

R11958

V 6/9.

[illegible]

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/b21935841

A. CORNELII CELSI
MEDICINAE
LIBRI OCTO.

Libris Biblioth. Coll. Edin
R. d. 3

A. CORNELII CELSI

MEDICINAE

LIBRI OCTO

EX RECENSIONE

LEONARDI TARGAE.

ACCEDUNT

NOTAE VARIORUM,

Item, quae nunc primum prodeunt,

J. L. BIANCONII

DISSERTATIO *DE CELSI AETATE*,

ET

GEORGII MATTHIAE

LEXICON CELSIANUM.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud SAM. ET JOAN. LUCHTMANS.

MDCCLXXXV.



LECTORI ERUDITO

S. D.

SAMUEL ET JOANNES LUCHTMANS.

Cum nova, & ea quidem ſuperioribus luculentior, Celſi Editio a nobis poſtularetur, ſtatim circumſpicere coepimus virum eruditum, qui Medicinae ſtudium cum juſta literarum, praeſertim Latinarum, ſcientia ita conjunxiſſet, ut Editoris partes recte et cum laude ſuſtinere poſſet. Quo fruſtra in Batavis & alibi quaeſito, ipſi rem arduam ſuſcepimus, & noſtro Marte utcunque perfeci-

 mus,

mus, in consilium, ubi opus esset, adhibentes virum doctum, & in his literis versatum De hujus prudenti admonitione, repudiato textu Lindeniano, quem Almeloveenius etiam secutus erat, Editionis nostrae quasi basin fecimus exemplum illud, quod ex recensione Leonardi Targae Patavii 1769. 4. prodiit. Hic vir egregius, e Morgagni excellenti disciplina profectus, & magistri in Celso emendando studium aemulatus, Celsum ad fidem Manuscriptorum, inprimis veterrimi Medicei, tanta cura, & tam docta crisi recensuit, ut vere praedicari possit, hanc unam ex tanta copia, ad nostram usque memoriam, Editionem esse, quae Celsum integrum & illibatum exhibeat. Nec tamen satis habuimus Targae Editionem simpliciter repetiisse, sed commendationis aliquid etiam aliunde paravimus. Ita Celso nostro praemissa est elegantissima *de Celsi aetate* Dissertatio, scripta a Joanne Ludovico Bianconio, clari nominis Medico, quem ob eruditionem valde laudat Cl. Ernestus ad Fabric. Bibl. Lat. T. II. p. 44. Quod argumentum cum Bianconius

conius per Epiſtolas ad Tiraboſchium lingua Italica ſcriptas late explicuiſſet, mox, rogatu noſtro, totius rei ſummam paucioribus paginis concluſit, & Latine verſam, paulo ante mortem, nobiscum communicavit. Eodem tempore forte in manus noſtras venit vetuſta Celſi membrana, nondum ab aliis collata, cujus Variantes excerpendas, & Editioni noſtrae adjiciendas curavimus. Variorum quoque Notas, ex Editione, quae in hac urbe a. 1746. prodiit, receptas, auximus Krauſianis e Lipſienſi exemplari ſumtis. Sed praecipuum huic Editioni ornamentum conciliat Index omnium verborum, ſive Lexicon Celſianum, a viro doctiſſimo, Georgio Matthiae, Medicinae in Academia Gottingenſi Profeſſore, tam perite & ſcienter confectum, ut non uni Celſo ſive explicando, ſive corrigendo, ſed univerſae Latinitati profuturum arbitremur. Tale Lexicon olim condiderat Joannes Rhodius; quod incendio periit. Tale etiam in praefatione ad Celſum promiſit Cl. Targa. Sed res intra voluntatem ſtetit. Fuit autem clariſſimus Matthiae, qui et

ipſe

ipſe Celſi Editionem parabat, eo magis idoneus ad hujusmodi Lexicon conficiendum, quo diutius, ſub Gesneri auſpiciis, in hoc genere laboris verſatus erat. Hic enim Geſnero aſſiduam operam navavit in Latinae linguae Theſauro conſtruendo. Ceterum ille Celſi Index apud Matthiae heredes in tenebris jacuit, donec aere noſtro redemtus eſt, & per hujus Editionis occaſionem in lucem vindicatus. Vale, erudite Lector, & nobis, ſi meremur, fave.



INCLYTO ET INGENUO JUVENI,

LUDOVICO

COMITI,

EX PRAECLARA ET ILLUSTRI *COMITUM* ET *DOMINORUM* A *STOELBERG* ET *WERNIGERODAE* FAMILIA,

DOMINO SUO VERE GRATIOSO,

JOANNES CAESARIUS

S. D.

Multis quidem mirum videri solet, Ludovice Comes inclyte & generose, si qui agnito demum ipso bono, non statim etiamnum amplectantur illud ac sedulò persequantur, cum bonum suapte natura ejusmodi sit, ut id ipsum (quemadmodum & id Aristoteles in Ethicis ex Veterum sententia tradit) omnia omnibus votis expetant. Verum hi mihi videntur illam Fabii Quintiliani sententiam aut ignorare plane, vel ne legisse quidem unquam, aut certe ejus prorsus immemores esse: *non facile mutaveris, quae semel inculcata sunt.* A qua etiam Quintiliani sententia nec illa Horatiana discrepat:

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu.

Eadem utique utriusque auctoris sententia est, tametsi ab altero paulo simplicius, ab altero figurate pronunciata, & ad ea omnia rectissime appositeque referenda, quae multo studio, multo labore, & longa demum consuetudine animis hominum percipiuntur. Quocirca nihil in vita humana tam periculosum tamque pestilens & noxium censeri debet, quam teneras mentes his imbui sive morum, sive literarum studiis, quae operae pretium fuerit aliquando dediscere, & quidem opera multo majore, quam ea, quae recta sunt, vel a primis rudimentis addiscere. Si quidem hinc in mentibus hominum suboritur quaedam cùm pravitas, tum caecitas, quae si quod est in illis judicium, id protinus

protinus obruit & obtundit, nec sese ipsum unquam erigere sinit, ut quod vere bonum est, contueri aliquando & cernere possit. Jam hujus propositi, si quis exemplum sive documentum quaerat, in promptu est ipsa barbaries, incondita quaedam & inepta prorsus linguae balbuties, quae tamen superioribus aliquot seculis a Gothis & à Vandalis primum illata plaga, posthabita interim & neglecta in totum recta loquendi tam Graece quam Latine ratione, usque adeo invaluit, & studiosorum alioqui hominum animos invasit & occupavit, ut jam non uno aut altero Hercule, sed pluribus opus fuisset, qui terras tot ubique horrendis monstris occupatas expurgassent. Enim vero hujusmodi Hercules, nempe linguarum vindices, & non instrenui hostium illarum propugnatores, tametsi nou defuerunt proximis annis plus minus centum, ut nec hodie quoque desunt, nondum tamen penitus explodi atque restingui potuit foeda illa barbaries, quin adhuc multorum animis tam pertinaciter, imo tam pervicaciter semel inculcata insidet & adfixa est, ut fere spes nulla supersit fore, ut radicitus evellatur unquam. Quid? quod iidem, licet videant nunc etiam utriusque linguae miram tum elegantiam & pulchritudinem, tum utilitatem, atque adeo usum ejus apprimè necessarium, nihilo tamen secius ipsas linguas non modo abominantur & detestantur, sed & damnant insuper, & nusquam non conviciis incessunt & insectantur. Et quod hoc etiamnum multo est indignius, ut non addam etiam impudentius, nonnulli ex his, qui cum ipsi suis abusibus & insanis corruptionibus ansam occasionemque praebebant tot tantorumque malorum, quibus misere hodie adfligitur orbis, ea tamen omnia bonarum literarum studiis & linguarum cognitioni imputare non vererentur. Quasi vero solem quis ipsum idcirco jure culpaverit, quod mundum aperiat & illustret, noctem depellat ac fuget, in qua mendae (ut ille ait) latent vitioque ignoscitur omni. Sed non videmus manticae, quod in tergo est, ut alter ex Poëtis non tam lepide & eleganter, quam vere graviterque dixit. Nec aliter certe (id quod negari non potest) literae bonae mentes illuminant, exacuunt ingenia, & judicium adferunt: sine quo non raro usu venit, ut cum impar hominum sit prudentia (sicuti quidam haud ignobilis Auctor ait) par tamen omnium jus & auctoritas habeatur. Atque haec quidem illae praestant haud dubie, eliminata tamen prius & explosa barbarie, quae versa vice mentes obnubilat, hebetat ingenia, judicium, si quod est, obvertit prorsus & aufert: causa proinde verissima, quod tot tantaque classicorum scriptorum praeclara opera pessum ivisse, & intercidisse omnino eruditi lamentantur & deplorant; inter quae & Cornelii Celsi opera, quae de omnibus prope bonarum artium studiis a se posteris auctor ille scripta reliquit, non inter postrema desiderantur, praeter libros octo de medicina, quos solos ex illis adhuc superesse & exstare, accidisse credo magis divino nutu, quam vel fortuna (quae alioqui in humanis rebus plurimum valet) vel hominum industria, & id quidem (nisi fallor) propter ipsius artis cum dignitatem, tum necessitatem. Ob quas nimirum causas medicinam nobis, hoc est, artem illam, Ecclesiasticus scriptor ille inter Hebraeos non solum haud parum multum reverenter commendat, atque eadem merita laude prosequitur, sed

ſed & ejus artificem, nempe Medicum ipſum, honore dignum adjudicat atque pronunciat: *honora* (inquit) *medicum propter neceſſitatem*, &c. & de medicina non multo poſt: *Altiſſimus* (inquit) *creavit de terra medicinam, & vir prudens non abhorret illam.* Quin & ob easdem (opinor) cauſas, hujus artis inventores, deos eſſe falſo perſuaſa credidit antiquitas. Unde & apud Ovidium in primo Metamorphoſeon, ita illam ſibi inventam arrogat & vindicat Apollo his verbis:

Inventum medicina meum eſt, opifexque per orbem
Dicor, & herbarum ſubjecta potentia nobis.

Nec non & Q. Serenus, qui & ipſe de medicina carmine ſane perquam eleganti ſcripſit, quem & Celſo proinde nos, quod ſimile idemque tractat argumentum, adjecimus, ſed emaculatum antea & repurgatum non paucis, quibus ſcatebat, mendis, & ſuae jam integritati reſtitutum, ſtatim in ipſo ſui Libri principio illud de eodem teſtatur Apolline, atque ita eum per invocationem, Poëtarum more, alloquitur:

Phoebe ſalutiferum (quod pangimus) aſſere carmen,
Inventumque tuum prompto comitare favore.

Simul autem inibi & Aeſculapium ejus filium ſubinde invocando, ut praeſens propitiusque ſibi adeſſe velit, coepto peragendo, hunc in modum illum rogat atque precatur:

Tuque potens actis, reduces qui tradere vitas
Noſti, atque in coelum manes revocare ſepultos,
Huc ades, & quicquid cupido mihi ſaepe roganti
Firmaſti, cunctum teneris expone papyris.

His accedit, quod haec ipſa ars, praeterquam quod diis ſuos inventores (ut inquit Plinius) aſſignavit, & coelo dicavit, cultores habuit potentiſſimos reges, a quibus credi poteſt eam ſtudiorum partem accuratius ac diligentius cuſtoditam, utpote qui ſcirent illam humanis uſibus cum primis neceſſariam. Sed nec inde quoque eadem ars parvam meretur laudem, quod inter artifices nullus tam prope ad Deum vitae datorem accedit quam Medicus. Quippe quod, ut ille vitam nobis dat & largitur, ita hic datam tuetur, & fugientem retinere conatur. Quanta praeterea laude eam afferat & Homerus, indicat plane verſus ille ex undecimo Iliados:

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

Porro autem ſive jam dictas ob cauſas, ſive ob aliam quamlibet cauſam hi nobis libi hucusque ſervati ſint, illud certe nullus vel mediocriter doctus, qui ſaltem eos legerit, inficiari poterit, quin iidem usque adeo depravati atque corrupti, & a ſua integritate demutati fuerint, ut eorum lectio hactenus vel doctiſſimis parum firma certaque exſtiterit. Et profectò cum hic Celſus noſter talis tantusque auctor & ſit & habeatur, qualis utique & quan-

tus

tus ab eruditiſſimo quoque cenſetur & judicatur (quippe qui in his octo libris de medicina oppido quam eleganter ſcribens tanto artificio univerſa morborum genera tractat, exequiturque definiendo dividendoque, & eorum protinus curationes non uno modo ſubjungendo; ut ne inter Graecos quidem hujus artis ſcriptores reperiatur quiſpiam, qui tam exacte tamque diligenter id praeſtet, aut praeſtiterit unquam, licet principes artis medicinae ea natio nobis dederit, Hippocratem & Galenum. Cui jam non mirum videri debet ex iis praecipue, qui hanc artem aut profitentur, aut certe colunt: cur illorum librorum lima a nullo eruditorum vel attentata ſit hactenus, cum tamen hoc auctor ille neutiquam meruiſſet, qui ſic ſemper neglectus, nec dicam contemptus jaceret. Itaque cum mecum aliquoties reputarem ac perpenderem, quam id foret indignum, longa etiamnum exſpectatione fruſtratus, adeoque ut jam pene deplorata ſpes mihi eſſet futurum unquam, ut eruditus aliquis hanc ſibi provinciam aſſumeret, videlicet qui Celſum ab importunis iſtis & infeſtis ſtudiorum hoſtibus aſſereret vindicaretque; Ipſe tandem eam aggreſſus ſum magno quidem auſu, ac non minus temerario, utpote longe impar tanto oneri ferendo, & hos octo Cornelii Celſi libros mihi caſtigandos propoſui, quatenus tamen illud mihi pro ingenii parvitate liceret, ſimulque nullis interim quantumvis gravibus magnisque laboribus abſtinui, dum pro mea virili Celſus ſuae puritati & integritati, quatenus ſimul & res ipſa ferret, reſtitueretur. Jam vero in hoc quantum demum praeſtiterim atque effecerim, in eo candidus lector mihi judex eſto, idque maxime, ubi Celſum hunc noſtrum cum unoquolibet alio ante excuſo contulerit & examinaverit: id quod ei & in Q. Sereno liceat. Quare ſi obſtreperus quiſpiam ac perinde judex iniquus, & lector oculatior inter legendum obſervaverit locos aliquot, per me vel non fideliter caſtigatos (id quod evenire potuiſſe non negarim) vel intactos omnino (quod equidem lubens illi conceſſero) hunc admonitum velim atque etiam obnixe rogo, ut illud Ariſtotelis graviſſimi ſane Philoſophi in Elenchis dictum ſecum expendat, quo vir ille lectorem juxta prudenter ac probe admonet, ita omiſſa venia dignanda eſſe, ut inventa multo favore proſequenda. Eidem quoque & illud Horatii in mentem veniat:

Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.

His igitur rationibus licet abunde ſatis armatus videri poſſim adverſus obtrectatorum, ſive (ut cum Plinio Catonis verbo utar) vitilitigatorum morſus & calumnias, quominus Celſus ex noſtra qualicunque caſtigatione in publicum non prodeat, ſcholiis inſuper paſſim a nobis adjectis, ubi id res exigere videbatur, quo explanatior utcunque eſſet, illuſtratus: illud tamen me ad hoc ipſum quoque parum provocat & animat, quod ſcio utique eum ſcriptoribus morem receptum eſſe, ut cum quidpiam a ſe compoſitum, publicare vellent, tum ſibi ex non infimi ordinis hominibus deligerent aliquem, cui ſuas lucubrationes dicarent, nuncuparentque; nempe ſub cujus tutela libere deinde tutoque illae circumferrentur publicatae. Quod quidem cum & mihi

jam

jam faciundum foret, tu prae caeteris mihi ad hoc deligendus occurrebas, Ludovice optime & humanissime Comes, cui hasce nostras in Celsum lucubrationes nuncuparem, dicaremque, partim quidem ea de causa, quae dicta est: partim vero & ob hanc, quod cum anno superiori per ferias Paschatis aliquandiu agerem apud clarissimum virum Eberhardum Comitem & Dominum a Konigstein, in ipsa ejus arce, ejusdem scilicet nominis & vere regali, utpote plane magnifica & eleganti non modo aspectu ipso & foris & intus, sed quae praeterea & arte & natura undique munita sit: tum me tibi ita devinxisse & ingenii tui dexteritate & suavissimo tuo nec inerudito colloquio, quo interim mihi liberrime frui licebat: ut tum quoque mecum identidem cogitare coepissem, qua de re vicissim mihi devincire possim, ut qui hac parte mihi longe felicissimus viderer, si talis tantique Comitis gratiam & benevolentiam mihi conciliatam haberem. Cum ergo id nulla re alia decentius fieri posse arbitrarer, quam iis (quas in Celsi libros octo paravi) lucubrationibus, non quod id satis putarim, quo te mihi tantum Comitem devinctum redderem, sed quod certo scirem te non rem ipsam, quae datur & offertur, tanti aestimare, quanti ipsius dantis animum, eas ipsas (quaeso) nunc haud alio vultu suscipere digneris, quam quali me vultu ad vos isthuc advenientem primum excipiebas; qualemque deinceps per eos dies, quibus apud vos agebam, perpetuo exhibebas, nempe benevolentissimum. Quin & illud mihi tum subiit, esse videlicet aliud fere nihil, quod per ocium principes viros magis deceat, quam pulchris simul & honestis sese exercere literarum studiis, iisque maxime de rebus, quibus cognitis non animi tantum, sed & corporis molestiam (si quando eos invaserit corripueritque) propulsare possint. Cujusmodi sane post studium sacrarum Literarum adjuncta Historiarum cognitione, inter reliqua praecipuum est studium Medicinae, dummodo tamen id tale sit, ut in eo res, quae tractatur, simul cum eloquentia conjuncta sit. Quale utique id esse, quod est apud Celsum in his octo libris, nemo non ex eruditis aperte videat, & ingenue fateatur. Quippe cujus res quidem ipsa probe cognita ad corporis molestiam propulsandam ex ipso instituto facit: ejusdem autem rei contemplatio & cognitio atque obiter ipsa quoque lectio non parum confert ac prodest ad relaxationem animi, ubi is jam fatigatus est (ut saepe fit) variis rerum civilium occupationibus: cujusmodi principes plerumque viros tenent, ex iis praesertim qui suo ordini & officio satisfacere adnituntur, inter quos nunc nec inter postremos illae tenent illustrem & generosum parentem tuum Bodonem Comitem & Dominum a Stolberga & Vuernigeroda, nec non & jam ante dictum Eberhardum Comitem & Dominum a Konigstein, tuum ex matre avunculum, matrona quidem illa me Hercule non minus moribus spectabili quam natalibus generosa, & te haud dubie manent ob ingenii acumen & ingenuinam industriam, quae profecto tanta in te per aetatem prope juvenilem adhuc relucet, quanta raro ea conspicitur, vel in his, qui jam senilem, nedum virilem attigerunt aetatem. Nec est, cur metuendum nobis sit, ne hac de te spe & opinione fallamur unquam. Quandoquidem habes tu, non so-

 lum

lum ipſam ad hoc naturam ducem, verum etiam exemplum ab illo tuo avunculo quotidie ſumis, ut apud quem liberaliſſime educatus filii loco haberis, quem & eo lubentius ob oculos tibi proponis, ut quem imitari ſtudeas. At de hoc jam ſatis ſuperque, ne videar fortaſſe alicui plus aequo propenſior in tui commendationem, cum tamen revera hac etiam longe majorem tuae mereantur omnibus prope perſpectae virtutes. Caeterum Celſo (quod dixi, cujus & rationem ſupra reddidi) Q. Serenum adjecimus & Rhemnium Palaemonem, ſeu (ut aliis placet) Priſcianum de ponderibus, quod ponderum videlicet ratio nonnihil habeat cum re medica commercii. Ad haec ut & ſtyli varietas te interim ad legendum invitet pelliciatque, & legentem jam remoretur aliquantum ac detineat. Veruntamen ut tibi Celſum, ita ex illis duobus alterum, nempe Quintum Serenum, Henrico, alterum Alberto, utrique fratri tuo germano, generoſis & ingenuis adoleſcentibus dicatum volui, idque hac ratione, quod ſicut Celſus reliquis duobus non tam mole ipſa quam materiae tractatu longe praeponderat: ita tu duobus illis fratribus tuis ut aetate, ſic & rerum cognitione anteis: alias vero, quae raro inter fratres reperitur concordia (ut quidem non inelegans auctor ait) ea inter vos & reliquos fratres veſtros germanos maxima conſpicitur, ac in dies major ſperatur: hinc ſumpto nobis indicio, quod inter vos alius alium mutua, eaque perpetua proſequitur benevolentia, quam procul dubio idem inter vos conciliat alitque animorum conſenſus. Vale rectiſſime, & me albo tibi devotorum adſcribe, perſuadeque Caeſarium tibi eſſe deditiſſimum. Coloniae pridie calendas Aprilis. Anno a natali Chriſti, Milleſimo, quingenteſimo, viceſimo ſeptimo.



R. CON-

R. CONSTANTINUS

CLARISSIMO ATQUE AMPLISSIMO

VIRO,

JO. CAPELLAE,

REGIS CONSILIARIO ET ARCHIATRO DOCTISSIMO,

S.

Omnia fatis in pejus ruere, jam & vetus eſt, & ſummi Poëtae querimonia. Nec vero longius abeundum, ut id conſtet exemplis. Tantum de proximo, & e re nata ſumendum, quod controverſum eſſe non poſſit. Veterum ſcriptorum, illius (aurei ſane ſeculi) felicioris aetatis, quanta fuit olim ſtyli majeſtas? Qualis ex orationis illorum luminibus ſplendor cluxit? Quis quantusque decor & gratia, ex illuſtri compoſitionis inimitabilis ornatu & elegantia propemodum ſingulari? Maximo argumento eſſe poſſunt, ut ſumptuoſi aedificii (cujus materiam olim opus ſuperabat) nonnullae reliquiae, quae etiamnum extant paulo integriores, quasque non poſſumus ſine admiratione maxima contemplari. Nunc per exſcriptos libros, totiesque imprimendo interpolatos, quis ſqualor & ſitus? quanta vera obſcuritas, ut non umbrae, ſed tenebrae pro luce inductae ſint? Quot ſordes, quot ineptiae invectae ſunt, aut deſcribentium inſcitia, aut ſemidoctorum quorundam audacia? Quanta denique in politiſſima ſcripta obrepſit barbaries? Nullus fere liber eſt, qui non infinitis erratis, aut certe quamplurimis ſcateat. Auctores ipſi, ſi reviviſcant, exceptis pauciſſimis, libros, qui circumferuntur, tanquam liberos & ingenii ſui partus, aut nequeant, aut nolint agnoſcere: Usque adeo ipſorum monumenta lacera, mutila, depravata & foedata ſunt, idque omnium ferme quidem omnia. Sed in his, ut caeteris, ea eſt temporis injuria, noxaque ſeneſcentis aetatis. Nihil enim eſt operae, aut manufactum, quod quantumvis elegans, ſcitum & exquiſitum, longa dies paulatim non imminuat, corrumpat & abſumat, tandemque penitus aboleat

annorum

annorum quasi senio & carie vetustatis. Porro autem, si quis scriptor hanc calamitatem expertus est, is ipse est, arbitror, Cornelius Celsus, qui & tamen imprimis bonus auctor (Ideoque ab aliis primae notae scriptoribus laudatur, multumque approbatur, ut a Columella, verbi causa, Plinio, & Quintiliano licet communis artis aemulo) Qui & Hippocratis fidelis interpres Latinus dici meruit: Qui Medicinam in compendium contulit, Qui ita castigate, proprie & eleganter loquitur (versum enim dicendi genus & astrictum secutus est, in quo rerum sententiosa gravitas, verborumque apta & numerosa, & quasi rotunda constructio) ut non modo a Medicis propter artis scientiam, verum etiam ab omnibus eloquentiae candidatis, propter scribendi venustatem lectitari mereatur. Nullus enim auctor est, si Ciceronem & Plinium excipias, id est, duo linguae Rom. columina, cui plus ipsa Latina lingua debeat. Quod ipse in linguae Latinae supplemento, nisi brevi ostendam (si Dei opt. max. munere mihi vita suppetet) non recuso ab omnibus mihi fidem derogari. Sed cum ejus scripta, locis quamplurimis misere corrupta sint, & nonnullis obscuriora, eo contigit, ut a paucis, aut non ita multis medicisque antea legerentur. Ea quidem cum non semel perlegissem, & magnopere placuissent, subiit animum tanti scriptoris indignam sortem fatumque miserari: continuoque coepi velle ejus vulneribus, quantum possem, opis afferre. Itaque subsidia omnia, quae potui, mihi ipsi comparavi. Nam conquisitis antiquis exemplaribus (quod in castigando primas obtinet, aut debet obtinere) ad eorum fidem permulta mihi videor emendasse. Aliquid autem a lectione recepta summutare, nisi ubi manifestissimus error comparebat, mihi religio usquequaque summa fuit. Itaque satis habui manuscripti Codicis diversam scripturam, aut propriam conjecturam in margine adnotasse: Et obscuris plerisque, expositione brevissima nonnihil lucis afferre. Praeter haec, amicorum consilio atque opera usus sum, imprimisque vigiliis & laboribus clarissimi Medicinae Doctoris, Jacobi Dalechampii, viri summi judicii, & in omni bonarum artium genere perpoliti, quo jam complures annos non amico tantum fidelissimo, sed etiam studiorum adjutore atque impulsore acerrimo semper uti consuevi: cuique studiosi maxima ex parte debebunt, quicquid utilitatis (si qua tamen, ut spero, futura est) ingenium nobis, qualecunque illud est, & labor assiduus in literis, industriaque extuderit. Consului quoque persaepe ingeniosissimum virum, nec minus artis experientia, quam doctrina celebrem, Leonardum Botallum, Regis item Medicum, quocum mihi jam vetus, jamque arctissima

ſima neceſſitudo interceſſit. Ex eo autem amico (vir ornatiſſime atque eruditiſſime) cum intellexiſſem, in tua Bibliotheca quaedam Celſi perantiqua exemplaria conſervari, hominem amantiſſimum mei orare non deſtiti, ut quoniam apud te gratia tantum poſſet, ab humanitate tua & bonas artes adjuvandi ſtudio (quae in te ſumma eſſe, inter caetera ornamenta virtutis, minime dubitabam) mihi illorum uſum & fructum ad tempus impetraret. Quid multis? Ille officio, benevolentia, precibusque noſtris adductus, inſtituit mea cauſa, id a te per literas magnopere poſtulare: Quibus, quamvis occupatiſſimus eſſes, & tunc inter aulicos tumultus verſabâre, mox tamen peramanter, nec minus officioſe eleganterque reſpondiſti. Liceat mihi, quaeſo, cum bona tua venia, ex illa epiſtola tua clauſulam unam, vel etiam alteram huic noſtrae attexere: Quod cum mihi non temere, ſed neceſſariò faciendum ſit, audacius id eo facturus ſum, quo magis utrique noſtrûm non niſi honorificum eſſe poteſt. Ergo Botallo noſtro hunc in modum reſcripſiſti: „ De Celſo quod ſcribis, memini me ſuperioribus annis „ unum exemplar meum, in quo conplures loci ex fide veterum Codicum „ reſtituti eſſent, viro doctiſſimo Vincentio Laureo communicaſſe, cum ille „ viciſſim me ſui participem feciſſet: Verum id ſane exemplar ad manum „ non eſt. Quare illius copiam eruditiſſimo D. Conſtantino in praeſentiarum facere non poſſum. Attamen, ſi quos forte locos indicabit, quos „ corruptos eſſe ſuſpicetur, ſperaverim me alicubi nonnihil adjumenti allaturum. Ego enim in eo auctore cognoſcendo & repurgando, abhinc „ biennium aliquantum operae poſui ".

Haec hactenus, quae ut a te humaniter, amabiliter, honorificeque, perſcripta ſunt: ſic a me quoque fideliter tranſcripta; quò mihi nunc apud omnes conſtet fides diligentiae, quae excuſationis errorum facilius veniam inveniat & exoret. Nec illa ſimplex noſtri facit ratio. Nam & literis tuis teſtata tam liberalis invitatio, me ambitionis ſuſpicione in totum exoneravit: Eademque mihi juſtiſſimam cauſam attulit, cur ad te Cornelium Celſum frugaliter a me exceptum, ut mea fert tenuitas, quam primum amandarem: ut a te pro copia facultatum, quae tibi vel maxima ſuppetit, liberaliter, laute, magnificeque tractetur. Nec id ſolum, verum ut & ſanus & integer, tuisque beneficiis ornatus ad nos omnes redeat, & in publicum prodeat. In quo quidem unius, non autem uni gratificatio futura eſt: ſed haec, & congratulatio omnium, & communis actio gratiarum. Nos enim aliquot naevos, varos, lentigines, ephelidas, verrucaſque tantum curavimus: Reſtant Chironia, Tele-

phia quoque ulcera, quae pro deploratis habeo, nisi a te sanentur, qui summus es Medicus arte & dignitate. Talia ex composito a nobis relicta sunt, ne secus tractando exacerbata magis exulcerarem. In summa minimum est, quicquid ipsi contulimus, nec minus tamen, quam praestare potuimus. Quod &, si optima voluntas, ut testor, egregiusque conatus, ut arbitror, cum difficultate pensentur, maximum videatur. Quare mihi magna spes est, fore, ut tecum, qui Galliae magnum es decus & ornamentum, boni omnes excusent, nullisque labor impensus ingratus sit. Quod mihi jam pro te spondet morum cum gravitate facilitas, tuaque humanitas: quam in te praelucere ex tot virtutum numero, idem Botallus noster (quo non alter veracior, aut minus assentator) cum equidem tuam, id est, hominis gravissimi & doctissimi censuram non parum formidarem, toties confirmavit, mihique persuasit. Eo factum est, ut & opera Theophrasti jam a nobis decennio recognita atque emaculata, eademque de Graeco in Latinum conversa limare occoeperim, ac nonnihil perpolire: quo te nominatissimus auctor ut cliens Patronum adoptet, sub cujus nominis auctoritate sua scripta quam primum in lucem edita, minus vereantur in publicum exire, interque manus versari. Vale.



CLARIS-

CLARISSIMO VIRO,

DOMINO

GUIDONI PATINO

BELLOVACO,

DOCTORI MEDICO PARISIENSI, ET PROFESSORI REGIO, AMICO SUO MAGNO SALUTEM.

CLARISSIME VIR,

CICERONIS iſta gloriatio eſt: *Latinos omnia inveniſſe melius, quam Graecos; aut ab illis accepta feciſſe meliora.* Auguſta profecto, & magno viro magnarumque rerum fiduciam habente digna! Quam & veram minimeque vanam deprehendit, quisquis a Romanis poſteritati tradita comparat cum Graecis. Ne longum abeam, Oratorum quidem laus ita ducta fuit ab humili ad ſummum: fuere & Philoſophiae ſtudia ſic ad Latinos traducta, ut ne bibliothecis quidem Graecis eguerint. Neque vulgare eſt, quod de noſtra arte Celſus promeruit. Quam enim ab Hippocrate, ab Aſclepiade, ab aliis Graecorum plurimis accepit ſcribendi de Medicina materiam, hoc ipſo fecit meliorem, quod primus eam ſic conceperit, ut eſſet ad diſcendum aptior, ad faciendum promtior. Graecorum antea nemini, quod ſciam, id laudis datum, quod artem redegerit in ſyſtema, & corpus methodo conſtitutum. Celſus praeſtitit, & res faciendae medicinae utiles ac ſolum neceſſarias ita ingenioſe ac diligenter ex antiquis elegit, ita per partes digeſſit, hasque ipſas innexuit inter ſe, ut vel Recentiores inter non noverim, quem ipſi jure poſſis anteponere. Neque ad eam laudem refert, ſermone tantum, an etiam opere fuerit medicus. Si enim coire iſta ſemper neceſſe eſt, quotusquisque hodie medicus eſt? Cathedrarios quippe videas medicinae ſcientiam plerumque ſubtilius, quam ex uſu, excolere, atque hoc per ambitionem, quam vocant veri ſcrutationem, agere, ut ingenio & facundia vincant. Contra qui quaeſtui ſerviunt, bene gnari,

 morbos

morbos non eloquentia, ſed remediis curari, ut populo placeant, ex quo ille major eſt, ſufficere credunt ſecreta jactare & his curatorum longas oſtentare tabellas. Hippocrates certe pro Medicis habet, qui veram artis ſibi cognitionem compararunt: ſed transferre ad uſum ſuadet, & fructum eorum, quorum gratia eſt inventa. Saperene putandus eſt, qui lucernam accendit, & ſubter modium ponit? Sapit, & bene de ſe ac proximo meretur, qui accenſam imponit candelabro, ut alluceat omnibus, qui ſunt in domo. Caeterum hoc dubitare de Celſo docti ſolent, fueritne in operibus Artis exercitatus. Quo de quia meam aliquando ſententiam rogaſti, dicam paucis. Magnum quid medendi ſcientia eſt: majus, prudentia atque ſapientia. illa quippe ſcientiae oculus; haec manus eſt. Absque prudentia ſi eſt, neque tempora luſtrare Medicus rei bene gerendae, neque praecipites captare occaſiones poteſt. Absque ſapientia ſi eſt, tractare homines ignorat, & ſuo quemque calopodio calceare. Uti vero ſcientia niſi diſcendo, hoc eſt, legendo, audiendo, cogitando; ita prudentia & ſapientia, niſi faciendo & rebus ſe gerendis accommodando, non comparantur. Ex artis ſcientia Celſus ſi venit aeſtimandus, vix perſuaderi poteſt, ut is non habeatur pro Medico, & quidem uſu longo atque exercitatione perfecto, qui ſuis ſcriptis Medicinae intima penetralia ſubiiſſe, abdita quaeque enucleaſſe, penitus abſtruſa rimatum eſſe, ſuam ubique de iis ſententiam interponendo ſe prodit. Quod eſſe judicium noviſti ejus, qui praefatus olim ad Rubeum fuit. Probum mihi, & ex toto probatum. Si, quae in nullius non morbi curatione elucent, prudentiam atque ſapientiam ſpectemus, ubi, te quaeſo, unum Hippocratem ſi excipias, utriusque aut ſalubriora praecepta, aut fideliora monita reperiſti? Quae, ſi numquam noſter venit in rem, quemadmodum fuit aſſecutus? Putasne ſecreta atque arcana artis, hoc eſt, intimas & occultas ad ſalutem cujusque pertinentes rationes ſcire poſſe eum, qui in conclave numquam penetravit? Quae ſola felicis ingenii magnitudine complexum, & ob id alieni operis interpretem atque Hippocratis ejusque ſectatorum diſcipulum, & exſcriptorem habendum eſſe potius, quam medicinae aliquem auctorem, judicium eſt viri egregie eruditi. Cui per me ſubſcribere, quibus libet, licet. nam a me non impetro. Si rectum tamen, heu! quantos auctores amiſimus! Ex toto quippe Galeni oceano, ſi dicere per invidiam fas eſt, non tot interiora medendi conſilia quis hauſerit, quam ex ubere hoc Cornelii rivo. Fateor, plus eſt in Galeno florum, ut & foliorum: ſed fructuum plus in Celſo eſt.

Taceo

Taceo multis locis ſic illum loqui, ut, ſe feciſſe medicinam, liquido ſatis demonſtret: nullo ſic, ut contrarium inde queat liquere. Solum obſtare videtur, quod Plinius ſua aetate, hoc eſt, centum & viginti praeter propter annis, poſt, ſolam hanc artium Graecarum nondum exercuiſſe ſcripſit Romanam gravitatem, & in tanto fructu pauciſſimos Quiritium attigiſſe, eosque ipſos ſtatim ad Graecos transfugiſſe; imo vero auctoritatem aliter quam Graece eam tractantibus, etiam apud imperitos expertesque linguae, non fuiſſe. Si ex vero iſta; ſicuti cauſam non credendi non habemus oculto teſti, quei credimus Celſum, ex gente Cornelia, omnium Romae nobiliſſima, oriundum, factitaſſe artem, populus quam expertus damnavit? Non hoc ulli volo perſuaſum, fuiſſe ἐκ τῶν περιοδευτῶν, quos vocat Modeſtinus l. 6. §. 1. ff. de Excuſationibus; atque adeo ſolitum ἀνὰ τὴν πόλιν φοιτᾷν, & aegros viſitatum circuire mercedis cauſa. M. Catonem meminit idem Secundus profeſſum, eſſe commentarium ſibi, quo mederetur filio, ſervis, familiaribus. Nec alia ratione medicinam exercuiſſe Cornelium puto; nec apud alios, niſi forte quod nonnemini video placere, in gravioribus caſibus ſit paſſus ſe adiri, & eam rogari operam, quae virum nobilem non dedeceret. Verbo: talem opinor fuiſſe Medicum, qualis Cato fuit, aut quales ſunt hodieque Regum archiatri. Qui, etſi non omnibus vigilant, miſerabilibus tamen perſonis, & ad ſe, ceu Aeſculapium aliquem, confugientibus ſuam negare opem non ſuſtinent; ſcientes, nulla re hominem magis accedere ad Deum, quam ſalutem hominibus dando. Praeter haec, quae aut dici in eamdem ſententiam, aut objici poſſunt, jam ſunt ab aliis vel occupata vel refutata: ut neceſſe non ſit illis repetendis vel tempus prodigere, vel doctas tuas aures & gravioribus intentas curis obtundere. Hoc unum dicam, qualis qualis noſter fuerit, digniſſimus eſt, vel doctrinae cultu, vel elegantiae nitore, non ſolum, qui legatur, ſed qui numquam de manibus deponatur. Me, fateor, nullius poſt Hippocratem lectione vel affici magis, vel erudiri. Quo factum, ut & ſaepius relegerim, & numquam ſine voto, exiſteret aliquis, qui aut daret eum nobis quam emendatiſſimum, aut emendandi materiam ſuppeditaret. Quam tuo tandem beneficio conſecutus nobilem & locupletem, ſtatim operi admovi manum; quo & meae ſatisfacerem cupiditati, & expectationi eorum, apud quos nulla non occaſione & laudare Cornelium noſtrum, & ſerio commendare ſum ſolitus. Quam autem feliciter mihi res ſub manu ſucceſſerit, te velim vel in primis judicare. Nam haec inter plurimas mihi cauſa eſt,

quod Celsum istum, quem meum imagine quadam adoptionis feci, celeberrimo tuo nomini, & multis mihi nominibus suspiciendo colendoque consecrarim. In seculi quippe hujus & tam antiquitatis fastidiosi, quam novitatis omnis cupidi, conspectum prodituriéntem, nec sine patrono ausum, cujus in clientelam potius, quam tuam debui dare? Absque illis certe subsidiis, quae mihi numquam sine summa laude loquendum studium tuum juvandi publicum tulit, si fuisset, vel animum non applicuissem ad recognitionem Auctoris ut eruditissimi, ita & corruptissimi. Quis credat, post Egnatii, Caesarii, Constantini, Stephani, Pantini, Ronssei, Rubei, tot illustrinm virorum diligentissimas curas, fuisse mihi plusquam bis mille locis corrigendum? Quo ipso quia fecisse me opus putabam non poenitendum, aut tuo nomine & seculo indignum, etiam hoc ausus sum illi inscribere, quamvis non ignorem multo plura majoraque me debere amori & beneficiis in me tuis. Itaque te rogo, Vir Clarissime, hanc cautiomem accipere crediti, & animi ad omnem se gratitudinis memoriam obligantis. Certe hunc, quem eo vultu, quo omnes literatos soles amplecti, suscipiendum tibi offero, si non industriae, saltem laboris mei foetum, testem esse volo, quanti & sim & in perpetuum tibi sim futurus debitor. Deus autem immortalis diu te sospitem atque incolumem Rei medicae, literariae, publicae, imo mihi & omnibus bonis conservet. Dabam Lugduni Batav. Mense Augusto, anni cIↃ IↃ CLVII.

Tui nominis atque dignitatis
cultor propensissimus

JOH. ANTONIDES
VAN DER LINDEN.

LECTO-

L E C T O R I

S.

Siſto tibi, amice Lector, A. Corn. Celsum, auctorem Latiniſſimum, medicum ſapientiſſimum, prudentiſſimumque. Cujus ego amorem tibi ſi velim commendare, idem fecero, quod hederam qui ſuſpendit vino veteri & bono. Quemadmodum namque virtutem non poteſt non amare ac ſequi, quisquis ejus pulchritudinem atque pretium novit: ita Celſum nemo non aeſtimat, nemo non diurna verſare manu, verſare nocturna ſtudet, quin in ſuccum & ſanguinem, quod ajunt, convertere; niſi qui ignorat, quanto nitore atque cultu, quanta induſtria atque ſolertia iſtos de Re medica libros octo (ſolos nobis ex pluribus eisque eruditiſſimis ingenii ac vigiliarum egregie elaboratarum monumentis reliquos) ſcripſerit, atque ex Hippocrate cumprimis, medicinae parente, contraxerit, adhibitis in omni graviore negotio etiam in conſilium aliis, & ſemper quidem optimis auctoribus. Quales omnino neceſſe eſt fuiſſe, ſi ſola confiſus ingenii magnitudine, nulla artis exercitatione comparata notitia, tam admirandum nobis opus concinnare eſt aggreſſus. Quod me non credere, jam ſupra dixi. Scepticos in ſcribendo ſequutum, auctor eſt Quintilianus. Quod ſi de ſermonis ornatu intellexit, concedi poteſt: non facile, ſi de modo doctrinae. Ita enim ſcripſit, ut qui neutiquam dubitavit, non ſuam modo ſententiam aperte profiteri, ſed & ſummorum quoque virorum ad incudem cum rationis tum experientiae revocare; quia & neceſſaria ac laudanda in artibus libertate mutare praecepta eorum, qui medendo ſcribendoque ſe oſtendebant aberrare, non tam a placitis & a doctrina majorum, quam ab officio medici; quod Aſclepiades eſſe dicebat, referente noſtro, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Ubique autem ea uſus eſt modeſtia Celſus, ut, etſi numquam tanti putaret auctorem, quanti hominum ſalutem, neminem ſua tamen laude fraudaret. Quamquam vero jam ipſius aetate medicina eſſet in tres ſectas, easque plurimum inter ſe diſſentientes, diducta; ita tamen Dogmaticae (quae minime omnium deflectebat ab Hippocratica) ſe applicuit adhaeſitque, ut nihilominus etiam ab Empiricae atque Methodicae principibus acceperit, quae rationalis conjectura atque fidelis uſus comprobaſſent: dignus vel ipſo propoſito, ut eum penetraſſe cujusvis ſectae omnia, atque delectu habito, in hanc velut multorum operum epitomen congeſſiſſe meliora quaeque, credamus. Forma operis, ſupra quam noſtrum putat vulgus, ornata eſt, & ordinata. Sermo toto in opere plenus, purus, venuſtus, caſtus, &, quod praecipuum eſt, accommodus rei tradendae; adeo

ut

ut in medicina quidem nemo uti meliori ſcribendi magiſtro queat. Ordo, quam in toto dilucidus, in partibus articulatus, tam eſt in utrisque appoſitus ad uſum. Quem ut ſolum Celſus ſpectavit, ita nihil eo non pertinens, non neceſſarium attulit: quin, reſectis omnibus, non dicam ſuperfluis, ſed quae aliunde & poſſunt & revera debent accipi, eam ſolummodo Medicinae partem perſecutus eſt, in qua proprie & principaliter ars conſiſtit. Quo de dicerem plura, niſi te diſcere hoc ex ipſo auctore mallem. Ego certe, propter quae dixi, illum mihi ſemper habui familiarem, & dignum, in quo non ſolum verſando ſtudii, ſed & emendando operae plurimum, atque laboris ponerem. Itaque conquiſitis in eam rem neceſſariis, quae quidem potui, hoc in praeſenti egi, ut textum exhiberem quam maxime emendatum. Feci id adjutus iis ſubſidiis, quorum mox catalogum exhibebo. Quantum fecerim, non aliunde rectius cognoſces, quam ſi conferre editionem hanc cum omnibus velis, quae prodierunt hactenus. Praeter quae dixi, ſaepe mihi fuit Hippocrates adeundus. Quem quanti noſter fecerit, non tam ex ore ipſius, quam opere diſces; quod, quia omnibus paginis quamplura exinde tranſſumta continet, auctori meruit nomen Hippocratis Latini. Quae cauſa mihi curatius utrumque conferendi, & colligendi quoque, quae Foëſius in doctiſſimis ſuis ad Hippocratem notationibus pridem obſervavit. Quaedam, ſed admodum pauca, ex ingenio tentavi, & niſi cum res aperte poſtularet. In caeteris, ubi mei mihi libri & ingenioſae ſummorum virorum conjecturae non praelucebant, malui errorem retinere, aut locum in ſuſpicione ſaltem relinquere. Quod & eo ſecurius mihi licere putavi, quia Cl. D. Johannem Rhodium, virum inter ſeculi & noſtrae artis primos, a multis annis ex multo plurimis cum membranis tum libris emaculatiſſimum, &, quem ab Auctore habuit, nitori haud dubie reſtitutum ac locupletiſſimis commentariis illuſtratum, penes ſe ſervare ſcio. Quem & rogo, (ſi quid veteris ſe amicitiae memoria patitur rogari) ut ne diutius protollat exſpectationem atque deſiderium eorum, qui & Celſum & Rhodium in pretio & amore magno ſuo merito habent. Gloſſemata offendi plura: nullum tamen, praeter forte unum, quod nimio erat πρὸς Διόνυσον, auſus ſum de medio tollere, quia nullum huc praeëuntem habebam librum. Librorum in capita diſtinctiones uti ab ipſo auctore eſſe certum eſt ex VI. 12. & VIII. 9. in fine: ita lemmata illis adſcripta eſſe a librariis, & e margine in titulos tranſſumta, ne locus quidem dubitandi eſt; unde & aliquid licere mihi in iſtis putavi, quin, ſi forma operis ſiviſſet, redire eo, unde venerant auctoris injuſſu, juſſiſſem. Praeter haec animus erat, notas addere, & quasdam noſtras in auctorem obſervationes: ſed, praeter quam modo retuli, cauſa alia fuit libri forma. Quam & ego & typographus εὐμετακόμιστον in praeſens malebamus: ille, lucri gratia; ego, auctoris. Quem mihi ſpes eſt reperturum tanto plures emtores lectoresque, quanto eſt editio iſta caeteris emendatior, & elegantior atque aptior ad circumferendum. Vale & tuus mihi favor ſit ſtimulo ad tuum in commodum majora melioraque conandum.

THEOD.

THEOD. J. AB ALMELOVEEN

L E C T O R I

B E N E V O L O

S. D.

Multos non modo proximi, verum etiam hujus seculi eruditione atque fama praestantissimos viros operam in emendandis atque illustrandis A. C. Celsi de *Medicina* libris, non vulgarem posuisse, qui ignorat, nae scriptorem illum ignoret necesse est. Quis enim est, qui vel primis labris Medicinam gustasse prae se ferat, quem Caesarii, Pantini, Constantini nomen fugiat? quis Jeremiam Threverium, quis Balduinum Ronsseum de fama non noverit? quis de Jodoco Lommio, Petro Pavio nil audivisse se ausit profiteri? quis denique, quid Joannes Antonid. van der Linden praestiterit, non observarit? quorum Virorum exemplis, quibus duci solemus, incitatus incredibile quanto legendi, relegendique flagraverim desiderio? quod repetita aliquoties lectione non leviter accrevit, adeo ut notare quaedam ab aliis praetermissa, & hunc Auctorem cum aliis conferre scriptoribus subinde coeperim, quod cum vidissent Celsi nostri cultores diligentissimi, operae praetium me facturum existimarunt, si cum orbe literato hunc nostrum communicarem laborem, promissisque abhinc fere anno datis satisfacerem. Quod cum altius in animum descendisset meum, protinus istis expoliendis memet applicui. Veruntamen quum variarum lectionum numerum in majorem molem excurrere viderem, editionem vero formae commodioris, & si ita loqui liceat, portatilis desiderari, consilium mutavi, satis habens loca duntaxat sive nostri auctoris, sive alterius medici, parallela indicare, scriptoris nostri sententiam quae aut illustrarent aut confirmarent. Editioni autem huic rerum atque verborum indicem, quem in omnibus

aliis desiderari sciebam editionibus, adjecimus, de industria, ne nimiam in molem assurgeret nunquam e manibus deponendum hoc Medicinae ἐγχειρίδιον, aliquanto contractiorem; quod prae manibus nobis sit, ejusmodi Lexicon, quale una cum notis eruditissimis in Celsum a viro fama super aethera noto, Joanne Rhodio confectum, incendio tristissimo absumptum summopere dolemus, alii editioni subnectendum. Subjunximus, quae loca difficiliora explicant R. Constantini annotationes selectas ex exemplari, alias rarissimo, e Cl. Graevii Bibliotheca deprompto. Scholia eruditorum facile principis Isaaci Casauboni, margini codicis, quo fuerat usus, festinantissime illita, quae ex τοῦ πάνυ Isaaci Vossii Gazophylacio secum attulit Gothofredus Thomasius, ὁ χαριέστατος, pro amicitia atque necessitudine, quae inter nos intercedit non vulgaris, quam benignissime mecum communicavit; quae licet breviora, numero pauciora, minimeque publicae luci ab Auctore adaptata, ob religionem tamen, qua summa eum colo, supprimere non potui aut minus grata fore putavi. Quid vero ipsi praestiterimus, lectione ipsa consequetur H. Lector, quem duo monitum volumus, numerum margini impressum loci paralleli paginam versumque indicare, alterum in notulis, ubi citati libri saepe numero auctoris recitetur nomen, Hippocratis debere intelligi.



JOAN-

JOANNES BAPTISTA VULPIUS
M. D.

MEDICO, ET ERUDITO

L E C T O R I

S. P. D.

Non ſolum ſuſcepta a Fratribus meis Antiquos Latinos Auctores edendi provincia, verum etiam quotidianae Amicorum poſtulationes, duos, inter illos, eruditiſſimos medicinae Scriptores a me potiſſimum depoſcentium, in cauſa fuerunt, ut Aur. Corn. Celſi, & Q. Ser. Samonici libri Cominianis typis, eadem prorſus diligentia, qua ceteri hactenus prodierunt, recuderentur. Qua in re praeſtanda, quod ad Celſum attinet, Th. J. Almeloveenii, Viri Doctiſſimi, & de hoc Auctore optime meriti, Editione ultima Amſtelodamenſi, habita apud Jo. Wolters in 8. anno 1713. tamquam meliori, uſi ſumus, nihil quidquam (ne ipſis quidem Praefationibus exceptis) quod in ea propoſitum ſit, omittentes, imo eandem tanta cum fide exprimentes, ut noſtrae hujus paginae illius paginis, & lineae lineis reſpondeant. Eam tamen quotiescumque opus eſſe credidimus, cum accuratioribus aliis contulimus, ſemper autem, & diligentiſſime quidem, cum Elſeviriana anni 1657. a Famigeratiſſimo Lindenio curata, utpote quam in plerisque ipſe eſt ſecutus Almeloveenius. Itaque multos typographicos errores in prima, nonnullos vero in hac etiam Elſeviriana deprehenſos ſuſtulimus. Ceteros auautem ea qua licuit ratione ex parte indicavimus. Cum enim Cel. Praeceptor meus Jo. Bapt. Morgagnus, cujus vel ſolum nomen maximum per ſe ipſum praeconium eſt, plurima mihi partim vetra, partim nova in Celſo menda, & plerorumque facilem manifeſtamque emendationem doctiſſima

 ad

ad me ſcripta Epiſtola demonſtraſſet; etſi ab ipſo impetravi, ut edere hanc poſſem, id tamen ita impetravi, ut nihil propterea me in Celſi verbis novaturum eſſe, promitterem. Quod igitur potui; eandem huic noſtrae Editioni praefixi; ſingulis autem Celſi locis, de quibus ea in Epiſtola ſermo eſt, magno tuo commodo in paginarum marginibus numeros appoſui, Romanos quidem Epiſtolae paginis, barbaros quidem ipſius lineis reſpondentes, ut nullo negotio, quid de quoque loco Vir Cl. cenſeat, poſſis invenire. Idemque ad ea quoque loca praeſtitimus, quae de obſcuris, eruditionis ſuae luce, praeclariſſima reddidit. Quoniam vero & de Vita, & de Elogiis, & de Scriptis Celſi haud pauca praemiſit, & inter haec, Fragmenta etiam ipſius nonnulla, a nemine adhuc prolata; idcirco miſcellaneas de Celſo ejusque Scriptis Notitias, quas Eruditiſſimus Jo. Alb. Fabricius in Bibliotheca ſua Latina, ejusque novo ac pleniori Supplemento congeſſit, in hoc Auctore recudendo omittere viſum eſt, ne quae ſatis a Sapientiſſimo Morgagno, Joanne Rhodio, aliisque Praeſtantiſſimis Viris in hac noſtra Editione luculenter de Celſo expoſita ſunt, inutiliter repeterentur: ceteroquin hoc noſtrum, a multis probatum, inſtitutum alias in reliquis Auctoribus, quos in animo emittere eſt, ſervaturi. Auctorum tantummodo a Celſo citatorum Indiculum diligenter a laudato Fabricio collectum, ex memorato ejus novo Supplemento depromptum, & a nobis paginis lineisque hujus noſtrae Editionis accommodatum, addidimus, ſublatis idcirco eorumdem Auctorum nominibus e rerum & verborum Indice, qui in fine occurrit, aliquantulum meliori ordine diſpoſitum nunc & concinnatum. Catalogum quoque Editionum non ſolum emendavimus, verum etiam adauximus. Ut autem nonnullorum Doctorum Virorum morem, Serenum Samonicum in Celſi calce, tamquam ejus pediſequum in publicum emittentium, perſequeremur (eſt enim Sereni Opuſculum non cum Celſi quidem libris comparandum, ſed tamen latinae tum antiquitatis, tum medicinae monumentum) probatiſſimam Roberti Conſtantini Editionem expreſſimus, qui Lugduni typis Gulielmi Rovillii A. 1566. in 8, una cum Celſo Serenum emiſit. Hanc nobis, non ubivis obviam, Editionem libentiſſime utendam dedit Humaniſſimus Morgagnus. Textum cum Londinenſi Editione quae II. Poëtarum Latinorum collectionis volumine occurrit, aliisque vetuſtioribus collatum, non parum emaculatiorem reddidimus. Quinetiam, cum ad eundem tum emendandum, tum illuſtrandum inſervire plurimum poſſit Epiſtola, reconditae & abſtruſioris eruditionis pleniſſima, quam de Sereno ad nos ſcripſit idem, quem merito ſaepius laudavimus,

J. B.

J. B. Morgagnus : hanc bona Auctoris venia textui praemisimus: & quemadmodum Varias Lectiones, & breves, sed eruditas, Notas, quae Con-Constantinianae Editionis marginibus appositae sunt, signis parum certis & claris indicatae, ad singularum paginarum calcem rejecimus, perpetuo & saepius iterato literarum alphabeti ordine, veluti digito, demonsttatas: ita numeris suo loco interjectis, quotiescunque memoratam Epistolam, & qua in pagina, lineaque consulere oporteat, te, Benigne Lector, diligenter admonuimus. Cum autem in eadem Epistola, non tantum de Sereni Samonici, verum etiam de Pseudo-Macri, de Strabi, de Trotulae aetate disseratur, ac de ejusdem Samonici Vita, Elogiis, Scriptis, Editionibus pleraque omnia, quae scitu digna sunt, exponantur; hac de causa, quae ex aliis, & nominatim ex Cl. Fabricio praemittere in nostris Editionibus consuevimus, in hac praetermisimus. Tantummodo Indiculum Sereni capitum attexere non inutile omnino arbitrati sumus. Tandem, ne aliquid prorsus huic Editioni nostrae deesset, quod in aliquibus, antiquis praesertim, occurreret; Carmina illa quae sub nominibus Q. Rhemnii Fannii Palaemonis, & Vindiciani feruntur, ex eadem Constantini Editione petita (ipsis tamen ope Stephanianae Editionis aliquantulum emendatioribus redditis) in hunc librum eo libentius recepimus, quod Carminis Vindiciano attributi, in laudata Epistola mentio fit, nonnullis ex eo versibus expensis, veroque omnium Auctore luculentissime patefacto.

Atque haec, nostra Editione jam jam ad finem properante, perscripseram, cum in eam spem veni, ut duas alias Praestantissimi Morgagni in Celsum epistolas, ad me perbenigne scriptas, eo permittente, possem adjicere. Hae quidem brevitate prioribus longe cedunt; rerum autem pondere, novitate, atque utilitate minime cedunt. Altera enim, quae ipse in MS. Celsi Codice invenerit, cum primam suam conferret Epistolam, docet, ejusdemque Codicis ope rem prorsus inexspectatam demonstrat, scilicet aliquot Capita (& quibus quidem de rebus agentia) in libro Celsi IV. deesse. Altera, MS. alterius Codicis auctoritate, eadem omnia confirmat: & praeterea Viri Cl. Jacobi Facciolati, in hoc Celeberrimo nostro Seminario Studiorum Praefecti Eruditissimi, & de saniori latini sermonis cultu, atque elegantia praeclare meriti, pulcherrimas Animadversiones XV. in totidem Celsi loca complectitur, cum his illustrandis, tum vero maxime latinae linguae a nonnullis vocibus, quas Eruditi omnes tamquam certas Celso tribuere, & ejus auctoritate in accuratiora quaeque Le-

xica inferre non dubitabant, repurgandae utiliſſimas. Harum ſingulis accedunt laudati Morgagni Additamenta ex Codicum etiam inſpectione petita, quibus conſentientibus vocem illam in primis *verticillati*, quae occurrit libr. 8. cap. 1. pag. 504. l. 24. ejusque unius loci auctoritate in latina Lexica invecta eſt, Librariorum oſcitantiae deberi, oſtendit, cum ſit ibi omnino legendum *vertici lati*. Sed id, atque alia in iisdem Epiſtolis per te leges. Viro enim Modeſtiſſimo quidem, ſed tamen noſtri Amantiſſimo, exorato, tandem obtinuimus, ut quae in privatum noſtrum commodum properante calamo exaraverat, ea in commune Studioſorum omnium, ut nobis placeret, vulgare poſſemus. Itaque has ambas poſteriores Epiſtolas poſt breviora Variorum Auctorum in Celſum Scholia collocavimus, futuras procul dubio cum duabus illis prioribus ſplendidius noſtrae hujusce Editionis ornamentum. Vale.



SENA-

SENATORI AMPLISSIMO,

ANDREAE TRONO,

EQUITI,

LEONARDUS TARGA

S. D.

Nihil Veronensi Civitati optabilius, nihil honorificentius accidere potuit, SENATOR AMPLISSIME, quam ob singulare ejus in litteras bonasque artes studium abs te laudari. Cum enim ipsa per se laus eximia res est, atque omnium quas hominibus homines tribuere possunt, praestantissima; tum praecipuum quemdam splendorem affert, cum ab iis viris proficiscitur, qui summo ipsi splendore sunt praediti. Neque nobis verendum est, ne, si paria reddentes ingenii animique tui ornamenta memoraverimus, affingere veritati aliquid, teque callide, gloriae nostrae causa, extollere videamur. Nam quae multa praeclare egisti, non ut privatus aliquis tibi soli, sed magna in luce cum egeris, omnibus nota sunt & manifesta: quorum

rum illud ſane pulcherrimum, ubi tua virtus maxime enituit; cum orta inter Veronenſes & Mantuanos controverſia eſt de Tartari fluminis aquis in utriusque nationis agros derivandis. Cum enim a Veneto Senatu miſſus eſſes, ut rem totam cognoſceres, deque ea cum Viro Praeſtantiſſimo Paulo Silva tranſigeres, cui curam hanc Romanorum Imperatrix demandaverat, ita in eo munere te geſſiſti, ut ſolertiam prudentiamque tuam omnes admirarentur. Quippe difficultatibus omnibus, quae multae erant & graves, explicatis, non ſolum effeciſti, turbatae res ut componerentur, verum etiam in futurum proſpiciens caviſti, ne eaedem amplius turbari poſſent. Cujus rei tanta omnium admiratio fuit, ut ingens tuae virtutis opinio jam inde ſit conſecuta, quae poſtea in dies magis magisque convaluit, unanimi & conſtanti civium tuorum teſtimonio. Ii ſiquidem te quotidie frequentes adeunt; de rebus dubiis in conſilium adhibent; nec alium fere habent, quem ad Senatum referre malint, ſi quid ſit cum rationum momentis, tum referentis auctoritate ſuadendum. Jure igitur ſibi gratulatur haec Civitas, quod talis tantusque vir de ea tam honorifice ſenſeris, eaque de Veronenſium ingeniis praedicaveris, quae, ne quis malus invidere poſſit, ſilentio libens praetereo. Me quidem adeo moverunt, ut cum primum reſcivi, valde civium meorum nomine gaviſus ſim; quibus illud curae eſſe certo ſcio, ut ſi qua detur occaſio, qua ſe tibi obſtrictos publice teſtentur, eam ne praetermittant. Igitur dum egregii viri, quibus hoc ſolum abundat, magnum aliquid, ac te dignum moliuntur, ego qui minimum ingenio valeo, novam hanc Celſi editionem, meo ſtudio ac diligentia, quanta a me adhiberi potuit, adornatam, tuo nomini inſcribo. Tu vero munuſculum hoc libenter accipe, quod ſe tibi, ſi non pretio ſuo, at certe grati animi, meae e tibi addictae voluntatis ſignificatione commendat. Vale, noſtrisque conatibus favere perge.

AD

AD

LECTOREM.

Si qua eſt ars, quam ſingulari ſtudio ac diligentia Graeci excoluerint, ea certe Medicina eſt, quae in Oriente ſummo ſemper in honore habita, ex Aegypto, ut ceterae fere omnes, una cum Philoſophia in Graeciam migravit. Ea quippe antiquis temporibus ſapientiae pars habebatur, & quidem potiſſima, utpote quae corpori medetur, quocum animus ipſe tam arcta ſocietate conjungitur. Qui in ea inter veteres excelluerint, multi celebrantur: quorum praecipuus Hippocrates Cous, tanta vir auctoritate, ut Medicorum princeps etiamnum habeatur. Hujus autem ſectator inter Latinos A. Cornelius Celſus, non is quidem ingenio cum illo comparandus, ſed ſcribendi arte atque elegantia procul dubio longe ſuperior. Nam Medicinam totam octo libris complexus, adeo ſcite in ſuas partes diſtribuit, dilucideque explicavit, ut nihil amplius deſiderari poſſe videatur. Itaque valde dolendum eſt, praeclarum opus idemque utiliſſimum temporis injuria plurimis mendis, nec ſane levibus, refertum ad noſtram aetatem perveniſſe. Non defuere quidem Viri doctrina atque eruditione praeſtantes, qui ea tollere conati ſint; ſed tamen nulla ejus operis editio hactenus apparuit ſatis probanda, ne Lindeniana quidem ipſa, unde poſteriores ceterae derivantur; licet ea unanimi fere conſenſu omnium optima exiſtimetur. Nam quaedam, quae recte habebant, Lindenius corrupit; alia, corrupta cum eſſent, ex conjectura, quae plerumque fallaciſſima eſt, reſtituit. Illud vero minime ferendum, quod cum in multis antiquos Codices ſecutus ſit, de eo ſigillatim non admonuit; ut dubius incertusque haereas, quaenam ſit cuique lectioni fides adhibenda. Tria haec vitia Vir Summus Joannes Baptiſta Morgagnus jampridem animadvertit, & quid in ſingulis peccatum ſit, editis VIII. in Celſum doctiſſimis Epiſtolis, diligenter, ut ſolet, adnotavit; multis inſuper, quae nec Lindenius, nec alius quiſquam attigerat, emendatis. Ad haec plura indicavit, quae manifeſto depravata ſunt, nec tamen perſpici poteſt, quo pacto corrigi queant. Haec cum ita ſint, ut Celſus priſtinae integritati, quantum fieri poteſt, reſtituatur, unde potiſſimum auxilium petendum eſt? Nimirum ab antiquis Codicicibus, qui ſi emendati ſint, veram ſcripturam exhibent; ſi mendoſi, homini ſagaci interdum indicant. Hac ego perſuaſione ductus cum ſuperioribus annis iter per Italiam inſtituiſſem, Codices mſs. conſului, qui in Vaticana ac Medicea Bibliotheca aſſervantur, eosque cum editis (nam hos fere omnes jampridem mihi comparaveram) diligentiſſime contuli. Atque utinam id facere Morgagnus potuiſſet! Multo ſane pauciora in Celſo haberemus,

quae

quae legentibus negotium facesserent. Ego enim, qui doctrina illi sum atque ingenio adeo inferior, multo plus, quam initio speraveram, ex eorum collatione profeci. Nec tamen omnes sunt ejusdem notae. Sed hi cujusmodi sint, & quae cujusque aetas atque auctoritas, Index ostendet, quem huic epistolae subjiciam. Illud modo affirmare possum, eam me Celsi editionem dare, in qua vix ullus sit nostris conjecturis locus. Etenim in ea nihil fere reperitur, quod ex iis Codicibus, quos supra dixi, aut manuscriptis, aut editis petitum non sit. Quoniam vero e manuscriptis antiquissimus est Codex Mediceus Primus, illud curavi, ut quae in eo scripta sunt, pleraque, etiam si vitiosa essent, adnotarentur. Quid istuc, inquies? Scilicet ut perspicacior aliquis ex iis ipsis veram, si fieri possit, lectionem eliceret: quae causa fuit quamobrem ex aliis quoque Codicibus variantia excerperem. Porro singulos libros in capita capitumque sectiones divisi, ut Lindenio placuit, lemmatibus tantum rejectis; eo quod Celsi loca ex ejus editione afferri solent, quae ubique fere usu recepta est, omnesque Bibliothecas occupat. Atque ego ejus editionis celebritati hoc quoque dedi, ut in quibus a nostra discrepat, singula describerem; ne ab ullo, qui postremam hanc habet, prior illa desideretur. Ceterum ii libri in Codice Mediceo Primo, cujus magna utique auctoritas est, una eademque serie continenter sunt scripti: ex quo colligi posse videtur, divisionem illam antiquam non esse. Ea certe, ut plerumque non sit inepta, a veterum Scriptorum ingenio maxime abhorret, atque adeo ipsius Celsi, cujus ea non minima laus, quod res diversas ac suapte natura separatas singulari artificio conjunxerit. Itaque si quando ille caput nominat, vox haec eo sensu fortasse accipienda est, quo illam Latini Scriptores usurpant, ut res quasdam significent ab aliis distinctas, haud tamen ab iisdem prorsus sejunctas atque distractas. Hujusmodi sunt *capita epistolae* apud Tullium, Suetonium, aliosque.

Ex iis, quae hactenus dicta sunt, satis apparet, id unum mihi curae fuisse, ut Celsi textum quam emendatissimum darem; cum Auctor miro orationis nitore ipse per se perspicuus nullo egeat commentario. Equidem non negaverim quaedam esse vocabula artis propria, quae aliquid habeant obscuritatis; sed iis explicandis Lexicon Celsianum sufficere existimabitur, si tantum erit otii, praesertim valetudine tam infirma crebrisque adeo tentationibus vexata, ut quod dudum inchoatum est, possim aliquando perficere. Vale.



IN-

INDEX
LIBRORUM MANUSCRIPTORUM, EDITORUMQUE, QUI IN CELSI EMENDATIONE ADHIBITI SUNT.

LIBRI MSS.

CODICES MEDICEI. Hi omnes Florentiae in Bibliotheca Medicea ad D. Laurentii asservantur; ac sunt numero septem, id est I. II. III. IV. V. VI. VII. plutei LXXIII. PRIMUS idem ille est Mediceus Codex, quem Rhodius Cocchiusque laudarunt: alter in adnotationibus ad Scribonium Largum, atque in Lexico Scriboniano; alter tum in calce Etruscae Dissertationis de Anatome, tum in Graecorum Chirurgorum editione, ubi mantissae loco dedit variantes octavi libri lectiones ex hoc Codice excerptas. Is omnium est antiquissimus, quippe scriptus Saeculo XII. ineunte, eoque nomine ceteris anteferendus. Librorum in capita divisio in eo nulla est: sunt tamen tituli plures margini adscripti. Quaedam etiam inter versus ad corrigendum addita, sed omnia fere prorsus inepta. Vid. adnot. 4. 8 ad Prooemium lib. 1. & adnot. 48. ad cap. 7. lib. 2. Anno MCCCCLXV. Baptista Palavicinus Regiensis Episcopus illum emendandum suscepit; in quo tantum sibi licere voluit, ut alium plane fecerit. Usus est autem *vetustissimo & corruptissimo*, ut ipse ait, *exemplari:* ex quo colligi potest, nonnulla illum conjiciendo immutasse. Ceterum id exemplar ei perquam simile fuisse videtur, unde Medicei reliqui derivantur. SECUNDUS. TERTIUS. QUARTUS. QUINTUS. SEXTUS. SEPTIMUS adeo inter se consentiunt, ut ab uno eodemque exemplari profecti videantur. Scripti omnes sunt Saeculo XV. sed TERTIUS ceteris paulo est antiquior. In QUARTO gemina scriptura multis locis occurrit: altera a librario, cujus tantum ratio habenda est; ab emendatore altera, quae Codicem PRIMUM, aut Palavicini emendationem fere exprimit. QUINTUS & SEXTUS scripti fuerunt Florentiae ab Antonio Marii F. An. MCCCCXXVII. & MCCCCLIII.

MCCCCLIII. videturque horum poſtremus ex TERTIO deſcriptus, cum quaedam in utroque ſint menda, quae in aliis Codicibus non apparent. SEPTIMUS ſcriptus eſt a Nicolao Nicolio, isque alia manu appoſitas habet variantes lectiones ex Codice I.

CODICES VATICANI Hi totidem ſunt quot Medicei, ac Romae aſſervantur in Vaticana Bibliotheca. PRIMUS eſt Urbinas CCXLIX. ſcriptus Saeculo XV. SECUNDUS Otthobonianus MDLIII. Scriptus is fuit Vincentiae Anno MCCCCLVIII. TERTIUS Urbinas MCCCLVII. Scriptus fuit Saeculo XV. QUARTUS Vaticanus MMCCCLLXXI. Scriptus fuit a Palavicino, ut diſticon quoddam oſtendit ei praefixum: poſteaque ab eodem emendatus ope *vetuſtiſſimi* illius & *corruptiſſimi exemplaris*, quo in Medicei I. emendatione uſus eſt. QUINTUS Vaticanus MMCCCLXXII. Scriptus fuit Anno MCCCCLXVI. SEXTUS Vaticanus MMCCCLXXIII. Scriptus fuit Saeculo XV. Videtur autem ex Mediceo I. fuiſſe deſcriptus poſt Palavicini emendationem. SEPTIMUS Vaticanus MMCCCLXXIV. Scriptus hic quoque fuit Saeculo XV.

L I B R I E D I T I.

Editio Nicolai, ſive princeps Florentina Anno MCCCCLXXVIII. Hanc procuravit Bartholomaeus Fontius, isque Codicem Mediceum IV. ut illum interpolavit emendator, ſecutus videtur. Vid. adnot. 83. ad cap. 1. lib. 1. adnot. 91. ad cap. 2. ejusdem lib. adnot. 93. ad cap. 7. & adnot. 15. ad cap. 14. lib. 2. adnot. 59. ad cap. 28. ſect. 3. lib. 5.

Editiones quatuor Venetiis habitae: prima apud Joannem Rubeum An. MCCCCXCIII. ſecunda apud Philippum Pinzium Anno MCCCCXCVII. tertia apud Lucam Antonium Juntam Anno MDXXIV. quarta in Aedibus Aldi & Andreae Aſulani Soceri Anno MDXXVIII. ex emendatione Joannis Baptiſtae Egnatii. Priores tres nihil fere diſcrepant a principe Florentina, unde videntur deſcriptae. In Aldina loca quaedam, quae in illis corrupta ferant, ex Codice Ms. reſtitutaſunt; ſed alia invicem, quae recte habebant, corrupta. Nimirum Codici illi nimium tribuit Egnatius; ſibique etiam fortaſſe plus aequo indulſit.

Editio

Editio Joannis Caefarii. Haganoae apud Joannem Secerium Anno MDXXVIII. In hac editione quaedam ita prorfus reftituta leguntur, ut in Aldina. Mira fane confenfio, nifi quid fubdole factum eft; cum utraque editio eodem anno, eodemque menfe abfoluta fit, ut altera ad alterius exemplum exigi non potuerit. Ceterum Caefarius alia infuper emendavit, eaque non ex Msf. fed ex conjectura, ut ex ejus Praefatione fufpicari licet: idemque fcholia quaedam, & nonnullas variantes lectiones adjecit.

Eadem Salingiaci recufa apud Joannem Soterium An. MDXXXVIII. fed mendis pluribus deformata.

Editio Joannis Ruellii. Parifiis apud Chriftianum Wechelium Anno MDXXIX. Ruellius in plerisque Caefarium eft fecutus. Quae ipfe mutavit, pauca funt, eaque ex Mfs. fere fumpta.

Editio Lugdunenfis An. MDXLII. apud Sebaftianum Gryphium. Qui hanc editionem adornavit, Aldina & Caefariana An. MDXXXVIII. maxime ufus videtur; atque ubi alterutra variat, quandoque adnotavit. Pleraque Caefarii fcholia, fuaque etiam nonnulla adjecit.

Editio Guilielmi Pantini. Bafileae apud Joannem Oporinum An. MDLII. Duas tantum editiones confuluit Pantinus, Aldinam fcilicet & Caefarianam An. MDXXXVIII. ex quibus tertiam confecit, quae cum Gryphiana fere convenit. In enarrationibus conjecturas attulit, quibus loca quaedam, quae ipfi corrupta videbantur, reftitui poffent.

Editio Roberti Conftantini. Lugduni apud Guilielmum Rovillium An. MDLXVI. Haec editio a Gryphiana vel Pantiniana vix differt; nifi quod pauca quaedam habet ex Ruelliana. Verum plurimis adnotationibus referta eft, quibus emendatur Celfus, illuftraturque. Earum, quae ad emendationem pertinent, duo genera funt: alterum ex antiquis Codicibus manufcriptis, editisve; alterum ex conjectura ortum, quod quaedam etiam comprehendit prius a Pantino animadverfa.

Editio Henrici Stephani, id eft Medici Principes &c. Parifiis Anno MDLXVII. Stephanus Aldinam editionem in plerisque expreffit; in aliis Ruellianam, quibusdam de fuo paffim adfperfis.

Editio Balduini Ronffei. Lugduni Batavorum apud Francifcum Raphengium An. MDXCII. Nihil Ronffeus in textum intulit, quod non in aliqua priorum editionum inveniretur. Quin ea ipfa, quae margini adfcripfit, nova non funt, fed ab aliis fumpta; in primis a Conftantino, cujus fere omnes adnotationes exfcripfit. Enarrationes quidem addidit in feptem

 pofterio-

posteriores libros (nam in priore iis usus est, quas Hieremias Thriverius Brachelius antea vulgaverat) ubi emendationes quasdam ex conjectura proposuit.

Editio Joannis Antonidae Lindenii. Lugduni Batavorum apud Joannem Elsevirium An. MDCLVII. Usus est Lindenius tum Codicibus manuscriptis, tum plurimis editionibus, tum, praeter suas, Nancelii, Scaligeri, Foësii, aliorumque conjecturis; quibus multa, quae antea corrupta erant, restituit. De hac tamen editione vide epistolam ad Lectorem.

Editio Theodori Jans. Almeloveenii. Amstaeledami apud Joannem Woltersium An. MDCCXIII. Eadem est atque Lindeniana, sed adnotationibus, locis, ut vocant, parallelis, scholiisque tum aliorum, tum etiam suis ab Almeloveenio ornata.

Eadem recusa Patavii apud Josephum Cominum An. MDCCXXII. adjectis tribus Jo. Bapt. Morgagni in Celsum epistolis. Item Lugd. Batav. apud Jo. Arnoldum Langerakium An. MDCCXXX. una cum quibusdam Morgagni epistolarum capitibus, ac trium veterum editionum collatione. Item Basileae apud Jo. Rudolphum Thurneisenium An. MDCCXLVIII. cum eadem collatione, ac notis integris Joannis Caesarii, Roberti Constantini, Josephi Scaligeri, Isaaci Casauboni, Joannis Baptistae Morgagni. Denique Patavii iterum apud Josephum Cominum An. MDCCL. in qua editione ad cetera omnia, quae in priore Cominiana, epistolae sex accedunt Jo. Bapt. Morgagni, numquam antea vulgatae.



JOAN-

JOANNIS LUDOVICI BIANCONII
EPISTOLA
DE
CELSI AETATE.

SAMUELI ET JOANNI, FRATRIBUS LUCHTMANNIS,
DILIGENTISSIMIS
IN LYCEO
LUGDUNI BATAVORUM
TYPOGRAPHIS,

JOANNES LUDOVICUS BIANCONIUS,
POTENTISSIMI ELECTORIS SAXONICI
AD SUMMUM PONTIFICEM
LEGATUS, S. P. D.

De veſtra, quam de me, deque meis rebus geritis, opinione multum vos amo; ſiquidem poſtulatis a me epiſtolas illas, quas de Aulo Cornelio Celſo paucis abhinc annis ad Hieronymum Tiraboſchium, Italicae litterariae hiſtoriae conditorem, dederam. Verumtamen nec rei veſtrae conſentaneum eſſet, nec eruditorum exſpectationi reſponderet fortaſſe, quam animo deſignaſtis, earumdem epiſtolarum ex Italico in Latinum idioma converſio, ex qua veluti Prolegomena coaleſcerent, quibus ornetur elegans, quae nunc prela veſtra exercet, Celſi noſtri editio. Prolixae enim admodum otianti mihi exciderunt, ac facile ſivi abire interdum orationem meam tamquam in diverticula, ad quae veluti amicitia invitabar; ut proinde de Celſo dumtaxat ſollicitis extranea haec non niſi moleſtiam crearent. Eas ſiquidem exarandas ſuſcepi, dum in agro Peruſino ruſticarer autumnalibus feriis

in

in delicio nobilissimae Ansideiae gentis, in quam tunc matrimonio convenerat Friderica ex duabus meis natis major; quod vobis facile comprobabit, aliud esse animi caussa amicum alloqui, aliud publice verba facere, quando quidem, qui Prolegomena veterum Auctorum editioni, quae Batavicis typis excudatur, praefigat, universam litterariam Europam alloquatur.

Haec mecum animo versans in eam sententiam veni, ut vobis, mihique rectius consultum putaverim, si rursus ad vos ipsos brevi oratione conscriberem ea omnia, quae unice ad Celsi historiam plenius exornandam pertinerent, quaeque a vobis tradi poterunt eruditissimis, qui vobis adsunt, viris, qui ea, quae exoptatis, Prolegomena ex peculiaribus hisce meis cogitatis conficiant.

Critici omnes usque adhuc inter argentei saeculi, sive principatus Tiberii Aug. Scriptores Cornelium Celsum unanimi sententia collocarant, qui tamen, ut ego censeo, ad florentissimum aurei saeculi apicem sit referendus, ad primos nimirum Augusti annos, quibus caeteris praestabant Virgilius, Horatius, aliique his & virtute, & aetate pares. Quod ut facile agnoscatis, mecum vos convertite ad Quinctilianum, Auctorem sane gravissimum, & apprime accuratum, in iis praesertim, quae artis suae historiam attingunt, qui scilicet testatur, Cornelium Celsum Artium suarum libros ante Gallionem Patrem exarasse. (1) Gallionis Patris aetas facile se prodet, si perpendatur, ipsum fuisse jam aptum ad judicium ferendum de Romanis Oratoribus, antequam mortem oppeteret Messala Corvinus; quando quidem penes Senecam Rhetorem sermo occurrat, quem ipse cum Messala conseruit. (2) Verum tamen Messala, etsi Eusebii Chronicon errore prorsus manifesto ejus mortem circa postremos Augusti annos statuat, fato functus est circa dimidium imperii Augusti, ut nobis diligentissimus

(1) Scripsit de eadem materia non pauca Cornificius atque Stertinius, nonnihil Pater Gallio, accuratius vero priores Gallione Celsus & Lenas, & aetatis nostrae Virginius. *Quinct. Lib.* 3. *Cap.* 1.

(2) Quaerebat a Gallione Messala, quid illi visus esset Nicetes? *Seneca Suasoria III.*

mus vetus Auctor indubiam fidem facit. (3) Ovidius ipse nobis testatur, Romae se hujus neci interfuisse, ejusque parentalia adspexisse. (4) Quare si Gallio is erat, qui eloquentia clarefceret ante dimidium regni Augusti, & in vivis adhuc agente Messala, illud sane consequitur, Celsum, qui illum antecessit, exstitisse primis ipsis Augusti annis, ea nempe aetate, qua Virgilius et Horatius praecellebant.

Si haec auctoritas tanti non est, quae veterem elevet opinionem, altera in medium procedat. Ex variis Celsi ipsius locis colligitur, Artes suas ipsum concinnasse paucis prorsus annis a Themisonis ex Laodicea, qui Romae medicinam faciebat, interitu; siquidem ad eum provocans non aliter meminit, quam *nuper Themison.* (5) At si ex naturae lege calculi ineantur, certe Themisonis obitus non multo longius, quam ad annum U. C. DCC. amandari poterit; atque hoc est potissimum rationis momentum. Themison praeceptorem audiverat Asclepiadem. Verum ex Ciceronis testimonio Asclepiades Medicus ante illum annum occubuerat, quo esse desiit Licinius Crassus sibi summopere amicitia conjunctus, anno nempe DCLXIII; (6) Quare Themison eo temporis, quo suus praeceptor interiit, annum saltem aetatis suae XXX., ut conjici potest, agebat; quod eo verosimilius fit, quod ante Asclepiadis obitum lucubrationes nonnullas emiserat, eique magno medicae artis nomine Romae successerat. (7) Non ergo absonum fuerit, Themisonis ortum statuere circa annum DCXXX. At vero, ut Celso affirmanti ipsum ad senectutem pervenisse obsecundemus, annos

(3) Nam Corvinus in medium usque Augusti principatum, Asinius paene ad extremum duravit. *Dialogus de caussis corruptae eloquentiae.*

(4) Cui (*id est Messalae*) nos & lacrimas, supremum in funere munus,
Et dedimus medio scripta canenda foro.
Ovidius ex Ponto, Lib. I. Epist. 7. vers. 29.

(5) Ex cujus successoribus (*id est Asclepiadis*) Themison nuper ipse quoque quaedam in senectute deflexit. *Cels. Praefatione 6. & alibi.*

(6) Neque vero Asclepiades is, quo nos Medico amicoque usi sumus, tum cum eloquentia vincebat caeteros Medicos, in eo ipso quod ornate dicebat, medicinae facultate utebatur, non eloquentia. *Licinius Crassus apud Cicer. de Oratore Lib. I. Cap.* 14.

(7) Auditor ejus (*id est Asclepiadis*) Themison fuit, qui quae inter initia sua scripsit, illo mox recedente a vita, ad placita sua mutavit. *Plin. Lib.* XXIX. *Cap.* 1.

*****

annos LXXX. eumdem mortis tempore egisse concedamus; ad quam sane aetatem paucis pertingere, ut Celsus ipse prodit, eo tempore datum erat. (8) Quare hinc consequetur, Themisonem haud serius, quam circa annum U. C. DCCX. naturae debitum solvisse. Quod si recte stet, illud etiam stabit, Celsum ingerentem illud *nuper Themison* satis perspicue ostendere, ipsum non multo post annum DCCX., quem designavimus, Artes suas elaborasse: quod commode primis Augustei imperii annis respondet, ut etiam Quinctiliani auctoritate colligi, superius declaravi.

Nec tamen sola haec sunt rationum momenta, quae meae sententiae suffragentur; quin potius alia adsunt, ad quae vos nunc attendere aequum est. Perpendite, quaeso, Celsum, contexentem in elegantissima ad suos de Medicina libros Praefatione & Graecae, & Romanae Medicinae historiam, in Themisone ipsam abrumpere, neque ultra progredi; atque, ne ambigi posset, an illic revera Medicae artis sui temporis historia cessaret, haec memoranda verba subdidit: *Et per hos quidem maxime viros salutaris ista nobis professio increvit.* At vero Plinius eamdem historiam conscribens post Themisonem ponit Antonium Musam, qui eum subsequutus est, (9) egregium hominem, novorumque in hac arte progressuum auctorem. Ex hoc sane fit palam, Celsum scribendo antevertisse magnam Antonii Musae celebritatem, quemadmodum eamdem, multo tamen serius, consequutus est Plinius. Nec ante annum DCCXXXI. ad tantum gloriae apicem venit Antonius Musa, qui nimirum hoc anno Augustum jecinoris vitio laborantem, & ad desperationem redactum frigidis balineis curavit, ut ex historicorum narratione cognovimus. Quapropter perspicuum omnino est, Celsum sua scriptis mandasse ante

annum

(8) Itaque multiplex ista medicina neque olim, neque apud alias gentes necessaria, vix aliquot ex nobis ad senectutis principia perducit. *Celsus in Praefat.*

(9) Auditor ejus (*id est Asclepiadis*) Themison fuit, qui quae inter initia scripsit, illo mox recedente a vita, ad sua placita mutavit. Sed & illa Antonius Musa ejusdem auctoritate divi Augusti, quem contraria Medicina gravi periculo exemerat. *Plin. Lib. XXIX. Cap. I.*

annum DCCXXXI., quo vertente adhuc inter vivos erant Virgilius, Horatius, aliique aurei ſaeculi ſcriptores. His addite, numquam in Celſi operibus occurrere Antonii nomen, etſi auctorum citationibus adeo indulgeret Celſus, ut nimirum in VIII., qui adhuc ſuperſunt, ejusdem libris C., & amplius Auctores, huic epochae tamen anteriores, laudentur: quo ſane momento novus opinioni meae calculus accedit. Quî enim ipſe Muſam ſilentio praeteriiſſet, quem fama jam longe celebrabat, quemque tot alii honorifice laudabant, ſi ejus ſcriptioni ſuppar, vel poſterior exſtitiſſet? Nota res eſt, ſtatuam Muſae viventi juxta ſignum Aeſculapii poſitam fuiſſe, ipſumque nova facie Romanam Medicinam donaſſe, novis inductis medicamentorum a ſe concinnatis compoſitionibus, quas nobis ſervavit praecipue Galenus.

Poſtremo illud inſuper accedit, Celſum, ex cujus teſtimoniis ſententiae meae robur adjicere nunc enitor, luculenter prorſus monere, (10) nihil eſſe jecoris morbis magis noxium, aut infeſtius, quam frigidorum remediorum medicinam. At ſi recens fuiſſet Auguſti ex hepatico morbo ad ſalutem reſtitutio, quam Muſa frigidorum balineorum uſu obtinuit, quis adeo imprudens fuiſſet, ut in Auguſti conſpectu, & intra Urbis moenia rei tam memorabili, quam felix exitus comprobaverat, quaeque univerſo orbi innotuerat, notam inferre, aut falſi ſuſpicionem affundere auderet? Stet ergo, Celſum eo tempore ſcripſiſſe, quo nondum jecinoris vitio affectus fuerat Auguſtus.

Forte alicui naſci ſuſpicio poſſet, Celſum Antonii mentionem conſulto omiſiſſe, quod ex Dionis teſtimonio (11) ipſe paucos poſt menſes ab Auguſti ex morbo recreatione in magnum incidit nominis diſcrimen ob acerbo fato ſubreptum Marcellum, ſororis filium, et generum Auguſti, quem eadem, qua ipſum juverat, methodo, frigidis nempe balineis, ſanare voluiſſet. At, quod Dionis

(10) *Dio Caſſius Lib. LIII.*

(11) Abſtinendum utique eſt ab omnibus frigidis; neque enim res ulla magis jecur laedit. *Celſus Lib. IV. cap. 8. Eodem loco ingeruntur potius ab ipſo* ſorbitiones, omneſque cibi calidi.

nis pace ſit, qui duorum ſaeculorum intervallo a re ipſa abeſt, haud ſane Marcellus in frigidis occubuit, ſed ad Bajarum balnea, quae calidiſſima ſunt; quod Propertii, auctoris ſynchroni, et domus Auguſtae, quam funus afflixit, familiariſſimi, auctoritate comprobatur. (12) Servius etiam fidem facit, Marcellum Bajis fato conceſſiſſe; nec ab eo, neque ab alio quoquam vel Muſae, vel frigidorum mentionem fieri videmus. (13) Sed licet veritate ipſa ſuſtentaretur inclementior Dionis in Muſam nota ac contumelia, tamen poterat ejus ſaltem nomen Celſus uſurpare, ut ejus curam improbaret, aliosque ab ea abſterreret. Praeterquam quod ne de balineis quidem frigidis ex profeſſo loquitur Celſus, ex quo ſane id elicitur, nondum eorum uſum, eo ſcribente, invaluisſe; nec alius profecto, ex mea ſententia, quam Muſa, primus eadem vel invexit, vel commendavit. Quare non amplius Celſi de Muſa ſilentium ad iniquum Marcelli funus, et ad Muſae infamiam referatur; quod nimirum non alii rei, quam temporis, quo Celſus ſcripſit, et quo Muſa floruit, intervallo eſt tribuendum. Sed ne inaniter tempus teramus oppugnantes objectionem, quae Dionis commento nititur, praeſtat potius ad alias deſcendere, quae graviores videntur; ac primum eam attingere, quae a Columella, auctore graviſſimo, peti poſſet, qui nimirum ſub Claudii imperio, cujus libertus fuit, libros ſuos perfecit. Ab ipſo quidem Celſus vocatur *temporum noſtrorum auctor*. At ſi recte hic locus perpendatur, facile quisque intelliget, nullum ex eo detrimentum ſententiae meae inferri. Columella libros ſuos concinnavit provectiori aetate, quod non ſemel per ſe ipſe innuit. Poterat igitur ipſe, declinante Auguſti principatu, juventute florere; et ſi hoc non negatur, ut revera negari non poteſt, quae ratio impedit, quominus Celſus, licet prima aetate ſe ad ſcribendum applicuerit, vitam tamen usque ad ultimos Auguſti

(12) *Propertius Lib. III. Elegia IV.*
(13) *Servius Lib. VI. Aeneidos verſu 862.*

sti annos produxerit. Integrum proinde mihi etiam fuerit, temporum meorum auctores appellare Scipionem Maffeium, et Ludovicum Antonium Muratorium, utrumque mihi necessitudine conjunctum, licet ipsi aliqua operum suorum volumina forte XXX. annos ante, quam nascerer, in publicum emisissent. Monemur ab auctore Dialogi *de caussis corruptae eloquentiae*, Vespasianum congiarium dedisse legionibus Romanis, in quibus adhuc milites, qui illud et ab Augusti manibus perceperant, recensebantur. Neque sane erat, quod et hos prohiberet, quominus ab ipsis salutaretur Augustus, si libuisset, *temporum nostrorum Caesar*; quod sane complectitur majus annorum intervallum, quam quod inter Celsum, et Claudii tempora, quibus scribebat Columella, intercessit.

Nec aliter me expediendum censerem ab objectione, quam quis mihi ex Scribonii Largi Claudio imperante viventis auctoritate crearet. Narrat siquidem Scribonius, sermones se conseruisse cum eodem illo Atimeto, qui Cassio Medico (14) eo ipso tempore, quo Celsus scribendo vacabat, vita functo remedia apparabat. Verum si juvenilem aetatem agebat Atimetus, cum Cassius mortem oppetiit (quae non multum Celsi tempora antecessit), atque si longius vitam protraxit, ut verosimile est, nihil erit, quod impedire possit, quominus censeamus, Scribonium Largum adhuc juventute florentem cum Atimeto verba fecisse. Aliud enim est, alterum alteri aetate aequalem esse, aliud, tempore. Scilicet Scriptor Dialogi, quem supra laudavi, *de caussis corruptae eloquentiae*, ait, sibi, dum in Britannia degeret, (15) cognitum fuisse militem, qui testabatur, se vidisse Julium Caesarem, cum e navi escendens hanc insulam tenuit. Videt porro unusquisque, haec duo temporum spatia longe majora eo, quod inter Atimetum, et Scribonium Largum processit. At multo validior ex Plinii loco difficultas creari poterit, si ex prima fronte judicetur. Ubi de morbis recens

(14) Scribonius Largus Comp. XX.

(15) Ipse ego in Britannia vidi senem, qui se fateretur et pugnae interfuisse, qua Caesarem inferentem arma Britannis arcere litoribus, & pellere aggressi sunt.

recens (16) invectis loquitur Plinius, narrat colum, Tiberio principatum tenente, Romam invectum, immo Imperatorem ipſum omnium primum impetitum ab illo fuiſſe. Cum vero Plinius dolorem coli alibi colum nominet, crediderunt omnes eruditi, κωλικὸν Tiberii temporibus prima vice Romam, immo Italiam expertam eſſe. Quare illud conſequi videretur, Celſum, qui docuit (17), quibus remediis coli dolor juvetur, Tiberio jam imperante de medicina libros conſcripſiſſe. Verumtamen quis ſibi in animum inducat, morbum adeo familiarem, quem flatus, et noxiae ciborum qualitates gignunt, haud ſupparem eſſe humanae naturae conditae, ut nimirum cenſentur febris, ſtomachi infirmitas, tormina inteſtinalia, ceteraque id genus? Cui enim credibile fiat, coli dolorem ex Pandorae pyxide tunc ſolum in hominum perniciem exſiluiſſe, Tiberio imperante, praeſertim cum Romae, inter ſtrepitum, ac luxum, ciborum intemperantia, coenarum ſplendor, ebrietasque multo ante invaluerit? His addite, Celſum ipſum nobis teſtari, hujusmodi morbum, alio licet ſub nomine, a Diocle Caryſtio, ſcriptore ſane antiquiore, memoratum fuiſſe. (18) Plinius inſuper, qui pluries de Caryſtio loquitur, jam et illum plane noverat; quandoquidem quae nondum innotuerunt, haud fieri poſſit, ut deſcribantur. Quare illud aliquis ſuſpicari facile poterit, textum ipſum Plinii heic vitio aliquo laborare, ſed quod ad remotiorem aetatem pertineat. Neque ſane mirum cuiquam videri debet, errores hujusmodi in veteres auctores, ſoluta oratione praeſertim utentes, irrepſiſſe; ſiquidem proſodiae leges eosdem a carminibus facilius prohibuerunt, integrioresque autographorum lectiones in veterum Poëtarum operibus ſervaverunt. Novimus Tullium ipſum idcirco queſtum eſſe, quod et ipſius aetate Latini codices circumferrentur mendis corrupti, quae ſibi eorundem ſanandorum ſollicito moleſtiam creare affirmabat. Quare nil mirum, ſi aliter legant plures ex veteribus Plinii codicibus, et Vaticani praeſertim *tolum* legendum eo loci exhibeant.

His

(16) Plinius Lib. XXVI. Cap. 1.
(17) Lib. I. Cap. 7.
(18) Celſus Lib. IV. Cap. 13.

His accedit, ex quinque novis morborum generibus, quae eo loco Plinius recenſet, quatuor externa, et contagioſa eſſe, at vero unum eſſe, quod internum ſit, et non contagioſum, a Plinio ſub *coli* nomine deſignatum. Quare abſonum videri poterit, Plinium, qui quam accuratiſſimum in naturali hiſtoria ſe praebet, a novis morbis externis ad internum progredi, nihil lectorem de gradu ſuo commonefacientem. Primus, qui ab eo deſcribitur, recens externus morbus, lichenis eſt, ſive mentagra, quae Romae innotuit Tiberio imperante, quemadmodum ex corrupta Pliniani textus lectione coli dolorem innotuiſſe contendi poſſet. Heic ergo animadvertere vos volo, Celſum, qui morbos multo exiliores complexus eſt, Lichenem, quae longe gravior erat, minime attigiſſe: ex quo colligi debet, ipſum hujus morbi in Urbem irruptionem ſcriptis ſuis antevertiſſe. Ceteri vero recentes morbi a Plinio memorati, carbunculus nempe, et elephantiaſis, a Celſo ipſo deſignantur, utpote eodem antiquiores; at reticetur gemurſa, quae cito evanuit, neque amplius vigebat, cum Celſus de re medica ſcriberet. Plinius ſiquidem auctor eſt, gemurſae nomen ipſum jam oblivione interceptum; quod aetate ſuperiore eamdem obſoleviſſe oſtendit, ut nemo non videt. Quo ergo morbi genere, ſi coli dolor excludatur, omnium primum tactum Tiberium exiſtimabimus? Hanc certe cognitionem nobis invidit antiquitas: at illud novimus, Tiberium habuiſſe vultum ulceroſum, et tumoribus foedatum, ipſosque humeros cruſtis, et cicatricibus ſcatentes, ut nobis prodiderunt Suetonius (19) Tacitus (20) et Julianus Imp. (21) Forte haec omnia nil aliud fuerunt, quam veſtigia recentis illius morbi, quem omnium primus Tiberius expertus eſt, quique nos nunc divinantes tenet. Galenus etiam meminit medicamenti cujusdam adverſus Tiberii herpetes. Quare illud tandem ſtatuatur, coli dolorem haud morbum

eſſe

(19) In Tiber. Cap. 68.
(20) Annal. Lib. IV. Cap. 57.
(21) In Caeſaribus.

esse posse, qui tantum Tiberii aetate Romae emerserit, et in voce *colum* mendo laborare vulgatum Plinii textum, quod tamen usquedum inobservatum tamquam in fundo suo cubavit. Incassum ergo ex hoc loco arguere quis vellet, Celsum non ante Tiberii tempora de re medica libros exarasse.

Celso ad Augustei saeculi culmen restituto, illud restat, ut quae ejusdem fuerit conditio, quaeque ipse elaboraverit opera, quae sane plura fuerunt, perquiramus. Nulla res facilius, quam nomina, quae quis gerat, conditionem hominis patefacit. Neque quis sibi persuadeat, ipsum appellatum fuisse Aurelium Cornelium Celsum, ut produnt fere omnes recentes codices, et typis consignata volumina. Vetustior sane Celsi operum codex, qui nunc prostat in bibliotheca Vaticana, non aliter illius nomen profert, quam quod elegantibus Romanis litteris exprimitur AULUS CORNELIUS CELSUS. Hic quidem titulus rem omnem conficere videtur. Ceterum eruditis praenomen *Aurelius* male audire debuerat, utpote quod, gentilitii nominis relicta forte, ad praenominis vicem declinare non nisi incondite et invito antiquitatis genio nequiret; cum praesertim hominis ex Cornelia gente praenomen esse eo vel maxime repugnaret.

Celsum ad nobilissimam Corneliam gentem pertinuisse, monumentis, quae nobis fidem faciant, caremus; quod etiam dictu difficilius fit, si perpendamus, hanc ipsam gentem pluribus eidem obsequio, et amicitia conjunctis nomen suum tribuisse. Praeter illum ingentem decem mille hominum numerum, quos Corneliorum nomine Sylla, qui ea gente censebatur, donaverat, sola litteraria respublica plures alios, quibus forte nihil cum nobili ejusdem conditione commune erat, ostendit. Tales sunt Cornelius Balbus, Cornelius Nepos, Cornelius Gallus, Cornelius Severus, Cornelius Tacitus, ceterique. Nec forte alius, quam Cornelius aliquis, fuit etiam Verres, Siciliae direptor potius, quam praetor; siquidem eidem objicit Tullius, Cornelios ab eo creatos perplures scelestos homines, ac inter ceteros Artemidorum sui ipsius Medicum, et praeclarum insuper furem, tum

et

et alium officio Lictorem, qui ipsum lenonia arte demerebat. Heic vero advertere vos moneo, minime novum in Corneliorum gente fuisse Auli praenomen, sicut et Celsi cognomen, ut ex antiquis scriptoribus, et praesertim ex fastis consularibus cognoscere licet.

Ingenuo vero, et liberali genere satum Celsum fuisse, facile evincitur ex triplicis nominis usu, qui rarior erat inter libertos. Tum magis comprobatur ex honestatis, commiserationis, ac pudoris significationibus, quas passim in suis operibus exserit, quaeque liberalis educationis indicia haberi consueverunt, nec immerito. Graviter enim damnat Medicorum quorundam crudelitatem, qui hominum viscera investigaturi adhuc spirantes, quos jam morituros Reges multo atrociores ipsis tradiderant, aperiebant. Laudat Hippocratis ingenuitatem, quem non puduisset erroris confessio, qui se nimirum a futuris deceptum fassus fuerit, dum, specillo in quosdam naturales sinus demisso, opinionem fracti ossis in cranio frustra fecit. Veniam praefatur vocabulorum ad partes obscoenas spectantium, quae eidem usurpare necesse foret, quaeque bene moratos homines dedecere intelligebat. Ita nimirum loquitur, ut quidquid ab eo profertur, non nisi honeste proferatur.

An Romana civitate donatus fuerit, nemo inter veteres scriptores nobis prodidit, cum nemo Romanum salutaverit. Roman tamen incoluisse, clarissime patet, cum innotuisse sibi Themisonem, Cassium, aliosque praeclaros Medicinae professores, qui Romae morabantur, aperte testetur. Docti enim homines ea aetate ad imperii metropolim accedere consueverant, quam et communem patriam, et universale omnium centrum, ut fere semper habita est, existimabant.

Celsus ita se scribendo exercuit, ut fere encyclopaediam in plures libros divisam, quae artes singulas illustrabat, confecerit. Non aliter namque libros suos inscripserat, quam *Artes*, quarum unaquaeque in peculiares libros dividebatur. Certiores hac de re nos facit titulus, quem fere codices omnes servaverunt hoc modo conceptum: *Artium A. Cornelii Celsi Liber* VI. *Medicinae vero primus.* De agrorum cultura erant V. qui praecedebant, libri,

******

quemad-

quemadmodum initio operis, quod eſt de re medica, edocemur, ubi haec leguntur: *Ut alimenta ſanis corporibus agricultura, ſic ſanitatem aegris medicina promittit.* Dein in operis curſu dicens, *ut de pecoribus propoſui*, ruſticas res ſe prius tractaſſe ſatis innuit. Nimirum monuerat nos Columella (22), Celſi agriculturam quinque libris contineri. Rhetoricam vero ſeptem a Celſo libris pertractatam fuiſſe, teſtatur vetus Juvenalis Scholiastes; (23) at an octo de medicina libros proxime ſubſequuta fuerit, nos omnino latet. Quas inſuper artes Celſus ſcriptis ſuis complexus fuerit, ex quibus inſignis haec doctrinarum encyclopaedia coaleſceret, non ii ſumus, qui monumentorum teſtimonio deſtituti certo affirmare poſſimus. Ceterum Quinctilianus nobis fidem facit (24) Celſum de hiſtoria, de legibus, et de re militari libros edidiſſe, qui tamen qua ratione ceteris Artium libris reſponderent, non facile aſſequor: cum iſtae facultates appellari artes non poſſint. Fieri potuerit fortaſſe, ut a ceteris ſejunctae ab ea, quam dixi, encyclopaedia, cum qua nihil ipſis commune erat, abfuerint. Hipponenſium Antiſtes Auguſtinus, inter Latinos Patres doctiſſimus, provocat ad hiſtoriam quamdam de Philoſophorum placitis a Celſo conſcriptam, eamque VI. prolixis ſane libris comprehenſam. (25) Multa quidem ſunt, quae ſuadeant, nemini praeterea alii, quam Celſo noſtro, hujusmodi opus eſſe tribuendum; cum praeſertim ab Auguſtino moneamur, nulli ipſum adhaeſiſſe peculiari eorundem ſententiae, ſed ſingulas tantum hiſtoricorum more recenſuiſſe. Mire enim hoc convenit judicio, quod de philoſophico Celſi opere tulit Quinctilianus (26). Horum tamen o-

perum

(22) Quippe Cornelius totum corpus diſciplinae (*id eſt, rei ruſticae*) quinque libris complexus eſt. Colum. Lib. I. Cap. 1.

(23) Orator (*id eſt Celſus*) illius temporis, qui ſeptem Libros inſtitutionum ſcriptos reliquit. *Sat. VI. verſu* 245.

(24) Cum etiam Cornelius Celſus - - - - - - non ſolum de his omnibus conſcripſerit artibus, ſed amplius rei militaris, & ruſticae etiam, & medicinae praecepta reliquerit. *Quinctil. Lib. XII. Cap. ultimo.*

(25) *Auguſtinus in Prologo Libri de Haereſibus.*

(26) Scripſit (*de Philoſophia*) non parum multa Cornelius Celſus, Scepticos ſecutus, non ſine cultu & nitore. *Quinctil. Libro X. Cap. 1.*

perum omnium vel ipſum nomen intercidit, ſi id, quod ad militiam pertinet, excipiatur, cui *de re militari* titulum praefixum fuiſſe, idem Rhetor tradidit. (27) Hoc a Vegetio etiam memoratur, nec tamen ullum ab eo fragmentum adducitur; ut contra nonnulla, quae ad Celſi Rhetoricam pertinent, a Quinctiliano, tum et multa, quae ex agriculturae libris excerpta ſunt, a Columella recitata deprehendimus.

In ea ego inſuper ſum ſententia, ut putem, Celſi noſtri meminisſe Servium, & Philargyrium in iis ad Virgilii Georgica ſcholiis, quae ad nos pervenerunt (28) Nimirum nomen, et argumentum, quod eſt de re agraria, et quod ab eo exornatum novimus, ea ſunt, quae efficiant, ut me judicii mei non poeniteat; cum praeſertim minime compertum ſit, ullum alium, qui Celſi nomine ſalutaretur, de agricultura libros exaraſſe. Quinctilianus (29) ipſe ad nos transmiſit Celſi de verſu quodam Virgiliani operis Georgicorum judicium, quod nobis indicio eſt, hoc ipſum poëma a Celſo expenſum fuiſſe. Quod ſi ſtatuatur, jam et illud pro certo habendum erit, a Celſo Artes poſt annum U. C. DCCXXIV. fuiſſe conſcriptas, quo nimirum anno hoc ipſum immortale opus a Virgilio abſolutum eſt. (30) Quare ſi, quemadmodum ſuperius oſtendi, Celſus Artes ſuas ſcriptis conſignavit ante annum DCCXXXI., quod nullam in iis de Antonio Muſa mentionem injecerit, jam ſua ſponte conſequetur, easdem hoc ſeptennii ſpatio a Celſo fuiſſe elaboratas.

Nunc illud perquirendum reſtat, utrum Celſus Medicus revera exſtiterit, an ſcriptor tantum encyclopaedicus, qui hanc, et ceteras Artes ſine diſcrimine, tamquam ſimplex amator, pertractaverit. Omnes quidem

(27) Cum Cornelius Celſus rei militaris - - - - praecepta reliquerit. *Quinctil. Libr. XII. Capite ultimo.*

(28) Georgic. I. verſu 277. II. verſu 332. verſu 479. III. verſu 188. verſu 313

(29) *Quinctilianus Libro VIII. Cap. 3.*

(30) *Virgilius in fine Georgicor.*

dem, ſummam in eo admirantes medicae artis peritiam, ipſum pro medico artifice habuerunt. At ſi ex ſingularum Artium, quas ipſe exornavit, peritia ipſius profeſſio, ac munus colligendum eſſet, jam illum non ſolum medicum, ſed agricolam inſuper, rhetorem, ét militem dicere quis poſſet; ſiquidem et de agricultura, et de Rhetorica, et de re militari opera ipſum pro argumentorum dignitate concinnasſe ſuperius demonſtravi. Ceterum haec disquiſitio facile ceſſabit, ſi id nobis in memoriam revocemus, veteres olim impenſius, quam noſtris nunc temporibus recentes, ſtudia excoluiſſe, quibus univerſam fere litteraturam ſibi compararent. Quot non res, praeter medicinam, agriculturam, et militiam, a Catone pertractatas fuiſſe novimus? Varro etiam omni litterarum genere excultiſſimus cuncta fere, quae ſciri poterant, ſcriptis ſuis complexus eſt. Forte quis diceret, Celſum non admodum ab aetate doctiſſimi hominis disjunctum ejusdem imitatione tractum fuiſſe. His accedit, medicinam eam olim fuiſſe, quam quisque noſcere praeoptaret, et cujus idcirco praecepta ſane egregia paſſim in veterum ſcriptorum libris occurrant. Certe Tullius, Lucretius et Horatius medicinae placita non niſi doctisſime attingunt. Eam inſuper Virgilius plene cognoverat; multaque ſalutaria aphoriſmata, non tam ut Poëta, quam ut expertus profesſor, Ovidius carminibus ſuis admiſcuit. Proſtat apud Plinium Valerianum (31) medicamentum quoddam adverſus ophthalmiam ab Auguſto ipſo concinnatum. Hadrianus ſingulis medicinae partibus ex ordine operam navaverat. At quid de Plinio dicemus, quem qui medicum exiſtimaret non defuit? Adeo accurate ea, quae ad medicinam pertinent, perſequitur. Quare rem abſolventes dicemus, Celſum una cum tot aliis etiam medicam artem calluiſſe, minime vero mercedis praecipue gratia, ut Graeci idcirco Romam adventantes facere conſueverant, exercuiſſe. Teſtis eſt Plinius, a medicina facienda Romanos ſe abſtinuiſſe, qui ita loquitur (32): *Solam hanc artium*

(31) *Ad caligines oculorum* Cap. 18.
(32) Lib. XXIX. Cap. 1.

artium Graecarum nondum exercet Romana gravitas in tanto fructu; at vero subdit, eidem sedulo studuisse Romanos, qui *non rem damnabant*, *sed artem* (33). Nec aliter sane, si de se loqui libuisset, Celsus locutus esset, ac de se ipso locutus est Plinius (34): *Nos ista Romana gravitate*, *artiumque liberalium appetentia non ut medici*, *sed ut judices salutis humanae diligenter distinguemus.* Nunc vero medicinae studium ii dumtaxat sequuntur, qui de eadem exercenda cogitant: quod cunctos facile in eam sententiam adduxit, ut crederent, Celsum, qui illam noverat, medicum revera fuisse. Plinius, qui singulos, qui tales fuerunt, medicos nominat, cum auctores, per quos profecit, recenset, numquam Celsum, quem toties memorat, medicum salutavit. Nec ullus praeterea Medicus inter antiquos ipsum citavit, quod scilicet non ut artis professorem eumdem habuerunt. Sed finis jam imponatur quaestioni, quam omnino, perpetuoque confectam censeo.

Hucusque ea vobis exposui, quae fere certo de Cornelio Celso nobis innotuerunt. Nunc alia addam, quae conjectando me de eodem assequutum esse ingenue profiteor. Quare mihi veniam dabitis, si ingenio meo libere vaganti, et quodammodo luxurianti me nunc indulgere intelligetis. Cum citra dubium omne visus fuerim statuisse Cornelium Celsum Horatio aequalem, facile mihi oborta dein suspicio est, Horatium de Celso verba fecisse in ea, quam ipse ad Julium Florum conscripsit, epistola, cum Tiberium adhuc juvenem comitaretur in sua in orientem expeditione. Suspicioni, seu conjecturae meae calculum addit Horatius ipse, qui Celsum nobis exhibet tamquam exscriptorem codicum bibliothecae Palatinae Apollinis, ex quibus dein libros suos conflaret. (35) Quapropter nemo non videt, nullum alium, praeterquam Celsum nostrum, tunc fuisse hominem, cui haec rectius convenirent, quippe qui argumenta tractans tam varia, et ab aliis jam antea exornata cogebatur aliorum opera

(33) Ibid.
(34) Lib. XXIII. Cap. 1.
(35) Epistola III. Libri I.

opera expiſcari, ex quibus, tamquam ex promptuariis, amplam notionum copiam hauriret, quam dein in ſuas derivaret lucubrationes. Si quis Horatii epiſtolam, quam dixi, Celſo contumelioſam cenſeat, quod Aeſopicae corniculae furtivis nudatae coloribus ipſum comparet, a vero certe aberraverit. Siquidem Horatius Celſum ſingulari proſequebatur amicitia, ac aliam inſuper epiſtolam ad eum miſit, quae urbanam libertatem, gratamque neceſſitudinem undique praeſe ferat (36). Nec quidquam conjecturae meae obeſſe debet Albinovani cognomen, quo ibi ipſum compellat. Novimus enim Romanos pluribus ſaepe uſos fuiſſe cognominibus, vel agnominibus, quamquam non ſemper eadem ingererent, ut brevitati conſulerent, et ſupervacanea eliminarent. Ac illud nunc obſervandum venit, metri legibus fere adactum fuiſſe Horatium ad Albinovani cognomen uſurpandum, licet eumdem Floro commemorans, facile ſe ab hujusmodi cognomine temperaverit. Sane Decimus Brutus, unus e Caeſaris interfectoribus, Albinus ſalutabatur, ut ex Appiano Alexandrino intelligimus. Neque tamen in ejus ad Ciceronem epiſtolis, quae adhuc ſuperſunt, usquam hoc nomen oſtentavit. Tum Cinna, qui in Auguſtum conjurationem excitavit, non aliter ab hiſtoricis, quam Cn. Cornelius Cinna appellatur, quamquam et Magnus in faſtis conſularibus vocatus appareat, quod eſſet Pompeji Magni ſororis filius. Cur ergo quis neget, Celſum noſtrum Albinovanum etiam dictum fuiſſe, quod nonniſi ab Horatio eumdem hoc cognomine ſalutatum inveniamus?

Si hoc mihi concedatur, jam & illud conſequetur, ut vos nunc primum Celſum noſtrum agnoſcatis & ſcribam & comitem Tiberii, ſummi Praefecti bellicae in oriente expeditionis, quocum Horatius intima tunc jungebatur neceſſitudine. Ne, quaeſo, id vos in admirationem adducat; ſiquidem ab Horatio ipſo diſcere licet, (37) Tiberii cohortem litteratis viris, poëtis, & ſcriptoribus excelluiſſe, inter quos facile

(36) Lib. I. Epiſt. 8.
(37) Vide Horatii Epiſtolam 3tiam Lib. I. ad calcem.

facile praestare poterat A. Cornelius Celsus, si praesertim ipsius officium in eo fuisset, ut litteras ad Augustum, & ad ceteros nomine Tiberii conscriberet, quas sane aureus ejusdem stilus, quem in ceteris operibus suspicimus, elegantissimas effecisset.

At non huc solum conjecturae meae procedunt: longius progredior. Antiquitatem scrutatus deprehendi, postremis Augusti annis Romae occubuisse Celsum quemdam, Ovidii amicum, qui certe vir fuerit probitate & ingenio praecellens necesse est, cum non aliter eum ab Ovidio commendari videam. (38) Memoria vos nunc repetere juvet, me superius monuisse, ad hoc tempus Celsum necessario vitam produxisse, ut a Columella vir suae aetatis appellaretur. At vos facile mihi regerere possetis, cur & hic ipse Celsus non alius, quam noster sit adstruendus. Ego sane ingenue fatebor, minime adesse mihi argumenta, quae rem certissimam faciant, at vero multa suppetere verosimilia, quae satis sint ad conjecturam minime absonam ac levem constituendam. Quatuor tunc Romae aderant rerum rusticarum scriptores, Hyginus, Atticus, Graecinus, et Cornelius Celsus. Profecto Ovidius tribus, quos primum designavi, summa benevolentia jungebatur, cum Suetonius (39) testetur, Hyginum fuisse Ovidii familiarissimum, et ex Ovidii epistolis, quas de amoribus, et e Ponto conscripsit, perspicue pateat, amicitiam ipsum inter, et Atticum, atque Graecinum etiam intercessisse. Quare illud facillime fieri insuper potuit, ut quartum quoque amicitia fuerit prosequutus, Celsum nempe. Qui cum fuerit, ut video, *probitate*, et *ingenio* (40) spectabilis, nec aliter Celsum nostrum fuisse appareat, facile adducor, ut credam, nostrum, et Ovidii amicum, unum eumdemque fuisse. Nec sane latere quemquam potest ratio, ob quam Ovidius hisce Georgicis scriptoribus benevolentia, et voluntate jungeretur; siquidem et ipse agriculturam impense coluit. Percurrite epistolam secundam libri IV. *ex Ponto*, ubi cum Severo queritur, deesse sibi agrum, quem colat, etsi plures rusticas exercitationes obire didicisset. Percurrite epistolam octavam libri I. ubi narrat, se

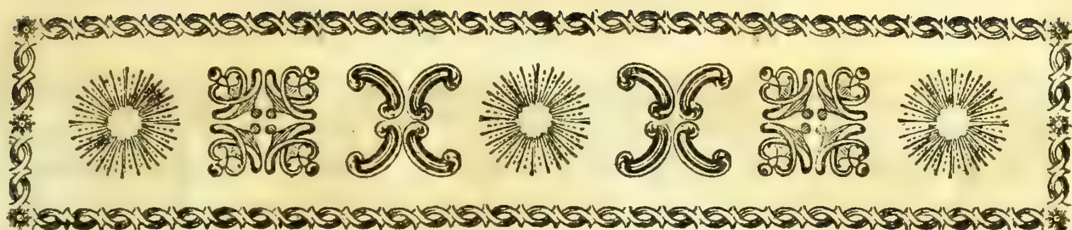
(38) Ex Ponto Epist. III. Lib. I.
(39) *De illustr. Grammat.* Cap. XX.
(40) *Nam probitas magnos ingeniumque facit.* Ovid. de Celso.

se ipsum seruisse arbores, et coluisse hortos inter Clodiam, et Flaminiam viam, qui sibi instar litterarii, et suburbani secessus essent. His addo, hanc Ovidii cum Celso necessitudinem in aedibus Paulli Maximi, et Fabii filii initam fuisse, cum ibidem simul convenire solerent, et veluti litterarius coetus ibidem cogeretur, cujus princeps et dux erat Maximus Cotta, Fabii frater. (41) Nec nisi ad Maximum suum Ovidius conscribit dolorem, quo ipsum perculit Celsi obitus, de quo Maximus Ovidium certiorem fecerat, quemadmodum et Celso Romae justa solemniter persolverat. Non ego sane is sum, qui me rem vobis citra omnem dubitationis aleam proposuisse existimem, qui et id ingenue praefatus jam fuerim, quique me probabiles, ac verosimiles dumtaxat conjecturas consectari profitear. Quare si aliquo hae conjecturae nituntur fundamento (quod nemo facile negaverit), jam historiam longe ampliorem nobis nasci videbimus de Aulo Cornelio Celso, de quo fere nihil usquedum innotuerat; quemadmodum vidimus ad aureum Augusti saeculum retro tractum auctorem, e quo injuria fuerat jamdiu deturbatus. Haec, quae nonnisi summatim, et cursim nunc attigi, prolixius et uberius expensa et explanata deprehendetis in XII. meis epistolis, quas Italica lingua ad cl. virum Hieronymum Tiraboschium de Celso nuper dedi, quaeque Romanis typis satis eleganter superiore anno excusae sunt. In iis etiam catalogum invenietis plurium msf. codicum, in quibus Celsi opera continentur, quosque consului in meis per Europam itineribus, tum et judicium, quod ferendum censui de veteribus, et recentibus Celsi editionibus, quae sane omnes elegantia, et diligentia inferiores deinceps erunt proditura propediem ex celebratissimis prelis vestris editione, quam exspectare fas est parem ceteris, quas peregistis, veterum scriptorum editionibus nitore, et magnificentia fore. Valete, et me, ut facitis, amare pergite.

Romae *IX. Kalendas Julias*
anno a C. N. MDCCLXXX.

(41) Vide omnes elegias Ovidii ad Fabium Maximum, & ad Maximum Cottam in Lib. ex Ponto.

A. CORN.



A. CORN. CELSI

MEDICINAE

LIBER PRIMVS.[1]

Vt alimenta ſanis corporibus Agricultura, ſic ſanitatem aegris Medicina promittit. Haec nusquam quidem non est: ſiquidem etiam imperitisſimae gentes herbas, aliaque prompta in auxilium vulnerum morborumque noverunt. Veruntamen apud Graecos aliquanto magis, quam in ceteris nationibus, exculta eſt: ac ne apud hos quidem a prima origine, ſed paucis ante nos ſaeculis; utpote cum vetuſtiſſimus auctor AEſculapius celebretur. Qui quoniam adhuc rudem & vulgarem hanc ſcientiam paulo ſubtilius excoluit, in deorum numerum receptus eſt. Hujus deinde duo filii, Podalirius & Machaon, bello Trojano ducem Agamemnonem ſecuti, non mediocrem opem commilitonibus ſuis attulerunt.

1. *A. Corn. Celſi Medicinae Liber Primus*] Lindenius addit, *Praefatio*; quae vox non extat in antiquis libris. In Codicibus Vaticanis II. & VII. habetur: *Aurelii Cornelii Celſi proemium*; in I. *Cornelii Celſi Medicinae Liber incipit*; in VI. *Cornelii Celſi Medicinae Libri VIII.* In Mediceo I. *CorneliI Celſi Artium Lib. VI. Item Medicinae Primus*; in aliis; *Artium Aurelii Cornelii Celſi Lib. VI. quae ratio Medicinae potiſſima ſit, et quemadmodum ſanos agere conveniat. Liber Primus Incipit Feliciter.* Sed Codex Medic. I. qui in inſcriptione lib. 5. & 6. & 8. ſolum habet cognomen *Celſi*, in lib. 4. autem ne id quidem; in lib. 2 & 3. & 7. habet *A. CornelI Celſi.* Itaque praenomen *A.* cum Lindenio repono (Almeloveenius habet *Aur.*) & cum Criticis explico *Auli*, non, ut librarii fecerunt, *Aurelii.* Et quidem Hieronymus Rubeus in veteri Cod. Vaticano hanc libri ſexti inſcriptionem reperit: *Auli Cornelii Celſi liber ſextus, idemque Medicinae primus.* Ego Codicem iſtum non vidi. Vaticanus tamen VII. in fine lib. 6. habet: *Auli Cornelii Celſi liber ſextus finit, et ejusdem liber ſeptimus incipit feliciter*; ſed idem Codex aliis in locis habet *Aurelii.* Vide Clariſſimi Viri Joan. Baptiſtae Morgagni Epiſtolas in Celſum I. & IV.

lerunt. Quos tamen Homerus non in pestilentia, neque in variis generibus morborum aliquid attulisse auxilii, sed vulneribus tantummodo ferro & medicamentis mederi solitos esse proposuit. Ex quo apparet, has partes medicinae solas ab his esse tentatas [2], easque esse vetustissimas. Eodemque [3] auctore disci potest, morbos tum ad iram deorum immortalium relatos esse, & ab iisdem opem posci solitam. Verique simile est, inter nulla auxilia [4] adversae valetudinis, plerumque tamen eam bonam contigisse ob bonos mores, quos neque desidia, neque luxuria vitiarant [5]. Siquidem haec duo corpora, prius in Graecia, deinde apud nos afflixerunt. Ideoque multiplex ista medicina, neque olim [6], neque apud alias gentes necessaria, vix aliquos ex nobis [7] ad senectutis principia perducit. Ergo etiam post eos, de quibus retuli, nulli clari viri [8] medicinam exercuerunt; donec majore studio litterarum disciplina agitari coepit, quae ut animo praecipue omnium necessaria, sic corpori inimica est. Primoque medendi scientia, sapientiae pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturae contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit: scilicet iis hanc maxime requirentibus, qui corporum suorum robora quieta cogitatione [9], nocturnaque vigilia minuerant. Ideoque multos ex sapientiae professoribus peritos ejus fuisse accepimus; clarissimos vero ex iis Pythagoram, & Empedoclem, & Democritum. Hujus autem, ut quidam crediderunt, discipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memoria dignis [10], ab studio sapientiae disci-

pli-

2. *Tentatas*] Constantinus in libri margine habet ex quodam Codice *probatas:* & ita est in Mediceis Codicibus quoque, praeterquam in primo.

3. *Eodemque*] In Codice Medic. I. & in Editione principe Florentina: *Eodem vero.*

4. *Inter nulla auxilia*] Ita ex MSS. Mediceis; licet in I. & alia manu in IV. & VII. supra vocem *nulla* posita sit particula *non*· unde vulgo *nonnulla* Lindenius reponit *non multa.*

5. *Vitiarant*] Scaliger putat melius legi in quibusdam libris *tentarant.* Sic sane est in Editione Aldina an. 1528. Codices Medicei alii habent *vitiarant;* alii *vitiaverant*; aliqui *vitiaverat.*

6. *Neque olim*] Egnatius & Stephanus addunt *apud Graecos:* quas ego duas voces in nullo MS. inveni.

7 *Aliquos ex nobis*] Codices MSS. alii habent *ex nobis;* alii, quos inter Mediceus vetustior, *ex bonis.* Cum his ceterae Edd. faciunt; cum illis Lindeniana, sed habet *aliquot* pro *aliquos.*

8. *Nulli clari viri*] Lindenii lectionem probavi, quam Codd. Medicei confirmant. Vulgata lectio *nonnulli*, orta est ex eo, quod tum in primo eorum Codicum, tum in IV. & VII. hic quoque supra vocem *nulli* posita est particula *non.* Sed satis constat particulam istam, & cum Celsi sententia, & cum vero pugnare. Plinius initio lib. 29. Hist. Natur. *Sequentia* (tempora, post Trojana) *ejus* (Medicinae) *mirum dictu in nocte densissima latuerunt; tunc eam revocavit in lucem Hippocrates.*

9. *Quieta cogitatione*] Alii leg. *in quieta*; alii *inquieta.* Ego secutus sum Edit. Aldinam, & Cod. Medic. I.

10. *Quidem ex omnibus memoria dignis*] In Codice modo allato omittitur *quidem;* in ceteris Mediceis omittitur *ex omnibus.* Pro *dignis* autem omnes ii Codices itemque Editiones antiquissimae, princeps Florentina, & duae ann. 1493. 1497. & Juntina, & Aldina quoque habent *dignus.*

plinam hanc separavit, vir & arte & facundia insignis [11]. Post quem Diocles Carystius, deinde Praxagoras & Chrysippus, tum Herophilus & Erasistratus sic artem hanc exercuerunt, ut etiam in diversas curandi vias processerint. Iisdemque [12] temporibus in tres partes medicina diducta est: ut una esset, quae victu; altera, quae medicamentis; tertia, quae manu mederetur. Primam διαιτητικὴν, secundam φαρμακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν Graeci nominarunt. Ejus autem quae victu morbos curat, longe clarissimi auctores etiam altius quaedam agitare conati, rerum quoque naturae sibi cognitionem vindicarunt, tamquam sine ea, trunca & debilis medicina esset. Post quos Serapion, primus omnium, nihil hanc rationalem disciplinam pertinere ad medicinam, professus, in usu tantum [13] & experimentis eam posuit. Quem Apollonius, & Glaucias, & aliquanto post Heraclides Tarentinus, & alii quoque [14] non mediocres viri secuti, ex ipsa professione se ἐμπειρικοὺς appellaverunt. Sic in duas partes ea quoque, quae victu curat, medicina divisa est, aliis rationalem artem, aliis usum tantum sibi vindicantibus: nullo vero quidquam post eos, qui supra comprehensi sunt, agitante, nisi quod acceperat: donec Asclepiades medendi rationem ex magna parte mutavit. Ex cujus successoribus Themison nuper ipse quoque quaedam in senectute deflexit. Et per hos quidem maxime viros salutaris ista nobis professio increvit.

Quoniam autem ex tribus medicinae partibus, ut difficillima, sic etiam clarissima est ea, quae morbis medetur [15], ante omnia de hac dicendum est. Et quia prima in eo [16] dissensio est, quod alii sibi experimentorum tantummodo notitiam necessariam esse contendunt; alii, nisi corporum rerumque ratione comperta [17], non satis potentem usum esse proponunt: indicandum est, quae maxime ex utraque parte dicantur, quo facilius nostra quoque opinio interponi possit. Igitur ii, qui [18] rationalem medicinam profitentur, haec necessaria esse proponunt: abditarum & morbos

11. *Vir & arte & facundia insignis*] Primo excepto, Codd. ceteri Medicei habent: *vir clarus et facundia insignis.*

12. *Iisdemque*] Lindenii Edit. & Codices quidam MSS. *Iisdem.*

13. *In usu tantum*] *Tantum* quod ab Edd. plerisque abesse video, extat in MSS. omnibus & Mediceis & Vaticanis, atque in Edit. I.

14. *Et alii quoque*] Ita in Lindeniana. In aliis Edd. & in Cod. Medic. I. *et aliqui;* in Codd. ceteris Mediceis: *alii quoque*, omisso *et.*

15. *Quae morbis medetur*] Quae victu, non, ut Constantinus interpretatur, quae medicamentis curat. Simili loquendi forma ad hanc partem significandam Celsus utitur in Praefat. lib. 7. *Siquidem in morbis etc.* ut cuique locum illum attente consideranti manifestum erit.

16. *In eo*] Sic reposui ex Edit. Ruellii. Al. leg. *in ea.*

17. *Rerumque ratione comperta*] Lindenius leg. *rerumque naturalium etc.* deceptus a Constantino, qui *Naturalium* margini adscripsit ad explicationem.

18. *Igitur ii, qui*] Pronomen *ii* abest a MSS. Mediceis, praeterquam a primo.

bos continentium caufarum notitiam, deinde evidentium, poft haec etiam naturalium actionum, noviffime partium interiorum. Abditas caufas vocant, in quibus requiritur, ex quibus principiis noftra corpora fint, quid fecundam, quid adverfam valetudinem faciat. Neque enim credunt, poffe eum fcire, quomodo morbus curare conveniat, qui, unde hi fint, ignoret. Neque effe dubium, quin alia curatione opus fit, fi ex quatuor principiis vel fuperans aliquod [19] vel deficiens adverfam valetudinem creat; ut quidam ex fapientiae profefforibus dixerunt: alia, fi in humidis omne vitium eft; ut Herophilo vifum eft: alia, fi in fpiritu; ut Hippocrati: alia, fi fanguis in eas venas, quae fpiritui accommodatae funt, transfunditur, & inflammationem, quam Graeci φλεγμονὴν nominant, excitat, eaque inflammatio talem motum efficit, qualis in febre eft; ut Erafiftrato placuit: alia, fi manantia corpuscula, per invifibilia foramina fubfiftendo, iter claudunt; ut Afclepiades contendit. Eum vero recte curaturum, quem prima origo caufae non fefellerit. Neque vero inficiantur, experimenta quoque effe neceffaria; fed ne ad haec quidem aditum fieri potuiffe, nifi ab aliqua ratione, contendunt. Non enim quidlibet antiquiores viros aegris inculcaffe; fed cogitaffe, quid maxime conveniret, & id ufu exploraffe, quo ante conjectura aliqua duxiffet [20]. Neque intereffe, an nunc jam pleraque [21] explorata fint, fi a confilio tamen coeperunt. Et id quidem in multis ita fe habere. Saepe vero etiam nova incidere genera morborum, in quibus nihil adhuc ufus oftenderit; & ideo neceffarium fit animadvertere, unde ea coeperint; fine quo [22] nemo mortalium reperire poffit, cur hoc, quam illo, potius utatur. Et ob haec quidem in obfcuro pofitas caufas perfequuntur. Evidentes vero eas appellant, in quibus quaerunt, initium morbi

19. *Aliquod*] Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *aliquid*.

20. *Quo ante conjectura aliqua duxiffet*] In Edd. antiquioribus legitur: *quod ante conjectura aliqua duxiffet*. Conftantinus, qui *duxiffent* habet cum aliis quibusdam, mallet *didiciffent*: Lindenius leg. *ad quod ante conjectura aliqua ducti effent*. Ego repofui *quo*, ut eft in plerisque; & *duxiffet*, quod eft in omnibus MSS. Hanc lectionem Scaliger quoque habet ex veteri quodam Codice. In Medic. I. eft: *an quod ante conjectura aliqua duxiffet*; fed *an* cum recenti litura. Vnde in Vatican. VI. *quod ante conjectura etc.* In aliis autem quibusdam legitur: *ante conjecturam aliqua* vel *aliquam*: quo mendo deceptus aliquis margini adfcripfit *credo ratio deeft*; ut in Medic II. atque in VII. videre licet. Adnotationem iftam librarius totam in contextum recepit in III. IV. & VI. Vaticanus III. habet *quo ante conjecturam aliqua ratio duxiffet*.

21. *An nunc jam pleraque*] Verba haec refpiciunt illam Empiricorum fententiam, quae infra habetur: *Primo tamen remedia exploranda fumma cura fuiffe; nunc vero jam explorata effe.* Sed librarii tres voces *an nunc am* in unam contrahendo, multis varietatibus erroribusqne viam aperuerunt; ut in MSS. video & Mediceis & Vaticanis. Ex gr. in Vaticano II. eft *annutia*; in III. *annunciam*, & alia manu *initia in plerisque*. Neque aliunde profectam puto, aut Egnatii lectionem *an initia*, aut Lindenii *an initio*.

22. *Sine quo*] Linden. *ceu fine quo*.

morbi calor attulerit, an frigus; fames, an ſatietas; & quae ſimilia ſunt. Occurſurum enim vitio [23] dicunt eum, qui originem non ignorarit. Naturales vero corporis actiones appellant, per quas ſpiritum trahimus & emittimus; cibum potionemque & aſſumimus & concoquimus: itemque, per quas eadem haec in omnes membrorum partes digeruntur. Tum requirunt etiam, quare venae noſtrae modo ſubmittant ſe, modo attollant; quae ratio ſomni, quae vigiliae ſit: ſine quorum notitia, neminem putant vel occurrere, vel mederi morbis, inter haec naſcentibus, poſſe. Ex quibus quia maxime [24] pertinere ad rem concoctio videtur, huic potiſſimum inſiſtunt; & duce alii Eraſiſtrato, teri [25] cibum in ventre contendunt; alii Pliſtonico Praxagorae diſcipulo, putreſcere; alii credunt Hippocrati, per calorem cibos concoqui: acceduntque Aſclepiadis aemuli, qui, omnia iſta vana & ſupervacua eſſe, proponunt: nihil enim concoqui, ſed crudam materiam, ſicut aſſumpta eſt, in corpus omne diduci. Et haec quidem inter eos parum conſtant: illud vero convenit, alium dandum cibum laborantibus, ſi hoc; alium, ſi illud verum eſt. Nam ſi teritur intus, eum quaerendum eſſe, qui facillime teri poſſit; ſi putreſcit, eum, in quo hoc expeditiſſimum eſt; ſi calor concoquit, eum, qui maxime calorem movet [26]: at nihil ex his eſſe quaerendum, ſi nihil concoquitur; ea vero ſumenda, quae maxime manent, qualia aſſumpta ſunt. Eademque ratione, cum ſpiritus gravis eſt, cum ſomnus aut vigilia urget, eum mederi poſſe arbitrantur, qui prius illa ipſa qualiter eveniant, perceperit. Praeter haec, cum in interioribus partibus & dolores & morborum varia genera naſcantur, neminem putant his adhibere poſſe remedia, qui ipſas [27] ignoret. Neceſſarium ergo eſſe incidere corpora mortuorum, eorumque viſcera atque inteſtina ſcrutari; longeque optime feciſſe Herophilum & Eraſiſtratum, qui

23. *Vitio*] *Initio* legit Lindenius. Non deeſſe Codices depravatos, in quibus ita ſcriptum ſit, Vaticanus V. teſtatur.

24. *Quia maxime*] Locus hic ita legitur in Cod. Medic. I. & Edd. vetuſtioribus. *Ex quibus quam maxime pertinere ad rem concoctio videtur. Huic etc.* At in III. aliisque item Mediceis Codicibus: *Ex quibus quia maxime etc.* ut Scaliger invenit in ſuo Codice. Hos ego ſecutus ſum. Aldina Editio habet: *Ex quibus quia quam maxime etc.* Eam ſecuti ſunt Stephanus & Lindenius.

25. *Teri cibum*] Ita ex Cod. Mediceo vetuſtiori. Antea legebatur *atteri.* Infra legitur & *teri* librorum omnium conſenſu. Cicero quoque ſimplici verbo *terere* uſus eſt in eadem re lib. 2. de Nat. Deor. cap. 54. ut quidem legunt Manutius & Lambinus: nam alii, pro *et terendo cibo*, habent *exterendo cibo.*

26. *Calorem movet*] Vulgo legitur *moveat;* quo modo eſt in Cod. Medic. I. Sed quia ſequens particula *at* abeſt ab eo Codice, *moveat* mendoſum eſſe ſuſpicor, pro *movet: at.* Ita enim habent Codices ceteri Medicei; quos ego ſecutus ſum. Lindenius leg. *foveat;* ut habet in Editionis ſuae margine Conſtantinus.

27. *Qui ipſas*] Hoc eſt interiores partes. Vt ita legatur poſcunt ſententia & recta conſtructionis ratio. Neque magna mutatio eſt; ſiquidem Cod. Medic. I. habet *qui ipſa.* Alii leg. *quas ipſe;* Lindenius, *quas ipſe.*

qui nocentes homines, a regibus ex carcere acceptos, vivos inciderint, consider arintque, etiamnum spiritu remanente, ea, quae natura ante clausisset, eorumque positum [28], colorem, figuram, magnitudinem, ordinem, duritiem, mollitiem, laevorem, contactum [29]; processus deinde singulorum & recessus, & sive quid inseritur alteri, sive quid partem alterius in se recipit. Neque enim, cum dolor intus incidit, scire quid doleat, eum, qui qua parte quodque viscus intestinumve sit, non cognoverit: neque curari id quod aegrum est, posse ab eo, qui, quid sit, ignoret. Et cum per vulnus alicujus viscera patefacta sunt, eum, qui sanae cujusque colorem partis ignoret, nescire quid integrum, quid corruptum sit; ita ne succurrere quidem posse corruptis. Aptiusque extrinsecus imponi remedia, compertis interiorum & sedibus & figuris, cognitaque eorum magnitudine: similesque omnia quae posita sunt, rationes habere. Neque esse crudele, sicut plerique proponunt, hominum nocentium, & horum quoque paucorum, suppliciis remedia populis innocentibus saeculorum omnium quaeri.

Contra ii, qui se ἐμπειρικὰς ab experientia nominant, evidentes quidem causas, ut necessarias, amplectuntur: obscurarum vero causarum & naturalium actionum quaestionem ideo supervacuam esse contendunt, quoniam non comprehensibilis [30] natura sit. Non posse vero comprehendi, patere ex eorum, qui de his disputarunt, discordia; cum de ista re, neque inter sapientiae professores, neque inter ipsos medicos conveniat. Cur enim potius aliquis Hippocrati credat, quam Herophilo? cur huic potius, quam Asclepiadi? Si rationes sequi velit, omnium posse videri non improbabiles; si curationes, ab omnibus his aegros perductos esse ad sanitatem: ita neque disputationi, neque auctoritati cujusquam fidem derogari oportuisse. Etiam sapientiae studiosos maximos medicos esse, si ratiocinatio hoc faceret [31]: nunc illis verba superesse, deesse medendi scientiam. Differre quoque pro natura locorum, genera medicinae; & aliud opus esse

28. *Positum*] *Posituram* communiter legitur. Scaliger in exemplaris sui margine adscripsit *positum*, ex veteri aliquo Codice, ut opinor. Sic certe habet Mediceus I. atque haec vox occurrit pluribus in locis: iterum ac tertio in hac ipsa Praefat. & in lib. 5. c. 26; & initio lib. 8. *Positura* alibi apud Celsum non invenitur.

29. *Contactum*] Ruellius habet *contractum*; Lindenius ex conjectura Constantini *confractum*. Vide quae ad hunc locum scripserunt Viri Clarissimi Facciolatus & Morgagnus. Ego hoc unum addo: Codices & Mediceos & Vaticanos habere *contactum*. In Medic. VI. qui ex III. descriptus est, cum *contractum* librarius scripsisset, errasse se vidit: itaque litteram *r* expunxit. Infra pro *ita ne succurrere quidem*, Lindenius leg. *ideo nec succurrere quidem*.

30. *Non comprehensibilis*] Ita in MSS. Mediceis I. III. aliisque. Vulgo legitur *incomprehensibilis*.

31. *Hoc faceret*] Non improbo *hos faceret*; quo modo Lindenius edidit: nam eadem loquendi forma infra habetur: *quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit*. Malui tamen veterem lectionem, retinere, quia MSS. omnibus confirmari video.

esse Romae, aliud in Aegypto, aliud in Gallia. Quod si morbos eae causae facerent, quae ubique eaedem essent[32], remedia quoque ubique eadem esse debuisse. Saepe etiam causas apparere, ut puta lippitudinis, vulneris; neque ex his patere medicinam. Quod si scientiam hanc non subjiciat evidens causa, multo minus eam posse subjicere, quae in dubio est. Cum igitur illa incerta, incomprehensibilis[33] sit, a certis potius & exploratis petendum esse praesidium; id est iis, quae experientia in ipsis curationibus docuerit; sicut in ceteris omnibus artibus. Nam ne agricolam quidem aut gubernatorem disputatione, sed usu fieri. Ac nihil istas cogitationes ad medicinam pertinere, eo quoque disci, quod qui diversa de his senserint, ad eamdem tamen sanitatem homines perduxerint. Id enim fecisse, quia non ab obscuris causis, neque a naturalibus actionibus, quae apud eos diversae erant, sed ab experimentis, prout cuique responderant, medendi vias traxerint. Ne inter initia quidem ab istis quaestionibus deductam esse medicinam, sed ab experimentis. Aegrorum enim qui sine medicis erant, alios propter aviditatem primis diebus protinus cibum assumpsisse, alios propter fastidium abstinuisse; levatumque magis eorum morbum esse[34], qui abstinuerant. Itemque alios in ipsa febre aliquid edisse, alios paulo ante eam, alios post remissionem ejus; optime deinde iis cessisse, qui post finem febris id fecerant. Eademque ratione alios inter principia protinus usos esse cibo pleniore, alios exiguo; gravioresque eos factos, qui se implerant. Haec similiaque cum quotidie inciderent, diligentes homines notasse, quae plerumque melius responderent: deinde aegrotantibus ea praecipere coepisse. Sic medicinam ortam, subinde aliorum salute, aliorum interitu, perniciosa discernentem a salutaribus. Repertis deinde jam remediis[35], homines de rationibus eorum disserere coepisse: nec post rationem, medicinam esse inventam, sed post inventam medicinam, rationem esse quaesitam. Requirere etiam, ratio idem doceat

32. *Eae causae facerent, quae ubique eaedem essent*] Causae, quas abditas vocant, ubique eaedem sunt. Igitur si morbos causae istae facerent, ajunt remedia quoque ubique eadem esse debuisse. Sententiae hujus vim non satis expresseris, si cum Egnatio, ut non pauci, legas: *eaedem causae facerent ubique, remedia quoque etc.* Sic tamen habetur in MSS. Mediceis omnibus, excepto primo, & in quibusdam Vaticanis.

33. *Incomprehensibilis*] Alii cum Egnatio leg. *incomprehensibilisque.* Sed *que* non est in MSS. Mediceis, neque in Edd. vetustioribus; & potest abesse.

34. *Morbum esse*] *Esse* non est in MSS. Mediceis, nisi in primo. Lindenius leg. *fuisse.*

35. *Repertis deinde jam remediis*] Ita in Mss. Mediceis & in Edit. I. Editio an. 1493. habet: *Repertis deinde miae rediis*; duabus videlicet litteris in locum non suum traductis. Nam prima atque ultima vocis *miae*, ipsa est syllaba *me* deficiens in *rediis.* In Edit. an. 1 97. ex mendosa illa voce factum est *medicinae*, & syllaba *me* in *rediis* suppleta. Hinc: *Repertis deinde medicinae remediis*; quam lectionem omnes postea retinuerunt, sed addita, si Egnatium & Lindenium excipias, particula *jam*.

ceat [36] quod experientia, an aliud: si idem, supervacuam esse; si aliud, etiam contrariam. Primo tamen remedia exploranda summa cura fuisse, nunc vero jam explorata esse; neque aut nova [37] genera morborum reperire, aut novam desiderari medicinam. Quod si jam incidat [38] mali genus aliquod ignotum, non ideo tamen fore medico de rebus cogitandum obscuris: sed eum protinus visurum, cui morbo id proximum sit; tentaturumque remedia similia illis, quae vicino malo saepe succurrerint; & per ejus similitudinem opem reperturum. Neque enim se dicere, consilio medcum non egere, & irrationale animal hanc artem posse praestare; sed has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere; quia non intersit, quid morbum faciat, sed quid tollat; neque ad rem pertineat [39], quomodo, sed quid optime digeratur [40]; sive hac de causa concoctio incidat [41], sive de illa; & sive concoctio sit illa, sive tantum digestio. Neque quaerendum esse quomodo spiremus, sed quid gravem tardumque spiritum expediat: neque quid venas moveat, sed quid quaeque motus genera significent. Haec autem cognosci experimentis. Et in omnibus ejusmodi cogitationibus in utramque partem disseri posse: itaque ingenium & facundiam vincere; morbos autem, non eloquentia, sed remediis curari. Quae si quis elinguis usu discreta bene norit, hunc aliquanto majorem medicum futurum, quam si sine usu linguam suam excoluerit. Atque ea quidem, de quibus est dictum, supervacua esse tantummodo; id vero, quod restat, etiam crudele: vivorum hominum alvum atque praecordia incidi, & salutis humanae praesidem artem, non solum pestem alicui, sed hanc etiam atrocissimam inferre; cum praesertim ex iis, quae tanta violentia quaerantur, alia non possint omnino cognosci, alia possint etiam sine scelere. Nam colorem, laevorem, mollitiem, duritiem, similiaque omnia, non esse talia, inciso corpore, qualia integro fuerint: quia cum, corporibus inviolatis [42], haec tamen metu,

36. *Ratio idem doceat*] Libri antiqui habent *si ratio*. Particulam sustulit Lindenius.

37. *Neque aut nova*] Ita in Cod. Medic. I. Vulgo legitur: *neque ulla aut nova*; ut est in aliis MSS.

38. *Si jam incidat*] Codices Medicei omnes praeter primum omittunt *jam*.

39. *Ad rem pertineat*] In Cod. Medic. VII. & in Edit. Lindenii, & in margine Constantinianae: *ad rem pertinere*.

40. *Sed quid optime digeratur*] Ruellius edidit: *sed quam id optime digeratur*; ut Caesarius margini adscripserat ex conjectura. Sed nihil mutandum; licet in multis MSS. pro *quid*, sit *quam*. Veterem lectionem comprobat Mediceus I.

41. *Incidat*] Lindenius aliique quidam, Caesarii Editionem secuti, habent *intercidat*. Sed mendum fortasse subest in Edit. Caesarii. Editiones vetustiores & Codd. Medicei habent *incidat*.

42. *Quia cum corporibus inviolatis*] In edit. Lindenii: *Tum quia, corporibus inviolatis, haec tamen metu, dolore, inedia, cruditate, lassitudine, et mille aliis mediocribus affectibus saepe mutantur. Unde multo magis verisimile, interiora, quibus major mollities, & lux ipsa nova est &c.* Sed quaecumque Lindenio causa fuerit hunc locum immutandi; mihi quidem nulla est, cur non malim veterem lectionem ex MSS. fide retinere. Mediceus I

metu, dolore, inedia, cruditate, laſſitudine, mille aliis mediocribus affectibus ſaepe mutentur; multo magis veriſimile eſt, interiora, quibus major mollities, lux ipſa nova ſit, ſub graviſſimis vulneribus & ipſa trucidatione mutari. Neque quidquam eſſe ſtultius, quam quale quidque vivo homine eſt, tale exiſtimare eſſe moriente, immo jam mortuo. Nam uterum quidem, qui minus ad rem pertineat [43], ſpirante homine poſſe diduci: ſimulatque vero ferrum [44] ad praecordia acceſſit, & diſciſſum transverſum ſeptum eſt, quod membrana quadam ſuperiores partes ab inferioribus diducit (διάφραγμα Graeci vocant) hominem protinus animam amittere: ita mortui demum [45] praecordia & viſcus omne in conſpectum latrocinantis medici dari neceſſe eſt tale, quale [46] mortui ſit, non quale vivi fuit. Itaque conſequi medicum ut hominem crudeliter jugulet; non ut ſciat, qualia vivi [47] viſcera habeamus. Si quid tamen ſit, quod adhuc ſpirante homine conſpectui ſubjiciatur, id ſaepe caſum offerre curantibus. Interdum enim gladiatorem in arena, vel militem in acie, vel viatorem a latronibus exceptum ſic vulnerari, ut ejus interior aliqua pars aperiatur, & in alio alia: ita [48] ſedem, poſitum, ordinem, figuram, ſimiliaque alia [49] cognoſcere prudentem medicum, non caedem, ſed ſanitatem molientem; idque per miſericordiam diſcere, quod alii dira crudelitate cognoverint. Ob haec, ne mortuorum quidem lacerationem neceſſariam eſſe; quae etſi non

diceus I. tamen & Vaticanus VI. habent: *inviolata ſunt* pro *inviolatis*, atque *et mille* pro *mille*; omneſque praeter Vaticanum II. *veriſimile eſſe* pro *veriſimile eſt*.

43. *Qui minus ad rem pertineat*] Id non usquequaque verum eſt; ſed Empirici ſerviunt cauſae, quam agunt. Simili autem dicendi forma Celſus ſupra uſus eſt; *maxime pertinere ad rem concoctio videtur;* & alibi quoque. Locus tamen non caret difficultate, ut Morgagno videtur; idque ex eo quoque colligit, quod quidam interrogationis notam ponunt poſt ſequens verbum *diduci;* alii leg. *qui minus:* ſcilicet ad ſenſum expediendum, ut ipſi putant. Nonnulli etiam variare conati ſunt; ut Conſtantinus qui ſic legendum cenſet: *Nam ne uterum quidem, qui minus &c.* & longe gravius Lindenius, qui habet: *Nam ne uterum quidem, ut nihilominus aërem contineat.* Sed non variant MSS. Codices neque Medicei, neque Vaticani; vixque mihi perſuadeo, Lindenium aliud huc attuliſſe, praeter conjecturam, atque eam haud ſane probabilem, ut Morgagnus oſtendit.

44. *Simulatque vero ferrum*] Cod. Medic. II. *ſimulatque non ferrum*; I. *ſimul atqui ut ferrum;* & in margine *certe* ad explicandum *atqui*, quod evidens eſt perperam eſſe ſcriptum pro *atque*. Particula *ut*, niſi forte corrupta eſt ex *vero*, addita videtur ab aliquo, qui *atqui* pro *certe* uſurpatum fuiſſe exiſtimavit. Num igitur legendum *ſimul atque ferrum?* Sed vulgata lectio proba eſt, & multorum Codicum teſtimonio comprobatur.

45. *Ita mortui demum*] Linden. *itaque demum mortui.*

46. *Dari neceſſe eſt tale, quale*] Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *dari; quod neceſſe ſit tale eſſe, quale:* Lindenius, *neceſſe eſt.*

47. *Vivi*] Non eſt vox haec in Cod. Medic. I.

48. *Et in alio alia: ita*] Pro *ita* in Aldina Editione mendoſe eſt, ut in Medic. I. & aliquo alio Ms. Codice, *ſita.* Quidam cum Ruellio leg. *& in alio alia ſita*; *ita;* Lindenius, *pars, & in alio alia aperiatur; atque ita.*

49. *Similiaque alia*] Ita in Codicibus MSS. & in Editione Aldina. In ceteris Edd. omittitur *alia.*

non crudelis, tamen foeda ſit; cum aliter pleraque in mortuis ſe habeant: quantum vero in vivis cognoſci poteſt, ipſa curatio oſtendat.

Cum haec per multa volumina, perque magnae contentionis disputationes a medicis ſaepe tractata ſint atque tractentur: ſubjiciendum eſt, quae proxima vero videri poſſint. Ea neque addicta [50] alterutri opinioni ſunt, neque ab utraque nimium abhorrentia; media quodammodo inter diverſas ſententias: quod in plurimis contentionibus deprehendere licet, ſine ambitione verum ſcrutantibus, ut in hac ipſa re. Nam quae demum cauſae, vel ſecundam valetudinem praeſtent, vel morbos excitent; quomodo ſpiritus, aut cibus, vel trahatur [51], vel digeratur, ne ſapientiae quidem profeſſores ſcientia comprehendunt, ſed conjectura perſequuntur [52]. Cujus autem rei non eſt certa noticia, ejus opinio certum reperire remedium non poteſt. Verumque eſt, ad ipſam curandi rationem nihil plus conferre, quam experientiam. Quamquam igitur multa ſint, ad ipſas artes proprie non pertinentia, tamen eas adjuvant, excitando artificis ingenium. Itaque iſta quoque naturae rerum contemplatio, quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Verique ſimile [53] eſt, & Hippocratem & Eraſiſtratum & quicumque alii, non contenti febres & ulcera agitare, rerum quoque naturam ex aliqua parte ſcrutati ſunt, non ideo quidem medicos fuiſſe, verum ideo quoque majores medicos extitiſſe. Ratione vero opus eſt ipſi medicinae, etſi non inter obſcuras cauſas [54], neque inter naturales actio-

50. *Poſſint. Ea neque addicta* &c.] Lindenius ita leg. *poſſint, neque addicta alterutri opinioni, neque ab utraque nimium abhorrentia, ſed medio quodammodo inter diverſas ſententias, quod in plurimis contentionibus deprehendere licet, ſine ambitione verum ſcrutantibus, perinde ut in hac ipſa re.*

51. *Trahatur*] Celſus paulo ſupra: *Naturales vero corporis actiones appellant, per quas ſpiritum trahimus & emittimus.* Ita autem repoſui ex Codice Mediceo I. Vaticanus II. habet *detrahant:* Codices alii & Editiones antiquae *detrahatur*: Lindenii Editio & quidam Conſtantini Codex *deferatur*. Alii legendum putant *diſtrahatur*.

52. *Perſequuntur*] Linden. *proſequuntur.*

53. *Reddit. Verique ſimile* &c.] Codex Mediceus I. ita habet: *reddit profectumque Veriſimile* &c. a Palavicino autem emendatum, *reddit profectum. Verique ſimile* &c. atque ita legitur in Editione principe Florentina, duabus antiquiſſimis ann. 1493. 1497. Juntina, & Caeſariana. Superiora autem verba in iisdem Editionibus ſic interpunguntur: *quamvis non faciat medicum aptiorem: tamen medicinae* &c. At Egnatius & Stephanus leg. *quamvis non faciat medicum aptiorem, tamen medicinae reddit perfectum. Verique ſimile* &c. Conſtantinus, *quamvis non faciat medicum: aptiorem tamen medicinae reddit, atque perfectum. Verique ſimile* &c. ut eſt in margine Editionis Gryphianae. Denique Lindenius, *quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Profecto veriſimile* &c. Ego Scaligero accedo recte conjicienti, *perfectum* gloſſema eſſe, quod ex margine in contextum migravit. Et ſane *profectumque*, quod omnes iſtas varietatis peperit, abeſt a ceteris Mediceis Codicibus. Paulo infra Mediceus I. habet *aliqua parte*, omiſſa praepoſitione *ex*.

54. *Etſi non inter obſcuras cauſas*] Medicina tametſi obſcuras cauſas & naturales actiones non perſequitur, tamen cum conjecturalis ars ſit, ſaepe ratione opus habet; quia ſcilicet non ſolum conjectura, ſed ne experientia quidem ei plerumque reſpondet. Celſi ſententiam Conſtantinus aſſecutus non videtur, qui ita reponendum putet; *etſi non ſemper inter obſcuras cauſas, atque inter*

actiones, tamen saepe. Est enim haec ars conjecturalis, neque respondet ei plerumque non solum conjectura, sed etiam experientia. Et interdum non febris, non cibus, non somnus subsequitur, sicut assuevit. Rarius, sed aliquando morbus quoque ipse novus est: quem non incidere, manifeste falsum est; cum aetate nostra quaedam [55], ex naturalibus partibus carne prolapsa & arente [56], intra paucas horas exspiraverit; sic ut nobilissimi medici neque genus mali, neque remedium invenerint. Quos ego nihil tentasse judico, quia [57] nemo in splendida persona periclitari conjectura sua voluerit; ne occidisse, nisi servasset, videretur: veri tamen simile est, potuisse aliquid cogitare [58], detracta tali verecundia, & fortasse responsurum fuisse id, quod aliquis esset expertus. Ad quod medicinae genus, neque semper similitudo aliquid confert; & si quando confert, tamen id ipsum rationale est, inter multa similia genera [59] & morborum, & remediorum, cogitare, quo potissimum medicamento sit utendum. Cum igitur talis res incidit, medicus aliquid oportet inveniat, quod non ubique fortasse, sed saepius tamen etiam respondeat. Petet autem novum quoque consilium [60], non ab rebus latentibus (istae enim dubiae & incertae sunt) sed ab iis, quae explorari possunt; id est evidentibus causis. Interest enim, fatigatio morbum, an sitis, an frigus, an calor, an vigilia, an fames fecerit, an cibi vinique abundantia, an intemperantia libidinis. Neque ignorare hunc oportet, quae sit aegri natura: humidum magis, an magis siccum corpus ejus sit; validi nervi, an infirmi; frequens adversa valetudo, an rara; eaque, cum est, vehemens esse soleat, an levis; brevis, an longa: quod is vitae genus sit secutus, laboriosum, an quietum; cum luxu, an cum frugalitate. Ex his enim, similibusque, saepe curandi nova ratio ducenda est.

Quamvis ne haec quidem sic praeteriri debent, quasi nullam contro-ver-

inter &c. Idem de Lindenio dicendum: is enim ita leg. *si non semper inter obscuras causas, neque inter* &c.

55. *Quaedam*] Perperam Caesarius, Gryphius, & Pantinus leg. *quidam*. Codices MSS. habent *quaedam*; nisi quod in Mediceo I. mendose est *quae*.

56. *Arente*] Constantinus margini adscripsit *haerente*, ut habent plerique MSS. Codices. Sed legendum *arente*; itaque est in Mediceo I. Carnem hanc ex naturalibus foeminae prolapsam arentemque Morgagnus & Hallerus uterum fuisse existimant, inversum & gangraena affectum.

57. *Quos ego nihil tentasse judico, quia* &c.] Pro *ego*, *eo* reponendum videtur. Ita enim constructioni minima mutatione consulitur. Egnatius aliique eum secuti leg. *Quos ego nihil ideo tentasse judico, quia* &c. Caesarius, *quos ergo nihil tentasse judico, quia* &c. Lindenius, *quos ideo nihil tentasse judico, quia* &c.

58. *Cogitare*] Lindenius reposuit *excogitare*. Sed *cogitare*, quod habent antiqui libri, idem valet. Nepos in Datam. cap. 6. *quod ad perniciem fuerat cogitatum, id ad salutem convertit.*

59. *Inter multa similia genera*] Cod. Mediceus I. non habet vocem *multa*.

60. *Novum quoque consilium*] Cod. Mediceus I. habet, *novum quodque consilium*.

versiam recipiant. Nam & Erasistratus non ex his fieri morbos dixit; quoniam & alii, & iidem alias post ista non febricitarent: & quidam medici[61] saeculi nostri, sub auctore, ut ipsi videri volunt, Themisone, contendunt, nullius causae notitiam quidqnam ad curationes pertinere; satisque esse, quaedam communia morborum intueri. Siquidem[62] horum tria genera esse, unum adstrictum, alterum fluens, tertium mistum. Nam modo parum excernere aegros, modo nimium; modo alia parte parum, alia nimium. Haec autem genera morborum, modo acuta esse, modo longa; & modo increscere, modo consistere, modo minui[63]. Cognito igitur eo, quod ex his est, si corpus adstrictum est, digerendum esse; si profluvio laborat, continendum; si mistum vitium habet, occurrendum subinde vehementiori malo. Et aliter acutis morbis medendum, aliter vetustis; aliter increscentibus, aliter subsistentibus, aliter jam ad sanitatem inclinatis[64]. Horum observationem medicinam esse; quam ita finiunt, ut quasi viam quamdam, quam μέθοδον Graeci nominant[65], eorumque, quae in morbis communia sunt, contemplatricem esse contendant. Ac neque rationalibus se, neque experimenta tantum spectantibus annumerari volunt: cum ab illis eo nomine dissentiant, quod in conjectura rerum latentium nolunt esse medicinam; ab his eo, quod parum artis esse in observatione experimentorum credunt. Quod ad Erasistratum pertinet, primum ipsa evidentia ejus opinioni repugnat; quia raro, nisi post horum aliquid, morbus venit. Deinde non sequitur, ut quod alium non afficit, aut eumdem alias, id ne alteri quidem, aut eidem tempore alio noceat. Possunt enim quaedam subesse corpori, vel ex infirmitate ejus, vel ex aliquo affectu, quae vel in alio non sunt, vel in hoc alias non fuerunt; eaque per se non tanta, ut concitent morbum, tamen obnoxum magis aliis injuriis corpus efficiant. Quod si contemplationem rerum naturae, quam temere medici sibi vindicant[66], satis comprehendisset, etiam illud

61. *Et quidam medici*] Lindenius, abrupta sententia, leg. *Et quidam Methodici.* Hinc vox *Methodicus* a quibusdam inter latinas refertur: sed perperam. Lindenius enim id in textum recepit, quod a Constantino additum margini fuerat ad explicationem. Libri antiqui tum manuscripti, tum editi habent *medici:* alii vero *quidam*; alii mendose *quidem.*

62. *Siquidem*] Lindenius leg. *Et quidem.*

63. *Modo minui*] Alii addunt *consueverunt:* sed perperam, quia constructio, cum regatur a verbo *contendunt*, infinitum postulat. Itaque Lindenius, ex Constantini emendatione, legit *consuevisse*: quod verbum ego sustuli ex fide Codicis Medicei I.

64. *Inclinatis*] Ita ex Codice Mediceo I. Alii leg. *inclinantibus.*

65. *Graeci nominant*] Vox *Graeci* abest a Codice Mediceo I. & fortasse recte.

66. *Quam temere medici sibi vindicant*] Rerum naturae contemplationem ad medicos proprie pertinere non existimat; idque supra quoque ostendit his verbis: *Quamquam igitur multa sint ad ipsas artes proprie non pertinentia, tamen eas adjuvant excitando artificis ingenium. Itaque ista quoque naturae rerum contemplatio, quamvis non faciat medi-*

lud ſciſſet, nihil omnino ob unam cauſam fieri, ſed id pro cauſa apprehendi, quod contuliſſe plurimum videtur. Poteſt autem id, dum ſolum eſt, non movere, quod junctum aliis maxime movet. Accedit ad haec, quod ne ipſe quidem Eraſiſtratus, qui transfuſo in arterias ſanguine febrem fieri dicit, idque nimis repleto corpore incidere, reperit, cur ex duobus aeque repletis, alter in morbum incideret[67], alter omni periculo vacaret; quod quotidie fieri apparet[68]. Ex quo diſci poteſt, ut vera ſit illa transfuſio, tamen illam, non per ſe, cum plenum corpus eſt, fieri, ſed cum horum aliquid acceſſerit. Themiſonis vero aemuli, ſi perpetua, quae promittunt, habent, magis etiam, quam ulli[69] rationales ſunt. Neque enim, ſi quis non omnia tenet, quae rationalis alius probat, protinus alio novo nomine artis indiget; ſi modo, quod primum eſt, non memoriae ſoli, ſed rationi quoque inſiſtit. Sin, quod vero propius eſt, vix ulla perpetua praecepta medicinalis ars recipit, idem ſunt[70], quod ii, quos experimenta ſola ſuſtinent: eo magis, quoniam, compreſſerit aliquem morbus, an fuderit[71], quilibet etiam imperitiſſimus videt: quid autem compreſſum corpus reſolvat, quid ſolutum teneat, ſi a ratione tractum eſt, rationalis eſt medicus; ſi, ut ei qui ſe rationalem negat, confiteri neceſſe eſt, ab experientia, empiricus. Ita[72] apud eum morbi cognitio extra artem, medicina intra uſum eſt. Neque adjectum quidquam empiricorum profeſſioni, ſed demptum eſt; quoniam illi multa circumſpiciunt, hi tantum facillima, & non plus, quam vulgaria. Nam & ii, qui pecoribus ac jumentis medentur, cum propria cujusque ex mutis animalibus[73] noſſe non poſſint, communibus tantummodo inſiſtunt: & exterae gentes, cum ſubtilem medicinae rationem non noverint, communia

medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Et ſub hujus Praefat. finem: *rationalem quidem puto medicinam eſſe debere: inſtrui vero ab evidentibus cauſis; obſcuris omnibus non a cogitatione artificis, ſed ab ipſa arte rejectis.* Et lib. 2. cap. 14. *Quas tamen ſpecies ſi quis curioſius aeſtimet (quod jam ad medicum non pertinet) facile intelliget, omnes ex una cauſa pendere, quae demit.* Lindenius tamen, antiquis libris invitis, leg. *quam non temere* &c.

67. *Incideret*] Alii omnes *inciderit*, & poſtea *vacarit.* Ego ſic lego ex Cod. Medic. I.

68. *Fieri apparet*] Secutus ſum & Codicem modo allatum, & Lindenii Editionem. Al. poſt *apparet*, addunt *non diſcreverit*, & verba, quae antecedunt, ſic diſtinguunt: *incidere reperit, cur* &c.

69. *Quam ulli*] In Edit. Lindenii & in aliquo Cod. MS. legitur *quam illi.*

70. *Idem ſunt*] Lindenius aliique quidam, Aldinam Editionem ſecuti, habent: *iidem ſunt.*

71. *Compreſſerit aliquem morbus, an fuderit*] Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *ſi compreſſerit:* Lindenius, *ſi compreſſerit*; & deinde, *aut fuderit*; ut malebat Conſtantinus.

72. *Empiricus. Ita*] Secutus ſum Codicem MS. modo allatum, in quo eſt: *Empericus. Ita.* Alii leg. *Empiricus eſt. Ita*, Lindenius, *Empiricus. Et ita.*

73. *Ex mutis animalibus*] Plerique leg. *multis*, ut eſt in Cod. Medic. I. Sed recte Codices alii, *mutis*; & ita Stephanus & Lindenius ediderunt.

nia tantum vident: & qui ampla valetudinaria nutriunt [74], quia ſingulis ſumma cura conſulere non ſuſtinent, ad communia iſta confugiunt. Neque, hercules, iſtud antiqui medici neſcierunt [75], ſed his contenti non fuerunt. Ergo etiam vetuſtiſſimus auctor Hippocrates dixit, mederi oportere, & communia, & propria intuentem. Ac ne iſti quidem ipſi intra ſuam profeſſionem conſiſtere ullo modo poſſunt: ſiquidem & compreſſorum & fluentium morborum genera ſunt; faciliusque id in iis, quae fluunt, inſpici poteſt. Aliud eſt enim ſanguinem, aliud bilem, aliud cibum vomere; aliud dejectionibus, aliud torminibus laborare; aliud ſudore digeri, aliud tabe conſumi. Atque in partes quoque humor erumpit, ut oculos, auresque: quo periculo nullum humanum membrum vacat. Nihil autem horum ſic ut aliud curatur. Ita protinus in his a communi fluentis morbi contemplatione ad propriam medicina deſcendit. Atque in hac quoque rurſus alia proprietatis notitia ſaepe neceſſaria eſt; quia non eadem omnibus, etiam in ſimilibus caſibus, opitulantur. Siquidem certae quaedam res ſunt, quae in pluribus ventrem aut adſtringunt, aut reſolvunt: inveniuntur tamen, in quibus aliter, atque in ceteris, idem [76] eveniat. In his ergo communium inſpectio contraria eſt, propriorum tantum ſalutaris. Et cauſae quoque aeſtimatio ſaepe morbum ſolvit. Ergo etiam ingenioſiſſimus ſaeculi noſtri medicus, quem nuper vidimus, Caſſius, febricitanti cuidam, & magna ſiti affecto, cum poſt ebrietatem eum premi coepiſſe cognoſſet [77], aquam frigidam ingeſſit. Qua ille epota, cum vini vim miſcendo fregiſſet, protinus febrem ſomno & ſudore diſcuſſit. Quod auxilium medicus opportune providit, non ex eo, quod aut adſtrictum corpus erat, aut fluebat; ſed ex cauſa, quae ante praeceſſerat. Eſt-

74. *Qui ampla valetudinaria nutriunt*] Qui multos curant, ut fit in amplis valetudinariis. Sic reſtitui ex Cod. Medic. I. Communiter legebatur: *qui ample valetudinarios nutriunt;* ut eſt in eodem illo Codice ex mutatione inducta a Palavicino; quem alii Codices decepiſſe videntur in quibus habetur: *ampla valetudinarios.* Ceterum *nutrire* pro *curare* apud Celſum frequens eſt. Lib. 3. cap. 9. *ejusmodi medici melius alienos aegros, quam ſuos nutriunt;* lib. 6. cap. 6. ſect. 16. *Hactenus oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur;* & ſect. 27. *Satisque conſtat, hoc collyrium adverſus omne genus oculorum valetudinis idoneum eſſe, exceptis iis, quae lenibus nutriuntur:* quo loco quid valeat *nutrire*, praeclare explicat alius ſimilis locus ſect. 31. *Verum in baſilico quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id eſſe idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur.*

75. *Iſtud antiqui medici neſcierunt*] Ita in Edit. Lindenii, itemque in Cod. Medic. III. & aliquo alio. In primo & in Edd. ceteris: *iſtud & antiqui &c.*

76. *Idem*] Conſtantinus invenit *id* in quodam Codice: in Mediceis eſt *idem*, ut vulgo legitur.

77. *Cognoſſet*] Ita ſcriptum fuerat in Cod. Medic. I. quod adhuc cognoſci poteſt. Librarius poſtea ſic mutavit, ut legatur, quomodo in aliis MSS. & vulgo quoque legitur, *cognoſceret.*

78. *Adſtrictum*] *Strictum* legunt alii omnes, ſed in Editione prima, ut in MSS. Mediceis; legitur *adſtrictum.*

Eſtque etiam proprium aliquid & loci & temporis, iſtis quoque auctoribus: qui cum diſputant, quemadmodum ſanis hominibus agendum ſit, praecipiunt ut gravibus aut locis aut temporibus magis vitetur frigus, aeſtus, ſatietas, labor, libido; magisque ut conquieſcat iisdem locis [79] aut temporibus, ſi quis gravitatem corporis ſentit; ac neque vomitu ſtomachum, neque purgatione alvum ſollicitet. Quae vera quidem ſunt; a communibus tamen ad quaedam propria deſcendunt. Niſi perſuadere nobis volunt, ſanis quidem conſiderandum eſſe, quod coelum, quod tempus anni ſit; aegris vero non eſſe: quibus tanto magis omnis obſervatio neceſſaria eſt, quanto magis obnoxia offenſis infirmitas eſt. Quin etiam morborum in iisdem hominibus aliae atque aliae proprietates ſunt; & qui ſecundis aliquando fruſtra curatis eſt, contrariis ſaepe reſtituitur. Plurimaque in dando cibo diſcrimina reperiuntur; ex quibus contentus uno ero. Nam famem facilius adoleſcens [80], quam puer; facilius in denſo coelo, quam in tenui; facilius hieme, quam aeſtate; facilius uno cibo, quam prandio quoque aſſuetus; facilius inexercitatus, quam exercitatus homo ſuſtinet. Saepe autem in eo magis neceſſaria cibi feſtinatio eſt, qui minus inediam tolerat. Ob quae conjicio [81], eum, qui propria non novit, communia tantum intueri debere; eumque, qui noſſe propria poteſt, illa quidem non oportere negligere, ſed his quoque inſiſtere. Ideoque, cum par ſcientia ſit, utiliorem tamen medicum eſſe amicum, quam extraneum. Igitur, ut ad propoſitum meum redeam, rationalem quidem puto medicinam eſſe debere: inſtrui vero ab evidentibus cauſis; obſcuris omnibus, non a cogitatione artificis, ſed ab ipſa arte rejectis. Incidere autem vivorum corpora, & crudele, & ſupervacuum eſt: mortuorum [82], diſcentibus neceſſarium. Nam poſitum & ordinem noſſe debent; quae cadavera melius, quam vivus & vulneratus homo, repraeſentant. Sed & cetera, quae modo in vivis cognoſci poſſunt, in ipſis curationibus vulnerato-

79. *Iisdem locis*] Communiter legitur: *iisdem aut locis;* ut in plerisque MSS. inveni. Ego ſecutus ſum Medic. I.

80. *Facilius adoleſcens*] *Facilius fert adoleſcens* habent Editiones omnes; ſed Lindenius tollit *ſuſtinet*, quod eſt in fine periodi: quod verbum cum praecedenti voce *homo* gloſſema eſſe Scaliger putat. Contra ego ex fide Codicis Medic. I. expuli *fert.* Sic loquitur Celſus etiam lib. 1. c. 3. *Omnem etiam laborem facilius vel puer vel ſenex, quam inſuetus homo ſuſtinet.*

81. *Conjicio*] Codices MSS. alii habent *competit;* alii, inter quos Medic. I. *conjicio;* quod eſt etiam in Edd. Ruellii, Stephani, & Lindenii. Fortaſſe legendum *concipio;* cum eadem ſignificatione adhibeatur verbum hoc lib. 3. cap. 6. & lib. 4. cap. 1. Atque id ego omnino malim.

82. *Mortuorum*] Alii leg. *mortuorum corpora;* ut eſt in MSS. quoque fere omnibus; ſed procul dubio ab explanatore. Codex Medic. I. non habet *corpora.* Pro voce iſta Lindenius repoſuit *vero.*

ratorum paulo tardius, ſed aliquanto mitius uſus ipſe monſtrabit. His propoſitis, primum dicam, quemadmodum ſanos agere conveniat: tum ad ea tranſibo, quae ad morbos curationesque eorum pertinebunt.

I. Sanus homo, qui & bene valet, & ſuae ſpontis eſt, nullis obligare ſe legibus debet; ac neque medico, neque iatralipta [83] egere. Hunc oportet varium habere vitae genus: modo ruri eſſe, modo in urbe, ſaepiusque in agro; navigare, venari, quieſcere interdum, ſed frequentius [84] ſe exercere: ſiquidem ignavia corpus hebetat, labor firmat; illa maturam ſenectutem, hic longam adoleſcentiam reddit. Prodeſt etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis uti; modo ungi, modo idipſum negligere; nullum cibi genus fugere, quo populus utatur; interdum in convictu [85] eſſe, interdum ab eo ſe retrahere; modo plus juſto, modo non amplius aſſumere; bis die potius, quam ſemel cibum capere, & ſemper quam plurimum, dummodo hunc concoquat. Sed ut hujus generis exercitationes cibique neceſſarii ſunt; ſic athletici ſupervacui. Nam & intermiſſus propter civiles aliquas neceſſitates ordo exercitationis corpus affligit; & ea corpora, quae more eorum repleta ſunt, celerrime & ſeneſcunt, & aegrotant. Concubitus vero neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt: rarus, corpus excitat, frequens, ſolvit. Cum autem frequens, non numero ſit, ſed natura, ratione aetatis & corporis [85], ſcire licet, eum non inutilem eſſe, quem corporis neque languor, neque dolor ſequitur. Idem interdiu pejor eſt, noctu tutior: ita tamen, ſi neque illum cibus, neque hunc cum vigilia labor ſtatim ſequitur. Haec firmis ſervanda ſunt; cavendumque, ne in ſecunda valetudine adverſae praeſidia conſumantur.

II. At imbecillis [86] (quo in numero magna pars urbanorum, omnesque

83. *Iatralipta*] Et ſcriptio hujus vocis apud alios Editores alia eſt, & vox ipſa variat. Sic ſcribitur a Ruellio, Gryphio, Conſtantino, & Rouſſeo; *iatraleipta* a Stephano; *iatrolipta* ab Aldo; a Lindenio denique *iatroalipta*. At Editio Florentina princeps habet *alipta*, ex Cod. Medic. IV. ut ego ſuſpicor. Cum enim primus habeat *iatroaliptae*; quartus, ſic ut ceteri, *hiatro alipta*; in hoc vox *hiatro* expungitur. Cum Edit. Florentina faciunt duae antiquiſſimae ann. 1493. 1497. Juntina, Caeſariana, & Pantiniana.

84. *Frequentius*] Lindenius, *frequenter*.

85. *Convictu*] Alii leg. *convivio*. Ego ſecutus ſum Editionem Lindenii, cum qua conſentit Cod. Medic. I. Et ſane veriſimilius eſt, *convivium* eſſe interpretationem *convictus*, quam *convictum*, *convivii*. Reperitur vox haec eadem ſignificatione etiam apud Plinium lib. 14. cap. 14. lib. 25. cap. 9. & apud Vellejum Paterculum lib. 2. cap. 33. quem locum fruſtra ſolicitat Manutius.

85*. *Sed natura, ratione aetatis & corporis*] i. e. ſed natura, pro aetate & corpore; Ital. *ma di ſua natura, ſecondo l'età ed il corpo.* Ita legitur in vulgatis libris & in Cod. Mediceo I. Codices Medicei ceteri non habent vocem *natura.*

86. *Ad imbecillis*] Imbecillos firmis opponit, ut ex contextu ipſo apparet. Alii legunt, quo modo eſt in omnibus fere MSS. *imbecillis ſtomacho;* quod ex mala alicujus interpretatione ortum eſt. Nam de iis, quibus ſtomachus infirmus eſt, poſtea dicetur cap. 8. Vox *ſtomacho* non eſt in Cod. Medic. I. eaque a Lindenio recte expulſa fuit.

que pene cupidi litterarum ſunt) obſervatio major neceſſaria eſt: ut quod vel corporis, vel loci, vel ſtudii ratio detrahit, cura reſtituat. Ex his igitur, qui bene concoxit, mane tuto ſurget [87]; qui parum, quiescere debet, & ſi mane ſurgendi neceſſitas fuerit, redormire: qui non concoxit, ex toto conquiescere, ac neque labori ſe, neque exercitationi, neque negotiis [88] credere. Qui crudum ſine praecordiorum dolore ructat, is ex intervallo aquam frigidam bibere, & ſe nihilominus continere. Habitare vero aedificio lucido, perflatum aeſtivum, hibernum ſolem habente; cavere meridianum ſolem, matutinum & vespertinum frigus; itemque auras fluminum atque ſtagnorum: minimeque, nubilo coelo, ſoli aperienti ſe committere, ne modo frigus, modo calor moveat; quae res maxime gravedines deſtillationesque concitat. Magis vero gravibus locis iſta ſervanda ſunt, in quibus etiam pestilentiam faciunt. Scire autem licet, integrum corpus eſſe, cum quotidie mane urina alba, dein rufa eſt: illud concoquere, hoc concoxiſſe ſignificat. Vbi experrectus eſt aliquis, paulum intermittere: deinde, niſi hiems eſt, fovere os multa aqua frigida debet. Longis diebus meridiari potius ante cibum; ſin minus, poſt eum: per hiemem potiſſimum totis noctibus conquiescere. Sin lucubrandum eſt, non poſt cibum id facere, ſed poſt concoctionem. Quem interdiu vel domeſtica, vel civilia officia tenuerunt, huic tempus aliquod ſervandum curationi corporis ſui eſt. Prima autem ejus curatio, exercitatio eſt, quae ſemper antecedere cibum debet: in eo, qui minus laboravit, & bene concoxit, amplior; in eo, qui fatigatus eſt [89], & minus concoxit, remiſſior. Commode vero exercent, clara lectio, arma, pila, curſus, ambulatio; atque haec non utique plana, commodior eſt; ſiquidem melius aſcenſus quoque & deſcenſus, cum quadam varietate corpus moveat [90], niſi tamen id perquam imbecillum eſt. Melior autem eſt ſub divo, quam in porticu; melior, ſi caput patitur, in ſole, quam in umbra; melior in umbra, quam parietes aut viridia [91] efficiunt,

87. *Surget*] In III. aliisque quibusdam Mediceis MSS. *ſurgit.*

88. *Negotiis*] Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *negotio.*

89. *Amplior; in eo, qui fatigatus eſt*] Hunc locum Lindenius ita mutat: *remiſſior: in eo, qui aſſuetus eſt, & minus concoxit, amplior;* ſed perperam, ut Morgagnus oſtendit cum ratione, tum veterum librorum teſtimonio. Libris, quibus Morgagnus uſus eſt, adde Codices Mediceos & cum Editione principe antiquiſſimam an. 1493.

90. *Moveat*] Malim legere *movet*, quod mallet Conſtantinus quoque.

91. *Viridia*] Sic reſtituo ex MSS. Porro Medicei, non modo, ut duo illi quos Morgagnus memorat, hanc lectionem confirmant, verum etiam vulgaris, *viridaria*, originem aperiunt; quam Vir iſte Clariſſimus conjectura attigerat. Nimirum in IV. ſupra extremas litteras vocis *viridia* poſita eſt alia manu ſyllaba *ar.* In I. eſt, *paries aut viride.*

ciunt, quam quae tecto subest; melior recta, quam flexuosa. Exercitationis autem plerumque finis esse debet sudor, aut certe lassitudo quae citra fatigationem sit: idque ipsum, modo minus, modo magis faciendum est. Ac ne his quidem, athletarum exemplo, vel certa esse lex, vel immodicus labor [92] debet. Exercitationem recte sequitur, modo unctio, vel in sole, vel ad ignem; modo balneum, sed conclavi [93] quam maxime & alto & lucido & spatioso. Ex his vero neutrum semper [94] fieri oportet; sed saepius alterutrum, pro corporis natura. Post haec paulum conquiescere opus est. Vbi ad cibum ventum est, numquam utilis est nimia satietas [95]; saepe inutilis nimia abstinentia: si qua intemperantia subest, tutior est [96] in potione, quam in esca. Cibus a salsamentis, oleribus, similibusque rebus melius incipit: tum caro assumenda est, quae assa optima, aut elixa est. Condita omnia duabus de causis inutilia sunt; quoniam & plus propter dulcedinem assumitur, & quod modo par est [97], tamen aegrius concoquitur. Secunda mensa bono stomacho nihil nocet, in imbecillo coacescit. Si quis itaque hoc parum valet, palmulas, pomaque, & similia melius primo cibo assumit. Post multas potiones, quae aliquantum sitim excesserunt, nihil edendum est: post satietatem, nihil agendum. Vbi expletus est aliquis, facilius concoquit, si quidquid assumpsit, potione aquae frigidae includit, tum paulisper invigilat, deinde bene dormit. Si quis interdiu se implevit, post cibum neque frigori, neque aestui, neque labori se debet committere: neque enim tam facile haec inani corpore, quam repleto nocent. Si quibus de causis futura inedia est, labor omnis vitandus est.

III. Atque haec quidem pene perpetua sunt. Quasdam autem observationes desiderant & novae res, & corporum genera, & sexus [98], & aeta-

92. *Immodicus labor*] Alii leg. *immodicus esse labor.* Sed *esse* redundat. Itaque sustuli ex fide Cod. Medic. I.

93. *Conclavi*] Caesarius, *in conclavi.* Hunc Lindenius aliique secuti sunt. Praepositio non est in MSS. Mediceis, nisi in I. sed posita supra vocem *conclavi*, ut insititiam esse credibile sit.

94. *Semper*] Sic reposuit Lindenius pro *saepe.* In MSS. quoque est *semper:* sed in Medic. IV. expunctis alia manu litteris *m* & *r*, factum est *saepe;* ut est in margine Vaticani III.

95. *Numquam utilis est nimia satietas*] Ruellius & Stephanus *saepe inutilis nimia satietas.*

96. *Si qua intemperantia subest, tutior est*] His verbis alii omnes praemittunt *saepe.* Magis probanda videtur absolute posita sententia; quo modo est in Cod. Medic. I. quem ego secutus sum. Pro *tutior*, quod MSS. habent, & item Edit. I. quidam leg. *durior;* ut est in Edit. an. 1493. sed perperam. Nam Celsus videtur exprimere Aphor. Hippocr. II. sect. 2.

97. *Quod modo par est*] Quod nimium non est. *Modo* adverbium non est, ut quidam existimant, sed sextus casus nominis substantivi. In Cod. Medic. I. legitur: *quod modo parum est;* in margine Edit. Constantinianae: *quod modo parvum est.* Infra *inani corpori* habet allatus Codex Mediceus pro *inani corpore.*

98. *Et sexus*] De hac re nihil postea. Itaque suspi-

aetates, & tempora anni. Nam neque ex ſalubri loco in gravem, neque ex gravi in ſalubrem tranſitus ſatis tutus eſt. Ex ſalubri in gravem, prima hieme; ex gravi in eum, qui ſalubris eſt, prima aeſtate transire melius eſt. Neque vero ex multa fame nimia ſatietas; neque ex nimia ſatietate fames idonea eſt. Periclitaturque, & qui ſemel, & qui bis die cibum incontinenter, contra conſuetudinem, aſſumit. Item, neque ex nimio labore ſubitum otium, neque ex nimio otio ſubitus labor, ſine gravi noxa eſt. Ergo, cum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit aſſuescere. Omnem etiam laborem facilius vel puer vel ſenex, quam inſuetus homo ſuſtinet. Atque ideo quoque nimis otioſa vita [99] utilis non eſt; quia poteſt incidere laboris neceſſitas. Si quando tamen inſuetus aliquis laboravit, aut ſi multo plus, quam ſolet, etiam is qui aſſuevit, huic jejuno dormiendum eſt: multo magis, ſi etiam os amarum eſt, vel oculi caligant, aut venter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo jejuno eſt, ſed etiam in poſterum diem permanendum [1]; niſi cito id quies ſuſtulit. Quod ſi factum eſt, ſurgere oportet, & lente paulum ambulare. At ſi ſomni neceſſitas non fuit, quia modice magis aliquis laboravit, tamen ingredi aliquid [2] eodem modo debet. Communia deinde omnibus ſunt poſt fatigationem cibum ſumpturis, ubi paulum ambulaverunt, ſi balneum non eſt, calido loco, vel in ſole, vel ad ignem ungi, atque ſudare; ſi eſt, ante omnia in tepidario ſedere [3]; deinde, ubi paulum conquieverunt, intrare & deſcendere in ſolium; tum multo oleo ungi, leniterque perfricari; iterum in ſolium deſcendere: poſt haec, os aqua calida fovere, deinde frigida. Balneum his fervens idoneum non eſt [4]. Ergo ſi nimium alicui fatigato pene febris eſt, huic abunde eſt, loco tepido demittere ſe inguinibus tenus in aquam calidam, cui paulum olei ſit adjectum: deinde totum quidem corpus, maxime tamen eas partes, quae

ſuſpicari licet, vel addititia haec duo verba eſſe, vel, ut Conſtantinus exiſtimat, deſiderari infra quae his reſpondebant.

99. *Nimis otioſa vita*] In Edit. I. & in duabus vetuſtiſſimis ann. 1493. & 1497. & in Juntina quoque, *minus otioſa*; ſed perperam. Infra in MSS. legitur; *aut ſi multo plus quam ſolet, etiam ſi qui &c.* Editores veteres omiſerunt particulam *ſi*, quae eſt poſt *aut*; Ruellius mutavit praeterea *ſi qui* in *is qui*. Hunc omnes ſecuti ſunt. Ego hactenus ſequor, ut *is qui* cum eo legam; ſed retineo *aut ſi multo*, ex veterum Codd. fide.

1. *Permanendum*] Lindenius, *ita permanendum*. Ego particulam *ita* in nullo MS. Codice inveni.

2. *Aliquid*] Ideſt aliquantum. Imo iſtud ipſum adverbium eſt in Edit. Lindenii, fortaſſe ex margine Conſtantinianae in contextum receptum. Sed *aliquid* hac ſignificatione Celſus ſaepe uſurpat, velut lib. 3. cap. 16. Itaque hic quoque retinendum eſt ex fide Codicum Mediceorum.

3. *Sedere*] Ita in Cod. Medic. I. In III. aliiſque *reſedere*; in libris impreſſis *reſidere*, ut eſt in eodem Cod. I. a Palavicino. Infra quoque ſimplici verbo utitur; *opus eſt in balneo primum involuta ſedere.*

4. *Idoneum non eſt*] In Cod. Medic. I. deſunt duae voces *non eſt.*

quae in aqua fuerunt, leniter perfricare ex oleo, cui vinum & paulum contriti salis sit adjectum. Post haec, omnibus fatigatis aptum est cibum sumere, eoque humido uti; aqua, vel certe diluta potione esse contentos; maximeque ea, quae moveat urinam. Illud quoque nosse oportet, quod ex labore sudanti frigida potio [5] perniciosissima est; atque etiam, cum sudor se remisit, itinere fatigatis inutilis. A balneo quoque venientibus Asclepiades inutilem eam judicavit: quod in iis verum est, quibus alvus facile, nec tuto, resolvitur, quique facile inhorrescunt; perpetuum in omnibus non est, cum potius naturale sit, potione aestuantem stomachum refrigerari [6]. Quod ita praecipio, ut tamen fatear, ne ex hac quidem causa sudanti adhuc frigidum bibendum [7] esse. Solet etiam prodesse, post varium cibum, frequentesque dilutas potiones, vomitus, & postero die longa quies, deinde modica exercitatio. Si assidua fatigatio [8] urget, invicem modo aqua, modo vinum bibendum est, raroque balneo utendum. Levatque lassitudinem etiam laboris mutatio: eumque, quem novum genus ejusdem [9] laboris pressit, id, quod in consuetudine est, reficit. Fatigato quotidianum cubile tutissimum est. Lassat enim [10] quod contra consuetudinem seu molle, seu durum est. Proprie quaedam ad eum pertinent, qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipso quoque itinere frequens frictio; post

5. *Frigida potio*] Cap. 8. *frigidis potionibus*, deinde *frigida potione*; & alibi saepe frigidam potionem habet. Pro *frigida*, Lindenius reposuit *frigidae*; hoc est aquae. Fortasse pravus codex eum fefellit Vulgatam lectionem non solum Codices MSS. & Medicei & Vaticani, verum etiam ratio confirmat. Nam ut aquae, sic & vini & alia quaevis potio, si frigida sit, ex labore sudanti perniciosa est. Vidi ego, vino frigido a multa vehementique ambulatione statim epoto, quemdam intestinorum inflammatione perire, alium, spiritu repente intercluso, pene suffocari. Verba, quae haec praecedunt, ita se habent in Cod. Medic. I. *quod ex labore sudant*; mendose pro *sudanti*. Sed supra *quod* ex veteri emendatione est *hisq*. id est *his qui*; ut legatur *quod his qui*.

6. *Aestuantem stomachum refrigerari*] Duo verba *frigentem calefieri*, quae vulgo, ut in MSS. quoque fere omnibus, ad haec attexuntur, ego expuli ex fide Medic. I. Nequeunt hic locum habere, ubi de iis agitur, qui a balneo aestuant, ideoque frigidam potionem concupiscunt.

7. *Frigidum bibendum*] Lindenius leg. *frigidam bibendam*; ut est in margine Edit. Constantinianae.

8. *Fatigatio*] In Edit. Lindenii est *oscitatio*. Omnino retinenda est vetus lectio. Habet nostrorum Codicum auctoritatem: confirmatur praeterea verbis illis periodi sequentis: *Levatque lassitudinem etiam laboris mutatio*; ut animadvertit Morgagnus.

9. *Ejusdem*] Hanc vocem inveni etiam in MSS. Supervacua est, & vix ferri potest. Lindenius habet *cujusdam*; ut mallet Constantinus.

10. *Tutissimum est. Lassat enim &c.*] Variant hoc loco antiqui Codices non uno modo. Ego secutus sum Medic. I. Quae in aliis leguntur, ab explanatoribus addita videntur, ut ex varietate ipsa colligitur. Nam sic habetur: *tutissimum est; insolitum contra lasset. Et enim*: sed in Mediceis II. & VII. *quod contra consuetudinem est seu molle*; in III. & VI. *quod contra consuetudinem est, nocet seu molle*; in IV. & V. *quod contra consuetudinem nocet est seu molle*. In IV. ex *Et enim quod*, ab Emendatore factum est *quod enim*. Hinc vulgaris lectio: *tutissimum est; insolitum contra lassat. Quod enim contra consuetudinem est, nocet seu molle &c.*

post iter, primum sedile, deinde unctio. tum calida aqua in balneo magis superiores partes, quam inferiores [11] foveat. Si quis vero exustus in sole est, huic in balneum protinus eundum, perfundendumque oleo corpus & caput; deinde in solium bene calidum descendendum est; tum multa aqua per caput infundenda, prius calida, deinde frigida. At ei, qui perfrixit, opus est in balneo [12] primum involuto sedere, donec insudet; tum ungi; deinde lavari: cibum modicum, potiones meracas assumere. Is vero qui navigavit, & nausea pressus est, si multam bilem evomuit, vel abstinere cibo debet, vel paulum aliquid assumere: si pituitam acidam effudit, utique sumere cibum, sed assueto leviorem: si sine vomitu nausea fuit [13], vel abstinere, vel post cibum vomere. Qui vero toto die, vel in vehiculo, vel in spectaculis sedit, huic nihil currendum, sed lente ambulandum est: lenta quoque in balneo mora, dein coena exigua prodesse consueverunt. Si quis in balneo aestuat, reficit hunc ore exceptum, & in eo retentum acetum? si id non est, eodem modo frigida aqua assumpta.

Ante omnia autem norit quisque naturam sui corporis [14]: quoniam alii graciles, alii obesi sunt; alii calidi, alii frigidiores; alii humidi, alii sicci [15]; alios adstricta, alios resoluta alvus exercet: raro quisquam non aliquam partem corporis imbecillam habet. Tenuis vero homo implere se debet, plenus extenuare, calidus refrigerare, frigidus calefacere, madens siccare, siccus madefacere: itemque alvum firmare is, cui fusa; solvere is, cui adstricta est: succurrendumque semper parti maxime laboranti est.

Im-

11. *In balneo magis superiores partes, quam inferiores*] Magnam superiore loco, at hic nullam in MSS. Codicibus varietatem deprehendimus. Perversa tamen haec verba Thriverio & Constantino videntur, & sic restituenda: *magis inferiores partes, quam superiores.* Immo sic a Lindenio restituta sunt. Verum si haec apud istos mendi suspicione non carent, illud *in balneo* certe carere debet; siquidem recte legitur: *saepe in balneo multa calida aqua fovendum caput;* in lib. 6. cap. 6. sect. 15. Quod eo dico, quia Lindenius leg. *aut balneo;* Constantinus, *tum balneo*, legendum putat.

12. *In balneo*] Lindenius reposuit *in laconico*; quam vocem si ille in Codice aliquo invenit, factum erit, quod saepe alibi, ut alicujus interpretationem librarius in contextum receperit, Celsi verbis expulsis. Codices Medicei habent *in balneum*; sed primus, *in balneo*; & postea *ungui*, ut fere ubique in eo scribitur, pro *ungi*.

13. *Nausea fuit*] Lindenius *nauseavit*; neque aliter Celsum scripsisse Scaliger putat. Ego veterem lectionem non facile improbaverim; praesertim cum omnes nostri Codices eam confirment, & infra, ubi de vomitu, haec legantur: *prodest ei cui pectus aestuat, & frequens saliva, vel nausea est.*

14. *Norit quisque naturam sui corporis*] In Edit. Lindenii legitur: *scire convenit naturam corporis;* quasi haec non illis scriberentur sanis hominibus, quos, quemadmodum ipsi se gererent, docendos sibi Celsus in hoc libro proposuit. Recte se habet locus hic in Edd. vetustis, & in MSS. & Mediceis & Vaticanis; quos sequor. Cicero lib. 2. de Offic. c. 24. *Valetudo sustentatur notitia sui corporis.* Atque hunc Tullii locum citare debebat Almeloveenius, non alium quemdam ex lib. 2. de Orat. qui parum ad rem facit.

15. *Siccis*] Lindenius, *siccioris*.

Implet autem corpus modica exercitatio, frequentior quies, unctio, & si post prandium est, balneum, contracta alvus, modicum frigus hieme, somnus & plenus & non nimis longus [16], molle cubile, animi securitas, assumpta per cibos & potiones maxime dulcia & pinguia, cibus & frequentior & quantus plenissimus potest concoqui [17]. Extenuat corpus [18] aqua calida, si quis in eam descendit, magisque si salsa est; in jejuno balneum, inurens sol & omnis calor, cura, vigilia, somnus nimium vel brevis vel longus; lectus, per aestatem, terra; hieme, durum cubile [19]: cursus, multa ambulatio, omnisque vehemens exercitatio, vomitus, dejectio, acidae res & austerae, & semel die assumptae [20], & vini non perfrigidi potio jejuno in consuetudinem adducta.

Cum vero inter extenuantia posuerim vomitum & dejectionem, de his quoque proprie quaedam dicenda sunt. Ejectum [21] esse ab Asclepiade vomitum in eo volumine, quod de tuenda sanitate composuit, video: neque reprehendo, si offensus eorum est consuetudine, qui quotidie ejiciendo, vorandi facultatem moliuntur. Paulo etiam longius processit: idem purgationes quoque eodem volumine expulit. Et sunt eae perniciosae, si nimis valentibus medicamentis fiunt. Sed haec tamen submovenda esse, non est perpetuum; quia corporum temporumque ratio potest ea facere necessaria, dum & modo, & non nisi cum opus est, adhibeantur. Ergo ille quoque ipse, si quid jam corruptum esset, expelli debere confessus est: ita non ex toto res condemnanda est. Sed esse ejus etiam plures causae possunt; estque in ea quaedam paulo subtilior observatio adhibenda. Vomitus utilior est hieme, quam aestate: nam tum & pituitae plus, & capitis gravitas major subest. Inutilis est gracilibus, & imbecillum stomachum habentibus: utilis plenis [22] & biliosis omnibus, si vel nimium se replerunt, vel parum con-

coxe-

16. *Non nimis longus*] Lindenius leg. *non multum nimis longus*; sed perperam, ut monet Facciolatus. Vid. Epist. III. Morgagni. Pro *non nimis*, in Codd. Mediceis III. & VI. mendose est *nimis*.

17. *Et quantus plenissimus potest concoqui*] In I. item ut in ceteris Mediceis Codd. est *quantus*; sed in eo librarius, expuncta *s*, reposuit litteram *m*. Hinc in quibusdam Vaticanis *quantum* pro *quantus*. Lindenius leg. *frequentior cibus*; *& quantum plenissime potest digerere.*

18. *Extenuat corpus*] Vox *corpus* fortasse ex glossemate inserta est.

19. *Lectus, per aestatem, terra; hieme, durum cubile*] Modus dicendi durior, & Cod. Medic. I. a quo absunt tres voces *lectus*, *terra*, *hieme*, mihi suspicionem injiciunt, ne quaedam aliena huc inserta sint. Auctor libri de Salub. vict. rat. inter extenuantia posuit σκληροκοιτέειν, nullo addito discrimine pro anni tempore. Si inde, ut cetera pleraque hujus loci, hoc item Celsus habet, ipsius ne illa quidem fortasse verba sunt, *per aestatem.*

20. *Assumptae*] Adjunctum hoc refertur ad *res*; planissimaque constructio est. Sic autem lego ex fide ceterorum Codicum Mediceorum. Primus stat pro vulgari lectione, *assumtae epulae.* Sed vox *epulae* addita videtur ex glossemate.

21. *Ejectum*] In Edit. Lindenii, *Rejectum*; ut est in margine Constantinianae. Sed & in Edd. vetustis, & in MSS. inveni *Ejectum.*

22. *Utilis plenis*] Alii legunt; *utilis est plenis.*

Ego

coxerunt. Nam, sive plus est, quam quod concoqui possit, periclitari ne corrumpatur, non oportet: si vero corruptum est [23], nihil commodius est, quam id, qua vi primum expelli potest, ejicere. Itaque, ubi amari ructus cum dolore & gravitate praecordiorum sunt, ad hunc protinus confugiendum est. Idem prodest ei, cui pectus aestuat, & frequens saliva, vel nausea est; aut sonant aures, aut madent oculi, aut os amarum est: similiterque ei, qui vel coelum, vel locum mutat; iisque, quibus, si per plures dies non vomuerunt, dolor praecordia infestat. Neque ignoro, inter haec praecipi quietem: quae non semper contingere potest agendi necessitatem habentibus; nec in omnibus idem facit. Itaque istud luxuriae causa fieri non oportere confiteor; interdum valetudinis causa recte fieri, experimentis credo: cum eo tamen, ne quis qui valere & senescere volet, hoc quotidianum habeat. Qui vomere post cibum volet, si ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet assumere; si difficilius, aquae vel salis, vel mellis paulum adjicere. At qui mane vomiturus est, ante bibere mulsum, vel hyssopum, aut esse radiculam [24] debet; deinde aquam tepidam, ut supra scriptum est, bibere. Cetera quae antiqui medici praeceperunt, stomachum omnia infestant. Post vomitum, si stomachus infirmus est, paulum cibi, sed hujus idonei, gustandum, & aquae frigidae cyathi tres bibendi sunt; nisi tamen vomitus fauces exasperavit [25]. Qui vomuit, si mane id fecit, ambulare debet, tum ungi, deinde coenare: si post coenam, postero die lavari, & in balneo sudare. Huic proximus cibus mediocris utilior est; isque esse debet cum pane hesterno, vino austero

Ego sustuli verbum *est* ex fide Medic. I. aliorumque MSS. Lommius leg. *utilis est vero plenis*; Lindenius, *utilis vero plenis*.

23. *Si vero corruptum est*] Lege: *sive corruptum est*. Mendum enim in antiquis libris rarum non est *vero* pro *ve*. Sic in lib. 8. cap. 3. *Sive autem nigrities*; *quam terebra detexit*, *sive caries &c.* Codex Medic. I. habet *si vero caries*. Itaque libenter Facciolato accedo conjicienti, sic legendum esse locum illum Ciceronis: *quidve miserius, aut acerbius usuvenire*; pro Quinct. cap. 15. ubi communiter legitur, *quid vero miserius*. Pro *si vero*, Lindenius leg. *sive jam*. Infra Cod. Medic. I. *consonant* (ex emendatione *cui sonant*, & ita plerique vulgo legunt) *aures* pro *sonant aures*, ut alii Codd. habent & Lindenii Editio. Libro 4. cap. 2. sect. 4. *sonant aures*; & lib. 6. cap. 7. sect. 8. *ubi aures intra se ipsae sonant*.

24. *Hyssopum, aut esse radiculam*] Ita omnino legendum ex fide MSS. Codicum, non, ut Lindenius mutavit: *hyssopum esse, aut radiculam*. Estur radicula, hyssopum bibitur; ut colligitur ex lib. 3. cap. 16. lib. 4. c. 2. sect. 3. c. 4. sect. 4. c. 5. & 7. Supra autem pro *commoneo tamen*, ut antea legebatur & habetur in Cod. Medic. I. ego ex aliis Codicibus reposui *cum eo tamen*; qui modus dicendi Celso usitatior. Sic lib. 2. cap. 17. *cum eo tamen, ne praecordia dura sint*.

25. *Nisi tamen vomitus fauces exasperavit*] Alii leg. *Si* (vel *Sin*) *autem vomitus fauces exasperavit, qui vomuit &c.* ut hinc incipiat proxima periodus. Sed in Edit. Lindenii recte incipit a verbis illis: *Qui vomuit*. In eadem Editione *siquidem* est pro *si autem*. Melius, ut mihi quidem videtur, in Cod. Medic. I. legitur *nisi tamen*: videlicet ne aqua frigida magis fauces exasperet. Ita igitur reposui. Deinde in allato Codice est: *fauces vomitus exasperarint* pro *exasperarit*, vel *exasperavit*.

ro meraco, & carne assa, cibisque omnibus quam siccissimis. Qui vomere bis in mense vult, melius consulet, si biduo continuarit, quam si post quintumdecimum diem vomuerit; nisi haec mora gravitatem pectori faciet. Dejectio autem medicamento quoque petenda est [26], ubi venter suppressus parum reddit, ex eoque inflationes [27], caligines, capitis dolores, aliaque superioris partis mala increscunt. Quid enim inter haec adjuvare possunt quies & inedia, per quae illa [28] maxime eveniunt? Qui dejicere [29] volet, primum cibis vinisque utatur iis, quae hoc praestant; dein [30], si parum illa proficient, aloen sumat. Sed purgationes quoque, ut interdum necessariae sunt, sic, ubi frequentes sunt, periculum afferunt. Assuescit enim non ali corpus [31]; cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas sit. Calefacit autem [32] unctio, aqua salsa, magisque si calida est, omnia salsa, amara, carnosa, si post cibum est, balneum, vinum austerum. Refrigerat in jejuno, & balneum, & somnus, nisi nimis longus est, & omnia acida; aqua quam frigidissima; oleum, si aqua miscetur [33]. Humidum autem corpus efficit [34] labor major [35], quam ex consuetudine, frequens balneum, cibus ple-

26. *Medicamento quoque petenda est*] Constructio haec similis est illius, *salutem fuga petivit*, apud Caesarem in lib. 2. de B. G. cap. 32. & Nepotem in Hannib. cap. 11. Lommius & Lindenius leg. *a medicamento.* Sed praepositio abest ab Edd. priscis, & a MSS. Mediceis.

27. *Inflationes*] Al. *inflammationes*, sed perperam.

28. *Per quae illa*] Sic legendum cum Lindenio, non *quae per illas.* In Cod. Medic. I. est *quae pelillas.*

29. *Dejicere*] Legebatur *ejicere.* Lindenius reposuit *dejicere*, conjecturam Constantini, & fortasse Codicem aliquem secutus. Ita enim habet Medic. I.

30. *Dein*] Ego sic reposui ex Cod. modo allato, pro *dehinc.*

31. *Non ali corpus*] Vulgo additur: *& ob hoc infirmum erit:* quod membrum in MSS. quoque invenitur plerisque omnibus; videtur autem explicatio quaedam esse prioris membri, in contextum intrusa. Itaque ex fide Codicis Medic. I. illud ejeci.

32. *Calefacit autem*] In Edit. Lindenii: *Calefaciunt unctio, aqua salsa, magisque si calida est; omnia salsa, vinum austerum. Contra refrigerant, in jejuno, amara, carnosa, si post cibum est, balneum &c.* sed minus bene. Vt omittam, magnam factam esse mutationem contra veteres libros, sententia ista quomodo defendi potest? cum etiam Auctor lib. 2. de vict. rat. quem fere sequitur Celsus, doceat, amara, carnosa, post cibum balneum calefacere.

33. *Si aqua miscetur*] Ita in Edit. Lindenii; ita etiam in Cod. Medic. I. Alii leg. *si aquae misceatur.* At duas voces *& lotus*, quae in allata Editione adduntur, neque Medic. I. neque alius habet sive MS. sive impressus Codex.

34. *Humidum autem corpus efficit*] Lindenius edidit: *Humidant autem corpus.* Inde *humidare* inter Latina verba haberi coeptum est. Huic verbo, ut Latii finibus depelleret, Facciolatus semel atque iterum bellum intulit, quod bellum nunc confectum videri potest auxilio Codicum Mediceorum Vaticanorumque, in quibus, ut in Edd. omnibus est: *Humidum autem corpus efficit.*

35. *Labor major*] Non labor magnus, sed major quam ex consuetudine; neque ipse per se, sed cum pleniore cibo, multaque potione. Sic fortasse sustineri potest vetus lectio, quam malui retinere ex fide MSS. omnium. Caesarius, atque hunc secuti Constantinus & Lindenius & in Enarratione Pantinus variare non dubitarunt. Itaque pro *major*, leg. *minor;* haud animadvertentes adversari verba illa, *ambulatio multa & vehemens*; quae postea sequuntur. Iidem infra quogue variant, legentes *immodica exercitatio* pro *modica exercitatio;* & *sol immodicus* pro *sol modicus;* Lin-

plenior, multa potio; post haec ambulatio, & vigilia [36]: per se quoque ambulatio multa & vehemens, & matutinae exercitationi non protinus [37] cibus adjectus: ea genera escae, quae veniunt ex locis frigidis, & pluviis, & irriguis [38]. Contra siccat modica exercitatio, fames, unctio sine aqua, calor [39], sol modicus, frigida aqua, cibus exercitationi statim subjectus, & is ipse ex siccis & aestuosis locis veniens.

Alvum adstringit labor, sedile, creta figularis [40] corpori illita, cibus imminutus, & is ipse semel die assumptus ab eo, qui bis solet; exigua potio, neque adhibita, nisi cum cibi quis quantum assumpturus est, cepit; post cibum quies. Contra solvit aucta ambulatio atque esca, motus qui post cibum est [41], subinde potiones cibo immistae. Illud quoque scire oportet, quod ventrem vomitus solutum comprimit, compressum solvit: itemque comprimit is vomitus, qui statim post cibum est; solvit is, qui tarde supervenit.

Quod ad aetates vero pertinet, inediam facillime sustinent mediae aetates, minus juvenes, minime pueri & senectute confecti. Quo minus fert facile quisque, eo saepius debet cibum assumere; maximeque eo eget, qui increscit. Calida lavatio & pueris & senibus apta est. Vinum dilutius pueris, senibus meracius, neutri aetati, quae inflationes movent. Iuvenum minus, quae assumant, & quomodo curentur, interest. Quibus juvenibus fluxit alvus, plerumque in senectute contrahitur: quibus in adolescentia fuit adstricta, saepe in senectute solvitur. Melior est autem in juvene fusior, in sene adstrictior.

Tempus quoque anni considerare oportet. Hieme plus esse convenit;

Lindenius *sal* pro *sol*. Sed & exercitatio & sol videri possunt vel modica corpus siccare, cum fames accedit: vehementiora, extenuant. Modicus autem hic non significat parvum, sed cum modo.

36. *Post haec ambulatio & vigilia*] Id est ambulatio & vigilia post cibum & potionem: ut declarat illud *per se*, quod consequitur. Aldina Edit. cum vetustioribus, prima excepta, habet *post hac;* Lindeniana, ut Codices plerique Mss. non tamen Mediceus I, *post hanc*

37. *Et vehemens, & matutinae exercitationi non protinus*] Secutus sum Edit. Lindenii, ad quam proxime accedit Codex Medic. I. in quo est: *& matutina & vehemens* (ab emendatione *vehementi*) *exercitationi non protinus &c.* In aliis Mss. ut & in Edd. ceteris: *& vehemens & matutina exercitatio & protinus.* Sed in Edd. *& non protinus*, ut in Cod. Medic. IV. ubi supra *protinus* alia manu posita est particula *non*.

38. *Et irriguis*] Lindenius, *& riguis. Contra siccant &c.*

39. *Vnctio sine aqua, calor*] Lindenius, *unctio, sine aqua calor.*

40. *Creta figularis*] *Figularis* est in Edd. Ruellii, Caesarii an. 1538. Gryphii, Pantini, & Constantini, sed mendose; quamvis ita legendum esse, non *figulris*, Scaliger contendat. De creta figulari meminerunt etiam Plinius lib. 31. H. N. c. 3. Columella lib. 6. R. R. c. 17. lib. 8. c. 2.

41. *Motus qui post cibum est*] Ante Lindenium legebatur: *post motus qui post cibum est;* quo modo est in MSS. Mediceis.

nit; minus, sed meracius bibere; multo pane uti, carne potius elixa [42], modice oleribus; semel die cibum capere, nisi si nimis [43] venter adstrictus est. Si prandet aliquis, utilius est exiguum aliquid, & ipsum siccum sine carne, sine potione sumere. Eo tempore anni calidis omnibus potius utendum est, vel calorem moventibus. Venus tum non aeque perniciosa est. At vere paulum cibo demendum, adjiciendumque potioni, sed dilutius tamen bibendum est; magis carne utendum, magis oleribus; transeundum paulatim ad assa ab elixis. Venus eo tempore anni tutissima est. Aestate vero & potione & cibo saepius corpus eget; ideo prandere quoque commodum est. Eo tempore aptissima sunt & caro & olus; potio quam dilutissima, ut & sitim tollat, nec corpus incendat; frigida lavatio, caro assa, frigidi cibi, vel qui refrigerent. Vt saepius autem cibo utendum, sic exiguo est. Per autumnum vero, propter coeli varietatem, periculum maximum est. Itaque neque sine veste, neque sine calceamentis prodire oportet, praecipueque diebus frigidioribus, neque sub divo nocte [44] dormire, aut certe bene operiri. Cibo vero jam paulo pleniore uti licet; minus, sed meracius bibere. Poma nocere quidam putant, quae immodice toto die plerumque sic assumuntur, ne quid ex densiore cibo remittatur: ita non haec, sed consummatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tamen minus, quam in his noxae est [45]. Sed his uti non saepius, quam alio cibo convenit. Denique aliquid densiori cibo, cum hic accedit, necessarium est demi. Neque aestate vero, neque autumno utilis venus est: tolerabilior tamen per autumnum; aestate in totum [46], si fieri potest, abstinendum est.

IV. Proximum est, ut de iis dicam, qui partes aliquas corporis imbecillas habent. Cui caput infirmum est, is si bene concoxit, leniter perfricare [47] id mane manibus suis debet; numquam id, si fieri potest, veste

42. *Elixa*] Magna pars interpretum, ne Celsus cum Auctoribus pugnet, quos fere in his sequitur; Auctorem scilicet lib. de salub. vict. rat. eumque cujus est liber tertius de vict. rat. *assa* legendum putant, & infra *ad elixa ab assis* pro *ad assa ab elixis*; deinde *caro elixa*, pro *caro assa*. Sed nemo unus ausus est verba in textu movere. Ita se habet hic locus in MSS. quoque & Mediceis & Vaticanis. Lindenius infra leg. *ab elixis ad assa*; si quid ad rem pertinet id adnotare.

43. *Nisi si nimis*] Lommius leg. *nisi si minus*; sed perperam.

44. *Nocte*] Lindenius *noctu*; sed in MSS. est *nocte*, ut alii legunt.

45. *Noxae est*] Lindenius *noxa est*; & supra *ut ne quid*.

46. *In totum*] In Aldina Edit. *vero & toto* pro *vero ex toto*, ut est in MSS. Mediceis, excepto primo. Mendum istud me admonuit, *ex toto*, vel *& ex toto* fortasse legendum esse apud Ciceronem Epist. 4. lib. 15. ad Famil. *& toto ab iis qui novari aliquid volebant*; ubi Petrus Victorius legit *& omnino*; alii *& animo*. Sed de Cicerone alii viderint. Hic plerique leg. *in totum*; & ita est in Cod. Medic. I. Pantinus, Constantinus & Ronsseus praemittunt *vero*.

47. *Leniter perfricare*] *Lente perfricare* habent Codices Medicei, excepto primo.

veſte velare; ad cutem tonderi [48]; utileque lunam vitare, maximeque ante ipſum lunae ſolisque concurſum; ſed nuſquam poſt cibum [49]. Si cui capilli ſunt, eos quotidie pectere; multum ambulare, ſed, ſi licet, neque ſub tecto, neque in ſole; utique autem vitare ſolis ardorem, maximeque poſt cibum & vinum; potius ungi, quam lavari; numquam ad flammam ungi, interdum ad prunam. Si in balneum venit, ſub veſte primum paulum in tepidario inſudare, ibi ungi, tum tranſire in calidarium; ubi ſudarit, in ſolium non deſcendere, ſed multa calida aqua per caput ſe totum perfundere, tum tepida [50], deinde frigida; diutiusque ea caput, quam ceteras partes perfundere; deinde id aliquandiu perfricare; noviſſime detergere & ungere. Capiti nihil aeque prodeſt atque aqua frigida: itaque is, cui hoc infirmum eſt, per aeſtatem id bene largo canali quotidie debet aliquandiu ſubjicere. Semper autem, etiamſi ſine balneo unctus eſt, neque totum corpus refrigerare ſuſtinet, caput tamen aqua frigida perfundere. Sed cum ceteras partes attingi nolit, demittere id, ne ad cervices aqua deſcendat; eamque, ne quid oculis, aliisve partibus noceat, defluentem ſubinde manibus ad hoc regerere [51]. Huic modicus cibus neceſſarius eſt, quem facile concoquat; isque, ſi jejuno caput laeditur, aſſumendus etiam medio die eſt; ſi non laeditur, ſemel potius. Bibere huic aſſidue vinum dilutum, lene [52], quam aquam magis expedit; ut, cum caput gravius eſſe coeperit, ſit quo confugiat: eique ex toto neque vinum, neque aqua ſemper utilia ſunt; medicamentum utrumque eſt, cum invicem

48. *Ad cutem tonderi*] Ita in I. in ceteris vero Mediceis Codicibus; *aut cutem tonderi.* Vulgaris lectio: *aut ad cutem tonderi*; orta eſt ex eo, quod Palavicinus *aut* addidit in I. Quidam legunt cum Caeſario *tondere* pro *tonderi.*

49. *Sed nusquam poſt cibum*] Deeſt aliquid; vel haec non ſunt loco ſuo poſita. Non enim oratio ſatis apte cohaeret cum praecedentibus, ſive *nusquam* legatur, ut eſt in primo; ſive *numquam*, ut in ceteris Mediceis Codd. ſive etiam, ut in impreſſis libris, *ſed nusquam poſt cibum progredi.* Vulgarem tamen lectionem ea potiſſimum de cauſa non probavi, quia cum *progredi* ſit ex Codice Medic. I. Codex is non in contextu habet verbum iſtud, ſed in verſuum intercapedine ſupra vocem *cibum.* Alienum illud eſſe, cum ex hoc ſuſpicari licet, tum ex eo apparet, quod non eſt in alio Mediceorum MSS. niſi alia manu in IV. poſitum, ut in I. ſupra *cibum.* Sed quid ſentiendum ſit de aliquibus vocibus a librario adſcriptis in Codice primo, alio loco mihi dictum eſt.

50. *Tum tepida*] In Aldi & Stephani Editione: *tum tepida uti.* Supra alii leg. *ſudabit*, al. *ſudavit*, ut eſt in Cod. Medic. I. Lindenius repoſuit *ſudarit*; quem ſequor; cum *ſudaverit* invenerim in Medic. III. aliisque nonnullis Codicibus.

51. *Ad hoc regerere*] Pro *regerere*, Editiones aliquae, & Codices MSS. Mediceus I. aliique quidam habent *regere:* omnes autem *ad os* pro *ad hoc*, quod Conſtantinus ex Codice quodam adſcripſit margini ſuae Editionis, & caput interpretatus eſt; Lindenius vero in contextum recepit.

52. *Vinum dilutum, lene*] *Lene* repoſuit Lindenius, ut eſt in margine Edit. Conſtantini, & exemplaris ſui margini adſcripſerat Scaliger. Apud Catonem quoque de R. R. cap. 157. legitur: *vinum lene dilutum.* In Cod. Medic. I. aliisque eſt *leve.* Sed hae voces *leve* & *lene*, *leviter* & *leniter* facile variant in Codicibus MSS.

cem assumitur. Scribere, legere, voce contendere, huic opus non est, utique post coenam; post quam ne cogitatio quidem ei satis tuta est: maxime tamen vomitus alienus est.

V. Neque vero his solis, quos capitis imbecillitas torquet, usus aquae frigidae prodest; sed iis etiam, quos assiduae lippitudines, gravedines, destillationes, tonsillaeque male habent. His autem non caput tantum quotidie perfundendum, sed os quoque multa frigida aqua fovendum est; praecipueque omnibus, quibus hoc utile auxilium est, eo utendum est, ubi gravius coelum Austri reddiderunt. Cumque omnibus inutilis sit post cibum aut contentio, aut agitatio [53] animi; tum iis praecipue, qui, vel capitis, vel arteriae dolores habere consuerunt, vel quoslibet alios oris affectus. Vitari etiam gravedines, destillationesque possunt, si quam minime, qui his opportunus est, loca [54] aquasque mutat; si caput in sole protegit, ne incendatur, neve subitum ex repentino nubilo frigus id moveat [55]; si post concoctionem jejunus caput radit; si post cibum neque legit, neque scribit.

VI. Quem vero frequenter cita alvus [56] exercet, huic opus est pila similibusque superiores partes exercere; dum jejunus est, ambulare; vitare solem [57], continua balnea; ungi citra sudorem; non uti cibis variis, minimeque jurulentis, aut leguminibus, oleribusve iis, quae celeriter descendunt; omnia denique sumere [58], quae tarde concoquuntur. Venatio, durique pisces, & ex domesticis animalibus assa caro maxime juvant. Numquam vinum salsum bibere expedit, ne tenue quidem, aut dulce; sed austerum, & plenius, neque idipsum pervetus. Si

53. *Agitatio*] Ita Morgagnus ex suo Codice legendum putat, & ita ego in Edit. I. & in omnibus fere MSS. inveni. In Medic I. est *acogitatio*; in Vaticano VI. *cogitatio*, ut pleraeque Edd. habent. Lindenius edidit *fatigatio*.

54. *Qui his opportunus est, loco &c.*] Opportunus pro obnoxius, ut explicat Casaubonus in Scholiis apud Almeloveenium, & exemplis confirmat ex Praefat. lib. 2. ex lib. 2. cap. 10. lib. 3. cap. 3. lib. 4. cap. 4. sect 3. quibus alia addi possunt. Sic autem hunc locum restitui fide Cod. Medic. I. Alii leg. *eum, qui his opportunus est, aërem vel loca*; Lindenius pro *eum* reponit *is*. Numquam *aërem mutare*, semper *coelum mutare* apud Celsum invenias, ut in hoc ipso libro cap. 3. lib. 3. c. 22. lib. 4. c. 25. & alibi.

55. *Frigus id moveat*] Ne caput frigore tentetur, perturbetur. Lindenius leg. *frigus dimoveat*. Ego veterem lectionem retineo, MSS. fide addita. Sic supra cap. 2. *ne modo calor, modo frigus moveat*; ubi etiam constructio advertenda est: subauditur enim corpus.

56. *Cita alvus*] *Citata* legit Egnatius, & qui hunc secuti sunt Gryphius, Constantinus, Stephanus, & Ronsseus; cui lectioni suffragantur Codices Medicei plerique omnes. Primus habet *cita*.

57. *Vitare solem*] Ego ita reposui ex Cod. Medic. I. Antea legebatur, ut est in aliis Codicibus, *vitare solis nimium ardorem*; quae videtur esse alicujus explicatio.

58. *Sumere*] Verba quae sequuntur; *venatio durique pisces &c.* declarant *fugere* perperam legi in antiquis libris, pro *sumere*, ut correxit Lindenius. Nam duri pisces difficulter concoquuntur, quod & ex lib. 2. cap. 28. lib. 4. c. 5. colligi potest.

Si mulſo uti volet, id ex decocto melle faciendum eſt. Si frigidae potiones ventrem ejus non turbant, his utendum potiſſimum eſt. Si quid offenſae in coena ſenſit, vomere debet; idque poſtero quoque die facere: tertio, modici ponderis panem ex vino eſſe, adjecta uva ex olla [59], vel ex defruto, ſimilibusque aliis: deinde ad conſuetudinem redire. Semper autem poſt cibum conquieſcere, ac neque intendere animum, neque ambulatione quamvis leni dimoveri.

VII. At ſi laxius inteſtinum dolere conſuevit, quod colum nominant [60], cum id nihil niſi genus inflationis ſit, id agendum eſt, ut concoquat aliquis, ut lectione, aliisque [61] generibus exerceatur, utatur balneo calido, cibis quoque & potionibus calidis; denique omni modo frigus vitet, item dulcia omnia, leguminaque, & quidquid inflare conſuevit.

VIII. Si quis vero ſtomacho laborat, legere clare debet; poſt lectionem ambulare; tum pila, vel armis, aliove quo genere, quo ſuperior pars movetur, exerceri; non aquam, ſed vinum calidum bibere jejunus; cibum bis die aſſumere [62], ſic tamen, ut facile concoquat; uti vino tenui & auſtero, & poſt cibum frigidis potionibus potius. Stomachum autem infirmum indicant pallor, macies, praecordiorum dolor, nauſea, & nolentium vomitus, in jejuno dolor capitis. Quae in quo non ſunt, is firmi ſtomachi eſt. Neque credendum utique noſtris eſt, qui cum in adverſa valetudine vinum aut frigidam aquam concupiverunt, deliciarum patrocinium in accuſationem non merentis ſtomachi habent. At qui tarde concoquunt, & quorum ideo praecordia inflantur, quive propter ardorem aliquem noctu ſitire conſuerunt, ante quam conquieſcant,

59. *Adjecta uva ex olla*] Quae ſtomacho apta eſt, ex lib. 4. cap. 24. Plerique alii leg. *adjecta uva, vel olea*; ut eſt in margine Codicis Vatic. III. & ab recenti emendatione in Medic. IV. ubi antea erat *adjecta ova vel ex oleo*; quo modo habent quinque alii Medicei, & aliqui Vaticani. Horum alii: *adjecta uva vel ex oleo*. Lindenius leg. *aut ova fricta ex oleo*. Ego ſic reſtitui ex Codice Mediceo vetuſtiori. Revera habet *ex ollea*, & expungitur altera *l*; ſed *e* potius videtur expungenda. Ita legit & Rhodius, ut apparet ex quadam ejus adnotatione ad Scribonium Largum Compoſit. 104. Neque tamen fortaſſe ſanus locus eſt. Num legendum: *adjecta uva ex olla, vel olea &c.* ut *ollea* perperam concreverit ex duabus vocibus *olla* & *olea*? Oleae certe in defruto ſervatae, ſtomacho aptae dicuntur in modo allato capite lib. 4. Vvas in ſapa conditas neque Plinius, neque Dioſcorides ſtomacho utiles putant.

60. *Quod colum nominant*] Verba haec Celſi eſſe non puto; quamvis in omnibus MSS. invenerim. Explicatio quaedam eſt olim margini adſcripta. Nam major Plinius, Sammonicus, aliique *colum* nominant inteſtinum hoc, quod Celſus hic laxioris, alibi majoris, aut craſſioris, aut plenioris nomine appellat. Quidam Graecum verbum, quo inteſtinum hoc appellatur, hic reponunt pro *colum*, aliique cum Aldo leg. κῶλον, Lindenius κόλον. Sed fruſtra repetunt quod eſt in lib. 2. cap. 12.

61. *Aliisque*] Alii leg. *& aliis*; & infra *evitet*. Ego utrobique ſecutus ſum Cod. Medic. I.

62. *Cibum bis die aſſumere*] Alii habent: *tum cibum &c.* Particula *tum* non eſt in Cod. Medic. I. eamque Lindenius jure expulit.

quiescant, duos tresve cyathos per tenuem fistulam bibant. Prodest etiam adversus tardam concoctionem clare legere, deinde ambulare, tum vel ungi vel lavari, assidue vinum frigidum bibere, & post cibum, magnam potionem [63], sed, ut supra dixi, per siphonem: deinde omnes potiones aqua frigida includere. Cui vero cibus acescit, is ante eum bibere aquam egelidam debet, & vomere: at si cui [64] ex hoc frequens dejectio incidit, quoties alvus ei constiterit, frigida potione potissimum utatur.

IX. Si cui vero dolere nervi solent, quod in podagra chiragrave esse consuevit [65], huic, quantum fieri potest, exercendum id est, quod affectum est, objiciendumque labori & frigori; nisi cum dolor increvit; sub quo [66] quies optima est. Venus semper inimica est; concoctio, sicut in omnibus corporis affectibus, necessaria. Cruditas enim id maxime laedit, & quoties offensum corpus est, vitiosa pars maxime sentit.

Vt concoctio autem omnibus vitiis occurrit, sic rursus aliis frigus, aliis calor: quae sequi quisque pro habitu corporis sui debet. Frigus inimicum est seni, tenui, vulneri, praecordiis, intestinis, vesicae, auribus, coxis, scapulis, naturalibus, ossibus, dentibus, nervis, vulvae, cerebro: idem summam cutem facit pallidam, aridam, duram, nigram; ex hoc horrores tremoresque nascuntur. At prodest juvenibus, & omnibus plenis: erectiorque mens est, & melius concoquitur, ubi frigus quidem est, sed cavetur. Aqua vero frigida infusa, praeterquam capiti, etiam stomacho prodest: item articulis doloribusque, qui sunt sine ulceribus: item rubicundis nimis hominibus, si dolore vacant. Calor autem adjuvat omnia, quae frigus infestat: item lippientes, si nec dolor, nec lacrimae sunt; nervos quoque, qui contrahuntur; praecipueque ea ulcera, quae ex frigore sunt: idem corporis colorem bonum facit; urinam movet. Si nimius est, corpus effoeminat, nervos emollit, stomachum solvit. Minime vero aut frigus aut calor [67] tuta sunt, ubi subita insuetis sunt. Nam frigus, lateris dolores, aliaque vitia; frigida aqua, strumas excitat: calor concoctionem prohibet, somnum aufert, sudore digerit, obnoxium morbis pestilentibus corpus efficit.

X. Est

63. *Et post cibum, magnam potionem*] Post haec verba Ruellius, Constantinus, & Stephanus addunt *sumere*.

64. *At si cui*] Al. *At is cui*.

65. *Quod in podagra chiragrave esse consuevit*] Hoc totum, quod etiam in MSS. extat, tamen ex margine insertum suspicor. Si Celsi haec verba essent, inter nervorum & articulorum dolorem discrimen nullum esse videretur. Sed parum Celsus sibi constaret. Vid. animad. ad lib. 3. cap. 27. sect. 2.

66. *Sub quo*] Ita in Edit. Lindenii, & in margine Constantinianae: omnino recte. Alii leg. ut est in MSS. Mediceis, *sub divo* vel *dio*.

67. *Aut frigus aut calor*] In Codice Mediceo vetustiore ita legitur: *frigus et calor*.

X. Eſt etiam obſervatio neceſſaria, qua quis in peſtilentia utatur adhuc integer, cum tamen ſecurus eſſe non poſſit. Tum igitur oportet peregrinari, navigare: ubi id non licet, geſtari, ambulare ſub divo, ante aeſtum, leniter; eodemque modo ungi: &, ut ſupra comprehenſum eſt, vitare fatigationem, cruditatem, frigus, calorem, libidinem: multoque magis ſe continere, ſi qua gravitas [68] in corpore eſt. Tum neque mane ſurgendum, neque pedibus nudis ambulandum eſt, minimeque poſt cibum, aut balneum: neque jejuno, neque coenato vomendum eſt: neque movenda alvus; atque etiam, ſi per ſe mota eſt, comprimenda eſt: abſtinendum potius, ſi plenius corpus eſt. Itemque vitandum balneum, ſudor, meridianus ſomnus, utique ſi cibus quoque anteceſſit; qui tamen ſemel die tum commodius aſſumitur; inſuper etiam modicus, ne cruditatem moveat. Alternis diebus invicem, modo aqua, modo vinum bibendum eſt. Quibus ſervatis, ex reliqua victus conſuetudine quam minimum mutari debet. Cum vero haec in omni peſtilentia facienda ſint, tum in ea maxime, quam Auſtri excitarint. Atque etiam peregrinantibus eadem neceſſaria ſunt, ubi gravi tempore anni diſceſſerunt ex ſuis ſedibus, vel ubi in graves regiones venerunt. Ac ſi cetera res aliqua prohibebit, utique abſtinere debebit: atque ita a vino ad aquam, ab hac ad vinum, eo, qui ſupra poſitus eſt, modo, tranſitus ei eſſe.

68. *Multoque magis ſe continere, ſi qua gravitas*] Locus hic in plerisque MSS. & in Edit. Lindenii pravis interpunctionibus deformatus eſt: *multoque magis ſe continere. Si qua gravitas in corpore eſt, tum &c.* Poſtrema vero hujus capitis verba ita leguntur in Cod. Medic. I. *utique retineri debebit a vino ad aquam, ab hac ad vinum qui ſupra poſitus eſt tranſitus.* Palavicinus corrigit: *utique abſtinere debebit, atque ita ab vino ad aquam, ab hac ad vinum eo qui ſupra poſitus eſt tranſitus.* Sed neque *modo* ante *tranſitus* addit, neque poſt, *ei eſſe*; quae verba omnino neceſſaria ſunt, atque in aliis omnibus Mediceis Codicibus habentur. Porro in iisdem Codicibus eſt, non *poſitus*, ſed *propoſitus*; quae varietas, cum frequens ſit in MSS. maxime tamen occurrit, ubi particula *ſupra* praecedit. In eo quoque ceteri Medicei Codd. discrepant a vetuſtiore, quod habent *ab vino*; ut in antiquiſſimis ann. 1478. 1493. 1497. aliisque quibusdam Editionibus legitur. Pro *ita* vero, quartus, quintus, ſextus mendoſe habent *itaque*; ſed *que* obliteratur in quarto.

LIBER

LIBER SECVNDVS.

INstantis autem adversae valetudinis [69] signa complura sunt. In quibus explicandis non dubitabo auctoritate antiquorum virorum uti, maximeque Hippocratis; cum recentiores medici quamvis quaedam in curationibus mutarint [70], tamen haec illum optime praesagisse fateantur. Sed antequam dico, quibus praecedentibus [71] morborum timor subsit; non alienum videtur exponere, quae tempora anni, quae tempestatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora maxime tuta vel periculis opportuna sint, quod genus adversae valetudinis in quoque timeri maxime possit. Non quod non omni tempore, in [72] omni tempestatum genere, omnis aetatis, omnis habitus homines, per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur: sed quod frequentius tamen quaedam eveniant; ideoque utile sit [73] scire unumquemque, quid, & quando maxime caveat.

I. Igitur saluberrimum ver est: proxime deinde ab hoc, hiems: periculosior aestas [74]: autumnus longe periculosissimus. Ex tempestatibus vero optimae aequales sunt, sive frigidae, sive calidae: pessimae, quae maxime variant. Quo fit, ut autumnus plurimos opprimat. Nam fere meridianis temporibus calor; nocturnis atque matutinis, simulque etiam vespertinis, frigus est. Corpus ergo, & aestate, & subinde meridianis caloribus relaxatum, subito frigore excipitur. Sed

69. *Adversae valetudinis*] Caesarius & Lindenius omittunt *adversae.* Sed & lib. 3. c. 2. hunc locum significans Celsus dixit: *cum ab iis coeperim, quae notas quasdam futurae adversae valetudinis exhibent &c.*

70. *Cum recentiores medici, quamvis quaedam in curationibus mutarint*] Ita in Cod Medic. I. Alii leg. *cum recentiores quoque medici, quamvis quaedam in curationibus mutarint*; Lindenius *cum recentiores quoque medici, quamvis in curationibus mutarint.* Idem Cod Mediceus, pro *illum optime praesagisse*, habet *illos optime praesagisse*; quod minus placet.

71. *Quibus praecedentibus*] In Codic. Medic I. additur *signis*; quod glossema esse eo facilius crediderim, quia positum est supra *praecedentibus.*

72. *Omni tempore, in &c.*] Tria haec verba in Edd. Juntae, utraque Caesarii, & Lindenii omittuntur magno sententiae damno; ut egregie monet Morgagnus.

73. *Ideoque utile sit*] Sic reposui ex Codice Mediceo primo. Alii leg. *ideoque utile est*; Lindenius, *ideo utile est.*

74. *Periculosior aestas*] Hoc membrum in Cod. Medic. I. ita legitur: *periculosior quam prior aestas*; ex glossemate nimirum, cujusmodi aliqua in Livio quoque invenias. In membro praecedenti *proxime*, & quidem recte, habent Edit. Lindenii, & Cod. Medic. I. sed in hoc Palavicinus correxit, *proxima*; & ita olim vulgo legebatur. Alii Codices MSS. habent *proximum.*

Sed ut eo tempore id maxime fit, ſic quandocumque evenit, noxium eſt. Vbi aequalitas autem eſt, tamen ſaluberrimi [75] ſunt ſereni dies; meliores pluvii, quam tantum nebuloſi, nubilive: optimique hieme, qui omni vento vacant; aeſtate, quibus Favonii perflant. Si genus aliud ventorum eſt, ſalubriores Septemtrionales, quam Subſolani, vel Auſtri ſunt: ſic tamen haec, ut [76] interdum regionum ſorte mutentur. Nam fere ventus ubique a mediterraneis regionibus veniens, ſalubris; a mari, gravis eſt. Neque ſolum in bono tempeſtatum habitu certior valetudo eſt; ſed priores morbi quoque [77], ſi qui inciderunt, leviores ſunt, & promptius finiuntur. Peſſimum aegro [78] coelum eſt, quod aegrum fecit; adeo ut in id quoque genus, quod natura pejus eſt, in hoc ſtatu ſalubris mutatio ſit. At aetas media tutiſſima eſt, quae [79] neque juventae calore, neque ſenectutis frigore infeſtatur. Longis morbis ſenectus, acutis adoleſcentia magis patet. Corpus autem habiliſſimum quadratum eſt, neque gracile, neque obeſum. Nam longa ſtatura, ut in juventa decora eſt, ſic matura ſenectute conficitur: gracile corpus infirmum, obeſum hebes eſt. Vere tamen maxime, quaecumque humoris motu novantur, in metu eſſe conſuerunt. Ergo tum lippitudines, puſtulae, profuſio ſanguinis, abſceſſus corporis, quae *ἀποςήματα* Graeci nominant, bilis atra, quam *μελαγχολίαν* appellant, inſania, morbus comitialis, angina, gravedines, deſtillationes oriri ſolent. Ii quoque morbi, qui in articulis nervisque modo urgent, modo quieſcunt, cum maxime & inchoantur & repetunt. At aeſtas non quidem vacat plerisque his morbis; ſed adjicit febres, vel continuas [80], vel ardentes, vel tertianas, vomitus, alvi dejectiones, auricularum dolores, ulcera oris, cancros, & in ceteris quidem partibus, ſed maxime [81] obſcoenis; & quidquid ſudore hominem reſolvit. Vix quidquam ex his

75. *Tamen ſaluberrimi*] Particula *tamen* hoc modo adhibetur ab optimis Scriptoribus; nec a Lindenio expelli debuit. Extat in omnibus meis MSS.

76. *Sic tamen haec, ut*] Ita in Cod. Mediceo primo, & Editione Lindeniana. Alii leg. *ſic tamen; ut haec;* & fortaſſe rectius: al. *ſic tamen, ut in haec.*

77. *Sed priores morbi quoque*] Pro *priores*, Lindenius leg. *pejores.* Codex Mediceus I. ita habet: *ſed prior. Morbi quoque.* Mihi tollenda videtur vox *priores.* Nam ſenſus eſt, in bono tempeſtatum habitu leviores morbos eſſe, & promptius finiri; ex Hippocrate Sect. 3. Aphor. 8.

78. *Peſſimum aegro*] Ita in Edit. Lindenii, & in Codicibus Mediceis, excepto primo, & in alio Codice apud Conſtantinum. Alii leg. *Peſſimum ergo;* quo modo eſt in Cod. Medic. I.

79. *At aetas media tutiſſima eſt, quae*] Conſtantinus & Lindenius omittunt *At;* Lindeniusque, pro *quae*, leg. *quia.*

80. *Vel continuas*] Hoc inciſum deeſt in Edit. Lindenii. Habent non modo Editiones omnes ceterae, ſed etiam Codices MSS. & Medicei & Vaticani. Et revera in Aphoriſ. 21. ſect. 3. unde reliqua omnia hujus periodi ſumpta ſunt, continuas quoque febres Hippocrates poſuit.

81. *Et in ceteris quidem partibus, ſed maxime*] Linden. *cum in caeteris quidem partibus, tum maxime.*

his in autumnum non incidit: ſed oriuntur quoque eo tempore [82] febres incertae, lienis dolor, aqua inter cutem, tabes, quam Graeci φθίσιν nominant; urinae difficultas, quam στραγγουρίαν appellant; tenuioris inteſtini morbus, quem εἰλεὸν nominant; laevitas inteſtinorum [83], quae λειεντερία vocatur; coxae dolores, morbi comitiales. Idemque tempus & diutinis malis fatigatos, & ab aeſtate tantum proxima preſſos [84] interimit; & alios [85] novis morbis conficit; & quosdam longiſſimis implicat, maximeque quartanis, quae per hiemem quoque exerceant. Neque aliud magis tempus peſtilentiae patet, cujuscumque ea generis eſt; quamvis variis rationibus nocet. Hiems autem capitis dolores, tuſſim, & quidquid in faucibus, in lateribus, in viſceribus mali contrahitur, irritat. Ex tempeſtatibus, Aquilo tuſſim movet, fauces exaſperat, ventrem adſtringit, urinam ſupprimit, horrores excitat, item dolores lateris & pectoris: ſanum tamen corpus ſpiſſat, & mobilius atque expeditius reddit. Auſter aures hebetat, ſenſus tardat, capitis dolorem movet, alvum ſolvit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum. Ceteri venti, quo huic vel illi propiores ſunt, eo magis vicinos his illisve affectus faciunt. Denique omnis calor [86] & jecur & lienem inflammat, mentem hebetat, ut anima deficiat, ut ſanguis prorumpat, efficit. Frigus modo nervorum diſtentionem, modo rigorem infert; illud σπασμὸς, hoc τέτανος Graece nominatur: nigritiem [87] in ulceribus, horrores in febribus [88] excitat. In ſiccitatibus, acutae febres, lippitudines, tormina, urinae difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres, longae febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, reſolutio nervorum; παράλυσιν [89] Grae-

82. *Sed oriuntur quoque eo tempore*] In omnibus impreſſis libris particula *quoque* perperam poſita eſt poſt vocem *eo*. Ego ſic reſtitui ex quibusdam MSS.

83. *Laevitas inteſtinorum*] Antea legebatur: *Fit item laevitas*. al. *lenitas inteſtinorum*. Ego ſuſtuli duas voces *Fit item*, ex fide Cod. Medic. I.

84. *Et ab aeſtate tantum proxima preſſos*] Et quos non diuturnus aliquis morbus, ſed tantummodo aeſtas proxima preſſit. Pro *tantum*, ut eſt in aliis Editionibus & in MSS. Mediceis, Lindenius leg. *etiam*, ad eosdem haec referens, quos nominavit, id eſt *diutinis malis fatigatos*. Caeſarius habet *tum jam*; Conſtantinus in margine *ante*; atque adjicit, eſſe qui legant *tantum non*.

85. *Alios*] Al. leg. *aliis*.

86. *Denique omnis calor*] Locum hunc Conſtantinus ita legendum putat: *Calor omnis & jecur & lienem inflammat, denique mentem &c.* Lindenius edidit: *Calor omnis*; omiſſo *denique*. Pro *inflammat* Cod. Medic. I. & Ruellii Edit. *inflat*.

87. *Nigritiem*] Vox Celſiana, ut apparet maxime ex lib. 7. cap. 2. & 3. Lindenius repoſuit *nigrorem*, fortaſſe quia apud Conſtantinum invenerat non deeſſe qui ſic legant. Codices Medicei habent *nigritiem*.

88. *Horrores in febribus*] Ita in Codicibus Mediceis I. VII. aliisque. In III. deſunt tria haec verba. Vulgo alii leg. *horrorem*, Linden. & *horrorem*.

89. Παράλυσιν] Vulgo, *quam* παράλυσιν. In Cod. Medic. I. revera eſt *quam*, ſed poſitum ſupra παράλυσιν extra ceterorum verborum ſeriem, ut adſcriptitia alia non pauca. In ceteris Mediceis non eſt relativum iſtud, niſi in IV. & VII. alia manu adjectum.

Graeci nominant. Neque ſolum intereſt, quales dies ſint, ſed etiam quales ante praeceſſerint. Si hiems ſicca Septemtrionales ventos habuit, ver autem Auſtros & pluvias exhibet, fere ſubeunt lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, ideoque praecipue in muliebribus [90]. Si vero Auſtri pluviaeque hiemem occuparunt, ver autem frigidum & ſiccum eſt, gravidae quidem foeminae, quibus tum adeſt partus, abortu periclitantur; eae vero quae gignunt, imbecillos, vixque vitales edunt: ceteros lippitudo arida, & ſi ſeniores ſunt, gravedines atque deſtillationes male habent. At ſi a prima hieme Auſtri ad ultimum ver continuarunt, laterum dolores, & inſania febricitantium, quam φρένησιν [91] appellant, quam celerrime rapiunt. Vbi vero calor a primo vere orſus aeſtatem quoque ſimilem exhibet, neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi. At ſi ſicca aeſtas Aquilones habuit, autumno vero imbres Auſtrique ſunt, tota hieme, quae proxima eſt, tuſſis, deſtillatio, raucitas, in quibusdam etiam tabes oritur. Sin autem autumnus quoque aeque ſiccus iisdem Aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus vero inſtare poſſunt, & aridae lippitudines, & febres partim acutae, partim longae; & ii morbi, qui ex atra bile naſcuntur. Quod ad aetates vero pertinet, pueri proximique his vere optime valent, & aeſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes aeſtate & autumni prima parte: juvenes hieme, quique inter juventam ſenectutemque ſunt. Inimicior ſenibus hiems, aeſtas adoleſcentibus eſt. Tum ſi qua imbecillitas oritur, proximum eſt ut infantes, teneroſque adhuc pueros ſerpentia ulcera oris, quae ἄφθας Graeci nominant, vomitus, nocturnae vigiliae, aurium humor, circa umbilicum inflammationes [92] exerceant. Propriae etiam dentientium [93], gingivarum exulcerationes, diſtentiones nervorum,

90. *Ideoque praecipue in muliebribus*] Lindenius omittit *ideoque*. In Cod. Medic. I. eſt *muliebribus* ſine praepoſitione, & expungitur littera *b*, ut legatur *mulieribus*. In aliis MSS. eſt *in mulieribus*, ut vulgo ante Lindenium legebatur.

91. Φρένητιν] Egnatius, Caeſarius, & poſteriores Editores omnes, Ruellio excepto, habent φρενῖτιν. Ego non modo in Editionibus vetuſtioribus, verum etiam in MSS. Mediceis *phrenesin* vel ΦPENECIN inveni, tum hic, tum lib. 3. cap. 18. In Medic. I. eſt *prenesin celerrime rapiunt*.

92. *Inflammationes*] Codex Medic. I. *inflationes*.

93. *Propriae etiam dentientium*] In aliis Codicibus MSS. habetur, ut in Edd. plerisque, *Proprio*; in aliis *Propriae*; in aliis *Proprieque*. Aliqui Codices habent etiam *dentium* pro *dentientium*; quos inter duo vetuſtiores, id eſt Medicei primus ac tertius; quibuscum Editiones conſentiunt Juntina & utraque Caeſarii. Egnatius & Lindenius leg. *Propria*. Ego libenter legerem, *Proprie etiam dementes*; infantes ſcilicet vel pueros; ut quartus hic caſus regatur a verbo *male habent*, quod eſt in fine periodi. Nihil tamen mutare auſim. Pro *gingivarum*, in Aldina Edit. eſt *gingivarumque*.

rum, febriculae [94], alvi dejectiones; maximeque [95] caninis dentibus orientibus male habent. Quae pericula pleniffimi cujusque funt, & cui maxime venter adftrictus eft. At ubi aetas paulum proceffit, glandulae, & vertebrarum, quae in fpina funt, aliquae [96] inclinationes, ftrumae, verrucarum quaedam genera dolentia, ἀκροχορδόνας Graeci appellant, & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente vero jam pube, ex iifdem multa [97], & longae febres, & fanguinis ex naribus curfus. Maximeque omnis pueritia, primum circa quadragefimum diem, deinde feptimo menfe, tum feptimo anno, poftea circa pubertatem periclitatur. Si qua etiam genera morborum in infantem inciderunt, ac neque pubertate, neque primis coitibus, neque in foemina primis menftruis finita funt, fere longa funt: faepius tamen morbi pueriles [98], qui diutius manferunt, terminantur. Adolescentia morbis acutis; item comitialibus, tabique maxime objecta eft: fereque juvenes funt, qui fanguinem exfpuunt. Poft hanc aetatem laterum & pulmonis dolores, lethargus, cholera, infania, fanguinis per quaedam velut ora venarum [99], αἱμοῤῥοΐδας Graeci appellant, profufio. In fenectute, fpiritus & urinae difficultas, gravedo, articulorum & renum dolores, nervorum refolutiones, malus corporis habitus, καχεξίαν Graeci appellant, nocturnae vigiliae, vitia longiora aurium, oculorum, etiam narium, praecipueque foluta alvus, &, quae fequuntur hanc, tormina, vel laevitas inteftinorum, ceteraque ventris fufi mala. Praeter haec graciles, tabes, dejectiones, deftillationes; item viscerum & laterum dolores fatigant. Obefi plerumque acutis morbis, & difficultate fpirandi ftrangulantur: fubitoque faepe moriuntur; quod in corpore tenuiore vix evenit.

II. Ante adverfam autem valetudinem, ut fupra dixi, quaedam notae oriuntur, quarum omnium commune eft, aliter fe corpus habere, atque

94. *Febriculae*] Gryphius & recentiores Editores omnes ad Lindenium usque legunt cum Egnatio, *febriculae interdum*. Lindenius expulit *interdum*, quod neque in Ruellii, Caefarii, Juntae, vetuftioribusque Editionibus, neque in MSS. Mediceis habetur, praeterquam in primo, in quo hic locus ita legitur: *febricule interdum nervorum diftentiones*. Si Celfus confentire debet cum Hippocrate Aphor. 25. fect. 3. *interdum* locum hic habere non poteft.

95. *Maximeque*] Aldina Editio, & Stephani perperam habent *maxillaeque*.

96. *Aliquae*] Lindenius leg. *aliquo*.

97. *Multa*] Sic legendum cum Lindenio ex fide Medic. III. aliorumque MSS. Alii leg. *multae*, ut eft in Medic. I. fed mendofe.

98. *Saepius tamen morbi pueriles*] Lindenius leg. *faepius tamen his morbi pueriles &c.* Sed *his* neque in antiquis Editionibus, neque in MSS. noftris reperitur.

99. *Per quaedam velut ora venarum*] Vulgo legitur, *per quaedam etiam velut ora venarum*. Celfus refpicit Aphor. 30. fect. 3. ubi non aliam fanguinis profufionem nominat Hippocrates, quam quae fit per αἱμοῤῥοΐδας. Itaque libenter fecutus fum Cod. Medic. I. qui *etiam* non habet: qua particula fententia pervertitur.

atque consuevit; neque in pejus tantum, sed etiam in melius. Ergo si plenior aliquis, & speciosior, & coloratior factus est, suspecta habere bona sua debet; quae, quia neque in eodem habitu subsistere, neque ultra progredi possunt, fere retro, quasi ruina quadam, revolvuntur. Pejus tamen signum est, ubi aliquis contra consuetudinem emacuit, & colorem decoremque amisit: quoniam in iis quae superant, est quod morbus demat; in iis quae desunt, non est quod ipsum morbum ferat. Praeter haec protinus timeri debet, si graviora membra sunt; si crebra ulcera oriuntur; si corpus supra consuetudinem incaluit; si gravior somnus pressit; si tumultuosa somnia fuerunt; si saepius expergiscitur aliquis, quam assuevit, deinde iterum soporatur; si corpus dormientis circa partes aliquas contra consuetudinem insudat, maximeque si circa pectus, aut cervices, aut crura, vel genua, vel coxas. Item, si marcet animus; si loqui & moveri piget; si corpus torpet [1]; si dolor praecordiorum est, aut totius pectoris, aut, qui in plurimis evenit, capitis [2]; si salivae plenum est os; si oculi cum dolore vertuntur; si tempora adstricta sunt; si membra inhorrescunt; si spiritus gravior est; si circa frontem intentae venae moventur; si frequentes oscitationes; si genua quasi fatigata sunt, totumve corpus lassitudinem sentit. Ex quibus saepe plura, numquam non aliqua febrem antecedunt. In primis tamen illud considerandum est, num cui saepius horum aliquid eveniat, neque ideo [3] corporis ulla difficultas subsequatur. Sunt enim quaedam proprietates hominum, sine quarum notitia non facile quidquam in futurum praesagiri potest. Facile itaque securus est in iis aliquis, quae saepe sine periculo evasit: ille solicitari debet, cui haec nova sunt; aut qui ista numquam sine custodia sui tuta [4] habuit.

III. Vbi vero febris aliquem occupavit [5], scire licet, non periclitari,

1. *Si corpus torpet*] *Torquet* mendose legebatur & in Edit. I. & in duabus vetustissimis ann. 1493. 1497. & in Juntina quoque, Egnatius restituit *torpet*; ut ego in Mediceo I. aliisque MSS. inveni.

2. *Aut, qui in plurimis evenit, capitis*] Hic quoque locus restitutus est ab Egnatio; & valde miror, Stephanum, qui illum pluribus in locis secutus est, hic Ruellii potius, aut Caesarii, aut Editionem sequi ex vetustioribus aliquam voluisse, in quibus verba haec ita leguntur: *aut in plurimis venis capitis*; quo modo habentur in Cod. Mediceo primo. Sed revera in eo Codice est *venit*; aliquis autem, littera *t* expuncta, *s* supra illam posuit, ut legatur *venis*.

3. *Num cui saepius horum aliquid eveniat, neque ideo*] Locus hic correctus est a Lindenio, cui suffragatur Cod. Medic. I. Antea sic legebatur: *numquid saepius horum aliquid eveniat, ac neque ideo* (al. *ac ideo neque.*)

4. *Tuta*] Linden. *tuto*; quo modo in Codice quodam se invenisse scribit Constantinus. In Mediceis est *tuta*.

5. *Occupavit*] Ita in MSS. Mediceis. Vulgo, *occupat*.

tari, ſi in latus aut dextrum aut ſiniſtrum, ut ipſi viſum eſt [6], cubat, cruribus paulum reductis; qui fere ſani quoque jacentis habitus eſt; ſi facile convertitur; ſi noctu dormit, interdiu vigilat [7]; ſi ex facili ſpirat; ſi non conflictatur; ſi circa umbilicum & pubem cutis plena eſt [8]; ſi praecordia ejus ſine ullo ſenſu doloris aequaliter mollia in utraque parte ſunt. Quod ſi paulo tumidiora ſunt, ſed tamen [9] digitis cedunt & non dolent, haec valetudo, ut ſpatium aliquod aequaliter molle & calidum eſt, quodque aequaliter totum inſudat, & cujus febricula eo ſudore finitur, ſecuritatem pollicetur [10]. Sternutamentum etiam inter bona indicia eſt, & cupiditas cibi vel a primo [11] ſervata, vel etiam poſt faſtidium orta. Neque terrere debet ea febris, quae eodem die finita eſt; ac ne ea quidem, quae quamvis longiore tempore evanuit [12], tamen ante alteram acceſſionem ex toto quievit, ſic ut corpus integrum, quod εἰλικρινὲς Graeci vocant, fieret. Si quis autem incidit vomitus, miſtus eſſe & bile & pituita [13] debet: & in urina ſubſidere album, laeve, aequale; ſic ut etiam, ſi quae quaſi nubeculae innatarint, in imum deferantur. At venter ei, qui a periculo tutus eſt, reddit mollia [14], figurata, atque eodem fere tempore, quo ſecunda valetudine aſſuevit, modo [15] convenientia iis, quae aſſu-

6. *Ut ipſi viſum eſt*] His verbis ſignificat facilitatem in utrumvis latus cubandi, quae res inter bona indicia eſt. Lindenius leg. *ut ipſi in uſu eſt*; minus bene, cum illa ſequantur: *qui fere ſani quoque jacentis habitus eſt.* Locus quidam hic exprimitur ex Hippocratis Prognoſtico.

7. *Interdiu vigilat*] Ita repoſui ex Cod. Medic. I. Communiter legebatur, *ſi interdiu vigilat.*

8. *Cutis plena eſt*] *Plana* ab aliis legitur. Pantinus tamen & poſt eum Conſtantinus *plena* legendum eſſe probant ex Hippocrate in Prognoſt. & Aphoriſmo 35. ſect. 2. Hanc vocem ego repoſui tum ratione, tum ex fide Codicis Medic. I. Ac plenae huic cuti macra illa opponitur capitis proximi: *mali etiam morbi teſtimonium eſt..... habere.... cutem circa umbilicum & pubem macram.*

9. *Quod ſi paulo tumidiora ſunt, ſed tamen*] Locum hunc Lindenius, non tam quod expulit *ſed*, corrupit, quam quia verba perperam interpunxit hoc modo: *ſunt: quod ſi paulo timidiora ſunt, tamen digitis cedunt, & non dolent. Haec valetudo &c.*

10. *Securitatem pollicetur*] Vulgo & in omnibus fere MSS. haec verba adduntur: *quando jam ad ſanitatem venit corpus;* quod membrum Lindenius in periodum ſequentem rejecit. Sed utrovis referas, ineptus illorum verborum ſenſus eſt; ut mihi quidem videtur. Ea verba neque habentur in Cod. Medic. I. neque Celſi eſſe puto.

11. *A primo*] Edit. Lindenii, *a principio.* In aliis omnibus Editionibus, & in MSS. Mediceis eſt *a primo.*

12. *Longiore tempore evanuit*] Tardius deſiit. Ego hanc dicendi formam non facile improbaverim; cum praeſertim MSS. Codices nihil varient. Videtur improbaſſe Lindenius, qui *tenuit* repoſuit pro *evanuit.*

13. *Miſtus eſſe & bile & pituita*] Lindenius, aliique, Caeſario duce, leg. *ex bile* pro *& bile*, quod eſt in Edd. vetuſtioribus, & in MSS. Mediceis. Et quidem verbum *miſtum* ſolet fere Celſus conſtruere cum ablativo ſine praepoſitione.

14. *Reddit mollia*] Ita recte edidit Lindenius conjecturam Conſtantini, an Codicem aliquem ſecutus? Ita certe eſt in Medic. I. Alii leg. *reddit modo mollia.*

15. *Modo*] Lindenius, *modoque*, ut malebat Conſtantinus. Sed allatus Codex cum reliquis Mediceis habet *modo.*

assumuntur. Pejor cita alvus est; sed ne haec quidem terrere protinus debet, si matutinis temporibus coacta magis est, aut si procedente tempore paulatim contrahitur, & rufa est, neque foeditate odoris similem alvum sani hominis excedit. Ac lumbricos quoque aliquos [16] sub fine morbi descendisse, nihil nocet. Si inflatio [17] in superioribus partibus dolorem tumoremque fecit, bonum signum est sonus ventris [18] inde ad inferiores partes evolutus; magisque etiam, si sine difficultate, cum stercore excessit.

IV. Contra gravis morbi periculum est, ubi supinus aeger jacet, porrectis manibus & cruribus; ubi residere vult in ipso acuti morbi impetu, praecipueque pulmonibus laborantibus; ubi nocturna vigilia premitur, etiamsi interdiu somnus accedit; ex quo tamen pejor est, qui inter quartam horam & noctem est, quam qui matutino tempore [19] ad quartam. Pessimum tamen est, si somnus neque noctu, neque interdiu accedit: id enim fere sine continuo dolore [20] esse non potest. Aeque vero signum malum est etiam [21] somno ultra debitum urgeri; pejusque, quo magis se sopor interdiu, noctuque continuat. Mali etiam morbi testimonium est, vehementer & crebro spirare; a sexto die coepisse inhorrescere; pus exspuere; vix exscreare; dolorem habere

16. *Ac lumbricos quoque aliquos*] Pro *aliquos* Codex Medic. III. aliique, sed non primus, habent *albos*.

17. *Si inflatio*] *Inflammatio* olim legebatur; quod ferri non potest propter ea, quae in hanc sententiam scribit Hippocrates in Prognostico; ex quo Rubeus *inflatio* legendum existimat. Et quidem hae voces *inflatio* & *inflammatio* in MSS. saepe variant. Hic *inflammatio* inveni in omnibus praeter Vaticanum VII. quem secutus sum. Lindenius quoque leg. *inflatio*, sed addit *sine inflammatione*, quod non est necesse. Non desunt tamen Codices, qui ei suffragentur, ut ex adnotationibus Constantini & Foesii intelligi potest. Sed eos Codices ego minus fideles puto.

18. *Sonus ventris*] Lindenius leg. *sonitus* pro *sonus*; & infra, *devolutus* pro *evolutus*; quo modo se in Codice quodam invenisse notat Constantinus. Codici illi ego & Mediceos & Vaticanos omnes oppono.

19. *Matutino tempore*] Codex Medic. I. & Lindeniana Edit. *a matutino tempore*. Editiones ceterae, ceterique Codices Medicei non habent praepositionem. Hos ego secutus sum. In verbis antecedentibus, *inter quartam horam & noctem est*, ab aliis omittitur *est*; quod verbum & Edd. Ruellii ac Stephani & MSS. Codices habent.

20. *Sine continuo dolore*] Mali autem morbi testimonium est dolorem habere continuum; ut est paulo infra. Constantinus *delirio* legendum putat, pro *dolore*, parum attendens quod Pantinus monuerat; reliquam sententiae partem ex Prognost. in qua Hippocrates de delirio loquitur, huc non pertinere. Eam partem, scilicet de insania, quae ex vigilia oritur, Celsus reddit cap. 7. *nullo dolore substante somnus ereptus, continuataque nocte & die vigilia &c. insaniae signa sunt.* Itaque unde unde sit lectio ista *delirio*, quam sequitur Lindenius, ego veterem sequi malui ex fide Codicum nostrorum omnium.

21. *Aeque vero signum malum est, etiam &c.*] In Cod. Medic. I. & in Edit. Linden. *Neque vero signum bonum est, etiam &c.* Sed Lindenius omittit *etiam*; & in altera parte periodi *se*; quod pronomen Constantinus quoque alienum censet. Latina tamen est haec constructio; *se sopor continuat*; ideoque *se* retinendum est ex fide MSS. Mediceorum; itemque *etiam*: extat enim haec particula in omnibus. Sed primus recte habet *etiam somno*; al. *etiam somnum*, non item recte.

re continuum; difficulter ferre morbum: jactare brachia & crura; ſine voluntate lacrimare; habere humorem glutinoſum dentibus inhaerentem; cutem circa umbilicum & pubem macram; praecordia inflammata, dolentia, dura, tumida, intenta, magisque, ſi haec dextra parte quam ſiniſtra ſunt; periculoſiſſimum tamen eſt, ſi venae quoque ibi vehementer agitantur. Mali etiam morbi ſignum eſt, nimis celeriter emacreſcere; caput & pedes manusque frigidas habere, ventre & lateribus calentibus [22]; aut frigidas extremas partes acuto morbo urgente; aut poſt ſudorem inhorrescere; aut poſt vomitum ſingultum eſſe, vel rubere oculos; aut poſt cupiditatem cibi, poſtve longas febres hunc faſtidire; aut multum ſudare, maximeque frigido ſudore; aut habere ſudores non per totum corpus aequales, quique febrem non finiant; & eas febres [23], quae quotidie tempore eodem revertantur; quaeve ſemper pares acceſſiones habeant, neque tertio quoque die leventur; quaeve ſic continuent, ut [24] per acceſſiones increſcant, per deceſſiones tantum molliantur, nec umquam integrum corpus dimittant. Peſſimum eſt, ſi ne levatur quidem febris, ſed aeque concitata continuat. Periculoſum eſt etiam, poſt arquatum morbum febrem oriri; utique ſi praecordia dextra parte dura manſerunt. Ac dolentibus iis, nulla [25] acuta febris leviter terrere nos debet; neque umquam in acuta febre, aut a ſomno non eſt terribilis nervorum diſtentio. Timere etiam ex ſomno, mali morbi eſt; itemque in prima febre protinus mentem eſſe turbatam, membrumve aliquod eſſe reſolutum. Ex quo caſu quamvis vita redditur, tamen id fere membrum debilitatur. Vomitus etiam periculoſus eſt ſincerae pituitae, vel bilis [26]; pejorque ſi viridis, aut niger eſt. At mala urina eſt, in qua ſubſidunt rubra & laevia [27]: dete-

22. *Manusque frigidas habere, ventre & lateribus calentibus*] Bis hanc ſententiam Hippocrates habet in Prognoſtico. Sic autem Lindenius edidit. Alii omnes leg. *manusque calidas habere, & lateribus frigentibus*; & ita revera eſt in MSS. & Mediceis & Vaticanis.

23. *Et eas febres*] Pro *eas* Pantinus mallet *eae*, variata conſtructione. Sed in MSS. quoque *eas* inveni. Lindenius leg *Malae etiam febres.*

24. *Quaeve ſic continuent, ut &c.*] Ita legitur in Editione Lindenii, ad quam proxime accedunt Aldina & Codd. MSS. ſed non habent *ſic*, & pro *deceſſiones* habent *diſceſſiones:* Mediceus I. autem *deſceſſiones*, & ex veteri correctione *diſceſſiones*; idemque *quaeque* pro *quaeve*. Alii leg. *quaeve continuent, vel* (in Editione principe & aliis nonnullis eſt *ve*) *per acceſſiones increscant, per diſceſſiones tantum molliantur.*

25. *Ac dolentibus iis, nulla &c.*] Ego ſic reſtitui ex Cod. Medic. I. Sententia eſt Hippocratis in Aphor. 65. ſect. 4. Antea legebatur, *ac* (in Edit. Lindenii & in margine Conſtantinianae *aut*) *dolentibus iis, laeva, Nulla &c.*

26. *Sincerae pituitae, vel bilis*] Haec eſt vulgata lectio. In Codice Medic. I. legitur, *ſi ſincere pituita vel bilis eſt mixta*, in aliis, *ſincerus pituitae vel bilis.*

27. *Subrubra & laevia*] Alii leg. *ſubrubra aut livida;* Egnatius, ut Codices MSS. habent plerique omnes, *vel rubra, aut livida.* Ego ſic repoſui ex Mediceo primo; atque ex eodem illo Prognoſtici loco haec ſumpra exiſtimo, unde & reliqua hujus periodi ſumpta ſunt.

deterior, in qua quaſi folia quaedam [28] tenuia alba: peſſima ex his, ſi tamquam ex furfuribus factas nubeculas repraeſentat. Diluta quoque, atque alba, vitioſa eſt, ſed in phreneticis [29] maxime. Alvus autem mala eſt, ex toto ſuppreſſa. Perículoſa etiam, quae inter febres fluens conquieſcere hominem in cubili non patitur; utique, ſi quod deſcendit, eſt perliquidum, aut albidum, aut pallidum, aut ſpumans. Praeter haec periculum oſtendit id, quod excernitur, ſi eſt exiguum, glutinoſum, laeve, album, idemque ſubpallidum: vel ſi eſt aut lividum, aut bilioſum, aut cruentum, aut pejoris odoris, quam ex conſuetudine. Malum eſt etiam, quod poſt longas febres ſincerum eſt.

V. Poſt haec indicia, votum eſt longum morbum fieri [30]: ſic enim neceſſe eſt, niſi occidit. Neque vitae alia ſpes in magnis malis eſt [31], quam ut impetum morbi trahendo aliquis effugiat, porrigaturque in id tempus, quod curationi locum praeſtet. Protinus tamen ſigna quaedam ſunt, ex quibus colligere poſſumus, morbum, etſi non interemerit, longius tamen tempus habiturum: ubi frigidus ſudor inter febres non acutas circa caput tantum, & cervices oritur; aut ubi febre non quieſcente, corpus inſudat; aut ubi corpus modo frigidum, modo calidum eſt, & color alius ex alio fit; aut ubi, quod inter febres aliqua parte abſceſſit, ad ſanitatem non pervenit; aut ubi aeger pro ſpatio parum emacreſcit: item, ſi urina modo liquida & pura eſt, modo habet quaedam ſubſidentia; ſi laevia atque alba rubrave ſunt [32], quae in ea ſubſidunt; aut ſi quaſdam quaſi miculas [33] repraeſentat; aut ſi bullulas excitat.

VI. Sed

28. *Quaſi folia quaedam*] Ita legitur in omnibus fere MSS. Et ſane Graecam Hippocratis vocem πεταλώδεες, *quaſi folia* aliquanto melius exprimit, quam *quaſi fila*, quod Codex Medic. I. & omnes impreſſi libri habent. Nobiſcum facit etiam Codex a Conſtantino allatus.

29. *Phreneticis*] Iidem illi qui ſupra cap. 1. leg. φρενῖτιν, hic legunt *phreniticis*. Ego ſecutus ſum Editiones vetuſtiores & Codd. Mediceos.

30. *Votum eſt longum morbum fieri*] Optandum eſt, ut longus morbus fiat &c. *Votum eſt*, quod ex quibuſdam Codicibus repoſui, hac ſignificatione duobus aliis locis reperitur; lib. 3. cap. 4. ſub initium, & lib. 6. cap. 6. ſect. 1. Antea legebatur *notum eſt*, ut eſt in Mediceo I. In his enim vocibus *votum* & *notum* MSS. Codices facile variant: itaque & lib. 3. cap. 4. aliqui habent *notum* pro *votum*. Sed *notum*, tum hic, tum ibi, ineptum eſt, nimiſque frigidum. Infra, pro *ſic enim*, Codex Mediceus I. habet *ſit enim*; Codices Medicei ceteri *ſed* &.

31. *Neque vitae alia ſpes in magnis malis eſt*] Ita in Cod. Mediceo I. & antiquis Editionibus. Alii Codices habent, *Neque ulla alia ſpes in malis magnis eſt*; Editio Lindeniana, *Neque ulla alia ſpes in magnis eſt*.

32. *Quaedam ſubſidentia; ſi laevia atque alba rubrave ſunt*] In Codice Mediceo I. ita legitur: *quaedam ſubſidentia laevia atque alba rubrave*. Ceteri Medicei Codices, & Editiones vetuſtiſſimae addunt verbum *ſunt*; ſed non habent particulam *ſi*. Habent hanc tamen Editio Aldina, & recentiores pleraeque.

33. *Miculas*] Sic reſtituit Lindenius ex Scaligeri conjectura. Antea legebatur *maculas*; quod eſt etiam in MSS. Mediceis. Apud Hippocratem, cujus eſt ſententia haec, legitur κριμνώδεες ὑποστάσιες in Prognoſtico.

VI. Sed inter haec quidem, propofito metu, fpes tamen fupereft. Ad ultima vero jam ventum effe teftantur, nares acutae, collapfa tempora, oculi concavi, frigidae languidaeque aures & imis partibus leniter verfae [34], cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger aut perpallidus; multoque magis, fi ita haec funt, ut neque vigilia praecefferit, neque ventris refolutio, neque inedia. Ex quibus caufis interdum haec fpecies oritur, fed uno die finitur: itaque diutius durans, mortis index eft. Si vero in morbo vetere jam triduo talis eft, in propinquo mors eft; magisque, fi praeter haec oculi quoque lumen refugiunt, & illacrimant; quaeque in iis alba effe debent, rubefcunt; atque in iisdem venulae pallent; pituitaque in iis innatans, noviffime angulis inhaerefcit; alterque ex his minor eft; iique aut vehementer fubfederunt, aut facti tumidiores funt; perque fomnum [35] palpebrae non committuntur, fed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neque id fluens alvus expreffit; eaedemque palpebrae pallent, & idem pallor labra & nares decolorat; eademque labra, & nares, oculique, & palpebrae, & fupercilia, aliquave ex his pervertuntur; isque propter imbecillitatem jam non audit, aut non videt. Eadem mors denunciatur, ubi aeger fupinus cubat, eique [36] genua contracta funt; ubi deorfum ad pedes fubinde delabitur; ubi brachia & crura nudat, & inaequaliter difpergit, neque iis calor fubeft; ubi hiat; ubi affidue dormit; ubi is, qui mentis fuae non eft, neque id facere fanus folet, dentibus ftridet; ubi ulcus, quod aut ante, aut in ipfo morbo natum eft, aridum, & aut pallidum, aut lividum factum eft. Illa quoque mortis indicia funt, ungues, digitique pallidi; frigidus fpiritus; aut fi manibus quis in febre, & acuto morbo, vel infania, pulmonisve dolore, vel capitis, in vefte floccos legit, fimbriasve diducit, vel in adjuncto pariete, fi qua minuta eminent, carpit [37]. Dolores etiam circa coxas & inferiores partes orti, fi ad viscera transierunt, fubitoque defierunt, mortem fubeffe teftantur; magisque, fi alia quoque figna accefferunt. Neque is fervari poteft, qui fine ullo tumore febricitans, fubito ftrangulatur, aut devorare falivam fuam non poteft; cuive in eodem febris corporisque habitu cervix convertitur [38], fic ut devorare aeque nihil pof-

34. *Leniter verfae*] Cod. Medic. I. habet *leviter adverfae*.

35. *Perque fomnum*] Codex modo allatus habet *perque fomnium*; & *in* fupra vocem *fomnium*, ut legatur *infomnium*.

36. *Aeger fupinus cubat, eique &c.*] Ante Caefarium legebatur, ut eft in MSS. Mediceis, *aegri fupini cubant, hisque &c.*

37. *Si qua minuta eminent, carpit*] *Capit* eft in primo, non *carpit*: in ceteris Codicibus Mediceis legitur *fi quae minutiae eminent carpit*.

38. *Convertitur*] Lindenius leg. *invertitur*. Sed nihil obftat quo minus legamus *convertitur*, ut eft in antiquis Editionibus & in MSS. Mediceis.

posset; aut cui simul & continua febris & ultima corporis infirmitas est; aut cui, febre non quiescente, exterior pars friget, interior sic calet, ut etiam sitim faciat; aut qui, febre aeque non quiescente [39], simul & delirio & spirandi difficultate vexatur; aut qui, epoto veratro, exceptus distentione nervorum est; aut qui ebrius obmutuit. Is enim fere nervorum distentione [40] consumitur, nisi aut febris accessit, aut eo tempore, quo ebrietas solvi debet, loqui coepit. Mulier quoque gravida acuto morbo facile consumitur; & is, cui somnus dolorem auget; & cui protinus, in recenti morbo, bilis atra vel infra vel supra se ostendit; cuive alterutro modo se prompsit, cum jam longo morbo corpus ejus esset extenuatum & affectum [41]. Sputum etiam biliosum, & purulentum, sive separatim ista, sive mista proveniunt, interitus periculum ostendunt. Ac si circa septimum diem tale esse coepit, proximum [42] est, ut is circa quartumdecimum diem decedat, nisi alia signa meliora [43] pejorave accesserint: quae, quo leviora graviorave subsecuta sunt, eo vel seriorem mortem, vel maturiorem denuntiant. Sudor quoque frigidus in acuta febre pestiferus est: atque in omni morbo vomitus, qui varius, & multorum colorum est; praecipueque, si malus in hoc odor est. Ac sanguinem quoque in febre vomuisse, pestiferum est. Vrina vero rubra [44] & tenuis in magna cruditate esse consuevit; & saepe, antequam spatio maturescat, hominem rapit: itaque, si talis diutius permanet, periculum mortis ostendit. Pessima tamen est, praecipueque mortifera, nigra, crassa, mali odoris. Atque in viris quidem & mulieribus talis deterrima est: in pueris vero, quae tenuis & diluta est. Alvus quoque varia, pestifera

diceis. Graeca Hippocratis vox haec est, ἐπιστραφῇ, in sect. 4. Aphor. 35. in Coacis autem Praenotion. 278. ubi tamen sententia aliquantum diversa est, ἐπιστραφῆναι.

39. *Febre aeque non quiescente*] Adverbium *aeque* non est in duobus MSS. vetustioribus, neque in aliis quibusdam; minimeque necessarium est.

40. *Fere nervorum distentione*] Ita ex conjectura Constantini & Rubei, & ex Edit. Lindenii. Alii leg. *febre adjecta nervorum distentione*; ut habetur in Manuscriptis Mediceo I. & Vaticanis VI. & VII. Caesarius tollit duas voces *febre adjecta*. Et sane vox *febre* retineri non potest, quin cum Hippocrate, atque adeo ipse secum Cornelius pugnet. Nam deinde dicit; *nisi febris accessit*. Possem fortasse aliquid certi de hoc loco constituere, nisi deficientes hac parte ceteros MSS. Codices invenissem; cum librarius a verbis illis praecedentibus, *exceptus distentione*, continuo transierit ad *consumitur*.

41. *Et affectum*] Linden. *& confectum*.

42. *Proximum*] Codices Medicei habent *in proximum*.

43. *Meliora*] In Manuscriptis Mediceo I. & Vatic. VI. atque in Editione Lindenii & in margine Constantinianae legitur *mitiora*.

44. *Rubra*] Pro *rubra*, Pantinus & Constantinus putant, invitis libris, legendum esse *fulva*; quod πυῤῥὸν habeat Hippocrates in Prognostico. Haec ratio non tanti apud me valet, ut possim Lindenio assentiri mutationem istam in textum inducenti. Vix enim puto, id eum fecisse cum librorum auctoritate.

ra est, quae strigmentum [45], sanguinem, bilem, viride aliquid, modo diversis temporibus, modo simul, & in mistura quadam, discreta tamen repraesentat. Sed haec quidem potest paulo diutius trahere: in praecipiti vero jam esse denuntiat, quae liquida, eademque vel nigra, vel pallida, vel pinguis est; utique, si magna foeditas odoris accessit. Illud interrogari me posse ab aliquo scio: si certa futurae mortis indicia sunt, quomodo interdum deserti a medicis convalescant, quosdamque fama prodiderit in ipsis funeribus revixisse? Quin etiam vir jure magni nominis Democritus, ne finitae quidem vitae satis certas notas esse, proposuit, quibus medici credidissent: adeo illud non reliquit, ut certa aliqua signa futurae mortis essent. Adversus quos [46] ne dicam illud quidem, quod in vicino saepe quaedam notae positae, non bonos, sed imperitos medicos decipiunt; quod Asclepiades funeri obvius intellexit, eum [47] vivere, qui efferebatur: nec protinus crimen artis esse [48], si quod professoris sit. Illa tamen moderatius subjiciam: conjecturalem artem esse medicinam, rationemque conjecturae talem esse, ut cum saepius aliquando responderit, interdum tamen fallat. Non itaque, si quid [49] vix in millesimo corpore aliquando decipit, fidem non habet, cum per innumerabiles homines respondeat. Idque non in iis tantum, quae pestifera sunt, dico; sed in iis quoque, quae salutaria. Siquidem etiam spes interdum frustratur, & moritur aliquis, de quo medicus securus primo fuit: quaeque medendi causa reperta sunt, nonnumquam in pejus alicui convertunt [50]. Neque id evi-

45. *Quae strigmentum*] Linden. *& quae strigmentum;* sed recte edidit verba sequentia, *bilem*, *viride aliquid*, ex sola fortasse Pantini & Constantini conjectura. Sic autem habet Codex Medic. I. Alii leg. *bilem viridem*, *aliquid*.

46. *Adversus quos &c.*] Linden. *Adversus quod ne illud quidem dicam.*

47. *Quod Asclepiades funeri obvius intellexit, eum &c.*] Recte monet Morgagnus, aliena quaedam huc inserta esse in Editione Lindenii, in qua legitur: *quod Asclepiades sciens, funeri obvius inclamavit, eum vivere &c.* cum & in omnibus suis libris ipse non *inclamavit*, sed *intellexit*, neque in ullo *sciens* invenerit. Adde iis libris Editionem I. & vetustissimam an. 1493. & Codices MSS. tum Mediceos, tum Vaticanos. Pro *eum* Mediceus I. & Vatican. VI. habent *quemdam*, ut est in Edit. Ruellii.

48. *Nec protinus crimen artis esse*] Al. *ne protinus crimen artis esset;* quod ferri non potest. Locum correxit Constantinus; quem Lindenius secutus est, Codice Medic. I. minime invito. Neque tamen silentio praeteribo, in Codice illo post vocem *crimen* esse *fecerit*, non tamen in contextu.

49. *Non itaque, si quid*] Ita in Editione Lindenii; & nisi quod *si quid* transfertur ante *itaque* (vel *ita*, ut aliqui habent) in MSS. quoque Mediceis, primo excepto. In illo enim, ut in vetustis Editionibus, legitur, *nos. Si quid itaque;* deinde, *id notam non habet*, pro *fidem non habet*, ut est in aliis Codicibus, & in Editione Lindenii; sed in hac, *id fidem &c.* In verbis proximis vero variat haec Editio ab aliis libris omnibus, cum sic habeat: *vix millesimo in corpore aliquem decipit.*

50. *Alicui convertunt*] Alii legunt, ut habet Cod. Medic. I. *aliquid convertunt;* Lindenius, *aliquibus vertunt.* Ego sic reposui ex reliquis Mediceis MSS. Revera habent *aliqui;* sed quis nescit in

evitare humana imbecillitas in tanta varietate corporum poteſt. Sed eſt tamen medicinae fides, quae multo ſaepius, perque multo plures aegros prodeſt. Neque tamen ignorare oportet, in acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis, & mortis.

VII. Sed cum propoſuerim ſigna, quae in omni adverſa valetudine communia eſſe conſueverunt; eo quoque transibo [51], ut, quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit notas, indicem. Quaedam autem ſunt, quae ante febres, quaedam quae inter eas, quid aut intus ſit, aut venturum ſit, oſtendunt. Ante febres, ſi caput grave eſt, aut ex ſomno oculi caligant, aut frequentia ſternutamenta ſunt, circa caput aliquis pituitae impetus timeri poteſt. Si ſanguis, aut calor abundat, proximum eſt, ut aliqua parte profluvium ſanguinis fiat. Si ſine cauſa quis emacreſcit, ne in malum habitum corpus ejus recidat [52], metus eſt. Si praecordia dolent, aut inflatio [53] gravis eſt, aut toto die non concocta [54] fertur urina, cruditatem eſſe manifeſtum eſt. Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis doloribus conflictantur, vel terram edunt. Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite, aut viſceribus, aut alvo laborant. Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutaturque ei color, neque ſomnus accedit, ploratque is aſſidue, metuenda nervorum diſtentio eſt. Frequens autem deſtillatio in corpore tenui longoque, tabem timendam eſſe teſtatur. Vbi pluribus diebus non deſcendit alvus, docet, aut ſubitam dejectionem, aut febriculam inſtare. Vbi pedes turgent, longae dejectiones ſunt, ubi dolor [55] in imo ventre & coxis eſt, aqua inter cutem inſtat. Sed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt iis, quibus voluntas deſidendi eſt [56], venter

in hoc ſaepe erraſſe librarios, ut *qui* deſcriberent pro *cui?* Ceterum hoc modo locutus eſt etiam Cicero in Bruto cap. 38. *quod vitium huic uni in bonum convertebat.* Sic enim legunt locum illum Victorius, Manutius, & Gruterus.

51. *Eo quoque transibo*] Sic reſtitui ex Cod. Medic. I. Ita lib. 4. cap. ultimo: *eo tranſire, ut arbitrio ſuo vivat.* Alii legunt, *ea quoque tranſibo*; & in Codice modo allato ex *eo* a Palavicino factum eſt *ea*. Lindenius habet *ad ea &c.* ut eſt in margine Editionis Conſtantini. In Codice quoque Vatic. VI. extat particula *ad*, poſita alia manu ſupra vocem *ea*. Sed quis conſtructionem iſtam probabit? *tranſibo ad ea ſigna, ut notas indicem &c.*

52. *Recidat*] Lindenius, *decidat.*

53. *Inflatio*] Al. *Inflammatio.*

54. *Aut toto die non concocta*] Lindenio ita reſtituenti locum hunc, ſuffragatur Cod. Medic. I. in quo tamen particula *non* punctis notata eſt, tamquam mendoſa, ſed perperam. Alii leg. *aut non toto die concocta.*

55. *Longae dejectiones ſunt, ubi dolor*] Locus hic ita legitur in omnibus fere impreſſis libris; *longae dejectiones ſunt. Vbi dolor.* In Editione Conſtantini habetur, *& longae dejectiones ſunt, ubi dolor.* Sed rectius fortaſſe tollatur *ubi*, quam *&* addatur. Nam in MSS. reliquis Mediceis eſt: *longae dejectiones ſunt. Dolor ſi*; in primo: *longa dejectio. Vbi dolor.* Lindenius addit *&*, ut Conſtantinus, ſed *ubi* mutat in *aut*, & in inciſo praecedenti *turgent* in *tument.*

56. *Quibus voluntas deſidendi eſt*] Pantinus & omnes

ter nihil reddit, nisi & aegre & durum, tumor in pedibus est, idemque modo dextra, modo sinistra parte ventris, invicem oritur atque finitur. Sed a jocinore id malum proficisci videtur. Ejusdem morbi nota est, ubi circa umbilicum intestina torquentur, στρόφους Graeci nominant [57], coxaeque dolores manent; eaque [58] neque tempore, neque remediis solvuntur. Dolor [59] autem articulorum, prout in pedibus, manibusve aut alia qualibet parte sic est, ut eo loco nervi contrahantur; aut si id membrum, ex levi causa fatigatum, aeque frigido, calidoque offenditur, ποδάγραν χειράγραν ve, vel ejus articuli, in quo id sentitur, morbum futurum esse denuntiat. Quibus in pueritia sanguis ex naribus fluxit, dein fluere desiit, hi vel capitis doloribus conflictentur necesse est, vel in articulis aliquas exulcerationes graves habeant, vel aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus foeminis menstrua non proveniunt, necesse est capitis acerbissimi dolores sint, vel quaelibet alia pars morbo infestetur. Eademque iis pericula sunt, quibus articulorum vitia, dolores tumoresque [60], sine podagra similibusque morbis, oriuntur, & desinunt: utique, si saepe tempora iisdem dolent, noctu-

omnes fere interpretes contendunt, invitis tamen libris, quantum video, pro *desidendi*, *tussiendi* reponendum esse ex Hippocrate in Prognost. unde sumpta est sententia haec. Ronsseus *cupiditas* praeterea mallet pro *voluntas*. Graeca Hippocratis verba haec sunt: βῆχές τε καὶ θυμὸς τῆτσιν ἐγγίνεται; ut in recentioribus Codicibus habetur. Sed ita fuisse in antiquis quoque, ex Galeni lectione apparet. Igitur etiam Foesius, pro *desidendi*, *tussiendi* apud Celsum legendum putat. Attamen Lindenius retinet *desidendi*, atque hunc locum ita leg. *quibus, cum voluntas desidendi est, venter nihil reddit, nisi & aegre & durum. Cum tumor; &c.* deinde *finitur, a jocinore &c.* Porro *jocinoris*, *jocinori*, *jocinore*, Lindenius scribit Stephanum secutus: Stephanus tamen hoc loco habet *jecinore*. A Ruellio scribitur *jecinoris*, *jecinori*, *jecinore*; in Editionibus vetustioribus, & in Med. I. aliisque MSS. Codicibus *jocineris*, *jocineri*, *jocinere*.

57. Στρόφους *Graeci nominant*] ΣΤΡΟΦΟΥΣ habet Cod. Medic. I. quae vox, sicut sententia quoque loci hujus, sumpta est ex Hippocrate Sectione 4. Aphor. 11. In Codice IV. quoque est στρόφους, interscriptum alia manu. In III. VII. aliisque habetur, *Alias* BACANICMON *Graeci nominant*. Vulgo legebatur στρόφον. Sed hoc membrum fortasse explicatio quaedam est, varia pro interpretum varietate.

58. *Eaque*] Linden. *qui*.

59. *Dolor*] Scribit Constantinus se invenisse in Codice quodam MSS. *Calor* pro *Dolor*. Adde Codici illi Mediceum I. & Vaticanum VI. & Ruellii Editionem.

60 *Vitia, dolores tumoresque*] Si Celsus scripsit *dolores tumoresque*, vox *vitia* supervacua est. Vitia enim articulorum non alia, quam dolores ac tumores, memorat Auctor lib. 2. Praedict. quo Celsum respexisse Foesius animadvertit. Et sane haec vox, quae in omnibus est impressis libris, non est in MSS. Mediceis, nisi in I. & ex hoc in IV. & VII. alia manu adscripta. Vix tamen credibile est, ex interpretatione aliqua huc pervenisse: res siquidem clara & aperta per aliam minus apertam explicaretur. Celsus autem *articulorum vitia* alibi dixit ad eorum dolorem tumoremque significandum; in capite proximo bis, & in lib. 4. c. 24. Verisimilius igitur est, *dolores tumoresque* interpretationem esse, primum margini adscriptam ex loc. cit. Praedict. deinde in textum conjectam. Nihil autem mirum, si vox *vitia* deest in plerisque Codicibus, cum hoc saepe factum videamus, ut explicationes, extrusis iis quae explicantur, ipsorum locum occupent. Lindenius leg. *vitia, ut dolores &c.* ut in MS. quodam se invenisse testatur. Constantinus. Ego *ut* nullo in Codice inveni.

noctuque corpora insudant. Si frons prurit [61], lippitudinis metus est. Si mulier a partu vehementes dolores habet, neque alia praeterea [62] signa mala sunt, circa vicesimum diem aut sanguis per nares erumpet, aut in inferioribus partibus aliquid abscedet. Quicumque etiam dolorem ingentem circa tempora & frontem habebit, is alterutra ratione eum finiet [63]; magisque, si juvenis erit, per sanguinis profusionem, si senior, per suppurationem [64]. Febris autem, quae subito sine ratione, sine bonis signis finita est, fere revertitur. Cui fauces sanguine & interdiu & noctu replentur, sic ut neque capitis dolores, neque praecordiorum, neque tussis, neque vomitus, neque febricula praecesserit, hujus aut in naribus, aut in faucibus ulcus reperietur. Si mulieri inguen & febricula [65] orta est, neque causa apparet, ulcus in vulva est. Vrina autem crassa, ex qua quod desidit [66], album est, significat circa articulos, aut circa viscera dolorem, metumque morbi esse. Eadem viridis, aut viscerum dolorem, tumoremque cum aliquo periculo subesse, aut certe corpus integrum non esse, testatur. At si sanguis aut pus in urina est, vel vesica vel renes exulcerati sunt. Si haec crassa, caruncululas quasdam exiguas quasi capillos [67] habet, aut si

61. *Si frons prurit*] Ita haec sententia a praecedenti dividitur in Medic. I. aliisque MSS. In impressis libris conjungitur membrum hoc cum superiori; neque absolvitur periodus, nisi post verba *metus est*; sed incipit ab *Vtique*. Quin etiam Caesarius, & post hunc alii fere omnes omittunt particulam *si*, atque hunc locum ita legunt: *& desinunt. Vtique si saepe tempora iisdem dolent, noctuque corpora insudant, frons prurit, lippitudinis metus est.* Recte Stephanus, *& desinunt: utique.*

62. *Neque alia praeterea*] Vocem *alia* ab Egnatio restitutam, & a me in MSS. inventam, omittunt Caesarius & Lindenius; qui *partibus* item tollunt in inciso ultimo. Ceterum, cum hac periodo exprimi videatur locus ille in Prognostico: *Capitis dolores vehementes & continui cum febre &c.* sed verba praecedentia, *Si mulier a partu*, Hippocratis sententiae non respondeant, Pantinus ea mendosa putat, & sic corrigenda: *Similiter caput, si.* Eamdem emendationem proponit Constantinus, sed dubitanter, quod Codicem suum MS. repugnantem invenerit. Repugnant & Medicei.

63. *Is alterutra ratione eum finiet*] Constantinus vocem *eum* tollendam putat. Lindenius & hanc tollit, & *is* mutat in *ei*. Ego veteres libros libentius sequor. Vaticanus I. deterioris notae Codex, solus non habet *eum*. Mediceus VI. pro *eum* habet *cum*. Ad sententiam quod attinet, quae est ex eodem Prognostici loco, unde superior, Pantinus & Constantinus *recentem* reponendum arbitrantur pro *ingentem*, quod Hippocrates ibi habeat νεαρὰν. Sed veterum librorum fidem vindicat Foesius ex Coac. Praenot. 160. & ex quadam Hippocraticae sententiae interpretatione, quam Galenus affert.

64. *Per suppurationem*] Codices Medicei, *suppuratione*, primum excipio. In VI. *suspiratione*, mendose.

65. *Inguen & febricula*] Ita est, & quidem recte, in Edit. Lindenii, & in quodam Codice, quem Foesius inspexit; & ita alia manu adscribitur in Mediceo septimo; ex primo, ut videtur. Sed in I. cum esset *inguenet*, perperam litteram *t* aliquis erasit, fortasse Palavicinus ipse, qui correxit *ex inguine:* quae lectio manavit in vulgus, & nescio quomodo, Almeloveenio quoque placuit prae Lindeniana. In aliis MSS. Mediceis habetur *inguine* pro *inguen &*.

66. *Desidit*] Ita in Edit. Lindenii. In aliis Edd & in MSS. Mediceis, *desidet*.

67. *Quasi capillos*] Linden. *aut quasi capillos*; fortasse ex conjectura Pantini, cui sic legendum videtur ex Hippocratis Aphorismo 75. sect. 4. Sed

ſi bullat, & male olet, & interdum quaſi arenam, interdum quaſi ſanguinem trahit, dolent autem coxae, quaeque inter has ſuperque pubem ſunt, & accedunt frequentes ructus, interdum vomitus bilioſus, extremaeque partes frigeſcunt, urinae crebra cupiditas, ſed magna difficultas eſt, & quod inde excretum eſt, aquae ſimile, vel rufum, vel pallidum eſt, paulum tamen in eo levamenti eſt, alvus vero cum multo ſpiritu redditur, utique in renibus vitium eſt. At ſi paulatim deſtillat, vel ſi ſanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta ſunt, idque ipſum cum difficultate redditur, & circa pubem interiores [68] partes dolent, in eadem veſica [69] vitium eſt. Calculoſi vero his indiciis cognoſcuntur: difficulter urina redditur, paulatimque, interdum etiam ſine voluntate, deſtillat; eadem arenoſa eſt; nonnumquam aut ſanguis [70], aut cruentum, aut purulentum aliquid cum ea excernitur; eamque quidam promptius recti, quidam reſupinati, maximeque ii, qui grandes calculos habent, quidam etiam inclinati reddunt, colemque extendendo, dolorem levant. Gravitatis quoque cujusdam in ea parte ſenſus eſt: atque ea curſu, omnique motu augentur [71]. Quidam etiam, cum torquentur, pedes inter ſe, ſubinde mutatis vicibus, implicant. Foeminae vero oras naturalium ſuorum manibus admotis ſcabere crebro [72] coguntur: nonnumquam, ſi digitum admoverunt, ubi veſicae cervicem is urget, calculum ſentiunt. At qui ſpumantem ſanguinem exſcreant, his in pulmone vitium eſt. Mulieri gravidae ſine modo fuſa alvus elidere [73] partum poteſt. Eidem ſi lac ex mammis profluit, imbecillum eſt quod intus gerit: durae mammae, ſanum illud eſſe, teſtantur. Frequens ſingultus, & praeter conſuetudinem continuus, jecur inflammatum eſſe, ſignificat. Si tumores ſuper ulcera [74] ſubito eſſe deſierunt, idque a tergo incidit, vel diſtentio nervo-

Sed mihi, tum ex Aphoriſmo illo, ut in vetuſtis Codicibus Galenus quoque invenit, tum ex alio loco Hippocratis de Nat. Hom. contrarium apparere videtur. Adde huc veterem lectionem MSS. noſtris confirmari. Duo autem haec inciſa: *& male olet, & interdum &c.* ſic leguntur in Edit. Ald. *aut ſi male olet: & interdum &c.* in margine Conſtantin. ex quodam Cod. *& ſi male olet, aut ſi interdum &c.* in Edit. Ronſſei: *aut male olet, & interdum &c.* in Lindeniana: *aut male olet, aut interdum &c.*

68. *Interiores*] Ita in Codice quodam MS. ut Conſtantinus affirmat, & in Editione Lindenii. Al. leg. *inferiores.*

69. *In eadem veſica*] Pantinus mallet *in ipſa veſica*, vel *circa ipſam veſicam*; Ronſſeus, *in eisdem, aut veſica*; Rubeus, *in eadem* (id eſt pube) *aut veſica.* Et ſane in periodo praecedenti nihil eſt de veſica, quo vox *eadem* referri poſſit. Addita ea fuit, ut ego ſuſpicor, fortaſſe ab illo ipſo, qui cap. 3. prioris libri addidit *ejusdem* in verbis illis: *quem novum genus ejusdem laboris preſſit.*

70. *Aut ſanguis*] Particula *aut* abeſt a Cod. Mediceo primo.

71. *Augentur*] Ea mala augentur. Caeſarius, Pantinus, & Lindenius leg. *augetur*; id eſt gravitas. Codices Medicei habent *augentur.*

72. *Scabere crebro*] Adverbium *crebro* deeſt in primo; in Codicibus ceteris Mediceis & in Edit. Aldina eſt *ſcalpere* pro *ſcabere.*

73. *Elidere*] Codex Medic. I. *excutere.*

74. *Vlcera*] In Codice modo allato, *viſcera.*

vorum, vel rigor timeri poteſt: at ſi a priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor, vel inſania exſpectanda eſt; interdum etiam ejusmodi caſum, quae tutiſſima inter haec eſt, profuſio alvi ſequitur. Si ora venarum, ſanguinem ſolita fundere, ſubito ſuppreſſa ſunt, aut aqua inter cutem, aut tabes ſequitur. Eadem tabes ſubit, ſi in lateris dolore orta ſuppuratio intra quadraginta dies purgari non potuit. At ſi longa triſtitia cum longo timore & vigilia eſt, atrae bilis morbus ſubeſt. Quibus ſaepe ex naribus fluit ſanguis, his aut lienis tumet, aut capitis dolores ſunt; quos ſequitur, ut quaedam ante oculos tamquam imagines obverſentur. At quibus magni lienes ſunt, his gingivae malae ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorumpit: quorum ſi nihil evenit, neceſſe eſt in cruribus mala ulcera, & ex his nigrae cicatrices fiant. Quibus cauſa doloris, neque ſenſus ejus eſt, his mens labat. Si in ventrem ſanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Si a coxis, & ab inferioribus partibus dolor in pectus tranſit, neque ullum ſignum malum acceſſit, ſuppurationis eo loco periculum eſt. Quibus ſine febre aliqua parte dolor, aut prurigo, cum rubore & calore [75] eſt, ibi aliquid ſuppurat. Vrina quoque, quae in homine ſano parum liquida eſt [76], circa aures futuram aliquam ſuppurationem eſſe denuntiat.

Haec vero, cum ſine febre quoque vel latentium, vel futurarum rerum notas habeant, multa certiora ſunt, ubi febris acceſſit; atque etiam aliorum morborum tum ſigna naſcuntur. Ergo protinus inſania timenda eſt, ubi expeditior alicujus, quam ſani fuit, ſermo eſt, ſubitaque loquacitas orta eſt, & haec ipſa ſolito audacior: aut ubi raro quis & vehementer ſpirat, venasque concitatas habet, praecordiis duris & tumentibus. Oculorum quoque frequens motus; & in capitis dolore offuſae oculis tenebrae; vel, nullo dolore ſubſtante, ſomnus ereptus, continuataque nocte & die vigilia; vel proſtratum contra conſuetudinem corpus in ventrem, ſic ut ipſius alvi dolor id non coëgerit; item, robuſto adhuc corpore, inſolitus dentium ſtridor, inſaniae ſigna ſunt. Si quid etiam abſceſſit, & antequam ſuppuraret [77], manente adhuc febre,

75. *Et calore*] Ita in Cod. Medic. I. & in Edit. Lindenii. Al. leg. *aut calore.* Supra autem pro *ibi in pus vertitur*, ut alii Codices habent, Mediceus I. *ibi intus in pus vertitur.* Vox *intus* ex mendo eſt, quemadmodum infra, *dum is affectus intus verſatur* pro *in pus vertatur.* Videtur igitur emendatio *in pus*, quae adſcripta fuerat, in textum recepta eſſe, non ſublato mendo.

76. *Vrina quoque, quae in homine ſano parum liquida eſt*] Codices Medicei, praeter I. ita habent: *Vrina quoque in homine ſano ſi parum liquida eſt.* Conſtantinus ex quodam MSS. *Vrina quoque* (*quae in homine ſano parum*) *ſi liquida eſt.* Lindenius, *Vrina quoque, quae in homine parum ſano liquida eſt.*

77. *Et antequam ſuppuraret*] Cum apud Hippocratem in Prognoſt. ita ſit: *ſi vero dispareant abſceſſus & intro recurrant, ſputo non prodeunte & deti-*

bre, ſubſedit, periculum affert primum furoris, deinde interitus. Auris quoque dolor acutus, cum febre continua vehementique, ſaepe mentem turbat; & ex eo caſu juniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur; ſeniores tardius; quoniam neque aeque magnas febres experiuntur, neque aeque inſaniunt: ita ſuſtinent, dum is affectus in pus vertatur [78]. Suffuſae quoque ſanguine mulieris mammae, furorem venturum eſſe, teſtantur. Quibus autem longae febres ſunt, his aut abſceſſus aliqui, aut articulorum dolores erunt. Quorum faucibus in febre illiditur [79] ſpiritus, inſtat his nervorum diſtentio. Si angina ſubito finita eſt, in pulmonem id malum transit; idque ſaepe intra ſeptimum diem occidit: quod niſi incidat, ſequitur ut aliqua parte ſuppuret. Deinde [80] poſt alvi longam reſolutionem, tormina; poſt haec, inteſtinorum laevitas oritur; poſt nimias deſtillationes, tabes; poſt lateris dolorem, vitia pulmonum; poſt haec, inſania; poſt magnos fervores corporis, nervorum rigor, aut diſtentio; ubi caput vulneratum eſt, delirium; ubi vigilia torſit, nervorum diſtentio; ubi vehementer venae ſuper ulcera [81] moventur, ſanguinis profluvium [82]. Suppuratio vero pluribus morbis [83] excitatur. Nam ſi longae febres ſine dolore, ſine manifeſta cauſa remanent, in aliquam partem id malum incumbit; in junioribus tamen [84]: nam in ſenioribus ex ejuſmodi morbo quartana fere naſcitur. Eadem ſuppuratio fit, ſi praecordia dura, dolentia [85] ante viceſimum diem hominem non ſuſtulerunt, neque ſanguis ex naribus fluxit, maximeque in adoleſcentibus; utique, ſi inter principia aut oculorum caligo, aut capitis dolores fuerunt: ſed tum in infe-

detinente febre, gravis morbi periculum & delirii & mortis aegro imminet; Pantinus & Conſtantinus arbitrati ſunt apud Celſum quoque legendum eſſe *ſputum prodiret*, pro *ſuppuraret.* Lindenius eorum conjecturam in textum recepit; ſed invitis libris, opinor; noſtris quidem omnibus. Verba ſequentia: *manente adhuc febre;* ita ego reſtitui ex Cod. Mediceo primo, & ex Vaticano item primo. Communiter legebatur: *manente adhuc corpore inſolita* (vel *inſolita*) *febre.*

78. *In pus vertatur*] In libris antiquis: *intus verſatur;* mendoſe. Pantinus opem his verbis attulit ſua conjectura, quam probavit Conſtantinus, Lindenius in textum induxit. Haec quoque ſententia ſumpta eſt ex Hippocrate in Prognoſt.

79. *Illiditur*] Ita in MSS. Mediceis, & in Editionibus principe Florentina & Lindeniana. Al. *eliditur.*

80. *Deinde*] Linden. *Denique;* atque ita ſe in MSS. quodam inveniſſe Conſtantinus teſtatur. In Mediceis eſt *Deinde.*

81. *Super ulcera*] Lindenius cum aliis quibusdam, *ſupra ulcera.* Sed in MSS. eſt *ſuper.*

82. *Sanguinis profluvium*] Supple *oritur*, ex ſuperioribus. Vulgo & in MSS. fere omnibus additur *erit;* quod verbum ego omiſi ſecutus Codicem Medic. I.

83. *Morbis*] In Edit. Lindenii, ut in MSS. plerisque, *modis.* In Medic. I. eſt *morbis*, ut alii legunt.

84. *In junioribus tamen*] Al. cum Caeſario habent *tantum*, pro *tamen*; Lindenius leg. *ſed in junioribus tantum.* In MSS. quibusdam deeſt hic praepoſitio *in*; at in duobus vetuſtioribus Mediceis aliisque deeſt in verbis ſequentibus: *nam in ſenioribus.*

85. *Dura, dolentia*] Lindenius interjicit *&*, fortaſſe recte. Attamen ea particula abeſt etiam a MSS. Mediceis.

inferioribus [86] partibus aliquid abſcedit. Aut ſi praecordia [87] tumorem mollem habent, neque habere intra ſexaginta dies [88] deſinunt, haeretque per omne id tempus febris: ſed tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus; ac ſi inter ipſa viſcera non fit [89], circa aures erumpit. Cumque omnis longus tumor ad ſuppurationem fere ſpectet, magis eo tendit is, qui in praecordiis, quam is, qui in ventre eſt; is, qui ſupra umbilicum [90], quam is, qui infra eſt. Si laſſitudinis etiam ſenſus in febre eſt, vel in maxillis, vel in articulis aliquid abſcedit. Interdum quoque urina tenuis & cruda ſic diu fertur, ut alia ſalutaria ſigna ſint; exque eo caſu plerumque infra transverſum ſeptum (quod διάφραγμα Graeci vocant [91]) fit abſceſſus. Dolor etiam pulmonis [92], ſi neque per ſputa [93], neque per ſanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus eſt, vomicas aliquas interdum excitat [94], aut circa viceſi-

86. *Sed tum in inferioribus &c.*] Hic vero praepoſitio *in* deeſt in omnibus MSS. Mediceis; & in primo *abſcedit*, in ceteris eſt *abſceſſit*; in IV. & V. *cum*, pro *tum*; unde vulgo, exceptis Editionibus Caeſarii an. 1528. & Lindeniana, *cum in inferioribus &c.* al. *cum inferioribus*, & *abſceſſit.*

87. *Aut ſi praecordia*] Senſus pendet a verbis illis quae praecedunt: *Eadem ſuppuratio fit.* In Editione Caeſarii & recentioribus fere omnibus legitur: *At ſi praecordia*; & poſtea, *tum in ſuperioribus*, ſublata particula *ſed.*

88. *Intra ſexaginta dies*] In multis MSS. *intra XL dies.*

89. *Inter ipſa viſcera non fit*] Ita ex Pantini & Morgagni conjectura, & ex manuſcriptis pluribus, duobus in primis vetuſtioribus: ſed *fit* ex conjectura dumtaxat. Nam Codices habent *fuit*; Vaticanus IV. littera *l.* alia manu inſerta, *fluit.* Porro *fluit* legunt Gryphius, Pantinus, Conſtantinus, Stephanus, Ronſſeus, ſecuti non Caeſarium; nam prior Editio habet *fuit;* ſed Editionem an. 1538. Iidemque cum Editionibus vetuſtioribus, pro *viſcera*, habent *ulcera*, ut ego in aliquibus MSS. inveni. In Vaticanis III. & V. eſt: *viſcera ulcera*; ſed in III. expungitur *ulcera.* Conſtantinus *initia* in alio invenit. Lindenius leg. *inter ipſa initia ſanguis e naribus non fluit.* Ceterum ſententia loci hujus explicanda eſt ex duobus illis Hippocratis locis in Prognoſtico: *Molles autem tumores & doloris expertes &c.* Et poſtea: *Quibus ex morbis pulmonis ad aures abſceſſus oriuntur &c.*

90. *Quam is, qui in ventre eſt; is, qui ſupra umbilicum*] Totum hoc deeſt in impreſſis libris omnibus, praeter Aldi, Ruellii, & Lindenii. Sed Aldus & Lindenius in ſecundo membro praemittunt *&*; quae particula non eſt in MSS. Mediceis.

91. *Quod διάφραγμα Graeci vocant*] Suſpicor haec verba addita eſſe ab aliquo interprete. Cur enim Celſus hic repetat quod ſemel dixit in Praefatione lib. primi? Auget ſuſpicionem lectionis varietas: nam Codices Medicei III. V. VI. VII. ita habent: *quod* CTPEBAΩCIN *Al.* ΔΙΑΦΡΑΓΜΑ *graeci vocant.*

92. *Dolor etiam pulmonis*] Ita ex MSS. Editiones antiquae habent, *Dolor autem pulmonis:* Lindenius leg. *Dolor pulmonis.*

93. *Neque per ſputa*] Inciſum illud, *neque per cucurbitulas*, quod huic vulgo adjungebatur, ego ſuſtuli tamquam adulterinum, & ex adnotatione ortum. Nam in Codice Medic. I. nihil eſt prorſus; in ceteris Mediceis eſt *cucurbitulas;* quae vox contra verba illa, *per ſanguinis detractionem*, quae ſtatim conſequuntur, ab aliquo adſcripta fuiſſe videtur, poſteaque ex margine in contextum traducta. Vulgaris lectio manavit ex Cod. Mediceo IV. cujus in margine alia manu additum habetur *neque per;* quod tamen expunctum eſt. Reperitur autem ſententia haec, & in Coacis Praenot. 394. unde Celſus ſumpſiſſe videtur; & in Prognoſtico, ubi Hippocrates etiam medicamenta nominat. Sed neutro loco mentio fit cucurbitularum.

94. *Interdum excitat*] Ita in Cod. Mediceo I. & pleriſque Editionibus. Hippocrates l. c. abſolute loquitur; nec particula *interdum* cum ejus ver-

cesimum diem, aut circa tricesimum, aut circa quadragesimum [95], nonnumquam etiam circa sexagesimum. Numerabimus autem ab eo die, quo primum febricitavit aliquis, aut inhorruit, aut gravitatem ejus partis sensit. Sed hae vomicae modo a pulmone, modo a contraria parte [96] nascuntur. Quod suppurat, ab ea parte [97], quam afficit, dolorem inflammationemque [98] concitat; ipsum calidius est; & si in partem sanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiam suppuratio, quae nondum oculis patet, sic deprehendi potest: si febris non dimittit, eaque interdiu levior est, noctu increscit; multus sudor oritur; cupiditas tussiendi est, & pene nihil in tussi exscreatur; oculi cavi sunt; malae rubent; venae sub lingua inalbescunt; in manibus fiunt adunci ungues; digiti, maximeque summi, calent [99]; in pedibus tumores sunt; spiritus difficilius trahitur; cibi fastidium est; pustulae toto corpore oriuntur. Quod si protinus initio dolor & tussis fuit, & spiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vicesimum diem erumpet: si serius ista coeperint, necesse est quidem increscant; sed quo minus cito affecerint [1], eo tardius solventur. Solent etiam in gravi morbo pedes cum digitis unguibusque nigrescere; quod si non est mors consecuta, & reliquum corpus invaluit [2], pedes tamen decidunt.

VIII. Sequitur, ut in quoque morbi genere proprias notas explicem, quae vel spem, vel periculum ostendant. Ex vesica dolenti [3], si purulen-

verbis congruere videtur. Itaque libentius fortasse alii cum Egnatio & Constantino legent, *intus excitat*; ut est in ceteris Codicibus Mediceis.

95. *Aut circa tricesimum, aut circa quadragesimum*] Codices MSS. alii, ut Mediceus I. habent *aut circa quadragesimum*; alii *aut circa tricesimum*. Incertum est, utrum haec varietas orta sit ex notis numerorum perperam descriptis, an ex eo, quod de duobus incisis alterum vitio sit omissum; quod frequenter fieri a librariis solet. Sed illa quidem lectio, *aut circa quadragesimum*, a plerisque Editoribus probata, sustineri potest; ut sententia sumpta sit ex Coac. Praenot. 402. ubi diei tricesimi mentio non fit: haec vero, *aut circa tricesimum*, quam Egnatius secutus est, sustineri non potest, nisi alio addito inciso *aut circa quadragesimum*; ut est apud Lindenium. Nec aliter scripsit Hippocrates in Prognostico.

96. *A contraria parte*] Id est a costis, quae contra pulmonem sitae sunt. Non erat cur Pantinus & Constantinus lectionem hanc, omnibus antiquis libris confirmatam, improbarent; multoque minus cur Lindenius in contextum induceret *a costarum parte*, quod illi reponendum censebant.

97. *Ab ea parte*] Lindenius tollit praepositionem *ab:* sed ego in omnibus MSS. inveni.

98. *Inflammationemque*] Codices Medicei, excepto primo, *inflationemque*.

99. *Calent*] Ita reposuerunt Caesarius, Pantinus, & Lindenius. Et sane apud Hippocratem in Prognost. unde tota fere haec sententia est; itemque in Coac. Praenot. 402. legitur θερμαίνονται. In MSS. tamen & Mediceis & Vaticanis habetur *pallent*, ut alii ediderunt.

1. *Affecerint*], Lindenius leg. *adfuerint*.

2. *Invaluit*] Verbo huic Celsi auctoritatem plane detrahere tentavit Lindenius, qui & hic leg. *convaluit*, & lib. 4. cap. ultimo *convalescit*. Sed ibi quidem MSS. Codices variant: nam Mediceus I. habet, sicut impressi, *invalescit*; Medicei ceteri *convalescit*. Hic omnes habent *invaluit*.

3. *Dolenti*] Ita in Codice Mediceo I. & in Edit. Lindenii. Al. *dolente*.

rulenta urina processit, inque ea laeve & album subsedit, metum detrahit. In pulmonis morbo, si sputo ipso [4] levatur dolor, quamvis id purulentum est, tamen aeger facile spirat, facile exscreat, morbum ipsum non difficulter fert, potest ei secunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri convenit, si protinus sputum mistum est rufo quodam, & sanguine [5], dummodo statim edatur [6]. Laterum dolores, suppuratione facta, deinde intra quadragesimum diem purgata, finiuntur. Si in jocinore vomica est, & ex ea fertur pus purum & album, salus ei facilis [7]: id enim malum in tunica est. Ex suppurationibus vero eae tolerabiles sunt, quae in exteriorem partem feruntur, & acuuntur: at [8] ex iis quae intus procedunt, eae leviores, quae contra se cutem non afficiunt [9], eamque & sine dolore & ejusdem coloris, cujus reliquae partes sunt, sinunt esse. Pus quoque, quacumque parte erumpit, si est laeve, album, & unius coloris [10], sine ullo metu est; & quo effuso, febris protinus conquievit, desieruntque urgere cibi fastidium & potionis desiderium. Si quando etiam suppuratio descendit in crura, sputumque ejusdem factum pro rufo purulentum est, periculi minus est. At in tabe ejus, qui salvus futurus est, sputum esse debet album, aequale totum, ejusdemque coloris, sine pituita: eique etiam simile esse oportet, si quid in nares a capite destillat. Longe optimum est, febrem omnino non esse; secundum est, tantulam [11] esse, ut neque cibum [12] impediat, neque crebram sitim faciat.

4. *Ipso*] In Cod. Mediceo I. supra extremam litteram hujus vocis posita est *e*, ut legatur *ipse*; sicut in aliis MSS. legitur, atque in libris omnibus editis ante Lindenium.

5. *Rufo quodam, & sanguine*] Lege Hippocratis Prognost. & Coac. Praenotion. 390. Constantinus existimat tollendam esse particulam *&*; neque sane extat in MSS. Mediceis III. & VI. Omittitur etiam a Lindenio; sed cum Hippocraticae sententiae & veri detrimento, ut mihi quidem videtur.

6. *Edatur*] Lindenius leg. *sedetur*; ut est in quodam Constantini Codice, & in Mediceis omnibus, praeter primum, in quo *edatur*.

7. *Salus ei facilis*] Cod. Medic. I. habet *salus facilis est*.

8. *At*] Al. *&*.

(9) *Quae contra se cutem non afficiunt*] Hippocrates in Prognost. *quae nihil cum externa sede communicant*. Quod ad formam dicendi attinet, saepe Celsus praepositionem *contra* similiter usurpat, modo casu adjecto, modo sine illo. Lib. 4. c. 8. *contra id scalpello aperiunt*; & cap. 3. *animadvertere oportet quo loco malum sit: solet enim contra id tumere*; lib. 8. cap. 8. *Si acuta fragmenta sunt, incidi contra cutis debet*. Quare locum hunc sine causa Critici pertentant, existimantes Celsum illam quoque Hippocraticae sententiae partem attigisse, *in sese contrahuntur*. Itaque Pantinus & Constantinus *contractae* legendum putant, pro *contra se*; Lindenius leg. *conclusae*; quod est a Scaligero; MSS. nostri omnes habent *contra se*.

10. *Et unius coloris*] Expressit vocem ὁμόχροον; qua Hippocrates usus est in Prognostico. Codices Medicei nihil variant, praeterquam quod primus omittit particulam *&*. Lindenius leg. *& unius modi*.

11. *Tantulam*] Ita in Mediceo I. nonnullisque Vaticanis Codicibus, & in Edd. Caesarii & Pantini. Al. leg. *tantulum*; Lindenius, ut malebat Constantinus, *tantillam*.

12. *Neque cibum*] Lindenius interjicit *tantulum*: sed praeter rem, ut notat Morgagnus.

ciat. Alvus in hac valetudine ea tuta eſt, quae quotidie coacta, eaque convenientia iis, quae aſſumuntur, reddit; corpus id, quod minime tenue, maximeque lati pectoris atque ſetoſi eſt, cujusque cartilago exigua, & carnoſa eſt. Super tabem ſi mulieri ſuppreſſa quoque [13] menſtrua fuerunt, & circa pectus atque ſcapulas dolor manſit, ſubitoque ſanguis erupit, levari morbus ſolet: nam & tuſſis minuitur, & ſitis atque febricula [14] deſinunt. Sed iisdem fere, niſi redit ſanguis, vomica erumpit; quae quo cruentior, eo melior eſt. Aqua autem inter cutem minime terribilis eſt, quae nullo antecedente morbo coepit; deinde, quae longo morbo ſupervenit: utique, ſi firma viſcera ſunt; ſi ſpiritus facilis; ſi nullus dolor; ſi ſine calore corpus eſt, aequaliterque in extremis partibus macrum eſt; ſi venter mollis; ſi nulla tuſſis; nulla ſitis; ſi lingua, ne per ſomnum quidem, inareſcit; ſi cibi cupiditas eſt; ſi venter medicamentis movetur; ſi per ſe excernit mollia & figurata; ſi extenuatur [15]; ſi urina, & vini mutatione, & epotis aliquibus medicamentis mutatur; ſi corpus ſine laſſitudine eſt, & morbum facile ſuſtinet [16]: ſiquidem in quo omnia haec ſunt, is ex toto tutus eſt; in quo plura ex his ſunt, is in bona ſpe eſt. Articulorum vero vitia, ut podagrae chiragraeque, ſi juvenes tentarunt, neque callum induxerunt, ſolvi poſſunt: maximeque torminibus leniuntur, & quocumque modo [17] venter fluit. Item morbus comitialis ante pubertatem ortus, non aegre finitur: & in quo ab una parte corporis venientis acceſſionis ſenſus incipit, optimum eſt a manibus pedibusve initium fieri; deinde, a lateribus; peſſimum inter haec, a capite. Atque in his quoque ea maxime proſunt, quae per dejectiones excernuntur. Ipſa autem dejectio ſine ulla noxa eſt, quae ſine febre eſt; ſi celeriter deſinit; ſi contrectato [18] ventre nullus

13. *Suppreſſa quoque*] Ita ex Cod. Medic. I. Codices alii MSS. habent *quoque oppreſſa*; libri omnes vulgati *quoque ſuppreſſa*.

14. *Febricula*] Alii omnes leg. *febriculae*. Ego ita repoſui ex Cod. Medic. I.

15. *Si extenuatur*] Scilicet venter. De corpore quod alitur, intelligere videtur Lindenius, qui leg. *ſi non extenuatur:* ſed ſequendus non eſt. Nam Codd. Medicei & Vaticani non habent particulam *non*; aptaque haec ſententia eſt, planeque idonea. *Id enim, quod extenuatur, medicinam ſentit*; ut eſt in lib. 3. cap. 21.

16 *Morbum facile ſuſtinet*] Ex lib. 2. Praedict. Non improbat Pantinus vulgatam lectionem; attamen dubitat, num *morbum* perperam deſcriptum ſit, pro *motum*; quod ταλαιπωρίην habeat Graecus Auctor; id eſt *laborem*, *fatigationem*, ut Interpretes reddunt. Atque iſta mendi ſuſpicio, Conſtantino ſatis firma, Lindenio autem adeo certa viſa eſt, ut *motum* in contextum induxerit. Ego *morbum*, quod etiam in MSS. & Mediceis & Vaticanis inveni, omnino retinendum puto. Nam qui facile morbum ſuſtinet, laborem quoque videtur non difficulter ſuſtinere poſſe.

17. *Et quocumque modo*] Ita in Edit. Conſtantini & in MSS. fere omnibus. Mediceus I. habet *& ex quocumque modo*; ut al. legunt. Lindenius edidit, *& ſi quocumque modo*.

18. *Contrectato*] In MSS. Mediceis & in Edi-

lus motus ejus ſentitur; ſi extremam alvum ſpiritus ſequitur. Ac ne tormina quidem [19] periculoſa ſunt, ſi ſanguis & ſtrigmenta [20] deſcendunt, dum febris ceteraeque acceſſiones hujus morbi abſint: adeo ut etiam gravida mulier, non ſolum reſervari [21] poſſit, ſed etiam partum reſervare. Prodeſtque in hoc morbo, ſi jam aetate aliquis proceſſit. Contra, inteſtinorum laevitas facilius a teneris aetatibus depellitur; utique, ſi ferri urina, & ali cibo corpus incipit. Eadem aetas prodeſt & in coxae dolore, & humerorum, & in omni reſolutione nervorum. Ex quibus coxa, ſi ſine torpore eſt, ſi leviter friget; quamvis magnos dolores habet, tamen & facile & mature ſanatur: reſolutumque membrum, ſi nihilo minus alitur, fieri ſanum poteſt. Oris reſolutio etiam alvo cita finitur. Omnisque dejectio lippienti prodeſt. At varix ortus, vel per ora venarum ſubita profuſio ſanguinis, vel tormina, inſaniam tollunt. Humerorum dolores, qui ad ſcapulas vel manus tendunt, vomitu atrae bilis ſolvuntur: & quisquis dolor deorſum tendit, ſanabilior eſt. Singultus ſternutamento [22] finitur. Longas dejectiones ſupprimit vomitus. Mulier ſanguinem vomens, profuſis menſtruis, liberatur. Quae menſtruis non purgatur, ſi ſanguinem ex naribus fudit, omni periculo vacat. Quae locis laborat, aut difficulter partum edit, ſternutamento levatur. Aeſtiva quartana fere brevis eſt. Cui calor & tremor eſt, ſaluti delirium eſt. Lienoſis bono tormina ſunt. Denique ipſa febris, quod maxime mirum videri poteſt, ſaepe praeſidio eſt. Nam & praecordiorum dolores, ſi ſine inflammatione ſunt, finit; & jocinoris dolori [23] ſuccurrit; & nervorum diſtentionem rigoremque, ſi poſtea coepit, ex toto tollit; & ex difficultate urinae morbum tenuioris inteſtini ortum, ſi urinam per

Editionibus antiquis *contracto*. Lindenius repoſuit *contrectato*; quemadmodum Pantinus & Conſtantinus corrigendum monuerant.

19. *Ac ne tormina quidem*] Locus hic egregie a Lindenio reſtitutus eſt. Nam antea ſic legebatur: *Acria tormina quidem periculoſa non ſunt*. In MSS. Mediceis ceteris habetur: *Acria tormina quidem periculoſa ſunt;* in primo autem non *Acria*, ſed *Agne;* ſcilicet *Ac ne*. Nam harum litterarum *C* & *G*. altera pro altera ſaepe invenitur in antiquis Codicibus, ut jampridem Critici animadverterunt.

20. *Strigmenta*] Codices Medicei alii *ſtrigmata*; al. *ſtigmata:* & deinde *dum febris*. Primus *ſtricmenta*, & *cum febris*.

21. *Reſervari*] Conſtantinus mallet *ſervari*; Lindenius leg. *conſervari*. Ego veterum Codicum auctoritatem ſequor.

22. *Sternutamento*] *Sternumento* tum hic, tum infra habet Codex Medic. I. in quo haec varietas alibi quoque reperitur, neque tamen ubique. Id ſemel adnotaſſe ſatis ſit. Atque alicubi habet *ſternutamentum*, ſed ſyllaba *ta* expungitur. Quod illorum ſententiae favet, qui *ſternumentum* rectius dici putant.

23. *Jocinoris dolori*] Lib. 2. cap. 11. *nec poſſe vehementi malo, niſi aeque vehemens auxilium ſuccurrere*; lib. 4. c. 11. *neque tamen ulli morbo minori momento ſuccurritur*. Et omnino Celſo familiaris eſt conſtructio haec. Al. omnes leg. *in jocinoris dolore*. Ego ita repoſui ex Cod. Medic. I. in quo tamen ſupra extremam litteram vocis *dolori* ponitur littera *s*, ut legatur *doloris*.

per calorem movet, levat. At dolores capitis, quibus oculorum caligo, & rubor cum quadam frontis prurigine accedunt, ſanguinis profuſione, vel fortuita, vel etiam petita, ſummoventur. Si capitis, ac frontis dolores ex vento, vel frigore, aut aeſtu ſunt, gravedine & ſternutamentis finiuntur. Febrem autem ardentem, quam Graeci καυσώδη [24] vocant, ſubitus horror exſolvit. Si in febre aures obtuſae ſunt, ſi ſanguis e naribus fluxit, aut venter reſolutus eſt, illud malum deſinit ex toto. Nihil plus adverſus ſurditatem, quam bilioſa alvus poteſt. Quibus in fiſtula urinae minuti abſceſſus [25], quos φύματα Graeci vocant, eſſe coeperunt, iis, ubi pus ea parte profluxit, ſanitas redditur. Ex quibus cum pleraque per ſe proveniant, ſcire licet, inter ea quoque [26], quae ars adhibet, naturam plurimum poſſe.

Contra, ſi caput febre continenti dolet [27], neque quidquam reddit, malum atque mortiferum eſt; maximeque id periculum eſt pueris, a ſeptimo anno ad quartumdecimum. In pulmonis morbo, ſi ſputum primis diebus non fuit, deinde a ſeptimo die coepit, & ultra ſeptimum manſit, periculoſum eſt; quantoque magis miſtos, neque inter ſe

24. Καυσώδη] Al. *καύσονα*; al. *καῦσον*. Editio I. & aliae vetuſtiſſimae *cauſoden*. In Cod. Medic. I. ΚΑΥCΩΔΗΝ; in aliis ΚΑΥCΩΘΕΝ; in aliis ΚΑΥΩΘΕΝ. Ego ſecutus ſum Ruellium, Stephanum, & Lindenium.

25. *Minuti abſceſſus*] Ante Lindenium legebatur; *uti minuti abſceſſus*; & ita eſt in Cod. Medic. I. Particula *uti* a Lindenio expulſa eſt, neque habetur in reliquis Mediceis Codicibus. Sed in iis & in Aldina Edit. eſt *apices*, pro *abſceſſus*. Deinde Editiones vetuſtiores cum Codice Medic. I. habent ΘΥΝΑΤΑ, vel *thynata*, pro φύματα: abeſt autem a Codice vox *Graeci*, quae conſequitur. Verum haec explicatio, *quos φύματα Graeci vocant*, etſi inde petita, unde haec ſententia ſumpta eſt, id eſt ex Hippocrate Sect. 4. Aphor. 81. fortaſſe tamen Celſi non eſt. Nam ex iis, quae ad lib. 5. cap. 18. Sect. 19. & alibi adnotabo, facile erit intelligere; fuiſſe aliquem, qui pluribus in locis hujusmodi interpretationem margini adſcripſit, ubi in textu latinam vocem *tuberculum* apud Celſum invenit.

26. *Inter ea quoque*] Lindenius omittit *quoque*; quod extat in MSS. Codicibus.

27. *Si caput febre continenti dolet*] Verbum *reddit*, quod poſtea ſequitur, ut habent omnes libri veteres, oſtendit vitium aliquod hic ſubeſſe. Lindenius pro *reddit* reponit *remittit*. Ego Pantino accedo, qui putat *veſica* reponendum eſſe pro *caput*. Conjecturam ſuam confirmat ex ordine, quo Celſus morbos digeſſit in priore capitis parte, quem ordinem fere ſervat etiam in poſteriore, quae hic incipit: prior autem pars incipit his verbis: *Ex veſica dolenti*. Deinde ex eo probat, quod & haec & quae in prima parte his reſpondent, manifeſto deprehenduntur eſſe ex uno eodemque Hippocratis loco; videlicet ex illo Prognoſtici: *Veſicae tum durae, tum dolentes &c.* aut ex Coac. Praenot. 475. His ego tertium argumentum addo a MSS. petitum, in quibus omnibus eſt: *Contra ſive caput febre continenti dolet*. Vides ſyllabam *ſi* dumtaxat deeſſe, quae inter ultimam ſyllabam vocis *ſive*, & priorem vocis *caput* interjecta, *veſica* cum iis conficiat. Ea ſyllaba, cum diffugiente atramento, vel alia de cauſa, minus appareret, ex *ea* aliquis fecit *caput*. Omnino legendum: *Contra ſi veſica febre continenti dolet*, vel, quo modo Lindenius edidit: *in febre continenti dolet*. Vox etiam *neque*, quae continuo ſequitur, corrupta fortaſſe videatur ex *nec venter*: ita enim exprimeretur illud ex Coacis loc. cit. *alvus his nihil admodum reddit*. Suſtineri tamen poteſt communis lectio, MSS. nihil variantibus.

ſe diductos colores habet, tanto deterius. Et tamen nihil pejus eſt, quam ſincerum id edi; ſive rufum eſt, ſive cruentum, ſive album, ſive glutinoſum, ſive pallidum, ſive ſpumans: nigrum tamen peſſimum eſt. In eodem morbo periculoſa ſunt tuſſis, deſtillatio; etiam, quod alias ſalutare habetur, ſternutamentum: periculoſiſſimumque eſt, ſi haec ſecuta ſubita dejectio eſt. Fere vero quae in pulmonis, eadem in lateris doloribus, & mitiora ſigna, & aſperiora eſſe conſuerunt. Ex jocinore ſi pus cruentum exit, mortiferum eſt. At ex ſuppurationibus eae peſſimae ſunt, quae intus tendunt, ſic ut exteriorem quoque cutem decolorent: ex iis deinde, quae in exteriorem partem prorumpunt, quae maximae [28], quaeque planiſſimae ſunt. Quod ſi, ne rupta quidem vomica, vel pure extrinſecus emiſſo, febris quievit, aut quamvis quieverit, tamen repetit; item ſi ſitis eſt, ſi cibi faſtidium, ſi venter liquidus, ſi pus eſt lividum & pallidum; ſi nihil aeger exſcreat niſi pituitam ſpumantem, periculum certum eſt. Atque ex iis quidem ſuppurationibus, quas pulmonum morbi concitarunt, fere ſenes moriuntur; ex ceteris juniores. At in tabe ſputum miſtum purulentum, febris aſſidua, quae & cibi tempora eripit, & ſiti affligit, in corpore tenui periculum ſubeſſe teſtantur [29]. Si quis etiam in eo morbo diutius traxit, ubi capilli fluunt; ubi urina quaedam araneis ſimilia ſubſidentia [30] oſtendit, atque in his odor foedus eſt [31]; maximeque ubi poſt haec orta dejectio eſt, protinus moritur: utique ſi tempus autumni eſt, quo fere, qui cetera parte anni traxerunt, reſolvuntur. Item pus exſpuiſſe in hoc morbo, deinde ex toto ſpuere deſiiſſe, mortiferum eſt. Solent etiam in adoleſcentibus [32] ex eo morbo vomicae fiſtulaeque oriri;

28. *Prorumpunt, quae maximae*] Editiones princeps Florentina, & duae vetuſtiſſimae ann. 1493. 1497. & Juntina habent *prorumpit* pro *prorumpunt:* quibuscum utraque Caeſarii facit, & Lindeniana quoque. Sed in hac in erratis locus hic corrigitur inſerta particula *tum*, ante *quae*; quam lectionem ſecutus eſt Almeloveenius. In MSS. Mediceis & in quibusdam Vaticanis poſt *prorumpunt* additur ex gloſſemate *eae peſſimae* (in Medic. I. *heae ſepiſſime.*)

29. *Teſtantur*] Ita ex Cod. Medic. primo. Al. *teſtatur.*

30. *Subſidentia*] Celſus videtur legiſſe ut habent etiam vulgati libri, ὑφισταμένας apud Hippocratem in Prognoſt. ubi alii cum Galeno legunt ἐφισταμένας; & ideo, pro *ſubſidentia*, quidam malunt, ut ſcribit Conſtantinus, *inſidentia.* Lindenius leg. *ſuperſidentia:* ſed contra veteres libros, quos ego quidem viderim.

31. *Atque in his odor foedus eſt*] Hoc Pantinus non urinae, ſed ſputo congruere exiſtimat, propter Aphoriſmum Hippocratis 11. Sect. 5. Itaque pro *in his* fortaſſe legendum *in ſputis*, ut Conſtantinus malebat, & ut edidit Lindenius. Haeſitabit tamen quicumque conſiderabit locum illum lib. 3. cap. 22. *quidquid exſcreatum eſt, ſi in ignem impoſitum, mali odoris eſt: itaque qui de morbo dubitant, hac nota utuntur.* Videtur enim Celſus pro mortis indicio tale ſputum non habere, cum id notari dicat, etiam cum adhuc de morbo dubitari poteſt: ideoque re nondum deſperata. Sed nimirum exitiale ſignum evadit, ubi alia, quae hic exponuntur, accedunt. Cum tamen *his* invenerim in omnibus MSS. non auſim verba in textu mutare.

32. *Solens etiam in adoleſcentibus &c.*] Lindenius

ri; quae non facile fanefcunt, nifi fi multa figna bonae valetudinis fubfecuta funt. Ex reliquis vero minime facile fanantur virgines, aut eae mulieres, quibus fuper tabem [33] menftrua fuppreffa funt. Cui vero fano fubitus dolor capitis ortus eft, dein fomnus oppreffit, fic ut ftertat, neque expergifcatur, intra feptimum diem pereundum eft; magis, cum alvus cita non anteceflerit, fi palpebrae [34] dormientis non coëunt, fed album [35] oculorum apparet. Quos tamen ita mors fequitur, fi id malum non eft febre difcuffum. At aqua inter cutem, fi ex acuto morbo coepit, ad fanitatem raro perducitur: utique fi contraria iis, quae fupra pofita funt, fubfequuntur. Aeque in ea quoque tuffis fpem tollit: item, fi fanguis furfum deorfumque [36] erupit, & aqua medium corpus implevit. Quibusdam etiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde definunt, deinde rurfus affurgunt. Hi tutiores quidem funt, quam qui fupra comprehenfi funt, fi attendunt [37]; fed fere fiducia fecundae valetudinis opprimuntur. Illud jure aliquis mirabitur, quomodo quaedam fimul & affligant noftra corpora, & parte aliqua tueantur. Nam, five aqua inter cutem quem implevit, five in magno abfceffu multum puris coiit, fimul id omne effudiffe, aeque mortiferum eft, ac fi quis fani corporis vulnere factus exfanguis eft. Articuli vero cui fic dolent [38], ut fuper eos ex callo quaedam tubercula innata fint, numquam liberantur: quaeque eorum vitia vel in fenectute coeperunt, vel in fenectutem ab adolefcentia pervenerunt, ut aliquando leniri poffunt, fic numquam ex toto finiuntur. Morbus quoque comitialis poft annum quintum & vicefimum ortus aegre curatur; multoque aegrius is, qui poft quadragefimum annum coepit; adeo ut in ea aetate aliquid in natura fpei, vix quidquam in medicina fit. In eodem morbo, fi fimul totum corpus afficitur, neque ante in partibus aliquis venientis mali fenfus eft, fed homo

nius leg. *Solet etiam in adolefcentibus is morbus, ex vomica, fiftulave oriri: qui &c.* fortaffe rectius: certe in fententiam Auctoris lib. 2. Praedict. Nititur Lindenii lectio conjectura Conftantini: vellem probato aliquo codice. Noftri aliter habent.

33. *Quibus fuper tabem*] Eodem modo loquitur in prima hujus capitis parte: *fuper tabem fi mulieri fuppreffa quoque menftrua fuerunt*; ut animadvertit Rondeus. Lindenius leg. *quibus fupervenit tabes, quod menftrua fuppreffa fint*, cui non veteres libros favere video, fed Conftantini conjecturam, ductam ex modo citato Praedict. libro.

34. *Cum alvus cita non anteceſſerit, fi palpebrae*] Al. *fi enim alvus cita &c.* ut legitur in Cod. Medic. I. in quo tamen apparet primo fuiffe *cum*; id poftea mutatum in *eum*. Lindenius leg. *fi, cum alvus cita non anteceſſerit, palpebrae*; quemadmodum Conftantinus corrigendum putabat. Ego ita repofui ex reliquis Mediceis Codicibus.

35. *Sed album*] Sic in Edit. Lindenii. Antea legebatur *fi album*.

36. *Deorfumque*] Lindenius, *deorfumve*.

37. *Attendunt*] Edit. Conftantini *attenditur*; at in margine *attendunt*. Ita edidit Lindenius, & ego in multis MSS. inveni. Alii legunt *attenduntur*, ut eft in Medic. I.

38. *Cui fic dolent*] Ita ex Cod. Medic. I. atque ex Edit. Lindenii. Alii leg. *qui fic dolent*.

mo ex improviso concidit, cujuscumque is aetatis est, vix sanescit: si vero aut mens laesa est, aut nervorum facta resolutio, medicinae locus non est. Dejectionibus quoque si febris accessit; si inflammatio jocinoris, aut praecordiorum, aut ventris; si immodica sitis; si longius tempus; si alvus varia; si cum dolore est, etiam mortis periculum subest: maximeque, si inter haec tormina vetera [39] esse coeperunt. Isque morbus maxime pueros absumit usque ad annum decimum: ceterae aetates facilius sustinent. Mulier quoque gravida ejusmodi casu rapi potest; atque etiamsi ipsa convaluit, partum tamen perdit. Quin etiam tormina ab atra bile orsa mortifera sunt; aut si sub his, extenuato jam corpore, subito nigra alvus profluxit. At intestinorum laevitas periculosior est, si frequens dejectio est; si venter omnibus horis & cum sono [40] & sine hoc profluit; si similiter noctu & interdiu; si quod excernitur, aut crudum est, aut nigrum, & praeter id, etiam laeve, & mali odoris; si sitis urget; si post potionem urina non redditur (quod evenit, quia tunc liquor omnis non in vesicam, sed in intestina descendit) si os exulceratur, rubet facies [41], & quasi maculis quibusdam colorum omnium distinguitur; si venter est quasi fermentatus, pinguis atque rugosus; si & cibi cupiditas non est. Inter quae cum evidens mors sit, multo evidentior est, si jam longum [42] quoque id vitium est; maxime etiam si [43] in corpore senili est. Si vero in tenuiore intestino morbus est, vomitus, singultus, nervorum distentio, delirium, mala sunt. At in morbo arquato, durum fieri jecur, perniciosissimum est. Quos lienis male habet, si tormina prehenderunt, deinde versa [44] sunt vel in aquam inter cutem, vel in intestinorum laevitatem, vix ulla medicina periculo subtrahit. Morbus intestini tenuioris nisi resolutus est [45], intra

39. *Vetera*] Vox haec vacare videtur, & ab aliquo inducta esse, qui sensum horum verborum non attigit. Mihi talis esse videtur: si cum ceteris malis tormina quoque dejectionibus accedant. Lib. 4. cap. 19. de dejectione: *uno die fluere alvum saepe pro valetudine est; atque etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat &c. Verum spatium periculosum est: interdum enim tormina ac febriculas excitat.* Huic autem dicendi formae, *tormina esse coeperunt*, similis est quae supra in hoc ipso capite habetur: *in fistula urinae minuti abscessus esse coeperunt.*

40. *Cum sono*] Olim legebatur *cum somno*; mendose, ut ostendunt Graeca verba ξὺν ψόφοισι Auctoris lib. 2. Praedict. Locum restituit Lindenius, praeeuntibus conjectura sua Pantino & Constantino.

41. *Rubet facies*] Vulgo *si rubet facies*. Sed particula *si* non est in MSS. Mediceis, nisi alia manu in I. & IV.

42. *Longum*] Caesar. & Linden. *in longinquum.*

43. *Maxime etiam si*] Ego & Lindenius priscas Editiones secuti sumus. Al. leg. *maximeque si etiam*, ut est in MSS. Mediceis, praeterquam in primo, qui habet: *id maxime etiam si.*

44. *Versa*] Ita in Editione Aldina, & in Codicibus Manuscriptis, exceptis Medic. I. & Vatic. qui habent, ut alii leg. *inversa*. Lindenius leg. *conversa*, ut malebat Constantinus.

45. *Nisi resolutus est*] Hippocratis sententiam Aphor. 44. sect. 6. integram habebis, ut monet Foesius, si haec cum iis conjunges, quae Celsus scribit in priore parte hujus capitis: *ex difficultate urinae morbum tenuioris intestini ortum, si urinam*

tra ſeptimum diem occidit. Mulier ex partu, ſi cum febre vehementibus etiam & aſſiduis capitis doloribus premitur, in periculo mortis eſt. Si dolor atque inflammatio eſt in iis partibus, quibus viscera continentur, frequenter ſpirare, ſignum malum eſt. Si ſine cauſa longus dolor capitis eſt, & in cervices ac ſcapulas transit, rurſusque in caput revertitur, aut a capite ad cervices ſcapulasque pervenit, perniciofus eſt: niſi vomicam aliquam excitavit, ſic ut pus extuſſiretur [46]; aut niſi ſanguis ex aliqua parte prorupit; aut niſi in capite multa porrigo [47], totove corpore puſtulae ortae ſunt. Aeque magnum malum eſt, ubi torpor atque prurigo pervagantur, modo per totum caput [48], modo in parte; aut ſenſus alicujus ibi quaſi frigoris eſt; eaque ad ſummam quoque linguam perveniunt. Et cum in iisdem abſceſſibus [49] auxilium ſit, eo tamen difficilior ſanitas eſt, quo minus ſaepe ſub his malis illi ſubſequuntur. In coxae vero doloribus, ſi vehemens torpor eſt, frigeſcitque crus & coxa; alvus [50] niſi coacta non reddit, idque quod excernitur, mucoſum eſt; jamque aetas ejus hominis quadrageſimum annum [51] exceſſit; is morbus erit longiſſimus, minimumque [52] annuus; neque finiri poterit, niſi aut vere, aut autumno. Difficilis aeque curatio eſt, in eadem aetate, ubi humerorum dolor vel ad manus pervenit, vel ad ſcapulas tendit, torporemque & dolorem creat, neque bilis vomitu levatur [53]. Quacumque vero parte corporis membrum aliquod reſolutum eſt, ſi neque movetur, & emacreſcit, in priſtinum habitum non revertitur; eoque minus, quo vetuſtius id vitium eſt, & quo magis in corpore ſenili eſt. Omnique reſolutioni nervorum ad medicinam non idonea tempora ſunt hiems & autumnus: aliquid ſperari poteſt vere & aeſtate. Isque morbus mediocris vix ſanatur, vehemens ſanari non poteſt. Omnis etiam dolor minus medicinae patet [54], qui ſurſum proce-

nam per calorem movet, levat; ſcilicet febris. Lindenius multa hic inferſit, pleraque ex conjectura Conſtantini: *ex urinae difficultate, niſi febre reſolutus eſt.*

46. *Sic ut pus extuſſiretur*] Lindenius leg. *ſic ut pus extuſſiatur*; ſupra autem *excitat*; infra *prorumpit.*

47. *Porrigo*] Sic legendum cum Lindenio ex Auctore lib. 2. Praedict. & ex fide Cod. Medic. I. Alii leg. *prurigo*; quod ortum videtur ex mendo in quibusdam MSS. inſidente, ut in Medic. III. qui habet *prorigo.*

48. *Modo per totum caput*] Totum hoc deeſt in Cod. Medic. I.

49. *In iisdem abſceſſibus*] Quibus & in longo dolore capitis. Sic recte explicat Conſtantinus. Aliter Lindenius, qui leg. *in iisdem ex abſceſſibus.*

50. *Alvus*] Al. Aldinam Edit. ſecuti, *alvusque.*

51. *Quadrageſimum annum*] Cod. Medic. I. *quadraginta annos.*

52. *Minimumque*] Sic in Edit. Lindenii, & in margine Conſtantinianae, tum hic, tum lib. 3. cap. 4. *minimum pars dimidia.* Alii leg. *minimeque*, & *minime*; ut in MSS. quoque Mediceis inveni.

53. *Levatur*] Scilicet dolor. Lindenius *levata eſt*; quod quidem in MSS. fere omnibus habetur; ſed minus probandum eſt. In Medic. I. & Vatic. VI. *levatur.*

54. *Patet*] Lindenius, *paret*; & ita in quo-

cedit. Mulieri gravidae ſi ſubito mammae emacuerunt, abortus periculum eſt. Quae neque peperit, neque gravida eſt, ſi lac habet, a menſtruis defecta eſt. Quartana autumnalis [55] fere longa eſt; maximeque, quae coepit hieme appropinquante. Si ſanguis profluxit, deinde ſecuta eſt dementia cum diſtentione nervorum, periculum mortis eſt: itemque, ſi medicamentis purgatum, & adhuc inanem, nervorum diſtentio oppreſſit; aut ſi in magno dolore, extremae partes frigent. Neque is ad vitam redit, qui ex ſuſpendio, ſpumante ore, detractus eſt. Alvus nigra, ſanguini atro ſimilis, repentina, ſive cum febre, ſive etiam ſine hac eſt [56], pernicioſa eſt.

IX. Cognitis indiciis, quae nos vel ſpe conſolentur, vel metu terreant, ad curationes morborum transeundum eſt. Ex quis quaedam communes ſunt, quaedam propriae: communes, quae pluribus morbis opitulantur; propriae, quae ſingulis. Ante de communibus dicam: ex quibus tamen quaedam non aegros ſolum, ſed ſanos quoque ſuſtinent; quaedam in adverſa tantum valetudine adhibentur. Omne vero auxilium corporis, aut demit aliquam materiam, aut adjicit, aut evocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, ſimulque aut durat, aut mollit. Quaedam non uno modo tantum, ſed etiam duobus inter ſe non contrariis adjuvant. Demitur materia, ſanguinis detractione, cucurbitula, dejectione, vomitu, frictione, geſtatione, omnique exercitatione corporis, abſtinentia, ſudore. De quibus protinus dicam.

X. Sanguinem, inciſa vena, mitti novum non eſt: ſed nullum pene morbum eſſe, in quo non mittatur, novum eſt. Item, mitti junioribus, & foeminis uterum non gerentibus, vetus eſt: in pueris vero idem experiri, & in ſenioribus, & in gravidis quoque mulieribus, vetus non eſt: ſiquidem antiqui, primam ultimamque aetatem ſuſtinere non poſſe hoc auxilii genus judicabant; perſuaſerantque ſibi, mulierem gravidam, quae ita curata eſſet, abortum eſſe facturam. Poſtea vero uſus oſtendit, nihil in his [57] eſſe perpetuum, aliasque potius obſervatio-

dam Codice invenit Conſtantinus. Ego in Mediceis inveni *patet*; ut alii omnes legunt. Etiam lib. 7. cap. 7. ſect. 15. *Lata etiam capita vix medicinae patent:* Conſtantinus in margine habet *parent*, ſed ſine Codicis teſtimonio. Ubi notanda eſt Lindenii inconſtantia: nam veterem lectionem retinet. Ceterum *patere medicinae* dictum eſt, ut *patere morbis* lib. 2. cap. 1.

55. *Quartana autumnalis*] Communiter legitur: *Quartana aeſtiva brevis, autumnalis &c.* Sed Lindenius tollit illud membrum, *Aeſtiva quartana fere brevis eſt*, in priore hujus capitis parte: ne idem hic fruſtra repetatur. Ego duo verba *aeſtiva brevis* hinc ſuſtuli ex fide Codicis Medic. I. membrum vero a Lindenio ejectum, ex eodem Codice & Mediceis ceteris retineo; ut inter notas, quae bonam in morbis ſpem oſtendunt, ea quoque locum obtineat.

56. *Sine hac eſt*] Quidam cum Egnatio omittunt *eſt*.

57. *In his*] Al. *ex his*. Ego ſic repoſui ex Cod. Medic. I.

tiones adhibendas esse, ad quas dirigi curantis consilium debeat. Interest enim, non quae aetas sit, neque quid in corpore intus geratur, sed quae vires sint. Ergo si juvenis imbecillus est, aut si mulier, quae gravida non est, parum valet, male sanguis mittitur [58]: emoritur enim vis, si qua supererat, hoc modo erepta [59]. At firmus puer, & robustus senex, & gravida mulier valens, tuto curatur [60]. Maxime tamen in his medicus imperitus falli potest: quia fere minus roboris illis aetatibus subest; mulierique praegnanti post curationem quoque viribus opus est, non tantum ad se, sed etiam ad partum sustinendum. Non quidquid autem [61] intentionem animi & prudentiam exigit, protinus ejiciendum est; cum praecipua in hoc ars sit, quae non annos numeret, neque conceptionem solam videat, sed vires aestimet, & ex eo colligat, possit necne superesse, quod vel puerum, vel senem, vel in una muliere duo corpora simul sustineat. Interest etiam inter valens corpus, & obesum; inter tenue, & infirmum: tenuioribus magis sanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem ejusmodi sustinent; celeriusque ea, si nimium est pinguis, aliquis [62] affligitur. Ideoque vis corporis melius ex venis, quam ex ipsa specie aestimatur. Neque solum [63] haec consideranda sunt, sed etiam morbi genus quod sit: utrum superans, an deficiens materia laeserit; corruptum corpus sit, an integrum. Nam si materia vel deest, vel integra est, istud alienum est: at si vel copia sui male habet, vel corrupta est, nullo modo melius succurritur. Ergo vehemens febris, ubi rubet corpus, plenaeque venae tument, sanguinis detractionem requirit: item viscerum morbi, nervorumque resolutio, & rigor, & distentio: quidquid denique fauces difficultate spiritus strangulat: quidquid subito supprimit vocem; quisquis intolerabilis dolor est; & quacumque de causa ruptum aliquid intus atque collisum est: item malus corporis habitus, omnesque acuti morbi, qui modo, ut supra dixi, non infirmitate, sed onere no-

58. *Mittitur*] *Emittitur* omnes legunt praeter Lindenium.

59. *Si qua supererat, hoc modo erepta*] Ita in Cod. Med. I. Pro *si qua*, Lindenius habet *si quae*. Al. *si quae supererat hoc modo erepta est*. Al. *si quae his supererat & hoc modo erepta est*.

60. *Curatur*] In libris impressis *curantur*. In Edit Lindenii *sic curantur*. Ego secutus sum Codices MSS. In Mediceo I. *curantur* est a Palavicino.

61. *Non quidquid autem &c.*] Sic restitui locum hunc ex Cod Medic. I. Alii leg. *Non quicquid autem* (quidam cum Caesario *aut*) *intentionem animi aut prudentiam exigit, protinus faciendum est*: Lindenius: *Non, quicquid aut intentionem animi, aut prudentiam exigit, protinus ejiciendum est*.

62. *Si nimium est pinguis, aliquis*] Al. omittunt *aliquis*; Egnatius habet *quis*; Lindenius leg. *qui nimium est pinguis, affligitur*.

63. *Neque solum*] Ita in Cod. Med. I. & in Editione Lindenii; & recte quidem. Al. *Neque enim solum*.

nocent. Fieri tamen poteſt, ut morbus quidem id deſideret, corpus autem vix pati poſſe videatur: ſed ſi nullum tamen appareat aliud auxilium, periturusque ſit qui laborat, niſi temeraria quoque via fuerit adjutus; in hoc ſtatu boni medici eſt oſtendere, quam nulla ſpes ſit [64] ſine ſanguinis detractione, faterique, quantus in hac ipſa [65] metus ſit: & tum demum, ſi exigetur, ſanguinem mittere. De quo dubitare in ejusmodi re non oportet: ſatius eſt enim anceps auxilium experiri, quam nullum. Idque maxime fieri debet, ubi nervi reſoluti ſunt; ubi ſubito aliquis obmutuit; ubi angina ſtrangulatur; ubi prioris febris acceſſio pene confecit, paremque ſubſequi veriſimile eſt, neque eam [66] videntur ſuſtinere aegri vires poſſe. Cum ſit autem minime crudo ſanguis mittendus, tamen ne id quidem perpetuum eſt: neque enim ſemper concoctionem res exſpectat. Ergo ſi ex ſuperiore parte aliquis decidit, ſi contuſus eſt, ſi ex aliquo ſubito caſu ſanguinem vomit; quamvis paulo ante ſumpſit cibum; tamen protinus ei demenda materia eſt, ne, ſi ſubſederit, corpus affligat. Idemque etiam in aliis caſibus repentinis, qui ſtrangulabunt, dictum erit. At ſi morbi ratio patiatur, tum demum nulla cruditatis ſuſpicione remanente id fiet. Ideoque ei rei videtur aptiſſimus adverſae valetudinis dies ſecundus, aut tertius. Sed ut aliquando etiam primo die ſanguinem mittere neceſſe eſt, ſic numquam utile poſt diem quartum eſt, cum jam ſpatio ipſo materia & exhauſta eſt, & corpus corrupit [67]: ut detractio imbecillum id facere poſſit, non poſſit integrum. Quod ſi vehemens febris urget, in ipſo impetu ejus ſanguinem mittere, hominem jugulare eſt. Exſpectanda ergo remiſſio eſt [68]; ſi non decreſcit, ſed creſcere deſiit, neque ſperatur remiſſio, tum quoque, quamvis pejor, ſola tamen occaſio non omittenda eſt. Fere etiam iſta medicina, ubi neceſſaria eſt, in biduum dividenda eſt: ſatius eſt enim, primum [69] levare aegrum, deinde perpurgare, quam ſimul omni vi effuſa fortaſſe praecipitare. Quod ſi in pure quoque aquaque [70], quae inter cutem eſt, ita reſpondet [71], quanto

64. *Nulla ſpes ſit*] Vulgo verbum *ſit* transponitur poſt vocem *detractione*; non item in Cod. Medic I.

65. *In hac ipſa*] Vulgo additur *re*; quam ego vocem ſuſtuli ex fide Codicis modo allati.

66. *Eam*] Legitur *eamdem* in omnibus libris, praeterquam in Edit. Lindenii & in MSS. Medic. I. & Vatic. VI.

67. *Et exhauſta eſt, & corpus corrupit*] In Editione Lindenii & in margine Conſtantinianae: *vel exhauſta eſt, vel corpus corrupit.* Al. omnes leg. *& exhauſta eſt & corpus corrumpit*; ut Codices MSS. habent.

68. *Exſpectanda ergo remiſſio eſt*] Locus hic ita legitur in Edit Lindenii: *expectanda ergo intermiſſio eſt: ſi non decedit, cum creſcere deſiit: ſi neque remiſſio ſperatur, tunc quoque &c.* reclamantibus MSS & Mediceis & Vaticanis, & ratione ipſa, ut Morgagnus oſtendit.

69. *Primum*] Ante Caeſarium legebatur *in primum*, ut & in Codicibus Mediceis legitur; ſed in vetuſtiori *in primo*.

70. *In pure quoque, aquaque*] Haec verba reſpiciunt locum illum cap. 8. *ſive aqua inter cutem* quam

to magis necesse est in sanguine respondeat? Mitti vero is debet, si totius corporis causa fit, ex brachio; si partis alicujus, ex ea ipsa parte, aut certe quam proxima: quia non ubique mitti potest, sed in temporibus, in brachiis, juxta talos. Neque ignoro, quosdam dicere, quam longissime sanguinem inde, ubi laedit, esse mittendum: sic enim averti materiae cursum; at illo modo in id ipsum, quod gravat [72], evocari. Sed id falsum est [73]: proximum enim locum primo exhaurit; ex ulterioribus autem eatenus sanguis sequitur, quatenus emittitur; ubi is suppressus est, quia non trahitur, ne venit quidem. Videtur tamen usus ipse docuisse, si caput fractum est, ex brachio potius sanguinem esse mittendum; si quod in humero vitium est, ex altero brachio: credo, quia si quid parum cesserit, opportuniores eae partes injuriae sunt, quae jam male habent [74]. Avertitur quoque interdum sanguis, ubi alia parte prorumpens, alia emittitur: desinit enim fluere qua nolumus [75], inde objectis quae prohibeant, alio dato itinere. Mittere autem sanguinem cum sit expeditissimum, usum habenti; tamen ignaro difficillimum est. Juncta enim est vena arteriis, his nervi: ita, si nervum scalpellus attingit, sequitur [76] nervorum distentio, eaque hominem crudeliter consumit. At arteria incisa neque coit, neque sanescit; interdum etiam, ut sanguis vehementer erumpat, efficit. Ipsius quoque venae, si forte praecisa est, capita comprimuntur, neque sanguinem emittunt. At si timide scalpellus demittitur, summam cutem lacerat, neque venam incidit. Nonnumquam etiam ea latet, neque facile reperitur. Ita multae res id difficile inscio faciunt, quod perito facillimum est. Incidenda ad medium vena est: ex qua cum sanguis erumpit, colorem ejus habitumque oportet attendere. Nam si is crassus & niger est, vitiosus est; ideoque utiliter effunditur: si rubet & pellu-

quem implevit, sive in magno abscessu multum puris coiit, simul id omne effudisse, aeque mortiferum est, ac si quis sani corporis vulnere factus exsanguis est. Locum ego restitui ex Codice Medic. I. in quo est: *in pure quoq. aqua queq. inter &c.* Communiter legebatur: *in cura quoque aquae.* Itaque Rhodius aliique advertendum censebant locum hunc, ubi Celsus *curam*, si Diis placet, adhibuisset pro *curatione*.

71. *Ita respondet*] Al. *ista respondet.*

72. *Quod gravat*] Ita omnes libri antiqui. Lindenius leg. *quod gravatur.*

73. *Id falsum est*] Al. *id ipsum falsum est.* Ego sic restitui ex MSS. Mediceis & ex Edit. I.

74. *Quae jam male habent*] Sensus est: magis injuriam sentiunt eae partes, *quae jam male habent.* Sic enim lego ex Codice Mediceo I. & Edd. vetustioribus. Alii, vi vocis *opportuniores* non intellecta, leg. *quam quae jam male habent.* In MSS. quibusdam habetur: *quamquam jam male habent.*

75. *Nolumus*] Ita ex Medic. I. & aliquo alio MS. Codice; ut legit Lindenius quoque. Al. *volumus.*

76. *Attingit, sequitur*] Ex Cod. Medic. I. Alii vulgo leg. *attigit;* & pro *sequitur*, Lindenius, *sequetur.*

pellucet, integer eſt; eaque miſſio ſanguinis adeo non prodeſt, ut etiam noceat; protinusque is ſupprimendus eſt. Sed id evenire non poteſt ſub eo medico, qui ſcit ex quali corpore ſanguis mittendus ſit. Illud magis fieri ſolet, ut aeque niger aſſidue primo die 77 profluat: quod quamvis ita eſt, tamen ſi jam ſatis fluxit, ſupprimendus eſt; ſemperque ante finis faciendus eſt, quam anima deficiat. Deligandumque brachium ſuperimpoſito expreſſo ex aqua frigida penicillo: & poſtero die adverſo medio digito 78 vena ferienda 79, ut recens coitus ejus reſolvatur, iterumque ſanguinem fundat. Sive autem primo, ſive ſecundo die ſanguis, qui craſſus & niger initio fluxerat, & rubere, & pellucere coepit, ſatis materiae detractum eſt, atque quod ſupereſt, ſincerum eſt: ideoque protinus brachium deligandum, habendumque ita eſt, donec valens cicatricula ſit; quae celerrime in vena confirmatur.

XI. Cucurbitularum vero duo genera ſunt; aeneum, & corneum. Aenea, altera parte patet, altera, clauſa eſt: cornea, altera parte aeque patens, altera, foramen habet exiguum. In aeneam linamentum ardens conjicitur, ac ſic 80 os ejus corpori aptatur, imprimiturque, donec inhaereat. Cornea per ſe corpori imponitur; deinde, ubi ea parte, qua exiguum foramen eſt, ore ſpiritus adductus eſt, ſuperque cera cavum id clauſum eſt, aeque inhaereſcit. Vtraque non ex his tantum materiae generibus, ſed etiam ex quolibet alio recte fit. Ac ſi cetera defecerunt, caliculus quoque aut pultarius 81, oris compreſſioris, ei rei commode aptatur. Vbi inhaeſit, ſi conciſa ante ſcalpello cutis eſt, ſanguinem extrahit; ſi integra eſt, ſpiritum. Ergo ubi materia, quae intus eſt, laedit, illo modo; ubi inflatio, hoc imponi ſolet. Vſus autem cucurbitulae praecipuus eſt, ubi non in toto corpore, ſed in parte aliqua vitium eſt, quam exhauriri ad confirmandam valetudinem ſatis eſt. Idque ipſum teſtimonium eſt, etiam ſcalpello ſanguinem, ubi membro ſuccurritur, ab ea potiſſimum parte, quae jam laeſa eſt, eſſe mittendum, quod nemo cucurbitulam diverſae parti imponit, niſi cum profuſionem ſanguinis eo avertit; ſed ei ipſi, quae dolet, quaeque liberanda eſt. Opus etiam eſſe 82 cucurbitula poteſt in morbis

77. *Primo die*] Ante Lindenium legebatur *ac primo:* ſed perperam.

78. *Adverſo medio digito*] In Editionibus Aldi & Ruellii haec verba adduntur: *non autem ſcapello;* quae explicatio Celſi non eſt. Pro *adverſo*, quidam cum Editione Aldina, & plerisque MSS. ipſoque Medic. I. habent *averſo*.

79. *Ferienda*] Lindenius, *fricanda*.

80. *Ac ſic*] Almeloveeniana Editio & aliqui MSS. Codices mendoſe habent *ac ſi*.

81. *Aut pultarius*] Putat Scaliger vocem *pultarius* adjectam fuiſſe ſubſtantivae voci *caliculus*, ideoque particulam *aut* tolli oportere. Ego, invitis MSS., nihil mutare auſim.

82. *Opus etiam eſſe*] Caeſarius & Lindenius omittunt particulam *etiam*.

morbis longis, quamvis & iis jam [83] ſpatium aliquod acceſſit; ſive corrupta materia, ſive ſpiritu male habente: in acutis quoque quibusdam, ſi & levari corpus debet, & ex vena ſanguinem mitti vires non patiuntur. Idque auxilium ut minus vehemens, ita magis tutum; neque umquam periculoſum eſt, etiamſi in medio febris impetu, etiamſi in cruditate adhibetur. Ideoque ubi ſanguinem mitti opus eſt, ſi inciſa vena praeceps periculum eſt, aut ſi in parte corporis etiam vitium eſt [84], huc potius confugiendum eſt: cum eo tamen, ut ſciamus, hic ut nullum periculum, ita levius praeſidium eſſe; nec poſſe vehementi malo, niſi aeque vehemens auxilium ſuccurrere.

XII. 1. Dejectionem autem antiqui variis medicamentis, crebraque alvi ductione in omnibus pene [85] morbis moliebantur: dabantque aut nigrum veratrum, aut filiculam, aut ſquamam aeris, quam λεπίδα χαλκȣ̃ Graeci vocant; aut lactucae marinae lac, cujus gutta pani adjecta abunde purgat; aut lac vel aſininum, vel bubulum, vel caprinum, eique ſalis paulum adjiciebant, decoquebantque id, & ſublatis iis, quae coierant, quod quaſi ſerum ſupererat, bibere cogebant. Sed medicamenta ſtomachum fere laedunt [86]: alvus ſi vehementius fluit, aut ſaepius ducitur, hominem infirmat. Ergo numquam in adverſa valetudine me-

83. *Quamvis & iis jam* &c.] Ita in Editione Caeſarii, quam poſtea omnes fere ſecuti ſunt. Editiones antiquiores & Codices multi MSS. ita habent: *quamvis etiam* &c. Cod. Medic. I. & Ruell. Edit. *quamvis jam & his* (Ruell. *iis*). Fortaſſe legendum, *quamvis jam iis*, ſublata particula *&*.

84. *Aut ſi in parte corporis etiam vitium eſt*] Ita in antiquis libris: & quidem recte. Nam haec ad illa referuntur, quae paulo ſupra habentur: *ubi non in toto corpore, ſed in parte aliqua vitium eſt.* Lindenius leg. *aut ſi in nobili parte corporis*, ut eſt in margine Edit. Conſtantinianae: deinde vero, *vitium eſt, etiam huc* &c.

85. *Pene*] Libri omnes editi habent *fere.* Ego *pene* repoſui ex MSS.

86. *Sed medicamenta ſtomachum fere laedunt*] Vulgo omnes addunt; *ideoque omnibus catharticis aloe miſcenda eſt*: quae verba ego Celſi eſſe non arbitror. Nam primum id concludunt, quod ex praemiſſis non oritur: nihil enim de aloe dictum fuit, unde inferri poſſit, ſtomachum a medicamentis, quibus ea mixta fuerit, laeſum non iri. Deinde ſententiam turbant, quae hujusmodi eſſe videtur: medicamenta ſtomachum laedunt, alvumque vehementius purgando hominem infirmant: ergo ad ea veniendum non eſt, niſi &c. Monitum quoque ipſum ab ea medendi ratione abhorret, quam Celſus ſecutus videtur. Is enim non ſolum nigro veratro, ſed ne ſcammoniae quidem, quam omnium eorum, quae alvum purgant, ſtomacho inimiciſſimam eſſe antiqui medici exiſtimarunt, aloen adjecit; ut ex 18. & 20. & 23. ſequentis libri capite colligitur. Huc accedit, quod *catharticum* Graeca vox eſt: Celſus autem Graecas voces, niſi ubi id neceſſitas poſcit, quae certe hic nulla eſt, fere non adhibet. Itaque *philoſophiam* ipſam, quo verbo conſuetudo, ut ait Cicero, pro Latino jam utebatur, *ſtudium ſapientiae* vocavit, ut in Praefat. lib. 1. videre licet. Qui *alvum*, aut *ventrem purgare*, *liquare*, *ſolvere*, *movere*, pluribus locis, alicubi, *purgationem* habet eadem ſignificatione, poterat hoc loco dicere, *alvum purgantia*, aut, *quae alvum purgant.* Cur enim malit *cathartica?* quam vocem neque ipſe alibi, nec ullus fortaſſe Latinus Scriptor uſurpavit ante Tertullianum in lib. de Pallio. Haec fere momenta me impellebant, ut membrum iſtud adulterinum eſſe ſuſpicarer, formatumque ex Dioſcoride lib. 3. cap. 25. ubi ait: *aliis catharticis admiſta* (aloe) *praeſtat, ut minus ſtomachum infeſtent*, aut ex Avicenna.

medicamentum ejus rei causa recte datur, nisi ubi is morbus sine febre est; ut cum veratrum nigrum aut atra bile vexatis, aut cum tristitia insanientibus, aut iis, quorum nervi parte aliqua resoluti sunt, datur. At ubi febres sunt, satius est ejus rei causa cibos potionesque assumere, qui simul & alant, & ventrem molliant. Suntque valetudinis genera, quibus ex lacte purgatio convenit.

2. Plerumque vero alvus potius ducenda est [87]; quod ab Asclepiade quoque sic temperatum [88], ut tamen servatum sit, video plerumque saeculo nostro praeteriri. Est autem ea moderatio, quam is secutus videtur, aptissima: ut neque saepe ea medicina [89] tentetur, & tamen semel, vel summum bis, non omittatur, si caput grave est; si oculi caligant; si morbus majoris intestini est, quod Graeci κόλον nominant; si in imo ventre, aut in coxa dolores sunt; si in stomachum quaedam biliosa concurrunt, vel etiam pituita eo se, humorve aliquis aquae similis confert; si spiritus difficilius redditur; si nihil per se venter excernit; utique, si juxta quoque stercus est, & intus remanet; aut si stercoris odorem nihil dejiciens aeger ex spiritu suo sentit; aut si corruptum est, quod excernitur; aut si prima inedia febrem non sustulit; aut si sanguinem mitti, cum opus sit, vires non patiuntur, tempusve ejus rei praeteriit; aut si multum ante morbum aliquis potavit; aut si is, qui saepe vel sponte, vel casu purgatus est, subito habet alvum suppressam. Servanda vero illa sunt: ne ante diem tertium ducatur; ne ulla cruditate substante; ne in corpore infirmo, diuque in adversa valetudine [90] exhausto; neve in eo, cui satis alvus quotidie reddit, quive eam liquidam habet; neve in ipso accessionis impetu, quia, quod tum

cenna lib. 2. tract. 2. cap. 66. ubi haec habet inter caetera: *aloe cum ponitur in medicinis solutivis, expellit nocumentum earum a stomacho.* Quam ego suspicionem cum Viro doctissimo Angelo Mariae Bandinio Laurentianae Bibliothecae Praefecto aperuissem, Codice ullo nondum inspecto, mox comperimus in vetustiore ea verba deesse. Itaque illa ex ipsius fide tollenda esse judicavi.

87. *Alvus potius ducenda est*] Quam medicamentis solvenda. Illa enim stomachum fere laedunt; quemadmodum supra dixit. Pro *potius*, Caesarius & alii eum secuti leg. *potionibus*; Lindenius *lotionibus*. Sed neutra mutatio admittenda est. Nam, ut Morgagnus animadvertit, praeterquam quod nulla veterum librorum auctoritate nituntur, altera sententiae officit, altera omnino non est necessaria. Quippe Celsus alvi ductionem a purgatione, quae fit per medicamenta, non solum distinguit, sed etiam opponit; & haec verba: *alvus ducenda est*, si *lotionibus* addatur, tantumdem significant.

88. *Temperatum*] Quidam leg. *vituperatum*: atque ita est in omnibus Codicibus Mediceis, praeterquam in primo.

89. *Ea medicina*] Lindenius omittit *ea*. Omnes tamen Codices habent vocem hanc: atque in Mediceo I. quidem legitur, *ea medicina*; in aliis vero, *medicina ea*.

90. *In adversa valetudine*] Egnatius tollit praepositionem *in*. Fortasse recte.

91. *Abstineri*] Ita in MSS. Codicibus; nisi quod in Mediceo primo *i* mutatum fuit in *e*, ut legatur *abstinere*; quo modo Lindenius & alii quidam ediderunt.

tum infuſum eſt, alvo continetur, regeſtumque in caput, multo gravius periculum efficit. Pridie vero abſtineri [91] debet aeger, ut aptus tali curationi ſit: eodem die ante aliquot horas aquam calidam bibere, ut ſuperiores ejus partes madeſcant. Tum immittenda in alvum [92] eſt, ſi levi medicina contenti ſumus, pura aqua; ſi paulo valentiori, mulſa; ſi leni, ea in qua [93] foenum Graecum, vel ptiſana, vel malva decocta ſit; ſi reprimendi cauſa, ex verbenis. Acris autem eſt marina aqua, vel alia ſale adjecto: atque decocta commodior eſt. Acrior fit, adjecto vel oleo, vel nitro, vel melle: quoque acrior eſt [94], eo plus extrahit, ſed minus facile ſuſtinetur. Idque quod infunditur, neque frigidum eſſe oportet, neque calidum; ne alterutro modo laedat. Cum infuſum eſt, quantum fieri poteſt, continere ſe in lectulo debet aeger, nec primae cupiditati dejectionis protinus cedere: ubi neceſſe eſt, tum demum deſidere. Fereque eo modo dempta materia, ſuperioribus partibus levatis, morbum ipſum mollit. Cum vero, quoties res coëgit, deſidendo aliquis ſe exhauſit, pauliſper debet conquieſcere; &, ne vires deficiant, utique eo die cibum aſſumere: qui plenior, an exiguus ſit dandus [95], ex ratione ejus acceſſionis, quae exſpectabitur, aut in metu non erit, aeſtimari oportebit.

XIII. At vomitus, ut in ſecunda quoque valetudine ſaepe neceſſarius bilioſis eſt, ſic etiam in iis morbis, quos bilis concitavit. Ergo omnibus, qui cholera laborant; omnibus etiam cum quadam hilaritate inſanientibus; & comitiali quoque morbo oppreſſis neceſſarius eſt. Sed ſi acutus morbus eſt, ſicut in cholera; ſi febris eſt, ut inter horrores [96], aſperioribus medicamentis opus non eſt; ſicut in dejectionibus quoque ſupra dictum eſt: ſatisque eſt, ea vomitus cauſa ſumi, quae ſanis quoque ſumenda eſſe propoſui. At ubi longi valenteſque morbi ſine febre ſunt, ut comitialis aut inſania [97], veratro quoque albo utendum eſt.

Id

92. *Immittenda in alvum* &c.] Alii leg. *injicienda alvus*; alii ex Caeſario, *dejicienda alvus*: ſed perperam. Ego ſecutus ſum Codicem Mediceum I. Editioneſque Aldinam & Lindenianam. Ex hoc autem loco intelligitur, quid ſit alvum ducere.

93. *Si leni, ea in qua* &c.] Lindenius leg. *ſi leni, aqua, in qua* &c. alii omnes, *ſi leni, ex aqua in qua* &c. Ego ita repoſui ex Cod. Medic. I. Pro *leni*, aliqui Codices habent *levi*; nullus, quem ego viderim, *leniendi cauſa*, quemadmodum in Forolivienſi Morgagnus ſupra vocem *leni* ſcriptum invenit.

94. *Vel melle: quoque acrior eſt* &c.] Hunc quoque locum ego reſtitui ex Codice Mediceo I. Nam antea ita legebatur: *vel melle quoque. Si acrior eſt* &c. Infra, pro *Idque quod*, Lindenius habet *Id quod*: & poſtea Cod. Medic. I. *lecticulo* pro *lectulo*.

95. *An exiguus ſit dandus*] Vox *dandus* deeſt in Codice Mediceo I.

96. *Ut inter horrores*] Lindenius tollit particulam *ut*, &, pro *horrores*, legit, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae, *rigores*. Ego ſecutus ſum Editiones antiquas & Codices MSS. quamvis ſuſpicer, tria haec verba Celſi non eſſe.

97. *Aut inſania*] In Codice Mediceo I. legitur, *ut inſania*.

Id neque hieme, neque aestate recte datur; optime vere; tolerabiliter autumno. Quisquis daturus erit, id agere ante debet, ut accepturi corpus humidius sit. Illud scire oportet, omne ejusmodi medicamentum, quod potui datur, non semper aegris prodesse, semper sanis nocere.

XIV. De frictione vero [98] adeo multa Asclepiades, tamquam inventor ejus, posuit in eo volumine, quod communium auxiliorum inscripsit, ut, cum trium [99] tantum faceret mentionem, hujus & aquae [1] & gestationis, tamen maximam partem in hac [2] consumpserit. Oportet autem neque recentiores viros in iis fraudare, quae vel repererunt, vel recte secuti sunt; & tamen ea, quae apud antiquiores aliquos posita sunt, auctoribus suis reddere. Neque dubitari potest, quin latius quidem, & dilucidius, ubi & quomodo frictione utendum esset, Asclepiades praeceperit; nihil tamen repererit [3], quod non a vetustissimo auctore Hippocrate paucis verbis comprehensum sit: qui dixit, frictione, si vehemens sit, durari corpus; si lenis, molliri; si multa, minui; si modica, impleri. Sequitur ergo, ut tum utendum sit, cum aut adstringendum corpus sit, quod hebes [4] est; aut molliendum, quod induruit; aut digerendum in eo, quod copia nocet [5]; aut alendum id, quod tenue & infirmum est. Quas tamen species si quis curiosius aestimet (quod jam ad medicum non pertinet) facile intelliget, omnes ex una causa pendere, quae demit. Nam & adstringitur aliquid, eo dempto, quod interpositum, ut id laxaretur, effecerat; & mollitur, eo detracto, quod duritiem creabat; & impletur, non ipsa frictione, sed eo cibo,

98. *De frictione vero*] Vulgo additur *& gestatione*; sed temere, ut Morgagnus docet, & Codex Medic. I. qui duo illa verba non habet.

99. *Ut, cum trium*] Ita ex Edit. Lindenii. Alii non habent *ut*, sed supra addunt *quod* ante verba illa, *in eo volumine*. In Codice Medic. I. non est neque *quod*, neque *ut*.

1. *Hujus & aquae*] Pro *aquae* alii legunt *equi*; quam vocem in sex inveni Mediceis Codd. & in Vaticanis III. V. VII. Sed ex *aquae* corrupta est vox illa; ut recte monet Morgagnus. Ego lego *aquae* ex Codicibus Mediceo I. Vaticanis II. V. VI. & ex Editione Aldina; quam lectionem videtur is quoque, quem modo nominavi, Praestantissimus Vir ex suo Codice magis probare. Lindenius habet *vini*: sic enim Constantinus legendum putat ex Plinio lib. 26. H. N. cap. 3. Sed ex Plinii verbis prorsus contrarium colligitur. Nam vini abstinentiam inter quinque res communium auxiliorum Asclepiadem professum scribit. In voce *hujus* quoque ab aliquibus variatur. Aldina Edit. habet *vinis. s.* hoc est *vini scilicet*; quo modo Morgagnus invenit in suo Codice. In tribus Vaticanis est *viri scilicet*. In Mediceo I. erat, quantum ex litura cognosci potest, *hujus*, littera *s* posita supra extremam vocis *huju*. Postea ex *huju* factum est *viri*, additumque *cilicet* litterae *s*, ut fit *scilicet*. Sed nisi legatur *hujus*, ut reliqui Codices habent, quomodo sententia constabit? Ex tribus enim auxiliis, frictio praecipuum est.

2. *In hac*] Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *in hoc*.

3. *Repererit*] Lindenius, *reperit*.

4. *Hebes*] Laxum. Ego sic reposui ex Codice modo allato, atque hac voce alibi Celsus utitur eadem significatione, ut postea apparebit. Communiter legebatur *fluens*.

5. *Quod copia nocet*] Materia, quae copia sui laedit. Lindenius pro *quod* legit *cui*, minus recte.

cibo, qui postea usque ad cutem, digestione quadam relaxatam, penetrat. Diversarum vero rerum in modo causa est. Inter unctionem autem & frictionem multum interest. Vngi enim, leniterque pertractari corpus, etiam in acutis & recentibus morbis oportet; in remissione tamen, & ante cibum: longa vero frictione uti, neque in acutis morbis, neque increscentibus convenit; praeterquam cum phreneticis somnus ea quaeritur. Amat autem hoc auxilium valetudo longa, & jam a primo impetu inclinata. Neque ignoro, quosdam dicere, omne auxilium necessarium esse increscentibus morbis, non cum jam per se finiuntur. Quod non ita se habet. Potest enim morbus, etiam qui per se finem habiturus est, citius 6 tamen adhibito auxilio tolli: quod duabus de causis necessarium est; & ut quam primum bona valetudo contingat; & ne morbus, qui remanet, iterum, quamvis levi de causa, exasperetur. Potest morbus 7 minus gravis esse, quam fuerit, neque ideo tamen solvi, sed reliquiis 8 quibusdam inhaerere, quas admotum aliquod auxilium discutit 9. Sed ut, levata quoque adversa valetudine, recte frictio adhibetur; sic numquam adhibenda est febre increscente: verum, si fieri poterit, cum ex toto corpus ea vacabit; sin minus 10, certe cum ea remiserit. Eadem autem modo in totis corporibus 11 esse debet, ut cum infirmus aliquis implendus; modo in partibus, aut quia ipsius ejus 12 membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius. Nam & capitis longos dolores ipsius frictio levat; non in impetu tamen doloris: & membrum aliquod resolutum ipsius frictione confirmatur. Longe tamen saepius aliud perfricandum est, cum aliud dolet; maximeque cum a summis, aut a mediis partibus corporis evocare materiam volumus; ideoque extremas partes perfricamus. Neque audiendi sunt, qui numero finiunt, quoties aliquis perfricandus sit. Id enim ex viribus hominis colligendum est: & si is 13 perinfirmus est, potest satis esse quinquagies; si robustior, potest ducenties esse facien-

6. *Citius*] In Cod. Mediceo I. *celerius*, & postea *pelli*, pro *tolli*.

7. *Potest morbus*] Vulgo interjicitur *enim*, quam particulam ego expuli ex MSS. fide.

8. *Reliquiis*] In Cod. Medic. I. & in Ruellii Editione, itemque in Cominiana an. 1750. *reliquis*.

9. *Discutit*] Lindenius, *discutiat*.

10. *Sin minus*] Ita in Edit. Lindenii, ita in margine Constantinianae, & in Cod. Medic. I. sed is habet *si minus*. In aliis Editionibus, itemque in MSS. Mediceis reliquis deest *sin*, vel *si*.

11. *Eadem autem modo in totis corporibus*] Legebatur, ut in Codice Medic. I. *Eodem autem modo in tutis corporibus*; & infra, *modo est in partibus*. Codex tamen revera habet *totis*; quod a Palavicino mutatum est in *tutis*. In ceteris Codicibus Mediceis habetur: *Eadem autem modo in partibus*, priori membro ab errante librario omisso. Locus hic a Constantino jam antea ex MS. quodam restitutus, recte legitur in Editione Lindenii. Hanc ego secutus sum.

12. *Ipsius ejus*] Alii cum Aldo omittunt *ejus*; Pantinus & Lindenius cum Caesario leg. *ipsa ejus*.

13. *Et si is*] Linden. *Ut si quis*.

ciendum [14]; inter utrumque deinde, prout vires ſunt. Quo fit, ut etiam minus ſaepe in muliere, quam in viro; minus ſaepe in puero, vel ſene, quam in juvene, manus dimovendae ſint. Denique, ſi certa membra perfricantur, multa valentique frictione opus eſt. Nam neque totum corpus infirmari cito per partem poteſt, & opus eſt quam plurimum materiae digeri, ſive id ipſum membrum, ſive per id aliud levamus. At ubi totius corporis imbecillitas hanc curationem per totum id exigit, brevior eſſe debet & lenior; ut tantummodo ſummam cutem emolliat, quo facilius capax ex recenti cibo novae materiae fiat. In malis jam aegrum eſſe [15], ubi exterior pars corporis friget, interior cum ſiti calet, ſupra poſui. Sed tunc quoque unicum in frictione praeſidium eſt; quae ſi calorem in cutem evocavit [16], poteſt alicui medicinae locum facere.

XV. Geſtatio quoque longis & jam inclinatis morbis aptiſſima eſt: utilisque eſt & iis corporibus, quae jam ex toto febre carent, ſed adhuc exerceri per ſe non poſſunt; & iis, quibus lentae morborum reliquiae remanent, neque aliter eliduntur. Aſclepiades etiam in recenti vehementique, praecipueque ardente febre, ad diſcutiendam eam, geſtatione dixit utendum [17]: ſed id periculoſe fit; meliusque quiete [18] ejusmodi impetus ſuſtinetur. Si quis tamen experiri volet, ſic experiatur, ſi lingua non erit aſpera, ſi nullus tumor, nulla durities, nullus dolor viſceribus, aut capiti, aut praecordiis ſuberit. Et ex toto [19] numquam geſtari corpus dolens debet, ſive id in toto, ſive in parte eſt; niſi tamen ſolis nervis dolentibus; neque umquam increſcente febre, ſed in remiſſione ejus. Genera autem geſtationis plura ſunt; quae adhibenda ſunt [20] & pro viribus cujusque, & pro opibus; ne aut imbeci-

14. *Eſſe faciendum*] Hoc gloſſema eſſe puto. Nam his verbis depravatur conſtructio. Infra, pro *frictione*, Pantinus & Lindenius legunt, ut eſt in Editione Caeſarii an. 1538. *fricatione*. Alibi quoque, pro *frictio*, in Edit. Lindenii, & aliis quibusdam eſt *fricatio*; alicubi etiam in Cod. Medic. I.

15. *Aegrum eſſe*] Ego hunc locum ſuae fidei reſtitui ex MSS. Mediceis. Nam communiter legebatur, *aegrum eſſe teſtatur*; & poſtea, *ut ſupra poſui*. In Codice quidem primo legitur, *ut ſupra poſui*; ſed particula *ut* abeſt a reliquis. Verbum autem *teſtatur* nullus habet, niſi quartus in margine alia manu, qui & particulam *ut* ante *ſupra poſui* additam habet. Scilicet qui particulam iſtam ex Codice I. addidit, verbo *teſtatur* conſtructioni mederi voluit.

16. *In cutem evocavit*] Lindenius omittit duas voces *in cutem*; deceptus fortaſſe ab Editione Caeſarii an. 1538. Sed habentur & in Caeſarii priore & in aliorum Editionibus, & in MSS. noſtris omnibus.

17. *Vtendum*] Al. *utendum eſſe*.

18. *Quiete*] Lindenius, *in quiete*.

19. *Et ex toto*] In Edit. Lindenii & in margine Conſtantinianae: *At ex toto*.

20. *Plura ſunt; quae adhibenda ſunt*] Ita in Editione Lindenii. In aliis Editionibus & in MSS. Mediceis ſic: *plura ſunt adhibenda; quae ſunt*. Fortaſſe legendum: *plura ſunt; adhibendaque ſunt*,

becillum hominem nimis digerant, aut humili desint [21]. Lenissima [22] est navi, vel in portu, vel in flumine; vehementior vel in alto mari nave [23], vel lectica; etiamnum acrior vehiculo. Atque haec ipsa & intendi & leniri possunt. Si nihil horum est, suspendi lectus debet, & moveri: si ne id quidem est, at certe uni pedi subjiciendum fulmentum [24] est, atque ita lectus huc & illuc manu impellendus. Et levia quidem genera exercitationis infirmis [25] conveniunt: valentiora vero iis, qui jam pluribus diebus febre liberati sunt; aut iis [26], qui gravium morborum initia sic sentiunt, ut adhuc febre vacent (quod & in tabe, & in stomachi vitiis, & cum aqua cutem subiit, & interdum in morbo regio fit) aut ubi quidam morbi, qualis comitialis, qualis insania est, sine febre, quamvis diu, manent. In quibus affectibus ea quoque genera exercitationum necessaria sunt, quae comprehendimus eo loco, quo, quemadmodum sani, neque firmi homines se gererent [27], praecepimus.

XVI. Abstinentiae vero duo genera sunt: alterum, ubi nihil assumit aeger; alterum, ubi non nisi quod oportet. Initia morborum primum famem, sitimque desiderant: ipsi deinde morbi, moderationem, ut neque aliud quam expedit, neque ejus ipsius nimium sumatur. Neque enim convenit juxta inediam protinus satietatem esse. Quod si sanis quoque corporibus inutile est, ubi aliqua necessitas famem fecit; quanto inutilius est in corpore etiam aegro [28]? Neque ulla res magis adjuvat laborantem, quam tempestiva abstinentia. Intemperantes homines apud

21. *Humili desint*] Alii leg. *humili obsint.* Melius Lindenius, quem ego secutus sum. Mendosa sunt haec verba in Codice Medic. I. sic tamen ut probam lectionem ostendant. Nam legitur *humidae sint.*

22. *Lenissima*] Communiter praemittitur *Gestationum.* Ego sustuli tamquam glossema; & quidem ex fide Codicis Medic. I.

23. *Vehementior vel in alto mari nave &c.*] Ita haec verba edidi ex modo allato vetusto Codice. Alii leg. *vehementior in alto mari navi, vel lectica, aut scamno* (al. *scanno*) *acrior vehiculo. Atque haec ipsa*; Lindenius, *vel lectica, aut scamno: acrior vehiculo: vehementior in alto mari navi. Atque hae ipsae.* Almeloveenius vocem *navi*; Morgagnus & hanc, & alteram *mari* ex glossemate irrepsisse putat. Quibus ego facile assentior.

24 *Uni pedi subjiciendum fulmentum*] Alii habent: *uni pedi lecti funiculus subjiciendus*; Lindenius, pro *funiculus subjiciendus*, reposuit *fulmentum subjiciendum*, ut & Scaliger in quodam Codice, & ego, sed translatis vocibus, in Medic. I. inveni. Almeloveenius Lindenium sequitur, sed habet *fulcimentum*, quod idem est. Ex fide vero allati Medicei Codicis ego delevi vocem *lecti*, quae ex glossemate irrepserat.

25. *Exercitationis infirmis*] Vox *exercitationis* fortasse ejicienda est, tamquam a malo interprete invecta; aut mutanda in *gestationis*, de qua Celsus loquitur. Si *exercitationis* scripsisset, non addidisset, opinor, periodum illam, quae est in fine capitis. Pro *infirmis*, ut habet Codex Medic. I. alii legunt *infirmissimis.*

26. *Qui jam pluribus diebus febre liberati sunt; aut iis*] Verba haec, quae in prioribus Editionibus desiderantur, restituta sunt ab Egnatio. Habentur etiam in MSS Mediceis.

27. *Gererent*] Lindenius leg. *gerere debent.*

28. *In corpore etiam aegro*] Lindenius leg. *infirmo, nedum aegro*? In Codice Medic. I. *etiam in corpore aegro.* Pro *aegro* Constantinus habet *aegroto.*

apud nos, ipſi cibi tempora curantibus dant [29]. Rurſus alii, tempora medicis pro dono remittunt, ſibi ipſis modum vindicant. Liberaliter agere ſe credunt, qui cetera illorum arbitrio relinquunt [30], in genere cibi liberi ſunt; quaſi quaeratur, quid medico liceat, non quid aegro ſalutare ſit. Cui vehementer nocet, quoties in ejus, quod aſſumitur, vel tempore, vel modo, vel genere peccatur.

XVII. Sudor etiam [31] duobus modis elicitur: aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt, & arenae calidae, & laconici, & clibani, & quarumdam naturalium ſudationum, ubi terra [32] profuſus calidus vapor aedificio includitur, ſicut ſuper Bajas in myrtetis [33] habemus. Praeter haec, ſole quoque, & exercitatione movetur [34]. Vtiliaque haec genera ſunt, quoties humor intus nocet, isque digerendus eſt. Ac nervorum quoque quaedam vitia ſic optime curantur. Sed cetera infirmis poſſunt convenire: ſol, & exercitatio tantum robuſtioribus; qui tamen ſine febre, vel inter initia morborum [35], vel etiam gravibus morbis [36] tenentur. Cavendum autem eſt, ne quid horum vel in febre, vel in cruditate tentetur. At balnei duplex uſus eſt. Nam modo, diſcuſſis febribus, initium cibi plenioris, vinique firmioris, valetudini facit; modo febrem ipſam tollit. Fereque adhibetur, ubi ſummam cutem relaxari, evocarique corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit. Antiqui timidius eo utebantur: Aſclepiades audacius. Neque terrere autem ea res, ſi tempeſtiva eſt, debet: ante tempus [37], nocet. Quisquis febre liberatus eſt, ſimulatque ea uno die non

29. *Ipſi cibi tempora curantibus dant*] Praecipiunt curantibus, quando ſibi cibum dari velint. In quibusdam Codicibus MSS. deeſt vox *ipſi*; in Medic. I. eſt *dantur* pro *dant*. In Editione Lindenii ſic habetur: *ſibi cibi tempora, modum curantibus dant*. Sed veterem Codicem requiro, qui lectionem iſtam confirmet. Infra, pro *ſibi ipſis*, in multis MSS. eſt *ſibi ipſi*.

30. *Qui cetera illorum arbitrio relinquunt*] In Cod. Medic. I. *qui cum cetera illorum arbitrio relinquant*.

31. *Etiam*] Non eſt otioſa haec particula, ut Caeſarius & Lindenius exiſtimarunt, ſed reſpondet verbis illis initio capitis ſuperioris, *duo genera ſunt*.

32. *Terra*] Alii *e terra*; Lindenius *a terra*. In Codice Medic. I. legitur ſine praepoſitione.

33. *Super Bajas in myrtetis*] Al. *murtetis*; & ita ſcribitur in Cod. Medic. I. In Editione Caeſarii anni 1538. & in Lindeniana, pro *Bajas* eſt *Batas*; in MSS. praeterquam in Medic. I. & Vatic. VI. *vias*. Etiam lib. 3. cap. 21. *quales ſuper Bajas in myrtetis habemus*; Codices Medicei praeter primum habent *vias*; Mediceus primus & quinque Vaticani *Bahias*; Editio Lindenii *Batas*.

34. *Movetur*] Alii omnes praemittunt *is*; quod pronomen ego omiſi ex fide Codicis Medic. I.

35. *Inter initia morborum*] Ab aliis legitur *initio morbi*; ſed alterum, quod ego ex Codice Medic. I. repoſui, Celſo magis uſitatum. In margine Editionis Conſtantin. *inter initia morbi*.

36. *Gravibus morbis*] Qualis aqua inter cutem eſt. Et quot morbi ſunt omnino graves, ſed ſine febre, in quibus Celſus exercitatione utendum dicit? Vide lib. 3. & 4. Cave igitur a Lindenio, qui edidit, *non gravibus morbis*; & a Conſtantino item, qui locum hunc ita legendum putat: *vel & jam cum non amplius gravibus morbis*.

37. *Ante tempus*] Al. *& ante tempus*; Lindenius, *at ante tempus*. Ego ſecutus ſum Cod. Medic. I.

non acceſſit, eo qui proximus eſt, poſt tempus acceſſionis, tuto lavari poteſt. At ſi circuitum habere ea febris ſolita eſt, ſic ut tertio, quartove die revertatur, quandocumque non acceſſit, balneum tutum eſt. Manentibus vero adhuc febribus, ſi hae ſunt lentae, lenesque jamdiu male habent [38], recte medicina iſta tentatur: cum eo tamen, ne praecordia dura ſint, neve ea tumeant, neve lingua aſpera ſit, neve aut in medio corpore, aut in capite dolor ullus ſit, neve tum febris increſcat. Et in iis quidem febribus, quae certum circuitum habent, duo balnei tempora ſunt; alterum, ante horrorem; alterum, febre finita: in iis vero, qui lentis febriculis diu detinentur, cum aut ex toto receſſit acceſſio; aut, ſi id non ſolet, certe lenita eſt, jamque corpus tam integrum eſt, quam maxime eſſe in eo genere valetudinis ſolet. Imbecillus homo, iturus in balneum, vitare debet, ne ante frigus aliquod experiatur: ubi in balneum venit, pauliſper reſiſtere [39], experirique, num tempora adſtringantur, & an ſudor aliquis oriatur: illud ſi incidit, hoc non ſecutum eſt, inutile eo die balneum eſt; perungendusque is leniter, & auferendus eſt [40], vitandumque omni modo frigus, & abſtinentia utendum. At ſi temporibus integris, primum ibi, deinde alibi ſudor incipit, fovendum os aqua calida; tum in ſolio deſidendum eſt; atque ibi quoque videndum, num ſub primo contactu aquae calidae ſumma cutis inhorreſcat: quod vix tamen fieri poteſt [41], ſi priora recte ceſſerunt [42]; certum id autem ſignum inutilis balnei eſt. Ante vero, quam in aquam calidam [43] ſe demittat, an poſtea aliquis per-

38. *Lenesque jamdiu male habent*] Locus hic ita legitur in Codice Medic. I. *ſi heae ſuntque lentae lenesque jamdiu male habent*; ex quo ego *lenesque* repoſui. Nam *lienesque*, ut communiter legebatur, ferendum non videtur, cum illa ſubjiciantur: *cum eo tamen, ne praecordia dura ſint, neve ea tumeant.* Enimvero & dura ſunt & tument praecordia, ubi lienis affectus eſt; ut ex lib. 4. cap. 9. apparet. Adhuc tamen aliquid vitii in his verbis ineſſe ſuſpicor. Fortaſſe tolli poteſt delendo vocem *lenesque*, quae, quia praecedit *lentae*, redundare videtur; reponendoque particulam *et.* Niſi quis malit eam particulam addere poſt *lenesque*, & hanc vocem retinere, quod ſimiliter Cicero ad Atticum ſcribens, *levius* & *lenius* conjunxerit lib. 13. epiſt. 21. *De Attica optime, quod levius ac lenius, & quod fert εὐκόλως.* Sed *ac lenius*, Lambinus non ſine cauſa tollendum putat.

39. *Reſiſtere*] *Reſidere* quidam legunt, Caeſarium ſecuti. Sed ſtant contra Caeſarium Editiones vetuſtiores & Codices MSS.

40. *Perungendusque is leniter, & auferendus eſt*] Codex Mediceus primus habet: *perunguendusque his leniter referendus eſt*; reliqui, ut a pleriſque vulgo legitur: *perungendus eſt is leniter & auferendus eſt.* Alii, duce Caeſario, pro *auferendus*, leg. *referendus*; Lindenius, *& perungendus eſt is leniter & referendus.* In Codice Medic. I. *referendus* mendoſum videtur pro *& auferendus*; quemadmodum infra quoque Celſus loquitur: *ſed maturius is auferendus.*

41. *Vix tamen fieri poteſt*] Particula *tamen* non eſt in Codice Mediceo vetuſtiori.

42. *Recte ceſſerunt*] Ita ex Cod. Medic. I. atque ex Editionibus Aldina, aliisque quibusdam. Alii leg. *recte acceſſerunt.* Codex modo allatus non habet *id* in verbis proximis: *certum id autem*; ſive, ut Lindenius leg. *certum autem id.*

43. *Ante vero, quam in aquam calidam &c.*] Ita

perungi debeat, ex ratione valetudinis ſuae cognoſcat. Fere tamen, niſi ubi nominatim, ut poſtea fiat, praecipietur [44], moto ſudore leniter corpus perungendum; deinde in aquam calidam demittendum eſt. Atque hic quoque habenda virium ratio eſt, neque committendum, ut per aeſtum anima deficiat; ſed maturius is auferendus, curioſeque veſtimentis involvendus eſt, ut neque ad eum frigus aſpiret, & ibi quoque, antequam aliquid aſſumat, inſudet. Fomenta quoque calida ſunt, milium, ſal, arena; quodlibet eorum calefactum, & in linteum conjectum; ſi minore vi opus eſt, etiam ſolum linteum; at ſi majore, extincti titiones, involutique panniculis [45], & ſic circumdati. Quin etiam calido oleo replentur utriculi; & in vaſa fictilia, a ſimilitudine quas lenticulas vocant [46], aqua conjicitur; & ſal ſacco linteo [47] excipitur, demittiturque in aquam bene calidam, tum ſuper id membrum, quod fovendum eſt, collocatur. Juxtaque ignem, ferramenta duo [48] ſunt, capitibus paulo latioribus: alterumque ex his demittitur in eum ſalem [49], & aqua ſuper leviter aſpergitur; ubi frigere coepit, ad ignem refertur, & idem in altero fit; deinde invicem in utroque: inter quae [50] deſcendit ſalſus & calidus ſuccus, qui contractis aliquo morbo nervis opitulatur. His omnibus commune eſt, digerere id, quod vel praecordia onerat, vel fauces ſtrangulat, vel in aliquo membro nocet. Quando autem quoque utendum ſit, in ipſis morborum generibus dicetur.

XVIII. Cum de iis dictum ſit, quae detrahendo juvant; ad ea venien-

Ita in Edit. Lindenii & in margine Conſtantinianae. Alii habent, ut Codex Medic. I. *Ante vero, an poſtea quam in aquam calidam ſe demittat*; reliqui Codices Medicei: *Ante vero, an poſteaquam ſe in calidum dimittit.* Verba, *quam in aquam calidam ſe demittat*, mihi ſuſpecta ſunt. Si tollantur, perſpicuus nihilo minus ſenſus erit.

44. *Praecipietur*] Alii omnes praemittunt *id*, quod pronomen non eſt in Cod. Mediceo I. In aliis Codd. leg. *id praecipitur.*

45. *Extincti titiones, involutique panniculis*] In MSS. Mediceis & Edd. priſcis *extinctiones*; in Mediceo primo Palavicinus expungit litteram *s* in voce *panniculis.* Hinc vulgo ante Ruellium *panniculi.* Ruellius leg. *extincti involutique panniculis*; Egnatius, *extincti titiones involutique panniculi.* Recte demum Gryphius: *extincti titiones involutique panniculis*; quam lectionem recentiores Editores omnes probarunt.

46. *A ſimilitudine quas lenticulas vocant*] Sic legitur locus hic in margine Editionis Conſtantini, & in Codice Mediceo I. ſed in Codice eadem littera quae abſolvit vocem *fictilia*, etiam proximae praepoſitioni inſervit; ut ſaepe fit in MSS. Lindenius leg. *quas a ſimilitudine &c.* Alii, *ad ſimilitudinem quas &c.* Relativum *quas* abeſt a Medic. III. aliisque MSS. recte fortaſſe.

47. *Sacco linteo*] Codices MSS. *linteo*; ſed alii, ut Mediceus vetuſtior, *ſacco*; alii *ſicco.* Vulgo plerique cum poſterioribus faciunt; Lindenius cum prioribus, ſed habet *lineo.*

48. *Ferramenta duo*] Lindenius addit *ignita*, quod eſt ſupervacaneum, & MSS. noſtrorum teſtimonio refellitur.

49. *In eum ſalem*] In Editione Lindenii, *in ſiccum ſalem*; quae lectio minime probanda eſt. Primum enim ſiccus eſſe non poteſt, qui in aquam bene calidam jam demiſſus fuerit: deinde nihil refert ſiccum eſſe, quia aqua ſuper leviter aspergenda eſt.

50. *Inter quae*] Lindenius, *intereaque*; ut in libri margine habet Conſtantinus.

niendum eſt, quae alunt [51], id eſt cibum, & potionem. Haec autem non omnium tantum morborum, ſed etiam ſecundae valetudinis communia praeſidia ſunt: pertinetque ad rem, omnium proprietates noſſe; primum, ut ſani ſciant, quomodo his utantur; deinde, ut exſequentibus nobis morborum curationes, liceat ſpecies rerum, quae aſſumendae erunt [52], ſubjicere, neque neceſſe ſit ſubinde ſingulas eas nominare. Scire igitur oportet, omnia legumina, quaeque ex frumentis paniſicia ſunt, generis valentiſſimi eſſe (valentiſſimum [53] voco, in quo plurimum alimenti eſt) item omne animal quadrupes domi natum; omnem grandem feram, quales ſunt caprea, cervus, aper, onager; omnem grandem avem, quales ſunt anſer, & pavo, & grus; omnes belluas marinas, ex quibus cetus eſt, quaeque his pares ſunt: item mel, & caſeum. Quo minus mirum eſt, opus piſtorium valentiſſimum eſſe, quod ex frumento, adipe, melle, caſeo conſtat. In media vero materia numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos aſſumimus; ex quadrupedibus, leporem; aves omnes a minimis ad phoenicopterum; item piſces omnes, qui ſalem non patiuntur [54], ſolidive ſaliuntur. Imbecilliſſimam vero materiam eſſe, omnem caulem oleris [55], & quidquid in caule naſcitur, qualis eſt cucurbita, & cucumis, & capparis; omnia poma, oleas, cochleas, itemque conchylia. Sed quamvis haec ita diſcreta ſint, tamen etiam, quae ſub eadem ſpecie ſunt, magna diſcrimina recipiunt; aliaque res alia vel valentior eſt, vel infirmior. Siquidem plus alimenti eſt in pane [56], quam in ullo alio: firmius eſt triticum, quam milium; id ipſum, quam hordeum; & ex triti-

51. *Quae alunt*] Antea legebatur, *quae nos alunt*. Melius in Codice Medic. I. quem ego ſecutus ſum.

52. *Aſſumendae erunt*] Hunc quoque locum ſic reſtitui ex Codice modo allato. Alii leg. *aſſidue neceſſariae erunt*. Lindenius, *aſſumendae neceſſario erunt*, ut eſt in margine Edit. Conſtantini. Sed vox *neceſſario* minime neceſſaria eſt.

53 *Valentiſſimum*] Al. *Id valentiſſimum*.

54. *Salem non patiuntur*] Vulgarem hanc lectionem Codex Medic. I. confirmat; in reliquis ſex deeſt particula negativa *non*.

55. *Omnem caulem oleris*] Nam bulbi & radices in media materia ſunt. Ex quo intelligitur, *omne olus*, ut communiter legebatur, retineri non poſſe. Ego ſic repoſui ex Cod. Mediceo I. ut & deinde *in caule*, cum antea legeretur *in cauliculo*.

56. *In pane, quam in ullo alio*] h. e. Quam in ulla alia re. Hujus loquendi formae duo exempla occurrunt in uno capite 17. lib. 5. *neque hujus ullus modus eſt*, pro hujus rei: deinde *alicui molliori*, pro rei alicui molliori. Antea legebatur *carne*; & ita Codices habent Mediceus I. & Vaticani II. & VII. Lindenius repoſuit *pane*, quod ceteri Codices habent. Sed & ipſe Lindenius, & alii omnes, praeter unum Stephanum, haec verba a ſequentibus ita dividunt: *alio. Firmius eſt triticum &c.* minus bene; nam Celſus ſententiam continuat, explicans ex variis frumentis, ex quibus panis fit, quae firmiora, quaeque infirmiora ſint. Non poteſt igitur legi *carne*; quod cum ſuperioribus proximisque nullo modo cohaereat. Diſcrimina enim proponuntur, non quae, exempli gratia, inter carnes & frumenta, inter frumenta & olera intercedunt; ſed quae inter carnem & carnem, inter frumentum & frumentum, inter olus & olus.

tritico firmiſſima ſiligo, deinde ſimila, deinde cui nihil ademptum eſt, quod *αὐτόπυρον* Graeci vocant; infirmior eſt, ex polline; infirmiſſimus, cibarius panis. Ex leguminibus vero valentior faba, vel lenticula, quam piſum. Ex oleribus valentior rapa, napique, & omnes bulbi (in quibus cepam quoque, & allium numero) quam paſtinaca, vel quae ſpecialiter [57] radicula appellatur: item firmior braſſica, & beta, & porrum, quam lactuca, vel cucurbita, vel aſparagus. At ex fructibus [58] ſurculorum valentiores uvae, ficus, nuces, palmulae, quam quae poma proprie nominantur [59]: atque ex his ipſis firmiora, quae ſuccoſa, quam quae fragilia [60] ſunt. Item ex iis avibus, quae in media ſpecie ſunt, valentiores eae, quae pedibus [61], quam quae volatu magis nituntur; & ex iis, quae volatu fidunt, firmiores quae grandiores aves, quam [62] quae minutae ſunt; ut ficedula & turdus. Atque eae quoque, quae in aqua degunt, leviorem cibum praeſtant, quam quae natandi ſcientiam non habent. Inter domeſticas vero quadrupedes, leviſſima ſuilla eſt; graviſſima, bubula: itemque ex feris, quo majus quodque animal, eo robuſtior ex eo cibus eſt. Piſciumque eorum, qui ex media materia ſunt, quibus maxime utimur, tamen graviſſimi ſunt ex quibus [63] ſalſamenta quoque fieri poſſunt, qualis lacertus eſt; deinde qui [64],

quam-

57. *Quae ſpecialiter*] In Codice Medic. I. deeſt *quae*. Vox *ſpecialiter* mihi ſuſpecta eſt. Nam & recte legas, *quae radicula appellatur*, ut apud Plinium lib. 19. H. N. cap. 3. *At quae vocatur radicula*; & Celſus *proprie* uſurpare ſolet hac ſignificatione; quod in ejus ſcriptis frequenter occurrit. *Specialiter* fortaſſe ab illo eſt, qui haec verba, *& id quod ſpecialiter ſic vocatur*, addidit in lib. 5. cap. 24. ſect. 4. Adverte radiculam a Celſo appellari, quam alii radicem Syriacam, vel radicem ſimpliciter, alii raphanum nominant. Plinio vero l. c. radicula eſt radix lanaria; *στρούθιον* Graeci vocant.

58. *Fructibus*] Codices Medicei, praeter primum, *frugibus*.

59. *Quam quae poma proprie nominantur*] Pomum modo commune nomen eſt, ut ſupra, *poma omnia*; ubi etiam uvas, ficus, nuces, palmulasque Celſus intelligit: modo proprium, ut hoc loco. Atque hoc diſcrimen, ab idoneis Auctoribus poſitum inter poma proprie dicta, atque uvas, ficus, nuces, Macrobius jam adnotavit lib. 2. Saturn. cap. 15. Pro *quam quae* Lindenius leg. *quaeque*; ſed perperam.

60. *Fragilia*] Ita ex MSS. & ex Edd. Aldina & Lindeniana. Alii leg. *frigida*.

61. *Valentiores eae, quae pedibus*] In MSS. *valentiora ea quae pedibus*. In Mediceo I. *valentiorra ea &c.* deinde *nititur*; ex emendatione autem Palavicini *valentior*: unde & in Vatic. VI. & vulgo quoque legit. *valentior ea quae pedibus*, & *nititur*. Ego ſecutus ſum Lindenii lectionem, cum in ceteris MSS. invenerim, non *nititur*, ſed *nituntur*. Libentius tamen legerim, *valentiores, quae pedibus*. Nam in MSS. *valentiora ea* videtur corruptum eſſe ex *valentiores*.

62, *Firmiores quae grandiores aves, quam &c.*] Vox *aves* gloſſema ſapit. Locus hic ita habetur in MSS. Mediceis, ſi primum excipias: *& ex his quae volant media ſpecie ſunt valentiores.*

Quae grandiores aves quam quae minutae ſunt. Ex hoc librarii errore colligitur, *valentiores* ſupra legendum eſſe. In Lindeniana Edit. habetur: *firmiores ſunt grandiores aves, quam minutae, ut &c.*

63. *Tamen graviſſimi ſunt ex quibus*] h. e. Graviſſimi ſunt ii, ex quibus &c. Male Lindenius: *tamen graviſſimi ſunt: tum ex quibus &c.* Idem ſupra leg. *quamvis maxime utimur*, pro *quibus maxime utimur.*

64. *Deinde qui*] Linden. *deinde hi, qui.* In Codice quoque primo eſt *hii*; ſed a reliquis Mediceis abeſt pronomen.

quamvis teneriores, tamen duri sunt, ut aurata, corvus, sparus [65], oculata; tum plani; post quos etiamnum [66] leviores lupi, mullique, & post hos, omnes saxatiles. Neque vero in generibus rerum tantummodo discrimen est, sed etiam in ipsis: quod & aetate fit, & membro, & solo, & coelo, & habitu. Nam quadrupes omne animal, si lactens est [67], minus alimenti praestat: itemque quo tenerior pullus cohortalis est: in piscibus quoque media aetas, quae nondum summam [68] magnitudinem implevit. Deinde ex eodem sue, ungulae, rostrum, aures, cerebellum; ex agno, hoedove, cum petiolis totum caput aliquanto, quam cetera membra, leviora sunt: adeo ut in media materia poni possint. Ex avibus, colla, alaeve recte infirmissimis [69] annumerantur. Quod ad solum vero pertinet, frumentum quoque [70] valentius est collinum, quam campestre: levior piscis inter saxa editus, quam in arena; levior in arena, quam in limo: quo fit, ut ex stagno, vel lacu, vel flumine eadem genera graviora sint: leviorque, qui in alto, quam qui in vado vixit [71]. Omne etiam ferum animal domestico levius; & quodcumque humido coelo, quam quod sicco natum est. Deinde eadem omnia [72] pinguia, quam macra; recentia, quam salsa; nova, quam vetusta, plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit jurulenta, quam assa; magis assa, quam elixa [73]. Ovum durum valentissimae materiae est; molle, vel sorbile, imbecillissimae. Cumque panificia omnia firmissima sint, elota tamen quaedam genera frumenti, ut alica, oryza, ptisana, vel ex iisdem facta sorbitio, vel pulticula, & aqua quoque madens panis, imbecillissimis annumerari potest.

Ex potionibus vero, quaecumque ex frumento facta est, itemque lac, mulsum, defrutum, passum, vinum aut dulce, aut vehemens, aut mustum, aut magnae vetustatis, valentissimi generis est. At acetum, & id vinum quod paucorum annorum, vel austerum, vel pingue

65. *Sparus*] Sic legendum cum Lindenio, suffragante Codice Mediceo vetustiori. Alii leg. *scarus*.

66. *Etiamnum*] Antea legebatur *etiam*: non male quidem: ego tamen ex Cod. Medic. I. reposui *etiamnum*, quod sic alibi a Nostro usurpatur; velut lib. 5. cap. 28. sect. 17. lib. 6. c. 6. sect. 1. lib. 7. c. 7. sect. 15. Lindenius leg. *etiam leviores sunt*.

67. *Quadrupes omne animal, si lactens est*] Lindenius sic mutavit: *quadrupes vel omne animal, si lactens est*. Ego praeter quadrupedia, non aliud brutorum genus novi, quod lactet. Alii leg. *lactans*.

68. *Aetas, quae nondum summam*] In Edit. Lindenii: *aetas, quaeque nondum summam*; in Cod. Medic. I. *aetas quae non summam*.

69. *Infirmissimis*] Alii leg. *infirmis*, ut est in Cod. Medic. I. & in Vatic. VI. In ceteris est *infirmissimis*, ut Lindenius edidit.

70. *Frumentum quoque*] Legendum opinor *quodque*, pro *quoque*.

71. *Vixit*] Lindenius *vivit*.

72. *Eadem omnia*] In Cod. Medic. I. *etiam omnia*.

73. *Elixa*] Ita in Manuscriptis Medic. I. & Vatic. VI. & in Editionibus Aldi & Ruellii. Alii habent *frixa*; quod non est probandum.

gue 74 eſt, in media materia eſt: ideoque infirmis numquam generis alterius dari debet 75. Aqua omnium imbecilliſſima eſt. Firmiorque ex frumento potio eſt, quo firmius fuit ipſum frumentum: firmior ex eo vino, quod bono ſolo, quam quod tenui; quodque temperato coelo, quam quod aut nimis humido, aut nimis ſicco, nimiumque aut frigido, aut calido natum eſt. Mulſum, quo plus mellis habet; defrutum, quo magis incoctum 76; paſſum, quo ex ſicciore uva eſt, eo valentius eſt. Aqua leviſſima pluvialis eſt; deinde fontana; tum ex flumine; tum ex puteo; poſthaec ex nive, aut glacie; gravior his, ex lacu; graviſſima, ex palude. Facilis etiam, & neceſſaria cognitio eſt naturam ejus requirentibus. Nam levis, pondere apparet; & ex iis, quae pondere pares ſunt, eo melior quaeque eſt, quo celerius & calefit & frigeſcit, quoque celerius ex ea legumina percoquuntur. Fere vero ſequitur, ut, quo valentior quaeque materia eſt, eo minus facile concoquatur; ſed ſi concocta eſt, plus alat. Itaque utendum eſt materiae genere pro viribus; modusque omnium 77 pro genere ſumendus. Ergo imbecillis hominibus, rebus infirmiſſimis opus eſt; mediocriter firmos, media materia optime ſuſtinet; & robuſtis apta validiſſima eſt. Plus deinde aliquis aſſumere ex levioribus poteſt: magis in iis, quae valentiſſima ſunt, temperare ſibi debet.

XIX. Neque haec ſola diſcrimina ſunt; ſed etiam aliae res boni ſucci, aliae mali ſunt; quas εὐχύλȣς vel κακοχύλȣς 78 Graeci vocant; aliae lenes, aliae acres; aliae craſſiorem pituitam in nobis faciunt, aliae tenuiorem; aliae idoneae ſtomacho, aliae alienae ſunt: itemque aliae inflant, aliae ab hoc abſunt, aliae calefaciunt, aliae refrigerant; aliae facile in ſtomacho aceſcunt, aliae non facile intus corrumpuntur; aliae mo-

74. *Pingue*] Alii leg. *lene*; fortaſſe ab interpretatione. Ruellius & Lindenius, *pingue*; & ita habent Codices MSS. Medic. I. & Vatic. VI. Pinguis vini mentio fit lib. 3. cap. 6. & lib. 6. c. 6. ſect. 15. Plinius quoque lib. 3. H. N. cap. 1. memorat vinum pingue, nigrum; & tenui, auſtero opponit. Attamen & *vinum lene* Celſus habet non uno loco; ſed ſine controverſia lib. 4. cap. 5. & 6.

75. *Numquam generis alterius dari debet*] Lindenius leg. *numquam ejus generis dari debet*. Cujus igitur generis dabitur? valentiſſimi, opinor. Quaſi Celſus ſub finem capitis haec non addiderit: *imbecillis hominibus rebus infirmiſſimis opus eſt; mediocriter firmos media materia optime ſuſtinet; & robuſtis apta validiſſima eſt*. Itaque retinenda eſt vetus lectio, MSS. omnibus confirmantibus. Senſus eſt: ubi vinum infirmis dandum eſt, non aliud dari debet, quam quod ex media materia eſt.

76. *Incoctum*] Lindenius leg. *decoctum*; Conſtantini Editio in margine *excoctum*. Sed Codices Medicei I. III. aliique utique habent *incoctum*.

77. *Modusque omnium*] Rerum. Sic autem habetur in Cod. Medic. I. & in margine Edit. Conſtantini. Alii ad perſonas transferunt, & leg. *modusque omnibus*; ſed minus probandi ſunt.

78. *Εὐχύλȣς vel κακοχύλȣς*] Ita in Codice Medic. I. & in Editionibus Ruellii & Stephani. Fortaſſe adnotatio eſt ſumpta ex margine, ut & ex varietate lectionis ſuſpicari licet. Nam alii leg.

movent alvum, aliae ſupprimunt; aliae citant urinam, aliae tardant 79; quaedam ſomnum movent, quaedam ſenſus excitant. Quae omnia ideo noſcenda ſunt, quoniam aliud alii, vel corpori, vel valetudini, convenit.

XX. Boni ſucci ſunt, triticum, ſiligo, alica, oryza, amylum 80, tragum, ptiſana, lac, caſeus mollis, omnis venatio, omnes aves, quae ex media materia ſunt; ex majoribus quoque eae, quas ſupra nominavi 81: medii inter teneros duroſque piſces, ut mullus, & lupus: verna lactuca 82, urtica, malva, cucumis, cucurbita, ovum ſorbile 83, portulaca, cochleae, palmulae: ex pomis quodcumque neque acerbum, neque acidum eſt: vinum dulce, vel lene, paſſum, defrutum, oleae, quae ex his duobus 84 in alterutro ſervatae ſunt: vulvae, roſtra, trunculique ſuum 85, omnis pinguis caro, omnis glutinoſa, omne jecur.

XXI. Mali vero ſucci ſunt, milium, panicum, hordeum, legumina, caro domeſtica permacra, omniſque caro falſa, omne ſalſamentum, garum, vetus caſeus, ſiſer, radicula, rapa, napi, bulbi, braſſica, magiſque etiam cyma ejus, aſparagus, beta, cucumis, porrum, eruca, naſturtium, thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, ruta, anethum, faeniculum, cuminum, aniſum, lapathum, ſinapi, allium, cepa, lienes, renes, inteſtina, pomum quodcumque acidum vel acerbum eſt, acetum, omnia acra, acida, acerba, oleum, piſces quoque ſaxatiles, omneſque, qui ex tenerrimo genere ſunt, aut qui rurſus 86 nimium duri viroſique ſunt, ut fere quos ſtagna, lacus, limoſique rivi ferunt, quique in nimiam magnitudinem exceſſerunt.

XX.

leg. *εὔχυλας vel κακόχυλας*; Conſtantinus *εὔχυλα* & *κακόχυλα*; Lindenius *quae εὔχυμα*, & *κακόχυμα*. In MSS. Mediceis tertio, ſeptimo, aliisque eſt ΧΥΧΟΤΡΟΦΑC (in al. ΧΥΛΟΤΡΟΦΑC, fortaſſe *καλότροφας*) *vel* ΚΑΚΟΤΡΟΦΑC.

79. *Aliae tardant*] Non apparet ex ſequentibus, quae res urinam tardent. Earum uſus ſi umquam, maxime neceſſarius eſſet, cum urina ſupra potionum modum profluens periculum facit. Sed lib. 4. cap. 20. ſect. 2. nihil ejuſmodi reperitur; vitanda dumtaxat dicuntur *omnia, quae urinam movere conſuerunt.*

80. *Amylum*] *Amulum* hic & fere ubique ſcribitur in Codice Medic. I. Exceptis autem eo Codice, & Editione Lindenii, in aliis adduntur haec verba, huc temere traducta, opinor, ex margine: *item & lenes ſunt & ſtomacho aptae, & calefaciunt.*

81. *Nominavi*] Ita ex Codice Medic. I. Al. *nominavimus.* In allato Codice infra; *ut mullus, ut lupus.*

82. *Verna lactuca*] Alia aeſtiva eſt, ſomno aptior. Vid. cap. 32. Pro *verna*, Lindenius repoſuit *olera.*

83. *Cucumis, cucurbita, ovum ſorbile*] Credibile eſt, in hoc & capitibus proximis multa peccaſſe librarios, ut in his rebus proclive eſt, alia omittendo, alia repetendo, alia loco movendo, quaedam ex margine ſumendo. *Cucumis* & hic, & in capite ſequenti habetur, ut notat Conſtantinus. Alterutro ex loco tollenda eſt vox haec, & quidem hinc potius, ſi Galeni, aliorumque veterum Medicorum ſententia ſequenda eſt. Sed neque *cucurbita* ferenda eſſet, ut iſti putant. *Ovum ſorbile* in Edit. Lindenii transfertur poſt *jecur* in fine capitis; in Codice Medic. I. non extat. Fortaſſe ab aliquo additum eſt ex Oribaſio lib. 3. Collect. cap. 15. vel ex Aetio Tetrab. 1. ſerm. 2. cap. 52. vel ex aliquo alio Graecae diſciplinae.

84. *Oleae, quae ex his duobus &c.*] Oleae ex paſſo defrutove ſervatae. Lindenius leg. *oleae, quaeve ex his duobus &c.*

XXII. Lenes autem ſunt, ſorbitio [87], pulticula, laganum, amylum, ptiſana, pinguis caro, & quaecumque glutinoſa eſt: quod fere quidem in omni domeſtica fit [88], praecipue tamen in ungulis, trunculisque ſuum, in petiolis capitulisque hoedorum & vitulorum & agnorum, omnibusque cerebellis: item qui proprie bulbi nominantur [89], lac, defrutum, paſſum, nuclei pinei. Acria ſunt, omnia nimis auſtera, omnia acida, omnia ſalſa, & mel quidem, quo melius eſt, eo magis: item allium, cepa, eruca, ruta, naſturtium, cucumis, beta, braſſica, aſparagus, ſinapi, radicula, intubus, ocimum, lactuca, maximaque olerum pars.

XXIII. Craſſiorem autem pituitam faciunt, ova ſorbilia, alica, oryza, amylum, ptiſana, lac, bulbi, omniaque fere glutinoſa. Extenuant eamdem, omnia ſalſa, atque acria, atque acida [90].

XXIV. Stomacho autem aptiſſima ſunt, quaecumque auſtera ſunt, etiam quae acida ſunt [91], quaeque contacta ſale modice ſunt: item panis ſine fermento, & elota alica, vel oryza, vel ptiſana; omnis avis, omnis venatio, atque utraque vel aſſa, vel elixa: ex domeſticis animalibus bubula: ſi quid ex ceteris ſumitur, macrum potius, quam pingue: ex ſue, ungulae, roſtra, aures, vulvaeque ſteriles: ex oleribus, intubus [92], lactuca, paſtinaca, cucurbita elixa, ſiſer: ex pomis, ceraſum, morum, ſorbum, pirum fragile, quale Cruſtuminum vel Naevianum eſt: item pira, quae reponuntur, Tarentina atque Signina; malum orbiculatum, aut Scandianum, vel Amerinum, vel cotoneum, vel Punicum [93], uvae ex olla, molle ovum, palmulae, nuclei pinei, oleae albae ex dura muria, eaedem aceto intinctae, vel nigrae,

85. *Trunculique ſuum*] Alii leg. *trunculique. In ſumma.* Locum reſtituit Lindenius; pro cujus lectione teſtimonium affero Codicis Medicei vetuſtioris.

86. *Aut qui rurſus*] Sic leguntur in allato Codice, tum haec, tum illa infra: *limoſique rivi ferunt, quique &c.* Alii leg. *aut hi, qui rurſus; & limoſive rivi ferunt, quive &c.*

87. *Sorbitio*] Al. *ſorbitiones.*

88. *In omni domeſtica fit*] Ita ex Codice Medic. I. Alii leg. *in omni quae domeſtica fit;* Ruellius & Conſtantinus *ſit.*

89. *Item qui proprie bulbi nominantur*] Hac dicendi ratione allium & cepam excipit, quae cap. 18. bulbis adnumerat, poſtea capite 19. ab illis diſtinguit. Alii leg. *item ſi qui* &c. ut habent MSS. Codices, praeter Mediceum I. Ego ſecutus ſum Conſtantinum. Et particula quidem *ſi* abeſt etiam a Codice Mediceo modo memorato, reliqua autem verba in eo ſic ſe habent: *Item quod porr dulce nominatur;* ſupra extremam vero litteram vocis *porr* additur *i*, ut legatur *porri.* Sed ex litura apparet antea fuiſſe *proprie.* Lindenius ſimilem Codicem fortaſſe nactus leg. *Item lac & quae proprie dulcia nominantur; defrutum.*

90. *Atque acida*] Ita in Cod. Medic. I. Al. *& acida.*

91. *Etiam quae acida ſunt*] Linden. *& quae acida*; & ſupra *apta*, pro *aptiſſima.* Poſtea, *contacta ſale modice ſunt*, ego lego ex MSS. Mediceis; *modico*, ut vulgo legitur, eſt in vetuſtiore a Palavicino.

92. *Intubus*] Lindenius, *intuba*; & infra, *ponuntur*, pro *reponuntur.*

93. *Vel Punicum*] In Codice Medic. I. & in Edd. Ruellii & Lindenii haec adduntur: *abſinthium, murices, purpurae, cochleae;* quae Codices

grae, quae in arbore bene permaturuerunt 94, vel quae in paſſo, defrutove ſervatae 95 ſunt: vinum auſterum, licet etiam aſperum ſit, item reſinatum: duri ex media materia piſces, oſtrea, pectines, murices, purpurae, cochleae 96: cibi, potionesque frigidae, vel ferventes: abſinthium 97.

XXV. Aliena vero ſtomacho ſunt, omnia tepida, omnia ſalſa, omnia jurulenta, omnia praedulcia 98, omnia pinguia, ſorbitio, panis fermentatus, idemque vel ex milio, vel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quodcumque olus ex oleo garove eſtur, mel, mulſum, defrutum, paſſum, lac, omnis caſeus, uva recens, ficus & viridis & arida 99, legumina omnia, quaeque inflare conſueverunt: item thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, naſturtium, lapathum, lapſana, juglandes 1. Ex his autem intelligi poteſt, non, quidquid boni ſucci eſt, protinus ſtomacho convenire; neque quidquid ſtomacho convenit, protinus boni ſucci eſſe.

XXVI. Inflant autem, omnia fere legumina, omnia pinguia, omnia dulcia 2, omnia jurulenta, muſtum, atque etiam id vinum, cui nihil adhuc aetatis acceſſit: ex oleribus, allium, cepa, braſſica, omnesque radi-

dices reliqui Medicei non habent. Videntur inſititia. De duobus, *murices*, *purpurae*, dubitari non poteſt. Vid. V I. Morgagni Epiſt. & quae ego infra ſum adnotaturus.

94. *Bene permaturuerunt*] *Bene maturuerunt* habet Codex Medic. I.

95. *Servatae*] Almeloveenii Editio, *verſatae*. Sed fortaſſe operarum error eſt. Legendum *ſervatae*, ut aliae Edd. habent, & Codices MSS. confirmant, & eadem loquendi forma jam uſurpata cap. 20. Deinde, *licet etiam aſperum ſit*, lego ex Codice Medic. I. pro *licet jam aſperum ſit*, ut vulgo legebatur.

96. *Murices*, *purpurae*, *cochleae*] Ita ab omnibus communiter legitur. Et duas quidem voces, *murices*, *purpurae*, omnes quoque Medicei Codices habent; vocem vero *cochleae* nullus habet, niſi quartus alia manu margini adſcriptam. In primo vox haec, ut dixi, ſupra legitur. Ceterum ſi retinenda eſt, hoc, quam illo loco malim. Porro quemadmodum *murices*, *purpurae*; ita *nuclei pinei* bis ponitur in Cod. Medic. I. ſemel ſupra, ut in aliis; iterum hic poſt *turtures*: ſic enim is mendoſe habet, pro *purpurae*.

97. *Abſinthium*] In aliis Editionibus & in Codd. Mediceis ceteris huc transfertur vox haec; quam primus & Lindenii Editio habet poſt verba illa *vel Punicum*, quae ſupra ſunt. Ruellii Editio habet utroque loco. Pro praecedenti voce *ferventes*, Lindenius reponit *fervidae*. Oribaſius lib. 3. Collect. cap. 19. abſinthium ponit inter ea, quae ſtomacho apta ſunt, ſed ad medicamenta refert cum aloe, non vero ad cibos. Attamen infra quoque cap. 31. cum aliis, quae urinam movent, habetur *abſinthium*.

98. *Omnia praedulcia*] Editores omnes, praeter Lindenium, omittunt *omnia*; neque ex Mediceis MSS. alius habet vocem hanc, praeter primum. Poſtea, pro *omnia pinguia*, ut communiter legitur, Codices Medicei, excipe ibi quoque primum, habent *omnia dulcia*.

99. *Et viridis & arida*] Codex Medic. I. *& virides & aridae*.

1. *Lapathum*, *lapſana*, *juglandes*] Duae voces poſteriores deſiderantur in Codicibus Mediceis, ſi primum excipias. Sed habet *lapſanum*, ut vulgo legebatur ante Caeſarium: capite vero 31. *labſanum*, ubi ſex reliqui *lapſanum*. Lindenius utrobique *lampſana*. Apud Varronem & Columellam in Edit. Gesneri, & apud Plinium in Edit. Harduini ſcribitur *lapſana*. Pro *lapathum*, ut recentiores Editores legunt cum Caeſario, alii cum Codice Mediceo I. habent *lapatium*. Codex Medic. III. *lapatum*.

2. *Dulcia*] Lindenius, *praedulcia*.

radices, excepto ſiſere & paſtinaca, bulbi, ficus etiam aridae, ſed magis virides, uvae recentes, nuces omnes, exceptis nucleis pineis, lac, omnisque caſeus, quidquid deinde 3 ſubcrudum aliquis aſſumpſit. Minima inflatio fit ex venatione, aucupio, piſcibus, pomis, oleis, conchiliis, ovis vel mollibus vel ſorbilibus, vino vetere. Faeniculum vero, & anethum, inflationes etiam levant.

XXVII. At calefaciunt, piper, ſal, caro omnis jurulenta, allium, cepa, ficus arida, ſalſamentum, vinum, & quo meracius eſt, eo magis. Refrigerant olera, quorum crudi caules aſſumuntur, ut intubus, & lactuca: item 4 coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, ceraſa 5, mala auſtera, pira fragilia, caro elixa, praecipueque acetum, ſive cibus ex eo, ſive potio aſſumitur.

XXVIII. Facile autem intus corrumpuntur, panis fermentatus, & quisquis alius quam ex tritico eſt, lac, mel; ideoque etiam lactentia atque omne piſtorum opus 6; teneri piſces, oſtrea, olera, caſeus & recens & vetus, craſſa vel tenera caro, vinum dulce, mulſum, defrutum, paſſum; quidquid deinde vel jurulentum eſt, vel nimis dulce, vel nimis tenue. At minime intus vitiantur, panis ſine fermento, aves, & eae potius duriores, duri piſces; neque ſolum aurata puta, aut ſcarus 7, ſed etiam lolligo, locuſta, polypus: item bubula, omnisque dura caro; eademque aptior eſt, ſi macra, ſi ſalſa eſt; omniaque ſalſamenta; cochleae, murices, purpurae; vinum auſterum, vel reſinatum.

XXIX.

3. *Deinde*] Pro *deinde*, Lindenii Editio habet *denique*, tum hic, tum infra cap. 28.

4. *Item*] In Cod. Medic. I. *&* *item;* in Edit. Lindenii *itemque*.

5. *Ceraſa*] Ante Edit. an. 1538. quam omnes poſtea ſecuti ſunt, legebatur *ceraſia*, ut ego in MSS. Mediceis inveni, tum hic, tum infra cap. 29. ubi Editiones Conſtant. & Linden. ſolae habent *ceraſa*. Capite quoque 24. pro *ceraſum* omnes fere ſcribunt *ceraſium*.

6. *Ideoque etiam lactentia, atque omne piſtorium opus*] Quia mel adhibetur ad opus piſtorium, lac ad lactentia conficienda. Lactentia videntur a Celſo vocari cibi ex lacte facti; eoque verbo fortaſſe animalia quoque lactentia ſignificantur. Porro *lactentia*, ut Lindenius edidit, Codex habet Medic. primus; ſex reliqui & Editiones priſcae, *lactantia*. Capite autem proximo omnes, Medicei Codices, *lactantia*. Lindenii Edit. *lactentia*. Caeſarius, quem multi ſecuti ſunt, utrobique leg. *lactaria*; neque aliter Caſaubonus legendum putat. Sed ego allatos veteres Codices non deſeram, niſi aliquis oſtendat, Caeſarium, non ex ingenio, ſed ex aliis probatis Codicibus illo modo emendaſſe. Nam quod apud Latinos quosdam Scriptores *lactaria* reperiatur, itemque *lactarii*, h. e. qui ejusmodi cibos conficiunt; id non probat, *lactentia* eadem ſignificatione dici non poſſe. Ego *ideoque etiam lactentia* reſtitui ex Cod. Medic. I. nam alii non habent particulam *etiam*. Lindenius verba aliter collocat, & quaedam mutat: *& omne piſtorium opus, lac, mel; itemque lactentia atque teneri piſces*. Is animalia lactentia ſignificari putat.

7. *Aurata puta, aut ſcarus*] Pro *puta*, quod eſt in Codice Medic. I. in Edit. Lindenii & in margine Conſtantinianae; valet autem *exempli gratia*; alii leg. *pura*, ut eſt in allato Codice a Palavicino. In Mediceis ceteris eſt *tuta*. Sed, pro *ſcarus*, omnino legendum *ſparus*, qui etiam cap. 18. cum aurata inter duros piſces refertur. Scarus eſt ex ſaxatilibus, quod genus omnium leviſſimum eſt, ut eſt in eodem cap. 18.

XXIX. At alvum movent, panis fermentatus, magisque si cibarius vel hordeaceus est; brassica, si subcruda est, lactuca, anethum, nasturtium, ocimum, urtica, portulaca, radicula, capparis, allium, cepa, malva, lapathum, beta, asparagus, cucurbita, cerasa, mora, poma omnia mitia 8, ficus etiam arida, sed magis viridis, uvae recentes, pingues minutae aves, cochleae, garum, salsamentum, ostrea, pelorides, echini, musculi, & omnes fere conchulae, maximeque jus earum; saxatiles, & omnes teneri pisces, sepiarum atramentum; si qua caro assumitur pinguis, eadem vel jurulenta, vel elixa; aves, quae natant; mel crudum, lac, lactentia omnia, mulsum, vinum dulce vel salsum, aqua, tenera omnia, tepida, dulcia 9, pinguia, elixa, jurulenta, salsa, diluta.

XXX. Contra adstringunt, panis ex siligine, vel ex simila; magis, si sine fermento est; magis etiam si ustus 10 est; intenditurque vis ejus etiam, si bis coquitur: pulticula vel ex alica, vel ex panico, vel ex milio; itemque ex iisdem sorbitio; & magis, si haec ante fricta sunt: lenticula, cui vel beta, vel intubus, vel ambubeia, vel plantago adjecta est; magisque etiam, si illa ante fricta est: per se etiam intubus, vel ex plantagine, vel ambubeia fricta 11: minuta olera, brassica bis decocta:

8. *Poma omnia mitia*] Ita in Edit. Lindenii. In MSS. non *poma*, sed *uva* inveni. Itaque alii leg. *uva*, *omnia mitia*; quos refellunt haec verba, *uvae recentes*, *pingues minutae aves*; quae postea sequuntur. (Sic interpungendum: *recentes*, *pingues minutae aves*; ex Morgagno; ut est in Editione Constantini, & in Codicibus quibusdam MSS. cum alii habeant: *recentes pingues*, *minutae aves*.) Pro *uva*, Ronsseus *vina* legendum putat.

9. *Aqua*, *tenera omnia*, *tepida*, *dulcia*] Alii, duce Caesario, haec verba ita distinguunt: *aqua tenera*, *omnia tepida*, *dulcia*; ut *aqua tenera* opponatur *durae*. Sed fortasse non est necesse; quia discrimen satis apparet ex ipsa *aqua dura* capitis proximi. Ita *mulsum* hic ponitur nullo expresso discrimine: quod nimirum exprimatur in capite sequenti his verbis; *mulsum quod inferbuit*: quo in capite legitur etiam *minutae aves*, sine exceptione; sed *pingues minutae aves* jam positum est in hoc capite. Igitur *tenera omnia*, vel, ut Lindenius edidit, *omnia tenera*, fortasse respondent his, *omnia dura* capitis proximi; quemadmodum *dulcia pinguia*, respondent his, *macra*, *austera*, *aspera*. Sane in lib. 4. cap. 20. sect. 2. tenerorum ciborum mentionem facit, ac cibo comprimenti eos opponit. Ceterum, si quidquam fidei Codices MSS. habent in ejusmodi rebus, haec verba ita collocantur & distinguuntur in Medic. I. *aqua*, *tenera omnia*, *dulcia tepida*; in aliis, *aqua*, *tenera omnia*, *tepida dulcia*.

10. *Vstus*] Lindenius ex Constantini emendatione leg. *tostus*. Et sane in lib. 3. cap. 6. est *panis tostus*. Hic tamen veteres Editiones omnes cum Codicibus MSS. habent *ustus*; quam lectionem, quamvis Lindeniana arrideat, rejicere non ausim. Nam Plinius quoque ustum panem dixit in lib. 33. cap. 1. ubi de aceto loquitur: *cibos quidem & sapores non alius magis succus commendat: in quo usu mitigatur usto pane, aut cum vino; vel accenditur pipere ac lasere: utique sale compescitur.* Nisi *usto pane* ipsius carbo significatur. Quod minus verisimile est, quia carbone sapores corrumpi videntur; & alioquin aceti vehementia pane bene tosto nonnihil mitigatur. Celsus autem ita panem ustum fortasse dixit, quemadmodum papaveris lacrimam combustam, quae fricta i. e. tosta est, lib. 6. cap. 6. sect. 4. Galli dicunt *du pain brulé*.

11. *Vel ex plantagine*, *vel ambubeia fricta*] Constantinus arbitratur legendum *plantago*; in quo ego

cocta: dura ova, magisque si assa sunt: minutae aves, merula, palumbus [12], magisque si in posca decoctus est; grus, omnes aves [13], quae magis currunt, quam volant; lepus, caprea; jecur ex iis, quae sevum habent, maximeque bubulum, ac sevum ipsum: caseus, qui vehementior vetustate fit, vel ea mutatione, quam in eo transmarino [14] videmus, aut si recens est, ex melle, mulsove decoctus: item mel coctum, pira immatura, sorba, magisque ea, quae torminalia vocantur [15], mala cotonea [16], & Punica, oleae vel albae vel permaturae [17], myrta, palmulae, purpurae, murices, vinum resinatum vel asperum, item meracum, acetum, mulsum quod inferbuit, item defrutum [18], passum, aqua vel tepida vel praefrigida, dura, id est ea, quae tarde putescit; ideoque pluvia [19] potissimum: omnia dura, macra, austera, aspera, tosta, & in eadem [20] carne, assa potius, quam elixa.

XXXI. Vrinam autem movent, quaecumque in horto nascentia boni odoris sunt, ut apium, ruta, anethum, ocimum, mentha, hyssopum, anisum, coriandrum, nasturtium, eruca, foeniculum: praeter haec, asparagus, capparis, nepeta, thymum, satureia, lapsana, pastinaca, magisque agrestis, radicula, siser, cepa; ex venatione, maxime lepus; vinum tenue, piper & rotundum & longum, sinapi, absinthium, nuclei pinei [21].

XXXII.

ego ei assentior. Vox *fricta* quoque mihi valde suspecta est. In MSS. est, non *fricta*, sed *facta*, quod glossema puto. Itaque fortasse legendum: *vel plantago*, *vel ambubeia*; ut sensus sit: lenticulam, cui vel intubus, vel ambubeia, vel plantago adjecta est, alvum sistere, magisque si ante fricta est: sed intubum quoque & plantaginem & ambubeiam per se sine lenticula, idem praestare.

12. *Palumbus*] Lindenius, *palumbes*; deinde, *decocta*.

13. *Grus, omnes aves*] Ita in MSS. Mediceis, praeterquam in I. & in Editionibus vetustioribus; quibus utraque Caesarii accedit, & Lindeniana quoque; sed haec habet *omnesque* pro *omnes*. Aldina Editio, *graves quoque aves*. Alii leg. *graves omnes aves*, ut est in Codice Medic. I. & ut malebat Caesarius.

14. *In eo transmarino*] Ita Editio Lindenii cum primo; aliae cum ceteris MSS. Mediceis, *in caseo transmarino*. Ego sive *eo* sive *caseo* ex glossemate insertum reor.

15. *Vocantur*] Codex Medic. I. *nominantur*.

16. *Cotonea*] Al. *cydonia*, tum hic, tum alibi; & ita habetur in quibusdam MSS. vel, quod idem est, *cydonea*. In aliis est *citonia*; in Medic. I. & Lindenii Edit. *cotonea*, ut supra quoque cap. 24. & infra cap. 33. Scaliger tamen vocem *cotoneum* barbaram & ex Syriaca *Keton* ortam judicat; ideoque melius dici *cydonium*. Variat sane haec vox in antiquis libris; quod allata exempla significant: sed Latinos & *cotoneum* dixisse ex Plinii verbis apparet; ubi lectionis varietatem nemo, quod sciam, commentus est. Plinius igitur lib. 15. cap. 11. ita scribit: *mala, quae vocamus cotonea, & Graeci cydonia.*

17. *Permaturae*] Caesarius & Lindenius, *praematurae*. Vox autem proxima *murta* per *u* scribitur in Cod. Medic. I. Sic & infra cap. 33. *murti foliis*, & alibi.

18. *Item defrutum*] Lindenius leg. *asperum item defrutum*; sed minime probandus videtur.

19. *Pluvia*] *Pluviatilis* habet Lindenii Editio, neque alius praeterea impressus aut manuscriptus liber, quem ego viderim.

20. *Et in eadem*] Tres hac voces desunt in Codice Medic. I.

21. *Nuclei pinei*] In Codice Medic. I. haec addun-

XXXII. Somno vero aptum eſt papaver, lactuca, maximeque aeſtiva, cujus cauliculus [22] jam lacte repletus eſt, morum, porrum [23]. Senſus excitant, nepeta, thymum, ſatureia, hyſſopum, praecipueque pulegium, ruta, & cepa.

XXXIII. Evocare vero materiam multa admodum poſſunt: ſed ea, cum ex peregrinis medicamentis maxime conſtent [24], aliisque magis, quam quibus ratione victus ſuccurritur, opitulentur, in praeſentia differam: ponam vero ea, quae prompta, & iis morbis, de quibus protinus dicturus ſum, apta, corpus erodunt, & ſic eo [25], quod mali eſt, extrahunt. Habent autem hanc facultatem, ſemina erucae, naſturtii, radiculae; praecipue tamen omnium, ſinapi. Salis quoque & fici eadem vis eſt.

Leniter vero ſimul & reprimunt & molliunt, lana ſuccida ex aceto vel vino, cui oleum [26] adjectum eſt; contritae palmulae, furfures in ſalſa aqua vel aceto decocti [27]. At ſimul reprimunt & refrigerant, herba muralis, παρθένιον vel περδίκιον [28] appellant, ſerpyllum [29], pulegium, ocimum, herba ſanguinalis, quam Graeci πολύγονον vocant, portulaca, papaveris folia, capreolique vitium, coriandri folia, hyoſcyamum [30], mu-

adduntur: *& quae tertio libro hydropi enumerantur titulo XV.* quae nemo negabit, temere ex margine deſcripta eſſe. Medicei ceteri iſta non habent.

22. *Cauliculus*] Cod. Medic. I. *coliculus*; & cap. proximo *colibus*, pro *caulibus*.

23. *Morum, porrum*] Pro *porrum* Codex Medic. I. *porrus*. Ceterum locus hic non eſt ſine ſuſpicione vitii alicujus; ut alii ante me animadverterunt. Infra, pro *excitant*, modo allatus Codex habet *excitat*.

24. *Cum ex peregrinis medicamentis maxime conſtent*] Ita in Edit. Lindenii, & in Codice quoque Mediceo I. Alii leg. *quae ex peregrinis medicamentis maxime conſtant*; & deinde, *opitulantur*. Iſti non videntur intellexiſſe, diſtingui a Celſo quae materiam evocant, ab iis quae corpus rodendo eamdem extrahunt.

25. *Et ſic eo*] Alii Caeſarium ſequuntur, & leg. *ex eo, quod &c.* Sed praepoſitio *ex* abeſt ab Editionibus vetuſtis, & a Codicibus MSS. Lindenius leg. *ex eo, quidquid mali eſt.* Ego veterem lectionem MSS. confirmatam rejicere non auſim.

26. *Lana ſuccida ex aceto vel vino, cui oleum*] Ita legunt cum Caeſario Lindenius aliique. In Editionibus vetuſtioribus habetur: *lana ſuccida vel aceto vel vino, quo oleum*; ut Palavicinus correxit in Codice Medic. I. cum eſſet: *lana ſuccida quo cum aceto vel vino oieum.* Codices ceteri Medicei habent: *lana ſuccida vel aceto & vino* (aliqui *vel vino*) *oleum.* Fortaſſe retinendum eſt *quo*: cum ita Celſus etiam alibi loquatur. Vid. Adnotat. 88. lib. 4. cap. 9.

27. *Decocti*] *Decoctae* habent cum Codicibus Mediceis Editio Aldina & vetuſtiores omnes.

28. Παρθένιον *vel* περδίκιον] His duabus vocibus Editores vulgo Latinitatem tribuerunt ſcribentes: *parthenium vel perdicium*; praeter unum Ruellium. ut animadvertit Morgagnus. Et ipſe Morgagnus in ſuo & ego in Mediceis Codicibus Graece & ſcriptas & elatas invenimus.

29. *Serpyllum*] Cod. Medic. I. *ſerpullum*; ut aliis plerisque in locis.

30. *Coriandri folia, hyoſcyamum*] Hyoſcyamum hoc loco eſt generis neutrius, ut quidem Editores communi conſenſu habent. Sed turbant MSS. Codices. Nam plerique habent ΥΩCΚΥΑΜΙ. In Mediceo I. eſt *hyoſcyamum*; at non *coriandri folia*, ſed *coriandrum folia.* Itaque non deerit fortaſſe qui legere malit: *coriandrum, folia hyoſcyami.* Ceterum haec vox neutro genere ſaepius uſurpatur a Plinio. En loca duo, de quibus dubitare non licet: lib. 25. cap. 9. *Hyo-*

mufcus, fifer, apium, folanum, quam στρύχνον Graeci vocant, brafficae folia, intubus, plantago, foeniculi femen, contrita pira vel mala, praecipueque cotonea, lenticula, aqua frigida, maximeque pluvialis, vinum, acetum, & horum aliquo madens 31 vel panis, vel farina, vel fpongia, vel cinis 32, vel lana fuccida, vel etiam linteolum, creta Cimolia, gypfum, melinum, myrteum, rofa, acerbum oleum, verbenarum contufa cum teneris caulibus folia; cujus generis funt olea, cupreffus, myrtus, lentifcus, tamarix, liguftrum, rofa, rubus, laurus, hedera, Punicum malum. Sine frigore autem reprimunt, cocta mala cotonea 33, malicorium, aqua calida, in qua verbenae coctae funt, quas fupra pofui 34, pulvis vel ex faece vini, vel ex myrti foliis, amarae nuces. Calefacit vero, ex qualibet farina cataplasma, five ex tritici, five ex farris, five hordei, five ervi, vel lolii, vel milii, vel panici, vel lenticulae, vel fabae, vel lupini, vel lini 35, vel foeni Graeci, ubi ea deferbuit, calidaque impofita eft. Valentior tamen ad id omnis farina eft ex mulfo, quam ex aqua cocta. Praeterea cyprinum, irinum, medulla, adeps ex fele 36, oleum, magisque fi vetus eft, junctaque oleo fal 37, nitrum, gith, piper, quinquefolium. Fereque, quae

9. *Hyofcyamum contufum cum foliis ex vino datur &c.* lib. 28. cap. 10. *fi hyofcyamum potum fit.* Immo generis masculini fortaffe non invenitur apud illum Auctorem nifi in lib. 25. cap. 4. *apud Graecos vero hyofcyamus appellatur.* Sed ibi reponendum videtur ὑοσκύαμος. Et fane in Edit. antiquiffima an. 1469. eft *hyoftyamos;* in pervetufto MS. Codice Florentiae apud Riccardos *hyofcyamos.*

31. *Et horum aliquo madens*] Ego fic repofui ex Codice Medic. I. nifi quod *aliquod* habet mendofe, pro *aliquo.* Ita Celfus folet conftruere verbum *madeo;* fupra cap. 18. *aqua madens panis;* lib. 5. c. 26. fect. 33. *linteolum frigida aqua madens;* lib. 8. c. 7. *linteolum duplex madens vino & oleo.* Alii omnes leg. cum praepofitione, ut eft in ceteris MSS. Mediceis, *& ex horum aliquo magis madens;* fed Lindenius tollit *magis.* Fortaffe tamen retinenda eft haec particula, quam Codices plerique habent poft vocem *madens*, fed, ut mihi videtur, loco non fuo; transferendaque eft ante *horum*, ut fenfus fit; magis reprimit & refrigerat horum aliquo madens vel panis &c.

32. *Cinis*] Lindenius, *lacinia.* Cur non *cinis*? cum lib. 7. cap. 1. inter reprimentia ponatur *cinis....... ex aceto vel etiam ex aqua.*

33. *Mala cotonea*] Vox *mala* omittitur in Editione Caefarii an. 1538. in Pantiniana & Lindenii.

34. *Pofui*] Ita in Cod. Medic. I. Alii leg. *propofui.*

35. *Vel lini*] Haec duo verba defunt in Codice modo allato. In eodem infra eft *tam ex mulfo*, pro *ex mulfo;* fed perperam.

36. *Adeps ex fele*] Calefacit & fuillus, ut cum Plinio lib. 15. H. N. cap. 9. antiqui medici fentiunt: immo non alio magis utebantur. De felis adipe nihil apud illos invenio, quamobrem credendum fit, folum eum a Celfo effe pofitum. Nifi tollendae funt duae voces *ex fele*, ut ego fufpicor, licet in MSS. Codicibus invenerim; malim legere *ex fale:* nam falfus adeps impenfius calefacit, ut eft apud Plinium loc. cit. Legitur *ex fele*, & in Editione Lindenii, & in margine Conftantinianae, & in Mediceo primo, multisque aliis MSS. Codicibus. In nonnullis eft *ex felle;* atque ita veteres omnes Editiones habent. Sed neque id probandum videtur. Fel enim, quamvis calefaciat, ut eft apud Dioscoridem lib. 2. cap. 96. & apud Galenum lib. 10. de fimpl. medic. facult. cap. 2. mifcere adipi, quo ad frictiones utebantur, moris non fuit antiquorum medicorum.

37. *Oleum, magisque fi vetus eft, junctaque oleo fal &c.*] Sic reftitui locum hunc ex Codice Medi-

quae vehementer & reprimunt & refrigerant [38], durant; quae calefaciunt [39], digerunt & emolliunt [40]: praecipueque ad emolliendum potest cataplasma ex lini vel foeni Graeci semine. His autem omnibus, & simplicibus, & permistis, varie medici utuntur; ut magis, quid quisque persuaserit sibi, appareat, quam quid evidenter compererit.

Mediceo vetustiori. Antea legebatur: *adeps ex fele* (vel *felle*) *juncta oleo, magisque si vetus est, sal &c.* Oleum utique calefacit, & quo vetustius est, eo magis. Itaque de hoc convenit. Quanto autem melior lectio sit. *junctaque oleo sal &c.* ii facile intelligunt, qui norunt, oleo ad frictiones saepe adjici sal, nitrum, & alia calefacentia. Sic lib. 3. cap. 9. *frictio ex oleo & sale:* & cap. 11. *perfricandae partes manibus unctis ex vetere oleo, eique adjiciendum aliquid ex calefacientibus:* & cap. 16. *oleo ad frictiones adjicere calefacientia:* & cap. 21. *quotidie ter quaterve opus est uti frictione vehementi, cum oleo & quibusdam calefacientibus:* & lib. 4. cap. 12. *perfricari ter aut quater die sic, ut nitrum oleo adjiciatur.* Pro *sal, nitrum,* quidam leg. *sal nitrum;* Egnatius, *sal nigrum.*

38. *Quae vehementer & reprimunt & refrigerant*] Quae supra jam posita sunt. Codex Mediceus I. non habet particulam *&* ante *reprimunt.*

39. *Et refrigerant, durant; quae calefaciunt &c.*] Alii leg. *& refrigerant. Durant quae calefaciunt &c.* & supra, *quinquefolium, fereque quae vehementer &c.* In primo sic habetur: *& refrigerant, durantque calfaciunt &c.* in Codicibus Mediceis ceteris, *& refrigerant dura quae* (vel *que*) *calfaciunt &c.* Verba recte interpunxit Lindenius, in quo ei praeiverat Ronsseus in suis enarrationibus. Hos ego secutus sum. Sed Lindenius leg. *& refrigerant, durant; quae autem calefaciunt* &c.

40. *Digerunt & emolliunt*] Ita in primo; in aliis MSS. Mediceis; ut plerique omnes vulgo leg. *& digerunt & emolliunt* (vel *molliunt*). Lindenius leg. *& digerunt, ea emolliunt.*



L I-

LIBER TERTIVS.

I. Provisis [41] omnibus, quae pertinent ad universa genera morborum, ad singulorum curationes veniam. Hos autem in duas species Graeci diviserunt; aliosque ex his acutos, alios longos esse dixerunt: ideoque, quoniam non semper eodem modo respondebant, eosdem alii inter acutos, alii inter longos retulerunt. Ex quo, plura eorum genera esse, manifestum est. Quidam enim breves acutique [42] sunt, qui cito vel tollunt hominem, vel ipsi cito finiuntur: quidam longi, sub quibus neque sanitas in propinquo, neque exitium est: tertiumque genus eorum est, qui modo acuti, modo longi sunt; idque non in febribus tantummodo, in quibus frequentissimum est, sed in aliis quoque fit. Atque etiam, praeter hos, quartum est, quod neque acutum dici potest, quia non perimit; neque utique longum, quia, si occurritur, facile sanatur. Ego, cum de singulis dicam, cujus quisque generis sit, indicabo. Dividam autem omnes in eos, qui in totis corporibus consistere videntur, & eos, qui oriuntur in partibus. Incipiam a prioribus, pauca de omnibus praefatus. In nullo quidem morbo minus fortuna sibi vindicare, quam ars potest [43]; utpote cum, repugnante natura, nihil medicina proficiat. Magis tamen ignoscendum medico est parum proficienti in acutis morbis, quam in longis. Hic enim breve spatium est, intra quod, si auxilium [44] non profuit, aeger extinguitur: ibi

41. *Provisis*] Editio Constantini in margine, *Praevisis*. Etiam lib. 5. cap. 27. sect. 2. *remedium est nec opinantem in piscinam non ante ei provisam projicere*; Constantinus mallet, *praevisam*. Lindenius, qui ibi retinet *provisam*, hic recipit *Praevisis*. Sed veterem lectionem Codices Medicei confirmant.

42. *Acutique*] Alii leg. *utique*, neque aliter habent Codices Medicei. Mihi magis probatur lectio Lindenii, sive potius Constantini. Is enim *acutique* legendum esse, multo ante conjecerat.

43. *Minus fortuna sibi vindicare, quam ars potest*] *Siquidem in morbis, cum multum fortuna conferat &c.* inquit in Praefat. lib. 7. Lindenius, fortasse existimans, haec non cohaerere cum proximis verbis, *utpote cum repugnante natura nihil medicina proficiat*, quaedam addit, alia mutat, & sic legit: *plus fortuna sibi vendicare quam ars, ars, quam natura potest*. Sed voci *fortuna* satis respondet vox *natura*; ut ex allato quoque loco lib. 7. colligitur, ubi voci *fortuna* respondent haec verba, *corporis beneficio*. Est enim in fortuna positum, repugnet, nec ne natura. Hic tamen, pro *repugnante natura*, Egnatius leg. *repugnante fortuna*, ut omnes, praeter primum, Medicei Codices habent. Mihi probatur *natura*. Ceterum duo verba, *sibi vindicare*, constructionem aliquanto duriorem faciunt, & si tollantur, sensus idem remanet. Verumtamen sequemur libros antiquos. Pro *vindicare* Caesarius leg. *vendicat*: in qua constructione verbum *potest* melius omitteretur.

44. *Si auxilium*] Ita ex Cod. Medic. I. cum antea legeretur: *si quod auxilium*; quod minus placet.

ibi & deliberationi, & mutationi remediorum tempus patet; adeo ut raro, si inter initia medicus accessit, obsequens aeger sine illius vitio pereat. Longus tamen morbus cum penitus insedit, quod ad difficultatem pertinet, acuto par est. Et acutus quidem, quo vetustior est; longus autem, quo recentior, eo facilius curatur. Alterum illud ignorari non oportet, quod non omnibus aegris eadem auxilia conveniunt. Ex quo incidit, ut alia atque alia summi auctores, quasi sola, vindicaverint 45, prout cuique cesserant. Oportet itaque, ubi aliquid non respondet 46, non tanti putare auctorem, quanti aegrum, & experiri aliud atque aliud: sic tamen, ut in acutis morbis cito mutetur, quod nihil prodest; in longis, quos tempus, ut facit, sic etiam solvit, non statim condemnetur, si quid non statim profuit; minus vero removeatur, si quid paulum saltem juvat; quia profectus tempore expletur.

II. Protinus autem inter initia scire facile est, quis acutus morbus, quis longus sit: non iis solum 47, in quibus semper ita se habet; sed in iis quoque, in quibus variat. Nam ubi ne intermissionibus accessiones & dolores graves urgent 48, acutus morbus est: ubi lenti dolores, lentaeve febres sunt, & spatia inter accessiones porriguntur, acceduntque ea signa, quae in priore volumine exposita sunt, longum hunc futurum esse, manifestum est. Videndum etiam est, morbus an increscat, an consistat, an minuatur: quia quaedam remedia increscentibus morbis, plura inclinatis conveniunt; eaque, quae crescentibus 49 apta sunt, ubi acutus increscens urget, in remissionibus potius experienda sunt. Increscit autem morbus, dum graviores dolores, accessionesque veniunt; haeque & ante, quam proximae, revertuntur, & postea desinunt Atque in longis quoque morbis, etiam tales notas non habentibus, scire licet, increscere, si somnus incertus est, si deterior concoctio, si foediores 50 dejectiones, si tardior sensus, si pigrior mens, si percurrit cor-

45. *Vindicaverint*] Hoc sensu, eademque fere in re Plinius dixit: *Durabat tamen antiquitas firma, magnasque confessae rei vindicabat reliquias* lib. 26. cap. 3. Fortasse tamen legendum est *venditaverint*, ut Lindenius edidit. Ego meo instituto utar, & veteres Codices temere non deseram. Porro Codices MSS. alii habent *vendicaverint*, ut Editiones pleraeque; alii *vendicarint*, ut Editio Aldina, vel *vindicarint*; Mediceus I. & aliquis alius *vindicaverint*. Nonnulli apud Constantinum malebant, *indicaverint:* quibus minime assentiendum.

46. *Respondet*] Al. *respondit*; Almeloveen. *respondet;* ut & Ruellii Edit. & Cod. Medic. I. habet.

47. *Solum*] Ita in Edit. Lindenii; in aliis Edd. & in MSS. Mediceis, *solis*.

48. *Accessiones & dolores graves urgent*] Ruellii Edit. *accessionum dolore gravi urgentur;* ut aliqui MSS. Codices habent.

49. *Crescentibus*] In Edd. antiquis, ut & in MSS. Mediceis, *decrescentibus;* sed perperam. In Edit. Lindenii, itemque in margine Constantinianae est *crescentibus*. Ego malim, *increscentibus;* quod Celsus hac voce constanter utatur: ceterum etiam *crescentibus* recte dicitur.

50. *Foediores*] Lindenius reponit *foetidiores*, ut habet in margine Constantinus. Sed in MSS. Medi-

corpus frigus aut calor, si id magis pallet. Ea vero, quae contraria his sunt, decedentis ejus notae sunt. Praeter haec, in acutis morbis serius aeger alendus est, nec nisi jam inclinatis; ut primo 51 dempta materia impetum frangat: in longis maturius, ut sustinere spatium affecturi 52 mali possit. Ac si quando is 53 non in toto corpore, sed in parte est; magis tamen ad rem pertinet, vim totius corporis moliri 54, quam proprie partes aegrae sanentur 55. Multum etiam 56 interest, ab initio quis recte curatus sit, an perperam: quia curatio minus iis prodest, in quibus assidue frustra fuit. Si quis temere habitus, adhuc integris viribus vivit, admota curatione momento restituitur.

Sed cum ab iis coeperim, quae notas quasdam futurae adversae valetudinis exhibent, curationum quoque principium ab animadversione ejusdem temporis faciam. Igitur, si quid ex iis, quae proposita sunt, incidit, omnium optima sunt, quies & abstinentia; si quid bibendum, aqua; idque interdum uno die fieri satis est; interdum, si terrentia manent, biduo: proximeque abstinentiam sumendus est cibus exiguus, bibenda aqua; postero die etiam vinum; deinde invicem alternis diebus, modo aqua, modo vinum, donec omnis causae metus finiatur 57. Per haec enim saepe instans gravis morbus discutitur. Plurimique falluntur, dum se primo die protinus sublaturos languorem, aut exercitatione, aut balneo,

Mediceis est *foediores*; ut alii legunt. Vox tamen *foedus* pro *foetido* alibi non facile invenietur, nisi conjuncta cum voce *odor*; ut cap. 20. hujus libri; lib. 2. cap. 8. lib. 4. cap. 20.

51. *Ut primo*] Ita in ceteris Editionibus; in Lindeniana, *ut inedia*. Cum prioribus faciunt Codices nostri MSS.

52. *Affecturi*] Editiones Aldin. & Henr. Steph. *adventuri*; ut Codices Medicei habent omnes, praeter primum.

53. *Ac si quando is &c.*] Haec mihi ex superioribus verbis, *maturius alendus est*, pendere videntur, eademque sententia continuari, ideoque sic interpungendum: *possit, ac si quando is non in toto corpore, sed in parte est, magis tamen &c.* Lindenius, pro *Ac*, legit *At*, ut malebat Constantinus. Fortasse, pro *is*, legendum *id*, ut referatur ad malum.

54. *Moliri*] Ita legunt, & recte, Constantinus & Lindenius, Codicibus pene omnibus suffragantibus. Mediceus I. habet, ut alii legunt, *molliri*.

55. *Quam proprie partes aegrae sanentur*] Haec verba mihi suspecta sunt, quod & constructio laboret, &, iis sublatis, sententia constet. Ceterum constructioni opem tulerit, qui addiderit particulam *ut* post *quam:* nisi legere malit, *partes aegras sanari.* Pro *proprie*, alii leg. *propriae*, ut est in Cod. Medic. I. qui & *partis* habet, pro *partes*, &, quo modo quidam legunt, *aegre*, pro *aegrae*. Constantinus, *per quam propriae &c.* Lindenius, *quam partis, cum per eam partes aegrae sanentur.*

56. *Multum etiam &c.*] Non facile intelligitur, quomodo haec cum antecedentibus cohaereant. Omnia plana erunt, si ad primum caput referantur, & caput alterum, non supra ab illis verbis *Protinus autem inter initia*, sed infra ab iis inchoetur, *Sed cum ab iis coeperim.* Totum autem hoc caput conflatum est ex monitis quibusdam inter se distinctis; atque haec illa sunt, quae Celsus de omnibus morbis se praefaturum, paulo ante dixit.

57. *Omnis causae metus finiatur*] Caesarius & Lindenius leg. *omnis causa metus finiatur.* Sed MSS. Codices habent *causae*, non *causa*. Ita cap. proximo, *causam metuentibus:* ubi tamen Cod. Mediceus I. *cum causa metuentibus.* Infra in Codd. Mediceis & antiquis Edd. legitur, *non quo .... sed quo &c.* Lindenius reposuit, *non quod*

neo, aut coacta dejectione, aut vomitu, aut ſudationibus, aut vino ſperant. Non quod non interdum id incidat, aut non decipiat [58]; ſed quod ſaepius fallat, ſolaque abſtinentia ſine ullo periculo medeatur: cum praeſertim etiam pro modo terroris moderari liceat; & ſi leviora indicia fuerint, ſatis ſit a vino tantum abſtinere, quod ſubtractum plus, quam ſi cibo quid dematur [59], adjuvat: ſi paulo graviora, facile ſit [60] non aquam tantum bibere, ſed etiam cibo carnem ſubtrahere; interdum panis quoque minus, quam pro conſuetudine aſſumere, humidoque cibo eſſe contentum [61], & olere potiſſimum: ſatisque ſit, tum ex toto a cibo, a vino, ab omni motu corporis abſtinere, cum vehementes notae terruerunt. Neque dubium eſt, quin vix quisquam, qui non diſſimulavit, ſed per haec mature morbo occurrit, aegrotet.

III. Atque haec quidem ſanis facienda ſunt, tantum cauſam metuentibus. Sequitur vero curatio febrium, quod & in toto corpore, & vulgare maxime morbi genus eſt. Ex his una quotidiana, altera tertiana, altera quartana [62] eſt: interdum etiam longiore circuitu quaedam redeunt; ſed id raro fit. In prioribus, & morbi ſunt, & medicina. Et quartanae quidem ſimpliciores ſunt. Incipiunt fere ab horrore; deinde calor erumpit; finitaque febre biduum integrum eſt: ita quarto die revertitur. Tertianarum vero duo genera ſunt. Alterum eodem modo, quo quartana, & incipiens, & deſinens; illo tantum interpoſito diſcrimine, quod unum diem praeſtat integrum, tertio redit. Alterum longe pernicioſius, quod tertio quidem die revertitur, ex octo autem & quadraginta horis fere ſex & triginta per acceſſionem occupat, interdum etiam vel minus, vel plus; neque ex toto in remiſſione deſiſtit, ſed tantum levius eſt. Id genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant. Quotidianae vero variae ſunt, & multiplices. Aliae enim protinus a calore incipiunt, aliae a frigore, aliae ab horrore. Frigus voco, ubi extremae partes membrorum inalgeſcunt: horrorem, ubi totum cor-

quod .... ſed quod &c. fortaſſe non ſine aliquo Codicum teſtimonio. Conſtantinus autem in ſecundo membro legere malebat *quod;* in primo *quo* retinebat. Alibi tamen ipſe quoque Lindenius & Conſtantinus leg. *non quo .... ſed quo.*

58. *Aut non decipiat*] Tres hae voces fortaſſe tollendae ſunt. Nam quae tandem eſt locutio iſta? *Non quod non interdum id incidat, aut non decipiat; ſed quod ſaepius fallat.* Niſi quis putat legendum, *aut omnino decipiat.* Conſtantinus ita reſtituendum putat: *aut non deinceps fiat.* In Codice Mediceo I. legitur, *aut non deciperet;* & omittitur *id* ante *incidat.*

59. *Quid dematur*] Ita cum Mediceis I. III. aliisque MSS. habet Aldina Editio: ceterae Editiones *aliquid dematur.*

60. *Facile ſit*] Ita in MSS & Edd. plerisque omnibus. Egnatius & Lindenius leg. *ſatis ſit.*

61. *Contentum*] Cod. Medic. I. *contentos.*

62. *Altera quartana*] Primum excipe, ceteri Codices Medicei habent, ut eſt in Edit. Ruellii, *tertia quartana:* infra vero, ut & vulgo legitur, *raro evenit;* ubi ego *raro fit* repoſui ex primo. Deinde ex eodem Codice lego, *Et quartanae.* Al. *At quartanae;* Linden. *Ac quartanae.*

corpus intremit. Rurſus aliae ſic deſinunt, ut ex toto ſequatur integritas: aliae ſic, ut aliquantum quidem minuatur ex febre, nihilominus tamen quaedam reliquiae remaneant, donec altera acceſſio accedat: ac ſaepe aliae vix quidquam aut nihil remittant, ſed ita ut continuent [63]. Deinde, aliae fervorem ingentem habent, aliae tolerabilem: aliae quotidie pares ſunt, aliae impares; atque invicem altero die leniores, altero vehementiores: aliae tempore eodem poſtridie revertuntur, aliae vel ſerius vel celerius: aliae diem noctemque acceſſione & deceſſione implent, aliae minus, aliae plus: aliae, cum decedunt, ſudorem movent, aliae non movent; atque alias per ſudorem ad integritatem venitur, alias corpus tantum imbecillius redditur. Acceſſiones etiam, modo ſingulae ſingulis diebus fiunt, modo binae pluresve concurrunt: ex quo ſaepe evenit, ut quotidie plures acceſſiones remiſſionesque ſint; ſic tamen, ut unaquaeque alicui priori reſpondeat. Interdum vero acceſſiones quoque confunduntur, ſic, ut notari neque tempora earum, neque ſpatia poſſint. Neque verum eſt, quod dicitur a quibusdam, nullam febrem inordinatam eſſe, niſi aut ex vomica, aut ex inflammatione, aut ex ulcere: facilior enim ſemper curatio foret, ſi hoc verum eſſet. Sed quod [64] evidentes cauſae faciunt, facere etiam abditae posſunt. Neque de re, ſed de verbo controverſiam movent, qui, cum aliter aliterque in eodem morbo febres accedunt, non easdem inordinate redire, ſed alias aliasque ſubinde oriri dicunt. Quod tamen ad curandi rationem nihil pertineret, etiamſi vere diceretur. Tempora quoque remiſſionum modo liberalia, modo vix ulla ſunt.

IV. Et febrium quidem ratio maxime talis eſt. Curationum vero diverſa genera ſunt, prout auctores aliquos [65] habent. Aſclepiades officium eſſe medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Id votum [66] eſt: ſed fere periculoſa eſſe nimia [67] & feſtinatio & voluptas ſolet. Qua vero moderatione utendum ſit, ut quantum fieri poteſt, omnia iſta contingant, prima ſemper habita ſalute, in ipſis partibus curationum conſiderandum erit. Et ante omnia quaeritur, primis diebus aeger qua ratione continendus ſit. Antiqui, medicamentis quibusdam datis,

63. *Remittant, ſed ita ut continuent*] Legendum opinor, *remittunt*, ceteraque tollenda, tamquam ex gloſſemate inſerta. Niſi cui forte, cum in Codice Medic. I. ſit *remittant, ſed continuent*, non diſplicet *remittunt, ſed continuant.* Palavicinus *ita ut* addit in allato Codice, & mutat *ſed* in *ſe*, ut ita legatur: *remittant ſe; ita ut continuent.* Lindenius edidit, *remittunt, ſed ita, ut coepere, continuant.*

64. *Sed quod*] Linden. *Nam quod.*

65. *Aliquos*] Alii cum Aldo leg. *aliqui*; contra quos ſtant Editiones vetuſtiores & Codices Medicei.

66. *Votum*] Egnatius & alii quidem leg *notum*; ſed minus recte; quamvis non deſint depravati Codices, qui iis ſuffragentur.

67. *Nimia*] Plerique leg. *nimium.*

datis, concoctionem moliebantur; eo quod cruditatem maxime horrebant: deinde eam materiam, quae laedere videbatur, ducendo saepius alvum subtrahebant. Asclepiades medicamenta sustulit; alvum non toties, sed fere tamen in omni morbo, subduxit [68]; febre vero ipsa praecipue se ad remedium [69] uti professus est. Convellendas enim [70] vires aegri putavit, luce, vigilia, siti ingenti, sic, ut ne os quidem primis diebus elui fineret. Quo magis falluntur, qui per omnia jucundam ejus disciplinam esse concipiunt. Is enim [71] ulterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuriae subscripsit; primis vero tortoris vicem exhibuit. Ego autem, medicamentorum dari potiones, & alvum duci non nisi raro debere, concedo: & id non ideo tamen [72] agendum, ut aegri vires convellantur, existimo; quoniam ex imbecillitate summum periculum est. Minui ergo tantum materiam superantem oportet, quae naturaliter digeritur [73], ubi nihil novi accedit. Itaque abstinendus a cibo primis diebus est, in luce [74] habendus aeger, nisi infirmus, interdiu est, quoniam corpus ista quoque digerit; isque cubare quam maximo conclavi debet. Quod ad sitim vero somnumque pertinet, moderandum est, ut interdiu vigilet, noctu, si fieri potest [75], conquiescat: ac neque potet, neque nimium siti crucietur. Os etiam ejus elui potest, ubi & siccum est, & ipsi foetet; quamvis id tempus aptum potioni non est. Commodeque Erasistratus dixit, saepe, interiore parte humorem non requirente, os & fauces requirere; neque ad rem, male haberi aegrum, pertinere. Ac primo quidem sic tenendus est. Optimum vero medicamentum est, opportune cibus datus: qui quando primum dari debeat, quaeritur. Plerique ex antiquis tarde dabant, saepe quinto die, saepe sexto: & id fortasse vel in Asia, vel in Aegypto, coeli ratio patitur. Asclepiades, ubi aegrum triduo per omnia fatigaverat, quarto die cibo destinabat [76]. At Themison nuper, non quando coepisset febris, sed quan-

68. *Subduxit*] In Codice quoque Medic. I. est *subduxit*; sed *sub* expungitur. Itaque *duxit* fortasse legendum est ex more loquendi Celsiano. Significatur enim proprie alvi ductio, de qua lib. 2. cap. 12. sect. 2. ubi etiam de hac Asclepiadis consuetudine mentio fit.

69. *Ad remedium*] *Ejus* addunt alii Aldinam Editionem secuti; quae vox in MSS. quoque reperitur, sed minime necessaria est. Sic infra his verbis: *Optimum vero medicamentum*; in Codice Medic. I. non bene additur *ejus*.

70. *Enim*] Linden. *etiam*.

71. *Is enim*] In Edit. Aldina, & in MSS. plerisque, *Et is enim*; in Lindeniana, *Etenim*; in aliis quibusdam, ut in Cod. Medic. I. *His enim*.

72. *Et id non ideo tamen*] In Cod. Medic. I. *non ideo tamen id*.

73. *Digeritur*] Ita lib. 2. cap. 14. *opus est quam plurimum materiae digeri*. Alii leg. *detrahatur*, ut in MSS. omnibus inveni, praeterquam in Medic. I. & Vatic. VI.

74. *Primis diebus est, in luce &c.*] Lege, *primis diebus, & in luce*. Lindenius sic mutavit: *primis diebus est, & in luce habendus aeger (nisi infirmus) interdiu, quoniam &c.*

75. *Si fieri potest*] Quidam omittuut *fieri*.

76. *Quarto die cibo destinabat*] Scilicet aegrum. Hanc

quando desisset, aut certe levata esset, considerabat; & ab illo tempore exspectato die tertio, si non accesserat febris, statim: si accesserat, ubi ea vel desierat, vel, si assidue inhaerebat, certe si se inclinaverat [77], cibum dabat. Nihil autem horum utique perpetuum est. Nam potest primo die primus cibus dandus esse, potest secundo, potest tertio, potest non nisi quarto, aut quinto; potest post unam accessionem, potest post duas, potest post plures. Refert enim, qualis morbus sit, quale corpus, quale coelum, quae aetas, quod tempus anni: minimeque, in rebus multum inter se differentibus [78], perpetuum esse praeceptum temporis potest. In morbo, qui plus virium aufert, celerius cibus dandus est: itemque eo coelo, quod magis digerit [79]. Ob quam caussam in Africa nullo die aeger abstineri recte videtur. Maturius etiam puero, quam juveni; aestate, quam hieme, dari debet. Vnum illud est, quod semper, quod ubique [80] servandum est, ut aegri vires subinde assidens medicus inspiciat, & quamdiu supererunt, abstinentia pugnet; si imbecillitatem vereri coeperit, cibo subveniat. Id enim ejus officium est, ut aegrum, neque supervacua materia oneret, neque imbecillitatem fame prodat [81]. Idque apud Erasistratum quoque invenio: qui, quamvis parum docuit, quando venter, quando corpus ipsum exinaniretur, dicendo tamen, haec esse videnda, & tum cibum dandum, cum corpori deberetur, satis ostendit, dum vires superessent, dari non oportere; ne deficerent, consulen-

Hanc lectionem MSS. omnes confirmant. Constantinus mallet, *quartum diem cibo destinabat*; & ita legit Lindenius; sed Operarum errore habet *die*, pro *diem*; quod mendum Almeloveenius sustulit.

77. *Certe si se inclinaverat*] Alii leg. *si certe se inclinaverat.* Ego sic reposui ex Cod. Medic. vetustiori; sed legendum, *certe sese inclinaverat.* Pendet enim hoc incisum ab antecedenti particula *ubi.*

78. *Inter se differentibus*] Quidam cum Egnatio addunt, *quod intermittendum non est*; scilicet ex adnotatione.

79. *Quod magis digerit*] Ita ex conjectura Constantini. Alii omnes, *quo magis digerit*; quod ferendum non est. Coelum enim est, quod aegrum digerit. Ita supra: *corpus ista quoque* (lux) *digerit.*

80. *Unum illud est, quod semper, quod ubique*] *Unum illud est semper quod ubique*, legitur in Editionibus vetustissimis, & in MSS. Mediceis reliquis. Ego sic restitui ex primo. Egnatius leg. *Unum illud est, quod semper ubique*, alii cum Caesario, *Unum illud & semper & ubique.*

81. *Imbecillitatem fame prodat*] Id est, hominem imbecillum fame perdat. Ita habent Codex Mediceus I. atque Editiones vetustissimae 1478. 1493. 1497. & Juntina quoque. Caesarius aliique reponunt *perdat:* Egnatius & Stephanus leg. *imbecillitatem fami prodat*; eadem loquendi forma, qua Sallustius de B. J. dixit: *antequam arcem proderent hostibus.* Sed neque prior lectio, neque aliae placent: atque *imbecillitatem* vix ferri potest, quia accusativus verbi *prodat* & verbi *oneret* unus idemque est, id est, *aegrum.* In Mediceo III. & quibusdam aliis Codicibus est: *imbecillitate fami prodat.* Fortasse legendum: *imbecillitati fame prodat*; quod omnem difficultatem tollit. Alii vocem *imbecillitatem* ejiciendam, & *fame perdat*, vel *fami prodat* legendum putabunt; alii contra, *fame* explodentes, *imbecillitate perdat*, vel *imbecillitati prodat*; alii aliter. Sed conjecturae sunt, ex quibus nihil certi erui potest. Conjectura item est, ut opinor, & *imbecillum* apud Constantinum in libri margine, & *imbecilliorem fame perdat* in Editione Lindenii.

lendum esse. Ex his autem intelligi potest, ab uno medico multos non posse curari: eumque, si artifex est, idoneum esse, qui non multum ab aegro recedit. Sed qui quaestui serviunt, quoniam is major ex populo est, libenter amplectuntur ea praecepta, quae sedulitatem non exigunt; ut in hac ipsa re. Facile est enim dies vel accessiones numerare iis quoque, qui aegrum raro vident: ille assideat necesse est, qui, quod solum opus est, visurus est, quando nimis imbecillus futurus sit, nisi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi dies quartus aptissimus esse consuevit.

Est autem alia etiam de diebus ipsis dubitatio; quoniam antiqui potissimum impares sequebantur, eosque, tamquam tunc de aegris judicaretur, κρισίμους nominabant. Hi erant dies tertius, quintus, septimus, nonus, undecimus, quartusdecimus, unus & vicesimus; ita ut summa potentia septimo, deinde quartodecimo, deinde uni & vicesimo daretur. Igitur sic aegros nutriebant, ut dierum imparium accessiones exspectarent; deinde postea cibum, quasi levioribus accessionibus instantibus, darent: adeo ut Hippocrates [82], si alio die febris desisset, recidivam timere sit solitus. Id Asclepiades jure ut vanum repudiavit; neque in ullo die [83], quia par imparve esset, iis [84] vel majus vel minus periculum esse dixit. Interdum enim pejores dies pares fiunt; & opportunius post eorum [85] accessiones cibus datur. Nonnumquam etiam in ipso morbo dierum ratio mutatur; fitque gravior, qui remissior esse consueverat. Atque ipse quartusdecimus par est, in quo esse magnam vim antiqui fatebantur. Qui cum octavum primi naturam habere contenderent, ut ab eo secundus septenarius [86] inciperet, ipsi sibi repugnabant, non octavum, neque decimum, neque duodecimum diem sumendo, quasi potentiorem: plus enim tribuebant nono, & undecimo. Quod cum fecissent sine ulla probabili ratione, ab undecimo, non ad tertiumdecimum, sed ad quartumdecimum transibant. Est etiam apud Hippocratem, ei, quem septimus dies liberaturus sit, quartum esse gravissi-

82. *Adeo ut Hippocrates*] Haec usque ad finem periodi ex margine addita videntur, & ex adnotatione orta. Neque enim cum antecedentibus cohaerent. Qui haec verba retinere vult, transferet ante periodum superiorem. *Hi erant dies tertius &c.*

83. *Neque in ullo die*] Codex Medic. I. *atque in nullo die.*

84. *Iis*] Linden. *aegris.*

85. *Eorum*] Dierum parium, ut recte explicat Morgagnus; qui neque *earum* cum Plantino, Stephano, & Rousseo, neque cum Lindenio *febrium* legi posse docet. Ex quo etiam apparet, verba antecedentia perperam sic legi in Editione Stephani: *pejores dies impares fiunt.*

86. *Septenarius*] In MSS. Mediceis, & in Editionibus ceteris additur vox substantiva *numerus;* sed melius subauditur, ut in Edit. Lindenii; quam sequor. Sic *versus* subauditur in verbis illis Ciceronis lib. 1. Tuscul. cap. 44. *cum tam bonos septenarios fundat ad tibiam.*

viſſimum. Ita, illo quoque auctore, in die pari & gravior febris eſſe poteſt, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartum quemque diem, ut in utrumque efficaciſſimum apprehendit; id eſt, quartum, ſeptimum, undecimum, quartumdecimum, decimumſeptimum [87]. In quo & ab imparis ad paris rationem tranſit, & ne hoc [88] quidem propoſitum conſervavit; cum a ſeptimo die undecimus, non quartus, ſed quintus ſit. Adeo apparet, quacumque ratione ad numerum reſpexerimus [89], nihil rationis, ſub illo quidem auctore, reperiri. Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt: cum hic quoque medicus non numerare dies debeat, ſed ipſas acceſſiones intueri; & ex his conjectare, quando dandus cibus ſit. Illud autem magis ad rem pertinet, ſcire, tum [90] oporteat dari, cum jam bene venae conquieverunt, an etiamnum manentibus reliquiis febris. Antiqui enim quam integerrimis corporibus alimentum offerebant: Aſclepiades, inclinata quidem febre, ſed adhuc [91] tamen inhaerente. In quo vanam rationem ſecutus eſt: non quod non ſit interdum maturius cibus dandus, ſi mature timetur altera acceſſio; ſed quod ſcilicet quam ſaniſſimo [92] dari debeat: minus enim corrumpitur, quod integro corpori infertur. Neque tamen verum eſt [93], quod Themiſoni videbatur, ſi duabus horis integer futurus eſſet aeger, ſatius eſſe tum dare; ut ab integro corpore potiſſimum diduceretur. Nam ſi diduci tam celeriter poſſet, id eſſet optimum: ſed cum hoc breve tempus non praeſtet, ſatius eſt, principia cibi a decedente febre, quam reliquias ab incipiente excipi. Ita, ſi longius tempus ſecundum [94] eſt, quam integerrimo dandus eſt; ſi breve, etiam antequam ex toto integer fiat. Quo loco vero integritas eſt, eodem eſt remiſſio, quae maxima [95] in febre continua poteſt eſſe. Atque

87. *Quartumdecimum, decimumſeptimum*] Haec deſunt in Codice Medic. I. Verba autem proxima in illo ita leguntur: *in quo & ab imparis & paris rationem.* Itaque, pro *impari*, ut alii legunt, ego repoſui *imparis.* Lindenius omittit particulam *et*, quae eſt ante *ab*.

88. *Tranſit, & ne hoc*] Linden. *tranſit. Et ne in hoc.*

89. *Reſpexerimus*] Ita Lindenius. Al. *reſpeximus*, ut & in MSS. inveni.

90. *Tum*] Egnatius leg. *num;* alii cum Caeſario, *tum ne;* Lindenius, *cibum ne:* ſed infra omnes, *aut etiamnum.* Codices Medicei habent *tum:* deinde alii *aut etiamnum;* primus, quem ego ſecutus ſum, *an etiamnum.*

91. *Adhuc*] Cod. Med. *etiam nunc.*

92. *Quam ſaniſſimo*] Sano, quam maxime eſſe poteſt. Ita paulo ante: *quam integerrimis corporibus alimentum offerebant.* Lindenius leg. *non niſi quam ſaniſſimo;* quod minus probandum videtur, neque ego in ullo MS. Codice inveni.

93. *Verum eſt*] *Vanum eſt* habet Egnatius; ſed perperam.

94. *Tempus ſecundum*] Integritatis tempus intelligit. Hunc locum ex Editionibus antiquis, & ex ſuo Codice, quocum Medicei quoque Codd. conſentiunt, reſtituit Morgagnus; cum Lindenius edidiſſet, *tempus ſecuturum;* & poſtea, ut mendoſe habent Junta & Caeſarius, *ſi etiam breve*, pro *ſi breve, etiam.*

95. *Quae maxima*] Sic repoſui ex Editione prima. Editiones aliae habent *quae maxime*, ut

que hoc 96 quoque quaeritur, utrum tot horae exſpectandae ſint, quot febrem habuerunt; an ſatis ſit, primam partem earum praeteriri, ut aegris jucundius inſidat, quibus interdum non vacat 97. Tutiſſimum eſt autem, ante totius acceſſionis tempus praeterire: quamvis, ubi longa febris fuit, poteſt indulgeri aegro maturius, dum tamen ante minimum pars dimidia praetereatur. Idque non in ea ſola febre, de qua proxime dictum eſt, ſed in omnibus ita ſervandum eſt.

V. Haec magis per omnia genera febrium perpetua ſunt: nunc ad ſingulas earum ſpecies deſcendam. Igitur ſi ſemel tantum acceſſit, deinde deſiit, eaque vel ex inguine, vel ex laſſitudine, vel ex aeſtu, aliave ſimili re fuit, ſic, ut interior nulla cauſa metum fecerit, poſtero die, cum tempus acceſſionis ita tranſiit, ut nihil moverit 98, cibus dari poteſt. At ſi ex alto calor venit, & gravitas vel capitis vel praecordiorum ſecuta eſt, neque apparet, quid corpus confuderit; quamvis unam acceſſionem ſecuta integritas eſt; tamen, quia tertiana timeri poteſt, exſpectandus eſt dies tertius: & ubi acceſſionis tempus praeteriit, cibus dandus eſt, ſed exiguus; quia quartana quoque timeri poteſt: & 99 die quarto demum, ſi corpus integrum eſt, eo cum fiducia utendum. Si vero poſtero, tertiove, aut quarto die ſecuta febris eſt; ſcire licet, morbum eſſe. Sed tertianarum, quartanarumque, quarum & certus circuitus eſt, & finis integer 1, & liberaliter quieta tempora ſunt, expeditior ratio eſt: de quibus ſuo loco dicam. Nunc vero eas explicabo, quae quotidie urgent. Igitur tertio quoque die cibus aegro commodiſſime datur: ut alter febrem minuat, alter viribus ſubveniat. Sed is dari debet, ſi quotidiana febris eſt, quae ex toto deſinat, ſimul atque corpus integrum factum eſt: ſi quamvis non acceſſiones, febres tamen junguntur, & quotidie quidem increſcunt, ſed ſine integritate tamen remittunt, cum corpus ita ſe habet, ut major remiſſio non exſpectetur: ſi al-

eſt in Codice Mediceo primo; Aldina *ſi qua maxime*, ut in aliis Codicibus; Conſtantiniana in margine *quanta maxima*.

96. *Atque hoc*] Alii leg. *Atque hic*; al. *At hic*; Linden. *At hoc*. Ego ſic repoſui ex Cod. Mediceo vetuſtiore.

97. *Ut aegris jucundius inſidat, quibus interdum non vacat*] *Mitius corpori inſidere* ſimiliter dixit, aciam qua futura ſit, lib. 5. cap. 26. ſect. 23. Conſtantinus, pro *inſidat*, *accidat* legendum putat. Sed eamdem fere loquendi formam adhibuit Horatius lib. 2. Satyr. 2.

nam variae res
Vt noceant homini, credas, memor illius eſcae,
Quae ſimplex olim tibi ſederit.

In Codice Mediceo I. ita legitur: *quod aegriys iucundius inſidit, ſi interdum non vacat.*

98. *Moverit*] Ita ex Aldina aliiſque Editionibus. Alii leg. *moveret*, quemadmodum & Codex Mediceus I. habet.

99. *Et*] Linden. *At*.

1. *Circuitus eſt, & finis integer*] Poſt *integer* alii addunt *eſt*, quod quia Codex Mediceus I. non habet, ego omittere malui. Lindenius leg. *circuitus, & finis integer.* Deinde, pro *& liberaliter*, ut eſt in Cod. Medic. I. & in Edit. Lindeniana, alii perperam leg. *& quia liberaliter.*

altero die gravior, altero levior accessio est, post graviorem. Fere vero graviorem accessionem levior nox sequitur: quo fit, ut graviorem accessionem nox 2 quoque tristior antecedat. At si continuatur febris, neque levior umquam fit, & dari cibum necesse est, quando dari debeat, magna dissensio est. Quidam, quia fere remissius matutinum tempus aegris est, tum putant dandum. Quod si respondet, non quia mane est, sed quia remissio est aegris 3, dari debet. Si vero ne tunc quidem ulla requies aegris est, hoc ipso 4 pejus id tempus est, quod cum sua natura melius esse debeat, morbi vitio non est: simulque insequitur tempus meridianum, a quo cum omnis aeger fere pejor fiat, timeri potest, ne ille magis etiam, quam ex consuetudine, urgeatur. Igitur alii vespere tali aegro cibum dant. Sed cum eo tempore fere pessimi sint, qui aegrotant, verendum est, ne, si quid tunc moverimus, fiat aliquid asperius. Ob haec ad mediam noctem decurro 5; id est, finito jam gravissimo tempore, eodemque longissime distante: secuturis vero antelucanis horis, quibus omnes fere maxime dormiunt; deinde matutino tempore, quod natura sua levissimum est. Si vero febres vagae sunt, quia verendum est, ne cibum statim subsequantur, quandocumque quis ex accessione levatus est, tunc 6 debet assumere. At si plures accessiones eodem die veniunt, considerare oportet, pares ne per omnia sint, quod vix fieri potest, an impares. Si per omnia pares sunt, post eam potius accessionem cibus dari debet, quae non inter meridiem & vesperem desinit: si impares sunt, considerandum est, quo distent. Nam si altera gravior, altera levior est, post graviorem dari debet: si altera longior, altera brevior, post longiorem: si altera gravior, altera longior est, considerandum est, utra magis affligat, illa vi, an haec tempore, & post eam dandus est. Sed plane plurimum interest, quantae qua-

2. *Nox*] In Cod. Medic. I. deest vox haec; itemque duae voces, *altero levior*, quae supra habentur.

3. *Remissio est aegris*] Ita reposuit Caesarius, quem Lindenius aliique plures secuti sunt. In Editionibus antiquioribus & in Codicibus MSS. legitur, *remissior est aeger*. Ego hactenus Caesario assentior, ut *remissio est* Celsum scripsisse existimem; sed vocem *aeger* ab interpretibus additam fuisse suspicor, cum Codices mendose haberent, *remissior est*.

4. *Hoc ipso* &c.] Hac ipsa de causa; scilicet quia ne tunc quidem ulla requies aegris est. Ita habent MSS. Codices & antiquae Editiones. Lindenius leg. *quia hoc ipso:* qua particula tota periodi hujus constructio, atque adeo sententia ipsa turbatur.

5. *Ob haec ad mediam noctem decurro* &c.] Periodum hanc Morgagnus ex MS. Codice multisque antiquis Editionibus restituit, cum Lindenius perperam ita immutasset: *Ob haec alii differunt ad mediam noctem, decurso jam gravissimo tempore, eodemque longissime distante. Securius vero datur antelucanis horis* &c. Cum libris, quos Morgagnus adhibuit, tum Editiones ann. 1478. 1493. tum omnes nostri MSS. Codices consentiunt; nisi quod horum plerique mendose habent *id* pro *id est*, & *secuturi* pro *secuturis*.

6. *Tunc*] Aldina Editio, & Codices Medicei omnes, praeter primum, habent *hunc*.

qualesque inter eas remiſſiones ſint. Nam ſi poſt alteram febrem motio manet, poſt alteram integrum corpus eſt, integro corpore, cibo tempus aptius eſt: ſi ſemper febricula manet, ſed alterum tamen longius tempus remiſſionis eſt, id potius eligendum eſt; adeo ut, ubi acceſſiones continuantur, protinus, inclinata priore, dandus cibus ſit. Etenim perpetuum eſt, ad quod omne conſilium dirigi poteſt; cibum quam maxime ſemper ab acceſſione futura reducere; &, hoc ſalvo, dare quam integerrimo corpore. Quod non inter duas tantum, ſed etiam inter plures acceſſiones ſervabitur. Sed cum ſit aptiſſimum, tertio quoque die cibum dare; tamen, ſi corpus infirmum eſt, quotidie dandus eſt; multoque magis, ſi continentes febres ſine remiſſione ſunt, quanto magis 7 corpus affligunt; aut ſi duae pluresve acceſſiones eodem die veniunt. Quae res efficit, ut & a primo die protinus cibus dari quotidie debeat, ſi protinus venae conciderunt; & ſaepius eodem die, ſi inter plures acceſſiones ſubinde vis corpori deeſt. Illud tamen in his ſervandum eſt, ut poſt eas febres minus cibi detur, poſt quas, ſi per corpus liceret, omnino non daretur. Cum vero febris inſtet, incipiat, augeatur, conſiſtat, decedat, deinde in deceſſione conſiſtat, aut finiatur; ſcire licet, optimum cibo tempus eſſe febre finita; deinde, cum deceſſio ejus conſiſtit; tertium, ſi neceſſe eſt, quandocumque decedit; cetera omnia periculoſa eſſe. Si tamen propter infirmitatem neceſſitas urget, ſatius eſſe, conſiſtente jam incremento febris, aliquid offerre, quam increſcente; ſatius eſſe, inſtante, quam incipiente: cum eo tamen, ut nullo tempore is, qui deficit, non ſit ſuſtinendus. Neque hercule ſatis eſt, ipſas tantum febres medicum intueri, ſed etiam totius corporis habitum, & ad eum dirigere curationem; ſeu ſuperſunt vires, ſeu deſunt, ſeu quidam alii affectus interveniunt 8. Cum vero ſemper aegros ſecuros agere conveniat, ut corpore tantum, non etiam animo laborent: tum praecipue, ubi cibum ſumpſerunt. Itaque, ſi qua ſunt, quae exaſperatura eorum animos ſunt, optimum eſt, ea, dum aegrotant, eorum notitiae 9 ſubtrahere: ſi id 10 fieri non poteſt, ſuſtinere tamen poſt cibum usque ſomni tempus 11, & cum experrecti ſunt, tum exponere.

VI.

7. *Quanto magis*] Lindenius leg. *quantoque magis;* atque ita Palavicini manu ſcriptum eſt in Codice Mediceo I.

8. *Quidam alii affectus interveniunt*] Infra cap. 18. *Superſunt vero alii corporis affectus, qui huic* (id eſt, febri) *ſuperveniunt.* Ita ego repoſui ex Codice Mediceo I. Alii omnes leg. *quidam mali affectus interveniunt.*

9. *Ea, dum aegrotant, eorum notitiae* &c.] Alii leg. *eadem aegrotantium notitiae* &c.

10. *Si id*] Vox *id* in Codice Mediceo I. expungitur.

11. *Poſt cibum usque ſomni tempus*] Conſtantinus in libri margine habet *ad usque.* Sed nihil

VI. Sed de cibo quidem facilior cum aegris ratio eſt; quorum [12] ſaepe ſtomachus hunc reſpuit, etiamſi mens concupiſcit: de potione vero ingens pugna eſt; eoque magis, quo major febris eſt. Haec enim ſitim accendit, & tum maxime aquam exigit, cum illa periculoſiſſima eſt. Sed docendus aeger eſt, ubi febris quieverit [13], protinus ſitim quoque quieturam; longioremque acceſſionem fore, ſi quod ei datum fuerit alimentum: ita celerius eum deſinere ſitire, qui non bibit. Neceſſe eſt tamen, quanto facilius etiam ſani famem, quam ſitim ſuſtinent, tanto magis aegris in potione, quam in cibo indulgere. Sed primo quidem die nullus humor dari debet; niſi ſubito ſic venae conciderunt, ut cibus quoque dari debeat: ſecundo vero, ceterisque etiam, quibus cibus non dabitur, tamen, ſi magna ſitis urgebit, potio dari poteſt. Ac ne illud quidem, ab Heraclide Tarentino dictum, ratione caret: ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas [14] potiones miſceri novam materiam corruptae. Illud videndum eſt, ut qualia tempora cibo leguntur, talia potioni quoque, ubi ſine illo datur, deligantur; aut cum aegrum dormire cupiemus [15]; quod fere ſitis prohibet. Satis autem convenit, cum omnibus febricitantibus nimis humor alienus ſit, tum praecipue eſſe foeminis, quae ex partu in febres inciderunt.

Sed cum tempora cibo potionique febris & remiſſionis ratio det, non eſt expeditiſſimum ſcire, quando aeger febricitet, quando melior ſit, quando deficiat; ſine quibus diſpenſari illa non poſſunt. Venis enim maxime credimus, fallaciſſimae rei; quia ſaepe iſtae leniores [16] celerioresve

hil eſt opus particula *ad*, cum Celſus praepoſitionem *usque* eodem modo alibi uſurpet. Lindenius leg. *poſt cibum, poſtque ſomni tempus*; veritus, opinor, ne, ſi *usque* retinuiſſet, ſomni tempus excluderetur. Verumtamen illud quoque comprehendi, ſatis declarat Celſus hiſce verbis, *& cum experrecti ſunt, tum exponere*. Ita lib. 8. cap. 4. *vulnus deligare, & quotidie reſolvere, ſimiliterque curare usque ad diem quintum:* id eſt usque ad diei quinti finem. Sequitur enim, *A ſexto die etiam vapore aquae calidae per ſpongiam fovere* &c.

12. *Sed de cibo quidem facilior .... quorum* &c.] Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *Sed de cibo facilior quidem .... quorum* &c. Linden. *Sed de cibo facilior quidem .... quoniam* &c.

13. *Quieverit*] Al. *conquieverit.*

14. *Modicas*] Al. *medicas*; ſed perperam.

15. *Aut cum aegrum dormire cupiemus*] Vbi potio ſine cibo datur, vel tale ei tempus deligendum eſt, quale cibo deligitur; vel tempus illud, quo aegrum dormire cupiemus. Ita fortaſſe ſenſus expediendus eſt. Niſi potius Morgagno ſit accedendum, qui vel *ut* pro *aut* reponendum, vel his & proximis quatuor vocibus ante hanc periodum translatis, ſententiam ſic reſtituendam putat: *ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas potiones miſceri novam materiam corruptae, aut cum aegrum dormire cupiemus; quod fere ſitis prohibet. Illud videndum eſt* &c. Lindenius tollit *aut*, Conſtantinum, opinor, ſecutus, cui particula haec viſa eſt ſententiae officere.

16. *Leniores*] Lindenius leg. *lentiores*, ut eſt in margine Edit. Conſtantinianae. Sed cum omnes Codices habeant *leniores*, mutandum non puto. Similiter Juſtinus lib. 44. cap. 3. lenes amnium curſus torrentibus rapidisque opponit; &

resve ſunt, & aetate, & ſexu, & corporum natura: & plerumque ſatis ſano corpore, ſi ſtomachus infirmus eſt, nonnumquam etiam incipiente febre, ſubeunt & quiescunt; ut imbecillus is videri poſſit, cui facile laturo gravis inſtat acceſſio. Contra ſaepe eas concitat & reſolvit ſol, & balneum [17], & exercitatio, & metus, & ira, & quilibet alius animi affectus: adeo ut, cum primum medicus venit, ſolicitudo aegri dubitantis, quomodo illi ſe habere videatur, eas moveat. Ob quam cauſam, periti medici eſt, non protinus ut venit, apprehendere manu brachium: ſed primum reſidere hilari vultu, percunctarique, quemadmodum ſe habeat; & ſi quis ejus metus eſt, eum probabili ſermone lenire; tum deinde ejus corpori [18] manum admovere. Quas venas autem conſpectus medici movet, quam facile mille res turbant! Altera res eſt, cui credimus, calor, aeque fallax: nam hic quoque excitatur aeſtu, labore, ſomno, metu, ſolicitudine. Igitur [19] intueri quidem etiam iſta oportet; ſed his non omnia credere. Ac protinus quidem ſcire [20], non febricitare eum, cujus venae naturaliter ordinatae ſunt, teporque talis eſt, qualis eſſe ſanis ſolet: non protinus autem ſub calore motuque febrem eſſe concipere [21]; ſed ita, ſi ſumma quoque arida inaequaliter cutis eſt; ſi calor & in fronte eſt, & ex imis [22] praecordiis oritur; ſi ſpiritus ex naribus cum fervore prorumpit; ſi color, aut rubore, aut pallore novo mutatus eſt; ſi oculi graves, & aut perſicci, aut ſubhumidi ſunt; ſi ſudor cum fit [23], inaequalis eſt; ſi venae non aequis intervallis moventur. Ob quam cauſam medicus neque in tenebris, ne-

& Caeſar lib. 1. de B. G. cap. 12. dixit: *Flumen eſt Arar, quod per fines Aeduorum & Sequanorum in Rhodanum influit, incredibili lenitate, ita ut oculis, in utram partem fluat, judicari non poſſit.*

17. *Concitat & reſolvit ſol, & balneum*] *Reſolvit* idem eſt atque explicat, id eſt, promptas ad motum atque expeditas reddit. Cohaeret enim ſenſu verbum hoc cum verbo *concitat*; utrumque autem opponitur duobus praecedentibus *ſubeunt & quieſcunt.* Locus tamen ſuſpicione non caret, quippe in Codice Mediceo I. ita legitur: *concitare ſolet balneum.* Fortaſſe corrigendum, *concitat & ſol, & balneum.* Fieri enim poteſt, ut *concitat &* in *concitare* ab aliquo mutatum ſit, qui exiſtimaverit *ſolet*, quod pro *ſol et* ſcriptum eſſet, tertiam eſſe perſonam indicativi verbi *ſoleo.* Porro cum haec varietas in Codice aliquo deſcripta fuiſſet, qui haberet *concitat & ſol, & balneum*, poſito *re* ſupra poſtremam litteram verbi *concitat*, *ſolet* ſupra *ſol et*, primum *reſolet* ortum eſt, deinde *reſolvit*, quod in ceteris Mediceis Codicibus legitur.

18. *Corpori*] Lindenius leg. *carpo*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae. Conſtantinus vero explanationis gratia vocem illam addiderat, ut Morgagnus monet.

19. *Igitur*] Hæc particula omittitur in Codice Mediceo I.

20. *Scire*] In Codice Mediceo I. legitur *ſcire eſt.*

21. *Febrem eſſe concipere*] Ita ex Codice Mediceo I. & Morgagni conjectura. Alii leg. *febrem ſeſe concipere.* Supra vero Lindenius, *nec protinus etiam ſub calore motuque*, pro *non protinus autem* &c.

22. *Ex imis*] Alii *intimis*; alii *ex intimis.*

23. *Sudor cum fit*] Mediceus I. aliique MSS. Codices & Editio I. *ſudor cum ſit.* Infra, pro *aequis intervallis*, Codex Mediceus I. *equalibus intervallis.*

neque a capite aegri debet residere; sed illustri loco adversus eum, ut omnes notas, ex vultu quoque cubantis perspiciat [24]. Vbi vero febris fuit, atque decrevit, exspectare [25] oportet, num tempora, partesve corporis aliae paulum madescant, quae sudorem esse testentur: ac si qua nota est [26], tunc demum dare potui calidam aquam; cujus salubris effectus est, si sudorem per omnia membra diffundit. Hujus autem rei causa, continere aeger sub veste satis multa manus debet; eademque crura, pedesque contegere: qua mole plerique aegros in ipso febris impetu, potissimeque [27] ubi ardens ea est, male habent. Si sudare corpus coepit, linteum tepefacere oportet, paulatimque singula membra detergere. At ubi sudor omnis finitus est, aut si is non venit, ubi quam maxime potuit, idoneus esse cibo aeger videtur [28], sub veste leniter ungendus est, tum detergendus, deinde ei cibus dandus. Is autem [29] febricitantibus humidus est aptissimus, aut humori certe quam proximus: utique ex materia quam levissima, maximeque sorbitio; eaque, si magnae febres fuerint [30], quam tenuissima esse debet. Mel quoque despumatum huic recte adjicitur, quo corpus magis nutriatur: sed id, si stomachum offendit, supervacuum est; sicut ipsa quoque sorbitio. Dari vero in vicem ejus potest, vel intrita ex aqua calida, vel alica elota; si firmus est stomachus, & compressa alvus, ex aqua mulsa; si vel ille languet, vel haec profluit, ex posca. Et primo quidem cibo id satis est [31]. Secundo vero aliquid adjici potest, ex eodem tamen genere materiae, vel olus, vel conchylium, vel pomum. Et

24. *Perspiciat*] In Codice Mediceo I. in Editione Ruelliana, & in margine Constantinianae legitur *percipiat:* in quibusdam aliis Codicibus *prospiciat.*

25. *Exspectare*] Ita in Codice Mediceo I. in Editione Stephani, & in margine Constantinianae, vel *expectare* In Editione Lindeniana *spectare:* & fortasse rectius. Alii leg. *expectari.*

26. *Ac si qua nota est*] Lindenius leg. *ac si qua ejus nota est.* Sed vox *ejus* abest ab omnibus MSS.

27. *Qua mole plerique aegros in ipso febris impetu, potissimeque* &c.] Ita ex Lindenio; nisi quod ego *febris impetu* reposui pro *impetu febris.* Fortasse etiam non *potissimeque*, sed *maximeque*, vel *praecipueque*, quorum utrumque Celsianum est, legendum. Editiones antiquae & Codices MSS. ita habent: *qua male plerique aegros in ipso impetu febris*, (Codex Mediceus I. *febris impetu*) *pessimeque ubi ardens ea est*, (Codices plerique Vaticani, & Medicei omnes, praeter primum *ardens est*) *male habent.* Pantinus autem, & hunc secutus Constantinus corrigendum putabant; *qua male plerique aegros in ipso impetu febris, pessimeque ubi ardens ea est, habent.*

28. *Vbi quam maxime potuit, idoneus esse cibo aeger videtur*] Verbum *potuit* redundat; sed ita Latini eleganter loqui solent. Non erat igitur, cur Constantinus legere mallet, *quam maxime tepuit;* multoque minus, cur Lindenius Constantini conjecturam in textum induceret, ac legeret; *ubi quam maxime tepuit, & idoneus esse cibo aeger videtur.*

29. *Is autem*] Vulgo plerique omnes leg. *Cibus autem;* ut est in Codice Mediceo I. Alii Codices habent *His autem;* nec aliter Ruellii Editio. Ego reposui *Is autem.*

30. *Fuerint*] Ita ex Codice Mediceo I. Alii leg. *fuerunt.*

31. *Id satis est*] Ita Codex Mediceus I. & Aldina Editio. Al. *ita satis est.*

Et dum febres quidem increſcunt, hic ſolus idoneus cibus eſt. Vbi vero aut deſinunt, aut levantur, ſemper quidem incipiendum eſt ab aliquo ex materia leviſſima, adjiciendum vero aliquid ex media, ratione habita ſubinde & virium hominis, & morbi. Ponendi 32 vero aegro varii cibi, ſicut Aſclepiades praecepit, tum demum ſunt, ubi faſtidio urgetur, neque ſatis vires ſufficiunt; ut paulum ex ſingulis deguſtando, famem vitet. At ſi neque vis, neque cupiditas deeſt, nulla varietate ſolicitandus aeger eſt; ne plus aſſumat, quam concoquat. Neque verum eſt, quod ab eo dicitur, facilius concoqui cibos varios. Eduntur enim 33 facilius: ad concoctionem autem materiae genus & modus pertinent. Neque inter magnos dolores, neque increſcente morbo, tutum eſt, aegrum cibo impleri; ſed ubi inclinata jam in melius valetudo eſt.

Sunt aliae quoque obſervationes in febribus neceſſariae. Atque id quoque 34 videndum eſt, quod quidam ſolum praecipiunt, adſtrictum 35 corpus ſit, an profluat; quorum alterum ſtrangulat, alterum digerit. Nam ſi adſtrictum eſt, ducenda alvus eſt, movenda urina, eliciendus omni modo ſudor. In hoc genere morborum ſanguinem etiam miſiſſe 36, concuſſiſſe vehementibus geſtationibus corpus, in lumine habuiſſe, imperaſſe famem, ſitim, vigiliam prodeſt. Vtile eſt etiam ducere in balneum, prius demittere in ſolium, tum ungere, iterum 37 ad ſolium redire, multaque aqua fovere inguina; interdum etiam oleum in ſolio cum aqua calida miſcere; uti cibo ſerius & rarius, tenui, ſimplici, molli, calido, exiguo; maximeque oleribus, qualia ſunt, lapathum, urtica, malva; vel jure etiam concharum, muſculorumve, aut locuſtarum: neque danda caro, niſi elixa, eſt. At potio eſſe debet magis liberalis, & ante cibum, & poſt hunc, & cum hoc, ultra quam ſitis coget: poteritque a balneo etiam pinguius 38, aut dulcius dari vinum; pote-

32. *Ponendi*] In Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae *Apponendi.* Sed in antiquis libris *Ponendi.* Sic apud Catonem R. R. cap. 79. & 81. *ponito*, non *apponito.* Et apud Horatium lib. 2. Satyr. 6. v. 64.

Vncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo.

33. *Enim*] Linden. *quidem.*

34. *Quoque*] Ita in Codicibus MSS. & Editionibus antiquis. Lindenius leg. *quidem*, ut malebat Pantinus; ſed minus recte.

35. *Adſtrictum*] Antea legebatur; *an adſtrictum.* Ego expuli *an*, ex fide Codicis Medicei I. Videtur haec particula ex mendoſis quibusdam Codicibus fluxiſſe, qui, pro *adſtrictum*, habent *an ſtrictum.* Infra, poſt verbum *ſtrangulat*, alii addunt *quod continet*; quod ego omiſi, eumdem veterem Codicem & Lindenii Editionem ſecutus.

36. *Sanguinem etiam miſiſſe*] In Cod. Medic. I. *emiſiſſe ſanguinem*: deinde, *concuſſiſſe vehementius geſtationibus corpus.*

37. *Iterum*] Al. *item.*

38. *Pinguius*] Ita cum Codicibus Mediceis Vaticanisque vetuſtiores Editiones habent: Lindeniana *pingue jus*: Conſtantiniana in margine *jus pingue.* Sed Celſus jus inter cibos refert; ut ex iis verbis colligi poteſt, quae ſupra habentur: *jure etiam concharum* &c. Hic vero de potio-

poterit ſemel, aut bis interponi Graecum ſalſum. Contra vero, ſi corpus profluet 39, ſudor coërcendus, quies adhibenda erit; tenebris, ſomnoque, quandocumque volet, utendum; non niſi leni geſtatione corpus agitandum, & pro genere mali ſubveniendum. Nam ſi venter fluit, aut ſi ſtomachus non continet, ubi febris decrevit, liberaliter oportet aquam tepidam potui dare, & vomere cogere; niſi aut fauces, aut praecordia, aut latus dolet, aut vetus morbus eſt. Si vero ſudor exercet, duranda cutis eſt nitro 40, vel ſale, quae cum oleo miſcentur: ac ſi levius id vitium eſt, oleo corpus ungendum; ſi vehementius, roſa, vel melino, vel myrteo, cui vinum auſterum ſit adjectum. Quisquis autem fluore aeger eſt, cum venit in balneum, prius ungendus, deinde in ſolium demittendus eſt. Si in cute vitium eſt, frigida quoque, quam calida aqua melius utetur. Vbi ad cibum ventum eſt, dari debet is valens, frigidus, ſiccus, ſimplex, qui quam minime corrumpi poſſit, panis toſtus, caro aſſa, vinum auſterum 41, vel certe ſubauſterum; ſi venter profluit, calidum; ſi ſudores nocent, vomitusve ſunt, frigidum.

VII. 1. Deſiderat etiam propriam animadverſionem in febribus peſtilentiae caſus. In hac minime utile eſt, aut fame, aut medicamentis uti, aut ducere alvum. Si vires ſinunt, ſanguinem mittere optimum eſt; praecipueque, ſi cum dolore 42 febris eſt: ſi id parum tutum eſt, ubi febris levata eſt 43, vomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius, quam in aliis morbis, ducere in balneum opus eſt; vinum calidum, & meracius dare, & omnia glutinoſa; inter quae carnem quoque generis ejusdem. Nam quo celerius ejusmodi tempeſtates corripiunt, eo maturius auxilia, etiam cum quadam temeritate, rapienda ſunt. Quod ſi

potione loquitur: & vinum pingue jam nominavit lib. 2. cap. 18. ut ipſemet Lindenius edidit.

39. *Profluet*] Ita in omnibus libris editis. In Mediceo I. aliisque MSS. Codicibus *profluit*. Infra in eodem Codice Mediceo I. *requies habenda erit*.

40. *Nitro*] Alii leg. *vel nitro*. deinde, *At ſi levius*: & poſtea, *unguendum eſt*. Ego ita repoſui ex Codice Mediceo I.

41. *Auſterum*] Hic quoque ſecutus ſum Codicem Mediceum ſupra allatum, & cum eo Lindenii Editionem. Alii habent *aſperum*. Sed Lindenius ſupra, pro *is valens*, leg. *his valens*, ut malebat Conſtantinus; infra addit particulam *&* ante *ſi venter*.

42. *Cum dolore*] Nam dolor ipſe per ſe, ſi magnus eſt, ſanguinis detractionem requirit; ut eſt in lib. 2. cap. 10. Pro *dolore*, Codices Medicei III. & VI. habent *ſudore*; Lindenii Edit. *ardore*.

43. *Vbi febris levata eſt*] Ita habent omnes Medicei Codices, praeter primum: nec aliter legendum eſt, quamvis vulgo aliter legatur; videlicet *ubi febris aut tenuata eſt, aut levata eſt*, ut eſt in Cod. Medic. I. Ruellius omittit *eſt* poſt *tenuata*, Conſtantinus & Lindenius, poſt *levata*. Significatio vocis *levata* apertiſſima eſt in his verbis cap. 4. *Themiſon nuper, non quando coepiſſet febris, ſed quando deſiſſet, aut certe levata eſſet, conſiderabat:* ideoque nulla hic opus erat explanatione. Nam ad explanationem margini adſcripta fuit vox *tenuata*; quae poſtea in con-

si puer est, qui laborabat, neque tantum robur ejus est, ut sanguis 44 mitti possit, cucurbitulis ei utendum est 45; ducenda alvus vel aqua vel ptisanae cremore; tum demum levibus 46 cibis nutriendus. Et ex toto non sic pueri, ut viri, curari debent. Ergo, ut in alio quoque genere morborum, parcius in his agendum est: non facile sanguinem mittere, non facile ducere alvum, non cruciare vigilia, fameve, aut nimia siti, non vino curare 47. Vomitus post febrem eliciendus est; deinde dandus cibus ex levissimis; tum is dormiat; posteroque 48 die, si febris manet, abstineatur; tertio, ad similem cibum redeat. Dandaque opera est, quantum fieri potest, ut inter opportunam abstinentiam cibosque opportunos 49, omissis ceteris, nutriatur.

2. Si vero ardens febris extorret 50, nulla medicamenti danda potio est; sed in ipsis accessionibus oleo & aqua refrigerandus est, quae miscenda manu sunt, donec albescant; eo conclavi 51 tenendus, quo multum & purum aërem trahere possit; neque multis vestimentis strangulandus, sed admodum levibus tantum velandus est. Possunt etiam super stomachum imponi folia vitis in aqua frigida tincta. Ac ne siti quidem nimia vexandus est. Alendus maturius est, id est a die tertio; & ante cibum iisdem perungendus. Si pituita in stomacho coiit, inclinata jam accessione, vomere cogendus est; tum dandum frigidum olus, aut pomum, ex iis, quae stomacho conveniunt. Si siccus manet stomachus, protinus vel ptisanae, vel alicae, vel oryzae cremor dandus est, cum quo

textum irrepsit. Celsus autem *febrem levari* saepe dixit, *tenuari* numquam dixit, quod ego sciam.

44. *Vt sanguis*] In Cod. Medic. I. *ut ei sanguis.*

45. *Cucurbitulis ei utendum est*] Sic reposuit Lindenius, cum antea legeretur: *siti ei utendum est;* ut habent etiam Medicei Codices.

46. *Tum demum levibus*] Communiter post *demum* additur *is*. In Codic. Medic. I. habetur, *tum deinde*, & fortasse recte: ante *levibus* autem erat alia vocula, qua deleta, Palavicinus reposuit *is*. In Codicibus Mediceis reliquis legitur: *tum demum levibus*; sed IV. habet *is* insertum alia manu.

47. *Non vino curare*] Duas voces *satis convenit*, quae hic vulgo addebantur, Lindenius non sine ratione sustulit. Hunc ego secutus sum; licet in MSS. Mediceis voces illas invenerim. Videntur ex margine irrepsisse. Pro *curare*, Codices illi, excepto primo, habent *curari*. Egnatius hoc totum omittit, & *convenit* addit voci praecedenti *siti*.

48. *Posteroque*] Ita in Cod. Medic. I. Alii leg. *postero quoque*. Lindenius, *postero*; deinde, *abstineat*.

49. *Cibosque opportunos*] *Cibo opportuno*, edidit Lindenius contra priores Editiones, atque adeo contra Codices Mediceos. Sed longe a vero aberravit. Verbum enim *nutriatur*, quod consequitur, non significat *alere*, quemadmodum ipse existimasse videtur, sed *curare*, ut alibi quoque. Vid. adnotat. 74. ad Praefat. lib. 1.

50. *Extorret*] Caesarius leg. *exterret*; Pantinus mallet *exercet*, quod placet etiam Scaligero, sed a Ronsseo improbatur. Ego, tametsi non suppetunt exempla verbi *extorrere* pro *torrere*, tamen rejicere non ausim. Habet enim significationem maxime idoneam, ubi de febre ardenti sermo est; & omnium MSS. testimonio comprobatur. In Vaticano VI. mendum est *extollet*.

51. *Eo conclavi*] Medic. I. & Vatican. VI. *& conclavi;* ut olim vulgo legebatur. Lindenius sic mutavit: *etiam amplo conclavi*. Ego secutus sum Codices ceteros MSS.

quo recens adeps cocta sit. Cum vero in summo incremento morbus est, utique non ante quartum diem, magna siti antecedente, frigida aqua copiose praestanda est, ut bibat etiam ultra satietatem; & cum jam venter & praecordia ultra modum repleta, satisque refrigerata sunt, vomere debet. Quidam ne vomitum quidem exigunt; sed ipsa aqua frigida tantum, ad satietatem data, pro medicamento utuntur. Vbi utrumlibet factum est, multa veste operiendus est, & collocandus, ut dormiat. Fereque post longam sitim & vigiliam, post multam satietatem, post infractum calorem, plenus somnus venit, per quem ingens sudor effunditur; idque praesentissimum auxilium est: sed in iis tamen [52], in quibus praeter ardorem, nulli dolores, nullus praecordiorum tumor; nihil prohibens, vel in thorace [53], vel in pulmone, vel in faucibus; non ulcus, non dejectio, non profluvium alvi [54] fuit. Si quis autem in ejusmodi febre leviter tussit, is neque vehementi siti conflictatur [55], neque bibere aquam frigidam debet; sed eo modo curandus est, quo [56] in ceteris febribus praecipitur.

VIII. At ubi id genus tertianae est, quod ἡμιτριταῖον medici appellant [57], magna cura opus est, ne id fallat. Habet enim plerumque frequentiores accessiones decessionesque, ut aliud morbi genus videri possit:

52. *Tamen*] In Edit. Lindenii, *tantum*.

53. *Vel in thorace*] Lindenius tollit tria haec verba. Ego in MSS. Mediceis inveni; & congruunt cum loco illo capitis superioris: *nisi aut fauces, aut praecordia, aut latus dolet*; ubi *latus* similiter ponitur, atque hic *thorax*.

54. *Non dejectio, non profluvium alvi*] Ita in MSS. fere omnibus, & in Editionibus, Aldina, Gryphiana, aliisque. Sed *profluvium alvi* explicatio quaedam videtur, ex margine inconsulto descripta: nam idem est ac *dejectio*. *Dejectio* autem frequenter occurrit apud Celsum: *profluvium alvi* ne semel quidem; quamvis *alvus profluxit*, & *venter profluit* sit in lib. 2. cap. 8. Lindenius leg. *non defectio, non profluvium alvi*, ut in veteri Cod. scriptum invenit Constantinus, qui primus lectionem istam probavit, *animi* subaudiri existimans. Sed addendum omnino esset *animae:* ita enim loquitur Celsus lib. 2. cap. 7. & 11. & 17. lib. 4. cap. 1. sect. 1. & cap. 11. lib. 5. cap. 28. sect. 2. lib. 7. cap. 3. & cap. ultimo. Ego potius crediderim, vocem *defectio* quoque in contextum irrepsisse ex alicujus conjectura, qui *dejectio* ferendum non putavit, quia proxime sequitur *profluvium alvi*. Quod etiam Cod. Mediceus I. & vetustiores Edd. indicare videntur, in quibus est, *non defectio, non dejectio, non profluvium alvi.*

55. *Neque vehementi siti conflictatur*] Non intelligo cur scribat Ronsseus, cum Hippocrates sect. 4. Aphor. 45. prodiderit, in eo qui leviter tussit, magnam sitim non accendi, frustra Celsum monere, hunc nimia siti vexandum non esse. Neque enim talis est horum verborum sensus. Erit quidem, si, ut Lindenius, cum Caesario legas *conflictari*. Sed & alii, & ipse quoque Ronsseus habet *conflictatur*. Itaque idem Celsus dicit quod Hippocrates; ut Morgagnus animadvertit. Ceterum, quando hanc periodum suspectam habebat Ronsseus, omittere poterat ex fide, non modo Editionis Pinzianae, sed & Juntinae, & vetustioris an. 1493. & principis Florentinae. nam ab his omnibus abest. Immo neque in Codice suo MS. Morgagnus eam invenit. Extat tamen in Mediceis, & Vaticanis omnibus; & in aliis quidem recte legitur *conflictatur*; in aliis *confligatur*; in Vatic. VI. *est flictatus*.

56. *Quo*] In multis MSS. Codicibus *qui*. Mediceus tamen vetustior habet *quo*, ut vulgo legitur.

57. *Ἡμιτριταῖον medici appellant*] Vox *medici* videri potest insititia. Sed fortasse ita scripsit

ſit: porrigiturque [58] febris inter horas [59] viginti quatuor, & triginta ſex; ut, quod idem eſt, non idem eſſe videatur. Et magnopere neceſſarium eſt, neque dari cibum, niſi in ea remiſſione, quae vera eſt; & ubi ea venit, protinus dari: plurimique ſub alterutro curantis errore ſubito moriuntur. Ac, niſi magnopere aliqua res prohibet, inter initia ſanguis mitti debet; tum dari cibus, qui neque incitet febrem, & tamen longum ejus ſpatium ſuſtineat.

IX. Nonnumquam etiam lentae febres ſine ulla remiſſione corpus tenent; ac neque cibo [60], neque ulli remedio locus eſt. In hoc caſu medici cura eſſe debet, ut morbum mutet: fortaſſe enim curationi opportunior fiet. Saepe igitur ex aqua frigida, cui oleum ſit adjectum, corpus ejus pertractandum eſt, quoniam interdum ſic evenit, ut horror oriatur, & fiat initium quoddam novi motus; exque eo, cum magis corpus incaluit, ſequatur etiam remiſſio. In his frictio quoque ex oleo & ſale ſalubris videtur. At ſi diu frigus eſt, & torpor, & jactatio corporis, non alienum eſt, in ipſa febre dare mulſi tres aut quatuor cyathos, vel cum cibo vinum bene dilutum. Intenditur enim ſaepe ex eo febris; & major ortus calor ſimul & priora mala tollit, & ſpem remiſſionis, inque ea curationis oſtendit. Neque, hercules, iſta curatio nova eſt, qua nunc quidam traditos ſibi aegros, qui ſub cautioribus medicis trahebantur, interdum contrariis remediis ſanant. Siquidem apud antiquos quoque ante Herophilum & Eraſiſtratum, maximeque poſt Hippocratem fuit Petro [61] quidam, qui febricitantem hominem ubi acceperat, multis veſtimentis operiebat, ut ſimul calorem ingentem, ſitimque excitaret: deinde, ubi paulum remitti coeperat febris, aquam frigidam potui dabat; ac, ſi moverat ſudorem, explicuiſſe ſe aegrum judicabat; ſi non moverat, plus etiam aquae frigidae ingerebat; & tum vomere cogebat. Si alterutro modo febre liberaverat, protinus ſuillam aſſam, & vinum homini dabat: ſi non liberaverat, decoquebat aquam ſale

Cornelius: *ἡμιτριταῖον quidam medici appellant.* Cap. 3. hujus libri: *Id genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant.*

58. *Porrigiturque*] Ita in Editionibus Caeſarii, Pantini, & Lindenii. Alii leg. *porrigitque*, ut eſt in Codicibus Mediceis; niſi quod in primo *porrigique*, qui ſupra quoque cap. 2. habet, *ſpatia inter acceſſiones porrigunt*, pro *porriguntur.*

59. *Inter horas*] Haec eſt antiqua lectio, eaque MSS. Codicibus confirmatur. Lindenius habet *in horas*, ut Pantinus legendum putabat.

60. *Neque cibo*] Voces has duas omiſit librarius in Cod. Mediceo I. deceptus a ſubſequenti particula *neque.* Infra in eodem Codice legitur, *ſalubris videtur*; atque ita habent Editiones omnes, praeter Ruellianam, in qua eſt, ut in Codicibus aliis, *utilis videtur.* Sed ante Ruellium Caeſarius exhibuit lectionem iſtam in libri margine.

61. *Petro*] Caeſarius & Lindenius habent *Petron*: ſed hic Latinis, ille Graecis litteris ſcribit. Ego ſecutus ſum Codices MSS. & Editiones vetuſtiores. Vt enim Agamemno, Milo, Plato, Zeno recte dicitur, ita & *Petro.*

ſale adjecto, eamque bibere cogebat, ut movendo ventrem purgaret [62]. Et intra haec omnis ejus medicina erat: eaque non minus grata fuit iis, quos Hippocratis ſucceſſores non refecerant; quam nunc eſt iis, quos Herophili vel Eraſiſtrati aemuli diu tractos non expedierunt [63]. Neque ideo tamen non eſt temeraria iſta medicina; quia plures, ſi protinus a principiis excepit, interimit. Sed cum eadem omnibus convenire non poſſint, fere, quos ratio non reſtituit, temeritas adjuvat. Ideoque ejusmodi medici melius alienos aegros, quam ſuos nutriunt. Sed eſt circumſpecti quoque hominis, & novare interdum, & augere morbum, & febres accendere; quia curationem, ubi id, quod eſt, non recipit, poteſt recipere id, quod futurum eſt.

X. Conſiderandum eſt etiam, febres ne ſolae ſint, an alia quoque his mala accedant; id eſt num caput doleat, num lingua aſpera, num praecordia intenta ſint. Si capitis dolores ſunt, roſam cum aceto miſcere oportet, & in id [64] ingerere: deinde habere duo pitacia, quae frontis latitudinem, longitudinemque aequent; ex his invicem alterum in aceto & roſa habere, alterum in fronte; aut intinctam iisdem lanam ſuccidam imponere. Si acetum offendit, pura roſa utendum eſt; ſi roſa ipſa laedit, oleo acerbo. Si iſta parum juvant, teri poteſt vel iris arida, vel nuces amarae, vel quaelibet herba ex refrigerantibus: quorum quidlibet ex aceto impoſitum, dolorem minuit; ſed magis aliud in alio. Juvat etiam panis cum papavere injectus; vel cum roſa ceruſſa, ſpumave argenti. Olfacere quoque vel ſerpyllum, vel anethum, non alienum eſt. At ſi in praecordiis inflammatio & dolor eſt, primo ſuperimponenda ſunt cataplaſmata reprimentia; ne, ſi calidiora fuerint, plus eo materiae concurrat: deinde, ubi prima inflammatio ſe remiſit, tunc demum ad calida & humida veniendum eſt; ut ea, quae remanſerunt, diſcutiant. Notae vero inflammationis ſunt quatuor, rubor, & tumor, cum calore, & dolore. Quo magis erravit Eraſiſtratus, qui febrem [65] nullam ſine hac eſſe dixit. Ergo ſi ſine inflammatione dolor eſt, nihil imponendum eſt: hunc enim ſtatim ipſa febris ſolvet [66]. At ſi neque in-

62. *Movendo ventrem purgaret*] Editiones Conſtantini & Lindenii, *vomendo ventrem purgaret.*

63. *Expedierunt*] Cod. Medic. I. *adiuverunt:* infra vero, *interemit*, ut etiam vulgo legitur: pro *interimit*. Sic autem & in Codice illo, & in aliis ſcribitur: ut ſupra cap. 1. *peremit*, & lib. 2. cap. 1. *& diutinis malis fatigatos interemit*; ubi libri editi *perimit*, & *interimit*. Itaque hic quoque ſic repoſui.

64. *In id*] In caput. Lindenius tollit *in*, ut *id* referatur ad roſam cum aceto miſtam. Scaliger putat haec verba, *& in id ingerere*, gloſſema eſſe ineptiſſimi hominis: ego non puto. Idem Celſus hic ſignificat quod infra cap. 18. *roſa caput nareſque implere*; & lib. 4. cap. 2. ſect. 1. *caput vehementer perfricare; deinde calido oleo implere, & veſte velare.* Sic lib. 8. cap. 10. ſect. 7. *faſciis opus eſt: ingerendumque ſubinde in eas eſt calidum oleum & vinum.*

65. *Qui febrem*] Cod. Mediceus I. habet *cum febrem*

66. *Solvet*] Al. *ſolvit.*

inflammatio, neque febris, ſed tantum praecordiorum dolor eſt, protinus calidis & ſiccis fomentis uti licet. Si vero lingua ſicca & ſcabra eſt, detergenda primum penicillo eſt ex aqua calida: deinde ungenda miſtis inter ſe roſa & melle. Mel purgat, roſa reprimit, ſimulque ſiceſcere non ſinit. At ſi ſcabra non eſt, ſed arida, ubi penicillo deterſa eſt, ungi roſa debet, cui cerae paulum ſit adjectum.

XI. Solet etiam ante febres eſſe frigus; idque vel moleſtiſſimum morbi genus eſt. Vbi id exſpectatur, omni potione prohibendus aeger eſt: haec enim paulo ante data, multum malo adjicit. Item maturius veſte multa tegendus eſt: admovenda partibus iis, pro quibus metuimus, ſicca & calida fomenta, ſic, ne [67] ſtatim vehementiſſimi calores incipiant, ſed paulatim increſcant: perfricandae quoque eae partes manibus unctis ex vetere oleo ſunt, eique adjiciendum aliquid ex calefacientibus; contentique medici quidam una frictione, etiam ex quolibet oleo, ſunt. In harum febrium remiſſionibus nonnulli tres, aut quatuor [68] ſorbitionis cyathos, etiamnum [69] manente febre, dant: deinde, ea bene finita, reficiunt ſtomachum cibo frigido & levi [70]. Ego tum hoc puto tentandum, cum parum cibus, ſemel & poſt febrem datus, prodeſt. Sed curioſe proſpiciendum eſt, ne tempus remiſſionis decipiat: ſaepe enim in hoc quoque genere valetudinis jam minui febris videtur, & rurſus intenditur. Itaque ei remiſſioni credendum eſt, quae etiam immoratur [71], & jactationem, foetoremque quemdam oris, quem ὄζην [72] Graeci vocant, minuit. Illud ſatis convenit, ſi quotidie pares acceſſiones ſunt, quotidie parvum cibum dandum: ſi impares, poſt graviorem, cibum; poſt leviorem, aquam mulſam.

XII. Horror autem eas fere febres antecedit, quae certum habent circuitum, & ex toto remittuntur; ideoque tutiſſimae ſunt, maximeque curationes admittunt. Nam ubi incerta tempora ſunt, neque alvi ductio, neque balneum, neque vinum, neque medicamentum aliud recte datur. Incertum eſt enim, quando febris ventura ſit: ita fieri poteſt, ut, ſi ſubito venerit, ſumma in eo pernicies ſit, quod auxilii cauſa ſit inventum [73]. Nihilque aliud fieri poteſt, quam ut primis diebus

67. *Sic, ne*] Linden. *ſic, ut ne.*

68. *Tres, aut quatuor*] Linden. *tres quatuor.*

69. *Etiamnum*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Edit. I. & in Lindeniana. Perperam alii leg. *etiamnum ultra*; Ruellius, *etiam nunc non.*

70. *Levi*] Al. *leni.*

71. *Immoratur*] Cod. Medic. I. *moratur.*

72. *Foetoremque quemdam oris, quem ὄζην*] Ita in ſuo Codice Morgagnus, nec aliter ego in Mediceis inveni; niſi quod plerique habent *quam* pro *quem*; omneſque *ozen* litteris Latinis. De Codicum fide ſi quis hoc loco dubitat, cum ratione dubitat. Lindenius leg. *fervoremque corporis, quem ζέσιν.* Sed Morgagno aſſentior: eſt non ſine probabili ſpecie Lindenii lectio; at veterum librorum teſtimonio caret. Nam Editiones ceterae cum allatis MSS. faciunt.

73. *Sit inventum*] Linden. *fuit inventum.*

bus bene abſtineatur [74] aeger; deinde, ſub deceſſu febris ejus, quae graviſſima eſt, cibum ſumat. At ubi certus circuitus eſt, facilius omnia illa tentantur; quia magis [75] proponere nobis & acceſſionum & deceſſionum vices poſſumus. In his autem, cum inveteraverunt, utilis fames non eſt: primis tantummodo diebus ea pugnandum eſt; deinde dividenda curatio eſt, & ante horror, tum febris diſcutienda. Igitur cum primum aliquis inhorruit, & ex horrore incaluit, dare ei oportet potui tepidam aquam ſubſalſam, & vomere eum cogere: nam fere talis horror ab iis oritur, quae bilioſa in ſtomacho reſederunt. Idem faciendum eſt, ſi proximo quoque circuitu aeque acceſſit: ſaepe enim ſic discutitur. Jamque, quod genus febris ſit, ſcire licet. Itaque ſub exſpectatione proximae acceſſionis, quae inſtare tertia poteſt, deducendus in balneum eſt; dandaque opera, ut per tempus horroris in ſolio ſit. Si ibi quoque ſenſerit, nihilominus idem ſub exſpectatione quartae acceſſionis faciat: ſiquidem eo quoque modo ſaepe is diſcutitur [76]. Si ne balneum quidem profuit, ante acceſſionem allium edat, aut bibat calidam aquam cum pipere: ſiquidem ea quoque aſſumpta calorem movent, qui horrorem non admittit. Deinde eodem modo, quo in frigore praeceptum eſt, antequam inhorreſcere poſſit, operiatur: fomentisque, ſed protinus validioribus [77], totum corpus circumdare convenit [78], maximeque involutis extinctis teſtis & titionibus. Si nihilominus horror perruperit, multo oleo calefacto inter ipſa veſtimenta perfundatur, cui aeque ex calefacientibus aliquid ſit adjectum; adhibeaturque frictio, quantam is ſuſtinere poterit, maximeque in manibus & pedibus [79]; & ſpiritum ipſe contineat. Neque deſiſtendum eſt, etiamſi horror eſt: ſaepe enim pertinacia juvantis malum corporis vincit. Si quid evomuit, danda aqua tepida, iterumque vomere cogendus eſt; utendumque eisdem eſt, donec horror finiatur. Sed praeter haec ducenda alvus eſt, ſi tardius

74. *Abſtineatur*] Al. cum Caeſario *abſtineat.*

75. *Magis*] Ita in Codice Mediceo vetuſtiori; & infra, ut pridem adnotavit Rhodius in Lexico Scriboniano, *inveteraverunt.* Vulgo *facilius*, & *veteraverunt.* Sed Rittershuſius quoque ex conjectura, quam laudat Almeloveenius, malebat *inveteraverunt.*

76. *Is diſcutitur*] Ante Lindenium legebatur non *is*, ſed *id.* Fortaſſe tollendum eſt. Supra, his verbis, *dandaque opera*, alii addunt *eſt*, quod ego omiſi ex fide Codicis Medic. I.

77 *Sed protinus validioribus*] Particula adverſativa *ſed*, quam ego reſtitui ex Codice Mediceo vetuſtiori (in ceteris, ut in Edit. Ruellii, eſt *ſe*) non vacat. Refertur ad locum illum capitis ſuperioris: *ſicca & calida fomenta, ſic, ne ſtatim vehementiſſimi calores incipiant, ſed paulatim increſcant.* Pro *validioribus*, Lindenius reponit *calidioribus*; ſed non eſt neceſſe. Ita in lib. 4. cap. 14. *admovere ſicca & calida fomenta oportet, ſed primo lenta, deinde validiora.*

78. *Circumdare convenit*] In Cod. Medic. I. *circumdet.* Fortaſſe *circumdetur.*

79 *Pedibus*] Codex Medic. I. *cruribus*; & ita habet in margine Conſtantini Editio. Infra idem Codex, *horret*, pro *horror eſt*; Lindenius, *horror redit.*

dius horror quiefcet [80]: fiquidem id quoque exonerato corpore prodeft. Vltimaque poft haec auxilia funt [81] geftatio & frictio [82]. Cibus autem in ejusmodi morbis maxime dandus eft, qui mollem alvum praeftet; caro [83] glutinofa; vinum, cum dabitur, aufterum.

XIII. Haec ad omnes circuitus febrium pertinent: difcernendae tamen fingulae funt, ficut rationem habent diffimilem. Si quotidiana eft, triduo primo magnopere abftinere [84] oportet; tum cibis altero quoque die uti. Si res inveteraverit, poft febrem experiri balneum & vinum; magisque fi, horrore fublato, haec fupereft.

XIV. Si vero tertiana, quae ex toto intermittit, aut quartana eft, mediis diebus, & ambulationibus uti oportet, aliisque exercitationibus, & unctionibus. Quidam ex antiquioribus [85] medicis Cleophantus, in hoc genere morborum, multo ante acceffionem, per caput aegrum [86] multa calida aqua perfundebat, deinde vinum dabat. Quod, quamvis pleraque ejus viri praecepta fecutus eft Afclepiades, recte tamen praeteriit: eft enim anceps. Ipfe, fi tertiana febris eft, tertio die poft acceffionem dicit alvum duci oportere; quinto, poft horrorem vomitum elicere; deinde poft febrem, ficut illi mos erat, adhuc calidis dare cibum & vinum; fexto die, in lectulo detineri: fic enim fore, ne feptimo die febris accedat. Id faepe fieri poffe, verifimile eft. Tutius tamen eft, ut hoc ipfo ordine utamur [88]; tria remedia, vomitus, alvi ductionis, vini [89], per triduum, id eft, die tertio, & quinto, & feptimo tentare: nec [90] vinum, nifi poft acceffionem, die feptimo bibat. Si vero

80. *Quiefcet*] Aldina Edit. *quiefcit.*

81. *Vltimaque poft haec auxilia funt*] Alii leg. *Vltima quoque*; Lindenius, *Vltima.* Ego fic repofui ex Cod. Medic. I. qui etiam *auxilia* habet, ut vulgo legitur. Nam reliqui fex habent *auxilio.*

82. *Frictio*] Conftantinus, quod frictio pofita jam fit, mallet *vectatio*: quafi haec non comprehendatur fub voce antecedenti *geftatio.* Lindenius leg. *ambulatio*; ut & ab aliis legi, Conftantinus fcribit. In MSS. noftris eft *frictio*, vel *fricatio.*

83. *Caro &c.*] In Edit. Lindenii: *ac caro glutinofa. Vinum cum dabitur, aufterum fit.*

84. *Abftinere*] In Codice Mediceo primo *abftineri.* Cap. 15. quoque in eodem Codice: *poftero tertioque die abftineri.* Celfus adhibet utramque formam.

85. *Antiquioribus*] Codex Medic. I. *antiquis.*

86. *Per caput aegrum &c.*] Antea legebatur: *caput aegri &c.* Quae lectio orta eft ex quodam mendo, quod in aliquibus MSS. deprehendi: in III. enim IV. V. VI. legitur, *per caput aegri.* Itaque *per* Editores fuftulerunt. Ego locum reftitui ex tribus reliquis Mediceis Codicibus. Ita cap. 20. *corpus &c. totum per caput perfundendum eft* (aqua frigida) & cap. 23. *per caput multa aqua frigida perfundatur.* Ita enim ibi legendum ex antiquis Codicibus; non, ut eft in Edit. Lindenii, *fuper caput multa &c.*

87. *Dare*] In Cod. Medic. I. *dari.*

88. *Vt hoc ipfo ordine utamur*] Lindenius tollit *ut* & *utamur.* Caefarius haec verba parenthefi includit, & tollit *hoc.* Sed melius fortaffe tollantur omnia; quamvis inveniuntur in MSS. Pro *utamur*, Vaticanus VI. habet *nitamur*, quod ita fit in Medic. I. a Palavicino.

89. *Vini*] Communiter legitur: *vini potus*; ex gloffemate, ut ego puto. Vox *potus* non eft in Codice Mediceo vetuftiore.

vero primis diebus discussus morbus non est, inciditque in vetustatem, quo die febris exspectabitur, in lectulo se contineat; post febrem perfricetur; tum, cibo assumpto, bibat aquam; postero die, qui vacat, ab exercitatione unctioneque [91], aqua tantum contentus, conquiescat. Et id quidem optimum est. Si vero imbecillitas urgebit, & post febrem vinum, & medio die paulum cibi debebit assumere.

XV. Eadem in quartana facienda sunt. Sed cum haec tarde admodum finiatur, nisi primis diebus discussa est, diligentius ab initio praecipiendum est, quid in ea fieri debeat. Igitur si cui cum horrore febris accessit, eaque desiit, eodem die & postero tertioque continere se debet, & aquam tantummodo calidam primo die post febrem sumere; biduo proximo, quantum fieri potest, ne hanc quidem. Si quarto die [92] cum horrore febris revertitur, vomere, sicut ante praeceptum est; deinde post febrem, modicum cibum sumere, vini quadrantem; postero tertioque die abstinere, aqua tantummodo calida, si sitis est [93], assumpta. Septimo die balneo frigus praevenire; si febris redierit [94], ducere alvum; ubi ex eo corpus conquieverit, in unctione [95] vehementer perfricari; eodem modo sumere cibum & vinum [96]; biduo proximo se abstinere, frictione servata. Decimo die rursus balneum experiri; &, si postea febris accessit, aeque perfricari, vinum copiosius bi-

90. *Nec*] Codex modo allatus *ne*; deinde, ut alii quoque, *bibat*, non, ut Lindenius mutavit, *bibere*.

91. *Qui vacat, ab exercitatione unctioneque*] Postero die, qui dies febre vacat (*vacuum tempus* appellat cap. 16.) post exercitationem & unctionem conquiescat, neque aliud assumat, praeter aquam. Ita hunc locum restitui ex fide Codicis Medicei I. Alii leg. *quo cibo* (Lindenius, ut habet in margine Constantinus, *quo a cibo*) *vacat, & ab exercitatione unctioneque &c.* Quae lectio falsum quid, & dissentaneum continet.

92. *Si quarto die*] In Edit. Lindenii: *quarto die, si.*

93. *Si sitis est*] Ita Lindenius, cui MSS. Codices plerique omnes suffragantur. In Medic. I. tamen est *sitiet*; ut alii legunt.

94. *Septimo die balneo frigus praevenire; si febris redierit*] Ita in Codice Mediceo primo legitur locus hic, qui in aliis corruptus est, cum quaedam librarii addiderint ex superioribus temere repetita. Cum Codice illo faciunt Vaticani duo, III. & V. nisi quod habent *octava*, pro *septimo*. In Vaticano VI. quod Palavicinus sic reposuerit in Medic. I. legitur, *Septimo die balneo frigus praevenire, abstinere, continere se debet, si febris redierit*; & ita habent Editiones Caesarii, Juntae, & cum principe Florentina duae vetustissimae an. 1493. & 1497. Aliae, ut & Codices ceteri MSS. habent: *Septimo* (MSS. *VIII*, vel *octava*) *die balneo frigus praevenire, abstinere, continere se debet, & aqua tantummodo calida si sitiet:* (Linden. *si sitis est, uti*) *ac tum ita septimo* (Egnat. Stephan. & Linden. *nono*) *die balneo frigus praevenire, si* (Linden. *&, si*) *febris redierit.* Plura lectione ista turbantur, sed in primis dierum ratio. Itaque postea, pro *decimo die*, Lindenius reponit *decimo tertio die*; sed perperam; ut ostendunt etiam verba illa, *si tertio decimo die morbus remanebit*, quae infra sunt.

95. *In unctione*] Alii *inunctione*, ut est in Cod. Medic. I.

96. *Eodem modo sumere cibum & vinum*] Id est, modicum cibum sumere, vini quadrantem; quemadmodum quarto die. Lindenius leg. *eodem modo sumere cibum, & vino biduo proximo se abstinere*: sed perperam.

bibere. Ac sic 97 proximum est, ut quies tot dierum, & abstinentia cum ceteris, quae praecipiuntur, febrem tollant. Si vero nihilominus remanet, aliud ex toto sequendum est curationis genus; idque agendum, ut, quod diu sustinendum est, corpus facile sustineat. Quo minus etiam curatio probari Heraclidis Tarentini debet, qui primis diebus ducendam alvum, deinde abstinendum in septimum diem 98 dixit. Quod, ut sustinere aliquis possit, tamen, etiam febre liberatus, vix refectioni valebit: adeo, si febris saepius accesserit, concidet. Igitur si tertio decimo die morbus manebit 99, balneum neque ante febrem, neque post eam tentandum erit; nisi interdum jam horrore discusso: horror ipse per ea, quae supra scripta sunt 1, expugnandus. Deinde post febrem oportebit ungi, & vehementer perfricari; cibum & validum, & fortiter assumere; vino uti quantum 2 libebit: postero die, cum satis quieverit, ambulare, exerceri, ungi, perfricari fortiter, cibum capere 3 sine vino: tertio die abstinere. Quo die vero febrem exspectabit, ante surgere, & exerceri, dareque operam 4, ut in ipsam exercitationem febris tempus incurrat: sic enim saepe illa discutitur. At si in opere occupavit, tum demum se recipere. In ejusmodi valetudine, medicamenta sunt, oleum, frictio, exercitatio, cibus, vinum. Si venter adstrictus est, solvendus est. Sed haec facile validiores faciunt: si imbecillitas occupavit, pro exercitatione gestatio est: si ne hanc quidem sustinet, adhibenda tamen frictio est: si haec quoque vehemens onerat, intra quietem & unctionem & cibum sistendum 5 est: dandaque opera est, ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat. Nam quartana neminem jugulat: sed si ex ea facta quoti-

97. *Ac sic &c.*] Ita hic locus in margine Editionis Constantini ab eo restitutus legitur; itemque in Editione Lindenii. Alii leg. *ac si proximum est quies tot dierum, ut abstinentia*; quemadmodum a Palavicino correctum est in Codice Mediceo I. Is enim Codex ita habet: *Ac proximum est tot dierum ut abstinentia.* Codices alii: *Ac si proximum est quies tot dierum & abstinentia.*

98. *In septimum diem*] Ita ex Codice Mediceo I. & Editione Lindeniana. Alii leg. *usque in septimum diem.*

99. *Manebit*] Al. *remanebit.*

1. *Per ea, quae supra scripta sunt*] Ita ex Codice Mediceo I. Alii leg. *per eadem, quae supra praescripta sunt.*

2. *Quantum*] Linden. *quanto.*

3. *Capere*] Ita ex Codice Mediceo I. Al. *accipere.* Lib. 1. cap. 3. *semel die cibum capere*; lib. 4. cap. 19. *paulum cibi capere.* Legitur & *accipere* cap. 19. hujus libri; sed alia significatione: *si cibum non accipit*; id est, si respuit, fastidit, aversatur; quemadmodum cap. 18. *idque* (veratrum) *si in potione non accipit, pani adjiciendum est.* Haud tamen contendo, *cibum accipere* pro *cibum capere* dici non posse.

4. *Dareque operam*] Alii addunt *non oportet*; & sententiam pervertunt. Lindenius leg. *dareque operam oportet.* Sed nihil opus est verbo *oportet*, cum supra sit *oportebit.* Ego secutus sum Codicem Mediceum I. atque ita Scaliger quoque legendum putabat.

5. *Sistendum*] Lindenius reponit *consistendum.* Ego veterem lectionem retineo, quae Codicis Medicei I. testimonio comprobatur. Fortasse tamen legendum est *subsistendum*, quia alii

tidiana eſt, in malis aeger eſt: quod tamen, niſi culpa vel aegri vel curantis, numquam fit.

XVI. At ſi duae quartanae ſunt, neque eae [6], quas propoſui, exercitationes adhiberi poſſunt; aut ex toto quieſcere opus eſt, aut, ſi id difficile eſt, leniter ambulare; conſidere [7] diligenter involutis pedibus & capite; quoties febris acceſſit & deſiit, cibum modicum ſumere, & vinum; reliquo tempore, niſi imbecillitas urget, abſtinere. At ſi duae febres pene junguntur, poſt utramque cibum ſumere: deinde vacuo tempore, & moveri aliquid, & poſt unctionem cibo uti. Cum vero vetus quartana raro, niſi vere, ſolvatur; utique eo tempore attendendum eſt, ne quid fiat, quod valetudinem impediat. Prodeſtque in vetere quartana, mutare ſubinde victus genus; a vino ad aquam, ab aqua ad vinum, a lenibus cibis ad acres, ab acribus ad lenes tranſire; eſſe radicem, deinde vomere; jureve pulli gallinacei ventrem reſolvere; oleo ad frictiones adjicere calefacientia; ante acceſſionem ſorbere, vel aceti cyathos duos, vel unum ſinapis cum tribus Graeci vini ſalſi, vel miſta paribus portionibus, & in aqua diluta, piper, caſtoreum, laſer, myrrham. Per haec enim ſimiliaque corpus agitandum eſt, ut moveatur ex eo ſtatu, quo detinetur. Si febris quievit, diu meminiſſe ejus diei convenit; eoque vitare frigus, calorem, cruditatem, laſſitudinem. Facile enim revertitur, niſi a ſano quoque aliquamdiu timetur.

XVII. At ſi ex quartana, quotidiana facta eſt, cum id vitio [8] inciderit, per biduum abſtinere oportet, & frictione uti [9]; aquam tantummodo veſpere potui dare [10]. Tertio die ſaepe fit, ne febris accedat: ſed ſive fuit, ſive non fuit, cibus poſt acceſſionis tempus eſt dandus; & ſi manet [11], per biduum abſtinentia, quanta maxima imperari corpori poteſt, & frictione quotidie utendum eſt.

XVIII. Et febrium quidem curatio [12] expoſita eſt. Superſunt vero alii

alii Codices habent *ſuſtinendum.* Cap. 20. hujus libri: *in iisdem ſorbitionibus ſubſiſtendum.*

6. *Neque eae*] Caeſarius, & Lindenius omittunt *eae.*

7. *Conſidere*] In Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae legitur, *hinc conſidere:* & paulo infra, pro *moveri aliquid*, *moveri aliquantum.*

8. *Vitio*] Culpa vel aegri, vel curantis; ut dixit cap. 15. Lindenius leg. *initio*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae; ſed perperam. Codices noſtri omnes habent *vitio.*

9. *Et frictione uti*] Ita in Codice Mediceo I. Alii omittunt particulam *&*. Lindenius leg. *veſpere frictione uti.*

10. *Aquam tantummodo veſpere potui dare*] In Codice Mediceo I. ita legitur: *veſpere tantummodo aquam potui dare:* in Edit. Linden. *& aquam tantummodo potui dare.*

11. *Et ſi manet*] Ita ex Lindenio. Cum tamen antiqui Codices habeant *at ſi manet*, fortaſſe legendum *ac ſi manet.* Nam *at* in iisdem ſaepe ſcriptum eſt pro *ac.* Infra, pro *quanta maxima:* quidam leg. *quanta maxime.*

12. *Curatio*] Ita Conſtantinus ex conjectura, & Lindenius. Antiqui libri habent *ratio*; ſed, ut

alii corporis affectus, qui huic superveniunt; ex quibus eos, qui certis partibus assignari non possunt [13], protinus jungam. Incipiam ab insania, primamque hujus ipsius partem aggrediar, quae & acuta, & in febre est: φρένησιν [14] Graeci appellant. Illud ante omnia scire oportet, interdum in accessione aegros desipere, & loqui aliena. Quod non quidem leve est; neque incidere potest, nisi in febre vehementi: non tamen aeque pestiferum est: nam plerumque breve esse consuevit, levatoque accessionis impetu, protinus mens redit. Neque id genus morbi remedium aliud desiderat, quam quod in curanda febre praeceptum est. Phrenesis vero tum demum est, cum continua dementia esse incipit; aut cum aeger, quamvis adhuc sapiat, tamen quasdam vanas imagines accipit: perfecta est, ubi mens illis imaginibus addicta est. Ejus autem plura genera sunt: siquidem ex phreneticis alii hilares, alii tristes sunt; alii facilius continentur, & intra verba desipiunt, alii consurgunt [15], & violenter quaedam manu faciunt; atque ex his ipsis, alii nihil nisi impetu peccant, alii etiam artes adhibent, summamque speciem sanitatis in captandis malorum operum occasionibus praebent; sed exitu deprehenduntur. Ex his autem eos, qui intra verba desipiunt, aut leviter etiam manu peccant, onerare asperioribus coercitionibus supervacuum est: eos vero [16], qui violentius se gerunt, vincire convenit; ne vel sibi vel alteri noceant. Neque credendum est, si vinctus aliquis, dum levari vinculis cupit, quamvis [17] prudenter & miserabiliter loquitur; quoniam is dolus insanientis est. Fere vero antiqui tales aegros in tenebris habebant; eo quod illis contrarium esset, exterreri, & ad quietem animi tenebras ipsas conferre aliquid judicabant. At Asclepiades, tamquam tenebris ipsis terrentibus, in lumine habendos eos dixit [18]. Neutrum autem [19] perpetuum est: alium enim lux,

ut videtur, mendose. Haec enim iis respondere debent, quae sub initium 3. capitis leguntur: *Sequitur vero curatio febrium.*

13. *Non possunt*] Lindenius leg. *possunt*, sublata negatione; quod Constantino placebat. Verum Morgagnus, qui in omnibus suis libris, quibuscum & nostri consentiunt, eam particulam invenit, ipsius Celsi testimonio retinendam esse ostendit, ita de his morbis initio libri proximi scribentis: *Hactenus reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita sunt, ut iis certae sedes assignari non possint.*

14. Φρένησιν] Ita ex antiquis libris. Al. φρενῖτιν; & infra *Phrenitis.*

15. *Consurgunt*] Linden. *insurgunt.*

16. *Vero*] Codex Mediceus I. non habet particulam hanc.

17. *Dum levari vinculis cupit, quamvis &c.*] *Quamvis* pro *quantumvis.* In libris editis ita legitur: *dum levari vinculis cupit, sanum jam se fingat, quamvis* &c. infra vero *loquatur.* Ego, quamquam quatuor illa verba in plerisque MSS. inveni, malui tamen vetustissimo Mediceo credere, qui ea omittit. Porro *loquitur* Codex is habet, non *loquatur.*

18. *Eos dixit*] Ita ex Mediceo I. aliisque MSS. Codicibus, & Lindenii Editione. Alii leg. *esse dixit*, ut est in Mediceo IV. & in V.

19. *Autem*] Ita ex Cod. Medic. I. Al. *tamen.*

lux, alium tenebrae magis turbant; reperiunturque, in quibus nullum discrimen deprehendi, vel hoc, vel illo modo possit. Optimum itaque est, utrumque experiri; & habere eum, qui tenebras horret, in luce; eum, qui lucem, in tenebris. At ubi nullum tale discrimen est, aeger, si vires habet, loco lucido; si non habet, obscuro continendus est. Remedia vero adhibere, ubi maxime furor urget, supervacuum est: simul enim febris quoque increscit. Itaque tum nihil nisi continendus aeger est: ubi vero res patitur, festinanter subveniendum est. Asclepiades perinde esse dixit, his sanguinem mitti, ac si trucidentur; rationem hanc secutus, quod neque insania esset, nisi febre [20] intenta; neque sanguis, nisi in remissione ejus, recte mitteretur. Sed ipse [21] in his somnum multa frictione quaesivit; cum & intentio febris somnum impediat, & frictio non nisi in remissione ejus utilis sit. Itaque hoc quoque auxilium debuit praeterire. Quid igitur est? Multa in praecipiti periculo recte fiunt, alias omittenda. Et continua [22] quoque febris habet tempora, quibus, etsi non remittit, non tamen crescit: estque hoc, ut non optimum, sic tamen secundum [23] remediis tempus [24]. Quod si vires aegri patiuntur, sanguis quoque mitti debet. Minus deliberari [25] potest, an alvus ducenda sit. Tum, interposito die, convenit caput ad cutem tondere; deinde aqua fovere, in qua verbenae aliquae decoctae sint ex reprimentibus [26]; aut prius fovere, deinde tondere [27], & iterum fovere; ac novissime rosa ca-

20. *Febre*] Lindenius leg. *cum febre.*

21. *Sed ipse &c.*] Lindenius ita leg. *Ipse in his somnum multa frictione quaesivit. Sed cum & intentio febris somnum impediat; & frictio non, nisi in remissione ejus, utilis sit: hoc quoque auxilium debuit praeterire.*

22. *Continua*] *Continuata* legitur in MSS. & in Editionibus omnibus, praeter Lindenianam.

23. *Vt non optimum. sic tamen secundum &c.*] Hoc tempus, quamvis non optimum, tamen idoneum remediis est. Illustrant hunc locum, quae de sanguinis missione Celsus scripsit lib. 2. cap. 10. *Quod si vehemens febris urget, in ipso impetu ejus sanguinem mittere, hominem jugulare est. Exspectanda ergo remissio est; si non decrescit, sed crescere desiit, neque speratur remissio, tum quoque, quamvis pejor, sola tamen occasio non omittenda est.* Ceterum, cum *ut* hoc loco sit pro *quamvis*, eique *tamen* respondeat, particula *sic* vacare videtur. Neque tamen tollere ausim: nam eadem constructio occurrit in lib. 8. cap. 14. *Ex ejusmodi casibus, ut tardius, quam ex capitis, sic tamen intra triduum homo moritur.* Lindenius leg. *ut non optimum, sic satis tamen secundum &c.* Sed adverbium *satis*, neque inveni in Codicibus MSS. neque necessarium puto.

24. *Remediis tempus*] Al. *remedii tempus;* quidam, *remedii genus.*

25. *Minus deliberari*] Sic restitui ex MSS. Vulgo praemittitur *Nec*, ut habet Vaticanus VI. quod nempe Palavicinus particulam istam addiderit in Mediceo I. ex quo aliquis eamdem in IV. posuit supra *minus*. Pro *deliberari*, Lindenius leg. *dubitari.*

26. *Ex reprimentibus*] Olim legebatur: *vel ex reprimentibus*; ut est in MSS. Lindenius sustulit *vel;* Constantinus, *vel aliud ex reprimentibus*, legendum existimavit. Ego a Lindenio standum puto. Nam & lib. 4. cap. 24. legitur: *aqua egelida, in qua lentiscus, aliave ex reprimentibus verbena decocta sit.*

27. *tondere*] *Radere* est in Cod. Mediceo I. & in margine Edit. Constantini.

P 3

caput naresque implere: offerre etiam naribus rutam, ex aceto contritam; movere ſternutamenta medicamentis in id [28] efficacibus. Quae tamen facienda ſunt in iis, quibus vires non deſunt. Si vero imbecillitas eſt, roſa tantum caput, adjecto ſerpyllo, ſimilive aliquo, madefaciendum eſt. Vtiles etiam in quibuscumque viribus herbae duae ſunt, ſolanum & muralis; ſi ſimul [29] ex utraque ſucco expreſſo caput impletur [30]. Cum ſe febris remiſerit, frictione utendum eſt; parcius tamen in iis, qui nimis hilares, quam in iis, qui nimis triſtes ſunt. Adverſus omnium autem ſic inſanientium animos gerere ſe pro cujusque natura neceſſarium eſt. Quorumdam enim vani metus levandi ſunt; ſicut in homine praedivite famem timente incidit [31], cui ſubinde falſae haereditates nuntiabantur: quorumdam audacia coercenda eſt; ſicut in iis fit, in quibus continendis plagae quoque adhibentur: quorumdam etiam intempeſtivus riſus objurgatione & minis finiendus [32]: quorumdam diſcutiendae triſtes cogitationes; ad quod ſymphoniae, & cymbala, ſtrepitusque proficiunt. Saepius tamen aſſentiendum, quam repugnandum eſt; paulatimque, & non evidenter, ab iis, quae ſtulte dicentur, ad meliora mens adducenda [33]. Interdum etiam elicienda ipſius intentio; ut fit in hominibus ſtudioſis litterarum, quibus liber legitur, aut recte, ſi delectantur, aut perperam, ſi id ipſum eos offendit: emendando enim convertere animum [34] incipiunt. Quin etiam recitare, ſi qua meminerunt, cogendi ſunt. Ad cibum quoque quosdam non deſiderantes reduxerunt ii, qui inter epulantes eos collocarunt. Omnibus vero ſic affectis ſomnus & difficilis, & praecipue neceſſarius eſt: ſub hoc enim plerique ſaneſcunt. Prodeſt ad id, atque etiam ad mentem ipſam componendam, crocinum unguentum cum irino in caput datum [35]. Si nihilominus vigilant, quidam [36] ſomnum moliuntur po-

28. *In id*] Conſtantinus mallet *ad id*, immo ita edidit Lindenius. Attamen Editiones vetuſtae, & Codex Medic. I. aliique habent *in id.* Ita Columella lib. 7. R. R. cap. 8. *cratibus in hoc factis*, id eſt, ad hoc.

29. *Si ſimul*] Particula *ſi*, quae in Edd. vetuſtis & in Medic. I. aliisque Codicibus deeſt, additur in Lindeniana; & recte quidem.

30 *Impletur*] Ita in Cod. Medic. I. Alii leg. *impleatur.*

81. *Incidit*] Quidam cum Caeſario leg. *accidit.*

32. *Finiendus*] Antea legebatur: *prohibendus eſt.* Mihi magis placet *finiendus*, quo modo legitur in Cod. Medic. vetuſtiori: in quo *eſt* additur in verſuum intercapedine; ideoque alienum judico.

33. *Mens adducenda*] *Adducenda* legendum ex Codice Mediceo modo allato, non *abducenda*, ut omnes vulgo. Alii interjiciunt *ejus:* quam vocem habent etiam Codices Medicei; ſed Lindenius recte omittit, ut & *eſt*, quod alii addunt.

34. *Convertere animum*] In Editione Linden. *advertere*, pro *convertere*, quod eſt in Editionibus vetuſtis & in MSS. Mediceis.

35. *Datum*] Codex Medic. I. *additum.*

36. *Vigilant, quidam*] Ita Lindenius. Alii leg. *vigilant ii* (vel *hi*) *quidam.* In Codice modo allato eſt: *vigilat quidam.*

potui dando aquam, in qua papaver, aut hyoſcyamus decocta ſit [37]: alii mandragorae mala pulvino ſubjiciunt: alii vel amomum, vel ſycamini lacrimam fronti inducunt. Hoc nomen apud Medicos reperio: ſed cum Graeci morum συκάμινον [38] appellant, mori nulla lacrima eſt. Sic vero ſignificatur lacrima arboris in Aegypto naſcentis, quam ibi μοροσύκον [39] appellant. Plurimi decoctis papaveris corticibus, ex ea aqua ſpongia [40] os & caput ſubinde fovent. Aſclepiades ea ſupervacua eſſe dixit; quoniam in lethargum ſaepe converterent [41]. Praecepit [42] autem, ut primo die, a cibo, potione, ſomno abſtineretur; veſpere ei daretur potui aqua; tum frictio admoveretur lenis, ut ne manum quidem, qui perfricaret [43], vehementer imprimeret; poſtero deinde die, iisdem omnibus factis, veſpere ei daretur ſorbitio & aqua [44], rurſusque frictio adhiberetur: per hanc enim nos conſecuturos, ut ſomnus accedat. Id interdum fit, & quidem adeo, ut, illo conſitente, nimia frictio etiam lethargi periculum afferat. Sed ſi ſic ſomnus non acceſſit, tum

37. *Hyoſcyamus decocta ſit*] Alii leg. *hyoſcyamos* Graeca terminatione, ut eſt in MSS. Mediceis reliquis. In primo eſt *hyoſcyamon*; ſed in omnibus *decocta ſit.* Ab Egnatio ὑοσκύαμος Graecis litteris ſcribitur. In lib. 2. cap. 33. legitur *hyoſcyamum* neutro genere & Latina terminatione; ſed locus omnino certus non eſt. Latine effertur ſine conttoverſia lib. 5. cap. 27. ſect. 14. ſed in quarto caſu, ut cujus generis ſit, non appareat. Sexies praeterea haec vox occurrit apud Celſum, ſed ubique in ſecundo caſu; ut de genere aeque nihil conſtet. Lindenius ex Conſtantini emendatione hic leg. *hyoſcyamus decocta ſint.* Sed *ſit* retinere quid vetat? Vt enim pluribus in locis *hyſſopum* genere neutro invenitur, ſed tamen & *hyſſopus cocta* invenitur in lib. 4. cap. 4. ſect. 2. ſic fortaſſe & *hyoſcyamum* neutro genere dicitur, & *hyoſcyamus* foeminino.

38. *Συκάμινον*] Haec vox Latinis litteris ſcribitur in Codice Medic. I. & in Edd. priſcis: in Edit. Caeſarii eſt *Sycaminum.* In Lindeniana hic locus ita legitur: *Sed cur Graeci morum συκάμινον appellant, cum mori nulla lachryma ſit? Sic vero &c.* Ego antiquis Codicibus ſtandum puto: malim tamen legere, *appellent.*

39. *Μοροσύκον*] Graecis litteris ſcripſi vocem hanc, ſecutus Editionem Aldinam; in qua tamen eſt μωρύσυκον. Editiones priſcae aliaeque plures habent litteris Latinis; ut & Codices MSS. atque alii quidem cum vetuſtiori, *moroſycon*, alii mendoſe, *moronſcyon.* Stephanus & Lindenius leg. συκόμορον; quod eſt etiam, ſed Latinis litteris, in margine Editionis Conſtantinianae. Hi Ruellium ſecuti ſunt. Videndum eſt, quid ſecutus ſit Ruellius ipſe: quia, ſi ex conjectura ſic repoſuit, ea non ita certa videtur, ut optimorum Codicum auctoritati anteferenda ſit. Nam Dioſcorides quidem, & Galenus hanc arborem συκόμορον appellant, nomine ex συκῆ & μορέα conflato (quamvis quidam συκομῶρον apud Dioſcoridem ſcribendum putant) hinc tamen non ſequitur, alios μοροσύκον inverſis vocibus appellare non potuiſſe. Fortaſſe Ruellii lectionem comprobarent verba illa lib. 5. cap. 18. ſect. 7. *ſycamini, quam alias ſycomorum vocant, lacrimae &c.* niſi ſuſpectus locus eſſet.

40. *Spongia*] Linden. *cum ſpongia.*

41. *Converterent*] Linden. *convertunt.* Sed in Medic. I. & Vatic. VI. eſt *converterent*; in MSS. ceteris, ut & quaedam Editiones habent, *compellerent.* Neque imperfectum hoc prorſus improbandum eſt; non deerit fortaſſe tamen, qui ſuſpicetur corruptum eſſe ex praeterito *converterunt* vel *converterint.*

42. *Praecepit*] In multis MSS. *praecipit.*

43. *Vt ne manum quidem, qui perfricaret*] Antea legebatur: *ita ut ne manum quidem, qui fricaret.* Ego ſic repoſui ex Codice Medic. vetuſtiori.

44. *Sorbitio & aqua*] *Sorbitio ex aqua* nonnulli legunt cum Caeſario: ſed ſequendi non ſunt.

tum demum illis medicamentis arcessendus est: habita scilicet eadem moderatione, quae hic quoque necessaria est, ne, quem obdormire volumus, excitare postea non possimus. Confert etiam aliquid ad somnum silanus 45 juxta cadens; vel gestatio post cibum, & noctu; maximeque suspensi lecti motus. Neque alienum est, si neque sanguis ante missus est, neque mens constat, neque somnus accedit, occipitio inciso cucurbitulam admovere; quae quia levat morbum, potest etiam somnum 46 facere. Moderatio autem in cibo quoque adhibenda est: nam neque implendus aeger est, ne insaniat; neque jejunio utique vexandus, ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus est 47 cibo infirmo, maximeque sorbitione, potione aquae mulsae, cujus ternos cyathos bis hieme, quater aestate 48 dedisse satis est.

Alterum insaniae genus est, quod spatium longius recipit; quia fere sine febre incipit, leves deinde febriculas excitat. Consistit 49 in tristitia, quam videtur bilis atra contrahere. In hac utilis detractio sanguinis est: si quid hanc prohibet, prima est abstinentia; secunda, per album veratrum vomitumque purgatio. Post utrumlibet, adhibenda bis die frictio est; si magis valet, frequens etiam exercitatio; in jejuno vomitus: cibus, sine vino, dandus ex media materia est. Quam quoties posuero, scire licet, etiam ex infirmissima dari posse; dum ne ea sola quis utatur: valentissima 50 tantummodo esse removenda. Praeter haec, servanda alvus est quam tenerrima; removendi terrores, & potius bona spes afferenda; quaerenda delectatio ex fabulis, ludisque, quibus maxime capi sanus assueverat; laudanda, si qua sunt, ipsius ope-

45. *Silanus*] Corrupta est vox haec in Codicibus multis. *Silanus* recte legitur in Mediceo I. & aliis nonnullis. De hac voce Morgagnus, pro sua multiplici eruditione, pluribus scripsit Epist. I. in Celsum; quam omnino vide. Ceterum vocabuli origo non est fortasse ex Arabo *silan*, ut Erpenius & Vossius existimarunt; sed ex Graeco σωλὴν, quod canalem sive tubum significat: mutato a Latinis ω in *i*, &, quod in aliis quoque vocibus, Doricorum more, factitarunt, η in α.

46. *Etiam somnum*] Lindenius non recte omittit *etiam*, quod ego in MSS. omnibus inveni. Idem infra legit: *nam neque aeger est implendus ne insaniat: neque jejunio utique vexandus est.* Sed & alii omnes addunt *est*, post *vexandus.* Ego illud expuli, fidem secutus Codicis Medicei I.

47. *Opus est*] Ita in Cod. Medic. I. Al. addunt *autem.* Deinde lego *potione*, ut alii omnes, praeter Lindenium, qui habet *& potione.*

48. *Ternos cyathos bis hieme, quater aestate*] Terni cyathi dandi sunt, quotiescumque potio dari debet; bis autem hieme, quater aestate dedisse satis est. Lindenius contra Editiones vetustas, a quibus nihil variant Medicei Codices, sic mutavit: *ternos cyathos hieme, aestate vero quatuor &c.*

49. *Consistit*] Antea legebatur: *& consistit.* Ego *&* omisi ex fide Codicis Medic. I.

50. *Valentissima*] Haec lectio proba est, & MSS. Mediceis confirmatur. Sic lib. 2. cap. 18. sub finem; *quae valentissima sunt.* Lindenius legit, *valentissimam*, deinde, *removendam;* ut est in margine Edit. Constantinianae. Supra, pro *scire licet*, in Codice Mediceo I. legitur *scire licebit.*

opera, & ante oculos ejus ponenda; leviter objurganda vana triſtitia; ſubinde admonendus, in iis ipſis rebus, quae ſolicitant, cur non potius 51 laetitiae, quam ſolicitudinis cauſa ſit. Si febris quoque acceſſit, ſicut aliae febres curanda eſt.

Tertium genus inſaniae eſt ex his longiſſimum; adeo ut vitam ipſam non impediat: quod robuſti corporis eſſe conſuevit. Hujus autem ipſius 52 ſpecies duae ſunt. Nam quidam imaginibus, non mente falluntur 53; quales inſanientem Ajacem vel Oreſtem percepiſſe poëtae ferunt 54: quidam animo deſipiunt. Si imagines fallunt, ante omnia videndum eſt, triſtes, an hilares ſint. In triſtitia, nigrum veratrum dejectionis cauſa; in hilaritate, album, ad vomitum excitandum, dari debet: idque, ſi in potione non accipit, pani adjiciendum eſt, quo facilius fallat. Nam ſi bene ſe purgaverit, ex magna parte morbum levabit. Ergo etiam ſi ſemel datum veratrum parum profecerit, interpoſito tempore iterum dari debet. Neque ignorare oportet, leviorem eſſe morbum cum riſu, quam ſerio inſanientium. Illud quoque perpetuum eſt in omnibus morbis; ubi ab inferiore parte purgandus aliquis eſt, ventrem ejus ante ſolvendum eſſe; ubi a ſuperiore, comprimendum. Si vero conſilium inſanientem fallit, tormentis quibusdam optime curatur. Vbi perperam aliquid dixit, aut fecit, fame, vinculis, plagis coërcendus eſt. Cogendus eſt & attendere, & ediſcere aliquid, & meminiſſe: ſic enim fiet, ut paulatim metu cogatur conſiderare, quid faciat. Subito etiam terreri, & expaveſcere, in hoc morbo prodeſt; & fere quidquid animum vehementer perturbat 55. Poteſt enim quaedam fieri mutatio, cum ab eo ſtatu mens, in quo fuerat, abducta eſt. Intereſt etiam, is ipſe 56 ſine cauſa ſubinde rideat, an moeſtus demiſſusque ſit: nam demens hilaritas 57 terroribus iis, de quibus ſupra dixi, melius curatur: ſi nimia triſtitia eſt, prodeſt lenis, ſed multa bis die frictio; item per caput 58 aqua frigi-

51. *Cur non potius*] In Codice Medic. I. omittitur *non*, ſine ſententiae detrimento; & ſupra, pro *quibus maxime*, translatis verbis, habetur, *maxime quibus*.

52. *Ipſius*] Vox haec deeſt in Edit. Lindenii, & in quibusdam MSS.

53. *Falluntur*] Lindenius, *fallunt*; ſed perperam, ut & verba oſtendunt; *ſi imagines fallunt*; quae mox ſequuntur.

54. *Quales inſanientem Ajacem vel Oreſtem percepiſſe poëtae ferunt*] Sic reſtitui ex Codice Mediceo vetuſtiori. Communiter legebatur: *qualem inſanientem Ajacem vel Oreſtem poëtarum fabulae ferunt*; ut eſt in ceteris Codicibus Mediceis.

55. *Perturbat*] *Turbat* eſt in Cod. Medic. I.

56. *Is ipſe*] Antea legebatur: *ſi ipſe*; ut eſt in Cod. modo allato. Ego ſic repoſui ex aliis Codicibus.

57. *Demens hilaritas*] Lindenius aliique, Caeſarium ſecuti, reponunt *dementis*, pro *demens*. Sed non eſt neceſſe mutare, antiquis Codicibus invitis.

58. *Per caput*] Ita in omnibus MSS. & in Edd. vetuſtis; ut Lindenii lectio, *ſuper caput*, minus probanda ſit.

frigida infusa, demissumque corpus in aquam & oleum. Illa communia sunt: insanientes vehementer exerceri debere; multa frictione uti; neque pinguem carnem, neque vinum assumere; cibis uti post purgationem, ex media materia, quam levissimis; non oportere esse vel solos, vel inter ignotos, vel inter eos, quos aut contemnant, aut negligant; mutare debere regiones, & si mens redit, annua peregrinatione esse jactandos.

Raro, sed aliquando tamen, ex metu delirium nascitur. Quod genus insanientium, specie simile, similique [59] victus genere curandum est: praeterquam quod in hoc insaniae genere solo recte vinum datur.

XII. His morbis [60] praecipue contrarium est id genus, quod καρδιακὸν a Graecis nominatur; quamvis saepe ad eum phrenetici transeunt: siquidem mens in illis labat [61], in hoc constat. Id autem nihil aliud est, quam nimia imbecillitas corporis, quod, stomacho languente, immodico sudore digeritur. Licetque protinus scire id esse, ubi venarum exigui imbecillique pulsus sunt; sudor autem supra consuetudinem, & modo, & tempore, ex toto thorace, & cervicibus, atque etiam capite prorumpit, pedibus tantummodo, & cruribus siccioribus, atque frigentibus [62]. Acutique [63] morbi genus est. Curatio prima est, supra praecordia imponere, quae reprimant [64], cataplasmata: secunda, sudorem prohibere. Id praestat acerbum oleum, vel rosa, vel melinum, aut myrteum: quorum aliquo corpus leniter perungendum, ceratumque ex aliquo horum tum imponendum est. Si sudor vincit, delinendus homo est vel gypso, vel argenti spuma, vel Cimolia creta, vel etiam [65] subinde horum pulvere respergendus. Idem praestat pulvis ex contritis aridi [66] myrti vel rubi foliis, aut ex austeri & boni vini arida faece: pluraque similia sunt, quae si desunt, satis utilis est quilibet ex via pulvis injectus. Super haec vero, quo minus cor-

59. *Specie simile, similique*] Locum hunc, qui in Edd. vetustis & in MSS. Mediceis ita legitur: *specie similique;* Constantinus, vocem *simile* interjiciendo, in integrum restituere conatus est, ejusque conjecturam Lindenius in contextum recepit. Sed locus fortasse adhuc integer non est.

60. *His morbis*] Al. *Huic morbo.*

61. *Labat*] Huic verbo respondet *constat*, quod sequitur. Igitur *labat* legendum, tum hic, tum lib. 2. cap. 7. *his mens labat;* ex fide omnium nostrorum Codicum; non *laborat*, ut utrobique habet Lindenii Editio. Neque particula *vero*, quam hic praemittit Lindenius, invenitur in iis Codicibus.

62. *Frigentibus*] Linden. *frigidis.*

63. *Acutique*] Ego sic reposui ex Codice Mediceo vetustiori, pro *Acuti id*, ut est in Edit. Lindenii. Alii leg. *At ubi id morbi genus est, curatio c.* sed male.

64. *Reprimant*] Lindenius leg. *reprimunt;* postea, *cohibere*, pro *prohibere.*

65. *Vel etiam*] Lindenius omittit *etiam.*

66. *Aridi*] Lindenius leg. *aridae.* Ego *aridi* inveni in MSS. sed videtur legendum *aridis.* Sic lib. 5. cap. 23. sect. 3. *aridorum rosae foliorum;* lib. 6. cap. 18. sect. 9. *malicorium cum aridis rosae foliis contritum.*

corpus insudet, levi veste debet esse contectus, loco [67] non calido, fenestris patentibus, sic, ut perflatus quoque aliquis accedat. Tertium auxilium est, imbecillitati jacentis cibo vinoque succurrere. Cibus non multus quidem, sed saepe tamen nocte ac die dandus est; ut nutriat, neque oneret. Is esse debet ex infirmissima materia, & stomacho aptus. Nisi si necesse est [68], ad vinum festinare non oportet: si verendum est, ne deficiat, tum & intrita ex hoc, & hoc ipsum austerum quidem, sed tamen tenue, meraculum [69], egelidum subinde & liberaliter dandum est; adjecta polenta, si modo is aeger parum cibi assumit: idque vinum esse debet, neque nullarum virium, neque ingentium; recteque tota die ac nocte, vel tres [70] heminas aeger bibet; si vastius corpus est, plus etiam. Si cibum non accipit, perunctum ante perfundere aqua frigida convenit, & tum dare. Quod si stomachus resolutus parum continet, & ante cibum, & post eum sponte vomere oportet; rursusque post vomitum cibum sumere. Si ne id quidem [71] manserit, sorbere vini cyathum, interpositaque hora, sumere alterum [72]. Si id quoque stomachus reddiderit, totum corpus bulbis contritis superillinendum est; qui, ubi inaruerunt, efficiunt, ut vinum in stomacho contineatur, exque eo toti corpori calor, venisque vis redeat. Vltimum auxilium est, in alvum ptisanae vel alicae cremorem ex inferioribus partibus indere [73]: siquidem id quoque vires tuetur. Neque alienum est, naribus quoque aestuantis admovere, quod reficiat; id est, rosam [74] & vinum: & si qua in extremis partibus frigent, unctis & calidis manibus fovere. Per quae si consequi potuimus, ut & sudoris impetus minuatur, & vita prorogetur, incipit jam tempus ipsum esse praesidio. Vbi in tuto esse videtur, verendum tamen est, ne [75] in eamdem imbecillitatem cito recidat: itaque, vino tantum [76] remoto, quotidie validiorem cibum debet assumere, donec satis virium corpori redeat.

XX.

67. *Loco*] In Edit. Linden. *positusque loco*. Sed Lindenium fortasse minus fidelis Codex fefellit. Nostri non habent *positusque*.

68. *Nisi si necesse est*] Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg. *Nisi autem necesse est*.

69. *Meraculum*] Ita in Edit. Lindenii & in Codice modo allato. Al. *meracum*.

70. *Vel tres*] Scilicet etiam tres. Hanc lectionem Codd. Medicei confirmant. In Edit. Lindenii & in margine Constantinianae, *duas vel tres*.

71. *Ne id quidem*] Ita in Editionibus vetustis, & in Codicibus MSS. Lindenius leg. *ne is quidem*. Sed non est opus mutatione ista.

72. *Alterum*] Cyathum. Lindenius reponit *iterum*; quod minus probandum est, neque in ullo Codice inveni.

73. *Indere*] Codices Medicei, praeter primum, *inicere*, ut habent Aldina, & Ruellii Editio: neque est in Codicibus illis vox antecedens, *partibus*.

74. *Id est, rosam*] In Edit. Lindenii, & in margine Constantinianae, *ut est rosa*; in Cod. Medic. I. *id est rosa*; in quo deinde omittitur *&* ante *si qua*.

75. *Ne*] Linden. *ut ne*.

76. *Tantum*] Codex Medic. I. *tantummodo*.

XX. Alter quoque morbus eſt, aliter phrenetico contrarius. In eo difficilior ſomnus, prompta ad omnem audaciam mens eſt: in hoc [77] marcor, & inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas. Λήθαργον Graeci nominant. Atque id [78] quoque genus acutum eſt, & niſi ſuccurritur, celeriter jugulat. Hos aegros quidam ſubinde excitare nituntur, admotis iis, per quae [79] ſternutamenta evocantur, & iis, quae odore foedo movent; qualis eſt pix cruda, lana ſuccida, piper, veratrum, caſtoreum, acetum, allium, cepa. Juxta etiam [80] galbanum incendunt, aut pilos, aut cornu cervinum; ſi id non eſt [81], quodlibet aliud. Haec enim cum comburuntur, odorem foedum movent [82]. Tharrias vero quidam, acceſſionis id malum eſſe dixit, levarique, cum ea deceſſit: itaque eos, qui ſubinde excitant, ſine uſu male habere. Intereſt autem, in deceſſione expergiſcatur aeger, an, cum febris non levetur [83] aut levata quoque ea ſomnus urgeat. Nam ſi expergiſcitur, adhibere ei, ut ſopito, ſupervacuum eſt: neque enim vigilando melior fit; ſed per ſe, ſi melior eſt, vigilat. Si vero continens ei ſomnus eſt, utique excitandus eſt; ſed iis temporibus, quibus febris leviſſima eſt, ut & excernat aliquid, & ſumat. Excitat autem validiſſime repente aqua frigida infuſa. Poſt remiſſionem itaque [84], perunctum oleo multo corpus [85], tribus aut quatuor amphoris totum per caput perfundendum eſt. Sed hoc utemur, ſi aequalis aegro ſpiritus erit, ſi mollia praecordia: ſin aliter haec erunt, ea potiora, quae ſupra comprehenſa ſunt. Et, quod ad ſomnum quidem pertinet, commodiſſima haec ratio eſt. Medendi autem cauſa, caput radendum; deinde poſca fovendum eſt, in qua [86] laurus, aut ruta

77. *In hoc*] Alii praemittunt *at;* quam particulam Cod. Medic. I. non habet, & omittit Lindenius. Is ſupra cum eodem Codice habet *In eo*, pro *In illo*, ut alii legunt.

78. *Nominant. Atque id*] *Nominarunt. Id;* deinde, *Proinde ex eo aegros quidam excitare*, pro *aegros quidam ſubinde excitare.* Codices noſtri utroque loco faciunt contra Lindenium, ut & infra, ubi ille habet *pix uſta*, pro *pix cruda*, & ubi omittit *aut pilos.*

79. *Per quae*] Al. *quae per;* ſed perperam; quod nemo non videt.

80. *Allium, cepa. Juxta etiam*] Quatuor haec verba non ſunt in Cod. Medic. I.

81. *Si id non eſt*] Alii omittunt *id.*

82. *Haec enim cum comburuntur, odorem foedum movent*] Hoc membrum mihi videtur infititium, atque explicatio quaedam membri antecedentis. Conſtantinus ex verbis illis: *odore foedo movent;* quae ſupra ſunt, hic quoque *odore foedo movent*, legendum conjecit; atque ita Lindenius edidit.

83. *cum febris non levetur*] Cum febris continuetur, neque levior unquam fiat. Lindenius contra priores Editiones, cum quibus MSS. Codices conſentientes inveni, leg. *cum febris levatur.*

84 *Infuſa. Poſt remiſſionem itaque*] Al. *infuſa poſt remiſſionem. Itaque;* Lindenius, *ſuperinfuſa. Poſt &c.* Sed Codices MSS. *infuſa*, non *ſuperinfuſa.*

85. *Corpus*] Linden. *totum corpus*, minus recte; cum *totum*, quod poſtea ſequitur, & ipſe retineat, & omnino retinendum ſit ex fide Codicum MSS.

86. *Deinde poſca fovendum eſt, in qua &c.*] Ita Lindenius. Alii leg. *deinde poſtea fovendum eſt aqua*,

ruta [87] decocta ſit: altero die [88] imponendum caſtoreum, aut ruta ex aceto contrita, aut lauri baccae, aut hedera cum roſa & aceto. Praecipueque proficit, & ad excitandum hominêm, naribus admotum, & ad morbum ipſum depellendum, capiti frontive impoſitum ſinapi. Geſtatio etiam in hoc morbo prodeſt; maximeque opportune cibus datus, id eſt, in remiſſione, quanta maxima inveniri poterit. Aptiſſima autem ſorbitio eſt, donec morbus decreſcere incipiat: ſic, ut ſi quotidie [89] gravis acceſſio eſt, haec quotidie detur; ſi alternis, poſt graviorem, ſorbitio, poſt leviorem, mulſa aqua. Vinum quoque cum tempeſtivo cibo datum non mediocriter adjuvat. Quod ſi poſt longas febres ejusmodi torpor acceſſit [90], cetera eadem ſervanda ſunt: ante acceſſionem autem, tribus quatuorve horis, caſtoreum, ſi venter [91] adſtrictus eſt, miſtum cum ſcammonia; ſi non eſt, per ſe ipſum cum aqua dandum eſt. Si praecordia mollia ſunt, cibis utendum eſt plenioribus; ſi dura, in iisdem ſorbitionibus ſubſiſtendum; imponendumque praecordiis, quod ſimul & reprimat & emolliat.

XXI. Sed hic quidem acutus eſt morbus. Longus vero fieri poteſt eorum, quos aqua inter cutem male habet; niſi primis diebus diſcuſſus eſt: ὕδρωπα Graeci vocant. Atque ejus [92] tres ſpecies ſunt. Nam

aqua, in qua &c. Nec facile eſt ſtatuere, iſti ſequendi ſint, an ille. Nam vetus lectio Codicum pene omnium teſtimonio comprobatur; & *deinde poſtea* alibi reperitur apud Celſum (cap. 4. hujus libri, lib. 5. cap. 28. ſect. 1.) veriqne ſimilius eſt, vocem *aqua* librarii errore omiſſam eſſe in aliquo Codice, quam additam in aliis. At Lindenio ſuffragatur Codex Mediceus vetuſtior; in quo ita ſcriptum fuit: *deinde pos ca &c.* quamvis, *t* inſerto, verſoque *c* in *e*, factum ſit *poſtea*; Palavicino ſic mutante, eodemque vocem *aqua* addente, ut legatur, *fovendum eſt aqua, in qua &c.* Pro Lindenio illud quoque afferri poteſt, Heraclidem Tarentinum, quem multis in locis Celſus ſequitur, poſcam ad id ipſum adhibuiſſe, non aquam. Ita de illo Caelius Aurelianus refert in lib. 2. Acut. Morb. cap. 9. *caput poſca fovet, in qua laurus fuerit decocta & ruta: raſis quoque capillis ungit caſtoreo, vel ſpondylio & aceto.*

87. *Aut ruta*] Ex allato Caelii Aureliani loco aliquis fortaſſe legere malit, *& ruta*, ut habent MSS. Codices; exceptis Mediceo I. & Vatic. VI. in quibus eſt *aut ruta*, ut vulgo legitur.

88. *Altero die*] Lindenius, *Altera vero die.*

89. *Sic, ut ſi quotidie*] Hac ratione, ut ſi quotidie &c. Sic legitur in MSS. quoque. Lindenius leg. *Si autem quotidie.* Verba, *gravis acceſſio eſt, haec quotidie*, quae continuo ſequuntur, in multis MSS. deſiderantur.

90. *Torpor acceſſit*] Alii interjiciunt *corpori*; quam vocem non habent neque Lindenii Editio, neque Codex Mediceus vetuſtior.

91. *Caſtoreum, ſi venter &c.*] Locus hic ita legitur in Edit. Lindenii: *ſi venter aſtrictus eſt, dandum eſt caſtoreum cum ſcammonea; ſi non eſt, per ſe ipſum caſtoreum cum aqua dandum eſt.* Minus recte, & MSS. noſtris repugnantibus.

92. *Atque ejus*] Lindenius omittit *Atque*: idemque periodum ſuperiorem, quae in Editionibus vetuſtis & in MSS. noſtris recte habet, verba quaedam addendo ita depravat, ut inde idonea ſententia elici nequeat. Nam ſic legit: *Longus vero fieri poteſt eorum, quos aqua inter cutem male habet, niſi enim primis diebus ſuccurritur, in ὕδρωπα quam Graeci vocant, incidunt.* Dic ſodes, Lindeni, inter morbum, quem Celſus aquam inter cutem nominat, atque eum, quem ὕδρωπα Graeci appellant, quidnam intereſſe putas? Vt mihi quidem videtur, nihil intereſt. Nam quae Celſus de aqua inter cutem ſcribit in lib. 2.

Nam modo, ventre vehementer intento, creber intus ex motu ſpiritus ſonus eſt: modo corpus inaequale eſt, tumoribus aliter aliterque per totum id orientibus: modo intus in uterum 93 aqua contrahitur, & moto corpore ita movetur, ut impetus ejus conſpici poſſit. Primum, *τυμπανίτην*; ſecundum, *λευκοφλεγματίαν*, vel *ὑπὸ σάρκα* 94; tertium, *ἀσκίτην* Graeci nominarunt 95. Communis tamen omnium eſt humoris nimia abundantia; ob quam ne ulcera quidem in his aegris facile ſaneſcunt. Saepe vero hoc malum per ſe incipit; ſaepe alteri vetuſto morbo, maximeque quartanae, ſupervenit. Facilius in ſervis, quam in liberis tollitur: quia, cum deſideret famem, ſitim, mille alia 96 taedia, longamque patientiam, promptius iis ſuccurritur, qui facile coguntur, quam quibus inutilis libertas eſt. Sed ne ii quidem, qui ſub alio ſunt, ſi ex toto ſibi temperare non poſſunt, ad ſalutem perducuntur. Ideoque non ignobilis medicus, Chryſippi diſcipulus, apud Antigonum regem, amicum quemdam ejus, notae intemperantiae, mediocriter eo morbo implicitum, negavit poſſe ſanari. Cumque alter medicus Epirotes Philippus ſe ſanaturum polliceretur; reſpondit, illum ad morbum aegri reſpicere; ſe, ad animum. Neque eum res fefellit. Ille enim cum ſumma diligentia non medici tantummodo, ſed etiam regis cuſtodiretur, tamen malagmata ſua devorando, bibendoque ſuam urinam, in exitium ſeſe praecipitavit. Inter initia tamen, non difficillima 97 curatio eſt, ſi imperata ſunt corpori quies, ſitis, inedia: at ſi malum inveteravit, non niſi magna mole 98 diſcutitur. Metrodorum tamen, Epicuri diſcipulum, ferunt, cum hoc morbo tentaretur, neque aequo animo neceſſariam ſitim ſuſtineret 99, ubi diu abſtinuerat, bibere ſolitum, deinde evomere. Quod ſi redditur, quidquid receptum eſt, multum taedio demit; ſi a ſtomacho retentum eſt, morbum auget: ideoque in quolibet

lib. 2. cap. 7. & 8. prorſus conveniunt cum iis, quae de hydrope habent Hippocrates & Auctor libri ſecundi Praedict.

93. *In uterum*] Sic infra; *in uterum multa aqua contrahitur.* Porro *in uterum* Lindenius edidit, & Conſtantinus invenit in veteri Codice. Alii leg. *in unum*, ut eſt in Mediceis.

94. *Ὑπὸ σάρκα*] Ita in Editione Stephani, & in Aldina quoqne (in hac *ὑπό σαρκα*) & ita Rhodius legendum putat etiam apud Scribonium Compoſ. 134. Alii & hic & apud Scribonium leg. *ὑποσάρκα.* In Cod. Medic. I. eſt ΥΠΟ-CAPKA; in aliis *hypoſarca*, ut priſcae Editiones habent. Lindeniana *ὑπὸ τὴν σάρκα.* Sed haec verba, *vel ὑπὸ σάρκα*, fortaſſe ex adnotatione aliqua inſerta ſunt.

95. *Nominarunt*] Al. *nominant.*

96 *Mille alia*] Lindenius, *& mille alia.* Vox *alia* abeſt a multis MSS. ſed eſt in Medic. I.

97. *Non difficillima*] Codex Medic. I. *non difficilis*; deinde, *requies*, pro *quies.*

98. *Non niſi magna mole*] Ita ex Codice modo allato. Lindenius leg. *non ſine magna mole*; al. *non ſine magna moleſtia.* Infra, pro *ferunt*, ut ego ex eodem Codice repoſui, alii omnes leg. *referunt.*

99. *Neceſſariam ſitim ſuſtineret*] Vulgo omnes leg. *ferret neceſſariam ſitim*, praeter Lindenium, cujus ego lectionem ſecutus ſum ex fide Cod. Medic. I.

bet tentandum non eſt. Sed ſi febris quoque eſt, haec in primis ſubmovenda eſt per eas rationes, per quas huic ſuccurri poſſe propoſitum eſt: ſi ſine febre aeger eſt, tum demum ad ea veniendum eſt, quae ipſi morbo mederi ſolent. Atque hic quoque quaecumque ſpecies eſt, ſi nondum nimis occupavit, iisdem auxiliis opus eſt: multum ambulandum, currendum aliquid eſt [1]; ſuperiores maxime partes ſic perfricandae, ut ſpiritum [2] ipſe contineat; evocandus eſt ſudor, non per exercitationem tantum [3], ſed etiam in arena calida, vel laconico, vel clibano, ſimilibusque aliis; maximeque utiles naturales, & ſiccae ſudationes ſunt, quales ſuper Bajas in myrtetis habemus. Balneum, atque omnis humor alienus eſt. Jejuno recte catapotia dantur, facta ex abſinthii duabus, myrrhae tertia parte. Cibus eſſe debet ex media quidem materia, ſed tamen generis durioris: potio non ultra danda eſt, quam ut vitam ſuſtineat; optimaque eſt, quae urinam movet. Sed id ipſum tamen moliri [4] cibo, quam medicamento melius eſt. Si tamen res coget, ex iis aliquid, quae id praeſtant, erit decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere iris, nardum, crocum, cinnamum, amomum [5], caſia, myrrha, balſamum, galbanum, ladanum, oenanthe, panaces [6], cardamomum, hebenus, cupreſſi ſemen, uva taminia, σταφίδα ἀγρίαν [7] Graeci nominant, abrotonum, roſae folia, acorum, amarae nuces, tragoriganum, ſtyrax, coſtum, junci quadrati & rotundi ſemen [8]; illum κύπειρον, hunc σχοῖνον Grae-

1. *Aliquid eſt*] Alii cum Caeſario leg. *aliquando eſt.* Lindenius, *aliquando, &c.* In MSS. habetur, *aliquid eſt;* id eſt, aliquantum.

2. *Ut ſpiritum*] Linden. *ut calorem in cutem evocet: inter quae ſpiritum &c.* quorum verborum primum dumtaxat atque ultimum inveni in Codicibus MSS.

3. *Per exercitationem tantum*] Ita in Edit. Lindenii & in Manuſcriptis Mediceo I. & Vatic. VI. Alii leg. *exercitatione tantummodo.* Et ſane conſtructio cum ſexto caſu ſine praepoſitione Celſo familiaris eſt. Ita cap. 26. hujus libri; *ſudor primum labore ipſius corporis, deinde etiam ſiccis ſudationibus evocandus.* cap. 26. ſect. 2. *non medicamentis urinam movere, non exercitatione ſudorem.* Ex verbis autem ſequentibus, *ſed etiam in arena calida*, fortaſſe tollenda eſt praepoſitio *in.*

4. *Sed id ipſum tamen moliri*] Plerique vulgo leg. *molliri;* ut eſt in Codice vetuſtiori, ſed mendoſe. Codices ceteri Medicei habent: *ſed id tamen moliri.* Lindenius leg. *Alvum moliri* (fortaſſe *molliri*) *cibo melius eſt, quam medicamento.* Sed, ut animadvertit Morgagnus, apparet ex ſequentibus, de urina movenda Celſum loqui; ideoque legendum eſſe, *ſed id ipſum*, non *Alvum.*

5. *Cinnamum amomum*] Amomum quoque inter aromata affertur, & urinam movet. Vid. Galen. lib. 6. de ſimpl. medic. facult. cap. 1. Itaque vetuſtas Editiones ſequor, & Codices ceteros Mediceos. Nam in vetuſtiori hae duae voces coaluiſſe videntur in unam *cinnamomum*; & ita habet etiam Lindenii Editio.

6. *Panaces*] Ita edidit Lindenius ex Rhodii emendatione, & fortaſſe ex aliquo Codice. Neque enim verum eſt, quod Rhodius affirmat, in omnibus libris & manuſcriptis & impreſſis eſſe *panace.* Nam in Medic. I. ut ipſe videre poterat, eſt *panaces.*

7. Σταφίδα ἀγρίαν] Vulgo praemittitur *quam.* Ego omiſi ex fide Codicis Medicei I.

8. *Semen*] L ndenius leg. *flos*, fortaſſe quod Conſtantinus monuerit, alterius junci radicem, alte-

Graeci vocant: quae quoties posuero, non quae hic nascuntur, sed, quae inter aromata afferuntur, significabo. Primo tamen, quae levissima [9] ex his sunt, id est, rosae folia, vel nardi spica, tentanda sunt. Vinum quoque utile est austerum, sed quam tenuissimum. Commodum est etiam, lino quotidie ventrem metiri, &, qua comprehendit alvum, notam imponere; posteroque [10] die videre, plenius corpus sit, an [11] extenuetur: id enim, quod extenuatur [12], medicinam sentit. Neque alienum est, metiri & potionem ejus, & urinam: nam si plus humoris excernitur, quam assumitur, ita demum secundae valetudinis spes est. Asclepiades in eo, qui ex quartana in hydropa deciderat, se abstinentia bidui, & frictione usum; tertio die, jam & febre & aqua liberato, cibum & vinum dedisse, memoriae prodidit.

Hactenus communiter de omni specie praecipi potest [13]: si vehementius malum est, diducenda ratio curandi est. Ergo si inflatio [14], & ex ea dolor creber est, utilis quotidianus, aut altero quoque die post cibum, vomitus est: fomentis [15] siccis calidisque utendum est. Si per haec dolor non finitur, necessariae sunt sine ferro cucurbitulae: si ne per has quidem tormentum tollitur, incidenda cutis est, & tum his utendum. Vltimum auxilium est, si cucurbitulae nihil profuerunt, per alvum infundere copiosam aquam calidam, eamque recipere. Quin etiam quotidie ter quaterve opus est uti frictione vehementi, cum oleo & quibusdam calefacientibus: sed in hac frictione a ventre abstinendum est. Imponendum vero in eum crebrius sinapi, donec cutem erodat: ferramentisque candentibus pluribus locis venter exulcerandus est, & servanda ulcera diutius. Vtiliter etiam scilla cocta delin-

alterius florem & paleas, neutrius autem semen in usu esse. Ad alvum tamen & foeminarum menses sistendos, junci quadrati semen adhibitum video apud Plinium lib. 21. H. N. cap. 18. A Lindenio autem quaeri posset, num quemadmodum rotundi, ita quadrati quoque junci flos in usu sit? Omnino *semen* est in MSS. Mediceis; deinde in I. *illud cyperon hoc cxoinon;* in aliis *illum* ΚΥΠΕΡΩΝ: *σχοινον* (*eχoinon*, vel *εχοινον* mendose scribitur) *hunc* (in III. & IV. *hanc*). In Edd. antiquioribus legitur: *illud cypiron*, *ecinon hoc*; in Aldina, *illud κύπυρον*, *κοῖνον hoc*; in aliis *cyperon*, in aliis *κύπειρον;* in Lindeniana, *illum κύπειρον*, *hunc σχοῖνον*.

9. *Levissima*] Linden. *lenissima*; ut est in margine Edit. Constantinianae.

10. *Posteroque*] Al. *postero*, ut habetur in MSS. plerisque; Lindenius, *postero quoque*. Ego secutus sum Codicem Medic. I.

11. *Plenius corpus sit, an &c.*] Alii leg. *si plenius corpus sit, an &c.* Sed particula *si* abest a Codice Medic. I. & recte omissa est a Lindenio. Omnino apparet, in ejusmodi constructione, in qua *utrum* in primo membro eleganter omittitur, interdum particulam *si* ab indoctis Grammaticis additam fuisse. Vid. adnot. 36. ad praefat. lib. 1.

12. *Extenuatur*] Al. *tenuatur*.

13. *Praecipi potest*] Olim legebatur, *dici potest*. Sed magis placet Lindenii lectio, *praecipi potest*, quam Cod. Medic. I. confirmare videtur, quamvis verba mendosa sint. Habet enim, *decipi potest;* vetus autem Emendator apponit *quae*, ut legatur, *quae decipi potest*.

14. *Inflatio*] Al. *inflammatio*, sed perperam.

15. *Fomentis*] Linden. *Fomentis deinde*.

delingitur [16]. Sed diu poſt has inflationes abſtinendum eſt ab omnibus inflantibus.

At ſi id vitium eſt, cui λευκοφλεγματία nomen eſt, eas partes, quae tument, ſubjicere ſoli oportet; ſed non nimium, ne febriculam incendat [17]: ſi is vehementior eſt, caput velandum eſt: utendumque frictione, madefactis tantum manibus aqua; cui ſal & nitrum [18] & olei paulum ſit adjectum; ſic, ut aut pueriles aut muliebres manus adhibeantur, quo mollior earum tactus ſit: idque ſi vires patiuntur, ante meridiem, tota hora, poſt meridiem, ſemihora fieri oportet. Vtilia etiam ſunt cataplaſmata, quae reprimunt; maximeque ſi corpora teneriora ſunt. Incidendum quoque eſt ſuper talum, quatuor fere digitis, ex parte interiore, qua [19] per aliquot dies frequens humor feratur; atque ipſos tumores incidere altis plagis oportet: concutiendumque multa geſtatione corpus eſt: atque, ubi inductae vulneribus cicatrices ſunt, adjiciendum & exercitationibus & cibis, donec corpus ad priſtinum habitum [20] revertatur. Cibus valens eſſe debet, & glutinoſus, maximeque caro: vinum, ſi per ſtomachum licet, dulcius; ſed ita, ut invicem biduo triduove, modo aqua, modo id bibatur. Prodeſt etiam lactucae marinae, quae grandis juxta mare naſcitur, ſemen, cum aqua potui datum. Si valens [21] eſt, qui id accipit, & ſcilla cocta, ſicut ſupra dixi, delingitur [22]. Auctoreſque multi ſunt, inflatis veſicis pulſandos tumores eſſe.

Si vero id morbi genus eſt, quo in uterum multa aqua contrahitur, ambulare, ſed magis modice oportet; malagma, quod digerat, impoſitum habere; idque ipſum ſuperimpoſito triplici panno, faſcia, non nimium tamen vehementer, aſtringere: quod a Tharria profectum, ſervatum eſſe a pluribus video. Si jecur, aut lienem affectum eſſe, manifeſtum eſt, ficum pinguem contuſam, adjecto melle, ſuperponere. Si

16. *Scilla cocta delingitur*] Sic reſtitui ex Cod. Mediceo vetuſtiori. Lib. 4. cap. 4. ſect. 4. *ſcillam delingere.* Lindenius reponit, *ſcilla cocta deligatur ſuper cutim;* cum antea legeretur; *ſcilla cocta delinitur cutis;* ut in ceteris MSS. inveni.

17. *Ne febriculam incendat*] Lindenii lectionem magis probo, eamque retineo, quia in Codice Medic. I. inveni, *ne frigulam incendat.* Alii leg. *ne febricula incidat.*

18. *Et nitrum*] Lib. 8. cap. 18. ſect. 7. *perfricandum eſt ex oleo & ſale & nitro.* In multis Codicibus eſt *vel nitrum;* quae varietas non eſt de nihilo.

19. *Qua*] Ex qua parte. Lindenius leg. *quo.*

20. *Habitum*] Lindenius habet *ſtatum;* ut ego in MSS. inveni Medic. I. & Vaticanis III. V. VI. ſed ut puto ex interpretatione. Itaque ceteros Codices ſequor. Lib. 4. cap. 4. ſect. 1. *donec fauces ad priſtinum habitum revertantur.* Lib. 2. cap. 8. membrum reſolutum, *ſi neque movetur, & emacreſcit, in priſtinum habitum non revertitur*

21. *Si valens*] Linden. *Quod ſi valens.* Sed *quod* noſtri Codices non habent.

22. *Et ſcilla cocta, ſicut ſupra dixi, delingitur*] Paulo ſupra: *utiliter etiam ſcilla cocta delingitur.* Atque hunc quoque locum ego reſtitui ex fide Codicis Medicei I. quocum facit Vaticanus

Si per talia auxilia venter non ſiccatur, ſed humor nihilominus abundat, celeriori via ſuccurrere, ut is per ventrem ipſum emittatur. Neque ignoro, Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc curandi viam: morbum enim hunc jocinoris putavit: ita [23] illud eſſe ſanandum; fruſtraque aquam emitti, quae, vitiato illo, ſubinde naſcatur [24]. Sed primum, non hujus viſceris unius hoc vitium eſt: nam & liene [25] affecto, & in totius corporis malo habitu fit. Deinde, ut inde coeperit, tamen aqua niſi emittitur, quae contra naturam ibi ſubſtitit, & jocinori, & ceteris interioribus partibus nocet. Convenitque, corpus nihilo minus eſſe curandum. Neque enim ſanat emiſſus humor, ſed medicinae locum facit, quam intus incluſus impedit. Ac ne illud quidem in controverſiam venit, quin non omnes in hoc morbo ſic curari poſſint; ſed juvenes robuſti, qui vel ex toto carent febre, vel certe ſatis liberales intermiſſiones habent. Nam quorum ſtomachus corruptus eſt, quive ex atra bile huc deciderunt, quive malum corporis habitum habent, idonei huic curationi non ſunt. Cibus autem, quo die primum humor emiſſus eſt, ſupervacuus eſt, niſi ſi vires deſunt: inſequentibus diebus, & is, & vinum [16] meracius quidem, ſed non ita multum dari debet, paulatimque evocandus [27] aeger eſt ad exercitationes, frictiones, ſolem, ſudationes, fatigationes [28], & idoneos cibos, donec ex toto con-

nus VI. Rhodius ex eodem Cod. Mediceo, & ex emendatione Joannis Caii & Pauli Aicardi, ut ipſe ſcribit, ad Scribonium Compoſ. 126. legit, *& ſcilla cocta delingitur*, omiſſis tribus vocibus, *ſicut ſupra dixi*. Sed in illo quidem Codice eae voces extant. Lindenius leg. *ei ſcilla cocta ſimul ſuper ventrem deligatur*. Ante ipſum legebatur, non *ſimul ſuper ventrem deligatur*, ſed *ſicut ſupra dixi*, *delinitur*, ut Palavicinus mutavit in allato Mediceo Codice, & ut in IV. quoque mutatum eſt, in quo erat, ſicut in reliquis quinque & in multis Vaticanis: *detinguitur* (in Vaticanis quibusdam *detinguntur*) *ſicut ſupra delinitur ſicut dixi*.

23. *Ita*] Lindenius, *ideoque*; al. *ideoque ita*. Ego ſic repoſui ex Codice Mediceo I.

24. *Naſcatur*] *Renaſcatur* in alio libro non inveni, praeterquam in Editione Lindenii.

25. *Nam & liene*] Ita in Cod. Medic. I. Lindenius leg. *Nam & ſplene*; al. *Nam ſplene*, ut ceteri Medicei Codices habent.

26. *Et is*, *& vinum*] Et cibus, & vinum. Ego ſic repoſui ex primo, pro *& his vinum*, ut eſt in reliquis Codicibus Mediceis, & ut vulgo legitur. Revera tamen primus quoque habet *his*, pro *is*; quod mendum & in illo & in aliis Codicibus paſſim occurrit.

27. *Evocandus*] Lindenius, *revocandus*. Qui ſequuntur veterem lectionem, *evocandus*, Mediceorum Codicum teſtimonio uti poſſunt.

28. *Fatigationes*] Labores. Sed ſuſpecta mihi eſt vox haec: primum, quia redundare videtur, cum *exercitationes* praecedat; deinde, quia Celſus ea alibi uſus non eſt, hac quidem ſignificatione. Quid ipſe intelligat per fatigationem, apparet ex his verbis lib. I. cap. 2. *Exercitationis autem plerumque finis eſſe debet ſudor, aut certe laſſitudo, quae citra fatigationem ſit.* Itaque etiamſi dicamus, effectum pro cauſa poſitum eſſe, tamen vox *fatigationes* vix hoc loco convenire videtur, quia nequit aegris utilis eſſe fatigatio. Hippocrates de vehementi hydropicorum, aliorumque quorumdam aegrorum exercitatione ſcribens, vocem ταλαιπωρίην ſaepe uſurpat; interpretes autem reddunt *laborem*, *defatigationem*; ut alio loco dixi. Hinc fortaſſe aliquis apud Celſum *fatigationes*, ſive adnotando, ſive vocem *exercitationes* explicando addidit.

convalescat. Balneum rarum res amat; frequentiorem in jejuno vomitum. Si aestas est, in mari natare commodum est. Vbi convaluit aliquis, diu tamen alienus ei veneris usus est [29].

XXII. Diutius saepe & periculosius tabes eos male habet, quos invasit. Atque hujus quoque plures species sunt. Vna est, qua corpus non alitur, & naturaliter semper aliquibus decedentibus, nullis vero in eorum locum subeuntibus, summa macies oritur; &, nisi occurritur, tollit. Ἀτροφίαν hanc Graeci vocant. Ea duabus fere de causis incidere consuevit. Aut enim nimio timore aliquis minus, aut aviditate nimia plus, quam debet, assumit: ita vel, quod deest, infirmat, vel, quod superat, corrumpitur. Altera species est, quam Graeci καχεξίαν appellant: ubi malus corporis habitus est; ideoque omnia alimenta corrumpuntur. Quod fere fit, cum longo morbo vitiata corpora, etiamsi illo vacant, refectionem tamen non accipiunt; aut cum malis medicamentis corpus affectum est; aut cum diu necessaria defuerunt; aut cum insitatos & inutiles cibos aliquis assumpsit, aliquidve simile incidit. Huic, praeter tabem, illud quoque nonnumquam accidere solet, ut per assiduas pustulas, aut ulcera, summa cutis exasperetur, vel aliquae corporis partes intumescant. Tertia est, longeque periculosissima species, quam Græci φθίσιν nominarunt. Oritur fere a capite; inde in pulmonem destillat; huic exulceratio accedit; ex hac febricula levis [30] fit, quae etiam, cum quievit, tamen repetit; frequens tussis est; pus [31] exscrea-

dit. Porro duas voces *exercitationem* & *laborem* alteram pro altera sumi, manifestum est ex duobus locis, quae continuo afferam: Lib. 2. cap. 17. *Sudor etiam duobus modis elicitur: aut sicco calore, aut balneo. Siccus calor est & arenae calidae, & laconici, & clibani, & quarumdam naturalium sudationum &c. Praeter haec sole quoque & exercitatione movetur.* Cap. 25. hujus libri: *utendum est exercitatione, praecipueque cursu; sudor primum labore ipsius corporis, deinde etiam siccis sudationibus evocandus.* Pluribus exemplis opus non est. Cicero tamen defatigationem pro labore, ex quo defatigatio oritur, usurpasse videtur de Senect. 11. *Et corpora quidem defatigatione, & exercitatione ingravescunt: animi autem exercendo levantur.* Sed Facciolatus duas voces, *defatigationes*, &, tollendas censet. Cujus viri judicio ita moveor, ut in Celsianos Codices quoque hanc vocem ex margine irrepsisse suspicer. Nisi quis pro *fatigationes*, quod est in Cod. Medic. I. & in Vatic. VI. & in Editione Lindenii, & in margine Constantinianae, *navigationes*, ut est in aliis & MSS. & impressis libris, legendum putat. Nam & Celsus in nonnullis morbis utilem navigationem esse dixit, ut cap. 5. libri proximi; & Caelius Aurelianus lib. 3. Chron. cap. 8. de hydrope ita scribit: *locorum & aquarum mutatio adhibenda, & peregrinatio; magis maritima;* deinde, *perfecta humoris detractione* (hoc est post paracentesin, quam ipse vocat) *aegrotantes praeterea navicula exerceri hortamur, & paulatim recorporativae subjicimus curationi.* Verum utralibet lectio probetur: vix haec varietas ex mendo orta esse videtur; sed fortasse aliquis, cui *fatigationes* ineptum visum est, in *navigationes* mutavit.

29. *Vsus est*] Linden. *usus sit.*

30. *Huic exulceratio accedit; ex hac febricula levis*] Lindenius leg. *Ex hoc exulceratio accidit, & febricula lenis.* In qua mutatione nihil est, quod non sit contra Codices nostros, praeter *lenis*, quod in aliquibus inveni, pro *levis.*

31. *Frequens tussis est; pus*] Linden. *In ea quoque frequens tussis est, & pus.* Huic quoque mutationi & Medicei & Vaticani Codices repugnant.

fcreatur; interdum cruentum aliquid. Quidquid exfcreatum eft, fi in ignem impofitum eft, mali odoris eft: itaque, qui de morbo dubitant, hac nota utuntur.

Cum haec genera tabis fint, animadvertere primum oportet, quid fit, quo laboretur 32. Deinde, fi tantum non ali corpus apparet, caufam ejus attendere; & fi cibi minus aliquis, quam debet, affumpfit, adjicere 33, fed paulatim; ne fi corpus infuetum fubita multitudine oneraverit, concoctionem impediat 34. Si vero plus jufto quis affumere folitus eft, abftinere uno die; deinde ab exiguo cibo incipere; quotidie adjicere, donec ad juftum modum perveniat. Praeter haec convenit ambulare locis quam minime 35 frigidis, fole vitato; per manus quoque exerceri: fi infirmior eft, geftari, ungi, perfricari, fi poteft, maxime per feipfum, faepius eodem die, & ante cibum, & poft eum, fic, ut interdum oleo quaedam adjiciantur calefacientia, donec infudet. Prodeftque jejuno prehendere per multas partes cutem, & attrahere, ut relaxetur; aut, impofita refina & abducta, fubinde idem facere. Vtile eft etiam interdum balneum, fed poft cibum exiguum. Atque in ipfo folio recte cibi aliquid affumitur; aut, fi fine hoc frictio fuit, poft eam protinus. Cibi vero effe debent ex iis, qui facile concoquuntur, qui maxime 36 alunt. Ergo vini quoque, fed aufteri, neceffarius ufus eft. Movenda urina 37.

At fi malus corporis habitus eft, primum abftinendnm eft; deinde alvus ducenda; tum paulatim cibi dandi, adjectis exercitationibus, unctionibus, frictionibus. Vtilius his frequens balneum eft, fed jejunis; etiam usque fudorem 38. Cibis vero opus eft copiofis, variis, boni fucci,

32. *Quo laboretur*] Ita ex Codice Medic. I. Communiter legebatur, *in quo laboratur*.

33. *Aliquis, quam debet, affumpfit, adjicere*] Pro *affumpfit*, alii habent *affumit*. Ego fic repofui ex Codice Mediceo modo allato. Lindenius leg. *affumfit aliquis quam debuit, adjicere oportet*. Sed infinitum *adjicere* pendet a verbo *oportet*, quod ante pofitum eft.

34. *Concoctionem impediat*] Quae his praemittit Lindenius, videlicet *ftomachus gravetur, &*, omnium meorum Codicum indicio damnantur, ut adulterina.

35. *Quam minime*] Non videtur additurus fuiffe Celfus, *fole vitato*, fi fcripfiffet *quam maxime*, ut cum Caefario Lindenius legit. Ambulandum eft loco calido, fed non in fole. Negant ratio noftrique Codices mutandum effe.

36. *Qui maxime*] Linden. *maximeque*. Vetus lectio proba eft, & MSS. confirmatur.

37. *Vfus eft. Movenda urina*] In Edit. Lindenii fic legitur: *ufus eft, movendae urinae*. Sed vini aufteri ufus non ad movendam urinam, fed ad corpus alendum neceffarius eft; ut particula *Ergo* fignificat. Quae vero urinam movent, minimum alunt; immo corpus extenuant: ut ideo in hoc tabis genere urinam moventibus uti non expediat. Omnino duae voces *movenda urina* mihi fufpectae funt.

38. *Vsque fudorem*] Alii poft *usque* addunt *ad*, Caefarium fecuti; fed abeft ea particula a MSS. atque Edd. prifcis. Sic lib. 5. cap. 26. fect. 34. *quidquid aridum eft, & intentione quadam proximum quoque locum male habet, usque fanum corpus concidere*; lib. 4. cap. 19. *idque usque quintum diem facere*. Quidam haec quoque duo loca pertentarunt.

fucci, quique etiam minus facile corrumpantur, vino auftero. Si nihil reliqua proficiunt, fanguis mittendus eft; fed paulatim, quotidieque pluribus diebus, cum eo, ut cetera quoque eodem modo ferventur.

Quod fi mali plus eft, & vera phtifis eft, inter initia protinus occurrere neceffarium eft: neque enim facile is morbus, cum inveteraverit 39, evincitur. Opus eft, fi vires patiuntur, longa navigatione, coeli mutatione, fic ut denfius quam id eft, ex quo difcedit aeger, petatur: ideoque aptiffime Alexandriam ex Italia itur. Fereque id poffe inter principia corpus pati debet, cum hic morbus aetate firmiffima maxime oriatur, id eft, ab anno duodevicefimo 40 ad annum quintum & tricefimum. Si id imbecillitas non finit, nave tamen non longe geftari 41 commodiffimum eft: fi navigationem aliqua res prohibet, lectica, vel alio modo corpus movendum 42 eft. Tum a negotiis abftinendum eft, omnibusque rebus, quae folicitare animum poffunt; fomno indulgendum; cavendae deftillationes, ne, fi quid cura levarit, exafperent; & ob id vitanda cruditas, fimulque & fol, & frigus; os obtegendum, fauces velandae, tufficula fuis remediis finienda: &, quamdiu quidem febricula incurfat, huic interdum abftinentia, interdum etiam tempeftivis cibis medendum; eoque tempore bibenda aqua. Lac quoque, quod in capitis doloribus, & in acutis febribus, & per eas facta nimia fiti, ac, five praecordia tument, five biliofa urina eft, five fanguis fluxit, pro veneno eft; in phthifi tamen, ficut in omnibus longis difficilibusque febriculis 43, recte dari poteft. Quod fi febris aut nondum incurfat, aut jam remifit, decurrendum eft ad modicas exercitationes, maximeque ambulationes; item lenes frictiones. Balneum alienum eft. Cibus effe debet primo acer, ut allium, porrum, idque ipfum ex aceto, vel ex eodem intubus, ocimum, lactuca: deinde lenis, ut forbitio 44 ex ptifana, vel ex alica, vel ex amylo, lacte adjecto. Idem oryza quoque, &, fi nihil aliud eft, far praeftat. Tum invicem modo his cibis,

39. *Inveteraverit*] In Codice Mediceo I. legitur, *inveteravit.*

40. *Duodevicefimo*] Sic repofuit Lindenius, atque ita in veteri Codice Conftantinus invenit, pro *duodecimo*, ut alii legunt ex Codice Mediceo I. In Codicibus Mediceis reliquis eft *XXII.* fortaffe mendofe, pro *XIIX.* Cum fit ab Hippocrate fententia haec, Sect. 5. Aphor. 9. omnino retinenda videtur Lindenii lectio. Sed minime retinenda particula *usque*, quam ille praemittit verbis proximis, *ad annum &c.* cum in vetuftis Editionibus, & in allatis MSS. non extet.

41. *Non longe geftari*] Lindenius leg. *fed non longe, vectari.* Nos vero, qui eam quoque, quae navi fit, geftationem appellari videmus in lib. 2. cap. 15. antiquam lectionem MSS. omnium teftimonio comprobatam retinere non dubitabimus.

42. *Movendum*] Ita in Edit. Lindenii & in Codice Mediceo I. & in Vaticano VI. In aliis & MSS. & impreffis libris, *dimovendum;* quod verbum alioquin Celfo familiare eft.

43. *Febriculis*] Quidam leg. *febribus.*

44. *Vt forbitio*] Lindenius omittit *ut*; fed perperam.

cibis, modo illis utendum eſt; adjiciendaque quaedam ex media materia, praecipueque vel ex prima cerebellum 45, vel piſciculus, & his ſimilia. Farina etiam cum ſevo ovillo caprinove miſta, deinde incocta, pro medicamento eſt. Vinum aſſumi debet leve, auſterum. Hactenus non magna mole pugnatur: ſi vehementior noxa eſt, ac neque febricula, neque tuſſis quieſcit, tenuarique corpus apparet, validioribus auxiliis opus eſt. Exulcerandum 46 eſt ferro candenti, uno loco ſub mento, altero in gutture, duobus ad mammam utramque; item ſub imis oſſibus ſcapularum, quas *ὠμοπλάτας* 47 Graeci vocant, ſic, ne ſanescere ulcera ſinamus, niſi tuſſi finita 48: cui per ſe quoque medendum eſſe, manifeſtum eſt. Tunc ter quaterve die vehementer extremae partes perfricandae, thorax levi manu pertractandus, poſt cibum intermittenda hora, & perfricanda crura, brachiaque: interpoſitis denis diebus, demittendus eſt aeger in ſolium, in quo ſit aqua calida & oleum: ceteris diebus bibenda aqua; tum vinum 49, ſi tuſſis non eſt, potui frigidum dandum, ſi eſt, egelidum 50. Vtile eſt etiam in remiſſionibus quotidie cibos dari: frictiones geſtationesque ſimiliter adhiberi: eadem acria 51 quarto, aut quinto die ſumere: interdum herbam ſanguinalem ex aceto, vel plantaginem eſſe. Medicamentum eſt etiam vel plantaginis ſuccus per ſe, vel marrubii cum melle incoctus 52; ita ut illius cyathus ſor-

45. *Praecipueque vel ex prima cerebellum*] Ita in Codicibus Vaticanis II. & III. Pro *prima*, Vaticanus I. habet *aprima;* Vaticani IV. V. VI. & Medicei I. & II. *pruna;* Vaticanus VII. & Medicei III. IV. VI. *apruna;* Medicei V. & VII. *a pruna.* Vulgo alii leg. *apruna;* alii, Gryphii Editionem ſecuti, *aprugna;* Lindenius, *praecipue vero ex prima cerebellum.* Locus eſt corruptus, ut Morgagnus jampridem monuit. Liceat, quid ego ſuſpicer, exponere. Tres voces *vel ex prima* (*pruna* librarii error eſſe videtur, in MSS. valde frequens, ubi litterae *i*, *m* concurrunt) has igitur tres voces olim margini adſcriptas fuiſſe ſuſpicor contra illas, *ex media materia;* ſive quod ſuam aliquis ſententiam adnotarit, ſive quod deeſſe illas, ſive quod *ex prima*, pro *ex media*, legendum putarit. Lege, *praecipueque cerebellum*, plana ſententia erit, omniaque recte habebunt. Fruſtra vero Celſus addidiſſet, quodnam cerebellum eſſe deberet, qui jam praemiſiſſet, *ex media materia;* in qua, ut egregie animadvertit Morgagnus, ſuis & agni haedive cerebellum eſſe dixit lib. 2. cap. 18.

46. *Exulcerandum*] Antea legebatur, *Exulcerandus.* Ego ſic repoſui ex Cod. Medic. I.

47. *Ὠμοπλάτας*] Ruellii Edit. *ὠμοτίδας;* Juntina cum vetuſtioribus 1478. 1493. 1497. *omotidas* litteris Latinis, ut eſt in Codice Mediceo IV. In I. ΩΜΟΠΛΑΤC; in reliquis Mediceis, ΩΜΟΠΛΑΤΑC. Hoc totum, *quas ὠμοπλάτας Graeci vocant*, fortaſſe Celſi non eſt; ſumptum tamen eſt ex Celſo lib. 8. cap. 1.

48. *Vlcera ſinamus, niſi tuſſi finita*] Ita in vetuſtis libris, niſi quod Codex Medic. I. *ſinas* habet, pro *ſinamus.* Lindenius leg. *ſinas ulcera, niſi tuſſis finita fuerit.*

49. *Tum vinum*] Al. *tum & vinum.* Particula *&* omittitur a Lindenio, neque eſt in Cod. Medic. I.

50 *Si eſt, egelidum*] Alii leg. *ſi aeſtas eſt, egelidum:* male omnino; Lindenius, *ſi vero eſt, egelidum.* Ego hic quoque ſecutus ſum Codicem Mediceum modo allatum.

51. *Eadem acria*] Videlicet quae ſupra poſita ſunt; id eſt, allium, porrum &c. Lindenius omittit has duas voces, ut *ſumere* referatur ad *herbam ſanguinalem;* in quo minime ſequendus videtur. Extant autem hae duae voces in omnibus MSS.

52. *Vel marrubii cum melle incoctus*] In Editio-

ſorbeatur 53, hujus cochleare plenum paulatim delingatur; vel inter ſe miſta, & incocta reſinae terebinthinae pars dimidia, butyri & mellis pars altera. Praecipua tamen ex his omnibus ſunt victus, vehiculum 54, & navis, & ſorbitio. Alvus cita utique vitanda eſt. Vomitus in hoc morbo frequens 55, pernicioſus eſt, maximeque ſanguinis. Qui meliusculus eſſe coepit, adjicere debet exercitationes, frictiones, cibos: deinde ipſe ſe, ſuppreſſo ſpiritu, perfricare: diu abſtinere a vino, balneo, venere.

XXIII. Inter notiſſimos morbos eſt etiam is, qui comitialis, vel major nominatur. Homo ſubito concidit; ex ore ſpumae moventur; deinde interpoſito tempore ad ſe redit, & per ſe ipſe 56 conſurgit. Id genus ſaepius viros, quam foeminas occupat. Ac ſolet quidem etiam longum eſſe, uſque ad mortis diem, & vitae non periculoſum; interdum tamen cum recens eſt, hominem conſumit: & ſaepe eam, ſi remedia non ſuſtulerunt, in pueris veneris, in puellis menſtruorum initium tollit. Modo cum diſtentione nervorum 57 prolabitur aliquis, modo ſine illa. Quidam hos 58 quoque iisdem, quibus lethargicos, excitare conantur: quemadmodum ſupervacuum eſt; & quia ne lethargicus quidem his ſanatur; & quia, cum poſſit ille numquam expergiſci, atque ita fame interire, hic ad ſe utique revertitur. Vbi concidit aliquis, ſi nulla nervorum diſtentio acceſſit, utique ſanguis mitti debet 59: ſi acceſſit, non

tionibus vetuſtis & in Codd. ceteris Mediceis: *vel marrubium ex melle concoctum.* Ego ſic repoſui ex Codice vetuſtiori. Lindenius leg. *vel marrubii, ſi cum melle ſit incoctus.*

53. *Sorbeatur*] Aldina Edit. *ſorbillo ſumatur*; ut in quibusdam Codicibus legitur, ſine dubio ab interprete.

54. *Vehiculum*] Vox haec, quam omnes habent libri impreſſi, non eſt in MSS. Mediceis, praeterquam in primo: neque id geſtationis genus ſupra nominatim poſitum eſt. Sed tota periodus mihi ſuſpecta eſt, ut ſupervacua & cum ſuperiori oratione minime congruens, neque ad Celſi ingenium expreſſa. Vox *victus* fere cetera quoque comprehendit. Si hoc loco ad cibos potionesque dumtaxat refertur, *ſorbitio* vacat; quin etiam quodammodo pugnat cum prioribus. Nam victus is propoſitus eſt, in quo modo lenes cibi, modo acres ſumendi ſint; nec ſorbitio aliter ſupra memoratur, quam ut unus de lenibus.

55. *Frequens*] Al. *ſi frequens eſt.*

56. *Per ſe ipſe*] Al. *per ſeipſum.* Ego ſic repoſui ex Cod. Medic. I.

57. *Cum diſtentione nervorum*] Sic reſtitui ex ſide ceterorum Mediceorum Codicum. Nam primus habet, ut vulgo legitur, *cum diſtentione membrorum aut nervorum;* ex aliqua adnotatione. Quid enim membrorum diſtentio aliud ſignificat, niſi quod σπασμὸν Graeci nominant? Σπασμὸς autem diſtentio nervorum a Celſo appellatur. Exempla paſſim occurrunt, ut cuilibet facile ſit multa invenire. In lib. 4. cap. 2. ſect. 2. habetur *diſtentio oris.* Ecce membri diſtentionem. Sed cave credas, a nervorum diſtentione differre: nam idem eſt ac ſi dixiſſet, *diſtentio nervorum oris;* quia & os, & omne aliud membrum per nervos diſtenditur. Quare duae voces *membrorum aut* locum hic habere nequeunt; praeſertim cum infra, ubi traditur hujus morbi curatio, ita ſit: *Vbi concidit aliquis, ſi nulla nervorum diſtentio acceſſit, utique ſanguis mitti debet: ſi acceſſit, non utique mittendus eſt;* neque de diſtentione membrorum mentio fiat.

58. *Sine illa. Quidam hos*] Secutus ſum Codicem Medic. I. atque Editionem Lindenii. Ita eſt etiam in margine Conſtantinianae. Alii leg. *ſine illa quidem. Hos &c.*

59. *Sanguis mitti debet*] Non aliter legi poſſe, ex

non utique mittendus eſt, niſi alia quoque hortantur. Neceſſarium autem eſt, ducere alvum, vel nigro veratro purgare, vel utrumque facere, ſi vires patiuntur: tunc caput tondere, oleoque & aceto perungere: cibum poſt diem tertium, ſimul [60] transiit hora, qua concidit, dare. Neque ſorbitiones autem his, aliique [61] molles, & faciles cibi, neque caro, minimeque ſuilla convenit; ſed mediae materiae: nam & viribus opus eſt, & cruditates cavendae ſunt. Cum quibus fugere oportet ſolem, balneum, ignem, omniaque calefacientia; item frigus, vinum, venerem, loci praecipitis conſpectum, omniumque terrentium, vomitum, laſſitudinem, ſolicitudines, negotia omnia. Vbi tertio die cibus datus eſt, intermittere quartum, & invicem alterum quemque, eadem hora cibi ſervata, donec quatuordecim dies transeant. Quos ubi morbus exceſſit, acuti vim depoſuit: ac [62], ſi manet, curandus jam ut longus eſt. Quod ſi, non quo die primum id [63] incidit, medicus acceſſit, ſed is, qui cadere conſuevit, ei traditus eſt; protinus eo genere victus habito, qui ſupra comprehenſus eſt, exſpectandus eſt dies, quo prolabatur; utendumque tum vel ſanguinis miſſione, vel ductione alvi, vel nigro veratro, ſicut praeceptum eſt: inſequentibus deinde diebus, per eos cibos, quos propoſui, vitatis omnibus, quae cavenda dixi, nutriendus. Si per haec morbus finitus non fuerit, confugiendum erit ad album veratrum; ac ter quoque aut quater eo utendum, non ita multis interpoſitis diebus; ſic tamen; ne iterum umquam ſumat, niſi conciderit. Mediis autem diebus vires ejus erunt nutriendae; quibusdam, praeter ea, quae ſupra ſcripta ſunt, adjectis. Vbi mane exper-

rectus

ex ipſo verborum contextu apparet. Suſpicionem aliquam mihi injecerat Codex Mediceus I. in quo ita eſt: *ſanguis mitti non debet*; quod & apud Caelium Aurelianum lib. 1. Chronic. cap. 4 haec legiſſem: *Aſclepiades . . . . . eos qui corporis raptu afficiuntur, ſolos imperat phlebotomari*; & alioquin Aſclepiades *multarum rerum, quas ipſi quoque ſecuti ſumus, auctor bonus* dicatur a Celſo lib. 4. cap. 4. ſect. 3. Ceterum ab Aureliano quoque ponuntur hae duae ſpecies; eorum, qui cum raptu, ut ipſe loquitur, i. e. nervorum diſtentione; atque eorum, qui ſine illo prolabuntur.

60. *Simul*] Ita ex Cod. Medic. I. In Editionibus vetuſtis eſt *ſimul cum*; ut reliqui Codices Medicei habent, procul dubio ab aliquo barbaro, qui ignoravit hunc uſum adverbii *ſimul*, Celſo aliisque item probatis Latinitatis Auctoribus familiarem. Lindenius repoſuit *ſimul ac*.

61. *Neque ſorbitiones autem his, aliique*] *Neque* cum *autem* conjunctum rarum eſt; invenitur tamen apud Ciceronem quoque: itaque nihil mutandum. Lindenius leg. *Neque ſorbitiones his aut alioqui.* Idem infra habet, *& ubi tertio die*, ut eſt in margine Edit. Conſtantini; cum alii particulam *&* non habeant.

62. *Ac*] Ita ex quibusdam Codicibus. Antea legebatur *at*, ut Palavicinus corrigit in Medic. I. in quo eſt *ad*.

63. *Id*] Lindenius leg. *is*. Deinde verbis illis, *ei traditus eſt*, praemittit *poſt*, ſecutus Conſtantinum, qui ita habet in margine ſuae Editionis. Sed Conſtantinus & Lindenius vim verbi *conſuevit* cepiſſe non videntur. *Is, qui cadere conſuevit, ei traditus eſt* hoc ſignificat; is, qui ſaepe jam cecidit, ei traditus eſt. Porro autem Conſtantino & Lindenio Codices noſtri adverſantur.

rectus est, corpus ejus leniter ex oleo vetere [64], cum capite excepto & ventre, permulceatur: tum ambulatione quam maxime longa & recta utatur: post ambulationem loco tepido vehementer & diu, ac non minus ducenties, nisi infirmus erit, perfricetur: deinde per caput [65] multa aqua frigida perfundatur; paulum cibi assumat; conquiescat: rursus ante noctem ambulatione utatur: iterum vehementer perfricetur, sic ut neque venter, neque caput contingatur: post haec coenet; interpositisque tribus aut quatuor diebus, uno aut altero acria assumat. Si ne per haec quidem fuerit liberatus, caput radat [66]; ungatur oleo vetere, adjecto aceto & nitro; perfundatur aqua salsa; bibat jejunus ex aqua castoreum; nulla aqua, nisi decocta, potionis causa utatur. Quidam jugulati gladiatoris calido sanguine epoto tali morbo se liberarunt: apud quos miserum auxilium tolerabile miserius malum fecit. Quod ad medicum [67] vero pertinet, ultimum est, juxta talum, ex utroque crure paulum sanguinis mittere; occipitium incidere, & cucurbitulas admovere; ferro candenti in occipitio quoque & infra, qua summa vertebra cum capite committitur, adurere duobus locis, ut per ea perniciosus humor evadat. Quibus si finitum malum non fuerit, prope est, ut perpetuum sit. Ad levandum id, tantummodo utendum erit exercitatione multa, frictione [68], cibisque iis, qui supra comprehensi sunt: praecipueque vitanda omnia, quae ne fierent, excepimus.

XXIV. Aeque notus est morbus, quem interdum arquatum, interdum regium nominant. Quem Hippocrates ait, si post septimum diem febricante aegro supervenit, tutum esse, mollibus tantummodo praecordiis substantibus: Diocles, ex toto, si post febrem oritur, etiam prodesse; si post hunc febris, occidere. Color autem eum morbum detegit, maxime oculorum, in quibus, quod album esse debet, fit luteum. Soletque accedere & sitis, & dolor capitis [69], & frequens singultus, & praecordiorum dextra parte durities, &, ubi corporis vehemens motus est, spiritus difficultas, membrorumque resolutio: atque, ubi diutius manet morbus, totum corpus cum pallore quodam inalbescit. Primo die

64. *Vetere*] Vox haec non est in Codice Medic. I.

65. *Per caput*] Linden. *super caput*; MSS. nostris abnuentibus. In Vaticanis III. & V. hae duae voces desunt.

66. *Radat*] Ita legebatur ante Caesarium; atque ita in MSS. inveni. Alii cum Caesario seg. *radatur*.

67. *Ad medicum*] *Ad medicinam* edidit Lindenius contra priores Editiones. Sed cum his conveniunt Codices Medicei; ideoque veterem lectionem retinendam puto.

68. *Multa, frictione*] Lindenius omittit has duas voces, quas ego in omnibus MSS. inveni. In Codice Medic. I. non est pronomen *iis* post proximam vocem *cibisque*.

69. *Dolor capitis*] In Codice Medic. I. est *facilis*, pro *capitis*; & infra omittitur vox *difficultas*.

die abſtinere aegrum oportet; ſecundo ducere alvum: tum, ſi febris eſt, eam victus genere diſcutere; ſi non eſt, ſcammoniam potui dare, vel cum aqua betam albam contritam, vel cum aqua mulſa nuces amaras, abſinthium, aniſum, ſic ut pars hujus minima ſit. Aſclepiades aquam quoque ſalſam, & quidem per biduum, purgationis cauſa bibere cogebat, iis, quae urinam movent, rejectis. Quidam, ſuperioribus omiſſis, per haec, & per eos cibos, qui extenuant, idem ſe conſequi dicunt. Ego utique 70, ſi ſatis virium eſt, validiora; ſi parum, imbecilliora 71 auxilia praefero. Si purgatio fuit, poſt eam triduo primo modice cibum oportet aſſumere ex media materia, & vinum bibere Graecum ſalſum, ut reſolutio ventris maneat 72: tum altero triduo validiores cibos, & carnis quoque aliquid eſſe, intraque aquam manere: deinde ad ſuperius genus victus reverti, cum eo, ut magis ſatietur; omiſſo Graeco vino bibere integrum 73, auſterum; atque ita per haec variare, ut interdum acres quoque cibos interponat 74, interdum ad ſalſum vinum redeat. Per omne vero tempus utendum eſt exercitatione, frictione; ſi hiems eſt, balneo, ſi aeſtas, frigidis natationibus; lecto etiam, & conclavi cultiore, luſu, joco, ludis 75, laſcivia 76, per quae mens exhilaretur: ob quae regius morbus dictus videtur. Malagma quoque, quod digerat, ſuper praecordia datum prodeſt; vel arida ibi ficus impoſita 77, ſi jecur aut lienis affectus eſt.

XXV. Ignotus autem pene in Italia, frequentiſſimus in quibusdam regionibus is morbus eſt, quem ἐλεφαντίασιν 78 Graeci vocant; isque longis

70. *Vtique*] In Edd. vetuſtis & in MSS. Mediceis, *ubique*. Lindenius reponit *utique*; quem ſequor.

71. *Imbecilliora*] Plerique cum Edit. an. 1493. habent *imbecillia*. In Edit. I. & in Lindeniana eſt *imbecilliora*, ut & in Mediceo I. aliisque MSS.

72. *Reſolutio ventris maneat*] Lindenius leg. *ſolutio ventris remaneat*; & poſtea, *intraque*, pro *intra*. Sed *ventris reſolutio* habetur etiam in lib. 2. cap. 6. Praeterea vetus lectio confirmatur Codicibus Mediceis.

73. *Integrum*] Haec quoque lectio MSS. Codicibus comprobatur. Vinum integrum autem hoc loco opponitur vino Graeco ſalſo, quod velut corruptum eſt marina aqua, vel ſale. Vide Catonem R. R. cap. 24. & Columel. lib. 12. cap. 37. Lindenius leg. *nigrum*.

74. *Interdum acres quoque cibos interponat*] Deſunt haec verba in Codice Medic. I.

75. *Luſu, joco, ludis*] Haec verba in MSS. Mediceis corrupta ſunt. Sic, parva uſus licentia, reſtituo ex vetuſtiori, in quo eſt *luſui co-ludis*. Fortaſſe aliqua ex tribus hiſce vocibus ſupervacua videbitur; cum ſatis ſit *luſu*, *joco*, vel *joco*, *ludis*, dicere. Attamen differunt eae inter ſe; eſtque ſua unicuique earum, peculiaris, & propria ſignificatio: proindeque omnes retinendae. In Codicibus reliquis, & in Editionibus vetuſtis ſic habetur: *clauſo loco uti, ludis*; quod ferri non poteſt. Apparet, niſi fallor, *clauſo* ex *luſu* corruptum eſſe, *loco*, ex *joco*. Lindenius leg. *uſu*, *loco*, *ludis*; ſed quis umquam ſic locutus eſt, & quid hoc ſignificat, *utendum eſt uſu*? Conſtantinus, *clauſo loco, ut & ludis*, legendum putabat.

76. *Laſcivia*] Lindenius addit, *aliis*; quae vox non eſt in MSS. Mediceis.

77. *Impoſita*] Codex Medic. I. *ſuper impoſita*.

78. Ἐλεφαντίασιν] Ita legitur in Editionibus Stephani, Ronſſei, & Lindenii, inque Mediceis

gis annumeratur. Totum [79] corpus afficitur ita, ut offa quoque vitiari dicantur. Summa pars corporis crebras maculas crebrosque tumores habet; rubor earum paulatim in atrum colorem convertitur; fumma cutis inaequaliter craffa, tenuis, dura, mollisque, quafi fquamis quibusdam exafperatur; corpus emacrefcit, os, furae, pedes intumefcunt: ubi vetus morbus eft, digiti in manibus pedibufque fub tumore conduntur, febricula oritur, quae facile tot malis obrutum hominem confumit. Protinus ergo inter initia fanguis per biduum [80] mitti debet, aut nigro veratro venter folvi: adhibenda tum [82], quanta fuftineri poteft, inedia eft: paulum deinde vires reficiendae, & ducenda alvus: poft haec, ubi corpus levatum eft, utendum eft exercitatione, praecipueque curfu: fudor primum labore ipfius corporis, deinde etiam ficcis fudationibus evocandus: frictio adhibenda: moderandumque inter haec, ut vires conferventur. Balneum rarum effe debet; cibus fine pinguibus, fine glutinofis, fine inflantibus: vinum, praeterquam primis diebus, recte datur. Corpus contrita plantago & illita optime tueri videtur.

XXVI. Attonitos quoque raro videmus, quorum & corpus & mens ftupet. Fit interdum [82] ictu fulminis, interdum morbo: ἀποπληξίαν [83] hunc Graeci appellant. His fanguis mittendus eft: veratro quoque albo, vel alvi ductione utendum. Tum adhibendae frictiones, & ex media materia minime pingues cibi; quidam etiam acres; & a vino [4] abftinendum.

XXVII. 1. At refolutio nervorum frequens ubique morbus eft: fed in-

diceis MSS. omnibus, praeter quartum; in quo ab alia manu (deerat enim Graecum vocabulum) eft Ελεφαντιαν; & ita alii vulgo legunt, vel *elephantian.*

79. *Totum*] Linden. *Quo totum.*

80. *Per biduum*] Conftantinus fcribit, *triduum* fe inveniffe in Codice quodam. Medicei & Vaticani habent *biduum*, ut vulgo legitur.

81. *Adhibenda tum*] Lindenius reponit, *Adhibenda triduum.* Sed neque hoc loco Codices modo allati variant ab Editionibus vetuftis.

82. *Stupet. Fit interdum*] In Cod. Medic. I. *ftupefit. Interdum.*

83. Ἀποπληξίαν] Hanc vocem inveni in MSS. quoque. Verifimile tamen eft, non alium morbum fignificari, quam quem κατάληψιν recentiores medici nominarunt, ut recte conjiciunt Viri graviffimi Morgagnus Epift. Anatomico-Medica II. & Switenius Comment. in Aphor. Boerhaav. §. 1007. Alii putant fignificari quam nunc apoplexiam vocant. Sed de illo morbo Celfus loquitur capite proximo, eumdemque nervorum refolutionem appellat. Neque enim dubitari poteft, quin non modo παράλυσιν, fed etiam ipfam ἀποπληξίαν ibi fignificet, fi diligenter attendimus, quemadmodum Aphorismum Hippocratis 42. Sect. 2. & alium quemdam locum ex lib. 2. Praedict. ipfe expreſſerit in lib. 2. cap. 8. fub finem: *Omnique refolutioni nervorum ad medicinam non idonea tempora funt hiems & autumnus: aliquid fperari poteft vere & aeftate. Isque morbus mediocris vix fanatur, vehemens fanari non poteft.* Loquitur autem Hippocrates in Aphorismo illo de apoplexia, & quidem vehementi, id eft, ut Celfi verbis ex proximo cap. 27. utar, de nervorum refolutione, quae *tota corpora infeftat*, five de iis, *qui per omnia membra vehementer refoluti funt.*

84. *Et a vino*] Particula & neque eft in Codice Mediceo vetuftiori, neque neceſſaria eft.

interdum tota corpora [85], interdum partes infeſtat. Veteres auctores illud ἀποπληξίαν, hoc παράλυσιν nominaverunt: nunc utrumque παράλυσιν appellari video. Solent autem, qui per omnia membra vehementer [86] reſoluti ſunt, celeriter rapi: ac ſi correpti non ſunt [87], diutius quidem vivunt; ſed raro tamen ad ſanitatem perveniunt, & plerumque [88] miſerum ſpiritum trahunt, memoria quoque amiſſa. In partibus vero numquam acutus, ſaepe longus [89], fere ſanabilis [90] morbus eſt. Si omnia membra vehementer reſoluta ſunt, ſanguinis detractio vel occidit, vel liberat: aliud curationis genus vix umquam ſanitatem reſtituit, ſaepe mortem tantum differt, vitam interim infeſtat. Poſt ſanguinis miſſionem, ſi non redit & motus & mens, nihil ſpei ſupereſt; ſi redit, ſanitas quoque proſpicitur. At ubi pars reſoluta eſt, pro vi & malo corporis [91], vel ſanguis mittendus, vel alvus ducenda. Cetera eadem in utroque caſu facienda ſunt: ſiquidem vitare praecipue convenit frigus; paulatimque ad exercitationes revertendum eſt, ſic, ut ingrediatur ipſe protinus, ſi poteſt: ſi id crurum imbecillitas prohibet, vel geſtetur, vel motu lecti concutiatur: tum id membrum, quod deficit [92], ſi poteſt, per ſe, ſin minus, per alium moveatur, & vi quadam ad conſuetudinem ſuam redeat [93]. Prodeſt etiam torpentis [94] membri ſummam

85. *Sed interdum tota corpora*] Hoc totum deeſt in Codice modo allato.

86. *Vehementer*] Neque hoc adverbium habet Codex ille.

87. *Si correpti non ſunt*] Rapti, morte ſublati. Sic autem lego cum Lindenio; & ita eſt in MSS. Mediceis III. VI. VII. & in Vaticanis II. III. VII. In vetuſtis Editionibus legitur, *correcti*; ut Mediceus I. aliique MSS. Codices habent.

88. *Et plerumque*] *Et* fortaſſe recte omittitur in Cod. Mediceo I.

89. *Numquam acutus, ſaepe longus*] Poteſt eſſe non longus, ſic tamen, ut numquam acutus ſit; ſed ſaepe longus eſt: id eſt, interdum ad quartum, ſaepe ad ſecundum pertinet morborum genus ex quatuor illis, quae cap. 1. hujus libri propoſuit. Pro *numquam*, Lindenius leg. *nonnumquam*; a quo ego diſſentio, tum MSS. Mediceorum auctoritate, tum ratione fretus. Numquam enim homo celeriter moritur, ubi pars tantum, brachium puta, aut crus, per ſe ſine alio morbo reſoluta eſt; de quo caſu loquitur Celſus.

90. *Fere ſanabilis*] Ita omnino legendum ex Codicum Mediceorum & Editionum vetuſtarum fide, non, ut Conſtantinus mallet, & Lindenius edidit, *fere inſanabilis*; quidquid pro nova lectione alii afferant ex Bartholino de Paralyt. Nov. Teſtamen. Res ipſa clamat. Multi enim ad ſanitatem perveniunt. Et cum in periodo antecedenti dixerit, eos, qui per omnia membra vehementer reſoluti ſunt, raro ad ſanitatem pervenire; hic uſurpaverit conjunctionem adverſativam *vero*; vox *ſanabilis* cum ceteris melius cohaeret. Pro veteri lectione pugnant etiam quae ſunt in lib. 2. cap. 8. *Reſolutumque membrum, ſi nihilo minus alitur, fieri ſanum poteſt.* *Oris reſolutio etiam alvo cita finitur.*

91. *Pro vi & malo corporis &c.*] Ita habet in libri margine Conſtantinus, quem Lindenius ſecutus eſt. Recte. Ita eſt in Codice Mediceo quoque, illum dico vetuſtiſſimum; niſi quod, pro *malo*, habet *mali*, unde aliquis fortaſſe ſuſpicari poſſet legendum eſſe, *pro vi & mali & corporis.* Ego lectionem jam receptam probo. Lindenius addit *eſt* poſt *mittendus.* Alii leg. *providet malo corporis, vel ſanguis miſſus, vel alvus ducta;* alii cum Caeſario, *proderit*, pro *providet*.

92. *Deficit*] Ante Lindenium legebatur, *deficiet*, quod & in MSS. inveni.

93. *Ad conſuetudinem ſuam redeat*] Vox *ſuam* non eſt in Codice Mediceo vetuſtiore; neque neceſſaria eſt.

mam cutem exasperasse, vel urticis caesam, vel imposito sinapi, sic ut, ubi rubere coeperit corpus, haec removeantur. Scilla quoque contrita, bulbique contriti cum thure recte imponuntur. Neque alienum est, resina cutem tertio quoque die diutius vellere, pluribus etiam locis; aliquando sine ferro cucurbitulas admovere. Vnctioni vero aptissimum est vetus oleum, vel nitrum aceto & oleo admistum. Quin etiam fovere aqua calida marina, vel, si ea non est, tamen salsa, magnopere necessarium est. Ac si quo loco vel naturales, vel etiam manu factae tales natationes sunt, iis potissimum utendum est; praecipueque in his agitanda membra, quae maxima deficiunt: si id non est, balneum tamen prodest. Cibus esse debet ex media materia, maximeque ex venatione; potio sine vino, aquae calidae: si tamen vetus morbus est, interponi quarto vel quinto die purgationis causa vinum Graecum salsum potest. Post coenam utilis vomitus est.

2. Interdum vero etiam nervorum dolor oriri solet. In hoc casu non vomere 95, non medicamentis urinam movere, non exercitatione sudorem 96, ut quidam praecipiunt, expedit. Bibenda aqua est bis die: in lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est, deinde retento spiritu: ab ipsa 97 exercitatione potius superiores partes movendae: balneo raro utendum: mutandum subinde peregrinationibus coelum. Si dolor est, ea ipsa pars sine oleo, nitro ex aqua perungenda est; deinde involven-

da

94. *Torpentis &c.*] In Codice modo allato ita habetur: *torpentibus membris summam cutem exasperare.* ' Infra vero alii verba sic dividunt: *vellere: pluribus etiam locis, aliquando sine ferro cucurbitulas admovere.* Propius ad veram rationem accessisse videntur Ruellius, Gryphius, Constantinus, & Stephanus: *vellere, pluribus etiam locis, aliquando sine ferro cucurbitulas admovere.* Quod ad sententiam attinet, Celsus similiter scripsit cap. 23. hujus libri: *Prodestque jejuno prehendere per multas partes cutem, & attrahere, ut relaxetur; aut, imposita resina, & abducta, subinde idem facere.*

95. *Non vomere*] *Non oportet vomere*, olim legebatur, ut est in omnibus fere MSS. Lindenius recte omittit *oportet*; quod ego quoque omisi ex fide Cod. Medicei I.

96. *Non exercitatione sudorem*] Alii leg. *non sine exercitatione sudores*; neque aliter habent Codices Medicei. Sed omnino a Lindenio standum est, qui sustulit *sine*, ut Constantinus praeceperat. Ego, pro *sudores*, reposui *sudorem*, ut est in Codice vetustiori. Porro ex hoc loco colligitur, dolorem nervorum a podagra chiragraque, ideoque ab articulorum dolore differre; quam meam conjecturam proposui lib. 1. cap. 9. Nam in podagra & chiragra, neque vomitum, neque quae urinam movent, inimica esse, apparet ex lib. 4. cap. 24. Et cum a vicesimo secundo ad ultimum ejus libri caput, de articulorum dolore in coxis, genibus, humeris, manibus, pedibus, aliis partibus dicat, ibi proprie de arthritide, hic de morbo ab illo diverso loqui videtur. Qui igitur Celso morbus est nervorum dolor? Ille, nisi plurimum fallor, quem nunc Rheumatismum appellant; in quo musculos tendinesque, vel horum tunicas dolere concipiunt. Notum est autem tendines a Celso nervos nominari. At enim Rheumatismus idem pene morbus est, qui arthritis. Sit sane: sed recentiores quoque Medici inter utrumque distinguunt. Plinius quoque multis locis H. N. loquitur de dolore nervorum, & alium morbum ab articulorum dolore intelligere videtur. Plura adderem, si locus pateretur.

97. *Perfricandum est, deinde retento spiritu: ab ipsa*]

da 98, & subjicienda pruna lenis, & sulphur, atque ita id suffumigandum; idque aliquamdiu faciendum, sed jejuno, cum bene jam concoxerit. Cucurbitulae quoque saepe dolenti parti admovendae sunt, pulsandusque leniter inflatis vesicis bubulis is locus est. Vtile est etiam sevum miscere cum hyoscyami 99 & urticae contritis seminibus, sic, ut omnium par modus sit, idque imponere: fovere aqua, in qua sulphur decoctum sit. Vtriculi quoque recte imponuntur aqua calida repleti, aut bitumen cum hordeacea farina mistum 1. Atque in ipso potissimum dolore, utendum gestatione vehementi est: quod in aliis doloribus pessimum est.

3. Tremor autem nervorum aeque vomitu medicamentisque urinam moventibus intenditur 2. Inimica etiam habet balnea, assasque sudationes. Bibenda aqua est: acri ambulatione utendum; item unctionibus, frictionibusque, maxime per seipsum: pila, similibusque superiores partes dimovendae: cibo quolibet utendum, dummodo 3 concoctioni utique studeatur: secundum cibum, curis abstinendum: rarissima venere utendum est. Si quando quis in eam prolapsus est, tum oleo leniter diuque in lectulo perfricari manibus puerilibus potius, quam virilibus 4, debet.

4. Suppurationes autem, quae in aliqua interiori parte oriuntur, ubi notae fuerint 5, primum id agere oportet per ea cataplasmata, quae reprimunt, ne coitus inutilis materiae fiat; deinde, si haec victa sunt, per

ipsa] Ita locum interpunxi ex Facciolato & Morgagno. Alii sic distinguunt: *perfricandum est: deinde retento spiritu ab ipsa &c.* tria verba, *deinde retento spiritu*, ad exercitationem referentes. Quo referantur a Caesario, Constantino, & Ronsseo, ad frictionem ne, an ad exercitationem, incertum est, ut Morgagnus notat. Illi enim sic distinguunt: *perfricandum est, deinde retento spiritu, ab ipsa &c.* Pro *ab ipsa*, ut est in MSS. quoque, Lindenius leg. *in ipsa.* Sed veterem lectionem retinendam censet aptissimus harum rerum judex Facciolatus, subscribente Morgagno.

98. *Perungenda est; deinde involvenda*] Codex Mediceus vetustior non habet tres voces, *est; deinde involvenda.* Postea, pro *lenis*, habet, *levis*, & *ita diu*, pro *ita id.*

99. *Hyoscyami*] In MSS. Mediceis II. & IV. itemque in Vaticanis, I. II. III. V. lacuna est hujus vocis loco. In aliis MSS. habetur, ΙΟΥΣΚΥΑΜΟΙ. In Vaticano VI. in Medic. I. & alia manu in IV. *hyos yami;* ut omnes vulgo habent, praeter Egnatium & Lindenium. Nam Egnatius Graecis litteris scribit; Lindenius variat, cum habeat, *cumini.* Ego veterem lectionem cur rejiciam non video. Nam hyoscyami semen & assumptum & extrinsecus impositum dolorem levat, ut est apud Dioscoridem lib. 4. cap. 69.

1. *Mistum*] Cod. Medic. I. *jactum.*

2. *Intenditur*] Aldina Editio & multi MSS. Codices, *impeditur;* male omnino.

3. *Dummodo*] Cod. Medic. I. *dum.*

4. *Potius, quam virilibus*] A Codice Mediceo modo allato abest, *potius;* & fortasse recte. Nam in ejusmodi constructionibus adverbia *potius* & *magis* interdum ab idoneis Scriptoribus omittuntur. Plautus Menech. Act. 5. Sc. 1. *Quin vidua vivam, quam tuos mores perferam;* Livius lib. 3. *Claudii oratio fuit precibus, quam jurgio similis;* Gellius Noct. Attic. lib. 2. cap. 2. *Declinanda sensim, quam respuenda.*

5. *Vbi notae fuerint*] Vbi cognitae sunt. Nam internum ita latent, ut vix deprehendi possint. Sed

per ea malagmata, quae digerunt, ut diffipetur [6]. Quod fi confecuti non fumus, fequitur, ut evocetur: deinde, ut maturefcat. Omnis tum vomicae finis eft, ut rumpatur: indiciumque eft, pus vel alvo vel ore redditum. Sed nihil facere oportet, quominus, quidquid eft puris, excedat [7]. Vtendum maxime forbitionibus eft, & aqua calida. Vbi pus ferri [8] defiit, transeundum ad faciles quidem, fed tamen validiores & frigidos cibos, frigidamque aquam, fic ut ab egelidis tamen initium fiat. Primoque cum melle quaedam edenda, ut nuclei pinei, vel Graecae nuces, vel Avellanae [9]: poftea fubmovendum id ipfum, quo maturius induci cicatrix poffit. Medicamentum eo tempore ulceri eft, fuccus affumptus vel porri vel marrubii, & omni cibo porrum ipfum adjectum. Oportebit autem uti in iis partibus, quae non afficiuntur [10], frictionibus; item ambulationibus lenibus: vitandumque erit, ne vel luctando, vel currendo, vel alia ratione fanefcentia ulcera exafperentur. In hoc enim morbo perniciofus, ideoque omni modo cavendus fanguinis vomitus eft.

Sed mendum fortaffe fubeft, ut Lindenius exiftimavit. Verum ille, *ortae*, ego, una mutata littera, malim, *natae*, pro *notae*, quod in MSS. inveni. Ab hac dicendi forma, *quae oriuntur, ubi natae fuerint*, non abludunt illae: *Carbunculus autem ibi natus, ut primum apparet*, lib. 6. cap. 18. fect. 5. *Condyloma autem eft tuberculum, quod ex quadam inflammatione nafci folet. Id ubi ortum eft &c.* fect. 8. Caput autem hoc ad fuppurationes attinens, fi quidem Celfi volumina in capita dividenda fint, a fuperiori prorfus disjungi debet; ut recte monent Cafaubonus & Morgagnus.

6. *Vt diffipetur*] Particulam *ut* repofui ex quibusdam MSS. in quibus legitur: *ut diffipentur.* Ea particula deeft in Medic. I. & in omnibus impreffis libris, ubi item legitur, *diffipentur.* Excipienda eft Lindenii Editio, quae habet, *diffipetur*, videlicet materia; & quidem recte, ut mihi videtur. Neque deeft in ea Editione particula *ut;* fed ponitur ante illa verba, *per ea malagmata;* quo modo vulgatam lectionem corrigendam Conftantinus indicaverat.

7. *Excedat*] Linden. *exeat;* quod neque in fuis Morgagnus, neque ego in meis Codicibus inveni; fed in omnibus, *excedat.* Non folum autem in Editione Caefarii an. 1538. quam Morgagnus infpexit, verum etiam in Editione ejusdem Caefarii an. 1528. eft, *excidat.*

8. *Ferri*] Qui cum Gryphio leg. *fieri*, minus probandi videntur.

9. *Avellanae*] Codex Mediceus I. *abellanae* per *b;* ut alibi quoque.

10. *Afficiuntur*] Ante Lindenium legebatur, *afficientur;* ut ego inveni in Codicibus MSS. Vide fimilem lectionis varietatem fect. 1. hujus capitis adnotat. 92.



LIBER QVARTVS.

I. Hactenus reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita ſunt, ut iis certae ſedes aſſignari non poſſint: nunc de iis dicam, quae ſunt in partibus. Facilius autem omnium interiorum morbi curationeſque in notitiam venient, ſi prius eorum ſedes breviter oſtendero. Caput igitur, eaque, quae in ore ſunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur [11]; ſed etiam, quatenus oculis noſtris expoſita ſunt. In dextra ſiniſtraque circa guttur venae grandes, quae σφαγίτιδες nominantur; itemque arteriae, quas καρωτίδας [12] vocant, ſurſum procedentes ultra aures feruntur. At [13] in ipſis cervicibus glandulae poſitae ſunt, quae interdum dolore intumeſcunt. Deinde duo itinera incipiunt: alterum, aſperam arteriam nominant; alterum, ſtomachum. Arteria exterior ad pulmonem; ſtomachus interior ad ventriculum fertur: illa ſpiritum; hic cibum recipit [14]. Quibus cum diverſae viae ſint, qua coëunt, exigua in arteria ſub ipſis faucibus lingua [15] eſt; quae, cum ſpiramus, attollitur, cum cibum potionemque aſſumimus, arteriam claudit. Ipſa autem arteria, dura & cartilaginoſa, in gutture asſurgit, ceteris partibus reſidit [16]. Conſtat ex circulis quibusdam, compoſitis ad imaginem earum vertebrarum, quae in ſpina ſunt: ita tamen, ut ex parte exteriore aſpera, ex interiore, ſtomachi modo laevis ſit: eaque deſcendens ad praecordia cum pulmone committitur. Is ſpongioſus, ideoque ſpiritus capax, & a tergo ſpinae ipſi junctus, in duas fibras, ungulae bubulae modo, dividitur. Huic cor annexum eſt, natura muſculoſum, in pectore ſub ſiniſteriore mamma ſitum; duosque quaſi ventriculos habet. At ſub corde atque pulmone, transverſum ex valida membrana ſeptum eſt, quod a praecordiis uterum diducit; idque nervoſum [17], multis etiam venis per id diſcurrentibus, a ſuperiore parte,

11. *Terminantur*] Hoc verbum non eſt in Cod. Medic. I.

12. *Καρωτίδας*] Editiones omnes, praeter Ruellii & Lindenii, habent, ut Codex Medic. I. *parotidas*. In reliquis Mediceis Codicibus eſt, *cariatides*.

13. *At*] Ita ex Cod. Mediceo vetuſtiori. Antea legebatur, *Atque*.

14. *Recipit*] Mediceus I. conſentit cum libris impreſſis. Alii MSS. habent, *accipit*.

15. *Lingua*] Linden. *lingula*; ſed in Edd. vetuſtis & in MSS. Mediceis eſt, *lingua*.

16. *Reſidit*] Al. *reſidet*; ut eſt in Cod. Medic. I. Non deſunt tamen alii Codices, qui hanc Lindenii, ſive potius Conſtantini lectionem confirment.

17. *Idque nervoſum*] Sic reſtitui ex Cod. Mediceo I. pro *aeque nervoſum*, ut communiter legitur, ſed minus recte; quandoquidem *aeque* ad cor referendum eſt; cor autem, non nervoſum,

te, non solum intestina, sed jecur quoque lienemque discernit. Haec viscera proxime [18], sed infra tamen posita, dextra sinistraque sunt. Jecur a dextra parte sub praecordiis ab ipso septo orsum [19], intrinsecus cavum, extrinsecus gibbum [20] est: quod prominens leviter ventriculo insidet, & in quatuor fibras dividitur. Ex inferiore vero parte ei fel [21] inhaeret. At lienis sinistra [22], non eidem septo, sed intestino innexus est, natura mollis & rarus, longitudinis crassitudinisque modicae; isque paulum a costarum regione in uterum excedens, ex maxima parte sub his conditur. Atque haec quidem juncta sunt. Renes vero diversi [23]; qui lumbis sub imis [24] costis inhaerent, a parte earum rotundi, ab altera resimi [25]; qui & venosi sunt, & ventriculos habent [26], & tunicis super conteguntur [27]. Ac viscerum quidem hae sedes sunt. Stomachus vero, qui intestinorum principium est, nervosus a septima spinae vertebra incipit; circa [28] praecordia cum ventriculo committitur. Ventriculus autem, qui receptaculum cibi est, constat ex duobus tergoribus; isque inter lienem & jecur positus est, utro-

sum, sed musculosum esse, Celsus dixit. Quid autem per vocem *nervosum*, quid per *musculosum* significet, illa satis declarant, quae infra habet: *vesica autem in ipso sinu nervosa & duplex, cervice plena atque carnosa &c.* Videtur autem ideo septum hoc nervosum dicere, quod nervosa sit illa ejus pars, quam centrum appellant. Ceterum, ut nunc omnes norunt, natura musculosum est, sicut cor.

18. *Proxime*] Ante Lindenium legebatur, *proxima*.

19. *Orsum*] Al. *ortum*.

20. *Gibbum*] Lindenius leg. *gibberum*, & addit *est*. Editiones veteres cum MSS. Mediceis habent, *gibbum*. Ita lib. 8. cap. 1. *extrinsecus gibba*, de calvaria.

21. *Et fel*] Vtraque haec vox deest in Cod. Mediceo I. at in IV. itemque in Editionibus Juntina & vetustissimis ann. 1478. 1493. 1497. prior tantum; quam Egnatius demum restituit. Mediceus III. & alii Codices habent utramque vocem.

22. *Lienis sinistra*] Lindenius leg. *lien in sinistra*, & infra, *annexus*, pro *innexus*. Vetus lectio, quam ego utroque loco secutus sum, Codicibus Mediceis confirmatur.

23. *Diversi*] Hanc lectionem ex vetustis libris Morgagnus sibi probari non obscure significat. Probatur mihi vel magis, quod ita invenerim etiam in Mediceis MSS. Revera omnes, praeter primum, habent, *diversis*; sed hoc nihil ad id quod quaerimus, utram lectionem sequamur; hanc, an Lindenii, *divisi*.

24. *Sub imis costis*] Ita ex Egnatio & Morgagno. Alii leg. *sub imis coxis*, ut habet Codex vetustior. In reliquis Mediceis Codicibus est, *summis coxis*.

25. *A parte earum rotundi, ab altera resimi*] Sic legendum ex Morgagni emendatione, quamvis veteres Codices repugnent; ne, dum facilis erroris librarios absolvimus, Celsum gravissimi damnemus. Libri omnes tum manuscripti, tum impressi, duabus vocibus altera in alterius locum traductis, habent, *a parte earum resimi, ab altera rotundi;* contra veram rationem.

26. *Et ventriculos habent*] Morgagnus notat, haec tria verba perperam omissa esse a Lindenio. Habentur in MSS. omnibus.

27. *Conteguntur*] In aliquibus MSS. *teguntur*; immo in Mediceis omnibus, praeterquam in primo.

28. *Circa*] Non arbitror necesse esse praemittere particulam *ac*, quam omnes quidem impressi libri habent, Medicei vero MSS. non habent. Invenitur in primo & in quarto; in illo addita a Palavicino, in hoc ab alio, qui ex Palavicino eam sumpsit. Si conjunctio addenda sit, malim addere *&*; quae fortasse coaluit cum extrema syllaba vocis praecedentis, *incipit*.

utroque ex his paulum ſuper eum ingrediente. Suntque etiam membranulae tenues, per quas inter ſe tria 29 iſta connectuntur, junguntur que ei ſepto, quod transverſum eſſe, ſupra poſui. Inde ima ventriculi pars paulum in dexteriorem partem converſa, in ſummum inteſtinum coarctatur. Hanc juncturam πυλωρὸν Graeci vocant, quoniam portae modo in inferiores partes ea, quae excreturi ſumus, emittit. Ab ea jejunum inteſtinum incipit, non ita implicitum: cui tale vocabulum eſt, quia numquam, quod accipit 30, continet; ſed protinus in inferiores partes transmittit. Inde tenuius inteſtinum eſt, in ſinus vehementer implicitum: orbes vero ejus per membranulas ſinguli cum interioribus 31 connectuntur; qui in dexteriorem partem converſi, & e regione dexterioris coxae finiti, ſuperiores tamen partes magis complent. Deinde id inteſtinum cum craſſiore altero transverſo committitur, quod a dextra parte incipiens, in ſiniſteriorem pervium & longum eſt, in dexteriorem non eſt; ideoque caecum nominatur. At id, quod pervium eſt, late fuſum atque ſinuatum, minusque quam ſuperiora inteſtina nervoſum, ab utraque parte huc atque illuc volutum, magis tamen ſiniſteriores inferioresque partes tenens 32, contingit jecur atque ventriculum: deinde cum quibusdam membranulis a ſiniſtro rene venientibus jungitur; atque hinc dextra 33 recurvatum in imo dirigitur 34, qua excernit; ideoque id ibi rectum inteſtinum nominatur. Contegit vero univerſa haec omentum, ex inferiore 35 parte laeve & ſtrictum, ex ſuperiore mollius; cui adeps quoque innaſcitur; quae ſenſu, ſicut cerebrum quoque & medulla, caret. At a renibus ſingulae venae, colore albae, ad veſicam feruntur: οὐρητῆρας Graeci vocant, quod per eas inde deſcendentem urinam in veſicam deſtil-

29. *Tria*] In Edd. Ald. Ruell. & Steph. *omnia.*

30. *Accipit*] Linden. *accepit.*

31. *Interioribus*] Ita legit Lindenius, & rectius; quamvis in MSS. ſit, *inferioribus*, ut alii legunt.

32. *Tenens*] Communii hujus lectionis teſtimonium in libris MSS. non aliud inveni, praeterquam Palavicini, a quo adſcripta vox haec repetitur in Mediceo primo, ubi nulla erat. Ceteri Medicei Codices habent, non *tenens*, ſed *tenet*; quod tamen minus placet.

33. *Atque hinc dextra*] Legendum opinor, *atque in dextra* vel *dextram*; quo modo loquitur lib. 8. cap. 1 *rectius in viris*, *recurvatum magis in exteriora in foeminis.* Lindenius leg. *atque hinc ad dextra.*

34. *In imo dirigitur*] In infima ſui parte rectum fit. Sic lib. 8. cap. 1. *in imo cartilaginoſa*; cui opponit *in ſummo.* Pro *imo*, Lindenius reponit, *ima*, ut habet in margine Conſtantinus. Sed Codices Medicei habent, *imo*; neque mutandum eſt.

35. *Inferiore*] Ita eſt in Editionibus Lindenii & Conſtantini, & in margine Gryphianae. Alii habent, *interiore*, ut etiam vetuſtior Codex. Deinde in vetuſtis Editionibus eſt, *& ſtrictum*: neque variant Medicei Codices; niſi quod hae duae voces deſunt in III & VI. Variat vetus quidam, ut Conſtantinus ſcribit, habetque, *adſtrictum*; atque ita Lindenius edidit.

destillare concipiunt. Vesica autem in ipso sinu nervosa & duplex, cervice plena atque carnosa 36, jungitur per venas cum intestino, eoque osse, quod pubi subest: ipsa soluta atque liberior est: aliter in viris atque in foeminis posita. Nam in viris juxta rectum intestinum est, potius in sinistram partem inclinata; in foeminis super genitale earum sita est, supraque lapsa 37, ab ipsa vulva sustinetur. Tum in masculis iter urinae spatiosius & compressius a cervice hujus descendit ad colem: in foeminis brevius & plenius, super vulvae cervicem se ostendit. Vulva autem in virginibus quidem admodum exigua est: in mulieribus vero, nisi ubi gravidae sunt, non multo major, quam ut manu comprehendatur. Ea, recta tenuataque 38 cervice, quem canalem vocant, contra mediam alvum orsa, inde paulum ad dexteriorem coxam convertitur; deinde super rectum intestinum progressa, iliis foeminae latera sua innectit. Ipsa autem ilia inter coxas & pubem imo ventre posita sunt. A quibus ac pube abdomen sursum versus ad praecordia pervenit; ab exteriore parte, evidenti cute; ab interiore levi membrana inclusum, quae omento jungitur; περιτόναιος autem a Graecis nominatur.

II. 1. His veluti in conspectum quemdam, quatenus scire curanti necessarium est, adductis, remedia singularum laborantium partium exsequar, orsus a capite: sub quo nomine nunc significo eam partem, quae capillo 39 tegitur: nam oculorum, aurium, dentium dolor, & si quis similis est, alias erit explicandus. In capite autem interdum acutus & pestifer morbus est, quam κεφαλαίαν 40 Graeci vocant: cujus notae sunt, horror validus, nervorum resolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, sic, ut vox supprimatur; vel sanguinis ex nari-

36. *Carnosa*] In Codice vetustiore legitur, *nervosa*. Sed retinenda est communis lectio, tum ex fide Codicum reliquorum, tum etiam ratione. Nam revera carnosa, id est, musculosa vesicae cervix est.

37. *Sita est, supraque lapsa*] Vulgo leg. *posita*, ut habetur in Codice aliquo MS. in plerisque tamen, ut in duobus vetustioribus, est, *sita*. Ac *supraque* inveni in omnibus Mediceis; & in Edit. I. non *superque*, ut alii legunt, neque, ut Lindenius, *& superne*. At *lapsa*, quod Lindenius reposuit pro *elapsa*, mihi magis probatur. In margine Editionis Constantini est, *illapsa*.

38. *Tenuataque*] Vellent Viri docti hanc Lindenii lectionem Codice aliquo confirmari; cum in vetustis Editionibus, & in MSS. plerisque legatur, *continuataque*. Habeo ego unde illis satisfaciam, Codicem scilicet Mediceum vetustiorem. In eo est, *tenuataque*.

39. *Capillo*] Lindenius habet, *capillitio*; Codex Mediceus I. & quidam alius a Constantino citatus, *capillis*. In vetustis autem Editionibus, & in Codicibus Mediceis reliquis, & in eo quo Morgagnus usus est, habetur, *capillo*. Atque hos libros ego sequor, quod Celsus fere singulari numero hanc vocem usurpet; ut in lib. 6. cap. 2. ac ter in cap. 1. lib. 8.

40. Κεφαλαίαν] Ita plerique cum Caesario. In Editionibus vetustioribus est κεφαλέαν (vel *cephaleam*) ut in MSS. Mediceis; sed primus habet, ΚΕφαλαΝ, ex κεφαλέαν corruptum, an ex κεφαλαίαν?

naribus curſus, ſic, ut corpus frigeſcat, anima deficiat: praeter haec, dolor intolerabilis, maxime circa tempora, vel occipitium. Interdum autem in capite longa imbecillitas, ſed neque gravis, neque periculoſa, per hominis aetatem eſt: interdum gravior dolor, ſed brevis, neque tamen mortiferus; qui vel vino, vel cruditate, vel frigore, vel igne, aut ſole contrahitur. Hique omnes dolores modo in febre, modo ſine hac ſunt; modo in toto capite, modo in parte; interdum ſic, ut oris quoque proximam partem excrucient. Praeter haec etiamnum invenitur genus, quod poteſt longum eſſe; ubi humor cutem inflat, eaque intumeſcit, & prementi digito cedit: *ὑδροκέφαλον* [41] Graeci appellant. Ex his id, quod ſecundo loco poſitum eſt, dum leve eſt, qua ſit ratione curandum, dixi, cum perſequerer ea, quae ſani homines in imbecillitate partis alicujus facere deberent. Quae vero auxilia ſint capitis, ubi cum febre dolor eſt, eo loco explicitum eſt, quo febrium curatio expoſita eſt. Nunc de ceteris dicendum eſt. Ex quibus id, quod acutum eſt, & id, quod ſupra conſuetudinem intenditur, idque, quod ex ſubita cauſa, etſi non peſtiferum, tamen vehemens eſt, primam curationem habet, qua ſanguis mittatur. Sed id, niſi intolerabilis dolor eſt, ſupervacuum eſt: ſatiusque eſt abſtinere a cibo; ſi fieri poteſt, etiam a potione; ſi non poteſt, aquam bibere. Si poſtero die dolor remanet, alvum ducere, ſternutamenta evocare, nihil aſſumere, niſi aquam. Saepe enim dies unus aut alter totum dolorem hac ratione diſcutit; utique ſi ex vino vel cruditate origo eſt. Si vero in his auxilii parum eſt, tonderi [42] oportet ad cutem: deinde conſiderandum eſt, quae cauſa dolorem excitarit. Si calor, aqua frigida multa perfundere caput expedit: ſpongiam concavam imponere, ſubinde in aqua [43] frigida expreſſam: ungere roſa & aceto, vel potius his tinctam lanam ſuccidam imponere, aliave refrigerantia cataplasmata. At ſi frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, vel certe ſalſa, aut in qua lau-

41. *Ὑδροκέφαλον*] Haec eſt communis lectio, quae comprobatur teſtimonio ſex Codicum Mediceorum. Horum tamen fidem dubiam reddit vetuſtior Codex, in quo eſt ΥΔρωΚΕΦΑΙΑΝ; ut fortaſſe legendum ſit, *ὑδροκεφαλαίαν*. Verba autem illa: *etiamnum invenitur genus*, quae ego ita edidi ex fide Codicum plerorumque, nonnulli Aldinam Edit. ſecuti ita legunt: *etiam unum invenitur genus*; alii ſic, *etiam invenitur genus*; ut Codex Medic. I. habet.

42. *Tonderi*] Lindenius leg. *tondere*, ut eſt in Edit. an. 1538. Sed in MSS. noſtris atque in aliis Editionibus eſt, *tonderi*. Poſtea vero, pro *deinde*, Codex Mediceus vetuſtior habet, *dein*.

43. *In aqua*] Praepoſitio *in* omittitur a Lindenio; ſed ego in MSS. omnibus inveni. Morgagnus ſuſpicatur, *ex aqua* fortaſſe legendum eſſe; quod Celſus ita ſoleat conſtruere verbum *exprimo*. Exempla habentur in cap. 24. hujus libri, in lib. 5. cap. 26. ſect. 21. & 23. in lib. 6. cap. 6. ſect. 1. in lib. 7. cap. 2. & cap. 7. ſect. 8. & cap. 16. praeter alia multa. Ad confirmandam conſtructionem cum praepoſitione *in* exempla nondum inveni.

laurus decocta ſit: tum caput vehementer perfricare: deinde calido oleo implere & veſte velare. Quidam etiam id devinciunt; alii cervicalibus veſtimentisque onerant, & ſic levantur; alios calida cataplasmata adjuvant. Ergo etiam, ubi cauſa incognita eſt, videre oportet, refrigerantia magis, an calefacientia leniant, & iis uti, quae experimentum approbarit. At ſi parum cauſa diſcernitur, perfundere caput, primum aqua calida, ſicut ſupra praeceptum eſt, vel ſalſa, vel ex lauro decocta; tum frigida poſca. Illa in omni vetuſto capitis dolore communia ſunt: ſternutamenta excitare, inferiores partes vehementer perfricare, gargarizare iis, quae ſalivam movent, cucurbitulas temporibus & occipitio admovere, ſanguinem ex naribus detrahere 44, reſina ſubinde tempora pervellere, & impoſito ſinapi exulcerare ea, quae male habent, ante linteolo ſubjecto, ne vehementer arrodat 45, candentibus ferramentis, ubi dolor eſt, ulcera excitare, cibum permodicum 46 cum aqua ſumere: ubi levatus eſt dolor, in balneum ire, ibi multa aqua prius calida, deinde frigida per caput 47 perfundi: ſi diſcuſſus ex toto dolor eſt, etiam ad vinum reverti; ſed poſtea ſemper, antequam quidquam aliud, aquam bibere. Diſſimile eſt id genus, quod humorem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem neceſſarium eſt; deinde imponere ſinapi, ſic, ut exulceret: ſi id parum profuit, ſcalpello utendum eſt. Illa cum hydropicis communia ſunt, ut exerceatur 48, inſudet, vehementer perfricetur, cibis potionibusque utatur urinam praecipue moventibus.

2. Circa faciem vero morbus innaſcitur, quem Graeci κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta fere febre oritur 49; os cum motu quodam 50 pervertitur; ideoque nihil aliud eſt, quam diſtentio oris. Accedit crebra

44. *Detrahere*] In Codice Mediceo I. *extrahere;* & poſtea, *revellere*, pro *pervellere.*

45. *Arrodat*] Tum hic, tum in ſect. ſequenti Codices Medicei & veteres Editiones habent, *arrodat;* quod ego retinebo, donec ſciam, ex quo Codice Lindenius utrobique repoſuerit, *erodat.* Nam ita quidem Editionis ſuae margini adſcripſit Conſtantinus, ſed nullo allato veteris Codicis teſtimonio.

46. *Permodicum*] Inveni ego quoque in Codicibus MSS. & quidem in plerisque, *ſemper modicum;* ut ediderunt Ruellius, Lindenius, & in libri margine Conſtantinus; ſed non probavi. Secutus ſum Cod. Mediceum I. cum quo Vatican. II. & VI. & aliae Editiones conſentiunt.

47. *Per caput*] Lindenius tollit *per;* MSS. tamen noſtris reclamantibus.

48. *Vt exerceatur*] Non habet Cod. Medic. I. conjunctionem *ut.*

49. *Is cum acuta fere febre oritur*] Monet Morgagnus, ſi omittatur *fere*, ut Lindenius fecit, ſententiam minus veram eſſe. Et ſane *raptus caninus etiam tarda paſſio eſt*, ut eſt apud Coelium Aurelianum lib. 2. Chronic. cap. 2. Omittitur hoc adverbium in Cod. Medic. VII. ſed additur in margine. Pro *Is*, Cod. I. habet, *Isque.*

50. *Cum motu quodam*] Vox *motu* cohaeret ſenſu cum ſequentibus, *diſtentio oris;* ut & *ideoque* oſtendit. Nam in nervorum diſtentione motus quidam eſt, quo diſtinguitur a nervorum rigore. MSS. Codices nihil variant; variat Lindenii Editio, quae, pro *motu*, habet, *rictu;* & *diſtorſio*, pro *diſtentio.*

bra coloris in facie totoque corpore mutatio; ſomnus in promptu eſt. In hoc ſanguinem mittere optimum eſt: ſi finitum eo malum non eſt, ducere alvum: ſi ne ſic quidem diſcuſſum eſt, albo veratro vomitum movere. Praeter haec neceſſarium eſt vitare ſolem, laſſitudinem, vinum. Si diſcuſſum his non eſt 51, utendum eſt curſu; frictione in eo, quod laeſum eſt, leni & multa; in reliquis partibus breviore, ſed vehementi. Prodeſt etiam movere ſternutamenta; caput radere; idque perfundere aqua calida, vel marina, vel certe ſalſa, ſic ut ei ſulphur quoque adjiciatur; poſt perfuſionem iterum perfricari; ſinapi manducare; eodemque tempore affectis oris partibus ceratum, integris idem 52 ſinapi, donec arrodat, imponere. Cibus aptiſſimus ex media materia eſt.

3. At ſi lingua reſoluta eſt, quod interdum per ſe, interdum ex morbo aliquo fit, ſic, ut ſermo hominis non explicetur; oportet gargarizare ex aqua, in qua vel thymum, vel hyſſopum, vel nepeta decocta ſit; aquam bibere; caput, & os, & ea, quae ſub mento ſunt, & cervicem vehementer perfricare; laſere linguam ipſam linere 53; manducare, quae ſunt acerrima, id eſt, ſinapi, allium, cepam; magna vi luctari, ut verba exprimantur; exerceri retento ſpiritu; caput ſaepe aqua frigida perfundere; nonnumquam multam eſſe radiculam, deinde vomere.

4. Deſtillat autem humor de capite interdum in nares, quod leve 54 eſt; interdum in fauces, quod pejus eſt; interdum etiam in pulmonem, quod peſſimum eſt. Si in nares deſtillavit 55, tenuis per has pituita profluit, caput leviter 56 dolet, gravitas ejus ſentitur, frequentia ſternutamenta ſunt. Si in fauces, has exaſperat, tuſſiculam movet. Si in pulmonem, praeter ſternutamenta, & tusſim, eſt etiam capitis gravitas, laſſitudo, ſitis, aeſtus, bilioſa urina. Aliud autem, quamvis non multum diſtans, malum, gravedo eſt. Haec nares claudit, vocem obtundit, tuſſim ſiccam movet: ſub eadem ſalſa 57 eſt ſaliva, ſonant aures,

51. *Si diſcuſſum his non eſt*] Aliqui cum Egnatio praemittunt *Sed*, quod eſt in multis MSS. non tamen in Medic. I. Alii pro *his*, legunt, *id*; quidam, *id his*.

52. *Idem*] Lindenius & in margine Conſtantinus, *item*.

53. *Linere*] Ita cum Aldina Editiones recentiores omnes. Vetuſtae, *linire*, ut & Codex Medic. I. habet, & hic, & fere ubique. In quibusdam Codd. eſt, *lenire*, quod ex *linere* corruptum videtur.

54. *Leve*] Al. *lene*.

55. *Deſtillavit*] Lindenii Edit. *diſtillaverit*; vetuſtiores, *diſtillat*, ut aliquis Codex habet, & Palavicinus mutat in Medic. I. in quo eſt, ut in reliquis ſex, *deſtillavit*. Fortaſſe legendum, *deſtillarit*.

56. *Leviter*] Al. *leniter*. Poſtea, pro *gravitas ejus*, Lindenius leg. *gravitas in eo*.

57. *Sub eadem ſalſa*] Linden. *Sub eadem vero ſalſa*.

aures, venae moventur in capite, turbida urina est. Haec omnia κορύζας Hippocrates nominat: nunc video apud Graecos in gravedine hoc nomen servari; destillationem 58, καταςαγμὸν appellari. Haec autem & brevia 59, & si neglecta sunt, longa esse consuerunt. Nihil pestiferum est, nisi quod pulmonem exulceravit 60. Vbi aliquid ejusmodi sensimus, protinus abstinere a sole, balneo, vino 61, venere debemus: inter quae unctione, & assueto cibo nihilominus uti licet. Ambulatione tantum acri, sed tecta 62 utendum est, & post eam caput atque os supra quinquagies perfricandum. Raroque fit, ut si biduo, vel certe triduo nobis temperavimus, id vitium non levetur. Quo levato, si in destillatione crassa facta pituita est, vel in gravedine nares magis patent 63, balneo utendum est, multaque aqua prius calida, post egelida, fovendum os, caputque; deinde cum cibo pleniore vinum bibendum. At si aeque tenuis quarto die pituita est, vel nares aeque clausae videntur, assumendum est vinum Aminaeum austerum; deinde 64 rursus biduo aqua; post quae ad balneum, & ad consuetudinem revertendum est. Neque tamen illis ipsis diebus 65, quibus aliqua omittenda sunt, expe-

58. *Destillationem*] Alii Caesarium secuti leg. *distillationes* in plurali, quod sequatur καταςαγμοὺς; ut quidem vulgo habetur. Ego καταςαγμὸν reposui ex Mediceo primo; *destillationem*, & ex hoc & ex reliquis MSS. & ex Editionibus priscis.

59. *Haec autem & brevia*] Si adhibeatur curatio. Codices MSS. nihil variant. Constantinus & delendum censet, sed sine causa; nam servit distributioni, quemadmodum *neque* in his verbis cap. 4. sect. 3. *Hoc genus neque acutum est, & potest esse non longum.* Lindenius leg. *Haec communia & brevia; sed si &c.* minus recte.

60. *Exulceravit*] Lindenius legit, *exulcerat.* Idem infra habet, *sentimus*, pro *sensimus.*

61. *Vino*] Morgagnus hanc vocem a Lindenio perperam omitti notat; & sane eam ego inveni in omnibus MSS.

62. *Tantum acri, sed tecta*] Hic quoque Morgagnus animadvertit in mutationem a Ruellio partim, partim a Lindenio inductam. Ruellius enim, cui Stephanus & Lindenius assensi sunt, reposuit *recta*, pro *tecta*; Lindenius, *tantum non acri*, pro *tantum acri.* Ruellii lectio Codice aliquo se tuetur; siquidem *recta* habetur in Medic. VI. Fortasse is Codex corruptus est, cum in III. ex quo descriptus videtur, sit, ut in aliis quatuor, *tecta:* varietas tamen est ejusmodi, ut nullo modo contemni debeat. Nam, ut idem Morgagnus notat, de ambulatione in universum ita Celsus scribit lib. 2. cap. 2. *Melior autem est sub divo, quam in porticu, & recta, quam flexuosa;* deinde cap. 4. docet, eum, cui caput infirmum est, *multum ambulare* debere, *sed, si licet, neque sub tecto, neque in sole.* Neque tamen idcirco veteri lectioni lectionem illam anteferendam Morgagnus censet; quin etiam multum videtur rationi tribuere, ob quam Rubeus putat praecepisse hic Celsum, tecta ambulatione utendum esse. Codex quoque Mediceus vetustior, quamvis corrupta verba sint, hanc lectionem confirmat: nam habet, *tantum aegris detecta.* Minus dubia lectio esse debet, *tantum acri:* neque enim Codicem ullum inveni, qui habeat, *tantum non*, ac Lindenio suffragetur. Sensus est: abstinendum esse a sole &c. vehementi dumtaxat, sed tecta ambulatione utendum &c.

63 *Nares magis patent*] Ex his verbis periodi proximae, *nares aeque clausae videntur*, manifestum est, ut Morgagnus monet, hic legendum esse, *patent:* atque ita sane & plerique legunt, & Codex Mediceus I. habet. Caesarius deceptus pravis aliquibus Codicibus, in quibus est, *pallent*, ipse deinde nonnullos decepit.

64. *Deinde*] Codex Medic. I. *dein.*

65. *Illis ipsis diebus*] Lindenius omittit *illis.*

expedit tamquam aegros agere; ſed cetera omnia quaſi ſanis facienda ſunt, praeterquam ſi diutius aliquem, & vehementius iſta ſolicitare conſuerunt: huic enim quaedam curioſior obſervatio neceſſaria eſt. Igitur huic, ſi in nares vel in fauces deſtillavit, praeter ea, quae ſupra retuli, protinus primis diebus multum ambulandum eſt; perfricandae vehementer inferiores partes; levior frictio adhibenda thoraci erit; levior capiti [66]; demenda aſſueto cibo pars dimidia; ſumenda ova, amylum, ſimiliaque, quae pituitam faciunt craſſiorem; ſiti contra, quanta maxima [67] ſuſtineri poteſt, pugnandum [68]. Vbi per haec idoneus aliquis balneo factus, eoque uſus eſt, adjiciendus eſt cibo piſciculus, aut caro, ſic tamen, ne protinus juſtus modus cibi ſumatur: vino meraco copioſius utendum eſt. At ſi in pulmonem quoque deſtillat, multo magis & ambulatione & frictione opus eſt; eademque [69] adhibita ratione in cibis, ſi non ſatis illi proficiunt, acrioribus utendum eſt; magis ſomno indulgendum, abſtinendumque a negotiis omnibus; aliquando, ſed ſerius, balneum tentandum [70]. In gravedine autem, primo die quieſcere, neque eſſe, neque bibere, caput velare, fauces lana circumdare: poſtero die ſurgere, abſtinere [71] a potione, aut, ſi res coëgerit, non ultra heminam aquae aſſumere: tertio die panis non ita multum [72] ex parte interiore cum piſciculo, vel levi carne ſumere, aquam bibere: ſi quis ſibi temperare non potuerit, quo minus pleniore victu utatur, vomere: ubi in balneum ventum eſt, multa calida aqua caput & os fovere usque ad ſudorem: tum ad vinum redire. Poſt quae

vix

66. *Adhibenda thoraci erit; levior capiti*] Verbum *erit* fortaſſe tollendum, ut cuncta haec participia pendeant ab *eſt*, quod antecedit. Locum illi dediſſe ſuſpicor mendum quorumdam Codicum, ubi legitur, *adhibenda thoraciori capiti.* Ita in Mediceo I. habetur. Fortaſſe aliquis ex *thoraciori* fecit *thoraci erit;* indeque *erit* pervenit in eos quoque Codices, qui recte habebant, *thoraci, levior.*

67. *Siti contra, quanta maxima*] Adverbium *contra*, quod non eſt in ullo impreſſo libro, ego reſtitui ex Codice MS. vetuſtiori. Ita cap. 19. *contra ſiti, fame, vomitu niti.* In allato Codice eſt, *quantum*, pro *quanta;* in reliquis ſex, *maxime*, ut in plerisque Editionibus, pro *maxima.*

68. *Pugnandum*] Antea legebatur, *pugnandum eſt;* Codex Medic. I. non habet *eſt;* quem ſequor.

69. *Frictione opus eſt; eademque &c.*] Locum hunc ſic interpungit Lindenius, ut ex correctionibus, quas in fine libri addidit, apparet: *frictione opus eſt, eademque adhibita ratione in cibis. Si non ſatis &c.* Ita fere Conſtantinus quoque. Vterque minus recte.

70. *Balneum tentandum*] Vox *balneum*, quae deeſt in prioribus Editionibus, reſtituta eſt in Aldina, aliisque, ſed praemiſſo *&*; ut in multis MSS. habetur. Lindeniana non habet eam particulam. In Codice Mediceo I. eſt: *balneo temperandum.*

71. *Abſtinere*] Communiter legitur, *diu abſtinere.* Sed conſideranti facile apparebit, *diu* locum hic non habere. Senſus eſt; ſecundo die quoque abſtinendum eſſe a potione: nam ſequitur, *tertio die . . . . aquam bibere.* Itaque ejeci adverbium iſtud ex fide Codicis Medicei vetuſtioris.

72. *Non ita multum*] Pro *ita* Editio I. & aliae quaedam pervetuſtae habent, *tam*, ut Codex Medic. I. habet. Poſtea, pro *levi carne*, alii leg. *leni carne.*

vix fieri poteſt, ut idem incommodum maneat: ſed ſi manſerit, utendum erit cibis frigidis, aridis, levibus, humore quam minimo, ſervatis frictionibus exercitationibusque, quae in omni tali genere valetudinis neceſſariae ſunt.

III. A capite tranſitus ad cervicem eſt; quae gravibus admodum morbis obnoxia eſt. Neque tamen alius importunior acutiorque morbus eſt, quam is, qui quodam rigore nervorum, modo caput ſcapulis, modo mentum pectori adnectit, modo rectam & immobilem cervicem intendit. Priorem Graeci ὀπισθότονον, inſequentem 73 ἐμπροσθότονον, ultimum τέτανον appellant: quamvis minus ſubtiliter quidam indiſcretis his nominibus utuntur. Ea ſaepe intra quartum diem tollunt; ſi hunc evaſerunt, ſine periculo ſunt. Eadem omnia ratione curantur; idque convenit. Sed Aſclepiades 74 utique mittendum ſanguinem credidit: quod quidam utique 75 vitandum eſſe dixerunt, eo quod maxime tum corpus calore egeret; isque eſſet in ſanguine. Verum hoc quidem 76 falſum eſt. Neque enim natura ſanguinis eſt, ut utique 77 caleat; ſed ex iis, quae in homine ſunt, hic 78 celerrime vel caleſcit, vel refrigeſcit. Mitti vero nec ne debeat, ex iis intelligi poteſt, quae de ſanguinis miſſione praecepta ſunt. Vtique autem recte datur caſtoreum, & cum hoc piper, vel laſer: deinde opus eſt fomento humido & calido: itaque plerique aqua calida multa cervices ſubinde perfundunt. Id in praeſentia levat 79; ſed opportuniores nervos frigori reddit: quod utique vitandum eſt. Vtilius igitur eſt, cerato liquido primum cervicem perungere; deinde admovere veſicas bubulas vel utriculos oleo calido repletos, vel ex farina calidum cataplasma, vel piper rotundum 80 cum ficu contuſum. Vtiliſſimum tamen eſt, humido ſale fovere: quod quomodo

73. *Priorem . . . . inſequentem*] Cap. 13. hujus libri: *Prior acutus eſt, inſequens eſſe longus poteſt.* In Cod. Medic. I. & in Edit. Lindenii eſt, *Primum . . . . ſequentem.*

74. *Sed Aſclepiades*] Lindenius omittit *Sed* quae particula etiam in Cod. Medic. VI. omittitur, ſed librarii errore: eſt enim in III. ex quo ille, ut ſaepe dixi, deſcriptus eſt.

75. *Quod quidam utique*] In Cod. Medic. I. deeſt *quod*; in ceteris, & in vetuſtis Editionibus habetur *quod*, ſed non *utique*. Lindenius edidit: *id quidam utique.* Adverbium *utique*, hac ratione repetitum, ſententiae vim addit; ut in verbis illis lib. 3. cap. 23. *ſi nulla nervorum diſtentio acceſſit, utique ſanguis mitti debet; ſi acceſſit, non utique mittendus eſt.*

76. *In ſanguine. Verum hoc quidem &c.*] Similem formam habet in lib. 7. cap. 2. *Verum hoc quidem promptum eſt.* Lindenius legit, ut eſt in Cod. Medic. I. *in ſanguine venarum. Hoc quidem*; quod fortaſſe ex mendo ortum eſt. Omnino mihi non probatur; & vetuſtas Editiones ſequor, cum quibus reliqui Medicei Codices omnesque Vaticani conſentiunt.

77. *Vt utique*] In Cod. Medic. I. non eſt *ut*.

78. *Hic*] Al. *is.*

79. *Levat*] Variat Lindenii Editio, in qua eſt, *allevat*; ſed non variant Codices MSS.

80. *Rotundum*] Hanc vocem omittit Lindenius; quam ab interprete aliquo non eſſe quis praeſtet? Invenitur tamen in MSS. noſtris omnibus, & Celſus alibi hac adjectione uſus eſt: cum alioquin & longi piperis mentionem faciat.

V

do fieret [81], jam oftendi. Vbi eorum aliquid factum eft, admovere ad ignem, vel fi aeftas eft, in fole aegrum oportet; maximeque oleo vetere; fi id non eft, Syriaco; fi ne id quidem eft, adipe quam vetuftiffima cervicem, & fcapulas, & fpinam perfricare. Frictio cum omnibus in homine vertebris utilis fit, tum iis praecipue, quae in collo funt. Ergo die nocteque, interpofitis tamen quibusdam temporibus, hoc remedio utendum eft; dum intermittitur [82], imponendum malagma aliquod ex calefacientibus. Cavendum vero praecipue [83] frigus; ideoque in eo conclavi, quo cubabit aeger, ignis continuus effe debebit, maximeque tempore antelucano, quo praecipue frigus intenditur. Neque inutile erit, caput attonfum habere, idque irino vel cyprino calido madefacere, & fuperimpofito pileo velare; nonnumquam etiam in calidum oleum totum defcendere, vel in aquam calidam, in qua foenum Graecum decoctum fit, & adjecta olei pars tertia. Alvus quoque ducta faepe fuperiores partes refolvit. Si vero etiam vehementius dolor crevit, admovendae cervicibus cucurbitulae funt, fic, ut cutis incidatur: eadem aut ferramentis, aut finapi adurenda. Vbi levatus eft dolor, moverique cervix coepit, fcire licet, cedere remediis morbum. Sed diu vitandus cibus, quifquis mandendus eft. Sorbitionibus utendum, itemque ovis forbilibus, aut mollibus; jus [84] aliquod affumendum. Id [85] fi bene procefferit, jamque ex toto recte fe habere cervices videbuntur, incipiendum erit a pulticula, vel intrita bene madida. Celerius tamen etiam panis mandendus, quam vinum guftandum: fiquidem hujus ufus praecipue periculofus; ideoque in longius tempus differendus eft.

IV. 1. Vt hoc autem [86] morbi genus circa totam cervicem; fic alterum,

81. *Fieret*] Lindenius leg. *fieri debeat;* & infra, *omnibus vertebris hominum*, pro *omnibus in homine vertebris*: nullo tamen noftrorum Codicum fuffragante.

82. *Dum intermittitur*] Alii interjiciunt *id*, quod pronomen non eft in Edit. Lindenii, neque in Cod. Medic. I.

83. *Praecipue*] Lindenius leg. *& praecipue;* deinde, *curatur*, pro *cubabit*, & *debet*, pro *debebit*. In primo loco atque in ultimo Codicem nullum variantem inveni: in fecundo variant Mediceus I. & Vatican. V I. & favent Lindenio. Mihi tamen magis placet *cubabit*, quod alii Codices habent. Ita lib. 5. cap. 26. *Locus in quo cubabit, tepidus effe debebit.*

84. *Aut mollibus; jus &c.*] Ita hunc locum reftitui ex Cod. Medic. vetuftiori, & Victorii conjectura lib. 29. Variar. lect. cap. 3. Reliqui vero fex Codices Medicei habent; *aut apalis mollibus, jus &c.* Vulgata lectio, *aut a pullis mollibus jus;* non plus fidei habere debet, quam quod Palavicinus tribuere poteft, qui in Mediceo I. fupra vocem *mollibus* pofuit *a pullis*, cum in fuo illo vetufto Codice, quo ad hunc emendandum ufus eft, *apalis*, ut videtur, inveniffet, neque intellexiffet, Graecam vocem effe, additam ab aliquo ad explanationem Latinae, *mollibus*. Inde in Vaticanum V I. &, deleta voce *apalis*, in Medic. I V. & in vulgus quoque manavit, *a pullis*. Lindenius leg. *aut e pullis mollibusve jus &c.*

85. *Id*] Ante Aldinam Edit. legebatur, *At*; ut eft in Cod. Medic. I. Alii Codices habent, *Id*, ut multi ediderunt, allatam Editionem fecuti.

86. *Vt hoc autem*] Lindenius omittit *hoc*: in quo eum Almeloveenius non fequitur.

rum, aeque peſtiferum acutumque, in faucibus eſſe conſuevit. Noſtri anginam vocant: apud Graecos nomen, prout ſpecies eſt. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet; ſed corpus aridum eſt, vix ſpiritus trahitur, membra ſolvuntur: id συνάγχην vocant. Interdum lingua faucesque cum rubore intumescunt, vox nihil ſignificat, oculi vertuntur, facies pallet, ſingultusque eſt: id κυνάγχη [87] vocatur. Illa communia ſunt; aeger non cibum devorare, non potionem poteſt; ſpiritus ejus intercluditur [88]. Levius eſt, ubi tumor tantummodo & rubor eſt, cetera non ſequuntur: id παρασυνάγχην appellant. Quidquid eſt, ſi vires patiuntur, ſanguis mittendus eſt, ſi non abundat [89], ſecundum eſt, ducere alvum. Cucurbitula quoque recte ſub mento, & circa fauces admovetur; ut id, quod ſtrangulat, evocet. Opus eſt deinde fomentis humidis: nam ſicca ſpiritum elidunt. Ergo admovere ſpongias oportet; quae melius in calidum oleum, quam in calidam aquam ſubinde demittuntur: efficaciſſimusque eſt hic quoque, ſalis

87. *Id κυνάγχη*] Editio I. & duae vetuſtiſſimae 1493. 1497. & Juntina, *uti ſynanche*; Aldina, *id συνάγχη*. Caeſarius, vim magis veteris lectionis *uti*, quam Codicum fidem ſpectans, ſuppoſuit ὡς, atque edidit ὡς συνάγχη. Hunc alii poſtea ſecuti ſunt; ſed omnes, praeter Lindenium, praemiſerunt pronomen *id*. In Cod. Medic. I. habetur, *uti* CYNANXHIN; ſed *uti* corruptum videtur ex *id*, quod eſt in aliis Codicibus. In IV. eſt *ſinanchin*; in reliquis, KYNANNHN per κ, non per σ. Legendum igitur puto, *id κυνάγχη*. Nam veteres Medici, ut notum eſt, inter κυνάγχην & συνάγχην, diſcrimen, licet non omnes idem, ſtatuerunt. Speciem hanc Valentem quoque quemdam phyſicum ita appellaſſe ſcribit Caelius Aurelianus lib. 3. Acut. cap. 1.

88. *Intercluditur*] Ante Lindenium legebatur, ut eſt in MSS. Mediceis, *includitur*; ſed perperam.

89. *Si non abundat*] Pro *abundat* in Codd. Mediceis, praeterquam in I. eſt, *habundant*. Locus autem, unde horum verborum explicatio peti poſſit, non alius eſt apud Celſum, praeter illum de ſanguinis miſſione lib. 2. cap. 10. *Intereſt etiam inter valens corpus, & obeſum; inter tenue, & infirmum: tenuioribus magis ſanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem ejusmodi ſuſtinent; celeriusque ea, ſi nimium eſt pinguis, aliquis affligitur. Ideoque vis corporis melius ex venis, quam ex ipſa ſpecie aeſtimatur.* Deinde: *Neque ſolum haec conſideranda ſunt, ſed etiam morbi genus quod ſit: utrum ſuperans, an deficiens materia laeſerit; corruptum corpus ſit, an integrum. Nam ſi materia vel deeſt, vel integra eſt, iſtud alienum eſt: at ſi vel copia ſui male habet, vel corrupta eſt, nullo modo melius ſuccurritur.* Igitur haec verba, *ſi non abundat*, duplicem ex allato loco explicationem habere poſſunt. Nam ex ſanguinis abundantia vel corporis vis, vel materiae laedentis copia aeſtimanda eſt: itaque vel illud ſignificant, ſi corpus infirmum eſt; vel id, ſi materia non ſupereſt. In priori ſenſu forma loquendi obſcura eſt planeque inſolens: neque hoc inciſum neceſſarium eſt. Celſus enim ita loqui ſolet: lib. 3. cap. 7. *ſi vires ſinunt, ſanguinem mittere optimum eſt &c. ſi id parum tutum eſt &c.* cap. 18. *ſi vires aegri patiuntur, ſanguis quoque mitti debet*; lib. 4. cap. 7. *oportet, ſi ſatis validae vires ſunt, ſanguinem mittere: ſin minores, cucurbitulas &c.* cap. 20. *ſi ſatis virium eſt, ſanguis miſſus adjuvat: ſi parum eſt, cucurbitulae &c.* lib. 5. cap. 26. ſect. 33. *oportet, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere: deinde &c.* lib. 6. cap. 6. *ſanguis mittendus eſt; utique ſi in fronte venae tument, ſi firmo corpore materia ſupereſt*; lib. 8. cap. 9. *ſi vires patiuntur, ab eo brachio, quod ſuper eam coſtam eſt, ſanguis mittendus eſt: ſi non patiuntur, alvus tamen ſine ullo acri ducenda eſt.* Altera autem explicatio ponit quod eſſe non poteſt, ut materia non ſuperſit: cum in lib. 2. cap. 10. affirmetur, ſuperan-

ſalis calidus ſuccus 90. Tum commodum eſt, hyſſopum, vel nepetam, vel thymum, vel abſinthium, vel etiam furfures, aut ficus aridas, cum mulſa aqua 91 decoquere, eaque gargarizare: poſt haec palatum ungere vel felle taurino, vel eo medicamento, quod ex moris eſt. Polline etiam piperis id recte reſpergitur 92. Si per haec parum proficitur, ultimum eſt, incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum, & in palato circa uvam 93, vel eas venas, quae ſub lingua ſunt; ut per ea vulnera morbus erumpat. Quibus ſi non fuerit aeger adjutus, ſcire licet, malo 94 victum eſſe. Si vero his morbus levatus eſt, jamque fauces & cibum & ſpiritum 95 capiunt, facilis ad bonam valetudinem recurſus eſt. Atque interdum natura quoque adjuvat, ſi ex anguſtiore ſede vitium tranſit in latiorem: itaque rubore & tumore in praecordiis orto, ſcire licet fauces liberari. Quidquid autem eas levarit, incipiendum eſt ab humidis, maximeque aqua mulſa decocta 96: deinde aſſumendi mol-

perantem materiam utique laedere in angina, eoque nomine hunc morbum ſanguinis detractionem ſemper requirere. Obſtant praeterea huic explicationi verba praecedentia, *ſi vires patiuntur;* quod Celſus non dixiſſet, ſi ſanguinem, tametſi vires paterentur, tamen niſi abundaret, mitti noluiſſet. Neutra igitur explicatio admittenda eſt. Lindenius, mutatis verbis & ſententia, leg. *etſi non abundat;* ſed ex his anguſtiis ſe expedire nequit, utravis ex allatis explicationibus utatur. Nam ſi explicat hoc modo: etſi materia non ſupereſt; eadem difficultas eſt atque in veteri lectione: ſi illo modo: etſi corpus infirmum eſt; haec aperte pugnant cum praecedentibus, *ſi vires patiuntur.* Quaecumque alia hujus loci interpretatio afferatur, a ratione, quam Celſus conſtantiſſime ſecutus eſt, aliena invenietur. Sed fortaſſe, *ſi non abundat,* adnotatio quaedam eſt olim margini adſcripta. Totus certe hic locus melius legitur, tribus iis verbis ſublatis.

90. *Salis calidus ſuccus*] *Salſus & calidus ſuccus*, dixit de eodem loquens lib. 2. cap. 17. Alii leg. *ſalis calidi ſuccus*, ut omnes fere habent MSS. Codices: ego repoſui *calidus* ex Medic. I. Lindenius totum locum ita mutat: *Efficaciſſimumque eſt hic quoque, ſalem calidis cum ſaccellis ſuperponere.* Qua in lectione duo minus probanda videntur; alterum, quod Celſo tribuitur vox *ſaccellus*, qua alibi non utitur; alterum, quod hic ſiccus ſal ſignificari videtur, cum ſupra ſicca fomenta damnentur.

91. *Cum mulſa aqua*] Ita in Editione Lindenii, ſed omittitur *aqua.* Aliae Edd. ut omnes MSS. Codices, habent, *aut mulſam aquam.*

92. *Id recte reſpergitur*] Lindenius omittit *id.*

93. *In palato circa uvam*] Pro *circa*, in vetuſtis Editionibus, itemque in Codicibus Mediceis eſt, *citra.* Sed cum uva in extrema palati ora poſita ſit, quacumque parte in palato plagae fiant, neceſſario conſequitur, fieri citra uvam. Videtur igitur *citra* mendum eſſe, & rectius in Edit. Lindenii, ut in margine Conſtantinianae, legi, *circa;* quemadmodum paulo antea dixit; *cucurbitula quoque recte ſub mento, & circa fauces admovetur.* Codex quoque Medic. VI. habet *circa uvam:* qui, ſi ad lectionem Lindenii comprobandam non ſufficit, quia in III. unde ille deſcriptus eſt, habetur, *citra;* ſufficit tamen ad oſtendendum, in his particulis, *circa* & *citra*, a librariis facile variari. Variatur porro & lib. 8. cap. 10. ſect. 1.

94. *Malo*] Linden. *a malo.* Sed ſine praepoſitione legitur etiam in MSS. Mediceis.

95. *Et ſpiritum*] Haec verba referuntur ad ſuperiora, *ſpiritus ejus intercluditur;* & ita in omnibus MSS. habentur. Lindenius leg. *& potum.*

96. *Aqua mulſa decocta*] Lindenius expellit vocem *decocta;* ſed ego eam retineo, quod in Codicibus Mediceis invenerim. A tertio & ſexto abeſt vox *aqua.* Porro mulſa aqua & cruda, & decocta veteres Medicos uſos, manifeſtum eſt ex Dioſcoride lib. 5. cap. 17.

molles & non acres cibi ſunt, donec fauces ad priſtinum habitum revertantur. Vulgo audio, ſi quis pullum hirundinis [97] ederit, angina toto anno non periclitari; ſervatumque eum ex ſale, cum is morbus urget, comburi, carbonemque ejus contritum in aquam mulſam, quae potui datur, infriari [98], & prodeſſe. Id cum idoneos auctores ex populo habeat, neque habere quidquam periculi poſſit, quamvis in monumentis medicorum non legerim, tamen inſerendum huic operi meo credidi.

2. Eſt etiam circa fauces malum, quod apud Graecos aliud aliudque [99] nomen habet, prout ſe intendit. Omne in difficultate ſpirandi conſiſtit: ſed haec dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, δύσπνοια appellatur: cum vehementior eſt, ut ſpirare aeger ſine ſono & anhelatione non poſſit, ἆσθμα· cum acceſſit id quoque, ne niſi recta cervice ſpiritus trahatur, ὀρθόπνοια· Ex quibus id, quod primum eſt, poteſt diutius trahi [1]; duo inſequentia acuta eſſe conſuerunt. His communia ſunt: quod propter anguſtias, per quas ſpiritus evadit, ſibilum edit [2], dolor in pectore praecordiiſque eſt, interdum etiam in ſcapulis, iſque modo decedit, modo revertitur; ad haec tuſſicula accedit. Auxilium eſt [3], niſi aliquid prohibet, in ſanguinis detractione. Neque id ſatis eſt, ſed lacte quoque [4] venter ſolvendus eſt. Liquanda alvus, interdum etiam ducenda; quibus extenuatum corpus incipit ſpiritum trahere commodius. Caput autem in lecto ſublime habendum eſt:

97. *Pullum hirundinis*] In Editione Lindenii, & in Cod. Medic. I. *pullum hirundinum*; quod fortaſſe corruptum eſt ex *hirundininum*.

98. *Infriari*] Olim vulgo legebatur, *infricari*. Sed cum Lindenio legendum, *infriari*, ut & Codex Mediceus I. habet.

99. *Aliud aliudque*] Sic lib. 3. cap. 21. *aliter aliterque*; lib. 5. cap. 26. ſect. 31. *aliis aliisque*. Hic tamen variatur. Nam excepta Lindeniana & Codicibus Medic. I. & Vatic. VI. alii Codd. & Edd. habent, *aliud atque aliud*.

1. *Poteſt diutius trahi*] Lindenius leg. *poteſt diu aliquem trahere*. Veterem tamen lectionem Codices MSS. confirmant; niſi quod in Medic. I. eſt *diu*, pro *diutius*. Ac *trahi* eadem forma uſurpatur in lib. 7. cap. 26. ſect. 2. *ſi tantum mali ſubeſt, ut neque medicamentis vinci poſſit, neque etiam trahi poſſe videatur, quominus interpoſito aliquo ſpatio interimat*. Activa poſitione & ſignificatione verbum *traho* adhibetur cap. 16. hujus libri. Saepius tamen neutrorum more conſtruitur; ac tum rei, tum perſonae accommodatur: lib. 2. cap. 6. & cap. 8.

2. *Sibilum edit*] Ita ex Morgagni conjectura: cui non parum favent Codices Medicei I. & II. licet in iis quoque corrupta haec verba ſint. Pro *edit*, primus habet *exit*; ſecundus, *edidit*; alii, ut communiter legebatur, *elidit*.

3. *Auxilium eſt*] Lindenius leg. *Auxilium vero eſt*.

4. *Sed lacte quoque &c.*] Veteres Edd. & MSS. Codices nihil variant; praeterquam quod in Medic. I. *quoque* iteratur hoc modo: *ſed lacte quoque venter quoque &c.* In Edit. Stephani eſt, *reſolvendus* pro *ſolvendus*. Sed tria verba, *venter ſolvendus eſt*, mihi videntur margini adſcripta fuisſe ad interpretationem duorum proximorum, *liquanda alvus*. Nam alvum liquare, idem eſt atque ventrem ſolvere, purgare. Porro dicitur, lacte alvum ſeu ventrem liquare, purgare. Cap. 12. hujus libri, *ventrem ipſum liquare dato lacte, & vino ſalſo frigido;* & cap. 20. ſect. 2. *alvus quoque vel ducenda, vel lacte purganda eſt*; & cap. 24. *vel alvi ductione uti, vel lacte purgari*. Itaque hunc locum ſic legendum opinor: *ſed lacte quoque liquanda alvus; interdum etiam ducenda*. Lindenius

eſt: thorax fomentis, cataplasmatisque calidis, aut ſiccis, aut etiam humidis adjuvandus eſt; & poſtea vel malagma ſuperimponendum, vel certe ceratum 5 ex cyprino, vel irino unguento. Sumenda deinde jejuno potui mulſa aqua, cum qua vel hyſſopus cocta 6, vel contrita capparis radix ſit. Delingitur 7 etiam utiliter, aut nitrum, aut naſturtium album frictum 8, deinde contritum & cum melle miſtum: ſimulque coquuntur mel, galbanum, reſina terebinthina, & ubi 9 coierunt, ex his, quod fabae magnitudinem habet, quotidie ſub lingua liquatur: aut ſulphuris ignem non experti p. ✕. =. 10 abrotoni p. ✕. in vini cyatho teruntur, idque tepefactum ſorbetur. Eſt etiam non vana opinio, vulpinum jecur, ubi ſiccum & aridum factum eſt, contundi oportere, po-

nius leg. *ſed lac caprinum calidum jejuno dandum; &, ſi non febrit, venter ſolvendus eſt. Liquanda alvus &c.* Qui vitium auxiſſe potius mihi videtur, quam ſuſtuliſſe.

5. *Vel certe ceratum*] Lindenius tollit *certe*. Recte fortaſſe; invenitur tamen in MSS. Mediceis.

6. *Potui mulſa aqua, cum qua vel hyſſopus cocta*] Lindenius leg. *in potum mulſa vel aqua &c.* In MSS. eſt, *potui mulſa aqua*, ut alii legunt; quae conſtructio improbanda non eſt, cum etiam lib. 6. cap. 6. habeatur: *ut nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex iis, quae extenuant, ſumatur, nihil potui praeter aquam.* Notanda potius vox *hyſſopus* foemineo genere; neque enim alia exempla apud hunc Auctorem occurrunt. Vſurpatur paſſim neutro genere. Tres voces, *ſumenda deinde jejuno*, quae haſce antecedunt, deſunt in MSS. Mediceis omnibus, excepto primo. Rurſus in hoc deſunt proximae duae, *cum qua;* in reliquis eſt, *cum aqua*, pro *cum qua.*

7. *Delingitur*] In Editione Lindenii & in Codice Medic. I. & in Vatic. VI. *deligitur.* Ego unius litterulae additione, mihi videor Celſi verba reſtituiſſe. Frequenter autem verbum *delingo* apud eum occurrit, ut adnotavi ad lib. 3. cap. 21. Ignoſcent autem mihi, ut ſpero, vel ſeveriores Critici, quod in re clara parvam mutationem in textum induxerim ex conjectura. Alii leg. *Datur.*

8. *Aut naſturtium album frictum*] Ita in Codice Medic. I. & in Edd. ann. 1478. 1493. 1497. Juntina, & Ruellii. Egnatius leg. *aut naſturcium, frictum allium;* alii, Caeſario duce, *aut naſturtium allium frictum;* Conſtantinus *aut* addendum putat & legendum, *aut allium frictum.* Lindenius reponit, *alliumve frictum.* Et quidem allium crudum aut coctum ſuſpirioſis tritum dari Plinius ſcribit lib. 20. cap. 6. Sed varietatis cauſa in MSS. Codicibus videtur fuiſſe, quod aliquis non intellexerit, quid valeret hoc loco vox *album*: itaque ex ea *allium* fecit, & tranſtulit poſt vocem proximam, ut cum *deinde* cohaereret, aliamque ſententiam inchoaret. Id mihi videntur indicare Codices Medic. II. III. VI. VII. in quibus hic locus ita legitur: *aut naſturcium frictum. Allium deinde &c.* In IV. & V. duae voces, *Allium deinde*, cum aliquot ex ſequentibus deſunt. Porro naſturtii duae ſpecies ſunt, album & nigrum, ut colligitur ex his Plinii verbis lib. cit. cap. 12. *Duo ejus genera: Alvum purgat, detrahit bilem potum in aqua X. pondere. Cum lomento ſtrumis illitum, opertumque braſſica, praeclare medetur. Alterum eſt nigrius &c.* Vbi Hermolaus Barbarus *Album* legendum putat, pro *Alvum.* Quod ſi quis miratur, hic naſturtii albi mentionem fieri à Celſo, qui antea naſturtium ſaepe nominans, nihil de duplici illius genere ſignificaverit, non magis mirari debet, quam cum idem in *beta alba* factum videt lib. 3. cap. 24.

9. *Et ubi*] Lindenius, *ubi autem.*

10. *P. ✕. =.*] id eſt, pondo denarii ſextans. Vide quae adnotantur ad lib. 5. cap. 17. ſect. 1. & cap. 18. ſect. 10. Sic autem habetur in Cod. Medic. I. In Codicibus reliquis ſex, *p. ✕. quadras.* Vulgo legitur *p. ✕. & quadrans.* Sed is ſulphuris modus, pro illorum temporum conſuetudine, nimius eſt. Quis igitur ferat, *pondo & quadrans*, ut quidam cum Egnatio legunt? id eſt, libra cum quadrante. Ceterum Scribonius Largus Compoſit. 78. ſulphuri & abrotono nitrum adjicit, ac non ex vino, ſed ex aceto dat ſuſpirioſis.

polentamque [11] ex eo potioni aſpergi: vel ejusdem pulmonem quam recentiſſimum aſſum, ſed ſine ferro coctum, edendum eſſe. Praeter haec, ſorbitionibus & lenibus cibis utendum eſt; interdum vino tenui auſtero; nonnumquam vomitu. Proſunt etiam, quaecumque urinam movent [12]: ſed nihil magis, quam ambulatio lenta pene uſque ad laſſitudinem; frictio multa, praecipue inferiorum partium, vel in ſole, vel ad ignem, & per ſe ipſum, & per alios, usque ad ſudorem.

3. In interiore vero faucium parte interdum exulceratio eſſe conſuevit. In hac plerique extrinſecus cataplasmatis calidis, fomentisque humidis utuntur: volunt etiam vaporem calidum ore recipi: per quae [13] molliores alii partes eas fieri dicunt, opportunioresque vitio jam haerenti. Sed, ſi bene vitari frigus poteſt [14], tuta illa praeſidia; ſi metus ejus eſt, ſupervacua ſunt. Vtique autem perfricare fauces periculoſum eſt: exulcerat enim. Neque utilia ſunt, quae urinae movendae ſunt [15]; quia poſſunt, dum transeunt, ibi quoque pituitam extenuare, quam ſupprimi melius eſt. Aſclepiades multarum rerum, quas ipſi quoque ſecuti ſumus, auctor bonus, acetum ait quam acerrimum eſſe ſorbendum: hoc enim ſine ulla noxa comprimi ulcera. Sed id ſupprimere ſanguinem poteſt [16], ulcera ipſa ſanare non poteſt. Melius huic rei lycium eſt; quod idem quoque aeque probat: vel porri, vel marrubii ſuccus, vel nuces Graecae cum tragacantho contritae & cum paſſo miſtae [17], vel lini ſemen contritum & cum dulci vino miſtum. Exercitatio quoque ambulandi currendique neceſſaria eſt: frictio a pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda. Cibi vero eſſe debent, neque nimium acres, neque aſperi; mel, lenticula, tragum, lac, ptiſana, pinguis caro [18], praecipueque porrum, & quidquid cum hoc miſtum eſt. Potionis quam minimum eſſe convenit. Aqua dari poteſt, vel pura,

11. *Polentamque*] *Polentamque*, aut *pulentamque* habent Codices Medicei. Lindenius reponit *pollinemque*, ut eſt in margine Edit. Conſtantini. Sed nihil mutandum.

12. *Quaecumque urinam movent*] Ita edidit Lindenius; & ita quidem Celſus loqui ſolet. Veteres tamen Editiones cum Codicibus MSS. habent, non *movent*, ſed *augent*. Conſtantinus *agunt* legendum putat; alii, ut ipſe ſcribit, leg. *urgent*.

13. *Per quae*] Lindenius, *per quem*.

14. *Vitari frigus poteſt*] Sic hunc locum reſtitui ex Codice Mediceo vetuſtiori. Antea legebatur: *ſic vitari morbus poteſt*; ſed minus recte. Non enim agitur, quemadmodum aliquis ab hoc morbo cavere, ſed quomodo ab illo jam haerente ſe liberare poſſit.

15. *Quae urinae movendae ſunt*] Vulgo additur *apta*; ex gloſſemate, ut ego opinor. Itaque eam vocem ſuſtuli ex fide Codicis Medicei modo allati. Ita Celſus locutus eſt cap. 9. hujus libri, *omniaque in cibis & potionibus, quae urinae movendae ſunt*; & alibi quoque.

16. *Supprimere ſanguinem poteſt*] In Cod. Mediceo I. non eſt verbum *poteſt*; neque deinde adverbium *aeque*.

17. *Et cum paſſo miſtae*]. Hoc totum deeſt in allato Codice.

18. *Pinguis caro*] Quidam cum Egnatio legunt, ut eſt in multis MSS. *pinguis quoque caro*. In Codicibus Medic. I. & Vatic. VI non eſt *quoque*; in Mediceis III. & VI. legitur, *pinguiſque caro*.

ra, vel in qua malum cotoneum, palmulaeve decoctae sunt. Gargarizationes quoque lenes; sin hae parum proficiunt, reprimentes utiles sunt. Hoc genus neque acutum est, & potest esse non longum: curationem tamen maturam, ne vehementer & diu laedat, desiderat.

4. Tussis vero fere propter faucium exulcerationem molesta [19] est; quae multis modis contrahitur [20]. Itaque, illis restitutis, ipsa finitur. Solet tamen interdum per se quoque male habere; & vix, cum vetus facta est, eliditur. Ac modo arida est, modo pituitam citat [21]. Oportet [22] hyssopum altero quoque die bibere; spiritu retento currere, sed minime in pulvere; ac lectione uti vehementi, quae primo impeditur a tussi, post eam vincit: tum ambulare: deinde per manus quoque exerceri, & pectus diu perfricare: post haec quam pinguissimae ficus uncias tres, super prunam incoctas, esse. Praeter haec, si humida est, prosunt frictiones validae, cum quibusdam calefacientibus, sic, ut caput quoque simul [23] vehementer perfricetur: item cucurbitulae pectori admotae; sinapi ex parte exteriore faucibus impositum, donec leviter exulceret; potio ex mentha, nucibusque Graecis & amylo; primoque assumptus panis aridus, deinde aliquis cibus lenis. At si sicca tussis est, cum ea [24] vehementissime urget, adjuvat vini austeri cyathus assumptus, dum ne amplius id, interposito tempore aliquo, quam ter aut quater fiat: item laseris quam optimi paulum devorare opus est; porri vel marrubii succum assumere; scillam delingere; acetum ex ea, vel certe acre [25] sorbere, aut cum spica allii contriti duos vini cyathos. Vtilis etiam in omni tussi est peregrinatio, navi-

19. *Molesta*] Haec vox deest in Cod. Medic. I.

20. *Quae multis modis contrahitur*] Haec verba Celsi esse non videntur. Neque enim cohaeret oratio, & sententia quamvis vera sit, tamen huc non facit; cum Celsus de ea tussi loquatur, quae fit propter faucium exulcerationem; ideoque membrum proximum, *itaque*, cum antecedentibus verbis, *molesta est*, conjungendum est, ne sententia abrumpatur. Deinde quinam sunt multi isti modi, quibus tussis contrahitur? cur non explicantur, si quidem ad rem pertinebat id commemorare?

21. *Pituitam citat*] Movet; quemadmodum Casaubonus explicat ex his verbis cap. 6. hujus libri: *pejus id genus esse tussis quod nihil, quam quod pituitam moveret:* recteque monet, Celsum eodem modo dicere *pus citet* lib. 5. cap. 26. sect. 27. Lindenius leg. *pituitam facit vel citat*; ex glossemate procul dubio, si ita in Codice aliquo invenit. Codices nostri ab antiquis Edd. non variant.

22. *Oportet*] In Edit. Lindenii: *Oportet autem.*

23. *Caput quoque simul*] Ante Lindenium legebatur: *caput quoque siccum*; ut est in Mss. Mediceis. Sed vox *siccum* fortasse orta est ex duabus praecedentibus, *sic ut*, perperam repetitis. Nisi eam retinere volumus, atque ita locum explicare: caput, non calefacientibus inunctum, sed siccum vehementer perfricetur.

24. *Ea*] Abest haec vox a Cod. Medic. I. a ceteris non abest.

25. *Acre*] Contra vox haec abest a Codicibus Mediceis ceteris; non abest a primo. Est autem ita necessaria, ut duae praecedentes, *vel certe*, sine hac stare non possint. Sensus est: vel acetum ex scilla, quod acerrimum est, sorbendum esse, vel aliud quod acre sit.

navigatio longa, loca maritima, natationes: cibus interdum mollis, ut malva, ut urtica; interdum acer, ut lac cum allio coctum: sorbitiones, quibus laser sit adjectum, aut in quibus porrum incoctum tabuerit: ovum sorbile [26], sulphure adjecto: potui primum aqua calida, deinde invicem aliis diebus haec, aliis vinum.

5. Magis terreri potest aliquis, cum sanguinem exspuit: sed id modo minus, modo plus periculi habet. Exit modo [27] ex gingivis, modo ex ore: & quidem ex hoc interdum etiam copiose, sed sine tussi, sine ulcere, sine gingivarum ullo vitio; ita ut nihil exscreetur: verum ut ex naribus aliquando, sic ex ore [28] prorumpit. Atque interdum sanguis profluit, interdum simile aquae quiddam, in qua caro recens lota est. Nonnumquam autem is a summis faucibus fertur, modo exulcerata ea parte, modo non exulcerata; sed aut ore venae alicujus adaperto, aut tuberculis quibusdam natis, exque his [29] sanguine erumpente. Quod ubi incidit, neque laedit potio aut cibus, neque quidquam, ut ex ulcere, exscreatur. Aliquando vero, gutture & arteriis exulceratis, frequens tussis sanguinem quoque extundit: interdum etiam fieri solet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut ex jocinore feratur: saepe foeminae, quibus sanguis per menstrua non respondet, hunc exspuunt. Auctoresque medici sunt [30], vel exesa [31] parte aliqua sanguinem exire, vel rupta, vel ore alicujus venae patefacto. Primam διάβρωσιν, secundam ῥῆξιν [32], tertiam ἀναστόμωσιν appellant.

26. *Ovum sorbile &c.*] Lindenius leg. *Ovum quoque sorbile, sulphure adjecto, sorbeatur. In potum vero primum aqua calida, deinde invicem aliis diebus haec, aliis vero vinum.* Vetus lectio comprobatur testimonio tum Mediceorum, tum Vaticanorum Codicum. Si lectio Lindenii Codicem aliquem auctorem habet, facile quisque intelligit, haud magni faciendum esse Codicem illum.

27. *Periculi habet. Exit modo*] Post *Exit* vulgo additur, *enim*; quod non est in Mss. Mediceis, nisi in primo a Palavicino, & inde in quarto. Sed in primo haec verba recte habent; non item in aliis, in quibus est, *periculi habuit exitu. Et modo.*

28. *Ut ex naribus aliquando, sic ex ore*] Alii leg. *ut ex naribus, sic aliquando ex ore.* Ego secutus sum Codicem Mediceum primum.

29. *Exque his*] Ita emendavi, cum in Cod. Medic. I. invenerim, *ex quibus his.* Alii leg. *ex his.* Lindenius, *ex hisque*, ut est in margine Edit. Constantinianae.

30. *Auctoresque medici sunt*] Alii leg. *Auctoresque medici fuerunt*; Lindenius, *ferunt*; ut malebat Constantinus, qui etiam *veteresque*, pro *auctoresque*, legendum putabat. Codices Medicei ceteri habent, *hi sunt*; Codex primus & Editio prima, *sunt*, & quidem recte. Ita lib 3. cap. 21. *Auctoresque multi sunt, inflatis vesicis pulsandos tumores esse*; i. e. proponunt.

31. *Exesa*] In MSS. Mediceis, & in Edd. Caesariana, Juntina, & tribus vetustissimis 1478. 1493. 1497. legitur, *ex ea.* Sed recte alii ex Aldina leg, *exesa.*

32. Ῥῆξιν] Sic reposui ex MSS. Mediceis; quorum quinque habent, ΡΗΖΙΝ, primus & quartus, ΡΗΞΙΝCΧΟCΜΟΝ; sed quartus ab alia manu. Vocem autem CΧΟCΜΟΝ adscitam ex margine existimo, ubi aliquis eam adscripserat, & fortasse non contra ῥῆξιν, sed contra proximam vocem ἀναστόμωσιν. In Editionibus priscis est, rhesinochasmum. Alii cum Egnatio & Caesario leg. ῥηγμοχασμόν· unde haec vox in Stephani & Scapulae Lexica recepta est. Sed certiore auctoritate indiget.

lant. Vltima minime nocet; prima graviſſime. Ac ſaepe quidem evenit, uti ſanguinem pus ſequatur. Interdum autem, qui ſanguinem ipſum ſuppreſſit, ſatis ad valetudinem profuit. Sed ſi ſecuta ulcera ſunt, ſi pus, ſi tuſſis eſt, prout ſedes ipſa eſt, ita varia & periculoſa genera morborum ſunt 33. Si vero ſanguis tantum fluit, expeditius & remedium & finis eſt. Neque ignorari oportet, eis, quibus fluere ſanguis ſolet, aut quibus ſpina dolet, coxaeve, aut poſt curſum vehementem vel ambulationem, dum febris abſit, non eſſe inutile ſanguinis mediocre profluvium: idque per urinam redditum ipſam quoque laſſitudinem ſolvere: ac ne in eo quidem terribile eſſe, qui ex ſuperiore loco decidit; ſi tamen in ejus urina nihil novavit 34: neque vomitum hujus afferre periculum, etiam cum repetit, ſi ante confirmare & implere corpus licuit: & ex toto nullum nocere, qui in corpore robuſto, neque nimius eſt, neque tuſſim aut calorem movet. Haec pertinent ad univerſum: nunc ad ea loca, quae propoſui, veniam. Si ex gingivis exit, portulacam manducaſſe ſatis eſt. Si ex ore, continuiſſe eo merum vinum: ſi id parum proficit, acetum. Si inter haec quoque graviter erumpit, quia conſumere hominem poteſt, commodiſſimum eſt, impetum ejus, admota occipitio cucurbitula, ſic, ut cutis quoque incidatur, avertere. Si id mulieri, cui menſtrua non feruntur, evenit, eamdem cucurbitulam, inciſis inguinibus ejus, admovere. At ſi ex faucibus, interioribusve partibus proceſſit, & metus major eſt, & cura major adhibenda. Sanguis mittendus eſt; & ſi nihilominus ex ore proceſſit, iterum tertioque, & quotidie paulum aliquid: protinus autem debet ſorbere vel acetum, vel cum thure 35 plantaginis aut porri ſuccum; imponendaque extrinſecus ſupra id, quod dolet, lana ſuccida ex aceto eſt, & id ſpongia ſubinde refrigerandum. Eraſiſtratus horum crura quoque & femora brachiaque pluribus locis deligabat. Id Aſclepiades, adeo non prodeſſe, etiam inimicum eſſe propoſuit. Sed id ſaepe commode reſpondere experimenta teſtantur. Neque tamen pluribus locis deligari neceſſe eſt: ſed ſat eſt infra inguina, & ſuper talos, ſummosque humeros, etiam brachia. Tum, ſi febris urget, danda eſt ſorbitio, & potui aqua, in qua aliquid ex iis, quae alvum adſtringunt, decoctum ſit: at ſi abeſt febris, vel elota alica, vel panis ex aqua frigida, & mol-

33. *Sunt*] Lindenius, *fiunt*.

34. *Nihil novavit*] Ita in Cod. Medic. I. Alii leg. *nihil novabit;* Pantinus & Lindenius, *nihil aliud novabit*, ut eſt in Edit. an. 1538.

35. *Vel cum thure*] Alii omnes leg. *vel etiam cum thure*. Ego ſecutus ſum Codicem Mediceum primum & hic, & infra in his verbis, *etiam inimicum eſſe*, quae communiter ſic leguntur: *ut etiam inimicum eſſet.*

& molle quoque ovum dari poteſt; potui, vel idem, quod ſupra ſcriptum eſt, vel vinum dulce, vel aqua frigida. Sed ſic bibendum erit, ut ſciamus, huic morbo ſitim prodeſſe. Praeter haec neceſſaria ſunt quies, ſecuritas, ſilentium. Caput hujus quoque cubantis ſublime eſſe debet; recteque tondetur. Facies ſaepe aqua frigida fovenda eſt. At inimica ſunt vinum, balneum, venus, in cibo oleum, acria 36 omnia, item calida fomenta, conclave calidum & incluſum, multa veſtimenta corpori injecta, etiam frictiones. Vbi bene ſanguis conquievit, tum vero 37 incipiendum eſt a brachiis, cruribusque; a thorace abſtinendum. In hoc caſu per hiemem, locis maritimis; per aeſtatem, mediterraneis opus eſt.

V. Faucibus ſubeſt ſtomachus; in quo plura longa vitia incidere conſuerunt. Nam modo ingens calor, modo inflatio hunc, modo inflammatio 38, modo exulceratio afficit: interdum pituita, interdum bilis oritur 39: frequentiſſimumque ejus malum eſt, quo reſolvitur; neque ulla re magis aut afficitur, aut corpus afficit. Diverſa autem, ut vitia ejus, ſic etiam remedia ſunt. Vbi exaeſtuat, aceto cum roſa extrinſecus ſubinde fovendus eſt; imponendusque pulvis cum oleo; & ea cataplasmata, quae ſimul & reprimunt, & emolliunt 40. Potui, niſi quid obſtat, gelida aqua praeſtanda. Si inflatio eſt, proſunt admotae cucurbitulae; neque incidere cutem neceſſe eſt: proſunt ſicca & calida fomenta, ſed non vehementiſſima. Interponenda abſtinentia eſt. Vtilis in jejuno potio eſt abſinthii, aut hyſſopi, aut rutae. Exercitatio primo lenis, deinde major adhibenda eſt; maximeque, quae ſuperiores partes moveat: quod genus in omnibus ſtomachi vitiis aptiſſimum eſt. Poſt exercitationem opus eſt unctione, frictione; balneo quoque nonnumquam, ſed rarius; interdum alvi ductione; cibis deinde calidis, neque

36. *Acria*] *Aqua* habet Cod. Medic. I. pro *acria*, quod alii Codices habent. Aliqui cum Caeſario leg. *acriora*.

37. *Etiam frictiones. Vbi bene ſanguis conquievit, tum vero*] Sic locum hunc mutata interpunctione reſtitui. Nam alii ita verba diſtinguunt: *etiam frictiones ubi bene etiam ſanguis conquievit. Tum vero.* Quod ad ipſa verba attinet, Codices Medicei III. & VI. habent, *ubi vero ſanguis conquievit;* II. IV. V. VII. *ubi bene ſanguis conquievit;* quae lectio ſatis proba eſt. Sed cum in Codice vetuſtiori ſit, *ubi bene etiam ſanguis conquievit*, ſi particula *etiam* perperam repetita non eſt ex verbis antecedentibus, fortaſſe legendum eſt, *Vbi bene jam ſanguis conquievit;* quemadmodum cap. 13. hujus libri: *facile id malum ..... niſi bene jam confirmatis inteſtinis, revertitur.* Lindenius leg. *etiam fricationes, niſi ubi bene ſanguis conquievit. Tum vero.*

38. *Hunc, modo inflammatio*] Hae tres voces deſunt in nonnullis MSS.

39. *Oritur*] Lindenius leg. *adoritur.* Sed *oritur* recte habent Editiones vetuſtae, & Codices MSS. Infra vero Codex Medic. I. *Diverſa autem, ut vitia ejus*, melius quam, ut alii Codices & omnes Editiones, *Vt diverſa autem vitia ejus.*

40. *Emolliunt*] Ita in Cod. Medic. I. ut & paulo infra. Alii utrobique, *molliunt.* Celſus modo *mollire* adhibet, modo *emollire*, ut apparet ex cap. 23. lib. 2.

que inflantibus; eodemque modo calidis potionibus, primo aquae, poſt, ubi reſedit inflatio, vini auſteri. Illud quoque in omnibus ſtomachi vitiis praecipiendum eſt, ut, quo modo ſe quisque aeger refecerit, eo [41] ſanus utatur: nam redit huic imbecillitas ſua, niſi iisdem defenditur bona valetudo, quibus reddita eſt. At ſi inflammatio aliqua eſt, quam fere tumor & dolor ſequitur, prima ſunt quies & abſtinentia [42], lana ſulphurata circumdata, in jejuno abſinthium. Si ardor ſtomachum urget, aceto cum roſa ſubinde fovendus eſt: deinde cibis quidem utendum eſt modicis; imponenda vero extrinſecus quae ſimul & reprimunt & emolliunt: deinde, his detractis, utendum calidis ex farina cataplasmatis, quae reliquias digerant: interdum alvus ducenda: adhibenda exercitatio, & cibus plenior. At ſi exulceratio ſtomachum infeſtat [43], eadem fere facienda ſunt, quae in faucibus exulceratis praecepta ſunt. Exercitatio, frictio inferiorum partium adhibenda; adhibendi lenes & glutinoſi cibi, ſed citra ſatietatem; omnia acria atque acida removenda; vino, ſi febris non eſt, dulci, aut, ſi id inflat, certe leni utendum; ſed neque perfrigido, neque nimis calido. Si vero pituita ſtomachus impletur, neceſſarius modo in jejuno, modo poſt cibum vomitus eſt: utilis exercitatio, geſtatio, navigatio, frictio: nihil edendum, bibendumque, niſi calidum; vitatis tantum iis, quae pituitam contrahere conſuerunt. Moleſtius eſt, ſi ſtomachus bile vitioſus eſt. Solent autem ii, qui ſic teneantur, interpoſitis quibusdam diebus, hanc, & quidem, quod peſſimum eſt, atram vomere. His recte alvus ducitur: potiones ex abſinthio dantur: neceſſaria geſtatio, navigatio eſt; ſi fieri poteſt [44], ex nauſea vomitus: vitanda cruditas: ſumendi cibi faciles & ſtomacho non alieni, vinum auſterum. Vulgatiſſimum vero peſſimumque ſtomachi vitium eſt reſolutio, id eſt, cum cibi non tenax eſt, ſoletque deſinere ali corpus, ac ſic tabe conſumi. Huic generi inutiliſſimum balneum eſt; lectiones, exercitationesque ſuperioris partis neceſſariae; item unctiones, frictionesque. His [45] perfundi frigida, atque in eadem natare; canalibus ejusdem ſubjicere etiam ſtomachum ipſum, & magis etiam a ſcapulis id quod contra ſtomachum eſt; conſiſtere in frigi-

41. *Eo*] In vetuſtis Edd. & in Cod. Mediceo I. eſt, *eo ut*; mendoſe. Lindenius reponit, *eodem*; ego, *eo*, ut in multis MSS. inveni. Niſi quis putat, *ut* corruptum eſſe ex *&* vel *etiam*; legendumque, *eo etiam ſanus utatur.*

42. *Et abſtinentia*] Particula *&* abeſt a Cod. Mediceo I.

43. *Si exulceratio ſtomachum infeſtat*] In Cod. Mediceo I. legitur: *ſi ulcera ſtomachum infeſtant*; & fortaſſe rectius.

44. *Navigatio eſt; ſi fieri poteſt*] Al. *navigatio, & ſi fieri poteſt.*

45. *His*] Editio Caeſarii an. 1528. habet, *hinc vel ab iis*; Ruellii, aliacque, *hinc.* Sed Editiones vetuſtiſſimae & omnes Codices MSS. *his*, vel *iis*.

frigidis, medicatisque fontibus, quales Cutiliarum Sumbruinarumque [46] ſunt, ſalutare eſt. Cibi quoque aſſumendi ſunt frigidi, qui potius difficulter coquuntur, quam facile vitiantur. Ergo plerique, qui nihil aliud concoquere poſſunt, bubulam coquunt. Ex quo colligi poteſt, neque avem, neque venationem, neque piſcem dari debere, niſi generis durioris. Potui quidem aptiſſimum eſt vinum frigidum, vel certe bene calidum, meracum, potiſſimum Rheticum, vel Allobrogicum, aliudve, quod & auſterum & reſina conditum eſt; ſi id non eſt, quam aſperrimum, maximeque Signinum. Si cibus non continetur, danda aqua, & eliciendus plenior vomitus eſt, iterumque dandus cibus; & tum admovendae duobus infra ſtomachum digitis cucurbitulae, ibique duabus aut tribus horis continendae ſunt. Si ſimul & vomitus, & dolor eſt, imponenda ſupra ſtomachum eſt lana ſuccida, vel ſpongia ex aceto, vel cataplasma, quod refrigeret: perfricanda vero non diu, ſed vehementer brachia & crura, & calefacienda. Si plus doloris eſt, infra praecordia quatuor digitis cucurbitula utendum eſt; & protinus [47] dandus panis ex poſca frigida: ſi non continuit, poſt vomitum leve aliquid ex iis, quae non aliena ſtomacho ſint: ſi ne id quidem tenuit, ſinguli cyathi vini, ſingulis interpoſitis horis, donec ſtomachus conſiſtat. Valens etiam medicamentum eſt, radiculae ſuccus: valentius, acidi Punici mali, cum pari modo ſucci, qui ex dulci Punico malo eſt, adjecto etiam intubi ſucco, & menthae, ſed hujus minima parte; quibus tantumdem, quantum in his omnibus eſt, aquae frigidae quam optime miſcetur. Id enim plus quam vinum ad comprimendum ſtomachum poteſt [48]. Supprimendus autem vomitus eſt, qui per ſe venit, etſi nauſea eſt [49]. Sed ſi coacuit intus cibus, aut computruit, quo-

46. *Sumbruinarumque*] Quidam Caeſarium ſecuti leg. *Subcutiliarumque*. Lindenius reſtituit, *Sumbruinarumque*, ut habent cum Codicibus Mediceis Editio prima & aliae pervetuſtae.

47. *Et protinus*] Particulam *&* reſtitui ex Cod. Medic. I.

48. *Id enim plus quam vinum ad comprimendum ſtomachum poteſt*] Non video, quorſum haec addantur, & quomodo cum praecedentibus cohaereant. Fortaſſe inſititia ſunt.

49. *Etſi nauſea eſt*] Editiones vetuſtae & Codices MSS. habent: *ſic ſi nauſea eſt*. Num igitur, ſi nauſea non eſt, ſupprimendus vomitus non erit? Quid abſurdius dici poteſt? Pro *ſic ſi*, Lindenius accedens Conſtantino, qui *ſic etſi* legendum conjecerat, repoſuit, *etſi*; ac ſententia videtur talis eſſe: vomitus, qui per ſe venit (*nolentium vomitus* dicitur in lib. I. cap. 8.) medicamentis ſupprimendus eſt, etiamſi cibus, qui per illa continetur, nauſeam parit: ſed ſi coacuit intus cibus, aut computruit, ejiciendus eſt. Attamen eſt in hac quoque ſententia, quod non omnino probemus: &, ut libere dicam quod ſentio, ne ſic quidem Celſi verba reſtituta exiſtimo. Ita fortaſſe legendus eſt hic locus: *Supprimendus autem vomitus eſt, qui per ſe venit* [id eſt ſine nauſea, ut fere evenit in hoc morbi genere]; *ſed ſi nauſea eſt, & ſi coacuit intus cibus aut computruit, quorum utrumlibet ructus oſtendit, ejiciendus eſt*. Sed ſine Codicum auctoritate nihil affirmare auſim.

quorum utrumlibet ructus ostendit, ejiciendus est; protinusque, cibis assumptis iisdem, quos proxime posui, stomachus restituendus. Vbi sublatus est praesens metus, ad ea redeundum est, quae supra praecepta sunt.

VI. Stomachus lateribus cingitur; atque in his quoque vehementes dolores esse consuerunt. Et initium [50] vel ex frigore, vel ex ictu, vel ex nimio cursu, vel ex morbo est: sed interdum id malum intra dolorem est, isque modo tarde, modo celeriter solvitur; interdum ad perniciem quoque procedit, oriturque acutus morbus, qui πλευριτικὸς a Graecis nominatur. Huic dolori lateris, febris & tussis accedit: & per hanc exscreatur, si tolerabilis morbus est, pituita; si gravis, sanguis. Interdum etiam sicca tussis est, quae nihil emolitur: idque primo vitio gravius, secundo tolerabilius est. Remedium vero est magni & recentis doloris, sanguis missus. At, sive levior, sive vetustior casus est, vel supervacuum, vel serum id auxilium est; confugiendumque ad cucurbitulas est, ante summa cute incisa. Recte etiam sinapi ex aceto super pectus imponitur, donec ulcera pustulasque excitet; & tum medicamentum, quod humorem illuc citet. Praeter haec, circumdare primum oportet latus hapso lanae sulphuratae [51]: deinde, cum paulum inflammatio se remisit, siccis & calidis fomentis uti. Ab his transitus ad malagmata est. Si vetustior dolor remanet, novissime resina imposita discutitur. Vtendum cibis potionibusque calidis; vitandum frigus: inter haec tamen non alienum est extremas partes oleo & sulphure perfricare. Si levata tussis est, leni lectione uti; jamque & acres cibos, & vinum meracius assumere. Quae a medicis praecipiuntur, ut tamen [52] sine his rusticos nostros epota

50. *Et initium*] Fortasse tollenda est particula *Et*; sed tamen ferri potest, atque invenitur in Edd. vetustis &, in MSS. Mediceis. Pro *Et*, Lindenius reponit, *Eorum*.

51. *Latus hapso lanae sulphuratae*] Aliqui cum Caesario leg. *latus ipsum lana sulphurata*. Sed retinenda est vetus lectio, a Lindenio jam revocata; quam & quidam Constantini Codex & Medicei omnes confirmant. Medicei hoc quidem loco habent, *abso*: libro autem 7. cap. 26. sect. 4. recte *hapsus* cum adspiratione; ad quem locum vide animadversionem Casauboni apud Almeloveenium.

52. *Quae a medicis praecipiuntur, ut tamen &c.*] Haec constructio videtur displicuisse Lindenio, qui sic mutavit: *Quae ita a Medicis praecipiuntur. Attamen &c.* sed libris antiquis repugnantibus. Hoc loco *ut* valet *ita ut*. Idem Lindenius reliqua hujus periodi verba ita edidit: *sine his rusticos nostros epota ex aqua trixago satis adjuvare dicitur.* Alii habent, *herba trixago*, & *adjuvet*; ut ego in MSS. inveni. In aliquibus scribitur, *trixaquo*, ut in Mediceo primo, in aliis, *trixaco*; in aliis, quos inter est Mediceus tertius, *trixago*; sed omnes habent vocem *herba*. Sic lib. 6. cap. 9. *agrestium experimento cognitum est, cum dens dolet, herbam mentastrum cum suis radicibus evelli debere &c.* Neque tamen negaverim, *herba* potuisse irrepere ab interpretatione. Fortasse legendum: *Quae a medicis praecipiuntur. Attamen..... ex aqua trixago satis adjuvat.*

epota ex aqua herba trixago satis adjuvet. Haec in omni lateris dolore communia sunt: plus negotii est, si acutus quoque morbus is factus est. In hoc, praeter ea, quae supra posita sunt, haec animadvertenda sunt: ut cibus sit quam maxime tenuis & lenis, praecipueque sorbitio, eaque ex ptisana potissimum, aut jus in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus sit; idque non nisi tertio quoque die detur 53, si tamen per vires licebit: potui vero aqua mulsa, in qua hyssopum, aut ruta decocta sit. Quae quibus temporibus danda sint, ex ratione vel adauctae, vel levatae febris apparebit, sic, ut in remissione quam maxima dentur: cum eo tamen, ut sciamus, non esse ejus generis tussi aridas fauces committendas: saepe enim, ubi nihil est, quod exscreetur, continuatur, & strangulat. Ob quam caussam dixi etiam pejus id genus esse tussis, quod nihil, quam quod pituitam moveret. Sed hic 54 vinum sorbere, ut supra praecepimus, morbus ipse non patitur: in vicem ejus, cremor ptisanae sumendus est. Vt his autem in ipso morbi fervore sustinendus aeger est, sic, ubi paulum is se remisit, alimenta pleniora, & vini quoque aliquid dari potest; dum nihil detur, quod aut refrigeret corpus, aut fauces asperet 55. Si in refectione quoque 56 manserit tussis, intermittere oportebit uno die; posteroque, cum cibo vini paulo plus assumere. Atque incipiente quoque tussi 57, tum non erit alienum, ut supra quoque positum est, vini

53. *Non nisi tertio quoque die detur*] Cap. proximo: *haec autem altero quoque die, increscente morbo, dari satis est.* Lindenius leg. *non nisi tertio die detur*; deceptus fortasse aliquo deteriore Codice; quandoquidem & Vaticanus I. habet, *non nisi terno die detur.*

54. *Hic*) In hoc morbo. *his* in Edit. Almeloveen. mendum librarium est, ut opinor.

55. *Fauces asperet*) Fortasse legendum, *exasperet*; hujusque verbi prima syllaba latet sub simili extrema vocis antecedentis *fauces*; quemadmodum in his vocibus capitis superioris, *potiones ex absinthio dantur* (ut ego aliique quidam legunt cum Caesario) praepositio *ex*, quae in MSS. Mediceis & in Editionibus antiquissimis non extat, latere videtur sub ultima syllaba vocis, *potiones.* Profecto verbum *asperare* alibi non invenitur apud Celsum; quamvis adjectivum *asperatus* sit in lib. 6. cap. 6. sect. 26. At *exasperare* passim occurrit: ac fauces exasperare, utique & vomitum dixit lib. 1. cap. 3. & Aquilonem lib. 2. cap. 1. & humorem de capite destillantem lib. 4. cap. 2. sect. 4.

56. *Quoque*) Lindenius, *vero.*

57. *Atque incipiente quoque tussi*) Non solum cum cibo assumendum vinum, verum etiam hujus cyathi sorbendi, cum urget. Tussis enim non continenter, sed identidem urget & molesta fit. Ita explicandus hic locus videtur ex verbis sequentibus, *ut supra quoque positum est*; quibus indicatur locus quidam hujus libri cap. 4. sect. 4. ubi Celsus ita scribit: *si sicca tussis est, cum ea vehementissime urget, adjuvat vini austeri cyathus assumptus, dum ne amplius id, interposito tempore aliquo, quam ter aut quater fiat.* Atque eum locum indicari, illud etiam aperte significat, quod cum ibi vinum austerum sumendum praecipiatur, hic subjicitur: *sed in hoc genere valetudinis dulce, vel certe lene commodius est.* Eumdem locum Celsus respexit, cum paulo supra in hoc capite scripsit: *Sed hic vinum sorbere, ut supra praecepimus, morbus ipse non patitur &c.* Igitur *incipiente* hic significare videtur, non morbi initium, sed tussis velut accessionem. Lindenius vero mendosa verba putat, & sic corrigenda: *At, invalescente quoque tussi.* Sed Codices MSS. pro veteri lectione stare video.

vini cyathos ſorbere: ſed in hoc genere valetudinis, dulce, vel certe lene commodius eſt. Si malum inveteravit, athletico victu corpus firmandum eſt.

VII. A compagine corporis ad viscera transeundum eſt, & in primis ad pulmonem veniendum; ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem *περιπνευμονικὸν* 58 Graeci vocant. Ejus haec conditio eſt: pulmo totus afficitur: hunc caſum ejus ſubſequitur tuſſis, bilem vel pus trahens, praecordiorum totiusque pectoris gravitas, ſpiritus difficultas, magnae febres, continua vigilia, cibi faſtidium, tabes. Id genus morbi plus periculi quam doloris habet. Oportet, ſi ſatis validae vires ſunt, ſanguinem mittere: ſin minores, cucurbitulas ſine ferro praecordiis admovere. Tum, ſi 59 ſatis valet, geſtando aegrum, digerere: ſi parum, intra domum tamen dimovere. Potionem autem hyſſopi dare, cum quo 60 ficus arida ſit incocta; aut aquam mulſam, in qua vel hyſſopum vel ruta decocta ſit: frictione uti diutiſſime in ſcapulis, proxime ab his in brachiis & pedibus & cruribus, leniter contra pulmonem; idque bis quotidie facere. Quod ad cibum vero pertinet, huic nec ſalſis opus eſt, neque acribus, neque amaris, neque alvum aſtringentibus, ſed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda eſt ſorbitio ptiſanae, vel alicae, vel oryzae, cum qua recens adeps cocta ſit: cum hac, ſorbile ovum, nuclei pinei ex melle, panis 61 vel elota alica ex aqua mulſa: potui deinde 62 non ſo-

58. *Περιπνευμονικὸν*] Secutus ſunt Editiones Aldinam & Henrici Stephani, quibuscum plerique MSS. Codices conſentiunt. Sic capite ſuperiori, *πλευριτικὸς a Graecis nominatur*; & capite proximo, *ἡπατικὸν Graeci vocant.* Quidam hanc vocem Latinis litteris ſcribunt; alii leg. *peripneumaticon*, ut eſt in Cod. Medic. I. vel *περικνευματικὸν*; Lindenius, *περιπνευμονίαν*, ut habent in margine Caeſarius & Conſtantinus.

59. *Tum, ſi*] Lindenius leg. *Quod ſi*; & infra cum Caeſario, *tantum dimovere*, pro *tamen dimovere*, ut ego in MSS. inveni. In Vaticanis II. & VII. deeſt *tamen.*

60. *Potionem autem hyſſopi dare, cum quo &c.*] Locus dubiae fidei. Verbum *dare* abeſt a Medic. I. & plerisque aliis MSS. invenitur tamen in Mediceis II. III. & VI. & in omnibus impreſſis libris. Deinde alii leg. *cui*: Lindenius vero, *cum quo*; itaque erat in Medic. I. nunc eſt in litura, legiturque, ut in aliis Codicibus, *cui.* In eo omnes veteres libri conſentiunt, quod habent, *potionem autem hyſſopi*, non, ut Lindenius edidit, *in potionem autem hyſſopum.* Fortaſſe ille haec mutavit, ne in membro ſequenti mutandum eſſet *aquam mulſam* in *aquae mulſae.* Sed neque neceſſe eſt legere, *aquae mulſae*, & has duas voces ad *potionem* referre, ſicut vox *hyſſopi* refertur; neque *aquam mulſam* lectio eſt omnino certa. Nam aliqui Codices habent, *aqua mulſa*, fortaſſe pro *aquae mulſae.* Ceterum ſi *utilis in jejuno potio eſt abſinthii aut hyſſopi*, ſi *potiones ex abſinthio dantur* Celſus dixit cap. 5. hujus libri, *potionem hyſſopi dare* eadem ratione dicere potuit.

61. *Nuclei pinei ex melle, panis*] Lindenius verba ſic diſtinguit: *nuclei pinei: ex melle, panis*; ſed minus recte. Lib. 3. cap. 27. ſect. 4. *primoque cum melle quaedam edenda, ut nuclei pinei.*

62. *Potui deinde*] Lindenius leg. *Potui danda deinde.* Sed vox *danda*, ſi ille in libro aliquo invenit (nam ego in meis non inveni) ex gloſſemate eſt.

folum pura aqua, fed etiam mulfa egelida, aut, fi aeftas eft, etiam frigida; nifi quid obftat. Haec autem altero quoque die, increscente morbo, dare fatis eft: ubi in incremento conftitit [63], quantum res patitur, ab omnibus abftinendum eft, praeterquam aqua egelida. Si vires defunt, adjuvandae funt aqua mulfa. Profuntque adverfus dolores impofita calida fomenta, vel ea, quae fimul & reprimunt & emolliunt: prodeft [64] impofitus fuper pectus fal bene contritus, cum cerato miftus; quia leviter cutem erodit, eoque impetum materiae, quo [65] pulmo vexatur, evocat. Vtile etiam aliquod malagma eft ex iis, quae materiam trahunt. Neque alienum eft, dum premit morbus, claufis feneftris aegrum continere: ubi paulum levatus eft, ter aut quater die, feneftris aliquantum [66] apertis, parvum aërem [67] recipere. Deinde in refectione pluribus diebus a vino abftinere; geftatione, frictione uti; forbitionibus & prioribus cibis adjicere, ex oleribus porrum, ex carne ungulas & fumma trunculorum atque pifciculos, fic, ut diu nihil nifi molle [68] & lene fumatur.

VIII. Alterius quoque vifceris morbus, id eft, jocinoris, aeque modo longus, modo acutus effe confuevit: ἡπατικὸν Graeci vocant. Dextra parte fub praecordiis vehemens dolor eft; idemque ad latus dextrum, & ad jugulum, humerumque partis ejusdem pervenit: nonnumquam manus quoque dextra torquetur [69]: horror validus eft: ubi male eft, bilis evomitur: interdum fingultus prope ftrangulat. Et haec quidem acuti morbi funt [70]. Longioris vero, ubi fuppuratio in jocinore eft; dolorque modo finitur, modo intenditur; dextra parte praecordia dura funt, & tument; poft cibum major fpiritus difficultas [71] eft; accedit

63. *Vbi in incremento conftitit*] Caefarius addit particulam *in*, quae deeft in Editionibus antiquioribus. Deeft etiam in Cod. Medic. I. Lindenius leg. *ubi incrementum conftitit.*

64. *Prodeft*] Lindenius addit *etiam.*

65. *Quo*] Idem leg. *qui.*

66. *Aliquantum*] Ita eft in Editione Lindenii; in aliis, *aliquanto;* ut in MSS. Codicibus, fed in Medic. I. *aliquis.*

67. *Parvum aërem*] Lindenius leg. *purum aërem*; ut in margine, fed fine ullo Codicum teftimonio, habet Conftantini Editio. Omnino legendum, *parvum aërem*, ex fide Codicum Mediceorum; nifi quod in V. eft *paurum*, & expungitur *u*, ut legatur *parum*. Ita lib. 3. cap. 11. *parvum cibum dandum.* Scaliger quoque, &, ut Almeloveenius jam adnotavit, Rhodius leg. *parvum aërem.*

68. *Nihil nifi molle*] Sive ex fola Pantini conjectura, quam & Conftantinus affert, five etiam ex aliquo Codice particulam *nifi* Lindenius addiderit, recte certe addidit; cum vetus lectio *nihil molle* ferenda non fit; quamvis ita habeant Codd. & Medicei & Vaticani.

69. *Nonnumquam manus quoque dextra torquetur*] Cum re vera in jocinoris morbo interdum ad manum quoque dextram dolor perveniat; tum ratione, tum ex MSS. noftrorum fide retinendum *torquetur;* nec temere affentiendum Lindenio, qui legit, *torpet.*

70. *Et haec quidem acuti morbi funt*] Alii cum Caefario leg. *figna funt;* fed vox *figna* gloffema eft, neque in MSS. reperitur.

71. *Spiritus difficultas*] Vox *fpiritus* non eft in MSS. neque in antiquis Editionibus. Eam Lindenius addidit: & fane neceffaria videtur. Nifi forte gravius vitium fubeft in vetuftis Codicibus.

cedit maxillarum quaedam resolutio. Vbi inveteravit malum, venter & crura pedesque intumescunt; pectus atque humeri, circaque jugulum utrumque extenuatur. Initio 72 sanguinem mittere optimum est: tum venter solvendus est, si non potest aliter, per nigrum veratrum: imponenda extrinsecus cataplasmata, primum quae reprimant, deinde calida, quae diducant; quibus recte iris vel absinthium adjicitur: post haec, malagma. Dandae vero sorbitiones sunt, omnesque cibi, & calidi, & qui non multum alunt, & fere qui pulmonis quoque dolori conveniunt; praeterque eos, qui urinam movent, potionesque ad id efficaces. Vtilia in hoc morbo sunt thymum, satureia, hyssopum, nepeta, amylum 73, sesamum, lauri baccae, pini flos 74, herba sanguinalis, mentha, ex malo cotoneo medium, columbae jecur recens & crudum: ex quibus quaedam per se esse, quaedam adjicere vel sorbitioni vel potioni licet; sic tamen, ut parce assumantur. Neque alienum est, absinthium contritum ex melle & pipere, ejusque catapotium quotidie devorare. Abstinendum utique est ab omnibus frigidis: neque enim res ulla magis jecur laedit. Frictionibus utendum in extremis partibus: vitandis omnis labor, omnis vehementior motus: ne spiritus quidem diutius continendus est. Ira, trepidatio, pondus, ictus 75, cursus, inimica sunt 76. Persusio corporis multa prodest ex aqua, si hiems est, calida; si aestas, tepida: item liberalis unctio, & in balneo sudor. Si vero jecur vomica laborat, eadem facienda sunt, quae in ceteris interioribus suppurationibus. Quidam etiam contra id scalpello aperiunt 77, & ipsam vomicam adurunt.

IX.

72. *Initio*] Quidam Codices MSS. cum Medic. I. habent, *Initium*. Lindenius leg. *In initio*.

73. *Amylum*] Mendum esse suspicor in Edd. antiquis & in Codd. MSS. *amylum*, vel, ut alii habent cum Medic. I. *amulum*. Sensit hoc jampridem Lindenius, & reposuit *amaracum*; quod si est ex aliquo veteri Codice, improbandum non est. At si conjectura ducimur, rectius fortasse legatur *anisum* vel *anethum*; & quod levior mutatio fiat, & quod inter ea, quae urinam movent, sint *anisum* quoque & *anethum* in lib. 2. cap. 31.

74. *Pini flos*] Vide VIII. Morgagni Epistolam. Codices Medicei nihil variant ab impressis libris; & omnes habent, *pini flos*.

75. *Ictus*] Ictus nullo in morbo non est inimicus; ac ne sano quidem homini utilis creditur. Accipiendum videtur de ictu quantumvis levi, & qui alioquin nocere vix possit, qui tamen in hoc morbo maxime inimicus est. Nisi forte *ictus* hoc loco ponitur pro icendi actu: quo sensu idem valeret ac *jactus*, quod reponit Lindenius. Nam significatur contentio illa corporis, quam adhibet, tum qui icit, tum qui jacit. Si quis *jactus* magis probat, veterem quidem Codicem apud Constantinum habebit auctorem lectionis hujus; sed fortasse unicum. Medicei certe & Vaticani omnes favent antiquae, *ictus*.

76. *Inimica sunt*] Lindenius leg. *in hoc inimica sunt*. Sed duae primae voces non sunt in antiquis libris; nec video cur esse debeant.

77. *Contra id scalpello aperiunt*] Pronomen *id* non pertinet ad verbum *aperiunt*, sed ad praepositionem *contra*, i. e. ex adversum: quem usum hujus particulae cum in adnot. ad cap. 8. lib. 2. exemplis confirmare vellem a Celso petitis, hoc ipso loco usus sum. Sed quia aliter ab aliis legitur, certius exemplum affero ex lib. 8. cap. 4.

IX. At lienis ubi affectus est, intumescit, simulque cum eo pars sinistra; eaque dura est [78], & prementi renititur: venter intentus est: aliquis etiam cruribus tumor est: ulcera aut omnino non sanescunt, aut certe cicatricem vix recipiunt: in intenta ambulatione cursuque dolor & quaedam difficultas [79] est. Hoc vitium quies auget: itaque exercitatione & labore opus est; habita tamen ratione, ne febrem ista [80], si nimium processerint, excitent [81]. Vnctiones, frictionesque, & sudores necessarii sunt. Dulcia omnia inimica sunt; item lac & caseus: acida autem maxime conveniunt. Ergo acetum acre per se sorbere, & magis etiam, quod scilla conditum est, expedit. Edenda sunt salsamenta, vel oleae ex muria dura [82]; tinctae in aceto lactucae, intubique ex eodem, betae ex sinapi [83], asparagus, armoracia, pastinaca, ungulae, rostra, aves macrae, ejusdem generis venatio. Potui vero jejuno dari debet absinthium incoctum [84]: at post cibum aqua a ferrario fabro, in qua

8. cap. 4. *contra id dolor est;* praeter alia jam allata. Igitur in Codd. Vaticanis II. & VII. deest *contra;* Lindenius leg. *ultra id;* quod quamvis Constantinus reperit in quodam Codice, minus tamen probandum est. Idem Constantinus scribit, reliqua hujus capitis verba ita legi in Codice illo: *scalpello aperiunt ipsam vomicam, vel adurunt.* Quae varietas orta ex eo videtur, quod in quibusdam MSS. ut in Mediceo III. omittitur *&* post *aperiunt.* Ac vulgo quoque multi cum Egnatio eam particulam omittunt; sed perperam.

78. *Eaque dura est*] Lindenius leg. *quae & dura est;* & infra, *venterque intentus est;* deinde, *vel cursu.*

79. *Quaedam difficultas*] Num legendum *quaedam spiritus difficultas?* Sane vox *spiritus* etiam cap. praecedenti deest in vetustis Codicibus. Caelius Aurelianus lib. 3. Chronic. cap. 4. *quaedam communia jecorosis atque lienosis, quaedam specialiter propria: sed communia, gravedo, spirationis difficultas, & magis in itinere & ambulationibus clivosis &c.* Sed hoc loco *difficultas* apud Celsum, fortasse idem significat atque *gravedo* apud Aurelianum; gravitatem videlicet quamdam membrorum, propter quam minus promptus ad ambulationem cursumque aeger est.

80. *Ne febrem ista*] Ante Lindenium legebatur, *ne febre mixta* vel *mista:* mendose.

81. *Si nimium processerint, excitent*] *Processerint* omnino legendum est, ut quisque videt, non, ut antea legebatur, *processerit.* Alii leg. *excitetur;* sed & in Editione Lindenii & in Codicibus Mediceis I. & VII. & in Vaticano I. est *excitent.*

82. *Oleae ex muria dura*] Almeloveenii Editio habet: *oleae ex muria durae;* sed perperam, ut Morgagnus animadvertit. Cominiana altera ad Almeloveenianam expressa est; prior autem habet, *dura*, ut Lindeniana ceteraeque omnes & MSS. Codices habent.

83. *Tinctae in aceto lactucae, intubique ex eodem, betae ex sinapi &c.*] Ita hunc locum restitui ex multis Codicibus, inter quos est etiam Mediceus vetustior; nisi quod in eo ita interpungitur: *tinctae in aceto lactucae, intubique ex eodem betae, ex sinapi asparagus &c.* Plinius lib. 19. cap. 8. scribit, usum betae praecipuum eum esse, *ut lenitas excitetur acrimonia sinapis:* & Aëtius Tetrab. 1. serm. 1. betam in lienis morbo, & ex aceto, & ex sinapi utiliter edi. Codices Vaticani secundus & septimus habent, non *ex sinapi,* sed *& sinapi,* primus, *sinapi.* Vulgo ante Lindenium legebatur, ut est in MSS. Mediceis II. III. VI. *tinctae in aceto lactucae, intubique & betae ex eodem; ex sinapi asparagus,* Lindenius ita mutavit: *lactucae intinctae in aceto, intubi quoque & betae ex eodem; & sinapi, armoraciae, & pastinacae: de carnibus vero ungulae, rostra, aves macrae, ejusdemque generis venatio.*

84. *Absinthium incoctum*] Vox *incoctum* necessaria non est. Supra Cap. 5. hujus lib. *Vtilis in jejuno potio est absinthii; aut hyssopi, aut rutae.* Si tamen retinenda est vox haec, quae extat etiam in MSS. Mediceis, necessarium certe non est praemittere *aquae;* quod Lindenius fecit.

qua candens ferrum ſubinde tinctum ſit [85]: haec enim vel praecipue lienem coërcet. Quod animadverſum eſt in iis animalibus, quae apud hos fabros educata exiguos lienes habent. Poteſt etiam dari vinum tenue, auſterum; omniaque in cibis & potionibus, quae urinae movendae ſunt. Praecipueque ad id valet vel trifolii ſemen, vel cuminum, vel apium, vel ſerpyllum, vel cytiſus, vel portulaca, vel nepeta [86], vel thymum, vel hyſſopum, vel ſatureia: haec enim inde commodiſſime videntur humorem educere. Lienis quoque bubulus utiliter eſui datur; praecipueque eruca & naſturtium lienem extenuant. Imponenda quoque extrinſecus ſunt, quae levent. Fit ex unguento & palmulis, quod μυροβάλανον [87] Graeci vocant: fit ex lini & naſturtii ſemine, quo [88] vinum & oleum adjicitur: fit ex cupreſſo viridi, & arida ficu: fit ex ſinapi, cui ſevi

fecit. Nam eodem fere modo legitur: *idemque etiam decocta lentiſcus praeſtat*, cap. 20. hujus libri.

85. *Tinctum ſit*] Lindenius leg. *extinctum ſit.* In MSS. Mediceis eſt *tinctum*; ut alii legunt, & ut Celſus loquitur lib. 5. cap. 28. ſect. 2. *pulvis ex contrita teſta, ex qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt.*

86. *Vel portulaca vel nepeta*] Hae quatuor voces, quas ego in MSS. omnibus inveni, omittuntur in Edit. Lindenii.

87. *Fit ex unguento & palmulis, quod μυροβάλανον*] Locus & mihi ſuſpectus, & item aliis. Sed Lindenio, Pantini conjecturam in textum inducenti, nullo modo aſſentior; quamvis eam conjecturam Conſtantinus quoque approbarit. Legunt, *fit ex unguentariis glandibus* (Lindenius, *glandulis*) *quas μυροβαλάνους &c.* Sed oſtendant, veteres medicos ad lienis morbum palmulas non impoſuiſſe, oſtendant *unguentariam glandem* alicubi Celſum dixiſſe pro myrobalano; fortaſſe eorum conjectura minus improbabilis videbitur. Nam quod libro proximo cap. 18. ſect. 4. habetur: *glandis quam βάλανον μυρεψικὴν Graeci vocant*; id ad Latinam linguam non pertinet. Quod autem cap. 26. ſect. 36. ejusdem libri in Edit. Lindenii legitur: *glandis unguentariae pondo IV.* *. ibi quoque veteres Codices contra Lindenium faciunt, atque adeo contra Conſtantinum, cujus ille conjecturam recepit. In ceteris Editionibus, ut & in MSS. Codicibus, eſt: *unguenti p.* ✕. *IIII.* Dubitari quidem poteſt, num aliquod adjunctum vocis *unguenti*, tum ibi, tum hic deſit in iis libris. Attamen, quemadmodum ceratum ſimpliciter & abſolute alicubi Celſus dixit, quamvis cerati plures ſpecies ſint, ita fortaſſe utroque hoc loco unguentum. Jam vero de *palmulis*, quam vocem in omnibus Codicibus inveni, dubitari non poteſt, quin eae lieni dolenti olim imponerentur, cum apud Galenum lib. 8. de C. M. S. L. cap. 8. proponatur cataplaſma ex palmulis miſtis cum cerato ex roſa facto & cum roſa ipſa, quod & ad jocinoris morbum adhibebatur, &, ut colligitur ex eodem Galeno lib. 9. cap. 2. ad lienis quoque. Suſpicio igitur noſtra cadit, non tam in haec verba, *fit ex unguento & palmulis*, quam in illa, *quod μυροβάλανον Graeci vocant.* Nam mihi adnotatio eſſe videtur ex margine traducta. Niſi quis putet ita corrigendum: *quas φοινικοβαλάνους &c.* ut Celſus intellexerit Aegyptiam palmulam, quae cum maturuit φοινικοβάλανος appellatur. Vid. Plinium lib. 12. cap. 22. Dioſcoridem lib 1. cap. 148. Haec palmula etiam *myrobolanus* vocata fuiſſe videtur; ſiquidem Plinius lib. 23. cap. 5. de ea ita ſcribit: *Palma quae fert myrobolanum*; quamvis nonnulli illum erraſſe exiſtiment. Plinius Valerianus quoque, Hiſtoricum ſecutus, haec prodidit lib. 2. cap. 23. *Myrobolanus genus caryotae naſcens in Aegypto.* Itaque non deerit fortaſſe, qui apud Celſum ſic legere malit: *quas μυροβαλάνους Graeci vocant.* Sed ego quidem inſititia facilius crediderim haec eſſe, quam corrupta. Si quis retinenda cenſebit, ita, opinor, explicabit: medicamentum, quod levet, fit ex unguento & palmulis, idque μυροβάλανον Graeci vocant.

88. *Quo*] Ruellius & Stephanus leg. *cui.* Ego in MSS. inveni *quo*; ut plerique legunt, & ut alii quoque probati Scriptores locuti ſunt.

ſevi hircini a renibus quarta pars ponderis adjicitur, teriturque in ſole [89], & protinus imponitur. Multisque modis huic rei cappari aptum eſt: nam & ipſum cum cibo aſſumere, & muriam ejus cum aceto ſorbere commodum eſt. Quin etiam extrinſecus radicem contritam, vel corticem ejus cum furfuribus, aut ipſum cappari cum melle contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

X. At renes ubi affecti ſunt, diu male habent. Pejus eſt [90], ſi frequens bilioſus vomitus accedit. Oportet conquieſcere: cubare molliter: ſolvere alvum; ſi aliter non reſpondet, etiam ducere: ſaepe deſidere in aqua calida: neque cibum, neque potionem frigidam aſſumere: abſtinere ab omnibus ſalſis, acribus, acidis, pomis [91]: bibere liberaliter: adjicere modo cibo, modo potioni piper, porrum, ferulam, album papaver, quae maxime inde urinam movere conſuerunt. Auxilio quoque his exulceratis ſunt, ſi adhuc ulcera purganda ſunt, cucumeris ſemina detractis corticibus ſexaginta, nuclei ex pinu ſilveſtri duodecim [92], aniſi quod tribus digitis ſumi poſſit, croci paulum, contrita & in duas mulſi potiones diviſa. Si vero dolor tantum levandus eſt, ejusdem cucumeris ſemina triginta, iidem nuclei viginti, nuces Graecae quinque, croci paululum, contrita & cum lacte potui data. Ac ſuper [93] quoque recte quaedam malagmata injiciuntur; maximeque ea, quae humori extrahendo ſunt.

XI. A visceribus ad inteſtina veniendum eſt, quae ſunt & acutis & longis morbis obnoxia. Primoque facienda mentio eſt cholerae; quia commune id ſtomachi atque inteſtinorum vitium videri poteſt. Nam ſimul & dejectio & vomitus eſt: praeterque haec inflatio eſt, inteſtina torquentur, bilis ſupra infraque erumpit, primum aquae ſimilis, deinde ut in ea recens caro lota eſſe videatur, interdum alba, nonnumquam nigra, vel varia. Ergo eo nomine morbum hunc χολέραν Graeci nominarunt. Praeter ea vero, quae ſupra comprehenſa ſunt, ſaepe etiam crura manusque contrahuntur, urget ſitis, anima deficit: quibus concurrentibus non mirum eſt, ſi ſubito quis moritur. Neque tamen ulli morbo minori momento ſuccurritur. Protinus ergo, ubi iſta coeperunt, aquae tepidae quam plurimum bibere oportet, & vomere. Vix um-

89. *Sole*] Ante Lindenium legebatur, *ſale*; ſed Conſtantinus jam monuerat legendum, *ſole*.

90. *Pejus eſt*] Lindenius, *Pejus vero eſt*.

91. *Acribus, acidis, pomis*] Al. *acribus, acidis pomis*. Cod. Medic. I. transpoſitis vocibus, *acidis, acribus, pomis*; quocum & quintus & ſeptimus conſentiunt.

92. *Duodecim*] Lindenius, *quindecim*.

93. *Ac ſuper*] *Super malagmata injicere* per tmeſin pro *ſuperinjicere malagmata*. Al. *At ſuper*, ut eſt in MSS. Alii cum Caeſario, *ac inſuper*. Ego ſecutus ſum Editionem Conſtantini.

umquam sic non vomitus sequitur [94]; sed etiamsi non incidit [95], miscuisse tamen novam materiam corruptae prodest; parsque sanitatis est, vomitum esse suppressum. Si id incidit, protinus ab omni potione abstinendum est. Si vero tormina sunt, oportet frigidis & humidis fomentis stomachum fovere; vel, si venter dolet, iisdem egelidis, sic, ut venter ipse mediocriter calentibus juvetur. Quod si vehementer & vomitus, & dejectio, & sitis vexant, & adhuc subcruda sunt, quae vomuntur, nondum vino maturum tempus est: aqua, neque ea ipsa frigida, sed potius egelida danda est: admovendumque naribus est pulegium ex aceto, vel polenta vino asperfa, vel mentha secundum naturam est [96]. At cum discussa cruditas est, tum magis verendum est, ne anima deficiat. Ergo tum confugiendum est ad vinum. Id esse oportet tenue, odoratum, cum aqua [97] frigida mistum; vel polenta adjecta, vel melle quoque assumere expedit [98]: quotiesque aliquid aut stomachus, aut venter effudit, toties per haec vires restituere. Erasistratus primo tribus vini guttis, aut quinis aspergendam potionem esse dixit; deinde paulatim merum adjiciendum. Is, si & ab initio [99] vinum dedit, & metum cruditatis secutus est [1], non sine causa fecit: si vehementem infirmitatem adjuvari posse tribus guttis putavit, erravit. At si inanis est ho-

94. *Sic non vomitus sequitur*] Necessitate coactus hanc mutationem in textum induxi ex conjectura; cum locus hic in antiquis libris manifesto vitio laboret, & remedium a Lindenio adhibitum minus idoneum videatur. In Editionibus antiquis habetur, *sine vomitu sequitur*; ut Palavicinus emendat in Codice Medic. I. in quo, sicut in aliis quibusdam, est, *sine vomitus sequatur*. In II. III. VI. *sine vomitu sequatur*. In V. *sine vomitus sequiatur*; sed expungitur *s* in *vomitus*, & *a* in *sequiatur*, ut legatur *sine vomitu sequitur*. Lindenius ita reponit: *ea sine vomitu sumitur*.

95. *Non incidit*] In Medic. I. & aliquo alio MS. Codice deest *non*. Verba proxima ita leguntur in Edit. Lindenii: *tamen corruptae miscuisse novam materiam prodest*.

96. *Secundum naturam est*] Id est, non ex aceto, neque ex vino, sed per se. Ita hic locus legitur in MSS. & in Editionibus vetustioribus; ita cum Morgagnus interpretatur; & recte quidem. Sed *est* vacat. Et cur Celsus suo more non dixit *per se*? Mihi suspecta haec verba sunt, & fortasse aliquis margini adscripsit, *secundum naturam*, ut moneret aliud alii convenire, pro varia corporis natura. Hac fere sententia Lindenius leg. *vel quod secundum naturam est*. Quidam vero ex Caesarii Editione leg. *si nondum matura est*; h. e. materia, ut explicat Constantinus. Sed Morgagnus animadvertit, hanc ipsam esse sententiam verborum praecedentium, *si &c. adhuc subcruda sunt, quae vomuntur*; ejusdemque repetendae nullam causam fuisse.

97. *Cum aqua*] Lindenius, *& cum aqua*.

98. *Vel melle quoque assumere expedit*] Fortasse legendum, *& polenta adjecta, vel melle quoque &c.* In Codicibus Vaticanis II. & VII. & in Medic. VII. non est vox *melle*, sed parva lacuna: quam cum aliquis in suo Codice invenisset, reposuit *infracto pane*: ita enim legitur in Vaticano I. Simili Codice, & nova conjectura usus Lindenius reposuit, *vel infracto pane*; *quem ipsum quoque assumere expedit*.

99. *Et ab initio*] Lindenius tollit *&*, ut malebat Constantinus: quae tamen particula habetur in MSS.

1. *Et metum cruditatis secutus est*] Et ob metum cruditatis tam parce dedit. Lindenius leg. *metus*, ut habet in libri margine Constantinus; sed & minus recte, ut facile est intelligere; & MSS. nostris repugnantibus.

homo, & crura ejus contrahuntur, interponenda potio abſinthii eſt. Si extremae partes corporis frigent, ungendae ſunt calido oleo, cui cerae paulum ſit adjectum, calidisque fomentis nutriendae. Si ne ſub his quidem quies facta eſt, extrinſecus contra ventriculum ipſum cucurbitula admovenda eſt, aut ſinapi ſuperimponendum. Vbi is conſtitit, dormire oportet: poſtero die utique a potione abſtinere: die tertio in balneum ire: paulatim ſe cibo reficere; ſomno quisquis facile adquiescit [2]; itemque laſſitudine & frigore. Si poſt ſuppreſſam choleram febricula manet, alvum duci neceſſarium eſt: tum cibis, vinoque utendum eſt.

XII. Sed hic quidem morbus & acutus eſt, & inter inteſtina ſtomachumque verſatur ſic, ut, cujus potiſſimum partis ſit, non facile dici poſſit. In ipſius [3] vero ventriculi porta conſiſtit is, qui & longus eſſe conſuevit: κοιλιακὸς [4] a Graecis nominatur. Sub hoc venter indurescit, dolorque ejus eſt: alvus nihil reddit, ac ne ſpiritum quidem transmittit: extremae partes frigescunt: difficulter ſpiritus redditur. Commodiſſimum eſt inter initia calida cataplasmata toti ventri imponere, ut dolorem leniant: poſt cibum vomere, atque ita ventrem exinanire: proximis deinde diebus cucurbitulas ſine ferro ventri & coxis admovere: ventrem ipſum liquare dato lacte, & vino ſalſo, frigido; ſi tempus anni patitur, etiam viridibus ficis: ſic tamen, ne quis aut cibus, aut humor univerſus detur, ſed paulatim. Ergo per intervalla temporis ſat eſt cyathos binos ternosve ſumere [5], & cibum pro portione hujus: commodeque facit cyatho lactis cyathus aquae miſtus, & ſic datus: cibique inflantes & acres [6] utiliores ſunt; adeo ut lacti quoque recte contritum allium adjiciatur. Procedente vero tempore, opus eſt geſtari; maximeque navigare; perfricari ter aut quater die, ſic, ut nitrum oleo adjiciatur [7]; perfundi aqua calida poſt cibum; deinde ſinapi impo-

2. *Somno quisquis facile adquieſcit*] Mihi videtur deeſſe aliquid. Conſtantinus ita legendum putat: *ſomnoque qui facilis acquieſcit: vitataque laſſitudine & frigore.* Lindenius leg. *ſomnoque quisquis facile adquieſcit; vitetque laſſitudinem & frigora.* In Cod. Vatic. I. eſt *quisque*, pro *quisquis*.

3. *In ipſius*] Antea hinc inchoabatur caput.

4. Κοιλιακὸς] In Codicibus Mediceis VI. & VII. ΚΟΙΛΙΑΚΟΥC; in Edit. Lindenii, & κοιλιακὸς.

5. *Sumere*] Lindenius, *aſſumere*.

6. *Inflantes & acres*] Mirum fortaſſe alicui videbitur, inflantes cibos utiles his aegris eſſe; isque cum Lindenio mendum ſubeſſe ſuſpicabitur. Lindenius igitur leg. *calentes & acres*. Sed animadvertendum eſt, inflantia & acria re vera eſſe, quae mox proponuntur, videlicet allium contritum lacti adjectum; ut colligitur ex lib. 2. cap. 22. & 26. & lib. 4. cap. 4. ſect. 4. Ex eodem lib. 2. cap. 26. apparet, etiam virides ficus quibus venter liquandus eſt, inflare. Quare, niſi meliores Codices aliter jubeant, *inflantes* retinendum ex noſtrorum omnium fide.

7. *Adjiciatur*] Alii leg. *miſceatur*; ut habent aliqui Vaticani Codices & omnes Medicei, excepto primo. Is & Vatic. VI. & Lindenii Edit. *adjiciatur*. Vaticani II. & VII. *permiſceatur*, & *vinum*, pro *nitrum*.

imponere per omnia membra, excepto capite, donec arrodatur & rubeat [8]; maximeque ſi corpus durum & virile eſt: paulatim deinde faciendus eſt tranſitus ad ea, quae ventrem comprimunt. Aſſa caro danda, valens, & quae non facile corrumpatur: potui vero, pluvialis [9] aqua decocta, ſed quae per binos ternosve cyathos bibatur. Si vetus vitium eſt, oportet laſer quam optimum ad piperis magnitudinem devorare: altero quoque die vinum vel aquam bibere: interdum interpoſito cibo, ſingulos vini cyathos ſorbere: ex inferiori parte infundere pluviatilem egelidam aquam, maximeque ſi dolor in imis partibus remanet.

XIII. Intra ipſa vero inteſtina conſiſtunt duo morbi; quorum alter [10] in tenuiore, alter in pleniore [11] eſt. Prior acutus eſt; inſequens eſſe longus poteſt. Diocles Caryſtius tenuioris inteſtini morbum χόρδαψον [12], plenioris εἰλεὸν nominavit. A plerisque video nunc illum priorem εἰλεὸν, hunc κολικὸν [13] nominari. Sed prior modo ſupra umbilicum [14], modo ſub umbilico dolorem movet. Fit alterutro loco [15] inflammatio: nec alvus, nec ſpiritus infra transmittitur: ſi ſuperior pars affecta eſt, cibus, ſi inferior, ſtercus per os redditur; ſi utrumlibet vetus eſt [16]. Adjicit periculo vomitus bilioſus, mali odoris, aut varius, aut niger. Remedium eſt, ſanguinem mittere; vel cucurbitulas pluribus locis admovere, non ubique cute inciſa: id enim duo-

8. *Arrodatur & rubeat*] Subaudi corpus ex ſequentibus. Lindenius leg. *arrodantur & rubeant*; ut mavult Conſtantinus. Ceterum, cum verbum *arrodor* uterque hic retineat; poterant etiam cap. 2. ſect. 1. & 2. hujus libri, ubi repoſuerunt *erodat*, retinere *arrodat*, ut eſt in vetuſtis Editionibus, &, quantum ego video, in MSS.

9. *Potui vero, pluvialis*] Linden. *in potum vero, pluviatilis.*

10. *Quorum alter*] Idem, *quorum unus.*

11. *In pleniore*] Edd. Ald. Gryph. Pantin. & Ronſſ. addunt *inteſtino*; ut eſt in MSS. pleriſque. Immo vero hic locus ita legitur in MSS. excepto Medic. I. & aliquo alio: *alter eſt in tenuiore inteſtino, alter in pleniore inteſtino. Prior &c.*

12. Χόρδαψον] Κωλικὸν habent Codices Medicei omnes, praeter vetuſtiorem.

13. Κολικὸν] Cod. Medic. I. ΚΟΝΔΙΟΝ; libri impreſſi, al. *chordion*, al. χόρδιον, al. χορδεον. Aldinam & Conſtantinianam Editionem excipio, itemque Stephani & Lindenii, quae habent κολικόν.

14. *Modo ſupra umbilicum*] Hoc inciſum deeſt in Cod. Medic. I.

15. *Fit alterutro loco &c.*] In Medic. I. legitur: *fit alterutra inflammatione*, pro *fit alterutro loco inflammatio; nec:* ex cujus Codicis fide ſuſtuli praepoſitionem *ex*. Nam alii legunt, ut eſt in reliquis Codicibus Mediceis, *fit ex alterutro loco inflammatio; nec &c.* Lindenius, *fit in alterutro loco inflammatio: nec &c.* ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae.

16. *Si utrumlibet vetus eſt &c.*] Si, utralibet parte affecta, res inveteravit; ut recte explicat Morgagnus. Alii haec verba ad ſequentia referunt, & ita leg. *ſi utrumlibet vetus eſt, adjicitur periculo vomitus &c.* In MSS. Mediceis ceteris eſt *adicitur*; in vetuſtiori, *accidit*; unde *adjicit* legendum exiſtimavi. In III. & VI. omittitur verbum *eſt*. Morgagnus hoc membrum *Adjicit*, ante *ſi ſuperior* transferendum putat. Lindenius leg. *ſi utralibet, metus eſt. Adjicitur periculo, ſi vomitus bilioſus, mali odoris, aut varius, aut niger eſt.*

duobus aut tribus locis satis est: ex ceteris spiritum evocare abunde est. Tum animadvertere oportet, quo loco malum sit: solet enim contra id tumere [17]. Et si supra umbilicum est, alvi ductio utilis non est: si infra est, alvum ducere, ut Erasistrato placuit [18], optimum est; & saepe id auxilii satis est. Ducitur autem percolato ptisanae cremore, cum oleo & melle, sic, ut praeterea nihil adjiciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere [19] oportet supra summum ventrem, paulatimque deducere: invenietur enim mali locus, qui necesse est renitatur; & ex eo deliberari [20] poterit, ducenda, nec ne, alvus sit. Illa communia sunt: calida cataplasmata admovere, eaque imponere a mammis usque ad inguina & spinam, ac saepe mutare: brachia cruraque perfricare demittere totum hominem in calidum oleum [21]: si dolor non quiescit, etiam in alvum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Vbi per haec consecuti sumus, ut jam [22] ex inferiore parte spiritus transmittatur, offerre potui mulsum tepidum non multum: nam ante magna cura vitandum est, ne quid bibat. Si id commode cessit, adjicere sorbitionem. Vbi dolor & febricula quierunt, tum demum uti cibo pleniore; sed neque inflante, neque duro [23], neque valido, ne intestina adhuc imbecilla laedantur. Potui vero nihil, praeterquam puram

17. *Contra id tumere*] Edit. Stephani, *contra is tumere.*

18. *Alvum ducere, ut Erasistrato placuit*] Ita plerique omnes vulgo legunt; atque ita est in Codice Mediceo vetustiori, & in quibusdam Vaticanis: & quidem recte. In aliis Codicibus sic habetur: *alvum ducere.*

Erasistrato (in aliquibus, *Erasistratus*) *placuit &c.* In nonnullis Vaticanis: *alvum ducere interdum.*

Erasistratus placuit &c. Ex quo intelligi potest, Lindenio Codicem non defuisse, unde legerit, *alvum ducere interdum, ut Erasistrato placuit.* Fortasse neque infra defuit, ubi leg. *id auxilii in his partibus magnum remedium est.* In Medic. I. est *id auxiliis partis est;* sed *auxiliis partis* corruptum videtur ex *auxilii satis*, ut plerique Codices habent, atque olim communiter legebatur.

19. *Duas manus imponere*] Post haec verba in Cod. Mediceo vetustiori continuo sequuntur illa: *coëuntia. Id faciunt &c.* capitis 20. Quae deerant, addita postea fuerunt saeculo XV. praeter illa, quae in ceteris quoque Codicibus desunt. Hoc meminerit lector, quoties ego eum Codicem citabo, tum in his, tum in illis, quae eadem manu in eo restituta sunt lib. 5. a cap. 27. sect. 11. ad cap. 28. sect. 12. ut ibi adnotabo.

20. *Ex eo deliberari*] Alii leg. *ex eodem deliberari;* ut est in Codice Mediceo I. Ego sic reposui, cum in reliquis Mediceis Codicibus invenerim: *ex eodem liberari.* Lindenius leg. *ex eo demum deliberari.*

21. *In calidum oleum*] Ita multi legunt ex Editione Caesarii. In Editionibus priscis & in Codicibus Mediceis est, *in calido oleo:* quin etiam in margine Codicis primi haec adnotantur: *in calido oleo pro in calidum oleum.* Neque vero ejusmodi constructio latina non est: si quidem vera docent Critici, scribentes, praepositionem *in* interdum ablativum habere, quamvis cum verbis motus conjuncta sit. Celsus tamen praepositionem hanc cum accusativo adhibet, quoties cum verbo *demittere* eam conjungit: quam rationem ipse aliis in locis ita constanter servat, ut omnino verendum sit, ne veteres Codices hic mendum contineant.

22. *Jam*] Caesarius & Lindenius omittunt particulam hanc.

23. *Neque duro*] Duae hae voces desunt in Edit. Lindenii.

ram aquam [24]. Nam ſive quid vinolentum ſive acidum eſt, id huic morbo alienum eſt. Ac poſtea quoque vitare oportet balneum, ambulationem, geſtationem, ceterosque corporis motus. Nam facile id malum redire conſuevit; & ſive cum frigus ſubit [25], ſive aliqua jactatio, niſi bene jam confirmatis inteſtinis, revertitur.

XIV. Is autem morbus, qui in inteſtino pleniore eſt, in ea maxime parte eſt, quam caecam [26] eſſe propoſui. Vehemens fit [27] inflatio, vehementes dolores, dextra magis parte: inteſtinum, quod verti videtur, prope [28] ſpiritum elidit. In plerisque poſt frigora cruditatesque oritur, deinde quiescit; & per aetatem ſaepe repetens ſic cruciat, ut vitae ſpatio nihil demat. Vbi is dolor coepit, admovere ſicca & calida fomenta oportet; ſed primo lenta [29], deinde validiora; ſimulque frictione ad extremas partes, id eſt, crura brachiaque materiam evocare: ſi diſcuſſus non eſt, qua dolet, cucurbitulas ſine ferro defigere. Eſt etiam medicamentum ejus rei cauſa comparatum, quod κολικὸν nominatur. Id ſe reperiſſe Caſſius gloriabatur. Magis prodeſt potui datum: ſed impoſitum quoque extrinſecus, digerendo ſpiritum, dolorem levat. Niſi finito vero tormento, recte neque cibus neque potio asſumitur. Quo victu ſit utendum iis, qui hoc genere tentantur, jam mihi dictum eſt. Confectio medicamenti [30], quod κολικὸν nominatur, ex his conſtat. Coſti, aniſi, caſtorei, ſingulorum p. ✕. III. petroſelini

24. *Potui vero nihil, praeterquam puram aquam*] Subaudi *dare*, vel potius, quod ſupra habetur, *ferre*. Id verbum Conſtantinus deeſſe putat.

25. *Et ſive cum frigus ſubit*] Lindenius omittit *ſive*.

26. *Quam caecam*] Ante Caeſarium legebatur, *quam certam*; Lindenius leg. *qua caecum*.

27. *Fit*] Deeſt verbum hoc in Editionibus plerisque. Habet id Lindenii Editio, habet Editio prima, habent Codices Medicei.

28. *Inteſtinum, quod verti videtur, prope*] Lindenius leg. *inteſtinum verti videtur, quod prope &c.*

29. *Lenta*] Linden. *lenia*; quam lectionem veterum Codicum teſtimonio nondum confirmare potui. Interea dum aliquis teſtimonium iſtud inveniat, ego *lenta* retinebo ex fide meorum Codicum; quamvis non diffitear, ex *lenia* facile corrumpi potuiſſe. Attamen ſi *lentus ignis*, *lentus calor* a probatis Scriptoribus dicitur, etiam *lenta calida fomenta* a Celſo recte dici videtur.

30. *Confectio medicamenti &c.*] Haec usque ad finem capitis conflata ſunt, multis cum erroribus, ex iis, quae habentur in lib. 5. cap. 25. ſect. 12. & ab aliquo huc inſerta. Lindenius ea corrigere conatur ex citato loco libri 5. quod ego tanto minus expedire puto, quanto magis evidens eſt, haec Celſi non eſſe; ne corrigendo commendari videantur, quae prorſus repudianda ſunt. Nam primum Celſus nusquam adhibuit vocem *confectio*, ſed ubique *compoſitio*: deinde haud ſcio, an alicui probari poſſit haec dicendi forma, *confectio medicamenti conſtat ex his*; quamvis recte dicitur, *colice Caſſii* (vel medicamentum, vel malagma, vel aliquod ſimile) *ex his conſtat*. Verum alienum hoc totum eſſe, Celſus ipſe indicat in lib. 5. cap. 17. his verbis: *in hoc autem volumine eas* (compoſitiones) *explicabo, quae vel deſiderari in prioribus potuerunt, vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam.* Non igitur hanc compoſitionem rurſus ibi explicaret, ſi hic explicaſſet. Niſi quis contra putat, deſcriptam eſſe ex hoc loco, atque ibi intruſam. Quod mihi quidem, ea, quae modo dixi, & alia quaedam conſideranti, non ſit veriſimile.

ni p. den. III. [31] piperis longi, & rotundi, ſingulorum p. X. II. [32] papaveris lacrimae, junci rotundi, myrrhae, nardi, ſingulorum p. X. VI. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari poteſt, & ex aqua calida ſumi [33].

XV. Proxima his inter inteſtinorum mala tormina eſſe conſueverunt: δυσεντερία Graece vocatur [34]. Intus inteſtina exulcerantur: ex his cruor manat; isque modo cum ſtercore aliquo ſemper liquido, modo cum quibusdam quaſi mucoſis excernitur: interdum ſimul quaedam carnoſa deſcendunt: frequens dejiciendi cupiditas, dolorque in ano eſt: cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur: atque eo quoque tormentum intenditur; idque poſt tempus aliquod levatur; exiguaque requies eſt: ſomnus interpellatur: febricula oritur: longoque tempore id malum, cum inveteravit, aut tollit hominem, aut, etiamſi finitur, excruciat. Oportet in primis conquiescere; ſiquidem omnis agitatio exulcerat: deinde jejunum ſorbere vini cyathum, cui contrita radix quinquefolii ſit adjecta: imponere cataplasmata ſuper ventrem, quae reprimunt; quod in ſuperioribus ventris morbis non expedit: quotiesque deſidit [35], ſubluere aqua calida, in qua decoctae verbenae ſint: portulacam vel coctam, vel ex dura muria ediſſe; cibos potionesque eas, quae adſtringunt alvum [36]. Si vetuſtior morbus eſt, ex inferioribus partibus tepidum infundere vel ptiſanae cremorem, vel lac, vel adipem liquatam, vel medullam cervinam, vel oleum, vel cum roſa butyrum, vel cum eadem album crudum ex ovis, vel aquam, in qua lini ſemen decoctum ſit; vel, ſi ſomnus non accedit, vitellos cum aqua, in qua roſae floris folia cocta ſint. Levant enim dolorem haec, & mitiora ulcera efficiunt; maximeque utilia ſunt, ſi cibi quoque ſecutum faſtidium eſt. Themiſon

31. *Petroſelini p. den. III.*] In Edit. Lindenii, *petroſelini p. *. IV.*

32. *Singulorum p. X. II.*] In Edit. modo allata, *ſingulorum p. *. V.* Haec & verba ſequentia, *papaveris lacrimae, junci rotundi*, deſunt in Edd. Ruellii, & Caeſarii an. 1538.

33. *Id autem & devorari poteſt, & ex aqua calida ſumi*] Eadem haec verba habentur in lib. 5. loco citato. Hic vero quodammodo redundant; cum illa antecedant: *magis prodeſt potui datum &c.* Omnino ſi Celſus medicamenti compoſitionem hic adjicere voluiſſet, videtur verba, *conſtat ex his &c.* additurus fuiſſe poſt illa, *quod κολικὸν nominatur*, aut poſt illa, *dolorem levat*; quae ſupra ſunt.

34. *Vocatur*] In Cod. Medic. I. *vocantur.*

35. *Deſidit*] Lindenius leg. *deſedit*; & capite proximo, *deſideat*, ut & cap. 17. Sed veteres Codices habent, *deſidit*, & poſtea utroque loco, *deſidat*. Hac igitur ſignificatione ſedendi ad ventrem exonerandum, adhibet Celſus, non *deſideo*, ſed *deſido*. Si verum eſt, quod plerique docent, verbum hoc praeteritum ſumere ex *deſideo*, hic *deſidit* erit temporis praeſentis.

36. *Cibos potionesque eas, quae adſtringunt alvum*] Haec mihi ſuſpecta ſunt. Nam infra quoque habetur, *Cibi vero eſſe debent, qui leniter ventrem adſtringant*; deinde, *potui, ſi febricula eſt, aqua pura calida, vel ea, quae ipſa quoque adſtringat.* Conſtantinus omittit vocem *eas*.

ſon muria dura quam aſperrima 37 ſic utendum memoriae prodidit. Cibi vero eſſe debent, qui leniter ventrem adſtringant. At ea, quae urinam movent, ſi id 38 conſecuta ſunt, in aliam partem humorem avertendo, proſunt; ſi non ſunt conſecuta, noxam augent: itaque niſi in quibus prompte id facere conſuerunt, non ſunt adhibenda. Potui, ſi febricula eſt, aqua pura calida, vel ea, quae ipſa quoque adſtringat, dari debet: ſi non eſt, vinum leve 39, auſterum. Si pluribus diebus nihil remedia alia 40 juverunt, vetusque jam vitium eſt, aquae bene frigidae potio aſſumpta ulcera adſtringit, & initium ſecundae valetudinis facit. Sed ubi venter ſuppreſſus eſt, protinus ad calidam potionem revertendum eſt. Solet autem interdum etiam putris ſanies, peſſimique odoris deſcendere: ſolet 41 purus ſanguis profluere. Si ſuperius vitium eſt, alvus aqua mulſa duci 42 debet; tum deinde eadem infundi, quae ſupra comprehenſa ſunt. Valensque eſt etiam adverſus cancerem 43 inteſtinorum, minii gleba cum ſalis hemina contrita, ſi miſta his

37. *Quam aſperrima*] Hoc Scaliger explodendum putat, quod vox *dura* idem ſignificet. Habetur tamen in MSS. & retineri poteſt; ut mihi videtur.

38. *Adſtringant. At ea, quae urinam movent, ſi id &c.*] Ita ex Conſtantini emendatione, quam Lindenius jam recepit: ſed is habet, *moveant*. Alii legunt, ut eſt in MSS. Mediceis, *deſtringant* (vel *diſtringant*) *& ea quae urinam movent* (Caeſarius & alii quidam, *moveant*). *Si ea &c.*

39. *Leve*] Alii *lene*; quam vocem Scaliger conjungit cum ſequenti, ut *leneauſterum* ſit, quod lene ſimul & auſterum guſtu ſentitur. Ego, ſi *lene* retinendum eſſet, potius ad vini vires referrem, atque intelligerem, non quod auſtero contrarium eſt, ſed quod vehementi. Celſus tamen vinum lene auſtero opponit cap. 5. hujus libri, & manifeſtius cap. 6. ut eo loco demonſtravi. Rectius igitur *leve* hoc loco Lindenius legit, ut quidam Codices habent: in qua voce ſaepe variari, & ego, & alii antea adnotarunt. Sic lib. 6. cap. 6. ſect. 8. Codices alii, *vinum leve, ſubauſterum*, alii *lene* habent; & lib. 3. cap. 22. nonnulli Aldinam Editionem ſecuti leg. *Vinum aſſumi debet lene, auſterum*; alii cum Edd. priſcis, *leve, auſterum*; & ita eſt in Cod. Meuic. I. Capite autem 18. hujus libri Conſtantinus margini adſcripſit *lene*, cum *leve &* (Stephanus, *aut*) *auſterum vinum* communiter legeretur. Apud Ciceronem quoque lib. 5. Tuſcul. cap. 5. *levia quaedam vina nihil valent in aqua*; alii leg. *lenia*. Ceterum *leve* de vino eadem ſignificatione dici videtur, qua de cibo & potione in univerſum dicitur lib. 2. cap. 18. id eſt, infirmum & facile ad concoquendum. Hac notione adhibet & Plinius lib. 23. cap. 1. *Leviſſimum* (vinum) *eſt, quod celerrime inveteratur.* Nos Itali quoque dicimus *vino leggiero*.

40. *Alia*] Lindenius leg. *illa*, ut eſt in margine Edit. Conſtantinianae. Sed in MSS. noſtris eſt *alia*.

41. *Solet*] Lindenius addit, *& interdum*: Conſtantini vero Editio ita habet in margine: *ſolet & purus ſanguis interdum profluere.*

42. *Duci*] Lindenius leg. *delui*. In Cod. Vaticano II. eſt *dulci* mendoſe: itaque littera *l* expungitur. Infra vero omnes Codices habent, *eadem infundi*, non, ut Editio an. 1538. & Lindenius, *etiam infundi*; neque, ut Pantinus, Stephanus, & Ronſſeus, *eodem infundi*.

43. *Cancerem*] Ita ediderunt Ruellius & Lindenius; & ita in uno MS. Codice Conſtantinus, in uno Scaliger, in tribus Rhodius, in Mediceis, excepto primo, & in Vaticanis ego inveni. Vaticani II. & VII. mendoſe habent *carterem*, Mediceus VI. *canterem*. Significatur ulcus putridum ac ſerpens, quod interdum in inteſtinis fieri, cum aliquem tormina prehenderunt, Galenus quoque & alii prodidere. Neque dubium eſt, quin illud Celſus ratione quadam cancrum appellare potuerit; ut Scribonius Largus

his aqua [44] in alvum datur. At si sanguis profluit, cibi potionesque esse debent, quae adstringant.

XVI. Ex torminibus interdum intestinorum laevitas oritur; qua [45] continere nihil possunt, & quidquid assumptum est, imperfectum [46] protinus reddunt. Id interdum aegros trahit, interdum praecipitat. In hoc utique adhibere oportet comprimentia; quo facilius tenendi aliquid intestinis vis sit. Ergo & super pectus ponatur [47] sinapi; exulcerataque cute, malagma, quod humorem evocet: & ex verbenis decocta in aqua [48] desidat: & cibos potionesque assumat, quae alvum adstringunt: & frigidis utatur perfusionibus. Oportet tamen prospicere, ne, simul his omnibus admotis, vitium contrarium per immodicas inflationes oriatur. Paulatim ergo firmari intestina debebunt, aliquibus quotidie adjectis. Et cum in omni fluore ventris, tum in hoc praecipue necessarium est, non quoties libet desidere, sed quoties necesse est; ut haec ipsa mora [49] in consuetudinem ferendi oneris intestina deducat. Alterum quoque, quod aeque ad omnes similes affectus pertinet, in hoc maxime servandum est; ut, cum pleraque utilia insuavia sint, qualis est plantago, & rubi, & quidquid malicorio mistum est, ea potissimum ex his dentur, quae maxime aeger volet: deinde, si omnia ista fastidiet, ad excitandam cibi cupiditatem, interponatur aliquid minus utile, sed magis gratum. Exercitationes & fri-

gus item appellat Cap. 28. n. 114. Illud dubium, num *cancerem* dixerit: solet enim *cancrum*. Nam quod Scaliger scribit: *alibi conjungit cancerem cum intestinorum gangraena: unde dysenteria saepe cancer intestinorum ab eo nuncupatur*; non puto loca me invenire posse, nisi ipse ostenderit. Quare, cum alibi semper *cancer*, *cancri*, non *canceris*, Celsus efferat, hic efferendi modus haud facile ex hoc uno loco ei attribui potest; praesertim cum lectio variet. Quod nisi & Medicei I. in hac parte, qua suppletus est, & IV. qui ad illius fidem hic quoque castigatus est, parum firma esset auctoritas, minus dubitarem *ulcera* ex iis Codicibus retinere, ut alii legunt. Generalis enim vox est, quae cancrum quoque, ut speciem, comprehendit.

44. *Si mista his aqua*] Antea legebatur: *si* (in Edit. Lindenii & in margine Constantinianae, *sin*) *minus*, *mista his aqua*; ut est in Codice Medic. I. Ego sic reposui ex aliis Codicibus; neque aliter legendum videtur.

45. *Qua*] Haec Lindenii emendatio mihi valde probatur. Antea legebatur, *quae*.

46. *Imperfectum*] Lindenius leg. *inconfectum*. Sed si vox *inconfectus* Facciolato dubia est, quod neque alibi occurrat, ut ipse affirmat, & hic quinque Editiones apud eum, ut aliae item & duo MSS. Codices apud Morgagnum, aliter habeant; eo magis mihi dubia esse debet, qui *imperfectum* invenerim etiam in Codicibus Mediceis & in Editione principe & in vetustissima an. 1493.

47. *Ponatur*] *Ponetur* omnes legunt, praeter Lindenium; & infra, praeter eumdem Lindenium & Constantinum, *utetur*.

48. *Ex verbenis decocta in aqua*] Sic Lindenius ex emendatione Constantini, qui suam conjecturam confirmat ex loco illo cap. 27. *fovere inferiores partes aqua decocta ex verbenis comprimentibus.* Confirmare poterat aliis duobus similibus locis lib. 6. cap. 18. sect. 8. & 9. Antea legebatur, ut habent Codices Medicei, *ex verbenis decoctis aqua.*

49. *Haec ipsa mora*] Stephanus leg. *hac ipsa mora*

frictiones huic quoque morbo necessariae sunt; & cum his sol, ignis, balneum, vomitus, ut Hippocrati visum est, etiam albo veratro, si cetera parum proficient, evocatus.

XVII. Nonnumquam autem lumbrici quoque occupant alvum; hique modo ex inferioribus partibus, modo foedius 50 ore redduntur: atque interdum latos eos, qui pejores sunt, interdum teretes videmus. Si lati sunt, aqua potui dari debet, in qua lupinum, aut cortex mori decoctus sit; aut cui adjectum sit contritum vel hyssopum, vel piperis acetabulum, vel scammoniae 51 paulum. Vel etiam pridie, cum multum allium ederit, vomat. posteroque die mali Punici tenues radiculas colligat, quantum manu comprehendet; eas contusas 52 in aquae tribus sextariis decoquat, donec tertia pars supersit; huc adjiciat 53 nitri paulum, & jejunus bibat. Interpositis deinde tribus horis, duas potiones sumat, aut aquae, vel muriae durae sit adjecta 54: tum desidat subjecta calida aqua in pelve. Si vero teretes sunt, qui pueros maxime exercent, & eadem dari possunt, & quaedam leviora; ut contritum semen urticae, aut brassicae, aut cumini cum aqua, vel mentha cum eadem 55, vel absinthium decoctum, vel hyssopum ex aqua mulsa, vel nasturtii semen cum aceto contritum. Edisse etiam & lupinum, & allium prodest; vel in alvum oleum 56 subter dedisse.

XVIII. Est autem aliud levius omnibus proximis, de quibus supra dictum

50. *Modo foedius*] Lindenius leg. *modo, quod foedius*.

51. *Vel scammoniae*] Caesarius, Ruellius, & Lindenius omittunt *vel*; quam particulam, cum in priscis quoque Editionibus deesset, restituit Egnatius, & ego inveni in Cod. Medic. I. Hic locus ita legitur in aliis MSS. *vel hysopum, vel piperis acetabulum, vel hysopum scamoniae &c.* Hinc error. Quidam enim duas voces, *vel hysopum*, ante *scamoniae*, tollendas putarunt, cum *hysopum* dumtaxat tollenda sit.

52. *Eas contusas*] Ita ex MSS. In Medic. I. additur *que* alia manu: unde vulgo, *easque contusas*.

53. *Huc adjiciat*] Forma loquendi similis illius, *quo vinum & oleum adjicitur*, cap. 9. hujus libri. Lindenius leg. *huic*, ut malebat Constantinus.

54. *Duas potiones sumat, aut aquae, vel muriae durae sit adjecta*] Locus hic multis modis depravatus est. In Codice Medic. I. & in Editionibus priscis ita legitur: *duas potiones sumat, aut aquae vel muriae durae sic adjectae*. Lindenius reponit *talis*, pro *aut*, & *huic*, ut placebat Constantino, pro *sic*. Sed Constantinus *ut* legendum putabat, pro *aut*. Alii Medicei Codices ita habent: *duas potiones sumat. At aquae* (III. & VI. *eque*) *vel muriae durae sit* (II. *sic*) *adjecta*. Ac recte illud quidem, *sit adjecta*, ut ego existimo: cetera non item. Omnino videtur quidpiam deesse, vel post vocem *durae*, vel ante *aquae*. Atque *at* fortasse ortum est ex geminatione postremae syllabae verbi *sumat*, exque *at* postea factum est *aut*. Itaque fortasse legendum: *duas potiones sumat aquae vel muriae durae, cui res quaedam sit adjecta*. Sed sine meliorum Codicum auxilio nihil certi constitui potest.

55. *Cum eadem*] Has duas voces alii omittunt.

56. *In alvum oleum &c.*] Alii leg. *malvae oleum*, ut habet Codex Mediceus I. In Codicibus reliquis sex est, *malvum*, manifesto mendo, pro *in alvum*, ut correxit Egnatius; quem Constantinus, Stephanus, & Lindenius secuti sunt.

dictum est, quod τεινεσμὸν 57 Graeci vocant. Id neque acutis neque longis morbis adnumerari debet, cum & facile tollatur, neque umquam per se jugulet. In hoc aeque atque in torminibus frequens desidendi cupiditas est; aeque dolor, ubi aliquid excernitur. Descendunt autem pituitae mucisque similia, interdum etiam leviter subcruenta: sed his interponuntur nonnumquam ex cibo quoque recte coacta 59. Desidere oportet in aqua calida; saepiusque ipsum anum 60 nutrire; cui plura medicamenta idonea sunt: butyrum cum rosa; acacia ex aceto liquata; emplastrum id, quod τετραφάρμακον Graeci vocant, rosa liquatum; alumen lana 61 circumdatum, & ita appositum; eademque ex inferiore parte indita, quae torminum auxilia sunt; eaedem verbenae decoctae, ut inferiores partes foveantur. Alternis vero diebus aqua, alternis leve & austerum vinum bibendum est. Potio esse debet egelida & frigidae propior; ratio 62 victus talis, qualem ad tormina 63 supra praecepimus.

XIX. Levior etiam, dum recens, dejectio est 64; ubi & liquida alvus, & saepius quam ex consuetudine fertur: atque interdum tolerabilis dolor est, interdum gravissimus; idque pejus est. Sed uno die fluere alvum saepe pro valetudine est: atque etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat. Purgatur enim corpus, &, quod intus laesurum erat, utiliter effunditur. Verum spatium periculosum est: interdum enim tormina ac febriculas excitat,

57. Τεινεσμὸν] In Edd. priscis est, *tenesmon.* Quidam cum Caesario scribunt τηνισμόν. In Cod. Medic. I. TENECMON.

58. *Cum & facile*] In Edit. an. 1538. & in Lindeniana deest *&*.

59. *Coacta*] Lindenius, *cocta*, ut Constantinus legendum putat. Ego retineo *coacta*, quod in MSS. inveni: nam eadem significatione usurpatur in lib. 2. cap. 8. *Alvus in hac valetudine ea tuta est, quae quotidie coacta, eaque convenientia iis, quae assumuntur, reddit.* Vide Morgagnum ad locum illum lib. 2. cap. 3. *Pejor cita alvus est &c.*

60. *Ipsum anum*] Alii leg. *ipsum manu*, ut est in MSS. Mediceis. Ita hunc locum Constantinus correxit, atque ita Lindenius edidit. Idem Lindenius postea leg. *cui rei plura &c.* Sed vox *rei* non est in antiquis libris, neque necessaria est; quandoquidem Celsus alibi sic loquitur. Vide adnot. 56. ad lib. 2. cap. 18.

61. *Lana*] Lindenius leg. *lanae.*

62. *Egelida & frigidae propior; ratio &c.*] Ante Lindenium legebatur: *egelida & frigida. Propior ratio &c.* ut est in Medic. I. aliisque MSS.

63. *Ad tormina*] Ita Lindenius cum Caesario. Alii legunt, ut Codices Medicei habent, *in tormina;* id est, contra tormina. Constantinus ex conjectura, *in torminibus.* Sic cap. 5. hujus libri: *eadem fere facienda sunt, quae in faucibus exulceratis praecepta sunt;* lib. 5. cap. 28. sect. 11. *conveniunt quae in vulneribus exposita sunt;* lib. 7. cap. 33. *Cetera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus moveri debet, praeceptum est;* lib. 8. cap. 6. *vapore, ut in naribus posui, fovenda.* Itaque Constantino magis accedendum videtur. Nisi forte duae voces, *in tormina*, interpretis alicujus sunt, & Celsus scripsit, *qualem supra praecepimus;* caput decimum quintum non magis, quam decimum sextum, respiciens; cum utrobique eamdem victus rationem proponat; *cibos* videlicet *potionesque, quae alvum adstringunt.*

64. *Dejectio est*] Lindenius omittit *est*, & postea leg. *In qua interdum*, pro *atque interdum*, ut & alii legunt, & legendum est ex MSS. Mediceis.

tat, viresque consumit. Primo die quiescere satis est; neque impetum ventris prohibere. Si per se desiit, balneo uti, paulum cibi capere: si mansit, abstinere non solum a cibo, sed etiam a potione. Postero die, si nihilominus liquida alvus est, aeque conquiescere; paulum adstringentis cibi sumere. Tertio die in balneum ire: vehementer omnia praeter ventrem perfricare: ad ignem lumbos, scapulasque admovere: cibis uti, sed ventrem contrahentibus; vino non multo, meraco. Si postero quoque die fluet, plus edisse, sed vomere etiam. Ex toto [65], donec conquiescat, contra siti, fame, vomitu niti. Vix enim fieri potest, ut, post hanc animadversionem, alvus non contrahatur. Alia via est, ubi velis supprimere: coenare, deinde vomere: postero die in lecto [66] conquiescere; vespere ungi, sed leniter: deinde panis circa selibram ex vino Aminaeo mero sumere; tum assum aliquid, maximeque avem; & postea vinum idem bibere aqua pluviali mistum: idque usque quintum diem [67] facere, iterumque vomere. Frigidam autem assidue potionem esse debere, contra priores auctores Asclepiades affirmavit, & quidem quam frigidissimam. Ego experimentis quemque in se credere debere existimo, calida potius, an frigida utatur. Interdum autem evenit, ut id [68] pluribus diebus neglectum, curari difficilius possit. A vomitu oportet incipere: deinde postero die vespere tepido loco [69] ungi; cibum modicum assumere, vinum meracum quam asperrimum; impositam super ventrem habere cum cerato rutam. In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque frictione opus est: vehiculo sedisse, vel magis etiam equo, prodest: neque enim ulla res magis intestina confirmat. Si vero etiam medicamentis utendum est, aptissimum est id, quod [70] ex pomis fit. Vindemiae tempore in grande vas conjicienda sunt pira atque mala silvestria: si ea non sunt, pira Tarentina viridia, vel Signina, mala Scandiana vel Amerina, myrapia [71]; hisque adjicienda sunt cotonea, & cum

65. *Sed vomere etiam. Ex toto &c.*] Locus hic olim sic interpungebatur: *sed vomere etiam ex toto, donec conquiescat. Contra siti &c.* Et, quia error errorem parit, *Contra sitim* est in Editione an. 1493. quam plerique secuti sunt. Lindenius, recte interpungendo, ita locum restituit. Fortasse tamen legendum: *sed vomere. Et ex toto, donec conquiescat, contra siti &c.* sicut lib. 2. cap. 15. *Et ex toto numquam gestari corpus dolens debet*; lib. 3. cap. 7. sect. 1. *Et ex toto, non sic pueri, ut viri, curari debent.* Nisi ejicienda sit particula *etiam*; quae porro omittitur in Editione Constantini. Invenitur tamen in Codicibus Mediceis.

66. *In lecto*] Praepositionem *in* non habet Lindenius; ut neque Editio an. 1538.

67. *Vsque quintum diem*] Quidam cum Caesario leg. *usque ad quintum diem.*

68. *Id*] Linden. *id malum.*

69. *Loco*] Egnatius, Constantinus, & Stephanus leg. *oleo*

70. *Id, quod*] Lindenius tollit *id.*

71. *Myrapia*] Al. cum Caesario scribunt *myrrhapia.* Nisi vox haec posita est loco non suo,

cum ipſis corticibus ſuis Punica, ſorba, &, quibus magis utimur, etiam torminalia, ſic, ut haec tertiam ollae partem teneant: tum deinde ea muſto implenda eſt; coquendumque id, donec omnia, quae indita ſunt, liquata, in unitatem quamdam coëant. Id guſtui non inſuave eſt; &, quandocumque opus eſt, aſſumptum leniter, ſine ulla ſtomachi noxa, ventrem tenet. Duo aut tria cochlearia uno die ſumpſisſe, ſatis eſt. Alterum valentius genus: myrti [72] baccas legere, ex his vinum exprimere, id decoquere, ut decima pars remaneat, ejusque cyathum ſorbere. Tertium, quod quandocumque fieri poteſt: malum Punicum excavare, exemptisque omnibus ſeminibus, membranas, quae inter ea fuerunt, iterum conjicere: tum infundere cruda ova, rudiculaque [73] miscere: deinde malum ipſum ſuper prunam imponere; quod, dum humor intus eſt, non aduritur: ubi ſiccum eſſe coepit, removere oportet, extractumque cochleari, quod intus eſt, ediſſe. Aliquibus [74] adjectis, majus momentum habet: itaque etiam in piperatum conjicitur, miſceturque cum ſale & pipere, eſt quid ex his edendum eſt. Pulticula [75] etiam, cum qua paulum ex favo vetere coctum ſit, & lenticula cum malicorio cocta, rubique cacumina in aqua decocta, & ex oleo atque aceto aſſumpta, efficacia ſunt: atque ea aqua [76], in qua vel palmulae, vel malum cotoneum, vel arida ſorba, vel rubi decocti ſunt, potata [77]: quod genus ſignifico, quoties potionem dandam eſſe dico, quae adſtringat. Tritici quoque hemina in vino Aminaeo auſtero decoquitur; idque triticum jejuno ac ſitienti datur; ſuperque id vinum id ſorbetur: quod jure valentiſſimis medicamentis [78] adnumerari poteſt. Atque etiam potui datur vinum Signinum, vel reſinatum auſterum, vel quodlibet auſterum. Contunditurque cum corticibus, ſeminibusque ſuis Punicum malum, vinoque tali miſcetur: idque vel merum ſor-

ſuo, praeter pira myrapia, de quibus apud Plinium & Columellam mentio eſt, malorum quoque genus fuiſſe dicendum eſt, quod veteres eodem nomine appellarint.

72. *Myrti*] In Cod. Medic. I. & in aliis quoque, *murtae*.

73. *Rudiculaque*] Ante Egnatium legebatur *tudiculaque*, ut eſt in MSS. Mediceis. Lib. 6. cap. 19. *rudicula miſcere*. Sed ibi quoque plerique Codices depravati ſunt.

74. *Aliquibus*] Lindenius leg. *Hoc aliquibus*.

75. *Eſt quid ex his edendum eſt. Pulticula &c.*] Locus vitiatus, & fortaſſe mutilus. Mihi neque Lindenii lectio, *eſturque ex his. Edenda eſt pulticula &c.* ſatis placet; neque, *quod ab his edendum eſt: pulticula &c.* ut habet in libri margine Conſtantinus; neque, *atque ex his edendum eſt. Pulticula &c.* vel, *eſtque ex his edendum. Pulticula &c.* ut alicui fortaſſe legendum videbitur. In eo Conſtantino aſſentior, quod poſt *edendum eſt*, diſtinctionis notam ponit. Alii haec verba ſic diſtinguunt: *eſt quid ex his edendum, eſt pulticula &c.* In Codice Medic. I. habetur, *eſt quid ex his edendum eſt pulticulae.* Pro *quid*, in Vatic. I. eſt *quis*, in V. *quod.*

76. *Atque ea aqua*] Linden. *ut & ea aqua.*

77. *Potata*] Gloſſema eſt, ut ego puto.

78. *Medicamentis*] Non eſt vox haec in Cod. Medic. I.

ſorbet aliquis, vel bibit miſtum. Sed medicamentis uti, niſi in vehementibus malis, ſupervacuum eſt.

XX. 1. Ex vulva quoque foeminis vehemens malum naſcitur: proximeque ab ſtomacho, vel afficitur haec, vel corpus afficit. Interdum etiam ſic exanimat, ut tamquam comitiali morbo proſternat. Diſtat tamen hic caſus, eo quod neque oculi vertuntur, nec ſpumae profluunt, nec nervi diſtenduntur: ſopor tantum eſt. Idque 79 quibusdam foeminis crebro revertens perpetuum eſt. Vbi incidit, ſi ſatis virium eſt, ſanguis miſſus adjuvat: ſi parum eſt, cucurbitulae tamen defigendae ſunt in inguinibus. Si diutius aut jacet aut alioqui jacerc conſuevit, admovere oportet naribus extinctum ex lucerna linamentum, vel aliud ex iis, quae foedioris eſſe odoris retuli, quod mulierem excitet. Idemque aquae quoque frigidae 80 perfuſio efficit. Adjuvatque ruta contrita cum melle, vel ex cyprino ceratum, vel quodlibet calidum & humidum cataplasma, naturalibus pube tenus impoſitum. Inter haec etiam perfricare coxas, & poplites oportet. Deinde, ubi ad ſe rediit, circumcidendum vinum eſt in totum annum 81, etiamſi caſus idem non revertitur: frictione quotidie utendum totius quidem corporis, praecipue vero ventris, & poplitum: cibus ex media materia dandus: ſinapi ſuper imum ventrem tertio quoque aut quarto die imponendum, donec corpus rubeat. Si durities manet 82, mollire commode videtur ſolanum in lac demiſſum, deinde contritum; & cera alba atque medulla cervina cum irino, aut ſevum taurinum vel caprinum cum roſa miſtum. Dandum etiam potui vel caſtoreum eſt, vel gith, vel anethum. Si parum pura eſt, purgetur junco quadrato. Si vero vulva exulcerata eſt, ceratum ex roſa fiat, & 83 recens ſuilla adeps, & ex ovis album miſceatur, idque apponatur; vel album ex ovo cum roſa miſtum, adjecto, quo facilius conſiſtat, contritae roſae pulvere. Dolens

79. *Idque*] Lindenius leg. *Id vitium*; deinde, *perpetuum evadit*, pro *perpetuum eſt*.

80. *Aquae quoque frigidae*] *Quoque* vulgo ab omnibus omittitur, praeterquam a Ruellio & Stephano; ſed habetur in MSS.

81. *In totum annum*] Per integrum annum. Infra cap. 24. *Quidam, cum toto anno a vino, mulſo, venere ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitae conſecuti ſunt.* Ritterſhuſius ad Phaedrum lib. 4. fab. 20. ut notat Almeloveenius, vocem *annum* delendam putat, ut legatur *in totum*, id eſt, omnino; velut lib. 6. cap. 9. *vinum ex toto circumcidendum eſt.* Extat tamen vox illa in MSS. omnibus.

82. *Si durities manet*] Non apparet, de qua duritie loquatur. Aliqua fortaſſe deſunt ad alios vulvae morbos attinentia, praeſertim ad ejus inflammationem, de qua mentio eſt in lib. 5. cap. 21. ſect. 4. & cap. 25. ſect. 3.

83. *Fiat, &*] Lindenius leg. *fiat: etiam:* ſupra vero, *purgetur*; cum *fiet; &* antea legeretur, & *purgatur*, ut eſt in MSS. Mediceis. Si verbum *fiet* retinendum eſt, omnino lego, *fiat*; ſed fortaſſe tollendum eſt, legendumque, *ceratum ex roſa, & recens &c.* Sive autem id verbum tollatur, ſive non tollatur, ſenſus eſt: ceratum ex roſa, ſuillam adipem, & album ex ovis ſimul miſcenda eſſe, atque apponenda.

lens vero ea [84] sulphure suffumigari debet. At si purgatio nimia mulieri nocet, remedio sunt cucurbitulae, cute incisa, inguinibus vel etiam sub mammis admotae. Si maligna purgatio est, subjicienda sunt [85]

* * * * * *

coëunt [86]. Id faciunt etiam albae olivae, & nigrum [87] papaver cum melle assumptum, & gummi cum trito semine apii liquatum, & cum cyatho passi datum. Praeter haec, in omnibus vesicae [88] doloribus idoneae potiones sunt, quae ex odoribus fiunt, id est, spica nardi, croco, cinnamo [89], casia, similibusque: idemque etiam decocta lentiscus praestat. Si tamen intolerabilis dolor est, & sanguis profluit, etiam sanguinis detractio apta est; aut certe coxis admotae cucurbitulae cute incisa.

2. At cum urina super [90] potionum modum etiam sine dolore profluens [91] maciem & periculum facit, si tenuis est, opus est exercitatione

84. *Ea*] Invenitur pronomen hoc in omnibus MSS. sed fortasse ex glossemate. Lindenius reponit *vulva*.

85. *Subjicienda sunt*] Multa hic desiderari Morgagnus ostendit: quae vero ea sint, ex capitum titulis colligit, quorum index cuilibet libro praemittitur in duobus MSS. Codicibus, quibus usus est. Ejusmodi indices habentur etiam in Mediceis II. III. IV. V. VI. & VII. titulique ad hunc locum pertinentes ita se habent in illis Codicibus:

Vulva (al. *Volva*) *exulcerata est.*
De vesica.
De calculis in vesica.
In omni dolore vesicae.

Atque in IV. & V. numerus quoque capitum adscribitur; in quarto *CII. CIII. CIV. CV.* in quinto *CV. CVI. CVII. CVIII.* In Codice autem vetustiori argumentum hujus lib. ita proponitur: *De capitis doloribus, de distentione oris, linguae resolutione, distillatione, gravedine, rigore cervicis, angina, difficultate spirandi, faucium exulceratione, sanguinis ore redditi, de adfectibus stomachi, laterum, pulmonis, jocineris, lienis, renum; cholere, coeliaco, ileo, colo, torminibus, dysenteria, lumbricis, tenesmo, dejectione, vulvae & vesicae vitiis, profusione seminis, coxis, genibus, umeris, pedibus, manibus dolentibus.* Porro lacunam hoc loco plerique Codd. habent, alii magnam, alii parvam. In aliquibus, praeter ea, quae dixi, desunt, cum parte reliqua hujus capitis, etiam duo proxima capita XXI. & XXII.

86. *Coëuntia*] Ita in MSS. omnibus. Quidam cum Caesario leg. *coërcentia*; in his Lindenius.

87. *Olivae, & nigrum &c.*] Hic quoque Caesariana, & aliae quaedam Editiones ab antiquis Codicibus, nonnihil variant, quod non habent particulam *&*. Lindeniana neque *&* habet, &, ut notat Morgagnus, habet *violae*, pro *olivae*.

88. *Vesicae*] Lindenius leg. *vulvae*: quae fuit Constantini conjectura, haud perspicientis, quomodo a vulvae morbis ad morbos vesicae sermo conversus sit. Neque enim noverat, quam multa supra desiderarentur.

89. *Cinnamo*] Al. cum Egnatio, *cinnamomo*.

90. *Super*] In MSS. Codicibus *super* & *supra* saepe variant. Fortasse hic legendum, *supra*.

91. *Etiam sine dolore profluens*] Etiamsi dolor non est &c. Haec autem verba respiciunt locum superiorem, ubi agitur de urina cum dolore reddita; ut significant verba illa, *in omnibus vesicae doloribus.* Lindenius hunc locum ita leg. *urina super potionum modum mingitur, & jam sine dolore profluens &c.* sed reclamant MSS. Codices & Medicei & Vaticani. Editio an. 1497. habet *sudore*, pro *dolore*; sed mendose.

tione & frictione, maximeque in ſole, vel ad ignem: balneum rarum eſſe debet, neque longa in eo mora: cibus comprimens: vinum auſterum meracum, per aeſtatem, frigidum, per hiemem, egelidum; ſed tantum, quantum minimum ſit. Infima alvus quoque vel ducenda [92], vel lacte purganda eſt. Si craſſa urina eſt, vehementior eſſe debet & exercitatio, & frictio: longior in balneo mora: cibis opus eſt teneris [93]: vinum idem. In utroque morbo vitanda omnia ſunt, quae urinam movere conſuerunt.

XXI. Eſt etiam circa naturalia vitium, nimia profuſio ſeminis, quod ſine venere, ſine nocturnis imaginibus ſic fertur, ut, interpoſito ſpatio, tabe hominem conſumat. In hoc affectu ſalutares ſunt vehementes frictiones, perfuſiones, natationesque quam frigidiſſimae: neque cibi, nec potio, niſi frigida aſſumpta. Vitare autem oportet [94] cruditates, & omnia inflantia: nihil ex iis aſſumere, quae contrahere ſemen videntur; qualia ſunt, ſiligo, ſimila, ova, alica, amylum, omnis caro glutinoſa, piper, eruca, bulbi, nuclei pinei. Neque alienum eſt, fovere inferiores partes aqua decocta ex verbenis comprimentibus: ex iisdem aliqua cataplasmata imo ventri inguinibusque circumdare; praecipueque ex aceto rutam: vitare & ne [95] ſupinus obdormiat [96].

XXII. Supereſt, ut ad extremas partes corporis veniam, quae articulis inter ſe conferuntur. Initium a coxis faciam. Harum ingens dolor eſſe conſuevit: isque hominem ſaepe debilitat, & quosdam non dimittit. Eoque id genus difficillime curatur, quod fere poſt longos morbos vis peſtifera [97] huc ſe inclinat: quae ut alias partes [98] liberat, ſic hanc ipſam [99] quoque affectam prehendit. Fovendum primum aqua calida

92. *Infima alvus quoque vel ducenda*] Alii leg. *In finita*, vel *Infinita*, ut eſt in Cod. Medic. I. In III. aliisque habetur, *Infima*; & ita reſtituit Egnatius; cui cum aliis multis adſtipulatur etiam Lindenius. Sed vox haec, ut mihi videtur, addita eſt ab interprete. Neque enim ita loquitur Celſus. Lib. 2. cap. 12. ſect. 2. *Plerumque vero alvus potius ducenda eſt*; lib. 3. cap. 7. *ducenda alvus vel aqua vel ptiſanae cremore*, & cap. 12. *praeter haec ducenda alvus eſt*; & cap. 14. *dicit* (Aſclepiades) *alvum duci oportere*; & cap. 15. *ducere alvum*. Plura ſimilia loca ſunt, quae declarant vocem *infima* redundare, atque alienam eſſe.

93. *Teneris*] Conſtantinus mallet, *tenuibus*. In Cod. Mediceo vetuſtiori eſt, *teneribus*.

94. *Vitare autem oportet*] Lindenius leg. *Oportet autem vitare*; deinde, *nihilque*, pro *nihil*.

95. *Praecipueque ex aceto rutam: vitare & ne &c.*] Pro *& ne*, ut habent etiam Codices Medicei, quidam, Pantinum ſecuti, leg. *etiam ne*. Sic autem interpungendus eſt hic locus cum Conſtantino, Ronſſeo, & Morgagno. Al. *praecipueque ex aceto rutam vitare, & ne &c.* Lindenius leg. *praecipueque ex aceto. Vitare autem oportet rutam & ne &c.*

96. *Obdormiat*] Lindenius, *dormiat*.

97. *Vis peſtifera*] Idem, *vi peſtifera*; deinde, *quod ut*, pro *quae ut*.

98. *Alias partes*] Ita in Edit. Lindenii, in margine Conſtantinianae, & in Cod. Vatic. I. Alii habent, *illas partes*.

99. *Ipſam*] In Cod. Medic. I. *jam ipſam*.

lida eſt: deinde utendum calidis cataplasmatis [1]. Maxime prodeſſe videtur, aut cum hordeacea farina, aut cum ficu ex aqua decocta miſtus capparis cortex conciſus; vel lolii farina ex vino diluto cocta, & miſta cum arida [2] faece: quae quia refrigescunt, imponere noctu malagmata commodius eſt. Innulae quoque radix contuſa, & poſtea ex vino auſtero cocta, & late ſuper coxam impoſita, inter valentiſſima auxilia eſt. Si iſta non ſolverunt, ſale calido & humido utendum eſt. Si ne ſic quidem finitus dolor eſt, aut tumor ei accedit, inciſa cute admovendae ſunt cucurbitulae; movenda urina; alvus, ſi compreſſa eſt, ducenda. Vltimum eſt, & in veteribus quoque morbis [3] efficaciſſimum, tribus aut quatuor locis ſuper coxam, cutem candentibus ferramentis exulcerare. Frictione quoque utendum eſt, maxime in ſole, & eodem die ſaepius: quo facilius ea, quae coëundo nocuerunt, digerantur [4]: eaque, ſi nulla exulceratio eſt, etiam ipſis coxis; ſi eſt, ceteris [5] partibus adhibenda eſt. Cum vero ſaepe aliquid exulcerandum candenti ferramento ſit, ut materia inutilis evocetur, illud perpetuum eſt, non, ut primum fieri poteſt, hujus generis ulcera ſanare; ſed ea trahere, donec id vitium, cui per haec opitulamur [6], conquiescat.

XXIII. Coxis proxima genua ſunt; in quibus ipſis nonnumquam dolor eſſe conſuevit. In iisdem autem cataplasmatis cucurbitulisque praeſidium eſt: ſicut etiam, cum in humeris, aliisve commiſſuris dolor aliquis exortus eſt. Equitare ei, cui genua dolent, inimiciſſimum omnium eſt. Omnes autem ejusmodi dolores, ubi inveteraverunt, vix citra uſtionem finiuntur.

XXIV. In manibus pedibusque articulorum vitia frequentiora longioraque ſunt; quae in podagris chiragrisve eſſe conſuerunt. Ea [7] raro vel caſtratos, vel pueros ante foeminae coitum, vel mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant. Vbi ſentiri coeperunt, ſanguis mitten-

1 *Cataplasmatis*] Cod. Medic. I. & hic & cap. ſequenti, *cataplasmatibus*.

2. *Arida*] *Acida* legebatur ante Lindenium, & infra, *& ex vino auſtero poſtea cocta*: ut eſt in Cod. Medic. I. atque in aliis quoque.

3. *In veteribus quoque morbis*] Pro *veteribus*, Editiones Pinzii, Juntae, Caeſarii, & Lindenii habent *uteri*; ut jam adnotavit Morgagnus. Ortus eſt error ex eo, quod in Editione principe Florentina, & in Veneta an. 1493. mendoſe eſt *uteribus*. Sed omnes Medicei Codices plane habent *veteribus*.

4. *Digerantur*] In MSS. & Mediceis & Vaticanis, inque Editionibus priſcis, *dirigantur*. Ego cum Pantino & Lindenio ſecutus ſum Editionem Caeſarii. Conſtantinus quoque in margine habet *digerantur* ex veteri quodam libro.

5. *Si eſt, ceteris &c.*] Alii leg. *ſicut & ceteris*. In Cod. Medic. I. eſt, *ſic & ceteris*: quod non longe abeſt a Lindenii lectione, quam ego probavi.

6. *Opitulamur*] Plerique cum Editione an. 1493. habent *opitulantur*. Sed in Edit. I. & in Lindeniana, & in MSS. legitur *opitulamur*.

7. *Sunt; quae in podagris chiragrisve eſſe conſuerunt. Ea &c.*] Haec verba ita legit & diſtinguit Lindenius: *ſunt. Quae in podagricis chiragricisve eſſe conſuerunt, ea &c.* Sed perpe-

 ram:

mittendus est: id enim inter initia statim factum, saepe annuam, nonnumquam perpetuam valetudinem bonam praestat 8. Quidam etiam, cum asinino lacte epoto sese eluissent 9, in perpetuum hoc malum evaserunt. Quidam, cum toto anno a vino, mulso, venere sibi temperassent, securitatem totius vitae consecuti sunt. Idque utique post primum dolorem servandum est, etiamsi quievit. Quod si jam consuetudo ejus facta est, potest quidem aliquis esse securior iis temporibus, quibus dolor se remisit: majorem vero curam adhibere debet iis 10, quibus id revertitur; quod fere vere autumnove fieri solet. Cum vero dolor urget 11, mane gestari debet; deinde ferri, inambulatione leni se dimovere 12, &, si podagra est, interpositis temporibus exiguis, invi-

ram: quia Celsus hoc loco non loquitur, nisi de podagra chiragraque. Ego valde dubito, ne hoc totum, *quae in podagris chiragrisve esse consuerunt*, ex margine sit assumptum. Videtur enim esse explicatio quaedam membri praecedentis, ab eodem adscripta, a quo illa, *quod in podagra chiragrave esse consuevit*, in lib. 1. cap. 19.

8. *Perpetuam valetudinem bonam praestat*] Editiones priscae vocem *bonam* non habent; ut neque Cod. Mediceus I. Sed cum Egnatius aliique nonnulli legerent, *perpetuam valetudinem totam praestat*; Constantinus *bonam* pro *totam* reponendum existimavit; itaque Lindenius reposuit. Hanc lectionem illud maxime firmat, quod eadem loquendi forma occurrit lib. 6. cap. 19. *annuam valetudinem bonam praestat*; ut communiter legitur, & legendum est; quamvis quidam MSS. Codices aliter habeant. Cum igitur vox *totam* sit in multis MSS. quam mendosam esse nemo non videt, emendationem a Celso ipso habemus. Adjunctum autem *bonam*, non solum allato in loco adhibet, sed & in aliis multis. Lib. 2. cap. 14. *ut quamprimum bona valetudo contingat*; lib. 4. cap. 4. sect. 1. *facilis ad bonam valetudinem recursus est*; & cap. 5. *reddit huic imbecillitas sua, nisi iisdem defenditur bona valetudo, quibus reddita est.* Etiam in praefatione lib. 1. *praestare valetudinem* dixit, & *secundam*, id est, bonam, adjunxit: *Nam quae demum causae, vel secundam valetudinem praestent, vel morbos excitent &c.*

9. *Asinino lacte epoto sese eluissent*] In Codicibus Mediceis plerisque, & in nonnullis Vaticanis habetur: *asinino lotio se eluissent.* Egnatius aliique quidam leg. *asinino lotio epoto se eluissent.* Lindenius, *asinino lacte poto ex toto se eluissent.* Ego secutus sum Editiones priscas & Codicem Mediceum I. aliosque ex Vaticanis; sed libri MSS. habent *sese*, impressi, *se.*

10. *Debet iis*] Antea legebatur, *debent ii*, vel *hi*; nec aliter in MSS. inveni. Sed *iis*, id est, temporibus, legendum esse Morgagnus ostendit. Ita igitur restitui: praeterea, ut omne vitium tolleretur, pro *debent* reposui *debet*; quod verbum regitur ab *aliquis*. Facile autem perspicitur, quae fuerit erroris causa: *debet* constare non poterat, cum esset *ii*; ideo *debent* legendum putarunt.

11. *Cum vero dolor urget*] Aldinam & vetustiores Editiones sequor, cum quibus consentit Cod. Medic. I. Haec autem verba opponuntur praecedentibus, *iis temporibus, quibus dolor se remisit*; ac tempus significant, quo aeger laborat ex dolore: ut & illa ostendunt, quae infra sunt: *Ubi dolor & inflammatio se remiserunt.* Caesarius, & post eum omnes leg. *non urget*; & ita Mediceus III. aliique Codices habent. Verum ex ista lectione illud sequitur, ut Celsus, quae victus ratio in ipso dolore servanda sit, explicare omiserit. Atqui id praecipuum erat, quod explicare debebat. Nam hoc vitium ex iis est, quibus victus ratio maxime subvenit; ut dicitur initio libri proximi.

12. *Mane gestari debet; deinde ferri, inambulatione leni se dimovere*] Omnia recte habebunt, si tollatur *ferri*; quod idem significat atque *gestari*. Cum autem in plerisque MSS. sit non *mane gestari*, sed *manu gestari*, fortasse aliquis interpres margini adscripsit *ferri*: nam, ut est apud Cajum JCtum l. 235. ff. de V. S. *ferri proprie dicimus, quae quis suo corpore bajulat.* In Codice Mediceo I. est *magestrari*, &, supra hanc vocem, *ne*; ut legatur *mane gestari.* Palavicinus vero *ne* in *nu* vertit, fecitque *manu gestari.* Cetera

invicem modo sedere, modo ingredi [13]; tum, antequam cibum capiat, sine balneo, loco calido leniter perfricari, sudare, perfundi aqua egelida; deinde cibum sumere ex media materia, interpositis rebus urinam moventibus; quotiesque plenior est, evomere. Vbi dolor vehemens urget, interest, sine tumore is sit, an tumor cum calore, an tumor jam etiam obcalluerit [14]. Nam si tumor nullus est, calidis fomentis opus est. Aquam marinam, vel muriam duram fervefacere oportet, deinde in pelvem conjicere, &, cum jam homo potest [15], pedes demittere, superque pallam dare, & vestimento tegere; paulatim deinde juxta labrum ipsum ex eadem aqua leniter infundere, ne calor intus destituat; ac deinde noctu cataplasmata calefacientia imponere, maximeque hibisci radicem ex vino coctam. Si vero tumor calorque est, utiliora sunt [16] refrigerantia, recteque in aqua quam frigidissima articuli continentur; sed neque quotidie, neque diu [17], ne nervi laedantur [18]. Imponendum vero est cataplasma, quod refrigeret: neque tamen in hoc ipso diu [19] permanendum; sed ad ea transeundum, quae sic reprimunt, ut emolliant. Si major est dolor, papaveris cortices in vino coquendi, miscendique cum cerato sunt, quod ex rosa factum sit: vel cerae & adipis suillae tantumdem una liquandum, deinde his vinum miscendum, atque ubi, quod ex eo impositum est, incaluit, detrahendum, & subinde aliud imponendum est. Si vero tumores etiam obcalluerunt, & dolent, levat spongia imposita, quae subinde

tera ita leguntur in Codice illo: *debet deinde ferri in ambulationem ibi se dimovere.* Codices alii habent, *manu gestari debet, deinde ferri in ambulatione levi se dimovere* (al. *movere*): atque ita pene ab omnibus vulgo legitur; nisi quod plerique, duabus vocibus in unam contractis, habent *inambulatione.* Lindenius leg. *aut in ambulatione leni.* In Editione prima, & in duabus pervetustis ann. 1493. 1497. & in Juntina, pro *ferri*, mendose est *fieri.*

13. *Ingredi*] In multis MSS. Codicibus, *ambulare.*

14. *An tumor jam etiam obcalluerit*] Libri MSS. habent *obcaluerint*; vulgati *obcaluerit.* Ego reposui *obcalluerit.* Fortasse tamen legendum, *an tumores jam etiam obcalluerint.* Nam in Cod. Mediceo I. est *an tumore sint etiam obcaluerint.* Ita paulo infra; *Si vero tumores etiam obcalluerunt.*

15. *Et, cum jam homo pati potest*] In quibusdam Codicibus MSS. deest particula *&*.

16. *Vtiliora sunt*] Lindenius leg. *utilioraque sunt;* quo modo est in Editione Caesarii an. 1538. sed, ut videtur, mendose; cum in Editione ejusdem Caesarii an. 1528. non extet *que.*

17. *Neque diu*] Alii omnes addunt *fit*; Lindenius, *fiat*: quod verbum ego sustuli ex fide Codicis Medicei I.

18. *Laedantur*] Editiones priscae & Lindeniana cum Codice modo allato, *indurescant.* Sed, ut ego opinor, explanatio quaedam est verbi *laedatur*, quod ceteri Medicei Codices, atque Aldina & multae aliae Editiones habent. Post proxima verba, *Imponendum vero est;* Ruellius addit, *eruca plantago*, ex depravato Codice. In pluribus enim legitur, *imponendum eruca plantago, ut refrigeret,* pro *imponendum vero est cataplasma, quod refrigeret*, ut est in Mediceo I.

19. *In hoc ipso diu*] Quidam, secuti Edit. an. 1538. omittunt *diu.* Egnatius leg. *in hoc cotidie*; ut habent aliqui Codices: Ruellius, *in hoc cotidie diu.*

inde ex oleo, & aceto [20], vel aqua frigida exprimitur; aut pari portione inter se mista pix, cera, alumen. Sunt etiam plura idonea manibus pedibusque malagmata. Quod si nihil superimponi dolor patitur [21], id, quod sine tumore est, fovere oportet spongia, quae in aquam calidam demittatur, in qua vel papaveris cortices [22], vel cucumeris silvestris radix decocta sit: tum inducere articulis crocum cum succo papaveris & ovillo lacte. At si tumor est, foveri quidem debet aqua egelida [23], in qua lentiscus, aliave verbena ex reprimentibus decocta sit: induci vero medicamentum ex nucibus amaris cum aceto tritis; aut ex cerussa, cui contritae herbae muralis succus sit adjectus. Lapis etiam, qui carnem exedit [24], quem σαρκοφάγον Graeci vocant, excisus, sic, ut pedes capiat, demissos eos, cum dolent, retentosque ibi levare consuevit. Ex quo in Asia lapidi Asio gratia est [25]. Vbi dolor & inflammatio se remiserunt (quod intra dies quadraginta [26] fit, nisi vitium hominis accessit) modicis exercitationibus, abstinentia, unctionibus lenibus utendum est, sic, ut etiam acopo [27], vel liquido cerato cyprino ar-

20. *Et aceto*] Antea communiter legebatur, *vel aceto*, ut habet Cod. Medic. I. Ego sic reposui ex aliis Codicibus; nec aliter legendum videtur. Nam mista oleum & acetum, aut oleum & frigida aqua leniter simul & reprimunt & molliunt, ut est in lib. 2. cap. 33. ideoque hic utilia sunt: siquidem proximum quoque medicamentum ex pice, cera, alumine, facultatem habet simul reprimendi & molliendi. Quod si legatur *vel aceto*, pugnantia Celsus scripserit. Nam si acetum & aqua frigida, quae reprimunt & refrigerant, apta sunt; oleum, quod calefacit & emollit, aptum esse non potest. Ceterum in lib. 5. quoque cap. 26. sect. 23. legitur, *circumdare lanam succidam ex aceto & oleo.*

21. *Dolor patitur*] Vox *dolor* omittitur in Editionibus ann. 1493. 1497. sed, ut opinor, librariorum culpa; cum extet in Editione prima. Hoc mendum tamen Constantinum quoque cum aliis multis decepit. Porro Constantinus subaudit *aeger*. Lindenius tandem restituit *dolor*; quod & in Codicibus Mediceis habetur.

22. *Cortices*] Ita ex Cod. Medic. I. Alii leg *cortex*; Egnatius *corticis*, ut plures MSS. Codices habent.

23. *Egelida*] Quidam cum Caesario leg. *calida*. Sed in Mediceo I. aliisque MSS. Codicibus est *egelida*. Quod vel ideo notandum fuit, ut omnes intelligerent, *congelida*, quod habet Ruellii Editio, mendum esse; nec vocem *congelidus* ex lectione illa referendam esse inter Latinas; ut recte monet Facciolatus in Animadversionibus Criticis in Danetii Lexicon.

24. *Exedit*] Lindenii Edit. & Cod. Medic. I. *edit.*

25. *Et quo in Asia lapidi Asio gratia est*] Nascitur lapis hic in Asso Troadis; hinc Galenus lib 9. de S. M. F. cap. 2. Ἄσσιον nominat. Attamen apud eumdem Galenum πέτρας Ἀσίας ἄνθος legitur l. c. & apud Dioscoridem lib. 5. cap. 14. Ἄσιος δὲ λίθος per simplex σ; ut quidem Saracenus edidit. In Celsi quoque Codicibus scribitur *Asius* tum hic, tum alibi. Ita est in Mediceis, excepto primo, & in aliquibus Vaticanis: *Ex quo in Asia lapidi tasio faciunt gratia est ad juvandum* Sed *ad juvandum* glossema est. *Rei alicui gratiam esse*, loquendi forma est Latina, & majori Plinio familiaris. Codex alius apud Constantinum ita habet: *Ex quo in Assi sepulchra faciunt. Et lapidi Asio gratia est ad juvandum:* quam lectionem Lindenius probavit. Ego secutus sum Editiones antiquas, & Codicem Mediceum I. Sed Editio I. & aliae omnes ad Aldinam usque habent *tasio* pro *Asio.*

26. *Quadraginta*] Lindenius leg. *triginta*. Sed *quadraginta* legendum cum aliis, tum ex fide Codicum Mediceorum, tum ratione. Nam sententia sumpta est ex Hippocrate Sect. 6. Aphor. 49.

27. *Acopo*] Cod. Medic. I. *cum acopo*, quocum nonnulli Vaticani consentiunt, & Lindenii Editio.

articuli perfricentur. Equitare podagricis quoque alienum est. Quibus vero articulorum dolor certis temporibus revertitur, hos ante & curioso victu cavere oportet, ne inutilis materia corpori supersit, & crebriore vomitu; &, si quis ex corpore metus est, vel alvi ductione uti, vel lacte purgari. Quod Erasistratus in podagricis expulit, ne in inferiores partes factus cursus pedes repleret: cum evidens sit, omni purgatione non superiora tantummodo, sed etiam inferiora exinaniri.

XXV. Ex quocumque autem morbo quis convalescit, si tarde confirmatur, vigilare prima luce debet; nihilominus in lecto conquiescere: circa tertiam horam leniter unctis manibus corpus permulcere: deinde delectationis causa, quantum juvat, ambulare, circumcisa omni negotiosa actione [28]: tum gestari diu: multa frictione uti: loca, coelum, cibos saepe mutare: ubi triduo quatriduove vinum bibit, uno aut etiam altero die interponere aquam. Per haec enim fiet, ne in vitia tabem inferentia incidat, & ut mature vires [29] suas recipiat. Cum vero ex toto convaluerit, periculose vitae genus subito mutabit, & inordinate aget. Paulatim ergo debebit, omissis his legibus, eo transire, ut arbitrio suo vivat.

28. *Negotiosa actione*] Alii leg. *negotiosa cogitatione vel actione*. Sed recte Lindenius, *negotiosa actione*; quem ego secutus sum, ex fide Codicis Medicei vetustioris.

29. *Vires*] Cod. Mediceus modo allatus, *vias*; sed perperam.



LIBER QVINTVS.

Dixi de iis malis corporis, quibus victus ratio maxime ſubvenit: nunc transeundum eſt ad eam medicinae partem, quae magis medicamentis pugnat [30]. His multum antiqui auctores tribuerunt, & Eraſiſtratus, & ii qui ſe ἐμπειρικοὺς nominaverunt; praecipue tamen Herophilus, deductique ab illo viri; adeo ut nullum morbi genus ſine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memoriae prodiderunt, qualia ſunt vel Zenonis, vel Andreae, vel Apollonii, qui Mys [31] cognominatus eſt. Horum autem uſum ex magna parte Aſclepiades non ſine cauſa ſuſtulit; &, cum omnia fere medicamenta ſtomachum laedant, malique ſucci ſint, ad ipſius victus rationem potius omnem curam ſuam tranſtulit. Verum, ut illud in plerisque morbis utilius eſt, ſic multa admodum corporibus noſtris incidere conſuerunt, quae ſine medicamentis ad ſanitatem pervenire non poſſunt. Illud ante omnia ſcire convenit [32], quod omnes medicinae partes ita innexae [33] ſunt, ut ex toto ſeparari non poſſint; ſed ab eo nomen trahant, a quo plurimum petunt. Ergo & illa, quae victu curat, aliquando medicamentum adhibet, & illa [34], quae praecipue medicamentis pugnat, adhibere etiam rationem victus debet; quae multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac ſaepe ſimplicia opitulentur, ſaepe miſta; non alienum videtur ante proponere & nomina, & vires, & miſturas eorum; quo minor ipſas curationes exſequentibus [35] mora ſit.

I. San-

30. *Medicamentis pugnat*] Pro *pugnat*, quidam cum Caeſario habent *purgat*, tum hic, tum infra.

31. *Mys*] Lindenii Edit. *Mus.* Sed in Codicibus Mediceis ſcribitur *Mys* per *y* (in II. *Mis*) ut apud Caelium Aurelianum lib. 2. Acut. Morb. cap. 13.

32. *Convenit*] Aliqui Codices, *oportet*; Mediceus I. *convenit*, ut vulgo legitur.

33. *Innexae*] Ita in MSS. & in Editionibus vetuſtis. Lindeniana habet *connexae*, ut eſt in margine Conſtantinianae: quam vocem Scribonius adhibuit in eadem ſententia cap. 68. *Implicitas Medicinae partes inter ſe & ita connexas eſſe conſtat, ut nullo modo diduci ſine totius profeſſionis detrimento poſſint.*

34. *Ergo & illa .... & illa &c.*] Ita in Cod. Mediceo primo. Alii Codices habent *Ergo ut illa .... ita & illa &c.* alii *Ergo ut illa ..... ita illa &c.* Editiones antiquae *Ergo ut illa .... & illa &c.* Lindeniana *Ergo ut illa .... ſic illa &c.*

35. *Ipſas curationes exſequentibus*] Alii leg. *ipſius curationis ex ſequentibus*; Lindenius, *ipſam curationem exſequentibus.* Ego ſic reſtitui ex Codice Mediceo vetuſtiori. Re vera habet, *ipſius curationes*, & in voce *curationes* expungitur littera *s* ſupraque ponitur, *m*, ut ſit, *curationem.* Sed nemo non videt, *ipſius* ex *ipſas* corruptum eſſe, & omnino retinendum, *curationes.*

I. Sanguinem supprimunt, atramentum sutorium, quod Graeci χάλκανθον appellant, chalcitis, acacia, & ex aqua lycium, thus, aloë, gummi, plumbum combustum, porrum, herba sanguinalis, creta vel Cimolia vel figuralis 36, misy 37, frigida aqua, vinum, acetum, alumen, melinum, squama & ferri 38 & aeris; atque hujus quoque duae species sunt, alia tantum aeris, alia rubri aeris.

II. Glutinant vulnus, myrrha 39, thus, gummi, praecipueque acanthinum, psyllium, tragacantha, cardamomum, bulbi, lini semen, nasturtium, ovi album, gluten, ichthyocolla, vitis alba, contusae cum testis suis cochleae, mel coctum, spongia vel ex aqua frigida, vel ex vino, vel ex aceto expressa; ex iisdem lana succida; si levis plaga est, etiam aranea.

Reprimunt, alumen 40 & scissile, quod σχιστὸν vocatur, & liquidum, melinum, auripigmentum, aerugo, chalcitis, atramentum sutorium.

III. Concoquunt & movent pus, nardum, myrrha, costum 41, balsamum, galbanum, propolis, styrax, thuris 42 & fuligo & cortex, bitumen, pix, sulphur, resina, sevum, adeps, oleum.

IV. Aperiunt tamquam ora in corporibus 43, quod στόμα Graece dicitur 44, cinnamomum, balsamum, panaces, juncus quadratus, pulegium,

36. *Figularis*] Quaedam Edd. habent, *figuralis.*

37. *Misy*] In antiquis Codicibus scribitur tum *misi*, tum *mysi*, tum *misy*; quae postrema scribendi ratio recta est. Nam Graeca vox est, eaque ita scribitur: *μίσυ.*

38. *Ferri*] Rubeus affirmat, se *utriusque ferri* scriptum invenisse in Codicibus Vaticanis. Vbi lateant Codices illi, ignoro. [Septem certe, quos videre mihi datum est in Vaticana Bibliotheca, vocem *utriusque* non habent: cum quibus Medicei consentiunt.

39. *Myrrha*] In Cod. Medic. I. fere ubique scribitur *murra* sine adspiratione.

40. *Reprimunt, alumen*] Verbum *reprimunt*, quod est in Cod. Medic. I. & in nonnullis Vaticanis, restituit Egnatius; sed legit, *araneum reprimunt, alumen.* Eum Stephanus secutus est. Ego sequor Lindenium, & aliquos alios, verba haec rectius distinguentes. Ruellius & Caesarius omittunt *reprimunt*, quod neque in priscis Editionibus, neque in reliquis sex Mediceis Codicibus habetur: itaque *alumen* & reliqua addunt post *aranea*, atque haec quoque ad illa referunt, quae glutinandi vim habent.

41. *Costum*] Vulgo, *costus*, ut est in Cod. Medic. I. Ego *costum* reposui ex aliis Codicibus: & ita habetur, & cap. 6. hujus libri, & cap. 27. sect. 7. & lib. 3. cap. 21.

42. *Styrax, thuris*] In Cod. Medic. I. *storax turis*; deinde, *sebum* per *b*, ut multis aliis in locis. *Tus* fere ubique sine adspiratione scribitur in eo Codice.

43. *Aperiunt tamquam ora in corporibus*] Alii leg. *Vulnera aperiunt &c.* Ego ex fide Cod. Medic. vetustioris expuli vocem *Vulnera*, quam ex prava interpretatione intrusam esse apparet. Galenus quoque lib. 5. de simplic. medic. facult. cap. 5. scribit de medicamentis, quae aperiendi vim habent; ἀναστομωτικὰ appellat.

44. *Quod στόμα Graece dicitur*] Ita in omnibus antiquis Codicibus; nisi quod aliqui cum Mediceo I. habent, *stoma* litteris Latinis. Constantinus ita legendum putat: *quae ἀναστομωτικὰ Graece dicuntur.* Lindenius leg. *quod ἀναστομοῦν Graece dicitur.* Quo levior mutatio sit, qui Constantino assentiuntur, legant, στομωτικά; qui Lindenio, στομοῦν. Mihi haec verba Celsi esse non videntur, sed alicujus interpretis; ideoque explodenda.

gium, flos albae violae, bdellium 45, galbanum, resina terebinthina & pinea, propolis, oleum vetus, piper, pyrethrum, chamaepitys, uva taminia 46, sulphur, alumen, rutae semen.

V. Purgant, aerugo, auripigmentum, quod ἀρσενικὸν a Graecis nominatur; (huic autem & sandarachae in omnia eadem vis, sed validior est); squama aeris 47, pumex, iris, balsamum, styrax, thus, thuris cortex, resina, & pinea, & terebinthina liquida, oenanthe, lacerti stercus, sanguis columbae, & palumbi, & hirundinis, ammoniacum, bdellium; (quod in omnia idem, quod ammoniacum, potest; sed valentius est 48); abrotonum, ficus arida, coccum Gnidium, scobis eboris, omphacium, radicula, coagulum, sed maxime leporinum; (cui eadem, quae ceteris coagulis, facultas, sed utique validior est 49); fel, vitellus crudus, cornu cervinum, gluten taurinum 50, mel crudum, misy, chalcitis, crocum, uva taminia 51, spuma argenti, galla, squama

45. *Bdellium*] Cod. Medic. I. *bdella*, ut in aliquibus aliis locis: sed capite proximo & cap. 12. habet, *bdellium*; cap. 15. *bdellion*. Hoc loco autem in aliis Codd. quoque & in Edd. priscis est, *bdella:* primus Caesarius *bdellium* reposuit. Porro *videlia*, quod pro *bdellium* Gesnerus invenit in quodam MS. Vegetii Codice, corruptum videtur ex *bdella*.

46. *Taminia*] Aldina Edit. *aminia:* Editiones vetustiores, *timinia*, ut & hic & alibi Codex Medic. I.

47. *Validior est*); *squama aeris*] Arsenici scilicet vis major est, quam sandarachae. Lindenius leg. *validius est*) *squama aeris;* Editiones vetustae habent, *validior est squama aeris;* Constantiniana vero in margine, *validior est sandarachae, squama aeris*, sententia minus probanda. In quibusdam MSS. ita legitur: *validior est, quam aeris spuma ex iris, balsamum &c.* Sed hoc membrum: *huic autem & sandarachae in omnia eadem vis, sed validior est*, fortasse Celsi non est, & conflatum est ex iis, quae de arsenico habet Plinius lib. 34. cap. 56. *vis eadem, ut supra* (i. e. eadem atque sandarachae) *sed acrior.*

48. *Quod in omnia idem, quod ammoniacum, potest; sed valentius est*] Adnotatio similis praecedenti. Adverte dicendi formam, *in omnia;* quae, ab eodem auctore utrasque esse, declarat. Haec forma alibi non reperitur in Celso. Pro *sed valentius est*, Lindenius legit, *sed hoc valentius est*, ut est in margine Editionis Constantinianae.

49. *Cui eadem, quae ceteris coagulis facultas, sed utique validior est*] Alii habent, *ubique;* Lindenius, *utique*, ut in veteri Codice se invenisse Constantinus scribit. Mihi hoc membrum praeter rem addi videtur, quia duabus particulis, *sed maxime*, sententiam suam Celsus satis expressit. Nec aliter ipse loqui solet. Cap. 2. hujus lib. *gummi, praecipueque acanthinum;* lib. 2. cap. 31. *pastinaca, magisque agrestis;* & cap. 32. *lactuca, maximeque aestiva.* Igitur haec quoque videtur adnotatio, ex margine inconsulto descripta, sicut superiores duae. Nequaquam sunt moris Celsiani; nec simile quidquam invenitur in capitibus superioribus, aut in proximis, in quibus res eadem tractatur.

50. *Gluten taurinum*] Abstergendi facultatem habere, Paulus quoque Aegineta scribit lib. 7. cap. 3. Lindenius *taurinum* hinc tollit, & addit voci *fel*; ut habet vetus Codex a Constantino allatus. Aliter Codices Medicei, ex quorum fide veterem lectionem retinere malui. Ac Plinius quoque Major pluribus locis, & Scribonius Largus Composit. 254. adhibet *gluten*, vel *glutinum* cum hoc adjuncto. Celsus tamen cap. 2. hujus libri, ut observat Rhodius in Lexico Scriboniano, habet sine adjuncto: quem locum illustrant haec Plinii verba in lib. 28. cap. 18. *Recentes vero plagas ferro illatas sanat glutinum taurinum &c.* In proximo Celsi capite habetur, *fel taurinum;* at cap. 7. & 12. absolute, *fel.*

51. *Uva taminia*] In libris antiquis additur, *abrotonum*, sive, ut in aliis scribitur, *abrotanum;* (vulgo *abrotonum* scribitur a Stephano & Lindenio, neque tamen ubique; ab aliis, *abrotanum*); quod

ma aeris, lapis haematites, minium, coftum, fulphur, pix cruda, fevum, adeps, oleum, ruta, porrum, lenticula, ervum.

VI. Rodunt, alumen liquidum, fed magis rotundum, aerugo, chalcitis, mify, fquama aeris, fed magis rubri, aes combuftum, fandaracha, minium Sinopicum, galla 52, balfamum, myrrha, thus 53, thuris cortex, galbanum, refina terebinthina humida 54, piper utrumque, fed rotundum magis, cardamomum, auripigmentum, calx, nitrum, & fpuma ejus, apii femen, narciffi radix, omphacium, alcyonium, oleum ex amaris nucibus, allium, mel crudum, vinum, lentiscus, fquama ferri, fel taurinum, fcammonia, uva taminia, cinnamomum, ftyrax, cicutae femen 55, refina 56, narciffi femen, fel, nuces amarae, oleumque

quod cum femel pofitum fit, Caefarius, quem Pantinus & Lindenius fecuti funt, hoc loco delevit. *Squama aeris* quoque infra delenda eft, quod perperam bis legatur in hoc capite. Et fane omittitur in quibusdam MSS. in quibus tamen & illa omittuntur: *fpuma argenti*, *galla*, *lapis haematites*, *minium*.

52. *Galla*] Lindenius leg. *cafia*. Et fane in ceteris Codicibus Mediceis eft, *caffia*. Primus tamen habet, *galla*, ut alii legunt.

53. *Thus*] Alii omnes omittunt hanc vocem, quae deeft, in MSS. plerisque. Eam ego addidi ex Medic. I.

54. *Refina terebinthina humida*] In MSS. eft, *humida*, vel *umida*. Si quis non probat, *liquida* reponat ex Editione Lindenii & ex margine Conftantinianae: quod faepius a Celfo ufurpatur. Attamen cap. 28. hujus libri fect. 16. Conftantino & Lindenio confentientibus, legitur, *refinae humidae*.

55. *Cicutae femen*] In MSS. Codicibus additur, *omphacium*, *apii femen*. Hoc, ex fuperioribus perperam repetitum, omifit ille quicumque fuit, qui duas priores voces, *cicutae femen*, atque alias multas ex praecedentibus, quae deerant in Cod. Medic. IV. ejus margini adfcripfit. Itaque neque in principe Florentina, neque in Editionibus aliis funt tres illae voces, *omphacium*, *apii femen*. Ceterum negant fere Interpretes cicutae femen rodendi facultatem habere; fed aliqui, veterem lectionem retinentes, myrrhidem fignificari putant, quam quidam ex recentioribus Medicis *cicutariam* appellarunt. Ego neque hanc interpretationem probo, neque contra meos Codices accedere aufim Lindenio, qui verba mutat & leg. *rutae* pro *cicutae*. Pro veteri lectione facere videtur locus Plinii in lib. 30. cap. 13. *Vefpertilionum fanguis pfilothri vim habet: fed malis puerorum illitus non fatis proficit, nifi aerugo vel cicutae femen poftea inducatur.* Nam five *aerugo* cum Harduino, five cum aliis *erucae* legas, vides profecto, cicutae femen facultatem habere ei fimilem, quam habet five erucae femen, five aerugo: quae fine dubio rodunt. Illud quoque animadvertendum eft, cum multa ex his, quae tamquam rodentia in hoc capite proponuntur, in cap. 15. tamquam mollientia proponantur, inter alia etiam *cicutae femen* ibi occurrere.

56. *Refina*] Quae? plures enim ejus fpecies funt. Num omnes fub generali nomine comprehendere voluit? Fruftra igitur fupra pofuit, *refinam terebinthinam humidam*. Idem dicendum de voce *fel*, quae mox fequitur, cum praecedat *fel taurinum*. Celfus fcripfiffet, opinor, fuo more: *fel, maximeque taurinum*. Si non, ut alia multa, *fel* quoque, vel librarii culpa iteratum, vel ab aliquo infertum fuit, rectius fortaffe legatur, *fal*; ut, cum ita a quibusdam legi monuiffet Conftantinus, Lindenius edidit. Dicam tamen quae res me ab hac mutatione dehortetur. Non folet Celfus repetere quod femel dixit. Hanc caufam fuiffe puto, quamobrem in hoc capite non erucae & nafturtii & radiculae feminum, non finapis, non fici mentionem fecerit; quod nimirum de his, tamquam erodentibus, dixerit in lib. 2. cap. 33. Cum ibi falem quoque pofuerit, videri poteft eadem de caufa hoc loco omififfe. Si quis hoc argumentum parvi facit, huic videndum eft, num etiam *refina* corruptum fit ex *finapi*, & *cicutae femen*, ex *erucae femen*. Atque hoc poftremum fufpiciofius effet, fi *rutae* femen, ut edidit, Lindenius invenit in aliquo Codice fatis fideli. Nam *rutae*

que earum 57, atramentum sutorium, chrysocolla, veratrum, cinis 58.

VII. Exedunt corpus, acaciae succus, hebenus, aerugo, squama aeris, chrysocolla, cinis Cyprius 59, nitrum, cadmia, spuma argenti, hypocistis, diphryges, sal, auripigmentum, sulphur, cicuta 60, sandaracha, salamandra, alcyonium, aeris flos, chalcitis, atramentum sutorium, ochra, calx, acetum 61, galla, alumen, lac caprifici, vel lactucae marinae, quae τιθύμαλλος a Graecis nominatur 62, fel, thuris fuligo, spodium, lenticula, mel, oleae folia, marrubium 63, lapis haematites, & Phrygius, & Asius, & scissilis, misy, vinum, acetum.

VIII. Adurunt, auripigmentum, atramentum sutorium, chalcitis, misy, aerugo, calx, charta combusta, sal, squama aeris, faex combusta, myrrha, stercus & lacerti, & columbae, & palumbi, & hirundinis, piper, coccum Gnidium, allium, diphryges, lac utrumque, quod proximo capite supra comprehensum est, veratrum & album & nigrum, cantharides, corallium, pyrethrum, thus 64, salamandra, eruca, sandaracha, uva taminia, chrysocolla, ochra, alumen scissile, ovillum stercus, oenanthe.

IX. Eadem fere crustas ulceribus 63 tamquam igne adustis inducunt; sed praecipue chalcitis, utique si cocta est, flos aeris, aerugo, auripigmentum, misy, & id quoque magis coctum 66.

X. Cru-

rutae fortasse ortum est ex *erutae*, quod erat mendose, pro *erucae*; quemadmodum *eruta*, pro *eruca*, habet Cod. Medic. VI. paulo infra.

57. *Oleumque earum*] En oleum quoque ex amaris nucibus bis positum in eodem capite; quod ante alios Pantinus adnotavit. Quidam, teste Constantino, non ineptam hanc repetitionem putant, si hic legatur: *ut oleumque earum*; quibus adstipulatur Lindenius, sed reponit: *ut oleum earum*. Mihi haec verba explodenda videntur, & retinenda superiora, *oleum ex amaris nucibus*; quia constructio cum sexto casu & praepositione *ex* Celso magis familiaris est, quam cum secundo casu.

58. *Veratrum, cinis*] Lindenius leg. *concharum cinis*; sed rectius alii, ut est in Codicibus Mediceis, *veratrum, cinis*. Nam Aëtius quoque Tetrab. 1. serm. 2. cap. 219. nigrum veratrum rodentibus annumerat.

59. *Cinis Cyprius*] Qui sit cinis Cyprius, mihi quidem non constat. Neque enim arridet Constantini interpretatio, qui cinerem esse dicit ex Cypria arundine, de qua Plinius in lib. 24. cap. 11. Fortasse inter has duas voces interpungendum est, ut in antiquis quibusdam libris factum video; & in voce *Cyprius* mendum subest. Num reponendum *cyprus*, ut in capite undecimo? Amplius videndum.

60. *Cicuta*] Refrigerat & reprimit, sicut lenticula, quae similiter refertur inter rodentia, ut Pantinus animadvertit. Lindenius mutat in *eruca*; sed mei Codices adversantur.

61. *Acetum*] Tolle hinc, quod iterum sit in fine capitis; ut est ab aliis animadversum.

62. *Nominatur*] Post hoc verbum in antiquis libris sequitur *alcyonium*; quod Lindenius recte sustulit: est enim supra. Pro *nominatur*, Cod. Med. I. habet, *appellatur*.

63. *Marrubium*] Codex modo allatus, *marruvium*, & cap. 16. *marruvio* per *v*.

64. *Thus*] Idem Codex omittit vocem hanc. Infra habet, non *eruca*, sed *urucea*. In VI. est, *eruta*.

65. *Vlceribus*] Quidam Codices MSS. habent, *vulneribus*.

66. *Id quoque magis coctum*] Ita in Editionibus Ruellii, Stephani, Lindenii, & in margine Constantinianae; itemque in Codd. Mediceis III. & VI. Codex secundus aliique habent, *id quaeque &c.* primus, *id quo &c.* ut olim vulgo

X. Cruſtas vero has reſolvit farina triticea cum ruta, vel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adjectum eſt.

XI. Ad diſcutienda vero ea, quae in corporis parte aliqua coierunt, maxime poſſunt, abrotonum, helenium, amaracus, alba viola, mel, lilium, ſampſucus Cyprius [67], lac, ſertula Campana, ſerpyllum [68], cupreſſus, cedrus, iris, viola purpurea, narciſſus, roſa, crocum, passum [69], juncus quadratus, nardum, cinnamomum, caſia, ammoniacum, cera, reſina, uva taminia, ſpuma argenti, ſtyrax, ficus arida, tragoriganus, lini & narciſſi ſemen, bitumen, ſordes ex gymnaſio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amarae nuces, ſulphur.

XII. Evocat & educit ladanum, alumen rotundum, hebenus, lini ſemen, omphacium, fel, chalcitis, bdellium, reſina terebinthina & pinea, propolis, ficus arida decocta, ſtercus columbae, pumex, farina lolii, groſſi in aqua cocti, elaterium, lauri baccae, nitrum, ſal.

XIII. Laevat [70] id, quod exaſperatum eſt, ſpodium, hebenus, gummi, ovi album, lac, tragacanthum.

XIV. Carnem alit & ulcus implet reſina pinea, ochra Attice [71], vel aſterace [72], cera, butyrum. XV.

go legebatur. Sed adverbium *quo* ſententia non fert; *quoque* reſpondet verbis praecedentibus, *chalcitis, utique ſi cocta eſt.*

67. *Sampſucus Cyprius*] Caeſarius, Gryphius, & Lindenius ſcribunt *ſanſucus*, ut eſt in Codicibus pleriſque. In Mediceo I. eſt, *ſamſycus*; in IV. *ſanſucus*, ſed corrigitur, *ſampſucus*; & ita habent Editiones ceterae. Sed videtur ſcribendum *ſampſuchus* per *ch*; quia Graeca vox eſt, quae a Dioſcoride & Galeno ita ſcribitur: σάμψυχον. Ceterum *ſampſuchus* ſequiori genere invenitur apud Plinium in lib. 13. H. N. cap. 1. *Optimum hoc* (unguentum ſampſuchinum) *in Cypro & Mitylenis, ubi plurima ſampſuchus:* & neutro genere *ſampſuchum* in lib. 21. cap. 22. *Sampſuchum ſive amaracum in Cypro laudatiſſimum & odoratiſſimum, ſcorpionibus adverſatur &c. Sampſucus* vero genere maſculino, ut habet Celſus, non facile apud alium Auctorem invenietur. Sed ipſius Celſi auctoritas dubia eſt; nam lectio variat. In Editione Ruellii *Cyprius* eſt adjunctum vocis *ſampſucus*; quam lectionem ſequi, tutius mihi viſum eſt. In Editionibus priſcis, & in MSS. quoque fere omnibus inter duas haſce voces interpungitur. Caeſarius, haud intelligens quid ſignificaret vox ſubſtantiva *cyprius*, repoſuit *cyperus*. Caeſario adſtipulatus eſt Lindenius cum pleriſque Editoribus; quamvis Ronsſeus monuerat, ferendam non eſſe mutationem iſtam, quod infra ſit, *juncus quadratus*, qui idem eſt ac κύπειρος; ut apparet ex lib. 3. cap. 21. Ego & in hoc plane aſſentior Ronſſeo, & propemodum in illo quoque, quod *cyprus* reponendum putat. Eſt autem cyprus arbor, cujus folia & ſurculos diſcutiendi facultatem habere ſcribit Galenus lib. 7. de Simplic. Medic. facult. cap. 10. Paul. Aegin. lib. 7. cap. 3. Aëtius Tetrab. 1. Serm. 1. *Cyprus* legitur cap. 24. ſect. 3. hujus libri; ſed ibi cyprinum ſignificat. Ceterum manifeſtum eſt, Celſum cum iis facere, qui ſampſuchum ab amaraco diſtinguunt. Nam amarachum jam poſuit. Niſi forte quis ſuſpicetur, *amaracus* interpretationem eſſe vocis *ſampſucus*, ex margine temere deſcriptam.

68. *Sertula Campana, ſerpyllum*] Cod. Medic. I. *ſerpula campana, ſerpullum.* Ac *ſerpullum* per *u* aliis quoque in locis ſcribitur in hoc Codice.

69. *Paſſum*] Lindenius leg. *praſium*; ſed ſi intelligit marrubium, hoc ipſo nomine id Celſus appellat & ſupra cap. 7. & alibi.

70. *Laevat*] Al. *Levat*; al. cum Caeſario, *Levant;* Lindenius, *Laevant.* Etiam in capite proximo Caeſarius, quem omnes poſtea ſecuti ſunt, leg. *alunt* & *implent*, pro *alit* & *implet*, ut habent Editiones vetuſtiores & Codd. Medicei.

71. *Attice*] Alii leg. *actice*, al. *actica.* Quidam ante hanc vocem interpungunt. Cap. 18. hujus

XV. Molliunt, aes combuſtum, terra Eretria, nitrum, papaveris lacrima, ammoniacum, bdellium, cera, ſevum, adeps, oleum, ficus arida, ſeſamum, ſertula Campana, narciſſi & radix & ſemen, roſae folia, coagulum, vitellus crudus, amarae nuces, medulla omnis 73, ſtibi 74, pix, cochlea cocta 75, cicutae ſemen, plumbi recrementum 76; (σκωρίαν μολύβδυ Graeci vocant); panaces, cardamomum, galbanum, reſina, uva taminia, ſtyrax, iris, balſamum, ſordes ex gymnaſio, ſulphur 77, butyrum, ruta.

XVI. Cutem purgat mel, ſed magis, ſi eſt cum galla, vel ervo, vel lenticula, vel marrubio, vel iride, vel ruta, vel nitro, vel aerugine.

XVII.

hujus lib. ſect. 19. *ochra, quae Attice nominatur:* ubi fortaſſe Ἀττικὴ Graecis litteris ſcribendum eſt.

72. *Vel aſterace*] Qui monſtrabit, quid ſit *aſterace*, ut habent Editiones vetuſtiores, vel, ut Aldina, *aſterica*, vel, ut Stephanus legit, *aſteriaca*, vel, ut Lindenius aliique cum Caeſario, *aſteriace*; erit mihi magnus Apollo. Conſtantinus non probat quod dicit, aſteriacen eſſe aſterem Samium. Nam Celſus, non *aſteriacen*, ſed *terram Samiam* appellat lib. 6. cap. 6. ſect. 12. *terram Samiam, quae ἀστὴρ vocatur.* In Cod. Medic. I. eſt *vel aſtyrice*. in III. & IV. *vel aſtrace*, in reliquis, *vel aſtirace*. Pro *vel* Caeſarius repoſuit *mel*, addita diſtinctionis nota: quem omnes poſtea ſecuti ſunt. Quidam, ut Conſtantinus affirmat, legendum putant, *ochra, Atticum mel, aut ericaeum.* Ego magis feror ad ſuſpicandum, has voces, *vel aſterace*, ex varianti lectione ortas eſſe. Aliquis enim, qui non bene intellexit quid eſſet *ochra Attice*, ſupra vocem *Attice* poſuit *vel aſterace*, aut *aſterice*, aut *aſteriace*, aut potius *aſtera*, ſic, ut huic voci ſyllaba *ce* poſtea adhaeſerit ex duplicatione primae ſyllabae vocis ſequentis. Significavit autem ille, quicumque fuit, terram, quae ἀστὴρ vocatur. Niſi forte *aſter* poſitum fuit ſupra vocem *ochra*, ad ſignificandum *aſterem Atticum*, id eſt, herbam, quae etiam *bubonion* appellatur, ut eſt apud Plinium lib. 25. cap. 5.

73. *Medulla omnis*] Cod. Medic. I. *medullae omnes.*

74. *Stibi*] Ita legit Egnatius, quem ceteri Editores ſecuti ſunt usque ad Lindenium. Is repoſuit *ſtimmi* a στίμμι· ac *ſtimmi*, vel *ſtibium*, Conſtantinus quoque legendum putarat. In Cod. Medic. I. vox haec coaluit cum proxima *pix*, & formavit *ſtimpix:* Palavicinus correxit, *ſtimbi pix.* In Codicibus aliis legitur, *ſtilmi pix.* MSS. igitur Codices videntur favere Lindenianae lectioni, *ſtimmi*; cum omnes habeant litteram *m.* Attamen veriſimile non eſt, Celſum, qui poſtea medicamenti hujus mentionem ſaepe facturus eſſet, aliter hic extuliſſe atque alibi extulit: praeſertim cum varietas ejusmodi ſit, ut negotium faceſſere poſſit minus gnaris. Adhibet enim deinde vocem hanc in genitivo, ac non *ſtimmi* vel *ſtimmis* vel *ſtimmios*, ſed *ſtibis* conſtanter effert, quod eſt a στίβι. Quare Egnatio magis accedendum videtur. Niſi quis malit *ſtibis* etiam recto caſu; ut eſt in Edit. I. & in duabus vetuſtiſſimis ann. 1493. 1497. & in Juntina. Sic & *ſinapi* & *ſinapis* dicitur. Celſus *ſinapis* ſecundo caſu, *ſinapi* primo & quarto ubique uſurpat. Eadem fortaſſe ratione *ſtibi* uſurpare maluit primo caſu, *ſtibis* ſecundo. Plinius habet ablativum *ſtibi* in lib. 29. cap. 6. Obiter moneo *ſtibi*, *ſtibis* apud Celſum non eſſe faemineo genere, ut in quibusdam Lexicis traditur: nam lib. 6. cap. 6. ſect. 12. legitur, *ſtibis cocti*; & ſect. 13. *ſtibis combuſti & eloti.*

75. *Cochlea cocta*] In Cod. Mediceo I. non eſt vox, *cochlea:* qua ratione *pix cocta* dicta eſſet ad *crudae* differentiam, de qua Celſus non ſemel.

76. *Recrementum*] Lindenius aliique, Caeſarium ſecuti, reponunt, *retrimentum;* & ita habent Codd. Medicei omnes, praeter primum; ex cujus fide ego retineo, *recrementum;* quod bis habetur cap. 19. id eſt, ſect. 26. & 28. ceteris quoque Codicibus & veteribus Editionibus conſentientibus. Lindenius ibi quoque reponit, *retrimentum.* Idem tamen cum aliis omnibus habet, *recrementum*, lib. 6. cap. 8.

77. *Sulphur*] Codex Medic. I. *ſulpur;* quam tamen ſcribendi rationem ubique non ſervat.

XVII. 1. Expofitis fimplicibus facultatibus, dicendum eft, quemadmodum mifceantur, quaeque [78] ex his fiant. Mifcentur autem varie, neque hujus ullus modus eft [79]; cum ex fimplicibus [80] alia demantur, alia adjiciantur; iisdemque fervatis, ponderum ratio mutetur. Itaque [81], cum facultatum materia non ita multiplex fit, innumerabilia mifturarum genera funt; quae comprehendi fi poffent, tamen effet fupervacuum. Nam & iidem effectus intra [82] paucas compofitiones funt, & mutare eas cuilibet, cognitis facultatibus, facile eft. Itaque contentus iis ero, quas accepi velut nobiliffimas. In hoc autem volumine eas explicabo, quae vel defiderari in prioribus potuerunt; vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam, fic, ut tamen, quae magis communia funt, fimul jungam. Si qua fingulis, vel etiam paucis accommodata [83] funt, in ipfarum [84] locum differam. Sed & ante fciri volo, in uncia pondus denariorum [85] feptem effe: unius deinde denarii pondus dividi a me in fex partes, id eft, fextantes; ut idem in fextante [86] denarii habeam, quod Graeci habent in eo, quem ὀϐολὸν appellant. Id ad noftra pondera relatum [87] paulo plus dimidio fcripulo facit [88].

2. Ma-

78. *Quaeque*] Plerique alii, *quae*.

79. *Neque hujus ullus modus eft*] *Hujus* pro *hujus rei*. Hoc loco alibi ufus fum pro exemplo. En hujus locutionis exempla alia. Lib. 4. cap. 18. *Defidere oportet in aqua calida; faepiusque ipfum anum nutrire: cui plura medicamenta idonea funt*; lib. 7. cap. 26. fect. 3. *Si quando autem is* (calculus) *major non videtur, nifi rupta cervice, extrahi poffe, findendus eft: cujus repertor Ammonius, ob id λιθότομος cognominatus eft.* Pro *ullus*, Conftantinus mallet, *unus*.

80. *Simplicibus*] Lindenius leg. *fimilibus*; ut habent Codd. Medicei, excepto primo, & Conftantini Editio in margine.

81. *Itaque*] Al. *Ita*. Deinde, pro *facultatum*, Cod. Medic. I. *facultatium*.

82. *Intra*] Nonnulli, fecuti Editionem Caefarii an. 1538. legunt, *inter*: quod ex mendo eft. Nam Editio ejusdem Caefarii an. 1528. habet, *intra*.

83. *Paucis accommodata*] Pantinus & Lindenius leg. *commodata*; decepti a modo allata Editione an. 1538. quae habet, *parvis commodata*. Editiones aliae & Codices MSS habent, *parvis accommodata*. Sed iidem Pantinus & Lindenius rectius leg. *paucis*; ut Morgagnus animadvertit: atque hanc mutationem Lindenius in contextum jam induxit.

84. *Ipfarum*] Videlicet curationum. Sic repofui ex Morgagno. Alii leg. *ipforum*, ut habent MSS. Codices.

85. *Denariorum*] In Cod. Medic. I. eft, *denario*, & fupra extremam hujus vocis litteram ponitur *rum*, ut fit, *denariorum*. In ceteris fex, *denarii*; & deinde, *dividam*, pro *dividi a me*, quod primus habet.

86. *Sextantes; ut idem in fextante &c.*] Ita ediderunt Caefarius & Lindenius, nec aliter legi poffe Ronffeus, Rubeus, aliique Critici contendunt. In aliis Editionibus, ut & in MSS. Mediceis, habetur: *fex uncias; ut idem in uncia &c.* Error fortaffe ortus eft ex non bene intellecta nota, per quam vox *fextantes* fcripta fuerat. Rhodius (de Ponderibus & menfur. &c.) hunc locum ita corrigendum putabat: 6. *fextantes, ut idem in uncia &c.* Sed fequentia repugnant. Nam in denario pondus plus fex fcripulorum effet. Cumque in uncia pondus fit denariorum feptem; ut fupra pofitum eft; fequeretur, in eadem pondus effe plus duorum & quadraginta fcripulorum. Atqui uncia quatuor & viginti fcripulis completur. Vide Voluf. Maecian. & Balbum de Affe.

87. *Id ad noftra pondera relatum*] Lindenius leg. *Is ad noftra pondera relatus.*

88. *Paulo plus dimidio fcripulo facit*] Nam fcri-

2. Malagmata vero, atque emplaſtra, paſtillique, quos τροχίσκους Graeci vocant, cum plurima eadem habeant; differunt eo, quod malagmata maxime ex odoribus 89 eorumque etiam ſurculis, emplaſtra paſtillique magis ex quibusdam metallicis fiunt. Deinde malagmata contuſa abunde mollescunt: nam ſuper integram cutem injiciuntur: laborioſe vero conteruntur ea, ex quibus emplaſtra paſtillique fiunt; ne laedant vulnera, cum impoſita ſunt. Inter emplaſtrum autem & paſtillum hoc intereſt, quod emplaſtrum utique liquati aliquid accipit: in paſtillo tantum arida medicamenta aliquo humore junguntur. Tum emplaſtrum hoc modo fit: arida medicamenta per ſe teruntur; deinde miſtis his inſtillatur aut acetum, aut ſi quis alius non pinguis 90 humor acceſſurus eſt, & ea rurſus ex eo teruntur: ea vero, quae liquari poſſunt, ad ignem ſimul liquantur; & ſi quid olei miſceri debet, tum infunditur: interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Vbi facta ſunt, quae ſeparatim fieri debuerunt, in unum omnia miſcentur. At paſtilli haec ratio eſt: arida medicamenta contrita humore non pingui, ut vino 91 vel aceto, coguntur, & rurſus coacta, inarescunt, atque, ubi utendum eſt, ejusdem generis humore diluuntur. Tum emplaſtrum imponitur, paſtillus illinitur, aut alicui molliori, ut cerato 92, miſcetur.

XVIII. 1. His cognitis, primum malagmata ſubjiciam 93, quae fere non ſunt refrigerandi, ſed calefaciendi cauſa reperta. Eſt tamen, quod refrigerare poſſit 94, ad calidas podagras aptum. Habet gallae & immaturae & alterius, coriandri ſeminis, cicutae, lacrimae aridae 95, gummi, ſingulorum plenum acetabulum, cerati eloti, quod πεπλυμένον Graeci vocant, ſelibram. Reliqua fere 96 calefaciunt: ſed quaedam dige-

ſcripula XXIV. in uncia continentur; ut paulo ſupra dictum eſt. Alii leg. *ſcrupulo*, ut habent Codices Medicei II. III. & VI.

89. *Odoribus*] Aromatibus. In lib. 4. cap. 20. *potiones ſunt, quae ex odoribus fiunt, id eſt, ſpica nardi, croco &c.* Sic autem lego ex Codice Mediceo I. & Editionibus quatuor vetuſtioribus. Alii cum Egnatio leg. *floribus*; ut habent Codices reliqui Medicei & omnes fere Vaticani.

90. *Alius non pinguis*] Codex Mediceus I. *alius pinguis.*

91. *Vt vino*] Ita in Editione Lindenii & in Codice Mediceo I. Alii leg. *aut vino.* Deinde, *coguntur, & rurſus coacta*, lego ex iisdem libris. Alii habent; *coquuntur, & rurſus cocta*; Conſtant. *decocta.*

92. *Vt cerato*] Al. *aut cerato.* Ego repoſui *ut* ex Medic. I. aliisque MSS. Codicibus; atque ex Caſauboni conjectura, ut eſt in Scholiis apud Almeloveenium.

93. *Primum malagmata ſubjiciam*] Nonnulla tamen medicamenta ſunt in hoc capite, quae malagmata vocari vix poſſunt; ut ſuo loco adnotabo. Itaque videndum eſt, ſintne a Celſo medicamenta illa, an ab alio.

94. *Poſſit*] Al. *poteſt.*

95. *Lacrimae aridae*] Quae lacrima? Quidpiam deeſſe puto. Fortaſſe *papaveris* praemitti debet; vel legendum, *reſinae aridae.* Facile autem in ejusmodi rebus errare librarii ſolent, & vocem aliquam omittere: idque cum in prima hujus libri parte, quae ſimplicia medicamenta, tum vero in hac, quae eorum miſturas comprehendit, ſaepe contigiſſe exiſtimo.

96. *Reliqua fere*] In aliquibus Codicibus legitur, *Reliqua vero.*

digerunt materiam, quaedam extrahunt, quae ἐπισπαστικὰ vocantur; pleraque certis magis partibus [97] membrorum accommodata sunt.

2. Si materia extrahenda est, ut in hydropico, in lateris dolore, in incipiente abscessu, in suppuratione quoque mediocri, aptum est id, quod habet resinae aridae [98], nitri, ammoniaci, galbani, singulorum pondo, cerae pondo [99]. Aut in quo haec sunt: aeruginis rasae, thuris, singulorum p. *X*. II. [1] ammoniaci salis p. *X*. VI. squamae aeris, cerae, singulorum p. *X*. VIII. resinae aridae. p. *X*. XII. [2] aceti cyathus. Idem praestat cumini farina cum struthio, & melle [3].

3. Si jecur dolet, id in quo est balsami lacrimae p. *X*. XII. costi, cinnamomi, casiae corticis, myrrhae, croci, junci rotundi, balsami seminis, iridis Illyricae, cardamomi, amomi, nardi, singulorum p. *X*. XVI. qui-

97. *Certis magis partibus*] Lindenius omittit *magis*.

98. *Aridae*] Haec vox non est in Cod. Medic. I. & expungitur in I V.

99. *Pondo, cerae pondo*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Editionibus priscis. In aliis Codicibus est, *pars*, *cerae pars;* ex notis videlicet *p. cerae p.* perperam explicatis. Caesarius, quem omnes postea secuti sunt, utrobique addidit notam denarii ✕. ut *pondo* significet *pondus*. Nam ubi nihil additur, ut hoc ipso loco, libram significat. Ac saepe & apud Celsum, & apud Scribonium Largum invenitur *p. I.* pro *pondo libra*, vel *librae*. Nisi quis forte contendat, deesse denarii notam; vel *p. I.* corruptum esse ex *p. l.* h. e. pondo libra. Illud quoque animadvertendum est, in hac compositione, quae simplicium singulorum libram habet, *cerae pondo*, quod Celsus, sicut brevitatis & elegantiae causa solet, cum ceteris conjungere, & ante vocem *singulorum* collocare poterat, separatim positum esse. Idem & in Apollophanis compositione sect. 6. & in aliis nonnullis notari potest. Quae forma in veterum Auctorum scriptis, Galeni in primis, frequentissima, cum rarius apud Celsum occurrat, ejusque ingenio minus apta videatur, suspicari licet, ejusmodi in locis ponderum notas mendosas esse. Nimirum in hac parte, in qua medicamentorum compositiones explicantur, magnas varietates, & menda plurima inveni in libris vetustis. Sed quia emendatio difficilis, ne dicam impossibilis, tum etiam prope inutilis futura erat, quod nostra aetate hae compositiones pene omnes in usu esse desierint; reliquum fuit, ut in ipsis varietatibus notandis diligentem me praeberem.

1. *P.* ✕. *II.*] Aldina Editio, *p.* ✕. Editiones vetustiores, *p.* X. *II.* quia in his ubique, pro ✕. est *X:* itaque, ubi *X* duo vel plura sunt, prius denarium denotat, reliqua, denariorum numerum; ut alii pridem monuerunt. In Editione Aldina, ut & in MSS. Codicibus, denarii nota est haec, ✕. Editores alii istam adhibent; *: aliique ante numeri notam collocant; alii vero post; in his Lindenius.

2. *P.* ✕. *VIII. resinae aridae p.* ✕. *XII.*] Aldina Edit. *p. VIII. resinae aridae p. VII.* Infra quoque usque ad sect. 9. denarii nota in Editione illa omittitur.

3. *Et melle*] Ita in MSS. Mediceis & in Edit. I. Sed cum in Editione illa post duas voces, *& melle*, quae sunt in extrema pagina, sequatur nota *p. ii.* quae ex iis est, quibus ad paginarum ordinem indicandum Typographi uti solent; (& sane pagina praecedens notatur per *p. i.* proxima per *p. iii.*); notam illam paginae alii pro ponderis nota acceperunt, & ita ediderunt: *& melle p. II.* Quin etiam denarii nota addita est a Caesario, aliisque. Ceterum familiaris quidem Celso est hic modus, *idem praestat &c.* hic tamen, constructionem variando, orationem non parum turbat; cum verba sequentia, *Si jecur dolet*, *id in quo est*, cohaereant cum superioribus. *Si materia extrahenda est &c aptum est id*, *quod habet &c.* Itaque, si cui forte hoc incisum in suspicionem venit, non est id sine causa.

quibus adjicitur nardinum [4] unguentum, donec cerati craſſitudo ſit. Et hujus quidem recentis uſus eſt: ſi vero ſervandum eſt, reſinae terebinthinae p. *X*. XVI. cerae p. *X*. X. ex vino leni contunduntur, tum eo miſcentur [5].

4. At ſi lienis torquet, glandis, quam *βάλανον μυρεψικὴν* [6] Graeci vocant, cortex & nitrum paribus portionibus contunduntur, reſperguntur que aceto quam acerrimo: ubi cerati craſſitudinem habet, linteo, ante in aqua frigida madefacto, illinitur, & ſic imponitur, ſupraque farina hordeacea injicitur: ſed manere ibi non amplius ſex horis debet, ne lienem conſumat; ſatiusque eſt id bis, aut ter fieri.

5. Commune autem & jocinori, & lieni, & abſceſſibus, & ſtrumae, parotidibus, articulis, calcibus quoque ſuppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni ventris [7], Lyſias compoſuit ex his: opopanicis [8], ſtyracis, galbani, reſinae, ſingulorum p. *X*. II. ammoniaci, bdellii, cerae, ſevi taurini, iridis aridae p. *X*. IIII. cachryos acetabulo, piperis granis quadraginta: quae contrita irino unguento temperantur.

6. Ad laterum autem dolores compoſitio eſt Apollophanis: in qua ſunt reſinae terebinthinae, thuris fuliginis, ſingulorum p. *X*. IV. bdellii, ammoniaci, iridis, ſevi vitulini [9], aut caprini a renibus, viſci [10], ſingulorum p. *X*. IV. Haec autem eadem [11] omnem dolorem levant, dura emolliunt, mediocriter calefaciunt.

7. Ad idem [12] Andreae quoque malagma eſt; quod etiam reſolvit, humo-

4. *Nardinum*] Ita multi legunt, Aldinam Editionem ſecuti. Al. *nardum*, ut & Medic. I. & alii Codices habent.

5. *Tum eo miſcentur*] Haec verba Conſtantino addititia videntur: & ſane abſunt a multis libris. Neceſſaria tamen ſunt, ut conſideranti manifeſtum erit; atque habentur in Cod. Mediceo I. Lindenius leg. *& cum eo miſcentur*. Sed nihil opus eſt mutatione iſta. *Eo miſcere* dictum eſt, ut *eo adjicere* cap. 25. ſect. 17. hujus libri, & lib. 6. cap. 6. ſect. 1.

6. *Quam βάλανον μυρεψικὴν*] Sic repoſui ex MSS. Mediceis. In I. & IV. eſt, *quam balanon* ΥΡΕΨΙΚΗΝ; in reliquis, *quam balano* ΜΥΡΙΦΙΚΕΝ (in VII. ΜΥΡΕΨΙΚΕΝ). Lindenius leg. *quam μυροβάλανον*; ut habet in margine Conſtantini Editio. In aliis Editionibus habetur: *quam balanon Graeci &c.* ſed in quibusdam, *βάλανον* Graecis litteris.

7. *Concoctioni ventris*] Vox *ventris* videtur gloſſema eſſe. Nam Celſus *concoctionem* ſimpliciter adhibet, ut ex uno capite 9. lib. 1. ſatis apparet.

8. *Ex his: opopanacis*] Alii leg. *ex hyſſopi, panacis:* quem errorem veteres quidam Codices pepererunt, in quibus tres priores litterae vocis *opopanacis* voci praecedenti *his* adhaeſerunt. Igitur in ſex Codicibus Mediceis habetur: *ex hyſopo panacis*. Ego ſecutus ſum Codicem vetuſtiorem & Lindenii Editionem. Proxima vox *ſtyracis* abeſt ab ea Editione.

9. *Vitulini*] Linden. *aut vitulini*.

10. *A renibus, viſci*] Ita legit Lindenius; & ita eſt in margine Editionis Conſtantinianae. Al. *a renibus ſicci*; ut in MSS. habetur.

11. *Haec autem eadem*] Lindenius omittit *eadem*; deinde leg. *levat*, & *emollit*, & *calefacit*.

12. *Ad idem*] Id eſt, ad dolorem levandum &c. Nam Lindenio aſſentior, qui cum legeretur, *Ad idem latus*, ſuſtulit vocem *latus*. Proxima tamen verba ita lego ex veterum librorum fide: *Andreae quoque malagma eſt*; quae verba idem Lindenius ita mutat: *valet Andreae quoque malagma*.

humorem educit, pus maturat, ubi id maturum eſt, cutem rumpit, & ad cicatricem perducit. Prodeſt impoſitum minutis majoribusque abſceſſibus: item articulis, ideoque & coxis [13], & pedibus dolentibus: item [14], ſi quid in corpore colliſum eſt, reficit; praecordia quoque dura & inflata emollit: oſſa extrahit: ad omnia denique valet, quae adjuvare calor poteſt. Id habet cerae p. *X*. XI. [15] viſci, ſycamini, quam alias ſycomorum vocant [16], lacrimae, ſingulorum p. *X*. I. [17] piperis & rotundi, & longi, ammoniaci thymiamatis, bdellii, iridis Illyricae, cardamomi, amomi [18], xylobalſami, thuris maſculi, myrrhae, reſinae aridae, ſingulorum p. *X*. X. pyrethri, cocci Gnidii, ſpumae nitri, ſalis Ammoniaci, ariſtolochiae [19] Creticae, radicis ex cucumere agreſti [20], reſinae terebinthinae liquidae, ſingulorum p. *X*. XX. quibus adjicitur unguenti irini, quantum ſatis eſt ad ea mollienda, atque cogenda.

8. Praecipuum vero eſt ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt, mollienda, quae dura ſunt, digerenda, quae coëunt, id, quod ad Polyarchum auctorem refertur. Habet junci quadrati, cardamomi, thuris fuliginis, amomi, cerae, reſinae liquidae pares portiones.

9. Aliud ad eadem Nilei: crocomagmatis [21], quod quaſi recrementum

13. *Ideoque & coxis*] Lindenius omittit *ideoque.*

14. *Item*] Fortaſſe, *idem.*

15. *P. X. XI.*] Ita Lindenius aliique, Editionem Caeſarii ſecuti. In Editionibus vetuſtioribus, & in MSS. Mediceis eſt *p. X. I.* quod mendoſum videtur. Fortaſſe tollenda eſt denarii nota, & legendum *p. I.*

16. *Quam alias ſycomorum vocant*] Haec explicatio fortaſſe Celſi non eſt, qui rem ſatis jam declaravit in lib. 3. cap. 18. In Codicibus Mediceis ſcribitur *ſycamorum* per *a.*

17. *P. X. I.*] Aldina Edit. *p. XI.*

18. *Cardamomi, amomi*] Lindenius omittit *amomi*; quae vox habetur in cunctis Mediceis Codicibus. Duo Andreae malagmata ex Aſclepiade deſcribit Galenus lib. 10. de C. M. S. L. cap. 2. Vtrumque amomum habet; alterum, quod magis convenit cum hoc, quod Celſus proponit, & cardamomum. Variantes tamen Aſclepiadis Codices idem Galenus reperit; in aliis enim & cardamomum & amomum & xylobalſamum omiſſa fuerant.

19. *Ariſtolochiae*] Lindenius habet, *radicis ariſtolochiae.* Sed *radicis* abeſt ab omnibus noſtris Codicibus, neque legitur apud Galenum l. c.

20. *Radicis ex cucumere agreſti*] Linden. *cucumeris agreſtis radicis.*

21. *Crocomagmatis*] Ante Egnatium legebatur, *croci magmatis.* Et ſane in Mediceo I. eſt, *crocimagmatis.* Codices tamen plerique Egnatii lectionem comprobare videntur, quamvis mendo non careant: ſiquidem habent, *croco malagmatis.* Sed rurſus & ſect. 16. hujus capitis, & lib. 6. cap. 6. ſect. 25. Codex Mediceus primus habet, *crocimagmatis*, ceteri ſex, ut olim vulgo legebatur, *croci magmatis.* Eodemque lib. 6. cap. 6. ſect. 32. primus, *crocimagmatae*; Codices alii, *croci magmate:* ut omnino *croci magma* ſcribendum eſſe per voces duas, alicui videri poſſit; quemadmodum *myrobalani magma* habetur lib. 6. cap. 5. Nec deſunt exempla iſtius ſcriptionis; ſiquidem Marcellus Empiricus, qualiſcumque ejus auctoritas ſit, cap. 8. dixit: *magmatis croci X. XII.* Vox *crocomagma* occurrit in Plinii lib. 21. cap. 20. *Faex quoque expreſſi (croci) unguento crocino, quod crocomagma appellant &c.* niſi forte Graecis litteris ſcribenda eſt. In Scribonio autem invenitur ſecundo & tertio caſu: Compoſit. 5. *crocomagmatis pondo ſextans;* Compoſit. 259. *admiſto crocomagmate.* Atque ego ab iis libenter ſto, qui apud Celſum quoque leg *crocomagma.* Credibile enim eſt, Latinos & medicamentum & vocabulum a Graecis ſumpſiſſe.

tum ejus eſt [22], p. X. IV. ammoniaci thymiamatis, cerae, ſingulorum p. X. XX. ex quibus [23] duo priora ex aceto teruntur, cera cum roſa liquatur, & tum omnia junguntur.

10. Proprie etiam dura emollit [24] id, quod Moſchi eſſe dicitur. Habet galbani unciam, thuris fuliginis p. =. [25] cerae, ammoniaci thymiamatis trientes, picis aridae p. II. [26] aceti heminas tres.

11. Fertur etiam ad dirigenda, quae coëunt, ſub auctore Medio [27], quod habet cerae p. =. [28] panacis p. X. S. [29] ſquamae aeris, aluminis rotundi, item ſciſſilis, ſingulorum p. X. I. [30] plumbi combuſti p. X. I. S.

12. Ad eadem Panthemus utebatur, calcis p. S. [31] ſinapis contriti, item foeni Graeci, aluminis, ſingulorum p. I. ſevi bubuli p. II. S. [32]

13. 14. Ad ſtrumam multa malagmata invenio. Credo autem, quo pejus id malum eſt, minusque facile diſcutitur, eo plura eſſe tentata; quae in perſonis varie reſponderunt. Andreas auctor eſt, ut haec miſceantur: urticae ſeminis p. X. I. piperis rotundi, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, reſinae aridae, ſingulorum p. X. IV. reſinae liquidae, cerae, pyrethri, piperis longi, lactucae marinae ſeminis, ſulphuris ignem non experti, quod ἄπυρον vocatur [33], faecis aridae aceti, ſpumae nitri, ſalis Ammoniaci, ſinapis, cardamomi, radicis ex cucu-

22. *Quod quaſi recrementum ejus eſt*] Hanc interpretationem Rhodius ex margine irrepſiſſe exiſtimat; nec falli videtur. Erit fortaſſe tamen, qui cenſeat, haec verba, quae in omnibus MSS. reperiuntur, commodius retineri posſe, ſi ſupra legatur, *croci magmatis*.

23. *P. X. XX. ex quibus*] In Edit. Lindenii, *p. X. XXX. ex quibus*. In Cod. Mediceo I. *p. X. XX. quibus*.

24. *Emollit*] Ita ex Cod. Mediceo I. Al. *mollit*.

25. *P. =.*] Pondo ſextantem; id eſt, duas uncias. Sic interpretanda eſt ex Voluſio Maeciano & Rhodio de Ponderibus & Menſ. &c. nota haec, =. quae multis locis occurrit, ut in Cod. Mediceo I. exaratur, vel Z. ut in aliis Codicibus & in Editionibus priſcis. Huic notae ſaepe praemittitur denarii nota, ut poſtea apparebit; & ſignificatur denarii ſextans, de quo in capite ſuperiori. Caeſarii autem Editio, ubi in vetuſtioribus eſt, *p. Z.* habet alias, *p.* 3. (quod a Ruellio, quem fere Lindenius aliique ſequuntur, redditur per *p. X. III.*) alias vero, *p. X. II.* alias, *p.* 2. Quod cum ad multa loca pertineat, ſemel hic diſerte adſcribendum fuit.

26. *P. II.*] Lindenius aliique, Aldinam Editionem ſecuti, addunt denarii notam.

27. *Medio*] Ita ex MSS. atque ita Almeloveenius legendum conjecerat in Scholiis. Vulgo, *Medo*.

28. *P. =.*] Caeſarius, *p.* 3. Lindenius, aliique quidam, *p. X. III.*

29. *P. X. S.*] Al. *p. S.*

30. *P. X. I.*] Al. *p. I.* deinde, *p. I. S.* pro *p. X. I. S.* Sed utrovis modo legatur, aliquid in hoc malagmate deſiderari videtur, vel ſebum, vel oleum, vel alius non pinguis humor.

31. *P. S.*] Al. *p. X. ſemis*; deinde, *p. X I.* pro *p. I.*

32. *P. II. S.*] Alii leg. *p. X. II. & ſemis.* In Codicibus Mediceis eſt: *p. II. S. In alio ſemel.* Sed tres voces, *in alio ſemel*, quibus ſignificatur, pro *S.* in alio exemplari eſſe, *ſemel*, in Cod. IV. expunguntur.

33. *Quod ἄπυρον vocatur*] Lindenius addit, *pares portiones*; & ea, quae ſequuntur, in compoſitionem aliam confert hoc modo: 14. *Hoc autem Miconis eſt: faecis aridae, aceti &c.*

cucumere ſilveſtri 34, reſinae, ſingulorum p. *X.* VIII. 35 quae ex leni vino contunduntur.

15. Expeditius ad idem fit, quod habet viſci ſeminis, ſtercoris 36, reſinae, ſulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo eſt ſulphuris p. *X.* I. lapidis, quem πυρίτην vocant, p. *X.* IV. cumini acetabulum. Item in quo eſt lapidis ejuſdem pars una, ſulphuris duae partes, reſinae terebinthinae partes tres.

16. Arabis autem cujuſdam eſt ad ſtrumam, & orientia tubercula 37, quae φύματα vocantur, quod haec digerit. Habet myrrhae, ſalis Ammoniaci, thuris, reſinae & liquidae & aridae, crocomagmatis, cerae, ſingulorum p. *X.* I. lapidis ejus, quem πυρίτην vocant, p. *X.* IV. quibus quidam adjiciunt ſulphuris p. *X.* II. 38

17. Eſt etiam proficiens in ſtruma, & in iis tuberibus, quae difficiliter 39 concoquuntur, & in iis, quae καρκινώδη vocantur, quod ex his conſtat; ſulphuris p. *X.* II. nitri p. *X.* IV. myrrhae p. *X.* VI. fuliginis thuris p. s. ſalis 40 Ammoniaci p. =. 41 cerae p. I.

18. Protarchus autem ad παρωτίδας, eaque 42 tubercula, quae μελικήρια 43, id eſt, favi, vel φύματα nominantur, item mala ulcera, pumicis,

34. *Ex cucumere ſilveſtri*] Lindenius & alii quidam, *cucumeris ſilveſtris.*

35. *Reſinae, ſingulorum p. X. VIII.*] Cum in hac compoſitione jam ſit *reſina arida*, & *reſina liquida*, vox *reſinae* videtur hic ſtare non poſſe, niſi fortaſſe cum aliquo adjuncto. Pro *p. X. VIII.* Aldina Edit. habet, *p. X. V.* Stephan. *p. X. VII.* Linden. *p. X. IV.*

36. *Viſci ſeminis, ſtercoris*] Ita Conſtantinus invenit in quodam Codice, a quo minimum abeſt Mediceus I. in quo, pro *ſeminis*, eſt, *ſemini.* Reliqui ſex habent, *ſimini.* In Edit. I. & in duabus vetuſtiſſimis ann. 1493. 1497. & in Juntina atque Aldina quoque eſt, *ſemeni.* Videtur ſub corrupta hac voce latere adjunctum vocis proximae, *ſtercoris*; fortaſſe, *columbini.* Nam *felini*, quod, pro *ſeminis*, Caeſariana & Editiones omnes Caeſariana poſteriores habent, mihi non probatur; cum ob alias rationes, tum etiam quia Facciolatus in Animadverſionibus in Danetii Lexicon ſcribit, alium Latinum Scriptorem non ſuccurrere, qui vocem iſtam uſurpaverit. Caeſarius ipſe, quamvis ita edidit, probare non videtur; cum adnotet, fortaſſe legendum eſſe, *caprini*, vel *bovilli.* Celſus *caprini* quidem ſtercoris meminit cap. 27. ſect. 8. hujus libri; *lacerti* ſtercoris, inter ea, quae purgant, cap. 5. ejuſdem *lacerti*, & *columbae*, & *palumbi*, & *hirundinis*, & *ovilli*, inter ea, quae adurunt, cap. 8. *columbae* inter ea, quae evocant, & educunt, cap. 12. ſtercoris *felini*, aut *bovilli*, numquam meminit.

37. *Orientia tubercula, quae φύματα vocantur*] Orientia tubercula ea, quae φύματα vocantur. Sed fortaſſe de omni tuberculorum genere Celſus loquitur; & tres voces, *quae φύματα vocantur*, ſunt ab aliquo interprete. Vide infra adnotat. 45.

38. *P. X. II.*] Al. *p. II.*

39. *Difficiliter*] Linden. *difficulter.*

40. *P. s. ſalis*] Ita in Editionibus priſcis. Al. leg. *p. X. ſemis, ſalis.* In Codice Medic. I. eſt, *p. ē. ſalis*, & ſupra *e*, a Palavicino, *X.*

41. *P. =.*] Caeſarius, *p.* 3 Al. *p. X. III.* Deinde, pro *p. I.* alii cum Caeſario, *p. X. I.*

42. *Eaque*] Lindenius leg. *atque.*

43. *Μελικήρια*] In MSS. Mediceis atque in Editionibus vetuſtioribus eſt, *melicera.* Ego Aldinam ſequor. Caeſarius, Gryphius, Pantinus, Conſtantinus, & Ronſſeus leg. *meliceriae*; Stephanus, & Lindenius, μελικηρίδες. Celſus vitium illud intelligit, quod κήριον a Graecis appellari ſcribit cap. 28. ſect. 13. hujus libri; ubi etiam

micis, reſinae pineae liquidae, thuris fuliginis, ſpumae nitri, iridis, ſingulorum p. *X.* VIII. cum cerae p. *X.* IX. miſcebat, hisque olei cyathum & dimidium adjiciebat.

19. At adverſus panem [44], tum primum orientem, quod φύγεθλον Graeci vocant, & omne tuberculum, quod φῦμα nominatur [45], miſcetur ochra, quae Attice nominatur, cum duabus partibus ſimilae, hisque, dum contunduntur [46], ſubinde mel inſtillatur, donec malagmatis craſſitudo ſit.

20. Diſcutit etiam omne tuberculum, quod φῦμα vocatur, id, quod habet calcis, nitri ſpumae, piperis rotundi, ſingulorum p. *X.* I. galbani p. *X.* II. ſalis p. *X.* IV. quae excipiuntur cerato ex roſa facto.

21. Supprimitque [47] omne, quod abſcedit, id, in quo eſt galbani, fabae freſſae, ſingulorum p. *X.* I. myrrhae, thuris, ex radice capparis corticis, ſingulorum p. *X.* IV. Satisque [48] omnia abſcedentia digerit murex combuſtus, & bene contritus, aceto ſubinde adjecto.

22. At ſi ſatis ſanguis ſubit [49], recte imponitur, quod adverſus phy-

etiam hunc, de quo loquimur, locum indicat his verbis: *emplaſtra ac malagmata materiam educentia, aut quae proprie huc pertinentia ſupra poſui.* Si igitur hoc malagma proprie eo pertinet, ex loco illo fortaſſe hic, pro μελικήρια, legendum eſt, κηρία. Ita haec ulcera appellant Dioſcorides & Plinius multis in locis. Aëtius tamen Tetrab. 2. ſerm. 2. cap. 68. & ſerm. 4. cap. 15. etiam μελικηρίδες nominari tradit. Verba autem, *id eſt favi*, quae proxime ſequuntur, fortaſſe addita ſunt ab interprete aliquo. In eamdem ſuſpicionem cadunt illa quoque, *vel φύματα.* Niſi forte legendum eſt, *eaque, quae φύματα.*

44. *Panem*] Ita in Codicibus Mediceis I. II. III. & VII. In tribus reliquis, ut in libris impreſſis, eſt, *panum.* Vide adnotationem 98. ad cap. 28. ſect. 10. hujus libri.

45. *Omne tuberculum, quod φῦμα nominatur*] Φῦμα apud Hippocratem tuberculum omne ſignificat: apud Celſum vero, quoddam genus dumtaxat; ut eſt in cap, 28. ſect. 9. hujus libri. Senſus igitur eſt: omne tuberculum ex iis, quae φύματα nominantur. Ego tamen per eas voces, *omne tuberculum*, omnia in univerſum tubercula Celſum ſignificaſſe exiſtimo; neque ejus eſſe voces illas, *quod φῦμα nominatur*, ut neque illas, *quod φῦμα vocatur*, ſequenti ſectione. Maximum argumentum peto ex cap. 28. ſect. 8. hujus libri, ubi loquitur de furunculo, quem *tuberculum &c.* eſſe docet: *Proprium*, inquit, *ejus medicamentum galbanum eſt: ſed alia quoque ſupra comprehenſa ſunt*; hoc ſcilicet capite, atque haec medicamenta, quae ad omne tuberculum proponuntur. Nam nec ullibi medicamenta habet furunculi propria; neque communia omnium tuberculorum alibi, quam hoc capite. Cum igitur φῦμα non poſſit apud Celſum de toto genere, aut hic de ſpecie tantum intelligi; apparet, quid judicandum ſit de iis vocibus, *quod φῦμα nominatur.*

46. *Hisque, dum cantunduntur*] Ita Lindenius. Alii leg. *hisque contunditur.* In margine Editionis Conſtantinianae ita habetur: *hisque cum tunduntur.* In Editione Stephani, *iisque contunduntur*, ut in Codice quoque Mediceo I. ſed in hoc, *hisque.* Ego ſto a Lindenio, quod etiam in malagmate ultimo habeatur: *quibus dum contunduntur &c.* Si quis tamen, pro *dum*, legere malit, *cum*, non repugnabo.

47. *Supprimitque*] Lindenius, *Supprimit quoque.*

48. *Satisque*] Hoc medicamentum malagmatis ſpeciem vix habet.

49. *Si ſatis ſanguis ſubit*] Huic compoſitioni in Editione Lindenii praemittitur titulus, *Ad ſanguinem ſupprimendum*; in aliis libris, *Ad ſanguinem ſupprimendum, & phymata.* Si haec eſt ſententia loci hujus, *ſubit* eſt pro *ſubiit*, antiquo ſcribendi more: neque neceſſaria eſt Conſtantini emendatio, quam Lindenius recepit: *ſi plus ſatis ſanguis ſubit.* Sic in lib. 2. cap. 15. *cum*

phymata quoque poteſt. Conſtat ex his: bdellii, ſtyracis, ammoniaci, galbani, reſinae & aridae & liquidae pineae, item ex lentiſco 50, thuris, iridis, ſingulorum p. *X.* II.

23. Καρκινώδη vero phymata 51 commode his leniuntur: galbani, viſci, ammoniaci, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. *X.* I. ſevi taurini p. s. 52 faecis combuſtae quam maxima portione, dum id ſiccius non faciat, quam eſſe malagma oportet.

24. Quod ſi facie contuſa livor ſubcruentus eſt, haec compoſitio nocte & die impoſita tollit. Ariſtolochiae, thapſiae, ſingulorum p. *X.* II. bdellii, ſtyracis, ammoniaci thymiamatis, galbani, reſinae aridae, & ex lentiſco liquidae, thuris maſculi, iridis Illyricae, cerae, ſingulorum p. *X.* IV. Idem 53 faba quoque impoſita proficit.

25. Sunt etiam quaedam malagmata, quae ϛομωτικὰ 54 Graeci vocant, quo-

cum aqua cutem ſubit habet Cod. Medic. I. ubi alii, *ſubiit.* Verum *ſubiit* pro *effluxit*, durum, atque, ut opinor, ſine exemplo eſt. Neque vero intelligere ſatis queo, cur ſanguinis profuſionis mentio fiat inter ea, quae ad tubercula atque omnes abſceſſus digerendos proponuntur; nec, quomodo, quae ad digerendum valent, ad ſanguinem ſupprimendum item valere poſſint; praeſertim cum in hac compoſitione, praeter thus, aliud non ſit ex iis, quae ſanguinem ſupprimere dicta ſunt cap. I. Ronſſeus exiſtimat, Celſum loqui de ſanguine, qui in ſugillatione ſub cute coit; quod aptius certe hic caderet, eaque ratione verbum *ſubeo* a propria ſignificatione non diſcederet. Ita loco ſupra citato dicitur: *aqua cutem ſubiit.* Hic tamen, niſi aliis quibusdam vocibus circumſcribatur verbum hoc, quamvis *ſatis*, quod ſenſui officit, vel expellatur, ut in Edit. Caeſarii an. 1538. vel mutetur in *cutem*; tamen forma loquendi coacta nimis & obſcura eſt. Celſus infra ſect. 24. hac forma utitur: *Si facie contuſa livor ſubcruentus eſt.* Omnino locus hic recte ſe habere non videtur. Adverbium *ſatis* errore omiſſum puto in allata Caeſarii Editione, cum ſit in Editione ejusdem Caeſarii an. 1528.

50. *Et liquidae pineae, item ex lentiſco*] I. e. liquidae & pineae & ex lentisco. Sic autem legendum ex MSS. mutata interpunctione. Ita habent: *& liquidae pineae. Item ex lentiſco &c.* In Medic. I. pro *ex lentiſco thuris*, eſt, *ex lectis coturis.* Vulgo legitur: *& liquidae pineae; item ex lentiſci:* ſed perperam. Reſina liquida ex lentisco memoratur etiam infra, ſectione 24.

51. *Καρκινώδη vero phymata*] Ita ex Codicibus Mediceis: ſed in his eſt *Carcinode*, litteris Latinis. In IV. ſupra vocem *phymata* ponitur particula *et*, ſcribiturque, ut in II. & V. non *Carcinode*, ſed *Carcinodae* cum diphthongo. Vnde vulgo, *Carcinodae* (Ald. Edit. καρκινῶδαι) *vero & phymata* (eadem Edit. φύματα). Pro *Carcinodae*, Lindenius repoſuit, *Carcinomata.* Sed Καρκινώδη vox adjectiva eſt, ut ſupra ſect. 17. *in iis* (tuberibus) *quae καρκινώδη vocantur.* Hic vero *tubercula* ex praecedentibus ſubaudiri videtur; & *phymata* fortaſſe irrepſit ex gloſſemate. Suſpicor igitur, Celſum ita ſcripſiſſe: *Καρκινώδη vero commode his leniuntur.* Qui vero inter *καρκινώδη* & *phymata*, particulam *&* poſuerunt, vim verbi *leniuntur* intellexiſſe non videntur. Conſideranti verba illa cap. 28. ſect. 2. hujus lib. *lenia medicamenta, quae quaſi blandiantur*, facile apparebit, *καρκινώδη leniuntur* recte dici; *phymata leniuntur*, non item.

52. *P. s.*] Al. *p.* Ӿ. *s.*

53. *Idem &c.*] Alii cum Caeſario leg. *Item;* quod adverbium ſequens particula *quoque* non patitur: Lindenius, *Eidem.* In MSS. Mediceis & in Codd. vetuſtioribus eſt, *Idem.* Aliquis fortaſſe malit, *Ad idem.* Mihi hoc inciſum ſuſpectum eſt, cum propter duriorem dicendi modum, tum quia, non malagma, ſed ne compoſitum quidem medicamentum exhibet.

54. *Στομωτικὰ*] Alii leg. *ſtomachica*, ut eſt in Medic. I. & aliis quibusdam Codicibus; al. ϛομαχικὰ, ut eſt, ſed litteris Latinis, in III. & VI. In II. legitur, *thomatica.* Apparet legendum eſſe, ϛομωτικά; & ſic ego repoſui. Lin-

quoniam aperiendi vim habent. Quale eſt, quod ex his conſtat: piperis longi, ſpumae nitri, ſingulorum p. *X*. II. eryſimi p. *X*. IV. quae cum melle miſcentur. Idoneaque etiam ſtrumae aperiendae ſunt. Ejus generis, vehementiusque ex his eſt id, quod [55] habet calcis p. *X*. IV. piperis grana ſex, nitri, cerae, ſingulorum p. *X*. x. mellis p. =. [56] olei heminam.

26. Miconis [57] quoque eſt, quod reſolvit, aperit, purgat. Habet alcyonium, ſulphur, nitrum, pumicem, paribus portionibus [59]; quibus tantum picis, & cerae adjicitur, ut fiat cerati craſſitudo.

27. Ad oſſa autem Ariſtogenis, fit ex his: ſulphuris p. *X*. I. reſinae terebinthinae, nitri ſpumae, & ex ſcilla partis interioris, plumbi eloti, ſingulorum p. *X*. II. thuris fuliginis p. *X*. VIII. ficus aridae [59] quam pinguiſſimae, ſevi taurini, ſingulorum p. *X*. VIII. cerae p. *X*. VI. ſeſami fricti acetabulum.

28. Maximeque nervis [61] & articulis malagma convenit. Igitur Euthyclei eſt, & ad articulos, & ad omnem dolorem, & ad veſicae [62], & ad recenti cicatrice contractos articulos, quas ἀγκύλας Graeci nominant, quod habet fuliginis thuris acetabulum, reſinae tantumdem, galbani ſine ſurculis ſeſcunciam, ammoniaci, bdellii, ſingulorum p. =. cerae p. s. [63] Ad eosdem digitos: iridis [64], ammoniaci, galbani, nitri,

Lindenius habet, ἀναστομωτικά; ſecutus eſt autem Conſtantinum, qui ita reponendum adnotaverat, pro στομωτικά.

55. *Id, quod*] Lindenius omittit *id*. Infra, pro *p*. ✕. *X*. in aliquibus Codicibus eſt, *p*. ✕. *XII*.

56. *P*. =.] Caeſarius, *p*. 3. al. *p*. ✕. *III*.

57. *Miconis*] Aldina & vetuſtiores Edd. *Niconis*; ut eſt in quibusdam MSS. Caeſarius ſuſpicatur legendum, *Myctionis*, ex Plinio. Sed Plinii quoque Codices aliqui lib. 20. cap. 23. habent, *Miccon*, alii, *Mycon*; ut adnotat Harduinus; qui tamen legit, *Micton*.

58. *Paribus portionibus*] Hic modus adeo familiaris eſt Celſo, ut mirer, Lindenium contra priores Editiones, cum quibus conſentiunt Codd. Medicei, maluiſſe, *pari pondere*; & ſect. 29. *par pondus*, pro *pares portiones*, ut iidem veteres libri habent.

59. *Ficus aridae*] Ante haec verba Codices Medicei habent, *in alio exemplari frans*: quae verba in IV. expunguntur; in I. ſic a Palavicino mutantur, ut legatur, *in alio exemplari ſtat*; ſed ſupra ſcribitur, *gloſa eſt*.

60. *P*. ✕. *XII*.] Ita Lindenii Edit. & Codices Medicei reliqui. Primus habet, ut Editiones vetuſtae, *p*. ✕. *XI*.

61. *Maximeque nervis &c.*] Maxime autem nervis & articulis utilia malagmata ſunt. Alii omnes periodo ſuperiori addunt membrum hoc, ut ſententia ſit: Ariſtogenis malagma maxime convenit nervis & articulis. Quin etiam Lindenius ad ſenſum expediendum voci *malagma* addit *hoc*; & alia item mutat. Totum hunc locum ita legit: *maximeque nervis & articulis malagma hoc convenit*.

Euthyclei quod eſt, & ad articulos &c. Graeci nominant, conveniens, habet &c. Alii quoque legunt, *& ad articulos*. Cod. Medic. I. non habet particulam *&*.

62. *Et ad veſicae*] Fortaſſe legendum, *etiam veſicae*, vel *& ad veſicam*. Mihi tamen haec tria verba ſuſpecta ſunt; atque alia quoque fortaſſe ex margine irrepſerunt. Rectius, ut arbitror, legeretur: *Igitur Euthyclei eſt ad omnem dolorem* (ſubaudi ex membro praecedenti, *nervorum & articulorum*) *& ad recenti cicatrice contractos articulos &c.*

63. *Singulorum p. =. cerae p. s.*] In MSS. Medi-

tri, ſingulorum p. *X*. XIV. reſinae liquidae p. *X*. VI. cerae p. *X*. XVI.

29. Ad dolores articulorum [65] Soſagorae: plumbi combuſti, papaveris lacrimae, corticis hyoſcyami, ſtyracis, peucedani, ſevi, reſinae, cerae pares portiones.

30. Chryſippi [66]: reſinae liquidae, ſandarachae, piperis, ſingulorum p. *X*. XII. quibus cerae paululum adjicitur.

31. Cteſiphontis: cerae Creticae, reſinæ terebinthinae, nitri quam ruberrimi, ſingulorum p. s. [67] olei cyathi tres. Sed id nitrum ante per triduum, inſtillata aqua, teritur, & cum ſextario ejus incoquitur, donec omnis humor conſumatur. Poteſt [68] vero ea compoſitio etiam ad parotidas, phymata, ſtrumam, omnemque coitum humoris emolliendum.

32. Ad articulos, fici quoque aridi [69] partem nepetae miſtam; vel uvam taminiam ſine ſeminibus cum pulegio recte aliquis imponit.

33. Eadem podagrae praeſidio ſunt [70]. Sed ad eam fit Ariſtonis quoque, quod habet nardi, cinnamomi, caſiae, chamaeleontis, junci rotundi, ſingulorum p. *X*. VIII. ſevi caprini ex irino liquati p. *X*. XX. iridis p. *X*. I. quae in aceto quam acerrimo jacere per XX. dies debet. Idem autem etiam recentia phymata doloreſque omnes diſcutit.

34. At Theoxenus ad pedum dolores, ſevi a renibus partem tertiam, ſalis partes duas miſcebat, hiſque membranulam illitam imponebat; tum ſuperinjiciebat ammoniacum thymiama in aceto liquatum.

35. At Numenius podagram, ceteroſque articulos induratos hoc mollie-

Mediceis habetur, *p. X. III. ſing. p. z.* (in I. *p.* =.) *cerae* (in al. *caera*) *p. s.* Sed *p. X. III.* expungitur in IV. In Editionibus vetuſtioribus, *ſingulorum p. z. caerae p. ſemis*; in Aldina, *ſingulorum p X. III. cerae p. ſemis*; in Caeſariana, *ſingulorum p. 3. caerae p. X. ſemis*; in aliis, *ſingulorum p. X. 3.* (vel *III.*) *caerae p. X ſemis*; in Linden. *ſingulorum p. X. caerae p. X. ſemis.*

64. *Ad eosdem digitos: iridis &c.*] Lego, *Ad eosdem: iridis*; & ſubaudio, *articulos*. Nam *digitos* irrepſit, opinor, in contextum a malo interprete. Niſi forte haec vox ſub mendo nomen continet auctoris, cujus haec compoſitio eſt. In MSS. Mediceis, excepto primo, in quo, ut alio loco dixi, ſine ejusmodi ſectionibus continens ſcriptura eſt, ex tribus verbis, *Ad eosdem digitos*, titulus conficitur hoc modo:

Ad eosdem digitos.

Hyridis &c. Vulgo legitur: *Aliud item fit, quod habet iridis*; quae videntur addita ex ingenio.

65. *Ad dolores articulorum*] Verba haec fortaſſe margini adſcripta fuerant, unde in contextum immigrarunt.

66. *Chryſippi*] Lindenius, *Eſt & Chryſippi.*

67. *P. s.*] Al. *p. X. ſemis*; male.

68. *Poteſt*] Sic lib. 6. cap. 6. ſect. 28. collyrium, *quod Hieracis nominatur, ad aspritudinem poteſt*; & alibi quoque. Lindenius leg. *Prodeſt.*

69. *Ad articulos, fici quoque aridi &c.*] Conſtructio haec, *imponere ad articulos*, mihi non probatur. Itaque ſuſpicor duas voces, *Ad articulos*, ex gloſſemate additas eſſe. Quid ſi tota periodus inſititia eſt? Certe duo haec medicamenta vix pertinere videntur ad id genus compoſitionum, quod hic Celſus perſequitur. Lindenius leg. *aridae*. In Codicibus tamen Mediceis eſt, *aridi*.

70. *Praeſidio ſunt*] In MSS. Mediceis, *praeſidia ſunt*; quod minus placet. Palavicinus correxit, *praeſidio*; & ita legitur in libris vulgatis.

liebat: abrotoni, roſae aridae, papaveris lacrimae, ſingulorum p. *X.* III. reſinae terebinthinae p. *X.* IV. thuris, ſpumae nitri, ſingulorum p. *X.* VIII. iridis, ariſtolochiae, ſingulorum p. *X.* XII. cerae p. III. [71] quibus adjicitur cedri [72] cyathus unus, olei laurei cyathi tres, olei acerbi ſextarius.

36. Si quando autem in articulis callus increvit, Dexius docuit imponere, calcis p. *X.* IV. ceruſſae p. *X.* VIII. reſinae pineae p. *X.* XX. piperis grana XXX. cerae p. =. [73] quibus, dum contunduntur, hemina vini lenis inſtillatur.

XIX. Ex emplaſtris autem nulla majorem uſum praeſtant, quam quae cruentis protinus vulneribus injiciuntur: ἔναιμα Graeci vocant. Haec enim reprimunt inflammationem, niſi magna vis eam cogit, atque illius [74] quoque impetum minuunt: tum glutinant vulnera, quae id patiuntur [75], cicatricem iisdem inducunt. Conſtant autem ex medicamentis non pinguibus; ideoque ἀλίπαινη [76] nominantur.

1. Optimum ex his eſt, quod Barbarum vocatur. Habet [77] aeruginis raſae p. *X.* XII. ſpumae argenti p. *X.* XX. aluminis, picis aridae, reſinae pineae aridae, ſingulorum p. *X.* I. quibus adjiciuntur olei & aceti ſingulae heminae [78].

2. Alterum ad idem, quod Coacon [79] vocant, habet ſpumae argenti p. *X.* C. [80] reſinae aridae tantumdem: ſed ſpuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus emplaſtris color niger eſt, qui fere talis

71. *P.* III.] Alii apponunt denarii notam.

72. *Cedri*] Pro cedria; ut roſa pro oleo roſaceo, cyprus pro cyprino. Lindenius leg. *cedriae*, quemadmodum Conſtantinus habet in margine: deinde, ut Caeſarius aliique, *laurini*, pro *laurei*, quod eſt in Editionibus vetuſtioribus & in MSS. Mediceis, exceptis III. & VI. in quibus, *lauri*. Laureum oleum ſaepius habetur lib. 6. cap. 7. & apud Plinium lib. 20. cap. 13.

73. *P.* =.] Al. cum Caeſario, *p. X. II.*

74. *Atque illius*] Lindenius, *atque tum illius*: deinde, *& glutinant*, pro *tum glutinant*.

75. *Quae id patiuntur*] Non omnia enim vulnera glutinari poſſunt; ut ex cap. 26. ſect. 23. & 27. intelligitur. Ex quo apparet, Lindenium perperam legere: *quae id non patiuntur*. Idem Lindenius proximae voci, *cicatricem*, praemittit &.

76. Ἀλίπαινη] In Codicibus MSS. & in Editionibus antiquis habetur, *alipene*; in quibusdam, *alipenae*. Ego hanc vocem Graecis litteris ſcripſi, Egnatium ſecutus: ſed ille, ἀλιπένη per ε; ego, ἀλίπαινη per αι, ut ſit a λιπαίνω. Conſtantinus mallet, ἀλίπαινα. Stephanus leg. ἀλιπῆ; Lindenius ex Pantini conjectura, ἀλίπαντα, & addit, *a Graecis*. Caeſarius habet, *alipenae*; in margine autem, *aliparae*.

77. *Barbarum vocatur. Habet &c.*] Lindenius leg. *Barbarum nominatur. Habet enim &c.*

78. *Heminae*] Poſt hanc vocem in MSS. additur littera *K*; quae apud Graecos heminae nota eſt; ſed hic vacat.

79. *Coacon*] Ita in MSS. quibuſdam; quod & Caeſario probatur. Sed Graecis litteris ſcribendum videtur. Dictum eſt κωακὸν, ut & κωακαὶ προγνώσεις, fortaſſe a Coo inſula; quemadmodum infra Epheſium emplaſtrum ab Epheſo urbe, Alexandrinum ab Alexandria. Alii leg. χόακον, vel *choacon*. Conſtantinus mallet, κωακὸν.

80. *P. X. C.*] Lindenius, *p. X. X.*

lis fit ex pice atque reſina: at [81] ex bitumine nigerrimus; ex aerugine, aut aeris ſquama, viridis; ex minio ruber; ex ceruſſa albus.

3. Paucae admodum compoſitiones ſunt, in quibus aliquid miſturae varietas novat. Ergo id quoque nigrum eſt, quod βασιλικὸν nominatur. Habet panacis [82] p. *X*. I. galbani p. *X*. II. picis, & reſinae, ſingulorum p. *X*. X. olei dimidium cyathum.

4. At quod [83] perviride eſt, ſmaragdinum appellatur: in quo ſunt reſinae pineae p. *X*. III. cerae p. *X*. I. [84]. aeruginis p. s. thuris fuliginis [85] p. =. olei tantumdem, aceti, quo [86] fuligo & aerugo in unum cogantur.

5. Eſt etiam coloris fere rufi, quod celeriter ad cicatricem vulnera perducere videtur. Habet thuris p. *X*. I. reſinae p. *X*. II. ſquamae aeris p. *X*. IV. [87] ſpumae argenti p. *X*. XX. cerae p. *X*. C. olei heminam.

6. Praeterea eſt, quam παρακολλητικὴν [88] a glutinando vocant. Conſtat ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis, p. *X*. IV. ſpumae argenti p. *X*. XL. olei [89] veteris hemina.

7. Praeterea ſunt quaedam generis ejusdem, quae, quia capitibus fractis maxime conveniunt, κεφαλικὰ a Graecis nominantur. Philotae compoſitio habet terrae Eretriae, chalcitidis, ſingulorum p. *X*. IV. myrrhae, aeris combuſti, ſingulorum p. *X*. X. ichthyocollae p. *X*. VI. [90]

81. *At*] Lindenius, *ut*.

82. *Panacis*] Idem, *opopanacis*.

83. *At quod*] Ita in vulgatis. In Mediceo I. aliisque MSS. *At quia*.

84. *Cerae p.* ✕. *I.*] Videtur legendum, *cerae p. I.*, ſi quidem ſequentes ponderum notae recte habent.

85. *Thuris fuliginis*] Pro *fuliginis*, Lindenius legit, *pollinis*; & deinde, *pollen*, pro *fuligo*: ut malebat Conſtantinus, negans ſmaragdinum fore, in quo eſſet thuris fuligo. Attamen advertendum, aeruginis, unde viridis color, multo majorem modum, quam fuliginis adhiberi. Omnino contra veteres Codices nihil mutare auſim. Apud Conſtantinum autem, ut & apud Caeſarium aliosque, variatur in ponderum notis. Habetur enim, *p.* ✕. *II.* pro *p.* =. & *aeruginis p.* ✕. *ſemis*, pro *aeruginis p. s.*

86. *Aceti, quo*] Aceti tantum, quo &c. Lindenius & alii cum Caeſario leg. *& aceti, quo.*

87. *P.* ✕. *IV.*] Hic quoque alii Caeſarium ſequuntur, qui legit, *p.* ✕. *III.*

88. *Quam παρακολλητικὴν*] Ita Aldina: Editiones autem vetuſtiores, *paracolleticam*, Latinis litteris ac terminatione. Alii cum Caeſario leg. *quod παρακολλητικὸν*; quia ſubauditur *emplaſtrum*. Sed vide adnotat. 34. ſect. 25. hujus cap. Ceterum haec vox formata ab aliquo videtur ex titulo, qui huic compoſitioni praemittitur in quibusdam libris: *Colliticen* (vel *Colleticen*) *ad glutinandum*. Nam in textu Codices Medicei habent, ΠΑΓΙΤΟΥCΑΜ; primus, *paſiſoycam*; quartus, *paſiſoican*. Videndum aliis relinquo, num forte Celſus ſcripſerit, *quam παγιῶσαν*, a verbo παγιόω.

89. *P.* ✕. *XL. olei &c.*] In MSS. Mediceis legitur: *p.* ✕. *XL. olei veteris heminam* (in I. *eminam*). Sed in IV. ſupra notam numeralem *XL.* poſita eſt particula *&*, correctumque, *hemina*. Hinc in Editione I. & in aliis pervetuſtis: *p. X. & olei hemina*: recepta videlicet in textum particula *&*, ejectaque nota *XL*. Egnatius repoſuit, *p. X. XL.* ſed particulam *&* retinuit. Lindenius aliique leg. *p. X. IIII. & olei hemina*, cum Caeſario.

VI. 90 aeruginis rasae, aluminis rotundi, misy 91 crudi, aristolochiae, singulorum p. *X*. VIII. squamae aeris p. *X*. X. 92 thuris masculi p. *X*. II. cerae p. I. rosae, & olei acerbi, ternos cyathos, aceti quantum satis est, dum arida ex eo conteruntur.

8. Aliud ad idem viride: aeris 93 combusti, squamae aeris, myrrhae, ichthyocollae, singulorum p. *X*. VI. misy crudi, aeruginis rasae, aristolochiae, aluminis rotundi, singulorum p. *X*. VIII. cerae p. *X*. I. 94 olei hemina, aceti quod satis sit.

9. Puri autem movendo non aliud melius, quam quod expeditissimum est: *τετραφάρμακον* 95 a Graecis nominatur. Habet pares portiones cerae, picis, resinae, sevi taurini; si id non est, vitulini.

10. Alterum ad idem, *ἐννεαφάρμακον* 96 nominatur; quod magis purgat. Constat ex novem rebus, cera, melle, sevo, resina, myrrha, rosa, medulla vel cervina vel vitulina vel bubula, oesypo 97, butyro: quorum ipsorum quoque pondera paria miscentur.

11. Sunt autem quaedam emplastra, quibus utriusque rei facultas est: quae, si singula habenda sunt, meliora sunt 98; sed in copia rejicienda

90. *Singulorum p. X. X. ichthyocollae p. X. VI.*] Plerique omnes omittunt, *singulorum*; sed libri vulgati ante Caesarium, itemque Codices MSS. habent eam vocem post *ichthyocollae*. Hinc suspicio oritur, tollendum esse *p. X. X.* quod fortasse ex varia lectione sequentis notae, *p. X. VI.* huc insertum fuit; ut legatur: *aeris combusti, ichthyocollae singulorum p. X. VI.* Porro Codices alii, sicut Medic. I. habent, *p. X. VI.* alii, *p. X. XVI.*

91. *Misy*] Hoc nomen apud Celsum indeclinabile est; si quidem antiquis Codicibus standum est. Cur autem standum non sit? Attamen Caesarius aliique quidam *misyos* efferunt generandi casu; quod semel monuisse sufficiat.

92. *P. X. X.*] Caesarius & alii, *p. X. XX.* & postea, *cerae p. X. I.* pro *cerae p. I.*

93. *Aeris*] Lindenius praemittit, *Habet*; & in fine leg. *heminam*, pro *hemina*.

94. *P. X. I.*] In multis MSS. numeri nota magis ad *L.* quam ad *I.* accedere videtur: ideoque fortasse legendum, *p. X. L.* Nisi quis denarii notam tollere malit, & legere *p. I.* Alii cum Caesario leg. *p. X. VI.* alii cum Pantino, *p. X. VII.*

95. *Τετραφάρμακον*] Lindenius praemittit particulam *&c.*

96. *Ἐννεαφάρμακον*] Al. *enneapharmacum* litteris Latinis; Cod Medic. I. *ennepharmacum*.

97. *Oesypo*] Ita Lindenius ex Pantini conjectura; quam & ego probavi. Alii leg. *hyssopo*. In Cod. Medic. I. est, *ysopo*. In verbis proximis Lindenius omittit, *ipsorum*.

98. *Quae, si singula habenda sunt, meliora sunt &c.*] Hujus loci, in quo Codices MSS. nihil variant, haec sententia est: si copia deest, atque unum dumtaxat emplastrum habere licet, expedit ex hoc genere habere, quod simul & glutinandi & pus movendi facultatem habet: si copia est, hoc rejiciendum est, & prout opus est, vel illud adhibendum, quod glutinat tantum, vel illud, quod tantum pus movet. *Singula* significat *unica*; ut cap. 17. hujus libri sect. I. *si qua singulis vel etiam paucis accommodata sunt*; & cap. 27. sect. 10. *Adversus quos satis proficit herba Vettonica, vel Cantabrica, vel centaurion . . . . singulae binaeve tritae, & cum vino potui datae.* Sic Cicero lib. 2. de Divinit. cap. 2. *Id enim ipsum a Platone, philosophiaque didiceram, naturales esse quasdam conversiones rerum publicarum, ut eae tum a principibus tenerentur, tum a populis, aliquando a singulis.* Constantinus & Lindenius Celsi sententiam assecuti non sunt. Nam Constantinus ita habet in libri margine: *cui, si singu-*

cienda sunt; iis potius adhibitis, quae proprie id, quod eo tempore opus est, consequuntur. Exempli causa duo proponam. Est igitur ad vulnera Attalum; quod habet squamae aeris p. *X.* XVI. 99 thuris fuliginis 1 p. *X.* XV. ammoniaci tantumdem, resinae terebinthinae liquidae p. *X.* XXV. sevi taurini tantumdem, aceti heminas tres, olei sextarium. At inter ea, quae fracto capiti accommodantur, habent quidam id, quod ad auctorem Judaeum refertur. Constat ex his: salis p. *X.* IV. squamae aeris rubri, aeris 2 combusti, singulorum p. *X.* XII. ammoniaci thymiamatis, thuris fuliginis, resinae aridae, singulorum p. *X.* XVI. 3 resinae Colophoniacae, cerae, sevi vitulini curati, singulorum p. *X.* XX. aceti sesquicyatho 4, olei minus cyatho. τεθεραπευμένα Graeci appellant, quae curata vocant 5; cum ex sevo puta omnes membranulae diligenter exemptae sunt, ex alio medicamento 6.

12. Sunt etiam quaedam emplastra nobilia ad extrahendum; quae ipsa quoque ἐπισπαστικὰ nominantur: quale est, quod, quia lauri baccas habet, διὰ δαφνίδων appellatur. In eo est, resinae terebinthinae p. *X.* X. nitri, cerae, picis aridae, baccarum lauri, singulorum p. *X.* XX. olei pau-

singula addenda sunt, meliora sunt; alias deteriora, nec nisi cum utraque opus est, aut in singulis singulorum inopia, utenda venit. Sed in copia &c. Vnde multa sumpsit Lindenius, & ita edidit: *quae, nisi singula habenda sit, meliora sunt; alias deteriora, nec nisi cum utraque opus est, aut in singulis singulorum inopia, utenda veniunt: sed in copia &c.* Quae quantum a Celsi sententia, & a Latinae linguae consuetudine abhorreant, dici vix potest. Vide etiam Morgagn. Epist. VII. in Celsum.

99. *P.* ✕. *XVI.*] Egnatius & alii, *p.* ✕. *VI.*

1. *Thuris fuliginis*] Vocem *thuris*, quae deest in antiquis libris, & MSS. & impressis, quotquot ego vidi, restituit Lindenius; sed fortasse ex sola Constantini conjectura.

2. *Rubri, aeris*] Hae duae voces desunt in Cod. Medic. I.

3. *P.* ✕. *XVI.*] Ita in MSS. Libri impressi habent, *p.* ✕ *VI.* Postea, pro *Colophoniacae*, Lindenius leg. *Colophoniae*, ut in margine habet Caesarii Editio. *Colophoniacae* habetur iterum sect. 17. huius capitis; sed Lindenius ibi quoque leg. *Colophoniae*.

4. *Aceti sesquicyatho*] Sic reposui, poscente constructione. Nisi forte Lindenius est sequendus, qui legit: *additur aceti sesquiciathus.* In Codd. MSS. & in Edd. vetustis habetur: *aceti sesquicyathum*, vel *sexquicyathum.* Deinde, *minus cyatho* recte edidit Lindenius, pro *minus cyathum*, quod iidem illi habent veteres libri. Sic infra cap. 21. sect. 4. recte legitur: *rosae minus cyatho*; ut adnotavit Rhodius de Ponderib. & Mensur.

5. *Τεθεραπευμένα Graeci appellant, quae curata vocant*] In Codicibus Mediceis est, ΘΕΡΑΠΕΜΕΝΑ. Pro *vocant*, Constantinus mallet, *vocamus*, vel *vocantur.* Lindenius sic reposuit: *Quae τεθεραπευμένα Graeci appellant; nos curata vocamus.* Mihi vox *nostri* deesse videtur post *quae.* Nisi dicere malimus, haec verba, *τεθεραπευμένα Graeci appellant*, esse ab interprete aliquo; quibus temere a librario in textum traductis, interpolatores addiderint relativum *quae* ad omnia connectenda.

6. *Ex alio medicamento*] Haec quoque ex margine immigrasse suspicor. Qui illa addidit, non videtur intellexisse vim verbi *puta*, quod cum adverbialiter adhibetur, rem aliquam determinatam ad exemplum postulat, ut sebum, ut adipem. At medicamentum indeterminata res est. Ceterum haec non cohaerent cum praecedentibus, nisi *aut* praemittatur; ut in Aldina Editione, quam multi secuti sunt. Sed particula ista non reperitur in MSS.

paulum. Quoties aut [7] baccam, aut nucem, aut ſimile aliquid poſuero, ſcire oportebit, antequam expendatur, ei ſummam pelliculam eſſe demendam.

13. Aliud eodem nomine [8], quod puri quoque movendo eſt. Sevi vitulini, ammoniaci thymiamatis, picis, cerae, nitri, baccarum lauri, reſinae aridae, ariſtolochiae, pyrethri pares portiones.

14. Praeter haec [9], eſt Philocratis; quod habet ſalis Ammoniaci p. *X.* VII. ariſtolochiae p. *X.* VIII. cerae, reſinae terebinthinae, fuliginis thuris, ſingulorum p. *X.* XV. ſpumae argenti p. *X.* XXXII. [10] Quibus, ut pus quoque moveant, iridis p. *X.* IV. & galbani [11] p. *X.* VI. adjiciuntur.

15. Optimum tamen ad extrahendum eſt id, quod a ſimilitudine ſordium ῥυπῶδες Graeci appellant. Habet myrrhae, croci, iridis, propolis, bdellii, capitulorum Punici mali, aluminis & ſciſſilis & rotundi, miſy, chalcitidis [12], atramenti ſutorii cocti, panacis [13], ſalis Ammoniaci, viſci, ſingulorum p. *X.* IV. ariſtolochiae p. *X.* VIII. ſquamae aeris p. *X.* XVI. reſinae terebinthinae p. *X.* LXXV. cerae, & ſevi vel taurini vel hircini, ſingulorum p. *X.* C.

16. Hecataeo quoque auctore emplaſtrum generis ejusdem fit ex his: galbani p. *X.* II. fuliginis thuris p. *X.* IV. picis p. *X.* VI. cerae, & reſinae terebinthinae, ſingulorum p. *X.* VIII. quibus paulum irini unguenti miſcetur.

17. Valensque ad idem emplaſtrum viride Alexandrinum eſt. Habet aluminis ſciſſilis p. *X.* VIII. ſalis Ammoniaci p. *X.* VIII. =. [14] ſquama aeris p. *X.* XVI. myrrhae, thuris, ſingulorum p. *X.* XVIII. cerae p. *X.* CL. reſinae Colophoniacae aut pineae p. *X.* CC. [15] olei heminam, aceti ſextarium.

18. Quaedam autem ſunt emplaſtra exedentia, quae σηπτὰ [16] Graeci vocant: quale eſt id, quod habet reſinae terebinthinae, fuliginis thuris,

7. *Quoties aut*] Lindenius leg. *Quoties autem.*

8. *Eodem nomine*] Ante Lindenium legebatur, *eo nomine.* Codex Mediceus I. habet, *eo nominedem*; & ex Palavicini emendatione, *eodem nomine appellatur.*

9. *Praeter haec*] Ita Lindenius; cum antea legeretur, *Praeter has*; quod ferri non poteſt.

10. *P. X. XXXII.*] Quidam ſecuti Caeſarium, *p. X. LII.*

11. *P. X. IV. & galbani*] Lindenius, *p. X. III. galbani.*

12. *Chalcitidis*] *Chalcitis* vel *calchitis* ſecundo caſu hic & multis aliis in locis habent MSS. Codices atque Editiones priſcae; ſed mendum videtur. Alibi recte, *chaleitidis.*

13. *Panacis*] Lindenius leg. *opopanacis.*

14. *P. X. VIII. =.*] Al. *p. X. VIII.* 3. Ruell. *p. X. VIII. III.* Linden. *p. X. VII.*

15. *P. X. CC.*] Caeſarius, & alii, *p. X. CXC.*

16. Σηπτὰ] In Codicibus Mediceis atque Editionibus antiquioribus vox haec Latinis litteris ſcribitur. in Aldina & Ruelliana, Graecis. Caeſa-

ris, singulorum p. =. [17] squamae aeris p. ×. I. ladani p. ×. II. aluminis tantumdem, spumae argenti p. ×. IV.

19. Exest etiam [18] vehementer corpus, atque ossa quoque resolvit, & supercrescentem carnem coërcet, id quod habet spumae argenti, squamae aeris, uncias singulas, nitri ignem non experti, lapidis Asii, aristolochiae p. sextantes, cerae, resinae terebinthinae, thuris, olei veteris, atramenti sutorii, salis Ammoniaci p. s. aeruginis rasae p. bessem, aceti scillitici heminam, vini Aminaei tantumdem.

20. Sunt etiam adversus morsus quaedam accommodata; quale est Diogeni nigrum [19], quod habet bituminis, cerae, resinae pineae aridae, singulorum p. ×. XX. spumae argenti p. ×. C. olei sextarium. Aut in quo sunt squamae aeris p. ×. IV. cerussae, & aeruginis rasae, singulorum p. ×. VIII. ammoniaci p. ×. XII. cerae, resinae pineae, singulorum p. ×. XXV. spumae argenti p. ×. C. olei sextarium. Aut in quo sunt [20] squamae aeris p. ×. XIV. galbani p. ×. VI. cerussae, & aeruginis rasae, singulorum p. ×. VIII. ammoniaci p. ×. XII. cerae, resinae pineae, singulorum p. ×. XXXV. [21] spuma argenti concoquitur [22].

21. Rubrum quoque emplastrum, quod Ephesium [23] vocatur, huc aptum

Caesarius; quem ceteri postea secuti sunt, reposuit, *σηπτικά*. Sed antiqua lectio & ipsa proba est.

17. *P.* =.] Caesarius, *p.* 3. Al. *p.* ×. 3. ut est in Edit. an. 1538. Ruell. *p.* ×. *III.* Linden. *p.* ×. *II.*

18. *Exest etiam*] Particula *etiam* non est in Cod. Medic. I. Alii quidam Codices habent, *Est etiam*, alii, *Es est etiam.*

19. *Diogeni nigrum*] Ita in Codd. MSS. & in Edit. I. aliisque nonnullis, vetusto more, pro *Diogenis*; quemadmodum *Aristoteli*, pro *Aristotelis*, apud Ciceronem lib. 13. ad Atticum epist. 28. & *Themistocli*, pro *Themistoclis* lib. 5. ad famil. epist. 12. Vide ibi Victorii adnot. Alii cum Egnatio legunt, *Diogenis*; & fortasse rectius. Codex Medic. I. habet, *Diogenigrum.* Idem Codex habet, *Dioge* etiam cap. 27. sect. 1. ubi alii Codices & quaedam Editiones, *Diogenis*; Editiones priscae, *Diogesi.*

20. *Aut in quo sunt*] Vehementer dubito, num haec compositio eadem sit ac superior, variique in variis Codicibus lectio descriptionis geminandae caussam dederit. Certe ab ea parum differt.

21. *P.* ×. *XXXV.*] Ita in Codicibus Mediceis & in alio Codice apud Constantinum. Vulgo alii, *p.* ×. *LV.* alii, *p.* ×. *XLV.*

22. *Spuma argenti concoquitur*] Caesarius, ut manifesto vitio mederetur, leg. *ex quibus spuma &c.* & ita deinceps Editores ceteri. Sed id auxilii satis non est. Primum spuma argenti, quae hic nominatur, non est in ipsa compositione: deinde, quo refertur illud *ex quibus?* Ad ceram puto & resinam. At spuma argenti ex his non coquitur, sed ex oleo fere, vel ex aqua, ut apparet ex sect. 24. hujus capitis. Itaque videntur aliqua deesse. Pro *concoquitur*, malim, *coquitur*; ut infra sect. 23. Si divinare licet, fortasse, cum ad hunc modum esset: *spumae argenti p.* ×. *C. olei sextarium; ex quo spumae argenti coquitur*; librarius in describendo, a *spumae argenti* transiit ad *spuma argenti.* Nisi potius, quia cerussa quoque, ubi oleum adjicitur, ex eo coquenda est, ut mox docebitur, Celsus ita scripsit: *spumae argenti p.* ×. *C. olei sextarium; ex quo cerussa, & spuma argenti coquitur.* Sed fortasse haec verba, *ex quo cerussa, & spuma argenti coquitur*, addenda sunt post illa, *olei sextarium*, quae supra sunt, & cetera tollenda. Vid. adnotat. 20.

23. *Ephesium*] *Ethesium* habent Editiones vetustio-

aptum est. Habet resinae terebinthinae p. ✶. II. galbani p. ✶. IV. minii Sinopici p. ✶. VI. thuris fuliginis p. ✶. VI. cerae p. ✶. VIII. spumae argenti p. ✶. XXXVI. 24 olei veteris heminam.

22. Item id, quod ex his constat: squamae aeris, thuris fuliginis, singulorum p. ✶. IV. galbani p. ✶. VI. salis Ammoniaci 25 p. ✶. XII. =. 26 cerae p. ✶. XXV. olei tribus heminis. Haec autem aliis quoque recentioribus vulneribus recte imponuntur.

23. Sunt etiam alba lenia (λευκὰ Graeci vocant) fere non gravibus vulneribus accommodata, praecipueque senilibus: quale est quod habet cerussae p. ✶. XXXII. 27 sevi vitulini curati, & cerae, singulorum p. ✶. XLVIII. 28 olei heminas tres, ex quibus cerussa 29 coquitur.

24. Aliud, quod habet cerussae p. ✶. XX. 30 cerae p. ✶. XXXV. 31 olei heminam, aquae sextarium. Quae quoties adjiciuntur cerussae vel spumae argenti, scire licet, illa ex his coquenda esse. Est autem ea percandida compositio, quae supra posita est 32, ideoque ἐλεφαντίνη 33 nominatur.

25. Lenia quoque quaedam emplastra sunt, quas λιπαρὰς 34 fere Graeci nominant; ut id quod habet minii p. ✶. IV. spumae argenti p. ✶. XXV. cerae, & adipis suillae, singulorum p. ✶. XXXVII. 35 vitellos quatuor.

26. Alia compositio generis ejusdem: cerae, resinae terebinthinae, singulorum p. ✶. VI. 36 cerussae p. ✶. VIII. spumae argenti, plumbi recre-

tustiores cum Cod. Medic. I. In Aldina est, ἔμφιον; in quibusdam MSS. & *ephium*. Caesarius reposuit, *Ephesium*; ut, omnibus antiquis libris consentientibus, legitur cap. 27. hujus libri sect. 3.

24. *P. ✶. XXXVI.*] In libris vulgatis, *p. ✶. LXVI.* Ego MSS. sequor.

25. *P. ✶. VI salis Ammoniaci*] Hoc totum deest in MSS. Medic. omnibus praeterquam in primo. In quarto & septimo margini adscriptum est alia manu.

26. *P. ✶. XII. =.*] Al. *p. ✶. XII. 3.* Ruell. *p. ✶. XII. III.*

27. *P. ✶. XXXII.*] Al. cum Caesario, *p. ✶. LII.* Stephan. *p. ✶. LI.*

28. *P. ✶. XLVIII.*] Ita in MSS. Vulgo legitur, *p. ✶. LVIII.*

29. *Cerussa*] Legebatur, *ea cerussa*, ut est in Codice I. Ego pronomen sustuli ex fide ceterorum Codicum Mediceorum.

30. *P. ✶. XX.*] Al. *p. ✶.* Constantin. *p. ✶. Z X.*

31. *P. ✶. XXXV.*] Al. *p. ✶. LV.*

32. *Quae supra posita est*] Haec verba redundant, & ab explanatore aliquo addita videntur.

33. Ἐλεφαντίνη] In Codice Medic. I. *elephantinae*; in aliis, *elephantine*, inveni. Ego Graecis litteris scripsi. Vulgo legebatur, *elephantina*.

34. *Quas λιπαρὰς*] Lindenius leg. *quae λιπαρὰ*, quia praecedit *emplastra*. Sed Celsus Graecam vocem retinuit, sicut cap. 26. sect. 35. Graeci autem efferunt, λιπαρὰς ἐμπλάστρους, foemineo genere.

35. *P. ✶. XXXVII.*] Ita in MSS. Sed re vera in plerisque est. non *II.* sed *u*; quae tamen littera alibi quoque invenitur pro, *II.* Vulgo alii leg. *p. ✶. XXVII.* Linden. *p. ✶. XXXV.* idemque, post *vitellos*, addit, *ovorum*; quae vox neque necessaria est, neque invenitur in meis MSS.

36. *P. ✶. VI.*] Linden. *p. ✶. V.*

recrementi, σκωρίαν μολύβδου Graeci vocant [37], ſingulorum p. *. XX. [38] cicini olei, & myrtei, ſingulorum heminae [39].

27. Tertia, quae ad auctorem Archagathum refertur: miſy cocti, aeris combuſti, ſingulorum p. *. IV. ceruſſae coctae p. *. VIII. reſinae terebinthinae p. *. X. ſpumae argenti p. *. VI.

28. Etiamnum generis ejusdem: ſpumae argenti, cerae, adipis ſuillae, ſingulorum p. *. XXVII. vitelli cocti quatuor [40], roſae hemina. Aut, cerati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis ſuillae pars quarta, paulum ex plumbi recremento. Aut, ſpumae argenti ſelibra, ex olei hemina, & aquae marinae altera, cocta, donec bullire deſierit, cui paulum cerae ſit adjectum. Aut, pares portiones cerae, ſevi, ſtibis [41], ſpumae argenti, ceruſſae.

XX. 1. Paſtilli quoque facultates diverſas habent. Sunt enim ad recentia vulnera glutinanda ſanandaque apti: qualis eſt, qui habet chalcitidis, miſy, ſpumae nitri, floris aeris, gallae, aluminis ſciſſilis modice cocti, ſingulorum p. *. I. aeris combuſti, capitulorum mali Punici, ſingulorum p. *. III. Hunc oportet diluere aceto, ac ſic, ubi [42] vulnus glutinandum eſt, illinere. At, ſi nervoſus aut muſculoſus is locus eſt, commodius eſt cerato miſcere, ſic, ut illius octo partes, nona hujus ſit.

Alius ad idem conſtat ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. *. I. aeris combuſti p. *. IV. ſpumae argenti p. *. XI. olei ſextario.

2. Sed

37. *Σκωρίαν μολύβδου Graeci vocant*] Verba haec inſerta videntur ex interpretatione ſumpta ex cap. 15.

38. *P. *. XX.*] Multi omittunt denarii notam, ſecuti Edit. an. 1538. Lindenius leg. *p. *. X.* Deinde alii leg. *myrti.* Ego ſequor Lindenium, qui repoſuit, *myrtei.* In MSS. Mediceis eſt, *murti*; in III. *mirti*; in VI. mendoſe, *mixti.*

39. *Singulorum heminae*] Legendum puto *ſingulae heminae*; ut ſupra ſect. 7. *olei & aceti ſingulae heminae.* Sic ſect. 19. *ſpumae argenti, ſquamae aeris uncias ſingulas.* Fortaſſe *ſingul.* vel *ſingl.* compendio ſcriptum erat, quemadmodum *ſingul.* vel *ſingl.* pro *ſingulorum* paſſim invenitur in vetuſtis Codicibus. Hinc error. Niſi fortaſſe quis legere malit, *ſingulorum hemina.* Minus recte Lindenius, *ſingulorum heminae tertia*; ſumpta videlicet voce *tertia* ex periodo proxima, ibique *Alia* ei ſuffecta. Nam deinde leg. *Alia, quae ad authorem Archagathum &c.*

40. *Vitelli octi quatuor*] Gryphius, Pantinus, & Lindenius ſecuti Edit. an. 1538. omittunt, *quatuor*; ſed perperam. Deinde, pro *Aut, cerati*, Lindenius leg. *Aut compoſitio haec: cerati*; itemque infra, *Aut haec compoſitio: ſpumae*, pro *Aut, ſpumae*; & in fine capitis, *Aut haec: pares portiones*, pro *Aut, pares portiones.*

41. *Stibis*] Lindenius tum hic, tum alibi repoſuit *ſtibii* a *ſtibium*; quemadmodum Conſtantinus malebat. Cod. Mediceus I. ſemel habet, *ſtibii* lib. 6. cap. 6. ſect. 16. *ſtibiis* ſect. 8. ejuſdem capitis: alii tamen Codices utrobique, *ſtibis.* Contra ſect. 12. ubi alii Codices habent, *ſtibii*; ille, *ſtibis.* Verum tot loca ſunt, in quibus, *ſtibis*, ſine ulla Codicum varietate legitur, ut is modus efferendi vocem hanc, extra omnem dubitationem poni debeat.

42. *Ac ſic, ubi &c.*] Ita in Edit. Lindenii. Sed particulam *ac* ego, neque in MSS. neque

2. Sed longe Polybi [43] celeberrimus eſt; σφραγὶς autem nominatur: qui habet aluminis ſciſſilis p. ✶. I. =. [44] atramenti ſutorii p. ✶. II. myrrhae p. ✶. V. aloës tantumdem, capitulorum Punici mali, fellis taurini, ſingulorum p. ✶. VI. quae contrita vino auſtero excipiuntur.

3. Ad ulcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, obſcoenis partibus, inflammationesque eorum: chryſocollae p. ✶. I. atramenti ſutorii, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. ✶ II. halicacabi corticis p. ✶. IV. minii p. ✶. VI. ſpumae argenti p. ✶. XII. ceruſſae p. ✶. XVI. quae ex aceto, & coguntur [45], &, ubi utendum eſt, diluuntur.

4. Andronis vero eſt ad uvam inflammatam, ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia: gallae, atramenti ſutorii, myrrhae, ſingulorum p. ✶. I. [46] ariſtolochiae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. ✶. II. capitulorum [47] Punici mali p. ✶. XXV. ex paſſo coacta, & cum uſus exigit, aceto vel vino diluta, prout valentius aut levius vitium eſt, cui medendum eſt.

5. Proprie autem ad ani fiſſa, vel ora venarum fundentia ſanguinem, vel cancrum [48]: aeruginis p. ✶. II. myrrhae p. ✶. XII. [49] ſtibis, lacrimae papaveris, acaciae, ſingulorum p. ✶. XVI. quae ex vino & teruntur, & in ipſo uſu deliquantur.

6. Ex-

neque in ceteris Editionibus inveni. In margine Conſtantinianae dumtaxat eſt, *ac ubi.* Poſtea, pro *illinere*, ut Lindenius aliique legunt cum Egnatio, in MSS. eſt, *inlinire*, vel *illinire*; quod capite proximo ſect. 1. Lindenius retinet, quamvis Egnatius; & Ruellius ibi quoque repoſuerint *illinere*.

43. *Polybi*] Pantinus, cui alii quoque Interpretes adſtipulantur, legendum putavit, *Polyidae* ex Galeno lib. 5. de C. M. S. G. cap. 12 & ex Paulo Aegineta lib. 7. cap. 12. Conſtantinus adnotavit, Polyidae ſphragidem ab Aëtio quoque memorari Tetrab. 3. Serm. 1. cap. 49. (mihi 48.) Sed de alia compoſitione ibi loquitur Aëtius. Paſtillus hic, ſeu ſphragis Polyidae apud eum habetur Tetrab. 4. Serm. 2. cap. 50. His addi poteſt & Caelius Aurelianus lib. 3. Acut. morb. cap. 3. & 4. & Nicolaus Myrepſus ſect. 41. cap. 44. qui hanc compoſitionem ipſi quoque ad Polyidam referunt. Igitur Lindenius, *Polyidae*, hic repoſuit. Cujus quidem judicium aliqui fortaſſe probabunt; inconſtantiam nemo probare poterit. Nam idem cap. 26. hujus libri ſect. 23, & lib. 6. cap. 7. ſect. 3. retinuit, *Polybi*. Ego & hic *Polybi*, vel *Polibi* inveni in MSS. & infra cap. 26. ſect. 23. *Polybi ſphragidem* in Medic. I. & nonnullis aliis: nam in plerisque multa eo loco deſiderantur. Itemque lib. 6. cap. 7. ſect. 3. *Polybi ſphragis*, legitur in quibusdam, ut in Medic. I. in aliis vero, *Polybii* (vel *Polibii*) *phagis*. Videndum eſt apud utrum error ſit, Celſum, an Galenum; ac ſitne error Auctoris, an librariorum. Caeſarius & alii quidam leg. *Polybii*.

44. *P. ✶. I. =.*] Alii cum Caeſario, *p. ✶. I.* 3. Ruell. *p. ✶. I. III.* Linden. *p. ✶. IV.*

45. *Et coguntur*] Lindenius omittit *&*.

46. *P. ✶. I.*] In Aldina Edit. *p. ✶. ij.*

47. *Capitulorum &c.*] Sic legendum cum Caeſario & aliis multis. Niſi quis, *capitula*, ut eſt in Edd. vetuſtioribus & in MSS. retinere malit, & legere: *capitula Punici mali XXV.* Sed in Editionibus omnibus, omnibusque MSS. habetur *p. ✶. XXV.* Poſtea in MSS. & in Editionibus priſcis, *coacta*, & *diluta.* Alii cum eodem Caeſario leg. *coactorum* & *dilutorum*.

48. *Vel cancrum*] Lindenius addit, *valet*.

49. *Aeruginis p. ✶. II. myrrhae p. ✶. XII.*] *p. ✶. II. myrrhae*, non eſt in MSS. Mediceis, niſi in primo. Lindenius ita habet: *aeruginis p. ✶. II. myrrhae p. ✶. IV. gummi p. ✶. VIII. thuris p. ✶. XII.*

6. Expellere autem ex vesica cum urina calculum videtur haec compositio: casiae, croci, myrrhae, costi, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, balsami, hyperici pares portiones conteruntur; deinde vinum lene instillatur, & pastilli fiunt, qui singuli habeant p. ✶. =. [50] hique singuli quotidie mane jejuno dantur.

XXI. 1. Haec tria compositionum genera, id est, quae in malagmatis, emplastris, pastillisque sunt, maximum praecipueque varium usum praestant. Sed alia quoque utilia sunt; ut ea quae foeminis subjiciuntur [51]: πεσσοὺς Graeci vocant. Eorum haec proprietas est: medicamenta composita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.

Ad sanguinem autem evocandum, cauneis duabus adjicitur nitri p. ✶. I. [52] aut allii semen conteritur, adjicitur myrrhae paululum, & unguento susino miscetur: aut cucumeris silvestris pars interior ex lacte muliebri diluitur.

2. Ad vulvam molliendam, ovi vitellus, & foenum Graecum, & rosa, & crocum temperantur. Aut elaterii p. ✶. =. [53] salis tantumdem, uvae taminiae p. ✶. VI. melle excipiuntur.

3. Aut Boetho auctore [54]: croci, resinae terebinthinae, singulorum p. ✶. IV. myrrhae p. ✶. ==. [55] rosae p. ✶. I. sevi vitulini p. ✶. I. =. [56] Cerae p. ✶. II. miscentur.

4. Optima autem adversus inflammationes vulvae Numenii compositio est, quae habet croci p. ✶. =. [57] cerae p. ✶. I. butyri p. ✶. VIII. adipis anserinae [58] p. ✶. XII. vitellos coctos duos, rosae minus cyatho.

5. Si vero infans intus [59] decessit, quo facilius ejiciatur, malicorium [60] ex aqua terendum, eoque utendum est.

6. Si

50. *P. ✶. =.*] Al. *p. ✶.* 3. Ruell. *p. ✶. III.* Linden. *p. ✶. I.*

51. *Subjiciuntur*] Lindenius leg. *subjiciunt*, ut est in Edit. an. 1538. sed, ut opinor, ex mendo.

52. *P. ✶. I.*] Ita plerique ediderunt, omniumque primus Caesarius. In Editione Aldina habetur, *p. ✶. II.* in Cod. Medic. I. *p. ✶.* in reliquis sex, *p. ✶. ₮.* quae nota occurrit etiam capite proximo sect. 8. in omnibus Codicibus, sed in primo paulo aliter expressa. De qua mihi facile non est judicare, num vitio careat, quidve significet. In Editionibus priscis repraesentatur per litteram *r*.

53. *P. ✶. =.*] Al. *p. ✶.* 3. Lindenius aliique quidam cum Ruellio, *p. ✶. III.*

54. *Aut Boetho auctore*] Lindenius leg. *Aliud Boetho authore: quod habet.*

55. *P. ✶. ==.*] Alii ex Caesario; *p. ✶.* 3. Alii ex Ruellio, *p. X. III.*

56. *P. ✶. I. =.*] Alii, *p. ✶.* 3. Alii, *p. ✶. III.* quibus Almeloveenius assensus est. Nam Lindenius denarii notam omittit, & leg. *p. III.* In Codice Medic. I. desunt illa: *p. ✶. I. sevi vitulini p. ✶. I. =. cerae.*

57. *P. ✶. =.*] Al. *p. ✶.* 3. Al. *p. ✶. III.*

58. *Anserinae*] Al. *anserini*, ut est in MSS. Sed cum paulo post sequatur, *adeps leonina*, ego Almeloveenio accedo, qui leg. *anserinae.*

59. *Intus*] Codex Mediceus V. *in vulva*; quod Rhodius, qui ita in duobus Codicibus reperit, recte censet, ex interpretatione ortum esse. Ita erat etiam in Mediceo IV. sed correctum est, *intus*, ut ceteri habent.

6. Si concidere vitio locorum mulier ſolet, cochleae cum teſtis ſuis comburendae, conterendaeque, deinde his mel adjiciendum eſt [61].

7. Si non comprehendit, adeps leonina ex roſa mollienda eſt.

XXII. 1. Quaedam autem [62] miſturae medicamentorum ſunt, quibus aridis neque coactis utimur, ſic, ut inſpergamus, aut cum aliquo liquido miſta illinamus: quale eſt, ad carnem ſupercreſcentem exedendam, quod habet ſquamae aeris [63], fuliginis thuris, ſingulorum p. ✳. I. aeruginis p. ✳. II. Haec autem eadem cum melle purgant ulcera; cum cera [64], implent. Miſy quoque & galla, ſi paribus portionibus miſceantur, corpus conſumunt: eaque vel arida inſpergere licet, vel excepta cadmia illinere.

2. Putrem vero carnem continet, neque ultra ſerpere patitur, & leniter exeſt, mel vel cum lenticula, vel cum marrubio, vel cum oleae foliis, ante ex vino decoctis: item ſertula Campana in mulſo cocta, deinde contrita: aut calx cum cerato: aut amarae nuces cum allio, ſic, ut hujus pars tertia ſit, paulumque his croci adjiciatur: aut quod habet ſpumae argenti p. ✳. VI. cornu bubuli combuſti p. ✳. XII. olei myrtei, & vini cyathos ternos: aut quod ex his conſtat: floris Punici mali, atramenti ſutorii, aloës, ſingulorum p. ✳. II. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum [65] p. ✳. IV. gallae p. ✳. VIII. ariſtolochiae p. ✳. X. Vehementius idem facit, etiam adurendo, auripigmentum cum chalcitide, & aut nitro, aut calce, aut charta combuſta: item ſal cum aceto: vel ea compoſitio, quae habet chalcitidis, capitulorum Punici mali, aloës, ſingulorum p. ✳. II. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum p. ✳. IV. gallae p. VIII. ariſtolochiae p. ✳. X. mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda: vel cantharides ✳. I. [66] ſulphuris p. ✳. I. lolii p. ✳. III. quibus adjicitur picis liquidae quantum ſatis eſt ad jungendum: vel chalci-

tis

60. *Malicorium*] *Malocorium* habent Edd. vetuſtiores; & ita plerumque, & in Medic. I. & in aliis Codicibus ſcribitur.

61. *Adjiciendum eſt*] Almeloveenius non habet *eſt*.

62. *Quaedam autem*] Nonnulli cum Caeſario omittunt *autem*.

63. *Squamae aeris*] Ita ex Lindenio. Vox *aeris* non eſt in veteribus libris; neceſſaria tamen videtur.

64. *Cum cera*] Lindenius leg. *& cum cera.*

65. *P. ✳. II. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum*] Hoc totum deeſt in Codice Mediceo I.

66. *Cantharides ✳. I.*] Ita in MSS. Mediceis omnibus, praeter VI. in quo eſt, *cantharides p. ✳. I.* ut cum Egnatio plerique legunt. Lindenius, *cantharidum, ſulphuris, ſingulorum p. ✳. I.* aptius ille quidem, ſed, ut opinor, ex conjectura. Videtur omnino mendum hic ſubeſſe. Fortaſſe ✳. eſt pro *X.* legendumque, *cantharides XI.* vel potius, *cantharides X.* ſublata unitatis nota, quam ſuſpicari licet, poſtea ab aliquo additam fuiſſe notae denarii ✳. Sic apud Scribonium in compoſitione 231. quae facultate huic ſimilis eſt, cantharides ſunt, non pondere, ſed numero: *Allii candidi ſpicae capitis tritae cum cantharidibus viginti Alexandrinis (ſunt autem variae & oblongae) ſulphuris vivi ✳. p. I. & victoriati &c.*

tis quoque cum reſina & ruta miſta: aut cum eadem reſina diphryges: aut uva taminia cum pice liquida. Idem vero poſſunt & faeces vini combuſtae, & calcis & nitri pares portiones: vel aluminis ſciſſilis p. ✶. ==. [67] thuris, ſandarachae, nitri, ſingulorum p. ✶. I. [68] gallae p. ✶. VIII. ariſtolochiae p. ✶. X. mellis quantum ſatis eſt.

3. Eſt etiam Herae [69] compoſitio, quae habet myrrhae, chalcitidis, ſingulorum p. ✶. II. aloës, thuris, alumininis ſciſſilis, ſingulorum p. ✶. IV. ariſtolochiae, gallae immaturae, ſingulorum p. ✶. VIII. malicorii contriti p. ✶. X. [70]

4. Eſt Judaei [71], in qua ſunt calcis partes duae, nitri quam rubberrimi pars tertia: quae urina impuberis pueri coguntur, donec ſtrigmenti craſſitudo ſit. Sed ſubinde is locus, cui id illinitur, madefaciendus eſt.

5. At Jollas, chartae combuſtae, ſandarachae, ſingulorum p. ✶. I. calcis p. ✶. II. [72] auripigmenti tantumdem miſcebat.

6. Si vero ex membrana, quae ſuper cerebrum eſt, profluit ſanguis, vitellus combuſtus & contritus inſpergi debet: ſi alio loco [73] ſanguinis profluvium eſt, auripigmenri, ſquamae aeris, ſingulorum p. ✶. I. ſandarachae p. ✶. II. marmoris cocti p. ✶. IV. inſpergi debet [74]. Eadem cancro quoque obſiſtunt. Ad inducendam cicatricem, ſquamae aeris, thuris fuliginis, ſingulorum p. ✶. II. calcis p. ✶. IIII. [75] Eadem increſcentem quoque carnem coërcent.

7. Ti-

67. *P. ✶. == ==.*] Al. *p. ✶.* 33. Al. *p. ✶. XXXIII.* Linden. *p. I.* Conſtantin. in margine, *p. ✶. &* 3.

68. *P. ✶ I.*] Al. *p. ✶.*

69. *Herae*] Alii leg. *Hierae.* In Codice Mediceo I. eſt, *Serae.* Multas compoſitiones ex hoc Auctore deſcribit Galenus, qui eum *Heram* nominat; ut Ronſſeus animadvertit; cujus fortaſſe conjecturam ſecutus Lindenius repoſuit *Herae.*

70. *P. ✶. X.*] Al. *p. ✶. XX.*

71. *Eſt Judaei*] Ita in MSS. & in Edit. I. & in Aldina. Cum alii legerent, *Et ſi Judaei*, ut eſt in Edit. anni 1493. Caeſarius correxit, *Et eſt Judaei*; Ruellius, quem multi ſecuti ſunt, *Eſt & Judaei.*

72. *P. ✶. II.*] Quidam cum Gryphio, *p. II.* Linden. *p. II. p.*

73. *Si alio loco*] Lindenius leg. *ſi ex alio loco.*

74. *Inſpergi debet*] Pro *debet*, Caeſarius repoſuit *debent.* Hunc multi ſecuti ſunt. Sed fortaſſe haec duo verba in contextum irrepſere ex gloſſemate; cum ſint ex ſuperioribus intelligenda.

75. *P. IIII.*] Ita Caeſarius aliique non pauci. Egnatius, *p. p. IIII.* ut Codices aliqui habent. Sed Codices alii cum Medic. I. *p. p. III.* alii, *p. p. III.* alii, notis *p. p.* haud intellectis, *prop. III.* vel *pro p. III.* Porro & in reliqua hujus capitis parte & in capitibus proximis 23. 24. & 25. haec nota *p. p.* ſaepius occurrit in Codicibus MSS. & in Edit. Aldina. Non raro autem, ubi Codex Medic. I. habet, *p. p.* alii habent, *p. p.* Sed ſi *p.* & *p.* idem ſignificant, id eſt, *pondo*; ut docet Rhodius; ex duabus hisce notis, *p. p.* aut *p. p.* altera redundat; ſatisque eſt ſcribere, ex. gr. *p. IIII.* ut & ipſe Celſus alibi ſcribit, & ratio poſcit, ut ſcribatur. Nam quid hoc conſtructionis eſt, *pondo pondo quatuor?* Satis eſt, *pondo quatuor;* nec aliter Latini loqui ſolent. Accedit huc, quod in multis compoſitionibus, ubi eſt, *p. p.* non poteſt accipi pro *pondo libra:* quia ponderis iſtius ratio pro ceterorum ratione nimia eſſet; ut hoc ipſo, de quo loqui-

7. Timaeus autem ad ignem sacrum, & ad cancrum [76] his utebatur: myrrhae p. ×. II. thuris, atramenti sutorii, singulorum p. ×. III. sandarachae, auripigmenti, squamae aeris, singulorum p. ₽. IV. gallae p. ×. VI. cerussae combustae p. ×. VIII. Ea [77] vel arida inspersa, vel melle excepta idem praestant.

8. Sternutamenta vero vel albo veratro [78], vel struthio conjecto in nares excitantur, vel his mistis: piperis, veratri albi, singulorum p. ×. =. [79] castorei p. ×. I. [80] spumae nitri p. ×. I. struthii p. ×. IIII. [81]

9. Gargarizationes autem aut laevandi causa fiunt, aut reprimendi, aut evocandi. Laevant, lac, cremor vel ptisanae, vel furfurum: reprimit aqua, in qua vel lenticula, vel rosa, vel rubus, vel cotoneum malum, vel palmulae decoctae sunt: evocant, sinapi, piper.

XXIII. 1. Antidota raro, sed praecipue interdum necessaria sunt, quia gravissimis casibus opitulantur. Ea recte quidem dantur collisis corporibus vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt, vel in viscerum, laterum, faucium, interiorumque partium doloribus: maxime autem desideranda sunt adversus venena, vel per morsus, vel per cibos, aut potiones nostris corporibus inserta.

Vnum

loquimur, loco. Nam cerae pondus librarum quatuor immane est, cum squamae aeris & thuris fuliginis singulorum pondus sit duum tantum denariorum. Igitur vel *p.* ₽. vitio aliquo laborat, vel ex duabus his notis altera *pondo* non significat. Num forte *p.* vel ₽. mendose scriptum est pro *d* vel *đ*? Cum esset nimirum, *pondo denarii*; (neque enim semper per notas scribebatur); & librarii fecissent *p. d.* vel *p. đ:* vel potius, cum esset, *p.* ×. & aliquis interpretationis causa supra ×. posuisset *d.* vel *đ.* idque in textum receptum esset. Vtcumque res se habeat, multis in locis, vel ex ipsa ponderum ratione, apparet, *p.* ₽. esse pro *p.* × atque id ipsum alicubi habent ceteri Codd. Medicei, pro *p.* ₽. quod est in primo. Sic cap. 24. sect. 1. in hoc Codice est, *xylobalsami sing. p.* ₽. *XXVIII.* in aliis, *p.* ×. *XXVIII.* cap. 25. sect. 3. in eodem, *rutae silvestris seminis sing. p.* ₽ *I.* in aliis, *p.* ×. *I.* Vbi autem MSS. Codices habent, *p.* ₽. in Edit. I. & in duabus ann. 1493. 1497. & in Juntina omittitur, *p.* Ex quo non semel factum est; ut cum in MSS. esset ex. gr. *p.* ₽. *XIIII.* in allatis vero Editionibus, *p. XIIII.* id alii, *X.* pro ×. esse rati, sic expresserint, *p.* ×. *IIII.* ut cap. 24. sect. 1. & 4. videre licet. Ego vulgarem denarii notam cum plerisque retinebo; & alicubi, prout res feret, quam in vetustis Codicibus invenerim, significabo.

76. *Et ad cancrum*] In MSS. Mediceis deest particula &. In I. est *vel*, addita a Palavicino; unde olim vulgo legebatur, *vel ad cancrum.* Lindenius *vel* in & mutavit.

77. *Ea*] Ita ex MSS. Vulgo legitur, *Eadem.*

78. *Vel albo veratro*] Lindenius leg. *& albo veratro.*

79. *P.* ×. =.] In Cod. Medic. I. *p.* ×. in II. V. & VII. *p.* ×. ?. in III. IV. & VI. *p.* X. *Z.* Videtur igitur nota ?. quae alibi quoque occurrit, non aliud esse, quam *Z.* minus bene expressa. Alii cum Caesario leg. *p.* X. 3. Al. *p. X. III.*

80. *P.* X. *I.*] Edd. Aldina & Constantiniana, *p.* X. sed Constantinus in margine addit *p.* In Editionibus vetustioribus habetur, *pondo* ×. *r.* in MSS. Mediceis, *p.* ×. *r.* exceptis I. & IV. In hoc, *p.* ×. *X.* in illo est, *p.* ×. ?. Caesarius hic quoque, sicut supra cap. 21. sect. 1. reposuit, *p.* ×. *I.* deinde, *spumae nitri p.* X. *II.* pro *spumae nitri p.* ×. *I.* quem multi secuti sunt; in his Lindenius.

81. *P.* ×. *IIII.*] Vulgo, *p.* ×. *III.* ab omnibus legitur, praeterquam a Ruellio, qui habet *p.* ×. *VIII.* In MSS. est, *p.* ₽. *IIII.* Se-

ctione

Vnum eſt, quod habet lacrimae papaveris p. ⋇. = =. 82 acori, malobathri, p. ⋇. v. iridis Illyricae, gummi, ſingulorum p. ⋇. II. aniſi p. ⋇. III. nardi Gallici, foliorum roſae aridorum, cardamomi, ſingulorum, p. ⋇. IV. 83 petroſelini p. ⋇. IIII. = =. trifolii p. ⋇. v. 84 caſiae nigrae, ſilis, bdellii, balſami ſeminis, piperis albi 85, ſingulorum p. ⋇. v. = =. ſtyracis p. ⋇. v. = =. 86 myrrhae, opopanacis, nardi

ctione proxima, pro *reprimit*, Lindenius habet, *Reprimit autem*.

82. *P.* ⋇. = =.] Sic repoſui ex Codice Mediceo I. Nam, *p.* ⋇. =. ut alii Codices habent, & ut quidam vulgo legunt, nimis exiguum eſt. In aliquibus Codicibus eſt, *p. X.* Ƶ. Alii cum Caeſario leg. *p.* ⋇. 3. qui, ſi intelligunt pondo denarii trientem, nobiscum faciunt. Ruell. *p.* ⋇. *III.* Deinde, pro *malobathri*, ut eſt in veteribus Codicibus, tum hic, tum in Mithridatis antidoto, Conſtantinus & Lindenius utrobique ſcribunt; *malabathri*. In Cod. Medic. I. re vera eſt, *malabthri*, & ex Palavicini emendatione, *malabathri*; ſed infra in Mithridatis antidoto plane, *malobathri*.

83. *P.* ⋇. *IV.*] In Codice Medic. I. *p.* ℞. *IIII.* in aliis, *p.* ⋇. *p. VIII.* Infra alii leg. *petroſelini p.* ⋇. *IIII. Z.* ut plerique Codices habent; alii, *p.* ⋇. *IIII.* 3. Ruellius, *p.* ⋇. *IIII. III.* Lindenius, *p.* ⋇. *III. Z.* fortasſe quod, *p.* ⋇. *III.* 3. invenerit in Edit. an. 1538. Ego ſequor Cod. Medic. I. in quo eſt, *p.* ℞. *IIII.* =. =.

84. *Trifolii p.* ⋇. *V.*] Ita plerique legunt ex Caeſarii emendatione. In Editionibus vetuſtioribus habetur, ℞. *folii p. V.* In Codicibus Mediceis, *per folii p.* ℞. *V.* in I. *vel folii p.* ⋇. *V.* Meminit quidem trifolii Celſus cap. 27. hujus libri, ſect. 7. adverſus ceraſtis ictum; multaque apud Galenum antidota accipiunt trifolii vel ſemen vel radicem: ſed cum pene omnia polium habeant, videndum eſt, num potius *polii* hic legendum ſit, pro *trifolii*. Nam in aliis MSS. *folii*, in aliis *polii*, videtur olim fuiſſe; atque ad lectionis varietatem indicandam, in illis ſupra primam litteram vocis *folii* poſitam eſſe *p*; in his autem, *vel folii*, ſupra *polii*. Hinc fortaſſe & *perfolii* & *vel folii*. Sed *folii* h. e. malobathri, legi non poteſt, quia *malobathri* ſupra habetur. Igitur vel retinenda Caeſarii lectio, vel reponendum, *polii*.

85. *Balſami ſeminis, piperis albi*] Cum haec verba ſic interpungerentur: *balſami, ſeminis piperis albi;* Conſtantinus, pro *piperis*, *papaveris* legendum putavit; quae conjectura eo probabilior videri poteſt, quod infra iterum ſit *piperis albi*. Lindenius, a quo conjectura iſta in textum recepta eſt, mutavit etiam *balſami* in *carpobalſami*. Ego nihil mutavi, praeter interpunctionem: eamque repoſui, quam in MSS. quibusdam inveni. Verba in nullo variant. Porro *balſami ſemen* nominat etiam cap. 18. hujus libri, ſect. 3. Quod autem *piperis albi* bis ponatur, mendum id quidem eſt, ſed alia ratione corrigendum. Fortaſſe *longi* altero loco legendum eſt, pro *albi*. Nam ex multis illis variisque compoſitionibus apud Galenum lib. 2. de Antidotis, paucae admodum non utrumque piper habent. Contra vero, quae papaveris ſemen habeat, aliam invenire non potui, praeter quamdam Damocratis cap. 5. ad ſanguinem ſurſum deorſumque erumpentem: ſed albi papaveris, an nigri, Damocrates non explicat. Quid ſi *piperis albi* alterutro loco vacat? Ejusmodi ſane geminationibus librarii frequenter peccant. Animadverti apud Galenum lib. cit. loca duo hac ratione contaminata, huic, quo de agimus, ſatis ſimilia. Alter eſt cap. 5. compoſit. 5. ubi cum piper & album & longum ſemel poſitum ſit, longum iterum ponitur: alter cap. 9. in Mithridatis theriacae deſcriptione, in qua piper tum album, tum longum bis occurrit. Sed in Celſi quoque Codicibus hujusmodi plura vitia & a me & ab aliis deprehenſa ſunt; quorum aliqua ſupra notavi.

86. *P.* ⋇. *V.* = =. *ſtyracis p.* ⋇. *V.* = =.] Alii leg. *p. V. Z. ſtyracis p. V. Z.* alii, *p. X. Z. ſtyracis p. V. Z.* alii, *p.* ⋇. 3. *ſtyracis p.* ⋇. *V.* 3. alii, *p.* ⋇. *III. ſtyracis p.* ⋇. *V. III.* alii, *p.* ⋇. *Z. ſtyracis p.* ⋇. *V. Z.* In Codice Medic. I. eſt, *p.* ℞. *V.* = =. *ſtyracis p.* ℞. *V.* = =. in ceteris, *p.* ℞. *V. Z. ſtyracis p.* ℞. *V. Z.* Sed ſive hos Codices, ſive illum ſequaris, ſtyracis eumdem invenies modum atque ſimplicium proxime antecedentium. Fortaſſe igitur corruptae ponderum notae ſunt; atque altero loco, *p.* ⋇. *V.* =. legen-

nardi Syri, thuris masculi, hypocistidis succi, singulorum p. *. VI. castorei p. *. VI. costi, piperis albi, galbani, resinae terebinthinae, croci, floris junci rotundi, singulorum p. *. VI. = =. 87 dulcis radicis p. *. VIII. = =. quae vel melle 88 vel passo excipiuntur.

2. Alterum, quod Zopyrus regi Ptolemaeo dicitur composuisse, atque Ambrosiam nominasse, ex his constat: costi, thuris masculi, singulorum p. *. V. 89 piperis albi p. *. =. 90 floris junci rotundi p. *. II. cinnamomi p. *. III. casiae nigrae p. *. IV. croci Cilicii 91 p. *. IIII. =. 92 myrrhae, quam στακτὴν nominant, p. *. V. nardi Indici p. *. V. =. 93 quae singula contrita melle cocto excipiuntur; deinde, ubi utendum est, id, quod Aegyptiae fabae magnitudinem impleat, in potione vini diluitur.

3. Nobilissimum autem est Mithridatis, quod quotidie sumendo rex ille dicitur adversus venenorum pericula tutum corpus suum reddidisse: in quo haec sunt: costi p. *. ꝛ. =. 94 acori p. *. V. hyperici, gummi

legendum ex Codicibus Mediceis ceteris, altero, *p. *. V.* = =. ex primo. Nisi potius *styracis* conjungendum cum *myrrhae*, quod postea sequitur; ac mediae inter has voces ponderis notae tollendae sunt. Quam in suspicionem alia quoque mihi similia loca veniunt.

87. *P. *. VI.* = =.] In aliis Cod. habetur *p. P. VI. Z.* unde vulgo, *p. VI.* Z. vel *p. *. VI.* Z. vel *p. *. VI.* 3. vel *p. *. VI. III.* At in Codice Mediceo I. quem sequor, *p. P. VI.* = =. Postea in eodem Codice, *dulcis radicis p. P. VIII.* = =. in aliis vero, *dulcis radicis p. P. VII. Z.* cum quibus Aldina Editio facit. Aliae Editiones habent, *p. VIII. Z.* aliae, *p. *. VIII. Z.* aliae, *p. *. VIII.* 3. aliae, *p. *. VIII. III.*

88. *Vel melle*] Quidam cum Caesario omittunt *vel*.

89. *P. *. V.*] Vulgaris haec lectio nititur auctoritate Codicis Medicei primi, in quo est, *P. P. V.* In secundo, quinto, & septimo est, *p. P.* ꝛꝛ. in tertio, *p. P.* ∿ ∿. in sexto, *p. P. V. V.* Videntur igitur ∿ & ꝛ. una esse atque eadem nota, eaque fortasse corrupta ex Z; ut supra indicavi. Quod si ita est, pro *. *V.* legendum videtur, *p. *.* = =. quod magis accedit ad ponderis rationem a Galeno propositam in Zopyrio antidoto lib. 2. de Antid. cap. 17 & a Paulo Aegineta lib. 7. cap. 11. Quamvis de ponderum ratione ne inter eos quidem convenit. Nam Galenus ita habet: *Myrrhae drach. V. Syriacae nardi drach. V. S. croci drach. IIII. S. schaenanti drach. II. S. cassiae drach. IIII. cinnamomi drach. III. piperis albi drach. I. S. thuris drach. I. & obolum I. costi drach. I. melle Attico excipe &c.* Paulus vero sic: *myrrhae drach. V. croci, cassiae, singulorum drach. IIII. cinnamomi drach. III. spicae nardi drach. II. junci odorati floris tantumdem, piperis albi sesquidrachma, thuris drachma, costi drachma, mellis quod satis est.* Paulus igitur & Celsus in eo consentiunt, quod costum & thus paribus portionibus habent: sed ille, singulorum drachmam; hic fortasse denarii sextantes duos. Nam denarios quinque, vix credibile est.

90. *P. *.* =.] Fortasse reponendum, *p. *. I.* =. Nisi quis malit, *p. *. I. S.* quod ita habeant Galenus & Paulus. Sed advertendum est, etiam in reliqua parte hujus compositionis, ubi Galenus habet *s.* Celsum habere =.

91. *Cilicii*] Edd. Aldina vetustiores habent, *Cilici*, ut & MSS. Codices, pro *Cilicii.* In Medic. I. supra extremas litteras vocis *Cilici* additur *ni*, ut legatur, *Cilicini.*

92. *P. *. IIII.* =.] Al. *p. *. IV.* 3. Ruell. *p. X. IIII. III.* Deinde alii *staeten* scribunt Latinis litteris: ego Graecis scribo, ut est in Codice Mediceo I.

93. *P. *. V.* =.] Al. *p. *. V.* 3. Ruell. *p. *. VIII.*

94. *P. *. ꝛ.* =.] In MSS. quibusdam est, *p. P. ꝛ. Z.* in Mediceis III. & VI. *p. P. l. Z.* in

mi [95], ſagapeni, acaciae ſucci, iridis Illyricae, cardamomi, ſingulorum p. ✕. II. aniſi p. ✕. III. nardi Gallici, gentianae radicis, aridorum roſae foliorum, ſingulorum p. ✕. IV. papaveris lacrimae, petroſelini, ſingulorum p. ✕. IIII. =. caſiae, ſilis [96], polii [97], piperis longi, ſingulorum p. ✕. VI. ſtyracis p. ✕. V. =. caſtorei, thuris, hypociſtidis ſucci, myrrhae, opopanacis, ſingulorum p. ✕. VI. malobathri folii p. ✕. VI. floris junci rotundi, reſinae terebinthinae, galbani, dauci Cretici ſeminis, ſingulorum p. ✕. VI. = [98]. nardi, opobalſami, ſingulorum p. ✕. VI. =. thlaſpis p. ✕. V. == [99]. radicis Ponticae p. ✕. VII. croci, zingiberis [1], cinnamomi, ſingulorum p. ✕. VIII. [2] Haec contrita melle excipiuntur, & adverſus venenum, quod magnitudinem nucis Graecae impleat, ex vino datur: in ceteris autem affectibus corporis pro modo eorum, vel quod Aegyptiae fabae, vel quod ervi [3] magnitudinem impleat, ſatis eſt.

XXIV. 1. Acopa quoque utilia nervis ſunt: quale eſt, quod habet floris junci rotundi p. ✕. II. ==. coſti, junci quadrati, lauri baccarum, ammoniaci, cardamomi, ſingulorum p. ✕. IIII. =. myrrhae, aeris combuſti, ſingulorum p. ✕. VII. iridis Illyricae, cerae, ſingulorum p. ✕.

in vetuſtiore, *p. ꝑ.* & a Palavicino additur, *ꝛ. Z.* Hanc notam, ſive, quod idem eſt, *p. ✕. ꝛ.* =. ego retineo; quid autem de ea ſuſpicer, antea ſignificavi. Editio I. aliaeque ex vetuſtioribus habent, *p. ꝛ. Z.* utraque Caeſarii, *p.* ✕ 3. Alii cum Gryphio leg. *p. ✕. ꝛ.* 3. Ruell. *p. ✕.* 3. Linden. *p. ✕. Z.*

95. *Gummi*] Sic reſtitui ex Medic. I. aliisque MSS. atque ita Rhodius legendum rebatur ex alio quodam Codice. Vide Lexic. Scribon. in *Commis.* In libris vulgatis legitur, *cumini*, ut eſt in Mediceo III. & in VI. ſed perperam. Nam & apud Scribonium & apud Scriptores alios Mithridatis compoſitio habet, non cuminum, ſed gummi. Errorem peperit vetus ſcriptio *cummi*, quae & hic & alibi invenitur in vetuſtis Codicibus, atque in *cumini* facile mutatur. Sic infra quoque cap. 28. ſect. 12. duo allati Medicei Codices, III. ſcilicet & VI. habent, *cumini*; ubi *cummi* eſt in aliis, *cummis* in vetuſtiore: & lib. 6. cap. 6. ſect. 4. & 5. alii habent *cummi*, primus *gummis*, ſextus *cumini*.

96. *Silis*] Sic & in antidoto primo, & cap. 25. ſect. 3. antiquis Codicibus conſentientibus: niſi quod *ſcilis* hic ſcribitur in Medic. I. ut & priſcae Editiones habent. Lindenius leg. *ſileris*, quemadmodum Rhodio placebat. Vid. III. Morgagni Epiſtolam in Auctores Rei Ruſticae ſect. 31.

97. *Polii*] Vulgo legitur, *lolii:* nec aliter in MSS. Codicibus; niſi quod multi habent, *lollii* duplici *l.* Sed plane legendum, *polii*, ut Conſtantinus & Ronſſeus contendunt; & ut omnes hujus antidoti deſcriptiones, quae apud alios Auctores habentur, declarant; quamvis in aliis rebus varient.

98. *P. ✕. VI.* =.] In Codicibus Mediceis & in Edit. Aldina habetur, *p. ꝑ. VI. Z.* In Editionibus vetuſtioribus, *p. VI. Z.* Alii cum Caeſario leg. *p. ✕. V.* 3. Linden. *p. ✕. V. Z.*

99. *P. ✕. V.* = =.] Ita MSS. & Editiones antiquiores. Caeſarius, & alii quidam habent, *p. ✕. V.* 33. Ruell. *p. ✕. V. XXXIII.* Linden. *p. ✕. VI.*

1. *Zingiberis*] Vulgo, *zinziberis;* ſed in Medic. I. & Codd. aliis ſcribitur *zingiberis* per *g.*

2. *P. ✕. VIII.*] Al. *p. ✕. VIII.* r. al. *p. ✕. VII.* r. al. *p. ✕. VIII.* 3. al. *p. ✕. VIII. III.*

3. *Vel quod ervi*] Alii cum Caeſario leg. *vel ervi;* & ita habent duo ex Mediceis Codicibus, IV. ſcilicet & V.

p. ✻. XIIII. 4 Alexandrini calami, junci rotundi, aspalathi 5, xylobalsami, singulorum p. ✻. XXVIII. 6 sevi p. I. unguenti irini cyathum.

2. Alterum, quod εὐῶδες 7 vocant, hoc modo fit: cerae p. =. 8 olei tantumdem, resinae terebinthinae ad nucis juglandis magnitudinem, simul incoquuntur; deinde in mortario teruntur 9, instillaturque subinde quam optimi mellis acetabulum, tum irini unguenti, & rosae terni cyathi.

3. Ἔγχριστα autem Graeci vocant liquida, quae illinuntur: quale est, quod fit ad ulcera purganda & implenda, maxime inter nervos, paribus portionibus inter se mistis, butyri, medullae vitulinae, sevi vitulini, adipis anserinae, cerae, mellis, resinae terebinthinae, rosae, olei cicini 10: quae separatim omnia liquantur, deinde liquida miscentur, & tum simul teruntur. Et hoc quidem magis purgat: magis vero emollit, si pro rosa cyprus infunditur.

4. Ad sacrum ignem: spumae argenti p. ✻. VI. cornu bubuli combusti p. ✻. X. 11 conteruntur, adjiciturque invicem vinum, & id, quod specialiter sic vocatur, & myrteum 12, donec utriusque terni cyathi conficiantur 13.

XXV.

4. *P. ✻. XIIII.*] Al. *p. ✻. IIII.*

5. *Aspalathi*] Ita plerique legunt ex Edit. Aldina. Al. *asphalti*, ut in MSS. inveni. In Medic. I. est, *aspalthi.*

6. *P. ✻. XXVIII.*] Ita in MSS. Sed cum in quibusdam, ut in Mediceo I. sit *p. p. XXVIII.* antiquiores Editiones, *p.* omisso, habent, *p. XXVIII.* Caesariana, aliaeque, *p. ✻. XVIII.* Aldina, *p. ✻. VIII.* Postea, pro *sevi p. I.* alii Caesario duce leg. *sevi p. ✻. I.* sed perperam; si quidem MSS. fides habenda est.

7. Εὐῶδες] Ita dictum a gravi odore (nam id interdum εὐῶδες significat, ut observat Saracenus in Dioscorid. lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 10.); & ita ex fide Cod. Medic. I. legendum censet Rhodius, ad Scribon. Composit. 26. Porro hanc lectionem sequuntur Egnatius, Gryphius, Pantinus, & Ronsseus. Alii leg. ἐλαιῶδες, ut est in Edit. I. & in duabus vetustissimis ann. 1493. 1497. & in Juntina: quarum Editionum aliquam significasse videtur Constantinus, cum scripsit ita haberi in veteri exemplari. In Cod. Medic. I. in III. & in aliis multis legitur, *evodes*; quod Palavicinus mutavit in *enodes*.

8. *P. =.*] Editio Caesarii an. 1528. *p.* 2. Edit. ejusdem Caesarii an. 1538. *p. ✻.* 2. Al. *p. ✻.* 3. Ruell. *p. ✻. II.* Linden. *p. ✻. Z.*

9. *In mortario teruntur*] Antea legebatur: *infusa in mortario teruntur.* Sed vox *infusa* non est in Cod. Medic. I. cujus ego fidem sequor. Fortasse duas quoque voces *in mortario* alienas esse aliquis putabit, qui Celsi morem attenderit. Supra cap. 17. sect. 2. *arida medicamenta per se teruntur, deinde mistis his instillatur aut acetum &c. & ea rursus ex eo teruntur*; cap. 18. sect. 31. *nitrum ante per triduum instillata aqua teritur*; lib. 6. cap. 6. sect. 31. *chalcitidis aliquid & cadmiae dimidio plus ex aceto simul conteruntur, idque in vas fictile additum, & contectum ficulneis foliis, sub terra reponitur, sublatumque post dies viginti rursus teritur.* Neque in his locis, neque alibi de mortario mentio fit.

10. *Cicini*] Al. *cilicini*; quod ex mutatione ortum est facta in Cod. Medic. I. Cum enim esset, ut in aliis, *cycini*, supra hanc vocem posita fuit syllaba *li*, ut legeretur *cylicini.* Sed recte cum Egnatio alii leg. *cicini*; ut est in cap. 19. sect. 26.

11. *P. ✻. XII.*] Sic MSS. Codices; sed Mediceus I. *p. p. XII.* Editiones vetustiores habent, *p. XII.* unde alii leg. *p. ✻. II.*

12. *Vinum, & id, quod specialiter sic vocatur, & myrteum*] Ante Lindenium, pro *sic*, legebatur, ut est in Cod. Medic. I. *sil*; & Constantinus

XXV. 1. Catapotia quoque multa sunt, variisque de causis fiunt. Ἀνώδυνα vocant, quae somno dolorem levant: quibus uti, nisi nimia necessitas urget, alienum est. Sunt enim ex vehementibus medicamentis, & stomacho alienis. Prodest [14] tamen etiam ad concoquendum, quod habet papaveris lacrimae, galbani, singulorum p. ✱. I. myrrhae, castorei, piperis, singulorum p. ✱. II. [15] ex quibus, quod ervi magnitudinem habet, satis est devorasse.

2. Alterum, stomacho pejus, ad somnum valentius, ex his fit: mandragorae p. ✱. =. [16] apii seminis, item hyoscyami seminis, singulorum p. ✱. IV. quae ex vino teruntur. Vnum autem ejusdem magnitudinis, quae supra posita est, abunde est sumpsisse.

3. Sive autem capitis dolores, sive ulcera, sive lippitudo, sive dentes

tinus Rhodiusque putabant ochrae genus significari, de quo Plinius in lib. 33. cap. 12. & 13. At lectio ista cum aliis de causis mihi non probatur, tum maxime quia non apparet, quorsum addatur *specialiter*, & cur *sil*, quod difficillime teritur, ut est apud Plinium l. c. supra non sit cum iis positum, quae conterenda sunt. Nam hic, qui humor contritis siccis medicamentis adjiciendus sit, docetur. Adde huc, si *sil* res est a vino & myrteo diversa, vocem *utriusque*, quae consequitur, stare non posse. Num igitur his verbis, *vinum id quod specialiter sil vocatur*, significatur vinum sili conditum? *Silatum* id veteres nominasse, ex Festo colligitur: *sil* pro *silato* nemo dixit, quod ego sciam. Omnino *sil* corruptum videtur ex *sic*, quod habent reliqui Medicei Codices, & Lindenii Editio, hoc sensu: & vinum proprie appellatum, & vinum myrteum. Sed ego aliter Celsum scripsisse, atque aliam suspicor ipsius esse sententiam. Nam myrtei vini numquam mentionem fecit, nisi in lib. 4. cap. 19. his verbis: *myrti baccas legere, ex his vinum exprimere, id decoquere, ut decima pars remaneat &c.* Sunt quidem, qui lib. 6. cap. 2. legant, *ladanum cum myrteo vino*, ut est in multis Codicibus: sed depravati sunt Codices illi; legendumque ex fide Medic. I. *cum myrteo & vino*, ut edidit Lindenius; ac myrteum oleum intelligendum. Sic lib. 2. cap. 33. *melinum, myrteum, rosa, acerbum oleum*; lib. 3. cap. 6. *rosa, vel melino, vel myrteo, cui vinum austerum sit adjectum*; lib. 6. cap. 18. sect. 11. *ceratum ex myrteo factum*; & cap. 19. *cerato miscetur ex myrteo facto.* Atque haec duo postrema loca explicanda sunt ex illo cap. 19. hujus libri, sect. 28. *cerati ex oleo myrteo facti.* Ex his colligitur, & *myrteum* absolute pro oleo myrteo Celsum usurpasse, & ad medicamenta, quae imponebantur, vel illinebantur, frequenter hoc oleum adhibitum fuisse, interdum vino adjecto; ut etiam supra cap. 22. sect. 2. *olei myrtei & vini ternos cyathos*; lib. 6. cap. 8. *illinenda ulcera aut plumbi recremento, aut cerussa, aut argenti spuma: cum horum quodlibet aliquis conterit, eique, dum teritur, invicem vinum & oleum myrteum adjicit.* Capite autem 18. sect. 8. rosa utitur: *thuris p. ✱. I. aluminis &c. quibus, dum teruntur, invicem rosa & vinum instillatur.* Atque oleum vino misceri, ut in aliis compositionibus non rarum, sic in acopis frequentissimum est. Illud autem fere perpetuum, ut vel oleum, vel pingue aliquid acopa accipiant: quod & apud Galenum lib. 7. de composit. medic. s. g. cap. 11. & seqq. & apud alios Auctores videre licet. Haec autem compositio, de qua loquimur, non oleum, non unguentum, non sevum, non adipem, non medullam, non butyrum habet: immo nec ceram, nec picem, nec resinam. Quid ergo est? Ita legendum arbitror: *adjiciturque invicem vinum & myrteum*, h. e. oleum, non vinum, ut putavit interpres, cujus verba; *& id quod specialiter sic vocatur*; explicationis causa in margine addita, postea in textum irrepsere ad sententiam turbandam.

13. *Conficiantur*] Ita plerique legunt ex Caesarii emendatione. In antiquis Codicibus est, *coiciantur*; id est, ut Egnatius leg. *conjiciantur*.

14. *Prodest*] Al. *Potest.*

15. *P. ✱. II.*] Lindenius, *p. II.*

16. *P. ✱. =.*] Al. *p.* 3. Al. *p. ✱.* 3. Ruell. *p. ✱. III.*

tes [17], ſive ſpiritus difficultas, ſive inteſtinorum tormenta, ſive inflammatio vulvae eſt, ſive coxa [18], ſive jecur, aut lienis, aut latus torquet, ſive vitio locorum aliqua prolabitur & obmuteſcit, occurrit dolori per quietem ejuſmodi catapotium. Silis, acori, rutae ſilveſtris ſeminis, ſingulorum p. ✶. I. [19] caſtorei, cinnamomi, ſingulorum p. ✶. II. papaveris lacrimae, panacis radicis, mandragorae, malorum aridorum [20], junci rotundi floris, ſingulorum p. ✶. III. [21] piperis grana LVI. Haec per ſe contrita, rurſus inſtillato ſubinde paſſo ſimul omnia teruntur, donec craſſitudo ſordium fiat. Ex eo paulum aut devoratur, aut aqua diluitur, & potui datur.

4. Quin etiam ſilveſtri papaveris, cum jam ad excipiendam lacrimam maturum eſt, manipulus, qui manu comprehendi poteſt [22], in vas demittitur, & ſuperinfunditur aqua, quae id contegat, atque ita coquitur. Vbi jam bene manipulus is coctus eſt, ibidem expreſſus projicitur [23], & cum eo humore paſſum pari menſura [24] miſcetur, infervetque, donec craſſitudinem ſordium habeat. Cum infrixit, catapotia ex eo fiunt, ad noſtrae fabae magnitudinem, habentque uſum multiplicem. Nam & ſomnum faciunt, vel per ſe aſſumpta, vel ex aqua data: & aurium dolores levant, adjectis exiguo modo rutae ſucco, ac paſſo [25]: & tormina ſupprimunt ex vino liquata: & inflammationem vulvae coërcent, miſta cerato ex roſa facto, cum paulum his croci quoque acceſſit: & ex aqua fronti inducta, pituitam in oculos decurrentem tenent.

5. Item, ſi vulva dolens ſomnum prohibet: croci p. ✶. = =. [26] aniſi, myr-

17. *Sive dentes*] Quid ſignificat, *ſive dentes ſunt?* Si duae hae voces ſunt Celſi, ab ipſo poſt verbum *eſt* poſitas fuiſſe exiſtimo, ut cum *torquet* cohaererent.

18. *Inflammatio vulvae eſt, ſive coxa &c.*] Lindenius leg. *inflammatio vulvae, ſive coxae eſt &c.* ſed minus recte.

19. *P. ✶. I.*] Lindenius, *p. ✶. II.*

20. *Panacis radicis, mandragorae malorum aridorum*] Ita interpungit Lindenius, ita & Rouſſeus malebat. Al. *panacis, radicis mandragorae, malorum aridorum.*

21. *P. ✶. III.*] Ita in multis MSS. Alii leg. *p. ✶ II.* ut eſt in Mediceo I.

22. *Qui manu comprehendi poteſt*] Aſſentior Morgagno, qui putat haec verba praecedentis vocis *manipulus* explicationem eſſe, huc ex margine traductam. Legi etiam poteſt, *quantum* (vel *quod*) *manu comprehendi poteſt*, ſi expellatur vox *manipulus.* Sed retinenda eſt ea vox, quod etiam infra habeatur, ut idem Morgagnus obſervat; ac potius haec verba tollenda. In Codice Mediceo I. tum hic, tum infra eſt, *manipellus*, pro *manipulus.*

23. *Projicitur*] Lindenius, *projiciatur;* deinde, *miſceatur, inferveatque.*

24. *Paſſum pari menſura*] Ita correxit Lindenius. In Editionibus antiquis, & in libris MSS. legitur, *paſſi pari menſura.* Itaque, ut a veteri lectione minus recedamus, malim, *paſſi par menſura.*

25. *Rutae ſucco, ac paſſo*] Haec quoque lectio ex Lindenio eſt. Alii leg. *rutae ſucci, ac paſſi;* ut habent Codd. MSS. quae verba fortaſſe recte habent; ſed ſupra, pro *adjectis*, reponendum, *adjecto.* Niſi potius ſit legendum: *adjectis exiguo modo rutae ſucci, ac paſſo.* Caeſarius & alii leg. *rutae ſucco ac paſſi.* In Cod. Medic. I. eſt, *rutae ſuci hac paſſi*, & ſupra *ſuci* ponitur *s*, ut legatur *ſucis.*

26. *P. ✶. = =.*] Al. leg. *p. ✶. II.* ut eſt in plериſque MSS. Ego Medic. I. ſequor, in quo eſt, *p. p.* = =.

myrrhae, ſingulorum p. ×. I. papaveris lacrimae p. ×. III.[27] cicutae ſeminis p. ×. VIII. miſcentur, excipiunturque vino vetere, &, quod lupini magnitudinem habet, in tribus cyathis aquae diluitur. Id tamen in febre periculoſe datur.

6. Ad ſanandum jecur: nitri p. ×. =.[28] croci, myrrhae, nardi Gallici, ſingulorum p. ×. I. melle[29] excipiuntur, daturque, quod Aegyptiae fabae magnitudinem habeat.

7. Ad lateris dolores finiendos: piperis, ariſtolochiae, nardi, myrrhae pares portiones.

8. Ad thoracis: nardi p. ×. I. thuris, caſiae, ſingulorum p. ×. III. myrrhae, cinnamomi, ſingulorum p. ×. VI. croci p. ×. VIII. reſinae terebinthinae quadrans[30], mellis heminae tres.

9. Ad tuſſim, Athenionis: myrrhae, piperis, ſingulorum p. ×. I caſtorei, papaveris lacrimae, ſingulorum p. ×. I. quae ſeparatim contuſa poſtea junguntur, & ad magnitudinem fabae noſtrae, bina catapotia mane, bina noctu dormituro dantur.

10. Si tuſſis[31] ſomnum prohibet, ad utrumque Heraclidis Tarentini: croci p. ×. =.[32] myrrhae, piperis longi, coſti galbani, ſingulorum p. ×. =. cinnamomi, caſtorei, papaveris lacrimae, ſingulorum p. ×. I.

11. Quod ſi purganda ulcera in faucibus tuſſientibus ſunt, panacis, myrrhae, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. uncia[33], galbani p. ×. =.[34] hyſſopi p. ×. =.[35] conterenda ſunt, hisque hemina mellis adjicienda, & quod digito excipi poteſt, devorandum eſt.

12. Colice vero Caſſii ex his conſtat: croci[36], aniſi, caſtorei, ſingulo-

27. *P. ×. III.*] Aldina Editio, *p. ꝑ. IIII.* unde aliae quoque habent *IIII* pro *III*, quod eſt in vetuſtioribus & in MSS.

28. *P. ×. =.*] Al. *p. ×.* 3. Ruell. *p. ×. III.*

29. *P. ×. I. melle*] In Cod. Medic. I. *p. ꝑ. I. melle*; in reliquis ſex, *p. ×. I. libra melle.* In IV. tamen vox *libra* expuncta eſt; & nota × mutata, ut in VII. in ꝑ.

30. *Quadrans*] In Cod. Medic. I. *p. ꝑ. =.* Sed fortaſſe legendum, *p. =.* ut ſit, non denarii, ſed librae ſextans.

31. *Si tuſſis*] Lindenius leg. *At ſi tuſſis.*

32. *P. ×. =. &c.*] Ita ex Cod. Medic. I. in quo eſt: *p. ꝑ. =. muriae, piperis longi, coſti, galbani ſing. p. ꝑ. =. cinnamomi, caſtorei, papaveris lacrimae ſing. p. ꝑ. I.* In Codicibus aliis: *p. ×. I. cinnamomi, caſtorei, papaveris lacrimae ſing. p. ×. I. murrae, piperis longi, coſti, galbani ſing. p. ×. I.* atque ita habetur etiam in libris vulgatis; niſi quod in his eſt, *galbani ſingulorum p. Z.* in aliis, *p. ×.* 3. in uno, *p. ×. III.*

33. *P. uncia*] Ita in Cod. Medic. I. In aliis Codicibus, *p. ×.* unde in libris impreſſis, *p. X.* quod alii, Caeſarium ſecuti, mutarunt in *p. ×. V.*

34. *P. ×. =.*] Haec nota non videtur eſſe ſine mendo. In MSS. Mediceis, excepto primo, habetur, *ꝑ. ×. p. Z.* ∾. ſed in IV. correctum eſt, *p. ꝑ. Z.* ut eſt in primo: unde in Editionibus vetuſtioribus *p. Z.* Caeſarius leg. *p.* 3. al. *p. ×.* 3. Linden. *p. ×. Z.*

35. *Hyſſopi p. ×. =.*] Fortaſſe neque haec nota vitio caret: ſi quidem ſupra recte legitur, *p. uncia.* Nimis enim exiguus videtur eſſe hyſſopi modus, itemque galbani, pro ceterarum rerum modo. In aliquibus MSS. eſt, *hiſopi p. ×. I.*

36. *Croci*] Ad hunc locum ita ſcribit Almelovenius: *Forte* coſti *uti lib.* 4. *cap.* 14. *ſed malim ibi*

gulorum p. ✶. III. petrofelini p. ✶. IV. piperis & longi & rotundi, fingulorum [37] p. ✶. V. papaveris lacrimae, junci rotundi, myrrhae, nardi, fingulorum p. ✶. VI. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari poteft, & ex aqua calida fumi.

13. Infantem vero mortuum, aut fecundas expellit aquae potio, cui falis Ammoniaci p. ✶. I. aut cui dictami Cretici p. ✶. I. adjecttum eft.

14. Ex partu laboranti [38] eryfimum ex vino tepido jejunae dari debet.

15. Vocem adjuvat thuris p. ✶. I. in duobus cyathis vini datum.

16. Adverfus urinae difficulatem: piperis longi, caftorei, myrrhae, galbani, papaveris lacrimae, croci, cofti, unciae fingulae, ftyracis, refinae terebinthinae, pondo fextantes, mellis, abfinthii, cyathi finguli [39]: ex quibus ad magnitudimem fabae Aegyptiae & mane [40] & coenato dari debet.

17. Arteriace vero hoc modo fit: cafiae, iridis, cinnamomi, nardi, myrrhae, thuris, fingulorum p. ✶. I. croci p. ✶. I. =. [41] piperis grana XXX. ex paffi tribus fextariis decoquuntur, donec mellis craffitudo his fiat: aut croci, myrrhae, thuris, fingulorum p. ✶. I. conjiciuntur in paffi eumdem modum, eodemque modo decoquuntur: aut ejufdem paffi heminae tres ufque eo coquuntur, donec extracta inde gutta indurefcat; eo adjicitur [42] tritae cafiae p. ✶. I.

XXVI. 1. Cum facultates medicamentorum propofuerim, genera, in quibus noxa corpori eft, proponam. Ea quinque funt: cum quid extrinfecus laefit, ut in vulneribus; cum quid intra feipfum corruptum eft, ut in cancro; cum quid innatum eft, ut in vefica calculus; cum quid increvit, ut vena, quae intumefcens in varicem convertitur, cum quid deeft, ut cum curta [43] pars aliqua eft. Ex his alia funt, in quibus medi-

ibi legere croci; *ita Scribon. Larg. cap.* 29. *cujus defcriptio in aliis variat.* Neque vero Codices defunt, in quibus hic quoque fit, *cofti:* Mediceus tamen I. habet, *croci*, ut vulgo legitur. Quod attinet ad locum lib. 4. ab Almeloveenio citatum, vide quae ego ibi adnotavi.

37. *Singulorum*] Haec vox abeft a Cod. Mediceo I.

38. *Laboranti*] Ita in MSS. Codicibus, & in Editione I. In Editione an. 1493. & in ceteris legitur, *laborantibus:* fed perperam; quia fequitur, *jejunae:* cui vitio medentur Conftantinus & Lindenius reponendo, *jejunis.*

39. *Mellis, abfinthii, cyathi finguli*] Sic repofui partim ex Lindenii Editione, partim ex Codicibus MSS. Fortaffe tamen Celfi verba nondum plane reftituta funt. Ante Lindenium legebatur, *mel abfinthii cyathus:* Lindenius vero correxit, *mellis abfinthii cyathus.* In Codice Mediceo I. legitur, *mel abfinthy cyathus;* in ceteris fex, *mel abfenti* (in IV. *abfinthi*) *cyathi fingul.* fcilicet *finguli*, h. e. fingulorum cyathus unus.

40. *Et mane*] Lindenius omittit *&*.

41. *P.* ✶. *I.* =.] Antea legebatur, *p.* ✶. *I.* ut habent plerique Codices. In Medic. I. habetur, *p. p. I.* =. ex quo ego fic reftitui.

42. *Eo adjicitur*] Ita & modo allatus & alii MSS. Codices. Omnes impreffi libri *& adjicitur.*

43 *Ut cum curta*] Lindenius leg. *aut cum curta;*

medicamenta 44, alia in quibus plus manus proficit. Ergo 45, dilatis iis, quae praecipue fcalpellum & manum poftulant, nunc de iis 46 dicam, quae maxime medicamentis egent. Dividam autem hanc quoque curandi partem, ficut priorem; & ante dicam de iis, quae in quamlibet partem corporis incidunt; tum de iis, quae certas partes infeftant. Incipiam a vulneribus.

In his autem ante omnia fcire medicus debet, quae infanabilia fint, quae difficilem 47 curationem habeant, quae promptiorem. Eft enim prudentis hominis, primum eum, qui fervari non poteft, non attingere, nec fubire fpeciem ejus, ut occifi, quem fors ipfius interemit: deinde, ubi gravis metus fine certa tamen defperatione eft, indicare neceffariis periclitantis, in difficili rem effe 48; ne, fi victa ars malo fuerit, vel ignoraffe, vel fefelliffe videatur. Sed ut haec prudenti viro conveniunt; fic rurfus hiftrionis eft, parvam rem attollere, quo plus praeftitiffe videatur. Obligari aequum eft confeffione promptae rei, quo curiofius etiam circumfpiciat, ne, quod per fe exiguum eft, majus curantis negligentia fiat.

2. Servari non poteft, cui bafis cerebri, cui cor, cui ftomachus, cui jocinoris portae, cui in fpina medulla percuffa eft; cuique aut pulmo medius, aut jejunum, aut tenuius inteftinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati funt; cuive circa fauces grandes venae, vel arteriae praecifae funt.

3. Vix autem ad fanitatem perveniunt, quibus ulla parte pulmo 49, aut jocinoris craffum, aut membrana, quae continet cerebrum, aut lienis, aut vulva, aut vefica, aut ullum inteftinum, aut feptum transverfum vulneratum eft. Ii quoque in praecipiti funt, in quibus usque ad grandes intusque conditas venas in alis vel poplitibus mucro defedit 50. Periculofa etiam vulnera funt, ubicumque venae majores funt, quoniam exhaurire hominem profufione fanguinis posfunt: idque evenit non in alis tantum, atque poplitibus; fed etiam in iis venis, quae ad anum

curta; fed perperam. Pro *curta*, Edd. Aldina & Stephan. & Codices MSS. omnes, praeter Medic. I. mendofe habent, *curata.*

44. *Medicamenta*] Al. *plus medicamenta.*

45. *Ergo*] Codex Mediceus I. atque Editiones Lindenii & Almeloveenii habent, *Ego.* Sed recte Vulpius repofuit *Ergo* ex Editionibus vetuftis. Ita legitur etiam in Codicibus ceteris Mediceis.

46. *De iis*] Egnatius reftituit duas has voces, quae defunt in Editionibus prifcis. Defunt etiam in Cod. Medic. I. fed habentur in reliquis.

47. *Quae difficilem*] Linden. *& quae difficilem.*

48. *In difficili rem effe*] Pro *rem*, nonnulli cum Caefario leg. *fpem.* Sic cap. 27. fect. 2. hujus libri: *in angufto fpes eft;* ubi veteres Codices nihil difcrepant. Hoc loco primus quidem habet, *fpem:* ceteri vero Medicei, *rem;* neque aliter legendum videtur.

49. *Pulmo*] Linden. *aut pulmo.*

50. *Defedit*] Edd. Aldina & Ruell. *defcendit.*

anum testiculosque perveniunt. Praeter haec malum vulnus est, quodcumque in alis vel feminibus, vel inanibus locis, vel in articulis [51], vel inter digitos est: item quodcumque musculum, aut nervum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem laesit. Tutissimum omnium, quod in carne est.

4. Et haec quidem loco vel peiora, vel meliora sunt. Modo vero periculum facit, quodcumque magnum est.

5. Aliquid etiam in vulneris genere figuraque est. Nam pejus est, quod etiam collisum, quam quod tantum discissum est: adeo ut acuto quoque, quam retuso telo, vulnerari commodius sit. Pejus etiam vulnus est, ex quo aliquid excisum est, ex quove caro alia dependet. Pessimaque [52] plaga in orbem est [53]; tutissima, quae lineae modo recta est [54]. Quo deinde propius huic illive figurae vulnus est, eo vel deterius vel tolerabilius est.

6. Quin etiam confert aliquid & aetas, & corpus, & vitae propositum, & anni tempus: quia facilius sanescit puer vel adolescens, quam senior; valens, quam infirmus; neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quam si alterum ex his est; integri habitus, quam corrupti; exercitatus, quam iners; sobrius & temperans, quam vino venerique deditus. Opportunissimumque curationi tempus, vernum est, aut certe neque fervens, neque frigidum: siquidem vulnera & nimius calor & nimium frigus infestant; maxime tamen horum varietas: ideoque perniciosissimus autumnus est.

7. Sed pleraque ex vulneribus oculis subjecta sunt: quorumdam ipsae sedes indices sunt; quas alio loco demonstravimus, cum positus interiorum partium ostendimus. Verumtamen, quia quaedam vicina sunt, interestque [55], vulnus in summa parte sit, an penitus [56] penetraverit, necessarium est notas subjicere, per quas quid intus ictum [57] sit, scire possimus; & ex quibus vel spes, vel desperatio oriatur.

8. Igi-

51. *Vel in articulis*] Hoc incisum perperam omittitur in Edit. Lindenii; ut Morgagnus animadvertit.

52. *Pessimaque*] Al. *Pessima quae*; al. *Pessima quaeque*, ut plerique MSS. Codices habent. Ego secutus sum Medic. I. & Vatic. item I. atque Editiones Caesarii, Ruellii, & alias nonnullas.

53. *Plaga in orbem est*] Pro *in orbem*, Lindenius leg. *curva*. Ita sane habet Cod. Medic. I. sed explicatio quaedam est, ut mihi videtur. Itaque *in orbem* retineo, ut reliqui omnes Codices, praeter Vatic. VI. & cum iis veteres Editiones habent.

54. *Lineae modo recta est*] *Liene facta est* mendose est in Codicibus Mediceis, excepto I. ex quo, *lineae modo recta est*, alia manu in margine adscriptum habent IV. & VII.

55. *Interestque*] Ita in Cod. Medic. I. & in Edit. Lindenii. Alii leg. *interst quoque*.

56. *Penitus*] In Edit. Lindenii & in margine Constantinianae, *penitius*.

57. *Ictum*] Ita emendavit Lindenius, cum antea legeretur, *actum*.

8. Igitur, corde percusso, sanguis multus fertur, venae languescunt [58], color pallidissimus, sudores frigidi, malique odoris tamquam irrorato [59] corpore oriuntur: extremisque partibus frigidis matura mors sequitur.

9. Pulmone vero [60] icto, spirandi difficultas est; sanguis ex ore spumans, ex plaga rubens [61], simulque etiam spiritus cum sono fertur; in vulnus inclinari juvat: quidam sine ratione consurgunt: multi si in ipsum vulnus inclinati sunt, loquuntur; si in aliam partem, obmutescunt.

10. Jocinoris autem vulnerati notae sunt: multus sub dextra parte praecordiorum profusus sanguis; ad spinam reducta praecordia; in ventrem cubandi dulcedo; punctiones, doloresque usque ad jugulum, junctumque ei latum scapularum os, intenti [62]: quibus nonumquam etiam biliosus vomitus [63] accedit.

11. Renibus vero percussis, dolor ad inguina testiculosque descendit; difficulter urina redditur; eaque aut est cruenta, aut cruor fertur.

12. At liene icto, sanguis niger a sinistra parte prorumpit; praecordia cum ventriculo ab eadem parte indurescunt; sitis ingens oritur, dolor ad jugulum, sicut jocinore vulnerato, venit.

13. At cum vulva percussa est, dolor in inguinibus, & coxes, & feminibus est; sanguinis pars per vulnus, pars per naturale [64] descendit; vomitus bilis insequitur; quaedam obtumescunt [65]; quaedam mente

58. *Languescunt*] In quibusdam Codd. MSS. *elanguescunt*. Sic infra sect. 15. *venarum motus elanguescunt*. Hic vulgo legitur *languescunt*, ut habet Cod. Medic. I. fortasse quod prima littera verbi *elanguescunt* coaluerit cum extrema vocis praecedentis *venae*.

59. *Irrorato*] Hanc Egnatii & Stephani lectionem probat Morgagnus, & Codicis sui MS. testimonio confirmat. Plerique etiam ex Mediceis Codicibus habent, *inrorato*; tertius, *in rorato*, ut legitur in Editionibus priscis. In Codice vetustiore est, *in rorato*; in Editione utraque Caesarii, *in rorato*; in Lindeniana, *in aegroto*, ut in margine Constantinianae; quae tamen lectio ipsi Constantino minus arridet. Mallet, *irritato*, quod in veteri Cod. invenerit, *irrorato*.

60. *Pulmone vero*] Particulam *vero* ego inveni in MSS. Mediceis omnibus, praeter primum: quia tamen in IV. est expuncta, Fontius & veteres quidam alii Editores eam omiserunt. Codex I. habet *Pulmove*, & syllabam *ne* supra positam, ut legatur *Pulmoneve*, an potius *Pulmone?*

61. *Rubens*] Cod. Medic. I. *ruber*.

62. *Latum scapularum os, intenti*] Ante Lindenium legebatur, *latus scapularum os intentum*. Codex Mediceus I. habet *latus* non recte; sed recte, *intenti*, non *intentum*.

63. *Biliosus vomitus*] Cod. Medic. I. *bilis vomitus*. Celsus adhibet utramque formam. Sect. 13. hujus capitis, *vomitus bilis insequitur*; itemque sect. 14. & 15. At lib. 4. cap. 10. *si frequens biliosus vomitus accedit*; & cap. 13. *Adjicit periculo vomitus biliosus &c.* Etiam sect. 26. hujus capitis Codices MSS. variant. Mediceus I. habet, *Vomitus autem biliosus*, ut vulgo legitur.

64. *Naturale*] *Naturale*, vel *naturalia*, vel *naturales partes* Celsus appellat in faeminis genitalia earum, nonnumquam etiam in viris; ut Morgagnus observat. Sed *naturale* singulari numero de solis faeminis usurpat. Lindenius leg. *naturam*; quae vox bona est, utpote cum Cicero quoque illa utatur hac significatione; ut in Scholiis ad hunc locum adnotat Almeloveenius: attamen Celsiana non est. MSS. Codices, quotquot vidi, habent, *naturale*.

65. *Obmutescunt*] Quidam leg. *obtumescunt*, ut est in Edit. an. 1538. sed perperam.

te labuntur; quaedam, ſui compotes, nervorum oculorumque dolore urgeri ſe confitentur; morientesque eadem[66], quae corde vulnerato, patiuntur.

14. Sin cerebrum membranave ejus vulnus accepit, ſanguis per nares, quibusdam etiam per aures exit; fereque bilis vomitus inſequitur; quorumdam ſenſus obtunduntur, appellatique ignorant; quorumdam trux vultus eſt; quorumdam oculi, quaſi reſoluti, huc atque illuc[67] moventur; fereque tertio, vel quinto die delirium accedit; multorum etiam nervi diſtenduntur: ante mortem autem plerique faſcias, quibus caput deligatum eſt, lacerant, ac nudum vulnus frigori objiciunt.

15. Vbi ſtomachus autem percuſſus eſt, ſingultus, & bilis vomitus inſequitur; ſi quid cibi vel potionis aſſumptum eſt, id redditur cito[68]; venarum motus elangueſcunt; ſudores tenues oriuntur, per quos extremae partes frigeſcunt.

16. Communes vero jejuni inteſtini & ventriculi vulnerati notae ſunt: nam cibus & potio per vulnus exeunt; praecordia indureſcunt; nonnumquam bilis per os redditur: inteſtino tantum ſedes inferior eſt. Cetera inteſtina icta vel ſtercus, vel odorem ejus exhibent.

17. Medulla vero, quae in ſpina eſt, percuſſa[69], nervi reſolvuntur, aut diſtenduntur; ſenſus intercidit; interpoſito tempore aliquo ſine voluntate inferiores partes vel ſemen, vel urinam, vel etiam ſtercus excernunt.

18. At ſi ſeptum transverſum percuſſum eſt, praecordia ſurſum contrahuntur; ſpina dolet; ſpiritus rarus eſt; ſanguis ſpumans fertur.

19. Veſica vero vulnerata, dolent inguina; quod ſuper pubem eſt, intenditur; pro urina, ſanguis; at ex ipſo vulnere urina deſcendit; ſtomachus afficitur; itaque aut bilem vomunt, aut ſingultiunt; frigus, & ex eo mors ſequitur.

20. His cognitis, etiamnum quaedam alia noſcenda ſunt, ad omnia vulnera ulceraque, de quibus dicturi ſumus, pertinentia. Ex his autem exit ſanguis, ſanies, pus. Sanguis omnibus notus eſt; ſanies eſt te-

66. *Eadem*] Alii, *tandem*; al. *tandem eadem*. Ego ſecutus ſum Edit. Lindenii & Cod. Medic. I.

67. *Huc atque illuc*] Lindenius leg. *huc illucque*. Conſtantinus ita ſcriptum invenit in Codice quodam: *huc illuc commoventur*.

68. *Id redditur cito*] Ita multi legunt ex Caeſarii emendatione. Editiones vetuſtiores & Codices MSS. habent, non *id*, ſed *ea*; quod pronomen fortaſſe additītium eſt.

69. *Percuſſa*] In MSS. & Editionibus antiquis legitur, *diſcuſſa*. Itidem lib. 7. cap. 21. *diſcuſſo ventre*, & lib. 8. cap. 4. *cutis diſcuſſa*, habent iidem veteres libri: quibus duobus in locis Conſtantinus & Lindenius leg. *diſciſſo* & *diſciſſa*. Lindenius hic quoque reponit, *diſciſſa*, quo modo nonnullos legere maluiſſe, ſcribit Conſtantinus. Ipſe tamen Conſtantinus *percuſſa* invenit in veteri libro; ex quo ego ſic repoſui. Nam & ſupra ſect. 2. legitur: *Servari non poteſt . . . . . cui in ſpina medulla percuſſa eſt.*

tenuior hoc, varie craſſa, & glutinoſa, & colorata; pus craſſiſſimum albidiſſimumque, glutinoſius & ſanguine & ſanie. Exit autem ſanguis ex vulnere recenti, aut jam ſaneſcente; ſanies eſt inter utrumque tempus [70]; pus ex ulcere jam ad ſanitatem ſpectante. Rurſus & ſanies & pus quasdam ſpecies Graecis nominibus diſtinctas habent. Eſt enim quaedam ſanies, quae vel ὕδρωψ [71], vel μελίκηρα [72] nominatur: eſt pus, quod ἐλαιῶδες appellatur. Ὕδρωψ tenuis, ſubalbidus, ex malo ulcere exit, maximeque ubi, nervo laeſo, inflammatio ſecuta eſt. Μελίκηρα craſſior eſt, glutinoſior, ſubalbida, mellique albo ſubſimilis. Fertur haec quoque ex malis ulceribus, ubi nervi circa articulos laeſi ſunt; & inter haec loca, maxime ex genibus. Ἐλαιῶδες tenue, ſubalbidum, quaſi unctum [73], colore, atque pinguitudine oleo albo non diſſimile apparet in magnis ulceribus ſaneſcentibus. Malus autem eſt ſanguis, nimium aut tenuis, aut craſſus, colore vel lividus, vel niger, aut pituita miſtus, aut varius: optimus calidus, rubens [74], modice crasſus, non glutinoſus. Itaque protinus ejus vulneris expedita magis curatio eſt, ex quo ſanguis bonus fluxit; itemque poſtea ſpes in iis major eſt, ex quibus melioris generis quaeque proveniunt. Sanies igitur mala eſt, multa, nimis tenuis, livida, aut pallida, aut nigra, aut glutinoſa, aut mali odoris, aut quae, & ipſum ulcus, & junctam ei cutem erodit: melior eſt non multa, modice craſſa, ſubrubicunda, aut ſubalbida. Ὕδρωψ autem pejor eſt multus, craſſus, ſublividus aut ſubpallidus, glutinoſus, ater [75], calidus, mali odoris: tolerabilior eſt ſubalbidus, qui cete-

70. *Sanies eſt inter utrumque tempus*] Cum proximum membrum regatur a verbo *exit* membri ſuperioris, etiam membrum hoc ab eodem verbo regi videtur. Itaque verbum ſubſtantivum *eſt* fortaſſe tollendum eſt.

71. Ὕδρωψ] Vox haec iterum tertioque occurrit in hac ſectione. Editiones priſcae & Codices ceteri Medicei ubique habent, *hydrops:* Codex I. hic, *hydropos;* infra utrobique, *hydros.* Ego ὕδρωψ Graecis litteris ſcripſi. In libris Hippocraticis ſignificat humorem illum corporis, qui aquae ſimilis eſt: ſerum vocant a ſimilitudine ejus, quod eſt in lacte. Hac notione & ὕδωρ & ἰχὼρ reperitur in libris illis, ut animadvertit Foëſius Oecon. Hippocr. Eſt igitur ὕδρωψ apud Celſum, ſanies aquoſa. Alii leg. ἰχὼρ, ut Egnatius & Caeſarius mutarunt. Sed videndum eſt, an jure mutatum fuerit.

72. Μελίκηρα] In MSS. Mediceis & in Editionibus priſcis legitur, *melitera*, tum hic, tum infra. In Cod. VI. tamen hic, *melicera*; ut & in alio quodam Conſtantinus invenit. Lindenius μελίκηρα Graecis litteris ſcribit; quem ſequor. Aldina Editio habet, μελίκηρας; Caeſariana aliaeque, *meliceria.*

73. *Unctum*] Lindenius leg. *unguinoſum*; ut eſt in margine Edit. Conſtantinianae, nullo tamen citato veteris Codicis teſtimonio. Idem Lindenius infra, in his verbis, *aut quae & ipſum ulcus*, omittit *&*. Et ſane deeſt ea particula in Codice Mediceo I. & in Vaticano VI. habetur tamen in ceteris omnibus.

74. *Rubens*] Conſtantinus margini adſcripſit, *ruber*; & ita eſt in Codice Mediceo I.

75. *ater*] Aliqui Codices habent, *acer.* Fortaſſe rectius; quia de colore ſupra dictum eſt; & praecedens vox *glutinoſus* ſignificat tranſitum eſſe factum ad alias mali hydropis qualitates. Attamen communiter legitur, *ater*, ut eſt in Cod. Mediceo I.

cetera [76] omnia contraria prioribus habet. Μελίκηρα autem mala eſt, multa, & percraſſa: melior, quae & tenuior, & minus copioſa eſt. Pus inter haec optimum eſt. Sed id quoque pejus eſt, multum, tenue, dilutum; magisque, ſi ab initio tale eſt: itemque, ſi colore ſero ſimile, ſi pallidum, ſi lividum, ſi faeculentum eſt: praeter haec, ſi male olet; niſi tamen locus hunc odorem excitat. Melius eſt, quo minus eſt, quo craſſius, quo albidius: itemque, ſi laeve eſt, ſi nihil olet, ſi aequale eſt. Modo tamen convenire & magnitudini vulneris, & tempori debet: nam plus ex majore, plus nondum ſolutis inflammationibus naturaliter fertur. Ἐλαιῶδες quoque pejus eſt multum, & parum pingue: quo minus ejus [77], quoque id ipſum pinguius, eo melius eſt.

21. Quibus exploratis, ubi aliquis ictus eſt, qui ſervari poteſt, protinus proſpicienda duo ſunt: ne ſanguinis profuſio [78], neve inflammatio interimat. Si profuſionem timemus (quod ex ſede vulneris, & ex impetu ruentis ſanguinis intelligi poteſt) ſiccis linamentis [79] vulnus implendum eſt, ſupraque imponenda ſpongia ex aqua frigida expreſſa, ac manu ſuper comprimenda. Si parum ſic ſanguis conquieſcit, ſaepius linamenta mutanda ſunt; &, ſi ſicca parum valent, aceto madefacienda ſunt. Id vehemens ad ſanguinem ſupprimendum eſt: ideoque quidam id vulneri infundunt. Sed alius rurſus metus ſubeſt; ne nimis valenter ibi retenta materia, magnam inflammationem poſtea moveat. Quae res efficit, ut neque rodentibus medicamentis, neque adurentibus, & ob id ipſum inducentibus cruſtam, ſit utendum; quamvis pleraque ex his ſanguinem ſupprimunt: ſed, ſi ſemel ad ea decurritur, iis potius, quae mitius idem efficiunt. Quod ſi illa quoque profluvio vincuntur, venae, quae ſanguinem fundunt, apprehendendae, circaque [80] id, quod ictum eſt, duobus locis deligandae, intercidendaeque ſunt, ut & in ſe ipſae coëant [81], & nihilominns ora praecluſa habeant. Vbi ne

76. *Qui cetera*] Linden. *quique caetera.*

77. *Quo minus ejus*] Pro *ejus*, ut habet in margine Conſtantini Editio; atque ut ego reſtitui ex aliquibus MSS. alii leg. *etiam*, ut eſt in Mediceo primo; Lindenius, *autem.*

78. *Ne ſanguinis profuſio*] Alii cum Egnatio leg. *ne ſanguinis ſit profuſio.* Et quidem *ſit* invenitur in multis MSS. ſed ex gloſſemate; ut mihi videtur. Codex Mediceus vetuſtior verbum illud non habet.

79. *Linamentis*] In Cod. Medic. I. non *linamentum*, ſed *liniamentum* fere ubique legitur; ut hic, *liniamentis.* In aliis quoque Codicibus ſaepe eſt, *liniamentum.*

80. *Circaque*] In quibuſdam MSS. & in margine Edit. Conſtantinianae legitur, *intraque.*

81. *Vt & in ſe ipſae coëant*] In Editione Aldina omititur particula &. In pleriſque MSS. ita legitur: *ut in ſe iunctae* (in Vatic. VII. *uincta*) *coëant.* In Mediceo I. *ut et in ſe ipſe coëatur.* Notanda locutio, *coire in ſe.* Id enim, opinor, Celſus ſibi vult, venae praeciſae capita, non alterum cum altero, ſed utrumque per ſe coire. Lucem huic loco afferre poſſunt, quae ſcribit Aëtius Tetrab. 4. Serm. 2. cap. 51. *Si vero neque ſic ſanguis ſiſtatur, ſi quidem*

ne id quidem res patitur, poſſunt ferro candenti aduri. Sed etiam [82] ſatis multo ſanguine effuſo ex eo loco, quo neque nervus, neque muſculus eſt, ut puta in fronte, vel ſuperiore capitis parte, commodisſimum tamen eſt, cucurbitulam admovere a diverſa parte [83], ut illuc ſanguinis curſus revocetur.

22. Et adverſus profuſionem quidem in his auxilium eſt: adverſus inflammationem autem, in ipſo ſanguinis curſu. Ea timeri poteſt, ubi laeſum eſt vel os, vel nervus, vel cartilago, vel muſculus; aut ubi parum ſanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit, ſanguinem mature ſupprimere non oportebit; ſed pati fluere, dum tutum erit, adeo ut, ſi parum fluxiſſe videbitur, mitti quoque ex brachio debeat; utique, ſi corpus juvenile, & robuſtum, & exercitatum eſt: multoque magis; ſi id vulnus ebrietas praeceſſit. Quod ſi muſculus laeſus videbitur, praecidendus erit: nam percusſus, mortiferus eſt; praeciſus, ſanitatem recipit.

23. Sanguine autem vel ſuppreſſo, ſi nimius erumpit; vel exhauſto; ſi per ſe parum fluxit; longe optimum eſt, vulnus glutinari. Poteſt autem id, quod vel in cute, vel etiam in carne eſt, ſi nihil ei praeterea mali accedit: poteſt caro, alia parte dependens alia inhaerens; ſi tamen etiamnum integra eſt [84], & conjunctione corporis fovetur. In iis vero, quae glutinantur, duplex curatio eſt. Nam ſi plaga in molli parte eſt, ſui debet; maximeque, ſi diſciſſa auris ima eſt, vel imus naſus, vel frons, vel bucca, vel palpebra, vel labrum, vel circa guttur cutis, vel venter. Si vero in carne vulnus eſt, hiatque, neque in unum orae facile attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt; imponendae vero fibulae ſunt (*ἀγκτῆρας* Graeci nominant) quae ortas, paulum tamen, contrahant [85], quo minus lata poſtea cicatrix ſit. Ex his au-

dem vena fuerit, conandum eſt, ut citra vinculum ſanguinem ſupprimat per aliquod ſanguinem ſiſtens medicamentum &c. Si vero arteria fuerit, ex duobus alterum faciens, aut vinculum circumdans, aut totum vas praecidens ac diſſecans, ſanguinem ſiſtes. Cogimur tamen aliquando etiam magnis venis vinculum obligare, atque etiam aliquando totas ipſas disſecare, tranſverſas videlicet: quae neceſſitas incumbet in iis, quae rectae ex alto ſurſum feruntur, & praeſertim per anguſtiam aliquam aut principales partes. Sic enim utraque pars utrimque retrahitur, & ab incumbentibus corporibus vulnus tegitur & occultatur. Eadem habet Paulus Aegineta lib. 4. cap. 53.

82. *Sed etiam*] Lindenius leg. *Sic etiam:* & poſtea omittit *tamen.*

83. *A diverſa parte*] Hujus loci ſententiam declarant haec verba lib. 2. cap. 11. *nemo cucurbitulam diverſae parti imponit, niſi cum profuſionem ſanguinis eo avertit.* Lindenius leg. *adverſa parte;* ut habent Codices Medicei, excepto primo.

84. *Etiamnum integra eſt*] Haec & quae ſequuntur uſque ad extrema illa hujus ſectionis verba; *& oleo; vel cataplasma &c.* habentur in Codice Medic. I. in aliis fere omnibus vel deſunt, vel poſt inſerta ſunt, quam cetera ſcripta fuerant; ut manifeſtum ſit, ea defuiſſe in Codice illo, unde ii omnes deſcripti ſunt.

85. *Paulum tamen, contrahant*] Ante Lindenium legebatur, non *contrahant*, ſed *contrahunt.* Pro *paulum*, Lindenius habet *paulatim.*

autem colligi poteſt, id quoque [86], quod alia parte dependens, alia inhaerebit, ſi alienatum adhuc non eſt, ſuturam, an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra ante debet imponi, quam intus vulnus purgatum eſt; ne quid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id enim & in pus vertitur, & inflammationem movet, & glutinari vulnus prohibet. Ne linamentum quidem, quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditum eſt, inibi [87] relinquendum eſt: nam id quoque inflammat. Comprehendi vero ſutura, vel fibula, non cutem tantum, ſed etiam aliquid ex carne, ubi ſuberit haec, oportebit; quo valentius haereat, neque cutem abrumpat. Vtraque optima eſt ex acia [88] molli, non nimis torta, quo mitius corpori inſidat [89]. Vtraque neque nimis rara, neque nimis crebra injicienda eſt. Si nimis rara eſt, non continet: ſi nimis crebra eſt, vehementer afficit, quia, quo ſaepius acus corpus tranſuit [90], quoque plura loca injectum vinculum mordet, eo majores inflammationes oriuntur; magisque aeſtate. Neutra etiam vim ullam deſiderat; ſed eatenus utilis eſt, qua [91] cutis ducentem quaſi ſua ſponte ſubſequitur. Fere tamen [92] fibulae latius vulnus eſſe patiuntur: ſutura oras jungit, quae ne ipſae quidem inter ſe contingere ex toto debent; ut ſi quid intus humoris concreverit, ſit qua emanet. Si quod vulnus neutrum horum recipit, id tamen purgari debet. Deinde omni vulneri primo imponenda eſt ſpongia ex aceto expreſſa: ſi ſuſtinere aliquis aceti vim non poteſt, vino utendum eſt. Levis plaga juvatur etiam, ſi ex aqua frigida expreſſa ſpongia imponitur. Sed ea, quocumque modo impoſita eſt, dum madet, prodeſt: itaque, ut inareſcat, non eſt committendum. Licetque ſine peregrinis, & conquiſitis, & compoſitis medicamentis vulnus curare. Sed ſi quis huic parum confidit, imponere medicamentum debet, quod ſine ſevo compoſitum ſit ex iis, quae cruentis vulneribus apta eſſe propoſui; maximeque ſi caro eſt, Barbarum, ſi nervi, vel

86. *Id quoque*] Caeſarius, Pantinus, & Lindenius praemittunt *utrum*; quod ego in nullo MS. inveni.

87. *inibi*] In Codice Medic. I. & in aliis quibusdam, *ibi hi*. Palavicinus correxit, *inibi*; quae vulgaris lectio eſt; & ita habetur in Cod. Vatic. VI. & in Medic. IV. in illo quidem poſt Palavicini emendationem; fortaſſe & in hoc.

88. *Acia*] Caeſarius margini adſcripſit, *acu*; & Pantinus quoque ſic legendum conjecit. Sed retinendum *acia* cum vetuſtis Codicibus; ut probat Joannes Rhodius in libro, quem ab ipſa inſcripſit, ubi totus hic locus de ſutura & fibula illuſtratur.

89. *Inſidat*] Lindenius, *inſideat*.

90. *Tranſuit*] Al. *tranſivit*; Egnatius, *tranſit*. Sed Editiones antiquiores, & Codices Medicei I. IV. & VII. *tranſuit*. Quam lectionem & Rhodius probat, & J. F. Gronovius, qui eam exemplis confirmat ex Ovidio & Seneca, in epiſtola ad eumdem Rhodium, quae addita eſt illius libro, *De acia &c.*

91. *Eatenus utilis eſt, qua &c.*] Pro *eatenus*, Lindenius leg. *ea hactenus*; pro *qua*, Conſtantinus mallet, *quatenus*. Nihil mutandum.

92. *tamen*] Editio an. 1538. & Lindeniana, *etiam*.

vel cartilago, vel aliquid ex eminentibus, quales aures, vel labra sunt, Polybi sphragidem. Alexandrinum quoque viride nervis idoneum est: eminentibusque partibus ea, quam Graeci *ῥάπτουσαν* 93 vocant. Solet etiam, collifo corpore, exigua parte findi cutis. Quod ubi incidit, non alienum est, scalpello latius aperire; nisi musculi, nervique juxta sunt, quos incidi non expedit: ubi satis diductum est, medicamentum imponendum est. At si id, quod collisum est, quamvis parum diductum est, latius tamen aperiri propter nervos aut musculos non licet, adhibenda sunt ea, quae humorem leniter extrahant; praecipueque ex his id, quod *ῥυπώδες* vocari proposui. Non alienum est etiam, ubicumque vulnus grave est, imposito quo id juvetur 94, insuper circumdare lanam succidam ex aceto & oleo; vel cataplasma, si mollis is locus est, quod leniter reprimat; si nervosus, aut musculosus, quod emolliat.

24. Fascia vero ad vulnus deligandum lintea 95 aptissima est; eaque lata esse debet, ut semel injecta non vulnus tantum, sed paulum utrimque etiam oras ejus comprehendat 96. Si ab altera parte caro magis recessit, ab ea melius attrahitur: si aeque ab utraque, transversa 97 comprehendere oras debet; aut si id vulneris ratio non patitur, media primum injicienda est, ut tum in utramque partem ducatur. Sic autem deliganda est, ut & contineat, nec adstringat: quod non continetur, elabitur; quod nimis adstrictum est, cancro periclitatur. Hieme saepius fascia circuire 98 debet: aestate, quoties necesse est. Tum extrema pars ejus inferioribus acu assuenda est: nam nodus vulnus 99 laedit, nisi

93. *Ῥάπτουσαν*] Compositio hoc nomine supra nulla est. Itaque vel deest, vel hoc membrum, *eminentibusque partibus ea, quam Graeci ῥάπτουσαν vocant*, insititium est. Nisi forte significatur compositio illa, quae describitur sect. 6. cap. 19. & vel ibi *ῥάπτουσαν*, vel hic *παγιοῦσαν* legendum est. Constantinus, quem Lindenius sequitur, reponit *ῥύπτουσαν*; & intelligit pastillum, quod habetur cap. 20. sect. 4. *ad ulcera sordida & nigritiem in auribus &c.* Verum, ut alia argumenta praeteream, verba praecedentia, *imponere medicamenta debet &c. ex iis, quae cruentis vulneribus apta esse proposui*, mutationi isti resistunt. Nam pastillus ad ulcera sordida ex hoc genere non est.

94. *Imposito quo id juvetur*] Ita ex Cod. Medic. I. Antea legebatur; *impositum, quo id juvetur*; ut est in aliis Codicibus: sed profecto mendose: quod & Constantinus vidit, qui sic reponendum putavit: *imposito, quo adjuvetur.*

95. *Lintea*] Lindenius leg. *linea*; atque ita alios quosdam legere, Constantinus scribit. Utroque modo legi potest, ut omnibus est notum. Qui tamen vetustis Codicibus standum putant, *lintea* hoc loco retineant; quia ita est in Mediceo I. atque in aliis probae notae. In aliquibus mendose, *lente*. Vide adnotat. 47. lib. 2. cap. 17.

69. *Etiam oras ejus comprehendat*] Lindenius duas priores voces omittit, & sententiam depravat. Idem supra, pro *paulum*, habet *paululum*, ut saepe alibi.

97. *Transversa*] Lindenius aliique, secuti Edit. an. 1538. habent, *transverse*.

98. *Circuire*] *circumire* scribitur in Cod. Mediceo I. qui tamen hanc scribendi rationem constanter non servat. Nam alibi habet *circuire*, quemadmodum hoc loco alii.

99. *Vulnus*] Al. *ulcus*.

nisi tamen longe est. Illo neminem decipi decet, ut [1] propriam viscerum curationem requirat, de quibus supra posui. Nam plaga ipsa curanda extrinsecus, vel sutura, vel alio medicinae genere est. In visceribus nihil movendum est; nisi, si quid aut [2] ex jocinore, aut liene, aut pulmone dumtaxat extremo dependet, id praecidatur [3]. Alioquin vulnus interius ea victus ratio eaque medicamenta sanabunt, quae cuique visceri convenire superiore libro proposui.

25. His ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus est; isque si grave vulnus est, abstinere, quantum vires patiuntur, ante inflammationem, cibo [4] debet; bibere, donec sitim finiat, aquam calidam, vel, si aestas est, ac neque febris, neque dolor est, etiam frigidam. Adeo tamen nihil perpetuum est, sed semper pro vi [5] corporis aestimandum, ut imbecillitas etiam cibum protinus facere necessarium possit; tenuem scilicet, & exiguum, qui tantum sustineat. Multique etiam ex profluvio sanguinis intermorientes ante ullam curationem vino reficiendi sunt; quod alioqui inimicissimum vulneri est.

26. Nimis vero intumescere vulnus, periculosum; nihil intumescere, periculosissimum est: illud indicium est magnae inflammationis; hoc, emortui corporis. Protinusque, si mens homini consistit, si nulla febris accesſit, scire licet, mature vulnus sanum fore. Ac [6] ne febris quidem terdebet, si in magno vulnere, dum inflammatio est, permanet. Illa perreretniciosa est, quae vel levi vulneri supervenit, vel ultra tempus inflammationis durat, vel delirium movet: vel si nervorum rigorem aut distentionem, quae ex vulnere orta est, ea non finit [7]. Vomitus quoque

1. *Illo neminem decipi decet, ut &c.*] Hac forma loquendi utitur etiam infra, cap. 28. sect. 11. hujus libri: *Illo neminem decipi decet, ut cerato utatur.* Pro *Illo*, Lindenius leg. *Porro*; ut malebat Constantinus: deinde, *viscerum curationem requirat.* Sed *viscerum* refert inter Typographi errata, corrigitque, *viscera*; quam lectionem Almeloveenius secutus est. Constantinus legit ex conjectura, *requirat ab iis, de quibus &c.* Ego veterem lectionem retineo & probam judico.

2. *Nisi, si quid aut &c.*] Sic reposui ex Lindenio, cum in Editionibus antiquis, & in Cod. Mediceo I. sit; *nisi aut si quid.* Codices ceteri Medicei ita habent *nisi: ut si quid*; quae lectio omnino improbanda non est.

3. *Dependet, id praecidatur*] Alii omittunt *id.* Pro *dependet*, quod ego ex Cod. Medic. I. reposui, alii leg. *dependeat.*

4. *Cibo*] Al. *a cibo.*

5. *Vi*] Ita Lindenii Editio, quacum facit Codex Mediceus vetustior. Alii habent, *viribus.*

6. *Ac*] Al. *At*; ut mendose est in Edit. an. 1538.

7. *Vel si nervorum rigorem aut distentionem..... ea non finit*] Ita ex Hippocrate Sect. 2. Aphor. 26. Sect. 4. Aphor. 57. hunc locum Constantinus correxit; quem Lindenius secutus est. Sed cum veteres Codices ad unum omnes ita habeant: *vel si nervorum rigor aut distentio, quae ex vulnere orta est, eam non finit*; fortasse verba ad hunc modum potius restituenda sunt: *vel si nervorum rigor aut distentio, quae ex vulnere orta est, ea non finitur.* Nam sic minori mutatione sanatur sententia: quam porro ea confirmant, quae Celsus scripsit in lib. 2. cap. 8. *Denique ipsa febris, quod maxime mirum videri potest, saepe praesidio est.* Nam

que biliofus non voluntarius, vel protinus, ut percuffus eft aliquis, vel dum inflammatio manet, malum fignum eft in iis dumtaxat, quorum vel nervi, vel etiam nervofi loci vulnerati funt. Sponte tamen vomere, non alienum eft; praecipue iis, quibus in confuetudine fuit: fed neque protinus poft cibum, neque jam inflammatione orta, neque cum in fuperioribus partibus plaga eft.

27. Biduo fic vulnere habito, tertio die id aperiendum, detergendaque fanies 8 ex aqua frigida eft, eademque rurfus injicienda funt. Quinto jam die, quanta inflammatio futura eft, fe oftendit. Quo die, rurfus detecto vulnere, confiderandus color eft: qui 9 fi lividus, aut pallidus, aut varius, aut niger eft, fcire licet, malum vulnus effe; idque, quandocumque animadverfum eft, terrere nos poteft. Album, aut rubicundum effe ulcus 10, commodiffimum eft. Item cutis dura, craffa, dolens, periculum oftendit: bona figna funt, ubi haec fine dolore, tenuis, & mollis eft. Sed fi glutinatur vulnus, aut leviter intumuit, eadem funt imponenda, quae primo fuerunt: fi gravis inflammatio eft, neque glutinandi fpes eft, ea quae pus moveant. Jamque 11 aquae quoque calidae neceffarius ufus eft 12, ut & 13 materiam digerat, & duritiam emolliat, & pus citet. Ea fic temperanda eft, ut manu contingenti jucunda fit; & usque 14 eo adhibenda, donec aliquid minuiffe

Nam & praecordiorum dolores, fi fine inflammatione funt, finit; & jocinoris dolori fuccurrit; & nervorum diftentionem rigoremque, fi poftea coepit, ex toto tollit.

8. *Aperiendum, detergendaque fanies*] Cod. Mediceus I. *aperiendum tergendaque fanies.*

9. *Color eft: qui &c.*] In vulgatis, *color eft. Quod &c.* Ego repofui *qui* ex MS. modo allato.

10. *Ulcus*] *Ulcus* pro *vulnere* faepe invenitur & apud Celfum & apud alios idoneos Scriptores; ut quidem antiqui libri habent: in quibus tamen interdum variatur. Sic fupra fect. 24. *nam nodus vulnus laedit*; in aliis legitur *ulcus*. Hic *ulcus* in omnibus. Lindenius repofuit *vulnus*; quod libenter retinuiffem, nifi paulo infra libri omnino omnes haberent *ulceri*; & fect. 29. *Inflammatione finita, vulnus purgandum eft* &c. *Tum demum vero purum ulcus eft &c.*

11. *Ea, quae pus moveant. Jamque &c.*] Ita ex quibusdam MSS. quos inter eft Mediceus I. In aliis legitur: *eaque*, vel *eaque p.* poft parva lacuna eft; deinde fequitur, *aquae &c.* In Editionibus Stephani, Ruellii, Juntae, & tribus pervetuftis ann. 1478. 1493. 1497. fic habetur: *eaque pus moveant: aquae*; in Aldina, *ea, quae pus moveant: aquae*; in utraque Caefarii & in Lindeniana, *neque movetur, aquae*; in Gryphiana, Pantiniana, & aliis nonnullis, *eaque pus moveat, aquae.* In omnibus igitur vulgatis libris omittitur *Jamque.* In iifdem verba praecedentia fic interpunguntur: *quae primo fuerunt. Si gravis inflammatio eft &c.* Senfus eft: fi vulnus glutinatur, eadem glutinantia rurfus imponenda funt; fi glutinandi fpes non eft, imponenda funt, quae pus moveant.

12. *Aquae quoque calidae neceffarius ufus eft*] In multis MSS. *aqua quoque calida neceffaria eft.* Sic fect. 30. hujus cap. *Jamque calida aqua eatenus neceffaria eft &c.* Mediceus tamen vetuftior & quidam ex Vaticanis confentiunt cum libris vulgatis; quos ego fecutus fum.

13. *Et*] Et in Medic. I. & in Vaticano VI. & in Editione Lindenii omittitur haec particula. Attamen retinenda videtur ex aliorum Codicum fide.

14. *Ut manu contingenti jucunda fit; & usque &c.*] Cum antea legeretur, *ut & manu contingenti jucunda fit; ufque &c.* Lindenius particulam *&* tranftulit poft *fit;* nec aliter legendum.

nuiſſe ex tumore, coloremque [15] ulceri magis naturalem reddidiſſe videatur. Poſt id fomentum [16], ſi late plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet; maximeque, ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum; ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis, rhypodes: at ſi latius hiat, idem illud emplaſtrum liquari ex irino unguento oportet, eoque illita linamenta diſponi per plagam; deinde emplaſtrum ſupra dari, & ſuper id ſuccidam lanam; minusque etiam, quam primo, faſciae adſtringendae ſunt.

28. Proprie [17] quaedam in articulis viſenda ſunt. In quibus ſi praeciſi nervi ſunt, qui continebant, debilitas ejus partis ſequitur. Si id dubium eſt, & ex acuto telo plaga eſt, ea transverſa [18] commodior eſt: ſi ex retuſo & gravi [19], nullum in figura diſcrimen eſt; ſed videndum [20] eſt; pus ſupra articulum, an infra naſcatur. Si ſub eo naſcitur, albumque & craſſum diu fertur, nervum praeciſum eſſe credibile eſt; magisque, quo [21] majores dolores inflammationesque, & quo maturius excitatae ſunt. Quamvis autem non abſciſſus nervus eſt; tamen, ſi circa tumor durus diu permanet, neceſſe eſt, & diuturnum ulcus eſſe, &, ſano [22] quoque eo, tumorem permanere: futurumque eſt, ut tarde membrum id vel extendatur, vel contrahatur. Major tamen in extendendo mora eſt, ubi recurvato articulo curatio adhibita eſt; quam in recurvando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum, quod ictum eſt, ratione certa debet: ſi glutinandum eſt, ut ſuperius ſit; ſi in inflammatione eſt, ut in neutram partem inclinatum ſit; ſi jam

15. *Coloremque*] Lindenius leg. *caloremque*. Multi ſane Codices ita habent; ſed depravati ſunt. Mediceus quoque primus corruptus eſt, ſic tamen, ut quae vera lectio ſit, oſtendat: nam habet, *coleremque*,

16. *Poſt id formentum &c.*] Ita legitur hic locus in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae; nec aliter legi poteſt. Editiones antiquae & Mediceus I. aliique MSS. Codices ita habent: *maximeque ſi grande vulnus eſt tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis rypodes. poſt id fomentum ſi lata plaga non patet imponi protinus emplaſtrum debet. Et ſi latius hiat &c.* Fortaſſe legendum; *debet: ſi latius hiat*; ſublata particula *&*, quae videtur geminatio ſyllabae praecedentis. Plures alii Codices: *maximeque ſi grande vulnus eſt tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis rypodes. poſt id fomentum ſi lata plaga non patet imponi protinus emplaſtrum. Si patet liquari ex hyrino unguento oportet &c.*

17. *Proprie*] Aldina Editio, *Propriae*; Lindeniana, *Sed propria*.

18. *Ea tranſverſa*] Lindenius praemittit *&*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae, &, excepto primo, in MSS. Mediceis: ſed perperam.

19. *Si ex retuſo & gravi*] Al. *ſi retuſo & gravi eſt*; Lindenius, *ſi ex retuſo & gravi eſt*. Ego praepoſitionem *ex* retinui, quamvis in MSS. Codicibus non invenerim: verbum autem *eſt* excluſi ex fide Medic. I.

20. *Sed videndum*] Ita ex Codice Mediceo I. Lindenius leg. *at videndum*; al. *at viſendum*.

21. *Magisque quo*] Al. *magis quoque*. Sed recte Conſtantinus & Lindenius, *magisque, quo*; Codice Medic. I. comprobante. Infra vero non is modo Codex, ſed & alii confirmant Conſtantini, & Lindenii lectionem, *& quo maturius*; ubi alii Editores omittunt *&*.

22. *Sano*] Lindenius leg. *ſanato*.

si jam pus profluit, ut devexum sit. Optimum etiam medicamentum, quies est: moveri, & ambulare, nisi sanis, alienum est. Minus tamen iis periculosum [23], qui in capite vel brachiis, quam qui in inferioribus partibus vulnerati sunt. Minimeque ambulatio convenit, femine, aut pede laborante. Locus, in quo cubabit [24], tepidus esse debebit. Balneum quoque, dum parum vulnus purum est, inter res infestissimas est: nam id & humidum [25] & sordidum reddit: ex quibus ad cancrum transitus esse consuevit. Levis [26] frictio recte adhibetur; sed iis partibus, quae longius absunt [27] a vulnere.

29. Inflammatione finita, vulnus purgandum est. Id optime faciunt tincta in melle linamenta; supraque idem emplastrum, vel enneapharmacum [28] dandum est. Tum demum vero purum ulcus est, cum rubet, ac nimium neque siccum, neque humidum est. At quodcumque sensu caret, quod non naturaliter sentit, quod nimium aut aridum aut humidum est, quod aut albidum, aut pallidum [29], aut lividum, aut nigrum est, id purum non est.

30. Purgato [30], sequitur ut impleatur. Jamque calida aqua eatenus necessaria est, ut sanies removeatur. Lanae succidae supervacuus usus est: lota melius circumdatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua: itaque ea adhiberi non alienum est; ut butyrum cum rosa, & exigua mellis parte [31]; aut cum eadem rosa tetrapharmacum; aut ex rosa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum, cibi boni succi, vitatis omnibus acribus; sed jam pleniores.

Nam

23. *Iis periculosum*] Alii leg. *his* (vel *iis*) *est periculosum;* Lindenius, *periculosum his est.* Ego omisi verbum *est*, secutus auctoritatem Codicis Medicei I.

24. *Cubabit*] Lindenius leg. *cubat;* deinde, *debet.*

25. *Humidum*] Ita legitur in plerisque libris, tum excusis, tum manuscriptis: & quidem rectius, ut mihi videtur, quam *tumidum*, ut est in Codice Medic. I. & in Edit. Lindenii. Nam sect. 34. hujus capitis in curatione gangraenae ita habetur: *Balneum nisi jam certa fiducia redditae sanitatis est, alienum est: siquidem emollitum in eo vulnus cito rursus eodem malo afficitur.*

26. *Levis*] Constantin. & Linden. *Lenis.*

27. *Longius*] Linden. *longe.*

28. *Supraque idem emplastrum, vel enneapharmacum*] Superque linamenta idem emplastrum dandum est, quod supra positum est, vel enneapharmacum. Sic reposui ex MSS. Vulgo, pro *idem*, legitur *id.* Itaque Lindenius locum ita interpolavit ex Constantini conjectura: *supraque id emplastrum vel τετραφάρμακον vel ἐννεαφάρμακον.*

29. *Aut albidum, aut pallidum*] Alii translatis vocibus legunt: *aut pallidum, aut albidum;* ut habent Codices Medicei omnes, praeter primum. Lindenius omittit *aut pallidum*, vel quod in aliquo Codice non invenerit, vel quod redundare existimaverit, credideritque *albidum* idem significare. Discrimen tamen aliquod inter albidum & pallidum Celsus statuit etiam in lib. 2. cap. 4. *si, quod descendit, est perliquidum aut albidum, aut pallidum, aut spumans.*

30. *Purgato*] Lindenius addit, *vulnere;* sed non est necesse.

31. *Mellis parte*] In omnibus libris impressis additur; *aut cum eadem parte;* in Edit. Lindenii, *aut cum eadem parte mellis.* Id ego sustuli ex fide Codicum MSS.

Nam & avis 32, & venatio, & suilla elixa dari potest. Vinum omnibus, dum febris, dum inflammatio est, alienum est: itemque usque ad cicatricem, si nervi, musculive vulnerati sunt; etiam, si alte caro. At 33 si plaga in summa cute, generis tutioris est, potest non pervetus, modice tamen datum, ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum est, quod in nervosis locis, musculosisque necessarium est, cerato quoque super vulnus utendum est. At si caro supercrevit, modice reprimit siccum linamentum; vehementius squama aeris. Si plus est, quod tolli opus est, adhibenda sunt etiamnum vehementiora, quae corpus exedunt 34. Cicatricem, post omnia haec, commode inducit lycium ex passo aut lacte dilutum; vel etiam per se impositum siccum linamentum 35.

31. Hic ordo felicis curationis est: sed quaedam tamen pericula 36 incidere consuerunt. Interdum enim vetustas ulcus occupat, induciturque ei callus, & circum orae crassae livent: post quae, quidquid medicamentorum ingeritur, parum proficit: quod fere negligenter curato ulceri supervenit. Interdum 37 vel ex nimia inflammatione, vel ob aestus immodicos, vel ob nimia frigora, vel quia nimis vulnus adstrictum est, vel quia corpus senile, aut mali habitus est, cancer occupat. Id genus a Graecis diductum in species est; nostris vocabulis non est. Omnis autem cancer non solum id corrumpit, quod occupavit; sed etiam serpit: deinde aliis aliisque signis discernitur. Nam modo super inflammationem rubor ulcus ambit, isque cum dolore procedit; ἐρυσίπελας Graeci nominant. Modo ulcus nigrum est, quia caro ejus corrupta est: idque vehementius etiam putrescendo intenditur 38, ubi vulnus humidum

32. *Sed jam pleniores. Nam & avis &c.*] Totus hic locus in Editionibus antiquis ita legitur: *Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni succi, vitatis omnibus acribus, sed jam plenioribus. Nam & avis &c.* In Editione Lindenii: *Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni succi, vitatis omnibus acribus. Sed jam plenioribus, avis &c* Constantinus margini adscripsit; *sed etiam pleniores*; & ita habent Codices Medicei, excepto primo, in quo est: *sed iam plenioribus.* Ego reposui, *sed jam pleniores.* Cum cibus adhuc exiguus datus sit, nunc ad vulnus implendum plenior est dandus.

33. *At*] Al. *aut.* Constantinus in libri margine, & Lindenius *At*, Cod. Mediceo I. suffragante.

34. *Exedunt*] Alii cum Caesario leg. *exedant.*

35. *Linamentum*] Lindenius addit, *vehementius*; quod adverbium & in Medic. I. & in aliis quibusdam MSS. invenitur. Deceptus librarius videtur a superioribus verbis, *modice reprimit siccum linamentum; vehementius squama aeris.*

36. *Quaedam tamen pericula &c.*] Vulgo legitur, *periculosa*, ut habet Codex Medic. I. Ego reposui *pericula*, ex aliis Codicibus. Ita sect. proxima: *Ac pericula quiden vulnerum haec sunt.* Et lib. 7. cap. 26. sect. 5. *si felix curatio non fuit, varia pericula oriuntur.*

37. *Negligenter curato ulceri supervenit. Interdum &c.*] Pleraque ex his verbis desunt in Cod. Medic. I. in quo ita legitur: *negligenter dum vel ex nimia inflammatione, vel ob nimia frigora &c.* Medicei reliqui sex, pro *aestus*, ut recte legitur in libris impressis, habent *actus.*

38. *Idque vehementius etiam putrescendo intenditur*

dum eſt, & ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris eſt; carunculaeque corruptae, interdum etiam nervi ac membranae reſolvuntur; ſpecillumque demiſſum deſcendit aut in latus, aut deorſum: eoque vitio nonnumquam os quoque 39 afficitur. Modo oritur ea, quam Graeci γάγγραιναν appellant. Priora in qualibet parte corporis fiunt: hoc 40 in prominentibus membris, id eſt, inter ungues, & alas, vel inguina; fereque in ſenibus, vel in iis, quorum corpus mali habitus eſt. Caro in ulcere 41 vel nigra, vel livida eſt, ſed ſicca & arida; proximaque cutis plerumque ſubnigris puſtulis impletur: deinde ei proxima, vel pallida, vel livida, fereque rugoſa 42 & ſine ſenſu eſt; ulterior in inflammatione eſt: omniaque ea ſimul ſerpunt: ulcus, in locum puſtuloſum; puſtulae, in eum, qui pallet aut livet; pallor aut livor, in id, quod inflammatum eſt; inflammatio, in id, quod integrum eſt, tranſit. Inter haec deinde febris acuta oritur, ingensque ſitis: quibusdam etiam delirium accedit 43: alii, quamvis mentis ſuae compotes ſunt, balbutiendo tamen 44 vix ſenſus ſuos explicant: incipit affici ſtomachus: ſit foedi ſpiritus ipſe odoris. Atque initium quidem ejus mali recipit curationem: ubi vero penitus inſedit, inſanabile eſt; plurimique ſub frigido ſudore moriuntur.

32. Ac pericula quidem vulnerum haec ſunt. Vetus autem ulcus ſcalpello concidendum 45 eſt, excidendaeque ejus orae, & quidquid ſuper eas livet aeque incidendum. Si varicula intus eſt, quae id ſanari prohibet, ea quoque excidenda. Deinde, ubi ſanguis emiſſus, novatumque vulnus eſt, eadem curatio adhibenda, quae in recentibus vulneribus expoſita eſt. Si ſcalpello aliquis uti non vult, poteſt ſanare id emplaſtrum, quod ex ladano fit: &, cum ulcus ſub eo exeſum eſt, id, quo cicatrix inducitur.

33.

tur &c.] Lindenius & aliter interpungit, & aliter legit: *corrupta eſt, idque vehementius; etiam inputreſcendo intenditur, ubi vulnus humidum eſt, & ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris eſt, & caro intus corrupta: interdum etiam nervi &c.* Quod ad interpunctionem attinet, alii quoque variant: omnes tamen habent, non *in putreſcendo*, ſed *putreſcendo*; neque *& caro intus corrupta*, ſed *carunculaeque* (al. ex Edit. an. 1493. *carunculae*) *corruptae*. Vide Morgagn. Epiſt. VII. in Celſum.

39. *Os quoque*] Lindenius omittit *quoque*.

40. *Hoc*] Omnes MSS. Codices habent, *hoc*: ſed ſupra, al. *Priores*; Mediceus I. *Priora*. In Editionibus priſcis legitur, *Priores*, & *hoc*. Alii cum Caeſario reponunt, *haec*; etiam Lindenius, ſed habet *Priora*, non *Priores*.

41. *In ulcere*] Lindenius leg. *illi ulceri*.

42. *Rugoſa*] Idem, *aeruginoſa*; deinde, *deterior* pro *ulterior*: ſed minus bene; ut a Morgagno animadverſum eſt.

43. *Accedit*] Abeſt hoc verbum a Cod. Medic. I. & fortaſſe recte. Nam hoc inciſum regi poteſt a verbo *oritur*, quod praecedit.

44. *Balbutiendo tamen*] *tamen* deeſt in Edit. Lindenii.

45. *Concidendum*] Alii cum Caeſario leg. *incidendum*; Lindenius, *circumcidendum*. In Edit. Aldina mendoſe eſt, *conjiciendum*, pro *concidendum*, ut Editiones vetuſtiores & omnes Medicei Codices habent.

33. Id autem, quod ἐρυσίπελας vocari dixi, non solum vulneri supervenire, sed sine hoc quoque oriri consuevit: atque interdum periculum majus 46 affert; utique, si circa cervices aut caput constitit. Oportet, si vires patiuntur, sanguinem mittere: deinde imponere simul reprimentia & refrigerantia; maximeque cerussam solani succo, aut Cimoliam cretam aqua pluviali exceptam, aut ex eadem aqua subactam farinam 47, cupresso adjecta, aut, si tenerius corpus est, lenticula 48. Quidquid impositum est, betae folio contegendum est, & super linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per se refrigerantia parum proderunt, miscenda erunt hoc modo: sulphuris p. ✕. I. 49 cerussae & croci 50, singulorum p. ✕. XII. s. 51, eaque cum vino conterenda sunt 52, & id his illinendum: aut, si durior locus est, solani folia contrita suillae adipi miscenda sunt, & illita 53 linteolo superinjicienda.

At si nigrities est, nequedum 54 serpit, imponenda sunt, quae carnem putrem lenius exedunt: repurgatumque ulcus, sic, ut cetera, nutriendum est. Si magis putre est, jamque procedit ac serpit 55, opus est vehementius erodentibus. Si ne haec quidem evincunt, aduri locus debet, donec ex eo nullus humor feratur: nam quod sanum est, siccum est, cum aduritur. Post ustionem putris ulceris, superponenda sunt, quae crustas a vivo resolvant; eas ἐσχάρας Graeci nominant 56. Vbi

46. *Periculum majus*] Lindenius *magnum* legit, pro *majus*; deinde, *cervicem*, ut habet in margine Constantini Editio, pro *cervices*.

47. *Farinam*] Constantinus habet, *hordei farinam*.

48. *Lenticula*] Ita Lindenius edidit ex Constantini emendatione. Hi hanc vocem referunt ad *adjecta*; & quidem rectius, ut ego puto. Attamen MSS. Codices habent, *lenticulam*; neque, qui sic legunt, omni ratione carent.

49. *P. ✕. I.*] Olim legebatur, *p. ✕.* ut habet Codex Mediceus I. & cum Caesariana an. 1528. etiam Ruellii Editio. In ceteris Codicibus Mediceis habetur, *p. ✕. I.* quemadmodum alii ediderunt, Egnatium secuti: sed numeri nota, I. deletur in IV.

50. *Et croci*] Lindenius omittit *&*.

51. *P. ✕. XII. ʒ.*] Ita in MSS. Mediceis, primo excepto. Fortasse legendum, *p. ✕. II. ʒ.* In IV. hic quoque deletur *II. ʒ.* quod in I. fit *p. ✕. X.* quemadmodum & priscae Editiones habent, & Lindeniana. In Aldina est, *p. ✕. XII* Caesarius & alii leg. *p. ✕. XX.*

52. *Conterenda sunt*] Fortasse tollendum verbum *sunt*; ut *conterenda* & *illinendum* pendeant ab *erunt*, quod supra est.

53. *Illita*] Lindenius leg. *illinita*.

54. *Nequedum*] Idem leg. *quae nequedum*. Sed vetus lectio retineri potest. Nam *nequedum* idem est atque *& nondum*: & sic adhibetur lib. 7. cap. 29. *Pertinet etiam ad rem, quam calidissimum esse imum ventrem, & extrema corporis: nequedum inflammationem coepisse; sed recenti re protinus adhiberi medicinam.* Et a Cicerone lib. 14. ad Attic. Epist. 10. *ille autem quid agat, si scis, nequedum Roma es profectus, scribas ad me velim.*

55. *Ac serpit*] Haec duo verba Cod. Medic. I. non habet.

56. *Eas ἐσχάρας Graeci nominant*] Haec verba videntur huc ex margine irrepsisse. Nam Celsus has crustas alibi jam nominavit (cap. 9. & 10. hujus libri); ut nunc explanatio ista praeter rem addatur. Constantinus, pro *eas ἐσχάρας*, legendum putat, ἐσχαρωτικά: sed fallitur. Non enim quae crustas a vivo resolvunt, sed quae crustas ulceribus inducunt, ἐσχαρωτικὰ nominantur. Igitur Lindenius leg. ἀπεσχαρωτικά; sed invitis MSS.

Vbi eae 57 exciderunt, purgandum ulcus, maxime melle & resina est: sed aliis 58 quoque purgari potest, quibus purulenta curantur, eodemque modo ad sanitatem perducendum est.

34. Gangraenam vero, si nondum plane tenet, sed adhuc incipit, curare non difficillimum est; utique in corpore juvenili: & magis etiam, si musculi integri sunt; si nervi vel laesi non sunt, vel leviter affecti sunt; neque ullus magnus articulus nudatus est; aut carnis in eo loco paulum est, ideoque non multum, quod putresceret, fuit; consistitque eo loco 59 vitium; quod maxime fieri in digito potest. In ejusmodi casu primum est, si vires patiuntur, sanguinem mittere: deinde, quidquid aridum est, & intentione quadam proximum quoque locum male habet, usque sanum corpus 60 concidere. Medicamenta vero, dum malum serpit, adhibenda nulla sunt, quae pus movere consuerunt; ideoque ne aqua quidem calida. Gravia quoque, quamvis reprimentia, aliena sunt; sed his quam levissimis opus est: superque ea, quae inflammata sunt, utendum est refrigerantibus. Si nihilo magis malum constitit, uri id, quod est inter integrum ac vitiatum locum, debet. Praecipueque in hoc casu petendum, non a medicamentis solum, sed etiam a victus ratione praesidium est: neque enim id malum, nisi corrupti vitiosique corporis est. Ergo primo, nisi imbecillitas prohibet, abstinentia utendum: deinde danda, quae per cibum potionemque 61 alvum, ideoque etiam corpus adstringant; sed ea levia. Postea, si vitium constitit, imponi super vulnus eadem debent, quae in putri ulcere praescripta sunt. Ac tum quoque plenioribus 62 cibis uti licebit ex media materia; sed tamen 63 non nisi alvum, corpusque siccantibus: aqua vero pluviali frigida. Balneum, nisi jam certa fiducia redditae sanitatis est, alienum est: siquidem emollitum in eo vulnus 64 cito rursus eodem malo afficitur. Solent vero nonnumquam

57. *Vbi eae*] Sic reposui ex Codice Mediceo I. Alii non habent, *eae.*

58. *Sed aliis*] Lindenius leg. *sed iis.*

59. *Eo loco*] Idem leg. *uno loco.*

60. *Usque sanum corpus*] Ita habetur in MSS. Mediceis omnibus, praeter primum, in quo, *usque eo sanum corpus;* ut olim legebatur. Caesarius & alii, pro *eo*, reposuerunt *ad.*

61. *Per cibum potionemque*] Haec fortasse margini addita fuerant ad explicationem vocis praecedentis, *danda;* unde in orationis contextum immigrarunt. Verbum *dare* hac ratione alibi usurpatur. Lib. 6. cap. 6. sect. 1. *dari debet id, quod levissimum videri potest ex iis, quae pituitam faciunt crassiorem.* Si haec verba extrudenda non sunt; at certe ante relativum *quae* sunt collocanda, & legendum: *danda per cibum potionemque, quae alvum &c.*

62. *Tum quoque plenioribus*] Fortasse, *tum plenioribus quoque.* In Codice Mediceo I. ante *plenioribus* vocula aliqua erat; qua deleta, Palavicinus reposuit, *ut;* itaque legitur: *tum quoque ut plenioribus.*

63. *Sed tamen*] Ita ex Constantino & Lindenio. Alii leg. *sic tamen*, ut est in MSS. In Medic. I. *tamen* a Palavicino mutatum fuit in *tantum.*

64. *Vulnus*] Lindenius leg. *ulcus*, ut est in margine Editionis Constantinianae.

quam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilominus ſerpere is cancer [65]: inter quae miſerum, ſed unicum auxilium eſt, ut cetera pars corporis tuta ſit, membrum, quod paulatim emoritur, abſcindere.

35. Hae graviſſimorum vulnerum curationes ſunt. Sed ne illa quidem negligenda, ubi integra cute [66] interior pars colliſa eſt; aut ubi deraſum, attritumve [67] aliquid eſt; aut ubi ſurculus corpori infixus eſt; aut ubi tenue, ſed altum vulnus inſedit. In primo caſu commodiſſimum eſt malicorium ex vino coquere, interioremque ejus partem conterere, & cerato miſcere ex roſa facto, idque ſuperponere: deinde, ubi cutis ipſa exaſperata eſt, inducere lene medicamentum, qualis [68] lipara eſt. Deraſo vero, detritoque, imponendum eſt emplaſtrum tetrapharmacum, minuendusque cibus, & vinum ſubtrahendum. Neque id, quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit: ſiquidem ex ejusmodi caſibus ſaepe cancri fiunt. Quod ſi levius id erit, & in parte exigua, contenti eſſe poterimus eodem leni medicamento. Surculum vero, ſi fieri poteſt, oportet vel manu, vel etiam ferramento ejicere [69]. Si vel praefractus eſt, vel altius deſcendit, quam ut id ita fieri poſſit [70], medicamento evocandus eſt. Optime autem educit ſuperimpoſita arundinis radix, ſi tenera eſt, protinus contrita, ſi jam durior, ante in mulſo decocta; cui ſemper mel adjiciendum eſt: aut ariſtolochia cum eodem melle. Peſſima ex ſurculis, arundo eſt; quia aſpera eſt: eademque offenſa etiam in filice eſt [71]. Sed uſu

65. *Is cancer*] Secutus ſum Conſtantini conjecturam; quia nulla fere vis adhibetur veteribus libris. Habent enim, *his cancer:* & frequenter, ut alias dixi, *his* pro *is* in iiſdem reperitur. *his* certe ferendum non eſt. Lindenius leg. *ſub his cancer*; quod valde placet: nam hic modus Celſo familiaris eſt. Cap. 28. hujus libri ſect. 1. *Sequitur enim ſub medicamentis erodentibus cruſta, undique a viva carne diducta, quae trahit ſecum quidquid corruptum erat*; & ſect. 3. *imponenda, quae reprimunt, cataplasmata. Si ſub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet*; & lib. 6. cap. 19. *Sub quo medicamento vitioſi ungues cadunt*; & lib. 7. cap. 27. *Sub quibus perveniri ad ſanitatem poteſt.*

66. *Integra cute*] Lindenius omiſit has duas voces, quae, ut Morgagnus oſtendit, ſine totius ſententiae depravatione omitti nequeunt.

67. *Attritumve*] Cum infra ſit *detritoque*, Lindenio *detritumve* pro *attritumve* reponenti fortasſe accederem, niſi & veterem lectionem MSS confirmarent, & hac voce Plinius quoque uſus eſſet in lib. 23. cap. 4. *Attrita ſanat oleum myrteum*; lib. 30. cap. 28. *Attritis medetur cinis muris ſilvatici cum melle.* Haec verba, *aut ubi deraſum, attritumve aliquid eſt*, deſunt in Cod. Medic. I.

68. *Qualis*] Al. *quale*; ut eſt in Cod. Medic. I. Lindenius repoſuit, *qualis*; Codicibus Mediceis reliquis ſuffragantibus. Idem Lindenius cum aliis multis λιπαρὰ Graecis litteris ſcribit: ſed non eſt neceſſe. In Codicibus Mediceis quidem Latinis ſcribitur. De hoc medicamenti genere dixit cap. 19. ſect. 25. hujus libri.

69. *Ejicere*] Lib. 7. cap. 5. *Tela quoque, quae illata corporibus intus haeſerunt, magno negotio ſaepe rejiciuntur.* Lindenius leg. *educere.*

70 *Quam ut id ita fieri poſſit*] Ita in MSS. Mediceis & in Editionibus antiquioribus. Egnatius & Caeſarius *id* expulerunt: quos ceteri Editores ſecuti ſunt. Sed Celſus eodem modo loquitur capite proximo ſect. 2. *Idque cum ita per triduum factum eſt &c.* Conſtantinus, *velli*, ſcriptum reperit in quodam Codice. Ego tamen, *fieri*, in omnibus inveni.

71. *Etiam in filice eſt*] Codices Medicei, excepto primo, habent, *in filicis haſtula eſt*, omiſſa

usu cognitum est, utramque adversus alteram medicamentum esse, si contrita ac superimposita 72 est. Facit autem idem in omnibus surculis, quodcumque medicamentum extrahendi vim habet. Idem altis tenuibusque vulneribus aptissimum est. Priori rei Philocratis; huic Hecataei emplastrum maxime convenit.

36. Vbi vero in quolibet vulnere ventum ad inducendam 73 cicatricem est; (quod perpurgatis jam, repletisque ulceribus necessarium est); primum ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur; deinde, cum jam continenda est, siccum imponendum est 74, donec cicatrix inducatur: tum deligari super album plumbum oportet, quo & reprimitur cicatrix, & colorem maxime sano corpori similem accipit. Idem radix silvestris cucumeris praestat: idem compositio, quae habet elaterii p. ×. I. spumae argenti p. ×. II. unguenti 75 p. ×. IV. quae excipiuntur resina terebinthina, donec emplastri crassitudo ex omnibus fiat. At 76 nigras quoque cicatrices leniter purgant, paribus portionibus mista, aerugo & plumbum 77 elotum, eademque resina coacta 78; sive ungitur 79 cicatrix, quod in facie fieri potest; sive id ut emplastrum imponitur, quod in aliis partibus commodius est. At si vel excrevit cicatrix, vel concava est, stultum est, decoris causa, rursus & dolorem & medicinam sustinere: alioquin res utrique 80 succurri patitur. Siquidem utraque cicatrix exulcerari scalpello potest: si medicamentum aliquis mavult, idem efficiunt compositiones eae, quae corpus exedunt. Cute exulcerata, super eminentem carnem exedentia medicamenta conjicienda sunt; super concavam, implentia; donec utrumque ulcus sanae cuti aequetur; & tum cicatrix inducatur.

XXVII. I. Dixi de iis vulneribus, quae maxime per tela inferuntur: sequi-

omissa particula *etiam*. Aldina Edit. *etiam in filicis hastula est*; quam lectionem Casaubonus magis probat. Mihi orta videtur ex interpretatione. Certe, si arundinem Celsus dixit, pro ejus surculo, etiam filicem eodem modo dicere potuit. Constantinus margini adscripsit, *filicis assula*.

72. *Contrita ac superimposita*] Particulam *ac* Lindenius restituit. In Cod. Mediceo I. pro *ac* est *hac*. Alii leg. *contrita superimposita*.

73. *Inducendam*] Alii *inducendum*. Codex tamen Medic. I. iis favet, qui leg. *inducendam*.

74. *Siccum imponendum est*] Haec verba desunt in Cod. Mediceo I.

75. *Unguenti*] Quidam, ut scribit Constantinus, legendum putant, *unguenti susini*, de quo Dioscorides lib. I. cap. 62. Ipse Constantinus margini adscripsit, *glandis unguentariae*; atque ita edidit Lindenius. In omnibus tamen MSS. habetur, *unguenti*. Vid. lib. 4. cap. 9. animad. 87.

76. *At*] Al. *Ac*.

77. *Aerugo & plumbum*] Particula & non habetur nisi in Editione Lindenii.

78. *Eademque resina coacta*] Pro *rosa cocta*, ut communiter legebatur, Lindenius reposuit, *resina coacta*; cui ego magis accedo. In Codice Mediceo I. scriptum est, *eademque rosa cocta*; correctumque, *coacta*. In Codicibus aliis, *eadem rosa cocta*. Almeloveenius *resina* quidem habet cum Lindenio, sed legit, *cocta*, non *coacta*.

79. *Sive ungitur*] Lindenius interjicit *eo*; quod pronomen ego in MSS. non inveni; neque necessarium puto.

80. *Utrique*] Cod. Mediceus I. *utrisque*,

fequitur, ut de iis dicam, quae morfu fiunt, interdum hominis, interdum fimiae, faepe canis, nonnumquam ferorum animalium [8], aut ferpentium. Omnis autem fere morfus habet [82] quoddam virus. Itaque fi vehemens vulnus eft, cucurbitula admovenda eft: fi levius, protinus emplaftrum injiciendum, praecipueque Diogenis; fi id non eft, quodlibet ex iis, quae adverfus morfus propofui; fi ea non funt, viride Alexandrium; fi ne id quidem eft, quodlibet non pingue ex iis, quae recentibus vulneribus accommodantur. Sal quoque his, praecipueque ei, quod canis fecit, medicamentum eft, fi manus [83] vulneri imponitur, fuperque id duobus digitis verberatur: exfaniat enim. Ac falfamentum quoque recte fuper id vulnus deligatur.

2. Vtique autem, fi rabiofus canis fuit, cucurbitula virus ejus extrahendum eft. Deinde, fi locus neque nervofus, neque mufculofus eft, vulnus id adurendum eft: fi uri non poteft, fanguinem homini mitti non alienum eft. Tum ufto quidem vulneri fuperimponenda, quae ceteris uftis funt: ei vero, quod expertum ignem non eft, ea medicamenta, quae vehementer exedunt. Poft quae nullo novo magifterio, fed jam fupra pofito ulcus erit implendum, & ad fanitatem perducendum. Quidam poft rabiofi canis morfum protinus in balneum mittunt; ibique [84] patiuntur defudare, dum vires corporis finunt, vulnere adaperto, quo magis ex eo quoque virus deftillet: deinde multo meracoque vino excipiunt [85], quod omnibus venenis contrarium eft. Idque cum ita per triduum factum eft, tutus effe homo a periculo videtur. Solet autem ex eo vulnere, ubi parum occurfum eft, aquae timor [86] nafci: ὑδροφοβίαν [87] Graeci appellant. Miferrimum genus morbi; in quo

81. *Ferorum animalium*] Lindenius leg. *ferarum, aut aliorum animalium.*

82. *Omnis autem fere morfus habet &c.*] Alii leg. *ferae* cum Caefario; & ita eft in Codicibus Mediceis I. II. & VII. Sed legendum, *fere*, ut Morgagnus animadvertit. Lindenii Editio habet, *Omnis autem ferae morfus habent &c.*

83. *Si manus*] Codices Medicei omnes, praeter primum, habent, *fin manus.* Nonnulli apud Conftantinum contendunt, vocem *manus* transferendam effe poft *digitis.* Mihi, five ita fiat, five pro *manus* legatur *manu*, haec vox videtur aliena. Lindenius leg. *fi aridus.*

84. *Ibique*] Lindenius leg. *eumque ibi*; & poftea, *aperto*, & *putatur*, pro *adaperto*, & *videtur.*

85. *Excipiunt*] Cod. Medic. I. *accipiunt.*

86. *Timor*] In Cod. Medic. I. *tum timor*; fcilicet ex varianti lectione. Nam *tum* videtur fupra tres primas litteras vocis *timor* pofitum fuiffe ab aliquo, qui in alio Codice invenerat *tumor*, ut eft in Mediceis III. IV. V. VI. & in Editione I. & duabus pervetuftis ann. 1493. 1497. & Juntina.

87. Ὑδροφοβίαν] Haec vox, quam primus repofuit Caefarius, aptiffima eft. Haud tamen fcio, an non ὑδροφόβους fit legendum; cum ὑδροφόβας, vel *hydrophobas* Latinis litteris, habeant MSS. Codices; Aldina vero Editio, ὑδροφόβον. Conftructio paulo videtur durior; fortaffe tamen exemplis non caret. Modum quidem iftum aegros pro morbo appellandi, Celfus adhibet etiam lib. 7. cap. 7. fect. 6. & fect. 9. In Editionibus vetuftioribus legitur *hydrophlogas*, quemadmodum alia manu mutatum eft in Cod. Mediceo IV.

quo simul aeger & siti & aquae metu cruciatur: quo oppressis in angusto spes est. Sed unicum tamen remedium est, nec opinantem in piscinam non ante ei provisam projicere, &, si natandi scientiam non habet, modo mersum bibere pati, modo attollere; si habet, interdum deprimere, ut invitus quoque aqua satietur: sic enim simul & sitis, & aquae metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida vexatum, nervorum distentio absumat. Id ne incidat, a piscina protinus in oleum calidum demittendus est. Antidotum autem, praecipue id, quod primo loco posui; ubi id non est, aliud, si nondum aeger aquam horret, potui ex aqua dandum est; & si amaritudine offenditur, mel adjiciendum est: si jam [88] is morbus occupavit, per catapotia sumi potest.

3. Serpentium quoque morsus non nimium distantem curationem desiderant: quamvis in ea multum antiqui variarunt; adeo ut in singula genera anguium singula medendi genera [89] praeciperent; aliique alia [90]. Sed in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur in primis super [91] vulnus id membrum deligandum est; non tamen nimium vehementer, ne torpeat: dein [92] venenum extrahendum est. Id cucurbitula optime facit: neque alienum est, ante scalpello circa vulnus incidere, quo plus vitiati jam sanguinis extrahatur. Si cucurbitula non est; quod tamen vix incidere potest; tum quod idem possit: si ne id quidem est, homo adhibendus est, qui vulnus exsugat. Neque hercules scientiam praecipuam habent, ii, qui Psylli nominantur; sed audaciam usu ipso confirmatam. Nam venenum serpentis, ut quaedam etiam venatoria venena, quibus Galli praecipue utuntur, non gustu, sed in vulnere nocent. Ideoque colubra ipsa tuto estur: ictus ejus occidit. Et si stupente ea; quod per quaedam medicamenta circulatores faciunt; in os digitum quis indidit, neque percussus est, nulla in ea [93] saliva noxa est. Ergo quisquis, exemplum Psylli secutus, id vulnus exsuxerit, & ipse tutus erit, & tutum hominem praestabit. Illud interea [94] ante debebit attendere, ne quod in gingivis, palatove [95], aliave parte oris ulcus

88. *Si jam*] Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *& si jam*; Constantinus & Lindenius, *at si jam.*

89. *Singula medendi genera*] Lindenius omittit vocem *genera.*

90. *Aliique alia*] Ita ex Cod. Mediceo I. & Lindenii Editione. Alii leg. *atque aliis alia.*

91. *Super*] Lindenius habet, *supra*, ut est in margine Edit. Constantinianae. Fortasse rectius: in antiquis tamen Codicibus legitur, *super*; quae particula pro *super* est etiam in lib. 3. cap. 21. *Incidendum quoque super talum, quatuor fere digitis, ex parte interiore.*

92. *Dein*] Cod. Medic. I. *deinde.*

93. *Ea*] Linden. *ejus.*

94. *Illud interea*] Ita ex Lindenio. In Editionibus antiquis & in MSS legitur, *Illud ne intereat.* In Cod. Medic. III. & in VI. deest periodus haec tota, itemque superior.

95. *Palatove*] Cod. Mediceus I. *palato.*

cus habeat. Poſt haec is homo loco calido collocandus eſt, ſic, ut id, quod percuſſum erit, in inferiorem partem inclinetur. Si neque qui exſugat, neque cucurbitula eſt, ſorbere oportet jus anſerinum, vel ovillum [96], vel vitulinum, & vomere: vivum autem gallinaceum pullum per medium dividere, & protinus calidum ſuper vulnus imponere, ſic, ut pars interior corpori jungatur. Facit id etiam hoedus agnusve diſciſſus, & calida ejus caro ſtatim ſuper vulnus impoſita: emplaſtra quoque, quae ſupra comprehenſa ſunt; aptiſſimumque eſt, vel Epheſium, vel id quod ei ſubjectum eſt. Praeſensque in aliquo antidoto praeſidium eſt. Sin id non eſt, neceſſarium eſt exſorbere potionem [97] meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quod calori movendo eſt [98], nec humorem intus coire patitur [99]: nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia ſunt.

4. Haec adverſus omnes ictus communia ſunt [1]: uſus tamen ipſe docuit, eum, quem aſpis percuſſit, acetum potius bibere debere [2]. Quod demonſtraſſe dicitur caſus cujusdam pueri, qui, cum ab hac ictus eſſet, & partim ob ipſum vulnus, partim ob immodicos aeſtus ſiti premeretur, ac locis ſiccis alium humorem non reperiret, acetum, quod forte ſecum habebat, ebibit, & liberatus eſt. Credo quoniam id, quamvis refrigerandi vim habet, tamen habet etiam diſſipandi [3]. Quo fit, ut terra reſperſa eo ſpumet. Eadem ergo vi veriſimile eſt ſpiſſescentem quoque intus humorem hominis ab eo diſcuti, & ſic dari ſanitatem.

5. In quibusdam etiam aliis ſerpentibus certa quaedam auxilia ſatis nota ſunt. Nam ſcorpio ipſe ſibi pulcherrimum medicamentum eſt. Quidam contritum cum vino bibunt: quidam eodem modo contritum ſuper

96. *Vel ovillum*] Lindenius omitit duas has voces. Ego eas in omnibus MSS. inveni.

97. *Potionem*] Pantinus & Lindenius leg. *portionem*, ut eſt in Edit. an. 1538.

98. *Quod calori movendo eſt*] Sic alibi; *quod puri movendo eſt*; *quae urinae movendae ſunt*. Atque hanc Lindenii lectionem confirmat Cod. Mediceus I. quamvis non careat mendo. Nam ita habet: *quod calori movendum eſt*. Ante Lindenium legebatur: *quo calor movendus eſt*.

99. *Nec humorem intus coire patiatur*] Ita legit Lindenius; nec aliter legendum videtur. Veteres libri ita habent: *ne humorem intus coire patiatur*. Scilicet *ne* & *nec* facile variant. Cum igitur *ne* mendoſe eſſet in aliquo Codice, *patitur* mutatum fuit in *patiatur*: eadem, opinor, ratione, qua ex *nec protinus crimen artis eſſe*, a quibusdam, *ne protinus crimen artis eſſet*, factum eſt in lib. 2 cap. 6.

1. *Communia ſunt*] Idem Lindenius leg. *utilia ſunt, communiaque*.

2. *Debere*] Verbum hoc deeſt in Cod. Mediceo I.

3. *Refrigerandi vim habet, tamen habet etiam diſſipandi*] Lindenius leg. *refrigerandi vim habet, habet tamen & diſſipandi*. In Codice Mediceo I. ita habetur: *refrigerandi vim habet tamen diſſipandi*. In III. & IV. *Refrigerandi vim habebat, tamen* (fortaſſe *habet, attamen*) *habet etiam diſſipandi*. Multi tamen Codices confirmant veterem lectionem, quam ego ſequor.

ſuper vulnus imponunt: quidam ſuper prunam [4] eo impoſito, vulnus ſuffumigant, undique veſte circumdata, ne is fumus dilabatur; tum carbonem ejus ſuper vulnus deligant. Bibere autem oportet herbae ſolaris, quam ἡλιοτρόπιον Graeci vocant, ſemen, vel certe folia ex vino. Super vulnus vero etiam furfures ex aceto, vel ruta ſilvatica recte imponitur, vel cum melle ſal toſtus. Cognovi tamen medicos, qui ab ſcorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio ſanguinem miſerunt.

6. Et ad ſcorpionis autem [5] & ad aranei [6] ictum, allium cum ruta recte miſcetur, ex oleoque contritum ſuperimponitur.

7. At ſi ceraſtes, aut dipſas, aut haemorrhois percuſſit, aſphodeli, quod Aegyptiae [7] fabae magnitudinem aequet, arefactum [8], in duas potiones dividendum eſt, ſic, ut ei rutae paulum adjiciatur. Trifolium quoque & mentaſtrum, & cum aceto panaces aeque proficiunt. Coſtumque, & caſia, & cinnamomum recte per potionem aſſumuntur.

8. Adverſus cherſydri vero ictum, panaces [9], aut laſer, quod ſit ſcripulorum III. S. ⳩. I. [10] vel porri ſuccus cum hemina vini ſumendus eſt,

4. *Prunam*] Linden. *prunas.*

5. *Et ad ſcorpionis autem*] Lindenius leg. *Ad ſcorpionis etiam*; fortaſſe quod non tulerit *et* conjunctum cum *autem.* Sic tamen habent veteres Codices. In Mediceo III. & in IV. pro *autem*, eſt *aut.*

6. *Et ad aranei*] Codex Mediceus I. *& aranei.*

7. *Aſphodeli, quod Aegyptiae &c.*] Pro *ſpoli*, quod cum Cod. Medic. I. Juntina & vetuſtiores Editiones habent, Egnatius repoſuit, *catapotium*; Caeſarius, *aſphodeli.* Hunc ceteri Editores ſecuti ſunt; Conſtantinus & hunc & Egnatium: nam edidit, *aſphodeli catapotium.* Sed Egnatius *catapotium* habuit ex MS. Codice: ſiquidem ego quoque in plerisque inveni, *catapotium quod ſupra Aegyptiae &c.* Videndum eſt, unde Caeſarius habuerit *aſphodeli.* Nam aptum quidem huc eſt aſphodelum: attamen *ſpoli*, veriſimilius eſt ex *polii*, quam ex *aſphodeli*, vel ex *catapotium*, corruptum eſſe. Porro polium ad ſerpentium ictus dari, ex Nicandro, Dioſcoride, & Plinio notum eſt; & quidem cum ruta ſilveſtri miſtum, ut eſt apud eumdem Plinium lib. 21. cap. 20.

8. *Aequet, arefactum*] Ita vulgo legitur. In Codicibus MSS. mendum eſt. In Mediceo I. *& quatarfactum.* Palavicinus correxit, *æquat arefactum*; atque ita in IV. quoque correctum eſt, cum eſſet, ut habent alii quinque, *aequa arefactum.*

9. *Panaces*] Al. *panacis.*

10. *Quod ſit ſcripulorum III. S. ⳩. I.*] Ita in Edit. Aldina (ſed in illa *ſcrupulorum*) & in omnibus fere MSS. Codicibus. In Mediceo I. habetur: *quod ſit* ⳩ *I* ꝶ. Hinc in IV. deletis hiſce notis, *III. S. ⳩. I* repoſitum eſt ⳩ *I.* ꝶ. ut legatur, *quod ſit ſcrip.* ⳩ *I* ꝶ. Si igitur nota illa ⳩, pro ⳩ accipienda eſt, quae nota ad eam accedit, quam ſcripuli exhibet Voluſius Maecianus, ſcripulum ſignificabit. Mihi tamen poſita videtur pro *p.* id eſt, ut ego explico, pro denarii nota. Alii notam ⳩, quae eſt in Cod. IV. pro *X*, & *I* ꝶ. pro *II.* acceperunt: itaque in Edit. I. atque in aliis pervetuſtis legitur, *quod ſit ſcripulorum XII.* Alii vero cum Caeſario leg. *quod ſit ſcripulorum p. ⳩. II.* quod ferri non poteſt, niſi vel voce *ſcripulorum* ſublata, vel denarii nota. Ego totum hoc inſititium eſſe ſuſpicor. Nam neque ſect. praecedenti panacis, aut coſti, aut caſiae, aut cinnamomi modus exprimitur, neque myrrhae & uvae taminiae ſect. proxima, neque galbani ſect. 12. neque ipſius laſeris ſect. 13. & 16. Deinde haec forma dicendi, *quod ſit ſcripulorum III. S. ⳩. I* Celſi eſſe haudquaquam videtur. *Laſer*, vel potius *laſeris p. ſcripulorum &c.* ſuo more ſcripſiſſet. Immo nec *ſcripulorum* ſcripſiſſet, ſed *denarii ſextantium.* Denarium enim, non in ſcripula, ſed, ad Graecorum ὀβολὺς aequandos, in ſextantes diviſit ſex; ut eſt in cap. 17. hujus libri. Et cum in uncia pondus ſit ſcripulorum XXIV. ratione inita reperie-

eſt, & edenda multa ſatureia. Imponendum autem ſuper vulnus ſtercus caprinum ex aceto coctum; aut ex eodem hordeacea farina; aut ruta, vel nepeta, cum ſale contrita, melle adjecto. Quod in eo quoque vulnere, quod ceraſtes fecit, aeque valet.

9. Vbi vero phalangium nocuit, praeter eam curationem, quae manu redditur [11], ſaepe homo demittendus in ſolium eſt, dandusque ei myrrhae & uvae taminiae par modus ex paſſi hemina; vel radiculae ſemen, aut lolii [12] radix ex vino; & ſuper vulnus furfures ex aceto cocti [13], imperandumque, ut is conquiescat [14].

10. Verum haec genera ſerpentium & peregrina, & aliquanto magis peſtifera ſunt; maximeque aeſtuoſis locis gignuntur [15]. Italia frigidioresque regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt. Adverſus quos ſatis proficit herba Vettonica [16], vel Cantabrica, vel centaurion [17], vel argemonia [18], vel trixago, vel perſonina [19] vel marina paſtinaca [20], ſingulae [21] binaeve tritae, & [22] cum

riemus, *p.* ✳. *I.* ſcripturum hoc loco Celſum fuiſſe; quippe cum ſcripula tria & tres ſeptimae ſcripuli partes, id eſt, ſcripula circiter tria cum ſemiſſi denarium conficiant, ut obſervat Rhodius de Ponder. & Menſur. Ex quo illud etiam intelligi poteſt, in his verbis, *ſcrip. III. S.* ✳. *I.* vel ✳. *I.* interpretationem eſſe *ſcrip. III. S.* vel *ſcrip. III. S.* interpretationem ✳. *II.*

11. *Quae manu redditur*] Lindenius leg. *editur*; ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae, ſed ſine veteris Codicis teſtimonio.

12. *Lolii*] Legendum videtur, *polii.*

13. *Cocti*] Al. *coctae.*

14. *Ut is conquieſcat*] Haec verba, & quae ſubſequuntur, *Verum haec genera ſerpentium*, deſunt in Cod. Mediceo I.

15. *Maximeque aeſtuoſis locis gignuntur*] Lindenius leg. *maxime, quae aeſtuoſis gignuntur locis.*

16. *Vettonica*] Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *betonica.*

17. *Centaurion*] Codex modo allatus, *centaurios.* Vtroque modo legi poteſt. Nam apud Graecos eſt κενταύριον, & κενταύρειος.

18. *Argemonia*] Ita ſcribitur vox haec a Caeſario, Ruellio, aliis; quod ἀργεμώνη a Graecis ſcribatur. Quare & apud Plinium lib. 25. cap. 9. *argemone.* Attamen in MSS. Celſi Codicibus & in Editionibus vetuſtioribus habetur *argimonia* per *i.* Alii cum Egnatio leg. *agrimonia.*

19. *Perſonina*] Lindenius leg. *perſonata*, ut Conſtantinus malebat. Fortaſſe recte: ſic enim nominatur a Columella lib. 6. cap. 17. Ego tamen *perſonina* inveni in MSS. In utraque Caeſarii Editione legitur, *perſonatia.*

20. *Marina paſtinaca*] In Cod. Mediceo I. *marinae paſtinacae*, ut vulgo legitur. Ego ſic repoſui ex aliis Codicibus. Nulla vero ratione oſtendi poteſt, Celſi marinam paſtinacam, eamdem eſſe atque herba illa, quae nunc ſic vocatur a quibuſdam; ab aliis, *Crithmum ſecundum*, vel *ſpinoſum*; a Turnefortio, *Aſter maritimus folio tereti, craſſo, tridentato*; olim autem a Plinio lib. 19. cap. 5. *Eryngium foliis apii* nominata eſt, ut Caeſalpinus contendit. Quid igitur Celſus intelligat, obſcurum eſt. Pantinus putat, agreſtem paſtinacam denotari, quae adverſus ſerpentium ictus utique valet, ut ſcribit Dioſcorides lib. 3. cap. 59. Marinam autem eadem ratione nominari dicit, qua lactuca quaedam ſic appellatur lib. 2. cap. 12. non quod ſcilicet in locis maritimis naſcatur, ſed quia ſine humano ſatu provenit. Immo vero, quia *juxta mare naſcitur*, ut eſt in lib. 3. cap. 12. marina lactuca eſt. Paſtinaca autem ea, quae ſua ſponte provenit, agreſtis a Celſo vocatur in lib. 2. cap. 31. Neque ideo negarim, eamdem fortaſſe hic ſignificari, cognominis ratione aliunde ducta; ſed id probatione indigere affirmo. Omnino herba ſignificatur, non piſcis; inquit Pantinus. Ita ſane videtur. Fortaſſe tamen, cum *paſtinaca* Celſus ſcripſiſſet, picem quis intellexit, & *marina* addidit ad explicationem; quia τρυγὼν θαλασσία a Graecis dicitur.

cum vino potui datae 23, & ſuper vulnus impoſitae. Illud ignorari 24 non oportet, omnis ſerpentis ictum & jejuni & jejuno magis nocere: ideoque perniciofiſſimi ſunt, cum incubant; utiliſſimumque eſt, ubi ex anguibus metus eſt, non ante progredi 25, quam quis aliquid aſſumpſit.

11. Non tam facile iis opitulari eſt, qui venenum, vel in cibo, vel in potione ſumpſerunt: primum, quia non protinus ſentiunt, ut ab angue icti; ita 26 ne ſuccurrere quidem ſtatim ſibi poſſunt: deinde, quia noxa non a cute, ſed ab interioribus partibus incipit. Commodiſſimum eſt tamen, ubi primum ſenſit aliquis, protinus oleo multo epoto vomere: deinde, ubi praecordia exhauſit, bibere antidotum; ſi id non eſt, vel merum vinum.

12. Sunt tamen quaedam remedia propria adverſus quaedam venena, maximeque leviora. Nam ſi cantharidas aliquis ebibit, panaces cum lacte contuſa 27, vel galbanum vino adjecto dari, vel lac per ſe debet.

13. Si cicutam, vinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerendum eſt; deinde is vomere cogendus; poſteaque laſer ex vino dandum: isque, ſi febre vacat, in calidum balneum mittendus; ſi non vacat, ungendus ex calefacientibus eſt: poſt quae quies ei neceſſaria eſt.

14. Si hyoſcyamum, fervens mulſum bibendum eſt, aut quodlibet lac, maxime tamen aſininum.

15. Si ceruſſam, jus malvae, vel juglandis 28 ex vino contritae, maxime proſunt.

16. Si ſanguiſuga epota eſt, acetum cum ſale bibendum eſt. Si lac intus coiit, aut paſſum, aut coagulum 29, aut cum aceto laſer.

17.

21. *Singulae*] In Cod Mediceo I. *vel ſingulae.* Lindenius leg. *ſi vel ſingulae.*

22. *Tritae, &*] Ita communiter legitur; atque ita in duobus MSS. inveni, in Mediceo I. ſcilicet & in Vaticano VI. Hae duae voces deſunt in ceteris; in aliquibus tamen adduntur alia manu.

23. *Cum vino potui datae*] In MSS. omnibus, praeter Vaticanum VI. *datae ſunt.* Verbum *ſunt* in Mediceo I. obliteratum fuit a Palavicino. Obliteratum eſt etiam in IV. ideoque primus Editor Fontius, & eum ſecuti Editores ceteri id omiſerunt. Lindenius retinere maluit, addita particula *ſi.* Totum hunc locum ita legit: *ſi vel ſingulae binaeve tritae, & ſic potui datae ſunt cum vino.*

24. *Ignorari*] Linden. *ignorare.*

25. *Progredi*] Cod. Medic. I. *procedi.*

26. *Ut ab angue icti; ita*] Quae ſequuntur usque ad verba illa, *inſanabiles reperiuntur*, cap. 28. ſect. 12. deſunt in Cod. Mediceo vetuſtiore, qui tamen ex alio Codice ſuppletus ab eodem fuit, qui & libro quarto ſupplevit. Pro *ita*, Lindenius leg. *ideo*

27. *Cum lacte contuſa*] Vox *lacte*, quam omnes habent vulgati libri, deeſt in Mediceis MSS. Hinc apparet, cur *galbano* ſit in iisdem MSS. Quod mendum, etiam vulgo receptum, Lindenius demum ſuſtulit, repoſuitque *galbanum.*

28. *Iuglandis*] Ita edidit Lindenius, Conſtantino emendationem praemonſtrante. Nam in Editionibus vetuſtis & in Codicibus MSS. legitur, *jus glandis.* Ego malim, *juglandes*; quod hac ratione tum ſententiae, tum conſtructioni melius conſulatur.

29. *Aut cogulum*] Lindenius duas has voces omittit; ſed perperam. Inveniuntur enim in Codicibus MSS. & hanc coaguli facultatem Plinius quoque, Dioſcorides, Galenus, Scribonius, aliique veteres Auctores praedicant.

17. Si fungos inutiles quis assumpsit, radicula aut e posca[30], aut cum sale & aceto edenda est. Ipsi vero hi & specie quidem discerni possunt ab utilibus, & cocturae genere idonei fieri. Nam sive ex oleo inferbuerunt, sive piri surculus cum his inferbuit, omni noxa vacant.

18. Adustis quoque locis extrinsecus vis infertur: itaque sequi videtur, ut de his dicam. Haec autem optime curantur foliis aut lilii, aut linguae caninae, aut betae in vetere vino[31] oleoque decoctis: quorum quidlibet protinus impositum ad sanitatem perducit. Sed dividi quoque curatio potest in ea, quae mediocriter exedentia reprimentiaque, primo & pustulas prohibeant, & summam pelliculam exasperent: deinde ea, quae lenia ad sanitatem perducant. Ex prioribus est lenticulae cum melle farina, vel myrrha cum vino, vel creta[32] Cimolia cum thuris cortice contrita, & aqua coacta, atque ubi usus necessitas incidit, aceto diluta: ex insequentibus, quaelibet lipara; sed idonea maxime est, quae vel plumbi recrementum[33], vel vitellos habet. Est etiam illa adustorum curatio, dum inflammatio est, impositam habere cum melle lenticulam: ubi ea declinavit, farinam cum ruta, vel porro, vel marrubio, donec crustae cadant: tum ervum cum melle, aut irim, aut resinam terebinthinam, donec ulcus purum sit: novissime siccum linamentum.

XXVIII. 1. Ab his, quae extrinsecus incidunt, ad ea veniendum est, quae interius, corrupta aliqua corporum parte, nascuntur. Ex quibus non aliud carbunculo pejus. Ejus hae notae sunt: rubor est, superque eum non nimium pustulae eminent, maxime nigrae, interdum sublividae, aut pallidae; in his sanies esse videtur; infra color niger est; ipsum corpus aridum, & durius, quam naturaliter oportet; circaque quasi crusta est; eaque inflammatione cingitur; neque in eo loco levari cutis potest, sed inferiori carni quasi affixa est; somnus urget; nonnumquam horror, aut febris oritur, aut utrumque. Idque vitium subteractis quasi quibusdam radicibus serpit, interdum celerius, interdum tardius: supra quoque, procedens inalbescit; dein

30. *E posca*] Ita Lindenius Scaligeri conjecturam secutus. In Editionibus vetustis & in Codice Mediceo I. est, *epota*; in Codicibus aliis, *pota*: quod ferendum non est. Constantinus corrigit, *potanda*. Fortasse Celsus scripsit, *per se*. Scribonius Largus Composit. 197. *Adjuvantur* (qui venenatos fungos assumpserunt) *radice ea, quam nos edimus, acri quamplurima per se, vel cum sale manducata*. Aliquis autem mutavit *per se* in *epota* vel *pota*, quod legisset apud Dioscoridem lib. 2. cap. 137. *Est & auxilio, tam cibo, quam potu iis, qui a fungis strangulantur.*

31. *Vetere vino*] In Editione an. 1538. & in Lindeniana omittitur, *vetere*; quam ego vocem reperi in omnibus antiquis Codicibus.

32. *Myrrha cum vino, vel creta*] Ita ex Lindenio. Alii leg. *myrrha vel vino, creta*. In MSS. est, *myrra* (vel *murra*) *cum vino creta*.

33. *Recrementum*] Linden. *retrimentum*.

dein lividum fit, circumque exiguae pustulae oriuntur: & si circa stomachum faucesve incidit, subito spiritum saepe elidit. Nihil melius est, quam protinus adurere. Neque id grave est: nam non sentit; quoniam ea caro mortua est. Finisque adurendi est, dum ex omni parte sensus doloris est. Tum deinde vulnus 34, sicut cetera adusta, curandum est. Sequitur enim sub medicamentis erodentibus crusta, undique a viva carne diducta, quae trahit 35 secum, quidquid corruptum erat; purusque jam sinus curari potest implentibus. At si in summa cute vitium est, possunt succurrere quaedam vel exedentia tantum, vel etiam adurentia: vis pro magnitudine adhibenda est. Quodcumque vero medicamentum impositum 36 est, si satis proficiet, protinus a viva corruptam partem resolvit; certaque 37 esse fiducia potest fere, ut 38 undique vitiosa caro excedat 39, qua hujusce rei medicamen exest 40. Si id non fit, medicamentumque 41 malo vincitur, utique ad ustionem properandum est. Sed in ejusmodi casu abstinendum a cibo, a vino est: aquam liberaliter bibere expedit: magisque ea servanda sunt, si febricula quoque accessit.

2. Non idem periculum *καρκίνωμα* 42 affert, nisi imprudentia curantis agitatum est. Id vitium fit maxime in superioribus partibus, circa faciem, nares, aures, labra, mammas foeminarum. Et in jecore autem, aut splene hoc nascitur 43. Circa locum aliqua quasi puncta senti-

34. *Vulnus*] In Edit. Lindenii & in margine Constantinianae *ulcus*.

35. *Undique a viva carne diducta, quae trahit &c.*] Lindenius leg. *quae undique a viva carne diducta, trahit &c.*

36. *Impositum*] Ante Lindenium legebatur, *positum*.

37. *Resolvit; certaque &c.*] Nihil mutavi, praeter interpunctionem. Nam antea sic interpungebatur: *resolvit. Certaque &c.* Lindenius leg. *resolvet*, ut est in margine Editionis Constantinianae.

38. *Fere, ut*] MSS. Codices nihil variant. Lindenius legit, *fere, si*.

39. *Excedat*] Idem Lindenius legit, *excidat*, ut est in margine Editionis Constantinianae: & fortasse rectius. In MSS. tamen omnibus ego inveni *excedat*.

40. *Qua hujusce rei medicamen exest*] Haec verba mihi suspecta sunt; & sine sententiae detrimento omitti possunt. Fortasse in contextum irrepsere, cum margini addita fuissent ad explanandum. Pro *hujusce rei*, Lindenius leg. *hujuscemodi.* Levis res est, haud tamen silentio praetereunda; *hujuscemodi* nusquam inveniri apud Celsum, sed *hujusmodi*, aut *ejusmodi*.

41. *Medicamentumque*] Ita multi legunt cum Ruellio. Editiones vetustiores & Codices MSS. habent, *medicamentum*.

42. *Καρκίνωμα*] In Editionibus priscis & in Codicibus MSS. *carcinoma*, Latinis litteris.

43. *Et in jecore autem, aut splene hoc nascitur*] Recta constructionis ratio poscebat *etiam* vel *quoque*, non *autem*: ideoque Caesarius, Pantinus, & Lindenius hanc particulam omiserunt. Mihi totum membrum videtur insititium. Nam curationem hujus vitii, quam deinde Celsus proponit, manifestum est, ad eas partes pertinere, quas supra nominavit, faciem scilicet, nares, aures, labra, mammas: si in jocinore aut liene vitium sit, ea curatio adhiberi non potest. Quod si ipse haec verba posuisset, explicuisset profecto, quid in tam gravi casu fieri deberet. Nec *jecore*, opinor, & *splene* dixisset, sed *jocinore* & *liene*: ita enim has voces constanter effert. Constantinus reponit, *e jecore*; Lindenius, *ex jecore*: quia

tiuntur; isque immobilis, inaequalis 44 tumet; interdum etiam torpet. Circa eum inflatae venae quasi recurvantur, haeque pallent, aut livent; nonnumquam etiam in quibusdam delitescunt: tactusque is locus, aliis dolorem affert, in aliis eum non habet: & nonnumquam sine ulcere durior aut mollior est, quam esse naturaliter debet; nonnumquam iisdem omnibus ulcus accedit: interdumque nullam habet proprietatem; interdum simile iis est, quae vocant Graeci κονδυλώματα, aspredine quadam & magnitudine sua: colorque ejus ruber est, aut lenticulae similis; neque tuto feritur 45: nam protinus aut resolutio nervorum, aut distentio insequitur. Saepe homo ictus obmutescit, atque ejus anima deficit. Quibusdam etiam, si id ipsum pressum est, quae circa sunt, intenduntur & intumescunt. Ob quae 46 pessimum id genus est. Fereque primum id fit, quod κακόηθες a Graecis nominatur: deinde ex eo id carcinoma quod sine ulcere est: deinde ulcus: ex eo thymium 47. Tolli nihil, nisi cacoethes potest: reliqua curationibus irritantur; & quo major 48 vis adhibita est, eo magis. Quidam usi sunt medicamentis adurentibus; quidam ferro adusserunt; quidam scalpello exciderunt: neque ulla 49 umquam medicina profecit 50: sed adusta, protinus concitata sunt, & increverunt, donec occiderent; excisa, etiam post inductam cicatricem, tamen reverterunt, & causam mortis attulerunt: cum interim plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent, sed imponendo tantum lenia medicamenta, quae quasi blandiantur, quomi-

quia veteres Medici carcinoma ex atra bile fieri existimarunt. Quo fortasse respexit etiam qui haec verba addidit, quicumque ille fuerit.

44. *Inaequalis*] Constantinus censet, addendam esse conjunctionem *&*: Lindenius leg. *inaequaliter*.

45. *Feritur*] In MSS. & in Editionibus vetustis est, *fertur*. Ego reposui *feritur*, ex conjectura; cui verbo respondet *ictus*, quod infra est. Constantini Editio in margine habet, *aufertur*; Lindenius leg. *secatur*.

46. *Ob quae &c.*] Ita in MSS. atque in Edit. I. Alii leg. *Namque pessimum id genus est, fereque &c.*

47. *Ex eo thymium*] Parum refert, utrum praemittas *&* cum Lindenio, an omittas ex Codicum MSS. fide. At valde refert scire, quid sit hoc thymium. Nam apud alios veteres Scriptores ejus thymii dumtaxat mentio fit, de quo Celsus loquitur sect. 14. hujus capitis; quod verrucae simile est, ideoque ab hoc differt; quamvis interdum ad carcinomatis naturam accedat. Verum illud non supervenit carcinomati exulcerato, sed per se nascitur. Si igitur Celsi sunt haec verba, videntur significare ulcus supercrescens, thymioque simile: atque huc fortasse trahenda sunt verba illa sub finem sectionis: *Si id nimium supercrevit &c.* Alii ulcus a thymio non distinguunt, itaque leg. *Deinde ulcus ex eo thymium.* Porro in antiquis Codicibus scribitur & *thymium*, & *tymium*, & *timium*, & *thimum*.

48. *Irritantur; & quo major &c.*] Alii sic interpungunt: *irritantur. Et quo major vis adhibita est, eo magis quidam usi sunt.* Constantinus mutata interpunctione locum restituit. Hunc ego & Morgagnum sequor.

49. *Ulla*] Vulgo legitur, *ulli*, ut est in Cod. Mediceo I. Ego sic reposui ex aliis Codicibus.

50. *Profecit*] Alii leg. *proficit*; nec aliter in MSS. inveni. Sed jampridem Constantinus animadvertit legendum esse, *profecit*. Is tamen in quodam Codice invenit, *profuit*; atque ita edidit Lindenius.

minus ad ultimam senectutem perveniant, non prohibeantur [51]. Discernere autem cacoethes, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit, nemo scire potest, nisi tempore & experimento [52]. Ergo ubi primum id vitium notatum est, imponi debent medicamenta adurentia. Si levatur malum, minuunturque ejus indicia, procedere curatio potest & ad scalpellum, & ad ustionem: si protinus irritatum est, scire licet, jam carcinoma esse; removendaque sunt omnia acria, omnia vehementia. Sed si sine ulcere is locus durus est [53], imponi ficum quam pinguissimam, aut rhypodes emplastrum satis est. Si ulcus aequale est, ceratum ex rosa injiciendum est, adjiciendusque ei pulvis ex contrita testa, ex qua [54] faber ferrarius tingere candens ferrum solitus est. Si id nimium supercrevit, tentanda squama aeris est, quae lenissima ex adurentibus est; eatenus, ne quid eminere patiatur: sed ita, si nihil exacerbavit: sin minus, eodem cerato contenti esse debebimus.

3. Est etiam ulcus, quod *θηρίωμα* Graeci vocant. Id & per se nascitur, & interdum ulceri ex alia causa facto supervenit. Color est vel lividus, vel niger; odor foedus; multus, & muco similis humor: ipsum [55] ulcus neque tactum, neque medicamentum sentit; prurigine tantum movetur: at circa [56] dolor est, & inflammatio: interdum etiam febris oritur: nonnumquam ex ulcere sanguis erumpit: atque [57] id quoque malum serpit. Quae omnia [58] saepe intenduntur; fitque ex his ulcus, quod *φαγέδαιναν* [59] Graeci vocant; quia celeriter serpendo, penetrandoque usque ossa [60], corpus vorat. Id ulcus inaequale est, coeno simile [61]; inestque multus humor glutinosus, odor intolerabilis, majorque, quam pro modo ulceris, inflammatio. Vtrumque, sicut omnis can-

51. *Prohibeantur*] Ante Lindenium legebatur, *prohibentur*.

52. *Nemo scire potest, nisi tempore & experimento*] Corruptus hic locus est in antiquis Codicibus. Nam ita legitur: *nemo scire potest, sed tempore & experimento*. Pro *sed*, Caesarius reposuit *nisi*; quem alii postea secuti sunt.

53. *Is locus durus est*] Egnatius restituit vocem *durus*; quae deest quidem in Editionibus vetustioribus, sed habetur in Codicibus MSS.

54. *Ex contrita testa, ex qua &c.*] Lindenius leg. *ex contrita testa, ex aqua qua &c.* sed minus recte. Neque sane vox *aqua* a me aut a Morgagno inventa est in ullo veteri libro.

55. *Ipsum*] Quidam, Caesarium secuti, leg. *Id ipsum*.

56. *At circa*] Lindenius omittit *at*. In Cod. Mediceo I. est, *ac circa*.

57. *Atque*] Editio I. *At*. Al. *Ad*. Lindenius reposuit, *atque*; & ita est in MSS.

58. *Quae omnia*] Lindenius leg. *quo omnia*.

59. *Φαγέδαιναν*] Antea legebatur, *ἕρπητα ἐσθιόμενον*; in quo nonnulli Celsum accusarunt, contendentes id ulceris genus *φαγέδαιναν* a Graecis appellari. Et sane hanc ipsam vocem ego inveni in Codicibus MSS. ex iisque eam reposui. In Mediceo II. lacuna est. Similis lacuna erat in IV. quoque, ubi nunc *herpeta esthiomenon* scriptum est alia manu: unde vulgaris lectio. Infra quoque legebatur, *herpes*, ut est alia manu in eodem Cod. IV. Ego ex Codicibus aliis restitui, *φαγέδαινα*.

60. *Usque ossa*] Lindenius leg. *usque ad ossa*.

61. *Coeno simile*] Constantinus in libri margine habet, *cavo*, tamquam variantem lectionem; & ex quodam Codice, *ovo*. Ego in MSS. omnibus

cancer, fit maxime in ſenibus, vel iis, quorum corpora mali habitus ſunt. Curatio utriusque eadem eſt: ſed in majore malo major vis neceſſaria [62]. Ac primum a victus ratione ordinandum [63] eſt: ut quiescat in lectulo: ut primis diebus a cibo abſtineat, aquam quamplurimam asſumat: alvus quoque ei ducatur: dein, poſt inflammationem, cibum boni ſucci capiat, vitatis omnibus acribus; potionis quantum volet, ſic, ut interdiu quidem aqua contentus ſit; in coena vero [64] etiam vini auſteri aliquid bibat. Non aeque tamen fame in iis, quos φαγέδαινα urgebit, atque iis [65], qui θηρίωμα adhuc habebunt, utendum erit. Et victus quidem talis neceſſarius eſt. Super ulcus vero inſpergenda arida aloë oenanthe eſt [66], &, ſi parum proficiet, chalcitis. Ac [67] ſi quis nervus exeſa carne nudatus eſt, contegendus ante linteolo eſt, ne ſub eo medicamento aduratur. Si validioribus etiamnum [68] remediis opus eſt, ad eas compoſitiones veniendum eſt, quae vehementius adurunt. Quidquid autem inſpergitur, averſo ſpecillo infundi debet. Superdanda cum melle ſunt vel linamenta, vel oleae folia ex vino decocta, vel marrubium: eaque linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expreſſo: circaque, qua tumor ex inflammatione eſt, imponenda, quae reprimant, cataplasmata. Si ſub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet; diligenter nervis, ſi qui [69] apparent, ante contectis. Aduſtum vel medicamentis vel ferro corpus, primum purgandum, deinde implendum eſſe, apparere cuilibet ex prioribus poteſt.

4. Sacer quoque ignis malis ulceribus adnumerari debet. Ejus duae ſpe-

nibus inveni, *coeno*, vel *ceno*; ut vulgo legitur. Almeloveenius autem ſcribit, doctum quemdam virum fuiſſe, qui locum hunc ita legere malebat: *Id ulcus inaequale eſt, ineſtque multus humor glutinoſus, coeno ſimilis.*

62. *In majore malo major vis neceſſaria*] Ita ex Lindenio. Vtrumque iisdem remediis curatur; ſed modo levioribus, modo vehementioribus utendum eſt, prout levius aut vehementius malum eſt. *Vis pro magnitudine adhibenda eſt*, dixit ſect. I. hujus capitis. Veteres libri habent; *in majore malo magis neceſſaria*; quod vix ferri poteſt.

63. *Ordinandum*] Alii leg. *ordinandus*; Nardius mallet, *ordiendum*.

64. *In coena vero*] Plerique omittunt *vero*; quae tamen particula reperitur in MSS.

65. *Atque iis*] Caeſarius & alii leg. *atque in iis*. Sed Codices MSS. atque Editiones priſcae non habent praepoſitionem *in*. Ita lib. 2. cap. I. *adjicit . . . . . cancros, & in ceteris quidem partibus, ſed maxime obſcoenis*; pro *in obſcoenis*.

66. *Arida aloe oenanthe eſt*] Secutus ſum Editionem Aldinam & Juntinam & vetuſtiſſimas tres ann. 1478. 1493. 1497. quod a MSS. Codicibus minus recedant, non quod probem lectionem hanc. In MSS. Codicibus ita habetur: *arida aloenanthe* (in aliis, *aloenante*, in aliis, *aloenanthae*) *eſt*. Igitur ex *aloenanthe* factum eſt *aloe oenanthe*; quod niſi particula *vel* interjecta, ferri non poteſt. Fortaſſe tamen legendum ex MSS. *arida oenanthe eſt*, ſyllaba *al* deleta. Cum enim de adurentibus medicamentis ſermo ſit, aloe locum hic habere vix poteſt; quod cap. 8. hujus libri iisdem non adnumeretur. Alii cum Caeſario leg. *eſt arida aloe, oenanthe*; Lindenius, *eſt arida aloe contrita*.

67. *Ac*] Linden. *At*.

68. *Etiamnum*] In Codice Mediceo III. & in VI. legitur, *etiam tum*; in Editionibus Stephan. Ronſſ. & Linden. *etiam*.

69. *Si qui*] Linden. *qui*.

ſpecies ſunt. Alterum eſt ſubrubicundum, aut miſtum rubore atque pallore, exaſperatumque per puſtulas continuas, quarum nulla altera major eſt, ſed plurimae perexiguae. In his ſemper fere pus, & ſaepe rubor cum calore eſt: ſerpitque id nonnumquam ſanescente eo, quod primum vitiatum eſt: nonnumquam etiam exulcerato, ubi ruptis puſtulis ulcus continuatur, humorque exit, qui eſſe inter ſaniem & pus videri poteſt. Fit maxime in pectore, aut lateribus, praecipueque in plantis. Alterum autem eſt in ſummae cutis exulceratione, ſed ſine altitudine, latum, ſublividum, inaequaliter tamen; mediumque ſanescit, extremis procedentibus: ac ſaepe id, quod jam ſanum videbatur 70, iterum exulceratur: at circa, proxima cutis, quae vitium receptura eſt, tumidior & durior eſt, coloremque habet ex rubro ſubnigrum. Atque hoc quoque malo 71 fere corpora ſeniora tentantur, aut quae mali habitus ſunt; ſed in cruribus maxime. Omnis autem ſacer ignis, ut minimum periculum habet ex iis, quae ſerpunt; ſic prope difficillime tollitur. Medicamentum ejus fortuitum 72 eſt, uno die febris, quae humorem noxium abſumat. Pus 73, quo craſſius & albidius eſt, eo periculi minus eſt. Prodeſt etiam infra os ulcerum laedi 74, quo plus puris exeat; & id, quo 75 ibi corruptum corpus eſt, extrahatur. Sed tamen, ſi febricula acceſſit, abſtinentia, lectulo, alvi ductione opus eſt. In omni vero ſacro igni, neque lenibus & glutinoſis cibis, neque ſalſis & acri-

70. *Videbatur*] Al. *videbitur.*

71. *Malo*] Al. *modo.*

72. *Fortuitum*] Fortunae enim eſt, non artis. Lindenius leg. *fortiſſimum*, ut eſt in Editionibus ann. 1493. 1497. & in Juntina, & in Ruelliana; & ut in Codice quodam ſe inveniſſe, Conſtantinus affirmat. Ego & in Mediceis aliisque MSS. & in Edit. I. inveni, *fortuitum.*

73. *Pus*] Ita ex Lindenio. Sed Lindenio praeivit Foëſius in adnotat. ad lib. 2. Praedict. utrisque vero Conſtantinus, qui margini adſcripſerat, *Cujus pus.* Alii leg. *Cujus*, ut eſt in MSS.

74. *Infra os ulcerum laedi*] Codices MSS. multi habent, *vulnerum*; omnes, *laedi.* Videtur hic ſenſus eſſe: incidendum eſt infra ulcera. Sed verba corrupta ſunt. Conſtantinus ex conjectura legit, *caedi*; quod Lindenius in contextum recepit. Attamen *caedere* hac ſignificatione non invenitur apud Celſum: *incidere* multis in locis occurrit. Lib. 3. cap. 12. *Incidendum quoque ſuper talum quatuor fere digitis a parte interiore, qua per aliquot dies frequens humor feratur*; lib. 4. cap. 4. ſect. 1. *ultimum eſt, incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum &c. ut per ea vulnera morbus erumpat.* Quod ad *os ulcerum* pertinet, quamvis Virgilius lib. 3. Georgic. ubi loquitur de ovium ſcabie, dixit;

Si quis ſummum potuit reſcindere ferro
Ulceris os;

Celſum tamen hoc loco dixiſſe vix credo. *Os fiſtulae* ſaepe nominat; ſed id nihil ad rem. Nam fiſtula ulcus altum eſt, quod ſinum, ideoque & os habet: ſacer ignis autem ſummae dumtaxat cutis exulceratio eſt ſine altitudine. Lindenius ita edidit: *infra ulcera locum caedi.* Ego libenter legerim, *infra* (vel *circa*) *ulcera incidere*; ut alibi Celſus loquitur. Lib. 5. cap. 27. ſect. 3. *Neque alienum eſt, ante ſcalpello circa vulnus incidere, quo plus vitiati jam ſanguinis extrahatur.* Sed, invitis Codicibus, nihil in textu mutare auſim.

75. *Quo*] Quidam leg. *quod:* omnes vero, praeter Lindenium, *extrahat.* In Cod. Mediceo I. eſt, *quo*, & *extrahitur.*

acribus utendum eſt; ſed iis, quae inter utrumque ſunt: qualis eſt panis ſine fermento, piſcis, hoedus, aves [76], exceptoque apro, omnis fere venatio. Si non eſt febricula, & geſtatio utilis eſt, & ambulatio, & vinum auſterum, & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe, quam cibus, debet. Ipſa autem ulcera, ſi mediocriter ſerpunt, aqua calida; ſi vehementius, vino calido fovenda ſunt: deinde acu puſtulae, quaecumque ſunt, aperiendae: tum imponenda ea, quae putrem carnem exedunt [77]. Vbi inflammatio ſublata, ulcusque purgatum eſt, imponi lene medicamentum debet. In altero autem genere, poſſunt proficere mala cotonea in vino cocta, atque contrita: poteſt emplaſtrum vel Herae [78], vel tetrapharmacum, cui quinta pars thuris adjecta ſit: poteſt nigra hedera ex vino auſtero cocta; ac, ſi celeriter malum ſerpit, non aliud magis proficit. Purgato ulcere, quod in ſumma cute eſſe propoſui, ſatis ad ſanitatem eadem lenia medicamenta proficient.

5. Chironium autem ulcus appellatur, quod & magnum eſt, & habet oras duras, calloſas, tumentes. Exit ſanies non multa, ſed tenuis; odor malus, neque in ulcere, neque in ejus humore eſt; nulla [79] inflammatio, dolor modicus eſt; nihil ſerpit: ideoque nullum periculum adfert; ſed non facile ſaneſcit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, ulcusque renovatur. Fit maxime in pedibus & cruribus. Super id imponi debet, quod & lene aliquid, & vehemens, & reprimens habeat; quale ejus rei cauſa fit ex his: ſquamae aeris, plumbi eloti combuſti, ſingulorum p. ✶. IIII. [80] cadmiae, cerae, ſingulorum p. ✶. VIII. roſae quantum ſatis eſt [81] ad ceram ſimul cum eis molliendam.

6. Fiunt etiam ex frigore hiberno ulcera, maxime in pueris, & praecipue pedibus, digitisque eorum, nonnumquam etiam in manibus.

Rubor

76. *Aves*] Fortaſſe legendum, *avis*. Sic lib. 4. cap. 5. *Ex quo colligi poteſt, neque avem, neque venationem, neque piſcem dari debere, niſi generis durioris;* lib. 5. cap. 26. ſect. 30. *nam & avis & venatio dari poteſt.*

77. *Exedunt*] *Exedant* alii legunt ex Caeſario.

78. *Herae*] Neque *Herae*, ut Lindenius legit, neque, ut alii habent cum MSS. *Hierae* emplaſtrum Celſus ſupra poſuit. *Herae compoſitio* eſt in cap. 22. hujus libri, ſed aridum medicamentum eſt. Igitur Conſtantinus cenſet reponendum eſſe *Hecataei*, cujus emplaſtrum deſcribitur cap. 5. ſect. 16. Alii, ut idem Conſtantinus refert, legendum putant, *vel Hieru, vel emplaſtrum tetrapharmacum.*

79. *Odor malus, neque in ulcere, neque in ejus humore eſt; nulla &c.*] Alii leg. *tumore*. Ego repoſui *humore* ex duobus Codicibus Mediceis, III. & VI. & Editione Aldina. Nam re vera in his ulceribus, quia non ſerpunt, neque putria ſunt, odor malus non eſt. Pro *nulla*, in Cod. Mediceo I. eſt *ulla* Cujusmodi Codicem nactus Conſtantinus, ita hunc locum reſtituendum cenſuit: *odor malus. Neque in ulcere, neque in ejus tumore ulla eſt inflammatio:* atque ita Lindenius legit.

80. *P. ✶ IIII.*] Linden. *p. ✶. VI.*

81. *Satis eſt*] Cod. Mediceus I. *ſatis ſit.*

Rubor cum inflammatione mediocri eſt: interdum puſtulae oriuntur, deinde exulceratio: dolor autem modicus; prurigo major eſt: nonnumquam humor exit, ſed non multus, qui referre vel pus, vel ſaniem videtur. In primis multa calida aqua fovendum eſt, in qua rapa decocta; aut ſi ea non ſunt, aliquae verbenae ex reprimentibus. Si nondum adapertum ulcus eſt, aes, quam maxime calidum quis pati poteſt, admovendum eſt. Si jam exulceratio eſt [82], imponi debet alumen aequa portione cum thure contritum, vino adjecto [83], aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si ſumma detracta pellicula eſt, hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

7. Struma quoque eſt tumor, in quo ſubter concreta quaedam ex pure & ſanguine quaſi glandulae oriuntur: quae vel praecipue fatigare medicos ſolent; quoniam & febres movent, nec umquam facile maturescunt; & ſive ferro, ſive medicamentis curantur, plerumque iterum juxta cicatrices ipſas reſurgunt; multoque poſt medicamenta ſaepius [84]: quibus id quoque accedit, quod longo ſpatio detinent. Naſcuntur maxime in cervice; ſed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus [85]. In mammis quoque foeminarum ſe reperiſſe, Meges [86] auctor eſt. Propter haec & album veratrum recte datur, atque etiam ſaepius, donec ea digerantur: & medicamenta imponuntur, quae humorem vel educant, vel diſſipent; quorum ſupra mentio facta eſt. Adurentibus quoque quidam utuntur, quae exedant [87], cruſtaque eum locum adſtringant: tum vero ut ulcus curant. Quaecumque autem ratio curandi eſt, corpus, pure ulce-

82. *Exulceratio eſt*] Idem Codex, *exulceratio facta eſt.*

83. *Vino adjecto*] Al. *cum vino adjecto.* Ego ex fide Cod. Medicei I. & Conſtantini conjectura expuli *cum.* Lindenius leg. *tum vino adjecto.*

84. *Multoque poſt medicamenta ſaepius*] Ita hunc locum Lindenius reſtituit; cui MSS plerique omnes ſuffragantur. Ante Lindenium legebatur: *multoque poſt medicamento eſt opus;* ut eſt in Mediceo I.

85. *Et inguinibus, & in lateribus*] Galenus, Aëtius, Paulus, aliique ex antiquis Medicis dixerunt, ſtrumas in cervice, in alis, in inguinibus naſci; in lateribus eaſdem fieri, unus dixit Celſus, ſi modo dixit. Suſpicionem enim mihi afferunt MSS. Codices, in quibus ita legitur: *& inguinibus lateribus.* Vox *lateribus* fortaſſe inſerta eſt ex adnotatione aliqua; quemadmodum vox *talis* ſect. 14. hujus capitis, ubi vid. adnotat. 68. Neque hanc mihi ſuſpicionem eximere valet, quod ſcribit M. Aurelius Severinus lib. 4. de Recondita Abſceſſ. Natur cap. 5. ſe in lateribus inveniſſe quiddam, quod ad ſtrumarum naturam accederet. Nam ibi raro admodum ſtrumae oriuntur: Celſus vero loca indicat, in quibus frequentius fiunt; cujuſmodi ſunt alae & inguina. At enim in mammis quoque foeminarum ſtrumas repertas eſſe notavit, quamvis id frequenter non eveniat. Nimirum ſic notavit, ut ſingularem quamdam rem a clariſſimo profeſſore animadverſam. Ceterum, ſi vox *lateribus* retinenda eſt, malim praepoſitionem *in* ei demi, vel addi etiam *inguinibus.*

86. *Meges*] Lindenius leg. *chirurgus Meges*, quod in antiquis Editionibus & in aliquibus MSS. ut in Mediceo I. ſit, *chirurgicus Meges;* ſcilicet ex adnotatione. Alii Codices vocem illam non habent; quam ego ex eorum fide ejeci.

87. *Exedant*] Vulgo legitur, *exedunt;* deinde, *adſtringunt.* In MSS. eſt, *adſtringant:* in aliis autem, *exedant*, quos ſequor; in aliis, *exedunt.*

ulcere, exercendum atque alendum eſt, donec ad cicatricem perveniat. Quae cum medici doceant, quorumdam [88] ruſticorum experimento cognitum, quem ſtruma male habet, eum, ſi anguem edit, liberari.

8. Furunculus vero, eſt tuberculum acutum cum inflammatione [89], & dolore; maximeque ubi jam in pus vertitur [90]. Qui ubi adapertus eſt, & exiit pus, ſubter apparet [91] pars carnis in pus verſa, pars corrupta ſubalbida, ſubrubra; quem [92] ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum eſt, etiamſi nulla curatio adhibeatur: maturescit enim per ſe, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior medicina ſit, quae maturius liberet. Proprium ejus medicamentum galbanum eſt: ſed alia quoque ſupra comprehenſa ſunt [93]. Si cetera deſunt, imponi debet, primum non pingue emplaſtrum, ut id reprimat: deinde, ſi non repreſſit, quodlibet puri movendo accommodatum: ſi ne id quidem eſt, vel reſina, vel fermentum. Expreſſo pure, nulla ultra curatio neceſſaria eſt.

9. φῦμα vero nominatur tuberculum furunculo ſimile, ſed rotundius & planius, ſaepe etiam majus. Nam furunculus ovi dimidii magnitudinem raro explet, numquam excedit: phyma etiam latius patere conſuevit; ſed inflammatio dolorque ſub eo minores ſunt. Vbi diviſum [94] eſt, pus eodem modo apparet: ventriculus, qui in furunculo, non invenitur [95]: verum omnis corrupta caro in pus vertitur. Id autem in pueris & ſaepius naſcitur & facilius tollitur: in juvenibus rarius oritur, & difficilius curatur: ubi aetas induravit, ne naſcitur quidem. Quibus vero medicamentis diſcuteretur, ſupra propoſitum eſt.

88. *Quae cum mediei doceant, quorumdam &c.*] Lindenius leg. *Quae cum medici doceant, ab iis requirenda. Quorumdam &c* vetus lectio optima eſt; neque contra Mediceorum Vaticanorumque Codicum auctoritatem, quidquam addendum.

89. *Inflammatione*] Al. *inflatione.*

90. *Vertitur*] In MSS. & in Editionibus vetuſtioribus legitur, *vertit.* Re vera hoc verbum neutrorum more interdum uſurpatum fuit ab optimis Scriptoribus: Celſus tamen paſſivum *vertor* adhibere ſolet. Itaque Caeſarius aliique multi *vertitur* hoc quoque loco repoſuerunt. Nec aliud ſane frequentius mendum in MSS. quod ſcilicet poſtrema ſyllaba tertiae perſonae paſſivorum per lineolam quamdam ſcriberetur, eamque librarii minus diligentes facile omitterent. Lindenius leg. *vergit.*

91. *Et exiit pus, ſubter apparet &c.*] Ita repoſuit Lindenius, cum antea legeretur, ut ego inveni in MSS. *& exit, ſuper apparet &c.* Fortaſſe Celſus ſcripſit, *& exiit pus, apparet &c.* atque *ex pus*, inverſis litteris, *ſup*, ex *ſup*, *ſup*, id eſt, *ſuper*, ortum eſt.

92. *Quem*] In Cod. Medic. I. *quam.*

93. *Sed alia quoque ſupra comprehenſa ſunt*] Scilicet cap. 18. hujus libri. Vide quae adnotavi ad ſect. 16. & 19. illius capitis. In Cod. Medic. I. legitur: *& alia quoque quae ſupra comprehenſa ſunt.*

94. *Diviſum*] Ferro apertum. Sect. 13. hujus cap. *Si diviſum eſt &c.* Lib. 7. cap. 7. ſect. 2. *Si pus ſe oſtendit, ſcalpello dividi* (tuberculum) *debet.* Alii leg. *evulſum*; ut eſt in Medic. I. Lindenius, *divulſum*; ut habet Codex quidam apud Conſtantinum. Ego ſic repoſui ex aliis Codicibus. Sic autem hunc locum interpungunt Conſtantinus & Lindenius, quos ego ſecutus ſum. Alii, *Vbi evulſum eſt pus, eodem modo apparet ventriculus, &c.* ſed perperam.

95. *Apparet: ventriculus, qui in furunculo, non*

10. φυγεθλον autem est tumor, non altus, latus [96], in quo quiddam pustulae simile est. Dolor distentioque vehemens est, & major quam pro magnitudine tumoris; interdum etiam febricula: idque tarde maturescit, neque magnopere in pus convertitur. Fit maxime aut in cervice [97], aut in alis, aut in inguinibus. Panem [98], ad similitudinem figurae, nostri vocant. Atque id ipsum quo medicamento tolleretur, supra demonstravi.

11. Sed cum omnes hi nihil nisi minuti abscessus sint, generale nomen trahit latius vitium ad suppurationem spectans [99]. Idque fere fit aut post febres, aut post dolores partis alicujus, maximeque eos, qui ventrem infestarunt. Saepiusque oculis expositum est; siquidem latius aliquid [1] intumescit ad similitudinem ejus, quod φῦμα vocari proposui, rubetque cum calore, & paulo post etiam cum duritia, magisque nocenter indolescit [2], & sitim vigiliamque exprimit. Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi potest; maximeque, ubi altius pus movetur: sed cum siti vigiliaque sentiuntur intus aliquae punctiones. Et quod

inventur] Ita legit Constantinus ex suo Codice, & Lindenius: & quidem optime. Alii; *apparet ventriculus, quod in furunculo non invenitur*; ut habet Codex Mediceus primus. Codices alii; *apparet ventriculus ut in furunculo, non invenitur.* Phyma non habet ventriculum illum, de quo in sect. superiore.

96. *Latus*] Quidam leg. *sed latus.*

97. *Cervice*] Alii leg. *vertice*; sed perperam.

98. *Panem*] Nonnulli Caesarium sequuntur, qui habet, *Panum.* Ita porro hunc tumorem appellat Plinius multis in locis, Scribonius Largus Composit. 263. Afranius & Naevius apud Nonium. Attamen dicitur etiam *Panis*; ut Critici contendunt. Et sane Medicei, immo omnes fere MSS. Codices hoc loco habent, *Panem*; multi, & quidem meliores, habent etiam cap. 18. hujus libri sect. 19. Quam lectionem Rhodius confirmari ait auctoritate Juvenalis Satyra 6.

Foeda aspectu, ridendaque multo
Pane tumet facies.

Sed Juvenalem non recte interpretatur. Loquitur enim Poëta de quodam faciei medicamento, non de tumore. Verum tametsi aliorum Scriptorum auctoritates fortasse non suppetant ad hanc significationem hujus vocis comprobandam, ea tamen tot & tam bonis Codicibus se tuetur apud Celsum, ut in Lexica referri mereatur.

99. *Ad suppurationem spectant*] Constantinus vocem *totum* deesse putat. Lindenius igitur leg. *totum ad suppurationem spectans.* Sed nihil addendum. Nam sensus est: cum furunculus, phyma, & phygethlon nihil sint, nisi minuti abscessus, generale nomen *abscessus* comprehendit etiam latius vitium, quodcumque ad suppurationem spectat: de quo scilicet continuo dicetur. Huc spectant verba illa lib. 7. cap. 2. *In iis autem negotium majus est, quae per se, vitio intus orto, intumescunt, & ad suppurationem spectant. Ea omnia genera abscessuum esse alias proposui &c.*

1. *Aliquid*] Linden. *aliquando.*

2. *Nocenter indolescit*] Hic locus in antiquis libris corruptus est. Legitur enim in aliis, *innocenter indolescit*; in Mediceo 1. *inde venter indolescit.* Constantinus vocem utramque mendosam judicavit, & ita correxit: *nocenter adolescit.* Quasi vero doloris mentio extra rem sit: quae tamen in primis necessaria est, & infra quoque habetur: *Crudum est autem, in quo major quasi venarum motus est, & gravitas, & ardor, & distentio, & dolor, & rubor, & durities.* Itaque *indolescit* retinendum videtur; quod verbum Celsus usurpat etiam lib. 8. cap. 9. sect. 1. Sed *innocenter* profecto mendosum est. Fortasse nec detracta prima syllaba recte habet. Attamen *nocenter*, quia sensum satis idoneum reddit, & jam a Lindenio receptum est, rejiciendum non putavi. Nec vero quidquam habebam, quod potius sequerer. Si tamen *nocenter* recte habet, ego malim, *id nocenter*; quod *innocenter* ex eo factum videatur. Sensus

quod de subito durius non est, melius est 3: & quamvis non rubet, coloris tamen aliter mutati est 4. Quae signa jam pure oriente nascuntur: tumor 5 ruborque multo ante incipiunt. Sed si locus mollis est 6, avertendus materiae aditus est per cataplasmata, quae simul & reprimunt, & refrigerant: qualia & alias & paulo ante in erysipelate proposui. Si jam durior est, ad ea veniendum est, quae digerant, & resolvant: qualis est ficus arida contusa; aut faex mista cum cerato, quod ex adipe suilla coactum sit; aut cucumeris 7 radix, cui ex farina duae partes adjectae sint, ante ex mulso decoctae. Licet etiam miscere aequis portionibus ammoniacum, galbanum, propolim, viscum; pondusque adjicere myrrhae dimidio minus, quam in prioribus singulis erit. Atque emplastra quoque & malagmata idem efficiunt, quae supra explicui. Quod per haec discussum non est, necesse est, maturescat. Idque quo celerius fiat, imponenda est farina hordeacea, ex aqua cocta *** recte miscetur 8. Eadem autem 9 haec in minoribus quoque abscessibus, quorum nomina proprietatesque supra reddidi 10, recte fiunt. Eademque omnium curatio: tantum modo 11 distat. Crudum est autem, in quo major quasi venarum motus est, & gravitas, & ardor, & distentio,

sus est, id perniciosius indolescere, quam phyma, sub quo, ut supra dictum est, *inflammatio dolorque minores sunt.* Lindenius non modo *nocenter*, verum etiam *adolescit* recepit.

3. *Melius est*] Aliqui Codices habent, *mollius est.*

4. *Et quamvis non rubet, coloris tamen aliter mutati est.*] Si verba recte habent, sententia haec esse videtur: si de subito cum duritie rubor quoque se remittit, non tamen in colorem naturalem, sed in alium, sublividum scilicet, aut subalbidum, mutatur, bene est: maturescentis enim suppurationis indicium est. Constantinus ita legit ex conjectura: *& quod, quamvis rubet, coloris tamen in album mutati est.* Quam lectionem secutus Lindenius verba in textu mutavit.

5. *Tumor*] Lindenius leg. *tumor enim.*

6. *Si locus mollis est*] Lindenius leg. *nobilis.* Sed *mollis* legendum esse, ut MSS. Codices habent, prima proximae periodi verba significant, *Si jam durior est.* Verba autem, quae sequuntur, *avertendus materiae &c.* ita habentur in Codicibus quibusdam, & in Editione Lindenii. Alii leg. *avertendus is materiae &c.*

7. *Cucumeris*] Fortasse deest vox *silvestris*, ut Constantinus suspicatus est: non tamen ausim cum Lindenio reponere vocem istam, cum ab omnibus MSS. abesse videam. Et quamquam ad resolvenda discutiendaque ea, quae coierunt, silvestris potissimum cucumeris radice uti consuerint, ut ex Dioscoride, Galeno, & Celso ipso cap. 18. sect. 7. & 13. hujus libri colligitur: quaedam tamen Plinii verba faciunt, ut ne sativus quidem cucumis ea facultate carere videatur. Expositis enim, quae silvestres cucumeres praestant, haec addit lib. 20. cap. 2. *Multi eadem omnia sativis attribuunt.*

8. *Farina hordeacea ex aqua cocta *** recte miscetur*] Pro *ex aqua* alii leg. *ex qua*, al. *& aqua.* In Cod. Mediceo I. & in Vaticano VI. est, *quae ex aqua.* Post *cocta* deest aliquid ex iis, quae pus movent, quod cum farina hordeacea miscendum est: resina, an sevum, an adeps, an oleum, quis dixerit? Lindenius ita edidit: *farina ordeacea, ex aqua cocta, cui & olerum aliquid recte miscetur;* quae olim fuerat Constantini conjectura, nullo tamen Codicum testimonio confirmata.

9. *Autem*] Linden. *aut.*

10. *Reddidi*] Ita in antiquis libris. Lindenius leg. *edidi.*

11. *Tantum modo*] Alii ex Juntina Editione leg. *tantummodo;* atque ita est etiam in Codicibus Mediceis; sed perperam. Editionibus a Morgagno jam allatis, quae habent *tantum modo*, per voces

tio, & dolor, & rubor, & durities; &, si major abscessus est, horror, aut etiam febricula [12] permanet: penitusque condita suppuratione, si pro his, quae alibi [13] cutis ostendit, punctiones sunt. Vbi ista se remiserunt, jamque is locus [14] prurit, & aut sublividus, aut subalbidus est, matura suppuratio est: eaque [15], ubi vel per ipsa medicamenta [16], vel etiam ferro aperta est, pus debet emitti. Tum si qua in alis, vel inguinibus sunt, sine linamento nutrienda sunt. In ceteris quoque partibus, si una plaga exigua est [17], si mediocris suppuratio fuit, si non alte penetravit, si febris non est, si valet corpus, aeque linamenta supervacua sunt: in reliquis, parce tamen, nec, nisi magna plaga est [18], imponi debent. Commode vero vel super linamenta, vel sine his imponitur lenticula ex melle, aut malicorium ex vino coctum: quae & per se & mista idonea sunt. Si qua circa duriora sunt, ad ea mollienda, vel malva contrita, vel foeni Graeci linive semen ex passo coctum super-

voces duas, adde principem Florentinam, & pervetustam an. 1493.

12. *Aut etiam febricula*] Pro *aut*, quam particulam non modo in vulgatis libris, verum etiam in MSS. inveni, Lindenius reponit, *atque*.

13. *Penitusque condita suppuratione, si pro his, quae alibi &c.*] Vbi suppuratio condita est, si pro iis, quae in aliis suppurationibus cutis ostendit, punctiones sunt, nondum maturam esse cognoscimus. Haec ad illa refert, quae supra scripsit: *Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi potest; maximeque ubi altius pus movetur: sed cum siti vigiliaque sentiuntur intus aliquae punctiones.* Lectio tamen hujus loci varia est. Ego sic reposui ex multis MSS. sed in iis perperam verba ita distinguuntur: *penitusque condita suppuratione. Si pro his quae alibi &c.* Lindenius leg. *penitiusque condita suppurationo, pro his, quae alioqui &c.* Ante Lindenium legebatur, ut est in Cod. Mediceo I. *penitusque condita suppuratio. Si pro his, quae alibi &c.* Sed Constantinus ita scripserat in libri margine: *leg.* Si pro his, quas alibi (*ut supra lin.* 12.) *satis ostendi. Alii nihil reponunt quam pro* alibi, *alioquin.* Idem Constantinus infra, pro *ubi ista*, reponit, *ubi istae.*

14. *Is locus*] Al. *cutis.*

15. *Eaque*] Linden. *Ex qua.*

16. *Vel per ipsa medicamenta*] Lindenius leg. *vel per se, vel per medicamenta*; fortasse quod in aliquo Codice invenerit, *vel per se ipsa medicamenta.* Neque enim Codices desunt, in quibus ita scriptum sit. Sed alterutrum incisum videtur redundare in lectione illa. Nam suppuratio, quae per medicamenta aperitur, ipsa per se, scilicet sine ferro, aperitur; ut colligitur ex his verbis lib. 7. cap. 2. *satisque est cataplasmatibus efficere, ut per se pus aperiatur.* In eodem illo capite, huc respiciens Celsus, *Cetera eadem*, inquit, *incisa suppuratione facienda sunt, quae, ubi per medicamenta rupta est, facienda esse proposui;* verbaque illa, *per medicamenta rupta est*, respondent his, *per ipsa medicamenta aperta est.* Nisi quis forte legere malit, *vel per se ipsa*; rejecta voce *medicamenta*, tamquam inserta ab aliis, qui *vel per ipsa* in suis Codicibus habuerint, quod *se* librarii omisissent.

17. *Si una plaga exigua est*] Si simplex & exigua plaga est. *Nam majores sinus*, inquit lib. 7. cap. 2. *latius; interdum etiam duabus, aut tribus lineis incidendi sunt.* Nardius leg. *si una plaga, eaque exigua est:* Lindenius, *si ima plaga exigua est*, ut Constantinus invenit in quodam Codice. Sed *im* & *un* in Codicibus MSS. facile variant, ut alio loco dixi. Medicei habent, *una.*

18. *Nec, nisi magna plaga est*] Ita, post Constantini conjecturam, Lindenius edidit. Vox *magna* deest in antiquis Codicibus; sed qui sensus est? An haec verba aliena sunt? videntur sane abesse posse, cum illa praecedant; *si una plaga exigua est ..... linamenta supervacua sunt.* Nisi quod significatur; etiamsi cetera adsint, quae linamenta requirunt, scilicet corporis infirmitas, febris &c. tamen, nisi magna plaga est, linamenta imponenda non esse.

perdandum eſt. Quidquid deinde impoſitum eſt, non adſtringi, ſed modice deligari debet. Illo neminem decipi decet, ut in hoc genere cerato utatur. Cetera, quae pertinent ad purgandum ulcus, ad implendum, ad cicatricem inducendam, conveniunt quae in vulneribus expoſita ſunt [19].

12. Nonnumquam autem ex ejusmodi abſceſſibus, & ex aliis ulcerum generibus, fiſtulae oriuntur. Id nomen eſt ulceri alto, anguſto, calloſo. Fit in omni fere parte corporis: habetque quaedam in ſingulis locis propria [20]. Prius de communibus dicam. Genera igitur fiſtularum plura ſunt: ſiquidem aliae breves ſunt, aliae altius penetrant; aliae rectae [21] intus feruntur, aliae multoque plures transverſae; aliae ſimplices ſunt, aliae duplices triplicesve, ab uno ore intus orſae quae fiunt, aut etiam [22] in plures ſinus dividuntur: aliae rectae, aliae flexae, & tortuoſae ſunt; aliae intra carnem deſinunt, aliae ad oſſa aut cartilaginem penetrant, aut, ubi neutrum horum ſubeſt, ad interiora perveniunt: aliae deinde facile, aliae cum difficultate curantur, atque etiam quaedam inſanabiles reperiuntur. Expedita curatio eſt in fiſtula ſimplici, recenti [23], intra carnem: adjuvatque ipſam corpus, ſi juvenile, ſi firmum eſt. Inimica contraria his ſunt: itemque, ſi fiſtula os, vel cartilaginem, vel nervum, vel muſculos laeſit; ſi articulum occupavit; ſi vel ad veſicam, vel ad pulmonem, vel ad vulvam, vel ad grandes venas arteriasve, vel ad inania, ut guttur [24], ſtomachum, thoracem pene-

19. *Conveniunt quae in vulneribus expoſita ſunt*] Id eſt, eadem conveniunt, quae &c. atque ita fortaſſe Celſus ſcripſit; ſed librarii vocem *eadem* omiſerunt, decepti ſimilitudine extremarum litterarum praecedentis vocis *inducendam*. Dixit autem *in vulneribus*, pro in eo loco, in quo de vulneribus dictum eſt. Ita cap. 26. ſect. 32. hujus lib. *eadem curatio adhibenda, quae in recentibus vulneribus expoſita eſt*; lib. 7. cap. 12. ſect. 6. *poſtea facienda eadem ſunt, quae in auribus aduſtis expoſita ſunt.* Hunc dicendi modum cum Caeſarius non ſatis advertiſſet, variare conatus eſt, *conveniuntque* reponens pro *conveniunt quae*. Hunc multi ſunt ſecuti; inter ceteros Conſtantinus quoque & Lindenius; ſed hi duo tollunt praepoſitionem *in*.

20. *Quaedam in ſingulis locis propria*] Fortaſſe legendum: *quaedam communia in omnibus, quaedam in ſingulis locis propria.* Sic lib. 2. cap. 9. *Ex his* (curationibus) *quaedam communes ſunt, quaedam propriae*; lib. 7. cap. 18. *Signa autem quaedam communia ſunt, quaedam propria*; lib. 8. cap. 11. *Suntque quaedam communia omnium ſigna, quaedam propria cujusque.*

21. *Recte*] Al. *recte*; Lindenius, *recta*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae.

22. *Ab uno ore intus orſae quae fiunt, aut etiam &c.*] Ita in Codicibus Mediceis; ſed mendoſe. Vulgo alii aliter correxerunt. In Editionibus vetuſtis vox *tres* inſerta eſt inter *quae*, & *fiunt*. Conſtantinus exiſtimabat verba ita collocanda eſſe: *ab uno ore orſae, quae intus tres fiunt, aut etiam &c.* Eodem fere modo Lindenius edidit, *quae ab uno ore orſae, intus tres fiunt, aut etiam &c.* Mihi detrahenda potius quaedam videntur, quam quidquam addendum. Fortaſſe legendum eſt, *ab uno ore orſae, aut etiam &c.* Cetera ſunt ab explanatoribus.

23. *Recenti*] Conſtantinus legendum cenſet, *recta*, tum hic, tum infra, ubi communiter legitur: *Sed ſi in carne & recens & ſimplex eſt.* Sed ratio, & veteres Codices ei adverſantur.

24. *Ad inania, ut guttur*] Lindenius leg. *ad maxillas, guttur.* Sed nihil mutandum. In Cod. Mediceo I. mendoſe eſt *aut*, pro *ut*.

penetravit. Ad inteſtina quoque eam tendere, ſemper periculoſum, ſaepe peſtiferum eſt. Quibus multum mali accedit, ſi corpus vel aegrum, vel ſenile, vel mali habitus eſt. Ante omnia autem demitti ſpecillum in fiſtulam convenit, ut, quo tendat, & quam alte perveniat, ſcire poſſimus; ſimul etiam protinus [25] humida, an ſiccior ſit: quod extracto ſpecillo patet. Si vero os in vicino eſt, id quoque diſci poteſt [26], ſi jam, nec ne, eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit. Nam ſi molle eſt quod ultimo ſpecillo contingitur, intra carnem adhuc vitium eſt: ſi magis id renititur, ad os ventum eſt. Ibi deinde ſi labitur [27] ſpecillum, nondum caries eſt: ſi non labitur, ſed aequali innititur [28], caries quidem, verum adhuc levis eſt: ſi inaequale quoque & aſperum ſubeſt, vehementius os exeſum eſt. At cartilago ubi ſubſit, ipſa ſedes docet; perventumque eſſe ad eam, ex reniſu patet. Et ex his quidem [29] colliguntur fiſtularum ſedes, ſpatia, noxae. Simplices vero eae ſint, an in plures partes diducantur, cognosci poteſt ex modo puris: cujus ſi plus fertur, quam quod ſimplici ſpatio convenit, plures ſinus eſſe manifeſtum eſt. Cumque fere juxta ſint caro, & nervus, & aliqua nervoſa, quales fere tunicae membranaeque ſunt, genus quoque puris docebit, num plures ſinus intus diverſa corporis genera perroſerint. Siquidem ex carne pus laeve, album, copioſius fertur: at ex nervoſo loco, coloris quidem ejusdem, ſed tenuius & minus [30]: ex nervo, pingue & oleo non diſſimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, num in plures partes fiſtulae penetrarint; quia ſaepe, cum quis aliter decu-

25. *Simul etiam protinus*] Lindenius leg. *ſimul etiam, prorſus.*

26. *Si vero os in vicino eſt, id quoque diſci poteſt &c.*] Pro *quoque*, quod ego ex multis MSS. repoſui, olim legebatur, *quod*, ut eſt in Mediceo I. Verba ſequentia, *ſi jam, nec ne, eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit*, ita leguntur in pleriſque Codicibus, atque in Editionibus Ald. Gryph. Pantin. Steph. & Ronſſei. In aliis vero Editionibus & in aliquibus Codicibus, pro *ſi*, eſt, *ſic*. In Mediceo I. ita habetur: *jam hinc ne eo quo fiſtula pervenerit penetravit quatenus nocuerit.* Omnino depravatus locus eſt; & voces quaedam ab explanatoribus additae videntur. Veriſimile eſt, ita Celſum ſcripſiſſe: *jamne eo fiſtula pervenerit, & quatenus nocuerit*; vel *jamne eo fiſtula penetraverit, & ſi penetravit, quatenus nocuerit.* Conſtantinus & Lindenius totam periodum mutant. Primus ſuſpicatur legendum; *Si jam in oſſe vitium eſt, necne, id quoque diſci poteſt; & ſi jam eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit.* Secundus leg. *Id quoque diſci poteſt, in oſſe vitium ſit, necne; &, ſi jam eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit.*

27. *Labitur*] Nonnulli leg. *elabitur*, ut eſt in Edit. an. 1538. Lindenius, *dilabitur.*

28. *Si non labitur, ſed aequali innititur*] His verbis illa mox opponit: *ſi inaequale quoque & aſperum ſubeſt;* ex quibus argumentum Morgagnus firmiſſimum ducit, quo probat, haec recte ſe habere, neque conjecturis ullis vexanda eſſe. Nam Conſtantinus, pro *ſed aequali*, *ſede qua* legendum putabat: fortaſſe quod *ſede* in aliquo Codice reperiſſet. Scaliger malebat, *ſede quali.* Lindenius leg. *ſi non dilabitur ſede, qua innititur.* Haud diffiteor *ſede* haberi in Codice Mediceo I. ſed idem mendum eſſe affirmo. Nec in verbis ceteris variatur.

29. *Et ex his quidem*] Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *Sed ex his quidem;* Lindenius, *Ex his quidem.*

30. *Et minus*] Hae duae voces abſunt a Cod. Mediceo I. neque ſunt neceſſariae.

decubuit, aliterque membrum collocavit, pus ferri, quod jam deſierat, iterum incipit [31]; teſtaturque, non ſolum alium ſinum eſſe, ex quo deſcendat, ſed etiam in aliam corporis partem eum tendere. Sed ſi & in carne [32] & recens & ſimplex eſt, ac neque rugoſa [33] neque cava ſede, neque in articulo, ſed in eo membro, quod per ſe immobile, non niſi cum toto corpore movetur; ſatis proficiet emplaſtrum, quod recentibus vulneribus imponitur, dum habeat vel ſalem, vel alumen, vel ſquamam aeris, vel aeruginem, vel ex metallicis aliquid: exque eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius, idque ea parte, qua tenuius eſt, antecedente [34] demitti oportet in fiſtulam, donec purus ſanguis ſe oſtendat: quae in omnibus fiſtularum collyriis perpetua ſunt. Idem deinde emplaſtrum in linteolo ſuperimponendum, ſupraque injicienda ſpongia eſt, in acetum ante demiſſa: ſolvique quinto die ſatis eſt. Genus victus adhibendum eſt, quo carnem ali docui. Ac [35] ſi longius a praecordiis fiſtula eſt, ex intervallo [36] jejunum radiculas eſſe [37], deinde vomere, neceſſarium eſt. Vetuſtate calloſa fit [38] fiſtula. Callus autem neminem fallit, quia durus eſt, & aut albus, aut pallidus. Sed tum validioribus medicamentis opus eſt: quale eſt, quod habet papaveris lacrimae p. X. I. [39] gummi p. X. III. =. [40] cadmiae p. X. IIII. atramenti ſutorii p. X. VIII. ex quibus aqua coactis collyrium fit: aut in quo ſunt gallae p. X. =. [41] aeruginis, ſandarachae, aluminis Aegyptii, ſingulorum p. X. I. [42] atramenti ſutorii combuſti p. X. II. aut quod conſtat ex chalcitide, & ſaxo calcis [43]; quibus auripigmenti dimidio minus, quam in ſingulis prioribus eſt, adjicitur, eaque melle cocto

31. *iterum incipit*] Plerique vulgo omittunt *iterum*.

32. *Sed ſi & in carne*] Lindenius leg. *Si in carne*.

33. *Rugoſa*] Ita in omnibus antiquis libris. Lindenius leg. *ſinuoſa*.

34. *Ea parte, qua tenuius eſt, antecedente*] Ita ex Editione Lindenii, & Cod. Mediceo I. Alii leg. *ea parte, qua tenuius eſt, altera* (Conſtantinus corrigit, *alteram*) *antecedente*.

35. *Ac*] Ruellius, Conſtantinus, & Lindenius, *At*.

36. *Ex intervallo*] Al. *intervallo*.

37. *Eſſe*] *Ediſſe* legunt plerique omnes. Ego ſecutus ſum Editionem Lindenii & Cod. Mediceum I.

38. *Vetuſtate calloſa fit &c*] Nulla eſt in antiquis libris varietas. Lindenius ita legit: *Quum vetuſtate calloſa fit fiſtula* (*callus autem neminem fallit, quia durus eſt, & aut albus, aut pallidus*) *tum validioribus &c*.

39. *p. X. I.*] In Codice Mediceo I. pro X. nota quaedam eſt, cujus figura accedit ad figuram hujus litterae, *a*. In Editionibus 1478. 1493. 1497. & in Juntina legitur, *p. I.*

40. *Gummi p. X. III. =.*] In Cod. Mediceo I. *cummis p. p. III. =.* in aliis, *cummi* (in III. & VI. *cumini*) *p. X. IIII.* Vulgo alii leg. *gummi p. III.* alii, *gummi p. X. III.*

41. *p. X. =.*] In Cod. Mediceo I *p. p. =.* & ita correctum eſt in IV. cum antea eſſet, *p. X. I.* ut ceteri Codices habent; & ut Egnatius, Stephanus, & Lindenius ediderunt. Alii leg. *p.* x. alii, *p. X.*

42. *p. X. I.*] Cod. Medic. I. *p. p. I.*

43. *Saxo calcis*] In quibusdam MSS. pro *calcis*, mendoſe eſt *alchis*. Lindenius leg. *e ſaxo calce*.

coꝫto excipiuntur. Expeditiſſimum autem eſt ex praecepto Megetis, aeruginis raſae p. ⳨. II. conterere, deinde ammoniaci thymiamatis p. ⳨. II. aceto liquare, eoque infuſo aeruginem cogere 44: idque ex primis medicamentis eſt. Sed ut haec maximi effectus ſunt, ſi cui iſta non adſunt, facile tamen eſt callum quibuslibet adurentibus medicamentis erodere: ſatisque eſt 45 vel papyrum intortum, vel aliquid ex penicillo in modum collyrii adſtrictum eo illinere. Scilla quoque cocta & miſta cum calce, callum exeſt. Si quando vero longior & transverſa fiſtula eſt, demiſſo ſpecillo, contra principium hujus incidi commodiſſimum eſt, & collyrium utrimque demitti 46. At ſi duplicem eſſe fiſtulam vel multiplicem exiſtimamus, ſic tamen, ut brevis, intraque carnem ſit, collyrio uti non debemus; quod unam partem curet, reliquas omittat; ſed eadem medicamenta arida in calamum ſcriptorium conjicienda ſunt, isque ori fiſtulae aptandus, inſpirandumque, ut ea medicamenta intus compellantur: aut eadem ex vino liquanda ſunt; vel ſi ſordidior fiſtula eſt, ex mulſo; ſi calloſior, ex aceto; idque intus infundendum. Quidquid 47 inditum eſt, ſuperponenda ſunt, quae refrigerent & reprimant: nam fere, quae circa fiſtulam ſunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum eſt, ubi quis reſolverit, antequam rurſus alia medicamenta conjiciat, per oricularium clyſterem fiſtulam eluere, ſi plus puris fertur, vino; ſi callus durior eſt, aceto; ſi jam purgatur, mulſo, vel aqua, in qua ervum coctum ſit, ſic, ut huic quoque mellis paulum adjiciatur. Fere vero fit, ut ea tunica, quae inter foramen & integram car-

44. *Aeruginem cogere*] Ita Lindenius legit. Ante ipſum legebatur: *ex aerugine colligere.* Cum tamen praepoſitio *ex* abſit a Cod. Mediceo I. facile intelligitur, *aerugine* ex *aeruginem* corruptum eſſe. Neque *colligere* vitio carere videtur. Celſus hoc ſenſu *cogere* uſurpare ſolet: itaque Lindenio accedo. Paulo ſupra, *ex quibus aqua coactis collyrium fit;* cap. 17. ſect. 2. hujus lib. *arida medicamenta contrita humore non pingui, ut vino, vel aceto, coguntur;* cap. 19. ſect. 4. *aceti, quo fuligo & aerugo in unum cogantur;* cap. 20. ſect. 3. *quae ex aceto, & coguntur, & ubi utendum eſt diluuntur;* ſect. 4. *ex paſſo coacta.* Mitto alia exempla, quod paſſim occurrant.

45. *Adurentibus medicamentis erodere: ſatisque eſt &c.*] Locus hic egregie a Lindenio reſtitutus eſt. Ita legitur etiam in Cod. Mediceo I. niſi quod, pro *erodere*, eſt *rodere.* Alii leg. *adurentibus medicamentis prodere, aut quibus haec maxime in effectu ſunt erodere: ſatiusque eſt &c.* Sed nemo non videt, adnotationem aliquam in textum irrepſiſſe. In plerisque MSS. omittitur *eſt;* in quibusdam, pro *effectu*, legitur, *effecto.* Conſtantinus ita corrigendum putabat: *adurentibus medicamentis perdere, aut quibus ad hoc maximi effectus ſunt, erodere. Satiusque eſt &c.*

46. *Collyrium utrimque demitti*] Scilicet & ab ore fiſtulae, & qua inciſum eſt. Eodem ſenſu lib. 7. cap. 5. dixit: *utrimque medicamento fovetur.* Ita cum Mediceo III. habent Codices alii multi, & Pantini, & Conſtantini, & Gryphii Editio; ſed haec ultima in margine. In contextu habet, ut aliae plures & Cod. Medic. I. *collyrium utrumque demitti.* Lindenius leg. *collyrium, quod volueris, demitti.* Nec deſunt qui legant, *utique;* ut ſcribit Conſtantinus.

47. *Idque intus infundendum. Quidquid &c.*] Ego *idque* repoſui ex Cod. Mediceo I. interpunctionem praeterea mutavi. Antea communiter legebatur: *atque intus infundendum, quicquid inditum eſt. Superponenda &c.* Infra, pro *conjiciat*, Lindenius leg. *injiciat.*

carnem eſt, victa medicamentis tota exeat 48, infraque ulcus purum ſit. Quod ubi contigit, imponenda glutinantia ſunt; praecipueque ſpongia melle cocto illita. Neque ignoro multis placuiſſe, linamentum in modum collyrii compoſitum tinctum melle demitti 49: ſed celerius id glutinatur, quam impletur 50. Neque verendum eſt, ne purum corpus puro corpori junctum non coëat; adjectis quoque medicamentis ad id efficacibus; cum ſaepe exulceratio digitorum, niſi magna cura proſpeximus, ſanescendo in unum eos jungat.

13. Eſt etiam ulceris genus, quod a favi ſimilitudine κηρίον 51 a Graecis nominatur: idque duas ſpecies habet. Alterum eſt ſubalbidum, furunculo ſimile 52; ſed majus, & cum dolore majore: quod ubi maturescit, habet foramina, per quae fertur humor glutinoſus & purulentus; nec tamen ad juſtam maturitatem pervenit. Si diviſum eſt, multo plus intus corrupti, quam in furunculo, apparet, altiusque deſcendit. Raro fit niſi in capillis 53. Alterum eſt minus, ſuper corpus eminens 54, durum, latum, ſubviride, ſubpallidum, magis exulceratum: ſiquidem ad ſingulorum pilorum radices foramina ſunt, per quae fertur humor glutinoſus, ſubpallidus, craſſitudinem mellis, aut viſci referens, interdum olei: ſi inciditur 55, viridis intra caro apparet. Dolor autem, & inflammatio ingens eſt, adeo ut acutam quoque febrem movere conſue-

48. *Victa medicamentis tota exeat*] Lindenius leg. *victa tot medicamentis exeat*; ut ſe in quodam MSS. reperiſſe, Conſtantinus adnotaverat. Sed mendum videtur eſſe in Codice illo, *tot* pro *tota*. Haec vox in aliquibus Codicibus poſita eſt ante *medicamentis*. Codices alii habent, *victa tota medicamentis tota exeat*. Mediceus I. ſtat pro veteri lectione, quam ego ſecutus ſum.

49. *Tinctum melle demitti*] Lindenius leg. *& tinctum melle, implendi cauſa demitti*. Ego particulam *&*, & duas voces, *implendi cauſa*, nullo in Codice inveni. Si aliquis Lindenii Codex eas habet, videtur ex gloſſemate habere.

50. *Sed celerius id glutinatur, quam impletur*] Non igitur adhibendum linamentum, quod ulcus glutinari non ſinit. Celſi ſententiam minime asſecutus eſt Lindenius, qui leg. *ſed celerius ſic glutinatur, quam impletur*. Pro *id glutinatur*, Codices Medicei III. & VI. habent, *vel glutinatur*.

51. Κηρίον] Sic repoſuit Lindenius, cum antea legerent, alii *melicera*, alii μελικηρία, alii μελίκηρον, alii μελικηρὶς. Lindenio ſuffragantur Codices Medicei; niſi quod primus habet, ΗΡΙΟΝ, & *ſimilitudinem* pro *ſimilitudine*, ut littera κ vocis κηρίον praecedenti voci adhaeſiſſe & in *m* mutata fuiſſe videatur. In Codice IV. pro Graeca voce lacuna eſt: ex quo fortaſſe factum eſt, ut Fontius ex ingenio repoſuerit, *melicera*, quod habet Editio princeps ab eo procurata. Ceterum id ulceris genus & Galenus, & Aëtius & Graeci alii κηρίον appellant. Lindenius in vocibus proximis, *a Graecis nominatur*, omittit praepoſitionem *a*.

52. *Furunculo ſimile &c.*] Lindenius leg. *& furunculo ſimile; ſed majus, & cum magno dolore.*

53. *In capillis*] Ita Lindenius in textu habet; Conſtantinus in libri margine. Sed ante utrumque Pantinus vidit, ita ſcribendum eſſe, pro *in ſcapulis*, quod eſt in MSS.

54. *Minus, ſuper corpus eminens*] Sic ſectione proxima: *ſuper corpus quaſi verrucula eminet*. Quem locum ſi attendiſſet Conſtantinus, quid *ſuper corpus* ſignificet, facilius intellexiſſet; nec, pro *corpus*, *caput* hic legendum putaſſet. Lindenius Conſtantinum ſequitur; ſed leg. *minus, & ſuper caput eminens*, inſerta particula *&*. Aliqui ita habent: *minus ſuper corpus eminens*; adverbium *minus* ad *eminens* referentes.

55. *Si inciditur*] Lindenius leg. *&, ſi inciditur*.

ſuerint [56]. Super id, quod minus crebris foraminibus exaſperatum eſt, recte imponitur & ficus arida, & lini ſemen in mulſo coctum [57], & emplaſtra ac malagmata materiam educentia, aut quae proprie huc pertinentia ſupra poſui [58]. Super alterum, & eadem medicamenta, & farina ex mulſo cocta, ſic, ut ei dimidium reſinae terebinthinae miſceatur; & ficus in mulſo decocta, cui paulum hyſſopi contriti ſit adjectum; & uvae taminiae pars quarta fico adjecta. Quod ſi parum in utrolibet genere medicamenta proficiunt, totum ulcus usque ad ſanam carnem excidi oportet. Vlcere ablato [59], ſuper plagam medicamenta danda ſunt, primum, quae pus citent; deinde, quae purgent; tum, quae impleant.

14. Sunt vero quaedam verrucis ſimilia; quorum diverſa nomina, ut vitia ſunt. Ἀκροχορδόνα Graeci vocant [60], ubi ſub cute coit aliquid durius, & interdum paulo aſperius, coloris ejusdem; infra tenue, ad cutem latius [61]: idque modicum eſt, quia raro fabae magnitudinem excedit. Vix unum tantum eodem tempore naſcitur; ſed fere [62] plura, maximeque in pueris [63]; eaque nonnumquam ſubito deſinunt, nonnumquam mediocrem inflammationem excitant; ſub qua etiam in pus convertuntur [64]. At θύμιον [65] nominatur, quod ſuper corpus quaſi verrucula eminet, ad cutem tenue, ſupra latius [66], ſubdurum, & in ſummo per-

56. *Conſuerint*] Al. *conſuerit.*

57. *In mulſo coctum*] Aliqui MSS. Codices habent; *quod in mulſo coctum eſt* : Aldina Edit. *quod in vino coctum.*

58. *Quae proprie huc pertinentia ſupra poſui*] Cap. ſcilicet 18. hujus libri ſect. 18. Haec verba videntur firmare, quod a me propoſitum eſt, κηρία ibi fortaſſe legendum eſſe, non μελικήρα.

59. *Oportet. Vlcere ablato* &c.] Ita in Editione Lindenii. In Codice Mediceo I. *oportebit. Vlcere ablato* &c. In aliis & MSS. & impreſſis libris; *oportet, & ulcere ablato* &c.

60. *Graeci vocant*] Vox *Graeci* abeſt a Codice Mediceo I.

61. *Infra tenue, ad cutem latius*] Contra thymium, de quo paulo poſt ſermo eſt : *ad cutem tenue, ſupra latius.* Nimirum acrochordon ac thymium tubercula quaedam ſunt ad turbinis figuram accedentia, quorum alterum ſub cute increſcit, alterum cuti innaſcitur, & ſupra corpus eminet. Ita autem ſunt comparata, ut prius ad cutem baſim habeat, poſterius mucronem. Quidam variare conati ſunt. Lindenius leg. *infra ad cutem tenue, ſupra latius;* ut eſt in MSS. Conſtantini. Viderint alii quantum Codici illi ſit tribuendum. Ego quidem, cum Vaticani Mediceique a vetuſtis Editionibus nihil diſcrepent, antiquam lectionem conſervandam putavi.

62. *Fere*] In Codice Mediceo I. deeſt adverbium hoc.

63. *In pueris*] Lindenius omittit praepoſitionem *in.*

64. *Sub qua etiam in pus convertuntur*] Ita in Cod. Mediceo I. In aliis, *ſunt quae etiam in pus convertuntur:* atque ita habent libri editi omnes.

65. Θύμιον] Alii *thymion* Latinis litteris ſcribunt. Lindenius tollit particulam *At*, legitque Ἀκροθύμιον, & infra *acrothymium*, tum *acrothymio.* Conſtantinus hic quidem adnotavit, in ſuo exemplari eſſe *Acrothymion;* infra vero nihil adſcripſit. Ego in omnibus antiquis libris *At thymiom* ſcriptum reperi; infraque *thymium* (vel *timium*) & poſtea *thymio.*

66. *Ad cutem tenue, ſupra latius*] Lindenius leg. *ad cutem latius, ſupra tenue;* ut habet in margine Conſtantini Editio, nullius tamen veteris Codicis teſtimonio allato. Medicei quidem Vaticanique veterem lectionem, quam ego ſecutus ſum, confirmant. Ac thymium ſub hac forma plerumque conſpicitur. Verum facile apparet, quaenam cauſa ad hunc locum immutandum Conſtantinum ac Lindenium impulerit. Cum enim ver-

perasperum: idque summum 67 colorem floris thymi repraesentat, unde ei nomen est; ibique facile finditur, & cruentatur; nonnumquam aliquantum sanguinis fundit: fereque citra magnitudinem fabae Aegyptiae est, raro majus, interdum perexiguum. Modo autem unum, modo plura nascuntur, vel in palmis, vel in inferioribus 68 pedum partibus: pessima tamen in obscoenis sunt; maximeque ibi sanguinem fundunt. Μυρμήκια autem vocantur humiliora thymio durioraque: quae radices altius exigunt 69, majoremque dolorem movent; infra lata, supra autem tenuia; minus sanguinis mittunt; magnitudine vix umquam lupini modum excedunt. Nascuntur ea quoque aut in palmis, aut in inferioribus partibus pedum. Clavus autem nonnumquam quidem etiam alibi 70, sed in pedibus tamen maxime nascitur, praecipue ex contuso 71; quamvis interdum aliter: doloremque 72, etiamsi non alias, tamen ingredienti movet. Ex his acrochordon & 73 thymium saepe etiam per se finiuntur; & quo minora sunt, eo magis: myrmecia & clavi sine curatione vix umquam desinunt. Acrochordon, si excisa 74 est, nullam radiculam relinquit, ideoque ne renascitur quidem: thymio clavoque excisis, subter rotunda radicula nascitur 75, quae penitus descendit ad carnem; eaque relicta idem rursus exigit: myrmecia latissimis radicibus inhaerent; ideoque ne excidi quidem sine magna exulceratione possunt. Clavum subinde radere, commodissimum est: nam sine ulla vi

sic

verba illa, *infra tenue, ad cutem latius*, ipsi ita legerent: *infra ad cutem tenue, supra latius*; hic *ad cutem latius, supra tenue* reposuerunt, quo thymium ab acrochordone differret.

67. *Idque summum*] In Codice Mediceo I. *atque summum*: in Editione Lindenii, *Id, qua summum*.

68. *Vel in palmis, vel in inferioribus* &c.] Ita ex Lindenio; quam lectionem Codex Mediceus I. confirmat, in quo est, *vel in palmis, vel inferioribus* &c. Alii Codices ita habent *vel in talis palmis vel in inferioribns* (al. *vel inferioribus*) &c. Editiones antiquae: *vel in talis, vel palmis, vel inferioribus* &c. Sed vocem *talis* insititiam esse, vel ex eo colligi potest, quod infra, ubi haec de myrmeciis scribuntur: *Nascuntur ea quoque aut in palmis, aut in inferioribus partibus pedum*; quae verba locum hunc procul dubio respiciunt; nihil de talis occurrit.

69. *Exigunt*] Constantinus legere mallet *adigunt*; Almeloveenius *agunt*, vel *exserunt*. Sed omnes antiqui libri habent *exigunt*: & quidem recte. Infra quoque antiqui libri, *eaque relicta idem rursus exigit*, non *exit*, ut Constantinus & Lindenius ediderunt. Vide quae Morgagnus scripsit ad locum illum lib. 8. cap. 1. *Nam malae cum toto esse, quod superiores dentes exigit* &c.

70. *Etiam alibi*] Particulam *etiam* Codex Mediceus I. non habet.

71. *Praecipue ex contuso*] Al. *praecipue tamen ex contuso*. Linden. *praecipue autem ex contuso*. Ego ita reposui ex Codice Mediceo I.

72. *Doloremque*] Codex Mediceus I. habet *dolorem*.

73. *Et*] Codex Mediceus I. habet *aut*: alii Codices & omnes antiquae Editiones *sive*, quod Constantinus in *sic &* mutandum putabat. Ego reposui *&*, ut est in Edit. Lindenii.

74. *Excisa*] In multis MSS. Codicibus legitur *excisum*.

75. *Subter rotunda radicula nascitur*] *Subter* eodem modo adverbialiter adhibetur lib. 5. cap. 28. sect. 7. *Struma quoque est tumor, in quo subter concreta quaedam ex pure & sanguine quasi glandulae oriuntur*. Lindenius leg. *subrotunda radicula nascitur*. Et sane in Codice Mediceo I. scriptum est

sub-

ſic molleſcit; ac [76] ſi ſanguinis quoque aliquid emiſſum eſt, ſaepe emoritur. Tollitur etiam, ſi quis eum circumpurgat, deinde imponit reſinam, cui miſcuit pulveris paulum, quem ex lapide molari contrito fecit. Cetera vero genera medicamentis adurenda ſunt: aliiſque id, quod ex faece vini; myrmeciis id, quod ex alumine & ſandaracha fit, aptiſſimum eſt. Sed ea, quae circa ſunt, foliis contegi debent, ne ipſa quoque exulcerentur: deinde poſtea lenticula imponi. Tollit thymium [77] etiam ficus in aqua cocta [78].

15. At puſtulae [79] maxime vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus partemve aſpritudo [80] quaedam fit, ſimilis iis puſtulis, quae ex urtica, vel ex ſudore [81] naſcuntur: ἐξανθήματα Graeci vocant. Eaeque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnumquam plures, ſimiles varis oriuntur; nonnumquam majores: puſtulae lividae [82], aut pallidae, aut nigrae, aut aliter naturali colore mutato; ſubeſtque his [83] humor: ubi eae ruptae ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet: φλύκταιναι Graece nominantur [84]. Fiunt vel ex frigore, vel ex igni, vel ex medicamentis. φλυζάκιον [85] autem paulo durior puſtula eſt, ſubalbida, acuta; ex qua ipſa

ſubrutunda, non *ſubter rotunda:* ſed fortaſſe mendoſe. Itaque Codices ceteros & antiquas Editiones ſequi malui.

76. *Sine ulla vi ſic molleſcit; ac* &c.] Pro *molleſcit*, alii leg. *emolleſcit.* Codex Mediceus I. habet *molleſcit*, ut Lindenius edidit: ſed, pro *vi ſic*, mendoſe *vis hic*; & *hac* pro *ac.*

77. *Lenticula imponi. Tollit thymium* &c.] Olim legebatur; *lenticula imponi ſolet. Tollit thymium* &c. Verbum *ſolet* Lindenius jure expulit; idque Codex Mediceus I. non habet. Sed idem, pro *thymium*, hic quoque repoſuit *acrothymium.* In Codice modo allato ita legitur: *lenticulam poni tollit thymum* &c.

78. *Cocta*] Linden. *decocta.*

79. *Puſtulae*] Codex Mediceus I. hac ſectione *puſulae* conſtanter ſcriptum habet: alii non item. Nam hic *puſtulae*, & paulo infra *ſimilis iis puſtulis:* ſed mox *puſulae lividae*, & *puſularum genus:* poſtea rurſus *ad eas puſtulas*, & *ungi ex ceruſſa puſtulae debent.* Ac ne idem ſaepius dicendum ſit, alicubi *puſulae*, alibi vero *puſtulae*, magna Codicum inconſtantia, in Celſo legitur.

80. *Aſpritudo.*] Ita in Codice Mediceo I. itemque in Codice Scaligeri, ut eſt in Lexico Scriboniano a Rhodio adnotatum; & in alio Conſtantini. Alii leg. *aſpredo.*

81. *Vel ex ſudore*] In Codice Mediceo I. *vel ſudore.*

82. *Nonnumquam majores: puſtulae lividae* &c.] Diſtinctionis notam, quae eſt poſt vocem *majores*, alii omittunt. Lindenius ita leg. *nonnunquam majores. Puſtulae, lividae ſunt* &c. Sed verbum *ſunt* abeſt ab omnibus antiquis libris.

83. *His*] Linden. *illis.*

84. *Φλύκταιναι Graece nominantur*] Codex Mediceus I. ita habet ΦΙΑΕΚΤΕΝΑΙ *Greci nominantur:* II. III. V. VI. VII. ΦΑΥΚΤΑΙΝΑΙ *Graece nominatur.* In IV. loco Graecae vocis ΦΑΥΚΤΑΙΝΑΙ, a librario omiſſae, alia manu ſcriptum eſt *helcodes*, itaque legitur: *helcodes Graece nominatur:* quo cum Codice princeps Florentina aliaeque pervetuſtae Editiones conſentiunt. Caeſariana, Rucelliana, & aliae habent ἑλκώδεις, Graecis litteris. Egnatius leg. φλυκταῖναι *Graece nominatur:* Conſtantinus, ἑλκώδης *Graece nominantur:* Stephanus, φλύκταιναι *Graece nominantur:* Lindenius, φλύκταιναι ἑλκώδεις *Graece nominantur.*

85. *Φλυζάκιον*] Alii cum Egnatio & Caeſario leg. *Pſydracion:* (nam quod habet Aldina Editio *Pſydiacion*, id manifeſtum eſt mendum] Et ſane in Codicibus Mediceis, primo & quarto exceptis, eſt *vel* ΥΔΡΑΚΙΟΝ. Sed in primo *Phyzacion:* atque ita prorſus habent Editiones antiquio-

ipſa quod exprimitur, humidum eſt. Ex puſtulis vero nonnumquam etiam ulcuscula fiunt, aut aridiora, aut humidiora, & modo tantum cum prurigine, modo etiam cum inflammatione ac dolore; exitque aut pus, aut ſanies, aut utrumque. Maximeque id evenit in aetate puerili; raro in medio corpore; ſaepe in eminentibus partibus. Peſſima puſtula eſt, quae ἐπινυκτὶς vocatur. Ea colore vel ſublivida, vel ſubnigra 86, vel alba eſſe conſuevit: circa hanc autem vehemens inflammatio eſt; & cum adaperta 87 eſt, reperitur intus exulceratio mucoſa, colore 88 humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinem ejus eſt: neque enim ea faba major eſt. Atque haec quoque oritur in eminentibus partibus, & fere noctu; unde nomen quoque a Graecis ei eſt impoſitum 89. In omni vero puſtularum curatione primum eſt, multum ambulare atque exerceri; ſi quid iſta prohibet, geſtari: ſecundum eſt, cibum minuere; abſtinere ab omnibus acribus & extenuantibus: eademque nutrices facere oportet, ſi lactens puer ita affectus eſt. Praeter haec is, qui jam 90 robuſtus eſt, ſi puſtulae minutae ſunt, deſudare in balneo debet; ſimulque ſuper eas nitrum inſpergere, oleoque vinum miſcere, & ſic ungi; tum deſcendere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi majus 91 puſtularum genus occupavit, imponenda lenticula eſt; detractaque ſumma pellicula, ad medicamenta lenia transeundum. Epinyctis poſt lenticulam, recte herba quoque ſanguinali, vel viridi coriandro curatur. Vlcera vero 92 ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine foeni Graeci miſta, ſic, ut his invicem roſa atque intubi ſuccus adjiciatur, donec mellis craſſitudo ei fiat 93. Proprie ad eas puſtulas,

quiores. Lindeniana, & Henrici Stephani φλυζάκιον. Apud Auctorem quoque Coacarum Praenotionum ſect. 114. Foëſius in quibusdam Codicibus, pro φλυζάκια, φυζάκια invenit. Ceterum Hieronymus Rubeus veterem lectionem ſuſtineri poſſe negat, quod φλυζάκιον idem ſit ac φλύκταινα, ut ſcribit Galenus ad loc. cit. Coac. Praenot. φλύκταιναι autem a Celſo ſupra deſcriptae ſint. Sed argumentum hoc nullius eſt momenti; nec plus valet, ſi φλυζάκιον, quam ſi, ut ipſi Rubeo placet, ψυδράκιον legatur. Nam idem Galenus ad lib. 2. Epidem. φλυκταινίδες exponit ψυδράκια; atque Hippocrates quoque, ut obſervat Foëſius, indiſcretis his nominibus uſus eſt.

86. *Subnigra*] In Codice Mediceo I. legitur *nigra*.

87. *Adaperta*] Lindenius leg. *aperta*.

88. *Colore*] Al. *color eſt*.

89. *Nomen quoque a Graecis ei eſt impoſitum*] Alii omnes leg. *nomen quoque a Graecis ei ἐπινυκτὶς eſt impoſitum*. Ego vocem ἐπινυκτὶς, quam credibile eſt ab explanatore aliquo additam fuisſe, omiſi ex fide Codicis Medicei I.

90. *Jam*] Pantinus & Lindenius, *tam*; quos Caeſarii Editio an. 1538. decepit. Editio prima ejusdem Caeſarii habet *jam*, ut eſt in MSS. & ut alii legunt.

91. *Majus*] MSS. Codices alii, *malum*; alii, ut Mediceus I. *majus*, alii habent utramque vocem. Vulgati omnes, *majus*.

92. *Vlcera vero*] Particula *vero* non eſt in Cod. Mediceo I.

93. *Craſſitudo ei fiat*] Ita in Codice modo allato & Lindenii Editione. In Editionibus vetuſtis & Codicibus aliis omittitur *ei*: quo modo eſt ſect. proxima, *dum mellis craſſitudo fiat*; & cap. 25. bujus libri ſect. 3. ſine ulla Codicum varietate, *donec craſſitudo ſordium fiat*. Attamen ſect. 17. ejus-

ſtulas, quae infantes male habent, lapidis, quem πυρίτην [94] vocant, p. ✶. VIII. cum quinquaginta amaris nucibus miscetur, adjiciunturque olei cyathi tres. Sed prius ungi ex ceruſſa puſtulae debent, tum [95] hoc illini.

16. Scabies vero eſt durior cutis, rubicunda [96], ex qua puſtulae oriuntur, quaedam humidiores, quaedam ſicciores. Exit ex quibusdam ſanies, fitque ex his continuata exulceratio pruriens, ſerpitque in quibusdam cito. Atque in aliis quidem ex toto deſinit, in aliis vero certo tempore anni revertitur. Quo aſperior eſt, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur. Itaque eam, quae talis eſt, ἀγρίαν, id eſt, feram [97], Graeci appellant. In hac quoque victus ratio eadem, quae ſupra, neceſſaria eſt. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum eſt quod fit ex ſpodii, croci, aeruginis, ſingulorum p. ✶. =. [98] piperis albi, omphacii, ſingulorum p. ✶. I. cadmiae p. ✶. VIII. At ubi jam exulceratio eſt, id, quod fit ex ſulphuris p. ✶. I. cerae p. ✶. IV. picis liquidae hemina, olei ſextariis duobus: quae ſimul incoquuntur, dum craſſitudo mellis fiat [99]. Eſt etiam, quod ad Protarchum auctorem refertur. Habet [1] farinae lupinorum ſextarium, nitri cyathos quatuor, picis liquidae heminam, reſinae humidae ſelibram, aceti cyathos tres. Crocum quoque, lycium, aerugo, myrrha, cinis, aequis portionibus recte miscen-

ejusdem cap. habetur; *donec mellis craſſitudo his fiat.*

94. *Πυρίτην vocant*] Alii plures habent *pyriten* Latinis litteris. Lindenius leg. *πυρίτην Graeci vocant.*

95. *Tum*] Linden. *& tum.*

96. *Durior cutis, rubicunda*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Vaticano VI. Modus tamen dicendi durior eſt; neque Celſum ſic locutum exiſtimo. Quod vero in aliis eſt Codicibus & in Editionibus antiquioribus, *durior cutis rubicundus*, manifeſte mendoſum eſt. Aldina Editio & Cod. Vaticanus VII. habent, *humor cutis rubicundus*; Ruellius, Pantinus, aliique, Caeſario duce, leg. *durior cutis rubicundior:* Conſtantinus ex conjectura, *tumor durior cutis rubicundior*; alii, ut idem Conſtantinus adnotat, *durities cutis rubicundior*; atque ita edidit Lindenius. At Morgagnus ſuſpicatur, non *durior*, nec *durities* Celſum ſcripſiſſe, ſed fortaſſe *aſpritudo*; quemadmodum in ſuperiore ſect. *circa totum corpus partemve aſpritudo quaedam fit.* Atque hanc ſuam conjecturam eo probabiliorem credit, quod paulo poſt ſequatur, *Quo aſperior eſt &c.* Adde & Paulum Aeginetam lib. 4. cap. 2. ubi agit de ſcabie, ſic habere: *cutis aſpritudo eſt cum pruritu*; & Columellam lib. 7. cap. 5. de ovibus hoc malo affectis: *ſubeſt aſpera cutis, & velut quaedam prurigo*; (al. *porrigo*, & quidem rectius). Ego tamen vocem *durior*, ſive quis malit *durities*, ſummovere non auſim; quia eamdem Celſus adhibet ſectione proxima, de ſimilitudine loquens, quam impetigo & ſcabies habent inter ſe. *Minime*, inquit, *mala eſt*, *quae ſimilitudine ſcabiem repraeſentat: nam & rubet & durior eſt &c.*

97. *Id eſt, feram*] Alii voces has tres parentheſi includunt; Lindenius transfert poſt duas proximas *Graeci appellant.* Sed fortaſſe explodendae ſunt. Eamdem interpretationem veteres Codices habent ſect. 18. hujus capitis.

98. *P. ✶. =.*] Repoſui ſextantis notam, cum in Codice Mediceo I. ſit, *p. ꝗ. =.* Antea legebatur, *p. ✶. I.*

99. *Incoquuntur, dum craſſitudo mellis fiat*] Pro *fiat*, Codex Mediceus I. habet *fit.* Lindenius leg. *usque ad craſſitudinem mellis incoquuntur*; quae explicatio quaedam eſt.

1. *Habet*] Ita in Codice Mediceo I. Palavicinus addidit *hoc*; unde in vulgatis legitur, *Habet hoc.* In aliis MSS. *Habet haec.*

centur, & ex paſſo coquuntur: idque omnem pituitam utique ſuſtinet 2. Ac ſi nihil aliud eſt, amurca ad tertiam partem decocta, vel ſulphur pici liquidae miſtum, ſicut in pecoribus 3 propoſui, hominibus quoque ſcabie laborantibus opitulantur.

17. Impetiginis vero ſpecies ſunt quatuor. Minime mala eſt, quae ſimilitudine ſcabiem repraeſentat: nam & rubet, & durior eſt, & exulcerata eſt 4, & rodit 5. Diſtat autem ab ea, quod 6 magis exulcerata eſt, & varis ſimiles puſtulas habet; videnturque eſſe in ea quaſi bullulae quaedam, ex quibus interpoſito tempore ſquamulae reſolvuntur 7; certioribusque haec 8 temporibus revertitur. Alterum genus pejus eſt, ſimile 9 papulae fere, ſed aſperius rubicundiusque, figuras varias habens 10: ſquamulae ex ſumma cute diſcedunt 11, roſio major eſt, celerius & latius procedit, certioribusque etiamnum, quam prior 12, temporibus & fit, & deſinit. Rubra cognominatur 13. Tertia etiamnum deterior eſt: nam & craſſior eſt, & durior, & magis tumet; in ſumma cute finditur, & vehementius rodit; ipſa quoque ſquamoſa, ſed nigra; proceditque & late, nec tarde; & minus errat in temporibus, quibus 14 aut

2. *Pituitam utique ſuſtinet*] Reprimit, compeſcit; ut recte explicat Conſtantinus. Cap. 25. ſect. 4. hujus lib. *pituitam in oculos decurrentem tenent.* Sed & Conſtantinus & alii quoque leg. *ubique*; nec aliter habent MSS. Codices. Lindenius repoſuit *utique*; in quo ſequendus videtur: non item in ceteris, quae mutavit. Sic enim legit: *utique ſcabiem ſanat.* Sed Celſus humorem intelligit, qui puſtulas excitat: quo ſenſu *eruptiones pituitae* Plinius dixit lib 23. cap. 2. & 9. lib. 26. cap. 11. lib. 28. cap. 9. & alibi quoque.

3. *In pecoribus*] Id eſt, in libris Rei Ruſticae: quam Conſtantini explicationem Critici omnes probant. Quod attinet ad modum dicendi, vid. adnot. 63. lib. 4. cap. 18. Lindenius leg. *de pecoribus.*

4. *Exulcerata eſt.*] Videtur impetiginem Celſus vocare, quam Graeci λέπραν appellant. Lindenius omittit *eſt.*

5. *Rodit*] Ita Lindenius. Conſtantinus quoque margini adſcripſit *erodit*, pro *roditur*; ut alii legunt, & ego inveni in MSS. Sed & infra Mediceus vetuſtior habet *vehementius roditur:* ubi alii MSS. & omnes vulgati libri rectius, *vehementius rodit.*

6. *Ab ea, quod &c.*] In Editionibus antiquioribus, *ab ea, quia &c.* Lindenius leg. *ab ea, quae &c.* Ego ſecutus ſum Codicem Mediceum I. Alii Codices habent, *ab ea quae ubi &c.*

7. *Squamulae reſolvuntur*] Lindenius leg. *quaſi ſquamulae ſolvuntur.*

8. *Haec*] Ante Lindenium legebatur *hoc*; ut eſt in MSS.

9. *Genus pejus eſt, ſimile &c.*] In aliis Codicibus MSS. legitur, *genus eſt ei ſimile*; in aliis, *genus eſt ei eſt ſimile*; in aliis, *genus eſt enim ei eſt ſimile.* Mediceus I. conſentit cum libris impreſſis, qui & ipſi inter ſe conſentiunt; niſi quod Lindenius edidit, *genus eſt pejus & ſimile &c.* cum alii habeant, *genus pejus eſt, ſimile &c.*

10. *Habens*] In Codice Mediceo I. *habet.*

11. *Diſcedunt*] *Diſcedere*, quemadmodum lib. 8. cap. 3. *abſcedere* & *recedere.* Neque tamen haec lectio eſt omnino certa: nam Cod. Mediceus I. habet *deſcendunt*; fortaſſe pro *decedunt:* Lindenii Editio *decidunt.*

12. *Etiamnum, quam prior*] Alii leg. *nonnumquam prior*; ſed perperam. Lindenius, *etiam, quam prior.* Ego ex Cod. Mediceo vetuſtiore, *etiamnum, quam prior.*

13. *Rubra cognominatur*] In Editionibus antiquis, & in Codicibus MSS. *Rubrica*; quod fortaſſe ortum eſt ex proxima ſyllaba perperam duplicata. Lindenius repoſuit *Rubra.* Sic infra, *Nigrae cognomen eſt.*

14. *Sed nigra; proceditque & late, nec tarde; & minus errat in temporibus, quibus &c.*] Corruptus eſt hic locus in omnibus libris. Ita legitur

aut oritur, aut desinit; neque ex toto tollitur. Nigrae cognomen est. Quartum genus est, quod curationem omnino non recipit, distans colore: nam subalbidum est, & recenti cicatrici simile; squamulasque habet pallidas, quasdam subalbidas [15], quasdam lenticulae similes; quibus demptis, nonnumquam profluit sanguis. Alioquin vero humor ejus albidus est, cutis dura atque fissa est; proceditque latius. Haec vero omnia genera maxime oriuntur in pedibus, & manibus; atque ungues quoque infestant. Medicamentum non aliud valentius est, quam quod ad scabiem quoque pertinere sub auctore Protarcho retuli. Serapion autem, nitri p. *. II. sulphuris p. *. IV. excipiebat resina copiosa, eoque utebatur.

18. Papularum vero duo genera sunt. Alterum, in quo [16] per minimas pustulas cutis exasperatur, & rubet, leviterque roditur; medium habet pauxillo laevius; tarde serpit: idque vitium maxime rotundum incipit, eademque ratione in orbem procedit. Altera autem est, quam ἀγρίαν [17] Graeci appellant: in qua similiter quidem, sed magis cutis exasperatur, exulceraturque, ac vehementius & roditur [18], & rubet, & interdum [19] etiam pilos remittit. Quae minus rotunda est, difficilius sanescit: nisi sublata est, in impetiginem vertitur. Sed levis papula etiam, si jejuna saliva quotidie defricatur, sanescit: major, commodissime murali herba tollitur, si super eadem trita est [20]. Vt vero ad com-

tur in Codice Mediceo primo. In aliis; *sed nigra procedit, & late, & tarde eminus serpit, in temporibus quibus:* neque ab his veteres Editiones discrepant; nisi quod aliter interpungunt, & omittunt vocem *quibus*, quae deest etiam in MSS. Mediceis IV. & V. & in Vaticano I. Fortasse locus ita restituendus est: *sed nigra; proceditque & minus late & tarde; errat in temporibus, quibus &c.* Dixit paulo ante, secundum genus impetiginis celerius & latius procedere, quam primum; certioribusque temporibus & fieri & desinere; quamvis primum quoque genus certis temporibus revertatur. Nunc dicit, tertium genus in hoc a secundo differre, quod tarde & minus late procedit, incertisque temporibus aut oritur aut desinit. Constantinus sic legendum putat: *sed nigra procedit: & late, & tarde, & minus serpit, neque in certis temporibus aut oritur, aut desinit.* Lindenius edidit: *sed nigra est: proceditque & latet, nec tardat: minus vero errat in temporibus, quibus &c.*

15. *Pallidas, quasdam subalbidas*] Tria haec verba non habet Codex Mediceus I.

16. *Alterum, in quo &c.*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *Altera est, in qua &c.* fortasse quia infra quoque est *Altera.* Lindenius, *Alterum est, in quo;* infra vero, *Alterum est*, omissa particula *autem.* Vtrumque genus Graeci λειχῆνα vocant.

17. *Quam ἀγρίαν*] In MSS. & in omnibus fere Editionibus additur, *id est, feram.* Ego secutus sum Egnatium & Lindenium, qui putidam interpretationem omiserunt. In Codice Mediceo I. *agrian* Latinis litteris scribitur; in aliis, *agriam* per *m.*

18. *Vehementius & roditur*] Omnes Medicei Codices, praeter primum, habent, *vehementius eroditur.*

19. *Et interdum*] Alii omittunt *&.* Addita est haec particula a Lindenio, & habetur in Cod. Mediceo I.

20. *Si super eadem trita est*] Ita edidit Lindenius; cum antea legeretur, *si sub ea detrita est.* In Cod. Mediceo I. *si sub eadem tritaq. est.* Quorum nihil placet. Sensus esse videtur; si haec trita super illam sit imposita. Sed verba, opinor, depravata sunt.

composita medicamenta veniamus, idem illud Protarchi tanto valentius in his est, quanto minus in his vitii [21] est. Alterum ad idem Myronis [22]: nitri rubri, thuris, singulorum p. ✕. I. cantharidum purgatarum p. ✕. II, sulphuris ignem non experti tantumdem, resinae terebinthinae liquidae p. ✕. XX. farinae lolii sext. III. [23] gith [24] cyathi tres [25], picis crudae sextarius [26].

19. Vitiligo quoque, quamvis per se nullum periculum adfert; tamen & foeda est, & ex malo corporis habitu fit. Ejus tres species sunt. Ἄλφος vocatur, ubi color albus est, fere subasper & non continuus, ut quaedam quasi guttae dispersae esse videantur: interdum etiam latius, & cum quibusdam intermissionibus serpit. Μέλας colore ab hoc differt, quia niger est, & umbrae similis: cetera eadem sunt. Λευκὴ habet quiddam simile alpho, sed magis albida est, & altius descendit; in eaque albi pili sunt, & lanugini similes. Omnia haec serpunt: sed in aliis celerius, in aliis tardius. Alphos & Melas in quibusdam variis temporibus & oriuntur [27] & desinunt: Leuce, quem occupavit, non facile dimittit. Priora curationem non difficillimam recipiunt: ultimum vix umquam sanescit; ac, si quid ei vitio demptum est, tamen non ex toto sanus color redditur. Vtrum autem aliquod horum sanabile sit, an non sit [28]; experimento facile colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi: si sanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus est; si humor albidus, sanari non potest. Itaque ab hoc quidem abstinendum est. Super id vero, quod curationem recipit, imponenda lenticula mista cum sulphure & thure, sic, ut ea contrita ex aceto sit [29]. Aliud ad idem, quod ad Irenaeum auctorem

21. *Vitii*] In MSS. multis, *vitium*.

22. *Myronis*] Lindenii Editio, *Miconis*, & sect. proxima, *Micone*. Et sane Miconem Celsus supra nominavit cap. 18. hujus libri sect. 26. Hic tamen omnes veteres Codices habent *Myronis*, & infra, *Myrone*.

23. *Sext. III.*] Alii leg. *semis*, ut est in Editione I. Error ortus est ex non intellecta sextarii nota, quam habent MSS. Codices; scilicet *S*. *III.*

24. *Gith*] Quidam scribunt *git* sine adspiratione. In Cod. Mediceo I. est *gitti*.

25. *Cyathi tres*] Alii leg. *cyathos tres*; ut est in Codicibus MSS. Sed recta constructio primum casum postulat: itaque reposui *cyathi* cum Lindenio.

26. *Sextarius*] Aldina Edit. *Sext.* Codices Medicei, excepto primo, *sextarium*. Sed legendum *sextarius*. In Codice Mediceo primo habetur, *spicis crudae I.* scilicet cyathus. Hinc Editiones priscae, *picis crudae unum*. Constantiniana *unum* habet in textu, *sext.* in margine. Lindenius utrumque sumpsit, & edidit, *sext. unum*; oblitus se *cyathi*, pro *cyathos*, supra reposuisse, ideoque & *sext. unus* legi oportere. Ceterum in Cod. Mediceo I. ex Palavicini emendatione est, *sext. I.* Et sane picis crudae cyathus satis esse non videtur ad arida medicamenta, quae in hac compositione sunt, cogenda.

27. *Et oriuntur*] Lindenius omittit *&*.

28. *An non sit*] Lindenius tollit verbum *sit*. Eadem tamen haec forma reperitur in lib. 7. cap. 2. *considerari debet, nervosusne is locus sit, an non sit.* Nec ipse Lindenius aliter ibi legit.

29. *Sit*] Scilicet lenticula. Codex tamen Mediceus I. habet *sint*.

rem refertur. Alcyonium, nitrum, cuminum 30, fici folia arida paribus portionibus contunduntur, adjecto aceto. His in ſole vitiligo 31 perungitur; deinde non ita multo poſt, ne nimis erodatur, eluitur. Proprie quidam 32, Myrone auctore, eos, quos Alphos vocari dixi, hoc medicamento perungunt: ſulphuris p. ✕. =. aluminis ſciſſilis p. ✕. =. nitri p. ✕. ==. 33 myrti aridae contritae 34 acetabulum miſcent, deinde in balneo ſuper vitiliginem inſpergunt farinam ex faba, tum haec inducunt. Ii vero, quos Melanas vocari dixi, curantur, cum ſimul contrita ſunt alcyonium, thus, hordeum, faba, eaque ſine oleo 35 in balneo ante ſudorem inſperguntur; tum 36 genus id vitiliginis defricatur.

30. *Cuminum*] In Codice modo allato deeſt vox haec.

31. *Vitiligo*] In multis MSS. Codicibus, *vitium;* in Mediceo III. *vituligo:* in I. tum hic, tum ſupra, *vitligo*; infra vero, *vitliginem* & *vitliginis.*

32. *Quidam*] Ita ex Cod. Mediceo I. & Conſtantini conjectura. Alii leg. *quidem.*

33. *Sulphuris p. ✕. =. aluminis ſciſſilis p. ✕. =. nitri p. ✕. ==.*] In Cod. Mediceo I. *ſulphuris p. p. =. aluminis ſciſſilis p. p. =. nitri p. p. ==.* Ego ✕. pro p hic quoque, ut alibi, repoſui: quod ad cetera attinet, Codicem illum ſecutus ſum. In Codicibus aliis, *ſulphuris p. ✕. IIII.* reliqua deſiderantur. Sed in IV. illa, *p. ✕. IIII.* obliterata ſunt, & haec alia manu margini adſcripta: *p. p. =. nitri p. p. ==.* Editiones omnes habent; *ſulphuris p. ✕. II. nitri p. ✕. IIII.* praeter Aldinam, in qua eſt, *ſulphuris p. p. Z. aluminis ſciſſilis p. p. Z. nitri p. ✕. IIII.*

34. *Myrti aridae contritae*] Alii leg. *myrrhae aridae contritae;* nec veterum Codicum teſtimonio carent. Nam Medicei IV. & V. habent *myrrae.* Alii tamen, *myrtae. Murta* autem, vel *myrta* alibi invenitur in Celſi Codicibus; ut ex meis adnotationibus cognoſci poteſt; idemque eſt ac myrtus. In Mediceo vetuſtiori habetur *murti;* in Edit. Aldina *myrti:* in utroque *radice contrita*, pro *aridae contritae.* Ego, pro *myrrhae*, repoſui *myrti;* ſed *aridae contritae* ex aliorum Codicum fide retinui, quod adjectum *aridae* magis myrto conveniat, quam myrrhae. Porro alia quoque compoſitio adverſus Alphum apud Paulum Aeginetam lib. 4. cap. 6. habet myrtum; decoctamque ex myrti foliis aquam idem vitium proponit Dioſcorides lib. 1. cap. 155. Ceterum idem mendum Geſnerus animadvertit in quodam Vegetii Codice, in quo, pro *myrtam quoque aridam conteres*, ut vulgo legitur, eſt, *myrrham quoque &c.*

35. *Faba, eaque ſine oleo*] Alii leg. *faba ſine oleo.* Sed Lindenii lectionem, quam ſequor, Mediceus primus, aliique optimae notae Codices confirmant. In aliquibus eſt, *fabae* (vel *fabe*) *aque &c.* quod mendum unde ortum ſit, facile apparet. Prima ſcilicet littera vocis *eaque* in diphthongum coaluit cum extrema vocis praecedentis.

36. *Tum*] Lindenius leg. *ac tum.* Videtur ſumpſiſſe ex margine Editionis Conſtantinianae, ubi hic locus ita legitur: *cum ſimul contrita alcyonium, thus, hordeum, fabae, ſine oleo in balneo inſperguntur, ac tum &c.*



LIBER SEXTVS.

I. Dixi de iis vitiis, quae per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia desiderant: nunc ad ea veniam, quae non nisi in singulis partibus incidere consuerunt, orsus a capite. In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem saepe radendo succurritur. Adjicit autem 37 vim quamdam ad continendum ladanum cum oleo mistum. Nunc de iis capillis loquor, qui post morbum fere fluunt. Nam, quo minus caput quibusdam aetate nudetur, succurri nullo modo potest.

II. Porrigo autem est, ubi inter pilos quaedam quasi squamulae surgunt, eaeque a cute resolvuntur; & interdum madent, multo saepius siccae sunt. Idque evenit modo sine ulcere, modo exulcerato loco: huic quoque modo malo odore, modo nullo accedente. Fereque id in capillo fit 38, rarius in barba, aliquando etiam in supercilio: ac neque sine aliquo vitio corporis nascitur, neque ex toto inutile est. Nam bene integro capite, non exit: ubi aliquod in eo vitium est, non incommodum est, summam cutem potius subinde corrumpi, quam, id, quod nocet, in aliam partem magis necessariam verti. Commodius est ergo subinde pectendo repurgare, quam id ex toto prohibere. Si tamen ea res nimium 39 offendit (quod humore sequente fieri potest; magisque si is etiam mali odoris est) caput saepe radendum est; dein id super adjuvandum aliquibus ex leviter reprimentibus; quale est nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo & vino 40, vel myrobalanum cum vino. Si parum per haec proficitur, vehementioribus uti licet; cum eo, ut sciamus, utique in recenti vitio id inutile esse.

III. Est etiam ulcus, quod a fici similitudine σύκωσις a Graecis nominatur. Caro excrescit 41: & id quidem generale est. Sub eo vero duae spe-

37. *Autem*] Ita in MSS. quibusdam. Mediceus I. habet *enim*, ut est in vulgatis. Lindenius leg. *etiam*, quemadmodum Constantino legendum videbatur.

38. *In capillo fit*] Id est, in ea capitis parte, quae capillo tegitur. Eodem modo loquitur in cap. 3. & in 4. Codex Mediceus I. addit *in capite*; quae est interpretatio quaedam in contextum temere illata.

39. *Nimium*] Lindenius leg. *magis*; deinde, *quod nimium humore sequente*.

40. *Cum myrteo & vino*] H. e. cum oleo myrteo & vino. Sic autem Lindenius edidit; cui suffragatur Codex Mediceus vetustior. Porro oleo myrteo antiquos Medicos ad porriginem uti solitos, apparet ex Dioscoride lib. I. cap. 49. & ex Galeno lib. I. de composit. medic. s. l. cap. 8. ubi etiam Damocratis compositio describitur, ex ladano, cerussa, & sulphure ignem non experto, quibus vinum & oleum myrteum adjiciebatur. Alii leg. *cum myrteo vino*.

41. *Caro excrescit*] Lindenius leg. *quia caro in eo excrescit*.

species sunt. Alterum [42] ulcus durum & rotundum est: alterum humidum & inaequale. Ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit utrumque [43] in iis partibus, quae pilis conteguntur: sed id quidem [44], quod callosum & rotundum est, maxime in barba; id vero, quod humidum, praecipue in capillo. Super utrumque oportet imponere elaterium, aut lini semen contritum & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplastrum tetrapharmacum ex aceto subactum. Terra quoque Eretria ex aceto liquata recte illinitur.

IV. Arearum quoque duo genera sunt. Commune utrique est, quod emortua summa pellicula pili primum extenuantur, deinde excidunt: ac, si ictus is locus est, sanguis exit liquidus, & mali odoris: increscitque utrumque in aliis celeriter, in aliis tarde. Pejus est, quod densam cutem, & subpinguem, & ex toto glabram fecit. Sed ea, quae ἀλωπεκία nominatur, sub qualibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba. Id vero, quod a serpentis similitudine ὀφίασις appellatur [45], incipit ab occipitio; duorum digitorum latitudinem non excedit; ad aures duobus capitibus serpit; quibusdam etiam ad frontem, donec se duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet aetate est; hoc fere in infantibus: illud vix umquam sine curatione, hoc per se saepe finitur. Quidam haec genera arearum scalpello exasperant: quidam illinunt adurentia ex oleo; maximeque chartam combustam: quidam resinam terebinthinam cum thapsia inducunt. Sed nihil melius est, quam novacula quotidie radere: quia [46], cum paulatim summa pellicula excisa est, adaperiuntur pilorum radiculae. Neque ante oportet desistere, quam frequentem pilum nasci apparuerit. Id autem, quod subinde raditur, illini atramento scriptorio [47] satis est.

V. Pene ineptiae sunt, curare varos, & lenticulas, & ephelidas: sed eripi tamen foeminis cura cultus sui non potest. Ex his autem, quae supra proposui [48], vari lenticulaeque vulgo notae sunt; quamvis rarior

ea

42. *Alterum*) Lindenius leg. *Altera*, tum hic, tum infra.

43. *Fit utrumque*] Ita in Cod. Mediceo I. & Editione Lindenii. Alii interjiciunt particulam *vero*.

44. *Id quidem*] Lindenius omittit *quidem*.

45. *A serpentis similitudine ὀφίασις appellatur*] Omnes MSS. Codices habent *ophis*; Editiones *ophiasis*, vel ὀφίασις, Graecis litteris. Pollux lib. 4 cap. 25. sect. 192. ὄφις, ψίλωσις τριχῶν. Sed ibi quoque ὀφίασις legendum, Critici contendunt: quae vox certissima est; siquidem reperitur apud Galenum, Oribasium, Paulum Aeginetam, Aëtium, Actuarium. In Cod. Mediceo I. deest vox *serpentis*.

46. *Quia*] Al. *qua*. In Editione Lindenii & in Cod. Mediceo I. legitur *quia*.

47. *Scriptorio*] Quod siccandi vim habet, ut est apud Galenum lib. 9. de s. m. f. cap. 3. Stephanus & Lindenius leg. *sutorio*; sed ego *scriptorio* reperi in omnibus MSS.

48. *Quae supra proposui*] Codex Mediceus I.

quas

ſpecies eſt, quam ſemion [49] Graeci vocant; cum ſit ea lenticula rubicundior, & inaequalior. Ephelis [50] vero a plerisque ignoratur: quae nihil eſt, niſi aſperitas quaedam & durities mali coloris. Cetera non niſi in facie: lenticula [51] etiam in alia parte nonnumquam naſci ſolet; de qua per ſe ſcribere alio loco, viſum operae pretium non eſt. Sed vari commodiſſime tolluntur impoſita reſina, cui non minus [52] quam ipſa eſt, aluminis ſciſſilis, & paulum mellis adjectum eſt. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto ſunt, donec ad mellis craſſitudinem venerint. His corpus illinendum, &, interpoſitis pluribus horis, mane eluendum eſt, oleoque leviter ungendum. Ephelidem tollit reſina, cui tertia pars ſalis foſſilis & paulum mellis adjectum eſt. Ad omnia vero iſta, atque etiam ad colorandas cicatrices, poteſt [53] ea compoſitio, quae ad Tryphonem patrem auctorem refertur. In ea pares portiones ſunt myrobalani magmatis [54], cretae Cimoliae ſubcaeruleae, nucum amararum, farinae hordei atque ervi, ſtruthii albi, ſertulae Campanae ſeminis: quae omnia contrita, melle quam amariſſimo coguntur, illitumque a veſpere usque mane eluitur [55].

VI. 1. Sed haec quidem mediocria ſunt. Ingentibus vero & variis caſibus oculi noſtri patent: qui cum magnam partem ad vitae ſimul & uſum & dulcedinem conferant, ſumma cura tuendi ſunt. Protinus autem orta lippitudine, quaedam notae ſunt, ex quibus, quid eventurum ſit, colligere poſſimus. Nam ſi ſimul & lacrima [56] & tumor & craſſa pitui-

quas ſupra poſui. Tria haec verba mihi ſuſpecta ſunt. Simile aliquid adnotavi in libro ſuperiore cap. 19. ſect. 24.

49. *Semion*] Ita in MSS. Codicibus; quod quid ſit, plane ignoro. Fortaſſe ſcripſit σημεῖον; & ſignum, ac velut impreſſam quamdam notam ſignificavit. Editiones antiquiores habent *xaenion*. Egnatius legit, ξένιον; Caeſarius, φακὸν; Lindenius, φακίαν; Ronsſeus in adnotationibus habet ξαίνιον; *deducto*, inquit, *vocabuli etymo* ἀπὸ τῦ ξαίνειν, *quod percutere ſignificat.*

50. *Ephelis*] Quidam habent Ἐφηλὶς, Graecis litteris. Iidem tamen ſupra ſcribunt *ephelidas*, per litteras Latinas.

51. *Lenticula*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *lenticulae*; & deinde, *ſolent.*

52. *Cui non minus*] Codex modo allatus habet, *cui minus.*

53. *Poteſt*] Lindenius leg. *prodeſt.*

54. *Myrobalani magmatis*] Contuſi & preſſi myrobalani recrementi; de quo Dioſcorides lib. 4. cap. 160. ut notat Pantinus. Egnatius & alii leg. *myrobalani*, *crocomagmatis*: quod fortaſſe probarem, ſi in MSS. aliquo reperiſſem.

55. *Illitumque a veſpere usque mane eluitur*] In Cod. Mediceo I. ita habetur: *inlitumque aves pereusque mane*; & deeſt *eluitur.* Sed prima littera vocis *usque* eſt ab alia manu; a Palavicino ſcilicet, qui eam loco poſuit alius litterae a ſe deletae: ab eodemque additum eſt *inluitur.* In aliis Codicibus: *illitumque adveſpere mane eluitur.* In IV. tamen correctum eſt, *illitumque a veſpere usque mane*; & ita eſt in vulgatis omnibus, qui verbum *eluitur*, quod in illo perperam expunctum eſt, retinent.

56. *Si ſimul & lacrima*] Particula *ſi* deeſt in Editionibus antiquioribus & in Cod. Mediceo I. ſed habetur in Codicibus multis, & in Caeſariana, Lindeniana, aliisque Editionibus. Nonnulli cum Ruellio leg. *ſimul ac lachryma.*

pituita coeperint; si ea pituita lacrimae mista est; neque lacrima calida est 57, pituita vero alba & mollis, tumor non durus, longae valetudinis metus non est. At si lacrima multa & calida, pituitae paulum, tumor modicus est, idque in uno oculo est; longum id, sed sine periculo, futurum est. Idque lippitudinis genus minime cum dolore est; sed vix ante vicesimum diem tollitur: nonnumquam per duos menses durat. Quandoque finitur, pituita alba & mollis esse incipit, lacrimaeque miscetur. At si simul ea 58 utrumque oculum invaserunt, potest esse brevior, sed periculum ulcerum est. Pituita autem sicca & arida dolorem quidem movet, sed maturius desinit; nisi quid exulceravit. Tumor magnus, si sine dolore est, & siccus, sine ullo periculo est: si siccus quidem, sed cum dolore est, fere exulcerat; & nonnumquam ex eo casu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Ejusdem exulcerationis timor in palpebris pupillisve est, ubi super magnum dolorem lacrimae salsae calidaeque sunt 59; aut etiam si, tumore jam finito 60, diu lacrima cum pituita profluit. Pejus etiamnum est, ubi pituita pallida 61 aut livi-

57. *Neque lacrima calida est*] Ita edidit Lindenius. Sed ante eum Foësius, veterem lectionem, *& ea lacrima calida est*, depravatam esse, & sic corrigendam censuit: *neque ea &c.* Auctor enim libri 2. Praedict. unde haec sumpta sunt, ita scribit: *si lacrima gramiae permista, neque vehementer calida fuerit.* Sed fortasse legendum est, *nec ea lacrima calida est*, vel, quod malim, *& ea lacrima calida non est.* Codex Mediceus I. habet *si ea*, non *& ea.*

58. *Quandoque finitur, pituita alba & mollis esse incipit, lacrimaeque miscetur. At si simul ea &c.*] *Quandoque* pro *Quandocumque*; nisi forte id ipsum reponendum est. Ita ego restitui ex Cod. Mediceo I. qui tamen habet *eae*. Ego malui *ea*, ut est in aliis MSS. Ita porro legendum esse apparet ex illo Praedict. loco: *At si lacrima multa & calida cum paucissima gramia & exiguo tumore, idque ex altero oculo profluat, valde diuturnum id quidem, sed sine periculo fit; idque lippitudinis genus doloris expers est. Et in his praecipue judicatio considerandа est, quae prima quidem fit circa vigesimum diem: quod tempus si superat, quadragesimus dies exspectandus est, aut si neque in his desinit, in sexaginta diebus solvitur. At toto tempore ad gramiam attentum esse oportet, num in digito misceatur* (in Graeco Codice est, ἢν ἐν τῷ δακτύλῳ τε μίσγηται; sed Foësius δακρύῳ legendum contendit) *& alba ac mollis fiat, idque praecipue sub judicationis tempus; tum namque ubi finitur, id evenire solet. Quod si haec utrumque oculum invaserint, majus est ulcerum periculum, sed brevi solvetur.* Cum olim legeretur, ut est in multis MSS. *sed quandoque finitur. Si pituita alba & mollis esse incipit, lacrimaeque miscentur; aut si simul hae* (in MSS. & in margine Edit. Constantin. *simul ea*); M. Aurelius Severinus vitium cognovit, satisque idoneum remedium adhibuit. Sic enim ille reponendum censuit; *quandoque finitur, si pituita alba & mollis esse incipit, lacrimaeque miscentur. At si simul hae &c.* At Lindenius ivit in alia omnia: nam ita edidit: *quandoque brevius finitur. Si pituita alba & mollis esse incipit, lachrymaeque miscetur, aut, si simul hae &c.* Eodem fere sensu, *sed quandoque ante finitur*, legendum putavit Ronsseus.

59. *Sunt*] Ita ex quibusdam MSS. Alii leg. *eunt*, ut est in Mediceo I.

60. *Tumore jam finito*] Ita Lindenius. Alii leg. *tumore infinito*; atque ita in MSS. Codicibus inveni; sed in Mediceo I. expunctum est *in*; quo modo veterem lectionem Constantinus castigandam censuit.

61. *Pallida*] Alii leg. *calida*, ut est in MSS. Constantinus tamen veterem librum affert, in quo est *candida*. Ego malui *pallida*, ex Foësio & Lindenio; quod & ad antiquam lectionem propius accedit, & ad id, quod scripsit Auctor lib. 2. Praedict. quem Celsus sequi videtur. Graeca verba haec sunt: ἢν δὲ γλῆναι χλωραὶ καὶ πελιδναὶ ἔωσι, καὶ δάκρυον πολὺ καὶ θερμὸν &c.

livida eſt, lacrima calida & multa [62] profluit, caput calet, a temporibus ad oculos dolor pervenit, nocturna vigilia urget: ſiquidem ſub his oculus plerumque rumpitur; votumque eſt, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula juvat: ſi foras jam ruptus procedit, ſine auxilio eſt. Si de nigro aliquid albidum factum eſt, diu manet. At ſi aſperum, & craſſum eſt, etiam poſt curationem veſtigium aliquod relinquit. Curari vero oculos ſanguinis detractione, medicamento, balneo [63], vino, vetuſtiſſimus auctor Hippocrates memoriae prodidit. Sed eorum tempora & cauſas parum explicuit: in quibus medicinae ſumma eſt. Neque minus in abſtinentia & alvi ductione ſaepe auxilii eſt. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor eſt; ſequiturque pituitae curſus, nonnumquam copioſior vel acrior, nonnumquam utraque parte moderatior. In ejusmodi caſu prima omnium ſunt quies & abſtinentia. Ergo primo die, loco obſcuro cubare debet, ſic, ut a ſermone quoque abſtineat; nullum cibum aſſumere; ſi fieri poteſt, ne aquam quidem; ſin minus, certe quam minimum ejus. Quod ſi graves dolores ſunt, commodius ſecundo die; ſi tamen res urget, etiam primo ſanguis mittendus eſt; utique ſi in fronte venae tument, ſi firmo corpore [64] materia ſupereſt. Si vero minor impetus minus acrem curationem requirit, alvum, ſed non niſi [65] ſecundo tertiove die duci oportet. At modica [66] inflammatio neutrum ex his auxilium deſiderat; ſatisque eſt, uti quiete & abſtinentia. Neque tamen in lippientibus [67] longum jejunium neceſſarium eſt, ne pituita tenuior atque acrior fiat: ſed ſecundo die dari debet id, quod leviſſimum videri poteſt ex iis, quae pituitam faciunt craſſiorem; qualia ſunt ova ſorbilia: ſi minor vis urget, pulticula quoque, aut panis ex lacte. Inſequentibusque [68] diebus, quantum inflammationi detrahetur, tantum adjici cibis poterit; ſed generis ejusdem: utique ut nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex iis, quae extenuant, ſumatur; nihil potui praeter aquam. Et victus quidem ratio talis maxime neceſſaria eſt. Protinus autem primo die, croci p. ✳. I. & farinae candidae quam tenuiſſimae p. ✳. II. excipere

62. *Et multa*] Ex ſeptem MSS. Mediceis ſex ita habent. Vnus omnino, id eſt, vetuſtior, *aut multa*; quae eſt vulgaris lectio.

63. *Balneo*] Lindenius leg. *balneo, fotu*; fortaſſe quia Conſtantinus haec adnotaverat: *lib. 6. Aphor. 31. ubi eſt πυρίη, id eſt, fomentum, quod Celſus omiſit.* Ego *fotu* nullo in Codice inveni; nec *fotu*, opinor, Celſus ſcripſiſſet, ſed *fomento.*

64. *Corpore*] Al. *corpori.*

65. *Requirit, alvum, ſed non niſi &c*] Pro *alvum*, in multis MSS. eſt *alvus*. Lindenius leg. *requirit. Alvum non niſi &c.*

66. *At modica*] *At* omittitur in Cod. Mediceo I.

67. *In lippientibus*] Particula *in* abeſt a Codice modo allato.

68. *Inſequentibusque*] Lindenius leg. *Inſequentibus*; ut habent Codices aliqui. Mediceus I. & veteres Editiones, *Inſequentibusque.*

pere oportet ovi albo, donec mellis craſſitudinem habeat: idque in linteolum illinere, & fronti agglutinare, ut, compreſſis venis, pituitae impetum cohibeat. Si crocum non eſt, thus idem facit. Linteolo an lana excipiatur, nihil intereſt. Superinungi vero oculi debent, ſic, ut croci quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ſumatur, myrrhae ad fabae, papaveris lacrimae ad lenticulae [69] magnitudinem, eaque cum paſſo conterantur, & ſpecillo ſuper oculum [70] inducantur. Aliud ad idem: myrrhae p. ⁎. I. [71] mandragorae ſucci p. ⁎. I. [72] papaveris lacrimae p. ⁎. II. foliorum roſae, cicutae ſeminis, ſingulorum p. ⁎. III. acaciae p. ⁎. IIII. gummi [73] p. ⁎. VIII. Et haec quidem interdiu: noctu [74] vero, quo commodior quies veniat, non alienum eſt, ſuperimponere candidi panis interiorem partem ex vino ſubactam: nam & pituitam reprimit, &, ſi quid lacrimae proceſſit, abſorbet, & oculum glutinari non patitur. Si grave id & durum, propter magnum oculorum dolorem, videtur, ovi & album & vitellus in vas deſundendum eſt, adjiciendumque eo mulſi paulum, idque digito permiſcendum: ubi facta unitas eſt, demitti debet lana mollis bene carpta, quae id excipiat, ſuperque oculos imponi. Ea res & levis eſt, & refrigerando pituitam coërcet, & non exareſcit, & glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta, & cum malo cotoneo cocto miſta, commode imponitur. Neque ab ratione abhorret, etiam penicillo potiſſimum uti expreſſo, ſi levior impetus eſt, ex aqua; ſi major, ex poſca. Priora faſcia deliganda ſunt, ne per ſomnum cadant: at hoc ſuperimponi ſatis eſt, quia & reponi ab ipſo [75] commode poteſt; &, cum inaruit [76], iterum madefaciendum eſt. Si tantum mali eſt, ut ſomnum diu prohibeat, eorum aliquid dandum eſt, quae ἀνώδυνα Graeci appellant: ſatisque eſt puero, quod ervi; viro, quod fabae magnitudinem impleat. In ipſum vero oculum primo die, niſi modica [77] inflammatio eſt, nihil recte

69. *Lenticulae*] Lindenius, *lentis*.

70. *Super oculum*] Ita in antiquis libris. Lindenius leg. *ſuper oculos*.

71. *P. ⁎. I.*] Codex Mediceus I. *p. ⁎.* Fortaſſe reponendum *p.* =. vel *p.* ==. vel *p. ⁎.* s.

72. *P. ⁎. I*] Ita in MSS. & in Editione prima. Sed in Editione illa poſt notam *I.* quaedam eſt typorum macula, quam alii alterum *I.* eſſe putarunt, ideoque ediderunt *p. ⁎. II.* Vox *ſucci*, quae praecedit, deeſt in utraque Caeſarii Editione.

73. *P. ⁎ III. Acaciae p. ⁎. IIII. gummi*) Haec non habet Codex Mediceus I. In reliquis ſex, pro *p. ⁎. III.* habetur *p. ⁎. IIII.* ut omnes vulgo legunt, praeter Lindenium: & *cummis*, non *gummi*.

74. *Noctu*] Codex Mediceus I. *nocte*.

75. *Ab ipſo*] Lindenius addit *aegro*; quae vox non extat in antiquis libris, neque neceſſaria eſt. Conſtantinus eam margini adſcripſit; ſed fortaſſe ad explanationem. Eodem modo Celſus loquitur lib. 7. cap. 7. ſect. 15. *Valentior tamen medicina eſt, ubi tenues conditaeque venae ſunt, ideoque legi non poſſunt, eodem modo cervice deligata, retentoque ab ipſo ſpiritu &c.*

76. *Et, cum inaruit*] Lindenius leg. *& quia, cum inaruit*.

77. *Modica*] Quidam cum Caeſario leg. *immodi-*

recte conjicitur: saepe enim potius concitatur eo pituita, quam minuitur. A secundo die [78], gravi quoque lippitudini per indita medicamenta recte succurritur, ubi vel jam sanguis missus, vel alvus ducta est, aut neutrum [79] necessarium esse manifestum est.

2. Multa autem multorumque auctorum [80] collyria ad id apta sunt; novisque etiamnum [81] misturis temperari possunt; cum lenia medicamenta, & modice reprimentia, facile & varie misceantur. Ego nobilissima [82] exsequar.

3. Est igitur Philonis, quod habet cerussae elotae, spodii, gummi, singulorum p. ×. I. papaveris lacrimae combustae p. ×. II. [83] Illud scire oportet, hic [84] quoque omnia medicamenta, singula primum per se teri, deinde mista iterum, adjecta paulatim vel aqua, vel alio humore: gummi [85] cum quasdam alias facultates habeat, hoc maxime praestare [86], ut, ubi collyria diu [87] facta inaruerunt, glutinata sint, neque frientur.

4. Dionysii vero collyrium est: papaveris [88] lacrimae combustae, donec tenerescat [89], p. ×. I. [90] thuris combusti, gummi, singulorum p. ×. II. [91] spodii p. ×. IIII.

5. Cleo-

modica: cui mutationi & Codices MSS. repugnant, &, ut Morgagnus animadvertit, verba, quae statim sequuntur, *saepe enim potius concitatur eo pituita, quam minuitur.* Verba quoque illa periodi proximae, *gravi quoque lippitudini*, de leviori Celsum hic loqui significant.

78. *A secundo die*] Lindenii Editio, *At secundo die:* sed veteres Codices, *A secundo die*; quemadmodum lib. 8. cap. 5. *a tertio die fovendum id aqua calida est*; & cap. 9. *Ab uno vero & vicesimo die, quo utique os esse debet glutinatum, id agendum cibis uberioribus est, ut corpus quam plenissimum fiat.*

79. *Aut neutrum*] Ita in Codice Mediceo I. & in Editione Lindenii. Alii leg. *aut ubi neutrum.*

80. *Multorumque auctorum*] Lindenius omittit vocem *auctorum*

81 *Etiamnum*] Codex Mediceus I. *etiam.*

82. *Ego nobilissima*] Lindenius interjicit *autem.* Pro *Ego*, quidam leg. *Ergo.* Pro *nobilissima*, Codices Medicei, excepto primo, habent *nobilium*; quod Constantinus quoque reperit in alio Codice. Celsus tamen hoc modo dixit *nobilissimas compositiones* lib. 5. cap. 17. sect. 1.

83. *P. ×. II.*] Sic reposui ex multis MSS. Antea legebatur *p. ×. I.* ut est in Mediceo primo.

84. *Hic*] Id est, in collyriis. Respicit ad ea, quae supra de emplastris scripsit lib. 5. cap. 17. sect. 2. & propterea addit *quoque.* Alii leg. *haec.*

85. *Gummi*] In multis MSS. additur *mixtum;* scilicet ex glossemate. Mediceus I. non habet vocem illam.

86 *Praestare*] Hoc infinitum regitur a verbis praecedentibus *scire oportet:* neque est necesse sententiam abrumpere post vocem *humore*, & reponere *praestat*, ut legunt Constantinus, & Lindenius.

87. *Diu*] Plerique omittunt adverbium hoc.

88. *Dionysii vero collyrium est: papaveris &c.*] Lindenius, secutus Editionem an. 1538. omittit secundam vocem. Fortasse & duae sequentes tollendae, legendumque, *Dionysii; papaveris;* ut haec, & proxima periodus, *Cleonis nobile admodum*, & illa quoque, *Aliud ejusdem valentius*, quae postea sequitur, sensum continuent cum periodo superiore, *Est igitur Philonis.*

89. *Tenerescat*] Constantinus putat legendum, *inarescat.* Sed nihil mutandum. Dioscorides lib. 4. cap. 65. *ad oculorum medicamenta fictili novo torretur* (papaveris lacrima) *dum mollior fulviorque appareat.*

90. *P. ×. I.*] Codex Mediceus primus, *p. ×.* =.

5. Cleonis nobile admodum: papaveris lacrimae frictae p. ✱. I. croci p. ✱. =. 92 gummi p. ✱. I. 93 quibus, cum teruntur, adjicitur rosae succus. Aliud ejusdem valentius: squamae aeris, quod στόμωμα appellant 94, p. ✱. I. croci p. ✱. II. spodii p. ✱. IV. plumbi eloti, & combusti 95 p. ✱. VI. gummi tantumdem. Attalium quoque 96 ad idem est, maxime ubi multa pituita profluit: castorei p. ✱. —. 97 aloës p. ✱. =. 98 croci p. ✱. I. 99 myrrhae p. ✱. II. lycii p. ✱. III. cadmiae curatae p. ✱. VIII. stibis tantumdem, acaciae succi p. ✱. XII. Quod gummi hoc non habet, liquidum in pixidicula servatur 1. Theodorus vero huic com-

91. *P.* ✱. *II.*] Ita in vulgatis libris. In Codice MS. modo allato, *p.* ✱. s. in Mediceis ceteris, *p.* ✱. *I. Z.*

92. *P.* =.] Ita ex Codice Mediceo I. Al. *p.* ✱. *I.*

93. *P.* ✱. *I.*] Lindenius leg. *p.* ✱. *V.*

94. *Squamae aeris, quod στόμωμα appellant*] Pro *aeris*, quod habent MSS. omnes, Criticis quibusdam videtur legendum *ferri;* atque ita edidit Lindenius. Videndum tamen, ut alii monent, num forte Celsus in eadem fuerit sententia, in qua Plinius, qui lib. 34. cap. 11. ita scribit: *Squamae* (aeris) *est alterum genus subtilius, ex summa scilicet lanugine decussum, quod vocant stomoma.* Et quamvis Celsus lib. 5. cap. 1. duas posuerit dumtaxat aeris squamae species, alteram aeris tantum, alteram rubri aeris; neque de hac tertia specie quidquam addiderit: tamen, quoniam ex Plinii verbis colligitur, eam nihil esse aliud, quam subtiliorem quamdam rubri aeris squamam, videri potest, cum illam nominavit, hanc quoque intellexisse. Ceterum hoc Cleonis collyrium, ponderum tantum ratione diversum, habetur etiam apud Aëtium Tetrab. 2. Serm. 3. cap. 107. & apud Paulum lib. 7. cap. 16. sed vocem στομώματος, quam illi adhibuerunt, alii aliter interpretantur. Cornarius *ferri stomomatis* vertit ex Aëtio; Guinterius ex Paulo, *aeris, quod stomoma dicitur.* Mihi & Aëtius & Paulus ex iis videntur explicandi, quae ipsi de stomomatis squama scribunt, alter Tetrab. 1. Serm. 2. cap. 59. alter lib. 7. cap. 3. ubi eam ab aeris squama omnino distinguunt; sicut Galenus quoque lib. 9. de simpl. medic. facult. cap. 3. & Dioscorides lib. 5. cap. 90. &, qui hunc sequitur, Oribasius lib. 13. Collect. quem frustra Harduinus in Plinii sententiam trahere conatur.

95. *Eloti & combusti*] In Codice Mediceo I. *& loti &c.* ex quo Codice particula *&* ante vocem *eloti* additur alia manu in quarto. Hinc in vulgatis libris, *& eloti & combusti.* Sed in MSS. ceteris, *eloti & combusti.* Fortasse tamen legendum, *combusti & eloti:* nam prius comburebatur, tum lavabatur. Vide Dioscoridem lib. 5. cap. 96. & Plinium lib. 34. cap. 18. Attamen etiam lib. 5. cap. 28. sect. 5. habetur, plumbi eloti combusti. Postea reposui *p.* ✱. *VI.* ex Editionibus Aldina, Pantiniana, & aliis, ex multis etiam MSS. pro *p.* ✱. *I.* ut alii legunt ex Mediceo I.

96. *Attalium quoque*] Antea legebatur; *Ejus aliud quoque;* quod probari non potest. Nam sic Cleonis collyria tria essent; cum tamen duo tantum a se posita Celsus affirmet sect. 8. hujus capitis; *Cleonis collyrio quidam, quod ex duobus ante positum est, utuntur.* Quare *Attalium* reposui ex fide Codicis Medicei I.

97. *P.* ✱. —.] Significat unciam denarii, sive dimidium sextantis denarii; atque hac ratione Romanorum pondera ad Graecorum pondera accommodat. Nam ut denarii sextans, & ὀβολὸς sibi respondent; sic denarii uncia, & ἡμιοβόλιον. Sic autem reposui ex Codice Mediceo primo. Codices alii & Editiones antiquiores habent *p.* ✱. *Z.* Quidam leg. *p.* ✱. 3. ex Caesario, Lindenius, *p.* ✱. *I.*

98. *P.* ✱. =.] Hic quoque secutus sum Codicem Mediceum I. Alii leg. *p.* ✱. *I.* ut est in plerisque Codicibus: alii cum Caesario vetustioribusque Editionibus omnibus, praeter principem Florentinam, *p.* ✱. *l.*

99. *Croci p.* ✱. *I.*] Haec omittit Lindenius, itemque illa, *lycii p.* ✱. *III.* quae postea sequuntur. Quidam hic quoque leg. *croci p.* ✱. *l.* ut est in Edit. an. 1493.

1. *Quod gummi hoc non habet, liquidum in pixidicula servatur*] Nam si inaruerit, cum gummi, quo glutinetur, non habeat, friabitur. Vide sect. 3. hujus capitis. Sic reposui, cum in Codice Mediceo primo legatur, *quod commiscuit hoc non habet &c.* in ceteris, *quod cum cummisuci id hoc non habet. Liquidum in buxidicula servatur;* nisi quod tertius, & sextus non habent *cum.* Videtur au-

compofitioni adjecit papaveris lacrimae combuftae p. ✕. I. 2 aeris combufti & eloti p. ✕. II. nucleos palmarum combuftos numero XX. 3 gummi p. ✕. XII.

6. At ipfius Theodoti, quod a quibusdam ἀχάριστον 4 nominatur, ejusmodi eft: caftorei, nardi Indici, fingulorum p. ✕. I. lycii p. ✕. =. 5 papaveris lacrimae tantumdem, myrrhae p. ✕. II. croci, ceruffae elotae, aloës, fingulorum p. ✕. III. cadmiae botryitidis 6 elotae, aeris combufti, fingulorum p. ✕. VIII. gummi p. ✕. XVIII. acaciae fucci p. ✕. XX. ftibis tantumdem; quibus aqua pluviatilis adjicitur.

7. Praeter haec, ex frequentiffimis collyriis eft id, quod quidam κύθιον 7, quidam a cinereo colore τέφριον 8 appellant. Amyli 9, tragacanthae, acaciae fucci, gummi, fingulorum p. ✕. I. papaveris lacrimae p. ✕. II. ceruffae elotae p. ✕. IV. fpumae argenti elotae p. ✕. VIII. 10 quae aeque ex aqua pluviatili conteruntur.

8. Euel-

autem *cummiscuit* ortum effe ex *cummis*, quod frequenter occurrit in MSS. pro *gummi*. Vulgo alii legunt, ut eft in Editione I. *quod cum miscuit: liquidum in pixidicula fervatur*; Egnatius, *quod cum gummi miscuit id quod habet liquidum in pixidecula fervatur*. Conftantinus & Stephanus, *quod cum gummi miscuit, liquidum in pidixicula fervatur*. Sed Conftantinus adnotat, haec verba *liquidum in* non effe in antiquo exemplari; ac *miscueris* in illo legi, & *fervetur*. Hinc Lindenius; *quod, cum miscueris, in pidixicula fervetur*.

2. *P. ✕. I.*] Ita ex Stephano & Lindenio. MSS. alii habent ✕. alii, ut Mediceus I. *p. ✕.* atque ita multi quoque ex vulgatis.

3. *Nucleos palmarum combuftos numero XX*] Non improbo hanc dicendi formam, *numero XX*. cujus multa exempla vel in antiquis lapidibus habentur. Hic tamen vox *numero* fortaffe eft ex gloffemate: non enim folet Celfus ita loqui; ut apparet praefertim ex lib. 4. cap. 10. Ipfa quoque varietas Codicum mendi fufpicionem affert. Ita enim habetur in margine Editionis Conftantinianae, & in Codicibus Mediceis ceteris. At in Codice primo & in Editione prima, & in duabus vetuftiffimis ann. 1493. 1497. & in aliis nonnullis, *p. ✕. X.* Cum igitur effet *XX.* pro varia interpretandi ratione, alii addiderunt *numero*, alii *pondo*, qui etiam primum *X* in ✕ mutarunt. Caefarius conftructioni opem attulit hac ratione: *nucleorum palmarum combuftorum p. ✕. X.* quem multi fequuntur. In Editione Aldina legitur; *nucleos palmarum combuftos numero ✕.* in margine Gryphianae; *nucleos palmarum combuftos numero X.*

4. Ἀχάριστον] Al. *acharistum;* nec aliter Codices Medicei.

5. *P. ✕. =.*] Al. *p. ✕.* Al. *p. ✕. II.* ut eft in Codicibus Mediceis, excepto primo, in quo *p. =.* Ex hoc Codice repofui fextantis notam.

6. *Botryitidis*] Al. *botryodis;* Lindenius, *botryitidis;* cui fuffragatur Codex Mediceus I. qui habet *botruitidis.* In Codicibus aliis habetur *botroitidis.* Hinc poteft quivis intelligere, quam verum fit, quod ait Rhodius, in omnibus & fcriptis & impreffis libris effe *botryodis.*

7. Κύθιον] *Cythion* Latinis litteris omnes fcribunt, praeter Egnatium. In Cod. Mediceo I. eft *ciclon.*

8. Τέφριον] Haec quoque vox a plerisque Latinis litteris fcribitur. Sed cum MSS. Codices alii habeant *tephro*, alii *trephron*, reponendum videtur *tephron*, ut eft correctum in Mediceo VII. & in aliquo alio, vel τεφρόν. Ita porro nominatur ab Aëtio Tetrab. 2. Serm. 3. cap. 105. *Tephrion*, ut vulgo legitur, habetur in Cod. Mediceo IV. ab emendatore, cum effet a librario *trephron.*

9. *Amyli*] Lindenius leg. *Habet amyli.*

10. *Spumae argenti elotae p. ✕. VIII.*] In Cod. Medic. I. & in Editionibus antiquioribus, *fpumae elotae p. XVIIII.* Pro *p. XVIIII.* Caefarius repofuit *p. VIII.* Hunc Lindenius inter alios fecutus, vocem *argenti* praeterea addidit, ut eft in margine Editionis Conftantinianae. In Codicibus ceteris Mediceis defunt tres voces, *fpumae argenti elotae*, ut & notae praecedentes, *p. ✕. IV.* Ita in illis legitur: *cerufae elotae p. ✕. VIII.* In Edi-

8. Euelpides autem, qui aetate nostra maximus fuit ocularius medicus, utebatur eo, quod ipse composuerat: τρυγῶδες nominabat. Castorei p. ✕. ==. [11] lycii, nardi, papaveris lacrimae, singulorum p. ✕. I. croci, myrrhae, aloës, singulorum p. ✕. IV. aeris combusti p. ✕. VIII. [12] cadmiae, & stibis, singulorum p. ✕. XII. acaciae succi p. ✕. XXVI. [13] gummi tantumdem.

Quo gravior vero quaeque inflammatio est, eo magis leniri medicamentum debet [14], adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At si neque medicus, neque medicamentum praesto est, saepius utrumlibet horum in oculos penicillo ad id ipsum facto infusum, id malum lenit. Vbi vero aliquis relevatus est, jamque cursus pituitae constitit, reliquias fortasse leviores futuras discutiunt balneum & vinum. Igitur lavari debet, leviter ante [15] ex oleo perfricatus, diutiusque in cruribus & feminibus; multaque calida aqua fovere oculos; deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi: a balneo cavere ne quo frigore afflatuve laedatur: post haec cibo paulo pleniore, quam ex eorum dierum consuetudine [16], uti, vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus; vinum bibere leve [17], subausterum, modice vetus, neque effuse, neque timide; ut neque cruditas ex eo, & tamen somnus fiat, lenianturque intus latentia acria. Sed si quis in balneo sensit majorem oculorum perturbationem, quam attulerat; quod incidere iis solet, qui manente adhuc pituitae cursu festinarunt; quamprimum discedere debet; nihil eo die vini assumere, cibi minus etiam, quam pridie: deinde cum primum satis pituita substitit, iterum ad usum balnei redire. Solet tamen evenire nonnumquam, sive tempestatum [18] vitio, sive corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, & minime pituitae cursus finiatur. Quod ubi incidit, jamque ipsa vetustate res matura est, ab his eisdem auxilium petendum est, id est, balneo ac vino. Haec enim

Editione Ald. *cerussae elotae p. ✕. VIII. spumae elotae p. ✕. XIIII.*

11. *Castorei p. ✕. ==.*] Lindenius leg. *Habet autem hoc, castorei p. ✕. II.*; al. *Castorei p. ✕. II.* Ego sic reposui ex Codice Mediceo I.

12. *P. ✕. VIII.*] Codex Mediceus I. *p. ✕. XXXVI.*

13 *P. ✕. XXVI.*] Idem Codex, *p. ✕. XXXVI.*

14. *Eo magis leniri medicamentum debet &c*] Medicamenta hactenus exposita lenia quidem sunt; sed quo gravior inflammatio est, eo magis leniri debent, adjecto vel albo ovi vel muliebri lacte. Lindenius leg. *medicamento*, ut in Codice Constantini. Codices Medicei & Vaticani habent *medicamentum.*

15. *Lavari debet, leviter ante &c.*] Lindenius & alii multi verba sic distinguunt: *lavari debet leviter, ante ex oleo perfricatus*; sed perperam: nam *leviter* refertur ad *perfricatus.*

16. *Ex eorum dierum consuetudine*] Lindenius leg. *ex operum consuetudine*: quod merito Morgagnus improbat.

17. *Leve*] Ita ex aliquibus MSS. In aliis est *lene*, ut antea vulgo legebatur. Vide adnot. 39. lib. 5. cap. 15. Haec vox abest a Mediceo I. itemque particula *Sed* in periodo sequenti.

18. *Tempestatum*] Idem Codex Mediceus habet *tempestatium.*

enim ut in recentibus malis aliena ſunt, quia concitare ea poſſunt, & accendere; ſic in veteribus, quae nullis aliis [19] auxiliis ceſſerunt, admodum efficacia eſſe conſuerunt: videlicet hic quoque, ut alibi, cum ſecunda vana fuerint, contrariis adjuvantibus. Sed ante tonderi ad cutem convenit: deinde in balneo aqua calida quamplurima caput atque oculos fovere: tum utrumque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento; continereque in lectulo ſe, donec omnis calor, qui conceptus eſt, finiatur, deſinatque ſudor, qui neceſſario in capite collectus eſt: tum ad idem cibi vinique genus veniendum, ſic, uti [20] potiones meracae ſint; obtegendumque caput, & quiescendum. Saepe enim poſt haec gravis ſomnus, ſaepe ſudor, ſaepe alvi dejectio pituitae curſum finit. Si levatum malum eſt; quod aliquanto ſaepius [21] fit; per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto ſanitas reſtituatur. Si diebus iisdem alvus nihil reddit, ducenda eſt; quo magis ſuperiores partes leventur. Nonnumquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, ut oculos ſua ſede [22] propellat: πρόπτωσιν id [23], quoniam oculi procidunt, Graeci appellant. His utique, ſi vires patiuntur, ſanguinem mitti; ſi id fieri non poteſt, alvum duci, longioremque inediam indici [24], neceſſarium eſt. Opus autem leniſſimis medicamentis eſt: ideoque Cleonis collyrio quidam, quod ex duobus ante poſitum eſt, utuntur. Sed optimum eſt Nilei; neque de ullo magis inter omnes auctores convenit.

9. Id habet nardi Indici, papaveris lacrimae, ſingulorum p. ✕. —. [25] gummi p. ✕. I. croci p. ✕. II. foliorum roſae recentium p. ✕. IV. quae vel aqua pluviatili, vel vino levi, ſubauſtero [26] coguntur. Neque alienum eſt, malicorium, vel ſertulam Campanam ex vino coquere, deinde conterere; aut myrrham nigram [27] cum roſae foliis miſcere; aut hyoſcyami folia cum ovi cocti vitello [28]; aut farinam cum acaciae ſucco,

19. *Aliis*] Codex modo allatus non habet vocem hanc.

20. *Sic, uti*] Cod. Mediceus I. habet *ſic ut*; Lindenius leg. *eſt*, *ſic uti*.

21. *Aliquanto ſaepius*] Ita in Mediceo I. nonnullisque aliis MSS. & in Editionibus antiquis plerisque omnibus. Conſtantinus & Rouſſeus habent, ſicut Mediceus III. & alii Codices, *aliquando ſaepius*; Lindenius, *aliquando ſerius*.

22. *Sua ſede*] Lindenius, *e ſua ſede*.

23. *Πρόπτωσιν id &c.*] Locus hic ita legitur in MSS. Mediceis, excepto primo: *proprie enim mxium id quo oculi procidunt Graeci appellant proptoſin.* In Editione Ald. *proprie enim πρόπτωσιν id, quoniam oculi &c.*

24. *Indici*] Lindenius leg. *induci*; minus recte, ut Morgagnus animadvertit; non tamen ſine Codicum teſtimonio; ſiquidem ita habent Medicei III. & VI.

25. *P. ✕. —.*] Ita in Codice Mediceo I. Alii leg. *p. ✕.* quidam cum Egnatio, *p. ✕. I.* ut eſt in Codicibus ceteris.

26. *Levi, ſubauſtero*] Ita ex Lindenio. Al. *leni ſubauſtero.*

27. *Myrrham nigram*] *Murram* vel *myrram*, quod eſt in MSS. fortaſſe corruptum eſt, ut alibi, ex *murtam* vel *myrtam*. Hanc mihi ſuſpicionem injecit adjunctum *nigram*, quod myrrhae aptum non vi-

co, vel passo, aut mulso: quibus si folia quoque papaveris adjiciuntur, aliquanto valentiora sunt. Horum aliquo praeparato, penicillo fovere oculos oportet, ex aqua calida expresso, in qua ante vel myrti vel rosae folia decocta sint: deinde, ex illis aliquid imponi. Praeter haec ab occipitio, incisa cute, cucurbitula admovenda 29 est. Quod si per haec restitutus oculus in sedem suam non est, eodemque modo prolapsus permanet, scire oportet, lumen esse amissum; deinde futurum, ut aut indurescat 30 is, aut in pus vertatur. Si suppuratio se ostendit, ab eo angulo, qui tempori propior est, incidi oculus debet; ut effuso pure, inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicae residant, quo minus foeda postea facies sit: utendum deinde vel iisdem collyriis est ex lacte aut ovo; vel croco, cui album ovi misceatur. At si induruit 31, & sic emortuus est, ne 32 in pus verteretur, quatenus foede prominebit, excidendum erit, sic, ut hamo summa tunica apprehendatur 33, infra id deinde scalpellus 34 incidat: tum eadem medicamenta erunt conjicienda 35, donec omnis dolor finiatur. Iisdem medicamentis in eo quoque oculo utendum est, qui primum procidit, deinde per plura loca fissus est.

10. Solent etiam carbunculi ex inflammatione nasci, nonnumquam in ipsis oculis, nonnumquam in palpebris: & in his ipsis 36, modo ab interiore, modo ab exteriore parte 37. In hoc casu alvus ducenda est; cibus minuendus; lac potui dandum, ut acria, quae laeserunt, leniantur. Quod ad cataplasmata & medicamenta pertinet, iis utendum, quae adversus inflammationes proposita sunt: atque hic quoque Nilei collyrium optimum est. Si tamen carbunculus in exteriore palpebrae parte est,

videtur. Myrtus alia candida, alia est nigra, quae etiam valentior. Porro cum myrti baccam ad oculorum inflammationem recte imponi doceat Plinius lib. 23. cap. 9. & Dioscorides lib. 1. cap. 155. illud quoque suspicari licet, baccam ipsam a Celso significari; quo sensu etiam Cato *murtam nigram* habet cap. 125. R R.

28. *Aut hyoscyami folia cum ovi cocti vitello*] In Cod. Mediceo I. deest vox *folia*. Lindenius leg. *aut hyoscyami folia cum ovi vitello cocta.*

29. *Admovenda*] Lindenius leg. *adhibenda*. Ita sane Codex Mediceus I. habet, & Vaticanus VI. sed alii omnes, *admovenda;* & quidem rectius, ut mihi videtur. Sic lib. 5. cap. 26. sect. 21. *cucurbitulam admovere a diversa parte.*

30. *Vt aut indurescat*] Ita in Cod. Mediceo I. Lindenius omittit *aut:* quam particulam etiam nonnulli eorum omittunt, qui, pro *indurescat*, legunt, ut est in aliis Codicibus, *inarescat.*

31. *At si induruit*] In MSS. Mediceis; *Ac si eduruit;* excepto primo, in quo est; *At si induruit*, ut habet Lindenius. Alii vulgo leg. *Ac si induruit.*

32. *Ne*] Linden. *ut ne.*

33. *Hamo summa tunica apprehendatur*] Pro *hamo*, Codices Medicei omnes, praeter primum, habent *oculi.*

34. *Infra id deinde scalpellus &c.*] Lindenius leg. *atque infra id scalpellus &c.*

35. *Conjicienda*] Idem, *injicienda.*

36. *In his ipsis*] In nonnullis Editionibus, & in Codicibus Mediceis, excepto primo, additur *oculis;* quod est a malo interprete.

37. *Parte*] Non habent vocem hanc libri MSS. immo neque impressi ante Lindenium. Ego mallim collocare post *interiore.*

eſt, ad cataplasmata aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum; aut, ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

11. Puſtulae quoque ex inflammatione [38] interdum oriuntur. Quod ſi inter initia protinus incidit, magis etiam ſervanda ſunt, quae de ſanguine & quiete ſupra propoſui: ſin ſerius, quam ut ſanguis mitti poſſit, alvus tamen ducenda eſt: ſi id quoque aliqua res inhibet [39], utique victus ratio ſervanda eſt. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus eſt, quale Nilei, quale Cleonis eſt.

12. Id quoque, quod Philalethes [40] vocatur, huic aptum eſt [41]. Myrrhae [42], papaveris lacrimae, ſingulorum p. ✱. I. plumbi eloti, terrae Samiae, quae ἀστὴρ [43] vocatur, tragacanthae [44], ſingulorum p. ✱. IV. ſtibis cocti, amyli, ſingulorum p. ✱. VI. ſpodii eloti, ceruſſae elotae, ſingulorum p. ✱. VIII. quae aqua pluviatili excipiuntur. Vſus collyrii, vel ex ovo, vel ex lacte eſt.

13. Ex puſtulis ulcera interdum fiunt; eaque [45] recentia aeque lenibus medicamentis nutrienda ſunt, & iisdem fere, quae ſupra in puſtulis poſui. Fit quoque proprie ad haec, quod διὰ λιβάνου [46] vocatur. Habet aeris combuſti & eloti, papaveris lacrimae frictae, ſingulorum p. ✱. I. ſpodii eloti, thuris, ſtibis combuſti & eloti [47], myrrhae, gummi, ſingulorum p. ✱. II.

14. Evenit etiam, ut oculi, vel ambo, vel ſinguli, minores fiant, quam eſſe naturaliter debeant: idque & acer pituitae curſus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque iisdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum eſt: cibis vero iis, qui maxime corpus alere, & implere conſuerunt: vitandaque

38. *Inflammatione*] Ita in Cod. Medic. I. Alii leg. *inflammationibus.*

39. *Inhibet*] Haec eſt vulgaris lectio; eamque Codex primus confirmat. Medicei tamen ceteri habent *prohibet.*

40. *Philalethes*] Tum hic, tum ſect. 23. hujus cap. alii leg. *Phyletos*, vel *Phylaetos*; ut habent multi Codices: alii *Philetis*, ex Caeſarii emendatione: Egnatius φιλαλήθης. In Cod. Mediceo I. hic legitur *Philalethos.* Ego tamen repoſui *Philalethes*, quod ita ſit infra in eodem Codice. Niſi forte, cum in ſect. 23. quidam Codices habeant *philadelphos*, malit quis legere utrobique *philadelphion*; quod φιλαδέλφιον κολλύριον nominetur a Galeno in lib. 5. de C. M. S. L. cap. 8.

41. *Huic aptum eſt*] Subaudiendum *vitio*; quemadmodum in his verbis lib. 4. cap. 16. *In hoc utique adhibere oportet comprimentia.* Niſi forte legendum, *huc aptum eſt*; ut lib. 5. cap. 19. ſect. 21.

42. *Myrrhae*] Lindenius leg. *Habet enim myrrhae.*

43. Ἀστὴρ] Perperam alii, *aſtera*, ut habent Codices Medicei omnes, praeter primum, in quo eſt *haſter.*

44. *Tragacanthae*] Cod. Mediceus I. *trachanti*; & ſect. 7. hujus cap. *tragante.*

45. *Eaque*] Codex modo allatus, *ea*; & poſtea, *ferae puſulis poſui*, pro *fere, quae ſupra in puſtulis poſui*, vel, ut legit Lindenius, *propoſui.*

46. Διὰ λιβάνου] Ita in Editione Lindenii & in margine Conſtantinianae. In Aldina διὰ βαλάνου; in ceteris *diabalanu*, ut in Codice Mediceo I. & in aliis quoque. Tertius & ſextus habent, *diabalanus*; ſecundus, *diabalami.*

47. *Thuris, ſtibis combuſti & eloti*] Haec verba deſunt in Codice Mediceo I.

daque omni modo causa, quae lacrimas excitet, curaque 48 domesticorum: quorum etiam si quid tale incidit 49, ejus notitiae subtrahendum. Atque acria quoque medicamenta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent, quam quod lacrimas movent.

15. Genus quoque vitii est, qui inter pilos 50 palpebrarum pediculi 51 nascuntur: φθειρίασιν 52 Graeci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat, raro non ultra procedit: sed fere tempore interposito pituitae cursus acerrimus sequitur; exulceratisque vehementer oculis, aciem quoque ipsam corrumpit. His alvus ducenda est; caput ad cutem tondendum, diuque quotidie jejunis perfricandum: his ambulationibus aliisque exercitationibus diligenter utendum; gargarizandum 53 ex mulso, in quo nepeta & pinguis ficus decocta sit; saepe in balneo multa calida aqua fovendum caput; vitandi acres cibi; lacte vinoque pingui 54 utendum; bibendumque liberalius, quam edendum est. Medicamenta vero intus quidem lenia danda sunt; ne quid acrioris pituitae 55 concitent: super ipsos vero pediculos alia, quae necare eos, & prohibere, ne similes nascantur, possint. Ad id ipsum spumae nitri p. ж. 1. sandarachae p. ж. 1. 56 uvae taminiae p. ж. 1. simul teruntur, adjiciturque vetus oleum pari portione, atque acetum, donec mellis ei 57 crassitudo sit.

16. Hactenus oculorum morbi lenibus 58 medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia sunt, quae diversam curationem desiderant; fereque ex inflammationibus nata, sed finitis quoque his manentia. Atque inprimis in quibusdam perseverat tenuis pituitae cursus. Quibus alvus ab inferiore parte evocanda est 59, demendumque aliquid ex cibo. Neque alie-

48. *Curaque*] Linden. *& cura.*

49. *Quorum etiam si quid tale incidit*] Lindenius pro *tale*, ut habent MSS. reposuit *forte;* quod non displiceret, nisi a veteri scriptura nimis recederet. Vox ista fortasse omnino tollenda est.

50 *Qui inter pilos &c.*] Vulgaris haec lectio nititur auctoritate Codicis Medicei I. Palavicinus correxit, *quo:* atque ita Constantinus legere mallet, vel *quum.* Constructio videtur talis esse: genus quoque vitii est, pediculi, qui inter pilos palpebrarum nascuntur. Codices alii habent *quod.*

51. *Pediculi*] *Peduculi* legitur in Codice Mediceo I. & infra, *peduculos:* fortasse pro *pedunculi.*

52. *Φθειρίασιν*] Antea legebatur: *id φθειρίασιν,* Ego omisi *id* ex fide Codicis Medicei primi. Sed in Codice illo est *thiriasin.*

53. *Gargarizandum*] Al. *gargarizandumque.*

54. *Lacte vinoque pingui*] Lindenius leg. *lacte pingui vinoque.*

55. *Ne quid acrioris pituitae*] Ita in Mediceo I. & in Codice alio Constantini, & in Editione Lindenii. Alii leg. *ne acriorem pituitam.*

56. *Spumae nitri p. ж. I. sandarachae p. ж. I.*] Codex Mediceus I. ita habet: *spumae nitri p. ж. sandaracae p. ж.* —. quae lectio & ipsa depravata videtur, & vulgarem, quam secuti sumus, quamvis multi Codices eam confirment, suspectam reddit.

57. *Mellis ei*] Vulgo *ei* ponitur ante *mellis.* Lindenius leg. *eis mellis.*

58. *Morbi lenibus*] Lindenius leg. *morbi, qui lenibus:* & infra: *fere ex inflammationibus nata.*

59. *Alvus ab inferiore parte evocanda est*] Vnus hic locus est, ubi formam illam dicendi sibi familia-

alienum eſt, illini frontem compoſitione [60] Andreae: quae habet gummi p. ✳. I. ceruſſae, ſtibis, ſingulorum p. ✳. II. ſpumae argenti coctae & elotae p. ✳. IV. Sed & ea ſpuma [61] ex aqua pluviatili coquitur, & arida haec medicamenta ex ſucco myrti conteruntur. His illita fronte, cataplasma quoque ſuperinjiciendum eſt [62] ex farina, quae frigida aqua coacta ſit, cuique aut acaciae ſuccus, aut cupreſſus adjecta ſit. Cucurbitula [63] quoque, inciſo vertice, recte accommodatur; aut ex temporibus ſanguis emittitur. Inungi vero eo debet, quod habet ſquamae aeris, papaveris lacrimae, ſingulorum p. ✳. I. [64] cervini cornu [65] combuſti & eloti, plumbi eloti, gummi, ſingulorum p. ✳. IV. thuris p. ✳. XII. Hoc [66] collyrium quia cornu habet, *διὰ κέρατος* nominant. Quotiescumque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum ſit, aquam intelligi volo.

17. Ad idem Euelpidis, quod *μεμιγμένον* nominabat. In eo papaveris lacrimae, & albi piperis [67], ſingulae unciae ſunt, gummi libra, aeris combuſti p. ✳. I. S. [68] Inter has autem curationes, poſt intermiſſionem aliquam, proſunt balneum & vinum. Cumque omnibus lippientibus vitandi cibi ſint, qui extenuant; tum praecipue, quibus tenuis humor diu fertur. Quod ſi jam faſtidium eſt eorum, quae pituitam craſſiorem reddunt, ſicut in hoc genere materiae maxime promptum eſt; confugiendum eſt ad ea, quae, quia ventrem, corpus quoque adſtringunt.

18. At ulcera, ſi cum inflammatione finita non ſunt, aut ſupercreſcentia, aut ſordida, aut cava [69], aut certe vetera eſſe conſuerunt. Ex his ſupercreſcentia collyrio, quod *μεμιγμένον* vocatur, optime reprimuntur. Sordida purgantur & eodem, & eo, quod *σμίλιον* [70] nominatur.

19. Habet aeruginis p. ✳. IIII. [71] gummi tantumdem, ammoniaci, mi-

miliarem, *alvus ducenda eſt*, non adhibuit Celſus. Niſi forte *ab inferiore parte evocanda* explicatio quaedam eſt vocis *ducenda*.

60. *Compoſitione*] Linden. *ex compoſitione.*

61. *Sed & ea ſpuma*] Quidam cum Caeſario omittunt particulam *&*; & ſane abeſt a Codice Mediceo I. Habetur in reliquis fex.

62. *Superinjiciendum eſt*] Aliqui omittunt *eſt*, ſecuti Editionem an. 1538.

63. *Cucurbitula*] Codex Mediceus I. *cucurbitulae*; poſtea, *recte id accommodatur.*

64. *P. ✳. I.*] Ita Editio Aldina & Codices Medicei omnes, praeter primum, in quo eſt *p. ✳.* ut alii legunt.

65. *Cornu*] Codices Medicei & Editiones priscae, *cornus*: & infra, *cornum.*

66. *Hoc*] Linden. *Hoc vero.*

67. *Et albi piperis*] Tria haec verba deſunt in Codice Mediceo I.

68. *P. ✳. I. S.*] Alii *p. ✳. I.* Ego *p. ✳. I. S.* Ita enim habent omnes Medicei Codices; niſi quod denarii nota omittitur in primo.

69. *Aut cava*] Hae duae voces a Lindenio Almeloveenioque perperam omiſſae, ut Morgagnus jam admonuit, habentur in omnibus Mediceis Codicibus.

70. Σμίλιον] Secutus ſum Editionem Aldinam. Aliae habent *ſmilion* litteris Latinis. In MSS. Mediceis eſt *zmilion* per z, tum hic, tum infra ſect. 25. & 28.

71. *P. ✳. IIII.*] Stephan. *p. ✳. III.* Linden. *p. ✳. VI.*

nii Sinopici, singulorum p. ✳. XVI. quae quidam ex aqua, quidam, quo vehementiora sint, ex aceto terunt.

20. Id quoque Euelpidis, quod Phynona [72] appellabat, huic [73] utile est Croci p. ✳. I. papaveris lacrimae, gummi, singulorum p. ✳. II. aeris combusti & eloti, myrrhae, singulorum p. ✳. IV. piperis albi p. ✳. VI. Sed ante lenitum hoc inungendum est [74].

21. Id quoque ejusdem, quod Sphaerion [75] nominabat, eodem valet. Lapidis haematitis eloti p. ✳. I. =. [76] piperis grana sex, cadmiae elotae, myrrhae, papaveris lacrimae, singulorum p. ✳. II. [77] croci p. ✳. IV. gummi p. ✳. VIII. quae cum vino Aminaeo conteruntur.

22. Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat, in quo erant haec: aeruginis p. ✳. =. [78] misy combusti [79], atramenti sutorii, cinnamomi, singulorum p. ✳. I. [80] croci, nardi, papaveris lacrimae, singu-

72 *Phynona*] Codicem MS. qui communi huic lectioni suffragetur, nullum ego inveni. Mediceus I. habet *Pyrrona*; alii *Pyrshona*. Itaque non deerunt, qui Πυρσὸν vel Πυῤῥὸν legendum suspicentur. Fortasse tamen reponendum est Χειρῶνα; quod in multis MSS. addatur hic titulus, *Chiron Euelpidis*.

73. *Huic*] Ita in antiquis libris. Lindenius leg. *hic*: fortasse rectius; quemadmodum cap. 28. sect. 9. *hic idonea sunt*; ubi Cod. Mediceus I. perperam habet, *huic idonea sunt*. Vide tamen adnot. 41. ad sect. 12. & adnot. 38. ad sect. 34. hujus capitis.

74. *Sed ante lenitum hoc inungendum est*] Alii leg. *linitum* & *ungendum*; ut est in MSS. plerisque omnibus. Caesarii Editio in margine habet *litum*; quod a Lindenio in contextum inductum sententiam nihilo meliorem reddit. Nam *litum* idem valet ac *linitum*, sive substantivum sit, sive adjectivum. Constantinus legere malebat, *fingendum*, pro *ungendum*, ineptissima sententia. Ego reposui *lenitum*, & *inungendum* ex Codice Mediceo I. Intelligendum autem vitium, vel, quod malim, collyrium; qua ratione dixit sect. 8. *leniri medicamentum debet*, *adjecto vel albo ovi*, *vel muliebri lacte*. Nisi forte legendum est, *leni tum*, per voces duas, hoc modo: *Sed ante leni*, *tum hoc &c*. id est, ante leni aliquo collyrio, tum hoc acri inungendum est. Eodem fere modo loquitur lib. 7. cap. 7. sect. 3. *si intus plaga est*, *inungendum primo lenibus*, *deinde acrioribus*; & lib. 5. cap. 28. sect. 15. *Sed prius ungi ex cerussa pustulae debent*, *tum hoc illini*. Illud aliquis fortasse putabit huic mutationi ob esse, quod a Celso dictum est supra sect. 16. hujus capitis: *Hactenus oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur*; quasi numquam essent deinde lenia collyria adhibenda. Sed locum illum consideranti facile apparebit, aliud Celsum non significare, nisi quaedam esse oculorum vitia, quae acribus medicamentis curanda sunt. Hinc tamen non sequitur, cum acribus lenia quoque interdum adhiberi non posse.

75. *Sphaerion*] In Codice Mediceo I. *sperion*, tum hic, tum infra sect. 13. *perion* sect. 25. *spaerion* sect. 28. Ceterum Graecis litteris scribendum videtur.

76. *P. ✳ =.*] Ita in Codice Mediceo I. Reliqui sex habent, *p. ✳. I. S.* sed in quarto correctum est, *p. ✳. II.* atque ita legitur in vulgatis.

77. *P. ✳. II.*] Antea legebatur, *p. ✳. III.* quemadmodum alia manu mutatum est in Codice Mediceo IV. cum in eo esset, ut in aliis quinque, *p. ✳. IIII.* Ego reposui *p. ✳. II.* ex Codice primo.

78. *P. ✳. =.*] Hic quoque secutus sum Codicem Mediceum I. Reliqui habent *p. ✳. I.* Vulgo legitur *p. ✳.*

79. *Misy combusti*] Alii leg. *minii*, ut est in Codice Mediceo I. Ego reposui *misy* ex Codicibus aliis: nam misy coquebatur, sive comburebatur, ut discimus ex Celso ipso lib. 5. cap. 9. & ex Dioscoride lib. 5. cap. 117. Constantinus quoque *misy* invenit in quodam Codice: sed *misyos* legendum putat, tum hic, tum alibi.

80. *P. ✳. I.*] Ita in Codice Mediceo I. Alii leg. *p. ✳. III.*

fingulorum p. ✱. I. =. [81] myrrhae p. ✱. II. aeris combufti p. ✱. III. cineris ex odoribus p. ✱. IV. piperis grana XV. Haec ex vino auftero teruntur; deinde cum paffi tribus heminis decoquuntur, donec corpus unum fit: idque medicamentum vetuftate efficacius fit.

23. Cava vero ulcera commodiffime implent ex iis, quae fupra pofita funt, Sphaerion, & id, quod Philalethes vocatur. Idem Sphaerion vetuftis ulceribus, & vix ad cicatricem venientibus optime fuccurrit.

24. Eft etiam collyrium, quod cum ad plura valeat, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur: refertur ad Hermonem auctorem. Habet [82] piperis longi p. ✱. I. =. albi p. ✱ [83] cinnamomi, cofti, fingulorum p. ✱. I. atramenti futorii, nardi, cafiae, caftorei, fingulorum p. ✱. II. gallae p. ✱. V. myrrhae, croci, thuris, lycii, cerusfae, fingulorum p. ✱. VIII. papaveris lacrimae p. ✱. XII. aloës, aeris combufti, cadmiae, fingulorum p. ✱ XVI. acaciae, ftibis, gummi, fingulorum p. ✱. XXV.

25. Factae vero ex ulceribus cicatrices duobus vitiis periclitantur; ne aut cavae, aut craffae fint. Si cavae funt, poteft eas implere id, quod Sphaerion vocari dixi; vel id, quod Afclepios [84] nominatur. Habet [85] papaveris lacrimae p. ✱. II. fagapeni, opopanacis, fingulorum p. ✱. III. aeruginis p. ✱. IV. gummi [86] p. ✱. VIII. piperis p. ✱ XII. cadmiae elotae, ceruffae, fingulorum p. ✱. XVI At fi craffae cicatrices funt, extenuat vel Smilion, vel Canopite collyrium [87]; quod habet cinnamomi, acaciae [88], fingulorum p. ✱ I. cadmiae elotae, croci, myrrhae, papaveris lacrimae [89], gummi, fingulorum p. ✱. II. piperis albi, thuris, fingulorum p. ✱. III. aeris combufti p. ✱. VIIII. [90]. Vel Euelpidis Pyxinum, quod ex his conftat: falis foffilis p. ✱. IV. ammoniaci

81. *P. ✱. I. =.*] Ita in eodem MS. In Mediceis ceteris, *p. ✱. II.* In vulgatis, *p. ✱. I.*

82. *Habet*) Lindenius, *quod habet.*

83. *P. ✱*] Ita MSS. Codices, & omnes fere vulgati libri. Egnatius leg. *p. ✱. V.*

84. *Afclepios*] Alii leg. *Afclepias*, tum hic, tum fect. 32. hujus capitis. Ego repofui *Afclepios* ex Codice Mediceo I. Apud Galenum lib. 4. de compof. medic. s. l. cap. 8. eft collyrium, quod Ἀσκληπιὸς nominatur, fed ab hoc diverfum. Haec vox videtur Graecis litteris fcribenda.

85. *Habet*] Lindenius addit *hoc*; Codices Medicei fex, *ea*; Codex primus neutrum habet.

86. *Gummi*] Olim legebatur *cumini*. Lindenius repofuit *gummi*; quod fane Mediceus I. & nonnulli alii Codices habent.

87. *Canopite collyrium*] Quidam leg. *Canopitae collyrium.* Vox *collyrium* fortaffe eft interpretis alicujus, qui eam margini adfcripfit.

88. *Acaciae*] *Caffiae* habent omnes Codices Medicei, praeter vetuftiorem, in quo, ut in vulgatis, legitur *acaciae.*

89. *Papaveris lacrimae*] Duae hae voces defunt in Codice Mediceo I.

90. *P. ✱. VIIII.*] In plerisque Codicibus additur, *aqua pluviatilis*; quas ego duas voces omifi ex fide Medicei I. Qui illas addidit, oblitus videtur quid Celfus monuerit fect. 16. hujus cap. *Quotiescumque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum fit, aquam intelligi volo.* In libris vulgatis legitur, *p. ✱. VIIII. cum aqua pluviatili.* Pro *VIIII.* Cod. Mediceus I. habet *VIII.*

niaci thymiamatis p. ✱. VIII. papaveris lacrimae p. ✱. XII. cerussae p. ✱. XV. piperis albi, croci Siculi [91], singulorum p. ✱. XXXII. [92] gummi p. ✱. XIII. cadmiae elotae p. ✱. VIIII. [93] Maxime tamen tollere cicatricem videtur id, quod habet gummi p. ✱. =. [94] aeruginis p. ✱. I. crocomagmatis p. ✱. IV.

26. Est etiam genus inflammationis, in qua, si cui tument ac distenduntur cum dolore oculi, sanguinem ex fronte mitti necessarium est; multaque aqua calida caput atque oculos fovere; gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore [95]; inungi acribus medicamentis, quae supra comprehensa sunt; maximeque eo, quod Sphaerion nominatur, quod lapidem haematiten habet [96]. Atque alia quoque utilia sunt, quae ad extenuandam aspritudinem fiunt; de qua protinus dicam.

27. Haec autem inflammationem [97] oculorum fere sequitur; interdum major, interdum levior. Nonnumquam etiam ex aspritudine lippitudo fit; ipsam deinde aspritudinem auget [98], fitque ea in aliis brevis, in aliis longa, & quae vix umquam finiatur. In hoc genere valetudinis

91. *Croci Siculi*] Lindenius leg. *croci Cilicii*; quemadmodum habetur lib. 5. cap. 23. sect. 2. Apud Scribonium quoque Composit. 29. *Cilicii*, pro *Siculi*, Rhodius legendum suspicabatur. Sed iterum in Composit. ejusdem Scribonii 30. legitur, *croci Siculi.* Ceterum, si apud Celsum & Largum *Siculi* mendum est, ne Marcelli Empirici quidem, & Galeni Codices hac suspicione carent. Nam Marcellus Empiricus habet, *croci Siculi* ✱. *III.* cap. 8. in collyrio, quod perichrystarion a Graecis vocari ait; (περίχρισον Rhodius legendum putat); quod idem est atque illa, quam secundo loco citavi, Scribonii Compositio. Apud Galenum autem est κρόκου Σικελοῦ in collyrio, quod Μαχάωνος Ἀσκληπιὸς inscribitur, lib. 4. de composit. medic. s. l. cap. 8. Ad Celsum quod attinet, Codex Mediceus I. non habet vocem *Siculi*; quia tamen postea, pro *singulorum*, habet *singuli*, suspicari possumus, librarium similitudine vocum *Siculi* & *singuli* deceptum, priorem omisisse. Nisi dicere malimus, *Siculi*, quod est in aliis Codicibus, ex illo ipso mendo *singuli* ortum esse.

92. *P.* ✱. *XXXII.*] Ita in Codice Mediceo I. & in Editionibus antiquioribus. Alii habent, *p.* ✱ *XXXI.* ut reliqui Codices Medicei; alii, ut Caesarius, *p.* ✱. *LII.*

93. *P.*✱. *VIIII.*] Codex Mediceus I. *p.*✱. *VIII.*

94. *P.* ✱. =.] Antea legebatur, *p.* ✱. *III.* Ego sic restitui ex Codice Mediceo I. In Codicibus aliis est, *p.* ✱. *Z. III.*

95. *Ex fici cremore*] Codex Mediceus I. non habet *ex.*

96. *Quod lapidem haematiten habet*] Lindenius leg. *quodque &c.* Ceterum non apparet, quorsum haec verba addantur; cum illa, quae praecedunt, idem significent. Nam ex acribus medicamentis, quae supra comprehensa sunt, nullum est, praeter Sphaerion, quod lapidem haematiten habeat. Nisi forte *quod* valet *quia*; vel id ipsum reponendum est, ut legitur in Cod. Mediceo I. Sed tum rationem Celsus reddere debuisset, cur praecipue lapis haematites hic utile sit. Haec igitur fortasse adnotatio aliqua est, ex margine descripta. Si quis contra existimat, haec verba esse Celsi; illa vero, *quod Sphaerion nominatur*, interpretis alicujus; is non videtur animadvertisse, solere Celsum Sphaerion istud & alia hujusmodi collyria propriis nominibus appellare. Lege sectiones hujus capitis 23. 25. & 28.

97. *Haec autem inflammationem &c.*] Aspritudo sequitur inflammationem. Ita ex Cod. Mediceo I. & Lindenio. Alii leg. *Hanc autem inflammatio &c.* sed perperam.

98. *Ipsam deinde aspritudinem auget*] Legendum puto *ipsa*, scilicet lippitudo: quamvis omnes Codices habeant *ipsam*; atque alii quidem, ut Mediceus I. ante *deinde*, alii post *aspritudinem.* Lindenius leg. *atque ipsam &c.*

nis quidam craſſas, durasque palpebras, & ficulneo folio, & aſperato ſpecillo, & interdum ſcalpello eradunt; verſasque quotidie medicamentis ſuffricant. Quae neque niſi in magna vetuſtaque aſpritudine, neque ſaepe facienda ſunt: nam melius eodem ratione victus & idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore; multaque oculos [99] aqua calida fovebimus: cibos autem ſumemus [1] acres & extenuantes; at medicamentum id, quod Caeſarianum vocatur. Habet [2] atramenti ſutorii p. ×. I. [3] miſy p. ×. =. piperis albi p. ×. = =. [4] papaveris lacrimae, gummi, ſingulorum p. ×. II. cadmiae lotae p. ×. III. ſtibis p. ×. VI. Satisque conſtat, hoc collyrium adverſus omne genus oculorum valetudinis idoneum eſſe; exceptis iis, quae lenibus nutriuntur.

28. Id quoque, quod Hieracis nominatur, ad aſpritudinem poteſt. Habet myrrhae p. ×. I. ammoniaci thymiamatis p. ×. II. aeruginis raſae p. ×. IV. Ad idem idoneum eſt etiam id, quod Canopite, & id [6] quod Smilion vocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphaerion. Si [7] compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, vel quam optimo melle ſatis commode aſpritudo curatur.

29. Eſt etiam genus aridae lippitudinis: ξηροφθαλμίαν [8] Graeci appellant. Neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantum [9], & cum dolore quodam graves ſunt, & noctu [10] prae gravi [11] pituita inhaeres-

99. *Oculos*] Sic reſtitui ex multis MSS. Alii leg. *oculorum palpebras*, ut eſt in Mediceo I.

1. *Cibos autem ſumemus*] Lindenius leg. *cibi autem ſumendi ſunt.*

2. *Extenuantes; at medicamentum id, quod Caeſarianum vocatur. Habet &c.*] Sic interpungendum putavi, ut apte cohaereret oratio. Alii omnes, *extenuantes.*

At medicamentum id, quod Caeſarianum vocatur, habet &c.] Codex Mediceus I. non habet particulam *at:* neque ſane eſt neceſſaria.

3. *P. ×. I.*] In Codice Mediceo I. *p. ×. I.* —. Fortaſſe legendum, *p. ×.* —. ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae.

4. *P. ×. =. piperis albi p. = =.*] Ita ex Codice modo allato. In Codicibus aliis eſt, *p. × I. piperis albi p. V.* Vulgo legitur, *p. ×. piperis albi p ×. V.* ſed in margine Editionis Conſtantinianae, *p. ×.* —. —, pro *p. ×.*

5. *Aeruginis raſae p. ×. IV.*] Vulgo additur, *cum aqua pluviatili*, vel *pluviali*; quod adventitium eſt, nec legitur in Codice Mediceo I. In Codicibus ceteris habetur, *aqua pluviatili:* particula vero in IV. dumtaxat; & quidem alia manu ex Palavicini emendatione. Vide adnot. 90. ſect. 25. hujus cap.

6. *Quod Canopite, & id &c.*] Ita ex Lindenio. Al. *quod Canopites eſt, & id &c.* al. *quod Canopite eſt, & id &c.* Conſtantinus mallet *Canopitae.* In Codice Mediceo I. legitur: *quod canopitae eſt id &c.*

7. *Si*] Lindenius, *Si autem.*

8. Ξηροφθαλμίαν] Idem leg. *quod ξηροφθαλμίαν:* & infra, *Sub hoc neque tument, neque &c.*

9. *Tantum*] Codex Mediceus I. *tamen.*

10. *Cum dolore quodam graves ſunt, & noctu &c*] Ita in Codice modo allato: in aliis, pro *graves ſunt*, *gravescunt*, ut olim legebatur. Codicem unum affert Conſtantinus, in quo habetur; *cum dolore quodam fere levi, & prurigine gravescunt, & palpebrae citra duritiam ullam noctu &c.* atque ita Lindenius edidit, non aliud mutans, quam *gravescunt* in *graves ſunt.* Sed quaedam videntur addita ex Aëtio, qui Tetrab. 2. Serm. 3. cap. 75. ita ſcribit: *Lippitudo ſicca eſt, quum ſubaridus factus fuerit oculus, & leniter dolens, citra duritiam*

rescunt [12]: quantoque minor generi huic [13] impetus, tanto finis minus expeditus [14] est. In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lavari saepe, ibique desudare, multaque frictione uti necessarium est. Cibi neque qui [15] implent, neque nimium acres, apti sunt, sed inter hos medii. Mane, ubi concoxisse manifestum est, non est alienum ex sinapi gargarizare; tum deinde caput atque os diutius defricare [16].

30. Collyrium vero aptissimum [17] est, quod Rhinion [18] vocatur. Habet myrrhae p. x. =. [19] papaveris lacrimae, acaciae succi, piperis, gummi, singulorum p. ✱. I. lapidis haematitis, lapidis Phrygii, lycii [20], lapidis scissilis, singulorum p. x. II. aeris combusti p. ✱. IV. Ac Pyxinum quoque eodem accommodatum est [21].

31. Si vero scabri oculi sunt, quod maxime in angulis esse consuevit, potest prodesse Rhinion, id quod supra positum est [22]; potest similiter id [23], quod habet aeruginis rasae, piperis longi, papaveris lacrimae, singulorum p. ✱. II. piperis albi, gummi, singulorum p. ✱. IV. cadmiae elotae [24], cerussae, singulorum p. ✱. VI. [25] Nullum tamen melius

tiam palpebrarum. Verba autem illa, *fere levi*, huc traducta fuerunt ex varianti lectione, de qua infra; ut locus totus ad allata Aëtii verba conformaretur.

11. *Prae gravi*] Alii leg. *praegravi*, ut est in Codice Mediceo primo. Stephanus & Lindenius, *prae gravi*, per voces duas; & quidem rectius. Codices reliqui Medicei habent, *fere levi*.

12. *Inhaerescunt*] Quidam cum Caesario leg. *inarescunt:* & sane in Codice Mediceo I. est *inharescunt*. Sed retinendum *inhaerescunt*, quod alii Codices habent. Ex descriptione ξηροφθαλμίας & σκληροφθαλμίας, quae est apud Aëtium l. c. apparet, Celsum utrumque vitium conjunxisse.

13. *Generi huic*] Al. *generis hujus.*

14. *Minus expeditus*] Lindenius leg. *minus expeditior*; sed perperam. Nam, ut Morgagnus animadvertit, comparativa non ferunt adverbium *minus.*

15. *Neque qui*] Ita nonnulli cum Ruellio. Al. *qui neque*, ut est in MSS. plerisque. In Mediceo I. *neque hi qui.*

16. *Defricare*] Alii leg. *perfricare*, ut est in Edit. an. 1493. Fortasse recte; siquidem Celsus saepius adhibet verbum hoc. Attamen in Editione prima & in MSS. est *defricare*; quod occurrit etiam lib. 5. cap. 28. sect. 18. & sect. 19.

17. *Aptissimum*] Linden. *hoc aptissimum.*

18. *Rhinion*] Graecis, opinor, litteris scribendum est, sicut infra βασιλικὸν scribitur ab Egnatio & Lindenio. Codex Mediceus I. habet *finion.*

19. *P.* ✱. =.] Ita ex Codice Mediceo I. Alii leg. *p.* ✱. *I.* Codicibus Mediceis ceteris suffragantibus.

20. *Lapidis haematitis, lapidis Phrygii, lycii*] Haec verba desunt in omnibus Codicibus Mediceis, praeter quam in primo. In quarto & septimo margini adscripta sunt alia manu.

21. *Eodem accommodatum est*] Sect. 21. hujus cap. *eodem valet.* Lindenius ibi retinet *eodem*; hic *eidem* reponit.

22. *Id quod supra positum est*] Haec fortasse librarii ex margine addiderunt.

23. *Potest similiter id &c.*] Antea legebatur; *potest similiter prodesse id &c.* Ego omisi *prodesse* ex fide Codicis Medicei I. quod verbum, cum proxime antecedat, facile hic intelligitur. Reliqua tamen verba depravata sunt in Codice illo: sic enim habetur: *potest simulare id &c.* Palavicinus correxit, *similiter*, atque addidit, *prodesse:* unde vulgaris lectio. Sed nec ceteri Medicei Codices vitio carent. Nam in aliis legitur, *potest prodesse militare id*; in septimo, *potest esse militare id;* in sexto deest verbum *potest.*

24. *Elotae*] Al. *lotae:* ego *elotae* ex Codice Mediceo I.

25. *P.* ✱. *VI.*] Ita in libris vulgatis; quos sequor. Nam in MSS. mendum inesse suspicor. Mediceus I. habet, *p.* ✱. *XVI.* ceteri sex, *p.* ✱. *IIII.*

melius eſt, quam Euelpidis, quod βασιλικὸν nominabat. Habet papaveris lacrimae, ceruſſae, lapidis Aſii, ſingulorum p. ✶. *II*. gummi p. ✶. III. piperis albi p. ✶. IV.[26] croci p. ✶. VI. pſorici p. ✶. XIII. Nulla autem per ſe materia eſt, quae pſoricum nominetur; ſed chalcitidis aliquid, & cadmiae dimidio plus ex aceto ſimul conteruntur, idque in vas fictile additum[27], & contectum ficulneis foliis, ſub terra reponitur, ſublatumque poſt dies viginti rurſus teritur[28], & ſic appellatur[29]. Verum in baſilico[30] quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id eſſe idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur. Ubi non ſunt autem medicamenta[31] compoſita, ſcabros angulos laevant & mel & vinum: ſuccurritque & his & aridae lippitudini, ſi quis panem ex vino ſubactum ſuper oculum imponit. Nam, cum fere ſit humor aliquis, qui modo ipſum oculum, modo angulos, aut palpebras exaſperat, ſic, & ſi quid prodit humoris, extrahitur, & ſi quid juxta eſt, repellitur.

32. Caligare vero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam ſine hac, propter ſenectutem, imbecillitatemve aliam, conſuerunt. Si ex reliquiis[32] lippitudinis id vitium eſt, adjuvat collyrium, quod Aſclepios nominatur; adjuvat id[33], quod ex crocomagmate fit.

33. Proprie etiam ad id componitur, quod διὰ κρόκȣ[34] vocant. Habet piperis p. ✶. I.[35] croci Cilicii[36], papaveris lacrimae, cerusſae, ſingulorum p. ✶. II. pſorici, gummi, ſingulorum p. ✶. IV.

34.

26. *P.* ✶. *III. piperis albi p.* ✶. *IV.*] Al. leg. *p.* ✶. *XIII.* (Conſtant. *p.* ✶. *XIIII.*) *piperis albi p.* ✶. *IV.* Ego ſecutus ſum Editiones antiquiores, quod Codices Medicei plerique, ſi leve mendum ſuſtuleris, cum iis conſentiant. Codices habent, *p. XIII* pro *p.* ✶. *III.* immo in ſecundo eſt, *p.* ✶. *III.* & perperam reponitur, *p. XIII.* In ſexto, *p.* ✶. *XIIII.* ſed poſtrema unitatis nota expungitur. In quarto vero corrigitur, *p. p. IIII.* & verba proxima, *piperis albi p.* ✶. *IV.* notantur tamquam aliena, quia non ſunt in primo. Is enim ita habet: *cummis p. p. IIII. croci &c.*

27. *In vas fictile additum*] *Addere* pro *indere* a Varrone quoque Plinioque adhibetur. Varro lib. I. R. R. cap. 154. *in ollulas addatur* uva. Plinius lib. 20. H. N. cap. 22. *In ovum inane ſuccum* (marrubii) *addit*; & lib. 23. cap. 7. *Dentium quoque dolori hic ſuccus* (caprifici) *appoſitus in lana prodeſt, aut in cava eorum additus.* Celſus ipſe cap. 8. hujus libri ſect. 2. dixit, *addita in narem per linamentum aut penicillum ea compoſitio eſt &c.* Lindenius ibi veteres Codices ſequitur: hic vero Conſtantinum ſequi maluit, qui *inditum* margini adſcripſerat.

28. *Reponitur, ſublatumque poſt dies viginti rurſus teritur*] In Codice Mediceo I. *reponitur, ſublatum eſt poſt &c.* Lindenius leg. *reponitur diebus viginti, & rurſus ſublatum teritur.*

29. *Sic appellatur*] Lindenius addit *pſoricum*; quod non eſt in aliis Editionibus, nec in meis MSS.

30. *In Baſilico*] Lindenius leg. *de baſilico.*

31. *Ubi non ſunt autem medicamenta*] Idem Lindenius leg. *At, ubi non ſunt medicamenta.*

32. *Reliquiis*] Codex Mediceus I. & aliqui alii, *reliquis.*

33. *Adjuvat id*] Lindenius leg. *Adjuvat & id;* quemadmodum habet in margine Conſtantini Editio.

34. *Διὰ κρόκȣ*] Editiones Aldina vetuſtiores habent *diacrocu*, Latinis litteris; & ita eſt in Codice Mediceo I. In Codicibus ceteris, *diacrocon.*

35. *P.* ✶. *I.*] Codex Mediceus I. *p. p. I.* reliqui ſex, *grana p.* ✶. *I.*

34. At ſi ex ſenectute, aliave imbecillitate id eſt, recte inungi poteſt, & melle quam optimo, & cyprino, & oleo vetere. Commodiſſimum tamen eſt, balſami partem unam, & olei veteris, aut cyprini [37] partes duas, mellis quam acerrimi partes tres miſcere. Utilia huic quoque [38] medicamenta ſunt, quae ad caliginem proxime [39], quaeque ad extenuandas cicatrices ſupra comprehenſa ſunt. Cuicumque vero oculi caligabunt, huic opus erit multa ambulatione, atque exercitatione; frequenti balneo; ubi totum quidem corpus perfricandum eſt, praecipue tamen caput, & quidem irino [40], donec inſudet; velandumque poſtea, nec detegendum, antequam ſudor & calor domi conquierint. Tum cibis utendum acribus, & extenuantibus; interpoſitisque aliquibus diebus, ex ſinapi gargarizandum.

35. Suffuſio quoque, quam Graeci ὑπόχυσιν nominant, interdum oculi potentiae, qua cernit [41], ſe opponit. Quod, ſi inveteravit [42], manu curandum eſt: inter initia nonnumquam certis obſervationibus discutitur. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere; in temporibus venas adurere; gargarizando pituitam evocare; ſuffumigare; oculos acribus medicamentis inungere, expedit. Victus optimus eſt, qui pituitam extenuat.

36. Ac [43] ne reſolutio quidem oculorum, quam παράλυσιν Graeci nominant, alio victus modo, vel aliis medicamentis curanda eſt. Expoſuiſſe tantum genus vitii ſatis eſt. Igitur interdum evenit, modo in altero [44] oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitia-

36. *Cilicii*] Ita Editiones Caeſarii, Ruellii, Pantini & Lindenii; nec discrepare videtur Codex Mediceus vetuſtior, in quo *cilici*. Alii legunt, ut habent multi Codices, *cilicis*.

37. *Cyprini*] In Codice Mediceo I. *cypri*; ſed fortaſſe mendoſe, ſicut paulo ſupra in eodem Codice *cypri*, pro *cyprino*. Palavicinus correxit, *cyprini*; atque ita legitur in vulgatis libris. Alii Codices MSS. habent *cyprii*. Ceterum *cyprus* hac ſignificatione uſurpatum eſt in lib. 5. cap. 24. ſect. 3.

38. *Huic quoque*] Codex Mediceus I. *huc quoque*; Lindenius, *quoque huic*. Vide adnotat. 41. ſect. 12. hujus capitis, & adnotat. 73. ſect. 20.

39. *Quae ad caliginem proxime*] Verba haec, itemque illa, *atque exercitatione*, quae infra ſunt, in Cod. Mediceo I. cum deeſſent, a Palavicino fuerunt adſcripta. In Codicibus Mediceis reliquis legitur: *quaeque ad caliginens proxime &c.*

40. *Caput, & quidem irino*] Lindenius leg. *caput ex irino.*

41. *Potentiae, qua cernit*] Lindenius leg. *pupillae:* Pantinus *pituitae*, ut eſt in Editione, an. 1538. non tamen a Caeſario; nam prima ejus Editio, ut pleraeque omnes, habet *potontiae*, MSS. Codicibus ſuffragantibus. Excipiendus mihi eſt Mediceus I. in quo, loco *potentiae*, *lippientiumq.* fuiſſe apparet. Nihil praeterea ſciri poteſt: nam Palavicinus veterem ſcripturam obliteravit, ut hanc ipſam, *potentiae*, *qua cernit*, reponeret. De cujus integritate vix dubitare licet. Nam, ut Morgagnus animadvertit, vox *potentia* eodem modo adhibetur lib. 7. cap. 7. ſect. 14. *Igitur vel ex morbo vel ex ictu concrescit humor ſub duabus tunicis; isque paulatim indurescens interiori potentiae ſe opponit.*

42. *Inveteravit*] Al. *inveteraverit*, ut eſt in Editione an. 1493. Editio I. cum Mediceo I. & aliis MSS. habet *inveteravit.*

43. *Ac*] Codex Vaticanus VII. & Editiones Caeſarii, Pantini & Lindenii, *At.*

44. *In altero*] Lindenius leg. *in uno*; & infra, *convulſus*, pro *concuſſus.*

mitiali, aut ex distensione nervorum, qua vehementer ipse oculus concussus est, ut is neque quoquam intendi possit, neque omnino consistat; sed huc illucve sine ratione moveatur, ideoque ne conspectum quidem rerum praestet [45].

37. Non multum ab hoc malo distat id, quod μυδρίασιν Graeci vocant. Pupilla funditur [46] & dilatatur, aciesque ejus hebetescit [47]; ac pene difficillime [48] genus id imbecillitatis eliditur. In utraque vero, id est, & paralysi & mydriasi [49], pugnandum est per eadem omnia, quae in caligine oculorum praecepta sunt, paucis tantum mutatis: siquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adjiciendum est; melle inungi [10] satis est. Quidam in posteriore vitio calidis aquis usi, relevatique: quidam sine ulla manifesta causa subito obcaecati sunt. Ex quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidissent, repentina profusione alvi, lumen receperunt. Quo minus alienum videtur, & recenti re [51], & interposito tempore, medicamentis quoque moliri [52] dejectiones, quae omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

38. Praeter haec imbecillitas oculorum est, ex qua quidam [53] interdiu satis, noctu nihil cernunt: quod in foeminam bene respondentibus menstruis non cadit. Sed sic laborantes inungi oportet sanie [54] jocinoris,

45. *Praestet*] Codex Mediceus I. *praestat.*

46. *Funditur*] Ita in Codice modo allato. Al. leg. *effunditur;* Linden. *diffunditur.*

47. *Hebetescit*] Al. *hebescit.* In Codice Mediceo vetustiore, quem ego secutus sum, legitur *hebetescit*; quod est jam a Rhodio notatum.

48. *Ac pene difficillime*] Videtur deesse verbum aliquod post *pene*, quod cohaereat sensu cum *hebetescit*, & ante *difficillime* sententiam absolvat: quo modo Lindenius edidit, *ac pene caligat. Difficillime &c.* Lindenius autem, opinor, non veterem aliquem Codicem secutus est, sed Constantini conjecturam, qui legendum arbitrabatur: *ac pene caligatur. Difficillime &c.*

49. *In utraque vero, id est, & paralysi & mydriasi*] Lindenius omittit particulam &, quae est ante *paralysi*. Codex Mediceus I. ita habet: *In utraque parte vero id est & paralysi & cumydriasi*; & *cum* supra *paralysi*, ut legatur, *cum paralysi.*

50. *Melle inungi*] Lindenius leg. *oculos vero melle inungi;* ut est in margine Editionis Constantinianae. Sed voces illas duas *oculos vero*, quae in veteribus Codicibus non habentur, nullo modo necessarias esse apparet ex simili loco sect. 16. hujus cap. *Inungi vero eo debet, quod habet &c.*

51. *Videtur, & recenti re*] Ante Lindenium legebatur; *videtur ex recenti re;* ex Codice scilicet Mediceo IV. in quo; cum esset, ut in aliis quinque, *videretur recenti re;* alia manu correctum est *videtur*, & addita particula *ex*. Porro haec additio facta est ex Codice I. in quo est: *videtur ex recentiore*. Palavicinus reposuit & pro *ex*, & *recentiore* mutavit in *recenti re*. Sic autem legitur & in Codice Vaticano VI. & in Codice alio Constantini, & in Editione Lindeniana.

52. *Moliri*] Codex Mediceus I. *molliri.* Etiam lib. 3. cap. 18. *Sed id ipsum tamen moliri cibo, quam medicamento, melius est;* Codex ille habet *molliri.* Sed utrobique mendose.

53. *Quidam*] Priscas Editiones sequor, cum quibus MSS. Codices consentiunt plerique omnes. Gryphius & alii nonnulli leg. *quidem*, ut est in Mediceo I.

54. *Sanie*] Locus incertissimae lectionis; ut vel ex iis intelligi potest, quae Morgagnus de eo scripsit in Epist. V. Codex Mediceus I. habet *sancti;* & infra, *excepta aqua*, pro *excepta: atque.* Palavicinus corrigit, *sanie.* Itaque *sanie*, & *excepta aqua* in Codice est Vaticano VI. In Mediceo IV. quoque *sanie* est repositum alia manu, cum esset, sicut in ceteris quinque, *humore:* infra vero, pro *excepto atque*, quod alii item habent,

ris, maxime hircini; ſin minus, caprini, ubi id aſſum coquitur, excepta: atque edi quoque ipſum jecur debet. Licet tamen etiam iisdem medicamentis non inutiliter uti, quae vel cicatrices, vel aſpritudinem extenuant. Quidam contrito ſemine portulacae mel adjiciunt eatenus, ne id ex ſpecillo deſtillet, eoque inungunt. Exercitationibus, balneo [55], frictionibus, gargarizationibus iisdem his quoque utendum eſt.

39. Et haec quidem in ipſis corporibus oriuntur. Extrinſecus vero interdum ſic [56] ictus oculum laedit, ut ſanguis in eo ſuffundatur. Nihil [57] commodius eſt, quam ſanguine vel columbae, vel palumbi [58], vel hirundinis inungere. Neque id ſine cauſa fit; cum horum [59] acies extrinſecus laeſa, interpoſito tempore in antiquum ſtatum redeat, celerrimeque [60] hirundinis. Vnde etiam locus fabulae factus eſt, per parentes id herba [61] reſtitui, quod per ſe ſanescit. Eorum ergo ſanguis noſtros quoque oculos ab externo caſu commodiſſime tuetur, hoc ordine; ut ſit hirundinis optimus, deinde palumbi, minime [62] efficax columbae, & illi ipſi, & nobis. Supra percuſſum vero oculum, ad inflammationem leniendam, non eſt alienum imponere etiam cataplasmata. Sal Ammoniacus [63], vel quilibet alius quam optime [64] teri debet, ſic, ut

bent, margini adſcriptum, *excepta aqua*, *habet vetus exemplar*. Vulgo Egnatius leg. *humore*: ceteri, *ſanguine*, ut eſt in Editione I. Caeſarius tamen *ſanie* habet in libri margine; itemque Conſtantinus, isque ex veteri Codice. Sed neuter monet, pro *excepto* (ita enim communiter legitur) *excepta* reponendum eſſe. Ac mihi quidem haec lectio maxime probatur; tum quia *ſancti*, quod eſt in Codice Mediceo, ad *ſanie* proxime accedit; tum quia vox haec aptior huic loco videtur, quam aut *humore*, aut *ſanguine*, quas alii ſuppoſuerunt. Neque id affirmo Graecos Auctores dumtaxat reſpiciens, Dioſcoridem ſcilicet, & Trallianum, qui, ut alii jam adnotarunt, de hoc auxilii genere ſcribentes, alter lib. 2. cap. 47. alter lib. 1. de ſingul. corp. part. vitiis &c. cap. 23. vocem ἰχῶρα adhibuerunt: ſed quia ſaniem hac ſignificatione Plinium quoque ſaepe uſurpaſſe animadverti. Nam & lib. 28. cap. 11. hanc ipſam rem explicans, dixit: *Quidam inaſſati jocineris ſanie inungunt*; qui locus & a Pantino & ab aliis notatus eſt; & cap. 18. ejusdem libri, *Hircini vero jocineris diſſecti ſanies efficacior*; & lib. 30. cap. 8. *Verendorum formicationibus verrucisque medetur arietini pulmonis inaſſati ſanies.*

55. *Exercitationibus, balneo, &c.*] Non vidit Lindenius, referri periodum hanc ad illam ſectionis 34. partem, *Cuicumque vero oculi caligabunt &c.* Id ſi vidiſſet, haec verba, *gargarizationibus iisdem his quoque*, profecto non expuliſſet. Nunc ita edidit: *Vtendum vero eſt exercitationibus, balneo, & fricationibus.*

56. *Sic*] Al. *ſi*; hique ſententiam non abſolvunt, niſi poſt *inungere*. Ego ſecutus ſum Lindenium, & Codicem Mediceum I.

57. *Nihil*] Lindenius leg. *Huic nihil.*

58. *Palumbi*] Idem habet *palumbae*, ut infra quoque.

59. *Horum*] Lindenius reponit *harum*, ut Conſtantinus habet in libri margine. Sed hujus mutationis uterque oblitus, infra retinent *Eorum.*

60. *Celerrimeque*] Ita prorſus legendum ex Conſtantino & Lindenio. Nam *celeberrimeque*, quod habent MSS. & antiquae Editiones, mendum eſt.

61. *Per parentes id herba &c.*] Perperam in multis MSS. legitur: *aut per parentes*, *aut id herba &c.* Egnatius, qui lectionem iſtam primus vulgavit, addidit *chelidonio*; al. *chelidonia.*

62. *Minime*] Lindenius leg. *minimum*; & poſtea, *ſibi ipſi*, pro *illi ipſi.*

63. *Sal Ammoniacus.*] Ita in multis MSS. & Editione I. Alii leg. *ſed Ammoniacus*; ut eſt in Editione an. 1493. & in aliquo depravato Codice, qualem ego Mediceum VI. inveni. Mediceus I. quo-

ut ei paulatim oleum adjiciatur, donec craſſitudo ſtrigmenti fiat; id deinde miscendum eſt cum hordeacea farina, quae ex mulſo decocta ſit. Facile autem, recognitis omnibus, quae medici prodiderunt [65], apparere cuilibet poteſt, vix ullum ex iis, quae ſupra comprehenſa ſunt, oculi vitium eſſe, quod non ſimplicibus quoque, & promptis remediis ſubmoveri [66] poſſit.

VII. 1. Hactenus in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum poſſunt: ideoque ad aures transeundum eſt, quarum uſum proximum a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum eſt: nam vitia oculorum intra ipſos nocent; aurium inflammationes doloresque, interdum etiam ad dementiam mortemque praecipitant. Quo magis inter initia protinus ſuccurrendum eſt, ne majori periculo locus ſit. Ergo ubi primum dolorem aliquis ſenſit, abſtinere & continere ſe debet. Poſtero die, ſi vehementius malum eſt, caput tondere, idque irino unguento calido perungere, & operire. At magnus cum febre vigiliaque dolor exigit, ut ſanguis quoque mittatur. Si id aliquae cauſae prohibent, alvus ſolvenda eſt. Cataplasmata quoque calida, ſubinde mutata, proficiunt; ſive foeni Graeci, ſive lini, ſive alia farina ex mulſo decocta [67]. Recte etiam ſubinde admoventur ſpongiae, ex aqua calida expreſſae. Tum, levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino, aut cyprino factum: in quibusdam tamen melius, quod ex roſa eſt [68], proficit. Si vehemens inflammatio ſomnum ex toto prohibet, adjici cataplasmati debent papaveris cortices [69] fricti atque contriti, ſic, ut ex his pars dimidia ſit; eaque tum ſimul ex paſſo miſto [70] decoquuntur. In aurem vero infundere aliquod medicamentum oportet; quod ſemper ante tepefieri convenit: commodiſſimeque per ſtrigilem inſtillatur. Vbi auris repleta eſt, ſuper lana mollis addenda

quoque mendo laborat: nam habet *ammoniacum*, omiſſa voce *Sal.* Caeſarius ita edidit: *Sed Armeniacus*, ut ſubaudiatur *lapis:* minus recte, quamvis id Pantinus probarit. Lindenius vero habet, *Sed ſal Armeniacus.*

64. *Optime*] Al. *optimus.* Omnino legendum *optime*, ut eſt in Codice Mediceo I. & in Editione Lindenii.

65. *Quae medici prodiderunt*] Communiter legitur; *quae medici quoque prodiderunt;* ſed perperam; ut animadvertit Morgagnus. Ipſe legere mallet, *quique.* Sed ſi noviſſet, particulam *quoque* abeſſe a Codice Mediceo I. non dubito, quin prorſus abjiciendam judicaviſſet. Itaque ſecutus ſum Codicis illius auctoritatem. In eodem Codice legitur *providerunt:* ſed id quidem mendum eſt.

66. *Submoveri*] Ita in MSS. & in Editionibus Egnat. Ruell. Pantin. & Ronſſ. In Editione prima & nonnullis aliis, *ſubremoveri.* Lindenius leg. *ſubinde removeri.*

67. *Decocta*] Lindenius ſuſtulit verbum *eſt*, cum legeretur *decocta eſt.*

68. *Quod ex roſa eſt*] Al. *quod ex roſa factum eſt.* Vocem *factum* neque Lindenius habet, neque Cod. Mediceus I.

69. *Adjici cataplasmata debent papaveris corticis.*

70. *Simul ex paſſo miſto &c.*] Paſſum miſtum dictum videtur, ut vinum miſtum cap. 9. hujus libri. In Codice Mediceo I. eſt, *ſimul ex paſſo mixta.* Palavicinus corrigit, *ex paſſo ſimul mixto.*

ea eſt, quae humorem intus contineat. Et haec quidem communia ſunt. Medicamentum vero eſt & roſa [71], & radicum arundinis [72] ſuccus, & oleum, in quo lumbrici cocti ſunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali Perſici expreſſus. Compoſita vero ad inflammationem doloremque leniendum haec fere ſunt: caſtorei, papaveris lacrimae pares portiones conteruntur, deinde adjicitur his paſſum: vel papaveris lacrimae, croci, myrrhae par modus ſic teritur, ut invicem modo roſa, modo paſſum inſtilletur: vel id, quod amarum in Aegyptia faba eſt, conteritur, roſa adjecta; quibus myrrhae quoque paulum a quibusdam miſcetur, vel papaveris lacrimae, aut [73] thus cum muliebri lacte: vel amararum nucum cum roſa ſuccus [74]: vel caſtorei, myrrhae, papaveris lacrimae pares portiones cum paſſo: vel croci p. ✶. ☰ [75] myrrhae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. ✶. =. [76] quibus, dum [77] teruntur, paulatim miſcentur paſſi cyathi tres, mellis minus cyatho; idque ex primis medicamentis eſt: vel papaveris lacrima ex aceto. Licet etiam compoſitione uti Themiſonis; quae habet caſtorei, opopanacis, papaveris lacrimae [78], ſingulorum p. ✶. II. ſpumae lycii [79] p. ✶. IV. quae contrita paſſo excipiuntur, donec cerati craſſitudinem habeant, atque ita reponuntur. Vbi uſus requirit [80], rurſus id medicamentum, adje-

to. Lindenius leg. *ſimul ex paſſo vel mulſo.* Idem poſtea, *decoquuntur.* In antiquis libris legitur, *decoquatur*; in margine Editionis Conſtantinianae, *decoquantur.*

71. *Et roſa*] In Codice Mediceo I. *ei roſa.* Ex hoc Codice ego, pro *roſae*, ut antea legebatur, repoſui *roſa*, id eſt, oleum roſaceum; quod roſam deinde ſaepe nominet. Sed neque *roſae*, contemnenda lectio eſt. Nam roſae floris ſuccum in aurium dolore prodeſſe ſcribit Archigenes, apud Galenum lib. 3. de compoſit. medic. s. l. cap. 1.

72. *Arundinis*] Ita ex MSS. Vulgo legitur, *arundinum.*

73. *Miſcetur, vel papaveris lacrimae, aut &c.*] Ex ipſo orationis contextu apparet, niſi fallor, rectius legendum eſſe; *miſcetur: vel papaveris lacrima, aut &c.* Scribit porro Galenus l. c. in aurium doloribus inflammationibusque papaveris lacrimam cum lacte utiliter adhiberi, idque ex frequentiſſimis medicamentis eſſe.

74. *Cum roſa ſuccus*] Al. leg. *cum roſae ſucco*; ſed perperam.

75 *P.* ✶. ☰.] In Mediceo I. *p. p.* ☰. In aliis MSS. & in omnibus vulgatis libris, *p.* ✶. *I.*

76. *P.* ✶. =.] Ita in Codice Mediceo I. Sed in illo deeſt vox *ſingulorum.* Codices ceteri Medicei habent, *p.* ✶. *I.* Vulgo alii leg. *p.* ✶. *Z.* alii cum Caeſario, p. ✶. 3. Ruellius & Lindenius, *p.* ✶. *III.*

77. *Dum*] Al. *tum*, mendoſe. Al. *cum.* Ego malui *dum*, quod eſt in Editione I. & in MSS. Mediceis.

78. *papaveris lacrimae*] Vulgo ab omnibus additur, *ex aceto.* Has duas voces Codex Mediceus I. non habet; & qui habent Codices, perperam habere videntur. Deceptus librarius eſt, quia voces illas paulo ante deſcripſerat.

79. *Spumae lycii*] Si *nitri* Lindenius non invenit, niſi apud Conſtantinum ex quadam conjectura, haud facile probarim mutationem ab eo in textum inductam. Omnes Medicei Codices habent *lyci.* Lycii autem ſpuma & a Dioſcoride deſcribitur in lib. 1. cap. 132. & nominatur a Plinio in lib. 24. cap. 14. & ab Andromacho adhibetur in medicamentis ad aurium vitia compoſitis, apud Galenum lib. 3. de compoſit. medic. s. l. cap. 1. ubi eſt etiam compoſitio quaedam Laodici regis, ab hac Themiſonis non diſcrepans, niſi ponderum ratione, ut Pantinus animadvertit. Conſtantinus legere malebat; *argenti ſpumae, lycii.* Alii omnes leg. *ſpumae lycii.*

80. *Vſus requirit*] Ante Lindenium legebatur, *uſus requiritur*; ſed minus recte.

adjecto paſſo, ſpecillo teritur [81]. Illud perpetuum eſt, quotiescumque craſſius medicamentum eſt, quam ut in aurem inſtillari poſſit, adjiciendum eum eſſe humorem, ex quo id componi debet, donec ſatis liquidum ſit.

2. Si vero pus quoque aures habent, recte lycium per ſe infunditur, aut irinum unguentum; aut porri ſuccus cum melle; aut centaurii [82] ſuccus cum paſſo; aut dulcis mali Punici ſuccus [83] in ipſius cortice tepefactus, adjecta myrrhae exigua parte. Recte etiam miscentur myrrhae, quam στακτὴν cognominant, p. ✳. I. croci tantumdem, nuces amarae XXV. [84] mellis ſesquicyathus: quae contrita, cum utendum eſt, in cortice mali Punici tepefiunt [85]. Ea quoque medicamenta, quae oris exulcerati cauſa componuntur, aeque ulcera aurium ſanant. Quae ſi vetuſtiora ſunt, & multa ſanies fluit, apta compoſitio eſt, quae ad auctorem Eraſiſtratum refertur: piperis p. ✳. =. croci p. ✳. =. [86] myrrhae, miſy cocti, ſingulorum p. ✳. I. [87] aeris combuſti p. ✳. II. Haec ex vino terentur: deinde ubi inaruerunt, adjiciuntur paſſi heminae tres, & ſimul incoquuntur: cum [88] utendum eſt, adjicitur his mel & vinum. Eſt etiam Ptolemaei chirurgi medicamentum, quod habet lentisci p. ✳. =. gallae p. ✳. =. [89] omphacii p. ✳. I. ſuccum Punici mali. Eſt Menophili [90] validum admodum, quod ex his conſtat: piperis longi p. ✳. I. caſtorei p. ✳. II. myrrhae, croci, papaveris lacrimae, nardi Syriaci, thuris, malicorii, ex Aegyptia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quam optimi, ſingulorum p. ✳. IV. quibus, dum teruntur [91], adjicitur

81. *Specillo teritur*] Vocem *ſpecillo* quidam Critici explodendam cenſent. Lindenius leg. *piſtillo*; quod a me non in ullo MS. ſed in margine tantum Editionis Conſtantinianae inventum eſt.

82. *Centaurii*] In plerisque MSS. *centauriae*: in Mediceo I. *centauri*; pro *centaurii*, quod repoſui. Sic paulo ſupra *lyci*, pro *lycii*. Antea legebatur, *centaureae*. Lib. 5. cap. 27. ſect. 10. dicitur *centaurios*; ut alii legunt, *centaurion*.

83. *Dulcis mali Punici ſuccus*] Cap. 10. hujus lib. *Ex malo Punico dulci ſuccus exprimitur*. Lindenius leg. *ſuccus mali punici*.

84. *XXV.*] Editiones Aldina & Caeſariana an. 1528. ✳. *XV*. Ruelliana & nonnullae aliae, *XV*.

85. *Tepefiunt*] Ita in Codice Mediceo I. Alii omnes leg. *tepefiant*.

86. *Piperis p. ✳. =. croci p. ✳. =.*] Ita ex Codice modo allato. Sex reliqui Medicei Codices & Editiones priſcae habent, *piperis p. ✳. I.* Quidam leg. *piperis p. ✳. I. croci p. ✳. I.* 3. ut eſt in Editione Gryphiana; Lindenius, *habet piperis, croci, ſingulorum p. ✳. I.*

87. *P. ✳. I.*] Antea legebatur, *p. ✳. II.* quod eſt in multis Codicibus. Mediceus primus habet *p. p.* I. & quidem rectius: nam poſtea ſequitur, *aeris combuſti p. ✳. II.* In Codice tamen illo mendoſe, *aeris combuſti p. p. XII.*

88. *Cum*] Linden. *cum vero.*

89. *Lentiſci p. ✳ =. gallae p. ✳. =.*] Sic repoſui, quod in Mediceo I. ſit; *lentiſci p. p. =. gallae p. =.* In aliis Codicibus legitur; *lentiſci p. ✳. I. gallae p. ✳. I.* (in aliquibus, *gallae ✳. I.*): atque ita habent Editiones omnes, praeter Lindenianam, in qua, *lentiſci, gallae, ſingulorum p. ✳. I.* In margine autem Conſtantinianae adnotatum eſt „ Al. *p. ✳.* ——

90. *Eſt. Menophili*] Linden. *Eſt & Menophili.*

91. *Dum teruntur*] Idem, *dum conteruntur.* Al. *cum teruntur*, ut eſt in Codice I. Ego repoſui, *dum teruntur* ex Codicibus Mediceis ceteris.

jicitur acetum quam acerrimum, donec craſſitudo in his paſſi fiat. Eſt Cratonis [92]: cinnamomi, caſiae, ſingulorum p. ✱. =. [93] lycii, nardi, myrrhae, ſingulorum p. ✱. I. aloës p. ✱. II. mellis cyathi tres, vini ſextarius: ex quibus lycium cum vino decoquitur, deinde his alia miſcentur. At ſi multum puris, malusque odor eſt, aeruginis raſae, thuris, ſingulorum p. ✱. II. mellis cyathi duo, aceti quatuor ſimul incoquuntur: ubi utendum eſt, dulce vinum miſcetur. Aut aluminis ſciſſilis, papaveris lacrimae, acaciae ſucci par pondus miſcetur, hisque adjicitur hyoſcyami ſucci dimidio minor, quam unius ex ſuperioribus, portio; eaque trita ex vino diluuntur. Per ſe quoque hyoſcyami ſuccus ſatis proficit.

3. Commune vero auxilium adverſus omnes aurium caſus, jamque uſu comprobatum Aſclepiades compoſuit. In eo ſunt cinnamomi, caſiae, ſingulorum p. ✱. I. floris junci rotundi, caſtorei, albi piperis, longi [94], amomi, myrobalani, ſingulorum p. ✱. II. [95] thuris maſculi, nardi Syriaci, myrrhae pinguis, croci, ſpumae nitri, ſingulorum p. ✱. III. [96] quae ſeparatim contrita, rurſus miſta, ex aceto conteruntur; atque ita condita, ubi utendum eſt, aceto diluuntur. Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus eſt Polybi ſphragis ex dulci vino liquata: quae compoſitio priori libro [97] continetur. Quod ſi & ſanies profluit, & tumor eſt, non alienum eſt, miſto vino per oricularium clyſterem eluere; & tum infundere vinum auſterum cum roſa miſtum, cui ſpodii paulum ſit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbae ſanguinalis ſuccum cum roſa, aut mali Punici ſuccum cum exigua myrrhae parte.

4. Si ſordida quoque ulcera ſunt, melius mulſo eluuntur; & tum aliquod ex iis, quae ſupra ſcripta ſunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, & caput utique tondendum, & multa calida aqua perfundendum, & gargarizandum [98], & usque ad laſſitudinem ambulandum, & cibo modico utendum eſt. Si cruor quoque ex ulceribus appa-

92. *Eſt Cratonis*] Conſtant. & Linden. *Eſt & Cratonis.*

93. *P. ✱. =.*] Ita in Codice Mediceo primo; in ceteris, *p. ✱. I.* ut vulgo legitur; in margine Editionis Conſtantinianae, *p. ✱ I.* — —.

94. *Albi piperis, longi*] Fortaſſe legendum eſt, *piperis longi*: ſiquidem vox *albi* abeſt a Codicibus multis. Habetur tamen in Mediceo I. Conſtantinus particulam *&* addendam cenſet poſt *piperis*. Lindenius leg. *piperis albi & longi.*

95. *p. ✱. II.*] Vulgo legebatur, *ſcripuli duo*; ut eſt in MSS. fere omnibus. Ego ſic repoſui ex Mediceo I. qui habet *p. p. II.* Cur autem vulgatam lectionem rejecerim, ex iis intelligi poteſt, quae ſcripſi ad ſect. 8. cap. 27. lib. 5.

96. *P. ✱ III.*] Ita in Editione I. & in MSS. Alii leg. *p. ✱. II.* ex editione an. 1493.

97. *Libro*] Codex Mediceus I. & Lindenii Editio *libro*. Alii leg. *libello.*

98. *Et gargarizandum*] Haec duo verba Codex Mediceus modo allatus non habet.

paruit 99, lycium cum lacte debet infundi; vel aqua, in qua rosa decocta sit, succo aut herbae sanguinalis, aut acaciae adjecto. Quod si super ulcera caro increvit, eaque mali odoris saniem 1 fundit, aqua tepida elui debet; tum infundi id, quod ex thure & aerugine & aceto 2 & melle fit; aut mel cum aerugine incoctum. Squama quoque aeris cum sandaracha contrita per fistulam recte instillatur.

5. Vbi vero vermes orti sunt, si juxta sunt, protrahendi oriculario specillo sunt: si longius, medicamentis enecandi; cavendumque, ne postea nascantur. Ad utrumque proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoque aurem oportet vino, in quo marrubium decoctum sit. Emortui vermes 3 in primam auris partem prolabuntur 4, unde facillime educi possunt.

6. Sin 5 foramen auris compressum est, & intus crassa sanies subest, mel quam optimum addendum 6 est. Si id parum proficit, mellis cyatho & dimidio, aeruginis rasae p. ✳. II. adjiciendum est, incoquendumque, & eo utendum. Iris quoque cum melle idem proficit. 7. Item galbani p. ✳. II. myrrhae & fellis 8 taurini, singulorum p. ✳. ═ ═. 9 vini quantum satis est ad myrrham diluendam.

7. Vbi

99. *Apparuit*] Linden. *apparet*.

1. *Saniem*] Libri vulgati habent, *sanguinem*: at MSS. *saniem*; a quibus cur discederem causa nulla fuit: Lindenius hunc locum ita legit: *eaque mali odoris, & sanguinem fundit.* Ceterum Aëtius, cum & ipse, ut Almeloveenius notat, carnem in auribus super ulcera increscere scripserit Tetrab. 2. Serm. 2. cap. 84. nihil addidit de sanie sanguineve ex illa exeunte.

2. *Et aceto*] Hae duae voces desunt in Codice Mediceo I.

3. *Emortui vermes*] Antea legebatur, *Sic emortui vermes.* Ego particulam *sic* in MSS. non inveni. In Mediceo I. legitur, *Emortuis vermes.* In aliis, *Sive mortui sub his vermis*; & supra, *decoctum est*, pro *decoctum sit*; ut *Sive mortui* ex *sit. Emortui* corruptum; *est* autem addititium videatur. Legendum opinor; *Emortui sub his vermes*; scilicet sub medicamentis. Ita loquitur cap. proximo: *sub his enim crustae resolvuntur*; & alibi.

4. *Prolabuntur*] Al. *provocabuntur*; ut habet Codex Mediceus I. Lindenius recte, *prolabuntur*, & ita est in Mediceo VII. & in Codice alio Constantini. In plerisque legitur, *convocabuntur*, *prolabuntur*, vel *convocabuntur*, *prolabantur*.

5. *Sin*] Lindenius, *Si*. In Codice Mediceo I. est, *Sin*, ut alii legunt: in ceteris mendose, *Si in*.

6. *Addendum*] Ita in antiquis libris. Lindenius leg. *indendum*.

7 *Iris quoque cum melle idem proficit*] Vulgo additur, *Item mellis & rosae scrupuli duo.* Codex Mediceus. quem ego secutus sum, non habet verba illa: ceteri habent tantummodo, *mellis rosae scrip. II.* quae insititia videntur. Vox quoque *idem* hujus incisi mihi suspecta est; quamvis in omnibus Codicibus eam invenerim. Ad confirmandam constructionem hanc, afferri possunt verba ex lib. 5. cap. 18. sect. 24. *Idem faba quoque imposita proficit.* Sed neque locus ille suspicione caret; & ab aliis aliter legitur. Lindenius habet *ad idem proficit*; meliori constructione, sed fortasse non meliori fide.

8. *Myrrhae & fellis*] In libris vulgatis; *myrrhae cum melle, & fellis*; ut in multis MSS. Ego ex fide Medicei vetustioris sustuli duas voces, *cum melle*; quas librarius, cum supra essent positae, temere iteravit, quemadmodum illas, *ex aceto*, in sect. 1. hujus capitis. Pro *fellis* in allato Mediceo Codice legitur *mellis*: sed prima ejus vocis littera videtur ex his tribus *rrc* conflata.

9. *P. ✳. ═ ═.*] In Codicibus Mediceis ceteris, *p. p ZZ. ✳. II.* in primo, quem secutus sum, *p. p. ═ ═.* Vulgo legitur, *p. ✳. II.*

7. Vbi vero gravius aliquis audire coepit (quod maxime post longos capitis dolores evenire consuevit) in primis aurem ipsam considerare oportet: apparebit enim aut crusta, qualis super ulcera innascitur, aut sordium coitus. Si crusta est, infundendum est aut oleum calidum [10], aut cum melle aerugo, vel porri succus, aut cum mulso nitri paulum: atque ubi crusta a corpore jam recedit, eluenda auris aqua tepida est [11], quo facilius ea per se diducta oriculario specillo protrahatur. Si sordes, eaeque molles [12] sunt, eodem specillo eximendae sunt: at si durae sunt, acetum & cum eo nitri paulum conjiciendum [13] est; cumque emollitae sunt, eodem modo elui aurem, purgarique oportet. Quod si capitis gravitas manet, attondendum idem, & leniter, sed diu perfricandum est, adjecto vel irino vel laureo [14] oleo, sic, ut utrilibet paulum aceti misceatur; tum diu ambulandum, leniterque post unctionem aqua calida caput fovendum; cibisque utendum ex imbecillissima & media materia; magisque assumendae dilutae potiones; nonnumquam gargarizandum est. Infundendum autem in aurem castoreum cum aceto & laureo oleo & succo radiculae corticis; aut cucumeris agrestis succus, adjectis contritis rosae foliis [15]. Immaturae quoque uvae succus cum rosa instillatus, adversus surditatem satis proficit.

8. Aliud vitii genus est, ubi aures intra se ipsae [16] sonant. Atque hoc quoque fit, ne externum sonum accipiant. Levissimum est, ubi id ex gravedine est: pejus, ubi ex morbo [17], capitisve longis doloribus incidit: pessimum, ubi, magnis morbis venientibus, maximeque comitiali, provenit. Si ex gravedine est, purgare aurem oportet, & spiritum continere, donec inde humor aliquis exspumet. Si ex morbo vel capitis dolore, quod ad exercitationem, frictionem, perfusionem, gar-

10. *Aut oleum calidum*] Particula *aut* abest a Codice Mediceo I.

11. *A corpore jam recedit, eluenda auris aqua tepida est*] Lindenius leg. *ex auricula procidit, eluenda est aqua tepida.* Quandoquidem causa nulla erat, ut recte censet Morgagnus, cur vetus lectio non probaretur; corruptus Codex videtur Lindenium fefellisse. Et sane, pro *a corpore jam recedit*, Codex Mediceus I. habet, *aut corpore jam procedit.* In reliquis tamen verbis, *eluenda auris aqua tepida est*, non variat ab aliis Codicibus; ut neque in verbo *protrahatur*, pro quo Lindenius habet *protrahat.* Sed id quidem, si in aliquo Codice invenit, facile poterat intelligere, mendum esse.

12. *Eaeque molles*] Ita ex Lindenio. Alii omnes leg. *aeque molles.*

13. *Conjiciendum*] Al. ex Caesarii Editione, *injiciendum.*

14. *Laureo*] Codex Mediceus I. *latureo:* alii, *laurino.* Hi etiam paulo infra, *laurino*; ille, *laureo.*

15. *Adjectis contritis rosae foliis*] Codices multi, *contritae* pro *contritis.* Mediceus I. *adjectis contritis &c.* sed correctum est, *additis & contritis.* Lindenius vocem *contritis* post *foliis* transfert.

16. *Intra se ipsae*] Plerique leg. *intra se ipsas;* atque ita est in Codice Mediceo I. Lindenius, *intra se ipsae*, Codicibus aliis suffragantibus.

17. *Morbo*] Hic quoque multi Codices Lindenio favent, qui *morbo* reposuit. Alii leg. *morbis*, ut habet Codex Mediceus I.

gargarizationemque pertinet, eadem facienda ſunt: cibis non utendum niſi extenuantibus: in aurem dandus radiculae ſuccus cum roſa, vel cum ſucco radicis ex cucumere agreſti; vel caſtoreum cum aceto [18], & laureo oleo. Veratrum quoque ex aceto conteritur [19], deinde melle coćto excipitur, & inde collyrium factum in aurem demittitur. Si ſine his coepit, ideoque novo metu terret, in aurem dari debet caſtoreum cum aceto, vel irino, aut laureo [20] oleo; aut huic miſtum caſtoreum cum ſucco nucum amararum; aut myrrha & nitrum cum roſa & aceto. Plus tamen in hoc quoque proficit victus ratio: eademque facienda ſunt, quae ſupra comprehendi, cum majore quoque diligentia; & praeterea, donec is ſonus finiatur, a vino abſtinendum. Quod ſi ſimul & ſonus eſt, & inflammatio, laureum oleum conjeciſſe abunde eſt, aut id, quod ex amaris nucibus exprimitur; quibus quidam vel caſtoreum, vel myrrham miſcent.

9. Solet etiam interdum in aurem aliquid incidere, ut calculus, aliquodve animal. Si pulex intus eſt, compellendum eo lanae paululum eſt; quo [21] ipſe is ſubit [22], & ſimul extrahitur. Si non eſt ſecutus, aliudve animal eſt, ſpecillum lana involutum in reſinam quam glutinoſiſſimam, maximeque terebinthinam demittendum, idque in aurem conjiciendum [23], ibique vertendum eſt: utique enim comprehendet & eximet. Sin aliquid exanime eſt, ſpecillo oriculario protrahendum eſt, aut hamulo retuſo paulum recurvato: ſi iſta nihil proficiunt, poteſt eodem modo reſina protrahi. Sternutamenta quoque admota id commode elidunt, aut oriculario clyſtere aqua vehementer intus compulſa. Tabula quoque collocatur media inhaerens, capitibus utrimque pendentibus, ſuperque eam homo deligatur in id latus verſus, cujus auris eo modo laborat, ſic, ut extra tabulam non emineat [24]: tum malleo caput tabulae, quod a pedibus eſt, feritur; atque ita concuſſa aure, id quod ineſt, excidit.

VIII.

18. *Cum aceto*] Ita ex Codice Mediceo modo allato. Antea legebatur, *ex aceto.*

19. *Ex aceto conteritur*] Hic vero idem Codex habet, *ex aceto*: quod mihi magis probatur. Alii leg. *cum aceto:* qua conſtructione haud negarim Celſum interdum uſum eſſe; ſiquidem ſect. 5. hujus cap. ita habet: *album veratrum cum aceto contritum:* ſed particulam *ex* frequentius adhibuiſſe animadverti. Ceterum hic locus, qui alioquin integer videri poteſt, ita legitur in allato Codice: *Veratrum quoque & id ex aceto conteritur &c.*

20. *Aut laureo*] Ita in Codice Mediceo I. In aliis, *aut ex laureo.* Vulgo legitur, *vel laureo.*

21. *Quo*] Codices multi MSS. habent *quas*; Mediceus vetuſtior, *quo;* atque ita eſt in omnibus impreſſis libris. Conſtantinus tamen mallet, *quam.*

22. *Ipſe is ſubit*] Lindenius leg. *ipſe ſi ſubit.*

23. *Conjiciendum*] *Injiciendum* quidam habent ex Caeſario.

24. *Non emineat*] Ita legit Lindenius; & ita omnino legendum eſt; quamvis libri veteres non habeant particulam *non.* Idem fere remedium a Galeno proponitur lib. 3. de compoſit. medicament. s. l. cap. 1. & ab Aëtio Tetrab. 2. Serm. 2. cap. 87.

VIII. 1. Nares vero exulceratas [25] fovere oportet vapore aquae calidae. Id & [26] ſpongia expreſſa atque admota ſit, & ſubjecto vaſe oris anguſti, calida aqua repleto. Poſt id fomentum, illinenda ulcera ſunt, aut plumbi recremento, aut ceruſſa, aut argenti ſpuma; cum quodlibet horum aliquis conterit, eique, dum teritur [27], invicem vinum & oleum myrteum adjicit, donec mellis craſſitudinem fecerit [28]. Sin autem ea ulcera circa os [29] ſunt, pluresque cruſtas & odorem foedum habent; quod genus Graeci ὄζαιναν appellant; ſciri quidem debet, vix ei malo poſſe ſuccurri: nihilominus tamen haec tentari poſſunt; ut caput ad cutem tondeatur, aſſidueque vehementer perfricetur; multa [30] calida aqua perfundatur; multa eidem [31] ambulatio ſit; cibus modicus, neque acer, neque valentiſſimus. Tum in narem ipſam mel cum exiguo modo reſinae terebinthinae conjiciatur (quod ſpecillo quoque involuto lana fit) attrahaturque ſpiritu is ſuccus, donec in ore guſtus ejus ſentiatur: ſub his enim cruſtae reſolvuntur, quae tum per ſternutamenta elidi debent. Puris ulceribus vapor aquae calidae ſubjiciendus eſt: deinde adhibendum [32] aut lycium ex vino dilutum, aut amurca, aut omphacium, aut menthae, aut marrubii ſuccus; aut atramentum ſutorium, quod candefactum, deinde contritum ſit; aut interior ſcillae pars contrita; ſic, ut horum cuilibet mel adjiciatur: cujus in ceteris admodum exigua pars eſſe debet; in atramento ſutorio tanta, ut ea miſtura liquida ſit [33]; cum ſcilla utique pars major. Involvendumque lana ſpecillum eſt, & in eo medi-

25. *Nares vero exulceratas*] Alii leg. *Nares vero intus exulceratas.* Particula *intus* abeſt a Codice Mediceo I. & ab Editionibus Gryphii, Conſtantini, & Lindenii: poteſtque facile intelligi. Manifeſtum eſt enim, loqui Celſum de iis ulceribus, quae in parte narium interiore naſcuntur. Nam quae in exteriore parte fiunt, nihil differunt ab illis, quae in aliis exterioribus partibus oriuntur: ideoque non ad nares proprie, ſed ad cutem pertinent univerſam.

26. *Id &*] Cum antea legeretur, *id eſt*, ut habent Codices Medicei; infra vero, *admota; ſit;* Lindenius repoſuit, *Id & .... admota ſit:* nec aliter legendum videtur.

27. *Eique, dum teritur*] Lindenius leg. *ei, dum teritur*; deinde, *adjiciat.* Verba autem, quae antecedunt, ita diſtinguit: *ſpuma, cum quodlibet horum aliquis conterit.*

28. *Fecerit*] In aliquibus Codicibus legitur, *faciat;* quod & Conſtantinus notavit.

29. *Circa os*] Lib. 8. cap. 1. *a ſuperciliis, angulisque oculorum oſſe inchoantur* (nares) *ad tertiam fere partem.* Eam partem hic ſignificat; ut lib. 7. cap. 11. de hoc ulcere iterum ſcribens; *enodem ſcriptorium calamum in narem eſſe conjiciendum, donec ſurſum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum eſſe ad ipſum os &c. Vel narem incidendam eſſe ab ima parte ad os &c.* Qui *os*, non de oſſe, ſed de ore acceperunt, mendum ſubeſſe ſuſpicantes, repoſuerunt, *circa nares;* quod omnes fere MSS. Codices habent. Non deeſſe etiam, qui habeant, *intra nares*, ex Conſtantini adnotationibus apparet. In Mediceo I. omnium longe optimo legitur, *circa os*, ut edidit Lindenius.

30. *Multa*] Linden. *multaque.*

31. *Multa eidem*] Ita Lindenius & Codices MSS. Alii leg. *multa ei*; & poſtea, *deambulatio.*

32. *Deinde adhibendum*] In Codice Mediceo I. deſunt hae duae voces.

33. *Sit*] Ita in Editione Lindenii & multis MSS. Codicibus. Alii leg. *fiat*, ut eſt in Cod. Mediceo I.

medicamento tingendum 34, eoque ulcera implenda ſunt: rurſusque linamentum involutum & oblongum eodem medicamento illinendum, demittendumque in narem, & ab inferiore parte leniter deligandum. Idque per hiemem & vere bis die; per aeſtatem & autumnum, ter fieri debet.

2. Interdum vero in naribus etiam carunculae 35 quaedam ſimiles muliebribus mammis nascuntur, eaeque imis partibus, quae carnoſisſimae 36 ſunt, inhaerent. Has curare oportet medicamentis adurentibus, ſub quibus ex toto conſumuntur. Polypus 37 vero eſt caruncula, modo alba, modo ſubrubra, quae narium oſſibus inhaeret; ac modo ad labra tendens 38 narem implet, modo retro per id foramen, quo ſpiritus a naribus ad fauces deſcendit, adeo increscit, ut poſt uvam conſpici posſit; ſtrangulatque hominem, maxime Auſtro aut Euro flante: fereque mollis eſt, raro dura; eaque magis ſpiritum impedit, & nares dilatat; quae fere 39 καρκινώδης eſt; itaque attingi non debet. Illud aliud genus fere quidem ferro curatur; interdum tamen inarescit, ſi addita in narem per linamentum aut penicillum ea compoſitio eſt, quae habet minii Sinopici, chalcitidis, calcis, ſandarachae, ſingulorum p. ☓. I. atramenti ſutorii p. ☓. II.

IX. In dentium autem dolore, qui ipſe quoque maximis tormentis annumerari poteſt, vinum ex toto circumcidendum eſt: cibo quoque primo abſtinendum, deinde eo modico mollique utendum, ne mandentis dentes irritet: tum extrinſecus admovendus per ſpongiam vapor aquae calidae, imponendumque ceratum ex cyprino aut irino factum, lanaque id comprehendendum, caputque velandum eſt. Quod ſi gravior dolor eſt 40, utiliter & alvus ducitur, & calida cataplasmata ſuper maxillam

34. *In eo medicamento tingendum*] Editio Caeſarii an. 1528. *medicamen*; Editio ejusdem Caeſarii an. 1538. quam Lindenius eſt ſecutus, *medicamentum*. Perperam: nam ſpecillum lana involutum in medicamento tingitur. Sic cap. 15. *linamentum in roſa tingere*; & cap. 18. ſect. 7. *eodem medicamento tinctum linamentum ſuperdandum eſt*; & lib. 5. cap. 26. ſect. 9. *tincta in melle linamenta*.

35. *In naribus etiam carunculae*] Sic repoſui ex MSS. In vulgatis legitur: *etiam in naribus carunculae*. Lindenius tollit *etiam*.

36. *Carnoſiſſimae*] Lindenius leg. *cartilaginoſae*, ſecutus, opinor, MS. Codicem a Conſtantino allatum. Ego Codices Mediceos ſequor, & veteres Editiones; in quibus omnibus habetur, *carnoſiſſimae*. Explicationis autem loco affero ipſius Celſi verba ex lib. 8. cap. 1. *primum a ſuperciliis angulisque oculorum, oſſe inchoantur* (nares) *ad tertiam fere partem: deinde in cartilaginem verſae, quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur*.

37. *Polypus*] Lindenius habet, Πολύπους, Graecis litteris. Sed haec vox Latinitate donata fuerat ante Celſi aetatem a Catone R. R. cap. 157.

38. *Tendens*] Al. *pendens*.

39. *Quae fere*] Lindenius leg. *fereque*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae.

40. *Dolor eſt*] Ita in Codice Mediceo I. & in Editione Lindenii. In aliis Codicibus *his dolor eſt*. In Editionibus antiquis *is dolor eſt*.

lam [41] injiciuntur, & ore humor calidus cum medicamentis aliquibus continetur, saepiusque mutatur. Cujus rei causa & quinquefolii radix in vino misto coquitur; & hyoscyami radix vel in posca, vel in vino misto coquitur [42], sic, ut paulum his salis adjiciatur; & papaveris non nimium aridi cortices, & mandragorae radix, eodem modo. Sed in his tribus utique vitandum est, ne, quod haustum erit, devoretur. Ex populo quoque alba cortex radicis in hunc usum in vino misto recte coquitur; & in aceto [43] cornu cervini ramentum [44]; & nepeta cum teda pingui [45], ac ficu item pingui [46] vel in mulso, vel in aceto & melle, ex quibus cum ficus decocta [47] est, is humor percolatur. Specillum quoque lana involutum in calidum oleum demittitur, eoque ipse [48] dens fovetur. Quin etiam quaedam quasi cataplasmata in dentem ipsum illinuntur [49]: ad quem usum [50] ex malo Punico acido atque arido malicorii pars interior cum pari portione & gallae & pinei corticis conteritur, misceturque his minium; eaque contrita aqua pluviatili coguntur [51]: aut panacis, papaveris lacrimae, peucedani, uvae taminiae sine seminibus pares portiones conteruntur: aut galbani partes tres, papaveris lacrimae pars quarta. Quidquid dentibus admotum est, nihilominus supra maxillam ceratum, quale supra posui, esse debet, lana obtectum. Quidam etiam myrrhae, cardamomi, singulorum p. ✻. I. croci, pyrethri, ficorum partes [52], sin-

41. *Super maxillam*] Ita habent omnes fere MSS. Codices & Lindenii Editio. Alii leg. *super maxillas*; ut est in Codice Mediceo I. qui deinde, pro *injiciuntur*, habet *inponuntur*. Infra vero, ubi in omnibus editis libris legitur *supra maxillam*, non solum Mediceus I. sed alii quoque MSS. Codices habent *supra maxillas*.

42. *Vel in vino misto coquitur*] Duo verba, *misto coquitur*, quae in Mediceo I. utique habentur, absunt a quibusdam MSS. Primum tamen fortasse retinendum est; alterum prorsus redundat.

43. *Et in aceto*] Lindenius leg. *aut in aceto*.

44. *Cornu cervini ramentum*] Ita legitur & in Mediceo I. & in alio Constantini Codice, & in Editione Lindenii, & in margine Caesarianae: sed in Mediceo *cornus*, non *cornu*. Alii Codices & Editiones habent, *cornu cervinum rasum*.

45. *Cum teda pingui*] Lindenius leg. *cum teda ac ficu pingui*. Archigenes apud Galenum de composit. medicament. secund. loc. cap. 5. & Marcellus Empiricus cap. 12. tedam pinguem per se ex aceto coquunt: Aëtius vero Tetrab. 2. Serm. 4. cap. 28. ficum tedae adjicit, & coquit in vino.

46. *Ac ficu item pingui*] Ita in Codice Mediceo I. & in margine Editionis Constantinianae. In eodem Mediceo Codice manu Palavicini scriptum est, *ac ficus item pinguis:* atque ita omnes antiquae Editiones habent. Caesarius margini adscripsit, *cum ficu item pinqui*. Lindenius leg. *item ficus pinguis*. Quidam manuscripti Codices ita habent, *ac ficus pingui:* alii, *ac ficus pinguis*.

47. *Decocta*] Lindenius leg. *discocta*. Ita sane habent Codices plerique MSS. Mediceus tamen vetustior *decocta*, ut alii vulgo legunt.

48. *Ipse*] Al. *ipso*.

49. *In dentem ipsum illinuntur*] Constructio verbi *illinere* cum quarto casu & praepositione *in* non est Celso inusitata: siquidem 6. quoque hujus libri capite, sectione 1. ita habetur: *idque in linteolum illinere*. Lindenius leg. *induntur*. Sed MSS. mei omnes habent *inlinuntur*, vel *inliniuntur*.

50. *Ad quem usum*] Codex Mediceus I. habet, *ut quem usum*; reliqui sex, *ad quem usum*. Ita cap. 19. hujus lib. *Quidam ad eumdem usum decoquere simul malunt* &c. Pro *ad*, in Cod. Mediceo IV. alia manu repositum est *in:* atque ita in omnibus libris editis legitur.

51. *Coguntur*] Al. *coquuntur*. Lindenius recte *coguntur*; ut habet Cod. Mediceus I.

52. *Ficorum partes*] Infra quoque legitur *fico-*

rum

ſingulorum p. *. IV. ſinapis p. *. VIII. contrita linteolo illinunt, imponuntque in humero partis ejus, qua dens dolet; ſi is ſuperior eſt, a ſcapulis; ſi inferior, a pectore: idque dolorem levat; &, cum levavit, protinus ſubmovendum eſt. Si vero exeſus eſt dens, feſtinare ad eximendum eum, niſi res coëgit, non eſt neceſſe: ſed tum 53 omnibus fomentis, quae ſupra poſita ſunt, adjiciendae quaedam valentiores compoſitiones ſunt, quae dolorem levant; qualis fere eſt. Habet autem 54 papaveris lacrimae p. *. I. piperis p. *. II. ſoreos p. *. X. quae contrita galbano excipiuntur, idque circumdatur. Aut Menemachi, maxime ad maxillares dentes; in qua ſunt croci p. *. I. 55 cardamomi, thuris fuliginis, ficorum partes, pyrethri, ſingulorum p. *. IV. ſinapis p. *. VIII. Quidam autem miſcent 56 pyrethri, piperis, elaterii, ſingulorum p. *. I. aluminis ſciſſilis, papaveris lacrimae, uvae taminiae, ſulphuris ignem non experti, bituminis, lauri baccarum, ſinapis, ſingulorum p. *. II. Quod ſi dolor eximi eum cogit, & piperis 57 ſemen cortice liberatum, & eodem modo bacca hederae conjecta in ejus foramen, dentem findit, isque per teſtas 58 excidet: & plani piſcis 59, quam paſtinacam noſtri,

τρυ-

rum partes: ſed corruptus eſt uterque locus, ut alii ante nos animadverterunt. Quod ad vocem *ficorum* attinet, quamquam Celſus genitivum ſingularem *ficus*, vel *fici* adhibere ſoleat; nihil tamen obſtat, niſi fortaſſe aurium faſtidium, quominus hic genitivo plurali uti potuerit. At vox *partes* prorſus aliena eſt, ut mihi quidem videtur. Fortaſſe orta eſt ex prava interpretatione proximae notae, *p.* Praeter exemplum erroris hujus in adnotat. 99. lib. 5. cap. 18. ſect. 2. propoſitum, multa alia MSS. Codices ſuppeditant: inter quae illud luculentiſſimum, quod paulo infra occurrit: *Quidam autem miſcent pyrethri, piperis, elateris, ſingulorum partes p. p. I.*, vel, ut alii Codices habent, *p.* *. *I.* Caeſarius legendum putat, *ficorum pinguium*, vel *parvarum:* alii, *fermenti putris:* Conſtantinus, *caprificorum pulveris.* Idem Conſtantinus adnotavit, in Codice quodam ſcriptum eſſe, *ficorum, piperis:* quod Lindenio placuit.

53. *Sed tum*] Vulgo ante Lindenium legebatur, *ſed cum*: nec aliter eſt in MSS. Sed quis mendum non videat?

54. *Qualis fere eſt. Habet autem* &c.] Locus hic in omnibus antiquis libris corruptus eſt; ſed aliter in aliis. Ita legitur in pleriſque; & quidem, ut ego opinor, proxime ad verum. Fortaſſe enim a Celſo ſcriptum fuit *Herae*, cujus alia compoſitio deſcribitur in lib. 5. cap. 22. ſect. 3. Codex Mediceus I. habet, *qualis haeae ſ. habent autem.* Nam qui *Herae* auctoris nomen eſſe haud intellexerunt, alii in *eae*, vel *hae* mutarunt; (quibus illud quoque neceſſe fuit, *ſunt, habent* reponere pro *eſt, habet*) alii vero in *fere.* Quamquam tres voces *qualis haeae ſunt* in Medic. I. ſunt expunctae. Jam ſi legatur, *qualis Herae eſt. Habet autem*; ea quoque, quae ſequuntur, *Aut Menemachi* &c. recte cohaerebunt. Expoſita divinatione noſtra, aliorum conjecturae exponendae ſunt, ut eam quisque ſequi poſſit, quam maxime probabit. Conſtantinus igitur, pro *quales hae ſunt. Habet autem*, quod in antiquis Editionibus legitur, Codicem MS. ut videtur, nactus iis ſimilem, quos ego ſecutus ſum, ita reponendum exiſtimabat: *qualis fere eſt, quae habet* &c. Lindenius vero ita edidit: *quales hae ſunt, quae habent* &c. Veteris autem lectionis, *quales hae ſunt*, Palavicinus eſt auctor.

55. *Croci p.* *. *I.*] Codex Mediceus I. *croci p. p.* =. Sed ea croci portio, pro ceterarum rerum portione, videtur nimis parva.

56. *Miſcent*] Ita ex Codice Mediceo I. & Editione Lindeniana. Alii leg. *immiſcent.*

57. *Et piperis*] Lindenius omittit particulam *&*.

58. *Per teſtas*] Cum ita ex veteri Codice legendum, Conſtantinus adnotaverit; itaque jam ſit a Lindenio editum; reliquum eſt, ut explicem, unde ortum ſit, *forte ſtans*, quod in antiquis Editionibus habetur. In Codice Mediceo I. cum

ſcri-

τρυγῶνα Graeci vocant, aculeus torretur, deinde conteritur, resinaque excipitur, quae denti circumdata hunc solvit: & alumen scissile in id foramen 60 conjectum dentem citat. Sed id tamen involutum lanula demitti commodius est 61, quia sic, dente servato, dolorem levat 62. Haec a medicis 63 accepta sunt. Sed agrestium experimento cognitum est, cum dens dolet 64, herbam mentastrum cum suis radicibus evelli 65 debere, & in pelvem mitti, supraque aquam infundi, collocarique juxta sedentem hominem undique veste contectum; tum in pelvem candentes silices demitti, sic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore vaporem excipere, ut supra dictum est, undique inclusum. Nam & sudor plurimus sequitur, & per os continens pituita defluit; idque saepe longiorem, semper annuam 66 valetudinem bonam praestat 67.

X. Si vero tonsillae sine exulceratione per inflammationem intumuerunt, caput velandum est; extrinsecus is 68 locus vapore calido fovendus; multa ambulatione utendum; caput in lecto sublime habendum; gargarizandumque reprimentibus 69. Radix quoque ea, quam dulcem appel-

scriptum esset *fortestas*, supra ultimas ejus vocis litteras posita fuit *n*, ut legeretur *forte stans*; atque ita in Codice *IV.* margini est adscriptum. Is & Medicei ceteri habent *per testas*, vel *textas*. Deinde, pro *excidet*, *IV. V. VII. exciditur*. Legendum videtur *excidit*.

59. *Et plani piscis* &c.] Lindenius leg. *Plani quoque piscis* (*quam nos pastinacam*, *Graeci τρυγῶνα vocant*) *aculeus* &c. & infra, *solvit. Alumen quoque scissile* &c.

60. *In id foramen*] Lindenius tollit *id*. In Cod. Mediceo I. legitur, *& id foramen*.

61. *Conjectum dentem citat. Sed id tamen involutum lanula demitti commodius est*] Ita in Codicibus MSS. & Editionibus antiquioribus: nisi quod Editiones & Codex Mediceus I. habent, *involutum in lanula*; Codices alii, quos ego secutus sum, rectius, *involutum lanula*. In Editione an. 1538. desunt voces multae; ita enim legitur: *contectum demitti commodius est*. Editio ista & Gryphium, & Pantinum, & Constantinum, & Ronsseum in errorem impulit; qui omnes locum hunc eodem modo mendose scripserunt. Constantinus tamen margini adscripsit, *conjectum: sed id tum in canna involutum demitti commodius est*. Ronsseus autem, *conjectum; sed id tum canna involutum demitti commodius est*.

62. *Dente servato, dolorem levat*] Lindenius leg. *& dentem servat, & dolorem levat*.

63. *A Medicis*] In Codice Mediceo I. omissa praepositione legitur *medicis*.

64. *Dolet*] Lindenius leg. *doluerit*.

65. *Evelli*] Al. *velli*.

66. *Idque saepe longiorem, semper annuam* &c.] Adverbium *semper*, quod habent MSS. Codices, Editoribus difficultatem peperit, quia plus huic remedio tribui videbatur, quam omnino ab eodem, aut ab ullo alio sperari possit. Itaque locum hunc omnes ad Lindenium usque ita ediderunt: *idque saepe longiorem, saepe annuam* &c. Lindenius vero: *idque longiorem, saepe annuam* &c. Scilicet non animadverterunt, Celsum similiter scripsisse lib. 4. cap. 4. sect. 1. *Vulgo audio, si quis pullum hirundinis ederit, angina toto anno non periclitari*. Apud Columellam quoque locus est, qui hunc mire confirmat. Ita enim ille habet lib. 7. cap. 4. *hoc modo curatum pecus anno scabrum fieri non posse Celsus affirmat*.

67. *Valetudinem bonam praestat*] Ita in Codice Mediceo I. & omnibus editis libris. Alii MSS. Codices habent, *valetudinem repraesentat*.

68. *Intumuerunt, caput velandum est; extrinsecus is* &c.] Alii verba sic dividunt: *intumuerunt, caput velandum est extrinsecus, is* &c. sed perperam. Lindenius leg. *intumescunt, caput quoque velandum est, & extrinsecus is* &c.

69. *Gargarizandumque reprimentibus*] Ita in Cod. Mediceo I. Lindenius addit *medicamentis*, quam ego

appellant, contusa & in passo mulsove decocta, idem praestat. Leniterque [70] quibusdam medicamentis eas illini non alienum est; quae hoc modo fiunt. Ex malo Punico dulci succus exprimitur, & ejus sextarius in leni igne coquitur [71], donec ei mellis crassitudo sit; tum croci, myrrhae, aluminis scissilis, singulorum p. ✶. II. per se conteruntur, paulatimque his adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis unus; deinde priori succo ista miscentur, & rursus leniter incoquuntur: aut ejusdem succi sextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita haec adjiciuntur; nardi p. ✶. —. [72] omphacii p. ✶. I. cinnamomi, myrrhae, casiae, singulorum p. ✶. I. [73] Eadem autem haec & auribus & naribus purulentis accommodata sunt. Cibus in hac quoque valetudine lenis esse debet, ne exasperet. Quod si tanta inflammatio est, ut spiritum impediat, in lecto conquiescendum; cibo abstinendum, neque assumendum quidquam praeter aquam calidam est; alvus quoque ducenda est, gargarizandum [74] ex fico & mulso; illinendum mel cum omphacio; extrinsecus admovendus [75], sed aliquanto diutius, vapor calidus [76], donec ea suppurent, & per se aperiantur. Si pure substante non rumpuntur hi tumores, incidendi sunt: deinde ex mulso calido gargarizandum [77]. At si modicus quidem tumor, sed exulceratio est, furfurum cremori ad gargarizandum [78] paulum mellis adjiciendum est, illinendaque ulcera hoc medicamento: passi quam dulcissimi tres heminae ad unam

ego vocem in veteribus libris non video. Alii leg. *gargarizandumque est ex reprimentibus.* Verbum *gargarizare* Celsus cum sexto casu construit, modo addita praepositione *ex*, modo dempta. Paulo infra, *gargarizandum ex fico & mulso:* deinde, *furfurum cremore, vel lacte gargarizandum.*

70. *Leniterque*] In margine Editionis Constantinianae *Lenibusque.*

71. *In leni igne coquitur*] Ita in vetustis libris, tum MSS. tum impressis. Constantinus praepositionem *in* tollendam censet: quo sane modo apud Plinium lib. 21. cap. 19. habetur, *lenique igni succus coquitur;* apud Varronem lib I. R. R. cap. 64. *decoquunt in ahenis levi* (al. *leni*) *igni;* apud Catonem R. R. cap. 95. *postea igni leni coquito.* Lindenius leg. *ad lenem ignem decoquitur.*

72. *P.* ✶. —] In Editione Aldina, *p.* ✶. *V.* In aliis, *p.* ✶. ut habent Codices Medicei III. & VI. Ego sic reposui ex Codicibus ceteris.

73. *Singulorum p.* ✶. *I.*] Cod. Mediceus I. *sing. p. p.* —.

74. *Gargarizandum*] Lindenius, *gargarizandumque*; & postea, *illinendumque.*

75. *Extrinsecus admovendus*] Alii leg. *intrinsecus*; nec aliter habent Codices Medicei. Ego Lindenium sequor, qui reposuit *extrinsecus.* Nam etiam sub capitis initium legitur, *extrinsecus is locus vapore calido fovendus*; quo spectant verba proxima, *sed aliquanto diutius.*

76. *Vapor calidus*] Ita Codex Mediceus I. & Lindenii Editio. Alii leg. *vapor aquae calidae.*

77. *Ex mulso calido gargarizandum*] Olim, cum legeretur, *ex mulso calido gargarizandum ex fico*, Constantinus praepositionem *ex*, quae est ante *mulso*, ejiciendam existimavit. Lindenius & hanc sustulit, & duas voces, *ex fico*; quas quidem Codex Mediceus I. non habet. Particula *ex*, & in hoc, & in ceteris est Codicibus.

78. *Ad gargarizandum*] Hic quoque in multis MSS. additur, *ex fico*, quod in impressis libris recte omittitur, nec habetur in Cod. Mediceo I. Supra, pro *sed exulceratio*, ut Lindenius edidit, Codices MSS. & Editiones antiquae habent, *& exulceratio.*

unam coquuntur; tum adjicitur thuris p. ✕. I. croci, myrrhae, fingulorum p. ✕. ⚹. 79 leniterque omnia rurfus fervescunt 80. Vbi pura 81 ulcera funt, eodem furfurum cremore, vel lacte gargarizandum eft. Atque hic quoque cibis lenibus opus eft; quibus adjici dulce vinum poteft.

XI. Vlcera autem oris, fi cum inflammatione funt, & parum pura ac rubicunda funt, optime iis medicamentis curantur, quae fupra pofita ex malis Punicis fiunt: continendusque faepe ore reprimens cremor eft, cui paulum mellis fit adjectum. Vtendum 82 ambulationibus, & non acri cibo. Simul atque vero 83 pura ulcera effe coeperunt, lenis humor, interdum etiam quam optima aqua ore continenda eft: prodeftque affumptum purum vinum 84, pleniorque cibus, dum acribus vacet 85: infpergique ulcera debent alumine fciffili, cui dimidio plus gallae immaturae fit adjectum. Si jam cruftas habent, quales in adultis effe confuerunt, adhibendae funt eae compofitiones 86, quas Graeci ἀνθηρὰς nominant. Junci 87 quadrati, myrrhae, fandarachae, aluminis, pares portiones 88: aut croci, myrrhae, fingulorum p. ✕. II. iridis 89, aluminis fciffilis, fandarachae, fingulorum p. ✕. IV. junci quadrati p. ✕. VIII. aut gallae, myrrhae, fingulorum p. ✕. I. aluminis fciffilis 90 p. ✕. II. rofae foliorum p. ✕. IV. Quidam autem croci p. ✕. ⚹. 91 aluminis fciffilis, myrrhae, fingulorum p. ✕. I. fandarachae p. ✕. II. junci quadrati p. ✕. IV.

79. *P. ✕. ⚹.*] Haec nota ⚹. quam repofui ex Codice Mediceo I. idem videtur fignificare atque illa ═. quae tam faepe occurrit in eodem Codice; id eft, fextantem. Sic triens, cujus haec fere nota eft ═ ═. per hanc ∫∫. fcribitur in veteri Catonis Codice R.R. cap. 139. ut a Victorio eft adnotatum.

80. *Leniterque omnia rurfus fervescunt*] In Cod. Mediceo I. & in margine Edit. Conftant. *leviterque &c.* Lindenius leg. *iterumque omnia fervescunt.*

81. *Vbi pura*] Aliqui leg. *Vbi plurima*; fed perperam.

82. *Adjectum. Vtendum &c.*] Lindenius leg. *adjectum: utendumque &c.*

83. *Simul atque vero*] Idem Lindenius, *Cum vero.*

84. *Purum vinum*] In Codice Mediceo I. & in aliis multis, *pirum mitium.* Palavicinus correxit, *purum vinum:* & ita eft in Cod. Vaticano VI. & in Editionibus omnibus, praeter Aldinam, in qua, *pyrum mitium.* Aliqui Codices habent, *purum mitium.*

85. *Dum acribus vacet*] Cod. Mediceus I. *cum acri vacet.*

86. *Eae compofitiones*] Lindenius omittit *eae.*

87. *Junci*] Idem Lindenius leg. *Habent haec junci.*

88. *Sandarachae, aluminis, pares portiones*] Alii leg. *fandarachae, fingulorum p. ✕. IIII. aluminis pares portiones.* Deceptus librarius eft ab illis vocibus, *fandarachae, fingulorum p. ✕. IIII.* quae infra funt. In Codice Mediceo I. & in Editione Lindenii non eft, *fingulorum p.X. IIII.*

89. *Myrrhae, fingulorum p. ✕. II. iridis*] Ita communiter legitur, & ita legendum eft ex fide Cod. Medicei vetuftioris. Alii Codices habent, *murrae, junci quadrati p. ✕. VIII. iridis.* Scilicet hic quoque voces illae, *junci quadrati p. ✕. VIII.* quae infra pofitae funt, librarios aliquos deceperunt.

90. *P. ✕. I. aluminis fciffilis*] Totum hoc deeft in Codice Mediceo I. in quo proximae notae, *p. ✕. II.* additae funt poft fuperiorem vocem, *fingulorum*: Palavicinus vero haec adfcripfit, *aluminis fciffilis p. ✕. II.* Hinc vulgaris lectio, fingulorum p. ✕. *II. aluminis fciffilis p. ✕. II.* Ego fecutus fum Codices ceteros Mediceos.

91. *Croci p. ✕. ⚹.*] In libris vulgatis legitur, *croci p. ✕.* in multis MSS. *croci p. ✕. I.* in Mediceo I. quem fequor, *croci p. ✕. ⚹.*

IV. miscent. Priora arida inſperguntur; hoc cum melle illinitur; neque ulceribus tantum, ſed etiam tonſillis.

Verum ea longe periculoſiſſima ſunt ulcera, quas ἄφθας Graeci appellant; ſed in pueris: hos enim ſaepe conſumunt. In viris & mulieribus idem periculum non eſt. Haec ulcera a gingivis incipiunt: deinde palatum, totumque os occupant: tum ad uvam faucesque deſcendunt; quibus obſeſſis, non facile fit, ut puer convaleſcat. Ac miſerius etiam eſt, ſi lactens [92] adhuc infans eſt; quo minus imperari remedium aliquod poteſt. Sed in primis nutrix cogenda eſt exerceri & ambulationibus [93], & iis operibus, quae ſuperiores partes movent: mittenda in balneum, jubendaque ibi calida aqua mammas perfundere: tum alenda cibis lenibus, & iis qui non facile corrumpuntur; potione, ſi febricitat puer, aquae; ſi ſine febre eſt, vini diluti: ac ſi alvus nutrici ſubſtitit, ducenda eſt. Si pituita in os ejus coit, vomere debet. Tum ipſa ulcera perungenda ſunt melle, cui rhus, quem Syriacum vocant, aut amarae nuces adjectae ſunt: vel miſtis inter ſe roſae foliis aridis [94], pineis nucleis [95], menthae coliculo, melle [96]: vel eo medicamento, quod ex moris fit; quorum ſuccus eodem modo, quo Punici mali, ad mellis craſſitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, mel [97] miſcetur. Neque quidquam dandum, a quo [98] humor evocari poſſit. Si vero jam firmior puer eſt, gargarizare debet iis fere, quae ſupra comprehenſa ſunt. Ac, ſi lenia [99] medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quae adurendo cruſtas ulceribus inducant, quale eſt [1] ſciſſile alumen, vel chalcitis, vel atramentum ſutorium. Prodeſt etiam fames & abſtinentia, quan-

92. *Lactens*] Olim legebatur, *lactans*; & ita eſt in Mediceo I. & MSS. aliis. *Lactens*, ut nunc legitur, primus repoſuit Ruellius.

93. *Et ambulationibus*] Particulam *&* omnes vulgo omittunt: infra vero alii legunt, *hisque operibus*, ut eſt in Codicibus aliis; Lindenius, *& his operibus*, ut in Mediceo I. Sed & Codex hic, & alii omnes habent *&* ante *ambulationibus*.

94. *Aridis*] Haec vox deeſt in Cod. Mediceo I.

95. *Pineis nucleis*] Lindenius leg. *nucleis pini*.

96. *Menthae coliculo, melle*] Veterem lectionem reſtitui, ut habent etiam MSS. Codices; niſi quod in Medic. I. pro *menthae*, eſt *menta*. Lindenius ſic mutaverat: *mentha*, *collectis cum melle*: quod ſi certum eſſet, illum loquendi modum confirmaret, *infuſo* (aceto) *aeruginem colligere*, a Criticis exploſum. Vide adnot. 44. lib. 5. cap. 28. ſect. 12.

97. *Mel*] Lindenius, *& mel*.

98. *A quo*] Ita in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae. In Codice Mediceo I. *a quod*. Alii leg. *ad quod*.

99. *Ac, ſi lenia*] Lindenius leg. *leniora*; & ita eſt in multis Codicibus; in aliis, *leviora*; in Mediceo I. & in Editionibus antiquis, *lenia*. Pro *Ac*, quod habent Cod. Mediceus I. & Lindenii Editio, alii leg. *At*.

1. *Quale eſt*] Lindenius leg. *Valens quoque eſt*; quod minus probandum. Nam ſciſſile alumen, chalcitis, atramentum ſutorium habentur & ipſa inter ea, quae adurendo cruſtas ulceribus inducunt.

quanta maxima imperari poteſt. Cibus eſſe debet lenis: ad purganda tamen ulcera, interdum caſeus ex melle recte datur.

XII. Linguae 2 quoque ulcera non aliis medicamentis egent, quam quae prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quae in latere ejus naſcuntur, diutiſſime durant. Videndumque eſt, num contra dens aliquis acutior ſit, qui ſanescere ſaepe ulcus eo loco non ſinit; ideoque limandus 3 eſt.

XIII. Solent etiam interdum juxta dentes in gingivis tubercula quaedam oriri dolentia: παρελίδας 4 Graeci appellant. Haec initio leniter ſale contrito perfricare oportet; aut inter ſe miſtis ſale foſſili combuſto, cupreſſo 5, nepeta; deinde eluere os cremore lenticulae, & inter haec 6 hiare, donec pituitae ſatis profluat. In majore vero inflammatione iisdem medicamentis utendum eſt, quae ad ulcera oris ſupra poſita ſunt: & mollis linamenti paulum involvendum aliqua compoſitione ex iis, quas ἀνθηρὰς vocari dixi; demittendumque id inter dentem & gingivam. Quod ſi durior erit, & id prohibebit, extrinſecus admovendus erit ſpongia 7 vapor calidus, imponendumque ceratum. Si ſuppuratio ſe oſtendet, diutius eo vapore utendum erit; & continendum ore calidum mulſum, in quo ficus decocta ſit: idque 8 ſubcrudum incidendum, ne, ſi diutius ibi pus permanſerit, os laedat. Quod ſi major is tumor eſt, commodius totus exciditur, ſic, ut ex utraque parte dens liberetur. Pure exempto, ſi levis plaga eſt, ſatis eſt ore calidam aquam continere, & extrinſecus fovere eodem vapore; ſi major eſt, lenticulae cremore uti, iisdemque medicamentis, quibus cetera ulcera oris curantur.

2. *Linguae*] Aldina Editio, & multi MSS. habent *Gingivae*; ſed perperam. Mediceus I. *Linguae*, ut alii legunt.

3. *Limandus*] In Codicibus Mediceis eſt, *levandus*, id eſt, laevigandus. In primo tamen veteri manu correctum eſt, *limandus*; quam lectionem omnes vulgo ſecuti ſunt. Lib. 8. cap. 10. *ſi quod parvulum fragmentum oſſis eminet, id, ſi retuſum eſt, in ſuam ſedem dandum: ſi acutum, ante acumen ejus, ſi longius eſt, praecidendum; ſi brevius, limandum; & utrumque ſcalpro levandum.*

4. Παρουλίδας] Quidam legerunt, *parotidas*, ut eſt in Codice Mediceo I. Alii cum Egnatio παροδόντιδας: quam lectionem Ronſſeus, & Severinus de noviſſ. obſervat. abſceſſ. cap. 16. tueri conati ſunt contra Manardum, Pantinum, & Conſtantinum, qui παρελίδας reponendum contenderant. Sed novum illud vocabulum, ex corrupta lectione, *parotidas*, formatum ab aliquo videtur ex ingenio; nec ullo, quod ſciam, MSS. Codicum teſtimonio comprobatur. Ego in multis inveni *parulidas*. Quin etiam Mediceus I. qui hoc loco cauſam attulit variandi, infra habet, non *parotis*; nec *parodontis*, ſed *parvulis*. Probandus igitur Lindenius, qui παρελίδας Graecis litteris repoſuit. Sic autem legendum ante alios Caeſarius divinando conjecerat.

5. *Sale foſſili combuſto, cupreſſo*] Haec verba plerique ita dividunt: *ſale foſſili, combuſto cupreſſo*; ſed perperam.

6. *Et Inter haec*] In Cod. Mediceo I. omittitur *&*.

7. *Spongia*] Ita ex MSS. Antea legebatur, *ſpongiae*, ut Palavicinus correxit in Mediceo I.

8. *Idque*] Olim legebatur, *Itemque*. Lindenius habet, *Idemque*. Ego repoſui *idque* ex Cod. Mediceo I.

tur. Alia quoque ulcera in gingivis plerumque oriuntur; quibus eadem, quae in reliquo ore, fuccurrunt: maxime tamen mandere liguftrum oportet, fuccumque eum ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingivae ulcere, five παρυλὶς fuit [9], five non fuit, diutius pus feratur: quod aut corrupto dente [10], aut fracto, vel aliter vitiato offe, maximeque id per fiftulam evenire [11] confuevit. Vbi incidit, locus aperiendus; dens eximendus; tefta offis, fi qua abfceffit, recipienda [12] eft; fi quid vitiofi eft, radendum. Poft quae, quid fieri debeat, fupra in aliorum ulcerum curatione comprehenfum eft. Si vero a dentibus gingivae recedunt, eaedem antherae fuccurrunt. Vtile eft etiam pira aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem continere. Idemque praeftare non acre acetum in ore retentum poteft.

XIV. Vvae vehemens inflammatio terrere quoque debet. Itaque in hac & abftinentia [13] neceffaria eft; & fanguis recte mittitur; &, fi id aliqua res prohibet, alvus utiliter ducitur: caputque fuper haec velandum, & fublimius habendum eft: tum aqua gargarizandum, in qua fimul rubus & lenticula decocta fit. Illinenda autem [14] ipfa uva vel omphacio, vel galla, vel alumine fciffili, fic, ut cuilibet eorum mel adjiciatur. Eft etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium appellatur. Conftat ex his; alumine fciffili, fquama aeris rubri, atramento futorio, galla, myrrha, mify: quae per fe contrita, miftaque, rurfus,

9. Παρυλὶς *fuit*] Alii leg. *parotides fuit*, ut eft in Codice Mediceo I. ex emendatione Palavicini. Nam Codex habet *parvulis fuit.* Quidam, Aldinam Editionem fecuti, *παροδόντις fuit;* Caefarius, *parodontides fint*, & deinde, *five non fint;* aliqui, ut habetur in Editione ejusdem Caefarii an. 1538. *parotides fint, five non fint.* Omnino legendum, *παρυλὶς* (vel *parulis*) *fuit &c.* quemadmodum Lindenius edidit. In Codice Mediceo II. & in VII. eft, *parulides fuit;* in III. V. & VI. *parulides fiunt.*

10. *Quod aut corrupto dente &c.*] Antiquam lectionem Lindenius ita mutavit, Conftantini conjecturam fere fecutus: *dente aut* (Conftant. *aut dente*) *corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato offe: maximeque id..... Quod ubi incidit.* Ego pronomen *id* tollendum; ad reliqua verba quod attinet, veteribus Codicibus ftandum puto.

11. *Evenire*] Ita ex Lindenio, qui & lib. 7. cap. 6. ita legit: *Haec evenire in qualibet parte corporis poffunt.* Veteres Codices utrobique habent, *venire;* quod nonnulli idem fignificare exiftimant. Vix tamen aliquid certi ftatui poteft; quia MSS. Codices in hoc verbo frequenter variant. Nam & lib. 2. cap. 2. *qui in plurimis evenit &c.* Cod. Mediceus I. habet *venit*, & lib. 7. cap. 27. *Solet vero fub ejusmodi victu evenire &c.* Codices multi, *venire.*

12. *Si qua abfceffit, recipienda*] Eodem fere modo loquitur l. 7. cap. 12. fect. 1. de offe gingivarum fracto: *fpecillo conquirenda eft tefta, quae receffit, & vulfella protrahenda eft: fi non fequitur, incidi gingiva debet, donec labans offis tefta recipiatur.* Alii legunt, in Cod. Mediceo I. *fi qua exceffit, recidenda.* Sed *recidenda* ferendum non eft; *exceffit* retineri poteft. Ego tamen fecutus fum Codices alios, qui habent *abfceffit*, & *recipienda.* Porro verbum *abfcedo* hac fignificatione adhibetur etiam lib. 8. cap. 3. Conftantinus quoque in libri margine habet *abfceffit;* fed retinet *recidenda.* Lindenius leg. *fi qua decesfit, recipienda.*

13. *Et abftinentia*] Quidam omittunt &, fecuti Editionem an. 1538.

14. *Autem*] Cod. Mediceus I. *quoque.*

ſus, paulatim adjecto vino auſtero, teruntur, donec his mellis craſſitudo ſit. Chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt [15]. Vbi horum aliquo illita uva eſt, fere multa pituita decurrit: cumque ea quievit, ex vino calido gargarizandum. Quod ſi minor inflammatio eſt [16], laſer terere, eique adjicere frigidam aquam ſatis eſt, eamque aquam cochleari exceptam ipſi uvae ſubjicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodem modo ſubjecta, reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque eſt, quae vel cum laſere [17], vel ſine eo hac ratione uvae ſubjecta eſt.

XV. Si quando autem ulcera oris cancer invaſit, primum [18] conſiderandum eſt, num malus corporis habitus ſit, eique occurrendum: deinde ipſa ulcera curanda. Quod ſi in ſumma parte id vitium eſt, ſatis proficit anthera, humido ulceri arida inſperſa; ſicciori, cum exigua parte mellis illita: ſi paulo altius, chartae combuſtae partes duae, auripigmenti pars una: ſi penitus [19] malum deſcendit, chartae combuſtae partes tres, auripigmenti pars quarta; aut pares portiones ſalis fricti, & iridis frictae; aut item pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Neceſſarium autem eſt linamentum in roſa tingere, & ſuper adurentia medicamenta imponere; ne vicinum & ſanum locum laedant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum ſalem conjiciunt, donec tabescere deſinat; deinde id acetum coquunt, donec exſiccetur; eumque ſalem contritum inſpergunt. Quoties autem medicamentum injicitur, & ante

15. *Chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt*] Hoc membrum in Editionibus antiquis & in MSS. poſitum eſt poſt verba illa, *Vbi horum aliquo illita uva eſt*, quae ſtatim ſequuntur; legiturque in MSS. pro *maxime*, *maximeque*. Lindenius huc tranſtulit, ut omnia recte cohaererent: atque ita in ſuo quodam Codice haberi Conſtantinus teſtatus eſt; legique in illo, non *ſucco*, ſed *ſuccus*, quod, ut Morgagnus animadvertit, conſtructio poſtulat. Habes, lector, Codicem, unde haec verba, ſi tibi videntur retinenda, reſtituas. Nam ego ex adnotatione aliqua inſerta a librariis puto. Argumenta hujus rei plura ſunt, nec levia; ſed illud graviſſimum, quod Codex Vaticanus VI. atque adeo Mediceus I. ea non habet; Codices ceteri eo loco habent, ut temere illuc conjecta fuiſſe appareat. Itaque in Vaticano IV. tamquam aliena expuncta ſunt.

16. *Si minor inflammatio eſt*] Sic repoſui ex multis Codicibus. Antea legebatur, *ſi minor in ea inflammatio*; & in Editione Conſtantini, *ſi minor in ea inflammatio eſt*. Codex Mediceus I. habet; *ſi minor ea inflammatio eſt*: ex emendatione vero Palavicini, *in ea*.

17. *Quae vel cum laſere*] Haec & reliqua hujus capitis verba immigrarunt, ut opinor, in contextum, cum margini appoſita fuiſſent ad explicandum. In Codice porro Mediceo I. ita legitur: *quae vel cum laſere, vel ſine eo. Ac ratione uvae ſubjecta eſt*. In Codicibus aliis, & in Editionibus priſcis: *quae vel cum laſere vel ſine eo hac curatione uvae ſubjecta eſt*. Gryphius, Pantinus, Conſtantinus, & alii quidam, ſecuti Editionem an. 1538. omittunt *quae*. Lindenius quoque eam vocem omittit; ſed alias addit, itaque legit: *vel cum laſere, vel ſine eo. At curationis uvae productae per manum, ratio ſubjecta eſt*. Haec autem ſumpſit ex margine Editionis Conſtantinianae, ubi tamen habetur, non *At curationis*, ſed *Ac de curatione*.

18. *Primum*] Quidam leg. *primo*; ut eſt in Editione an. 1538.

19. *Penitus*] Lindenius, *penitius*; & infra, pro *item*, *etiam*.

& poſt os diluendum eſt vel cremore lenticulae, vel aqua, in qua aut ervum, aut oleae, aut verbenae decoctae ſint, ſic, ut cuilibet eorum paulum mellis misceatur. Acetum quoque ex ſcilla, retentum ore, ſatis adverſus haec ulcera proficit: & ex aceto [20] cocto ſali, ſicut ſupra demonſtratum eſt, rurſus miſtum acetum. Sed & diu continere utrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum eſt, neceſſarium eſt. Quod ſi puer eſt, cui id incidit, ſpecillum lana involutum in medicamentum demittendum eſt, & ſuper ulcus tenendum; ne per imprudentiam adurentia devoret. Si dolor in gingivis eſt [21], moventurque aliqui dentes, refigi [22] eos oportet: nam curationem [23] vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda. Quod tamen in labris ideo non eſt neceſſarium, quoniam excidere commodius eſt. Et id quidem, aeque aduſtum, atque exciſum, ſine ea curatione, quae corpori manu adhibetur, impleri non poteſt. Gingivarum vero oſſa, quae hebetia ſunt, in perpetuum uſtione nudantur: neque enim poſtea caro increscit. Imponenda tamen aduſtis lenticula eſt, donec ſanitatem, qualis eſſe poteſt, recipiant.

XVI. Haec in capite fere medicamentis egent. Sub ipſis vero auribus oriri παρωτίδες ſolent; modo in ſecunda valetudine, ibi inflammatione orta; modo poſt longas febres, illuc impetu morbi converſo. Id abſceſſus genus eſt: itaque nullam novam curationem deſiderat. Animadverſionem tantummodo hanc habet neceſſariam; quia [24] ſi ſine morbo id intumuit, primum reprimentium experimentum eſt [25]; ſi ex adverſa valetudine, illud inimicum eſt, maturarique & quam primum aperiri commodius eſt.

XVII. Ad umbilicos vero prominentes, ne manu ferroque utendum ſit, ante tentandum eſt, ut abſtineant; alvus hic ducatur [26]; imponatur,

20. *Et ex aceto*] In MSS. & in multis vulgatis libris omittitur particula *&*.

21. *Si dolor in gingivis eſt*] Alii leg. *Et ſi dolor &c.* Lindenius, *At ſi dolor &c.* Sed ortum videtur ex geminatione ſyllabae praecedentis, neque eſt in Cod. Mediceo I. Vox quoque *dolor* mendi ſuſpicione laborat; cum praeſertim Codices plerique eam non habeant. Dentes certe, qui moventur, curationem non videntur impedire, niſi cancer in ipſis ſit gingivis. In allato Mediceo Codice vox *dolor* ſimul cum proxima particula *in*, ſuffecta eſt in eraſae neſcio cujus vocis locum. Fortaſſe legendum: *Si id in gingivis eſt*; ſcilicet ulcus.

22. *Refigi*] Evelli. Ita in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae. Alii leg. *refici*; ut eſt in MSS. ſed mendoſe.

23. *Curationem*] Al. *curationes*; & ita habent MSS. Ego ſecutus ſum Editionem Lindenii.

24. *Quia*] Lindenius leg. *ut*.

25. *Primum reprimentium experimentum eſt*] Idem Lindenius leg. *primum reprimentibus experimentum fiat*: fortaſſe quod in multis MSS. ſit, *primum reprimendum experimentibus eſt*: unde nonnulli, ut Conſtantinus ſcribit, ita legendum putarunt: *primum reprimentibus experiendum eſt.* Ego veterem lectionem retinui, quae confirmatur a Cod. Mediceo I.

26. *Ut abſtineant*; *alvus his ducatur*] Ita Caeſarius, & alii eum ſecuti. Lindenius, *ut abſtineant, alvus his ducetur.* In Editionibus vetuſtioribus

tur super umbilicum id, quod ex his constat; cicutae & fuliginis, singulorum p. ✶. I. cerussae elotae p. ✶. IV. 27 plumbi eloti p. ✶. VIII. ovis duobus; quibus etiam solani succus adjicitur. Hoc diutius 28 impositum esse oportet; & interim 29 conquiescere hominem; cibo modico uti, sic, ut vitentur omnia inflantia.

XXVIII. I. Proxima sunt ea, quae ad partes obscoenas pertinent: quarum apud Graecos vocabula & tolerabilius se habent, & accepta jam usu sunt; cum in omni fere medicorum volumine atque sermone jactentur: apud nos foediora verba, ne consuetudine quidem aliqua verecundius loquentium commendata 30 sunt: ut difficilis 31 haec explanatio sit, simul & pudorem, & artis praecepta servantibus. Neque tamen ea res a scribendo deterrere me debuit: primum, ut omnia, quae salutaria accepi, comprehenderem: dein, quia in vulgus eorum curatio etiam praecipue cognoscenda est, quae invitissimus quisque alteri ostendit.

2. Igitur si ex inflammatione coles intumuit, reducique summa cutis, aut rursus induci non potest, multa calida aqua fovendus locus est: ubi vero glans 32 contecta est, oriculario quoque clystere inter eam cutemque aqua calida inferenda est. Si mollita sic & extenuata cutis ducenti 33 paruit, expeditior reliqua curatio est: si tumor vicit, imponenda est vel lenticula, vel marrubium, vel oleae folia ex vino cocta, sic, ut cuilibet eorum, dum teritur, mellis paulum adjiciatur: sursumque coles ad ventrem deligandus est, quod in omni curatione ejus necessarium est: isque homo continere se, & abstinere a cibo debet, & potione aquae tantum a siti vindicari. Postero die rursus adhibendum iisdem rationibus aquae fomentum est, & cum vi 34 quoque experiundum 35, an cutis sequatur: eaque, si non parebit, leviter summa scalpello con-

ribus & in Codicibus MSS. habetur: *ut abstineat, alvus his* (in aliquibus MSS. *is*) *ducatur.* Fortasse legendum, *ut abstineat; alvus ducatur*, vel *ei ducatur.* Palavicinus, pro *his*, reposuit *etiam.*

27. *P. ✶. IV.*] Cod. Mediceus I. *p. ✶. VI.*

28. *Diutius*] Plerique leg. *dilutius*, ex Editione I. sed perperam. In Codice Mediceo I. habetur, *etiam diutius.*

29. *Et interim*] Cod. Mediceus modo allatus, *sed interim*; & postea, *cibo modico ut vitentur*, omissis duabus vocibus, *uti sic.*

30. *Commendata*] Quidam leg. *accommodata*, ut adnotat Almeloveenius: quod minus probandum, quamvis sit in Codice Mediceo I. Codd. Medicei reliqui habent, *commendata.*

31. *Difficilis*] Cod. Mediceus I. *difficilior.*

32. *Fovendus locus est: ubi vero glans*] Ita Palavicinus & vulgati libri. Codex Mediceus primus, *fovendus est locus, & ubi glans*; ceteri sex, *fovendus locus, & ubi vero glans.*

33. *Ducenti*] Lindenius leg. *reducenti*, ut est in margine Editionis Constantinianae: sed perperam; quia Celsus loquitur, tum de reducenda cute, tum etiam de inducenda. Itaque infra quoque dicit, *cutis ducetur.*

34. *Et cum vi*] Lindenius leg. *& tum vi.* Ita sane aliqui Codices habent, sed quis illos sequatur? In Mediceo I. legitur, *& cum vi*; in III. *& tum vi*; in VI. *& tum in*; in II. IV. & VII. *ercum vi*; sed in IV & VII corrigitur, *& cum vi.*

35. *Experiundum*] Cod. Mediceus I. *experiendum.*

concidenda [36] erit: nam, cum ſanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur. Sive autem hoc modo victa erit, ſive numquam repugnaverit [37]; ulcera vel in cutis ulteriore parte, vel in glande, ultrave eam in cole reperientur: quae neceſſe eſt, aut pura ſiccaque ſint, aut humida & purulenta. Si ſicca ſunt, primum aqua calida fovenda ſunt: deinde imponendum lycium ex vino eſt [38], aut amurca cocta cum eodem, aut cum roſa butyrum. Si levis iis humor ineſt [39], vino eluenda ſunt: tum butyro & roſae mellis paulum [40], & reſinae terebinthinae pars quarta adjicienda eſt, eoque utendum. At ſi pus ex iis profluit, ante omnia elui mulſo calido debent: tum imponi piperis p. ×. I. myrrhae p. ×. Ƭ. [41] croci, miſy cocti, ſingulorum p. ×. II. quae ex vino auſtero coquuntur, donec mellis craſſitudinem habeant. Eadem autem compoſitio tonſillis, uvae madenti, oris nariumque ulceribus accommodata eſt. Aliud ad eadem [42]; piperis p. ×. Ƭ. [43] myrrhae p. ×. Ƭ. croci p. ×. ƬƬ. miſy cocti [44] p. ×. I. aeris combuſti p. ×. II. quae primum ex vino auſtero conteruntur; deinde, ubi inaruerunt, iterum teruntur ex paſſi tribus cyathis, & incoquuntur, donec viſci craſſitudinem habeant. Aerugo quoque cum cocto melle, & ea, quae ad oris ulcera ſupra comprehenſa ſunt, curant. Aut [45] Eraſiſtrati compoſitio, aut Cratonis, recte ſuper purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleae [46] ex novem cyathis vini [47] coquuntur; his adjicitur aluminis ſciſſilis p. ×. IV. lycii p. ×. VIII. mellis ſesquicyathus: ac, ſi plus puris eſt, id medicamentum ex melle; ſi minus,

ex

36. *Summa ſcalpello concidenda*] Quidam cum Caeſario leg. *ſummo ſcalpello concidenda.*

37. *Sive numquam repugnaverit*] Codices MSS. & Editiones multae habent *numquam*. Fortaſſe tamen legendum *umquam*, ut eſt in Edit. an. 1493. & in aliis quibusdam. Vide Morgagn. Epiſt. V.

38. *Ex vino eſt*] In Codice Mediceo I. omittitur *eſt.*

39. *Si levis iis humor ineſt*] In Codice modo allato, *is*, pro *iis*, vel *his*. In Mediceis ceteris, *Si levis humor eſt*. Lindenius leg. *Si tenuis iis humor ineſt*; alii, ut eſt in Editione I. *Si levis is humor eſt.*

40. *Butyro & roſae mellis paulum*] Ita in MSS. niſi quod in plerisque *mollis*, pro *mellis*. In Mediceo I. recte, *mellis*; ſed, pro *butyro*, videtur fuiſſe *buturi*, quod Palavicinus vertit in *buturo*, deinde rurſus in *buturi*. Vulgo alii leg. *butyri & roſae mollis paulum:* Conſtantinus ex conjectura, *butyri, roſae, & mellis paulum:* Lindenius, *butyro roſae & mellis paululum.*

41. *P. ×. Ƭ.*] Sic ego repoſui, cum in Cod. Mediceo I. ſit, *p. p.* Ƭ. Alii omnes leg. *p. ×. II.*

42. *Ad eadem*] Alii, *ad eam*; Lindenius, *ad idem*. Ego ſecutus ſum Codicem Mediceum modo allatum.

43. *P. ×. Ƭ. &c.*] In eodem Mediceo Codice, *p. p.* Ƭ. *murrae p. p.* Ƭ. *croci p. p.* ƬƬ. In aliis, *p. ×. I. murrae p. ×. I. croci p. ×. II.* ut vulgo legitur.

44. *Miſy cocti*] Aliqui omittunt *cocti*; quae vox non extat in Editione Caeſarii; habetur tamen in Editionibus vetuſtioribus & in Codicibus MSS.

45. *Comprehenſa ſunt, curant. Aut &c.*] Verbum *curant* fortaſſe in contextum irrepſit; legendumque eſt; *comprehenſa ſunt; aut &c.* Pro *Aut* Conſtantinus mallet *Ac*; Lindenius leg. *At.*

46. *Oleae*] Perperam in Cod. Mediceo I. *oleae p.* Quod tamen adnotandum fuit; quia ex ſimili mendo orta videtur lectio illa, *ficorum partes* cap. 19. hujus libri.

ex vino diluitur. Illud perpetuum eſt; poſt curationem, dum inflammatio manet, quale ſupra poſitum eſt, cataplasma ſuper dare, & quotidie ulcera eadem ratione curare. Quod ſi pus & multum, & cum malo odore coepit profluere, elui cremore lenticulae debet, ſic, ut ei mellis paulum adjiciatur: aut oleae, vel lentisci 48 folia, vel marrubium decoquendum eſt, eoque humore eodem modo cum melle utendum: imponendaque eadem; aut etiam omphacium cum melle; aut id, quod ex aerugine & melle ad aures fit; aut compoſitio Andronis; aut anthera, ſic, ut ei paulum mellis adjiciatur. Quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum eſt, lycio ex vino curant. Si vero ulcus latius atque altius ſerpit, eodem modo elui debet: imponi vero, aut aerugo aut omphacium cum melle; aut Andronis compoſitio; aut marrubii, myrrhae, croci 49, aluminis ſciſſilis cocti, roſae foliorum aridorum, gallae, ſingulorum p. ✱. I. minii Sinopici p. ✱. II. quae per ſe ſingula primum teruntur, deinde juncta iterum, melle adjecto, donec liquidi cerati craſſitudinem habeant; tum in aeneo vaſe leniter coquuntur, ne ſuperfluant; cum jam guttae indurescunt, vas ab igne removetur: idque medicamentum 50, prout opus eſt, aut ex melle aut ex vino liquatur. Idem autem per ſe etiam ad fiſtulas utile eſt. Solet etiam interdum ad nervos ulcus deſcendere; profluitque pituita multa, ſanies tenuis malique odoris, non coacta, at aquae 51 ſimilis, in qua caro recens lota eſt; doloresque is locus, & punctiones habet. Id genus quamvis inter purulenta eſt, tamen lenibus medicamentis curandum eſt; quale eſt emplaſtrum τετραφάρμακον ex roſa liquatum, ſic, ut thuris quoque paulum ei misceatur; aut id, quod ex butyro, roſa, reſina, melle fit; ſupra vero a me poſitum eſt. Praecipueque id ulcus multa calida aqua fovendum eſt, velandumque, neque frigori committendum. Interdum autem per ipſa ulcera coles ſub cute exeſus eſt, ſic, ut glans excidat. Sub quo caſu cutis ipſa circumcidenda eſt. Perpetuumque eſt, quoties glans, aut ex cole aliquid, vel excidit, vel abſcinditur, hanc

47. *Ex novem cyathis vini*] Vox *vini* deeſt in Editione an. 1538. & in Lindeniana: ſed, ut Morgagnus animadvertit, omnino eſt neceſſaria.

48. *Vel lentisci*] Alii leg. *aut lentisci*, ut eſt in Editione an. 1493.

49. *Croci*] Olim legebatur, *aut croci*, ut & in Mediceo I. & in aliis Codicibus habetur. Lindenius ejecit particulam *aut*, quam pridem Conſtantinus vacare animadverterat.

50. *Idque medicamentum*] Et in Editione I. & in aliis multis legitur, *idque medicamentum tum*. Sed *tum* non eſt in MSS. niſi forte in aliquo deterioris notae, ex praecedentis ſyllabae geminatione.

51. *Non coacta, at aquae &c.*] Ita in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae. In Editionibus aliis & in MSS. *non cocta, aut aquae &c.* *Cocta* alibi quoque mendoſe habent antiqui Codices, pro *coacta*, velut lib. 5. cap. 26. ſect. 36. itemque *aut*, pro *at*.

hanc non esse servandam 52, ne considat, ulcerique agglutinetur, ac neque reduci possit postea, & fortasse fistulam quoque urinae claudat 53.

Tubercula etiam, quae φύματα Graeci vocant 54, circa glandem oriuntur: quae vel medicamentis, vel ferro aduruntur; & cum crustae exciderunt, squama aeris inspergitur, ne quid ibi rursus increscat.

3. Haec citra cancrum sunt; qui cum in reliquis partibus, tum in his quoque vel praecipue ulcera infestat. Incipit a nigritie: quae si cutem occupavit, protinus specillum subjiciendum, eaque incidenda est; deinde orae vulsella prehendendae, tum, quidquid corruptum est, excidendum, sic, ut ex integro quoque paulum dematur, idque adurendum. Quoties quid ustum est, id quoque sequitur, ut imponenda lenticula sit; deinde, ubi crustae exciderunt, ulcera sicut alia curentur. At si cancer ipsum colem occupavit, inspergenda aliqua sunt ex adurentibus, maximeque id, quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. Si medicamenta vincuntur, hic quoque scalpello, quidquid corruptum est, sic, ut aliquid etiam integri trahat 55, praecidi debet. Illud quoque aeque perpetuum est; exciso cancro, vulnus esse adurendum. Sed sive ex medicamentis, sive ex ferro crustae occalluerunt 56, magnum periculum est, ne his decidentibus 57, ex cole profusio sanguinis insequatur. Ergo longa quiete & immobili pene corpore opus est, donec ex ipso crustae purae leniter resolvantur 58. At si vel volens aliquis, vel imprudens, dum ingreditur immature, crustas diduxit, & fluit sanguis, frigida aqua adhibenda est: si haec parum valet, decurrendum est ad medicamenta, quae sanguinem supprimunt: si ne haec quidem succurrunt, aduri diligenter & timide debet: neque ullo postea motu dandus eidem periculo locus est.

4. Nonnumquam etiam id genus ibi cancri, quod φαγέδαινα a Graecis nominatur, oriri solet 59. In quo minime differendum, sed protinus

52. *Hanc non esse servandam*] Lindenius leg. *illam esse servandam:* sed invitis veteribus libris, & Celso ipso, qui, ut observat Morgagnus, continuo docet, cur non sit servanda cutis; scilicet *ne considat*, *ulcerique agglutinetur.*

53. *Claudat*] Aliqui, Gryphii Editionem secuti, leg. *includat;* Lindenius, *intercludat;* alii rectius ex MSS. *cludat*, vetusto more. In Mediceo I. est *claudat*, sicut ego reposui. Sect. 4. hujus cap. *Si id in summa glande circa fistulam urinae est*, *prius in eam tenue specillum demittendum est*, *ne claudatur.*

54. *Quae φύματα Graeci vocant*] Haec verba mihi suspecta sunt. Vide quae adnotavi ad lib. 2. cap. 8. & ad lib. 5. cap. 18. sect. 16. & sect. 19.

55. *Aliquid etiam integri trahat*] Lindenius leg. *aliquid secum integri trahat.*

56. *Occalluerunt*] Idem, *occalluerint.*

57. *Decidentibus*] Cod. Medic. I. habet *decedentibus.*

58. *Crustae purae leniter resolvantur*] Lindenius leg. *crustae maturae &c.* Cum in Cod. Mediceo I. pro *crustae pure*, quod est in Mediceis ceteris, sit *pure eae*, suspicor vocem *pure* ex illo Codice ad alios permanasse, legendumque esse, *crustae leniter resolvantur.*

59. *Oriri solet*] Constantinus particulam *ibi* huc transferendam censet, & legendum, *ibi oriri solet.*

nus iisdem medicamentis [60], &, ſi parum valent, ferro adurendum. Quaedam etiam nigrities eſt, quae non ſentitur, ſed ſerpit, ac, ſi ſuſtinuimus, usque ad veſicam tendit; neque ſuccurri poſtea poteſt. Si id [61] in ſumma glande circa fiſtulam urinae eſt, prius in eam tenue [62] ſpecillum demittendum eſt, ne claudatur; deinde id ferro adurendum: ſi vero alte penetravit, quidquid occupatum eſt, praecidendum eſt. Cetera eadem, quae in aliis cancris, facienda ſunt.

5. Occallescit etiam in cole interdum aliquid; idque omni pene ſenſu caret: quod ipſum quoque excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut primum apparet, per oricularium clyſterem [63] eluendus eſt: deinde ipſe quoque medicamentis urendus, maximeque chalcitide cum melle, aut aerugine cum cocto melle, aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle [64]. Vbi is excidit, liquidis medicamentis utendum eſt, quae ad oris ulcera [65] componuntur.

6. In teſticulis vero, ſi qua inflammatio ſine ictu orta eſt, ſanguis ex talo mittendus [66] eſt: a cibo abſtinendum: imponenda ex faba farina [67] ex mulſo cocta cum cumino contrito [68] & ex melle cocto [69]; aut con-

60. *Iisdem medicamentis*] Scilicet adurentibus, de quibus paulo ſupra. Verbum *adurendum*, quod ſtatim ſequitur, tum ad ferrum refertur, tum ad medicamenta. Antea legebatur, *iisdem medicamentis occurrendum eſt.* Ego ſuſtuli duo illa verba *occurrendum eſt*, quod abſint a Codicibus Mediceis. Habentur ſane in I. & in IV. ſed addita ex Palavicini correctione.

61. *Si id*] Lindenius leg. *Sed, ſi id.*

62. *Tenue*] Codex Mediceus I. non habet vocem hanc.

63. *Ibi natus, ut primum apparet, per oricularium clyſterem &c.*] Communiter legebatur, *ibi natus, ut primum apparet, oriculario clyſtere &c.* Ego repoſui *per oricularium clyſterem*, ex Codicibus Mediceis, nullo discrepante, praeter primum, in quo haec verba corrupta ſunt. Ita enim in illo habetur: *ibi natus primum ac pauper oriculario clyſtere &c.* ex Palavicini vero emendatione: *ubi primum natus apparet, per oricularium clyſterem &c.* In III. & VI. legitur: *ubi natus primum apparet per oricularium cliſterem &c.* In II. IV. V. & VII. *ibi natus primum ac paret per oricularium cliſterem*, vel *clyſterem*; ſed in IV. alia manu correctum eſt, *apparet oriculario clyſtere.*

64. *Aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle*] Ad colis carbunculos idem medicamentum habet Paulus Aegin. lib. 4. cap. 25. Porro ovillum ſtercus a Celſo adurentibus annumeratur in lib. 5. cap. 8. Egnatius & Stephanus vocem *fricto* dumtaxat; alii quidam omnia haec verba omittunt, decepti ab Editione an. 1493. in qua ea deſunt. Habentur tamen in Editione I. & in Codicibus MSS.

65. *Ad oris ulcera*] Cum omnes vulgo legerent, *ad ora ulceris* (nec vero aliter ego reperi in MSS.) Lindenius repoſuit, *oras;* quod Conſtantinus Editionis ſuae margini adſcripſerat ex veteris Codicis fide. Sed facile apparet legendum eſſe, *ad oris ulcera.*

66. *Ex talo mittendus*] Cod. Mediceus I. *a talo dimittendus.*

67. *Imponenda ex faba farina*] I. e. fabae farina; atque ita fortaſſe reponendum eſt. In Cod. Medic. I. habetur, *imponenda ex faba farina;* ex quo ego ſumpſi *imponenda.* Alii leg. *imponendum ex faba farina*, ut eſt aliis Codicibus: Conſtantinus ex conjectura, *imponendum cataplasma ex fabae farina:* Lindenius, *imponendum, quod eſt ex fabae farina.*

68. *Cum cumino contrito*] Lindenius praemittit particulam *&.* Pro *contrito*, Cod. Mediceus I. habet *contrita.*

69. *Et ex melle cocto*] Lindenius leg. *ex melle coacta*, ſcilicet farina; idemque ſicut Editores quoque ceteri, omittit particulam *&;* quam ego reſtitui ex fide Codicum multorum, & Conſtantini conjectura. Videtur etiam, pro *cocto*, legen-

contritum cuminum cum cerato ex rosa facto; aut lini semen frictum, contritum, & in mulso coctum; aut tritici farina ex mulso 70 cocta cum cupresso; aut lilii radix contrita. At si iidem induruerunt 71, imponi debet lini vel foeni Graeci semen ex mulso coctum; aut ex cyprino ceratum; aut simila ex vino contrita, cui paulum croci sit adjectum. Si vetustior jam durities est, maxime proficit cucumeris agrestis radix ex mulso 72 cocta, deinde contrita. Si ex ictu tument, sanguinem mitti necessarium est; magisque, si etiam livent. Imponendum vero utrumlibet ex iis, quae cum cumino componuntur, supraque posita sunt; aut ea compositio, quae habet nitri cocti p. ✳. I. resinae pineae, cumini, singulorum p. ✳. II. uvae taminiae sine seminibus p. ✳. IV. mellis quantum satis sit ad ea cogenda. Quod si ex ictu testiculis aliquid desit 73, fere pus quoque increscit 74; neque aliter succurri potest, quam si, inciso scroto, & pus emissum, & ipse testiculus excisus est.

7. Anus quoque multa taediique plena mala recipit, nec inter se 75 multum abhorrentes curationes habet. Ac primum in eo saepe, & quidem pluribus locis, cutis scinditur 76: ῥαγάδια Graeci vocant. Id si recens est, quiescere homo debet, & in aqua calida 77 desidere. Columbina quoque ova coquenda sunt, &, ubi induruerunt, purganda: deinde alterum jacere 78 in aqua bene calida debet, altero calido foveri locus, sic, ut invicem utroque aliquis utatur 79. Tum tetrapharmacum,

gendum *coacto*, quemadmodum eidem Constantino placebat.

70. *Coctum; aut tritici farina ex mulso*] Hoc totum deest in Cod. Mediceo I. In III. atque in VI. desunt duae tantum voces *ex mulso* cum proxima voce *cocta*.

71. *At si iidem induruerunt*] Alii plerique leg. *Aut si &c.* Codex Mediceus I. ita habet: *At si idem induruit.*

72. *Ex mulso*] Codex modo allatus, *in mulso.*

73. *Testiculis aliquid desit*] Ita in Editionibus vetustis. MSS. Codices variant modis multis. Alii cum Mediceo I. habent, *testiculus*; alii, *testiculis:* in Vaticanis II. & VII. haec vox deest; in VI. legitur, *testiculi*, ut Palavicinus correxit in Mediceo I. Deinde in multis est, *aliquid;* in Vaticanis II. & VII. *alii*; in I. *aliquis*; in V. *aliquod;* in VI. *salus*, ex Mediceo I. in quo sic reposuit Palavicinus pro voce alia a se obliterata, cujus primae litterae videntur fuisse *ali...* Postea in plerisque, *desiit*; in Mediceo I. & aliquo alio, *desit*. Constantinus ita legit ex conjectura: *testiculis aliquid haesit*; Lindenius, *testiculus ali quidem desiit.* Morgagnus de hoc loco nihil statuit; nec vero statui potest.

74. *Fere pus quoque increscit*] In Editione an. 1538. deest vox *pus*; eaque Editio multos in errorem traxit, qui itidem hanc vocem omiserunt. Lindenius eam ponit post *quoque.*

75. *Nec inter se &c.*] Ita Morgagnus ex conjectura, & ex veteri Codice, cum quo & Mediceus I. consentit, & Vaticani II. IV. VI. VII. Recte. Alii leg. *nec in se &c.* Constantinus corrigit, *necnon in se multum abhorrendas &c.*

76. *Cutis scinditur*] Alii leg. *cutis exciditur.* In Cod. Mediceo I. est, *saccus exciditur*; in ceteris, *cutis scinditur*, ut edidit Lindenius.

77. *Et in aqua calida &c.*] Egnatius restituit particulam *&*, quae in antiquis Codicibus videtur cum praecedenti syllaba coaluisse.

78. *Jacere*] Codex Mediceus I. *deponefacere:* deinde, *alterum calidum loco subicere*, pro *altero calido foveri locus.*

79. *Aliquis utatur*] Lindenius leg. *aliquandiu utatur.*

cum, aut rhypodes rosa diluendum est; aut oesypum [80] recens miscendum cum cerato liquido ex rosa facto; aut eidem cerato liquido [81] plumbum elotum adjiciendum; aut resinae terebinthinae myrrha; aut spumae argenti vetus oleum; & quolibet ex his id perungendum. Si quidquid laesum est, extra est, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum superdandum est, & quidquid ante adhibuimus, cerato contegendum. In hoc autem casu [82], neque acribus cibis utendum, neque asperis, nec alvum comprimentibus: ne aridum quidem quidquam satis utile est, nisi admodum paulum. Liquida, lenia, pinguia, glutinosa, meliora sunt. Vino leni uti nihil prohibet.

8. Condyloma [83] autem est tuberculum, quod ex quadam inflammatione nasci solet. Id ubi ortum est, quod ad quietem, cibos, potionesque pertinet [84], eadem servari debent, quae proxime scripta sunt. Iisdem etiam ovis recte tuberculum id fovetur: sed desidere ante homo in aqua debet, in qua verbenae decoctae sunt ex reprimentibus. Tum recte imponitur & lenticula cum exigua mellis parte; & sertula Campana ex vino cocta; & rubi folia contrita cum cerato ex rosa facto; & cum eodem cerato contritum vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior; & chalcitis cocta atque contrita, deinde oesypo ac rosa excepta; & ex ea compositione, quae habet thuris p. ✶. I. aluminis scissilis p. ✶. II. cerussae p. ✶. III. spumae argenti p. ✶. V. quibus, dum teruntur, invicem rosa & vinum instillatur. Vinculum autem ei loco linteolum aut panniculus quadratus est, qui ad duo capita duas ansas, ad altera duo [85] totidem fascias habet; cumque subjectus est, ansis ad ventrem datis, a posteriore [86] parte in eas adductae fasciae conjiciuntur, atque, ubi arctatae sunt, dexterior sinistra, sinisterior dextra procedit [87], circumdataeque circa alvum inter se novissime deligantur [88]. Sed si vetus condyloma jam induruit, neque sub his curatio-

80. *Oesypum*] In aliquibus MSS. est *esopum*, & sect. proxima *esopo*: quod confirmat Constantini, Lindeniique lectionem, *oesypum*, & *oesypo*. Antea legebatur, *hyssopum*, & *hyssopo*. Codex Mediceus I. hic habet, *ysophum*; infra, *hysopo*. Vide lib. 5. cap. 19. sect. 10. & ibi adnotata.

81 *Aut eidem cerato liquido*] Cod. Mediceus I. non habet vocem *liquido*.

82. *In hoc autem casu*] Haec quoque verba desunt in allato Mediceo Codice.

83. *Condyloma*] Stephanus Κονδύλωμα Graecis litteris habet.

84. *Nasci solet. Id ubi ortum est, quod ad quietem, cibos, potionesque pertinet*] In Codice Mediceo I. non est, nisi, *nascibos pertinet*.

85. *Ad altera duo*] Sic legendum esse, collatis MSS. apparet. Mediceus I. habet, *ad latera duo*: ceteri, *ab altera duo*. Antea legebatur, *ab altera vero parte*; quemadmodum alia manu correctum est in Codice IV.

86. *A posteriore*] Codex Mediceus I. non habet praepositionem *a*. In ceteris legitur, *a superiore*.

87. *Dexterior sinistra, sinisterior dextra procedit*] quae dextra est, procedendo fit sinistra; quae sinistra, dextra. Sic autem legendum ex Editione Lindeniana & Codice Mediceo I. Alii leg. *dexteriori sinistra*, *sinisteriori dextra procedit*.

88. *Inter se novissime deligantur*] Antea legebatur, *inter se novissime nodo deligantur*. Ego ex fide

rationibus desidit [89], aduri medicamento potest, quod ex his constat; aeruginis p. ✕. II. [90] myrrhae p. ✕. IV. gummi p. ✕. VIII. thuris p. ✕. XII. stibis, papaveris lacrimae, acaciae, singulorum p. ✕. XVI. Quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi, renovant. Si hoc parum [91] in condylomate proficit, adhiberi possunt etiam vehementius adurentia. Vbi consumptus est tumor [92], ad medicamenta lenia transeundum est.

9. Tertium vitium est [93], ora [94] venarum tamquam capitulis quibusdam surgentia [95], quae saepe sanguinem fundunt: αἱμοῤῥοΐδας Graeci vocant. Idque etiam in ore vulvae foeminarum incidere consuevit. Atque in quibusdam parum tuto supprimitur; qui sanguinis profluvio imbecilliores non fiunt: habent enim purgationem hanc, non morbum. Ideoque curati quidam, cum sanguis exitum non haberet [96], inclinata in praecordia ac viscera materia [97], subitis & gravissimis morbis correpti sunt. Si cui vero id nocet, is desidere in aqua ex verbenis debet: imponere maxime malicorium, cum aridis rosae foliis contritum; aut ex iis aliqua, quae sanguinem supprimunt. Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura alvus [98] eum locum laesit. Tum in aqua dulci desidendum est, & id fovendum [99] ovis: imponendi vitelli cum rosae foliis ex passo subactis; idque, si intus est, digito illinendum; si extra, superillitum panniculo imponendum [1] est. Ea quoque medicamenta, quae recentibus scissuris posita sunt, hic idonea [2] sunt. Cibis vero in hoc

fide Codicis Medicei vetustioris expuli vocem *nodo*; quae fuerat ex glossemate, ut videtur, inserta. *Ejusque fili capita inter se deligantur*, dixit in lib. 7. cap. 25. sect. 2. nec addidit *nodo*.

89. *Desidit*] Lindenius leg. *desiit*. Sed nihil mutandum. Nam hoc verbum eadem significatione Celsus usurpat lib. 7. cap. 14. *delapso intestino, ipse* (tumor) *desidit*; & cap. 18. *tumor is sine inflammatione modo minuitur, modo increscit &c. interdum ex toto desidit*. Idem valet *subsidere* in lib. 2. cap. 7. *Si quid etiam abscessit, & antequam suppuraret, manente adhuc febre, subsedit &c.*

90. *Aeruginis p. ✕. II.*] Cod. Mediceus I. *aeruginis p. ✕. I.*

91. *Si hoc parum &c.*] In plerisque Codicibus legitur, *Si id nondum &c.* atque ita Lindenius edidit. Vetus lectio, *Si hoc parum &c.* quam ego servavi, comprobatur testimonio Codicis Medicei I.

92. *Consumptus est tumor*] In Codice Mediceo modo allato legitur, *consumptus est humor*; sed perperam.

93. *Tertium vitium est*] Ita in plerisque MSS. In Mediceo I. *Tertium autem vitium*; quam lectionem omnes vulgo secuti sunt, addito verbo *est*. Lindenius *ani* praeterea addidit post *autem*.

94. *Ora*] Codex Mediceus III. VI. habent, *circa ora*.

95. *Capitulis quibusdam surgentia*] Alii leg. *ex capitulis quibusdam, surgentia*. Extat sane praepositio in MSS. recte tamen a Constantino & Lindenio videtur expulsa; sive legatur *turgentia* cum eodem Lindenio, sive, ut est in Cod. Mediceo I. *surgentia*. Codices alii habent *urgentia*, vel *urguentia*.

96. *Cum sanguis exitum non haberet*] Alii leg. *cum sanguinis exitum non haberent*.

97. *Inclinata in praecordia ac viscera materia*] Codex Mediceus I. ita habet, *inclinata ad praecordia & ad viscera matie*.

98. *Dura alvus*] Idem Codex, *major dura alvus*.

99. *Et id fovendum*] A Codice Mediceo I. abest *&*; ab aliis, *id*.

1. *Superillitum panniculo imponendum*] Ita ex Lin-

hoc casu iisdem, quibus in prioribus, utendum est. Si ista parum juvant, solent imposita medicamenta adurentia ea capitula absumere. Ac 3 si jam vetustiora sunt, sub auctore Dionysio inspergenda sandaracha est: deinde imponendum, quod 4 ex his constat: squamae aeris, auripigmenti, singulorum p. ✕. v. saxi calcis p. ✕. VIII. postero die acu compungendum. Adustis capitulis fit cicatrix, quae sanguinem fundi prohibet. Sed quoties is suppressus est, ne quid periculi afferat, multa exercitatione digerenda materia est: praetereaque & viris, & foeminis, quibus menstrua non proveniunt, interdum ex brachio sanguis mittendus est.

10. At si anus ipse, vel os vulvae procidit (nam id quoque interdum fit) considerari debet, purum ne id sit, quod provolutum est, an humore mucoso circumdatum 5. Si purum est, in aqua desidere homo debet, aut salsa, aut cum verbenis vel malicorio incocta: si humidum 6, vino austero subluendum est, illinendumque faece vini combusta. Vbi utrolibet modo curatum est, intus reponendum est; imponendaque plantago contrita, vel folia salicis in aceto cocta; tum linteolum & super lana; eaque deliganda sunt 7, cruribus inter se devinctis.

11. Fungo quoque simile ulcus in eadem sede nasci solet. Id, si hiems est, egelida; si aliud tempus, frigida aqua fovendum est: dein squama aeris inspergenda, supraque ceratum ex myrteo factum, cui paulum squamae, fuliginis 8, calcis sit adjectum. Si hac ratione non tollitur, vel medicamentis vehementioribus 9, vel ferro adurendum est.

XIX. Digitorum autem vetera ulcera commodissime curantur, aut lycio, aut amurca 10 cocta, cum utrilibet vinum adjectum est. In iisdem recedere ab ungue caruncula 11 cum magno dolore consuevit: πτερύγιον Graeci appellant. Oportet alumen Melinum 12 rotundum in aqua liquare, donec mellis crassitudinem habeat: tum, quantum ejus aridi

Lindenio. Alii leg. *super illitum panniculum imponendum.* In Codice Mediceo I. habetur, *superinlitum panniculum ponendum;* in aliis, *super inlito panniculo imponendum.*

2. *Hic idonea*] Cod. Mediceus I. *huic idonea.*

3. *Ac*] Lindenius, *At.*

4. *Imponendum, quod*] In aliquibus Codicibus legitur, *ponendum quod;* in Mediceo I. *imponendum id quod.*

5. *Circumdatum*] Aliqui Codices, *circundetur.*

6 *Si humidum*] Lindenius leg. *Si autem humidum:* deinde, *sublavandum*, pro *subluendum.*

7. *Et super lana; eaque deliganda sunt*] Et super linteolum imponenda lana; eaque &c. Sic reposui ex Codice Mediceo I. Alii leg. *& super lana aeque deliganda;* Lindenius, *& lana, eaque super deliganda sunt.*

8. *Squamae, fuliginis*] Suspectae mihi hae duae voces sunt. Constantinus ita legendum putat: *aeris squamae, thuris fuliginis, & calcis &c.*

9. *Vel medicamentis vehementioribus &c.*] Quae scilicet vehementius adurant, quam aeris squama. Lindenius leg. *vel aliis medicamentis similibus, vel vehementioribus, ferro adurendum est.* Inepte. Vide Morgagn. Epist. VI. in Celsum.

10. *Amurca*] Olim legebatur, *myrrha:* In multis sane Codicibus est, *murra:* sed Mediceus I. habet, *amurca*, ut Lindenius edidit: nec aliter legendum videtur.

11. *Ab ungue caruncula*] Lindenius leg. *caruncula ab unguibus.*

12. *Melinum*] Ita habent veteres Codices. Lindenius leg. *Melium.* Sed ut *Ephesium* & *Ephesinum*

aridi fuit, tantumdem mellis infundere, & rudicula [13] miscere, donec similis croco color fiat, eoque illinere. Quidam ad eumdem usum decoquere simul malunt [14], cum paria pondera aluminis aridi & mellis miscuerunt. Si hac ratione ea non exciderunt, excidenda sunt: deinde digiti fovendi aqua ex verbenis, imponendumque super medicamentum ita factum: chalcitis, malicorium, squama aeris excipiuntur fico pingui leniter cocta [15] ex melle; aut chartae combustae, auripigmenti, sulphuris ignem non experti par modus cerato miscetur ex myrteo facto: aut aeruginis rasae p. ×. I. squamae aeris [16] p. ×. II. mellis cyatho coguntur: aut pares portiones miscentur, saxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quidquid horum impositum est, tegendum linteolo aqua madefacto est. Tertio die digitus resolvendus, &, si quid aridi est, iterum excidendum, similisque adhibenda curatio est. Si non vincitur, purgandum est [17] scalpello; tenuibusque ferramentis adurendum, &, sicut [18] reliqua usta, curandum est [19]. At ubi scabri ungues sunt, circum aperiri debent, qua corpus contingunt: tum super eos ex hac compositione aeque imponi [20]: sandarachae, sulphuris, singulorum p. ×. II. nitri, auripigmenti, singulorum p. ×. IV. [21] resinae liquidae p. ×. VIII. tertioque id die resolvendum est. Sub quo medicamento vitiosi ungues cadunt, & in eorum locum meliores renascuntur.

sinum dicitur; sic *Melium* & *Melinum*. Etiam *Melinum*, pigmenti genus, a Melo insula, ubi optimum nascitur, dictum videtur.

13. *Rudicula*] Quidam cum Egnatio leg. *radiculam*. Deceptus porro Egnatius fuit a depravatis Codicibus, in quibus est, *radicula*.

14. *Decoquere simul malunt*] Hic quoque corrupti quidam Codices Egnatio imposuerunt; in quibus, pro *malunt*, legitur *malvam*. Ita enim edidit: *decoquere simul malvam solent:* nec defuerunt, qui eum sequerentur. In Codice Mediceo I. in quo recte legebatur, ut habent ceteri sex, *decoquere simul malunt*, versum fuit *malunt* in *malvum* a vetere Emendatore, *decoquere* in *decoctam* a Palavicino, qui etiam *paria pondera* in *pari pondere* mutavit.

15. *Leniter cocta*] Ita Codex Mediceus I. Lindenius, *leviter cocta*; Al. *leniter cocto*. Deinde, pro *ex melle*, Lindenii Editio habet, *& melle:* quod quamvis sit etiam in allato Mediceo Codice, haud tamen probandum videtur; cum praesertim hae duae particulae facile inter se commutentur. Vide Morgagn. Epist. VI.

16. *Squamae aeris*] Ita legitur in Editione Lindenii, & in margine Constantinianae; nec sane aliter legendum videtur. Vox tamen *aeris* abest ab omnibus antiquis Codicibus.

17. *Purgandum est*] Alii leg. *purgandus*, scilicet digitus; iidemque omittunt verbum *est*. In Cod. Mediceo I. legitur, sicut edidit Lindenius, *purgandum est;* quod refertur ad verba praecedentia, *Si non vincitur;* ubi ulcus vel vitium intelligitur.

18. *Adurendum, & sicut &c.*] Secutus sum Editionem Lindenii. In Codice Mediceo I. habetur, *adurendum est sicut*; sed *est* ex *&* corruptum videtur. Alii leg. *adurendus est, & sicut &c.*

19. *Curandum est*] Lindenius tollit *est;* quod ego in omnibus MSS. inveni; sed alii habent, ut est in Editionibus antiquis, *curandus;* Mediceus I. *curandum*, ut in Lindeniana.

20. *Aeque imponi*] Lindenius leg. *aliquid imponi;* quemadmodum in plerisque Codicibus habetur. In Mediceo I. & in Editionibus antiquis, *aeque imponi. Aeque* hic significat *similiter*, & refertur ad id quod supra est: *imponendumque supra medicamentum ita factum &c.* Hunc dicendi modum, *imponere ex compositione*, usurpavit etiam in cap. superiore sect. 8. *Tum recte imponitur..... ex ea compositione, quae habet &c.*

21. *P. ×. IV.*] Caesarius & alii quidam *p. ×. II.*

LIBER SEPTIMVS.

Tertiam eſſe medicinae partem, quae manu curet, & vulgo notum, & a me propoſitum eſt. Ea non quidem medicamenta atque victus rationem omittit; ſed manu tamen plurimum praeſtat: eſtque ejus effectus inter omnes medicinae partes evidentiſſimus. Siquidem in morbis cum multum fortuna conferat, eademque ſaepe ſalutaria, ſaepe vana ſint; poteſt dubitari, ſecunda valetudo medicinae, an corporis beneficio contigerit. In iis quoque, in quibus medicamentis maxime nitimur [22], quamvis profectus evidentior eſt, tamen ſanitatem & per haec fruſtra quaeri, & ſine his reddi ſaepe, manifeſtum eſt: ſicut in oculis quoque deprehendi poteſt; qui a medicis diu vexati, ſine his interdum ſaneſcunt. At in ea parte, quae manu curat, evidens eſt, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hinc tamen plurimum trahere. Haec autem pars, cum ſit vetuſtiſſima, magis tamen ab illo parente omnis medicinae Hippocrate, quam a prioribus exculta eſt: deinde, poſteaquam diducta ab aliis habere profeſſores ſuos coepit, in Aegypto quoque increvit, Philoxeno maxime auctore, qui pluribus voluminibus hanc partem diligentiſſime comprehendit. Gorgias quoque & Soſtratus, & Heron [23], & Apollonii duo, & Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, ſinguli quaedam repererunt. Ac [24] Romae quoque non mediocres profeſſores, maximeque nuper Tryphon pater, & Euelpiſtus [25], &, ut ex ſcriptis ejus intelligi poteſt, horum eruditiſſimus Meges, quibusdam in melius mutatis, aliquantum ei diſciplinae adjecerunt. Eſſe autem Chirurgus debet adolescens, aut certe adoleſcentiae propior; manu ſtrenua, ſtabili, nec umquam intremiſcente, eaque non minus ſiniſtra, quam dextra promptus; acie oculorum acri, claraque; animo intrepidus, miſericors ſic, ut [26] ſanari velit eum, quem accepit-

22. *Nitimur*] Egnatius, Ruellius, Stephanus, & Almeloveenius leg. *utimur.* MSS. Codices facile variant in his verbis: hic tamen omnes habent *nitimur. Vtimur* fortaſſe ortum eſt ex *uitimur*, quod mendoſe eſt in Edit. an. 1493.

23. *Heron*] Alii leg. *Hieron*, ut eſt in Cod. Medic. I. qui tamen cap. 14. hujus lib. habet *Herón.* Lindenius, *Herones*, ut in Codice Conſtantini. Ego quoque ita ſcriptum reperi in multis Codicibus; ſed mendoſe: nam in iisdem deeſt proxima particula *&*. Itaque *Herones* nihil eſt aliud, quam *Heron &*.

24. *Ac*] Haec particula abeſt a Cod. Mediceo I. In III. & VI. eſt *At.*

25. *Euelpiſtus*] Lindenius addit *Phlegetis filius*; ut eſt in Codice Conſtantini; ſed, ut opinor, ex adnotatione aliqua inſertum. Duo illa verba noſtri Codices non habent.

26. *Miſericors ſic, ut &c.*] Eatenus miſericors,

pit 27, non ut clamore ejus motus, vel magis, quam res desiderat, properet, vel minus, quam necesse est, secet; sed perinde faciat 28 omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriatur. Potest autem requiri, quid 29 huic parti proprie vindicandum sit: quia vulnerum quoque ulcerumque multorum curationes, quas alibi exsecutus sum, Chirurgi sibi vindicant. Ego eumdem quidem hominem posse omnia ista praestare concipio: atque, ubi se diviserunt, eum laudo, qui quamplurimum percipit. Ipse autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; & in quibus vulneribus ulceribusve 30 plus profici 31 manu, quam medicamento, credo: tum, quidquid ad ossa pertinet. Quae deinceps exsequi aggrediar; dilatisque in aliud volumen ossibus, in hoc cetera explicabo; praepositisque iis, quae in qualibet parte corporis fiunt, ad ea, quae proprias sedes habent, transibo.

I. Luxata 32 igitur in quacumque parte corporis sunt 33, quamprimum sic curari debent, ut, qua dolor est, ea scalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque eodem averso 34 profluens sanguis. Quod si paulo tardius subvenitur, jamque etiam rubor est, qua rubet corpus; si tu-

cors, ut &c. Ita reposui ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *immisericors sic, ut &c.*

27. *Accepit*] Al. *accipit.*

28. *Faciat*] Quidam cum Caesario leg. *faciet*; quos inter Lindenius, qui infra habet *oriretur*, pro *oriatur.*

29. *Quid*] Linden. *quod.*

30. *Vlceribusve*] In Cod. Mediceo I. *ulceribusque.*

31. *Profici*] Alii leg. *perfici.*

32. *Luxata*] Omnes Interpretes contendunt, loqui Celsum de collisis, seu contusis; ideoque quidam vocem *luxata*, quae ossa suis sedibus mota significat, hoc loco non ferunt. Constantinus *contusa*, aut *vexata* scriptum reperit in aliquibus libris: quarum emendationum posterior Lindenio placuit. Ego retineo *luxata* ex veterum Editionum, & Mediceorum Vaticanorumque Codicum fide: sed interpretationem aliam adhibeo. Nam de collisis egit Celsus lib. 5. cap. 26. sect. 35. Puto igitur hic significare στρέμματα Graece dicta; id est, ut explicat Galenus in Comment. 3. ad Hippocr. lib. de Medic. Officin. *cum articulo illaeso, quae circa ipsum sunt nervosae partes distorquentur.* Etrusci vocant *stracollati.* Porro non est credibile, hanc partem χειρουργικῆς a Celso fuisse praetermissam; cum propter frequentes casus sit in primis necessaria, ideoque & a Paulo Aegineta in lib. 4. cap. 29. & ab aliis antiquis Medicis explicata. Hujusmodi autem significationem non Celsus modo, sed etiam Plinius voci *luxata* tribuisse videtur. Nam, ut animadvertit Foësius, cum Plinius & Dioscorides de quorumdam medicamentorum facultate eadem utrique memoriae proderent, vitiaque nominarent, in quibus illa prodessent, quae Dioscorides στρέμματα, ea Plinius *luxata* appellavit. Plinius lib. 22. cap. 13. *Luxata sanat urtica*; lib. 24. cap. 11. *Medetur & luxatis & spinae doloribus radix* (arundinis) *in aceto illita*; lib. 31. cap. 9. *Luxatis imponitur* (sal) *cum farina & melle.* Confer cum his ea, quae habet Dioscorides in lib. 4. cap. 94. lib. 1. cap. 114. lib. 5. cap. 126. statim intelliges *luxata* & στρέμματα sibi respondere. Sed est apud eumdem Plinium quod interpretationem Celsi nostram magis confirmet. Cum enim Celsus haec habeat infra: *possunt, etiam sine scalpello, imposita eadem mederi: &, si nihil aliud est, cinis quoque; maxime ex sarmentis; si is non est, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus:* Plinius itidem in Prooem. lib. 23. *Cinis*, inquit, *sarmentorum vitiumque & vinaceorum, condylomatis & sedis vitiis medetur ex aceto: item luxatis & ambustis.* Similia scribit Dioscorides in lib. 5. cap. 1. & ibi quoque στρέμματα usurpat.

33. *Sunt*] Linden. *sint.*

34. *Averso*] Ita reposui ex quinque Mediceis Codicibus. In IV. & VI. est *adverso*, ut in vulgatis libris.

tumor quoque acceſſit, quacumque is eſt, idem 35 optimum auxilium eſt. Tum ſuperdanda reprimentia ſunt; maximeque lana ſuccida ex aceto & oleo. Quod ſi levior is caſus eſt, poſſunt, etiam ſine ſcalpello, impoſita eadem mederi: &, ſi nihil aliud eſt, cinis quoque, maxime ex ſarmentis; ſi is non eſt, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

II. Verum hoc quidem promptum eſt. In iis autem negotium majus eſt, quae per ſe, vitio intus orto, intumeſcunt, & ad ſuppurationem ſpectant. Ea omnia genera abſceſſuum eſſe alias propoſui, medicamentaque his idonea exſecutus ſum: nunc ſupereſt, ut dicam, in iisdem quae manu fieri debeant 36. Ergo, priusquam indurescant, cutem incidere, & cucurbitulam accommodare oportet, quae quidquid illuc 37 malae corruptaeque materiae coiit, extrahat: idque iterum, tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excedat. Neque tamen fas non eſt, nihil cucurbitulam agere 38. Interdum enim 39 fit, ſed raro, ut 40 quidquid abſcedit, velamento ſuo includatur. Id antiqui tunicam nominabant. Meges, quia tunica omnis nervoſa eſt, dixit, non naſci ſub eo vitio nervum, quo caro conſumeratur, ſed, ſubjecto jam vetuſtiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem nullo loco 41 pertinet; quia quidquid 42, ſi tunica eſt, idem, ſi callus eſt, fieri debet. Neque ulla res prohibet, etiamſi callus eſt, tamen, quia cingit, tunicam nominari. Tum pure quoque maturius 43 haec interdum eſſe conſuevit: ideoque, quod ſub ea eſt, extrahi per cucurbitulam non poteſt. Sed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit. Ergo, ſive id incidit, ſive jam durities eſt, in hac auxilii nihil eſt;

35. *Idem*] Codex Conſtantini & Lindenii Editio, *id idem.* Ego nullo in Codice ita ſcriptum inveni; ſed in multis *idem*; in Mediceo I. *id*, ut in Editionibus antiquis: ex qua varietate conflatum fortaſſe fuit *id idem.*

36. *In iisdem quae manu fieri debeant*] Linden. *quae in iisdem &c.*

37. *Quae quidquid illuc &c.*] Pro *illuc*, in multis MSS. mendoſe eſt *illud.* Lindenius leg. *quod quicquid illud &c.* ſed perperam.

38. *Neque tamen fas non eſt, nihil circurbitulam agere.*] Fieri tamen poteſt, ut cucurbitula nihil proficiat. Alii habent *cucurbitula.* Ego repoſui *cucurbitulam*, ut eſt in Cod. Mediceo I. & in margine Editionis Conſtantinianae. Lindenius leg. *Neque tamen fas eſt, nihil cucurbitula agere;* quam lectionem jure damnat Morgagnus.

39. *Interdum enim*] Linden. *Interdum etiam.*

40. *Sit, ſed raro, ut &c.*] Alii leg. *ſed raro, quidquid abſcedit velamento ſuo includitur.* Ego Lindenium ſequor, & Cod. Mediceum I.

41. *Nullo loco*] Ita habent veteres Codices; ſed fortaſſe mendoſi ſunt; legendumque eſt cum Lindenio, *nullo modo.*

42. *Quidquid*] Vulgo omnes, praeter unum Lindenium, leg. *quidquid dixi.* Sed manifeſtum gloſſema eſt; neque reperitur in Codice Mediceo I. Pro *quidquid*, Codex is habet *quid.*

43. *Pure quoque maturius &c.*] Interdum tunica prius eſt, quam pus. Pro *maturius*, quod ego repoſui ex multis MSS. alii leg. *maturiore*, ut eſt in Mediceo I. ſed mendoſe; alii, *maturior*, ut in Editione I.

44. *Nihil eſt; ſed, ut &c.*] Olim legebatur, *nihil eſt: & ut &c.* nec aliter habet Codex Mediceus primus. Codices alii, *nihil eſſe ut:* unde Lin-

est; sed, ut 44 alias scripsi, vel avertenda concurrens eo materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda est. Si priora contigerunt, nihil praeterea necessarium est. Si pus maturuit, in alis quidem & inguinibus raro secandum est; item ubicumque mediocris abscessus est; item quoties in summa cute, vel etiam carne vitium est: nisi festinare cubantis 45 imbecillitas cogit: satisque est cataplasmatibus 46 efficere, ut per se pus aperiatur. Nam fere sine cicatrice potest esse is locus, qui expertus ferrum non est. Si autem altius malum est, considerari debet, nervosusne is locus sit, an non sit. Nam, si sine nervis est, candenti ferramento aperiri debet: cujus haec gratia 47 est, quod exigua plaga diutius ad pus evocandum patet, parvaque postea cicatrix fit 48. At si nervi juxta sunt, ignis alienus est 49; ne vel distendantur, vel membrum debilitent 50: necessaria vero opera scalpelli est. Sed cetera etiam subcruda aperiri possunt: inter nervos 51 ultima exspectanda maturitas est, quae cutem extenuet, eique pus jungat, quo propius reperiatur. Jamque 52 alia rectam plagam desiderant: in pane 53, quia

Lindenius videtur formasse, *nihil est: sed ut &c.* quod sane mihi probatur.

45. *Cubantis*] In MSS. & Editionibus antiquis, *curantis*, Constantinus reponit, *cubantis*. Lindenius leg. *curandi*. Ego Constantino assentior. Nam & lib. 3. cap. 4. legitur, *cubantis etiam luxuriae subscripsit*; ubi aliqui mendosi Codices habent *curantis*.

46. *Cataplasmatibus*] Al. *cataplasmatis*. Editio 1493. & aliae multae *cataplasmata*: mendose.

47. *Gratia*] beneficium. Lindenius leg. *ratio*; quod est contra meos Codices.

48. *Fit*] Lindenius & alii nonnulli, *sit*: sed paulo supra, omnes, *patet*, praeter Lindenium, qui leg. *pateat*.

49. *Ignis alienus est*] Cum legeretur, *ignis alienum est*, ut habent multi Codices, Caesarius reposuit, *in his periculum est*. Hunc omnes secuti sunt ad Lindenium usque: nisi quod Constantinus legere malebat, *in hoc periculum est*. Omnino, *ignis alienus est*, cum Lindenio legendum ex fide Cod. Medicei I.

50. *Ne vel distendantur, vel membrum debilitent*] Lindenius leg. *ne distendantur, & membrum debilitent*. Sed minus recte; quia, ut egregie animadvertit Morgagnus, *potest horum alterutrum ita fieri, ut alterum non sequatur*. Ante Lindenium ita legebatur: *ne vel distendantur hi, vel membrum debilitent*. Ego veterem lectionem retinui; sed cum Lindenio omisi vocem, *hi*, quam neque Cod. Mediceus I. habet.

51. *Inter nervos*] Plerique addunt particulam *vero*: Lindenius omittit; cui suffragatur Codex Mediceus vetustior.

52. *Jamque*] Ita Lindenius edidit: eodemque modo est in Cod. Mediceo I. Alii leg. *Itemque*; quemadmodum multi alii Codices habent. In aliquibus Codicibus legitur, *Item*.

53. *In pane &c.*] Tumorem intelligit, de quo in lib. 5. cap. 28. sect. 10. Hic locus, cum ita legeretur: *desiderant in carne, quia fere &c.* multis Criticorum conjecturis jactatus est; sed mendum erat hujusmodi, ut id quale esset, nemo divinando assequi posset. Nec sine gravi ratione Morgagnus putabat, alia hic a Celso posita fuisse, quae ad subcrudos abscessus, in quibus non cutis modo, verum etiam caro incidenda esset, pertinerent; pro his vero repetita ab indiligenti librario ea fuisse, quae supra de extenuata cute haberentur. Ego sic restitui ex Cod. Mediceo I. atque hanc lectionem Constantini & Lindenii conjecturis anteferendam judico. Attamen illas quoque meo more adscribam, ut statuere quivis pro ingenio possit. Constantinus igitur locum hunc ita legendum putat: *Itemque alia rectam solum plagam desiderant in cute: alia quia fere vehementer cutem extenuant,*

quia fere vehementer cutem extenuat, tota 54 ea ſuper pus excidenda eſt. Semper autem, ubi ſcalpellus admovetur, id agendum eſt, ut & quam minimae 55 & quam pauciſſimae 56 plagae ſint: cum eo tamen, ut neceſſitati ſuccurramus, & in modo, & in numero. Nam majores ſinus, latius; interdum etiam duabus, aut tribus 57 lineis incidendi ſunt. Dandaque opera, ut imus ſinus exitum habeat; ne quis humor intus ſubſidat, qui proxima & adhuc ſana rodendo ſinuet. Eſt etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda ſit. Nam, ubi poſt longos morbos totius 58 corporis habitus vitiatus eſt, lateque ſe ſinus ſuffudit 59, & in eo jam cutis 60 pallet; ſcire licet, eam jam emortuam eſſe, & inutilem futuram: ideoque excidere commodius eſt; maxime, ſi circa articulos majores id evenit, cubantemque aegrum 61 fluens alvus exhaurit 62, neque per alimenta 63 quidquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad ſimilitudinem myrtei folii fiat, quo facilius ſaneſcat: idque perpetuum eſt, ubicumque medicus & quacumque de cauſa 64 cutem excidit. Pure effuſo, in alis vel inguinibus linamento opus non eſt: men-

tenuant, tota &c. Lindenius ita habet: *Jamque alia rectam plagam deſiderant, ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant, in quibus tota &c.* Ceterum, quod Celſus in pane faciendum docet, idem Galenus & Paulus Aegineta in omnibus abſceſſibus fieri volunt, in quibus cutis ſuper pus extenuata ſit, corruptaque. Neque illud omittunt, quod Celſus infra addit; *Eſt etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda ſit &c.* Ita Paulus ſcribit in lib. 6. cap. 34. *Illos ſane abſceſſus, qui plurimum faſtigiantur, crudi, tenues, & emortui ſunt, praecidimus trianguli, aut myrtacei folii, aut alterius anguli figura, cum circularis ad cicatricem recipiendam ſit inidonea. Qui vero non in faſtigium attolluntur, eos ſimplici duntaxat linea diſſecamus. At ubi magnum ſinum invenimus, ſi cutis ſuper injecta carnoſa ſit, & queat conglutinari, diviſione loci ea duntaxat utemur, quae humoris effluxui conveniat; ſin tenuis admodumque excarnis, totam in longitudinem ſimpliciter diſſecabimus, & poſt ſimplicem diviſionem, ſi corpora utrimque ſita gracilia valde, & non carnoſa videantur, ipſa tollemus.*

54. *Tota*] Morgagnus *tuto* repetit in ſuo quodam MS. quod & ego in aliquibus inveni. Videtur lectio iſta manaſſe a Mediceo I. in quo ſcriptum eſt *tuta*, & antiqua manu correctum, *tuto*. In ceteris Mediceis habetur *tota*, quemadmodum eſt in vulgatis libris.

55. *Ut & quam minimae*] Aldina Editio habet, *ut quam minimae.*

56. *Quam pauciſſimae*] In Cod. Mediceo I. omitttitur *quam*.

57. *Tribus*] Al. *pluribus*. In Cod. Mediceo I. legitur, *tribus*, ut edidit Lindenius. Lib. 8. cap. 9. ſect. 1. *Si latius aliquid abſcedet, duobus aut tribus locis erit perforandum.*

58. *Totius*] Codex Mediceus I. habet *totus*.

59. *Suffudit*] Al. *Diffudit*.

60. *Jam cutis*] Ita legit Lindenius, cum quo Cod. Mediceus I. conſentit. Al. *pars cutis*.

61. *Cubantemque aegrum*] Vox *aegrum* fortaſſe in contextum irrepſit ex gloſſemate. Nam *cubantem* pro *aegro* Celſus ſaepe poſuit. Vide quae paulo ſupra adnotavi ad hoc ipſum caput. Adde etiam lib. 3. cap. 6. lib. 8. cap. ultim.

62. *Exhaurit*] inanem reddit; quemadmodum, *medicamentis purgatum & adhuc inanem*, dixit in lib. 2. cap. 8. & *exhaurire hominem profuſione ſanguinis*, in lib. 5. cap. 26. ſect. 3. Legendum igitur, *exhaurit*, ex MSS. & Edit. Aldina. Alii cum Ruellio leg. *exhauſit*. Al. cum Caeſario, *exercuit*; quod minus probandum eſt.

63. *Per alimenta*] In Cod. Mediceo I. *per adjumenta*.

64. *Et quacumque de cauſa*] Olim legebatur, *ex quacumque cauſa*; quemadmodum Palavicinus correxit, cum *& quacumque cauſa* reperiſſet in Cod. Mediceo I. Lindenius repoſuit, *& quacumque de cauſa*, ut eſt in margine Edit. Conſtantinianae, & in multis MSS.

ſpongia 65 ex vino imponenda eſt. In ceteris partibus, ſi aeque linamenta 66 ſupervacua ſunt, purgationis cauſa paulum mellis infundendum; dein 67 glutinantia ſuperdanda: ſi illa neceſſaria ſunt, ſuper ea quoque ſimiliter dari ſpongia eodem modo ex vino expreſſa debet. Quando autem linamentis opus ſit, quando non ſit, alias dictum eſt. Cetera eadem, inciſa ſuppuratione, facienda ſunt, quae, ubi per medicamenta rupta eſt, facienda eſſe propoſui.

III. Protinus autem, quantum curatio efficiat, quantumque aut ſperari aut timeri debeat, ex quibusdam ſignis intelligi poteſt; fereque iisdem, quae in vulneribus expoſita ſunt 68. Nam bona ſigna ſunt, ſomnum capere; facile ſpirare; ſiti non confici; cibum non faſtidire; ſi febricula fuit, ea vacare: itemque habere pus album, laeve, non foedi odoris. Mala ſunt, vigilia, ſpiritus gravitas, ſitis, cibi faſtidium, febris, pus nigrum, aut foeculentum, & foedi odoris; item procedente curatione eruptio ſanguinis; aut ſi, antequam ſinus carne impleatur, orae carnoſae 69 fiunt, illa quoque ipſa carne hebete, nec firma. Deficere tamen animam, vel in ipſa curatione 70, vel poſtea, peſſimum omnium eſt. Quin etiam morbus ipſe, ſive ſubito ſolutus eſt, dein ſuppuratio exorta eſt; ſive effuſo pure permanet, non injuſte terret. Eſtque inter cauſas timoris, ſi ſenſus in vulnere rodentium non eſt. Sed ut haec ipſa fortuna huc illucve diſcernit 71; ſic medici partium eſt, eniti ad reperiendam ſanitatem. Ergo, quoties ulcus reſolverit, eluere id, ſi reprimendus humor videbitur, vino ex aqua 72 pluviatili miſto, vel aqua, in qua lenticula cocta ſit, debebit: ſi purgandum erit, mulſo; rurſusque imponere eadem. Vbi jam repreſſus videbitur humor, ulcusque purum erit, produci carnem conveniet, & foveri vulnus 73 pari

65. *Opus non eſt: ſpongia &c.*] Lindenius leg. *opus non eſt; ſed ſpongia &c.* Particulam *ſed* veteres Editiones & MSS. non habent: Codex tamen Mediceus I. pro *eſt*, habet *eſſet*, unde *eſt ſet* facile oriri potuit.

66. *Si aeque linamenta*] Antea legebatur, *ſi aeque ea linamenta.* Ego ſuſtuli vocem *ea*, ſecutus MSS. fidem. In Mediceo quidem I. legitur, *ſi ea linamenta:* ſed *ea* videtur mendoſe eſſe pro *aeq.* id eſt, *aeque.*

67. *Dein*] Cod. Mediceus I. *deinde.* Eamdem varietatem exhibet cap. proximo.

68. *Quae in vulneribus expoſita ſunt*] Particula *in*, & duae voces *expoſita ſunt*, in Codice modo allato deſunt.

69. *Carnoſae*] Sic legendum eſſe, verba oſtendunt, quae continuo ſequuntur, *illa ipſa carne*; ut recte animadvertit Morgagnus. Hinc apparet, quanti faciendus ſit Codex a Conſtantino allatus, in quo eſt *calloſae:* quam tamen lectionem probavit Lindenius. In MSS. Mediceis & in Vaticanis habetur, *carnoſae.*

70. *In ipſa curatione*] Codices MSS. & Editiones veteres non habent particulam *in.* Habet Lindenius, & in libri margine Conſtantinus.

71. *Diſcernit*] Conſtantinus & Caſaubonus leg. *decernit*; ſed contra veterum Codicum fidem.

72. *Vino ex aqua*] Ita in MSS. & Editionibus antiquis. Particula tamen *ex* videtur redundare. Lindenius reponit, *vino & aqua.* Recte, ſi deinde, pro *miſto*, eſſet *miſtis.*

73. *Vulnus*] Linden. *ulcus.*

pari portione vini ac mellis, ſuperque imponi ſpongiam ex vino & roſa tinctam. Per quae cum caro producatur, plus 74 tamen, ut alias quoque dixi, victus ratio eo confert; id eſt, ſolutis jam febribus & cibi cupiditate reddita, balneum rarum; quotidiana, ſed lenis geſtatio; cibi potionesque corpori faciendo 75 aptae. Quae omnia, per medicamenta quoque ſuppuratione rupta, ſequuntur: ſed, quia magno malo vix ſine ferro mederi licet, in hunc locum reſervata ſunt.

IV. 1. Adverſus fiſtulas quoque, ſi altius penetrant, ut ad ultimas demitti collyrium non poſſit, ſi tortuoſae ſunt, ſi multiplices, majus in manu, quam in medicamentis praeſidium eſt: minusque operae eſt, ſi ſub cute transverſae feruntur, quam ſi rectae 76 intus tendunt. Igitur, ſi ſub cute transverſa fiſtula eſt, demitti ſpecillum debet, ſupraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque ſimul ſpecillo & ferro perſequendi ſunt 77: idemque faciendum, ſi plures ſe quaſi ramuli 78 oſtendunt. Vbi ad fines fiſtulae ventum eſt, excidendus ex ea totus callus 79 eſt, ſuperque fibulae dandae, & medicamentum, quo glutinetur. At ſi recta ſubter tendit, ubi, quo maxime ferat, ſpecillo exploratum eſt, excidi is ſinus 80 debet: dein fibula oris cutis injicienda eſt, & aeque 81 glutinantia medicamenta ſuperdanda ſunt; aut, ſi corruptius ulcus 82 eſt (quod interdum oſſe vitiato fit) ubi id quoque curatum eſt, pus moventia.

2. Solent autem inter coſtas fiſtulae ſubter exire 83. Quod ubi incidit, eo loco coſta ab utraque parte praecidenda & eximenda eſt, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent 84, ubi coſtas tranſierunt, ſeptum id, quod transverſum a ſuperioribus viſceribus inteſtina diſcernit, violare. Quod intelligi & ex loco, & ex magnitudine doloris, poteſt;

74. *Per quae cum caro producatur, plus &c.*] Idem Lindenius leg. *per quae caro producitur. Plus &c.* & infra; *victus ratio eo confert. Ea eſt, ſolutis &c.*

75. *Corpori faciendo*] Carni producendae. Ita ex Editione Lindenii, & Codicibus Mediceis. In I. eſt *faciundo:* manu vero Palavicini, *reficiundo*; quod & in IV. adſcribitur. Hinc in Editione I. & in antiquis omnibus, *reficiendo.*

76. *Rectae*] Alii leg. *recte*, ut eſt in Cod. Mediceo I. Lindenius, *recta.*

77. *Perſequendi ſunt*] Verbum *ſunt* omittitur in Cod. Mediceo I.

78. *Ramuli*] Lindenius habet, *rivuli.* Ego in MSS. inveni *ramuli*, ut alii legunt.

79. *Excidendus ex ea totus callus*] Ita in Cod. Mediceo I. & Lindenii Editione. Alii leg. *excidendum* (vel *excidendus*) *ex toto callus.*

80. *Is ſinus*] Cod. Mediceus I. non habet vocem *is.*

81. *Et aeque*] Et ſimiliter &c. Nam ſupra quoque dixerat; *ſuperque fibulae dandae, & medicamentum, quo glutinetur.* In Cod. Mediceo I. legitur, *& eaque;* in Edit. Lindenii, *eique.*

82. *Corruptius ulcus*] Fortaſſe legendum, *corruptum ulcus*, ut eſt in Mediceo I. & aliis MSS.

83. *Subter exire*] Id eſt, tendere, ut eſt paulo ſupra. Ita in veteribus libris. Sed, pro *exire*, fortaſſe legendum *ire*, quemadmodum olim placuerat Conſtantino, & a Lindenio editum eſt.

84. *Solent*] Lindenius leg. *Solent quoque*; ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae. MSS. Codices non habent *quoque*. Mediceus I. habet *etiam*, ſed additum a Palavicino.

teſt; & quia nonnumquam ſpiritus ea [85] cum humore quaſi bullante prorumpit, maximeque, ſi hunc ore ille continuit. In eo medicinae [86] locus nullus eſt. In ceteris vero, quae circa coſtas ſanabilia ſunt, pinguia medicamenta inimica ſunt; ceteris, quae ad vulnera accommodantur, uti licet: optime tamen ſicca linamenta, vel, ſi purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

3. Ventri nullum os ſubeſt; ſed ibi perniciosae admodum fiſtulae fiunt: adeo ut Soſtratus inſanabiles eſſe crediderit. Id non ex toto ita ſe habere uſus oſtendit. Et quidem, quod maxime mirum videri poteſt, tutior fiſtula eſt contra jecur, & lienem, & ventriculum, quam contra inteſtina: non quo pernicioſior ibi ſit [87], ſed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam auctores parum modum rei cognoverunt. Nam venter ſaepe etiam telo perforatur, prolapſaque inteſtina conduntur, & oras vulneris ſuturae comprehendunt: quod quemadmodum fiat, mox indicabo. Itaque, etiam ubi tenuis fiſtula abdomen perrupit [88], excidere eam licet, ſuturaque oras conjungere. Si vero ea fiſtula intus patuit, exciſa neceſſe eſt latius foramen relinquat: quod niſi permagna vi, utique ab interiore parte, ſui non poteſt [89], qua quaſi [90] membrana quaedam finit abdomen, quam περιτόναιον Graeci vocant. Ergo, ubi aliquis ingredi ac moveri coepit, rumpitur illa ſutura, atque inteſtina evolvuntur [91]: quo fit, ut pereundum homini ſit. Sed non omni modo res ea deſperationem habet: ideoque tenuioribus fiſtulis adhibenda curatio eſt.

4. Propriam etiamnum [92] animadverſionem deſiderant eae [93], quae in ano ſunt. In has demiſſo ſpecillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet: dein novo foramine ſpecillum educi lino ſequente, quod in aliam

85. *Ea*] Alii leg. *eo.* Ego *ea* repoſui ex Codice Mediceo I. & ratione; quia non irrumpit ſpiritus, ſed erumpit. In allato Codice ſupra *ea* poſita eſt particula *ex*, manu quidem antiqua, ſed, ut videtur, ex gloſſemate.

86. *Medicinae*] In plerisque MSS. legitur, *medicamine*; in Edd. antiquis, *medicamini.* Melius in Editione Lindeniana, & in Cod. Mediceo I. *medicinae.*

87. *Pernicioſior ibi ſit*] Al. *pernicioſior res ibi ſit;* Lindenius, *pernicioſior ibi res ſit.* Ego omiſi vocem *res* ex fide Cod. Medicei vetuſtioris.

88. *Perrupit*] Ita in multis MSS. & in Editione Lindenii. Alii leg. *perrumpit*, ut habet Cod. Mediceus I.

89. *Sui non poteſt*] Haec verba a Lindenio transferuntur ante *utique:* credo, quod ſenſum turbare viderentur ſequentium verborum, quae ad illa, *ab interiore parte*, referuntur. Mihi hic ſtare poſſe videntur, ut habentur in antiquis Codicibus.

90. *Qua quaſi*] In aliquibus Codicibus, *quia quaſi;* in Mediceo I. *quaq. ſi.*

91. *Evolvuntur*] Vulgaris lectio, *ſolvuntur*, mihi placere non poteſt; etſi Codicis vetuſtioris auctoritas accedit. Cum in aliis Codicibus ſit *volvuntur*, repoſui *evolvuntur.* Nam & Cap. 14. habetur, *venter ictu aliquo perforatur; ſequiturque, ut inteſtina evolvantur.*

92. *Etiamnum*] Cod. Mediceus I. *etiam.*

93. *Eae*] In MSS. & in Editionibus vetuſtis *ea.* Ego ſecutus ſum Lindenium, qui repoſuit *eae*

aliam ejus partem, ob id ipſum perforatam, conjectum ſit. Ibi linum prehendendum vinciendumque [94] cum altero capite eſt, ut laxe cutem, quae ſuper fiſtulam eſt, teneat: idque linum debet eſſe crudum, & duplex triplexve, ſic tortum, ut unitas facta ſit [95]. Interim autem licet negotia agere [96], ambulare, lavari [97], cibum capere, perinde atque ſaniſſimo. Tantummodo id linum bis die [98], ſalvo nodo [99], ducendum eſt, ſic, ut ſubeat fiſtulam pars, quae ſuperior fuit. Neque committendum eſt, ut id linum putreſcat: ſed tertio quoque die nodus reſolvendus eſt, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere, id in fiſtula cum ſimili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quae ſupra fiſtulam eſt, incidit: ſimulque & id ſanescit, quod a lino relictum eſt; & id, quod ab eo mordetur, inciditur. Haec ratio curationis longa, ſed ſine dolore eſt. Qui feſtinant [1], adſtringere cutem lino debent, quo celerius ſecent; noctuque ex penicillo [2] tenuia quaedam intus demittere, ut cutis hoc ipſo [3] extenuetur, quo [4] extenditur. Sed haec dolorem movent. Adjicitur celeritati, ſicut tormento quoque, ſi & linum, & id, quod ex penicillo eſt, aliquo medicamento illinitur ex iis, quibus callum exedi poſui [5]. Poteſt tamen fieri, ut ad ſcalpelli curationem etiam illo loco veniendum ſit [6], ſi intus fiſtula fert, ſi multiplex eſt. Igitur in haec genera demiſſo ſpecillo, duabus lineis incidenda cutis eſt; ut media inter eas habenula tenuis admodum ejiciatur [7], ne protinus orae [8] coëant; ſitque locus aliquis lina-

eae; quemadmodum legendum Conſtantino viſum fuerat.

94. *Prehendendum vinciendumque*] Lindenius leg. *apprehendendum ligandumque.*

95. *Facta ſit*] Idem Lindenius praemittit *in eo*: quas ego duas voces non inveni in MSS.

96. *Agere*] In Cod. Mediceo I. *gerere.*

97. *Lavari*] Ita in MSS. & in Edd. antiquis. Lindenius leg. *lavare.*

98. *Bis die*] Idem Lindenius leg. *bis in die.*

99. *Salvo nodo*] Recte animadvertit Morgagnus, utique ſalvo nodo linum duci poſſe, quod *laxe cutem, quae ſupra fiſtulam eſt, teneat*; ut ſupra poſitum eſt. Porro ex eo, quod poſtea conſequitur, *tertio quoque die nodus reſolvendus eſt*, idem Morgagnus evincit, *ſalvo*, quod eſt in Editionibus antiquis; cum quibus Codices Medicei & Vaticani conſentiunt; perperam a Lindenio mutatum eſſe in *ſoluto.* In Editionibus 1493. 1497. & in Juntina, pro *nodo*, eſt *modo*; mendoſe, ſicut infra in Codicibus Mediceis I. III. & VI. *cum ſimili modo*, pro *cum ſimili nodo.*

1. *Feſtinant*] Alii leg. *feſtinat*; deinde, *debet*, & *ſecet.* Ego ſecutus ſum Cod. Mediceum I. Lindenius quoque habet *feſtinant*, & *debent*; ſed, pro *ſecent*, *ſecetur.*

2. *Ex penicillo*] Plerique omittunt *ex*; ſed perperam.

3. *Hoc ipſo*] In Cod. Mediceo I. deeſt vox *ipſo.*

4. *Quo*] In Codice modo allato, aliiſque, & in Edit. Aldina legitur *quod.*

5. *Poſui*] Linden. *propoſui.*

6. *Illo loco veniendum ſit*] Pro *loco*, ut edidit Lindenius, & multi Codices habent, alii leg. *loci.* In Cod. Mediceo I. ita habetur: *illo loci inveniendum ſit.*

7. *Vt media inter eas habenula tenuis admodum ejiciatur*] Ita omnes fere vulgo legunt; & ita eſt in multis MSS. Pro *ejiciatur*, in Mediceo I. & in Vaticanis II. VI. & VII. legitur, *adjiciatur.* In Vaticano I. gloſſemate inſerto, *ut media inter eas habenula cutis tenuis &c.* Lindenius reponit *injiciatur*; ſed horum verborum ſenſum aſſecutus

 non

linamentis, quae quam paucissima superinjicienda sunt: omniaque eodem modo facienda, quae in abscessibus posita sunt 9. Si vero ab uno ore plures sinus erunt, recta fistula scalpello erit incidenda: ab eo ceterae, quae jam patebunt, lino excipiendae. Si intus aliqua procedet, quo ferrum tuto pervenire non poterit, collyrium demittendum erit. Cibus autem in omnibus ejusmodi casibus, sive manu, sive medicamentis agetur 10, dari debet humidus; potio liberalis, diuque aqua. Vbi jam caro increscit, tum demum & balneis raris utendum erit, & cibis corpus implentibus.

V. 1. Tela quoque, quae illata corporibus intus haeserunt, magno negotio saepe ejiciuntur. Suntque quaedam 11 difficultates ex generibus eorum; quaedam ex iis sedibus, in quas illa penetrarunt. Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte, qua venit, aut ab ea, in quam tetendit 12: illic viam, qua redeat, ipsum sibi fecit; hic, a scalpello accipit. Nam contra mucronem caro inciditur. Sed si non alte telum insedit, & in summa carne est, aut certe magnas venas & loca nervosa non transiit; nihil melius est, quam, qua venit, id evellere 13. Si vero plus est, per quod telo revertendum, quam quod perrumpendum est; jamque venas nervosque id transiit, commodius est aperire quod superest, eaque 14 extrahere. Nam & propius petitur, & tutius evellitur 15: & in majore membro, si medium mucro transiit, facilius sanescit, quod pervium est; quia utrimque medicamento fovetur. Sed, si retro telum recipiendum, amplianda scalpello 16 plaga est; quo facilius id sequatur, quoque minor oriatur inflammatio: quae major fit, si ab illo ipso telo, dum redit, corpus laniatur. Item, si ex alia parte vulnus aperitur, laxius esse debet, quam ut telo postea transeunte amplie-

non videtur. Fortasse legendum *excidatur*. Vult enim Celsus, *quod inter duas lineas est*, *excidendum* esse, ut loquitur cap. 17. sect. 1. *immittendae scalpello duae lineae sunt*, *ut*, *exciso medio*, *interior membrana utrimque recentem plagam habeat*; cap. 24. *si tumor modicus est*, *semel incidi*; *si major*, *duabus lineis debet*, *ut medium excidatur*. Tenue & oblongum cutis segmentum *habenam*, vel *habenulam* a similitudine appellat. Cap. 7. sect. 8. *tenuis habenula ab ulteriore ora excidenda*; cap. 17. sect. 1. *tenuis excidenda habena est*; cap. 20. *ab ora quoque ejus vulneris*, *quod in inguine est*, *demenda habenula paulo latior est*; cap. 28. *ab ora* .... *tamquam habenulam excidere*.

8. *Orae*] Al. *ora*. Lindenius *orae*, ut est in margine Editionis Constantinianae. Recte. In Cod. Mediceo I. *ore*.

9. *Quae in abscessibus posita sunt*] Ita Lindenius & Cod. Mediceus I. Al. *qui in abscessibus positus est*.

10. *Agetur*] Cod. Mediceus I. *agitur*.

11. *Suntque quaedam*] Codex modo allatus, *sunt quaedam*: Lindenii Edit. *Sunt enim quaedam*.

12. *Tetendit*] Cod. Mediceus I. habet *tendit*.

13. *Evellere*] Lindenius leg. *revellere*. Ego veterem lectionem ex MSS. fide retineo; cum praesertim etiam sect. proxima habeatur, *ubi ab ea parte*, *qua venit*, *evelli magis placuit*.

14. *Eaque*] Quidam cum Caesario leg. *itaque*.

15. *Et tutius evellitur*] Haec tria verba desunt in Cod. Mediceo I.

16. *Scalpello*] Lindenius omittit vocem hanc, quam Codd. MSS. habent ad unum omnes.

plietur. Summa autem utraque parte habenda cura eſt [17], ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum eſt, excipiendum hamo retuſo eſt, abducendumque a ſcalpello [18]. Vbi autem ſatis inciſum eſt, telum eximendum eſt: tunc quoque eodem modo, & eadem cura habita, ne ſub eo, quod eximitur, aliquid eorum laedatur, quae tuenda eſſe propoſui.

2. Haec communia. Sunt propria quaedam [19] in ſingulis telorum generibus, quae protinus ſubjiciam. Nihil tam facile in corpus, quam ſagitta, conditur, eademque altiſſime inſidit [20]. Haec autem eveniunt, & quia magna vi fertur illa, & quia ipſa in anguſto eſt [21]. Saepius itaque ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda eſt; praecipueque [22], quia fere ſpiculis cingitur; quae magis laniant, ſi retro, quam ſi contra trahuntur. Sed inde aperta via, caro diduci debet ferramento facto ad ſimilitudinem Graecae litterae [23]: deinde, ubi apparuit mucro, ſi arundo inhaeret [24], propellenda eſt, donec ab altera parte apprehendi & extrahi poſſit: ſi jam illa decidit, ſolumque intus ferrum eſt, mucro vel digitis apprehendi, vel forfice [25], atque ita educi debet. Neque

17. *Summa autem utraque parte habenda cura eſt*] Ita ex Cod. Mediceo I. Olim legebatur, ut eſt in aliis Codd. *Summa autem utraque parte ita habenda cura eſt.* Conſtantinus tamen particulam *ita* tollendam, vel in *iſta* mutandam cenſebat. Lindenius ita leg. *In ſumma autem utraque parte iſta habenda cura eſt.*

18. *Abducendumque a ſcalpello*] Al. *abducendumque ſcalpello.*

19. *Haec communia. Sunt propria quaedam &c.*] Secutus fere ſum Cod. Mediceum I. in quo ita habetur: *Haec communia ſunt; propria quaedam in ſingulis telorum generibusque protinus ſubiciam.* Neque enim quidquam addere ex conjectura volui. Fortaſſe tamen Celſus ſcripſit: *Haec communia: ſed ſunt propria quaedam &c.* Niſi quis malit alios Codices ſequi; ſed dempta voce *ſubjicienda.* Ita in illis legitur, itemque in Edd. antiquis: *Haec communia ſunt. Propria quaedam in ſingulis telorum generibus ſubjicienda ſunt, quae protinus ſubjiciam.* Lindenius & vocem *ſubjicienda* ſuſtulit, & alias de ſuo inſeruit, itaque edidit: *Haec communia ſunt: praeter quae propria quaedam in ſingulis telorum generibus ſunt, quae protinus ſubjiciam.*

20. *Inſidit*] Alii leg. *inſedit.* Ita ſane eſt in MSS. ſed mendoſe. Legendum igitur *inſidit*, ut Ruellius, Stephanus, Lindenius habent. Conſtantinus in libri margine, *incedit*, vel *inſidit.*

21. *Ipſa in anguſto eſt*] Lindenius leg. *ipſa anguſta eſt*; quae fuit olim Conſtantini conjectura. Ego, invitis MSS. nihil mutandum puto. Nam etiam in lib. 8. cap. 3. eodem ſenſu legitur, *Si vitium in anguſto eſt.* Advertendum porro, ut ibi iis verbis illa opponuntur, *ſi latius vitium eſt*; ſic his verbis hoc loco ea, quae infra ſunt, *latum vero telum*, opponi.

22. *Praecipueque*] In Cod. Mediceo I. *praecipue*; deinde, *retrorſus* pro *retro*, & *eximatur* pro *trahuntur.*

23. *Graecae litterae*] In Editionibus antiquis, *Graecae litterae* ✝. Scilicet in Cod. Mediceo IV. alia manu adſcripta fuit ✝, quemadmodum in I. a Palavicino; cum Graeca littera deeſſet, quae in ceteris item Mediceis Codicibus deeſt. Lindenius repoſuit γ, qua ejus litterae figura veteres Graecos uſos fuiſſe non conſtat. Ego malim Λ.

24. *Vbi apparuit mucro, ſi arundo inhaeret*] Lindenius leg. *ubi apparuit mucro, ſi ei arundo inhaeret.* Hunc ego ſecutus ſum; niſi quod vocem *ei* omiſi, quod illam MSS. non habeant, nec neceſſariam exiſtimem. Alii leg. *ubi apparuit, ſi mucro, ſi arundo* (vel *harundo*) *inhaeret*; Ruellius & Stephanus, *ubi apparuit, ſi mucroni harundo inhaeret.*

25. *Forfice*] *Forceps*, non *forfex*, ubicumque de re aliqua capienda agitur, legendum eſſe conten-

que alia ratio extrahendi eſt, ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit. Nam, ampliato magis vulnere [26], aut arundo, ſi ineſt, evellenda eſt; aut, ſi ea non eſt, ferrum ipſum. Quod ſi ſpicula apparuerunt, eaque brevia & tenuia ſunt, forfice [27] ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi: ſi ea majora valentioraque ſunt, fiſſis ſcriptoriis calamis contegenda, ac, ne quid lacerent [28], ſic evellenda ſunt. Et in ſagittis quidem haec obſervatio eſt.

3. Latum vero telum, ſi conditum eſt [29], ab altera parte educi non expedit; ne ingenti vulneri ipſi quoque ingens vulnus adjiciamus. Evellendum eſt ergo genere quodam ferramenti, quod Διοκλεῖον κυαθίσκον Graeci vocant [30]; quoniam auctorem Dioclem habet: quem inter priſcos maximosque medicos fuiſſe, jam poſui. Lamina vel ferrea [31], vel etiam aenea, ab altero capite duos utrimque deorſum converſos uncos habet; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema in eam partem inclinata, quae ſinuata eſt, inſuper ibi etiam perforata eſt [32]. Haec juxta telum transverſa demittitur: deinde, ubi ad imum mucronem [33] ventum eſt, paulum torquetur, ut telum foramine ſuo excipiat: cum in cavo mucro eſt [34], duo digiti [35], ſubjecti partis alterius uncis, ſimul & ferramentum [36] id extrahunt, & telum. 4. Ter-

tendunt Conſtantinus, Cajus, referente Rhodio, Rhodiusque ipſe in adnotationibus ad Scribonii Compoſit. 51. Sed invitis MSS. nihil efficiunt. Tanta porro conſtantia *forficem* hac ſignificatione habent Codices Medicei Vaticanique, ut ab iis diſcedendum non putarim, quamvis Lindenius *forcipem* ubique repoſuerit.

26. *Nam, ampliato magis vulnere*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Editione Lindenii. Alii omittunt *magis*. In Cod. Vaticano II. & in VII. deeſt etiam particula *Nam*.

27. *Forfice*] Conſtantinus & Lindenius ſine cauſa hic reponunt *forcipe*: nam ſpicula *comminui debent*, h. e. praecidi; quo ſenſu *forficem* uſurpari nemo dubitat.

28. *Lacerent*] Lindenius, *dilacerent*.

29. *Si conditum eſt*] Idem Lindenius leg. *ſi aliquis intus in carne habuerit*. Scilicet ex gloſſemate aliquo, ut recte cenſet Morgagnus.

30. *Διοκλεῖον κυαθίσκον Graeci vocant*] Sic repoſui ex Cod. Mediceo I. in quo eſt, *Diocleum cyathiſcum &c.* Ex ſequenti porro deſcriptione apparet, ferramentum hoc formam cyathi cujusdam referre. Alii Codices habent, *Diocleum eraphiſcum &c.* unde quidam vulgo leg. *Diocleum graphiſcum*; Lindenius, Διοκλέους γραφίσκον. Editio an. 1538. *Dioclis Graeci vocant.* Editio I. & aliae pervetuſtae, *Diocris* (al. *Dioclis*) *Graeci belulcum vocant.* Βελουλκὸν ſane Paulus Aegineta ferramentum nominat, quo tela extrahuntur: ſed vox iſta nimis recedit a *cyathiſcum*, vel *eraphiſcum*, quod eſt in MSS.

31. *Vel ferrea*] Lindenius leg. *eſt ferrea*: infra vero, *habens*.

32. *Inſuper ibi etiam perforata eſt*] Ita ex Cod. Mediceo I. In Codicibus ceteris & in Editionibus antiquis habetur; *inſuper ibi etiam parte inclinata, quae perforata eſt*; iteratis a librario per incuriam tribus vocibus, quae ſupra ſunt. Huic vitio ſic medetur Lindenius: *inſuper etiam ea parte inclinata, quae &c.* Sed remedium minime idoneum videtur.

33. *Ad imum mucronem*] In Cod. Mediceo I. omittitur vox *imum*: pro qua III. & VI. habent *unum*.

34. *Cum in cavo mucro eſt*] Codex Mediceus I. ita habet: *cum cavum vero eſt*.

35. *Duo digiti*] Codices Medicei, primo excepto, habent, *illico digiti*; mendoſe, ut videtur, pro *duo digiti*, quod eſt in primo, cujus ego auctoritatem ſecutus ſum. Vulgo ex Cod. IV. in quo alia manu appoſita eſt vox *duo*, legitur; *illico duo digiti*. Palavicinus, qui *illico* addidit in Cod. I. ex *illico* fecit *illic*.

36. *Et ferramentum*] Lindenius omittit particulam *&*.

4. Tertium genus telorum est 37, quod interdum evelli debet, plumbea glans, aut lapis, aut simile aliquid, quod, perrupta cute, integrum intus insedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque, quod inest, ea, qua venit, forsice extrahendum est. Accedit vero aliquid difficultati 38 sub omni ictu, si telum vel ossi inhaesit, vel in articulo se inter duo ossa demersit. In osse usque eo movendum est, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; & tunc vel manu vel forsice telum extrahendum est: quae ratio in dentibus quoque ejiciendis est. Vix 39 umquam ita telum non sequitur: sed, si morabitur, excuti quoque, ictum aliquo ferramento 40, poterit. Vltimum est, ubi non evellitur, terebra juxta forare, ab eoque 41 foramine, ad speciem litterae V 42, contra telum os excidere, sic, ut lineae, quae diducuntur, ad telum spectent: eo facto, id necesse est labet, & facile auferatur. Inter duo vero ossa si per ipsum articulum perruperit, circa vulnus duo membra fasciis habenisve deliganda, & per has in diversas partes diducenda sunt, ut nervos distendat: quibus extentis, laxius 43 inter ossa spatium est, ut sine difficultate telum recipiatur. Illud videndum est, sicut in aliis locis posui, ne quis nervus, aut vena, aut arteria a telo laedatur, dum id extrahitur: eadem scilicet ratione, quae supra posita est.

5. At si venenato quoque telo quis ictus est, iisdem omnibus, si fieri potest, etiam festinantius actis, adjicienda curatio est, quae vel epoto veneno, vel a serpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipsius, extracto telo, medicina non alia est, quam quae esset, si corpore icto nihil inhaesisset: de qua satis alio loco dictum est.

VI. Haec evenire in qualibet parte corporis possunt: reliqua certas sedes habent. De quibus dicam, orsus a capite. In hoc multa variaque

37. *Telorum est &c.*] Lindenius transfert verbum *est* post *debet*, atque ita legit: *telorum, quod interdum evelli debet, est plumbea glans.*

38. *Accedit vero aliquid difficultati*] Sic reposui ex aliis MSS. Antea legebatur *difficultatis*, ut est in Mediceo I.

39. *Ejiciendis est. Vix &c.*] Alii omnes leg. *ejiciendis est. Et vix &c.* Ego ex fide Cod. Medicei I. sustuli particulam *&*; quae a mendosis quibusdam Codicibus fluxisse videtur, in quibus, pro *ejiciendis est. Vix*, legitur, *ejiciendis & vix.* Palavicinus ita mutavit: *eiciendis est. Et vix unquam ita fieri potest, quin telum non sequatur.*

40. *Ictum aliquo ferramento*] Ferramento aliquo percussum, quassatum. Pro *ictum*, Codex Mediceus II. habet *ictu*; Constantinus margini adscripsit *victum*; Lindenius leg. *cum.*

41. *Ab eoque*] Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *ab eo quoque*; Lindenius, *& ab eo.*

42. *Litterae V.*] In MSS. deest littera *V*; quam ego reposui ex conjectura, cum in Mediceo I. *vel* reperissem. Nam *vel* ex *V* ab imperito aliquo factum puto. Palavicinus, expuncto *vel*, reposuit ⋎; quae littera etiam in Codice IV. habetur, addita alia manu. Hinc in Edd. antiquis, *litterae* ⋎. At Lindenius habet, *litterae γ.* Cum tamen *Graecae litterae* Celsus non dixerit, & Romana *V.* huic rei sit aptissima, non video, cur necesse sit Graecam reponere. De *γ* vide quae adnotavi ad sect. 2. hujus cap.

43. *Laxius*] Duo ex Vaticanis MSS. III. scilicet & V. habent *latius.*

que tubercula oriuntur; γάγγλια, μελικηρίδας 44, ἀθερώματα 45 nominant; aliisque etiamnum vocabulis quaedam alii discernunt: quibus ego στεατώματα quoque adjiciam. Quae quamvis & in cervice, & in alis, & in lateribus oriri solent; per se tamen non posui; cum omnia ista mediocres differentias habeant, ac neque periculo terreant, neque diverso genere curentur. Omnia autem 46 ista & ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque increscunt, & tunica sua includuntur. Quaedam ex his dura ac renitentia, quaedam mollia cedentiaque sunt: quaedam spatio nudantur, quaedam tecta capillo suo permanent: fereque sine dolore sunt. Quid intus habeant, ut conjectura praesagiri potest; sic ex toto cognosci, nisi cum ejecta sunt, non potest. Maxime tamen in iis, quae renituntur, aut lapillis 47 quaedam similia, aut concreti confertique 48 pili reperiuntur: in iis vero, quae cedunt, aut melli aliquid, aut tenui pulticulae, aut quasi rasae cartilagini 49, aut carni hebeti & cruentae; quibus alii aliique 50 colores esse consuerunt 51. Fereque ganglia renituntur: atheromati subest quasi tenuis pulticula: meliceridi liquidior humor; ideoque pressus circumfluit 52: steatomati pingue quiddam; idque latissime patere consuevit, resolvitque totam cutem superpositam, sic, ut ea labet; cum in ceteris sit adstrictior. Omnia, derasa ante, si capillis conteguntur, per medium oportet incidere 53. Sed steatomatis tunica quoque secanda est, ut effundatur quidquid intus coiit 54; quia non facile a cute & subjecta carne 55 ea separatur: in ceteris 56 ipsa tunica

44. Γάγγλια, μελικηρίδας] Quidam duas has voces, itemque proximam Latinis litteris scribunt. In Cod. Mediceo I. legitur, *glangian meliceridas*; in aliis, *gangilia*, *meliceridas*.

45. Ἀθερώματα] Alii praemittunt particulam *&*; quam a MSS. abesse video. Ortam ex eo puto, quod in Cod. Mediceo I. pro *atheromata*, quod alii habent, est *etheromata*; unde alia manu in IV. itemque in Editionibus 1478. 1493. 1497. 1524. *& heromata*. Alii igitur correxerunt, *& atheromata*.

46. *Autem*] Cod. Mediceus I. *vero*.

47. *Lapillis*] Stephani Edit. *lapidis*; quod minus probandum.

48. *Confertique*] Cod. Mediceus I. habet *conferstique*.

49. *Rasae cartilagini*] In Cod. Mediceo I. *massas cartilaginis*: mendose.

50. *Alii aliique*] Ita ex Lindenio & Scaligero. In MSS. deest vox *alii*. Pro *aliique*, quod est in Mediceis ceteris, primus habet *aliquae*; ex emendatione vero Palavicini, *aliqui*, ut est in Editionibus antiquis.

51. *Consuerunt*] Linden. *consueverunt*.

52. *Pressus circumfluit*] Cap. 14. hujus lib. *Humor autem, si premitur, circumfluit*. In MSS. & in Editionibus vetustis est *pressum*; Lindenius leg. *pressu*; ego cum Caesario, Ruellio, Pantino, aliisque nonnullis, *pressus*.

53. *Incidere*] Cod. Mediceus I. *incidi*.

54. *Ut effundatur quidquid intus coiit*] Lindenius transfert haec verba ante illa, *Sed steatomatis*, & sententiam totumque locum corrumpit. Numquam enim, nisi ubi tunica difficulter a cute & subjecta carne separatur, ut in steatomate, id, quod intus coiit, effundendum est; sed, quemadmodum infra dicitur, *ipsa tunica inviolata servanda est*, ... *ejiciendaque cum eo, quod intus tenet*.

55. *Et subjecta carne*] In omnibus fere impressis libris, & in multis MSS. omittitur particula *&*; sed perperam.

56. *In ceteris*] Lindenius leg. *Ac in caeteris*: deinde, *Protinus autem cum ista alba & intenta se ostendit, tum &c.*

nica inviolata ſervanda eſt. Protinus autem alba & intenta ſe oſtendit. Tum ſcalpelli manubriolo diducenda a cute & carne eſt, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicae muſculus inhaeſit, ne is laedatur, ſuperior pars illius decidenda, alia ibidem [57] relinquenda eſt. Vbi tota exempta eſt, committendae orae, fibulaque his injicienda, & ſuper medicamentum glutinans dandum eſt. Vbi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum eſt, pus moventia adhibenda ſunt.

VII. 1. Sed ut haec neque genere vitii, neque ratione curationis inter ſe multum diſtant; ſic in oculis, quae manum poſtulant, & ipſa diverſa ſunt, & aliter aliterque curantur. Igitur in ſuperioribus palpebris veſicae naſci ſolent, pingues gravesque; quae vix attollere oculos ſinunt, levesque pituitae curſus, ſed aſſiduos, in oculis movent [58]. Fere vero in pueris naſcuntur. Oportet, compreſſo digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, ſcalpello transverſam lineam incidere [59], ſuſpenſa leviter manu, ne veſica ipſa vulneretur: &, ut locus ei patefactus eſt, ipſa prorumpit. Tum [60] digitis eam apprehendere [61], & evellere. Facile autem [62] ſequitur. Dein ſuperinungi [63] collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi ſuperinunguntur: pauciſſimisque [64] diebus cicatricula inducitur. Moleſtius eſt, ubi inciſa veſica eſt: effundit enim humorem; neque poſtea, quia tenuis admodum eſt, poteſt colligi. Si forte id incidit, eorum aliquid imponendum eſt, quae puri movendo ſunt.

2. In eadem palpebra ſuper [65] pilorum locum tuberculum parvulum naſcitur, quod a ſimilitudine hordei, a Graecis κριθὴ nominatur. Tunica

57. *Alia ibidem*] Ita communiter legitur; itaque Palavicinus ſcripſit in Cod. Mediceo I. veteri ſcriptura obliterata, quae fortaſſe ab aliorum Codicum ſcriptura diverſa non erat. Ita autem in aliis habetur: *ad jam ibi.* Videtur igitur legendum, *alia inibi:* nam *ad ia* eſt pro *alia*, *in ibi* pro *inibi.*

58. *In oculis movent*] Quidam MSS. Codices habent, *in oculos movent.*

59. *Transverſam lineam incidere*] In Editione Conſtantini ita habetur: *transverſam linea incidere*: in margine vero, *transverſa:* quod placuit Lindenio. Sed retinenda vetus lectio, *transverſam lineam incidere*, ex veterum MSS. atque Editionum fide; cum hanc dicendi formam aliis in locis Celſus uſurparit. Vid. cap. 13. & ibi adnotata.

60. *Et, ut locus ei patefactus eſt, ipſa prorumpit. Tum &c.*] Olim legebatur *prorumpat;* ſed, cum laboraret conſtructio, ad eam ſanandam Conſtantinus addebat *qua* poſt *ut.* Lindenius autem ita mutavit: *& ut, loco ei patefacto, ipſa prorumpat; tum &c.* Putabant nimirum, *ut* eſſe conjunctionem, quae conjunctivum poſtularet. Sed eſt adverbium temporis, & ſignificat *poſtquam.* Recte igitur Codex Mediceus I. habet *prorumpit;* quod ego repoſui.

61. *Apprehendere*] Plerique addunt *oportet;* ſed, cum id verbum ſupra habeatur, non eſt neceſſe.

62. *Facile autem*] Lindenius leg. *facile enim.*

63. *Superinungi*] Ita Lindenius. Et ſane in Cod. Mediceo I. habetur *ſuperinungui.* Alii leg. *ſuperungi;* al. *ſuper ungi.* Vide Animadv. VII. Facciolati, & ad eam Morgagni additamentum, in III. ejusdem Morgagn. Epiſt.

64 *Pauciſſimisque*] Lindenius leg. *quo pauciſſimis.*

65. *Super*] In Cod. Mediceo I. *ſupra.*

ca quiddam [66], quod difficulter maturefcit, comprehenfum eft. Id vel calido pane, vel cera fubinde calefacta foveri oportet, fic, ne nimius is calor fit, fed facile ea parte [67] fuftineatur: hac enim ratione faepe difcutitur, interdum concoquitur. Si pus fe oftendit, fcalpello dividi debet, &, quidquid intus humoris eft, exprimi: eodem deinde vapore poftea quoque foveri, & fuperinungi, donec ad fanitatem perveniat.

3. Alia quoque quaedam in palpebris huic [68] non diffimilia nafcuntur; fed neque utique figurae ejusdem, & mobilia, fimul atque digito huc vel illuc impelluntur: ideoque ea χαλάζια Graeci vocant [69]. Haec incidi debent, fi fub cute funt, ab exteriore parte; fi fub cartilagine, ab interiore: dein [70] fcalpelli manubriolo diducenda [71] ab integris partibus funt. Ac, fi intus plaga eft, inungendum primo [72] lenibus, deinde acrioribus: fi extra, fuperdandum emplaftrum, quo id glutinetur.

4. Vnguis vero, quod πτερύγιον Graeci vocant, eft membranula nervofa oriens ab angulo, quae [73] nonnumquam ad pupillam quoque pervenit, eique officit. Saepius a narium, interdum etiam a temporum parte nafcitur. Hunc recentem non difficile eft difcutere medicamentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur: fi inveteravit [74], jamque ei craffitudo quoque acceffit, excidi debet. Poft abftinentiam vero unius diei, vel adverfus in fedili contra medicum is homo collocandus eft, vel fic averfus, ut in gremium ejus caput refupinus effundat. Quidam, fi in finiftro oculo vitium eft, adverfum: fi in dextro, refupinum collocari volunt. Alteram autem palpebram a miniftro diduci oportet, alteram a medico: fed ab hoc, fi ille adverfus eft, inferiorem; fi fupinus, fuperiorem. Tum idem medicus hamulum acutum, paulum mucrone intus recurvato, fubjicere extremo ungui debet, eumque infigere;

66. *Quiddam*] In Codice modo allato deeft vox haec. Palavicinus adfcripfit, *quadam.*

67. *Ea parte*] I. e. in ea parte. Lindenius leg. *a parte.* In Cod. Mediceo vetuftiore habetur, *ex parte.*

68. *Huic*] Codex Mediceus I. hanc vocem non habet; &, pro *nafcuntur*, habet *ponuntur.*

69. *Ideoque ea χαλάζια Graeci vocant*] Quia mobilia funt, χαλάζια nominant, i. e. cuti fubjectisque partibus non adhaerentia, fed laxa & foluta. Conftantinus ita margini adfcripfit: *Grandini fimilia funt, ideoque ea &c.* ejusque conjectura ufus Lindenius videtur, qui edidit, *Quae quia grandini fimilia funt χαλάζια &c.* Pro χαλάζια, in Cod. Mediceo I. mendofe *clazia.*

70. *Dein*] Cod. Mediceus I. *deinde.*

71. *Diducenda*] Et in Codice modo allato, & in Editione Lindenii, & in margine Conftantinianae legitur, *deducenda.* Sed in illo quidem Codice faepe eft *deducere* pro *diducere:* ut fect. proxima, *Alteram autem palpebram a miniftro deduci oportet:* & cap. fuperiori, *deducenda a cute & carne eft.*

72. *Inungendum primo*] Ita in libris vulgatis omnibus & in MSS. plerisque. In Mediceo I. *inunguenda primum.*

73. *Oriens ab angulo, quae &c.*] Lindenius leg. *quae oriens ab angulo &c.*

74. *Si inveteravit*] Stephanus leg. *fi inveteraverit.*

re; atque eam quoque palpebram tradere alteri: ipse, hamulo apprehenso, levare unguem, eumque acu trajicere linum trahente: deinde acum ponere, lini duo capita apprehendere, & per ea erecto ungue, si qua parte oculo inhaeret, manubriolo scalpelli diducere, donec ad angulum veniat: deinde invicem modo remittere, modo attrahere, ut sic & initium ejus, & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum est; ne vel ex ungue aliquid relinquatur, quod exulceratum vix ullam recipiat curationem; vel ex angulo quoque caruncula abscindatur 75, quae, si vehementius unguis ducitur, sequitur; ideoque decipit 76. Abscissa, patefit foramen 77, per quod postea semper humor descendit: ῥυάδα 78 Graeci vocant. Verus ergo anguli finis utique noscendus est; qui ubi satis constitit, non nimium adducto ungue, scalpellus adhibendus est; deinde sic excidenda ea membranula, ne quid 79 ex angulo laedatur. Eo 80 deinde ex melle linamentum superdandum est, supraque linteolum, & aut spongia aut lana succida: proximisque diebus diducendus quotidie oculus est, ne cicatrice inter se palpebrae glutinentur; siquidem id quoque tertium periculum accedit: eodemque modo linamentum imponendum, ac novissime inungendum collyrio, quo ulcera ad cicatricem perducuntur. Sed ea curatio vere 81 esse debet, aut certe ante hiemem: de qua re, ad plura loca pertinente, semel dixisse satis erit. Nam duo genera curationum sunt: alia, in quibus eligere tempus non licet, sed utendum est eo, quod incidit; sicut in vulneribus, & in fistulis 82: alia, in quibus nullus dies urget, & exspectare tutissimum & facile est; sicut evenit in iis, quae & tarde increscunt 83, & dolore non cruciant. In his ver exspectandum est: aut, si quid magis pres-
sit,

75. *Abscindatur*] Codd. Medicei, *abscidatur*; quae scribendi ratio in illis fere perpetua est.

76. *Sequitur; ideoque decipit*] Facile sequendo medicum decipit, qui eam unguis partem esse credit. Lindenius leg. *sequitur quoque ac decipit*: Almeloveenius, *sequitur quoque ac decidit*; quod a Morgagno merito improbatur. Sed *decidit* fortasse mendum librarium est.

77. *Abscissa, patefit foramen*] Ita in Cod. Mediceo I. nisi quod in illo scribitur *abscisa* per simplex *s*. Codices ceteri Medicei ita habent: *Ac si abscisa est, patefecit foramen.* Vulgo alii leg. *ac si abscissa est, patescit foramen*; Lindenius, *Si abscissa est, patefit foramen.*

78. Ῥυάδα] Ita plerique legunt ex Caesario; nec aliter legendum videtur. In MSS. habetur *rhyfada*, vel *ryphada*. In Mediceo IV. *rhyphada*, sed alterum *h* expunctum est. Hinc in Editione I. & aliis pervetustis, *rhypada*; in Aldina, ῥυπάδα, Graecis litteris.

79. *Sic excidenda ea membranula, ne quid &c.*] In MSS. & in Edd. antiquis deest particula *sic*. Hanc ego sumpsi ex Editione Lindenii, in qua legitur, *sic excidenda membranula, ne quid &c.* Vix enim abesse potest.

80. *Eo*] Lindenius leg. *Ei.* Vide quae adnotavi ad lib. 5. cap. 18. sect. 3.

81. *Vere*] Egnatius & Stephanus leg. *verna.*

82. *Et in fistulis*] In multis MSS. omittitur particula *&*. Lindenius omittit *in.*

83. *Tarde increscunt*] In Cod. Mediceo I. legitur, *tarde decrescunt*; fortasse pro *tarde crescunt.* Alii tamen Codices habent *increscunt*, ut est in vulgatis, non *crescunt.*

fit, melior tamen autumnus eſt, quam aeſtas, vel hiems [84]; atque is ipſe medius, jam fractis aeſtibus, nondum [85] ortis frigoribus. Quo magis autem neceſſaria pars erit, quae tractabitur, hoc quoque majori periculo ſubjecta eſt: & ſaepe, quo major plaga facienda, eo magis haec temporis ratio ſervabitur.

5. Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia naſcuntur, quae ipſa aliis quoque de cauſis oriri ſolent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciſo, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: ἐγκανθὶς Graece nominatur. Excipi [86] hamulo, & circumcidi debet; hic quoque diligenter temperata manu, ne quid ex ipſo angulo [87] abſcindatur [88]. Tum exiguum linamentum reſpergendum eſt vel cadmia, vel atramento ſutorio; inque eum angulum, diductis palpebris, inſerendum, ſupraque eodem modo deligandum: proximisque diebus ſimiliter nutriendum; tantum ut primis [89] aqua egelida, vel etiam frigida foveatur.

6. Interdum inter ſe palpebrae coaleſcunt, aperirique non poteſt oculus. Cui malo ſolet etiam illud accedere, ut palpebra [90] cum albo oculi cohaereſcat; ſcilicet, cum in utrovis [91] fuit ulcus negligenter curatum. Saneſcendo enim, quod diduci potuit & debuit, glutinavit [92]. Ἀγκυλοβλεφάρους ſub utroque vitio Graeci vocant [93]. Palpebrae

84. *Quam aeſtas, vel hiems*] Sic legendum; non, ut eſt in Editionibus antiquis, *vel aeſtas, quam hiems*. Et ſane in Cod. Mediceo I. habetur, *quam aeſtas aut hiemps*. Vel reponendum cum Lindenio, *quam hiems, vel aeſtas*. In aliquibus Codicibus legitur, *vel aeſtas, vel hiems*.

85. *Aeſtibus, nondum*] Lindenius interjicit particulam *&*; quae in MSS. non invenitur. Porro *aeſtibus* idem Lindenius legit; & ita eſt in Cod. Mediceo I. Al. *aeſtatibus*; ſed non recte.

86. *Excipi*] Ita ex Conſtantino & Lindenio. Alii leg. *excidi*; ut eſt, ſed mendoſe, in antiquis Codicibus.

87. *Ex ipſo angulo*] Vox *angulo* deeſt in libris fere omnibus vetuſtis. Habetur in Mediceo I. & in Editione Lindenii; eſtque prorſus neceſſaria.

88. *Abſcindatur*] Ita Lindenius; nec aliter legendum Conſtantinus putavit. Attamen vetus lectio *abſcindat* (in MSS. *abſcidat*) ſuſtineri poteſt.

89. *Similiter nutriendum; tantum ut primis &c.*] *Tantum ut*, quemadmodum *tantum ne* lib. 8. cap. ultimo, *membrum .... ſic jacere convenit, ut maxime cubantem juvat; tantum ne moveatur, neve dependeat*. Lindenius leg. *ſimiliter nutriendum, ut primo; tantum &c.* Ego veterem lectionem ex MSS. fide retinui.

90. *Palpebra*] Sic repoſui ex Cod. Mediceo I. Nam & infra habetur, *ubi albo ipſius oculi palpebra inhaeſit*: & lib. 6. cap. 6. ſect. 1. *nonnunquam ex eo caſu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur*. Alii leg. *palpebrae*; poſtea vero, *cohaereſcant*.

91. *Scilicet, cum in utrovis*] Hic Lindenium ſecutus ſum, qui *utrovis* repoſuit. Alii habent *utroque*. In Cod. Mediceo I. legitur, *licet cum utroque*.

92. *Glutinavit*] Vlcus ſaneſcendo glutinavit id, quod diduci &c. Porro *glutinavit* habetur in Cod. Mediceo I. & in margine Editionis Conſtantinianae. Alii leg. *glutinabit*; Lindenius, *glutinabitur*.

93. *Ἀγκυλοβλεφάρους ſub utroque vitio Graeci vocant*] H. e. in utroque vitio; ut recte explicat Conſtantinus. In Cod. Mediceo I. *ancyloblepharus Graecis utroque vitio vocant*; ſed littera *s* in *Graecis* expuncta eſt, & *utroque* in *utrumque* mutatum; a Palavicino vero correctum, *ſub utroque*. In ceteris Codicibus; *angyn blepharus ſub utroque vitio*

brae tantum inter se cohaerentes, non difficulter diducuntur; sed interdum frustra: nam rursus glutinantur. Experiri tamen oportet; quia bene res saepius cedit. Igitur aversum 94 specillum inserendum, diducendaeque eo 95 palpebrae sunt: deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio ejus loci finiatur. At ubi albo ipsius oculi palpebra inhaesit, Heraclides Tarentinus auctor est, adverso scalpello 96 subsecare, magna cum moderatione, ut neque ex oculo, neque ex palpebra quidquam abscindatur; ac, si necesse est, ex palpebra potius. Post haec, inungatur oculus medicamentis, quibus aspritudo curatur: quotidieque palpebra vertatur, non solum ut ulceri medicamentum inducatur, sed etiam ne rursus inhaereat 97: ipsique etiam 98 praecipiatur, ut saepe eam duobus digitis attollat. Ego sic restitutum esse neminem memini. Meges se quoque multa tentasse, neque umquam profuisse, quia semper iterum oculo palpebra inhaeserit 99, memoriae prodidit.

7. Etiamnum in angulo, qui naribus propior est, ex aliquo vitio quasi parva fistula aperitur, per quam pituita assidue destillat: αἰγίλωπα Graeci vocant. Idque assidue male habet oculum: nonnumquam etiam exeso osse, usque ad nares 1 penetrat. Atque 2 interdum naturam carcinomatis habet; ubi intentae venae & recurvatae sunt, color pallet, cutis dura est, & levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes, quae conjunctae sunt, evocat. Ex his eos, qui quasi carcinoma habent, curare periculosum est: nam mortem quoque ea res maturat. Eos vero, quibus ad nares tendit, supervacuum: neque enim sanescunt. At, quibus id in angulo est, potest adhiberi curatio; cum eo, ne

vitio Graeci vocant. In VII. margini adscriptum est ανκυλοβλεφαρος. In IV. quoque correctum est, *ancyloblepharos*; atque ita habent Editiones antiquiores. Aldina, ἀγκυλοβλέφαρος. Alii cum Caesario reposuerunt ἀγκυλοβλέφαρον; ego ἀγκυλοβλεφάρους. Lindenius leg. ἀγκυλοβλέφαρον *sub utroque vitium Graeci vocant.*

94. *Aversum*] Ita in Editione Constantini, & in Codicibus Mediceis II. III. V. VII. & ita legendum contendit Fabricius ab Aquapendente, non *adversum*, ut est in aliis & MSS. & impressis libris. Confirmatur haec lectio simili loco hujus libri cap. 27. *si, antequam vesica purgata est, orae se glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt, vulnus digitis vel averso specillo diducendum est:* ubi tamen, pro *specillo*, quidam Codices habent *scalpello*. Nec desunt qui ibi quoque habeant *adverso*.

95. *Eo*] Hanc vocem Cod. Mediceus I. non habet.

96. *Adverso scalpello*] Quatuor Codices Medicei supra allati, *averso scalpello*. Hic tamen legendum videtur, *adverso*, ut alii habent.

97. *Ne rursus inhaereat*] Lindenius omittit *rursus*, deceptus, ut opinor, ab Editione an. 1538. in qua hoc adverbium deest. In Codice Mediceo I. desunt haec verba omnia.

98. *Ipsique etiam*] Neque haec verba habet Codex modo allatus. Lindenius leg. *ipsique etiam aegro*, ut est in margine Editionis Constantinianae. Sed vox *aegro* abest ab omnibus MSS.

99. *Palpebra inhaeserit*] Cod. Mediceus I. *palpebrae inhaeserint*.

1. *Usque ad nares*] Idem Codex, *usque nares*.

2. *Atque*] Ita in allato Mediceo Codice. Alii leg. *Idque*.

ne ignotum ſit 3, eſſe difficilem: quantoque angulo propius id foramen eſt, tanto difficilior eſt 4; quoniam peranguſtum eſt, in quo verſari manus poſſit. Recenti tamen re mederi facilius eſt. Sed hamulo ſummum ejus foraminis 5 excipiendum; deinde totum id cavum, ſicut in fiſtulis dixi, usque ad os excidendum; oculoque & ceteris junctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum eſt; vehementiusque 6, ſi jam carie vexatum eſt, quo craſſior ſquama abſcedat. Quidam adurentia imponunt, ut atramentum ſutorium, vel chalcitidem, vel aeruginem raſam: quod & tardius & non idem facit. Oſſe aduſto, curatio ſequitur eadem, quae in ceteris uſtis.

8. Pili vero, qui in palpebris ſunt, duabus de cauſis oculum irritare conſuerunt 7. Nam modo palpebrae 8 ſumma cutis relaxatur, & procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipſum oculum convertantur, quia non ſimul cartilago quoque ſe remiſit: modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes 9 hae ſunt. Si pili nati ſunt, qui non debuerunt, tenuis acus ferrea ad ſimilitudinem ſpathae lata 10, in ignem conjicienda eſt: deinde candens, ſublata palpebra, ſic, ut ejus pernicioſi pili in conſpectum curantis veniant, ſub ipſis pilorum radicibus ab angulo 11 immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebrae tranſuat 12; deinde iterum, tertioque usque ad

3. *Cum eo, ne ignotum ſit*] Alii leg. *cum eam non ignotum ſit.* Ego ſecutus ſum Egnatium & Lindenium, cum quibus conſentit Codex Mediceus vetuſtior. Nam licet *cum eam ne* in illo legatur; attamen ex litura apparet, *eo* ſcriptum fuiſſe, idque in *eam* mutatum a veteri Emendatore.

4. *Tanto difficilior eſt*] Cod. Mediceus I. *tanto difficiliorem.* Vtraque lectio recte ſe habet. Varietas videtur ex eo orta, quod ita ſcriptum fuisſet, *difficilior ē.* Per *ē* autem, tum *em*, tum *eſt* ſignificatur.

5. *Sed hamulo ſummum ejus foraminis*] Ita in Editionibus antiquis, & fere omnibus MSS. In Mediceo I. *Eo hamulo ſummam ejus formam.* Lindenius leg. *Hamulo autem ſummum &c.* Vide adnotata ad lib. 8. cap. 9. ſect. 2.

6. *Adurendum eſt; vehementiusque &c.*] Hic locus olim ita legebatur: *adurendum eſt vehementius. Quod ſi jam carie vexatum eſt, quo craſſior his ſquama accedat, quidam adurentia &c.* Lindenius, poſt Conſtantini conjecturam, repoſuit, *huic ſquama abſcedat:* hac tamen ratione vitium omne hinc ſublatum non fuit. Ego, pro *vehementius. Quod*, ut eſt in Cod. Mediceo I. repoſui ex Codicibus ceteris, *vehementiusque;* & poſt *abſcedat* (ita enim legendum videtur, etſi in omnibus MSS. ſit *accedat*) ſententiam abſolvi. Porro, cum vox *his* ferri nequeat, nec ſit in Mediceo I. ex ipſius fide ſuſtuli. Ita enim habet: *graſſior quam accedat.*

7. *Conſuerunt*] Lindenius, *conſueverunt.*

8. *Palpebrae*] Codices omnes MSS. & Editiones pleraeque *ſuperioris;* quod Celſi non eſſe manifeſtum eſt ex iis, quae infra habentur: *oportet oculo contecto mediam palpebrae cutem, ſive ea ſuperior, ſive inferior eſt, apprehendere.* Recte igitur Caeſarius, Ruellius, & Lindenius, quos ego ſecutus ſum, vocem illam omiſerunt.

9. *Curationes*] Alii leg. *Curationes vero*, ut eſt in Editione an. 1538.

10. *Ad ſimilitudinem ſpathae lata*] Alii leg. *haſtae;* Lindenius, *ſpathae;* & quidem rectius, ut mihi videtur. In Cod. Mediceo I. ita habetur: *ad ſimilitudinem adſtaellata.*

11. *Ab angulo*] Lindenius leg. *angulo.*

12. *Tranſuat*] Ita in Editionibus Gryphii, Pantini, Conſtantini, & Ronſſei. Alii leg. *tranſueat*, ut eſt in MSS. plerisque: quod ex *tranſuat* ortum videtur, cum *e* ſupra *u*, quemadmo-

ad alterum angulum [13]: quo fit, ut omnes pilorum radices aduſtae emoriantur. Tum ſuperimponendum medicamentum eſt, quod inflammationem prohibeat: atque ubi cruſtae exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus ſaneſcit. Quidam ajunt, acu tranſui [14] juxta pilos exteriorem partem [15] palpebrae oportere, eamque transmitti duplicem capillum muliebrem ducentem; atque ubi acus tranſiit, in ipſius capilli ſinum, qua duplicatur, pilum eſſe conjiciendum [16], & per eum in ſuperiorem palpebrae partem attrahendum, ibique corpori adglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen glutinetur [17]: ſic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet. Id primum fieri non poteſt, niſi in pilo longiore; cum fere breves eo loco [18] naſcantur. Deinde, ſi plures pili ſunt, neceſſe eſt longum tormentum, toties acu trajecta, magnam inflammationem moveat [19]. Noviſſime, cum humor aliquis ibi ſubſit, oculo & ante per pilos & tum per palpebrae foramina affecto, vix fieri poteſt, ut gluten, quo vinctus eſt pilus, non reſolvatur: eoque fit, ut is eo, unde vi abductus eſt, redeat. Ea vero curatio, quae palpebrae laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contecto oculo mediam palpebrae cutem, ſive ea ſuperior, ſive inferior eſt, apprehendere digitis, ac levare [20]: tum conſiderare, quantulo detracto futu-

modum ſaepe factum videmus, poſitum fuiſſet, quod in alio Codice eſſet, ut in Mediceo I. *tranſeat*. Ex *tranſueat* porro *transvehat* factum eſt, quod habent Codices Vaticani II. & VII. Mediceus VI. & Lindenii Editio. Vide quae ad hunc locum ſcripſerunt Facciolatus & Morgagnus in Epiſtola III. & quae ego adnotavi ad lib. 5. cap. 26. ſect. 23.

13. *Usque ad alterum angulum*] Pantinus & Lindenius omittunt *usque*; quod deeſt etiam in Editione an. 1538.

14. *Tranſui*] In Cod. Mediceo I. *tranſiri*: in ceteris, *tranſui*; ut ab omnibus vulgo legitur. Aldina tamen Editio non habet, niſi partem hujus vocis, quae cum proxima coaluit, & formavit *tranſiuxta*. Sect. 11. hujus cap. *ad ipſas radices per medium tranſuere acu, duo lina ducente*; cap. 25. ſect. 3. *cutis acu filum ducente tranſuitur*.

15. *Exteriorem partem*] Olim legabatur, *in exteriorem partem*: & ita in MSS. inveni. Lindenium tamen ſequor, qui ſuſtulit particulam *in*.

16. *conjiciendum*] Lindenius aliique cum Caeſario leg. *injiciendum*.

17. *Quo foramen glutinetur*] Alii leg. *quo foramen quoque glutinetur*. Sed *quoque* additum videtur ab aliquo, qui *glutinetur* eadem ſententia adhibitum exiſtimavit, ac ſupra *adglutinandum*. Et ſane a Cod. Mediceo I. & a Vaticanis I. & VI. abeſſe adverti. Itaque Lindenio acceſſi, qui illud omiſit.

18. *Eo loco*] Lindenius leg. *eo loci*.

19. *Longum tormentum, toties acu trajecta, magnam inflammationem moveat*] Locus variis lectionibus jactatus. Editiones antiquae ita habent: *longum tormentum, cum toties acus tranſuet, magnam inflammationem moveat*: Conſtantinus leg. *longum tormentum, cum quoties acus tranſuet, magnam inflammationem moveat*: Lindenius, *longum tormentum ſit, & toties acus tranſiens magnam &c.* Ego *magnam* retinui, cetera caſtigavi ad fidem Cod. Medicei I. in quo legitur; *longum tormentum; totiens acu trajecta magnamque &c.* ex Palavicini vero emendatione; *longum tormentum; cum toties acus trajecta magnam &c.* In aliis MSS. *longum tormentum, cum totiens acus tranſuet* (in Mediceis III. & VI. Vaticanis II. & VII. *tranſiet*; in Vaticano I. *tranſiit*; in III. & V. & Mediceo II. *tranſui*) *magnamq. &c.* ſed in Mediceo IV. *q* expunctum eſt, & factum *magnam*.

20. *Ac levare*] Cod. Mediceus I. habet *ac ſic levare*.

futurum ſit, ut naturaliter ſe habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumſtant: ſi nimium fuerit exciſum, ne contegi oculus non poſſit; ſi parum, ne nihil actum ſit, & fruſtra ſectus aliquis ſit. Qua [21] deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum eſt, ſic, ut inter oram, quae pilos continet, & propiorem ei lineam [22], aliquid relinquatur, quod apprehendere acus poſtea poſſit. His conſtitutis, ſcalpellus adhibendus eſt: &, ſi ſuperior palpebra eſt, ante; ſi inferior, poſtea propius ipſis pilis incidendum: initiumque faciendum in ſiniſtro oculo, ab eo angulo, qui tempori; in dextro, ab eo, qui naribus propior: idque, quod inter duas lineas eſt, excidendum. Deinde orae vulneris inter ſe ſimplici ſutura committendae, operiendusque oculus eſt; &, ſi [23] parum palpebra deſcendet, laxanda ſutura [24]; ſi nimium, aut adſtringenda, aut etiam rurſus tenuis habenula ab ulteriore ora excidenda: ubi ſecta eſt, aliae ſuturae adjiciendae, quae ſupra tres eſſe non debent. Praeter haec, in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt, ut ab inferiore parte diducti pili ſurſum ſpectent: idque, ſi levis inclinatio eſt, etiam ſolum ſatis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, ſpongia, ex aqua frigida expreſſa, ſuper deliganda eſt; poſtero die glutinans emplaſtrum injiciendum: quarto ſuturæ tollendae, & collyrio [25], quod inflammationes reprimit, ſuperinungendum.

9. Nonnumquam autem, nimium ſub hac curatione exciſa cute, evenit, ut oculus non contegatur [26]: idque interdum etiam alia de cauſa fit. Λαγωφθάλμους [27] Graeci appellant. In quo ſi nimium palpebrae deeſt, nulla id reſtituere curatio poteſt: ſi exiguum, mederi licet. Paulum infra ſupercilium cutis incidenda eſt lunata figura, cornibus ejus deorſum ſpectantibus. Altitudo eſſe plagae usque ad cartilaginem debet, ipſa illa nihil laeſa: nam, ſi ea inciſa eſt, palpebra concidit, neque attolli poſtea poteſt. Cute igitur tantum diducta fit, ut paulum in ima

21. *Qua*] Lindenius leg. *Quod*, ut eſt in margine Edit. Conſtantinianae: ſed minus recte.

22. *Inter oram, quae pilos continet, & propiorem ei lineam*] Ita legendum cum Lindenio, conſentiente Codice Mediceo vetuſtiore; niſi quod Lindenius *propiorem*, Codex perperam habet *proprio-rem*. Al. *de interiore, quae pilos continet, & propiore ei linea.*

23. *Oculus eſt; &, ſi &c.*] Ita in vulgatis omnibus. In Codice I. omittitur *&*; additur autem a Palavicino: in Mediceis ceteris omittitur *eſt*; ſed in IV. alia manu apponitur.

24. *Laxanda ſutura*] Antea legebatur, *laxanda utique*; quod eſt a Palavicino. Ego repoſui ex conjectura, cum in Cod. Mediceo I. ſit, *laxandos utraque*; in aliis, *laxandos utroque.* Capite quoque 16. mendoſi quidam Codices habent *utraque*, pro *ſutura*. Vide ibi adnotat. 7.

25. *Suturae tollendae, & collyrio &c.*] Alii omnes leg. *ſutura tollenda eſt, & collyrio &c.* Ego ſecutus ſum Codicem Mediceum I.

26. *Contegatur*] Cod. Mediceus I. *tegatur.*

27. *Λαγωφθάλμους*] Quemadmodum ſupra, ſect. 6. hujus cap. ex *ancyloblepharus*, vel *angyn blepha-*

ima oculi ora descendat [28]; hiante scilicet super plaga; in quam linamentum conjiciendum [29] est, quod & conjungi diductam cutem prohibeat, & in medio carunculam citet [30]; quae ubi eum locum implevit, postea recte oculus operitur.

10. Vt superioris autem palpebrae vitium est, quo parum descendit [31], ideoque oculum non contegit; sic inferioris, quo parum sursum attollitur, sed pendet & hiat, neque potest cum superiore committi. Atque id quoque evenit interdum ex simili vitio curationis, interdum etiam senectute. Ἐκτρόπιον Graeci vocant [32]. Si ex mala curatione est, eadem ratio medicinae est, quae supra posita est: plagae tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda sunt. Si ex senectute est, tenui ferramento id totum [33] extrinsecus adurendum est, deinde melle inungendum: a quarto die [34] vapore aquae calidae fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

11. Haec fere circa oculum in angulis palpebrisque incidere consuerunt [35]. In ipso autem oculo nonnumquam summa attollitur tunica, sive ruptis membranis aliquibus, sive laxatis; & similis figura acino fit: unde id σαφύλωμα Graeci vocant. Curatio duplex est: altera, ad ipsas radices per medium transuere acu, duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex superiore parte, alterius ex inferiore adstringere inter se; quae paulatim secando id excidunt [36]: altera, in summa parte ejus ad lenticulae magnitudinem excidere; deinde spodium aut cadmiam infria-

blepharus, quod est in MSS. Mediceis, feci Ἀγκυλοβλεφάρυς; ita hic Λαγωφθάλμυς ex *lagoptalmus*, quod habent iidem MSS. excepto primo, in quo *lagopalmos*. In IV. alia manu correctum est, *glaucopthalmos*; & ita legitur in Editionibus antiquioribus. Alii legunt ex Caesario λαγώφθαλμον.

28. *In ima oculi ora descendat*] In hac constructione *ima* videtur esse quartus casus pluralis; ut sensus sit: ora palpebrae descendat ad imam oculi partem. In Cod. Mediceo I. non est particula *in*. Fortasse igitur Celsus scripsit, *ima ora descendat*; quae loquendi ratio magis naturalis est: voxque *oculi* inserta fuit ex glossemate aliquo. Constantinus leg. *in imam oculi oram descendat*.

29. *Conjiciendum*] Caesarius aliique quidam, *injiciendum*.

30. *Citet*] Lindenius leg. *creet*; sed, ut opinor, ex interpretatione aliqua. Nam in Editionibus antiquis, meisque omnibus MSS. legitur *citet*.

31. *Quo parum descendit*] Olim legebatur, *quod parum descendit*; & infra, *quod parum sursum attollitur*. Lindenius utrobique reposuit *quo*; & ita est in Cod. Mediceo I.

32. *Vocant*] Cod. Mediceus I. *nominant*.

33. *Ferramento id totum*] Idem Codex, *ferramento ipso tum*.

34. *A quarto die*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Editione Lindenii: sed Lindenius ad *inungendum* refert verba haec, & sic interpungit: *inungendum a quarto die, vapore &c.* Alii leg. *inungendum: at quarto die vapore &c.* Quidam pro *at* habent &, ut est in Edit. an. 1538. Ceterum hanc formam Celsus saepe adhibet. Lib. 8. cap. 4. *A sexto die etiam vapore aquae calidae per spongiam fovere;* & cap. 7. *a tertio die fovendum id aqua calida est;* & cap. 8. *a tertio die vapore, ut in naribus posui, fovenda.* Vide etiam adnotat. 78. ad cap. 6. sect. 1. libri superioris.

35. *Consuerunt*] Constant. & Linden. *consueverunt*.

36. *Excidunt*] Linden. *Excidant*.

friare [37]. Vtrolibet autem facto, album ovi lana excipiendum & imponendum; posteaque vapore aquae calidae fovendus oculus, & lenibus medicamentis inungendus [38] est.

12. Clavi autem vocantur callosa in albo oculi [39] tubercula; quibus nomen a figurae similitudine est. Hos ad imam radicem perforare acu commodissimum est, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

13. Suffusionis jam alias feci mentionem; quia cum recens incidit, medicamentis quoque saepe discutitur: sed, ubi vetustior facta est, manus curationem desiderat: quae inter subtilissimas haberi potest. De qua antequam dico, paucis ipsius oculi natura indicanda est: cujus cognitio, cum ad plura loca pertineat, tum vel praecipue ad hunc pertinet. Is igitur summas habet duas tunicas: ex quibus superior a Graecis κερατοειδὴς vocatur. Ea [40], qua parte alba est, satis crassa, pupillae loco extenuatur. Huic interior [41] adjuncta est, media parte, qua pupilla est, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus partibus ipsa quoque plenior: quae χοριοειδὴς [42] a Graecis nominatur. Hae duae tunicae, cum interiora oculi cingant, rursus sub his coëunt [43]; extenuataeque & in unum coactae per foramen [44], quod inter ossa est, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhaerescunt. Sub his autem, qua parte pupilla est, locus vacuus est: deinde infra rursus tenuissima tunica, quam Herophilus ἀραχνοειδῆ [45] nominavit. Ea media subsidit; eoque cavo continet quiddam, quod a vitri similitudine ὑαλοειδὲς Graeci vocant. Id neque liquidum, neque aridum est, sed quasi concretus humor: ex cujus

37. *Infriare*] Alii omnes leg. *infricare*; quod improbare non ausim. Mihi tamen magis placet *infriare*, quod reposui ex fide Cod. Medicei I. In Codice illo ex *infriare* vetus Emendator fecit *infria'* Palavicinus vero supra eam vocem posuit *care*. Porro *infriare* cum *infricare* commutari saepe adverti in MSS. velut lib. 4. cap. 4. *in aquam mulsam, quae potui detur, infriari*, aliqui Codices habent *imfricari*; & lib. 6. cap. 6. sect. 3. *fricentur*, pro *frientur*, quod est in Mediceo I. & in Editione Lindenii.

38. *Inungendus*] Secutus sum Cod. Mediceum I. Alii leg. *ungendus*.

39. *In albo oculi*] In Codice modo allato legitur, *in oculis*.

40. *Ea*] Lindenius leg. *Eaque*, ut habet Constantini Codex.

41. *Interior*] Al. *inferior*.

42. Χοριοειδὴς] Ita ex Lindenio. In Cod. Mediceo VII. est *chorioides*, sed primum *i* expunctum est, illius manu, ut opinor, qui Codicem hunc multis in locis ad Medicei vetustioris fidem exegit. Porro in Codice vetustiore, ut in Editionibus 1478. 1493. 1497. & in Juntina, habetur *choroides*. In Editione vero Aldina χοροειδὲς. Alii Codices habent, *choriodes*. Vulgo quidam leg. ῥαγοειδὴς, ex Caesario.

43. *Cingant, rursus sub his coëunt*] In Cod. Mediceo I. ita legitur: *cingantur, rursus ubi coëunt*.

44. *Per foramen*] In eodem Codice deest particula *per*; & infra duae illae voces, *neque liquidum*.

45. Ἀραχνοειδῆ] Ita legunt Egnatius, Constantinus, Stephanus, Ronsseus, Lindenius; & quidem recte. Al. *aracnoiden*, vel ἀραχνοειδὴν Graecis litteris scribunt. Codex Mediceus I. habet *arachnoidem*; Codices alii *araconide*.

jus colore pupillae color vel niger eſt, vel caeſius; cum ſumma tunica tota alba ſit. Id autem ſuperveniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris eſt, ovi albo ſimilis; a qua videndi facultas proficiſcitur: κρυσταλλοειδὴς a Graecis nominatur.

14. Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis, qua locum vacuum eſſe propoſui; iſque paulatim indureſcens, interiori potentiae ſe opponit. Vitiique [46] ejus plures ſpecies ſunt; quaedam ſanabiles, quaedam quae curationem non admittunt. Nam ſi exigua ſuffuſio eſt, ſi immobilis, colorem vero habet marinae aquae, vel ferri nitentis, & a latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit, ſpes ſupereſt. Si magna eſt, ſi nigra pars oculi, amiſſa naturali figura, in aliam vertit [47], ſi ſuffuſioni color coeruleus eſt, aut auro ſimilis [48], ſi labat, & hac atque illac movetur, vix umquam ſuccurritur. Fere vero pejor eſt, quo ex graviore morbo, majoribusve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta eſt. Neque idonea curationi ſenilis aetas [49] eſt; quae ſine novo vitio, tamen aciem hebetem habet [50]: ac ne [51] puerilis quidem; ſed inter has media [52]. Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus, ſatis opportunus eſt. Atque ipſius [53] ſuffuſionis quaedam maturitas eſt. Exſpectandum igitur eſt, donec jam non fluere, ſed duritie quadam [54] concreviſſe videatur. Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab omnibus abſtinere. Poſt haec in adverſo ſedili [55] collocandus eſt loco lucido, lumine adverſo, ſic, ut contra medicus paulo altius ſedeat: a poſteriore autem parte caput

46. *Vitiique*] Lindenius leg. *Vitii*, ut habet in libri margine Conſtantinus.

47. *In aliam vertit*] Ita in omnibus antiquis libris, tum impreſſis, tum MSS. Vide lib. 5. cap. 28. ſect. 8. adnotat. 90. Hic tamen *vertitur*, ut Conſtantinus legere malebat, mihi non arridet; quia tempus praeſens minus convenit. Lindenius leg. *ſe vertit*.

48. *Auro ſimilis*] In Cod. Mediceo I. *auri*; ſed manu antiqua correctum eſt, *auro*, quod Palavicinus rurſus in *auri* mutavit. Ruellius quoque & Conſtantinus leg. *auri*. Sed *ſimilis* a Celſo fere cum tertio caſu conſtruitur.

49. *Neque idonea curationi ſenilis aetas*] Alii leg. *Neque idonea curatio, ſi ſenilis aetas*. In Cod. Mediceo I. ita habetur: *Nequis idonea curatio ſenilis aetas*. Ego ſecutus ſum lectionem Lindenii, ſeu Conſtantini potius, qui ante illum legendum cenſuerat, *curationi*.

50. *Hebetem habet*] In Cod. Mediceo I. deeſt vox *hebetem*, & legitur *habeat*.

51. *Ac ne*] Ita ex Lindenio. Alii leg. *at ne*. In Cod. Mediceo I. eſt *ad ne*.

52. *Sed inter has media*] Alii addunt *aetas*; ſcilicet ex gloſſemate; quod ego ſuſtuli ex fide Cod. Medicei I.

53. *Atque ipſius*] Lindenius leg. *Atque ipſius quoque*; quod minus probandum; praeſertim cum particula *quoque* abſit a MSS.

54. *Duritie quadam*] Ita in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae: & quidem recte. Alii leg. *durities quaedam*, In Cod. Mediceo I. habetur, *duritiae quaedam*: poſtea vero, *videantur*.

55. *Sedili*] Haec vox, itemque verbum *ſedeat*, & particula *autem* quae infra ſunt, deſunt in Cod. Mediceo I.

put ejus, qui curabitur, minister contineat, ut immobile id praestet 56; nam levi motu eripi acies in perpetuum potest. Quin etiam ipse oculus, qui curabitur 57, immobilior faciendus est, super alterum lana imposita & deligata. Curari vero sinister oculus dextra manu, dexter sinistra debet. Tum acus admovenda est, aut acuta, aut forte non nimium tenuis 58, eaque demittenda, sed recta, est per summas duas tunicas medio loco inter oculi nigrum & angulum tempori propiorem, e regione mediae suffusionis, sic, ne qua vena laedatur. Neque tamen timide demittenda est, quia inani loco excipitur. Ad quem cum ventum est, ne mediocriter quidem peritus falli potest; quia prementi nihil renititur. Vbi eo ventum est, inclinanda acus ad ipsam suffusionem est, leniterque 59 ibi verti, & paulatim eam deducere infra regionem pupillae debet; ubi deinde eam transiit, vehementius imprimi, ut inferiori parti insidat 60. Si haesit, curatio expleta est: si subinde redit, eadem acu concidenda 61, & in plures partes dissipanda est; quae singulae & facilius conduntur, & minus late officiunt. Post haec 62 educenda acus recta est, imponendumque 63 lana molli exceptum ovi album, & supra, quod inflammationem coërceat, atque ita devinciendum. Post haec opus est quiete, abstinentia, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo (qui postero die satis mature datur) primum liquido, ne maxil-

56. *Vt immobile id praestet*] In vulgatis, *& immobile &c.* Ego *ut* reposui, quia sic reperi in Mediceo I. aliisque MSS.

57. *Oculus, qui curabitur*] Duo verba, *qui curabitur*, mihi suspecta sunt, quod necessaria non sint, & paulo supra habeantur.

58. *Aut acuta, aut forte non nimium tenuis*] Locus depravatae lectionis; quem neque Constantinus conjectura sua, neque ego veterum MSS. ope omnino sanare potui. Ita legitur in Editionibus antiquis: in margine autem Constantinianae, *acuta, aut certe non nimium tenuis*; in Lindeniana, *aut acuta, aut certe &c.* in MSS. Mediceis, excepto primo, *aut acuta aut forte nimium tenuis*; sed in IV. alia manu addita est particula *non*, & supra *aut acuta aut forte*, positum est, *al. sic ut quae foret non.* In I. ita habetur: *sic ut aut foret non nimium tenuis:* sed *aut* scriptum est manu Palavicini, priori scriptura obliterata. Idem Palavicinus expunxit *sic ut*, & reposuit *acuta*, mutavitque *foret* in *forte*. Videtur legendum, *acuta, ut foret, non nimium tenuis*; neque aliam Celsi sententiam esse existimo. Morgagno tamen assentior, qui, Patavii cum essem anno superiore, atque hujus loci rationem a me poposcisset, eique ego haec exposuissem, mihi dixit, suspicari se, duas voces, *ut foret*, ex glossemate insertas esse. Quem cum interrogassem, annon particula *sed*, quae infra est, ante *non nimium* transferenda videretur? respondit, sibi videri. Hunc igitur locum vir ille doctissimus atque ego ita libenter legeremus: *Tum acus admovenda est acuta, sed non nimium tenuis; eaque demittenda recta est &c.*

59. *Leniterque*] Al. *leviterque*; & ita est in Cod. Mediceo I.

60. *Insidat*] In eodem Mediceo Codice, *insideat.*

61. *Eadem acu concidenda*] In vulgatis omnibus, *eadem acu magis concidenda.* Sed *magis* vacat. Itaque id ejeci ex fide sex MSS. Mediceorum. Primus ita habet: *eadem magis concidenda*; ubi *magis* videtur mendose esse pro *acu.* In eo Codice a Palavicino addita fuit vox *acu*; in IV. vero, *magis*, alia manu. Hinc vulgaris lectio.

62. *Post haec*] Cod. Mediceus I. *Postea.*

63. *Imponendumque*] Alii addunt *est*, quod ego omisi ex fide Cod. Medicei I. Sed in illo legitur, *& imponendumque*: in Codicibus aliis, *imponendum est.*

maxillae laborent; deinde, inflammatione finita, tali, qualis in vulneribus propositus est [64]. Quibus, ut aqua quoque [65] diutius bibatur, necessario accedit.

15. De pituitae quoque tenuis cursu, qui oculos infestat, quatenus medicamentis agendum est, jam explicui. Nunc ad ea veniam, quae curationem manus postulant [66]. Animadvertimus autem quibusdam numquam siccescere oculos, sed semper humore tenui madere: quae res aspritudinem continuat, & ex levibus momentis inflammationes & lippitudines excitat, totam denique vitam hominis infestat. Idque in quibusdam nulla ope adjuvari potest, in quibusdam sanabile est. Quod primum discrimen nosse oportet, ut alteris succurratur, alteris manus non injiciatur. Ac primum supervacua curatio est in iis, qui ab infantibus id vitium habent; quia necessario mansurum est usque mortis diem [67]. Deinde non necessaria [68] etiam in iis, quibus non multa, sed acris pituita est: siquidem manu nihil adjuvantur; medicamentis, & victus ratione, quae crassiorem pituitam reddit, ad sanitatem perveniunt. Lata etiam capita vix medicinae patent. Tum interest, venae pituitam emittant [69], quae inter calvariam & cutem sunt, an quae inter membranam cerebri & calvariam. Superiores fere [70] per tempora oculos rigant; inferiores, per eas membranas, quae ab oculis ad cerebrum tendunt. Potest autem adhiberi remedium iis, quae supra os fluunt; non potest iis, quae sub osse [71]. Ac ne iis quidem succurritur, quibus pituita utrimque descendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infestat. Quid sit autem, hac ratione cognoscitur. Raso capite ea medicamenta, quibus in lippitudine pituita suspenditur, a superciliis usque ad verticem illini debent: si sicci oculi esse coeperunt, apparet per eas venas, quae sub cute sunt, irrigari: si nihilominus madent, manifestum est sub osse descendere: si est humor

64. *Propositus est*] Lindenius tollit *est*.

65. *Quoque*] Haec particula abest a Cod. Mediceo vetustiore.

66. *Curationem manus postulant*] Antea legebatur *ex manu*. Ego sic reposui, cum in Cod. Mediceo I. sit *manu*. Nam simili modo Celsus dixit, *oculi multiplicem curationem, etiam manus exigunt*, initio cap. proximi: &, *ubi vetustior facta* (suffusio) *est, manus curationem desiderat*, sect. 13. hujus cap.

67. *Vsque mortis diem*] Egnatius & Stephanus leg. *usque ad mortis diem*.

68. *Non necessaria*] Plerique leg. *non necessario*: sed perperam.

69. *Venae pituitam emittant*] Cod. Mediceus I. habet, *venae pituitam mittant*; Lindenius, *pituitam emittant venae*.

70. *Fere*] Aliqui Codices habent *vero*; Lindenius *enim*.

71. *Sub osse*] Lindenius leg. *ab osse*. Sed legendum, *sub osse*; ut habent omnes mei Codices. Nam infra quoque, quemadmodum animadvertit Morgagnus, habetur, *sub osse descendere*; id est, per eas venas, *quae sunt inter membranam cerebri & calvariam*.

mor 72, sed levior, duplex vitium est. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos superiores venae exerceant; ideoque pluribus etiam opitulari licet. Idque non in Graecia tantummodo, sed in aliis quoque gentibus celebre est: adeoque ut nulla medicinae pars magis per nationes quasque 73 exposita sit. Reperti in Graecia sunt, qui novem lineis cutem capitis inciderent: duabus in occipitio rectis, una super eas transversa: dein duabus super aures 74, una inter eas item transversa: tribus 75 inter verticem & frontem rectis. Reperti sunt, qui a vertice 76 rectas lineas 77 ad tempora deducerent; cognitisque, ex motu maxillarum, musculorum initiis, leviter super eos cutem inciderent, diductisque 78 per retusos hamos oris, insererent linamenta, ut 79 neque inter se cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro increseceret, quae venas, ex quibus humor 80 ad oculos transiret, adstringeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt, a media aure ad mediam alteram aurem, deinde a naribus ad verticem: tum ubi lineae committebantur, scalpello inciderunt; & post, sanguine effuso 81, os ibidem adusserunt. Nihilominus autem & in temporibus, & inter frontem atque verticem 82 eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt. Frequens curatio est, venas in temporibus adurere: quae fere quidem in ejusmodi malo tument; sed tamen, ut inflentur magisque se ostendant, cervix ante modice deliganda est: tenui-

72. *Humor*] Pituita. Lindenius leg. *tumor*: sed non recte; quamvis ita sit in Cod. Mediceo I. Vid. Morgagn. Epist. VI. in Celsum.

73. *Quasque*] Ita in Editione Lindenii, & in margine Constantinianae. Alii leg. *quoque*; nec aliter ego reperi in MSS.

74. *Dein duabus super aures*] Pro *dein*, Codices Medicei I. III. & VI. habent *deinde*: sed in I. deest vox *duabus*.

75. *Tribus*] Lindenius addit *denique*; quod mei Codices non habent.

76. *A vertice*] Ita ex Lindenio. MSS. habent *a capite*, ut alii legunt: sed mendosi videntur.

77. *Rectas lineas*] Sic reposui ex multis Codicibus. Olim legebatur, *recte eas lineas*, ut est in Mediceo I. Constantinus malebat, *rectas eas lineas*, vel *recta eas lineas*; quod ultimum placuit Lindenio.

78. *Diductisque*] In Editionibus antiquis & in MSS. Mediceis, *inductisque*. Lindenius reposuit *diductisque*, ut habet vetus Constantini Codex; nec aliter legendum est.

79. *Ut*] Linden. *sic*, *ut*.

80. *Humor*] Vox haec deest in Editione Caesarii an. 1538. typothetae culpa: nam extat in Editione Caesarii prima. Omittitur a Lindenio quoque: sed prorsus necessaria est, ut Morgagnus ostendit; atque habetur in ceteris Editionibus & in MSS.

81. *Post, sanguine effuso*] Lindenius leg. *post sanguinem effusum*, ut est in omnibus Codicibus Mediceis, praeterquam in primo. Ego malui, *post, sanguine effuso*. Nam Codex primus, & antiquae Editiones habent, *post sanguine fuso*. Idem Codex mendose, *tum sibidem adserunt*, pro *os ibidem adusserunt*.

82. *Inter frontem atque verticem*] Alii leg. *inter frontem atque calvariam*, ut est in MSS. Sed quomodo frontem a calvaria distinguunt, cum frons sit calvariae pars? Lindenius reposuit *verticem*; atque ita prorsus legendum videtur. Nam & paulo infra, *inter verticem ac frontem*; itemque, *inter frontem vero & verticem*.

nuibusque [83] ferramentis, & retusis venae adurendae; donec in oculis [84] pituitae cursus conquiescat. Id enim signum est quasi excaecatorum itinerum, per quae humor ferebatur. Valentior tamen medicina est, ubi tenues conditaeque venae sunt, ideoque legi non possunt, eodem modo cervice deligata, retentoque ab ipso spiritu, quo magis venae prodeant, atramento notare eas contra tempora, & inter verticem [85] ac frontem: deinde cervice resoluta, qua notae sunt, venas incidere, & sanguinem mittere: ubi satis fluxit, tenuibus ferramentis adurere: contra tempora quidem, timide; ne subjecti musculi, qui maxillas tenent, sentiant: inter frontem vero & verticem, vehementer, ut squama [86] ab osse secedat [87]. Efficacior tamen etiamnum est Afrorum curatio, qui verticem usque ad os adurunt, sic, ut squamam remittat. Sed nihil melius est, quam quod in Gallia quoque Comata fit, ubi venas in temporibus & in superiore capitis parte legunt. Adusta quomodo curanda sint, jam explicui. Nunc illud adjicio; neque ut crustae decidant, neque ut ulcus impleatur, adustis venis, esse properandum; ne vel sanguis erumpat, vel cito pus supprimatur: cum per hoc siccescere eas partes opus sit; per illud exhauriri opus non sit. Si quando tamen sanguis eruperit, infrianda [88] medicamenta esse, quae sic sanguinem supprimant, ne [89] adurant. Quemadmodum autem venae deligendae [90] sint, quidque lectis his faciendum sit, cum venero ad crurum varices, dicam.

VIII. Verum ut oculi multiplicem curationem, etiam manus exigunt; sic in auribus admodum pauca sunt, quae in hac medicinae parte tractentur. Solet tamen evenire vel a primo natali die [91] protinus, vel postea

83. *Tenuibusque*] Lindenius leg. *Tenuibus autem*,

84. *In oculis*] Lindenius leg. *in oculos*. Sed idem constructionem hanc servavit sect. 1. hujus cap. ubi aliqui tamen Codices habent *in oculos*. Hic vero omnes *in oculis*.

85. *Inter verticem*] Pro *verticem*, ut est in MSS. & Editionibus antiquioribus, Editio an. 1538. habet *cervicem*; eaque multos, non tamen Lindenium decepit.

86. *Vt squama*] Ita in multis MSS. in Mediceo IV & V. *usquama*: sed in IV. supra primam litteram, quae expuncta fuit, positum est alia manu, *ut sic*. Particula autem *sic* manavit ex Codtce I. in quo est, *ut sic aqua*, mendose, pro *ut squama*. Palavicinus, pro *aqua*, reposuit *squama*; sed particulum *sic* retinuit. Hinc in Editionibus antiquis, *ut sic squama*. Lindenius leg. *sic*, *ut squama*.

87. *Secedat*] Ita in Cod. Mediceo I. Hoc verbo utitur Celsus in re simili in lib. 8. cap. 2. Alii leg. *recedat*.

88. *Infrianda*] Alii leg. *infricanda*, ut est in MSS. Ego secutus sum Editionem Lindenii. Vide quae adnotavi ad sect. 11. hujus cap.

89. *Ne*] Linden. *ut ne*.

90. *Deligendae*] In Codd. Mediceis I. II. III. VII. *delegendae*; in IV. & V. *deligandae*; sed in IV. alia manu correctum est, *deligendae*, ut est in VI. In I. deest vox praecedens, *venae*.

91. *A primo natali die*] Aliqui habent, *a prima natali die*, genere foeminino. Ego retinere malui, *a primo*: nam ita habetur etiam cap. 12. sect. 4 & Cicero quoque multis in locis *natalem diem* genere masculino usurpavit. In Cod. Mediceo I. deest vox *natali*.

postea facta exulceratione, deinde [92] per cicatricem aure repleta, ut foramen in ea nullum sit, ideoque audiendi usu careat. Quod ubi incidit, specillo tentandum est, alte ne id repletum, an in summo tantum glutinatum sit. Nam si alte est, prementi non cedit; si in summo, specillum protinus recipit. Illud attingi non oportet; ne sine effectus spe distentio oriatur nervorum, & ex ea mortis periculum sit: hoc facile curatur. Nam qua cavum esse debet, vel medicamentum aliquod imponendum est ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam scalpello incidendum. Cumque id patefactum, & jam ulcus purum est, conjicienda [93] eo pinna est, illita medicamento cicatricem inducente; circaque idem [94] medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam sanescat: quo fit, ut ea remota, postea facultas audiendi sit. At ubi aures, in viro puta, perforatae sunt, & offendunt [95], trajicere id cavum celeriter candente acu satis est, ut leviter [96] ejus orae exulcerentur [97]; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: postea deinde imponere id quod purget; tum quod eum locum repleat, & cicatricem inducat [98]. Quod si magnum id foramen est, sicut solet esse in iis, qui majora pondera auribus gesserunt, incidere, quod superest, ad extremum oportet: supra deinde oras scalpello exulcerare, & postea suere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium est, si quid ibi curti est, sarcire: quae res cum in labris quoque & naribus fieri possit, eamdem etiam rationdem habeat [99], simul explicanda est.

IX. Curta igitur in his tribus, ac si qua parva paria sunt [1], curari pos-

92. *Deinde*] Cod. Mediceue I. *dein.*

93. *Conjicienda*] Alii, Caesarium secuti, leg. *injicienda.*

94. *Circaque idem &c.*] Cod. Mediceus I. & Lindenii Ebitio habent, *circaque id &c.*

95. *At ubi aures, in viro puta, perforatae sunt, & offendunt*] Plinius lib. 11. H. N. cap. 37. de auribus loquens: *In Oriente quidem & viris, aurum gestare eo loci, decus existimatur.* Mos iste a Romanis receptus non fuit: itaque aures in viro perforatae offendebant, quod advenam, & libertinum ostenderent. Sic interpretandus cum veteri Scholaste locus ille Juvenalis Satyr. 1. v. 104.

Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestrae
Arguerint, licet ipse negem.

Lindenius omittit haec tria verba *in viro pnta*, quae Editiones antiquae omnes, omnesque Medicei & Vaticani Codices habent; nisi quod unus atque alter, *im imo puta*, ut a Palavicino mutatum est in Mediceo I.

96. *Leviter*] Al. *leniter.*

97. *Orae exulcerentur*] Ita ex Lindenio. In Cod. Mediceo I. *ore ulcerentur.* Alii leg. *ora exulcerentur*; sed perperam.

98. *Et cicatricem inducat*] Hic quoque Lindenium secutus sum; cujus lectionem Cod. Mediceus I. confirmat. Alii leg. *& sic cicatricem inducat.*

99. *Eamdem etiam rationem habeat*] Simili loquendi forma usus est in lib. 3. cap. 1. *rationem habent dissimilem.* Codices MSS. nihil variant. Aldina Editio habet, *autem*, pro *etiam.* Lindenius leg. *eandem autem curationem habeat.*

1. *Ac si qua parva paria sunt*] Si qua parva his similia in aliis partibus existunt. Lindenius locum corruptum putavit, itaque reposuit: *ac si qua parte parva sunt.* Mihi quoque videtur men-

poſſunt: ſi qua maſora ſunt, aut non recipiunt [2] curationem, aut ita per hanc ipſam [3] deformantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas ſola timeri poteſt: in labris vero, ſi nimium contracta ſunt, uſus quoque neceſſario jactura fit [4]; quia minus facile & cibus aſſumitur, & ſermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus, ſed ex vicino adducitur: quod [5] in levi mutatione [6], & nihil eripere, & fallere oculum poteſt; in magna, non poteſt. Neque ſenile autem corpus, neque quod mali habitus eſt, neque in quo difficulter ulcera ſaneſcunt, huic medicinae idoneum eſt; quia nusquam celerius [7] cancer occupat, aut difficilius tollitur. Ratio curationis ejusmodi eſt: id quod curtum [8] eſt, in quadratum redigere [9]; ab interioribus ejus angulis lineas transverſas incidere, quae citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant; deinde ea, quae ſic reſolvimus [10], in unum adducere. Si non ſatis junguntur, ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam converſas immittere, quibus ſumma tantum cutis diducatur: ſic enim fit, ut facilius quod adducitur, ſequi poſſit. Quod non vi cogendum eſt [11]; ſed ita adducendum, ut ex facili ſubſequatur, & dimiſſum non multum recedat. Interdum tamen [12] ab altera parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujusmodi [13] loci altera pars incidenda, altera intacta habenda eſt. Ergo neque ex imis auribus, neque ex medio naſo

dum ſubeſſe, ſed aliter tollendum. Ita legendum arbitror: *ſi qua parva ſunt;* extruſis duabus vocibus *ac*, & *paria*. Et ſane *paria* non eſt in Cod. Mediceo vetuſtiore. Manifeſtum autem eſt ex iis, quae ſequuntur, de illis curtis dumtaxat, quae ſunt in auribus, naribus, & labris, Celſum loqui.

2. *Recipiunt*] Caeſarius, Ruellius, & Lindenius leg. *accipiunt*. Sed *recipere curationem* Celſus dixit etiam lib. 3. cap. 9. *curationem, ubi id, quod eſt, non recipit, poteſt recipere id, quod futurum eſt.*

3. *Ipſam*] Cod. Mediceus I. non habet hanc vocem.

4. *Vſus quoque neceſſario jactura fit*] Alii leg. *neceſſarii*. Cod. Mediceus I. habet *neceſſario;* ſed, pro *uſus*, *uſui*. Ego ſecutus ſum Lindenii lectionem.

5. *Quod*] Lindenius leg. *quod etſi*.

6. *Mutatione*] Ita in MSS. & Editionibus antiquis. In margine Conſtantinianae eſt *mutilatione;* quod Lindenius in contextum induxit. Sed vide Facciolatum apud Morgagnum, & Morgagnum ipſum Epiſt. III. in Celſum.

7. *Nusquam celerius*] Lindenius leg. *nusquam aut celerius*. Sed particula *aut* abeſt a veteribus libris.

8. *Curtum*] In MSS. Mediceis & in Editionibus antiquis eſt *curatum*. Conſtantinus haec margini adſcripſit: *curtum*, *curtatum reperi: curandum Alii.* Lindenius repoſuit *curtatum*: ego *curtum*. Nam & initio capitis habetur *curta;* & ſub finem cap. ſuperioris, *curti*. Adde, *curta* legi in melioribus Codicibus lib. 5. cap. 26. ſect. 1. ubi alii habent *curata*. Itaque infra quoque correxi, *duobus locis curta*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae; cum veteres Codices habeant *curata*. Lindenius leg. *curtata*.

9. *Redigere*] In Cod. Mediceo I. *dirigere*.

10. *Reſolvimus*] Caeſarius aliique nonnulli leg. *repoſuimus:* atque ita eſt in Codice vetuſtiore. Ceteri omnes Medicei Codices habent *reſolvimus*.

11. *Non vi cogendum eſt*] In Cod. Mediceo I. *non eſt cogendum;* & infra, *ut facilius ſubſequatur*.

12. *Tamen*] Al. *autem*.

13. *Hujusmodi*] Cod. Mediceus I. habet *ejusmodi*.

naſo imisve narium partibus [14], neque ex angulis labrorum quidquam attrahere tentabimus. Vtrimque autem petemus, ſi quid ſummis auribus, ſi quid imis, ſi quid aut medio naſo [15], aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. Quae tamen interdum etiam duobus locis curta eſſe conſuerunt: ſed eadem ratio curandi eſt. Si cartilago in eo, quod inciſum eſt, eminet, excidenda eſt: neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longe tamen excidi debet, ne inter duas oras liberae cutis utrimque coitus puris fieri poſſit. Tum junctae orae inter ſe ſuendae ſunt, utrimque cute apprehenſa; & qua priores lineae ſunt, ea quoque ſuturae injiciendae ſunt. Siccis locis, uti naribus, illita ſpuma argenti, ſatis proficit. In ulteriores vero [16], lunatasque plagas, linamentum dandum eſt; ut caro increſcens vulnus impleat. Summaque cura, quod ita ſutum eſt, tuendum eſſe, apparere ex eo poteſt, quod de cancro ſupra poſui. Ergo etiam [17] tertio quoque die fovendum erit vapore aquae calidae; rurſusque idem medicamentum injiciendum: fereque [18] ſeptimo die glutinatum eſt. Tum ſuturae eximi, & ulcus ad ſanitatem perduci debet.

X. Polypum vero, qui in naribus naſcitur, ferro praecipue curari jam alias poſui. Ergo etiam hunc ferramento acuto, in modum ſpathae facto, reſolvere ab oſſe oportet: adhibita diligentia, ne infra cartilago laedatur; in qua difficilis curatio eſt. Vbi abſciſſus eſt, unco ferramento extrahendus eſt. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamento, quo ſanguis ſupprimitur, eoque naris leviter implenda [19]. Sanguine ſuppreſſo, linamento ulcus [20] purgandum eſt. Vbi purum eſt, eo pinna, eodem modo, quo in aure

14. *Imisve narium*] In antiquis libris, tum MSS. tum impreſſis legitur, *imis venarum*. Mediceus tamen I. habet *imisve narum*; quod magis accedit ad ſinceram lectionem, *imisve narium*; quam, veteri Codice apud Conſtantinum confirmatam, Lindenius reſtituit.

15. *Si quid aut medio naſo*] Lindenius tollit verba haec, quae Conſtantino quoque inſititia viſa ſunt: fortaſſe quia, cum ſequatur *aut mediis naribus*, idem bis dici exiſtimaverint. Sed ea extant in omnibus meis Codicibus: atque aliud his verbis, aliud illis ſignificari videtur. Niſi forte, pro *mediis naribus*, legendum eſt *imis naribus*: quo fere modo paulo ſupra habetur, *ex medio naſo imisve narium partibus.*

16. *In ulteriores vero*] Eas ſcilicet, de quibus ſupra; *ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam converſas immittere &c.* Lindenius non recte leg. *In interiores &c.* In Editionibus antiquis omnibus, omnibusque MSS. habetur, *In ulteriores*: ſed in Mediceo II. & in Vaticanis III. V. & VII. deeſt particula *vero.*

17. *Ergo etiam*] Ita cap. proximo; *Ergo etiam hunc ferramento acuto &c.* Cod. Mediceus I. neutro loco habet *etiam*. Haec tamen forma a Celſo ſaepe adhibetur. In Praefat. lib. I. *Ergo etiam poſt eos, de quibus retuli, nulli clari viri medicinam exercuerunt:* deinde, *Ergo etiam ingenioſiſſimus ſaeculi noſtri medicus &c.*

18. *Fereque*] Lindenius leg. *quo fere.*

19. *Naris leviter implenda*] Ita in Mediceo I. In aliis MSS. *nares leniter implendae*, ut in vulgatis libris. Verum non utraque naris linamento implenda eſt, ſed ea tantum, ex qua abſciſſus polypus eſt.

20. *Vlcus*] Al. *vulnus.*

re ſupra poſitum eſt, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id ſaneſcat.

XI. Id autem vitium, quod ὄζαινα a Graecis vocatur, ſi medicamentis non cederet, quemadmodum manu curandum eſſet, apud magnos Chirurgos non reperi; credo, quia res raro ad ſanitatem ſatis proficit, cum aliquod in ipſa curatione tormentum habeat. Apud quosdam tamen poſitum eſt, vel ſutilem [21] fiſtulam, vel enodem ſcriptorium calamum in narem eſſe conjiciendum, donec surſum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum eſſe ad ipſum os: deinde aduſtum locum purgandum eſſe aerugine & melle: ubi purus eſt, lycio ad ſanitatem perducendum. Vel narem incidendam eſſe ab ima [22] parte ad os, ut & conſpici locus poſſit, & facilius candens ferramentum admoveri. Tum ſui narem debere; & aduſtum quidem ulcus eadem ratione curari: ſuturam vero illini vel ſpuma argenti, vel alio glutinante [23].

XII. I. In ore quoque quaedam manu curantur. Vbi in primis dentes nonnumquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum areſcentium [24] vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut attingat leviter, non inſidat [25]. Aduſtae gingivae melle illinendae, & mulſo eluendae [26] ſunt. Vt pura ulcera eſſe coeperunt, arida medicamenta infrianda [27] ſunt ex iis, quae reprimunt. Si vero dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit [28], circumradi debet, ut gingiva ab eo reſolvatur [29]; tum is concutiendus eſt: eaque facienda [30], donec bene moveatur: nam dens haerens cum ſummo periculo evel-

21. *Sutilem*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Editionibus vetuſtis. In Codicibus Mediceis ceteris, *facilem*. Lindenius leg. *ſubtilem*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae. H. F. ab Aquapendente, ut notat Almeloveenius, legendum contendit, *fictilem*: cui potius aſſentior.

22. *Ab ima*] In Editione I. & in duabus pervetuſtis 1493. 1497. & in Juntina, *ab una*: mendoſe.

23. *Glutinante*] Cod. Mediceus I. *glutinamento*.

24. *Areſcentium*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus. Gingivae, ſi ali deſinant, extenuantur, ac veluti areſcunt, quod fit maxime in ſenibus. Galenus, non gingivas, ſed dentes ipſos aridos & macros dixit in lib. 5. de c. m. s. l. cap. 4. Et cap. 5. *ob ſenilem*, inquit, *aetatem aliqui dentes reſiccati, mobiles fiunt*. Alii, ut Conſtantinus ſcribit, exponunt, ulcere putri corroſarum. Ipſe Conſtantinus legendum putat, *madeſcentium*, id eſt, humore nimio diſtentarum, quas Scribonius Largus cap. 12. *praegnantes* vocari ait. Lindenius leg. *marceſcentium*.

25. *Vt attingat leviter, non inſidat*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *ut leviter attingat, non ut inſidat*: quidam perperam *incidat*, pro *inſidat*.

26. *Et mulſo eluendae*] Tria haec verba deſunt in Cod. Mediceo I.

27. *Infrianda*] Ita Lindenius. Alii leg. *infricanda*. In Cod. Mediceo I. eſt *inferenda*.

28. *Placuit*] Cod. Mediceus I. habet *placuerit*.

29. *Gingiva ab eo reſolvatur*] Codex modo allatus, *gingivae ab eo reſolvantur*.

30 *Eaque facienda*] Palavicinus leg. *idque faciendum*; Lindenius, *eademque facienda*.

evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur. Idque etiam majore periculo in superioribus dentibus fit; quia potest tempora oculosve [31] concutere. Tum, si fieri potest, manu; si minus, forfice dens excipiendus est: ac [32], si exesus est, ante id foramen vel linamento, vel bene accommodato plumbo replendum est, ne sub forfice confringatur. Recta vero forfex ducenda [33] est, ne inflexis radicibus os rarum [34], cui dens inhaeret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum est; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices habent: saepe enim forfex, cum dentem comprehendere non possit, aut frustra comprehendat, os gingivae prehendit & frangit. Protinus autem, ubi plus sanguinis profluit, scire licet, aliquid ex osse fractum esse. Ergo specillo conquirenda est testa, quae recessit, & vulsella protrahenda est [35]: si non sequitur, incidi gingiva debet, donec labans ossis testa recipiatur. Quod si factum statim non est [36], indurescit extrinsecus maxilla, ut is hiare non possit. Sed imponendum [37] calidum [38] ex farina & fico cataplasma est, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet. Pus quoque multum profluens, ossis fracti nota est. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnumquam etiam, eo laeso, fistula [39] fit: quae eradi debet. Dens autem scaber, qua parte niger est, radendus est, illinendusque rosae flore contrito, cui gallae quarta pars & altera myrrhae sit adjecta: continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo casu velandum caput, ambulatione multa, frictione capitis, cibo non acri utendum est. At si ex ictu vel alio casu aliqui labant dentes, auro cum iis, qui bene haerent, vinciendi sunt; continendaque ore reprimentia; ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens conjecta sit. Si quando etiam in pueris ante alter dens nascitur [40], quam prior excidat, is, qui cadere de-

31. *Oculosve*] Cod. Mediceus I. habet *oculosque.*

32. *Ac*] Linden. *At.*

33. *Recta vero forfex ducenda*] Lindenius leg. *Recta vero forceps ducendus.*

34. *Os rarum*] Ita in MSS. & in Editione Lindenii & in margine Constantinianae; nec aliter legendum. Olim legebatur *os earum*, quo modo Palavicinus mutavit in Cod. Mediceo I

35. *Conquirenda est testa, quae recessit, & vulsella protrahenda est*] Fortasse legendum, *conquirenda testa, quae recessit &c.* detracto verbo *est.* Nam in Cod. Mediceo I. ita habetur: *conquirenda est aqua recessit & bolsella protrahenda est.*

36 *Si factum statim non est*] H. e. si fracti ossis particula statim educta non est; ut explicat Morgagnus. Aliqui leg. *fractum;* quemadmodum est in Editione Aldina: sed perperam. MSS. nostri omnes habent *factum.*

37. *Indurescit extrinsecus maxilla, ut is hiare non possit. Sed imponendum &c.*] Particula *Sed* non extat in Cod. Mediceo I. Pro *indurescit*, Constantinus margini adscripsit, *intumescit.* Lindenius totum hunc locum ita legit: *Quod si fractum statim non est, sed intumescit extrinsecus maxilla, ut os hiare non possit, foris imponendum &c.*

38. *Calidum*] In Cod. Mediceo I. deest vox haec.

39. *Fistula*] Ita in MSS. & in Editionibus antiquis. Lindenius leg. *fissura.*

40. *Ante alter dens nascitur*] Ita ex MSS. Mediceis

debuit, circumpurgandus 41 & evellendus eſt; is, qui natus eſt, in locum prioris quotidie digito adurgendus, donec ad juſtam magnitudinem perveniat. Quotiescumque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facta forfice 42, quam ῥιζάγραν 43 Graeci vocant, eximenda eſt.

2. Tonſillas autem, quae poſt inflammationes induruerunt, ἀντιάδες 44 autem a Graecis appellantur, cum ſub levi tunica ſint, oportet digito circumradere & evellere: ſi ne ſic quidem reſolvuntur, hamulo excipere, & ſcalpello excidere: tum ulcus 45 aceto eluere, & illinere vulnus medicamento, quo ſanguis ſupprimitur 46.

3. Vva, ſi cum inflammatione deſcendit, dolorique eſt, & ſubrubicundi coloris, praecidi ſine periculo 47 non poteſt: ſolet enim multum ſanguinem effundere: itaque 48 melius eſt iis uti, quae alias propoſita ſunt. Si vero inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea ultra juſtum modum a pituita deducta eſt, & tenuis, acuta, alba eſt 49, praecidi debet: itemque, ſi ima, livida 50 & craſſa; ſumma, tenuis eſt. Neque quidquam commodius eſt, quam vulſella prehendere 41, ſub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum 52 periculum eſt, ne plus minusve praecidatur: cum liceat tantum infra vulſellam relinquere, quantum inutile eſſe manifeſtum eſt; idque praecidere, quo longior uva eſt, quam eſſe naturaliter debet. Poſt curationem eadem facienda ſunt, quae in tonſillis proxime poſui.

4. Lingua vero quibusdam cum ſubjecta parte a primo natali die juncta

diceis I. II. III. VI. VII. & Conſtantini Editione. Alii omittunt *ante*, quod deeſt etiam in MSS. Mediceis IV. & V. Lindenius leg. *ante dens naſcitur.*

41. *Circumpurgandus*] Lindenius leg. *circumradendus.* Ego veterem lectionem ex MSS. fide retineo. Nam etiam in lib. 5. cap. 18. ſect. 14. ita eſt: *Tollitur* (clavus) *etiam, ſi quis eum circumpurgat.*

42. *Facta forfice*] Lindenius leg. *facto forcipe.* Cod. Mediceus I. habet *facto forfice.*

43. Ῥιζάγραν] Editiones antiquae *rhizan*; aliquae ῥίζαν, per Graecas litteras; Cod. Mediceus I. *ria*; ceteri *riza.* Lindenius repoſuit ῥιζάγραν, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae: nec aliter legendum eſt. Syllaba *gran* deeſt in MSS. quia coaluit cum proxima voce *Graeci.* Vide X. Facciolati Animad. apud Morgagnum Epiſt. III.

44. Ἀντιάδες] *Antydiades*, quod mendum in Editionibus 1478. 1493. 1497. 1524. inſedit, a Cod. Mediceo I. manavit. In aliis Codicibus eſt, *antiadas.*

45. *Tum ulcus*] In Cod. Mediceo I. *tumulos.* Vix dubito, quin ſit legendum, *tum os.*

46. *Supprimitur*] Al. *ſupprimatur.*

47. *Sine periculo*] In Cod. Mediceo I. ſupra duas haſce voces poſita eſt vox *doloris*; ſcilicet ex interpretatione, & quidem prava.

48. *Itaque*] In eodem Codice legitur *ita*; infraque, *nihilominus autem ultra juſtum modum*, omiſſo pronomine *ea.*

49. *Deducta eſt, & tenuis . . . . alba eſt*] Alii leg. *deducta* (quidam *diducta*) *eſt*, *& eſt tenuis . . . . . . alba*; Lindenius, *diducta eſt, & tenuis . . . . . . alba eſt.* Cod. Mediceus I. ita habet: *deducta ſit & eſt tenuis . . . . . alba.*

50. *Si ima, livida*] In Cod. Mediceo I. *ſi jam livida*; ſed perperam.

51. *Prehendere*] Lindenius leg. *apprehendere.*

52. *Vllum*] In Cod. Mediceo I. *multum*; in III. & in VI. *nullum*: mendoſe.

cta est; qui ob id ne loqui quidem possunt. Horum extrema lingua vulsella prehendenda 53 est; sub eaque membrana incidenda: magna cura habita, ne venae, quae juxta sunt, violentur, & profusione sanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus posita est. Et plerique quidem, ubi consanuerunt, loquuntur. Ego autem cognovi, qui, succisa lingua, cum abunde super dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem consecutus est. Adeo in medicina, etiam ubi perpetuum est, quod fieri debet, non tamen perpetuum est id, quod sequi 54 convenit.

5. Sub lingua quoque interdum aliquid abscedit; quod fere consistit in tunica, doloresque magnos movet. Quod, si exiguum est, incidi semel satis est: si majus, summa cutis usque ad tunicam excidenda est, deinde utrimque orae hamulis excipiendae, & tunica, undique circumdata, liberanda est: magna diligentia per hanc curationem 55 habita, ne qua major vena incidatur.

6. Labra autem saepe finduntur; eaque res habet cum dolore etiam hanc molestiam, quod sermo prohibetur; qui subinde eas rimas cum dolore diducendo sanguinem citat. Sed has, si in summo sunt, medicamentis curare commodius est, quae ad ulcera oris fiunt: si vero altius descenderunt, necessarium est tenui ferramento adurere, quod spathae simile, quasi transcurrere, non imprimi debet. Postea facienda eadem sunt, quae in auribus adustis exposita sunt 56.

XIII. At in cervice, inter cutem & asperam arteriam, tumor increscit (βρογχοκήλην Graeci vocant) quo, modo caro hebes, modo humor aliquis, melli aquaeve similis, includitur; interdum etiam minutis ossibus pili immisti. Ex quibus quidquid est, tunica continetur. Potest autem 57 adurentibus medicamentis curari: quibus summa cutis cum subjecta

53. *Prehendenda*] Linden. *apprehendenda;* Cod. Mediceus I. *comprehendenda.*

54. *Sequi*] Linden. *consequi.*

55. *Per omnem curationem*] Idem, *per hanc curationem.* In Cod. Mediceo I. habetur, *epero curationem:* in ceteris, *per omnem curationem*, ut in Editionibus antiquis.

56. *In auribus adustis exposita sunt*] Capite scilicet 8. hujus libri. Lindenius leg. *naribus*, ut significetur cap. 11. Sed in vetustis libris, tum impressis, tum MSS. est *auribus.*

57. *Ex quibus quidquid est, tunica continetur. Potest autem &c.*] Haec addit ad significandum, id tumoris genus ex iis esse, quae tunica sua includuntur; de quibus dixit cap. 6. Ego sic reposui ex Cod. Mediceo I. Antea legebatur: *Ex quibus quidquid est, quod tunica continetur, potest adurentibus medicamentis curari.*

58. *Exeditur*] Lindenius leg. *exuritur;* ut Constantino placuerat, vel quod in Editionibus plerisque esset *exeritur*, vel quod *exeditur*, quo modo Egnatius quoque & Stephanus ediderunt, de adurentibus minus proprie dici existimarit. Itidem tamen locutus est Celsus lib. 5. cap. 28. sect. 7. *Adurentibus quoque quidam utuntur, quae exedant, crustaque eum locum adstringant.* Porro in MSS. fere omnibus est *exeditur*, vel *exaeditur.* In Mediceo I. *exetur;* supraque id verbum posita est littera *s*, ut legatur *exestur.* Palavicinus correxit, *exeritur.*

jecta tunica exeditur [58]. Quo facto, sive humor est, profluit; sive quid densius, digitis educitur: tum ulcus sub linamentis sanescit. Sed scalpelli curatio brevior est. Medio tumore una linea inciditur [59] usque ad tunicam: deinde vitiosus sinus ab integro corpore digito separatur, totusque cum velamento suo eximitur: tum aceto, cui vel salem vel nitrum aliquis adjecit, eluitur; oraeque una sutura junguntur; ceteraque eadem, quae in aliis suturis, superinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit [60], intus inspergenda adurentia, linamentisque id curandum est, & ceteris [61] pus moventibus.

XIV. Sunt etiam circa umbilicum plura vitia; de quibus, propter raritatem, inter auctores parum constat. Verisimile est autem, id a quoque praetermissum, quod ipse non cognoverat: a nullo id, quod non viderat, fictum. Commune omnibus est, umbilicum indecore prominere: causae requiruntur. Meges tres has posuit: modo intestinum eo irrumpere, modo omentum, modo humorem. Sostratus nihil de omento dixit: duobus iisdem adjecit, carnem ibi interdum increscere; eamque modo integram esse, modo carcinomati [62] similem. Gorgias ipse quoque omenti mentionem omisit: sed eadem tria causatus, spiritum quoque interdum eo dixit irrumpere. Heron [63] omnibus his quatuor positis, & omenti mentionem habuit, & ejus, quod simul & omentum & intestinum habuerit. Quid [64] autem horum sit, his indiciis cognoscitur. Vbi intestinum prolapsum est, tumor neque durus, neque mollis est; omni frigore minuitur [65]; non solum sub omni calore, sed etiam retento spiritu crescit; sonat interdum; atque, ubi resupinatus est aliquis, delapso [66] intestino, ipse desidit. Vbi vero omentum est, cetera

59. *Medio tumore una linea inciditur*] Hujus loci fidem tuetur Morgagnus, atque hunc dicendi modum Celso adserit ex simili loco cap. 9. hujus lib. *ab interioribus ejus angulis lineas transversas incidere.* Adde cap. 7. sect. 8. *in superiore palpebra sub pilis ipsis incidenda linea est:* & sect. 1. ejusdem cap. ubi vide adnotationem 82. Lindenius leg. *Medio tumor &c.* ut est in Editione an. 1497. Sed & in Edit. an. 1493. & in principe Florentina, & in MSS. Mediceis habetur; *Medio tumore &c.* nisi quod in primo legitur, *Medio tum umere*, &, pro *inciditur*, *indetur.*

60. *Potuerit*] Cod. Mediceus I. *potuit.*

61. *Curandum est*, *& ceteris*] Ita ex Codice modo allato. Alii leg. *curandum est ceteris*; Lindenius, *curandum & ceteris.*

62. *Carcinomati*] In Cod. Mediceo I. *carcinomatis.*

63. *Heron*] Plerique alii leg. *Hieron.*

64. *Quid*] Linden. *Quod.*

65. *Minuitur*] Quia frigore contrahitur aër, qui est in intestino. In hernia quoque, si intestinum descendit, tumor *frigore omni contrahitur*, *calore diffunditur*; ut est in cap. 18. Tum ratione igitur, tum etiam ex fide Cod. Medicei I. *minuitur* legendum cum Lindenio. Alii leg. *comminuitur*, ut est in eodem Mediceo Codice a Palavicino. Codices ceteri Medicei habent *non minuitur*; Codex alius a Constantino citatus *non imminuitur.*

66. *Delapso*] Ita habent Editiones antiquae & MSS. Codices, quotquot ego vidi; infraque dela-

tera ſimilia ſunt; tumor mollior, & ab ima parte latus, extenuatus in verticem eſt [67]; ſi quis apprehendit, elabitur. Vbi utrumque eſt, indicia quoque miſta ſunt, & inter utrumque mollities. At caro durior eſt, ſemperque etiam reſupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitioſa eſt [68], easdem notas habet, quas in carcinomate expoſui. Humor autem, ſi premitur, circumfluit. At ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit: reſupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet. Ex his id, quod ex ſpiritu vitium eſt, medicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati ſimilis, cum periculo tractatur: itaque omittenda eſt. Sana excidi debet; idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciſo ſummo tumore effundunt, & vulnus iisdem linamentis curant. In reliquis variae ſententiae ſunt. Ac reſupinandum quidem corpus eſſe, res ipſa teſtatur; ut in uterum, ſive inteſtinum, ſive omentum eſt, delabatur. Sinus vero umbilici, tum vacuus, a quibusdam duabus regulis exceptus eſt [69], vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur [70]: a quibusdam, ad imum [71] acu trajecta [72], duo lina ducente, deinde utriusque lini duobus capitibus diverſae partes adſtrictae [73]; quod in uva quoque oculi fit: nam ſic id, quod ſupra vinculum eſt, moritur [74]. Adjecerunt quidam, ut, antequam vincirent, ſummum una linea inciderent [75]; quo facilius digito demiſſo, quod illuc irrupiſſet, depellerent: tum deinde vinxerunt [76]. Sed abunde eſt, jubere ſpiritum continere, ut tumor, quan-

delabatur & *delapſum*. Lindenius leg. *relapſo*; deinde, *relabatur*, & *relapſum*.

67. *Mollior, & ab ima parte latus, extenuatus in verticem eſt*] Locus hic ita legitur in Editione Aldina: *mollior & ab una parte latus extenuatum in ventrem eſt*; in Gryphiana & aliis nonnullis: *mollior ab ima parte latus* (vel *parte, latus*) *extenuatum in ventrem eſt*. Sed perperam. Caeſarius quoque & Lindenius, cum reliqua verba recte ediderint, non item recte omiſerunt alter particulam *&*, alter vocem *latus*, quae tamen in antiquis libris reperiuntur.

68. *Si vitioſa eſt*] In Cod. Mediceo I. *Si vitioſa caro eſt*.

69. *Exceptus eſt*] Ita in Codicibus MSS. & in Editionibus vetuſtis. Lindenius leg. *excipitur*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae.

70. *Ibi emoritur*] In Cod. Mediceo I. *ibi emortuis*.

71. *Ad imum*] In Editione Aldina legitur, *id vitium*; quod habetur in Cod. Mediceo I. poſitum a Palavicino ſupra *ad imum*.

72. *Acu trajecta*] Antea communiter legebatur, *acu trajectatur*; quae lectio MSS. teſtimonio non caret. Hinc verbum *trajecto* in Latium receptum eſt. Mihi erit inter dubia, donec certiore auctoritate firmetur. Nam Codex Mediceus I. quem ſequi malui, habet, *acu traiecta*.

73. *Adſtrictae*] Continuatur eadem conſtructio, ut ſupra *exceptus eſt*. Ita porro habent MSS. Codices, tum qui ſupra *trajectatur* tum qui *trajecta*. Palavicinus correxit, *adſtringuntur*; & ita legitur in vulgatis libris.

74. *Moritur*] Fortaſſe legendum, *emoritur*: nam hoc verbum Celſus adhibere ſolet.

75. *Inciderent*] Alii addunt *exciderentque*, ut eſt in MSS. Ego ſecutus ſum Lindenium, a quo verbum illud expulſum fuit. Nulla enim cauſa eſt ſcalpello excidendi; cum duo lina totum id ſecando excidant; atque, ut in ſinum dimitti digitus poſſit, ſatis ſit, ſummum tumorem incidere.

76. *Vinxerunt*] Conſtantinus margini adſcripſerat, *vincirent*; & ita edidit Lindenius.

quantus maximus esse potest, se ostendat: tum imam basim ejus atramento notare; resupinatoque homine, digitis tumorem [77] eum premere, ut, si quid delapsum non est, manu cogatur: post haec, umbilicum adtrahere, &, qua nota atramenti est, lino vehementer adstringere: deinde partem superiorem aut medicamentis, aut ferro adurere, donec emoriatur: atque, ut cetera usta, ulcus nutrire. Idque non solum ubi intestinum, vel omentum, vel utrumque est; sed etiam, ubi humor est, optime proficit. Sed ante quaedam visenda sunt, ne quod ex vinculo periculum sit. Nam curationi neque infans, neque aut robustus annis, aut senex aptus est; sed a septimo fere anno ad quartumdecimum. Deinde ei corpus idoneum est id, quod integrum est: at quod mali habitus est, quodque papulas, impetigines, similiaque habet, idoneum non est. Levibus quoque tumoribus facile subvenitur: at in eorum, qui nimis magni sunt, curatione periculum est. Tempus autem anni [78] & autumnale, & hibernum vitandum est: ver idoneum maxime est: ac prima aestas non aliena est. Praeter haec, abstinere pridie debet. Neque id satis est: sed alvus quoque ei ducenda est; quo facilius omnia quae excesserunt, intra uterum [79] considant.

XV. Aquam iis, qui hydropici sunt, emitti oportere, alias dixi. Nunc, quemadmodum id [80] fiat, dicendum est [81]. Quidam autem sub umbilico, fere quatuor interpositis digitis a sinistra parte [82]: quidam, ipso umbilico perforato, id facere consuerunt [83]: quidam, cute primum adusta, deinde interiore abdomine inciso; quia, quod per ignem divisum est, minus celeriter coit. Ferramentum autem demittitur magna cura habita, ne qua vena incidatur. Id tale esse debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat; demittendumque ita est, ut membranam quoque transeat, qua caro ab interiore parte finitur: eo tum plumbea aut aenea fistula conjicienda [84] est, vel recurvatis in exteriorem partem labris, vel in media circumsurgente quadam mora [85]; ne

77. *Tumorem*] In Cod. Mediceo I. *humorem*: infra vero, pro *humor*, *tumor*. Vtrobique mendum.

78. *Tempus autem anni &c.*] Locus hic ita legitur in Cod. Mediceo I. *Tempus autem anni autumnale & hibernum vitandum, ver est idoneum maxime.*

79. *Intra uterum*] Al. *intra alvum.*

80 *Id*] Vox haec deest in Cod. Mediceo I.

81. *Dicendum est*] Caesarius, & aliqui alii omittunt *est.*

82. *A sinistra parte*] Cod. Mediceus I. habet, *in sinistra parte.*

83. *Id facere consuerunt*] In Editionibus omnibus, praeter Lindenianam, deest *id.* In Lindeniana, pro *consuerunt*, est *consueverunt.*

84. *Conjicienda*] Al *injicienda.*

85. *Vel in media circumsurgente quadam mora*] H. e. impedimento quodam mediae fistulae circumposito. Codex Mediceus I. perperam habet *circumsurgentem*; quod ad cetera verba attinet, nihil variat ab aliis Codicibus. Pantinus aliique, Caesario duce, pro *mora* leg. *nodo* Lindenius ita edidit: *vel eadem circumcingente quadam remora.*

ne tota intus delabi poſſit. Hujus ea pars, quae intra [86], paulo longior eſſe debet, quam quae extra; ut ultra interiorem [87] membranam procedat. Per hanc effundendus humor eſt: atque ubi major pars ejus evocata eſt, claudenda [88] demiſſo linteolo fiſtula eſt; & in vulnere, ſi id uſtum non eſt [89], relinquenda. Deinde per inſequentes dies circa ſingulas heminas emittendum, donec nullum aquae veſtigium appareat. Quidam tamen etiam non uſta cute, protinus fiſtulam recipiunt, & ſuper vulnus ſpongiam expreſſam [90] deligant: deinde poſtero die rurſus fiſtulam demittunt (quod recens vulnus paulum diductum patitur) ut, ſi quid humoris ſupereſt, emittatur: idque bis ita feciſſe contenti ſunt.

XVI. Nonnumquam autem venter ictu aliquo perforatur; ſequiturque, ut inteſtina evolvantur. Quod ubi [91] incidit, protinus conſiderandum eſt, an integra ea ſint; deinde, an iis color ſuus maneat. Si tenuius inteſtinum perforatum eſt, nihil profici poſſe, jam retuli. Latius inteſtinum ſui poteſt: non quod [92] certa fiducia ſit; ſed quod dubia ſpes, certa deſperatione ſit potior: interdum enim glutinatur. Tum, ſi utrumlibet inteſtinum lividum, aut pallidum, aut nigrum eſt, quibus illud quoque neceſſario accedit, ut ſenſu careat, medicina omnis inanis eſt. Si vero adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendum eſt: momento enim alienantur externo & inſueto ſpiritu circumdata. Reſupinandus autem homo eſt, coxis erectioribus; &, ſi anguſtius vulnus eſt, quam ut inteſtina commode refundantur, incidendum eſt, donec ſatis pateat: ac, ſi jam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt, cui paulum admodum olei ſit adjectum. Tum miniſter oras vulneris leniter diducere [93] manibus ſuis, vel etiam duobus hamis, interiori membranae injectis, debet: medicus priora ſemper inteſtina, quae poſteriora prolapſa ſunt, condere, ſic, ut orbium ſingulorum locum ſervet. Repoſitis omnibus, leniter [94] homo concutiendus eſt: quo fit, ut

86. *Intra*] In Cod. Mediceo I. legitur *intrat*; & infra omittuntur duae voces, *quae extra*.

87. *Interiorem*] Ita in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae. Alii leg. *ulteriorem*, ut eſt in MSS.

88. *Claudenda*] Al. *cludenda*; & ita eſt in MSS.

89. *In vulnere, ſi id uſtum non eſt*] In Cod. Mediceo I. deeſt *id*. Nam ita habetur: *in vulneres iuſtum non eſt*.

90. *Spongiam expreſſam*] Ex aqua frigida: quas tres voces, poſt *ſpongiam* poſitas, librarius fortaſſe omiſit, deceptus a prima ſyllaba conſequentis vocis *expreſſam*. Lindenius poſt *expreſſam* addit *ex aqua frigida vel ex aceto*. Ego tamen, invitis MSS. nihil in textum intrudere auſus ſum. *Spongia expreſſa* abſolute poſita reperitur in lib. 6. cap. 8. ſect. 1. ſed ibi facile intelligitur *ex aqua calida*; quia haec verba praecedunt, *fovere oportet vapore aquae calidae*.

91. *Ubi*] In Codice Mediceo I. *ut*.

92. *Non quod*] In eodem Codice, *non quo*; & infra, *inſueto ſpiritu circumdato*.

93. *Oras vulneris leniter diducere*] Pro *vulneris*, in Cod. Mediceo I. eſt *ulceris*; pro *leniter*, *leviter*, ut omnes vulgo legunt, praeter Lindenium.

94. *Leniter*] Hic quoque in Cod. Mediceo I. eſt *leviter*: in aliis vero, ut in vulgatis libris, *leni*

ut per se singula intestina in suas sedes diducantur 95, & in his 96 considant. His conditis, omentum quoque considerandum est: ex quo, si quid jam nigri & emortui est, forfice excidi debet: si quid integrum est, leniter super intestina deduci 97. Sutura autem, neque summae cutis, neque interioris membranae per se, satis proficit; sed utriusque: & quidem duobus linis 98 injicienda 99 est, spissior 1 quam alibi; quia & rumpi facilius motu ventris potest; & non aeque magnis inflammationibus pars ea 2 exposita est. Igitur in duas acus fila conjicienda 3, eaeque duabus manibus tenendae 4; & prius interiori membranae sutura injicienda est, sic, ut sinistra manus in dexteriore ora, dextra in sinisteriore a principio vulneris orsa, ab interiore parte in exteriorem acum immittat 5: quo fit, ut ab intestinis ea pars semper acuum sit, quae retusa est 6. Semel utraque parte trajecta, permutandae acus inter manus sunt, ut ea sit in dextra, quae fuit in sinistra, ea veniat in sinistram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendae sunt: atque ita tertio & quarto, deincepsque permutatis inter manus acubus plaga includenda. Post haec, eadem fila, eaedemque acus ad cutem transferendae, similique ratione ei quoque parti sutura 7 injicienda; semper ab interiore parte acubus venientibus, semper inter manus trajectis: dein glutinantia injicienda. Quibus aut spongiam, aut succidam lanam ex aceto expressam 8 accedere debere, manife-

leniter. Eamdem varietatem & paulo infra animadverti, & in fine capitis.

95. *Diducantur*] Distribuantur. Cod. Mediceus I. habet *deducantur;* Lindenius *reducantur.*

96. *In his*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Edit. Lindenii. Alii leg. *inibi.*

97. *Deduci*] Explicari. Ita reposui ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *diduci;* Lindenius *reduci.*

98. *Duobus linis*] Lindenius, *e duobus linis.*

99. *Injicienda*] Olim, cum legeretur *vincienda*, Constantinus Editionis suae margini apposuerat, *facienda*, *vel injicienda.* Lindenius *facienda* probavit: ego *injicienda*, quod est in MSS. Palavicinus autem in *vincienda* mutavit.

1. *Spissior*] Lindenius leg. *& spissior.*

2. *Pars ea*] Voces hae duae desunt in Cod. Mediceo I.

3. *In duas acus fila conjicienda*] In Editionibus 1478. 1493. 1497. & Juntina, *in duabus acus &c.* mendose. Aliqui cum Caesario leg. *in duabus acubus fila trajicienda.*

4. *Eaeque duabus manibus tenendae*] Acus scilicet. Alii leg. *eaque duabus manibus tenenda.* Ego secutus sum Lindenium. Nec variant haec verba in Cod. Mediceo I. nisi quod legitur *aeque* pro *eaeque.*

5. *Immittat*] Cod. Mediceus I. *mittat.*

6. *Ut ab intestinis ea pars semper acuum sit, quae retusa est*] Ita ex MSS. In Mediceo I. cum verbum *sit* deesset, Palavicinus apposuit *longe sit.* Hinc olim vulgo legebatur; *ut ab intestinis ea pars semper acuum longe sit, quae retusa est.* Sed perperam: nam Celsus vult prorsus contrarium. Itaque Constantinus ita legit ex conjectura: *ut ab intestinis ea pars semper acuum longe sit, quae acuta; propinqua, quae retusa est.* Quam mutationem Lindenius in textum induxit.

7. *Sutura*] Antea legebatur, *utraque sutura;* quae lectio unde orta sit, mihi explicandum est; ut omnes intelligant, cur vocem *utraque* sustulerim. In Cod. Mediceo I. est *sutura;* in ceteris, hujus vocis loco, *utraque.* Quia vero Palavicinus *utraque* addidit in Codice illo, & *sutura* adscriptum est alia manu in quarto, vulgati libri habent *utraque sutura.*

8. *Expressam*] Al. *impressam:* male omnino.

nifeſtius eſt, quam ut ſemper dicendum ſit. Impoſitis his leniter deligari venter debet.

XVII. 1. Interdum tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius ſpiritu, vel ſub gravi faſce, interior abdominis membrana, ſuperiore cute integra, rumpitur. Quod foeminis quoque ex utero ſaepe evenire conſuevit: fitque praecipue circa ilia. Sequitur autem, cum ſuperior caro mollis ſit, ut non ſatis inteſtina contineat, hisque intenta cutis indecore [9] intumeſcat. Atque id quoque aliter ab aliis [10] curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam baſim immiſſis ſic utrimque devinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uva poſitum eſt, ut, quidquid ſuper vinculum eſt, emoriatur. Quidam medium tumorem excidunt, ad ſimilitudinem myrtacei folii; quod ſemper eodem modo ſervandum eſſe jam poſui; & tum oras ſutura jungunt. Commodiſſimum eſt autem, reſupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor [11] maxime cedat, quia neceſſe eſt, ea parte rupta membrana ſit; quaque integra eſt [12], ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur, immittendae ſcalpello duae lineae ſunt [13], ut, exciſo medio, interior membrana utrimque recentem plagam habeat; quia, quod vetus eſt, ſutura non coit. Loco patefacto, ſi qua parte membrana non novam plagam, ſed veterem habet, tenuis excidenda habena eſt, quae tantum oras ejus exulceret. Cetera, quae ad futuram, reliquamque curationem pertinent [14], ſupra comprehenſa ſunt.

2. Praeter haec evenit, ut in quorumdam ventribus varices ſint, quarum [15] quia nulla alia curatio eſt, quam quae in cruribus eſſe conſuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo.

XVIII. Venio autem ad ea, quae in naturalibus partibus circa teſticulos oriri ſolent: quae quo facilius explicem, prius ipſius loci natura paucis proponenda eſt. Igitur teſticuli ſimile quiddam medullis habent

9. *Indecore*] Ita in Aldina, nonnulliſque aliis Editionibus. Alii leg. *indecora*, ut eſt in MSS.

10. *Aliter ab aliis*] Lindenius leg. *aliter atque aliter.*

11. *Is tumor*] Codex Mediceus primus non habet *is.*

12. *Integra eſt*] Codex modo allatus habet *integra ſit.*

13. *Immittendae ſcalpello duae lineae ſunt*] Eodem modo locutus eſt cap. 9. *ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas & ad plagam converſas immittere.* Senſus vero idem eſt atque cap. 24. *incidi* (tumor) ...... *duabus lineis debet, ut medium excidatur.* Pro *lineae*, Editiones 1494. 1497. 1524. habent *tunicae*: atque ita legunt, ſed perperam, Caeſarius, Gryphius, Pantinus, Ronſſeus, Lindenius; horumque ultimus, pro *immittendae*, *incidendae*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae ad interpretationem, an emendationem? In Cod. Mediceo I. *admittendae*; in ceteris, *immittendae*: in omnibus vero, *lineae*, vel *liniae.*

14. *Ad futuram, reliquamque curationem pertinent*] Cod. Mediceus I. hoc loco non diſcrepat ab Editione Lindenii, niſi quod habet *pertineant*. Alii leg. *ad futurae reliquam curationem pertinent.*

15. *Varices ſint, quarum &c.*] In cap. 31. hujus

bent [16]: nam ſanguinem non emittunt, & omni ſenſu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicae [17], quibus ii continentur. Dependent vero ab inguinibus per ſingulos nervos, quos κρεμαστῆρας Graeci nominant [18]: cum quorum utroque binae deſcendunt & venae & arteriae. Haec [19] autem tunica conteguntur tenui, nervoſa, ſine ſanguine, alba, quae ἐλυτροειδὴς [20] a Graecis nominatur. Super eam valentior tunica eſt, quae interiori vehementer ima parte inhaeret: δαρτὸν Graeci vocant. Multae deinde membranulae venas & arterias, eosque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas ſuperioribus partibus leves parvulaeque [21] ſunt. Hactenus propria utrique teſticulo & velamenta & auxilia ſunt. Communis deinde utrique, omnibusque interioribus ſinus eſt, qui etiam [22] conſpicitur a nobis: ὄσχεον Graeci, ſcrotum [23] noſtri vocant. Isque ab ima parte [24] mediis tunicis leviter innexus, a ſuperiore tantum circumdatus eſt. Sub hoc igitur plura vitia eſſe conſuerunt: quae modo ruptis tunicis, quas ab inguinibus incipere propoſui, modo his integris fiunt. Siquidem interdum vel ex morbo primum inflammatur, deinde poſtea pondere abrumpitur; vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quae diducere ab inferioribus partibus inteſtina debuit: tum pondere eo devolvitur, aut omentum, aut etiam inteſtinum: idque [25] ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes niſum [26], ſubinde nervoſas tunicas,

hujus lib. vox *varices* eſt genere maſculino. Hic eamdem habes foeminino, niſi, ut ſuſpicor, corrupti ſunt MSS.

16. *Simile quiddam medullis habent*] Conſtantinus haec adnotavit: *a Galeno* 3. *Alimentorum glandulis teſtes accenſentur.* Ex quo intelligi poteſt, quid eum moverit, ut, pro *medullis*, legere mallet, *glandulis*; quod Lindenius in contextum induxit. Sed probandum illi eſt, non potuiſſe Celſum ſcribere *medullis*, ut habent omnes Codices: quod facile non erit. Vide Morgagn. Epiſt. V.

17. *Dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicae*] Lindenius leg. *tunicarum*, ut *dolent* referatur ad teſticulos. Sed praeterquam quod veteres Codices, tum Morgagni, tum noſtri magno conſenſu habent *tunicae*, ratio quoque mutationi iſti repugnat. Nam, ut obſervat Morgagnus, teſticulos Celſus omni ſenſu carere dixit. Nunc docet, unde in eorum ictibus & inflammationibus dolor oriatur.

18. *Nominant*] Cod. Mediceus I. & VI. *vocant.*

19. *Haec*] Alii leg. *Hae*, ut eſt in Edit. I. Conſtantinus in libri margine habet *Hii*; ſcilicet teſticuli. Recte Lindenius *Haec*: atque ita eſt in MSS. niſi quod *Haec* in *Hae* mutatum fuit a Palavicino in Mediceo I.

20. Ἐλυτροειδὴς] Ita edidit Lindenius: & quidem optime. Cod. Mediceus I. habet *elyphroides*; Codices III. IV. V. VI. *egytroides*; II. & VII. *aegytroides*, ut Editiones 1478. 1493. 1497. 1524. Egnatius leg. ἐλαφροειδὴς; al. ἐρυτροειδὴς; al. ἐρυθροειδὴς.

21. *Leves parvulaeque*] Lindenius leg. *tenues patulaeque.* Contra eum ſtant veteres libri, & quos Morgagnus, & quos ego vidi. Nam in his omnibus legitur, *leves parvulaeque.*

22. *Qui etiam*] Cod. Mediceus I. *qui iam.*

23. *Scrotum*] Idem Codex hic habet *ſtrotum*: alibi vero *ſcrotum*, vel *ſchrotum*: alicubi *ſcortum*, vel *ſchortum.*

24. *Ab ima parte*] Cod. Mediceus I. habet *ad imam partem.*

25. *Idque*] Alii leg. *atque*; Ruellius, *ut.* Ego *idque* repoſui ex Cod. Mediceo I.

26. *Niſum*] Ita in Editionibus Aldina & Lin-

cas, & ob id ejus rei patientes [27], diducit. Ἐντεροκήλην & ἐπιπλοκήλην Graeci vocant: apud nos indecorum, sed commune his, herniae nomen est. Deinde si descendit omentum, numquam in scroto tumor tollitur, sive inedia fuit, sive corpus huc illucve conversum, aut aliquo modo [28] collocatum: itemque, si retentus est spiritus, non magnopere increscit, tactu vero inaequalis est, & mollis, & lubricus. At si intestinum quoque descendit, tumor is sine inflammatione modo minuitur, modo increscit; estque fere sine dolore, &, cum conquiescit [29] aliquis aut jacet, interdum ex toto desidit [30], interdum sic dividitur, ut in scroto exiguae reliquiae maneant [31]: at clamore [32], & satietate, & si sub aliquo pondere is homo nisus [33] est, crescit: frigore omni contrahitur, calore diffunditur; estque tum scrotum & rotundum, & tactu laeve: idque, quod subest, lubricum est; si pressum est, ad inguen [34] revertitur; dimissumque, iterum cum quodam quasi murmure devolvitur. Et id quidem in levioribus malis evenit. Nonnumquam autem stercore accepto vastius tumet, retroque compelli non potest: adfertque tum dolorem & scroto, & inguinibus, & abdomini: nonnumquam stomachus quoque affectus primum rufam bilem per os reddit, deinde viridem, quibusdam etiam nigram. Integris vero membranis interdum eam partem humor distringit [35]. Atque ejus quoque species duae sunt. Nam vel inter tunicas is increscit [36], vel in membranis, quae ibi circa venas & arterias sunt, ubi eae gravatae occal-

Lindeniana, & in Codd. Mediceis, excepto primo, qui habet *missum*, quod & in Edit. I. & in duabus pervetustis an. 1493. 1495. & in Juntina habetur. Caesarius leg. *demissum:* quem multi secuti sunt.

27. *Et ob id ejus rei patientes*] Duae voces *ob id* referuntur ad *nervosas*. Et sane nervosae tunicae diduci patiuntur, nec valde resistunt. Constantinus vim harum vocum non intellexit, ideoque eas post *diducit* transferre malebat, ut legeretur; *& ejus rei patientes diducit, ob id ἐντεροκήλην &c.* Lindenius ita edidit: *& ob id, quod dixi, patentes.* Sed si respexit ad superiorem vocem *patulaeque*, ipse *patulaeque* scripsit, non Celsus. Vide Morgagn. Epist. V.

28. *Aliquo modo*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus. Lindenius leg. *alio quovis modo*, ut est in margine Editionis Constantinianae. Ego malim, *alio quo modo.*

29. *Cum conquiescit*] In Cod. Mediceo I. habetur, *cum mollitie conquiescit:* ex Palavicini vero emendatione, *cum mollitum est conquiescit.*

30. *Desidit*] In eodem Codice, *desidet.* In margine Edit. Constantinianae, *desinit.*

31. *Sic dividitur, ut in scroto exiguae reliquiae maneant*] Partim in ventrem se recipit, partim in scroto manet. Pro *dividitur*, quod est in MSS. & Editionibus antiquis, Constantinus mallet, *discutitur*; Lindenius habet, *minuitur.* Sed fortasse hoc verbum adscriptitium est, & subauditur *desidit.*

32. *At clamore*] Ita ex Constantini conjectura, & ex MSS. nisi quod Mediceus I. habet, *& clamore.* Alii leg. *At si clamore*; Lindenius, *at sub clamore.*

33. *Nisus*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *nixus.*

34. *Ad inguen*] Codex modo allatus habet, *at inguina:* Palavicinus corrigit, *ad inguina.*

35. *Distringit*] Distrahit, distendit. Lindenius leg. *distendit*, ut olim Constantino placuerat. Constantinus tamen non prorsus rejecit *distringit.*

36. *Is increscit*] Pronomen *is* abest a Cod. Mediceo I.

calluerunt. Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas eſt, una ſedes eſt. Nam modo inter ſummam & mediam, modo inter mediam & imam conſiſtit. Graeci communi nomine, quidquid eſt, ὑδροκήλην appellant: noſtri, ut ſcilicet [37] nullis diſcriminibus ſatis cognitis, haec [38] quoque ſub eodem nomine, quo priora, habent. Signa autem quaedam communia ſunt, quaedam propria: communia, quibus humor deprehenditur; propria, quibus locus. Humorem ſubeſſe diſcimus [39], ſi tumor eſt, numquam ex toto ſe remittens, ſed interdum levior, aut propter famem, aut propter febriculam, maximeque in pueris: isque mollis eſt, ſi non nimius humor ſubeſt; at ſi is vehementer increvit, renititur ſicut uter repletus & arcte adſtrictus: venae quoque in ſcroto inflantur; &, ſi digito preſſimus [40], cedit humor, circumfluensque id, quod non premitur, attollit, & tamquam in vitro cornuve per ſcrotum apparet; isque, quantum in ipſo eſt, ſine dolore eſt. Sedes autem ejus ſic deprehenditur. Si inter ſummam mediamque tunicam eſt, cum digitis duobus preſſimus, paulatim humor inter eos revertens ſubit: ſcrotum ipſius albidius eſt [41]; ſi ducitur, aut nihil, aut parvulum [42] intenditur: teſticulus ea parte neque viſu, neque tactu ſentitur. At ſi ſub media tunica eſt, intentum ſcrotum magis ſe attollit, adeo ut ſuperior coles ſub tumore eo delitescat. Praeter haec aeque integris tunicis ramex innaſcitur: κιρσοκήλην Graeci appellant. Venae intumeſcunt; eaeque [43] intortae, conglomerataeque a ſuperiore parte [44], vel ipſum ſcrotum implent, vel mediam tunicam, vel imam: interdum etiam ſub ima tunica, circa ipſum teſticulum nervumque ejus, increscunt. Ex his eae, quae in ipſo ſcroto ſunt, oculis patent: eae vero, quae mediae

imae-

37. *Noſtri, ut ſcilicet &c.*] Lindenius leg. *noſtri vero, ſcilicet &c.*

38. *Haec*] Linden. *hoc.*

39. *Quibus locus. Humorem ſubeſſe diſcimus &c.*] Ita Lindenius; & quidem recte. Alii leg. *quibus locis humorem ſubeſſe dicimus*; ut eſt in MSS. Mediceus tamen primus habet, non *dicimus*, ſed *diſcimus.* Codex vero quidam apud Conſtantinum; *quibus locis humorem ſubeſſe dicimus*; *humor ſic deprehenditur &c.*

40. *Preſſimus*] Pro *preſſimus*, Lindenius tum hic, tum infra leg. *premimus*; Ruellius, *preſſus.*

41. *Scrotum ipſius albidius eſt*] Ita in antiquis libris & impreſſis, & MSS. niſi quod in Editione Aldina additur *&* poſt *ipſius.* Mihi vox *ipſius* ſuſpecta eſt. Lindenius variare conatus eſt: nam ita edidit: *ſcrotum remiſſius & albidius eſt.* Fortaſſe legendum, *ſcrotum ipſum albidius eſt*; vel, quandoquidem verbum *eſt* Cod. Mediceus I. non habet, *ſcrotum ipſum albidius, ſi intenditur &c.*

42. *Parvulum*] Ita in iisdem antiquis libris. Lindenius reponit *paululum*; quod idem nonnulli, contempta optimorum Codicum auctoritate, tentarunt in Plinio minore, qui ter habet adverbium hoc; ſcilicet epiſt 14. lib. 8. epiſt. 17. ejusdem lib. & epiſt. ultima lib. 9.

43. *Κιρσοκήλην Graeci appellant. Venae intumeſcunt; eaeque &c.*] Ita ex Codicibus MSS. In Editionibus priſcis, pro *eaeque*, habetur *hae quoque.* Alii cum Caeſario leg. *κιρσοκήλην Graeci appellant, cum venae intumeſcunt. Hae quoque &c.* Lindenius, quod ad cetera attinet, Caeſarium ſecutus, pro *quoque*, repoſuit *quandoque.*

44. *A ſuperiore parte*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *ad ſuperiorem partem.*

imaeve tunicae insident, ut magis conditae non aeque quidem cernuntur, sed tamen etiam visui subjectae sunt: praeterquam quod & tumoris aliquid est, pro venarum magnitudine & modo [45], & id prementi magis renititur, ac per ipsos venarum toros inaequale est; &, qua parte id est, testiculus magis justo dependet. Cum vero etiam super ipsum testiculum nervumque ejus id malum increvit, aliquanto longius testiculus ipse descendit, minorque altero fit, utpote alimento amisso. Raro, sed aliquando caro quoque inter tunicas increscit: σαρκοκήλην Graeci vocant. Interdum etiam ex inflammatione tumet ipse testiculus, ac febres quoque affert; &, nisi celeriter ea inflammatio conquievit, dolor ad inguina atque ilia pervenit, partesque eae intumescunt; nervus [46], ex quo testiculus dependet, plenior fit, simulque indurescit. Super haec, inguen quoque [47] nonnumquam ramices implent [48]: βουβωνοκήλην appellant.

XIX. His cognitis, de curatione dicendum est: in qua quaedam communia omnium sunt, quaedam propria singulorum. Prius de communibus dicam. Loquar autem nunc de iis, quae scalpellum desiderant: nam quae vel sanari non possint, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit, simul [49] ad species singulas venero. Inciditur autem interdum inguen [50], interdum scrotum. In utraque curatione homo ante triduum [51] bibere aquam; pridie abstinere etiam a cibo debet: ipso autem die collocari supinus; deinde, si inguen incidendum est, idque jam pube contegitur, ante radendum est; & tum [52], extento scroto, ut cutis inguinis intenta sit, id incidendum sub imo ventre, qua cum abdomine tunicae inferiores committuntur. Aperiendum autem audacter est, donec summa tunica, quae ipsius scroti est, incidatur, perveniaturque ad eam, quae media est. Plaga facta, foramen deorsum versus subest. In id de-

45. *Et modo*] Codex modo allatus habet *ac modo*.

46. *Nervus*] Lindenius leg. *& nervus*.

47. *Super haec, inguem quoque, &c.*] Cod. Mediceus I. ita habet: *Super inguen quoq.* Sed cum *q.* superinductum sit a Palavicino, videtur aliter scriptum fuisse. In aliis Codicibus additur *eum* post *inguen*.

48. *Ramices implens*] Ita Constantinus ex conjectura, & Lindenius. Olim legebatur, *varices implent*. In MSS. tamen est, non *varices*, sed *varice*, in aliis *varicae*, in aliis *variae*, in aliis *varieae*. Mediceus I. habet, *variae*, in aliis *varicae*. Mediceus I. habet, *varice implicetur*. Fortasse igitur legendum, *ramice impletur*.

49. *Simul*] Egnatius leg. *simul cum:* & ita est in multis MSS. Ego secutus sum Mediceum I. & Editiones priscas. Alii cum Ruellio leg. *simul ac*.

50. *Interdum inguen*] In Cod. Mediceo I. deest utraque harum vocum: in III. & VI. prior tantum.

51. *Ante triduum*] *Ante* non est praepositio, sed adverbium: *triduum* autem valet *triduo*, quod ipsum habent Codices plerique MSS. sed Mediceus vetustior *triduum*, ut est in antiquis Editionibus. Lindenius leg. *ante per triduum.*

52. *Et tum*] In Editione an. 1538. & in Lindeniana omittitur *&*. Cod. Mediceus I. habet *& tunc*.

demittendus eſt ſiniſtrae manus digitus index, ut diductis intervenientibus membranulis, ſinum laxet [53]. Miniſter autem, ſiniſtra manu comprehenſo ſcroto, ſurſum verſus [54] eum debet extendere [55], & quam maxime ab inguinibus abducere; primum cum ipſo teſticulo, dum medicus omnes membranulas, quae ſuper mediam tunicam ſunt, ſi digito diducere non poteſt, ſcalpello abſcindat: deinde ſine eo, ut is delapſus ipſi plagae jungatur, digitoque inde promatur, & ſuper [56] ventrem dum duabus ſuis tunicis collocetur. Inde, ſi qua vitioſa ſunt, circumcidenda ſunt. In quibus cum multae venae diſcurrant, tenuiores quidem praecidi protinus poſſunt: majores vero ante longiore lino deligandae ſunt; ne periculoſe ſanguinem fundant. Sin media tunica vexata erit, aut ſub ea malum increverit, excidenda erit, ſic, ut alte ad ipſum inguen praecidatur. Infra tamen non tota demenda eſt: nam quod ad baſim teſticuli vehementer cum ima tunica connexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt: itaque ibi relinquendum eſt. Idem in ima quoque tunica, ſi laeſa eſt, faciendum eſt. Sed non a ſumma inguinis plaga, verum infra paulum ea abſcindenda; ne laeſa abdominis membrana inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea rurſum [57] relinquendum eſt; ne poſtea ſinuetur, & ſedem eidem malo praeſtet. Purgatus ita teſticulus per ipſam plagam cum venis, & arteriis, & nervo ſuo leniter demittendus eſt; videndumque, ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quae ita fient, ſi venis vinciendo medicus proſpexerit. Lina, quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt: quae, pure orto, ſine ullo dolore excident. Ipſi autem plagae injiciendae duae fibulae ſunt; & inſuper medicamentum, quo glutinetur [58]. Solet autem [59] interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, ut cicatrix major & latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta ſuper, non fulcienda [60], ſed leviter [61] tantum ponenda [62] ſunt; ſupraque ea, quae inflammationem repel-

53. *Sinum laxet*] Ita in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae; nec aliter legi poteſt. In Cod. Mediceo I. *ſinulaxet.* Alii leg. *ſimul laxet.*

54. *Surſum verſus*] Codices Medicei vetuſtiores duo, id eſt, I. & III. habent *ſuſum verſum*; al. *ſuſum verſus*; al *ſurſum verſum.*

55. *Eum debet extendere*] Pro *eum*, videtur legendum *id*, ſcilicet ſcrotum, ut Conſtantinus & Morgagnus adnotarunt. Niſi quis malit tollere vocem hanc, quae omnino non eſt neceſſaria.

56. *Super*] Cod. Mediceus I. *ſupra.*

57. *Rurſum*] Ita in Editione Lindenii. Alii leg. *ſurſum*; & ita habent Codices MSS. vel *ſuſum.*

58. *Glutinetur*] Scilicet plaga. Alii leg. *glutinentur*; ſed perperam.

59. *Solet autem*] Sic repoſui ex Cod. Mediceo I. Alii omittunt *autem.*

60. *Non fulcienda*] In Cod. Mediceo I. *fulcienda:* mendoſe.

61. *Leviter*] Aliqui Codices, *leniter.*

62. *Ponenda*] *Imponenda* Rhodius invenit in Codice quodam MS. Codices Medicei habent *po-*

pellant, id eſt, ex aceto vel lana ſuccida, vel ſpongia: cetera eadem, quae, ubi pus moveri debet, adhibenda ſunt. At cum infra incidi oportet, reſupinato homine, ſubjicienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt; deinde id vehementer apprehendendum, & incidendum; ſi parvulum eſt, quod nocet, modice, ut tertia pars integra, ad ſuſtinendum teſticulum, infra relinquatur: ſi majus eſt, etiam amplius, ut paulum tantummodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit, integrum maneat. Sed primo rectus ſcalpellus quam leviſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat: tum inclinandus mucro eſt, ut transverſas membranas ſecet, quae inter ſummam mediamque tunicam ſunt. Ac 63, ſi vitium in proximo eſt, mediam tunicam attingi non oportet: ſi ſub illa quoque conditur, etiam illa incidenda eſt; ſicut tertia quoque, ſi illa vitium tegit. Vbicumque autem 64 repertum malum eſt, miniſtrum ab inferiore parte exprimere moderate ſcrotum oportet: medicum, digito manubriolove ſcalpelli 65 diductam inferiore parte tunicam 66 extra collocare; deinde eam ferramento, quod a ſimilitudine corvum 67 vocant, incidere, ſic, ut intrare 68 duo digiti, index & medius poſſint: his deinde conjectis 69, excipienda 70 reliqua pars tunicae, & inter digitos ſcalpellus immittendus eſt, eximendumque aut effundendum quidquid eſt noxium. Quamcumque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere; ac mediam quidem, ut ſupra dixi, quam altisſime ad inguen 71; imam autem, paulo infra. Ceterum antequam exci-

ponenda, ſicut vulgati. Celſus porro & *ſuper ponere* uſurpat, & *ſuper imponere*.

63. *Ac*] Antea legebatur *At*. Ego repoſui *Ac* ex Cod. Mediceo I.

64. *Vbicumque autem*] Particula *autem* a plerisque omittitur.

65. *Manubriolove ſcalpelli*] Alii leg. *manubriolo vel ſcalpello*. In Cod. Mediceo I. habetur, *manubriolove ſcalpelli*; atque ita Conſtantinus & Lindenius recte legunt.

66. *Diductam inferiore parte tunicam*] Olim legebatur; *diductam inferiorem partem tunica*; ut eſt in MSS. plerisque omnibus; ſed profecto mendoſe. Conſtantinus *tunicae* reponendum cenſuit. Lindenius plura mutavit. Ita enim edidit: *diducta inferiore parte tunicam*. Ego, quod attinet ad verba illa, *inferiore parte tunicam*, Lindenium ſecutus ſum: ſed malui *diductam* retinere, ut ad tunicam referatur. Cod. Mediceus I. habet, *deducta inferiorem tunicam*: Palavicinus vero addidit *partem*, &, pro *tunicam*, *tunicae* repoſuit.

67. *Corvum*] Ita Conſtantinus legendum conjecit; ita edidit Lindenius. Alii leg. *curvum*; quemadmodum ego inveni in MSS.

68. *Ut intrare*] Aliqui cum Egnatio leg. *ut in eamdem intrare*; al. *ut in eadem intrare*: nimirum ex gloſſemate.

69. *Conjectis*] Et Codex a Conſtantino allatus, in quo eſt, *confectis*, & ſi quis alius ita habet, corruptus eſt; nec debuit lectionem iſtam probare Lindenius. In Codicibus Vaticanis Mediceisque eſt, *conjectis*. Conjiciendi autem intus digiti ſunt, ut ſcalpellus inter eos immitti poſſit. Vide Morgagn. Epiſt. VI.

70. *Excipienda*] Ita in omnibus antiquis Editionibus & MSS. Lindenius leg. *incidenda*.

71. *Ut ſupra dixi, quam altiſſime ad inguen*] Ex verbis illis, quae ſupra ſunt; *excidenda erit, ſic, ut alte ad inguen ipſum praecidatur*; quem locum deſignat Celſus ipſe per ea verba, *ut ſupra dixi*: Conſtantinus hic quoque reponit *ad inguen*, pro *ab inguine*, ut alii legunt, & omnes habent MSS. Codices. Lindenius Conſtantinum ſequitur; ego utrumque.

cidantur, hae quoque vinciri lino ſummae debent [72]; & ejus lini capita extra plagam relinquenda ſunt, ſicut in aliis quoque venis, quae id requiſierint. Eo facto, teſticulus intus reponendus eſt: oraeque ſcroti ſuturis inter ſe committendae; neque paucis, ne parum glutinentur, & longior fiat curatio; neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum eſt, ne quid in ſcroto ſanguinis maneat: tum imponenda glutinantia ſunt. Si quando autem in ſcrotum ſanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidi ſubter [73] id debet; purgatoque eo, ſpongia, acri aceto madens, circumdari. Deligatum [74] autem vulnus omne, quod ex his cauſis factum eſt, ſi dolor nullus eſt, quinque primis diebus non eſt reſolvendum, ſed bis die tantum aceto irroranda lana vel ſpongia [75]: ſi dolor eſt, tertio die [76] reſolvendum; &, ubi fibulae ſunt, hae incidendae; ubi linamentum, id immutantandum [77] eſt; roſaque & vino madefaciendum id, quod imponitur. Si inflammatio increſcit, adjiciendum prioribus cataplasma ex lenticula & melle; vel ex malicorio, quod in auſtero vino coctum ſit; vel ex his miſtis. Si ſub his inflammatio non conquierit [78], poſt diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum, donec ſcrotum ipſum & extenuetur, & rugoſius fiat: tum imponendum cataplasma ex triticea farina, cui reſina pinea adjecta ſit: quae ipſa, ſi robuſtus curatur, ex aceto; ſi tener, ex melle coquenda ſunt. Neque dubium eſt, quodcumque vitium fuit [79], ſi magna inflammatio eſt, quin ea, quae pus movent, imponenda ſint. Quod ſi pus in ipſo ſcroto ortum eſt, paulum id incidi debet, ut exitus detur; linamentumque eatenus imponendum eſt, ut foramen tegat. Inflammatione finita, propter nervos propiore

72. *Vinciri lino ſummae debent*] Alii leg. *ſumme*, ut eſt in MSS. Mediceis I. II. IV. V. VII. (in III. enim & VI. deeſt vox haec); Palavicinus, *in ſummo*; Lindenius, *ſumma cura.* Ego *ſummae* repoſui ex Conſtantino; id eſt, ſumma parte, ad inguen. *Summum* autem eodem modo uſurpatur in lib. 8. cap. 9 ſect. 1. *linamentum, aut aliquid ex penicillo, quod ſummum lino ſit devinctum.*

73. *Subter*] Cod. Mediceus I. *ſuper.*

74. *Deligatum*] Ita in MSS. & in Editione Lindenii. Alii leg. *deligatur*; iidemque verbis illis, *factum eſt*, ſententiam concludunt.

75. *Aceto irroranda lana vel ſpongia*] Deligantur omnia hujusmodi vulnera, ſpongia aut ſuccida lana ex aceto expreſſa prius impoſita; ut colligitur ex cap 16. Lana igitur vel ſpongia, quae impoſita eſt, quibus diebus vulnus non reſolvitur, bis die aceto irroranda. Nam ea *dum madet, prodeſt*, inquit lib. 5. cap. 26. ſect. 23. *itaque, ut inareſcat, non eſt committendum.* Conſtantinus Codicem attulit, qui, pro *irroranda*, habet *irrorandum.* Lindenius leg. *aceto irroranda, lana vel ſpongia impoſita.* Ego contra meos Codices nihil addo, nihilque muto.

76. *Tertio die*] Al. *tertia die.* Ego repoſui *tertio die*, ut eſt in Cod. Mediceo I. Nam *dies* fere maſculino genere apud Celſum reperitur.

77. *Immutandum*] Ita in MSS. & in Edit. I. Alii leg. *mutandum.*

78. *Conquierit*] Cod. Mediceus I. *conquieverit.*

79. *Vitium fuit*] Olim legebatur, *initium fuit*, ut habet Codex Mediceus I. Lindenius repoſuit *vitium fuit.* In multis Codicibus legitur, *vitium eſt.*

re[80] cataplasmate, dein cerato utendum eſt[81]. Haec proprie ad ejusmodi vulnera pertinent: cetera, & in curatione, & in victu, ſimilia iis eſſe debent, quae in alio quoque vulnerum genere praecepimus.

XX. His propoſitis ad ſingulas ſpecies veniendum eſt. Ac ſi cui parvulo puero inteſtinum deſcendit, ante ſcalpellum experienda vinctura[82] eſt. Faſcia ejus rei cauſa fit, cui imo[83] loco pila aſſuta eſt ex panniculis facta, quae ad repellendum inteſtinum ipſi illi ſubjicitur: deinde reliqua faſciae pars arcte circumdatur. Sub quo ſaepe & intus compellitur inteſtinum, & inter ſe tunicae glutinantur. Rurſus, ſi aetas proceſſit, multumque inteſtini deſcendiſſe ex tumore magno patet, adjiciunturque dolor & vomitus[84]; quae ex ſtercore, ex cruditate[85] eo delapſo, fere accidunt; ſcalpellum adhiberi ſine pernicie non poſſe, manifeſtum eſt: levandum tantummodo malum, & per alias curationes extrahendum eſt. Sanguis mitti ex brachio debet: deinde, ſi vires patiuntur, imperanda tridui abſtinentia eſt; ſi minus, certe pro vi corporis quam longiſſima. Eodem[86] vero tempore ſuperhabendum cataplasma ex lini ſemine, quod ante aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt haec, & farina hordeacea cum reſina injicienda; & is demittendus[87] in ſolium aquae calidae, cui oleum quoque adjectum ſit; dandumque aliquid cibi levis, calidi[88]. Quidam etiam alvum ducunt. Id deducere[89] aliquid in ſcrotum poteſt, educere ex eo non poteſt. Per ea vero, quae ſupra ſcripta ſunt, levato malo, ſi quando alias dolor reverterit, eadem erunt facienda[90]. Sine dolore quoque ſi multa inteſtina prolapſa ſunt, ſeca-

80. *Propiore*] Alii leg. *priore*; & ita eſt in Cod. Mediceo I. Codex VI. habet *propriore*; ceteri, *propiore*, ut edidit Lindenius. Poſterius certe cataplasma emollit, ideoque nervis idoneum eſt: primum vero reprimit. Vide Morgagn. Epiſt. V.

81. *Utendum eſt*] Verbum *eſt* omittitur in Cod. Mediceo I.

82. *Vinctura*] Alii leg. *junctura*, ex frequenti illa ſyllabarum *iu* & *ui* commutatione.

83. *Imo*] Al. *uno*.

84. *Dolor & vomitus*] Lindenius leg. *dolores & vomitus*. In Codicibus ſane multis habetur *dolores*; cum tamen particula *&* deſit in iisdem, *dolores* videtur mendoſe ſcriptum eſſe pro *dolor &*, ut eſt in Mediceo I. & in Editionibus antiquis.

85. *Ex cruditate*] Alii leg. *& ex cruditate*, ut habet Codex Mediceus I. Alii cum Caeſario, *per cruditatem*. Ego ſic repoſui ex Codicibus II. IV. V. VII. In III. & VI. legitur, *& cruditate*.

86. *Eodem*] Cod. Mediceus vetuſtior habet *Eo*.

87. *Is demittendus*] Lindenius leg. *ipſe demittendus*.

88. *Levis, calidi*] In Editionibus antiquis, & in Mediceo I. aliisque MSS. legitur, *lenis calidi*. Conſtantinus malebat *levis*; quod & ego probavi. Lindenius vero ita edidit: *levis & calidi*.

89. *Deducere*] Plerique Egnatium ſequuntur, qui edidit, *ducere*. Ego *deducere* retinui, quod ſit in MSS. Hanc autem vim hoc loco habere videtur, ut motum ex ſuperioribus ad inferiora ſignificet. Ceterum etiam pro ſimplici *ducere* ſumi poteſt.

90. *Eadem erunt facienda*] In Cod. Mediceo I. ita habetur: *eadē modum valere qm erunt facienda*: ubi videtur aliquid ex margine in contextum irrepſiſſe. Pro *modum valere qm*, Palavicinus repoſuit *omnia*.

fecari fupervacuum eft: non quo non excludi a fcroto poffint [91]; nifi tamen id inflammatio prohibuit; fed quo repulfa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent, atque ita fiat mali non finis, fed mutatio. At in eo [92], quem fcalpello curari oportebit, fimul atque ad mediam tunicam, vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipfas oras apprehendi debebit, dum ductis [93] omnibus membranulis medicus eam liberet [94]. Neque enim cum periculo laeditur [95], quae excidenda [96] eft; cum inteftinum effe, nifi fub ea, non poffit. Vbi diducta autem erit, ab inguine usque ad tefticulum incidi debebit, fic, ne is ipfe [97] laedatur; tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis aetas, & modicum malum recipit. Si [98] vir robuftus eft, majusque id vitium eft, extrahi tefticulus non debet, fed in fua fede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione usque ad mediam tunicam fcalpello aperitur; eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur, fic, ut a miniftro [99] tefticulus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorfum verfus fcalpello inciditur; fub eaque index digitus finiftrae manus ad imum tefticulum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextrae manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum a fuperiore tunica diducunt. Quod fi aliquae membranulae prohibent, fcalpello refolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica fit. Excifis, quae excidenda funt, repofitoque tefticulo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine eft, demenda habenula paulo latior eft; quo major plaga fit, & plus creare carnis poffit.

XXI. 1. At fi omentum defcendit, eodem quidem modo, quo fupra fcriptum eft, aperiendum inguen, diducendaeque tunicae funt: confideran-

91. *Non excludi a fcroto poffint*] Caefarius habet, *non cludi fcroto posfint*; Egnatius aliique multi, *excludi a fcroto non posfint.*

92. *At in eo*] In Cod. Mediceo I. deeft *At*; infraque, pro *dum*, eft *cum*.

93. *Diductis*] In vulgatis legitur *eductis*; in MSS. *deductis*. Ego repofui *diductis*.

94. *Liberet*] Al. *liberat*.

95. *Neque enim cum periculo laeditur*] Ab hamis tunicam laedentibus nullum periculum eft, quia tunica illa excidenda eft. Lindenius leg. *Neque enim nifi cum periculo laeditur*; & ante eum Conftantinus *non nifi* inferendum putaverat. Quibus nullo modo affentiendum eft.

96. *Excidenda*] Aliqui variare conati funt, ut Conftantinus fcribit, legentes *incidenda*; fed fine caufa. Nam fi incidenda tunica eft, illud quoque fequitur, ut excidenda fit, ex cap. praecedenti. *Quamcumque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere.* Itaque hic quoque *incidi debebit; tum excidi*, ut eft paulo infra. Lindenius tamen *incidenda* recipere non dubitavit; quod ullone in Codice invenerit, nefcio. Mei quidem omnes habent *excidenda*.

97. *Is ipfe*] Alii cum Caefario omittunt vocem *is*; alii leg. *his ipfe*, ut eft in Cod. Mediceo I. Sed legendum *is ipfe*; & ita Editio I. multique Codices habent.

98. *Si*] Linden. *Sin*.

99. *A miniftro*] Lindenius leg. *a finiftro*; fcilicet hamo. Sed perperam. Tunica hamis excipienda, non tefticulus, qui nullo modo laedi debet. Vide Morgagn. Epift. VI.

derandum autem eſt, majorne is modus [1], an exiguus ſit. Nam quod parvulum eſt, ſuper inguen in alvum [2] vel digito vel averſo ſpecillo [3] repellendum eſt: ſi plus eſt, ſinere oportet dependere, quantum ex utero prolapſum eſt; idque adurentibus medicamentis illinere, donec emoriatur & excidat. Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, biniſque ſingulorum capitibus diverſas partes adſtringunt; ſub quo aeque, ſed tardius emoriatur [4]. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, ſi omentum ſuper vinculum illinitur medicamentis, quae ſic exedunt, ne erodant [5]: σηπτὰ Graeci vocant [6]. Fuerunt etiam, qui omentum forfice praeciderent: quod in parvulo non eſt neceſſarium: ſi majus eſt, poteſt profuſionem ſanguinis facere; ſiquidem omentum quoque venis quibusdam, etiam majoribus illigatum eſt. Neque vero, ſi diſciſſo [7] ventre id prolapſum [8] forfice praeciditur, cum & emortuum ſit, & aliter tutius avelli non poſſit, inde huc exemplum transferendum eſt. Vulnus autem curari, ſi relictum [9] omentum eſt, ſutura debet: ſi id amplius fuit, & extra emortuum eſt [10], exciſis oris, ſicut ſupra propoſitum [11] eſt.

2. Si vero humor intus eſt, incidendum eſt, in pueris quidem, inguen; niſi in his quoque id [12] liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, & ubicumque multus humor ſubeſt, ſcrotum. Deinde, ſi inguen

1. *Is modus*] Lindenius leg. *ejus modus.*

2. *In alvum*] Idem leg. *in uterum.* Sane & paulo infra, & ſaepe alibi *uterum* Celſus pro *alvo* uſurpavit. Alicubi MSS. variant, ut cap. 14. ubi vide adnotat. 79. Hic vero ad unum omnes habent *in alvum.*

3. *Averſo ſpecillo*] Pro *averſo*, Stephanus & Lindenius leg. *adverſo*: quae duae voces, ut alias dixi, ſaepe inter ſe commutantur in MSS. Mediceus I. aliique melioris notae Codd. hoc loco habent *averſo*; nec aliter legendum eſt. Etiam cap. proximo Stephanus *averſo ſpecillo* habet cum pleriſque, ubi *adverſo* recte edidit Lindenius, Mediceo I. aliiſque MSS. multis ſuffragantibus.

4. *Emoriatur*] Ita in omnibus antiquis libris. Lindenius leg. *emoritur.*

5. *Quae ſic exedunt, ne erodant*] In Cod. Mediceo I. *quae ſic excedent, ne erodant:* mendoſe. Lindenius leg. *quae exedunt, nec erodunt.*

6. *Σηπτὰ Graeci vocant*] Cod. Mediceus I. & Editiones antiquiores, *ſepſa;* Codices ceteri Medicei, *ſepta;* Editio Aldina σηπτὰ, Graecis litteris. Lindenius aliique, praeëunte Caeſario, leg. σηπτικά. Vide lib. 5. cap. 19. ſect. 18. & quae ibi adnotavi. Fortaſſe tamen tres hae voces additae ſunt ex interpretatione, olim margini adſcripta.

7. *Diſciſſo*] Codices MSS. & Editiones veteres habent *diſcuſſo.* Lindenius, Conſtantinum ſecutus, correxit, *diſciſſo.* Sed fortaſſe legendum, *percuſſo.* Vide adnotat. 69. lib. 5. cap. 26. ſect. 17.

8. *Id prolapſum*] Scilicet omentum. Lindenius leg. *id, quod prolapſum eſt.*

9. *Relictum*] Capite itidem 19. *Neque tamen nimium ex ea* (membrana) *rurſum relinquendum eſt.* Alii, referente Conſtantino, leg. *reductum:* atque ita edidit Lindenius. Sed in antiquis Editionibus legitur, ut in Cod. Mediceo I. *relictum.* Aliqui Codices habent *rejectum.*

10. *Si id amplius fuit, & extra emortuum eſt*] Pro *fuit*, multi MSS. habent *fluit.* In Mediceo I. ita legitur: *ſi amplius fuit, & extra ortum eſt.*

11. *Propoſitum*] Cod. Mediceus I. *poſitum.*

12. *Id*] Hanc vocem, quam alii omittunt, ſed Conſtantinus reperit in ſuo Codice, ego ex omnium fere MSS. fide reſtitui. Mediceus I. pro *id* habet *&*.

inguen incisum est, eo 13 protractis tunicis, humor effundi debet: si scrotum, & sub hoc protinus vitium est, nihil aliud quam humor effundendus 14, abscindendaeque membranae 15 sunt, si quae eum continuerunt; deinde eluendum id ex aqua, quae vel salem adjectum, vel nitrum habeat: si sub media, imave tunica, totae eae extra scrotum collocandae, excidendaeque sunt.

XXII. Ramex autem, si super ipsum scrotum est, adurendus est tenuibus & acutis ferramentis, quae ipsis venis insigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter se implicatae glomerantur, eo ferrum id admovendum est; tum super farina ex aqua frigida subacta injicienda est; utendumque 16 eo vinculo, quod idoneum esse ani curationibus posui; tertio die lenticula cum melle imponenda est: post, ejectis crustis, ulcera melle purganda, rosa implenda, ad cicatricem 17 aridis linamentis perducenda sunt. Quibus vero super mediam tunicam venae tument, incidendum inguen est, atque tunica promenda 18, ab eaque venae digito vel manubriolo scalpelli separandae. Qua parte vero inhaerebunt, & ab superiore & ab inferiore parte lino vinciendae, tum sub ipsis vinculis praecidendae, reponendusque testiculus est. At ubi supra tertiam tunicam ramex insedit, mediam excidi necesse est. Deinde, si duae tresve venae tument, & ita pars aliqua obsidetur, ut major eo vitio vacet 19, idem faciendum, quod supra scriptum est; ut & ab inguine 20, & a testiculo deligatae venae praecidantur, isque condatur. Sin totum id ramex obsederit, per plagam demittendus digitus index erit, subjiciendusque venis, sic, ut paulatim eas protrahat 21; eaeque adducendae 22, donec is testiculus par alteri fiat: tum fibulae oris sic injiciendae 23, ut simul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriore parte oram vulneris perforat: tum non per ipsam venam, sed per membranam ejus immittitur,

13. *Eo*] In multis MSS. *ea.*

14. *Effundendus*] Ita ex Cod. Mediceo I. Codices alii habent *est fundendus;* ex quorum aliquo verbum *est* Palavicinus addidit in 1. Hinc in vulgatis libris, *est effundendus.*

15. *Membranae*] Stephani Editio habet *membranulae.*

16. *Injicienda est, utendumque &c.*] Cod. Medicus I. *incidenda, utendumque.*

17. *Ad cicatricem*] Linden. *& ad cicatricem.*

18. *Promenda*] Alii ex depravatis Codicibus leg. *promovenda.* Sub fine quoque hujus capitis habetur, *media tunica promenda.*

19. *Vt major eo vitio vacet*] Haec Lindenii lectio confirmatur testimonio Codicis Medicei I. Alii leg. *ut majore vitio vacet;* sed nonnulli, ut testatur Constantinus, reponunt *major.*

20. *Vt & ab inguine*] Ita legitur in Cod. Meceo I. In aliis MSS. & in omnibus vulgatis libris omittitur particula *&.*

21. *Eas protrahat*] Alii omittunt vocem *eas*, quae est in MSS. & in Editione I.

22. *Eaeque adducendae*] Antea legebatur, *aeque adducendo;* quod est a Palavicino. Ego sic reposui. Nam in Cod. Mediceo I. habetur, *eaeque adducendaeque:* in ceteris, *aeque adducendae.*

23. *Injiciendae*] Alii leg. *incidendae;* alii *vinciendae:* sed perperam.

tur, per eamque in alteram oram compellitur. Venae vulnerari non debent [24], ne ſanguinem fundant. Membrana ſemper inter has venas eſt, ac neque periculum affert, & filo comprehenſa [25] illas abunde tenet. Itaque etiam ſatis eſt, duas fibulas eſſe. Tum venae, quaecumque protractae ſunt, in ipſum inguen averſo ſpecillo compelli debent [26]. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, & purgato vulnere, eſt; ut una ſimul & oras & venas cicatrix devinciat. Vbi vero inter imam tunicam & ipſum teſticulum nervumque ejus ramex ortus eſt, una curatio eſt, quae totum teſticulum abſcindit. Nam neque ad generationem quidquam is confert, & omnibus indecore, quibusdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum; media tunica promenda, atque excidenda [27] eſt; idem in ima faciendum; nervusque, ex quo teſticulus dependet, praecidendus [28]: poſt id venae & arteriae ad inguen lino deligandae, & infra vinculum abſcindendae ſunt.

XXIII. Caro quoque, ſi quando inter tunicas increvit [29], nihil dubii eſt, quin eximenda ſit: ſed id, ipſo ſcroto inciſo, fieri commodius eſt. At ſi nervus induruit, curari res neque manu [30], neque medicamento poteſt. Vrgent enim febres ardentes, & aut virides, aut nigri vomitus; praeter haec, ingens ſitis, & linguae aſpritudo; fereque a die tertio ſpumans bilis alvo cum roſione redditur: ac neque [31] aſſumi facile cibus, neque contineri poteſt: neque multo poſt extremae partes frigeſcunt, tremor oritur, manus ſine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus ſudor, eumque mors ſequitur.

XXIV. Vbi vero in ipſo inguine ramex eſt, ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi; ſi major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: deinde, non extracto teſticulo, ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri,

24. *Venae vulnerari non debent*] Codex Mediceus I. *vena vulnerari non debet:* deinde vero, *fundat.*

25. *Comprehenſa*] Membrana videlicet. In Cod. Mediceo I. eſt *comprehenſo:* Palavicinus vero corrigit, *comprehenſas;* & ita legitur in vulgatis libris. Ego *comprehenſa* repoſui ex aliis MSS.

26. *Averſo ſpecillo compelli debent*] *Averſo*, legendum eſſe, non, ut veteres Editiones habent, *adverſo*, ſupra a nobis propoſitum eſt. Nunc addo, *comprehendi* mendoſe item eſſe in iisdem Editionibus; & *compelli* legi debere ex MSS. & Lindenii Editione. Neque tamen hic locus omnino recte ſe habet in Editione illa; ſed, ſicut in Caeſariana quoque & in aliis pluribus, prava interpunctione laborat. Nam verba ita dividuntur: *quaecumque protractae ſunt in ipſum inguen, averſo ſpecillo &c.*

27. *Excidenda*] Codex Mediceus I. habet *incidenda.*

28. *Praecidendus*] Idem Codex addit *eſt.*

29. *Increvit*] Ita Lindenius. Alii leg. *concrevit*, ut eſt in Cod. Mediceo I. Codices alii habent *creſcit.* Cap. 18. ſine ulla Codicum varietate legitur; *aliquando caro quoque inter tunicas increſcit.*

30. *Neque manu*] Hae duae voces deſunt in Cod. Mediceo I.

31. *Ac neque*] Sic repoſui, cum in aliis MSS. ſit, *at neque*; in aliis, *ad neque.* Vulgati habent, *Atque neque.*

fieri docui, colligendae venae, vinciendaeque, ubi tunicis inhaerebunt, & ſub his nodis praecidendae [32] ſunt. Neque quidquam novi curatio vulneris ejus requirit.

XXV. 1. Ab his ad ea transeundum eſt, quae in cole ipſo fiunt. In quo ſi glans nuda eſt, vultque aliquis eam decoris cauſa tegere, fieri poteſt: ſed expeditius in puero, quam in viro; in eo, cui id naturale eſt, quam in eo, qui quarumdam gentium more circumciſus eſt; in eo, cui glans parva juxtaque eam cutis ſpatioſior, brevis ipſe coles eſt [33], quam in quo contraria his ſunt. Curatio autem eorum, quibus id naturale eſt, ejusmodi eſt. Cutis circa glandem prehenditur & extenditur, donec illam ipſam condat; ibique deligatur: deinde, juxta pubem, in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnaque cura cavetur, ne vel urinae iter, vel venae, quae ibi ſunt, incidantur. Eo facto, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus; eoque linamenta dantur [34], ut caro increſcat, & id impleat: ſatisque velamenti ſupra latitudo plagae praeſtat [35]. Sed, donec cicatrix ſit, vinctum eſſe id debet; in medio tantum relicto exiguo urinae itinere. At in eo, qui circumciſus eſt, ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt. Non ita dolet, quia, ſummo ſoluto, diduci deorſum usque ad pubem manu poteſt; neque ideo ſanguis profluit. Reſoluta autem cutis rurſus extenditur ultra glandem: tum multa frigida aqua fovetur; emplaſtrumque circa datur [36], quod valenter inflammationem reprimat; proximisque diebus, & prope a fame victus eſt [37], ne forte eam partem ſatietas excitet. Vbi jam ſine inflammatione eſt, deligari debet a pube usque circulum: ſuper glandem autem

32. *Sub his nodis praecidendae*] Cod. Mediceus I. non habet vocem *nodis*.

33. *Juxtaque eam cutis ſpatioſior, brevis ipſe coles eſt*] Ita Lindenius reſtituit locum hunc, qui in prioribus Editionibus & in MSS. corruptus eſt. Nam legebatur; *juxtuque eam cutis, ſpatioſior vero ipſe coles eſt.* Lindenii lectio probabilis videri poteſt: fortaſſe tamen particulam *vero* aliquis retinendam cenſebit, hoc modo, *brevis vero &c.* vel *brevior* ex ea faciendum, non *brevis*.

34. *Eoque linamenta dantur*] Ita magno conſenſu libri veteres habent, tum vulgati, tum etiam MSS. neque video quid ſit in hac lectione, cur eam non probemus. Attamen Conſtantiuus legere malebat, *ſuper eoque linamenta dantur.* Lindenius vero ita edidit: *tum ſuper eo linamenta dantur.*

35. *Praeſtat*] Conſtantinus & Lindenius ita legunt hunc locum: *& id impleat, ſatisque velamenti ſupra latitudo plagae praeſtet.* Ego, mutata interpunctione, *praeſtat*, quod eſt in MSS. & in Editionibus antiquis, retineri poſſe exiſtimavi.

36. *Emplaſtrumque circa datur*] Lindenius leg. *emplaſtroque circumdatur*, ut in Codice Conſtantini. Codices Medicei & Vaticani cum vetuſtis Editionibus habent, *emplaſtrumque circa datur.*

37. *Proximisque diebus, & prope a fame victus eſt*] Ita in MSS. in quibus verba aliqua deeſſe videntur poſt *diebus*. Lindenius ſic repoſuit: *proximisque diebus abſtinere, donec prope a fame victus ſit.* Haec ſane videtur eſſe Celſi ſententia; ſed, quantum ex antiqua ſcriptura colligitur, aliis ille verbis eam expreſſit. In Cod. Mediceo I. Palavicinus *&* in *ut* mutavit (unde & veteres Editiones habent *ut prope*) atque *abſtineat* addidit poſt *victus eſt*. Ego Celſi verba deſiderari malui, quam aliena ei tribuere.

autem, adverso 38 emplastro imposito, induci. Sic enim fit, ut inferior pars glutinetur; superior ita sanescat, ne inhaereat.

2. Contra, si glans ita contecta est, ut nudari non possit (quod vitium Graeci φίμωσιν appellant) aperienda est: quod hoc modo fit. Subter a summa ora, cutis inciditur recta linea usque ad frenum; atque ita superius tergus relaxatum, cedere retro potest. Quod si parum sic profectum est, aut propter angustias, aut propter duritiem tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore parte excidenda est, sic, ut vertex ejus ad frenum, basis in tergo extremo sit. Tum superdanda linamenta sunt, aliaque medicamenta quae ad sanitatem perducant. Necessarium autem est, donec cicatrix sit, conquiescere: nam ambulatio, atterendo ulcus sordidum reddit.

3. Infibulare quoque adolescentulos interdum vocis 39, interdum valetudinis causa quidam consuerunt 40: ejusque haec ratio est. Cutis, quae super glandem est, extenditur, notaturque utrimque a lateribus atramento, qua perforetur 41; deinde remittitur. Si super glandem notae revertuntur, nimis apprehensum est, ultra notari debet: si glans ab his libera est, is locus idoneus fibulae est. Tum, qua notae sunt, cutis acu filum ducente transuitur 42, ejusque fili capita inter se deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculae fiant. Vbi eae confirmatae sunt, exempto filo fibula additur 43, quae, quo levior 44, eo melior est. Sed hoc quidem saepius inter supervacua, quam inter necessaria est.

XXVI. 1. Res vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur, aut quia senectute iter ejus collapsum est, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex sanguine intus se opposuit: ac mediocris quoque inflammatio saepe eam reddi naturaliter prohibet. Idque 45 non in viris tantummodo, sed in foeminis quoque interdum necessarium est.

38. *Adverso*] Codex Mediceus I. & alii multi habent *averso*.

39. *Interdum vocis*] Aliqui has duas voces omittunt. Et sane Mediceus I. nonnullique alii Codices eas non habent. Errandi librariis causa hoc loco eadem fuit, quae saepe alibi: proximum scilicet incisum, quod per eamdem vocem inchoatur.

40. *Consuerunt*] Codex Mediceus I. *consueverunt*; deinde, *ejus*, pro *ejusque*.

41. *Perforetur*] Al. *perforatur*.

42. *Transuitur*] Cod. Mediceus I. *transitur*.

43. *Additur*] Lindenius leg. *inditur*, ut habet Codex quidam apud Constantinum. Codices Medicei habent *additur*, itemque Vaticani: supra vero *exempto*, non, ut edidit Lindenius, *excepto*. Vide quae adnotavi ad lib. 6. cap. 6. sect. 31.

44. *Levior*] Rhodius de Acia cap. 6. interpretatur, *laevigata*.

45. *Idque*] H. e. emoliri manu urinam. Scaliger refert ad ea, quae proxime antecedunt, *eam reddi naturaliter prohibet*; & in fine periodi tollit duo illa verba *necessarium est*; quae, ut ipse putat, ex glossemate inserta sunt. Sed nihil movendum videtur.

Ergo aeneae fistulae fiunt 46; quae 47, ut omni corpori, ampliori minorique sufficiant, ad mares, tres; ad foeminas, duae medico habendae sunt: ex virilibus 48 maxima, decem & quinque digitorum; media, duodecim; minima, novem: ex muliebribus 49 major, novem; minor, sex. Incurvas vero esse eas paulum, sed magis viriles oportet, laevesque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues. Homo tum resupinus eo modo, quo in curatione ani figuratur 50, super subsellium aut lectum collocandus est. Medicus autem a dextro latere, sinistra quidem manu colem masculi continere, dextra vero fistulam demittere in iter urinae debet: atque ubi ad cervicem vesicae ventum est, simul cum cole fistulam inclinatam in ipsam vesicam compellere, eamque, urina reddita, recipere. Foemina brevius urinae iter, simul & rectius habet 51; quod mammulae 52 simile, inter imas oras super naturale positum, non minus saepe auxilio eget, aliquanto minus difficultatis exigit 53. Nonnumquam etiam prolapsus in ipsam fistulam calculus, quia 54 subinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhaerescit. Eum, si fieri potest, oportet evellere 55, vel oriculario specillo, vel eo ferramento, quo in sectione calculus protrahitur. Si id fieri non

46. *Aeneae fistulae fiunt*] Aliqui leg. *aheneae &c.* In Codicibus Mediceis, excepto primo, ita habetur: *abeneae* (in III. & VI. *enee*) *tenues fistulae fiunt.*

47. *Quae*] Lindenius leg. *eaeque.*

48. *Ex virilibus*] Vulgo hinc alia sententia inchoatur: infra vero legitur, *decem & quinque est digitorum.* In Codice sane Mediceo I. ita habetur: *X. & V. ē digitorum:* sed *est* melius omittitur in III. & aliis multis; ut haec quoque pendeant a verbo *habendae.*

49. *Ex muliebribus*] In aliquibus Codicibus & in Edit. an. 1493. aliisque nonnullis, *ex mulieribus:* quod ego non adnotassem, nisi idem hoc mendum rursus apparuisset in Editione Almeloveeniana, quamvis Lindenius recte ediderit, *ex muliebribus.*

50. *Eo modo, quo in curatione ani figuratur*] Modus iste neque propositus a Celso usquam est, neque huc aptus esset; ut egregie animadvertit Morgagnus. Atque ego quidem varietatem in MSS. aliam non inveni, praeterquam *curationem*, pro *curatione*, in Mediceo I. Quid in suis MSS. habuerit Lindenius, mihi compertum non est: sed ita edidit: *eo modo, quo in curatione calculi figuratur.* Verum Morgagno non videtur verisimile, voluisse Celsum gravi illa, ac molesta, minimeque hic necessaria ratione aegrum componi, quae sectione proxima describitur. Itaque suspicatur, vel alterius curationis nomen ab ipso fuisse positum, vel haec verba ex adnotatione aliqua in contextum irrepsisse.

51. *Brevius urinae iter, simul & rectius habet*] Sic emendavit Lindenius corruptam aliorum lectionem, *brevius urinae similiter, & rectius iter habet;* ejusque emendationem Codex Mediceus I. non parum confirmat, in quo ita est: *brevius urinae similiter & rectius habet.* Codices Medicei ceteri habent; *brevius urinae similiter erectius* (III. & VI. *erectus*) *iter habet.*

52. *Mammulae*] Lindenius leg. *carunculae.* Sed omnes mei Codices habent *mammulae*, ut alii legunt. Vide Morgagn. Epist. V.

53. *Aliquanto minus difficultatis exigit*] Postulat. Ita in Editionibus antiquis, & in Vaticanis Mediceisque Codicibus. Lindenius leg. *sed aliquanto minus difficultatis exhibet;* ut est in margine Editionis Constantinianae.

54. *Quia*] Vulgo legitur, *qui.* Morgagnus ex conjectura malebat *quia*, vel *qua;* quorum primum a veteri Codice comprobatum invenit. Codex quoque Mediceus I. habet *quia.* Itaque sic reposui.

55. *Evellere*] Al. *vellere.*

non potuit, cutis extrema quamplurimum attrahenda, &, condita glande, lino vincienda eſt: deinde a latere recta plaga coles incidendus, & calculus eximendus eſt: tum cutis remittenda. Sic enim fit, ut inciſum colem integra pars cutis contegat, & urina naturaliter profluat.

2. Cum veſicae vero, calculique facta mentio ſit; locus ipſe exigere videtur, ut ſubjiciam, quae curatio calculoſis, cum aliter ſuccurri non poteſt, adhibeatur. Ad quam feſtinare, cum praeceps ſit, nullo modo convenit. Ac neque omni tempore, neque in omni aetate, neque in omni vitio id experiendum eſt: ſed ſolo vere; in eo corpore, quod jam novem annos, nondum quatuordecim exceſſit; & ſi tantum mali ſubeſt [56], ut neque medicamentis vinci poſſit, neque etiam trahi poſſe videatur [57], quominus interpoſito aliquo ſpatio interimat. Non quo non interdum etiam temeraria medicina proficiat; ſed quo ſaepius utique in hoc fallat, in quo plura & genera & tempora periculi ſunt. Quae ſimul cum ipſa curatione proponam. Igitur, ubi ultima experiri ſtatutum eſt, ante aliquot diebus victu corpus praeparandum eſt: ut modicos, ut ſalubres cibos, ut minime glutinoſos aſſumat, ut aquam bibat. Ambulandi vero inter haec exercitatione utatur [58], quo magis calculus ad veſicae cervicem deſcendat. Quod an inciderit, digitis quoque, ſicut in curatione docebo, demiſſis cognoſcitur. Vbi ejus rei fides eſt, pridie is puer in jejunio continendus eſt; & tum loco calido curatio adhibenda, quae hoc modo ordinatur. Homo praevalens & peritus in ſedili alto conſidit, ſupinumque eum & averſum [59], ſuper genua ſua coxis ejus collocatis, comprehendit; reductisque ejus cruribus, ipſum quoque jubet, manibus ad ſuos poplites datis, eos, quam maxime poſſit, attrahere; ſimulque ipſe ſic eos continet. Quod ſi robuſtius corpus ejus eſt, qui curatur, duobus ſedilibus junctis, duo valentes inſidunt; quorum [60] & ſedilia & interiora crura inter ſe deligantur, ne diduci poſſint: tum is ſuper duorum genua eodem modo collocatur; atque alter, prout conſedit, ſiniſtrum crus ejus, alter dextrum, ſimulque ipſe poplites ſuos attrahit. Sive autem unus, ſive duo continent, ſuper humeros ejus ſuis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter

56. *Tantum mali ſubeſt*] In Cod. Mediceo I. legitur, *tantum mali eſt.*

57. *Neque etiam trahi poſſe videatur*] Ita in vulgatis libris. Codex Mediceus I. habet, *neque eam trahi &c.* reliqui ſex, *neque eam cum trahi &c.*

58. *Ambulandi vero inter haec exercitatione utatur*] Eadem forma lib. 4. cap. 4. ſect. 3. dixit, *Exercitatio quoque ambulandi currendique neceſſaria:* ubi omnes veteres Codices conſentiunt. At hic Mediceus I. ita habet: *ambulatione utatur.*

59. *Averſum*] Plerique leg. *adverſum:* ſed perperam; ut quivis intelligere poteſt.

60. *Quorum*] Et in Cod. Mediceo I. & in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae legitur *quorum.* Alii leg. *quo*; ſed non recte.

inter ilia ſinus ſuper pubem ſine ullis rugis ſit extentus, &, in anguſtum compulſa veſica, facilius calculus capi poſſit. Praeter haec, etiamnum a lateribus duo valentes objiciuntur, qui circumſtantes, labare [61] vel unum vel duos, qui puerum continent, non ſinunt. Medicus deinde, diligenter unguibus circumciſis, atque ſiniſtra manu, duos ejus digitos [62], indicem & medium, leniter prius unum, deinde alterum in anum ejus demittit; dextraeque digitos ſuper imum abdomen leniter imponit; ne, ſi utrimque digiti circa calculum vehementer concurrerint, veſicam laedant [63]. Neque vero feſtinanter in hac re, ut in pleriſque, agendum eſt; ſed ita, ut quam maxime id tuto fiat: nam laeſa veſica nervorum diſtentiones cum periculo mortis excitat. Ac primum circa cervicem quaeritur calculus: ubi repertus [64], minore negotio expellitur. Et ideo dixi, ne curandum quidem, niſi cum hoc indiciis ſuis cognitum eſt. Si vero aut ibi non fuit, aut receſſit retro, digiti ad ultimam veſicam dantur; paulatimque dextra quoque manus ejus ultra tranſlata ſubſequitur. Atque ubi repertus eſt calculus; qui neceſſe eſt in manus incidat; eo curioſius deducitur, quo minor laeviorque eſt; ne effugiat, id eſt, ne ſaepius agitanda veſica ſit. Ergo ultra calculum dextra ſemper manus ejus opponitur [65]; ſiniſtrae digiti deorſum eum compellunt [66], donec ad cervicem pervenitur. In quam, ſi oblongus eſt,

61. *Labare*] Alii leg. *levari*; alii, *levare*, ut eſt in multis MSS. Mediceus I. habet *labere*, quod proxime accedit ad *labare*, quod eſt in Editione Lindenii & in margine Conſtantinianae.

62. *Atque ſiniſtra manu, duos ejus digitos*] Loco huic manifeſte corrupto nondum medicina inventa eſt, ut mihi quidem videtur. Palavicinus tollit vocem *ejus*, & *ſiniſtra manu* in *ſiniſtrae manus* vertit. Sed remedium minus idoneum eſt, quia particula *atque* in conſtructione iſta redundat. Lindenius tollit etiam particulam hanc, & leg. *ſiniſtrae manus duos digitos:* quae lectio nihil habet offenſionis; ſed fortaſſe nimia mutatio eſt, neque ullo MS. Codice confirmatur. Remedium aliud Conſtantinus affert ex Codice neſcio quo, ut legatur; *ſedet, atque ſiniſtrae manus duos digitos.* Sed Codicis illius fides nobis ſuſpecta eſt, quod in Vaticanis Mediceisque verbi *ſedet* veſtigium nullum appareat: contra vox *ejus* utique in iis habeatur. Quoniam igitur emendationes iſtae videntur eſſe ex conjectura, juvat me quoque divinare. Fortaſſe legendum eſt, *unctaque* (vel *atque uncta*) *ſiniſtra manu, duos ejus digitos &c.* quemadmodum cap. 29. dixit; *Hac occaſione uſus Medicus, unctae manus indicem digitum primum debet inſerere &c.* Porro digitos, qui in hac curatione in anum demittendi ſunt, oleo ungi debere, Paulus quoque Aegineta ſcribit in lib. 6. cap. 60. idque adeo neceſſarium viſum eſt Lindenio, ut, cum a Celſo praetermiſſum non crederet, verba quae ſtatim ſequuntur, ita immutarit: *indicem & medium, leniter prius unctos oleo, in anum ejus demittere.* Sed illa quidem verba ſuae fidei Morgagnus reſtituit ex multis antiquis libris, cum quibus omnes Medicei Vaticanique conſentiunt.

63. *Laedant*] Lindenius, *laedat.*

64. *Ubi repertus*] Al. *ibi repertus.*

65. *Ejus opponitur*] Ita in Cod. Mediceo I. & antiquis Editionibus. In aliis Codicibus, *eius opponit.* Lindenius leg. *ei ſe opponit.*

66. *Siniſtrae digiti deorſum eum compellunt*] Pro *compellunt*, in Edit. I. eſt *compellant*; unde in Editionibus 1493. 1497. 1524. & Aldina factum eſt, *compellit.* Lindenius leg. *ſiniſtra eum compellit deorſum digitis;* quod minus probandum. Vetus quidem Codex a Conſtantino allatus habet, *ſiniſtra digitis eum compellit:* at noſtri omnes, *ſiniſtrae digiti deorſum eum compellunt.*

eſt, ſic compellendus eſt, ut pronus exeat [67]; ſi planus, ſic, ut transverſus ſit; ſi quadratus, ut duobus angulis ſedeat; ſi altera parte plenior, ſic, ut prius ea, qua tenuior ſit, evadat. In rotundo nihil intereſſe, ex ipſa figura patet; niſi, ſi laevior altera parte eſt, ut ea antecedat. Cum jam eo venit, incidi ſuper veſicae cervicem juxta anum cutis plaga lunata usque ad cervicem veſicae debet [68], cornibus ad coxas ſpectantibus paulum: deinde ea parte, qua reſima plaga eſt [69], etiamnum ſub cute altera transverſa plaga facienda eſt, qua cervix aperiatur; donec urinae iter pateat, ſic, ut plaga paulo major, quam calculus ſit. Nam, qui metu fiſtulae [70] (quam illo loco κορυάδα Graeci vocant [71]) parum patefaciunt, cum majore periculo eodem revolvuntur: quia calculus

67. *Ut pronus exeat*] Quia minorem plagam requirit, quam ſi erectus exiret. Male Conſtantinus, contra vetuſtos Codices, *ut ne pronus exeat;* quam lectionem Lindenius eſt ſecutus. Vide Morgagn. Epiſt. V. Verba quoque illa *ut duobus angulis ſedeat*, quae ſequuntur, Conſtantinus recte explicuiſſe non videtur. Tota haec res expoſita eſt in Epiſtola viri doctiſſimi mihique amiciſſimi Joſephi Torelli, quae habetur in hujus Operis calce.

68. *Incidi ſuper veſicae cervicem juxta anum cutis plaga lunata uſque ad cervicem veſicae debet*] Sic repoſui ex Conſtantini emendatione. Nam vetus lectio, *ut incidi......debeat*, nullo modo ſuſtineri poteſt. Nec vero MSS. Codices habent *debeat*, ſed *debet*; quamvis in iiſdem ſit, *ut incidi*. In Mediceo III. & in VI. deeſt verbum *debet:* in I. a Palavicino mutatum eſt in *debeat*; idque in Codice IV. poſtea receptum, ab eo ad primam, omneſque vetuſtas Editiones permanavit. Fortaſſe tamen neque Conſtantinus, particulam *ut* ejiciendo, ſuſtulit vitium omne. Nam, ut animadvertit Morgagnus, verba illa, *ſuper veſicae cervicem*, ſupervacua videri poſſunt; quia, quo loco incidenda cutis ſit, apparet ex ſequentibus, *juxta anum....uſque ad cervicem veſicae:* aut, ſi tres illae voces retineantur, vox certe *veſicae* altero loco redundat. Haec vox ut ferri poſſet, Palavicinus in Cod. Mediceo I. *ipſius* addidit de ſuo, itaque leg. *uſque ad cervicem ipſius veſicae*. Lindenius vero ita edidit: *ut ſuper veſicae cervicem ſit, juxta anum incidi cutis plaga lunata uſque ad cervicem veſicae debet*. Sed hanc lectionem Morgagnus non probat, quod idem bis dicatur: *Cum jam eo venit*, & *ut ſuper veſicae cervicem ſit*. Ego libenter legerim; *incidi juxta anum cutis plaga lunata uſque ad cervicem veſicae debet*. Nam, *ſuper veſicae cervicem*, aliud fortaſſe non eſt, quam explanatio voculae precedentis *eo*, ex margine adſcita.

69. *Qua reſima plaga eſt*] Qua lunatae plagae ſinus eſt. Ita hunc locum reſtitui ex Cod. Mediceo I. praeeunte Cocchio in additamentis ad diſſertat. de Anatome. Vide etiam Morgagn. Epiſt. VII. In vulgatis libris legitur, *qua ſtrictior ima plaga eſt*; ut eſt in eodem Codice a Palavicino. Alii Codices habent, *qua ſtrageſima plaga eſt*.

70. *Metu fiſtulae*] Vlcus intelligit, non, ut cum Caeſario multi opinati ſunt, urinae iter. Quare perperam Pantinus & Conſtantinus *meatum fiſtulae* ex eodem Caeſario repoſuerunt.

71. *Quam illo loco κορυάδα Graeci vocant*] Locus incertiſſimae lectionis. Qui vocem *fiſtulae* pro urinae itinere acceperunt, ut ſupra dixi, οὐρήθραν legunt cum Caeſario; οὐρυάδα, Ruellius, Lindenius, οὐροῤῥυάδα. In Cod. Mediceo I. & Editionibus antiquioribus eſt *corhyada*; in Codd. II. III. IV. & VII. *choriada*; in V. *coriada*; in VI. *choryada*; in Editione Aldina χοριάδα, per Graecas litteras. Ego ῥυάδα legendum ſuſpicor; vocemque *rhyada* librarios ſyllaba *co* auxiſſe, quod eadem ſyllaba proxime antecedat. Ita lib. 8. cap. 1. *Graeci* CIZYΓΩΔEC habet Cod. Mediceus I. pro *Graeci* ζυγῶδες. ῥυὰς autem nominatur, quia per eam humor, urina ſcilicet effluit. Itaque hoc vocabulum uſurpatur in quodam oculi vitio, cap. 7. ſect. 5. *pateſit foramen, per quod poſtea ſemper humor deſcendit: ῥυάδα Graeci vocant.* Quoniam vero humor, qui ex fiſtula effluit urinae iter occupante, urina eſt, hinc vox οὐροῤῥυάδα videtur a quibusdam formata. Quid autem vox *corhyada* ſignificet, negat vir eruditus Caeſarius, ſe ab idoneis Scriptoribus diſcere potuiſſe.

culus iter, cum vi promitur, facit, nisi accipit: idque etiam perniciosius est, si figura quoque calculi, vel aspritudo aliquid eo contulit. Ex quo & sanguinis profusio, & distentio nervorum fieri potest: quae si quis evasit, multo tamen patentiorem fistulam habiturus est rupta cervice, quam habuisset, incisa. Cum vero ea patefacta est 72, in conspectum calculus venit: in cujus colore nullum discrimen est 73. Ipse, si exiguus est, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi potest: si major, injiciendus a superiore ei parte uncus est 74, ejus rei causa factus. Is est ad extremum tenuis, in semicirculi speciem retusae latitudinis; ab exteriore parte 75 laevis, qua corpori jungitur; ab interiore asper, qua calculum attingit. Isque longior potius esse debet: nam brevis extrahendi vim non habet 76. Vbi injectus est, in utrumque latus inclinandus est, ut appareat, an calculus teneatur 77; quia, si apprehensus est, ille simul inclinatur. Idque eo nomine opus est 78, ne, cum adduci uncus coeperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum esset, jam supra posui 79. Vbi satis teneri calculum patet, eodem pene

72. *Cum vero ea patefacta est*] Cervix scilicet. Ex MSS. Mediceis nullus, praeter primum, habet vocem *ea*, quae item in vulgatis libris omittitur. Lindenius leg. *Cum via patefacta est;* Almeloveenius, *Cum via perfecta est.* Vide Morgagn. Epist. I. in Celsum.

73. *In cujus colore nullum discrimen est*] Omnes vulgati libri & plerique ex MSS. habent, *in cujus corpore nullum discrimen est.* Sed sententia falsa est. Itaque Lindenius ita mutavit: *in cujus corpore multum discrimen est;* &, quo magis conjecturam suam lectori probaret, aliam infra mutationem induxit, rescripsitque *Ideo*, pro *Ipse.* Ego ex Mediceis primo ac tertio, & ex nonnullis aliis Codicibus reposui *colore*; quod Constantinus quoque in suo Codice reperit, nec improbavit. Non dicit Celsus, omnes calculos ejusdem esse coloris; sed nihil interesse, cujus coloris calculus sit. Eadem loquendi forma usus est in lib. 5. cap. 26. sect. 28. *Si id dubium est, & ex acuto telo plaga est, ea transversa commodior est: si ex retuso & gravi, nullum in figura discrimen est.*

74. *Injiciendus a superiore ei parte uncus est*] Codex Mediceus I. ita habet: *iniciendus a superiore parte uncus est.* Alii tamen Codices habent; *injiciendus a superiore ei parte &c.* ut vulgo legitur.

75. *Ab exteriore parte*] Lindenius habet *interiori.* Sed legendum *exteriori*, ut Almeloveenius animadvertit; nec aliter est in antiquis Editionibus, inque MSS. nisi quod Mediceus I. habet *exteriore;* quod magis probavi, quia & in eodem MS. Codice, & in aliis quoque infra habetur *interiore*, non, ut in vulgatis libris, *interiori.*

76. *Brevis extrahendi vim non habet*] Ita in MSS. Veteres Editiones non habent particulam *non.* Quibus deceptus Constantinus legendum putavit; *brevior extrahendi vim habet.* Duos enim uncos fuisse: majorem alterum, quo calculus attrahebatur; alterum minorem, quo extrahebatur. Lindenius leg. *brevior extrahendi vim non habet.*

77. *Ut appareat, an calculus teneatur*] Antelegebatur, *ut appareat calculus, & teneatur;* ut est in MSS. plerisque omnibus. Sed, ut appareat calculus, quid opus est, uncum in utrumque latus inclinare? cum praesertim calculus jam in conspectu sit, ut supra dictum est. Quid porro facit inclinatio ista ad eum tenendum? In Cod. Mediceo I. ita habetur: *ut appareat calculus teneatur.* Ego particulam *an* addidi ex conjectura; quae particula coaluisse cum praecedenti syllaba videtur. Hanc autem esse Celsi sententiam, manifestum est ex iis quae sequuntur, maximeque ex verbis aliis; *Vbi satis teneri calculum patet.*

78. *Idque eo nomine opus est*] Ita in Editione Lindenii, & in Mediceo I. aliisque MSS. Perperam alii leg. *Ideoque eo minimo opus est.*

79. *Posui*] Al. *proposui.*

pene momento triplex motus adhibendus eſt: in utrumque latus; deinde extra, ſic tamen, ut leniter id fiat [80], paulumque primo calculus attrahatur: quo facto, attollendus uncus extremus eſt, uti intus magis maneat, faciliusque illum producat. Quod ſi quando [81] a ſuperiore parte calculus parum commode comprehendetur [82], a latere erit apprehendendus. Haec eſt ſimpliciſſima curatio. Sed varietas rerum quasdam etiamnum animadverſiones deſiderat. Sunt enim quidam non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi quoque calculi, qui per ſe quidem delapſi in cervicem, ſine ullo periculo eximuntur: in veſica vero, non tuto vel hi conquiruntur, vel attrahuntur; quoniam, ubi illam convulnerarunt, ex diſtentione nervorum mortem maturant; multoque magis, ſi ſpina aliqua veſicae inhaeret, eamque, cum duceretur [83], duplicavit. Colligitur autem eo, quod difficilius urina redditur, in cervice calculum eſſe; eo, quod cruenta deſtillat, illum [84] eſſe ſpinoſum: maximeque id ſub digitis [85] quoque experiundum [86] eſt, neque adhibenda manus, niſi id conſtitit [87]. Ac tum quoque leniter intus digiti objiciendi, ne violenter promovendo convulnerent [88]: tum incidendum. Multi hic quoque ſcalpello uſi ſunt. Meges (quoniam is infirmior eſt, poteſtque in aliqua prominentia incidere, inciſoque ſuper illam [89] corpore, qua cavum ſubeſt, non ſecare, ſed relinquere, quod iterum incidi neceſſe ſit) ferramentum fecit rectum, in ſumma parte labroſum, in ima ſemicirculatum acutumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, ſuper pollice impoſito ſic deprimebat, ut ſimul cum carne, ſi quid ex calculo prominebat, incideret: quo conſequebatur, ut

80. *Vt leniter id fiat*] In Cod. Mediceo I. *id leniter ut fiat.*

81. *Quod ſi quando*] Ita ex Codice modo allato. In aliis MSS. legitur, *Quod aliquando:* in vulgatis libris, *Quod ſi aliquando*, ex Palavicini emendatione.

82. *Comprehendetur*] Al. *comprehendatur*; Lindenius *comprehenditur*. Ego ſecutus ſum Codices MSS. & priſcas Editiones.

83. *Duceretur*] Lindenius, *deduceretur.*

84. *Illum*] Cod. Mediceus I. habet *eum.*

85. *Id ſub digitis*] Haec eſt communis lectio: atque ita ſane legitur in Cod. Mediceo primo & in quarto; ſed ex Palavicini emendatione. Scriptum enim erat in primo quidem, *ſub his digitis*, in quarto autem, ſicut in reliquis quinque, *ſubit digitis*. Corrigendum reor, *ſubjectis digitis*. Sic paulo infra, *inter ſubjectos digitos &c.* ſect. 4. *virgini ſubjici digiti tamquam maſculo, mulieri per naturale ejus debent.*

86. *Experiundum*] Al. *experiendum*, ut eſt in Editione Caeſarii.

87. *Conſtitit*] Lindenius leg. *conſiſtit*: ſed minus bene. Vide Morgagn. Epiſt. V.

88. *Leniter intus digiti objiciendi, ne violenter promovendo convulnerent*] Cod. Mediceus I. ita habet: *leniter prave modo convulnerent.* Palavicinus, *leniter intus digiti obiiciendi, ne violenter promovendo convulnerent.* Quam lectionem omnes vulgo ſequuntur. Codices ceteri Medicei *leniter* (VI. *leviter*) *intus* (III. & VI. *ictus*) *digiti obiciendi, ne valenter promovendum convolverent.*

89. *Super illam*] Conſtantinus leg. *ſuper illa*; ut *in aliqua prominentia* ſit caſus quartus pluralis: & quidem rectius, ut ego puto. Nam verbum *incido*, cum *incurrere* ſignificat, conſtruitur fere cum quartu caſu & praepoſitione *in.*

ut ſemel, quantum ſatis eſſet, aperiret. Quocumque autem modo cervix patefacta eſt 90, leniter extrahi, quod aſperum eſt, debet; nulla, propter feſtinationem, vi admota.

3. At calculus arenoſus, & ante manifeſtus eſt; quoniam urina quoque redditur arenoſa: & in ipſa 91 curatione; quoniam inter ſubjectos digitos neque aeque leniter renititur 92, & inſuper dilabitur 93. Item molles calculos, & ex pluribus minutisque, ſed inter ſe parum adſtrictis, compoſitos indicat urina, trahens 94 quasdam quaſi ſquamulas. Hos omnes, leniter permutatis ſubinde digitorum vicibus, ſic oportet adducere 95, ne veſicam laedant, neve intus aliquae diſſipatae reliquiae maneant, quae poſtmodum curationi difficultatem faciant 96. Quidquid autem ex his in conſpectum venit, vel digitis, vel unco eximendum eſt. At 97 ſi plures calculi ſunt, ſinguli protrahi debent; ſic tamen, ut, ſi quis exiguus ſupererit, potius relinquatur: ſiquidem in veſica difficulter invenitur, inventusque celeriter effugit. Ita longa inquiſitione veſica laeditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non ſecti 98, cum diu fruſtraque per digitos veſica eſſet agita-

90. *Cervix patefacta eſt*] Ita ex Morgagni conjectura; quam ego certiſſimam judico. Cod. Mediceus I. habet, *cervix a parte facta eſt:* ceteri, *cervix ea parte facta eſt*, ut plerique vulgo legunt. Pro *facta*, Ruellius edidit *fracta:* Conſtantinus *ſecta*, vel *patefacta* legendum cenſuit; quorum primum Lindenius probavit, ediditque, *cervix ea parte ſecta eſt.*

91. *Quoniam urina quoque redditur arenoſa: & in ipſa &c.*] In vulgatis libris legitur, *quoniam &* (Lindenius omittit *&*) *urina, quae redditur, arenoſa eſt: & in ipſa &c.* Aliter in MSS. Nam Mediceus I. habet, *quoniam urina quoque redditur harenoſa ē in ipſa*; alii, *quoniam & urinam quoque redditus harenoſam, & in ipſa.* Satis apparet, cur ego ita mutarim.

92. *Neque aeque leniter renititur*] Ejice *leniter*, & hunc locum ſanum habebis. Quomodo autem adverbium illud huc pervenerit, ex Cod. Mediceo I. intellexiſſe mihi videor. Nam verbum *renititur* non eſt in Codice illo: veriſimile autem eſt, *leniter* mendoſe eſſe pro *renititur*. In aliis Codd habetur, *neque aeque leniter renititur:* nimirum quod *leniter* vel ſupra *renititur* poſitum fuiſſet, vel margini adſcriptum; ut fit ubi Codices variant. Lindenius legit, ex Conſtantini emendatione, *neque aeque, ſed leniter renititur.*

93. *Dilabitur*] Omnes veteres libri, tum impreſſi, tum MSS. habent *dilatatur:* ſed videntur mendoſi. Itaque ſecutus ſum Lindenii lectionem, quae idoneam ſententiam reddit.

94. *Incidat urina, trahens &c.*] Sic repoſui ex Cod. Mediceo I. cujus nullum hic vitium eſt, niſi in litteris non bene diviſis. Nam ita habet: *indicatur inatrahens.* Palavicinus locum non correxit, ſed corrupit: nam & *ſe* addidit, & ſupra, ex *molles calculos* fecit *mollis calculus ſcalpello*, & *compoſitus* ex *compoſitos*; ut legeretur, *item mollis calculus ſcalpello, & ex pluribus minutisque, ſed inter ſe parum adſtrictis compoſitus indicatur, in ſe attrahens &c.* nec aliter habent Editiones antiquae, niſi quod *ſcalpello* omittunt. In aliis Codicibus ita habetur: *Item molles calculos ſcalpello, & ex pluribus ſed inter ſe parum adſtrictis indicatur in attrahens* (in aliquibus *adtrahens*) *&c.* Lindenius leg. *Item molles calculos, & ex pluribus minutisque, ſed inter ſe parum adſtrictis, compoſitos indicat urina, ſecum trahens &c.*

95. *Adducere*] Alii leg. *abducere.* Ego repoſui *adducere*, ut eſt in Cod. Mediceo I. & in margine Editionis Conſtantinianae.

96. *Faciant*] Cod. Mediceus I. *faciunt.*

97. *At*] Idem Codex, *Ac.*

98. *Quidem non ſecti*] Olim legebatur, *quidam ſecti*, ut eſt in Cod. Mediceo I. Sed quid mirum, ſi ſecti aliqui, agitata diutius, dum calculus quaeritur, veſica, decedant, cum etiam non agita-

agitata, deceſſerint. Quibus accedit etiam, quod exiguus calculus ad plagam urina poſtea promovetur, & excidit 99. Si quando autem is major non videtur, niſi rupta cervice, extrahi poſſe, findendus eſt: cujus repertor Ammonius, ob id 1 λιθοτόμος cognominatus eſt. Id hoc modo fit. Vncus injicitur calculo, ſic, ut facile eum concuſſum 2 quoque teneat, ne is retro revolvatur: tum ferramentum adhibetur craſſitudinis modicae, prima parte tenui, ſed retuſa, quod admotum calculo, & ex altera parte 3 ictum, eum findit 4; magna cura habita, ne aut ad ipſam veſicam ferramentum 5 perveniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

4. Hae vero curationes in foeminis quoque ſimiles ſunt; de quibus tamen parum proprie quaedam dicenda ſunt 6. Siquidem in his, ubi parvulus calculus eſt, ſcalpellus ſupervacuus eſt; quia is urina in cervicem compellitur 7; quae & brevior, quam in maribus, & laxior eſt. Ergo & per ſe ſaepe excidit, &, ſi in primo 8, quod eſt anguſtius, inhae-

agitata multi eorum intereant? In aliis Codicibus habetur, *quidam non ſecuti*, vel *ſequuti*. Itaque Lindenio magis accedo, qui leg. *quidam non ſecti*. Id enim probat, quam pernicioſa ſit longa iſta calculi inquiſitio, quod ipſa interdum, nulla alia cauſa accedente, mortem attulerit.

99. *Ad plagam urina poſtea promovetur, & excidit*] Alii leg. *ad plagam urina poſtea promovente, excidit*; ut eſt in Cod. Mediceo I. Sed rectius, ut mihi videtur, in aliis Codicibus, *promovetur & excidit*. Sic igitur repoſui.

1. *Ob id*] Lindenius leg. *qui ob id*.

2. *Concuſſum*] Ubi ferramento, quo findendus eſt, percutitur. Sunt qui mallent, *concuſſus*, ſi Conſtantino credimus: ſed minus recte. Nam calculus ferramento quatitur, non uncus. Lindenius leg. *concluſum*, quod item rejiciendum.

3. *Tenui, ſed retuſa, quod admotum caculo & ex altera parte*] Haec verba non extant in MSS. Mediceis, praeterquam in primo, in quo tamen ita leguntur: *tenuis ſed retuſus quod admodum calculo ex altera parte*. Palavicinus correxit; *tenui ſed retuſa quod admodum calculum ex altera parte*, atque ita habetur in Editione I. & in aliis pervetuſtis. Pro *admodum calculum*, Caeſarius repoſuit *admotum calculum*. Lindenius denique ita edidit: *tenui, ſed retuſa, quod admotum calculo, & ex altera parte*: quem ſequor.

4. *Ictum, eum findit*] Vocem *eum*, quae omittitur in omnibus vulgatis libris, ego ex MSS. reſtitui. Ex *ictu eum findit*, quod eſt in Mediceo I. Palavicinus fecit *ictum findit*. Lindenius leg. *ictum, findat*.

5. *Ferramentum*] Al. *per ferramentum*: ſed perperam.

6. *De quibus tamen parum proprie quaedam dicenda ſunt*] Adverbium *parum* redundat; eademque, opinor, ratione in contextum irrepſit, qua *leniter*, de quo paulo ſupra. Nam Codex Mediceus I. habet, non *tamen parum*, ſed *parum* dumtaxat, pro *tamen*, quod rectum eſt. Codices ceteri & *tamen* & *parum* habent. Lindenius leg. *de quibus parum, proprie tamen &c.* ut eſt in margine Edit. Conſtantinianae.

7. *Quia is urina in cervicem compellitur*] Ita edidit Lindenius eique ratio ſuffragatur, & fere etiam Codex Mediceus I. in quo habetur; *quia ſi urinā cervicem compellitur*. Lineola illa ſupra *urina* eſt a Palavicino; attamen non obſcuris indiciis apparet, etiam antea tale aliquid fuiſſe. Itaque *urinam* videtur eſſe pro *urina in*. Alii leg. *quia is urinam in cervicem non compellit*; ut eſt in Codicibus Mediceis ceteris. Codex quidam apud Conſtantinum habet, *quia eum urina in cervicem compellit*.

8. *In primo*] Ita in MSS. & in Editionibus antiquis. Niſi mendum ſubeſt, *in primo* poſitum eſt quaſi *in primo urinae itinere*; ut Conſtantinus interpretatur: idemque Celſus ſignificat, quod ſect. 1. hujus cap. ubi dixit, *non longe ab exitu*

inhae-

inhaeret, eodem tamen unco ſine ulla noxa educitur. At in majoribus calculis neceſſaria eadem curatio eſt. Sed virgini ſubjici [9] digiti tamquam maſculo, mulieri per naturale ejus [10] debent. Tum, virgini quidem, ſub ima ſiniſteriore ora; mulieri vero, inter urinae iter & os pubis, incidendum eſt, ſic, ut utroque loco plaga transverſa ſit. Neque terreri convenit, ſi plus ex muliebri corpore ſanguinis profluit.

4. Calculo evulſo, ſi valens corpus eſt, neque magnopere vexatum, ſinere oportet ſanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur: atque, ingredi quoque eum paulum, non alienum eſt, ut excidat, ſi quid intus concreti ſanguinis manſit. Quod ſi per ſe non deſtitit, rurſus, ne vis omnis intereat, ſupprimi debet: idque protinus, in imbecillioribus, ab ipſa curatione faciendum eſt: ſiquidem, ut diſtentione nervorum periclitatur aliquis, dum veſica ejus agitatur; ſic alter metus excipit, remotis medicaminibus [11], ne tantum ſanguinis profluat, ut occidat. Quod ne incidat, deſidere is debet in acre acetum, cui aliquantum ſalis ſit adjectum: ſub quo & ſanguis fere conquieſcit, & adſtringitur veſica, ideoque minus inflammatur. Quod ſi parum proficit, agglutinanda cucurbitula eſt, & inguinibus, & coxis [12], & ſuper pubem. Vbi jam ſatis vel evocatus eſt ſanguis, vel prohibitus, reſupinus collocandus eſt, ſic, ut caput humile ſit, coxae paulum excitentur: ac ſuper vulnus [13] imponendum eſt duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpoſitis duabus horis, in ſolium is aquae calidae reſupinus demittendus eſt, ſic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, cetera veſtimentis circumdata ſint; manibus tantummodo pedibusque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo ſudor multus

inhaereſcit. Porro urinae iter in ſummo anguſtius eſt, tum in viris, tum etiam in foeminis. Vide Morgagn. Epiſt. I. Lindenius leg. *in urinae itinere*; fortaſſe ex allata Conſtantini explanatione; qua tamen recte uſus non eſt, cum vocem *primo* omiſerit.

9. *Virgini ſubjici*] Codices MSS. alii habent, *virginis ubi ſe*; Mediceus I. *virgini ſubire.* In vulgatis omnibus legitur, *virgini ſubjici*, ut correxit Palavicinus.

10. *Per naturale ejus*] In Cod. Mediceo I. habetur, *per naturali cius:* ex Palavicini vero emendatione, *per naturalia ejus.* Ego *per naturale ejus* repoſui. Nam Codices ceteri habent, *per naturalem ejus citius.* Porro *citius* ortum videtur ex *cius*, quod eſt in Codice I. pro *ejus.*

11. *Remotis medicaminibus*] Cod. Mediceus I. *motis medicaminibus.* Mihi duae hae voces ab explanatoribus additae videntur; eoque magis ſuſpectae ſunt, quod vox *medicamen* apud Celſum nusquam occurrat, niſi hoc loco, & lib. 5. cap. 98. ſect. 1. ubi ea itidem ſuſpicione laborat. Vocem iſtam Celſus de induſtria fugiſſe videri poteſt; quando illam neque tum adhibuit, cum *medicamentum* ſaepius intra paucos verſus repetere neceſſe fuit.

12. *Et inguinibus & coxis*] Lindenius leg. *& in genibus & coxis*: quod, quamvis Codex item Mediceus I. habeat, *& in genibus & in coxis*, minus tamen probandum eſt: ſed retinenda vetus lectio, *& inguinibus & coxis*, quae ceterorum Codicum teſtimonio comprobatur. Vide Morgagn. Epiſt. VI.

13. *Vulnus*] Al. *ulcus*, ut eſt in Cod. Mediceo I.

tus oriri ſolet; qui ſpongia ſubinde in facie detergendus eſt [14]: finisque ejus fomenti eſt, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus, inducendusque hapſus lanae mollis, tepido oleo repletus [15], qui pubem, & coxas, & inguina, & plagam ipſam, contectam eodem ante linteolo [16], protegat: isque ſubinde oleo tepido madefaciendus eſt; ut neque frigus ad veſicam admittat, & nervos leniter molliat. Quidam cataplasmatis calefacientibus utuntur. Ea plus pondere nocent, quo [17] veſicam urgendo vulnus irritant, quam calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem ullum neceſſarium eſt. Proximo die, ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi urina non excedit [18], ſi locus circa pubem mature intumuit, ſcire licet, in veſica ſanguinem concretum remanſiſſe. Igitur, demiſſis eodem modo digitis, leniter pertractanda veſica eſt, & diſcutienda, ſi qua coierunt: quo fit, ut per vulnus poſtea procedant [19]. Non alienum etiam eſt, oriculario clyſtere acetum nitro miſtum per plagam in veſicam compellere: nam ſic quoque diſcutiuntur, ſi qua cruenta coierunt. Eaque facere etiam primo die convenit, ſi timemus, ne quid intus ſit: maximeque, ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Cetera eadem facienda ſunt: ut demittatur in ſolium, ut eodem modo panniculus, eodem lana [20] ſuperinjiciatur. Sed neque ſaepe, neque tamdiu in aqua calida puer habendus, quam adoleſcens eſt; infirmus, quam valens; levi, quam graviore inflammatione affectus; is, cujus corpus digeritur, quam is, cujus adſtrictum eſt. Inter haec vero, ſi ſomnus eſt, & aequalis ſpiritus, & madens lingua, & ſitis modica, & venter imus ſedet, & mediocris [21] eſt cum febre modica dolor, ſcire licet, recte curationem procedere. Atque in his inflam-

14. *Qui ſpongia ſubinde in facie detergendus eſt*] In Cod. Mediceo I. legitur, *quo ſi* (ex veteri emendatione, *quod &*) *ſpongia ſubinde facile detergendum eſt:* in aliis, ut in Editionibus antiquis fere omnibus, *quo ſpongia ſubinde facile detergendum eſt:* in II. III. & VI. non *facile*, ſed *in facie*. Conſtantini Editio ita habet: *qui ſpongia ſubinde facile detergendus eſt:* in margine vero, pro *facile*, *in facie*, ex veteris Codicis teſtimonio: quam lectionem Lindenius ſecutus eſt.

15. *Inducendusque hapſus lanae mollis, tepido oleo repletus*] In Cod. Mediceo I. deſunt haec omnia: in aliis vero Codicibus deſunt illa; *finisque ejus fomenti eſt, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus.*

16. *Contectam eodem ante linteolo*] De quo paulo ſupra: *duplex aut triplex linteolum, aceto madens.* Alii leg. *contectam eodem ante ſe linteolo;* ut eſt in Cod. Mediceo I. Ego expuli pronomen *ſe* ex Codicum ceterorum fide.

17. *Quo*] Ita ex MSS. Alii leg. *quae;* ſed perperam. Alii, ut refert Conſtantinus, *quia*, Lindenius *atque.*

18. *Excedit*] Conſtantinus leg. *excidit;* Lindenius, *exit.*

19. *Procedant*] Quidam Codices MSS. habent *procidant.*

20. *Eodem modo panniculus, eodem lana*] I. e. panniculus aceto madens, & hapſus lanae mollis tepido oleo repletus. Ita ex Lindenio. Alii leg. *eodem modo panniculus, eadem lana:* & ita habent MSS. Medicei, excepto primo, in quo, *eodem modo panniculis, eadem urina.*

21. *Venter imus ſedet, & mediocris &c.*] Ita ex Conſtantini conjectura & Lindenio: ſed Conſtantinus leg. *ſedet, mediocris;* Lindenius, *ſedet,* &

flammatio fere quinto vel ſeptimo die finitur: qua levata, ſolium ſupervacuum eſt: ſupini tantummodo vulnus aqua calida fovendum eſt, ut, ſi quid urinae rodit [22], eluatur [23]. Imponenda autem medicamenta ſunt pus moventia; &, ſi purgandum ulcus [24] videbitur, melle linendum [25]. Id ſi rodet, roſa temperabitur. Huic curationi aptiſſimum videtur enneapharmacum [26] emplaſtrum: nam & ſevum habet ad pus movendum, & mel ad ulcus repurgandum; medullam etiam, maximeque vitulinam; quod in id, ne fiſtula relinquatur, praecipue proficit [27]. Linamenta vero tum ſuper ulcus non ſunt neceſſaria; ſuper medicamentum, ad id continendum, recte imponuntur. At ubi ulcus purgatum eſt, puro linamento ad cicatricem perducendum eſt. Quibus temporibus tamen, ſi felix curatio non fuit, varia pericula oriuntur [28]. Quae praeſagire protinus licet, ſi continua vigilia eſt, ſi ſpiritus difficultas, ſi lingua arida eſt, ſi ſitis vehemens, ſi venter imus tumet, ſi vulnus hiat, ſi transfluens [29] urina id non rodit, ſi ſimiliter ante tertium diem [30] quaedam livida excidunt [31], ſi is aut nihil aut tarde reſpondet, ſi vehementes dolores ſunt [32], ſi poſt diem quintum magnae febres urgent, & faſtidium cibi permanet, ſi cubare in ventrem jucundius eſt. Nihil tamen pejus eſt diſtentione nervorum, &, ante nonum diem, vomitu bilis. Sed cum inflammationis ſit metus, ſuccurri abſtinentia, modicis

& mediocris. Sedet autem opponitur verbo *tumet*, quod infra eſt; *venter imus tumet*. Editiones antiquae & aliqui Codices MSS. habent, *venter imus ſed & mediocris:* Cod. Mediceus primus, *venter imus Si mediocris:* tertius, *venter immus & mediocris:* ſextus, *venter immus: & mediocris.*

22. *Rodit*] Al. *rodet.*

23. *Eluatur*] Ita in Cod. Mediceo vetuſtiore. Alii leg. *abluatur.*

24. *Vlcus*] In Cod. modo allato, *vulnus.*

25. *Melle linendum*] Fortaſſe Celſus ſcripſit, *melle* vel *mel illinendum.* Pro *linendum*, Lindenius habet *liniendum*, ut eſt in aliquibus MSS.

26. *Enneapharmacum*] Aliqui, Egnatium ſecuti, ἐννεαφάρμακον ſcribunt Graecis litteris.

27. *Quod in id ..... proficit*] Lindenius leg. *quae*, ut malebat Conſtantinus, qui praeterea *ad id*, pro *in id*, reponendum putabat. Sed neutra mutatione eſt opus. Nam *quod* refertur ad *habet*: *in id* autem ſimiliter adhibetur lib. 3. cap. 18. *movere ſternutamenta medicamentis in id efficacibus.*

28. *Varia pericula oriuntur*] Antea legebatur, *varia circa pericula oriuntur.* Ego ex MSS. fide omiſi particulam *circa.* Habetur illa quidem in Mediceo I. & in IV. ſed per Palavicinum. Deceptus autem, opinor, Palavicinus fuit, quod in margine quorumdam Codicum ſit, *per circula.* Quod non aliud ſignificat, niſi ita ſcriptum in aliquo Codice fuiſſe, pro *pericula.*

29. *Transfluens*] Lindenius aliique quidam leg. *tranſiliens;* ſed perperam. Error ortus eſt ex Editione I. in qua littera *f* vocis *transfluens* adeo male expreſſa eſt, ut *i* referat. Hinc in Edit. an. 1493. & in Juntina, *tranſiluens;* in Pinziana, *tranſilens.* Egnatius, Ruellius, Conſtantinus, & Stephanus recte leg. *transfluens;* nec aliter eſt in MSS.

30. *Si ſimiliter ante tertium diem &c.*] In Codicibus MSS. deeſt particula *ſi:* in Mediceo I. & *ſi*, & *ante;* quae tamen utraque adſcripta eſt a Palavicino. Sed fortaſſe *ſi* poſt *ſimiliter* collocanda eſt, & legendum; *ſimiliter, ſi ante tertium diem.*

31. *Excidunt*] Cod. Mediceus I. *excedunt.*

32. *Sunt*] In Codice Mediceo I. non eſt verbum hoc. Sic quidem vox *dolores* penderet a verbo *urgent.*

dicis & tempeſtivis cibis; inter haec, fomentis, & quibus ſupra ſcripſimus 33, oportet.

XXVII. Proximus cancri metus eſt. Is cognoſcitur, ſi, & per vulnus, & per ipſum colem, fluit ſanies mali odoris, cumque ea quaedam a concreto ſanguine non abhorrentia, tenuesque carunculae lanulis ſimiles: praeter haec, ſi orae vulneris aridae ſunt, ſi dolent inguina, ſi febris non deſinit 34, eaque in noctem augetur, ſi inordinati horrores accedunt. Conſiderandum autem eſt, in quam partem cancer is tendat. Si ad colem, indureſcit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, teſticulique intumeſcunt: ſi in ipſam veſicam, ani dolor ſequitur, coxae durae ſunt 35, non facile crura extendi poſſunt: at ſi in alterutrum latus, oculis id expoſitum eſt, paresque utrimque easdem notas, ſed minores, habet. Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut ſuperior pars eadem ſemper ſit 36, in quam vitium fertur. Ita, ſi ad colem it, ſupinus is collocari debet; ſi ad veſicam, in ventrem; ſi in latus, in id, quod integrius eſt. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum ſit, aut cupreſſus, aut myrtus; idemque humor clyſtere intus adigetur 37: tum ſuperponetur lenticula cum malicorio miſta; quae utraque ex vino decocta ſint; vel rubus, aut oleae folia, eodem modo decocta; aliave medicamenta, quae ad cohibendos purgandosque cancros propoſuimus. Ex quibus, ſi qua erunt arida, per ſcriptorium calamum inſpirabuntur. Vbi ſtare coeperit cancer, mulſo vulnus 38 eluetur: vitabiturque eo tempore ceratum, quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit: potius plumbum elotum cum vino inungetur; ſuperque 39 idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perveniri ad ſanitatem poteſt: cum eo tamen, quod non ignoremus, orto cancro ſaepe affici ſtomachum, cui

33. *Et quibus ſupra ſcripſimus*] H. e. folio aquae calidae, panniculo &c. Alii leg. *de quibus &c.* Ego ſecutus ſum Lindenium, Cod. Mediceo I. conſentiente.

34. *Deſinit*] Ita edidit Lindenius: nec aliter legendum videtur. Codices MSS. & antiquae Editiones habent *deſuit*.

35. *Durae ſunt*] In Cod. Mediceo I. *durant.* Palavicinus correxit, *dureſcunt.* Palavicinus correxit, *dureſcunt;* & ita olim vulgo legebatur. Lindenius leg. *tumeſcunt.* Ego, *durae ſunt*, ut eſt in MSS. ceteris Mediceis.

36. *Eadem ſemper ſit*] Ita in omnibus MSS. Fortaſſe tamen legendum ex Conſtantino & Lindenio, *ſemper ea ſit.*

37. *Intus adigetur*] Paulo infra: *Idem humor roſa miſtus in ipſum vulnus oriculario clyſtere agendus eſt.* Alii leg. *intus adjicietur*; ſed minus recte. Fortaſſe apud alios quoque Latinos Scriptores, ubi *adjicere* impellendi vel jaciendi ſignificatione reperitur, reponendum eſt *adigere.* Vide tamen XI. Facciolati Animadverſionem apud Morgagnum Epiſt. III. ejusdemque Facciolati Epiſtolam ad me ſcriptam, quae addita eſt in libri calce. Editio Conſtantini habet *intus adjiciatur:* in margine vero, *injicietur.*

38. *Vulnus*] Lindenius, *ulcus.*

39. *Superque*] Al. *ſuper quae.*

cui cum vesica quaedam consortio est [40]: exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, si quis retentus est, concoquatur [41], neque corpus alatur; ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut ali possit: quae necessario mortem maturant. Sed ut his succurri nullo modo potest, sic a primo tamen die tenenda ratio curationis est [42]. In qua quaedam observatio, ad cibum quoque potionemque pertinens, necessaria est. Nam cibus inter principia, non nisi humidus dari debet: ubi ulcus purgatum est, ex media materia: olera & salsamenta semper aliena sunt. Potione opus est, modica [43]. Nam, si parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia urget, & vis corporis minuitur: si plus aequo assumitur, subinde vesica impletur, eoque irritatur. Non nisi aquam autem bibendam [44] esse, manifestius est, quam ut subinde dicendum sit. Solet vero sub ejusmodi victu evenire, ut alvus non reddatur. Haec aqua ducenda est, in qua vel foenum Graecum, vel malva decocta sit. Idem humor rosa mistus in ipsum vulnus oriculario clystere agendus est [45], ubi id rodit urina, neque purgari patitur. Fere vero primo per vulnus exit haec: deinde, eo sanescente, dividitur, & pars per colem descendere incipit, donec ex toto plaga claudatur. Quod interdum tertio mense, interdum non ante sextum, nonnumquam exacto quoque anno fit. Neque desperari debet solida glutinatio vulneris, nisi ubi aut vehementer rupta cervix est, aut ex cancro multae magnaeque carunculae, simulque nervosa aliqua exciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fistula, vel exigua admodum relinquatur, summa cura providendum est. Ergo, cum jam ad cicatricem vulnus intendit [46], extentis jacere feminibus & cruribus oportet: nisi tamen molles arenosive calculi fuerunt. Sub his enim tardius vesica purgatur: ideoque diutius plagam patere necessarium est; tum [47] demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perduci.

40. *Quaedam consortio est*] Ita in Cod. Mediceo I. In aliis Codicibus, *quodammodo consortium est*. In vulgatis, ex Palavicini emendatione, *quoddam consortium est*.

41. *Concoquatur*] Cod. Mediceus I. *coquatur*.

42. *A primo tamen die tenenda ratio curationis est*] Alii leg. *diu*, quemadmodum habent Codices Medicei I. III. & VI. In II. quoque, IV. V. & VII. est *diu*: attamen Codices hi quatuor, Lindenii, sive potius Constantini lectionem, *die*, non parum confirmare videntur, quia habent *etenenda*; etsi prima hujus vocis littera expuncta sit in IV. & in VII.

43. *Modica*] mediocri. Ita reposui ex MSS. Lindenius leg. *non immodica*, ut est in margine Editionis Constantinianae: alii, *non modica*, quod est a Palavicino.

44. *Bibendam*] In aliquibus Codicibus *bibendum*. Haec verba, *autem bibendum esse*, *manifestius est*, *quam*; desunt in Mediceo I.

45. *Agendus est*] Pantinus & Lindenius omittunt *est*; fortasse quod absit ab Edit. Caesarii an. 1538. Sed non abest ab Editione ejusdem Caesarii an. 1528. neque ab aliis item libris sive impressis, sive MSS. Constantinus legere malebat, *adigendus est*.

46. *Vulnus intendit*] Ita in MSS. & in Editionibus antiquioribus. Alii cum Caesario leg. *vulnus tendit*. Fortasse rectius. Nam etiam cap. proximo: *Cumque jam ad sanitatem tendet*.

47. *Et tum*] Cod. Mediceus I. non habet particulam *&*.

duci. Quod si, antequam vesica purgata est, orae se glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt, vulnus digitis vel averso specillo 48 diducendum est; ut torquentibus exitus detur: hisque effusis, cum diutius pura urina descendit 49, tum demum, quae cicatricem inducant, imponenda sunt; extendendique 50, ut supra docui 51, pedes, quam maxime juncti 52. Quod si fistulae metus ex his causis, quas proposui, subesse videbitur, quo facilius claudatur ea, vel certe coangustetur, in anum quoque danda plumbea fistula est, extentisque cruribus femina talique inter se deligandi 53 sunt, donec, qualis futura est 54, cicatrix fit.

XXVIII. Et hoc quidem commune esse maribus & foeminis potest. Proprie vero quaedam ad foeminas pertinent: ut in primis, quod earum naturalia nonnumquam, inter se glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinus in utero matris: interdum exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris sanescendo junctis. Si ex utero est, membrana ori vulvae opposita est: si ex ulcere, caro id replevit. Oportet autem membranam duabus lineis, inter se transversis, incidere ad similitudinem litterae X, magna cura habita, ne urinae iter violetur: deinde undique eam membranam excidere. At si caro increvit, necessarium est recta linea patefacere: tum ab ora vel vulsella vel hamo apprehensa 55, tamquam habenulam excidere; & intus implicitum in longitudinem linamentum (λημνίσκον Graeci vocant) in aceto tinctum demittere, supraque succidam lanam aceto madentem deligare: tertio die solvere ulcus, &, sicut 56 alia ulcera,

48. *Averso specillo*] Alii leg. *adverso specillo*, & ita est in Codd. Mediceis IV. & VI. In I. legitur, *averso scalpello*; quam lectionis varietatem ceteri omnes Medicei Codd. in margine adnotatam habent.

49. *Cum diutius pura urina descendit*] *Cum* & *descendit* lego cum Lindenio. Alii non recte, *tum*, & *descendat*. In Codice Mediceo I. ita habetur: *cum diutius pura urina descendat*: in aliis, *cum diutius supra urina descendat*.

50. *Extendendique*] Alii leg. *extendique*. Ita sane habent MSS. Codices; & in Mediceo I. *debent* additum est a Palavicino post *pedes*. Sed legendum, *extendendique*, ut est in Editionibus Ruellii, Stephani, & Lindenii.

51. *Docui*] In omnibus Codicibus Mediceis *posui*, praeterquam in primo, in quo *docui*. In IV. alia manu, *docui*.

52. *Juncti*] Ita Lindenius & MSS. bene multi. Al. *vincti*.

53. *Deligandi*] In vulgatis legitur *deliganda*, ex mutatione a Palavicino inducta. In MSS. *deligandi*; quo modo reposui.

54. *Qualis futura est*] Qualis esse potest. Alii leg. *futura*, ut est in Edit. an. 1493. quod a Constantino probatur, ut sit sextus casus hoc sensu; qualis ex futura fit. Sed fallitur Constantinus. Editio I. Aldinaque, & Codices MSS. habent *futura*.

55. *Apprehensa*] Alii leg. *apprehensam*, ut Palavicinus correxit in Cod. Mediceo I. Ego ex hoc, & ceteris Codicibus, *apprehensa*, scilicet ora.

56. *Solvere ulcus*, *&*, *sicut &c.*] Ita in MSS. & Editionibus antiquis. Editio Constantini in margine habet, *solvere*, *&* *ulcus sicut*. Lindenius leg. *solvere*, *&* *vulnus*, *sicut*; & deinde, *vulnera*.

cera, curare. Cumque jam ad sanitatem tendet, plumbeam fistulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare: supraque idem medicamentum injicere, donec ad cicatricem plaga perveniat.

XXIX. Vbi concepit autem aliqua, si jam prope maturus partus intus emortuus est, neque excidere 57 per se potest, adhibenda curatio est: quae numerari inter difficillimas potest. Nam & summam prudentiam moderationemque desiderat, & maximum periculum affert. Sed ante omnia 58 vulvae natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re 59 quoque facile cognoscitur. Oportet autem ante omnia resupinam mulierem transverso lecto sic collocare, ut feminibus ejus ipsius ilia comprimantur: quo fit, ut & imus venter in conspectu medici sit, & infans ad os vulvae compellatur; quae, emortuo partu, id comprimit: ex intervallo vero paulum dehiscit 60. Hac occasione usus medicus, unctae manus indicem digitum primum debet inserere, atque ibi continere, donec iterum id os aperiatur 61, rursusque alterum digitum demittere debebit 62, & per easdem occasiones alios, donec tota esse intus manus possit. Ad cujus rei facultatem 63 multum confert & magnitudo vulvae, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum praesertim intus nonnumquam etiam duae manus dari debeant. Pertinet etiam ad rem, quam calidissimum esse imum ventrem, & extrema corporis; neque dum inflammationem coepisse 64, sed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam, si corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, nisi aegerrime potest: sequiturque saepe cum vomitu, & cum tremore, mortifera nervorum

57. *Excidere*] Cod. Mediceus I. habet *excedere*. Verum, cum idem Codex superiore cap. mendose habeat *membranam excedere*, & *habenulam excedere*; hic quoque *excedere* videtur perperam scriptum esse pro *excidere*, quod est in aliis Codicibus.

58. *Ante omnia*] Morgagno assentior, qui duas hasce voces, a librariis, quod infra occurrerent, hoc loco temere iteratas, tollendas censet.

59. *In hac re*] Vox *re* deest in Cod. Mediceo I.

60. *Dehiscit*] Ita edidit, post conjecturam Constantini, Lindenius. Alii leg. *dehiscere*, ut est in MSS. In Mediceo I. sequitur, *ut hac occasione &c.*

61. *Id os aperiatur*] In Editionibus plerisque legitur, ut in MSS. *ad os aperiatur*. Sed in principe Florentina, *id os aperiatur*, quemadmodum Palavicinus correxit in Cod. Mediceo I. quod & Morgagnus probat. Lindenius leg. *os adaperiatur*, ut habet in margine Constantini Editio.

62. *Debebit*] Hoc verbum insititium esse suspicor. Nam praecedit *debet*; idque totam periodum regit.

63. *Facultatem*] Veterem lectionem, MSS. Mediceis Vaticanisque confirmatam, retinui. Lindenius leg. *facilitatem*, ut habet Constantini Codex.

64. *Neque dum inflammationem coepisse*] Lindenius leg. *neque dum inflammationem accepisse*: minus recte. Alii, Caesarium secuti, *neque cum inflammatione incepisse*: sed neque hi probandi sunt. Aliqui sane Codices habent *inflammatione*: sed non est difficile, ejusmodi errores cognoscere. Mediceus I. habet *inflammationem*: at, pro *coepisse sed*, *coepisset*.

vorum diſtentio. Verum intus emortuo corpori manus injecta protinus habitum ejus ſentit: nam aut in caput, aut in pedes converſum eſt; aut transverſum jacet 65; fere tamen ſic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo ſit. Medici vero propoſitum eſt, ut eum 66 manu dirigat vel in caput 67, vel etiam in pedes, ſi forte aliter compoſitus eſt. Ac, ſi nihil aliud eſt, manus vel pes apprehenſus, corpus rectius reddit: nam manus in caput, pes in pedes eum convertit 68. Tum, ſi caput proximum eſt, demitti debet uncus, undique laevis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri, vel ori, interdum etiam fronti recte injicitur; deinde attractus infantem educit. Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet. Nam, ſi compreſſo vulvae ore id tentatum eſt, non emittente eo, infans abrumpitur, & unci acumen in ipſum os vulvae delabitur; ſequiturque nervorum diſtentio, & ingens periculum mortis. Igitur, compreſſa vulva, conquieſcere; hiante, leniter trahere oportet; & per has occaſiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus uncum; ſiniſtra, intus poſita, infantem ipſum, ſimulque dirigere eum debet. Solet etiam evenire, ut is infans humore diſtendatur, exque eo profluat foedi odoris ſanies. Quod ſi 69 tale eſt, indice digito corpus illud forandum eſt, ut, effuſo humore, extenuetur: tum id leniter per ipſas manus recipiendum eſt. Nam uncus injectus facile hebeti corpuſculo elabitur 70: in quo quid periculi ſit 71, ſupra poſitum eſt. In pedes 72 quoque converſus infans non difficulter extrahitur; quibus 73 apprehenſis per ipſas manus commode educitur. Si vero transverſus eſt, neque dirigi potuit, uncus alae injiciendus, paulatimque attrahendus eſt. Sub quo fere cervix replicatur, retroque caput

65. *Transverſum jacet*] Sic reſtitui ex MSS. Vulgati habent, *in transverſum jacet.*

66 *Eum*] Hoc pronomen genere maſculino ideo fortaſſe Lindenius non tulit, quod *corpus* antecedat. Ipſe *infantem* repoſuit. Attamen etiam in proxima periodo habetur, *eum convertit*, ſcilicet infantem; quamvis *corpus* ſit in membro praecedenti.

67. *In caput*] Perperam Aldina Edit. *in manus.*

68. *Convertit*] Al. *convertet.*

69. *Quod ſi*] Ruellius & Stephanus leg. *Si quid.*

70. *Facile hebeti corpuſculo elabitur*] In Editionibus antiquis, & in MSS. excepto Mediceo I. legitur, *facile hebeti corpuſculo elevabitur:* in quibus nihil mendi eſt, praeterquam *elevabitur* pro *elabitur.* Codex Mediceus I. habet *labitur*: ſed deſunt in illo & tres voces, *facile hebeti corpuſculo*, & aliae omnes, quae ſequuntur poſt illas, *indice digito corpus.* Conſtantinus ita margini adſcripſit ex ſuo Codice: *hebeti corpuſculo facile elabitur:* ipſe tamen, pro *hebeti*, *enecti* legendum putabat. At Lindenius habet, *putri corpuſculo facile elabitur.* Ego *hebeti* retineo; quae vox eandem ſignificationem hic habet, atque in 3. hujus libri capite, *illa quoque ipſa carne hebete, nec firma;* & in cap. 13. *tumor increſcit...... quo modo caro hebes, modo humor aliquis, melli aquaeve ſimilis, includitur.*

71. *In quo quid periculi ſit*] Cod. Mediceus I. ita habet: *in quod ſi tale quid periculi ſit.*

72. *Poſitum eſt. In pedes &c.*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *poſitum. Sed in pedes etc.* Lindenius, *poſitum eſt. Sed in pedes etc.*

73. *Quibus*] Lindenius leg. *namque his.*

put ad reliquum corpus ſpectat. Remedio eſt, cervix praeciſa; ut ſeparatim utraque pars auferatur. Id unco fit, qui, priori ſimilis, in interiore tantum parte per totam aciem exacuitur. Tum id agendum eſt, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia fere, majore parte extracta, caput in vacuam vulvam prolabitur, extrahique ſine ſummo periculo non poteſt. Si tamen id incidit, ſuper ventrem mulieris duplici panniculo injecto, valens homo, non imperitus, a ſiniſtro latere ejus debet aſſiſtere, & ſuper imum ventrem ejus duas manus imponere, alteraque alteram premere: quo fit, ut illud caput ad os vulvae compellatur; idque 74 eadem ratione, quae ſupra poſita eſt, unco extrahitur 75. At ſi pes alter juxta repertus eſt, alter retro cum corpore eſt, quidquid protractum 76 eſt, paulatim abſcindendum eſt: &, ſi clunes 77 os vulvae urgere coeperunt, iterum retro repellendae ſunt, conquiſitusque pes ejus adducendus. Aliaeque etiamnum difficultates faciunt, ut, qui ſolidus non exit, conciſus eximi debeat. Quoties autem infans protractus eſt, tradendus miniſtro eſt. Is eum ſupinis manibus ſuſtinere; medicus deinde ſiniſtra manu leniter trahere umbilicum debet, ita, ne abrumpat, dextraque 78 eum ſequi usque ad eas, quas ſecundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit; hisque ultimis apprehenſis, venulas membranulasque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, & ſi quid intus praeterea concreti ſanguinis remanet. Tum compreſſis in unum feminibus, illa conclavi 79 collocanda eſt, modicum calorem, ſine ullo perflatu, habente: ſuper imum ventrem ejus imponenda lana ſuccida, in aceto & roſa tincta. Reliqua curatio talis eſſe debet, qualis in inflammationibus, & in iis vulneribus, quae in nervoſis locis ſunt, adhibetur.

XXX. 1. Ani quoque vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manus auxilium deſiderant. Ergo, ſi qua ſciſſa 80 in eo vetuſtate induruerunt,

74. *Idque*] Idem, *idque tum.*

75. *Extrahitur*] Idem, *extrahi poſſit.* In Cod. Mediceo I. habetur *extrahere:* in ceteris *extrahitur.*

76. *Protractum*] Vetus liber apud Conſtantinum, *prolapſum;* & ita edidit Lindenius. Ego tamen, *prolatum*, in multis MSS. inveni; *prolapſum*, in nullo. Mediceus I. habet *protractum*, ut eſt in Editionibus antiquis.

77. *Et, ſi clunes*] Particula *et* abeſt a Cod. Mediceo I.

78. *Dextraque*] *Dextra*, legitur in eodem Codice.

79. *Conclavi*] Aliqui cum Caeſario leg. *in conclavi;* ſed praepoſitio abeſt a MSS.

80. *Sciſſa*] Lindenius leg. *fiſſa*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae. Conſtantinus porro adnotat, *ani fiſſa* Celſum dixiſſe in lib. 5. cap. 20. ſect. 5. Attamen idem Conſtantinus, cum lib. 6. cap. 18. ſect. 7. legeretur, *in eo* (ano) *ſaepe, & quidem pluribus locis, cutis exciditur;* recte monuit, legendum eſſe, *ſcinditur:* atque ita edidit Lindenius. Adde, in eodem lib. 6. eodemque cap. 18. ſect. 9. hoc vitium vocari *ſciſſuras*. Quare *ſciſſa* retinendum, ut eſt in veteribus libris, tum impreſſis, tum MSS.

runt, jamque callum habent, commodiſſimum eſt, ducere alvum; tum ſpongiam calidam admovere, ut relaxentur illa, & foras prodeant: ubi in conſpectu ſunt, ſcalpello ſingula excidere, & ulcera renovare [81]; deinde imponere linamentum molle [82], & ſuper linteolum illitum melle; locumque eum molli lana implere, & ita vincire: altero die, deincepsque ceteris, lenibus medicamentis uti, quae ad recentia eadem vitia neceſſaria eſſe, alias propoſui: & utique [83] per primos dies ſorbitionibus eum ſuſtinere; paulatim deinde cibis adjicere aliquid, generis tamen ejus, quod eodem loco praeceptum eſt. Si quando autem ex inflammatione pus in his oritur [84], ubi primum id apparuit [85], incidendum eſt; ne anus ipſe ſuppuret. Neque tamen ante properandum eſt: nam, ſi crudum inciſum eſt, inflammationi [86] multum accedit, & puris aliquanto amplius concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibis, iisdemque medicamentis opus eſt.

2. At tubercula, quae κονδυλώματα appellantur, ubi induruerunt, hac ratione curantur [87]. Alvus ante omnia ducitur: tum vulſella tuberculum apprehenſum, juxta radices exciditur [88]. Quod ubi factum eſt, eadem ſequuntur, quae ſupra poſt curationem adhibenda eſſe propoſui [89]: tantummodo, ſi quid increſcit, ſquama aeris coërcendum eſt.

3. Ora etiam venarum, fundentia ſanguinem, ſic tolluntur. Vbi ſanguini, qui effluit [90], ſanies adjicitur, alvus acribus ducitur [91], quo magis ora promoveantur: eoque fit, ut omnia venarum quaſi capitula [92] con-

81. *Vlcera renovare*] De his ulceribus lib. 6. cap. 18. ſect. 8. *Quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi, renovant.* Pro *renovare*, Codices Medicei III. & VI. habent *revocare:* Editio Aldina *removere*; ſed perperam.

82. *Linamentum molle*] Vox *molle* non eſt in Cod. Mediceo I. *Mollis linamenti* meminit etiam in lib. ſuperiore cap. 13.

83. *Et utique*] Lindenius omittit particulam &.

84. *Pus in his oritur*] Ita in vulgatis; nec aliter legendum videtur. Mediceus I. aliique MSS. Codices depravati ſunt. Nam ita habent: *pubis in his oritur.*

85. *Id apparuit*] Cod. Mediceus I. non habet vocem *id.*

86. *Inflammationi*] Alii leg. *inflammationis*, ut eſt in MSS. Lindenius, *inflammationi*, quem ſequor.

87. *Vbi induruerunt, hac ratione curantur*] Lib. 6. cap. 18. ſect. 8. *ſi vetus condyloma jam induruit.* In Cod. Mediceo I. ita habetur; *ibi hac ratione curantur.*

88. *Exciditur*] Cod. modo allatus habet *praeciditur.*

89. *Adhibenda eſſe propoſui*] Idem Codex, *adhibenda propoſui.*

90. *Sanguini, qui effluit*] Idem Codex, *ſanguis qui fluit.*

91. *Alvus acribus ducitur*] Ita in Editione Lindenii. In Cod. Mediceo I. tres hae voces deſunt. Codices ceteri habent, *alvus acrius ducitur:* & ita eſt in antiquis Editionibus. In margine tamen Conſtantinianae adſcriptum eſt, *acrioribus.*

92. *Omnia venarum quaſi capitula*] Ita ex Conſtantino, cujus conjectura ceteris probabilior Morgagno videtur, quod in lib. 6. cap. 18. ſect. 9. habeatur, *ora venarum tamquam capitulis quibusdam ſurgentia.* Idem Morgagnus, *omnia vena &c.* ſcriptum reperit in ſuo Codice. Editiones veteres, Aldina excepta, habent, *omnia vela &c.* ut eſt in MSS. Mediceis omnibus, praeter VI. in quo legitur, *omnia uda.* Egnatius edidit, *omnes venae &c.* Lindenius, *omnia vaſa &c.*

conſpicua ſint. Tum, ſi capitulum exiguum eſt, baſimque tenuem habet, adſtringendum lino paulum ſupra eſt, quam ubi cum ano committitur: imponenda ſpongia ex aqua calida eſt [93], donec id liveat [94]: deinde aut ungue, aut ſcalpello, ſupra nodum id exulcerandum eſt. Quod niſi factum eſt, magni dolores ſubſequuntur: interdum etiam urinae difficultas. Si id majus eſt, & baſis latior, hamulo uno aut altero excipiendum eſt, paulumque ſupra baſim incidendum: neque relinquendum quidquam ex eo capitulo, neque quidquam ex ano demendum eſt: quod conſequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit [95]. Qua inciſum eſt, acus debet immitti, infraque eam lino id capitulum alligari. Si duo triave ſunt, imum quodque [96] primum curandum eſt: ſi plura, non omnia ſimul; ne tempore eodem undique tenerae cicatrices ſint. Si ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia: deinde linamentum imponendum, ungenda femina, & inguina, & quidquid juxta ulcus eſt, ceratumque ſuperdandum, & farina hordeacea calida implendus is locus, & ſic deligandus eſt. Poſtero die is deſidere in aqua calida debet, eodemque cataplasmate foveri. Ac bis die, & ante curationem, & poſt eam, cervices [97] ac femina liquido cerato perungenda ſunt; tepidoque is loco continendus. Interpoſitis quinque aut ſex diebus, oriculario ſpecillo linamenta educenda: ſi capitula [98] ſimul non exciderunt, digito promovenda: tum lenibus medicamentis, iisdemque, quae alibi poſui, ulcera ad ſanitatem perducenda. Finito vitio, quemadmodum agendum eſſet, jam alias ſuperius expoſui [99].

XXXI. Ab his ad crura proximus tranſitus eſt. In quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem & earum venularum [1], quae in capite nocent; & eorum varicum, qui in ventre ſunt, curationem diſtuli: quoniam ubique eadem eſt. Igitur vena omnis, quae noxia

93. *Imponenda ſpongia ex aqua calida eſt*] Particula *ex* deeſt in MSS. & in Editionibus antiquis. Reſtituta eſt a Lindenio, cum pridem Conſtantinus ita legendum animadvertiſſet. Idem Lindenius leg. *imponendaque*: ſed iſta quidem mutatione nihil eſt opus. In Cod. Mediceo I. ita habetur: *imponenda aqua calida ſpongia eſt.*

94. *Liveat*] In veteribus Codicibus, in quibus *b* ſaepe invenitur pro *v*, legitur *libeat.* Ita cap. 16. pro *inteſtinum lividum*, Cod. Mediceus I. habet *inteſtinum libidum.* Conſtantinus conjiciendo legebat, *doleat.* Sed recte Lindenius, *liveat.*

95. *Hamos ducit*] Cod. Mediceus I. non habet *hamos.*

96. *Imum quodque*] In Codice modo allato mendoſe eſt, *imo quoque.* Lindenius leg. *intimum quodque;* ſed non recte.

97. *Cervices*] Cui bono cervicis inunctio? Lindenius reponit *coxendices.* Sed Celſus hac voce alibi non eſt uſus. Videtur ſcripſiſſe *coxae.* id autem ab iis fortaſſe in *cervices* mutatum fuit, qui coxas & femina idem & unum eſſe exiſtimarunt.

98. *Si capitula*] Lindenius, *& ſi capitula.*

99. *Jam alias ſuperius expoſui*] Adverbium *ſuperius* mihi ſuſpectum eſt: habetur tamen in omnibus MSS. At *alias* abeſt a Mediceo I. Fortaſſe *ſuperius*, ſupra *alias* ab explanatoribus poſitum, receptum fuit, *alias* expulſum.

1. *Venularum*] Cod. Mediceus I. *venarum.*

noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu eximitur 2. Si recta; ſi, quamvis transverſa, tamen ſimplex; ſi modica eſt, melius aduritur. Si curva eſt, & velut in orbes quosdam implicatur, pluresque 3 inter ſe involvuntur, utilius eximere eſt. Adurendi ratio haec eſt. Cutis ſuperinciditur: tum patefacta vena, tenui & retuſo ferramento candente modice premitur; vitaturque, ne plagae ipſius orae adurantur: quas reducere hamulis facile eſt. Id interpoſitis fere quaternis digitis per totum varicem fit: & tum ſuperimponitur 4 medicamentum, quo aduſta ſanantur. At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione ſuper venam inciſa, hamulo orae excipiuntur; ſcalpelloque undique a corpore vena diducitur; caveturque, ne inter haec ipſa laedatur 5; eique retuſus hamulus ſubjicitur; interpoſitoque eodem fere ſpatio, quod ſupra poſitum eſt, in eadem vena idem fit: quae, quo tendat, facile hamulo extento cognoscitur. Vbi jam idem, quacumque varices ſunt, factum eſt, uno loco adducta per hamulum vena praeciditur: deinde, qua proximus hamus eſt, attrahitur & evellitur; ibique rurſus abſcinditur. Ac ſic undique varicibus crure liberato, tum plagarum 6 orae committuntur, & ſuper emplaſtrum glutinans injicitur.

XXXII. At, ſi digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem poſtea cohaeſerunt, ſcalpello diducuntur: dein 7 ſeparatim uterque non pingui emplaſtro circumdatur: atque ita per ſe uterque ſanescit. Si vero fuit 8 ulcus in digito, poſteaque male inducta cicatrix curvum 9 eum reddidit 10; primum malagma tentandum eſt: dein, ſi id nihil prodeſt (quod & in veteri cicatrice, &, ubi nervi laeſi ſunt, evenire conſuevit) videre oportet, nervine id vitium, an cutis ſit. Si nervi eſt, attingi non debet: neque enim ſanabile eſt. Si cutis, tota cicatrix excidenda; quae fere calloſa extendi digitum minus patiebatur 11: tum rectus ſic ad novam cicatricem perducendus eſt.

XXXIII.

2. *Eximitur*] Alii leg. *exciditur*, ut eſt in MSS. pleriſque omnibus. Mediceus I. habet *eximitur*; quod malui, quia infra quoque omnium veterum librorum conſenſu habetur, *utilius eximere eſt*; ubi unus Lindenius leg. *excidere*. Verbum *eximo* eadem ſignificatione adhibetur cap. 6. & cap. 23. hujus lib.

3. *Pluresque*] Lindenius leg. *pluresve*.

4 *Superimponitur*] Idem, *ſuperponitur*.

5. *Caveturque, ne inter haec ipſa laedatur*] In aliquibus MSS. ita habetur: *caveturque ne inter haec ne ipſa laedatur*. Itaque legere malim: *caveturque inter haec, ne ipſa laedatur*. Haec verba, itemque illa, *eique retuſus hamulus ſubjicitur*, quae ſtatim conſequuntur, deſunt in Cod. Mediceo I.

6. *Tum plagarum &c.*] Particula *tum* abeſt a Cod. Mediceo I.

7. *Dein*] Cod. Mediceus I. habet *deinde*; & ſic infra quoque.

8. *Fuit*] Ita in Cod. Mediceo I. & Lindenii Editione. Alii leg. *fit*.

9. *Curvum*] Cod. Mediceus I. habet *durum*.

10. *Reddidit*] Pro *reddit*, quod eſt in MSS. & antiquis Editionibus, Lindenius repoſuit *reddidit*; & quidem recte, ut ego puto.

11. *Excidenda; quae fere calloſa extendi digitum minus patiebatur*] Ita ex Cod. Mediceo vetuſtiore. Codices alii habent, *excidenda eſt, quae*

fere

XXXIII. Gangraenam inter ungues alasque, aut inguina nasci; &, si quando medicamenta vincuntur [12], membrum praecidi oportere, alio loco mihi dictum est. Sed id quoque cum periculo summo fit: nam saepe in ipso opere, vel profusione sanguinis vel animae defectione moriuntur. Verum hic quoque nihil interest, an satis tutum praesidium sit, quod unicum est. Igitur inter sanam vitiatamque partem incidenda scalpello caro usque ad os est, sic, ut neque contra ipsum articulum id fiat, & potius ex sana parte aliquid excidatur, quam ex aegra relinquatur. Vbi ad os ventum est, reducenda ab eo sana caro, & circa os subsecanda est, ut ea quoque parte aliquid os nudetur [13]: dein id serrula praecidendum est, quam proxime sanae carni etiam inhaerenti: ac tum frons ossis, quam serrula exasperavit, laevanda est, supraque inducenda cutis; quae sub ejusmodi curatione laxa esse debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, & super id spongia ex aceto deliganda. Cetera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus moveri debet [14], praeceptum est.

fere calculos efficit, ut extendi digitum non pateretur. Vulgo olim legebatur, *excidenda est, quae fere callosa efficit, ut extendi digitum non patiatur:* sed Lindenius, pro *digitum non patiatur*, quod est a Palavicino, reposuit, *digitus non possit.*

12. *Vincuntur*] In Cod. Mediceo I. *vincantur.*

13. *Aliquid os nudetur*] *aliquid* pro *aliquantum.* Lindenius leg. *aliquid ossis nudetur;* quae lectio veteris Codicis testimonio non caret, ut scribit Constantinus. Attamen Codices Vaticani Mediceique habent *os*, non *ossis.*

14 *In quibus pus moveri debet*] In vulneribus omnibus, quae glutinari non possunt, cujus generis id ipsum est, pus moveri debet; ut est in lib. 5. cap. 26. sect. 27. Recte igitur veteres Codices habent *moveri debet:* neque Constantino assentiendum, qui legendum putabat, *moveri non debet*, quod in lib. cit. cap. 26. sect. 34. haec sint: *Medicamenta vero, dum malum* (gangraena) *serpit, adhibenda nulla sunt, quae pus movere consueru nt.* Verum membro praeciso, medicamenta pus moventia, non gangraenae, quae nulla jam est, sed vulneri imponuntur, quod Chirurgus fecit, quodque sicut cetera vulnera curandum est. Veterem autem lectionem Cocchius confirmat ex Heliodoro cap. 14. de extremis membris abscindendis. Lindenius secutus est Constantinum: nam ita edidit; *in quibus pus non moveri debet.*



LIBER OCTAVVS.

I. Supereſt ea pars, quae ad oſſa pertinet: quae quo facilius accipi poſſit, prius poſitus figurasque eorum indicabo. Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinſecus gibba, utrimque laevis, & qua cerebri membranam contegit, & qua cute, capillum gignente, contegitur: eaque ſimplex, ab occipitio & temporibus; duplex, usque in verticem a fronte, eſt: oſſaque ejus, ab exterioribus partibus [15], dura; ab interioribus, quibus inter ſe connectuntur, molliora ſunt: interque ea venae diſcurrunt, quas his alimentum ſubminiſtrare, credibile eſt. Raro autem calvaria ſolida, ſine ſuturis eſt: locis tamen aeſtuoſis facilius invenitur; & id caput firmiſſimum, atque a dolore tutiſſimum eſt. Ex ceteris, quo ſuturae pauciores ſunt, eo capitis valetudo commodior eſt. Neque enim certus earum numerus eſt, ſicut ne locus quidem. Fere tamen duae, ſuper aures, tempora a ſuperiore capitis parte diſcernunt: tertia, ad aures [16] per verticem tendens, occipitium a ſummo capite diducit: quarta, ab eodem vertice per medium caput frontem procedit; eaque modo ſub imo capillo deſinit, modo frontem ipſam ſecans inter ſupercilia finitur [17]. Ex his ceterae quidem ſuturae in unguem committuntur: eae vero, quae ſuper aures transverſae ſunt, totis oris paulatim extenuantur; atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. Craſſiſſimum vero in capite os poſt aurem eſt; qua capillus, ut veriſimile eſt, ob id ipſum non gignitur. Sub his quoque muſculis [18], qui tempora connectunt [19], os medium, in exteriorem [20] partem inclinatum [21], poſitum eſt. At facies ſuturam habet maximam; quae a tempore incipiens, per medios oculos, narisque transverſa pervenit ad alterum tempus. A qua breves duae ſub interioribus angulis deorſum ſpectant. Et malae quoque in ſumma parte ſingulas transverſas

15. *Ab exterioribus partibus*] Caeſarius, Ruellius, & Lindenius omittunt *partibus*.

16. *Ad aures*] Id eſt, verſus aures, ut explicat Morgagnus; non uſque ad aures, ut Paavvius & Lindenius exiſtimaſſe videntur, qui proinde reponunt *ad latera*. Editiones antiquae omnes (excepta Editione an. 1538. in qua mendoſe eſt *ad nares*) omneſque MSS. habent *ad aures*.

17. *Finitur*] In Cod. Mediceo I. *finit.* Paavvius & Morgagnus quaedam deeſſe putant, ad coronalem ſuturam attinentia.

18. *Sub his quoque muſculis*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus. Lindenius leg. *Super hos quoque muſculos.*

19. *Qui tempora connectunt*] Ita in iisdem veteribus libris. Lindenius leg. *contegunt*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae. Morgagnus mallet, *continent*; quam conjecturam confirmat ex ſimili loco cap. 4. hujus lib. *inter muſculos, qui tempora continent.*

20. *Exteriorem*] Stephanus & Ronſſeus leg. *interiorem.*

21. *Inclinatum*] Perperam quidam leg. *inclinatam*, ut eſt in Edit. an. 1493.

ſas ſuturas habent. A mediisque naribus, aut ſuperiorum dentium gingivis, per medium palatum una procedit; aliamque transverſa idem palatum ſecat. Et ſuturae quidem in plurimis hae ſunt. Foramina autem, intra caput, maxima oculorum ſunt; deinde narium; tum quae in auribus habemus. Ex his, quae oculorum ſunt, recta ſimpliciaque ad cerebrum tendunt. Narium duo foramina oſſe medio discernuntur: ſiquidem hae [22] primum a ſuperciliis, angulisque oculorum, oſſe inchoantur ad tertiam fere partem: deinde in cartilaginem verſae, quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur. Sed ea foramina, quae a ſummis ad imas nares [23] ſimplicia ſunt, ibi rurſus in bina itinera dividuntur: aliaque ex his, ad fauces pervia, ſpiritum & reddunt & accipiunt; alia, ad cerebrum tendentia, ultima parte [24] in multa & tenuia foramina diſſipantur, per quae ſenſus odoris nobis datur. In aure quoque primo [25] rectum & ſimplex iter, procedendo flexuoſum, juxta cerebrum [26] in multa & tenuia foramina diducitur, per quae facultas audiendi eſt. Juxtaque [27] ea duo parvuli quaſi ſinus ſunt; ſuperque eos finitur os, quod transverſum a genis tendens, ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur. Jugale appellari poteſt ab eadem ſimilitudine, a qua id Graeci ζυγώδες appellant. Maxilla vero eſt molle os [28], eaque una eſt: cujus eadem & media, & etiam ima pars [29], mentum eſt: a quo utrimque procedit ad tempora; ſolaque ea movetur. Nam malae cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes exigit [30], immobiles ſunt. Verum ipſius maxillae partes extremae quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus, infra [31] latior, vertice ipſo tenuatur, longiusque procedens ſub oſſe jugali ſubit, & ſuper id [32] temporum muſculis illigatur. Alter brevior

22. *Hae*] Editiones priſcae habent *haec*; quod retineri non poteſt, niſi infra legatur *verſa*, ut Palavicinus correxit, ediditque Lindenius. In MSS. eſt *hac*, & *verſae*. Itaque malui *hae*, quemadmodum a Caeſario eſt repoſitum.

23. *Ad imas nares*] Lindenius leg. *ad intimas nares.*

24. *Ad cerebrum tendentia, ultima parte &c.*] Ita repoſui, cum in Cod. Mediceo I. ſit, *ad cerebrum tendenti ultima parte &c.* Alii leg. *ad cerebrum tendunt. In ultima parte &c.*

25. *Primo*] In Cod. Mediceo vetuſtiore, *primum.*

26. *Procedendo flexuoſum, juxta cerebrum &c.*] Ita in Codice modo allato. Alii leg. *procedendo flexuoſum fit, quod ipſum juxta cerebrum.* Sed Lindenius extrudit vocem *ipſum.*

27. *Juxtaque*] Aliqui leg. *Juxta*, ut eſt in Editione an. 1538.

28. *Maxilla vero eſt molle os*] Durius eſt oſſe pectoris, quod infra *valens & durum* vocatur. Vide Morgagni epiſtolam II. in hujus operis fine.

29. *Et etiam ima pars*] In Cod. Mediceo I. *etiam pars*: mendoſe, pro *& ima pars*, quo modo legendum crediderim, extruſa particula *etiam.*

30. *Exigit*] Conſtantinus & Lindenius leg. *excipit*, ut eſt in margine Editionis Caeſarianae: ſed perperam. Vide Morgagn. Epiſt. V.

31. *Infra*] Ita ex Morgagno. Simile eſt illud in lib. 6. cap. 14. *tumor mollior, & ab ima parte latus, extenuatus in verticem eſt.* Male alii, *intra.*

32. *Et ſuper id*] In Cod. Mediceo vetuſtiore legitur, *& id:* unde primo injecta mihi mendi ſuſpicio eſt; quam tamen Morgagnus plane ſuſtulit. Lege duas ejus epiſtolas huic libro adjectas.

vior & rotundior, & in eo ſinu, qui juxta foramina auris eſt, cardinis modo fit; ibique huc & illuc ſe inclinans maxillae facultatem 33 motus praeſtat. Duriores oſſe dentes ſunt: quorum pars maxillae, pars ſuperiori oſſi malarum haeret. Ex his quaterni primi, quia ſecant, τομικοὶ 34 a Graecis nominantur. Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Vltra quos utrimque fere maxillares quini 35 ſunt, praeterquam in iis, in quibus ultimi 36, qui ſero gigni ſolent, non increverunt. Ex his priorès 37 ſingulis radicibus; maxillares utique binis, quidam etiam ternis, quaternisve nituntur. Fereque longior radix breviorem dentem edit; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa eſt. Exque eadem 38 radice in pueris novus dens ſubit, qui multo ſaepius priorem expellit: interdum tamen ſupra infrave eum ſe oſtendit. Caput autem ſpina excipit. Ea conſtat ex vertebris quatuor & viginti. Septem in cervice ſunt, duodecim ad coſtas, reliquae quinque ſunt proximae coſtis. Eae teretes breveſque, ab utroque latere, proceſſus duos exigunt 39: mediae perforatae, qua ſpinae medulla cerebro commiſſa deſcendit: circa quoque per duos proceſſus tenuibus cavis perviae 40, per quae a membrana cerebri ſimiles membranulae deducuntur. Omneſque vertebrae, exceptis tribus ſummis 41, a ſuperiore parte in ipſis

33. *Facultatem*] Paavvius adnotat, alios legere *facilitatem;* atque innuit, ut opinor, Conſtantinum, qui vocem iſtam margini adſcripſit. Alii omnes habent *facultatem*, ut eſt in MSS.

34. Τομικοὶ] Quamvis τομικοὶ ſit in Editione Caeſarii an. 1538. non ita tamen Caeſarius ediderat an. 1528. ſed τέμνικοι; cum in Editione Aldina eſſet, τέμνικοι; in Juntina & vetuſtiſſimis tribus 1478. 1493. 1497. *temnici.* Primus igitur Ruellius repoſuit τομικοὶ; quem plerique ſecuti ſunt. Caeſarius haec adnotavit: τέμικοι, *alias* τομεῖς. Porro τομεῖς legendum eſſe, Cocchius contendit, quod Cod. Mediceus I. habeat *comis.* Codices II. III. IV. V. habent *tenici;* VI. *teniωi;* VII. *tertica*, & in margine alia manu, *tenici.*

35. *Quini*] In Mediceis Vaticaniſque MSS. *quaterni*, quemadmodum alii ediderunt. Sed *quini* prorſus legendum, ut eſt in Editione Lindenii, & in veteri quodam Conſtantini libro. Paavvius retinet *quaterni:* infra vero, pro *non increverunt*, legit ex conjectura, *jam increverunt.*

36. *In quibus ultimi*] Ita Caeſarius, Ruellius, Conſtantinus: & quidem recte. Alii, *in quibus tres ultimi;* ut a Palavicino correctum eſt in Cod. Mediceo I. Nam in plerisque MSS. ita habetur: *ſunt quibus in* (vel *iu*) *ultimi:* in Vaticano II. & in aliquo alio, *ſunt quibus tres ultimi.* Sed *in* non eſt *tres*, ſed particula *in* poſita loco non ſuo. Lindenius leg. *in quibus genuini.*

37. *Priores*] Lindenius leg. *primores.*

38. *Exque eadem*] Quidam leg. *ex eadem*, ut eſt in Edit. an. 1538. Lindenius, *Ex ea.*

39. *Exigunt*] Paavvius, qui ſupra probavit *exigit*, hoc loco improbat *exigunt*, & *exſerunt* reponit: ſed ſine cauſa, ut Morgagnus animadvertit.

40. *Circa quoque per duos proceſſus tenuibus cavis perviae*] H. e. in ipſis quoque proceſſibus perforatae. Aliqui, pro *per*, *ſubter* reponendum cenſent, ut adnotat Conſtantinus. Paavvius leg. *ea quoque per duos proceſſus tenuibus cavis pervia:* Lindenius, *latera quoque inter duos proceſſus tenuibus cavis pervia.* Sed veterem lectionem & MSS. confirmant, &, ut Morgagnus animadvertit, locus ſimilis cap. 14. ubi habetur; *duabus membranulis, quae per duos a lateribus proceſſus feruntur;* non *inter*, nec *ſubter duos a lateribus proceſſus.* In Codice Mediceo I. mendoſe; *circa quaeque per duos proceſſit &c.*

41. *Exceptis tribus ſummis*] Prima enim ſinus quidem a ſuperiore parte habet; at proceſſus ab inferiore non habet. Excepit autem & proximas duas,

ipsis processibus parum desidentes sinus habent: ab inferiore alios deorsum versus processus exigunt. Summa igitur protinus caput sustinet, per duos sinus receptis exiguis ejus processibus. Quo fit, ut caput sursum deorsum versum tuberibus exasperetur 42. Secunda superiori parti inferiore 43. Quod ad circuitum pertinet, pars summa angustiore orbe finitur: ita 44 superior ei summae circumdata 45 in latera quoque caput moveri finit. Tertia eodem modo secundam excipit 46. Ex quo facilis cervici mobilitas est. Ac, ne sustinere quidem caput posset, nisi utrimque recti valentesque nervi collum continerent, quos τένοντας 47 Graeci appellant: siquidem horum inter omnes flexus alter semper intentus ultra prolabi superiora non patitur. Jamque vertebra tertia tubercula, quae inferiori inserantur, exigit 48. Ceterae processibus deorsum spectantibus in inferiores insinuantur, ac per sinus, quos utrimque habent,

duas, quod crederet, secundam nec sinus, nec processus habere; tertiam processus, non sinus. Id, nisi fallor, ex iis, quae sequuntur, colligitur Morgagnus tamen suspicatur, tria haec verba non esse Celsi, aut si Celsi sunt, aliter ab eo fuisse scripta.

42. *Vt caput sursum deorsum versum tuberibus exasperetur*] Duo verba, *tuberibus exasperetur*. Morgagno redundare videntur, minimeque cum praecedentibus, *sursum deorsum versum*, vel, ut alii legunt cum Caesario, *versus*, cohaerere. Sententia enim haec esse videtur: ut caput tum sursum, tum deorsum versus moveri possit. Quidam, Constantino referente, inter *versus* & *tuberibus* inserunt *moveatur*, &c. Alii tollunt adverbium *sursum*; sed perperam. Et Paavvius quidem ita leg. *ut caput deorsum versus tuberibus exasperetur:* Lindenius vero, *ut caput deorsum parvis tuberibus exasperetur*. In multis MSS. pro *versum tuberibus exasperetur*, mendose est, *verum tuberius exasperatur*; in aliquibus, *susum*, pro *sursum*. Lege Morgagnum Epist. VII. qui totum hunc de vertebris locum ad examen revocat, & multis modis esse depravatum, ostendit.

43. *Secunda superiori parti inferiore*] Deest quidpiam. Pro *inferiore*, Constantinus *inferitur* scriptum invenit in suo Codice. Itaque Lindenius edidit; *Secunda superioris parti inferiori inferitur.* Recte fortasse; nisi illa statim sequerentur, *ita superior ei summae circumdata.* Paavvius leg. *Secunda superiori parti inferioris.* Sed deest verbum, quo haec regantur. In Cod. Mediceo I. est *parte*, pro *parti*; & *superiori* a Palavicino mutatur in *superior.* Vide Morgagn. l. c.

44. *Ita*] In vulgatis, *itaque*. Ego *ita* reposui ex MSS.

45. *Superior ei summae circumdata*] Prima circumdata secundae, qua summa est, id est, ea parte, qua angustiore orbe finitur. Vocem *ei* addidi ex Codice Mediceo vetustiore. Lindenius leg. *superior secundae circumdata.*

46. *Tertia eodem modo secundam excipit*] Si Celsus illuc spectavit, *ita superior ei summae circumdata*; difficile omnino est, haec verba, *Tertia eodem modo secundam excipit*, cum Anatome conciliare: meritoque ac jure dubitat de hujus loci fide Morgagnus. Non enim, ut secundae vertebrae pars summa, sic etiam ima angustiore orbe finitur; nec ab inferiore parte tertia vertebra ei circumdatur, quemadmodum prima a superiore. Verum *excipit* fortasse est, ut alibi, pro *sequitur*, non pro *recipit:* duae autem voces, *eodem modo*, referendae sunt ad illas, *Secunda superiori parti inferiori.* Quia tamen locus ille integer non est, nihil affirmare ausim. Cod. Mediceus I. ita habet: *Tertiam eodem modo secundam excipit.*

47. Τένοντας] Ita Egnatius & Stephanus. Nam ζένοντας in Editione Aldina mendum est. Τένοντας porro hos nervos interdum Graeci proprie nominarunt, ut observat Foësius in Oeconom. Hippocr. Codices Medicei alii habent TENONTAE (in VII. correctum est TENONTAC) al. TENONTE; primus *cerotas*, ut Editiones antiquae. Quidam leg. καρότας. ex emendatione Caelii Rhodigini; Cocchius ex conjectura, κερωτίας.

48. *Tubercula, quae imferiori inferantur, exigit*] Processus scilicet, de quibxs paulo supra. Aliqui leg. *excipit*, ex Caesario: sed id pugnat cum praeceden-

habent, ſuperiores accipiunt; multisque nervis & multa cartilagine continentur. Ac ſi, uno flexu modico in promptum dato, ceteris negatis, homo erectus inſiſtit, & aliquid 49 ad neceſſaria opera curvatur. Infra cervicem vero ſumma coſta contra humerum 50 ſita eſt. Inde undecim 51 inferiores usque ad imum pectus perveniunt: eaeque, primis partibus rotundae, & leniter quaſi capitulatae, vertebrarum transverſis proceſſibus, ibi quoque paulum ſinuatis 52, inhaerent: inde latescunt 53, & in exteriorem partem recurvatae paulatim in cartilaginem degenerant; eaque parte rurſus in interiora leniter flexae committuntur cum oſſe pectoris. Quod valens & durum 54 a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & a praecordiis, jam ipſum quoque cartilagine mollitum, terminatur 55. Sub coſtis vero prioribus quinque, quas νόθας 56 Graeci nominant, breves tenuioresque, atque ipſae quoque paulatim in cartilaginem verſae, extremis abdominis partibus inhaerescunt; imaque ex his, majore jam parte nihil, niſi cartilago eſt. Rurſus a cervice duo lata oſſa utrimque ad ſcapulas tendunt: noſtri ſcutula operta 57, ὠμοπλάτας

cedentibus verbis, *quae inferiori inſerantur*; ut Morgagnus animadvertit. Legendum igitur *exigit*; quod verbum Celſus adhibuit etiam ſupra: nec aliter habent MSS. Codices & Editiones vetuſtiores.

49. *Vno flexu modico in promptum dato, ceteris negatis, homo erectus inſiſtit, & aliquid &c.*] Ex multis muſculis, qui ſpinam continent, dum aliqui, prout opus eſt, hominem curvari ſinunt, ceteri omnes erectum tenent, nec ruere patiuntur. Ita repoſui ex Cod. Mediceo I. tamen libentius legerim, *in pronum dato*, ut eſt apud Lindenium. Alii leg. *uno flexu modico in promptum* (Conſtant. *in promptu*) *dato*, *caeteris negotiis homo & rectus inſiſtit, & aliquid &c.* Lindenius, *uno flexu modico in pronum dato, caeteris negotiis homo & rectus inſiſtit, & alioqui &c.*

50. *Humerum*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *humeros.*

51. *Vndecim*] Lego, *ſex*. Septem omnino coſtae ſunt, quas veras nominant, de quibus Celſus loquitur. Nam de quinque nothis infra eſt dicturus. Quoniam rerum numerus in veteribus Codicibus ſaepe per proprias notas ſcribebatur, facile fuit errare librariis. Videtur ſcriptum fuiſſe *VI*. Sed *V*, temere lineis paulum ultra angulum productis, pro *X* acceptum. Lindenius leg. *ſeptem*. At ſic quidem hae coſtae octo erunt; cum de una jam dictum ſit. Vide Morgagn. E; piſt. VII.

52. *Sinuatis*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae. Alii leg. *inſinuatis.*

53. *Latescunt*] Al. *patescunt*; & ita ego inveni in MSS. Codex tamen Conſtantini habet *latescunt*, ut edidit Lindenius. Itidem de latis ſcapularum oſſibus infra habetur; *in ſummis verticibus ſinuata, ab his triangula, paulatimque latescentia ad ſpinam tendunt.*

54. *Et durum*] Caeſarius & alii, *ac durum.*

55. *Ipſum quoque cartilagine mollitum terminatur*] In Codicibus Mediceis, excepto primo; *ipſam quoque cartilaginem emollit ac terminatur.* Mendoſe.

56. Νόθας] Ita reſtituerunt Egnatius & Caeſarius, cum *rhoas* legeretur. Codex primus habet *noas*; Medicei ceteri *nodat.*

57. *Scutula operta*] Ita edidit Lindenius, & ita habent Codices Vaticani III. & V. Mediceique omnes, praeter primum. Nihil tamen certi de hoc nomine affirmari poteſt. Nam neque apud alium auctorem reperitur, & apud Celſum hoc uno loco habetur, & hujus loci lectio varia eſt. Codex enim Mediceus I. & Vaticani I. II. VII. habent *ſcapulas:* quod minime contemnendum eſt, cum ſimiliter *ſura* nominetur, tum pars quaedam cruris, tum os, quod in ea parte eſt; ut infra dicitur. In Editionibus antiquis legitur, *ſcoptula operta*, ut in Cod. Mediceo I. ex Palavicino. In Vaticano IV. cum eſſet, *ſcutula operta*,

πλάτας Graeci nominant. Ea in ſummis [58] verticibus ſinuata, ab his triangula, paulatimque lateſcentia ad ſpinam tendunt; & quo latiora quaque parte ſunt, hoc hebetiora. Atque ipſa quoque, in imo cartilaginoſa, poſteriore parte velut innatant; quoniam, niſi in ſummo, nulli oſſi inhaereſcunt. Ibi vero validis muſculis nervisque conſtricta ſunt. At a ſumma coſta paulo interius, quam ubi ea media eſt, os excreſcit, ibi quidem tenue, procedens vero, quo propius lato ſcapularum oſſi fit, eo plenius latiusque, & paulum in exteriora curvatum [59], quod [60] altera verticis parte modice intumeſcens, ſuſtinet jugulum. Id autem ipſum [61] recurvum, ac neque inter duriſſima oſſa numerandum [62], altero capite in eo, quod poſui, altero in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit, paulumque motu brachii movetur, & cum lato oſſe ſcapularum, infra caput ejus, nervis & cartilagine connectitur. Hinc humerus incipit, extremis utrimque capitibus tumidus, mollis, ſine medulla, cartilaginoſus: medius teres, durus, medulloſus: leniter gibbus & in priorem & in exteriorem partem [63]. Prior autem pars eſt, quae a pectore eſt; poſterior, quae ab ſcapulis [64]; interior, quae ad latus tendit; exterior, quae ab eo recedit: quod ad omnes articulos pertinere, in ulterioribus patebit. Superius autem humeri caput rotundius, quam cetera oſſa, de quibus adhuc dixi, parvo exceſſu [65] vertici lati ſcapularum

ta, *ſcutula* in *ſcuptula* verſum fuit. Vide Morgagn. Epiſt. V.

58. *Ea in ſummis*] Cod. Mediceus I. *Ea ſummis.*

59. *Plenius latiusque*, *&* *paulum in exteriora curvatum*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *plenius latiusque*, *&* *paulatim in exteriora curvatum:* alii ex Caeſario, *plenius latiusque*, *&* *paulatim in exteriora* (Paavvius *interiora*) *curvatur*; Lindenius, *plenius latiusque eſt*, *paululum in interiora curvatum.*

60. *Quod*] Alii leg. *quod propius*; Lindenius, *quod protinus.* Ego ex fide Cod. Medicei vetuſtioris ſuſtuli *propius*, quod perperam repetitum eſt ex ſuperioribus, *quo propius &c.* ubi plerique MSS. habent, *quod propius.* Lege quae ad hunc locum ſcripſit Morgagnus in Epiſt. VII.

61. *Id autem ipſum*] Lindenius omittit *autem.*

62. *Ac neque inter duriſſima oſſa numerandum*] Paavvius & Lindenius leg. *ac inter duriſſima &c.* Vide meam ad Morgagnum epiſtolam, quae eſt in fine hujus libri, & quae ille ad eamdem reſcripſit.

63. *Leniter gibbus & in priorem & in exteriorem partem*] Ita in MSS. & in Editionibus 1478. 1493. 1497. Juntae, Caeſarii, Ruellii, Pantini. Si quid a librariis omiſſum fuit, videtur ita reſtituendum ex Morgagni conjectura: *leniter gibbus in priorem & poſteriorem & interiorem; cavus in exteriorem partem.* Alii, ſecuti Editionem Aldinam leg. *leniter gibbus*, *& in priorem & poſteriorem*, *interiorem & exteriorem partem*; Lindenius, *leniter cavus. in priorem & interiorem; gibbus, in poſteriorem & exteriorem partem.*

64. *Ab ſcapulis*] Cod. Mediceus I. *a ſcapulis.*

65. *Parvo exceſſu*] Hae duae voces deſunt in Editionibus 1478. 1493. 1497. Juntae, Caeſarii, Ruellii, & in antiquo Conſtantini Codice. In Editionibus aliis poſt quatuor proximas voces poſitae ſunt. Ego ſecutus ſum Codices Mediceos Vaticanosque, cum quibus duo Morgagni Codices conſentiunt.

66. *Vertici lati ſcapularum oſſis*] Ita ex Morgagni conjectura, & ex Cod. Vaticano ſexto, qualiscumque ejus auctoritas ſit. Ita legitur etiam in Mediceo I. ex recentiori emendatione: librarius enim ſcripſerat, *verticiliati ſcapularum oſſis.* Porro *verticem lati ſcapularum oſſis* Celſus nominat paulo ſupra, ubi de his oſſibus loquitur: *Ea in ſummis verticibus ſinuata &c.* Alii Codices & Editio-

rum offis [66] inferitur, ac majore parte extra fitum [67] nervis deligatur. At inferius duos proceffus habet; inter quos, quod medium eft, magis etiam extremis partibus finuatur. Quae res fedem brachio praeftat: quod conftat ex offibus duobus. Radius, quem κερκίδα Graeci appellant, fuperior breviorque, & primo tenuior, rotundo & leniter cavo capite exiguum humeri tuberculum recipit; atque ibi [68] nervis & cartilagine continetur. Cubitus inferior longiorque, & primo plenior, in fummo capite duobus quafi verticibus extantibus in finum humeri, quem inter duos proceffus ejus effe propofui, fe inferit. Primo vero duo brachii offa juncta [69] paulatim dirimuntur, rurfusque ad manum coëunt, modo craffitudinis [70] mutato: fiquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eft. Dein radius, in caput cartilaginofum confurgens, in vertice ejus finuatur [71]: cubitus rotundus in extremo, parte altera paulum procedit. Ac, ne faepius dicendum fit, illud ignorari non oportet, plurima offa in cartilaginem definere, nullum articulum non fic finiri. Neque enim aut moveri poffet, nifi laevi inniteretur; aut cum carne nervisque conjungi, nifi ea media quaedam materia [72] committeret. In manu vero prima palmae pars ex multis minutisque offibus conftat, quorum numerus incertus eft. Sed oblonga omnia, & triangula, ftructura quadam inter fe connectuntur, cum invicem fuperior

tiones multae habent, *verticulatis fcapularum offibus;* Codices Medicei IV. & V. & Vaticani III. & V. Editionesque 1478. 1493. 1497. *verticilatis fcapularum osfibus;* Editio Aldina, *verticillatis fcapularum osfibus;* Codices Vaticani II. & VII. *vertici latis fcapularum osfibus;* Vaticanus I. *articulatis fcapularum osfi;* Editio Lindeniana, *verticillati fcapularum osfi.*

67. *Extra fitum*] Nam vertici lati fcapularum offis parvo dumtaxat exceffu inferitur. Vide Morgagn. Epift. II. Ita porro ex eodem Morgagno legendum, & ex Mediceo I. aliisque quibusdam MSS. Alii leg. *ex tranfitu*; Lindenius, *extra id fitum.*

68. *Atque ibi*] Ita in veteribus libris & MSS. & impreffis. Lindenius leg. *quod ibi.*

69. *Duo brachii offa juncta*] Ita ex Morgagno, cui ex parte fuffragantur Codices MSS. tum Mediceus I. in quo eft, *duobus radiis adjuncta;* tum alii, in quibus, *duobus brachii* (in aliquibus, *brachiis*) *offa juncta.* Editiones antiquae habent, *duobus radiis brachii offa juncta*, ut eft in Cod. Mediceo I. ex Palavicini emendatione, in margine Medicei IV. alia manu, & in Vaticanis II. IV. VI. & VII. Lindenius leg. *duo, radii & brachii, offa juncta:* fed non recte; ut Morgagnus animadvertit. Nam duo brachii offa funt radius & cubitus.

70. *Crasfitudinis*] Cod. Mediceus I. habet *crasfitudinum.*

71. *In vertice ejus finuatur*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Editione Conftantini. Vox tamen *ejus* Morgagno redundare videtur; nec fine ratione. Nifi forte, quoniam alii habent *in verticem*, ita a Celfo fcriptum fuit: *in vicem ejus* (id eft, cubiti) *finuatur;* ut idem Morgagnus fufpicatur. Pantinus & Lindenius leg *in cervicem*, decepti ab Editione Caefarii an. 1538. quae omnino depravata eft: fiquidem Editio ejusdem Caefarii an. 1528. habet *in verticem.* Neque rectius *infinuatur* habet Lindenius, pro *finuatur.* Nam qua radius & cubitus, ad manum coëunt, non radius in cubitum, fed cubitus in radii finum inferitur. Denotat autem Celfus radii finum, in quem duo ex manu exigui proceffus conjiciuntur, ut infra docet. Vide Morgagn. Epift. VII.

72. *Media quaedam materia*] Cod. Mediceus I. non habet *quaedam.*

rior alterius angulus 73 alterius planities ſit: eoque fit ex his unius oſſis paulum in interiora concavi ſpecies. Verum ex manu duo exigui proceſſus in ſinum 74 radii conjiciuntur. Tum ex altera parte recta quinque oſſa 75, ad digitos tendentia, palmam explent. A quibus ipſi digiti oriuntur; qui ex oſſibus ternis conſtant: omniumque eadem ratio eſt. Interius os in vertice 76 ſinuatur, recipitque exterioris exiguum tuberculum; nervique ea continent. A quibus orti ungues indurescunt: ideoque non oſſi, ſed carni magis radicibus ſuis inhaerent. Ac 77 ſuperiores quidem partes ſic ordinatae ſunt. Ima vero 78 ſpina in coxarum oſſe deſidit 79; quod transverſum longeque valentiſſimum, vulvam, veſicam, rectum inteſtinum tuetur. Idque ab exteriore parte gibbum; ad ſpinam, reſupinatum; a lateribus, id eſt, in ipſis coxis, ſinus rotundos habet. A quibus oritur os, quod pectinem vocant; idque, ſuper inteſtina ſub pube transverſum, ventrem firmat: rectius in viris, recurvatum magis in exteriora in foeminis, ne partum prohibeat. Inde femina oriuntur. Quorum capita rotundiora etiam, quam humerorum ſunt; cum illa ex ceteris rotundiſſima ſint. Infra vero duos proceſſus a priore & a poſteriore parte habent. Dein dura, & medulloſa, & ab exteriore parte gibba 80, rurſus ab inferioribus 81 quoque capitibus intumescunt. Superiora in ſinus coxae, ſicut humeri in ea oſſa, quae ſcapularum ſunt, conjiciuntur: tum infra introrſus leniter intendunt 82, quo aequalius ſuperiora membra ſuſtineant. Atque in eo inferiora 83 quoque capita media ſinuantur, quo facilius excipi a cruribus poſſint. Quae

73. *Alterius angulus*] Pantinus & Lindenius haec verba omittunt. Secuti ſunt Editionem Caeſarii an. 1538. neque animadverterunt ea verba typographi culpa deeſſe, haberique in prima Edit. ejusdem Caeſarii.

74. *In ſinum*] Ita ex Conſtantino, Paavvio, Lindenio & Morgagno. Vnus enim eſt hic radii ſinus. Alii leg. *in ſinus*, ut eſt in MSS. Alii *in ſinu*, ut in Editione I.

75. *Recta quinque oſſa*] Lindenius habet, *quinque oſſa recta*.

76. *In vertice*] Secutus ſum Conſtantinum & Lindenium. Alii leg. *in verticem:* ut eſt in MSS. ſed mendoſe. Idem mendum notavimus paulo ſupra.

77. *Ac*] Editiones Caeſarii, Pantini, & Lindenii habent *At;* ſed perperam.

78. *Ima vero*] Cod. Mediceus I. *Iam vero.*

79. *Deſidit*] Deſignat ſpinam eo loco depreſſam, ut recte animadvertit Morgagnus. *Deſidit* porro antiquae Editiones, Aldina excepta, Codicesque habent Medicei tertius & ſextus, & Vaticanus primus: *deſedit* Mediceus primus: alii *diſidit:* Vaticanus II *diſcedit*, ut edidit Egnatius: VII. *deſcendit.* Conſtantinus malebat *deſidet*, vel *deſinit;* quod ultimum Lindenio placuit.

80. *Ab exteriore parte gibba*] Re vera gibba ſunt a parte priore; ut notat Morgagnus; qui ſuſpicatur Celſum ſcripſiſſe, *a priore*, vel *ab anteriore*, vel *a priore & ab exteriore*, ex Hippocrate de Fract. ſect. 18. In Cod. Mediceo I. legitur, *ab exteriore parte habent:* in Codicibus aliis, *ab exteriore parte gibba habent;* ut in Editionibus antiquis: in aliquibus deſunt haec omnia, *Dein dura, & medulloſa, & ab exteriore parte gibba.*

81. *Ab inferioribus*] Praepoſitionem *ab* non habet Cod. Mediceus I.

82. *Leniter intendunt*] Ita in MSS. & in Editionibus vetuſtioribus. Alii cum Caeſario leg. *leniter tendunt*; Lindenius, *leviter tendunt.* Vide adnot. 46. ad cap. 27. lib. ſuperioris.

Quae commiſſura oſſe parvo, molli, cartilaginoſo tegitur: patellam vocant. Haec ſuper innatans, nec ulli [84] oſſi inhaerens, ſed carne & nervis deligata, pauloque magis ad femoris os tendens, inter omnes crurum flexus juncturam tuetur. Ipſum autem crus eſt ex oſſibus duobus. Etenim per omnia femur humero, crus vero [85] brachio ſimile eſt: adeo ut habitus quoque & decor alterius ex altero cognoscatur: quod ab oſſibus incipiens, etiam in carne reſpondet. Verum alterum os ab exteriore parte ſurae poſitum eſt [86]; quod ipſum quoque ſura recte nominatur [87]. Id brevius, ſupraque tenuius, ad ipſos talos intumescit. Alterum a priore parte poſitum, cui tibiae nomen eſt, longius & in ſuperiore parte plenius, ſolum cum femoris inferiore capite committitur; ſicut cum humero cubitus. Atque ea quoque oſſa, infra ſupraque conjuncta, media, ut in brachio, dehiscunt. Excipitur autem crus infra oſſe transverſo talorum [88]; idque ipſum ſuper os calcis ſitum eſt, quod quadam parte ſinuatur, quadam exceſſus habet [89], & procedentia ex talo recipit, & in ſinum ejus inſeritur [90]. Idque ſine medulla durum, magisque in poſteriorem partem projectum, teretem ibi figuram repraeſentat. Cetera pedis oſſa ad eorum, quae in manu ſunt, ſimilitudinem inſtructa [91] ſunt: planta palmae [92], digiti digitis, ungues unguibus reſpondent.

II. Omne autem os, ubi injuria acceſſit, aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut colliditur, aut loco [93] movetur. Id, quod vitiatum eſt, primo fere pingue fit; deinde vel nigrum, vel cario-

83. *Atque in eo inferiora &c.*] Niſi forte legendum eſt *ideo*, ut Morgagnus eſt ſuſpicatus, duae voculae *in eo* prorſus redundant. Fortaſſe manarunt ex Cod. Mediceo I. ubi mendoſe videntur eſſe pro *inferiora*. Ita enim habet: *At in eo quoque capita.*

84. *Nec ulli*] Cod. Mediceus I. habet *neq. ulli.*

85. *Crus vero*] Particula *vero* abeſt a Codice Mediceo I.

86. *Ab exteriore parte ſurae poſitum eſt*] Ita ex Lindenio. Alii leg. *ab exteriore parte ſupra poſitum eſt*, ut eſt in Editione I. ſed perperam. Mendoſiores ſunt Codices MSS. nam ita habent: *ab exteriore parte idem* (Mediceus I. *id eſt*; aliqui *id*) *ſupra poſitum eſt.*

87. *Sura recte nominatur*] Ita Egnatius, Gryphius, Pantinus, alii. In Editionibus antiquioribus, & in MSS. mendoſe eſt *ſupra*, pro *ſura.* Adverbium *recte* non extat in Cod. Mediceo I. nec fortaſſe eſt Celſi.

88. *Oſſe transverſo talorum*] Ita repoſui ex Cod. Mediceo I. in quo ſcriptum eſt, *oe transverſo talorum.* In MSS. aliis, *oſſa & transverſo talorum*: in Editionibus antiquis, *oſſa ex transverſo talorum*; quod eſt a Palavicino. Conſtantinus ex conjectura, & Lindenius leg. *oſſe ex transverſo talorum.*

89. *Habet*] In MSS. omnibus, praeter Mediceum I. & Vaticanum VI. *habens.* Fortaſſe hic locus ita eſt legendus: *quod quadam parte ſinuatum, quadam exceſſus habens &c.*

90. *Et in ſinum ejus inſeritur*] Lindenius leg. *ut in ſinum &c.* ſed perperam.

91. *Inſtructa*] Cod. Mediceus I. habet *ſtructa.*

92. *Planta palmae*] Ita ex Cocchii conjectura. Nam in MSS. & Editionibus antiquioribus habetur, *plantae palmae.* Alii cum Cæſario leg. *plantae palmis.*

93. *Loco movetur*] Lindenius leg. *de loco movetur.*

riosum: quae, supernatis gravibus ulceribus aut fistulis, hisque vel longa vetustate, vel etiam cancro occupatis, eveniunt. Oportet autem ante omnia os nudare, ulcere exciso; &, si latius est ejus vitium, quam ulcus fuit, carnem subsecare, donec undique os integrum pateat 94: tum id, quod pingue est, semel iterumve satis est admoto ferramento adurere, ut ex eo squama 95 secedat; aut radere 96, donec jam aliquid cruoris ostendatur, quae integri ossis nota est. Nam necesse est aridum sit id, quod vitiatum est. Idem in cartilagine quoque laesa faciendum est: siquidem ea quoque scalpello radenda est, donec integrum id sit, quod relinquitur. Deinde, sive os sive cartilago 97 rasa est, nitro bene trito respergendum 98 est. Neque alia facienda sunt, ubi caries, nigritiesve in summo osse est: siquidem id vel paulo diutius eodem ferramento adurendum, vel radendum est. Qui radit haec, audacter imprimere ferramentum debet, ut & agat aliquid, & maturius desinat. Finis est, cum vel ad album os, vel ad solidum ventum est. Albo finiri ex nigritie vitium, soliditate quadam ex carie, manifestum est. Accedere etiam cruoris aliquid integro, supra dictum est. Si quando autem, an altius descenderit utrumlibet, dubium est, in carie 99 quidem expedita cognitio est. Specillum 1 tenue in foramina 2 demittitur; quod magis minusve intrando, vel in summo cariem esse, vel altius descendisse, testatur. Nigrities colligi quidem potest 3 etiam ex dolore, & ex febre, quae ubi mediocria sunt, illa alte descendisse non potest. Mani-

94. *Pateat*] Idem Linden. *patefiat.*

95. *Squama*] In MSS. *statua*; in Editionibus antiquis *statu.* Lindenius correxit, *squama.* Quam lectionem Morgagnus omnino certam non putat; quod Celsus scribere potuerit *testa*, ut cap. proximo, & lib. 6. cap. 13. & lib. 7. cap. 12. sect. 1. Attamen, ubi de osse adusto loquitur, *squamam* fere usurpat. Ita lib. 7. cap. 7. sect. 7. *os ferramento adurendum est; vehementiusque si jam carie vexatum est, quo crassior squama abscedat:* & sect. 15. *tenuibus ferramentis adurere .... ut squama ab osse secedat*; deinde, *verticem usque ad os adurunt, sic, ut squamam remittat.*

96. *Radere*] Al. *eradere.*

97. *Deinde, sive os sive cartilago*] Cod. Mediceus I. *deinde si cartilago.*

98. *Respergendum*] Aliqui MSS. Codices, *respergenda.*

99. *Si quando autem, an altius descenderit utrumlibet, dubium est, in carie &c.*] Ita in MSS. nisi quod Mediceus I. habet *descenderet* pro *descenderit*; alii *in* pro *an.* In vulgatis, *Si quando autem altius..... dubium est. In carie &c.* In Edit. Aldina, *si quando autem altius..... dubium est: in carie &c.*

1. *Specillum*] Lindenius, continuata sententia, leg. *si specillum.*

2. *In foramina*] Al. *in foramen.*

3. *Nigrities colligi quidem potest*] *Colligi idem potest*, contra veterum Codicum fidem Lindenius legit ex Paavvio, qui haec quoque ad cariem refert. Negat enim ad nigritiem cognoscendam his signis, quae Celsus proponit, opus esse, *dolore* & *febre*; quia ipsa conspectui subjicitur. Sed num oculis dijudicari potest, in summo nigrities sit, an altius penetraverit? Id Celsus ex dolore & febre colligi posse docet; sed manifestius adacta terebra cognosci. Vide Morgagnum recte interpretantem locum hunc in Epist. V. & confirmantem his verbis cap. proximi: *Sive autem nigrities, quam terebra detexit, sive caries, quam specillum ostendit &c.*

Manifeſtior tamen adacta [4] terebra fit: nam finis vitii eſt, ubi ſcobis nigra eſſe deſiit. Igitur, ſi caries alte deſcendit, per terebram urgenda [5] crebris foraminibus eſt, quae altitudine vitium aequent: tum in ea foramina demittenda candentia ferramenta ſunt, donec ſiccum os [6] ex toto fiat. Simul enim poſt haec & reſolvetur [7] ab inferiore oſſe, quodcumque vitiatum eſt; & is ſinus carne replebitur; & humor aut nullus poſtea feretur, aut mediocris. Sin autem nigrities eſt, aut ſi caries ad alteram quoque partem oſſis tranſit, oportet excidi. Atque idem quoque [8] in carie, ad alteram partem oſſis penetrante, fieri poteſt. Sed [9], quod totum vitiatum, totum eximendum eſt: ſi inferior pars integra eſt, eatenus, quod corruptum eſt, excidi debet. Item ſive capitis, ſive pectoris os, ſive coſta carioſa eſt, inutilis uſtio eſt [10], & excidendi [11] neceſſitas eſt. Neque audiendi ſunt, qui, oſſe nudato, diem tertium exſpectant, ut tunc excidant: ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaque, quantum fieri poteſt, eodem momento & cutis incidenda eſt, & os detegendum, & omni vitio liberandum eſt. Longeque perniicioſiſſimum eſt, quod in oſſe pectoris eſt: quia vix, etiamſi recte ceſſit curatio, veram ſanitatem reddit.

III. Exciditur vero os duobus modis. Si parvulum eſt, quod laeſum eſt, modiolo, quam χοινικίδα [12] Graeci vocant: ſi ſpatioſius [13], terebris. Vtriusque rationem proponam. Modiolus ferramentum concavum, teres, eſt, imis oris ſerratum; per quod medium clavus, ipſe quoque interiore orbe cinctus, demittitur. Terebrarum autem duo genera ſunt: alterum ſimile ei, quo fabri utuntur: alterum capituli longio-

4. *Adacta*] Quid mirum ſi *adigetur* mutatum fuerat in *adicietur* lib. 7. cap. 27. cum hic quoque, pro *adacta*, ut recte habet Mediceus I. in aliquibus MSS. ſit *adiecta*?

5. *Vrgenda*] In MSS. Codicibus *unguenda*; in Mediceo I. *unguendam*: mendoſe. Pro *urgenda*, alii, ut eſt in Conſtantini adnotationibus, mallent *purganda*.

6. *Donec ſiccum os*] Ita edidit Lindenius. Antea legebatur, *donec inde ſiccum os*. In Codicibus Mediceis ita habetur: *donec in ſiccum os*: ſed in primo Palavicinus lineolam duxit ſupra *in*. Hinc in margine Cod. IV. ab alia manu, *inde*.

7. *Poſt haec & reſolvetur*] Cod. Mediceus I. habet, *poſt haec ſolvetur*; Linden. *& poſt haec ſolvetur*.

8. *Atque idem quoque &c.*] Idem bis dicitur. Itaque Paavvius, & Morgagnus membrum hoc; Conſtantinus, & Ronſſeus quatuor illa verba membri ſuperioris, *eſt, aut ſi caries*, extrudenda cenſent. Lindenius omittit *Atque*.

9. *Sed*] Codices omnes Medicei, praeter primum, habent *Et*.

10. *Vſtio eſt*] Olim legebatur *vitio eſt*, ut habent MSS. Codices. Lindenius repoſuit *uſtio*, ſed omiſit *eſt*.

11. *Et excidendi*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus. Lindenius leg. *ſed excidendi*.

12. *Quam χοινικίδα*] Ita ex Cocchii emendatione. In Cod. Mediceo I. eſt, *quam* (a Palavicino *quem*) XOINEIKIA; itemque in IV. alia manu: in ceteris, XOINEKIΛA. Editiones aliae habent, *quem choenicion*, ut eſt in prima; aliae, χοινίκιον, per Graecas litteras.

13. *Spatioſius*] Quidam leg. *ſpatioſum*. In MSS. eſt *ſpatioſus*; ſed in Mediceo I. a Palavicino correctum eſt, *ſpatioſius*; & ita habent Editiones Caeſarii in margine, & Lindeniana.

gioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde ſubito latius fit; atque iterum ab alio principio paulo minus quam aequaliter ſurſum procedit. Si vitium in anguſto eſt, quod comprehendere modiolus poſſit, ille potius aptatur: & [14], ſi caries ſubeſt, medius clavus in foramen demittitur; ſi nigrities, angulo ſcalpri ſinus exiguus fit, qui clavum recipiat, ut, eo inſiſtente, circumactus modiolus delabi non poſſit: deinde is [15] habena, quaſi terebra, convertitur. Eſtque quidam premendi modus, ut & foret, & circumagatur [16]: quia, ſi leviter imprimitur, parum proficit; ſi graviter, non movetur. Neque alienum eſt, inſtillare paulum roſae, vel lactis, quo magis lubrico circumagatur: quod ipſum tamen, ſi copioſius [17] eſt, aciem ferramenti hebetat. Vbi [18] jam iter modiolo preſſum [19] eſt, medius clavus educitur, & ille per ſe agitur: deinde, cum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt, modiolus removetur. At ſi latius vitium eſt, quam ut illo comprehendatur, terebra res agenda eſt. Ea foramen fit in ipſo fine vitioſi oſſis atque integri; deinde alterum non ita longe, tertiumque, donec totus [20] is locus, qui excidendus eſt, his cavis cinctus ſit. Atque ibi quoque, quatenus terebra agenda ſit, ſcobis ſignificat. Tum exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus id, quod inter utrumque medium eſt, excidit; ac ſic [21] ambitus ſimilis ei fit, qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. Vtro modo vero id circumductum eſt, idem exciſorius ſcalper in oſſe [22] corrupto planus ſummam quamque teſtam laevet [23], do-

14. *Et*] Lindenius *At.*

15. *Deinde is*] Ita Egnatius aliique multi; & quidem recte. Quam lectionem cum Lindenius quoque ſit ſecutus, non apparet, cur Almeloveenius maluerit, *deinde his*, quod eſt in Editionibus 1478. 1493. 1497. 1524. & in MSS. Mediceus I. habet, *de his.*

16. *Vt & foret, & circumagatur*] Antea legebatur, *ut & foretur & circumagatur;* ut correctum eſt a Palavicino in Cod. Mediceo I. cum eſſet ſcriptum, *ut & foretur vagatur.* Ego repoſui *foret* pro *foretur;* ut malebat Conſtantinus: atque ita legendum arbitror ex Codicibus ceteris. Habent enim, *ut efforet & circumagatur.*

17. *Copioſius*] Lac ſcilicet, vel roſa. In Cod. Mediceo I. mendoſe eſt *optuſius;* in utraque Caeſarii Editione *obtuſius.*

18. *Hebetat. Vbi*] Ita ex Cod. Mediceo I. Quia in aliis Codicibus eſt, *habet. At ubi;* ideo Palavicinus particulam *at* addidit in illo Codice; unde in vulgatis libris, *hebetat. At ubi.*

19. *Preſſum*] Ita omnes veteres libri cum editi, tum MSS, eodemque modo Virgilius 10. Aeneid. v. 296. dixit:

ſulcumque ſibi premat ipſa carina.

Lindenius leg. *impreſſum*, ut malebat Conſtantinus.

20. *Totus*] *Tactus* in utraque Editione Caeſarii mendum eſt: quod neque Lindenius, neque Almeloveenius, qui ipſi quoque ita edidere, videntur animadvertiſſe.

21. *Ac ſic*] Hic quoque Editio Caeſarii tum an. 1528. tum 1538. itemque Ruelliana mendoſa eſt. Habent enim, *ac ſi.*

22. *In oſſe*] Lindenius leg. *& in oſſe.*

23. *Laevet*] Ita repoſuit Lindenius: quod ſane verbum Celſianum eſt; ſed hoc loco minus fortaſſe ſignificat, quam oportet. In oſſe enim corrupto, non laevanda ſumma quaeque teſta eſt, ſed tollenda, donec integrum os relinquatur. Ceterum Lindenius ſecutus videtur Paavvium, *laeviget* reponentem pro *laeſit*, quod habent veteres Editiones & MSS. tum Medicei, tum Vaticani. Conſtantinus in ſuo Codice reperit *radit;* quod non diſplicet.

donec integrum os relinquatur. Vix umquam nigrities integrum; caries per totum os perrumpit [24], maximeque ubi vitiata calvaria eſt. Id quoque ſigni ſpecillo ſignificatur [25]: quod depreſſum [26] in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet, & ob id [27] renitens aliquid invenit, & madens exit: ſi pervium invenit, altius deſcendens inter os & membranam, nihil oppoſitum invenit, educiturque ſiccum: non quo non ſubſit aliqua vitioſa ſanies; ſed quoniam ibi, ut in latiore ſede, diffuſa ſit. Sive autem nigrities, quam terebra detexit, ſive caries, quam ſpecillum oſtendit, os tranſit, modioli quidem uſus fere ſupervacuus eſt; quia latius pateat neceſſe eſt, quod tam alte [28] proceſſit. Terebra vero ea, quam ſecundo loco poſui, utendum; eaque, ne nimis incalescat, ſubinde in aquam frigidam demittenda eſt. Sed tum majore cura agendum eſt, cum jam aut ſimplex os dimidium perforatum eſt; aut in duplici ſuperius: illud ſpatium ipſum; hoc ſanguis ſignificat. Ergo tum lentius ducenda habena, ſuſpendendaque magis ſiniſtra manus eſt [29], & ſaepius attollenda, & foraminis altitudo conſideranda; ut, quandocumque [30] os perrumpitur, ſentiamus, neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana laedatur: ex quo graves inflammationes, cum periculo mortis oriuntur. Factis foraminihus, eodem modo media ſepta [31], ſed multo circumſpectius, excidenda ſunt; ne forte angulus ſcalpri eamdem membranam violet; donec fiat aditus, per quem membranae cuſtos immittatur: *μηνιγγοφύλακα* Graeci vocant. Lamina [32] aenea eſt, firma [33], paulum reſima, ab exteriore parte laevis; quae demiſſa, ſic, ut exterior pars ejus cerebro propior ſit, ſubinde ei ſubjicitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac, ſi excipit ejus angulum, ultra tranſire non patitur: eoque & audacius, & tutius, ſcalprum malleolo ſubinde me-

24. *Nigrities integrum; caries per totum os perrumpit*] Conſtantinus legit ex conjectura; *nigrities in totum, caries perſaepe totum os perrumpit.* Sed nihil mutandum.

25. *Id quoque ſigni ſpecillo ſignificatur*] Pro *ſigni*, Conſtantinus legendum putavit *ſigno*; Lindenius repoſuit *vitii.* Mihi vox haec tollenda videtur.

26. *Quod depreſſum*] Alii legunt, ut eſt in MSS. *qui depreſſus*: infra vero, *ſiccus.* Sed *ſpecillus* maſculino genere neque alibi apud Celſum, neque apud alios, quod ſciam, idoneos Scriptores occurrit. Itaque aſſentiendum videtur Conſtantino & Lindenio legentibus, *quod depreſſum*, & *ſiccum.*

27. *Et ob id*] „Tres hasce voculas" inquit Paavvius „delendas cenſeo, cum ſenſum turbent". Nihil turbant, Paavvi; nam referuntur ad ſolidam ſedem, ut Morgagnus explicuit. Lindenius expulit *ob id*, retinuit *&*.

28. *Tam alte*] Ita Conſtantinus ex conjectura, & Lindenius. Al. *jam alte*, ut eſt in MSS.

29. *Suſpendendaque magis ſiniſtra manus eſt*] Cod. Mediceus I. ita habet: *ſuſpendaque maius ſiniſtra eſt.*

30. *Quandocunque*] In MSS. Mediceis *quandoque*; quod in *quandocumque* mutatum fuit in I. a Palavicino & alia manu in IV. quoque.

31. *Septa*] Codex Mediceus I. non habet vocem hanc: ceteri habent *ſepe*, vel *ſaepe*; ut Editiones antiquae. Conſtantinus correxit, *ſepta*, quemadmodum eſt in capite proximo; atque ita edidit Lindenius.

32. *Lamina*] Lindenius addit *autem.*

33. *Firma*] Codex I. *phyrma*: Medicei ceteri, *prima.*

medicus ferit, donec exciſum undique os, eadem lamina levetur, tollique ſine ulla noxa cerebri poſſit. Vbi totum os ejectum eſt, circumradendae laevandaeque ſunt orae, &, ſi quid ſcobis membranae inſedit, colligendum. Vbi, ſuperiore parte ſublata, inferior relicta eſt, non orae [32] tantum, ſed os quoque totum laevandum [35] eſt; ut ſine noxa poſtea cutis increscat, quae aſpero oſſi innascens [36] protinus non ſanitatem, ſed novos dolores movet. Patefacto cerebro, qua ratione agendum ſit, dicam, cum ad fracta oſſa venero [37]. Si baſis aliqua ſervata eſt, ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia, quae recentibus vulneribus accommodantur; ſupraque imponenda lana ſuccida, oleo atque aceto madens. Vbi tempus proceſſit, ab ipſo oſſe [38] caro increſcit, eaque factum manu ſinum complet. Si quod etiam os aduſtum eſt [39], a parte ſana recedit; ſubitque inter integram atque emortuam partem caruncula, quae, quod abſceſſit, expellat. Eaque [40] fere, quia teſta tenuis & anguſta eſt, λεπὶς, id eſt, ſquama [41], a Graecis nominatur. Poteſt etiam evenire, ut ex ictu neque findatur os, neque perfringatur; ſed ſummum tamen [42] collidatur, exaſpereturque. Quod incidit, radi & laevari ſatis eſt. Haec quamvis maxime fiunt in capite, tamen ceteris quoque oſſibus communia ſunt: ut, ubicumque idem incidit [43], eodem remedio ſit utendum. At quae fracta [44], fiſſa, forata, colliſa ſunt [45], quaſdam proprias in ſingulis generibus, quaſdam com-

34. *Orae*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae, non *ora*, ut alii perperam legunt.

35. *Laevandum*] Plerique leg. *lavandum*. Infra quoque Aldina & aliae quaedam Editiones mendoſe habent *lavari*. In Cod. Mediceo I. eſt *levandum*, & *levari*.

36. *Oſſi innascens*] Ita Lindenius, & alii legunt ex Caeſario. Al. *oſſe innaſcens*. Cod. Mediceus I. habet, *oſſe naſcens*.

37. *Venero*] Al. *pervenero*, ut eſt in Edit. an. 1493.

38. *Ab ipſo oſſe*] *Oſſe*, ut legunt Conſtantinus & Lindenius, atque omnino legendum eſt, ex Mediceis Codicibus nullus habet, praeter III. & VI. In ceteris, itemque in Editionibus antiquis eſt *ore*.

33. *Si quod etiam os aduſtum eſt*] In Cod. Mediceo I. legitur, *Id quod etiam aduſtum eſt*.

40. *Eaque*] Non caruncula, ſed id, quod ex oſſe ſecedit, λεπὶς a Graecis nominatur: ideoque, pro *Eaque*, *Idque* Conſtantinus reponendum putabat. Mihi totum hoc membrum ab interpretibus adſcriptum fuiſſe videtur ad verba illa, *quod abſceſſit*.

41. *Λεπὶς, id eſt, ſquama*] Ita in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae. Alii leg. *ſquama eſt, id eſt lepis*; ut eſt in MSS. niſi quod Mediceus I. habet, quo modo edidit Egnatius, *ſquama id eſt lepis*; a Palavicino vero, *ſquama eſt idem lopis*. Al. ex Caeſario, *ſquamu eſt, id λεπίς*. Si cetera hujus membri verba retinenda ſunt, haec tria tamen, *id eſt ſquama*, videntur tollenda.

42. *Tamen*] Lindenius leg. *tantum*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae.

43. *Incidit*] Ex multis MSS. in quibus eſt *incipit*, repoſui *incidit*. Alii leg. *incidet*, ut habet Cod. Mediceus I.

44. *At quae fracta*] In Cod. Mediceo I. legitur, *Atque fractu*; in ceteris, *Atq; ea fracta*. Ego repoſui, *At quae fracta*. Editiones antiquae habent, *Atque cum ea fracta*, ex Palavicino; Lindeniana, *At, cum ea fracta*.

45. *Sunt*] Al. *ſint*.

communes in pluribus curationes requirunt: de quibus protinus dicam initio ab eadem calvaria accepto.

IV. Igitur, ubi ea percuſſa [46], protinus requirendum eſt, num bilem is homo vomuerit; num oculi ejus obcaecati ſint; num obmutuerit; num per nares auresve ſanguis ei effluxerit [47]; num conciderit; num ſine ſenſu quaſi dormiens jacuerit. Haec enim non niſi oſſe fracto eveniunt: atque, ubi inciderunt, ſcire licet, neceſſariam, ſed difficilem curationem eſſe. Si vero etiam torpor acceſſit; ſi mens non conſtat; ſi nervorum vel reſolutio vel diſtentio ſecuta eſt; veriſimile eſt, etiam cerebri membranam eſſe violatam: eoque in anguſto magis ſpes eſt. At ſi nihil horum ſecutum eſt, poteſt etiam dubitari [48], an os fractum ſit: & protinus conſiderandum eſt, lapide, an ligno, an ferro, an alio telo percuſſum ſit, & hoc ipſo laevi [49], an aſpero, mediocri, an vaſtiore, vehementer, an leviter [50]; quia quo mitior ictus fuit, eo facilius os ei reſtitiſſe credibile eſt. Sed nihil tamen melius eſt, quam certiore id nota explorare. Ergo, qua plaga eſt, demitti ſpecillum oportet, neque nimis tenue, neque acutum; ne, cum in quosdam naturales ſinus inciderit, opinionem fracti oſſis fruſtra faciat: neque nimis plenum; ne parvulae rimulae [51] fallant. Vbi ſpecillum ad os venit, ſi nihil niſi laeve & lubricum occurrit, integrum id videri poteſt: ſi quid aſperi eſt, utique qua ſuturae non ſint, fractum os eſſe teſtatur. A ſuturis ſe deceptum eſſe, Hippocrates memoriae prodidit [52]; more ſcilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium [53]. Nam levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt: magno ingenio, multaque nihilominus habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio; praecipueque in eo miniſterio, quod utilitatis

46. *Ea percuſſa*] Perperam alii leg. *ea pertuſa*. Codices Medicei I. III. & VI. habent *ea percuſſa*: Palavicinus vero in I. addit *eſt*. Lindenius leg. *calvaria percuſſa*

47. *Ei effluxerit*] Cod. Mediceus I. non habet *ei*.

48. *Poteſt etiam dubitari*] *Etiam* pro *adhuc*. De qua lectione cum dubitare me olim Morgagno ſignificaſſem, exemplis eam Terentii & Virgilii defendi poſſe reſpondit. Addi poteſt Plautus in Pſeudolo Act 1 Scen. 3.

Hunc pudet, quod tibi promiſit, quaque id promiſit die,
Quia tibi minas viginti pro amica etiam non dedit.

& Sallustius de B. C. ſub finem: *Catilina vero longe a ſuis inter hoſtium cadavera repertus eſt, paulum etiam ſpirans, ferociamque animi, quam habuerat vivus, in vultu retinens.* Attamen apud Celſum fortaſſe legendum *etiamnum*; in quo librarios ſaepe erraſſe animadverti. Vide lib. 2. cap. 18. adnot. 66. lib. 4. cap. 2. ſect. 1. adnot. 41. lib. 7. cap. 4. ſect. 4. adnot. 92.

49. *Laevi*] Ita ex Lindenio. Alii leg. *leni*, ut eſt in MSS. ſed non recte.

50. *Leviter*] Al. *leniter*.

51. *Parvulae rimulae*] Cod. Mediceus I. habet *parvolae rimae*.

52. *Prodidit*] Lindenius leg. *tradidit*, ut eſt in Edit. an. 1538.

53. *Fiduciam magnarum rerum habentium*] In Cod. Mediceo I. legitur: *fiducia magnas res habentium*.

litatis causa posteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus est. Sed haec quidem alioquin memoria magni professoris, uti interponeremus, effecit. Potest autem futura eo nomine fallere, quia [54] aeque aspera est; ut aliquis hanc esse, etiamsi rima est, existimet eo loco, quo subesse hanc verisimile est. Ergo eo nomine decipi non oportet: sed os aperire [55] tutissimum est. Nam neque utique certa sedes, ut supra posui, futurarum est; & potest idem & naturaliter commissum & ictu fissum esse, juxtave aliquid fissum habere. Quin aliquando etiam, ubi ictus fuit [56] vehementior, quamvis specillo nihil invenitur, tamen aperire commodius est. At si [57] ne tum quidem rima manifesta est, inducendum super os atramentum scriptorium est, deinde scalpro id deradendum [58]: nigritiem enim continet, si quid fissum est. Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit. Itaque, si graviter aliquis percussus est, si mala indicia subsecuta sunt, neque ea parte, qua cutis discissa est, rima reperitur; non incommodum est, parte altera considerare, num quis [59] locus mollior sit, & tumeat; eumque aperire: siquidem ibi fissum os reperietur. Nec tamen magno negotio cutis sanescit, etiamsi frustra secta [60] est. Os fractum, nisi si succursum [61] est, gravibus inflammationibus afficit, difficiliusque postea tractatur. Raro, sed aliquando tamen, evenit, ut os quidem totum integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rupta aliquid sanguinis mittat; isque ibi concretus magnos dolores moveat, & oculos quibusdam obcaecet [62]. Sed fere contra id dolor est, &, eo loco cute incisa, pallidum os reperitur: ideoque os excidendum est. Quacumque autem de causa curatio haec [63] necessaria est, si nondum satis cutis patefacta est, latius aperienda est, donec, quidquid laesum est, in conspectu sit. In quo

54. *Quia*] Sic reposuit Lindenius ex Constantini emendatione. Alii leg. *quae*; nec aliter est in MSS.

55. *Aperire*] Lindenius leg. *deoperire*. Ita sane habet Codex vetustior; sed ejus fidem dubiam reddunt Codices ceteri Medicei, in quibus est, ut in Editionibus antiquis, *aperire*; quo verbo Celsus utitur etiam infra, quemadmodum Morgagnus animadvertit.

56. *Fuit*] Al. *fuerit*.

57. *At si*] Cod. Mediceus I. habet *ac si*.

58 *Deradendum*] Editio an. 1493. *detrahendum*; atque ita plerique legunt. Edit. an. 1538. *attrahendum*.

59. *Num quis*] Cod. Mediceus I. *num qui*.

60. *Secta*] Ita in allato Codice & in Editione Lindenii. Alii leg. *desecta*; al. *detecta*.

61. *Nisi si succursum*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *nisi succursum*.

62. *Et oculos quibusdam obcaecet*] Ita edidit Lindenius. Sed fortasse scribendum, *oculosque obcaecet*. Nam in MSS. & antiquis Editionibus est, *oculos quibus obcaecet*. Ex qua lectione, procul dubio corrupta, Scaliger apud Vertunianum de capitis vulneribus fecit, *oculosque pus obcaecet*; atque ita prorsus legendum censet Foësius. Vide ejus adnotationes ad Hippocratis lib. de capit. vulnerib. sect. 10.

63. *Haec*] Cod. Mediceus I. *ea*.

quo ipso videndum est, ne quid ex ipsa membranula, quae sub cute calvariam cingit: super os relinquatur: siquidem haec scalpro terebrisve lacerata vehementes febres cum inflammationibus excitat. Itaque eam commodius est ex toto ab osse diduci. Plagam, si ex vulnere est, talem necesse est habeamus, qualem acceperimus: si manu facienda est, ea fere commodissima est, quae duabus transversis lineis litterae X figuram accipit: tum deinde [64] a singulis procedentibus lingulis [65] cutis subsecatur. Inter quae, si sanguis fertur, spongia subinde in aceto tincta cohibendus est, occupandusque objectis linamentis, & caput altius excitandum. Neque id vitium ullum metum [66], nisi inter musculos, qui tempora continent, adfert: sed ibi quoque nihil tutius fit. In omni vero fisso fractove osse, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius est, ante emplastra experiri, quae calvariae causa componuntur: eorumque aliquod oportet ex aceto mollitum per se super fissum fractumve os imponere: deinde super id, aliquanto latius, quam vulnus est, eodem medicamento illitum linteolum, & praeterea succidam lanam aceto tinctam: tum vulnus deligare, & quotidie resolvere, similiterque curare usque [69] ad diem quintum. A sexto die [68] etiam vapore aquae calidae per spongiam fovere: cetera eadem [69] facere. Quod si caruncula increscere coeperit, & febricula aut soluta erit [70], aut levior [71], & cupiditas cibi reverterit, satisque somni accedet [72], in eodem medicamento erit perseverandum. Procedente deinde tempore emolliendum id emplastrum, adjecto cerato ex rosa facto; quo facilius carnem producat: nam per se reprimendi vim habet. Hac ratione saepe rimae callo quodam implentur; estque ea ossis velut cicatrix: & latius fracta ossa, si qua inter se non cohaerebant [73], eodem callo glutinantur; estque id [74] aliquan-

64. *Tum deinde*] Ita in Codice modo allato. Vulgo legitur, *ut deinde:* infra vero, *subsequatur;* a Lindenio *subsecetur.*

65. *Procedentibus lingulis*] Hae duae voces desunt in plerisque MSS. In Editione an. 1493. & aliis multis, pro *lingulis*, mendose est *singulis.* Alii leg. *ligulis;* Constantinus ex conjectura, & Lindenius, *angulis.*

66. *Neque id vitium ullum metum*] Legendum videtur, *Neque id* (scilicet curatio) *ullum metum.* Hoc, nisi fallor, ostendunt verba proxima, *ibi quoque nihil tutius fit.* In Cod. Mediceo I. non extat vox *ullum:* in ceteris ante *vitium* posita est. In his Codicibus vox *vitium* inserta fuit ex lectionis varietate: in illo corrupta ex *ullum.*

67. *Curare usque*] Haec duo verba desunt in Cod. Mediceo I.

68. *A sexto die*] In eodem Codice legitur; *aut sexto die:* Palavicinus vero corrigit, *at &c.*

69. *Cetera eadem*] Ita ex Constantini emendatione. Veteres Codices habent, *cetera ex eadem.* Lindenius leg. *caeteraque eadem.*

70. *Erit*] Linden. *fuerit.*

71. *Levior*] Alii leg. *lenior.* Cod. Mediceus I. habet *brevior.*

72. *Accedet*] Lind. *accedat.*

73. *Cohaerebant*] Lindenius leg. *cohaerebunt.*

74. *Estque id*] Al. omittunt *id.*

quanto melius velamentum cerebro, quam caro, quae exciſo oſſe increscit. Si vero ſub prima curatione febris intenditur, brevesque ſomni, & iidem per ſomnia tumultuoſi ſunt, ulcus madet, neque alitur, & in cervicibus glandulae oriuntur, magni dolores ſunt, cibique ſuper haec faſtidium increscit; tum demum ad manum ſcalprumque veniendum eſt. Duo vero ſub ictu calvariae pericula ſunt; ne vel findatur, vel medium deſidat. Si fiſſum eſt, poſſunt orae eſſe compresſae: vel quia altera ſuper altera exceſſit; vel etiam, quia [75] vehementer rurſus ſe commiſerunt. Ex quo evenit, ut humor ad membranam quidem deſcendat, exitum vero non habeat; ac ſic eam irritet, & graves inflammationes moveat. At [76] ubi medium deſedit, eamdem cerebri membranam os urget [77]: interdum etiam ex fractura quibusdam velut aculeis pungentibus. His ita ſuccurrendum eſt, ut tamen quam minimum ex oſſe dematur. Ergo, ſi ora alteri inſedit, ſatis eſt id, quod eminet, plano ſcalpro excidere: quo ſublato, jam rima hiat quantum curationi ſatis eſt [78]. At ſi orae inter ſe comprimuntur, a latere ejus, interpoſito digiti ſpatio, terebra foramen faciendum eſt: ab eoque ſcalper duabus lineis ad rimam agendus, ad ſimilitudinem litterae V [79], ſic, ut vertex ejus [80] a foramine, baſis a rima ſit [81]. Quod ſi rima longius patet, ab altero foramine rurſus ſimilis ſinus fieri debet: & ita [82] nihil latens in eo oſſe concavo eſt [83], abundeque exitus datur intus laedentibus. Ne ſi fractum quidem os deſedit, totum excidi neceſſe eſt: ſed, ſive totum perfractum eſt, & ab alio ex toto receſſit, ſive circumpoſitae calvariae inhaeret exigua parte, ab eo, quod naturaliter

75. *Quia*] In multis MSS. *quia fere.*

76. *At*] Vulgo omnes, praeter Lindenium, omittunt particulam hanc. Ex Codicibus Mediceis quoque ſolus primus eam habet; in quo tamen mendoſe ſcriptum eſt *Ad.*

77. *Os urget*] Lindenius transfert *os* ante *deſedit.* Aliqui Codices habent *ſurget* pro *os urget.*

78. *Jam rima hiat quantum curationi ſatis eſt*] Cod. Mediceus I. non habet *jam.* Lindenius leg. *ſi rima hiat aliquantum, curationi ſatis eſt:* ſed minus recte.

79. *Ad ſimilitudinem litterae V.*] Veteres Editiones habent, *ad ſimilitudinem. C. litterae*, ut eſt in Codice I. Ego ita reponendum cenſui ex Codicibus Mediceis ceteris, in quibus eſt, *ad ſimilitudinem litterae u*; cum praeſertim Conſtantinus in Codice ſuo *V* ſcriptum invenerit. Lindenius leg. *ad ſimilitudinem litterae* Λ. Recte, ſi Celſus *Graecae* addidiſſet.

80. *Vertex ejus*] Vox *ejus* abeſt a Cod. Mediceo I.

81. *A rima ſit*] Ita in Codice primo: in ceteris Mediceis & Editionibus antiquioribus, *ad rimas it.* Alii leg. *ad rimas ſit*, ut eſt in Editione Caeſarii an. 1538. Lindenius *ad rimam ſit*, ut in MSS. Conſtantini.

82. *Debet: & ita*] In Cod. Mediceo I. & in vulgatis libris; *debebit: & ita.* Ego repoſui *debet* ex Codicibus aliis; ſed retinui *&*, quod in iisdem deeſt.

83. *Nihil latens in eo oſſe concavo eſt*] Ita in MSS. Mediceis omnibus, praeterquam in primo, in quo, *nihil late ſine oſſe cavum eſt.* Lindenius leg. *nihil latere ſub eo oſſe confractum poteſt:* Conſtantinus ex conjectura, *nihil latens ſub eo oſſe cum cavatum eſt*; vel, *nihil latens in eo oſſis concavo eſt:* Cocchius, *nihil latens in eo oſſe cavum eſt.* Nihil horum mihi ſatis probatur.

liter ſe habet, ſcalpro dividendum eſt. Deinde in eo, quod deſedit, juxta rimam, quam fecimus, foramina addenda [84] ſunt, ſi in anguſto noxa eſt, duo; ſi latius patet, tria; ſeptaque eorum excidenda: & tum ſcalper utrimque ad rimam agendus, ſic, ut lunatum ſinum faciat, imaque pars ejus intus ad fracturam, cornua ad os integrum ſpectent. Deinde [85], ſi qua labant, & ex facili removeri poſſunt, forfice ad id facta [86] colligenda ſunt, maximeque ea, quae acuta membranam infeſtant: ſi id ex facili fieri non poteſt, ſubjicienda lamina eſt, quam cuſtodem ejus membranae eſſe, propoſui; & ſuper eam [87], quidquid ſpinoſum eſt, & intus eminet, excidendum eſt: eademque [88] lamina, quidquid deorſum inſedit, attollendum. Hoc genus curationis efficit, ut, qua parte fracta oſſa tamen inhaerent, ſolidentur: qua parte abrupta ſunt, ſine ullo tormento ſub medicamentis tempore excidant [89], ſpatiumque inter haec ſatis illis magnum ad extrahendam ſaniem relinquatur; plusque in oſſe propugnaculi cerebrum habeat, quam habiturum fuit, eo exciſo. His factis, ea membrana acri aceto reſpergenda eſt; ut, ſive aliquid ſanguinis ex ea profluit, cohibeatur, ſive intus concretus cruor remanet, diſcutiatur: tum idem medicamentum eodem modo, qui ſupra poſitus eſt, mollitum, ipſi membranae imponendum eſt: ceteraque eodem modo facienda ſunt, quae ad linteolum illitum, & lanam ſuccidam pertinent: collocandusque is loco in tepido, & curandum quotidie vulnus; bis etiam, aeſtate. Quod ſi membrana per inflammationem intumuerit, infundenda erit roſa tepida. Si usque eo tumebit, ut ſuper oſſa quoque emineat, coërcebit eam bene trita lenticula, vel folia vitis contrita, & cum recenti vel butyro, vel adipe anſerino [91] miſta: cervixque molliri [92] debebit liquido cerato, ex irino facto. At ſi parum pura membrana

84. *Addenda*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus Lindenius leg. *facienda.*

85. *Deinde*] Cod. Mediceus I. *Dein.*

86. *Forfice ad id facta*] Lindenius leg. *forcipe ad id facto.*

87. *Et ſuper eam &c.*] In Cod. Mediceo I. legitur: *ut ſupra quicquid ſpinoſum eſt & intus eminet & excidatur.*

88. *Eademque*] Ita ex Cod. Mediceo I. Alii leg. *eadem.*

89. *Sub medicamentis tempore excidant*] Ita ex Conſtantini emendatione, & Lindenio; infra vero ex iisdem, *illis.* Alii leg. *ſub medicamenti &c.* & *illi.* Cod. Mediceus I. habet *ſub medicamento;* & infra, *illam*, quod Palavicinus in *illi* mutavit. Codices alii, *ſub medicamenti*, & *illa.*

90. *Loco in tepido*] Codices Medicei, & Editiones vetuſtiores habent, *loco intepido.* Sed rectius alii, Ruellio duce, leg. *in tepido*, per voces duas. Palavicinus correxit, *in loco tepido:* & ita eſt in Editionibus Stephani & Conſtantini. Vid. Animadverſ. XIV. Facciolati apud Morgagn. Epiſt. III. Fortaſſe tamen praepoſitio *in* addititia eſt; ideoque temere inter duas has voces poſita fuit. Lib. 3. cap. 7. ſect. 2. *conclavi tenendus;* lib. 7. cap. 29. *conclavi collocandus.*

91. *Adipe anſerino*] Cod. Mediceus I. habet *adipe anſerina.*

92. *Cervixque molliri*] Scilicet ad vitandum nervorum rigorem, vel diſtentionem; ut Conſtan-

brana videbitur, par modus ejus emplaſtri & mellis 93 miscendus erit; idque ſuperinfundendum; ejusque continendi cauſa unum aut alterum linamentum injiciendum, & ſuper linteolo, cui emplaſtrum illitum ſit, contegendum. Vbi ſatis pura membrana eſt 94, eadem ratione adjiciendum emplaſtro ceratum, ut carnem producat. Quod ad abſtinentiam vero, & primos ulterioresque cibos potionesque pertinet, eadem, quae in vulneribus praecepi, ſervanda ſunt, eo magis, quo periculoſius haec pars afficitur. Quin etiam, cum jam non ſolum ſuſtineri, ſed ali his quoque oportebit 95, tamen erunt vitanda, quaecumque mandenda ſunt: item fumus, & quidquid excitat ſternutamentum. Spem vero certam faciunt, membrana mobilis 96 ac ſui coloris, caro increscens rubicunda, facilis motus maxillae atque cervicis. Mala ſigna ſunt, membrana immobilis, nigra, vel livida, vel aliter coloris corrupti, dementia, acris vomitus, nervorum vel reſolutio vel diſtentio, caro livida, maxillarum rigor, atque cervicis. Cetera, quae ad ſomnum, cibi deſiderium, febrem, puris colorem attinent, eadem, quae in ceteris vulneribus, vel ſalutaria, vel mortifera ſunt. Vbi bene res cedit, incipit ab ipſa membrana; vel, ſi os eo loco duplex eſt, inde quoque caro increscere; eaque id, quod inter oſſa 97 vacuum eſt, replet: nonnumquam etiam ſuper calvariam excrescit. Quod ſi incidit, inſpergenda ſquama aeris eſt, ut id reprimat cohibeatque: ea carni ſuperdanda 98, quae ad cicatricem perducant. Omnibusque ea locis commode indu-

ſtantinus exiſtimat. Et ſane infra habetur: *Spem vero certam faciunt, membrana mobilis .... facilis motus maxillae atque cervicis. Mala ſigna ſunt, membrana immobilis ..... maxillarum rigor, atque cervicis.* Porro *cervixque* eſt in vulgatis libris, ut a Palavicino correctum eſt in Cod. Mediceo I. cum eſſet ſcriptum, *cervique.* Codices Medicei ceteri habent, *cerulaque.* Sed tum MSS. tum impreſſi, quotquot ego vidi, habent *molliri;* quo modo Celſus dixit, *nervos leniter molliat*, in lib. 7. cap. 26. ſect 5. Quod ideo adnotandum putavi, quia Almeloveenius ſcripſit, eſſe qui legant, *illiniri.*

93. *Emplaſtri & mellis*] Cod. Mediceus I. *emplaſtro & melli.*

94. *Vbi ſatis pura membrana eſt*] In Cod. modo allato legitur; *Vbi membrana eſt:* in Codicibus ceteris & in Editionibus antiquis; *Vbi plus pura membrana eſt.* Lindenius, pro *plus*, repoſuit *ſatis.* Sed fortaſſe legendum; *Vbi pura &c.* ac particula *plus* temere addita fuit, ut opponeretur particulae *parum*, quae ſupra eſt. In Cod. Mediceo I. Palavicinus addidit *plus plana;* quod ſupra habeatur; *Si usque eo tumebit, ut ſuper oſſa quoque emineat.*

95. *Ali his quoque oportebit*] Ita in MSS. Conſtantini. Lindenius quoque leg. *oportebit;* ſed, pro *his*, habet *cibis.* At Conſtantinus, cum legeretur, *ali his quoque apparebunt*, corrigendum cenſuit, *ali hos quoque apparebit.* In Cod. Mediceo I. & in Edit. Caeſarii an. 1528. ita habetur: *aliis quoque apparebunt.*

96. *Mobilis*] Aliqui leg. *mollis*, ut eſt in Edit. an. 1493. ſed perperam. Nam, ut Morgagnus animadvertit, membranae mobili infra opponitur *membrana immobilis.*

97. *Increſcere; eaque id, quod inter oſſa &c.*] Cod. Mediceus I. habet; *increſcere atque inter oſſa &c.* Lindenius leg. *increſcens id, quod inter oſſa &c.*

98. *Cohibeatque: ea carni ſuperdanda*] Pro *carni*, quod fortaſſe ex gloſſemate irrepſit, Codices Medicei omnes, praeter primum, habent *carne.* Pro *ſuperdanda*, quidam leg. *ſuperdando*,

inducitur, excepta frontis ea parte, quae paulum ſuper id eſt, quod inter ſupercilia eſt. Ibi enim vix fieri poteſt, ut non per omnem aetatem 99 ſit exulceratio: quae linteolo medicamentum habente, contegenda ſit 1. Illa utique, capite fracto, ſervanda ſunt, ut, donec jam valida cicatrix ſit 2, vitentur 3 ſol, ventus 4, frequens balneum, major vini modus.

V. In naribus vero, & os, & cartilago frangi ſolet, & quidem modo adverſa, modo a latere. Si adverſa fracta ſunt, alterumve ex his, nares deſidunt, difficulter ſpiritus trahitur. Si a latere os fractum eſt, is locus cavus eſt: ſi cartilago, in alteram partem nares declinantur. Quidquid in cartilagine incidit 5, excitanda ea 6 leniter eſt, aut ſubjecto ſpecillo, aut duobus digitis utrimque compreſſis: deinde in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta circumſutaque, intus adigenda ſunt; aut eodem modo compoſitum aliquid ex arido penicillo; aut grandis pinna, gummi, vel fabrili glutine illita, & molli pellicula circumdata, quae deſidere cartilaginem non ſinat 7. Sed, ſi adverſa ea fracta eſt, aequaliter utraque naris implenda eſt: ſi a latere, craſſius eſſe debet ab ea parte, in quam naſus jacet, ab altera tenuius id, quod inſeritur 8. Extrinſecus autem circumdanda habena eſt mollis, media 9 illita miſtis inter ſe ſimila & thuris fuligine: eaque ultra aures ducenda, & fronti duobus capitibus agglutinanda eſt. Id enim cor-

ex Palavicino. Lindenius, *& cohibeat, eaque carni ſuperdanda.* Fortaſſe rectius: niſi quis malit, *& cohibeat; atque ea &c.*

99. *Non per omnem aetatem*] In vulgatis libris fere omnibus perperam omittitur particula *non*, quam habent MSS.

1. *Contegenda ſit*] Ita in antiquis Codicibus. Sed *ſit* fortaſſe ortum eſt ex *'ſt*, quod pro *eſt* interdum ſcribebatur. Lindenius leg. *erit.*

2. *Cicatrix ſit*] Ita in MSS. pleriſque omnibus. In Mediceo I. deeſt *ſit*: a Palavicino vero additum eſt, *erit ſolvenda*; atque ita habent Editiones antiquae. Lindenius leg. *cicatrix erit.*

3. *Vitentur*] Codices Medicei, excepto primo, habent; *minus in uſu erit.*

4. *Sol, ventus*] Qui ſupra legunt; *cicatrix erit ſolvenda*; hic omittunt *ſolvendus*; quae vox habetur in MSS. ſed in Mediceo I. a Palavicino expuncta eſt. Lindenius correxit, *ſol, ventus.* Sed *frigus*, opinor, Celſus dixiſſet, ut ſaepe alibi, non *ventus.* Itaque legere malim, *ſol, venus.* Nam venus, cum in ceterarum partium vulneribus, tum capitis praecipue inimica eſt.

5. *Quidquid in cartilagine incidit.*] Quidquid cartilagini accidit; quoquo modo ea fracta eſt. Ita lib. 3. cap. 18. *ſicut in homine praedivite famem timente incidit.* Ego ex Codicibus MSS. repoſui, *in cartilagine.* Editiones antiquae habent *in cartilaginem*, ut Palavicinus mutavit in Cod. Mediceo I. Lindeniana, *Quicquid e cartilagine concidit*, & ita edidit Vulpius an. 1721. At Editio ejusdem Vulpii an. 1750. habet, *Quicquid e cartilagine concedit*; ut eſt in Almeloveeniana an. 1713. ſed fortaſſe ex mendo.

6. *Excitanda ea*] MSS. habent, *excitando ea.* Palavicinus correxit, *excitandum*; & ita eſt in vulgatis libris: ego, *excitanda ea.*

7. *Sinat*] Linden. *ſinunt.*

8. *Id, quod inſeritur*] Tria haec verba Lindenius transfert ante *craſſius eſſe debet*: fortaſſe rectius. Codex Mediceus I. pro *id, quod*, habet *in quod*; unde alii leg. *in id quod.*

9. *Media*] Lindenius legit, ut eſt in margine Edit. Conſtantinianae, *medio*: itemque cap. 7. *medio in longitudinem inciſa.* Veteres Codices utrobique habent *media*: & quidem recte.

corpori quasi gluten inhaerescit, &, cum induruit, nares commode continet. Sin, quod intus inditum est, laedit, sicut maxime fit, ubi interior cartilago perfracta est, excitatae nares [10] eadem tantummodo habena continendae sunt: deinde, post quatuordecim dies id ipsum demendum est. Resolvitur autem aqua calida; eaque tum is [11] locus quotidie fovendus est. Sin os fractum est, id quoque digitis in suam sedem reponendum est: atque ubi adversum id ictum est, utraque naris implenda est; ubi a latere, ea, in quam os impulsum est: imponendumque ceratum, & paulo vehementius deligandum est; quia callus eo loco non ad sanitatem tantummodo, sed etiam ad tumorem increscit: a tertio die fovendum id aqua calida est; tantoque magis, quanto propius esse sanitati debet. Quod si plura erunt fragmenta, nihilominus extrinsecus [12] singula in suas sedes digitis erunt compellenda; imponendaque extrinsecus eadem habena, & super eam ceratum; neque ultra fascia adhibenda est. At si quod fragmentum undique resolutum cum ceteris non glutinabitur, intelligetur quidem ex humore, qui multus ex vulnere feretur; vulsella vero extrahetur: finitisque inflammationibus, imponetur aliquod medicamentum ex iis, quae leniter reprimunt. Pejus est, ubi aut ossi aut cartilagini fractae cutis quoque vulnus accessit. Id admodum raro fit. Si incidit, illa quidem nihilominus eadem ratione in suas sedes excitanda sunt: cuti vero superimponendum emplastrum aliquod ex iis, quae recentibus vulneribus accommodata sunt: sed insuper nullo vinculo deligandum [13] est.

VI. In aure quoque interdum rumpitur cartilago. Quod si incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentum est: saepe enim suppurationem prohibet, & aurem confirmat. Illud & in hac & in naribus ignorari non oportet; non quidem cartilaginem ipsam glutinari, circa tamen carnem increscere, solidarique eum locum. Itaque, si cum cute cartilago rupta est, cutis utrimque suitur. Nunc autem de ea dico, quae, cute integra, frangitur. In ea vero si jam pus natum est, aperienda altera parte cutis, & ipsa cartilago contra lunata plaga excidenda est: deinde utendum est medicamento leniter supprimente [14], quale

10. *Excitatae nares*] Supra, *excitanda ea leniter est*: infra, *in suas sedes excitanda sunt*. Lindenius leg. *exercitatae nares*: sed quid sibi velit, ego divinare non possum. Vide etiam Morgagn. Epist. I. & II.

11. *Tum is*] Particula *tum* deest in multis Codicibus. Lindenius leg. *tumens*.

12. *Extrinsecus*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus. Constantinus ex conjectura, & Lindenius leg. *intrinsecus*. Fortasse vero hoc adverbium non est Cornelii; sed potius librarii, qui id, quod habetur paulo post, perperam iteravit.

13. *Deligandum*] Cod. Mediceus I. *ligandum*.

14. *Supprimente*] Lindenius praemittit *sanguinem*; quod non habetur in MSS. & facile intelligi potest ex iis, quae statim sequuntur.

quale lycium eſt aqua dilutum, donec ſanguis fluere deſinat: tum imponendum linteolum cum emplaſtro, ſic, ut pingue omne vitetur; & a parte poſteriore lana mollis auri ſubjicienda eſt, quae, quod eſt inter hanc & caput, compleat: tum ea leniter deliganda eſt; & a tertio die, vapore, ut in naribus poſui, fovenda. Atque in his quoque generibus abſtinentia primi temporis 15 neceſſaria eſt, donec inflammatio finiatur.

VII. Ab his ad maxillam venturus indicanda quaedam puto communiter ad omnia oſſa pertinentia, ne ſaepius eadem dicenda ſint. Omne igitur os, modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur transverſum; interdum obliquum; atque id ipſum nonnumquam retuſa habet capita, nonnumquam acuta; quod genus peſſimum eſt; quia neque facile committuntur, quae nulli retuſo innituntur; & carnem vulnerant, interdum nervum quoque aut muſculum. Quin etiam aliquando plura fragmenta fiunt 16. Sed in aliis quidem oſſibus ex toto ſaepe fragmentum a fragmento recedit: maxillae vero ſemper aliqua parte, etiam vexata oſſa inter ſe cohaerent. Igitur in primis digitis duobus utrimque prementibus, & ab ore, & ab cute 17, omnia oſſa in ſuam ſedem compellenda ſunt. Deinde, ſi maxilla transverſa fracta eſt; ſub quo caſu fere dens ſuper proximum dentem excedit 18; ubi ea in ſuam ſedem collocata eſt, duo proximi dentes, aut, ſi hi labant, ulteriores inter ſe ſeta deligandi ſunt. Id in alio genere fracturae ſupervacuum eſt: cetera eadem facienda ſunt 19. Nam linteolum duplex, madens vino & oleo, ſuperinjiciendum cum eadem ſimila & eadem thuris fuligine eſt 20: deinde aut faſcia, aut mollis habena, media in longitudinem inciſa, ut utrimque mentum complectatur, & inde capita ejus ſupra caput adducta ibi deligentur 21. Illud quoque ad omnia oſſa pertinens dictum erit; famem primum eſſe neceſſariam: deinde, a die tertio 22, humidum cibum

15. *Primi temporis*] Conſtantinus legendum putat, *primis temporibus*; & ita edidit Lindenius.

16. *Plura fragmenta fiunt*] Antea legebatur; *plura fragmenta a fragmento fiunt.* Sed duae voces *a fragmento* redundant; ut animadvertit Morgagnus, qui etiam admonuit, deeſſe illas in Codice ſuo MS. Ne in Mediceis quidem habentur, praeterquam in primo. Videntur autem ab oscitante librario iteratae, quod infra fit, *fragmentum a fragmento recedit*; ut idem Morgagnus obſervat.

17. *Et ab ore, & ab cute*] Et ab interiore parte, & ab exteriore. Pro *ab cute*, Lindenius leg. *a mento*; ſed perperam. Non enim exterior maxillae pars, ſed media eademque ima, mentum vocatur; ut eſt in cap. 1. Quid igitur digitis prememus a mento, ſi maxilla a latere fracta fuerit?

18. *Excedit*] Al. *excidit*, ut eſt in Mediceo I. & aliis quibusdam MSS. ſed non recte.

19. *Facienda ſunt*] Verbum *ſunt* a nonnullis omittitur; ſed eſt in MSS.

20. *Cum eadem ſimila & eadem thuris fuligine eſt*] Reſpicit Celſus verba illa cap. 5. *Extrinſecus autem circumdanda habena eſt, mollis, media illita miſtis inter ſe ſimila & thuris fuligine.* Quod non advertit Lindenius, ita hic mutans: *eſt, cumque eo ſimila & thuris fuligo.* Cod. Mediceus I. habet, *eum eadem ſimile teadem fuligine eſt.*

21. *Deligentur*] Ita ex MSS. Alii leg. *deligantur*; Lindenius, *ligentur.*

22. *A die tertio*] Aliquae Editiones habent, *die tertio.*

bum: ſublata inflammatione, paulo pleniorem, eumque, qui carnem alat: vinum per omne tempus eſſe alienum. Deinde tertio die reſolvi deberi; foveri [23] per ſpongiam vapore aquae calidae [24]; eademque, quae primo fuerunt [25], ſuperdari: idem die quinto fieri, & donec inflammatio finiatur; quae vel nono [26] die, vel ſeptimo fere ſolvitur [27]. Ea ſublata, rurſus oſſa eſſe tractanda, ut, ſi quod fragmentum [28] loco ſuo non eſt, reponatur: neque id eſſe ſolvendum, niſi duae partes ejus temporis, intra quod quaeque oſſa confervent [29], tranſierint. Fere vero inter quartumdecimum & unum & viceſimum diem ſaneſcunt, maxilla, malae, jugulum, pectus, latum os ſcapularum [30], coſtae, ſpina, coxarum os, tali [31], calx, manus, planta: inter viceſimum & triceſimum diem, crura, brachiaque: inter ſeptimum & viceſimum & quadrageſimum, humeri & femina [32]. Sed in maxilla [33] illud quoque adjiciendum eſt, quod humidus cibus diu aſſumendus ſit [34]: atque etiam, cum tempus proceſſit, in lagano ſimilibusque aliis perſeverandum eſt [35], donec ex toto maxillam callus firmarit [36]. Itemque, utique primis diebus [37], habendum ſilentium.

VIII. 1. Jugulum vero, ſi transverſum fractum eſt, nonnumquam per ſe rurſus recte coit [38], &, niſi movetur, ſanari ſine vinctura poteſt: non-

23. *Foveri*] Ita in MSS. Vulgo legitur, *foverique;* quod eſt a Palavicino.

24. *Aquae calidae*] Lindenius omittit *aquae*.

25. *Quae primo fuerunt*] Linteolum ſcilicet vino & oleo madens, cum ſimila & thuris fuligine. Pro *fuerunt*, Lindenius leg. *foverant*. Sed eumdem hunc loquendi modum Celſus habet in lib. 5. cap. 26. ſect. 27. *eadem ſunt imponenda, quae primo fuerunt.*

26. *Nono*] Al. *octavo*. Ego ſecutus ſum Lindenium ex fide Cod. Medicei I.

27. *Solvitur*] Al. *reſolvitur*.

28. *Si quod fragmentum*] In Cod. Mediceo I. legitur, *ſi quid fractum*.

29. *Confervent*] Olim legebatur *conferuntur*, ex Palavicino. Cum vero Conſtantinus haec adnotaſſet; συμφύονται, *confervent*, *lib.* 2. (lege 8.) *cap.* 10 Lindenius repoſuit, *confervent;* itaque, opinor, Celſus ſcripſit. Cod. Mediceus I. habet *c̄ ferunt*; ſed fortaſſe lineola illa, quae eſt ſupra extremam litteram, addita fuit a veteri emendatore, cum eſſet *c̄ ferunt* pro *confervent*. Alii Codd habent *conſervantur*. Vide Morgagn. Epiſt. III. & V.

30. *Latum os ſcapularum*] Ita in Cod. Mediceo I. in Editione Lindenii, & in margine Conſtantinianae. Alii leg. *latus, os ſcapularum:* ſed perperam.

31. *Spina, coxarum os, tali*] Sic verba dividenda, non, ut communiter dividuntur, *ſpina coxarum, os tali*. Fortaſſe etiam reponendum *talus* pro *tali;* vel, *ſpina, coxarum os, os tali*. Lege Morgagn. Epiſt. VII.

32. *Femina*] Lindenius leg. *femora*.

33. *In maxilla*] Idem leg. *femora*.

33. *Aſſumendus ſit*] Al. *aſſumendus eſt*.

35. *Perſeverandum eſt*] Alii omittunt *eſt*. Lindenius vero addit, *neque quicquam edendum:* quae tria verba habentur quidem in Cod. I. ſed ex adnotatione aliqua inſerta. Nam & deſunt in Codicibus Mediceis ceteris, nec omnino ferri poſſunt; quia, ut animadvertit Morgagnus, laganum quoque edebatur. Niſi quis forte, pro *edendum*, legere malit *mandendum:* quemadmodum in cap. 4. dicitur, *tamen erunt vitanda, quaecumque mandenda ſunt.*

36. *Firmarit*] Linden. *firmaverit*.

37. *Itemque, utique primis diebus*] Ita in Cod. Mediceo I. Alii leg. *Item, utique primis diebus;* Lindenius, *Itemque, primis utique diebus*.

38. *Rurſus recte coit*] Adverbium *rurſus* Lindenius omittit.

nonnumquam vero, maximeque 39 ubi motum est, elabitur; fereque id, quod a pectore est, super id, quod ab humero est 40, in posteriorem partem inclinatur. Cujus ea ratio est, quod per se non movetur, sed cum humeri motu consentit: itaque, eo subsistente 41, subit humerus agitatus 42. Raro vero admodum in priorem partem jugulum inclinatur; adeo ut magni professores numquam se vidisse memoriae mandarint 43. Sed locuples tamen ejus rei auctor Hippocrates est. Verum, ut dissimilis uterque casus est, sic quaedam dissimilia requirit. Vbi ad scapulas jugulum tendit, simul dextra manu plana propellendus in posteriorem partem humerus est; & illud in priorem attrahendum. Vbi ad pectus conversum est, ipsum quidem retro dandum, humerus autem in priorem partem adducendus est 44: ac, si is inferior est, non id, quod a pectore est, deprimendum est, quia immobile est; sed humerus ipse attollendus: si casu superior est 45, id, quod a pectore est, implendum lana, & humerus ad pectus deligandus est. Si acuta fragmenta sunt,

39. *Maximeque*] Cod. Mediceus I. habet *maxime*.

40. *Quod a pectore est, super id, quod ab humero est*] Ita hunc locum Lindenius restituit ex Hippocrate, qui haec habet in lib. de Articul. sect. 12. *Sed & id quoque praeterea advertendum est, jugulum plerumque ita frangi solere, ut quod est a pectore in superiorem partem emineat, quod est ab humero in inferiorem partem deprimatur. Horumque ea ratio est, quod pectus quidem neque infra neque supra admodum procedat. Articuli enim in pectore levis est agitatio. Pectus namque tum sibi ipsi, tum spinae continenter coaptatum est. Sed jugulum quidem proxime ad humeri articulum fluitat. Cogitur namque saepissime moveri propter eam quam cum summo humero habet connexionem. Adde quod ubi vulneratum fuerit, pars ea quae pectori inhaeret sursum elabitur, neque fere deorsum deprimi solet, cum & natura levis sit, eique supra quam infra major inanitas pateat. At humerus, brachium, & quae his connectuntur, facile a pectore & costis recedunt, ac propterea multum in superiorem & inferiorem partem abduci possunt. Fracto igitur jugulo os quod ad humerum est, deorsum tendit.* Constantinus vero legendum censuit; *quod ab humero est, sub id quod a pectore.* Quam emendationem laudavit etiam Foësius ad c. l. Hippocratis. Idem Foësius hoc quoque modo legi posse putabat: *quod ab humero est subit quod a pectore est, & in inferiorem &c.* Olim legebatur, *quod a pectore sub id quod ab humero est*; & ita est in Codicibus Mediceis II. IV. V. VII. In III. & VI. desunt haec verba, *quod a pectore sub id.* Primus habet, *quod a pectore est id quod &c.*

41. *Subsistente*] Lindenius leg. *consistente.*

42. *Subit humerus agitatus*] Ita legendum videtur ex Cod. Mediceo I. in quo est, *subitomerus agitatus*; atque ex loco Hippocratis modo memorato. *Humerus* autem hic sumitur pro ea parte juguli, quae est ab humero; quemadmodum infra quoque; *humerus autem in priorem partem adducendus est: ac, si is inferior est &c.* Lectiones aliae minus probandae sunt. Nam Palavicinus correxit, *sub id humerus agitatur*; & ita habent antiquae Editiones. Alii Codices MSS. *subit humerus, agitatur.* Constantinus legere malebat, *subinde humerus agitatur.* Lindenius, ex quorumdam, ut opinor, conjectura a Constantino allata, edidit, *super id humerus agitatur.*

43. *Mandarint*] Linden. *mandaverint.*

44. *Adducendus est*] In Cod. Mediceo I. omittitur *est.*

45. *Si casu superior est*] Ex his verbis colligitur, supra legendum esse, *fereque id, quod a pectore est, super id, quod ab humero est*, non *sub id.* Nam *casu* contrarium hic significat ac *fere*; respexitque Celsus citatum Hippocratis locum, ubi haec sunt: *Quod si cui contra juguli fractura eveniat, id quod non admodum contingit, ita ut os quod est a pectore subjiciatur, quod est a summo humero extet, ac super alterum feratur &c.* Lindenius contra veterum Editionum fidem leg. *sin autem*

ſunt, incidi contra cutis debet; ex oſſibus ea, quae carnem vulnerant, praecidenda [47]; tum retuſa oſſa committenda ſunt; ſi quod ab aliqua parte eminet, opponendum ei triplex linteolum eſt [48], in vino & oleo tinctum. Si plura fragmenta ſunt, excipienda ſunt ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato, ne fascia diducatur; quae jugulo compoſito circumdanda eſt ſaepius potius, quam valentius: quod ipſum quoque in omnibus oſſibus fractis [49] perpetuum eſt. A dextro vero jugulo [50], ſi id fractum eſt, ad alam ſiniſtram; a ſiniſtro, ad dextram [51], rurſusque ſub ala ſua fascia dari [52] debet: poſt haec, ſi jugulum ad ſcapulas inclinatum eſt, brachium ad latus; ſi in partem priorem, ad cervicem deligandum eſt: ſupinusque homo collocandus [53]. Cetera eadem facienda, quae ſupra comprehenſa ſunt.

2. Sunt vero plura oſſa fere immobilia, vel dura, vel cartilaginoſa, quae vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel finduntur; ut malae, pectus, latum os ſcapularum, coſtae, ſpina, coxarum os, tali [54], calx, manus, planta. Horum omnium eadem curatio eſt. Si ſupra vulnus eſt, id ſuis medicamentis nutriendum eſt: quo ſanescente, rimas quoque oſſis, aut, ſi quod foramen eſt [55], callus implet. Si integra eſt, & os laeſum eſſe ex dolore colligimus, nihil aliud, quam quiescendum; imponendumque ceratum eſt, & leniter deligandum, donec ſanitate oſſis dolor finiatur.

IX. 1. Proprie tamen quaedam [56] de coſta [57] dicenda ſunt; quia juxta viscera eſt, gravioribusque [58] periculis is locus expoſitus eſt. Haec quo-

autem ſuperior eſt. Ad MSS. noſtros quod attinet, alii habent, *ſi caſu ſuperior eſt*; al. *ſi caſu ſuperius eſt;* Mediceus I. *ſicad ſuſu ſuperior eſt.*

46. *Ex oſſibus*] Lindenius leg. *& ex oſſibus*; itemque infra, ante verba illa, *ſi quod ab aliqua parte*, addit particulam *&*.

47. *Praecidenda*] Al. *praecidenda ſunt.*

48. *Opponendum ei triplex linteolum eſt*] Lindenius leg. *opponendum eſt triplex linteolum.*

49. *In omnibus oſſibus fractis*] Vox *oſſibus* deeſt in Cod. Mediceo I. & in Editione Lindenii.

50. *A dextro vero jugulo*] In Cod. Mediceo deeſt particula *vero.*

51. *Dextram*] Al. *dexteram.*

52. *Faſcia dari*] Ita Editiones, Ruellii, Stephani, Lindenii, & vetus Conſtantini liber. Alii leg. *faſciari*; & ita ego inveni in MSS.

53. *Supinusque homo collocandus*] Deſunt haec verba in Cod. Mediceo I. Poſtea, pro *Cetera*, omnes fere vulgati libri habent *ceteraque.*

54. *Spina, coxarum os, tali*] Vide quae adnotavi ad ſimilem locum cap. ſuperioris. Lindenius perperam ita interpungit: *ſpina coxarum, os tali.* Editores ceteri habent, *ſpina coſtarum, os tali.* Conſtantinus quidem verba recte diſtinxit; ſed non vidit, pro *coſtarum*, legendum eſſe, *coxarum.*

55. *Si quod foramen eſt*] Ita Lindenius, & vetus liber apud Conſtantinum. Alii perperam leg. *ſi quod ferrumen eſt.* Codex Mediceus I. habet, *ſi quod fermentum*; III. & VI. *ſi quidem fermentum eſt*; al. *ſi quidem ferumen eſt.*

56. *Proprie tamen quaedam*] Cod. Mediceus I. habet *Quaedam tamen.*

57. *De coſta*] Lindenius leg. *de coſtis*: infra vero, *juxta viſcera ſunt.*

58. *Gravioribusque*] Aliqui Codices habent *gravioribus.* Lindenius leg. *& gravioribus.*

quoque igitur [59] interdum sic finditur, ut ne summum quidem os, sed interior pars ejus, quae rara est, laedatur: interdum sic [60], ut eam totam is casus perruperit. Si tota fracta non est, nec sanguis exspuitur, nec febricula sequitur, nec quidquam suppurat, nisi admodum raro, nec dolor magnus est; tactu tamen is locus leviter [61] indolescit. Sed abunde est [62] eadem, quae supra scripta sunt, facere; & a media fascia incipere deligare, ne in alterutram partem haec cutem inclinet: ab uno vero & vicesimo die, quo utique os esse debet glutinatum, id agendum cibis uberioribus est, ut corpus quam plenissimum fiat, quo melius os vestiat; quod illo loco tenerum adhuc injuriae sub tenui cute expositum est. Per omne autem tempus curationis, vitandus clamor, sermo quoque, tumultus [63], ira, motus vehementior corporis, fumus, pulvis, & quidquid vel tussim vel sternutamentum movet: ne spiritum quidem magnopere continere expedit. At si tota costa perfracta est, casus asperior est: nam & graves inflammationes, & febris, & suppuratio, & saepe vitae periculum sequitur, & sanguis spuitur [64]. Ergo, si vires patiuntur, ab eo brachio, quod super eam costam est, sanguis mittendus est: si non patiuntur, alvus tamen sine ullo acri ducenda est; diutiusque inedia pugnandum. Panis vero ante septimum diem non assumendus; sed una sorbitione vivendum: imponendumque ei loco ceratum ex lino factum [65], cui cocta quoque resina adjecta sit; aut Polyarchi malagma; aut panni [66] ex vino & rosa & oleo [67]; superque imponenda lana succida mollis, & duae fasciae a mediis orsae, minimeque adstrictae: multo vero magis omnia vitanda, quae supra posui; adeo

59. *Haec quoque igitur*] Palavicinus expungit *quoque*. Lindenius leg. *Costa igitur.*

60. *Interdum sic*] Aldina Editio habet *interdum sit*. Variandi causam Egnatio dederunt Editiones 1493, 1497. 1524. in quibus omnibus, pro *sic*, mendose est *sit*.

61. *Leviter*] Al. *leniter*, ut est in Cod. Mediceo I.

62. *Indolescit. Sed abunde est &c.*] Ita in omnibus Codicibus Mediceis. Palavicinus expunxit particulam *sed*. Hinc in antiquis Editionibus, *indolescit: abunde est &c.* Sed Palavicinus advertisse non videtur constructionem a Celso alibi non semel adhibitam. Sic lib. 6. cap. 6. sect. 38. *Sed sic laborantes inungi oportet sanie jocinoris &c.* Et lib. 7. cap. 12. sect. 1. *Sed imponendum calidum ex farina, & fico cataplasma est.* Lindenius restituit *sed:* verum interpunxit hoc modo: *indolescit: sed abunde est &c.*

63. *Sermo quoque, tumultus*] Legendum crediderim, *sermo quoque multus.* Pro *sermo*, Codices Medicei I. III. & VI. mendose habent *strictior.*

64. *Et sanguis spuitur*] Legere malim, *& sanguis exspuitur*, ut olim Constantino placuerat; triaque haec verba statim post *nam* collocare.

65. *Ceratum ex lino factum*] Ita in omnibus antiquis Codicibus; qui tamen depravati videntur. Lindenius leg. *ex lycio.* Ego malim, *ex irino*; quemadmodum cap. 4. *cerato, ex irino facto*; & alibi. Similiter *ceratum ex cyprino*, vel *ex myrteo*, vel *ex rosa factum* Celsus saepe nominat.

66. *Panni*] Alii leg. *panacis*; al. *panaces.* MSS. Codices habent *panachi*; Mediceus I. *manni.* Lindenius correxit, *panni*; quam lectionem confirmant Celsi verba, quae infra sunt; *idem aut ceratum, aut malagma, aut panni.*

67. *Et oleo*] Haec fortasse explicatio quaedam est duarum vocum *& rosa:* sed habetur in omnibus & MSS. & vulgatis libris.

eo ut ne spiritus quidem saepius movendus sit. Quod si tussis infestabit 68, ad id potio sumenda erit, vel ex trixagine, vel ex ruta, vel ex herba stoechade, vel ex cumino & pipere. Gravioribus vero doloribus urgentibus, cataplasma imponi quoque conveniet, vel ex lolio, vel ex hordeo, cui pinguis fici tertia pars sit adjecta. Et id quidem interdiu superjacebit: noctu vero idem aut ceratum, aut 69 malagma, aut panni; quia potest cataplasma decidere. Ergo quotidie quoque resolvetur, donec jam cerato aut malagmate possimus esse contenti. Et decem quidem diebus extenuabitur fame corpus: ab undecimo vero ali incipiet; ideoque etiam laxior, quam primo, fascia circumligabitur 70. Fereque ea curatio 71 ad quadragesimum diem perveniet. Sub qua si metus 72 erit suppurationis, plus malagma, quam ceratum ad digerendum proficiet. Si suppuratio vicerit, neque per quae supra scripta sunt, discuti potuerit; omnis mora vitanda erit, ne os infra vitietur: sed, qua parte maxime tumebit, demittendum erit candens ferramentum, donec ad pus perveniat; idque effundendum. Si nusquam caput se ostendet 73, ubi maxime pus subsit, sic intelligemus: creta Cimolia totum locum illinemus, & siccari patiemur: quo loco maxime humor in ea perseverabit 74, ibi pus proximum erit; eaque 75 uri debebit. Si latius aliquid abscedet, duobus aut tribus locis erit perforandum; demittendumque linamentum,

68. *Infestabit*] Cod. Mediceus I. *inest.*

69. *Idem aut ceratum, aut*] In multis MSS. post haec verba lacuna est: post eam vero illa statim sequuntur; *atque ita deligando assuescere iterum &c.* quae sunt sub finem capitis.

70. *Fascia circumligabitur*] Lindenius leg. *Fascia fit, qua ligabitur.* Editiones antiquae habent, *fascia circumligabitur;* itemque MSS. Codices: quod improbare non ausim. Quemadmodum enim *medicamento illinere*, & *medicamentum illinere*; *medicamento inungere*, & *medicamentum inungere* Celsus dixit; sic *fascia circumligare* & *fasciam circumligare.* Nisi forte supra, *laxius*, vel *laxiori* scripsit, non *laxior*; ut *fascia* sit sextus casus.

71. *Ea curatio*] Lindenius leg. *ea curatione.*

72. *Sub qua si metus &c.*] Ita legendum cum Lindenio; vel, ut habet Constantini Codex, *Quod si metus &c.* Alii leg. *quae si modus &c.* ut mendose est in Mediceis Codicibus. Primus & septimus habent, non *modus*, sed *mediis*, vel *medus.* Male Foësius ad Hippocratem de Artic. sect. 25. legit; *Inter quae si nullus metus &c.*

73. *Si nusquam caput se ostendet*] Per vocem *caput* significatur a Celso pars illa, qua, ut est paulo supra, suppuratio maxime tumet. Ita *furunculos caput facere* Plinius dixit in lib. 22. cap. ultimo, & lib. 26. cap. 12. ut Morgagnus animadvertit: Caelius Aurelianus vero lib. 2. Acut. Morb. cap. 16. *vomicas verticem facere.* Pro *caput*, Lindenius leg. *tumor.* Et ipse porro Lindenius & Editores ceteri habent *ostendit.* Ego malui *ostendet*, ut est in Cod. Mediceo I. Nam in periodo sequenti habetur *abscedet.*

74. *In ea perseverabit*] Veteres Codices habent, alii *perseveravit*, pro *perseverabit*, ut recte edidit Lindenius; alii *perseveraverit.* Sed omnes, *in ea*; non, ut Caesarius & Lindenius legunt, *intus.* Ceterum contraria his docere videtur Auctor libri 3. de Morbis: *Linteo*, inquit, *tenui in rubrica liquida, admodum trita & tepida intincto, thoracem in orbem obtegito, quaque parte primum resiccatum fuerit, ea sectionem aut ustionem facere oportet.* Sed ille quidem loquitur de pure, quod, rupta vomica, in pectus defluxit: Celsus vero de suppuratione circa costas facta, & nondum aperta.

75. *Eaque*] Id est, ea parte. Lindenius leg. *eoque.*

tum, aut aliquid ex penicillo, quod ſummum lino ſit devinctum, ut facile educatur. Reliqua eadem, quae in ceteris aduſtis, facienda ſunt. Vbi purum erit ulcus, ali corpus debebit, ne tabes, perniciosa futura, id malum ſubſequatur. Nonnumquam etiam, levius ipſo oſſe affecto, & inter initia neglecto, non pus, ſed humor quidam mucis [76] ſimilis, intus coit; molleſcitque contra cutis: in qua ſimili uſtione utendum eſt.

2. In ſpina quoque eſt, quod proprie notemus. Nam ſi id, quod ex vertebra excedit, aliquo [77] modo fractum eſt, locus quidem concavus ſit; punctiones autem in eo ſentiuntur; quia neceſſe eſt ea fragmenta ſpinoſa eſſe: quo fit, ut homo in interiorem partem ſubinde nitatur [78]. Haec noſcendae rei cauſa ſunt. Medicamentis vero iisdem opus eſt, quae prima parte hujus capitis expoſita ſunt.

X. 1. Similes rurſus ex magna parte caſus curationesque ſunt humeri & femoris [79]: communia etiam quaedam humeris, brachiis, feminibus [80], cruribus, digitis. Siquidem ea minime periculoſe media franguntur: quo [81] propior fractura capiti vel ſuperiori vel inferiori eſt, eo pejor eſt: nam & majores dolores adfert, & difficilius curatur. Ea [82] maxime tolerabilis eſt ſimplex, transverſa [83]: pejor, ubi multa fragmenta [84], atque ubi obliqua [85]: peſſimum, ubi eadem acuta ſunt. Nonnumquam autem fracta in his oſſa in ſuis ſedibus remanent: multo ſaepius excidunt, aliudque ſuper aliud effertur: idque ante omnia conſiderari debet; & ſunt notae certae. Si ſuis ſedibus ſunt mota, reſima,

76. *Mucis*] Lindenius leg. *mucco.*

77. *Si id, quod ex vertebra excedit, aliquo &c.*] Poſteriorem vertebrae proceſſum intelligit, ut Foëſius & Morgagnus animadverterunt. Sumpſa autem haec ſunt ex Hippocrate de Artic. ſect. 22. Pro *excedit*, aliqui cum Caeſario leg. *excidit:* Conſtantinus & Ronſſeus, *ſi id ex vertebra excidit, aliquo &c.* Lindenius, *ſi quid ex vertebra excidit, aut aliquo &c.* Sed perperam: non enim de vertebris loco motis loquitur Celſus, ſed tantum de fractis.

78. *In interiorem partem ſubinde nitatur*] Etiam capite 14. hujus libri exteriorem vocat eam ſpinae partem, quae poſterior; interiorem, quae prior eſt. Itaque eodem ſenſu Lindenius leg. *in anteriorem*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae. Veteres tamen Codices habent, *in interiorem.* Hippocrates l. c. *ἢν δὲ λορδαίνωσι, ῥάους εἰσί.*

79. *Humeri & femoris*] Ita Cocchius emendandum cenſet Codicem Mediceum I. qui habet, *humeris & femoris:* cui facile aſſentior. Alii leg. *humeris & femoribus.*

80. *Feminibus*] Ita in allato mediceo Codice. Alii leg. *femoribus.*

81. *Quo*] Lindenius leg. *at, quo.*

82. *Ea*] Multi Codices habent *at.* Lindenius leg. *Earum*, ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae.

83. *Transverſa*] Idem Lindenius leg *eaque tranſverſa.*

84. *Ubi multa fragmenta*] Vox *multa* vulgo ab omnibus omittitur, quamvis ſit in MSS.

85. *Atque ubi obliqua*] Scilicet fractura. Simplici fracturae opponitur ea, in qua multa fragmenta ſunt; transverſae opponitur obliqua. Lindenius duas voces, *ubi obliqua*, ſtatim poſt *pejor* collocat, & leg. *ubi obliqua, atque ubi fragmenta*; putans, verba proxima, *ubi eadem acuta ſunt*, ad fragmenta tantummodo referri. Sed referuntur etiam ad *obliqua*; id eſt, capita oſſis, quod obliquum fractum eſt: neque ullo modo neceſſe eſt, pro peſſi-

ma, punctionisque sensum repraesentant; tactu [86] inaequalia sunt. Si vero non adversa, sed obliqua junguntur; quod fit, ubi loco suo non sunt; membrum id altero latere brevius est, & musculi ejus tument. Ergo, si hoc deprehensum [87] est, protinus id membrum oportet extendere: nam nervi musculique, intenti per ossa, contrahuntur; neque in suum locum veniunt, nisi illos per vim aliquis intendit. Rursus, si primis diebus id omissum est, inflammatio oritur; sub qua & difficile, & periculose, vis nervis adhibetur: nam distentio nervorum [88], vel cancer sequitur; vel certe, ut mitissime agatur [89], pus. Itaque, si ante reposita ossa non sunt, postea [90] reponenda sunt. Intendere autem digitum vel aliud quoque membrum [91], si adhuc tenerum est, etiam unus homo potest; cum alteram partem dextra, alteram sinistra prehendit [92]. Valentius membrum duobus eget, qui in diversa contendant. Si firmiores nervi sunt, ut in viris robustis, maximeque eorum feminibus & cruribus evenit; habenis quoque, vel linteis [93] fasciis utrimque capita articulorum deliganda, & per plures in diversa [94] ducenda sunt. Vbi [95] paulo longius, quam naturaliter esse debet, membrum vis fecit; tum demum ossa manibus in suam sedem compellenda sunt: indiciumque ossis repositi est dolor sublatus, & membrum alteri aequatum [96]. Involvendum [97] duplicibus triplicibusve pannis in vino & oleo tinctis; quos linteos esse, commodius est. Fere vero fasciis sex [98] opus est. Pri-

pessimum, quod habent omnes nostri Codices, legere *pessima*; ut idem Lindenius ex Constantini conjectura reponit. Explicationis loco esse possunt, quae supra habentur cap. 7. *Omne igitur os modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur transversum; interdum obliquum; atque id ipsum nonnumquam retusa habet capita, nonnumquam acuta..... Quin etiam aliquando plura fragmenta fiunt.*

86. *Tactu*] Lindenius leg. *et tactu.*

87. *Deprehensum*] Ita in Codice Constantini. Lindenius leg. *deprensum*; al. *depressum*, ut est in Mediceo I. aliisque Codicibus.

88. *Distentio nervorum*] *Distentionem* in Editione Almeloveeniana mendum est; ut monet Morgagnus.

89. *Vt mitissime agatur*] Alii leg. *ut diutissime alatur*; Lindenius, *cum mitissime agitur.* Ego malui, *ut mitissime agatur*, quemadmodum Morgagno placebat: nam Cod. Mediceus I. habet, *ut mitissime asatur:* Codex vero Constantini plane, *agatur.*

90. *Postea*] Lindenius leg. *post eam.*

91. *Aliud quoque membrum*] Idem leg. *aliud quodque membrum.*

92. *Prehendit*] Ita Constantinus: al. *prendit.*

93. *Linteis*] Al. *lineis*; itemque infra, *lineos.*

94. *In diversa*] Lindenius leg. *& in diversa*; sed minus recte.

95. *Vbi*] Idem, *Vbi vero.*

96. *Alteri aequatum*] Alteri humero scilicet, si humerus; alteri femori, si femur est. Olim legebatur, *alteri parti aequatum*; nec aliter habent MSS. Ego tamen secutus sum Lindenium, qui vocem *parti*, additam, ut videtur, ex glossemate, sustulit. Itaque supra quoque, ubi legitur, *membrum id altero latere brevius est*, extrudenda fortasse est vox *latere.* Hoc certe modo loquitur Celsus sect. 7. hujus cap. *donec par id membrum alteri fiat.*

97. *Involvendum*] Fortasse Celsus scripsit, *Involvendumque:* vel *Id*, *aut Idque involvendum:* vel *Tum involvendum*; & particula *tum* cum praecedenti syllaba coaluit. Alii, periodum statim post *sublatus* inchoantes, leg. *Et membrum alteri parti aequatum, involvendum &c.* Lindenius, *At membrum alteri aequatum, involvendum &c.*

98. *Fere vero fasciis sex*] In Editionibus antiquis est *iis*, vel *is*, ut in Cod. Mediceo I. Caesarius

Prima breviſſima adhibenda; quae circa fracturam ter voluta ſurſum verſum feratur, & quaſi in cochleam ſerpat: ſatisque eſt, eam ter hoc quoque modo circuire. Altera dimidio longior: eaque [99], ſi qua parte [1] os eminet, ab ea; ſi totum aequale eſt, undelibet ſuper fracturam debet incipere, priori adverſa, deorſumque tendere; atque iterum ad fracturam reverſa, in ſuperiore parte ultra priorem fasciam deſinere. Super has injiciendum latiore linteo ceratum eſt, quod eas contineat. Ac, ſi qua parte os eminet, triplex ea [2] pannus objiciendus, eodem vino & oleo madens. Haec tertia faſcia comprehendenda ſunt, quartaque, ſic, ut ſemper inſequens priori adverſa ſit, & tertia tantum in inferiore parte, tres in ſuperiore finiant [3]: quia ſatius eſt ſaepius circuire, quam adſtringi: ſiquidem id, quod adſtrictum eſt, alienatur, & cancro opportunum eſt. Articulum autem quam minime vincire opus eſt: ſed, ſi juxta hunc os fractum eſt, neceſſe eſt. Deligatum vero membrum deligandum, adjiciendaque prioribus quinta fascia eſt: iterumque quinto die [4] reſolvendum eſt, & ſex faſciis [5] involvendum, ſic, ut tertia & quinta infra, ceterae ſupra finiantur. Quotiescumque autem ſolvitur membrum, calida aqua fovendum eſt. Sed, ſi juxta articulum fractura eſt, diu inſtillandum vinum eſt, exigua parte olei adjecta; eademque omnia facienda, donec adeo [6] inflammatio ſolvatur, vel tenuius [7] quoque, quam ex conſuetudine, id membrum fiat: quod ſi ſeptimus dies non dedit, certe nonus exhibet: tum facillime oſſa tractantur. Rurſus ergo, ſi parum commiſſa ſunt, committi debent: ſi qua fragmenta eminent, in ſuas ſedes reponenda ſunt: deinde eodem modo membrum deligandum, ferulaeque ſuper accommodandae ſunt, quae fiſſae circumpoſitaeque oſſa in ſua ſede contineant: & in quam partem fractura inclinat,

ſarius repoſuit *faſciis*; & quidem recte. Niſi forte legendum eſt, *Faſciis vero ſex*; cum alii Codices non habeant vocem *is* poſt *vero*; ſed tantum *Fere vero ſex*.

99. *Longior: eaque*] Alii leg. *longiore: eaque*; ut eſt in Codice Mediceo I. ſed mendoſe. Al. *longior ea: quae*.

1. *Si qua parte*] Ita ex Lindenio. Veteres libri non habent particulam *ſi*.

2. *Ea*] Id eſt, ab ea parte. Ita habent veteres Codices. Lindenius leg. *ei*; ſcilicet oſſi: qua dicendi forma Celſus uſus eſt cap. 8. *Si quod ab aliqua parte eminet, opponendum ei triplex linteolum eſt*.

3. *Finiant*] Ita Caeſariana & recentes Editiones aliae. Ego malim *finiantur* Nam & paulo infra habetur, *ceterae ſupra finiantur*. In MSS. & Editionibus antiquioribus eſt *faciant*. Almeloveenius adnotat, fuiſſe nonnullos, qui legerent, *feriant*.

4. *Quinto die*] Vulgo omittitur *die*, quod eſt in MSS. & in Editione I.

5. *Sex faſciis*] Alii leg. *ſexta faſciis*; al. *ſexto faſciis*, ut eſt in Cod. Vaticano I. Ex ceteris Codicibus alii habent cum Mediceo I. *ſexta faſceis*; alii *ſexta faſcia*. Lindenius ex *ſexta* fecit *tum ſex*; ego *ſex*.

6. *Donec adeo*] Ita in MSS. & Editionibus antiquioribus. Caeſarius & alii leg. *donec ab eo*.

7. *Tenuius*] Ita correxit Lindenius, cum legeretur *levius*, ut ego ſcriptum inveni in antiquis Codicibus. Hippocrates de Fract. ſect. 6. *ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ ϗ πάνυ λεπτὸν, ϗ τὰ ὀςέα τὰ κατεηγότα ἐπὶ μᾶλλον κινεύμενα, ϗ εὖ παράγωγα ἐς κατόρθωσιν.*

nat, ab ea latior valentiorque ferula imponenda eſt. Easque omnes circa articulum [8] eſſe oportet reſimas, ne hunc laedant; nec ultra adſtringi, quam ut oſſa contineant: & cum ſpatio laxentur, tertio quoque die paulum habenis ſuis coarctari: ac, ſi nulla prurigo, nullus dolor eſt, ſic manere, donec duae partes ejus temporis, quo quodque os [9] conſervet [10], compleantur: poſtea levius aqua calida fovere, quia primo digeri materiam opus eſt, tum evocari. Ergo cerato quoque liquido id leniter [11] eſt ungendum, perfricandaque ſumma cutis eſt; laxiusque id deligandum eſt: tertio quoque die ſolvendum, ſic, ut remota calida aqua, cetera eadem fiant: tantummodo ſingulae fasciae, quoties reſolutae fuerint, ſubtrahantur.

2. Haec communia ſunt: illa propria. Siquidem humerus fractus [12], non ſic, ut membrum aliud, intenditur: ſed homo collocatur alto ſedili, medicus autem humiliore adverſus. Vna [13] faſcia, brachium amplexa, ex cervice ipſius, qui laeſus eſt, id ſuſtinet: altera, ab altera parte ſuper caput [14] data, ibi accipit nodum: tertia, vincto imo humero deorſum demittitur, ibi quoque capitibus ejus inter ſe vinctis. Deinde ab occipitio ipſius, miniſter ſub ea faſcia, quam ſecundo loco poſui, porrecto [15], ſi dexter humerus ducendus eſt, dextro, ſi ſiniſter, ſiniſtro brachio, demiſſum inter femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus ſuper eam faſciam, de qua tertio loco dixi, plantam injicit dextram, ſi ſiniſter, ſiniſtram, ſi dexter humerus curatur; ſimulque alteram fasciam miniſter attollit, alteram premit medicus: quo fit, ut leniter hume-

8. *Circa articulum*] In MSS. & antiquis Editionibus legitur, *citra:* in margine Editionis Conſtantinianae, *circa*; & ita Lindenius repoſuit.

9. *Quo quodque os*] MSS. & Editiones antiquiores habent, *quod quoque os*: Caeſariana & Editiones aliae, *quod os quoque*. Sed omnino legendum, *quo quodque os*, vel, ut edidit Lindenius, *quo os quodque*. Ita cap 7. *niſi duae partes ejus temporis, intra quod quaeque oſſa conſervent, tranſierint.*

10. *Conferver*] Ita in Cod. Mediceo I. & in Editione Lindenii; & ita legendum in margine Conſtantinianae, non *conſervet*, ut eadem Editio in contextu, & libri alii habent.

11. *Leniter*] Ante Caeſarium legebatur, *pleniter*; quemadmodum & vetuſtior Mediceus Codex habet.

12. *Fractus*] Lindenius leg. *fractus eſt*: ſed non recte; quia *ſiquidem* non refertur ad *fractus*, ſed ad verba, quae ſtatim ſequuntur, *non ſic &c.*

13. *Vna*] Lindenius addit *autem*.

14. *Super caput*] Vetus quidam Conſtantini liber habet, *ſuper cubitum.*

15. *Porrecto, ſi dexter &c.*] Ex multis variiſque lectionibus, quibus haec periodus jactatur, nulla Morgagno, nulla mihi omnino probari poteſt. Ita habetur in Editione Lindenii. Pro *porrecto*, alii leg. *correpto*, ut eſt in Codice IV. Codices Medicei ceteri habent, *correcto*. Deinde vox *ſiniſtro* deeſt in omnibus iis Codicibus; &, pro *plantam injicit dextram*, *planam injicit dextra* legitur in iisdem: in margine Codicis IV. ex conjectura, *dextram*. Hinc *planam injicit dextram* habent Editiones 1478. 1493. 1497. 1524. & Aldina. At Caeſariana, & aliae multae, *palmam injicit dextram*. Pro *curatur*, alii leg. *ſumatur*; quidam Codices, ut Mediceus I. habent, *ſuratur*; Codex Conſtantini, *ſinuatur*. Atque in Mediceis quidem omnibus eſt *baculum*, ut in vulgatis libris: Morgagnus vero in ſuo Codice ſcriptum reperit *brachium*; atque ita Veſalium olim legiſſe animadvertit.

humerus extendatur. Fasciis vero, si medium aut imum os fractum est, brevioribus opus est; si summum, longioribus: ut ab eo sub altera quoque ala per pectus & scapulas [16] porrigantur. Protinus vero brachium, cum deligatur, sic inclinandum est: idque efficit, ut ante fascias quoque [17] sic figurandum sit; ne postea suspensum aliter, atque cum deligabatur [18], humerum inclinet. Brachioque suspenso, ipse quoque humerus ad latus leniter deligandus est: per quae fit, ut minime moveatur: ideoque ossa sic se habent, ut aliquis composuit. Cum ad ferulas ventum est, extrinsecus esse earum longissimae debent; a lacerto breviores; sed sub ala brevissimae: saepiusque eae resolvendae [19] sunt, ubi in vicinia cubiti humerus fractus est; ne ibi nervi rigescant, & inutile brachium efficiant [20]. Quoties solutae sunt, fractura manu continenda; cubitus aqua calida fovendus, & molli cerato perfricandus; ferulaeque vel omnino non imponendae contra eminentia cubiti, vel aliquanto breviores, sunt [21].

3. At si brachium fractum est, in primis considerandum est, alterum os, an utrumque comminutum sit: non quo alia in ejusmodi casu curatio sit admovenda [22]; sed primum, ut valentius extendatur, si utrumque os fractum est; quia necesse est minus nervos contrahi altero osse integro, eosque intendente: deinde, ut curiosius omnia in continendis ossibus fiant, si neutrum alteri auxilio est. Nam, ubi alterum integrum est, plus opis in eo, quam in fasciis ferulisque est. Deligari autem brachium debet, paulum pollice ad pectus inclinato; siquidem is maxime brachii naturalis habitus sit [23]: idque involutum mitella commodissime excipitur; quae latitudine ipsi brachio [24], perangustis capitibus collo injicitur: atque ita commode brachium ex cervice suspen-

16. *Per pectus & scapulas*] Ita in omnibus veteribus libris. Lindenius leg. *per pectus ad scapulas;* quae lectio minime probanda est.

17. *Idque efficit, ut ante fascias quoque &c.*] Editiones antiquae ita habent: *id quod afficit, ut ante fascias quoque sic figurandum* (Constantiniana in margine *figuratum*) *sit.* Ego ex MSS. reposui, *idque efficit;* sed, pro *cur*, quod est in iisdem, retinui particulam *ut.* Ita lib. 3. cap. 5. *Quae res efficit, ut &c* Fortasse etiam legendum *fasciis* pro *fascias.* Post verba autem antecedentia, *sic inclinandum est*, ea desiderari videntur, quae doceant, quemadmodum brachium inclinandum sit, & cur ita inclinandum. Lindenius leg. *ut id, quod afficitur, ante fasciis quoque sic figuratum sit.*

18. *Suspensum aliter, atque cum deligabatur*] Ita Lindenius. Alii leg. *suspensum aliter, aliter cum deligabatur.* MSS. Codices habent, *suspensum aliter cum deligabatur.*

19. *Eae resolvendae*] Lindenius leg. omittit *eae.*

20. *Efficiant*] Lindenius leg. *efficiatur.*

21. *Breviores, sunt*] Verbum *sunt* refertur ad *imponendae;* non ad *breviores*, ut Constantinus & Lindenius existimarunt, qui *sint* idcirco legunt.

22. *Sit admovenda*] *Admovere curationem* dixit etiam lib. 3. cap. 2. Aliqui omittunt *sit.*

23. *Sit*] Fortasse legendum *est*, ut habetur in margine Editionis Constantinianae. Attamen lib. 1. cap. 2. in omnibus antiquis Codicibus similiter legitur; *siquidem melius ascensus quoque & descensus, cum quadam varietate corpus moveat.* Sed vide quae ad illa verba adnotavi.

24. *Latitudine ipsi brachio*] Lindenius leg. *latitudine ipsa brachio.*

suspensum est. Idque paulum supra cubiti alterius regionem pendere oportet.

4. Quod si ex summo cubito quid fractum sit [25], glutinare id vinciendo alienum est: fit enim brachium immobile. At [26] si nihil aliud quam dolori occursum est [27], idem, qui fuit, ejus usus est.

5. In crure aeque ad rem pertinet, alterum saltem os integrum manere. Commune vero ei femorique est, quod, ubi deligatum est, in canalem conjiciendum est. Is canalis & inferiore parte [28] foramina [29] habere debet, per quae, si quis humor excesserit, descendat: & a planta moram, quae simul & sustineat eam, & delabi non patiatur: & a lateribus cava, per quae loris datis, morae quaedam crus femurque, ut collocatum est, detineant. Esse etiam is debet, a planta, si crus fractum est, circa poplitem; si femur, usque ad coxam; si juxta superius caput femoris, sic, ut ipsa quoque ei coxa insit [30]. Neque tamen ignorari oportet, si femur fractum est, fieri brevius; quia numquam in antiquum statum revertitur; summisque digitis postea cruris ejus insisti: sed multo tamen foedior debilitas est [31], ubi fortunae negligentia quoque accessit.

6. Digitum satis est ad unum surculum [32] post inflammationem deligari.

7. His proprie ad singula membra pertinentibus, rursus illa [33] communia sunt: primis diebus fames: deinde tum, cum jam increscere callum oportet, liberalius alimentum: longa a vino abstinentia: fomentum

25. *Quod si ex summo cubito quid fractum sit*] Ita ex Lindenio. Editiones vetustae, meique Codices MSS. habent, *Quod si ex summo cubito id factum sit*; Codex Constantini, *Quod si in summo cubito id fractum sit.*

26. *At*] Alii leg. *Ac*, ut in MSS. Ego reposui *At*, ex Constantino; quia haec verba, *si nihil aliud quam dolori occursum est*, adversantur illis, *glutinare id vinciendo alienum est*; ut consideranti manifestum erit.

27. *Occursum est*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus. Lindenius leg. *occurrendum est*: supra vero retinet *ac*.

28. *Et inferiore parte*] Aliqui leg. *ab inferiori parte*, ex Caesario. MSS. non habent *ab*.

29. *Foramina*] Cod. Mediceus I. habet, *ferumi-nali*: unde Cocchius suspicatur legendum esse, *foramina aliqua*. Deinde, pro *habere debet*, alii leg. *habet*.

30. *Ei coxa insit*] Ita Lindenius. Olim legebatur, ut est in aliquibus MSS. *ei coxa fit*: sed Constantinus, pro *ei*, reponendum putabat *in eo*. Plures MSS. cum Mediceo I. habent mendose omnino, *& coxa ait.*

31. *Sed multo tamen foedior debilitas est*] Ita locum hunc scribendum putavi, cum in Cod. Mediceo I. sit, *sed multa tamen ferior debilitas est.* Alii leg. *sed multa tamen femori debilitas est*; Lindenius, *ex quo multa debilitas est, foedior tamen.*

32. *Surculum*] Alii leg. *furculum*, ut est in Editione an. 1493. al. *furunculum*, ut in Edit. an. 1538. al. ex conjectura, *ferulam*; al. *fulcrum*, & *imum* pro *unum*; Constantinus ex antiqui Codicis fide, *funiculum*. Sed omnino legendum *surculum*, ut habent cum Mediceo I. aliisque MSS. Editiones princeps Florentina, & Lindeniana.

33. *Illa*] Lindenius leg. *ista*, ut est in margine Editionis Constantinianae.

tum aquae calidae, dum inflammatio eſt, liberale; cum ea deſiit, modicum: tum etiam longior ulterioribus, e liquido cerato 34, membris, & mollis tamen unctio. Nec protinus exercendum id membrum, ſed paulatim ad antiquos uſus 35 reducendum eſt. Gravius aliquanto eſt, cum oſſis fracturae carnis quoque vulnus acceſſit; maximeque, ſi id muſculi femoris aut humeri ſenſerint 36: nam inflammationes multo graviores, & promptiores cancros habent. Ac femur quidem, ſi oſſa inter ſe ceſſerunt, fere praecidi neceſſe eſt. Humerus vero quoque 37 in periculum venit; ſed facilius conſervatur. Quibus periculis etiam magis id expoſitum, quod juxta ipſos articulos ictum eſt. Curioſius igitur agendum 38 eſt; & muſculus quidem per mediam plagam transverſus praecidendus: ſanguis vero, ſi parum fluxit, mittendus: corpus inedia extenuandum 39. Ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in iis oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt: his 40 vero neque intendi nervos, neque oſſa tractari, ſatis expedit: ipſique homini permittendum eſt, ut ſic ea collocata habeat, quemadmodum minime laedunt 41. Omnibus autem his vulneribus imponendum primo linamentum eſt, vino madens 42, cui roſae paulum admodum adjectum ſit; cetera eadem. Deligandaque faſciis 43 ſunt, aliquanto, quam vulnus, latioribus; laxius ſcilicet, quam 44 ſi ea plaga non eſſet; quanto facilius

34. *E liquido cerato*] Ita multi repoſuerunt cum Caeſario, pro *& liquido cerato*, quod habent Mediceus I. aliique MSS. Codices, & Editiones vetuſtiores. Ego legere malim, *ex liquido cerato;* triaque haec verba poſt *membris* transferre.

35. *Sed paulatim ad antiquos uſus &c.*] Adverbium *paulatim* non inveni in MSS. ſed Conſtantinus & Lindenius repoſuerunt, ne laboraret ſententia. In Cod. Mediceo I. legitur, *ſed antiquos uſus &c.*

36. *Senſerint*] Ante Lindenium legebatur *ſenſerunt*, ut eſt in Mediceo I. aliisque MSS.

37. *Humerus vero quoque*] Particula *vero* addita videtur ab aliquo, ut reſponderet particulae *quidem*, quae eſt in praecedenti inciſo; & prorſus redundat.

38. *Curioſius igitur agendum &c.*] Lindenius leg. *Igitur curioſius id agendum eſt, & per mediam plagam muſculus transverſus praecidendus.*

39. *Corpus inedia extenuandum*] Idem Lindenius leg. *corpus inedia in decimum diem extenuandum.* Mihi tamen tres voces *in decimum diem* aliquo in Codice reperire non contigit.

40. *His*] Fortaſſe legendum *hic*, vel *in his.*

41. *Quemadmodum minime laedunt*] Id eſt, *ut maxime cubantem juvat;* quo modo loquitur cap. ult. Lindenius leg. *quemadmodum minimum laeduntur.*

42. *Linamentum eſt, vino madens*] Lindenius leg. *linamentum ex vino madens.*

43. *Deligandaque faſciis*] Sic repoſui ex quibusdam MSS. Antea legebatur, *deliganda faſciis.*

44. *Aliquanto, quam vulnus, latioribus; laxius ſcilicet, quam &c.*] Hippocrates de Fract. ſect. 23. *Faſciae vero reliquaque aliquanto latius fiſſa eſſe debent, quam ſi ulcus non adeſſet; & quo primum deligatur, multo latius ſit quam ulcus. Quae enim ulcere anguſtiora ſunt, ulcus ipſum cingunt, quod minime convenit; ſed prima convolutione totum ulcus comprehendendum, ita ut ſuperiore ac inferiore parte linteum excedat. Linteum igitur e directo ulceri injiciendum, pauloque minus, quam ſi citra ulcus eſſet, arctandum.* Sed quamvis ex Hippocrate ſumpſiſſe haec Celſus videatur; tamen, quia verba inter ſe apte non cohaerent, atque aliis etiam de cauſis valde ſuſpicor, quaedam inſerta fuiſſe ab interpretibus. Nihil enim praecedit, quo *ſcilicet* referri poſſit: niſi forte, pro *latioribus*, cum Lindenio reponendum eſt *laxioribus.* Et ſane infra habetur, *latioribus faſciis opus eſt;* quod

...ius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt: numero potius fasciarum id agendum eſt, ut laxae quoque aeque contineant. Quod in femore humeroque 45 ſic fiet, ſi oſſa forte recte concurrerint: ſin aliter ſe habebunt, eatenus circumdari faſcia debebit, ut impoſitum medicamentum contineat. Cetera eadem, quae ſupra ſcripſi, facienda ſunt: praeterquam quod neque ferulis, neque canalibus, inter quae vulnus ſaneſcere non poteſt; ſed pluribus tantummodo & latioribus faſciis opus eſt: ingerendumque ſubinde in eas eſt calidum oleum, & vinum; magisque in primo 46 fame utendum 47; vulnus calida aqua fovendum; frigusque omni ratione vitandum, & transeundum ad medicamenta, quae puri movendo ſunt: majorque vulneri, quam oſſi cura adhibenda 48. Ergo quotidie ſolvendum nutriendumque eſt. Inter quae ſi quod parvulum fragmentum oſſis eminet, id, ſi retuſum eſt, in ſuam ſedem dandum: ſi acutum, ante acumen ejus, ſi longius eſt 49, praecidendum; ſi brevius, limandum, & utrumque 50 ſcalpro laevandum 51: tum

quod veriſimile eſt, Celſum additurum non fuisſe, ſi *latioribus* hic ſcripſiſſet. Praeterea lib. 5. cap. 26. ſect. 24. de omnibus in univerſum vulneribus agens, *Faſcia vero ad vulnus deligandum..... lata*, inquit, *eſſe debet, ut ſemel injecta non vulnus tantum, ſed paulum utrimque etiam oras ejus comprehendat:* quae ex allato Hippocratis loco manifeſte deſumpta ſunt; neque opus fuit hic repetere. Rurſus, ſi legatur *laxioribus*, duo verba, *quam vulnus*, redundat: atque haec quoque, *laxius ſcilicet, quam ſi ea plaga non eſſet*, ſupervacua videntur, & ex adnotatione orta. Sed eſt tamen, cur haec retineri poſſint: illa vero, *quam vulnus*, nulla ferri ratione poſſunt. Vel igitur minima mutatione legendum, *aliquanto, quam vulnus, latioribus; laxiusque* (vel *laxioribusque*) *quam &c.* vel paulo majori, *aliquanto laxioribus; laxius ſcilicet, quam &c.* aut etiam, *aliquanto laxioribus, quam &c.* vel denique maxima, *aliquanto laxioribus; quanto facilius &c.* Lindenius ita edidit: *aliquanto, quam vulnus, laxioribus; ſcilicet latius, quam ſi ea plaga non eſſet, quantoque facilius &c.*

45. *Humeroque*] Linden. *humerove.*

46. *Magisque in primo*] Alii *leg. magisque in principio*, ex Caeſarii emendatione: & fortaſſe rectius. Attamen, cum MSS. Codices habeant *in primo*, videndum eſt, num quemadmodum *a primo* pro *a principio* recte dicitur, ſic & *in primo* pro *in principio* dictum ſit. Senſus enim hic eſſe videtur: magisque in hoc caſu, quam ubi vulnus non eſt, primis diebus fame utendum. Nam initio hujus ſect. habetur; *illa communia ſunt: primis diebus fames &c.* Lindenius leg. *magisque hoc. In principio &c.* Quod minus probandum.

47. *Fame utendum*] Hic vero Lindenii lectionem *utendum*, ſumptam, ut opinor, ex Foëſio ad Hippocrat. de Fract. ſect. 24. omnes facile probabunt. Alii leg. *utendo.* Codices omnes MSS. habent, *fame utendo & alieno.* In Mediceo quidem III. & aliis quibusdam duae voces, *& alieno*, expunctae ſunt; itaque vulgati libri eas omittunt: ſed videndum jure, an injuria extruſae fuerint. Fortaſſe legendum, *& a vino abſtinendum:* nam ſupra quoque *longa a vino abſtinentia* praecipitur.

48. *Adhibenda*] Veteres libri habent *agenda.* Si haberent, *vulneris, quam oſſis*; ut Conſtantinus reponendum cenſuit; facilis eſſet emendatio, *habenda*, Sed cum in illis legatur, *vulneri, quam oſſi*; a Lindenio ſtandum videtur, qui edidit, *adhibenda.*

49. *Si longius eſt*] Particula *ſi* deeſt in MSS. & antiquis Editionibus.

50. *Utrumque*] Tum quod praeciſum fuit, tum quod limatum. Perperam alii leg. *utrinque.*

51. *Laevandum*] Ita ex Foëſio ad Hippocratem de Fract. ſect. 29. & Lindenio. Alii leg. *limandum*, ut eſt in MSS.

52. *Recte ſe habenti capiti*] Fracti oſſis ſummitati, in qua nullum fragmentum eminet. *Retuſa capita* vocat cap. 7. Communiorem hanc lectionem Cod. Mediceus I. confirmat. Pro *habenti*, in aliis Codicibus mendoſe eſt *habendi.* Caeſarius leg. *recte ſe habente capite.* Lindenius edidit; *acutae*

tum ipſum recondendum eſt: ac, ſi id manus facere non poteſt, vulſella, quali fabri utuntur, injicienda eſt recte ſe habenti capiti 52, ab ea parte, qua ſima eſt; ut ea parte, qua gibba eſt, eminens os in ſuam ſedem compellat. Si id majus eſt, membranulisque cingitur, ſinere oportet eas ſub medicamentis reſolvi, idque os, ubi jam nudatum eſt, abſcindere; quod maturius ſcilicet faciendum eſt: poteſtque ea ratione & os coire, & vulnus ſaneſcere: illud ſuo tempore; hoc, prout ſe habet. Nonnumquam etiam in magno vulnere evenit, ut fragmenta quaedam velut emoriantur, neque cum ceteris coëant: quod hic quoque ex modo fluentis humoris colligitur. Quo magis neceſſarium eſt, ſaepius ulcus reſolvere, atque nutrire 53. Sequitur vero 54, ut id os per ſe poſt aliquot dies excidat. Cum tam miſera antea conditio vulneris ſit 55, tamen id interdum manus diutiusque facies. Saepe enim 56 integra cutis oſſe abrumpitur 57, protinusque prurigo & dolor oritur. Quae ſolvere 58, ſi accidit, maturius oportet, & fovere aqua, per aeſtatem,

acutae oſſis prominentis cuſpidi; mutatione minime probanda. Vide Morgagn. Epiſt. V.

53. *Reſolvere atque nutrire*] Paulo ſupra, *quotidie ſolvendum nutriendumque eſt.* Celſi ſententiam non eſt aſſecutus Lindenius, qui ſic repoſuit: *reſolvere, quam nutrire.* MSS. noſtri omnes habent non *quam*, ſed *atque.*

54. *Sequitur vero*] Lindenius contra priores Editiones, a quibus Medicei Vaticanique Codices non diſcrepant, repoſuit, *ſequiturque fere.*

55. *Cum tam miſera antea conditio vulneris ſit &c.*] Corruptos omnes Codices hoc loco inveni, & quidem adeo corruptos, ut Celſi ſententiam aſſequi non liceat. In pleriſque eorum haec periodus pars eſt periodi ſuperioris: atque in omnibus impreſſis, pro *manus*, legitur *majus*, ut correctum vidi in recentioribus quibusdam MSS. Lindenius ita edidit: *aut cum jam ante miſera conditio vulneris ſit, tamen id interdum majus diuturniusque faciat.* Verum temere & ſine cauſa haec Celſus ſubjecerit, qui neque eorum ullam eſſet rationem redditurus, neque expoſiturus curationem in ejusmodi caſu adhibendam. At Conſtantinus novam hic fieri propoſitionem putat, & leg. *Ac cum tam miſera antea conditio vulneris ſit, tamen id interdum majus latiusque facies.* Quae lectio probari fortaſſe poſſet, ſi ex ſequentibus cauſa appareret, ob quam plaga ſit amplianda. Anne Celſus hoc ſibi vult? quamvis miſera ſit vulneris conditio, tamen interdum vulnus manu eſt faciendum. Quod veriſimile maxime propter illa videri poteſt, quae infra ſequuntur: *Interdum fractura quibusdam velut aculeis carnem vexat. Quo a prurigine & punctionibus cognito, aperire id medicus, eosque aculeos praecidere neceſſe habet.* Vbi attendenda etiam vis horum verborum *neceſſe habet.* Anne ſententiam Celſi hanc potius eſſe dicemus? Quamvis miſera per ſe vulneris conditio ſit, tamen interdum accidit, quod gravius id faciat. *Saepe enim integra cutis oſſe abrumpitur &c.* Verum de hoc docti homines viderint.

56. *Saepe enim &c.*] Manifeſtum eſt, rationem a Celſo hic reddi praecedentis propoſitionis, quaecumque ſit ea propoſitio. Quod Lindenius emendationi ſuae plane adverſari intelligens, ita mutavit: *Saepe etiam &c.* Sed Codices noſtri veteres habent *Saepe enim &c.*

57. *Integra cutis oſſe abrumpitur*] Ita in omnibus antiquis Editionibus, & in Mediceo I. aliisque MSS. Codicibus: atque hanc lectionem videntur confirmare, quae infra ſunt; *Reliqua vero curatio in utroque hoc caſu eadem eſt, quae ubi plagam ictus protinus intulit.* Quod ſi legatur, *integra cute os abrumpitur*, ut eſt apud Conſtantinum ex conjectura, & in Editione Lindenii; nullum hic vulnus eſſet, neque Celſus dixiſſet *in utroque hoc caſu.* Verumtamen quia incertum eſt, quid ille ſuperiore periodo ſcripſerit, id quoque in medio relinquamus. Illud addo, vocem *oſſe* in multis MSS. deeſſe: tum Conſtantinum adnotaſſe, quosdam ex iis, qui *cute os* reponere tentarunt, tollere adverbium *enim.*

58. *Quae ſolvere*] Ita in antiquis libris, tum edi-

ſtatem, frigida; per hiemem, egelida: deinde ceratum myrteum imponere. Interdum fractura quibusdam velut aculeis carnem vexat. Quo a prurigine & punctionibus cognito, aperire id medicus 59, eosque aculeos praecidere neceſſe habet. Reliqua vero curatio inutroque hoc caſu eadem eſt, quae, ubi plagam ictus protinus intulit 60. Puro jam ulcere, cibis hic quoque utendum eſt carnem producentibus. Si brevius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt, paxillus tenuis quam laeviſſimi generis 61 inter ea demitti debet, ſic, ut capite paulum ſupra ulcus 62 emineat; isque quotidie plenior adigendus eſt, donec par id membrum alteri fiat. Tum paxillus removendus; vulnus ſanandum eſt; cicatrix 63 inducta fovenda frigida aqua eſt, in qua myrtus, hedera, aliaeve ſimiles verbenae decoctae ſint 64, illinendumque medicamentum eſt 65, quod ſiccet: & magis etiam hic quiescendum, donec id membrum confirmetur. Si quando vero oſſa non conferbuerunt, quae 66 ſaepe ſoluta, ſaepe mota ſunt, in aperto deinde curatio eſt: poſſunt enim coire. Si vetuſtas occupavit, membrum extendendum eſt, ut aliquid laedatur: oſſa inter ſe manu dividenda, ut concurrendo exaſperentur, &, ſi quid pingue eſt, eradatur, totumque id quaſi recens fiat: magna tamen cura habita, ne nervi musculive laedantur. Tum vino fovendum eſt, in quo malicorium decoctum ſit; imponendumque id ipſum ovi albo miſtum: tertio die reſolvendum, fovendumque aqua, in qua verbenae, de quibus ſupra dixi, decoctae ſint: quinto die idem faciendum, ferulaeque circumdandae: cetera, & ante, & poſt, eadem facienda, quae ſupra ſcripſi. Solent tamen interdum transverſa 67 inter ſe oſſa confervere 68: eoque & brevius membrum, & indecorum fit; &, ſi ca-

editis, tum MSS. Sed fortaſſe reponendum *Quod.* Conſtantinus legere malebat, *Quam ſolvere*, id eſt, plagam; Lindenius edidit, *Quare ſolvere.*

59. *Medicus*] Conſtantinus, & alii fere omnes leg. *melius*: ſed Conſtantinus extrudit verbum *habet.*

60. *Vbi plagam ictus protinus intulit*] Vox *plagam* non extat in MSS. nec in Editionibus antiquis; ſed nullo modo poteſt abeſſe. Itaque eam retinuimus ex Conſtantini conjectura, & Lindenio.

61. *Quam laeviſſimi generis*] Lindenius leg. *& laeviſſimi generis.*

62. *Supra ulcus*] Has duas voces Lindenius omittit, nec Editio Caeſarii an. 1538. eas habet. Habent tamen Editiones aliae omnes, omnesque MSS. Codices.

63. *Vulnus ſanandum eſt; cicatrix &c.*] Lindenius leg. *vulnusque ſanandum eſt. Cicatrix vero &c.*

64. *Decoctae ſint*] Ita edidit Lindenius; nec aliter legendum videtur. Sed lectores moneo, vocem *decoctae* in MSS. & antiquis Editionibus non reperiri.

65. *Illinendumque medicamentum eſt*] Verbum *eſt* a plerisque omittitur: ſed habetur in Editione I. & in Mediceo vetuſtiore aliisque MSS.

66. *Quae*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus. Conſtantinus ex conjectura leg. *quod;* Lindenius, *quia.*

67. *Transverſa*] Ita in MSS. & Editione prima; id eſt, obliqua, ut dixit ſect. 1. hujus capitis. Alii leg. *diverſa*, ut eſt in Editione an. 1493. Lindenius perperam, *averſa.* Vide Morgagn. Epiſt. VI.

68. *Confervere*] Quidam cum Caeſario leg. *cohaere-*

ſi capita acutiora ſunt, aſſiduae punctiones [69] ſentiuntur. Ob quam cauſam frangi rurſus oſſa & dirigi debent. Id hoc modo fit. Calida aqua multa membrum id fovetur, & ex cerato liquido perfricatur, intenditurque: inter haec, medicus pertractans oſſa, ut adhuc tenero callo, manibus ea diducit, compellitque id, quod eminet, in ſuam ſedem: &, ſi parum valuit, ab ea parte, in quam os ſe inclinat, involutam lana regulam objicit; atque ita deligando, aſſueſcere iterum vetuſtae ſedi cogit. Nonnumquam autem recte quidem oſſa conferbuerunt [70], ſuperincrevit vero nimius callus; ideoque locus intumuit. Quod ubi incidit, diu leniterque id membrum perfricandum eſt ex oleo, & ſale, & nitro, multumque aqua calida ſalſa fovendum; & imponendum malagma, quod digerat; adſtrictiusque alligandum; oleribusque, & praeterea vomitu utendum: per quae cum carne callus quoque extenuatur. Confertque aliquid de ſinapi cum ficu in alterum par membrum [71] impoſitum, donec id paulum erodat, eoque evocet materiam. Vbi his tumor extenuatus eſt, rurſus ad ordinem vitae revertendum eſt.

XI. Ac de fractis quidem oſſibus hactenus dictum ſit. Moventur autem ea ſedibus ſuis duobus modis. Nam modo, quae juncta ſunt inter ſe, dehiſcunt [72]; ut cum latum ſcapularum os ab humero [73] recedit; &

haerere. Idem Caeſarius margini adſcripſit, *coaleſcere.* Sed MSS. Codices habent, *confervere.*

69. *Aſſiduae punctiones*] Lindenius leg. *aſſidue puncturae.*

70. *Conferbuerunt*] Ita edidit Lindenius: idque verbum iis reſpondet, quae ſupra ſunt, *Solent tamen interdum transverſa inter ſe oſſa confervere*; ut animadvertit Morgagnus. Quod ſi haec Lindenii lectio aliquo ejus Codice firmatur, tanto certior eſſe debet. Nunc aliquis fortaſſe magis probabit Schulzii emendationem in Diſſertat. de Oſſib. Confervent. quod facilior ſit, & a veteri ſcriptura minus diſtet. Nam Medicei Vaticanique Codd. & Edd. antiquae habent, *ceperunt*, vel *coeperunt:* Schulziusque *coierunt* ſcribendum putavit. Conjectura Conſtantini reponentis, *cohaeſerunt*, non placet.

70*. *Locus intumuit*] Ita in vulgatis libris: at in MSS. *locus ſi intumuit.* Videtur legendum, *locus is intumuit:* nam etiam ſub initium proximi capitis depravati quidam Codices habent *ſi locus* pro *is locus.* Nec Palavicino aſſentiendum corrigenti, *locus ſic intumuit.*

71. *In alterum par membrum*] Exempli cauſa, ſi femur fractum eſt, ſinapi in alterum femur imponendum. Vox *par* in Cod. Mediceo I. inter verſus poſita eſt, extra ceterarum vocum ſeriem, ab antiqua tamen manu. Si abſit, non ego magnopere requiſierim. Vide quae adnotavi ad verba illa, *& membrum alteri aequatum*, ſect. 1. hujus cap. Alii leg. *in alterum pariter membrum*; quod eſt a Caeſario. Sed Caeſarius non eſt aſſecutus Celſi ſententiam. Is enim non in utrumque membrum, ſed in id ſolum, quod ſanum eſt, ſinapi imponi vult.

72. *Dehiſcunt*] Cod. Mediceus I. *hiſcunt.*

73. *Ab humero*] Exiſtimat Conſtantinus, ἀκρώμιον ſignificari. Et ſane videtur Cornelius locum quemdam reſpexiſſe, qui eſt in lib. de Artic. ſect. 11. ubi Hippocrates docet, ἀκρώμιον interdum avelli, atque hunc caſum ab illo prorſus diverſum eſſe, ubi humerus ex ſinu excidit lati ſcapularum oſſis. Morgagnus tamen *ab jugulo* legendum ſuſpicatur; *quod*, inquit, *jugulum ita cum lato ſcapularum oſſe junctum ſit, ut cum tibia fibula, aut, ſi mavis, cum ulna radius, non ita ut cum lato eodem oſſe humerus.*

& in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a fura; interdum a faltu 74, calcis os a talo; quod raro tamen fit: modo articuli fuis fedibus excidunt. Ante de prioribus dicam. Quorum ubi aliquid incidit, protinus is locus cavus eft, depreffusque digitus finum invenit: deinde gravis inflammatio oritur; atque in talis praecipue 75: fiquidem febres quoque, & cancros, & nervorum vel diftentiones, vel rigores, qui caput fcapulis annectunt, movere confuevit. Quorum vitandorum caufa, facienda eadem funt, quae in offibus mobilibus laefis 76 aliquid ubi incidit, protinus is locus propofita funt; ut dolor tumorque per ea tollantur. Nam diducta offa numquam rurfus inter fe junguntur; &, ut aliquid decoris eo loco, fic nihil ufus amittitur 77. Maxilla vero & vertebrae 78, omnesque articuli, cum validis nervis comprehendantur, excidunt aut vi expulfi, aut aliquo cafu nervis vel ruptis, vel infirmatis; faciliusque in pueris & adolescentulis, quam in robuftioribus. Hique elabuntur in priorem & in pofteriorem, in interiorem 79 & in exteriorem partem 80; quidam omnibus modis, quidam certis: funtque quaedam communia omnium figna, quaedam propria cujusque. Siquidem femper ea parte tumor eft, in quam os prorumpit; ea finus, a qua receffit. Et haec quidem in omnibus deprehenduntur: alia vero in fingulis; quae, fimul atque de quoque dicam, proponenda erunt. Sed ut exci-

74. *Interdum a faltu*] Id eft, ob faltum. Ita in MSS. Lindenius addit particulam *&* ante *interdum*; idemque, Caefarium fecutus, praepofitionem omittit.

75. *In talis praecipue*] Codices MSS. & Editiones antiquae habent, *in talis praecipua.* Ego malui *praecipue*, ut correxit Lindenius; fed retinui *in talis.* Lindenius autem leg. *in talo*, ut eft in margine Editionis Conftantinianae.

76. *In offibus mobilibus laefis*] *Nobilibus* legendum ex Lindenio, ut recte cenfet Morgagnus; non *mollibus*, ut habent vetufti Codices; nec *mollioribus*, ut malebat Conftantinus. Sed poft *laefis*, illa ftatim, ut ego arbitror, addenda, *propofita funt; ut dolor tumorque per ea tollantur.* Nam quae his interjecta habent MSS. Codices, eadem funt, quae fupra leguntur. a librariis per incuriam repetita; ideoque omnia tollenda. Pro *is locus*, in vulgatis libris eft, *iis* (vel *his*) *locis*; ut in Cod. Mediceo I. a Palavicino, & in margine Cod. IV. ab alia manu. Lindenius, ut idoneam aliquam ex iis verbis fententiam eliceret, aliis additis, aliis immutatis, ita edidit: *Atque id ubi incidit, protinus his locis imponenda, quae fupra propofita funt, ut dolor &c.*

77. *Ut aliquid decoris eo loco, fic nihil ufus amittitur*] Ita hunc locum ex multis MSS. reftitui. Antea ab omnibus legebatur *admittitur*, ut mendofe eft in Cod. Mediceo primo: & a plerisque *eo loco fit*, quemadmodum Palavicinus repofuit in eodem Codice, pro *eo loco*, *fic.* Haec autem expreffa funt ex iis, quae fcripfit Hippocrates in lib. de Artic. fect. 11. *certo praedicere licet, hoc cafu nullum quidem neque parvum, neque magnum humero detrimentum contingere, locum tamen deformem reddi. Numquam enim os illud* (ἀκρώμιον) *in priftinam fedem, quale natura effe confueverat, reftituitur, fed plus aut minus fuperiore parte turgefcere neceffe eft. Nam neque aliud os ullum, quod cum altero communionem & cohaerentiam habet, ubi a naturali fede avulfum fuerit, in priftinum locum revertitur.*

78. *Vertebrae*] Alii leg. *vertebra*; & ita eft in Mediceo I. aliisque MSS.

79. *Et in pofteriorem, in interiorem*] Haec verba a Lindenio reftituta funt. Defunt in omnibus MSS. fed videntur neceffaria.

80. *Et in exteriorem partem*] In Cod. Mediceo I. deeft particula *&*; in ceteris particula *in.*

excidere omnes articuli poſſunt, ſic non omnes reponuntur. Caput enim numquam compellitur [81], neque in ſpina vertebra, neque ea maxilla, quae, utraque parte prolapſa, antequam reponeretur, inflammationem movit. Rurſum, qui nervorum vitio prolapſi ſunt, compulſi quoque in ſuas ſedes iterum excidunt. Ac [82] quibus in pueritia exciderunt, neque repoſiti ſunt, minus quam ceteri creſcunt. Omniumque, quae loco ſuo non ſunt, caro emacreſcit [83], magisque in proximo membro, quam in ulteriore [84]: ut puta, ſi humerus loco ſuo non eſt, major in eo ipſo fit, quam in brachio; major in hoc, quam in manu, macies [85]. Tum pro ſedibus, & pro caſibus, qui inciderunt, aut major aut minor uſus ejus membri relinquitur: quoque in eo plus uſus ſupereſt, eo minus id extenuatur. Quidquid autem loco ſuo motum eſt, ante inflammationem reponendum eſt. Si illa occupavit, dum conquiescat, laceſſendum non eſt [86]: ubi finita eſt, tentandum eſt in iis membris, quae id patiuntur. Multum autem eo confert & corporis & nervorum habitus. Nam, ſi corpus tenue, ſi humidum eſt, ſi nervi infirmi, expeditius os reponitur: ſed & primo facilius excidit [87], & poſtea minus fideliter continetur. Quae contraria his ſunt, melius continent: ſed id, quod expulſum eſt, difficulter admittunt. Oportet autem ipſam inflammationem levare, ſuper ſuccida lana ex aceto impoſita [88]: a cibo [89], ſi valentioris articuli caſus eſt, triduo; interdum etiam quinque diebus abſtinere [99]: bibere aquam calidam, dum

81. *Numquam compellitur*] Al. *nonnumquam*; ſed nemo mendum non videt. Lege cap. 13.

82. *Ac*] Ante Lindenium legebatur *At*. Cod. Mediceus I. habet *a*.

83. *Caro emacreſcit*] Ita legendum cum Foëſio & Lindenio; & quidem ex optimorum Codicum auctoritate, ut idem Foëſius teſtatur in adnotationibus ad Hippocratis librum de Artic. ſect. 13. Codex primus habet *caro eamtres:* Medicei ceteri, *caro eam increſcit*; ſed in IV correctum eſt, *caro ea increſcit*. Quam olim vulgatam lectionem Falloppius ita corrigendam cenſuit: *caro ea decreſcit.*

84. *In ulteriore*] Particula *in* omittitur a Lindenio, neque extat in Cod. Mediceo I.

85. *Quam in manu, macies*] Ita in Codicibus probae notae ſcriptum Foëſius reperit: nec valde diſcrepant Codices Medicei; habent enim, *quam in manu acies.* In Editionibus antiquis perperam legitur, ut correxit Palavicinus, *quam in manus acie*. Lindenius repoſuit, *quam in manu*; ſupra vero; *ſit macies*, quemadmodum & Falloppius legendum cenſuit.

86. *Dum conquieſcat, laceſſendum non eſt*] Ita ex Conſtantini conjectura, & Editione Lindeniana. Tagaultius eodem ſenſu leg. *dum conquieſcat, haudquaquam laceſſendum eſt.* Codices MSS. habent; *dum conquieſcat* (aliqui, *dum quieſcat*) *nunc laceſſendum* (Mediceus I. *nunc claſſendum*) *eſt:* fortaſſe pro *haud laceſſendum eſt.* Palavicinus *nunc* in *tunc* mutavit. Hinc Editiones vetuſtiores; *dum conquieſcat. Tunc laceſſendum eſt.* Caeſariana & aliae quaedam; *tum conquieſcat: laceſſendum non eſt.*

87. *Primo facilius excidit*] Lindenius leg. *multo facilius excidit.* Ego *multo* in MSS. ullo non vidi; ſed in omnibus *primo*, ut habent Editiones vetuſtae.

88. *Super ſuccida lana ex aceto impoſita*] Lindenius leg. *ſuccida lana ex aceto ſuperimpoſita.*

89. *A cibo &c.*] Stephanus leg. *& a cibo &c.*

90. *Abſtinere*] Infinitum hoc, & cetera omnia, quae conſequuntur, pendent a verbo *oportet*, quod eſt in principio periodi. Ita vero habent Cod. Mediceus I. & Lindenii Editio. Alii leg. *abſtinere debere*; al. *abſtinere, debet.*

dum fitim finiat [91]: curiofiusfque haec facere, iis offibus motis, quae validis plenifque mufculis continentur: fi vero etiam febris acceffit, multo magis: deinde ex die quinto fovere aqua calida [92]; remotaque lana, ceratum imponere ex cyprino factum, nitro quoque adjecto, donec omnis inflammatio finiatur. Tunc infrictionem ei membro adhibere; cibis uti bonis; uti vino modice: jamque ad ufus quoque fuos id membrum promovere; quia motus, ut in dolore peftifer, fic alias faluberrimus corpori eft. Haec communia funt: nunc de fingulis dicam.

XII. Maxilla in priorem partem propellitur; fed modo altera parte, modo utraque. Si altera, in contrariam partem ipfa mentumque inclinatur [93]: dentes paribus non refpondent; fed fub iis, qui fecant, canini funt. At fi utraque, totum mentum in exteriorem partem promovetur [94]; inferioresque dentes longius, quam fuperiores excedunt; intentique fuper mufculi apparent [95]. Primo quoque tempore [96] homo in fedili collocandus eft, fic, ut minifter a pofteriore parte caput ejus contineat, vel fic, ut juxta parietem is fedeat, fubjecto inter parietem & caput ejus fcorteo pulvino duro; eoque caput per miniftrum urgeatur, quo fit immobilius: tum medici digiti pollices [97], linteolis vel fafciis, ne dilabantur, involuti in os ejus conjiciendi, ceteri extrinfecus admovendi funt. Vbi vehementer maxilla apprehenfa eft, fi una parte procidit, concutiendum mentum, & ad guttur adducendum eft: tum fimul & caput apprehendendum, &, excitato mento, maxilla in fuam fedem compellenda, & os ejus comprimendum eft, fic, ut omnia pene uno mo-

91. *Dum fitim finiat*] Lindenius leg. *dum fitis finiatur.*

92. *Ex die quinto fovere aqua calida*] *Ex die quinto* idem eft atque *a die quinto*, qua forma Celfus frequenter utitur; id eft, incipiendo a die quinto. Conftantinus leg. *die quinto fovere ex aqua calida:* fed contra veterum Codicum fidem. Ejus tamen lectionem Lindenius fecutus eft.

93. *Si altera, in contrariam partem ipfa mentumque inclinatur*] Veteres Codices ita habent: *Si alteram* (Mediceus III. *Si altera*) *in contrariam partem modo utraque ipfa mentumque* (Mediceus I. *mentum*) *inclinatur.* Sed facile apparet, temere hic iteratas fuiffe duas voces *modo utraque*, quae fupra funt. Recte igitur Caefarius, & hunc fecuti recentiores Editores voces illas fuftulerunt, & *altera* pro *alteram* repofuerunt.

94. *Totum mentum in exteriorem partem promovetur*] Hippocrates de Artic. fect. 17. *mentum in exteriorem partem magis promovetur, minime tamen torquetur.* Non intelligo, cur Lindenius ediderit; *totum mentum inclinatur, & in exteriorem partem promovetur*; praefertim cum illorum verborum, *inclinatur &*, nullum in MSS. veftigium deprehenderim.

95. *Intentique fuper mufculi apparent*] Non folum κροταφῖται, ut Lindenius exiftimavit, qui pro *fuper*, *temporum* repofuit, fed & μασσητῆρες, & alii. Nec vero *temporum* ullus habet meorum Codicum; fed omnes *fuper.*

96. *Primo quoque tempore*] Videtur legendum; *Primo autem quoque tempore*; fiquidem in omnibus fere MSS. Codicibus habetur; *Primo quoque tempore autem*, vel *aut*, vel *ante.* Quia vero particula *autem* expuncta eft in Mediceo IV. idcirco omittitur in Editione I. atque adeo in omnibus vulgatis libris.

97. *Medici digiti pollices*] Vox *medici* fortaffe eft ab interprete aliquo.

momento fiant 98. Sin utraque parte 99 prolapsa est, eadem omnia facienda; sed aequaliter retro maxilla agenda est. Reposito osse, si cum dolore oculorum & cervicis iste casus incidit, ex brachio sanguis mittendus est. Cum omnibus vero, quorum ossa mota sunt, primo liquidior cibus conveniat, tum his praecipue: adeo ut sermo quoque, frequenti motu oris per nervos, laedat 1.

XIII. Caput duobus processibus in duos sinus summae vertebrae demissis super cervicem contineri, in prima parte proposui. Hi processus interdum in posteriorem partem excidunt: quo fit, ut nervi sub occipitio extendantur, mentum 2 pectori adglutinetur, neque bibere is, neque loqui possit, interdum sine voluntate semen emittat: quibus celerrime mors supervenit. Ponendum autem hoc esse credidi, non quo curatio ejus rei ulla sit; sed ut res indiciis cognosceretur, & non putarent sibi medicum defuisse, si qui sic aliquem perdidissent.

XIV. Idem casus manet eos, quorum in spina vertebrae exciderunt. Id enim non potest fieri, nisi & medulla 3, quae per medium, & duabus membranulis, quae per duos a lateribus processus feruntur, & nervis, qui continent, ruptis. Excidunt autem & in posteriorem partem, & in priorem; & supra septum transversum, & infra. In utramvis partem 4 exciderint, a posteriore parte vel tumor, vel sinus erit. Si super 5 septum id incidit, manus resolvuntur, vomitus, aut distentio nervorum insequitur 6, spiritus difficulter movetur, dolor urget, & aures obtusae sunt. Si sub septo, femina resolvuntur, urina supprimitur,

98. *Vno momento fiant*] In Editionibus 1493. 1497. 1524. omittitur vox *uno*. Cod. Mediceus I. habet, *uno fiant*; supra *uno* vero, *mento*, ex qua voce Palavicinus, addita syllaba *mo*, fecit *momento*. Codices ceteri habent, *uno momento fiant*.

99. *Sin utraque parte*] Ita ex Lindenio. Alii legunt, ut est in Cod. Mediceo I. *Si in utraque parte*.

1. *Adeo ut sermo quoque, frequenti motu oris per nervos, laedat*] Ita in omnibus MSS. & antiquis Editionibus: quam lectionem recte explicat Morgagnus. Sententia talis est: motu oris, qui fit per nervos, sermo, maxillam quamvis leviter agitando, nocet. Quanto igitur magis cibus nocebit, quisquis mandendus est, cum sine magna maxillae agitatione ac vi mandi non possit? Constantinus legere malebat; *adeo ut sermo quoque frequenti motu, oris nervos perlaedat*. Lindenius ita edidit: *adeo ut sermo quoque frequens, motu oris temporum nervos laedat*. Quarum mutationum neutra placet.

2. *Mentum*] Lindenius leg. *& mentum*.

3. *Et medulla*] Alii leg. *ex medulla*. Cod. Mediceus I. habet, *ei medulla*. Sed cum Constantino & Lindenio legendum, *& medulla*.

4. *In utramvis partem*] MSS. Codices & Editiones vetustissimae 1478. 1493. 1497. 1524. *In utramque partem*. Sed legendum *utramvis*, ex Constantino, & Lindenio; vel *utram*, quemadmodum cap. 3. hujus lib. *Vtro modo vero id circumductum est*. Quia vero Editiones plures cum Aldina habent, *Si in utramque partem*; idcirco Constantinus *si* in *sed* mutato, in margine rescripsit, *Sed in utramvis partem*; Lindenius edidit, *Si in utramvis partem*.

5. *Sinus erit. Si super &c.*] Ita Lindenius. Alii leg. *sinus oritur. Si super &c.* ut est in Editione principe Florentina. Codex Mediceus I. habet, *sinus donec si sunt &c.* Codices Medicei ceteri, *sinus donec vel si super &c.*

6. *Insequitur*] Lindenius leg. *sequitur*.

tur, interdum etiam ſine voluntate prorumpit. Ex ejusmodi caſibus, ut tardius, quam ex capitis, ſic tamen intra triduum homo moritur. Nam, quod Hippocrates dixit, vertebra in exteriorem partem prolapſa, pronum hominem collocandum eſſe, & extendendum, tum calce aliquem ſuper ipſum 7 debere conſiſtere 8, & id intus impellere 9: in iis accipiendum eſt, quae paulum exceſſerunt; non in iis, quae totae loco motae ſunt 10. Nonnumquam enim nervorum imbecillitas efficit, ut, quamvis non exciderit vertebra, paulum tamen in priorem partem promineat 11. Id non jugulat: ſed ab interiore parte ne contingit quidem poſſe: ab exteriore ſi propulſum eſt 12, plerumque iterum redit; niſi, quod admodum rarum eſt, vis nervis reſtituta eſt 13.

XV. Humerus autem modo in alam excidit, modo in partem priorem. Si in alam delapſus eſt, ei junctus cubitus 14 recedit ab latere; rur-

7. *Super ipſum*] In multis MSS. legitur, *ſuper ipſum os.*

8. *Conſiſtere*] Aliqui Codices habent *ſubſiſtere;* nonnulli *ſubſtinere.*

9. *Et id intus impellere*] Veteres libri non habent particulam *&:* in Cod. Mediceo I. deeſt etiam *id.* Lindenius leg. *& intus impellere,* Alii *idque*, alii *eamque* reponendum putant. Locus Hippocratis, quem Celſus innuit, eſt in lib. de Artic. ſect. 23.

10. *Totae loco motae ſunt*] In vulgatis legitur *toto;* ut eſt in Cod. Mediceo I. Ego repoſui *totae*, ex Codicibus ceteris Mediceis. Pro *motae* vero, aliqui leg. *mutatae*, quemadmodum habent plerique MSS. Mediceus I. habet *mota;* alii *mutae;* ſed in VII. correctum eſt, *motae.*

11. *In priorem partem promineat*] Ita omnes impreſſi libri. At MSS. *aut in priorem partem promineat.* Hinc legendum crediderim; *aut in poſteriorem*, *aut in priorem partem promineat:* quo pacto his optime reſpondebunt, quae ſtatim ſequuntur; *ab interiore parte ne contingit quidem poſſe: ab exteriore ſi propulſum eſt &c.* Conjectura noſtra confirmari poteſt etiam ex Hippocrate de Artic. ſect. 23. & 24.

12. *Ab interiore parte ne contingit quidem poſſe: ab exteriore ſi propulſum eſt &c.*] In multis MSS. deſunt haec verba omnia, praeter duo prima *ab interiore.* In aliquibus, pro *ne contingit quidem poſſe*, habetur, ut in Editionibus antiquis, *non contingit quidem poſſe.* Lindenius leg. *ab interiore parte non contingit quidem propelli. Ab exteriore ſi quid propulſum eſt &c.* Conſtantinus retinuit *poſſe;* ſed interpretatus eſt, excidere: marginique adſcripſit, *ſi quid propulſum*, quod poſtea Lindenius in contextum induxit. Ab eodem Conſtantino adnotatum eſt, aliquos legere maluiſſe, *redire poſſe.* Hi, ſi *redire* eumdem hic ſenſum habere exiſtimarunt quem habet ſtatim infra, errarunt ſine dubio cum Conſtantino in Celſi ſententia explicanda. Hoc enim Celſus ſignificat; quod in interiorem partem prominet, compelli vix poteſt: (*quo enim pacto*, inquit Hippocrates l. c. *ab anteriore parte per ventrem impulſio fieri queat?*) quod autem prominet in exteriorem, etiam ſi compulſum ſit, iterum redit unde compulſum eſt, quia nervi infirmati continendi vim non habent.

13. *Vis nervis reſtituta eſt*] Vt repoſitam vertebram continere poſſint. Manifeſtum eſt ex praecedentibus, legendum eſſe, *reſtituta:* nec aliter habent libri veteres, tum MSS. tum impreſſi. In Editione Lindenii eſt *deſtituta:* fortaſſe typothetae errore; mendum tamen Almeloveenius non ſuſtulit.

14. *Delapſus eſt, ei junctus cubitus &c.*] Cod. Mediceus I. ita habet: *delapſus & victus.* Itaque ſuſpicor, *&* eſſe pro *eſt*, *victus* pro *cubitus:* atque ex aliquo hujusmodi Codice duas voces *& victus* ad Mediceos ceteros manaſſe, in quibus legitur, ut in Editionibus antiquis; *delapſus eſt & victus cubitus.* Eodem enim modo paulo infra, cum Cod. Mediceus I. habeat; *At ſi vaſtius nervi coriusve robuſtiores ſunt*, pro *At ſi vaſtius corpus, nervive robuſtiores ſunt;* in ceteris Codicibus eſt, *At ſi vaſtius corpus nervi coriusve robuſtiores ſunt.* Conſtantinus ſcriptum invenit in Codice quodam, *ei vinctus:* unde *ei junctus* elicuiſſe videtur Foëſius ad Hippocratem de Artic. ſect. 8. quam lectio-

rursum juxta [15] ejusdem partis aurem cum humero porrigi non potest; longiusque altero id brachium est. Si in priorem partem, summum quidem brachium extenditur, minus tamen, quam naturaliter; difficiliusque in priorem partem, quam in posteriorem, cubitus porrigitur. Igitur, si in alam humerus excidit, & vel puerile adhuc est corpus, vel molle, certe imbecillibus nervis intentum est, satis est collocare id in sedili; & ex duobus ministris alteri imperare, ut caput lati scapularum ossis leniter reducat; alteri, ut brachium extendat: ipsum posteriore parte residentem, humerum sub ala ejus cogere [16], simulque & latum os [17], & altera manu brachium ejus ad latus impellere. At si vastius corpus, nervive robustiores sunt, necessaria est spathula [18] lignea, quae & crassitudinem [19] duorum digitorum habet, & longitudine ab ala usque ad digitos [20] pervenit: in qua summa capitulum est rotundum & leniter cavum, ut recipere particulam aliquam ex capite humeri possit. In ea [21] bina foramina tribus locis sunt, inter se spatio distantibus; in quae [22] lora mollia conjiciuntur. Eaque spatha, fascia involuta, quo minus tactu laedat, ad alam a brachio dirigitur [23], sic, ut caput ejus summae alae subjiciatur: deinde locis suis ad brachium deligatur; uno loco, paulum infra humeri caput; altero [24], paulum supra cubitum; ter-

ctionem Lindenius probavit. Nec sane, si hae voces non sunt explodendae, aliter legi potest.

15. *Rursum juxta &c.*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus. Lindenius leg. *sursumque ad &c.*

16. *Humerum sub ala ejus cogere*] Sic reposuit Caesarius, cum antea legeretur, quemadmodum mendose habent mei Codices; *renum sub ala ejus coire.* Mihi tamen ipsa quoque Caesarii lectio, quae a multis probata fuit, parum arridet, cum aliis de causis, tum praesertim quia non explicatur, qua ratione cogendus humerus sit. Lege igitur, dicet aliquis, *humerum genu sub ala ejus cogere*; ut est in MS. Constantini, & in Editione Lindenii. Ego quidem illorum librorum auctoritati, quaecumque ea sit, quidquam detractum nolim; vix tamen puto, humerum, qui in alam exciderit, commode genu compelli posse. Hippocrates quidem de Artic. sect. 1. & in Mochlico sect. 5. genu, si opus sit, uti medicum vult; non tamen ad caput humeri in suam sedem (quod manus digitorum nodis, vel pugno fieri debet) sed ad cubiti caput latus versus impellendum.

17. *Et latum os*] Hujus quoque lectionis, quam recentiores Editores omnes secuti sunt, Caesarius est auctor. Verum, non latum scapularum os, sed humeri caput impediendum est. Codex Mediceus I. & Editiones vetustiores habent, *& ille os;* Codices alii, *& ille eos:* Codex Constantini, *& illo latum os.* Vix puto mendum hinc probabili conjectura tolli posse, nisi prius ex verbis antecedentibus sit sublatum.

18. *Spathula*] Ita habent Cod. Mediceus I. & antiquae Editiones. Codices alii, *scala:* Constantinus ex conjectura, & Lindenius, *spatha:* fortasse rectius; quemadmodum infra legitur, *Eaque spatha &c.*

19. *Quae & crassitudinem &c.*] Ita ex Lindenio. Alii cum Caesario leg. *& quae crassitudinem &c.* sed nonnulli omittunt *&*, quod est ante *longitudine*: nec aliter habent Codices MSS.

20. *Usque ad digitos*] Alii omittunt *usque.* Lindenianam tamen lectionem, quam secutus sum, Cod. Mediceus I. confirmat.

21. *In ea*] Lindenius leg. *inque ea.*

22. *In quae*] Alii leg. *inque ea.*

23. *Ad alam a brachio dirigitur*] Codices antiquiores duo, Mediceus I. & III. itemque VI. *ad alam brachio dirigitur.*

24. *Paulum infra humeri caput; altero*] Haec verba desunt in Cod. Mediceo I. in eodemque infra legitur, *citra manu* pro *supra manum.*

tertio, ſupra manum: cui rei protinus intervalla tunc [25] quoque foraminum aptata ſunt. Sic brachium deligatum ſuper ſcalae gallinariae gradum trajicitur, ita alte [26], ut conſiſtere homo ipſe non poſſit; ſimulque in alteram partem corpus demittitur, in alteram brachium intenditur: eoque fit, ut capite ligni caput humeri impulſum in ſuam ſedem, modo cum ſono, modo ſine hoc compellatur. Multas alias eſſe rationes, ſcire facile eſt uno Hippocrate lecto; ſed non alia magis uſu comprobata eſt. At ſi in partem priorem humerus excidit [27], ſupinus homo collocandus eſt [28]; faſciaque, aut habena media ala circumdanda eſt [29], capitaque ejus poſt caput hominis miniſtro tradenda, brachium alteri; praecipiendumque, ut ille habenam, hic brachium extendat: deinde medicus, caput quidem hominis [30] ſiniſtra debet repellere; dextra vero cubitum cum humero attollere, & os in ſuam ſedem compellere: faciliusque id in hoc caſu, quam in priore revertitur. Repoſito humero, lana alae ſubjicienda eſt; ſi in interiore parte os fuit, ut ei opponatur; ſi in priore, ut tamen commodius deligetur. Tum faſcia, primum ſub ala obvoluta, caput ejus debet comprehendere, deinde per pectus [31] ad alteram alam, ab eaque ad ſcapulas, rurſusque ad ejusdem humeri caput tendere, ſaepiusque ad eamdem rationem [32] circumagi, donec bene id teneat. Vinctus hac ratione humerus commodius continetur, ſi adductus ad latus, ad id quoque faſcia deligatur [33].

XVI. In cubito autem tria coire oſſa, humeri & radii [34] & cubiti ipſius, ex iis, quae prima parte hujus voluminis poſita ſunt, intelligi potuit. Si cubitus, qui annexus [35] humero eſt, ab hoc excidit, radius, qui adjunctus eſt, interdum trahitur [36], interdum ſubſiſtit. In omnes ve-

25. *Intervalla tunc*] Ita in vulgatis libris. MSS. habent al. *intervallatim*; al. *intervallatini*, vel *intervallativi*; Mediceus IV. *intervallum*. Palavicinus correxit, *intervalla tum*.

26. *Ita alte*] Linden. *ita altae*.

27. *Excidit*] Lindenius leg. *incidit*; & ita eſt in Cod. Mediceo I. Alii tum editi, tum MSS. Codices habent *excidit*; quemadmodum Celſus alibi eſt locutus.

28. *Collocandus eſt*] In Edit. an. 1538. & in Lindeniana omittitur *eſt*.

29. *Habena media ala circumdanda eſt*] Malim *alae*, ut *habena media* ſit primo caſu. Quidam MSS. non habent *ala*.

30. *Caput quidem hominis*] Pro *hominis*, Conſtantinus putat reponendum eſſe *humeri*; neque id ratione caret.

31. *Per pectus*] MSS. Codices habent *perfectus*; quod Palavicinus in *profectus*, Conſtantinus in *profecta* mutavit. Sed quis non videt legendum eſſe *per pectus*, ut edidit Lindenius?

32. *Ad eamdem rationem*] Cod. Mediceus I. habet *eadem ratione*.

33. *Si adductus ad latus, ad id quoque faſcia deligatur*] Ita in plerifque MSS. & quidem recte. In Mediceo IV. *fit* additum eſt alia manu, quod I. habeat, *ſi adductus ad latus ſit quoque &c.* Hinc antiquae Editiones; *ſi adductus ad latus ſit, ad id quoque &c.* Lindenius leg. *ſi adductus ad latus ſit, & ad id quoque faſcia deligetur.*

34. *Humeri & radii*] Cod. Mediceus I. habet *humeri radii*.

35. *Annexus*] Al. *innexus*.

36. *Trahitur*] H. e. ſimul excidit. Lindenius leg. *diſtrahitur*; ut habet in libri margine Con-

vero quatuor partes excidere cubitus poteſt: ſed, ſi in priorem prolapſus eſt, extentum brachium eſt, neque recurvatur: ſi in poſteriorem, brachium curvum eſt, neque extenditur, breviusque altero eſt; interdum febrem, vomitumque bilis movet: ſi in exteriorem, interioremve, brachium porrectum eſt, ſed paulum in eam partem, a qua os receſſit, recurvatum 37. Quidquid incidit, reponendi ratio una eſt; neque in cubito tantum, ſed in omnibus quoque membris longis, quae per articulum longa teſta junguntur 38: utrumque membrum in diverſas partes extendere, donec ſpatium inter oſſa liberum ſit; tum id os, quod excidit, ab ea parte, in quam prolapſum eſt, in contrariam 39 impellere. Extendendi tamen alia atque alia genera ſunt, prout nervi valent 40, aut oſſa huc illucve ſe dederunt 41. Ac modo manibus ſolis utendum eſt, modo quaedam alia adhibenda. Ergo, ſi in priorem partem cubitus prolapſus eſt, extendi per duos manibus 42, interdum etiam habenis adjectis, ſatis eſt: deinde rotundum aliquid a lacerti parte ponendum eſt, & ſuper id repente cubitu ad humerum impellendus eſt. At in aliis caſibus commodiſſimum eſt eadem ratione brachium extendere, quae fracto humero 43 ſupra poſita eſt, & tum oſſa reponere. Reliqua curatio eadem eſt, quae in omnibus. Celerius tantum, & ſaepius 44 id reſolvendum eſt; multa magis aqua calida fovendum 45; diutius 46 ex oleo & nitro ac ſale perfricandum. In cubito enim celerius, quam in ullo alio articulo, ſive extra remanſit, ſive intus revertit, cal-

lus

ſtantinus, qui per Hippocratis διάστασιν explicat. Immo vero cum radius ſubſiſtit, διάστασις fit.

37. *Recurvatum*] Lindenius leg. *recurvatur*, ut habent cum vetuſtiore Mediceo nonnulli ex Vaticanis Codicibus: quod magis probarem, ſi eſſet, quemadmodum paulo ſupra, pro *recurvari poteſt*. Sed brachium Celſus ſignificat in alterum latus inclinatum, ſimulque porrectum, ut complicari non poſſit.

38. *Membris longis, quae per articulum longa teſta junguntur*] Ita Palavicinus & omnes vulgati libri. In MSS. non extat *quae*; ſed nulla ratione abeſſe poteſt. Verum ut haec vox neceſſaria, ſic *longis* fortaſſe ſupervacua eſt, ex eaque ipſa corrupta.

39. *In contrariam*] Quidam leg. *in contrarium*; ſed minus recte, & contra MSS.

40. *Prout nervi valent*] Cod. Mediceus I. ita habet: *prout aut nervi valent*.

41. *Huc illucve ſe dederunt*] Ita in Codice Conſtantini, & in Editione Lindenii. In Cod. Mediceo I. deeſt totum hoc: in Codicibus aliis & in Editionibus antiquis legitur; *huc illucve ſederunt*. Pro *ſederunt*, quidam arbitrantur reponendum eſſe *ceciderunt*.

42. *Extendi per duos manibus*] Antea legebatur, *extendi per duas manus*. Ego ſic repoſui ex Cod. Mediceo vetuſtiore.

43. *Humero*] Veteres Codices habent *cubito*. Lindenius repoſuit *humero*; ut correxerat Conſtantinus. Et ſane de cubito nihil hujuſmodi ſupra reperitur: de humero lege cap. 10. ſect. 2.

44. *Celerius tantum, & ſaepius*] Lindenius leg. *Celerius tantum ſaepiuſque*. Cod. Mediceus I. habet, *celerius tantum, eſt ſaepius*: Codices Medicei ceteri, *celerius tantum eſt & ſaepius*.

45. *Multa magis aqua calida fovendum*] Vulgo legitur, *multoque magis &c*: quod eſt a Palavicino. Ex Mediceis Codicibus unus, id eſt, VI. habet *multo*; ceteri *multa*, quemadmodum repoſui.

46. *Diutius*] Lindenius leg. *& diutius*; ut eſt in margine Editionis Conſtantinianae.

lus circumdatur; isque, ſi per quietem increvit, flexus illius poſtea prohibet.

XVII. Manus quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in poſteriorem partem excidit, porrigi digiti non poſſunt: ſi in priorem, non inclinantur: ſi in alterutrum latus, manus in contrarium, id eſt, aut ad pollicem, aut ad minimum digitum convertitur. Reponi 47 non difficillime poteſt. Super durum locum, & renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet, ſic, ut prona ſit, ſi in poſteriorem partem os excidit; ſupina, ſi in priorem; ſi in interiorem exterioremve, in latus. Vbi ſatis nervi diducti ſunt, ſi in alterutrum latus 48 procidit, manibus in contrarium repellendum eſt 49. At iis, quae in priorem poſterioremve partem prolapſa ſunt 50, ſuperimponendum durum aliquid, idque ſupra prominens os manu urgendum eſt; per quod vis adjecta facilius id in ſuam ſedem compellit 51.

XVIII. In palma quoque oſſa interdum ſuis ſedibus promoventur, modo in priorem partem, modo in poſteriorem: in latus enim moveri, paribus oſſibus oppoſitis, non poſſunt. Signum id ſolum eſt, quod omnium commune eſt, tumor ab ea parte, in quam os venit; ſinus ab ea, a qua receſſit. Sed ſine intentione, digito 52 tantummodo bene preſſum os in ſuam ſedem revertitur.

XIX. At in digitis totidem fere caſus, eademque ſigna ſunt, quae in manibus. Sed in his extendendis non aeque vi opus eſt; quod articuli breviores, & nervi minus validi ſint. Super menſam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in poſteriorem partem exciderunt; tum jam 53 palma compelli. At id, quod in latus elapſum eſt, digitis reſtitui 54.

XX.

47. *Convertitur. Reponi &c.*] Lindenius leg. *convertitur, & reponi &c.* ſed minus recte. Idem infra, *Supra locum autem durum &c.*

48. *Si in alterutrum latus*] Ita in antiquis Editionibus. In MSS. *uſque in alterutrum latus:* ſed mendoſe. Lindenius leg. *ſi uſque in alterutrum latus.*

49 *Procidit, manibus in contrarium repellendum eſt*] Ita in Cod Mediceo I. & Lindenii Editione; niſi quod in Codice eſt *procedit.* Codices ceteri perperam habent: *procidit manibus quibus in contrarium repellendum eſt:* Editiones antiquae, *procidit manus, brachium in contrarium repellendum eſt.*

50. *At iis, quae in priorem poſterioremve partem prolapſa ſunt*] In Codice Vaticano II. & in VI. deeſt pronomen relativum *quae.* In aliis Codicibus legitur; *Ab hiſque &c.* Mediceus I. ita habet: *At his quae in prioremve partem lapſa ſ.*

51. *Per quod vis adjecta facilius id in ſuam ſedem compellit*] Ita in Editione prima. In ceteris omnibus omittitur *id*, quemadmodum in Cod. Mediceo primo: ſed Lindenius leg. *per quod os vis adjecta facilius in ſuam ſedem compellit.* Alii Codices habent; *per quos vis adjecta facilius id in ſuam ſedem compellit.*

52. *Sine intentione, digito &c.*] Egnatius leg. *ſine intento digito &c.* quemadmodum mendoſe habetur in quibuſdam veteribus MSS. Alii, Caeſario duce, *ſine intentione digitorum &c.* Sed contra omnes MSS. & contra rationem.

53. *Tum jam*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus; ſed fortaſſe mendoſe. Lindenius leg. *tumque.*

XX. Cum de his dixerim 55, de iis quoque, quae in cruribus sunt, videri possum dixisse: siquidem etiam in hoc casu 56 quaedam similitudo est femori & humero, tibiae & cubito, pedi & manui. Quaedam tamen separatim quoque de his dicenda sunt. Femur in omnes quatuor partes promovetur: saepissime in interiorem; deinde in exteriorem; raro admodum in priorem, aut posteriorem. Si in interiorem partem prolapsum est, crus longius altero, & valgius 57 est: extra enim pes ultimus spectat. Si in exteriorem, brevius, varumque 58 fit, & pes intus inclinatur 59; calx ingressu 60 terram non contingit, sed planta ima; meliusque id crus superius corpus, quam in priore casu, fert, minusque baculo eget. Si in priorem, crus extensum est, implicarique non potest 61; alteri cruri ad calcem par est, sed ima planta minus in priorem partem inclinatur: dolorque in hoc casu praecipuus est, & maxime urina supprimitur. Vbi cum dolore inflammatio quievit, commode ingrediuntur, rectusque eorum pes est. Si 62 in posteriorem, ex-

54. *At id, quod in latus elapsum est, digitis restitui*] In latus quoque digitos excidere significavit, cum dixit, totidem in iis casus esse, quot sunt in manibus; ut Morgagnus animadvertit. *Manus* enim *in omnes quatuor partes prolabitur*, ut est in cap. 17. Hinc quivis intelligere potest, perperam sic mutatum esse a Lindenio: *ut ita in locum, unde lapsus est digitus, restituatur.* Depravatus aliquis Codex fortasse eum fefellit. Nam in Mediceo I. ita legitur: *atque ita in latusve lapsum est digitis restitui.* Haec verba in aliis MSS. & in Editionibus antiquis omnia recte habent, praeter primum: siquidem in Editionibus est *atque*; in MSS. *ad.* Ego reposui *At*, cum Morgagno.

55. *Cum de his dixerim*] Id est, de humero, cubito, manu, palma, digitis; ut explicat Morgagnus. Humero femur, cubito genu, manui talus respondet; itemque palmae planta, digitis digiti: de quibus omnibus infra agit. Itaque minus recte Lindenius leg. *Cum de humeris dixerim;* nulloque, quod sciam, veteri libro suffragante.

56. *Etiam in hoc casu*] Perperam Lindenius omittit particulam *etiam*, quae est in omnibus MSS. Respicit enim Celsus id, quod scripsit cap. 10. *Similes rursus ex magna parte casus curationesque sunt humeri & femoris;* quemadmodum Constantinus observat.

57. *Valgius*] Ita edidit Lindenius. Codex Constantini habet *valgium;* unde & *valgius* & *valgum* legi potest. Codex Mediceus I. *varum;* sed profecto mendose. Cum in Codicibus ceteris & in Editionibus antiquis sit *vastius;* videtur reponendum *vatium*, quod idem significat ac *valgum*, id est, extrorsum inclinatum.

58. *Varumque*] Quod vatio contrarium est; ut colligitur ex Varrone lib. 2. R. R. cap. 9. Ita habetur & in Cod. Mediceo I. & in Editione Lindenii, & in margine Constantinianae. Alii leg. *rarumque.*

59. *Et pes intus inclinatur*] Ita Constantinus ex conjectura, & Lindenius. Ego malim, *pes inclinatur*, omissa particula *&*, quam neque proximum membrum habet. Nam particula ista in MSS. & antiquis Editionibus videtur mendose esse pro *pes;* cum ita in illis legatur: *et intus inclinatur.* Nisi forte tria haec verba margini adscripta, ad illa explicanda, *varumque fit*, postea in contextum immigrarunt.

60. *Ingressu*] Ruellius, Constantinus, & Stephanus leg. *in gressu:* & sane fortasse rectius. Aliqui Codices mendose habent *ingressus.*

61. *Crus extensum est, implicarique non potest*] Ita in MSS. & antiquis Editionibus. Lindenius leg. *crus plicari non potest, extensumque alteri cruri &c.* ut Constantinus margini adscripsit ex conjectura. Ego nihil muto; sed tamen legere malim, *complicarique.* Nam & infra habetur; *si complicari femur potest, intus est:* ubi qui legunt *plicari* (non deesse enim, quia ita reponendum putent ex Constantini adnotationibus cognoscitur) sine causa a MSS. discedunt.

extendi non poteſt crus, breviusque eſt; ubi conſiſtit 63, calx quoque terram non contingit. Magnum autem femori periculum eſt, ne vel difficulter reponatur, vel repoſitum rurſus excidat. Quidam ſemper iterum excidere contendunt: ſed Hippocrates, & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum auctores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriae prodiderunt. Neque tot genera machinamentorum quoque, ad extendendum in hoc caſu femur, Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides, faber quoque quidam 64 reperiſſent 65, ſi id fruſtra eſſet. Sed ut haec falſa opinio eſt; ſic illud verum eſt 66: cum ibi valentiſſimi nervi muſculique ſint, ſi ſuum robur habent, vix admittere 67; ſi non habent, poſtea 68 non continere 69. Tentandum igitur eſt, &, ſi tenerius 70 membrum eſt, ſatis eſt habenam alteram ab inguine, alteram a genu intendi: ſi validius, melius adducent, qui easdem habenas ad valida bacula 71 deligarint; cumque 72 eorum fuſtium imas partes oppoſitae morae objecerint, ſuperiores ad ſe utraque manu traxerint. Etiamnum valentius inten-

62. *Rectuſque eorum pes eſt. Si &c.*] Ita locus hic reſtitutus legitur in Editione Lindenii. Hippocrates in Mochlico ſect. 11. *At quibus priorem in partem femur excidit..... crus hi minime inflectunt, maxime vero extendunt, pes rectus eſt, crus aequale &c.* Sed Celſus fortaſſe alium Hippocratis locum reſpexit, qui eſt in lib. de Articulis ſect. 30. *Quibus igitur jam adultis, articulus hic elapſus reconditus non fuerit, ii, ubi dolor conquieverit, & articulus eo in loco, in quem excidit, verti aſſueverit, protinus fere erecti absque baculo ingredi poſſunt..... Interdumque pedem per terram trahunt, ut qui ſuperiores articulos non facile inflectant, & toto pede inambulent. Neque enim minus hi calce, quam anteriore pedis parte incedunt.* Porro MSS. Celſi Codices & Editiones antiquae ita habent: *totusque eorum pes eſt. Sed & ſi &c.* Quae verba quemadmodum ex illis Hippocratis verbis, *& toto pede inambulent*, corrigenda ſint; num forte, ſicut Conſtantino videbatur, *totusque eorum pes etiam ſedet. Sed ſi &c.* majoribus Criticis judicandum relinquo. Ego quidem, ſi *ſedet*, id eſt, terrae incumbit, probandum eſt, ita malim: *totusque eorum pes ſedet. Si &c.* Fieri enim potuit, ut librarius eamdem ſyllabam geminarit, & mendoſe ſcripſerit *pes es;* unde verbum *eſt*. Et ſane in Cod. Mediceo V. habetur, non *pes eſt*, ſed *pes es.*

63. *Conſiſtit*] Alii leg. *conſtitit*; atque ita eſt in MSS. Ego tamen cum Lindenio ſecutus ſum Conſtantinum, qui correxit, *conſiſtit.*

64. *Faber quoque quidem*] Tres hae voces, quae merito ſunt Morgagno, Cocchioque ſuſpectae, in Cod. Mediceo IV. expunctae ſunt. Itaque omittuntur & in Editione principe, & in duabus vetuſtiſſimis 1494. 1497. itemque in Juntina, utraque Caeſariana. Ruelliana, & Ronsſeana. Codex Mediceus I. ita habet: *quid qua vi:* unde Cocchius legendum putat, *aliique quidam*; expreſſumque a Celſo eſſe locum quemdam Heraclidis Tarentini, qui locus deſcriptus habetur a Galeno Comment. in Hippocrat. de Artic. lib. 4. ſect. 40.

65. *Reperiſſent*] MSS. Medicei omnes, praeter primum, habent *repperiſſet.*

66. *Verum eſt*] Lindenius omittit *eſt.*

67. *Vix admittere*] Verbum *admitto* eadem ratione uſurpatum eſt cap. 11. *id, quod expulſum eſt, difficulter admittunt.* Lindenius leg. *vix admittere, ut reponatur;* ſed ex gloſſemate aliquo.

68. *Poſtea*] Idem Lindenius leg. *repoſitum.*

69. *Non continere*] Ita correxit Caeſarius, cum antea legeretur, ut eſt in MSS. *non contineri.*

70. *Tenerius*] Cod. Mediceus I. habet *tenerum.*

71. *Qui easdem habenas ad valida bacula*] In eodem Codice omittitur vox *habenas*, itaque legitur: *qui easdem ad acula valida.*

72. *Cumque*] Ita in MSS. Vulgo legitur, *tumque:* infra vero, *ſuperioresque.*

intenditur membrum fuper fcamnum, cui ab utraque parte axes funt, ad quos habenae illae deligantur: qui, ut in torcularibus, converfi, rumpere quoque, fi quis perfeveraverit, non folum extendere, nervos & mufculos poffunt. Collocandus autem homo fuper id fcamnum eft, aut pronus aut fupinus, aut in latus, fic, ut femper ea pars fuperior fit, in quam os prolapfum eft; ea etiam inferior, a qua receffit. Nervis extentis 73, fi in priorem partem os venit, rotundum aliquid fuper inguen ponendum; fubitoque fuper id genu adducendum eft eodem modo, eademque de caufa, qua idem in brachio fit; protinusque, fi complicari femur poteft, intus eft. In ceteris vero cafibus, ubi offa per vim paulum inter fe recefferunt 74, medicus debet id, quod eminet, retro cogere, minifter contra coxam propellere 75. Repofito 76 offe, nihil novi aliud curatio requirit, quam ut diutius is in lecto detineatur; ne, fi motum adhuc nervis laxioribus femur fuerit, rurfus erumpat.

XXI. Genu vero & in exteriorem, & in pofteriorem partem excidere, notiffimum eft. In priorem non prolabi, plerique fcripferunt: poteftque id vero 77 proximum effe, cum inde oppofita 78 patella, ipfa quoque caput tibiae contineat. Meges tamen eum, cui in priorem partem excidiffet, a fe curatum effe, memoriae prodidit. In his cafibus intendi nervi rationibus iisdem, quas in femore retuli, poffunt. Et id quidem, quod in pofteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo fuper poplitem impofito, adductoque eo crure, reconditur.

73. *Extentis*] Lindenius, & Cod. Mediceus I. *extenfis*.

74. *Per vim paulum inter fe recefferunt*] Similiter cap. 10. fect. 1. de offibus fractis humerorum, femorum &c. dixit: *neque in fuum locum veniunt* (mufculi) *nifi illos per vim aliquis intendit:* & deinde, *Vbi vero paulo longius, quam naturaliter effe debet, membrum vis fecit &c.* Lindenius omittit duas voces *per vim*, fortaffe quod abfint ab aliquo MS. nam Mediceus I. eas non habet. Habent tamen Medicei ceteri, omnesque Vaticani.

75. *Minifter contra coxam propellere*] Antiquae Editiones habent, *minifter contra inde coxam propellere;* ut eft in Cod. Mediceo I. Quam lectionem, procul dubio mendofam, Conftantinus ita corrigendam cenfuit: *minifter contra fanam coxam propellere:* quod Hippocrates de Artic. fect. 37. fieri oportere docuit, ubi femur, in exteriorem partem prolapfum, reponitur. Sed nemo non videt, id minime ad rem facere, fi in interiorem, vel in pofteriorem partem femur exciderit. Ego fecutus fum Lindenium, qui extrufit *inde*. Quamvis enim eadem fere fententia fit, fi legatur, *minifter contra idem coxam propellere;* quemadmodum habent aliqui Codices MSS. tamen lectionem iftam minus probo, quia vox *idem* fortaffe eft interpretis alicujus, qui *contra*, non adverbium effe, fed praepofitionem credidit.

76. *Repofito*] MSS. Codices & antiquae Editiones habent *pofito*, pro *repofito*, ut Conftantinus & Lindenius correxerunt: Nimirum cum vox, quae praecedit, finiretur per fyllabam *re*, perque eamdem inchoaretur vox haec, librarius fyllabam iftam femel tantum defcripfit.

77. *Poteftque id vero*] Cod. Mediceus I. non habet *id*.

78. *Inde oppofita*] Ab ea parte objecta: quo fere modo lib. 2. cap. 10. dixit, *inde objectis, quae prohibeant.* Alii cum Caefario leg. *idem oppofita*; fed perperam. Lindenius, *ibidem oppofita*. Cod. Mediceus I. habet, *inde inpofita*.

tur. Cetera vero manibus ſimul dum oſſa in diverſas partes compelluntur [79].

XXII. Talus [80] in omnes partes prolabitur. Vbi in interiorem partem [81] excidit, ima [82] pars pedis in exteriorem partem convertitur. Vbi huic contrarius caſus [83], contrarium etiam ſignum eſt. At ſi [84] in priorem partem erumpit [85], a poſteriore latus nervus durus & intentus [86] eſt; ſimusque iis pes eſt. Si in poſteriorem, calx pene conditur, planta [87] major fit. Reponitur autem is quoque per manus; prius in diverſa pede & crure diductis. Et in hoc quoque caſu diutius in lectulo perſeverandum eſt; ne is talus, qui totum corpus ſuſtinet, parum confirmatis nervis, ferendo oneri cedat, rurſusque prorumpat. Calceamentis quoque humilioribus primo tempore utendum; ne vinctura talum ipſum laedat.

XXIII. Plantae oſſa [88] iisdem modis, quibus in manibus, prodeunt; iisdemque conduntur. Faſcia tantummodo calcem quoque debet comprehendere: ne, cum mediam plantam, imumque ejus vinciri neceſſe eſt [89], liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat, ideoque ſuppuret.

XXIV. In digitis nihil ultra fieri debet, quam quod in iis, qui ſunt in manu, poſitum eſt. Poteſt tamen conditus articulus medius [90], aut ſummus canaliculo aliquo contineri.

XXV.

79. *Cetera vero manibus ſimul dum oſſa in diverſas partes compelluntur*] Ita in MSS. niſi quod in Mediceo I. & aliis multis, pro *compelluntur*, legitur *compellentur*; in Vaticano VI. pro *dum oſſa*, *tum oſſa*, ut correxit Palavicinus. Vulgati libri omnes habent *tum oſſa*, & *compelluntur*. Depravatus hic locus ad hunc fere modum reſtituendus videtur: *Cetera vero manibus, cum oſſa in diverſas partes diducta ſunt, in ſuam ſedem compelluntur.* Celſi hanc eſſe ſententiam nemo dubitabit, qui & locum ipſum diligenter conſiderarit, & verba cap. proximi: *Reponitur autem is quoque per manus: prius in diverſa pede & crure diductis.* Huc enim cum referatur particula *quoque*, facile intelligitur, idem utrobique dici.

80. *Talus*] Lindenius addit *quidem*; ſed non recte.

81. *In interiorem partem*] Vox *partem* deeſt in Cod. Mediceo I.

82. *Ima*] Codex modo allatus habet *in ima*; Codices alii *prima*.

83. *Contrarius caſus*] Recte Lindenius repoſuit *caſus*, ut in veteri Codice ſcriptum vidit Conſtantinus. Mei Codices habent *talus*; quemadmodum olim legebatur.

84. *Signum eſt. At ſi &c.*] Hic quoque ſecutus ſum Lindenium, qui ex verbo *extat*, quod eſt in antiquis Editionibus, & in noſtris MSS. fecit *eſt. At.*

85. *Erumpit*] Ita MSS. & antiquae Editiones, Lindenius leg. *prorumpit*; quod verbum Celſus infra adhibet.

86. *Intentus*] *Inſanus* in antiquis Editionibus, & in MSS. manifeſtum mendum eſt: itemque infra, *minusque his opus eſt.* Lindenius correxit *intentus*; &, *ſimusque iis pes eſt.*

87. *Planta*] Conſtantinus, cum *plana* ſcriptum reperiſſet in antiquo Codice, ſuſpicatus eſt legendum eſſe *planta;* atque ita edidit Lindenius. Alii leg. *plaga*, ut habent Codices Medicei.

88. *Plantae oſſa*] Lindenius leg. *Plantarum vero oſſa.*

89. *Neceſſe eſt*] Ego malim *neceſſe ſit.*

90. *Poteſt tamen conditus articulus medius &c.*] Ita in omnibus antiquis Editionibus, & in MSS.

Me-

XXV. Haec facienda ſunt in iis caſibus, ubi ſine vulnere oſſa exciderunt [91]. Hic quoque & ingens periculum eſt [92], & eo gravius [93], quo majus membrum eſt, quove validioribus nervis aut muſculis continetur. Ideoque in humeris [94], femoribusque, metus mortis eſt: ac, ſi repoſita oſſa ſunt, ſpes nulla eſt; non repoſitis tamen, nonnullum periculum eſt: eoque major in utroque timor eſt, quo propius vulnus articulo eſt. Hippocrates [95] nihil tuto reponi poſſe, praeter digitos, & plantas, & manus, dixit: atque in his quoque diligenter eſſe agendum, ne praecipitarent [96]. Quidam brachia quoque & crura repoſuerunt; &, ne cancri, diſtentionesque nervorum orirentur; ſub quibus in ejusmodi caſu fieri ſolet mors matura; ſanguinem ex brachio miſerunt. Verum ne digitus quidem; in quo minimum, ut malum, ſic etiam periculum eſt; reponi debet aut in inflammatione [97], aut poſtea, cum jam vetus res eſt. Si quoque repoſito oſſe nervi diſtenduntur [98], rurſus id protinus expellendum eſt. Omne autem membrum, quod cum vulnere

Mediceis Vaticanisque. Editio Lindenii habet haec verba in fine capitis 20. Sed quia femoris oſſi, de quo reponendo ibi agitur, non conveniunt, ſuſpicatur Morgagnus, ea voluiſſe Lindenium capiti 19. adjungere; amanuenſium vero incuria in caput 20. conjecta eſſe. Porro animadvertit, aptiorem periodo huic illum ipſum locum videri, ubi de articulis digitorum, qui ſunt in manu, condendis ſermo eſt; tum quod hi, cum longiores ſint iis, qui in pede ſunt, crebriusque moveantur, canaliculo iſto magis indigent; tum etiam, quod medium articulum, qui hic nominatur, ſinguli quidem manus digiti, utpote ex tribus oſſibus conſtantes, habent; non item ſinguli digiti pedis, quorum aliqui ex duobus tantum oſſibus conſtant.

91. *Oſſa exciderunt*] Nullus omnino vetus liber, quem ego quidem viderim, habet verba illa, quae Lindenius addit; *ſaepe tamen cum vulnere loca moventur.* Manifeſtum tamen eſt, membrum iſtud, vel ſimile aliud deeſſe.

92 *Hic quoque & ingens periculum eſt*] Quemadmodum ubi *oſſis fracturae carnis quoque vulnus acceſſit.* Lege cap. 10. ſect. 7. hujus libri; quo referenda eſt particula *quoque*, quam habent omnes veteres libri. Lindenius leg. *Hic vero &c.*

93. *Gravius*] Ita in vulgatis libris. In MSS. *curvius*; ſed in margine Medicei IV. alia manu adnotatum eſt, *gravius forſan.*

94. *In humeris*] Olim legebatur *humeris.* Lindenius repoſuit *ab humeris*; ego *in humeris*; quia in Cod. Mediceo I. ſcriptum eſt *numeris.*

95. *Hippocrates*] Lindenius leg. *Nam Hippocrates.*

96. *Ne praecipitarent*] Ita Editiones antiquae, & omnes MSS. id eſt, ne digiti &c. praecipitarent aegros. Lindenius leg. *ne praecipitarentur aegri.*

97. *Aut in inflammatione &c.*] In Editionibus antiquis & in multis MSS. legitur, *ante inflammationem*; quod ferendum non eſt. Itaque Conſtantinus particulam *niſi* praemittendam cenſebat. Sed ſic ſententiae ex parte tantum conſulitur: ſequitur enim, oſſa reponenda eſſe, cum jam vetus res eſt; quod Celsus minime vult. Nam quod Hippocrates dixit in Mochl. ſect. 16. ſi primo vel ſecundo die repoſita oſſa non fuerint, circa decimum reponenda eſſe; id non ita intelligendum eſt, quaſi exſpectandum ſit, donec res inveteraverit; ſed ita potius, ut reponi non debeant manente inflammatione, quae ſeptimo demum die, vel nono recedit. Legendum igitur, *aut in inflammatione &c.* ut edidit Lindenius: cum praeſertim Codices Medicei I. & VII. itemque Vaticani II. & VII. habeant, *aut inflammationem.*

98. *Si quoque repoſito oſſe nervi diſtenduntur*] H. e. ſi quocumque &c. Codices MSS. mendoſe habent, *Sic quoque &c.* Vocem *quoque* Caeſarius transfert poſt *repoſito*; fortaſſe quod particulam eſſe, non pronomen, crediderit. Sed iſtam quidem particulam ſententia non fert; ut ea, quae prae-

re loco motum, neque repoſitum eſt, ſic jacere convenit, ut maxime
cubantem juvat; tantum ne moveatur, neve dependeat. In omnique 99
tali morbo magnum ex longa fame praeſidium eſt: deinde ex curatione
eadem, quae propoſita eſt ubi oſſibus fractis [1] vulnus acceſſit. Si nu-
dum os eminet, impedimento ſemper futurum eſt: ideo [2], quod ex-
cedit, abſcindendum eſt; imponendaque ſuper arida linamenta ſunt,
& medicamenta non pinguia; donec, quae ſola eſſe [3] in ejusmodi re
ſanitas poteſt, veniat. Nam & debilitas ſequitur, & tenuis cicatrix in-
ducitur; quae neceſſe eſt facile noxae poſtea pateat.

praecedunt, conſideranti facile erit ad intelligendum. Quare nec Lindenius ſequendus, qui ita edidit: *Si quoque, repoſito oſſe, nervi diſtenduntur.*

99. *In omnique*] Lindenius leg. *In omni*, ut habet Editio an. 1538.

1. *Quae propoſita eſt ubi oſſibus fractis &c.*] Scilicet cap. 10. ſect. 7. Lindenius Celſi ſententiam, quam non eſt aſſecutus, prava interpunctione corrupit. Ita enim edidit: *quae propoſita eſt. Vbi oſſibus fractis vulnus acceſſit, ſi nudum os eminet &c.*

2. *Futurum eſt: ideo &c.*] MSS. & Editiones veteres habent *id*; ſed ut veriſimile eſt, mendoſe, pro *ideo*, quod Lindenius repoſuit.

3. *Quae ſola eſſe*] Lindenius leg. *ſaltem*, pro *ſola*, quod habent omnes cum antiquae Editiones, tum MSS.



EPISTOLAE ALIQVOT

IN

A. CORNELIVM CELSVM.

JO. BAPTISTAE MORGAGNI
IN PATAV. GYMNASIO PRIMARII ANAT. PROFESSOR.

IN

A. CORN. CELSVM
EPISTOLAE AD

JO. BAPTISTAM VVLPIVM
IN EJVSD. GYMNASII ANATOMICO THEATRO PVBLICVM INCISOREM.

EPISTOLA PRIMA.

JO. BAPT. MORGAGNVS JO. BAPT. VVLPIO S. P. D.

Quanquam te deficere nihil, puto ad A. Cornel. Celſum, & Q. Serenum Samonicum pari induſtriae, & diligentiae laude edendos atque a V. Cl. Fratre tuo Corn. Nepos, & C. Valerius Flaccus non ita pridem editi ſunt; tamen quando meam quoque ſententiam, & monita aſſidue poſtulas, atque adeo flagitas, non committam, mi Vulpi, ut tanto iſti deſiderio tuo ipſe videar defuiſſe. Et primum quod ad Celſum attinet (nam de Sereno alias ſcribam) illud recte ſtatuiſti, ut eam prae caeteris editionem ſequaris quam Vir, dum viveret, Eruditiſſimus procuravit Th. J. Almeloveenius. Cujus mei hac de re judicii rationem afferam, ſi prius de iis quae in illa editione propoſita ſunt, tum Vita, tum Elogiis Celſi pauca admonuero. Cum Joannes Rhodius, a quo Vita illa ſcripta eſt, ignorare non deberet, Epiſtolas duas, alteram ad J. Calliſtum, alteram ad P. Natalem immerito in Marcelli volumine, Corn. Celſi praeferre nomen propterea quia prior certe Scribonii eſt, quod luculenter ab eodem ipſo Rhodio in alio (*a*) eſt libro demonſtratum; utraque autem vel ipſo (ut nunc caetera omittamus) dictionis genere ita a ſcriptis Celſi diſcrepat, ut id qui non videat, nihil ille prorſus videat; cum haec, inquam, ita eſſent; non intelligere me, fateor, qua tandem ratione ſibi licere crediderit Rhodius, Vir alioqui pereruditus, illarum Epiſtolarum, perinde ac ſi Celſi eſſent, teſtimonio paſſim uti ad ea quae de hujus vita proponit, comprobanda. Qua de Rhodii inconſtantia, atque adeo prolapſione tantum abeſt ut Almeloveenius Lectores monuerit; ne Amanuenſium quidem Rhodii, aut Typographorum Hafnienſium in illo Opuſculo deſcribendo gravia quaedam ac manifeſta correxit errata, ut ubi Largii Deſignatiani (ejus videlicet cujus Epiſtolam Marcellus exhibet) nomen in *Largii deſignationi* non ſine totius ſententiae incredibili depravatione mutavere, vel ubi Celſum Roma oriundum aperte monſtrare, ſcribunt ipſius lib. 5. cap. 21; in lib. autem 7. cap. 26. ipſum prodere, pharmacorum (eorum, inquam, pharmacorum quae *praebuiſſe* dicitur) artificioſam miſtionem ſe accurate intellexiſſe: quae nempe capita licet ita diligenter perlegas, ut ne littera quidem una te fugiat; quod tamen ad propoſitum faciat, reperies nihil. Hos autem locos, & praeſertim poſtremum eo magis emendare oportebat, quod nullum praeterea aliud verum ac luculentum Celſi ipſius teſtimonium protulit Rhodius, quo illud ſaltem, ipſum non legendo tantum (quod

(*a*) *Not. in Scribon. pag.* 11.

(quod plures putarunt) atque exscribendo, sed observando etiam, suumque judicium interponendo, in re medica versatum esse, probaret: mirum sane in eo qui tot annos in relegendo Celso consumpserit, cum If. Casaubonus tres ejusmodi locos in Scholiis annotaverit suis, quae Scholia edidit (*b*) Almeloveenius, aliosque ipse animadverterim, de quibus totidem, exempli causa, proponere satis est: (*c*) *Ego sic restitutum esse neminem memini:* & (*d*) *Neque audiendi sunt, qui osse nudato, diem tertium expectant, ut tunc excidant, ante inflammationem enim tutius omnia tractantur:* & (*e*) *In omni fisso fractove osse, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius est ante emplastra experiri.*

Elogia autem, & Testimonia de Celso nulla potius afferri oportuit, quam aut ita concepta, aut ita pauca, ut in ista editione allata sunt, tanquam illud quod Egnatio (*f*) excidit, certissimum esset: *Cornelii Celsi Fabius, quod sciam, ex veteribus tantum meminit.* Quid enim? An non Columellae proferri plures poterant loci, unde intelligeretur, & quam late fusa rerum scientia, & qua elegantia, & qua auctoritate, & qua fama, & quibus temporibus, & quot etiam, ex parte, volumina Celsus scripsisset? velut ubi (*g*) *Cornelium Celsum* vocat *non solum agricolationis, sed universae naturae prudentem virum*, aut ubi (*h*) de Apibus negat *quicquam praecipi posse elegantius quam a Celso jam dictum sit*, aut ubi (*i*) his verbis utitur: *quamvis doctissimi Viri* (Celsi) *auctoritatem reverebar, tamen ambitione submota, quid ipse censerem, non omisi:* aut his (*k*): *Julius Atticus, & Cornelius Celsus aetatis nostrae celeberrimi auctores:* itemque: (*l*) *Celsus & Atticus, quos in re rustica maxime nostra aetas probavit:* denique (*m*): *ut Carthaginensem Magonem rusticationis parentem maxime veneremur; nam hujus octo & viginti memorabilia illa volumina ex senatusconsulto in Latinum sermonem conversa sunt; non minorem tamen laudem meruerunt nostrorum temporum viri Cornelius Celsus, & Julius Atticus. Quippe Cornelius totum corpus disciplinae quinque libris complexus est.*

Quos quidem libros quinque ad rei tantum rusticae disciplinam pertinuisse, tum ea ostendunt quae antecedunt, ac subsequuntur, tum id confirmat quod in Vita Celsi tradidit Rhodius, videlicet antiquorum quae calamo scripta sunt, ejus de re medica exemplarium hanc communem esse inscriptionem: *A. Cornelii Celsi Artium Liber VI.* quam quidem & in Gudiano observavit Vir Cl. Jo. Alb. Fabricius (*n*), & Manutii suis in editionibus fideliter repraesentarnnt, quos nimirum secutus est H. Stephanus, sed his verbis: *Operis ab eo scripti de artibus pars sexta.* Et quintam quidem fuisse eos libros de re rustica, ex primis ipsis sextae versibus satis intelligi, recte ab eruditis hominibus est adnotatum. Quo autem ordine essent partes reliquae locatae, & quot in libros distributae, & num sexta ultima esset, de his nihil videor legisse quod pro certo habere possimus. Conjectura enim esset, neque illa satis firma, si quis id jungens quod modo dictum est, cum ordine in pervulgato eo (*o*) Fabii loco observato: Corn. Celsus *rei militaris, & rusticae etiam, & medicinae praecepta reliquit*, colligeret, quartam Operis partem fuisse de re militari. Conjectura quoque est docta haec quidem, & quam cum altero (*p*) Fabii loco, de iis quae Celsus ad *Scepticorum* exemplum *non parum multa* scripsit de Philosophia, valde consentire, animadverto; sed tamen conjectura est, quam laudatus Fabricius proposuit, cum (*q*) *de hoc nostro* Celso *videtur*, inquit, *accipiendum quod S. Augustinus praef. libri de haeresibus ait, opiniones omnium Philosophorum qui varias sectas condiderunt usque ad tempora sua sex non parvis voluminibus Celsum quendam absolvisse.* Ad quatuor autem quas nominavimus, partes de re rustica, medica, militari, & philosophica, ut sine dubitatione aliae duae doctis ab hominibus adduntur, de arte videlicet rhetorica, & de jure civili; ita suspicari aliquos posse, video, an non aliae insuper adjici debeant. Neque hoc tamen dico ob librum de herbis jure ac merito longe alii Scriptori attributum, aut quod Celsum peculiares libros scripsisse censeam de arte veterinaria, quanquam Rhodius in ejus Vita postquam libros caeteros memoravit, haec habeat: *Veterinariam quoque conscripsisse autor est Mercurialis lib.* 4. *cap.* 2. Moveret quidem me mei eruditissimi Civis auctoritas, si locum quem ad istum modum indicavit Rhodius, alium esse putarem ac illum qui in Praelectionibus Patavinis, lib. 4. cap. 2. sic legitur: *Scripserat enim Celsus de medicina brutorum.* Nam hoc negare potest nemo qui modo Celsi verba legerit (*r*) *amurca ad tertiam partem decocta*,

(*b*) *Ad pag.* 118. *lin.* 22. (*c*) *Lib.* 7. *cap.* 7. *p.* 426. l. 16. (*d*) *Lib.* 8. *c.* 2. *p.* 509. *l.* 24. (*e*) *Ib. c.* 4. *p.* 517. *l.* 6. (*f*) *In Epist. Dedic. Celsi.* (*g*) *De Re Rust. lib.* 2. *c.* 2. (*h*) *L.* 9. *c.* 2. (*i*) *Ib. c.* 9. (*k*) *L.* 3. *c.* 17. (*l*) *L.* 4. *c.* 8. (*m*) *L.* 1 *c.* 1. (*n*) *Suppl. Biblioth. Lat. lib.* 2. *c.* 4. & *Bibl. Ibid.* (*o*) *Instit. Orat. L.* 12. *c.* 11. (*p*) *Ibid. l.* 10. *c.* 1. (*q*) *Loc. cit.* (*r*) *L.* 5. *c.* 28. *p.* 338. *l.* 31.

vel fulphur pici liquidae miftum, ficut de pecoribus propofui, hominibus quoque fcabie laborantibus opitulantur. Quin etiam Columellam pluribus in locis (*s*) ad varios boum, oviumque morbos propofita a *Celfo* remedia laudantem invenio. Veruntamen ut Robertus Conftantinus (*t*), atque adeo nofter Almeloveenius (*u*) eo Celfi loco nihil aliud fignificari, docuerunt, nifi quod tradiderat in libris de re ruftica; ita ex his etiam Columellae non video qui confici poffit, peculiares alios de medicina veterinaria libros a Celfo fuiffe confcriptos, cum ea omnia inter rei rufticae praecepta (quod & ipfe Columella, & Cato fecerunt) opportune tradi potuerint, neque aliter accipere neceffe fit verba Mercurialis. Non veterinariam igitur peculiaribus libris complexum effe Celfum, fufpicor, fed alias ex iis artibus quas indicat Quintilianus (*x*). *Marcus*, inquit, *Cenforius Cato idem orator, idem hiftoriae conditor, idem juris, idem rerum rufticarum peritiffimus. — Quam multa, imo pene omnia tradidit Varro? Quod inftrumentum dicendi M. Tullio defuit? Quid plura? cum etiam Cornelius Celfus mediocri vir ingenio, non folum de his omnibus confcripferit artibus, fed amplius rei militaris, & rufticae etiam, & medicinae praecepta reliquerit.* Nofti quot, & quam varia argumenta tractata fint a Varrone; nam etfi libri ejus plerique perierunt; infcriptiones tamen funt nobis ab antiquis Scriptoribus confervatae, quas tanquam in tabella Cl. Fabricius (*y*) exhibuit: in primis, ut totius erat antiquitatis peritiffimus, rem hiftoricam effe Varronem perfecutum, nemo ignorat: quod Catonem quoque illum Cenforium feciffe, conftat, & Quintilianus ifto in loco diferte confirmat. Num ergo Celfum, etfi nihil praeterea aliud fcripfiffet, Hiftoriam faltem attigiffe, non fufpicabimur? Sed ne diutius in his quae minus funt certa, haereamus; ad ea quae certiffima funt, reliqua de Celfo Columellae Teftimonia, atque Elogia redeo: quae inter, eo magis quae protinus afferam, omiffa adhuc (quod fciam) fuiffe miror, quod deperditorum ejus de re ruftica librorum Fragmenta quaedam in nonnullis praefertim eorum videntur effe fervata. Nam lib. 1. cap. 8. *Ejusmodi*, inquit, *villicum* (illiteratum, fed tenaciffimae memoriae) *Cornelius Celfus ait, faepius numos domino, quam librum afferre, quia nefcius literarum vel ipfe minus poffit rationes confingere, vel per alium propter confcientiam fraudis timere.* Lib. 2. cap. 9. *Nam, quod ait Celfus, ubi mediocris eft fructus, optimam quanque fpicam legere oportet, feparatimque ex ea femen reponere.* Lib. 3. cap. 2. *Albuelis* (vitis) *utilior, ut ait Celfus, in colle, quam in campo: in arbore, quam in jugo: in fumma arbore, quam in ima, ferax & materiae frequentis, & uvae.* atque iterum: *Prudentis magiftri eft — illud in totum praecipere, quod & Celfus ait: — Nullum genus vitium conferendum effe, nifi fama; nullum diutius confervandum, nifi experimento probatum.* Lib. 7. cap. 2. *Igitur id pecus* (ovillum) *quamvis molliffimum fit, ut ait prudentiffime Celfus, valetudinis tutiffimae eft, minimeque peftilentia laborat.* Capite autem 3. ejusdem libri: *Nam melior eft* (agnus) *autumnalis verno, ficut ait veriffime Celfus.* Lib. 8. cap. 13. Anfer *autem non ubique haberi poteft, ut exiftimat veriffime Celfus, qui fic ait: Anfer neque fine aqua, nec fine multa herba facile fuftinetur, neque utilis eft locis confitis, quia quicquid tenerum contingere poteft, carpit. Sicubi vero flumen, aut lacus eft, herbaeque copia, nec minus juxta fatae fruges, id quoque genus nutriendum eft: quod etiam nos facere cenfemus, non quia magni fit fructus, fed quia minimi oneris.* Lib. 9. cap. 1. *Quam rationem* (reparandi apes ex juvenco perempto) *diligentius profequi fupervacuum puto, confentiens Celfo, qui prudentiffime ait, non tanto interitu pecus iftud admitti* (an *amitti?*) *ut fic requirendum fit.* Sed cum ex aliis praeterea Columellae locis, ac praefertim ex fine memorati noviffime capitis & fententias Celfi, & quid de his Columella cenfuerit, cognofcere poffimus; tamen eos quos protuli, dignos praeter caeteros judicavi qui minime in Almeloveenii editione omitterentur.

Porro neque Plinius filentio erat praetereundus, qui toties Celfum inter Auctores (& quidem non Externos) quos fecutus eft, retulit in primo Naturalis Hiftoriae libro, atque alibi etiam, ut libro 10. cap. 53. & (quod Almeloveenius non ignoravit) in calce capitis quarti, libri 20. ubi ex Celfo diferte nominato remedium adverfus podagram attulit, quod in libro hujus habemus quarto, cap. 24. Nam alium quendam Plinii locum ex lib. 14. c. 2. *Graecinus, qui alioqui Cornelium Celfum tranfcripfit*, non contemno quidem; fed tamen non tanti, quanti facere Eruditi nonnulli Homines videntur, facio. Etfi enim Julium hunc Graecinum (hunc, inquam, ipfum Jufti

(*s*) *L. 6. c. 5. 12. 14. & l. 7. c. 5.* (*t*) *In Adnotat. ad Celf.* (*u*) *In Scholiis in Celf.* (*x*) *Inftit. Orat. lib. 12. c. 11.* (*y*) *Biblioth. Lat. l. 1. cap. 7.*

Justi etiam Lipsii (z), atque Henrici Savillii (a) judicio) & ab Seneca (b) haud semel laudatum, & a Corn. Tacito (c) insigni illo elogio ornatum invenio: *pater Julii* (Agricolae) *Julius Graecinus senatorii ordinis, studio eloquentiae, sapientiaeque notus, iisque virtutibus iram Caii Caesaris meritus. namque Marcum Sillanum accusare jussus, & quia abnuerat, interfectus est;* ut ad Celsi laudem non mediocriter pertineat quod ab ejusmodi Viro credatur esse transcriptus; haud facile tamen censuerim, aliud voluisse Plinium significare, nisi quod super helvenaca, de qua ibi loquitur, vite Celsi ille judicium descripserit. Neque enim, aliter si esset, aut Plinius ipse (d) inter eos Scriptores quorum auctoritatem in libris 14. 15. 17. 18. secutus est, praeter Celsum, Graecinum quoque nominasset, atque adeo in libri 16. Indice hunc, Celso omisso, memorasset, aut Columella (e) saepe adeo sententiam Julii Graecini nominatim laudasset, atque ipsa, ut videtur, verba, quae pro Graecini Fragmentis haberi fortasse possunt, plerunque retulisset; imo ipsum, non Julii Attici, quod facit (f), sed Cornelii Celsi *velut discipulum*, scripsisset, *duo volumina similium praeceptorum de vineis* edidisse. Vtcunque id est; haec veterum Auctorum testimonia antiquam Celsi famam, atque etiam (quod vel ex iis intelligi potest quae de Graecino modo attigimus) aetatem ipsam indicantia, istic omnia praetermittuntur.

Vnus Quintiliani locus, cum proponi plures possent, & in his aut ubi (g) Celsum de eloquentiae praeceptis *accurate* scripsisse, judicat; aut ubi (h) eundem *eruditum* appellat *virum*; aut ubi (i) inter *paucissimos eloquentes*, quos in philosophia *literae Romanae tulerunt*, ipsum dilaudans, *scripsisse*, ait, *non parum multa, scepticos secutum, non sine cultu, & nitore*; unus, inquam, profertur Quintiliani locus, isque Celso cum haud multum aequus, tum qui etiam quam revera sit, multo passim iniquior videatur non attendentibus videlicet, *mediocri virum ingenio* ibi (k) Celsum dici, ubi contentione quasi quadam facta, Scriptores omnium longe ingeniosissimi, & in his Homerus, Plato, Aristoteles, M. Tullius, collaudantur.

Quid vero de iis dicemus quae multa ex Verderio sine ulla animadversione proponuntur? In aliquo Celsus Hippocratis verbo Latine reddendo aliquid interdum humani passus sit; num propterea continuo pronunciandum erat, *Hippocratem, & Graeca pene omnia parum feliciter vertisse?* An non erat potius animadvertendum, quanto ille, quam nos, Hippocratis aetati propior fuit, tanto fidelioribus atque integrioribus Hippocratis exemplaribus usum esse; ut nisi quid aliud omnino obstet, non ex nostris exemplaribus Celsi versionem reprehendere, sed ex Celsi versione nostra emendare exemplaria iis praesertim in locis deceat qui aliter in aliis antiquis codicibus scripti sunt: quod me quidem, cum Hippocratem publice interpretarer, aliquando, & fortasse haud incommode, facientem annis superioribus audivisti. Sed *denique apud Celsum*, inquit, *observationes quaedam sunt ludicrae.* Quae tandem? *Si nimirum aegrotus summis digitis extrema parietum evellat, hoc est, lapillos ex muro exradicet* (Celsus (l) ita habet: *si qua minuta eminent, carpat*) *signum mortis esse;* quasi vero istiusmodi observationem aut Celsus de Hippocrate (*), de illo, inquam, Hippocrate, quem felicius (si Diis placet) vertisse oportebat, non accepisset; aut qua ratione, causaque vera esse possit, explicare Medici prorsus nescirent. Sed jam ad ipsos Celsi libros veniamus.

Hos cum ego libros ante multos annos ruri diligenter perlegerem, exemplari usus parvulo ex iis Lugdunensibus quorum uno ipsum quoque Josephum Scaligerum usum esse, ex Lindenio cognosces; memini me ducentos minimum locos ex iis quos corruptos esse, intelligebam, conjectura (neque enim aut ulli, calamo, aut alii, formis descripti, quos conferrem, ibi erant libri) conjectura, inquam, ductum emendare, vel ut verius dicam, quo emendari modo possent, inter legendum divinare voluisse. Quas divinationes cum postea aliquando cum excusis libris conferrem, non ante sensi, me actum egisse, quam libellum a Lindenio procuratum in manus sumerem. Hic enim Vir diligentissimus, & magnis ad Celsum restituendum subsidiis instructissimus quae ego suspicione attigeram, ea prope omnia ex veterum librorum auctoritate, & Virorum Summorum conjecturis selectissimis reposuerat. Quorsum haec? inquies. Nempe ut intelligas, me Almeloveenii, qui Lindenium fere secutus est, editionem probantem, non temere, sed facto periculo, atque instituta cum aliorum libris comparatione judicare. Et vero ut certis in locis, quorum aliquot

in

(z) *Et.* (a) *In Agricol. Taciti.* (b) *De Benef. l. 2. 21. & Epist. 29.* (c) *In Jul. Agricolae Vita.* (d) *Nat. Hist. l. 1.* (e) *De Re Rust. Vid. l. 3. c. 2. 3. 12. & l. 4. c. 3. 28.* (f) *Ib. l. 1. c. 1.* (g) *Instit. Orat. l. 3. c. 1.* (h) *L. 9. c. 1.* (i) *L. 10. c. 1.* (k) *L. 12. c. 11.* (l) *L. 2. c. 6. p. 55. 9.* (*) *Praen. n. 4.*

in hac Epistola indicabo, minime de ea Lindenii editione Thomae Bartholini (*m*) judicium improbem; in plerisque tamen eorum qui a me sunt diligenter perpensi, non video esse cur verear ne non sit caeteris anteferenda. Huc addo quae Almeloveenii sedulitas, ac solertia adjunxit, & in bis quae ad locos vel incertae scripturae commonstrandos, vel obscuros illustrandos, vel memorabiles indicandos, comprobandosve in calce tum singularum pagellarum, tum libri universi adscripsit. Quibus omnibus in rebus etsi hominis exercitatissimi eruditionem, diligentiam, egregiamque de studiosis lectoribus bene merendi voluntatem jure laudo, atque commendo; noli tamen credere, sic illum, meo quidem judicio, peregisse omnia, nihil ut reliquerit industriae tuae. Imo sic habeas, velim: prope innumera adhuc superesse quae adjici possint, hujusque rei conjecturam facias ex iis quae has mihi litteras alia inter studia, atque occupationes scribenti in memoriam videris esse redacta.

Nam ut a postremis incipientes, ad priora demum revertamur; haec memorabilia, ac digna sunt certe quae extenso quasi digito Lectoribus ostendantur: jam tum Celsum lib. 3. cap. 19. primum fortasse ex omnibus quos nunc de re medica habemus, Scriptoribus (quae enim huc Rubeus (*n*) profert ex Hippocrate, ne aliter accipienda sint, vereor) primum, inquam, nutrientium, ut vocant, Clysterum usum, & opportunitatem litteris mandavisse; *Vltimum*, inquit, *auxilium est, in alvum ptisanae vel alicae cremorem ex inferioribus partibus indere, siquidem id quoque vires tuetur:* Jam tum lib. 6. cap. 7. in *gravis auditus* curatione monuisse, *aurem ipsam considerare oportere*, si forte appareat *sordium coitus:* hasque, ante, ubi opus sit, emollitas, auriculari *specillo eximendas esse:* Jam tum; idque paulo infra; scripsisse: *purgare aurem oportere, & spiritum continere, donec inde humor aliquis exspumet:* Jam tum lib. 7. cap. 26. id in urethrae incisione praecepisse, quod & alibi, velut in jugularium venarum sectione, aliquando haud inutile esse posse, animadverto: scilicet primum cutem *quamplurimum attrahendam*, deinde urethra incisa, & haerente in ea calculo exempto, *tum cutem remittendam; sic enim fieri, ut incisum colem integra pars cutis contegat, & urina naturaliter profluat:* Jam tum eodem in libro, capite autem 16, docuisse, tum crassius intestinum perforatum *interdum glutinari*, tum *si angustius vulnus* abdominis *est, quam ut* prolapsa *intestina commode refundantur, incidendum esse, donec satis pateat:* quod quidem monitum meministi ut prae caeteris inculcaverit hac aetate nimium lentis, ac meticulosis Chirurgis Experientissimus Vir Abr. Cyprianus (*o*). His locos adde quos Redius (*p*) confirmavit, atque illustravit sive de Serpentum veneno, sive de Hirundinibus, & chelidonia. Celsus namque in extremo sexto capite libri sexti earum quas ibi memorat, Avium *acies*, inquit, *extrinsecus laesa, interposito tempore in antiquum statum redit, celerrimeque hirundinis. Vnde etiam locus fabulae factus est, per parentes id herba restitui, quod per se sanescit.* Idemque lib. 5. cap. 27. *Venenum*, inquit, *serpentis — non gustu, sed in vulnere nocet. — Ergo quisquis exemplum Psylli secutus, id vulnus exuxerit, & ipse tutus erit, & tutum hominem praestabit. Illud interea ante debebit attendere, ne quod in gingivis, palatove, aliave parte oris ulcus habeat.* Neque tandem is praetermittendus est locus, quo nos uti consuevimus, ut quid prisci Anatomici intestini caeci appellatione significarint, Celsi etiam auctoritate ostendamus. Nimirum lib. 4. cap. 1. crassius, inquit, intestinum *a dextra parte incipiens, in sinisteriorem pervium & longum est, in dexteriorem non est; ideoque caecum nominatur.*

Atque hi quidam sunt ex multis locis quos ut memorabiles indicare poterat Almeloveenius; nunc duos (haud amplius) ex non paucioribus adscribam, quos quidem poterat declarare. Nam quod lib. 3. cap. 18. scriptum est: *Confert etiam aliquid ad somnum silanus juxta cadens*, quot tandem ex studiosis Adolescentibus putas intellecturos quid sit iste *silanus*, cum eruditus Vir Jo. Caesarius (*q*) vocis insolentia permotus, se pro ipsa *saliens rivus* repositurum fuisse, fateatur, nisi in ea verba forte incidisset unde incipit Sex. Pomp. Festi (*r*) liber secundum Aldi partitionem duodevicesimus: *Tullios alii dixere esse silanos, alii rivos:* quae & G. Valla viderat, ac Silanum pro rivo exposuerat. Et Ronsseus (*s*) quidem eadem quae Caesarius, habet: idemque senserat, ac tradiderat Pantinus (*t*). Ego vero cum Festi verba relego: *Tullios alii dixere esse silanos, alii rivos, alii vehementes projectiones sanguinis artuatim* (Jos. Scaliger, aliique legunt *arcuatim*) *fluentis, quales sunt Tiburi in Aniene. Ennius in Ajace. Ajax misso sanguine tepido Tullii efflantes volant;* ut suspicor,

(*m*) *Dissert. IV. de libris legend* (*n*) *Annot. in Cels.* (*o*) *Epist. ad Millington.* (*p*) Osserv. int. alle Vipere, & Esper. int. a cose natur. (*q*) *Comment. in Cels.* (*r*) *De Verb. Signific.* (*s*) *Enarration. Cels.* (*t*) *Annotation. in Cels.*

cor, quaedam librariorum incuria eſſe omiſſa, aut ſaltem vel depravata, vel in non ſuum locum transpoſita; quid enim illa: *quales ſunt Tiburi in Aniene*, ad ſanguinem? ita minus miror, R. Conſtantinum (*u*) legere, non *Tullios alii dixere eſſe ſilanos*, ſed *Tubulos alii dixerunt eſſe ſalientes*, & *ſaliens* in Celſo ſcribendum credere pro *ſilanus*. Porro Joſephus Scaliger in ſuis in Feſtum Caſtigationibus haec notat: *Silani: Gloſſario ſilvani. Silvanus*, *κρουνός*, hoc eſt, fons aquae ſaliens: ac pariter in iis Notis quae ex editione Feſti Romana, Caſtigationes Scaligeri conſequuntur, haec habentur: *In antiquo Lexico Latino Graeco*, Silvanus *exponitur κρουνός, & ita fortaſſe legendum tum hic, tum apud Cornelium Celſum:* qua in opinione Jacobum quoque Cujacium (*x*), & Hieronymum Columnam (*y*) fuiſſe, non ignoro: & certe in Philoxeni Gloſſis: *Silvanus*, vel *Silbanus*, *κρουνός*, ſe etiam legiſſe, oſtendunt Gerardus Joannes Voſſius (*z*), & Robertus Keuchenius (*a*). Haec etſi ita ſunt; tamen illa viciſſim haud ſunt ignoranda, non modo hos duos quos noviſſime laudavimus, Viros, & praeterea Jo. Jacobum Hofmannum (*b*) pariter cenſere, in Gloſſis, atque adeo in Feſto legendum eſſe *Silanus*, & *Silanos*; ſed & reapſe Turnebum (*c*) in Petri Danielis Aureliani Latino Onomaſtico perantiquo, in membranis ſcripto, ſic inveniſſe: *Silanus tubus*; ac Lambinum (*d*) in Vocabulario Latino-Graeco cujus ipſi Puteanus copiam fecerat: *Silanus*, *κρουνός*. Neque Conſtantinus (*e*) ipſe negat, *Tullios* etiam, & *ſilanos* in Feſto legi; imo haec ſcriptura in omnibus quae adhuc viderim, excuſis Feſti exemplaribus habetur. Huc adde ex iis Fabulis (*f*) quae ſub C. Julii Hygini nomine circumferuntur: *cum* (*fuſcinam*) *eduxiſſet*, *tres Silani ſequuti ſunt*, *qui ex Amymones nomine Amymonius fons appellatus eſt*; quinctiam ex divina illa Athenienſis Peſtilentiae deſcriptione Lucretiana (*g*):

Multa ſiti proſtrata viam per, proque voluta
Corpora ſilanos ad aquarum ſtrata jacebant
Intercluſa anima nimia ab dulcedine aquaï;

ſic enim poſt Aldum, ut probe noſti, rejecta Marulli emendatione, & Pii ſcriptura, qui *ſic amnis*, & *ſola amneis* pro *ſilanos* poſuerant; vetuſtis, emendatisque libris auctoribus, Viri Doctiſſimi edidere, ex quibus Lambinus (*h*), Giſanius (*i*), Creechius (*k*) hunc etiam ipſum de quo agimus, Celſi locum in eandem ſententiam produxerunt, nec Munckerus (*l*) in allatis Hygini verbis exponendis, aut Voſſius in Etymologico Linguae Latinae (*m*) (ubi, ut opere in longo, haud miror quod pro Mythologico Hygini citet P. *Aſtronomicon*) praetermiſit. Neque vero omiſſus eſt ab iis quos ſupra nominavi, Hofmanno (*n*), & Keuchenio (*o*), aut denique a Samuele Pitiſco (*p*); quinimo ab his duobus diſerte adſcriptum eſt, *ſilanum* eſſe hic a Celſo poſitum pro *rivulo ſuſurrante decidentium leniter aquarum*; ut mihi illud Virgilianum (*q*) in memoriam reduxerint:

——— *Levi ſomnum ſuadebit inire ſuſurro,*

multoque etiam magis illos Poëtarum aliorum locos ad quos Celſus potuit reſpexiſſe, ut hunc Horatii (*r*):

Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus
Somnos quod invitet leves,

illumque inprimis Ovidii (*s*), qui in Somni ipſius domo, ac penetralibus deſcribendis, nullo modo ſibi eſſe *rivum* praetermittendum exiſtimavit,

——— *Per quem cum murmure labens*
Invitet ſomnos crepitantibus unda lapillis.

Ve-

(*u*) *Adnot. in Celſ.* (*x*) *Obſervation. l.* II. *c.* 2. (*y*) *In Ennii Frag. ex Ajace.* (*z*) *Loco infra cit.* (*a*) *In Frontinum de Aquaed. ad illa verba*: compluribus ſalientibus aquis inſtruxit urbem. (*b*) *Lexic. Vniverſal. ad vocem* Silani. (*c*) *Adverſ. l.* 28. *c.* 6. (*d*) *Comment. ad Lucr. lib.* 6. (*e*) *Loc. cit.* (*f*) *Fab.* 169. (*g*) *De Rer. Nat. l.* 6. (*h*) *Loc. cit.* (*i*) *Collectan. Lucret.* (*k*) *Not. ad Lucr. l* 6. (*l*) *Not. ad Hygini Fab.* 169. (*m*) *Ad vocem* Silanorum. (*n*) (*o*) *Loc. cit.* (*p*) *Lexic. Antiquit. Roman. ad vocem* Silanus. (*q*) *Bucolic. Eclog.* 1. (*r*) *Epod.* 2. (*s*) *Metamorph. l.* 11.

Verum ante eos omnes a quibus ut nonnulla alia quae supra indicavi, ita hunc Celsi locum in istiusmodi sententiam productum esse, comperi, produxisse invenio L. Gr. Gyraldum in eo *Dialogismo* (*t*), in quo a Barbulejo suo ex se quaesitum esse, proposuit, *quid sibi vellet haec inaudita vox Silanos;* ipse vero *antiquam vocem esse Latinam*, & *tubos aquarum significare*, & *fistulas*, ostendit. Caeterum ad hujus vocis antiquitatem comprobandam fuit aliquando cum pertinere fortasse, crederem, *Silanorum* cognomen, Romae in Junia Gente celeberrimum; sed postea vidi, tum Antonium Augustinum (*u*) id ipsum deducere a *Silo*, Sergiorum, & Liciniorum cognomine, significante, ut Festus (*x*) est auctor, nasum sursum versus repandum, tum nostrae hujus vocis originem ex Arabica *Silan*, quod est *fluxus aquae*, a Thoma Erpenio (*y*), quocum faciunt Hofmannus (*z*), & Vossius (*a*), derivari. Quae omnia cum ita sint, neque aliquis; quod sciam; in antiquis Celsi codicibus aliud quam *silanus*, legisse se, scripserit, quam quidem vocem in primis, ac praeterea in optimis quibusque editionibus constanter video esse servatam; ut nihil in Celso mutandum, ita Lectores monendos censeo quid eruditissimi Homines de hoc vocabulo, ejusque significatione tradiderint.

Non ita difficile, nec tamen aeque omnibus facile erit conjicere quid sibi Celsus voluerit libro 5. in fine capitis 21. quod est de Pessis. *Si concidere*, inquit, *vitio locorum mulier solet, cochleae cum testis suis comburendae, conterendaeque, deinde his mel adjiciendum est. Si non comprehendit, adeps leonina ex rosa mollienda est.* Si enim haec ita juncta; ut in plerisque editionibus; legantur, tanquam aut unum ad morbum, aut unum ad pessum spectarent; cogitare potest quispiam num forte ea verba *si non comprehendit* hoc significent: si mulier quae vitio locorum concidit, nihil percipit; vel an sic etiam sint accipienda: si mel contusis cochleis adjectum eas non satis, ut alibi Celsus loquitur, cogit; quo videlicet modo tum Scribonius (*b*), *haec omnia*, inquit, *sive contusa, sive creta diligenter, melle Attico despumato comprehendantur*; & alio in loco (*c*), *deinde caeteris miscentur, quae & ipsa recipere debent tantum mellis, quantum satis erit ad comprehendenda & continenda ea*; tum Vegetius (*d*) *quae diutissime trita, melle optimo adjecto comprehendantur:* vel denique erit fortasse qui sic opinetur: fecisse hic Celsum quod ubi (*e*) praecepit de extrahendis calculis foeminarum, aperte fecit, ut ad Virgines etiam respiceret; his igitur non eos pessos, quos nimirum *non comprehenderent*, sed tantummodo e leonina adipe, rosa mollita, inunctiones, vel si mavis, quae nunc vocitant *nascalia* imperavisse. Ego vero ut duas illas priores explicationes multis de causis quas enumerare necesse non est, minime probare me posse, fateor; sic ne hanc quidem tertiam tueri velim, propterea quod si id Auctor spectasset; certe (ut alia sileam) in superioribus quoque pessis nonnullis adversus morbos cunctis foeminis pariter communes proponendis, Virginum rationem habuisset: neque vero habendam ipsi fuisse in toto hoc capite, is intelliget qui pessorum nomine nihil hic nisi *nascalia* praecipi, animadvertet. *Eorum*, inquit, *haec proprietas est: medicamenta composita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.* Quoniam igitur sic connexorum ut proposuimus, Celsi verborum nulla satis placet sententia; an melior possit existere videndum est ex iisdem in duas, ut ab Lindenio, & Almeloveenio factum est, particulas ita sejunctis, ut singulae ad singulos tum morbos, tum pessos indicandos pertineant. Cumque omnis vel in sic disjunctis obscuritas oriatur ex illo verbo *comprehendit;* etsi hoc non satis illustratur synonymo quod in ora libri sui adscripsit R. Constantinus, συλλαμβάνεται, propterea quia non pauciora ferme significat hoc apud Graecos, quam *comprehendit* apud Latinos; mihi tamen causam praebuit suspicandi, an ut apud illos non tantum significat *complectitur*, *capit*, *percipit*, &c. verum etiam interdum *concipit*, qua videlicet ratione ab Aristotele positum invenitur lib. 2. de Generat. Animalium; sic Celsus, Graecos hic imitatus, eadem scribat significatione, *comprehendit*; ut haec ejus sententia sit: Si mulier non concipit; adeps leonina, oleo rosaceo emollita, ac lana molli excepta, subjicienda est: quae sane explicatio magis probabitur ab iis qui cum meminerint, non modo apud recentiores aliquos Auctores pinguedinem leonis ad juvandam venerem commendari; verum ipsum quoque Aëtium (*f*) ex eodem oleo in fellis vesicula leonina servato pessum, seu potius *nascale* ad conceptionem adjuvandam proposuisse: tum minime ignoraverint, aequalem ferme Celso

(*t*) *Dialogism.* 18. (*u*) *De Familiis Roman., in Junia.* (*x*) *De Verbor. Signif. l.* 17. (*y*) *Annot. in Lexic. Arabic.* Raphel*eng.* (*z*) (*a*) *Locis cit.* (*b*) *Compos. Med. Comp.* 70. (*c*) *Comp.* 106. *Sic* & 88. & 227. (*d*) *Art. Veterin. l.* 4. *c.* 27. (*e*) *L.* 7. *c.* 26. *p.* 481, 27. (*f*) *Tetrab.* 4. *Serm.* 4. *c.* 32.

Celſo Scriptorem Columellam (*g*) in re quidem haud ita abſimili ſcripſiſſe: *brumae temporibus aliquando inſita vitis comprehendit:* & vitis truncus inſitus *cum comprehendit*; hoc eſt, cum indito ſurculo coaluit intime ſic ut ipſum jam alat: quae omnia eo fuſius expoſui quod ex iis quae adhuc conſului, Lexicis, aliisque ejusdemmodi libris plane intelligerem, quosdam hujus verbi ſignificatus ex iis eſſe quae doctorum alioqui Hominum, & in his rebus verſatiſſimorum magnam quantumvis diligentiam fugerunt.

Jam vero ex innumeris prope locis quorum incertam ſcripturam commemorare poterat Almeloveenius, hos paucos habe. Lib. 2. cap. 29. in quo cibi, ac potiones quae alvum movent, traduntur, me non praeterit, Nicolai illius qui Florentiae primus omnium quos non ego modo, ſed & Viri noverint longe Eruditiſſimi Thomas Bartholinus (*h*), Almeloveenius noſter, & Jo. Albertus Fabricius (*i*), primus, inquam, Celſum deſcripſit formis, atque etiam L. Ant. Juntae, ac Manutiorum libros poſt mulſum, vinumque dulce, vel ſalſum haec habere: *aqua: tenera omnia tepida: dulcia: pinguia:* hancque ſcripturam hactenus probare Almeloveenium, ut cum Lindenio ſcribat: *aqua*, *omnia tenera*, *tepida*, *dulcia*, *pinguia.* Attamen in proximo capite 30. quod propter Operarum incuriam apud Almeloveenium inſcribitur 25. in quo contra, quae alvum adſtringunt, proponuntur, nunquam ego poſt aſperum & vinum, & defrutum legi: *aqua vel tepida vel praefrigida*, *dura*, *id eſt*, *ea quae tarde puteſcit*, *ideoque pluviatilis potiſſimum*, *omnia dura*, *macra*; haec, inquam, ſuperiori loco perſpicue oppoſita nunquam legi, quin vehementer dubitarem, an non magis in ipſo probanda eſſet altera ſcriptura, quam Caeſarius, Pantinus, Stephanus, Rubeus, atque alii ſequuntur: *aqua tenera*, *omnia tepida*, *dulcia*, *pinguia*; ut aqua videlicet *tenera* opponatur *durae*, ſicut a Rubeo (*k*) explicatum eſt; aut certe utramque ſcripturam; quod factum video a Conſtantino, & Ronſſeo; eſſe cenſerem proponendam. Initium quoque ſectionis 16. capitis 28. libri 5. cum hoc habeat Nicolaus: *Scabies vero eſt durior cutis rubicundus*; Junta autem, Caeſarius, Pantinus, Stephanus, aliique tria poſtrema verba ita ſcribant: *durior cutis rubicundior*; Manutii vero: *humor cutis rubicundus*; Conſtantinus denique ad libri oram: *tumor durior cutis. Alii*, *durities cutis*; Ronſſeus autem: al. *humor durior c. r.* al. *durities cutis*; cum igitur usque adeo hic varient codices; equidem haud improbaverim quod Almeloveenius, miſſis caeteris aut manifeſte vitioſam, aut minus probabilem ſententiam habentibus, ultimum cum Lindenio ſelegerit, & ſcribere maluerit: *Scabies vero eſt durities cutis rubicundior, ex qua puſtulae oriuntur*; erat tamen de tanta iſta varietate Lector monendus tum ne pro certo crederet, Celſum ita ſcripſiſſe, tum ut inquireret, quo igitur modo ſcripſiſſet, an ſic, exempli cauſa: *Scabies vero eſt aſpritudo cutis rubicundior, ex qua puſtulae oriuntur.* Vt enim mittam, verbi *aſpritudo* veſtigia quaedam fortaſſe in illo *durior* relicta eſſe, quod pleraeque, & in his vetuſtiſſima, editiones ſervarunt; certe in ejus quae proxime antecedit, ſectionis principio cum haec de puſtulis Celſus ſcripſiſſet: *Earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus partemve aſpredo* (*aſpritudo* ex optimis, vetuſtisque exemplaribus quae Rhodius (*l*), & Conſtantinus (*m*) nominant, legendum eſt) *quaedam fit*, *ſimilis his puſtulis &c. eaeque modo rubent*, *modo colorem cutis non excedunt*; cum, inquam, Celſus haec ſcripſiſſet; a veri ſimilitudine non prorſus abhorret, jungere cum illa ſectione hanc quae ſequitur, eo quod exempli cauſa propoſuimus, initio voluiſſe, eoque magis quod paulo poſt id initium, *Quo aſperior eſt*, inquit, *quoque prurit magis*, *eo difficilius tollitur.* Verbis autem opus non eſt, ut intelligatur, aut libro 6. cap. 14. (quod perperam Almeloveenii Operae 16. fecere) in quo de Vvae morbo ſermo eſt, omittere non decuiſſe, veterem librum a Conſtantino, & Ronſſeo in ſuorum margine deſcriptum, cujus auctoritate, proxima iis quae afferemus protinus, verba in ſuam ſedem reſtituta ſunt, non *ſucco* habere, ſed *ſuccus* in hoc loco: *Chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt:* Aut libro eodem, cap. 6. in extrema fere ſectione 1. cum illis verbis: *In ipſum vero oculum primo die*, *niſi immodica inflammatio eſt*, *nihil recte conjicitur*; alteram quoque, librorum videlicet Nicolai, Juntae, Manutiorum, Stephani, Conſtantini, ſcripturam, quae a Ronſſeo, aliisque praeterea ſaltem in ora adſcripta eſt, proferre conveniſſe: *niſi modica inflammatio eſt*; praeſertim cum haec continuo ſequantur: *ſaepe enim potius concitatur eo pituita quam minuitur:* Aut lib. 7. cap. 2. ad illa verba: *ſi aegrum fluens alvus exercuit*, *neque per alimenta quicquam corpori accedit*; indicandum fuiſſe: Manutios tamen; quos cum dico, Egnatium quoque ipſum dico; pro *exercuit*, legiſſe *exhaurit*, Stephanum autem ex-

(*g*) *De Re Ruſtic. l.* 4. *c.* 29. (*h*) *Diſſert. IV. de libris legend.* (*i*) *Bibl. Lat. l.* 2. *c.* 4. (*k*) *Annot. in Celſ.* (*l*) *In Lexic. Scribon.* (*m*) *Adnot. in Celſ.*

exhauſit; quam quidem ſcripturam, magis profecto cum proximis quae modo allata ſunt, verbis ipſo loquendi genere congruentem, Conſtantinus quoque, ac Ronſſeus adnotavere: Aut eodem libro 7. cap. 12. ſect. 1. quae eſt inſcripta *de Dentibus*, poſt ea verba quibus docemur tum cognoſcere, in eorumne evulſione aliquid ex oſſe cui inhaerent, fractum ſit, tum fracti oſſis particulam, inciſa etiam, ſi opus ſit, gingiva, vulſellae ope eſſe extrahendam; quae porro ſubjiciuntur: *Quod ſi fractum ſtatim non eſt, ſed intumeſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit;* non ſine iis legi oportuiſſe quae ipſorum loco ſunt tum in pervetuſto Nicolai libro, tum in illis quos Junta, & Caeſarius edidere, quorum quidem verborum praecipua pars eſt a Conſtantino, Ronſſeo, aliisque in margine propoſita: *Quod ſi factum ſtatim non eſt, indureſcit extrinſecus maxilla, ut is hiare non poſſit;* hoc eſt, ſi fracti oſſis particula educta ſtatim non ſit: Aut denique libro 8. cap. 10. ubi de membris, ut reponantur oſſa, extendendis, haec habentur: *Sub qua* (inflammatione) *& difficile, & periculoſe vis nervis adhibetur. nam diſtentionem nervorum vel cancer ſequitur; vel certe, cum mitiſſime agitur, pus;* duo fuiſſe non omittenda, alterum, plerorumque libros non habere: *cum mitiſſime agitur*, ſed *ut diutiſſime alatur*, Manutiorum: *ut mitiſſime alatur*, Conſtantini ſcriptum calamo: *agatur;* ut proclive ſit ſuſpicari, ſcripſiſſe Celſum: *ut mitiſſime agatur;* alterum, in iisdem omnibus, imo ipſius quoque Lindenii libro non *diſtentionem* nervorum legi, ſed *diſtentio.*

Verum in hisce aut omnibus, aut certe fere omnibus locis erunt fortaſſe qui minus neceſſarium fuiſſe judicent variantem ſcripturam indicare. Quid vero de iis cenſebunt quos protinus memorabo, in quibus, nulla alia commonſtrata ſcriptura, eam Lindenius, atque Almeloveenius ſine ulla dubitatione unam ediderunt quam aut nullo pacto, aut minus profecto laudabiliter tueri poſſimus? Libro enim 3. ſic capitis 18. initium propoſuerunt: *Et febrium quidem curatio expoſita eſt. Superſunt vero alii corporis affectus, qui huic ſuperveniunt, ex quibus eos, qui certis partibus aſſignari poſſunt, protinus jungam. Incipiam ab inſania.* Ego vero qui in aliis omnibus quae adhuc videre licuit, Celſi exemplaribus conſtanter legerim: *eos, qui certis partibus aſſignari non poſſunt;* vixque meminerim, Conſtantinum, atque Ronſſeum, nullo tamen antiquo codice citato, & in ipſo tantum margine ſuorum librorum, iſtud *non* eſſe delendum, indicaviſſe; qui Noſtri & reapſe deleverint, & deleviſſe ſe, reticuerint, plurimum miror. Nam ſi quis forte dicat: quid ergo? Num inſania, lethargus, apoplexia, paralyſis, comitialis, cardiacus, aut regius morbus (de quibus videlicet ſermonem habendi ab iſtis verbis Corn. Celſus initium capit) affectus igitur ſunt qui certis partibus aſſignari non poſſunt? ego etſi illum ad Pantini Annotationes poſſem rejicere, ex quibus qua ratione id negare Celſo licuerit, intelligeret; non tamen faciam, ſed hoc unum reſpondebo, non quid aliis, & his noſtris potiſſimum, ſed quid Celſi, aliorumque Latinorum rei medicae Scriptorum temporibus apud ipſos in uſu eſſet, ac conſuetudine, eſſe ſpectandum. Serenus certe Samonicus (*n*) lethargi, & comitialis, ac regii morbi; Plinius autem Valerianus (*o*) & horum, & caeterorum qui ſunt paulo ſupra nominati, curationes ſeorſum, extraque aliorum qui certis partibus aſſignantur, ordinem propoſuerunt, quanquam uterque a capite orſus, & deinceps thoracem, imum ventrem, artusque ipſos perluſtrans, ante poterat in ſuis quemque ſedibus, ſi quas eorum certas eſſe, cenſuiſſet, nullo negotio collocare. Quorum Scriptorum aliquis forte auctoritatem contemnat; ipſius autem Celſi contemnere quî poſſit? Hic vero ſi, ut Lindenius, atque Almeloveenius proponunt, eos de quibus loquimur, affectus certis partibus aſſignari poſſe, ſcripſiſſet; qua tandem ratione ſtatim atque ipſorum tractationem cum libro tertio abſolverat, hoc uti libri quarti initio (quod quidem omnes ad eundem pariter modum exhibent, & in his Lindenius etiam, ac Almeloveenius) potuiſſet: *Hactenus reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita ſunt, ut iis certae ſedes aſſignari non poſſint: nunc de his dicam, quae ſunt in partibus.* Operae quoque pretium eſt animadvertere quomodo ipſi eodem in libro quarto capitis 21. finem ediderint: *Neque alienum eſt, fovere inferiores partes aqua, decocta ex verbenis comprimentibus, ex iisdem aliqua cataplasmata imo ventri inguinibusque circundare; praecipueque ex aceto. Vitare autem oportet rutam, & ne ſupinus dormiat.* Nempe igitur Celſus in nimia ſeminis profuſione (de hac enim agit in eo capite) rutam quam caeteri laudarunt Medici, ipſe improbaverit? Vi enim ſua; in Scholiis inquit Almeloveenius; nimium extinguere ſemen poſſet. At quanto veri ſimiliora ſcripſiſſet, ſi indicata plerorumque librorum ſcriptura: *praecipueque ex aceto rutam vitare, etiam* (alii habent: *&*) *ne*

(*n*) *De Medicina Praec.* (*o*) *L. 2. c. 51. & ſeq. & l. 3. c. 7. & ſeq.*

ne supinus obdormiat; Lectores monuisset, paulo aliter duntaxat interpungendo & librarios potuisse hunc locum corrumpere, & nos posse restituere, si videlicet (quod factum esse, nuper vi li etiam in Constantini editione, & ad eundem fere modum in Ronssei Enarratione) scribamus: *Neque alienum est - cataplasmata imo ventri inguinibusque circundare, praecipueque ex aceto rutam: vitare etiam, ne sup nus obdormiat.*

Non difficilius est, praesertim alia aliorum librorum scriptura animadversa, locum restituere, quem libro 5. in capitis 27. initio comperies: *Sequitur, ut de his* (vulneribus) *dicam, quae morsu fiunt, interdum hominis, interdum simiae, saepe canis, nonnunquam ferarum, aut aliorum animalium, aut serpentium. Omnis autem ferae morsus habent quoddam virus.* Quae postrema verba cum in libris editis ab Nicolao, itemque a Manutiis ad hunc modum scripta sint: *Omnis autem fere morsus habet quoddam virus*, imo a Manutiis scriptum sit *ferè*; miror, Almeloveenium hos potius non esse secutum, praesertim qui hic laudet Panaroli Pentec. 2. Observationem 32. (legendum est 42.) quae est *de Mulieris morsu venenato*, cui addere ex Hildano (*p*) alias potuisset idem ostendentes, morsum videlicet hominis aut esse virulentum, aut certe; ut Plinii (*q*) verbis utar; *inter asperrimos* non injuria numerari. Quae etiamsi non ita se haberent, neque Serenus Samonicus (*r*) qui respexisse ad hunc Celsi locum videtur, scripsisset:

Sive homo, seu similis turpissima bestia nobis
Vulnera dente dedit, virus simul intulit atrum;

Celsus tamen ipse per se istam sibi scripturam assereret. Cum enim post ea de quibus agimus, verba, haec continuo subjecerit: *Itaque si vehemens vulnus est, cucurbitula admovenda est;* haecque, ut tota reliqua prima sectio, de omnibus universe morsibus sint necessario accipienda; neque enim alioqui de hominis, ac simiae morsibus, velut est pollicitus, in toto hoc capite verba faceret; necesse profecto est, ut non modo omnis ferae, sed etiam omnium animalium morsum fere virus quoddam inferre, posuerit, quod videlicet cucurbitula sit extrahendum. Idem quoque Celsus quid de duobus aliis locis censendum sit, satis superque demonstrat. Nam quod ab Nostris editum est libro 8. cap. 1. *Primo vero duo, radii & brachii, ossa juncta paulatim dirimuntur, rursusque ad manum coëunt, modo crassitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis est*; non sine vitio esse iis omnibus apparebit qui paulo ante, haec scripta esse, animadverterint: *Quae res sedem brachio praestat. quod constat ex ossibus duobus*, iis nimirum quae illico nominat, ut in eo quoque de quo sermo est, loco, ac describit Celsus, *radio* videlicet, ac *cubito*; ut manifestum sit, cum brachium ipsum constet ex radio, non oportuisse scribere: *duo radii, & brachii, ossa*; sed vel satis fuisse: *duo brachii ossa*, vel si nominanda erant: *duo, radii & cubiti, ossa*, omnino scribere oportuisse: utrum enim a Celso reapse scriptum sit, haud satis liquet ex scriptura, in aliis omnibus quae adhuc vidimus, exemplaribus in hunc unum modum depravata: *duobus radiis brachii ossa.* Alter locus in eodem pariter libro occurret, capite autem 5. quod de Naso fracto est, ubi & Lindenius, & Almeloveenius haec edidere; *Sin, quod intus inditum est, laedit; sicut maxime fit, ubi interior cartilago perfracta est, exercitatae nares eadem tantummodo habena continendae sunt.* Vbi tamen, non *exercitatae*, sed *excitatae nares*, ipse Celsus indicat, esse legendum, ut qui non modo alibi, atque adeo etiam paulo infra eodem verbo eadem significatione est usus, sed & paulo supra de fracta nasi cartilagine in suam sedem reponenda verba faciens, *Quicquid*, inquit, *e cartilagine concedit* (libentius legerem: *concidit*, cum caeteri quos consului, libri constanter habeant: *Quicquid in cartilaginem incidit*) *excitandum leniter est, aut subjecto specillo, aut duobus digitis utrinque compressis:* mox quae in nares injicienda sint, docet, quae desidere cartilaginem, non sinant, item quae extrinsecus habena circundanda sit quae nares sic excitatas, contineat: post quae videlicet ea continuo subjicit de quibus loquimur, verba. Sed & in cunctis quos ad hoc tempus inspeximus libris, non *exercitatae*, sed *excitatae nares* scriptum est: quod utinam significasset Lectoribus Almeloveenius; hac quippe scriptura commonstrata aut illam alteram rejecissent, aut saltem quid Celsus revera scripsisset, amplius sibi in ejusdem, ut nos fecimus, aut in aliorum etiam scriptis statuissent esse quaerendum. Quod quidem in locis nonnullis facturos scio in quibus Vir ille ad istum al-

(*p*) *Cent.* 1. *Obs.* 84. 85. & *Cent.* 4. *Obs.* 87. (*q*) *Natur. Hist.* l. 28. c. 4. (*r*) *De Medic. Praec. cap. de Hominis, ac Simiae morsu.*

alterum modum se gessit, ut puta cum lib. 4. cap. 21. ad illa verba: *Id faciunt etiam albae violae*, haec adnotavit: *Mercurialis Variar. Lect.* L. 1. c. 3. *videtur* olivas *legisse.* Illud tantummodo minus placet, quod haec ita adnotet, quasi vero praeter Mercurialem nemo omnium id legisset; cum ego contra in nullo adhuc libro: *albae violae*, sed in omnibus invenerim: *albae olivae:* quae quoniam; ut ibi ostendit Mercurialis meus tum ex ipsarum natura, tum ex Medicorum auctoritate; adstringendo utiles sunt; sane hic videntur convenire ubi & *gummi*, & *passum* laudantur, quocum videlicet Celsus ipse *oleas albas* in eo capite (*s*) conjunxit in quo ea quae alvum adstringunt, proposuit. Multoque etiam minus dubito, quin doctus Lector nostri conjecturam non sequatur quam ad initium adscripsit capitis 5. libri 3. Cum enim Celsus de Diaria Febre sermonem instituens, haec habeat: *Igitur si* (febris) *semel tantum accessit, deinde desiit, eaque vel ex inguine, vel ex lassitudine, vel ex aestu, aliave simili re fuit, sic, ut interior nulla causa metum fecerit*; Almeloveenius, pro *inguine, malim*, inquit, sanguine, *vel* ingluvie, *quomodo enim ex inguine posset oriri febris? dein* (Celsus) *enumerat causas externas, quas inter inguen censeri non potest.* Verum enimvero si has inter censeri inguen non potest; qua, quaeso, ratione *sanguis* ipse censeretur? Certe autem inter causas externas censetur ictus, vel alia ejusmodi ipsi etiam pedi vis illata a qua & inguinis tumor, & hujus socia diaria febris existit: sic enim ex inguine diariam oriri febrem, ita manifestum est, ut minime oportuisset, Almeloveenium quaerere, *quomodo ex inguine posset oriri febris?* praesertim cum ipse Hippocrates in Epidem. (*t*) scripserit: *Ex bubonibus febres omnes malae, praeter diarias:* eandemque prorsus in Aphorismos (*u*) sententiam retulerit, cujus postremam partem a Galeno (*x*), Oribasio (*y*), Philotheo (*z*), Liebautio (*a*), Heurnio (*b*) ad eundem atque a me modum explicatam esse, scio, per externas scilicet, evidentesve causas, inguinis tumorem, ac diariam febrem excitantes. Recte igitur illud fecit Almeloveenius, quod in hoc loco nihil in Celsi verbis mutavit: quod utinam in pluribus aliis facere; quamvis ipso praeëunte Lindenio; noluisset: dici enim haud potest, mi Vulpi, quoties, & quot Viri longe etiam doctissimi, & in restituendis Veterum scriptis exercitatissimi, cum medicinam afferre se crederent, quantum ex integro, sanoque resecuerint.

Hoc autem quod in aliis improbo, ne ipse admittam, etsi postremo hoc loco dubitationes, quinetiam divinationes quasdam communicare tecum statui in aliquot Celsi locos, in quibus Almeloveenius nihil quidquam subesse vitii, judicare se, ostendit; haec tamen velim sic accipias, ut ad te, aliosque quibus praesertim codicum Celsi vetustiorum copia est, ad inquirendum, conferendumque excitandos, non ad aliquid in Celso praemature immutandum a me adscripta esse, existimes. Et primum libri 3. caput 27. nunquam me perlegere potuisse, fateor, quin mirarer vehementer, in illud unum idemque caput, in quo de apoplexia, paralysi, aliisque nervorum affectionibus actum esset, ea quoque ad extremum conjici quae ad Suppurationes pertinent, quae in aliqua interiori parte oriuntur, atque adeo suspicarer, postrema haec omnia aut alicunde avulsa, eodem esse reponenda, aut saltem in peculiare, ac penitus divisum caput secernenda. Libris autem Celsi, editisque in ipsum Commentariis, quae adhuc licuit, consultis omnibus, non modo vestigium ullum antiquae divisionis, sed ne unum quidem reperire Scriptorem potui qui in eadem dubitatione fuisset, praeter Ronsseum (*c*), qui, *addubito*, inquit, *vehementer num quae hic subsequuntur, antedictis cohaereant: mihi certe fini* 22. *capitis annectenda videntur, quod eodem capite de tabidis, & pulmone suppuratis agit.* Neque minus propemodum dubito; quamvis nec Ronsseum, nec alium aliquem habeo praeëuntem; quin pariter in libri 4. caput 20. quod est *de Vulvae*, hoc est, de Vteri, *Morbo*, temere a librariis contrusa fuerint quae in illius calce leguntur de Nimia Vrinae Profusione; quasi vero hoc mali viros nunquam, sed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos ita praesertim, nulla scilicet de viris mentione facta, a Celso referri potuisset. Verum ad alia, ut puto, errata librariorum veniamus. In libri ejusdem 4. capite 1. scriptum est: *atque haec quidem juncta sunt. Renes vero divisi: qui lumbis sub imis coxis inhaerent, a parte earum resimi, ab altera rotundi.* Mitto, pro *divisi* alios omnes quos inspexi, libros, & recte fortassis, habere *diversi*; duo vero quorum primum vix tandem in Manutiorum libris, alterum in nullo adhuc reperi, praetermittere non possum; sic enim legendum credo: *qui lumbis sub imis co-*

stis

(*s*) *L.* 2. *c.* 30. *p.* 107, 27, 31. (*t*) *L.* 2 *sect.* 3. (*u*) *Sect.* 4. *aph.* 55. (*x*) *Commentar.* 2. *in Aph. Hipp.* (*y*) *Comment. in Aph. H.* (*z*) *Comment. in Aph. H.* (*a*) *Schol. in Aph. H.* (*b*) *Enarrat. Aph. H.* (*c*) *Enarrat. Cels.*

ſtis inhaerent, *a parte earum rotundi, ab altera reſimi:* qua in lectione, tibi praeſertim adeo in Anatome exercitato, probanda, non eſt ſane cur laborem; quid enim eſſe manifeſtius poteſt, quam Renes ne ima quidem ſui parte ſummas coxas, hoc eſt, innominata oſſa, attingere; ſub imis autem coſtis poſitos eſſe: neque ea reſimos eſſe parte qua coxas, vel coſtas ſpectant, ſed rotundos; contra qua alter alteri obvertuntur, non rotundos eſſe, ſed reſimos? In capite ejusdem libri quarto ſect. 2. ubi inter ea quae aſthmati, atque orthopnoeae communia ſunt, hoc primum legimus: *quod propter anguſtias, per quas ſpiritus evadit, ſibilum elidit;* videndum cenſeo, an non potius oporteat legere: *ſibilum edit.* Nam quid ſit *ſpiritum elidit*, quomodo vel ipſe alibi (*d*) locutus eſt Celſus, ſatis id quidem; quid autem ſit *ſibilum elidit*, haud ſatis videor intelligere. Quod ſi igitur legamus: *ſibilum edit;* commentarii loco eſſe poterit quod Caſſius Medicus (*e*) in Problemate habet 22. *Cur*, inquit, *difficulter ſpirantes ſibilo non abſimilem vocem reddunt? Quoniam morbus ipſe eſt praecluſio, atque compreſſio inanium pulmonis fiſtularum: per anguſtum autem foramen dum fertur ſpiritus, talis redditur ſonus.* Velim etiam haec attente conſideres in ejusdem libri capite 24. *Quidam* (podagrici, chiragricive) *cum toto anno a vino, mulſo, venere ſibi temperaſſet, ſecuritatem totius vitae conſecuti ſunt. idque utique poſt primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quievit. Quod ſi jam conſuetudo ejus facta eſt, poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior his temporibus, quibus dolor ſe remiſit: majorem vero curam adhibere debent hi, quibus id revertitur. quod fere vere autumnove fieri ſolet.* Quanam, quaeſo, ratione poſtrema haec accipiemus? Num *hi quibus id revertitur*, ii ſunt quibus dolor reverti ſolet? At quid attinebat his majorem curam imperare, quaſi ille aliquis quem ſecuriorem eſſe juſſit, non pariter ex iis eſſet quibus conſuevit reverti dolor? Certe de utrisque dicit: *ſi jam conſuetudo ejus facta eſt.* Num igitur *hi quibus id revertitur*, erunt ii quos jam nunc revertens dolor reapſe invadit? At multo minus id attinebat monere; nam quis, reapſe invadente dolore, majorem neſcit curam eſſe adhibendam? Quid ergo eſt? Vna ego litterula omiſſa has tantas huic loco offuſas tenebras eſſe, puto. Si enim legamus, non *hi*, ſed *his*, aut etiam (nam *ii* lego in vetuſtiſſimo libro ab Nicolao typis deſcripto, quem porro ſecutus eſt Junta) *iis*, *quibus id revertitur;* perſpicua profecto, & Celſo digna, & cum ſuperioribus, ac conſequentibus verbis apta, & cohaerens exiſtit ſententia, haec videlicet: Quibus dolor primus deceſſit, ii ſibi diu, atque omnino temperent, neceſſe eſt, ut ne amplius revertatur. Quibus autem ſaepius dolor reverſus eſt, eorum aliquis minus quidem ſibi temperet, licet his anni temporibus quibus dolore ſolutus eſſe conſuevit; at contra iis temporibus quibus ſolet redire, id eſt, vere utplurimum, atque autumno, iis, inquam, temporibus ſibi podagrici omnes magis temperent, neceſſe eſt; nimirum quia niſi majori temperantia conſueto morbo occurratur, majus tunc periculum eſt ne redeat. Sed ut hoc in loco unam a librariis omiſſam litteram; ſic in altero unum, aut plura eſſe ab ipſis addita verba, crediderim. Libro enim 5. cap. 25. ubi legimus: *Quinetiam ſilveſtris papaveris, cum jam ad excipiendam lachrymam maturum eſt, manipulus, qui manu comprehendi poteſt, in vas demittitur, & ſuperinfunditur aqua, quae id contegat, atque ita coquitur:* exiſtimaſſem forſitan, Celſum ita ſcripſiſſe, ut Scribonius Largus (*f*); *faſciculus, quantum manu comprehendi poteſt;* niſi continuo primum illud verbum rurſus poſuiſſet: *Vbi*, inquit, *jam bene manipulus is coctus eſt:* Itaque cum papaveris manipulus idem ſit ac quod manu comprehendi poteſt, ideoque & Ovidius (*g*), & Plinius (*h*), & Palladius (*i*), ut manipulum ſignificarent, ille quidem dixerit:

Arentisque roſae quantum manus una prehendat;

alter vero: Mercurialis herbae *quantum manus capiat;* poſtremus autem: *buxi folia, quantum manus ceperit;* videtur profecto Celſus poſt illa: *papaveris, cum jam ad excipiendam lachrymam maturum eſt;* vel ſcripſiſſe: *quantum manu comprehendi poteſt, in vas demittitur*, vel potius: *manipulus in vas demittitur;* ſic ut ea verba: *qu. manu comprehendi poteſt*, explicationis cauſa in ora alicujus veteris libri adſcripta, imperitia librariorum inter ipſius Celſi verba recepta ſint: quod quidem & in aliis deſcribendis Auctoribus haud raro accidiſſe, notum eſt, & ſaepe in noſtro hoc contigiſſe, cum Lindenius (*k*) animadvertit, tum Rhodius (*l*), nonnullis prolatis exemplis, indicavit. In

(*d*) *L.* 5. *c.* 28. *p.* 316, 10. (*e*) *Med. Quaeſt. & Probl.* (*f*) *Compoſ. Med. Comp.* 83. (*g*) *De Medicam. Faciei.* (*h*) *Nat. Hiſt. l.* 25. *c.* 5. (*i*) *De Re Ruſt. l.* 11. *tit.* 14. (*k*) *Epiſt. ad Lect.* (*l*) *In Scribon. Compoſ.* 4. & 104.

In loco autem quem protinus afferam ex ejusdem libri 5. capite 28. sect. 2. quae est de Carcinomate, nihil quidem aut additum, aut omissum est; & verborum tamen solum mutata distinctione, sententia misere depravata est. Postquam enim ejus de quo ibi agitur, morbi plura genera, vel plures, si mavis, gradus sunt memorati, haec subjiciuntur: *Tolli nihil, nisi κακόηθες potest: reliqua curationibus irritantur. Et quo major vis adhibita est, eo magis quidam usi sunt medicamentis adurentibus.* Sic autem verba haec distinguenda sunt: *Tolli nihil, nisi κακόηθες potest: reliqua curationibus irritantur; & quo major vis adhibita est, eo magis. Quidam usi sunt medicamentis adurentibus.* Distinctionem hanc comprobant quae continuo sequuntur: *quidam ferro adusserunt: quidam scalpello exciderunt. neque ulli unquam medicina profuit: sed adusta protinus concitata sunt, & increverunt, donec occiderent:* & reliqua, quae eo nimirum omnia pertinent, ut ostendant, vitia ista curationibus, sicuti positum est, praesertim vehementioribus, adhibitis exasperari. Res ut perspicua, ut facilis sit, vides; tamen ex omnibus quos ad hunc diem hujus distinctionis confirmandae gratia consului, libris, vix unum, Roberti videlicet Constantini, invenire potui in quo ad eundem fere modum distincta sint verba. Haud multo gravior in describendo Celso plerorumque error hujus pariter sententiam mutat in lib. 7. cap. 18. ubi inter caeteras notas quibus Enterocelen dignoscamus, hae quoque sic proponuntur: *frigore omni* (tumor) *contrahitur, calore diffunditur, estque tum scrotum & rotundum, & tactu leve.* Hic vero esse scribendum: *tactu laeve*, ipse per se Auctor indicat, qui paulo supra inter signa quibus nos docuit Epiplocelen ab Enterocele distinguere, *tactu vero*, inquit, *tumor inaequalis est.* Hujusmodi autem errorem haud notassem; sed ut Operarum Almeloveenii, sane vel in ipsa A. 1713. *editione*, quam *correctiorem* esse, in libri fronte confirmant, & qua mihi una ad hoc tempus datum est uti, non valde diligentium, sicuti multis in locis collato Lindenii exemplari (quod a te sedulo fieri, velim) animadverti; ut Operarum, inquam, Almeloveenii, fortuitum lapsum praetermisissem, nisi etiam in Lindenii; Lindenii autem? imo vero Juntae quoque, Manutiorum, Caesarii, Stephani, Constantini, Ronssei, aliorumque exemplaribus animadvertissem, cum tamen in primo illo, Nicolai videlicet, itemque in Pantiniano scriptum sit: *laeve.* Sed & in his, & in caeteris omnibus, quos modo memoravi, libris frustra quaesivi qua ratione intelligere melius possem quod legimus in proximo capite 19. *Minister autem sinistra manu comprehenso scroto, sursum versus eum debet extendere, & quam maxime ab inguinibus abducere*; omnes enim ii libri pariter habent: *eum*, vix Constantino, sed in ora, scribente: *eam*, aut *id*, quam videlicet posteriorem voculam, aut aliam nullam in vetustiorum librorum aliquo me invenire posse, speraveram. In aliis autem verbis quae in ejusdem 6. libri capite occurrunt 26. sect. 1. *Nonnunquam etiam prolapsus in ipsam fistulam* (id est, urethram) *calculus, qui subinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhaerescit;* in his, inquam, verbis ne Constantinus quidem id exhibuit quod quaerebamus. Nam quod in margine ad vocem *ea* adnotavit: *urina, vel subaudi*, nimis id longe petitum videtur, cum vox *urina* non ita prope posita sit: neque praeterea urina extenuat haerentem calculum, sed auget; vel si extenuat, cur igitur extenuatus sic inhaerescit? Ego vero pro *qui* sperabam vel *quia*, vel *quà* in libro aliquo posse inveniri, ut Celsus hoc diceret: quia; vel qua parte subinde urethra extenuatur; propterea; vel ea in parte calculus inhaerescit. Videndumque esse, censebam, num forte huc pertineret quod Aretaeus (*m*) vidisse se, dicit; postquam enim scripsit: *Secunda porro calamitas est, cum per colem calculus transmittitur. Nam si amplior sit, quam urinae iter* (*Graeci urethram vocant*) *capere possit; in eo multum temporis haesitat, &c.*; tum haec subjicit: *AEgerrime autem tortuosi calculi exeunt: quosdam enim & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quasdam duritias.* Sed & secundum naturam solere urethram contrahi in ipso primo, sive exteriore suo orificio in ipsis etiam, ut nosti, foeminis observavimus (*n*): quod eo potissimum memoramus, quia ubi Celsus in proxima hujus capitis sectione 4. de minori foeminarum calculo verba facit, cum caeteri quos inspeximus, libri; nisi prorsus memoria nos fallit; omnes sic habeant: *Ergo & per se saepe excidit, & si in primo quod est angustius inhaeret, eodem tamen unco sine ulla noxa educitur;* ibi Almeloveenii, ac Lindenii exemplaria, omnino abjecta (quam bene alii viderint) illa voce: *primo*, haec exhibent: *&, si in urinae itinere, quod est angustius, inhaeret.* Porro ambo; ut ad alium locum veniamus; in ejusdem capitis sectione 2. quae est de calculis e vesica extrahendis, haec in ipso fine habent: *Quocunque autem modo cervix ea parte secta est, leniter extrahi, quod asperum est, debet.* Haud equidem diffiteor, hunc locum in aliis omnibus quos

(*m*) *De Sign. Diut. Morb. l. 2. c. 3.* (*n*) *Adverf. Anat. IV. Anim. 24.*

quos consului, libris manifesto esse vitiatum; sic enim in cunctis legitur: *Quocunque autem modo cervix ea parte facta est;* Attamen cum proxime scriptum fuerit, non qua parte, sed quo & ferro, & modo cervix vesicae sit aperienda; semper ego, potius in *ea parte*, quam in *facta* subesse vitium existimavi, & hac propterea ratione esse tollendum: *Quocunque autem modo cervix patefacta est;* praefertim cum supra Auctor de ejusdem cervicis sectione ad hunc ipsum modum locutus sit: *Cum vero patefacta est* (hoc est cervix; haec enim proxime antecedunt: *rupta cervice, quam habuisset incisa*) *in conspectum calculus venit.* Non me praeterit, Almeloveenium, quamvis omnibus quos vidi, libris, atque adeo ipsius etiam Lindenii, repugnantibus, qui nempe constantissime habent: *Cum vero patefacta est;* scribere eo in loco maluisse: *Cum via perfecta est;* tamen & ipse, idem locutionis genus in eadem re ante paucos versus in Celso servavit; nam post illa: — *plaga facienda est, qua cervix aperiatur; donec urinae iter pateat sic, ut plaga paulo major, quam calculus sit;* continuo haec subdit: *Nam qui metu fistulae (quam illo loco ὑρορυάδα Graeci vocant) parum patefaciunt; &c.* Essent alii loci in quos meas; quales eae cunque sunt; divinationes proferre possem; sed quia jamdudum sentio, me justum longe esse praetergressum epistolae modum; unum tantummodo, cumque ad rem nostram anatomicam pertinentem, attingam, quem locum ne ipsi quidem Paawio (*o*), Anatomes, ut tute scis, haud ignobili Doctori, suspectum fuisse, mirum est. Libro igitur 8. cap. 1. in maxillae inferioris descriptione haec habentur: *Verum ipsius maxillae partes extremae quasi bicornes sunt. Alter processus intra latior, vertice ipso tenuatur, longiusque procedens sub osse jugali subit, & super id temporum musculis illigatur. Alter brevior, & rotundior &c.* Etsi in nullo eorum quae ad hoc tempus vidi, exemplarium aliam quam hanc ipsam inveni scripturam; non possum tamen non credere, Celsum potius ita scripsisse: *Alter processus intra latior, extra tenuatur;* nihil immutandum esse, censerem; nunc igitur cum & res ipsa, & quod non obscure oppositum est: *vertice ipso tenuatur*, requirant, ut illud ante posuerit; *infra latior*; non video cur unius litterulae mutatione ut vitiari hic locus a librariis, ita a nobis restitui non possit. Hanc tamen, aliasque omnes quas in hac epistola proposuimus, sive divinationes, sive dubitationes, velim tibi persuadeas, nihili nos & in praesentia facere, & semper esse facturos, nisi ab Doctissimis Viris, & longe magis quam nos Anatomici, in emendandis scriptis Veterum exercitatis probentur. Quod si forte unam modo, aut alteram haud prorsus censerent esse improbandam; satis magnum nobis videremur earum fructum cepisse, cum quae de Xenophonte, cujus e libris quaedam menda auferebat, Muretus (*p*), ea nos de Celso etiam dicere, nequaquam dubitaremus: *Nihil est tam pusillum quod non avide accipi debeat, quod quidem ad tam politum, tamque utilem Scriptorem pertineat. Parvum est, quod afferimus; sed magnus is, quem adjuvamus.* Vale.

Patavii Postrid. Idus Decembr. MDCCXX.

EPISTOLA ALTERA.

JO. BAPT. MORGAGNVS JO. BAPT. VVLPIO S. P. D.

Si vales, bene est; ego quidem valeo. In hac vetusta Alexandri Paduani, Medici olim Doctissimi, Bibliotheca Celsi nostri exemplar inveni, calamo in membranis descriptum. Quod ut paulo attentius inspexi, coepi suspicari, haud veram fortasse esse additam illam ab Henrico Stephano inscriptionem: *Aurelii Cornelii Celsi de re medica libri octo, operis ab eo scripti de artibus, pars sexta.* In fine enim IV. libri in hoc quidem codice scriptum est: *Artium Aurelii Cornelii Celsi liber. VIIII. Idem medicinae liber. IIII. explicit feliciter;* hisque numeris proportione respondent qui ad plerorumque insequentium librorum calcem adscripti sunt; ut si hanc rationem sequamur, manifesto ap-

(*o*) *Comment. in Cels. l.* 8. (*p*) *Var. Lect. l.* 3. *c.* 15.

appareat, octo hos de re medica libros, quos, ut alias ad te fcripfi, quinque de re ruftica antecedebant, non fextam operis ab eo fcripti de artibus, verum fecundam omnino partem fuiffe.

Ex illis autem quae iisdem meis ad te litteris oftendi, minus mihi in Almeloveenii editione probari, nonnulla funt in quibus hunc etiam codicem inveni ab ea difcrepantem, mecumque facientem. Neque enim ut illa habet (*pag.* 148. *lin.* 17.) *affignari poffunt;* fed *affignari non poffunt:* non (234, 3.) *albae violae*, fed *albae olivae:* non (307. 11.) *ferae morfus habent;* fed *fere morfus habet:* non (350, 30.) *nifi immodica inflammatio;* fed *nifi modica inflammatio:* non (410, 5.) *fluens alvus exercuit;* fed *fluens alvus exhaurit:* non (444, 16, 18.) *Quod fi fractum — — ut os;* fed *Quod fi factum — — ut is:* non (474, 27.) *qui fubinde ea extenuatur;* fed *quia fubinde ea extenuatur:* nec denique (522, 23.) *exercitatae nares*, fed *excitatae nares.*

Verum haec omnia etfi minime contemnenda funt; nullo tamen pacto videntur mihi cum eo uno quod continuo exponam, comparanda. Memoria, opinor, tenes quod ad te fcripferam, non modo de Almeloveeniana, fed de omnibus quas vidiffem, Celfi editionibus verba faciens, minime videlicet a me dubitari, *quin in libri* 4. *caput* 20. *quod eft* de Vulvae, *hoc eft*, *de Vteri*, Morbo, *temere a librariis contrufa effent quae in illius calce leguntur de nimia urinae profufione; quafi vero hoc mali viros nunquam, fed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos ita praefertim, nulla fcilicet de viris mentione facta, a Celfo referri potuiffet.*

Accipe nunc quid ex hoc codice didicerim; intelliges enim, non folum conjecturam illam meam (quod levius eft) veram fuiffe, fed hoc infuper quod graviffimum, & inexpectatum omnino eft, in his Celfi libris, quos nemo (quod fciam) non integerrimos unquam putavit, unum aut alterum caput deeffe. Igitur in eo quod diximus, capite, ubi Lindenii, & Almeloveenii editiones haec habent (*pag.* 234. *lin.* 1.) *Si maligna purgatio eft, fubjicienda funt * coërcentia. Id faciunt etiam albae violae, nigrum &c.*; codex poft illa verba, *fubjicienda funt*, non modo ingentem habet lacunam quidquid reliqui eft in ea pagina obtinentem, & in proximae demum paginae initio, *coëuntia. id faciunt etiam albae olivae: & nigrum &c.*; fed contra eam lacunam eadem manu in ora fcriptum eft: *Defunt in vetuftiffimo exemplari duo folia.* Hic ex me quaeres, in iis duobus foliis quid fcriptum a Celfo fuiffe, exiftimem. Ego vero etfi nequaquam dubitarem, quin abfoluto primum quem inftituerat, fermone de morbis qui cum ad uterum fpectent, funt mulierum peculiares, tum ad eos tractandos veniffet quos ad proximas, fed utrique fexui communes partes, & nominatim veficam referret, de cujus videlicet doloribus omnes, quantum memini, editiones, iis dumtaxat quas Lindenius, & Almeloveenius procurarunt, exceptis, hic ipfum exhibent ante loquentem quam de nimia urinae profufione verba faciat; etfi, inquam, haec conjectura affequerer; tamen hujus ipfius codicis adjumento comperi quae effent hic a Celfo reapfe tractata. Cum enim libris fingulis fingulos peculiares Indices praeponi, animadvertiffem, capitum argumenta ex ordine commonftrantes, fubiit eum confulere qui libro huic quarto praefixus eft, fi forte in ea parte integer effet quae pars in libro defideratur. Haec igitur, quam quidem ex minime interrupta numerorum ferie integerrimam judicavi, ad hunc modum fe habet.

CX. Vulva exulcerata eft.
CXI. De Vefica.
CXII. De calculis in vefica.
CXIII. In omni dolore veficae.

Quae cum ita fint, cumque numerus CX. in ora codicis eo in loco adfcribatur, ut refpondeat illis verbis (apud Almeloveenium pag. 233. lin. 26.) *Si vero vulva exulcerata eft;* numerus autem CXIII. contra haec ferme fcriptus fit (*p.* 234. *l.* 7.) *Praeter haec in omnibus veficae doloribus* (*veficae* enim in codice legitur; non, ut apud Almeloveenium, *vulvae*) hinc praeclare, quot, & quae defiderentur, intelligis, in eo loco, in quo aut nihil, aut unum, vel pauca certe verba deeffe, Viri Exercitatiffimi, atque Doctiffimi exiftimabant. Is enim qui primus Celfum formis defcripfit, Nicolaus, & Lucas Ant. Junta fic ediderunt: *fubjicienda funt coëuntia;* Joannes autem Caefarius, Gulielmus Pantinus, Henricus Stephanus, & Balduinus Ronffeus: *fubjicienda funt coërcentia.* Vix Manutii in utraque editione, interjecta ad hunc modum lacuna, propofuerunt: *fubjicienda funt,* * *coëuntia.* Quae lacuna fic contracta deinde fuit a Roberto Conftantino, ut non aliquot, fed unum fere verbum defiderari, oftenderet, hoc videlicet modo:

fubjicienda funt * *coërcentia*, praefertim cum haec in libri margine appofuerit * *menfes evocantia*, quafi ita nihil deeffe, crederet, poftremumque verbum *coëuntia*, ab aliis in *coërcentia*, ab ipfo in *evocantia* mutatum, ad fermonem de uteri vitiis pertineret, quod reapfe ad caput pertinet vel de veficae doloribus, vel de calculis in vefica, enatisque inde noxis per medicamenta videlicet, ac victus rationem, & frequentiora Chirurgiae auxilia oppugnandis; nam quae curatio aut iis a quibus urina non redditur, aut calculofis, *cum aliter*, ut Celfus ipfe ait, *fuccurri non poteft*, a Chirurgo adhibenda fit, libro docet 7. capite 26.

Nunc illud, opinor, expectabis, ut fcribam, an conjecturam aliam aliquam meam ejusdem codicis auctoritate comprobaverim. Neque enim ignoras, praeter ea quae in mea ad te Epiftola attigi ut inter fcribendum fuccurrerunt; plura adhuc effe quae mihi quidem in Almeloveenii editione displiceant. Igitur caeteris in aliud tempus rejectis, unum in praefentia memorabo quod fimul ad Latinam linguam, fimul ad rem noftram anatomicam pertinet. Almeloveenius in libri octavi capite primo (*pag.* 504. *lin* 22.) Lindenium, ut folet, fecutus, haec edidit: *Superius autem humeri caput rotundius, quam caetera offa, de quibus adhuc dixi, verticillati fcapularum offi inferitur, ac majore parte extra id fitum nervis deligatur.* Manutii autem in utraque editione ad hunc modum propofuerant: — *verticillatis fcapularum offibus parvo exceffu inferitur: ac majore parte ex tranfitu nervis deligatur.* Cum his Conftantinus fecit; quanquam in margine adnotavit: *parvo exceffu* deeffe in antiquo Codice, aliosque legere *inceffu.* Et Joannes quidem Caefarius, atque ante hunc Lucas Ant. Junta duas illas voces omiferant, caetera ut Manutii, edentes; nifi quod pro *verticillatis* pofuerant, *verticulatis.* Qua in re focios habuerunt Gul. Pantinum, Henr. Stephanum, Bald. Ronffeum, qui tamen *parvo exceffu* non omiferunt; etfi Ronffeus in libri ora, effe qui omitterent, & qui non *verticulatis*, fed *verticillatis* fcriberent, indicavit. Ronffei fcripturam fecutus eft Paawius, qui in commentario ad hunc locum fuo vocare Celfum, ait, *fcapularum offa verticulata, aut qua cervicibus praedita: aut a verticillis exftantium coracoidis & fpinofi proceffuum;* verum enimvero quaenam in his proceffibus partes fint quas *verticilla* vocemus, non docuit. Hanc ego tantam in eodem loco defcribendo varietatem cum attenderem; pro ea qua folet peritia prudentiaque facere exiftimavi V. Cl. Jacobum Facciolatum, cum fe vehementer dubitare, mihi oftenderet, effetne inter Latinas voces facile recipienda *verticillatus*, quam nimirum qui Lexicis inferuere, hoc uno Celfi loco incertiffimae procul dubio fcripturae niterentur. Cum vero idem miraretur, cur Almeloveenius *verticillati fcapularum offi;* non *verticillato*, aut *verticillatis fcapularum offibus;* edidiffet, ac praeterea ex me quaereret, an potius *vertebratis* (quae Pliniana vox eft libro 11. c. 37.) *fcapularum offibus* hic legendum effe, cenferem; memini me in ea quae paulo fuperius (*pag.* 503. *lin.* 23.) de fcapularum offibus fcripta funt a Celfo; hunc enim in manibus habebamus; continuo oculos conjeciffe, & Viro Doctiffimo refpondiffe, mihi vero omnino videri, *vertici lati fcapularum offis* effe legendum. Haec enim illis de offibus tradiderat Celfus: *a cervice duo lata offa utrinque ad fcapulas tendunt: noftri fcutula operta; ὠμοπλάτας Graeci nominant. Ea in fummis verticibus finuata, ab his triangula, paulatimque latefcentia ad fpinam tendunt.:* ex quibus licet intelligi, eam horum offium partem, quam Anatomici folent *fcapulae cervicem* vocitare, Corn. Celfum nomine *verticis* appellaviffe, five quod eam *fummam* effe illo in offe, crediderit; five quod ut in *triangulo* offe oppofitam bafi, vel ut locum fpectaverit in quo humeri caput vertitur, qua videlicet ratione Polorum uterque (quos alii pariter cardines vocant ab eorum fimilitudine circa quos valvae convertuntur) a Virgilio I. Georgic. *vertex* eft dictus. Cum igitur fcapulae, five ut Celfus loqui mavult & in hoc capite (*pag.* 504. *l.* 3. *ac l.* 11.) & ad finem tum feptimi (*p.* 526. *l.* 6.) tum octavi (*pag.* 528. *l.* 6.) & fub initium tum undecimi (*p.* 542. *l.* 33.) tnm quintidecimi (*pag.* 548. *l.* 22.) *lati fcapularum offis* finuatam cervicem paulo ante appellaverit *verticem;* quid veri effe fimilius poffit, quam ut porro traditurus, cui parti ejusdem offis, humeri caput inferatur, ad hunc modnm fcripferit: *vertici lati fcapularum offis inferitur;* praefertim cum in eo Librarii, dictata verba excipientes, perfaepe labi confueverint, ut ex duabus vocibus unam facerent, & primam confequentis vocis litteram ad praecedentis etiam poftremam addentes, duplicarent, unde facillime nova haec vox *verticillatis* effingi potuit. Nunc quam in codice fcripturam offenderim, tibi fideliter defcribam: *parvo exceffu vertici latis fcapularum offibus inferitur. ac majore parte: & tranfitu nervis deligatur.* Illud quidem minime eft diffimulandum, in verfuum intercapedine aufum effe aliquem nonnulla addere, videlicet fuper ultimam *vertici* litteram, litterulam *s*, & fuper &, particulam alteram *ex:* quo de utroque additamento fi forte quaeris, quid

ego

ego fufpicer; fic habeto. Primum mihi tum codicem, ac fupra defcriptas & Almeloveenii, & caeterorum lectiones, tum ipfam anatomen refpicienti veri fimillimum videri, ita a Celfo fcriptum fuiffe: *vertici lati fcapularum offis parvo exceffu inferitur, ac majore parte extra fitum, nervis deligatur*; neque enim (quod tu optime nofti) fumma pars humeri ita in fcapulae cervicem, ut fumma pars femoris in offis innominati acetabulum conditur; fed *parvo* tantum *exceffu*, id eft, ejus capitis quod ab interiore latere extuberat, portione immiffa, *majore parte extra fita* eft, quam etiam ob rem *nervis*, id eft, ligamentis atque tendinibus, ne facile excidat, *deligatur*. Cum ergo Librarii voces illas *extra fitum* defcribendo, ita vitiaffent, ut alii *&* *tranfitu*, ut Scriptor codicis, alii *ex tranfitu*, ut plerique, quibuscum facere codicis Emendator maluit, fcriptum reliquerint; nonnulli denique, in quibus Lindenius, & Almeloveenius, integro ea in parte exemplari ufi, priores voces reftituerunt, nifi quod perfpicuitatis addendae caufa, minus, ut puto, neceffariam voculam *id* interjecere. Verba autem illa, *parvo exceffu* etfi ad rem fideliter tradendam, neceffaria funt, iisque perbelle refpondent quae fequuntur, *majore ex parte*; cum tamen aliquo in codice, ut fupra diximus, omiffa effent, minus mirandum eft quod in hoc invenerim alium in locum transpofita, unde Emendatori occafio data eft exiftimandi, ea cum infequenti voce *vertici* effe conjungenda, quam propterea in *verticis* mutare maluit, haud animadvertens, unde factum effet, ut pro *lati* fcriptum effet *latis*, & ne vox haec minime cohaereret cum voce *offis*, hanc in *offibus* effe mutatam; cum tamen non modo alii codices, quibus auctoribus Lindenius, & Almeloveenius edidrunt, *verticillati fcapularum offi*, aliquanto meliorem in parte indicare poffent fcripturam; fed ipfe etiam Celfus, cum videlicet non de utroque, fed de alterutro offe humeri hic loquatur, infitum fcribere non *latis offibus*, fed *lato offi*, vel; quod eodem recidit; vertici *lati* fcapularum *offis*, debuerit. Verum meas hasce conjecturas tanti facies, quanti volueris; illud mihi fatis eft a te diligenter attendi, in hoc codice non *verticillatis*, fed evidentiffima certiffimaque divifione legi *vertici latis*. Hac de re V. Cl. Jac. Facciolatum certiorem facito, & meis verbis falvere jubeto. Vale.

Dabam Kal. Sextilib. MDCCXXI.
Foro Livii.

EPISTOLA TERTIA.

JO. BAPT. MORGAGNVS JO. BAPT. VVLPIO S. P. D.

Quae nudiuftertius duo tibi pollicitus fum, alterum ut quae nuper Venetiis animadverti, fuperiorem Epiftolam meam cum manu exarato Celfi exemplari conferendo, fignificarem, alterum ut V. Cl. Jacobi Facciolati ad quosdam Scriptoris ejusdem locos Animadverfiones XV. longe doctiffimas cum meis nonnullis exiguis illis quidem, fed tamen a te efflagitatis, additamentis mitterem; ea his ipfis litteris ambo praeftabo. Igitur exemplar id Celfi chartaceum eft, illudque ipfum eft quo apud Clericos Regulares (*Tolentinos* ibi vocant) fe ufum effe, tradidit Rhodius (*a*); nam alterum, idque membraneum (*b*), quod ibidem in Divi Antonii Bibliotheca, plurimis vetuftiffimis codicibus inftructa, verfaverat, in hujus incendio periit; quem cafum hoc aegrius fero quod quae illo ex codice excerpferat Rhodius, ea pariter cum Th. Bartholini (*c*) Bibliotheca conflagrarunt. Itaque cum Veneto hoc codice quidquid ex Forolivienfi adnotaveram, etfi loca fane haud ita pauca inveni difcrepantia; ea tamen octo quae fuperioribus difcripfi litteris, usque adeo (fi demas feptimum, cujus mihi lectio dubia fuit) mirifice vidi in his quidem verbis in quibus

(*a*) *Vid. Catalog. Auctor. ad Rhodii Scribonium.* (*b*) *Ibid. & in Notis ad Compof. 20. Scribon.* (*c*) *Vid. Differt. Th. Bartholini de Bibliothecae Incendio.*

bus ab Almeloveenio diſſenſi, inter ſe congruentia, ut cum in poſtremo, quem non ſatis accurate exſcriptum forte ad te miſeram, pro *excitatae* perperam in illo codice ſcriptum ſit *excitat*, ſic in Veneto quoque ſit ſcriptum; verba autem illa ad tertium locum pertinentia: *omnis autem fere morſus habet quoddam virus*, vetuſta quidem, ſed non eadem tamen manu, pariter (quod obſervatione dignum cenſeo) utroque in codice addita ſint.

Sed jam illuc tranſeo quo properare te, ſcio, ad eam videlicet ingentem lacunam libri IV. Quid quaeris? Longe ea in Veneto codice major eſt. Nam inter illa: *Si maligna purgatio eſt, ſubjicienda ſunt*, atque haec: *coëuntia. Id faciunt &c.* quae nimirum verba tot Editiones conjunxere, albae grandes paginae relictae ſunt quatuor cum dimidio. Et ne quis caſu intermiſſas putet; hic quoque in margine eadem qua caetera, manu ſcriptum eſt: *Deſunt in vetuſtiſſimo exemplari duo folia*; Indicis autem huic libro praepoſiti quae pars lacunae reſpondet, ac iis quae proxime antecedunt, & conſequuntur, ita nimirum ſe habet.

CII. Vola (legendum *Vulva*, vel *Volva*) *exulcerata eſt.*
CIII. De Veſica.
CIIII. De Calculis in veſica.
CV. In omni dolore veſicae.

Vides, mi Vulpi, in iis quae praecipua hic ſunt, ut mirum in modum utrumque conveniat exemplar.

Reſtat locus ille de humeri, & ſcapularum oſſibus. Sic autem inveni ſcriptum: *parvo exceſſu vertici latis ſcapularum oſſibus inſeritur; ac majore parte extranſitu nervis deligatur.* Non eſt meae fidei quidquam, tecum praeſertim, diſſimulare; quin etiam Perhumanum ac Eruditum Virum, ampliſſimae eorum Clericorum Bibliothenae Praefectum, qui mihi haec omnia inſpicienti deſcribentique officioſiſſime aderat, rogavi, ut id recognoſcere mecum vellet quod protinus ſubjiciam. Scilicet inter *vertici*, & *latis* ſubobſcurum quoddam (qualia in eo exemplari alibi quoque deprehenduntur) veteris liturae veſtigium eſt, quaſi litterula fuiſſet eraſa; eo tamen illud in loco eſt, ut littera *l* fuiſſe omnino non poſſit, ſed brevior quaedam inſtar litterae *s*, ut mihi, *verticis* in hoc etiam codice ſcriptum facile fuiſſe; *verticillatis* certe non fuiſſe videatur.

Venio nunc ad eas de quibus initio dixi, Animadverſiones, quae quidem a Viro Doctiſſimo ſcriptae ſunt cum ut aliquot Celſi loca illuſtrentur, tum vero maxime ut dictiones aliquae expendantur, quas optimi Latinitatis Magiſtri tanquam certas Celſo tribuunt, ejusque auctoritate in linguam Latinam inducunt. Has quoniam ante quatuor hos menſes mihi perlegerat, cum Forolivienſi, & Veneto codice pleraſque contuli, quot videlicet memoria comprehenderam, collaturus omnes, ſi quod nuper, atque adeo modo venit in mentem, id principio veniſſet, ut earum omnium exemplum ab Humaniſſimo Viro peterem, quod tecum in eorum commodum qui ſive Cornelii noſtri, ſive linguae Latinae ſunt ſtudioſi, communicarem. Eas huc fideliter adſcribam, & fere ſingulis quae mihi adnotata ſint in Codicibus, probatisve Editionibus, aut Enarratoribus, ſubjiciam.

I. Lib. I. *Praefat. pag.* 7. *l.* II. Eorum poſituram, colorem, figuram, magnitudinem, ordinem, duritiem, mollitiem, laevorem, confractum. *Loquitur hic Celſus de partibus corporis humani: nec video, quem locum habeat* Confractus, *quae vox, ſi Latina eſt, fracturam ſignificat. Quinque editiones longe optimae, quae apud me ſunt, Florentina princeps* 1478. *utraque Aldina* 1528. *&* 1547. *Gryphiana* 1542. *& Henrici Stephani* 1567. *habent* contactum, *quae vox certiſſimae Latinitatis eſt, & ſenſum reddit idoneum. Non dubito, quin Almeloveenius, praeſtanti judicio vir, probatis codicibus uſus ſit: ſed hic aliquis diligentiam ſaltem illam deſiderabit, quae variantes lectiones complectitur, & ceteroquin Transalpinis ingeniis familiariſſima eſt. Hanc ſiquis ex noſtris damnavit unquam, in quo accuſari ſolemus, ideo damnavit. quod ſaepe vertitur circa levia. Ceterum cum aliquid hujusmodi contra vulgatas editiones in libros inducitur, tum vero non utilis modo, ſed prorſus neceſſaria eſt; praeſertim ſiquid inducatur ita novum, ut nullo praeterea locupletis Auctoris teſtimonio confirmari poſſit. Talia enim non ad unum aliquem Scriptorem pertinent, ſed ad communem totius linguae rationem, qua de agitur. Exemplo eſſe poſſunt cum aliae voces, quas deinceps recenſebo, tum haec ipſa* Confractus, *quae Celſi auctoritate in egregium Baſilii Fabri Theſaurum allata eſt, & reliquis Latinis fidei non dubiae adnumerata.*

Editiones aliae quinque, id eſt, Juntae, Caeſarii, Pantini, Conſtantini, Ronſſei, habent *contactum*; manifeſtum enim Operarum errorem puto quod in Juntina legatur *cortactum*. Illud mirum eſt,

eſt, Ronſſeum in libri margine addidiſſe: *Per laevorem, & contactum, aſperitatem intelligit, & quod illi eſt contrarium;* quando Conſtantinus haec adnotaverat: *Contractum* (lege *Contactum*) *exponunt aſperitatem vel ſcabritiem. Sed quis unquam ita uſurpavit? in manuſcripto legitur* contractum. *Itaque* confractum *pro aſpero & canfragoſo* (*quod laevigato opponitur*) *repono.* Hieronymus autem Rubeus in ſuis ad Celſum Annotationibus, cum haec ferme ipſa Conſtantini verba, Auctoris nomine diſſimulato, retuliſſet, iſtiusmodi emendationem atque interpretationem *ſatis* ſibi *probabilem videri*, negavit, haecque ſubjunxit: *Forte autem quia quod contractum eſt, explicato & ob id laevi opponitur, per* contractum *poterit aſperum intelligi.* Videtur igitur maluiſſe *contractum*, quam quidem vocem in Veneto etiam codice invenimus. Haec tamen eo dumtaxat protulimus, ut tu, mi Vulpi, intelligeres, Conſtantinum non veterum exemplarium auctoritate, ſed conjectura ductum, ex *contractum* illam qua de agitur, vocem elicuiſſe, & huc primum induxiſſe, *confractum.*

II. Lib. 1. *c.* 3. *ſect.* 2. *pag.* 28. *l.* 15. Somnus plenus, & non multum nimis longus. *Celſi ipſius* αὐτόγραφον *producat oportet, qui velit nobis perſuadere, hoc genus conſtructionis Latinum eſſe. Quinque Editiones modo allatae ita habent:* ſomnus & plenus, & non nimis longus.

Idemque omnino habent aliae praeterea quinque Editiones quas ſupra memoravimus.

III. Ibidem ſect. 7. *pag.* 31. *l.* 30. Humidant autem corpus labor &c. *Hic quoque in quinque Editionibus meis aliter legitur:* Humidum autem corpus efficit labor &c. *Miror autem, ex quo codice verbum hoc* Humido *exierit, & non modo in Celſum, ſed & in Baſil. Fabri Theſaurum irrepſerit ad augendum Latinum ſermonem. Ego vel inter barbara, vel inter dubia referendum crediderim.*

In hoc etiam loco noſtrae Editiones nihil diſcrepant a quinque illis quae in Animadverſione indicantur.

IV. Lib. 3. *c.* 21. *pag.* 163. *l.* 34. Vtilis quotidianus, aut altero quoque die poſt cibum vomitus eſt. *Quinque Editiones meae habent:* Alterno quoque die. *Itaque Petrus Danetius in ſuum Lexicon ad Vſum Delphini novam hanc vocis* Alternus *Conſtructionem inducit. Sed Latino ingenio ſatis apparet legendum* altero, *undecumque tandem Almeloveenius acceperit.*

Ne hic quidem noſtrae diſcrepant Editiones. Conſtantinus tamen, atque Ronſſeus in libri ora adſcripſerant, *altero.* Idque receptum eſt a Lindenio, cujus nimirum Editionem cum plerisque aliis in locis, tum in iis certe omnibus qui hisce Animadverſionibus XV. expenduntur, fideliter expreſſit Almeloveenius.

V. Eodem lib. 3. *c. ult. ſect.* 2. *pag,* 180. *l.* 1. In lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt; deinde retento ſpiritu in ipſa exercitatione potius ſuperiores partes movendae. *In omnibus libris duo haec membra ita dividuntur, ſed vereor, ut ſatis recte: nam* ſpiritus retentio *non videtur locum habere in ea exercitatione, qua ſuperiores partes moventur, cujusmodi eſt pilae ludus, & ſimilia, ut colligitur ex hoc eodem Celſi capite ſect.* 3. Pila, ſimilibusque ſuperiores partes dimovendae. *& ex lib.* 1. *cap.* 6. Opus eſt pila, ſimilibusque ſuperiores partes exercere. *Igitur aliter dividendum puto, & ita legendum:* In lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt, deinde retento ſpiritu: in ipſa exercitatione potius ſuperiores partes movendae. *Id eſt, lenis fricatio ſatis diu adhibenda eſt, deinde vehementior per ſpiritus retentionem, qua uti athletas conſueviſſe, cum fricantibus intercepto ſpiritu obnitebantur, ſcribit Plutarchus de tuend. Valet. Hujus fricationis meminit etiam Caelius Aurelianus de tard. paſſ. l.* 3. *c.* 1. In lenimento vero ſi paſſio tardaverit, erit adhibenda reſumptio geſtatione, vocis exercitio, deambulatione, unctione, fricatione corporis retento ſpiritu. *Etiam verba* In ipſa *laborant mendi ſuſpicione; nam in omnibus editionibus meis eſt* Ab ipſa; *quod genus conſtructionis aliquanto rarius eſt, ſed tamen Latinum. Sic Cicero in Bruto c.* 16. Graecus ab omni laude felicior. *Idem ibid. c.* 43. A Philoſophia, a Jure Civili, ab Hiſtoria inſtructior. *Avienus fab.* 31. Auſus ab exiguo fallere dente bovem. *Senſus igitur eſt: per exercitationem, ſeu in ipſa exercitatione curandum eſſe, ut ſuperiores potius partes, quam inferiores agitentur. Porro autem ſuperiores partes, quae pila exercentur, ſunt cervix & brachia. Hinc Athenaeus* δειπν. *l.* 1. *c.* 12. *in hoc ludo maxime commendat* τὸ κατὰ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον, *id eſt, robur cervicis, quod acquiritur per multiplicem ejus flexionem.*

In verbis Celſi ſupra allatis ex ſect. 3. *hujus capitis, in quo hactenus verſati ſumus, animadvertendum eſt verbum* Dimoveo *pro ſimplici* moveo, agito, exerceo: *neque enim ſimilia exempla facile occurrent.*

Forolivienſis codex propoſita verba ſic dividit: *perfricandum eſt. deinde retento ſpiritu ab ipſa exercitatione &c.* Venetus autem ſic: *perfricandum eſt: deinde retento ſpiritu ab ipſa exercitatione &c.* Illum Juntae Editio repraeſentat; hunc, Pantini. Sed quas Caeſarius, Conſtantinus, ac Ronſſeus procurarunt, eae vero ſic habent: *perfricandum eſt, deinde retento ſpiritu, ab ipſa exercitatione &c*;

quod

quod niſi caſu atque incuria factum eſt; dubium iis Viris fuiſſe, oſtendit, ad perfricationem, anne ad exercitationem illa eſſet retentio ſpiritus referenda. Quamvis enim Caelius Aurelianus in libro etiam 4. *Chronion*, c. 7. *fricationem cum retentione ſpiritus* imperet, imo noſter quoque Celſus, etiam in hoc ipſo libro 3. c. 21. (*pag.* 162. *lin.* 14.) *ſuperiores maxime partes ſic*, ajat, eſſe *perfricandas*, *ut ſpiritum* aeger *ipſe contineat*, in proximo autem capite 22. (*p.* 172. *l.* 1.) *ipſum ſe*, *ſuppreſſo ſpiritu perfricare*, jubeat; tamen & idem Caelius lib. 3. c. 2. non modo *unctionem ac defricationem*, ſed *& eos motus* imperat, *qui magis humeros valeant exercere*, *retento ſpiritu*, & idem Celſus lib. 4. c. 2. ſect. 3. (*p.* 190. *l.* 24.) *exerceri*, jubet, *retento ſpiritu*, capitc autem 4. (*p.* 201. *l.* 8.) *ſpiritu retento currere.* Quid ergo eſt? Mihi quidem totum hunc locum, & quae conſequuntur, perpendenti, vel ipſo (ut caetera praetermittam) aurium judicio multo magis placet ita dividere, uti in Animadverſione propoſitum eſt.

Voces autem illas, *ab ipſa*, non modo in Codicibus, ut oſtenſum eſt, verum etiam in meis omnibus Editionibus inveni. Ronſſeus quidem in margine admonuit, eſſe obliterandas, ſecutus, opinor, Conſtantinum, qui tamen id dumtaxat de praepoſitione *ab* monuiſſe videri poteſt. Sed, *in ipſa*, nemo; quod ſciam; aut ſcripſit, aut ſcribendum eſſe, docuit ante Lindenium.

Caeterum quo rariora apud alios idoneos Scriptores exempla occurrunt verbi *dimoveo* pro ſimplici *moveo*, *agito*, *exerceo* uſurpati, eo crebriora apud Celſum videor inveniſſe. Nunc tria quae ſuccurrunt, adſcribam; tu alia perquires. Lib. 1. c. 6. (*pag.* 37. *lin.* 20.) *neque ambulatione quamvis leni dimoveri.* Lib. 2. c. 14. (*p.* 90. *l.* 11.) *manus dimovendae ſint.* L. 4. c. 7. (*p.* 212. *l.* 8.) aegrum *intra domum tantum dimovere.*

VI. Lib. 4. *c.* 16. *pag.* 226. *l.* 15. Quidquid aſſumptum eſt, inconfectum protinus reddunt. *Animadverſione digna eſt vox* Inconfectus, *quae elegantem hoc loco ſignificationem habet; ſed tamen non debuit in Juncherianum Latinitatis Theatrum cum certis referri; nam nec alibi occurrit, & hic Editiones meae magno conſenſu habent* Imperfectum. *Quae quidem lectio non admodum mihi probatur; attamen eſt hujusmodi, ut indubitata poſtulantibus negotium exhibere debeat.*

Meae quoque omnes Editiones habent, *imperfectum.* Quod in Codicibus etiam vidi; non *inconfectum.*

VII. Lib. 7. *c.* 7. *ſect.* 1. *pag.* 422. *l.* 1. Superinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi ſuperinunguntur. *Ad verbum* Superungo *in Theatro Juncheriano*, *& Fabri Theſauro affertur locus hic. Revera codices variant; & ſiquidem Scribonius Largus compoſ.* 29. *ſcripſit* ſuperunctum, *non eſt temere huic verbo auferenda Romana Civitas. Tutius tamen adhibetur* ſuperinungo, *quod hic habent meliores libri*, *quod repetitur a Celſo l.* 6. *c.* 6. *ſect.* 1. *quod uſurpat etiam Largus compoſ.* 27. *Non eſt praetereundum*, *verba haec Celſi*, *quae duo membra complectuntur*, *in Theatro Juncheriano partim ad Celſum*, *partim ad Largum referri*, *ut verbum* Superungo *bina auctoritate nitatur. Sed vix credibile eſt*, *quam multa in lexicis excudendis peccentur ab Operis.*

Editiones omnes meae & *ſuperungo*, & *ſuperinungo* exhibent in hoc uno loco. Sic enim proponunt: *ſuperungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi ſuperinunguntur.* Juntina tamen, quam utraque Manutiorum imitata eſt, ſic habet, *ſuper ungi — — ſuper inunguntur.* Codices quos in altero forte loco inſpexi, quem Animadverſio quoque memorat (*l.* 6. *c.* 6. *ſect.* 1.) in eo quidem congruunt quod ambas voces in unum jungunt; ſed hoc tamen diſcrepant quod Forolivienſis habet, *ſuperinungi*; Venetus, *ſuperungi.* Pariter apud Largum, ut non modo Compoſ. 27. lego *ſuperinunguntur*, ſed etiam Comp. 26. *ſuperinungere*; ſic Comp. 29. in quatuor meis Editionibus, & his quidem Cratandri A. 1529; Manutiorum A. 1547; Stephani A. 1567; Rhodii A. 1655. conſtanter lego, *ſuperunctum.*

VIII. Eod. lib. 7. *c.* 7. *ſect.* 8. *pag.* 428. *l.* 1. Sub ipſis pilorum radicibus angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebrae transvehat. *Non puto*, *vocem hanc ultimam retineri poſſe*, *quamvis etiam in Fabri Theſaurum poſtrema editione recepta fuerit. In Gryphiana*, *& aliis quibusdam legitur* tranſuat, *quod conſonum eſt verbis paulo poſt ſequentibus:* Quidam ajunt, acu tranſui juxta pilos exteriorem partem palpebrae oportere. *Acus autem*, *& quodlibet inſtrumentum acui ſimile tranſuere dicitur*, *quoties perforat; tametſi filo careat. Siquis pro* transvehat *pugnare velit*, *is oſtendere debebit*, *verbum hoc neutrorum more uſurpari poſſe. In eodem Fabri Theſauro habetur &* Traveho, *quod firmatur Varronis auctoritate tanquam certa ex lib.* 2. *R. R. c.* 7. Flumen travehundum eſt. *Verum in Editione Veneta principe*, *& in Aldina leg.* Trajiciendum.

In Forolivienſi codice legimus, *transvehat*; in Veneto, *tranſuebat.* Illius ſcripturam habent Edi-

Editiones Juntae, Caesarii, Stephani; hujus ambae Manutiorum. Pantinus tamen, Constantinus, Ronsseus ediderunt, *transuat;* hic etiam, in margine adscripsit, *transeat.*

IX. Eod. lib. 7. *c.* 9. *pag.* 440. *l.* 8. Quod etsi in levi mutilatione &c. *Per hunc unum Celsi locum vox* mutilatio *inter Latinas obrepsit, & in Juncheri Fabrique Thesauro sine ulla controversia sedem posuit. At mihi dubia erit, donec certiore auctoritate firmetur. Hic enim quinque Editiones meae habent:* Quod in levi mutatione &c.

Idem habent quinque aliae meae; quanquam Constantinus, atque Ronsseus in libri ora scripserunt, *mutilatione.* Quam ego vocem in neutro codice inveni; sed in utroque, *mutatione.*

X. Eod. lib. 7. *c.* 12. *sect.* 2. *pag.* 445. *l.* 14. Α'ντιάδες autem a Graecis appellantur. *Graeci dicunt* Α'ντιάδας (*vel* παρίσθμια, *ut est apud Pollucem lib.* 2. *c.* 4. *sect.* 201.) *faucium tumores post hypoglottida utrinque prominentes, ab* ἀντιάζω, adversus sum, *quod hic morbus rebus glutiendis adversetur, vel ut docent Grammatici,* ἀπὸ τῶ φαίνεσθαι ἀντίας ἀλλήλαις κατὰ τὴν διάνοιξιν τῶ στόματος, quod appareant invicem oppositae aperto ore. *Basilii Fabri Thesaurus recepit hanc vocem inter Latinas, fortasse quod in Florentina Celsi Editione* 1478. *Latinis literis scripta sit. Verum Typographus ille Graecis typis carebant, ideoque non hanc solum, sed omnes Graecas voces Latinis formis expressit. Affertur etiam in eo lexico lex* 14. *tit.* 1. *lib.* 21. *Digest. Sed ibi quoque optimae Editiones, imo omnes, quas ego vidi, habent* ἀντιάδες *per Graecas litteras.*

Idem dicendum de voce Rhizagra, *quae in superiore hujus capitis sectione Graece scribitur, sed in Fabri Thesauro Latinam formam induit. Est autem* ῥιζάγρα *forceps ad evellendas dentium radices a* ῥίζα radix, *&* ἄγρα captura. *Caelius Aurelianus* dentiducum *appellat de tard. pass. cap.* 4. *prope finem. Quidam codices pro* ῥιζάγρα, *habent* ῥίζα.

Eadem, opinor, causa, quae Nicolaum in Ed. Florentina, coëgit Juntam in Veneta A. 1524. edere, *antidyades*, idque non sine manifesto errore, & *rizan.* Caesarius, tamen, Pantinus, Constantinus, Ronsseus cum primam illam vocem Graecis litteris proposuissent, hanc Latinis scripsere, *rhizan*, quanquam duo postremi in margine Graecis litteris addiderunt, ῥιζάγραν.

XI. Eod. lib. 7. *cap.* 27. *pag.* 486. *l.* 6. Idemque humor clystere intus adigetur. *Hic & Auctor Thesauri linguae Latinae, & Petrus Danetius cum legissent* adjicietur, *quemadmodum sane habent quinque Editiones meae, retulere inter Latinas constructiones* Adjicere intus: *qui quidem modus indiget certiore auctoritate. Fortasse confirmari potest ex Columel. de Arbor. c.* 24. Truncum findito, & in fissuram cuneum pineae tedae adjicito. *Verum cum eandem sententiam iisdem pene verbis expressam repetat Columella l.* 5. *c.* 10. *moneo, Aldinos & Gryphianos Codices in hoc secundo loco habere* adigito; *quod placuit & Commelino. Attamen in Veneta principe* 1472. *utrobique legitur* adjicito.

In Juntae, Caesarii, & Pantini Editionibus est, *adjicietur.* Idemque est in ea quam procuravit Ronsseus, qui tamen in margine apposuit, *injicietur.* Hoc ante ipsum fecerat Constantinus, qui edidit, *adjiciatur.*

XII. Lib. 8. *c.* 1. *pag.* 504. *l.* 24. Verticillati scapularum ossi inseritur. *Veneta princeps. & utraque Aldina habent:* Verticillatis scapularum ossibus inseritur. *Gryphiana, & Henrici Stephani* Verticulatis, *aliae* Vertibulatis. *Quam varietatem idcirco significandam existimo, quia* Verticillatus *affertur tanquam vox certae fidei in Lexico ad Vsum Delph. & in Juncheriano Latinitatis Theatro. Hanc ego cum ferre non possem, nec tamen rationem ejus ablegandae satis idoneam invenirem, adfuit opportune Jo. Baptista Morgagnus, Vir cum in Anatomicis, tum in omnibus litterarum studiis praestantissimus, mihique omnem sollicitudinem exemit, morbo detecto, remedioque adhibito, de quo Vid. ejus II. in Celsum Epistolam.*

XIII. Eodem lib. 8. *c.* 3. *In capite hoc describitur Terebra illa, quae* Abaptista Terebella *dicitur ab Interprete Galeni. Hinc deceptus Auctor Calepini Passeratiani, & eo duce Andreas Stubelius, vir ceteroquin mirifice industrius, & de postrema Thesauri Fabri Editione meritus optime, duas has voces* Abaptistus, & Terebella *inter Latinas receperunt. Vterque autem affert Celsum lib.* 3. *c.* 23. *ubi hac de re prorsus nihil.*

Ad hanc quidem XIII. Animadversionem non est quod addam. Sed ex superiore erat quod demerem, si aliis haec missurus fuissem quam tibi, qui ut eodem es animo adversum me, ita quod Vir Doctissimus, Amicissimusque de me, benevolentia, opinor, deceptus, scripsit, non difficile approbabis. Equidem etsi talem esse me, valde cuperem, qualem vos creditis; aeque tamen gratum est usque adeo a vobis amari, ut is vobis esse videar. Sed ad rem ipsam redeamus.

XIV. Eodem lib. 8. *c.* 4. *pag.* 520. *l.* 3. Collocandusque is loco intepido. *Si ita legendum esset, ne-*

novam vocem Intepidus *in Latinis numerare oporteret, & quidem numeratur in Thesauro Fabri* 1717. *At Gryphii, & Stephani Editio praepositionem* in *separat a* tepido. *Et sane non video, quomodo qui calvariae fractura laborat, collocandus sit in loco non tepido, cum tepor fracturis omnibus, maxime vero iis, quae caput laedunt, saluberrimus sit. Qua de re legendus hic noster hoc eodem libro cap.* 10. *sect.* 7. *& Hippocrates aphor.* 17. *&* 18. *sect.* 5. *Non est igitur tanta vis inferenda simul Medicinae, simul Latinae linguae, sed reponendum cum Gryphio,* collocandusque is loco in tepido; *vel cum Stephano,* collocandusque is in loco tepido.

Gryphio adde Caesarium, Pantinum, Ronsseum, Paawium, qui ad eundem modum ediderunt; Stephano autem Constantinum. Non me fugit, in Juntina, & Manutiorum utraque Editione legi, *intepido.* Sed non ratio modo, atque experientia, verum etiam Codices ambo adversantur. Nam Forolivienfis habet, *is loco in tepido;* Venetus autem, *loco is in tepido.*

XV. Eod. lib. 8. *c.* 7. *pag.* 526. *l.* 2. Intra quod quaeque ossa confervent. *Verbum* Conferveo *quod alioqui Latinum est, & usurpatur a Palladio de re rust. lib.* 1. *tit.* 35. *apud Celsum tamen non ita bene habitat, ut oppugnatoribus careat. Hic enim quinque Editiones meae habent* conferuntur. *Rursus repetitur eodem libro c.* 10. *sect.* 1. Quo os quodque confervet. *Et sect.* 7. Inter se ossa confervere. *Sed hoc secundo loco alii legunt* cohaerere, *alii* coalescere, *ut ipse quoque Almeloveenius monet; in priore autem reliquae Editiones meae habent* conservet, *non sine aliqua ceterorum verborum varietate. Ego quidem malo* confervet, *idque omnino retineo; sed tamen locus non vacat turbis. Basil. Faber in suo Thesauro cum posuisset verbum* Conferveo *tanquam certum, verbis item certis confirmare conatus est ex eodem cap. ductis* Confervent ossa mota aut soluta: *quae quidem ipsissima in Celso non sunt; attamen apparet ex illis conflata esse,* si quando vero ossa non conferbuerunt, quia saepe soluta, saepe mota sunt. *Verum praeteritum* conferbui, *& similia non magnam tribuunt auctoritatem ceteris temporibus eorum verborum, ex quibus oriuntur, cum fere sola in usu sint, ut inchoativis inserviant, cujusmodi est* Confervesco, *& alia id genus.*

Cum quatuor Celsi loca in Animadversione proponantur; accipe quemadmodum pleraque in Codicibus, omnia autem in meis Editionibus deprehenderim. In primo uterque Codex pro *confervent* habet *conservantur;* Editiones meae omnes *conferuntur*, nisi quod Constantinus in libri ora haec apponit: *συμφύονται, confervent l.* 2. *c.* 10. ubi legendum *l.* 8. Alter autem locus in Codicibus ita scriptus est: *quod quoque os conservet.* In Juntina, & ambabus Manutiorum Editionibus ad eundem proponitur modum. Nec caeterae discrepant, nisi quod ante *quoque* habent *os*, & Constantinus haec in margine adnotat: *quo os quoque conservet;* ubi legendum est, *confervet* (*ut & cap.* 10. *Si ossa non conferbuerint*) *pro quo dixit c.* 7. *ossa conferuntur, i. quasi ferrumine conglutinata coalescunt.* Porro tertius locus, quem in Codicibus inspicere oblitus sum, ab Junta quidem, a Manutiis semel atque iterum, ab Stephano ipso sic editus est, ut habeat, *confervere;* Caesarius autem, ac Pantinus scripserant, *cohaerere*, quod a Ronsseo quoque, & Constantino factum est. Sed cum Caesarius ad oram adjecerit, *coalescere*, Ronsseus etiam, *confervere;* Constantinus (id quod maxime est animadvertendum) sic adjecit; *confervere, Cod;* significans nimirum, se id in Codice aliquo comperisse. Locus denique ultimus non modo in cunctis Editionibus meis habet, *conferbuerunt*, verum etiam in Codice Forolivienfi; nam in Veneto scriptum est, *confervêre*, in margine autem sic omnino: *aliter, confrebruerunt.* Quem quidem ad locum nomen posses addere *spongiae* illius, ut Plinius ait, *aquarum dulcium*, quam *Confervam* appellabant Latini, propterea quia fractis ossibus conferruminandis utilissimam experiebantur, ut idem Plinius conscripsit lib. 27. c. 8. nisi quae de verbo *Confervesco* in Animadversione admonita sunt, utriusque vocis originem dubiam redderent.

Habes sedulitatis meae specimen, quale id cunque est, in hisce levibus, & ex tempore fusis Additamentis Sed in XV. Animadversionibus specimen habes summae peritiae, atque solertiae qua multo plures ejusdemmodi Animadversiones ad singulos fere Latinos Scriptores Vir Cl. confecit. Quo instituto ut nihil utilius est ad barbaras a Latinis vocibus, dubias a certis distinguendas; ita ipsum hortari, orare, flagitare par est, ut Animadversiones illas universas quamprimum edat: quod etsi cum modestiam ejus, & occupationes plurimas specto, haud ita facile existimo; attamen cum vicissim incredibile juvandi studium attendo quo incensus & praeclaras omnes Artes, & Latinam linguam, qua illae ferme continentur, si quis alius, hac aetate exornavit, tum vero facillimum puto Vale.

Patavii Prid. Nonas Decembr.

M D C C X X I.

IO.

JO. BAPTISTAE MORGAGNI

IN PATAV. GYMNASIO PRIMARII ANAT. PROFESSOR. QVINQVE ALIAE, QVAE NVNC PRIMVM EDVNTVR,

IN

A. CORN. CELSVM

EPISTOLAE AD

JO. BAPTISTAM VVLPIVM

EMERITVM IN EOD. GYMNASIO ANATOMES PROFESSOR.

EPISTOLA QVARTA.

JO. BAPT. MORGAGNVS JO. BAPT. VVLPIO S. P. D

Quod Horatius (*a*) patrono suo,

> *Spectatum satis, & donatum jam rude, quaeris,*
> *Maecenas, iterum antiquo me includere ludo.*
> *Non eadem est aetas, non mens;*

idem si Amico dicerem tibi, undetrigesimo post anno iterum a me flagitanti, ut super Cornelio Celso, & Sereno Samonico aliquid scribam; ignoscere, mi Vulpi, huic aetati, hisque occupationibus deberes meis. Nam quae olim fudi, si forte laudata sunt, ut ais, ab laudatissimis Viris, si alibi recusa, si aliis addita illorum Auctorum editionibus; nempe gratia habenda est eorum qui fecerunt, humanitati; mihi autem satis esse oportet, in alienis magna ex parte studiis periculo facto, rem quondam non prorsus infeliciter cessisse. Haec igitur quae commemorasti, me tardant; non movent. Illud movet potius quod adjecisti, si scribere nolim adsciscendae laudis causa; at causa scribam injustae cujusdam & tuae, & meae reprehensionis depellendae. Extitisse enim quosdam eruditissimos quidem illos, sed in re una apertissima clarissimaque adeo caligantes Viros, ut reos nos faciant alienae culpae, & quaecunque in Celso, & Samonico edendis, Almeloveenius, & Constantinus peccarunt, aut peccasse illis videntur, eorum omnium rationem a nobis repetant: quasi vero aut tu in libri fronte quorum editionem repraesentares, siluisses, sed cura, & studio tuo de integro concinnatam promisisses, aut ego hoc forte pollicitus essem, vel potius recepissem. Equidem, quod ad Celsum attinet; nam de Samonico necdum vidi; memini ipse, magna, ut in re minime expectanda, admiratione obstupefactum, duobus & viginti ab hinc annis in Exercitatione quadam Schulzii (*b*) haec legere: *adscribam singula loca, ut se in Celsi editionibus recentissimis, cura Almeloveenii, Wedelii, & Morgagni in lucem publicam datis ea offerunt.* Narrabo tibi: somniare primum mihi videbar, minime intelligens, qui posset a Viro docto id mihi tribui, quod omnes scirent non esse meum. Mox autem cum ita tribui, animadverterem, ut prolatis ex superioribus editionibus iisdem locis, non obscure mihi quoque dica scriberetur, quae Lindenio scribitur, cujus editionem secutus est Almeloveenius; enimvero censui, rem tacite non esse ferendam,

(*a*) L. I. Epist. I. (*b*) De Offic. Conservantib. §. I.

dam, praesertim cum iis de locis quid mihi esset visum, nusquam aperuissem; imo III. in Celsum Epistola (*c*) ante Schulzium, id reticentem, ostendissem, quemadmodum in prioribus editionibus, atque adeo in manu scriptis codicibus ii loci legerentur, aliumque Plinii de Conferva, quem locum Schulzius (*d*) produxit postea, indicare non omisissem. Veruntamen cum haec ante omnium oculos prostarent, nec fugere quenquam posset, quid tu in Epistola ad Lectorem tua, quid ipse in I. ad te mea scripsissemus; multo magis Schulzio, quam mihi, cogitandum esse, intellexi, quid in sua illa Exercitatione posuisset, satisque mihi esse duxi oblata forte occasione (*e*) amice hominem commonefacere. Nunc vero quando tu ais, non defuisse post illum qui rationem Patavinae editionis a me reposceret, jamque a Celso ad Samonicum quoque, non dissimilem, nostrûm accusationem esse traductam; faciam vel tua causa, vel mea quod facile alioquin non eram facturus, & de utroque Auctore ita scribam, ut nemo in posterum dissimulare jam queat, scire se, quid in nobis possit, & quid non possit jure improbari.

Atque ut a Celso initium ducam; nescio quo adverso Rei Medicae, & bonis litteris fato acciderit, ut cum tot homines doctissimi, & diligentissimi suos in eum labores contulerint; nemo unus adhuc extiterit a quo ejus editionem numeris omnibus absolutam haberemus. Quid Scaliger, Walaeus, Mentelius, Holstius, Vorstius, Dacquetus aggessi essent, minime ignoras, qui singulos, ubi de promissis Celsi editionibus in Prolegomenis verba fiunt, ibi iterum commemorandos curasti: neque te fugit, quid in suis, ibidem recusis, Praefationibus tum Lindenius, tum Almeloveenius se praeterea habere, significaverint, quod Celso addi posset, sive observationum, sive variantium lectionum, sive Lexici praesertim, adeo ab omnibus desiderati. His vetustiorem Paawium accense, qui, ut pauca edidit capita, sic totum Celsum eadem *ratione explicatum*, *locisque plurimis emendatum* ab se editum iri, spem fecerat (*f*), non secus ac Lommius (*g*) antea, cum librum Celsi primum Commentariis ornasset. Sed, ut Nicolaum Blancardum (*h*), eique surreptas adnotationes omittam; Rhodium prae caeteris addito, & Thomam Bartholinum, quos non sine magno dolore propterea nominamus, quod incendio absumptorum utriusque laborum venit in mentem: qui cujusmodi fuerint, ea satis indicant quae hic in Dissertatione *de Bibliothecae Incendio*, ille autem in Praefatione attigit ad Scribonium, & vel magis quae in calce ejus libri sive in Lexico Scriboniano, quod similis in Celsum desiderium refricat, ad plurimas voces adnotavit, sive in Catalogo commemoravit restitutorum Auctorum (*i*), unde emendationes Celsi plures colligere is poterit qui jacturam illam tantam nobis reparandam suscipiat. Susceperant autem duo nostra aetate egregii Viri, Jo. Henr. Schulzius, cui, ut ut meritus est de me, doctrinae, & eruditionis laudem libens tribuo non vulgarem, & ante illum Jo. Jacobus Bajerus, qui edito in eam rem Schediasmate sex potissimum, in ejusmodi editione summopere optanda, capita, in quibus sibi esset elaborandum, proposuit. Sed utroque e vivis erepto, quis illis in pulcherrimi, & utilissimi, sed ejusdem diuturni, & difficillimi, operis procuratione successerit, adhuc ignoramus.

Quae cum ita sint; quanam interea Celsi editione uti poterunt studiosi adolescentes? Num veterum illarum aliqua, ubi semibarbara ipsa litterarum forma, & vocum compendia creent legentibus difficultatem, creberrimi autem sive librariorum, sive typographicarum operarum errores tertia propemodum quaque linea obtruserint ea quae aut intelligi nequeant, aut, si intelligantur, nihil quod ad rem faciat, significent? At enim in istis ipsis erroribus vestigia nonnunquam restant unde vera conjiciatur scriptura. Fateor: sed a sagacibus, & doctis, & ea in re exercitatis viris; non ab adolescentibus, de quibus est a nobis sermo institutus. His enim si loci occurrant in quibus, exempli causa; ne ab iis quos Schulzius protulit, omnino recedamus; habent priores editiones *os conservet*, aut *ossa coeperunt*; aqua ibi haereat, necesse est, minime assequentibus, *os confervet*, aut *ossa conferbuerunt* esse legendum. Apparet igitur, fore ipsis longe utiliores editiones illas quae nitide ac perspicue exhibeant verba, ut sunt ab hominibus eruditissimis restituta. Qui certe quo diutius, quo plures, quo majoribus subsidiis instructi in id operam contulerint suam; eo credibilius est, propius ad verum accessisse. Atqui Lindenius praeeuntibus tot Viris doctissimis qui longo annorum spatio, alii edendo, alii illustrando, alii emendando, omnes aliquid praestiterant unde Celsi libri meliores fierent, ultimus successit, eorumque omnium usus laboribus, ad

(*c*) *N. XV.* (*d*) §. 22. (*e*) *Epist. Anat. 9. n. 30.* (*f*) *Praef. in Comment. ad ea capita.* (*g*) *Et.* (*h*) *Vid. Fabric. Bibl. Lat. Supplem. P. 1. l. 2. c. 4.* (*i*) *Ad vocem* C. Celsus.

ad hos ſtrenue adjunxit ſuos. Quae igitur eſſe cauſa poterat, cur tu aliam adoleſcentibus noſtris, quam Almeloveenii, editionem dares, qui Lindenianam non modo, ut diximus, ſecutus eſt; ſed & alia inſuper adjecit? Certe idem quod tibi, Germanis quoque conſilium fuit, qui ſemel, atque iterum, praefante Viro Cel. Georgio Wolfango Wedelio, idemque Batavis, qui non ſolum antea, ſed, ut audio, etiam poſtea quam tu feciſti, Almeloveenii exemplar, ut Helvetii quoque, recuderunt.

At Lindenius *nimis audax in Celſo refingendo*, conjecturas *in textum temere intulit, ſana & belliſſima ſaepe veteri ſcriptura eliminata:* ſic enim Schulzius (*k*) *temerarias*, ut loquitur, Lindenii *mutationes* exagitat. De quo tandem homine haec ſcribuntur? Nempe de illo qui; ut nunc mittam dicere, qua doctrina, diligentia, auctoritate fuerit; certe quot, & quibus in Celſo emendando ſive calamo exaratorum, ſive typis deſcriptorum codicum adjumentis uſus ſit, diſerte, & ſigillatim expoſuit, in quibus nec quae Walaeus paraverat, nec Scaligeri ipſius emendationes, adnotationesque defuere. Quid igitur? ſi codices illi vetuſtiores eam quam repoſuit, ſcripturam habuere; num temere conjecturas intruſiſſe propterea cenſendus eſt, quod in ſex editionibus quas Schulzius conſuluit, aliter legatur? At enim quae Conſtantinus in margine ſuae editionis adnotaverat *ſive ſcriptis codicibus, ſive conjectura ductus, ſive declarandi auctoris cauſa*, in *textum* recepta ſunt. Num omnia? an ea quae codices alii confirmabant? Quod cum dico, non id volo, nunquam Lindenium nimis ſuis, aut doctorum hominum conjecturis indulſiſſe: ſed hoc volo, niſi codices quibus ille eſt uſus, antea inſpiciamus; idem ab eo factum eſſe in omnibus in quibus nobis forte videatur, locis pronunciari non oportere. Interea autem credere aequum eſt ſpectatiſſimo Viro profitenti, ſe quaedam, *ſed admodum pauca*, idque cum res aperte poſtularet, *ex ingenio tentaviſſe: in caeteris, ubi ſui ſibi libri & ingenioſae ſummorum virorum conjecturae non praelucerent* (vide, quaeſo, ut conjecturas cum libris conjungit) nihil mutaſſe: *gloſſemata offendiſſe plura; nullum tamen praeter unum, auſum eſſe de medio tollere; quia nullum huc praeëuntem habebat librum.* Quod ſi dum Celſum *plusquam bis mille locis*; ſic enim ad Patinum ſcripſit; *corrigeret*, in multis; aut, ſiquis malit, etiam in plurimis libri ipſum, & conjecturae fefelliſſent; non erat tamen de audacia & temeritate libere adeo accuſandus. Sed quos locos egregie reſtituerat; bene multos autem, ut alias ad te ſcripſi, reſtituit; illi erant grato animo accipiendi: in quibus autem humani aliquid paſſus videretur; hos vero ſatis erat ſine contumelia indicare. Quod & nos alias fecimus ad te ſcribentes, & nunc faciemus, & ab aliis fieri cupimus; ut ſtudioſi juvenes interea ſciant, ubi minus tum Lindenii, tum Almeloveenii editionibus fidendum ſit, donec, collata multorum opera, illa tandem exiſtat abſolutiſſima, quam omnes optamus, & quam hiſce libenti animo praeferemus.

Vnum eſt utique in Lindenio minus probandum, quod fortaſſe ne ipſe quidem erat facturus, niſi parva coëgiſſet, quam omnino voluit, libri forma. Scilicet aut nihil in Celſi contextu mutandum erat, ſed quid, & quomodo mutandum crederet, in ora dumtaxat libri adnotandum: aut ſaltem, ſi mutare mallet, in eadem ora, quid antea legeretur, ſignificandum. Quarum tu rationum longe meliorem, id eſt, primam, in Patavina editione, flagitantibus nobis, ſecutus es, etſi erant forte in noſtris Epiſtolis nonnulla quae tibi pro tua erga nos benevolentia non indigna viderentur quae in textum acciperes. Quod tuum, meumque adeo factum, & quidquid praeterea in ea editione a te praeſtitum Lectoribus indicaſti, & quae ego in eas Epiſtolas conjeci, ſi cui improbanda exeſtimentur; non dubito autem, quin multa in meis deprehendi poſſint jure improbanda; aequo animo feremus: noſtra enim ſunt illa; non editio, quae ſive bona, ſive mala eſt, Almeloveenii certe eſt.

Nunc quando aequis, & iniquis fatis eſſe factum, puto; ut non horum tantummodo cauſa, ſed tua in primis has Litteras aggreſſum eſſe ſcribere, intelligas; meam I. ad te Epiſtolam in manus ſumam, ejusque conſervato ordine; primum quidem de Celſo ipſo nonnulla, deinde vero de his ejus libris multo plura adjiciam, quae & tibi ſatis eſſe nunc poſſint, & evidentius oſtendere, num is ſim qui in Lindenii, aut Almeloveenii verba juraverim, an is potius qui antiquos codices ſeu calamo, ſeu formis deſcriptos obſervem, ubi cum ratione conſentiant.

Aurelius, an *Aulus* Cornelii noſtri praenomen fuerit; ſi veterem, neque ejus temporibus ita ut poſtea, facile neglectam, attendas Romanorum conſuetudinem, duarum gentium nomina in uno ho-

(*k*) *Exercit. cit.* §. 2. & 4.

homine haud conjungentium, neque ex nomine praenomen facientium; haud difficile videbitur dijudicare. At si libros fere omnes sive excusos, sive scriptos inspicias; haerebis, cum *Aurelium* magno consensu habere videris. Nam quod Daniel Clericus (*l*) affirmat „ inveniri in omnibus „ manu scriptis hunc titulum, *A. Cornelii Celsi*, & unam dumtaxat esse editionem, eamque Aldi „ Manutii, quae mutet *Aurelium* in *Aulum* " haec nescio quomodo Viro alioquin diligentissimo exciderint, Rhodium ibi praesertim laudanti in Scribon. Larg. Compos. XCIV. & in Celsi Vita. Etsi enim in hac, aliud spectans, Rhodius esse veterum codicum communem hanc inscriptionem, ait, *A. Cornelii Celsi*, non secus ac modo vel magis in compendium illam contrahens, esse, dixerat, in vulgatis Lugdunensibus omnibus *A. C. C.*, at certe ad Compositionem illam Scribonii diserte haec scripsit: Celsi libri *hactenus Aurelii nomen ubique praeferunt: quod initio unica littera A. Praenominis nota signatum, diversa ratione exprimi potuit. Inde quidam ad V. C. Caroli Moroni editionem Aldinam Celsi praefixit* Auli *appellationem. — Quis vero ille fuerit, quave id factum autoritate, incertum est. Aldum Manutium characteris indicio putat multiscius noster Leo Allatius:* cui pariter sic emendandum, ut Josepho quoque Scaligero, visum esset. Itaque intelligis, quod Celsi librarii primum scripsissent *A.* ex hac littera posteriores fecisse *Aurelii:* nec Manutii editionem a typis, sed ab Aldi manu in illo Moroni exemplo habuisse *Auli*. Hieronymus tamen Rubeus, qui suas in Celsum Adnotationes absolverat anno 1607., hoc earum initium fecit: *Vetus codex Vaticanus manuscriptus inscriptionem libri sexti sic habet.* Auli Cornelii Celsi liber sextus, idemque Medicinae primus. *Quod Auli praenomen, eo magis in Cornelio Celso placet, quod* Aurelii *Romanae familiae nomen fuit*, Aulus *autem Corneliae praenomen:* quod sicuti ex Livio in illustribus quibusdam Corneliis ostendit, sic ex Fastis producto L. Cornelio Celso Consule, ne Celsi quidem cognomen in gente Cornelia fuisse inusitatum, commonstrat. Vides igitur, quot, & quales auctores habeas, si *Auli* forte praenomen praeferas. Nam quod nonnulli, praeëunte Viro caeteroquin eruditissimo, legendum putant apud Cassiodorum (*m*), non *Coelii Aurelii de medicina*, sed *Celsi Aurelii;* te ibi, credo, cum aliis potius, & nominatim cum Daniele Clerico (*n*), *Coelii Aureliani* esse lecturum.

Etsi vero ex Romanis gentibus familiae plures ab Vrbe in Colonias migrarunt; ego tamen nihil prohibere, imo pleraque convenire, video, ut Celsum nostrum Romae potius, quam alibi, & natum esse, & vixisse, opiner. Sic autem loquor propterea quia si alterutrum petas ut ipsius, aut aliorum idoneo testimonio confirmem; non facile possim. At Romanum, id est, non externum fuisse, non Plinii solum alias indicata auctoritate, aut geminata M. Fabii (*o*) testificatione, sed & Celsi ipsius compluribus locis ostendam, ut ubi (*p*) *nostri*, inquit, *anginam vocant: apud Graecos nomen, prout species est*, aut ubi (*q*), *nostri scutula operta; ὠμοπλάτας Graeci nominant.* Idemque confirmant quae initio posuit cap. 18. l. 6. atque; ut alios alibi omittam; tres loci uno in capite pariter 18. lib. 7.

Non eodem autem saeculo scripsisse quo vivebat Asclepiades (floruit hic aetate Magni Pompeji (*r*), & suprema in senecta obiit (*s*)) illa indicant ex cap. 12. lib. 2.: *quod ab Asclepiade quoque sic vituperatum, ut tamen servatum sit, video plerunque seculo nostro praeteriri.* Scripsisse tamen, ut tardissime, ante Claudii imperium, ex iis intelliges quae alias (*) de Julio Graecino attigimus, qui Celsum transcripserat, a Cajo autem Caesare interfectus est. Quot autem scripserit ante Claudium annis, conjicere poterunt qui forte sciant, quo anno Gallio pater, sive is ad quem ab L. Seneca fratre liber missus est *de Vita Beata*, sive alius fuerit, sua de eloquentia praecepta emiserit; priorem enim *patre Gallione* sua Celsum edidisse, auctor est M. Fabius (*t*), aut certe quo anno Medici nobiles Cassius, & Themison, aut quo non mediocres Chirurgi Tryphon pater, & Evelpistus, & Meges, quos omnes Celsus (*u*) *nuper* extitisse ajebat, e vita migraverint. Quod vero Paawius (*x*), aliique, & in his aliqui etiam qui aetate nostra scripserunt, Celsum Neronis quoque temporibus vixisse, non dubitant; ut potuisse, concedam; non tamen, nisi antiquorum auctoritate probatum videam, pro certo affirmabo. Sed quod *major*. ut est apud Rhodium (*y*), *eruditorum pars usque ad Trajani tempora vitam produxisse*, censent; veniam mihi dabunt Vi-

(*l*) *Hist. de la Medec. P.* 2, *l.* 4. *S* 2. *c.* 4. (*m*) *Divin. Lect. c.* 31. (*n*) *L. cit. S.* 1. *c.* 5. (*o*) *Instit Orat. l.* 3. *c.* 1. & *l.* 10. *c.* 1. (*p*) *L.* 4. *c.* 4. *p.* 196, 6. (*q*) *L.* 8. *c.* 1. *p.* 503, 24. (*r*) *Vid. Plin. Nat. Hist. l.* 26. *c.* 3. (*s*) *Ibid. l.* 7. *c.* 37. (*) *Epist.* 1. *p.* 9, 6. (*t*) *Cit. c.* 1. *l.* 3. (*u*) *Praef. p.* 18, 23. & *p.* 4, 2. & *l.* 3. *c.* 4. *p.* 119, 18. & *l.* 7. *Praef. p.* 406, 7. (*x*) *Ante cit. Comment. initium.* (*y*) *In Celsi Vita.*

Viri caeteroquin eruditiſſimi, qui non plurimis ab hinc annis id ſine ulla dubitatione acceperunt, ſi dixero, M. Fabium (*z*), qui Domitiano imperante, ut ipſi egregie norunt, ſcribebat, ne inter aetatis quidem ſuae Auctores, nedum inter *viventes*, quorum ſe *parcere*, ait, *nominibus*, Celſum poſuiſſe: ut verear, ne plus aequo dederim, cum Celſum potuiſſe in vivis eſſe Neronis temporibus, paulo ante non negavi.

Medicusne fuerit, an non fuerit, adhuc apud aliquos dubium eſſe, video. Qui, ſi hoc volunt, non ita exercuiſſe medicinam, ut qui mercedis cauſa ſolent, ſed tamen ut in gravioribus caſibus ab amicis, & a pauperibus ſe pateretur adiri, & conſuli; Rubeum (*a*) ſecum, & Lindenium (*b*) facientes habebunt, atque adeo, velut ego animadverto, Celſum ipſum. Qui ſi quaeſtum ſecutus, huc illuc curſare conſueſſet, non facile pronunciaſſet (*c*), *ab uno medico multos non poſſe curari, eumque, ſi artifex eſt, idoneum eſſe, qui non multum ab aegro recedit. Sed qui quaeſtui ſerviunt, quoniam is major ex populo eſt, libenter amplecti ea praecepta, quae ſedulitatem non exigunt.* Haec ſi ponant; vix aliquid invenient cur Medicum fuiſſe, non credant. Quod enim tot alia, & tam varii argumenti ediderit; non inde conficitur, *univerſae naturae*, ut ipſum Columella (*d*) vocabat, *prudentem Virum* Medicinam prae caeteris non adamaſſe: de qua profecto accurate adeo ſcripſit, ut cum caetera ejus opera aetatem non tulerint; hoc unum ſagax poſteritas conſervarit. Quin ex illa multiplici, variaque ſcriptione viſum Rubeo (*e*) eſt, reſponſionem eſſe petendam adverſus grave alterum eorum argumentum qui Medicum fuiſſe, inficiantur, permoti videlicet Plinii (*f*) auctoritate, qui in Auctoribus non externis etſi Medicos ſeorſum non ponit; tamen cum Medici nomen adjungat pluribus, Cornelio Celſo nunquam adjungit. Scilicet ideo non adjunxiſſe, Rubeus credidit, quia non de Medicina tantum Celſus ſcripſiſſet. Quot ut non contemno, ſic illud potiſſimum addendum cenſeo, fortaſſis non tam Plinium ſpectaſſe quod quisque ſcripſiſſet, quam quod, & quatenus exercuiſſet. Sic igitur cum (*g*) Opilium, exempli cauſa, & Granium, & Caecilium *Medicos* dixit, Celſum autem, iisdem locis nominatum, non magis dixit, quam Catonem Cenſorium; non ideo fecerit quod hi rogati de medicina non reſponderent, ſed quod eam non, ut illi, vulgo exercerent qui propterea apud omnes Medici erant appellationem conſecuti. Sed neque hanc Plinius unquam addit iis quos ſaepe adeo ſimul nominat (*h*), Sextio Nigro, & Julio Baſſo, quos tamen Auctores inter aſſeclas Aſclepiadis memorat Daniel Clericus (*i*), qui nihil, quantum memini, habet de aliis illis tribus Medicis Scriptoribus Opilio, Granio, & Caecilio. Quod ſive Plinius fecit, quia Niger, & Baſſus non magis quam Celſus, eſſent in medendo occupati; rationem veram invenerimus, cur Celſum non appellaverit Medicum; ſive caſu & incuria quadam fecit; non eſt igitur, cur ex ſimili ejus ſilentio Celſum non fuiſſe Medicum, inferatur.

Quanquam ſilentium Plinii obſtare non poteſt, cum Celſus quis ipſe fuerit, per ſe loquatur. Diu eſt cum graviſſimi Viri, & in his Rubeus (*k*), animadverterunt, inter diſcrepantes illuſtrium Medicorum ſententias ſuam, niſi Medicum, non potuiſſe interponere, qui non doctrina modo, ſed uſu & obſervatione excelleret. In eamque rem quosdam Celſi locos produxit Rubeus, quorum aliquo uſus eſt etiam Caſaubonus in Scholiis quae alias laudavimus. Tunc quoque alios addidimus: quorum primum quoniam occupaverat Clericus (*l*), cujus Hiſtoria non erat in manibus, cum ſcriberemus; idcirco pro uno apponemus plures (*m*). *Itaque iſtud* (de vomitu loquitur) *luxuriae cauſa fieri non oportere, confiteor: interdum valetudinis cauſa recte fieri, experimentis credo. Commoneo tamen, ne quis, qui valere & ſeneſcere volet, hoc quotidianum habeat* (*n*). *Neque ignoro, quosdam dicere, omne auxilium neceſſarium eſſe increſcentibus morbis, non cum jam per ſe finiuntur. Quod non ita ſe habet. Poteſt enim &c.* Sic etiam in aliis controverſiis, ubi diffidentes caeterorum conſuetudines propoſuerat, haec ſubjecit (*o*): *Ego tum hoc puto tentandum, cum parum cibus, ſemel & poſt febrem datus, prodeſt* (*p*). *Tutius tamen eſt &c.* (*q*) *Quid igitur eſt? Multa in praecipiti periculo recte fiunt, alias omittenda* (*r*). *Sed id ſupprimere ſanguinem poteſt; ulcera ipſa ſanare non poteſt. Melius huic rei licium eſt.* (*s*). *Ego experimentis quemque in ſe credere debere exiſtimo,*

(*z*) *Loc. cit.* (*a*) *Loc. indic.* (*b*) *Epiſt. ad Patin.* (*c*) *L.* 3. *c.* 4. *p.* 120, 21. (*d*) *De Re Ruſt. lib.* 2. *cap.* 2. (*e*) *Loc cit.* (*f*) *Hiſt. cit. l.* 1. (*g*) *Ibid. ad l.* 28. & 29. (*h*) *Ibid. ad l.* 20. & *ſeqq.* (*i*) *Hiſt. cit. P.* 2. *l.* 3. *c.* 11. (*k*) *Loc. cit.* (*l*) *P.* 2. *l.* 4. *S.* 2. *c.* 4. (*m*) *L.* 1. *c.* 3. *p.* 30, 9. (*n*) *L.* 2. *c.* 14. *p.* 89, 6. (*o*) *L.* 3. *c.* 11. *p.* 140, 23. (*p*) *Ibid. c.* 14. *p.* 144, 4. (*q*) *Ibid. c.* 18. *p.* 150, 18. (*r*) *L.* 4. *c.* 4. *p.* 200, 10. (*s*) *Ibid. c.* 19. *p.* 230, 15.

ſtimo, calida potius, an frigida utatur (*t*). *Sed nihil melius eſt, quam &c.* Quis ſanus haec, atque alia iſtiusmodi pronunciaret, quem lecturi ſcirent uſu & obſervatione non pollere? Certe Medici quoque haec ſunt (*u*): Alvi lumbricos *interdum latos, qui pejores ſunt; interdum teretes videmus* (*x*). *Et plerique quidem* eorum, quibus, ut loqui poſſint, linguae fraenum inciſum eſt, *ubi conſanuerunt, loquuntur. Ego autem cognovi, qui, ſucciſa lingua, cum abunde ſuper dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem conſecutus eſt* (*y*). *Si cutis integra eſt, & os laeſum eſſe, ex dolore colligimus, &c.* & (*z*) *majore cura* in calvaria perterebranda *agendum eſt, — ut quandocunque os perrumpitur, ſentiamus.* Quis enim *ſentiamus*, & *colligimus*, & alia ejusdemmodi, niſi Medicus, diceret? aut quis alius an lingua ſatis ſucciſa eſſet, ex facili, ſed certo, indicio cognoviſſet? aut latos interdum videre conſueſſet vermes, quos non pauci Medici, etiam valde exercitati, nunquam viderunt?

Haec, atque alia de eodem genere (ut rerum aptiſſimum ordinem (*a*), & ſibi ubique conſentaneum ſcriptorem omittam) non illi, opinor, attenderunt qui nihil eſſe hos Celſi libros exiſtimant, niſi praecepta ex Graecis Medicis collecta, & ab ipſo, ut loquuntur, conſarcinata, decepti fortaſſe una vocula, qua nonnunquam uſus eſt, ut cum propoſiturus non omnes, quas poſſet, Compoſitiones (*b*), *contentus his ero*, inquit, *quas accepi velut nobiliſſimas*, & alibi (*c*), ubi de obſcoenarum partium vitiis ſcripturus, *ut omnia, quae ſalutaria accepi, comprehenderem*; quaſi vero *accipere* nunquam id quod *capere*, id eſt etiam *eligere*, ſignificare poſſet, aut qui ſuum inter varias aliorum ſententias interponere judicium ſoleret, nihil quidquam ab aliis deberet accipere! Quanto aliter egregii medendi Magiſtri de Celſo judicarunt! quorum plures in ejus Vita nominavit Rhodius, initio ducto a Minadoo, qui Celſum, *dadita opera, ab aliis praetermiſſa proferre ac illuſtrare voluiſſe*, cenſuit. Ad illos omnes, alios adde, in his Paawium (*d*), qui *praeſtantem Medicum* fuiſſe, *Anatomicum, & Chirurgum, hos ejus libros teſtari abunde*, confirmat; Hildanum (*e*) autem in primis, qui ex ipſis Celſi accuratis, & perſpicuis deſcriptionibus ſatis apparere, non dubitat, vel eam quae manu auxiliatur, medicinam exercuiſſe; fieri enim non poſſe, ut tam difficilia ad deſcribendum non ante perfecerit qui ſic deſcripſerit. Mihi vero etſi Celſum Chirurgorum operibus attente interfuiſſe, & credibilius videatur, & ſatis ſit; ex iſto tamen Hildani judicio mirari ſubit quandam aliorum de his Celſi libris opinationem, ab ea quidem quam modo rejeci, longe diverſam, ſed non minus a veri ſimilitudine abhorrentem. Cum enim ex iis quae ſupra indicata ſunt, plane perſpexiſſent, non exſcriptoris, ſed Medici eximii haec eſſe volumina; eo animum induxerunt ut dicerent, Graece ab aliquo conſcripta, Latine a Celſo fuiſſe reddita, minime animadvertentes, res difficillimas explicatu non niſi ab egregio doctrinae ejusdem magiſtro, tam proprie ubique, tamque dilucide ex una in alteram linguam potuiſſe converti: ut quam ſcientiam tribuere Celſo nollent, nihilominus in ipſo agnoſcere cogantur. Quanquam tantus ille Medicus quem comminiſci malunt auctorem, quonam modo uni Celſo notus, caeteris incognitus eſſe potuiſſet eo tempore? neque enim priſcus aliquis, tot Medicorum qui modo vixerant, inſtituta, ſententiasque nominatim commemoraſſet. Quod pariter adverſus illos dictum puta qui ab Latino quopiam Medico ſcriptum Opus ſibi Celſum ſubjeciſſe, vel magis illiberaliter exiſtimarent: quam fraudem ſtylus inſuper coarguiſſet diſſimilis ejus quo antea editos ſcripſerat libros, ut puta de Re Ruſtica, quorum quidem fragmenta eundem utrobique oſtendunt ſcriptorem. Denique iſtas omnes quas attigimus, opinationes una funditus convellit animadverſio, non potuiſſe videlicet in hominem ſanum cadere, ut ſe eorum, quae facile conſtare poſſet non ſua eſſe, auctorem inſcriberet, non Medicus praeſertim in Re Medica; de qua continuo ab doctis, indoctisque, ut fit, interrogatus, ſuam ſimul inſcitiam, ſimul impudentiam retegeret.

Celſum *profeſſione fuiſſe Scepticum*, idque *dixiſſe Quintilianum*, Paawius (*f*) credidit. Sed Quintilianus eo loco (*g*) quem Paawius indicat, cum pauciſſimos illos memoraret qui Latinis litteris eloquenter tractaverant Philoſophiam, ibi quidem *ſcripſiſſe*, ait, *non parum multa Cornelium Celſum, Scepticos ſecutum, non ſine cultu ac nitore.* Vbi autem quae de Rhetorica ediderat Celſus, attingit, aut ubi hunc, dicit (*h*), *rei* quoque *militaris, & ruſticae etiam, & medicinae praecepta reliquiſſe*; hic vero

(*t*) *L.* 6. *c.* 4. *p.* 345, 14. & *l.* 7. *c.* 7. *p.* 437. 32. (*u*) *L.* 4. *c.* 17. *p.* 227, 21. (*x*) *L.* 7. *c.* 13. *p.* 446, 17. (*y*) *L.* 8. *c.* 8. *p.* 528, 22. (*z*) *Ibid. c.* 3. *p.* 512, 11. (*a*) *Vid. Lommii Praef. in Celſ.* (*b*) *L.* 5. *c.* 17. *p.* 248, 27. (*c*) *L.* 6. *c.* 18. *p.* 393, 5. (*d*) *Loc. cit.* (*e*) *Praefat. ad Lithotom.* (*f*) *Loc. cit.* (*g*) *Inſtit. Orat. l.* 10. *c.* 1. (*h*) *Ibid. l.* 12. *c.* 11.

ro nec quos secutus sit, indicat, & Lindenius (*i*) vere in hos de Medicina libros meliora quaeque cujusque Sectae, delectu habito, congessisse, &, quod consequitur in caeteris illis scriptis fuisse Scepticum, credo, cum rerum quas in iis tractavit, naturam, & capiendum ex praeceptis fructum attendo, qui nullus in rhetores, aut duces, aut denique agricolas ex perpetua dubitatione provenisset, aut cum librorum Celsi fragmenta relego, qui ad rhetores, aut ad agricolas attinebant; nam in ea quae ad duces spectabant, necdum incidi, legitima quidem & certa. Ut enim legitima sint quae in suos *de Re Militari* libros retulisse Vegetium, non dubito, quippe professum (*k*), *fidelissime se dicturum quae Cato — scripsit: quae Cornelius Celsus, quae Frontinus perstringenda duxerunt*; tamen, sicut aliquis hinc conjiciat, summatim illa attigisse Cornelium, ita quisnam possit quae Vegetius ex eo descripserit, pro certo internoscere? Incerta igitur praetermitto. Spuria autem nihil moror. Cujusmodi in primis erat ille mutilus *de Arte dicendi* libellus, quem non tam miror visum olim Sixto Popmae, aliisque postea, & in his Danieli Clerico (*l*) opusculum esse Celsi nostri, quam a Viro Eruditissimo, qui iterum edidit hoc saeculo sub ejusdem Celsi nomine, haud agnitum esse vel ex ipsis primis verbis non modo ad Celsum referri non posse, sed illa eadem esse Julii Severiani *praecepta artis Rhetoricae*, quae modo ex editione Rhetorum Antiquorum Pithoei, ex aliisque recensuerat. Et igitur fragmenta dico, qualia ex rhetoricis Celsi libris, exempli gratia, apud Fabium (*m*) sunt, aut qualia, praeter illud quod a Philargyro (*n*) servatum videbis, ipse tibi apud Columellam alias (*) indicavi ad rem rusticam pertinentia: cujus *disciplinae totum corpus* Celsum *quinque libris* complexum esse, tunc (**) satis ostendi; ut nihil jam attineat longe aliam Clerici (*o*) interpretationem discutere. In veris igitur utrorumque Celsi librorum fragmentis nihil quod Scepticum oleat, a me adhuc inventum esse, confirmo. Invenio quidem in his *de Medicina* libris, praesertim autem in Praefatione, haud prorsus immemorem eorum quae, Philosophum agens, docuerat, hactenus a Scepticis stare, ut rerum obscuras causas scientia comprehendi posse, neget: quae res in Quintiliano eam quam paulo ante produxi, lectionem comprobat adversus illos (*p*) qui, mendosis codicibus usi, legerunt ibi *Sextius* pro *Scepticos.* Sed in aliis, vel Praefationis ejusdem, locis, rationi, & sensibus Celsus fidens, adeo non dubitat; ut rerum naturae contemplatione *aptiores* fieri, *majoresque* Medicos, arbitretur, mortuorum autem dissectionem esse ipsis *necessariam*, pronunciet; quarum utramque Empirici esse supervacuam, dictitabant. Quid autem magis Scepticum decuisset, quam illam Empiricorum dubitationem tueri, num interiora videlicet corporis per dissectionem notiora sint, *quia possit fieri, ut patefacta, & detecta mutentur*? Utor autem ipsis apud Ciceronem illorum verbis in eo libro qui inscribitur *Lucullus:* quanquam & Celsus istam eorum, quam repudiavit, opinationem bono in lumine collocaverat, eadem fide, qua Medicos Rationales paulo ante induxerat summis laudibus Anatomen exornantes: quorum verba qui aetate hac protulit, ut quo in pretio apud Celsum esset Facultas nostra, intelligeretur, is minime attendit, non ibi suam a Celso, sed in extrema demum Praefatione proponi sententiam, ut Eclecticum decebat, utrinque seligentem ea quae sibi magis probarentur.

Eandemque rationem secutus, universam Medicinam, quae seu victu, seu medicamentis, seu manu auxiliatur, primus omnium, quod Vir eruditissimus Lindenius (*q*) sciret, *redegit in systema, & corpus methodo constitutum*, summo veri studio, summaque prudentia, & aequitate. Veri amorem satis ostendit laudata ab ipso (*r*) in Hippocrate *simplex veri erroris confessio*, praecipueque in Re Medica, *ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus est:* prudentiam autem, & aequitatem cum illa (*s*)*: verisimile est, id a quoque praetermissum, quod ipse non cognoverat: a nullo id quod non viderat, fictum*, tum haec (*t*) *oportet autem neque recentiores viros in his fraudare, quae vel repererunt, vel recte secuti sunt; & tamen ea, quae apud antiquiores aliquos posita sunt, authoribus suis reddere.* Omitto de eodem genere alia, ad conformandos cum legentium, tum scribentium mores spectantia; ne plura contra ac pollicitus sum, de Celso, quam de his ejus libris, videar scribere: quanquam intelligis, quae de illo memoravi, non parva ex parte ad hos quoque pertinere.

Ex quibus cum alias observatus ordo postulet, ut jam de plurimis locos aliquos indicemus, peculiari sive mentione, sive illustratione dignos; id eo libentius faciendum est, quo minus illorum

pce-

(*i*) *In Praef. ad Cels.* (*k*) *L. 1. c. 8.* (*l*) *C. 4. cit.* (*m*) *Instit. cit. l. 2. c. 15.* (*n*) *Ad Virgil. Georg. l. 4. v. 1.* (*) *Epist. I. p. 7, 26.* (**) *Ibid. p. 4, 24.* (*o*) *C. 4. cit.* (*p*) *Vid. apud Burmann. ad eum Fabii locum.* (*q*) *Epist. ad Patin.* (*r*) *L. 8. c. 4. p. 515, 7.* (*s*) *L. 7 c. 14. p. 448, 11.* (*t*) *L. 2. c. 14. p. 88, 2.*

poenitet quae de duabus tunc (*) scripsimus vocibus, *ſilanus*, & *comprehendit*. De illa enim poſtea vidimus doctiſſimum etiam Virum Petrum Victorium (*u*) idem vel in Celſo ſtatuiſſe; Marcum autem Ciceronem quid altera non modo in ſtirpibus, ſed in ipſis quoque animalibus interdum ſignificet, ibi ſatis docuiſſe ubi (*x*) de ſemine utrorumque ſcripſit, *ſi inciderit in concipientem, comprehendentemque naturam*. Nunc, ſi quis alius, tum mentione, tum illuſtratione dignus occurrit ille Praefationis locus: *aetate noſtra quaedam, ex naturalibus partibus carne prolapſa & arente, intra paucas horas expiravit; ſic ut nobiliſſimi medici neque genus mali, neque remedium noverint*. Quid enim memorabilius, quam *morbus*, ut ipſe ait, *novus*, id eſt, quem ſi alii ante Celſum Scriptores adnotaſſent, novus ejusmodi Medicis non accidiſſet? Quid autem magis declarationem requirat, quam morbus hic, de quo apud Celſi Interpretes, quotquot vidiſſe meminerim, ſi unum excipias Rubeum, altum ſilentium eſt, apud reliquos autem Medicos varia, & diſcrepans explicatio? Cui diſſidio anſam fortaſſe dederit ſcriptum in nonnullis editionibus *quidam* pro *quaedam*, & adnotatum a quibusdam in libri ora *haerente* pro *arente*, cum multo plures tamen, & antiquiores ex meis, & cum ipſis membraneus codex Foroliviensis haud aliter habeant atque ex Almeloveenio propoſui. Sed & naturales partes, ſive, ut alibi Celſus loquitur, (*y*) *naturalia*, aut (*z*) *naturale*, ipſi quidem id quî foeminae ſunt, ſignificant, rarius autem, ſed tamen aliquando (*a*) etiam viriles partes, nunquam vero, quod meminerim, ea loca per quae non aliud ejicitur, quam alvi excrementa, ut neque Columellae; in avibus enim haec genitalibus quoque communia ſunt; & ſi quando in jumento (*b*) pro obſtructo Recto inteſtino *obſeſſos naturales exitus* dixit; non aliter, opinor, dixit, ac de obſtructis naribus dicere potuiſſet. Praeterea, ſi per anum, aut per inguen aliqua inteſtini pars ſplendidae illi perſonae procidiſſet; neque novus, neque incognitus fuiſſet morbus. Vides enim; ut alia praeteream; de procidente ano, & de inteſtini devolutione in ipſa inguina, & deorſum, tanquam de pervulgatis morbis, verba ſuo loco (*c*) a Celſo eſſe facta. Vides ſimul, ubi de ano prolapſo, ibi quoque de ore vulvae procidente, & de utriusque fungo eundem ſcripſiſſe; ut neque de ullo ani vitio, neque ita extrorſum prolapſi, ut carnis ſpecie appareret, inteſtini, neque de prolapſu uteri in vulgus cognito, neque de aliqua ejus vaginae, ut appellant, excreſcentia propoſitus caſus, praeſertim intra paucas horas funeſtus, poſſe accipi videatur. Quod ultimum Rubeo (*d*) quoque objicio, molam fuisſe, cenſenti, multoque illud magis; ut alia ſileam; quod quem morbum ab Hippocrate, nec ſine curatione, ait, fuiſſe deſcriptum, hunc, ejusque remedia prorſus ignorare nec Medici illi nobiliſſimi, nec Celſus potuiſſet, in Hippocratis lectione mirum in modum verſatus. Quid ergo eſt? Aut ego quidem plurimum fallor, aut non aliud fuit, quam uteri inverſio, quemadmodum olim hunc Celſi caſum a me, Anatomen docente, explicatum eſſe, memineris. Inverſus enim uterus, ex naturalibus prolapſus, nihil magis, quam carnem, refert: brevique, ob commemoratas ab Ruyſchio (*e*) cauſas, *gangraenam concipit*. Hoc fuit, cur aruiſſe, Celſus dixerit, qui in gangraena (*f*) *ſiccam & aridam carnem* deſcripſit. Gangraenam autem inverſi uteri *mors*, ut Ruyſchius ait, *ſtatim ſubſequitur*, id eſt, ut Boerhaavius (*g*) explicat, *intra tres horas* ab inverſione: quod cum eo convenit quod Celſus (*h*) dixit, *intra paucas horas*. Remedium, ut noſti, unum eſt, ſi illico uterus ſuam in ſedem blande reponatur: neque ſic tamen omnes ſervantur. Quo magis fortunatam, quae adhuc vivit, Matronam fuiſſe, cenſeo, cui ſtatim ab difficili partu cum ſe invertens uterus procidiſſet, Chirurgus autem qui adſtabat, tibi probe notus, incognitae rei novitate perculſus, continuo ad me, conſilii cauſa, accurriſſet, ego vero ipſi oſtenſam illico Ruyſchianam inverſi uteri praeclaram delineationem audirem ſuo caſui tam ſimilem eſſe, quam ovum ovo; recurre, inquam, ſed quanto ocyus potes, ad mulierem, ſi forte ſervari adhuc poſſit, cauteque ad hunc modum age. Fecit ille, ut ſolet, diligentiſſime, & quamvis horulam circiter extra ſuam ſedem fuerit uterus, foemina tamen generoſiſſima perſanata eſt. Non ſic felici eſſe licuit puerperae, ab Lentilio (*i*) deſcriptae; neque enim dubito, quin propendens ex naturalibus globoſum corpus ſanguinolentum uterus fuerit, quippe ſaccus ex carne ſpongioſa, ſeſquipollicem craſſa, glabra intus veſtitus tunica, id eſt, membrana ſecundum na-

(*) *Epiſt. I. p.* 14, 28. & *p.* 18, 23. (*u*) *Explic. ſuar. in Ciceron. Caſtig. ad Epiſt. l* 3. *ad Q. Fr. p.* 599. (*x*) *De Nat. Deor. l.* 2. (*y*) *L.* 4. *c.* 20. *p.* 233, 8. *l.* 5. *c.* 21. *p.* 270, 17. *l.* 7. *c.* 26. *p.* 481, 28. *ibid. c.* 28. *p.* 488, 26. (*z*) *Ibid. c.* 26. *p.* 474, 22. (*a*) *L.* 4. *c.* 21. *p.* 235, 5. *l.* 7. *c.* 18. *p.* 455, 21. (*b*) *De Re Ruſt. l.* 6. *c.* 30. (*c*) *L.* 6. *c.* 18. *p.* 402, 31. *l.* 7. *c.* 17. *p.* 456, 23. & *ſeqq.* (*d*) *Annot. in hunc Celſi locum.* (*e*) *Obſ. Anat. Chir.* 10. (*f*) *L.* 5. *c.* 26. *p.* 301, 8. (*g*) *Praelect. ad Inſtit. Med. n.* 685. (*h*) *Obſ. cit. Fig.* 12. (*i*) *Eph. N. G. D.* 2. *A.* 2. *Obſ.* 151.

naturam exteriore, quacum non miror si annexa uteri vincula non invenit, ut quae in puerpera inferiora tenent, & quod consequitur, inverso utero, superiora, quo usque nec Chirurgi ferrum, nec digiti, prohibentibus mortuae consanguineis, potuerant pervenire. Nec vero mirandum est, quod doctus ille Vir; quanquam rem conjecit; aut quod alii Medici, nedum Chirurgi, ut Ruyschius (*k*) narrat, id quod erat, continuo non agnoverint, sed pro mola, aut tumore alio acceperint. Aspectus enim inversi uteri nimis est rarus. Quod si haec in tanta Anatomes luce; quid Celsi tempore? Cujus meam interpretationem eo minus a vero alienam esse, putaverim, quod non aliam esse video quam nuper attigit Vir Illustris Albertus Hallerus (*l*).

Quanto longior fui in primo Celsi loco explicando, tanto ero brevior in altero, qui in extremo est capite quarto libri 8. *Omnibusque* pertusae calvariae *locis* cicatrix *commode inducitur, excepta frontis ea parte, quae paululum super id est, quod inter supercilia est. Ibi enim vix fieri potest, ut non per omnem aetatem sit exulceratio: quae linteolo, medicamentum habente, contegenda erit.* Almeloveenius, qui nihil ad superiorem locum, ad hunc adnotavit, post *ut* deesse *non* in editione Pantini. Deest vero & in aliis nostris, etiam antiquioribus. At minime deest in membraneo codice, quem quoties indicabo, tu Forolivienfem intelligito. Neque in illis, opinor, deerat unde accepit Lindenius: quem qui redarguunt, hic nobis commode sine illa particula Celsum interpretentur. Caeterum illam hujus observationem Almeloveenius poterat lectoribus explicare, Paawio (*m*) saltem, quem alioquin saepius nominat, indicato. Causam enim vidissent recte ab hoc conferri in respondentes ei frontis loco Sinus Pituitarios: qui tamen cur id faciant, non recte declarat. Satis autem declaravit postea Verheyenius (*n*) propter aerem, cum spiritus ducitur, redditurque, illac ultro citroque meantem, aut certe illuc tendentem, praeclaro etiam exemplo addito, quo infelix Celsi praedictio non confirmatur modo, sed augetur.

Facta calvariae, & Paawii mentio Celsi quosdam locos quos Paawius (*o*) explicavit, in memoriam redigit, & eos primum qui attinent ad suturas. Harum, Celsus ait (*p*), *neque certum numerum esse, sicut nec locum quidem.* Et de loco, praeter quam quod Hippocratem (*q*) secutus est, diserte id docentem, mox quoque suo peculiari exemplo (*r*) confirmat, Sagittalis videlicet; sic enim vocant; aliquando ad nasum usque productae. De loco autem simul, & numero vel ea tantummodo satis ostendunt, quae indicavit Paawius, ossicula prope occiput interdum conspicua, peculiaribus suturis conclusa, Wormiana appellant; sed antiquioribus adeo cognita, ut olim Eustachius (*s*) delineaverit. Quae cum ita sint, cumque ne varietates quidem suturarum Celsum fugerint; quid fuisse dicemus causae, cur in earum quae ut plurimum sunt, enumeratione, & descriptione obviam omnibus suturam Coronalem prorsus omiserit? Ego, si quid judico, in Paawii sententiam eundum arbitror, existimantis, nonnulla hic periisse. Multo autem facilius fieri potuit, ut perpaucos versus, post quartae suturae descriptionem, quintam proponentes, librarii temere transilierint, quam ut aliquot capita libri IV, ut alias (*) ostendi, tota interciderint injuria temporum. Sed ut Paawii judicio, de quo fuerant ab Almeloveenio admonendi lectores, facile in hoc loco assentior; sic in aliis vellem pariter posse assentiri, velut in sutura tertia. Haec, Lambdoides nominata, sic antea apud Celsum legebatur descripta (*t*): *tertia ad aures per verticem tendens, occipitium a summo capite diducit.* At Paawius, non *ad aures*, sed *ad latera*, judicat esse legendum; post Lindenium astipulante Almeloveenio. Ego vero cum in meis reliquis decem editionibus, si unam Caesarii excipias, in qua, errore operarum evidentissimo, legitur *ad nares*, idem inveniam quod in membraneo codice, *ad aures*; assensum sustineo: codex alius proferretur qui haberet *ad latera*, nihilominus sustinerem. Neque enim alterum illud rejicere necesse est. Tendere enim ad aures sutura dicitur; non pervenire; quemadmodum lata scapularum ossa infra dicentur *ad spinam tendere*, quam certe, ut nosti, non assequuntur: & si tendere non aliud hic quam pervenire, significaret; plura non deessent capita in quibus ea sutura ubi ad temporum ossa ventum est, se quasi dividere, & in unguem exterius commissa, inter processus Mastoidis radicem, & os syncipitis ad auriculam pergere videatur. Is processus; ut alterum longe aliter ac Paawius, interpreter Celsi locum; est *crassissimum* illud *in capite os* quod *post aurem est, qua capillus, ut verisimile est, ob idipsum non gignitur*, crassitudine videlicet ossis satis muniente eam partem capitis, quae ut jam ad posteriora accedit, sic protegi magis debuisset,

(*k*) *Obs. cit.* (*l*) *Ad cit. Boerh. n. not. b b.* (*m*) *Comm. in Cels. in fin.* (*n*) *Anat. corp hum. l. 1. tr. 4. c. 16. ad fin.* (*o*) *Comm. ad c. 1. l. 8.* (*p*) *L. 8. c. 1. p. 499, 12.* (*q*) *De Cap. Vuln. n. 2.* (*r*) *P. 499, 20.* (*s*) *Tab. 36. Fig. 3.* (*) *Epist. II. §. Verum haec.* (*t*) *P. 499, 15.*

buisset, quam anteriora. Verum, utcumque id est; scio enim, a priscis etiam aliter; quod & Paawius indicat; potuisse explicari; illud in quo dissentire ab ipso cogor, hoc est quod os de quo Celsus loquitur, eam esse credit ossis temporum partem, quae *adeo tenuis est, etiam transparens uti sit;* quasi Celsus, id quod Paawius miratur, crassissimam non dixisset, tum sine capillis, & post aurem.

Non obscure quoque paulo infra miratur Paawius. Vbi enim Celsus ait: *Foramina, intra caput, maxima oculorum sunt; deinde narium; tum quae in auribus habemus;* ille ad haec ultima hoc adscribit: *multo tamen capacius quod occiput ostendit foramen* Fateor. Sed Celsus, qui hanc ossium descriptionem non ob aliam causam suscepit, nisi *quo facilius accipi possent* quae de agendis a Chirurgo circa ossa erat protinus scripturus, alia hic foramina sibi attendenda, diserteque memoranda esse, non censuit: diserte, inquam: nam sicuti quae de suturis omnibus dixit, satis esse, credidit, ut inde ossa, quae non sigillatim nominabat, intelligerentur; ita ex eo quod de *spinae medulla cerebro commissa* attingere mox debebat, foramen per quod e capite haec intra vertebras descenderet, intellectum iri, non dubitavit. Atque ut perspicere omnes possent, quae foramina praetermitteret, ea sibi non esse incognita; idcirco fortasse illa interjecit de *multis & tenuibus* intimorum ossium capitis *foraminibus*, per quorum alia olfaciendi, per alia autem audiendi facultas est, eaque interjecit verborum vi, ut vetustius subvisorum canalium auris Semicircularium monumentum non habeamus, quemadmodum a me alibi (*u*) animadversum est.

Sunt in thoracis etiam ossibus quaedam alia adversus Paawii sive accusationes, sive dubitationes explicanda. Os pectoris, quod στέρνον, Graecos (*x*) secuti, vocitamus, & quod Celsus aliis in locis (*y*), Graecam vim Latine imitatus, *pectus* dixit; quanquam hanc pectoris significationem necdum in Lexicis adnotatam video; id igitur os cum Celsus (*z*) ajat *a faucibus incipere;* ibi Paawius, *nisi legamus* a jugulo, *non video*, inquit, *quî erroris excusari possit Celsus, quid enim sterno cum faucibus intercedit? universa colli longitudo intermedia visitur.* Non attendit profecto Paawius, fauces ad imam usque laryngis cartilaginem pervenire: quae cartilago in eo qui secundum naturam frequentissimus, & prope assiduus est, capitis, & colli positu fere summae respondet parti ossis pectoris, aut certe non multo supra est. Non est igitur cur verba in quibus meae cunctae editiones, & codex omnino consentiunt, propterea mutemus. Consentiunt quoque in proximo loco ubi legimus *a cervice duo lata ossa utrinque ad scapulas tendunt*, Paawius autem legendum propemodum censet *ad claviculas*, haud animadvertens, scapulas ibi accipi corporis regione: quas autem scapulas nunc vocitant Anatomici, duo illa esse lata ossa, quorum descriptionem Celsus recte incipit a superiore, non, ut Paawius facit, ab inferiore, & reliqua illa parte qua *velut innatant; quoniam nisi in summo nulli ossi inhaerescunt:* quae Celsi verba èo tibi libentius commemoro, quod peculiarem horum fere duntaxat ossium proprietatem designant, quae fundamenti instar ex parte iis est quae de horum ossium motibus scite Recentiores exposuere.

Noli tamen credere, me in illis pariter a Paawii sententia recedere, quae in Celso non injuria notavit, ut cum posteaquam metacarpo *quinque ossa* tribuit *ad digitos tendentia*, continuo ipsos digitos, ab illis ortos, *ex ossibus ternis constare*, docuit, *omniumque eandem rationem esse.* Scilicet haec, atque alia ejusmodi, etiam quae Paawius non advertit, ut, exempli causa, cruris os quod vocamus fibulam, altero quod tibiam dicimus, *brevius* esse, hallucinationes sunt, magno Viro, & iis temporibus scribenti, eo facilius condonandae, quod plurima simul recte tradidit, & in iis quaedam, velut obiter indicatum est supra, non iis temporibus expectanda; ut illud mihi satis cum Clerico (*a*) non conveniat, nihil in hoc Celsi capite primo libri 8. nisi *generalia*, reperiri.

Quod caput tantummodo, indicari a quibusdam, miror, ut rationem reddant, cur Celsum inter Anatomicos Auctores ponant; quasi alterum, de interioribus, caput non scripsisset, & nihil praeterea tradidisset de oculis, nihil de testiculis: quae plerique silent, de anatomica illius scientia verba facientes; qui autem memorant, quo in numero Enarratores quoque sunt, aut non satis explicant, aut quaedam, etiam immerito, ut opinor, redarguunt, velut cum de testium natura scribens (*b*), *dependere* hos, ait, *ab inguinibus per singulos nervos, quos κρεμαστῆρας Graeci nominant.* Hic Rubeus (*c*) *animadvertendum est*, inquit, *nervos non esse, e quibus ab inguinibus testes dependent, sed musculos.* Confirmat Clericus (*d*) „ quem Celsus appellat nervum, esse musculum ". Nem-

(*u*) *Epist. Anat. I. n.* 92. (*x*) *Vid. Ruff Ephes. de corp. hum. part. Appellat. lib. alter.* 1. *c.* 11. (*y*) *L.* 8. *c.* 7. *p.* 526, 6. & *c.* 8. *p.* 528, 6. (*z*) *Ibid. c.* 1. *p.* 503, 13. (*a*) *Hist. de la Medec. P.* 2. *l.* 4. *S.* 2. *c.* 5. (*b*) *L.* 7. *c.* 18. *p.* 455, 29. (*c*) *Annot. in hunc loc.* (*d*) *Cap. cit. not.* 25.

Nempe utrique impofuit Anatomicorum pofterior confuetudo, tenuem quandam mufculofam expanfionem qua Vaginalis tunica comprehenditur, cremafterem teftis mufculum appellantium; cum Celfus, temporum fuorum morem fecutus, non eum mufculum, fed, nifi me omnia fallunt, vas indicet femen deferens, quod craffiufculo nervo fimile, intra illam tunicam cum arteriis & venis ad teftem pertinet. Poffum id non una ratione oftendere. Ruffus enim Ephefius, quem fub Trajano vixiffe, Clericus (*e*) agnofcit, etiam tum fcribebat haec (*f*) quae a Craffo noftro in hunc modum Latine reddita funt: *nervus quoque cum arteria concavus ad teftem pervenit, qui Sufpenfor a noftris dici poteft: Cremaftera Graeci nuncupant.* Quin Columella, qui ipfis temporibus Celfi floruit, cum memoravit (*g*) *teftium nervos, quos Graeci κρεμαστῆρας ab eo appellant, quod ex illis genitales partes dependent*, nifi id quod nos diximus, intellexiffet, non juffiffet certe, in vitulorum caftratione *extremam partem* teftium *adhaerentem praedictis nervis relinqui;* neque enim teftes, ut illis feminis vafis, ita cremafteribus adhaerent mufculis. Quid? quod Celfus ipfe fatis per fe docet, quid illo nomine fignificet. Nam primum, ni vafa haec voluit, quaero abs te, quo ergo alio nomine haec indicavit? omififfe enim haud potuit qui praeter tunicas, *vel multas* illas *membranulas* diligenter propofuit, quae *venas, & arterias, eosque nervos comprehendunt.* Deinde ea quae de his nervis intra dicit; multa autem dicit, & faepenumero, ut tanto magis fcire interfit de quo loquatur; omnia cum explicatione conveniunt noftra, plura autem evidentiffime difcrepant ab aliena, ut puta cum *fub ima*, id eft, Vaginali, *tunica circa ipfum tefticulum nervumque ejus*, aut cum *inter imam tunicam & ipfum tefticulum, nervumque ejus, ramicem*, ait (*h*), *oriri*, aut denique cum (*i*) tefticulum, curationis caufa, tantifper e fcroto, dum ea perficitur, digito depromptum, mox ubi de tunica & media, & ima tantum fit abfciffum, quantum eft opus, eundem, inquam, tefticulum *purgatum* docet *per ipfam plagam cum venis, & arteriis, & nervo fuo demittendum effe* in priftinam fedem. De oculorum autem anatome cum quaedam explicare conatus fim in Epiftolis Anatomicis (*k*), in quibus nonnullos quoque attigi (*l*) ex iis locis quibus mox Celfus quae fentiret de infanabili, aut fanabili Suffufione, propofuit; nihil eorum hic repetam. Sed protinus ad ea tranfibo quae de humani corporis interioribus ab eodem tradita funt.

Quanquam illud initio dubium eft, ex humanorum revera corporum, an ex beftiarum diffectione haec quae fcribit (*m*), deprompta fint. Ex hominum credas, fi totum relegas quem in extrema Praefatione indicavimus, locum. *Incidere mortuorum corpora*, inquit, *difcentibus neceffarium. Nam pofitum & ordinem noffe debent. Quae cadavera melius, quam vivus & vulneratus homo, repraefentant. Sed & caetera quae in vivis cognofci modo poffunt, in ipfis curationibus vulneratorum — ufus ipfe monftrabit.* Nulla hic certe, neque fupra, nifi de homine, mentio eft, ne tum quidem cum de iis pariter fermo eft quae in vivis dumtaxat quaeri poffunt: adeo illo tempore vereri Medici, quod aliqui hoc noftro non funt veriti, videbantur, ne a diffimilibus beftiarum corporibus deciperentur. Sed contra, ubi morum ejus & infequentium diu faeculorum veniat in mentem averforum adeo ab humani cadaveris incifione; non facile exiftimabis, quae Celfus tradidit, fi quidem ab intima non difcrepent hominis ftructura, aliunde quam ex vulneratorum infpectione, multo autem magis ex Herophili, & Erafiftrati librorum, qui tunc extabant, lectione fuiffe defumpta. Si vero ex ipfis Celfi defcriptionibus dignofcere aveas, hominum, an belluarum interiora proponat; rurfus ibi, nec femel, haereas. Hominis enim haec, exempli caufa, videntur: lien *longitudinis craffitudinisque modicae:* & *vulva in mulieribus, nifi ubi gravidae funt, non multo major, quam ut manu comprehendatur.* At bruti alicujus animantis illa: jecur *in quatuor fibras* dividitur: & *orbes* tenuioris inteftini *per membranulas finguli cum interioribus connectuntur:* neque enim, nifi ex obvia animante aliqua, canis fimili, mefaraeum fpectaffet, *membranulas* dixiffet, aut certe adipem, unde craffefcerent, his innafci, non filuiffet, qui id in omento non erat taciturus. Apparet igitur, ex beftiis quaedam effe deprompta: quibuscum tamen alia ex homine videntur admixta. Nam fi ejusdemmodi animalis cujus propofuit mefaraeum, lienem quoque propofuiffet; certe *modicae* effe *longitudinis*, non fcripfiffet. Cujusmodi animal refpexerit oportet Balduinus Ronffeus (*n*), qui ad eum Celfi locum haec adnotavit: *Vide, ne non hîc mendum fit, atque legendum* Latitudinis craffitudinisque modicae. *Si quidem cum fplenis innata figura fit oblonga, non dixeris eam longitudinis craffitudinisque modicae.*

(*e*) *Hift. cit. P.* 3. *l.* 2. *c.* 3. (*f*) *Oper. cit. l.* 1. *c.* 32. (*g*) *De Re Ruft. l.* 6. *c.* 26. (*h*) *C.* 22. *p.* 470, 1. (*i*) *C.* 19. *p.* 461, 4. & 27. (*k*) *Epift.* 17. *n.* 23. (*l*) *Epift.* 18. *n.* 33. & *Epift.* 19. *n.* 7. (*m*) *L.* 4. *c.* 1. (*n*) *Enarrat. in Celfi libr.*

dicae. Longior certe vel in homine eſt lien, quam latus: ſed tanto brevior, ſi cum quadrupedum plerisque compares; ut laudandus, non emendandus, ſit Celſus, qui modicae in homine longitudinis ſcripſit. Quod vero ad alterum attinet, quod produximus, uteri exemplum, etſi Cl. Vir Noortwykius (*o*) optaret, ut figuram Celſus deſcripſiſſet, quo certius ſciremus, humanum ab eo uterum fuiſſe propoſitum; non tamen, humanum propoſuiſſe, inficiatur. Doctiſſimi autem Viri, qui de egregio Noortwykii libro in Eruditorum Actis (*p*) retulere, ſatis indicii dant, quo eorum inclinet ſententia, in proximis Celſi verbis illa attendentes, vulva, *recta tenuataque cervice, quam canalem vocant, — ſuper rectum inteſtinum progreſſa.* Quod enim cervix *tenuata* ſit, ajunt, *humanae magis, quam brutorum, vaginae convenire:* multo autem magis quod *ſuper*, non, ut in brutis, ſub recto inteſtino progrediatur: quanquam in brutis quoque idem poſſe dici, fateantur, ſi ſupino, ut fit in diſſectionibus, corporis ſitu ſpectentur: & Noortwykius admonuerit, non *tenuataque*, ut ab Almeloveenio editum eſt, ſed *continuataque* in tribus antiquioribus editionibus ſcriptum eſſe. Sane & in meis omnibus, & in codice ad hunc modum ſcriptum erat; ut is ſit unus ex iis locis in quibus Lindenium decuiſſet variantem ſcripturam commemorare. Sed etſi mihi totum hoc Celſi caput legenti pleraque videntur potius ut in ſtante homine, quam ut in ſupino, poſſe intelligi, praeſtat tamen ut ab his de quibus dubitare licet, jam ad certiora tranſeamus.

Et primum linguam noſtram anatomicam vocibus aliquot augeamus, quae ea ſignificatione qua apud Celſum in hoc capite, aut alibi ſunt, in meis quidem Latinis Lexicis non reperiuntur. Quam in mulierum genitalibus vaginam appellitamus, eam *canalem* vocatam eſſe, paulo ante viſum eſt. In virilibus autem quam glandis coronam dicimus, haec a Celſo lib. 7. c. 25. *circulus glandis* nominabatur. Quod fraenum ibidem vocitamus, recte a nobis dici, productis ex eodem capite locis, proclive eſt demonſtrare, nec minus recte, incluſum in utero foetum poſſe qui velit, vocare *infantem*, non Poëta, aut Scriptore alio inferioris temporis, ſed Celſo ipſo auctore cap. 21. lib 5. & toto capite 29. lib. 7. (*q*). Sed cum utrumque horum in aliquod tandem Lexicon relatum eſſe, animadvertam; illud potius addam, quem nos funiculum umbilicalem, Lexica autem quaedam cum Tertulliano umbilicalem nervum appellant, eum a Celſo capite eodem 29. *umbilicum* nominari. *Siniſtra manu*, inquit, mortui in utero infantis extractionem perficiens Medicus *leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum ſequi usque ad Secundas.* Verum, ne longius te abduci, dicas, a propoſito capite I. libri quarti; alias voces alio differo, & ad caput illud redeo, ut in eo quasdam conſideremus. Pulmone, corde, jocinore, liene, renibus deſcriptis, *Ac viſcerum quidem hae ſedes ſunt*, inquit. *Stomachus vero &c.* atque hinc incipit ventriculi, inteſtinorum, veſicae, & uteri deſcriptionem. Non igitur haec; ſed illa tantum viſcera ſunt? An poſt *viſcerum* vox aliqua deeſt, ut puta *ſuperiorum?* ſic enim alibi (*r*), *ſeptum id, quod transverſum a ſuperioribus viſceribus inteſtina diſcernit.* Sed num renes viſcera ſunt ventriculo ſuperiora? Huc adde, praeter ea quibus in Praefatione uſus eſt, verba: *qua parte quodque viſcus, inteſtinumve ſit;* huc, inquam, adde, quod cum illarum quas primo loco nominavimus, partium curationes abſolvit (*s*), *A viſceribus ad inteſtina veniendum eſt*, inquit, ſicque ad reliquarum curationes progreditur. Manifeſtum eſt igitur, has reliquas noluiſſe Celſum accipere viſcerum nomine. Cur autem noluit? Id vero eſt obſcurum, niſi forte in ea quis comminiſcatur fuiſſe ſententia, quam ex vetere Scholiaſte protulit Riolanus (*t*), *extra vitalia eſſe ſeptem, linguam, cor, hepar, lienem, pulmonem, & duos renes.* De praecordiorum autem vocabulo; ſi nullum, niſi hoc, caput ſpectemus; ſatis in Lexicis, ſuperque dictum videri poteſt. Sin plerosque alios Celſi locos; ſignificatio apud nos frequentiſſima, & a Plinio Valeriano (*u*) diſerte expoſita, hypochondriorum, aut plane deſideratur, aut minus dilucidis, quam Celſi, comprobatur exemplis, ut cum ait (*x*): *ſi praecordia ejus ſine ullo ſenſu doloris aequaliter mollia in utraque parte ſunt: quod ſi paulo tumidiora ſunt, tamen digitis cedunt, & non dolent:* aut cum (*y*) *ad ſpinam reducta praecordia*, aut (*z*) *praecordia ſurſum contracta*, aut; ne in re apertiſſima longior ſim; cum quae Hippocrates de hypochondriis ſcripſerat, ea ipſe non obſcure in Latinum ſermonem convertens, de praecordiis ſcribit.

Con-

(*o*) *Vteri hum. gravid. Anat. P.* 1. §. 36. (*p*) *A.* 1745. *M. Jun. P.* 1. (*q*) 490, 3, 31. & 491, 9, 17, 19, 27. & 492, 25, 31. (*r*) *L.* 7. *c.* 4. *p.* 412, 31. (*s*) *L.* 4. *c.* 11. *p.* 217, 27. (*t*) *Anthropogr l.* 2. *c.* 21. (*u*) *De Re Med. l.* 2. *c.* 15. (*x*) *L.* 2. *c.* 3. *p.* 49, 22. (*y*) *L.* 5. *c.* 26. *p.* 286, 6. (*z*) *Ibid. p.* 288, 3.

Contra, si plerosque alios Celsi locos attendamus; arterias ab ipso quoque, ut fere a priscis solebant, venarum dumtaxat nomine designatas fuisse, existimabimus: at si hoc; aliaque ejusdem capita, in primisque quintum libri 7. & decimum libri 2. perlegamus; non id ipsi magis, quam Hippocrati, perpetuum fuisse, perspiciemus. Nam & in eo de quo satis vidimus, capite *circa guttur venas grandes* memorat, *itemque arterias*, & in illo quinto magnopere cavendum dicit, *ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur*, in eo autem quod novissime indicavimus, decimo, cum de mittendo sanguine verba faciat, *juncta est*, inquit, *vena arteriis, his nervi.* Continuo autem cum graves ibi indicet noxas quae compunctos nervos sequuntur; *at arteria incisa*, inquit, *neque coit, neque sanescit.* Quo loco adnotandum est, nec Celsum tamen, nec quos insequentibus libris commendat, tot Medicos, aut Chirurgos, quantum ex iisdem libris apparet, aneurysmatis injecisse mentionem, imo plus quam ipse, Hippocratem non dixisse, si quidem *venam sanguifluam* libro quem Almeloveenius hic laudat, I. de Morbis pro arteria accipiamus; nam in iis quos citat, Aphorismis neque de arteria, neque de vena quidquam est. Aretaeus vero, qui idem quod Celsus, scripsisse dicitur ab erudito alioquin Medico, Jo. Bapt. Silvatico in ea quam inscripsit de Aneurysmate, Tractatione, non antiquior, ut ipse putat, Celso fuit, neque eo quod designatur, capite (*a*) de alia arteria, quam de Aspera, locutus est, cum credere non posset, si in angina incideretur, posse coire. Quantum igitur ex ea Silvatici Tractatione, & ex Ingrassiae, Medici doctissimi, Jatropologia (*b*) perspici potest, nemo ex iis qui supersunt, ante Galenum Scriptoribus de aneurysmate verba fecit. Quod vero ad venas attinet, quae Celso auctore, secari possunt, non illo uno loco standum est quo paulo ante dixerat, *non ubique mitti posse* sanguinem, *sed in temporibus, in brachiis, juxta talos.* Nam alibi (*c*) jubet, *ex naribus*, alibi (*d*), *ex fronte*, alibi (*e*), *ex fronte, vel naribus*, alibi (*f*), ex *iis* quoque *venis, quae sub lingua sunt*, sanguinem mitti. Jussisset fortasse, ex podicis etiam venis, si hirudines, sive, ut loqui jam tum coeperant, sanguisugas probasset, quae ut in legitimis Galeni scriptis, sic pariter in Celsi (*g*), longe alia de causa, quam ut medicinae instrumentum sint, memorantur: quanquam Themisoni, qui Celsum, nedum Galenum, aetate praecesserat, multo aliter visum esset, ut recte est a Clerico (*h*) animadversum. Est etiam ubi Celsus docuit (*i*) *inter verticem ac frontem — venas incidere, & sanguinem mittere:* qui locus ob id etiam erat a me adnotandus, quod antequam id doceret, jam tum probe scire se, ostendit (*k*), ex venis ad oculos pertinentibus alias esse, *quae inter calvariam & cutem sunt*, alias, *quae inter membranam cerebri & calvariam: superiores* autem illas *per tempora oculos rigare; inferiores, per eas membranas, quae ab oculis ad cerebrum tendunt.* Hanc autem non minus veram, quam subtilem, anatomicam observationem prorsus necessariam esse, censuit ad discrimen intelligendum eorum quibus utilis, & quibus inutilis futura esset ea curatio, non sine errore quidem aliquo, praesertim nisi hic quoque venarum nomine arterias putes significasse, at exemplo illustri in eo Auctore quem subtilibus dissectionibus adversari credunt, quanti hae contra in exercenda medicina ab illis faciendae sint qui uti sciant.

Habes aliquot, ut scribenti occurrerunt, locos sive mentione, sive explicatione, sive utraque dignos. Nec me fugit, esse alios prope innumeros, qui ad vina, ad aquas, ad edulia, ad medicamenta, ad ferramenta, ad tela, ad morbos, ad Auctores, ad alia pertinent quae in Celsi opere sic memorantur, ut aliquam illustrationem requirerent. Sed ego epistolam, non librum, scribere aggressus sum. Quae quoniam sentio quam praeter opinionem excreverit; caetera quae ad variantem scripturam, & ad meas de hac dubitationes, ac divinationes attinent, in alias Litteras conjiciam: quas propediem expectabis: & valebis.

Patavii MDCCXXXXVIIII.

XVIII. Kal. Januar.

(*a*) *7. l. 1. de Acut. morb. curat.* (*b*) *L. 1. err. 4.* (*c*) *L. 4. c. 2. p. 188, 31.* (*d*) *L. 6. c. 6. p. 363, 13.* (*e*) *Ibid. p. 367, 28.* (*f*) *L. 4. c. 4. p. 197, 8.* (*g*) *L. 5. c. 27. p. 314, 5.* (*h*) *Hist. de la Medec. P. 2. l. 4. S. 1. c. 1.* (*i*) *L. 7. c. 7. p. 437, 22.* (*k*) *Ibid. p. 435, 27.*

EPISTOLA QVINTA.

JO. BAPT. MORGAGNVS JO. BAPT. VVLPIO S. P. D.

Quo magis memoria repeto, quot, & quam saepe, & quam aperte in Almeloveeniana Celsi editione minus probaverim Epistolis illis tribus quas duodetriginta ab hinc annis simul cum ea voluisti in publicum prodire; eo magis miror, mi Vulpi, existere aliquem potuisse qui perinde ac si a me curata, aut omni ex parte laudata esset, quidquid sibi in ea displiceret, id mihi objiceret non obscure, ne dicam, exprobraret. Ego vero, cum sint illae Epistolae in omnium manibus, minime opus esse duco singula in quibus ab Almeloveenio dissensi, numerando percensere, praesertim cum tot sint, ut nihil aliud illae nisi quaedam fere perpetua ab eo dissensio, esse videantur. Satis est duo quae universe dixi, commemorare, alterum (*a*): *recte illud fecit Almeloveenius, quod in hoc loco nihil in Celsi verbis mutavit: quod utinam in pluribus aliis facere; quamvis ipso praeëunte Lindenio; noluisset:* alterum (*b*): *ex innumeris prope locis quorum incertam scripturam commemorare poterat Almeloveenius, hos paucos habe.* Quod si fecisset; longe facilius mihi tunc fuisset, & nunc esset quas mutationes haud probarem, & quas tamen vicissim probarem, invenire.

Scripsi enim alias id quod superioribus etiam Litteris confirmavi, loca esse in ejus editione quae bene ac sapienter mutata sint. Nunc, exempli causa, pauca alia proferam ex uno dumtaxat capite libri 8. Locus est cap. 1. de Latis scapularum ossibus, quae, ut in meis omnibus editionibus (Lindenianam semper excipio, quam est secutus Almeloveenius) summo consensu legebatur, ab Romanis *scoptula operta* nominabantur: idque nomen, hujus unius loci auctoritate in Latina Lexica invectum fuerat. Sed Casaubonus, ut in Scholiis habes ad hunc locum, aperte admonuerat, *istam lectionem procul dubio mendosam esse, cum nunquam alibi haec vox* scoptulum *reperiatur.* Vocem autem *scutulum* apud idoneos Auctores inveniri, cum vel ex Lexicis ipsis constet, cumque duo ista ossa & forma sic satis, & officio, scapulas videlicet protegendi, referant parva scuta sub tegumentis, & musculis quibusdam quasi latentia; Lindenius tum rationem quidem certe, tum optimos, quibus non carebat, calamo exaratos libros, ut opinor, secutus, *scutula operta* reposuit. Atque ut intelligas, me non temere sic opinari; in Foroliviensi codice *scutula* inveni; ille autem Venetus, quem apud Clericos Regulares nosti a me olim inspectum esse, etsi minus antiqua manu scriptum nunc habet *scoptula*, sic tamen habet, ut mihi quidem visus sit olim *scutula* habuisse. A qua voce num quondam ortam vulgarem illam quam memorat Paawius (*c*), horum ossium appellationem censebimus, *scutorum cordis*, quippe vitalia a tergo munientium? Recte quoque Paawius (*d*), & ante ipsum Constantinus (*e*) admonuerant, cum aliae editiones habeant *in sinus*, aliae *in sinu*, legendum esse *in sinum* eo loco primi hujus capitis quem propterea sic edidit Lindenius, *ex manu duo exigui processus in sinum radii conjiciuntur.* Neque enim radius, quod probe scis, nisi unum habet sinum quo carpi quidem officula duo excipiat. Nemine autem; quod sciam; nisi evidentissima ratione, & optimo fortasse codice, praeëunte, egregie rescripta a Lindenio sunt in eodem capite verba haec: *alterum os ab exteriore parte surae positum est: quod ipsum quoque sura recte nominatur;* cum editiones omnes, quotquot consului, sic proponerent: *quod ipsum quoque supra*, falsa omnino scriptura & inepta; nam neque supra, hujus ossis nomen positum fuerat, nec *recte* a se positum Celsus ipse dixisset; noxia praeterea & nostrae anatomicae, & Latinae linguae. Ob hoc enim praesertim mendum Lexica, quae ad hoc tempus inspexi, fere omnia carent hoc surae significatu, quo surae os, fibulam dictum, ipsum quoque recte a Latinis suram nominatum fuisse, constat.—Constat, inquam: neque enim illa vox *quoque*, eo loco a Celso posita, aliud posse ibi reponi, quam *sura*, ostendit, una litterula quae temere irrepserat, detracta. Confirmat haec locus alter,

(*a*) *Epist. I. p.* 31, 7. (*b*) *Ib. p.* 21, 8. (*c*) *Comm. in hoc Celsi caput.* (*d*) *Ibid.* (*e*) *In libri ora ad hunc loc.*

alter, minus, ut videtur, animadversus, atque perpensus, libro eodem, cap. 11. recedit *in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a sura.*

Vides, ut uno in capite mutationes tres adnotaverim, quae non possint, ut opinor, facile reprehendi. Erunt, praeter eas quas scio, aliae quoque ejusdemmodi & in eo capite, & in caeteris, si quis inquirat: id quod mihi in praesentia faciendum non putavi, ne forte praeter modum viderer addictus iis, quibus potius quae in tam longo, tamque difficili opere humanitus exciderunt, ea mihi cum alias, tum modo praesertim adnotanda hinc illinc suscepi, modeste tamen, ut hominem decet suae conscium tenuitatis, nec aliud, nisi veri studium, & adolescentum utilitatem, spectantem. Itaque ut magis appareat, & quo animo ad id aggrediar, nec vana dixisse paulo ante; dabis veniam, ut unam aliam eorum mutationum adjiciam, in qua simul pro merito possim laudare, simul gradum facere ad caetera quae dixi, adnotanda. Est ea mutatio initio ipso unius ex proximis ejusdem libri octavi capitibus, videlicet quarti: *Igitur, ubi calvaria percussa, protinus requirendum est, num bilem is homo vomuerit; num oculi &c.* Hic non modo antea legebatur, *ubi calvaria pertusa:* sed cum essent nonnulli qui legerent *percussa*; Paawius (*f*) extiterat qui repugnaret propterea quia ista de quibus Celsus quaerendum esse, dicit, non possunt de ejus sententia, ut proxima ostendunt verba, nisi osse fracto, evenire. Sed non attendit Paawius quae paulo inferius subjiciuntur: *At si nihil horum secutum est, & jam potest dubitari, an os fractum sit &c.* quae, si pertusam posuisset esse calvariam, non erat Celsus additurus. Quod cum perpenderet, ut opinor, Lindenius, sciretque, admonente Constantino (*g*), haud deesse codicem qui doceret, legendum esse *percussa;* hanc vocem; si quid ego judico; sapienter reposuit. Almeloveenius autem vel sapientius fecit, qui non solum eandem vocem accepit, sed insuper lectores monuit, cunctas editiones habere *pertusa.* Hoc vero illud est quod ad mutationes omnes, multoque magis ad eas potuisse facere oportuisset, in quibus loci scriptura sic varia esset, ut alii aliter, non improbabili ratione adducti, conjicere possent esse legendum.

Namque; ut ab levioribus incipiamus; suboffendi aliquis fortasse potest, cum apud Celsum legit libro 4. cap. 8. aut lib. 3. cap. 21. *In initio*, aut *In sequentibus diebus;* quae operarum incuria excidisse, crederem, nisi utrumque in Lindenii quoque editione esset, hoc vero ad eundem modum etiam postea scriptum viderem capite 23. Si igitur haec non inconsulto sunt facta; admonendus tamen erat lector, in plurimis editionibus scribi *Insequentibus*, in omnibus autem, & in codicibus, quantum mihi licuit videre, *Initio.* Multoque erat magis admonendus, tametsi illa Empiricorum verba in Praefatione sic edantur: *Ob haec, ne mortuorum quidem lacerationem necessariam esse. Quae etsi non crudelis, tamen foeda sit, cum aliter pleraque in mortuis se habeant, &c.*; non deesse tamen editiones in quibus ita istud membrum legitur; *quae etsi non crudelis, tamen foeda sit;* ut inter praecedentia, & insequentia interjici, non cum his ultimis conjungi, statim ab omnibus intelligatur. Potest etiam non planissima alioquin, utrolibet legatur modo, ibi magis obscurari sententia injecto verbo alius apud alios significationis, *dimoveat*, ubi Celsus lib. 1. cap. 5. eum qui gravedini sit opportunus, vitare hanc posse, ad eum modum docens inducitur, *si caput in sole protegit, ne incendatur, neve subitum ex repentino nubilo frigus dimoveat.* Hic autem & membraneus codex, & omnes quae apud me sunt, editiones maximo consensu habent *id moveat.* Etsi vero eodem capite paulo superius codex, & editiones inter se non consentiunt; & ille tamen, & hae discrepant ab eo quod edidit Almeloveenius, *post cibum aut contentio, aut fatigatio animi.* In codice enim est *agitatio animi;* in editionibus *cogitatio animi.* Quae si indicata essent; credo, non defuturum fuisse qui codicem sequi mallet.

In duobus autem quos continuo proferam, locis si idem factum esset; tanto magis futurum fuisse qui ab Almeloveenii exemplari discederet, certo scio. Est uterque locus libro 8. Alter cap. 7. *nisi duae partes ejus temporis, intra quod quaeque ossa confervent, transierint.* Alter cap. 10. *nonnunquam autem recte quidem ossa conferbuerunt, superincrevit vero nimius callus.* Igitur cum ad primum ego III. ad te Epistola (*h*) adnotassem, in duobus codicibus pro *confervent* legi *conservantur*, in editionibus autem meis omnibus *conferuntur;* sexto fere post anno extitit Schulzius (*i*), qui actum agens, & vel quandam meam typographorum Constantini emendationem tacitus describens, eo transivit, ut Lindenium acriter damnaret, quod non retinuerit *conferuntur*, quo in verbo *veteres in*

(*f*) *Comm. in hunc loc.* (*g*) *In ora ad hunc loc.* (*h*) *P.* 64, 4. (*i*) *Exercit. de Ossib. Conferv.nt.* §. 1. & 2.

in *universum omnes consensissent*, & quo Celsus *sensu non dissimili* usus esset, cum de artubus lib. 4. cap. 22. haec scripsit: *articulis inter se conferuntur*. Ad me non attinet, cui hic nec seritur, nec metitur, illud excutere, an revera omnes veteres in eo verbo consenserint, quando duo, quos inspexi, codices non ita consentiebant, neque an sicuti ossa in artubus, recte dixit Celsus, inter se articulis conferi, nimirum mutuo se excipientia, & subeuntia, sic non minus recte potuerit dcere, ea conferi, cum fracta, quodam interjecto quasi glutine, cohaerent. Si id agerem; quaerere possem, ubinam Celsus, ut hoc significaret, eo verbo usus sit? cum glutinari quidem, coire, & praesertim confervere tunc ossa, dixerit. Quin, ut idem quod proposito loco scripserat, rursus capite 10. enunciaret; haec, si codices, & editiones, velut tibi eadem III. Epistola (*k*) exposui, inspiciamus, haec, inquam, habuit verba, *donec duae partes ejus temporis, quod quoque os*, vel *quod os quoque confervet, compleantur.* Quae quidem verba si egregie, praemonente Constantino, & Schulzio ipso (*l*) confitente, si egregie, inquam, sic a Lindenio intellecta atque edita sunt, ut nunc legamus *quo os quodque confervet;* quaerere, si viveret, Lindenius posset, collato hoc loco cum superiore, cur si ubi codices habebant *conservet*, recte edidit *confervet*, cur, inquam, ubi habebant *conservantur*, non laude, non excusatione, sed contumelia dignus sit, quod ad eundem modum emendaverit? Sed Lindenium tueri in praesentia, ut dixi, ad me non attinet, qui illud exemplis ostendendum susceperim, quam praestitisset, ut quidquid mutaret, de eo lectores admoneret, quo facilius quisque posset quam lectionem mallet, eam sequi. Itaque non improbo omnino dissensum Schulzii, multoque minus ejus laudabilem voluntatem id illustrandi quod a Celso bis dictum retuli de expectando donec *duae partes* transeant ejus temporis quo os quodque confervet. Quaeri enim posse, duas quintas, an septimas, paucis; quotas voluerit partes? Si igitur est qui duas tertias significari, non intelligat; huic ex Hippocraticis monumentis (*m*) locum exhibet unde id colligat: qui locus ab Almeloveenio indicari potuisset. Libens quoque laudo; ut alia quae infra memorabo, praeteream; lectionem quam scite excogitavit alterius, supra descripti, loci, in quo apud Almeloveenium legitur *ossa conferbuerunt*, nulla adnotata ex editionibus, & codicibus varietate. Schulzius autem cum in suis sex editionibus; ad quas meas adde reliquas, & membraneum codicem; animadvertisset, scriptum esse *coeperunt;* ex hoc manifeste vitiato hic verbo effici posse, censuit, *coierunt*, verbum a Celso pro *conferbuerunt*, si alios ejus attendamus locos, hic verisimiliter usurpatum. *Conferbuerunt* autem non ideo rejicit, quod huc non conveniat; neque enim ignorat, scripsisse Celsum superiore pagina *ossa non conferbuerunt*, & *inter se ossa confervere:* imo ob hoc ipsum rejicit; non est enim, inquit, ab elegantia Celsi expectandum, ut unam eandemque loquendi formulam *tam exiguo intervallo, toties repetat.* Mallem, suam nobis lectionem probasset ex levi scripturae dissimilitudine inter *coeperunt*, & *coierunt*, quam ex accuratiori isto formulas variandi studio: quod saepe a Celso, ut magnum decebat, & perspicuitatis amantem Scriptorem, neglectum est: mirorque, Schulzium, cum exempla illa e decimo ipso capite mox proferret, *os coire*, & *cum caeteris coëant*, non attendisse, quatuor, nec totos, versiculos esse inter utrumque interjectos, cum sexdecim, & quatuordecim intercedant in exiguo illo, ut ipsi visum est, intervallo: ut sileam, cum Celsus dixisset de ossibus quae interdum non recte *inter se confervent*, maxime proprium videri posse, ut eodem usus verbo, haec illis opponeret: *nonnunquam autem recte quidem ossa conferbuerunt.*

Vtcunque id est; optandum fuerat, ut qua felicitate & perspicuitate Schulzius ex *coeperunt* fecit *coierunt*, eadem ex *contactum*, quod in cunctis quibus tunc utebar, editionibus, sive ex *contractum*, quod in codicibus legi, III. ad te Epistola (*n*) adnotaveram, elicere potuisset vocem aliquam, Celso usitatam, & ad propositum facientem, quam in perdifficilem alioquin locum reciperemus. Ipse autem *confrutum* nobis excogitavit. Intelligis, me de iis verbis dicere quae, conjectura adductus, quod tunc ostendi, Roberti Constantini, sic in Praefatione edidit Almeloveenius, *duritiem, mollitiem, laevorem, confractum: processus deinde singulorum & recessus*, videlicet humanorum viscerum secundum naturam se habentium. Igitur ut Schulzio (*o*) demus, quae fortasse non omnes continuo darent, sicuti a deferveo *defrutum*, ita a conferveo potuisse fieri *confrutum:* deinde ex iis quae, ut erat doctissimus, e compluribus Graecis Scriptoribus operose congessit, illa effici quae ipsi visa sunt, & huc redeunt tandem, ut Latini *confervere* dixerint non de ossibus modo, sed *de quavis parte* se-

(*k*) P. 64, 9. (*l*) Exerc. cit. §. 3. (*m*) L. de Fract. n. 6. (*n*) P. 53, 12. & 33. (*o*) Exerc. cit. §. 16. & seqq.

solida, quae appulsu fluidarum augetur, vel nutritur propterea quod cum ea quoque *succus nutritius conferveat*; ut haec, inquam, omnia demus; non tamen idcirco *omnino*, ut ipse, *persuasum* habebimus, hic a Celso *confrutum* fuisse scriptum: quae vox neque apud ullum alium extat, quod sciamus, Latinum Scriptorem, nedum apud Celsum usquam, neque eo in loco intelligitur quomodo ad rem faceret. Loquitur enim Celsus; quod Schulzius (*p*) agnoscit; *non de praeternaturali statu, sed maxime naturali:* in hoc autem quid sit istud *confrutum*, peculiariter, ut caetera illa, ab Anatomicis adnotandum, neque ipse declarat, nec ego assequor. Nam si est bona bene nutritorum viscerum habitudo; satis illa ex *colore*, *magnitudine*, aliisque ibi a Celso enumeratis cognoscitur; ut praeteream quod aliis visum est, eo in loco vocem desiderari quae non minus ipsa *laevori*, quam *mollities duritiei*, & *recessus processibus*, opponatur: quanquam in nostris, quae recte se habeant, interioribus non facile video quid asperi obvium sit, ubi eam partem quae in thorace est, excipias arteriae illius quae propterea aspera nominatur.

Verum ut hic locus ob vitiatum fortasse in codicibus verbum (*q*), ansam praebuit doctis hominibus aliquid audendi, & inusitatas voces excogitandi, sic alii in quibus nihil, quod sciam, vitii fuerat, cur Lindenio dederint mutandi occasionem, dicere non possim qui ejus codices non inspexerim: illud possum, multo minus locos istos alios, nisi variantibus lectionibus indicatis, fuisse mutandos. Libro 8. cap. 4. ubi verba fiunt de asperitate quae in percussa calvaria specillo occurrit, dubitante Chirurgo, a suturis, an a fracto osse illa sit, in meis omnibus editionibus, & membraneo ipso codice legebatur *os aperire tutissimum est.* Ibi Lindenius, quasi veritus ne hoc quod de nudando osse dicitur, acciperetur, ut Paawius (*r*) facere inceperat, de terebrando, sic mutavit, *os deoperire.* Idem profecto mox voluerat Celsus, cum, aliquando post vehementiorem ictum, scripsit, *quamvis specillo nihil invenitur, tamen aperire commodius est. At si ne tum quidem rima manifesta est &c.* Hic vero nihil mutavit Lindenius. Quod si primo etiam loco fecisset; in Lexica receptum non esset verbum *deoperio*, ex hac quidem Celsi, si modo Celsi est, auctoritate. Sed illud, si non aeque prisca, aliqua tamen tuetur auctoritas. Vox autem *carpus* ita producitur, ut quae neminem praeter Celsum auctorem habeat, qui lib. 3. cap. 6. scripserit, *ejus carpo manum admovere.* Non facile autem illam producturum fuisse, credo, qui & codicem, & editiones meas omnes habere, sciret, non *carpo*, ut Lindeniana, sed *corpori*, & Constantini esse explicationem, non lectionem, quod in ejus libri ora adjectum est *carpo: aut thoraci.* Sane Celsus non carpum, sed primam palmae partem dixit lib. 8. c. 1. *In manu vero prima palmae pars ex multis minutisque ossibus constat*: qui locus illud quoque docet, non *manum* dumtaxat *explicatam aut dilatatam*, ut tradi video, *palmae* vocabulo significari. Etsi vero pro Latina voce *corpori* non Latinam *carpo* substitui, plerique difficilius patientur; non tamen facillime sinent, in Latinae locum reponi alteram, quamvis Latinam, & a Celso ipso alibi in usum vocatam, praesertim si illa quae extrudatur, ejusmodi sit, ut, nisi caveamus, ejus interire paulatim memoria queat. Vrinae in mulieribus iter Celsus, quod dixerat lib. 4. cap. 1. virili esse *brevius & plenius*, id est, minus angustum, ut libro 7. cap. 26. simul esse *rectius*, addit, sic eadem usus diligentia, ne Chirurgi ad lotium manu emoliendum fistulam in illud demissuri, aliquando, ut nostra aetate etiam contigit, turpiter decipiantur, docet non solum ubi semper, sed insuper quem saepe in modum se ostendat illius finis. *Mammulae simile*, inquit, *inter imas oras super naturale positum* est. Et sic quidem codex, & editiones omnes habent quae apud me sunt. Almeloveeniana autem habet *carunculae simile*, eadem certe sententia, & voce non minus Latina. Sed vox *mammula* rursus in periculum adducitur, ne, quemadmodum in Varronis libris (*s*) expuncta fuerat, ni Viri doctissimi ex codicibus antiquis restituissent, ita libris etiam Celsi eliminetur. Eodem quoque in eadem editione sententia redit lib. 8. cap. 10. ubi postquam traditum est, in suppuratione eo dimittendum esse ferrum *qua parte maxime tumebit locus*, haec adduntur: *Si nusquam tumor se ostendit; ubi maxime pus subsit, sic intelligemus &c.* Qui tamen noverint, in meis omnibus editionibus, & codice quoque sic legi: *Si nusquam caput se ostendit*, iidem fortasse hoc malent, praesertim si sciant, ad Plinium (*t*) docentem, quae furunculos discutiant, *priusquam capita faciant*, sive, ut alibi (*u*) loquitur, *si nondum caput fecerint*, adnotasse Dalechampium (*x*), videlicet *si nondum in acutum fastigium sublati fuerint, si nondum in acuminatum verticem extuberaverint.* Ex qua capitis apud Latinos significatione illa orta apud nostrates videtur consuetudo, ut tumores quibus id acci-

(p) §. 24. (q) *De quo tamen vid. Epist. VIII. infra medium.* (r) *Comm in hunc loc.* (s) *De Re Rust. l. 2. c. 3.* (t) *Nat. Hist. l. 22. c. ult.* (u) *Ibid. l. 26. c. 12.* (x) *Ad cap. 12. cit.*

cidit, ipsi dicant *venire a capo.* Celsus eodem intellectu alibi (*y*) scripsit: suppurationes *in exteriorem partem feruntur, & acuuntur.*

Plinii facta mentio cujusdam me admonet; quem ipse laudavit (*z*), loci Cornelii nostri. Is est lib. 2. cap. 33. *herba muralis (parthenium vel perdicium appellant.)* Quae sic, ut Almeloveenius, Editores, qui apud me sunt, caeteri proposuere, uno excepto, Viro apprime docto, Joanne Ruellio. Hic enim Celsi libros, ab se emendatos, typographo dedit qui Parisiis A. 1529. vulgavit simul cum Scribonio, ut gratus in Litteris fatetur, huic praepositis, ad ipsum Ruellium scriptis. Ruellius igitur ista herbae muralis nomina quae Almeloveenius inter uncos inclusit, non Latinis, sed Graecis & Litteris, & terminatione excudenda curavit. Quod cum judicio adductum suo, tum libris calamo exaratis, quibus abundasse legi, in primis permotum, fecisse, puto, quando ego quoque in membraneo codice non aliter scripta ea nomina animadverti. Accedit ipsius Celsi duplex in eodem capite exemplum, qui Latinis herbae sanguinalis, & solani vocabulis cum Graecis Litteris alia quae apud Graecos in usu erant, adjecerit; non apparet, cur in herba murali idem facere non debuerit, praesertim cum alibi quoque eandem servaverit consuetudinem, ut capite 25.; ne alia quaeram exempla; libri 5. in *herba solari*, servaturus quoque, ut opinor, libro 6. cap. 10. in *radice ea, quam dulcem appellant*, nisi ut erat unicuique longe notissima, minime opus fuisset Graeco etiam nomine, praesertim quod ipsa significationis vi nihil discreparet a Latino, designare; quapropter ex verbis illis apud Scribonium (*a*): *glycyrrhizae succi (est autem radix dulcis)* quatuor haec ultima ideo neglexisse Marcellum, quod *glossa esset*, Rhodius (*b*) non dubitat; *neque enim res adeo facilis*, inquit, *interpretationem postulabat.* Si igitur Graece hic illa nomina adscripsit Celsus; viderint, quo jure faciant qui *parthenium* & *perdicium* inter Latinas voces referunt ex Celsi quidem auctoritate, cum interea *herbam muralem*, & *solarem*, & *radicem dulcem* ejusdem, ut possent, exemplis non confirment. Id viderint pariter qui hunc locum ita ediderunt, uti descripsimus: nam praeter Graecas litteras, & terminationem, vox *Graeci*, quae in proximis exemplis non omittitur, desideratur. Sed altera ex parte objici potest is quem indicavi, Plinianus de Celso locus. *Parthenium, alii leucanthen, alii tamnacum vocant. Celsus apud nos, perdicium & muralium.* Non est, mi Vulpi, tempus ut hinc ad Rem Herbariam divertam, neque ut, Plinii verba emendare conatus, actum fortasse agam. Sed quantum ex Dalechampii editione, qua melior, cum hanc Epistolam scriberem, non erat in manibus, & ex iis quae in ejusdem margine adscripta huc sunt, ego quidem possum conjicere; Plinius potius est ex Celso, quam Celsus ex Plinio, emendandus: apud quem alibi quoque (*c*) cum alter ex hoc Celsi capite profertur locus, *strichnon* Latinis litteris descriptum video, quam vocem Celsi Editores, nisi si qui forte Graecis carebant typis, Graecis litteris scripsere. Quod si ad Plinium, quotiescunque aliquid ex Celso; quod non saepius tamen facit; nominatim producit, hujus adnotata fuissent verba ex iis videlicet qui extant, libris; interciderunt enim qui ad Rem Rusticam attinebant, ad quos videntur referenda quae producta sunt lib. 10. cap. 53., aut si ad Celsum indicata semper essent loca quibus ejus sententia a Plinio laudatur; fortasse alter ad alterius scripturam meliorem reddendam opis aliquid afferre potuisset.

Verum ad Almeloveenium ut redeam, vel potius redire videar; neque enim reapse digressus sum, cum haec attigi quae de vocibus aliter ab Ruellio, aut apud Plinium scriptis, ad Celsum poterat adnotare; debebat certe de mutato primo verbo capitis 1. lib. 7. lectores admonere. Legebant ibi ante Lindenium omnes quos inspeximus, *Luxata:* quam vocem, ut accipi quidem solet, res ipsa evidenter respuit; agitur enim de sugillatis, & contusis: tum Celsus, an quod vetustatem olere crederet? Catoni, ejusque antiquorum verborum studioso Crispo Sallustio & *luxatum*, & *luxum* reliquit: & quanquam ii qui mox scripserunt, *luxare*, & *luxatum* rursus in usum revocaverint; ipse tamen fugit studio tanto, ut libro 8. non modo initio capitis 2. sed & capite 11. & quatuordecim quae sequuntur, cum de luxatis ossibus semper ageret, nunquam hoc verbo, sed aliis, & pluribus potius, ne eo uteretur, usus sit. Nam *de loco*, aut *sedibus suis moveri, excidere, elabi, prolabi, loco suo non esse, expelli, propelli, procidere, delabi, incidere, recedere, promoveri, labi, prorumpere, prodire* ossa dixit, & pleraque horum verborum repetere etiam saepe maluit, idque exiguo intervallo, quam semel, ossa luxari, scribere: ut nisi aliae essent quae alias

(*y*) *L.* 2. *c.* 8. *p.* 67, 7. (*z*) *Hist. cit. L.* 21. *c.* 30. (*a*) *Compos. Med.* 86. (*b*) *Not. ad cit. Compos.* (*c*) *L.* 27. *c.* 13.

alias (*d*) proferentur, haec una animadverfio fatis oftenderet, non effe a Celfo infcriptiones iftorum capitum *De Offibus luxatis: De Maxilla luxata*, & caeteras ejusdemmodi. Recte igitur videtur feciffe Lindenius, quod primum illud fuftulit verbum *Luxata:* fortaffe etiam hoc recte, quod pro illo refcripfit *Vexata*, non modo quia leviffima mutatione, fed & quia Conftantino, imo quodam Conftantini codice non diffentiente, id fecit. Ille enim huc adfcripferat: *contufa fcriptum inveni: itemque vexata, quod plane non difplicet, fi pro contufis fumatur, ut apud Gell.* Hic vero loco quodam fuarum *Noctium* (*e*), quem hic defignari puto, fic habet: *qui fertur, & raptatur, atque huc, atque illuc diftrahitur, is vexari proprie dicitur.* Verum hinc fequitur, vexationem poffe quidem effe fugillationis caufam; non ipfam tamen effe fugillationem. Nec quidquam de fuo, quo hic uteremur, Macrobius (*f*) addidit, cum haec, atque alia ex Gellio innominato defcripfit. Celfo aequalis Auctor, Scribonius (*g*) rem magis illuftraffet, fi quos *ex ictu, cafu, — contufione* dolentes memorat, *nec minus arbore alta delapfos, vel fcalis devolutos, excuffos a rheda vel curriculo, atque ita tractos*, non illos *manifefta caufa vexatos*, fed fimpliciter *vexatos* dixisfet, neque aliis *ex occulta caufa laborantibus* oppofuiffet. Celfus autem ipfe, qui fugillationem lib. 5. cap. 18. fic defignaverat, *fi facie contufa, livor fubcruentus eft*, capite autem 23. *collifa corpora vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt*, memoraverat, & cap. 26., nec femel, eadem fignificatione *collifum* fcripferat, aut *collifa*, & lib. 2. c. 10. *fi ex fuperiore parte aliquis decidit, fi contufus eft &c.*; cur non hic *Contufa*, aut *Collifa* dixit; fed *Vexata?* Ob has igitur, atque alias quae in aliquorum animis infidere poffent, dubitationes, ut fi forte *luxata* hic crederent Celfo aliud, quam apud alios foleat, fignificare, tum etiam ne priusquam optimi non unius codicis auctoritate res, quae ratione non poffet, confirmaretur, alii effent qui *vexata* pro contufis accipi jam poffe, Celfo auctore, non dubitarent; ob haec, inquam, omnia quid antea fcriptum effet, non videbatur reticendum. Sic etiam admonendi erant lectores, apud omnes, quantum nos quidem vidimus, lib. 4. cap. 2. pro *capillitio* legi *capillo*, aut, ficut in codice a Conftantino infpecto, *capillis;* cum tamen nofter codex *capillo* habeat; in iis verbis, *fub quo nomine*, capitis, *nunc fignifico eam partem, quae capillitio tegitur;* ne ad unum quod ex Apulejo (*h*) proferri video, exemplum infuper Celfi addi poffe, pro certo exiftimaretur. Sic & inferius illos omnes habere, non *fpongiam concavam, fubinde aqua frigida expreffam*, fed *in aqua frigida expreffam*, idque melius aliquanto; nam verius fortaffe fuit *ex aqua;* fic enim cap 24. *fpongia impofita, quae fubinde ex oleo, vel aceto, vel aqua frigida exprimitur:* libro autem 6. cap. 6. non *tanto finis minus expeditior eft*, fed *minus expeditus eft:* & fane comparativo aliquando *magis* adjunctum legi; *minus* nec legiffe memini, nec, fi rationem attendas, potui. Vtrobique autem codex cum editionibus confentit. Denique in eo loco libri 7. cap. 19. *Neque tamen nimium ex ea* tunica *rurfum relinquendum eft*, indicandum erat, editum fuiffe ab illis omnibus id quod in codice, *furfum relinquendum eft.* Nam etfi quae proxime praecedunt, *Sed non a fumma inguinis plaga, verum infra paululum ea abfcindenda*, utrumlibet legere permittunt, placetque ibi *rurfum* dici pro *e contrario;* decebat tamen, non ignorari, Celfum fortaffe ipfum quoque ita *furfum* pofuiffe, ut motum non fignificaret locum verfus.

Quin etiam ubi non tanti referebat, quid antea legeretur commemorare, minime id erat praetermittendum, ut libro modo citato 7. cap. 13. in his verbis, *Medio tumor una linea inciditur*, fcriptum fuiffe in meis omnibus libris (quibus & codicem addes) *Medio tumore*, Pinziano excepto, cujus lectionem *tumor* qui in margine adnotarunt Conftantinus, & Ronffeus, recte quidem fecerunt, quippe cum Celfus alibi, ut puta libri hujus cap. 2. fcripferit, *majores finus — duabus aut tribus lineis incidendi funt;* fed idem tamen cap. 9. etiam fcripfit, *ab interioribus ejus angulis lineas tranfverfas incidere:* Vt cap. 3. cum laudantur, puris jam redditis ulceribus, *cibi potionesque corpori faciendo aptae*, hanc utique lectionem dignam effe quae hic probetur, ubi de carne producenda agitur; nec tamen extra librorum marginem, quos duo iidem Viri procurarunt, usquam extare, quod fciam; fed pro ea fuiffe *corpori reficiendo:* Vt in Praefatione ad librum eundem hunc 7. ea verba: *fed* Chirurgus *perinde faciet omnia, ac fi nullus ex vagitibus alterius affectus oriretur;* apud omnes, fi Caefarium, & Pantinum excipias, fic legi, *perinde faciat:* & fane his nullo alio interpofito verbo, ea praeponuntur, *non ut clamore* aegri *motus, vel magis, quam res defiderat, properet, vel minus, quam neceffe eft, fecet:* Vt lib. 6. cap. 6. ubi nunc fcriptum vides, *alvum duci*, lon-

(*d*) *Epift. VII.* §. *Sed ut plenius.* (*e*) *L.* 2. *c.* 6. (*f*) *Saturn. l.* 6. *c.* 7. (*g*) *Compof. Med.* 101.
(*h*) *Metam. l.* 2.

longioremque inediam induci, *necessarium est*, fuisse olim scriptum in meis editionibus cunctis id quod in codice, vel aurium ipsarum judicio, melius, *inediam indici:* Vt lib. 4. cap. 4. pro illis *caput leniter dolet*, quae Pinzius quoque, & Junta, & Caesarius habent, reliquos, ut codex, habere *leviter*, quemadmodum & Celsus alibi apud Almeloveeninm ipsum loquitur lib. 8. cap. 9. *is locus leviter indolescit:* Denique ut lib. 3. cap. 27. ubi editum nunc est, *quicquid est puris*, *exeat*, in illis omnibus exemplaribus pro *exeat* fuisse *excedat*, si unum Caesarii demas, in quo erat *excidat*, errore fortasse operarum, facili, nec hic quidem sententiam mutante, ut contra nonnullis aliis locis animadverti, velut extremo capite 9. libri 8. Vbi enim legitur, *si quid ex vertebra excidit*, *aut aliquo modo fractum est*, quasi ibi ageretur etiam de Spinae luxatione, cum de fractura solum agatur; ibi codex, & Pinzii, Juntae, & Manutiorum ambae editiones sic habent, *si id quod ex vertebra excedit*, *aliquo modo fractum est;* in caeteris est *excidit*, in quarum aliquibus, ut Constantini, & Ronssei, deest *quod*, tametsi ex libri ora constet, in veteri codice non defuisse. Itaque mutato *excedit* in *excidit*, inepta primum sententia, deinde haud intelligibilis facta est: quae res Lindenium coëgit, ut pro *id quod* ederet *quid*, & particulam *aut* adjiceret; sic autem rursus quidem intelligibilem sententiam reddidit, sed ab Auctoris mente, nisi ego fallor, plurimum discrepantem. Hoc enim voluisse Celsum, arbitror, si aliquo modo fractus est vertebrae alicujus processus, is videlicet qui magis est injuriis expositus, nimirum posterior. Processum autem ut designaret, hic dixit *id quod ex vertebra excedit*, quemadmodum ultimo hujus libri capite dixit *quod excedit*, ut significaret nudi ossis eminentem partem, primo autem capite os calcis *quadam parte sinuari*, *quadam excessus*, id est, processus, *habere:* quae hoc libentius adnotavi, quia isto modo, & significatione in Lexicis non inveni.

Jam vero in eodem primo capite libri 8. quaedam juvat animadvertere. Et primum ubi nunc legis, *Sed ea foramina*, *quae a summis ad intimas nares simplicia sunt*, magno antea probandoque consensu legi consueverat, *a summis ad imas.* Illa autem multo inferius, *Ima vero spina in coxarum osse desinit*, optime fortasse, ex conjectura Constantini, edita sunt, cum scriptum sit *desidit* in cunctis editionibus, si Manutiorum utramque excipias, quae, & membraneus codex habent *discedit.* Constantinus tamen sic adnotaverat *desidet* vel *desinit*, minus a codice recedens in *desidet:* quanquam illa vox *discedit*, vel potius *desidit;* si quod supra dixerat Celsus, *parum desidentes sinus*, attendamus; indicare videntur aliquid de Sacri ossis concavitate, in qua, hactenus extuberans, spina repente subsidit. Cujus omissionem ossis minus in Celso notasset Paawius (*i*), si haec suspicatus esset, aut etiam si in descriptione ossis coxarum Sacrum quoque comprehendi, animadvertisset; ex dextero enim & sinistro unum, idque transversum os Celsus non faceret, si, ut pectinem, ita Sacrum etiam os excluderet. Superius vero ubi descripti sunt dentes, & recte puto ab Almeloveenio haec ferme omnia esse proposita: *utrinque fere maxillares quini sunt*, *praeterquam in iis*, *in quibus genuini*, *qui sero gigni solent*, *non increverunt*, & recte simul quae Paawius maluerat, esse indicata: qui cum *quaterni*, ut omnes, legeret; mirum non est, si *non* in *jam* mutaret, haud mutandum amplius ex quo, antiqui apud Constantinum codicis auctoritate, ab Lindenio rescriptum est *quini.* Legebant praeterea omnes *in quibus tres ultimi*, ubi penultimam voculam primus, quod sciam, expunxit Paawius; egregie quidem, re ipsa videlicet, ac membraneo, quod laudare solitus sum, exemplari consentientibus; in eo enim sic inveni, *quibus hi ultimi:* quam postremam, quae apud omnes est, vocem nescio cur mutaverit Lindenius. Ad dentes quoque ea pertinent, *cum toto osse quod superiores dentes excipit.* Sic enim Lindenius, Constantini editionem, & quod in margine alii habent, secutus, edidit; nemine admonente, caeteros tamen habere *exigit*, quod in codice etiam video, & Celsum ipsum non uno loco, ut non multo infra, *ab utroque latere processus duos exigunt*, & mox, *deorsum versus processus exigunt*, & lib. 3. c. 28. *radices altius exigunt*, vim hujus verbi, non satis fortasse in Lexicis repraesentatam, expressisse: & quamvis ad hunc ultimum Celsi locum adnotet in Scholiis Almeloveenius, tribus exceptis Editoribus, alios maluisse ex codicibus *adigunt*, se vero ex Columellae consuetudine *agunt*, vel *exserunt;* tamen sic habeto, praeter illos tres, apud me septem alios esse Editores, qui *exigunt* retinuere, vix duobus in margine commemorantibus *adigunt*, Columellam (*k*) autem vites scripsisse & *materiam*, & *uvas duplices*, & *complures exigere.* Sed quaedam videtur nonnullorum esse quasi conjuratio de verbo isto *exigo* e Celsi libris exigendo. Nam ecce

(*i*) *Comment. ad locum prox. super.* (*k*) *De Re Rust. l. 5. c. 6. & l. 3. c. 2. & 6.*

ecce tibi etiam Paawius, qui in eo quem primum de tribus produximus, loco pro *exigunt*, lego, inquit, *exserunt*, nullo, quem laudet, codice, nulla, quod sciam, editione assentiente. Sed nimirum cum alter altero in loco retineat *exigunt;* non satis apparet, cur in utroque non debeant retinere. Jam vero in iis quae continuo sequuntur, quidquid a Paawio, aut ab Lindenio mutatum est, videamus. Ea sunt: *Vertebrae, mediae perforatae, qua spinae medulla cerebro commissa descendit: latera quoque inter duos processus tenuibus cavis pervia, per quae a membrana cerebri similes membranulae deducuntur.* Codex vero, omnesque editiones meae pro *latera quoque inter*, habent *circa quoque per;* pro *pervia* autem, quod sic mutavit Paawius, habent *perviae.* Sed; ut alia omittam; qui de particula *per* in alias, ut *inter*, aut, sicuti Constantinus, & Ronsseus in libri ora, *subter* mutanda cogitarunt, non videntur animadvertisse, quemadmodum in cervice praesertim, per cavos a superiore facie processus meninges, & nervi exeant, ut neque, si hic ea particula mutanda sit, capite quoque 14. mutari oportere, ubi summo omnium, atque adeo ipsorum etiam consensu scriptum est, vertebras non posse excidere, *nisi & medulla, quae per medium, & duabus membranulis, quae per duos a lateribus processus feruntur, & nervis qui continent, ruptis.* Interea juvat animadvertere, cum Celsus vincula, & tendines, ut solet, nervorum nomine hic designet, pro veris autem nervis nihil nisi membranas memoret, a cerebri videlicet membrana deductas; utroque loco cum iis facere videri qui his temporibus vim eorum quos nervos proprie appellamus, in horum meningibus, non in substantia ipsa nervea, agnoscunt, praesertim cum de oculo quoque verba faciens lib. 7. cap. 7. tunicas quidem scleroticam, & choroidem ajat *extenuatas & in unum coactas per foramen, quod inter ossa est, ad membranam cerebri pervenire, eique inhaerescere;* substantiam autem, quam convestiunt, nervi Optici, prorsus negligat. Sed ne esse nimius videar in exemplis, ad eam Facultatem quam profiteor, attinentibus; rursus ad alia quae alio pertineant, redeamus.

Vtinam quod lib. 7. cap. 30. fecit Almeloveenius, id semper facere potuisset. Ibi enim cum sermo sit de podicis venis sanguinem fundentibus, etsi edidit *ut omnia vasa quasi capitula conspicua sint;* tamen cum monuerit, esse qui aliter legant, excitavit ad editiones alias, ipsosque codices inspiciendos. Quarum illae, exceptis Manutianis, in quibus est *omnes venae*, cum apud me habeant, non sine manifesto errore, *omnia vela*, codex autem *omnia vena;* proclive est attendenti, de iisdem venis scripsisse Celsum cap. 18. superioris libri *ora venarum tanquam capitulis quibusdam turgentia;* proclive est, inquam, in Constantini inclinare sententiam, qui pro *vela* adscripserat *venarum*, ut legatur *omnia venarum quasi capitula.* Sed eodem libro 7. cap. 26. ubi post signa calculi vesicae spinosi in cervicem delapsi, cum Lindenio edidit Almeloveenius, *neque adhibenda manus, nisi id consistit*, nec de varietate lectionis admonuit; quotus quisque erit qui suspicetur, in cunctis iisdem editionibus, Manutianis quoque, & praeterea in membraneo codice, &, quod probe memini, etiam in altero illo Veneto legi *nisi id constitit:* quam lectionem illud confirmat quod supra inculcatum fuerat, *ne curandum quidem, nisi cum hoc*, nempe calculum descendisse in cervicem, *indiciis suis cognitum est.* Quamvis autem infra ubi post sectionem praecipitur, ut si quis exiguus supersit calculus, potius relinquatur, haec subjiciuntur, quia *longa inquisitione vesica laeditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non secti, cum diu frustraque per digitos vesica esset agitata, decesserint:* quamvis, inquam, noster codex habeat *quidam non secuti;* non reticendum tamen fuerat, editiones, quotquot apud me sunt, ad unam omnes negantem particulam haud habere; ut si qui mallent, id quod a primo postulare videtur locus, has sequi, possent. Multo autem minus id fuerat supra negligendum, cum haec proposita sunt, *Manus sinistra calculum compellit deorsum digitis, donec ad cervicem pervenitur. In quam, si oblongus est, sic compellendus est, ut ne pronus exeat: si planus, sic, ut transversus sit: si quadratus, ut duobus angulis sedeat: si altera parte plenior, sic, ut prius ea, qua tenuior sit, evadat.* Namque ut haec sint ad eorum normam quae in libri ora adscripserat Constantinus; tamen Constantinus ipse edidit, uti plerique, *sinistrae digiti deorsum eum compellunt*, uti omnes autem, *ut pronus exeat:* quae duo sic etiam in codice leguntur. Nec ratio quam attulit pro nova scriptura *ut ne pronus*, sic placere omnibus videtur posse; ut Lindenio placuit. *Jacens ovum oblongum pronum est*, inquit Constantinus: *stans erectum. Pronus* calculus *minime, aut vix extrahi posset.* Imo ovi exemplum adversatur; neque enim per id foramen per quod jacens traduci potest, traduci poterit erectum: itaque Celsus ovi similem calculum, id est, altera parte pleniorem, altera tenuiorem, non erectum, sed pronum educi, voluit, cum dari operam jussit, ut prius ea parte qua tenuior sit, evadat. In caeteris autem quae his interjecta descripsimus, num recte omnia interpretetur Constantinus, alii viderint; res enim sane digna est

de qua quaeratur. Nos vero, cum in iis nihil prorſus a communi ſcriptura alienum animadvertamus; ad alios Celſi locos in quibus ea mutata eſt, tranſimus.

Libri igitur octavi capite 10. ubi in oſſis artuum fractura cui carnis quoque vulnus acceſſerit, fragmentum eſſe, manu in ſuam ſedem recondendum, *ac, ſi id manus facere non poteſt, vulſellam, quali fabri utuntur, injiciendam eſſe acutae oſſis prominentis cuſpidi, ab ea parte, qua ſima eſt; ut ea parte, qua gibba eſt, eminens os in ſuam ſedem compellat*; admonendum omnino fuerat, pro *acutae oſſis prominentis cuſpidi*, quae neſcio ex quo exemplari accepta ſint, longe aliud alios legere conſueviſſe. Codex enim, & Pinziana, & Juntina editio ibi habent *recte ſe habendi capiti*, id eſt, *habenti*, ut plerique poſtea ediderunt; nam aliqui *habenti capite*, unus Caeſarius *habente capite* propoſuerunt. Recte autem ſe habens caput, videtur hic extremum oſſis, cujus oſſis fragmentum prominet, firmum, & idoneum ad ſuſtinendum vulſellae illius quaſi vectem, ſignificare: quale non fore, ſi in acutam deſinat cuſpidem, tum ratio docet, tum Hippocrates (*l*) in re non ita diſſimili, his verbis confirmat: *Si vero ſuperna oſſis pars immutata fuerit, ac confracta, ut vecti adhibendo locus non ſit commodus; ſed acutum quid prominet; tunc oſſe ſcalpendo deraſo, ſecuram vecti ſedem facere oportet.* Acutam autem cuſpidem in fragmento quod reponi debet, intelligi hic non poſſe, ea quae modo ſcripſerat Celſus, oſtendunt, ſi fragmentum *acutum* eſt, *ante acumen ejus, ſi longius eſt, praecidendum; ſi brevius, limandum, & utrumque ſcalpro laevandum.* Libri quoque ejuſdem caput 12. quod eſt de maxilla luxata, cum ad comprobandum, quanti referat, poſt ejus repoſitionem liquidiore cibo uti, ſic deſinat, *adeo ut ſermo quoque frequens, motu oris temporum nervos laedat*; non tamen ad eundem modum verba haec in libris caeteris leguntur. Omnes enim, & codex pariter ſic habent, *adeo ut ſermo quoque frequenti motu oris per nervos laedat.* Quod qui ſciat, is fortaſſe ſuſpicetur, minus haec eo pertinere quo indicavit Conſtantinus, cum ad marginem reſcripſit *motu, oris nervos perlaedat*, non ſatis, ut videtur, animadvertens, num hoc verbum apud idoneos Scriptores legatur, aut qui ſint oris nervi, aut denique num eorum laeſionem hic praecipue ſpectare conveniat; minus, inquam, haec verba eo pertinere ſuſpicetur, quam ne articuli maxillae, in ſuam ſedem nuper repoſitae, cum quiete egeant, ſermone laedantur, quippe maxilla, inter loquendum, pro vario oris motu per ſuorum identidem muſculorum tendines coagitata. Sic fuiſſet ſuſpicionibus aliis locus lib. 6. cap. 6. ſi, cum illa de luſcioſis propoſita ſunt, *inungi oportet ſanguine jocinoris (maxime hircini; ſin minus caprini) ubi id aſſum coquitur, excepto*; indicatum ſimul eſſet, Manutios tamen pro *ſanguine* ſcripſiſſe *humore*, plures autem, in quibus Caeſarius, Conſtantinus, Ronſſeus, in libri ora edidiſſe alios *ſanie*, alios *humore*, alios utrumque. Extitiſſet enim profecto aliquis, cui alterutra harum vocum magis, quam *ſanguine*, placuiſſet, ſicque Pantinum, a quo Celſus propterea arguitur, eluſiſſet. Pantinus enim in ſua ad hunc locum adnotatione, cum Dioſcoridem (*m*) produxiſſet, a quo adverſus ejusmodi vitium *caprini jecoris aſſi ἰχὼρ commendatur*, & Plinium (*n*), *qui pro Dioſcoridis ichore ſaniem vertit* (quaſi Dioſcoridem ante Plinium ſcripſiſſe, conſtaret) *Celſus* vero, inquit, *minus bene, ſanguinem interpretatur.* Et mihi quidem Trallianum (*o*) quoque, ut Ronſſeus hic in Enarratione admonet, animadvertenti in eodem caſu laudantem, ſi ex hircino jocinore, *dum aſſatur, ichora colligamus, & inde lumina perungamus*, veniſſet in mentem, ut ex *humore*, quod verbum in codice quoque inveni, *ichore* in Celſo reſcriberem, ſi vox *ichor* ut in Lexicis ex ejus lib. 5. cap. 26. ſect. 20. producta eſt, ſic ibi Latinis, non Graecis, litteris ſcripta haberetur.

Loci duo ſunt libro 4. alter c. 9. alter 11. Ille ad hunc modum ab Almeloveenio proponitur: *oleae ex muria durae; lactucae intinctae in aceto.* Omnia ex Lindenio ſunt praeter illud *durae.* Ediderat enim *dura*, ut omnes, qui ex Rei Ruſticae Scriptoribus probe ſcirent, quid eſſet muria dura. Itaque operarum inſcitia id factum crederem; niſi certior fierem, in prima quoque Almeloveenii editione ſcriptum eſſe ad eundem modum. Sed & omnes, ut codex pariter, poſt *dura* habent *tinctae in aceto lactucae:* ut quamvis alibi ſcriptum eſſet *oleae albae ex dura muria, eaedem aceto intinctae*; tamen nihil mutandum, non monito lectore, fuiſſe videatur, praeſertim cum Lindenius ipſe lib. 8. cap. 4. in Celſo retineat, *ſpongia ſubinde in aceto tincta.* Locus alter eſt: *Admovendumque naribus pulegium ex aceto, vel polenta vino aſperſa, vel quod ſecundum naturam eſt.* Qui minime ignoret, in plerisque editionibus legi *vel mentha, ſi nondum matura eſt*, adſcribente Conſtantino nem-

(*l*) *L. de Fractur. n.* 35. (*m*) *L.* 2. *c.* 39. (*n*) *L.* 28. *c.* 11. (*o*) *De ſingul. corp. part. vitiis &c. l.* 1. *c.* 23.

tempe materia, fortaſſe hoc malit. Qui vero animadvertat, non fuiſſe opus hoc addere, cum illa imperata ſint, *ſi adhuc ſubcruda ſunt, quae vomuntur*, ſimulque ſciat, in codice, & in pervetuſta Pinzii editione, & Juntae, & Manutiorum utraque ſcriptum eſſe, *vel menta ſecundum naturam eſt*, is, fieri poteſt, ut dictum accipiat de mentha, ut per ſe eſt, non ut pulegium ex aceto, neque ut polenta vino aſperſa. Ibi etiam ubi geſtationum leniſſima genera, & inſtrumenta propoſuerat Celſus lib. 2. cap. 15. dixeratque: *Si nihil horum eſt, ſuſpendi lectus debet, & moveri*; quod auxilium erat libro proximo cap. 18. in phreneticis, capite autem 27. in iis qui reſolutam haberent partem corporis, laudaturus; cum illa continuo adjiciuntur: *Si ne id quidem eſt, at certe uni pedi lecti fulcimentum ſubjiciendum eſt, atque ita lectus huc & illuc manu impellendus*; ibi igitur ſi adnotatum eſſet, ab aliis ſcribi *uni pedi lecti funiculus ſubjiciendus eſt*, tanto conſenſu, ut ne in codice, neque in editionibus meis omnibus aliter legatur; aliquis fortaſſe ſcripturam hanc probare maluiſſet, tanquam magis poſt illa quae praecedere diximus, congruentem, ut cum ſuſpenſus omnibus pedibus haberi lectus non poſſet, at uno haberetur. Caeterum fulcimentum quoque, uni pedi ſubjectum, cum pariter praeter illum quem ſecundum lineam diagonalem habet oppoſitum, reliquos pedes ſuſpenſos ſervet; eundem praeſtare uſum poteſt, praeſertim ſi ejusmodi ſit quale cunis ſupponitur ut manu huc & illuc agitentur. Quod ob lectorum *fulcra* illa *mobilia* dico quae ad eundem uſum ab Antyllo, & Aëtio memorata, ad hunc ipſum modum interpretatur Mercurialis meus (*p*): qui caetera geſtationum ſimilium genera apud priſcos Medicos uſitata, omniumque utilitates explicans, hoc quo *uni pedi lecti funiculus ſubjiciebatur*, ait Vir eruditiſſimus, *primum* (*quod ipſe ſciat*) *inter Medicos Celſum monſtraviſſe.* Libro etiam 4. cap. 4. cum in gravedinis, aut diſtillationis initio haec praecipiuntur, *Ambulatione tantum non acri, ſed recta utendum eſt*, haud ab re fuiſſet monere, hactenus omnes ſcripſiſſe *tantum acri, ſed tecta*, niſi quod Ruellius, & Stephanus *recta* ediderunt. Inſuper Rubeus (*q*), cur acris, & tecta eſſe debeat, oſtendit, & Celſi commemoravit loca, quibus aëris inaequalitate maxime ea ipſa concitari incommoda, docuit lib. 1. cap. 2. & 5. Attamen eodem cap. 2. *melior*, univerſe dicitur, *eſſe* ambulatio *ſub divo, quam in porticu*, & *recta, quam flexuoſa*, & cap. 4. quibus caput infirmum eſt, iis commendatur *multum ambulare*; *ſed, ſi licet, neque ſub tecto, neque in ſole.* Neſcio, an quidquam, ſaltem ejuſcemodi, dici poſſit pro eo loco libri 1. cap. 3. *Si aſſidua oſcitatio urget*; cum ibi nemo; quod ſciam; id legerit, ſed omnes *fatigatio*, quam vocem ut ea quae praecedunt, ac ſequuntur, requirunt, ſic Thriverius (*r*), & Pantinus (*s*) non niſi ea poſita ſententiam Celſi explicarunt. Nam quod lib. 2. cap. 7. nunc editum eſt ſecus atque in iis quos vidi, omnibus, *Suppuratio vero pluribus modis excitatur*, pro *pluribus morbis*, quae lectio ſatis cum proximo utrinque Auctoris ſermone congruit; tamen Conſtantinus in margine adſcripſit, *legi* etiam *modis.* Et quamvis in iis verbis lib. 6. cap. 18. *Sive autem hoc modo* cutis (de praeputio ſermo eſt) *victa erit, ſive nunquam repugnaverit*, legendum potius *unquam* cum Pinzio, Junta, Caeſario, Ruellio videatur propterea quod ſupra poſitum eſt, *reduci* eam cutem, *aut rurſus induci non poſſe*; tamen de hoc amplius videndum eſt, cum reliqui, & codex habeat *nunquam.*

At tanto magis diſcrepant in loco altero ejusdem capitis: *Quod ſi ex ictu teſticulus ali quidem deſiit, fere quoque pus increſcit*; ut minus oporteat mirari, editum eſſe ad hunc modum quo repugnantia dici videntur. In codice enim ſcriptum eſt, *ſi ex ictu alii deſit*, in editionibus, *ſi ex ictu teſticulis aliquid deſit*; ſed in horum aliis mox vocula deſideratur *pus*, quae in aliis, & in codice eſt. Denique Conſtantinus, & qui hunc in libri oris plerunque ſequitur, nusquam nominat, Ronſſeus novam lectionem, nec omnino contemnendam, adnotarunt, *ſi ex ictu teſticulis aliquid haeſit, fere quoque pus increſcit* Ad eosdem teſticulos, tres attinent loci cap. 18. lib. 7. hic minime praetermittendi. Primus eſt: *teſticuli ſimile quiddam glandulis habent, nam ſanguinem non emittunt, & omni ſenſu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur.* Codex quidem, meique omnes libri pro *glandulis* habent *medullis*, cui lectioni plerique credent iſta ipſa favere quae vidiſti continuo ſequi. At duo quos noviſſime laudavi, in margine adſcripſerunt *glandulis*, Galeno aſtipulantes: cujus etiam gratia Rubeus (*t*) hanc vocem mavult. Verum mox gravior eſt dubitatio. nam *ſi omni ſenſu carent* teſticuli; quomodo in tunicarum ictibus *dolent?* Certe haec dubitatio in eam non cadebat, quam omnes antea ſequebantur, ſcripturam, *dolent autem —— tunicae, quibus hi continentur.* Paulo inferius haec alia occurrunt: membranulae *inter duas* teſtium *tunicas ſuperioribus* par

(*p*) *Art. Gymn. l.* 3. *c.* 12. *& l.* 6. *c.* 11. (*q*) *Annot. ad hunc loc.* (*r*) (*s*) *Comment. in hunc loc.* (*t*) *Annot. in hunc loc.*

partibus tenues patulaeque ſunt. Hic vero legebant cuncti *leves parvulaeque ſunt.* Quaeres, cur id ita mutatum ſit? Locus hoc oſtendet tertius, qui, non ita multis interjectis verſiculis, ad hunc modum proponitur: rupto in inguinibus peritonaeo, *pondere eo devolvitur aut omentum, aut etiam inteſtinum: atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes niſum, ſubinde nervoſas tunicas, & ob id, quod dixi, patentes diducit.* Verum hic quoque, ut Manutii ediderint *niſum*, & Conſtantinus in margine *ob id* deleverit; ipſe tamen, & caeteri ſic exhibuerunt, *demiſſum, ſubinde nervoſas tunicas, & ob id ejus rei patientes diducit* At in extremo proximo capite 19 etſi in verbis illis, *Inflammatione* inciſi ſcroti *finita. propter nervos propiore cataplasmate, dein cerato utendum eſt*; etſi, inquam, antea legebatur *priore cataplasmate*, & ſane unum, atque alterum paulo ſuperius propoſitum fuerat; tamen, ne aliud dicam, is ſaltem, quem tibi ſaepius nomino, Canſtantinus monuerat, *propiore* plane *legendum, ut & vetus Codex oſtendit.* Sic idem ad eum locum cap. 29. *At ſi pes alter* intus emortui foetus, *juxta repertus eſt, alter retro cum corpore eſt, quicquid prolapſum eſt, paulatim abſcindendum eſt*, adnotavit, revera in vetere exemplari eſſe *prolapſum*; cum in omnibus quidem meis ſit *protractum.* Pariter ad ejusdem libri 7. caput 3. Conſtantinus adſcripſerat, codicem habere *calloſae* in his verbis, *ſi, antequam ſinus carne impleatur, orae calloſae fiunt*, ubi apud me omnes habent *carnoſae*, idque optime, ut puto, cum ea continuo ſequantur, *illa quoque ipſa carne hebete, nec firma.* Hinc vero intelligis, quanti retuliſſet in his etiam locis quorum alia alicubi occurrebat ſcriptura, quid a caeteris ſcribi conſueſſet, non omiſiſſe. Quanto igitur minus omitti hoc debuit, ubi nusquam quod ſciamus, ea quae proponitur, occurrebat? velut proximo ſuperiore capite, *At ſi nervi juxta ſunt, ignis alienus eſt; ne diſtendantur & membrum debilitent:* aut capite 7. *deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquae calidae fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.* Hic enim etſi codex habeat *ut quarto*, alii autem *& quarto*, alii, & melius, ut videtur, *at quarto*; nemo tamen habet *a quarto* Ibi vero ut alii non re, ſed verbis diſcrepent in eo quod eſt etiam in codice, *ignis alienus eſt*; omnes certe in hoc conveniunt, ut ſcribant, *ne vel diſtendantur hi, vel membrum debilitent;* praeclare autem noſti, poſſe horum alterutrum ita fieri, ut alterum non ſequatur.

Et, ne diutius in libro hoc uno 7. haereamus; vide, quaeſo, libri 2. caput 12. ubi catharticis, quia ſtomachum fere laedunt, in febricitante improbatis, haec ſubjiciuntur. *Plerunque vero alvus lotionibus ducenda eſt, quod ad Aſclepiade quoque ſic vituperatum, ut tamen ſervatum ſit &c.* Aſclepiadem cathartica quidem vituperaſſe; quod & quo in volumine ab eo factum, Celſus quoque ſupra dixerat; indicatus ab Almeloveenio Plinii locus (*u*) oſtendit, *Arguit & medicamentorum potus ſtomacho inimicos*; ſed clyſteres etiam vituperaſſe, non oſtendit. Et quanquam aliqui in Celſo hic legunt, *vituperatum*; fere omnes tamen legunt *temperatum*, quod codex quoque habet, & quae mox adduntur, confirmant, *Eſt autem ea moderatio, quam is ſecutus videtur, aptiſſima, ut neque ſaepe &c.* Confirmat pariter Celſi alter locus, quem huc attinere, adſcripta ad ejus oram numeris Almeloveenius ſignificavit: *Aſclepiades medicamenta ſuſtulit; alvum non toties, ſed fere tamen in omni morbo ſubduxit.* Alvum autem ducere, aut ſubducere a Celſo hic dici pro eo quod eſt per clyſterem exonerare, cum illud indicat quod id oppoſuit, & opponit propinatorum medicamentorum actioni, non ſecus atque ubi ſcripſit, *vel alvi ductione uti, vel lacte purgari*; tum praefertim Lindenius, & Almeloveenius non dubitant, qui a prima memorati capitis parte quae *de Dejectione* per medicamenta eſt, totam hanc alteram ſeparantes, huic inſcriptionem praepoſuerunt *De Alvi ductione.* Quae altera pars etſi quaedam habet quae ad clyſteres dumtaxat non videantur attinere, ſi hodiernam ſpectes frequentiorem conſuetudinem, aut eos etiam, quibus interdum vel tunc utebantur, *ex pura aqua*; cur enim tot ſervanda quae Celſus jubet? tamen tota ad clyſteres pertinere ab Rubeo (*x*) exiſtimatur, nec minus ab Lindenio, & Almeloveenio, ut qui hujus partis id quod deſcripſi, initium fecerunt, *Plerunque vero alvus lotionibus ducenda eſt:* quid enim aliud eſſe hic ipſis lotiones poſſunt, niſi clyſteres, quos plures Italorum hodieque, & Galli haud abſimili ſolent nomine ſignificare? Nollem vero, a Graeca vocabuli clyſteris origine, nedum ab hac ſequiorum temporum in eo deſignando conſuetudine illos fortaſſe adductos fuiſſe, ut huc eam vocem inferrent *lotionibus*, pro qua plures quidem ſcribebant *potionibus*, ea quae paulo ante animadvertimus, non attendentes; ſed Pinzius, Junta, Ruellius, & in utraque editione Manutii idem quod in codice eſt, *potius*, unde *potionibus* videtur factum, ut hinc tandem ab Lindenio *lotionibus.* Quam ego vocem, minime, quem-

(*u*) *Nat. Hiſt. l. 26 c. 3.* (*x*) *Annot. in hoc caput.*

quemadmodum oſtendi, apud Lindenium neceſſariam, cum hic antea apud neminem viderim, neque eo quidem ſignificatu, niſi in aliquo forte Lexico, idque ex hac Lindenii, & Almeloveenii lectione, offendiſſe meminerim; idcirco potiſſimum hunc locum diligentius conſideravi. Sed quod Aſclepiadis facta mentio ad memoriam redegit ex libro eodem 2. ſub finem capitis 6 *quod Aſclepiades ſciens, funeri obvius inclamavit, eum vivere, qui efferebatur;* ſatis eſt certiorem te facere, neque in ullo meorum librorum extare *ſciens*, & in cunctis pro *inclamavit*, eſſe *intellexit;* ut propemodum credam, huc aliquid translatum ex illis Apuleii (*y*) verbis, *confeſtim exclamavit, vivere hominem*, in ejusdem videlicet caſus narratione, quem neſcio cur duo eruditiſſimi Viri pro fabula habere videantur, cum ad illam Apuleii narrationem, hoc Celſi, & geminum Plinii (*z*), Aſclepiadi alioquin parum aequi, teſtimonium accedat: & ut fraus ſubeſſe potuerit, ſic nihil repugnet quominus vel ſine ullo dolo id potuerit accidere, praeſertim cum Plinius ajat, illi *funeri* Aſclepiadem *occurriſſe ignoto*, ſi qua colluſionis ſuſpicio fuiſſet, non omiſſurus.

Sed ad Celſum ut redeam; capite etiam 10. libri ejusdem conſtantem hanc inter omnes ſcripturam invenio: *Quod ſi vehemens febris urget, in ipſo impetu ejus ſanguinem mittere, hominem jugulare eſt. Expectanda ergo remiſſio eſt. Si non decreſcit, ſed creſcere deſiit, tunc quoque, quamvis pejor, ſola tamen occaſio non omittenda eſt.* Praeclarus hic ordo, & praeclara ſententia; ut mirer, ſic mutatam nunc eſſe, ut legamus, *Expectanda ergo intermiſſio eſt: ſi non decedit, cum creſcere deſiit: neque remiſſio ſperatur, tunc quoque &c;* quaſi remiſſio non ſatis opponeretur impetui, & quaſi in febre quae non decedat, non ante videndum eſſet, an decreſcat, quam an ſaltem creſcere deſinat. Non diſpliceret lectio quae proximo libro 3. proponitur cap. 11. *ei* febris *remiſſioni credendum eſt, quae etiam immoratur, & jactationem fervoremque corporis, quem ζέσιν Graeci vocant, minuit;* ſi modo editiones veteres, codicesve eandem haberent. Sed quotquot illarum apud me ſunt, & codex quoque hic mire inter ſe conveniunt, in omnibusque ſic legitur, *foetoremque quendam oris, quem ὄζην Graeci vocant, minuit:* quam Graecam vocem ex hoc quidem ipſo Celſi loco in Theſaurum ſuum (*a*) retulit Henricus Stephanus, in ſuumque Lexicon (*b*) Joannes Scapula: eandemque Rhodius, ut ex iis quae ad Scribonium adnotavit (*c*), manifeſtum eſt, procul omni dubitatione in Celſo erat editurus. Nec vero minus illa omnia exemplaria conveniunt in verbo *aqua* omittendo, quod lib. 5. cap. 28. nunc legimus in eo loco, *adjiciendusque ei pulvis ex contrita teſta, ex aqua, qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt*, aut in habendo *tum is locus* pro *tumens locus* libro 8. cap. 5. aut denique capite 9. in vocula *ſed* praetermittenda, ubi nunc legimus, *ſed abunde eſt eadem, quae ſupra ſcripta ſunt, facere;* niſi quod codex ab editionibus in eo diſcrepat, quod omiſſo *tum*, habet *is locus*, & quod iſtud *ſed* non omittit. Contra autem in eodem codice ne unum quidem eſt verbum ex his quae finem faciunt capitis 7. lib. 3. *Si quis autem in hujusmodi febre*, ardente, *leniter tuſſit, is neque vehementi ſiti conflictari, neque bibere aquam frigidam debet, ſed eo modo curandus eſt, quo in caeteris febribus praecipitur.* Quod ideo a me adnotandum cenſui, quia Ronſſeus cum ad hunc locum enarrandum perveniſſet, ſuſpicatus eſt, *periodon hanc a ſciolo quodam aſſutam potius, quam a Celſo ita pronunciatam; praeſertim quando Pinzianum exemplar eam omittat.* Et certe in eo non eſt, neque in Florentino, ſi probe memini, neque in Juntino. Suſpicio autem Ronſſei ex illo ipſo Aphoriſmo (*d*) nata eſt, quem Almeloveenius quaſi cum deſcriptis verbis congruentem, in pagellae ima ora indicavit, *Quibus plurimum ſiccae tuſſes leviter irritantes in febribus ardentibus fiunt, non multum ſiti infeſtantur.* Si igitur hoc verum eſt, ut Galenus quoque (*e*) explicando confirmat; *fruſtra Celſus moneret*, inquit Ronſſeus, *hoſce non gravandos vehementi ſiti, nec propinandam frigidam, quod per ſe ipſi —— ſiticuloſi —— non ſint, & fauces affectae frigidam non admittant.* Utcunque id eſt; haec reticere non debebat Almeloveenius, ut neque eos qui illa Celſo verba adſcribunt, non ita ut ipſe edidit, proferre, ſed *leviter tuſſit* pro *leniter*, &, ſi Caeſarium excipias, pro *conflictari* ſcribere *conflictatur*, qua ratione ab Hippocratis aphoriſmo iſta non diſcreparet ſententia.

Non me praeterit, ex his atque aliis quos producere poſſem, locis non paucos eſſe ejusmodi, ut quemadmodum propoſiti ſunt ab Almeloveenio, ita pluribus ſint placituri. Verum neque ego ideo produxi quod omnes; ut quidam certe; diſpliceant mihi; ſed tantummodo ut cognita lectionum varietate intelligeres, quanto melius ille facturus fuiſſet, ſi eam plerunque lectoribus indicaſſet, quo-

(*y*) *Florid. l. 4.* (*z*) *Nat. Hiſt. l. 7. c. 37. & l. 26. c. 3.* (*a*) (*b*) *in* , (*c*) *Not. ad Compoſ. 40.* (*d*) *54. Sect. 4.* (*e*) *Comment. in eum Aphor.*

quorum alii, ut varii ſunt hominum ſenſus, aliter fortaſſe legere maluiſſent. Praeter eos tamen locos, ſunt alii in quibus non video, quomodo Almeloveenii ſcriptura ab ullo facile probari poſſit. Quos, ne haec nimium longa Epiſtola fiat, in alteram differemus. Vale.

Patavii MDCCXXXXVIIII.

XII. Kal. Januar.

EPISTOLA SEXTA.

JO. BAPT. MORGAGNVS JO. BAPT. VVLPIO S. P. D.

Accipe jam quos nudius quintus promiſi, locos. Quorum tanto magis referebat variantes lectiones ab Almeloveenio indicari, quanto illa quam ipſe potiſſimum ſecutus eſt, minus caeteris, niſi me fallit opinio, placere poteſt. Initio autem duo proferam quae pro fortuitis ejus operarum hallucinationibus haberes, niſi ad eundem modum Lindenius utrumque edidiſſet, ſecundum vero Caeſarius quoque. Libro 2. cap. 8. *Ex veſica dolenti, ſi purulenta urina proceſſit, inque eo laeve & album ſubſedit*: & cap. 11. *In aeneum, linamentum ardens conjicitur.* Dixerat autem modo Celſus de cucurbitula *aenea*, & *cornea*, & mox de *cornea* dicturus eſt iterum; ut manifeſtum ſit, non ad paulo ante poſitum genus *aeneum*, & *corneum*, ſed ad proxima eſſe reſpiciendum: & ſane, una illa Caeſarii editione excepta, decem meae reliquae, & codex habent hic *aeneam*, ut illic omnes *inque ea.* Sed ejuſmodi una in litterula typographorum errores, ab iis quas nominavi, editionibus in Almeloveenianam traducti, facile, ut fit, doctiſſimorum illorum hominum oculos effugere potuerunt. Neque ipſe aliam ob cauſam hic indicavi, niſi ut ab iis ad graviorem, eadem, ut puto, ratione illapſum, tranſirem. Eſt in brevi Praefatione, memorato libro 2. antepoſita: *Non quod non omni tempeſtatum genere, omnis aetatis, omnis habitus homines &c.* Duo hic verba *omni tempore*, poſt tria illa prima collocanda, in Juntae, deinde in Caeſarii editionibus omiſſa, in Lindeniana pariter, & Almeloveeniana deſiderantur, ſed non in codice, caeteriſve meis editionibus. Quin mirum eſt, Almeloveenium, cum indicatum a Pantino (*a*) olim, & Conſtantino (*b*) Hippocratis Aphoriſmum (*c*), quem Celſus hic ſpectavit, adſcriberet, non ſenſiſſe, duo iſta potiſſimum requiri hic verba: quanquam ſatis id Celſus ipſe praemenſtraverat, qui cum modo ſcripſiſſet, ſibi exponendum, *quae tempora anni*, *quae tempeſtatum genera*, *quae partes aetatis*, *qualia corpora* quibus morbis ſint, aut non ſint opportuna, idque praeſtet capite continuo inſequente, eadem quadripartita diviſione, eodemque ordine conſervatis; non poterat ſane in propoſitis, quae ei diviſioni, & ordini reſpondere debebant, verbis, cum res poſteriores tres poneret, primam omittere. Ad eundem modum, ſed gravius propter obſcuratam ſententiam, peccatum eſt lib. 8. cap. 1. in oſſiculorum carpi deſcriptione: *oblonga omnia, & triangula, ſtructura quadam inter ſe connectuntur, cum invicem ſuperior alterius planities ſit.* Quis, obſecro te, ſex ultima haec verba quid ſibi velint, ſatis intelligat? Pleraeque autem editiones, & codex quoque ſic habebant, *cum invicem ſuperior alterius angulus, alterius planities ſit:* quo quidem modo cum Celſi apertiſſima ſententia fiat; credas facile neminem hic, niſi Almeloveenii typographum, eſſe accuſandum, qui duo neceſſaria verba *alterius angulus* tranſilierit. Sed hunc abſolve, qui ab Lindenii typographo in errorem adductus eſt, iterum hunc etiam, qui a Pantini, & Pantini denique typographum, qui, niſi vetuſtius erratum eſt, a Caeſarii typographo deceptus fuit: hoc unum mirare, tot, tamque doctos homines non ſenſiſſe.

Quis autem Lindenio, & Almeloveenio impoſuerit, neſcio, ut pluribus aliis, quos continuo producam, locis ea praetermitterent quae minime erant praetermittenda, & in codice utique cunctiſque meis undecim editionibus leguntur. Lib. 4. cap. 1. renes *& venoſi ſunt, & tunicis ſuper* con-

(*a*) *Comment. in hunc loc.* (*b*) *Adnot. in marg. ad eund. loc.* (*c*) *S.* III. 19.

conteguntur. Post tria prima, totidem omissa sunt verba *& ventriculos habent*; quasi Hippocrates (*d*), quem Celsus inferius quoque sequitur, ubi *a renibus singulas venas*, *colore albas*, scribit, *ad vesicam ferri*, non ita esset locutus, *etiam ipsi* renes *ventriculos habent*, & mox, *enascuntur ex* rene *ipso venae in vesicam*. Nempe Anatomes parentes Graeci, ut alibi (*e*) de laryngis ventriculis adnotavi, appellare caveas saepenumero solebant ventrium, aut ventriculorum nomine, quorum consuetudinem in corde, & cerebro adhuc retinemus. Libro eodem cap. 2. Cynicus spasmus *cum acuta febre oritur*. Nisi post secundam vocem praeterita esset vox *fere*; minus a vero distaret sententia. Libro autem 5. c. 26. *malum vulnus est*, *quodcunque in alis*, *vel feminibus*, *vel manibus locis*, *vel inter digitos est*. Si post verbum *locis* haec quoque interjicerentur *vel in articulis*; non miraretur lector, omnia perpendens quae infra (*f*) de difficultate bene curandi articulos vulneratos traduntur, horum vulnera non fuisse cum caeteris illis commemorata. Nec, nisi quaedam omissa essent, inferius miraretur, in haec incidens: *Haec gravissimorum vulnerum curationes sunt. Sed ne illa quidem negligenda*, *ubi interior pars collisa est*: quis enim monitore egeat, ut sciat, interiorum partium collisiones haud esse negligendas? At Celsum non viscus aliquod, sed partes quae proxime cuti subsunt, hic designasse, facillime intellexissent omnes qui sic legissent, *ubi integra cute*, *interior pars collisa est*. Et quoniam haec ad Chirurgos spectant; duo quoque alia ejuscemodi loca subjiciamus. Libro 6. cap. 6. ubi oculorum ulcera *aut supercrescentia*, *aut sordida*, *aut certe vetera esse consuevisse* dicuntur; post *sordida*, haec desunt *aut cava*. Statim enim quomodo *supercrescentia* reprimantur, *sordida* autem purgentur, Celsus docet: collyriis autem ad id utilibus propositis, antequam dicat, qua ratione *vetustis ulceribus* succurrendum sit, *cava ulcera* quî commodissime impleantur, ostendit. Eodem libro cap. 18. si Celsus praecipit, cum propter colis ulcera *glans excidit*, *sub* eo *casu cutem ipsam circumcidendam esse*, & nisi id fiat, quae incommoda, & pericula instent, diserte mox docet; apparet certe, inter haec non posse legi, sub eo casu cutem *esse servandam*; imo desiderari particulam *non*, quae sententiam ut in contrarium vertat, sic cum proposito congruentem faciat.

Sed omitti aliquid incuria potest: addi vero, nisi de industria, fere non potest; ut qui addit, nec quae aliorum scriptura esset, ignorare queat, & sciat, quanti referat eam indicare. Quod si fecisset Almeloveenius; haud dubito, quin libro 2. cap. 24. ubi inter ea quae stomacho apta sunt, ab ipso, cum Lindenio, primum ponuntur *murices*, *purpurae*, *cochleae*, quasi vix septem versiculis interjectis haec eadem inter illa non esset iterum positurus, haud, inquam, dubito quin ii qui scirent, in omnibus quae apud me sunt, editionibus, si unam Ruellii excipias, ipsoque in codice, secundo dumtaxat loco ista legi, primum illud supervacuum additamentum repudiarent. Sed nec Ruellius, nec codex, nec decem reliquae editiones quidquam eorum habent quae non apparet quid coëgerit his tribus aliis locis adjicere. Libro eodem cap. 8. *Longe optimum est* in tabe, *febrem omnino non esse*: *secundum est*, *tantillam esse*, *ut neque tantulum cibum impediat*, *neque crebam sitim faciat*. Istud *tantulum*, quod adjectum est, ne Hippocrates quidem indicat in ea Praedictionum parte (*g*) quae tota ibi, ipso quoque ordine conservato, a Celso Latine reddita est. Probat enim, in tabescente *febrem non invadere*, *ut ne a coenis prohibeatur*, *neque sitiat*. Libro 6. extremo capite 18. *Si hac ratione* ulcus *non tollitur*, *vel aliis medicamentis similibus*, *vel vehementioribus*; *ferro adurendum est*. Legebatur antea *vel medicamentis vehementioribus*, *vel ferro adurendum est*. Quae interjecta sunt, *aliis similibus*, cum superflua sunt; quid enim tunc a similibus sperandum est? tum Auctoris sententiam mutant, qui, cum ei ulceri modo imposuisset medicamenta quaedam ex iis quae inter *adurentia* commemoraverat (*h*); si haec inutilia sint, pergendum porro in adustione praecipit, sed vel medicamentis ex eo genere validioribus, vel ferro candente. Libro 7. cap. 5. postquam traditum est, quatenus plaga aut amplianda sit, aut facienda, ut telum, corpori inhaerens, aut ab ea parte, qua venit, aut ab ea, in quam tetendit, extrahatur, haec sequuntur: *In summa autem utraque parte ista habenda cura est*, *ne nervus*, *ne vena major*, *ne arteria incidatur*. Sed num summa dumtaxat pars tunc inciditur? aut ejusmodi nervus, & vasa num in summa tantum sunt parte? Certe si addita non esset ista particula *In*; neque haec possent objici, & Celsi hic eadem ac saepe alibi, locutio foret, *magna cura habita*, *ne venae*, *quae juxta sunt*, *violentur*: *magna cura habita*, *ne qua vena incidatur*: *summaque cura quod ita sutum est*, *tuendum &c.*

Ve-

(*d*) De Off. nat. n. 8. (*e*) Advers. Anat. 5. Animad. 43. (*f*) Sect. 28. hujus cap. (*g*) L. 2. n. 12. (*h*) L. 5. c. 8.

Verum alia quoque eorum quae minus bene aut omiſſa, aut addita videantur, exempla habebis inter ea, ad quae jam tranſeo, non feliciter mutatorum verborum. Quo in numero haud ſcio an recenſeam quod libro 5. eſt cap. 28. *Praeter haec, is, qui tam robuſtus eſt.* Nam etſi haec ad verba illa continuo attexuntur, *ſi lactens puer ita affectus eſt*, unde patet, quae graviora auxilia ſequuntur, requirere ut legamus *is, qui jam robuſtus eſt;* tamen litterulae unius mutatio non tam conſilio, quam caſu, accidere potuit, idemque Caeſarii quoque, & Pantini typographis contigiſſe. Non aeque facile crediderim, duas alias, quamvis unius pariter litterae, mutationes fortuito eſſe factas libro 7. cap. 19. & 20. Prima eſt in *confectis* pro *conjectis:* altera in *ſiniſtro* pro *miniſtro.* Primus locus ita editus eſt: *tunicam extra collocare* oportet; *deinde eam — incidere ſic, ut intrare duo digiti, index & medius poſſint: his deinde confectis, incidenda reliqua pars tunicae, & inter digitos ſcalpellus immittendus eſt.* Vides, ut, niſi antea ſcriptum ſit, *conjectis* digitis, non praecipi, ut inter digitos ſcalpellus immittatur. Locus alter ſic proponitur: *eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur ſic, ut a ſiniſtro teſticulus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat.* Certe autem ſi inciſo inguine, tunica excipienda ibi eſt duobus hamis eodem modo, id eſt, ſi *juxta ipſas oras* eſt *apprehendenda;* neuter hamus poterit teſticulum in ſua ſede continere, ne ſi inſtrumentum quidem eſſet ad eam rem idoneum. At Chirurgi miniſtrum, qui non raro his duobus ultimis libris, & ad aliquid praeſertim ſimile praeſtandum ſuperiore capite memoratur, quis poſſe dubitet? Apparet igitur, quanto melius *conjectis*, & *miniſtro* legatur in codice, meisque omnibus editionibus. In quibus pariter, niſi ſi quam nominatim excipiam, ea credito ſcripta eſſe, quaecunque recentibus mutationes deinceps opponam. Libro 6. cap. 19. *excipiuntur fico pingui leviter cocta & melle.* Legebatur ſummo conſenſu, *cocta ex melle.* Non improbo *cocta:* quanquam in re controverſa tantum conſenſum veterum exemplarium indicatum fuiſſe, mallem. *Ex* vero in *&* mutatam non probo: quaeri enim poteſt, quemadmodum, aut quo ex humore coctam ficum voluerit Celſus, niſi legas *ex melle.*

Haec quae modo notata ſunt, ſi ea quoque caſu mutata eſſe, credideris; non valde repugnabo. Vtinam vero idem credi poſſet de iis quae ſequuntur. Libro 1. cap. 2. Exercitatio *ſemper antecedere cibum debet: in eo qui minus laboravit, & bene concoxit, remiſſior: in eo, qui aſſuetus eſt, & minus concoxit, amplior.* Contra autem antea legebatur, *in eo, qui minus laboravit, & bene concoxit, amplior: in eo, qui fatigatus eſt, & minus concoxit, remiſſior.* Vtra lectio probanda ſit, productis rationibus diſputare nihil attinet, quando Celſus paulo ante docuit, *qui parum* concoxit, *quieſcere debere.* Celſo eodem auctore, non difficile eſt judicare in iis quae ſcripſit de gravedine lib. 4. cap. 4. num recte edita ſint cum alia, tum haec praeſertim: Gravedine levata, *ſi nares magis pallent, balneo utendum eſt; — deinde cum cibo pleniore vinum bibendum.* Etſi ad hunc modum & Caeſarius, & Ruellius, & codex habent; manifeſtum eſt tamen, legendum eſſe, ut in reliquis editionibus, *ſi nares magis patent.* His enim mox ea opponit Celſus: *At ſi nares aeque clauſae videntur.* Qui etiam cum *vinum bibendum* praecepit levato vitio, & naribus jam magis patentibus, ſatis oſtendit, in iis quae paulo ante poſita ſunt, incipiente gravedine, *protinus abſtinere a ſole, a balneo, a venere debemus;* poſt *balneo*, male omiſſum eſſe *vino*, quod in codice, cunctisque legitur editionibus. Sed & pluribus aliis locis utra lectio retinenda ſit, Celſus ipſe commonſtrat. Vbi enim lib. 3. cap. 21. nunc editum eſt, exigua hydropicis potio *optima eſt, quae urinam movet. Alvum moliri cibo melius eſt, quam medicamento*, cum ſcriptum eſſet olim non *Alvum*, verum *Sed id ipſum;* hoc, videlicet ſed urinam movere, ea comprobant quae continuo ſequuntur: *Si tamen res coget, ex his aliquid, quae id praeſtant, erit decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere iris, nardum, crocum, cinnamomum, caſſia*, id eſt, caſia, *myrrha, balſamum, galbanum*, atque alia, in quibus ut quaedam ſint quae alvum etiam movent; pleraque tamen non eam movent, ſed urinam. Libro 5. cap. 26. Gangraenae ulceri *proxima cutis plerunque ſubnigris puſtulis impletur; deinde ei proxima, vel pallida, vel livida, fereque aeruginoſa & ſine ſenſu eſt. Deterior in inflammatione eſt.* Quanto melius antea legeretur; mitto *rugoſa* pro *aeruginoſa;* at certe *Vlterior;* nam *Alerior* in Pinziana, & Juntina editione mendum manifeſtum eſt; pro *Deterior*, praeclare apparet ex iis quae Auctor ipſe ſtatim ſubjicit, *omniaque ea ſimul ſerpunt: ulcus in locum puſtuloſum: puſtulae in eum, qui pallet aut livet: pallor aut livor in id, quod inflammatum eſt: inflammatio in id, quod integrum eſt, tranſit.* Libro 6. cap. 6. Suffuſio, *oculi pupillae, qua cernit, ſe opponit.* Olim vero; ſi Caeſarium, & Pantinum excipias, apud quos perperam erat *oculi pituitae;* longe melius ſcribebant *oculi potentiae*, confirmante Celſo lib. 7. cap. 7. ubi ſuffuſionem, ait, *interiori potentiae ſe opponere:* quod *potentiae* voca-

vocabulum, hoc quidem significatu, miror in iis quae apud me sunt, Lexicis non inveniri. Eodem capite 7. ubi de humorum cursu ad oculos verba fiunt per ea vasa, quae alia Epistola (*i*) memoravimus aut *inter calvariam & cutem*, aut *inter membranam cerebri & calvariam repentia*, legimus nunc *Potest autem adhiberi remedium his, quae supra os fluunt, non potest his quae ab osse.* At legebant quondam, *non potest his quae sub osse*, ut non praecedentia solum, quae modo commemorabamus, significant, sed ea quae mox addit Celsus, confirmant. Raso enim capiti adhibitis quae humoris cursum suspendunt, *si sicci oculi esse coeperunt, apparet*, inquit, *per eas venas, quae sub cute sunt, irrigari: si nihilominus madent, manifestum est, sub osse descendere.* In his autem quae continuo sequuntur: *si est tumor, sed levior, duplex vitium est*, id est, per viam utramque humor fertur, in his, inquam, pro *est tumor*, de quo nulla fuerat injecta mentio, *est humor* legebant. Quam vocem infra quoque, uno excepto Caesario, habebant, ubi viginti interjectis versiculis, nunc ita scriptum est, *venas ex quibus ad oculos transiret*; ut nisi scias, olim edi consuevisse; *ex quibus humor:* quid transiret, nusquam appareat. Vide insuper eodem capite num placere possint quae in unguis oculi curatione ad hunc modum proponuntur: Caruncula lachrymalis, *si vehementius unguis ducitur, sequitur quoque ac decidit. Si abscissa est, &c.* Quo enim modo, si decidit, abscindi adhuc potest? Erat autem antea haec scriptura, *sequitur. Ideoque decipit: ac si abscissa est, &c.*

Sunt & alia capita hujus libri 7. in quibus novae mutationes vel proximis pariter Celsi verbis improbantur. Capite 4. Linum, per ani fistulam bipatentem trajectum, & utroque capite ligatum, *bis in die, soluto nodo, ducendum est sic, ut subeat fistulam pars, quae superior fuit.* Sed quidnam cogit bis in die nodum solvere? Num quod linum aliter sic duci non possit? At praeceptum modo fuerat, *ut laxe cutem, quae super fistulam est, teneat.* Num ut antequam putrescat, recens aliud linum alligari ad vetus possit, & pro hoc in fistulam trahi? At ejus rei causa mox scribitur, satis esse, ut *tertio quoque die nodus resolvatur.* Quid ergo est? Nempe olim, non *soluto*, sed *salvo nodo* scriptum erat vel apud Pinzium, & Juntam, etsi hi, per operarum incuriam, *salvo modo* ediderunt. Capite etiam 2. nisi quid me fallit in Celsi sententia atque ordine intelligendis; mutata sunt quaedam praeter rationem. Videtur enim haec velle, ut ex incipientibus abscessibus materia eo congesta, incisa cute, & cucurbitula ter admota, extrahatur: fieri tamen nonnunquam posse, ut cucurbitula nihil agat, propterea quod eam materiam sua illa tunica concludat, quam Meges quidem (haud multo aliter ac plures hoc tempore de folliculo censent cysticorum tumorum) non proprie tunicam vocari ajebat quia nervosa non est, sed callus est qui pus vetustius consequitur; verum aliquando esse vel prius quam pus conficiatur, eoque cucurbitulae tunc obstare interjectu suo, ne ex incipiente abscessu materiam educat. Quae si ita sunt; non modo illa; quod quidem manifestius est; perperam sunt posita, *cucurbitulam accommodare oportet; quod quicquid illud malae corruptaeque materiae caiit, extrahat* pro *quae quicquid illuc*; sed haec insuper, *Neque tamen fas est, nihil a cucurbitula agere. Interdum etiam fit, ut quicquid abscedit, velamento suo includatur*, loco eorum, *Neque tamen fas non est nihil cucurbitula agere. Interdum enim:* itemque haec, *tum pure quoque maturiore, haec tunica interdum esse consuevit*, cum antea legerent, *maturior haec*, aut, quod est in codice, *maturius haec:* & quanquam in alio Constantinus adnotet fuisse, ut tres quoque editiones habent, *maturiore*; non hic tamen agitur de pure celerius confecto, sed de materia ex qua conficeretur, extrahenda, nisi celerius tunica perfecta est qua illa concludatur.

Sed & capite 5. ejusdem libri septimi, & capite 26. alia sunt, quorum mutationes haud facile probes. In hoc, Medicus *sinistrae manus duos digitos, indicem & medium, leniter prius unctos oleo, simul in anum ejus demittit.* Scribebant olim, *leniter prius unum, deinde alterum in anum ejus demittit*, & longe quidem melius. Agitur enim de puero cui calculus e vesica excidendus, satis doloribus circa ea loca cruciato, quos cur, duos *simul* digitos immittendo, Medicus plus aequo augeat, nulla causa est. Cum vero ad nimiam sanguinis profusionem, quae evulso calculo interdum accidit, compescendam, si inutilia sint alia, *agglutinanda cucurbitula* proponitur *& in genibus, & coxis, & super pubem*; scire licet, scriptum antea fuisse, non *& in genibus*, sed *& inguinibus:* quin Celsus pariter adversus nimias mulierum purgationes *cucurbitulas*, vel *cute incisa, inguinibus admoveri*, voluisse; qua autem ratione, & quatenus, Rorarium (*k*), & Rubeum (*l*) explicasse: quae si quis in eo casu non probet (quanquam de scriptura, non de ratione hic quaerimus) is neque admotam genibus

(*i*) IV. p. 103, 21. (*k*) Contradict. Ces. V. (*l*) Annot. ad eum locum.

nibus cucurbitulam in hoc probabit. Capite autem 5. cum legeretur, *Latum vero telum si conditum est*, eodem videlicet modo quo paulo ante, *Nihil tam facile in corpus, quam sagitta, conditur*; non apparet unde sumptum sit quod pluribus verbis nunc ita editum videmus, *Latum vero telum si aliquis intus in carne habuerit*; nisi forte ex libro aliquo in quem pro duobus Celsi verbis longum glossema e margine in contextum irrepsisset. Infra etiam ubi traditum est, qua ratione extrahendum sit telum quod ossi inhaeserit, cum illa adduntur, *si* nihilominus *morabitur*, *excuti quoque cum aliquo ferramento poterit*; non video, cur antiqua lectio mutata sit, *ictum aliquo ferramento.* Minusque video libro 6. cap. 6. quid sibi velint ea verba, *posthaec cibo paulo pleniore, quam ex operum consuetudine uti*, cum haec quae prius erant, praeclare intelligam, *ex eorum dierum consuetudine.* Proximo capite 7. postquam praeceptum est, quid agendum sit, ubi crusta, qualis super ulcera innascitur, intra auris meatum conspecta est, haec modo subjiciuntur: *Atque ubi crusta ex auricula procidit; eluenda est aqua tepida; quo facilius ea per se diducta oriculario specillo protrahat.* Olim autem erant haec, in quibus nihil displiceat: *Atque ubi crusta a corpore jam recedit, eluenda auris aqua tepida est, quo facilius ea per se diducta, oriculario specillo protrahatur.* Capite 18. levis quidem mutatio est in iis verbis, *At Erasistrati composito, aut Cratonis, recte super purulenta naturalia imponitur*; una enim littera detracta ex *Aut* factum est *At.* Sed tamen cum ea quae proxime praecedunt, ipsa quoque purulentis naturalibus imponenda proponantur; si *Aut* ita displicebat, ut alia particula substituenda videretur; non quae adversaretur, sed quae conjungeret. potius erat seligenda, qualem, exempli causa, in libri ora Constantinus, & Ronsseus indicaverant, *Ac*, & optime quidem, nisi vocalis sequeretur. Verum in his quae continuo legimus: *Folia quoque oleae ex novem cyathis coquuntur*, manifestum est, humoris vocem desiderari: quam alii omnes habent, *ex novem cyathis vini* scribentes, si Caesarium excipias, cujus quoque operae ex incuria, ut opinor, praetermiserunt.

Sed non ob incuriam factum credo, ut lib. 4. cap. 22. nunc quidem sic legamus: *Ultimum est, & in uteri quoque morbis efficacissimum, tribus aut quatuor locis super coxam, cutem candentibus ferramentis exulcerare.* Nam etsi non idem modo Caesarius, sed & ante ipsum Pinzius, & Junta hic habeant *uteri*; reliqui tamen, & codex habent *veteribus.* Loquitur autem hic Celsus de coxarum dolore, de quo proximo etiam capite 23. quo agit de dolore genuum, haec videtur docuisse, *Omnes autem ejusmodi dolores, ubi inveteraverunt, vix citra ustionem finiuntur.* Libro 5. cap. 26. inter signa vulnerati cordis hoc ponitur, *sudores frigidi, malique odoris, tanquam in aegroto corpore oriuntur.* Sed vox illa *aegroto*, quae plerisque ibi placere non potest, in nulla alia, quod sciam, editione est. Vix a Constantino, & Ronsseo in libri ora adnotatur, sic tamen, ut haec sequantur, *melius irritato, nam in vetusto cod. irrotato.* Unde factum est quod uterque eorum, & Caesarius antea, & Ruellius, & Pantinus, aliique ediderunt, *in rotato.* Verum illa ipsa vox *irrotato* facile orta est, una haud intellecta litterula, ex vera, si quid ego judico, quae in codice nostro, & Manutiorum utraque, & Stephani editione est, *irrorato*, nisi forte mavis ex duabus, quas Pinziana, & Juntina habent, *in rorato.* Utrolibet autem modo corpus significatur, levi tenuique sudore, quasi rore, asperfum, qualis, ut puto, sudor infra quoque inter notas percussi ventriculi indicatur, *sudores tenues oriuntur, per quos extremae partes frigescunt.* Ejusdem libri caput 28. qua parte abscessuum curationes proponit, non unum habet examine dignum. Sed; ut modus aliquis sit; hic quoque non omnia persequemur. Satis haec esse poterunt, *Eadem aut haec in minoribus quoque abscessibus —— recte fiunt. Eademque omnium curatio: tantummodo distat.* Crediderim quidem, typographorum negligentia mutatum esse *autem* in *aut*: eademque crederem ex *tantum modo* factum esse *tantummodo*, nisi duas illas voces in unum pariter conjunctas viderem in Juntae, Caesarii, Pantini, Constantini, & Ronssei editionibus, nisi quod hi duo ultimi in margine saltem disjunctas exhibuerunt, ut ratio postulat, & Codex, & Pinzii, Manutiorum, Ruellii, Stephani editiones proponunt.

Hic tamen discrepantia erat. Sed in ea lectione quam mox laudabo, cum quotquot mihi sunt editiones, & codex ipse convenirent; haud sane video, qua causa permoti Lindenius, & Almeloveenius in alia omnia abierint. Libro 3. cap. 5. locus est tanto dignior quem diligenter consideremus, quod vel ex eo uno intelligi planissime potest, Celsum, quamvis non vulgo, medicinam exercuisse. Dissensionem proponit Medicorum de tempore alendi aegros, si febris assidua sit, nec levior unquam fiat. Qui alunt matutino tempore, his illud objicit, insequi tempus meridianum, a quo omnis aeger fere pejor fiat. Transit deinde ad alia tempora his verbis, apud Almeloveenium quidem: quae, etsi plura sint, tamen omnia describam, necesse est. *Igitur alii vespere tali aegro cibum dant. Sed, cum eo tempore fere pessimi sint, qui aegrotant, verendum est, ne, si quid tunc moveri-*

mus,

mus, fiat aliquid asperius. Ob haec alii differunt ad mediam noctem, decurso jam gravissimo tempore, eodemque longissime distante. Securius vero datur antelucanis horis; quibus omnes fere maxime dormiunt: deinde matutino tempore; quod natura sua levissimum est. Dicet hic aliquis, & jure dicet, cum cibum dare matutino tempore ob insequens meridianum improbaverit paulo superius; quomodo nunc probat? Deinde, quomodo antelucanis praesertim horis? quibus cum omnes fere maxime dormiant, expergefaciendi essent importunissime, nec sine detrimento. Accipe nunc caeterorum lectionem: longe aliam Celsi fuisse videbis sententiam, quae neque propositis difficultatibus obnoxia sit, & medicinam ipsum exercuisse, evidenter ostendat. *Ob haec ad mediam noctem decurro, id est, finito jam gravissimo tempore, eodemque longissime distante, secuturis vero antelucanis horis, quibus omnes fere maxime dormiunt, deinde matutino tempore, quod natura sua levissimum est.* Vides, ut sibi constet excellens Medicus, qui ea tempestate cum rarius quam nostra, cibum caperent sani, multo autem rarius aegri, tempus quidem spectabat quo cibum daret, sed illa simul quae datum essent insecutura. Animadverterat enim; ut ejus verbis ex superiore capite utar; *non diduci tam celeriter* cibum *posse*, ut tempore proxime sequenti, in aegris praesertim, jam satis diductum esset. Secundum haec tradit, quid secus ac alii, ipse facere consuevisset. Quo ejus luculentissimo testimonio, ut Medicum fuisse, ostenderem, in ea qua id quaerebam, Epistola (*m*) non sum usus, quia necdum, quomodo haec ejus verba oporteret legere, demonstraveram. Sed summa quoque & codicis, & eorum quos laudavi, aut omnium, aut fere omnium erat consensio in quibusdam aliis locis quos mutavit Lindenius. Qui, quoniam ad aegros spectant juxta propositam normam alendos, hic indicabuntur. Capite igitur, quod modo designabam, quarto libri 3. sic edidit: *Interdum enim pejores dies pares fiunt; & opportunius post febrium accessiones cibus datur.* Omnes loco *febrium* habeant *eorum*, aut *earum*. Recte habuisse, mens Celsi ostendit improbantis hic priscorum consuetudinem, ad hunc modum paucis ante versiculis propositam, *sic aegros nutriebant, ut dierum imparium accessiones expectarent: deinde postea cibum, quasi levioribus accessionibus instantibus, darent:* itaque nisi legamus *post eorum*, id est, dierum parium, *accessiones;* sententiam Celsi corrumpimus. Infra pariter ubi eodem capite nunc scriptum est, *satius est, principia cibi a decedente febre, quam reliquias ab incipiente excipi. Ita si longius tempus secuturum est, quam integerrimo dandus est: si etiam breve, antequam ex toto integer fiat*, bene omnes pro *secuturum* scribebant *secundum*, id est, felix & opportunum integritatis tempus, &, si Juntam, & Caesarium excipias; *si breve, etiam antequam* pro *si etiam breve, antequam.*

Quoniam hactenus vix quidquam notavimus in libro 8; quidquid ex hac Epistola reliquum est, in eum impendamus. Qui cum maxima ex parte huc redeat, ut ossa proponat aut vitiata, aut fracta, aut de loco mota; in his singulis casibus pertractandis verba aliqua comperiemus aut aliter, aut alibi fuisse ab Almeloveenio scribenda. Quod ad vitiata igitur ossa attinet; sunt capite 2. & 3. quaedam ita nunc edita, ut dubitare possis, an sint retinenda; nonnulla autem sic, ut pro certo scias, esse mutanda. Quae ut dignoscamus; Celsi ordinem servare juvat. Vitiatum os, docet, *primo fere pingue fieri, deinde vel nigrum, vel cariosum.* Quod autem pingue est, semel iterumve satis esse admoto ferramento adurere, *ut ex eo squama secedat.* Erat in omnibus quae apud me sunt, editionibus, *ut ex eo statu secedat:* in codice evidenti mendo, pro *statu* erat *stava:* Constantinus in margine adscripserat *recedat.* Lindenius sic emendavit, ut primo loco posuimus, multo probabiliore scriptura, non tamen certa; nam & *testa* Celsus; sic enim etiam solet; poterat, non *squama*, scripsisse. Pergit deinde Celsus ad nigredinem, & cariem, curationem utriusque in summo osse tradens, & notas subjiciens; per quas seorsum tum illius, tum hujus finem in osse cognoscamus, tunc etiam cum *dubium est*, quam alte utralibet descenderit; quo loco, & quidem apud alios quoque, majori divisionis signo apposito post voculam illam *est*, spatioque insuper relicto, male in duas sententiam videbis fuisse disjectam. Et cariei quidem finem magis, minusve profundum monstrari, docet, a tenui specillo magis, minusve descendente. Cum expectas, ut de nigredine quoque doceat; ecce continuo haec legis, quasi ad cariem ipsam spectantia: *Colligi idem potest etiam ex dolore, & ex febre, quae ubi mediocria sunt, illa alte descendisse non potest. Manifestior tamen adacta terebra fit, nam finis vitii est, ubi scobis nigra esse desiit.* Sed nonne Auctor, cum inferius scribit, *sive autem nigrities, quam terebra detexit, sive caries, quam specillum ostendit &c*; satis indicat, haec de terebra ad nigredinem attinere? Est igitur omnino ea scriptura restituenda, quam in codice video, & in cunctis editio-

(*m*) IV. p. 77. 11.

editionibus: *Nigrities colligi quidem poteſt etiam ex dolore &c.* Hanc in illam mutari juſſerat Paawius (*n*), *corruptiſſimam* judicans, quia nigritiem ex ſymptomatibus colligere non eſt opus, quippe quae *conſpicitur, neque latere poteſt;* haud animadvertens, non de nigredine quae in ſummo oſſe eſt, ſed de profunda illa hic quaeri, de qua, ut Celſus dixerat, *dubium eſt.* Verum ut hoc loco non erat Paawio obtemperandum; ſic altero quidem erat. Is in proximo eſt. *Sin autem nigrities eſt, aut ſi caries ad alteram quoque partem oſſis tranſit, oportet excidi. Idem quoque in carie ad alteram partem oſſis penetrante fieri poteſt.* Etſi in his codex, & editiones cunctae; niſi quod habent, *Atque idem in carie quoque*; mire conveniunt; ratio tamen clamat, huc ex libri ora gloſſema irrepſiſſe: neque ille tantus & calamo, & typis ſcriptorum librorum conſenſus aliud oſtendit, niſi jam diu eſſe cum irrepſit. Cur enim continuo, & inutiliter bis idem diceretur? imo cur ſimul idem praeciperetur, & Medici arbitrio relinqueretur? neque enim, ut libri, ita haec conveniunt inter ſe *oportet excidi*, & *fieri poteſt.* Itaque gloſſema eſſe, non dubitarunt Conſtantinus, & Ronſſeus, & poſt hos Paawius. Sed illi delendas eſſe quatuor illas voces *eſt, aut ſi caries:* hic autem, iis relictis, totam alteram partem, *Idem quoque &c.* tollendam cenſuit. Ego cum hoc facio. Caeterum non, ut hic, ita etiam altero in loco ratio codici, & editionibus repugnabat, ubi ab Almeloveenio de ſpecillo, cariem explorante, ſcriptum eſt, *depreſſum in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet; & renitens aliquid invenit, & madens exit*, omiſſis ante *renitens* voculis duabus, quas habent omnes, *ob id.* Si cauſam quaeris; nempe Paawio viſae erant *ſenſum turbare*, propterea que cum praecedente vocula *&* delendae. Vbi etſi mihi aliter videtur; tamen levius fero non ſecus ac cum paulo ante in Paawio legendo ſic hallucinatus eſt Almeloveenius, ut pag. 511. quod ille recte admonuerit de *ac ſi* linea 14. ipſe tranſtulerit ad *At ſi* linea 4. Gravior interea, ut qui ſententiam prorſus vitiet, in una dempta litterula error eſt, qui in Caeſarii, & Ronſſei editiones, non in caeteras, ne Lindenii quidem, neque in codicem irrepſit. Quem ut errorem planius oſtendam; alter qui praecedit, indicandus eſt: uterque autem poſtulat, ut hic quoque Celſi ordinem commemoremus. Os, cum altius vitiatum eſt, docuerat, ut vidimus, eſſe excidendum. Excidi autem, ſi vitium poteſt anguſto modioli ambitu comprehendi, circumacto modiolo, docuit. Sin latius eſt; terebra, & ſcalpro. Terebra enim, ſecundum Almeloveenii ſcripturam, *foramen fit in ipſo fine vitioſi oſſis atque integri: deinde alterum non ita longe, tertiumque, donec tactus is locus, qui excidendus eſt, his cavis cinctus ſit.* Quaeres hic, quid ſignificet iſta vox *tactus*? Nempe incuriam operarum ſignificat; operarum, inquam, non Almeloveenii, non Lindenii, tametſi hic quoque ſic habet, ſed operarum Caeſarii, in cujus editione anno ab hinc ducenteſimo, & quod excurrit, ita ſcriptum eſt pro *totus* quod & ſententia requirit, & codex habet, & editiones reliquae omnes quae apud me ſunt. *Tum*, pergit mox Almeloveenius, *exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus id, quod inter utrumque medium eſt, excidit; ac ſi ambitus ſimilis ei fit, qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. Vtro modo vero &c.* Quibus verbis ſi litterulam addas, & pro *ac ſi* reſcribas *ac ſic;* plana fient omnia atque aperta. Quem errorem ſi typographo pariter imputare velis; facile aſſentiar: nec vero, quamvis ſententiam, ut dixi, omnino pervertat; aut ipſum, aut qui eum praecedit, hic eram memoraturus, niſi ab una in alteram editionem animadvertiſſem aut tranſiiſſe, aut longo poſt tempore ſe ſe iterum intruſiſſe. Haud diſſimile quidpiam accidit paulo ſuperius, capite eodem 3. ubi nunc legimus, *Si nigrities eſt, angulo ſcalpri ſinus exiguus ſit, qui clavum* modioli *recipiat, ut, eo inſiſtente, circumactus modiolus delabi non poſſit: deinde his habena, quaſi terebra, convertitur.* In his enim verbis non modo per typographorum negligentiam *ſit* factum eſt ex *fit*, quod omnes habebant; ſed & *his*, quod in Pinzianam, & Juntinam editionem incuria intruſerat, reliquae autem editiones, & in iis Lindeniana quoque, ſic emendatum protulerant *is*, modiolus videlicet; *his*, inquam, rurſus in Almeloveenianam ſe retulit. Quae de carie paulo ante attigimus, locum alterum ad memoriam revocant, qui tametſi non ad 8. ſed ad 5. attinet librum, non eſt hic a nobis praetereundus. Ibi igitur cap. 28. ubi de ſpecillo in fiſtulam demiſſo, & os jam contingente verba fiunt, haec ſunt: *ſi dilabitur ſpecillum, nondum caeries eſt: ſi non dilabitur ſede, quae innititur, caries quidem, verum adhuc levis eſt.* Antea ſcribebant omnes, *ſi non labitur, ſed aequali innititur*, idque egregie. Nam etſi Conſtantinus, & Ronſſeus in margine adſcripſerint *ſede qua;* monſtrat tamen Celſus, utra verior ſcriptura ſit, cum ad deſcripta verba haec continuo attexit, *ſi inaequale quoque & aſperum ſubeſt, vehementius os exeſum eſt.* Scilicet voluit ſecundo

(*n*) *Comm. in hunc loc.*

secundo loco, cariem quidem esse, sed hactenus, ut specillum labi non sinat, caeterum levem adeo ut os aequale videatur.

Satis de vitiatis ossibus. Nunc, ut pollicitus sum, de fractis. Ad haec pertinent ex libri ad quem redeo, octavi capite quarto propemodum extremo verba illa de curatione fractae calvariae, *Vbi bene res cedit, incipit ab ipsa membrana, vel si os eo loco duplex est, inde quoque caro increscens id: quod inter ossa vacuum est, replet.* Non dubito, quin pro *caro increscens id, quod*, malis communem lectionem *caro increscere, eaque id quod.* Capite autem 7. ubi legis, *si maxilla transversa fracta est* (*sub quo casu fere dens super proximum dentem excidit*) tametsi Caesarii quoque, & Ruellii editiones, atque adeo codex habent *excidit;* res tamen ipsa postulat, ut caeteris potius astipulemur, qui habent *excedit.* Sed hic neutiquam praetermittendus est locus, ad fracta artuum ossa pertinens parte ultima capitis 10. *Solent tamen interdum adversa inter se ossa confervere: eoque & brevius membrum, & indecorum fit.* Hic vero est ubi Schulzius (*o*) in illos asperius invehitur, qui *temeraria mutatione*; sic enim loquitur; *adversa ossa* ediderunt, ubi veteres *omnes* habebant *diversa.* Omnes autem ei sunt, qui sex quas laudat, editiones procuraverant. Quinque ego alios addo; nec tamem an reliqui pariter, quibus nunc careo, omnes habeant *diversa* pro certo scio: esse posse qui non habeat, ex codice apparet, in quo lego *transversa*, quemadmodum & alios, quos non nominat, sed indicat Rubeus (*p*), legisse, non ignoro. Quid in suis codicibus Lindenius, illius mutationis auctor, legerit, nescio. Attamen Schulzio libens assentior improbanti istam lectionem *adversa.* Assentior quoque anteferenti alteram illam *diversa.* De ratione autem qua explicat, cur abjiciat primam, tueatur alteram, magna ex parte dissentio. Nam discere cupientem quid Celso sint *adversa ossa*, rejicit ad caput 5. libri hujus. Ibi autem ossa narium *adversa fracta* illa intelligenda esse, patet, quae ab adverso, non ab laterali, ictu fracta sint; itaque ossi opponuntur, quod *a latere fractum, ictumve* sit: quae res quantum ad propositum faciant, non video. Scire etiam aventem, quid sint *diversa*, attendere jubet, Celsum proposita parte capitis 10. tradere instituisse *communes curationes, ad humeros, brachia, crura, femina, digitosque confractos pertinentes; respexisse* igitur *ad illos casus, ubi in cubito vel crure utrumque os fractum est, minusque curiose omnia in reponendis ossibus fracta sunt: ex quo accidere potest, ut ulna cum radio, vel tibia cum fibula, hoc est, ossa diversa coalescant.* Ego vero illud primum dico, qua parte propositum Celsi est communes etiam humeris & feminibus curationes docere, ea parte peculiares brachii vel cruris, quas superius absolverat, iterum attingi, praesertim nec brachio, nec crure commemorato, non potuisse. Deinde dico, quos Schulzius ponit casus me neque apud Tagaultium, neque apud Paraeum, neque apud Fabricium nostrum, neque; ut alios omittam; apud Cel. Heisterum, ubi consultissimi hi Viri, neque minus in Celsi lectione, quam in Chirurgia diutissime versati, de ossium brachii, aut cruris fractura agunt, legere meminisse: ut quamvis ex parte queant contingere; rari sint, oporteat, cum Celsus non ita rarum designet suum; *Solent enim*, inquit, *interdum &c.* Quid ergo est? Non 5. hujus libri capite, sed prima parte capitis hujus 10. qua plura quoque communia Celsus docuit, locus erat, cum eo quo de agimus, comparandus, ut simul quid ipsi essent ossa *adversa* & esse possent *diversa*, simul hic verba esse de crebro casu, nec solum ad brachii, aut cruris ossa attinente, perspiceretur. *Si* fracta ossa *non adversa, sed obliqua junguntur* (*quod fit ubi loco suo non sunt*) *membrum id altero latere brevius est, & musculi ejus tument.* Loquebatur ibi de ossibus necdum repositis, non modo necdum conferventibus. Si ergo accidat, ut sic conferveant, quod solitum interdum accidere sive Chirurgi, sive aegri culpa, vel nimis notum est; sua quoque curatio, oblongis omnibus ossibus communis, Celso non erat hic omittenda. Quam ita subjicit, ut *frangi rursus ossa, & dirigi debere*, dicat; non transferri: quemadmodum mox quoque dicit, *ab ea parte, in quam os se inclinat, involutam lana regulam* esse *objiciendam.* Adversa igitur inter se ossa confervere non aliud Celso est, nisi ita confervere, ut naturalem quodque directionem confervent, non ut fractarum partium aliam alio inclinent. Non scripsit igitur hic *adversa;* sed id quod adversis oppositum est. Quod ut significaret, *obliqua*, ut vidimus, supra dixerat. In codice hic, ut dictum est, non secus ac alii olim, *transversa* reperi: quod & obliquitatem interdum non maximam significat, ut cum febricitantes sues, Columella (*q*) scripsit, *obstipas transversa capita ferre*, quod postea sic expressit Plinius (*r*), *index suis invalidae —— caput obliquum in incessu.* Potuit tamen Lindenius in alio codice invenire *adversa*, sive quod inscitiâ librarioKrum,

(*o*) *Exerc. de Ossib. confervent.* §. 4. (*p*) *Annot hunc loc.* (*q*) *de Re Rust. l.* 7. *c.* 10. (*r*) *Nat. Hist. l.* 8. *c.* 51.

rum, praecedens negativa vocula deesset, sive quod tenuis quae eam repraesentaret, notula, atramento diffugiente, evanuisset: nec prohibet quidquam credere, potuisse hic Celsum scribere, ut alibi fecisse vidimus, *non adversa*. Veruntamen si plerique optimi codices inter se hic, ut editiones, conveniant, & *diversa* habeant, hoc potius ita accipiemus, ut in longe aliam ac Schulzius, sententiam euntes, aliam ossium, quae conferbuerint, partem alio versam inclinatamque significari, existimemus.

Restat, ut de ossibus loco suo motis verba faciamus. Capite 19. hujus, a quo non recedimus, libri octavi primum quidem *in* manuum *digitis totidem fere luxationum casus*, *eademque signa* esse dicuntur, *quae in ipsis manibus*. Dictum autem fuerat cap. 17. manum *in omnes quatuor partes prolabi*, id est, in priorem, aut in posteriorem partem, aut in utrumlibet latus, & quae his singulis conveniant casibus, curationes adjectae. Cum eadem igitur in digitis quoque expectes; de eorum curatione haec solum invenis: *Super mensam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in posteriorem partem exciderunt; tumque palma compelli: ut ita in locum, unde lapsus est digitus, restituatur*. At qui in latus alterutrum prociderunt, ii qua ratione curandi sunt? Monstrant editiones omnes meae, quae nimirum summo consensu pro novem istis ultimis verbis, haec habent, *atque id quod in latus elapsum est, digitis restitui*, id est, Chirurgi digitis, ut opinor, non palma: quamobrem suspicatus sum aliquando, Celsum non *atque*, sed *at* scripsisse, certe in codice sic est, *ad id quod in latus elapsum est*. Verum hoc levius. Nunc ad primum, unum, atque alterum dumtaxat exemplum addam, utrumque luculentum, utrumque ex capite 20. libri hujus; sed alterum ex initio, ex fine alterum. Primum est: *Cum de humeris dixerim; de his quoque, quae in cruribus sunt, videri possum dixisse: siquidem in hoc casu quaedam similitudo est femori & humero, tibiae & cubito, pedi & manui*. Dixerat Celsus proximis superioribus quinque capitibus de prolapsis humero, cubito, manu, & quae in hac sunt, palma, & digitis. Cur igitur de humeris, ajat dumtaxat, se dixisse? aut quomodo humeris non modo femora, sed & tibiae, & pedes respondeant? haec enim omnia, ut diserte explicat, *crurum* nomine hic accepit. Num igitur ut nominata hac una parte totos artus inferiores, quod nescio an alibi usquam fecerit, hic certe significat; sic etiam humerorum appellatione totos superiores designavit? Sane hoc loco aliquid ejusmodi comminisceremur, necesse esset; quanquam non ad hunc modum loqui solitum sciremus, ut cum supra, cap. I. *per omnia femur humero, crus vero brachio simile esse*, scripsit; nisi & codex, & editiones, quotquot apud nos sunt, sic hujus 20. capitis initium proponerent, *Cum de his dixerim; de his quoque*, sive, ut habet Stephanus, *de iis quoque, quae in cruribus sunt, videri possum dixisse*. Qua ratione ut vocula *his* ossa omnia artuum superiorum, sic vocula *iis* omnia pariter inferiorum comprehendit. Tandem ut ex capite hoc extremo alterum exemplum proferamus; tres certe ultimi ejus versiculi, *Potest tamen conditus, articulis medius aut summus canaliculo aliquo contineri*, neutiquam possunt femoris ossi convenire, de quo uno in suam sedem reponendo, in eademque continendo verba facta sunt eo capite. Et vero neque codex, neque ex meis omnibus editionibus ulla est, quae tres eos alibi versiculos habeat, quam post totidem ex quibus caput constat 24. quod ad caput, quippe de luxatis digitis pedis, attinere possunt verba de articulo medio, aut summo. Sed cum digiti qui in manu sunt, singuli articulos habeant ternos, quot non habent singuli qui sunt in pede, & quod praesertim attendendum est, his longiores sint, multoque illos crebrius, quam hos movere consueverimus; mirari aliquis possit, cur eum canaliculum Celsus non illis potius quam his continendis proposuerit capite 19: quod si fecisset; non fuisset opus hic iterare ubi in digitis pedis *nihil ultra fieri*, praecipit, *quam quod* praeceperat in manus digitis. Quaerere insuper aliquis posset, quare cum cruri, aut femori continendis, si fracta quidem, non si luxata sint, canalem adhiberi jusserit parte 5. capitis 10; in digito fracto canaliculum non laudaverit particula illa proxima 6. brevi adeo, ut typographi in altera Manutiana editione, prioris alioquin consimillima, pene accepisse videantur pro inscriptione partis 7. Quod si is quaereret, quasi ad brevissimam hanc particulam verba illa quae proposuimus, suspicaretur esse adjicienda; plura essent per quae ab ejusmodi suspicione posset dimoveri: sed unum satis est, quod articulus medius aut summus *conditus* dicitur, eadem videlicet significatione, qua capite 23. *condi* dicuntur luxata plantarum ossa; *iisdem modis*, *quibus in manibus*, *prodeunt*, *iisdemque conduntur*, id est, reponuntur: articuli autem nomine hic junctura non accipitur, sed os quod jungitur; quae significatio in artu quidem, non in articulo, a Lexicorum Scriptoribus memoratur. Quae cum ita sint; conjicere posse mihi videor, Lindenium a codice fortasse aliquo admonitum, ad caput potius 19. attexenda verba proposita credidisse, eoque a capite 24. disjunxisse, ejus autem amanuensium incuria ad caput 20. adjuncta esse.

Haec,

Haec, mi Vulpi, habui quae duabus Epiſtolis ad te ſcriberem ſuper locis pluribus, quae mihi Almeloveenianam Celſi editionem inter ſcribendum volutanti, & cum libris ſeu typis, ſeu calamo deſcriptis conferenti, hic illic forte occurrebant digna in quibus alia ſcriptura aut indicata eſſet, aut etiam propoſita. Vt haec, ſic alia, opinor, nec pauca fortaſſe, deprehendere potuiſſem, ſi minus fuiſſem aliis ſtudiis, & occupationibus diſtentus. Sed vel ea quae notavi, ſatis ſuperque eſſe poterunt ſcire aventibus, quid ego de iſta editione ſentiam. Neque tamen in Lindenium hanc culpam confero, quod marte, ut dicitur, ſuo tot mutaverit, multoque etiam minus, quod mutando, plura vitiaverit, quam emendaverit. Me enim illa quam modo dicebam, collatio docuit, bene multa, quae ab ipſo primum invecta crederes, in quibusdam antea editionibus, aut codicibus fuiſſe: plurima autem ne intelligi quidem potuiſſe, niſi emendationibus, quas ratio, & facilitas ipſa commendat, ab eo ſaepius, ut videtur, ſelectis, quam excogitatis, feliciter reſtituta haberemus. In ejus igitur editione, ut ab Almeloveenio ornata eſt, cum & plurima ſint, ut dico, & in parte etiam oſtendi, bene emendata, & plurima quoque, praeter reſpondentes Celſi locos, numeris ad latus adſcriptis indicatos, tum pagellis plerisque, tum volumini univerſo, non ſine legentium utilitate, ſubjecta: cumque in caeteris editionibus, ſi eadem trutina examinarentur, non pauciora ſaltem; ne dicam multo plura; emendationem requirerent; quis merito arguere te poſſit quod non aliam nunc Cominianis formis deſcribendam cures interea dum aliqua tandem melior exiſtat. Et ſane poſtquam ex eadem officina eandem emiſiſti editionem, cum ſemel, iterum, tertio apud exteros Celſus prodierit; ſecundum Almeloveenii editionem ſemper audio prodiiſſe. Vtinam Viri docti, quibus codicum optimorum copia ſit, ea in medium conferant, unde lumen accendatur ad illam, aliis non temere detractis, aliis adjectis, aliis mutatis, aliquando perficiendam. Nam certe, quo magis conſidero, novae mihi ſubinde oriuntur dubitationes, quae, ſi codicum ſubſidio abundarem, fortaſſe ad verum propius veſtigandum perducerent. Nunc per ſe vix uſui ſunt. Nam ut vitiatum ſuſpicer locum aliquem, faciunt; ut videam, quomodo reſtituere poſſim, non faciunt: & tametſi videre mihi aliquid interdum videar quod a veri ſimilitudine non abhorreat; id tamen proponere vix audeo conjecturae nomine, aut divinationis, vel potius conatus divinandi. Cujusmodi igitur futura eſſent, intelligis, quae promiſeram; ut aegre ferre non debeas, ſi jam ſatis longam Epiſtolam nolui facere his quae melius apud me latebunt, multo longiorem. Vale: & librum, quem ad Samonicum, & ad me attinere, dixeras, quam primum mitte.

Patavii MDCCXXXXVIIII.

VII. Kal. Januar.

EPISTOLA SEPTIMA.

JO. BAPT. MORGAGNVS JO. BAPT. VVLPIO S. P. D.

Negas, mi Vulpi, te prius librum, quem eras pollicitus, eſſe miſſurum, quam dubitationes acceperis, & divinationes, quas promiſeram. Accipe, quando ita vis, qualescunque ſunt, & quotquot, & quocunque ordine ſuccurrent protinus ſcribenti. Sed cave, ne tot ſint, ut te poeniteat voluiſſe, neve, ſi juſtae Epiſtolae, tuique deſiderii modum forte tranſivero, tu muſſitans, me ſimilem propemodum cantorum cenſeas (*a*).

Omnibus hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati;
Injuſſi, nunquam deſiſtant.

Haeren

(*a*) *Horat. Serm. l. 1. Sat.* 3

Haereo primum in quodam loco lib. 2. c. 7. *tum in superioribus partibus fit abscessus, ac si inter ipsa initia sanguis e naribus non fluit, circa aures erumpit.* Causa dubitandi est, quia cum ea quae haec praecedunt, & quae subsequuntur, ex uno eodemque loco Hippocratici Praenotionum libri (*b*), ipso rerum conservato ordine, sumpta agnoscam, neque indidem accipi videam quae illis interjecta hic descripsi, neque satis cum his convenire, intelligam, ut putant aliqui, certum quendam Coacarum Praenotionum (*c*) locum, in quo de sanguine quidem e naribus, sed post parotidis eruptionum fluente, verba fiunt; quaerendum superest, unde igitur sumpserit Celsus, & cur hoc loco interjecerit; nisi quidem huc temere e sua sede translata sint, quae sententia Ronssei (*d*) fuit. Verum id dum quaerimus, scriptura ipsa nostrae officit perquisitioni. Verba enim illa, *sanguis e naribus*, neque in nostro codice, neque in ulla ex his quae ante oculos sunt, editionibus invenimus: & vix Constantinus, & Ronsseus in libri ora scribunt *initia*, aut *viscera*, cum in contextu omnes scribant *ipsa ulcera*; alii autem *non fluit*, alii *non fuit*, quod & vetustior ex meis editionibus, & codex habet, hicque insuper *viscera*; ut mihi aliquando in mentem venerit legere, *ac si inter ipsa viscera non fit, circa aures erumpit*, abscessus videlicet. Quod etsi, quemadmodum postea animadverti, placuerit etiam Pantino (*e*); tamen, ut in loco aliter adeo ab aliis scripto, esse amplius perpendendum censeo.

Commemorata sententia Ronssei de eo loco paulo superius transferendo, ad memoriam redigit dubitationem quandam meam, num alius sit forte de sede sua deturbatus. Indicia enumerans Celsus lib. 3. cap. 6. ex quibus Medicus febricitare aegrum, cognoscat, non videtur mihi omnium, ut nunc quidem legimus, ultimum illud facere potuisse, *si venae non aequis intervallis moventur;* cum haec continuo esset adjuncturus: *Ob quam causam medicus neque in tenebris, neque a capite aegri debet residere; sed illustri loco adversus eum, ut omnes notas ex vultu quoque cubantis perspiciat.* Quod si illud ex arteriarum ictibus percipiendum signum perpaucis ante versibus scriptum fuisse, concipiamus; nempe ultimae erunt illae notae, post quas statim possint illa recte subjici, *Ob quam causam*, & caetera quae descripsimus.

Sed leve hoc prae iis quae lib. 8. cap. 1. in descriptione articulorum dubito superiorum vertebrarum, sive rei obscuritas tantummodo, sive & vitium quodpiam verborum est. Illustrare conemur locum, non perbrevem, hactenus saltem, ut minus difficile possit intelligi, an a verborum depravatione, id quod credibilius est, oriatur obscuritas. 1. *Omnesque vertebrae (exceptis tribus summis) a superiore parte in ipsis processibus parum desidentes sinus habent: ab inferiore alios deorsum versus processus exigunt.* 2. *Summa igitur protinus caput sustinet, per duos sinus receptis exiguis ejus processibus.* 3. *Quo fit, ut caput deorsum parvis tuberibus exasperetur.* 4. *Secunda superioris parti inferiori inseritur.* 5. *Quod ad circuitum pertinet, pars summa angustiore orbe finitur. itaque superior secundae circumdata in latera quoque caput moveri sinit.* 6. *Tertia eodem modo secundam excipit*, & perpaucis de cervicis mobilitate interjectis, 7. *Jamque vertebra tertia tubercula, quae inferiori inserantur, excipit.* 8. *Caeterae processibus deorsum spectantibus in inferiores insinuantur, ac per sinus, quos utrinque habent, superiores accipiunt.* Locum omnem cum brevitatis, tum perspicuitatis causa in octo particulas divisi. In prima igitur, quae verba uncis intercepta sunt, num a Celso esse, credemus? aut si a Celso, ita prorsus ab eo scripta? Nam si vertebrae tres summae superioribus carent finibus, itemque processibus inferioribus: quomodo prima vertebra sinus habet, ut in 2. particula est, quibus capitis processus recipiat? & quomodo tertia vertebra tubercula quae inferiori inserantur, exigit? sic enim ostendam in particula 7. esse legendum. Jam vero particula 3. non ita uti ex Almeloveniana descripsi, in caeteris exstat editionibus, sed ad hunc modum, *Quo fit, ut caput sursum deorsum versus tuberibus exasperetur*: nisi quod Juntae editio, & Manutiorum utraque, & Ruellii habent *versum*, quibuscum & codex, & vetustior editio omnino conveniunt. Paawius (*f*), qui *versus* legeret, perperam huc intrusam ratus voculam *sursum*, quia *deorsum versus processus solummodo exserit caput*, hanc sustulit. Sed retinenda est, opinor, legendumque cum vetustioribus *caput sursum deorsum versum*, ut attollendi inclinandive capitis motus intelligatur: quem recte Celsus fine articulis illis fieri non posse, indicat, quos proxime 2. particula memoraverat, sicuti motus capitis in gyrum, sive in latera cui structurae debeatur, mox 5. particula est traditurus. Veruntamen in hac,

(*b*) n. 6. (*c*) Apud Holler. Sect. 2. l. 1. A. 21. (*d*) In Enarr. hujus loci. (*e*) Comment. in hunc loc. (*f*) Ibid.

hac, de qua loquimur, 3. num aliquid redundat, aut aliter legendum eſt? Nam ſi nihil aliud ſcripſiſſet, niſi *Quo ſit, ut caput ſurſum deorſum vertatur*, aut *verti poſſit;* jam ſatis omnia expoſita eſſent; *tubera* enim, quibus, additum eſt, caput *exaſperari*, iidem nempe *exigui ejus proceſſus* ſunt, de quibus proxime dictum erat; ut minime opus fuiſſet, a Lindenio huc inſeri illam inſuper vocem *parvis*, quam apud alios non invenio, & quam ſupervacuam Celſus fecerat, cum *exigui proceſſus* dixerat. Caeterum etſi alii fuerint, ut Conſtantinus, & Ronſſeus in libri ora indicant, quibus poſt *verſus* addere verbum placuit *moveatur;* ii tamen continuo *et* quoque addiderunt, & reliqua retinuerunt. Ego praeter ea quae antiquiores libri mutanda eſſe, docuerunt, nihil muto: quid dubitem, tantum indico. In particula tamen 4. mutare nihil auſim, tametſi & codex, & editiones omnes meae magno conſenſu ab ea diſcrepent. Habent enim: *Secunda ſuperiori parti inferiore. Quod ad &c.* ſcriptura, ut vides, aperte adeo mendoſa, ut Paawius (*g*) huc adſcripſerit, *quis ſenſus? nullus ſane. lego*, ſecunda ſuperiori parti inferioris, *ut mens ſit, ſecundam vertebram jungi ſuperiori parti inferioris vertebrae, nulla tum obſcuritas.* Nulla utique. Sed neque erat, cur id Celſus traderet, quod omnes haud aliter eſſe poſſe, per ſe intelligerent: neque erat, cur necdum abſoluto ſermone de vertebris duabus primis, mentionem injiceret de tertia, praeſertim cum haec quomodo ſecundam excipiat, mox eſſet 6. particula indicaturus. Praeterea in Paawii lectione verbum deeſt, neque in iis quae proxime antecedunt, aut ſubſequuntur, quidquam eſt unde illud ſubaudias. Quamobrem longe melius ab Lindenio videtur factum, qui litterulas illas Paawii duas *i*, & *ſ* ſejungens, reſcripſit *ſuperioris* parti *inferiori*, verboque *inſeritur*, quod Conſtantinus in codice legi admonuerat, accepto, particulam hanc 4. complevit. Verum hinc oriri poteſt dubitatio, an quod hac 4. ſic dictum eſt, ſupervacuum ſit propter ea quae ſtatim ſubjiciuntur particula 5. de vertebra prima circumdata ſecundae, &, quod conſequitur, de ſecundo igitur ſuperiori inſerta. Nec diſſimulare poſſum, aliquando mihi veniſſe in mentem ſuſpicari, an non 4. particula, mendoſe adeo, ut vidimus, ſcripta, e librorum margine in contextum irrepſiſſet: cum dici non poſſit, quam apte poſt tertiam quae de capitis inclinatione, aut erectione eſt, ſtatim ſequeretur 5. quae ad circumverſionem attinet ejusdem capitis, addito uno, haud amplius, verbo, *ſecundae* videlicet ante *pars ſumma.* Sed quid de particula dicemus 6? Traditur in 5. modus quo prima vertebra excipit ſecundam, nimirum hujus ſummae parti circumdata, quae in anguſtiorem dentiformem proceſſum finitur. Continuo autem in 6. additur, *Tertia eodem modo ſecundam excipit.* Nam ſecunda igitur ab ima etiam parte alterum ejusmodi proceſſum exigit, cui tertia ad eundem modum circumdetur vertebra? Multo quam haec aut emendare, aut dilucide explicare, facilius videtur reſtituere particulam 7. *Jamque vertebra tertia tubercula, quae inferiori inſerantur, excipit.* Nam etſi plures, nec contemnendae editiones ſic habent; vetuſtior tamen, & illae pariter quas ſupra laudavi in particula 3. & praeterea Henrici Stephani editio, & membraneus codex, & rei ipſius natura docent, pro *excipit*, reſcribendum eſſe *exigit.* Quo enim pacto fieri poſſit, ut tubercula inſerenda vertebrae inferiori, id eſt, quartae, excipiantur a tertia, id eſt, tertiae inſerantur? Imo haec a tertia emittuntur in quartam: idque adeo ex Anatome; quod praeclare noſti; manifeſtum eſt, ut quamvis particula 8. quam ob hanc unam tantummodo cauſam protuli, indicare videatur, a quarta vertebra incipere proceſſuum inferiorum in ſubjectas emiſſionem; tamen (niſi etiam diſcrimen forte aliquod Celſo fuiſſet inter proceſſus, & tubercula, per quod rem explicare quis poſſet) multo levior mihi repugnantia haec videretur, quam in uno eodemque verſu dicere, eadem tubercula & alio inſeri, & hic excipi.

Expoſui fuſe dubitationes meas, earumque cauſas, in deſcriptione vertebrarum. Nunc illas preſſius indicabo, quae ad clavicularum, ut Paawius ipſe (*h*) exiſtimat, deſcriptionem ſpectant. Locus eſt eodem capite aliquanto inferius, ubi latorum ſcapularum oſſium figura, & adhaeſione propoſitis, haec ſcribuntur: *At a ſumma coſta &c.* Deſcribitur hic os *quod ſuſtinet jugulum*, ſive *in* quo jugulum *inſidit* exteriore *capite.* Non poteſt igitur eſſe clavicula; hanc enim Celſus non ſolum alibi, ut hujus libri 8. capite 8, *jugulum* vocat, ſed & hic, nec deſcribere tamen incipit ante verba illa, *Id ipſum recurvum &c.* Quodnam igitur os eſſe iſtud, dicemus, quod primo loco proponit? Exterius certe juguli caput nullo alio oſſe, niſi eo quod nunc Scapulae appellant Spinam, ſuſtinetur. Si pergens igitur latum os ſcapularum deſcribere, hic de ejus Spina Auctor loquitur, cui

(*g*) *Comment. in hunc alterum loc.* (*h*) *Ibid.*

cui Spinae quidem pleraque ejus verborum conveniunt; quomodo ait, *a summa costa* fere *media* hoc *os excrescere*, primum tenue, deinde eo plenius latiusque, *quo propius lato scapularum ossi fit?* Vt enim pro *summa costa* non accipias, quam his duabus iisdem vocibus non multo superius designavit, duodecim costarum supremam; sed unum de tribus scapulae lateribus, nam *triangulam* esse, dixerat; certe a summo illorum, quod costam superiorem vocamus, Spina non oritur, sed a basi, multoque superius, quam ubi haec media est. Deinde Spina, quae a scapula oritur, & per ipsam pergit, parsque ejus est, num propior fieri scapulae ipsi diceretur? Scriptum oportuit, *quo propius vertici lati scapularum ossis sit*, ut veram agnosceremus descriptionem. Sed & descriptio juguli ipsius cum sic finiatur *& cum lato osse scapularum*, *infra caput ejus*, *nervis & cartilagine connectitur*; quid tandem verbis illis designat, *infra caput ejus?* Nam sive caput, summum verticem significat scapulae, sive ipsum juguli exterius caput; vox *infra* quomodo cum vero conveniat, non est facile divinare. Et sunt quidem aliqua in his spinae scapulae, & claviculae descriptionibus, quae aliter in Almeloveenii, aliter in caeterorum editionibus, ipsoque codice leguntur. Sed nihil juvant ad has mihi dubitationes eximendas.

Nec plus juvant varietates aliae in iis quae paulo superius, ut modo indicabam, de costis scripta sunt. *Infra cervicem vero summa costa contra humeros sita est. Inde septem inferiores usque ad imum pectus perveniunt.* Equidem video, accipi non posse lectionem hanc, cum, aliquot interjectis versibus, haec sequantur, *Sub costis vero superioribus*, *quinque &c.* Sic enim costae cum summa illa uno in latere essent tredecim. Verum haud satis video, quomodo sine aliqua haesitatione accipiam id quod ante Lindenium legebant, *Inde undecim inferiores.* Nam si universae costae ibi continuo describuntur; cur de inferioribus quinque mox scribitur, *ipsae quoque paulatim in cartilaginem versae?* quod profecto supervacuum esset, cum modo de omnibus scriptum esset, *paulatim in cartilaginem degenerant.*

Sed non de ossium fabrica tantum, neque hae tantum dubitationes fuere, quas, vel codice, meisque editionibus inspectis, mihi ex animo non potui eximere. De plurimis huc aliquot adjiciam. Libro 3. cap. 22. postquam inter levia phthisis initia, cibo primo acres, deinde lenes, tum in vicem modo hi, modo illi propositi sunt; haec sequuntur, *adjiciendaque quaedam ex media materia*, *praecipue vero ex prima*, *cerebellum*, *vel pisciculus*, *& his similia*, Quo referrem illud *ex prima*, cum minime appareret; quid antea ibi legeretur, quaesivi. Omnes aut *ex apruna*, aut, sicuti Pantinus (*i*) admonuit, *ex aprugna* habent; codex *ex pruna.* Sed quodnam *ex pruna*; si tamen sic affari, voluisset; cerebellum indicasse Cornelium, dicas? non aprugnum certe, quando lib. 2. cap. 18. aprum valentissimae materiae esse, docuit, nec vulgo ea copia aprini cerebri est, quae caeterorum quos phthisicis laudavit, ciborum. Suis quidem cerebellum minus valentis esse materiae, *ex agno* autem, *hoedove totum caput*, dixit, *in media materia poni posse.* Itaque ex quonam horum, aut his similium cerebrum sumendum esset, scripsisse, puto; idque nomen in mendo latere; nisi forte malis, revera *ex pruna* scripsisse; cerebellum autem cum ex media materia, quam supra explicaverat, accipiendum esse, diceret, animalis nomen adjicere supervacuum existimasse: quanquam & codex, & editiones, cum ita habeant, *praecipueque vel ex*, priori magis conjecturae favere videantur. Libro 7. cap. 2. planissima illa quidem sunt de suppuratis: *Sed caetera etiam subcruda aperiri possunt; inter nervos ultima expectanda maturitas est*, *quae cutem extenuet*, *eique pus jungat*, *quo propius reperiatur.* Verum quae continuo sequuntur, non item. *Jamque alia rectam plagam desiderant*, *ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant*, *in quibus tota ea super pus excidenda est.* Si editiones inspicio; omnes habent *Itemque* pro *Jamque*, & *extenuet* pro *extenuant*: nulla *ut.* Sed pleraeque habent *aliam rectam*, perpaucae *alia rectam.* Codex cum his perpaucis convenit; sed in eo discrepat ab omnibus, quod pro *tota* habet *tuto.* Verum per has lectionum varietates nihil proficere mihi videor, ut neque per Constantini, adscriptas in margine, conjecturas. Fieri enim posse, existimo, ut Celsus postquam dixit de prorsus maturis, verba fecerit de subcrudis, & quod consequitur, magis de carne, quam de cute incidenda: repetita autem esse per librariorum incuriam quae de extenuata cute dixerat. De cute vero tota excidenda si hic quidquam praecepisset, non videtur paucis post versibus de eadem re ad hunc modum fuisse scripturus, *Est etiam in rerum natura*, *ut cutis latius excidenda sit.* Quod si non *tota*, sed *tuto super pus* excidenda, imo

(*i*) *Annot. in hunc loc. qui ipsi est c. 23.*

imo forte incidenda fcripfit; nimirum hoc quoque ad ultimam illam maturitatem pertinebat. Vides igitur, cujusmodi fint quae huc intrufa putem pro illis quae nequidquam in codice, & tot aliis exemplaribus quaefivi.

Nec felicior fui in ejusdem libri 7. capite 26. Namque ubi emoliri manu urinam oportet, cum haec legerem: *Homo tum refupinus eo modo, quo in curatione calculi figuratur, fuper fubfellium aut lectum collocandus eft;* non mediocriter miratus fum, probe gnarus, quam molefta, & fimul ut minus hic neceffaria ea figura fit, quae in calculi curatione a Celfo ipfo inferius proponitur. Multo autem magis miratus fum, ubi meis editionibus, & codice infpectis, fummo confenfu in omnibus pro *in curatione calculi* fcriptum reperi *in curatione ani:* in qua alienam omnino a propofito requiri figuram, manifeftum eft, neque eam a Celfo usquam fuiffe defcriptam. Itaque aut nomen alterius curationis hic pofuit, aut ab ejus manu non funt ifta, *eo modo, quo in curatione ani figuratur.*

Libro etiam 8. cum in extremo capite 7. animadvertiffem, iis quorum maxilla fracta eft, non modo humidum cibum diu praefcribi, fed haec infuper addi, *etiam, cum tempus proceffit, in lagano fimilibusque aliis perfeverandum effe, neque quicquam edendum, donec ex toto maxillam callus firmaverit;* alterutrum fufpicatus fum, aut Celfum tria ifta verba *neque quicquam edendum* non fcripfiffe, aut, fi fcripfit, aliud quodpiam interjeciffe quod a librariis praeteritum fit, ut puta *durius*, aut aliud ejuscemodi, nempe ad hunc modum, *neque quicquam durius edendum.* Nam laganum, ut tenue effet, quantum ex Acrone (*k*) intelligimus, *comedebatur* certe, quod & ipfe Acron diferte ait, non potabatur. Quonam igitur modo qui in lagano perfeverandum effe, diceret, idem negaret, quicquam edendum? Cum quotquot habeo editiones confulerem; nulla omnino fuit in qua tria illa verba invenirem. Sed codex ita prorfus habet, uti Lindenius, quem commentum non effe quae addidit, hic quoque locus indicio eft. Quanquam igitur eo inclinat animus quo indicant editiones, praefertim cum Celfi fententia, vel tribus iis verbis demptis, eadem fit; tamen cum Scriptoribus liceat interdum aliqua inculcare, verbaque illa non modo in noftro, fed ut apparet, in aliis etiam, quae Lindenius viderit, fcriptis exemplaribus legantur; me potius juvat pendere animi, quam fortaffis contra fidem vetuftiorum, quibus careo, meliorumque codicum quidpiam pronunciare.

Magis autem haereo in ejusdem libri capite 10. ubi de fracti humeri curatione verba fiunt. Neque enim haec eft fine aliqua obfcuritate, quae fi a depravatis dumtaxat vocibus oriretur; aliquanto minus difficile effet eam difcutere: fed vereor, ne praeterea quidpiam defit, ut in fafciae quae fecundo loco ponitur, defcriptione, in aliisque fortaffe. Fruftra autem codicem, & libros formis defcriptos infpexi. Variat quidem fcriptura; fed non ibi ubi fperabam. A tergo aegri minifter fub ea de qua modo dicebam, fafcia, *porrecto, fi dexter humerus ducendus eft, dextro, fi finifter, finiftro brachio, demiffum inter femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus fuper eam fafciam, de qua tertio loco dixi, plantam injicit dextram, fi finifter, finiftram, fi dexter humerus curatur &c.;* medicus enim adverfus, humiliusque fedet, eaque tertia fafcia, amplexa imum aegri humerum, deorfum pendet capitibus ibi inter fe vinctis. Pro *porrecto*, pro *plantam*, pro *humerus curatur*, in editionibus cunctis invenio *correpto*, in aliis autem *planam*, in aliis *palmam*, & rurfus in cunctis *humerus fumatur.* Codex apud Conftantinum pro hac ultima voce habet *finuatur;* nofter magis evidenti mendo *furatur.* Sed cum uterque habeat *planam*; nofter, qui manifefto errore pro *correpto* habet *correcto*, habet contra pro *baculum*, quod ab omnibus fcribitur, planiffime *brachium:* quae lectio tanto minus negligenda eft, quod de baculo nullum antea, aut poftea in hac curatione verbum eft; *brachium* autem legi animadvertimus in hoc ipfo Celfi loco in Vefalii Chirurgiam *l* relato. Nec *plantam*, ab Lindenio hic pofitam, facile rejiciendam puto. Idcirco enim videtur tertia fafcia *deorfum* fuiffe *demiffa*, ut eam planta injecta *premat medicus*, ficuti mox Celfus loquitur; potius, ni fallor, *trahat* dicturus, fi manu voluiffet. Manu autem ut poffet utraque medicus fracti humeri partes in fuam fedem compellere, quemadmodum & res exigit, & fuperius ipfe in univerfum docuerat; propterea planta uti maluerit ad fafciam premendam. Sic etiam cap. 15. ut ambabus manibus reponi luxatus humerus poffet; medicum juffit vel genu uti; fi modo Lindenius recte illa edidit, *humerum genu fub ala ejus cogere*, quomodo in antiquo libro manu exarato legi, docuerat Conftantinus. Qui tamen dum confirmari hanc lectionem credidit cap. 20. de luxato femore, an hallucinatus fit, videas, ex verbis illis, *rotundum aliquid fuper inguen ponendum, fubitoque fuper id genu*

(*k*) *In Horat. l.* 1. *Sat.* 6. (*l*) *l.* 2. *c.* 8.

genu adducendum est eodem modo eademque de causa, qua idem in brachio fit; neque enim a Celso ibi designari, crediderim, ut Constantinus ibidem putat, caput hoc 15. de humero, sed potius caput 16. quod proprie est de brachio, & in quo sane haec scripserat, *rotundum aliquid a lacerti parte ponendum est, & super id repente cubitus ad humerum impellendus est;* ut genu capite 20. aegri sit, non medici, cujus quidem est in quadam repositione humeri apud Hippocratem (*m*), in qua medicus, praeter manus, genibus quoque, & capite nititur. Veruntamen lectio, a Constantino producta, ejusmodi est saltem ut intelligi facilius possit, quam quae est in nostro codice, ad eundemque prorsus modum in Pinzii, Juntae, Manutiorum editionibus misere depravata. Sed ad caput 15. ut redeam; etsi quae de quibusdam in eo verbis censeam, non reticui; quae praeterea tamen desiderem, supra indicavi.

Proferam denique ex lib. 5. cap. 19. n. 11. locum illum: *Sunt autem quaedam emplastra, quibus utriusque rei facultas est. quae, nisi singula habenda sit, meliora sunt.* Cum haererem in ea voce *singula*, dubius, an Celsus, sic praesertim, illa uti voluisset; vel magis haesi, dum attentius legens quae sequuntur, eaque cum superioribus, & mox adjectis contendens, non invenire visus sum ita presse, apteque scripta, ut Celsus solet. Et sane editiones caeteras consulens, deesse illa vidi quae sequuntur; sed tamen & ipsas, & codicem vitio non carere. Habent enim, *quae si singula habenda sunt, meliora sunt,* statimque illuc transeunt, *sed in copia &c.* Cui vitio si Constantinus mederi voluit ex ingenio per ea quae in margine adnotavit, quorum parte usus est postea Lindenius; morbum quidem magis cognovisse mihi videtur, quam sustulisse: sin codice aliquo usi sunt; vereor ut ejusmodi fuerit, qualem ipse versare & scrutari vellem: quanquam vitia interdum adeo antiqua sunt, ut ad ea tollenda satis opis ne a vetustissimis quidem, optimisque exemplaribus habere liceat. Quod cum possem tibi non uno exemplo demonstrare, eo quod sequitur, ostendam.

Cum aestate A. 1742. in Patriam secessissem meam, nec horas vellem pomeridianas illas fervidissimas perdere; Celsi codicem, quem alias, ut scis, nonnihil versaveram, petii; ut quidquid a Pinziana editione discreparet, in hujus oris perscriberem. Haec editio, A. 1497. Venetiis habita, & qua nunc apud me nulla alia vetustior est, eo gratior in dies mihi fit, quo magis convenire ipsam in plerisque cum principe Florentina, intelligo, cum plura quae ex hac adhuc servo, excerpta confero: estque eadem *Celsus* ille *Pinzianus*, quem adeo laudabat Schulzius (*n*). Celsus autem Foroliviensis calamo in membranis scriptus est A. 1451; ut quanquam ab editione illa in non paucis differat, non tamen unquam miratus sim, quod in difficilioribus locis non idem mihi auxilium tulerit, quod a multo antiquioribus libris sperassem, ut neque tunc in quodam Praefationis loco, necdum mihi, ut verum fatear, satis perspicuo, multo autem minus in Almeloveenii editione, in qua sic legitur: *Nam ne uterum quidem, ut nihilominus aërem contineat, spirante homine posse diduci.* Certe enim venter, spirante animali (quod vel proxima verba non negant) imo diutius viam trahente, in experimentis anatomicis aperitur; non ita quidem, ut aerem nihilominus contineat: sed quis hoc requirat? aut sic objiciat, quod per se omnibus manifestum est, fieri nullo pacto posse? Itaque in nulla ex meis editionibus ita is locus descriptus est; sed in cunctis ad hunc modum, *Nam uterum quidem qui minus ad rem pertineat spirante homine posse diduci.* Verum ut communis haec lectio neque insequentibus verbis repugnet, nec vero, nec illud requirat, aut objiciat quod sic non esset objiciendum; tamen id ponit quasi minus ad propositam disputationem pertinens, quod evidens est ad ipsam pariter valde attinere. Ea enim erat disputatio quae non minus ad haec spectaret, quae alvo, quam ad illa quae thorace includantur, vivo animali, examinanda. Cum propterea haesitarem; frustra codicem illum cum Pinziana editione contuli: id enim quod modo tibi descripsi, ut in hac, ita in illo pariter scriptum erat. Quid optabilius esse poterat, quam videre, quomodo legeretur is locus in eo codice, *quicum nullum inter omnes Italiae membranas aetate vel emendatiori scriptione comparandum* esse, censuerat Jo. Rhodius (*o*)? Hujus voti me ultro compotem fecit Vir Humanissimus, idemque Graece, Latineque Doctissimus Antonius Cocchius Mugellanus in adjectis ad Etruscam suam de Anatome Dissertationem, ad me perbenigne missam. In illis enim, inter egregia caetera, lectiones aliquot proferens ex vetusto illo Mediceo, quem Rhodius tantopere laudaverat, codice, eam quoque produxit quam prae omnibus optabam. Sed cum

(*m*) *L. de artic. n. 2.* (*n*) *Epist. ad Thomasium, praefixa Exercit. de Ossib. conserv.* (*o*) *Praefat. in Scribon. & Dissert. de Acia c. 6.*

cum ea nihil prorſus diſcrepet a communi; jam aequum eſſet fortaſſe, ut me tardiorem in percipiendo, aut faſtidioſiorem in accipiendo faterer: quod & facerem libens, niſi animadverterem, plerisque pariter Editoribus non planiſſimam eſſe viſam propoſitae ſcripturae ſententiam. Cujus rei indicium eſt, quod legendum credidere *qui minus*, & interrogandi notam? in fine appoſuere; quaſi ita aliquanto captu facilior redderetur. Cum vero difficultatem ne ſic quidem tolli, exiſtimaret Conſtantinus; eo decurrit, ut in libri ora adſcriberet, *Num ne uterum.* Quam adnotationem retinuit Ronſſeus, credo ob eandem cauſam, Lindenius autem in contextum recepit, aliaque mutavit ex codice aliquo, an ex ingenio? minus feliciter certe, ut oſtenſum eſt, ſed non obſcura ſignificatione difficultatis, quam offenderent in communi lectione ſatis commode intelligenda.

Cave tamen credas, optimos ejuſcemodi codices; etſi non omnibus in locis meliora quaerenti reſpondeant; non magno alibi eſſe uſui ad veram lectionem aut ex quibusdam quaſi veſtigiis indagandam, aut etiam plane aperteque reperiendam. Exemplis utrumque comprobabo, ab eodem Cocchio propoſitis. Legitur, ut in Manutiorum, aliorumque complurium, ſic etiam in Almeloveenii editione lib. 8. cap. 20. *Neque tot genera machinamentorum quoque, ad extendendum in hoc caſu femur, Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides, faber quoque quidam reperiſſent, ſi id fruſtra eſſet.* Quid cogebat Celſum, ut poſt tot, talesque Viros, obſcurum fabrum memoraret? Nihil certe. Itaque laudanda videtur editio princeps, & Ruellii, & ante hanc, Pinzii, & Juntae editiones, & ſi quae aliae nihil habent de fabro, cum caeterae meae omnes habeant, & codex Forolivienſis, & quinque alii Florentini, eodem ſaeculo ſcripti XV. Sed fuitne in codicibus vetuſtioribus quidquam ex quo perperam lecto iſtud extiterit de fabro commentum? In vetuſtiſſimo illo, inter *Heraclidem*, & *reperiſſent* haec ſcripta fuerant, *quid qua vi.* Admonet autem non minus opportune, quam docte, Cocchius, locum hunc Celſi videri ex loco expreſſum Heraclidis Tarentini extante adhuc apud Galenum (*p*): quod eo facilius credo, quo ſaepius video, Heraclidem illum a Celſo memorari, & quo ſimiliorem utriusque loci ſententiam agnoſco. Heraclides vero cum Medicos clariſſimos nominet, in iisque Hippocratem, Nileum, & Nymphodorum; de fabro nihil, ſed hujus loco, habet, ut Cocchius vertit, *aliique quidam.* Quibus ex vocibus, a Celſo veriſimiliter ſcriptis, neque ut fabrum, ſed ut claros alios Viros, quos Heraclides nominatim laudaverat, ſignificaret, num illae ſint natae *quid qua vi*, Criticorum erit exiſtimare.

Vidiſti, ut optimus codex indicia praebeat ad veram, aut certe veri ſimilem ſcripturam indagandam. Nunc accipe, quemadmodum plane eam aperteque exhibuerit. Libro 7. cap 26. ubi Celſus docet, qui via ferro facienda ſit, per quam calculus e veſica eximatur, haec legebantur: *juxta anum incidi cutis plaga lunata usque ad cervicem veſicae debet, cornibus ad coxam ſpectantibus paulum: deinde ea parte, qua ſtrictior ima plaga eſt, etiamnum ſub cute, altera transverſa plaga facienda eſt, qua cervix aperiatur.* Cumque omnia quae apud me ſunt, exemplaria in iis praeſertim verbis conveniant, *qua ſtrictior ima plaga eſt:* horum loco in pervetuſto illo codice ſcriptum fuerat, *qua reſima plaga eſt.* Noſti, qua ſignificatione, non ſatis fortaſſe in Lexicis expreſſa, utatur Celſus voce illa *reſima*, cum renes dicit lib. 4. cap. 1. *a parte* altera *reſimos, ab altera rotundos.* Hic autem vides de plaga *lunata* verba fieri, novamque hanc, vel potius vetuſtiſſimam omnium ſcripturam aperte docere, transverſam plagam ad lunatam illam ab ea parte eſſe addendam, a qua extant ejusdem cornua. Verſamur, ut vides, in re gravi, & ad eam rationem extrahendi calculi pertinente, quam inter caeteras praeſtantiſſimam multis de cauſis oſtendit idoneus, ſi quis alius, harum rerum exiſtimator, Heiſterus (*q*): qui praeterea ex eadem ortam eſſe, non dubitat (*r*), *Methodum*, ut vocant, *Lateralem*, nunc maxime celebratam, confirmatque (*ſ*) teſtimonio Ravii, qui de hac methodo, Raviana etiam dicta, interrogatus, ſaepe reſpondit, *legite Celſum.*

Atque utinam Cl. Cocchius, ut has variantes lectiones propoſuit, illamque inſuper, quam & nos, admoniti a Forolivienſi codice, & cunctis editionibus, & re ipſa, in extrema ſuperiore Epiſtola (*t*) attigimus; utinam, inquam, ſic etiam reliquas omnes adjungere potuiſſet, quas, Celſum totum cum ſcriptis libris conferendo, jam diu habet adnotatas: magno certe beneficio cum omnes politiſſimi, utiliſſimique Auctoris ſtudioſos, tum me praeſertim, qui jam pridem ejus humanitati

(*p*) *In Hippocr. de Artic. Comment. l. 4. n. 42.* (*q*) *Diſſert. de Lithot. Celſi praeſtantia.*
(*r*) *Ibid. n. 52.* (*ſ*) *Ibid. n. 54.* (*t*) *p. 167. l. 35.*

manitati multum debeo, hoc etiam nomine obſtrinxiſſet. Nam ego uno qualicunque codice uſus, vix audeo ex iis quae animadverſa habeo, quaepiam proferre, veritus, ne aliter in aliis antiquioribus, & praeſtantioribus libris legatur. Exempli enim cauſa, libro 1 cap. 2. ubi ambulatio *melior* eſſe dicitur *in umbra*, *quam parietes aut viridaria efficiunt*, *quam quae tecto ſubeſt*, pro illa voce *viridaria*, quae in meis omnibus eſt editionibus, in codice inveni *viridia*. Quod paulo fidentius memoro, quia in alio quoque codice ſic legi, ex mea Pantini editione intelligo, cujus libri duo primi, & tertii priora capita cum olim; a quo neſcio; collata fuerint cum veteri aliquo exemplari, & variantes lectiones inde habeant in oris calamo deſcriptas, inter has hic habent *paries*, *aut viridia*. Differre autem, crediderim, viridia a viridariis, quod hac voce non niſi loca herbis & arboribus virentia, illa vero loca eadem aliquando, alias autem arbores plantaeve ipſae virentes videntur ſignificari. Sic Catanaeus (*u*) in minoris Plinii verbis illis, *ambit hunc ambulatio preſſis varieque tonſis viridibus incluſa*, accipiendum cenſuit *viridibus* pro *arboribus ſemper virentibus*. Nec certe Vitruvium (*x*) aliter exiſtimes accipere potuiſſe, cum ſcripſit: *Media vero ſpatia*, *quae erunt ſub divo inter porticus*, *adornanda viridibus videntur*. Neque enim viridariis dicere voluit, quae ipſa ſunt loca, ſeu ſpatia; ſed arboribus, quibus *hypethrae*, id eſt, ſubdiales, ambulationes includerentur, ut ſic *haberent* etiam a viridibus *ſalubritatem*, & in urbium obſidionibus, ut aliquanto inferius ait, ſuccisis arboribus apertae, lignorum neceſſariam copiam ſufficerent civitati. Quis autem Senecam (*y*), credat, cum in Africani majoris villa *ciſternam* dixit *aedificiis ac viridibus ſubditam*, viridaria intellexiſſe? cum ciſterna, ut aedificiis & arboribus poſſet, viridariis ſubdita eſſe non poſſet; neque enim haec ſatis convenirent cum caeteris quae mox ſubjiciuntur, *ſub hoc ille tecto tam ſordide ſtetit*, *hoc illum pavimentum tam vile ſuſtinuit*. At enim Macrobius (*z*) cum *viridia* non pro appoſito, ut in viridibus pratis, ſed pro poſitivo ponitur, ut in illis, *formoſa*, *facies viridiorum*, docuit, & in genitivo caſu ſic finiri, & *ipſam loci viriditatem ſignificare*. Fateor, qui ſupra dixerim, non ſemper arbores virentes deſignare. At certe non viriditatem ipſam loci apud laudatos Auctores ſignificat; id quod propoſito meo eſt ſatis: ut minime mihi quaerendum ſit, qua ſignificatione in Phaedri (*a*) verſiculo ponatur,

Perambulante laeta Domino viridia;

quanquam ubi de ambulando per Romanos xyſtos ſermo eſt, poſſet alicui in mentem venire, ut ſecundum Plinii, & Vitruvii productos locos explicaret. Multo autem minus hic quaeram, ſintne *viridia* ad eundem modum accipienda in ſcriptis veterum Juriſconſultorum. Qua de re memini multa mecum olim erudite, ut ſolebat, verba feciſſe Herculem Franciſcum Dandinum Comitem (qui huic Gymnaſio, mihique in primis, moriens, magnum tot ejus virtutum deſiderium reliquit) cum differre, ipſe quoque, ſed alia ratione, *viridia*, & *viridaria* conjiceret, quamobrem alios fuisſe *viridiarios*, alios *topiarios*, exiſtimabat, nec *viridaria* dicta etiam *viridiaria*, niſi ex imperitia librariorum, qui *viridia* non intelligentes, alias in *viridaria*, nonnunquam littera ultima *i* non deleta, in *viridiaria* mutaſſent: quae in eum quem ultimum edidit librum (*b*) fuſe retuliſſe, non dubito. Illud dubito, ne forte etiam in Celſo noſtro ob eandem cauſam eiusdemmodi mutatio contigerit, & ex *viridia*, quae ubi de ambulatione agitur, adeo convenire vidimus, factum ſit *viridaria*.

Ex iis quae in Forolivienſi codice animadverti, hoc quoque eſt. Libro 2. cap. 12 ubi Almeloveenius haec edidit, *immittenda in alvum eſt*, *ſi levi medicina contenti ſumus*, *pura aqua*; *ſi paulo valentiori*, *mulſa*; *ſi leni*, *aqua*, *in qua foenum Graecum*, *vel ptiſana*, *vel malva decocta ſit*: *ſi reprimendi cauſa*, *ex verbenis*; ſupra illa verba, *ſi leni*, *aqua* (quae in eo codice, ut in meis omnibus editionibus, ita ſunt, *ſi leni*, *ex aqua*) ſupra illa igitur ſcriptum eſt *leniendi cauſa*, in margine autem *molliendi cauſa*. Quae an gloſſemata, an variantes, ut ſaepenumero in eodem codice, ex aliis deſcriptae lectiones ſint, non facile dixerim; ſed tamen dixerim, apte his reſpondere, quae mox ſequuntur, *ſi reprimendi cauſa*, *ex verbenis*. Quo loco, ſi ex me quaeras, quid Celſo verbenae ſint; noli expectare, ut cum Almeloveenio reſpondeam *quaevis herba*, quaſi foenum Graecum, vel malva non eſſent herbae, vel herbae omnes reprimerent; neque, ut cum aliis virgulta ſemper virentia, &

(*u*) *Commens. in l. 5. Epiſt. 6.* (*x*) *De Architect. l. 5. c. 9.* (*y*) *Epiſt. 86.* (*z*) *Saturn. l. 1. c. 4*
(*a*) *L. 2. Fab. 5. v. 14.* (*b*) *Interpret. de Servit. Pradior.*

& jucundo odore, aut alia denique, magis ad Auctores alios, quam ad Celsum explicandum attinentia. Se ipse Celsus interpretatur hoc eodem libro cap. 33. cum inter reprimentia ponit verbenarum contusa cum teneris caulibus folia; *cujus generis*, inquit, *sunt olea*, *cupressus*, *myrtus*, *lentiscus*, *tamarix*, *ligustrum*, *rosa*, *rubus*, *laurus*, *hedera*, *punicum malum:* & uno versu interposito, *aqua calida*, *in qua verbenae coctae sunt*, *quas supra proposui.* Eae autem omnes num semper vireant, aut jucundo odore sint, vides.

Sed, ut plenius desiderio tuo satisfaciam, audendum jam est, & sine cortice natandum, id est, sine ullo codicum adjumento, verae similior scriptura, si non divinanda, conjecturis saltem, aut certe suspicionibus perquirenda. A facilioribus incipiamus. Celsum quidem ipsum libros suos in quaedam capita divisisse, manifestum est illa ejus loca attendentibus (*c*), quae in extrema sua Praefatione indicavit Lindenius. Ita vero Celsum divisisse, ut nunc videmus, aut eas quas legimus, inscriptiones capitibus praefixisse, si quis crederet; is quae ego, scripta exemplaria inspiciendo, eam protinus opinionem deponeret. Longe enim alias, easque haud raro ineptas, & divisiones, & inscriptiones animadvertens, a Celso illas esse non posse, statim perspiceret. Huc adde, non easdem esse in cunctis codicibus partitiones. Quarum rerum omnium specimen habebis in II. & III. in Celsum Epistola ad te nostra, si particulam illam Indicis quam in II. (*) ex Foroliviensi codice descripsi, cum ea contuleris quae in III. (**) est ex Veneto, utramque autem cum ea parte quae illis respondet in libro cujuscunque editionis quarto. Cum enim editiones apparari coeptae sunt, tunc primum, ut opinor, cogitatum est de aptiore & divisione in capita, & lemmatum his praeponendorum sententia aut seligenda, si quo in codice minus forte inepta erat, aut de integro excogitanda: itaque non in cunctis editionibus eaedem ubique divisiones sunt, eaedemque inscriptiones. Haec attigi, primum ut mecum laudes Lindenium, si quid scite in lemmate aliquo emendavit, velut in eo quod antepositum capiti 1. libri 8. sic in meis editionibus legebatur, *De positu*, *&* *figura totius humani corporis*, quando non haec eo capite Celsus docuit, sed ejus *ossium positus figurasque*, ut ipso capitis initio promiserat. Recte igitur Lindenius fecit, quod a Constantino adscriptam in margine vocem *ossium* illi addidit inscriptioni. Deinde illa attigi, ne mireris, si fidentius dixero, e lemmate capitis 27. libri 7. *De cancro qui excisa vesica nascitur*, quamvis & codex, & omnes apud me editiones sic habeant, verbum esse tollendum *excisa*, aliudque, ut, exempli causa, *incisa* substituendum. Quis enim, nisi mortuo, vesicam excidat, id est, scalpelli ope detrahat?

Faciles quoque, tametsi non in lemmate aliquo, sed in ipso Auctoris contextu, eae mutationes videri possunt, quae una in litterula consistunt, ut si libro 6. sub finem capitis 6. in illis verbis, quae iisdem editionibus, & codici sunt communia, *recognitis omnibus*, *quae medici quoque prodiderunt*, pro *quoque* rescribamus *quique:* neque enim ipse medicus non erat, nec remedia, quae tam longo capite tot, & tam varia proposuerat, fere omnia a medicis non fuerant prodita.

Vbi vero sub initium capitis 17. lib. 5. haec edidit Almeloveenius: *In hoc autem volumine eas* compositiones *explicabo*, *quae vel desiderari in prioribus potuerunt*; *vel ad eas curationes pertinent*, *quas protinus hic comprehendam sic*, *ut tamen quae magis communia sunt*, *simul jungam. Si qua singulis*, *vel etiam paucis commodata sunt*, *in ipsorum locum differam*; recte quidem fecit, quod in *paucis* sequi maluit Lindenium, quam caeteros qui magno consensu habent *parvis*, ne Pantino quidem, & Constantino, & Ronsseo exceptis, quorum tamen primus in Adnotationibus, hi autem in libri ora Lindenio praeluxerant; sed illud haud bene, quod scripserit *commodata*, qua in voce Almeloveenii typographos errasse, crederem, nisi eandem in Lindenii, & Pantini editionibus, imo in hujus quoque Adnotationibus offendissem, cum reliqui omnes ediderint *accommodata*, codex habeat *accommoda.* Hic tamen, illique omnes cum habeant *in ipsorum locum*; ego qui haec non videam alio posse, quam ad curationes, referri, malim *in ipsarum locum.*

Jam vero ad paulo majoris momenti suspiciones progrediamur. Libro 6. cap. 6. haec legimus. *Ac protinus quidem scire* oportet, *non febricitare eum*, *cujus venae naturaliter ordinatae sunt*, *tepor que talis est*, *qualis esse sanis solet: nec protinus etiam sub calore motuque febrem se se concipere: sed ita*, *si &c.* Et in eo quidem ab Almeloveenio discrepant pleraeque editiones, & codex, quod habent *non protinus autem;* sed in caeteris mire omnes conveniunt, nisi quod Pantinus, offensus ultimis verbis, in

(*c*) *Pag.* 387, 19 & 531, 14. (*) *Pag.* 44, 1. (**) *Pag.* 51, 7.

in Adnotationibus credit *se se* in *potuisse* mutandum, Constantinus autem & Ronsseus leviori mutione in margine adscribunt *posse*. Mihi vel hac levior placeret, id est, *esse*, legeremque *febrem esse*, *concipere*, quomodo Celsus ipse alibi dixit, *urinam in vesicam destillare*, *concipiunt*, & *ego eundem quidem hominem posse omnia ista praestare*, *concipio &c.*

Libro 2. initium capitis 14. apud Almeloveenium est ad hunc modum. *De frictione vero & gestatione adeo multa Asclepiades, tanquam inventor ejus, posuit in eo volumine, quod Communium Auxiliorum inscripsit, ut, cum trium tantum faceret mentionem, hujus & vini & gestationis, tamen maximam partem in hoc consumserit*, id est, in frictione, ut vel ea demonstrant quae de hac una & continuo, & toto capite sequuntur. Igitur cum Celsus dicat, *in hoc*, & *hujus*, & *inventor ejus*, nec de gestatione verba facere incipiat, nisi capite 15; aut me omnia fallunt, aut duae illae voces *& gestatione*, temere in primum versum irrepserunt, idque a longo jam tempore, cum in cunctis meis editionibus, & codice legantur. Ronsseus in libri ora habet *equitatione*, ex eo, credo, quod in plerisque erat editionibus, *hujus*, *& equi*, *& gestationis*, quasi equitatio ad gestationem non pertineret, ad quam diserte retulit Plinius (*d*), melius tamen paucis, & in his Manutiis *aquae* pro *equi* scribentibus; sic enim ediderant, *vini*, *& aquae*, *& gestationis* sive ex codicibus quibusdam; nam Foroliviensis ita prorsus habet, ut in margine Ronsseus, *vini. s. & aquae*, *& gestationis*, sive etiam Plinium (*e*) respexerunt. Is enim de Asclepiade haec scripserat, cum proposito Celsi loco conferenda, *quinque res maxime communium auxiliorum professus*, *abstinentiam cibi*, *alias vini*, *fricationem corporis*, *ambulationem*, *gestationes*. Quibus ex verbis etsi Muretus (*f*) delenda censuerat illa duo, *alias vini*, haud animadvertens, sic illas res *quinque* non fore; tamen ob hanc ipsam caussam nihil mutandum esse, credidit Dalechampius (*g*), nisi *alias* in *aliquando*; neque hoc ipsum necessario, ut opinor. Nam quod Plinius infra subjicit: *Trahebat praeterea mentes artificio mirabili*, *vinum promittendo aegris*, *dandoque tempestive*, *tum frigidam aquam*, aeque congruit cum superioribus, sive *alias* legas, sive *aliquando*. Sed quomodo Plinium *quinque* communia Asclepiadis auxilia, & Celsum *tria tantum* fuisse, dicentem conciliabimus? Frustra Plinianam Harduini editionem consului, quam post missam ad te V. Epistolam, nactus, ut libenter vidi pleraque eorum quae de collatione utriusque Auctoris desideraveram, non omittentem, ita sperabam hujus quoque nodi solutionem praebituram. Quae cum me spes frustrata esset ubi ad ea Plinii verba is quo de agimus, adnotatur Celsi locus; capita alia inspexi in quibus aut de Asclepiade, aut de frictione, & gestatione sermo est. Sed non modo nihil quod me juvaret, inveni; verum insuper ad caput 4. libri 28. non praetereundam operarum hallucinationem offendi. Graecus enim Hippocratis locus, ut Galeni (*h*) aetate in libro κατ' ἰητρεῖον legebatur, qui locus ut ad frictionem attinet, sic omnino erat iis Celsi verbis, quibus expressus est, subjungendus not. 5. Sect. 14; ad alia Celsi verba, quae de gestatione sunt, not. 8. non secus ac si ille pariter ad gestationem spectaret, adjunctus est. Nos vero eam quam proposuimus, repugnantiam qua tandem ratione tollemus, ut cum Plinius quinque, Celsus tria tantum communia Asclepiadis auxilia fuisse, scripserit? Sic fortasse, ut dicamus, Celsum de illis quae in memorato ab ipso volumine posuerat Asclepiades, Plinium de caeteris quoque eidem usitatis mentionem fecisse. Vtcunque id est; cum Celsus tria dumtaxat memoret, ex quibus unum frictionem fuisse, demonstravimus, alterum autem gestationem fuisse ex consensu omnium hanc diserte in tribus illis enumerantium, veri similius est; satis perspicue apparet, *hujus*, id est, frictionis, optimam scripturam esse, bonam *gestationis*, dubiam vero auxilii ejus quod inter utramque a Celso positum est, sic tamen ut vox *aquae* praevaleat, si codicem, qui hanc habet, & editiones, in quibus aut eandem legimus, aut ex ea corruptam *equi*, attendere velimus; vox autem *vini* ab iis qui frustra eadem quae a Plinio, a Celso quoque dicta vellent, in codices aliquos intrusa videatur.

Vt igitur voces illas duas *& gestatione* in ejus capitis initium, sic totidem suspicor irrepsisse in proximum caput 15. ubi nunc legimus: *Gestationum lenissima est navi, vel in portu, vel in flumine; vel lectica, aut scamno: acrior vehiculo: vehementior, in alto mari navi.* Intelligis, me de istis postremis dicere duabus vocibus, quanquam de *navi*, pridem ab Almeloveenio ipso notata, quin glossema sit, dubium esse non potest. At ego suspicor, non unum esse, neque Celsum, postquam *in alto* scripserat,

(*d*) *Nat. Hist. l.* 28. *c.* 4. (*e*) *Ibid. l.* 26. *c.* 3. (*f*) *Variar. Lect. l.* 14. *c.* 16. (*g*) *In marg. ad hunc loc.* (*h*) *Vid. de Sanit. tuen. l.* 2. *c.* 3.

ſcripſerat, *mari* adjiciendum cenſuiſſe. Suſpicionem autem minus improbabis meam, ubi animadverteris, alio ordine in caeteris editionibus, ipſoque codice locum iſtum proponi conſueviſſe, ut geſtationes quae navi fiunt, minime disjungerentur, ſic videlicet: *Geſtationum leniſſima eſt navi vel in portu, vel in flumine: vehementior in alto mari navi;* unde haec duo ultima verba auferre non modo licet, ſed & juvat. Non me fugit, quid Lindenium moverit, ut antiquum ordinem mutaret, nimirum ne quae ſequebatur geſtatio *vel lectica, aut ſcamno*, ea videretur non minus vehemens dici, quam quae navi in alto. Verum ſi hoc attendendum; illud quoque attendendum erat, eo quem ipſe maluit, ordine vehementiorem dici geſtationem navi in alto, quam vehiculo, quaſi vero geſtatione in alto tunc utendum fuiſſet cum mare ventorum vi maxime eſſet agitatum: itemque dici leniſſimam, ut navi in flumine, quae vel lectica fiebat, vel ſella, quarum motus, quippe pluribus geſtantibus, creberrime inaequalis ſit & diſſimilis, neceſſe eſt. Non tamen negaverim, ut aliquid temere addi, ſic & omitti inter *alto*, & *lectica* potuiſſe. Verum minus mihi facile eſt conjicere quod omnino verbum omiſſum ſit, quam quae ſint addita, ſuſpicari.

Sic & voces alias duas, & has quidem ex librariorum incuria redundare, crediderim ſub initium capitis 29. lib. 7. *Sed ante omnia vulvae natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facile cognoſcitur. Oportet autem ante omnia &c.* Quis enim tantam in diſertiſſimo Scriptore inopiam verborum fuiſſe, exiſtimet, ut duo illa verba *ante omnia*, nulla adductus ratione, tam brevi intervallo iteraverit? Vt bene illa conveniant ſecundo loco, ubi ordine praecipere Auctor incipit quidquid fieri oportet ad maturum partum, intus emortuum, manu educendum; certe primo illo non apparet, cur ponantur. Cum enim difficultatem ejus operis propoſuerit; continuo ſpem unam dat, eamque in uteri natura mirabili quae occaſionem praebet cauto & perito Chirurgo primum unum digitum, deinde & alterum, & ſic deinceps totam manum per illas anguſtias inferendi. Namque ex intervallo ſubinde os uteri dehiſcit: qua occaſione utendum, ut magiſter quisque obſtetricandi ſpectatiſſimus vel nunc praecipit, ſicque deinceps expectandum *donec iterum id os aperiatur*; ita enim legere malo, quam cum Lindenio, adſcripta in margine a Conſtantino, & Ronſſeo ſequente, *os adaperiatur*, cum ſit in codice *ad os aperiatur*, ut in omnibus quoque, mihi notis, editionibus, excepta principe Florentina, ex qua a me olim excerpta nunc inſpiciens, gaudeo, in his idem prorſus quod in mentem venerat, reperire.

Fortaſſe ob eandem veterum ſcribarum indiligentiam, quaedam alia iterata ſunt verba in citati libri 7. capite 26. *Cum jam eo* calculus *venit, ut ſuper veſicae cervicem ſit, juxta anum incidi cutis plaga lunata usque ad cervicem veſicae debet.* Veterum dixi; nam hic quoque tum in codice, tum in meis omnibus editionibus eadem illa repeti video, quamvis caetera paulo aliter, nempe ad hunc modum proponantur, *ut incidi ſuper veſicae cervicem juxta anum cutis plaga lunata usque ad cervicem veſicae debeat*, niſi quod in codice eſt *debet*, quod in libri ora Conſtantinus, & Ronſſeus malunt, *ut* illud delentes, tanto melius haec quidem quam Lindenius, quod ſi calculus ſuper veſicae cervicem ſit, necdum ad eum pervenit locum, ut ſecundum inculcata hoc capite a Celſo praecepta aggredi Medicus ſectionem debeat. Ante hanc enim vel modo praeceperat, ut calculus digitis compellatur deorſum donec ad cervicem perveniat, in eamque impellatur. Itaque ubi mox dicit, *Cum jam eo venit*, perſpicuum eſt, hoc velle, Cum jam in cervicem venit; ut abſonum ſit addere *ut ſuper veſicae cervicem ſit*, ſupervacuum autem videri poſſit dicere, *ſuper veſicae cervicem* eſſe incidendam cutem, quando plaga lunata anum debere dicitur *usque ad cervicem veſicae* pervenire, aut ſi illud minus ſupervacuum ſit, vox ſaltem *veſicae* ſecundo hoc loco ſit minime neceſſaria.

Vtcunque id eſt; a non abſimili operarum ſocordia cum factum eſſe, conjeciſſem, ut in cunctis a me verſatis editionibus duo alibi verba eſſent repetita; meam conjecturam poſtea confirmatam vidi non illibenter. Locus eſt lib. 8. ſub initium capitis 7. ubi quaedam de variis caſibus attinguntur, qui oſſi, dum frangitur, poſſunt incidere. *Quinetiam aliquando plura fragmenta a fragmento fiunt. Sed in aliis quidem oſſibus ex toto ſaepe fragmentum a fragmento recedit.* Vides, quibus de verbis dicam, nempe *a fragmento*, quae ut ſecundo loco neceſſaria ſunt, ſic primo vel tunc redundare mihi viderentur, ſi *e fragmento* ſcriptum eſſet, quod nusquam legi. Et fuiſſe quidem alios antea quibus diſplicuiſſent, ex Conſtantini marginibus intelligebam, qui adnotatum habent, *Quidam ſegmento*; nec tamen quid iſti ſpectaſſent, percipiebam. Verum cum denique in Foroliviensi codice duo illa verba prorſus deſſe primo quidem loco, animadverti; ſic enim ſcriptum eſt, *plura fragmenta fiunt*; tum vero ad meae conjecturae pleniorem confirmationem nihil aliud optandum cognovi, niſi ut cum eo codice plures alii, in primisque optimi, conſentirent.

Quamobrem etſi alias duas ſuſpiciones meas ab eodem codice demum inveni confirmatas; nolui tamen eas magis quam ſuperiorem, ei codici acceptas referre non modo quia ipſe quoque multo mihi antea in mentem venerant, quam ejus varietates codicis omnes adnotarem, verum etiam quia uni codici, neque ei optimo, non multum tribuo, in re praeſertim quae minus eſt in veteribus ejusmodi libris attendenda, velut haec de duabus prima, quae nimirum pendet a diſtinctionum notulis, inter verba interjectis. Paulo ſupra finem ejusdem capitis 7. in omnibus quae apud me ſunt, editionibus ad hunc modum ſcriptum eſt, *coſtae*, *ſpina coxarum*, *os tali*, *calx:* ad eundemque modum iterum paulo ſupra finem inſequentis capitis 8. eadem verba proponuntur, niſi quod eo capite 8. *coxarum* loco, quam vocem retinent Lindenius, & Almeloveenius, reliqui habent, codice non discrepante, *coſtarum*. A quibus hic duo vides poſſe requiri, coſtarum ſpina quid ſit? & quare a coſtis diſtinguatur? ſcribunt enim *coſtae*, *ſpina coſtarum:* cum a duobus illis prioribus unum modo requiri poſſit, idque reliquis capite quidem 7. commune, ſpina coxarum quid ſit? neque enim Celſus cum libri hujus 8. capite I. oſſa omnia ſigillatim propoſuit, in iisque coſtas, & os coxarum; illis, aut huic ſpinam tribuit; ne quis forte quia poſteri ſummam hujus partem utrinque ſpinam vocarunt, eam, credat, capite 7. intellexiſſe. Quid ergo eſt? *Coxarum* ego utroque loco ſcribendum opinor; *ſpina coxarum* neutro. Sed verba ita diſtinguenda, *coſtae*, *ſpina*, *coxarum os*, *tali*, *calx*; aut, ſi mavis, *coxarum os*, *os tali*; vel *coxarum os*, *talus*; ſic enim ſingula haec oſſa alibi nominat Celſus. Qui inter caetera oſſa, quae ibi cap. 8. memorat, fere immobilia, id eſt, non aeque mobilia, ac humeri, brachii, femoris, cruris, digitorum oſſa, de quorum curationibus eſt poſtea acturus, coxarum os praetermittere non debuit, nec vertebras; has autem ſpinae nomine, ut ſolet, hic quoque intellexiſſe, initium, & finis proximi, quod ſequitur, 9. capitis ſatis oſtendunt. Haec cum eſſem conjectura perſecutus; codice inſpecto, diſtinctionis notas inveni, non inter *coxarum*, & *os*, ſed inter *ſpina*, & *coxarum*, & inter *os*, & *tali*, quemadmodum ſuſpicione praeceperam.

Antequam alias hujus generis ſuſpiciones adjiciam; alteram illam indicabo, quam a codice comprobatam vidi. Libro 6. cap. 18. *Anus quoque multa*, *taediique plena mala recipit*, *nec a ſe multum abhorrentes curationes habet.* Cum haec primum legi; credibile viſum eſt, non ita olim ſcriptum fuiſſe, ſed potius *nec inter ſe multum abhorrentes*, quomodo Livius (*i*), exempli cauſa, dixerat *abhorrent inter ſe orationes*. Et veſtigia quidem ejus ſcripturae in cunctis meis editionibus deprehendi, in quibus videlicet legitur *nec in ſe*; licet Conſtantinus, & Ronſſeus in libri margine adnotaverint *necnon in ſe multum abhorrendas*, lectione minime iis, quae ſequuntur, curationibus conveniente, quas ſi perlegas, pleraſque agnoscas nullam aſperitatem, multam ſimilitudinem inter ſe habere. Suſpicionem denique codex luculentiſſime confirmavit, in quo perſpicue ſcriptum reperi *inter ſe*.

Redeo nunc ad eos locos, in quibus ſuſpicor, ob pravam verborum diſtinctionem ſententiam eſſe corruptam. Libro 2. cap. 29. inter ea quae alvum movent, ponuntur *uvae recentes pingues*, *minutae aves*, *cochleae &c.* Capite autem inſequente inter ea quae contra adſtringunt, recenſentur *dura ova; magisque*, *ſi aſſa ſunt: minutae aves*, *merula*, *palumbes; magisque*, *ſi in poſca decocta eſt.* Num eaedem igitur minutae aves alvum & adſtringunt, & movent? Haec repugnare, ſenſit Ronſſeus (*k*), commentusque eſt, primo loco teneras & nuper excluſas, elixasque; altero ſiccas, & adultas, & aſſas; quaſi Celſus, ſi ita intellexiſſet, per ſe declarare non conſueſſet. Quod & de Pantino (*l*) dictum volo, qui teneras, durasque diſtinxit; cum facilius poſſet, quam Ronſſeus, mutatis primo loco inter verba notulis, tollere, ut mihi videtur, repugnantiam ad hunc modum, *uvae recentes*, *pingues minutae aves.* Dixi autem facilius, quam Ronſſeus; hic enim ne dubitavit quidem, quin pingues uvae eſſent intelligendae, ſicque in Enarratione ſua explicavit. At Pantinus (*m*) utrum mallemus, optionem dederat, *pingues* de uvis, an de avibus dictum accipere. Ego vero non dubitandum crediderim, quin de avibus ſit accipiendum. Pinguedo enim proprie in animalibus dicitur, & *caro pinguis* mox diſerte a Celſo in iis quae alvum movent, commemoratur. Caeterum cum alii ſic verba diſtinxerint, ut Almeloveenius, alii ambigue, ut Pantinus; vix tandem unum Conſtantinum animadverti ita, uti ego conjeci, diſtincta edidiſſe.

Verum

(*i*) *Hiſt. l.* 38. *haud ita procul a fine.* (*k*) *Enarrat. in hoc loc.* (*l*) *Comment. in primum loc.*
(*m*) *Ibid.*

Verum ne hunc quidem inveni qui alia quaedam ita diſtingueret, quemadmodum mihi diſtinguenda videntur, libro 5. cap. 26. ubi Celſus ſub nomine cancri, vulneribus ſupervenientis, gangraenam fere & ſphacelum deſcribit. Nam quod Almeloveenius quae Pantinus (*n*), & Ronſſeus (*o*) huc adſcripſerant, magis attendens, quam quae Conſtantinus: indicat, quaſi huc attinentes, Galeni locum, & Hildani Obſervationem; nempe uterque horum ibi de tumore verba faciunt, quem hodieque omnes cancrum appellant, non de affectionibus quas Celſus hoc quidem nomine complecti ſolet, nimiae vulnerum inflammationi, aut conſtrictioni, ut antequam deſcribat, ipſe ait, ſuccedentibus; ſic enim cum ſaepe alibi, tum praeſertim ibi locutus eſt, ubi generatim vetuit nimis arctas fieri deligationes, *ſi quidem id, quod adſtrictum eſt, alienatur, & cancro opportunum eſt*, & ubi ſpeciatim in oſſis fractura quacum ſit vulnus conjunctum, tanto laxiores faſcias laudavit, *quanto facilius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt.* In illa igitur deſcriptione haec etiam ſunt, *ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris eſt, & caro intus corrupta: interdum etiam nervi ac membranae reſolvuntur, ſpecillumque demiſſum deſcendit &c.* Nemo autem caeterorum eſt qui vel majoris diſtinctionis notam inter *corrupta*, & *interdum* non interponat; ſi Manutios, & Stephanum excipias: quanquam nemo ibi *caro intus corrupta* habet; habent vero *carunculae corruptae*, vel, ut codex, *carunculaeque corruptae*, quod ego melius exiſtimo, quia ante duos treſve verſiculos cum de hoc ulcere dictum eſſet *caro ejus corrupta eſt;* ineptum fuiſſet idem iterare. Sic igitur reſcribendum ſuſpicor, *ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris eſt: carunculaeque corruptae, interdum etiam nervi ac membranae reſolvuntur &c.* Id eſt, putrefactae excidunt.

Eſt etiam ubi depravatam ſententiam credas non tam quod verba non bene diſtincta ſint, quam quia tranſpoſita. De quo ut exiſtimare poſſis; ex lib. 3. cap. 6. non brevem locum deſcribam, neceſſe eſt, ad tempus attinentem quo potio febricitantibus eſt concedenda. *Ac ne illud quidem ab Heraclide Tarentino dictum, ratione caret: ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas potiones miſceri novam materiam corruptae. Illud videndum eſt, ut, qualia tempora cibo leguntur, talia potioni quoque: ubi ſine illo datur, deligantur, cum aegrum dormire cupiemus, quod fere ſitis prohibet. Satis autem convenit, cum omnibus febricitantibus nimius humor alienus ſit, tum praecipue eſſe foeminis, quae ex partu in febres inciderunt.* Hic igitur manifeſtius eſt, quam ut admonitione mea egeat, non aliam, niſi minoris diſtinctionis notulam, inter *quoque*, & *ubi* fuiſſe ponendam. Illud aliquam attentionem requirit, ut ſuſpicemur, ſuo non eſſe loco ea verba, *cum aegrum dormire cupiemus: quod fere ſitis prohibet.* Haec enim, ſive ad iſtum modum legantur, ſive ipſis particula, *aut*, ut in codice, meiſque libris omnibus, praeponatur, non bene ibi collocata eſſe videbuntur iis qui animadverterint, tempora illa non tunc dumtaxat eſſe deligenda, cum aegrum dormire cupiemus, ſed tunc etiam cum materiam novam corruptae miſceri, volemus. Quorum utrumlibet addita quidem iſta particula *aut* ſignificabit, ſed in alium translata locum ſimul cum verbis inſequentibus. Tantum igitur abeſt, ut eam particulam, quod Conſtantinus, & Ronſſeus in margine indicant, expungendam credam; ut ſententiam ſic reſtitui poſſe, exiſtimem, *Ac ne illud quidem, ab Heraclide Tarentino dictum, ratione caret: ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas potiones miſceri novam materiam corruptae, aut cum aegrum dormire cupiemus; quod fere ſitis prohibet. Illud videndum eſt &c.* Quod ſi forte malis, nulla translatione verborum facta, mutare tantummodo *aut* in *ut*; etſi translationem magis probem; non pertinaciter repugnabo: ſatisque mihi erit, locum, quemadmodum hactenus legebant, vitio non caruiſſe.

Age nunc veniamus ad alterum in quo manifeſtius eſſe videbitur vitium, neque, ut puto, ſine verborum tranſpoſitione facile tollendum. Libro 4. ſub initium capitis 13. haec ſunt. *Sed prior*, morbus videlicet Ileus, *modo ſupra umbilicum, modo ſub umbilico dolorem movet. Fit in alterutro loco inflammatio: nec alvus, nec ſpiritus infra transmittitur. Si ſuperior pars affecta eſt, cibus: ſi inferior, ſtercus per os redditur: ſi utralibet, metus eſt. Adjicitur periculo, ſi vomitus bilioſus, mali odoris, aut varius, aut niger eſt.* Vides, num ubi ſtercus per os jam redditur, poſſit vomitus eſſe, niſi mali odoris? numve periculum, quod jam ſummum eſt, his adjectis augeatur? Certe Aphoriſmus ipſe, (*p*), quem, tanquam huc attinentem, indicat Almeloveenius; ſi rationem, & Galeni (*q*) interpretationem attendamus; periculum in Ileo praenunciat ex eo vomitu, non qui vomitum ſtercoris, aut ſtercori ſimilium excipiat, ſed qui hunc praecedat. In Ileis, inquit Galenus, *vomitus non*

(*n*) *Annot. in hunc loc.* (*o*) *Enarrat. in eund. loc.* (*p*) *p. 10. Sect. 7.* (*q*) *Comment. in hunc Aphor.*

non semper adest, sed quando exitiales sunt: & si vehementius distorquentur, stercus eis ascendit: & mox; *Haec vero mihi fieri videntur ab intestinis in quibus passio talis existit, a se expellere stercus appetentibus, quando longitudine temporis coepit molestare.* Quam alteram ex Galeno descripsi particulam ob eam etiam causam, ut intelligeres, quanto melius in producto Celsi loco, ubi nunc legitur, *si utralibet, metus est*, legeretur antea ab omnibus, *si utrumlibet vetus est*, quod & codex habet. Itaque locum sic restitui posse, conjicio, si post *transmittitur*, continuo scribamus. *Adjicitur*, vel; quoniam in codice est, *accidit; Accedit periculo, si vomitus biliosus, mali odoris, aut varius, aut niger est. Si superior pars affecta est, cibus: si inferior, stercus per os redditur, si utrumlibet vetus est;* videlicet si in superiore, aut in inferiore parte inveteravit affectio. Ad eundem enim modum Celsus de dysenteria infra loquitur cap. 15. *Si pluribus diebus nihil remedia illa juverunt, vetusque jam vitium est.* Verum ad alia veniamus, vel potius revertamur.

Cum enim supra mentionem facerem immobilium quorundam, id est, minus inter se, secundum naturam, mobilium ossium, quae Cornelius noster extremo capite 8. libri 8. nominaverat; in memoriam redii, quid essem olim suspicatus in verbis illis, quibus inter initia capitis 11. ejusdem libri, ossium motus praeter naturam, id est, luxationes, ita distinxit. *Moventur* ossa *sedibus suis duobus modis. Nam modo quae juncta sunt, inter se dehiscunt: ut cum latum os scapularum ab humero recedit; & in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a sura: —— modo articuli suis sedibus excidunt.* Quem secundum modum sigillatim insequentibus proponit capitibus, de maxilla luxata, &, quod ad susceptum sermonem maxime attinet, de luxato humero, aliisque ejusmodi. Hinc autem suspicio oritur, in iis quae produximus, verbis non *ab humero*, sed *ab jugulo* potius esse legendum. Jugulum enim, id est, clavicula, ita cum lato scapularum osse junctum est, ut cum tibia fibula, aut, si mavis, cum ulna radius, non ita ut cum lato eodem osse humerus, qui & per articulationem jungitur, maximos quosque motus permittentem, & cum recedit ab illo osse, sive, quod eodem redit, cum illud os ab ipso recedit, non huc res attinet, sed alio, videlicet ad caput, quod peculiariter extare dixi, de luxato humero. Quae animadversio non tantum ad id valet, ut vitiatam hic esse scripturam, opinemur (frustra explicante Constantino de acromio, quod ossiculum perraro in adultis invenitur, nec inter ossa a Celso proponitur) sed ad illud quoque, ut paulo inferius ab Lindenio egregie emendatam intelligamus. Cum enim & editiones omnes, & codex ipse, ut *ab humero* habent, sic perperam quoque haberent *mollibus*, vel etiam, ut in Constantini, & Ronssei margine, *molibus;* nihil melius rescribi potuit, quam *mobilibus* in iis verbis, *Quorum vitandorum causa, facienda eadem sunt, quae in ossibus mobilibus laesis.* Quid enim huc *ossium molibus*, vel *ossibus mollibus*, aut *mollioribus*? nam hoc malebat Constantinus. Hic enim, ut fibulae, & radii diserte proposita exempla ostendunt, de ossibus agitur immobilibus, aut certe minus mobilibus: hisque Celsus laesis, adhibenda eadem esse, docet quae laesis mobilibus.

Simile vitium, similique ratione emendandum, irrepsisse in primum caput libri hujus 8. suspicaberis, ubi legeris, *Maxilla vero est molle os.* Nemo enim hoc dicat, nedum Celsus, qui sternum, duritie cum maxilla non conferendum, os tamen esse *valens ac durum*, isto eodem capite dicturus est. At enim codex, & editiones, quotquot inspicimus, habent *molle.* Nimirum, credo, ut *mollibus* habebant in loco superiore, notula quae compendium vocis *mobilibus* significaret, a librariis olim non intellecta, aut minus animadversa: cujusmodi ob causam Veterum duo tresve ediderant infra, capite 4. ut Almeloveenius quoque ibi adnotavit, *membrana mollis ac sui coloris*, ubi edendum fuisse *membrana mobilis ac sui coloris*, satis illa ostendunt quae continuo his opponuntur, *membrana immobilis, nigra &c.* Unum est, quantum video, quod mihi, pro *molle* hic *mobile os* reposituro, objici possit, nempe tribus, nec totis, interjectis versiculis, de eadem maxilla haec addi, *solaque ea movetur*, supervacuis verbis, si modo ea mobilis dicta esset. Attamen haud plane supervacua fortasse videbuntur, si quid continuo sequatur, attenderis. Hoc enim ait Celsus, *solaque ea movetur. Nam malae cum toto osse, quod superiores dentes excipit, immobiles sunt.* Aliud autem est dixisse, mobile os maxillam esse, statim atque de ea sermo fieri coeptus est, nempe caeteris illis capitis partibus quae omnino immobilibus compinguntur ossibus, ad eum usque locum descriptis: aliud est, nonnullis de ea jam dictis, opportune admonere, maxillam de qua verba fiunt, illam esse quae sola movetur; ne quis forte rerum ignarus, maxillae nomine deceptus, putaret, superiorem quoque a Celso mobilem dictam fuisse. Nam superiorem etiam, a Romanis maxillam fuisse appellatam, ipsum malae nomen indicio est, quod ex maxilla con actum esse, jam diu est cum

docti

docti homines de M. Tullio (*r*) didicerunt. Quod nomen etſi Plinius (*s*) tradidit, in homine tantum habere locum; non tamen ſcripſit, haud licitum eſſe in homine quoque ſuperiorem maxillam dicere: imo licere, exemplo docuit ſuo, cum remedia adverſus *maxillarum dolores*, *tumoresve* propoſuit (*t*). Celſus igitur, ne quis dubitare poſſet, utram maxillam mobilem eſſe, dixiſſet; cum illud addidit; tum ſuperiorem, niſi forte ſimul cum inferiore, nusquam, quod meminerim, alio quam malarum, nomine deſignavit: quin a malis aperte, ut hic, maxillam, videlicet inferiorem, diſtinxit, quemadmodum capite 7. hujus libri videbis in illa certorum oſſium enumeratione, *maxilla*, *malae*, *jugulum &c:* quam conſtantem ejus conſuetudinem haud ſcio, an alii ſatis adnotaverint.

Locus eodem capite primo brevis eſt, ſed in quo de pluribus dubitatur. *Super hos quoque musculos*, *qui tempore contegunt*, *os medium*, *in exteriorem partem inclinatum*, *poſitum eſt.* Sic cum Lindenio Almeloveenius. Sed qui eos praeceſſerant, quotquot inſpexi, & cum his non codex modo quem memorare ſolitus ſum, ſed & Venetus, ut quaedam quae olim ex eo excerpſi, mihi adhuc oſtendunt, habent ad hunc modum, *Sub his quoque musculis*, *qui tempora connectunt:* in caeteris autem conveniunt codices, non editiones. Nam vel princeps, & Pinziana *inclinatam* habent, nedum reliquae, praeter editionem Ronſſei, in qua tamen aliud diſcrimen animadverto; ſcripſit enim *in interiorem partem inclinatum*, quam lectionem Paawius (*u*) ſequitur. Quibus de musculis Celſus loquatur, manifeſtum eſt: quo de oſſe, ambiguum, eoque magis, quod varia adeo profertur ſcriptura. De qua etſi in musculis minus controverſiae eſt; ea ipſa tamen a vera fortaſſe longius abeſt, quam putant. Qua enim, quaeſo, ſignificatione tempora *connectere* iſti dicuntur muſculi quos Temporales vocitamus? Difficultas, haec, credo, Conſtantinum, & Ronſſeum impulit, ut in libri ora adſcriberent *contegunt*. Quam tamen Paawius vocem reſpuit, tanquam *Celſo minus familiarem*, oblitus; ut renum, & omenti deſcriptionem (*x*), & locos alios praeteream, ab hoc capite diſtantes; hujus ipſius initio ſcripſiſſe illum, *cerebri membranam contegit*, in eademque pagella paulo ſupra, *os contegat*, & *erit contegendum*; ut intra duodecim, aut tredecim verſus ter uſus ſit. Eſt igitur Celſo maxime familiaris. Sed tamen dubito, num uſurpaverit hoc loco, an potius, quam *contegunt*, ſcripſerit *continent*. Quo id auctore? inquis. Nempe eodem Celſo, quem animadverti, cum hos muſculos indicaret hujus ipſius libri alio loco, qui & in codice, & in editionibus ſine ulla cujusquam dubitatione uno eodemque modo legitur, ita ſcripſiſſe, *inter muſculos*, *qui tempora continent.* Vtinam Celſi ipſius auctoritate uti poſſem ad caetera pariter quae in verbis propoſitis dubia ſunt, veri ſimiliori ratione dirimenda, quae ab illo nimirum pendent omnia, quod os intellexerit? Et a primo quidem id eſſe videtur quod Latine a jugi ſimilitudine ſatis bene vocamus Jugale: quamvis enim hanc jugalis ſignificationem in Lexicis non videamus adnotatam; Celſus tamen *Jugale appellari poſſe ab eadem ſimilitudine*, *a qua id Graeci ζυγῶδες appellant*, infra docet, ubi id os memorat, ac deſcribit. Quod attendens Paawius, negat, propoſito loco de eo oſſe Celſum loqui, de quo paulo poſt ex inſtituto ſit locuturus, & quod praeterea non *ſub* his muſculis ſit, ſed ipſis impoſitum. Cui ſecundae animadverſioni tantum videtur tribuiſſe Lindenius, qui de Jugali hic dici, crederet, ut propterea fortaſſe, pro *ſub his* ediderit *ſuper hos*, mutatione libris omnibus quos viderimus, ut ſupra indicatum eſt, repugnante, & minime ipſi neceſſaria; ſtante enim homine, eſt Jugale os infra totos ferme eos muſculos. At Paawius proceſſum petroſum opinatus eſt hoc loco indicari: quam opinationem, cum Celſus nihil usquam attigerit eorum quae non niſi aperta calvaria, poſſunt de hac conſpici; examinare non eſt operae. De Conſtantini autem opinione, quam ex libri ora conjicimus, ubi pro *os medium* poſuit *os malarum*, ſatis eſt, ſecundum Paawii primam animadverſionem, hoc quaerere, quid attinuerit hic ſcribi quod paulo poſt nihilominus erat ſcribendum? Nam ſi *juxta* aurem *finiri* Jugale *os* tradetur, *quod transverſum a genis tendit*; inde ſatis intelligi poterat, *ſub* Temporalibus *muſculis os malarum*, *in exteriorem partem inclinatum*, *poſitum eſſe.* Quid igitur eſt? Fortaſſe, nihil a ſcriptis libris recedendo, vox illa *medium*; quam quo referamus, ſi de oſſe Jugali ſermo ſit, haud ſatis apparet; de parte illa calvariae accipienda eſt quae, ſub his muſculis latens, contra medium fere ipſorum in exteriorem inclinatur partem. Cum enim hic Celſus calvariae latus deſcribat, futuram videlicet ſquamoſam, & os quod proxime poſt aurem craſſiſſimum

(*r*) *In Oratore.* (*s*) *Nat. Hiſt. l.* 11. *c.* 37. (*t*) *Ibid. l.* 21. *c.* 20. & *l.* 23. *c.* 2. & 7.
(*u*) *Comment. in hunc loc.* (*x*) *l.* 4. *c.* 1. *p.* 184, 2. & *p.* 185, 10.

mum eſt; a veri ſimilitudine non abhorret, cavere voluiſſe, ne quis forte, ut aequatum exterius videt ab his muſculis capitis latus, ſic ob ignorationem eorum craſſitudinis putet, ſubjectam quoque calvariam ipſorum eſſe ſuperficiei parallelam: itaque illud caventem, ibi os extrorſum inclinari, ubi ſedem relinquat majori eorum craſſitudini, docuiſſe: dixiſſe autem, *ſub* his muſculis, quia hiſce obtegitur, non ſecus atque alibi (*y*) cor, dixit, *ſub ſiniſteriore mamma ſitum*. Verum ex his omnibus quae ſuper uno iſto loco a me ſcripta ſunt, noli aliud magis attendere, quam quod, Celſo auctore, conjeci de verbo *continent* pro *connectunt* ſubſtituendo.

Ejusdem auctoritate ductus, nonnullas alias ſuſpiciones, dum infra legerem hoc ipſum caput, ſubortas, mihi jam demere conabor. Humerus, inquit, *extremis utrinque capitibus tumidus*, *mollis*, *ſine medulla*, *cartilaginoſus*. Nulla hic mendi ſuſpicio. Nam quod duas illas voces *ſine medulla* Paawius (*z*) *omnino delendas* eſſe, pronunciat, quia hoc os, ſicuti mox Celſus ipſe agnoſcit, *medulloſum* eſſe, conſtat; delendae eſſent aliae quoque, id eſt, *mollis*, & *cartilaginoſus*, quia durum eſſe, manifeſtum eſt, neque id Celſus negat. Sic enim pergit, *medius teres*, *durus*, *medulloſus*. At vero omnia ſunt retinenda; prima, quia de *extremis capitibus*; caetera, quia de *medio* inter extrema oſſe diſerte dicuntur: utraque autem, ſi eae inter ſe conferantur oſſis partes, ſatis vera ſunt. Suſpicio autem oritur ex iis quae continuo ſequuntur, *leniter cavus*, *in priorem & interiorem*, *gibbus*, *in poſteriorem & exteriorem partem*. Certe intelligis, haec, ſicuti Lindenius, & Almeloveenius edidere, cum ipſius oſſis figura non convenire. Sed neque conveniunt quae pro his omnibus meae cunctae habent editiones. In aliis enim ſic legas, *leniter gibbus & in priorem & poſteriorem*, *interiorem*, *& exteriorem partem:* in aliis autem, quibuſcum Pinziana, & codex ipſe conſentiunt, *leniter gibbus & in priorem*, *& in exteriorem partem*; quaſi vero aut ab nulla parte eſſet cavus, quod primae indicant; tunc autem preſſius Celſus ſcripſiſſet, leniter gibbus in omnem partem: aut praeter priorem, & exteriorem, duae partes reliquae non eſſent hic commemorandae, quod caeterae ſignificant editiones; tunc autem Celſus haec ſtatim non ſubjeciſſet, *Prior autem pars eſt*, *quae a pectore eſt: poſterior*, *quae ab ſcapulis: interior*, *quae ad latus tendit: exterior*, *quae ab eo recedit*. Si Celſo igitur, & re ipſa ducibus, locus ille a librariorum facillima in ejusmodi praeſertim verbis deſcribendis hallucinatione eſt vindicandus; non inde, opinor, ejus initium unde Lindenius, ſed unde omnes reliqui, faciendum eſt, reſcribendumque magna ex parte, ut primi illi, *leniter gibbus in priorem & poſteriorem & interiorem; cavus in exteriorem partem*.

Sed etſi tam varia, ut vidimus, apud varios ſcriptura vitium ipſa in eum locum irrepſiſſe, indicabat; non eſt tamen cur alteri plurimum fidamus, in quo ſcribendo mire omnes conſentiunt. Eſt eodem capite primo, ubi femina, id eſt, femorum oſſa, *ab exteriore parte gibba* dicuntur. Sunt autem; idque procul omni dubitatione; a priore, ſi re ipſa, & verborum paulo ante propoſita declaratione ſtandum eſt, quam Auctor *ad omnes articulos pertinere*, etiam *in ulterioribus*, diſerte admonuit. Crediderim igitur, ſcripſiſſe, *a priore*, aut, ſi minus recedere a communi lectione velis, *ab anteriore:* aut ſi forte *ab exteriore* ſcripſit non tam quia inde quoque, in nonnullis praeſertim corporibus, nonnihil gibba ſint, quam ut Hippocrati obſequeretur; non omiſiſſe tamen *a priore*, ut ſimul id quod multo evidentius eſt, ſimul ipſum ſequeretur Hippocratem (*a*), cujus haec verba ſunt, *conſiderare oportet*, *quod femur gibboſum magis eſt ad externam partem*, *quam ad internam*, *& magis ad anteriorem*, *quam poſteriorem*.

Mendum quoque alterum mihi eſſe videtur in extrema eorundem feminum deſcriptione. *Atque in eo inferiora quoque capita media ſinuantur*, *quo facilius excipi a cruribus poſſint*. Scire enim velim, quorſum pertineant duae iſtae voculae *in eo*. Nihil enim ſingulari numero praecedit, quo referas. Noviſſima autem haec fuerant, *tum infra introrſus leviter tendunt*, *quo aequalius ſuperiora membra ſuſtineant*. Igitur aut eae voculae inducendae ſunt, ut modus quo praecedentia iſta dicuntur, in ſubſequentibus ſervetur, aut videndum eſt, an forte ex *ideo* deſcribentes fecerint *in eo*, potueritque Celſus ita ſcribere *ideo*, *quo*, ut notum eſt, eadem mente ſcriptum eſſe a M. Tullio (*b*) *eo*, *quo*, *& idcirco*, *quo*.

Verbo *ſinuantur*, quod in iſto ultimo erat loco, locum alterum ad memoriam reduxit ejusdem capitis, ubi oſſa brachii proponuntur. Brachii autem nomine haud accipio humerum quoque, de quo

(*y*) *l. 4. c. 1. p.* 183, 11. (*z*) *Comment. ad hunc loc.* (*a*) *l. de Fractur. n.* 24.
(*b*) *ad Attic. l.* 8. *epiſt.* 9. & *l.* 1. *epiſt.* 16.

quo jam vidimus; tametſi, Celſo ipſo auctore, non aliis modo, me poſſe, crederem, qui cum ſupra hic ſcripſit, *paululum motu brachii moveri* jugulum, non videtur humerum quoque non intelligere potuiſſe. Accipio, quod ipſe multo ſaepius, eam artus ſuperioris partem quae inter humerum eſt, & manum. Ejus igitur partis oſſa deſcribens Celſus, cum radium propoſuiſſet ſuperius tenuem, cubitum autem ibi pleniorem, ampliusque quam radius, cum extremo humero commiſſum, deinde radium a cubito paulatim diremptum; *rurſus*, ait, *ad manum coëunt, modo craſſitudinis mutato. Si quidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt. Dein radius in caput cartilaginoſum conſurgens, in cervicem ejus inſinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paululum procedit.* Gravis ſuſpicio in ea cadit, *in cervicem ejus inſinuatur.* Nam primum quae eſt cubiti cervix? aut ubi a Celſo indicata eſt? Deinde quomodo radius in imum cubitum inſinuatur, ſi cubitus ibi in radium, ut probe noſti, ſe inſinuat? Denique cum ſummam radii partem *leniter cavam* eſſe, a Celſo non fuerit praetermiſſum; quomodo in ima tanto ampliorem omittere ſinum potuiſſet? aut ſi omiſiſſet; qui mox poſſet illum, ibi de manu verba facit, non ſecus ac ſi propoſitus antea eſſet, commemorare? Primam enim manus partem deſcribens, duo ejus proceſſus, inquit, *in ſinum radii conjiciuntur.* Augetur ſuſpicio editionibus inſpectis, quae ante Lindenium, a quo notata illa verba accepit Almeloveenius, prodierant. Nam Caeſarius quidem, & Pantinus *in cervicem*, at caeteri *in verticem* (niſi quod Conſtantinus *in vertice*) *in verticem*, inquam, *ejus* ediderunt, quod in codice quoque eſt: in eodemque, ut in editionibus quae apud me ſunt, prorſus omnibus, verbum ſequitur quod quaerebam, nimirum pro *inſinuatur* habent *ſinuatur.* Quid tamen adhuc iſta faciemus voce *cervicem*, aut *verticem*, aut denique *vertice*? De cervice enim diximus, cur hic agnoſcere non poſſimus. Verticem autem ut pro infima radii parte dici potuiſſe, non negaremus, exemplo inducti, quod infra animadvertimus in oſſibus digitorum; illa tamen adjecta vox *ejus* non digna ibi Celſo videretur, ſive ad radium velles referre, ſive ad radii caput. Satis enim fuiſſet ſcribere, *in vertice ſinuatur.* Si quid ego ſuſpicer, quaeris; a te peto, ut propoſitum locum attente relegas, & Celſi mentem in deſcribenda alterna illa ſuperius atque inferius radii, & cubiti mutatione perpendas. Continuo idem quod ego, ſuſpicaberis, ut radium quem in ſummo tenuiorem, quam cubitum, dixerat, in imo dicit eſſe craſſiorem; ita quoque eundem quem illic oſtenderat multo minus, quam cubitum, ad juncturam pertinere, hic contra, unum ferme cum manu committi, oſtendere debuiſſe, &, quod conſequitur, tradere, cubiti loco radium ipſum ſinuari. Quod praeclare fecerit, ſi, ut puto, ſcripſerit *in vicem ejus*, id eſt, cubiti, *ſinuatur.* Ita autem ſcribere potuiſſe, cum aliorum, tum Celſi ipſius commonſtrant exempla. Quorum hoc, propoſito ſimillimum, & maxime geminum, eſt libro 4. cap. 7. *Sed hic vinum ſorbere, ut ſupra praecepimus, morbus ipſe non patitur: in vicem ejus, cremor ptiſanae ſumendus eſt.*

Suſpiciones alias; quaſi non nimis multas jam protuliſſem; huc additurum, opportune litterae interpellant tuae. Quae quoniam non breves ſunt, & multa, ut video, de Celſo, nec levia, proponunt; cum perlectae fuerint, reſpondeo. Has interim accipe, & quae de Samonico expecto, fac mittas, & valeas.

Patavii Poſtrid. Kal. Januar. MDCCL.

EPISTOLA OCTAVA.

JO. BAPT. MORGAGNVS JO. BAPT. VVLPIO S. P. D.

Litteras perlegi tuas, quibus ex me plura quaeris: illud primum, & gravius, quid ſentiam de non ita paucis, quas deſcriptas miſiſti, in Corn. Celſum Adnotationibus. Dicam, ut ſolitus ſum, ingenue. Ab una eademque manu mihi profectae non videntur. Sunt enim plures ex quibus aut acumen ingenii elucet, aut doctrina multiplex, atque eruditio, aut linguarum peritia non vulgaris, ut ſi has a magno quamlibet Viro eſſe, dicas, non difficile aſſentiar. At ſunt viciſſim aliae ab illis adeo

adeo discrepantes, ut prope poeniteat legisse. Quod ne temere dictum suspiceris; relege quas indicabo.

In Celsi Praefatione haec de Medicis Rationalibus verba sunt, *eum mederi posse arbitrantur, qui prius illa ipsa, qualiter eveniant, perceperit.* Pro hoc ultimo verbo substituitur in Adnotatione *praeceperit*, hoc addito *Vnde praecipere animo, praesumere;* quasi Celsus ipse nec praeposuisset *prius*, neque ita satis significaret, qui illa ante didicerit. Lib. 1. cap. 3. *Qui vomere post cibum volet, si ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet assumere.* Adnotantur haec, *Non* tantum, *ut alii reponendum. Nam hic Graecissat, proque ὡς* tanquam *ponit.* Credas fortasse, vetustissimas editiones habuisse *tanquam*; novissime autem aliquos fuisse qui mallent *tantum.* Et tamen, si ex inspectis a me tot editionibus tres excipias; caeterae omnes, & vetustiores in primis, & codex habent *tantum*, quae vox an huc magis conveniat, ostendunt quae continuo sequuntur, *si difficilius; aquae vel salis, vel mellis parum adjicere.* Vides, ut *adjicere* opponatur illi *tantum.* Quin etiam, duobus versiculis interjectis, haec leges, *deinde aquam tepidam, ut supra scriptum est, bibere.* Sed gravius quiddam tentatur in verbis illis ex cap. 15. lib. 3. *dandaque opera est, ne qua cruditas in quotidianum id malum vertat*, quartanam videlicet febrem. Haec enim apponitur Adnotatio, *ne qua cruditas quotidiana in malum vertat*, ut cum dicitur *Hoc tibi vertet in malum:* non *se vertet.* Vtrum tandem ista adversus codicis, & editionum consensum proposita mutatio est, quod Celsus ita loqui, ut Plautus, Virgilius, & Cicero ipse, non posset? an quod ibi non deberet, ubi de quartana in quotidianam facile mutanda verba facit? Haec enim continuo subjicit, *Nam quartana neminem jugulat: sed si ex ea facta quotidiana est, in malis aeger est.* Imo *ne qua cruditas quotidiana* isto loco dicere non debebat, tum ne quis crederet, nisi quotidiana cruditas sit, ex quartana fieri quotidianam non posse, tum quia aegrum, supra jusserat, *tertio die abstinere*, hic vero quomodo in cibo assumendo se debeat gerere, non quotidie, sed quo die febris expectatur, ostendit. Libro 7. cap. 26. ubi is minister qui puerum, jam novem annos, nondum quatuordecim excedentem, sic contineat, ut oportet, dum ei calculus extrahitur e vesica; ubi igitur is minister debere esse dicitur *homo praevalens & peritus*, verbum *praevalens* Adnotatio mutat in *prudens.* Quid ita? *Nam saepe* al *in veteribus codicibus pro* d *legitur.* Fac, saepe ita legi. Num semper, num hic ita lectum esse, credemus? ubi non prudentia modo, quae satis hic quidem voce illa *peritus* significatur, verum etiam vires adeo requiruntur, ut mox admoneat Celsus, si pueri qui curatur, robustius sit corpus, tum unius loco, ministros esse oportet *duos valentes*, qui contineant, imo semper a lateribus alios *duos valentes*, qui unum illum, aut eos duos *labare non sinant.* Magis sane quam in his qui puerum continent, in eo ministro prudentia requiritur, cujus manibus altera alteri imposita mulieris venter premitur, ut infantis mortui caput ad os uteri compellatur. Neque tamen a Celso insequente cap. 29. aliis quam his, designatur verbis, *valens homo, non imperitus.*

Aliae autem sunt Adnotationes, nec eae paucae, quibus non tam verba Celsi mutantur, ut in superioribus, quam per causam glossematum omnino tolluntur, velut in ipsa Praefatione. *Nam famem facilius fert adolescens, quam puer: facilius in denso coelo, quam in tenui, facilius hieme, quam aestate: facilius uno cibo, quam prandio quoque assuetus: facilius inexercitatus, quam exercitatus.* Quid hic glossematis? Nempe in duabus illis vocibus *quoque assuetus*, quae *glossema esse ineptum* dicuntur. Verum si tollantur, quae membri illius sententia erit? Sic etiam lib. 3. cap. 5. cum oportere, ait Celsus, *cibum quam maxime semper ab accessione futura reducere, & hoc salvo, dare quam integerrimo corpore;* illud, *hoc salvo*, non dubitatur quin *superfluum sit, & glossema.* Est vero adeo necessarium, ut, si demas, Auctoris praeceptum longe aliud appareat. Neque enim id vult, nec fieri potest, ut febricitanti cibum semper demus, cum est integerrimo corpore, verum ut integerrimo quidem demus, sed tunc dumtaxat, cum integritas tot horas mansura est, quot omnino ad cibi diductionem requiruntur, antequam nova incipiat accessio. Hoc enim, ut superiore capite adversus Asclepiadem, & Themisonem constituit, non illud, Celso praecipuum est: itaque, hoc salvo, illud tunc denique non recusat. Post haec, duo leviora videbuntur: sed cum in eundem librum cadant; alia hic potius, quam ipsa, omittam. Alterum ad caput attinet 13; alterum ad 18. In primo legimus, *Si res inveteraverit.* In altero, *Si vero consilium insanientem fallit.* Ad primum haec adnotantur, *Abundat* res. *Sic tamen loquebantur Plauti tempore, sed non Celsi.* Ad alterum, *insanientem* pronunciatur *glossema esse. Nam elegantissime dici*, raro hoc fallit.) Non est nobis quaerendum in primo, num sic amplius non loquerentur Celsi tempore, neque in secundo, an omissa voce *insanientem*, haererent lectores, paulisper saltem. Celsus ipse hoc eodem libro cap. 21. certe scripsit,

ſcripſit, *Neque eum res fefellit;* niſi huc quoque, adverſus codicis, & editionum fidem in ſententia obſirmati, duo contendamus irrepſiſſe gloſſemata: ſicque alia in alios, qui produci poſſent, Cornelii noſtri locos, ut puta ubi ſub Operis finem legitur, *cum jam vetus res eſt* pro vetus morbus eſt, aut alibi, *Vbi bene res cedit*, & *Balneum rarum res amat*, & *neque enim ſemper concoctionem res expectat*, *&c.* Sed quis tandem erit modus? Si jam ſic in alienis ſcriptis nimis ingenioſi eſſe velimus; ad multo pauciora verba redibunt antiquorum libri, eorumque ſententiae ex dilucidis ſaepe obſcurae fient, & ex abſolutis aliquando imperfectae.

Eſt viciſſim ubi Adnotationum Auctorem malles ingenium exercuiſſe ſuum, quam Celſum, quem aliqua tueri aequa interpretatione decebat, praepropera feſtinatione damnaviſſe, ut libro 4. capite 12. quod de morbo *ventriculi* ſcripſit, qui *κοιλιακὸς a Graecis nominatur.* Statim decurritur ad notam hanc apponendam: *Commiſcuit* colicum *cum κοιλιακῷ Celſus. Facilis enim eſt lapſus.* Quid? ſi proximo, quod ſequetur, capite diſerte non ſcripſiſſet, inteſtini plenioris morbum (de quo eſt caput 14.) *κωλικὸν nominari.* Altera additur nota, *Hallucinans haec ſcripſit, quia cum alvum nihil reddere dicat in hoc morbo (quod falſum eſt, & videtur de colico intelligendum) tamen paulo poſt aſtringentia praeſcribit. Ex quo apparet, medicum non fuiſſe Celſum.* Ego vero medicum non fuiſſe, opinor, qui hoc ipſi objecerit. Vidiſſet enim, poſtquam ventrem tandiu *liquaverat*, quandiu in *longo* morbo opus eſſet, debuiſſe tandem ſub finem morbi juſtum robur ventri ipſi reddere, idque *paulatim facto tranſitu*, non ad valida aſtringentia, ſed ad *aſſam carnem valentem*, & ad *pluviatilem aquam decoctam*, timentem videlicet, niſi ventrem denique confirmaret, *ne vitium contrarium oriretur*, ut loquitur capite 16. Caeterum quo magis omnibus manifeſtum eſt, & ſemper fuit, deſcriptum hic, & curatum a Celſo morbum longe alium eſſe ac qui ſolet a Medicis Coeliaca paſſio nominari; eo aequius erat, exemplo adductos quod inſequens caput proponit, Ilei, primum inquirere, an forte qui ante Celſum de Medicina ſcripſerant Graeci non eundem quem poſteriores, morbum eodem nomine deſignaſſent; aut ſi eundem, an interdum tamen alium quoque: deinde, ſi nunquam alium quam poſteri, ſignificaſſent; tum vero cogitare, an librarii, ut tot alia nomina, Graeca praeſertim, in deſcribendo vitiarunt, ita aliud a Celſo fortaſſe ſcriptum, in κοιλιακὸς mutaſſent. Rubeus (*a*) eſt certe laudandus, qui cum alium omnino morbum ac quem alii hoc nomine ſolent, a Celſo hic proponi, videret; tum quis eſſe poſſet, quaeſivit, tum pleroſque redarguit, qui *cum* hoc *non animadvertiſſent*, *injuria Celſum toto hoc fere capite reprehenderunt.* Sed Adnotationum quas miſiſti, plures non ea aequitate ſcriptae ſunt. Itaque ad locum lib. 2. cap. 4. quem ſtuduerant Interpretes alii vel explicare, vel reſtituere, de quibuſdam in urina *quaſi filis*, hoc adnotatur, *Falſum eſſe Celſum ſatius eſt dicere.* Qua ratione cito quidem nodi inciduntur; non ſolvuntur. Neque aliter cum Celſo agitur ad caput 1. ejuſdem libri. Nam quod ſcripſerit, *urinae difficultas, στραγγουρίαν quam appellant*, non quaeritur, num forte in codice vetuſtiſſimo cum Graecae vocis prima ſyllaba δυς, atramento diffugiente, intercidiſſet, ſciolus aliquis longe aliam ac Celſus ſcripſiſſet, temere ſuffecerit. Continuo ſic pronunciatur, *Fallitur Celſus in στραγγουρίας interpretatione, quae proprie Latinis* ſubſtillum, *non* ſtillicidium) addunturque in hanc ſententiam quae apud Mercurialem (*b*), & Meurſium (*c*) legeris ex Feſto, & Catone, qui *omnium, qui nunc extant, antiquiſſimus linguae Latinae auctor* dicitur ab Adnotationis Scriptore. Quem ego potius oblitum credam addere *proſa oratione*, quam ignorare potuiſſe, Plautum, & Terentium extare, quorum uterque ante Catonem, & primus quidem luſtris non ita paucis eſt mortuus; ut aequior in eum ſim, quam ipſe in Celſum fuit. Qui tametſi hic, & alibi illud fortaſſe magis ſpectaſſet, ſtranguriam quam ibi ex Hippocratis ſententia memoraret, ſine urinae difficultate non fieri; quamobrem credo, quae in Epidemiis (*d*) de ſtranguria poſita ſententia fuerat, eandem in Aphoriſmis (*e*) legi de dyſuria; tametſi igitur Celſus id magis ſpectaſſet, quam ipſam vim, & naturam vocis; hanc tamen vim certe quidem ita expreſſit aliquando, & praeſertim proximo capite ſeptimo. Aphoriſmum vertens 80. Sect. 4. ut στραγγουρίην ſic reddiderit, *ſi* urina *paulatim deſtillat.* Sed magnus Vir, & qui multa adeo ex Graecis Latina fecit, tam facile, in re quam ignorare haud poterat, non fuiſſet, opinor, damnatus; ſi qui damnavit, antea, ut bonum interpretem decet, ejus libros ſaepe, attenteque perlegiſſet: quod non feciſſe, cum ex iis quae ſubinde ſcripta ſunt ſupra, tum magis ex his quae ſum additurus, intelliges.

Li-

(*a*) *Annot. in hoc cap.* (*b*) *Praelect. Patav. l. 3. c. 32. & alibi.* (*c*) *Not. in Caton. de Re Ruſt. c. 156.* (*d*) *L. 2. S. 6.* (*e*) *S. 6. Aph. 36.*

Libro 3. cap. 6. *quando* aeger *melior sit*, inquit Celsus. Haec, inter caetera, adnotantur, *Cicero*; meliuscule mihi est. *Celsus diceret*, sum meliusculus. *Vid. cap. XX. p.* 159. *l.* 9. Ibi vero iterum legitur, *si* aeger *melior est*. Qui magis Celsum versasset; non hunc locum, sed alterum indicasset ex cap. 22. *Qui meliusculus esse coepit*. Libro 2. cap. 12. *si reprimendi causa, ex verbenis*. Adnotatio sic habet, *Tallos herbarum intelligit Celsus per* verbenas: *ut videbis postea variis locis*. Tu vero an bene, an satis Celsi mens ita explicetur, ex illo uno quidem, sed prae caeteris attendendo, loco scies, quem Litteris protuli superioribus (*f*). Sic pariter ex alia Epistola (*g*) intelliges, num probare liceat conjecturam ad verba illa, quae recte olim cap. 28. lib. 5. legebantur, *si non labitur* specillum, *sed aequali innititur*, sic adnotatam, *Vel* labitur sede quali. *Conjectura est*, *quia sedem postea in eo significatu sumit*; quasi non continuo id Celsus opponeret, quod, ut lectionem antiquam confirmat, sic ejusmodi conjecturis refragatur, *si inaequale quoque & asperum subest*. Sed hoc ea Epistola satis explicavimus. Itaque praestat ad alteram Adnotationem transire. Inter alia quae lib. 4. cap 8. utilia hepaticis remedia traduntur, *pini flos* legitur. *Pini flos*, scribitur in Adnotatione, *i. e* chamaepitys, *quia non audet dicere* pinum *simpliciter*, *ne intelligatur arbor. Propterea Virgilius*: Et semper florida pinus. *Vbi male P. Bembus* πικεὶς *pro* pinus *correxerat in Culice in fine. Adde quod Dioscor. dicit* ἡπατικοῖς *prodesse chamaepityn*. Si alienas lites mihi facere placeret meas; quaererem, ut priusquam ita damnaretur Bembus, quocum modestius olim egerat Petrus Victorius (*h*), unde ista Virgilii interpretatio petita est; quaererem, inquam, ut chamaepityn semper florere, ostenderetur: nam Bembus quidem, Theophrasti (*i*), aut certe Plinii (*k*) testimonio, ostendere poterat, *toto anno florere* picridem suam. Sed tamen si ibi Virgilium, ut in versu quoque illo altero (*l*)

Ipse thymum, pinosque ferens de montibus altis,

si Virgilium, inquam, darem, pini vocabulo designasse chamaepityn; quod vel olim inter Viros doctissimos controversum, atque adeo a Salmasio (*m*) pernegatum esse, scio; non hinc profecto sequeretur, quam herbam Poëta vocasset pinum, eandem Celsum, non jam pinum, sed *pini florem* vocare potuisse. At enim Celsus non ausus est dicere pinum simpliciter, & humilis ista pinus hepaticis prodest. Audio. Sed mitto quaerere, cur non dixerit potius pinum humilem, aut pinum florentem? Hoc unum quaero, cur non ausus sit dicere chamaepityn? Certe si Adnotationum Auctor diligentius Celsum versasset; novisset praeclare, libro 5. cap. 4. non dubitasse scribere, *pyrethrum*, *chamaepitys*, *uva taminia*, quam vocem *chamaepitys*, sive eam Latinis, sive Graecis potius, ut tot alias, litteris scripserit Celsus, cum omnia habeant apud me exemplaria, ne illo quidem excepto, quod calamo descriptum est; suspicari non oportet, obscuro *pini floris* nomine hic eandem herbam, quam perspicuo poterat, significare voluisse. Nam quod haec hepaticos juvet, ita verum est, ut tamen ipsa quoque major pinus iisdem utilis sit, auctore non solum Dioscoride (*n*), sed inter alios, hoc vetustiores, apud Caelium Aurelianum (*o*) Diocle ipso, *quem inter priscos maximosque medicos* Celsus (*p*) posuit. At hi, inquis, pini folia laudabant; non florem: quem neque laudare poterant, quippe cum pinus nullum ferat; ut propterea Constantinus hic legendum censuerit *lini flos*. Ego vero qui de lini flore, aut foliis nihil ejusmodi invenire adhuc potui litterarum memoriae mandatum; si quid hic esset mutandum, multo mallem *pini folia*, quam *lini flos*. Prius autem quam mutemus, cogitandum est, potuisse Celsum cum iis facere quos ex Theophrasto (*q*) commemorat Caesalpinus (*r*), haec scribens, *praeter fructum*, *amentum fert* pinus *deciduum*, *quem aliqui florem putant*. Quin Caesalpinus ipse florem amentaceum ferre, non negat: Caelius autem (*s*) cum veteres Medicos, generatim ait, *viridis pini decoctionem* hepaticis dedisse; certe amenta ista non excepit. Verum haec tu videris. Interea ad aliquanto graviora veniamus.

Libro 2. cap. 3. *Pejor cita alvus est*, inquit Celsus. *sed ne haec quidem terrere protinus debet*, *si matutinis temporibus coacta magis est*, *aut si procedente tempore paulatim contrahitur*, *& rufa est*, *neque foeditate odoris similem alvum sani hominis excedit*. Nihil huc aliud adnotatur, nisi quod ad vocem *coacta* pertinet. *Coacta. Martialis* : *Nec* (sic) *desiderio coacta ventris*, *Gutta pallia non fefellit ulla*.

Quid

(*f*) *Epist. VII. pag.* 193, 4. (*g*) *VI. pag.* 162, 21. (*h*) *Variar. Lect. l.* 25. *c.* 5. (*i*) *De Hist. Plant. l.* 7. *c.* 11. (*k*) *Nat. Hist. l.* 21. *c.* 17. (*l*) *Georg. l.* 4. *v.* 111. (*m*) *Plinian. Exerc. in Solin. c.* 23. (*n*) *De Med. Mat. l.* 1. *c.* 74. (*o*) *Morb. Chron. l.* 3. *c.* 4. (*q*) *L.* 7. *c.* 6. *p.* 418, 4. (*q*) *Vid. Hist. cit. l.* 3. *c.* 6. (*r*) *De Plant. l.* 3. *c.* 52. (*s*) *Cap. cit.*

Quid haec de catella (*t*), desiderio exonerandi ventris impulsa, attinent ad minus liquida alvi recrementa? Hic enim manifestum est, respexisse Celsum ad locum illum ex Coacis Praenotionibus haud ita procul a fine, *Alvi egestio optima est mollis, cohaerens ac compacta, subfulva, non valde graveolens*, sive etiam ad alterum consimilem ex libro Praenotionum (*u*): nec dubitare quisquam potest quem non pigeat quae de justa copia, horaque consueta egestionis, & de lumbricis simul ejectis in utroque loco subsequuntur, cum iis conferre quae proposita Celsi verba proxime antecedunt, aut sequuntur ad tres istas easdem res spectantia, & eadem quidem sententia. Igitur a Celso, nihil hic nisi quae egeruntur, attendente, *alvus coacta* opponitur *alvo liquidae*. Satisque erat libri 4. caput 19. quod de ventris fluxu est, perlegisse, ut pateret, hic alvum coactam alvum minus liquidam significare: quanquam hoc illis etiam verbis confirmatur quae continuo sequuntur, *aut si procedente tempore paulatim* alvus *contrahitur:* demonstratur autem evidentissime loco altero ex capite 8. hujus libri 2. *Alvus in hac valetudine* (tabe adhuc sanabili) *ea tuta est, quae quotidie coacta, eaque convenientia his, quae assumuntur, reddit.* Quod enim hic dicitur de ipsis recrementis, ibi, ut idem significaretur, de alvo dictum est.

Haec scripseram, cum in aliam incidi Adnotationem, ex qua locum istum ultimum lectum quidem esse, nec melius tamen explicatum cognovi. Neque enim aliter exponitur ac primus ille, nempe ad hunc modum: Coacta *ergo* alvus *erit hic quae* cogitur *excernit*: locus autem qui indicatur, revera de alvo est quae cogitur excernere in ischiadicis, *alvusque nisi coacta non reddit, idque, quod excernitur, mucosum est.* Sed quid hic ad priorem locum de tabescente? in quo alvus *coacta*, *eaque convenientia* reddere dicitur. Num *coacta* ad alvum referemus vi apertam? quando *convenientia* non nisi ad egesta referri possunt; interjecta autem *eaque* prohibent alio *coacta* referre, quam quo *convenientia.* Verum quid verbis opus est? Vtrumque locum ex libro 2. Praedictionum Celsum descripsisse, caetera ostendunt. Is autem qui ad tabescentem attinet, ejusmodi est (*x*), *Venter autem egerat quotidie, & id, quod egerit, sit durum* (ἔςω σκληρόν) *copia pro ratione ciborum ingestorum.* At qui de ischiadicis est (*y*), *quibus alvus non egerit, nisi ad necessitatem coacta* (εἰ μὴ πρὸς ἀναγκην) *& prodit ipsis multus stercoraceus mucus.* Celso igitur aliud in alio loco Latine reddendo spectandum fuisse, intelligimus; ideoque alterum ex altero loco non esse explicandum. Multo autem minus ex loco qui ad ischiadicos spectat, illum interpretari decet quem primum ex cap. 3. produximus, & ex Coacis Praenotionibus, aut ex Praenotionum libro acceptum diximus. Nam *coacta* ex ξυνεςηκὸς, aut συνεςηκὸς, videtur expressum, quod *cohaerens* reddiderunt. Praetereaque manifestum est, Celsum de *cita* jugiter *alvo* loquentem, cum mane *coactam magis* dixit, minus quidem liquidam intelligere potuisse; adeo autem duram factam, ut cogi debeat ad egerendum, non potuisse.

Videamus porro, num alibi hae Adnotationes Celsum felicius interpretentur: & primum in alio loco ubi ad Hippocratem pariter videtur respexisse. Libro 1. cap. 3. *Vbi amari ructus cum dolore & gravitate praecordiorum sunt, ad hunc* (vomitum) *protinus confugiendum est.* Haec adnotantur, *Amari ructus i. e. acidi, ὀξυρεγμίαν Graeci vocant. Lucil. exhalans acidos e pectore ructus.* Nullum est dubium, quin ructus acidi a Graecis sic appellentur, imo *apud Hippocratem atque alios medicos nihil pene est notius*, ut vere ait Mercurialis (*z*), quam sic vocari. Illud dubium est, qua ratione quos Celsus *amaros* dixit, nos *acidos* intelligamus, praesertim si, ut eidem Mercuriali (*a*), & Almeloveenio visum est, spectaverit hic Aphorismum 17. Sect. 4. quo Hippocrates vomitum praecipit *cordis morsum*, & *oris amaritudinem* patienti. Nec vero probabiliorem crediderim interpretationem alterius loci ex libro 3. cap. 20. Cum lethargicos alii excitare identidem studerent admotis iis quae sternutamenta evocarent, aut foedo moverent acrique odore; extiterat quidam Tharrias, insequenti etiam capite nominatus, qui contenderet, exspectandum esse dum lethargus cum febrili accessione remitteret; tunc enim, nisi aeger expergisceretur, esse ob has causas excitandum, ut excerneret aliquid, & sumeret: *Itaque eos, qui subinde excitant, sine usu male habere.* Huc ea adscribuntur, *Graecismus est ἀπείρως ἔχειν, imperitos esse.* Mihi vero magis congruens cum iis quae sequuntur, & minus contumeliosa in caeteros Medicos placet interpretatio, ut intelligam, hoc Tharriam dixisse, qui identidem aegrum excitare, conarentur, eos hunc sine utilitate vexare. *Neque enim*, ut ibidem mox legimus, *vigilando melior fit; sed per se, si melior est, vigilat.* Notius est au-

(*t*) *Vid. Martial. l.* 1. *Epigr.* 110. (*u*) *N.* 9. (*x*) *N.* 12. (*y*) *N.* 45. (*z*) *Praelect. in Aph.* 1. *S.* 6. (*a*) *In Aph.* 17. *S.* 4.

autem, quam ut confirmari a me debeat, *usum* persaepe utilitatem significare : nam *male haberi* quin idem hic valeat, ac molestia & incommodo afficere, dubitare nemo potest, cui vel Celsi unius non sit ignota consuetudo, tot aliis locis quos sciens praetereo, non aliter, quam libri ejusdem 3. capite 6. scribentis, *qua mole* (satis multae vestis) *plerique aegros in ipso impetu febris, potissimeque ubi ardens ea est, male habent.*

Est etiam ubi Adnotationes aliquae obscurae mihi videantur, velut ea quae ad vexatissimum illum Praefationis attinet locum (*b*), ubi, inter caetera, ab Anatomicis, spirante etiam tum animali, in hujus interioribus animadvertenda, occurrit vox illa *confractum*, sive, ut alii antea ediderant, *contactum*, sive, ut Schulzius sibi persuasit, *confrutum*, sive demum, ut in aliqua editione, & in Constantini erat codice, & in Veneto, & Foroliviensi, *contractum:* quae vox cur Rubeo placeret, alias ad te scribens (*c*), commemoravi. Auctori quoque placet Adnotationum. Sed causam, id est, explicationem haud satis intelligo. Sic enim habet, *Ruell.* contractum. *Σύμπτωσιν vocat Hippocr. Aph.* 3. *lib.* 1. *compressum, contracturam:* contractum *ergo legendum.* Quid enim sibi vult per interiorum *compressum*, & *contracturam*, quod non satis complectantur duae praecedentes, inter caeteras, voces *figuram, magnitudinem*? Reddunt quidem Latine, ut nosti, plures Interpretes Graecam illam aphorismi vocem *compressiones*, sed omnes eadem quam aphorismus requirit, sententia, ut effectum videlicet institutae a Medico evacuationis. Sed quid haec ad Celsi propositum, de eo interiorum statu qui maxime secundum naturam sit, ibi sermonem habentis? Obscura igitur Adnotatio est. Quod si exemplum aliud aliquod quam concidentium ab evacuatione vasorum, produxisset; conarer fortasse rem ad eum modum explicare, qui mihi, istam vocem *contractum* in codicibus reperienti, in mentem venerat aliquando, nec forsitan praeter rationem.

Scilicet cum inter ista omnia quae Celsus, sive potius apud Celsum Rationales Medici consideranda esse, ajebant in vivi animalis interioribus, nihil de horum motibus inveniamus, cumque de eorundem Medicorum sententia modo ostensum esset, quanti referat scire, an concoctio fiat quod *atteratur cibus in ventre*, ut docebat Erasistratus, an aliter, ut alii; item quae ad *spiritum trahendum* attinent, *& emittendum*, ad *venas modo submittentes se, modo attollentes*, ad alia ejuscemodi; ob has causas non improbabile videri possit, *contractum* inter caetera positum esse ea mente, non ut interiora collapsa, sed ut alternam eorum contractionem significet, per quam cor sanguinem in vasa impellit, septum transversum ad ducendum spiritum juvat, ventriculus denique, & intestina, dum peristaltico motu cientur, sive, ut loquitur M. Cicero (*d*), *tum adstringuntur, tum relaxantur*, etiam *terendo* sic *cibo*, faciunt, ut *omnia cocta* sint *atque confecta.* Sed haec obiter. Ad minus obscuras Adnotationes redeamus.

Apertissimae illae sunt, quibus aliquis redarguitur, ut ea quam venae, paulo ante pro arteriis positae, ad memoriam redegerunt. *Male Constantinus pro* venae *reponit* arteriae.) Nihil mutavit Constantinus, ut qui probe sciret, priscis, & in his Celso in more fuisse, ut saepius pro arteriis dicerent venas. Explicat tantum. *Venae hic, i. arteriae.* Si aeque paucis possem; inquirerem hic, jure, an injuria Celsum quoque ipsum modo in remediorum materia, modo in aliis quae pariter ad Medicum spectant, libere aperteque aliae Adnotationes reprehendant. Verum satis sit tibi quod supra in aliqua attigi de eo genere. Sed minus tamen dedecuisset, in iis rebus tantum Auctorem ab eo notari qui in iisdem longe excelleret. Quod ne hic facile credamus, nonnullae ex his faciunt Adnotationes. Libro 5. cap. 18. in Ctesiphontis malagmate partem Celsus ponit *nitri quam ruberrimi.* Hoc adnotatur, *Mirum, qui dicat ruberrimum esse nitrum, cum viride sit, & in ollas indatur, ad caules viridiores efficiendos.* Non mihi opus est quaerere, quo colore esset nitrum quocum olera coquebantur, ut *smaragdina* fierent, quemadmodum loquitur Apicius (*e*); & Columella (*f*), Plinius (*g*), Martialis (*h*) indicant: illud certe erat album, quod teneris etiamtum brassicae plantis, tritum desuper spargebat Palladius (*i*), *ut speciem pruinae candentis imitaretur;* sic enim postea, *virore servato*, coquebantur. Satis est; ut de Plinio (*k*) nihil dicam, qui nitrum in Aegypto, scripsit, *& rufum exire a colore terrae*, aphronitrum autem probari, ut sit *colore pene purpureo;* satis, inquam, est quid de nitro ipso tradiderint Medici tres, inter antiquos nobilissimi, & omnium manibus versatissimi, commemorare. Hippocrates igitur libro de Internis Affectionibus

(*b*) *Vid. Epist. III. p,* 52. 18. *& V. p.* 112. 27. (*c*) *Epist. III. p.* 53. 30. (*d*) *de Nat. Deor. l.* 2. (*e*) *de Re Culin. l.* 3. *c.* 1. (*f*) *de Re Rust. l.* 11. *c.* 3 (*g*) *Nat. Hist. l.* 31. *c.* 10. (*h*) *Epigr. l.* 13. 17. (*i*) *de Re Rust. l.* 3. *c.* 24. (*k*) *Ibid.*

bus (*l*) mentionem facit *nitri Aegyptii rubri torrefacti; nitri* item *rubri* libro de Natura Muliebri (*m*); & libro 2. de Morbis Muliebribus (*n*) ne alios perquiram locos, libro etiam de Fiſtulis (*o*), ubi *nitrum rubrum aſſari*, jubet. Dioſcorides de medica Materia libro 5. cap. 89. non id modo quod Plinius, habet de optimi aphronitri *colore pene purpureo;* ſed quod ad nitrum ipſum attinet, *praeferri* hoc, ait, *leve*, *roſeo colore*, *aut candido*. Galenus denique libris de Compoſitione Medicam. ſecund. loc. *nitrum rubrum* memorat in Compoſitionibus Ariſtarchi (*p*), Tryphonis Gortyniatae (*q*), Critonis (*r*), & Andreae (*s*). Nec plura quaero ex his tribus, aut ex aliis, qui poſtea floruerunt, Medicis: tametſi Oribaſium (*t*) memini de nitro eadem quae Dioſcorides, ſcripſiſſe; Avicennam (*u*) *album, aut purpureum*, *aut roſeum* praetuliſſe; Auctorum denique Hiſtoriae Simplicium Medicamentorum (*x*), quae ſub Serapionis nomine circumfertur, *alibi colore roſeo, rubrove*, *alibi candido*, *cineritioque* commemoraſſe: nec Recentiores (*y*) deeſſe, qui etiamnum in Aegypto prope Nilum quaſdam nitri *ſtrias* effloreſcere, confirment, *nunc rubeſcentes*, *nunc blande caeruleſcentes*, & (*z*) *nitrum nativum Alexandrinum roſei coloris eſſe*, *ejuſdem Neapolitanum.* Mirum eſt igitur, non jam apud Celſum memorari nitrum quam ruberrimum; ſed mirari aliquem, quod memoretur. Neque minus admiratione dignum eſt quod adſcribitur ad initium capitis 21. libri 4. ubi occaſione capta ex *nimia*, de qua Celſus loquitur, *ſeminis profuſione*, ſive gonorrhoea proprie dicta, hoc de altera illa adnotatur, qua ex lue venerea non ſemen, ſed pus, aut aquoſa quaedam emittuntur, *Ea vero me auctore*, *vocari poteſt fiſtula.* Scilicet effluxus, qui fiſtulae effectus eſt, hoc auctore, fiſtula eſſet: ipſa autem fiſtula, quae gonorrhoeas illas graviores aut neglectas, aut male curatas demum conſequitur aliquando, in omnibus eſſet ex ea lue gonorrhoeis vel leviſſimis, ac recentiſſimis.

Quae omnia cum ita ſint; reſcribere ad illum poſſes qui deſcriptas ad te iſtas Adnotationes miſit, quaſi *a viro divino* profectas, bene actum fuiſſe cum Celſo, quod earum Auctori, quicunque is tandem ſit, alias ejuſdemmodi addere non libuerit. Neque enim, iſta quidem ratione, *huic Augiae ſtabulo expurgando* magis ipſe par fuiſſet, quam caeteri, qui huic operi, ut ſcribis, ſatis licenter pronunciantur *minime pares*. Duos illos dico, qui ut ais, nominantur, doctos & acutos Viros, quos cum hoc praemium referre video diuturnae operae, ut profeſſi erant, in Celſo poſitae; dicere non poſſim, quam gaudeam, me aliis ſemper occupationibus ab eadem ſuſcipienda provincia fuiſſe avocatum, & dies vix paucos flagitanti tibi tribuere potuiſſe, quibus curſim nonnulla, ut hic illic forte occurrebant inter ſcribendum, attingerem; non ex propoſito, Celſi libros emendarem. Quod ſi mihi propoſuiſſem; alia atque alia, optimorum codicum praeſertim, ſubſidia comparaſſem: atque, ut caeteris caruiſſem; at certe diligentius aliquanto caviſſem, ne quae mutanda non eſſent, mutarem; ne quae demenda non eſſent, demerem; ne Celſum damnarem potius, quam interpretarer, aut ſaltem excuſarem; ne eorum quae alibi ſcripſit, aut in ſcribendo ſpectavit, oblitus, aliud quam quod praeclare ſenſit, ipſi tribuerem; ne quid mihi vellem, eſſet obſcurum; denique ne Celſum iis in rebus accuſarem, in quibus ipſe quaſi hoſpes videri poſſem: aut ſi forte in horum aliquod prolaberer; ut modeſte id, & dubitanti ſimilis facerem; non praefidenti feſtinatione pronunciarem. Quae vitia, ut oſtenſum eſt, cum alia in alias, tum ultimum praeſertim in omnes fere cadit, quas perpendimus, Adnotationes. Invenies fortaſſe & alias alia aliqua animadverſione dignas: quanquam mihi feſtinanter, & ne omnes quidem, percurrenti, plures, ut initio dixi, viſae ſunt iſtarum diſſimiles adeo, ut facile poſſint ad longe alium Auctorem attinere, eumque Lindenio fortaſſe antiquiorem: certe alteruter ab altero videri poteſt quaedam ſumpſiſſe; cum iidem interdum loci ad eundem modum legantur in illius editione recte emendati. Sunt etiam nonnulla in his Adnotationibus aliam ob cauſam ſupervacua, ſive quia res per ſe clara ſatis eſt, ſive quia ad alios Scriptores magis, quam ad Celſum, attinent quae adnotantur. Vides igitur, quo delectu eſſet opus, ſi miſſis ad me Adnotationibus uti velles.

Caetera quae ex me quaeris, brevi poſſunt reſponſione expediri. Scire enim aves, num alia praeſtet ad Celſum addere praeter ea quae multa de ſimilibus Auctorum locis, pauca autem de variantibus lectionibus, paginis ſubjecit Almeloveenius, aut ex ſuis, aliorumve adnotationibus conjecit in Scholia. Ego vero ſcire ex te aveo, quot, quantiſve ſit voluminibus Celſi editionem Bibliopola adornaturus. Neque enim uno aut altero vel majoris formae ea omnia comprehenderet quae

(*l*) *N.* 29. (*m*) *N.* 29. (*n*) *N.* 120. ( ) *N.* 6. (*p*) *L.* 5. *c.* 1. (*q*) *L.* 9. *c.* 2. (*r*) *Ibid. c.* 3. (*ſ*) *L.* 10. *c.* 2. (*t*) *Medic. Coll. l.* 13. (*u*) *Canon. l.* 2. *tr.* 2. *c.* 84. (*x*) *L.* 6. *c.* 53. (*y*) *Vid. apud Ettmull. Not. ad Ludov. Diſſ.* 1. *de Remed. &c.* (*z*) *Apud eund. in Schred. Mineralog. c.* 23.

quae addi possunt. Noli autem credere; ut de similibus Auctorum locis primum dicam, quae non indicari, sed fuse produci, velles; modico haec posse volumine contineri. At ea saltem, dices, proferantur quae ex libris Hippocratis, aut qui sub Hippocratis nomine extant, Celsus videtur accepisse. Cave existimes, non plura esse, quam quae collegit Henricus Stephanus. Ne Aphorismos quidem omnes, huc attinentes, pervidit: itaque alii a Viris doctis additi sunt, quos ipse omiserat. Praeter Aphorismos autem quot alios tandem excussit libros? istosque alios quam accurate? Quaere, exempli causa, locos quos supra indicavi; num collegerit, facile intelliges.

De variantibus autem lectionibus sic habeto, vel codices optimos, non modo vetustissimas editiones, crebris, & saepe manifestissimis scatere mendis: esse autem immensi laboris seligere in singulis exemplaribus quae utilia proponas, cum in mendis ipsis indicia nonnunquam lateant verioris scripturae, ut si certa quaedam menda omittas; doctos non satis adjuves: si nulla omittas; immani omnes inutilium verborum copia obruas. Huc adde miras inter se varietates, & codicum numerum, & legendi, ob vetustam litterarum formam, & compendia vocum, difficultatem, & itinerum impendia ac molestias; nisi si velles alienis oculis, & diligentiae credere, quae in ipsarum quas in manibus habemus, editionum lectionibus ut saepenumero fallat, periculo a nobis facto, compertum est. Crederes autem non modo in hoc, sed in delectu quoque illo ut plurimum oporteret, qui infirmissima sis valetudine.

Restat ut dicam de Scholiis. Jam nosti quae ad Celsum explicandum, emendandumve olim scripserint Caesarius, Thriverius, Pantinus, Lommius, Rorarius, Constantinus, Ronsseus, Rubeus, Paawius, Rhodius, alii. Si omnia omnium edantur; quae libri moles? nam fusius aliqui scripserunt. Deinde quot inutilia admixta ex inanibus hypothesibus? Seligendum igitur. At quos omittes? Num qui prolixiores fuerunt? At in his quoque sunt sua bona: nec qui brevitatem secuti sunt, idcirco non plura habent praetermittenda, vel quia non bona, vel quia a Lindenio jam in contextum recepta. Itaque intelligis, aut ex omnibus eligenda utiliora, aut omnia quae omnes ediderunt, esse recudenda. Quorum alterum est longi temporis, gravis laboris, peracris in primis judicii, quod sine assidua animi contentione adhiberi non potest; alterum inutile magna ex parte, & mole ipsa odiosum ac permolestum.

Quid ergo mei consilii est? Nempe quod initio fuit, ut typographo auctor sis eandem quam prius, Almeloveenii editionem repraesentandi, imo omnia, quae ab Almeloveenio non sunt, omittendi. Num tuas etiam, inquis, Epistolas? Imo illas maxime, ne cui amplius ansam praebeant Patavinas mihi Almeloveenii editiones tribuendi. Satis, superque illae Epistolae hic, atque alibi e typographorum officinis prodiere, non ad id scriptae, sed ut privatim postulationi satisfacerem tuae. Neque aliud mihi fuit propositum has quoque alias fundenti potius, quam scribenti: aut siquando aliud fuit; tunc fuit, cum scirem necdum, quot in folia possent excrescere, nec spes deesset recognoscendi, quae nunc vix est relegendi. De prolixitudine ipse quid sentiam, paulo ante dixi. Edentur alias separatim, si tanti esse videbuntur, nec tempus deerit recensendi, & ad pauciora redigendi; nosti enim, nulla re nos fieri in scribendo longiores, quam temporis angustiis. Peto igitur abs te, mi Vulpi, majoremque in modum contendo, ut has quinque Epistolas apud te premas. Quod si in praefatione tamen dicendum censueris, & scriptas esse, & qua impellente justissima ratione sint scriptae, aut si certo quopiam earum loco, speciminis causa, uti volueris; non repugnabo. Vale.

Patavii IV. Idus Januar. MDCCL.



C A-

CAJETANO COGNOLATO
IN SEMINARIO PATAVINO
STUDIORUM PRAEFECTO
LEONARDUS TARGA S. D.

Nunc demum animadverti, & particulam *vel* in his Celſi verbis *qui vel melle* &c. lib. 5. cap. 23. ſect. 1. & pronomen *id* in illis *ut id ita fieri poſſit*, cap. 26. ſect. 35. ejusdem lib. deeſſe in Editionibus ann. 1493. 1497. 1524. ac neque Caeſarium illius vocis, neque hujus omittendae Egnatium auctorem fuiſſe. Quare ſi quae ego ad loca illa adnotavi, nondum ſunt impreſſa, cura ut, pro *Quidam cum Caeſario omittunt VEL*, reponatur, *Alii omittunt VEL, ſecuti Editionem an.* 1493. &, pro *Ita in MSS Mediceis & in Editionibus antiquioribus. Egnatius & Caeſarius ID expulerunt: quos ceteri Editores ſecuti ſunt*, reſcribatur, *Ita in MSS Mediceis & in Editione prima. Editio an.* 1493. *omittit ID; quam alii omnes ſecuti ſunt.* At ea quae ſcripſi ad haec verba lib. 2. cap. 8. *ubi urina quaedam araneis ſimilia ſubſidentia oſtendit*, jamque excuſa ſunt; etiam ſi in integro res mihi eſſet, tamen non edi nollem; quamvis Joſephus Scaliger interpretatione ſua omnem ab hoc loco mendi ſuſpicionem removere tentaverit. De hoc ideo volui te certiorem facere, ne, ſi quid forte de interpretatione iſta audieris, clariſſimi viri adnotationem meos fugiſſe oculos putes. Vidi, ſed non probavi. Novum, inquies, in litteris hominem tanto critico repugnare? Tu igitur pro tua ſumma Latinae linguae peritia, atque eruditione, de re tota judicabis. Quod ut rectius facere poſſis, Scaligerianae adnotationis exemplum ad te mitto. Vale. Pridie Kal. Novembr. MDCCLXVII. Verona.

ſubſidentia) *i. e.* ſuperſidentia, *quia eſt ἐπίστατις ἀραχνώδης.* Subices *dicuntur nubes, & Virgilius Eclog. x. v.* 74.

Quantum vero novo viridis ſe ſubjicit alnus.

i. e. ſe attollit. *Item* ſubjectare *eſt ſurſum jactare. Virgilius Aen. lib. XII.*

aut corpora ſaltu
Subjectant.

Non mirum igitur, ſi ſubſidentia *hic pro* ſuperſidentiis *& ἀντὶ τῆς ἐπιστάσιος ſumit.* Scaliger.

LEONARDO TARGAE M. D.
CAJETANUS COGNOLATVS S.

Quod nunc demum de Caeſario & Egnatio obſervaſti, & in duabus illis adnotationibus emendandum eſſe ſcripſiſti, id ſerius accidit, quam oportebat. Jam enim Typographus proceſſit, ac librum quintum abſolvit. Neque ſane moleſtum hoc tibi eſſe debet: levia enim ſunt illa, nec quidquam laudis tuo labori, ſummaeque diligentiae detrahunt. Quin immo magna in hoc ipſo laus eſt, quinque illos priores libros novo ſtudio obſervaſſe, tibique neque alia, neque graviora corrigenda occurriſſe. Nam illud etiam, quod de Scaligero ſcribis, bene eſt; quod ejus ſcilicet interpretationem praetermiſeris, ac tacitus improbaveris. Ac ne de hoc ipſo diutius dubites, rem totam, ut ipſe poſtulas, explanabo. Celſus igitur lib. 2. cap. 8. haec habet: *Si quis etiam in eo*

morbo

morbo (de tabe autem loquitur) *diutius traxit, ubi capilli fluunt; ubi urina quaedam araneis similia subsidentia ostendit, atque in his odor foedus est; maximeque ubi post haec orta dejectio est, protinus moritur:* ita scilicet hunc locum ipse legis, ita edendum esse censuisti. Male omnino Josephus Scaliger vocem illam *subsidentia* a communi significatione detorquet, explicatque *supersidentia. Subices*, inquit, *dicuntur nubes:* at quod caelo, quod Deorum pedibus subjiciantur. Gellius ad fin. cap. 17. lib. 4. N. A. *Ennius*, inquit, *in tragoedia, quae Achilles inscribitur, Subices pro aëre alto ponit, qui coelo subjectus est, in his versibus:*

Ergo deum sublimes subices, humidus
Vnde oritur imber, sonitu saevo, & spiritu.

Festus vero in Fragmento de Verborum Significatione ita legit & explicat hunc Ennii locum: *Subices Ennius in Achille pro subjectis posuit cum dixit:*

Nubes per ego deum subices humidas,
Vnde oritur imber, sonitu saevo spiritu.

Vides nullam esse in hujus vocis explicatione insolentiam: at eam fortasse Scaliger ab ipsa nubium altitudine repetendam putavit; in quo quidem potuit non errare; at dum simili exemplo *subsidentia* pro iis, quae supernatant, explicuit, neque verborum ipsorum potestatem, neque Latinam consuetudinem attendit. Est enim *subjicere* sursum jacere, *gettare di sotto in su, alzare;* at nihil simile in eo verbo *subsido*, sive *subsideo*. Hinc illa, quae ipse affert ex Virgil. Ecl. x. v. 74.

Quantum vere novo viridis se subjicit alnus;

& illa etiam Aeneid. xii. v. 287.

aut corpora saltu
Subjiciunt in equos;

sic enim optimi habent vulgati libri, & ipse Virgilianus Codex Mediceus, qui nuper Romae praeclara forma, magnoque sumptu est editus. Ita Livius lib. 31. cap. 37. ad fin. (ex recens. Drakenborchii) *Pavidum regem in equum subjecit.* Quod si suum illud *subjectant* Scaliger velit, ob ipsam vim verbi *jacto*, eandem habebimus significationem, quam ipse antea Italice reddidi. Prompta haec omnia & aperta: at illud sane difficilius, quod ex ipsa ratione Scaliger sumit; ea scilicet, quae urina araneis similia habet supra esse; *subsidentia*, inquit, *i. e. supersidentia, quia est* ἐπίστασις ἀραχνώδης Hanc ego rem Hippocratis primum auctoritate, tum ipsis Medicorum observationibus explicabo. Saepe apud Hippocratem ὑποστάσιες τῶν οὔρων, ὑπόστημα τῶν οὔρων; at ego allatum Celsi locum respiciens, ea tantum afferam, in quibus id quod in urina subsidit araneis simile dicitur; ac tabem ingravescentem, viscerum dissolutionem, proximamque mortem significat. In libro igitur Praenotionum Sect. 2. pag. 40. apud Foësium de urinis quaedam habet Hippocrates, atque haec etiam: τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς ἄνω ὑφισαμένας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι· συντήξιος γὰρ σημεῖα. quae verba ita Foësius Latine reddit: *Quin etiam pinguedines supra innatantes* (Lindenius *superne instantes*) *araneorum telas referentes damnare oportet; colliquationem namque significant:* in suis autem adnotationibus (adnot. 35.) vocem ὑφισαμένας esse illam quidem in vulgatis quibusdam libris fatetur, at in aliis, iisque melioribus, legi ἐφισαμένας; hoc esse apud Galenum, hoc sibi probari. Quare cum utraque vox in antiquis Codicibus fuerit, is fortasse, quo usus Celsus est, habebat ὑφισαμένας, potuitque Latinus Hippocrates scribere *subsidentia*, vulgaremque notionem huic verbo tribuere. Nam in Coacis Praenotionibus n. 582. apud eundem Foësium ita legimus: τὸ δὲ πτυαλώδεας ἔχον ὑποστάσιας οὖρον, ἢ ἰλυώδεας, ῥίγεος δηλωτικόν. τὸ δὲ ἀραχνιῶδες, συντήξιος. Foësius vero Latine: *quae vero* (scilicet urina) *sputo similia habet sedimenta, aut limosa rigorem denuntiat; quae araneorum telis similia quaedam habet, colliquationem.* In duobus hisce casibus urinae ὑποστάσιας intelligit Hippocrates; idque ipse Lindenius agnovit; & aptiore Latina interpretatione significavit: *quae sputo similes subsidentias, aut limosas habet, rigorem indicat. quae aranei telis similes* (scilicet subsidentias) *colliquationem.* Vox igitur *subsidentia* a Celso adhibita (uti Medicei ac Vaticani Codices testantur) ad

ad urinae ὑποστάσιος refertur, eamque habet significationem, quae communis est, quaeque illi alio in loco ab eodem Celso tribuitur; nempe cap. 5. ejusdem libri secundi, ubi haec certissime legimus: *item, si urina modo liquida & pura est, modo habet quaedam subsidentia.* Tandem, ut id afferam quod praecipuum est, pinguiores istae urinae partes, quae tabe ingravescente apparent, non jam ob ipsam tenuitatem, sed ob eam, quam referunt figuram, araneis similes dicuntur; neque supra innatant, at subsidunt. Saepe etiam haec veluti aranea inter ea, quae in fundo vasis restiterunt, ipsamque extimam urinae superficiem conspiciuntur, eumque locum obtinent qui ipsorum gravitati respondet; itaque posita recte adhuc dicuntur *subsidere.* Atque hoc quidem a Medicis observatum illud etiam me docuit, quomodo duae illae voces ἄνω ὑφισαμένας in allato Hippocraticarum Praenotionum loco optime possent cohaerere. Nihil est quod Scaliger quaerat amplius. Habes, Leonarde humanissime, verbosam & insuavem epistolam; at qui veteres Codices jamdudum tractas, qui veterum Scriptorum loca saepe colligis, confers, componis, illustras, his jam assuevisti. De iis, quae alias scripsi, te rursus moneo. Da operam, ut nostram fidem citissime liberemus. Quamquam, commota adhuc valetudine, minime tibi properandum existimo: *Non ignara mali*; nosti jam caetera. Nunquam ego neque tibi, neque Celso deero. Gratulor interim omnium primus egregiam laudem, quod laboranti Celso medicas manus adhibueris. Vale.

Patavio. Idib. Novemb. MDCCLXVII.

LEONARDVS TARGA

JOSEPHO TORELLO S. D.

Explica mihi, amabo te, locum Celsi infra descriptum; aut saltem vide, num ego recte intellexerim. Nam Constantinus certe non recte; quod & Morgagnus noster est suspicatus Epist. V. pag. 128. Locus est in lib. 7. cap. 26. sect. 2. *In quam* (vesicae cervicem), *si oblongus* (calculus) *est, sic compellendus est, ut pronus exeat; si planus, sic, ut transversus sit; si quadratus, ut duobus angulis sedeat; si altera parte plenior, sic, ut prius ea, qua tenuior sit, evadat.* Ita in antiquis legitur & MSS. & vulgatis libris: atque haec verba *ut duobus angulis sedeat*, sic interpretatur Constantinus: *Sedet binis angulis, immo quaternis, cum per totam planam superficiem jacet, nec in latus procumbens carinatur.* Ego vero, ut primum de lectione dicam, vitiatos Codices omnes existimo; ac tum *sedeat*, tum *sit* aliena esse & insititia; verbaque *exeat* & *evadat* totam periodum regere. Quod ad sensum attinet, contrarium plane intelligo atque Constantinus. Habes paucis sententiam meam, quam a te probari cupio, & posse etiam confido. Et quia tui conveniendi potestas mihi, propter maximas occupationes, multis diebus non erit, pergratum facies, si, quamprimum poteris, per litteras respondebis. Vale.

JOSEPHUS TORELLVS

LEONARDO TARGAE S. D.

Ego ne, mi Leonarde, si quid in Celso subobscurum est, explicare audeam? praesertim tibi, qui longo illum trivisti usu, atque in tuum prope succum & sanguinem convertisti. Bene igitur habet, quod de re explorata quaeris, tuamque potius sententiam aperis quam exquiris meam; hoc opinor consilio, ut eam firmius teneas, si mihi placuisse cognoveris. Ita enim a natura comparati sumus, ut ea ipsa, quae dubia nobis non sunt, certiora ducamus, cum aliis quoque, qui minime blandiri solent, probari videmus. Vtcunque sit, de Celsi loco, quem mihi affers ex libri VII. capite XXVI., ubi de curatione agitur calculosis adhibenda, ita sentio, illum te, cum paullo corruptior sit, ita uti fieri debet, deque vera ejusdem sententia recte conjicere. Neque enim aliud sibi vult

Scriptor diligentiſſimus, quam docere quomodo calculus in veſicae cervicem compellendus ſit, ut inde minore negotio extrahatur. Cum vero non una eademque ſit calculorum omnium figura, de quadrato praecipit, ita illuc eſſe compellendum, *ut duobus angulis exeat.* Quod cujuſmodi ſit, haud ſane pronum eſt intelligere. Mihi hoc videtur ſignificari, calculum, quem diximus, contra plagam, quae mox in veſicae cervice facienda eſt, conſtituendum eſſe ſecundum lineam, quae proxima duo ejuſdem calculi latera dirimit. Tunc vero ille figuram quandam referre videtur ex duobus quaſi cuneis conſtantem, communem habentibus baſim, contrarioque modo inter ſe invicem poſitis. Ita fiet ut ſi anterior cuneus medici manu in vulnus adigatur, hujus orae ad illius usque baſim magis magisque diducantur; cumque eo ventum ſit, ſuccedente poſteriore cuneo, eaedem rurſus committantur & coëant. Quoniam vero hi duo cunei, qua parte ſimul junguntur, duos angulos utrinque efficiunt, quos per vulnus transmitti neceſſe eſt, facile apparet quid ſit apud Celſum *duobus angulis exire.* Quare nemo ſatis miretur Conſtantinum, qui optime, ſi quis alius, videre potuit quinam eſſet horum verborum ſenſus; quippe indicat; tamen illum rejicere, aliumque ſequi, a vero longiſſime abhorret. Nec enim vult cunei, quem diximus, aciem in vulnus adigi, ſed potius ejusdem latus; quod ſane qui fieri poſſit, quin veſicae cervix rumpatur, ne ſatis quidem intelligo. Niſi forte dicere volumus verbum *ſedeat*, quod in Codicibus omnibus legitur tum manuſcriptis, tum editis, viro docto obfuiſſe ad intelligendum; cum inſuper animadverteret vulnus priore illo modo latius aliquanto fieri, quam hoc poſtremo. Verum & verbum *ſedeat* inſititium eſt, ut ipſe mones, aut in *exeat* mutandum; & parum refert quam magnum ſibi iter calculus faciat, modo rite faciat; id eſt, ſenſim pedetentimque, atque ita ut vulneris orae ne laedantur. Itaque calculum altera parte pleniorem ita vult Celſus in veſicae cervicem compelli, *ut prius ea, qua tenuior ſit, evadat.* Haec habui, mi Leonarde, quae tuae epiſtolae breviter, & quantum potui perſpicue reſponderem; quae ſi tibi, ut ſpero, probabuntur, erit cur mihi gratuler, quod in re ſi non valde difficili, certe non mea, aliquid viderim. Cave igitur ad tua haec ſtudia ſaepius nos revoces, ne dum eadem retracto, ipſe quoque, quaſi aliud agens, medicus fiam, & in tuam poſſeſſionem furtim irrumpam. Vale. Ex bibliotheca domeſtica IV. Non. Jul. MDCCLXVII.

LEONARDVS TARGA

JACOBO FACCIOLATO S. P. D.

A Clariſſimo medicinae profeſſore Joanne Bona, qui hiſce diebus Veronae fuit, magno cum dolore cognovi, te ſuperiori menſe torminibus graviter laboraſſe: quibus liberatum te nunc, ut ille affirmavit, recte valere gaudeo laetorque. Velint Superi hanc laetitiam mihi eſſe diuturnam; teque litteris nobisque, quicumque eas colimus, longo tempore ſervent incolumem. Interea ſpero te non ſolum tibi, verum, ut conſueviſti, etiam illis valere; ac ſtudiis mutuis & poſſe jam, &, qui tuus in me eſt amor, libenter velle. Peto igitur a te, ut plane aperteque ad me ſcribas, quid tibi videatur de verbis *adigo* & *adjicio*, quae jaciendi ſignificatione ab idoneis Scriptoribus promiſcue uſurpata, Critici plerique omnes putant. Tu quidem, cum *adjicietur* alii legerent in loco illo Celſi lib. 7. cap. 27. qui ita a Lindenio Almeloveenioque editus eſt: *idemque humor clyſtere intus adigetur*; merito dubitaſſe videris, num *adjicere intus* Latine diceretur. At tamen in animadverſione quadam in Lexicon Danetii hanc ſignificationem verbo *adjicio* tribuis, auctore Caeſare lib. 2. B. G. cap. 21. & lib. 4. cap. 23. Quid ſi Caeſaris auctoritas duobus his locis incerta eſt? Loca, inquies, alia inveniemus fidei non dubiae. Vide tamen quid praeſtare poſſis. Nam quod attinet ad locum primum; *Non longius hoſtes aberant quam quo telum adjici poſſet*; noſti ex Oudendorpio, ut aliter atque aliter legatur in manuſcriptis, nec deſint Codices in quibus ſit *adigi.* Altero autem loco; *Vt ex locis ſuperioribus in litus telum adjici poſſet;* multi Codices & quidem meliores exhibent *adigi*; idque ex eorum fide magis probat Oudendorpius ipſe, qui *adjici* primo loco probaverat. Eadem varietas occurrit tum lib. 2. B. C. cap. 34. *Prius, quam telum adjici poſſet, aut noſtri propius accederent*; tum lib. 3. B. G. cap. 13. *Neque propter altitudinem facile telum adjiciebatur.* Jam cur haec duo verba fere varient in veteribus libris, cauſam viri docti aperuerunt; quod ſcilicet *ADICERE* per ſimplex *I* ſcriberetur, & *C* ac *G* inter ſe facile commutarentur. Quae cum

ita

ita sint, quis, vel in summo Codicum consensu, incerta illa non existimet? *Vt neque ex inferiore loco satis commode tela adjici possent*, lib. 3. B. G. cap. 14. *Brachiis perfectis, promotisque usque eo, quo telum ex oppido adjici non posset*, de B. Afric. cap. 56. *Tantum aberat a nostro castello, ut telum tormentumve missum adigi non posset*, lib. 3. B. C. cap. 51. & *Tantumque a vallo ejus prima acies aberat, uti ne in eam telum tormentumve adigi posset*, cap. 56. Quis porro *adigetur* legere non malit in allato Celsi loco, quamvis in Codice Mediceo omnium vetustissimo sit *adicietur*? Nam in plerisque aliis mendose est *adietur*. Sed quo magis suspicere *adicietur* ex *adigetur* esse corruptum, ecce tibi ex septem Codicibus Mediceis sex habent *adicienda* lib. 8. cap. 5. ubi cum legeretur, *in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta circumsutaque intus adjicienda sunt*, Lindenius reposuit *injicienda*, quemadmodum Constantino placuerat. Vnus omnino Codex, ille scilicet pervetustus, habet *adigenda*; quem ego hic sequendum puto. Verum in utroque Celsi loco *adigere* non aliud est quam *impellere*, Italice *spingere*, *cacciare*: apud Caesarem vero id verbum jaciendi significationem habet, Ital. *lanciare*. Quidni? inquit Oudendorpius. Quemadmodum *telum* & *agere*, & *jacere* Latine dicitur; sic & *adigere*, & *adjicere*. Ego vero ex Facciolato quaero, *adjicere*, an *adigere* ipse libentius dixerit, an utrumque pariter. Si utrumque probas, nihil est quod de Codicum inconstantia laboremus: si alterutrum displicet, poterit illud, Codicibus non invitis, inter dubia censeri. Exspecto tuas litteras. Vale.

JACOBVS FACCIOLATVS
LEONARDO TARGAE S. P. D.

Quid de re tantula, mi Targa, tantopere laboras? Recte animadvertisti, controversias omnes de verbis *adigo*, & *adjicio* promiscue usurpatis ex duarum litterarum similitudine C, & G ortas esse. Pro certo habendum, verbum *adigo* ex *ad*, & *ago* compositum esse, *adjicio* ex *ad*, & *jacio*, neutrum autem a suarum partium significatione discedere. Codices MSS. variant. Quidni? Scilicet ab hominibus scripti sunt, & quidem ab hominibus fere mercede conductis. Vide, quid sensa poscant. Vbi de re agitur, quae majorem quandam vim motumque requirit, retinendum est *adigo*, motus iners requirit *adjicio*. Ceterum loca multa sunt, in quibus utrumque ferri potest, praesertim si reputes, pronunciationem quoque ipsam litterarum C, & G non valde absimilem apud veteres Romanos fuisse. De mea valetudine recte noster Bona, nisi pedes mihi ante menses duos torpere coepissent, caputque ipsum surditate quadam laboraret. Caremus febri, & amicis etiam scripto respondemus, sed breviter, & satis spurce, ut vides. Vale.

LEONARDVS TARGA
JOANNI BAPTISTAE MORGAGNO S. P. D.

Quo magis Celsianae emendationis opus ad finem perducere festinamus, eo plures majoresque difficultates offendimus, quae nos longius, quam sperabamus, morantur. Nam ceteris quidem in libris multa erant expedita: at in primo libri octavi capite mihi tertio fere quoque versu haerendum est. Praeter tot illa a te jam notata loca vel mendi suspicione laborantia, vel manifeste corrupta, alia occurrunt, quorum non minus dubia est fides. Ex pluribus duo tantum tibi proponam. Alter est de coronoide maxillae processu, qui jugale os subire dicitur, & *super id* temporum musculis illigari. Atqui jugale os processus ille non fere superat. Fortasse igitur, quoniam in pervetusto Mediceo Codice non extat particula *super*, sed tantummodo *id*, legendum *ibi*. Nisi forte *id* quoque adventitium est. Locus alter, ad jugulum pertinens, ita legitur in omnibus antiquis libris tum editis, tum MSS. *Id ipsum recurvum, ac neque inter durissima ossa numerandum* &c. Sed particulae illae *ac neque* ita stare posse non videntur. Paavvius *neque* extrudendum censet; *quod*, inquit, *dura solidaque sit clavicularum substantia*. Attamen inter laxa (χαῦνα) ossa jugulum repositum

 fuit

fuit ab Hippocrate de Artic. fect. 12. *Jugulum vero, ut & reliqua offa, quae laxa funt, prompte coalefcit.* Lindenius Paavvium fequitur. Ego ab utroque diffentio, & aliquid deeffe fufpicor. Id cujufmodi fit, divinare non aufim: verumtamem ut caufa non fuit, cur aliquis *neque* huc intruderet, fic facile fieri potuit, ut, cum duo effent incifa, quae utraque per eamdem particulam *neque* inchoarentur hoc modo: *ac neque...... neque inter duriffima offa numerandum*; librarius prius omiferit. Ita lib. 7. cap. 23. ex verbis illis *curari res neque manu, neque medicamento poteft*, haec *neque manu* in Codice Mediceo fupra allato defiderantur. Si vero non praetermittendo aliquid, fed addendo librarius peccavit, ego quidem conjunctionem *ac* inconfulto addidiffe exiftimaverim. Omnino haec verba *neque inter duriffima offa numerandum* videntur recte habere, In hac enim lectione & ab Hippocrate, cui libenter adftipulari folet, minus recedit nofter Cornelius, & ratio cum humero femoreque duritie comparandum. Vides me in tua provincia verfari: itaque certum auxilium a te peto, id eft, ut ad me fcribas, quid de duobus his locis ipfe fentias. Neque tamen fum adeo imprudens, ut tibi homini occupatiffimo nimium oneris imponere audeam. Abunde mihi erit fatisfactum, fi, quae tu me fcire oportere exiftimabis, fummatim perfcribes. Verum de hoc ut voles. Illud te oro, ut me, quemadmodum facis, amare pergas; fi te in parentis loco haberi, atque omni pietate coli intelligis. Vale. Veronae Nonis Juniis CIↃIↃCCLXVI.

JOANNNES BAPTISTA MORGAGNVS

LEONARDO TARGAE S. P. D.

Vtinam, mi Leonarde, aliter ac fcribis, res fe haberet, neque caput praefertim iftud quod primum eft in Cornelii noftri libro octavo, incuteret attentis emendatoribus adeo crebram tum vitiati loci fufpicionem, tum ita vitiati, ut & numero deterriti, ex fuis dubitationibus plures omittere, & difficultate haud raro victi verae excogitandae emendationis, probabilem, ut primum videtur, fed de qua vel ipfi mox dubitent, conjecturam proferre interdum cogantur. Haec eo libentius dico, quod in me potius cadere quam in alios, non modo fentio, fed veri amore percitus, ultro etiam fateor, qui Celfi hic illic emendandi curam femel, atque iterum olim fufcepi, ut fimul Vulpio meo fatisfacerem, fimul alios excitarem, qui multo effent ad id aptiores cum ingenio, & doctrina, quod facile eft, tum copia antiquorum Codicum, quae nec omnibus eft, nec ubique. Cujus voti me factum per te compotem eo demum tempore intellexi, quo tua te valetudo huc paulifper fecedere coëgit, mecumque colloqui. Equidem jam ante hos viginti annos, qua effes ingenii praeftantia, & qua diligentia noveram, cum ab nobiliffimo Cive tuo mihi commendatus, vix uno, aut altero anno hic in optimis ftudiis exacto, eam, priusquam huc domo redires, ad me epiftolam dedifti, qua lecta, nihil poftea miratus fum, quod apud tuos in aegrorum curatione verfatus, alias, confulendi caufa, miferis ita fcriptas, ut quae feceras, & quae mox facere in animo habebas, non magis probare jure ac merito deberem, quam doctrinam, & eruditionem fufpicere. Sed poftquam in ultimis illis colloquiis certiorem me fecifti, te cum vetufta Celfi exemplaria Romae, & Florentiae, tum veftuftiffimum omnium Mediceum annis fuperioribus verfaffe, attentiffimeque non alienis, at tuis ipfis oculis perlegiffe, & quae adnotanda viderentur, cuncta adnotaffe, & in nova, quam parares, Celfi editione cum omnibus effe communicaturum; tunc vero quanto me gaudio affeceris, cognofcere potuifti, praefertim cum certa quaedam exempla, quae ego, ut fit in colloquiis, a te petebam, referres, & quomodo aut fcripta inveniffes, aut ex primae fcripturae veftigiis refcribenda fagaciter cenferes. Quod igitur etiam alia fubinde per litteras addideris, & duo infuper nunc mittas; potius miffa reor, ut me ante alios cumulares novo gaudio, quam ut exquireres fententiam hominis tot jam annos affiduis longe alia fcribendi, docendique occupationibus a verborum Celfi examine prorfus avocati. Certe enim de locis duobus nunc quaeris, de quorum a te propofita emendatione dubitare vix poffis. Nam quod acutus maxillae inferioris proceffus alte adeo afcendat, fub offe jugali fubiens, ut *fuper id* temporum mufculis illigetur, quisnam, Anatomes non ignarus, malit fic legere, poftquam non *fuper id* in antiquiffimo illo Mediceo Codice extare, cognoverit, fed *id* tantummodo; quae fi vocula ipfa pariter (quae altera hic tua conjectura eft) adventitia fit, eoque tollenda; illico planiffima fententia exiftat, & quae nullam mendi fufpicionem

nem relinquat. Cum tamen de ista emendatione ipse dubites; aliunde ac ex Anatome, petitam causam subesse, suspicor: qua de re infra videbimus. Jam vero quod ad secundum, nempe de clavicula, attinet locum; aut ipse plurimum fallor, aut quicumque est in librorum veterum qui calamo scripti sunt, emendatione exercitatus, ut suspicionem probabit tuam de iis quae facile ibi potuerit librarius transilire; sic tecum procul dubio esse retinendam censebit particulam istam *neque:* cujus expungendae (quod a pluribus factum nollem) contra librorum omnium fidem, qui ad initia usque superioris saeculi extabant, quis auctor fuerit, & cur nec ei sit nec ejus imitatoribus assentiendum, praeclare doces. Aliud enim esset jugulum dicere non esse os durum, aliud est *neque inter ossa durissima numerandum.* Hoc autem Celsus ait; non illud. Et certe ut poterat extremas juguli partes eadem fortasse ratione qua proximi humeri capita, molles dicere; non poterat tamen medium quoque jugulum inter mollia ossa recensere. Itaque ne forte aeque durum, ac humerum medium esse docet, crederemus; scite admonuit, non esse inter durissima ossa numerandum. Huc autem Celsum spectasse, & tu vides, recte anatomicas claviculae meliores descriptiones secutus. Insuper fecisse, addis, ut ab Hippocraticis dogmatibus, quae prae caeteris sectari solebat, quanto minus poterat, ibi recederet. Quam rationem si magis ego attendissem; nunc cujusdam meae in Celso emendando conjecturae non poeniteret. Ea quae sit conjectura, volebam tibi exponere, & simul quod supra pollicitus sum, his litteris praestare. Sed quando hae jam satis sunt longae, ne aequo longiores fiant, utrumque proximis ltterulis expectabis, & me interea, ut facis, amabis. Valetudinem tuam, mi Leonarde, cura diligenter: quo gratius mihi facere nihil potes.

Patavii IV. Idus Jun. CIↃIↃCCLVI.

JOANNES BAPTISTA MORGAGNVS

LEONARDO TARGAE S. P. D.

Ignosces, mi Targa, homini aliis atque aliis occupationibus jugiter distento, & gravissimae aetatis incommodis nonnunquam impedito, si tandem post tam longum tempus tam longam epistolam mittit, quasi satis spatii non habuisset, ut scribenda, ad te praesertim, & de hujusmodi argumento, contraheret in pauciora. Huc enim res tota redit, ut tibi, facile assensuro, comprobem, in Celsi libris germanae scripturae restituendis, praeter caetera opus esse attendere, quem saepius Auctorem sequi consuevisset; hunc autem Hippocratem fuisse, inter omnes constat. Cujus utinam mihi tunc etiam venisset in mentem, cum inferiorem maxillam os *molle* dici a Cornelio nostro miratus, conjecturam, quam modo nollem, proposui, sperans videlicet, in vetustiore aliquo Codice pro *molle* fortasse *mobile* repertum iri. Sed dubitare postea coepi ex quo animadverti, patellam quoque, & humeri capita ossa *mollia* a Celso dici. Spe autem omnino excidi, cum te nullo in exemplari audivi *mobile*, in cunctis vero *molle* os maxillae scriptum vidisse. Tunc denique cujus exemplo, atque auctoritate, & quid intelligens Celsus id scripsisset, suspicatus, Hippocratem in manus sumpsi, ab eoque traditum legi, fractam maxillam cito confervere *quemadmodum etiam alia ossa rara*, idque eodem in libro *de Articulis*, in quo cum fractam quoque claviculam, *itemque alia ossa laxa* cito coalescere, legamus; recte conjiciebas, Celsum ideo negasse, claviculam inter durissima ossa numerandam, ut minus recederet ab Hippocratis auctoritate. Optandum sane esset, ne ab Hippocrate longe adeo discessisset, ut os pectoris *durum* esse, traderet, quando in eo libro qui inscribitur *Mochlicus*, *laxum* esse, olim docuerat, & vere docuerat Hippocrates. Certe enim cum recens virilis cadaveris sternum qua parte videbatur crassius, simulque haud procul a mento inferiorem maxillam, itemque patellam scalpro discidissem; nullum ex hisce ossibus fuit, quod intus ex osseis non constaret lamellis, cellulas, cancellosve efformantibus non secus ac in extremis oblongorum ossium partibus videmus. Et erant quidem in patella cellulae ut minores, ita confertiores; cortex autem osseus in maxilla crassior, in patella, sternoque tenuior; ut proclive esset intelligere, quae *rara*, aut *laxa* Hippocrates vocasset ossa, eadem, si sternum excipias, *mollia* a Celso ob eam cellulosam structuram esse dicta, *durorum* appellatione iis servata, quae, ut medius humerus, mediumque femur, sub crassissimo pariete plenum medulla tubum, cellularum loco, habent. Novissime autem propter ea quae ab utroque de clavicula scripta memoraveras, cum hujus quoque ossis, ex vi-

ro, pariter ac ille prior, consistentis aetatis, sumpti, structuram vellem attentius recognoscere; sic vidi. Capita quidem multo pauciores continebant cellulas, quem expectarem, & clavicula reliqua tubum habebat ab uno capite ad alterum pertinentem, quem medulla implere videbatur, & paries cingebat osseus, nec sane tenuis. Attamen & hic paries, si cum proximi humeri pariete conferres, partem vix tertiam crassitudinis alicubi aequabat, & tubus quantus quantus erat, non continuato, ut passim in humero videmus, complebatur medullae corpore, sed ubique interciso adeo crebris & inter se implicitis lamellis, fibrisve osseis, ut viam per eas si immisso stylo quaereres, expeditam nusquam invenires, & propter hunc saltem structurae modum censeres, potuisse claviculam ab Hippocrate inter dura ossa non reponi, a Cornelio autem nostro vel meliori jure inter durissima non admitti. Cur haec tibi, mi Leonarde, volui commemorare? Nimirum ut altero huc addito Hippocratis loco experiar, an forte praestare id valeam quod promiseram litteris superioribus. Locus est in eodem quem supra semel, iterumque laudavi libro *de Articulis*, quo loco affirmat Hippocrates, acutum maxillae inferioris processum, quem *cornicem* vocat, *supra jugale os excedere*, contra atque priore epistola videbar sentire. Scilicet Anatomen dumtaxat spectando, fore, ajebam, ut Facultatis hujus Cultores mallent, ubi apud Celsum de eodem maxillae processu haec legimus *sub osse jugali subit, & super id temporum musculis illigatur*, verba illa *super id* prorsus tolli, quando in vetustissimo Mediceo Codice ex parte jam desunt. Sic enim omnis auferetur mendosae suspicio scripturae, si quod verum postularet, attenderemus. Quid erat igitur, cur de ejusmodi emendatione ipse tamen dubitares? Num fallor putans ob locum Hippocratis, quem modo producebam? Ab eo quidem Auctore supra vidimus nonnunquam Celsum recessisse. Saepius tamen atque adeo plerumque secutum esse, constat: idque, si vera fateri volumus, eo quoque loco videtur fecisse, quo de agitur. Nam & acutum maxillae inferioris processum *longius procedere*, scripsit, & *jugalis* ossis vocabulo non idem quod nunc solent, os designavit, id est, orbitam ab latere exteriori efficiens, sed, ut Hippocrates, ejus tantummodo processum ossis, qui *transversus* inde ad posteriora tendens, jugi similitudinem referre jam incipit. Hujus autem jugi, non ossis a quo venit, altitudinem ab acuto maxillae processu in simia praesertim superari, in nonnullis ossium hujus bestiae quam Veteres potissimum dissecabant, imaginibus vidisse memini; σκελετὸν enim quem olim parare institueram, canis improba, necdum rite colligatis ossibus, omnino pessumdedit. Huc si Codicum caeterorum addas consensum; in quorum nullo, sicut in illo, quamvis antiquissimo, uno tamen, istam, quae casu potius fugisse ibi librarium videtur, particulam *super* praetermissam vidisti; continuo intelligetur, causam tibi non defuisse cur dubitares, aliudque esse scripturam quae planius cum vero nunc conveniret, aliud quae prisci Auctoris germana fuerit, constituere. Sed tu haec melius. Interea fac, certius sciam, quod summopere cupio, te minus, minusque in dies incommoda uti valetudine, & me redamantem, mi Targa, ama.

Patavii Pridie Idus Sextiles CIↃIↃCCLXVI.

VIRO SVMMO

JOANNI BAPTISTAE MORGAGNO

JOSEPHVS TORELLVS S. P. D.

Proximis diebus cum Celsum evolverem, quo ego auctore ob singularem Latini sermonis puritatem & elegantiam mirum in modum delector, forte incidi in libri octavi caput undevicesimum, quod est de digitis luxatis, ubi haec leguntur: *super mensam tantummodo* digiti *intendi debent, qui vel in priorem, vel in posteriorem partem exciderunt, tum jam palma compelli.* Quibus postremis in verbis cum haec duo *tum jam* mihi paulo durius conjungi viderentur, statim Lindenianam editionem consului, cupiens nimirum cognoscere, num ipsa, quae omnium fertur emendatissima, aliter haberet. Ego enim utebar Aldina, quam an. MDXXVIII. Venetiis procuravit Joannes Baptista Egnatius, quacum caeterae omnes consentiunt. Ibi vero *tum jam* in *tumque* mutatum inveni. Satis quidem apte, nisi Codices omnes, quos Romae, & Florentiae Targa meus, vel potius noster,

con-

consuluit, repugnarent, qui miro consensu vulgatam lectionem tuentur. Quid ergo agendum? Sequemurne antiquos codices? At id Latinae aures vix permittunt. Anne potius Lindenianam editionem? Hujus vero auctoritas tanta non est, ut unam tot codicibus praeponamus; in hoc praesertim capite, ut tu prae caeteris optime nosti. Audendum in loco est. Quid si, pro *tum jam*, legamus *tum in eam*? ut hoc Celsus docere voluerit, digitos, de quibus dixit, super mensam tantummodo intendi debere, tum in eam, id est, CONTRA EAM, palma compelli. Ita enim fiet, ut illi in suam sedem restituantur. Certe sententia perspicua est, locoque apta; similitudo autem tanta inter *iam* & *in eam*, quod fortasse etiam in Codd. Mss. scriptum erat hoc modo, *ĩeam*, ut facile librarius errare potuerit. Nosti hominum genus, quam sit incuriosum, & quam saepe in longe clarioribus caecutiat. Habes conjecturam sane probabilem, nec fortasse aspernandam, si de re esset non adeo levi. Ideo tecum communicare volui, cui nihil est leve, quod ad Celsi tui emendationem pertineat; simul sperans fore, ut, ipse quid sentias, libere, ut soles, candideque perscribas. Hoc tam mihi erit gratum, quam quod gratissimum. Vale tibi tuoque saeculo, quod praeclaris ingenii tui monumentis illustrare perges. Veronae III. Idus Jul. MDCCLXVIII.

VIRO CLARISSIMO

JOSEPHO TORELLO

JOANNES BAPTISTA MORGAGNVS S. P. D.

Quod de loco isto Cornelii Celsi ita sentias, ut ad me scribis, tuum, Vir eruditissime, non minus in Criticis, quam in Poëticis, & Mathematicis studiis sagax, ingenium perspicio: quod vero scire aveas de eodem loco ipse quid sentiam, tuam erga me singularem benevolentiam agnosco. Duae illae particulae *tum jam* conjungi, inquis, paulo durius videntur, quam a Celso esse posse credamus. Sunt autem duae illae ipsae, eumdemque in modum conjunctae particulae ad Lindenium usque servatae summo consensu in Celsi libris, qui calamo extant, typisve descripti. Nihilo tamen minus, ut tot aliis in locis, & merito quidem, Criticis non obstitit ejusmodi consensus, quominus mutandum aliquid cogitarent, sic neque hoc in loco obstare debet. Nempe vera dicis, eoque ab nemine horum studiorum non imperito facile neganda. Illud sequebatur, ut de Lindenii mutatione judicium ferres. Non injuria tulisti. Scilicet ab antiquissima illa scriptura *jam* nimis distat particula, quam substituit, *que*, pro *tum jam* rescribens *tumque*. Longe propiorem ipse excogitasti emendationem *tum in eam*, videlicet *mensam*. Sic enim Celsi locum conjicis esse legendum: *Super mensam tantummodo* digiti *intendi debent*, *qui vel in priorem*, *vel in posteriorem partem exciderunt*, *tum in eam palma compelli*. Vnum fortasse morosus aliquis in conjectura tua desiderare posset, id est, ut verbum *mensam* propius abesset, quam *partem* ab duobus istis *in eam*, minime attendens digitos, non in eam, in quam exciderint, partem, sed in diversam omnino esse compellendos. Morosus vero alter (saepius enim, ut nosti, in difficiles, quam in faciles incidimus homines) qui tum id ipsum, quod modo dicebam, attenderit, tum Celsum meminerit in istis, quae de ossibus suo loco motis conscripsit capitibus, cum ejuscemodi usus est loquendi forma, compellenda praecepisse non in durum, & renitens, ut mensa est, sed in id, quod excipiat, & in se compulsa admittat, nimirum in suam sedem, aut in diversam partem; hic igitur alter morosus, ne prorsus taceat, fieri potest, ut inquirendum amplius in scriptis Codicibus, ajat, an vestigia forte supersint aliqua vetustioris alterius scripturae, exempli causa *in aliam*, oppositam videlicet partem, quod postremum verbum, ut diximus, & propius est, & Celso non insolitum, cum os compellere in hanc aut in illam partem imperaret. Certe autem dicere interea poterit, vocis hujus *aliam* plus quam dimidium in particula illa *jam* libros & scriptos, & impressos retinere. Verum de ejusmodi vestigiis, atque adeo de quibuscumque Celsi locis non ex homine quaerendum est, qui olim tantummodo, velut ego, sic satis fuerit in ejus lectione versatus; sed ex nostro potissimum Targa, quem meis verbis salvere jube. Vale, & Celsum, cujus illustrationem juvare coepisti, non dico magis quam Archimedem, aut Plautum, & Virgilium, at non secus ac caeteros idoneos Latinos Scriptores amare, atque ornare perge.

Datum Patavio XIV. Kal. Sextiles CIƆIƆCCLXVIII.

LEO-

LEONARDVS TARGA
LECTORI.

Variantes lectiones quae hic tibi exhibentur, ex Codice sunt Ms. quem a MAXIMILIANO JOSEPHO Bavariae Duce, atque Electore, optimo Principe & demerendis hominibus nato, mihi, cum hanc pararem editionem, impetraverat Vir Ornatissimus Josephus Liber Baro de Abaco; sed non ante accepi, quam ipsa multum processisset editio. Descriptus is fuit saeculo XV. ex aliquo Poggii Codice, ut haec verba ostendunt, quae idem habet in fine; *Liber Poggii Secretarii Apostolici explicit*; fereque cum sex Mediceis consentit, eodem saeculo scriptis. Itaque iis omnibus quae ex Codicibus illis jam typis edideram; omissis, ne eadem bis proferrentur, ex reliquis praecipua excerpsi, unde adnotationes nostrae suppleri possent, simulque appareret istius quoque Codicis rationem a nobis esse habitam. Vale.

Pag. lin.
1. 14. *Ex quo apparet has partes*) Ex hoc apparet has artes
3. 3. *diducta*) divisa
22. 12. *in tepidario sedere*) in tepida residere
30. 7. *Per autumnum vero, propter*) Per autumnum propter
40. 1. *modo nervorum distentionem, modo rigorem*) nervorum modo distentionem, modo rigorem
13. *abortu*) aborsu
19. *Vbi vero calor*) Vbi calor
48. 14. *rubescunt*) rubent
15. *in iis*) his
50. 5. *pestiferus*) pestifer
74. 11. *Incidenda*) Incidenda autem
89. 20. *colla*) pectora colla
93. 7. *et mel quidem*) mel et quidem
103. 12. *et experiri*) experirique
20. *sed in iis quoque*) sed in his etiam
110. 13. *Hi erant*) In his erat
116. 12. *urgebit*) urget
123. 5. *praesentissimum*) prestantissimum
146. 18. *costum*) costus
148. 21. *adjiciendum & exercitationibus & cibis*) addiciendum & exercitationibus est & cibis
23. *per stomachum*) propter stomachum
149. 8. *lienem*) splenem
151. 21. *tantum*) tantummodo
154. 13. *denis diebus*) decem diebus
155. 9. *meliusculus*) melior
16. *usque ad mortis diem*) usque mortis diem
157. 27. *Quod ad medicum vero pertinet*) Quod ad medicum pertinet
159. 11. *lienis*) splenis
162. 7. *aceto & oleo admistum*) cum aceto & oleo mixtum
163. 1. *bis die*) bis in die
17. *balnea*) balneum
164. 1. *utendum est*) opus est
169. 7. *in ipso sinu*) ipso sinu
170. 26. *explicitum*) explicatum
172. 8. *tonderi*) tondere
183. 2. *Praeter haec*) Preterea
185. 7. *cibus interdum mollis*) interdum lenis cibus
ut malva, ut urtica) ut malva, urtica
189. 2. *deinde*) Postea deinde
202. 4. *die*) in die
211. 16. *sed vomere etiam. Ex toto*) sed vomere ex toto
25. *quam frigidissimam*) frigidissisimam
233. 14. *satiusque*) satisque
237. 8. *p.* ※. *IV.*) p. ※. III.
249. 6. *p.* ※. *XXV.*) p. ※. XXVI.
258. 7. *p.* ※. IIII. =.) p. ※. IIII. IIII. Z.
262. 5. *p.* ※. =.) p. ※. I.
264. 18. *dictami*) dictamni.
265. 1. *p.* ※. *I.*) p. ※. I. quod facit scripl. II.
5. *pondo sextantes*) pondo sextantes quod facit scripl. II.
9. *p.* ※. *I.* =.) p. ※. II.
266. 17. *Servari*) Sanari
22. *ulla parte*) aliqua ulla parte
267. 5. *meliora*) mitiora
288. 3. *cucurbitula admovenda*) cucurbitula apponenda
291. 19. *ex aceto*) cum aceto
322. 6. *omnia genera maxime oriuntur*) omnia maxime oriuntur
323. 18. *sanabile sit, an non sit, experimento*) sanabile sit, experimento
325. 2. *auxilia*) auxilium
19. *repurgare*) purgare

Pag.	lin.	
327.	22.	*leviter ungendum*) leniter inungendum
329.	14.	*de nigro*) ex nigro
365.	2.	*p.* ✠. *II.*) p. ✠. V.
383.	18.	*surgentia*) urguentia (*alia manu* turguentia)
401.	2.	*Accedit vero aliquid difficultati*) Accedit aliquid difficultati
407.	8.	*tantum ut primis*) Tamen in primis
409.	6.	*vehementiusque; si jam carie vexatum est*) vehementiusque si jam caries est,
426.	16.	*subrubicundi coloris*) rubicundi coloris
443.	9.	*curatur*) cubat
444.	5.	*pro vi corporis quam longissima*) prout corporis qualitas longissima
468.	18.	*adhiberi medicinam*) adhiberi medicamina
470.	28.	*super*) & super
476.	4.	*cute, capillum gignente*) cute capillorum
484.	7.	*recta quinque ossa*) quinque ossa
	20.	*femina oriuntur*) femora ordiuntur
490.	15.	*suspendendaque magis sinistra manus est, & saepius*) suspendendaque magis: & sepius
502.	11.	*inter se seta deligandi*) inter sese deligandi
521.	6.	*dictum sit*) dictum est
522.	6.	*adolescentulis*) in adolescentulis
527.	9.	*est corpus, vel molle, certe imbecillibus*) id corpus vel molle certe & imbecillis.

NOTAE
VARIORVM AVCTORVM
IN
CELSI LIBROS
DE
RE MEDICA.

Pag. 1. lin. 1. *A. Corn. Celsi Medicinae liber primus.*] *Auli Corneli Celsi Artium liber sextus, idemque Medicinae primus.* Ad marginem adscriptum: *Grammatica: De re militari: De Agricultura.* Scal.

Florent. *Cornelii Celsi de Medicina liber primus incipit.* om. *Praefatio.* Parif. *Artium Aurelii Cornelii Celsi Liber primus incipit.* om. Praefatio. Mediol. etiam addit *Incipit.*

p. 1. l. 3. *Vt alimenta*] Transitio ab agricultura ad Medicinam. *Scal.*

p. 1. l. 7 *Apud Graecos*] Vide Plinium lib. XXIX. in prooemio. *Constant.*

p. 1. l. 5. *Prompta*] Graeci ἕτοιμα. *Scal.*

p. 1. l. 8. *Aesculapius*] Cicero de Natura Deorum & Lactantius Instit. lib. 1. cap. 15. *Const.*

p. 1. l. 11. *Podalirius*] Homerus Iliad. II.

Ἀσκληπίου δύο παῖδε
Ἰητῆρ' ἀγαθῶ, Ποδαλείριος ἠδὲ Μαχάων. *Const.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus non in pestilentia,*] Ob iram Apollinis immissa. Iliad. I. *Const.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus*] Columella lib. IX. cap. 177. *Scal.*

p. 2. l. 4. *Tentatas*] *probatas*, Vet. *Const.*

p. 2. l. 4. *Esse tentatas*] *Probatas*, id est, *expertas, quarumque facta sit experientia.* Scal.

p. 2. l. 5. *Eodemque auctore*] *Ab eodem quoque auctore*, nempe Homero, ut Iliad. I. de pestilentia. *Const.*

p. 2. l. 5. *Eodemque auctore*] Dictys Cretens. lib. II. c. 37. *Alm.*

p. 2. l. 9. *Vitiarant*] *Tentarant* melius est. *Scal.*

p. 2. l. 9. *Luxuria vitiarant.*] Vide Casaubonum ad Persium pag. 206. Scaligerana prima V. *Bonos mores.* Iamblichus Protrept. cap. 2. Exemplo Iacobi Mazonii confirmatum apud Ian. Nic. Erythr. Pinacoth. pag. 68. *Alm.*

p. 2. l. 11. *Ex bonis ad senectutis*] *Ex nobis ad e* Conft.

p. 2. l. 14. *Agitari coepit,*] *Et mutas agitare inglorius artes.* Virgilius Aen. lib. XII. *Scal.*

p. 2. l. 16. *Primoque medendi*] *Cum primo quae medendi.* Conft.

p. 2. l. 15. *Sic corpori inimica est*] Transpositio hic est. *Sic corpori inimica est, scilicet his hanc maxime requirentibus, qui corporum suorum robora inquieta cogitatione, nocturnaque vigilia minuerant. Primoque medendi scientia sapientiae pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturae contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit. Ideoque multos* &c. *Scal.*

p. 2. l. 19. *Suorum.*] *Sanorum.* Conft.

p. 2. l. 21. *Pythagoram*] Sic certe Aelian. Var. Hist. lib. IV. c. 17. fama exibat, eum non docendi, sed medendi causa ad urbes accessisse. *Alm.*

p. 2. l. 2. *Democritum.*] Plin. H. Nat. L. XVIII. c. 28. *Alm.*

p. 2. l. 22. *Vt quidam crediderunt*] Hippocratis Epistolae contrarium docent. *Const.*

p. 2. l. 22. *Hippocrates*] Vide Plinium L. XXVI. c. 2. *Const.*

p. 3. l. 2. *Tum Herophilus*] *Post Herophilus.* Cod. *Const.*

p. 3. l. 2. *Clarissimi auctores*] Logici sive Dogmatici. *Const.*

p. 3 l. 8. *Agitare*] *Cogitare*, Vet. *Const.*

p. 3. l. 9. *Vendicaverunt*] *Vindicaverunt* melius est, licet idem. *Scal.*

p. 3. l. 10. *Serapion*] Primus Empiricorum, de quo & Cicero in Epist. *Const.*

p. 3. l. 10. *Serapion*] Non putem me huius mentionem factam apud Ciceronem legisse, verum quidem Asclepiadis. *Alm.*

p. 3. l. 13. *Et aliqui*] *Et alii quoque,* Vet. *Const.*

p. 3. l. 13. *Aliqui non mediocres viri*] V. C. *Alii quoque non mediocres viri.* Vtrumque bonum. *Scal.*

p. 3. l. 17. *Agitante,*] V. C. *Cogitante*, Scal.

p. 3. l. 18. *Mutavit.*] Hoc fusissime docet Plinius lib. XXVI. cap. 3. *Const.*

p. 3. l. 19. *Themison*] Themison τῶν κοινοτήτων inventor, ut vocatur Galeno, Laodiceus Syrus fuit, qui ab Asclepiade Rationali institutus ad Methodicae sectae inventionem se contulit. *Const.*

p. 3 l. 19. *Quaedam*] *Ab iis in quibusdam.* Conft.

p. 3. l. 19. *Quaedam in senectute deflexit*] Non ut Constantinus, *ab iis in quibusdam deflexit.* Nam *deflexit aliquod spatium* Latine dicimus, quod ille ignorabat. *Scal.*

p. 3. l. 24. *Increvit*] *increbuit.* Scal.

p. 3. l. 23. *Quae morbis medetur,*] *medicamentis.* Conft.

p. 3. l. 26. *Rerumque*] Naturalium. *Const.*

p. 3. l. ult. *Morbos continentium causarum*] τῶν συνεχῶν sive προεχῶν ἢ συνεκτικῶν. *Const.*

p. 4. l. 27. *Neque enim credunt, posse eum scire*] V. C. *Neque eum credunt posse scire.* Indifferens. *Scal.*

p. 4. l. 6. *Neque esse dubium*] *Neque est dubium.* Conft.

p. 4. l. 10. *Venas*] *arterias.* Conft.

p. 4. l. 13. *Manantia corpuscula per invisibilia foramina*] ἄτομοι, *insecabilia corpora*, Quintil. *Const.*

p. 4. l. 16. *Experimenta*] Quintilianus II. 5. *in omnibus fere minus valent praecepta, quam experimenta.* Alm.

p. 4. l. 16. *Sed ne ad haec quidem aditum*] *sed ne aditum quidem ad haec.* Conft.

p. 4. l. 18. *Non enim quidlibet*] V. C. *Nec enim quilibet.* Vtrumque bonum. *Scal.*

p. 4. l. 19. *Conjectura aliqua duxissent.*] *conjectura aliqua didicissent.* Conft.

p. 4. l. 19. *Quod ante conjectura aliqua duxissent*] R. V. C. *quo ante conjectura aliqua duxisset.* Scal.

p. 4. l. ult. *Evidentes vero has*] *Evidens causa i.* externa, & quae sensibus patet, ἡ προκαταρκτικὴ Galeno, προκαταρχοῦσα αἰτία etiam πρόφασις dicta, quae & necessaria, & non necessaria esse potest. Interna vero, sive abdita & continens causa, ἡ προηγουμένη *Const.*

p. 5. l. 2. *Initio,*] Malim cum antiquissimis, nullis exceptis, editionibus *vitio.* Alm.

p. 5. l. 5. *Digeruntur*] Hoc verbo nunquam pro concoctione utitur Celsus: at bene Seneca. Vide infra p. 8. l. 15. *Scal.*

p. 5. l. 6. *Venae nostrae*] *Venae* hic, i. arteriae. Sic φλέβες in Platonis Timaeo a corde. Galen. VI. Meth. *Const.*

p. 5. l. 6. *Venae*] Male Constantinus pro *venae* reponit *arteriae*, cum φλέβας etiam Arist. vocet ipsas arterias Lib. de Respiratione. Vide Gellium, qui ex professo caput ea de re scripsit ex Erasistrato Lib. XVIII. c. 10. Vide infra p. 8. l. 17. *Scal.*

p. 5. l. 8. *Inter haec*] *intra haec.* Conft.

p. 7. l. 8. *Inter haec nascentibus*] Satius esset legere *internascentibus*, sed non ausim mutare, quia constare potest, ac si *inter ea* dixisset. *Scal.*

p. 5.

p. 5. l. 9. *Ex quibus quam maxime*] *Ex quibus quia quam maxime.* Conft.

p. 5. l. 9. *Ex quibus quam maxime*] V. C. *quia maxime.* Scal.

p. 5. l. 12. *Putrefcere:*] Haec fuit & Empedoclis opinio. *Conft.*

p. 5. l. 15. *Diduci*] *deduci.* Conft.

p. 5. l. 15. *In corpus omne diduci*] Gaerci διαφορεῖσθαι, διοικονομεῖσθαι. *Scal.*

p. 5. l. 16. *Aliud, fi*] *alium, fi.* Conft.

p. 6. l. 24. *Teritur*] Auctor Graecus, a quo hoc defumpfit, fcripferat τρίβεται, i. e. *teritur*, vel *adteritur.* Nec potuit aliter vertere. *Scal.*

p. 5. l. 19. *Calorem moveat.*] *Calorem foveat.* Conft.

p. 5. l. 20. *Ea vero fumenda*] Vt cenfuit Afclepiades. *Conft.*

p. 5. l. 23. *Perceperit*] *praeceperit.* Vnde *praecipere animo*, praefumere. *Scal.*

p. 5. l. 25. *Neceffarium ergo effe, incidere corpora mortuorum, eorumque vifcera atque inteftina fcrutari*] Meminit hujusce rei Galenus circa finem libri de arte medica, ac inibi dicit fe duos fcripfiffe libros, alterum de fectione mortuorum, alterum de Sectione vivorum. *Caefar.*

p. 5. l. ult. *Herophilum*] Herophilus ille medicus aut lanius, qui fexcentos exfecuit, ut naturam fcrutaretur, qui hominem odit, ut noffet. Vide Tertullian. de Anima cap. 10. *Cafaub.*

p. 6. l. 3. *Pofituram*] *pofitum.* Gr. θέσιν. *Scal.*

p. 6. l. 4. *Contractum:*] *Contractum* exponunt afperitatem vel fcabritiem. Sed quis unquam ita ufurpavit? in MS. legitur *contractum.* Itaque *confractum* pro afpero & confragofo (quod laevigato opponitur) repono. *Conft.*

p. 6. l. 4. *Contactum*] Ruell. *contractum.* Σύμπτωσιν vocat Hippocr. Aph. 3. lib. 1. compreffum, contracturam: *contractum* ergo legendum. *Scal.*

p. 6. l. 4. *Confractum*] Ego pofui *Contractum*; quae ex variis lectionibus commodisfime opponitur *Laevori.* Nonne enim frons *contracta* pro *rugofa* dicitur? Kr.

p. 6. l. 10. *Qui fane*] *qui fanae.* Conft.

p. 6. l. 10. *Cujusquam*] Ald. *cujusque.* Vtrumque bonum. *Scal.*

p. 6. l. 11. *Ita fuccurrere*] *item ne fuccurrere.* Conft.

p. 6. l. 13. *Quae pofita*] *quae intus pofita.* Conft.

p. 6. l. 17. *Qui fe* ἐμπειρικοὺς *ab experientia*] ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας. *Caefar.*

p. 6. l. 20. *Quoniam incomprehenfibilis*] C. Vet. *non ut comprehenfibilis.* Scal.

p. 7. l. 3. *Effe debuiffent*] *effe debuiffe.* Conft.

p. 7. l. ult. *Requirere*] *requiritur.* Conft.

p. 8. l. 6 *Sed eum protinus vifurum,*] Empiricorum μετάβασιν τοῦ ὁμοίου fignificat. *Conft.*

p. 8. l. 10. *Et poft ejus*] *et per ejus.* Conft.

p. 8. l. 13. *Neque ad rem pertineat, quomodo, fed quid optime digeratur:*] Legi poteft, *fed quam id optime digeratur.* Caefar.

p. 8. l. 13 *Neque ad rem pertineat,*] *neque ad rem pertinere.* Conft.

p. 8. l. 15. *Intercidat,*] *intercedat*, vel *incedat.* Conft.

p. 8. l. 17. *Neque, quid venas*] Vide pag. 6. *Conft.*

p. 8. l. 20. *Non eloquentia, fed remediis curari.*] Hinc Virgilius *mutas artes* vocat XII. Aeneid. *Cafaub.* Vide Reies Camp. Elyf. jucund. Quaeft. VII. p. 61. & feqq. *Alm.*

p. 8. l. 21. *Difcretus,*] Prior lectio habebat *difcreta.* Tu jam vide, utrum tibi magis arrideat. *Caefar.*

p. 8. l. 21. *Difcreta*] *difcretus* legit Caefarius. *Alm.*

p. 9. l. 1. *Mille*] *milleque.* Conft.

p. 9. l. 2. *Verifimile eft, interiora,*] *verifimile effe, vel interiora.* Conft.

p. 9. l. 6. *Nam uterum quidem,*] *Nam ne uterum quidem.* Conft.

p. 9 l. 6. *Nam ne uterum quidem*] Auctor nofter uterum fumit pro ventre feu abdomine. Ita enim lib. IV. c. 1. *At fub corde atque pulmone, transverfum ex valida membrana feptum eft, quod a praecordiis uterum diducit.* Martial. l. 3. Epigr. 71. Ifidorus Orig. XI. cap. 1. *Uterum folae mulieres habent in quo concipiunt, ad fimilitudinem cauliculi.* (Martinius *Canaliculi*, forte *cuniculi*) *Tamen auctores uterum pro utriusque fexus ventre plerumque ponunt, nec poëtae tantummodo, fed & caeteri.* Doctisfimus Cafpar. Bartholinus *Exercitatione* IX. obfervat, Tacitum, *uterum* navis obcavitatem dixiffe; Lactantius de Opificio Dei c. 11. *uterum* pro vefica aut fimili cavo corpore pofuit. Columell. XII. 4. *quod in utero dolii eft.*

Lindenius veram lectionem omnium exemplarium infcite admodum depravavit. Quod eo magis miror, quo luculentior locus eft, dum modo vim phrafeos: *qui minus ad rem pertineat*, fatis perfpicias, eamque generalem effe & ad refpirationem, tanquam rem, de qua in hoc ipfo loco fermo eft, commodisfime trahi intelligas. Id ne Morgagnium quidem, acutum virum, vidiffe *Epift.* VII. pag. 186. miror. Kr.

p. 9. l. 17. *Aliqua pars aperiatur, & in alia alia fita; ita ut fedem.* Conft.

p. 9. l. 20. *Ob haec,*] *Ob hoc.* Vet. *Conft.*

p. 10. l. 10. *Vel detrahatur,*] *Vel deferatur.* Codex Ald. *distrahatur.* Const.

p. 10. l. 16. *Adjuvat,*] *Adjuvant.* Const.

p. 10. l. 18. *Perfectum*] Glossema est. *Quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Verique simile &c.* Scal.

Florentina, Pinziana & Parisina, editiones habent, sic, ut ego describendum curavi. Neque explicatus difficilis est, si modo *Profectum* non ad medicum sed ad medicinam referas. Kr.

p. 10. ult. l. 20. *Etsi non inter obscuras causas, neque inter*] *Etsi non semper inter obscuras causas, atque inter.* Const.

p. 11. l. 4. *Quem non*] *quod non.* Const.

p. 11. l. 5. *Nostra quidam*] *nostra quaedam.* Const.

p. 11. l. 5. *Arente*] *haerente.* Const.

Morgagnus *Epist.* IV. p. 86 *seqq.* morbum novum hunc putat esse vitium id, ubi uterus inversus extra naturalia prolabitur. Sed nunquam ante Celsi tempora, cum ars obstetricia parum exculta esset, rudiori contrectatione vulvam seu uterum inversum & extra oras naturalium protractum esse mihi non videtur veri simile. Kr.

p. 11. l. 9. *Periclitari coniecturam suam*] Semper *periclitari* accusativo jungit Cicero in Laelio, & omnes veteres. *Vires ingenii periclitari.* Scal.

p. 11. l. 6. *Ad quod medicinae genus*] Μετάβασις τοῦ ἐμοῦ. Vide supra pag. 8. *Const.*

p. 11. l. 13. *Rationabile*] *rationale.* Aliud tamen melius, ut videre est passim apud Lucretium. *Scal.*

p. 12. l. 2. *Et quidem medici*] *Et quidem Methodici.* Vide pag. 2. *Const.*

p. 12. l. 5. *Communia morborum*] Methodicis vocantur κοινότητες. *Const.*

p. 12. l. 6. *Vnum adstrictum, alterum fluens, tertium mixtum*] στεγνὸν, ῥοῶδες καὶ μικτόν. *Scal.*

p. 12. l. 10. *Minui consueverunt.*] *Minui consuevisse.* Const.

p. 12. l. 11. *Digerendum*] id est, *fluidum reddendum*, quod familiare Celso. *Scal.*

p. 12. l. 17. *Contendunt*] *contendant.* Const.

p. 12. l. 27. *Tanta vi concitant*] *tanta, ut consitent.* Cod. *Const.*

p. 12. l. 28. *Efficiunt.*] *efficiant.* Const.

p. 13. l. 2. *Videtur*] *videatur.* Const.

p. 13. l. 11. *Tenet.*] *sequitur.* Const.

p. 13. l. 8. *Transfusio*] παρέμπτωσις. *Const.*

p. 13. l. 13. *Memoriae*] Vt empirici, qui observationum suarum congeriem ἄθροισμα vocabant, earundem vero memoriam αὐτοψίαν, scientiamque talem ἱστορίαν. *Const.*

p. 13. l. 10. *Si vero quid propius est, vix*] Legito, *si* (*quod vero propius est*) *vix &c.* Const.

p. 13. l. 16. *An fuderit*] *aut fuderit.* Const.

p. 14. l. 1. *Et quia ample*] Hippocrates ἁδροτέρως dicit & πιότερως, cui λεπτῶς opponit. *Const.*

p. 14. l 10. *Digeri,*] διαφορεῖσθαι. *Const.*

p. 14. l. 22. *Idem eveniat.*] *id eveniat.* Cod. *Const.*

p. 15. l. 9. *Quod coelum, quod tempus anni sit*] *Quod* potius, quam *quid.* Vtrumque autem eodem modo scriptum est in veteribus codicibus. *Scal.*

p. 15. l. 14. *Nam famem facilius fert adolescens, quam puer; facilius in denso coelo, quam in tenui; facilius hieme, quam aestate;*] Quibusdam videtur hic legendum potius, *in tenui coelo, quam in denso, & aestate, quam hieme,* propterea quod Hippocrat. dicat lib. 1. Aphor. *Ventres hieme & vere sunt calidissimi. Quare per ea tempora alimenta copiosiora sunt exhibenda.* Et Paulus Aegineta lib. itidem I. cap. 53. *Hieme quidem & fortiori exercitatione, & pleniore cibo utendum est.* Nisi eo referas, quod in denso coelo & per hiemem corpora sunt robustiora, atque ideo etiam facilius quamlibet molestiam ferunt. *Caesar.*

p. 15. l. 16. *Quoque assuetus*] Glossema est ineptum. *Scal.*

p. 15. l. 17. *Homo sustinet*] Glossema est. *Scal.*

p. 15. l. 18. *Ob quae competit,*] *ob quae convenit.* Vetus *conjicio.* Const.

p. 15. l. 19. *Communia tantum*] *communia non tantum.* Const.

p. 16. l. 4. *Qualiter sanus se agere debeat*] Ὑγιεινὴ prima pars Medicinae. *Const.*

p. 16. l. 4. *Suae spontis*] *Liber,* qui vivit, ut libet, neque conditione servus, neque vitae instituto adstrictus, ὁ μὲν καὶ τῇ τύχῃ καὶ προαιρέσει ἐλεύθερος. *Const.*

p. 16. l. 4. *Suae spontis est*] Graeci αὐτοπροαίρετος: Gallice, un homme, qui est libre, un homme, qui est a soi. *Scal.*

p. 16. l. 5. *Iatralipta*] Ἰατραλείπτης vocatur *reunctor.* Prodicus instituens jatralepticen, reunctoribus quoque medicorum ac mediastinis vectigal invenit. Plin. lib. XXIX. cap. 1. *Const.*

p. 16 l. 18. *Concubitus vero neque nimis concupiscendus, neque nimis pertimescendus est. Rarus, corpus excitat; frequens, solvit*] Paulus Aegineta lib. 1. cap. 37. *frequens concubitus corpus rarius, frigidius & imbecillius reddit.* Caes.

p. 16. l. 20. *Solvit.*] *resolvit.* Const.

p. 16. l. 25. *Cavendumque, ne in secunda*] Notabilis sententia. *Const.*

p. 17. l. 8. *Per flatum aestivum, hybernum*] *perflato, aestivum hybernumque.* Const.

p. 17.

p. 17. l. 10. *Auras fluminum atque stagnorum*] *Aurae* sunt nebulae, brouillards, apud Macrobium & Plinium. *Scal.*

p. 17. l. 11. *Aperienti*] Recte pro *apparenti*. Alii *operienti*. Const.

p. 17. l. 12. *Calor*] Sed *calorem* legi minus probarim. *Const.*

p. 17. l. 13. *Gravibus*] Hic gravis opponitur salubri. *Const.* Sic ipse explicat pag. 19. l. 2. seqq. *neque ex salubri loco in gravem, neque ex gravi in salubrem transitus tutus est.*

p. 17. l 15. *Urina alba,*] *albescit* i. pallet. ὠχρὸς color urinae, deinde flavus, ξανθὸς postremo ruffus i. πυῤῥὸς. *Const.*

p. 17. l. 17. *Longis diebus meridiari*] est, quod Varro lib. 1. cap. 2. de Re Rustica dicit, *diem diffindere insititio somno.* Scal.

p. 17. l. 27. *Moveat;*] movet. Const.

p. 17. l. 28. *Sub divo,*] Vel *sub dio*, ἐν ὑπαίθρῳ. *Const.*

p. 17. l. ult. *Viridia* pro *viridaria* in codice invenit, et illam vocem huic proferendam esse, productis aliorum Auctorum locis verisimile reddit Morgagnus *Epist.* VII. p. 190. Kr.

p. 18. l. 2. *Lassitudo,*] Lassitudo est gravitas corporis. *Virgil.*

Lassove papavera collo.

Quae etiam citra laborem accidit. Fatigationem vero nimietatem laboris intelligimus. Idem:

Veloces jaculo cervos, cursuque fatigat.

Quod mox immodicum laborem appellavit. Verum de generibus lassitudinis legendus est liber III. Galeni de sanit. tuend. *Const.*

p. 18. l. 7. *Neutrum saepe*] *neutrum semper.* Const.

p. 18. l. 11. *Durior est in potione, quam in esca.*] Contra hanc Celsi sententiam videtur plane esse ea Hippocrat. in Aphorismis lib. 1. qua dicit; *facilius esse impleri cibo, quam potu.* Atque *durior* fortasse a Celso dictum est pro *intolerabilior.* Accedit, quod intemperantia ex potione caput infestare plurimum solet. Vnde & crapula dicta est Graece κραιπάλη, ἀπὸ τῦ τὸ κάρα πάλλειν τὰς μ. θόον]ας, auctore Suida. *Caesar.*

p. 18. l. 11. *Durior est*] *tutior est.* Const.

p. 18. l. 15. *Quod modo par est,*] *quod modo parvum est.* Const.

p. 18. l. 17. *Primo cibo*] A l'entrée de table. Ita p. 19. l. 4. seq *prima aestate.* Casaub.

p. 18. l. 21 *Si quis interdiu*] Hipp. II. de Vict. acut. *Const.*

p. 18. l. 24. *Si quibus de causis*] Hippocrat. II. Aphor. 16. *Const.*

p. 18. l. ult. *Sexus,*] De sexu praetermissum vel auctoris oblivione, vel temporum injuria. *Const.*

p. 19. l. 2. *Ex salubri loco*] Hippocr. I. Aphor. 1. & 17. lib. II. Aphor. 51. *Const.*

p. 19. l. 4. *Neque vero ex*] Lib. II. de Vict. acut. *Const.*

p. 19. l. 9. *Omnem etiam laborem*] II. Aphorism. 49. *Const.*

p. 19. l. 12. *Si quando tamen insuetus*] Insueti laborantis & assueti nimis laborantis par analogia. Ergo utrique quies somnusque convenit. Vbi enim quis laborare coeperit, quies statim lassitudinis remedium. 2. Aph. 48. *Const.*

p. 19. l. 14. *Os amarum*] Modo biliosus non sit. Nam πικροχόλοις adversatur inedia. Hipp. II. de Vict. acut. Galen. VIII. Meth. Medend. Ergo hic Celsus indistincte. *Const.*

p. 19. l. 18. *Ingredi aliquid*] *ingredi aliquantum.* Const.

p. 19. l. 19. *Eodem modo*] *aliquodammodo*, i. e. *aliquantum.* Apud Caesarem inveni in meo Codice manuscripto: in excusis corruptum erat. *Scal.*

p. 19. l. 25. *Balneum his fervens*] Hujus ratio apud Galenum X. Meth. & libro de sympt. caus. *Const.*

p. 19. l. 26. *Ergo si nimium*] Vide Gal. VII. Meth. *Const.*

p. 20. l. 3. *Vel certe diluta*] *saltem diluta.* Const.

p. 20. l. 11. *Frigidum bibendum esse.*] *Frigidam bibendam esse.* Const.

p. 20. l. 11. *Frigidum bibendum esse*] *frigidam.* Est autem fatui cujusdam error, putantis, esse incongruum, si diceret, *frigidam bibendum esse.* Scal.

p. 20. l. 15. *Levatque*] *que* superfl. *Const.*

p. 20. l. 16. *Ejusdem laboris pressit (id quod in consuetudine est) reficit.*] *cujusdam laboris pressit, id, quod in consuetudine est, reficit.* Const.

p. 20. l. 17. *Fatigato*] Hippocr. II. acut. vict. *Const.*

p. 20. l. 18. *Quod enim*] *Etenim quod.* Const.

p 21. l. 1. *Tum calida aqua in balneo magis superiores partes, quam inferiores foveat.*] Locus corruptus est, & ita restituendus: *tum calida aqua: tum balneo magis inferiores partes, quam superiores foveat.* Const.

p. 21. l. 2. *Exustus in sole est*] i. e. *si quis exussit cutem solo asso*, ut solebant ii, qui in campo-

po Martio exercebantur. Plato ταθερὸν vocat. Persius — *Exusta culticula sole.* *Assus* proprie apud veteres, qui succo caret. Vnde *assus sol* dicitur, quia ibi non ungebantur. Caeterum laxata cutis a sole facilius combibebat oleum ipsum. Corrigendus igitur Plinii locus lib. XVII. cap. 22. & pro *assiduo sole*, *asso* reponendum. Hinc apud Epictetum *assa ferentaria.* Hoc porro Graeci χροΐζεσθαι vel χρώννυσθαι ἐν ἡλίῳ, *colorari ad solem*, dicebant. *Scal.*

p. 21. l. 5. *Per caput*] *super caput.* Const.

p. 21. l. 7. *At ei, qui perfrixit, opus est balneo primum involuto sedere*] *At eum, qui perfrixit, opus est in balneo primum involutum.* Const.

p. 21. l. 12. *Nausea fuit*] *nauseavit.* Ita puto scripsisse Celsum, & male transcriptum. *Scal.*

p. 21. l. 21. *Tenuis verò homo*] Quia contraria contrariis curantur. Hippocr. II. Aph. 22. & lib. de Locis. *Const.*

p. 22. l. 3. *Somnus plenus*] Integer, nec abruptus ante justum dormiendi tempus. *Const.*

p. 22. l. 5. *Quantus plenissimus*] *quantum plenissimus.* Const.

p. 22. l. 5. *Quantus plenissimus*] Modus loquendi novus, sed Celso familiaris. pro *quam plenissimus.* Scal.

p. 22. l. 7. *Lectus per aestatem terra*,] χαμευνία. Al. *terrae.* *Const.*

p. 22. l. 10. *Semel die assumptae epulae*] μονοσιτία. *Const.*

p. 22. l. 13. *Ejectum*] *rejectum.* Vide Plin. lib. XXVI. cap. 3. *Const.*

p. 22. l. 16. *Facultatem*] *facilitatem*, Cod. *Const.*

p. 22. l. 23. *Etiam plures causae*] *etiam separate*, Cod. *Const.*

p. 22. l. 24. *Vomitus utilior*] Ex Polybo de Diaeta salubri. *Const.*

p. 22. l. 25. *Inutilis est gracilibus*,] Haec & ex Polybo, quae non contraria 8. Aph. lib. IV. quia Hippocrati graciles, macilenti quidem, sed lato pectore, facilè vomentes, ut biliosi: Celso verò graciles, ut φθινώδεες, sicci ac debiles, melancholici, thoracisque angustioris, ineptique ad vomendum. *Const.*

p. 23. l. 4. *Amari ructus*] i. e. *acidi*, ὀξυρεγμίαν Graeci vocant. Lucil. *exhalans acidos e pectore ructus.* Scal.

Hanc sententiam reprobat Morgagnus *Epist.* VIII. p. 233. Ac profecto, qua ratione quos *amaros* Celsus dixit ructus, nos acidos intelligamus, nemo facile repererit. Kr.

p. 23. l. 5. *Item prodest.*] *Idem prodest.* Cod. *Const.*

p. 23. l. 7. *Similiterque ei, qui vel coelum*] Hippocr. II. de Diaeta. *Const.*

p. 23. l. 11. *Luxuriae*] Intemperantiae, voracitatis atque gulae. *Const.*

p. 23. l. 13. *Qui vomere post cibum volet*] Galen. VII. Methodi 4. Val. & Polyb. *Const.*

p. 23. l. 14. *Aquam tanquam tepidam*] Non *tantum*, ut alii, reponendum. Nam hic Graecissat, proque ὡς *tanquam* ponit. *Scal.*

Et hanc conjecturam improbat Morgagnus *Epist.* VIII. p. 221. Et quis est, si consequentia legerit, qui non improbet. Kr.

p. 23. l. 18. *Caetera, quae antiqui*] ἐμετικά. Vt de elleborismo, caeterisque id genus. *Const.*

p. 23. l. 20. *Sed hujus idonei*] *sed huic*, nempe affectui. Alii ἀντὶ τούτου. *Const.*

p. 24. l. 1. *Qui vomere bis in mense*] Hippocr. de Insomniis, & Polybus. Galeno non probatur. *Const.*

p. 24. l. 5. *Inflammationes*,] *inflationes.* Const.

p. 24. l. 6. *Inter haec*] *interdum haec*, nempe mala, quae eveniunt suppressa alvo. *Const.*

p. 24. l. 8. *Qui dejicere volet*,] Motus & satuitas citant alvum; quies sistit, maximèque inedia, per quam suppressa alvo illa mala superveniunt. *Const.*

p. 24. l. 8. *Ejicere*] *dejicere*, nempe alvum. *Const.*

p. 24. l. 15. Locus hic iam ante Lindenium vexatus, ab eo magis depravatus est. Veterem lectionem restitui. Videatur tamen Lommius *in Commentariis de Sanitate tuenda.* p. 212. seqq. Kr.

ibid. l. 15. Lindenius addidit: & *lotus*; quae quidem vox in nullo meorum exemplarium legitur. Si ea Celsi vox est, duplicem habere explicatum potest. Interpres Britannus plantam *loti*, de cuius variis speciebus Dioscorides et Plinius videri possunt, hoc loco intelligendam esse putat. Alii loturam hoc loco praecipi opinantur, quibus, ob verba proxima, facilé concederem, nisi valde suspectus totus locus esset. Kr.

p. 24. l. 17. *Austerum.*] *nigrum* Cod. Repositum *austerum* ex II. de Diaeta Hipp. unde haec sumpsit. *Const.*

p. 24. l. 18. *Nisi nimis*] *si nimis.* Const.

Verbo *humidare* ante Lindenium usus est Lommius. Kr.

p. 25. l. 1. *Posthac*,] *post haec.* Const.

p. 25. l. 1. *Et vigilia.*] *nec vigilia*, non simpliciter, sed post potionem. *Const.*

p. 25. l. 7. *Figuralis*] *Figularis.* Vide adnotat. ad cap. 1. lib. V. *Const.*

p. 25. l. 7. *Creta figuralis*] Capell. *figularis*: imò *figularis* legendum. Erat autem terra, qua perducebant pedes mancipiorum. Vnde dicuntur gyp-

gypsati pedes Tibull. Ovidio; *Caelati* autem, id est, *figurati* Propertio. *Scal.*

p. 25. l. 12. *Illud quoque scire*] Ex Hippocratis II. de Diaeta. *Const.*

p. 25. l. 15. *Quod ad aetates vero pertinet, inediam facillimè sustinent mediae aetates, minus juvenes, minime pueri & senectute confecti*] Ex. I. Aphor. 13. *Senes facillime jejunium ferunt*, &c. &, *qui crescunt, plurimum habent calidi innati, plurimo igitur egent alimento.* Caesar.

p. 25. l. 16. *Pueri*] μειράκια, παιδία. *Const.*

p. 25. l. *Vinum dilutius*] Ex Hippocrate lib. de Aëre &c. & Polybo. *Const.*

p. 25. l. 21. *Quibus juvenibus*] II. Aphor. 20. *Const.*

p. 25. l. 23. *Melior est*] Vide II. Aphor. 53. *Const.*

p. 25. l. ult. *Hieme plus*] Vide I. Aphor. 15. & 18. *Const.*

p. 26. l. 1. *Elixa*] *assa.* Const.

p. 26. l. 4. *Sine carne,*] *cum carne.* Const.

p. 26. l. 5. *Moventibus.*] *foventibus.* Vtrumque recte. *Const.*

p. 26. l. 8. *Magis*] *minus.* Const.

p. 26. l. 8. *Assa ab elixis.*] *elixa ab assis.* Const.

p. 26 l. 9. *Et potione & cibo*] Potione multa & pauco frequentique cibo corpus tunc eget. *Const.*

p. 26. l. 12. *Caro assa,*] *caro elixa.* Const.

p. 26. l. 14. *Per autumnum*] Aegineta lib. X. Hippocr. de diaeta lib. III. *Const.*

p. 26. l. 19. *Ne quid*] *ut ne quid.* Const.

p. 26. l. 19. *Densiore cibo*] Voluit reddere ἁδρὸς. Scal.

p. 26. l. 20. *Consummatio omnium*] Vna omnium effecta summa, usus que immodicus. *Const.*

p. 26. l. 24. *Cum id accedit,*] *cum hic accedit*, Vet. *Const.*

p. 26. l. 26. *In totum,*] *ex toto*, Vet. Vtrumque rectè. *Const.*

p. 26. l. 27. *De his, qui aliqua parte corporis laborant, & primum*] Quidam hoc obelisco notant, ut suppostitium. *Scal.*

p. 27. l. 8. *Vbi sudabit,*] *ubi sudavit.* Const.

p. 27. l. 15. *Perfundere*] De capite frigida saepe aspergendo repetit variis locis. Huc refer τὰς ψυχροποσίας Antonii Musae, de quibus Xiphilinus pag. 75. *Casaub.*

p. 27. l. 18. *Ad os*] *ad hoc*, Cod. nempe caput. *Const.*

p. 27. l. 21. *Leve*] *bene.* Const.

p. 27. l. 21. *Vinum dilutum leve*] *lene.* Aliud tamen tolerari potest. *Scal.*

p. 28. l. 14. *Qui his opportunus est*] *Opportunus* pro *obnoxius.* Sic pag. 32. l. 8. *Corpora periculis opportuna.* p. 64. l. 12. *Opportuniores injuriae partes.* p. 153. l. 22. *Opportuniores nervos frigori reddit.* p. 159. l. 11. *Partes opportuniores vitio jam saevienti.* Casaub.

p. 28. l. 16. In membraneo codice omnibusque, quae apud eum erant, editionibus *id moveat* invenit Morgagnus *Epist.* V. p. 109. sicut go quoque. Kr.

p. 28. l. 19. *Superiores partes exercere,*] ἀντισπάσεως causa. *Const.*

p. 28. l. 18. *Citata*] *cita.* Vtrumque bonum. *Scal.*

p. 28. l. 22. *Sumere,*] Alii *ingerere.* Const.

p. 28. l. 22. *Fugere*] *eligere.* In vetustis Edd. pro *sumere* legitur *fugere.* Scal.

p. 28. l. 24. *Vinum salsum bibere*] Vinum salsum, οἶνος θαλασσίτης vel τεθαλασσωμένος est, cui pars marinae aquae infusa est. Aliter vocabatur *Chium* & *vinum Graecum.* Itaque Horatius allusit, *Chium maris expers.* Nam Chium, quod Romani Graecum vocant, fiebat in Italia ipsa, admissa portione marinae aquae. Ipse vero voluit intelligere, non esse transmarinum. Quod autem in deliciis esset, ut hodie apud nos Malvaticum, praeter alios indicio erit Propertius: *Et Methymnaei Graeca saliva meri*, ubi male *grata* legebatur. Vide Catonem & Palladium, apud quos extat illius confectio. Vide Athenaeum Lib. I. & Alexandrum Trallianum. *Scal.*

p. 29. l. 4. *Adjecta uva, vel olea, vel ex defruto*] Legi potest *ex oleo*, vel potius *oleo.* Caesar.

p. 29. l. 15. *Quo genere,*] *quodam genere.* Const.

p. 29. l. 20. *In jejuno*] *in jejunio.* Const.

p. 29. l. 23. *In accusationem*] *in accusatione.* Const.

p. 30. l. 1. *Tenuem fistulam*] σιφῶνα vel *siphunculum*, infra *siphonem* vocat. *Const.*

p. 30. l. 4. *Siphonem*] idem quod *fistula.* Alias dicitur *simpulum, simpuvium, siphunculus*, quo utebantur in sacrificiis ad bibendum. Factum erat, ut lampas, oblongo collo: σιφωνίζειν est *buveter.* Scal.

p. 30. l. 12. *Sub dio quies*] *sub quo quies.* Const.

p. 30. l. 16. *Frigus inimicum est seni,*] V. Aphor. 18. & 20. & lib. V. Aphor. 17. & 25. *Const.*

p. 30. l. 16. *Inimicum*] Πολεμικὸν Gr. Scriptor. *Casaub.*

p. 30. l. 20. *At prodest juvenibus,*] V. Aphor. 21. & III. Valet. *Const.*

p. 30. l. 23. *Item articulis doloribusque, qui.*] *Item articulorum doloribus, qui* V. Aphor. 25. 23. *Const.*

p. 30. l. 24, *Hominibus*,] *omnibus*. Const.

p. 30. l. 25. *Calor autem*] De calida actione V. Aphor. 22. *Const.*

p. 30. l. 26. *Lacrymae sunt*] Ξηροφθαλμίαν intelligit. *Const.*

p. 30. l. 29. *Si nimius est*,] Hippocr. V. Aphor. & lib. de usu liquid. *Const.*

p. 30. l. 31. *Nam frigus*,] 3. Aphor. & 17. *Const.*

p. 30. l. 32. *Calor concoctionem prohibet.*] Calor immoderatus, nec naturalis: contrarium efficit calor insitus. Hippocr. VI. Epid. Galen. X. Meth. *Const.*

p. 30. l. ult. *Sudorem digerit.*] *sudore*, vel lege *egerit*. Const.

p. 31. l. 5. *Crudelitatem*,] *cruditatem*. Const.

p. 31. l. 9 *Neque movenda alvus*,] Neque medicamentis, quae vires exsolvant. Maximè tum periculosa Diarrhoea. Vide Hippocr. 1. Epidem. Ideo Celsus lib. III in pestilentiali febre missione sanguinis potius utitur. *Const.*

p. 32. l. 10. *Non quo non*] *non quod non*. Const.

p. 32. l. 11. *Habitus hominum*] *habitus, homines*. Hippocr. III. Aphor. 19. *Const.*

p. 32. l. 15. *Ver est*,] III. Aph. 9. *Const.*

p. 32. l. 15. *Hiems*,] 1. Alph. 15. *Const.*

p. 32. l. 16. *Aestas*,] 1. Aph. 18. *Const.*

p. 32. l. 16. *Autumnus*] III. Aph. 9. *Const.*

p. 32. l. 16. *Ex tempestatibus*] III. Aph. 8. *Const.*

q. 32. l. 16. *Ex tempestatibus*] *Tempestas* non est proprie nomen simplex τὸ τοῦ ἔτους τεταρτημόριον, sed ὥρα, hoc est, ἡ ποιὰ κατάστασις. *Casaub.*

p. 32. l. 18. *Quae variant*] III. Alph. 1. *Const.*

p. 33. l. 1. *Sed ut eo*] III. Alph. 4. *Const.*

p. 33. l. 3. *Optimique*] Hippocrates de aëre. *Const.*

p. 33. l. 6. *Sorte*] Pro sorte situs & positura regionum, pro climatis varietate. *Const.*

p. 33. l. 8 *Tempestatum habitu*] τῇ τῶν ὡρῶν καταστάσει. *Const.*

p. 33. l. 9. *Pejores*] Hippocrat. de Nat. hum. *Const.*

p. 33. l. 10. *Pessimum ergo*] *aegro*, Cod. *Const.*

p. 33. l. 12. *Quia neque juventae*] Aph. 39. *Const.*

p. 33. l. 13. *Corpus autem habilissimum*] εὐεκτικώτατον, optimi habitus. *Const.*

p. 33 l. 14 *Quadratum*] Pro σύμμετρον. *Const.*

p. 33. l. 14. *Corpus autem habilissimum quadratum est*] *Quadratum corpus* est, quod neque majus, neque minus est, quam esse debeat. Ita Graecis τετράγωνοι homines dicuntur, qui sunt concinnis membris, omnibusque invicem sibi respondentibus. Suetonius Vespas. cap. 20. *Scal.*

p. 33. l. 14. *Corpus habilissimum*] Mediae staturae explicat Brodaeus Miscel. l. IV. c. 19.

p. 33. l. 15. *Matura senectute conficitur*] δόχοντον voluit exprimere, ex Hipp. 2. Aph. ult. *Const.*

p. 33. l. 20. *Hi quoque morbi &c.*] τὰ ποδαγρικὰ, Hippocrat. 6. Alph 55. *Const.*

p. 33. l. ult. *Obscoenis*] σηπεδόνας αἰδοίων *Const.*

p. 33. l. ult. *Quicquid sudore hominem resolvit*] τὰ ὕδρωα. *Const.*

p. 34. l. 1. *Febres incertae*] πλανῆτες. *Const.*

p. 34. l. 3. στραγγουρίαν] Fallitur Celsus in στραγγουρίας interpretatione, quae proprie Latinis *substillum*, non *stillicidium*. Cum incipit tempus rorare ante largum imbrem, dicitur *substillum tempus*, cum scilicet tegulae guttatim manant. Ab illo dicta est *substilla urina*, ἡ στραγγουρία, & *substilleum* simpliciter Cato de R. R. c. 156. omnium, qui nunc extant, antiquissimus linguae Latinae auctor. At δυσουρία proprie *urinae difficultas*. Scal.

p. 34. l. 4. Εἴλεον] Vide de eo Aretaeum. *Scal.*

p. 34. l. 5. *Coxae dolores*] ἰσχιάδες. *Const.*

p. 34. l. 5. Λειεντερία] Foria Latinis: quod generale nomen est omnium alvi fluxuum. *Scal.*

p. 34. l. 6. *Ab aestate tantum proxima*] *ante*. Al. *tantum non*. Atque in Vet. Cod. legi observavit Vir Doctus, qui *tum jam proxima* legendum conjecerat. *Const.*

p. 34. l. 7. *Aliis*] *alios*. Const.

p. 34. l. 9. *Neque aliud magis tempus pestilentiae patet, cujuscunque ea generis est, quamvis variis rationibus nocet.*] *cujuscunque ea* (tempestas) *generis est; quamvis* (i. e. *quantumvis*) *variis rationibus nocet*. Alii ea ad pestilentiam referunt. *Const.*

p. 34. l. 18. *Denique omnis calor & jecur*,] *calor omnis & jecur & lienem inflammat* (Cod. *inflat*) *denique mentem*. Vbi *omnis* videlicet nimius. *Const.*

p. 34. l. 21. *Nigritiem*] Al. *nigrorem*. Const.

p. 35. l. 3. *Exhibet*] *exhibet* posset auferri. Sed tamen non ausim mutare, licet displiceat. *Scal.*

p. 35. l. 3. *Fere subeunt*] *fere aestate subeunt*. Hippocr. ἀνάγκη τοῦ θέρεος γίνεσθαι. *Const.*

p. 35. l. 7. *Dum adest*, Lege] *tum*. Nam & Hippocrates: τόκοι πρὸς τὸ ἦρ.

p. 35. l. 7. *Quibus dum*] i. e. *adhuc*. Optime dici potest. Vno verbo pronunciabant veteres. *Scal.*

p.

p. 35. l. 11. *Et insania febricitantium, quam φρενῖτιν appellant.*] φρενῖτιν tum hic, tum alibi apud Celsum, non *phrenesis*, sed *phrenitis* (ut & Hermolaus Barbarus nos admonet) legendum est. Quamvis apud Martialem Juvenalemque non *phrenitis*, sed *phrenesis* quoque legant. Idque tamen (ut Barbarus suspicatur) ex vulgari imperitorum consuetudine. Doctiores secundum Despauterium legunt: *Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenitis.* Caesar.

p. 35. l. 11. *Quam celerrimè rapiunt.*] Ex Hippocr. III. Aph. 6. *Conft.*

p. 35. l. 12. *Ubi primo calor*] Pro *ubi primo* legerem *ubi vero*, nisi vetustum exemplar reclamaret, tolerabilisque esset scriptura. *Conft.*

p. 35. l. 14. *At si sicca aestas*] III. Aph. 13. *Conft.*

p. 35. l. 16. *Destillatio,*] κόρυζα. *Conft.*

p. 35. l. 16. *Raucitas,*] βράγχος. *Conft.*

p. 35. l. 21. *Atra bile*] μελαγχολία Hippocr. *Conft.*

p. 35. l. 21. *Quod ad aetates*] III. Aph. 18. *Conft.*

p. 35. l. 23. *Aestate prima*] ἄκρυ τῦ θέρεος. *Conft.*

p. 35. l. 24. *Quique inter juventam*] οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσι. *Conft.*

p. 35. l. 25. *Tum si qua*] XIII. Aph. 24. *Conft.*

p. 35. l. 28. *Circa umbilicum inflammationes*] ᾗ φόβοι, ᾗ βῆχες omisit. *Conft.*

p. 35. l. ult. *Proprie etiam*] III. Aph. 52. *Conft.*

p. 36. l. 1. *Dentientium*] ὀδοντοφυΐη. Hippocr. *Conft.*

p. 36. l. 2. *Alvi dejectiones,*] διάῤῥοιαι. *Conft.*

p. 36. l. 3. *Plenissimi*] παχύτατοι, nempe pueri. *Conft.*

p. 36. l. 3. *Glandulae*] Glandulae nomen hic est partis pro ejus morbo atque inflammatione. Hippocr. παρίσθμια i. tonsillae, ἀντιάδες pro parte autem lib. IV. cap. 1. *Conft.*

p. 36. l. 4. *In spina sunt, aliquae inclinationes,*] Hippocr. σπονδύλυ τῦ κατὰ τὸ ἰνίον ὤσιες. *Conft.*

p. 36. l. 6. *Incipiente*] Aphor. 26. lib. III. *Conft.*

p. 36. l. 7. *Multae*] *multi* nempe morbi, τὰ πολλὰ τῦτέων, hoc est, multa νυσήματα. Hippocr. *Conft.*

p. 36. l. 8. *Maximeque*] III. Aphor. 28. *Conft.*

p. 36. l. 13. *Adolescentia*] III. Aphor. 29. *Conft.*

p. 36. l. 15. *Post hanc aetatem*] III. Aphor. o. *Conft.*

p. 36. l. 16. *Pulmonis dolores,*] περιπνευμονίαι. *Conft.*

p. 36. l. 18. *In senectute*] Aphor. 31. *Conft.*

p. 36. l. 18. *Gravedo,*] πόνοι ἄρθρων. Hippocr. *Conft.*

p. 36. l. 18. *Renum dolores,*] νεφρίτιδες. *Conft.*

p. 86. l. 19. *Nervorum resolutiones*] ἀποπληξίαι, legerat παραπληγίαι. *Conft.*

p. 36. l. 24. *Obesi*] II. Aphor. 44. *Conft.*

p. 37. l. 1. *Ergo si plenior*] Ex I. Aphor. 3. *Conft.*

p. 37. l. 6. *Emacruit*] *emacuit* habet vetus. *Conft.*

p. 37. l. 8. *Praeter haec*] Ex Hippocr. partim III. de salubri Diaeta, partim II. Prognost. *Conft.*

p. 37. l. 8. *Si graviora*] II. Aphor. 5. *Conft.*

p. 37. l. 9 *Si crebra*] Aphor. 15. *Conft.*

p. 37. l. 10. *Si corpus*] IV. Aphor. 39. *Conft.*

p. 37. l. 10. *Si gravior.*] II. Aphor. 3. *Alm.*

p. 37. l. 10. *Tumultuosa*] φαντασιώδη ᾗ ταραχώδη. *Conft.*

p. 37. l. 11. *Si corpus*] IV. Aphor. 48, 41. *Conft.*

p. 37. l. 12. *Insudat,*] *sudat.* Conft.

p. 37. l. 22. *Ac ideo neque corporis*] *neque ideo corporis.* Conft.

p. 37. l. ult. *Tuta habuit.*] *Tuto.* Cod. *Conft.* Sed lectionem *tuta* praeferendam esse docet l. 26. ubi *valetudo tuta* dicitur. K.

p. 37. l. ult. *Vbi vero febris*] Hippocr. in Prognost. & Prorrhet. *Conft.*

p. 38. l. 4. *Non conflictatur;*] ὐκ ἀσώδης ἐςὶν, ὐκ ἀλύει. Hoc enim ἄσα ᾗ ἀλυσμὸς, ἢ ἀλύη, ᾗ ἀλύκη. Hippocr. *Conft.*

p. 38. l. 5. *Plana*] Prorsus legendum *plena.* Hoc enim ex Hippocr. II. Aph. 35. ubi πάχος ἔχειν &c. & in Prognost. unde & sequentia desumpsit. *Conft.*

p. 38. l. 5. Hypochondria a Celso dici *praecordia* monet Morgagnus *Epist.* IV. p. 101. Kr.

p. 38. l. 7. *Corpus quoque,*] In Prognost. & Pror. *Conft.*

p. 38. l. 8. *Insudat*] Al. *sudat.* Conft.

p. 38. l. 9 *Quando*] *quoniam*, Codex. *Conft.*

p. 38. l. 10. *Cupiditas*] III. Aphor. 32. 33. *Conft.*

p. 38. l. 11. *Sternutamento.*] Vide Thomson. Epilapsum Chymicor. n. XXI.

p. 38. l. 13. *Neque terrere*] IV. Aphor. 45.

p. 38. l. 14. *Ac ne ea quidem,*] Ex Prognost. & Pror. *Conft.*

p. 38. l. 16. Εἰλικρινὲς] Metaphora est a limpida aqua, quae luto defaecata est. Nam ἡ ἰλὺς coe-

coenum eſt; Galli *fange* appellant, & verbum κρίνω, *diſcerno.* Additum autem eſt ε Ionice. *Scal.*

p. 38. l. 17. *Si quis autem incidit vomitus,*] Ex Prognoſt. & Pror. & de Victus ratione. *Conſt.*

p. 38. l. penult. *Reddit modo mollia, figurata,*] *reddit mollia, figura atque eodem fere tempore, quo ſecunda valetudine aſſuevit, modoque &c.* ubi modo, τῷ μέτρῳ menſura ſtercus cohaerens compactumque probatur Hippocr. liquidius duriuſque vituperatur. *Conſt.*

p. 38. l. penult. *Figurata*] ἀναχωρήματα. *Caſaub.*

p. 39. l. 2. *Debet, ſi matutinis temporibus coacta magis eſt,*] *Debent, ſi matut. coacta minus ſunt. Si autem procedente tempore paulatim contrahitur, ruffa fiunt, neque foeditate odoris, ſed ſimilia alvi ſani hominis, excedunt,* ſupple *excrementa.* Conſt.

p. 39. l. 2. *Coacta*] Martialis: *Nec deſiderio coacta ventris, Gutta pallia non fefellit ulla.* Scal.

p. 39. l. 2. Has de vocabulo *coacta* aliasque dubitationes ſolvit Morgagnus *Epiſt.* VIII. p. 229. ſeqq. Alvum autem *coactam* hic opponi *liquidae* tum ex hoc ipſo manifeſtum eſt, tum vero etiam ex *cap.* VIII. ubi legimus: *Alvus in hac valetudine* (tabe adhuc ſanabili) *ea tuta eſt, quae quotidie coacta, eaque convenientia his, quae aſſumuntur, reddit.* Nihilo minus tamen aliquis objecerat locum Celſi, p. 75. l. 19. ubi alvus coacta intelligi non alia poteſt, quam quae cogitur excernere. At Hippocratis loca ipſa a Celſo expreſſa dirimunt omnes controverſias. De tabeſcentibus *Praedict.* L. II. n. XII. dicta legimus: ἥ τε γαστὴρ ὑποχωρείτω πᾶσαν ἡμέρην, καὶ τὸ ὑποχωρέον ἔστω σκληρὸν, πλῆθος τὲ κατὰ τὰ εἰσιόντα: h. e. *Venter autem egerat quotidie, & id quod egerit, ſit durum, copia pro ratione ciborum ingeſtorum.* Iſchiadicorum vero alvus coacta his verbis *ibid.* n. XLV. exprimitur: Καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ πρὸς ἀνάγκην, κοπρώδης μύξα πολλὰ διεξέρχεται: h. e. *Quibus alvus non egerit niſi coacta, & prodit ipſis multus ſtercoraceus mucus.* Kr.

p. 39. l. 5. *Fine*] *ſub finem.* Sic κρίσιν i. indicationem videtur appellare. *Conſt.*

p. 39. l. 5. *Si inflatio abſque inflammatione in ſuperioribus partibus dolorem tumoremque fecit, bonum ſignum eſt ſonitus ventris inde ad interiores partes devolutus magiſque etiam &c.*] Sic legendum ex antiquo Codice, cujus veram lectionem confirmat Hippocrat. in Progn. & Pror. atque in IV. Aph. 73. unde haec Celſus decerpſit. *Conſt.*

p. 39. 5. l. *Si inflammatio*] Ex Prognoſt. & Prorrhet. *Conſt.*

p. 39. l. 10. *Reſidere*] Ex Prognoſt. *ſedere,* vel *erectus ſedere.* Hippoc. *Conſt.*

p. 39. l. 11. *Impetu,*] ἐν τῷ παροξυσμῷ. *Conſt.*

p. 39. l. 12. *Pulmonibus laborantibus:* ἐν τῇ περιπνευμονίᾳ. *Conſt.*

p. 39. l. 13. *Nocturna vigilia*] ἀγρυπνία. *Conſt.*

p. 39. l. 16. *Peſſimum*] VII. Aphor. 18. *Conſt.*

p. 39. l. 17. *Dolore*] *Delirio.* Conſt.

p. 39. l. 18. *Aeque vero ſignum*] II. Aphor. III. & lib. 1. Praedict. *Conſt.*

p. 39. l. 19. *Se ſopor*] expunge *ſe.* Conſt.

p. 39. l. 19. *Mali etiam morbi*] Prognoſt. & IV. Aphor. 68. *Conſt.*

p. 39. l. penult. *A ſexto die*] IV. Aphor. 74. *Conſt.*

p. 40. l. 1. *Jactare brachia*] in Prognoſt. *Conſt.*

p. 40. l. 2. *Sine voluntate lacrymare,*] IV. Aph. 52. exemplum IV. Epidem. *Conſt.*

p. 40. l. 2. *Humorem glutinoſum*] IV. Aphor. 53. *Conſt.*

p. 40. l. 2. *Glutinoſum.*] Vid. Auguſt. Tommer. Obſervat. pag. 13.

p. 40. l. 3. *Cutem circa umbilicum*] II. Aphor. 35. *Conſt.*

p. 40. l. 3. *Praecordia*] II. Aphor. 28. *Conſt.*

p. 04. l. 5. *Si venae*] *arteriae.* Conſt.

p. 40. l. 6. *Mali etiam morbi ſignum*] in Progn. *Conſt.*

p. 40. l. 7. *Caput & pedes*] in Progn. *Conſt.*

p. 4. l. 8. *Aut frigidus*] VII. Aph. I. 27. *Conſt.*

p. 40. l. 9. *Aut poſt. ſudorem*] VII. Aph. 4. *Conſt.*

p. 40. l. 9. *Aut poſt vomitum*] VII. Aph. 3. *Conſt.*

p. 40. l. 10. *Aut poſt cupiditatem*] VII. Aph. 6. & 11. *Conſt.*

p. 40. l. 11. *Aut multum ſudare*] IV. Aph. 41. *Conſt.*

p. 40. l. 14. *Neque tertio quoque die*] IV. Aph. 30. *Conſt.*

p. 40. l. 16. *Molliantur,*] IV. Aph. 43. *Conſt.*

p. 40. l. 17. *Poſt arquatum morbum febrem oriri;*] Ex IV. Aph. 6. & ex Coacis Praenot. legendum, *poſt febrem arquatum morbum oriri.* Conſt.

p. 40. l. 18. *Ac dolentibus*] *aut dolentibus.* Conſt.

p. 40. l. 18. *Neque unquam in acuta*] IV. Aph. 66. & 67. quos confudit. *Conſt.*

p. 40. l. 20. *Timere etiam*] Ratio in II. Aph. Timor, nota copiae humoris melancholici, ut ſpaſmus pituitoſi. *Conſt.*

p. 40,

p. 40. l. 23. *Vomitus etiam*] II. lib. Praen. Hippocr. Lege & II. Aph. 32. *Const.*

p. 40. l. ult. *At mala urina &c.*] Ex Hippocratis imitatione in Coacis Praenot. sic distinxit. In MS. legitur. *quasi folia:* πεταλώδη voluit exprimere. Rectius dixisset laminosa. πέταλον utrumque significat. Conatus est etiam πιτυρώδεα reddere, dicens ex furfuribus factas nubeculas: parum feliciter. Excuso nubeculas καταχρηστικῶς dici de hypostasi atque sedimento. *Const.*

p. 41. l. 1. *Fila*] V. C. *folia*. Falsum esse Celsum satius est dicere, quam reponere subsidentia, ut Capella. *Scal.*

p. 41. l. 2. *Diluta quoque*] Quae aquea ὑδατώδης Actuario Lib. I. cap. 2. & Chrystallina Plin. 28. c. 6. οὖρα διαφανέα λευκὰ dixit Hippocrat. IV. Aph. 72. ex quo Celsus. *Const.*

p. 41. l. 10. *Malum est etiam*] Lege Hippocr. VII. Aph. 6. *Const.*

p. 41. l. 10. Ante *sincerum est* ponatur signum †.

p. 41. l. 12. *Neque ulla alia spes*] *ulla vitae alia.* Alvus sic; *neque vitae alia spes.* Scal.

p. 41. l. 13. *Effugiat*] Hoc trahendo effugium in imperfecta crisi: perfecta morbo nihil cunctata liberat. *Const.*

p. 41. l. 16. *Vbi frigidus sudor*] Aph. 40. *Const.*

p. 41. l. 20. *Vbi aeger*] II. Aph. 28. *Const.*

p. 41. l. 21. *Item si urina*] VII. Aph. 32. *Const.*

p. 41. l. ult. *Maculas*] Lego ab acus eris aculas. Supra vertit ut potuit οὖρα πεταλώδεα & πιτυρώδεα: restabat κριμνώδεα, quod (cum vocabulum idoneum deesset) dixit *quasi aculas* i. proprie ἀχυρώδεα, non idem sane, sed adsimile sumpsit ex Hippocr. in Praenot. & Aph. 32. & 35. ubi κριμνώδεες ὑποστάσιες, & πομφόλυγες. noster *bullulas* exposuit. *Const.*

p. 41. l. ult. *Miculas*] Recte *miculas*, κριμνώδεα, non *aculas*, ut inepte Constantinus. Nam ab *acus* fit *acusculum* diminutivum. *Scal.*

p. 42. l. 2. *Ad ultima vero jam esse testantur nares acutae, collapsa tempora, oculi concavi, frigidae languidaeque aures, & imis partibus leniter versae, cutis,*] Habes de his indiciis Hippocratem ipsum in primo prognostic. Vnde haec auctor desumpsit, ut alia multa in hoc secundo libro. *Caesar.*

p. 42. l. 2. *Ad ultima vero*] Haec omnia maxima ex parte ex Hippocratis Praenot. utrisque. Lege Trallianum & Plinium lib. VII. cap. 51. de signis mortis. *Const.*

p. 42. l. 10. *Illacrymant,*] IV. Aph. 52. *Const.*

p. 42. l. 11. *Pituitaque*] λήμην hic convertit *pituitam*; has oculi sordes ex pituita crassiore & semicocta (ut scribit Galenus comment. III. de Articulis) *gramias* vel *gramas* Latini vocant. *Const.*

p. 42. l. 13. *Palpebrae non committuntur,*] si ita aegrotus dormire non assueverit, ut λαγόφθαλμοι. *Const.*

p. 42. l. 15. *Neque id fluens alvus expressit*] Neque alvus fluens naturali profluvio aut purgatione. VI. Aph. 52. *Const.*

p. 42. l. 16. *Eademque labra & nares,*] IV. Aph. 49. *Const.*

p. 42. l. 18. *Non audit*] V. sim. Paulli de Febr. malig. pag. 18, 19.

p. 42. l. 18. *Eadem mors*] IV. Aph. 34. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Const.*

p. 42. l. 28. *Floccos legit*] κροκοδίζειν. *Casaub.*

p. 42. l. 27. *In febre & acuto* morbo,] i. in febre acuta, ut apud Hippocr. & φρενῖτιν, quam improprie *insaniam* transtulit, ut περιπνευμονίαν (quod supra observatum) *pulmonis dolorem.* Const.

p. 42. l. 28. *In veste floccos legit,*] studuit exprimere τὸ καρφολογεῖν, etiamque sequentibus τὸ κροκοδίζειν. *Const.*

p. 42. l. 30. *Ad viscera*] lumbos & ilia i. λαγόνας vel κενεῶνας, ut habet Hippocrates: & pro φρένας vel διάφραγμα i. *praecordia* vel *septum transversum* substituit *viscera*, non mendacio, sed innovatione. *Const.*

p. 42. l. 32. *Neque is servari potest,*] IV. Aph. 37. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Const.*

p. 42. penult. *Cuive in eodem*] Ex IV. Aph. 35. & Coacis Praenot. *Const.*

p. 43. l. 1. *Aut cui simul*] Ex IV. Aph. 38. &. VII. 1. & 2. lib. praedict. *Const.*

p. 43. l. 3. *Aut cui febre*] Ex IV. Aph. 54. *Const.*

p. 43. l. 4. *Qui epoto*] IV. Aph. 16. & V. 1. *Const.*

p. 43. l. 5. *Qui ebrius obmutuit.*] Ex V. Aph. 5. *Const.*

p. 43. l. 5. *Febre*] *fere* legendum. *Const.*

p. 43. l. 7. *Mulier quoque gravida*] Ex V. Aph. 30. *Const.*

p. 43. l. 9. *Cui protinus*] II. Aph. 1. *Const.*

p. 43. l. 10. *Cuive alterutrum*] IV. Aph. 23. legendumque *alterutro.* Const.

p. 43. l. 12. *Sive separatim*] In Praenot. utrisque. *Const.*

p. 43. l. 14. *Proximum*] *in proximo. Const.*

p. 43. l. 15. *Meliora*] *mitiora.* Const.

p. 43. l. 17. *Sudor quoque frigidus*] Aph. 37. & Praenot. utrisque. *Const.*

p. 43. l. 20. *Pestiferus*] *pestifer* latinius. Vtrumque tamen bonum. *Scal.*

p. 43. l. 21. *In omni morbo*] I. Lib. Praedic. & in Praenot. utrisque. *Const.*

p. 43. l. 22. *Ac sanguinem quoque*] VII. Aph. 37. & IV, 25. & in Coacis Praedic. *Const.*

p. ead. l. 23. *Vrina vero rubra & tenuis in magna cruditate esse consuevit*,] *In magna cruditate*, subaudiendum est *morbi*. Sic in Progn. Hippocr. l. 2. *Vrina quod ruffa tenuisque apparuerit, crudum morbum significat.* Caes.

p. 43. l. 23. *Vrina vero rubra*] Ex Praenot. sed pro *fulva* substitutum *rubra* mendose. *Const.*

p. 43. l. 24. *Maturescat*] Pari audacia dixit de maturatione vel morbi vel humorum, πεπασμὸν, & Arist. πέπανσιν, immo & interdum πέψιν Galen. cui ὠμότης i. cruditas opponitur: cum πέψις proprie sit *coctio.* Const.

p. 43. l. ult. *Alvus quoque*] Ex praenot. *Const.*

p. 44. l. 1. *Bilem viridem aliquid*] Ex praenot. lege *bilem*, *viride aliquid.* Const.

p. 44. l. 4. *In praecipiti vero jam esse denunciat, quae liquida, eademque vel nigra, vel pallida, vel pinguis est, utique si magna*] Haec ex ultimo citato loco. Sed ita legendum: *In praecipiti vero jam esse denunciat* (nempe alvus) *quae liquida* (excrementa repraesentat) *idemque quae vel nigra, vel pallida, vel pinguia, & utique si magna &c.* Const.

p. 44. l. 3. *Diutius trahere*] Sicut dicimus Galli de male sano affecto, *il traine toûjours*, si quis in eo morbo diutius traxit. mox; *autumno, qui caetera anni parte traxerint, resolvuntur.* p. 137. *aegri sub cautioribus medicis trahebantur.* & 138. *aegros Medici diutius tractos non expediverunt.* Casaub.

p. 44. l. 8. *Revixisse?*] De His, qui elati revixerint, lege Plinium lib. VII. cap. 52. & Valer. Max. lib. I. cap. 8. *Const.*

p. 44. l. 9. *Democritus*] Tempore Democriti puella diu conclamata revixit, deque ea re scripsit justum volumen Democritus titulo περὶ ἄπνου, i. e. *de ea, quae non spirat.* Hoc Heraclitus maxime laudat. Quo noto plurimi alioqui difficiles loci Diogenis Laertii intelligi possunt. Porro domi patris Iul. Caes. Scaligeri subulcus ter pro mortuo habitus frigidissimus & sine respiratione ter revixit. *Scal.*

p. 44. l. 9. *Democritus*] *Qui* περὶ ἄπνου scripserat, ut quibusdam placet. vid. *ad Laert.* Casaub. Inde Kirchmann. de funerib. lib. I. cap. 13. pag. 91.

p. 44. l. 9. *Certas notas esse, proposuit*] Scaliger ad Manilium Lib. V. p. 308. putat Celsum Democriti librum, περὶ ἄπνου, quem Plinius Heraclidae adscribit, indigitasse: verum refutat illustrissimum virum clar. Menagius in Observationibus ad Diogen. Laert. Prooem. p. 5. Ed. Lond. *Alm.*

p. 44. l. 13. *Asclepiades*] Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. Nos vero totam hanc periodum antea corruptam restituimus. *Const.*

p. 44. l. 14. Locus hic mirum in modum a Lindenio mutatus. Vox *sciens* in nullo libro, *intellexerit* pro *inclamavit* in omnibus legitur, idem monente Morgagno, qui ex Apuleji verbis *Florid.* l. 4. *confestim exclamavit, vivere hominem*, huc aliquid translatum esse putat, ac simul ex Plinii *Hist. Nat.* lib. VII. c. 37. & l. XXVI. c. 3. illi *funeri* Asclepiadem *occurrisse ignoto*, respondet iis qui fraudem subesse potuisse opinantur. Lindenii mutatio, ubi *fidem* pro notam posuit, clariorem sensum praestare videtur. Sed & phrasis, *notam habere* quae in omnibus editionibus legitur, non difficillimum explicatum habet. Kr.

p. 44. l. 14. *Funeri obvius*] Vide Kirchmann. de funer. lib. I. cap 13.

p. 44. l. 15. *Nec protinus crimen artis*] Medicinae pars illa, quae σημειωτικὴ vocatur, praecipue conjecturalis est sive στοχαστικὴ, qua tamen peritus artifex artificialiter utitur. *Const.*

p. 44. l. 18. *Responderit*] *Respondere* Celso est στοχάζεσθαι, vel potius commode cedere, εὐοδοῦσθαι. & sic passim. *Casaub.*

p. 44. l. ult. *In pejus aliquid convertunt*] *Hoc vertit in malum:* cela se tourne en mal, Phrasis in libris Caesaris, Ciceronis & Propertii ubique obvia. Imo non aliter Celsi tempore loquebantur. Propertius lib. I. eleg. 16.

Atque utinam trajecta cava mea vocula rima
Percussas dominae vertat in auriculas.

Est ergo illud *aliquid* glossema ineptissimum. *Scal.*

p. 45. l. 2. *Perque multo plures aegros*] Pluries aegro: quasi perpluries, Tmesis. *Scal.*

p. ead. l. 3. *Neque tamen ignorare*] Ex II. Aph. 19. *Const.*

p. 35. l. 6. *Ea*] *ad ea.* Const.

p. 45. l. 13. *Malum habitum*] καχεξίαν *Const.*

p. 45. l. 13. *Inflammatio*] *inflatio* Cod. *Const.*

p. 45. l. 14. *Quibus diu color*] Hippocr. lib. II. Praedict. Sed pro *sine morbo regio* debuit dicere *non tamen ut in morbo regio.* Const.

p. 45. l. 14. *Inflammatio*] Vetus Codex *inflatio.* Scal.

p. 45. l. 18. *Aut alvo laborant*] II. Praedict. legendum *alio* (sic cetera, quae Hippocrates habet, complexus est) non *alvo.* Const.

p. 45. l. 18. *Si in continua febre*] In Praenot. utrisque, & VII. Aph. 18. *Const.* p. 45.

p. 45. l. 17. *Terram edunt*] Id eſt, malacia aut pica laborant.

p. 45. l. 21. *Frequens autem deſtillatio*] II. Praedic. *Conſt.*

p. 45. l. 23. *Subitam dejectionem,*] *profluvium.* Conſt.

p. 45. l. 23. *Vbi pedes turgent,*] Praenot. utrisque. Sed *coxas* pro *lumbis: ilia* pro *lumborum partibus* mollioribus poſuit. *Conſt.*

p. 45. l. 26. *Idem propoſitum*] Ex Praenot. repone *tuſſiendi* expuncto τῷ *deſidendi.* Vid. & VI. Aph. 35 & 47. *Conſt.*

p. 45. l. 26. *Deſidendi*] Imitatur Graecum ἀφεδρεύειν. Scal.

p. 45. l. 26 *Deſidendi*] Sic honeſte τὸ σχέζειν exprimit. 86, 24 224, 33. *Cajaub.*

p. 46. l. 3 *Ejusdem morbi nota*] Ex Coacis Praenot. στρόφοι tormina; ipſe δυσεντερίαν per *tormina* ſolet exponere *Conſt.*

p. 45. l. 4 Στρόφον] Celſus στρόφους non audet vocare *tormina*, quod uibique Plinius facit: & recte quidem. Nam στρόφοι *tormina* revera ſunt. Celſus autem vel diarrhoeam vel dyſenteriam *tormina* appellat. *Scal.*

p. 46. l. 5. *Coxaeque*] ἰσφύες, Hippocr. *Conſt.*

p. 46 l. 6. *Dolor*] *calor* legitur in MS. non *dolor.* Nihil dum certi habeo, adhucque anquiro, unde meſſem fecerit. Non enim puto alluſiſſe ad Aph. 25. lib. V. *Conſt.*

p. 46. l. 10. *Quibus in pueritia*] Ex Praedict. *Conſt.*

p. 46 l. 12. *Exulcerationes graves*] μελικηρίδα dicit Hippocrates de hoc genere ulceris lib V. cap. 28. ubi μελικηρὸς ſcribitur in Celſi codice. *Conſt.*

p 46. l. 13. *Quibus feminis*] Lib V. Aph. 58. vide & VI. 29. & in Praedict. *Conſt.*

p. 46. l. 15. *Eademque his pericula ſunt, quibus articulorum vitia, dolores,*] Ex Praedict. ſed in MS. *vitia, ut dolores.* Conſt.

p. 47 l. 1. *Frons prurit*] Videtur error eſſe, & legendum, *Si frons.* Nam apud Hippocr. non invenitur conjunctum. *Scal.*

p. 47. l. 2. *Si mulier a partu vehementes*] Sic in MS. alioqui videri poſſit corruptum eſſe, legendumque, *ſimiliter caput ſi vehementes*, quia ita Hippocrates in Praedict. *Conſt.*

p. 47. l. 4. *Quicunque etiam dolorem ingentem*] Ex II. Praedict. lege *recentem*, non *ingentem.* Expungendumque τὸ *eum.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Febris autem quae ſubito*] Lib. IV. Aph. 61. & II 27. item in Praenot. utrisque, & in Praenot. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Vlcus reperietur*] Ex II. Praedict. legendum *ulcus aut hirudo reperietur.* Praecordia pro dorſo & pectore poſuit. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Muliere ex inguine febricula*] Ex II. Praedict. mutato tamen auctoris ſenſu, *cui ex ulcere uteri febris & tumor inguinum.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Vrina autem craſſa,*] Ex. II. Praedict. & IV. Aph. 74. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Eadem viridis,*] Ex II. Praedict. & Coac. Praenot. *Conſt.*

p ead. l 17. *At ſi ſanguis*] Ex IV. Aph. 75. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Si haec craſſa carunculas quasdam exiguas quaſi capillos*] Ex IV. Aph. 76. lege *aut quaſi.* Conſt.

p. 48. l. 1. *Aut ſi bulliat,*] Ex Aph. 34. ubi πομφόλυγες. lege *aut ſi bullas.* Conſt.

p. ead. l. 1. *Et male olet & interdum,*] IV. Aph. 18. grave olentia tamen proprie affectae veſicae index. Lego, *& ſi male olet, aut ſi interdum.* Sic Codex. *Conſt.*

p. ead. l. 1. *Et male olet, & interdum*] V. C. *& ſi male olet, aut ſi interdum.* Scal.

p. ead. l. 1 *Quaſi arenam*] VI. Epid. Sect. I. Aph. 5. *Conſt.*

p. ead. l. 1. *Quaſi ſanguinem trahit,*] IV. Aph. 78. & in Epidem. cit. loco. *Conſt.*

p. ead. l. 2. *Coxae*] Hippocr. vero ἰσφύες. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Binoſus*] hic pro aeruginoſo. Vid. lib. de internis affect. Hippocrat. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Levamenti*] Levamentum hic eſt εὐαιώρημα ſive νεφέλη. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Aut ſi paulatim*] IV. Aph. 80. Leg. *At ſi paulatim.* & *interiores,* non *inferiores.* Cod. MS. *Conſt.*

p. ead l 12. Soranus Epheſius Iſagog. cap. 9. addit, naturam ſubtumidam eſſe, & eos pruriginem in ano pati. *Alm.*

p. ead. l. 15. *Eamque quidam*] In Coacis Praenot. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Gravitatis quoque*] VI. Epid. ubi motus & exercitium probantur. His diſcutitur calculus e renibus in praeparatis corporibus victus ratione & medic. Qui in plenis impurisque vero tranſitu meatus lacerat. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Feminae vero oras*] Vid. Hippocrat. de locis, aquis, &c. *Conſt.*

p. ead. l. 21. *Scabere*] Pro *ſcabere* legitur *ſcalpere* in antiquis. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *At qui ſpumantem*] V. Aph. 13. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Mulieri gravidae*] Ex V. Aph. 34. *Conſt.*

p. ead. l. 25. *Eidem ſi lac*] Ex V. Aph. 35. *Conſt.*

p. ead.

p. 48. l. 27. *Frequens singultus*] Ex VII. Aph. 17. *Conſt.*

p. ead. l. 28. *Si tumores*] Ex. VII. Aph. 17. *Conſt.*

p. ead. l. 29. *Si tumores*] Ex V. Aph. 65. *Conſt.*

p. 49. l. 1. *Super ulcera*] ἰφέλκεσι. Hippocr. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Rigor*] τέτανος Hippocr. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *Si ora venarum*] Ex VI. Aph. 12. αἱμοῤῥοΐδες. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Eadem tabes*] V. Aph. 15. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *At ſi longa triſtitia*] VI. Aph 23. & VII. 18. & in Praenot. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Atrae bilis morbus*] ἡ μελαγχολίη morbus. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Quibus ſaepe ex naribus*] II. Praedict. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Lienis tumet*] *Lienis* pro lien amat dicere Celſus. *Lienes male habent.* 74, 24. & 94. 6. 176, 22. Ita Cato de R. R. cap. 157. *Si lienes turgent.* Caſaub.

p. ead. l. 10. *Quos ſequitur, aut quaedam*] Reſtituo, *quo ſequitur, ut quaedam.* Conſt.

p. ead. l. 10. *At quibus magni*] II. Praedict. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Magni lienes*] Adi Iſaac. Voſſii not. ad Catull. p. 98.

p. ead. l. 13. *Quibus cauſa doloris*] II. Aph. 6. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Si in ventrem*] II. Aph. 20. ubi κοιλίη, ut hic *venter* pro omni cavitate. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Si a coxis,*] In Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *In pectus*] Pectus pro ſepto transverſo poſuit. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Quibus ſine febre*] Lib. de Morbis, & lib. de Locis lib. II. Aph. 47. & in Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Vrina quoque quae in homine ſano parum liquida eſt,*] Ex praenot. ſed ex MS. leg. *Vrina quoque (quae in homine ſano parum) ſi liquida eſt.* Conſt.

p. ead. l. 20. *Haec vero cum ſine febre quoque*] Hanc totam periodum aperte corruptam reſtituere non dubitavi. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *Ergo protinus inſania*] Ex Coacis Praenot. & in praenot. utrisque. *Conſt.*

p. ead. l. 25. *Venasque*] *venas* hic ἀρτηρίας. *Conſt.*

p. ead. l. 27. *Nullo dolore*] in Praenot. *Conſt.*

p. ead. l. 28. *Vel proſtratam*] in Praenot. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Si quid etiam obceſſit*] *abſceſſit.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Antequam ſuppuraret, manente adhuc corpore inſolita febre*] Ex praenot. legend. *&* (*antequam ſputum prodiret*) *manente adhuc in corpore ſolita febre.* Conſt.

p. 50. l. 5. *Affectus intus verſatur.*] Ex Praenot. corrigendum, *affectus in pus vertatur.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Suffuſae quoque*] V. Aph. 40. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Sanguine*] Bilioſo & fervido, qui in lac non convertitur. Hoc rariſſimum, Galeno teſte. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Quibus autem longae*] Aph. 44. & in Coac. Praenot. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Quorum faucibus*] IV. Aph. 68. *Conſt.*

p. ead. l. 9, *Illiditur ſpiritus*] Aph. IV l. 68.

p. ead. l. 9. *Eliditur*] προσπίπτει. Vid. & VI. Aph. 54. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Si angina ſubito finita eſt, in pulmonem id malum tranſit, idque ſaepe*] V. Aph. 10. legendum, *in pulmonemque id malum tranſit, id ſaepe.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Suppuret.*] Pulmo videlicet. Vide in Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Deinde poſt alvi*] VII. Aph. 23. & 75. In MS. *Denique*, non *deinde.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Poſt nimias deſtillationes,*] Ex VII. Aph. 39. & 72. & lib. de Locis. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Poſt lateris*] Ex VII. Aph. II. & XII. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Lateris dolores,*] πλευρῖτις. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Vitia pulmonum;*] περιπνευμονίη. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Inſania.*] φρενῖτις. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Poſt magnos fervores*] VII. Aph. 13. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Vbi caput vulneratum*] Ex VII. Aph. 14. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Vbi vigilia torſit,*] Ex. VII. Aph. 18. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Vbi vehementer venae*] Ex VII. 21. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Suppuratio vero*] Ex Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Morbis*] Legitur *modis.* Conſt.

p. ead. l. 19. *Eadem ſuppuratio*] In Praenot. *Conſt.*

p. 51. l. 4. *Si inter ipſa ulcera*] *ſi inter ipſa viſcera.* Codex *ipſa initia.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Praecordiis, quam is, qui infra eſt*] In Praenot. utrisq. legitur, *in anterioribus praecordiis, quam is, qui in ventre eſt: is qui ſupra umbilicum, quam is, qui infra eſt.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Interdum quoque urina*] In Praenot. *Conſt.*

p. 51.

p. 51. l. 12. *Dolor autem*] *Dolor etiam*. Cod. hoc ex Praenot. *Conſt.*

p. 52. l. 4. *Modo a contraria parte*] Lege *modo a coſtarum parte*. Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Ipſum calidius eſt, & ſic in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere*] Legitur, *ipſumque latus calidius eſt, & ſi in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam pondere*. Ex Praenot. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Omnis etiam ſuppuratio*] ibid. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Quod ſi protinus*] In Praenot. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Ex veſica dolente*,] In Praenot. utrisque haec omnia. *Conſt.*

p. 53. l. 6. *Et ſanguine*] *Et* dele *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Statim edatur.*] Legitur in Cod. *ſedatur*. Al. *reddatur*. Conſt.

p. ead. l. 6. *Laterum dolores*] V. Aph. 15. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Si in jocinore*] VII. Aph. 45. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Ex ſuppurationibus*] In Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Contra ſe cutem*] Legendum *contractae cutem*. Conſt.

p. ead. l. 11. *Concluſae*; pro quo veteres Edd. *contra ſe*] Contruſae. *Scal.*

p. ead. l. 13. *Pus quoque*,] Ex Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. ead. l. 14. Lindenii ſcriptura *unius modi* praeferenda videri poteſt, quia vox *album* praecedit. Sed infra l. 21. 22. eadem ratio ſcribendi reperitur. *Kr.*

p. ead. l. 18. *At in tabe*] II. Praedict. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Tantulam*] *Tantillam*. Conſt.

p. 54. l. 1. *Quae quotidie coacta, eaque convenientia*] *Coacta* ergo *alvus* erit hic, quae *cogitur* excernere, ut infra. Lib. II. c. 8. quae vix excernit. In Codice Capellae ita legitur hic locus: *quae coacta, quae convenientia*. Scal.

p. 64. l. 12. *Macrum eſt*] molle & gracile, Hippocr. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Morbum*] *motum*, Hippocr. πόνον. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Articulorum*] Praedict. *Conſt.*

p. ead. l. 21. *Item morbus comitalis*] II. Praedict. & II. Aph. 45. & V. Aph. 7. *Conſt.*

p. ead. l. 25. *Dejectiones*] Abſceſſus, Hippocr. *Conſt.*

p. ead. l. 26. *Ipſa autem dejectio*] Ex II. Praedict.

p. ead. l. ult. *Contracto*] Corrige pro *contracto contrectato*. Conſt.

p. 55. l. 3. *Dum febris caeteraeque acceſſiones hujus morbi abſint:*] Vide, num poſſit legi, *adſint*. Caeſar.

p. ead. l. 3. *Dum febris*] Aph. 6. 3.

p. ead. l. 5. *Reſervari*] Malo *ſervari*. Conſt.

p. ead. l. 7. *Fieri*] *Ferri*, non *fieri*. Conſt.

p. ead. l. 9. *Ex quibus coxa*,] Ex II. Praedict. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Si nihilominus aliter fieri ſanum poteſt:*] Legendum, *ſi nihilo minus alitur, fieri ſanum poteſt*. Conſt.

p. ead. l. 14. *Oris*] *Os* pro facie. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Oris reſolutio*] Ex VI. Aph. 17. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *At varix*] VI. Aph. 21. lege *Ac varix*. Conſt.

p. ead. l. 15. *Per ora venarum ſubita profuſio ſanguinis* αἱμοῤῥοΐδες, Hippocr. vide & VII. Aph. 5. & VI. Aph. II. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Humerorum dolores*,] Hippocr. III. praedict. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Et quisque dolor*,] In Praenot. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Singultus*] VI. Aphor. 13. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Longas dejectiones*] Ex VI. Aph. 15. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Mulier ſanguinem*] Ex V. Aph. 32. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Quae menſtruis*] VI. Aph. 33. *Conſt.*

p. ead. l. 21. *Quae locis*] V. Aph. 15. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *Levatur. Aeſtiva quartana fere brevis eſt. Cui calor*] II. Aphor. 25. *Aeſtiva quartana fere febris eſt*. Conſt.

p. ead. l. 23. *Calor*] *Calor* hic pro febri ponitur. *Conſt.*

p. ead. l. 25. *Nam & praecordiorum*] VI. Aph. 40. *Conſt.*

p. 55. penult. *Et nervorum diſtentionem*] IV. Aph. 57. & II. 26. in Coacisque Praenot. *Alm.*

p. 55. l. ult. *Difficultate urinae*] εἰλεὸς dicitur vel χορδαψός. *Conſt.*

p. 55. l. ult. *Morbum tenuioris*] VI. Aph. 44. *Conſt.*

p. 56. l. 1. *At dolores capitis*,] Praedict. (36, 5.) *Conſt.*

p. 56. l. 3. *Petita*] Procurata arte. Hoc recte addidit. *Conſt.*

p. 56. l. 3. *Si capitis*] Ex II. Praedict. (36, 8.) *Conſt.*

p. 56. l. 5. *Febrem autem ardentem*] IV. Aph. 58. *Conſt.*

p. 56.

p. 56. l. 6. *Horror*] ῥῖγος Hippocrati, *rigor.* Conſt.

p. 56. 6. l. 6. *Si in febre aures*] IV. Aph. 60. *Conſt.*

p. 56. l. 8. *Nihil plus adverſus ſurditatem*] IV. Aph. 28. *Conſt.*

p. 56. l. 9. Θύματα] Ex IV. Aph. 12. reſtituo φύματα. Hoc & in Coacis. *Conſt.*

p. 56. l. 9. Φύματα] Omne tuberculum φῦμα eſt, nec unquam aliter Plinius ex Dioſcoride vertit φύματα, quam tubercula. *Scal.*

p. 56. l. 13. *Neque quicquam reddit*,] Ex Hippocr. in Praenot. utrisque lege, *neque veſica quicquam reddit.* Conſt.

p. 56. l. 15. *Ad quartum decimum.*] *Ad quintum decimum.* Conſt.

p. 56. l. 15. *In pulmonis morbo*,] Ex Praenot. *Conſt.*

p. 57. l. 5. *Periculoſiſſimumque eſt*] Ex VI. Aph. 16. Alm.

p. 57. l. 7. *Ex jocinere ſi pus*] VII. Aph. 45. & in Coacis. *Conſt.*

p. 57. l. 8. *At ex ſuppurationibus*] In Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Pallidum*,] χλωρὸν Hippocr. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *At in tabe*] Ex Praenot. & ex II. Praedict. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Si quis etiam in eo morbo*] V. Aph. 12. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Capilli fluunt*] Hoc Graeci μαδᾷν dicunt. Μαδαροὶ ſunt, quibus capilli defluunt, ut ἀλωπεκιῶντες. *Scal.*

p. ead. l. 20. *Araneis ſimilia ſuperſidentia*) Hic ἐφίστασις, ſive ἐπίστασις Hippocratis locum habet, non ὑπόστασις. Ideo *inſidentia*, non *ſubſidentia* legunt. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Subſidentia*] i. e. *ſuperſidentia*, quia eſt ἐπίστασις ἀραχνώδης. *Subices* dicuntur nubes, & Virgilius Eclog. X. v. 75.

Quantum vere novo viridis ſe ſubjicit alnus.

i. e. *ſe attollit.* Item *ſubjectare* eſt ſurſum jactare. Virgilius Aen. Lib. XII.

——— *aut corpora ſaltu*
Subjectant.

Non mirum igitur, ſi *ſubſidentia* hic pro *ſuperſidentiis* & ἀντὶ τῆς ἐπιστάσιος ſumit. *Scal.*

p. 57. l. 21. *Atque in his odor foedus eſt*,] *Atque in ſputis odor foedus eſt*, ex V. Aph. 11. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Vbi poſt haec orta dejectio*] *Alvi profluvium*, διάρροια, ex V. Alph. 14. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *Vtique ſi tempus*] III. Aph. 10. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *Reſolvuntur*] *intereunt:* Ex Praedict. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *Item pus*] VII. Aph. 16. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Solent etiam in adoleſcentibus ex eo morbo vomicae fiſtulaeque*] Ex II. Praedict. lege *ſolet etiam in adoleſcentibus is morbus* (nempe tabes) *ex vomica fiſtulaque oriri.* Conſt.

p. 58. l. 2. *Ex reliquis vero*] Ex II. Praedict. (XIII. 5.) *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Quibus ſuper tabem menſtrua ſuppreſſa ſunt.*] Legend. *quibus ſupervenit tabes, quod menſtrua ſuppreſſa ſint.* Conſt.

p. ead. l. 3. *Cui vero ſano ſubitus dolor*] Ex VI. Aph. 57. Cui ſequentem adtexuit. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Magis ſi eum alvus cita non anteceſſerit. Si palpebrae*] Ex VI. Aphor. 52. quem cum praecedente conjunxit, legendum, *magis ſi cui alvus cita non anteceſſerit, palpebrae.* Conſt.

p. ead. l. 8. *At aqua inter cutem*,] Ex Praenot. (VIII. 1.) *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Vtique ſi contraria*] II. Praedict. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Aeque in ea quoque tuſſis*] VI. Aph. 25. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Item ſi ſanguis*] Praedict. (XI. 30.) *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Tumores*] viſcerum. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Hi quidem*] Hydropici. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Si attenditur*,] *ſi attendunt.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Nam ſive aqua*] II. Aph. 27. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Articuli vero qui ſic dolent*,] II. Praedict.

p. ead. l. 23. *Morbus quoque comitialis*] V. Aph. 7. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Multoque aegrius is*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 59. l. 2. *Nervorum facta reſolutio*] Ibid. ἀποπληξία Hippocrat. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Dejectionibus quoque ſi febris acceſſit*] Ex II. Praedict. (30 3. 4.) ubi δυσεντερία, quam *tormina* vertere conſuevit. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Quin etiam tormina*] IV. Aph. 24. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Aut ſi ſub his*] IV. Aph. 23. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Profluxit, aut inteſtinorum levitas. Periculoſior eſt, ſi frequens dejectio eſt. Si venter omnibus horis & cum ſomno*] Ex II. Praedict. (31, 2. 3. 4.) leg. *profluxit. At inteſtinorum levitas periculoſior eſt, ſi frequens dejectio eſt, ſi venter omnibus horis & cum ſono, & —* Alm.

p. 59.

p. 59. l. 11. *Nigra alvus*] i. e. nigra proluvies, quemadmodum Juris Consulti vocant partum *ventrem*. Virgilio proluvies est egestio ventris. Aen. III. 217. *Scal.*

p. ead. l. 15. *Quod evenit,*] Ex IV. Aph. ult. *Const.*

p. ead. l. 17. *Quosi maculis*] Hippocrates ἐφηλίδας habet II. Praedict. Vide Celsum Lib. V. c. 5. *Const.*

p. ead. l. 18. *Fermentatus*] *emollitus.* Const.

p. ead. l. 18. *Pinguis*] Legit λιπαρή, ubi nunc apud Hippocr. ῥυπαρή. *Const.*

p. ead. l. 18. *Venter est quasi fermentatus*] Enflé. *Fermentatum* dicit, quod digito attactum cedit, & paulatim redit. *Scal.*

p. ead. l. 21. *Si vero in tenuiore intestino*] VII. Aph. 10. & in Coacis. *Const.*

p. ead. l. 23. *At in morbo arquato*] Ex VI. Aph. 42. & IV. 64. *Const.*

p. ead. l. 23. *Quos lienis male habet*] Ex VI. Aph. 43. ubi tales σπληνώδεες vocantur. *Const.*

p. ead. l. 23. *Quos lienis male habet*] *Lienis* pro *lien* antiquo loquendi modo: quo *plebes* pro *plebs*, & similia efferebant. *Scal.*

p. ead. l. 24. *Inversa sunt*] Lege *conversa sunt.* Const.

p. ead. l. ult. *Morbus intestini tenuioris*] Ex Aph. 33. leg. *Morbus intestini tenuioris ex urinae difficultate, nisi.* Const.

p. ead. l. ult. *Inter*] *intra.* Const.

p. 60. l. 1. *Mulier ex partu,*] Ex Praenot. Sed Hippocrates in genere de omnibus pronuntiat, quae Celsus restringit. Ex Praenot. utrisque. *Const.*

p. ead. l. 3. *Partibus, quibus viscera continentur*] De pectoris regione & partibus septum transversum, Hippocrat. *Const.*

p. ead. l. 4. *Si sine causa longus dolor*] II. Praedict. *Const.*

p. ead. l. 7. *Sic, pus extussiretur,*] Leg. *aut pus extussiatur.* Const.

p. ead. l. 7. *Extussiatur.*] Vox elegans. *Casaub.* Vide Plin. H. N. lib. XXIII. cap. 3. & lib. 35. cap. 15. *Alm.*

p. ead. l. 8. *Multa prurigo*] *multa porrigo.* Const.

p. ead. l. 9. *Aeque magnum malum est,*] II. Praedict. *Const.*

p. ead. l. 12. *Cum in iisdem abscessibus*] Iisdem quibus & in longo dolore capitis. *Const.*

p. ead. l. 14. *Vehemens*] *admodum vehemens,* Hippocrat. *Const.*

p. ead. l. 17. *Minimeque annuus,*] *minimumque annuus.* Const.

p. ead. l. 18. *Aut vere, aut autumno*] *aut vere aut autumno.* Const.

p. ead. l. 18. *Conversa*] *Inversa* primo legebatur, Casaubonus emendat *ea versa.* Alm.

p. ead. l. 20. *Neque bilis*] *neque bilis atrae,* Hippocrat. *Const.*

p. ead. l. 20. *Levatur*] Pro *levatur* in MS. *levata est*, nempe aetas. *Const.*

p. ead. l. 21. *Movetur,*] *moveri potest.* Const.

p. ead. l. 23. *Omnique resolutione nervorum*] Ex II. Praed. & VI. Aph. 55. *Const.*

p. penult. *Isque morbus mediocris vix sanatur*] Ita Hippocrat. Section. II. Aph. 42. in quem latius inquirit Reies *Campi Elysii iucundar. Quaestion.* Quæstion. LXXIX. Vide doctissimum librum *Iusti Cortnummi* de *Morbo Attonito* Alm.

p. penult. l. 4. *Isque morbus*] II. Aph. 42. de Apoplexia. *Const.*

p. ead. l. ult. *Patet,*] In MS. *paret.* Const.

p. 61. l. 1. *Mulieri gravidae*] VI. Aph. 3. *Const.*

p. ead. l. 1. *Emacruerunt,*] In antiq. *emarcuerunt.* Hippocr. ἢν ἰσχνοὶ γένωνται, i. gracilescant. *Const.*

p. ead. l. 2. *Quae neque peperit*] V. Aph. 37. *Const.*

p. ead. l. 3. *Maximeque, quae coepit hyeme*] II. Aph. 25. πρὸς τὸν χειμῶνα συνάπτοντες, Hippocr. Celsus ergo dicere debuit *maximeque quae hyemem attingit.* Const.

p. ead. l. 4. *Si sanguis profluxit,*] VII. Aph. 9. *Const.*

p. ead. l. 5. *Cum distentione nervorum,*] Recte. Legendum enim apud Hippocr. καὶ (non ἢ vel ἢ καὶ) σπασμός. Vide Comment. Gal. *Const.*

p. ead. l. 6. *Itemque si medicamentis*] V. Aph. 4. & VII. 25. *Const.*

p. ead. l. 7. *Aut si in magno dolore*] VII. Aph. 26. *Const.*

p. ead. l. 7. *Extremae partes*] Partium circa ventrem extrema, Hippocr. II. Aph. 43. *Const.*

p. ead. l. 7. *Neque is ad vitam redit,*] Ex IV. Aph. 21. *Const.*

p. ead. l. 8. *Alvus nigra,*] Pro dejectionibus alvi nigris. *Const.*

p. ead. l. 9. *Repentina,*] ἀπὸ αὐτομάτου Hippocr. sponte. *Const.*

p. ead. l. 9. *Sive cum febre,*] Vide Hippocr. de natura hum. *Const.*

p. 61.

p. 61. l. 22. *De quibus*] Immo & balneo, & medicamentis diaphoreticis sive discutientibus. *Const.*

p. ead. l. 24. *Novum est*] Germanos vero id frequenter fecisse conqueritur Wierius observationum lib. 2. pag. 949. *Alm.*

p ead. l. 28. *Persuaserantque sibi*] II. Aph. 31. Sed antiquorum sanguinis detractio maxima erat: nostra parva, ideoque minus periculosa. *Const.*

p. ead. l. ult. *Potiores*] *Potius* in Exempl. *Const.*

p. 62. l. 5. *Si quae supererat,*] Scribitur *si quia supererat.* Const.

p. ead. l. 9. *Ad parum*] *Ad partum.* Const.

p. ead. l. 13. *Superesse*] Virgilius Georg. III. 127. *Dulcique queat superesse labori*, i. e. *possit resistere.* Scal.

p. ead. l. 13. *In una muliere*] Gravida. *Const.*

p. ead. l. 16. *Illi*] Tenues. *Const.*

p. ead. l. 19. *Enim*] *autem.* Const.

p. ead. l. 21. *Istud*] Venaesectio sanguinisque detractio. *Const.*

p. ead. l. 22. *At si vel copia*] Viscerum, thoracis, pulmonisque partium. Hocque praecipue fit in morbis calidis: interdumque in frigidis revulsionis causa. *Const.*

p. ead. l. 25. *Nervorumque resolutio,*] ἀποπληξία & τέτανος. Convenit, ubi sanguis in culpa. *Const.*

p. penult. l. 5. *Item malus corporis habitus*] καχεξία infra lib. III. Nam κακοχυμία potius medicamentis (nisi interdum propter nimiam humoris illius copiam), πληθώρα sanguinis missione curatur. *Const.*

p. 63. l. 8. *Vbi nervi resoluti sunt,*] In apoplexia sive paralysi universali. *Const.*

p. ead. l. 9. *Obmutuit,*] Vt concussio cerebro accidit VII. Aph. 58. vel percusso VII. Aph. 14. vel repleto VI. Aph. 51. *Const.*

p. ead. l. 14. *Ex aliquo subito casu*] Externo, ut ictu: aut interno, ut vase intus eroso, abrupto, & quoquo modo aperto. *Const.*

p. ead. l. 16. *Casibus*] Id est, capitis dolore, Alph. V, 68. oculorum, Aph. VI, 31. VII, 46. dysuria, Aph. V, 63. stranguria, Aph. VII, 48.

p. ead. l. 21. *Et exhausta est*] Alias *vel exhausta est.* Const.

p. ead. l. 22. *Et corpus corrumpit,*] *vel corrupit.* Const.

p. ead. l. 23. *In ipso impetu*] παροξυσμῷ. *Const.*

p. ead. l. 24. *Decrescit, sed crescere desiit, neque speratur remissio*] *Decrescit: & cum crescere desiit, neque speratur intermissio.* Const.

p. ead. l. penult. *Quod si in cura*] VI. Aph. 27. & II. 51. *Const.*

p. 64. l. 5. *Quam longissime sanguinem*] Id tutius in lentis diuturnisque fluxionibus, ut in podagra secatur κατ' ἴξιν vel εὐθυωρίαν cubiti vena & praecautionis gratia, ubi metus apoplexiae, comitialis morbi, aut vertiginis, imo in ipso affectu inciditur vena poplitis vel malleoli. *Const*

p. ead. l. 6. *In id ipsum,*] Membrum affectum. *Const*

p. ead. l. 8. *Ex ulterioribus autem*] Post diem quartum. Quia occasio praeterita, in praecipiti morbo & malo, ut in apoplexia ceterisque peracutis, vel acutis, I. Aph. 24. *Const*

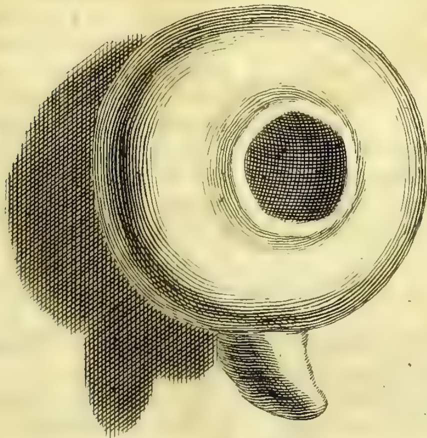
p. ead. l. 14. *Volumus, inde*] *volumus deinde.* *Const.*

p. ead. . 15. *Vsum habenti, tum*] *usum habenti, tamen.* Const.

p. ead. l. 17. *Ea quae*] *eaque.* Const.

p. ead. l. 17. *Pultarius*] Pultarium vas. Const.

p. 65. l. 14. *Cucurbitular. vero duo genera sunt: aeneum & corneum*] Quam frequens cucurbitarum, ut eas vocare amat Caelius Aurelianus, apud veteres fuerit usus, norunt ii, qui in antiquis scriptoribus saepius sese recreant; testis est Plutarchus in conviviis, qui dicit *propter usum non parum laudis id remedii genus invenisse.* Has vero in quovis corporis loco agglutinabant, & accommodabant, uti loquitur Celsus, vel cum, vel sine ferro, seu scarificatione; quas *leves* vocat Caelius Aurelianus Acut. Morb. 1. Cap. 11. idque mediante aqua calida, uti refert Albucasis, vel igne, quas idcirco *arentes* & *siccatas* nominavit idem Caelius Aurelianus Acut. Morb. 1. cap. 11. Materiam, qua constat, duplicem vocat Celsus. De corneo autem cucurbitularum genere vide sis Thom. Bartholinum de unicornu c. XXXII. & pag. 322. & pag. & seqq. formam vero describit clar. Smetius Antiquitatum Neomagens. pag. 80. hisce verbis: *Cucurbitulae sunt aeneae aut figlinae septem, forma omnes rotundae, fundo plano, tumido ventre, & in superioris orbis acclivis centro os habent rotundum & patens, quod pollicem crassiusculum admittit. Ligula parva augusto foramine iisdem promanubrio est.* Cuius e cimeliarchio, ut eo melius forma cucurbitularum appareat, effigiem hic apponi curavimus. *Alm.*



p. ead. l. 18. *Cornea*] *Cornea cucurbitula* vocatur σικύην ἰατρικὴν apud Heronem Mechanicum, cujus multa fragmenta penes me sunt. Caeterum primus id ego deprehendi. *Scal.*

p. ead. l. 20. *Caliculus quoque aut pultarius*] *Aut* auferendum. Caliculus quoque pultarius dicitur, quod in eo comedi puls soleat. Vide Varronem. *Scal.*

p. ead. l. 20. *Pultarius*] Loco cucurbitulae. *Casaub.*

p. penult l. 3. *Nisi cum profusionem sanguinis eo avertit*,] Vide pag. 79. *Const.*

p. ead. 66. 1. *Quamvis & iis jam spatium aliquod accessit*,] *quamvis & in iis jam spatium aliquod intercesserit.* Const.

p. ead. l. 6. *Vbi sanguinem*] Scribitur *ubicunque.* Const.

p. ead. l. 7. *Aut si in parte*] *& si in nobili parte.* Const.

p. ead. l. 13. *Filiculam*,] Polypodium. *Const.*

p. ead. l. 14. *Aut lactucae marinae lac*,] Vide cap. 8. lib. V. *Const.*

p. 67. l. 1. *Nisi ubi is morbus sine febre est.*] Hippocrat. libello de Medicam. Purg. *Const.*

p. ead. l. 8. *Temperatum*] *vituperatum* Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. *Const.*

p. ead. l. 10. *Medicina tentetur*,] Alias *eadem & semel sumpta, vel bis, omittatur.* Const.

p. ead. l. 10. *Semel sumptum*] *semel ad summum.* Const.

p. ead. l. 22. *Ne ante diem tertium ducatur*,] Si materia cruda. Si turget, vel primo die vacuanda est. *Const.*

p. ead. l. 23. *Diuque in adversa*] *diuque adversa.* Const.

p. 67. l. ult. *Quia quod tum infusum est, alvo continetur*,] Sic sane in MSS. Alii, qui haec omnia dicta de infusione per clysterem malunt interpretari, legendum contendunt: *Quia eo, quod tum infusum est, quod alvo continetur, regestum in caput* &c. Const.

p. 68. l. 3. *Eodem die, ante aliquot horas*] Hoc fit, ut meatibus partefactis sequacior effecta materia, facilius decurrat evocata clystere. Alii hoc cavent jecori & hypochondriis, ne potione jam aestuantia inflammentur. *Const.*

p. 68. l. 7. *Ex Verbenis*] Tallos herbarum intelligit Celsus per *verbenas*: ut videbis postea variis locis. *Scal.*

Restitui locum hunc, quem, nescio cur, Lindenius mutavit. Nam si modo ante *pura aqua* ponas *ex*, aptissima ea lectio est. Kr.

p. ead. l. 7. *Morgagnus* Almeloveenium, quod in nota *verbenas* ponit pro *quavis herba*, reprehendit l. c. & Celsi pag. 109. l. 30. luculentum locum excitat. Sed ego operarum errorem in nota Almeloveenii subesse crediderim, & ab eo scriptum sic esse *pro quavis herba reprimente.* Alias locus Plinii frustra adductus esset. Kr.

p. ead. l. 12. *Cum infusum est*,] Haec potius de clystere, quam de potione dici videantur. *Const.*

p. ead. l. 15. *Mollit.*] *tollit.* Const.

p. ead. l. 24. *Inter horrores*,] *Grigores.* Const.

p. 69. l. 1. *Id neque hyeme neque aestate*] Hip-

pocr. IV. Aphor. 4, 5, 6. rurſusque VI. Aph. 47. *Conſt.*

p. ead. l 2. *Quisquis daturus erit,*] Ex IV. Aphor. 13. Vide & II. Aph. 9. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Humidus*] *humidius.* Conſt.

p. ead. l. 3. *Illud ſcire oportet,*] Ex II. Aph. 36. Item IV. Aph. 16. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Ejus poſuit, quod*] *ut.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Trium tantum faceret mentionem, hujus & equi & geſtationis,*] Plinius lib. XXVI. cap. 3. plura enumerat, & ex eo legendum: *hujus & vini & geſtationis.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Si vehemens ſit,*] Hippocr. VI. Epidem. *Alm.*

p. ead. l. 21. *Quae demit.*] Demit quidem contrarium contrario: non vero harum quaelibet ſpecies demit tollitque de corpore aliquid. Nihil enim detrahit, quae aſtringit aut implet. *Conſt.*

p. 70. l. 1. *Digeſtione quadam*] Conſumptione materiae, quae tranſpirat per cutim frictione relaxatam. Hoc ipſe cenſet. Verum in cauſa eſt partis alimentum frictione evocatum, indeque aſſimilatum. *Conſt.*

p. 70. l. 4. *Recentibus*] Alius adſcripſerat editioni Pariſinae *creſcentibus.* Alm.

p. ead. l. 7. *Et jam a primo*] In MS. *etiam.* Intellige de totius morbi inclinatione. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Vacabit, minus*] *vacabit, ſin minus.* Conſt.

p. ead. l. 19. *Eodem autem modo in totis corporibus eſſe debet, ut cum infirmus aliquis implendus modo eſt in partibus, aut quia ipſa ejus membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius.*] *Eodem autem modo in totis corporibus eſſe debet, ut cum infirmus aliquis implendus eſt: modo in partibus, aut quia ipſius membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius neceſſitas.* Sic legendum ex manuſcripto. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Faciendum.*] *fricandum.* Conſt.

p. 71. l. 22. *Et ex toto*] *At ex toto.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Plura ſunt adhibenda, quae ſunt & pro*] *Plura ſunt, quae ſunt adhibenda, & pro.* Conſt.

p. 72. l. 1. *Humili*] Homini humilis tenuiſque fortunae. *Conſt.*

p. ead. l. 5. *Funiculus ſubjiciendus*] Vetus Codex. *fulmentum ſubjiciendum.* Scal.

p. ead. l. 5. *Lecti fulcimentum*] Celſus accipit non pro fulcro lecti, ſed pro quovis fulcimento, quod pedi lecti, ſive clinopodio ſubjicitur. Scaliger ad Manil. lib. 1. pag. 195.

p. ead. l. 7. *Valentiora vero his, qui gravium morborum initia ſic ſentiunt, ut adhuc febre vacent*] Nihil abludit ſi quis legat, *valentiora vero his, qui jam pluribus diebus febre liberati ſunt, aut his, qui graviorum morborum, &c.* Caeſar.

p. ead. l. 16. *Alterum ubi nihil aſſumit aeger.*] Alterum convenit in morbis acutis, initiiſque aegritudinis: alterum morbis longis. Niſi ſint ab ipſa inedia, laboribus atque vigiliis: niſi corpus bilioſum fuerit aut vehementer extenuatum. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Intemperantes homines apud nos ſibi cibi tempora, modum curantibus dant*] Inde *imperantes aegri* in L. 26. *Medicus libertus. ff. de operis libertor.* dicuntur, de quibus vide Senecam & Galenum initio Methodi medendi. *Scal.*

p. 73. l. 2. *Liberaliter agere*] Perſius Satyr. III. *Caſaub.*

p. 73. l. 9. *Sudatio, ubi*] *ſudationum, ubi.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Arenae calidae*] De remedio calentium arenarum & arundinum Auguſtus apud Suetonium c. LXXX. & Gellius XIX. VIII. *Caſaub.*

p. 73. l. 10. *Bajas in Myrtetis*] Vide Horat. Epiſt. (15) lib. 1. ad Vallam de Myrtetis. Nunc *Tritoli* vocantur. *Conſt.*

p. 75. l. 15. *Vel initio morbi, vel etiam gravibus*] *vel inter initia morbi, vel & jam cum non amplius gravibus.* Conſt.

p. ead. l. 18. *Firmioris*] *infirmioris* in veteri. Alii *firmiori.* Conſt.

p. ead. l. 22. *Aſclepiades audacius.*] Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Debet: & ante*] *debet, & ſi ante.* Conſt.

p. 74. l. 11. *Certe lenita eſt,*] *certe cum lenita eſt.* Conſt.

p. ead. l. 19. *In ſolio deſidendum eſt,*] Legitur etiam, *in ſolium deſcendendum eſt.* Conſt.

p. 74. l. ult. *Ante vero, an poſteaquam in aquam calidam ſe demittat,*] *ante vero, quam in aquam calidam ſe demittat, an poſtea.* Conſt.

p. 75. l. 2. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Extincti titiones,*] Recte, non ut alii, *extincti lateres.* Fiunt fomenta adhibitis teſtis & titionibus. Vide cap. 12. lib. III. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Vtriculi,*] Vtriculi vocantur ἀσκοὶ ſive φασκοὶ πυριατοί. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Ad ſimilitudinem*] Legend. *a ſimilitudine.*

p. ead. l. 12. *Lenticulas*] *lenticulae, φακωτὰ πυριατήρια. Conſt.*

p. ead. l. 14. *Iuxtaque ignem*] *intraque.* In antiquo Codice ſcribitur, *lixataque igne.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Inter quae deſcendit*] *intereaque deſcendit.* Alii *aſcendit fumus.* Conſt.

p. 76. l. 5 *Quae aſſidue neceſſariae erunt*] Scribitur, *quae aſſumendae neceſſario erunt.* Conſt.

p. 76.

p. 76. l. 6. *Est*] *sit.* Const.

p. ead. l. 8. *Sunt,*] *fiunt.* Const.

p. ead. l. 12. *Ex quibus κῆτος est,*] Scribitur *cetus.* Const.

p. ead. l. 16. *Aves omnes a minimis*] Hoc nimis late & indistincte. *Const.*

p. ead. l. 20. *Cochleas, itemque conchylia.*] Qui hic Celsum reprehendunt immerito, non ejus verba ponderant. *Const.*

p. ead. l. penult. *In carne*] Scribitur *in pane.* Nihil muto. *Const.*

p. 77. l. 1. *Siligo*] Adscriptum in margine Codic. Mediolan. *saligo.* Alm.

p. ead. l. 2. *Ex polline*] *exempta polline.* Al. *ex simila, deinde cum pol.* Const.

p. ead. l. 2. *Infirmissimus, cibarius panis*] Ioan. Cajus Tilebomenius in conjecturis ad Petronii fragment. Tragurian. pag. 92. tollit distinctionem, & legendum putat, *infirmissimus cibarius panis.* Alm.

p. ead. l. 8. *Surculorum valentiores*] Ἀκρόδρυα intelligit. *Casaub.*

p. ead. l. 10. *Frigida*] *fracida.* Alii *friabilia.* Const.

p. ead. l. 10. *Itemque ex his avibus,*] Haec omnia pronunciata de avibus & feris nimis generaliter & confuse scripta, censura nulla non egent. *Const.*

p. ead. l. ult. *Salsamenta*] *Salsamenta* sunt pisces sale durati, Graece τὸ τάριχος. *Scal.*

p. 78. l. 1. *Scarus,*] Alias *sparus.* Const.

p. ead. l. 5. *Lactans*] *lactens.* Const.

p. ead. l. 6. *Cohortalis*] *Cortalis & cohortalis,* recte & idem, ut *vehemens* & *vemens.* *Cohortales* autem aves sunt, quas Gallice dicimus *la poullaile*: *raucae cortis aves,* i. e. *la poulaille*; non anseres, qui licet in *corte* nutriantur, tamen *cortales* aves dici non possunt. *Scal.*

p. ead. l. 10. *Suae*] *sue.* Const.

p. ead. l. 13. *Infirmis*] Legitur *infirmissimis.* Const.

p. ead. l. 19. *Levius &*] Puto ponendum punctum ante *et,* ut haec dicantur plus etiam habere. *Casaub.*

p. ead. l. 22. *Frixa*] *elixa.* Const.

p. ead. l. 24. *Elota quaedam genera frumenti*] Eadem occurrunt infra 903, 16. 131. 2. & alibi passim. an hic cibus commune quid habet cum eo, quem vocamus Galli, *orge monde?* namque non ex oryza solum, sed ex quovis alio etiam frumenti genere paratur. *Casaub.*

p. ead. l. 26. *Aqua madens panis*] Gall. *potage.* Casaub. Hunc unum eundemque esse, quem Galenus (lib. 1. c. 5. *de Alimentor. Facul.*] lotum, Plinius vero (XXII. c. 25.) panem aquaticum vocat, arbitratur Mercurialis *Variar. Lection. lib.* VI. *cap.* 17. qui videndus est. *Alm.*

p. ead. l. ult. *Acetum*] *acidum.* Const.

p. 79. l. ult. *Lene*] Legitur *pingue.* Const.

p. ead. l. 7. *Quo magis incoctum,*] *excoctum.* Const.

p. ead. l. 8. *Aqua levissima pluviatilis*] Vide sis Brodaei Miscell. l. IV. c. 38. *Alm.*

p. ead. l. 13. *Fere vero sequitur*] Prima optima, ultima pessima, aliqua καθ᾽ λόγον. *Casaub.*

p. ead. l. 16. *Omnibus*] *omnium.* Const.

p. ead. l. 22. Εὔχυλα vel κακόχυλα] *εὔχυλα & κακόχυλα. Const.*

p. 80. l. 9. *Verna, lectuca,*] *verna lactuca.* Alias *herba.* Const.

p. ead. l. 13. *Trunculique.*] Suspicor verbum *Trunculi* corruptum esse hoc loco, & legendum esse *ventriculi.* Idque Pselli auctoritate, apud quem legitur de ratione victus. *Inter ea, quae crudos humores generant hoc modo: Caeterorum animalium partes, ventres, intestina, vulvae,* &c. & apud eundem non multo post, *inibi, inter ea quae nutriunt multum, & omnium,* inquit, *volucrum ventres.* Non tamen me fugit esse doctissimum virum, qui priorem lectionem non improbet. Vnde idem *trunculos* opinatur esse edulii genus frustulatim concisis carnibus constans. *Caesar.*

p. ead. l. 13. *Trunculique*] *Trunculi* sunt extremitates animalium; ἀκρωκόλια Graeci vocant. *Scal.*

p. ead. l. 13. *Trunculique*] De voce trunculi nota R. C. in voce τραχήλιον. *Casaub.*

p. ead. l. 13. *Vulvae*] *vulvae* erant duum generum, *porcaria* & *virginaria,* vel *virginalis.* Vtrumque enim Plinius notat. Martialis:

> *Te capiet fortasse magis de virgine porca,*
> *Me materna magis de sue vulva capit.*

Virginalem porro, quam Graeci μήτραν ἐκβόλαδα nominant, Celsus *ejectitiam* vocat. *Scal.*

p. ead. l. 18. *Cucumis*] Supra tamen cucumis in censu τῶν εὐχύλων. *Const.*

p. ead. l. 22. *Pisces quoque saxatiles,*] Hoc falsum est. *Const.*

p. 81. l. 4. *In petiolis*] Id est, *parvis pedibus*: a Catone *pedicini* in lib. de Re Rustica appellati. *Const.*

p. ead. l. 3. *Trunculisque*] Manus ignota margini codicis mei editionis 1528. apposuit: Forte *interunculisque.* Omne enim intermedium nucleum vocabant veteres. Vide Seren. Sammon. p. 10. *Alm.*

p. 81.

p. ead. l. 8. *Cucumis beta*] Cucumis & lactuca & beta potius inter lenia. *Conſt.*

p. 81. l. 9. *Ocymum*] *thymum.* Scal.

p. ead. l. 10. *Ova ſorbilia,*] Hoc nego. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Amylum, ptiſana,*] Hoc non uſquequaque verum. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *Cotoneum*] *Cotoneum* corruptum eſt meo iudicio barbaro more officinarum, ut *cotoneum malum* pro *Cydonio* dicatur. (Vt *liquiritia* pro *glycyrrhiza* corruptum fuiſſe apud Vitruvium ſentio.] Nam certe *cotoneum* vox latina non eſt: & ſi latina, a barbaris mutuata. Nam Syri, Arabes, Hebraei & Turcae etiam *keton* dicunt. *Scal.*

p. ead. l. penult. *Vvae ex olla*] *Vvae ollares* Martiali dicuntur. *Scal.*

p. ead l. ult. *Dura muria*] i. e. *acerrima*, quemadmodum *durum acetum* eſt *acerrimum* apud Catonem. *Vinum durum* eſt *auſterum*, quod naſum corrugat. *Scal.*

p. 82. l. ult. *Vinum, cui nihil adhuc aetatis acceſſit*] i. e. *hornum* vel *hornotinum vinum.* Scal.

p. 83. l. 1. *Excepto ſiſere*] Hadrianus Iunius ſiſer duplex facit. *Caſaub.*

p. ead. l. 14. *Lactentia*] Leg. *lactaria*, & in ſequenti proxime pagina. In hiſtoriis ſaepe *lactarios* invenias & dulciarios. *Caſaub.*

p. ead. l. 19. *Aurati piſces: neque ſolum aurata pura,*] *duri piſces: neque ſolum aurata puta.* Al. *tuta, aut.* Conſt.

p. 84. l. 11. *Aqua tenera, omnia tepida,*] *aqua, tenera omnia.* Vel tenera opponitur durae, ut infra. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Si uſtus eſt,*] *ſi toſtus eſt.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Lenticula,*] τευτλοφάκη Heraclidi. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Vel ex plantagine*] *vel plantago.* Conſt.

p. 85. l. 2. *Graves omnes aves,*] *graves omneſque aves.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Praefrigida, dura,*] Al. *perfrigida, dura.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Odoris ſunt, ut apium, ruta,*] Lego, *odoris ſunt: & apium ruta. Haec viroſa, non boni odoris, ut eruca.* Conſt.

p. 86. l. penult. *Siſer,*] *cicer.* Conſt.

p. ead. l. 1. *Somno vero aptum*] Sequent. capite multa traduntur breviter, confuſe, vane atque mendoſe. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Fici*] *viſci.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Cui quo*] V. M. P. male, ſcriptum in fine *quoi* pro *cui.* Alm.

p. ead. l. penult. *Herba ſanguinalis,*] *Proſerpinata* Apulejo, πολυβολάνη Aëtio, vulgoque *contínodia.* Conſt.

p. 87. l. 1. *Siſer,*] *cicer.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Ex felle*] *ex fele.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Sal,*] *ſal nitrum.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Git.*] Μελάνθιον. ſic. & 233. 24. *Caſaub.* Ita etiam explicat Marcellus de Medicam. c. XXII. pag. 341. *Alm.*

p. ead. l. ult. *Fereque vehementer & reprimunt, & refrigerant. Durant quae calefaciunt, & digerunt, & emolliunt.*] *Fereque, quae vehementer refrigerant, & reprimunt, durant. Quae calefaciunt, digerunt, emolliunt.* Conſt.

p. 89. l. 1. *Proviſis*] *praeviſis.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Breves utique ſunt,*] *breves acutique ſunt.* Conſt.

p. 90. l. 7. *Vendicaverint,*] *vindicaverint.* Al. *indicaverint.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Quaſi ſola vindicaverint*] Metaphora eſt ab occupatis agris. Sunt autem ii, qui cum ſint pro derelicto, ejus ſunt, a quo primum occupantur. Vide Sicul. Flacc. & Feſtum in voce Occupati. *Scal.*

p. ead. l. 16. *Acceſſiones & dolores graves urgent,*] *acceſſionum dolore gravi urgentur*, ſic Vetus. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *Decreſcentibus*] *creſcentibus.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Foediores*] *foetidiores.* Conſt.

p. 91. l. 1. *Ea vero quam*] *ea vero quae.* Conſt.

p. ead. l. 2. *Praeter haec in acutis*] Hippocr. lib. 1. Aph. & lib. de Vict. Rat. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *In longis* 1. Aph. 16. *Conſt.*

p. ead. l. 5. *Ac ſi*] *At ſi.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Molliri, quam*] *moliri, per quam.* Conſt.

p. ead. l. 18. *Cauſa metus*] i. e. *metus ipſe ut cauſa bonorum bona ipſa.* Quae *terrentia* vocant, Graeci φοβερὰ dicunt. Latini, *ne moriare mori:* & Iuvenalis:

Et propter vitam videndi pendere cauſas, i. e. *vitam ipſam.* Scal.

p. 92. l. 2. *Aut non decipiat,*] *aut non deinceps fiat.* Conſt.

p. ead. l. 3. *Quo ſaepius*] *quod ſaepius.* Conſt.

p. ead. l. 26. *Hemitriaeon*] Ἡμιτριταῖος πυρετὸς, quem φρικώδη πυρετὸν vocat Hippocrates, eſt febris continua ex quotidiana & tertiana; quarum una continua fit, altera intermittens. Cum horrore invadit. Male autem Celſus cum Agathino, quem Galenus refutat, in eodem genere cum tertiana poſuit. Vide cap. 8. h. L. *Conſt.*

p. 93. l. 24. *Liberalia*] *libera.* Conſt.

p. ead. l. 26. *Aſclepiades*] Vide id explicatum a Galeno cap. 13. lib. IV. methodi. *Conſt.*

p. 93. l. 30. *Prima semper habita salute*] *primum semper habita salutis ratione.* Const.

p. 94. l. 1. *Cruditatem*] 1. Aph. 22. *Const.*

p. ead. l. 4. *Febre vero ipsa praecipue se ad ejus remedium uti*] Legitur, *in febre se eo remedio uti.* Const.

p. ead. l. 5. *Convellendas enim vires*] Lege Hippocratem Aph. 30. Sect. III. lib. VI. Epid. *Const.*

p. ead. l. 8. *His enim*] *Is enim.* Const.

p. ead. l. 10. *Ego autem*] Notandum hic, isthaec a Celso dici non tanquam ῥαψῳδῷ, sed potius tanquam Medico artis suae bene gnaro ac sententiam super illis, quae in controversiam venere, ferenti. Eandem elocutionem etiam infra videas 143, 24. 176, 1. *Casaub.*

p. ead. l. 12. *Quoniam est*] *quoniam et ex.* Const.

p. ead. l. 14. *Itaque abstinendus*] Lege Galenum III. methodi. *Const.*

p. ead. l. penult. *Quarto die cibum*] *quartum diem cibo.* Const.

p. 95. l. 11. *Quo magis*] *quod magis.* Const.

p. ead. l. 12. *Maturius etiam puero,*] Hippocr. I. Aph 14 & 15. *Const.*

p. ead. l. 13. *Vnum illud*] 1. Aph. 9. *Const.*

p. ead. l. 17. *Imbecillitatem*] Alias *imbecillum.* Const.

p. ead. l. 17. *Fame perdat.*] *fami prodat.* Vet. *Const.*

p. ead. l. penult. *Deberetur:*] *demeretur.* Const.

p. 96. l. 2. *Si artifex est*] Glossema est. *Scal.*

p. ead. l. 12. *Hi erant dies tertius,*] Carpit Hippocratis experientia comprobatam sententiam, ut lib. II Aph. 23. & IV. Aph. 36. Lege Galenum de diebus criticis. *Const.*

p. ead. l. 17. *Hippocrates,*] IV. Aph. 36. *Const.*

p. ead. l. 18. *Iure ut vanum*] Galenus id pernegat, & causam non numeris, sed coelo astrisque assignat. *Const*

p. ead. l. 24. *Qui cum octavum*] II. Aph. 24. *Const.*

p. ead. l. 26. *Sumendum*] *sumendo* Const.

p. ead. l. penult. *Est etiam apud Hippocratem,*] Lib. II. Aph. 24. & IV. 71. *Const.*

p. 97. l. 22. *Satius esse*] *satius est.* Const.

p. ead. l. 24. *Secundum* pro *seculorum*, atque *etiam antequam* cum priscis editoribus scribendum esse recte monet Morgagnus *Epist.* VI. p. 158. Kr.

p. ead. l. ult. *Quae maxime*] *quanta maxima.* Const.

p. 98. l. 3. *Insidat,*] *accidat*, nempe alimentum & cibum sumere. *Const.*

p. ead. l. 6. *Minima*] *minimum.* Const.

p. ead. l. 9. *Si semel tantum*] ἐφήμερα, diaria. *Const.*

p. ead. l. 10. *Inguine*] Forte *ingluvie.* Non enim hic agitur de loco, sed de causa Febris. *Kr.*

p. ead. l. 24. *Sed his*] *sed is.* Const.

p. ead. l. 26. *Factum est, si*] *factum est: sin.* Const.

p. 99. l. 1. *Fere vero graviorem*] II. Aph. 13 *Const.*

p. ead. l. 3. *At si continuatur*] Vt Synochus. *Const.*

p. ead. l. 12. *Pessimi*] *pessime.* Const.

p. ead. l. 14. *Decurro,*] *decurso.* Const.

p. ead. l. 16. *Maxime semper*] I. Aph. 11. *Const.*

p. ead. l. 16. *Hoc salvo*] Superfluum est, & glossema. *Scal.*

p. 100. l. 20. *Tertium*] *tertio.* Const.

p. ead. l. 29. *Atque si*] *Itaque, si.* Const.

p. ead. l. penult. *Vsque somni*] *ad usque somni.* Const.

p. 101. l. 12. *Ac ne illud quidem*] Hoc ἐπίκρασις vocatur. Vide lib. IV. cap. 11. *Const.*

p. ead. l. 14. *Cruditas male habet*] Quando in cruditate ingeruntur potiones, vocant id veteres ἐπίκρασιν, ut & alia etiam, quando per intervalla corpus repurgatur & repletur. *Scal.*

p. ead. l. 17. *Deligantur, aut cum*] *deligantur, cum.* Const.

p. ead. l. 18. *Satis autem convenit,*] I. Aph. 16. *Const.*

p. ead. l. 22. *Quando melior sit*) Graece ῥαΐζειν, se porter mieux. Cicero, *meliuscule mihi est.* Celsus diceret, *sum meliusculus.* Vide c. xx. p. 159. l. 9. *Scal.*

p. ead. l. ult. *Leniores,*] *lentiores.* Const.

p. 102. l. 3. *Et quiescunt,*] Vt ἀσφυξία videatur. *Const.*

p. ead. l. 3. *Cui facile laturo gravis instat, accessio.*] In alio quopiam exemplari legitur, *cui facile adhuc laturo.* Caesar.

p. ead. l. 4. *Laturo*] Nempe inediam. *Const.*

p. ead. l. 4. *Resolvit*] Improprie. *Const.*

p. ead. l. 7. *Ille*] *illi.* Const.

p. ead. l. 11. *Corpori*] *carpo* aut *thoraci.* Const.

p. ead. l. 11. *Corpori manum admovere*] Veterum medicorum mos erat, tangere primum arterias Lucilius apud Nonium: *Cum venit ad me, arterias mihi tangit & praecordia.* Vide Nonium in voce arteria. Persius Sat. 3. *Tange miser venas.* Scal.

p. ead. l. 11. *Quas*] *quam.* Const.

p. ead. l. 18. *Sese*] *posse.* Const.

p. 102. l. 19. *Et ex imis praecordiis oritur*, poteſt tamen legi *intimis*. Caeſar.

p. 103. l. 2. *Perſpiciat.*] *percipiat* Conſt.

p. ead. l. 3. *Expectari*] *expectare*. Conſt.

p. ead. l. 9 *Male habent.*] *male* expunge. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Maxime potuit*,] *maxime tepuit*. Conſt.

p. ead. l. 14. *Cibus autem*] I. Aph. 16. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Intrita ex aqua calida*] *Ex vino*, infra 153. 13. Et eſt quidem elegans uſus huius voculae, *ex*, pro σὺν vel ἐν, apud *Celſum* & *Plinium*. Noſter. 344, 19. *emplaſtrum tetrapharma cum ex aceto ſubactum*, h. e. *cum*. mox, *terra ex aceto ſubacta*, h. e. *in*. ſic & 361, 3. *Ex aceto terunt*. Vid. *Victor. Var. Lect.* XXXII IV. Caſaub.

p. ead. l. 20. *Compreſſa alvus*] Συμπεπτωκυῖα κοιλία. Proprie *compreſſa alvus* eſt, quando diu aliquis ἄσιτος manſit. Vide Celſum lib. IV. cap. 22. *Scal.*

p. 104. l. 1. *Et dum febres*] *ac dum febres*. Conſt.

p. ead. l. 4. *Ponendi*] *apponendi*. Conſt.

p. ead. l. 9. *Eduntur*] Alias *educuntur*. Conſt.

p. ead. l. 11. *Neque inter magnos*] I. Aph. 7. & 8. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *An aſtrictum corpus*] Methodicorum ſententia. *Conſt.*

p. ead. l. 26. *Potio eſſe debet magis liberalis*] *Liberalis* pro *copioſus* & *multus*, vox Celſo peculiaris. *Caſaub.*

p. ead. l. ult. *Pinguius*] *jus pinguius*. Conſt.

p. ead. l. ult. *Aut dulcius* &c.] In quibusdam libris deeſt. *Conſt.*

p. 105. l. 3. *Levi*] *leni*. Conſt.

p. ead. l. 14. *Is valens*] *his valens*. Conſt.

p. ead. l. 15. *Vinum aſperum*,] *vinum auſterum*. Conſt.

p. 106. l. 3. *Ptiſanae cremore*] Cremor eſt χυλὸς percolatus. Vide Marſilium Cognatum de Cremore Ptiſanae. Dicitur & ſecundum quosdam cremor *alicae* & orizae 158. l. 2. *cremor furfurum*) p. 274, 21. 384, 33. *fici* 363, 16. *Caſaub.*

p. ead. l. 9. *Abſtineatur.*] *abſtineat*. Abſtinendus aeger a cibo; recte: Abſtentus ab haereditate, Iuriſconſultorum eſt phraſis. *Scal.*

p. ead. l. 12. *Extorret*] *exercet*: p. 133. l. 5. *Scal.*

p. 107. l. 1. *Adeps cocta ſit.*] Adeps tamen ob oleoſam ſubſtantiam in nidorem vertitur, & febrem magis accendit. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Poſt multam ſatietatem*,] Aquae epotae. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Poſt infractum calorem*] i. e. *ut calor remiſit; ubi calores fregerunt ſe*. Cicero, Varro. *Scal.*

p. ead. l. 13. *Dejectio*,] *defectio*, animi nempe i. λειποθυμία: ſic Codex vetus. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Si quis autem*] IV. Aph. 14. *Conſt.*

p. ead. l. 13. Omnia, quae poſt *fuit*, leguntur, a prioribus editionibus abeſſe ſupra dixi. Monet autem Morgagnus abeſſe etiam a codice. Ronſſeus a ſciolo aſſuta eſſe putat, ſuſpicione ipſi nata ex Aph. IV. 54. Nam ſi ut Galenus confirmat, in eo Hippocrates vere docet, *fruſtra*, ait Ronſſeus, *moneret Celſus, hoſce non gravandos vehementi ſiti, nec propinandam frigidam, quod per ſe ipſi ſiticuloſi non ſint, & fauces affectae frigidam non admittant*. Miror, Ronſſeum in textu poſuiſſe *conflictatur*, in commentario ſupponere Caeſarii lectionem *conflictari*, quae Lindenio placuit, & a me, neſcio quo fato, non ſublata eſt. Kr.

p. 108. l. 1. *Porrigitque febris inter horas*] *porrigiturque febris in horas*. Vide cap. 3. h. lib. init. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *In hoc caſu medici cura*] Anceps & periculoſa curandi ratio: recteque *fortaſſe* ſubjunxit. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Corpus ejus pertractandum eſt*] *Tractationes* ſunt frictiones, &, qui has faciebant, *tractatores* dicebantur. Martial. III. Ep. 82. *Percurrit agili corpus arte tractatrix*. Pollinctores autem proprie dicebantur ii, qui condiebant corpora, ταριχευτὰς Graeci vocant. Lavabant autem, deinde ungebant. Pollingere quaſi poſt lingere dicimus. Itaque fricare manu dicimus ſine unctione: tractare vero ungendo. Vtrumque tamen *frictio* & *tractatio* dicitur. *Scal.*

p. ead. l. 23. Πέτρων] *Petro*. Al. Πετρώνιος. Petronius Diodotus ἀντιλεγόμενα ſcripſit. Plin. lib. XX. cap. 8 *Conſt.*

p. 109. l. 14. *Roſam*] i. e. roſaceum. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Ingerere, deinde habere duo pitacia*,] *ingerere duo petacia*. Conſt.

p. ead. l. 15. *Et id ingerere*] Gloſſema ineptiſſimi hominis. *Scal.*

p. ead. l. 15. *Duo pitacia*] Hic pitacium non pro panniculo, ſed corio medicamento illito, capiti aut praecordiis applicando poſitum rectiſſime obſervat Bynaeus de Calc. Hebraeor. l. 1. c. 2. ubi de pitacio multa. *Alm.*

p. ead. l. 20. *Nuces amarae*] i. e. amygdala. Per nucem ſaepiſſime amygdalam intelligit, quae nux Graeca eſt. Falſus eſt tamen uno loco, infra. *Scal.*

p. 110. l. 6. *Vngi roſa*] i. roſaceo. *Conſt.*

p. 110.

p. 110. l. 7. *Morbi*] Improprie. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Et leni*] *& levi.* Conſt.

p. ead. l. 24. *Parvum cibum*] Graeciſſat: ὀλίγην τροφήν. *Scal.*

p. ead. l. 27. *Horror*] Nempe corporis, qui Hippocrat. ἀλύκη, ἄλη vel ἀλυσμὸς & ἄση Galeno, i. hic rigor. *Conſt.*

p. ead. l. 28. *Ideoque tutiſſimae ſunt*] VI. Aph. 43. *Conſt.*

p. 112. l. 8. *Si res inveteraverit*] Abundat *res.* Sic tamem loquebantur Plauti tempore, ſed non Celſi. *Scal.*

p. 111. l. 12. *Deducendus in balneum*] Hoc non ſemper utile. Galen. in methodo. *Conſt.*

p. 111. l. 15. *Id diſcutitur:*] *ita diſcutitur.* Conſt.

p. ead. l. 19. Vid. lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Pedibus,*] *cruribus.* Conſt.

p. 112. l. 1. *Exonerato corpori*] *exonerato corpore.* Conſt.

p. ead. l. 2. *Geſtatio & frictio.*] Frictionem jam poſuit. Ergo hic *vectatio.* Alii *itio* vel *ambulatio.* Conſt.

p. 112. l. 7. *Altero quoque die*] Idem eſt ac ſi *tertio quoque die* diceret. 124, 21. *cibus tertio quoque die commodiſſime datur, ut alter febrem minuat, alter viribus ſubveniat.* Caſaub.

p. 112. l. 8. *Experiri balneum*] Cruditate ſublata, & purgato corpore. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Quidam ex antiquioribus*] VII. Aphor. 42. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Detinei*] *detinere.* Conſt.

p. ead. l. 21. *Vt ipſo*] *ut hoc ipſo.* Conſt.

p. 113. l. 3. *Quo cibo*] *quo-a cibo.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Si ſitiet,*] *ſi ſitis eſt.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Et aqua*] *abſtinere, & aqua uti.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Septimo*] *octavo.* Conſt.

p. ead. l. 17. *In unctione*] *inunctione.* Conſt.

p. 114. l. 1. *Ac ſi proximum eſt, quies tot dierum, ut abſtinentia*] *ac ſi proximum eſt, ut quies tot dierum, & abſtinentia.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Non oportet,*] Oblitera negationem. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Dareque operam non oportet*] *dareque operam, ut in ipſam &c.* Nam reliqua ſunt gloſſema. *Scal.*

p. ead. l. 21. *Si imbecillitas*] *ſin imbecillitas.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Ne qua cruditas in quotidianam id malum [vertat]* *ne qua cruditas quotidiana in malum vertat. Hoc tibi vertet in malum.* non, *ſe vertet.* Scal.

p. ead. l. ult. *Nam quartana*] Hippocr. I. Epidem. & VI. *Conſt.*

p. 115. l. 4. *Ambulare, conſidere*] *ambulare, hinc conſidere.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Aut ſi duae*] *at, ſi duae.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Moveri aliquid,*] *Moveri aliquantum.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Cum vero vetus*] Hippocr. de Natura Humana. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Per haec enim*] Μετασύγκρισις Medicorum. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Quo detinetur*] Gloſſema videtur, & ex margine in textum irrepſiſſe: ineptum enim, *ſtatu detineri.* Scal.

p. ead. l. 23. *Cum vitio*] *cum id initio.* Conſt.

p. ead. l. 27. *Quanta maxime imperari corpori poteſt, fricatione*] *Quanta maxima imperari corpori poteſt, & fricatione.* Conſt.

p. 116. l. 3. *De tribus inſaniae generibus*] Optime Aurelianus haec tria inſaniae genera deſcribit. *Scal.*

p. 115. l. ult. *Ratio expoſita*] *curatio expoſita.* Conſt.

p. 116. l. 1. *Huic*] *his.* Conſt.

p. ead. l. 2. *Non poſſunt,*] Dele *non.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Acceſſione*] Παραφροσύνη. *Conſt.*

p. ead. l. 5. *Loqui aliena*] Expreſſio haec eſt ab Hippocrate, qui ἀλλοφάσσειν ait τοὺς παραφρονοῦντας. *Caſaub.*

p. 117. l. 15. *In praecipiti periculo*] Aliquando Celſus dicit tantum *in praecipiti*, ut Virgil. *Omne in praecipiti vitium eſt.* Hoc etiam bonum. *Scal.*

p. ead. l. 22. *Condere,*] *radere.* Conſt.

p. ead. l. 22. *Ad cutem tondere*] *Tonſus ad cutem* ſtrictim Plautus dixit. Graeci ἐν χρῷ κείρειν. Ergo, *tondere* recte hic, non radere. ἐν χρῷ κουρίας Ionice pro κορίας. Sed omnes Ionico hoc utuntur. Deſcendit autem a κείρω pt. med. κέκορα, unde κορίας & Ion. κουρίας. *Scal.*

p. ead. l. penult. *Vel ex*] *Vel aliud ex.* Conſt.

p. 118. l. 2. *In id efficacibus.*] *ad id efficacibus.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Impleatur.*] *Implere caput* hic pro fovere, rigare, ἐμβρέχειν. Sic etiam utitur lib. IV. cap. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Symphoniae*] *Symphoniae* tibiarum ſonus. *Symphoniaci* autem pueri dicti ſunt ad diſcrimen ἀκροαμάτων. Nam illi canebant tibia. Ἀκροάματα autem canebant aſſa voce, id eſt, ſola & nuda voce, nullis inſtrumentis admiſtis. Caeterum *aſſum* apud veteres Latinos purum,

quodque sine condimento est. Vnde apud eosdem asfir, ris, sanguis dicebatur, quasi purus: & asfiratum *les gogues*, quod sint ex puro sanguine. *Scal.*

p. 119. l. 1. *Hyoscyamos decocta sit:*] *hyoscyamus decocta sint.* Const.

p. ead. l. 4. *Sycamini*] Ficus, quae nullis peticulis trunco adhaerescunt, sunt Sycamina. Caeterum error est in Codice Dioscor. scribente μοροσύκον per ο, cum potius per ω, quasi fatua ficus, scribendum sit. Scribendus & in Evangelio συκομώρος, non, ut nunc legitur, συκόμορος. Vide Saccor in Festo. Caeterum multa erravit Plinius in hujus ficus & mori descriptione. Nam omnia confudit. Ita lege apud Dioscor. I. 181. καλεῖται δὲ καὶ ὁ ἀπὸ αὐτῆς καρπὸς μωρόσυκον διὰ τὸ ἄτονον τῆς γεύσεως. *Scal.*

p. ead. l. 6. *Ibi morosycon*] *ibi sycomoron.* Const.

p. ead. l. 8. *Converterent.*] *compellerent*, Vet. *Const.*

p. ead. l. 15. *Sorbitio ex aqua*] *sorbitio & aqua.* Const.

p. 120. l. 4. *Confert etiam aliquid ad somnum Silanus*] Erat, quando hic *Saliens rivus* legendum putarem, ac sane ita loco *Silanus*, *saliens rivus* substituissem, nisi forte fortuna incidissem in Sextum Pompejum lib. 18. ubi ita legitur, *Tullios alii dixere Silanos.* Quem locum ex Sexto repetit & Georgius Valla, & Silanum pro rivo exponit. *Caesar.*

p. ead. l. 4. *Silanus*] Legendum *saliens*, ut apud Festum Pompejum, *Tubulos alii dixerunt esse salientes*, &c. ubi tamen *Tullios* & *Silanos.* Const.

p. ead. l. 4. *Silanus*] Κρουνός. Vide in voce Tullii apud Festum, *Silanus*, vide Jurisconsultos & Tertullianum. *Scal.*

p. ead. l. 5. *Lecti suspensi*] ut nostrorum liberorum. *Casaub.*

p. ead. l. 12. *Alterum genus insaniae*] μελαγχολία. *Const.*

p. ead. l. 15. *Contrahere*] i. e. excitare. Iustin. II. 14. *inopiam contraxerat & pestem.* Alm.

p. ead. l. 18. *In jejuno*] *in jejunio.* Const.

p. ead. l. 21. *Valentissima tantummodo esse removenda*] *valentissimam tantummodo esse removendam.* Const.

p. 121. l. 7. *Nam quidam imaginibus,*] παραφροσύνη. *Const.*

p. ead. l. 9. *Quidam animo decipiunt.*] ἄνοια. Vide Galenum de Symptom. *Const.*

p. ead. l. 12. *Non accepit,*] *non accipit.* Const.

p. ead. l. 15. *Neque ignorare*] VI. Aphor. 53. *Const.*

p. ead. l. 16. *Illud quoque perpetuum*] VII. Aphor. 70. *Const.*

p. ead. l. 19. *Consilium insanientem fallit*] *insanientem* glossema est. Nam elegantissime dicimus, *raro hoc fallit.* Scal.

p. ead. l. 27. *Dimissusque*] *demissusque.* Const.

p. ead. l. 27. *Demissusque sit,*] Voluit exprimere, quem Graeci dicunt κατηφῆ. Κατηφίη, *dejectio animi*, quam hic expressit. *Scal.*

p. 122. l. 1. *Demissumque*] *demittique.* Const.

p. ead. l. 9. *Specie similique*] *specie simile, similique.* Const.

p. ead. l. 19. *At ubi id morbi genus est,*] *ac ubi id morbi genus est.* Const.

p. ead. l. 21. *Rosa*] *Rosa* a Celso sumitur pro *rosaceo.* Rosae flos ἀντὶ τοῦ ῥόδου. p. 225. l. 11. Vide tamen IV. c. 18. *Scal.*

p. 123. l. 9. *Polenta*] Κυκεὼν Hippocr. i. e. farina hordei vino aut cuilibet potioni inspersa. *Scal.*

p. ead. l. 11. *Vel tres*] *duas vel tres.* Const.

p. ead. l. 12. *Plus etiam.*] *Vel plus etiam.* Const.

p. ead. l. 21. *Indere*] *injicere.* Const.

p. ead. l. 23. *Id est, rosam*] *ut est rosa.* Const.

p. 124. l. 1. *Aliter*] Tout a contre poil. Mart.

> *Crinibus hic tortis flavi venere Sicambri,*
> — *Atque aliter tortis crinibus Aethiopes.*

Aliter hic contrarium est.

p. ead. l. 5. *Hos aegros quidam subinde excitare*] *Hoc aegros quidam subinde excitare.* Const.

p. ead. l. 7. *Pix cruda, lana*] *pix usta & lana.* Const.

p. ead. l. 10. *Odorem foedum movent*] *odore foedo movent*, nempe sternutamenta. *Const.*

p. ead. l. 12. *Excitant*] *excitantur.* Const.

p. ead. l. 12. *Sine usu male habere*] Graecismus est ἀπείρως ἔχειν, imperitos esse. *Scal.*

p. ead. l. 12. *Habere.*] Alii legunt *agere*, non *habere.* Const.

p. 125. l. 6. *Quanta maxime*] *quanta maxima.* Const.

p. ead. l. 14. *Si praecordia*] *& si praecordia.* Const.

p. 126. l. 3. *Intus in unum*] *intus in uterum.* Vetus. *Const.*

p. ead. l. 7. *Ob quam ne ulcera*] VI. Aphor. 8. *Const.*

p. ead. l. 15. *Notae intemper.*] Apulejus Metam. X. *medicus notae perfidiae.* L. 8. §. 4. ff. de liber. exibend. *notae nequitiae homo* Alm.

p. ead. l. 21. *Se praecipitavit.*] *sese praecipitavit.* Const.

p. 127.

p. 127. l. 8. *In arena calida*] Ἀμμοχωσίαν intelligit. Vide Oribaſ. Lib. X. c. 80. *Scal.*

Arena calida] Ἀμμοχωσία. Oribaſ. X. 8. Sueton. Aug. c. 80. *Scal.*

p. ead. l. 9. *Siccae*] *Aſſas* vocat cap. ult. hujus libri. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Myrtetis,*] Vide lib. II. c. 17. *Conſt.*

p. ead. l. 20. Σταφίδα ἀγρίαν] Hoc refutat Plinius lib. XXIII. cap. 1. *Conſt.*

p. ead. l. 20. Σταφίδα ἀγρίαν] Nunc σαφιζαγρία eſt herba pulicaris. Vide Plinium qui eam aliquos uvam taminiam vocare falſo ait XXXIII. 1. *Scal.*

p. ead. l. ult. *Coſtum,*] *coſtus.* Conſt.

p. ead. l. ult. Hic textum mutaſſe videtur Lindenius, an alia quam Conſtantini Auctoritate permotus, ignoro. Omnes autem, quae apud me ſunt, editiones verba, quae poſui, habent. Quapropter ea reponere non dubitavi, quamvis Celſus p. 374. l. 2. & forte alibi floris junci rotundi mentionem faciat. Si vel cum Lindenio legas ſemen, non tamen neceſſe eſt priorum editorum *illud* & *hoc* mutare; Columella enim L. XII. c. 20. & *cyperum* & *ſchoenum* in neutro ſcripſit. Kr.

p. ead. l. ult. *Rotundi ſemen,*] Medicis in uſu eſt Cyperi radix, & junci rotundi flos & paleae: neutrius autem ſemen. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Hunc σχοῖνον Graeci vocant*] Imo florem σχοίνανθον. *Scal.*

p. 128. l. 2. *Leviſſima*] *leniſſima.* Conſt.

p. ead. l. 4. *Et auſterum,*] *& lene & auſterum.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Ergo ſi inflammatio*] *Ergo ſi inflatio.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Aut alterno*] *aut altero.* Conſt.

p. ead. l. 24. *Imponendum vero in eum crebrius ſinapi,*] Hoc & Paulus lib. VI. cap. 50. *Conſt.*

p. 129. l. 1. *Poſt has inflammationes*] *poſt has inflationes.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Talum*] i. *maleolum.* Ex Aſclepiade id tradit Aëtius. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Cibus valens eſſe debet*] Hoc obſtructionis periculum affert. *Conſt.*

p. ead. l. 21. *Sicut ſupra dixi,*] Lib. III. c. 21. *Conſt.*

p. ead. l. 21. *Auctoresque multi ſunt*] Ex Herodoto & Archigene hoc Aëtius imperat. *Conſt.*

p. 130. l. 3. *Neque ignoro Eraſiſtrato*] Hoc praecipit Hippocrates de Loc. Polybus de Morbis exter. Aëtius lib. X. Aegineta lib. III. cap. 48. Eſt de hac re ampla diſceptatio apud Aurelianum Chron. lib. III. c. 8. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *Ideoque ita illum*] *ideoque antea illud.* Alii *non ita* repoſuerant. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Navigationes,*] *fatigationes,* Vet. *Conſt.*

p. 131. l. 19. *Tertia eſt,*] Galen. IX. Methodi. *Conſt.*

p. 132. l. 1. *Quicquid excreatum eſt,*] V. Aphor. 21. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Prodeſtque jejuno praetendere per multas partes cutem,*] Alias *prendere.* Caeſar.

p. 133. l. 10. *Anno duodecimo*] *anno duodeviceſimo* legendum ex veteri Codice & ex Hippocrate lib. V. Aphor. 9. unde hoc ſumpſit. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Lac quoque, quod in capitis*] Haec ex Hippocr. V. Aphor. 66. *Conſt.*

p. ead. l. 27. *Dein lenis*] *deinde lenis.* Conſt.

p. 134. l. 7. *Exulcerandus eſt*] Has exulcerationes probat Paulus in ſuppuratis lib. VI. c. 44. Vide & Hippocr. VI. Aphor. 27. *Conſt.*

p. 135. l. 4. *Alvus cita*] VII. Aphor. 16. *Conſt,*

p. ead. l. 9. *Qui comitialis*] *comitialis morbus,* ἡ ἐπιληψία, νόσος ἐπιληπτικὸς, *major* Celſo; μέγας & ἱερὸς i. *magnus & ſacer* Hippocrati; *caducus, ſonticus* Gellio; *Herculeus,* σεληνιακὸς, id eſt, *lunaticus* Tralliano; *infantilis* Lucretio; αἰσχρὸς, id eſt, *foedus* Galeno III. de Locis affect. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *In pueris*] II. Aphor. 45. & V. 7. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Tollit, modo*] *tollit: ac modo.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Sine illa quidem. Hos*] *ſine illa. Quidam hos.* Conſt.

p. 136. l. 10. *Omnia. Vbi tertio*] *Omnia. Et ubi.* Conſt.

p. ead. l. 12. *Quos ubi morbus exceſſit,*] II. Aphor. 23. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Ei traditus*] *poſt ei traditus.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Quae ſcripta*] *quae ſupra ſcripta.* Conſt.

p. 137. l. 12. *Quidam jugulati gladiatoris calido ſanguine epoto, tali morbo ſe liberarunt.*] Hic Plinium videre licebit, ut apud quem eadem fere, quae Celſus hic dicit, leguntur in praefatione lib. 28. *Sanguinem,* inquit ille, *quidam gladiatorum bibunt, ut bibentibus populis, procul ſint comitiales morbi.* Caeſar.

p. ead. l. 12. *Quidam jugulati*] Vide Plin. in praefat. lib. XXVIII. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Quem*] *quemque.* Conſt.

p. ead. l. 24. *Hippocrates*] Haec collegit ex IV. Aphor. 62. & VI. Aphor. 42. *Conſt.*

p. 138. l. 2. *Ictus genere*] *victus genere.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Nationibus*] *natationibus.* Conſt.

p. 183.

p. 138. l. 18. *Loco, uti, ludis*] *loco, ut & ludis.* Conſt.

p. ead. l. 20. *Quod digerat*] Epexegeſis eſt, quia malagma eſt digerens. *Scal.*

p. ead. l. ult. Ἐλεφαντίασιν] De elephantiaſi vide Scaliger. obſervat ad Hippocrat. p. 693. *Caſaub.*

p. 139. l. 8. *Biduum,*] *triduum*, Codex. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Adhibenda tum*] *adhibenda tamen.* Conſt.

p. ead. l. 18. *De attonitis*] *Attoniti* Graece ἐμβρόντητοι. Ovid. Eleg. Triſt. I.

Non aliter ſtupui, quam qui Iovis ignibus uſtus
Torpet, & eſt mentis neſcius ipſe ſuae.

Proprie autem ἐμβρόντητοι, qui tonitru obticuerunt. *Scal.*

p. ead. l. ult. *De reſolutione nervorum, quae Apoplexia vel παράλυσις dicitur*] Verba *quae apoplexia vel παράλυσις dicitur* ab ignaro ſuppoſita ſunt, nec in MS. *Conſt.*

p. 140. l. 4. *Correcti*] *correpti.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Sanabilis*] *inſanabilis.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Inſanabilis*] Ita enim pro *ſanabili* omnino legendum. Thom. Barthol. de paralytico novi Teſtamenti Hiſt. ſecund. *Alm.*

p. ead. l. 12. *Proderit malo corporis, vel ſanguis miſſus, vel alvus ducta*] *Pro vi & malo corporis, vel ſanguis mittendus, vel alvus ducenda.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Prodeſt etiam torpentis membri ſummam cutem exaſperaſſe,*] Vel *torpentibus membris.* Caeſar.

p. 141 l. 15. *In hoc caſu*] Hic caput ordiri velim. *Caſaub.*

p. ead. l. 16. *Non ſine excitatione*] *ſine* dele *Conſt.*

p. ead l. 19. Morgagni auctoritate ductus priorum editorum interpunctionem mutavi, poſtea vero Aëtii libros tractans, incidi in *Tetr.* II. *Serm.* III. c. 54. ubi is ad *maciem oculi*, inquit, *utendum eſt — exercitiis item partium ſupernarum & ſpiritus detentione.* Reſtituenda igitur videtur priorum interpunctio ſic: *deinde, retento ſpiritu, ab ipſa* &c. Kr.

p. ead. l. 19. *Ab ipſa exercitatione*] *ab* oblitera. *Conſt.*

p. 142. l. 12. *Aſſasque ſudationes*] Vide Philandium p. 206. *Caſaub.*

p. ead. l. 17. *In eam*] *in eum.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. ead. l. 20. Tota haec ſectio Ronſſeo ac Morgagno *epiſt.* I. p. 31. e ſede ſua videtur avulſa . . onſſeus fini cap. XXII. annectendam putat. Kr.

p. ead. l. 20. *Suffurationes*] Vtique hic aliud capitis initium fieri debet. *Caſaub.*

p. ead. l. 21. *Per ea*] *ut per ea.* Conſt.

p. 143. l. 7. *Vt ab egelidis tamen initium fiat*] Ex hoc facile colligitur, falli eos, qui egelidam pro frigido uſurpant, eſt enim χλιαρός. *Caſaub.*

p. 144. l. 9. Σφαγίτιδες] *jugulares.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Parotidas*] *carotidas* legendum: quae & vocantur arteriae ἀποπληκτικαὶ & ληθαργικαί. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Atque in ipſis cervicibus glandulae*] Haec ligula ἐπιγλωττίς vocatur, quae cartilaginoſa eſt: ſed laryngis reliquae partes in provectioris aetatis hominibus etiam oſſeae ſunt non abſque medulla. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *In ipſis cervicibus glandulae*] Vide lib. II. c. 1. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Incipiunt.*] Al. *excipiunt.* Conſt.

p. ead. l. 13. *Alterum aſperam arteriam nominant, alterum ſtomachum.*] Advertas hic lector, ſtomachi vocabulum non pro ventriculo accipi, ut fere vulgo ſolet, nec pro extrema gulae parte, ut a Plinio accipitur lib. 11. cap. 37. ſed pro ipſa gula, ut & infra lib. 4. cap. 5. Qua ſignificatione accipitur & a Galeno lib. 13. Θεραπευτικῶν, ubi ſcilicet, cum ventris & ſplenis & ſtomachi mentionem feciſſet, ita protinus ſubjungit, λέγω δ' ἂν ϛόμαχον, ὅνπερ δὴ καὶ κυρίως ὀνομάζουσι· ἔνιοι δὲ ϰ̀ οὕτω καλοῦσι Κῶοι τὸ ϛόμα τῆς γαϛρός. quod ſic vertit Lincarus: *Voco autem hoc ſtomachum, gulam, quam proprie Graeci ſtomachum appellant. Nonnunquam enim & ita vocatur os ventris.* Nec minus tamen ſtomachi vocabulo infra pro ventriculi parte inferiori abutitur Celſus, cum ait: *Stomachus vero inteſtinorum praecipuum eſt.* Caeſar.

p. ead. l. 14. *Stomachus interior*] Proprie apud antiquos *ſtomachus* erat, quod vulgus vocat guttur, quod praecidebatur, qua aliquis ſtrangulatur. Homer. 3. Iliad. Ἦ, ϰ̀ ἀπὸ ϛομάχους ἀρνῶν τάμε. *Scal.*

p. ead. l. 14. *Stomachus interior ad ventriculum fertur*] *Stomachus* Celſo ipſa *gula*, per quam transeunt alimenta priusquam ad ventriculum veniant, qui vulgo *ſtomachus* appellatur. Medici vocant *oeſophagum. Caſaub.* Lactant. de Opificio Dei c. XI. *fiſtulam cibalem* vocat. *Alm.*

p. ead. l. 19. *Reſidet.*] Leg. *reſidit*, i. depreſſa eſt. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Ad imaginem earum vertebrarum,*] *ad imaginem internae faciei vertebrarum.* Conſt.

p. ead. l. 23. *In duas fibras ungulae bubulae modo, dividitur.*] Pulmo bifibus eſt, lobisque ſtin-

quatuor distinguitur in homine, in brutis quinque: cordique & asperae arteriae annectitur. *Const.*

p. ead. l. penult. *Uterum*] Alias *ventrem*. Const.

p. 145. l. 3. *Ortum*] *orsum*. Const.

p. ead. l. 3. *In quatuor fibras dividitur*] Jecur sanguinis fons, in brutis in fibras divisum est, in hominibus autem nequaquam, quidquid dicat aut Celsus aut Galenus 7. *Const.*

p. ead. l. 9. *Renes vero diversi,*] Renes, quorum in homine dexter propter hepar inferior: jecur in brutis. *Const.*

p. ead. l. ult. *Constat ex duobus tergoribus,*] Ventriculus (cujus minor pars in hypochondrio dextro ob hepar) tribus nervosis tunicis constat: prima fibris obliquis contexitur: secunda transversis: tertia nullis, sed ex peritonaeo facta pro involucro est. *Const.*

p. 146. l. 5, *Hanc juncturam πύλωρον*] Per πύλωρον, et ἔκφυσιν sive δωδεκαδάκτυλον, (Profectores sive Anatomici *duodenum* vocant) auctor complectitur. νῆστις tenue intestinum λεπτὸν, εἰλεόν. *Const.*

p. ead. l. 15. *Caecum*] τυφλόν. *Const.*

p. ead. l. 15. *Ad id quod pervium est,*] *At id*, leg. hocque κῶλον est. *Const.*

p. ead. l. 21. *In imo*] *in ima*. Const.

p. ead. l. 21. *Rectum intestinum*] ἀπευθυσμένον. *Const.*

p. ead. l. *Omentum*] ἐπίπλοον. *Const.*

p. ead. l. 23. *Strictum*] *adstrictum*. Cod. *Const.*

p. 147. l. 6. *Elapsa*] *illapsa*. Const.

p. ead. l. 7. *Descendit ad colem.*] Vide lib. VII. cap. 27. *Const.*

p. ead. l. 15. *Imo ventre*] *imo ventri*. Const.

p. ead. l. 15. *Abdomen*] ἐπιγάστριον. *Const.*

p. ead. l. 22. *Capilio*] Cod. *capillis*. Const.

p. ead. l. 25. *Calidus*] *validus*. Const.

p. 148. l. 6. *In febre*] *cum febre*. Const.

p. ead. l. 10. Ὑδροκέφαλον] Hydrocephali meminit Paulus, & Aëtius species quatuor enumerat. *Const.*

p. ead. l. 26. *Spongiam concavam*] Spongia concava, quae capaci cavitate plus humoris combibit, ut μανὸς spongia femina, rarior, fistulis majoribus & perpetuis, non ut τράγος, i. spongia mas, spissior, tenuiore fistula. Vide Plin. lib. XXXI. cap. ult. & lib. IX. cap. 45. *Const.*

p. 149. l. 12. *Et imposito sinapi exulcerare ea*] Hoc & Galenus τῶν κατὰ τόπους libro. *Const.*

p. ead. l. 13. *Arrodat,*] *erodat*. Const.

p. ead. l. 14. *Permodicum*] *semper modicum*. Const.

p. ead. l. 18. *Dissimile est id genus*] Tertia hydrocephali species, cum humor inter cranium & cerebri membranas colligitur: quarta incurabilis, quando hoc fit inter cerebrum & ejus membranas. Leg. vero *dissimile id genus, quo humor capite contrahitur*. Const.

p. ead. l. 24. Κυνικὸν] Κυνικὸς σπασμὸς, id est, canina convulsio, est affectio musculorum maxillarum (qua in obliquum dimidia facies contorquetur) ejusque proprie, qui μυώδες πλάτυσμα, id est, musculus latus appellatur. Vide Galen. *Const.*

p. 150. l. 5. *Discussum his*] *discussum id his*. Const.

p. ead. l. 10. *Idem*] *item*. Const.

p. ead. l. 11. *Arrodat*] *erodat*. Const.

p. ead. l. 24. *In nares,*] κόρυζα. *Const.*

p. ead. l. 26. *In fauces,*] βράγχος. *Const.*

p. ead. l. 26. *In pulmonem,*] κατάῤῥους. *Const.*

p. 151. l. 3. *Haec autem & brevia,*] Delenda particula *et*. Const.

p. ead. l. 11. *Magis*] *minus*. Const.

p. 152. l. 9. *Quanta maxime*] *quanta maxima*. Al. *quantum maxime*. Const.

p. ead. l. 12. *Multoque magis*] *multo magis*. Const.

p. ead. l. 20. *Leni carne*] *levi carne*. Const.

p. 153. l. 11. *Ea saepe intra quartum diem tollunt.*] Lege *ea saepe intra quartum diem tollit*, ex Hippocr. V. Aphor. 6. nam ea species sola in peracutis. *Const.*

p. ead. l. 15. *Verum hoc*] Haec inconsequentia rerum: sanguis per se & natura non calet, ergo calor non est in sanguine. Sic ferrum candens & ignitum non caleret. *Const.*

p. ead. l. 16. *Neque enim natura*] Celsus hic veritatem oppugnat. Nam sanguis & spiritus, caloris naturalis (qui cum illis ex cordis officina velut e fonte profluens per canales venas & arterias totum corpus fovet) sunt vehiculum atque pabulum; & sanguinis missione una calor atque spiritus evanescunt. *Const.*

p. 154. l. 1. *Jam ostendi.*] Lib. II. cap. 17. *Const.*

p. 154. l. 3. *Syriaco*] Oleum Syriacum, i. Elaeomeli, de quo Plinius lib. XV. cap. 7. & XXIII. 4. *Const.*

p. ead. l. 4. *Et spinas*] *et spinam*. Const.

p. ead. l. 14. *Alvus quoque ducta*] VII. Aph. 5. *Const.*

p. ead. l. 14. *Partes*] Rigidas. *Const.*

p. ead. l. 15. *Eaedem aut*] *Eadem aut*. Const.

p. ead. l. 17. *Adurendae.*] *adurenda*, aut supple *cervices*. Const.

p. ead. l. 20. *Aut a pullis*] *aut apalis* i. mollibus, ἁπαλοῖς. *Conſt.*

p. 155. l. 2. *Apud Graecos nomen*] Hippocr. lib. Praenot. & Epid. VI. Sect. 7. & de Victu acut. Galenus VI. de Locis affec. Aegineta lib. III. cap. 27. *Conſt.*

p. ead. l. 5. *Vox nihil ſignificat*] ἀναρθρα λαλοῦσι vel φωνοῦσι. Sic erat in Graeco auctore, a quo haec deſumpſit. *Scal.*

p. 156. l. 1. *Salis calidi ſuccus.*] De quo lib. II. cap. 17. & IV. 3. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Citra uvam*,] *circa uvam.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Atque interdum natura*] VI. Aph. 36. *Conſt.*

p. 157. l. 3. *Servatumque eum ex ſale*] Vide Plinium lib. XXX. cap. 4. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *In aquam mulſam*] *in aqua mulſa.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Modo decidit*,] *Modo decedit.* Conſt.

p. 158. l. 4. *Cum qua vel hyſſopus cocta*,] *Hyſſopus*, dicitur & *hyſſopum*, tam feminino, quam neutro genere, teſtante Hermolao Barbaro. *Caeſar.*

p. ead. l. 6. *Allium frictum*,] *aut allium frictum.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Vulpinum jecur*,] Vide Plinium lib. XXVIII. cap. 13. *Conſt.*

p. 159. l. 1. *Polentamque*] *Pollinemque.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Vrinam augent*,] *agunt.* Al. *urgent.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Vaporem calidum*] Aquae ferventis. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Si bene ſic*] Dele *ſic.* Conſt.

p. ead. l. 20. *Vel porri vel marrubii ſuccus*] Certum eſt tum ex hoc loco, tum ex ſuperiore Lib. III. cap. 26. dubitaſſe Celſum, πράσον, an πράσιον legendum eſſet in auctore, e quo haec deſumpſit. Hae dictiones ubique etiam fefellerunt Plinium. *Scal.*

p. ead. l. 21. *Nuces Graecae*] Vel *Thaſiae* i. amygdalae. *Conſt.*

p. 160. l. 1. *Malum cydoneum*,] *malum cotoneum.* Conſt.

p. ead. l. 5. *De tuſſi.*] *De Tuſſi & Sanguinis Effluvio.* Conſt.

p. ead. l. 8 *Pituitam citat*] Hoc eſt, *movet*, 211, 5. vel *trahit*, ut 218, 33. loquitur. Admodum familiare hoc verbum Celſo. 210, 7. *humorem citare*, 450, 16. *ſanguinem citare.* & alibi plurimis locis. *Caſaub. Dentem citat*, 383, 8. Alm.

p. ead. l. 9. *Oportet*] *ſi arida eſt, oportet.* Conſt.

p. ead. l. 19. *At ſi*] *ac ſi.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Acetum*,] Hoc tuſſim provocat acrimonia. *Conſt.*

p. 161. l. 5. *Aliis vero vinum*] Columella de Re Ruſtica, lib. XII. cap 32. commendat ex marrubio; cap. 33. vinum ſcilliten. *Alm.*

p. ead. l. 6. *Cum ſanguinem expuit.*] αἱμοπτυϊκοῖς. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Ex gingivis*] Hoc mihi ſaepe evenit. *Caſaub.* Jacobo Uſſerio haec haemorragia erat periodica, teſte Arnoldo Bootio Obſerv. cap. 7. *Alm.*

p. ead. l. 14. *Ex his*] *ex hisque.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Quicquam aut ex ulcere*] Dele *aut.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Extundit*] *extrudit.* Conſt.

p. ead. l. 19. *Jocinore feratur.*] Hic aut alvo, aut vomitu redditur, aut ſputo, ſiquidem in pulmonem confluxerit. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Auctoreſque medici fuerunt.*] Leg. *vetereſque medici ferunt.* Conſt.

p. ead. l. ult. Ῥηγμόχασμον,] Ῥῆγμα aut χάσμα. Omiſit ſanguinis fluorem ex rarefacta tunica. *Conſt.*

p. 162. l. 6. *Neque ignorari oportet*,] Ex Hippocr. VII. Aphor. 37. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Aut calorem*] Febrilem. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Merum vinum:*] Adſtringens. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Ac ſi abeſt*] *at ſi abeſt.* Conſt.

p. 163. l. 23. *Jejuno*] *jejunio*, ut & infra, *Conſt.*

p. 164. l. 7. *Quales cutiliarum ſubcutiliarumque ſunt*,] Sic quidem mihi legendum videtur, non autem ut hactenus legebatur, *ſubruinarumque.* Nam cujusmodi ſint hae aquae, nondum apud quemquam reperi ſcriptorem idoneum & probatum; de ſubcutiliis vero Plinius 31. cap. 2. quas in Salinis calidiſſimis eſſe dicit, & ſuctu quodam corpora invadere, aptiſſimas ſtomacho, nervis, univerſo corpori. Idem & de Cutiliis lib. 2. cap. 97. & lib. 31. cap. 6. quas inibi bituminatis, aut nitroſis, bibendo utiles eſſe, atque purgationibus tradit. De Cutiliis item Vitruvius lib. 8. cap. 3. ubi ſcilicet de aquae ductibus tractat. *Caeſar.*

p. 165. l. 1. *Cutiliarum*] De aquis Cutiliis Plinius lib. II. cap. 95. Item lib. XXXII. cap. 2. & 6. De iisdem & Vitruvius lib. VIII. cap. 3. De Subcutiliis Plinius lib XXXI. cap. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 1. *Cutiliarum ſumbruinarumque*] Male quidam *Succutiliarum.* Ald. Manut. de Quaeſt. per Epiſt. Q. I. Conſule de *lacu Cutilienſi* Merulam Coſmogr. Part. II. lib. IV. cap. XII. *Alm.*

p. ead. l. 1. *Subruinarumque*] Adde hic quae labet

habet Lilius Gyraldus Dialogismo X. p. 424. Tom. 2. Facis Critic. *Alm.*

p. ead. l. 9. *Signinum.*] *Signinum vinum* a Signia monte. De eo Plinius lib. XIV. Cap. 6. *Const.*

p. ead. l. 9. *Signinum,*] id est, ex *Signia* urbe. Mart. *Potabis liquidum Signina morantia ventrem.* Scal.

p. ead. l. 20. *Radiculae succus*] Videtur hic deceptus, cum cieat vomitum radicula, non teneat; forte quia ῥάφανις duo significat, brassicam & radiculam. Quo fit, ut vir doctissimus alioqui non exercens medicinam male unum significatum pro altero usurparit. *Scal.*

p. ead. l. ult. *Venit, sic si nausea est.*] *venit, sic etsi nausea est.* Const.

p. 166. l. 8. *Intra dolorem est,*] *nihil praeter dolorem affert periculi.* Const.

p. ead. l. 12. *Emollitur.*] *emolitur.* Const.

p. ead. l. 14. *Sive lenior,*] *sive levior.* Const.

p. ead. l. 19. *Latus ipsum lana sulphurata,*] *Latus ipsum hapso lanae sulphuratae,* Cod. Vide lib. VII. cap. 26. *Const.*

p. 167. l. 11. *Excreatur*] *excreetur.* Const.

p. 168. l. 5. *Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem peripneumaticon Graeci vocant.*] Alias legi potest, περιπνευμονίαν. *Caesar.*

p. ead. l. 6. *Quem peripneumonicon*] *quem* περιπνευμονίαν. *Const.*

p. ead. l. 9. *Id genus morbi*] Vide Hippocrat. VII. Aphor. II. Aeginet. lib. III. cap. 30. *Const.*

p. ead. l. 16. *Leviter*] *leniter.* Const.

p. 169. l. 12. *Parvum aërem*] *purum aërem.* Const.

p. ead. l. 12. *Parvum aërem*] Graecissat ὀλίγον ἀέρα. Cicero, *Parum aëris.* Const.

p. ead. l. 15. *Summa trunculorum,*] *ventriculorum,* vel *tyrunculorum.* Caesar.

p. ead. l. 15. *Nihil molle*] *nihil nisi molle.* Const.

p. ead. l. 18. Ἡπατικὸν *Graeci vocant,*] Ἡπατίαν vel ἡπατῖδα alii vocant. Qui eo afficiuntur, dicuntur ἡπατικοί. Alii vocant ἡπατιτίδα. *Scal.*

p. ead. l. 21. *Calidus est.*] *validus est.* Const.

p. ead. l. 6. *Deducant,*] *diducant,* i. digerant. *Const.*

p. ead. l. 11. *Pini flos,*] Leg. *lini flos.* Nam pinus nullo flore exhilaratur. Plinius lib. XVI. cap. 25. *Const.*

p. ead. l. 11. *Pini flos*] i. e. *chamaepitys,* quia non audet dicere *pinum* simpliciter, ne intelligatur arbor. Propterea Virgilius: *Et semper florida pinus.* Vbi male P. Bembus πίκρις pro pinus correxerat in Culice in fine v. 410. Adde quod Dioscor. dicit ἡπατικοῖς prodesse chamaepityn. *Scal.*

p. ead. l. 12. *Medium.*] Intelligit ἐντερίωνα, i. e. *cor cydonii mali.* Varro: *scillae quod intus est:* sic dicas, *cydonii quod intus est.* Scal.

p. ead. l. 19. *Ictus,*] *jactus,* Vet. *Const.*

p. ead. l. ult. *Contra id scalpello aperiunt, ipsam vomicam adurunt.*] *ultra id scalpello aperiunt ipsam vomicam, vel adurunt.* Vet. Cod. Vide Hippocr. VII. Aphor. 45. Const.

p. 171. l. 2. *Venterque intentus est*] Ita Cappadox apud Plautum in Curcul. II, 1.

Nam jam quasi zona liene cinctus ambulo.
Geminos in ventre habere videor filios.
Nihil metuo, nisi ne medius disrumpar miser. Alm.

p. ead. l. 5. *Exercitatione & labore*] Hoc remedium Palinurus praescribit Cappadoci (Curcul. II, 1.) *ambula, id lieni optimum est.* Alm.

p. ead. l. 11. *Ex muria dura*] Muria dura, ἅλμη δεινῶς ἁλμυρὰ καὶ ἄκρατος. *Muria cruda* Columellae, i. ὠμοτέρη & γλυκεῖα ἅλμη. Cui muria matura est, quae ἅλμη εὔκρατος Graecis. *Const.*

p. ead. l. 11. *Intubique & betae ex eodem, ex sinapi*] *intubique ex eadem, & betae ex sinapi.* Const.

p. 172. l. 8. *Lienis quoque bubulus*] Lien enim lieni medetur, ut & Plinius testatur lib. XXVIII. cap. 8. qui etiam hoc remedium tradit lib. cit. cap. 13. *Const.*

p. ead. l. 10. *Ex unguento & palmulis, quod μυροβάλανον*] Legend. *ex unguentariis glandibus, quas* μυροβαλάνους. Vide praeter Dioscoridem Plinium lib. XII. cap. 21. *Const.*

p. ead. l. 10. Μυροβαλάνους *Graeci vocant*] Mart. *Quod nec Virgilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex unguento constat, & ex* βαλάνῳ. Intelligit μυροβάλανον, quod non potest includi in versum Heroïcum; & proinde neque in Homeri, neque in Virgilii opera. Sed ratio Celsum fugit. Nam accepit, quia legerat apud Graecum auctorem, unde desumpsit, φοινικοβάλανον. Vnde interpretatus est palmulas, quia φοῖνιξ palmam significat, cum potius ex φοινικοβαλάνῳ fieret μυροβάλανον. Plin. lib. XII. c. 21. *Scal.*

p. 172. l. 11. *Quo vinum*] *cum quo vinum,* vel *cui vinum.* Const.

p. 173. l. 1. *A renibus*] *e renibus.* Const.

p. ead. l. 1. *In sale*] *in sole.* Const.

p. ead. l. 2. *Huic rei cappari aptum est*] *Cappari* Celsus hic usurpare videtur genere neutro, quemadmodum apud Graecos *piperi* dicitur, & *sinapi* σίναπι, cum tamen *capparis* passim legatur,

tam

tam apud Latinos quam Graecos feminino genere. *Caesar.*

p. ead. l. 11. *Acidis pomis*,] *acidis potius.* Al. *acidis*, *pomis.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Adhuc*] *ad haec.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Tribus digitis*,] Δρὰξ Graece. *Caſaub.*

p. ead. l. 28. *Ergo eo nomine morbum hunc χολέραν Graeci nominarunt.*] Heſychius, χολέρα, inquit, ἐστὶ ἔκκρισις χόλωθεν διὰ γαστρὸς καὶ ἄνωθεν διὰ στόματος ἐμετικῶς. *Caeſar.*

p. ead. l. 30. *Urget ſitis*,] Inter acutiſſimos morbos recenſetur ab Hippocrate. *Conſt.*

p. 174. l. 2. *Miſruiſſe tamen novam*] Hoc ἐπίκρασις. Vide lib. III. cap. 6. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Vel mentha, ſi nondum matura eſt.*] nempe materia. *Conſt.*

p. 174. l. 17. *Is ſi et*] Dele *et.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Metum*] *metus.* Conſt.

p. 175. l. 7. *Somno, quisquis facile acquieſcit, itemque laſſitudine.*] *Somnoque, qui facilis acquieſcit: vitataque laſſitudine.* Conſt.

p. ead. l. 14. Κοιλιακὸς] Commiſcuit *colicum* cum κοιλιακῷ Celſus. Facilis enim eſt lapſus. *Scal.*

p. ead. l. 14. *Nominatur.*] *nominatus.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Alvus nihil reddit*,] Medici coeliacum morbum longe aliter accipiunt. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Alvus nihil reddit*,] Hallucinans haec ſcripſit, quia cum alvum nihil reddere dicat in hoc morbo, (quod falſum eſt, & videtur de colico intelligendum) tamen paulo poſt adſtringentia praeſcribit. Ex quo apparet, medicum non fuiſſe Celſum. Et certe apud Romanos ſervi erant etiam excellentes medici: at Celſus liber homo erat. Apud Graecos Medici erant liberi & magni nominis, ut Ariſtoteles. *Scal.*

p. ead. l. 22. *Vniverſus*] *univerſim* i. ἀθρόως. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Pro portione*] *proportione.* Conſt.

p. 176. l. 1. *Arrodatur & rubeat*,] *arrodantur & rubeant.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Tenuioris*] Deeſt *et plenioris.* Conſt.

p. 176. l. 16. *Fit alterutro*] *fit in alterutro.* Conſt.

p. ead. l. 19. *Si utrumlibet*] Supple *malum*, & lege VII. Aphor. 10. Hippocr. *Conſt.*

p. 178. l. 1 *Aquam.*] *aquam offerre.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Vehemens inflatio*,] *vehemens fit inflatio.* Conſt.

p. ead. l. 19. *Vtendum, qui*] *utendum iis, qui.* Conſt.

p. 179. l. 5. *De Torminibus.*] Dyſenteria (quam, ut Plinius tormina vocat, licet alii ita στρόφους interpretentur) ſpecies quatuor, una proprie, reliquae improprie a ſymptomate dicuntur. Prima eſt δυσεντερία αἱματηρὰ, id eſt, ſanguinolenta: ſecunda ἡπατηρὰ, i. hepatica. Caeteris commune nomen. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Frequens dejiciendi cupiditas*] Galen. προθυμία τοῦ ἀποπατεῖν. *Caſaub.*

p. ead. l. 24. *Roſae floris folia*] Notandum, ita uti tribus his loquendi formulis Celſum, ut *roſam* ſemper *roſaceum* appellet; *roſae florem*, quod vulgo *roſas* i. e. *folia floris roſarum* dicimus; *Roſae* denique *folia*, illius *fruticis folia.* Scal.

p. ead. l. ult. *Themiſon muria*] Galen. Methodi lib. XII. cap. 1. *Conſt.*

p. 180. l. 1. *Muria dura quam aſperrima*] *quam aſperrima* gloſſema eſt. Nam *muria dura* idem ſignificat. *Scal.*

p. ead. l. 2. *Diſtringant, & ea quae urinam movent, ſi id conſecuta*] *adſtringant. At ea quae urinam movent, ſi id conſecuta.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Quae ipſa quoque adſtringat*,] Vt aqua a ferrario fabro. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Vinum lene, auſterum*] Mirum, qui poſſit *lene* eſſe *auſterum.* Puto autem ita dici mixtum ex utraque, ut dicimus γλυκύπικρον, *amarodulce.* Itaque tollenda virgula. *Scal.*

p. ead. l. 8. *Alia juverunt*] *illa juverunt.* Conſt.

p. ead. l. 12. *Solet purus ſanguis interdum profluere*,] *ſolet, & purus ſanguis interdum profluere.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Adverſus ulcera*] *adverſus cancerem*, Vet. Cod. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Minii gleba*,] Alii per minii glebam terram Lemniam intelligunt. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Si minus*,] *Sin minus.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Datur.*] *indatur.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Vlcera inteſtinorum*] V. C. *cancerem inteſtinorum.* Dicit autem *cancerem* veteri declinatione. Alibi conjungit *cancerem* cum *inteſtinorum gangraena.* Vnde *dyſenteria* ſaepe *cancer inteſtinorum* ab eo nuncupatur. *Scal.*

p. 181. l. 4. *Inconfectum*] Ἀκατέργαστον, vid. ad Perſium. *Caſaub.*

p. 181. l. 8. *Et ex verbenis decoctis aqua deſidat*,] *deſidat.* Sic paulo infra cap. ſequenti, *tum deſidat ſubiecta calida aqua in pelve.* Ergo *deſidat*, ſubaudi, *aeger.* Caeſar.

p. ead. l. 8. *Decoctis aqua*] *decocta in aqua.* Vide lib. IV. cap. 21. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Deſidat*,] Subaudi *aeger.* Sic infra cap. prox. *Conſt.*

p. 182. l. 4. *Lumbrici*] Ἕλμινθες στρογγύλαι, lumbrici teretes: πλατεῖαι, ſive, ταινίαι, vel

κειρίαι

κειρίαι, i. lati, taenae: & ἀσκαρίδες, i. ascarides, quos praeteriit. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Huc adiiciat*] *Huic adiiciat.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Sumat, aut aquae,*] *ſumat, ut aquae.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Durae ſic adjectae,*] *durae huic adjectae.* Conſt.

p. 183. l. 1. Τεινεσμὸν] Vide Hippocratem de Morbis exter. Galen. in 6. Aphor. lib. VII. Plin. lib. XXXII. cap. 6. & lib. XXVIII. cap. 14. Aetium lib. IX. cap. 43. Aeginetam lib. III. cap. 41. *Conſt.*

p. ead. l. 1. Τηνεσμὸν] Melius per τει τεινεσμὸν, quod a quo deſcendat, ignoro. *Scal.*

p. ead. l. 5. *Muciſque ſimilia,*] *mucciſque ſimilia.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Coacta,*] *Cocta* vel *concocta.* Conſt.

p. ead. l. . *Ipſum manu nutrire,*] *ipſam anum nutrire,* i. fovere. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Emplaſtrum id*] *Haec emplaſtrum* in feminino genere veteres dicebant. *Scal.*

p. ead. l. 10. *Et ita*] *& intus.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Eadem verbenae*] *eaedem verbenae.* Conſt.

p. ead. l. 13. *Leve*] *lene.* Conſt.

p. ead. l. 13. *Egelida*] χλιαρόν. *Caſaub.*

p. ead. l. 14. *Qualem ad tormina*] *qualem torminibus.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Levior etiam dum recens dejectio*] Διάῤῥοια, ventris fluor, ſive alvi profluvium. *Conſt.*

p. 184. l. 8. *Non multum meraco*] *non multo meraco.* Conſt.

p. ead. l. 18. *Quenque*] Recte. Non, ut male alii ſolent, *quemque.* Nam m ante c & q. nunquam ſcribere oportet. *Scal.*

p. ead. l. 21. *Vngi*] Inepte *ungi oleo* diceretur. Nam *ungi* ſemper cum oleo intelligitur. *Scal.*

p. ead. l. ult. *Myrrhapia,*] *Myrrhapia* Plinius ab odore dicta eſſe dicit. lib. 15. cap. 15. *Caeſar.*

p. ead. l. ult. *Myrrhapia,*] Quidam *melappia* leg. Dienſes Allobroges *Melappi* adhuc dicunt. *Conſt.*

p. 185. l. 9. *Quandoque*] *quandocunque.* Conſt.

p. 185. l. 10. *Membranas, quae inter ea fuerunt*] Membranae illae Cici dicuntur Varroni. *Scal.*

p. ead. l. 17. *Pipere: eſt quid ex his edendum, eſt pulticula*] *Pipere, quod ab his edendum eſt: pulticula.* Conſt.

p. ead. l. 18. *Malo corio*] *malicorio.* Conſt.

p. 186. l. 3. *Ex vulva quoque feminis vehemens malum*] Ὑστερικὴ πνὶξ, vulvae ſtrangulatus, ſuffocatio uteri. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Nec nervi diſtenduntur,*] Hoc interdum. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Sopor tantum eſt,*] Καταφορὰ, non ſemper. *Conſt.*

p. 186. l. 17. *Circumcidendum vinum eſt in totum annum*] Cicero IV. *de* Finib. *Circumcidendae ſunt omnes voluptates.* Metaphora eſt a putatoribus vinearum. Vide p. 240. l. 28. *Scal.*

p. 187. l. 4. *Sunt coërcentia.*] *menſes evocantia.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Omnibus veſicae*] *Omnibus vulvae.* Conſt.

— p. ead. l. 7. *Odoribus*] ἀρώματα intellige. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *At cum urina*] Diabetes, διαβήτης vel ὕδερος εἰς ἀμίδα, διάῤῥοια εἰς ἴρα, διψακός. *Conſt.*

p. 188. l. 6. *Teneris,*] *Tenuibus.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Nimia profuſio ſeminis,*] Gonorrhoea, γονόῤῥοια *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Profuſio ſeminis.*] Notandum, la piſſechaude ex lue venerea falſo vocari γονόῤῥοιαν. Neque enim ſemen emittitur, ſed pus aut aquoſa quaedam. Ea vero me auctore vocari poſſet fiſtula. Locus inflammationis ſunt παραστάται, qui proprie ſunt; quas Latini Antas portarum dicuut, id eſt, les chaſſis d'une porte. *Scal.*

p. ead. l. 16. *Nuclei pini*] Omne medium nucleus erat veteribus. Celſus, quem dixi, aliquoties ſimiliter frequentaverat: at hodie *trunculi* reperies corrupte: *Internuculi* vero ſive *nuclei* germanum eſſe, meliorum aliquando codicum opera monſtraſſe ſperabo. *Pontan. ad Macrob. Saturn.* II, 14.

p. ead. l. 19. *Vitare autem oportet rutam, &c.*] Duo hic praecipit extrema cavenda Celſus, primum ne nimium exſtinguentibus ſemen utatur medicamentis, inter quae refertur ruta; dein ne ſupinus dormiat, qui ſitus ſeminis fluxum augere ſolet. Ettmuller de ſeminis retentione laeſa. An autem *ruta, mentha & aliae plantae calidae venerem adaugeant, hebetent, atque extinguere valeant*, jucundiſſime inquirit Caſpar. a Reies; Quaeſt XLIV. Camp. Elyſ. Iucund. Quaeſt. p. 309. *Alm.*

p. ead. l. 21. *Initium a coxis faciam*] Ἰσχιὰς, iſchiadicus morbus. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Illas*] *alias.* Conſt.

p. 189. l. 7. *Sale calido & humido*] Parandi modus lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Tribus aut quatuor locis*] VI. Aph. ult. & lib. de morbis exter. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Dirigantur.*] *digerantur,* Vet. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Per haec opitulantur.*] *per haec opitulamur.* Conſt.

p. ead. l. 25. *In manibus pedibusque articulorum vitia*] Podagra, Chiragra. *Conſt.*

p. 189. l. 27. *Caſtratos, vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres,*] VI. Aph. 24, 29. 30. *Conſt.*

p. 190. l. 2. *Valetudinem totam*] *Valetudinem bonam.* Conft.

p. ead. l. 3. *Afinino lotio*] *Afinino lacte.* Conft.

p. ead. l. 9. *Quod fere vere autumnove fieri folet.*] Hippocr. VI. Aph. 55. *Conft.*

p. 191. l. 13. *Recteque in aqua*] Hippocr. VI. Aph. 25. *Conft.*

p. 192. l. 3. *Quod fi nihil fuperimponi patitur,*] Nempe aeger. *Conft.*

p. ead. l. 8. *Aliave verbena ex reprimentibus*] *Verbena, aliave ex reprimentibus.* Conft.

p. ead. l. 13. *Ex quo in Afia lapidi Afio gratia eft.*] De lapide Afio, quod gratia illi fit adverfus podagram, quod hic Celfus dicit, meminit & Diof. κατασκευάζονται δὲ καὶ πύελοι ἐκ τοῦ λίθου, εἰς ἃς ποδαγρικοὶ τοὺς πόδας ἐντιθέντες ὠφελοῦνται. *Caefar.*

p. ead. l. 13. *Ex quo in Afia lapidi Afio gratia eft*] Leg. ex veteri Codice. *Ex quo in Affo fepulcra faciunt.* Et lapidi Afio gratia eft ad juvandum. Lege Diofcorid. & Galen. in fimpl. Plin. lib. XXXVI. cap. 17. *Affius lapis* eft farcophagus. *Afius* diverfus quibusdam. *Conft.*

p. ead. l. 14. *Intra dies quadraginta*] VI. Aph. 49. *Conft.*

p. 193. l. 8. *Quis invalefcit,*] *Mox convalefcit.* Conft.

p. ead. l. 11. *Quantum juvat*] Gloffema. *Scal.*

p. 194. l. 3. *Eam medicinae partem,*] φαρμακευτικήν. *Conft.*

p. ead. l. 4 *Herophilus, deductique ab eo viri*] Convenit cum Graeca loquendi ratione καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ. *Cafaub.*

p. ead. l. 14. *Innexae*] *Connexae.* Alii *annexae.* Conft.

p. 195. l. 1. *Sanguinem fupprimunt.*] Ἴσχαιμα, ut funt ἰσχαιμωτικὰ, adftringentia, ubi aperta vafa, glutinantia, cum rupta, σαρκωτικὰ cum exefa. *Conft.*

p. ead. l. 3. *Creta vel cimolia vel figuralis,*] Vel *figillaris.* Caefar.

p. ead. l. 4. *Figuralis,*] Alii *figillaris*, quae *anularia* & *argentaria* Plinio. Non difplicet *figuralis*, quae vulgaris eft, & ἴσχαιμος, quia emplaftica. De figulari Plinius lib. XIV. cap. 26. *Conft.*

p. ead. l. 4. *Vinum*] Sane fi aufterum. *Conft.*

p. ead. l. 5. *Melinum,*] Foffile coloris albi, dictum a Melo infula, ex qua & praeftans alumen. *Conft.*

p. 195. l. 7. *Quae vulnus glutinent.*] Κολλητικὰ etiam συμφυτικὰ dicta, & interdum ἔναιμα καὶ τραυματικά. *Conft.*

p. ead. l. 7. *Acanthinum pfyllium,*] Scribo diftincte, *acanthinum, pfyllium.* Vocat vero Arabicum gummi acanthinum, quia praeftantiffimum gummi ex Aegyptia fpina colligitur, quae Ἄκανθα Αἰγυπτία ἢ Ἀραβικὴ, & fimpliciter per antonomafiam ἄκανθα Theophrafto, ut & Latine *gummi*, quod Alexandrinum & Thebaicum vocat Scribonius Largus, κόμμι σκόληκος τὸ λευκὸν Aëtius. *Conft.*

p. ead. l. 7. *Acanthinum*] Intelligitur *fpina Aegyptia*, ἄκανθα Αἰγυπτία. *Scal.*

p. ead. l. 15. *Quae concoquant & moveant pus.*] Πεπτικὰ καὶ διαπυητικά. *Conft.*

p. ead. l. penult. *Quod στόμα Graece dicitur* Αναστομωτικὰ, quibus contraria στυπτικά. Itaque lego, *quae ἀναστομωτικὰ Graece dicuntur.* Conft.

p. 196. l. 3. *Quae purgent.*] Καθαρτικά. Conft.

p. ead. l. 5. *Sed validior eft fquama*] *fed validior eft fandarachae, fquama.* Conft.

p. ead. l. 12. *Vbique validior eft, fel,*] *Vtique* Vetus habet, *& fel taurinum.* Conft.

p. 197. l. 3. *Quae rodant.*] Δακτικὰ, ut omnia acria, amara, falfa, acerba. *Conft.*

p. ead. l. 6. *Terebinthina humida,*] *terebinthina liquida.* Conft.

p. ead. l. ult. *Saepius fafcia circuire debet*] Galli dicimus; *faire plufieurs tours.* p. 533. l. 8. *Cafaub.*

p. ead. l. ult. *Fel,*] Leg. *fal.* Conft.

p. ead. l. ult. *Oleumque earum,*] Bis repetitur. Itaque legunt, *ut oleumque.* Σταλτικὰ quaedam & πυκνωτικὰ, quae molem reprimunt, inter ea, quae καθαιρετικὰ funt, improprie conturbavit. *Conft.*

p. 198. l. 3. *Cinis Cyprius*] Non Cypri arboris, fed arundinis Cypriae, quae *donax* vocatur. *Conft.*

p. ead. l. 6. *Lactucae marinae,*] Τιθύμαλος, herba lactaria, Latine *lactuca caprina* Plinio. *Efula* aliis: cujus fpecies eft tithymalus paralius, five tithymalis, i. lactuca marina, quam & Plinius *tithymalum marinum* vocat. *Conft.*

p. ead. l. 9. *Sciffilis,*] Lapis fciffilis (qui e lapide chalcite) concretum alumen, στυπτηρία σχιστός. *Conft.*

p. ead. l. 9. *Acetum.*] *Acetum* bis mifcuit, ut fuperiori cap. bis *oleum.* Conft.

p. ead. l. 15. *Corallium,*] Καυστικὰ complectitur hoc cenfu, i. ἐσχαρωτικὰ, καθαιρετικὰ, & σηπτικά. Sed *corallium* nemo (arbitror) unquam prodidit ejus effe facultatis, & experientia reclamat. *Conft.*

p. ead. l. 7. *Et id, quo magis coctum.*] Legitur, *& id quoque magis coctum.* Conft.

p. 199. l. 15. *Quae difcutiant ea,* Διαφορητικὰ καὶ ἀραιωτικά. Conft.

p. ead. l. 9. *Sordes ex gymnafio*] Γλοιὸν intelligit. *Cafaub.*

p. 199. l. 11. *Quae evocent & educant.*] Ἐπισπαστικὰ, ἑλκτικὰ five ἐξιπωτικὰ, quae agunt calore justo, aut ascititio ut ex putredine: vel trahunt a proprietate occulta, i. a tota subst. *Const.*

p. ead. l. 15. *Levent.*] *Laevent.* Const.

p. ead. l. 15. *Levat.*] *Laevat.* Const.

p. ead. l. 17. *Quae carnem nutriant,*] Σαρκωτικά. *Const.*

p. ead. l. penult. *Ochra, attice,*] Legend. *ochra Attice*, ut lib. v. in malag. Alii *Atticum* (vel potius *aceton*, id ἄκητον ut apud Plinium legi debet, non *acaeton*) *mel*, aut *ericaeum*. *Acanthicae*, & *asterisco* nullus hic locus, ne quis frustra se torqueat in antiquis scriptis recta depravando. *Asteriace*, i. Aster Samiae terrae species, Plin. *Const.*

p. 200. l. 1. *Quae molliant*] Μαλακτικὰ, quibus admiscet πεπτικά. *Const.*

p. ead. l. 5. *Stibi,*] *stimmi*, vel *stibium*. Const.

p. eap. l. 9. *Quae cutem purgent.*] Ῥυπτικὰ, ut quae poros purgant ἐκφρακτικὰ, ἐκκαθαρτικά. *Const.*

p. 201. l. 2. *Quae ex his*] *Quaeque ex his.* Const.

p. ead. l. 3. *Vllus*] *Vnus.* Const.

p. ead. l. 3. *Ex simplicibus*] *ex similibus.* Const.

p. ead. l. 3. *Ita cum*] *Itaque cum.* Const.

p. ead. l. 5. *Etiam parvis*] *Etiam paucis.* Const.

p. ead. l. 14. *Pondus denariorum*] Denarius Latinorum est Atticorum drachma. Nam quemadmodum drachma apud Graecos dividitur in sex ὀβόλους, ita & denarius apud Latinos in sex uncias. Drachma autem valebat Regale unum cum dimidio. *Scal.*

p. ead. l. 14. *In uncia pondus &c.*] Multi sunt, qui de ponderibus & mensuris medicis scripsere, quorum indiculus exstat apud Merklinum in Lindano Renovato. Omnium tamen, si Celsum spectamus, optimus est Joan. Rhodius, cujus dissertationem *de ponderibus & mensuris veterum, imprimis Corn. Celsi* edidit Th. Bartholinus Hafniae 1672. quam huic nostrae editioni subjungere ipsa vetat crassities. Ad pleniorem vero ponderum notarum in Celso occurrentium notitiam I. Manardi epistolam, quae est IV. lib. XVIII. adjicere consultum duximus.

I. MANARDUS
I. PAULO CASTILIONO
S. D.

„ Alexandrum Capelinum, licet antea magna „ mihi familiaritate conjunctum, tua etiam causa „ benignissime excepi, quantumque pro tempore valui, saluti hominis consului: vix enim „ duobus diebus apud nos fuit. Ex eo poteris „ de mea valetudine intelligere. De Celsi vero „ characteribus quid sentiam, breviter subscribam. p. pondo intelligo. X vel * denarium, „ septimam videlicet (ut ipsemet seipsum declarat) unciae partem. Per notas, quae sequuntur, denariorum numerum accipio. Atque ut „ haec exempla reddantur clariora, ubi in primo „ malagmate lib. v. legitur, *Aeruginis rasae & thuris singulorum* p. XII. intelligo accipiendos „ singulorum, aeruginis scilicet, & thuris binos „ denarios. Cerae vero & squamae VIII. subdit „ enim XVIII. sicubi vero in antiquioribus exemplaribus, jam diu videlicet excusis, scribuntur duo χ. ut in malagmate sequente ad jecur „ dolens, per primum intelligo pondus denarii: „ per secundum, denariorum numerum, ut accipiamus *lacrymae balsami denarios duos & viginti, & costi cum reliquis, quae sequuntur, sexdecim.* Simili modo in Andreae malagmate „ ubi scribitur p. XXX. intelligendum pondus viginti denariorum. Idem in similibus intelligendum, ita tamen, ut sciamus per p. non „ semper simpliciter pondus accipiendum, sed „ interpretandum pondo, hoc est, libram: ut „ in Mosci malagmate, ubi scribitur p. II. ego „ duas libras intelligo: nisi forte in exemplari „ nota desit denarii, ut scilicet sit legendum „ p. XII. tunc enim duos denarios intelligeremus. Vbi vero p. 12. octavam partem librae: „ vel si χ. desit, octavam partem denarii: & „ pro triente, tertiam librae partem. Legitur & „ quandoque apud eundem Celsum p. sextantem, „ ubi ego intelligo sextam librae partem, binas „ videlicet uncias: sicut & per bessem, octo „ uncias. Haec habui, alioqui in profitendi „ munere occupatus: quae de ponderibus Celsi „ scriberem. Si quid vero adhuc in his desideraveris, mihi per literas significato. Vale. Ex „ Ferraria, XII. Kalend. Decemb. M. D. XXXIII.

 Ad

Ad caeterea vero quae in Celso occurrunt intelligenda faciunt Sorani Ephesii verba, quae subjungere idcirco voluimus Cap. XXIII. & Praefatio Plinii de Re Medica. *Alm.*

p. ead. l. ult. *Paulo plus dimidio scripulo*] Vel *scrupulo.* Caesar.

p. 232. l. 1. *Pastillique (quos τροχίσκους Graeci vocant)* Τροχίσκους vel τροχίσμους. *Caesar.*

p. ead. l. 19. *Aut cerato*] Leg. *ut cerato*, sic enim saepe emplastra ceratis emolliuntur, ut 517, 24. nec emplastra, sed & aliud, ut *cervicem liquido cerato molliri* dicit, pag. 250. 12. *Casaub.*

p. ead. l. 22. *Refrigerare potest*,] *Refrigerare possit*, Vetus. *Const.*

p. 203. l. 3. *Malagma ad materiam extrahendam.*] Ἐπισπαστικὸν μάλαγμα. Const.

p. ead. l. 7. P. VI.] P. VII. *Const.*

p. 204. l. 4. *Tum eo miscentur.*] Haec addititia. *Const.*

p. ead. l. 5. Βάλανον] Μυροβάλανον. Vide lib. IV. cap. 9. *Const.*

p. ead. l. 10. *Consumat.*] *Absumat* in Manuscript. *Const.*

p. ead. l. 15. *Cachryos acetabulo,*] Potest etiam legi *canchryos.* Caesar.

p. ead. l. 15. P. IV.] P. II. *Const.*

p. ead. l. 15. *Renibus sicci,*] *Renibus, visci.* Const.

p. 205. l. 8. *Ammoniaci, thymiamatis*,] Conjunge *ammoniacum thymiama*, i. gutta Latine, gummi Ammoniacum, τὸ ἀμμωνιακὸν θυμίαμα, cujus planta ferulacea ἀγάσυλλις Dioscor. qui species duas θραῦμα & φύραμα tradit. *Const.*

p. ead. l. 8. *Ammoniaci thymiamatis*] Νάρκαφθον Dioscorides dicit. Arabes Tigname. Νάρκαφθα vel Νάρκαφθον verba sunt peregrina. Caeterum semper Dioscorides conjungit haec duo verba, *ammoniacum thymiama*, ut ab ammoniaco sale distinguat. Quae si hic conjungenda sunt, habetis exemplum p. 253. l. 17. Sin minus, thymiama erit Νάρκαφθα. *Scal.*

p. ead. l. 15. *Polyarchum*] Vide Caelium Aurelianum lib. II. Curat. Acut. cap. 24. ubi malagma Polyarchium vocat. *Const.*

p. ead. l. 16. *Thuris, fuliginis,*] Legito conjunctim, *thuris fuliginis.* Const.

p. 206. l. 2. P. III. *.] Ad pondera ista emendanda consulendi essent veteres codices: quod ubi apud Vitruvium factum est, jam nullus dubitationi locus relinquitur. Caeterum *denarius* adjectivum est, ita ut semper *nummus* intelligendus veniat. *Scal.*

p. 206. l. 6. *Thuris fuliginis*] *Thuris pollinis* Const.

p. 206. l. 5. *Ammoniaci, thymiamatis*] Lege sine distinctione. Vide supra. *Const.*

p. ead. l. 7. *Sub auctore Medo*] Forte legendum *Medio;* Plinius enim N. H. cap. IV. lib. XX. Medium quendam producit. Galenus adversus Erasistrataeos cap. 2. pag. 409. Tom. X. Ed. Chart.) Medium quoque citat, quo tamen loco legendum Μηδίας putat Menagius ad Diogen. Laërtium pag. 129. B. qui, an idem sint, an diversi, hactenus expositum non est. Nos nihil certi statuere possumus, expectantes avide Medicorum historiam a viris clarissimis Menagio & Meibomio pollicitam, qui nodum hunc forte sint soluturi. *Alm.*

p. ead. l. penult. *Lactucae marinae*] Vide lib. V. cap. 7. *Const.*

p. ead. l. penult. *Aridae, aceti,*] *Aridae aceti.* Vide Plinium lib. XXIII. cap. 2 *Const.*

p. 207. l. 1. P. VIII.] P. V. *Const.*

p. ead. l. 3. *Visci, felini stercoris,*] *Visci seminis, stercoris.* Sic in meo Codice. Nihil mutandum censeo. *Const.*

p. ead. l. 3. *Felini stercoris,*] Legendum fortasse vel *caprini*, vel *bovilli* ex Galeno de strumis. *Caesar.*

p. ead. l. 14. *Carcinodas*] Καρκινώδη vel καρκινώδη. *Const.*

p. 208. l. 6. *Quae Attice*] Vide lib. V. cap. 14. Al. *Attica.* Const.

p. ead. l. 7. *Hisque contunditur,*] *Hisque cum tunduntur.* Const.

p. ead. l. 7. *Malagmatis*, *Mellis.* Const.

p. ead. l. ult. *Si satis*] *Si plus satis.* Const.

p. 209. l. ult. *Malagmata stomachica*] *Anastomotica.* Const.

p. l. ead. l. *Quae στομαχικὰ*] Quae ἀναστομωτικά. *Const.*

p. 210. l. penult. *Sine surculis*] Ἀξύλου dicit Dioscorides & Asclepiades apud Galenum ἐν τοῖς κατὰ τόπους. *Const.*

p. 211. l. 8. *Nitri quam ruberrimi*] Mirum, qui dicat ruberrimum esse nitrum, cum viride sit, & in ollas indatur, ad caules viridiores efficiendos. *Scal.*

p. ead. l. 19. *Chamaeleontis,*] *Chamaemeli.* Const.

p. 212. l. 4. *Cedri cyathus*] *Cedriae*, i. κεδρελαίου. *Const.*

p. ead. l. 15. *Ideoque alipenae nominantur*] Vel *aliporae.* Caesar.

p. ead. l. 15. *Alipenae*] ἀλίπαινα. Aëtio ἀλίπαντα. *Const.*

p. ead. l. 20. *Alterum ad idem, quod choachon vocant,*] Legendum fortassis *choacon*, aut *chiacum*, ut apud Georg. Val. de cura oculi, nisi malis *coacon*, quod inter Hippocr. opera liber habeatur, qui inscribitur de Coacis praenotionibus, un-

unde nomen deductum videri poteſt. *Caeſar.*

p. 212. l. 20. *Quod* χόακον] *Quod* κοακὸν. *Conſt.*

p. 213. l. 2. *Ex minio rubet*,] *Ex minio ruber.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Fuliginis*] *Pollinis* & hic lego. Nam ſi *fuliginis*, quaero, qui perviride & ſmaragdinum eſſe queat? *Conſt.*

p ead. l. 9. *Quo fuligo*] *Quo pollen* i. μάννα. *Conſt.*

p. ead. l. 17. P. IV.] P. XL. *Conſt.*

p. 214. l. 3. *Roſae*,] *Roſae*, i. roſacei. *Conſt.*

p. ead. l. 8. P. VII. *olei*] P. I. *olei.* Conſt.

p. ead. l. 8. *Tetrapharmacum*] Τετραφάρμακον, Baſilicum vocant. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Puri autem movendo non aliud melius, quam quod expeditiſſimum eſt, Tetrapharmacon a Graecis nominatur.*] Τετραφάρμακον, ſic quidem dictum, quod ex quatuor rebus componitur. Sic ἐννεαφάρμακον, quod ex novem rebus conſtet. *Caeſar.*

p. ead. l. 12. *Enneapharmacum*] Ἐννεαφάρμακον. Hori Mendeſii diverſum apud Aëtium XV. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Roſa*,] *Ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Hyſſopo*,] *Oeſypo.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Quae ſi ſingula habenda ſunt, meliora ſunt. Sed in copia*] *Cui ſi ſingula addenda ſunt, meliora ſunt: alias deteriora, nec niſi cum utraque opus eſt, aut in ſingulis ſingulorum inopia, utendum venit. Sed in copia* &c. Conſt.

p. 215. l. 3. *Aeris* P. XVI.] *Aeris* P. VI. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Fuliginis*] *Thuris fuliginis.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Fracto capiti accommodatum.*] Καταγματικόν. Conſt.

p. ead. l. 10. *Colophoniacae*,] Pro *colophoniae*, ut infra recte. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Vocant*,] *Vocamus*, vel *vocantur.* Conſt.

p. ead. l. 12. *Expendatur* ,] *Expendere* hic quod vulgo *diſpenſare* unguentarii. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Baccarum lauri*,] διὰ δαφνίδων eſt ex baccis laurinis. *Caeſar.*

p. 216. l. 2. *Argenti* P. LII.] *Argenti.* P. XXXII. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Capitulorum punici mali*,] *Capitula punici mali* hic cytinos vocat, i. κυτίνους Dioſcorid. *Conſt.*

p. ead. l. 27. *Colophoniacae*,] Vide pag. 263. *Conſt.*

p. ead. l. 27. P. CXC.] P. CC. *Conſt.*

p. ead. l. 28. *Fuliginis*] *Pollinis.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Ladani*] Auctor ipſe propter ladanum lib. V. in cura ulceris vocat emplaſtrum ex ladano. *Conſt.*

p. 217. l. 1. *Aceti heminam*,] *Aceti ſtillaticii.* Alii vero *ſcillitici.* Conſt.

p. ead. l. 8. *Vini aminei*] *Sunt etiam amineae vites*, legendum apud Virgilium. *Scal.*

p. ead. l. 10. *Diogenis*,] *Diogeſi*, lib. V. cap. 27. *Conſt.*

p. ead. l. penult. P. XLV.] In meo Cod. P. XXXV. *Conſt.*

p. 218. l. 3. P. LVI.] P. XLVI. Alii XXXVI. *Conſt.*

p. ead. l. 8. Λευκὰ *Emplaſtra*] Λευκαὶ ἔμπλαστροι. *Conſt.*

p. ead. l. 10. P. LII.] P. XLII. *Conſt.*

p. ead. l. 11. P. LVIII.] PXLVIII. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Elephantinum emplaſtrum.*] Eſt apud Aëtium compoſitio gemina. Ita vocatur ab eboris candore, ἐλεφάντινον. *Conſt.*

p. ead. l. 12. P. XX.] P. XXX. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Quas* λιπαρὰς] Intelligitur ἐμπλάστρους. Vide lib. II. cap. 24. & ſupra ἀλίπαντα. Plinius *liparas* etiam vocat lib. XXIII. cap. 9. XXXIII. cap. 6. Sic dicuntur a pinguedine, & oleo, quod λίπα Hippocr. *Conſt.*

p. 219. l. 4. *Plumbi recrementi*,] Vide lib. V. cap. 15. veram lectionem. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Roſae*] *Ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. ead l. 16. *Chalcitis*] *Chalciteos.* Conſt.

p. ead. l. 19. *Capitulorum mali*] Vide pag 264. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Aceto*, *ſic ubi*] *Aceto*, *ac ubi.* Conſt.

p. 220. l. 1. *Polybus*] *Polyidas.* Conſt.

p. ead. l. 1. *Sed longe Polybii celeberrimus eſt*,] Inter opera Hippocratis liber exſtat de affectibus ſive morbis, quem Galenus Polybio cuidam adſcribit. Citatur & ab Ariſtotele libro tertio de natura animalium Polybius quidam, cujus ſententiam de venarum ordine inibi explicat cap. item tertio. *Caeſar.*

p. ead. l. 1. *Polybi*] Galenus *Polyidae:* & thus admiſcet. Vide Paulum Aegin. lib. VII. cap. 12. & Aëtium lib. IX. cap. 49. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *Paſtillus ad ulcera ſordida*,] Pag. 294. lin. 1. lib. V. cap. XXVI. De glutinat. vuln. vocabit hunc paſtillum σφραγίδα ἐκρυπτοῦσαν, a vi extergendi. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Ad naturalia ſordida*,] Galenus lib. III. cap. 5. Compoſit. Pharmacor. κατὰ τόπους. Paulus Aegin. VII. *Conſt.*

p. ead. l. 12. P. I.] P. II. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Stibis*,] *Stibii.* Conſt.

p. 220. l. ult. *Deliquantur.*] *Liquantur.* Conſt.

p. 221. l. 9. Πεσσὲς] Πεσσοὶ *peſſi* vel *peſſaria.* Lege Paulum lib. III. & VII. cap. 24. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Cauneis*] *Cannis.* Alii *cuneis duobus*, i. σφηνίσκοις, linamentis cunei inſtar. *Conſt.*

p. ead. l. 11. P. I.] P. II. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Cauneis*] Sunt *ficus*, ita nominatae a loco, Cauno urbe ſc. Cic. Lib. I. de Divinat. Erant autem exiguae ficus, quas Aquitani & Provinciales vocant melecas. Dicebant autem Latini *cauneas*. Scal.

p. ead. l. 13. *Vnguento ſuſino*] Hujus ſuſini unguenti confectio ſimul cum nomine in Graeciam & Italiam delata eſt ex Syria. Nam ſuſan Syriace & Arabice lilium ſignificat, quod Hiſpani vocant Alſuſena. *Scal.*

p. ead. l. 16. *Roſa*] *Ros* i. roſaceum. *Conſt.*

p. ead. l. 16. P. III.] P. II. *Conſt.*

p. ead. l. 17. P. VI.] P. V. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Roſae*] *Ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. ead. l. 23. *Roſae*] *Ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Ad ejiciendum*] Ἐκβόλιον, ſive φθόριον. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Quo facilius ejiciatur*] Ἐμβρυϋλκιον eſt inſtrumentum extrahendi foetus ſeu id medicamentis ſeu ferramentis fiat. *Scal.*

p. ead. l. 24. *Malicorium*] Vide an conveniat. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Malicorium*] Legit aliud medicamentum Celſus in auctore, a quo deſumſit, quod proxime ad σίδια accedit, i. e. malicorium; aut certe fallitur. Conſtantinus toto coelo aberrat, qui φθόρια vocat haec medicamenta & ἐκβόλια, (quae nonnulli ἐκτρωτικὰ nuncupant) de quibus hic Celſus. Ea enim corrumpunt nondum perfectum foetum. At de quibus hic agitur, ea ſunt, quae jam perfectum ejiciunt. *Scal.*

p. 222. l. 1. *Vitio locorum*] Dioſcorides τόπους vocat, in quo λαγνίζει. *Scal.*

p. ead. l. 3. *Roſa*] *Ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *De medicamentis, quibus aridis utimur.*] Ξηράσια vel ξηρία Graecis; & καταπάσματα, ſive καταπαστὰ φάρμακα. Vide Aeginetam lib. VII. cap. 13. Parum differunt διαπάσματα, quae & diapaſmata vocat Plinius, quae odoris gratia inſperguntur, & ἐμπάσματα, quae ſudoribus adhibentur, aut ſcarificationis gratia, aut ad pruritum excitandum, Oribaſius. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *Quibus aridis neque coactis utimur*] Διαπάσματα ſunt medicamenta in forma pulveris, de quibus hic. Hactenus enim de iis dixit, quae aliquo liquore comprehenduntur. Nunc vero de iis, quae inſperguntur, vel de diſperſionibus, quae διαπάσματα vocantur. Aliud enim eſt cogere oleo, i. e. incorporare cum oleo, & aliud, excipere oleo, ut puta manus perunctas oleo intingere in pulverem. *Scal.*

p. ead. l. 12. *Ad putrem . . . . . compoſitiones.*] Haec ſunt ἐκ τῶν καθαιρετικῶν genere, partim ἐκ τῶν συσταλτικῶν. *Conſt.*

p. 223. l. 4. P.* 33. *thuris*,] P. * et 2. Conſt.

p. ead. l. 6. *Eſt etiam Hierae*] Vide h. l. cap. *Conſt.*

p. ead. l. 8. P. XX. *.] P. X. *. *Conſt.*

p. ead. l. 18. P. I. *] * P. *p.* 11. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Cocti*] *Vſti.* Conſt.

p. ead. l. 21. P. IV. *.] * P. *p.* IIII. *Conſt.*

p. 224. l. 7. *Ad ſternutamenta*] Πταρμικόν. *Conſt.*

p. ead. l. 8. P. III. *] * V. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Gargarizationes*] Ἀνακογχυλισμοί. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Levandi*] *Lavandi.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Levant*] *Lavant.* Conſt.

p. 225. l. 4. *Trifolii*] 3. P. *trifolii.* Conſt.

p. ead. l. 4. P. V.] P. p. V. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *Silis*,] *Seſeleos.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Piperis albi*,] *Papaveris albi.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Syri*,] *Syriaci.* Vide Diſcorid. *Conſt.*

p. 226. l. 1. *Nardi Syri*] Putabant *ſpicam nardi*, de qua hic loquitur, naſci in *Syria*, eoque nomine *Syram* dicebant, non alia ratione, quam quod inde ad eos ipſa conveheretur. *Scal.*

p. ead. l. 3. *Rotundi*,] Schoenanthi. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Singulorum* P. V. 1. 3.] Sing. P. *p.* VI. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 4. P. VIII. *. 3.] P. *p.* VIII. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 7. P. V.] P. *p.* V. Hic ubique cum P. *p.* deletis his * in notis in hoc capite legitur. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Antidotum Mithridatis.*] Μιθριδάτειος. Vide Galen. II. de Antidotis, & lib VII. κατὰ τόπους. Plin. lib. XXIII. cap. 18. *Conſt.*

p. ead. l. ult. P. *. v. 3.] P. *p.* v. 2. *Conſt.*

p. 227. l. 1. *Acaciae ſucci*] Plinius ſemper confundit *ſuccum* cum *lacryma*, ita ut hic diligenter advertendum ſit, num *acaciae expreſſum ſuccum*, an *lacrymam* intelligat. *Scal.*

p. ead. l. 2. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur ἡ αἰὼν, αἰῶνος, quia putabant vitam in ea conſiſtere veteres. *Scal.*

p. ead. l. 2. P. II. * *aniſi*] P. *p.* 2. *aniſi.* Conſt.

p. ead. l. 4. P. IV. 3. *caſiae*,] P. *p.* IV. 2. *caſiae.*

p. ead. l. 4. *Silis, lolii,*] *Silis, Polii.* Conſt.

p. ead. l. 5. P. * v. 3.] P. *p.* v. 2. Conſt.

p. ead. l. 6. P. * 3.] P. * VI. *Conſt.*

p. ead. l. 7. P. VI. 3.] P. *p.* VI. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 9. P. * V. 33.] P. p. VI. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Radicis Ponticae*] Rhapontici. *Conſt.*

p. ead. l. 10. P. * VIII. 3.] P. *p.* VII. *Conſt.*

p. ead. l. 17. P. * II. 33.] P. *p.* II. 22. *Conſt.*

p. ead. l. 18. De Ammonico poſt illa a doctiſſimis viris ſupra dicta animadverto, Lindenium p. 253. l. 17. & alibi ſaepius verba *ammoniaci thymiamatis* conjunxiſſe, quae in tot locis editiones priores omnes ſeparant. Separandi occaſionem haud dubie dedit Celſus ipſe, qui & verbo *ammoniaci* ut in hoc loco, ita alibi quoque ſaepius, ſolitarie poſito utitur. Conjungenda tamen eſſe Celſus videtur eo docere, quod *thymiama* ſolitarium nusquam legitur, & pondus *ammoniaci thymiamatis* p. 331. l. 20. ſimpliciter ponitur, non adjecto verbo *ſingulorum*. Sed quid ſit *Ammoniacum thymiama*, fortaſſe quaeſiveris. Apud Dioſcoridem nunc in textu Graeco *edit. Colon.* A. MDXXIX. haec verba conjunctim ſcripta lego, inſcriptio vero capituli habet *Ammoniacum* ſolitarie poſitum. Deſcriptio pharmaci docet, illud thymiama, quod Romani alias *guttam ammoniacam* vocarunt, fuiſſe ipſum *Gummi Ammoniacum*. Praeterea in Galeni L. II. *ad Glauc.* C. IV. lego. „ Poſtquam autem partem fovimus, medicamentis ex praedictis medullis & adipibus confecta adhibuimus, miſcendo nonnunquam bedellium Scythicum, maſtichen Aegyptiam, & *Ammoniacum* thymiama vocatum; quod pingue & non vetuſtum eſſet, ſimiliter & chalbanen. Et poſtquam per haec praeparatum fuerat, ſolvens ammoniacum pinguiſſimum in acerrimo aceto circumlinivi totum femur,,. Hic locus claſſicus eſt. Nam & ammoniacum thymiama ammoniaco idem eſſe, & vix ab eo, quo hodie utimur, gummi ammoniaco differre liquido docet. Vide etiam *Paulum* L. VII. Kr.

p. ead. l. 9. P. IV. 3.] P. *p.* III. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 20. P. V. 21.] P. *p.* VII. *Conſt.*

p. 228. l. 1. P. IV. *Alexandrini*] P. *p.* XIV. *aromatici.* Conſt.

p. ead. l. 3. Εὐῶδες] Ἐλαιῶδες, legitur in veteri exemplari. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Roſae*] *Ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Olei cilicini*] *Cicini* legendum fortaſſis, ſed & *cilicini* poteſt, vel *cilicii*, propterea quod Galenus in quodam operum ſuorum mentionem facit olei, quod ab ipſo *capnolaeum* vocatur, quod quidem in Cilicia fit, unde & dictum videri poteſt a Celſo, *oleum Cilicinum*. Caeſar.

p. ead. l. 14. *Roſae*] *Ros.* i. roſaceum; ut hic cyprus pro oleo cyprino. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Ad ſacrum ignem.*] Sacer ignis, ζωστὴρ, & ζώνη Scribonio Largo. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Sil vocatur*,] De ſile vide Plinium lib. XXXIII. cap. ult. Hoc pigmentum eſt: aliud *ſil* i. ſiler in ſtirpium cenſu, ut infra cap. 25. *Conſt.*

p. 229. l. 1. *Catapotium ad ſomnum*] Καταπότιον ὑπνωτικόν. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *Poteſt tamen etiam ad concoquendum,*] πεπτικόν. *Conſt.*

p. ead. l. 5. *Papaveris*] i. opii, τοῦ ὀπίου. *Conſt.*

p. 230. l. 3. *Locorum*] i. vulvae. *Couſt.*

p. ead. l. 4. *Silis*.] Vide pag. 277. *Conſt.*

p. ead. l. 5. P. II. *] P. *p.* II. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Iunci rotundi floris*,] Σχοίνου ἄνθους, *ſquinanti* ut vocant. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Ad multa valens*] Πολύχρηστον. *Conſt.*

p. 230. l. 16. *Infrixit*] *Refrixit.* Conſt.

p. ead. l. 21. *Roſa*] *Ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 231. l. 5. P. *. 3.] P. *p.* 2. *Conſt.*

p. ead. l. 6. P. 1. *] P. 1. *libra mellis.* Conſt.

p. ead. l. 10. P. 1. *] P. *p.* I. *Conſt.*

p. ead. l. 11. P. IV.] P. *p.* IV. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Ad tuſſim*] Βηχικόν. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Ad tuſſim Athenionis*,] De Athenione quodam, ſed non Medico (reor) habes in vita Maximini, patris & filli, apud Iulium Capitolinum. *Caeſar.*

p. ead. l. 18. P. 1. * *myrrhae*,] P. *p.* 2. *Conſt.*

p. ead. l. 22. P. * 3.] P. *p.* 2.

p. ead. l. 24. *Colice*] Κωλικὴ δύναμις ἢ ἀντίδοτος. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Colice vero Caſſii ex his conſtat*,] *Colicae* legendum arbitror, ut ſubaudias *aegritudini*, ut hic ſenſus habeatur, *Catapotium Caſſii adverſus Colicam*, ſive *adverſus colicam aegritudinem.* Caeſar.

p. 232. l. 5. *Infantem vero mortuum, aut ſecundas expellit*] Ἐκβόλιον ἢ φθόριον. *Conſt.*

p. ead l. 7. *Jejunae*] *Jejunis.* Conſt.

p. ead. l. 8. *Ad adjuvandum vocem.*] Ἀρτηριακή. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Adverſus difficultatem urinae*] Διουρητική. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Coenato*] *Incoenato.* Conſt.

p. ead. l. 15. P. 1. *] P. *p.* I. *Conſt.*

p. ead. l. 15. P. 1. *] P. *p.* 1. *Conſt.*

p. ead. l. 17. P. 1. *] P. 1. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Et adjicitur*] *& ei adjicitur.* Conſt.

p. 233. l. 10. *Nec ſubito ſpeciem ejus*,] Vel *ſpem.* Caeſar.

p. 233.

p. 233. l. 10. *Speciem*] *Suspicionem*. Cost.

p. ead. l. 10. *Peremit*] *Interemit*. Const.

p. ead. l. 12. *Rem*] *Spem*. Const.

p. ead. l. 15. *Promptae rei*,] i. facilis atque expeditae curationis. *Const.*

p. ead. l. 18. *Servari non potest*,] Lege Hippocr. lib. VI. Aph. 18. & lib. de Vulnerib. *Const.*

p. ead. l. 23. *Vix autem ad sanitatem*] Hippocr. VI. Aph. 18. *Const.*

p. ead. l. 27. *In alis vel poplitibus mucro desedit.*] Alias *descendit*. Caesar.

p. 234. l. 3. *Inanibus locis*,] Inania loca, i. ilia, κενεῶνες Hippocr. Dicuntur & λαγόνες. Vide Galen. Comment. III. de Articul. II. Prognost. *Const.*

p. ead. l. 3. *Musculum*,] Ejus caput vel finem. Id enim vulnus pravum. Galen. Comm. Aph. 66. lib. V. *Const.*

p. ead. l. 11. *Excisum est*,] *Abscissum est*. Const.

p. ead. l. 12. *In orbem*] *Curva*. Const.

p. ead. l. penult. *Penitus*] *Penitius*. Const.

p. 235. l. 1. *Signa percussi cordis.*] *Corde percusso*. Paulus Aegineta lib. VI. cap. 38. *Corde vulnerato, juxta mammam sinisteriorem* &c. *Const.*

p. ead. l. 1. *Vena*] Venae hic veterum more pro arteriis, ut φλέβες apud Hippocr. Ergo venarum motus i. arteriarum | pulsus languescunt. *Const.*

p. ead. l. 3. *In rotato corpore*] *In aegroto*. Melius *irritato*. Nam in vetusto Codice, *irrotato*. Const.

p. ead. l. 12. *Os intentum.*] i. sublatum. Quia coguntur elatis scoptulis opertis spirare, affectis & musculis transspirationis & transverso septo per consensum. *Const.*

p. ead. l. 19. *Et femoribus*] *Et feminibus*, in Cod. *Const.*

p. ead. l. 20. *Pars per naturam*] Eleganter non minus quam honeste genitales partes naturam vocavit. Sic etiam Cicero de Divination. l. 11. cap. 70. *Parere quaedam matrona cupiens, dubitans, essetne praegnans, visa est in quiete obsignatam habere naturam.* Saepius Plinius aliique. Hippocrates vero ea significatione usus est verbo φύσις. Hesychius: Ἐσχάραι, πυραὶ, ἐπὶ ἐδάφους ἀνθρακιαὶ, καὶ αἱ τῶν γυναικῶν φύσεις. ἐξώστραι τετράγωνα. Hieron. Epist. 61. *Pars corporis nostri secretior φύσις, a nobis natura dicitur.* Usurpaturque haec vox tam de muliebribus quam virilibus partibus uti in commentario ad Carm. XXXVIII. Priap. videre est. *Alm.*

p. 235. l. ult. *Quaedam obtumescunt*,] *Quaedam obmutescunt*. Const.

p. 236. l. 1. *Sin*] *Enimvero si*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 1. *Cerebrum*,] Vide Hippocr. lib. I. de Morb.

p. ead. l. 5. *Bilis vomitus insequitur.*] Paulus lib. VI. cap. 88. Hippocr. lib. VI. Aph. 50. alia signa adjiciunt, ut febrem vehementem, capitis dolorem, oculorum inflammationem cum linguae rubore. *Const.*

p. ead. l. 6. *Ignorant.*] *Non audiunt*. Const.

p. ead. l. 8. *Moventur.*] Cod. *commoventur*. Nec habet *atque*. Const.

p. ead. l. 11. *Vbi stomachus*] Paulus VI. cap. 88. *Ex ventriculo chylus, ex intestinis stercus egreditur*. Const.

p. ead. l. 13. *Venarum*] Hic & pro arteriis. Vide supra de jecinore pag. 285. *Const.*

p. ead. l. 15. *Indurescunt*,] *Intumescunt*. Const.

p. ead. l. 16. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur ἡ αἰὼν, αἰῶνος, quia putabant vitam in ea consistere veteres. *Scal.*

p. ead. l. 16. *Discussa*,] *Percussa*, Vet. Al. *discissa*. Const.

p. ead. l. 22. *Vesica vero*] Paulus lib. III. cap. 45. *Const.*

p. ead. l. ult. *Sanies*] Ἰχώρ. *Const.*

p. 237. l. 1. *Varie*] *Varia*. Const.

p. ead. l. 2. *Albissimumque*,] *Albidissimumque*. Cod. *Const.*

p. ead. l. 8. *Vel meliceria*] *Vel* μελίκηρος. Cod. *melicera*. Const.

p. ead. l. 9. *Crassior, & glutinosior*,] *Crassa & glutinosa et*. Const.

p. ead. l. 10. *Quasi unctum*] *Quasi unguinosum*. Const.

p. ead. l. 13. *Rubens*,] *Ruber*. Const.

p. ead. l. 16. *Igitur*] *Quoque*. Const.

p. 238. l. 6. *Melius est, quo minus est, quo crassius*,] Infra cap. XXVIII. pag. 321. *Const.*

p. ead. l. 11. *Quo minus etiam*,] *Quo minus ejus*. Const.

p. ead. l. 13. *Curatio adv. profusionem &c.*] De vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. *Casaub.*

p. ead. l. 25. *Decurritur, potius*] *Decurritur his potius*. Couft.

p. ead. l. 27. *Circaque*] *Intraque*. Const.

p. ead. l. ult. *Vt & in se ipsae coëant*,] *Vt in se junctae coëant*. Const.

p. 239. l. 3. *Ex eo loco.*] In fronte duo musculi, quorum obliquae fibrae: quin & in fronte mittitur ramus ex tertio conjugio nervorum. *Const.*

p. ead. l. 4. *A diversa*] *Ab adversa* vel *aversa*. Const.

p. 239

p. 239. l. 7. *Ea*] *Eaque*. Conſt.

p. ead. l. 14. *Muſculus*] *Nervus*. Galenus cap. 9. lib. III. ſi muſculi capite puncto convulſio accidat, quae nullis remediis leniatur, idem faciendum tradit. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Vel exhauſto*] Venae ſectione. *Conſt.*

p. 240. l. 2. *Inhaerebit*] *Inhaeret*. Conſt.

p. ead. l. 10. *Acia*,] *Acia*, ῥάμμα, filum. Titinius, *Phrygio fui primo, beneque id opus ſcivi. Reliqui acus, aciasque hero atque herae noſtrae*. Conſt.

p. ead. l. 13. *Tranſivit*] *Tranſuit*. Conſt.

p. ead. l. 14. *Injectum vinculum*] *Injecta fibula*. Conſt.

p. ead. l. 15. *Illam*] *Vllam*. Conſt.

p. ead. l. 16. *Qua*] *Quatenus*, Vetus. Conſt.

p. ead. l. 19. *Concreverit*] In pus ſcilicet: vel lege, *coiverit*. Conſt.

p. ead. l. 24. *Dum manet*,] *Dum madet*. Conſt.

p. ead. l. ult. *Propoſui*] Cap. 20. h. l. init. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Barbarum*] Deſcribitur cap. 19. h. l. ſect. 1. *Alm.*

p. 241. l. 2. *Polybi*] Vide ibid. ſect. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 2. *Alexandrinum*] Deſcribitur ibid. ſect. 17. *Alm.*

p. ead. l. 3. Ῥύπτουσαν] Vel ἐκρύπτουσαν, nempe σφραγίδα. Deſcribitur pag. 269. hoc titulo Paſtillus ad ulcera ſordida. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Propoſui*] Pag. 264.

p. ead. l. 11. *Impoſitum, quo id juvetur*,] *Impoſito, quo adjuvetur*. Conſt

p. ead. l. 15. *Lintea*] *Linea* quidam legunt. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *Cancro*] *gangraena*. Conſt.

p. ead. l. 23. *Circuire*] Gallice *faire pluſieurs tours*. Caſaub. Vid. pag. 533. l. 8. *Alm.*

p. ead. l. ult. *Inferioribus*] *Inferior*. Conſt.

p. 242. l. 1. *Illo neminem*] *Porro neminem*. Conſt.

p. ead. l. 1. *Vt*] Ὡς, i. ὅτι. *Conſt.*

p. ead. l. 2. *De quibus*] *Ab iis, de quibus*. Conſt.

p. ead. l. ult. *Rigor, aut diſtentio, quae ex vulnere orta eſt, eam non*] *Rigorem aut diſtentionem, (quae ex vulnere orta eſt) ea non.* Vide Hippocr. Aph. 57. lib. IV. & 26. lib. II. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Vomitus*] Vide Aph. 50. lib. VI. *Conſt.*

p. 243. l. 8. *Ex aqua frigida eſt*,] Hoc repugnat Aphor. 20. lib. V. *Conſt.*

p. ead. l. 1. *Ex aqua frigida*] Videtur ex hoc loco ſibi contradicere auctor, ſiquidem l. III. c. 6. dixit frigida inimica vulneri, uti etiam docet Hippocrates Aph. V. 20. Quin mox praecipit ipſe ſaniem aqua calida removendam, quoniam calor naturae prodeſt. Sed ſcitisſime Celſus aquam frigidam commendat, quia ſanguinis timenda in vulneribus fluxio eſt, tranſtulitque hunc locum ex Hippocr. libr. de humid. uſu T. XI. 27. τὸ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κλεῖνον, πλὴν ὁπόσα αἱμοῤῥαγέειν ἐλπίς. Celſus pag. 293. *Levis plaga juvatur etiam, ſi ex aqua frigida expreſſa ſpongia imponitur*. Confirmat hoc experimentum, quod refert Doct. Caſpar. Bartholinus *Exercitatione* VII. p. 129. Panarol. Pentec. V. Obſ. 27. *Alm.*

p. ead. l. 9. *Quinto jam die*] *Quinto tamen die*. Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Ea, quae pus moveat*, ſcil. imponenda ſunt, quod in linea praecedente praeceptum eſt. Kr.

p. 244. l. 1. *Coloremque*] *Caloremque*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Maximeque ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis chartilaginoſis, rhypodes. Poſt id fomentum, ſi lata plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet, & ſi latius*] *Poſt id fomentum ſi late plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet: maximeque ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis chartilaginoſis, rhypodes: at ſi latius* &c. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Viſenda*] *Dicenda*. Conſt.

p. ead. l. 9. *Praeciſi nervi*] Nervi, tendines, membranae, ligamenta. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Ea transverſa*] *Et ea transverſa*. Conſt.

p. ead. l. 16. *Magis quoque majores*] *Magisque quo majores*. Conſt.

p. ead. l. 18. *Tumor durus diu permanet*,] Durus permanet ex reliquiis inflammationis immodice reſolutae, aut ſcyrrho aut grandiore cicatrice. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Major tamen*] Hoc vitium ἀγκύλη lib. V. cap. 18. ſive ἀγκύλωσις, cui opponitur ὀρθόκωλον. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Si in inflammatione eſt*,] *Si in eo inflammatio eſt*. Conſt.

p. 245. l. 11. *Vel enneapharmacum*] *Vel tetrapharmacum, vel enneapharmacum*. Quod pag. 262. *Conſt.*

p. ead. l. 21. *Roſa*,] i. Roſaceo. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Sed jam plenioribus.*] *Sed etiam pleniores*. Conſt.

p. 246. l. 4. *Aut ſi plaga*] *At ſi plaga*. Conſt.

p. ead. l. 8. *Plus*] Carnis. *Conſt.*

p. ead. l. 29. *Cancer*] *Gangraena*. Conſt.

p. ead. l. 22. *Decernitur*] *Diſcernitur*. Conſt.

p. ead. l. 22. *Seq*. Locum hunc mire depravavit Lindenius, cum antea in Manutiorum editio-

tionibus ita, ut fide veterum librorum correxi, legerentur. Defcripfit autem hic, vel potius depinxit Celfus, quam hodie humidam vocant gangraenam. Quaedam, fed non omnia, ante Morgagnus notaverat. Qui & *Epift.* VII. p. 205. recte monet, Galenum & Hildanum, quos Almeloveenius, in fubjecta nota excitat, de eo, quod hodie cancrum vocamus, vitio, Celfum vero de gangraena & fphacelo verba facere. Kr.

p. ead. l. ult. *Intenditur*] *Extenditur.* Conft.

p. 247. l. 2. *Interdum etiam nervi*] Eft σφακελός. Conft.

p. ead. l. 4. *Modo oritur*] Eft νομὴ καὶ φαγέδαινα. Conft.

p. ead. l. 8. *feqq.* Hunc etiam locum mire habuit Lindenius. Omnes veteres libri habent fic, ut natura docet, & ego correxi. Kr.

p. ead. l. 9. *Puftulis*] *Pufulis.* Conft.

p. ead. l. 21. *Incidendum eft*] *Excidendum eft. Concidendum eft*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 22. *Si varicula*] *Si caruncula.* Conft.

p. ead. l. 22. *Quae his*] *Quae has* vel *hoc.* Conft.

p. ead. l. penult. *Non vult*,] *Nolit*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. penult. *Quod ex ladano*] Defcribitur pag. 265. *Conft.*

p. 248. l. 3. *Cervices*] *Cervicem.* Conft.

p. ead. l. 6. *Pluviali*] *Pluviatili.* Conft.

p. ead. l. 7. *Cupreffo*] Pro galbulis (five globulis) pilulifque cupreffi. *Conft.*

p. ead. l. 7. *Lenticulam.*] *Lenticula.* Conft.

p. ead. l. 11. *Si per fe refrigerantia.*] Remedium hoc convenit, cum nimia refrigeratione Eryfipelas livet, & diaphoretica poftulat. *Conft.*

p. ead. l. 12. P. XX.] P. XXII. *. XXXII. *Conft.*

p. ead. l. 14. *Solani folia*] Remedium hoc prodeft, ubi immodica refrigeratione Eryfipelas fcyrrhofum effectum eft. *Conft.*

p. ead. l. 18. *Si magis putre eft*,] Vide Hippocrat. lib. VII. Aph. 20. *Conft.*

p. ead. l. ult. Eas ἐσχάρας *Graeci vocant*] Suidas: Ἐσχάραν φησὶ καλεῖσθαι λυκοῦργος καὶ ἀμμώνιος, τὴν μὴ ἔχουσαν ὕψος, ἀλλ᾽ ἐπὶ γῆς ἱδρυμένην, ἢ κοίλην, παρ᾽ ὃ καὶ τοὺς ἰατροὺς τὰ ἐν σώματι κοῖλα ἕλκη ἐσχάρας καλεῖν. *Caefar.*

p. ead. l. ult. Eas ἐσχάρας] ἐσχαρωτικά. *Conft.*

p. 249. l. 4. *Gangraenam*] Gangraenae curatio chirurgica pag. 485. VII. cap. 27. *Conft.*

p. ead. l. 11. *Intentione*] *Extenfione.* Conft.

p. ead. l. 12. *Concidere.*] Al. *excidere*, non muto. Sic in Cod. pag. praec. ut habet recepta lect. Hoc cap. fect. 32. *Conft.*

p. ead. l. 14. *Gravia quoque*,] Gravia hoc loco βαρῆ, i. χαλεπά, molefta, quia malum irritant. Itaque quam leniffimis (fic enim legendum putant) utendum eft. Reprimentia, id eft, quae coërcent, aut humoris affluxum aut putredinis vitium: quod quia adftringendo (puta) id faciunt, ideo molefta funt, malumque exacerbant. Alii aliter gravia de pondere, negantque lenia congruere. *Conft.*

p. ead. l. 22. *Ideoque etiam corpus adftringant*,] Alias *eidemque.* Caefar.

p. ead. l. 25. *Sic tamen*] *Sed tamen.* Conft.

p. ead. l. ult. *In eo vulnus*,] *In eo ulcus.* Conft.

p. 250. l. 1. *Serpere his cancer*] *Serpere is cancer.* Conft.

p. ead. l. 2. *Corporis*] Lege *corpori.* Cafaub.

p. ead. l. 3. *Vulnerum*] *Vlcerum.* Conft.

p. ead. l. 9. *Supponere*:] *Superponere.* Conft.

p. ead. l. 11. *Quare* λιπαρὰ eft.] *Qualis* λιπαρά. Intelligitur ἔμπλαστρος. Vide fupra cap. 19. fect. 25. *Conft.*

p. ead. l. 16. *Fieri*] *Velli.* Cod. *Conft.*

p. ead. l. ult. *In filice eft.*] *In filicis affula eft.* Vide Plinium lib. XIII. cap. 6. & lib. XXIV. cap. 11. *Conft.*

p. ead. l. ult. *In filice*] Vera lectio: *in filicis haftula.* De filice impacta corpori & arundine eadem habet *Marcellus de Medicam.* cap. XXXIV. & *Plinius* XXXIV, XI. *Cafaub.*

p. 251. l. 4. *Priori rei Philocratis*,] Supra cap. 19. Sect. 14. *Conft.*

p. ead. l. 4. *Huic Hecataei*] Ibid. Sect. 16. *Conft.*

p. ead. l. 13. *Vnguenti*] *Glandis unguentariae.* Alii *fufini*, quo utitur Diofcorides in cicatricibus. *Conft.*

p. 252. l. 5. *Diogefi*] *Diogenis.* Supra cap. 19. fect. 20. *Conft.*

p. ead. l. 7. *Viride Alexandrinum*] Ibid. fect. 17. *Conft.*

p. ead. l. 9. *Manus*] Alii poftponunt voci *digitis.* Conft.

p. 253. l. 2. *Provifam*] *Praevifam.* Conft.

p. ead. l. 9. *Quod primo loco pofui*] Supra cap. 23. fect. 1. *Conft.*

p. ead. l. 11. *Et fi jam*] *At fi jam.* Conft.

p. ead. l. 13. *Curationes communes &c.*] Curationes hae Graecis Θηριακά, Latinis, ut Tertulliano, *Scorpiaca.* Scal.

p. ead. l. 17. *Super vulnus*] *Supra vulnus.* Conft.

p. ead. l. 24. *Pfylli*] Bochart. Hieroz. T. 2. l. 4. cap. 19. p. 587.

p. ead. l. 24. *Pfylli*] Miramur vulgo cum legimus, effe, qui venenatas beftias, & ferpentes tuto tractent, & eorum venenum adimant. Definet mirari, qui *Celfi* haec legerit. Sed & *Dio* quoque

que *Psyllis* aliud nihil tribuit, quam τὸ ἐκμυζᾷν. Hodie similis gens vagatur per Italiam, quae a D. Paulo originem generis stulte refert. *Casaub.* De Psyllis vide Turneb. Adverf. XVI. 6. Ettmuller. ad Schroder. p. 184. *Alm.*

p. ead. l. 25. *Venatoria venena*] Vtebantur herba Helenio, non tamen nostrate; alii dicunt Velenium, v. g. Apollinaris, quia veteri lingua Druidum Belen Apollinem significat. Hac herba tingebantur sagittae. Inde τοξικὸν etiam dicebatur. Et sagittae dicatae erant Apollini. Herod. Tertull. Auson. *Scal.*

p. ead. l. 26. *Quibus Galli praecipue*] Hoc toxicum fiebat ex Limeo herba a Gallis dicta. Plinius lib. XXVII. cap. 11. *Const.*

p. ead l. penult. *Illud*] *Ille.* Const.

p. 254. l. 8. *Quae supra comprehensa sunt.*] Cap. 19. h. l. *Const.*

p. ead. l. 8. *Ephesium,*] Describitur ibid. sect. 21. *Const.*

p. ead. l. 16. *Quod demonstrasse dicitur*] Vide similem historiam apud Plinium lib. XXIII. c. 1.

p. ead. l. 22. *Spumet.*] *Spumare* hic est ζυμοῦσθαι, i. fermentari. Gal. de atra bile. *Const.*

p. 255. l. 4. *Herbae solaris*] σπορπεῦρος, Heliotropi herba solaris. *Const.*

p. 255. l. 11. *Potiones*] *Portiones.* Const.

p. ead. l. ult. P. II. *.] * III. S. * I. *Const.*

p. 256. l. 5. *Manu redditur,*] *Manu editur.* Const.

p. ead. l. 13. *Betonica*] *Argem.* Const.

p. ead. l. 14. *Agrimonia,*] *Bryonia*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 15. *Personina,*] *Personata.* Const.

p. 257. l. 3. *Cum incubant*] Bochart. Hieroz. Tom. II. l. 3. cap. XI. pag. 415. *Alm.*

p. ead. l. 21. *Vel ejus glandis*] Al. *vel juglandis.* Const.

p. ead. l. 21. *Iuglandis,*] *Iuglandis* veteribus pro *juglandes.* Caeterum haec ad verbum desumta sunt ex Theriacis Nicandri. Sed in hoc fallitur, quia καρύην, quod in Nic. legitur, & ibi amygdalam significat, *juglandem* interpretatur. Alexiph. V. 108. Καί τε σύ γ' ἢ καρύης ἀπὸ δάκρυον, ἢ ἀλαλύμνα. *Et tu aut ab amygdala lacrymam, aut alaterni.* Scal.

p. ead. l. ult. *Si lac intus coiit*] Dioscorides de eo caput 26. Alexiph. sic inscribit, περὶ τοῦ ἐμπιλναθέντος γάλακτος, quae sic Latine ex hoc Celsi loco reddes, *De lacte, quod intus coiit.* Scal.

p. ead. l. 1. *Inutiles*] i. e. *noxios*, quod ICtis diligenter notandum, cum mille apud eos loci hac interpretatione concilientur. Non ergo hic ἀχρήστους *inutiles* appellat, sed ἐπιβλαβεῖς, i. e. *noxios.* Scal.

p. ead. l. 1. *Aut epota*] *Aut potanda.* Const.

p. ead. l. 8. *Linguae caninae,*] *Cynoglossi.* Const.

p. ead. l. 15. *Quaelibet* λιπαρά.] Supra cap. 19, 25. *Const.*

p. ead. l. 18. *Farina cum ruta,*] *Ordei farina cum ruta.* Const.

p. 259. l. 5. *Deinde vulnus*] *Deinde ulcus.* Const.

p. ead. l. 8. *Implentibus*] Τοῖς σαρκωτικοῖς. *Const.*

p. ead. l. 12. *Resolvit*] *Resolvet.* Const.

p. ead. l. 13. *Excedat,*] *Excidat.* Const.

p. ead. l. 15. *A vino est*] *Vinoque.* Const.

p. ead. l. 18. Καρκίνωμα] Καρκῖνος i. *cancer*, & καρκίνωμα a Graecis promiscue usurpantur, nisi quod potius in oculis καρκίνωμα dicunt: καρκῖνον tamen de his partibus etiam protulit Aëtius. *Const.*

p. ead. l. 19. *Agitatnm*] *Exagitatum* i. irritatum. *Const.*

p. ead. l. 20. *In jecore*] *E jecore.* Const.

p. 260. l. 1. *Aequalis tumet,*] *Et inaequalis tumet.* Const.

p. ead. l. 3. *Tactusque*] *Tactuque.* Const.

p. ead. l. 8. *Neque tuto fertur.*] *Neque tuto aufertur.* Const.

p. ead. l. 12. Κακόηθες] *Quod καρκίνωμα a Graecis nominatur, & sine ulcere est: deinde ex eo id quod κακόηθες. Deinde ulcus ex eo thaemium. Tolli nihil nisi καρκίνωμα potest.* Const.

p. ead. l. 17. *Proficit.*] *Profecit.* Cod. *profuit.* Const.

p. 261. l. 2. *Cacoethes,*] *Carcinoma.* Const.

p. ead. l. 2. *A carcinomate,*] *a cacoethe.* Const.

p. ead. l. 7. *Carcinoma*] *Cacoethes.* Const.

p. ead. l. 9. Ῥυπῶδες *emplastrum*] Describitur supra cap. 19, 15. *Const.*

p. ead. l. 14. *Debebamus.*] *Debemus.* Const.

p. ead. l. 15. Θηρίωμα] Νομὴ quibusdam. Galeno comment. II. in lib. VI. Epist. θηρίωμα proprie pulmonis ulcus est *Const.*

p. ead. l. 20. *Ad id quoque*] *at id quoque.* Const.

p. ead. l. 23. *Coeno*] *Cavo* Al. *ovo* Cod. *Const.*

p. ead. l. 23. *Caeno simile*] Constans haec fere lectio est. Ronsseus in marg. habet *ovo* vel *cavo.* Ego hactenus, quamvis locum sanum non putem, nihil muto. Vir quidam doctus margini editionis Caesarianae hanc transpositionem inscripsit: *Id ulcus inaequale est, inestque multus humor glutinosus, caeno similis, odor,* &c. Alm.

p. 262. l. 3. *Necessaria. Ac primum a victus ratione ordinandus est,*] *necessaria: ac primum a victus ratione ordinandum est.* Const.

p. ead. l. 5. *Post inflammationem*] *Post sedatam inflammationem.* Const.

p. ead. l. 7. *In coena*] *In coena vero,* Cod. *Const.*

p. ead. i. 15. *Averso specillo*] Τῷ τῆς μήλης κυαθίσκῳ, Galen. ἢ πυρῆνι. *Const.*

p. ead. l. penult. *De sacro igne,*] Ἕρπης, cujus spe-

ſpecies, quae medium hominem ambit, Zona vocatur, Graeceque ζωστήρ Vide Scribonium Largum cap. 62. *Conſt.*

p. 262. f. penult. *De ſacro igne*] Notat Anut. Foëſius p. 30. Celſum Herpetem depaſcentem, ἐσθιόμενον Graeci dicunt, ſub ignis ſacri altera ſpecie comprehendere. *Scal.*

p. 263. l. 1. *Alterum eſt ſubrubicundam,*] Ἕρπης κεγχρίας καὶ φλυκταινώδης cum Eryſipelate. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Perexiguae*] Millio ſimiles. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Alterum autem eſt*] Eryſipelas cum phagedaena. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Fortuitum eſt,*] *Fortiſſimum eſt.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Cujus quo craſſius*] *Cujus pus quo craſſius.* Supra cap. 26. p. 289. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Infra os ulcerum laedi,*] *Infra os ulcerum caedi.* Conſt.

p. 264. l. 9. *In altero*] *In ſecundo.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Hierae,*] *Hecataei*, quod deſcribitur pag. 264. Alii legunt, *vel Hiera, vel emplaſtrum tetrapharmacum.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Chironium*] Χειρώνιον ἕλκος, quidam ita dictum putant, quod *Chirone* Medico in digeat. Idem & τηλέφιον dicitur a *Telepho*, qui huic vitio obnoxius fuit. *Caeſar.*

p. ead. l. 16. *Chironium autem ulcus*] Χειρώνιον ἕλκος. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Oras duas,*] *Oras duras.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Tenuis. Odor malus neque in ulcere, neque in ejus tumore eſt. Nulla inflammatio, dolor*] Leg. ex MS. *tenuis, odor malus. Neque in ejus tumore ulla eſt inflammatio. Dolor.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Fiunt etiam ex frigore hiberno ulcera, maxime in pueris, & praecipue pedibus digitisque eorum, nonnunquam etiam in manibus.*] Hoc genus ulceris Graecis χίμετλον dicitur. Heſychius χίμετλον, inquit, τὸ ἐν χειμῶνι γενόμενον ἕλκος ὑπὸ ψύχους. Latinis autem *Pernio* dicitur. *Caeſar.*

p. ead. l. penult. *Fiunt etiam ex frigore hyberno ulcera,*] Χείμετλον hoc genus ulceris dicitur a Graecis, a Latinis *pernio.* Conſt.

p. 265. l. 8. *Cum vino adjecto:*] Oblitera *cum.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Struma*] Χοιράς. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Meges*] Ejus meminit Galenus Method. lib. VI. cap. 7. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Donec ea*] *Donec eae*, vel intellige *concreta.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Vlcus conterant*] *Vlcus curant.* Conſt.

p. 266. l. 2. *Quorundam ruſticorum*] Lib. VI. cap. 9 pag. 383. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Anguem*] Aëtius *viperam.* Conſt.

p. ead. l. 3. *Edit*] *Edat.* Conſt.

p. ead. l. 4. *Furunculus*] Δοθιήν. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *Emplaſtrum*] Δοθιήν, vel δοθιηνικὸν ἔμπλαστρον apud Aeginetam lib. VII. & VI. cap. 23. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Vbi evulſum eſt pus, eodem modo adparet ventriculus, quod in furunculo non invenitur.*] Legend. *Vbi divulſum eſt, pus eodem modo adparet: ventriculus, qui in furunculo, non invenitur:* Sic Cod. Alii *diviſum.* Vide etiam ſupra de furunculo. *Conſt.*

p. 267. l. 1. Φύγεθλον] *Panus* vel *panis.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Panem*] *Panum.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Panum*] *Panus* eſt, quod Graeci dicunt τολύπην, i. e. *glomum vel glomus lanae* (utrumque enim dicitur) inde *panicula*, quod idem ſignificat, aut, ut Iuvenalis, *fuſum ſtamine praegnantem.* Graecum enim eſt πῆνος, & Dorice πᾶνος. Vnde diminutivum extat πήνιον. A figura igitur glomeris vel glomi illi tumor *Panus* vocatus eſt. Graeci φύγεθλον vocant: Ita enim ſemper Plinius ex Dioſcoride vertit. *Scal.*

p. ead. l. 9. *Latius vitium*] Ἀπόστημα. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Ad ſuppurationem ſpectans.*] Deeſt *totum.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Innocenter indoleſcit,*] *Nocenter adoleſcit.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Exprimit*] *Imprimit.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Pus movetur*] Fit ſuppuratio. *Conſt.*

p. 268. l. 1. *Quamvis*] Deeſt *quod.* Conſt.

p. ead. l. 1. *Non rubet*] Dele *non.* Conſt.

p. ead. l. 2. *Tamen aliter*] *Tamen in album.* Conſt.

p. ead. l. 3. *Sed ſi locus mollis eſt,*] Vt in principio fluxionis. Itaque repellendus materiae affluxus per ἀποκρουστικά. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Aut cucumeris*] Deeſt *ſylveſtris.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Prioribus ſingulis*] Sic Vetus. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Ex qua cocta*] Alias *& aqua.* Caeſar.

p. ead. l. 14. *Ex qua cocta recte miſcetur.*] *Ex aqua cocta, cui & olerum aliquid recte miſcetur.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Tantummodo*] *Tantum modo.* Cenſt.

p. ead. l. ult. *In quo magis*] *In quo major.* Conſt.

p. 269. l. 1. *Durities. Et ſi major abſceſſus eſt, horror*] *durities, & ſi major abſceſſus eſt, horror.* Conſt.

p. ead. l. 3. *Si pro his quae alibi cutis oſtendit,*] Leg. *ſi pro his, quas alibi* (ut ſupra lin. 13.) *ſatis*

tis ostendi. Alii nihil reponunt, quam pro alibi, *alioqui.* Conft.

p. ead. l. 3. *Vbi ista*] *Vbi istae.* Conft,

p. ead. l. 8. *Si una plaga*] Codex, *si ima plaga.* Conft.

p. ead. l. 10. *Nisi plaga est,*] *Nisi magna plaga est.* Conft.

p. ead. l. 11. *Vel super*] *Mel super*, Cod. *Conft.*

p. 270. l. 4. *In vulneribus*] *In* vacat. *Conft.*

p. ead. l. 7. *Fistulae*] συρίγγες. Fistularum universalis tractatio lib. VII. cap. 4. *Conft.*

p. ead. l. 11. *Recte*] *Recta.* Conft.

p. ead. l. 12. *Ab uno ore intus orsae, quae tres fiunt*] *Ab uno ore orsae, quae intus tres fiunt.* Conft.

p. ead. l. 17. *Simplici recenti intra*] *Simplici recta intra.* Conft.

p. ead. l. ult. *Thoracem penetravit.*] *Thoracemque penetravit, malum.* Conft.

p. 271. l. 6. *Si vero os in vicino est, id quod disci potest, si jam neque eo fistula penetravit, quatenus nocuerit.*] *Si jam in osse vitium est, nec ne, id quoque disci potest: & si jam eo fistula penetravit, quatenus nocuerit.* Conft.

p. ead. l. 11. *Labitur, sed aequali*] Vel *labitur sede quali.* Conjunctura est, quia sedem postea in eo significatu sumit. *Scal.*

p. ead. l. 11. *Labitur, sed aequali*] *Labitur sede, qua.* Conft.

p. ead. l. 12. *Vbi subhaesit,*] *ubi subsit.*

p. ead. l. 13. *Ex renixu potest*] *Ex renixu sciri potest.* Conft.

p. ead. l. 20. *Leve,*] *Laeve.* Conft.

p. ead. l. 21. *Ex nervo*] Quidam legunt *ex osse.* Conft.

p. 272. l. 1. *Pus ferri, quod jam desierat, incipit*] Elegans Phrasis non intellecta ab eo, qui locum corrupit. V. C. *fieri, quod jam desierat alterum incipit.* Scal.

p. ead. l. 2. *Incipit*] In MS. *alterum incipit.* Conft.

p. ead. l. 4. *Et recens*] *Et recta.* Conft.

p. ead. l. 8. *Ex metallicis*] *Vel ex metallicis.* Conft.

p. ead. l. 8. *Collyrium*] Vide Aëtium de collyrio fistularum solido lib. XIV. *Conft.*

p. ead. l. 10. *Est, altera antecedente*] *Est, alterum antecedente.* Conft.

p. ead. l. 17. *Callus*] Callus vocatur σκίῤῥος ex veteri vulnere, non τύλος, qui ex labore. Unde χεῖρες τετυλωμέναι. *Scal.*

p. ead. l. 21. *Gallae* P. *.] *Gallae* P. L. *. *Conft.*

p. 273. l. 2. P. 11. *.] P. 12. *. *Conft.*

p. ead. l. 3. *Eoque infuso ex aerugine*] *Ex eoque infuso aeruginem.* Conft.

p. ead. l. 5. *Medicamentis prodere,*] *Medicamentis perdere.* Conft.

p. ead. l. 7. *Eo*] Supple *medicam.* vel *eis. Conft.*

p. ead. l. 10. *Collyrium utrinque demitti.*] Alii *collyrium utique demitti.* Conft.

p. ead. l. 12. *Collyrio*] *Collyrium* non tantum pro *ocular io medicamento* sumendum, Sed pro *omni muscilagine* vel *re simili*, puta pro *panatella* aut offis nostratibus: pro Pan pourry des Savoyar. Apud Plautum *jus collyricum* est id, ou il y a à mâcher. *Scal.*

p. ead. l. 17. *Inditum est.*] *Additum est.* Conft.

p. ead. l. 19. *Resolverit,*] Fascias. *Conft.*

p. ead. l. 18. *Oricularium*] *Auricularium* potius i. ὠτεγχύτην, ὠτικὸν κλυστέρα. *Conft.*

p. ead. l. ult. *Ea tunica, quae inter foramen, & integram carnem,*] Prior lectio in excusis exemplaribus *ferrumen* habebat, at mihi *foramen* legendum videtur. *Caesar.*

p. 274. l. 1. *Victa medicamentis*] In manuscr. *victa tot medicamentis.* Conft.

p. ead. l. 9. *Et a favi*] Dele *&*. Conft.

p. ead. l. 9. Μελικηρὶς] Κηρίον Aeginetae cap. 77. lib. VI. De meliceride abscessu frigido Celsus lib. VII. cap. 6. *Conft.*

p. ead. l. 5. *Scapulis*] *Capillis.* Vide Aëtium lib. VIII. cap. 15. *Conft.*

p. ead. l. 15. *Est minus super corpus*] *Est minus, super caput.* Conft.

p. ead. l. 16. *Sulpallidum,*] *subalbidum.* Melius *subviride, subpallidum*, i. ὑπόχλωρον. *Conft.*

p. 275. l. 5. *Farina ex mulso*] *Farina ervi ex mulso.* Conft.

p. ead. l. 12. *Acrochordone,*] Veruca pensilis ἀκροχορδών. Conft.

p. ead. l. 11. *Verrucis similia,*] Immo verrucae sunt. *Conft.*

p. ead. l. 13. *Coloris ejusdem,*] *Coloris cum cute ejusdem.* Conft.

p. ead. l. 14. *Ad cutem latius,*] *Infra ad cutem tenue, supra latius.* Sic in MS. *Conft.*

p. ead. l. penult. *Thymion*] In meo exemplari *Acrothymion.* Alii θύμιον vocant. Aliudque est. *Thymion* pessimum cancri genus descriptum pag. 317. *Conft.*

p. ead. l. ult. *Ad cutem tenue, supra latius,*] *ad cutem latius, supra tenue.* Conft.

p. 276. l. 3. *Circa*] *Citra.* Conft.

p. ead. l. 8. *Exigunt*] *Adigunt.* Conft.

p. ead. l. 8. *Exigunt*] Editio 1497. Aldina 1528. hanc servant lectionem, alii tamem e codicibus malunt *adigunt*, alii *ambiunt*, minus, ut

puto, recte, neque enim *radices exigere*, aut *adigere*, ut *ambire*, apud antiquos legitur, quapropter substituo vel *agunt*, vel *exserunt*. Ita enim Columella l. II. c. 10. de napis, *quia non in ventrem latescunt, sed tenuem radicem deorsum agunt*, & v. 6. *ac ne radices altius agunt*, alibi *exserere radicem* dixit. *Alm.*

p. ead. l. 8. *Super autem*] *Supra autem.* Const.

p. ead. l. 11. *Clavus*] Ἧλος. *Const.*

p. ead. l. 14. *Sive & Thymium*] *Sic & Thymium.* Const.

p. ead. l. 15. *Minora*] *Majora.* Const.

p. ead. l. 19. *Myrmecia latissimis radicibus inhaerent*,] *Myrmecium* Celsus hoc loco neutro genere usurpat, contra aliorum auctorum tam Latinorum, quam Graecorum consuetudinem, ut a quibus feminino genere *Myrmecia* fertur. *Caesar.*

p. 277. l. 8. *Pustulae*] Ἐξανθήματα. *Const.*

p. ead. l. 9. *Aspredo*] *Aspritudo* in meo Cod. *Const.*

p. ead. l. 10. *Ex sudore*] Ὑδρῶα Hippocrati. *Const.*

p. ead. l. 11. Ἐξανθήματα] Hic annotandum a quibusdam legi ἐκζέματα, vel quia infra de papulis tractat, quae Graecis ἐξανθήματα, ἐκθύματα. Pustulas vero ardentes etiam ἐκπυρώσματα nominant. *Const.*

p. ead. l. 12. *Exedunt.*] *Excedunt.* Const.

p. ead. l. 15. Ἐλκώδεις] Φλύκταιναι, vel φλυκτίδες, vel φλυζάκια, φλύσεις. *Const.*

p. ead. l. ult. Φλυζάκιον] Galenus Commentario IV. in Hippocrat. de Vict. Ration. in morb. acut. ait φλυζάκιον significare φλυκταίνην, unum idemque esse pustularum genus, Celsus tamen distinguere in duo genera videtur. *Alm.*

p. 278. l. 2. *Vlcuscula*] Ἑλκύδρια, ψύδρακες, ψυδράκια, quae Aegineta inter proprios capitis affectus enumerat. *Const.*

p. ead. l. 3. *Aut dolore*] *Ac dolore.* Const.

p. ead. l. 6. Ἐπινυκτὶς] Pustula livens ac noctibus inquietans. Plin. lib. XX. cap. 6. *Const.*

p. ead. l. 19. *Aut si majus*] *Aut si malum majus* in Cod. MS. *Const.*

p. ead. l. 21. *Summa pellicula*] Epidermide. *Const.*

p. 279. l. 5. *Durior cutis*] *Tumor durior.* Alii *durities cutis.* Const.

p. ead. l. 10. Ἀγρίαν] Λέπρα. *Const.*

p. 280. l. 1. *Idque omnem pituitam ubique sustinet.*] Reprimit, compescit. *Const.*

p. ead. l. 3. *Proposui*] In Libris de Agricultura. *Const.*

p. ead. l. 3. *Sicut in pecoribus proposui*] i. e. *in libris Agriculturae*, qui perierunt. *Scal.*

p. ead. l. 3. *Sicut de pecoribus* proposui] Nullus dubito, quin Auctor indigitet libros suos de *Re Rustica*, quorum passim meminit Columella. An ad eos referri possit, quod dicit lib. IV. c. 7. *Attamen sine his rusticos nostros epota ex aqua trixago satis adjuvare dicitur*, iudicent docti. *Alm.*

p. ead. l. 5. *Impetiginis*] Impetigo quidem λειχὴν Graecis, sed hic est potius λέπρα. *Const.*

p. ead. l. 7. *Roditur*] *Erodit.* Const.

p. ead. l. 7. *Distat autem ab ea*,] Serpigo. *Const.*

p. ead. l. 10. *Alterum genus*] Hoc genus in morbo Gallico frequens. *Const.*

p. ead. l. 13. *Nonnunquam prior*] *Priore.* Const.

p. ead. l. ult. *Et tarde eminus serpit. In temporibus*,] *Et tarde, & minus serpit: neque in certis temporibus.* Const.

p. 281. l. 1. *Nigrae*] Arabum *malum mortuum.* Const.

p. ead. l. 2. *Quartum genus*] Vulgo vocat *le mal Sainct Main.* Const.

p. ead. l. 9. *Sub auctore Protarcho retuli.*] Pag. 338. *Const.*

p. ead. l. 9. *Sub auctore Protarcho*] Ita infra 402, 17. *sub auctore Dionysio.* Casaub.

p. ead. l. 12. *De Papulis.*] Vulgo *dartres*, δέρτρα ἀπὸ τῦ δέρω. Lege adnot. cap. de pustulis. *Const.*

p. ead. l. 14. *Pauxillo levius*] *Paulo laevius.* Const.

p. ead. l. 15. *Altera*] Papula fera, vulgo *la male dartre* vel *feu souvage.* Rubentes papulae, boae dicuntur a Plinio 1. vulgo *la rougeolle.* Const.

p. 282. l. 2. *Vitii*] *Vitium.* Cod. *Const.*

p. ead. l. 3. *Rubri*] *ruffi*, ut apud Plin. lib. XXXI. cap. 10. *Const.*

p. ead. l. 5. *Lolii semis*] *Lolii sext.* III. *Const.*

p. ead l. 5. *Crudae unum*] *Crudae sext.* Const.

p. ead. l. 8. *Foeda*] Δυχερής. *Casaub.*

p. ead. l. 9. Ἀλφὸς] Vulgo *mor feu.* Arab. *morphea.* Const.

p. ead. l. 13. Λεύκη] *Albaras* Avicennae, & *lepra* Halyabb. *Const.*

p. 283. l. 4. *Quidem*] *Quidam.* Const.

p. ead. l. 5. P. 11.] P. *p.* 2. *Const.*

p. ead. l. 8. *Cum simul contrita sunt alcyonium, thus, hordeum, faba sine oleo, in balneo ante sudorem insperguntur, tum*] *Cum simul contrita alcyonium, thus, hordeum, fabae, sine oleo in balneo insperguntur, ac tum.* Const.

p. 284. l. 4. *Adjicit enim*] *Adjicit etiam.* Const.

p. ead. l. 8. *Porrigo*] Πιτυρίασις. Const.

p. ead. l. 9. *Acutae*] *A cute.* Const.

p. ead. l. 19. *Si id*] *Si is.* Const.

p. ead. l. 19. *Dein id super adjuvandum*] *Dein insuper adjuvandum.* Alii *adlinendum.* Const.

p. ead. l. 22. *Cum eo*] Sic saepe loqui amat. *Casaub.*

p. 284. l. penult. Σύκωσις] *Ficus*, *marisca*. Conſt.

p. 285. l. 1. *Vlcus durum*] Bochart. Hieroz. part. II. l. 6. cap. 6. 827. *Alm.*

p. ead. l. 7. *Coactum*,] *Coctum*. Conſt.

p. ead. l. 28. *Varos*, *&* *lenticulas*, *ephelidas*] Ἴονθοι, *vari*. Φακοὶ, *lenticulae*. Ἐφηλίδες, *maculae quaedam colorum omnium*, ut Auctor vertit lib. II. cap. 8. Ἐφηλὶς vulgo *hâle* ab ἅλιος Dorice pro ἥλιος, quia fit ab ardore ſolis. *Conſt.*

p. 286. l. 14. *Myrobalani*, *crocomagmatis*] Alii legunt, *myrobalani magmatis*, id eſt, retrimentorum expreſſae glandis unguentariae. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Nam ſimul*] *Nam ſi ſimul*. Conſt.

p. 287. l. 8. *Hae*] *Eae*. Conſt.

p. ead. l. penult. *Tumore infinito*] *tumore finito*. Conſt.

p. 288. l. 1. *Calida*,] *Candida*. Vet. pro *num* legunt *non*, inepte. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *Votumque eſt*] Eleganter hoc poſitum pro eo, quod Graeci dicebant ἀγαπητὸν ἂν εἴη. *Caſaub.*

p. ead. l. 5. *Si de*] *Si ex*. Conſt.

p. ead. l. 8. *Hippocrates*] Lib. IV. Aphor. 31. ubi & πυρίη i. fomentum, quod Celſus omiſit. *Conſt.*

p. 289. l. 17. *Lana mollis bene carpta*] Cum *lanam carpere* dicatur de muliere *nente* ξαινούσῃ, non videtur haec interpretatio huic Celſi loco convenire, qui de *lana* potius *carminata* eſt intelligendus. Equidem Latine dicimus, *lanam carpere*; ſed an *carptam lanam* itidem dixerint Veteres, accuratiori indagatione indiget. *Caſaub.*

p. ead. l. 24. *Ab ipſo commode*] *Ab aegro commode*. Conſt.

p. ead. l. 26. Ἀνώδυνα] Alii ναρκωτικά. *Conſt.*

p. ead. l. ult. Morgagnus *Epiſt.* I. p. 23. monet, in Florentina, Iuntae, Manutiorum, Stephani, Conſtantini editionibus legi: *modica*. Hancque diverſitatem ſcripturae, male a Lindenio neglectam eſſe. Addo ego in omnibus, quae apud me ſunt, editionibus, legi *modica*, & me admirari, qui poſſit putare Ronſſeus, omnino *immodica*, legendum eſſe, cum tamen ex loco parellelo a me excitato manifeſtum ſit, legendum eſſe, *modica*. Kr.

p. 290. l. 7. *Ergo nobiliſſima*] *Ego nobilium* ſcilicet auctorum *collyria*. Sic in Codice. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Praeſtare*, *ut*] *Praeſtat*, *ut*. Conſt.

p. ead. l. penult. *Tenereſcat*] *Inareſcat*. Conſt.

p. 291. l. 3. *Squamae aeris quod*] *Squamae ferri*, aut *chalybis* potius. *Conſt.*

p. ead. l. 4. P. I. *.] P. *. II. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Liquidum in*] Haec verba non ſunt in antiquo exemplari: & *miſcueris* legitur, & *ſervetur*. Conſt.

p. ead. l. ult. *Pyxidicula*] *Pyxidula*. Cod. *Conſt.*

p. 292. l. 2. *Nucleorum palmarum combuſtorum* P. x. *.] *Nucleos palmarum combuſtos num.* XXX. *Conſt.*

p. ead. l. 5. P. *. *Papaveris*] P. II. *papaveris*. Conſt.

p. ead. l. 8. *Gummi* P. VIII.] *Gummi* P. XVIII. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Stibis*] *Stibii*. Conſt.

p. ead. l. penult. IIII. *. *Spumae elotae* P. VIII.] P. VIII. *argenti ſpumae elotae* P. XIIII. *Conſt.*

p. 293. l. 2. *Trygodes*] Ab acacia feculentum. Deſcribit Galenus lib. II. τῶν κατὰ τόπους, & Aegineta lib. VII. cap. 17.

p. ead. l. 5. *Et ſtibis*,] *Et ſtibii*. Conſt.

p. 293. l. 7. *Leniri medicamentum*] *Leniri medicamento*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 5. *Frigore afflatuve*] *Frigore*, *a flatuve*. Conſt.

p. ead. l. ult. *Haec enim ut in recentibus*] Lege Galenum in VI. lib. Aphor. 31. *Conſt.*

p. 294. l. 4. *Secunda*] Apta & idonea praeſidia. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Neceſſario*] *Neceſſarius* in Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 16. Πρόπτωσιν] Aegineta vero ἐκπιεσμόν. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Quod ex duobus*] *Quod duobus*. i. primum quod nobile eſſe dixit. Tria enim deſcripſit p. 351. l. 27. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Foliorum*] *Florum*: vel *foliorum* de floribus intellige. *Conſt.*

p. 295. l. 8. *Inareſcat*] *Indureſcat* in Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Ac ſi induruit*] *at ſi inaruit* (vel *induruit*) *&* *ſic emortuus eſt*, *nec in pus vertatur* (Alii *ne in pus*) *quatenus foede prominebit*, *exſcindendus erit*. Conſt.

p. ead. l. 15. *Tantundem*] *Tandem*. Conſt.

p. ead. l. 18. *Fixus*] *Fiſſus*. Conſt.

p. ead. l. 22. *Cibus minuendus*, *ac potui dandum*,] Alias *lac*. Caeſar.

p. 296. l. 9. *Philetis*] Φιλαληθοῦς. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Philetis*] *Philalethos*. Conſt.

p. ead. l. 22. *Stibis*] *Stibii*. Conſt.

p. ead. l. 17. Διὰ βαλάνου] Διὰ λιβάνου. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Diabalanu*] Διὰ λιβάνου. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Stibis*] *Stibii*. Couſt.

p. 297. l. 5. *Qui*] *Quo* vel *quum*. Conſt.

p. ead. l. 6. Φθειριῶσιν] Pedicularem morbum. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Ne acriorem pituitam concitent.*] Alias, *ne acriores pituitae concitentur*. Caeſar.

p. 297.

p. 297. l. 15. *Ne acriorem pituitam concitent*] *Ne quid acrioris pituitae concitent* in MS. Codice. *Conft.*

p. ead. l. 20. *De diacerato.*] Διὰ κέρατος. *Conft.*

p. ead. l. 21. *Oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur.*] Alias *curantur*. Caefar.

p. ead. l. penult. *Tenuis pituitae curfus*] Ἐπιφορὰ fimpliciter. Galenus ἐπιφορὰ ῥεύματος λεπτοῦ. *Conft.*

p. 298. l. 2. *Stibis*] *Stibii.* Conft.

p. ead. l. 10. *Thuris* P. XII. *.] 4. *drach.* Galen. lib. IV. τῶν κατὰ τόπους. *Conft.*

p. 299. l. 5. Locus obfcurus eft. Nonnullae quidem editiones pro *litum* legunt *linitum*; quo tamen nihil adjumenti adferunt. Dixerat Celfus, ad purganda ulcera fordida oculorum utile effe Phynona Collyrium Evelpidis, eoque defcripto fubjicit: *Sed ante linitum hoc ungendum eft.* Translator Britannus verbum de verbo expreffit; fed quo ungendum fit, quisque quaeret. Cum editiones infpicerem, verbum *linitum* in editione Genevenf. propter verfuum fpatium ita divifum *lini tum* reperi, hinc eam feci conjecturam, an fortaffe legendum fit: *Sed ante illo* (praecedente Evelpidis collyrio) *tum hoc ungendam* eft. Kr.

p. ead. l. penult. *Smilion*] Σμίλιον etiam (fcalpelli nomine) medicamenti acris genus ad rumpenda apoftemata apud Aeginetam lib. IV. c. 18. & l. VII. cap. 17. *Conft.*

p. 299. l. 3. *Quod Phynoma adpellabat*] Alias *pyrron* vel *phynona*, alias etiam *pyrrona*. Caefar.

p. ead. l. 3. *Phynona*] Alias *Pyrron* vel *Pyrrona*. Conft.

p. ead. l. 5. *Sed ante linitum*] Vel *litum*. Caefar.

p. ead. l. 5. *Vngendum*] *Fingendum*. Conft.

p. ead. l. 7. *Eodem*] *In eodem.* Conft.

p. ead. l. 8. P. II. *.] Alias XV. *Conft.*

p. ead. l. 8. *Piperis*] P. *. . . . *Conft.*

p. ead. l. 9. P. III. *.] P. *. II. *Conft.*

p. ead. l. penult. P. *.] P. *. I. *Conft.*

p. ead. l. penult. *Minii*] *Mify.* Sic Cod. Lego *mifyos*. Conft.

p. 300. l. 2. *Odoribus* P. IIII. *.] *Oleribus*, i. braffícae. *Conft.*

p. ead. l. 2. XV.] V. *Conft.*

p. ead. l. 6. *Quod Philetis vocatur*] Alias, *Philalethis*. Caefar.

p. ead. l. 6. *Philetis*] Alias, *Philaletis*, φιλαλήθους. *Conft.*

p. ead. l. 10. P. I. 3. *.] P. I. 2. *Conft.*

p. ead. l. 10. *Albi* P. *.] *Albi* P. V. *Conft.*

p. ead. l. 14. *Stibis*] *Stibii.* Conft.

p. ead. l. 19. *Lacrymae* P. II. *.] *Lacrymae* P. *. II. c. *Conft.*

p. ead. l. 20. *Cumini*] *Gummi.* Conft.

p. 301. l. 2. *Singulorum*] P. LIII. *.] Alias *fingulorum*. XXXI. *Conft.*

p. ead. l. 4. P. XIII. *.] P. *. 1113. *Conft.*

p. ead. l. 6. *Genus inflammationis*,] Hoc κοιλιδῶν vocant Graeci, eftque Ruffo τῶν κοίλων οἴδημα. *Conft.*

p. ead. l. 8. *Gargarizari*] *Gargarizare.* Conft.

p. ead. l. 13. *Hanc autem inflammatio*] Quidam legunt *inflatio*, ut fit Aëtii ἐμφύσημα. *Conft.*

p. 302. l. 7. *Ad medicamentum*] *At medicamentum.* Conft.

p. ead. l. 8. P. I. *.] P. *. . . . *Conft.*

p. ead. l. 9. P. *.] P. *. . . . *Conft.*

p. ead. l. 10. *Stibis*] *Stibii.* Conft.

p. ead. l. 11. *Exceptis his quae lenibus nutriuntur.*] Alias, *curantur*. Caefar.

p. 302. l. 13. *Hieracis*] Ἱεράκιον Galen. lib. IV. τῶν κατὰ τόπους. *Conft.*

p. ead. l. 15. *Canopite*] *Canopitae.* ut fuperiori pag. 362. *Conft.*

p. ead. l. ult. *Quando gravefcunt, & noctu praegravi pituita inarefcunt: quantoque*] Leg. *quodam fere levi, & prurigine gravefcunt, & palpebrae citra duritiem ullam noctu praegravi pituita inhaerefcunt*, ex Cod. MS. Vide etiam Aëtium. *Conft.*

p. 303. l. 1. *Minor*] *Major.* Conft.

p. ead. l. 6. *Tum deinde caput atque os diutius perfricare*] Alias, *defricare*. Caefar.

p. ead. l. 8. P. I. *.] P. *. . . . *Conft.*

p. ead. l. 12. *Scabri oculi*] ψωροφθαλμία. *Conft.*

p. ead. l. 13. *Rhinion*] ῥίνιον & ῥίνημα apud Galen. IV. τῶν κατὰ τόπους, a lima, quae ῥίνη: & ῥινάριον apud Aeginet. lib. III. cap. 22. lib. VI. cap. 16. *Conft.*

p. 304. l. 2. *Afii*] *Affii.* Conft.

p. ead. l. 3. *Nulla autem per fe materia eft, quae Pforicum nominetur*,] Ψωρικοῦ defcriptio, quae eadem fere & a Diofcoride traditur. *Caefar.*

p. ead. l. 6. *Additum, &*] *Inditum, &*. Conft.

p. ead. l. 10. *Levant*] *Laevant.* Conft.

p. ead. l. 13. *Exafperat*,] *Exafperet.* Conft.

p. ead. l. 19. *Id quod*] *Et id quod.* Conft.

p. ead. l. penult. *Cilicis*,] *Cilicii*, aut, ut lib. II. cap. 17. *Siculi.* Conft.

p. 305. l. 14. *Manu curandum*] Haec chirurgica ratio lib. VII. cap. 7. *Conft.*

p. 306. l. 5. Μυδρίασιν] πλατυκορίαν. *Conft.*

p. ead. l. 6. *Hebefcit: ac pene difficillime*] *Hebefcit, ac pene caligatur. Difficillime.* Conft.

p. ead. l. 10. *Adjiciendum eft, melle*] *Adjiciendum eft: oculos vero melle.* Conft.

p. ead. l. 11. *Quidam &c.*] Ἀμαύρωσις. *Conft.*

p. ead. l. 14. *Ex recenti*] *Et recenti.* Cod. *Conft.*

p. 306.

p. ead. l. 17. Vitium luſcioſorum, νυκτάλωψ, nocturna caecitas Plin. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Sanguine*] *Sanie*, Cod. &. ſic Plin. lib. XXVIII. cap. 11. Dioſcorid. ἰχώρ. *Conſt.*

p. 307. l. 1. *Ad aſſum*] Lege *id aſſum.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Cum horum*] *Cum harum.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Celeberrimeque*] *Celerrimeque.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Sed armeniacus*,] *Armeniacus* legendum, ut ſubaudiatur *lapis.* Caeſar.

p. ead. l. ult. *Sed Ammoniacus*] *Sal ammoniacus.* Conſt.

p. 308. l. 5. Morgagnus *Epiſt.* VII p. 195. damnat *quoque*, & *quique* reſcribi vult, nullo tamen aut impreſſo aut ſcripto codice admonitus, ſcilicet ut faveat ſuae de Celſi profeſſione medica ſententiae. Sed nihil mutandum eſſe judico. Veri enim ſimile eſt, Celſum per particulam *quoque* ea quae medici praeciperent, diſtingui ab his voluiſſe, quae in vulgus nota & ruſticorum vulgique experimentis cognita eſſent, quorumque etiam alias plus ſemel & paulo antea mentionem feciſſet. Kr.

p. ead. l. 6. *Subremoveri*] *Summoveri*, vel *ſubito removeri.* Conſt.

p. ead. l. 8. *Poſſint*] *Poſſunt.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Ipſos*] *Ipſis tantummodo.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Cataplaſmata*] *Cataplaſmati.* Conſt.

p. ead l. 23. *Corticis*] *Cortices.* Conſt.

p. ead. l. 25. *Decoquatur.*] *Decoquantur.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Strigilem*] ὠτεγχύτην, ſive ὠτικὸν κλυστῆρα, alibi dicit oricularium ſpecillum. *Conſt.*

p. 309. l. 3. *In quo lumbrici cocti ſunt*,] Ἔντερα γαίης, i. ἕλμινθες: *& amarae nuces*, ſive Graecae, id eſt, amygdalae amarae: *& Papaveris lacrymae*, id eſt, opii. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Vel id quod amarum*] Infra dicet *ex Aegyptia faba partem interiorem.* Conſt.

p. ead. l. 12. P. 1. *] P. *. *Conſt.*

p. ead. l. 13. P. * 3.] P. * *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Quae habet caſtorei*,] Galen. lib. III. τῶν κατὰ τόπους, *cum ſapa.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Spumae lycii*,] *Argenti* (Alii *nitri*) *ſpumae*, i. λυθαργύρου *lycii.* Conſt.

p. 310. l. 1. *Specillo*] *Piſtillo.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Cognominat*] *Cognominant.* Conſt.

p. ead. l. 10. XV. *mellis*] XXV. *mellis.* Conſt.

p. ead. l. 16. P. 11. *] P. *. . . *Conſt.*

p. ead. l. 20. P. 1. *] Al P. *. . . *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Ex Aegyptia faba*] Supra dixit *id quod amarum in Aegyptia faba.* Conſt.

p. 311. l. 2. P. 1. *] P. *. . . . *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Flores junci rotundi*] σχοινάνθους. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Caſtorei albi, piperis longi*,] *Caſtorei, albi piperis, & longi.* Conſt.

p. 312. l. 3. *Odoris ſanguinem*] *Odoris ſaniem*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 4. *Tamen infundi*] *Tandem infundi.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Provocabuntur*,] *Prolabuntur*, Cod. *Conſt.*

p. 313. l. 1. *Ad gravem auditum.*] Βαρυκοΐαν. *Conſt.*

p. ead. l. 2. Nota Celſum in *gravis auditus* curatione monuiſſe, *aurem ipſam conſiderari oportere*, ſi forte appareat *ſordium coitus:* hasque ante, ubi opus ſit, emollitas, auriculari ſpecillo eximendas eſſe. *Alm.*

p. 313. l. 12. *Laureo*,] *Laurino.* Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Contritis roſae foliis*] *Contritae roſae foliis*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Surditatem*] *Sorditatem.* Conſt.

p. ead. l. 20. *Se ipſas*] *Se ipſae*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 22. *Gravetudine*] *Gravedine.* Conſt.

p. ead. l. 22. *Morbis*,] *Morbo*, Cod. *Conſt.*

p. 314. l. 7. *Vel laureo*] *Aut laurino.* Conſt.

p. ead. l. 8. *Et nitrum*] *Aut nitrum*, Cod.

p. ead. l. 12. *Laureum*] *Laurinum.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Quo*] *Quam.* Conſt.

p. ead. l. 22. *Hamulo retuſo*] Vulſella. pag. 489. l. 7. *Caſaub.*

p. ead. l. 23. *Sternutamenta*] Πταρμικὰ, *Sternutatoria* vocant. Caelius Aurelianus Chronicon lib. I. cap. 1. etiam πταρμικὸν *ſternutamentum* exponit, i. medicamentum ſternutamenta movens.

p. ead. l. 25. *Tabula quoque collocatur*] Vide apud Galenum τῶν κατὰ τόπους, lib. III. cap. 1. *Conſt.*

p. 315. l. 4. *Plumbi recremento*,] *Molybdaena.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Fecerit.*] *Faciat*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Circa nares ſunt*,] *Intra nares ſunt*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 8. Ὀζαίναν] Ozaena ex lue venerea frequens. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Liquida fiat*,] *Liquida fit.* Conſt.

p. 316. l. 3. *Dimittendumque in narem eſt*,] *Demittendumque in nares*, Cod. Conſt.

p. ead. l. 6. *Carunculae*] Σαρκώματα apud Aeginetam. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Imis partibus, quae carnoſiſſimae*] *In imis partibus, quae cartilaginoſae.* Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 25. *Quae fere* καρκινώδεις] Fereque καρκινώδεις. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Penicillum* diſtinguitur a *linamento*, et

et p. 559. l. 28. *aliquid ex penicillo* opponitur *linamento*. Ergo credibile non eſt, penicillum eſſe turundae genus, quod Clericus *Hiſt. Medic.* p. 545. putat. Valde miror, virum doctum pro ſua ſententia excitare locum Celſi p. 331. l. 27. ubi legimus: *Satisque eſt, papyrum intortum vel aliquid ex penicillo in modum collyrii adſtrictum.* Nam collyrium ipſum hoc loco ſignificat turundae genus; non ergo id, ex quo turunda fit, turunda dici poteſt. Plinius autem ſatis credo liquido, quid ſit penicillum, docet his verbis uſus: *Molliſſimum genus earum* (ſpongiarum) *penicilli, oculorum tumores levant ex mulſo impoſiti.* Kr.

p. ead. l. 20. *In dentium autem dolore,*] Ὀδοντακλγία. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Maxillas*] *Maxillam*, Cod. *Conſt.*

p. 315. l. 5. *Non nimium: aridi*] *Non minimum: aridi.* Alii, *non nimium aridi cortices.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Vino miſto*] Οἴνῳ κεκραμένῳ, meroque opponitur. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Cornu cervinum raſum*] Alias *cervini ramentum.* Caeſar.

p. ead. l. 8. *Cornu cervinum raſum,*] *Cornu cervini ramentum.* Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Ficus item pinguis*] *Ficu item pingui.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Decocta*] *Diſcocta*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Eoque ipſo dens fovetur.*] Fortaſſe legendum, *ipſe dens.* Caeſar.

p. ead. l. 11. *Eoque ipſo*] *Eoque ipſe.* Conſt.

p. ead. l. 13. *In quem*] *Ad quem* Cod. *Conſt.*

p. ead. l. pen. *Exulceratorium,*] Ἑλκωτικόν. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Ficorum partes*] *Pinguium* fortaſſe legendum aut *parvarum.* Caeſar.

p. ead. l. ult. *Ficorum partes*] *Caprificorum pulveris* i. cineris. Alii *fermenti putris.* In Cod. *ficorum, piperis.* Conſt.

p. 318. l. 7. *Quales hae ſunt. Habet autem papaveris*] *Qualis fere eſt, quae habet papaveris.* Conſt.

p. ead. l. 8. P. 1.*] P. * . . . . *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Pſoreos*] *Soreos.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Ficorum partes,*] *Parvarum* vel *pinguium.* Caeſar.

p. ead. l. 11. *Ficorum partes,*] *Ficorum, piperis.* Cod. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Forte ſtans*] *per teſtas*, Cod. Vide & cap. 13. infra. *Conſt.*

p. 319. l 2. *Solvit. Et alumen ſciſſile in id foramen contectum demitti commodius eſt,*] *ſolvit: & alumen ſciſſile in id foramen conjectum: ſed id tum in canna involutum demitti commodius eſt.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Sed agreſtium*] Lib. V. cap. 19, 50. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Tonſillae*] Παρίσθμια. *Conſt.*

p. 320. l. 1. *Et in paſſo,*] Dele *&*. Conſt.

p. ead. l. 1. *Leniterque*] *Lenibusque.* Conſt.

p. ead. l. 4. *In leni igne coquitur*] *In* vacat. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Nardi* P. *] *Nardi* P. v. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Deinde ex mulſo*] Dele *ex.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Ad gargarizandum paulum*] *Ad gargarizandum ex fico paulum*, Cod. *Conſt.*

p. 321. l. 2. *Leniterque*] *Leviterque.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Lenis humor,*] Vt decocti radicis dulcis. Vide lib. VI. cap. 10. *Conſt.*

p. ead. l. 14. Ἀνθηρὰς] Ἀνθηρὰ i. ἐξέρυθρα valde rubra & florida, a ſandarachae colore. Nam Heſychio ἀνθηρὰ, ἡ σανδαράχη. *Conſt.*

p. 322. l. 15. *Quem*] Dicendum fuit *quod*, ut apud Plin. Sed. ad Graecam vocem ῥοῦς reſpexit *Conſt.*

p. 322. l. 15. *Rhus quem Syriacum vocant*] Vide ſis de hac herba Plinium lib. XXIV. cap. XI. Manardi Epiſtolam VI. lib. 1. qua contendit voce Graeca *rhos* ſcribendum eſſe. Rhodium in Lexico Scriboniano, & Bodaeum a Stapel in Theophraſti lib. III. cap. XVIII. Hiſtor. Plantar. *Alm.*

p. ead. l. 21. *Ad quod humor*] *a quo humor.* Conſt.

p. ead. l. 22. *At ſi lenia*] *At ſi leniora*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Quae adurendo cruſtas ulceribus inducant.*] Ἐσχαρωτικά. *Conſt.*

p. 323. l. 1. *Maxime*] Al. *maxima.* Conſt.

p. ead. l. 8. *De paradontidibus*] Poteſt legi & hic *parulidibus.* Caeſar.

p. ead. l. 9. Παροδοντίδας] Παρουλίδας legendum. Vide Aeginetam lib. VI. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Quas antheras vocari dixi*] Lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Subcrudum*] *Tuberculum.* Conſt.

p. 334. l. 2. *Eum ore*] *Ejus ore.* Conſt.

p. ead. l. 4. *Sive parotides ſint, ſive non ſint, diutius pus feratur. Quod aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe, maximeque id per fiſtulam venire conſuevit, ubi incidit,*] Legendum: *ſive* παρουλὶς *fuit, ſive non fuit, diutius pus feratur, aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe: maximeque id per fiſtulam venire conſuevit. Quod ubi incidit.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Exceſſit,*] *Abſceſſit.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Vvae*] Vvae productae chirurgiam vide lib. VII. cap. 12. de uva. *Conſt.*

p. 325. l. 3. *Vbi horum aliquo illita uva eſt, chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt. Fere multa pituita*] *Chelidoniae quoque ſuccus per cochlear illita uva, maxime prodeſt. Vbi ho-*

horum aliquo illita uva est, fere multa pituita, Cod. *Const.*

p. ead. l. 6. *Cochleario*] *Cochleari.* Conft.

p. ead. l. 9. *Sine eo hac curatione vitae subjecta est.*] *Sine eo. Ac de curatione uvae productae per manum ratio subjecta est.* nempe lib. VII. cap. 12. *Const.*

p. ead. l. 16. *Frictae*] *Fractae.* Conft.

p. ead. l. 18. *Rosa*] *Ros.* i. rofaceo. *Const.*

p. ead. l. 20. *Tabescere desinat:*] Sic etiam loquitur Cato lib. de Re ruftica. *Const.*

p. 326. l. 2. *Oleae,*] *Oleae folia.* Conft.

p. ead. l. 2. *Proficit. Ex*] *Proficit: Et ex.* Conft.

p. ead. l. 10. *Refici eos*] *Refigi eos.* Conft.

p. ead. l. 15. *Hebetia*] Ad regignendam carnem. *Const.*

p. ead. l. 23. *Reprimentium experimentum est.*] Alii *reprimentibus experiendum est.* Et in parotidibus reprimentium ufus periculofus eft, quia glandes fub auribus, quas ipfe is abfceffus obfesfit, funt emiffarium cerebri. *Const.*

p. ead. l. penult. *Ad umbilicos vero prominentes,*] Ἐξόμφαλον πάθος dicitur ab Aegineta haec umbilici procidentia. Plin. lib. V. c. 20. procíduum umbilicum vocat, quem prominentem hic auctor. Ἐξόμφαλοι vero hi funt, quibus hoc vitium accidit. *Const.*

p. 327. l. 15. *Si ex inflammatione coles*] Περιφίμωσις, cui contraria φίμωσις. *Const.*

p. ead. l. 16. *Induci*] *Adduci.* Conft.

p. ead. l. 18. *Ducenti*] *Reducenti.* Conft.

p. ead. l. 23. *Continere se*] *Quiescere.* Conft.

p. ead. l. ult. *Summo*] *Summa.* Conft.

p. 328. l. 2. Morgagnus Epift. V. p. 134. putat, potius *unquam* cum Pinzio, Junta, Caefario, Ruellio legendum videri, propterea quod fupra pofitum eft, *reduci* eam cutem *aut rursus induci non posse*; fatetur tamen, amplius de eo videndum effe, cum reliqui & codex habeant *nunquam*. Quod & legendum omnino effe autumo. Kr.

p. ead. l. 3. *Vlteriore*] *Interiore.* Conft.

p. ead. l. 8. *Tum butyri, & rosae mollis*] *Tum butyri, & rosae, & mellis.* Conft.

p. ead. l. 9. *Aut, si*] *At si.* Conft.

p. ead. l. 13. *Vvae madentiori, nariumque*] *Vvae madenti, oris, nariumque.* Conft.

p. ead. l. 19. *Aut Erasistrati*] *At Erasistrati.* Conft.

p. ead. l. ult. *Ac si plus*] *At si plus.* Conft.

p. 329. l. 15. *Myrrhae, aut croci,*] Dele *aut.* Conft.

p. ead. l. 16. *Habeant: tum in aeneo*] *Habeant, in aeneo.* Conft.

p. ead. l. 20. *Nervos*] Cremafteras vocat lib. VII. cap. 18. *Const.*

p. ead. l. 20. *Profluitque*] Morbus hic vulgo *chaude-pisse*, id eft, colis fiftula. *Const.*

p. ead. l. 21. *Non cocta, aut aquae*] Al. *non coacta, at aquae.* Conft.

p. 330. l. 5 *Haec citra cancrum*] Gangraena eft, cujus curationem vide lib. VIII. cap. 33. *Const.*

p. ead. l. 9. *Paulum demat,*] *Paulum demas.* Conft.

p. ead. l. 16. *Trahat,*] *Detrahat.* Conft.

p. ead. l. penult. *Ibi*] Dele. *Const.*

p. ead. l. ult. *Oriri*] *Ibi oriri.* Conft.

p. 331. l. 2. *Quaedam etiam nigrities*] Σφάκελος, fyderatio *Const.*

p. ead. l. 14. *Ad ora*] *Ad oras*, Cod. *Const.*

p. 331. l. penult. *Ex faba farina*] *Cataplasma ex fabae farina ex mulso cocta cum cumino contrito & ex melle coacto.* Conft.

p. 332. l. 3. *Aut si*] *At si.*

p. ead. l. 12. *Quod si ex ictu testiculis aliquid desit, fere quoque increscit,*] *Quod si ex ictu testiculis aliquid haesit, fere pus quoque increscit.* Conft.

p. ead. l. 12. *Si ex ictu testiculis aliquid desit*] in editionibus fcriptum eft. In Codice Morgagnus invenit: *si ex ictu alii desit.* Editionum tamen quaedam omittunt voculam *pus*, quae in aliis & in codice eft. Ronffeus in ora defcripfit lectionem Conftantini. Nulla tamen harum variantium fenfum reddit planiorem. Emendatio num a cafu praecedente qui duplex erat repeti poffit, videant alii. *Kr.*

p. ead. l. 13. *Rhagadiis*] *Rhagadibus.* Conft.

p. ead. l. 13. *Nec in se*] *Nec non in se.* Conft.

p. ead. l. 13. Pro *inter se* Lindenius fcripfit *a se* non verifimili fcriptura. Veteres editiones omnes habent *in se.* Morgagnus Livii dicentis, *abhorrent inter se orationes*, auctoritate ductus primo divinavit, dein in codice reperit, *inter se.* Illa altera Conftantini lectio, *nec non*, verifimilis non eft, cum curationes hae magnam inter fe habeant fimilitudinem. *Kr.*

p. ead. l. 14. *Abhorrentes*] *Abhorrendas.* Conft.

p. ead. l. 14. *At primum in eo saepe, & quidem pluribus locis cutis exciditur*] *Ac primum in eo cutis saepe, & quidem pluribus locis scinditur.* Conft.

p. ead. l. 17. Ῥαγάδια] Ῥαγάδας: fic leg. Plinius vocat *fissa ani.* Dicuntur etiam ῥήξεις, i. fciffurae, ut ipfe vocat infra. *Const.*

p. ead. l. 18. *Columbina quoque ova*] Ex Hippocr. lib. de Vlceribus. *Const.*

p. ead. l. 19. *Purganda*] Teftis & putaminibus. *Const.*

p. 333. l. 2. *Aut hyssopum*] *Aut oesypum.* Conft.

p. ead. l. 4. *Et quolibet*] *E quolibet.* Conft.

p. ead l. 8. *Ne aridum*] *Nec aridum* Conft.

p. ead. l. 11. *Condylom.*] Vide infra, κόνδυλος eft articulus, a cujus forma condyloma vocatur ejusmodi excrefcentia *Conft.*

p. ead. l 15. *Verbenae*] Id eft, herbarum ftirpiumque frondes. Sic late vis vocabuli extenditur apud Poëtam:

Verbenasque adole pingues,
De taediferis Conft.

p. ead. l. 16. *Sertula campana*] Melilotus. *Conft.*

p. ead. l. 21. *Quibus dum teruntur,*] Vide lib. VIII. cap 22. in curatione ramicis. *Conft.*

p. ead. l. 25. *Pofteriore*] *Superiore*, Cod. *Conft.*

p. 334. l. 3 *Stibis,*] *Stibii.* Conft.

p. ead. l. 4. *Vlcera,*] Rhagadas. *Conft.*

p. ead. l. 5. *Hoc parum*] *Id nondum*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 8. *Tanquam ex capitulis*] *Ex* videtur expungendum. *Conft.*

p. ead. l. 11. *Atque in quibusdam parum* &c.] Vide Galenum in Aphor. 12. lib. VI. *Conft.*

p. ead. l. 14 *Cum fanguinis exitum non haberent,*] *Cum fanguis exitum non haberet.* Conft.

p. ead. l. 16. *Id nocet,*] Sanguinis fluor. *Conft.*

p. ead. l. 18. *Oriri*] *Ibi oriri*, Cod. *Conft.*

p. ead l. 19. *Dura alvus*] i. Durae alvi excrementum. *Conft.*

p. ead. l. ult *Sciffuris*] Rhagadibus. *Conft.*

p. 335. l. 5. P. v. *] P. * VI *Conft.*

p. ead l. 5. *Compungendum*] Capitulum venarum. *Conft.*

p. ead. l. 6. *Aduftis capitulis fit cicatrix*, quae *fanguinem fundi prohibet*] Haec Translator Britannus reddit fufpecta, & *crufta* pro *cicatrix* legit, proptera, quod adurentia non hanc fed illam creent, a vivo feparandam detergendam & ad cicatricem perducendam. Sed quia Celfus aduftorum curationes alibi fatis explicuit, nullam his verbis fubeffe difficultatem puto. *Kr.*

p. ead. l. 7. *Sed quoties*] Vide Aëtium lib. XIV. cap. 5. *Conft.*

p. ead. l. 10. *Procidentia fedis* Plinio. *Conft.*

p. ead. l. 12. *Circumdatum.*] *Circumdetur*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 21. *Squamae fuliginis, calcis fit adjectum Si in hac ratione*] *Aeris fquamae, thuris fuliginis, & calcis fit adjectum, fi hac ratione.* Conft.

p. ead. l. 22. Lindenius fententiam Celfi mutavit, fcribendo, *vel aliis medicamentis fimilibus vel veh.* Nam fi priora adurentia inutilia erant, quae fperanda erit utilitas a fimilibus h. e. aeque minus vehementibus? *Kr.*

p. ead. l. penult. *Πτερύγιον Graeci appellant*] *Reduviam* vel *rediviam* vocant Latini. *Cafaub.*

p. 336. l. 1. *Radicula*] *Rudicula.* Conft.

p. ead l. 3. *Simul malvam folent, cum*] *Simul malunt: cum*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 7. Legitur *cocto* & in omnibus libris. Non plane improbanda eft Lindenii mutatio. Nihilominus reftitui priorum lectionem in re dubia. Sed & pro *ex* nullo modo fubftituere licet. Non enim, ex quo ficus coqui debeat, intelligeretur. *Kr.*

p. ead. l. 9 *Squamae*] *Squamae aeris.* Conft.

p. ead. l. 15. *Scabri ungues*] Scabritia unguium Plin. *Conft.*

p. ead. l. 17. *Aeque imponi*] *Aliquid imponi*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 19. P. II. *] Alias P. IV. *Conft.*

p. ead. l. ult. *Renafcuntur.*] Alias *nafcuntur.* Conft.

p. 337. l. 3. *Eademque*] Medicamenta. *Conft.*

p. ead. l. 12. *Plurimum*] *Vt plurimum.* Conft.

p. ead. l. 18. *Hieron,*] *Herones*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 20. *Euelpiftus, &*] *Euelpiftus Phlegetis filius, &*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. ult. *Immifericors,*] *Aegrorum.* Conft.

p. 338. l. 15. *Luxata igitur*] At de luxatis libro fequenti, & quod hic tractatur ἐκχύμωσις eft, id eft, fugillatio, quae contufione fit. Ergo hoc loco mendofe editur *luxata* pro *fugillata.* Itaque & *contufa* fcriptum inveni: itemque *vexata*, quod plane non difplicet, fi pro *contufis* fumatur, ut apud Gellium. *Conft.*

p. ead. l. 18. *Detergatur*] *Detergeatur*, Cod. *Conft.*

p. 339 l. 2. *Id optimum*] *Id idem optimum*, Cod. *Conft.*

p. ead. l 14 *Excidat*] *Excedat.* Conft.

p. ead. l. 15 *Nihil cucurbitula agere,*] *Nihil cucurbitulam agere* Conft.

p. ead. l. ult. Multa quae perperam mutavit Lindenius reftitui. Quae de iis Morgagnus ad haec loca dixit, vid. *Epift.* VI. p. 130. *Kr.*

p. ead. l. 22. *Maturior*] *Maturiore.* Conft.

p. 340. l. 6. *Curantis imbecillitas*] *Cubantis imbecillitas.* Conft.

p. ead. l. 6 *Cataplafmata*] *Cataplafmatis.* Conft.

p. ead. l 13. *In his periculum eft*] *In hoc periculum eft, ne.* Conft.

p. ead l. ult *Itemque aliam rectam plagam defiderant in carne, quia fere vehementer cutem extenuat, tota*] *Itemque alia rectam folum plagam defiderant in cute: Alia, quia fere vehementer cutem extenuant, tota.* Conft.

p. 341. l. 3. *Parciffimae*] *Pauciffimae.* Conft.

p. ead. l. 6. *Exitum*] ὑπόρρυσιν vocant. *Conft.*

p. ead. l. 7. *Eft etiam in rerum natura,*] Id eft,

eft, in rerum naturam cadit. Quintilian. pro *interdum fit*. Conft.

p. 341. l. 9. *Sinus diffundit*,] *Sinus suffudit*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 12. *Exercuit*,] *Exhaufit*. Conft.

p. ead. l. 12. *Fluens alvus exercuit*;] *Fluens alvus exhaurit*. MS.

p. ead. l. penult. *Eft. Vbicunque medicus ex quacunque caufa cutem excidit, pure*] *Eft, ubicunque medicus, & quacunque de caufa cutem excidat. Pure*. Conft.

p. 342. l. 16. *Carnofae*] *Callofae*. Conft.

p. ead. l. 16. *Fiunt. Illa quoque ipfa carne hebete nec firma, deficere tamen animam*, [*vel ipfa*] *Fiunt, illa quoque ipfa carne hebete nec firma. Deficere tamen animam, vel in ipfa*. Conft.

p. ead. l. 21 *Difcernit*,] *Decernit*. Conft.

p. ead. l. 21 *Fortuna huc illucve difcernit*] Lege *decernit*. Cafaub.

p. ead. l. 22. *Reperiendam*] *Recuperandam*. Conft.

p. ead. l. 23. *Refiluerit*,] *Refilierit*. Conft.

p. 343. l. 5. *Reficiendo. Apteque omnia, quae per medicamenta fuppuratione quoque rupta fequuntur*,] *Reficiendo aptae. Quae omnia per medicamenta fuppuratione quoque rupta, fequuntur*. Conft.

p. ead. l. 8. *De fiftulis*.] Vide lib. V. ubi de fiftulis, & collyriis fiftularum. *Conft.*

p. ead. l. 11. *Recte*] *Rectae*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 13. *Perfequendi*] *Perfecandi*. Nihil muto. *Conft.*

p. ead. l. 15. *Fibulae*] Vulgo *kapes, attaches*. Conft.

p. ead. l. 17. *Excidi*] *Incidi*. Conft.

p. ead. l. 21. *Subter exire*,] *Subter ire*. Conft.

p. ead. l. 23. *Solent*] *folent quoque*, nempe fiftulae. *Conft.*

p. 344. l. 3. *Hunc ore ille continuit*.] *Spiritum ore aeger continuit*. Conft.

p. ead. l. 5. *Sicca linamenta*,] Vulgo *charpie, plumaceaux*. Conft.

p. ead. l. 11. *Ibi fit*] In inteftinis *Conft.*

p. ead. l. 12. *Auctores parum modum*] *Auctores fcripferunt, parum tamen modum*. Conft.

p. ead. l. 17. Pro *intus*, quod omnes habent, fecure pofui *latius*. Nam tenui fiftulae abdomen perrumpenti opponi non poteft fiftula intus patens, neque neceffe eft, latius foramen fit, nifi ipfa fiftula latius patet. Sed non vereor, ne cuiquam improbetur ea emendatio. *Kr.*

p. ead. l. 24. *Defiderant ea*] *Defiderant eae*. Conft.

p. ead. l. 24. *In hoc*] *In hanc*, nempe fiftulam. *Conft.*

p. 349. l. 3. *Linum debet effe crudum*,] Vulgo *fil écru*, filum rude ac novum nondumque lixivio maceratum. *Conft.*

p. ead. l. 6. Pro *falvo* male pofuiffe *foluto* tum ex Celfi verbis *tertio quoque die nodus refolvendus eft*, tum ex eo, quod illa folutione opus non eft, intelligi monet Morg *Ep.* VI. p. 151. Reftitui quidem lectionem *falvo*, quam ad unum omnes habent. Haec tamen animadverto, textus mutationi Lindenianae, nifi Celfus ipfe forfan ita fcripfit, occafionem dediffe videtur locus Hippocratis p. 885. *edit. Foef.* ubi fimilis ani curatio docetur, fed ita, ut lini ductio folutionem nodi requirere videatur. Hic autem Hippocratis locus ficut alii etiam, redarguit eos, qui Celfum non bonum Hippocratis interpretem facere non dubitant. Ex eo enim manifeftum eft, Celfum auctoritate Hippocratis uti quidem, fed interpretis partes in fe non fufcepiffe. *Kr.*

p. ead. l. 7. *Superior*] *Exterior* quidam legunt. *Conft.*

p. ead. l. 14. *Penicillo*] *Ex penicillo*. Conft.

p. ead. l. ult. *Ora*] *Orae*. Conft.

p. 350. l. 3. *Recte*] *Recta*. Conft.

p. ead. l. 19. *Id tranfit*,] *Id tranfiit*. Conft.

p. ead. l. 20. *Itaque*] *Eaque*; vel *ac ita*. Conft.

p. 351. l. 1. *Parte ita*] Dele *ita*, vel lege *ifta*. Conft.

p. ead. l. 1. Non *in fumma*, fed *fumma* -- *cura*. Kr.

p. ead. l. 3. *Hamo retufo*] τυφλαγκίστρῳ. *Conft.*

p. ead. l. 3. *Scalpello*.] *A fcalpello*, ἀπὸ τοῦ σμιλίου, ἢ μήλης ἰσχυρᾶς. Hippocrat. *Conft.*

p. ead. l. 5 *Sub eo*] *Ab eo*. Conft.

p. ead. l. 7. *Generibus fubjicienda funt, quae*] *Generib. adjicienda funt, quae*. Conft.

p. ead. l. 8. *In corpore*] *In corpus*. Conft.

p. ead. l. 9. *Infedit*.] *Incedit*, vel *infidit*. Conft.

p. ead. l. 10. *Ipfa in angufto eft*.] *Ipfa angufta eft*. Conft.

p. ead. l. 15. *Si mucro, fi arundo inhaeret*] *Si mucroni arundo inhaeret*. Conft.

p. ead. l. ult. *Forfice*,] *Forcipe*. Conft.

p. 352. l. 4. *Forfice*] *Forcipe*. Conft.

p. ead. l. 5. *Fiffis*] *Fixis*. Conft.

p. ead. l. 10. *Diocleum gravifcum*] Διόκλειος γράφισκον *Graeci vocant* βελουλκόν. Γράφισκος, fic dicitur a forma graphii. *Conft.*

p. ead. l. 14. *Lateribus, leviterque extrema in eam*] *A lateribus extrema leviterque in eam*. Conft.

p. 353. l. 8. *Forfice*] *Forcipe*. Conft.

p. ead. l. 10. *Quoque ictum*] *Quoque victum*. Conft. a

p. ead. l. 12. *Litterae* ✠] B. ✠ b. a. *telum*. b. *terebra*. Conft.

p. 353. l. 12. *Diducuntur*] *Deducuntur.* Conſt.

p. ead. l. 15. *De qua ſatis alio loco dictum eſt.*] Vide Libro VI. *Conſt.*

p. 354. l. 1. Γάγγλας,] γάγγλια. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Tunica ſua includuntur*,] Tunica includi ganglia quidam negant. Vide pag. 410. *Conſt.*

p. ead. l. 11. [*Ejecta*] *Exſecta.* Dicet tamen infra: *ejiciendaque cum eo, quod intus tenet.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Aliqui*] *Aliique*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Quibus aliqui*] *Alii aliique* i. e. *diverſi*: cujus conjectura ex V. C. in quo *aliique* legitur. *Scal.*

p. ead. l. 16. *Meliceridi*] De meliceria ulceris fiſtuloſi genere. Vide lib. V. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Subjecta carne, ea ſepararetur*,] *Et ſubjecta carne ea ſepararetur*, Cod. *Conſt.*

p. 355. l. 12. *Veſicae*] ὑδατίδες Aeginetae. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Levesque pituitae curſus*,] ἐπιφοράς. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Transverſam*] *Transverſa.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Et ut locus*] *Et ut qua locus.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Crithe.*] Κριθὴ vel ποσθία Galeno lib. τῶν κατὰ τόπους. *Conſt.*

p. 356. l. 8. *Chalazio*] *Grando*, χάλαζα, vel χαλάζιον. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Sed neque utique*] *Sed nec utique.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Ideoque ea* χαλάζια *vocant*] *Grandini ſimilia ſunt, ideoque ea* χαλάζια *Graeci vocant.* Conſt.

p. ead. l. 10. Χαλάζια] Bochart. Hieroz. Part. II. l. 5. c. 9. p. 721.

p. ead. l. 12. *Diducenda*] *Deducenda.* Conſt.

p. ead. l. 15. Πτερύγιον] Vnguis, vulgo *la maille.* Vide Aeginetam lib. III. cap. 22. *Conſt.*

p. 367. l. 10. *Pateſcit*] *Patefit*, leg. *patefecit.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Per quod poſtea ſemper humor deſcendit*, ῥυάδα *Graeci vocant.*] *Rhyada*, non *rhypada*, ut hactenus, legendum mihi videtur, idque partim ratione vocabuli ad rei ſignificationem alludentis reſpondentisque; partim quia huic lectioni Symon Genuenſis adſtipulari videtur, ex ſententia Demoſt. cujusdam, quem crebro ille citat, cujus & haec verba citat, quibus rhyada ille ita deſcribit: *Rhyas*, inquiens, *eſt continuus lacrymae fluor.* Quanquam dicat idem auctor, qualis qualis eſt apud Celſ. *rhypada legi.* Quin & huic ſententiae meae adſtipulari videtur Hermolaus Barbarus in ſuis Corrol. Quid quod & apud ipſum Galen. lib. 14. Θεραπευτικῆς ita legitur, ubi de oculorum vitiis agit, ῥυαδὸς que appellat, de quo hic differit Celſ. oculorum vitium. *Caeſar.*

p. ead. l. 10. Ῥυάδα ἀπὸ τοῦ ῥέειν, vel ῥοιάδα. *Conſt.*

p. 358. l. 9. *Excidi*] *Excipi.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Ex ipſo abſcindat*] *Ex ipſo abſcindatur*, nempe angulo. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Inter ſe palpebrae coaleſcunt*] Aëtius lib. VII. cap. 66. πρόσφυσιν τοῦ βλεφάρου dixit, Paulus Aegineta lib. VI. cap. 15. σύμφυσιν βλεφάρων. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Glutinabit*] *Glutinavit.* (alii *agglutinatur*) ἀγκυλοβλέφαρον, ſed utrumque vitium. Ego ſub utroque retineo. Nam ibi *ſub* pro *in* ponitur, ut cap. 5. lib. VII. ſic ὑπὸ vice ἐν interdum. *Conſt.*

p. 359. l. 3. *Adverſum ſpecillum*] Adverſum ſpecillum eſt μήλης πυρὴν (μηλωτρὶς vero ſive μηλωτὶς Aeginetae, ἡ μήλη ἐξωτὶς Hippocr. *ſpecillum oricularium* ſeu potius *auricularium*) ſupra dicebat *ſpecilli manubriolo.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Aut ubi*] *At ubi.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Cum moderatione*,] *Temperata manu* ſupra. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Medicamentis, quibus aſpritudo curatur*,] Λεπτύνοντα φάρμακα (niſi potius λειαίνοντα) apud Aeginetam. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Vertatur*] *Evertatur.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Ipſique etiam*] *Ipſique aegro etiam.* Conſt.

p. ead. l. 16. Ἀιγιλῶπα] Αἰγιλώπη vel αἰγίλωψ (& antequam disruptum exulceretur, ἀγχίλωψ Aëtio) lacrymalem fiſtulam vocant. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Recurvatae*] *Aequatae.* Conſt.

p. ead. l. 19. *Color pallet*] *Colore pallent.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Ea vero*] *Eos vero.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Cum eam non ignotum*] *Quamvis.* Alii *cum eo ne.* Conſt.

p. 360. l. 6. Legendum mihi videtur: *Os quod jam carie vexatum eſt, ferro adurendum eſt, vehementius, quo craſſior &c.* Kr.

p. ead. l. 6. *His ſquama accedat*,] *Huic ſquama abſcedat.* Conſt.

p. ead. l. 10 *De pilis palpebrarum oculum irritantibus*,] Πτῶσις βλεφάρων, καὶ φαλάγγωσις. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Modo ſub ordine naturali*] Διστιχίασις. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Tenuis acus ferrea*] Haec curatio Aeginetae lib. VI. cap. 13. καῦσις. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Sub ipſis*] *Super ipſis.* Conſt.

p. 361. l. 4. *Acu tranſui*] Ἀναβροχισμὸς dicitur haec curandi ratio a Paulo Aegineta lib. IV. cap. 13. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Foramen*] *Ferrumen* in antiquo: infra vocat *gluten*, quo vinctus eſt pilus. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Ea vero curatio*,] Ἀναῤῥαφὴ ſive καταῤῥαφὴ Aeginetae lib. VI. cap. 8. & 11. *Conſt.*

p. 362.

p. ead. l. 17. *Quae palpebrae laxioris*] Elegans relativi trajectio, quae rotundiorem numerosioremque efficit orationem, quam *palpebrae laxioris, quae.* Conſt.

p. 362. l. 3. *Qua deinde*] *Quod deinde.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Vt de interiore quae*] *Vt de inferiore, quae.* Conſt.

p. ead. l. 12. *Palpebra*] *Palpebra eſt laxata.* Conſt.

p. ead. l. 13. *Habenula*] Cutis ſegmentum oblongum. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Quae ſupra tres*] Aegineta *tres:* vet. *quatuor:* Aetius *quinque* dixit. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Satis tuetur*] A pilorum punctione. *Conſt.*

p. ead. l. 24. *Interdum etiam alia de cauſa*] Fit a natura, uſtione, cicatrice, ſenectute, futura latiore & male facta. *Conſt.*

p. ead. *l.* ult. *Cute*] *cutis.* Conſt.

p. 363. l. 9. *Senectute,*] Aegineta *relaxatione.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Plagae*] Lunatae. *Conſt.*

p. ead. l. 13. Hic etſi codex habeat *ut quarto*, alii autem *& quarto*, neminem tamen habere *a quarto*, monet Morgagnus. Cujus auctoritate motus lectionem priorem reſtitui. Sero demum video, lectionem Lindenii *a quarto* meliorem eſſe. *Kr.*

p. ead. l. 16. *Tunica,*] Cornea. *Conſt.*

p. ead. l. 18. Σταφύλωμα] Vide Aëtium lib. VII. cap. 34. Aeginetam lib. III. cap. 22. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Ex interiore*] *ex inferiore.* Conſt.

p. 364. l. 8. *Alias feci mentionem*] Pag. 367. Sex oculorum tunicae.

1. Ἐπιπεφυκὼς, *adnata.* Oritur ex pericranio.
2. *Incognita* veteribus, ob idque *innominata.* Fit ex nerveis muſculorum oculi tenuitatibus.
3. Κερατοειδὴς, *cornea.* Oritur a dura membrana cerebri.
4. Ῥαγοειδὴς, *uvea*, vel κοροειδὴς (quia κόρη, *pupilla*, quae in eius foramine,) naſcitur ex tenui menynge, nervumque opticum conveſtit.
5. Ἀμφιβληστροειδὴς, *reticularis.* Gignitur ex nervo optico.
6. Ἀραχνοειδὴς, telae aranearum ſimilis. Ipſa ſimiliter ut quarta ex tenui menynge naſcitur. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Ea qua parte alba eſt ſatis craſſa, pupillae*] *eaque, qua parte alba, eſt ſatis craſſa: pupillae*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Ad membranam cerebri perveniunt, eique*] *Ad membranas cerebri perveniunt* (immo ex eis naſcuntur), *eisque.* Vid. adnot. *Conſt.*

p. ead. l. 21. *Eoque*] *eaque.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Ex cujus colore*] Color iridis fit ab uvea tunica. Color pupillae apparet ex reflexione humoris vitrei, cum e fundo obſcuro exſerit ſe ſpecies. *Conſt.*

p. 365. l. 2. *Membranula*] Vvea & cornea. *Conſt.*

p. ead. l. 3. *A qua videndi facultas proficiſcitur,*] Tres humores oculi:

1. Ὑδατώδης, *aqueus*, vel ὠοειδὴς, *albugineus*, qui paucus, ſemicircularis jacet in parte anteriore: gignitur ex nutritione; effuſusque vulnere reſtauratur interdum, nec viſus amittitur. *Conſt.*
2. Κρυσταλλοειδὴς, *cryſtallinus*, qui ſplendidus, ſphaericus, globi, quem reliqui duo conſtituunt, in centro locatus, pene princeps videndi inſtrumentum. Ex vitreo alitur.
3. Ὑαλοειδὴς, *vitreus*, qui multo copioſior ſemicircularis, concavus (nam cavitate ſua cryſtallinum excipit) poſteriorem partem praecipue occupans. Alitur a tunica reticulari.

Locus autem corruptiſſimus ita caſtigandus: *Id autem, ſuperveniens ab interiore parte membranula includit (ſub his gutta humoris eſt, ovi albo ſimilis) a qua videndi facultas proficiſcitur.* Κρυσταλλοειδὴς *a Graecis nominatur. Gutta humoris*, intelligit ὑδατώδες ſive ὠοειδὲς, *aqueum humorem. Facultas proficiſcitur.* Si ut a cauſa falſum: ſi ut ab inſtrumento ferme praecipuo verum. Ἀραχνοειδὴς membranula vitreum & cryſtallinum complectitur. *Conſt.*

p. ead. l. 4. Κρυσταλλοειδὴς] ἀραχνοειδὴς. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Interiori potentiae*] Videndi. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Vitiique ejus*] *vitii ejus.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Figura in aliam vertit*] *figura, in aliam vertitur.* Conſt.

p. ead. l. 12. Pro *coeruleus* ſubſtitui *cereus* volunt Hier. Mercurialis Var. Lect. L. V. c. 5. & Clericus in Hiſt. Med. P. 2. L. 4. S. 2. c. 5. quos ſecutus Interpres Britannus vertit: *Of the colour of wax.* Sed miror, viris doctiſſimis ignotum eſſe Hippocratis περὶ ὄψιος. Kr.

p. ead. l. 16. *Curatio*] *curationi.* Conſt.

p. ead. l. 18. *Neque exiguus neque concavus*) Negatio cadit in Adject. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Durities quaedam*] *duritie quadam.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Lumine adverſo, ſic ut contra medicus*] *lumini adverſus, ſic ut contra medicum.* Conſt.

p. 366. l. 1. *Et immobile*] *ut immobile.* Conſt.

p. ead. l. 2. *Acies*] Oculi acies videndique facultas, laeſo humore cryſtallino. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Aut acuta, aut forte non nimium tenuis, eaque demittenda. Sed recta eſt per*] *eſt acuta, aut certe non demittenda, ſed recta eſt, per.* Conſt.

p. 366.

p. ead. l. 6. Loci huius corruptio in omnibus editionibus manifesta est. Ante legebatur: *Acus admovenda est, aut acuta, aut forte non nimium tenuis.* Lindenius pro *forte* posuit *certe*. Sed neutra lectio probari potest, cum oppositio in neutra probabilis sit. Si divinando liceret veram lectionem praecipere, eam putarem ita se habere: *Acus admovenda est, acie acuta, & (vel at) fortis, aut certe non nimium tenuis.* Kr.

p. ead. l. 6. *Summas duas tunicas*] Adnatam & corneam. *Const.*

p. ead. l. 9. Pro *timide* Interpres Britannus vult *temere* legi. Sed doctissimum virum, cum haec scriberet, parum haesitasse valde miror. Vox enim *timide* & supra & infra a Celso dictis magis, non *temere* convenit. Dixerat Celsus, acum ita esse demittendam *ne qua vena laedatur*. Ne quis vero timidius agat, adjicitur, *neque tamen timide demittenda est; quia inani loco excipitur*, ubi scil. *nec laedi quicquam, neque mediocriter quidem peritus falli potest.*

p. ead. l. 14. *Parti*] *parte*. Const.

p. ead. l. 16. *Late*] *latis*. Const.

p. 367. l. 4. *In hoc capite Graecorum* ὑποσπαθισμὸς, περισκυφισμὸς, & ἀγγειολογία tractatur. *Const.*

p. ead. l. 8. *Ex levibus*] *& levibus*. Const.

p. ead. l. 13. *Necessario*] *necessaria*. Const.

p. ead. l. 17. *Patent*] *parent*. Const.

p. ead. l. 21. *Os*] *calvariae os*. Const.

p. 368. l. 5. *Nationes quoque*] *nationes quasque*. Const.

p. ead. l. 5. *Qui novem lineis*] περισκυφισμὸς & ὑποσπαθισμός. *Const.*

p. ead. l. 9. *Recte*] *rectas*, vel *recta*. Const.

p. ead. l. 9. *Diducerent*,] *deducerent*. Const.

p. ead. l. 28. *Inductisque*] *diductisque*, Vet. *Const.*

p. ead. l. 16. *Post sanguine fuso*,] *Post sanguinem effusum*. Const.

p. 369. l. 3. *Valentior*] *violentior*. Const.

p. ead. l. 4. *Legi*) i. *seligi*. Nam hic & infra περὶ ἀγγειολογίας. *Const.*

pag. ead. l. 7. *Cervicem, ac frontem, deinde*] *verticem ac frontem oportet deinde*. Const.

pag. ead. l. 9. *Maxillas*] *maxillam*. Const.

p. ead. l. 16. *Erumpat*] Crustis decidentibus. *Const.*

p. ead. l. 17. *Per hoc*] Puris diuturnam vacuationem. *Const.*

p. ead. l. 18. *Per illud*] sanguinis eruptionem. *Const.*

p. ead. l. 18. *Exhauriri*] Alimento privari, unde oculi ἀτροφία, & φθίσις sive tabes. *Const.*

p. 370. l. 23. *Cicatricem*] In qua caro excreverit. Nam ὑπερσάρκωσιν posuit Aegineta. *Const.*

p. ead. l. 13. *At ubi aures, in viro puta*, *perforatae sunt*,] Vt olim in servitiis Thracum. *Const.*

p. ead. l. ult. *Curta in auribus*] Κολόβωμα. *Const.*

p. 371. l. 6. *Mutatione*,] *mutilatione*. Const.

p. ead. l. 11. *Curatum*] *Curtum*, *curtatum* reperi: *curandum* Alii. *Const.*

p. ead. l. 13. *Reposuimus*] *resolvimus*, Vet. *Const.*

p. ead. l. 18. *Interdum autem*] *interdum tamen*. Cod. *Const.*

p. ead. l. 19. Particula *haud* parum attento videri potest non a Celso esse. Britannus expunctam vult. Sed verbum *relinquere* duplicem explicatum admittit. *Kr.*

p. 372. l. 1. *Imis venarum*] *imisve narium*. Sic in antiquo. Alii *genarum*. Const.

p. ead. l. 2. *Si quid aut medio naso*,] Haec videntur e margine irrepsisse. *Const.*

p. ead. l. 5. *Curata*] *curta*. Const.

p. ead. l. 11. *Illita spuma argenti*] Sic etiam sequenti pag. *Const.*

p. ead. l. 19. *Posui.*] Cap. 8. lib. VI. *Const.*

p. ead. l. 12. *Implicitum linamentum*,] στρεπτὸς μοτός. *Const.*

p. ead. l. 22. *Ex penicillo respergendum*] ἐλλυχνιωτὸς μότος Aeginetae. *Const.*

p. ead. l. ult. *Vulnus purgandum*] *ulcusculum purgandum*. Const.

p. 373. l. 7. *Sutilem*] *subtilem*. Const.

p. ead. l. 18. *Arescentium*] *madescentium*. Alii exponunt *ulcere putri corrosarum*. Const.

p. ead. l. 19. *Incidat*] *insidat*. Const.

p. 374. l. 3. *Forfice*] *forcipe*. Const.

p. ead. l. 5. *Forfice*] *forcipe*. Const.

p. ead. l. 6. *Forfex*] *forceps*. Const.

p. ead. l. 6. *Os earum*,] *os rarum*, *cui dens inhaeret*. Alii *earum*, nempe maxillarum. *Const.*

p. ead. l. 9. *Forfex*] *forceps*. Const.

p. ead. l. 14. *Fractum*] *factum*. Const.

p. ead. l. 14. *Indurescit*] *intumescit*. Const.

p. 375. l. 1. *Is qui*] *is autem qui*. Const.

p. ead. l. 4. *Forfice, quam rbizan*] *forcipe, quam* ῥιζάγραν. *Const.*

p. ead. l. 11. *De Vva.*] Vide pag. 375. de Vvae morbis. *Const.*

p. ead. l. 12. *Solet enim*] Ex Hippocrat. Prognost. lib. III. cap. 10. *Const.*

p. ead. l. 15. *Deducta*] *diducta*. Const.

p. ead. l. 16. *Summa, tenuis est*] *summa vero, tenuis est*. Const.

p. ead. l. 19. *Volsella*] τῷ μυδίῳ, σταφυλάγρᾳ, vel σταφυλοπάγρῳ. *Const.*

p. ead. l. ult. *Lingua vero quibusdam*] Hoc vitium

tium vocatur, ἀγκυλόγλωσσον, (quo qui laborant, μογιλάλοι vocantur.) De ejus curatione Aëtius lib. VIII. cap. 38. *Conſt.*

p. 376. l. 2. *Membrana incidenda*] τῷ ἀγκυλοτόμῳ, id eſt, ferramento, quo ἀγκύλωσις linguae tollitur. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Eam premeret*] *eam promeret.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Conſiſtit in tunica*] *contegitur velamento.* Vid. lib. VII. cap. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Movet:*] *non movet.* Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Semel*] *ſimplici plaga.* Conſt.

p. ead. l. 16. *Labra autem ſaepe finduntur*] *Labrorum fiſſuras* vocat Plinius. *Conſt.*

p. ead. l. 24. Βρογχοκήλην] Βρογχοκήλη, vulgo *le gros goſier*, vel *le goitre.* Plin. lib. XXII. cap. ult. *guttura* vocat. & lib. XXII. cap. 17. dixit *guttura incipientia turgeſcere:* unde guttur. *Conſt.*

p. 377. l. 1. *Exeditur*] *exuritur.* Conſt.

p. ead. l. 3. *Tumore una linea*] *tumor una linea.* Conſt.

p. ead. l. 5. *Velamento*] *tunica.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Inſpergenda adurentia, linamentisque id curandum eſt, caeteris*] *inſpergenda adurentia linamentis, idque curandum eſt caeteris.* Conſt.

p. ead. l. antepenult. *Frigore comminuitur*] *frigore non imminuitur,* Cod *Conſt.*

p. 378. l. 1. *Latus extenuatus in ventrem eſt:*] *latus, extenuatus in verticem,* Vetus Exemplar. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Iisdem*] *iisdem.* Al. ſaepe ita. *Conſt.*

p. ead. l. 14. *Vterum*] *ventrem.* Al. ſaepiſſime ſic. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Exceptus eſt*] *excipitur.* Conſt.

p. ead. l. 19. *Nam ſic id quod ſupra*] *Nam ſic adſtricta, id quod infra,* Cod. Vide pag. 366. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Vinxerunt*] *vincirent.* Conſt.

p. 379. l. 19. *Alias dixi*] Cap. 21. lib. III. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Media circum ſurgente quodam nodo,*] *medio circum ſurgente quadam mora.* Conſt.

p. 380. l. 2. *Vlteriorem*] *interiorem.* Conſt.

p. ead. l. 20. *Alienantur*] Alterari, ἀλλοιοῦσθαι. *Conſt.*

p. ead. l. 26. *Membranae interiori*] Peritonaeo. *Conſt.*

p. 381. l. 1. *Concidant*] *conſidant.* Conſt.

p. ead. l. 4. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. ead. l. 4. *Diduci*] *deduci.* Conſt.

p. ead. l. 4. *Summae cutis*] Epigaſtrii. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Vincienda*] *facienda,* vel *iniicienda.* Conſt.

p. ead. l. 13. *Sit, quae retuſa eſt. Semel*] *ſit quae acuta, propinqua quae retuſa eſt. Simul.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Trajectis.*] Quod ſupra dixit *permutatis.* Conſt

p. ead. l. ult. *Impreſſam*] *expreſſam.* Conſt.

p. 382. l. 4. *Abdominis membrana*] Peritonaeum. *Conſt.*

p. 5. *Rumpitur.*] Quid vociferatione? quid ſaltu? *Conſt.*

p. ead. l. 11. *Super*] *ſupra.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Immittendae*] *incidendae.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Medullis*] *glandulis.* a Galeno III. Alimentorum glandulis teſtes accenſentur. *Conſt.*

p. ead. l. ult. Pro *medullis*, quod in omnibus editionibus legitur, Lindenius poſuit *glandulis*, ſectatus Conſtantinum, Ronſſeum, qui Galeni auctoritatem reveriti, aeque ac Rubeus in *annot. in hunc locum*, maluerunt *glandulis.* Kr.

p. 313. l. 6. Ἐρυτροειδὴς] Verbum hoc, cum de eo jam diu dubitaſſem, quodam modo ſcribendum eſſet, propterea quod nondum mihi ad manum erant Galeni opera Graeca omnia, unde ipſum poſſe reſtitui conjectabam, nec falſo, tandem a doctiſſ. Georgio Agricola reſtitutum accepi. Qui tamen & ipſe de ejus verbi ſcriptura ſe aliquando addubitaſſe, literis ad me datis teſtatur, quod apud ipſum Galenum loco uno aut altero ita ſcriptum invenerit, ἐρυτροειδὴς per τ non per θ in eodem ſignificatu, id quod Atticorum conſuetudine, proprietateve factum a Galeno opinatur, ut qui ρ pro λ ſcribere conſueverunt, ut κρίβανον ἀντὶ τοῦ κλίβανον. Verum cum idem verbum apud eundem Galenum locis compluribus & apud alios ejusdem profeſſionis auctores ſcriptum inveniſſet, eo quo nunc modo adnotatum eſt, hoc quoque ſcribendum hic adjudicabat, verbum videlicet deductum ἀπὸ τοῦ ἐλύτρου καὶ εἴδους. *Caeſar.*

p. ead. l. 5. *Hae autem*] *Hi,* nempe teſticuli. *Conſt.*

p. ead. l. 5. *Tunica*] Prima teſticulorum intimaque ἐπιδίδυμις, 2. ἐρυθροειδὴς, 3. δαρτὸς, 4. extimaque, ὀσχεὸν, *ſcrotum.* Conſt.

p. ead. l. 6. Quae ἐλυτροειδὴς] Nicolaus Locnſis cum quibusdam codicibus ἐλυθροειδὴς legendum eſſe putat, Miſcellan. l. 9. c. 7. *Alm.*

p. ead. l. 18. *Tunica,*] Peritonaei. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Tunicas, & ob id ejus rei patientes diducit,* ἐντεροκήλην] *tunicas, & ejus rei patientes diducit, ob id* ἐντεροκήλην. *Conſt.*

p. 384. l. 2. *Herniae nomen eſt*] *Hernioſus* apud veteres *ponderoſus* dicebatur, ut in Levitici veteri verſione Latina & in fabula Querolo i. e. Aulularia ad Plauti imitationem facta. Sed proprie de *enterocele* intelligitur. *Scal.*

p. ead. l. 5. *Aliquo modo collocatum.*] *Alio quovis modo collocatum eſt.* Conſt.

p. 384. l. 9. *Desidit, interdum sic dividitur*] *desinit, interdum sic discutitur.* Const.

p. ead. l. 10. *At si clamore*] *at clamore.* Const.

p. ead. l. 12. *Diffunditur,*] *distenditur.* Const.

p. ead. l. 16. *Accepto,*] *concepto.* Al. *Const.*

p. ead l. 20. *Distringit*] *distendit*; aut *distringit* intelligitur ex distensionis sensu. *Const.*

p. ead. l. ult. *Hae gravatae occaluerunt*] *hae genitae* (Aëtius ἐπιγεννητὸν χιτῶνα vocat) *occuluerunt.* Const.

p. 385. l. 5. *Priora*] *Propiora.* Cod. *Const.*

p. ead. l. 7. *Subesse dicimus: si tumor*] *subesse dicimus: humor sic deprehenditur, si tumor,* Cod. *Const.*

p. ead. l. 11. *Arte*] *arcte.*

p. ead. l. 18. *Visu*] *nisu*, vel *nixu.* Const.

p. 386. l. 2. *Praeterquam quod*] *praeterquam etiam quod.* Const.

p. ead. l. 8. Σαρκοκήλην] Σαρκοκήλη proprie glandulosae testium carnis incrementum. *Const.*

p. ead. l. 11. *Nervus ex quo*] Κρεμαστής. *Const.*

p. ead. l. 13. *Varices*] *Ramices* plane legend. Nam βουβωνοκήλη, *inguinis ramex*, ut cap. 24. estque prolapsus intestini, aut omenti, aut utriusque in inguen: fitque rupto, aut extenso peritonaeo. Lege Aeginetam lib. III. cap. 54. *Const.*

p. ead. l. 19. *Simul ad*] *simulac ad.* Const.

p. ead. l. 20. *Triduum*] *triduo.* Const.

p. ead. l. ult. *Ad eam, quae media est plaga facta. Foramen*] *ad eam, quae media est. Plaga facta, foramen,* Cod. *Const.*

p. 387. l. 29. *Simul laxet*] *sinum laxet.* Const.

p. ead. l. 3. *Versus eum*] *versus eam*, aut *id* Const.

d. ead. l. 3. Locus hic ex iis est, quos ego integros, Morgagnus vitiosos aut certe intellectu difficiles judicat. Haeret autem vir plane eximius in vocula *eum*, pro qua vel *id* vel *eam* in codice se inventurum, frustra tamen, speraverat. Sed quam ob rem vocula *eum*, non percommode ad *sinum*, quem medicus laxat, referri possit, equidem non video. Extensio enim sive scroti, si voculam *id* ponas, sive cutis, si *eam* substituas, fieri debet propterea, tum ut sinus ille extendatur & diductionem membranularum abscissionem faciliorem reddat, cum maxime vero ut sinus ab inguinibus abducatur, quo tutius omnia perfici a Medico secanti possint. *Kr.*

p. ead. l. 6. *Delapsus*] *elapsus.* Const.

p. ead. l. 18. Et in omnibus libris & in codice scriptura *sursum* reperit Morgagnus. Adjicit autem. Etsi quae proxime praecedunt: *sed non a summa inguinis plaga, verum infra paululum ea abscindenda*, utrumlibet legere permittunt, placetque ibi *rursum* dici pro *e contrario*; dicebat tamen, non ignorari, Celsum fortasse ipsum quoque ita *sursum* posuisse, ut motum non significaret locum versus. *Kr.*

p. ead. l. 20. *Purgatus ita*] *purgatus itaque.* Const.

p. ead. l. 21. *Leviter*] *leniter.* Const.

p. ead. l. 26. *Glutinentur*] *glutinetur.* Const.

p. ead. l. penult. *Super non fulcienda*] *Tu positas audes pedibus fulcire pruinas* i. e. *calcare.* Propert. Lib. 1. *Scal.*

p. 384. l. 2. *Infra*] *inguen.* Const.

p. ead. l. 9. *Transversa membrana*] *transversas membranas.* Const.

p. ead. l. 13. *Vbicunque repertum*] Haec curationis pars spectat ad ὑδροκήλας, abscessus suppuratos, aliosque id genus affectus scroti. *Const.*

p. ead. l. 15. *Digito, manubriolo, vel scalpello diductam inferiorem partem tunica*] *digitis manubriove scalpelli diductam inferiorem partem tunicae.* Const.

p. ead. l. 16. *Quod ad similitudinem curvum*] *quod a similitudine Corvum.* Const.

p. ead. l. 17. *In eandem intrare*] *in eandem.* Hoc non est in antiquo. *Const.*

p. ead. l. 17. *In eandem intrare*] *in eandem* glossema. *Scal.*

p. ead. l. 18. *Conjectis,*] *confectis*, Cod. *Const.*

p. ead. l. ult *Quam altissime ab inguine*] *quam altissime ad inguen*, ut supra dixit: *ut alte ad ipsum inguen praecidatur.* Const.

p. 389. l. 1. Pro *hae* legendum est *venae.* Kr.

p. ead. l. 1. *Lino summe*] *lino summae.* Const.

p. ead. l. 2. *In aliis*] *in illis.* Const.

p. ead. l. 12. *Irroranda*] *irrorandum*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 13. *Fibulae*] ἀγκτῆρες, nodi fili trajecti. *Const.*

p. ead. l. 22. *Initium fuit*] *vitium fuit*, Cod. *Const.*

p. ead. l. ult. *Priore*] *propiore* plane legend. ut & vetus Codex ostendit. *Const.*

p. 390. l. 5. *Intestinum.*] Maxime τυφλὸν, i. caecum. *Const.*

p. ead. l. 5. *Iunctura*] Peritonaei rupti. Laxatum junctura non eget. *Const.*

p. ead. l. 11. *Dolor*] *dolores.* Cod. *Const.*

p. ead. l. 16. *Longissime*] *longissima.* Const.

p. ead. l. 20. *Cibi lenis*] *cibi levis.* Const.

p. ead. l. 6. *Enim cum*] *enim non nisi cum.* Const.

p. 391. l. 6. *Quae excidenda*] *quae incidenda.* Alii. *Const.*

p. ead. l. 7. *Deducta*] *diducta*, Cod. Const.

p. ead. l. 9. *Ne ipse*] *ne is ipse.* Const.

p. ead. l. 22. *Habenula*] Vide supra cap. VII. *Const.*

p. ead.

p. ead. l. 24. *At si omentum descendit,*] Ἐπιπλοκήλη. *Const.*

p. 392. l. 4. *Ex utero*] *ex ventre alvo.* Conft.

p. ead. l. 8. *Super vinculum*] *supra vinculum.* Conft.

p. ead. l. 10. *Parvulo*] *malo.* Conft.

p. ead. l. 12. *Si discusso*] *si discisso.* Conft.

p. ead. i. 15. *Si relictum*] *si reductum.* Alii. *Const.*

p. ead. l. 16. *Fuit*] *fluit.* Cod. *Const.*

p. ead. l. penult. *Liquoris*] *id liquoris.* Conft.

p. 393. l. 1. *Eo protractis*] *ea protractis.* Conft.

p. ead. l. 2. *Protinus*] i. *protenus.* Conft.

p. ead. l. 3. *Membranae*] Ἐπιγεννητὰς χιτῶνας intelligit. *Const.*

p. ead. l. 7. *Ramex*] Κιρσοκήλη. *Const.*

p. ead. l. 15. *Tunicam*] ἐρυθροειδῆ. *Const.*

p. ead. l. 16. *Promovenda*] *producenda & proferenda.* Conft.

p. ead. l. 17. Et exemplarium vetuftorum fide & ratione duce delendum eft *vero*, & minor diftinctionis nota ponenda eft poft verbum: *qua parte inhaerebunt* ad praecedentia referri debent. Kr.

p. ead. l. 20. *Tertiam tunicam*] δαρτόν. *Const.*

p. ead. l. 21. *Pars aliqua*] Ejus tunicae. *Const.*

p. ead. l. 23. *Majore vitio*] *Majore sui parte.* Al. *major.* Conft.

p. ead. l. 25. *Totum id*] Totam tunicam. *Const.*

p. ead. l. 28. *Si vinciendae*] *sic injiciendae*, Cod. *Const.*

p. 394. l. 3. *Et filo*] *& filum.* Conft.

p. ead. l. 4. *Adverso specillo comprehendi*] *averso specillo compelli.* Cod. *Const.*

p. ead. l. 7. *Vt una*] *ut ima*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 7. *Inter imam tunicam*] Quae ἐπιδιδυμίς. *Const.*

p. ead. l. 12. *Nervusque*] κρεμαστήρ. *Const.*

p. ead. l. 18. *Vrgent enim febres*] Si manu curando vulneretur. *Const.*

p. ead. l. 22. *Sine ratione*] ἀλόγως. Hippocr. *Const.*

p ead. l. 24. *Vbi vero in ipso inguine ramex &c.*] Βουβωνοκήλης *curatio.* Conft.

p. 395. l. 5. *In quo si glans nuda*] Hoc vitium περιφίμωσις. Vide lib. IV. cap. 18.

p. ead. l. 10. *Apprehenditur*] *prehenditur*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 12. *Tergus*] Cutis penis. *Const.*

p. ead. l. 14. *Circulus, eoque*] *circulus, super eoque.* Conft.

p. ead. l. 16. *Praestat*] *praestet.* Conft.

p. ead. l. 19. *Non ita dolet,*] *non ita vero dolet*, nempe cum glans detegitur. *Const.*

p. ead. l. 22. *Emplastrumque circumdatur, quod valentem*] *emplastroque circumdatur, quod valenter*, Cod. *Const.*

p. ead. penult. l. *Eam partem*] *eam* (nempe inflammationem) *part.* Conft.

p. 396. l. 5. *Fraenum*] δετμὸν Galeno. *Const.*

p. ead. l. 12 *Infibulandi ratio*] ἀγκτηριασμός. *Const.*

p. ead. l. 13. *Infibulare quoque adolescentibus*] Fibula haec fimile aliquid habet iis, quae vocamus *Cadenats.* Mira funt, quae fuper his narrantur de Monachis Turcarum. *Casaub.*

p. ead. l. 13. Primi editores omiferunt verba: *interdum vocis*, quae Manutii, Stephanus, Ronsfeus & Genevenfis editor fervarunt, quaeque a Celfo ipfo fcripta effe verifimile videtur. *Kr.*

p. ead. l. 17. *Qua perforatur,*] *qua perforetur.* Conft.

p. ead. l. 18. *Necessarium est*] Gloffema. *Scal.*

p. ead. l. 18. *Additur, quae quo melior, eo levior est,*] *inditur, quae quo levior, eo melior est*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 20. *Res vero interdum cogit*] Vide Aeginetam lib. VI. cap. 59. *Const.*

p. 397. l. 5. *Levesque*] *laevesque.* Conft.

p. ead. l. 11. *Iter urinae*] Meatus urinarius, οὐρήθρα, de quo vide cap. 1. lib. IV. infra & *fistulam* vocat. *Const.*

p. ead. l. 15. *Super naturale*] *super vulvae cervicem.* Conft.

p. ead. l. 15. *Aliquanto minus difficultatis exigit*] *sed aliquanto minus difficultatis exhibet.* Conft.

p. ead. l. 17. *Ea*] *urina:* vel fubaudi. *Const.*

p. ead. l. penult. *Vellere,*] *evellere.* Conft.

p. 398. l. 1. *Cutis*] Praeputii. *Const.*

p. ead. l. 18. *Non quo non*] *non quo tamen non.* Conft.

p. ead. l. 20. *Demissis*] Nempe in anum, ut docet infra. Conft.

p. ead. l. 22. *Praevalens*] *prudens.* Nam faepe *al* in veteribus codicibus pro *d* legitur, ut hic & fupra: & contrario *d* pro *al* in *duo*, quod pro *alio* fcriptum erat. *Scal.*

p. ead. l. 23. *Confidit,*] *confidet.* Conft.

p. ead. l. 23. *Adversum*] *aversum*, aut *adversum* refpectu Medici, non miniftri. *Const.*

p. ead. l. 24. *Reductisque ejus cruribus,*] Crus ducitur extenfione: reducitur flexione, qua genu attollitur, poplesque attrahitur. Aeger fuis poplitibus manus fubjicit exterius: minifter ipfas fuis interius demiffis comprehendit. Sic dextra manu utriusque velut habena, crus dextrum aegroti, item finiftra finiftrum fufpenduntur, atque divaricantur miniftri arbitrio. *Const.*

p. ead. l. 26. *Eos quam maxime*] *ea* nempe crura. *Const.*

p. ead. l. 27. *Eos continet*] *eas*, scilicet manus. *Const.*

p. ead. l. 28. *Insidunt, quo &*] *insident, quorum &.* Alii *quo - - - deligentur.* Const.

p. 399. l. 3. *Levare*] *levari.* Cod. *ablevari.* Alii *labare.* Const.

p. ead. l. 5. *Atque sinistra manu duos eius digitos,*] *sedet, atque sinistrae manus duos digitos*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 17. *Leviorque*] *laeviorque.* Const.

p. ead. l. penult. *Sinistrae digiti deorsum eum compellunt,*] *sinistra digitis eum compellit.* Cod. *Const.*

p. 400. l. 1. *Vt pronus exeat :*] *Vt ne pronus exeat.* Nam hic contra erectum distinguitur. Jacens ovum oblongum pronum est: stans erectum. Pronus minime, aut vix extrahi posset. *Const.*

p. ead. l. 2. *Transversus fit:*] πλαγίως veniat, non in latitudinem: vulgo *de cant.* Const.

p. ead. l. 2. *Ut duobus angulis sedeat:*] Sedet binis angulis, immo quaternis, cum per totam planam superficiem jacet, nec in latus procumbens carinatur. *Const.*

p. ead. l. 4. *Levior*] Scribend *laevior.* Const.

p. ead. l. 5. *Vt incidi*] Expunge *ut* : & pro *debeat* repone *debet. Const.*

p. ead. l. 5. Recte haec praecipit Constantinus. Sed Lindenius omnia alia fecit; adlevitque *sit*, sine ratione; nam verbum *eo* pertinet ad supra l. 17. dicta: *ad cervicem perv.* Kr.

p. ead. l. 6. *Plaga lunata*] Vide sis Th. Bartholinum de Vnicornu cap. XXIII. pag. 194. *Alm.*

p. ead. l. 7. *Strictior ima plaga est,*] Plaga unica, non transversa nec lunata, sed lunata, sed obliquando per longitudinem nunc fit, non juxta anum, sed digitis minimum duobus a sede, interfemineo (περιναιὸν Graeci vocant] nec ea quidem in commissura (quae τραμὶς vel ὀῤῥὸς) ne fiat convulsio, haudque vulnus coëat. Sed ad latus. *Const.*

Ibid. In Codice Mediceo vetustissimo scriptum prius fuerat optimo sensu: QUA RESIMA *plaga est.* Licet ea lectio a recenti nimium sedulo emendatore fuerit immutata, nunc apparet in omnibus quos ego viderim impressis. *Ant. Cochi* in *Dell' Anatomia discorso* p. 87. item Morgagni *Epist.* VII. p. 187. In aliis Mediceis codicibus antiquis scriptum est: *Qua stragesima.* vid. Ant. Cocchii opera editi *Graecorum chirurgici Libri Sorani* &c. *Florentiae* 1754. p. 52. Kr.

p. ead. l. penult. *Nam qui fistulae, quam illo loco οὐρήθραν Graeci vocant, parum patefaciunt*] Alias *meatum* . Οὐρήθραν, nisi malis legere *co rhyada*, ut hactenus in impressis exemplaribus. Verum quid id sibi velit, nondum usquam comperi apud idoneos auctores. *Caesar.*

p. 401. l. 6. *In cujus corpore nullum discrimen est.*] Hoc falsum: itaque legendum, *colore*, ut in MS. aut *nonnullum discrimen est.* Const.

p. ead. l. 8. *Vncus est*] Hic uncus angustioris cochlearis formam aemulatur: vocatur a Lithotomis *Crochet.* Const.

p. ead. l. 10. *Levis*] *laevis.* Const.

p. ead. l. 12. *Extrahendi vim habet*] Uncos tres habent sola magnitudine differentes. Duobus simul utuntur: majore calculus attrahitur, extrahitur minore: aut brevioris loco ferramento utuntur, quod vocant *bec de cane*, a rostri anatis similitudine. Ergo lego, *brevior.* Alii tamen, *brevis extrahendi vim non habet.* Const.

p. ead. l. 12. *Vbi injectus est, in utrumque latus inclinandus est*] Quidam ita distinguunt, *ubi injectus est in utrumque latus, inclinandus est.* Const.

p. ead. l. 14 Legendum puto, *qui si* ((sc. calculus) *apprehensus est.* Cum Lindenio tamen omnes editiones consentiunt. K.

p. ead. l. 14. *Ideoque eo minimo opus est*] *ideoque eo minore opus est.* Cod. *Const.*

p. 402. l. 2. *Attrahatur:*] *attrahitur.* Const.

p. ead. l. 3. *Vncus extremus*] Qua parte calculum venatur. *Const.*

p. ead. l. 12. *Duplicavit.*] Nempe tunicarum soluta unitate. *Const.*

p. ead. l. 21. *Ferramentum*] Latum est & breve, labrisque inter digitos cohibetur, ne possit elabi: acie semicirculatae partis tantum secat. *Const.*

p. ead. l. penult. *Pollice imposito*] *pollice impresso labrorum vertici.* Const

p. ead. l. ult. *Quo cum sequebatur,*] *quo consequebatur.* Const

p. 403. l. 2. *Facta est,*] *secta*, vel *patefacta est.* Const.

p. ead. l. 6. *Aeque leniter*] *aeque sed leniter.* Const.

p. ead. l. 8. *Compositus judicatur, in se adtrahens*] *compositus judicatur, de se abstrahens.* Const.

p. ead. l. 10. *Abducere,*] *adducere.* Const.

p. ead. l. 11. *Curationi*] *curationis.* Malim *curationi*, ut ἐνοχλεῖν τῇ θεραπείᾳ exprimatur. *Const.*

p. 404. l. 2. *Promovente, excidit.*] *promovetur, & excidit*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 5. *Eum concussum*] Al. *eum concussus.* Const,

p. ead. l. 6. *Tum ferramentum*] Nunc utuntur forcipe, cuius brachia implicata coëunt uno ter alterum ineunte: quorum & ora acuta calculum apprehensum citra periculum concidunt. *Const.*

p. 404.

p. 404. l. 7. *Quod admotum &c.*] Alias, *quod admotum calculum, ex - - vesicam ferram* - Const.

p. ead. l. 12. *Tamen parum, proprie quaedam*] *Parum, proprie tamen quaedam.* Const.

p. ead. l. 14. *Quia is urinam in cervicem non compellit,*] *Quia eum urina in cervicem compellit.* Const.

p. ead. l. ult. *In primo*] nempe urinae itinere, quod compressius. Vide cap. I. lib. IV. *Const.*

p. 405. l. 1. *Eodem tamen unco*] Eodem unci genere, quod supra descriptum. *Const.*

p. ead. l. 2. *Subjici*] in anum. *Const.*

p. ead. l. 13. *Metus excipitur*] *metus excipit.* Const.

p. ead. l. 18. *Agglutinanda cucurbitula est*] lib. IV. cap. 14. *cucurbitulam defigere*, hic *agglutinare* dixit. *Const.*

p. ead. l. 21. *Super ulcus*] *super vulnus.* Cod. *Const.*

p. ead. l. 23. *Aqua*] Al. *in aqua.* Const.

p. ead. l. ult. *Digeratur*] διαφορεῖσθαι dicunt Graeci. *Const.*

p. 406. l. 1. *Subinde facile*] *subinde in facie*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 3. *Inducendusque hapsus lanae mollis,*] *Hapsus* id Latinis dici videtur, quod Graecis πίλημα. Ita enim Linac. verbum illud vertit πίλημα in Therapeuticis Galeni locis duobus, quos observavi. Caeterum πίλημα Suidas exponit σκέπασμα, Hesychius ζώθην. Hapsus ergo significare videri potest, vel sacculum, crumenam, vel hujusmodi aliquid aut tectorium, aut velamen, aut cingulum sacculi aut crumenae modo factum. *Caesar.*

p. 406. l. 3. *Hapsus lanae mollis*] Hapsus non est πίλημα (lanas coactas Latini dicunt & coactilia) inepte enim dixisset hapsum lanae mollis. Quod coactum molle non est, sed durum. Est vero hapsus (παρὰ τὸ ἅπτομαι ἅψομαι) quantum lanae uno runcinarum contactu & factu carminatores discriminarunt. Vulgo vocant *paumées* a palma. Ergo lanae δράκα, & quantum vola capere possit, per hapsum intelligo. Vsus est etiam ea voce lib. IV. Cap. 6. *Const.*

p. ead. l. 3. *Hapsus lanae*] Hapsus lanae videtur esse τῶν ἅπαξ εἰργμένων. *Casaub.*

p. ead. l. 3. *Hapsus lanae mollis*] *Hapsus* est lanae particula molliter in globulum formata. *Floccum* dicit *Plin.* 30. 15. Reperitur praeterea haec vox etiam apud *Caprum de verbis dubiis*, & in *Glossario Isidori*, ubi tamen *hapsum* ἀντὶ τοῦ *hapsus* scribendum esse docetur, ipsaque vox per *vellus lanae* explicatur. *Casaub.*

p. ead. l. 7. *Nocent, quae vesicam*] *nocent, quo vesicam*, Cod. Al. *quia.* Const.

p. ead. l. 17. *Ne quid intus sit,*] Grumus sanguinis. Vide supra initio. *Const.*

p. ead. l. penult. *Et venter imus, sed & mediocris est, cum*] *Et venter imus sedet mediocris, & cum.* Infra contr. *Si venter imus tumet.* Const.

p. 407. l. 3. *Vrinae*] *urina.* Const.

p. ead. l. 5. *Rosa*] *ros.* i. rosaceo. *Const.*

p. ead. l. 6. *Enneapharmacum emplastrum,*] Vide lib. V. cap. 18. *Const.*

p. ead. l. 7. *Medulla etiam, maximeque vitulina, quod in id*] *Medullam etiam, maximeque vitulinam, quae ad id.* Const.

p. 108. l. 3. *Cancri metus est. His cognoscitur,*] Legi potest, *is cognoscitur*, tamen si legas *his*, subaudire licebit, *notis*, ut sit, *hic notis.* Caesar.

p. ead. l. 3. *Cancri*] Sic gangraenam vocat. *Const.*

p. ead. l. 3. *Is*] *his.* Const.

p. ead. l. 4. *Cumque eo*] *cumque ea.* Const.

p. ead. l. 5. *Lanulis*] *lamulis.* Alii *squamulis.* Const.

p. ead. l. 14. *Eadem fit,*] *ea fit.* Const.

p. ead. l. 15. *In ventrem:*] Sic inferior potius, quam superior. *Const.*

p. ead. l. 18. *Intus adjiciatur*] *intus injicietur.* Const.

p. ead. l. 24. *Recipiendum,*] Al. *decipiendum.* Const.

p. ead. l. ult. *Cum eo tamen*] Alibi dicit, *cum eo, ut ne:* & alibi, *cum eo tamen, ut non.* Const.

p. 409. l. 3. *Alii possit*] *alii posse*, id est, carne impleri, σαρκοῦσθαι. *Const.*

p. ead. l. 5. *Diu tuenda*] *die tuenda.* Const.

p. ead. l. 9. *Non modica*] Al. *non immodica.* Const.

p. ead. l. 13. *Victu venire,*] *victu evenire.* Const.

p. ead. l. 15. *Rosa*] *ros.* i. rosaceo. *Const.*

p. ead. l. 15. *Agendus,*] *adigendus.* Const.

p. 410. l. 2. *Adverso specillo*] *averso specillo*, τῷ τῆς μήλης πυρῆνι. *Const.*

p. ead. l. 4. *Pura*] *supra*, Cod *Const.*

p. ead. l. 5. *Extendique,*] *extendendique.* Const.

p. ead. l. 6. *Maxime vincti*] *maxime icti*, Cod. Alii *juncti.* Hoc fit, ut admoveantur labra vulneris. *Const.*

p. ead. l. 9. *Sutura*] *fultura.* Al. *futura.* Retineo *futura.*

p. ead. l. 13. Vide Plinium lib. VII. cap. 16. *Const.*

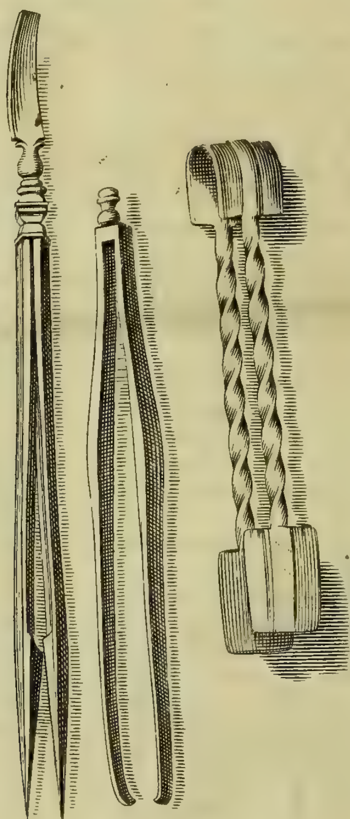
p. ead. l. 13. *Quod earum naturalia*, &c.] Ἀτρήτους vocari, quos Latini *imperforatos* dicunt, unicuique notum est; at amplissimus Gisb. Cuperus in Harpocrate pag. 28. 29. novissimae edi-

tionis,

tionis, *Harpocratianos*, ejusmodi homines vocatos fuiffe eleganter ex Ptolemaeo demonftrat, quem locum etiam interpretatur Rutgerfius Variar. Lection. lib. III. c. 18. quo quid *concreti*, *confertum virginal*, *obfignata natura*, fint, exponit. De Atretis & imperforatis confule Schenkium Obfervation. l. IV. pag. 519. & feqq. ubi varia exempla recenfentur: Patinum Epiftol. Gallicar. n. 60. edit. tertiae. *Alm.*

p. ead. l. 20. *Ac fi caro*] *at fi caro.* Conft.

p. ead. l. 21. *Vel vulfella*] *Vulfella*, quae & *valfella* dicitur, inftrumentum fuit veteribus ufitatiffimum, quo modo partes tenebant aut emplastra, & officula ex vulneribus extrahebant, fed virgines, quin & viri molliores illius ope pilos, tam e barba quam fupercilio evellebant, unde *acum obliquam* apud Iuvenal. Sat. II. v. 93. volfellam interpretatur Ptolom. Flavius Conjectaneor. c. 67. vide Mercerum ad Tertullian. de Pallio pag. 768. Graecis vocatur in Philoxeni Gloffario τριχολαβίον, μαδιστήριον. Harum varias figuras in tyronum gratiam adpingi curavimus. *Alm.*



p. ead. l. ult. *Solvere ulcus, & ficut*] *folvere, & ulcus ficut.* Conft.

p. 411. l. 4. *Concipit*] *concepit.* Conft.

p. ead. l. 12. *Vulvae*] *uteri.* Conft.

p. ead. l. 13. *Paululum dehifcere.*] *paululum dehifcit.* Conft.

p. ead. l. 15. *Iterum ad os aperiatur*] *iterum os aperiatur.* Conft.

p. ead. l. 17. *Rei facultatem*] *rei facilitatem*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 21 *Incepiffe*,] *coepiffe*, vetus. *Conft.*

p. 412. l. 6. *Corpus*] Vteri ejusque cervicis: cuius tumoris caufa inflammatio. *Conft.*

p. ead. l. 8. *Demitti debet uncus.*] Mortui foetus extractionem, uti & inftrumenta; quibus veteres medici ufi funt, defcribit Tertullianus; cujus ver-

verba libro de anima cap. XXV. haec sunt: *At quin & in ipso adhuc utero infans trucidatur, necessaria crudelitate, quum in exitu obliquatus denegat partum, matricida, ni moriturus. Itaque & inter arma medicorum & organum est, quo prius patescere secreta coguntur, tortili temperamento, cum annulo cultrato, quo intus membra caeduntur anxio arbitrio, cum hebete unco, quo totum facinus extrahitur violento puerperio. Est etiam aeneum spiculum, quo jugulatio ipsa dirigatur, caeco latrocinio, ἐμβρυοσφάκτην appellant, de infanticidii officio utique viventis infantis peremptorrium.* Alm.

p. ead. l. 21. *Injectus facile hebeti corpusculo elevabitur.*] *injectus hebeti* (lego *enecti*) *corpusculo facile elabitur*, Cod. *Const.*

p. 413. l. 3. *In interiorem tantum partem per totam aciem exacuitur.*] *in interiore tantum parte per totam acie exacuitur.* Const.

p. ead. l. 12. *Protractum est,*] *prolapsum est*, vetus exemplar. *Const.*

p ead. l. 20. *Eadem ratione*] *leniter & sensim.* Const.

p. ead. l. 25. *Rosa*] *ros* i. rosaceo. *Const.*

p. ead. l. 26. *Adhibeatur*] *adhibetur.* Const.

p. ead. l. ult. *Qua scissa*] *qua fissa*, i. ῥαγάδες. Vide pag. 239. & de ani fistulis pag. 414. atque de pastillo ad ani fissa pag. 269. *Const.*

p. 414. l. 14. *De Condylomatum curatione*] Deest. & *haemorrhoidum.* vide pag. 400. & seq. *Const.*

p. ead. l. penult. *Alvus acribus*] *alvus acrioribus.* Const.

p. ead. l. ult. *Magis orae*] *magis ora.* Const.

p. ead. l. ult. *Omnia vela,*] *omnia venarum.* Const.

p. 415. l. 3. *Spongia aqua calida est, donec id libeat*] *spongia ex aqua calida est, donec id doleat.* Const.

p. ead. l. 4. *Exulcerandum est.*] Vt evacuato sanguine ac spiritu ibi contento, celerius id emoriatur ac decidat. *Const.*

p. ead. l. 10. *Infraque eam*] *infra foramen.* Const.

p. ead. l. 15. *Calida*] Ex calida subacta. Vult enim fieri cataplasma. *Const.*

p. ead. l. 20. *Oriculario specillo*] μηλωτίδι. *Const.*

p. ead. l. 24. Varices crurum, temporum ventrisque, Κιρσοὶ fiunt etiam in palpebris. Aëtius. *Const.*

p. 416. l. 8. *Superimponitur*] *superponitur.* Const.

p. ead. l. 9. *At exciditur hoc morbo:*] *Excidendi ratio haec est*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 13. *Impositoque*] *interpositoque.* Const.

p. ead. l. 17. *Ibi rursus*] *ibique rursus.* Const.

p. ead. l. penult. *Efficit*] *efficitur.* Const.

p. 417. l. 2. *Membrum praecidi oportere,*] Vide pag. 304. Aegineta hanc curationem vocat ἀκρωτηριασμόν. *Const.*

p. ead. l. 2. *Alio loco mihi dictum est.*] p. 304. *Const.*

p. ead. l. 10. *Aliquid os*] *aliquid ossis*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 12. *Levanda*] *laevanda.* Const.

p. ead. l. ult. *Pus moveri debet*] *pus moveri non debet.* Vide pag. 291. *Const.*

p. ead. l. ult. Lindenii mutationem non sustuli, dubius tamen. Postea incidi in Graecorum libros Chirurgicos a Cocchio editos p. 158. ubi legi, in Codice Mediceo aeque atque in editionibus prioribus scriptum esse: *in quibus pus moveri debet.* Cocchius autem addit, lectionem hanc praeferendam esse, propterea quod Heliodorus praecipiat: *a tertio quartanae die, cum jam sanguinis profusio destitit, curatio adhibeatur puri movendo idonea &c.* Kr.

p. 418. l. 1. *De positu & figura totius humani corporis.*] *De positu & figura ossium totius humani corporis.* Const.

p. ead. l. 4. *Gignente*] Scribitur *cingente.* Const.

p. ead. l. 9. *Locis tamen aestuosis &c.*] Vide ad id Herodotum lib. III. cum loquitur de Aegyptiorum & Persarum strage. Vide etiam Pollucem. *Scal.*

p. ead. l. 10. *Et id caput firmissimum,*] Hoc verissimum, si solum externas injurias consideres. At si etiam internas, falsum. Est enim magis morbis obnoxium propter retentos vapores fuliginosos. *Const.*

p. ead. l. 12. *Ne locus quidem*] *nec locus quidem.* Const.

p. ead. l. 13. *Fere tamen duae*] Suturae propriae sunt (i. ῥαφαὶ) ἡ στεφανιαῖα, λαμβδοειδὴς, καὶ ὀβελιαῖα: impropriae duae super aures, quae potius λεπιδοειδῆ προσκολλήματα. *Const.*

p. ead. l. 18. *In unguem*] *ad unguem.* Const.

p. ead. l. 19. *Inferiora*] Scriptum *infirmiora.* Const.

p. ead. l. 20. *Insidunt*] *insident.* Alii *incidunt.* Const.

p. ead. l. 21. *Quia capillus*] *qua capillus.* Const.

p. ead. l. 23. Antiquissimam lectionem simul & verissimam reposui. Alio loco scil. in schediasmate de emendando Celso feci conjecturam, per *os medium* significari *os sphenoideum*, quod sane processibus suis temporalibus sub his musculis, qui tempora continent, positum est. Postea incidi in Oribasii *Coll.* L. XV. c. 3. ubi conjecturam meam confirmari non illibenter vidi. Pavvii opinio de ossis temporum parte petrosa admitti nequit, cum ea non sub musculis, sed sub cerebro repe-

reperiatur. Morgagnus vero, quanquam multa differit, decernere tamen non audet. *Kr.*

p. ead. l. 23. *Connectunt*] *contegunt.* Conft.

p. ead. l. 24. *Inclinatum*] *inclinatam.* Conft.

p. 419. l. 1. *Gingivis*] *maxilla* alias. *Conft.*

p. ead. l. 6. *Foramina*] *πόροι. Conft.*

p. ead. l. 7. *Haec primum*] *hae primum.* Conft.

p. ead. l. 8. *In cartilagine*] *in cartilaginem.* Conft.

p. ead. l. 10. *A fummis ad imas*] *ab imis ad fummas.* Alii. *Conft.*

p. ead. l. 13. *Diffipantur,*] Id eft, diftribuuntur. *Conft.*

p. ead. l. 21. *Nam malae cum toto offe, quod fuperiores dentes exigit,*] Vel *excipit.* Caefar.

p. 420. l. 2. *Facultatem*] *facilitatem.* Conft.

p. ead. l. 4. *Ex his quaterni primi quia fecant τομικοὶ a Graecis nominantur,*] *τομικοὶ* alias *τομεῖς. Caefar.*

p. ead. l. 4. *Τομικοὶ*] i. inciforii five *τομεῖς. Conft.*

p. ead. l. 5. *Caninis dentibus*] Canini, *κυνόδοντες. Conft.*

p. ead. l. 6. *Maxillares*] Sive *molares*, *γόμφιοι* five *μύλαι* dicti, quini (fic enim in antiquo exemplari fcriptum, non *quaterni*) ab utroque latere. *Conft.*

p. ead. l. 16. *Mediae*] *medio.* Conft.

p. ead. l. 17. *Per duos*] *fubter duos.* Alii. *Conft.*

p. ead. l. 17. *Circa quoque per duos proceffus tenuibus cavis perviae, per quae*] Vel *per quas.* Caefar.

p. 421. l. 4. *Deorfum verfus tuberibus exafperetur*] *deorfum verfus moveatur & tuberibus exafperetur.* Conft.

p. ead. l. 4. *Superiori parti inferiore*] *fecunda fuperiori parti inferitur.* Conft.

p. ead. l. 6. *Superior fummae*] *fuperior fumma.* Conft.

p. ead. l. 6. In antiquo codice Mediceo legitur COMIS. Hinc patet fuiffe in vetufto exemplari ΤΟΜΕΙΣ, quod rectum eft. Recenti fcriptura additum eft, *tenici* unde *teinnici* Florentinae Editionis aliorumque. *Kr.*

p. ead. l. 8. *Suftinere*] *fuftineri.* Conft.

p. ead. l. 9. *Quos καρῶτας Graeci appellant.*] Sic quidem hos nervos Ludovicus Caelius, auctor Latinarum lectionum, dicendos effe contendit, quod & fe poffe probare dicit per Galenum & Apollonium in Argonaut. Eosdem tamen Hermol. Barbar. *tenontas* appellandos putavit. *Caefar.*

p. ead. l. 9. *Καρῶτας*] Al. *κερῶτας.* Melius *τένοντας. Conft.*

p. ead. l. 9. *Quos καρῶτας Graeci appellant.*] Non eft Graecum. *Scal.*

p. ead. l. 9. Cod. Medic. habet *cerotas.* Fortaffe fuerat in exemplari ΚΕΡΟΥΤΙΑΣ. vid. Hefychium & veterem Ariftophanis interpretem Ἱπ. v. 1341. qui *κερουτίαν* explicat *τὴν κεφαλὴν ἀνατείνειν*; neque enim fatisfaciunt, quae Caelius *Antiqu. lect. II.* 43. p. 91. ed. 1516. affert, cum *pro Ceratis publico bonarum litterarum emolumento cerotas aut caroticos fufficiendam putat.* Quam lectionem Caefarius primus, ni fallor, admifit. *Cocchius* l. c. p. 162. Kr.

p. ead. l. 10. *Omnes flexus alter.*] Quidam: *omnium flexus alte.* non probo. *Conft.*

p. 422. l. 2. *In promptum dato*] *in promptu dato.* Conft.

p. ead. l. 2. Locus hic, prout a prifcis editus & a me reftitutus eft, fummam perfpicuitatem accipit, fi *una* fcribas pro *uno.* Nam Celfus ignorare non potuit, homini datum effe flexum & in priora & in pofteriora & ad latera; ergo non unus flexus datus eft, quare & Cocchius, in not. feq. *caeteris* (fcil. flexubus) *negatis* probans, errat. Si *una* legeris, facillimus verborum Celfi explicatus eft. Scil. quia vertebrae & multa cartilagine & nervis continentur & quia *una* Flexus modicus in proruptum datus eft, homo & rectus infiftit &c. Kr.

p. ead. l. 2. *Caeteris negatis*, optimo fenfu. Sed Pallavicinius mutavit *negotiis*, quod habent & reliqui Codices. (fc. Medicei) *Cocchius* l. c. p. 162.

p. ead. l. 7. *Infinuatis*) *finuatis.* Conft.

p. ead. l. 7. *Inde patefcunt,*] *inde latefcunt*, Cod. *Conft.*

p. ead. l. 12. In eod. Medic. ΝΟΑΣ; fcriptor vero fimilitudine litterarum O & Θ deceptus alterum omifit. *Cocchius.*

p. ead. l. ult. *Scoptula operta*] Lego *lata fcapularum offa* 526, 6. 542, 35. 548, 22. Vid. p. 506, 23. & 171. 5. ubi diferte dicit *ὠμοπλάτας* Graecorum Latine dici *offa fcapularum:* quare ifta lectio proculdubio mendofa eft, cum nunquam alibi haec vox reperiatur. *Cafaub.*

p. ead. l. ult. *Scutula operta*] Sc. - - - - fic habet Antiqua fcriptura cum vacuo fpatio quinque aut fex litterarum. Recens: *Scoptula operta. Cocchius* l. c.

p. 423. l. 9. *Quod propius altera verticis parte modice intumefcens, fuftinet*] Alii fic, *quo propius alteri verticis parti, intumefcens fuftinet.* Conft.

p. ead. l. 11. *In eo*] Offe, nempe lato fcapularum. *Conft.*

p. ead. l. 11. *Infidit,*] *infidet.* Conft.

p. ead. l. 12. *feq.* His verbis difficultatem fubeffe

esse putavit Morgagnus *Epist.* VII. p. 178. Sed si ita, ut ego, interpungas, & particulae *infra* vim Adverbii tribuas, difficultas omnis evanescit. *Kr.*

p. 423. l. 12. *Cartilagini*] *cartilagine.* Const.

p. ead. l. 12. *Humerus*] Βραχίων. *Const.*

p. ead. l. ult. Cod. Mediceus confirmat lectionem *vertici lati.* Antiqua scriptura scriptum fuit: *dixi parvo excessu verticiliati.* Recentiori vero distinctum, &, expuncto *i*, emendatum factumque: *dixi, vertici lati ossis.* Cocchius.

p. ead. l. ult. *Parvo excessu inseritur*] *parvo excessu* desunt in antiquo Cod. Alii legunt, *incessu.* Const.

p. 424. l. 3. *Magis etiam*] *altius etiam.* Const.

p. ead. l. 3. *Brachio*] τῷ πήχει. *Const.*

p. ead. l. 7. *Cubitus*] Ἄγκων. *Const.*

p. ead. l. 16. *Levi*] *laevi.* Const.

p. ead. l. 18. *Prima palmae pars*] Κάρπος, brachiale, cujus ossicula octo non plane solida & absque medulla. Quartum omnium durissimum. Horum figura multiplex. *Const.*

p. 425. l. 1. *Ex his unius*] *ex his veluti unius.* Const.

p. ead. l. 2. *Ex manu duo*] *ex hac manus parte duo.* Const.

p. ead. l. 3. *In sinus*] *in sinum.* Alii, *in sinu.* Const.

p. ead. l. 4. *Palmam*] μετακάρπιον. Const.

p. ead. l. 6. *Interius*] *inferius.* Const.

p. ead. l. 6. *In verticem*] *in vertice.* Const.

p. ead. l. 6. *Exterioris*] *superioris.* Const.

p. ead. l. 10. *Desidit.*] *desidet*, vel *desinit.* Const.

p. ead. l. 12. *Ad spinam*] *& ad spinam.* Const.

p. ead. l. 13. *Super*] Al. *subter.* Const.

p. ead. l. 15. *Femina*] μηροὶ. *Const.*

p. ead. l. 16. *Duos processus*] Trochanterem majorem & minorem. *Const.*

p. ead. l. 18. *Ab inferioribus quodque capitibus*] *ab inferiori quoque parte*, Alii. *Const.*

p. ead. l. 20. *Introrsus*] *extrorsus*, Alii. *Const.*

p. 426. l. 1. *Patellam vocant.*] Patella, ἐπιγονὶς vel ἐπιγονατὶς, & μύλη, mola. *Const.*

p. ead. l. 8. *Sura*] περόνη. *Const.*

p. ead. l. 10. *Cui tibiae nomen est*] κνήμη. *Const.*

p. ead. l. 13 *Media,*] *medio.* Const.

p. ead. l. 14. *Ossa*] *osse.* Alii, *osse tali obverso.* Const.

p. ead. l. 14. *Ipsum super os calcis.*] Os tali Astragalumque *talum* vocat: malleolos vero *talorum ossa*: excessus ἀποφύσεις: procedentia ἐπιφύσεις. *Const.*

p. ead. l. 16. *Idque sine medulla*] Os calcis. *Const.*

p. ead. l. 31. Cap. II. & reliqua tituli illius omissa sunt, imo & sequens contextus in eodem versu continuatur, marginique duntaxat adscriptum est: capitis ossa, quasi indicium. Sed & omnes interpunctiones verborum & distinctionum notae omnino absunt ab hujus codicis antiqua scriptura, adeo ut quae nunc in impressis obtinent, sola recentiorum editorum auctoritate niti credibile sit; vetustissima enim exemplaria quorumcunque iis carere plerumque videmus. *Cocchius.*

p. ead. l. 21. *Vitiatur,*] Fit cariosum & putre. *Const.*

p. ead. l. 22. *Loco movetur*] *luxatur.* Const.

p. ead. l. ult. *Nigrum*] VII. Aphor. 2. *Const.*

p. 427. l. 1. *Super natis*] *supernatis.* Const.

p. ead. l. 6. *Secedat:*] *recedat.* Const.

p. ead. l. 7. *Quae integrioris,*] nempe *partis.* Const.

p. ead. l. 7. *Aridum*] Cruoris expers quod cariosum. Alioqui minus verum hoc pronunciatum simpliciter. *Const.*

p. ead. l. 9. *Scalpello*] σμιλίῳ potius quam ξυστῆρι. *Const.*

p. ead. l. ult. *Febre*] Et aëris frigidi contactu, & medicamentis. *Const.*

p. 428. l. 2. *Vrgenda*] Id est, *coërcenda.* Alii, *purganda.* Const.

p. ead. l. 7. *Nigrities*] Legendum, *nigrities ad alteram quoque partem*, omissis inculcatis vocibus, *est, aut si caries.* Const.

p. ead. l. 19. *Cap. III.* & omnia inscriptionis verba absunt a Cod. Mediceo; imo & contextus continuus est in eodem versu cum superioribus.

p. ead. l. 20. *Si spaciosum,*] Vel *spatiosius.* Caesar.

p. ead. l. 21. Χοινίκιον] *Modiolus* (a parvi modi figura) ferramentum est serratum (ut reponendum pro *ferratum*) vulgoque vocatur *trepan.* Diversa tamen ἀβάπτιστος τρυπάνη, ut in Lexico observavimus. De his instrumentis perite & copiose Botallus libro de vulneribus sclopet. in quo & figurae. *Const.*

p. ead. l. 23. *Ipse quoque*] *ipso quoque.* Sic rectius, nisi forte de modiolo (qui ipse quoque orbe cingitur) accipias, non de clavo. *Const.*

p. ead. l. 24. *Demittitur* in Cod. Med. *dimittitur.* Ibi *terebrarum* scribitur continuo contextu, sed in margine idem vocabulum additum fuit eadem manu, quasi nota novi capitis. *Cocch.*

p. 429. l. 8. *Vt & foretur, & circumagatur,*] *ut & foret, & circumagatur.* Const.

p. ead. l. 12. *Modiolo pressum est,*] Leg. *modiolo impressum.* Vide infra, *modiolo imprimitur.* Const.

p. 429. l. 12. *Ille per se agitur.*] Modiolus tum agitur sine clavo: cujus quidem officium est, ut modiolum sic firmet, ne possit oberrare, dum circumagitur. *Const.*

p. ead. l. 18. *Excisorius scalper*] ὁ ἐκκοπεὺς, *cisseau* vulgo. *Const.*

p. ead. l. ult. *Laedit,*] *edit.* Alii *radit*, Cod. *Const.*

p. 430. l. 1. *Integrum, caries per totum*] *in totum, caries persaepe totum.* Const.

p. ead. l. 3. *Foramen*] *ferrumen*, scriptura atramento recentiori renovata, ut quae antiqui tus fuerit, non plane dignosci queat. *Cod Medic.*

p. ead. l. 3e *Id quoque signi specillo significatur*] Videtur hoc loco Celsus usurpare nomen *specilli*, genere nunc neutro, nunc masculino. *Caesar.*

p. ead. l. 3 *Signi specillo significatur, qui depressus in id foramen, quod infra solidam sedem habet, & ob id - - - siccus,*] *signo specilli significatur, quod depressum in id foramen, quod infra solidam sedem habet, & ob id - - - siccum.* Const.

p. ead. l. 1. Hoc in loco ausus sum *interdum* ponere pro *integrum* Nunquam enim sive caries sive nigrities integrum os pertransit. Particula *interdum* aptissime & respondet illis verbis, *vix unquam*, & pro ea *integrum* facile irrepere potuit; recte enim linea praec. legitur. *Kr.*

p. ead. l. 10. *Iam alte*] *tam alte.* Const.

p. ead. l. 12. *Cura agendum est,*] Ne membrana laedatur. *Const.*

p. ead. l. 14. *Spatium ipsum,*] Quod inane occurrit inter duas testas. *Const.*

p. ead. l. 14. *Sanguis*] E venulis effusus, quae ossis cavum subeunt. *Const.*

p. ead. l. 15. *Habena*] Instar plectri, qua terebra convertitur. *Const.*

p. ead. l. 15. *Suspendendaque*] Vt quam suspensa & levissima minus imprimat *Const.*

p. ead. l. 16. *Attollenda,*] Ducitur habena terebrae manu dextra: terebram imprimit, moderaturque sinistra & attollit, cum opus est. *Const.*

p. ead. l. 17. *Neque periclitemur,*] Ob id ἀβάπτιστα excogitata. *Const.*

p. ead. l. 19. *Media saepe,*] *media septa* legendum; ut infra cap. 4. *Const.*

p. ead. l. 22. Μηνιγγοφύλακα] Μηνιγγοφύλαξ, membranae custos. Elevatoria Chirurgis, de qua & cap. 4. *Const.*

p. ead. l. 23. *Quae demissa est, ut*] *quae demissa sic, ut.* Const.

p. ead. l. penult. *Scalpro discutiendum est:*] Recte & eleganter, sed minus est elocutus. Plena est oratio: *quod malleolo per scalprum discutiendum est.* Sic apud Livium: *Tribus arietibus aliquantum muri discussit*, i. dejecit, diruit, atque demolitus est. *Const.*

p. 431 l. 3. *Levandae*] *laevandae*, i. laevigandae *Const.*

p. ead. l. 3. *Si quis scobis*] *si quid scobis.* Const.

p. ead. l. 5. *Non ora*] *non orae.* Const.

p. ead. l. 5. *Lavandum*] *laevandum.* Const.

p. ead. l. 6. *Aspero ossae*] *aspero ossi.* Const.

p. ead. l. 7. *Sanitatem,*] *Adfert* eleganter supprimitur. Satis est verbum diversis subjectis attributum, alteri respondere: cujus sunt & apud Ciceronem exempla. *Const.*

p. ead. l. 11. *Ab ipso ore*] *ab ipso osse.* Cum Hippocr. experientia sic legendum ostendit. Alii *ore* & *ulceris* subaudiunt. *Const.*

p. ead. l. 14. *Eaque fere*] *idque fere.* Const.

p ead. l. 15. Λεπὶν] Leg. λεπὶς. i. *squama a Graec.* Const.

p. ead. l. 15. *Codex Med.* habet: *squama id est lepis*, antiqua scriptura scriptum, recentiori vero: *squama est idem lepis*, & in margine alia manu λώπις scriptum est, fortasse pro λοπὶς. *Cocchius.*

p ead. l. 17. *Ad summum tamen*] *ad summum tantum.* Const.

p. ead. l. 18. *Lavari*] *laevari.* Const.

p. 432. l. 3. A cod. Mediceo *Cap. IV. caeterique tituli* absunt, & contextus in eodem versu continuatur; in margine tamen haec notatio est ab antiqua manu: *Fractis ossis & cerebri meninga.* Cocch.

p. ead. l. 20. *Nihil leve*] *si nihil nisi laeve.* Const.

p. ead. l. 23. *Hippocrates memoriae tradidit.*] Locus est L. *V. Epidem.* Sed eum librum non esse genuinum Hippocratis foetum, existimant eruditi. *Casaub.*

p. ead. l. 25. *Levia ingenia, quia nihil habent, nihil sui detrahunt*] Vid. *Plutarchus* lib. πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτῷ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ. & *Quintil. Inst. Orat.* Casaub.

p. 433. l. 4. *Quae aeque*] *quia aeque.* Const.

p. ead. l. 7. *Idem, & naturaliter*] Al. *idem naturaliter.* Const.

p. ead. l. 12. *Id detrahendum*] *id deradendum.* Const.

p. ead. l. 12. *Nigritiem enim continet, si quid fissum est.*] Alias *fixum est.* Caesar.

p. ead. l. 13. *Solet etiam evenire,*] Ἀπήχημα vocant hoc fracturae genus. *Const.*

p. ead. l. 15. *Discussa est,*] *discissa est.* Const.

p. ead. l. 19. *Os fractum*] Hippocr. lib. VII. Aphor. 14. 25. 85. & lib. VI. Aphor. 53. *Const.*

p. ead. l. 23. *Oculos quibus obcaecet.*] Al. *oculosque quibus obcaecet.* Const.

p. ead. l. penult. *Curatio haec*] Excidendi ossis. *Const.*

p. 434. l. 7. *Vt deinde a singulis procedentibus singulis cutis subsequatur.*] Vel *ligulis.* Caesar.

p. ead. l. 7. *Accepit,*] *accipit*, Vet. *Const.*

p. ead. l. 7. *Singulis cutis*] *angulis cutis.* Const.

p. ead. l. 8. *Inter quae*] *inter quos.* Const.

p. ead. l. 11. *Nihil tutius*] Al. *nihilo minus tuto.* Const.

p. ead. l. 20. *Caeterea ex eadem*] *caetera eadem.* Const.

p. ead. l. 21. *Aut levior,*] *aut lenior.* Const.

p. ead. l. 24. *Rosa*] i. rosaceo. *Const.*

p. 435. l. 3. *Vlcus madet,*] Hic mador πλάδος Hippocrat. cui πλαδαρὸν ἕλκος i. *ulcus madens* Celso. Lege Gal. Comm. III. εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν. *Const.*

p. ead. l. 3. *Alitur, & in cervicibus*] Ἀκυρολογία. Talis lib. VII cap. 27. ubi *ali vulnus* pro σαρκοῦσθαι. Nec enim vulnus alitur, aut ulcus, sed caro alitur, illudque impletur, ut proprie dixit lib. V. cap. 12. *Const.*

p. ead. l. 5. *Ad manum*] εἰς τὴν χειρουργίαν. *Const.*

p. ead. l. 7. *Medium*] Nempe *os.* Al. *media.* Const.

p. ead. l. 7. *Fissum est,*] Hoc ῥωγμή. *Const.*

p. ead. l. 8. *Vel quia*] *fere vel quia*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 11. *Medium*] Est ἐγγείσωμα Galeno. *Const.*

p. ead. l. 17. *Ejus*] *ejus rimae.* Const.

p. ead. l. 18. *Ad similitudinem C literae, sic ut vertex ejus a foramine, basis ad rimas*] Legend. ut habet exemplar MS. *ad similitudinem V. literae, sic ut - - rimam.* Const.

p. ead. l. 20. *Nihil latens in eo osse concavum est,*] *nihil latens sub eo osse cum cavatum est.* Al. *in eo ossis concavo est.* Const.

p. ead. l. 20. In Cod. Mediceo antiqua scriptura scriptum est: *late sine osse cavum est.* recentiori: *latens in eo osse concavum est.* Fortasse erat in primo exemplari, *latens in eo osse cavum est.* Cocchius.

p. ead. l. 21. *Laedentibus.*] Al. *latentibus.* Const.

p. ead. l. 21. *Ne si fractum*] *nec si fractum.* Const.

p. ead. l. 22. *Sed sive totum*] Ἀποτετραμμένος Galeno. *Const.*

p. 436. l. 2. *Quam fecimus,*] Scalpro. *Const.*

p. ead. l. 3. *Septaque*] *Media septa* dixit supra, i. interstitia foraminum hoc loco. *Const.*

p. ead. l. 4. *Lunatum sinum*] Hic convenit figura literae C. non vero supra. *Const.*

p. ead. l. 7. *Forfice*] *forcipe*, τῇ ἐσάγρᾳ Galen. VI. Method. *Const.*

p. ead. l. 9. *Proposui.*] Cap. 3. *Const.*

p. ead. l. 13. *Sub medicamenti*] *sub medicamentis.* Const.

p. ead. l. 18. *Satis illi*] *satis illis.* Const.

p. ead. l. 18. *Qui supra positus*] Cap. 3. *Const.*

p. ead. l. 21. *Loco intepido*] Sic recte habet antiqua scriptura (sc. Codicis Medicei). Nam vi Latinae compositionis intelligendus est locus aliquantum tepidus, ut frustra manu recenti in hoc ipso Codice mutatum fuerit: *in loco tepido.* Cocchius.

p. ead. l. 22. *Infundenda erit rosa*] *infundendum erit id ros.* (i. rosaceum) *tepidum.* Const.

p. 520. l. ult. *Cervixque molliri debebit*] ne convulsio excitetur. *Const.*

p. 437. l. 9. *His quoque apparebit,*] *hos quoque apparebit.* Cod. MS. *oportebit.* Const.

p. ead. l. 11. *Spem vero certam faciunt membrana mollis*] Alias *mobilis.* Caesar.

p. ead. l. 11. *Mobilis*] Quae συστολῆς & διαστολῆς motum retinet. *Const.*

p. ead. l. 14. *Acris vomitus,*] *acer vomitus* Const.

p. ead. l. 15. *Caeteraque quae ad*] *caetera quae ad.* Const.

p. 438. l. 2. *Vt per omnem*] *ut non per omnem.* Const.

p. ead. l. 5. *Cicatrix erit solvenda*] Alii, *cicatrice erit solvenda plaga.* Const.

p. ead. l. 7. CAP. V. caeteraque tituli absunt (a Cod. Med.) & contextus est in eodem versu continuus, cui ad marginem nota accedit: *in naribus.* Cocchius.

p. ead. l. 11. *Quicquid e cartilagine concedit,* nec Morgagno probantur, nec cuiquam acutius videnti facile probabuntur. Priores editores ad unum omnes scripserunt: *Quicquid in cartilaginem incidit.* Morgagnus verbis a Lindenio scriptis vult *concidit* scribi. Sed nihil erat causae, quam ob rem priorum editionum verba tollerentur. Est enim ea loquendi ratio; *quicquid incidit*, Celso familiaris admodum. Is autem, quibus modis nasi vel cartilago vel os laedi frangique posset, in fine pag. praec. dixerat. Aptissime igitur nunc de cartilagine dicere incipiens subjicit: *Quicquid in cartilaginem incidit.* Quare si quid mutandum sit, pro *cartilaginem* scribemus *cartilagine.* Haec scripseram in illo schediasmate. Postea Codicis Medicei variantes me docuerunt, ita omnino esse scribendum. Kr.

p. ead. l. 13. *Implicata linamenta,*] Σφηνίσκους στρεπτοὺς, Aëtius. *Const.*

p. ead. l. 14. *Adjicienda sunt.*] *Injicienda sunt.* Alii, *adigenda sunt.* Const.

p 438. l. 14. *Penicillo.*] Ἐκ ῥάκους εἰληθέντος, Aëtius. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Fabrili glutine*] Fabrile gluten Dioſcoridi ταυροκόλλα. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Media*] *Medio.* Conſt.

p. ead. l. penult. *Fuligine,*] Sic antiqua lectio. Alii *polline*, τῇ μάννῃ. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Eaque ultra*] *Eaque ſupra.* Conſt.

p. 439. l. 9. *Quia callus*] *Quum callus.* Conſt.

p. ead. l. 12. *Extrinſecus*] *Intrinſecus.* Conſt.

p. ead. l. 14. *Vltra*] *Supra* Al. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Adjicienda*] *Adigenda*, quod in veteri codice *adicenda* ſcriptum erat, ut ſolet in veteribus codicibus. *Scal.*

Hanc conjecturam codex Mediceus confirmat, ubi legitur *adigenda.* Kr. Nota haec pertinet ad p. 522. l. 6.

p. ead. l. 28. *Cap.* VI. & caetera tituli abſunt a Cod. Mediceo, continuo textu ac margini adſcripta nota, *in aure rumpitur cartila.* Cocch.

p. ead. l. 28. *Solidarique*] Κρατύνεσθαι Hippocr. *Conſt.*

p. 440. l. 5. In Cod. Mediceo poſt verba *ut in naribus*, margini adſcripta nota *in naribus.* Vnde liquet, hujusmodi notationes non ſemper nova capita in hoc codice indicare. Cocchius.

p. ead. l. 6. *Primi temporis*] Leg. *primis temporibus.* Conſt.

p. ead. l. 7. In Cod. Mediceo *Cap.* VII. totusque titulus abeſt, contextu continuo, margini tantummodo adſcriptum eſt *Maxillam.* Cocchius.

p. ead. l. 9. *Modo rectum*] Κάταγμα σχιδακηδόν. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Transverſum,*] Καυληδὸν vel ῥαφανηδὸν, vel σικυηδόν. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Obliquum:*] Κατακάρσιον, ſive κατὰ πλάγιον. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Quin etiam aliquando plura fragmenta minuta*] *Quin etiam. Cum plura fragmenta minuta.* Hoc fracturae genus κάταγμα καρυηδὸν ſive ἀλφιτηδὸν vocatur. Et quum a fragmento fragmentum recedit, ἀπόθραυσις & ἀποκοπή. Aliud lunatum, quod εἰς ὄνυχα vel καλαμηδὸν fieri dicitur. *Conſt.*

p. ead. l. 15. *Fragmento*] *Segmento.* Conſt.

p. ead. l. 19. *Sub qua*] *Sub quo.* Conſt.

p. ead. l. 20. *Excedit*] *Excidit.* Conſt.

p. ead. l. 21. *Seta*] Hippocr. τριχὶ ἱππείῃ, ἢ χρυσῷ. *Conſt.*

p. ead. l. 18. *Media*] *Medio.* Vide cap. 5. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Ibi deligantur*] *Ibi deligentur.* *Conſt.*

p. 441. l. 5. *Fere reſolvuntur*] *Fere ſolvuntur.* Conſt.

p. ead. l. 8. *Oſſa conſeruntur*] Συμφύονται, *conſervent*, lib. II. cap. 10. *Conſt.*

p. ead. l. 10. *Latus, os*] *Latum os.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Coxarum, os tali,*] *Coxarum os, tali.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Inter*] *Intra.* Conſt.

p. ead. l. 18. In Cod. Mediceo *Cap.* VIII. & caetera tituli omiſſa, continuo contextu, cum nota margini eadem manu adſcripta: *jugulum.* Cocch.

p. ead. l. ult. *Sine junctura*] *Sine vinctura.* Conſt.

p. 442. l. 1. *Fereque id quod a pectore ſub id quod ab humero eſt in poſteriorem*] *Fereque id quod ab humero eſt, ſub id quod a pectore in poſteriorem* &c ex Hippocr. *Conſt.*

p. ead. l. 5 *Sub id humerus*] Scribendum, *ſubinde humerus.* Alii, *ſuper id humerus.* Conſt.

p. ead l. 5. *Priorem partem*] *Priorem poſterioremve partem.* Conſt.

p. ead. l. 9. *Manu plane*] *Manu placide*, Al. *Conſt.*

p. 443. l. 5. Aut *diducantur* (ſcil. fragmenta) ſcribendum eſt, aut omittendum *quae.* Kr.

p. ead. l. 9. *Ala ſua*] *Ala ſana.* Conſt.

p. ead. l. 9 *Faſciari*] *Faſcia dari*, Vet. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Sub ala ſua faſciari debet*] V. C. *Sub alas faſcia dari debet. Faſciare* non dicitur, ſed *faſciatus* raro. *Scal.*

p. ead l. 15. *Latus, os*] *Latum os.* Conſt.

p. ead. l. 22. Cap. IX. &c. tituli, omiſſa, contextu continuato. Cod. Mediceus. *Cocch.*

p. 444. l. 5. *Leniter*] *Leviter.* Alii, *graviter.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Quae ſupra ſcripta ſunt,*] Circa finem capitis praeced. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Quicquid vel tuſſim*] Κερχνώδεις Hippocr. lib. III Articul. *Conſt.*

p. ead. l. 13. *Ne ſpiritum*] *Nec ſpiritum.* Alii, *nae ſpiritum.* Vide infra. Conſt.

p. ead. l. 16. *Spuitur*] *Exſpuitur.* Conſt.

p. ead. l. 21. *Polyarchi*] Vide p. 253. Conſt.

p. ead. l. 22. *Roſa*] *Roſ. oleo*, i. roſaceo. *Conſt.*

p. ead. l. 23. *Faſciae a mediis orſae,*] Hippocrates (ex quo haec omnia) duobus faſciae a medio orſae capitibus ligandum praecipit. *Conſt.*

p. 445. l. 6. *Idem*] *Item.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Quoque reſolvetur,*] Legend. *quoque reſolventur. Alternis diebus* Hippocrates, non *quotidie.* Conſt.

p. 445.

p. 445. l. 11. *Quae si modus erit*] *Quod si metus erit*, Cod. Alii, *non metus erit*. Conſt.

p. ead. l. 17. *Pus ſubit*,] *Pus ſubeſt*. Conſt.

p. ead. l. penult. *Eaque uri*] *Isque uri*, nempe locus, vel *ea*, ſcilicet pars. *Conſt.*

p. 446. l. 8. *Si id ex*] *Si id quod ex*, Vet. Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 11. *In interiorem*] Al. *in anteriorem*. Conſt.

p. ead. l. 13. *Plurima parte*] Al. *prima parte*. Conſt.

p. ead. l. 14. CAP. X. totusque ille titulus abeſt, contextu continuato, marginique adſcriptum eſt *umeris*. Cod. Med. *Cocch.*

p. ead. l. 14. *Rurſus ex magna parte*] Vbique femoribus humeros, crura brachiis comparat, coxasque ſcapulis. Vide p. 407. imo & plantas palmis, ibid. & p. 444. pedem manui, tibiam cubito. *Conſt.*

p. ead. l. 16. *Minime*] *Minus*. Conſt.

p. ead. l. 18. *Ea maxime*] *Earum maxime*. Conſt.

p. ead. l. 20. *Peſſima ubi*] *Peſſimum ubi*. Conſt.

p. ead. l. 21. *Nonnunquam autem*] Vid. p. 401 *Conſt.*

p. ead. l. ult. ſeqq. Locus hic ante me corruptus erat. Lindenius edidit: *Si ſuis ſedibus ſunt* mota, *reſima* &c. Priores vero ſic: *Si ſuis ſedibus mota reſimam* &c. Pro *reſimam* Codex Mediceus habet *reſinam*. Quarum lectionum nulla ſenſum verborum clarum reddit. Ex omnibus tamen genuinus ſenſus erui poteſt. Hoc enim loco de ſignis fractorum oſſium in ſuis ſedibus remanentium, in ſubſequentibus l. 4. 8. de ſignis eorundem ſuis ſedibus non remanentibus Celſus verba facit. Si itaque mecum legas: *Si ſuis ſedibus ſunt*, *mota reſonant*, *punctionisque* &c. habes notas fractorum oſſium in ſuis ſedibus remanentium. Nam haec ita ſequi chirurgi norunt. Verbum *reſonant* vero facile in *reſimam* vel *reſinam* tranſire potuit. Kr.

p. 447. l. 2. *Fit ubi*] *Fit ſaepe ubi*. Conſt.

p. ead. l. 3. *Latere*] *E latere* Conſt.

p. ead. l. 4. *Depreſſum*] *Deprehenſum*, Cod. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Intendit*] *Intenderit*. Conſt.

p. ead. l. 9. *Cancer*] Hic quoque cancri voce abutitur. *Conſt.*

p. ead. l. 9. *Certum, ut diutiſſime alatur pus*] Lego, *vel certe*, *diutiſſime alatur pus*. Codex, *agatur*. Conſt.

p. ead. l. 15. *Faſciis*] Ὑποδεσμίδες, binae faſciae primae. Reliquae ἐπίδεσμοι, Galen. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Linteos*] *Lineos*. Conſt.

p. ead. l. ult. *Sex opus eſt*] Hippocr. duobus. Tot involucra a peritis Chirurgis improbantur. *Conſt.*

448. l. 2. *Quaſi in cochlea ſerpat*] Leg. *quaſi in cochleam ſerpat*, i. quaſi cochleatim & claviculatim, κοχληδὸν καὶ ἑλικοειδῶς. *Conſt.*

p. ead. l. 2. Translator Britannus mentem Celſi non aſſecutus, putat voculam *ter* l. 6. abundare, neque a Celſo ſcriptam eſſe; doctiſſimum virum in luculentiſſimo loco haeſitare miror. *Kr.*

p. ead. l. 3. *Longiore, eaque qua parte os eminet, ab ea ſi totum aequale eſt, undelibet ſuper*] *Longior ea, quae qua parte os eminet* (*aut ab ea, ſi totum aequale eſt, vel undelibet*) *ſuper*. Conſt.

p. ead. l. 6. *In ſuperiore*] Deeſt *parte*, aut ſupplend. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Latiore linteo*] Σπλῆνα vocat Hippocr. Reliqui σπλήνιον, Scribon. Largus *ſplenium*, *plagulas* Chirurgi. Et περὶ τῶν σπληνῶν ἐπιβολῆς lege Galenum VI. Methodi. *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Quod adſtrictum eſt*] *Quod nimis adſtrictum eſt*. Conſt.

p. ead. l. 12. *Alienatur*, *&* *cancro opportunum eſt:*] Ἀλλοιοῦται καὶ σφακελίζεται Hippocr *Conſt.*

p. ead. l. 12. *Alienatur*] Ita infra p. 539, 7. *quanto facilius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt*. Caſaub.

p. ead. l. 15. *Junctura*] *Vinctura*. Conſt.

p. ead. l. 16. *Sexto faſciis*] *Sexto faſcia*. Conſt.

p. ead. l. 21. Ante Lindenium in hoc loco tantummodo vitium latebat in verbis *vel levius*, pro quibus is poſuit *vel tenuius*, & praeterea *ab eo* pro *ad eo*, male. Planiſſima & praecedenti orationi maxime congrua lectio a me poſita. *Kr.*

p. 449. l. 2. *Citra articulum*] *Circa articulum*. Conſt.

p. ead. l. 3. *Spatio*] *Temporis* ſubaudi. *Conſt.*

p. ead l. 4. *Nullus*] *Si nullus* Conſt.

p. ead l. 5. *Temporis: quod os quodque conferveт*] *Temporis*, *quo os quoque conferveт*, (ut & poſt 10 *ſi oſſa non conferbuerint*) pro quo dixit cap. 7. *oſſa conferuntur*, i. quaſi ferrumine conglutinata coaleſcunt. *Conſt.*

Titulus nullus contextu continuato Codex Mediceus. *Cocch.*

p. 449 l. 12. *ſeqq.* Locus hic eſt ex iis, quibus lucem intulit Lindenius Nil igitur niſi omiſſionem verbi *eſt* l. 6. ſuadeo. Morgagnus quidem in explicando loco eo haeret, ac paene pro *baculum* vult *brachium* legi, quod in codice invenerat. Sed qui poſſis *brachium* legere? Quo enim modo miniſter ab ejus qui curatur, occipitio poſitus, demiſſum inter ejus, qui cu-

ratur, tenere poterit? Haesitasse autem viri eruditissimi videntur, quia baculi usum non perceperant. Qui mihi nullus alius videtur, nisi ut minister ab ejus, qui curatur, & alto sedili collocatus est, occipitio positus habeat, cui innitatur, si brachio suo sub fascia porrecto, hanc ipsam, simulque humerum curandum attollit tum, cum se ipsum extollit & erigit. Non solus autem Morgagnus, sed Foësius quoque hoc in loco offendit. Locum enim eum cum vidisset contaminatum, pro *porrecto* non *correpto*, ut alii ante & post eum, sed *correptum* legit, quod tamen ipse ordo & concinnitas verborum plane respuunt. Pro *curatur* l. 21. legit *ducatur*, quod certe sensum magis perspicuum reddit quam *sumatur*, quod Lindenio priores omnes scripserunt. *Kr.*

p. ead. l. 17. *Super caput*] Exemplar vetus *super cubitum*, i. πῆχυν. *Const.*

p. ead. l. 17. *Juncto*] *Vincto.* Const.

p. 535. l. 18. *Inter se junctis*] Al. *inter se vinctis.* Const.

p. ead. l. 22. *Palmam injicit dextram: si sinister, sinistram: si dexter humerus curatur,*] Al. *planam injicit dextram, si sinister: sinistram, si dexter humerus sumatur*, Cod. *Const.*

p. 450, l. 5. *Figurandnm:*] *Figuratum sit.* Const.

p. ead. l. 15. *Eminentia*] *Eminentiam.* Const.

p. ead. l. 15. *Breviores sunt*] *Sint* rectius. *Const.*

p. ead. l. 16. Titulus abest contextu continuato. Cod Medic. *Cocch.*

a. p. ead. l. 25. *Habitus sit*] *Habitus est.* Const.

b. p. ead. l. 25. *Itaque involutum mitella*] Brachium mitella involutum excipere, & ex cervice suspendere, vulgo dicitur, *porter un bras en écharpe.* Est vero mitella parva mitra & calantica, latior instarque fasciae, ex cujus lateribus taeniae redimiculaque dependent. Angli mitella noctu caput redimiunt. *Const.*

p. 451. l. 3. Titulus abest contextu continuato. Cod. Medic. *Cocch.*

p. ead. l. 3. *Ex summo cubitu id factum*] *In summo cubito id fractum*, Cod. *Const.*

p. ead. l. 4. *Ac si,*] *At si.* Const.

p. ead. l. 6. Titulus abest contextu continuato. Cod. Medic. *Cocch.*

p. ead. l. 8. *Is canalis*] Σωλῆνος i. *canalis* (quod chirurgicum est instrumentum, rotundum, oblongum, cavum, in quo crus aut femur fractum conjicitur & continetur) descriptio. Vide Hippocratem περὶ ἀγμῶν, & Galen. Comment. II. Differt a glossocomo. *Const.*

p. ead. l. 12. *Detineat*] *Detineatur.* Const.

p. ead. l. 13. *Si femur, usque ad coxam: si juxta superius, caput femoris, sic ut ipsa quoque ei coxa insit.*] Lego, *si femur usque ad coxam juxta superius caput femoris, si ut ipsa quoque in eo coxa sit.* Const.

p. ead. l. 14. *Neque tamen ignorari oportet,*] Ex auctoritate Hippocratis hoc perpetuo verum non esse, jam convicit Tagaultius Chirurgiae lib. IV. *Const.*

p. ead. l. 17. *Insisti, sed multa tamen femori*] *Insisti. Sed multa tum femori.* Const.

p. ead. l. 17. *Fortunae*] Galli dicunt *a cet accident.* τῇ τύχῃ. *Const.*

p. ead. l. 19. *Surculum*] Alii *ferulam*, ego *funiculum* legendum contendo ex antiqui Codicis fide. Alii reponunt, *ad imum fulcrum.* Const.

p. ead. l. 21. Titulus abest contextu continuo. Cod. Medic. *Cocch.*

p. ead. l. 21. *Rursus illa*] *Rursus ista.* Const.

p. 452. l. 2. *Longior ulterioribus*] *Longior exterioribus.* Const.

p. ead. l. 4. *Vsus*] *Vsus paulatim.* Const.

p. ead. l. 8. *Cesserunt,*] *Recesserunt*, ut cap. 20. *Const.*

p. ead. l. 9. *Conservatur*] *Conseritur*, Cod. id est, συμφύεται. Sic & lib. VIII. cap. 7. *Const.*

p. ead. l. 16. *Quemadmodum*] Ὃν τρόπον, *quo vel quali modo.* Const.

p. ead. l. 19. *Caetera*] *Cæterum.* Const.

p. ead. l. ult. *Esset, quanto*] *Esset. Quando*, Cod. *Const.*

p. 453. l. 11. *Vulneri quam ossi*] *Vulneris quam ossis.* Const.

p. ead. l. penult. *Ejus longius*] *Ejus si longius.* Const.

p. ead. l. ult. *Scalpro limandum, tum ipsum*] *Scalpro limatum ipsum.* Const.

p. 454. l. 1. *Vulsella*] Vulsellam dixit & fabros. Hippocrates tamen μοχλίσκους & λατύπους, i. vecticulas & latomos. *Const.*

p. ead. l. 2. Lindenius pro *recte se habenti capiti* scripsit *acutae ossis prominentis cuspidi* &c. Quibus sane verbis sequentia parum recte respondent. Priores omnes si ut scripsi, nisi quod quidam *habendi*, alii *capite*, Caesarius etiam *habente* habeant. Recte se habens caput videtur hic extremum ossis, cujus fragmentum prominet, firmum & idoneum ad sustinendum vulsellae illius vectem, significare. Nec *acutae - - cuspidi* legendum esse verba Celsi p. 539. l. 30-33. Vid. & Morg. *Epist.* V. p. 129. Kr.

p. ead. l. 3. *Sima*] *Curva.* Cod. *Const.*

p. ead. l. 4. *Cinguntur*] *Cingitur.* Const.

p. 454.

p. 454. l. 5. *Oportet ea*] *Oportet eas.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Prodeſtque ea*] *Poteſtque ea.* Conſt.

p. ead. l. 12. *Excidat, aut cum jam*] *Excidat. Ac cum.* Conſt.

p. ead. l. 13. *Diutiusque*] *Latiusque.* Conſt.

p. ead. l. 13. *Saepe enim integra cutis oſſe*] *Saepe enim integra cute os.* Et quidam τὸ *enim* expungunt. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Quae ſolvere*] *Quam ſolvere,* ſupple *plagam.* Conſt.

p. 455. l. 4. *Neceſſe*] *Habet* vocat. *Conſt.*

p. ead. l. 5. *Vbi ictus protinus*] *Plagam* deeſt vel ſubauditur. *Conſt.*

p. ead. l. 8. *Leviſſimi*] *Laeviſſimi.* Conſt.

p. ead. l. 14. De verbo *conferbuerunt* legeſis Morgagnum *Epiſt.* III. p. 63. Locus autem hic mihi ſuſpectus eſt, quamvis & priores Editores eadem quae Lindenius ſcripta habent, niſi quod omnes l. 15. pro *quia* legunt *quae*, Ronſſeus in ora quoque *quod* notavit. Sed non de hoc praecipua mihi dubitatio exiſtit. Verba l. 17. *Si vetuſtas occupavit*, itemque verbum *dividenda* probare nequeo. Quodſi enim oſſa non conferbuerunt, diviſa ſunt; ergo non dividenda. Oſſa praeterea diviſione a ſe invicem removentur. Ergo tantum abeſt, ut concurrant, ut potius a ſeſe recedant; itaque ſi non concurrunt, ne aſperari quidem poſſunt. Pro *dividenda* fortaſſe ſcripſit, *dimovenda*; ſic enim oſſium fractorum capita inter ſe dimota concurrendo exaſperabuntur. Linea vero 16. 17. ita ſcribendum reor: *Poſſunt enim coire, niſi vetuſtas occupavit membrum* &c. Perſpicuum enim eſt, oſſa fracta, quae non conferbuerunt, coire non poſſe, ſi vetuſtas occupavit, h. e. ſi fractorum oſſium capita jam callo ſunt obducta. Neque enim tanto inter dimoveri poſſunt motu, quo callus atteri, & oſſa concurrendo exaſperari poſſint. *Kr.*

p. ead. l. 14. *Quae ſaepe ſoluta, ſaepe mota ſunt*] *Quod ſaepe mota, ſaepe ſoluta ſunt.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Poſſunt enim coire*] *Poſſunt enim diu quieſcendo coire.* Conſt.

p. ead. l. 17. *Vt ſi quid*] *Et ut quid.* Conſt.

p. ead. l. ult. *Solent tamen interdum diverſa inter ſe oſſa cohaerere.*] Vel *coaleſcere.* Caeſar.

p. ead. l. ult. *Oſſa cohaerere*] *Oſſa confervere.* Cod. *Conſt.*

p. 456. l. 2. *Dirigi*] *Dirimi.* Conſt.

p. ead. l. 7. *Involutam lana regulam objicit*] Vel *tegulam.* Caeſar.

p. ead. l. 8. *Oſſa coeperunt,*] *oſſa cohaeſerunt.* Conſt.

p. ead. l. 8. *Nonnunquam*] *F. non unquam.* Vide p. 13. *Caſaub.*

p. ead. l. 14. *Sinapi, quod cum ficu*] *Sinapi cum ficu.* Conſt.

p. ead. l. 18. CAP. XI. Et caetera tituli abſunt contextu continuato Cod. Medic. *Cocch.*

p. ead. l. ult. *Inter ſe dehiſcunt.*] Hoc διάστασις vel διάστημα Hippocr. *Conſt.*

p. ead. l. ult. *Ab humero*] A ſummo humero ἀπὸ τοῦ ἀκρωμίου. *Conſt.*

p. 457. l. 2. *A ſaltu*] *Saltu*, vel *e ſaltu.* Conſt.

p. ead. l. 2. *Talo*] *Aſtragalo. Conſt.*

p. ead. l. 5. *In talis*] *In talo.* Conſt.

p. ead. l. 6. *Cancros*] Γαγγραίνας, ſic ſolet exponere. *Conſt.*

p. ead. l. 6. *Qui caput ſcapulis*] Ὀπισθοτόνους. *Conſt.*

p. ead. l. 7-10. Locus hic paulo difficilior explicatu a Lindenio propterea mutatur, a me vero reſtitutus eſt. Tetigi eum in Schediasmate olim. Sed ibi propoſita a me divinatio mihi ipſi jam improbatur. Locus ut a me nunc ex prioribus editionibus reſtitutus eſt, utcunque explicari poteſt. Nimirum ſymptomatum, (paulo ante dictorum) *vitandorum* cauſa idem faciendum quod in ſimili affectu fieri debet, ſi os mobile laeſum eſt. Verba autem, *ubi aliquid incidit*, non ad ſymptomata referri debent; eſt enim haec Celſo familiaris formula loquendi, quando antea, (uti p. 542. l. 31. p. 542. l. 3.) de pluribus caſibus morbi vel laeſionis cujusdam dixit. *Kr.*

p. ead. l. 8. *Oſſibus mollibus*] Leg. *mollioribus* (nullum enim os molle, niſi comparate: talusque os eſt ſolidiſſimum duriſſimumque. Alii *molibus* legunt, ut de molis caſu laeſis) *laeſis, ubi aliquid incidit, his loc. ſunt, ut protinus dolor.* Conſt.

p. ead. l. 10. *Diducta oſſa*] *Diducta haec oſſa.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Decoris eo loco ſit, nihil uſus admittitur*] *Decoris eo loco, ſic nihil uſ.* Cod. Alii, *loco ſit, nihilominus uſus admittitur.* Conſt.

p. ead. l. 11. *Et vertebra*] *Et vertebrae.* Conſt.

p. ead. l. 15. *Et in exteriorem*] Conciſa brevitas, qua & contraria intelliguntur, (*poſteriorem, & interiorem*, quin & *ſuperiorem & inferiorem*] niſi malis haec duo oppoſuiſſe exempli cauſa, caetera omiſiſſe. *Conſt.*

p. ead. l. penult. *Alia vero ſi in ſingulis. Quae ſimulatque*] Legend. *alia vero in ſingulis, quae ſimulatque.* Conſt.

p. 458. l. 1. *Articuli non poſſunt,*] *Articuli poſſunt.* Conſt.

p. 458. l. 2. *Caput enim nonnunquam*] *Caput enim non unquam*. Conſt.

p. ead. l. 6. *Neque repoſita*] *Neque repoſiti*, ſcilicet prolapſi articuli i. ἄρθρα, oſſium capita, quae aliorum finibus conduntur. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Caro ea increſcit*,] *Caro in ea magis increſcit*. Conſt.

p. ead. l. 10. Vid. Cocchii animadverſio de antiquitate codicis illius Medicei l. c. p. 168.

p. ead. l. 13. *Tum conquieſcat*;] Legend. *dum conquieſcat*, *laceſſendum non eſt*. Cod. *tum conquieſcat*. *Ceſſandum enim eſt*. Conſt.

p. 459. l. 3. *Ex die quinto fovere aqua*] *Ex* reponito in ſuam ſedem ſic: *ex aqua*. Conſt.

p. ead. l. 5. *Infrictionem*] *Frictionem* Alii. Ego antiquam receptamque lectionem retineo. Eſt vero infrictio, valida vehemensque frictio, ſic ut intus ſentiatur. *Conſt.*

p. ead. l. 9. Cap. XII. & caetera Tituli omiſſa in Cod. Mediceo. *Cocch.*

p. ead. l. 18. *Scorteo pulvino*] Pulvinum ſcorteum vocat Criticus προσκεφάλαιον σκύτινον ἢ δερμάτινον i. *coriaceum*. Conſt.

p. ead. l. 18. *Eoque caput*] *ejusque caput*. Conſt.

p. 460. l. 6. *Motu oris per nervos laedat*] *Motu oris nervos perlaedat*. Conſt.

p. ead. l. 7. Cap. XIII. & caetera Tituli abſunt contextu continuato. Cod. Medic. *Cocch.*

p. ead. l. 16. Cap. VIV. &c. abſunt contextu continuato. Cod. Mediceus. *Cocch.*

p. ead. l. 16. Claviculae luxatae curationem omiſit. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Niſi ex medulla*] *Niſi & medulla*. Conſt.

p. ead. l. 18. *Proceſſus*] Lib. VII. cap. 29. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Si in utramque partem*] *Sed in utramvis partem*. Conſt.

p. 461. l. 5. *Id intus*] *Idque intus*. Alii, *eamque*, ſupple *vertebram*. Conſt.

1. p. ead. l. 9. *Quidem poſſe*,] Nempe excidere. Alii legunt, *quidem redire poſſe*. Conſt.

2. p. ead. l. 10. *Si propulſum*] *Si quid propulſum*. Conſt.

p. ead. l. ult. Cap. XV. &c. Tituli abſunt contextu continuato. Cod. Mediceus. *Cocch.*

p. ead. l. ult. *Et victus*] In MS. *ei vinctus*. Alii *ejectus*. Conſt.

p. 462. l. 1. *Rurſum*] *Rurſumque*. Conſt.

p. ead. l. 9. *Sub ala ejus cogere*] *Sub ala digitorum nodis verſus latus os cogere* diceret Hippocrates. In antiquo libro manu exarato ſic, *humerum genu ſub ala ejus cogere*, *ſimul & illo latum os* &c. Confirmatur haec lectio cap. de femore 20. p. 553. *Conſt.*

p. ead. l. 10. Locus hic in priſcis vexatus, a Lindenio Conſtantini lectionem approbante editus, a me non mutatus eſt. Putat Conſtantinus, lectionem hanc confirmari C. 20. p. 555. l. 2. ſed hic locus ſpectat c. 16. p. 551. l. 11. Itaque dubia quodammodo manet lectio haec. Retinui tamen, quia locus ſic ſatis perſpicuus eſt, & quodammodo in modo ope ſpathulae ſede motum humerum reponendi l. 39. ſeqq. argumenti genus latet. *Kr.*

p. ead. l. 11. *Spathula*] *Spatha*. In antiquo *ſcala*. Hippocr. vocat ἄμβην. Vide Galen. 1. Comment. περὶ ἄρθρων. *Conſt.*

p. 463. l. 12. *Hominis ſiniſtra*] *Humeri ſiniſtra*. Conſt.

p. ead. l. 17. *Caput ejus*] Humeri in ſuam ſedem compulſi. *Conſt.*

p. ead. l. 17. *Profectus*] *Profecta*. Conſt.

p. ead. l. 20. *Id*] Caput oſſis repoſiti. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Continetur*] Alii malunt ita legere, *continetur*, *qui adductus quoque ad latus*, *ad id faſcia deligatur*. Conſt.

p. ead. l. 22. Cap. XVI. & caetera Tituli omiſſa contextu continuato. Cod. Mediceus. *Cocch.*

p. ead. l. ult. *Trahitur*] *Diſtrabitur*. Hoc διάστασις, ſive διάστημα Hippocrati. *Conſt.*

p. 464. l. 1. *Quatuor partes*] Vide cap. II. *Conſt.*

p. ead. l. 2. *Priorem*] *Poſteriorem*. Conſt.

p. ead. l. 2. *Poſteriorem*,] *Priorem*. Conſt.

p. ead. l. 31. *Longa teſta*] *Teſta* i. ὄστρακον. Hic translate pro eo, quod Hippocrati κοτύλη, id eſt, ſinus, qui τὸ ἄρθρον osſisque proceſſum cavitate ſua excipit. *Longa* vero *teſta* dicitur, ad differentiam τῆς γλήνης, qui ſinus oſſis non altior, ſed in ſuperficie tantum depreſſus. *Conſt.*

p. ead. l. 32. *Partes extendere*,] *Partes oportet extendere*. Conſt.

p. ead. l. 11. *Valent*, *aut oſſa huc illucve ſederunt*.] *Valent*, *aut oſſa huc illucve ſe dederunt*, Cod. Alii, *ceciderunt*. Conſt.

p. ead. l. 18. *Cubito*] *Humero* potius. Vide cap. 10. in humeri fracti curatione. *Conſt.*

p. ead. l. 19. *Tantum*] *Tamen*, Codex. *Conſt.*

p. ead. l. 20. *Diutius*] *Et Diutius*. Conſt.

p. 465. l. 3. *Cap. XVII.* & caetera tituli omiſſa coninuo contextu. Cod. Medic. *Cocch.*

p. ead. l. 3. *Quatuor partes*] Pag. 290. 2. *Conſt.*

p. ead. l. 7. *Renitentem ex altera parte intendi manus*, *ex altera brachium*] *Renitendum extendi manus altera parte*, *altera brachium*. Conſt.

p. ead. l. 11. *Brachium in contrarium repellenda*

da est] Quidam legunt, *ut & brachium, in contrarium repellenda est.* Conft.

p. 465. l. 13. *Durum aliquid,*] *Molle* tamen Hippocrat. *Conft.*

p. ead. l. 15. Cap. XVIII. Caetera Tituli omiffa contextu continuato. Cod. Medic.

p. ead. l. Cap. XIX. & caetera tituli omiffa contextu tamen non continuato, ut in aliis, fed alio verfu initio facto. Cod. Med.

p. ead. l. penult. Maxime perfpicuus locus hic mire mutatus, absque ulla neceffitate, eft. Sc. digitis Medici reftitui debent elapfi digiti. *Kr.*

p. 466. l. 1. *Cap.* XX. &c. Tituli omiffa contextu continuato. Cod. Mediceus.

p. ead. l. 2. *Siquidem etiam in hoc cafu*] Vide fupra cap. 10. *Conft.*

p. ead. l. 7. *Vaftius eft;*] Legendum ut in MS. *valgium eft.* Conft.

p. ead. l. 8. *Brevius rarumque fit, & intus inclinatur,*] *brevius varumque fit, & pes intus inclitur.* Ubi *valgus* five *valgius*, qui & *vatius*, i. τρίβλὸς & βλαιτσὸς opponitur ei, qui *varus*, i. ῥαιβὸς & ῥοικὸς Hippocr. Varo Compernem ita Lucilius oppofuit lib. XVII. Satyr.

Compernem aut Varam fuiffe Amphytryonis conjugem Alcmenam. Conft.

p. ead. l. 11. *Priore crus extenfum eft, implicarique non poteft, alteri cruri*] *Priorem, crus plicari non poteft, extenfumque alteri cruri.* Conft.

p. ead. l. ult. *Pes eft. Sed &*] *Pes etiam fedet, fed fi in pofteriorem, extendi - - - - ubi confiftit.* Al. *infiftit.* Conft.

p. 467. l. 8. *Andreas Nileus,*] *Andreas, Nicias.* Conft.

p. ead. l. 8. *Faber quoque quidam*] Haec verba non habent Florentina, Princeps Veneta, Pinzi, Iuntae, Parifina. Neque reperta funt in Codice Mediceo, fed pro iis fcripta: *Quid Quavi.* Earum vocularum loco verba illa: *faber quoque quidam* ab aliis librariis fubftituta effe, & fat infulfe quidem, opinatur Ant. Cochius in *Dell' Anatomica Difcorfo* pag. 86. quamvis nefcius fit, *Fabri* machinamentum τὸ τῦ ΤΕΚΤΟΝΟΣ καλȣμενον, ut ait Galenus, antiquis Chirurgis in ufu fuiffe, cujus defcriptio eaque ampla habetur apud Oribafium ex Heliodoro. Tot enim claris Medicis obfcurum fabrum jungere minime decere. In eoque confentientem habet Morgagnum *Epift.* VII. pag. 188. An vero usque adeo dedeceat fabrum jungere Medicis, qui diu ejus invento ufi funt, alii judicent. Interim Cochius illa Celfi verba prope e Graecis videri translata Heraclidis Tarentini, quae nobis fervavit L. IV. de *artic.* p. 653. edit. Bafil. & adeo fimilem de eadem re fententiam prodere; in quibus multa inter antiquos clarisfimos Medicos obfcuri & fine nomine fabri mentio facta eft, fed ejus loco ἄλλοι δὲ τινὲς, *aliique quidem,* caeteris junguntur. *Kr.*

p. ead. l. 14. *Si validius*] Videtur ignoraffe σωλῆνος μηχανικȣ̃, id eft, γλωσσοκόμȣ, ut nondum reperti ufum commodiffimum. De quo Galen. IX. Meth. & II. Comm. de fract. Oribafius libro de machinamentis. Celfus vero de canali, qui σωλὴν, cap. 10. *Conft.*

p. 468. l. 3. *Et mufculos*] *Sed & mufculos.* Cod. *Conft.*

p. ead. l. 6. *Extentis in priorem*] *Extentis fi in priorem,* Cod. *in brachii parte,* nempe humero. Vide cap. 15. *Conft.*

p. ead. l. 9. *Complicari*] Al. *plicari* Conft.

p. ead. l. 12. *Contra inde coxam*] Sanam: ne dum pellitur os in fuam fedem, corpus cedat. Hoc nominatim praecipit Hippocr. in luxatione extrorfum facta. *Conft.*

p. ead. l. 12. *Pofito*] *Repofito,* ut cap. ult *Conft.*

p. ead. l. 15. Cap. XXI. &c. tituli omiffa contextu continuato. Cod. Medic. Atque ad finem libri fimile prorfus factum.

p. ead. l. 13. *Quoque caput*] *Caput quoque.* Conft.

p. 469. l. 1. *Caetera vero manibus fimul, tum offa in diverfas partes compelluntur*] *Caetera vero manibus fimul junctis, offa inde verfus partes compelluntur.* Conft.

p. ead. l. 3. *In omnes*] *In quatuor.* Conft.

p. ead. l. 5. *Talus*] Eft in antiquo *cafus.* Conft.

p. ead. l. 6. *Infanus eft, minusque is opus eft:*] *Ignavus minusque id opus eft;* cui translate plaga major opponitur: alioqui legiffem, *manibusque his opus eft.* Soli enim aegri infiftere & ingredi nequeunt, & pro plaga *planta,* resque in hoc cafu ita legi permittit. *Conft.*

p. ead. l. 13. *Iunctura*] Pro *junctura* repone *vinctura.* Conft.

p. ead. l. 15. *Conduntur*] Pro *conduntur, reconduntur,* ut lin. 1. *Conft.*

p. ead. l. 17. *In medio*] *a medio.* Conft.

p. ead. l. penult. *Conditus*] *Reconditus.* Conft.

p. ead. l. ult. *Canaliculo*] Σωληναρίῳ. *Conft.*

p. 470. l. 4. *Ac fi repofita*] Al. *at fi repofita.* Conft.

p. ead. l. 6. *In utroque*] Nempe femore & humero: aut repofitis & non repofitis offibus. *Conft.*

p. ead. l. 13. *Debet ante*] *Debet nifi ante.* Conft.

p. ead. l. *Cum jam vetus res*] *Cum jam vetus luxatio.* Poft 9. aut 11. dies. *Conft.*

p. 471. l. 7. *Quae fola effe*] *Quae folum,* vel *folum quae.* Conft.

C O L L A T I O

CODICIS MEMBRANACEI.

	Editio.	MS.
p. 44. l. 12.	vicino	vicinos
l. 14.	nec protinus	nec pertinus
l. 15.	eſſe,	eſſet,
l. 17.	fallat.	fallat nos.
l. 18.	Non itaque, ſi quid —— milleſimo —— decipit	ſi quid itaque —— milleximo —— decepit
p. 45. l. 1.	varietate	veritate.
l. 8.	quaedam quae inter eas, quid aut intus ſit, aut venturum ſit, oſtendunt. Ante febres,	*Deſunt.*
l. 14.	aut toto die non concocta	aut non toto die cocta
l. 24.	ubi dolor in imo ventre	dolor ſi in imo ventre
l. 25.	inter cutem	inter cutis
p. 46. l. 4.	στρόφους Graeci nominant, coxaeque dolores manent	BACANICMON Graeci nominant coxoque dolores manent.
l. 11.	ex naribus fluxit	ex manibus fluxis
p. 47. l. 1.	metus	motus
l. 7.	per ſuppurationem	ſuppuratione
l. 9.	neque capitis dolores	*Deſunt.*
l. 10.	praecesſerit	praeceſſerint
l. 12.	inguen	inguine
l. 13.	deſidit	deſcendit
l. 16.	At ſi	aut ſi
l. 17.	vel veſica	*Deeſt vox* vel
p. 48. l. 1.	aut ſi bullat & male olet & interdum quaſi arenam, interdum quaſi ſanguinem trahit	buliat aut ſi male olet & int. q. ſanguinem, int. q. arenam trait
l. 7.	At ſi	aut ſi
l. 17.	augentur	augetur
l. 18.	cum	*Deeſt*
l. 20.	ſcabere	ſcalpere
l. 21.	At qui ſpumantem	Vt qui ſpumantes
l. ult.	ulcera ſubito	viſcera ſubite
p. 49. l. 1.	id evenit	id venit
l. 8.	ex naribus	ex manibus
l. 10.	lienes	dentes
l. 17.	aliqua parte	aliqua ex parte
l. 26.	in capitis dolore	in capite dolor
l. 30.	inſolitus dentium ſtridor, inſaniae ſigna ſunt. Si quid etiam abſcesſit, & antequam ſuppuraret, manente adhuc febre	inſolita febre *cetera deſunt.*
p. 50. l. 5.	dum is affectus in pus vertatur.	dum affectus in pus verſatus.
l. 9.	inſtat his	his inſtant

		Editio.	MS.
	l. 10.	in pulmonem	pulmone
	l. 11.	incidat	incidit
	l. 13.	laevitas	lenitas
	l. 17.	Sanguinis profluvium	Sanguis profluvium erit
	l. 20.	in junioribus	*Deest* in
	l. 21.	fere	febris
	l. 23.	ex naribus	ex manibus
	l. ult.	sed tum	sed con
p. 51.	l. 1.	abscedit	abscessit
	l. 4.	non fit	non fuit
	l. 6.	qui in ventre est; is, qui supra umbilicum, quam is	*Desunt.*
	l. 10.	exque eo —— quod διάφραγμα Graeci vocant	ex quo eo —— quod CTPEbaCoCIN vel ΔΙΑΦΡΑΓΜΑ greci vocant
	l. ult.	interdum	intus
p. 52.	l. 13.	calent	pellent
	l. ult.	dolenti	dolente
p. 53.	l. 6.	edatur	adatur
	l. 9.	enim malum in tunica est.	enim malum est tunica est.
	l. 13.	reliquae partes sunt finunt esse.	aliquae partes sunt esse.
	l. 19.	ejusdemque coloris	ejusdem coloris
	l. 22.	tantulam	tantulum
p. 54.	l. 5.	fuerunt	fuerint
	l. 7.	febricula	febriculae
	l. 9.	terribilis	terribile
	l. 10.	deinde, quae longo morbo supervenit	*Desunt.*
	l. 11.	facilis —— dolor	facile —— solor
	l. 13.	inarescit	increscit
	l. 14.	excernit	exercerint
	l. 19.	& epotis	in potiones
	l. 26.	quae sine febre est	*Desunt.*
	l. ult.	contrectato	contracto
p. 55.	l. 3.	febris	febres
	l. 8.	in omni	in *deest.*
	l. 13.	At varix	ac varis
	l. 21.	& tremor	& tremore
p. 56.	l. 1.	At	Ac
	l. 5.	καυτώδη	ΚΑΥCCOθЄN
	l. 7.	e naribus	a naribus
	l. 9.	φυματα	ΦyMA.ra
	l. 13.	neque quidquam	neque alvus quicquam
p. 57.	l. 6.	eadem	eodem
	l. 13.	quieverit	quieverat
	l. 19.	subesse testantur	esse testatur
p. 58.	l. 6.	coeunt	coheant
	l. 8.	At aqua	Et aqua
	l. 14	si attendunt	si attenduntur
	l. 20.	innata sint —— quaeque eorum	innata sunt —— quoque eorum
	l. 21.	in senectutem	ad senectutem
p. 59.	l. 5.	si alvus varia	si alvus varia est

l. 15.

		Editio.	MS.
	l. 15.	& mali odoris	& mali odoris fit
	l. 23.	Quos lienis	quod lienis
	l. 24.	fi tormina prehenderunt, deinde verfa funt	*Defunt.*
p. 60.	l. 8.	porrigo	prurigo
	l. 10.	atque prurigo pervagatur	aut prurigo pervagatur
	l. 13.	tamen	*Deeft.*
	l. 20.	levatur	levata eft
	l. 23.	in corpore fenili eft	in corpore fenili nihil eft
p. 61.	l. 3.	Quartana autumnalis fere longa eft; maximeque quae	Quartana aeftiva brevis auptumnalis fere longam & maxima quae
	l. 20.	cucurbitula	cucurbitali
p. 62.	l. 10.	& —— ejiciendum	aut —— ejiciendum
	l. 15.	duo corpora —— etiam	quod duo corpora —— enim
	l. 29.	Neque folum	Neque enim folum
	l. 20.	laeferit;	lefa fit
	l. 21.	materie	natura
	l. 26.	ftrangulat	ftrangulant
p. 63.	l. 2.	poffe	*Deeft.*
	l. 22.	& corpus corrupit	& in corpus corrupit
	l. 27.	Fere	Vere
	l. 29.	perpurgare	purgare
	l. 30.	Quod fi in pure quoque aquaque, quae	Quod fi in cura quoque aquae, quae
p. 64.	l. 2.	caufa	cafus
	l. 4.	juxta	& juxta
	l. 13.	quae jam male	quam quae jam male
	l. 17.	vena arteriis,	venae arteria
	l. 18.	attingit,	attigit
	l. 23.	Nonnumquam etiam ea latet,	*Defunt.*
	l. ult.	fi rubet & pellucet	fi perluceat & rubet
p. 65.	l. 8.	adverfo	averfo
	l. 10.	fecundo die	fecundum
	l. 24.	integra	integram
p. 66.	l. 1.	& iis jam	etiam
	l. 6.	ubi	ubicumque
	l. 10.	nifi aeque vehemens auxilium fuccurrere.	nifi per aeque vehemens auxilium fuccurratur.
	l. 18.	laedunt; alvus fi	laeduntque ideoque omnibus catharticis aloe miscenda eft: alvus fi
p. 67.	l. 1.	ubi is	his
	l. 2.	aut cum triftitia infanientibus,	*Defunt.*
	l. 10.	femel vel fummum bis	femel fumptum vel bis
	l. 14.	pituita	pituitas
	l. ult.	eam liquidam	aliquam eam
p. 68.	l. 5.	fi levi	fi *deeft.*
	l. 8.	atque	atque utraque
	*l. 10.	minus	plus
	l. 12.	fieri	ferri
p. 69.	l. 6.	pofuit in eo	pofuit quod in eo
	l. 7.	ut	*Deeft.*
	l. ead.	hujus &	viri fcilicet &

l. 17.

		Editio.	MS.
	l. 17.	hebes	fluens
p. 70.	l. 1.	ſed eo cibo, qui poſtea usque ad cutem, digeſtione	*Deſunt.*
	l. 7.	quaeritur.	requiritur.
	l. 13.	et ne morbus,	ſed cavendum ne morbus,
	l. 15.	ſolvi —— reliquiis	ſalvi —— reliquis
	l. 18.	ea vacabit;	euacuauit';
	l. 19.	Eadem	Eodem
	l. 22.	in impetu	*Deeſt* in
	l. 28.	colligendum	colligendis
p. 71.	l. 6.	membrum	morbum
	l. 18.	febre	*Deeſt.*
	l. 23.	ſive id in toto	*Deſunt.*
p. 72.	l. 1.	deſint.	obſint.
	l. 3.	vel lectica, etiamnum	vel lectica, aut ſcamno etiamnum
	l. 5.	at certi uni pedi ſubjiciendum fulmentum eſt,	at certe uni pedi lecti ſubjiciendus funiculus.
	l. 7.	infirmis	infirmisſimis
	l. 14.	praecepimus	praecipimus
	l. 23,	abſtinentia	*Deeſt.*
p. 73.	l. 2.	liberaliter	liberalitas
	l. 9.	ſudationum, ubi terra	ſudationes ubi e terra
	l. 10.	Bajas	vias
	l. 11.	exercitatione movetur	exercitatione is movetur
	l. 14.	tamen	tantum
	l. 15.	vel inter initia morborum,	vel initio morbi,
	l. 22.	debet: ante tempus	debet: & ante tempus
p. 74.	l. 20.	deſidendum eſt;	deſcendendum eſt;
	l. 21.	cutis	*Deeſt.*
	l. 22.	recte ceſſerunt;	recte anteceſſerunt
	l. ult.	quam in aquam calidam ſe demittat, an poſtea aliquis perungi debeat, ex ratione valetudinis ſuae cognoſcat. Fere tamen, niſi ubi nominatim,	*Deſunt.*
p. 75.	l. 3.	aquam	*Deeſt.*
p. 77.	l. 2.	αὐ]όπυϱον	απυϱον
	l. 10.	quam quae fragilia ſunt. Item ex iis avibus, quae in media ſpecie ſunt, valentiores eae, quae pedibus,	*Deſunt.*
	l. 11.	nituntur;	nititur;
p. 78.	l. 2,	etiamnum	etiam
	l. 20.	elixa.	frixa.
	l. ult.	vel pingue eſt,	*Deſunt.*
p. 79.	l. 11.	pondere apparet;	pondere ipſa aqua apparet exiis;
	l. 16.	genere pro viribus; modusque omnium pro genere ſumendus.	genere viribus modusque omnibus praeponere ſumendus.
	l. 22.	εὐχύλους vel κακοχύλους	ἀχυλο]ϱοφας vel κακοτϱοφας
p. 80.	l. 4.	amylum, tragum	humilum. Item & lenes ſunt & ſtomacho aptae, & calefaciunt tragum,
	l. 5.	omnis venatio, omnes aves,	omnes venationes, avesque

 l. penult

Editio.	MS.
l. penult. nimium duri virosique sunt,	nimis duri viriosique sunt,
l. ult. limosique rivi	limo sive rivi
p. 81. l. 11. omniaque fere glutinosa. Extenuant eamdem, omnia salsa, atque acria, atque acida.	omnique acria & acida *reliqua desunt.*
l. 16. animalibus	curialibus
l. 23. Punicum	Punicum absinthium murices purpurae cochleae
p. 82. l. 4. potionesque frigidae,	potionesque vel frigidae
l. 8. oleum	ordeum
l. 9. garove estur	garoque est
l. 10. omnis caseus	omne caseum
l. 10. arida	& cruda
l. 11. consueverunt	consuerunt
l. 12. lapathum	laspsamum
l. 13. quidquid boni succi est, protinus stomacho convenire; neque	*Desunt.*
p. 84. l. 2. brassica	in brassica
l. 6. salsamentum	salsamenta
l. 7. conchulae	coclee
l. 10. mulsum, vinum dulce vel salsum, aqua, tenera omnia,	*Desunt.*
p. 85. l. 2. grus, omnes aves	graves omnes aves
l. 4. habent	habebit
l. 5. fit, —— in eo	arefit —— in caseo
l. 13. potius, quam elixa	potisque
l. ult. pinei	pinei & quae tertio libro hidropi enumerantur titulo XV.
p. 88. l. ult. sibi, appareat. quam quid	sibi quam quod
p. 89. l. 4. ideoque quoniam	idque quum
l. 6. acutique	utique
l. 17. sibi vindicare, quam ars potest	sibi videre potest quam ars
l. ult. si auxilium	si quod auxilium
p. 90. l. 6. conveniunt	conveniant
l. 22. quae crescentibus	decrescentibus
p. 91. l. 4. affecturi	venturi
l. 16. biduo —— abstinentiam	etiam biduo —— abstinentie
l. 17. postero	postera
p. 92. l. 1. coacta	cocta
l. 10. notae	nocte
l. 16. altera	tertia
l. 17. fit	evenit
p. 93. l. 3. remaneant,	remanent
l. 21. accedunt	accedant
l. 27. ut —— ut	et —— et
l. 28. nimia	nimium
p. 94. l. 8. concipiunt. Is enim	contendunt et is
l. 12. ex	et in
l. 14. digeritur	detrahatur
l. 18. si fieri potest	si potest
l. ult. At	Et
p. 95. l. 5. primo die primus cibus dandus esse	*Desunt.*

p. 96.

	Editio.	MS.
p. 96.	l. 12. Hi erant —— feptimus nonus	In his erat —— feptimus octavus nonus
	l. 18. Id Asclepiades jure ut vanum repudiavit	*Defunt.*
	l. 26. fumendo	fumendum
	l. ult. ei, quem	eis, quos
p. 97.	l. 2. quartum quemque diem	quartumque diem
	l. 5. rationem	numerationem
	l. 7. refpexerimus	refpeximus
	l. 13. an etiamnum manentibus reliquiis febris.	aut etiam commanentibus reliquiis febrium
	l. 15. inhaerente.	haerente
	l. 19. verum eft	varium eft
	l. ult. quae maxima	fi qua maxime
p. 98.	l. 2. earum	*Deeft.*
	l. 6. minimum	minime
	l. 12. moverit	moveret
	l. 14. confuderit	confiderit
p. 99.	l. 7. remisfio eft aegris	remisfior eft aeger
	l. 19. tunc	hunc
	l. 21. Si per omnia pares funt, poft eam potius	*Defunt.*
p. 100.	l. 27. affectus	effectus
	l. 30. ea, dum aegrotant, eorum notitiae	eadem aegrotantie notitiae
	l. 32. poft	poteft
p. 101.	l. 12. urgebit	urget
p. 102.	l. 4. Sol	*Deeft.*
	l. 10. habeat	habet
	l. 18. effe concipere	fe fe concipere
	l. ult. cum fit	cum fit
p. 103.	l. 3. Exfpectare —— num	expectari —— an
	l. 7. eademque crura	eademque cura
	l. 14. Is autem	cibus autem
	l. 18. Sed id, fi ftomachum	fi id ftomachum
	l. 19. intrita ex aqua	intrita vel ex aqua
p. 104.	l. 16. Strangulat	Strangulat quod continet
	l. 23. ferius & rarius,	rarius & fegnius
p. 105.	l. 2. erit;	*vox* erit *deleta eft*
	l. 3. quandocumque volet	quando velit
	l. 8. eft nitro	eft vel nitro vel fole
	l. 22. levata eft	tenuata eft. aut levata
	l. 25. eo.	*Deeft.*
p. 106.	l. 1. laborabat	laborat
	l. 2. cucurbitulis ei utendum	fiti ei utendum eft
	l. 4. non	*Deeft.*
	l. 7 curare	curari fatis convenit
	l. 19. iisdem	idem
p. 107.	l. 10. tamen	tantum
p. 109.	l. 10. curationem	curatione
	l. 23. anethum,	*Deeft.*
	l. ult. folvet	*Deeft.*

		Editio.	MS.
p. 110.	l. 7.	idque vel moleſtisſimum	*Deſunt.*
	l. 12.	increſcant:	adcreſcant.
	l. 15.	remisſionibus	remisſione
p. 111.	l. 1.	abſtineatur	abſtineat
	l. 3.	magis	facilius
	l. 10.	accesſit:	ceſſit
	l. 18.	admittit.	admittat
	l. 24.	pedibus	cruribus
	l. ult.	haec	hoc
p. 112.	l. 7.	cibis	cibo
	l. 11.	uti oportet, aliisque exercitationibus,	*Deſunt.*
	l. 13.	aegrum	*Deeſt.*
	l. penult	vini	vini potus
	l. ult.	tentare: nec vinum, niſi poſt accesſionem, die ſeptimo	*Deſunt.*
p. 113.	l. 3.	qui vacat,	qua cibo vacat, & ab
	l. 13.	cum horrore	in horrore
	l. 14.	poſtero tertioque die abſtinere, aqua	*Haec deſunt; ſed hoc modo legitur:* quadrantem tantum: modo calida ſi ſitis eſt adſumpta VIII. die balneo frigus praevenire: abſtinere: continere ſe debet & aqua tantum modo calida ſi ſitiet ac tum ita ſeptimo die balneo frigus praevenire, ſi febris redierit.
p. 114.	l. 15.	cibum capere ſine vino:	cibum ſine vino accipere
	l. 16.	operam	operam non oportet
	l. 22.	tamen	quidem
	l. 23.	ſiſtendum	ſuſtinendum
p. 116.	l. 5.	deſipere	deſiſtere
p. 117.	l. penult.	ſint ex	ſint vel ex
p. 118.	l. 3.	vero	tamen
	l. 8.	nimis hilares, quam in iis, qui nimis	*Deſunt.*
	l. 14.	objurgatione & minis finiendus	et objurgatione & minis perhibendus eſt
	l. ult.	quidam	hi quidam
p. 119.	l. 1.	dando	dant
	l. 7.	aqua ſpongia os & caput ſubinde	aqua ſubinde ſpongia os &
	l. 8.	converterent praecepit	compellerent praecipit
	l. 9.	abſtineretur; —— ei	abſtinentur —— enim
p. 120.	l. 5.	Neque alienum eſt, ſi neque ſanguis ante misſus eſt,	*Deſunt.*
	l. 9.	ne inſaniat; neque jejunio utique vexandus,	*Deſunt.*
	l. 10.	opus eſt	opus eſt autem
	l. 14.	Conſiſtit	et conſiſtit
p. 121.	l. 8.	poëtae ferunt	poëtarum fabulae ferunt
p. 122.	l. 11.	His morbis	Huic morbo
	l. 19.	frigentibus	frigientibus. At ubi id morbi
p. 123.	l. 8.	meraculum,	meracum
	l. 18.	ubi — efficiunt,	deeſt *ubi* et *efficiunt* in MS.
	l. 21.	partibus indere	deeſt. in MS. — iniicere
	l. 26.	in tuto	in toto

	Editio.	MS.
p. 124. l. 3.	inexpugnabilis	expugnabilis
l. 14.	aut levata	aut lenita
l. 21.	totum	tantum
l. ult.	aut	et
p. 125. l. 14.	ſi praecordia	Et ſi praecordia
p. 126. l. 24.	mole	non ſine magna moleſtia
l. 25.	neceſſariam ſitim ſuſtineret,	ferret neceſſariam ſitim
p. 127. l. 15.	id ipſum	*Deſunt.*
l. 16.	res coget, ex iis aliquid, quae id praeſtant, erit decoquendum,	res coget ut ex his aliquid detur praeſtaret id decoquendum.
l. 17.	Videntur	Videbuntur
l. 19.	panaces	panace
l. 20.	taminia σαφίδα ἀγρίαν Graeci nominant,	taminia quam graeci σαφιδα αγρια nominant
l. ult.	illum κύπειρον, hunc σχοῖνον	illud κυπερων hoc σχoinon
p. 128. l. 4.	eſt auſterum,	eſt et auſterum
l. 12.	prodidit.	prodit
l. 13.	de omni ſpecie praecipi poteſt:	de omni ſpe dici poteſt.
l. 21.	vehementi, cum oleo & quibusdam calefacientibus: ſed in hac frictione	*Deſunt.*
p. 129. l. 1.	delingitur. —— inflationes	delinitur cutis —— inflammationes.
l. 2.	inflantibus	*Deeſt.*
l. 4.	incendat	incidat
l. 7.	paulum	paululum
l. 21.	delingitur	delinitur
l. penult.	lienem.	ſplenem
p. 130. l. 4.	ita illud	ideoque ita illud
l. 6.	nam et liene affecto	nam ſplene adfecto
l. 11.	quam intus	quam cum intus
l. 18.	et is et vinum	et his vinum
l. ult.	fatigationes et idoneos cibos,	fatigationes et ideo cibos,
l. ult.	ex toto	*Deſunt.*
p. 131. l. 20.	a capite inde in	a capite idem in
l. ult.	tamen repetit	tamen et impetit
p. 132. l. 1.	interdum cruentum aliquid, quidquid exſcreatum eſt, ſi in ignem	interdum conventum ad quidquid excreatum ſi in igne.
l. 4.	primum	quidem
l. 5.	quo laboretur	in quo laboretur
l. 6.	aſſumpſit	adſumit
l. 9.	ſolitus eſt	ſolicitus eſt.
p. 133. l. 1.	etiam minus	etiamſi minus
l. 10.	oriatur, id eſt, ab anno duodeviceſimo ad annum quintum, et triceſimum. Si id imbecillitas non ſinit, nave	*Deſunt.*
l. 13.	movendum	demovendum
l. 21.	ſive praecordia tument, ſive biliosa urina eſt.	*haec inverſo ordine leguntur.*
p. 134. l. 7.	Exulcerandum	Exulcerandus

	Editio.	MS.
l. 11.	quaterve	quaterque
l. 13.	denis diebus demittendus	decem diebus dimittendus.
l. 15.	tum vinum	tum et vinum
l. 16.	ſi eſt egelidum.	ſi aeſtas eſt egelidum
l. ult.	vel marrubii cum melle incoctus	vel marrubium ex melle concoctum
p. 135. l. 4.	et	*Deeſt.*
l. 5.	morbo frequens —— meliusculus	morbo ſi frequens —— melior
l. 7.	balneo, venere	balneo et venere
l. 14.	tamen cum	um cum
l. ead.	et	*Deeſt.*
l. 16.	Quidam	quidem
l. 20.	revertitur. Vbi concidit aliquis ſi nulla nervorum diſtentio accesſit, utique	*Deſunt.*
l. ult.	mitti non debet:	multi non debet
p. 136. l. 2.	vel	*Deeſt.*
l. 4.	ſimul	ſimul cum
l. 6.	mediae materiae:	media materia
l. 14.	id incidit	id incipit
l. 16.	habito	dabitur.
p. 137. l. 23.	Aeque notus eſt	neque ignotus eſt
l. 24.	Quem	*Deeſt.*
l. 26.	poſt febrem oritur, etiam prodeſſe	*Deſunt.*
p. 138. l. 3.	betam albam	bletam maluam
l. 8.	utique	ubique
l. 11.	tum	*Deeſt.*
l. 12.	intraque	intra
l. 18.	cultiore, luſu, joco, ludis,	cultiore clauſo loco uti ludis,
l. 21.	aut lienis	aut ſplenis
p. 139. l. 8.	per biduum	*Deeſt.*
l. 10.	paulum deinde vires reficiendae, et ducenda alvus: poſt haec, ubi corpus levatum eſt, utendum eſt exercitatione, praecipueque curſu: ſudor primum labore ipſius corporis, deinde etiam	*Deſunt.*
l. 19.	internum	*Deeſt.*
p. 140. l. 5.	tamen	tantum
l. 11.	ſi redit,	*Deeſt.*
l. 13.	vel ſanguis mittendus	vel ſanguis miſſus
l. 17.	deficit	deficiet
p. 141. l. 5.	aceto et oleo	cum aceto et oleo
l. 14.	vero	*Deeſt.*
l. 15.	non vomere	non oportet vomere
l. ead.	non exercitatione ſudorem	non ſine exercitatione ſudores
l. 19.	mutandum	*Deeſt.*
p. 142. l. 5.	hyoſcyami	yovcκyαμοι
l. 12.	intenditur. Inimica etiam habet balnea,	impeditur. Inimicum etiam habet balneum

l. 17.

		Editio.	MS.
	l. 17.	utendum eſt	opus eſt
p. 143.	l. .	ut disſipetur	ut disſipentur
	l. 12.	afficiuntur	adficientur
p. 144.	l. 13.	recipit	accipit
	l. ead.	viae	*Deeſt.*
	l. 19.	laevis	lenis
p. 145.	l. 1.	Haec viſcera proxime,	ac viſcera proxima
	l. 4.	eſt	*Deeſt.*
	l. 10.	a parte earum rotundi, ab altera reſimi;	a parte earum reſimi, ab altera parte rotundi
	l. 11.	conteguntur	teguntur
p. 146.	l. 9.	tenuius	tenue
	l. 11.	interioribus	inferioribus
	l. 18.	tenens	tenet
	l. 22.	inferiore	interiore
	l. 24.	et medulla	in medua
p. 147.	l. 6.	lapſa	elapſa
	l. 8.	ad colem: in foeminis brevius et plenius, ſuper vulvae cervicem ſe oſtendit.	*Deſunt h. l. ſed l.* 11. *poſt vocem* tenuataque, *pro qua in* MS. *eſt* contenuataque, *ſequuntur.*
	l. 25.	validus	calidus
p. 148.	l. 4.	gravior dolor,	graviter dolor eſt
	l. 21.	nihil asſumere, niſi aquam. Saepe enim dies unus aut alter totum dolorem hac ratione diſcutit;	nihil niſi ratione diſcutit
p. 149.	l. 2.	etiam id	tamen id
	l. 12.	et impoſito	ex impoſito
	l. 13.	candentibus ferramentis, ubi dolor eſt, ulcera excitare,	*Deſunt.*
	l. 16.	ſi	*Deeſt.*
	l. 17.	reverti;	revertendum
	l. 24.	Circa faciem vero morbus innaſcitur, quem Graeci κυνικὸν σπασμὸν nominant.	circa faciem vero morbus alitur κυνικον σπασμ nafcitur, quem Graeci Cynacmon nominant
p. 150.	l. 21.	caput ſaepe	ſeſe ſaepe
p. 151.	l. 3.	deſtillationem καταστagμὸν appellari.	caſtagmon Graeci vocant. deſtillationem καταστaθμον appellari
	l. 11.	patent	pellent
p. 152.	l. 8.	quanta maxima	quantam maxime
	l. 18.	abſtinere	diu abſtinere
	l. 19.	non ita multum	non tam multum
	l. ult.	Poſt quae vix	Poſtquam vix
p. 153.	l. 9.	Priorem	primum
	l. 22.	vitandum eſt	utendum eſt
p. 154.	l. 20.	aut mollibus; jus	aut apallis mollibus
p. 155.	l. 1.	in faucibus	*Deſunt.*
	l. 4.	membra ſolvuntur:	membra reſolvuntur
	l. 6.	ſingultusque eſt: id κυνάγχη vocatur.	ſingultus eſt: id κυνκγχη vocant.
	l. 8.	intercluditur.	includitur.
	l. 11.	ſi non abundat,	ſi non habundans

		Editio.	MS.
p. 15.	l. 1.	falis calidus fuccus.	falis calidi fuccus.
	l. ead.	vel nepetam,	*Defunt.*
	l. 2.	cum mulfa aqua	aut mulfam aquam
	l. 7.	circa uvam	citra uvam
	l. penult.	levarit,	levavit
p. 157.	l. 1.	habitum	ftatum
	l. ead.	revertantur. Vulgo audio, fi quis pullum *&c.*	revertantur. Vulgo audiffe fe quando interremia faucium. Vulgo audio *&c.*
	l. 5.	infriari,	infricari
	l. 8.	aliud aliudque	aliud atque aliud
	l. 13.	trahatur, ὀϱθόπνοια·	trahetur οϱθοπνια
	l. 15.	fibilum edit	fibilum elidunt
	l. ult.	Caput autem in lecto	Caput etiam in lecto
p. 158.	l. 5.	Delingitur etiam	datur etiam
	l. 9.	p. ✶=	p. ✶ quadras
p. 159.	l. 5.	movent	augent
	l. 9.	cataplafmatis calidis,	cataplafmatibus calidis.
	l. 12.	fi bene vitari frigus poteft,	fi bene morbus fic vitari poteft
	l. 15.	funt, quia poffunt,	funt apta quia quae poffunt
	l. 25.	nimium acres, neque afperi; mellenticula, tragum, lac, ptifana, pinguis	*Defunt.*
p. 160.	l. 7.	male habere	malum habere
	l. 13.	haec	*Deeft.*
	l. 14.	quibusdam	quibus
	l. 15.	ut caput quoque fimul	ut caput quoque ficcum
	l. 18.	deinde aliquis cibus lenis	deinde as cibus
	l. 23.	acre	*Deeft.*
p. 161.	l. 1.	cibus interdum mollis	interdum lenis cibus
	l. 7.	plus periculi habet. Exit modo ex	plus periculi habet exitu, et modo ex
	l. 14.	exque his	ex quibus
	l. 20.	vel exefa	vel ex ea
	l. ult.	ῥῆξιν, —— ἀνασόμωσιν	ϱηΖΙΝCϰΟCΜΟΝ —— ΔμοC7ωμωCΙΝ.
p. 162.	l. 1.	prima gravisfime	prima gravisfima
	l. 7.	coxaeve	coxave
	l. 10.	folvere	tollere
	l. 11.	novavit	vocabit
p. 163.	l. 19.	et emolliunt.	et molliunt
p. 164.	l. 8.	fovendus eft deinde	*Defunt.*
	l. 27.	id eft	haec eft
	l. 31.	etiam	et
p. 165.	l. 18.	leve	lene
	l. penult.	poteft	valet
	l. ult.	etfi naufea eft.	fic fi naufea eft.
p. 166.	l. 23.	vitandum	utendum
p. 167.	l. 5.	potisfimum	*Deeft.*
	l. ead.	porrus —— coctus fit;	porrum —— coctum fit
p. 168.	l. 6.	conditio	adictio
	l. 13.	fi parum	*Deeft.*
	l. 14.	dane —— aut aquam mulfam, in qua hyffopum vel ruta decocta fit.	*Defunt.*

l. 15.

		Editio.	MS.
	l. 15.	diutisſime	durisſime
	l. 16.	leniter	leviter
	l. 18.	nec	neque
	l. 19.	ſed	at
	l. ult.	panis vel	panisve
p. 169.	l. 3.	ubi in incremento conſtitit	ubi incremento conſtitit
	l. 12.	aliquantum	aliquatenus
	l. 15.	niſi	*Deeſt.*
	l. 21.	validus	calidus
	l. ult.	ſpiritus	*Deeſt.*
p. 170.	l. 1.	cedit	*Deeſt.*
	l. 8.	alunt, et fere qui pulmonis quoque dolori conveniunt; praeterque eos, qui *etc.*	alant ei fere conveniunt praeterque qui &c.
p. 171.	l. 6.	ne febrem iſta	ne febre mixta
p. 173.	l. 10.	frigidam	humidam
p. 174.	l. 1.	ſic non vomitus ſequitur;	ſit non vomitus ſequatur
	l. ead.	non	*Deeſt.*
	l. 13.	vel melle quoque	vel quoque
	l. 18.	ſine	*Deeſt.*
p. 175.	l. 5.	ſinapi	*Deeſt.*
	l. ult.	oleo	oleumque
p. 176.	l. 11.	Intra	Inter
	l. ead.	vero	*Deeſt.*
	l. 14.	χόρδαψον	κολικον
	l. 15.	modo ſupra umbilicum	*Deſunt.*
	l. 16.	Fit alterutro	fit ex alterutro
	l. 17.	infra	ultra
p. 177.	l. 9.	ex eo deliberari	et eodem liberari
	l. 12.	in calidum oleum	in calido oleo
	l. 16.	bibat	libat
p. 178.	l. 6.	autem	aut
	l. 7.	caecam	certam
	l. 9,	elidit. In plerisque	eledit inpleviſſe
	l. 13.	frictione ——— crura ——— evocare	frictiones ——— cura ——— revocare
	l. 14.	diſcuſſus	diſcuſſum
	l. 19.	victu ——— tentantur	victum ——— temptatur
p. 179.	l. 3.	quae melle excipiuntur. Id autem	quae melle excipiuntur, id excipiuntur. Id autem
	l. 9.	eodem	*Deeſt.*
	l. 10.	aliquid	aliquod
	l. 12.	febricula	febrila
	l. 23.	eadem	eodem
p. 180.	l. 2.	adſtringant At ea,	deſtringant et ea
	l. 3.	ſi id	ſi ea
	l. 6.	adſtringat	adſtringant
p. 181.	l. 1.	potionesque	potiensque
	l. 3.	qua	*Deeſt.*
	l. 9.	evocet, et ex verbenis decocta in aqua	revocet et ex verbenis decoctis aqua
	l. 11.	utatur	utetur

		Editio.	MS.
	l. ult.	Exercitationes	excitationes
p. 182.	l. 2.	ut	at
	l. 8.	mori decoctus sit; aut cui adjectum	*Desunt.*
	l. 9.	vel scammoniae paulum	vel hysopum et scamoniae paulum
	l. 10.	ederit	ediderit
	l. 12.	aquae	aqua
	l. 13.	Interpositis deinde tribus horis, duas potiones sumat,	*Desunt.*
	l. 14.	aut	at
	l. 15.	sunt	*Deest.*
p. 183.	l. 3.	atque	et
	l. 5.	leviter	lenitus
	l. 13.	egelida et frigidae propior; ratio victus talis, qualem	*Desunt.*
	l. 14.	ad	in
	l. 17.	et saepius quam	et saepiusque
p. 184.	l. 20.	A vomitu oportet incipere	A vomitu non incipere
	l. 21.	loco	oleo
	l. 23.	rutam	ruptam
p. 185.	l. 1.	etiam	et
	l. 4.	in	*Deest.*
	l. ead.	gustui	gustu
	l. 6.	satis	satius
	l. 7.	genus: myrti	genus est myrti
	l. 11.	rudiculaque	tudiculaque
	l. 17.	coctum	cocti
	l. ead.	et lenticula cum malicorio cocta, rubique cacumina in aqua decocta,	*Desunt.*
	l. 22.	Aminaeo austero decoquitur; idque triticum jejuno	*Desunt.*
p. 186.	l. 19.	vero	*Deest.*
	l. 25.	purgetur junco	purgatur vinctio
	l. 26.	est	*Deest.*
	l. ead.	fiat	fiet
p. 187.	l. 3.	subjicienda sunt ****** coëunt.	*Hic etiam lacunam habet* MS. *Verum ante vocem* coëuntia *adduntur sequentia;* hic relinquatur una certa cum dimia vacua.
	l. 5.	gummi cum trito semine	gummiscu to semine
	l. 6.	cyatho passi datum	cyatho pisi datum
	l. 9.	sanguinis	sanguis
	l. 10.	est	*Deest.*
p. 188.	l. 4.	Infima	Infinita
	l. 5.	vehementior	vehementer
	l. 6.	teneris	tenuioribus
	l. 11.	tabe —— affectu	tale —— effacta
	l. 15.	amylum	milium
	l. 21.	conferuntur. —— Harum	conferentur —— Horum
	l. 24.	alias	illas
	l. ult.	primum	primo

p. 189.

	Editio.	MS.
p. 189. l. 1.	cataplasmatis	cataplasmatibus
l. 2.	videtur	videatur
l. 4.	arida	acida
l. 13.	digerantur	dirigantur
l. 16.	ſic, ut materia inutilis.	ſic ut eo materia inutile
l. 26.	eſſe	*Deeſt.*
p. 190. l. 5.	utique	utile
l. 8.	debet iis	debent hij
l. 9.	vere autumnove fieri ſolet.	vero autumnoque id fieri ſolet
l. 10.	mane	manu
l. ult.	dimovere, —— interpoſitis	movere —— interponitis
p. 191. l. 1.	ingredi; —— capiat,	ambulare —— capiant
l. 2.	leniter fricari, ſudare, perfundi aqua egelida; deinde *etc.*	leniter perfricari ſubeſſe aqua egelida ſine balneo, loco calido leniter perfricari, ſudare, perfundi aqua egelida; deinde *etc.*
l. 6.	obcalluerit	obcalluerint
l. 15.	refrigeret: neque tamen in hoc ipſo diu	refrigeret puta plantago: neque tamen in hoc quotidie
l. ult.	ſpongia impoſita, quae	ſpongia quae impoſita
p. 192. l. 13.	in Aſia lapidi Aſio gratia eſt.	in Asſia lapidi tatio faciunt gratia eſſe adjuvandum.
l. ult.	etiam acopo	etiam cum acopo
p. 193. l. 10.	leniter	leviter
l. 12.	negotioſa actione	cogitatione vel actione.
l. 15.	fiet	fit
l. 16.	vero	*Deeſt.*
p. 194. l. 2.	quae magis medicamentis pugnat	quae magnis medicamentis pugnat
l. 5.	deductique ab illo viri;	deductique ab illo viro
l. 11.	ſuam	*Deeſt.*
l. 14.	ſcire convenit	ſcire oportet
l. 16.	Ergo et illa	Ergo ut illa
l. 21.	ante proponere et nomina	ante proponere & omnia
l. ult.	ipſas curationes	ipſam curationem
p. 195. l. 1.	χάλκανθον appellant,	καλκΗλΝθοΝ vocant
l. 2.	chalcitis	calchitis
l. 8.	acanthinum, pſyllium, —— cardamomum,	achantinum, herbe nomen eſe phyleum —— cardamon
l. 12.	etiam aranea	etiam araneum
l. 13.	quod σχιστὸν vocatur	quod ſiſton vocatur
l. 14.	chalcitis	chachitis
l. penult.	Aperiunt tamquam ora	Vulnera aperiunt tamquam
p. 196. l. 1.	bdellium	bdella
l. 3.	rutae ſemen	rube ſemen
l. 6.	pumex, iris,	ſpuma eris
l. antepenult.	eadem —— utique	eademque —— ubique
l. ult.	uva taminia, ſpuma argenti	uva taminia habrotonum ſpuma argenti
p. 197. l. 7.	calx, nitrum et ſpuma ejus	calx et ſquaſma ejus
l. ult.	ſemen, reſina	ſemen omphacium apii ſemen reſina
p. 198. l. 7.	nominatur, fel, thuris fuligo, ſpodium	nominatur alcioneum fel thuris fuligo thaſius
l. 13.	coccum Gnidium	cocognidium
p. 199. l. ult.	aſterace	aſtirace

 p. 200.

		Editio.	MS.
p. 200.	l. 5.	ſtibi pix —— recrementum	ſtilmi pix —— recriementum
	l. 6.	σκωρίαν μολύβδου Graeci vocant	σκοριας μολυβδου molibdum Greci vocant
p. 201.	l. 10.	explicabo	explicatio
	l. 12.	paucis	parvis
	l. 13.	in ipſarum locum differam	in ipſorum locum differam
	l. 14.	denariorum —— unius deinde denarii	denarii —— unus denarius
	l. 15.	dividi a me —— ſextantes	dividam —— ſex uncias
	l. 16.	ſextante denarii	uncia denarii
	l. ult.	ſcripulo	ſcrupulo
p. 202.	l. 3.	odoribus eorumque	floribus eorum
	l. 11.	non	*Deeſt.*
	l. 14.	aridum	*Deeſt.*
	l. 15.	in unum omnia miſcentur	in unum omnia miſcetur
	l. 17.	coguntur	coquitur
	l. 18.	diluuntur	diliguntur
	l. 22.	posſit	poteſt
p. 203.	l. 1.	nardinum	ñardum
	l. 10.	ſatiusque	ſatisque
	l. 13.	ex his: opoponacis	ex yſopo panacis
	l. 15.	p. X. IIII.	p. ✱. XIIII.
	l. 19.	a renibus, viſci,	a renibus ficci
	l. 21.	emolliunt	molliunt
	l. ult.	idem Andreae	idem latus andria
p. 205.	l. 6.	p. X. XI.	p. ✱. I.
	l. 13.	atque cogenda. Praecipuum vero eſt ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt, mollienda	*Deſunt.*
	l. ult.	crocomagmatis	croci magmatis
p. 206.	l. 1.	ejus eſt, —— ſingulorum	eis eſt, —— ſingulae
	l. 4.	emollit	mollit
	l. 5.	p. ☰.	p. Z.
	l. 8.	p. ☰. —— p. X. s.	p. Z. —— p. S.
	l. 9.	ſingulorum p. X. I. —— p. X. I. s.	ſingule p. I. —— p. I. ς.
	l. 10.	Panthemus	Panthenus
	l. 11.	Graeci	*Deeſt.*
	l. 11.	p. II. s.	p. II. ſ. in alio ſomel
	l. 14.	Andreas auctor eſt, ut haec *etc. usque ad* contunduntur	*Deſunt h. l. in* MS. *ſed in infima* MS. *pagina addita ſunt.*
p. 207.	l. 3.	Expeditius ad idem fit,	Expeditius de ſtrumis ad idem fit
	l. 10.	croco magmatis	croſi magnatis
	l. 13.	quae difficiliter concoquuntur, et in iis, quae καρκινώδη vocantur,	quae carcinode vocantur. *cetera deſunt.*
	l. 16.	p. s. —— p. ☰.	p. —— p. Z.
p. 208.	l. 2.	p. X. VIII.	p. ✱. VIIII.
	l. 4.	φύγεθλον	phygetõn
	l. 11.	p. X. II.	p. ✱. III.
p. 209.	l. 5.	ſingulorum	in ſingulis
	l. 6.	id	is
	l. 9.	p. X. II.	p. ✱. XII.

	Editio.	MS.
p. 210. l. 5.	p. X. x. mellis p. =.	p. ✳. XII. mellis p. S.
l. 7.	Miconis	Niconis
l. 10.	autem	*Deest.*
l. 11.	et ex fcilla	et ex quilla
l. 12.	ficus aridae quam pinguisfimae. fevi taurini, fingulorum p. X. VIII.	*Desunt.*
l. 13.	cerae p. X. VI. fefami *etc.*	cere p. ✳. XI. iridis macedonice p. X. VI. fefani *etc.*
l. 14.	Euthyclei	Auticlei
l. 18.	furculis fefcunciam, —— bdellii, fingulorum p. =. cerae p. s.	circulis fex cuncias —— bdellii p. ✳. fingulorum p. S.
l. ult.	Ad eosdem digitos:	*Desunt.*
p. 211. l. 2.	Sofagorae	Solagorae
l. 4.	cerae pares portiones. Chryfippi refinae	*Desunt.*
l. 15.	praefidio	praefidia
l. 17.	p. X. VIII. —— p. X. XX.	p. ✳. VIIII. —— p. XX.
l. 21.	mifcebat	mifcebant
p. 212. l. 1.	p. X. III.	p. III.
l. 8.	cerae p. =.	cerae p. S.
l. 19.	heminae.	heminae K.
p. 213. l. 6.	p. X. x.	p. ✳. XII.
l. 7.	quod —— fmaragdinum	quia —— fmaragdum
l. 9.	p. =.	p. Z.
l. 15.	παρακολλητικὴν	PaΓiToycaM
p. 214. A. §. 10.	*hujus paginae usque ad* §. 15. *et ibi v.* ῥυπῶδες *desunt h. l. in* MS. *sed sequuntur post* §. 3. Cap. XXI. *p.* 221. *hujus Edit.*	
l. 14.	oefopo	yfopo
l. ult.	meliora funt; fed in copia rejicienda funt;	fed in copia rejicienda funt, meliora funt.
p. 215. l. 6.	At inter ea	interiora
l. 14.	etiam.	*Deest.*
l. ead.	extrahendum	exercendum
l. 16.	διὰ δαφνίδων	Diadaphinidion
p. 216. l. 4.	nomine,	nominedem
l. 7.	Praeter haec,	Propter has
l. 10.	moveant,	moveat
l. 14.	chalcitidis —— cocti,	calchitis —— croci
l. 15.	p. X. VIII.	p. ✳.
l. 18.	Hecataeo	Haecate
l. 19.	et	*Deest.*
l. 25.	p. X. CC. olei heminam,	p. ✳. CC. cere. olei heminam
p. 217. l. 1.	p. =.	p. z.
l. 2.	argenti p. ✳. IV.	argenti fingulorum p. ✳. IIII.
l. 5.	lapidis Afii	lapidis tafii
l. ult.	Ephefium	ethefium

		Editio.	MS.
p. 218.	l. 6.	p. ✱. xii. ═	p. ✱. xii. Z.
	l. 10.	cerussae	cruce
	l. 19.	p. ✱. xxxvii.	p ✱. xxxvi.
p. 219.	l. 2.	et myrtei,	et murti
	l. 6.	Etiamnum	etiam nunc
	l. 11.	stibis	scibis
	l. 17.	aceto, ac sic, ubi	aceto sicuti
p. 220.	l. 2.	p. ✱. i ═.	p. ✱. i. Z.
	l. 16.	ad ani fissa	ad ania fixa
	l. ult.	et teruntur	extereuntur
p. 221.	l. 2.	dulcis	*Deest.*
	l. 4	p. ✱. ═.	p. ✱. i.
	l. 7.	emplastris, pastillisque	pastillis emplastrisque
	l. 17.	Aut elaterii p. ✱. ═.	ut alteri p. ✱. z.
	l. 20.	p. ✱. ═ ═. —— p. ✱. i. ═.	p. ✱. zz. —— p. ✱. z.
	l. 22.	Numenii	Numei
	l. 23.	p. ✱. ═.	p. ✱. ii.
p. 222.	l. 7.	aeris	*Deest.*
	l. 14.	mulso	mulo
p. 223.	l. 4.	p. x. ═ ═.	p. ✱. zz.
	l. 6.	Herae	hiere
	l. 14.	Jollas, —— singulorum	Jolas —— singule
p. 224.	l. 1.	et ad cancrum	*Desunt.*
	l. 3.	p. ₽. iv.	p. ✱. iiii.
	l. 9.	struthio	sturchio
	l. 10.	p. ✱. ═	p. ✱. ℈.
	l. 11.	p. ✱. i —— p. ✱. iiii.	p. ✱. —— p. ₽. iiii.
p. 225.	l. 1.	p. ✱. ═ ═.	p. ✱. z.
	l. 4.	p. ✱. iv. petroselini p. ✱. iiii. ═ ═. trifolii p. ✱. v. casiae nigrae, silis, bdellii, balsami seminis, piperis albi, singulorum p. ✱. v. ═ ═. styracis	*Desunt.*
	l. 6.	p. ✱. v. ═ ═.	p. ₽. v. z.
p. 226.	l. 1.	hypocistidis succi, singulorum p. ✱ vi. castorei p. ✱. vi. costi, piperis	*Desunt.*
	l. 3.	p. ✱. vi. ═ ═.	p. ₽. vi. z.
	l. 4.	p ✱ viii. ═ ═.	p. ₽ viii. z.
	l. 7.	p. ✱. v, —— p. ✱. ═. —— p. ✱ ii.	p. ₽. v. —— p. ₽. z. —— p. ₽. ii.
	l. 8.	p. ✱. iii. —— p. ✱. iv.	p. ₽. —— p. ₽. iiii. z.
	l. 9.	p ✱. v. —— p. ✱. v. ═.	p. ₽. v. —— ₽. v. z.
	l. ult.	p. ✱. ℈. ═. —— p. X. v. hyperici	p. ₽. ℈. z. —— ₽. v. hiponici.
p. 227.	l. 2.	p. ✱. ii. anisi p. ✱. iii.	p. ₽. ii. —— p. ₽. iii.
	l. 3.	singulorum p. ✱. vi.	singule p. ₽. iiii.
	l. 4.	singulorum p. ✱. iiii. ═.	singule p. ₽. iiii. z.
	l. 4.	polii	*Deest.*
	l. 5.	p. ✱. v. ═.	p. ₽ v. z.
	l. 6.	p ✱. vi.	p. ₽. vi.

	Editio.	MS.
	l. 8. p. ✕. vi. =.	p. ᵱ. vi. z.
	l. 16. p. ᵱ. ii. ==.	p. ᵱ. ii. ƀƀ.
	l. 17. p. ✕. iiii. =.	ᵱ. p. iiii. x. ƀ.
	l. ult. p. ✕. vii.	p. ᵱ. vii.
p. 228.	l. 1. p. ✕. xiiii.	p. ᵱ. xiiii.
	l. 2. p. ✕. xxviii —— p. i.	ᵱ. ✕. —— p. ᵱ. i.
	l. 3. p. =.	p. i. z.
	l 5. deinde in mortario teruntur.	deinde infusfa in mortario teruntur.
	l. 15. p. ✕. vi. cornu bubuli combusti p. ✕. x.	p. ᵱ. ✕. vi. cornu bule combuste p. ✕. xii.
p. 229.	l. 5. p. ✕. i.	p. ᵱ. ✕. i.
	l. 6. singulorum p. x. ii.	singule p. ᵱ. ✕. ii.
	l. 9. p. ✕. =.	ᵱ. ✕. i.
	l. 10. p. ✕. iv.	ᵱ. ✕. iii.
p. 230.	l. 5. p. ✕. i. —— p. ✕. ii.	p. ᵱ. i. —— ᵱ. ✕. ii.
	l. 12. manipulus	Maturum
	l. 19. succo, ac passo.	succi et passi
	l. 21. p. ✕. ==.	ᵱ p. zz.
p. 231.	l. 1. p. ✕. i.	ᵱ, ✕. i
	l. 2. p. ✕. viii.	p. ᵱ. ✕. viii.
	l. 5. p. ✕. =	p. z.
	l. 6. p. ✕. i.	p. ᵱ. ✕. i.
	l. 10. p. ✕. i. —— p. ✕. iii.	ᵱ. ✕. i. —— ᵱ. ✕. iii.
	l. 11. p. ✕. vi. —— p. ✕. viii.	ᵱ. ✕. vi. ᵱ. ✕. viii.
	l. 14. p. ✕. i.	ᵱ. ✕.
	l. 18. p. ✕ =.	ᵱ. ✕. i.
	l. 19. p. ✕. =	ᵱ. ✕. i.
	l. ead. cinnamomi, castorei, papaveris lacrimae, singulorum p. ✕. i.	*Desunt.*
	l. 21. p. uncia	ᵱ. ✕.
	l. 22. p. ✕. = hyssopi p. ✕. =	ᵱ. ✕. p. z. ¿. hyssopi p. ✕. i.
	l. ult. ex his.	*Desunt.*
	l. ead. croci	costi.
p. 232.	l. 2. p. ✕ v.	ᵱ. ✕. v.
	l. 3. p. ✕. vi.	ᵱ. ✕. vi.
	l. 6. p. ✕. i. aut cui dictami Cretici p. ✕. i. adjectum est.	ᵱ. ✕. i. aut cui dictami Cretici ᵱ. ✕. iiiiiiiſ adjectum est
	l. 12. pondo sextantes,	z pondo sextantes quod facit scripulos ii.
	l. 16. p. ✕. i. =	ᵱ. ✕. xii.
	l. ult. curta pars	curata pars
p. 233.	l. 10. interemit	peremit
	l. 12. victa	vincta
	l. 18. Servari non potest,	*Desunt.*
	l. 21. cuive	cuique
p. 234.	l. 8. figuraque est. Nam	figura est —— quoniam
	l. 11. ex quove caro alia dependet. Pessimaque	quove caro alia parte abcissa, alia dependet. Pessima quoque
	l 17. valens, quam	valensque
	l. 20. certe	corde
	l. 28. ictum	actum
p. 235.	l. 5. icto	ictu

		Editio.	MS.
	l. 6.	rubens	rubeas
	l. 9.	dextra	dextera
	l. 12.	latum ſcapularum os, intenti	latus ſcapularum os intentum accidit
p. 236.	l. 2.	eadem, quae	eademque
	l. 19.	percuſſa	diſcusſſa.
p. 237.	l. 1.	craſſiſſimum albidiſſimumque	albiſſimum craſſiſſimumque
	l. 4.	ex ulcere jam ad ſanitatem ſpectante. Rurſus & ſanies &	*Deſunt.*
	l. 6.	μελίκηρα	melitera
	l. 8.	Μελίκηρα	Melitera
	l. 11.	tenue	tenuis
	l. 17.	itemque	Itaque
	l. ult.	glutinoſus, ater,	glutinus acer
p. 238.	l. 1.	Μελίκηρα	Melitera
	l. 15.	vulneris, & ex impetu ruentis	vulneris & ex magnitudine ejus & ex impetu
p. 239.	l. 4.	a diverſa parte, ut illuc ſanguinis	adverſa parte ut illuc ſanguis
	l. 17.	optimum eſt	optime eſt
	l. 26.	ortas	oras
p. 240.	l. 2.	ſi	*Deeſt.*
	l. 11.	inſidat	incidat
	l. 15.	etiam	vero
p. 241.	l. 2.	Polybi ſphragidem.	palibis fragidem
	l. 6.	diductum	deductum
	l. ult.	nodus vulnus	nobis ulcus
p. 242.	l. 1.	decet	debet
	l. 4.	ex	*Deeſt.*
	l. 5.	aut pulmone	*Deſunt.*
	l. 5.	extremo dependet, ac praecidatur.	extreme dependeat, praecidatur.
	l. 10.	cibo	a cibo
	l. 11.	eſt	*Deeſt.*
	l. 12.	pro vi	pro viribus
	l. 16.	vulneri	vulnerationi
	l. 19.	homini	hominis
	l. 20.	ne febris quidem	nequidem febris
p. 243.	l. 3.	nervoſi	*Deeſt.*
	l. 7.	id	ad
	l. 8.	ſanies	ſanie
p. 244.	l. 2.	Poſt id fomentum ſi late plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet; maximeque ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum; ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis, rhypodes, at ſi latius hiat, idem illud emplaſtrum liquari ex irino *etc.*	maximeque ſi grande vulnus eſt tetrapharmacum: Si in articulis: digitis locis cartilaginoſis rhypodes: Poſt id fomentum ſi lata plaga non poteſt patet inponi protinus eſt emplaſtrum debet: Si patet liquari ex irino *etc.*
	l. 11.	ea transverſa	& ea transverſa
	l. 12.	ſi ex retuſo & gravi, nullum —— ſed videndum	ſi retuſo & retuſo & gravi & nullum —— At videndum
	l. 15.	magisque quo	magis quoque quo

		Editio.	MS.
	l. ult.	ſi in inflammatione eſt,	ſi inflammatione eſt
p. 245.	l. 2.	alienum eſt.	noxa eſt
	l. 3.	tamen iis periculoſum	tantum his eſt periculoſum
	l. 4.	ſemine, aut pede laborante.	ſemine aut crure aut pede laborante
	l. 7.	reddit	reddidit
	l. 14.	ſentit	ſenſit
	l. 17.	Purgato,	purgatio
	l. 19.	lota	lata
p. 246.	l. 4.	At ſi plaga	ut ſi plaga
	l. 12.	ſiccum linamentum.	ſiccum linamentum vehementius
	l. 19.	quia corpus ſenile,	quia corpus aut ſenile
p. 247.	l. 6.	hoc in prominentibus	haec impromittentibus
	l. 10.	et	*Deeſt.*
	l. 18	plurimique ſub frigido	plurimoque et ſub frigido
p. 248.	l. ult.	nominant.	vocant
p. 249.	l. 8.	conſiſtitque	conſtititque
	l. 15.	ſed his quam leviſſimis opus eſt: ſuperque ea, quae inflammata ſunt.	*Deſunt.*
	l. 22.	ideoque	eidemque
p. 250.	l. 8.	coquere	concoquere
	l. 13.	habebit	*Deeſt.*
	l. ult.	infelice eſt.	infilicis aſtula
p. 251.	l. 10.	cicatrix	cicatricis
	l. 19.	reſina coacta	roſa cocta
p. 252.	l. 21.	deſtillet:	deſtillat
	l. 22.	excipiunt	accipiunt
	l. ult.	ὑδροφοβίαν	yΔPωφBαC
p. 253.	l. 9.	aliud	*Deeſt.*
	l. 11.	ſi jam	Et ſi jam
	l. 15.	aliique alia	atque aliis alia
	l. 26.	tuto eſtur	toto eſto
	l. penult.	Illud interea	illud ne intereat
p. 255.	l. 6.	toſtus	toſus
	ult.	III. S. ✱. I.	IIII. S. ✱. I.
p. 256.	l. 13.	Vettonica	betonica
	l. 14.	centaurion, vel argemonia, vel trixago,	centaurios vel argimonia vel ptriſa
	l. ult.	ſingulae binaeve tritae, & cum vino potui datae,	ſi ſingulae: bineve cum vino potui datae ſunt
p. 257.	l. 18.	poſt quae	poſtque
	l. 21.	juglandis	ius glandis
p. 258.	l. 1.	quis aſſumpſit, radicula aut e poſca, aut cum ſale	qui aſſumpſit, radicula aut pota cum ſale
	l. 8.	aut linguae caninae	ut ligne canine
	l. 13.	cum vino, vel creta Cimolina	cum ulno creta cera cimolia
	l. 19.	ervum	herbum
p. 259.	l. 1.	et ſi circa ſtomachum faucisve incidit, ſubito ſpiritum ſaepe elidit	*Deſunt.*
	l. 5.	doloris eſt	dolor eſt
	l. 7.	quae trahit ſecum, quidquid corruptum erat;	quae quidquid corruptum erat aufert

	Editio.	MS.
p. 260. l. 7.	Κονδυλώματα	condilimata
l. 8.	similis	simul
l. 9.	feritur:	fertur
l. 18.	ulla — profecit:	nulla — proficit
l. ead.	adusta	*Deest.*
l. 19.	occiderent; excisa,	occiderunt excissam
p. 261. l. 1.	prohibeantur	prohibentur
p. 261. l. 3.	ordinandum	ordinandus
l. 9.	urgebit	urgent
l. 11.	aloë oenanthe — Ac si	aleonanthe — At si
l. 12.	contegendus	contingendus
p. 263. l. 2.	altera	alterius
l. 4.	sanescentes eo, quod primum vitiatum est; nonnunquam	*Desunt.*
l. 5.	etiam	etiam etiam
l. 7.	Lateribus, praecipueque in plantis	lateribus aut eminentibus partibus praecipueque in plantis.
l. 18.	ulcerum laedi, quo	vulnerum laedi, quod
l. 19.	quo — est, extrahatur.	quod — exet trahatur.
p. 264. l. 8.	exedunt	exedant
l. 11.	Herae	hiere
l. penult.	hiberno ulcera	ulcera hiberna
p. 265. l. 2.	deinde	*Deest.*
l. 5.	si nondum adapertum ulcus est, aes, quam maxime calidum quis pati potest, admovendum est	*Desunt.*
l. 9.	contritum	contrita
l. 16.	detinent	detinet
l. 18.	Meges	chirurgicus Meges
l. penult.	exedant	excedunt
p. 266. l. 9.	et exiit pus, subter apparet	et exit super apparet
l. ead.	in pus	intus
l. 8.	etiamsi	etiam ut
l. 11.	quoque	quoque quae
l. penult.	induravit	induruit
p. 267. l. 1.	Φύγεθλον	Phrygeton
p. 268. l. 13.	necesse est.	*Desunt.*
p. 269. l. 11.	debent	deberent
p. 270. l. 10.	siquidem aliae breves sunt, aliae altius penetrant; aliae rectae intus feruntur, aliae multoque plures transversae;	*Desunt.*
p. 271. l. 13.	Et	sed
p. 272. l. 5.	neque in articulo,	neque articulis
l. 16.	esse	edisse
l. 21.	p. ✕. =	p. ✕. 1.
p. 273. l. 2.	p. ✕. 11.	p. ✕. 1.
l. 3.	aeruginem cogere	ex aerugine conligere
l. 5.	erodere: satisque est vel papyrum	perrodere: aut quibus hoc maxime in effectum sunt erodere satiusque vel papirum
l. 15	compellantur	impellantur

l. 18.

	Editio.	MS.
l. 18.	fiſtulam	fiſtulas
l. penult.	ervum	herbum
p. 275. l. 12.	humor	humo
l. 15.	in capillis	in ſcapulis
l. penult.	intra	intus
l. ult.	confuerint	confuerunt
p. 275. l. 2.	in mulſo coctum,	in mulſo coctum eſt
l. 13.	ad cutem latius	ad cutem ad latius
l. penult.	ſub qua etiam in pus convertantur	ſunt quae etiam impus covertuntur
p. 276. l. 5.	in inferioribus pedum partibus	in inferiorem pedum partibus
l. 7.	durioraque quae radices	duriora quae radices
l. 9.	autem	*Deeſt.*
l. 14.	Ex his acrochordon & thymium ſaepe etiam	ex his acrochordon & ſive thimium ſaepe etiam
l. 16.	ſi exciſa eſt	ſi exciſſum eſt
p. 277. l. 1.	ſic molleſcit	ſic emoleſcit
l. 7.	lenticula imponi. Tollit	lenticula imponi ſolet. Tollit
l. 10.	aſpritudo	aſpredo
l. 15.	ubi eae ruptae ſunt,	ubi eruptae ſunt
p. 278. l. 2.	etiam ulcuſcula fiunt, aut	etam ulcuſcula ſunt ſunt aut
l. 6	ἐπινυκτὶς	epinitis
l. 9.	colore humori ſuo ſimilis	color eſt humori ſuo ſimilis
l. 11.	a Graecis ei eſt impoſitum	a Graecis ei epinitis impoſitum eſt.
l. 13.	exerceri	exerari
l. 14.	cibum minuere	cibos minuere
l. 15.	ita affectus eſt	ita effectus eſt
l. 19.	ſi majus puſtularum genus occupavit	ſi malum puſtularum genus occupavit
l. antepenult.	vero	*Deeſt.*
l. ult.	donec mellis craſſitudo ei fiat	donec melle craſſitudo fiat
p. 279. l. 2.	miſcetur adjiciunturque	miſcentur adjiciuntque
l. 7.	Serpitque in quibusdam cito.	ſerpitque in quibus cito.
l. 14.	p. ✶. I. ——— omphacii ——— p. ✶. I.	p. ✶. I. ——— omphacis ——— p. ✶. I.
l. 15.	p. ✶. I ——— p. ✶. VIII. At ubi jam	p. ✶. I. ——— p. ✶. VIII. aut ubi jam
l. 16.	cerae p. ✶. IV. picis	cere p. ✶. IIII. et picis
l. 18.	fiat	fit
l. antepenult.	nitri cyathos quatuor,	nitri cyathos IIII
p. 280. l. 1.	utique	ubique
l. 7.	et rodit	et roditur
l. ead.	ab ea, quod magis exulcerata eſt,	ab ea quae ubi magis exulcerata eſt
l. 8.	quaſi bullulae quaedam	quaſi bulle quaedam
l. 9.	haec	*Deeſt.*
l. 13.	etiamnum, quam prior	etiam nonnunquam prior
l. 14.	Rubra cognominatur.	rubrica cognominatur.
l. ult.	et late nec tarde; et minus errat in temporibus	et late et tarde eminus ſerpit in temporibus
p. 281. l. 6.	vero omnia genera maxime oriuntur	vero maxime genera oriuntur

	Editio	MS.
l. 15.	quam ἀγρίαν Graeci appellant:	quam agrian id est feram Graeci appellant
l. 16.	et roditur	eroditur
p. 282. l. 2.	vitii est	vitium est
l. 5.	Sext. III. —— cyathi tres, —— Sextarius.	S IIII. —— cyathi tres —— Sextarius.
l. 20.	facile	facili
p. 283. l. 5.	p. ✕. ═. —— p. ✕. ═. nitri p. ✕. ═ ═.	p. p. ✕. z. —— p. p. z. nitri p. p. zz.
l. antepenult.	faba, eaque	fabe quae
p. 284. l. 2.	desiderant: nunc ad ea veniam.,	desiderant & nunc ad ea veniam
l. 5.	Nunc de iis capillis loquor,	Nunc de his illis capille loquor
l. 13.	neque ex toto inutile est.	neque inutilis est:
l. 20.	ex	*Deest.*
l. 21.	cum myrteo & vino	cum myrteo vino
l. 22.	Si parum per haec proficitur,	si parum haec proficiunt
l. 23.	in recenti vitio id inutile esse.	in recenti vitio id utile esse.
p. 285. l. 2.	humidum & inaequale	humidum inaequale
l. 3.	Fit utrumque	Fit vero utrumque
l. 16.	a serpentis similitudine ὀφίασις appellatur	a serpentis similitudine ophis appellatur
l. 23.	cum thapsia inducunt	cum ptusia indicunt
l. 24.	quia	qua
l. antepenult.	curare varos	curare varios
l. ult.	vari	varii
p. 286. l. 2.	Ephelis	Erphelis
l. 4.	lenticula —— nasci solet	lenticulae —— nasci solent
l. 6.	vari	varii
l. 9.	venerint	venerit
l. 13.	Tryphonem	Tysonem
l. 16.	ervi	herbi
l. 17.	illitumque a vespere usque mane eluitur.	inlitumque ad vesperem mane eluitur
p. 287. l. 1.	neque lacrima	et ea lacrima
l. 5.	minime cum dolore est;	minimo cum dolore est
l. 7.	Quandoque finitur, pituita	sed quandoque finitur si pituita
l. ead.	lacrimaeque miscetur.	lacrimaeque miscentur.
l. 11.	et siccus sine ullo periculo est: si siccus quidem, sed cum dolore est,	*Desunt.*
l. 13.	oculo glutinetur	oculis glutinetur
l. ult.	pallida	calida
p. 288. l. 1.	calida	*Deest.*
l. 5.	si de nigro	si ex nigro
l. 12.	cursus, nonnumquam copiosior vel acrior, nonnumquam utraque	*Desunt.*
l. 19.	si firmo corpore	si firmo corpori
l. 26.	In sequentibusque diebus	In sequentibus diebus
l. ead.	tantum adjici cibis poterit	tantum adjici cibus poterit
l. 27.	nihil acre, nihil ex iis	nihil acre certe nihil ex iis
p. 289. l. 7.	specillo	speculo
l. 9.	p. ✕. III.	p. ✕. IIII.

		Editio.	MS.
	l. 15.	ovi et album et vitellus	ovis album et vitellum
	l. penult.	quod ervi; viro	*Desunt.*
p. 290.	l. 2.	indita	indicta
	l. 7.	modice	leniter
	l. ead.	nobilissima	nobilium
	l. 9.	Philonis	Philini.
	l. 13.	gummi cum quasdam	gummi mixtum cum quasdam
	l. 15.	frientur	fricentur
	l. ult.	p. ✱. II.	p. ✱. I2.
p. 291.	l. 2.	p. ✱. =	p. ✱. S.
	l. 4.	plumbi eloti	plumbi oleti
	l. 5.	gummi tantumdem	cumini tantumdem
	l. ead.	Attalium quoque	Ejus aliud quoque
	l. 6.	p. ✱. —— aloës p. ✱. =.	p. ✱. II. —— aloes p. ✱. I.
	l. 7.	myrrhae p. ✱. II.	myrrhae p. I.
	l. 8.	acaciae fucci p. ✱. XII. Quod gummi hoc non habet,	acaciae fucci ✱. XII. Quod cum cumini fuci id hoc non habet,
p. 292.	l. 1.	p. ✱. I.	✱.
	l. 2.	nucleos palmarum combustos numero XX. gummi p. ✱. XII.	*Desunt.*
	l. 5.	p. ✱. =.	p. ✱. II.
	l. 7.	botryitidis	botroidis
	l. 11.	τεφρὸν	tephron
	l. 13.	p. ✱. IV	p. VIII.
	l. ead.	argenti	*Deest.*
	l. ead.	p. ✱. VIIII.	p ✱. IIII.
p. 293.	l. 2.	τρυγῶδες	phrigodes
	l. 3.	p. ✱. = =.	✱ II.
	l. 5.	p. ✱. XXVI.	p. ✱. XXXVI.
p. 294.	l. 16.	πρόπτωσιν id, quoniam oculi procidunt, Graeci appellant.	proprie enim malum id quo oculi procidunt Graeci appellant proptosin.
	l. 19.	Opus autem lenissimis medicamentis est:	*Desunt.*
	l. 25.	coguntur	coquuntur
p. 295.	l. 8	indurescat	inarescat
	l. 12	Ac si induruit	ac si eduruit
	l. 15.	incidat	incidit.
	l. 21.	parte	*Deest.*
p. 296.	l. 3.	inflammatione	ex inflammationibus.
	l. 11.	Philalethes	Philalethos
	l. 13.	quae ἀστὴρ vocatur.	quae altera vocatur
	l. 15.	excipiuntur. Vsus collyrii	excipiuntur, ut usus collyrii
	l. 17.	interdum fiunt	interdum fuerit
	l. 19.	quod διὰ λιβάνου vocatur.	quod dialabanum vocatur
	l. 21.	p. ✱. I. spodii eloti, thuris, stibis combusti et eloti, myrrhae, gummi, singulorum	*Desunt.*
p. 297.	l. 6.	nascuntur: φθεγμασιν Graeci nominant.	nascuntur id φθεγμασιν Graeci nominant.
	l. 11.	gargarizandum	gargarisandumque
	l. 12.	in balneo	*Desunt.*

	Editio.	MS.
	l. 15. ne quid acrioris pituitae	ne acriorem pituitam
	l. 19. mellis ei craſſitudo ſit	mellis craſſitudo ei ſint
	l. 23. ex inflammationibus nata, ſed	ex inflammationibus nata ſunt ſed
	l. 24. perſeverat	perſeveraverat
	l. ult. demendumque aliquid	demendum aliquid
p. 298.	l. 1. illini	liniri
	l. 2. coctae et elotae	coacte et lote
	l. 5. quoque ſuper injiciendum	quoque injiciendum
	l. 9. cervini cornu	cervini cornus
	l. 11. quia cornu —— διὰ κέρατος nominant	quia cornum —— diatuceratos nominatur
	l. penult. reprimuntur —— σμίλιον	reprimentur —— —— zamlion
p. 299.	l. 3. Id —— Phynona	Eidem —— Pyrſhotia
	l. 8. eloti p. *. I. =	eloti p. *. I. S.
	l. 9. ſingulorum p. *. II.	ſingulorum p. *. IIII.
	l. 10. croci p. *. IV.	croci IIII.
	l. penult. aeruginis p. *. =.	aeruginis p. *. I.
	l. ult. p. *. I.	p. *. III.
p. 300.	l. 1. p. *. I = —— p. *. III.	p. *. II. —— p. *. IIII.
	l. 4. ſit	ſit
	l. 6. quod	*Deeſt.*
	l. 10. p. *. I. =	p. *. XII.
	l. 11. p. X. I.	p. *. II.
	l. 13. ſingulorum p. *. VIII. papaveris lacrimae p. *. XII. aloës, aeris combuſti, cadmiae, ſingulorum p. *. XVII. acaciae, ſtibis, gummi, ſingulorum p. *. XXV.	ſingulorum p. *. XXV. *Caetera deſunt.*
	l. 18. Aſclepios	Aſclepias
	l. 20. p. *. II.	p. *. II. Z.
	l. 23. Smilion	Zmilion
	l. 26. p. *. III —— p. *. VIIII. Vel Euelpidis	p. *. IIII. —— p. *. VIII. aqua pluviatili vel Euelpidis
p. 301.	l. 2. p. *. XV. —— p. *. XXXII.	p. *. XVI. —— p. *. XXXI.
	l. 3. p. *. VIIII.	p. *. VIII.
	l. 4. p. *. =	p. *. Z. III.
	l. 5. croco magmatis	croci magnatis
p. 302.	l. 8. p. *. =	p. *. I.
	l. 9. p. *. = =.	p. *. V.
	l. 10. p. *. III.	*.
	l. 15. p. *. IV. Ad idem —— Canopite	p. *. IIII. aqua pluviatili. Ad idem —— Canopites
	l. 16. Smilion	Zmilion
	l. 19. Eſt	*Deeſt.*
	l. ult. graves ſunt, et noctu prae gravi pituita inhaereſcunt:	graveſcant et noctu fere prae gravi levi pituita inareſcunt.
p. 303.	l. 7. Rhinion	thinion
	l. 8. Habet myrrhae	*Deſunt.*
	l. ead. p. *. =	p. *. I.
	l. 9. lycii	*Deeſt.*

l. 10.

		Editio.	MS.
	l. 10.	p. x. II	p. ✳. II.
	l. 12.	in angulis	in oculis
	l. 13.	poteſt ſimiliter id, quod	poteſt prodeſſe militare quod
	l. ult.	elotae —— p. ✳. VI.	lote —— p. ✳. IIII.
p. 304.	l. 1.	Euelpidis	*Deeſt.*
	l. 2.	lacrimae, ceruſſae, lapidis Aſii, ſingulorum p. ✳. II. gummi p. ✳. III. piperis	*Deſunt.*
	l. 4.	pſoricum	pſorica
	l. 7.	ſublatumque poſt	ſublatum poſt
	l. 9.	id	*Deeſt.*
	l. 14.	prodit humoris, extrahitur, et ſi quid	*Deſunt.*
	l. 17.	nonnunquam etiam ſine hac, propter ſenectutem, imbecillitatem	*Deſunt.*
	l. 18.	reliquiis	reliquis
	l. ead.	collyrium, quod Aſclepios nominatur; adjuvat id,	*Deſunt.*
	l. 19.	crocomagmate	croci magnato
	l. 20.	διὰ κρόκου	diacrocon
	l. 21.	piperis p. ✳. I. croci Cilicii,	piperis grana p. ✳. I. croci Cilicis
p. 305.	l. 1.	recte	certe
	l. 4.	utilia huic	utilia hic
	l. 8.	ubi totum	ubi tantum
	l. 10.	conquierint.	conquieverit
	l. 17.	adurere	abducere
p. 306.	l. 2.	neque	nec
	l. 6.	funditur —— hebeteſcit;	effunditur —— hebeſcit
	l. 13.	profuſione	mutatione
	l. ult.	ſanie	humore
p. 307.	l. 1.	excepta	exapta
	l. 8.	ſic ictus	ſi ictus
	l. 11.	celerrimeque	celeberrimeque
	l. 12.	factus eſt, per parentes id herba	factus eſt aut per parentes aut id herba
	l. 14.	ab externo caſu	ab extremo caſu
	l. penult.	cataplaſmata.	cataplaſma
	l. ult.	optime	optimus
p. 308.	l. 1.	ut ei	uti
	l. 8.	poſſunt	poſſint
	l. 9.	aliquanto	aliquam
	l. 19.	ex mulſo decocta. Recte	ex mulſo decocto eſt Recte
	l. 23.	cataplaſmati	cataplaſmata
	l. 25.	decoquuntur	decoquatur
	l. ult.	ſuper lana mollis addenda	*Deſunt.*
p. 309.	l. 2.	et roſa	et roſe
	l. 6.	pares portiones conteruntur, deinde adjicitur his paſſum: vel papaveris lacrimae,	*Deſunt.*
	l. 11.	vel amararum —— cum roſa ſuccus	vel amarum —— cum roſae ſuco
	l. 12.	p. ✳. ≡.	p. ✳. I.

		Editio.	MS.
	l. 13.	p. ✱. =.	p. ✱. I.
	l. 15.	papaveris lacrima	papaveris lacrimae
	l. 17.	lacrimae, ſingulorum	lacrimae ex aceto ſingulorum
	l. ult.	requirit, rurſus id	requiritur rurſus idem
p. 310.	l. 1.	teritur	teretur
	l. 4.	liquidum ſit.	liquidum ſit
	l. 6.	centaurii	centauree
	l. 9.	quam στακτὴν cognominant	quam ſtacten vocant
	l. 10.	mellis ſeſquicyathus	melle ſex cyathos
	l. 11.	tepefiunt.	tepefiant
	l. 13.	ſanies fluit	ſanies profluit
	l. 14.	piperis p. ✱. =.	peperis p. ✱. I.
	l. ead.	croci p. ✱. =.	*Deſunt.*
	l. 15.	ſingulorum p. ✱. I.	ſingulorum p. ✱. II.
	l. 16.	terentur	teruntur
	l. 17.	incoquuntur	quoquuntur
	l. 18.	p ✱ =.	p ✱. I.
	l. 19.	gallae p. ✱ =.	*Deſunt.*
p. 311.	l. 2.	p. ✱. =.	p. ✱. I.
	l. 4.	lycium cum vino	vinum cum licio
	l. 6.	mellis cyathi duo	melle cyathij II.
	l. 7.	Aut aluminis ſciſſilis, papaveris lacrimae, acaciae ſucci par pondus miſcetur	*Deſunt.*
	l. 14.	albi	*Deeſt.*
	l. 15.	p. ✱. II.	ſcrip. II.
	l. 20	libro	libello
	l. 24.	ſanguinalis	ſanguinale
	l. 28.	tondendum	tutendum
p. 312.	l. 2.	ſanguinalis	ſanguinale
	l. 3.	fundit	infundit
	l. 10.	decoctum ſit. Emortui vermes auris partem prolabuntur, unde	decoctum eſt ſive mortui ſub his vermis in primam auris partem connecabuntur prolabantur unde
	l. 13.	Sin foramen	Si in foramen
	l. 14.	eſt	*Deeſt.*
	l. 16.	idem proficit. Item	idem proficit melle roſe ſcrip. II.
	l. penult.	galbani p. ✱. II. myrrhae et fellis taurini	galbani p. ✱. mirrhae cum melle et fellis taurini
	l. ead.	p. ✱ = =	p. p. zz ✱. II.
p. 313.	l. 4.	aut oleum calidum	aut oleum haud calidum
	l. 5.	aut cum melle	*Deſunt.*
	l. 7.	protrahatur	detrahatur
	l. 12.	laureo —— utrilibet	laurino —— utrolibet
	l. 16	laureo	laurino
	l. 20.	intra ſe ipſae	inter ipſe
	l. 21.	ubi id ex gravedine eſt: pejus,	ubi id gravedine pejus eſt
	l. 22.	magnis	magis
	l. 23.	aurem	aut
p. 314.	l. 3.	cum aceto et laureo	ex aceto et laurino
	l. 4.	cocto	aceto

l. 5.

	Editio.	MS.
	l. 5. demittitur	demittatur
	l. 7. aut laureo oleo	aut ex lauro oleo
	l. 8. cum rosa et aceto. Plus	cum rosa. acetum. plus
	l. 11. et sonus est, et inflammatio,	et sonus et inflammatio
	l. 13. exprimitur; quibus quidam	exprimitur ex quibus quidam
	l. 16. paululum	paulum
	l. 20. vertendum	utendum
	l. 24. oriculario	auriculario
	l. 27. non	*Deest.*
p. 315.	l. 1. Nares vero exulceratas	Neres vero intus exulceratas
	l. 2. Id & spongia	Id est spongia
	l. 6. fecerit.	faciat
	l. 7. circa os sunt pluresque crustas	circa nares sunt pluresve cruste
	l. 10. multa	multaque
	l. 11. ambulatio	habitatio
	l. 15. resolvuntur	rescinduntur
	l. 18. candefactum	cadensfactum
	l. penult. ut ea mistura	ut ex ea mistura
p. 316.	l. 1. tingendum	intingendum
	l. 3. in narem	in nares
	l. 4. per hiemem et vere	per idem et ver
	l. 6. vero	*Deest.*
	l. 7. eaeque imis partibus	haeque in imis partibus
	l. 8. curare.	*Deest.*
	l. 10. ossibus	ossi
	l. 11. tendes	pendens
	l. 12. ut post uvam	uti post uvam
	l. 16. addita	adhibita
	l. 19. Sutori p. x. 11. In dentium autem dolore, qui ipse quoque maximis	Sutorii p. x. 11. Inde dentium, cura querende. In dentium quoque dolore qui ipse quoque dolore qui ipse quoque pro maximis
	l. 21. est: cibo quoque	est a cibo quoque
	l. 22. deinde	*Deest.*
	l. ult. gravior dolor est,	graviori his dolor est
p. 317.	l. 6. his	*Deest.*
	l. 8. cornu cervini ramentum	cornu cervinum rasum
	l. 9. ac ficu item pingui	ac ficus pinguis
	l. 10. is	*Deest.*
	l. 15. coguntur	coquuntur
	l. 17. tres	*Deest.*
p. 318.	l. 7. est. Habet autem	est quae habet autem
	l. 8. piperis p. x. 11.	piperis p. x. v.
	l. ead. soreos	psoreos
	l. 12. miscent ——— elaterii	immiscent ——— elateris
	l. 14. p. x. 11.	p. 11.
	l. 15. semen cortice liberatum	semen e cortice liberatum
p. 319.	l. 1. τρυγῶνα	trigina
	l. 7. evelli ——— mitti,	velli ——— conjici
	l. 12. bonam	*Deest.*
	l. 13. praestat.	repraesentat
	l. ult. gargarizandumque reprimentibus.	gargarizandumque est reprimentibus

Locus	Editio.	MS.
p. 320. l. 1.	Leniterque	lenitusque
l. 9.	nardi p. ✕. ——.	nardi p. ✕. ∿
l. 10.	p. ✕. 1.	p. ✕. 1.
l. 15.	eſt ——— ex	*Deſunt.*
l. 16.	vapor calidus,	vapor aquae calidae
l. 17.	ſubſtante	ſubſtantiae
l. 18.	gargarizandum. At ſi	gargarizandum ex fico. At ſi
l. 19.	cremori ad gargarizandum paulum mellis adjiciendum eſt,	cremori id gargarizandum ex fico paulum mellis adhibendum eſt
p. 321. l. 1.	coquuntur	decoquantur
l. 2.	p. ✕. T.	p. ✕. 1.
l. ead.	pura	plurimum
l. 7.	ore reprimens cremor eſt	ore reprimens ſaepe cremor eſt
l. 10.	optima	optiſſima
l. 11.	purum vinum	pirum mitium
l. 14.	ſunt eae	*Deſunt.*
l. 15.	ſandarachae, aluminis, pares portiones	ſandarachae ſingulorum p. ✕. IIII. aluminis pares portiones
l. 16.	myrrhae, ſingulorum p. ✕. II. iridis,	myrrhae junci quadrati p. ✕. VIII.
l. 17.	p. ✕ IV.	p IIII.
l. 18.	p. ✕. II.	p. II.
l. 19.	p. ✕. T.	p. I.
l. ult.	p. ✕. I.	p. I.
l. ead.	p. ✕. II.	p. ✕. III.
p. 322. l. 1.	IV. miſcent	III. miſcent
l. 4.	conſumunt	conſumant
l. 6.	palatum	paulatim.
l. ead.	ad uvam	*Deſunt.*
l. 8.	lactens	lactans
l. 10.	et iis operibus	hisque operibus
l. 12.	potione, ſi	potiones ſi
l. 23.	a quo	ad quod
l. 24.	ſunt	*Deeſt.*
l. 25.	lenia	leniora
p. 323. l. 1.	maxima	maxime
l. 4.	prima parte	primae partis
l. 7.	limandus	levandus
l. 14.	mollis linamenti	molle linamentum
l. 19.	idque	itemque
l. 20.	permanſerit	remanſerit
l. ult.	uti	*Deeſt.*
l. ead.	iisdemque	ei iisdem
p. 324. l. 2.	liguſtrum	liguſtum
l. 3.	eum	ejus
l. ead.	ore	*Deeſt.*
l. 4.	παρυλὶς	parulides
l. 6.	evenire	venire
l. 7.	dens eximendus, teſta	dens eximendus eſt teſta
l. ead.	recipienda	recidenda
l. antepen.	Eſt etiam medicamentum	Eſt etiam hoc medicamentum

		Editio.	MS.
p. 325.	l. 2.	Chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt. Vbi horum aliquo illita uva eſt, fere multa	Vbi horum aliquo inlita uva eſt. Chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt quod fere multa
	l. 5.	eique adjicere frigidam aquam ſatis eſt,	ei ex aqua frigida quam ſatis eſt
	l. 6.	eamque	eaque
	l. 9.	vel ſine eo hac ratione uvae ſubjecta eſt.	vel ſine eo eſt hac curatione uvae ſubveniendum eſt
	l. 17.	item	*Deeſt.*
	l. 18.	in roſa tingere, & ſuper adurentia medicamenta imponere;	in roſa tingere & ſuper adurentia medicamentum in roſa tinguere & ſuper adurentia medicamenta imponere
p. 326.	l. 2.	aut oleae, aut verbenae decoctae ſint, ſic, ut cuilibet eorum	*Deſunt.*
	l. 9.	ſi dolor in gingivis eſt,	Et ſi in gingivis eſt
	l. 10.	refigi	refici
	l. 13.	aduſtum	uſtum
	l. 18.	Sub ipſis vero auribus oriri παρωτίδες ſolent;	ſub ipſis vero auribus ſi penitus malum deſcendit, chartae combuſtae partes tres Sub ipſis vero auribus oriri parotides ſolent
	l. 21.	deſiderat.	deſiderant
	l. 23.	reprimentium	reprimendum
	l. ult.	abſtineant; alvus hic ducatur.	abſtineat alvis his ducatur
p. 327.	l. 10.	commendata	accommodata
	l. 16.	locus eſt: ubi vero	locus et ubi vero
	l. 23.	continere ſe, et abſtinere a cibo debet, et potione	continere ſe debet a cibo et potione.
p. 328.	l. 4.	ſiccaque	ſiccave
	l. 7.	ſi levis iis humor ineſt,	ſi levis humor eſt
	l. 10.	p. ✱. ⁊̄.	p. ✱. I
	l. 14.	p. ✱. ⁊̄. — p. ✱, ⁊̄. — p. ✱. ⁊̄⁊̄.	p. ✱. I. — p. ✱. I. — p. ✱. II.
	l. 18.	et	*Deeſt.*
	l. 20.	oleae	oleo
	l. 21.	ſesquicyathus:	ſex cyathos
p. 329.	l. 2.	cataplaſma	cataplaſmata
	l. 5.	folia, vel marrubium decoquendum eſt, eoque humore eodem modo cum	*Deſunt.*
	l. 13.	myrrhae croci,	myrrhae aut croci
	l. 16.	in aeneo vaſe	in eo vaſe
	l. 21	ſimilis	ſimul
p. 330.	l. 2.	claudat	cludat
	l. 9.	vulſella prehendendae,	vulſellas prehendendas
	l. 10.	dematur	demat
	l. 13.	colem	cutem
	l. 16.	aliquid etiam integri	aliquid ex integro etiam
p. 331.	l. 3.	ſuſtinuimus, usque ad veſicam tendit; neque ſuccurri poſtea poteſt.	*Deſunt.*

	Editio.	MS.
	l. 10. ut	*Deest.*
	l. 12. aut aerugine cum cocto melle.	*Desunt.*
	l. 13. Vbi is excidit,	Vbi id decidit
	l. 14 oris ulcera	ora ulceris
	l. 16. imponenda	imponendum
p. 332.	l. 4. coctum —— ceratum	cocta —— cerato
	l. 5. simila —— contrita	simile —— contrito
	l. 6. radix	*Deest.*
	l. 9. cum	*Deest.*
	l. 12. aliquid	aliquidem
p. 333.	l. 1. rosa diluendum est	rosa ad hoc diluendum est
	l. 17. ex vino	*Deest.*
	l. 21. p. ✕. III.	p. ✕. III.
	l. 25. a posteriore	a superiore
	l. 26. dexterior —— sinisterior	dexteriori —— sinisteriori
	l. ult. novissime deligantur.	novissime modo deligantur
p. 334.	l. 1. curationibus desidit, aduri medicamento potest, quod ex his	*Desunt.*
	l. 4. quidam	*Deest.*
	l. ead. renovant	renovat
	l. 5. Si hoc parum in condylomate	Si id nondum in condylomate.
	l. 3. capitulis	ex capitule.
	l. 9. surgentia	urguentia
	l. antepen. subactis	subacto
p. 335.	l. 12. circumdatum.	circumdetur
	l. 17. sunt	*Deest.*
p. 336.	l. 1 rudicula	radicula
	l. 2. color	colore
	l. 3. cum paria	opia
	l. 4. miscuerunt	miscuerint
	l. 5. super	*Deest.*
	l. 6. excipiuntur	excipitur
	l. 9. aeris	*Deest.*
	l. 12. aqua madefacto est. Tertio die	aqua madefacto Tertio die
	l. ead. resolvendus, et, si quid	resolvendus est si quid
	l. 14. purgandum est	purgandus est
	l. ead. adurendum, et, sicut	adurendus est sic
	l. 15. curandum.	curandus
	l. 17. aeque	aliquid
	l. 19. est	*Deest.*
p. 337.	l. 5. eademque	eaque
	l. 7. contigerit	contingerit
	l. 12. ut	et si
	l. 18. Heron —— Ammonius	Hierones —— hemmonius
	l. 19. repererunt	repperierunt
	l. 20. Tryphon	typhon
	l. 22. Meges	Neges
	l. 23. adolescens aut certe	*Desunt*
	l. ult. accepit	accipit.
p. 338.	l. 11. deinceps	deinde
	l. 13. parte	*Deest.*
	l. 16. detergeaturque	detergaturque

	Editio.	MS.
p. 339.	l. 14. recte fit —— excedat.	recte fit —— excidat
	l. 15. fit	*Deest.*
	l. 16. ut	*Deest.*
	l. ead. includatur	includitur
	l. 20. quia quidquid, si tunica est, idem, si callus est, fieri debet.	*Desunt.*
	l. 23. sub ea est,	sub ea intus est
	l. ult. auxilii	auxilium
p. 340.	l. 1. est	esse
	l. ead. sed	*Deest.*
	l. 2. contigerunt	contingerunt
	l. 6. efficere	efficare
	l. 8. malum	a malo
	l. 14. inter nervos ultima	inter nervos vero ultima
	l. ult. Jamque —— in pane	Itemque —— in carne
p. 341.	l. 1. tota	tuto
	l. 4. succurramus	succurremus
	l. 5. tribus	pluribus
	l. 9. suffudit	diffudit
	l. 10. jam cutis	pars cutis
p. 342.	l. 4. spongia	spongiam
	l. 5 Quando autem linamentis opus fit	*Desunt.*
	l. 7. esse	*Deest.*
	l. 11. spirare	respirare
	l. 15. aut si, antequam sinus carne impleatur, orae carnosae fiunt	*Desunt.*
	l. 25. imponere eadem. Vbi jam repressus videbitur humor ulcusque	*Desunt.*
p. 343.	l. . spongiam —— tinctam	spongia —— tincta
	l. 12. demitti specillum debet,	demitti specillum sub cute debet
	l. 14. idemque	itemque
	l. 17. subter	subtus
	l. 21. moventia	movent
	l. 22. ubi	*Deest.*
	l. 23. praecidenda	decidenda
p. 344.	l. 1. ea	eo
	l. 7. ibi perniciosae admodum	ibi per admodum
	l. 11. perniciosior ibi	perniciosior res ibi
	l. 21. evolvuntur	volvuntur
	l. 24. eae	ea
p. 349.	l. 6. id	*Deest.*
	l. 7. fuit	fuerit
	l. 10. fistula	fistulam
	l. 13. festinant	fistinat
	l. 14 debent —— secent	debet —— secet
	l. 15. quo	quod
	l. 17. exedi	excidi
	l. ult. orae	ora
p. 350.	l. 3. recta —— ceterae	secta —— cetera
	l. 4 excipiendae	excipienda
	l. 11. Suntque quaedam	Sunt quaedam

Pag.	Lin.	Editio.	MS.
p. 351.	l. 7.	telorum generibus, quae protinus	telorum generibus fubjicienda funt quae protinus
	l. 8.	infidit	infedit
	l. 9.	ipfa in augufto eft. Saepius itaque	*Defunt.*
	l. 13.	apparuit mucro	apparuit fi mucro
p. 352.	l. 2.	magis	*Deeft.*
	l. 10.	Διοκλεῖον κυαθίσκον	Diocleum eraphifcum
	l. 15.	ibi etiam perforata eft.	ubi etiam parte inclinata quae perforata eft
p. 353.	l. 1.	telorum.	bellorum
	l. 8.	quae ratio in dentibus quoque ejiciendis eft. Vix umquam	quae ratio eft in dentibus quoque ejiciendis & vix umquam
	l. 11.	ab eoque —— ad fpeciem litterae V, contra	ab eo quoque —— ad fpectum litterae contra
	l. 22.	etiam feftinantius actis, —— epoto	etiam feftinantibus actis —— et poto
p. 354.	l. 1.	γάγγλια	*Deeft.*
	l. 11.	nifi cum ejecta	nifi ut ejecta
	l. 12.	renituntur:	remittuntur
	l. 14.	& cruentae	aut cruentae
	l. 15.	quibus alii aliique colores	quibus aliique colores
	l. ead.	ganglia	gangilia
	l. 16.	atheromati fubeft	At atheromati fubeft
	l. ult.	feparatur	feparetur
p. 356.	l. 4.	is	eius
	l. 5.	ibidem	iam ibi
	l. 7.	pus moventia	mox moventia
	l. 15.	transverfam lineam	transverfa linea
	l. ead.	fufpenfa	fuppreffa
	l. 19.	ipfa	*Deeft.*
	l. 17.	prorumpit	prorumpat
p. 356.	l. 10.	digito huc vel illuc	digito vel huc vel illuc
	l. ead.	ideoque ea	ideo ea
	l. 21.	Quidam, fi in	Quidam et fi in
	l. 23.	Alteram autew palpebram a miniftro diduci oportet	*Defunt.*
p. 357.	l. 8.	abfcindatur	abfcidatur
	l. 9.	Abfciffa, patefit foramen,	Ac fi abfciffa patefacit foramen
	l. 10.	ῥυάδα	ryphoda
	l. 11.	anguli	anguis
	l. 21.	eligere	*Deeft.*
	l. 22.	et	*Deeft.*
	l. penult.	in iis, quae & tarde increfcunt, et dolore non cruciant	*Defunt.*
p. 358.	l. 1.	vel hiems; atque	aut hiems eft atque
	l. ..	et	*Deeft.*
	l. 9.	ἐγκανθὶς —— Excipi	Enchatis —— excidi
	l. 11.	abfcindatur	abfcidat
	l. 14.	tantum ut primis aqua	tantum in primis aqua
	l. 17.	palpebra	palpebre
	l. 18.	cohaerefcat;	cohaerefcant

	Editio.	MS.
l. ead.	utrovis fuit ulcus negligenter	utroque fuit ulcus et negligenter
l. 19.	Sanescendo enim, quod diduci potuit et debuit, glutinavit.	Sanescendoque diduci posse deberet glutinatur
p. 359. l. 8.	abscindatur	abscidatur
l. 10.	palpebra vertatur,	palpebram vertant
l. 12.	eam	eciam
l. 18.	Atque	idque
l. 19.	color	colore
l. 23.	quibus ad nares tendit, supervacuum: neque enim sane-	*Desunt.*
p. 360.	scunt	
l. 1.	difficilem	difficile
l. 3.	possit	potest
l. 7.	Jam carie vexatum est,	Jam caries est
l. ead.	quo crassior squama	quo crassior his squama
l. 10.	ustis	*Deest.*
l. 12.	palpebrae summa cutis	palpebrae superiores summa cutis
l. ead.	procidit	procedit
l. 17.	spathae	hastae
l. ult.	transuat, deinde iterum,	transuat idem deinde iterum
p. 361. l. 5.	pilos exteriorem partem	pilos in exteriorem partem
l. 7.	in ipsius capilli suum	ipsius capituli sinum
l. ead.	duplicatur, pilum esse	duplicatur in pilum esse
l. 10.	quo foramen glutinetur:	quo foramen quoque glutinetur
l. 13.	nascantur	nascuntur
l. 14.	toties acu trajecta, magnam	cum totiens acus transiat magnamque
l. 19.	contecto	conrepto
l. penult.	superior, sive inferior est,	inferior sive superior sit
l. ult.	levare	lavare
p. 362. l. 10.	naribus proprior: idque,	naribus proprior est idque
l. 11.	orae vulneris	orae vulneribus
l. ead.	operiendusque oculus est; et, si parum	operientibus oculis si parum
l. 13.	laxanda sutura	laxandos utrosque
l. 13.	adstringenda	adstringendum
l. 14.	ab ulteriore ora	ulterioris orae
l. 20.	suturae tollendae, et collyrio	sutura tollenda, et collyrio
p. 363. l. 4.	operitur	operietur
l. 15.	Haec fere circa oculum in angulis palpebrisque incidere consuerunt.	*Desunt.*
l. penult.	se	*Deest.*
p. 364. l. 1.	friare	infricare
l. 11.	paucis ipsius oculi	paucis ante ipsius oculi
l. 20.	eique	eoque
l. 22.	ἀραχνοειδῆ	aracronide
p. 365. l. 6.	Vacuum	*Deest.*
l. 12.	si labat, et hac atque illac movetur	si labat illac ac movetur
l. 15.	curationi senilis aetas	curationi si senilis aetas

	Editio.	MS.
	l. 17. media, Oculus quoque Curationi	media aetas. oculus quoque curationis
p. 366.	l 5. aut acuta, aut forte non nimium	haud forte nimium
	l. 5. demittenda	dimittenda
	l. 9. demittenda	dimittenda
	l. 12. leniterque	leviterque
	l. 13. tranſiit	tranſit
	l. 14. inſidat	incidit
	l. ead. haeſit	exit
	l. 17. imponendumque lana	imponendum lana
p. 367.	l. 6. curationem manus	curationem ex manu
	l. 12. eſt in iis	eſt is
	l. ead. ab infantibus id	*Deſunt.*
	l. 14. non.	*Deeſt.*
	l. 21. remedium iis	remedium in his
	l. ult. madent.	mandent
p. 368.	l. 2. exerceant;	exercerant
	l. 5. quasque	quotque
	l. 10. eos	eas
	l. 11. inciderent, diductisque	incederunt inductisque
	l. 18. poſt, ſanguine effuſo	poſt ſanguinem effuſum
	l. 19. Nihilominus autem	Nihilominus tamen
	l. 20. verticem	calvariam
	l. penult. tamen	tantum
p. 369.	l. 4. venae	*Deeſt.*
	l. 11. ſecedat	recedat
	l. 19. infrianda	infricanda
	l. ead. ſuppriмant	ſuppriment
	l. 20. deligendae	deligandae
	l. penult. quae in hac medicinae	quae hac medicinae
p. 370.	l. 6. diſtentio	diſtentionis
	l. 9. et jam ulcus purum eſt	eciam purum eſt
	l. 14. leviter	leniter
	l. 21. quae res cum in labris	quae res cum eſſe in labris
	l. 22. fieri	*Deeſt.*
	l. ult. paria	parte
p. 371.	l. 4. neceſſario	neceſſarii
	l. ead. fit.	*Deeſt.*
	l. 11. curtum eſt	curatum eſt
	l. 12. angulis lineas	anguli linearum
	l. 14. adducere	adreducere
	l. 19. parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujusmodi loci altera	*Deſunt.*
p. 372.	l. 1. imiſve narium	imis ut narium
	l. 2. petemus	petimus
	l. 3. ſi quid imis	ſi quid his imis
	l. ead. aut medio	autem medio
	l. 4. deerit. Quae tamen	defuerit. Idque
	l. 10. ea	hae
	l. 11. uti naribus	ut in naribus
	l. 20. etiam	*Deeſt.*
	l. 22. abſciſſus	exciſſus

	Editio.	MS.
	l. 27. naris — implenda	nares — implendae
	l. ead. ulcus	ulcusculum
p. 373.	l. 7. ſubtjlem	facilem
	l. 9. ad ipſum os: deinde aduſtum locum purgandum eſſe	*Deſunt.*
	l. 19. non inſidat	non ut inſidat
	l. 21. infrianda	inferenda
p. 374.	l. 1. maxilla loco movetur	maxillae loco moventur
	l. 3. excipiendus	recipiendus
	l. 5. plumbo replendum	plumbum implendum
	l. 6. parte aliqua frangatur	partem aliquam frangat
	l. 50. prehendit	procedit
	l. 21. myrrhae ſit	myrrhae eſt
	l. 22. velandum	velandi
	l. ult. ante alter dens	alter ante dens
p. 375.	l. 10. ſupprimitur	ſupprimatur
	l. 15. deducta	diducta
	l. 19. infra	intra
p. 376.	l. 6. promeret	premeret
	l. 8. quod fieri debet, non tamen perpetuum eſt	*Deſunt.*
	l. 14. per hanc curationem	per omnem curationem
	l. penult. poteſt	poſt
	l. ult. autem	*Deeſt.*
p. 377.	l. 2. educitur	aducitur
	l. 3. brevior	breviter
	l. 9. que id curandum eſt, & ceteris pus moventibus	*Deſunt.*
	l. 15. requiruntur	requirentur
	l. 20. Heron	horum
	l. 24. omni frigore minuitur;	omni frigori non minuitur
	l. ult. delapſo	delapſa
p. 378.	l. 3. eſt, indicia quoque miſta ſunt, & inter utrumque	*Deſunt.*
	l. 5. Si vitioſa eſt,	Si vitioſa caro eſt
	l. 12. variae	urire
	l. 17. trajecta	traicitur
	l. 20. linea inciderent; quo facilius	linea inciderent exciderentque quo facilius
p. 341.	l. 18. uterum	alvum
	l. 19. emitti	tolli
p. 330.	l. 2. interiorem	ulteriorem
	l. 18. ut ſenſu careat	ut in ſenſu careat
	l. 20. et inſueto	et ſi ſueto
	l. ult. leniter	leviter
p. 381.	l. 1. in his	inibi
	l. 2. conditis	condictis
	l. 3. et emortui	& mortui
	l. 4. leniter	leviter
	l. 6. duobus linis	duabus lineis
	l. 8. eaeque	eaque
	l. 9. tenendae	*Deeſt.*

		Editio.	MS.
	l. 10.	ora, dextra in finifteriore a principio vulneris offa, ab interiore	*Defunt.*
	l. 11.	acum	acu
	l. 18.	quoque parti futura injicienda	quoque parti utraque futura injicienda
p. 382.	l. 1.	leniter	leviter
	l. 4	fafce	face
	l. 16.	quaque integra eft,	qua quia non integra eft
	l. 21.	reliquamque curationem	reliquam curationem
	l. 25.	tum eam partem	tum ea parte
p. 383.	l. 6.	ἐλυτροειδὴς	elyphroides
	l. 8.	δαρτὸν	dartam
	l. 13	Graeci	a Graecis
	l. 16	fiunt	fuerit
	l. penult.	idque ibi	atque ibi
	l. ead.	paulatim ab inguinibus	paulatim aut ab inguinibus
p. 384.	l. 1.	ἐντεροκήλην et ἐπιπλοκήλην	Enterocelon et Epiplocelon
	l. 8.	et, cum conquiefcit	et eum mollitum eft conquiefcit
p. 385.	l. 6.	propria	propriora
	l. 7.	propria	propriora
	l. ead.	difcimus	dicimus
	l. 12.	circumfluensque id	circumfluens id
	l. 14.	isque	eftque
	l. ead.	eft	*Deeft.*
	l. 18.	neque tactu	ne tactu
	l. 22.	a fuperiore parte	ad fuperiorem partem
	l. 24.	increfcunt. Ex his eae	increfcunt ades ut ex his ea
	l. ult.	patent	pateant
p. 386.	l. 8	Graeci	*Deeft.*
	l. 13.	inguen quoque	inguen eum quoque
	l. ead.	ramices	varices
	l. 16.	fimul ad fpecies	fimul eum ad fpecies
	l. 26.	ante triduum	ante triduo
	l. 23	et tum	et tunc
	l. 24	abdominis tunicae inferiores	abdominis tunica in inferiores
p. 387.	l. 2	finum laxet	fimul laxet
	l. 6.	diducere — abfcindat	deducere —— abfidat
	l. ead.	fine	*Deeft.*
	l. 7.	promatur, et fuper ventrem	promatur, fuper ventrem
	l. 8.	dum	cum
	l. 19.	rurfum	furfum
	l. 21.	leniter	leviter
	l. 23.	profpexerit	profpexit
	l. 26.	glutinetur	glutinentur
	l. 27.	excidi	excedi
	l. 23.	leviter	leniter
p. 388.	l. 6.	eft	*Deeft.*
	l. 10.	Ac	At
	l. 11.	fi	*Deeft.*
	l. 15	manubriolove fcalpelli	manubriolo vel fcalpello
	l. ead.	inferiore parte	inferiorem partem
	l. ult.	ad inguen	ab inguine

Editio.	MS.
p. 389. l. 1. fummae debent; et ejus lini capita	*Defunt.*
l. 2. relinquenda	relinquendae
l. 5. augeant	augeat
l. 12. irroranda	roranda
l. ead. tertio	tertia
l. 22. quodcumque vitium fuit	quodcumque id vitium eft
p. 390. l. 11. dolor	dolores
l. ead. et	*Deeft.*
l. 15. pro vi corporis quam longiffima	pro ut corporis qualitas longiffima
p. 391. l. 5. ea	eam
l. 6. ductis	deductis
l. 12. tefticulus	tefticulum
l. 16. exeat: tum ea tunica	exeat tunicam aut tunica
p. 392. l. autem eft, majorne is	autem major ne is
l. 2. parvulum	paulum
l. 5. emoriatur —— lina	moriatur —— linea
l. 10. parvulo	periculo
l. 13 id	*Deeft.*
l. ult. fub eft, fcrotum	fub fcrotum
p. 393. l. 1. eo	ea
l. 3. effundendus	fundendus
l. 14. promenda, ab eaque venae	promendaque ab ea vena
l. 19. major eo	majore ideo
l. 23. is.	*Deeft.*
p. 394. l. 5. vulnere	ulcere
l. 6. et oras	*Defunt.*
l. 8. abfcindit	abfcidit
l. 10. tum	totum
l. 11. idem in una	idem eft in ima
l. 12. venae et arteriae	vena eft arteria
l. 16. induruit	induravit
l. 19. ac neque	at neque
l. penult. ut	*Deeft.*
p. 395. l. 2. nodis	modis
l. 3. vulneris	*Deeft.*
l. 15. quae circa pubem	*Defunt.*
p. 396. l. 1. adverfo	averfa
l. 16. perforetur	perforatur
l. 17. revertuntur	revertitur
l. ead. apprehenfum eft, ultra notari	apprehenfum eft et ultra notari
p. 397. l. 1. aeneae fiftulae fiunt	ahenae tenues fiftulae fiunt
l. 7. figuratur	figuratus
l. 9. dextra vero fiftulam	dextram fiftulam
l. 12. urinae iter fimul et rectius	urinae fimiliter erectius
l. penult. oportet	*Deeft.*
l. ead. evellere	vellere
p. 398. l. 7. quam	*Deeft.*
l. 12. interimat	interveniat

Editio.	MS.
l. 16. praeparandum	reparandum
l. 21. quorum et fedilia.	quo et fedilia
p. 399. l. 3. labare	lauare
l. 4. non	*Deeft.*
l. 7. leniter	leviter
l 12. ubi repertus	ibi repertus
l. 15. ne faepius agitanda vefica fit.	ne faepius agitandi neceffitas fit
l. penult. finiftrae digiti deorfum cum compellunt, donec ad cervicem pervenitur	*Defunt.*
p. 400. l. 4. laevior	lenior
l. 4. qua refima plaga eft,	qua ftrages ima plaga eft
l. ead. etiamnum	etiam non
l. 9. donec urinae iter pateat	donec urinae et pateat
l. ead. ut plaga paulo major, quam calculus fit	*Defunt.*
l. 10. χαρυάδα	choriada
l. 11. cum	*Deeft.*
p. 401. l. 1. quia calculus iter, vi promitur facit, nifi accipit.	quia calculus exit cum vi promitur, nifi facile accipitur
l. 5. ea	*Deeft.*
l. 10. ab exteriore parte laevis,	ab altera exteriore parte laevis,
l. 14. fi apprehenfus eft,	fi apprehenfum eft
l. ead. Idque eo nomine	Idque eo conamine
l. 16. vulneris	vulneribus
p. 402. l. 1. motus	modus
l. 2. paulumque	paululumque
l. 3. attrahatur	attrahitur
l. 5. comprehendetur	adprehenditur
l. 12. cum duceretur	dum duceretur
l. 15. id fub digitis	fubdictis digitis
l. 17. convulnerent	convolverent
l. 18. Multi hic quoque	Multi id quoque
l. 21. ferramentum fecit rectum	ferramentum facit rectum
l. 23. fuper pollice impofito	fuper pofito
p. 403. l. 2. cervix patefacta eft	cervix ea patefacta eft
l. 6. renititur —— dilabitur	remittitur = dilatatur
l. 7. molles calculos,	mollis calculus
l. ead. minutisque	*Deeft.*
l. 8. compofitos	*Deeft.*
l. ead. indicat urina trahens	indicatur vi attrahens
l. ult. non fecti	non confecuti
p. 404. l. 7. tenui, fed retufa, quod admotum calculo, et ex altera parte	*Defunt.*
l. 8. ictum	ictu
l. 9. ad ipfam veficam ferramentum	ad ipfam veficam per ferramentum
l. ead. aut calculi fractura	u ex calculi fractura
l. 13. urina in cervicem compellitur;	urinam in cervicem non compellit
p. 405. l. 2. fubjici	*Deeft.*

	Editio.	MS.
l. 13.	urina in cervicem compellitur;	urinam in cervicem non compellit
p. 405. l. 2.	ſubjici	*Deeſt.*
l. ead.	digiti tamquam maſculo	digiti ibi ſe quam maſculo
l. 3.	ejus debent	ejus injicere debent
l. 8.	minor	minus
l. 14.	excipit	excipitur
l. 16.	ſalis ſit — quo et ſanguis — et adſtringitur	ſale ſit — quo ſanguis — et ſtringitur
p. 406. l. 1.	qui — detergendus eſt:	quod —— detergendum eſt
l. 2.	oleo perungendus, inducendusque hapſus lanae mollis, tepido	*Deſunt.*
l. 8.	irritant	irritantur
l. 13.	procedant	decedant
l. 16.	cruenta	*Deeſt.*
l. 22.	digeritur	digerit
l. 25.	ſed et, et mediocris	ſed et ſi mediocris
p. 407. l. 3.	rodit, eluatur	rodet, abluatur
l. 5.	linendum	liniendum
l. 7.	medullam —— vitulinam	medulla —— vitulina
l. 10.	linamento	liniamento
l. 14.	transfluens	transferens
l. ead.	ſi	*Deeſt.*
l. ult.	cum inflammationis ſit	cum inflammatione ſit
p. 408. l. 1.	et quibus	de quibus
l. 7.	deſinit	defuit
l. 13.	Primum	Prima
l. 15.	ſi ad colem it, ſupinus	ſi ad colem, & ſupinus.
l. 17.	demittetur, in aqua	demittetur. In aqua
l. 18.	adigetur	adjicietur
l. 20.	aliave	aliaque
p. 409. l. 1.	quaedam conſortio eſt: exque eo fieri	quoddam conſortium eſt ex eo fieri
l. 12.	bibendam	bibendum
l. 13.	reddatur	reddat
l. 25.	arenoſive calculi fuerunt	arenoſi vel calculi fuerint
l. 26.	neceſſarium	neceſſe
l. ult.	eſt; tum demum	eſt et tum demum
p. 410. l. 2.	ſpecillo	ſcalpello
l. 4.	pura urina deſcendit	ſupra urina deſcendat
l. 5.	extendendique, ut ſupra docui	extendique ut ſupra poſui
l. 10.	Et hoc	At hoc
l. 15.	ex utero	ex alvo
l. 16.	replevit	replet
l. penult.	tinctum demittere, ſupraque ſuccidam lanam aceto	*Deſunt.*
p. 411. l. 7.	moderationemque	medicationemque
l. 13.	dehiſcit. Hac occaſione	dehiſcere et hac occaſione
l. 15.	iterum id os	iterum ad hos
l. ead.	alterum	alium

Editio.	MS.
l. 16. debebit	debet
l. 17. manus	n anu
l. 21. inflammationem	inflammatione
l. 22. medicinam	medicamenta
l. ult. et	*Deeſt.*
p. 412. l. 8. laevis, acuminis brevis	lenis acutus brevis
l. 21. elabitur	elevabitur
l. 22. eſt In pedes	eſt, ſed in pedes
l. ult. paulatimque attrahendus eſt	paulimque detrahendus eſt
l. ead. Sub quo	*Deeſt.*
p. 413. l. 3. interiore tantum parte	interiorem tantum partem
l. 4. ante caput, deinde reliqua	ante de reliqua
l. 7. panniculo	*Deeſt.*
l. 9. alteraque alterum premere	*Deſunt.*
l. 12. et, ſi eſt, quidquid	et ſi quidquid
l. 24. habente: ſuper imum	habente et ſuper imum
l. ult. in eo	in ea
p. 414. l. 3. renovare	removere
l. 9. tamen ejus; quod —— quando	tamen ejusque jus quod —— quid
l. 10 pus	pubis
l. 12. inflammationi	inflammationis
l. 20. tolluntur	tollentur
l. 21. Ubi ſanguini	Ubi ſanguis
l. ead. ſanies — acribus.	fame —— acrius
l. ult. omnia venarum quaſi	omnia vel quaſi
p. 415. l. 3. ex	*Deeſt.*
l. 5. etiam	et
l. 7. incidendum	incidendus
l. 13. excipiendus	excipiendum
l. 15. ſuperdandum, & farina	ſuperdandum eſt: farina
l. 16. implendus is locus	implendusque is locus
l. 25. Huc autem	hanc autem
p. 416. l. 1. eximitur	exciditur
l. 4. utilius	*Deeſt.*

GEORGII MATTHIAE
I N D E X
I N
C E L S V M.

A.

guine

est, excipiendum hamo retuso est, Abducendumque a scalpello 7, 5, 11. quaedam a concreto sanguine non Abhorrentia 7, 27. 1. neque ab utraque opinione nimium Abhorrentia 1 Praef. 74. neque ab ratione Abhorret 6, 6, 42. nec a se multum Abhorrentes curationes habet 6, 18, 81. non a summa inguinis plaga, verum infra paululum ea (tunica) Abscindenda 7, 19, 15 *i. in.* in frictione a ventre Abstinendum est 3, 21, 37. ab hoc quidem vitio Abstinendum est 5, 28, 303 *i. hoc non curandum est.* Abstinendus a cibo est aeger 3, 4, 16. Abstinere ab omnibus salsis, acribus, acidis, pomis 4, 10, 3. diu Abstinere a vino, balneo, venere 3, 22 extr. praecepit, ut a cibo, potione, somno Abstineretur 3, 13, 48. a cibo, a vino, ab omni motu corporis Abstinere 3, 2, 24. protinus Abstinere a sole, a balneo, a venere debemus 4, 2, 48. ab omnibus Abstinendum praeterquam aqua egelida 4. 7, 12. *vid.* Abstineo. partibus, quae longe Absunt a vulnere 5, 26 191. aliae res instant, aliae ab hoc Absunt 2, 19 3. qui nocentes homines a regibus ex carcere Acceptos, vivos inciderint 1 Praef. 41. haec a medicis Accepta sunt 6, 9, 29. *i. ex traditione medicorum.* initio a calvaria Accepto 8, 3 extr. excisorius scalper ab altero foramine ad alterum malleolo Adactus 8, 3, 15. in ea parte, quae manu curat, evidens est, omnem profectum, ut aliquid ab aliis Adjuvetur, hinc tamen plurimum trahere 7 Praef. 7. *i. per alia remedia.* ab eoque (foramine scalper duabus lineis ad rimam Agendus 8, 4, 51. *ἀντιάδες* a Graecis Appellantur 7, 12, 25. si ab altera parte caro magis recessit, ab ea melius attrahitur 5, 26, 143. in pulmonis morbo si sputum a septimo die Coepit 2, 8, 62. *cum, vel post.* quum ab his Coeperim 3, 2, 14. neque interesse, an initio pleraque explorata, si a consilio tamen Coeperunt 1 Praef. 30. quo a prurigine, & punctionibus Cognito 8, 10. 106, *i. ex.* eaque tunica duobus hamis excipitur sic, ut a sinistro testiculus eatenus Contineatur, ne per vulnus exeat 7, 20, 18. si a prima hieme austri ad ultimum ver Continuarint 2, 1, 35. a futuris se Deceptum esse, Hippocrates memoriae tradidit 8, 4, 11. eam membranulam commodius est ex toto ab osse Deduci 8, 4, 30. reperti sunt, qui a vertice recta eas lineas ad tempora Deducerent 7. 7, 166. per quae cava a membrana cerebri similes membranulae deducuntur 8, 1, 45. Deducti ab illo (Herophilo) viri 5 Praef. 2 *i. e. ejus sectatores.* ne inter initia quidem ab istis quaestionibus Deductam esse medicinam, sed ab experimentis 1 Praef. 54. *vid.* Deduco. a menstruis Defecta est mulier 2, 8, 127. Deligari debet *penis* a pube usque circulum 7, 25, 13. *vid.* Deligo. ab ora vulneris Demenda habenula paulo latior est 7, 20, 22. intestinorum laevitas facilius a teneris aetatibus Depellitur 2, 8, 33. testiculi Dependent ab inguinibus per singulos nervos 7, 18, 3. in his a communi fluentis morbi contemplatione ad propriam medicina Descendit 1 Praef. 107. *conf. ibid.* 113. *vid.* Descendo. quomodo interdum Deserti a medicis convalescant 2, 6, 36. si quid in nares a capite Destillat 2, 8, 12. neque tamen ea res a scribendo Deterrere debuit 6, 18, 4. transversum septum membrana quadam superiores partes ab inferioribus Diducit 1 Praef. 69. scalpelli manubriolo Diducenda a cute & carne est tunica 7. 6. 13. *vid.* Diduco. colore ab alpho Differt melas 5, 28, 297. ad alam a brachio Dirigitur spatha 8, 15, 10. transversum septum a superiore parte Discernit intestina, jecur, lienemque 4, 1, 15. fungi inutiles & specie quidem Discerni possunt ab utilibus 5, 25, 87. *vid.* Discerno. spissescentem intus humorem hominis ab aceto Discuti 5. 27, 49 *i. per, facultate aceti.* quum ab illis eo nomine Dissentiant 1 Praef. 92. Distat impetigo a scabie 5, 28. 274, *vid.* Disto. ab eo osse quod naturaliter se habet, scalpro Dividendum est fractum 8, 4. 53. altera fascia ab altera parte super caput Data, ibi accipit nodum 8, 10, 42. *vid. supra* A -- Ad *vel* Do. quidam atramento duas lineas Duxerunt a media aure ad mediam alteram aurem, deinde a naribus ad verticem 7, 7, 168. si quod fragmentum ossis ab aliqua parte Eminet 8, 8, 12. quum a summis aut a mediis partibus corporis Evocare materiam volumus 2, 14, 19. *vid.* Evoco. lien paulum a costarum regione in uterum Excedens 4, 1, 18. si cubitus, qui annexus humero est, ab hoc Excidit 8, 16, 2. tenuis habenula ab ulteriore ora Excidenda 7, 7, 87. *conf.* 7, 28, 6. solet interdum ab altera ora necessarium esse aliquid Excidi 7, 19, 21. inferiora feminum capita media sinuantur, quo facilius Excipi a cruribus possint 8, 1, 105. Exceptus a latronibus viator 1 Praef. 71. non quo Excludi a scroto non possint intestina 7, 20, 11. haec pars (chirurgice) magis ab Hippocrate quam a prioribus Exculta est 7 Praef. 8. a summa costa os Excrescit (*clavicula*) 8, 1, 69. is sanguis a summis faucibus Fertur 4, 4, 67. a renibus singulae venae (*ureteres*) ad vesicam Feruntur 8, 1, 33. aliquando plura fragmenta a fragmento Fiunt 8, 7, 5. *sed in Morgagni codice desunt verba* a fragmento. a nullo id, quod non viderat, Fictum 7, 14, 2. potest adhiberi remedium his, quae supra os fluunt, non potest his, quae ab osse 7, 7, 158 *de catarrhis oculorum.* quae palpebrae laxioris (curatio) ab omnibus Frequentatur 7, 7, 79. quum ab hac (aspide) Ictus esset puer 5, 27, 47. ab angue Icti *ibid.* 72. *conf.* 55. ἐφηλὶς a plerisque Ignoratur 6, 5, 4. lectio primo Impeditur a tussi 4, 4, 53. id os, quod excidit, ab ea parte, in quam prolapsum est, in contrariam Impellere 8, 16, 7. foramina narium primum a superciliis angulisque oculorum osse Inchoantur ad tertiam fere partem 8, 1, 23. ab interioribus ejus angulis lineas transversas Incidere 7, 9, 5. quod genus terebrarum ab acuto mucrone Incipit 8, 3, 4 *i. cum.* ab octavo die secundus septenarius Incipit 3, 4, 43. quotidianae (febres) aliae protinus a calore Incipiunt, aliae a frigore, aliae ab horrore 3, 3, 10. cancer Incipit a nigritie 6, 18, 48. Incipit cibus a salsamentis, oleribus, *cett.* 1, 2, 18. Incipiam a prioribus 3, 1, 10. a gingivis Incipiunt aphthae 6, 11, 13 *i. in.* in quo ab una parte corporis venientis accessionis sensus Incipit 2, 8, 27. crassius intestinum a dextra parte Incipiens 4, 1, 28. Incipiendum est a brachiis cruribusque 4, 4, 96 *de frictione.* noxa non a cute, sed ab interioribus partibus Incipit 5, 27, 73. ab ea junctura (pyloro) jejunum intestinum Incipit 4, 1, 25, *i. post.* stomachus (*oesophagus*), a septima spinae vertebra Incipit 4, 1, 20. *conf.* Incipio. valetudo (*adversa*) longa, & jam a primo impetu Inclinata 2, 14, 11. ab ipso osse caro Increscit 8, 3, 36 *i. ex.* Instrui ab evidentibus causis debere medicinam puto 1 Praef. 117. si tenerius membrum est, satis est habenam alteram ab inguine, alteram a genu Intendi 8, 20, 15. ne quis nervus aut vena aut arteria a telo Laedatur 7, 5, 36. inflammatio major fit, si ab illo ipso telo, dum redit, corpus Laniatur 7, 5, 8. idque ipsum testimonium est, etiam scalpello sanguinem

Absumo.

¶ quod-

accessiones Numerare 3, 4, 34. quum aut ex toto Recessit accessio, aut si id non Solet, certe Lenita est 2, 17, 15. ut quotidie plures accessiones remissionesque sint, sic tamen, ut unaquaeque alicui priori Respondeat 3, 3, 21. increscit morbus, dum graviores dolores accessionesque Veniunt, haeque & ante quam proximae, Revertuntur, & postea Desinunt 3, 2, 6. fere vero graviorem accessionem levior nox Sequitur: quo fit ut graviorem accessionem nox quoque tristior Antecedat 3, 5, 13. quamvis unam accessionem Secuta integritas est 3, 5, 3. ubi prioris febris accessio pene confecit, paremque Subsequi verisimile est, neque eam videntur Sustinere aegri vires posse 2, 10, 24. Sum: si altero die gravior, altero levior accessio est 3, 5, 12. si autem quotidie gravior accessio est: si alternis 3, 21, 37. ut quotidie plures accessiones remissionesque sint 3, 3, 21. si plures accessiones eodem die Veniunt 3, 5, 23. si duae pluresve accessiones eodem die Veniunt 3, 5, 33. dum graviores dolores accessionesque Veniunt 3, 2, 6. in quo ab una parte corporis venientis accessionis sensus incipit 2, 8, 27.

¶ *cum Particulis.* perpetuum est, cibum quam maxime semper Ab accessione futura reducere 3, 5, 30. quae (febris) Ante accessionem 3, 12, 12. 3, 16, 7. 3, 20, 20. Ante alteram accessionem ex toto quievit 2, 3, 7. quandocunque quis Ex accessione levatus est 3, 5, 22. In accessione 3, 18, 3. Inter plures accessiones 3, 5, 34. quod non Inter duas tantum, sed etiam Inter plures accessiones servabitur 3, 5, 31. *add. ib.* 27. ex octo & quadraginta horis fere sex & triginta Per accessionem occupat ἡμιτριταῖος febris 3, 3, 8. Post accessionem 3, 14, 4. & 6. Post eam potius accessionem, quae 3, 5, 24 Post graviorem 3, 5, 25. 3, 20, 17. opportunus Post febrium accessiones cibus datur 3, 4, 40.

¶ ac ne tormina quidem periculosa sunt, si sanguis & strigmenta descendunt, dum febris caeteraeque accessiones hujus morbi absint 2, 8, 30. *i. gravia symptomata dysenteriae.*

Accendo. *calorem vel inflammationem inducere, & sic malum augere.* est circumspecti quoque hominis, & novare interdum & augere morbum, & febres accendere 3, 9, 19. haec in recentibus malis aliena sunt, quia concitare ea & accendere 6, 6, 73. febris sitim accendit 3, 6, 2. si parum bibitur, accenditur vulnus (*post lithotomiam*) 7, 17, 21.

Accido. ex hoc exulceratio accidit 3, 22, 10. *i. posthaec.* adjiciunturque dolores & vomitus (*in hernia*) quae ex stercore per cruditatem eo delapso, fere accidunt 7, 20, 4. *i. ob causam stercoris.* si accidit (prurigo & dolor) 8, 10, 105. huic (*aegro*) praeter tabem illud quoque nonnunquam accidere solet, ut 3, 22, 8.

Accipio. qui nocentes homines a regibus ex carcere acceptos, vivos inciderint I. Praef. 41. qui febricitantem hominem, ubi acceperat, multis vestimentis operiebat 3, 9, 10. esse chirurgus debet immisericors, sic ut sanari velit eum, quem accepit 7 Praef. 15. quando nimis imbecillus futurus sit (aeger,) nisi Cibum acceperit 3, 4, 34. Cibum accipere sine vino 3, 15, 17. si Cibum non accipit (aeger) 3, 19, 16. *i. accipere non cupit propter languorem stomachi. conf.* 3, 18, 68. cui (jejuno intestino) tale vocabulum est, quia nunquam, quod accepit, continet, sed protinus in inferiores partes transmittit 4, 1, 25. quo colorem maxime sano corpori similem accipit cicatrix 5, 26, 283. ea plaga fere commodissima est, quae duabus transversis lineis literae X. Figuram accipit 8, 4, 31. phrenitis est, quum aeger, quamvis adhuc sapiat, tamen quasdam vanas imagines accipit 3, 18, 7. pertinet etiam ad rem, imum ventrem nequedum inflammationem accepisse, sed recenti re protinus adhiberi medicinam 7, 19, 11. de quibus protinus dicam, initio ab eadem calvaria accepto 8, 3. extr. *i. capto, facto.* calculus iter, quum vi promitur, facit, nisi accipit 7, 26, 48. emplastrum utique liquati aliquid accipit 5, 17, 13. *de ingredientibus. de* Medicamentis: qui id semen, cum aqua potui datum, accipit 3, 21, 50. idque (veratrum) si in potione non accipit 3, 18, 68. *i. accipere non potest.* quisquis daturus est (veratrum album) id agere ante debet, ut accepturi corpus humidius sit 2, 13, 7. altera fascia ab altera parte super caput data, ibi accipit Nodum 8, 10, 42. Plagam, si ex vulnere est, talem necesse est habeamus, qualem acceperimus 8, 4, 30. per sinus, quos utrinque habent (vertebrae,) superiores (Processus) accipiunt 8, 1, 56. aliud vitii genus est, ubi aures intra se ipsae sonant: atque hoc quoque fit, ne externum sonum accipiant 6, 7, 82. *i. percipiant, sentiant.* alia ex his (narium foraminibus) ad fauces pervia spiritum & reddunt & accipiunt 8, 1, 26. nonnunquam stercore accepto vastius tumet (intestinum *in hernia*) 7, 18, 21. Idem viam, qua redeat, ipsum sibi fecit, a scalpello accipit 7, 5, 4. partium obscoenarum apud Graecos Vocabula accepta jam Usu sunt 6, 18, 2. in quibus vulnus facit medicus, non accipit 7 Praef. 19 si cerebrum membranave ejus vulnus accepit 5, 26, 52.

¶ *i. admitto, permitto ut fiat.* curta, si qua majora sunt, non accipiunt curationem 7, 9, 1. *i. non possunt redintegrari.* longo morbo vitiata corpora, etiamsi illo vacant, Refectionem tamen non accipiunt 3 22, 5.

¶ *i. intelligo.* quod Hippocrates dixit, *caet.* in his (vertebris) accipiendum est, quae paulu lum excesserunt, non in his, quae toto loco motae sunt 8, 14, 9. *i. de his.*

¶ *i. cognosco, disco, caet.* haec a medicis accepta sunt, sed agrestium experimento cognitum est *caet.* 6. 9, 29, ut omnia, quae salutaria accepi, comprehenderem 6, 18, 4. contentus his (compositionibus) ero, quas accepi velut nobilissimas 5, 17, 5. multos ex sapientiae professoribus peritos ejus (medicinae) fuisse accepimus 1 Praef 12. nullo quicquam post eos, qui supra comprehensi sunt, agitante nisi quod acceperat 1 Praef 18.

Accommodo, are. *applico ita, ut commodum sive aptum et salutare sit, adapto.* cutem incidere, cucurbitulam accommodare oportet 7, 2, 5. cucurbitula quaeque inciso vertice recte accommodatu 6, 6, 128. membrum deligandum, ferulaeque super accommodandae sunt 8, 10, 33.

¶ *i. praeparo vel aptum reddo, destino. cum dativo:* 5, 27, 6. pyxinum (collyrium:) eidem (vitio) accommodatum est 6, 6, 180. *antea* 178. aptum est. eadem Compositio tonsillis, uvae madenti, oris nariumque ulceribus accommodata est 6, 18, 18. inter ea (Emplastra,) quae fracto capiti accommodantur 5, 19, 27. *i. concinnari solent.* imponi debet quodlibet puri movendo accommodatum Emplastrum 5, 28, 117. Sunt etiam alba lenia (Emplastra,) fere non gravibus vulneribus accommodata, praecipueque senilibus 5, 19, 55. Emplastrum injiciendum, quodlibet non pingue ex his, quae recentibus vulneribus accommodantur 5, 27, 6. cuti superimponen-

4, 9, 5. aceti Sesquicyathus 5, 19, 29. aceti Sextarium 5, 19, 42. Sinapi ex aceto 4, 6, 8. Spongia ex aceto expressa 5, 2. 3. 5, 26, 128. 7, 15, 10. Spongia quae subinde ex aceto exprimitur 4, 24, 20. Spongia ex aceto 4, 5, 31. Spongia in acetum ante demissa 5, 28, 183. Olei Tantumdem & aceti 5, 19, 9. aceti Vim 5, 26, 129. *conf.* 5, 27, 48. 49. album veratrum cum aceto contritum 6, 7, 62.

¶ *cum Adjectivis.* Acre acetum 7, 26, 100. acetum Acre 4, 4, 59. 4, 9, 5. Acris aceti 6, 15, 7. Acetum quam Acerrimum 4, 4, 43. 6, 7, 40. *conf.* Acer. aceti Scillitici heminam 5, 19, 47. acetum Vehemens ad sanguinem supprimendum est 5, 26, 98

¶ *cum Verbis.* Adjiciturque acetum 6, 6, 120. aceto subinde Adjecto 5, 18, 47. *v.* Adjicio. Sive cibus ex aceto sive potio Assumatur 2, 27, 3. usus ipse docuit eum, quem aspis percussit, acetum potius Bibere debere 5, 27, 46. si sanguisuga epota est, acetum cum sale Bibendum est 5, 27, 82. pastilli haec ratio est: arida medicamenta contrita humore non pingui, ut vino vel aceto, Coguntur, & rursus Coacta inarescunt, atque ubi utendum est, ejusdem generis humore Diluuntur 5, 17, 17. *conf.* Cogo. acetum quod scilla Conditum est 4, 9, 5. *i acetum scilliticum.* ex aceto simul Conteruntur 6, 6, 186. cum aceto contritum 4, 17, 7. 6, 7, 62. *v. supra cum substantiv.* Galbanum, Nasturtium, Nitrum, Veratrum. *item* Contero. Continuisse ore acetum satis est 4, 4, 81. quidam in acris aceti heminam frictum salem conjiciunt, donec tabescere desinat, deinde id acetum Coquunt, donec Exsiccetur 6, 15, 7. in aceto coquitur cornu cervini ramentum *caet.* 6, 9, 10. item ficus pinguis in aceto & melle *ibid.* 11. furfures ex aceto Cocti 5, 27, 64. *conf. ibid.* 61. & Coquo. furfures in aceto Decocti 2, 33, 4 ex passo coactorum &, quum usus exigit, aceto vel vino Dilutorum 5, 20, 14. *de* Pastillis *conf.* 5, 17, 17. quae, ubi utendum est, ex aceto Diluuntur 6, 7, 50. *conf.* 5, 20, 11. acetum, quod forte secum Habebat, Ebibit 5, 27, 47. per oricularium clysterem fistulam Eluere, si callus durior est, aceto 5, 28, 200. aceto, cui vel salem vel nitrum aliquis adjecit, Eluitur sinus tumoris 7, 13, 6. ulcus aceto Eluere oportet 7, 12, 27. tum infundi debet id (*medicamentum,*) quod ex thure & aerugine & aceto & melle Fit 6, 7, 59.

ubi exaestuat stomachus, aceto cum rosa extrinsecus subinde Fovendus est 4, 5, 4. *add. ibid.* 13. quidam acetum vulneri infundunt 5, 26, 98. aceto infuso 5, 28, 190. si durae sunt (sordes aurium,) acetum & cum eo nitri paululum injiciendum est 6, 7, 74. his instillatur acetum 5, 17, 14. Intingi, *vel cum Substantivis* Lactucae, Lana succida. bis die tantum aceto irroranda lana vel spongia imposita 7, 19, 40. aceto Liquare *ingredientia* 5, 28, 197. eadem, si callosior fistula est, ex aceto Liquanda sunt 5, 28, 179. acacia ex aceto Liquata 4, 18, 6. ammoniacum thymiama in aceto Liquatum 5, 18, 73. aceto Madefacienda sunt linamenta 5, 26, 98. Madens, *v. cum Substantivis* Lana succida, Linteolum. Miscere, *v. cum Substantivis* Nitrum, Rosa, Sal: *it.* Misceo. eorumque (emplastrorum) aliquod ex aceto Mollitum 8, 4, 35. si acetum Offendit 3, 10, 4. si quis in balneo aestuat, Reficit hunc ore Exceptum & in eo Retentum acetum 1, 3, 28. myrobalani cortex & nitrum contunduntur, Resperguntur que aceto quam acerrimo 5, 18, 11. ea membrana acri aceto Respergenda est 8, 4, 62. quo fit, ut terra, Respersa eo (aceto) spumet 5, 27, 48. ante accessionem (quartanae) Sorbere aceti cyathos duos 3, 16, 7. acetum acre per se Sorbere, & magis etiam, quod scilla conditum est, expedit *in tumore, lienis* 4, 9, 5. Asclepiades acetum, ait, quam acerrimum esse Sorbendum, *in faucium exulceratione* 4, 4, 43. emplastrum tetrapharmacum ex aceto Subactum 6, 3, 5. si tumor est (*in arthritide,*) induci debet medicamentum ex nucibus amaris cum aceto Tritis 4, 24, quae quidam, quo vehementiora sint, ex aceto Terunt 6, 6, 139, 25. duo priora ex aceto Teruntur 5, 18, 28. Tingi *v. cum Substantivis*, Lana, Linamentum. Ungere oportet caput rosa & aceto 4, 2, 18.

¶ *cum Particulis*, cum, Ex, In, *vid. cum Substantivis & Verbis.*

Acetabulum, i. *pro mensura: quum autem acetabuli mensura dicitur, significat heminae quartam partem, id drachmas quindecim, secundum Plinium Hist. Natural. Lib.* 21. *extr.* in quo (malagmate) est cumini acetabulum 5, 18, 37. mellis acetabuum 5, 24, 5. myrrae aridae contritae acetabulum 5, 28, 308. cui adjectum sit contritum vel hyssopum vel piperis acetabulum 4, 17, 3. *pro*, contriti pip. sesami fricti acetabulum 5, 18, 59. habet (malagma)

singulorum *enumeratorum aridorum* plenum acetabulum 5, 18, 2. habet (malagma) fuliginis thuris acetabulum 5, 18, 62. cachryos acetabulo *abl.* 5, 18, 15.

Acidus, a, um, si pituitam acidam effudit (*vomitu aliquis*) 1, 3, 26. pomum quodcunque acidum vel acerbum est 2, 21, 4. ex pomis quodcunque neque acerbum neque acidum est 2, 20, 5. acidi punici mali succus 4, 5, 36. ex malo punico acido atque arido malicorii pars interior 6, 9, 14. acidae res extenuant corpus 1, 3, 33. sive quid vinolentum sive acidum est, id huic morbo (ileo) alienum est 4, 13, 17. stomacho apta sunt, quae acida sunt 2, 24, 1. refrigerant omnia acida 1, 3, 62. mali succi sunt omnia acida 2, 21, 4. acria sunt omnia acida 2, 22, 4. crassiorem pituitam extenuant omnia acida 2, 23, 2. omnia acida removenda in exulceratione stomachi 4, 5, 16. *conf.* 5, 28, 39. *de* carcinomate. acida maxime conveniunt *in* tumore lienis 4, 9, 5. oportet abstinere ab omnibus acidis, *in* renum morbis 4, 10, 3.

Ἀχάριστον collyrium, *describ.* 6, 6, 65.

Acia, ae. utraque (sutura & fibula) optima est ex acia molli, non nimis torta 5, 26, 122. *i. e. filum lineum in acu: vid. Joh. Rhodii de* Acia *dissertatio ad Corn. Celsi mentem, qui melius rem tetigit quam prior Joh. Jac. Chiffletius in lib.* Acia *Corn. Celsi propriae significationi restituta. Conf. D. Cleric. Hist. Medic. P. 2. Lib. 4. Sect. 2. Cap. 5. p. m.* 541.

Acies, ei. aciem ferramenti hebetat *oleum* rosae vel lac, si copiosius est 8, 3, 9. uncus per totam aciem exacuitur 7, 29, 31.

¶ *de Videndi potentia.* esse Chirurgus debet acie oculorum acri claraque 7 Praef. 14 levi motu capitis eripi acies in perpetuum potest 7, 7, 137. *in depositione cataractae.* quam harum *avium*(columbae, palumbae, hirundinis) acies, extrinsecus laesa, interposito tempore in antiquum statum redeat, celerrimeque hirundinis 6, 6, 221. *in mydriasi* pupilla diffunditur & dilatatur, aciesque ejus hebescit ac pene caligat 6, 6, 207. aciem hebetem habet senilis aetas 7, 7, 132. pituitae cursus acerrimus sequitur, (*in phthiriasi* palpebrarum) exulceratisque vehementer oculis aciem quoque ipsam corrumpit 6, 6, 115.

¶ militem in acie I Praef. 17.

Acinum *vel* Acinus, i. in oculo nonnunquam summa attollitur tunica, & similis figura acino fit, unde id σταφύλωμα Graeci vocant 7, 7, 108. *i. baccae uvae.*

Aco-

Re-

tinus Cibus adjectus 1, 3, 64. *sy-non.* subjectus 65. tum omnibus fomentis adjiciendae quaedam valentiores Compositiones sunt 6, 9, 22. hisque adjicienda sunt Cotonea 4, 19, 21. adjici cataplasmati debent papaveris Cortices fricti atque contriti, sic, ut ex his pars dimidia sit 6, 7, 12. quibus adjicitur cedriae Cyathus unus, olei laurini Cyathi tres, olei acerbi Sextarius 5, 18, 76. paulatimque his adjiciuntur vini lenis Cyathi duo, mellis unus 6, 10, 6. hisque olei Cyathum & dimidium adjiciebat 5, 18, 43. adjiciendaque prioribus (*fasciis*) quinta Fascia est 8, 10, 27. quibus si Folia quoque papaveris adjiciuntur 6, 6, 88. lactucae marinae lac, cujus Gutta pani adjecta abunde purgat 2, 12, 2. hisque Hemina mellis adjicienda 5, 25, 28. quibus adjiciuntur olei & aceti singulae Heminae 5, 19, 4. aqua, cui adjectum sit contritum Hyssopum 4, 17, 3. quibus (cataplasmatis) recte Iris vel Apsinthium adjicitur 4, 1, 8. Mel quoque despumatum huic (sorbitioni) recte adjicitur 3, 6, 33. quum vero utendum est, adjicitur his Mel & Vinum 6, 7, 36. sic, ut cuilibet eorum Mel adjiciatur 6, 14, 4. sic, ut horum cuilibet Mel adjiciatur 6, 8, 11, deinde his Mel adjiciendum 5, 21, 12. cui semper Mel adjiciendum est 5, 26, 275. quibus adjicitur auripigmenti dimidio Minus, quam in singulis prioribus est 5, 28, 189 cui non Minus, quam ipsa est, aluminis scissilis, & Paulum mellis adjectum est 6, 5, 6. Myrrha, *v.* 6, 18, 88. vetus Oleum, *v.* 6, 18, 88. duas potiones sumat talis aquae, vel Muriae durae huic adjectae 4, 17, 5. lana succida ex aceto vel vino, cui Oleum adjectum est 2, 33, 4. ex aqua frigida, cui Oleum sit adjectum 3, 9, 3. sal teri debet, sic ut ei paulatim Oleum adjiciatur 6, 6, 226. demittendus in solium aquae calidae, cui Oleum quoque adjectum sit 7, 20, 8. adjecto vel Oleo vel nitro vel melle quoque 2, 12, 22. cataplasma ex hordeo, cui pinguis fici tertia Pars sit adjecta 8, 9, 17. uvae taminiae Pars quarta fico adjecta 5, 28, 216. resina, cui tertia Pars salis fossilis & paulum mellis adjectum est 6, 5, 9. butyro resinae terebinthinae Pars quarta adjicienda est 6, 18, 16, emplastrum, cui quinta Pars thuris adjecta sit 5, 28, 86. rosae flore contrito, cui gallae quarta Pars & altera myrrhae sit adjecta 7, 12, 68. cucumeris silvestris radix, cui ex farina duae Partes adjectae sint 5, 28, 140. deinde adjicitur his Paslum 6, 7, 16. demittere se in aquam calidam, cui Paulum olei adjectum sit 1, 3, 11. perfricare ex oleo, cui Vinum & Paulum contriti salis sit adjectum 1, 3, 12, aquâ, cui Sal & Nitrum & olei Paulum sit adjectum 3, 21, 41. qui vomere post cibum volet, si ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet assumere: si difficilius, aquae vel salis vel mellis Paulum adjicere 1, 3, 49. vere Paulum cibo demendum, adjiciendumque potioni 1, 3, 77. eique (lacti) salis Paulum adjiciebant 2, 12, 3. ungi rosa debet, cui cerae sit Paulum adjectum 3, 10 extr. ungendae sunt calido oleo, cui cerae Paulum sit adjectum 4, 11, 19. cui Paulum cerae sit adjectum 5, 19, 67. ficus, in mulso decocta, cui Paulum hyssopi contriti sit adjectum 5, 28, 216. furfurum cremori ad gargarizandum Paulum mellis adjiciendum est 6, 10, 15, cremor, cui Paulum mellis sit adjectum 6, 11, 2. huic adjiciat nitri Paulum 4, 17, 4. ex vino, cui rosae Paulum admodum adjectum sit 8, 10, 86. aqua, cui adjectum sit scammoneae Paulum 4, 17, 3. cui spodii Paulum sit adjectum 6, 7, 53. quibus cerae Paululum adjicitur 5, 18, 65. simila ex vino contrita, cui Paululum croci sit adjectum 6, 18, 75. Paululumque his croci adjiciatur 5, 22, 7. sic, ut cuilibet eorum, dum teritur, mellis Paululum adjiciatur 6, 18, 9. sic, ut huic quoque mellis Paululum adjiciatur 5, 28, 200. aquâ, cui Paululum admodum olei sit adjectum 7, 16, 8. butyro rosae & mellis Paululum, & resinae terebinthinae pars quarta adjicienda est 6, 18, 16. sic, ut ei rutae Paululum adjiciatur 5, 27, 57. coquitur sic, ut Paululum his salis adjiciatur 6, 9, 6. ceratum ex myrteo factum, cui Paululum squamae, fuliginis, calcis sit adjectum 6, 18, 128. (oportet) adjicere modo cibo, modo potioni, Piper, Porrum, Ferulam, album Papaver 4, 10, 4. adjiciendus est cibo Pisciculus aut Caro 4, 2, 57. eidem cerato liquido Plumbum elotum adjiciendum 6, 18, 87. alumine scissili, cui dimidio Plus gallae immaturae sit adjectum 6, 11, 5. omni cibo Porrum adjectum 3, 27, 36. sorbitionibus & prioribus cibis adjicere ex oleribus Porrum, ex carne Ungulas & Summa trunculorum, atque Pisciculos 4, 7, 19. hisque adjicitur hyoscyami succi dimidio minor, quam unius ex superioribus, Portio 6, 7, 45. quibus quidam adjiciunt sulphuris P. II* 5, 18, 40. quibus iridis P. III* galbani P. VI* adjiciuntur 5, 19, 36. *add.* 5, 21, 4. 5, 25, 32. 6, 6, 55. 6, 7, 66 6, 18, 23. *caet.* adjiciendusque ei (cerato) Pulvis ex contrita testa 5, 28, 41. Quae quoties adjiciuntur cerussae vel spumae argenti, *caet.* 5 19, 58. ungi, perfricari, sic, ut interdum oleo Quaedam adjiciantur calefacientia 3, 22, 16. ex quibus quaedam per se esse, Quaedam adjicere vel sorbitioni vel potioni licet 4, 8, 11. quibus adjicitur unguenti irini Quantum satis est ad 5, 18, 24. *add.* 5, 22, 12, sorbere vini cyathum, cui contrita Radix quinquefolii sit adjecta 4, 15, 6. cataplasma, cui Resina pinea adjecta sit 7, 19, 44. ceratum, cui cocta quoque Resina adjecta sit 8, 9, 13. melle, cui Rhus, quem Syriacum vocant, aut amarae Nuces adjectae sunt 6, 11, 19 mixta sic, ut his in vicem Rosa atque intubi, Succus adjiciatur 5, 28, 259. aquâ, cui Sal & Nitrum & Olei paulum sit adjectum 3, 21, 41. aceto, cui vel Salem vel Nitrum aliquis adjecit, 7, 13, 6. ubi sanguini, qui effluit, Sanies adjicitur 7, 30, 15. quibus (tuberculis) ego στιατύμαλα quoque adjiciam 7, 6, 2. ex cerussa, cui contritae herbae muralis Succus sit adjectus 4, 24, 25. quibus, quum teruntur, adjicitur rosae Succus 6, 6, 52. cataplasma ex farina, quae frigida aqua coacta sit, cuique aut acaciae Succus aut Cupressus adjecta sit 6, 6, 127. quibus etiam solani Succus adjicitur 6, 17, 3. caput perfundere aqua calida vel marina vel certe salsa, sic, ut ei quoque Sulphur adjiciatur 4, 2, 36. quibus Tantum picis & cerae adjicitur, ut fiat cerati crassitudo 5, 18, 57. quantum inflammationi detrahetur, Tantum adjici cibis poterit 6, 6, 28, idque (Veratrum) si in potione non accipit *aeger*, pani adjiciendum est 3, 18, 68. perfricare ex oleo, cui Vinum & paulum contriti salis sit adjectum 1, 3, 12. corpus ungendum est rosa vel melino vel myrteo, cui Vinum austerum sit adjectum 3, 6, 57 quum quodlibet horum aliquis conterit, ei, dum teritur, invicem Vinum & Oleum myrteum adjiciat, donec 6, 8, 2. quibus (cibis) adjici dulce Vinum potest 6, 10. extr. quibus adjicitur nardinum Unguentum, donec cerati crassitudo sit 5, 18, 9. ne ingenti vulneri ipsi quoque ingens Vulnus adjiciamus 7, 5, 23.

ad-

ne

ne illius vitio pereat (*in longis morbis*) 3, 1, 13. a quo (tempore meridiano) quum omnis aeger fere Pejor fiat 3, 5, 18. Plures, *v. cum partic.* Quisque aeger 4, 5, 10. quum semper aegros Securos agere conveniat, tum praecipue, ubi cibum sumserunt 3, 5, 41. ubi aeger Supinus cubat 2, 6, 11. ubi Supinus aeger jacet 2, 4, 1. Tali aegro *dat.* 3, 5, 18. Tales aegros 3, 18, 13.

¶ *cum Substantivis:* aegrorum Morbum I Praef. 54. quae sit aegri Natura I Praef. 86. de cibo facilior cum aegris Ratio est 3, 6, 1. *i. cum febricitantibus.* si ne tunc quidem ulla Requies aegris est 3, 5, 17. fere remissius matutinum Tempus aegris est 3, 5, 15. aegri Vires 2, 10, 24. Vires aegri 3, 4, 11.

¶ *cum Verbis:* Admovere ad ignem, vel si aestas est, in sole aegrum oportet 4, 3, 12. neque tamen ipsis diebus, quibus aliqua omittenda sunt, expedit tanquam aegros Agere, sed caetera omnia quasi sanis facienda sunt 4, 2, 53. clausis fenestris aegrum Continere 4, 7, 17. in luce Habendus aeger interdiu, isque Cubare quam maximo conclavi debet 3, 4, 16. *de febricitante.* si Cubantem aegrum fluens alvus exercuit 7, 2, 24. oportet, si satis valet, gestando aegrum Digerere: si parum, intra domum tantum Dimovere 4, 7, 5. ubi aeger pro spacio parum Emacrescit 2, 5, 5. aeger Extinguitur 3, 1, 13. pessimum aegro est coelum, quod aegrum Fecit 2, 1, 10. in luce Habendus aeger interdiu 3, 4, 16. fere vero antiqui tales aegros in tenebris Habebant 3, 18, 13. in lumine Habendos eos dixit *ibid.* 14. ubi aut bilis aegrum aut cruditas male Habet 3, 6, 7. male Haberi aegrum 3, 4, 19. non quidlibet antiquiores viros aegris Inculcasse I Praef. 30. *v.* Levo. sic aegros Nutriebant, ut dierum imparium accessiones exspectarent 3, 4, 38. ab omnibus his aegros Perductos esse ad sanitatem I Praef. 48. ipsique aegro Praecipiatur, ut 7, 7, 52. ne Praecipitentur aegri 8, 25, 5. *v.* Praecipito. non semper aegris Prodesse, semper sanis nocere 2, 13 extr. illud quoque in omnibus stomachi vitiis praecipiendum est, ut, quo modo se quisque aeger Refecerit, eodem sanus utatur 4, 5, 10.

¶ *cum Particulis:* in pluribus 3, 4, 35. est tamen medicinae fides, quae multo saepius Perque multo plures aegros prodest 2, 6, 43. *i. in*

Aegre. *adv. i. difficulter, cum molestia.* Ac morbus quoque comitialis post annum quintum & vigesimum ortus aegre curatur: aegrius is, qui post quadragesimum annum coepit 2, 8, 93-94. morbus comitialis ante pubertatem ortus, non aegre finitur 2, 8, 26. quibus venter nihil reddit nisi & aegre & durum 2, 7, 13 & quod modo par est (*conditorum*,) tamen aegrius concoquitur 1, 2, 19. neque educi infans nisi aegerrime potest 7, 29, 12.

Aegrotus, a, um. tanquam in aegroto corpore 5, 26, 39.

Aegroto, are. quum eo tempore (vespere) fere pessimi sint, qui aegrotant 3, 5, 19. *i. aegri* dum aegrotant (aegri) 3, 5, 42. neque dubium est, quin vix quisquam aegrotet 3, 2 extr. non, quod non, quod non omni tempestatum genere, omnis aetatis, omnis habitus homines, per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur 2 praef. 4. ea corpora, quae more eorum (*athletarum*) repleta sunt, celerrime & senescunt & aegrotant 1, 1, 7. diligentes homines aegrotantibus ea praecipere coepisse I Praef. 57.

Aegyptus, i. in Aegypto I Praef. 50, 3, 4, 22. 3, 18, 46. 7 Praef. 9.

Aegyptius, a, um. aluminis Aegyptii 5, 28, 188. ex Aegyptia faba partis interioris p. IV* 6, 7, 39. id, quod amarum in Aegyptia faba est 6, 7, 18. quod Aegyptiae fabae magnitudinem aequet 5, 27, 57. id, quod Aegyptiae fabae magnitudinem impleat 5, 23, 13. quod Aegyptiae fabae vel ervi magnitudinem impleat 5, 23 extr. daturque, quod Aegyptiae fabae magnitudinem habeat 5, 25, 21. ex quibus ad magnitudinem fabae Aegyptiae mane & coenato dari debet 5, 25, 36. *Hoc quantum respondere ponderi victoriati sive binis scrupulis, docet Rhodius ad* Scribon Larg. Composf. 95. *pag.* 158. *& magnitudine Graecam seu vulgarem superari ab Aegyptia.*

Aemulus, i. *sectator.* eaque (medicina Perronis) non minus grata fuit his, quos Hippocratis successores non refecerant, quam nunc est his, quos Herophili vel Erasistrati aemuli diu tractos non expedierunt 3, 9, 15. *synon.* Asclepiadis aemuli I Praef. 36. Themisonis aemuli I Praef. 98.

Aeneus, *v. sub* Aes.

Aequus, a, um. si venae non aequis intervallis moventur 3, 6, 24. *i. pulsus inaequalis est.* alumen aequa portione cum thure contritum 5, 28, 100. *i ana.* miscere aequis portionibus *ingredientia* 5, 28, 141. *add. ibid.* 271. si plus aequo assumitur 7, 27, 22. *i.* immodica potio, *proxime ante.* quum hoc morbo (*hydrope*) tentaretur, neque aequo animo necessariam sitim sustineret 3, 21, 14. *ipse tiente, tranquillo.* obligari, aequum est, confessione 5, 26, 14. *i. decet.*

Aeque, *adv. i. aequali ubique vi:* ut paulatim eas (venas) protrahat, aeque adducendo 7, 22, 10. *i. pari gradu seu mensura:* cur ex duobus aeque repletis alter in morbum inciderit, alter omni periculo vacarit I Praef. 96. sin autem autumnus quoque aeque siccus (*quam aestas*) 2, 1, 38. *conf.* 2, 8, 85. 3, 27, 27. 4, 16, 8. 5, 28, 150. *caet. i. similiter:* quae aeque ex aqua pluviatili conteruntur (*atque priora*) 6, 6, 59. *conf.* 3, 12, 9. 4, 8, 1. 4, 19, 7. 5, 26, 229. *caet.* aeque ac 2, 8, 90 aeque atque 1, 4, 8 4, 18, 3. *bis* 6, 15, 16. aeque, que: si id membrum aeque frigido calidoque offenditur 2, 7, 17. *conf.* 3, 27, 27 aeque *sine sequente particula comparativa* I Praef 96. 2, 1, 38. 2, 8, 85, 3, 12, 9 3, 27, 27. 4, 1, 14. 4, 2, 52. *bis caet. postpositum vocabulo suo:* difficilis aeque curatio 2, 8, 120.

¶ *cum Adjectivis & Substantivis:* sic, ut devorare aeque nihil possit 2, 6, 18. aeque Aspera est futura 8, 4, 15. *sc. ac fractura.* Difficilis aeque curatio est 2, 8, 120. res aeque Fallax 3, 6, 18. aeque Lenibus medicamentis 6, 6, 107. aeque Magnum malum est 2, 8, 116. aeque Magnas febres 2, 7, 69. aeque Nervosum transversum septum 4, 1, 14. ut aeque Niger assidue primo die profluat sanguis 2, 10, 53. aeque Notus est morbus 3, 24, 1. illud quoque aeque Perpetuum est 6, 18, 53. aeque linamenta Supervacua sunt 5, 28, 150. si aeque ea linamenta Supervacua sunt 7, 2, 28. si aeque Tenuis die quarto pituita est 4, 2, 52. nec posse vehementi malo nisi aeque vehemens auxilium succurrere 2, 11, extr.

¶ *cum Verbis:* si aeque Accessit horror 3, 12, 9. aeque Adducendo 7, 22, 10. cui aeque ex calefacientibus aliquid sit Adjectum 3, 12, 15. nares aeque Clausae 4, 2, 52. aeque Concitata febris continuat 2, 4, 14. postero die aeque Conquiescere 4, 19, 7. numero potius fasciarum id agendum est, ut laxae quoque aeque Contineant 8, 10, 88. sub quo aeque, sed tardius Emoritur 7, 21, 5. aeque Incidendum 5, 26, 229. aeque Inhaerescit cornea cucurbitula 2, 11, 4. aeque integris tunicis ramex Innascitur 7, 18, 35. neque aeque Insaniunt 2, 7, 69. tremor nervorum aeque vomitu medicamentisque urinam moventibus Intenditur 3, 27, 27

orculario clystere agendus 7, 27, 25. sin utraque parte prolapsa est, aequaliter retro est maxilla agenda 8, 12, 9. ubi jam iter modiolo impressum est, medius clavus educitur, & ille per se agitur 8, 3, 10. ab eoque (foramine) scalper duabus lineis ad rimam agendus 8, 4, 51 tum scalper utrinque ad rimam agendus, sic, ut, 8, 4, 55. atque ibi quoque, quatenus terebra agenda sit, scobis significat 8, 3, 14.

¶ *cum Adverbiis:* Curiosius id agendum est 8, 10, 82. Diligenter esse agendum 8, 25, 5 neque vero Festinanter agendum est, sed ita, ut 7, 26, 36. iisdem omnibus etiam Festinantius actis 7, 5, 37. Liberaliter agere se credunt intemperantes homines, qui caetera illorum (medicorum) arbitrio relinquunt, in genere cibi liberi sunt 2, 16, 6. distentionem nervorum, quum Mitissime agitur, pus sequitur 8, 10, 10 Inordinate 4, 25, 6. ex toto non sic pueri, ut viri, curari debent: ergo Parcius in his agendum est 3, 7, 9. Retro, *v. supra.* Subter, *v.* Subteractis.

¶ *cum Praepositionibus:* A, Ad *vid. supra in* Ago *i. impello.* atque In his quoque diligenter esse agendum, (Hippocrates dixit,) ne praecipitentur aegri 8, 25, 5. neque vero festinanter In hac re, ut in plerisque, agendum est, sed ita, ut quam maxime id tuto fiat 7, 26, 36. *v. supra* Ago *i. impello.* suppurationes ubi ortae fuerint, primum id agere oportet Per cataplasmata, ne: deinde, ut 3, 27, 31.

¶ *cum Conjunctionibus:* id agere oportet, Ne 3, 27, 31. diligenter esse agendum, Ne 8, 25, 5. id agere oportet, Ut 3, 27, 31. quisquis daturus est (veratrum) id agere ante debet, Ut 2, 13, 7. id agendum est, Ut 1, 7, 1, 3, 15, 11. 7, 2, 19, 7, 29, 32 numero potius fasciarum id agendum est, Ut laxae quoque aeque contineant 8, 10, 88. id non ideo tamen agendum. Ut aegri vires convellantur, existimo 3, 4, 14 agendum est ita, Ut 7, 26, 36. scalper agendus sic, Ut 8, 4, 55.

Actio, onis. circumcisa omni negotiosa actione 4, 25, 2. naturales corporis actiones appellant, per quas spiritum trahimus & emittimus, cibum potionemque assumimus & concoquimus, *caet.* I Praef. 33. *omnes ergo functiones oeconomiae animalis, quas postea in naturales, vitales, & animales diviserunt medici.* naturalium actionum notitiam necessariam esse proponunt *rationales medici* I Praef. 22. obscurarum causarum & naturalium actionum quaestionem supervacuam esse contendunt *empirici ibid.* 46. quia non ab obscuris causis, neque a naturalibus actionibus, quae apud eos diversae erant, medendi vias traxerint *ibid.* 53. ratione vero opus est ipsi medicinae, si non semper inter obscuras causas, neque inter naturales actiones, tamen saepe I Praef. 19.

Agito, are. donec majore studio literarum disciplina agitari coepit I Praef. 10. autores *medici* etiam altius quaedam agitare conati, rerum quoque naturae sibi cognitionem vindicaverunt I Praef. 16. *i. meditari, tractare.* Nullo quicquam post eos agitante nisi quod acceperat I Praef. 18. quicunque alii non contenti febres & ulcera agitare, rerum quoque naturam ex aliqua parte scrutati sunt I Praef. 78.

¶ *i. multum moveo.* levi gestatione Corpus agitandum (erit) 3, 6, 53. per haec similiaque Corpus agitandum est, ut moveatur ex eo statu, quo detinetur 3, 16, 8. jugulum per se non movetur, sed cum humeri motu consentit; itaque eo consistente, super id Humerus agitatur 8, 8, 3. praecipue in his (natationibus) agitanda Membra, quae maxime deficiunt 3, 27, 17. Venae vehementer agitantur 2, 4, 81. *i. pulsant.* dum Vesica agitatur 7, 26, 98 *i. commovetur, vexatur, irritatur operatione lithotomiae.* quum diu frustraque per digitos Vesica esset agitata 7, 26, 81. ne effugiat calculus, id est, ne saepius agitanda Vesica sit 7, 26, 40.

¶ *i. stimulo, irrito.* non idem periculum καρκίνωμα affert, nisi imprudentia curantis agitatum est 5, 28, 19.

Agitatio, onis. oportet inprimis conquiescere, siquidem omnis agitatio exulcerat 4, 15, 6 *oppos.*

Agnus, i. ex agno haedove cum petiolis totum caput aliquanto, quam caetera membra, leviora sunt 2, 18, 31. in petiolis capitulisque haedorum & vitulorum & agnorum 2, 22, 2. facit id etiam haedus agnusve discissus, & calida ejus caro statim super vulnus (*venenatum*) imposita 5, 27, 41.

Agrimonia, ae. adversus quos (angues) satis proficit herba agrimonia 5, 27, 67.

Ἄγριος, α, ον, *silvestris.* alterum (papularum genus) est, quam ἀγρίαν Graeci appellant 5, 28, 287. quo asperior est (scabies,) quoque prurit magis, eo difficilius tollitur: itaque eam, quae talis est, ἀγρίαν Graeci appellant, id est, feram 5, 28, 255. 266. Σταφὶς ἀγρία, *v. suo loco.*

Ajax, acis. qualem insanientem Ajacem vel Orestem poetarum fabulae ferunt 3, 18, 66.

Αἰγίλωψ, ωπος αἰγίλωπα Graeci vocant *vitium aliquod oculi* 7, 7, 54 *ubi & seqq. tractatur.*

Αἱμοῤῥοΐς, ίδος. sanguinis per quaedam velut ora venarum, αἱμοῤῥοΐδας Graeci appellant, profusio 2, 1, 51. *add* 6, 18, 107. *vid.* Venarum ora. *it.* Haemorrhois

Ajo. Asclepiades acetum ait quam acerrimum esse sorbendum 4, 4, 431. *i. praecipit, docet.* quidam ajunt, oportere *caet.* 7, 7, 73.

Ala, ae. ex avibus colla alaeve recte infirmissimis annumerantur 2, 18, 32. fasciaque aut habena media ala circumdanda est 8, 15, 17. uncus alae (infantis emortui) injiciendus est 7, 29, 28. lana alae subjicienda est 8, 15, 20. caput ejus (spathae) summae alae subjiciatur 8, 15, 10. *vulgo* axilla.

¶ *cum Praepositionibus:* longitudine Ab ala usque ad digitos pervenit spatha 8, 15, 7. Ab ala ad brachium dirigitur spatha 8, 15, 10. a dextro jugulo Ad alam sinistram, a sinistro Ad dextram fascia dari debet 8, 8, 15. per pectus Ad alteram alam tendere debet fascia 8, 15, 21. idque evenit non In alis tantum 5, 26, 22. fit (*phygethlon*) maxime In alis *caet.* 5, 28, 127. nascuntur (strumae) etiam In alis 5, 28, 105. pure effuso, In alis linamento opus non est 7, 2, 27. quae (tubercula) In alis oriri solent 7, 6, 3. si pus maturuit, In alis quidem raro secandum est 7, 2, 12. si qua (*ulcera*) In alis sunt 5, 28, 149 venas In alis 5, 26, 20. malum vulnus est, quodcunque In alis est 5, 26, 23. humerus modo In alam excidit 8, 15, 1. si in alam humerus excidit *ibid.* 4 si In alam delapsus est (humerus) 8, 15, 2 haec (gangraena fit) Inter ungues & alas vel Inguina 5, 26, 220. Gangraenam Inter ungues alasque aut inguina nasci, dictum est 7, 33, 1. Sub ala brevissimae (esse debent ferulae) 8, 10, 50. humerum genu Sub ala ejus (*aegri*) cogere 8, 15, 6. fascia primum Sub ala obvoluta, caput ejus (humeri) debet comprehendere 8, 15, 21. rursusque Sub ala sua fascia dari debet 8, 8, 15 ab eo (summo humero) Sub altera quoque ala per pectus ad scapulas porrigantur fasciae 8, 10, 47.

Albus,

prima

dice cocti 5, 20, 2. aluminis rotundi, item Scissilis 5, 18, 30. aluminis Scissilis & rotundi 5, 19, 38. alumine Scissili 6, 11, 5. 6, 14, 4. 5. aluminis 5, 19, 4. 43. 6, 11, 7. alumen lanae circumdatum & ita oppositum (*ano*) 4, 18, 6. imponi debet alumen, aequa portione cum thure contritum, tum vino adjecto 5, 28, 100. alumen (habeat emplastrum) 5, 28, 180. alumen miscetur ei medicamento, quod ex moris fit 6, 11, 21. pari portione inter se mista pix, cera, alumen 4, 24, 20. id (medicamentum,) quod ex alumine & sandaracha fit 5, 28, 236. De Alumine *vid. Plin. Hist. Nat. Lib.* 35. *Cap.* 15. *segm.* 52.

Alvus, i. *i. abdomen:* circumdataeque (fasciae) circa alvum inter se novissime modo deligantur 6, 18, 101. vivorum hominum alvum atque praecordia incidi I Praef. 66. *synon.* venter 2, 1, 52. 2, 7, 64. 3, 1, 29. 6, 18, 100. *coll.* 101. *add.* 2, 8, 101 - 102. 5, 26, 260. & 262. *coll.* 6, 6, 135.

¶ *intestina:* immittenda in alvum est pura aqua, *caet.* 2, 12, 20. *vid.* alvi Ductio, & *infra* alvus *cum substantivis, adiectivis, & verbis. i. rectum intestinum:* vulva cervice contra mediam alvum orsa 4, 1, 38. *i. excrementa alvi, faeces,* ὑποχωρήματα *Hippocr.* alvus, si matutinis temporibus coacta magis est, si rufa est, neque foeditate odoris similem alvum sani hominis excedit 2, 3, 10. *conf.* 2, 6, 34, 35. *caet. vid.* alvus *cum nominibus & verbis.*

¶ *cum Substantivis:* alvi Dejectio 6, 6, 78. *i. diarrhoea Hippocr.* alvi dejectiones 2, 1, 17 30 43. prostratum contra consuetudinem corpus in ventrem, sic, ut ipsius alvi Dolor id non coëgerit 2, 7, 64. si alvus varia, si cum Dolore est 2, 8, 97. alvi Ductio, *vid. in* Ductio. Profluvium alvi 3, 7, 25. Profusio alvi 2, 7, 47. repentina Profusione alvi lumen receperunt 6, 6, 212. post alvi longam Resolutionem 2, 7, 74. *i. diarrhoeam, Hippocr. Aphor.* 7, 23.

¶ *cum Adjectivis:* Biliosa alvus 2, 8, 57. *i. faeces.* Dura alvus 6, 18, 112 *similiter.* si Extremam alvum spiritus sequitur 2, 8, 29. *i. excretionem faecum.* Infima alvus vel ducenda vel lacte purganda est 4, 20, 25. *i. intestina crassa.* in praecipiti jam esse denunciat (alvus,) quae Liquida, eademque vel Nigra, vel Pallida, vel Pinguis est 2, 6, 35. Liquida alvus 4, 19, 1. 7. quive eam (alvum) Liquidam habet 2, 12, 16. alvus Mala 2, 4, 22. Melior, *v. inf.* adstrict. cibus, qui Mollem alvum praestet 3, 12, 21. Nigra alvus 2, 8, 101. alvus Nigra, sanguini atro Similis, Repentina, sive cum febre, sive etiam sine hac est, Perniciosa est 2, 8. extr. *conf.* 2, 6, 35. alvus Pallida, 2, 6, 35. Pejor 2, 3, 10. alvus Periculosa 2, 4, 22. alvus Perniciosa 2, 8, 132. alvus Pestifera 2, 6, 34. alvus Pinguis 2, 6, 35. alvus Repentina 2, 8, 132. *i.* ὑποχωρήματα αὐτόματον ἰόντα Hippocr. Aphor. 4, 21. si Rufa est (alvus) 2, 3, 10. alvus Sanguini atro similis 2, 8, 132. Similem alvum 2, 3, 10. servanda alvus est quam Tenerrima 3, 18, 61. *i. quae facillime solvatur.* alvus ea Tuta est, quae 2, 8, 14. alvus Varia 2, 6, 34. *ubi explicatur:* 2, 8, 97.

¶ *cum Verbis:* alvum Adstringit labor, *caet.* contra solvit aucta ambulatio, *caet.* 1, 3, 66 - 67. *oppos.* quibus in adolescentia fuit Adstricta (alvus) saepe in senectute solvitur 1, 3, 73. solvere is (alvum debet,) cui Adstricta est 1, 3, 30 *vid. infra*, alvum Movent. cibos potionesque eas, quae Adstringunt alvum 4, 15, 8. cibos potionesque assumat, quae alvum Adstringunt 4, 16, 4. danda, quae per cibum potionemque alvum, ideoque etiam corpus Adstringant 5, 26, 260 neque alvum Adstringentibus (huic opus est) 4, 7, 8. aliqua ex his, quae alvum Adstringunt 4, 4 92 alios Adstricta, alios resoluta alvus exercet 1, 3, 29. *oppos.* melior est, (alvus) in juvene fusior, in sene Adstrictior 1, 3, 73. Cita alvus 1, 6, 1. 2, 3, 10. *diarrhoea Hippocr.* alvus Cita 2, 8, 82. 3, 22, 48. oris resolutio etiam alvo Cita finitur 2, 8, 37. alvusque nisi Coacta non reddit *scil. faeces* 2, 8. 118. *necessitate ad excretionem compulsa Hippocr. Praedictor.* 2, 45. 6. si matutinis temporibus Coacta magis est (alvus) 2, 3, 10. *i. crassiores faeces, duriores.* si per se mota est (alvus,) Comprimenda est 1, 10, 5. *oppos. i. adstringenda, obstruenda.* nec alvum Comprimentibus (cibis utendum) 6, 18, 90. si Compressa alvus (est) 3, 6, 55. *oppos.* profluit. *conf.* 6, 11, 18. quoties alvus ei Constiterit 1, 8. 7. *i. non excernitur.* quod tum infusum est, alvo Continetur 2, 12, 17. *i. retinetur, de clysmate.* quibus juvenibus fluxit alvus, plerumque in senectute Contrahitur 1, 3, 73. *oppos. siccatur Hippocr. Aphor.* 2, 20. si procedente tempore paulatim Contrahitur (alvus) 2, 3, 10. vix enim fieri potest, ut post hanc animadversionem alvus non Contrahatur 4, 19, 10. *de diarrhoea.* implet corpus Contracta alvus 1, 3, 31. alvus aqua mulsa Delui debet 4, 15, 21. ubi pluribus diebus non Descendit alvus 2, 7, 11, *i. faeces*, 2, 4, 22, mista his aqua in alvum Datur 4, 15, 22. *i. clyster applicatur.* in alvum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei Dare 4, 13, 14. prodest, in alvum oleum subter Dedisse 4, 17 extr. in pestilentia minime utile est, Ducere alvum 3, 7, 2. *i. clysmata injicere.* non facile Ducere alvum (*in puero*) 3, 7, 10. Ducere alvum 3, 15, 7. 3, 24, 7. 4, 2, 33. 4, 4, 6. 7, 30, 2. alvum Ducere 4, 2, 14 solvere alvum (oportet,) si aliter non respondet, etiam Ducere 4, 10, 2. *dist.* necessarium est, Ducere alvum, vel nigro veratro purgare 3, 23, 9. *dist.* si infra (umbilicum malum ilei) est, alvum Ducere interdum, optimum est 4, 13, 9. quidam etiam alvum Ducunt (*in enterocele*) 7, 20, 9. antiqui eam materiam, quae laedere videbatur, Ducendo saepius alvum subtrahebant 3, 4, 8. alvum Duci non nisi raro debere, concedo 3, 4, 13. alvum Duci, necessarium est 4, 11, 23 his alvum Duci, necessarium est 6, 6, 82. alvum non nisi secundo tertiove die Duci oportet 6, 6, 23. tertio die post accessionem (tertianae febris) dicit alvum Duci oportere 3, 14, 4. alvus ante omnia Ducitur 7, 30, 12. his recte alvus Ducitur 4, 5, 21. alvus si saepius Ducitur, hominem infirmat 2, 12, 5. quodsi gravior dolor (dentium) est, utiliter & alvus Ducitur *caet* 6. 9, 4. in uvae inflammatione alvus utiliter Ducitur 6, 14, 2. alvus quoque ei Ducatur 5, 28, 52. alvus his Ducetur 6, 17, 2. *al.* ducatur. si adstrictum est (corpus,) Ducenda alvus est 3, 6, 45, *conf.* 3, 12, 19. 3, 7, 8. alvus Ducenda (est) 3, 22, 20. liquanda alvus, interdum etiam Ducenda 4, 4, 26. *dist.* interdum alvus Ducenda 4, 5, 14. alvus quoque Ducenda est 6, 10, 12 neque id satis est, sed alvus quoque ei Ducenda est 7, 14, 32. his alvus Ducenda est 6, 6, 116. in hoc casu alvus Ducenda est 6, 6, 98. alvus, si compressa est, Ducenda 4, 22, 10 si alvus nutrici subsistit, Ducenda est 6, 11, 18. si diebus eisdem alvus nihil reddit, Ducenda est quo magis superiores partes leventur 6, 6, 80. sin serius (incidit,) quam ut sanguis mitti possit, alvus tamen Ducenda est 6, 6, 101. nec minus dubitari potest, an alvus Ducenda sit (*in phrenitide*) 3, 18, 25.

ex eo

neque

Ansa,

tiqui *simpliciter*, *scil. autores vel medici* 2, 10, 3. 2, 12, 1. 2, 17, 9. 3, 4, 7. 36. 42. 51. 3, 18, 13. 5, 27, 26. 7, 2, 5. antiquos 3, 4, 49. plerique ex antiquis 3, 4, 22. apud antiquos fuit Petron quidam 3, 9, 9, *i. antiquis temporibus.*

¶ *i. pristinus.* neque cutis antiqui fines committerentur 7, 7, 167. quum harum (avium) acies extrinsecus laesa, interposito tempore, in antiquum statum redeat 6, 6, 221. paulatim ad antiquos usus reducendum est (membrum) 8, 10, 76.

Anus, i. ani Curationibus idoneum vinculum 7, 2:, 3. si in ipsam vesicam (tendit cancer,) ani Dolor sequitur 7, 27, 5. ani Fissa 5, 20, 15. *v.* Fistula. anus multa taediique plena Mala recipit 6, 18, 81. Vitia ani 7, 30, 1. tertium ani Vitium est haemorrhoides 6, 18, 107.

¶ *cum verbis:* ipsum anum Nutrire 4, 18, 5. si anus ipse Procidit 6, 18, 125. ne anus ipse Suppuret 7, 30, 8.

¶ *cum particulis:* venae, quae Ad anum testiculosque perveniunt 5, 26, 22. ubi Cum ano committitur capitulum (*haemorrhoidum*) 7, 30, 17. neque quicquam Ex ano demendum est 7, 30, 21. sinistrae manus duos digitos, in dicem & medium, simul In anum ejus (pueri) demittit 7, 26, 34. In anum quoque danda plumbea fistula est 7, 27, 35. frequens dejiciendi cupiditas dolorque In ano est 4, 15, 3. Juxta anum 7, 26, 45.

Aper, pri. omnem grandem feram (generis valentissimi esse,) quales sunt caprea, cervus, aper 2, 18, 6. exceptoque apro omnis fere venatio 5, 28, 79.

Aperio, ire. plaga facienda est, qua Cervix (vesicae) aperiatur 7, 26, 46. in ea (cute) si jam pus natum est, aperienda alterâ parte Cutis 8, 6, 4. si nondum satis Cutis patefacta est, latius aperienda est 8, 4, 27. *conf.* 5, 26, 136. clausis fenestris, aegrum continere: ubi paulum levatus est, ter aut quater die Fenestris aliquantum apertis purum aërem recipere 4, 7, 17. *oppos.* in angulo (*oculi majore*) ex aliquo vitio, quasi parva Fistula aperitur 7, 7, 54. si Glans ita contecta est, ut nudari non possit, aperienda est 7, 25, 15. *oppos. & synon.* aperire Id medicus necesse habet 8, 10, 106. eodem modo, quo supra scriptum est, aperiendum Inguen 7, 21, 1. *conf.* 7, 20, 18. aperiendum autem audacter est (Inguen) donec *caet.* 7, 19, 6. Locus aperiendus, dens eximendus 6, 13, 15. si sine nervis est (Locus) candenti ferramento aperiri debet 7, 2, 15. considerare, num quis Locus mollior sit & tumeat, eumque aperire, (non incommodum est) 8, 4, 22. interdum inter se palpebrae coalescunt, aperirique non potest Oculus 7, 7, 47. quamvis specillo nihil invenitur, tamen aperire (Os) commodius est 8, 4, 18. maturarique (Parotidem) & quam primum aperiri commodius est 6, 16 extr. *i. nudari. Paulo ante* deoperire 16. gladiatorem *caet.* sic vulnerari, ut ejus interior aliqua Pars aperiatur I Praef. 71. *i. detegatur.* satisque est, cataplasmatibus efficere, ut per se Pus aperiatur 7, 2, 13. *i. puri via, exitus fiat.* quum aperta est (Pustula) 5, 28, 250. acu Pustulae, quaecunque sunt, aperiendae 5, 28, 83. idoneaque etiam Strumae aperiendae sunt (malagmata) 5, 18, 56. caetera (*abscedentia*) etiam Subcruda aperiri possunt 7, 2, 17. commodius est, aperire quod Superest (*loci, spatii*) 7, 5, 6. matura Suppuratio est: ex qua, ubi aperta est, pus debet emitti 5, 28, 148. apertâ Viâ 7, 5, 17. ubi scabri Ungues sunt, circum aperiri debent, qua corpus contingunt 6, 19, 15. *i. circumincidi cutis.* biduo sic Vulnere habito, (*vincto*) tertio die id aperiendum 5, 26, 165. *i. resolvendum.* in omnibus his (telorum generibus) latius Vulnus aperiendum est 7, 5, 291. *dilatandum. conf.* 5, 26, 136. 138, Vulnera aperiunt tanquam ora, quod ἀναςομοῦν Graece dicitur, *caet.* 5, 4.

¶ *sine casu:* quo consequebatur, ut semel, quantum satis esset, aperiret 7, 26, 70. quidam scalpello aperiunt 4, 8, 17. (malagma) quod resolvit, aperit, purgat 5, 18, 57. malagmata, quae ἀναςομωτικὰ Graeci vocant, quoniam aperiendi vim habent 5, 18, 54. minimeque nubilo coelo soli aperienti se committere (debet) 1, 2, 4. aperienti *scil. nubes, i. qui nubilo discusso fulget.*

¶ *cum instrumento.* ubi vel per se vel per medicamenta vel etiam ferro aperta est suppuratio 5, 28, 148. qua cavum (*foramen in aure*) esse debet, vel medicamentum aliquod imponendum est ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum 7, 8, 6. candenti ferramento aperiri debet (locus) 7, 2, 15. donec ea suppurent & per se aperiantur 6, 10, 13. non alienum est scalpello latius aperire (*collisum*) 5, 26, 136. *conf.* 4, 8, 17. inguen eâdem ratione usque ad mediam tunicam scalpello aperitur 7, 20, 18.

¶ *cum particulis:* fenestris Aliquantum apertis 4, 7, 17. Circum aperiri debent (ungues) 6, 19, 15. Latius aperienda est (cutis) 8, 4, 27. si id, quod collisum est, quamvis parum diductum est, Latius tamen aperiri non licet 5, 26, 138. Latius vulnus aperiendum est 7, 5, 29. Per se, *vid. cum instrumento.* ut semel, quantum Satis esset, aperiret 7, 26, 70.

¶ in aperto deinde curatio est 8, 10, 113. *i. facilis.*

Ἀπεσχαρωτικὸς, ἡ, ὀν. *crustam auferens.* superponenda sunt, quae crustas a vivo resolvant: ἀπεσχαρωτικὰ Graeci nominant 5, 26, 245.

Aphrica, ae. in Aphrica nullo die aeger abstineri recte videtur 3, 4, 27.

Ἄφθαι, θῶν. ea longe periculosissima sunt ulcera, quas ἄφθας Graeci appellant 6, 11, 12. *ubi & seqq. tractantur.* ut infantes tenerosque adhuc pueros serpentia ulcera oris, quae ἄφθας Graeci nominant, exerceant 2, 1, 42.

Apium, i. urinam movet 2, 31, 1. 4, 9, 11. simul reprimit & refrigerat 2, 33, 7. apii semen rodit 5, 6, 3. apii seminis 5, 25. 5. gummi cum trito semine apii liquatum 4, 20, 19.

Ἀποπληξία, ας. attonitos raro videmus, quorum & corpus & mens stupet: fit interdum morbo: hunc ἀποπληξίαν Graeci appellant 3, 26, 1. 2. *hodie vocari solet catalepsis.* resolutio nervorum interdum tota corpora, interdum partes infestat: veteres autores illud ἀποπληξίαν, hoc παράλυσιν nominaverunt: nunc utrumque παράλυσιν appellari video 3, 27, 2. *hodie etiam apoplexia dici consuevit prius morbi genus.*

Ἀπόςημα, ματος. abscessus corporis, quae ἀποςήματα Graeci nominant 2, 1, 15.

Appareo, ere. palpebrae dormientis non coëunt, sed Album oculorum apparet 2, 8, 82. *conf.* 2, 6, 8. si nullum appareat aliud Auxilium 2, 10, 20. *i. inveniri potest.* in utrumque latus inclinandus est (uncus) ut appareat Calculus & teneatur 7, 26, 55. ut primum apparet (Carbunculus) 6, 18, 66.

pus.

1, 6, 3. 4, 12, 10. cibus cum Carne asſa 1, 3, 54. ubi id (Jecur) asſum coquitur 6, 6, 215. dura Ova adſtringunt alvum, magisque, ſi asſa ſunt 2, 30, 5. vulpis Pulmonem asſum 4, 4, 33. Res eadem magis alit jurulenta quam asſa, magis asſa quam frixa 2, 18, 38. Suillam asſam 3. 9, 13. tranſeundum, paulatim ab elixis ad asſa 1, 3. 77.

¶ asſas Sudationes 3, 27, 17. *i. ſiccas: ut* in balneariis asſa Cic. ad Q. Frat. 3, 1, 1. lapides asſos Serv. ad Virg. Georg. 2. 417. nutrix asſa Scholiaſt Juvenal. 14, 208. *conf. Gesner. Theſ. Latinit. v.* Asſus.

Ἀςὴρ, ῆρος. terrae Samiae, quae *ἀςὴρ* vocatur 6, 6, 104. *conf.* Plin, H. N. 35, 16. pr. *vel* ſegm. 53. pr. Dioſcor. 5, 172. Oribaſ. Lib. 13. p. 226. edit. Pariſ. 1555 8. Marcello Empir. Cap. 8. *vocatur* creta Samia: *ſimiliterque* Scribonio Comp. 24.

Aſteriace, *ignotum nomen medicamenti, vulgo legitur* 5, 14. *ubi v. Not.*

Ἄσθμα, ατος. ſpecies difficultatis ſpirandi, quae deſcribitur tractaturque 4, 4, 21 *ſeqq.*

Aſtringo, ere. minusque etiam, quam primo, Faſciae aſtringendae ſunt 5, 26, 175. duae Faſciae a mediis orſae, minimeque aſtrictae 8, 9, 14. ſatius eſt ſaepius circuire Faſcias, quam aſtringi 8, 10, 23. ſic deliganda eſt Faſcia, ut & contineat, nec aſtringat 5, 26, 146. malagma, ſuper impoſito triplici panno, Faſcia, non nimium tamen vehementer aſtringere oportet 3, 21, 53. quicquid impoſitum eſt, non aſtringi, ſed modice deligari debet 5, 28, 154. quod nimis aſtrictum eſt, cancro periclitatur 5, 26, 146. *i. arcte adductâ faſciâ conſtrictum.* id, quod aſtrictum eſt, alienatur, & cancro opportunum eſt 8, 10, 23. nimis vulnus aſtrictum eſt 5, 26, 212. nec ultra aſtringi Ferulas oportet, quam ut osſa contineant 8, 10, 35. alterius Lini duo capita ex ſuperiore parte, alterius ex inferiore aſtringere inter ſe 7, 7, 110. aſtringere cutem Lino debent, quo celerius ſecetur 7, 4, 33. utriusque Lini duobus capitibus diverſae partes aſtringuntur 7, 14, 21. umbilicum attrahere & Lino vehementer aſtingere 7, 14, 25. aliquid ex Penicillo in modum collyrii aſtrictum 5, 28, 192. ſicut Uter repletus & arcte aſtrictus 7, 18, 29.

¶ molles calculos & ex pluribus minutisque, ſed inter ſe parum aſtrictis, compoſitos 7, 26, 74. *i. parum firmiter cohaerentibus.* omentum ex inferiore parte aſtrictum 4, 1. 31.

¶ *translate: opp.* reſolvo, *v. v.* aſtringitur Aliquid, eo demto, quod interpoſitum, ut id laxaretur, effecerat 2, 14, 7 *oppoſ.* Alvum aſtringit labor, *caet.* contra ſolvit aucta ambulatio, *caet.* 1, 3, 66-67 *oppoſ.* ſolvere is Alvum debet, cui aſtricta eſt 1, 3, 30. alios aſtricta, alios reſoluta Alvus exercet 1, 3, 29 *opp.* Alvum movent, *quae?* contra aſtringunt, *quae?* 2, 29 *&* 30 *opp.* melior eſt Alvus in juvene fuſior, in ſene aſtrictior 1, 3, 73 *opp.* neque Alvum aſtringentibus huic opus eſt 4, 7, 8. *v.* Alvus. Aqua, quae aſtringat 4, 15, 17. paululum aſtringentis Cibi ſumere 4, 19, 7. Cibos potionesque eas, quae aſtringunt alvum 4, 15, 8. Cibos potionesque, quae alvum aſtringunt 4, 16, 4. ſi Corpus aſtrictum eſt, ſi profluvio laborat I Praef. 90 *opp.* quum aſtringendum Corpus ſit, quod fluens eſt 2, 14, 5 *opp.* an aſtrictum Corpus ſit, an profluat 3, 6, 44 *opp.* danda, quae per cibum potionemque alvum, ideoque etiam Corpus aſtringant 5, 26, 260. ea, quae, quia ventrem, Corpus quoque aſtringunt 6, 6, 135. Cruſtâ eum locum aſtringunt 5, 28 109. reſolvitque totam Cutem ſuperpoſitam, quum in caeteris ſit aſtrictior 7, 6, 10 communium *in* morbis tria Genera esſe, unum aſtrictum, alterum fluens, tertium mixtum I Praef. 89 *opp.* ſi parum Palpebra deſcendet, laxanda utique; ſi nimium, aſtringenda 7, 7, 87 *opp.* Potionem, quae aſtringat 4, 19, 31. *v. ſupra.* Cibos. ſi Tempora aſtricta ſunt 2, 2, 7. *i. cutis in temporibus ſpasmo affecta, contracta.* num Tempora adſtringantur 2, 17, 16. in medio caro increſceret, quae Venas, ex quibus ad oculos tranſiret (pituita) aſtringeret 7, 7, 167. *i. obſtrueret.* quae Ventrem aſtringunt 6, 6, 135. quae in pluribus Ventrem aut aſtringunt aut reſolvunt I Praef. 108 *opp.* aquilo Ventrem aſtringit: auſter alvum ſolvit 2, 1, 23-25 *opp.* cibi, qui leniter Ventrem aſtringant 4, 15, 14 ſi Venter aſtrictus eſt 3, 20, 20. ſi Venter aſtrictus eſt, ſolvendus eſt 3, 15, 20 *opp.* cui maxime Venter aſtrictus eſt 2, 1, 44. Venter nimis aſtrictus eſt 1, 3, 74. aſtringitur Veſica *ſub inceſſu acris aceti* 7, 26, 101. aquae bene frigidae potio Ulcera aſtringit 4, 15, 18.

¶ *cum particulis*: Arcte 7, 18, 29. Inter ſe 7, 7, 110. 7, 26, 74 Leniter 4, 15, 14 Magis, Magis etiam, Magisque 2, 30, 1 *ſeqq.* & Magis *ib.* 2. Minus 5, 26, 175. Maxime 2, 1, 44. Maximeque 2. 30, 6. Nimis 1, 3, 174. 5, 26, 146. 212. non Nimium vehementer 3, 21, 53. Per ſe 2, 30, 4. Per cibum potionemque 5, 26, 260. Vehementer 3, 21, 53. 7, 14, 25. Ultra 8, 10, 35.

Aſtricte, *adv.* aſtrictiusque alligandum malagma 8, 10, 127.

At, *i. e. contrario* I Praef. 38. 2, 7, 46. 2, 10, 15. 28. 37. 2, 13, 5. 2, 14, 25. 2, 15, 5. 2, 17, 18. 24 42. 3, 4, 24 *caet.* *i. ſed, poſt* non 6, 18, 37. *in tranſitione, i. porro:* 1, 2, 1. 1, 3, 8. 24. 50 77. 1, 7, 1. 1, 8, 5, 7. 1, 9, 6. 2, 4, 20. 2, 7, 29. 33, 44. 46. 50 52. 6, 6, 167 *caet.* *i. quod ad alterum attinet, ex altera parte* 2, 10, 44. 46. 5, 17, 17. *i. ſed tantum modo* 2, 17, 9. *i. &, ac* 2, 12, 21. 2, 17, 11. 3, 6, 37. 6, 6, 204 *i. etiam* 6, 18, 22. at certe *i. ſaltem* 2, 15, 8. at demum 3, 5, 5 at ne quidem 5, 26, 159. 6, 6, 204. ne quidem, at 2, 15, 8 at quoque 3, 4, 57. 5, 26, 286 at quum 4, 11, 13. 7, 19, 24. at ſi 3, 5, 14. 23. 3, 6, 40. 3, 9, 6. 3, 10, 7. 4, 2, 19. 22. 38 52. 58. 84. 93. 4, 5, 12. 15. *caet.* at ſi, tamen 3, 2, 11. at ſi, quamvis, tamen 3, 5, 3. at ubi 3, 6, 31. 3, 8, 1. 3, 12, 5. 3, 18, 17. 7, 8, 9. 7, 22, 7. *caet.* at ubi jam 5, 28, 269. 8, 3, 10. at cartilago ubi 5, 28, 172.

Ater, atra, um. Bilis atra 2, 1, 15. 2, 6, 25. 3, 18, 57. atra Bilis 2, 1, 39. 2, 7, 50. 3, 21, 61. *v.* Bilis. atrum Colorem 3, 25, 3. *ἰχῶρ* ater 5, 26, 84. Sanguine atro 2, 8, 132.

Ἀθέρωμα vel ἀθήρωμα, ατος. tuberculorum *genus* 7, 6, 2. atheromati ſubeſt quaſi tenuis pulticula 7, 6. 9, *quae nominis ratio, a* pulte *ſcil.* *ἀθερώματα* *accuſ. plur.* 7, 6, 2.

Athleta, ae. athletarum exemplo 1, 2, 14.

Athleticus, a, um. exercitationes cibique athletici 1, 1, 6. athletico victu corpus firmandum eſt 4, 6 extr. *v.* Victus.

Atque I Praef. 40. 66. 74. 1, 2, 4. 1, 3, 9. 2, 3, 9. 2, 4, 29. 21. 2, 7, 37. 2, 8, 15. 16 *bis.* 75. 106. 113, 116. *caet. conf.* Alius. *i. porro, caet. in tranſitione* 2, 6, 30 3, 4, 46. 4, 1, 5. 4, 17, 2. 7, 12, 19. *caet. ſimiliter* atque quidem 3, 6, 44. *ſequente* tamen 1, 3 princ. *ſequente* at 2, 8, 73-74. *- ſequente* vero I Praef. 65. 2, 6, 33. 3, 3 init. 4, 1, 19. 5, 26, 228 7, 9, 2. atque *i. quam:* capiti nihil aquae prodeſt atque aqua frigida 1, 4, 8. *add.* 4, 18, 3 *bis:* 6, 15, 16. in quibus aliter atque in caeteris idem

termina

Vertebrae

C. K.

¶ *cum verbis:* si cum dolore oculorum & cervicis iste casus Incidit 8, 12, 10. pro casibus, qui Inciderunt 8, 11, 23 *de luxationibus.* idem casus Manet eos 8, 14, 1. id saepe casum Offerre curantibus I Praef 71. is, qui saepe vel sponte vel casu Purgatus est 2, 12, 14 *i. incidente morbo vel re praeternaturali.* casus idem non Revertitur 4, 20, 8. qui Strangulabunt (casus) 2, 10, 27.

¶ *cum particulis:* oculos Ab externo casu tuetur *caet.* 6, 6, 223. Adversus omnes aurium casus 6, 7, 47 Ejusmodi casus, *v.* Ex & In cas. Ejusmodi casu 2, 8, 100. Ex aliquo casu 2, 10, 26. Ex alio casu 7, 12, 20. Ex Ejusmodi casibus saepe cancri fiunt 5, 26, 271 *i. vulnerum speciebus.* Ex Eo casu fit, ut 6, 6, 9 *i. opthalmia sicca.* Ex Ejusmodi casibus homo moritur 8, 14, 7 *i. luxationibus.* Ex Eo casu moriuntur 2, 7, 68 *i.* auris dolore acuto cum febre *caet.* Exque Eo casu fit abscessus 2, 7, 85 *i. symptomate.* Ex quo casu 2, 4, 18 *i. symptomate paralytico.* In Ejusmodi casu 5, 26, 252 *i. conditione mala. conf.* 5, 28, 17. 6, 6, 19. 8, 25, 68. in omnibus Ejusmodi casibus 7, 4, 41. In Hoc casu 3, 9, 2. 3, 27, 20. 4, 4, 97. 5, 26, 257. 6, 6, 98. 6, 18, 90. 116. 8, 15, 19. 8, 20, 2. 8. 13. In Hoc quoque casu 8, 22, 6. In His casibus 8, 21, 4. 8, 25, 1. Is: In eo casu 7, 12, 19. In utroque casu 3, 27, 10. In utroque hoc casu 8, 10, 107 *conf. supra cum adjectivis.* Pro casibus, qui inciderunt 8, 11, 23. Sub quo casu 6, 18, 42. 8, 7, 8.

¶ casu *adverbialiter:* qui saepe vel sponte vel casu purgatus est 2, 12, 14.

Caecus, a, um. caecum intestinum *quod* nominetur? 4, 1, 28. in intestino pleniore, in ea maxime parte, qua caecum esse proposui 4, 14, 1.

Caedo, cecidi, caesum. prodest etiam infra ulcera locum caedi, quo plus puris exeat 5, 28, 76. prodest etiam torpentis membri summam cutem exasperasse, urticis caesam 3, 27, 12.

Caedes, is. prudentem medicum, non caedem, sed sanitatem molientem I Praef. 72 *de incisione vivorum hominum.*

Caelum, Caeruleus, *v.* Coe.

Caesarianum collyrium *descr.* 6, 6, 167.

Caesius, a, um. pupillae color caesius 7, 7, 124.

Caeterus (*v.* Cet.)

Calamus, i. *fruticis aquatici genus, arundo etiam vocatus.* Alexandrini calami, *genit.* 5, 24, 3 *de radice, i. aromatici cal. de stipite.* medicamenta in calamum scriptorium conjicienda sunt, isque ori fistulae aptandus, inspirandumque 5, 28, 196. per scriptorium calamum inspirabuntur arida 7, 27, 12. enodem scriptorium calamum in narem esse conjiciendum *caet.* 7, 11, 3. fissis scriptoriis calamis contegenda spicula 7, 5, 22.

Calceamentum, i. neque sine calceamentis prodire oportet 1, 3, 80. calceamentis humilioribus utendum 8, 22, 7 *ubi v. Not.*

Calculus, Calculosus p. 10 - 12,

Calor, oris. initium morbi calor attulerit an frigus I Praef. 32 *opp. add.* 1, 9, 3. 8. 10. 11. 2, 1, 36. 3, 16, 9. 7, 18, 19. sine Aqua calor 1, 3, 65. calor Arenae calidae, Laconici, Clibani, quarundam naturalium Sudationum 2, 17, 2. *de* Sole 1, 2, 4. 2, 17, 3. *de caloris excessu* 2, 1, 27. *de Corpore:* si calor concoquit I Praef. 37. Juventae calore, senectutis frigore 2, 1, 11 *opp.* eo quod maxime tum corporis calore egeret, isque esse in Sanguine venarum 4, 3, 5.

¶ *de praeternaturali, febrili calore:* si sine calore corpus est 2, 8, 19. cui calor & tremor est 2, 8, 47. febris si urinam per calorem movet 2, 8, 52. aliae (quotidianae febres) protinus a calore incipiunt, aliae a frigore, aliae ab horrore 3, 3, 10. *conf.* 3, 3, 6. 3, 5, 3. 3, 6, 18. 22. 3, 9, 7. 6, 6, 76. *caet.* nota inflammationis est 3, 10, 9. quibus sine febre aliqua parte dolor aut prurigo cum rubore & calore est 2, 7, 57. *conf.* tumor. calores *pro singulari:* admovenda sicca & calida fomenta, sic, ut ne statim vehementissimi calores incipiant, sed paulatim increscant 3, 11, 3. corpus meridianis caloribus relaxatum subito frigore excipitur 2, 1, 4.

¶ *cum adjectivis:* altera res est, cui credimus (*in diagnosi,*) calor, aeque Fallax (*ac pulsus*) 3, 6, 18. Ingens calor 4, 5, 2. ut calorem Ingentem excitaret 3, 9, 10. Major ortus calor 3, 9, 7. Meridianis caloribus *abl.* 2, 1, 4. in conclavi Modicum calorem habente 7, 29, 44. donec calorem ulceri magis Naturalem reddidisse videatur 5, 26, 172. Nimius calor, nimium frigus 5, 26, 35. si Nimius est calor 1, 9, 9. ne Nimius is calor sit 7, 7, 9. Omnis calor 1, 3, 32. 6, 6, 76. calor Omnis 2, 1, 27. Siccus calor 2, 17, 2. Sicco calore 2, 17, 1. minime Tutus (est) 1, 9, 10. Vehementissimi calores 3, 11, 3.

¶ *cum verbis: v.* Afficio. Concipio. Conquiesco. Destituo. Egeo. Erumpo. Evoco. hic (calor) quoque Excitatur aestu, labore, somno, metu, solicitudine 3, 6, 18. *v.* Excito. Finio Foveo. Habeo. Infractus. Moveo. Ordior. Orior. Percurro. Reddo. Redeo. Subsum. Sum. Venio.

¶ *cum particulis:* Cum calore 2, 7, 57. 3, 10, 9. 5, 28, 133. *v.* Cum. Sine calore 2, 8, 19. Sub calore 3, 6, 21. 7, 14, 9. *v.* Sub.

Caleo, ere. Caput calet 6, 6, 11. Cibi calentes & acres 4, 12, 7. Digiti, maximeque summi, calent 2, 7, 92. Ventre & Lateribus calentibus 2, 4, 10. exterior Pars friget, interior sic calet, ut etiam sitim faciat 2, 6, 20. *opp. conf.* 2, 14, 26. neque enim natura Sanguinis est, ut utique caleat 4, 3, 6. Ventre, *v. supra* Lateribus. ut venter ipse Mediocriter calentibus juvetur 4, 11, 10.

Calesco, ere. ex his, quae in homine sunt, is (Sanguis) celerrime vel calescit vel refrigescit 4, 3. 6 *opp.*

Calefacio, cere. calidus homo refrigerare se debet, frigidus calefacere 1, 3, 30 *opp.* calefacienda brachia & crura 4, 5, 32. calefaciunt, refrigerant *quae?* 1, 3, 60 - 61. 2, 27. 2, 33, 13 - 15. auxilium corporis aut refrigerat aut calefacit 2, 9, 4. aliae res calefaciunt, aliae refrigerant 2, 19, 3. quae calefaciunt & digerunt, ea emolliunt 2, 33, 16. calefacientia 4, 2, 21 *opp.* refrigerantia. *accus.* 3, 16, 6. omnia calefacientia *acc.* 3, 23, 12. quaedam calefacientia 3, 22, 16. ex calefacientibus ungendus est 5, 27, 79. aliquid ex calefacientibus 3, 11, 4. ex calefacientibus aliquid 3, 12, 15. uti fricatione vehementi, cum oleo & quibusdam calefacientibus 3, 21, 37. quidam Cataplasmatis calefacientibus utuntur 7, 26, 110. *v.* Catapl. Malagmata fere non sunt refrigerandi, sed calefaciendi causâ reperta 5, 18, 1. reliqua (Malagmata) fere calefaciunt *ib.* 3. imponendum Malagma aliquod ex calefacientibus 4, 3, 14.

¶ Magisque calefacit adeps, si vetus est 2, 33, 15. Mediocriter calefacit haec compositio 5, 18, 17.

Calefio, calefactus sum. quo celerius & calefit, & frigescit Aqua 2, 18, 49 *opp.* Cerâ subinde calefactâ 7, 7, 9. multo Oleo calefacto 3, 12, 15. Quodlibet eorum calefactum 2, 17, 23. quum potius naturale sit, potione aestuantem Stomachum refrigerari, frigentem calefieri 1, 3, 16 *opp.*

Calidus, a, um. calida Aqua, *vel* Aqua calida, *v. in* Aqua. Arena. Balneum. Caro. Cataplasma. Cibus.

primuntur 2, 10, 45. *de Ulcere similive Vitio:* ad aures duobus capitibus serpit *ὀφίασις* 6, 4, 6. donec se duo capita in priorem partem committant *ib.*

Capitulum, i. in petiolis capitulisque haedorum & vitulorum & agnorum 2, 22, 2. capitulorum mali Punici 5, 20, 2. 5, 22, 11. capitulorum Punici mali 5, 19, 38. 5, 20, 8. 13. Spatha, in qua summa capitulum est rotundum & leniter cavum 8, 15, 8. Terebrarum alterum genus, capituli longioris *caet.* 8, 3, 4. *de Vasis sanguiferis protuberantibus in haemorrhoïdibus caecis:* eoque fit, ut omnia vasa quasi capitula conspicua sint 7, 30, 16 *al. leg.* venae. ora venarum tanquam capitulis quibusdam turgentia, quae saepe sanguinem fundunt 6, 18, 107. si capitulum exiguum] est, basimque tenuem habet 7, 30, 17. si id majus est, & basis latior 7, 30, 20. paululum supra basim *ib.* si duo triave sunt, intimum quodque primum curandum est: si plura, non omnia simul 7, 30, 23. ubi cum ano committitur 7, 30, 17. neque relinquendum quicquam ex eo capitulo 7, 30, 21. adustis capitulis fit cicatrix 6, 18, 120. *v.* absumo, alligo, astringo, excido, excipio, exulcero, incido, liveo, promoveo.

Capitulatus, a, um. haeque (costae) primis partibus rotundae & leniter quasi capitulatae vertebrarum transversis processibus inhaerent 8, 1, 59.

Carbo, onis. carbonem ejus (combusti pulli hirundinum) 4, 4, 17. carbonem ejus (scorpionis) 5, 27, 52.

Carbunculus, i. 6, 6, 100. *ejus descriptio & curatio* 5, 28, 2 seqq. carbunculus ibi (in cole) natus, *quomodo tractandus* 6, 18, 66 seqq. solent etiam carbunculi ex inflammatione nasci nonnunquam in ipsis oculis, nonnunquam in palpebris 6, 6, 97 *ubi & seqq. etiam curatio traditur.* carbunculo *abl.* 5, 28, 2.

Carcer, eris. nocentes homines a regibus ex carcere acceptos I Praef. 41.

Καρκίνωμα, ατος. *tractatur* 5, 28, 19 seqq. *hodie cancer.* id καρκίνωμα, quod sine ulcere est *ib.* 31. simile his aspredine quadam & magnitudine sua 5, 28, 25.

Carcinoma, atis. scire licet, jam carcinoma esse 5, 28, 39. Locus 5, 28, 21. utque (vitium) interdum naturam carcinomatis habet 7, 7, 56. caro carcinomati similis 7, 14, 16. *conf.* 7, 14, 5. qui (aegri) quasi carcinoma habent 7, 7, 57. discernere cacoëthes a carcinomate 5, 28, 36. in carcinomate 7, 14, 13. carcinomata his leniuntur 5, 18, 50.

Καρκινώδης, ες. πολύπυς (narium) fere καρκινώδης est 6, 8, 20. in his tuberibus, quae καρκινώδη vocantur 5, 18, 41.

Cardamomum, i. videtur alvum moliendi facultatem habere 3, 21, 25. glutinat vulnus 5, 2, 2. rodit 5, 6, 3. mollit 5, 15. 4. cardamomi 5, 18, 8. 22. 26. 35. 5, 23. 5, 15. 5, 24, 1. 6, 9, 18. 24.

Καρδιακὸς, ἡ, ὀν. id genus (morbi) quod καρδιακὸν a Graecis nominatur 3, 19, 1 *quo capite tractatur.*

Cardiacus, i. *sc. morbus.* ne imbecillitate in cardiacum incidat (*maniacus*) 3, 18, 55. saepe ad eum phrenitici transeunt 3, 19, 1.

Cardo, inis. alter (processus maxillae) in eo sinu cardinis modo fit 8, 1, 35.

Careo, ui, ere. corporibus, quae jam ex toto Febre carent 2, 15, 1. *conf.* 3, 21, 60. ne illud quidem Ratione caret 3, 6, 7. adeps Sensu, sicut cerebrum quoque & medulla, caret 4, 1, 32. idque omni pene Sensu caret 6, 18, 65 *de callo.* accedit, ut Sensu careat (intestinum) 7, 16, 5. testiculi omni Sensu carent 7, 18, 2, quodcunque ulcus Sensu caret 5, 26, 195. ut audiendi Usu careat auris 7, 8, 2.

Caries, ei. *vitium ossis.* nondum caries est 5, 28, 171. caries quidem, verum adhuc levis est *ib.* ubi caries nigritiesve in summo osse est 8, 2, 9. vel in summo cariem esse, vel altius descendisse testatur specillum 8, 2, 15. caries, quam specillum ostendit 8, 3, 21. si caries subest 8, 3, 6. *v.* Excidi, Penetro, Perrumpo, Transeo, Vexor. ex carie vitium 8, 2, 12. in carie expedita cognitio est 8, 2, 15.

Cariosus, a, um. os cariosum fit 8, 2, 2. - - est 8, 2, 25.

Caro, carnis. *partes corporis animalium hominumve molles, exteriores omnes, quibus ossa vestiuntur, ita ut comprehendat musculos seu carnem strictioris appellationis, pinguedinemque conjunctam, membranas, ligamenta, tendines, nervos, sanguifera vasa, caet. intertexta. De Animalibus, quatenus in cibum sumuntur:* de carnibus ungulae, rostra, aves macrae, ejusdemque generis venatio, edenda sunt 4, 9, 7. ex carne ungulas & summa trunculorum, atque pisciculos, prioribus cibis adjicere non alienum est 4, 7, 19. *dist. a piscibus:* adjiciendus est cibo pisciculus aut caro 4. 2, 57. panis cum pisciculo vel levi carne 4, 2, 62. Aptior 2, 28, 5. Aptissima 1, 3, 79. caro Assa, Assa caro, *v.* Assus cibus esse debet cum carne Assa 1, 3, 54. in eadem carne Assa potius quam Elixa 2, 30, 11. Bubula caro 2, 28, 5. Crassa caro 2, 28, 2. caro Domestica 2, 22, 1. - - permacra 2, 21, 1. omnisque Dura caro 2, 28, 5. caro Elixa 1, 2, 18. 2, 27, 3. 2, 29, 5. 2, 36, 11. 3, 6, 49. carne potius Elixa uti 1, 3, 74. omnis Glutinosa caro 2, 20, 7. caro Glutinosa 3, 12, 21. omnis caro Glutinosa 4, 21, 4. quaecunque (caro) Glutinosa est 2, 22, 1. *conf.* 3, 7, 5. caro Jurulenta 2, 29, 5. caro omnis Jurulenta 2, 27, 1. panis cum Levi carne 4, 2, 62. caro, si Macra est 2, 28, 5, Optima 1, 2, 18. caro domestica Permacra 2, 21, 1. Pinguis caro 2, 22, 1. 4, 4, 47. Pinguem carnem 3, 18, 79. caro Pinguis 2, 29, 5 omnis Pinguis caro 2, 20, 7. caro Recens 4, 4, 66. caro, si Salsa est 2, 28, 5 *i. salita.* omnisque caro Salsa 2, 21, 1. neque caro, minimeque Suilla 3, 23, 11. *conf.* Suilla. Tenera caro 2, 28, 2. assa caro, Valens 4, 12, 10. *conf.* 3. 21, 47. *cum aliis substantivis:* carnis quoque Aliquid esse 3, 24, 13. carnem Generis ejusdem 3, 7, 5 *sc.* Glutinosam. *cum verbis: v.* Assumo, Do, Edo, Subtraho, Utor.

¶ *extra cibum, de homine pariter ac brutis,* haedus agnusve discissus, & calida ejus caro statim super vulnus imposita 5, 27, 41. tenuioribus magis sanguis, plenioribus magis caro abundat 2, 10, 12. inferiori carni quasi affixa est (cutis) 5, 28, 4. acrothymio clavoque excisis subrotunda radicula nascitur, quae penitus descendit ad carnem 5, 28, 232. vulnus, ex quo caro alia parte abscissa, alia dependet 5, 26, 28. potest caro (glutinari,) alia parte dependens, alia inhaerens 5, 26, 112. *conf. ib.* 117. a quibus (nervis *i. e. ligamentis*) orti ungues indurescunt; ideoque non ossi, sed carni magis radicibus suis inhaerent 8, 1, 94. quod ab ossibus incipiens, etiam in carne respondet 8, 1, 109. aliae (fistulae) intra carnem desinunt, aliae ad ossa aut cartilaginem penetrant 5, 28, 161. ut brevis intraque carnem sit (fistula) 5, 28, 195. *conf. ib.* 163. 179. comprehendi futurâ vel fibulâ non cutem tantum, sed etiam aliquid ex carne oportebit 5, 26, 121. telum si aliquis intus in carne habuerit 7, 5, 23. si telum in summa carne est 7, 5, 5 alia (*ulcera*) rectam plagam

diverſarum

diversarum Rerum in modo causa est 2, 14, 8. estque inter causas Timoris, si 7, 3, 7. causae Aestimatio I Praef. 109. causarum Notitiam I Praef. 22. causarum Quaestio I Praef. 46.

¶ *cum adjectivis & similibus:* Abditarum causarum notitiam (necessariam esse proponunt rationales medici) I Praef. 22. Abditas causas vocant *quas? ib.* 23: *hodie vocari consueverunt antecedentes, & quae ex his immediatae, proximae & continentes. v. postea* Evidentes causae. Aliquae causae 6, 7, 8. Alia causa 5, 28, 44. morbos Continentium causarum notitia I Praef. 22 *quae eaedem cum abditis.* quae in Dubio est I Praef. 51 *i. abdita.* hae causae, quae ubique Eaedem essent I Praef. 50. Evidentes *quas* appellant rationales medici? I Praef. 32: *Hippocrati* προφάσεις, *nunc procatarcticae, occasionales causae.* Evidens causa I Praef. 51. quod Evidentes causae faciunt, facere etiam Abditae possunt 3, 3, 24. Evidentium causarum notitia I Praef. 22. Evidentes quidem causas ut necessarias amplectuntur empirici I Praef. 46. petet novum quoque consilium medicus ab his rebus, quae explorari possunt, id est, Evidentibus causis I Praef. 84. puto medicinam instrui debere ab Evidentibus causis I Praef. 117. ubi causa Incognita est 4, 2, 21. sic, ut Interior nulla causa metum fecerit 3, 5, 2. membrum ex Levi causa fatigatum 2, 7, 17. ne morbus iterum, quamvis Levi de causa, exasperetur 2, 14, 14. si longae febres sine Manifesta causa remanent 2, 7, 78. quidam sine ulla Manifesta causa subito obcaecati sunt 6, 6, 211. Obscurarum causarum quaestionem supervacuam esse contendunt empirici I Praef. 46 *i. abditarum.* quia non ab Obscuris causis medendi vias traxerint I Praef. 53. Obscuris omnibus, non a cogitatione artificis, sed ab ipsa arte rejectis I Praef. 117. & ob haec quidem in Obscuro positas causas persequuntur (rationales medici) I Praef. 32. Omnis 3, 2, 17. Plures 1, 3, 40. Subita causa 4, 2, 12. Tres has 7, 14, 4.

¶ causâ *abl., cum genitivo.* in eo, quod Auxilii causa fuit inventum 3, 12, 3. ejusque (emplastri) Continendi causa 8, 4, 70, si totius Corporis causa fit 2, 10, 36. Decoris causa 5, 26, 288. 7, 25, 1. Delectationis causa, quantum juvat, ambulare debet 4, 25, 2. Exempli causa duo (emplastra) proponam 5, 19, 25. gargarizationes aut Lavandi causa fiunt, aut Reprimendi, aut Evocandi 5, 22, 28. istud Luxuriae causa fieri non oportere confiteor 1, 3, 48. Medendi causa caput radendum 3, 20, 13. quae Medendi causa reperta sunt 2, 6, 42. haec Noscendae rei causa sunt 8, 9, 33. medicamenta, quae Oris exulcerati causa componuntur 6, 7, 32. nulla aqua nisi decocta, Potionis causa utatur 3, 23, 24. aquam salsam Purgationis causa bibere cogebat 3, 24, 9. *conf.* 3, 27, 19. 7, 2, 28. malagmata fere non sunt Refrigerandi, sed Calefaciendi causa reperta 5, 18, 1. Reprimendi causa 2, 12, 20. Rei causa 8, 9, 33. cujus Rei causa 6, 9, 5. satius est, ejus Rei causa (*dejectionis*) cibos potionesque assumere 2, 12, 7. nunquam medicamentum ejus Rei causa recte datur 2, 12, 5. est etiam medicamentum ejus Rei causa comparatum 4, 14, 6. fascia ejus Rei causa fit 7, 20, 2. *add.* 3, 6, 28. hujus 5, 28, 94. 7, 26, 52. linamentum, quod Supprimendi sanguinis causa inditum est 5, 26, 120. Valetudinis causa 1, 3, 48. 7, 25, 20. quorum Vitandorum causa 8, 11, 8. satisque est, ea Vomitus causa sumi 2, 13, 4. Utilitatis causa 8, 4, 13.

¶ *cum verbis: v.* Affero. Amplector. Appareo. Discerno. Excito. Explico. Metuo. Persequor. Pono. Praecedo. Prohibeo. Propono. Rejicio. Requiro. Subjicio. Vito.

¶ *cum particulis:* instrui Ab evidentibus causis debere medicinam puto I Praef. 117. quia non Ab obscuris causis medendi vias traxerint I Praef. 53. Cum causa 3, 3, 1. *ex MS. Rhodius Lexico Scribon.* p. 359. quacunque De causa 2, 10, 17. aliquibus De causis 1, 2, 24. *v.* De. ulcere Ex alia causa facto 5, 28, 44. id genus doloris, quod Ex subita causa est 4, 2, 12. Ex hac causa 1, 3, 17. membrum Ex levi causa fatigatum 2, 7, 17. quod auxilium medicus opportune providit Ex causa, quae ante praecesserat I Praef. 111. Ex quibus causis interdum haec species oritur 2, 6, 4. quodsi fistulae metus Ex his causis, quas proposui, subesse videbitur 7, 27, 35. estque Inter causas timoris, si 7, 3, 7. si Sine causa quis emacrescit 2, 7, 5. *add.* 2, 8, 114. (ἄνευ προφάσεων *Hippocr. Praedictorum Lib.* 2. *Cap.* 36. *num.* 13; *qui & saepe alias, ut Aphorism.* 2, 41: 5, 45 & 55: *Coac. Praenott. Sect.* 3 *num* 23: 28: *caet. habet* ἄνευ *aut* ἄτερ προφάσιος, *sine aperte ostensa causa, occasione s. occasionali causa:* sine ratione Cels. *alias,* ἀλόγως *Hippocr.* si ipse (*insaniens*) Sine causa subinde rideat 3, 18, 76. Sine manifesta causa 2, 7, 78. 6, 6, 211. non Sine causa fecit 4, 11, 17. *conf.* 5 Praef. 4. neque id sine causa fit 6, 6, 221.

Causor, satus sum, ari. eadem tria causatus 7, 14, 6 paulo ante 4 tres causas posuit.

Καυσώδης, δες. *aestuosus, ardens; a* καῦσος, *species febris, praeter caeteras ardens dicta.* febrem ardentem, quam Graeci καυσώδη vocant 2, 8, 55.

Cavus, a, um. Jecur intrinsecus cavum 4, 1, 16. is Locus cavus est 8, 5, 3. 8, 11, 5. Oculi cavi sunt 2, 7, 91. si neque sinuosa neque cava Sede fistula est 5, 28, 179. cava Ulcera 6, 6, 145. humerus Leniter cavus in priorem & interiorem, gibbus in posteriorem & exteriorem partem 8, 1, 74 *opp.* rotundo & Leniter cavo capite exiguum humeri tuberculum recipit (radius) 8, 1, 80 *i. parum.* in qua (spatha) summa capitulum est rotundum & Leniter cavum 8, 15, 8.

Cavum, i. *synon.* foramen 2, 11, 4. 7, 5, 27 *coll.* 26. 7, 8, 6 *coll.* 2. *ib.* 9 *coll.* 11. 8, 3, 13 *coll.* 12. 8, 10, 68 *coll.* 66. qua cavum (auris) esse debet 7, 8, 6. qua cavum subest 7, 26, 67 *i. cavus locus.* totum id cavum 7, 7, 61 *de aegilope fistula.* in cavo 7, 5, 27. ea (tunica arachnoides) media subsidit, eoque cavo continet *vitreum humorem oculi* 7, 7, 122. a lateribus cava habere debet canalis, per quae loris datis *caet.* 8, 10, 68 *i. foramina.* latera inter duos processus (vertebrarum) tenuibus cavis pervia, per quae *caet.* 8, 1, 45. his cavis 8, 3, 13.

Cedo, cessi, cessum, ere. caro (*in omphalocele*) durior est, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus 7, 14, 12. *conf.* 7, 8, 4. si digito premimus (tumorem.) cedit humor 7, 18, 30. eaque (cutis, *in hydrocephalo*) intumescit, & prementi Digito cedit 4, 2, 9. quod si paulo tumidiora sunt (praecordia,) tamen Digitis cedunt 2, 3, 3. si alte (id Foramen auris repletum) est, prementi non cedit 7, 8, 4. Spiritus (*in tumore*) pressus cedit, sed protinus redit 7, 14, 14. ne is Talus, qui totum corpus sustinet, parum confirmatis nervis ferendo oneri cedat 8, 22, 6. quaedam ex his (Tuberculis) dura ac renitentia, quaedam mollia cedentiaque sunt 7, 6, 5 *opp.* in his, quae cedunt *ib.* 8. experiri manu, qua parte is Tumor maxime cedat 7, 17, 6 *opp.* obnitatur *ib.* *cum particulis:* si ossa (femoris)

(Oleorum) 3, 19, 7. ut etiam cum liquido cerato Cyprino articuli perfricentur 4, 24, 28. ceratum ex Cyprino factum 8, 11, 33. ceratum ex Cyprino aut Irino factum 6, 9, 3. *add.* 6, 7, 11. 8, 4, 68 ex Cyprino ceratum 4, 20, 6 6, 18, 75. cerati Eloti, quod πεπλυμένον Graeci vocant, selibram 5, 18, 2. donec Liquidi cerati crassitudinem habeant 6, 18, 33. eidem cerato Liquido (ex rosa facto) plumbum elotum adjiciendum 6, 18, 87. oesypum recens miscendum cum cerato Liquido ex rosa facto 6, 18, 85 cervixque molliri debebit Liquido cerato, ex irino facto 8, 4, 68. ut etiam cum Liquido cerato cyprino articuli perfricentur 4, 24, 28. ex cerato Liquido perfricatur id membrum 8, 10, 122. utilius est, cerato Liquido cervicem perungere 4, 3, 10. coxendices ac femina Liquido cerato perungenda sunt 7, 30, 27. cerato Liquido id (os fractum) leniter est ungendum 8, 10, 38. unctio e Liquido cerato 8, 10, 75. ceratum ex Lycio factum, cui cocta quoque resina adjecta sit 8, 9, 13. cubitus Molli cerato perfricandus 8, 10, 52. ceratum Myrteum imponere oportet 8, 10, 105. cerati ex oleo Myrteo facti 5, 19, 66. supraque (*imponendum*) ceratum ex Myrteo factum, cui paululum squamae, fuliginis, calcis sit adjectum 6, 18, 128 chartae combustae, auri pigmenti, sulphuris ignem non experti par modus cerato miscetur ex Myrteo facto 6, 19, 9. quod ex Rosa est 6, 7, 11. ceratum ex Rosa fiat 4, 20, 14. miscendique cum cerato sunt, quod ex Rosa factum sit 4, 24, 17. ceratum ex Rosa injiciendum est, adjiciendusque ei pulvis ex contrita testa 5, 28, 44. cerato miscere ex Rosa facto 5, 26, 268. emolliendum id emplastrum adjecto cerato ex Rosa facto 8, 4, 40. quae excipiuntur (*in conficiendo malagmate*) cerato ex Rosa facto 5, 18, 45. mista (catapotia) cerato ex Rosa facto 5, 25, 17. contritum cuminum cum cerato ex Rosa facto (imponendum) 6, 18, 71. rubi folia contrita cum cerato ex Rosa facto (recte imponuntur) 6, 18, 95. cum eodem cerato contritum vel cotoneum malum vel malicorii pars interior *ib.* 96. *conf. paulo superius* ceratum Liquidum.

¶ Calx cum cerato 5, 22, 6. Sal bene contritus, cum cerato mistus 4, 7, 15.

¶ *cum verbis: v.* Adjicio, *vel paulo supra.* Circumdo. Cogo. Contego. Contineo. Contentus sum. Elotus. vitabiturque eo tempore ceratum, quod ad recipiendum id malum (cancrum) corpus Emollit 7, 27, 13. Fio. Factum esse; *vel paulo superius.* Habeo super. Impono. Injicio. Misceo. Mollio. Perfrico. Perungo. Proficio. Superdo. Superjaceo. Superimpono. Supra sum. Vito. Ungo. Utor.

Cerastes, is. *serpentis genus* 5, 27, 57 *&* 62.

Cerasum, i. stomacho aptum est 2, 24, 6. cerasa refrigerant 2, 27, 3. alvum movent 2, 29, 3.

Κερατοειδὴς, ἐς. *speciem cornu habens.* oculus summas habet duas tunicas, ex quibus superior a Graecis κερατοειδὴς vocatur 7, 7, 118 *i. hodie cornea.*

Cerebrum, i. servari non potest, cui Basis cerebri percussa est 5, 26, 15 si cerebrum Membranave ejus vulnus accepit 5, 26, 52 *i. dura mater s. meninx.* si ex Membrana, quae super cerebrum est, profluit sanguis 5, 22, 20. quibus Membrana, quae continet cerebrum, vulnerata est, (vix ad sanitatem perveniunt) 5, 26, 18. hae duae tunicae (oculi, *cornea & chorioides*) ad Membranam cerebri perveniunt eique inhaerescunt 7, 7, 120. per quae (tenuia cava *in* lateribus vertebrarum inter duos processus) a Membrana cerebri similes membranulae deducuntur 8, 1, 45. vena aliqua in cerebri Membrana rupta 8, 4, 24. venae, quae inter Membranam cerebri & calvariam sunt 7, 7, 156. utrinque laevis (calvaria) & qua cerebri Membranam contegit, & qua *caet.* 8, 1, 2. ne mucrone (terebrae) cerebri Membrana laedatur 8, 3, 25. verisimile est, etiam cerebri Membranam esse violatam 8, 4, 4. ubi medium os desedit, eandem cerebri Membranam urget 8, 4, 47. *eadem simpliciter* membrana: evenit, ut humor ad Membranam descendat 8, 4, 46 *coll.* 47. ne forte angulus scalpri eandem Membranam violet 8, 3, 26 *coll.* 25. donec fiat aditus, per quem Membranae Custos immittatur: μηνιγγοφύλακα Graeci vocant 8, 3, 27. subjicienda lamina est, quam Custodem ejus Membranae esse proposui 8, 4, 57. Membrana immobilis, nigra, vel livida, vel aliter coloris corrupti 8, 4, 75. Membrana mobilis ac sui coloris 8, 4, 74. si parum pura Membrana videbitur 8, 4, 69. ubi satis pura Membrana est 8, 4, 71. quodsi Membrana per inflammationem intumuerit 8, 4, 66. si usque eo tumebit 8, 4, 67. ea Membrana acri aceto respergenda est 8, 4, 62. si quid scobis Membranae insedit 8, 3, 30. idem medicamentum ipsi Membranae imponendum 8, 4, 63. ea (*fragmenta*) quae acuta Membranam infestant 8, 4, 56. ubi bene res cedit, incipit ab ipsa Membrana (caro increscens) 8, 4, 77. sive aliquid sanguinis ex ea profluit 8, 4, 62. inter os & membranam 8, 3, 19. sine ulla Noxa cerebri 8, 3, 29. plusque in osse Propugnaculi cerebrum habeat 8, 4, 61. cerebrum Sensu caret 4, 1, 32. estque id (callus) aliquanto melius Velamentum cerebro quam caro 8, 4, 42.

¶ frigus Inimicum est cerebro 1, 9, 4. ut exterior pars ejus (meningophylacis) cerebro Propior sit 8, 3, 28

¶ qua spinae medulla cerebro Commissa descendit 8, 1, 41. Patefacto cerebro 8, 3, 33.

¶ quae oculorum sunt (foramina,) recta simpliciaque Ad cerebrum tendunt 8, 1, 22. *add. ib.* 26. Juxta cerebrum 8, 1, 29.

Cerebellum, i. *cerebrum animalium totum, quod cibum praebet: non, quod hodie* cerebellum *vocari consuevit.* ex sue cerebellum, minus alimenti praestat 2, 18, 30. omnibus (in) cerebellis (*id* fit, ut glutinosa sint) 2, 22, 2.

Κηρίον, ου. ulceris genus, quod a favi similitudine κηρίον Graecis nominatur 5, 28, 206.

Κερκὶς, κίδος. melius, quem κερκίδα Graeci appellant 8, 1, 80.

Cerno, crevi, cretum, cernere. suffusio interdum oculi pupillae, qua cernit, se opponit 6, 6, 200. imbecillitas oculorum est, ex qua quidem interdiu satis, noctu nihil cernunt 6, 6, 214. hae venae, ut magis conditae, non aeque quidem cernuntur, sed tamen etiam visui subjectae sunt 7, 18, 38 *synon.*

Certus, a, um. certa quaedam Auxilia 5, 27, 50 *i. definita.* febres, quae certum habent Circuitum 3, 12, 1. in his febribus, quae certum Circuitum habent 2, 17, 14. tertianarum quartanarumque certus Circuitus est 3, 5, 7. ubi gravis metus sine certa tamen Desperatione est 5, 26, 12. quod dubia spes certa Desperatione sit potior 7, 16, 2. certa Fiducia 5, 26, 263. 7, 16, 4. certaque esse Fiducia potest fere, si 5, 28, 15. certa futurae mortis Indicia 2, 6, 36. certa Lex 1, 2, 14. neque enim certus earum (futurarum) Numerus est, sicut ne Locus quidem 8, 1, 7. si certa Membra perfricantur 2, 14, 23. quidam (articuli elabuntur) omnibus Modis, quidam certis 8, 11, 13 *oppos.*

(Tuberculis)

na Confirmatur 2, 10 extr. ubi hae (cicatriculae) Confirmatae ſunt 7, 25, 24. donec circa foramina cicatriculae Fiant 7, 25, 23. quo (collyrio) pauciſſimis diebus cicatricula Inducitur 7, 7, 4.

Cicer, eris. *unde.*

Cicinus, a, um. cicini olei 5, 19, 63. olei cicini 5, 24, 7.

Cicuta, ae. cicutae *genit.* 6, 17, 3. cicutae plenum acetabulum 5, 18, 2. cicutae ſemen mollit 5, 15, 3. cicutae ſeminis 5, 25, 19. 6, 6, 35. ſi cicutam aliquis ebibit 5, 27, 78.

Cilicia, *regio: unde.*

Cilicius, a, um. *genit.* croci Cilicii 5, 23, 12. 6, 6, 156. 193.

Cimolus, *inſula una Cycladum: unde.*

Cimolius, a, um. creta Cimolia 2, 33, 10. *caet. v.* Creta.

Cingo, ere. ex membranula, quae ſub cute Calvariam cingit 8, 4, 28 *i. pericranium.* donec tactus is locus his Cavis cinctus ſit 8, 3, 13. hi (dentes) deinde quatuor canis (Dentibus) ex omni parte cinguntur 8, 1, 38. eaque (cruſta) Inflammatione cingitur 5, 28, 4. ſtomachus Lateribus cingitur 4, 6, 1. ſi id (os) majus eſt, Membranulisque cingitur 8, 10, 98. duae tunicae quum interiora Oculi cingunt 7, 7, 120. ipſe quoque (modioli clavus) interiore Orbe, cinctus demittitur 8, 3, 2. in longitudinem implicata linamenta, & molle Pellicula cincta circumſutaque 8, 5, 5. fere Spiculis cingitur ſagitta 7, 5, 16.

Cinis, neris 5, 28, 271. Concharum cinis rodit 5, 6 extr. cinis Cyprius exedit corpus 5, 7, 1 *ſcil. ex arundine Cypria quae etiam donax appellatur Rob. Conſtantin. hic* cinis *eſt ſpodium ita dictum Arabum.* cineris ex Odoribus 6, 6, 143. cinis quoque (poteſt mederi) maxime ex Sarmentis; ſi is non eſt, Quilibet alius, ex aceto, vel etiam ex aqua coactus 7, 1 extr.

Cinereus, a, um. id (collyrium) quod quidam a cinereo colore Tephrion appellavit 6, 6, 58

Cinnamomum, i. alvum molitur 3, 21, 25 *al.* cinnamum, *quod idem: v. Rhodii Lex. Scribon.* ex odoribus *eſt* 4, 20, 20. aperit 5, 4, 1. rodit 5, 6, 5. diſcutit 5, 11, 3. recte per potionem aſſumitur, ſi ceraſtes aut dipſas aut haemorrhois percuſſit 5, 27, 59. cinnamomi 5, 18, 8. 70. 5, 20, 18. 5, 23, 11. 20. 5, 25, 9. 23. 26. 37. 6, 6, 142. 148. 153. 6, 7, 41. 48. 6, 10, 8. cinnamomo *abl.* 4, 20, 20.

Circa, *i. in ambitu alicujus loci, & undique per ſpacium aliquod cum caſu:* Arterias, *v infra* circa Venas. easque (ferulas) omnes circa Articulum eſſe oportet reſimas 8, 10, 35. circa Articulos 2, 7, 27. 5, 26, 75. 7, 2, 24. Aures 2, 7, 58. 82. 5, 28, 20. ſi utrinque digiti circa Calculum vehementer concurrerint 7, 26, 35. Caput 2, 5, 4. 2, 7, 3. 5, 26, 234. Cervicem 5, 26, 234. totam Cervicem 4, 4, 1. circa Cervicem (veſicae) quaeritur calculus 7, 26, 37. Cervices 2, 2, 5. 2, 5, 4. circa totum Corpus partemve aspredo ſit 5, 28, 240. Coſtas 7, 4, 12. Coxas 2, 2, 5. dolores circa Coxas & inferiores partes orti 2, 6, 16. Crura 2, 2, 5. Faciem 4, 2, 30. id vitium (carcinoma) fit maxime in ſuperioribus partibus, circa Faciem, nares, aures, labra, mammas faeminarum 5, 28, 20. Fauces 4, 4, 7. 5, 28, 8. eſt etiam circa Fauces malum 4, 4, 19 *de difficultate ſpirandi.* circa Fauces grandes venae vel arteriae 5, 26, 17 *i. in lateribus colli ſupremi.* fere, quae circa Fiſtulam ſunt, habent aliquid inflammationis 5, 28, 198. in ſumma glande circa Fiſtulam urinae 6, 18, 62. quae (faſcia) circa Fracturam ter voluta 8, 10, 17. Foramina 7, 25, 23. Frontem 2, 2, 7. 2, 6, 2. 2, 7, 23. Genua 2, 2, 5. Glandem 6, 18, 45. 7, 25, 4. Guttur 4, 1, 4. 5, 26, 114. circaque Id, quod ictum eſt 5, 26, 102. circaque Id, medicamentum dandum 7, 8, 8. Ilia 7, 17, 2. Labra 5, 28, 20. Locum (*affectum*) 5, 28, 21. 22. Mammas faeminarum 5, 28, 20. Nares 5, 28, 20. eſt etiam circa Naturalia vitium, nimia profuſio ſeminis 4, 21, 1. Occipitium 4, 2, 5. haec fere circa Oculum in angulis palpebrisque incidere conſueverunt: in ipſo autem oculo *caet.* 7, 7, 107 - 708 *diſt.* ulcera circa Os 6, 8, 3. & circa Os ſubſecanda eſt (ſana caro) 7, 33, 5. Partem 5, 28, 240. Partes aliquas 2. 2, 5. inferiores Partes 2, 6, 16. Pectus, aut cervices, aut crura, vel genua, vel coxas, 2, 2, 5. ſi circa Pectus atque ſcapulas dolor manſit 2, 8, 16. cutis circa Pinnam (auris) 7, 8, 8. Praecordia 4, 1, 20. Pubem 2, 3, 2. 2, 4, 7. locus circa Pubem 7, 26, 112. nudaturque circa Pubem velut circulus 7, 25, 6. circa Pubem interiores partes dolent 2, 7, 33. *v.* Pubertas. circa hanc (Puſtulam) vehemens inflammatio eſt 5, 28, 250. Scapulas 2, 8, 16. Stomachum faucesve 5, 28, 3. Tempora & frontem 2, 7, 23. Tempora & occipitium 4, 2, 5. ipſum Teſticulum 7, 18, 37. Teſticulos 7, 18, 1. in membranis, quae ibi (*in ſcroto*) circa Venas & arterias ſunt 7, 18, 24. Viſcera 2, 7, 27. ſunt etiam circa Umbilicum plura vitia 7, 14, 1. circa Umbilicum inflammationes 2, 1, 42 *Hippocr. Aphor.* 3, 24 *in.* ubi circa Umbilicum inteſtina torquentur 2, 7, 15. ſi circa Umbilicum & pubem cutis plana eſt 2, 3, 2. habere cutem circa Umbilicum & pubem macram 2, 4, 7. incidere in palato circa Uvam 4, 4, 13. ſcalpello circa Vulnus incidere 5, 27, 30.

¶ *ſine caſu:* circaque quaſi cruſta eſt 5, 28. 4. circaque, qua tumor & inflammatio eſt 5, 28, 61 *conf. ſup.* puſtulam circa dolor eſt & inflammatio 5, 28, 46. circa, proxima cutis tumidior & durior eſt. 5, 28, 71. chorioides tunica oculi, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus partibus ipſa quoque plenior 7, 7, 119. ſi qua circa duriora ſunt 5, 28, 153. quae circa ſunt 5, 28, 29. ea, quae circa ſunt 5, 28, 237. pectus atque humeri, circaque jugulum utrumque extenuatur 4, 8, 6. illud ignorari non oportet, non quidem cartilaginem ipſam glutinari, circa tamen carnem increſcere 8, 6, 2. quibus temporibus tamen varia circa pericula oriuntur 7, 26, 127. ſi circa durus tumor diu permanet 5, 26, 180.

¶ *de tempore:* circa vigeſimum Diem, aut circa trigeſimum, aut circa quadrageſimum, nonnunquam etiam circa ſexageſimum 2, 7, 86. circa quadrageſimum Diem 2, 1, 47. 2, 7, 86. circa ſeptimum Diem 2, 6, 27. circa quartum decimum Diem 2, 6, 27. circa vigeſimum Diem 2, 7, 22 & 86 & 93. circa tertiam Horam 4, 25, 1. circa Pubertatem 2, 1, 47.

¶ *i. usque ad:* eſſe etiam is (canalis) debet a planta, ſi crus fractum eſt, circa poplitem; ſi femur, usque ad coxam 8, 10, 69 *ſynon.*

¶ *de menſurae modo.* per inſequentes dies circa ſingulas heminas (*aquae in aſcite*) emittendum 7, 15, 9 *i. circiter ſingulae heminae.*

¶ circaque 4, 8, 6. 5, 26, 102. 5, 28, 4 & 61. 7, 8, 8. & circa 7, 33, 5.

Circum, *adv.* ubi ſcabri ungues ſunt, circum aperiri debent 6, 19, 15. interdum vetuſtas ulcus occupat, & circum orae craſſae livent 5, 26, 210. circumque exiguae puſtulae oriuntur 5, 28, 7.

Circulus, i. aſpera arteria conſtat

¶ *i. facio 2.*

tiem) commode videtur folanum *caet.* 4, 20, 11. fi anguftius vulnus (abdominis) eft, quam ut inteftina commode Refundantur 7, 16, 7 *i. facile.* hoc Reponi ab ipfo aegro commode poteft 6, 6, 43 *i. facile.* id faepe commode Refpondere, experimenta teftantur, 4, 4, 90 *i. bene cedere.* atque ita commode brachium ex cervice Sufpenfum eft 8, 10, 61. major (papula) commodisfime murali herba Tollitur 5, 28, 290. commodisfime Tolluntur vari impofitâ refinâ 6, 5, 6. quibus extenuatum corpus incipit fpiritum Trahere commodius 4, 4, 26 *i. facilius.* eorum (*avium*) fanguis noftros quoque oculos ab externo cafu commodisfime Tuetur 6, 6, 223.

¶ *cum aliis adverbiis:* Parum commode 7, 26, 60. Satis commode 6, 6, 171.

Commodo, are. ut tamen, quae magis communia (*medicamenta*) funt, fimul jungam: fi qua fingulis, vel etiam paucis (*morbis, vitiis*) commodata funt, in ipforum locum differam 5, 17, 7 *i. accommodata, deftinata.*

Commoneo, ere. commoneo tamen, ne quis *caet.* 1, 3, 48 *i. cautionem addo.*

Communis, e. *opp.* proprius, *in exemplis deinde feqq. pasfim: item* finguli I Pr. 103, 8, 11 extr. in eo volumine, quod communium Auxiliorum infcripfit 2, 14, 1. ita protinus in his a communi fluentis morbi Contemplatione ad propriam medicina defcendit I Praef. 107. ex his (Curationibus) quaedam communes funt, quaedam propriae: communes, quae pluribus morbis opitulantur; propriae, quae fingulis 2, 9, 2. quasdam proprias in fingulis generibus, quasdam communes in pluribus Curationes requirunt (osfa fracta, *caet.*) 8, 3, 41. propter communem Exulcerationem (*duorum* digitorum) 7, 32, 1. in his ergo communium (*ex methodicorum doctrina, trium generum morborum & remediorum*) Infpectio contraria eft, propriorum tantum falutaris I Praef. 109 *opp.* Nomen 7, 18, 13. Graeci communi Nomine, quicquid eft, ὑδροκήλην appellant 7, 18, 26. Signa quaedam (ὑδροκήλης) communia funt, quaedam propria: *caet.* 7, 18, 27. Commune, *opp.* proprie *adv.* 7, 28, 1. 8, 10, 73. haec Communia & brevia; fed, fi neglecta funt, longa effe confuerunt 4, 2, 47 *i. vulgo grasfantia.* & haec quidem Communia funt 6, 7, 14. haec Communia funt: praeter quae Propria quaedam *caet.* 7, 5, 14 *fc. praecepta.* haec Communia funt, illa Propria 8, 10, 40. illa Communia funt 3, 18, 78. 4, 13, 13. *fc. remedia.* ifta Communia funt 8, 10, 73 *fc. remedia.* haec Communia funt, nunc de Singulis dicam 8, 11 extr. *fimiliter, opp.* habetque (fiftula) quaedam in fingulis locis Propria. prius de Communibus dicam 5, 28, 158 *conf.* 7, 19, 12. quum Propria cujusque nosfe non posfint, Communibus tantummodo infiftunt I Praef. 102 *fc. praecepta, vel fimile; de methodicorum tribus generibus morborum & remediorum.* quum fubtilem medicinae rationem non noverint, Communia tantum vident *ib.* 103. quia Singulis fumma cura confulere non fuftinent, ad Communia ifta confugiunt *ib.* 103 *opp.* ob quae conjicio, eum, qui Propria non novit, Communia tantum intueri debere, *caet. ib.* 116 *opp.* quae vera quidem funt, a Communibus tamen ad quaedam Propria defcendunt *ib.* 113. quae magis Communia funt: quae Singulis, vel etiam Paucis (*vitiis, morbis*) commodata funt (*medicamenta*) 5, 17, 7 *opp.*

¶ *cum genitivo:* communis omnium (fpecierum hydropis) eft humoris nimia Abundantia 3, 21, 6. communes jejuni inteftini & ventriculi vulnerati Notae funt 5, 26, 58. non omnium tantum morborum, fed etiam fecundae valetudinis communia Praefidia 2, 18, 2. Signum id folum eft, quod omnium commune eft 8, 18, 3. funtque quaedam communia omnium Signa, quaedam propria cujusque 8, 11, 14 *opp.* commune id ftomachi atque inteftinorum Vitium videri poteft 4, 11, 2. quarum (notarum) omnium Commune eft, *caet.* 2, 2, 1. fatisque effe (contendunt methodici) quaedam Communia morborum intueri I Praef. 88. in qua (curatione) quaedam Communia omnium funt, quaedam Propria fingulorum (*vitiorum, caet.*) 7, 19, 1 *opp.*

¶ *cum dativo:* commune Auxilium auribus laborantibus eft *caet.* 6, 7, 51. commune & jocinori & lieni & abfcesfibus *caet.* (Malagma) compofuit *caet.* 5, 18, 14. commune his herniae Nomen eft 7, 18, 13. hactenus propria utrique tefticulo & velamenta & auxilia funt: communis deinde utrique, omnibusque interioribus, Sinus eft 7, 18, 7-8. his omnibus (fomentis) Commune eft, digerere *caet.* 2, 17, 29. Commune omnibus (vitiis) eft, umbilicum indecore prominere 7, 14, 3. & hoc quidem Commune effe maribus & faeminis poteft, proprie vero pertinent *caet.* 7, 28, 1 *opp.* Commune ei (cruri) femorique eft 8, 10, 65. Communia etiam quaedam (funt) humeris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis 8, 10, 1. Communia deinde omnibus funt poft fatigationem cibum fumturis, ungi, fudare, *caet.* 1, 3, 9. haec caeteris quoque osfibus Communia funt 8, 3, 40. his Communia funt, quod 4, 4, 24. illis Communia funt: aeger non poteft *caet.* 4, 4, 4.

¶ *cum praepofitionibus:* commune auxilium Adverfus omnes aurium cafus 6, 7, 47. haec Adverfus omnes ictus (*venenatos*) utilia funt communiaque 5, 27, 46. illa Cum hydropicis communia funt (*in hydrocephalo*) ut exerceatur, infudet, *caet.* 4, 2, 29. ut (medicinam) eorum, quae In morbis communia funt, contemplatricem effe contendant (methodici) I Praef. 91. haec In omni lateris dolore communia funt (*fc. remedia*) 4, 6, 14. illa In omni vetufto capitis dolore communia funt, fternutamenta excitare, gargarizare, *caet.* 4, 2, 23. figna, quae In omni adverfa valetudine communia effe confueverunt 2, 7, 1.

¶ *cum conjunctionibus:* his communia funt, Quod fibilum elidit (fpiritus,) dolor in pectore eft, *caet.* 4, 4, 24. commune utrique (generi arearum) eft, Quod pili primum extenuantur, deinde excidunt, fanguis exit, *caet.* 6, 4, 1. commune ei (cruri) femorique eft, Quod in canalem conjiciendum eft 8, 10, 65. *alias fequitur infinitivus:* quarum (notarum) omnium commune eft, aliter fe corpus habere, atque confuevit 2, 2, 1. *add.* 1, 3, 9, 2, 17, 29. 4, 2, 23. 7, 14, 3. *vel* Ut: illa cum hydropicis communia funt, Ut exerceatur *aeger*, infudet, *caet.* 4, 2, 29. *vel fine conjunctione:* illis communia funt, aeger non cibum devorare, non potionem poteft: fpiritus ejus intercluditur 4, 4, 4.

Communiter, *adv.* quaedam communiter ad omnia osfa pertinentia 8, 7, 1. hactenus communiter de omni fpecie (hydropis) praecipi poteft: fi vehementius malum eft, diducenda ratio curandi eft 3, 21, 32.

Compago, inis. a compagine corporis ad vifcera transeundum eft 4, 7, 1 *i. partibus externis ambientibus.*

Comparo, are. eft etiam medicamentum ejus rei caufa comparatum, quod χαλκὸν nominatur 4, 4, 6 *i. praeparatum.*

Compello,

Confractus.

Confido, ere. leniter ambulare, ftuc confidere (opus est) 3, 16, 1. homo in sedili alto confidit 7, 26, 27. alter, prout confedit 7, 26, 30.

¶ ne confidat (Cutis) ulcerique agglutinetur 6, 18, 44. repositis omnibus (Intestinis,) leniter homo concutiendus est; quo fit, ut per se singula Intestina in suas sedes reducantur, & in his confidant 7, 16, 11. quo facilius Omnia, quae excesserunt *in herniam*, intra uterum confidant 7, 14 extr.

Consilium, i. nec interesse, an initio pleraque explorata sint, si a consilio tamen coeperunt I Praef. 30 *synon.* conjectura *ib.* ratio 29, neque enim se dicere, consilio medicum non egere I Praef. 62. patet autem (medicus) novum quoque consilium non ab rebus latentibus, *caet.* I Praef. 84. aliasque potius observationes adhibendas esse, ad quas dirigi curantis consilium debeat 2, 10, 4. perpetuum est, ad quod omne consilium dirigi potest, *caet.* 3, 5, 30. si consilium insanientem fallit 3, 18, 72 *synon.* mente fallunt, animo desipiunt *ib.* 66.

Consisto, ere. dixit, calce aliquem super ipsum (pronum hominem collocatum) debere consistere 8, 14, 8. ita altae (scalae,) ut consistere homo ipse (*cujus* brachium super scalae gradum trajectum est) non possit 8, 15, 13. si in posteriorem partem (prolapsum est femur,) ubi consistit (crus,) calx terram non contingit 8, 20, 10. eo (jugulo) consistente, super id humerus agitatur 8, 8, 3 *i. immoto.* *cum* In: consistere In frigidis medicatisque fontibus 4, 5, 26.

¶ *i. quiescere, non moveri aut turbari.* si cui ex hoc (*aqua egelida & vomitu*) frequens dejectio incidit, quoties Alvus ei constiterit, frigida potione potissimum utatur 1, 8 extr. *i. diarrhoea desierit.* jamque pituitae Cursus constitit 6, 64 *synon.* substitit *ib.* 70. conquiescit 7, 7. 173. quum Decessio ejus (febris) consistit 3, 5, 37 *i. ad finem pervenit.* quum Febris instet, incipiat, augeatur, consistat, decedat, deinde in decessione consistat aut finiatur 3, 5, 36 *i. ad statum, vigorem, ἀκμὴν perveniat: item synon.* finiatur. consistente jam Incremento febris 3, 5, 38 *i. ipso statu seu vigore praesente.* ubi Incrementum constitit 4, 7, 12 *scil. peripneumoniae.* si nihilo magis Malum (gangraena) constitit 5, 26, 256 *i. non amplius* serpit 254. si Mens homini consistit 5, 26, 158 *i. constans rationis usus est.* haec genera Morborum modo increscere, modo consistere, modo minui consuevisse I Praef 89 *i. ultra gradum vigoris non amplius progredi.* videndum etiam est, Morbus an increscat, an consistat, an minuatur 3, 1, 4. qua (*epilepsia*) vehementer ipse Oculus convulsus est, ut is neque quoquam intendi possit, neque omnino consistat, sed huc illucve sine ratione moveatur 6, 6. 205-206 *opp.* donec Stomachus consistat 4, 5, 35 *i. a vomitu cesset.* ubi is (Ventriculus) constitit 4, 11, 21 *i. a cholerico vomitu & diarrhoea cessavit.* postea si Vitium (*gangraena*) constitit 5, 26, 261. constititque uno loco Vitium (*gangraena*) 26, 251. *cum particulis:* ac ne isti quidem ipsi Intra suam professionem consistere ullo modo possunt I Praef. 105 *i. intra terminos positos manere.* Intra quietem & unctionem & cibum consistendum est 3, 15, 23 *i. his solis utendum.*

¶ *i. contineri, sedem habere, positum esse; synon.* sedes est 7, 18, 25. *cum particulis:* si Circa cervicem aut caput constitit (erysipelas) 5, 26, 234. dividam autem omnes (morbos) in eos, qui In totis corporibus consistere videntur, & qui oriuntur in partibus 3, 1, 9. omne (malum) In difficultate spirandi consistit 4, 4, 20. In ipsius ventriculi porta consistit is (morbus) qui κοιλιακὸς a Graecis nominatur 4. 12, 1. alterum genus insaniae consistit In tristitia 3, 18, 57, quod (abscedens) consistit fere In tunica 7, 12, 41. modo Inter summam & mediam (tunicam scroti,) modo Inter mediam & imam consistit (humor *in hydrocele*) 7, 18, 25. Intra intestina consistunt duo morbi (*iliacus & colicus*) 4, 13, 1.

¶ *i. cohaerere.* album ex ovo cum rosa (*oleo ros.*) mistum, adjecto, quo facilius consistat, contritae rosae pulvere 4, 20, 15.

¶ maximeque id sub digitis quoque experiendum est, neque adhibenda manus, nisi id consistit *i. certo exploratum est* 7, 26, 65. *per errorem editum est a Lindenio eumque secutis, quum in prioribus edd. sit* constitit, *a* consto.

Consolor, ari. cognitis indiciis, quae nos vel spe consolentur, vel metu terreant 2, 9, 1 *opp.*

Consortium, i. cui (stomacho) cum vesica quoddam consortium est 7, 27, 15 *i. consensus*, συμπάθεια.

Conspicio, ere. ut & conspici locus possit 7, 11, 6, ut post uvam conspici possit (polypus narium) 6, 8, 19. qui (sinus, *scrotum*) etiam conspicitur a nobis 7, 18, 8 *i. oculis palam expositus est.*

Conspicuus, a, um. ut omnia vasa quasi capitula conspicua sint 7, 30, 16 *de haemorrhoidibus caecis.*

Conspectus, us. quas venas autem conspectus medici movet (*in aegro*) 3, 6, 17. fugere oportet loci praecipitis conspectum omniumque terrentium 3, 23, 12. his veluti in conspectum quendam Adductis 4, 2, 1 itaque demum mortui praecordia & viscus omne in conspectum latrocinantis medici Dari I Praef. 70. ut ne conspectum quidem rerum Praestet (oculus) 6, 6, 206. si quid tamen sit, quod adhuc spirante homine conspectui Subjiciatur I Praef. 71, latius aperienda est (cutis,) donec, quicquid laesum est, in conspectu Sit 8, 4, 27. ubi in conspectu Sunt (ani fissa) 7, 30, 4. ut imus venter in conspectu medici Sit 7, 29, 5. quum via patefacta est, in conspectum calculus Venit 7, 26, 50 *add. ib.* 77. sublatâ palpebra sic, ut ejus perniciosi pili in conspectum curantis Veniant 7, 7, 70.

Constituo, ere. his constitutis 7, 7, 84 *i. dispositis.*

Consto, are. alterum (Antidotum,) quod ex his constat 5, 23, 10. Aspera Arteria constat ex circulis quibusdam 4, 1, 10. quod (Brachium) constat ex ossibus duobus 8, 1, 79. Colice Cassii ex his constat 5, 25, 29. quod (Collyrium) ex his constat 6, 6, 155. Confectio medicamenti ex his constat 4, 14, 9. qui (Digiti) ex ossibus ternis constant 8, 1, 92. constant autem (*haec* emplastra) ex medicamentis non pinguibus 5, 19, 3 constat ex his (*hoc* Emplastrum) 5, 19, 12. *add. ib.* 28. id (Emplastrum,) quod ex his constat 5, 19, 53. constat (*hoc* Emplastrum) ex novem rebus 5, 19, 22. quod (Malagma) ex his constat 5, 18, 41. 55. constat (*hoc* Malagma) ex his 5, 18, 49. quod (Medicamentum) ex his constat 6, 7, 38. 6, 18, 102 constat (*hoc* Medicamentum) ex his 6, 14, 5. *item de* Medicamentis *compositis:* aut quod constat ex chalcitide & e saxo calce, quibus adjicitur *caet.* 5, 28, 189. aut quod ex his constat 5, 22, 9. imponatur id, quod ex his constat 6, 17, 2. ea, quum ex peregrinis medicamentis maxime constent 2, 33, 1. *caet.* Opus pistorium, quod ex frumento, adipe, melle, caseo constat 2, 18, 8. prima Palmae pars ex multis minutisque ossibus constat 8, 1, 88. alius

continere

continere aeger sub Veste satis multa manus debet 3, 6, 28. ¶ *de regimine aegrorum.* neque alienum est, clausis Fenestris aegrum continere 4, 7, 17. continere se in Lectulo debet aeger 2, 12, 25 *i. manere, quiescere.* continereque (convenit) in Lectulo se, donec 6, 6, 76. quo die febris exspectabitur, in Lectulo se contineat 3, 14, 7. aeger Loco lucido, obscuro continendus est 3, 18, 17. tepidoque is (*aeger*) Loco continendus 7, 30, 27. qui crudum ructat, *caet.* se continere (debet) 1, 2, 3 *i. domi manere.* tum (in pestilentia) oportet gestari, ambulare sub divo *caet.* multoque magis se continere 1, 10, 3 (*an a libidine? quae proxime praecessit.*) si cui cum horrore febris accessit, eaque desiit, eodem die & postero tertioque continere se debet 3, 15, 2. septimo die balneo frigus praevenire, abstinere, continere se debet *ib.* 6. ubi primum dolorem (*inflammatorium* auris) aliquis sensit, abstinere & continere se debet 6, 7, 5. isque homo (si ex inflammatione coles intumuit) continere se, & abstinere a cibo debet 6, 18, 11. pridie is puer in Jejunio continendus est 7, 26, 26. & ante omnia quaeritur, primis diebus (febris) aeger qua ratione continendus sit 3, 4, 6 *i. habendus, tractandus, curandus.*

¶ *i. retineo*, quod tum infusum est, (*i. clysma*,) Alvo continetur 2, 12, 17. si Cibus non continetur 4, 5, 30. neque assumi facile Cibus, neque contineri potest 7, 23, 4. ibique duabus aut tribus horis continendae sunt (Cucurbitulae) 4, 5, 30. unctae manus indicem Digitum primum debet inserere (*in uterum embryulcus*) atque ibi continere, donec 7, 29, 6. eaque tunica duobus Hamis excipitur sic, ut a sinistro testiculus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat 7, 20, 18. vinctus hac ratione Humerus commodius continetur, si 8, 15, 22. ab ea Jejunum intestinum incipit, cui tale vocabulum est, quia nunquam, quod accepit, continet, sed protinus in inferiores partes transmittit 4, 1, 25. Intestinorum laevitas, qua continere nihil possunt, &c. quicquid assumtum est, inconfectum protinus reddunt 4, 16, 1. Spiritum ipse (*aeger*) contineat 3, 12, 1. 3, 21, 19 *i. aërem pulmonibus haustum.* Spiritum continere (oportet) 6, 7, 84. abunde est, jubere Spiritum continere 7, 14, 23. ne Spiritum quidem magno opere continere expedit 8, 9, 8. ne Spiritus quidem diutius continendus est 4, 8, 14. si hunc (Spiritum) ore ille (*aeger*) continuit 7, 4, 11. si venter fluit, aut si Stomachus non continet 3, 6, 54. quodsi Stomachus resolutus parum continet 3, 19, 17. protinus dandus panis ex posca frigida: si non continuit (Stomachus) *caet.* 4, 5, 33-34. qui efficiunt, ut vinum in Stomacho contineatur 3, 19, 20.

¶ *i. cohibeo, astringo.* putrem carnem continet, neque ultra serpere patitur *quod sequitur* 5, 22, 5. quum jam continenda est (caro *in cicatrice*) 5, 26, 282. si corpus astrictum est, digerendum esse: si profluvio laborat, continendum I Praef. 90. *synon. & opp.*

¶ *cum adverbiis:* Aeque, Commode, Commodius, Cebro, Diu, Diutius, Eatenus, Facile, Facilius, Fideliter, Ibi, Intus, Magnopere, Melius, Parum, qua Ratione, Recte, Satis, *v. in exemplis ante propositis.*

¶ *cum praepositionibus:* In, Sub, Super, *v. pariter in allatis exemplis.*

Continens, entis. *quasi cohaerente serie durans, respectu temporis, & loci.* in Febre continenti 2, 8, 60. si continentes Febres sine remissione sunt 3, 5, 35. *v.* Febris. per os continens Pituita defluit 6, 9, 31. si continens ei (*lethargico*) Somnus est 3, 20, 9.

Continuus, a, um. *conjunctus, vel tempore, vel loco.* Ἀλφος non continuus 5, 28, 295. *respectu loci affecti.* continua Balnea 1, 6, 1. id fere sine continuo Delirio esse non potest 2, 4, 3. phrenitis tum demum est, quum continua Dementia esse incipit 3, 18, 7. Dolorem habere continuum, (mali morbi testimonium est) 2, 4, 6. continua Febris 2, 6, 19. *v.* Febris. cavendum vero & praecipue frigus, ideoque in eo conclavi Ignis continuus esse debet 4, 3, 15. exasperatumque (genus sacri ignis) per Pustulas continuas 5, 28, 65 *respectu loci.* frequens Singultus & praeter consuetudinem continuus 2, 7, 44. continua Vigilia 4, 7, 3. si continua Vigilia est 7, 26, 128.

Continuo, are. ubi Accessiones (febris) continuantur 3, 5, 29 *de remittentibus febribus, i. sine plena intermissione revertuntur.* quae res Aspritudinem continuat 7, 7, 150 *i. continuam facit.* si a prima hieme Austri ad ultimum ver continuarint 2, 1, 35. qui vomere bis in mense vult, melius consulet, si Biduo continuarit 1, 3, 55. fitque ex his (pustulis) continuata Exulceratio pruriens 5, 28, 263. si ne levatur quidem Febris, sed aeque concitata continuat 2, 4, 14 *i. continens proprie dicta, συνοχὴς, etiam continua, non remittens.* si continuatur Febris, neque levior unquam fit 3, 5, 14 saepe aliae (Febres) vix quicquam aut nihil remittunt, sed ita, ut coepere, continuant 3, 3, 14. quaeve (Febres) sic continuent, ut per accessiones increscant, per decessiones tantum molliantur, nec unquam integrum corpus dimittant 2, 4, 13 *i. continuae proprie dictae, συνεχεῖς, remittentes.* continuari Fletus 6, 6, 110. pejusque (est,) quo magis Sopor interdiu noctuque continuat 2, 4, 4. continuatur (Tussis) & strangulat 4, 6, 18. somnus ereptus, continuataque nocte & die Vigilia 2, 7, 63. ruptis pustulis Ulcus continuatur 5, 28, 67 *i. serpit.*

Contingo, ere. ea (Aqua) sic temperanda est, ut manu contingenti jucunda sit 5, 26, 172. qua Corpus contingunt (ungues) 6, 19, 15. *colon* contingit Jecur atque Ventriculum 4, 1, 29. stomacho apta sunt, quae contacta Sale modico sunt 2, 24, 1 *i. consperfa.* si molle est, quod ultimo specillo contingitur 5, 28, 170. calx ingressu Terram non contingit, sed planta ima 8, 20, 5. *add. ib.* 10. perfricetur, sic ut neque Venter neque Caput contingatur 3, 23, 22. *cum* Inter: futura oras jungit, quae ne ipsae quidem Inter se contingere ex toto debeat 5, 26, 126.

¶ contingit *impersonale.* ut, quantum fieri potest, Omnia ista contingant 3, 4, 5. si Priora contigerunt 7, 2, 11. quae (Quies) non semper contingere potest agendi necessitatem habentibus 1, 3, 47. Quod ubi contigit 5, 28, 202. verique simile est, inter non multa auxilia adversae Valetudinis, plerumque tamen eam bonam contigisse ob bonos mores I Praef. 8. ut quam primum bona Valetudo contingat 2, 14, 14. omnibus quidem mollioribus corporibus bona Valetudo contingit 2, 1, 38. potest ei secunda Valetudo contingere 2, 8, 3. dubitari potest, secunda Valetudo medicinae an corporis beneficio contigerit 7 Praef. 4. *cum infinitivo:* ab interiore parte non contingit quidem propelli (vertebram) 8, 14, 11.

Contactus, us. atque ibi (in folio) quoque videndum, num sub primo contactu aquae calidae summa cutis inhorrescat 2, 17, 19.

Contra, *praepositio: repugnanter, ex toto aliter.* contra priores Autores Asclepiades affirmavit 4, 19, 14. contra Consuetudinem 1, 3, 3. 21. *caet.* *v.* Consuetudo, aqua, quae

culae mali punici. Verbena. *cum particulis :* panaces Cum lacte contusa 5, 27, 71. Ex vino leni contunduntur 5, 18, 10. quae Ex leni vino contunduntur 5, 18, 35. quae Separatim contusa, postea junguntur 5, 25, 25.

Convalesco, ere. ubi convaluit Aliquis 3, 21, 66. si reliquum Corpus convaluit 2, 7, 95. illud interrogari me posse ab aliquo scio, quomodo interdum Deserti a medicis convalescant, *caet.* 2, 6, 36. Mulier quoque gravida, etiamsi ipsa convaluit (*ex dysenteria*,) partum tamen perdit 2, 8, 100. non facile fit, ut Puer convalescat (faucibus obsessis *ab aphtis*) 6, 11, 13. *cum particulis :* Ex quocunque morbo quis convalescit 4, 25, 1. donec Ex toto convalescat (aeger) 3. 21, 64. quum Ex toto convaluerit (*aeger qui fuit*) 4, 25, 6.

Convello, ere. qua (distentione nervorum, *i. epilepsia*) vehementer ipse oculus convulsus est 6, 6, 205. convellendas etiam vires aegri putavit (Asclepiades) luce, vigilia, siti ingenti 3, 4, 11 *i. debilitandas.* & id non ideo tamen agendum, ut aegri vires convellantur, existimo, quoniam ex imbecillitate summum periculum est 3, 4, 14.

Convenio, ire. *unde impersonale* Convenit *caet. i. consensus est.* idque convenit 4, 3, 5 *h. extra controversiam est.* quum De ista re neque Inter sapientiae professores, neque Inter ipsos medicos conveniat I Praef. 47. neque De ullo magis Inter omnes autores convenit 6, 6, 84. *cum infinitivo :* convenitque, corpus nihilominus esse curandum 3, 21, 59. illud vero convenit, alium dandum cibum laborantibus, si hoc; alium, si illud verum est I Praef 37 *synon.* inter eos constat *ib.* Satis autem convenit, *caet.* 3, 6, 9. illud Satis convenit, quotidie parvum cibum dandum, *caet.* 3, 11, 9. De basilico quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id esse idoneum *caet.* 6, 6, 187.

¶ *i. consentaneum, congruum, utile, salubre est.* Acida maxime conveniunt 4, 9, 5 *scil. lienosis, opp.* inimica sunt *ib.* Aliud alii vel corpori vel valetudini convenit 3, 19 extr. minimeque Ambulatio convenit femine aut crure aut pede laborante 5, 26, 187. non omnibus aegris eadem Auxilia conveniunt 3, 1, 16. & Caetera (genera) infirmis possunt convenire, Sol & Exercitatio robustioribus 2, 17, 5. Caetera, quae conveniunt vulneribus 5, 28, 156. quum omnibus vero liquidior Cibus conveniat, tum his praecipue 8, 12, 11. Cibi, qui pulmonis quoque dolori conveniunt 4, 8, 9. *conf. infra* Sorbitiones. magno ingenio multaque nihilominus habituro convenit etiam simplex veri erroris Confessio 8, 4, 12. quum Eadem omnibus convenire non possint; fere, quos ratio non restituit, temeritas adjuvat 5, 9, 17. alvus, quae quotidie coacta, Eaque (*Excrementa*) convenientia his, quae assumuntur, reddit 2, 8, 14. *add.* 2, 3, 9. quae (Emplastra) capitibus fractis maxime conveniunt 5, 19, 13. priori rei Philocratis, huic Hecataei Emplastrum maxime convenit 5, 26, 280. & levia quidem genera Exercitationis infirmissimis conveniunt, valentiora vero his, qui *caet.* 2, 15, 9. *conf.* 2, 17, 5. Haec prudenti viro conveniunt 5, 26, 13. maximeque nervis & articulis Malagma hoc convenit 5, 18, 60. suntque valetudinis genera, quibus ex lacte Purgatio convenit 2, 12, 7. modo convenire & magnitudini vulneris & tempori debet (Pus) 5, 26, 92. cognosci potest ex modo Puris: cujus si plus fertur, quam quod simplici spacio convenit, plures sinus (fistulae) esse manifestum est 5, 28, 74. non enim quidlibet antiquiores viros aegris inculcasse, sed cogitasse, Quid maxime conveniret I Praef. 30. ex his, Quae stomacho conveniunt 3, 7, 17. ex his autem intelligi potest, non, Quicquid boni succi est, protinus stomacho convenire: neque, Quicquid stomacho convenit, protinus boni succi esse 2, 25, 5. quaedam Remedia increscentibus morbis, plura inclinatis conveniunt 3, 2, 4. neque Sorbitiones his (*epilepticis*) aut alioqui molles & faciles Cibi, neque Caro, minimeque suilla convenit, sed mediae materiae 3, 23, 11. alioquin vulnus interius ea Victus ratio eaque Medicamenta sanabunt, quae cuique visceri convenire proposui 5, 26, 152. Sol, *v. sup.* Caetera. *cum ablativo :* venter ei reddit mollia, figurata, *caet.* modoque convenientia his, quae assumuntur 2, 3, 9. *conf. supra* Pus conv. *cum particulis :* Ad articulos & Ad omnem dolorem *caet.* conveniens (malagma) 5, 18, 61. longa vero frictione uti, neque In acutis morbis, neque increscentibus convenit 2, 14, 10. *cum infinitivo :* quemadmodum sanos Agere conveniat I Praef 120. *conf.* 3, 5, 41. quomodo morbos Curare conveniat I Praef. 23. hieme plus Esse convenit, minus, sed meracius Bibere, multo pane Uti, semel die cibum Capere 1, 3, 74. potionis quam minimum Esse convenit 4, 4, 48 *synon.* debet 47. ad quam (*lithotomiam*) Festinare, nullo modo convenit 7, 26, 18. ante omnia autem Scire convenit naturam corporis 1. 3, 29. id ante omnia Scire convenit, quod *caet.* 5 Praef. 6. *conf.* 1, 3, 83. 2, 14, 10. 2, 16, 3. 3, 6, 9. 3, 12, 14. 3, 16, 9 *caet. cum infinitivo passivo :* ante omnia autem Demitti specillum in fistulam convenit 5, 28, 168 itaque etiam tum id Extrahi convenit 7, 12, 19. cataplasma Imponi quoque conveniet 8, 9, 17. Produci carnem conveniet, & Foveri ulcus *caet.* 7, 3, 10. quod (medicamentum) semper ante Tepefieri convenit 6, 7, 13. neque Terreri convenit, si 2, 3, 4. 7, 26, 93 *caet. cum infinitivo passivo simul & activo :* ante Tonderi ad cutem convenit, deinde in balneo aqua calida quamplurima caput atque oculos Fovere, tum utrumque penicillo Detergere, & Ungere caput irino unguento 6, 6, 75.

Conveniens, Convenientia, *v. superius in* Convenit.

Converto, ere. si facile convertitur (*aeger*) 2, 3, 2 *i. se circumvertere potest.* axes ut in torcularibus conversi 8, 20, 19. is (modiolus) habenâ quasi terebra convertitur 8, 3, 7 *synon.* circumagitur *ib. & 8 & 9. cum particulis :* vulva paulum Ad dexteriorem coxam convertitur 4, 1, 38. plaga tantum cornua Ad maxillas, non Ad oculum; convertenda sunt 7, 7, 105. ut ejus (palpebrae) pili Ad ipsum oculum convertantur 7, 7, 67. ubi Ad pectus conversum est (jugulum fractum) 8, 8, 8. Ad plagam conversas (lineas) immittere 7, 9, 6. manus Ad pollicem aut Ad minimum digitum convertitur 8, 17, 2. Deorsum conversos uncos 7, 5, 25. corpus Huc Illucve conversum 7, 18, 14 Illuc impetu morbi converso 6, 16, 1. aut In caput aut In pedes conversum est (*corpus foetus emortui*) 7, 29, 15, manus In caput, pes In pedes eum (infantem *in utero*) convertet 7, 29, 17. manus In contrarium (latus) convertitur 8, 17, 2. orbes jejuni intestini In dexteriorem partem conversi 4, 1. 27. Inde ima ventriculi pars paulum In dexteriorem partem conversa 4, 1, 23. ima pars pedis In exteriorem partem convertitur 8, 22, 1. In pedes conversus infans non difficulter extrahitur 7, 29, 17.

¶ *i. cum.*

lis aetas est 7, 7, 132. deinde ei (curationi *omphaloceles*) corpus Idoneum est id, quod 7, 14, 29. Idonei huic curationi non sunt 3, 21, 61. Illa 5, 27, 94. Ipsa curatio I Praef. 73. per hanc Ipsam (curat.) 7, 9, 1. ab Ipsa cura tione 7, 26, 97. simul cum Ipsa curatione 7, 26, 22. in Ipsa curatione 7, 3, 5. 7, 11, 2. 7, 26, 73. in Ipsis curationibus I Praef. 52. 119. ista curatio, qua 3, 9, 8. ne Longior fiat curatio 7, 19, 37. per Malam curationem 7, 28, 3. si ex Mala curatione est 7, 7, 105. curationem tamen Maturam desiderat 4, 4, 50. oculi Multiplicem curationem, etiam manus exigunt 7, 8, 1. curatio haec Necessaria est 8, 4, 27. non Necessaria (curatio est) etiam in his, quibus 7, 7, 153. at in majoribus calculis Necessaria eadem curatio est 7, 26, 90. *conf. mox* Nulla. scire licet, Necessariam, sed difficilem curationem esse 8, 4, 3. neque hercule ista curatio Nova est, qua 3, 9, 8. *v. inf.* Nulla. etiamsi Nulla curatio adhibeatur 5, 28, 114. Nulla ultra curatio necessaria est 5, 28, 118. Nulla id restituere curatio potest 7, 7, 95. quarum (varicum) quia Nulla alia curatio est, quam quae esse consuevit *caet.* 7, 18, 10. itaque Nullam Novam curationem desiderat (parotis) 6, 16, 2. in Omni curatione 5, 28, 253. 6, 18, 10. oculus quoque curationi (suffusionis) neque exiguus neque concavus satis Opportunus est 7, 7, 133. fortasse enim curationi Opportunior fiet (morbus) 3, 9, 2. Opportunissimum curationi tempus vernum est 5, 26, 34. Paucis (curationibus) accommodata sunt 5, 17, 7. Prima corporis curatio, exercitatio est 1, 2, 10 *conf.* 4, 2, 12. si vero sub Prima curatione febris intenditur, *caet.* tum demum ad manum scalprumque veniendum est 8, 4, 43. curatio Prima est, imponere cataplasmata: Secunda, sudorem cohibere 3, 19, 5. Promtior, *v. sup.* difficilem. ut propria viscera; curationem requirant 5, 26, 149. Reliqua. Propriae, *v superius* Communes. *v.* Quaedam. Qualis, *v. inf.* Reliqua curatio eadem est quae in omnibus *caet.* 8, 16, 13. *add.* 8, 10, 107. *conf. sup.* expeditior. Reliqua curatio vulneris 7, 12, 38. Reliqua curatio Talis esse debet, Qualis in inflammationibus *caet.* adhibetur 7, 29 extr. quae ad futuram Reliquamque curationem pertinent 7, 17, 9. Secunda, *v. supra* Prima cur. Similisque adhibenda curatio est 6, 19, 13. Similes ex magna parte casus curationesque sunt humeris & femoribus 8, 10, 1. hae curationes (calculi) in faeminis quoque Similes sunt 7, 26, 87. haec est Simplicissima curatio 7, 26, 60. quae (curatio suffusionis *per depositionem*) inter Subtilissimas haberi potest 7, 7, 115. Supervacua curatio est in his, qui 7, 7, 152. Talis, *v superius* Reliqua cur. aptus Tali curationi 2, 12, 18. non, quo curatio ejus rei Ulla sit 8, 13, 4. ante Ullam curationem 5, 26, 156. quod exulceratum vix Ullam recipiat curationem 7, 7, 28. Una curatio est, quae totum testiculum abscindit 7, 22, 17. in Utraque curatione 7, 19, 3.

¶ *cum verbis: v.* Accipio. Adhibeo. Adjicio. Admitto. Admoveo. Cedo recte. Cognosco. Desidero. Differo. Dirigo. Divido. Edo. Efficio. Exigo. Expleo. Expono. Exsequor Facio. Frequentor. Habeo. Impedio. reliqua (genera carcinomatis) curationibus Irritantur 5, 28, 31. id primam curationem habet, qua sanguis Mittatur 4, 2, 12 ut & morborum curatio & rerum naturae contemplatio sub iisdem autoribus Nata sit I Praef. 11. *v.* Numeror inter. Opitulor. Opus est. Ordino. Ostendo. Pertineo ad. Pervenio ad. Procedo, *it.* recte & ad. Propono. Profum. Recipio. Sequor. Sum: est etiam illa adultorum curatio, impositam habere *caet.* 5, 27, 94. *conf.* curatio *supra*. Sustineo. Transeo ad. Venio ad.

¶ *cum adverbiis:* Ejusmodi, *v. in adjectivis.* curatio minus his prodest, in quibus assidue Frustra fuit 3, 2, 12. Satis, *v. in substantivis.*

¶ *cum praepositionibus:* protinus Ab ipsa curatione 7, 26, 27. Ad, *v.* in verbis, pervenio, procedo, transeo, venio. Ante curationem 7, 7, 135. Ante ullam curationem 5, 26, 156. & Ante curationem & post eam 7, 30, 27. quae simul Cum ipsa curatione proponam 7, 26, 22. Ex curatione eadem 8, 25, 10. In curatione 7, 3, 5. 7, 19, 3, 48. 7, 20, 8. 2, 5, 13. *caet.* In omni curatione 5, 28, 253. 6, 18, 10. In curationibus I Praef. 52. 119. 2 Praef. 2. *caet.* Inter has curationes, 6, 6, 133. quae (curatio) numerari Inter difficillimas potest 7, 29, 2. *add.* 7, 7, 115. Per hanc ipsam (curationem) deformantur (curta) 7, 9, 1. Per malam curationem his oris fanescendo junctis 7, 28, 3. Per alias curationes 7, 20, 5. Post curationem 7, 30, 13. *v. supra* Ante curat. Post curationem quoque 2, 10, 9. etiam Post curationem 6, 6, 14. Sine curatione, *v.* Desino, Finior. Sine ea curatione, quae corpori manu adhibetur 6, 15, 16. Sub ejusmodi curatione 7, 33, 8. Sub hac curatione 7, 7, 90. Sub his curationibus 6, 18, 102. Sub prima curatione 8, 4, 43. Sub qua (curatione) 8, 9, 22.

Curro, ere. aves, quae magis currunt, quam volant 2, 30, 6. oportet spiritu retento currere, sed minime in pulvere 4, 4, 53. multum ambulandum, currendum aliquando 3, 21, 19. huic nihil currendum, sed lente ambulandum est 1, 3, 27. exercitatio ambulandi currendique necessaria est 4, 4, 46. ne currendo sanescentia ulcera exasperentur 3, 27, 38.

Cursus, us. commode exercet cursus 1, 2, 11. extenuat corpus cursus 1, 3, 33. pondus, jactus, cursus *caet.* in hoc (morbo hepatis) inimica sunt 4, 8, 14. in intenta ambulatione vel cursu 4, 9, 3. eorum (dolorum *pleuriticorum*) initium vel ex Nimio cursu *caet.* est 4, 6, 1. post cursum Vehementem vel ambulationem 4, 4, 76. atque ea (gravitas) cursu omnique motu augetur 2, 7, 37. Utendum est cursu 3, 25, 8. 4, 2, 35.

¶ *i. fluxio, congestio.* ne in inferiores partes factus cursus pedes repleret 4, 24, 32. sic enim averti Materiae cursum 2, 10, 37. Pituitae cursus 6, 6, 18 *de ophthalmia humida.* acer Pituitae cursus 6, 6, 110. sequiturque Pituitae cursus, nonnunquam copiosior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior 6, 6, 18. Pituitae cursus acerrimus sequitur 6, 6, 115. donec in oculos Pituitae cursus conquiescat 7, 7, 173. jamque Pituitae cursus constitit 6, 6, 64. de Pituitae tenuis cursu 7, 7, 148. levesque Pituitae cursus, sed assiduos, in oculis movent 7, 7, 2. *conf.* Pituita, & Finio, Maneo, Persevero: Sanguinis ex naribus cursus 2, 1, 40. *Hippocr. Aphor* 3, 27. *αἱμάλες ῥύσιες. add.* 4, 2, 4 *ubi videtur esse singularis num.* in Sanguinis cursu 5, 26, 106. ut illuc Sanguinis cursus revocetur 5, 26, 105.

Curtus, a, um. quum curta pars aliqua est 5, 26, 6. si quid ibi curti est, sarcire 7, 8, 13. curta in his tribus, (auribus, labris & naribus,) 7, 9, 1. si qua parte parva sunt *ib.* si qua majora sunt *ib.* curtorum, *quo pertinet labrum leporinum hodie ita dictum*, curatio traditur 7, 9.

Curto 2,

iter urinae debet 7, 26, 9. si specillum tenue In foramina (cariei) demittitur 8, 2, 15. solanum In lac demissum, deinde contritum 4, 20, 11. specillum lanâ involutum In medicamentum demittendum est 6, 15, 12. demittendum In narem (linamentum) 6, 8, 14. demittere totum hominem In calidum oleum 4, 13, 13. a piscina protinus In oleum calidum demittendus est (*a rabido cane demorsus*) 5, 27, 23. spongiae 4, 4, 9. specillum quoque lana involutum In calidum oleum demittitur 6, 9, 12. *conf. supra* dem. In aquam. In pelvem candentes silices demitti (debere) 6, 9, 30. *conf.* 4, 24, 12. specillum lana involutum In resinam demittendum est) 6, 7, 97. alterum (ferramentum ignitum) ex his demittitur In siccum salem 2, 17, 2?. in alteram (partem scalae) corpus demittitur 8, 15, 14. ut demittatur In solium 7, 26, 116. utile est etiam prius demittere (*aegrum*) In solium 3, 6, 47. interpositis denis diebus demittendus aeger In solium est 3, 22, 41. deinde, interpositis duabus horis, In solium is aquae calidae resupinus demittendus est sic, ut 7, 26, 105. saepe homo demittendus In solium est 5, 27, 63. *conf.* 3, 6, 58. 7, 20, 8. silvestris papaveris manipulus In vas demittitur 5, 25, 12. demissum Inter femina ejus baculum tenet 8, 10, 44. demittendumque id Inter dentem & gingivam 6, 13, 5. paxillus Inter ea (ossa) demitti debet 8, 10, 109. eo pinna Intus demittenda 7, 10, 6. ex peniculo tenuia quaedam Intus demittere (debent) 7, 4, 33. Intus implicitum in longitudinem linamentum demittere (necessarium est) 7, 28, 7. demittendumque Ita est, ut 7, 15, 5. haec (lamina) Juxta telum transversa demittitur 7, 5, 26. Leniter 7, 19, 17. Per quod (ferramentum) medium clavus demittitur 8, 3, 2. Per plagam demittendus digitus index erit 7, 22, 10. testiculus Per ipsam plagam cum venis & arteriis & nervo suo leniter demittendus est 7, 19, 17 eaque (acus) demittenda, sed recta, est Per tunicas 7, 7, 140. Rectâ 7, 7, 140. Sic, ut 8, 3, 28. 8, 10, 109. Timide 2, 10, 46. 7, 7, 141.

¶ an moestus demissusque sit 3, 18, 76 *i. animo prostrato, abjecto.*

Demo, ere. omne vero auxilium corporis aut demit aliquam materiam aut adjicit 2, 9, 4 *opp. similiter opp.* I Praef. 101. 1, 3, 77. 5, 17, 2. demitur materia sanguinis detractione, cucurbitula, dejectione, *caet.* 2, 9, 6. eo modo demta materia 2, 11, 26. demtâ materiâ *abl.* 3, 2, 9. *conf.* 2, 10, 26. post quatuordecim dies id ipsum demendum est 8, 5, 14 *i. removendum, auferendum.* eo demto 2, 14, 7 *synon.* detracto *ib.* quibus demtis 5, 28, 281. quum ex similibus alia demantur, alia adjiciantur 5, 17, 2. infra non tota (media tunica) demenda est 7, 19, 14 *synon.* excidenda *vel* praecidenda *ib.* 13. causa, quae demit 2, 14, 6 *scil. materiam morbi.* in his, quae superant, est, quod morbus demat 2, 2, 3.

¶ *cum dativo:* aliquid densiori Cibo, quum hic (pomorum) accedit, necessarium est demi 1, 3, 84. *opp.* vere paulum Cibo demendum, adjiciendumque Potioni (est) 1, 3, 77. quod (vinum) subtractum plus, quam si Cibo aliquid dematur, adjuvat 3, 2, 21 *syn.* demenda assueto Cibo pars dimidia 4, 2, 56. scire oportebit, Ei (baccae, nuci, *caet.*) summam pelliculam esse demendam 5, 19, 33. protinus Ei (*aegro*) demenda materia est 2, 10, 26. Potioni, *v. paulo ante* Cibo. neque adjectum quicquam empiricorum Professioni, sed demtum est I Praef. 101. sic cruciat (*colicus morbus*,) ut vitae Spacio nihil demat 4, 14, 3. *vomitus* multum Taedio demit 3, 21, 15. si quid ei Vitio demtum est, tamen non ex toto sanus color redditur 5, 28, 301.

¶ *cum particulis:* Ab ora vulneris demenda habenula paulo latior est 7, 20, 22. neque quicquam Ex anno demendum est 7, 30, 21. demendumque aliquid Ex cibo 6, 6, 124. quicquid corruptum est, excidendum, sic, ut Ex integro quoque paulum dematur 6, 18, 49 *synon.* quam minimum Ex osse dematur 8, 4, 48.

Demonstro, are. quas (sedes) aliò loco demonstravimus 5, 26, 36 *synon.* ostendimus *ib.* quod demonstrasse dicitur casus cujusdam pueri 5, 27, 47. supra demonstravi, (quo medicamento tolleretur) 5, 28, 129. sicut supra demonstratum est 6, 15, 10.

Demum. quae demum causae vel secundam valetudinem praestent, vel morbos excitent I Praef. 75 *i. proprie, revera.* Ad die quarto demum 3, 5, 5. Ex eo demum 4, 13, 12. Ita demum 3, 21, 30. Itaque demum I Praef. 70. Tum demum 2, 10, 21 28 2, 12, 25. 3, 6, 39. 3, 7, 8. 3, 15, 19. 3, 18, 7. 52. 7, 4, 42. *caet.* Tum demum vero 5, 26, 194. Tum demum, quum 3, 18, 7. 5, 26, 194. Tum demum, ubi 7, 27, 32. quum, Tum demum 7, 27, 34. si, Tum demum 8, 4, 43 ubi, Tum demum 4, 13, 16. 8, 10, 15. Tunc demum 3, 6, 27. 3, 10. 8.

Denarius, i. sciri volo, in unciae pondus denariorum septem esse: unius deinde denarii pondus divisi a me in sex partes, id est, sextantes 5, 17, 8. ut idem in sextante denarii habeam, quod Graeci habent in eo, quem ὀβολὸν appellant *ib.* 9.

Deni, ae, a. interpositis denis diebus 3, 22, 41.

Denique 1, 3, 84. 2, 7, 74. 2, 8, 49. 2, 14, 23. *post praemissam vocem, ut*, omnia denique 1, 6, 2. *add.* 2, 26, 3. 2, 28, 3. 7, 7, 150. 165. denique etiam 5, 28, 177. *i. summatim* 1, 6, 2. 1, 7, 2. 2, 10, 17. 2, 26, 3. 2, 28, 3. *i. quin ad. eo* 7, 7, 150.

Dens, ntis. videndumque, num contra dens aliquis Acutior sit 6, 12, 2. Aliqui dentes 7, 12, 21. in dentibus Brevibus 7, 12, 11. Breviorem, *v. infra* Radix. Canini (dentes) 8, 12, 2. Caninis dentibus orientibus 2, 1, 43. quatuor Caninis (dentibus) *abl.* 8, 1, 38. Curvi, *v.* Recti d. Duriores osse dentes sunt 8, 1, 36. Genuini 8, 1, 39 *alias serotini, sapientiae dentes.* Inferioresque dentes (si) longius quam superiores excedunt 8, 12, 3. *conf. inferius* Superior d. Maxillares quini 8, 1, 39. *conf.* Radix d. ad Maxillares dentes (compositio) 6, 9, 24. Niger, *v. infra* Scaber. Novus dens 8, 1, 42 *synon.* qui in pueris nascitur, natus est in locum prioris 7, 12, 22-23. is, qui cadere debuit *ib.* si dentes Paribus non respondent 8, 12, 2. quaterni Primi 8, 1, 37. Primores 8, 1, 40. Prior 7, 12, 22 *opp.* novus, in pueris 8, 1, 42. Priorem expellit (novus) 8, 1, 42. qui natus est in locum Prioris 7, 12, 23. super Proximum dentem 8, 7, 8. duo Proximi dentes 8, 7, 9. Rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa est 8, 1, 41. dens Scaber, qua parte niger est 7, 12, 18. si is (dens) Superior est: si inferior 6, 9, 19. Superiores 8, 12, 3. 8, 1, 33. Superiorum dentium 8, 1, 19. in Superioribus dentibus 7, 12, 7. τομικοὶ 8, 1, 37 *synon.* qui secant *ib. &* 8, 12, 2. Ulteriores 8, 7, 9.

¶ *cum substantivis.* *v.* Dolor. conjecta in *ejus* (dentis) Foramen 6, 9, 26. Frigus inimicum est dentibus 1, 9, 4. inter dentem & Gingivam 6, 13, 5. si a dentibus Gingivae recedunt 6, 13, 17. juxta dentes in Gingivis 6, 13, 1. a mediis superiorum dentium Gingivis 8, 1, 19. habere Humorem glutinosum dentibus inhaerentem,

vis nervis destituta est 8, 14 extr.

Desudo, are. is desudare in balneo debet 5, 28, 256. lavari saepe, ibique desudare (*sc. in balneo*) necessarium est 6, 6, 175. quidam post rabiosi canis morsum protinus in balneum mittunt, eumque ibi patiuntur desudare, dum vires corporis sinunt 5, 27, 15.

Desum, esse. quod deest, infirmat: quod superat, corrumpitur 3, 22, 3 *opp.* in his, quae superant, est, quod morbus demat: in his, quae desunt, non est, quod *caet.* 2, 2, 3. quum quid deest 5, 26, 6. si Caetera desunt 5, 28, 117. si Materia deest 2, 10, 15 *synon.* deficiens materia, *opp.* superans, *ib.* 14. quum diu Necessaria defuerunt 3, 22, 6. Quae si desunt 3, 19, 10. si neque Vis neque Cupiditas (*cibi*) deest 3, 6, 40. seu supersunt Vires, seu desunt 3, 5, 40 *opp.* si Vires desunt 3, 21, 62. 4, 7, 13. ¶ *cum dativo*; si quid summis auribus, si quid imis aut mediis naribus, aut mediis labris deerit 7, 9, 11. ne humili desint (Gestationes) 2, 15, 6 *i. inopi, propter inopiam adhiberi non possint.* ponendum autem hoc esse credidi, ut *caet.* non putarent, sibi Medicum defuisse, si qui sic aliquem perdidissent 8, 13 extr. *i. medicum minus recte officio suo functum esse.* in quo (lagophthalmo) si Nimium palpebrae deest: si Exiguum 7, 7, 95. nunc illis verba superesse, deesse medendi Scientiam I Praef. 49. si inter plures accessiones (*febris*) subinde Vis corpori deest 3, 5, 34. in his, quibus Vires non desunt 3, 18, 29.

Detego, ere. quorum ubi aliquid detectum est 7, 5, 11 *sc. nervorum, venarum majorum, arteriarumve.* nec detegendum (caput) 6, 6, 198. sive autem nigrities, quam terebra detexit, sive caries, quam specillum ostendit, os transit 8, 3, 21. os detegendum (est) 8, 2, 27. quinto die, rursus detecto vulnere, considerandus color est 5, 26, 166 *synon.* aperiendum *ib.* 165. color autem eum morbum (regium) detegit, maxime oculorum 3, 24, 4.

Detergeo, ere. tum detergendus (est Aeger) 3, 6, 31. detergere (Caput debet) 1, 4, 7. ubi penicillo detersa est (Lingua) 3, 10, 14. paulatimque singula Membra detegere (oportet) 3, 6, 30. detergeaturque eodem (scalpello) adverso profluens Sanguis 7, 1, 1. qui (Sudor) spongia subinde in facie detergendus est 7, 26, 107. tum Utrumque (caput atque oculos,) penicillo detergere (convenit) 6, 6, 75.

¶ detergenda (lingua) primum penicillo est Ex aqua calida 3, 10, 13. detergendaque sanies Ex aqua frigida est 5, 26, 165.

Detero, ere. ubi derasum detritumve aliquid est 5, 26, 267. deraso detritoque imponendum emplastrum *caet.* 5, 26, 270.

Deterior, us. si deterior Concoctio 3, 2, 7 *i. debilior.* deterior (Cutis *gangraenae*) in inflammatione est 5, 26, 223. Emplastra meliora, deteriora 5, 19, 23-24 *opp.* tertia Impetiginis (species) etiamnum deterior est 5, 28, 278. quantoque magis mixtos, neque inter se diductos colores habet (Sputum in pulmonis morbo,) tanto deterius (est) 2, 8, 63 *i. periculosius.* mala Urina est, in qua *caet.* deterior, *caet.* pessima, *caet.* 2, 4, 20. talis (Urina) deterrima est 2, 6, 33. quo deinde propius huic illive figura Vulnus est, eo vel deterius vel tolerabilius est 5, 26, 30.

Deterreo, ere. neque tamen ea res a scribendo deterrere me debuit 6, 18, 4.

Detineo, ere. ut diutius is (*aeger*) in Lecto detineatur 8, 20, 24. sexto die in Lectulo detineri (oportere dicit) 3, 14, 5. in his vero, qui lentis Febriculis diu detinentur 2, 17, 15. Morae quaedam crus femurque, ut collocatum est, detineant 8, 10, 68. longo Spatio detinent (strumae) 5, 28, 104. ut (corpus) moveatur ex eo Statu, quo detinetur 3, 16, 8.

Detraho, ere. ubi, quod ex eo (*cataplasmate*) impositum est, incaluit, detrahendum, & subinde aliud imponendum est 4, 24, 19. eo detracto, quod 2, 14, 7 *synon.* demto *ib.* his detractis 4, 5, 14. quantulo detracto 7, 7, 81. cucumeris semina detractis corticibus 4, 10, 5 *i. excorticata.* si summa detracta pellicula est 5, 28, 101 *i. epidermis ablata.* ut, quod vel corporis vel loci vel studii ratio detrahit, cura restituat 1, 2, 1 *opp.* de his, quae detrahendo juvant 2, 18, 1. *de sanguinis missione:* sive autem primo sive secundo die sanguis, qui crassus & niger initio fluxerat, & rubere & pellucere coepit, satis materiae detractum est 2, 10, 55. *conf.* 4, 2, 24. si purulenta urina processit, *caet.* metum detrahit 2, 8, 2. detractâ tali verecundiâ I Praef. 82. *cum particula:* qui Ex suspendio spumante ore detractus est 2, 8, 131. sanguinem Ex naribus detrahere (*oportet*) 4, 2, 24. *cum dativo:* quantum inflammationi detrahetur, tantum adjici cibis poterit 6, 6, 28. levia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt 8, 4, 12.

Detractio, onis. sanguinis detractio (*i. venae sectio*) vel occidit, vel liberat *in apoplexia* 3, 27, 6. etiam sanguinis detractio Apta est 4, 20, 21. in hac (insania) Utilis detractio sanguinis est 3, 18, 58. Curari oculos sanguinis detractione 6, 6, 15. Demitur materia sanguinis detractione 2, 9, 6. vehemens febris sanguinis detractionem Requirit 2, 10, 16. facilius itaque isti (tenuiores) detractionem ejusmodi Sustinent: celeriusque eâ, qui nimium est pinguis, Affligitur 2, 10, 13 auxilium est In sanguinis detractione 4, 4, 25. dolor pulmonis si neque per cucurbitulas, neque Per sanguinis detractionem finitus est 2, 7, 86. quam nulla spes Sine sanguinis detractione sit 2, 10, 21. *absolute:* ut detractio imbecillum id (corpus) facere possit, non possit integrum 2, 10, 31.

Devexus, a, um. ut devexum sit (membrum) 5, 26, 184.

Devincio, ire. quidam etiam id (caput) devinciunt 4, 2, 20 *i. fasciâ obligant.* quidam per acum duobus linis ad imam basim immissis sic utrinque devinciunt (*peritonaeum prolapsum,*) quemadmodum 7, 17, 4. quod summum lino sit devinctum 8, 9, 27. atque ita devinciendum 7, 7, 145 *i. fasciâ cum reliquis obligandum.* ut una simul & oras & venas cicatrix devinciat 7, 22, 16.

Devolvo, ere. pondere eo (*versus scrotum*) devolvitur aut omentum aut etiam intestinum 7, 18, 12. iterum cum quodam quasi murmure devolvitur (intestinum) 7, 18, 20. bonum signum est sonitus ventris inde (a superioribus partibus) ad inferiores partes devolutus 2, 3, 12.

Devoro, are. ne per imprudentiam Adurentia devoret (puer) 6, 15, 12. ejusque Catapotium quotidie devorare, (non alienum est) 4, 8, 12. aeger non Cibum devorare, non Potionem potest 4, 4, 4. ne, quod Haustum est, devoretur 6, 9, 8. Id & devocari potest & ex aqua calida sumi 4, 14 extr. 5, 25, 31. oportet Laser quam optimum devorare 4, 12, 11. Malagmata sua devorando 3, 21, 12. cervix invertitur, sic ut devorare aeque Nihil possit 2, 6, 18. ex eo Paulum devoratur, 5, 25, 11. laseris quam optimi Paululum devorare opus est 4, 4, 59. Quod digito excipi potest, devorandum est 5, 25, 28. ex quibus, Quod ervi magnitudinem habet, satis est devorasse 5, 25, 4. qui devorare Salivam suam non potest 2, 6, 17.

Deus, i. in deorum numerum receptus est I Praef. 4. disci potest, morbos tum ad iram deorum immortalium relatos esse I Praef. 7.

Dexter, dextera *vel* dextra, um. a dextro jugulo ad Alam sinistram, a sinistro ad dextram fascia dari debet

cenda sint 8, 7, 1. de qua (medicina) Satis alio loco dictum est 7, 5 extr. de qua re, ad plura loca pertinente, Semel dixisse satis erit 7, 7, 35. manifestius est, quam ut Semper dicendum sit 7, 16, 20 *i. repetendum.* quaedam tamen Separatim quoque de his dicenda sunt 8, 20, 2. Sicut in fistulis dixi 7, 7, 61. *conf.* 2, 13, 3. quae vel sanari non possint, *caet.* dicendum erit, Simul ac *caet.* 7, 19, 2. quae Simul atque de quoque dicam, proponenda erunt 8, 11, 16. quae Stulte dicuntur 3, 18, 37. manifestius est, quam ut Subinde dicendum sit 7, 27, 23 *i. repetendum.* de quibus Supra dixi 3, 18, 76. 8, 10, 117. de quibus Supra dictum est 4, 18, 1. accedere etiam *caet.* Supra dictum est 8, 2, 13. sicut in dejectionibus quoque Supra dictum est 2, 13, 3. ut Supra dixi 1, 8, 6. 2, 2, 1. 7, 19, 35. ut Supra dictum est 6, 9, 30. etiamsi Vere diceretur 3, 3, 26. Ut dixi *caet. v. supra in* Supra, Alias. Ut dixi 7, 7, 41. sequitur, Ut dicam *caet.* 5, 27, 2. 87. nunc superest, Ut dicam 7, 2, 2. *alia exempla cum* Ut, *in superioribus reperire licet.*

¶ *cum praepositionibus.* quod dicitur A quibusdam 3, 3, 23. illud Ab Heraclide Tarentino dictum 3, 6, 7. Adversus quod ne illud quidem dicam, quod 2, 6, 38 *i. opponam.* Ante omnia de hac (medicinae parte) dicendum est I Praef. 20. De quibus dicam 7, 6, 1. dixi De his malis corporis, quibus 5 Praef. 1. quum De humeris dixerim, De his quoque, quae *caet.*, videri possum dixisse 8, 20, 1. his cognitis, De curatione dicendum est 7, 19, 1. De quibus dicturi sumus 5, 26, 65. *plura exempla cum* De *v. in superioribus passim.* indicandum est, quae maxime, Ex utraque parte dicantur I Praef. 21 *i. disputentur.* idem etiam In aliis casibus repentinis dictum erit 2, 10, 27 *i. de.* sicut In dejectionibus quoque supra dictum est 2, 13, 3. sicut In fistulis dixi 7, 7, 61. quando autem quoque utendum sit, In ipsis morborum generibus dicetur 2, 17 extr. idque non In his tantum, quae pestifera sunt, dico, sed In his quoque, quae salutaria 2, 6, 41. Ob quam causam dixi etiam *caet.* 4, 6, 19.

¶ *cum dativo.* jam mihi dictum est 4, 14, 8. alio loco mihi dictum est 7, 33, 1.

Dictamnus *vel* Dictamnum, i. dictamni Cretici *genit.* 5, 25, 32.

Diduco, ere. *separo, divido, distinguo, distendo, distraho, caet. synon.* digero I Praef. 36 *coll.* 33. *synon.* aperio 5, 26, 137 - 138. cataplasmata calida, quae diducant 4, 8, 8 *i. digerant, resolvant, dissipent.* inde Caro diduci debet ferramento *caet.* 7, 5, 17 *i. abstrahi.* ut ab integro corpore potissimum diduceretur (Cibus) 3, 4, 53 *i. distribueretur. add. ib.* 54. si vel volens aliquis vel imprudens, immature Crustas diduxit 6, 18, 56 *i. resolvit.* hactenus communiter de omni specie (*hydropis*) praecipi potest: si vehementius malum est, diducenda ratio Curandi est 3, 21, 32 *i. diversa methodo curatio instituenda.* quibus (lineis *incisis*) summa tantum Cutis diducatur 7, 9, 6. Cute tantum diductâ 7, 7, 99 *i. divisa per sectionem.* quod (linamentum injectum) conjungi diductam Cutem prohibeat 7, 7, 100. *opp. conf. inferius* diduco A, *&* Deorsum. si Digiti cohaeserunt, scalpello diducuntur 7, 32, 1 *opp.* ne Fascia diducatur 8, 8, 13 *i. loco cedat.* si manibus quis in febre *caet.* in veste floccos legit, Fimbriasve diducit 2, 6, 15 *i. explicat.* Intestina, *v. cum* ab. Lineae, quae diducuntur 7, 5, 33. diductis intervenientibus Membranulis 7, 19, 7. si digito diducere non potest (Membranulas) 7, 19, 9. *conf.* 7, 29, 43. ubi satis Nervi diducti sunt 8, 17, 5. tum minister Oras vulneris leniter diducere manibus suis vel etiam duobus hamis debet 7, 16, 9. *conf.* 7, 7, 167. medicus pertractans Ossa, ut adhuc tenero callo, manibus ea diducit 8, 10, 123. quod (tuberculum) Palpebras parum diduci patitur 7, 7, 42 *i. aperire.* alteram Palpebram a ministro diduci oportet, alteram a medico 7, 7, 23. Palpebrae tamen inter se cohaerentes non difficulter diducuntur, sed interdum frustra 7, 7, 49 *opp.* diductis Palpebris 7, 7, 45. diducendaeque eo (specillo) Palpebrae sunt 7, 7, 50. digito manubriolove scalpelli diductâ inferiore Parte 7, 19, 32. sanescendo, Quod diduci potuit & debuit, glutinabitur 7, 7, 48 *opp.* qui (sermo) subinde eas Rimas (labrorum) cum dolore diducendo, sanguinem citat 7, 12, 45. donec Scrotum ipsum diducat (scalpellus) 7, 19, 27. tum pondere eo devolvitur (*in scrotum*) aut omentum aut etiam intestinum, atque ibi *caet.* subinde nervosas Tunicas, & ob id, quod dixi, patentes diducit 7, 18, 12. ubi diducta erit (media Tunica) 7, 20, 15. diducendaeque Tunicae sunt 7, 21, 1. si qua parte oculo inhaeret (Unguis,) manubriolo scalpelli diducere (debet medicus) 7, 7, 26. ne Uterum quidem, ut nihilominus aërem contineat, spirante homine posse diduci I Praef. 69 *i. abdomen incidi.* Vulnus digitis vel averso specillo diducendum est 7, 27, 33. recens Vulnus paululum diductum 7, 15, 11.

¶ *cum adverbiis, aut similibus.* si diduci tam Celeriter posset (cibus) 3, 5, 54. summo soluto, diduci Deorsum usque ad pubem manu potest (cutis penis) 7, 25, 10. non Difficulter 7, 7, 49. cum Dolore 7, 12, 45. Ex toto 7, 9, 5. Frustra 7, 7, 49. Inde 7, 5, 17. Leniter 7, 16, 9. eodem Modo 7, 21, 1. Parum 5, 26, 137. 7, 7, 42. Paululum 7, 15, 11. eadem Ratione 7, 29, 43. ubi Satis diductum est (*fissum*): at si id, quod collisum est, quamvis Parum diductum est, satius tamen aperiri non licet 5, 26, 137 - 138 *opp. & synon.* Satis 8, 17, 5. Subinde 7, 12, 45. 7, 18, 12. Undique 5, 28, 12. 7, 31, 9.

¶ *cum praepositionibus.* ut Ab integro corpore potissimum diduceretur (cibus) 3, 5, 53 alteram palpebram A ministro diduci oportet, alteram A medico 7, 7, 23. si uva ultra justum modum A pituita diducta est 7, 12, 30 *i. longior reddita.* posteaquam diducta (pars *chirurgica*) Ab aliis habere professores suos coepit 7 Praef. 9 *i. separata.* tertia (sutura) occipitium A summo capite diducit 8, 1, 9 *i. dividit, distinguit.* crusta undique A viva carne diducta 5, 28, 12. scalpelli manubriolo diducenda A cute & carne est (tunica steatomatis) 7, 6, 13 *synon.* separari *ib.* 12. scalpello diducenda cutis Ab interiore cole est 7, 25, 9. scalpelloque undique A corpore vena deducitur 7, 31, 9. quod (transversum septum) membranâ quadam superiores partes Ab inferioribus diducit I Praef. 69. quae (lineae incisae) citeriorem partem Ab ulteriore ex toto diducant 7, 9, 5. ut Ab inferiore parte diducti pili sursum spectent 7, 7, 89. quae (tunica) diducere Ab inferioribus, partibus intestina debuit 7, 18, 11 *de septo inter scrotum & abdomen.* dextrae manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum A superiore tunica diducunt 7, 20, 20. venulas membranulasque omnes eâdem ratione manu diducere A vulva (debet) 7, 29, 43. crudam materiam, sicut assumta est, In corpus omne diduci (proponunt) I Praef. 36. prius In diversa pede & crure diductis 8, 21, 5. circa vulnus duo membra fasciis habenisve deliganda, & per has In diversas partes diducenda sunt 7, 5, 34. simplices vero hae (fistulae) sint, an In plures partes diducantur, cognosci potest ex modo puris 5, 28, 174. In tres partes medicina diducta est I Praef. 15. quod (iter auris) juxta cerebrum In multa & tenuia foramina diducitur 8, 1, 29 *i. dividitur.* id genus a

E.

Effeco,

to post, ne nimis erodatur, eluitur 5, 28, 306. Ulcus aceto eluere (oportet) 7, 12, 27. tum aceto, cui vel salem vel nitrum aliquis adjecit, eluitur (Ulcus) 7, 13, 6. quoties Ulcus resolverit (medicus,) eluere id, si reprimendus humor videbitur, vino & (*al.* ex) aqua pluviatili mixto, vel aqua in qua lenticula cocta sit, debebit: si purgandum erit, mulso, 7, 3, 9. mulso Ulcus eluetur 7, 27, 13. si sordida quoque Ulcera sunt, melius mulso eluuntur 6, 7, 55. si pus ex Ulceribus profluit, elui mulso calido debent 6, 18, 17. si tenuis Ulceribus humor inest, vino eluenda sunt 6, 18, 26. eodem modo elui debet (Ulcus) 6, 18, 31 *i.* cremore lenticulae 26.

Ἐλυτροειδὴς, ἐς, *vaginalis, formam involucri habens; ab ἔλυτρον, involucrum, integumentum.* tunica (testiculorum) quae ἐλυτροειδὴς a Graecis nominatur 7, 18, 4 *ubi describitur: vulgo vaginalis.*

Emacresco, cere. mali etiam morbi signum est, nimis celeriter emacrescere 2, 4, 9. ubi Aeger pro spacio parum emacrescit 2, 5, 5. si sine causa quis emacrescit 2, 7, 5. ubi Aliquis contra consuetudinem emacuit 2, 2, 3. omniumque (membrorum,) quae loco suo non sunt, Caro emacrescit, magisque in proximo membro, quam ulteriore 8, 11, 21. Corpus emacrescit 3, 25, 4. mulieri gravidae si subito Mammae emacruerunt 2, 8, 126. si emacrescit Membrum aliquod resolutum 2, 8, 121.

Emano, are. ut, si quod intus humoris concreverit, sit, qua emanet 5, 26, 126.

Emendo, are. emendando (si liber legitur perperam,) advertere animum incipiunt (insanientes) 3, 18, 39.

Emineo, ere. id, quod eminet 8, 20, 23. si id (ulcus) nimium supercrevit, tentanda squama aeris est, eatenus, ne quid eminere patiatur 5, 28, 42. super eminentem Carnem exedentia medicamenta conjicienda sunt, super concavam implentia 5, 26, 291. si qua Fragmenta (ossis) eminent 8, 10, 32. in adjuncto pariete, si qua Minuta eminent, carpit 2, 6, 15. eminens Os 8, 10, 97. id (Os) quod eminet 8, 4, 48. 8, 10, 123. si nudum Os eminet 8, 25, 11. eminentibus Partibus *dativ.* 5, 26, 135. Pustulae 5, 28, 2. in eminentibus Partibus 5, 28, 68. 243. 252. eminentibus Venis *dativ.* 7, 7, 170. aliquid ex Eminentibus, quales aures vel labra sunt 5, 26, 134. contra Eminentia cubiti 8, 10, 53.

¶ *cum particulis:* si quod (*fragmentum ossis*) Ab aliqua parte eminet 8, 8, 12. sic, ut Extra tabulam non emineat (auris) 6, 7, 101. si cartilago In eo, quod incisum est, eminet 7, 9, 13. Inter quae si quod parvulum fragmentum ossis eminet 8, 10, 95. paxillus Inter ea (ossa) demitti debet, sic, ut capite paululum emineat 8, 10, 109. quicquid Intus eminet 8, 4, 58. si Qua parte os eminet 8, 10, 18. 21. Super caput eminens (ulcus) 5, 28, 210. quod Super corpus quasi verrucula eminet 5, 28, 222. ut Super ossa quoque emineat (membrana *durae matris*) 8, 4, 67. Superque eum (ruborem) non nimium pustulae eminent 5, 28, 2.

Emitto, ere. ea, quae excreturi sumus, emittit *pylorus* 4, 1, 24. cum eodem dolore (*ani*) exiguum aliquid emittitur 4, 15, 3 *de dysenteria.* si compresso vulvae ore id (*extractio foetus*) tentatur, non emittente eo infans abrumpitur 7, 29, 21. Aquam his, qui hydropici sunt, emitti oportere, alias dixi 7, 15, 1 *de paracentesi abdominis.* frustraque Aquam emitti (putavit Erasistratus) 3, 21, 56. Aqua nisi emittitur 3, 21, 58. circa singulas heminas (Aquae) emittendum 7, 15, 9 neque enim sanat emissus Humor (*aqua hydropici*) 3, 21, 59 *i. emissio humoris.* ut is (Humor) per ventrem ipsum emittatur 3, 21, 55. ut, si quid Humoris superest, emittatur 7, 15, 11. quo die primum Humor emissus est 3, 21, 62 interest, Pituitam emittant venae, quae 7, 7, 156. ex qua (suppuratione) Pus debet emitti 5, 28, 148 *synon.* exprimi 118. si Pus emissum est 6, 18, 80. Pure extrinsecus emisso 2, 8, 71. ex ulterioribus autem (locis) eatenus Sanguis sequitur, quatenus emittitur 2, 10, 38 *de venae sectione.* avertitur quoque interdum Sanguis, ubi alia parte prorumpens, alia emittitur 2, 16, 41. ex temporibus Sanguis emittitur 6, 6, 128. si Sanguinis quoque aliquid emissum est, saepe emoritur (clavus) 5, 28, 234. Sanguinem non emittunt (testiculi) 7, 18, 2. ipsius quoque venae, si forte praecisa est, capita comprimuntur, neque Sanguinem emittunt 2, 10, 45. ubi Sanguis emissus est 5, 26, 231. quo fit, ut interdum sine voluntate Semen emittat aeger 8, 13, 3. per quas (actiones) Spiritum trahimus & emittimus I Praef. 33 *i. inspiramus & exspiramus.*

Emolior, iri. interdum etiam sicca tussis est, quae nihil emolitur 4, 6, 6. res vero interdum cogit, emoliri manu urinam 7, 26, 1.

Emollio, ire. quae autem calefaciunt & digerunt, ea emolliunt 2, 33, 16. praecipueque ad emolliendum potest cataplasma ex lini vel foeni Graeci semine 2, 33, 17. imponendumque praecordiis, quod simul & reprimat, & emolliat 3, 20, 22. cataplasma, quod leniter reprimat, quod emolliat 5, 26, 141. quae (cataplasmata) sic reprimunt, ut emolliant 4, 24, 16. magis vero emollit (ἔγχειστον) 5, 24, 9. prodest ad omnem Coitum humoris emolliendum 5, 18, 68. ceratum, quod ad recipiendum id malum (cancrum) Corpus emollit 7, 27, 13. ut tantummodo summam Cutem emolliat (frictio) 2, 14, 25. Dura emollit (haec compositio) 5, 18, 17. praecordia Dura & Inflata emollit (malagma) 5, 18, 20. ut duritiam emolliat (aqua calida) 5, 26, 171. emolliendum id Emplastrum adjecto cerato 8, 4, 40. si nimius est (calor,) Nervos emollit 1, 9, 9 *i tendines & ligamenta relaxat.* quum emollitae sunt Sordes 6, 7, 74. emollitum in eo (balneo) Ulcus 5, 26, 263.

Emorior, i. binisque singulorum (linorum) capitibus diversas partes (omenti prolapsi) Adstringunt: sub quo aeque, sed tardius, emoritur 7, 21, 5. idque (quantum omenti ex utero prolapsum est,) Adurentibus medicamentis illinere (oportet) donec emoriatur & excidat 7, 21, 4. umbilicum lino vehementer Adstringere (oportet,) deinde partem superiorem aut medicamentis aut ferro Adurere, donec emoriatur 7, 14, 26. quo fit, ut omnes pilorum radices Adustae emoriantur 7, 7, 71. Clavum subinde radere, commodissimum est: at, si sanguinis quoque aliquid emissum est, saepe emoritur 5, 28, 234. hoc (nihil intumescere vulnus, indicium) emortui Corporis est 5, 26, 157. intus emortuo Corpori (infantis) 7, 29, 14. eam (Cutem) jam emortuam esse (scire licet) 7, 2, 23. evenit, ut Fragmenta quaedam (ossis) velut emoriantur, neque cum caeteris coëant 8, 10, 100. ex quo (omento *prolapso*,) si quid jam nigri & emortui est, forfice excidi debet. si quid integrum est, *caet.* 7, 16, 12 *opp.* inter Integram atque emortuam partem 8, 3, 37 *opp.* Membrum, quod paulatim emoritur, abscindere (unicum auxilium est) 5, 26, 265. si

rosa liquatum 4, 18, 6. cum eadem parte mellis aut cum eadem rosa Τετραφάρμακον 5, 26, 199. quale est emplastrum Τετραφάρμακον ex rosa liquatum, sic, ut thuris quoque paululum ei misceatur 6, 18, 39. potest (proficere) emplastrum Τετραφάρμακον cui quinta pars thuris adjecta sit 5, 28, 86. supra id emplastrum Τετραφάρμακον dandum est 5, 26, 193 derasa detritoque imponendum est emplastrum Τετραφάρμακον 5, 26, 270. oportet imponere emplastrum Tetrapharmacum ex aceto subactum 6, 3, 5. imponi protinus emplastrum debet, maximeque, si grande vulnus est, Tetrapharmacum 5, 26, 175. at si latius hiat, idem illud emplastrum liquari ex irino unguento oportet 5, 26, 174 tum Tetrapharmacum rosa diluendum est 6, 18, 85. *aliud genus Tetrapharmaci emplastri, sed non sub eo nomine describitur* 6, 18, 16 & 40. aliud ad idem Viride 5, 19, 17. *conf. supra* emplastrum Alexandrinum. color Viridis emplastrorum *unde?* 5, 19, 6 ex emplastris autem nulla majorem usum praestant, quam quae cruentis protinus Vulneribus injiciuntur: ἔναιμα Graeci vocant 5, 19, 1 *i. vulneraria empl.* haec (emplastra) aliis quoque recentioribus Vulneribus recte imponuntur 5, 19, 54. emplastrum, quod recentibus Vulneribus imponitur 5, 28, 180. quodlibet emplastrum ex his, quae recentibus Vulneribus accommodantur 5, 27, 6. emplastrum aliquod ex his, quae recentibus Vulneribus accommodata sunt 8, 5 extr. emplastra fere non gravibus Vulneribus accommodata 5, 19, 55. est igitur ad Vulnera Attalum (empl.) 5, 19, 26. *emplastrum sine nomine, cicatricem inducens* 5, 26, 285. *conf.* Compositio. Medicamentum.

¶ *cum substantivis:* in Copia (emplastrorum singulorum) 5, 19, 25. donec emplastri Crassitudo ex omnibus fiat 5, 26, 285. emplastra quibus utriusque rei Facultas est 5, 19, 23. in singulorum (emplastrorum) Inopia 5, 19, 24. par Modus ejus emplastri & mellis miscendus erit 8, 4, 69 ejus *sc. quod num.* 63 & 35 *indicatum est.*

¶ *cum verbis:* emplastrum utique liquati aliquid Accipit 5, 17, 13. *v.* Accommodo. emplastrum, cui quinta pars thuris Adjecta sit 5, 28, 86. *v.* Adjicio & Ceratum, *vel supra sub initio.* Circumdo. Compono, *vel supra* Calvariae causa ejusque (emplastri, *caet.*) Continendi causa 8, 4, 70. *conf.* 7, 26, 125. *v.* supra Do emplastra Educentia, *v. supra.* Emollio. Experior. emplastrum hoc modo Fit 5, 17, 14. *v* Fio. Illino. Impono. Injicio. idem illud emplastrum Liquari ex irinae unguento oportet 5, 26, 174. emplastrum τετραφάρμακον ex rosa Liquatum 6, 18, 39. *v.* Sano. emplastrum tetrapharmacum ex aceto Subactum 6, 3, 5. *v.* Sum. *in super.* Superdo. Superimpono. Suprado *vel* Do. quum ulcus Sub eo (empl.) excisum est 5, 232.

Ἐμπροσθότονος, *ꝟ. morbi genus, quod describitur & tractatur* 4, 3, 2 seqq. ἐμπροσθότονος appellant (Graeci) 4, 3, 3.

Ἔναιμος, ον. *sanguine praeditus: item, sanguinem adhuc stillans, cruentus: & de medicamentis, id quod vulneribus sanguine adhuc manantibus aptum est. v.* Emplastra ἔναιμα, *vel* quae Vulneribus injiciuntur. ἔναιμον, ἔναιμον φάρμακον, ἔναιμα, *caet. apud Hippocratem occurrunt de Fracturis Cap.* 27. 3. *de Articulis Cap.* 34, 2. 36, 4. 75, 4. *de Vlcerib. Cap.* 2, 13. *Epidem. lib.* 5 *sect.* 34. *in fine: caet. conf. Galen. in Commentar. ad Hippocrat. l. c. de Fractur. & de Articul. item de Composit. Medicam. per Genera lib.* 2. *Cap.* 21. *& de Methodo Medendi lib.* 4 *Cap.* 5. *&c.*

Eneco, are. si longius (sunt vermes *in auditorio meatu,*) medicamentis enecandi (sunt) 6, 7, 61.

Enim, *post unum vocabulum praemissum* I Praef. 53. 71. 1, 3, 57. 60. 2, 2, 9. 2, 10, 5. 6. 38. 41. 43. 2, 14, 9. 13. 15. 20. *caet. v.* Cur. Neque. Non. Saepe. Sic. Tum. *post duo vocabula praemissa* I Praef. 106. 2, 10, 22. 34. 3, 4, 34. 3, 12, 3. 8, 2, 26. 8, 18, 2. *claudit periodum* 4, 4, 41.

Enitor, niti. medici partium est, eniti ad reperiendam sanitatem 7, 3, 8.

Ἐννεαφάρμακος, ον. *ex novem medicamentis compositus.* ἐννεαφάρμακον (emplastrum) 5, 19, 21. constat ex novem rebus *ib.* 22. ἐννεαφάρμακον emplastrum 7, 26, 123. *v.* Emplastrum.

Enodis, e. enodem scriptorium calamum 7, 11, 3.

Ἐντεροκήλη, ης. ἐντεροκήλην Graeci vocant 7, 18, 13.

Eo, ire. aptissime Alexandriam ex Italia itur 3, 22, 25. In balneum ire (*oportet*) 4, 2, 26 die tertio In balneum ire (oportet) 4, 11, 21. tertio die In balneum ire (satis est) 4, 19, 8. huic In balneum protinus eundum est 1, 3, 23 iturus In balneum 2, 17, 16. ¶ solent autem inter costas Fistulae subter ire 7, 4, 9. ubi super magnum dolorem Lachrymae salsae calidaeque eunt 6, 6, 10 *in ophthalmia.* si ad colem it (Vitium,) si ad vesicam, si in latus 7, 27, 8 *synon.* fertur *ib.* 7 tendit *ib.* 3.

Eo, *particula. i. ei:* adjiciendumque eo mulsi paulum 6, 6, 38. ¶ *i. ad id, in id. v.* Adduco. Admoveo. Averto Compello. Concurro. Confero. Delabor Demitto. Devolvo. Differo. Evoco. Injicio. Irrumpo. Penetro. Prorumpo. Protraho. Redeo. Tendo. Transeo Venio. Urgeo. *item* Usque eo.

¶ *i. in eo loco.* quo loco maxime humor intus perseverabit, ibi pus proximum erit, eoque uri debebit 8, 9, 26. quum fere breves (pili) eo loci nascantur 7, 7, 76.

¶ *Abl. i. ideo, ea ratione, ex eo, in eo, caet.* si plus aequo assumitur (*potionis, post lithotomiam,*) subinde vesica impletur, eoque irritatur 7, 27, 22. cum eodem dolore (*in dysenteria*) exiguum aliquid emittitur, atque eo quoque tormentum intenditur 4, 15, 3. solent tamen interdum adversa inter se ossa confervere, eoque & brevius membrum & indecorum fit 8, 10, 120. structura quadam inter se connectuntur (ossa *carpi,*) eoque fit ex his unius ossis paululum in interiora concavi species 8, 1, 89. eo, Quod: antiqui medicamentis quibusdam datis concoctionem moliebantur, eo Quod cruditatem maxime horrebant 3, 4, 7. malagmata vero atque emplastra pastillique, quum plurima eadem habeant, differunt eo, Quod fiunt *caet.* 5, 17, 10. distat tamen hic casus eo, Quod neque oculi vertuntur, *caet.* 4, 20, 2. eoque id genus difficillime curatur, Quod fere post longos morbos vi pestifera huc se inclinat 4, 22, 3. colligitur autem eo, Quod difficilius urina redditur, in cervice calculum esse: eo, Quod cruenta distillat, illum esse spinosum 7, 26, 64. *cum conjunctivo:* fere vero antiqui tales aegros in tenebris habebant, eo Quod illis contrarium esset exterreri 3, 18, 13. id quidam utique vitandum esse dixerunt, eo Quod maxime tum corpus calore egeret 4, 3, 5. eo Ut: eoque fit, Ut is (pilus,) eo, unde vi abductus est, redeat 7, 7, 78. *conf.* 7, 30, 16. 8, 15, 15. *aliter, sive in significatione ad id, caet.* quum jam eo venit, Ut super vesicae cervicem sit (calculus) 7, 26, 45. ¶ *cum comparativo, in relatione ad* Quo: eo tamen difficilior sanitas est, Quo minus saepe sub his malis illi (abscessus) subsequuntur 2, 8, 117. eoque minus, Quo vetustius id vitium est, & Quo magis in corpore senili est 2, 8, 121. eo melior quaeque (aqua) est, Quo celerius & calefit & frigescit,

ut

¶ *de*

(*ex pustulis*) 5, 28, 67. *add. ib.* 97. 303. Ἰχὼς tenuis, subalbidus, ex malo ulcere exit 5, 26, 73. eâque (radice) relictâ Idem (*acrothymion clavusve*) rursus exit 5, 28, 132 *i. excrescit.* bene integro capite non exit (Id, *sc. porrigo*) 6, 2, 4 *synon. ib.* nascitur. ut, qui (Infans) solidus non exit, concisus eximi debeat 7, 29, 39. Potio, *v. sup.* Cibus. ex jocinore si Pus cruentum exit 2, 8, 68. exitque aut Pus aut sanies aut utrumque 5, 28, 247. quo plus Puris exeat 5, 28, 76. qui (furunculus) ubi adapertus est, & exiit Pus 5, 28, 113. *conf. inf.* Sanguis. ex duro (ulcere) exiguum Quiddam & glutinosum exit, ex humido plus *caet.* 6, 3, 3. si ictus is locus est, Sanguis exit liquidus *caet.* 6, 4, 2. si Sanguis exit 5, 28, 303. exit enim (Sanguis) modo ex gingivis, modo ex ore *caet.* 4, 4, 65. *add. ib.* 81. ex his (vulneribus ulceribusque) autem exit Sanguis, sanies, pus 5, 26, 56. 69. Sanguis per nares, quibusdam etiam per aures exit 5, 26, 52. ferunt, vel exesa parte aliqua Sanguinem exire, vel rupta, vel ore alicujus venae patefacto 4, 4, 72 *de diabrosi, diaeresi & anastomosi.* Sanies, *v. p. a.* Sanguis. exit Sanies non multa *caet.* 5, 28, 90. exit ex quibusdam Sanies 5, 28, 263. quod (Specillum) madens exit 8, 3, 18. ut a sinistro (hamo) Testiculus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat 7, 20, 18. fere vero fit, ut ea Tunica, victa tot medicamentis exeat 5, 28, 201. si Urina non exit (*post lithotomiam*) 7, 26, 112. fere vero primo per vulnus exit haec (Urina) 7, 27, 26.

¶ *cum particulis:* Ex, & Per, *v. sup.*

Exitus, us. non longe ab exitu inhaerescit (calculus) 7, 26, 12 *i. extremo foramine fine urethrae.* exitu Deprehenduntur *phrenitici astuti* 3, 18, 9 *i. fine simulationis, ultimo actu.* ut torquentibus (*in vesica*) exitus Detur 7, 27, 33 *i. effluxus. conf.* 7, 19, 46. abundeque exitus Datur intus laedentibus 8, 4, 52. ut imus sinus exitum Habeat 7, 2, 21. ut humor ad membranam quidem descendat, exitum vero non Habeat 8, 4, 46. quum sanguis exitum non Haberet 6, 18, 110.

Exitium, *i. de morte.* quidam (morbi) longi (sunt,) sub quibus neque sanitas in propinquo, neque exitium est 3, 1, 5. in exitium sese praecipitavit 3, 21, 12.

Exerceo, ere. *i. agito.* sic hanc Artem exercuerunt, ut I Praef. 14. post eos - nulli clari viri Medicinam exercuerunt I Praef. 10.

¶ *de motu corporis:* ambulare (oportebit,) exerceri, *caet.* 3, 15, 17. *add ib.* 18. primum est, multum ambulare atque exerceri 5, 28, 253. ut exerceatur (*aeger*) 4, 2, 29. insanientes vehementer exerceri debere 3, 18, 78. nutrix cogenda est exerceri Ambulationibus, & his Operibus quae superiores partes movent 6, 11, 15. commode vero exercent clara Lectio, Arma, Pila, Cursus, Ambulatio 1, 2, 11. ut Lectione & aliis Generibus exerceatur 1, 7, 1. per Manus quoque exerceri (convenit) 3, 22, 15. 4, 4, 54. tum Pilâ, vel Armis, aliove quo Genere, quo superior pars movetur, exerceri (debet) 1, 8, 1. huic opus est Pilâ similibusque superiores partes exercere 1, 6, 1. (oportet) exerceri retento Spiritu 4, 2, 40. huic, quantum fieri potest, exercendum id est, quod Affectum est 1, 9, 1. his Corporibus, quae jam ex toto febre carent, sed adhuc exerceri per se non possunt 2, 15, 1. Corpus puro ulcere exercendum atque alendum est 5, 28, 110. nec protinus exercendum id Membrum, sed paulatim ad antiquos usus reducendum est 8, 10, 76. superiores Partes 1, 6, 1. *conf.* 1, 8, 1. 6, 11, 15. hunc oportet - quiescere interdum, sed frequenter Se exercere 1, 1, 2. *cum particulis,* Commode, Frequenter, Multum, Vehementer; *v. in super.*

¶ *i. moleste afficio.* proximum est, ut infantes tenerosque adhuc pueros serpentia Ulcera oris, quae Ἄφθας Graeci nominant, Vomitus, nocturnae Vigiliae, aurium Humor, circa umbilicum Inflammationes exerceant 2, 1, 42. *synon* 43 male habent. alios astricta, alios resoluta Alvus exercet 1, 3, 29. quem vero frequenter cita Alvus exercet 1, 6, 1. cubantemque aegrum fluens Alvus exercuit 7, 2, 24. si vero teretes sunt (Lumbrici,) qui pueros maxime exercent 4, 17, 6. Quartanis, quae per hiemem quoque exerceant 2, 1, 20. si vero Sudor exercet (*aegrum*) 3, 6, 56. plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos superiores Venae exerceant 7, 7, 163.

Exercito, are. facilius (famem fert) inexercitatus quam exercitatus homo I Praef. 115 *opp.* (facilius fanescit) exercitatus quam iners 5, 26, 33. si corpus exercitatum est 5, 26, 109.

Exercitatio, onis. *de motu corporis* 1, 1, 6. 1, 2, 10. 2, 17, 5. 3, 6, 13. 3, 14, 8. 3, 15, 18. 3, 21, 64. *caet.* hujus Generis exercitationes 1, 1, 6. primaque autem ejus (corporis) Curatio exercitatio est 1, 2, 10. exercitationis autem plerumque Finis esse debet sudor aut certe lassitudo 1, 2, 13. quod Genus exercitationis 4, 5, 7. Genera exercitationis 2, 15, 9. ea quoque Genera exercitationum 2, 15, 12. exercitationis Ordo 1, 1, 7. ¶ Ambulandi exercitatione 7, 26, 24. exercitatio quoque Ambulandi Currendique 4, 4, 46. Ambulationibus aliisque exercitationibus 3, 14, 1. 6, 6, 116. modicas exercitationes, maximeque Ambulationes 3, 22, 32. Ambulatione atque exercitatione 6, 6, 197 *dist.* exercitatione, praecipueque Cursu 3, 25, 8. *dist* Fatigationes 3, 21, 64. Frictionibus exercitationibusque 4, 2 extr. *dist. conf.* 2, 9, 6. 3, 21, 64. 3, 22, 32. 3, 24, 16. 3, 27, 21. 4, 5, 8. 4, 5, 16. 4, 16, 11. 4, 20, 22. 6, 6, 218. 6, 7, 25. exercitatio, Gestatio, Navigatio, Fricatio 4, 5, 8 *dist. conf.* 2, 9, 6. pro exercitatione Gestatio est 3, 15, 21. genera Gestationis, exercitationis *synon.* 2, 15, 6 & 9. *de Ingressu* 3, 27, 10. neque Labori se neque exercitationi, neque Negotio credere 1, 2, 2 *dist.* exercitatione & Labore 4, 9, 4 *dist.*

¶ omnique exercitatione Corporis 2, 9, 6. exercitationesque superioris Partis 4, 5, 24. exercitatio, quae superiores Partes moveat 4, 5, 7. in ipsa exercitatione potius superiores partes movendae 3, 27, 21.

¶ exercitatio Amplior 1, 2, 10. ut hujus generis exercitationes cibique necessarii sunt, sic Athletici supervacui 1, 1, 6. Frequens 3, 18, 59. Immodica 1, 3, 65. Levis 4, 5, 7. et Levia quidem genera exercitationis 2, 15, 9. Major 4, 5, 7. Matutina 1, 3, 64. Modica 1, 3, 18. 31. Modicas 3, 22, 32. Modicis 4, 24, 28. Multa 6, 6, 197. 6, 18, 121. Necessaria 4, 4, 46. Necessariae 1, 1, 6. 4, 2 extr. 4, 16, 11. genera exercitationum Necessaria 2, 15, 12. Omnis 1, 3, 33. 2, 9, 6. Remissior 1, 2, 10. Supervacuae 1, 1, 6. Valentiora (genera exercitationis) 2, 15, 9. Vehemens 1, 3, 33. Utilis (est) 4, 5, 18.

¶ *cum Verbis:* *v.* Adhibeo. matutinae exercitationi non protinus cibus

parte praecidenda & eximenda eſt 7, 4, 9. Dens eximendus *6*, 13, 15. quotiescunque Dente exemto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facto forcipe eximenda eſt 7, 12, 24 quodſi dolor eximi eum (Dentem) cogit *6*, 9, *26*. eximique eum (Dentem) placuit 7, 12, 5. exemto Filo 7, 25, 24 *al.* excepto. feſtinare ad eximendum eum (Dentem) niſi res coëgit, non eſt neceſſe *6*, 9, 21. ut, qui (Infans) ſolidus non exit, conciſus eximi debeat 7, 29, 39. quum ex ſevo puta omnes Membranulae diligenter exemtae ſunt, aut ex alio medicamento 5, 19, 30. Pure exemto *6*, 13, 10. eximendumque aut effundendum, Quicquid eſt noxium 7, 19, 34 *conf.* 7, 26, 77. malum Punicum excavare, exemtisque omnibus Seminibus 4, 19, 25. vitioſus Sinus *bronchoceles* totus cum velamento ſuo eximitur 7, 13, 5. Sordes, *v. inf.* Specillo. tum Suturae eximi debent 7, 9, 20. Telum eximendum eſt 7, 5, 12. ſub eo, quod eximitur *ib.* 13. quod totum (*in* oſſe) vitiatum, Totum eximendum eſt 8, 2, 23. ubi tota (Tunica) exemta eſt 7, *6*, 15. ſi quando autem Tunica eximi non potuerit 7, 13, 8.

¶ Quicquid autem ex his in conſpectum venit, vel Digitis vel Unco eximendum eſt 7, 26, 77. protinus ea quoque (radix dentis) ad id facto Forcipe, quam ῥιζάγραν Graeci vocant, eximenda eſt 7, 12, 24. Specillum lana involutum in reſinam quam glutinoſiſſimam - demittendum, idque in aurem injiciendum, ibique vertendum eſt: utique enim comprehendet & eximet (pulicem aliudve animal) 6, 7, 97. ſi ſordes, eaeque molles ſunt, (*in aure*,) eodem Specillo (oriculario) eximendae ſunt 6, 7, 73.

Exinanio, ire. quum evidens ſit, omni purgatione non ſuperiora tantummodo, ſed etiam inferiora exinaniri 4, 24 extr. poſt cibum vomere, atque ita Ventrem exinanire 4, 12, 3. quando Venter, quando Corpus ipſum exinaniretur 3, 4, 31.

Exiſtimo, are. quale quid vivo homine eſt, tale exiſtimare eſſe moriente I Praef. *68*. exiſtimo 3, 4, 14. 4, 19, 15. exiſtimamus 5, 28, 195 *i. cognoverimus.* ut aliquis hanc eſſe (futuram,) etiamſi rima eſt, exiſtimet eo loco, quo ſubeſſe hanc veriſimile eſt 8, 4, 15

Exiſto, ere. profecto veriſimile eſt, & Hippocratem & Eraſiſtratum, & quicunque - rerum quoque naturam ex aliqua parte ſcrutati ſunt, non ideo quidem medicos fuiſſe, verum ideo quoque majores medicos exſtitiſſe I Praef. 78.

Exitium, Exitus, *v. ſub* Exeo.

Exonero, are. praeter haec ducenda alvus eſt, - ſi quidem id quoque exonerato corpore (*per vomitum ſc.* 18.) prodeſt 3, 12, 19.

Exorior, iri. quum in humeris aliisve commiſſuris dolor aliquis exortus eſt 4, 23, 2. dein ſuppuratio exorta eſt 7, 3, *6*.

Expaveſco, ere. ſubito etiam terreri, & expaveſcere, in hoc morbo (inſania) prodeſt 3, 18, 74.

Expedio, ire. neque quaerendum eſſe, quomodo ſpiremus; ſed quid gravem tardumque ſpiritum expediat I Praef 63 *i. reſpirationem liberiorem faciat.* eaque (medicina) non minus grata fuit his, quos Hippocratis ſucceſſores non refecerant; quam nunc eſt his, quos Herophili vel Eraſiſtrati aemuli diu tractos non expedierunt 3, 9, 15 *ſynon. it.* 11 explicuerunt, *i. ſanarunt.*

Expeditus, a, um. ſi teritur (cibus) intus, eum quaerendum esſe, qui facillime teri poſſit: ſi putreſcit, eum, in quo hoc expeditisſimum eſt I Praef. 37 *ſynon.* mittere autem ſanguinem, quum ſit expeditiſſimum, uſum habenti; tamen ignaro difficillimum eſt 2, 10, 42 *opp.* non eſt expeditiſſimum, ſcire *caet.* 3, 6, 10. expeditiſſimum autem eſt, conterere *caet. quae ſequuntur* 5, 28, 190. in carie quidem expedita Cognitio eſt, ſi ſpecillum demittitur *caet* 8, 2, 15. ſanum tamen Corpus ſpiſſat (aquilo,) & mobilius atque expeditius reddit 2, 1, 24 *i. promtius ad functiones peragendas.* expedita Curatio eſt in fiſtula ſimplici *caet.* 5, 28, 163. ejus vulneris expedita magis Curatio eſt, ex quo ſanguis bonus fluxit 5, 26, 79. expeditior reliqua Curatio eſt 6, 18, 8. quod (Emplaſtrum) expeditiſſimum eſt 5, 19, 19 *i. facillime & celerrime confici poteſt.* quantoque minor generi huic (*xerophthalmiae*) impetus, tanto Finis minus expeditus, eſt *6*, *6*, 174 *perperam leg.* expeditior. *conf.* 4, 4, 75. expeditius ad idem ſit (Malagma) 5, 18, 36 tertianarum quartanarumque (febrium,) quarum & certus circuitus & finis integer & liberaliter quieta tempora ſunt, expeditior Ratio eſt 3, 5, 7 *i. cognitu curatuque facilior.* ſi vero ſanguis tantum fluxit (*in haemoptyſi*,) expeditius & Remedium & Finis eſt 4, 4, 75. protinus inſania timenda eſt, ubi expeditior alicujus, quam ſani fuit, Sermo eſt 2, 7, 60 *i. celerior, citatior.*

Expedite, *adv.* fieri (*id*) poteſt, ſed expeditius in puero, quam in viro, in eo, cui *caet.* 7, 25, 2. ſi nervi infirmi, *caet.* expeditius os reponitur, ſed & multo facilius excidit 8, 11, 28.

Expedit, *imperſ.* ut neque aliud quam expedit, neque ejus ipſius nimium ſumatur 2, 16, 2 quod in ſuperioribus ventris morbis non expedit 4, 15, 7. nunquam vinum ſalſum bibere expedit 1, *6*, 4. *ſimiliter cum infin. activ.* 3, 27, 20. 4, 2, 17 ſeq. 53. 4. 9. 17. 4. 11, 15. 5, 28, 17. *6*, *6*, 202. 8, 9, 8. bibere huic aſſidue vinum dilutum lene, quam aquam, magis expedit 1, 4, 12. acetum acre per ſe ſorbere, & magis etiam, quod ſcilla conditum eſt, expedit 4, 9, 5. fereque adhibetur (balneum,) ubi ſummam cutem relaxari, evocarique corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit 2, 17, 8. quos (muſculos nervoſque) incidi non expedit 5, 26, 137. expedire quoque, per modicas potiones miſceri novam materiam corruptae 3, 6, 7. *conf. cum infin. paſſ.* 7, 5, 23. his vero neque intendi nervos, neque oſſa tractari, ſatis expedit 8, 10, 85. quando potiones febricitantibus dari expediat 3, 6 *argum.*

Expello, ere. ſubitque inter integram atque emortuam partem caruncula, quae, quod Abſcesſit, expellat 8, 3, 37 *i. protrudat.* expellere ex veſica cum urina Calculum videtur haec compoſitio 5, 20, 18. primum circa cervicem quaeritur Calculus, ubi repertus, minore negotio expellitur 7, 26, 37. ſive jam Corruptum eſt, nihil commodius eſt, quam id, qua via primum expelli poteſt ejicere 1, 3, 43 *ſynon. de vomitu.* ſi quid jam Corruptum eſſet, expelli debere confeſſus eſt 1, 3, 39 *de purgatione.* ex ea radice in pueris novus dens ſubit, qui multo ſaepius priorem (Dentem) expellit 8, 1, 42 *i. protrudit.* Infantem vero mortuum aut Secundas expellit aquae potio cui *caet.* 5, 25, 32. *de luxatis*: omnes Articuli excidunt aut vi expulſi, aut *caet.* 8, 11, 11. id, quod expulſum eſt 8, 11, 29. ſi quoque repoſito oſſe nervi diſtenduntur, rurſus id protinus expellendum eſt 8, 25, 8.

¶ *i. improbo.* idem (Aſclepiades) purgationes quoque eodem volumine expulit 1, 3, 37 ſynon rejicio, ſubmoveo, condemno *ib.* 35, 38, 39. quod Eraſiſtratus in podagricis expulit 4, 24, 32.

Expendo, ere. *pondere metiri.* antequam expendatur *ingrediens compoſiti medicamentis* 5, 19 33.

Expergiſcor, ſci. ſi ſaepius expergiſcitur

exposita est 3, 18, 1. eo loco explicitum est, quo febrium Curatio exposita est 4, 2, 11 *synon* eadem Curatio adhibenda, quae in recentibus vulneribus exposita est 5, 26, 23. facienda Eadem sunt quae in naribus adustis exposita sunt 7, 11 extr. expositis simplicibus Facultatibus, dicendum est 5, 17, 1 *synon.* exposuisse tantum Genus vitii, satis est 6, 6, 204. quae (Medicamenta) prima parte superioris capitis exposita sunt 6, 12, 1. -- hujus capitis 8, 9 extr. quas (Notas) in carcinomate exposui 7, 14, 13 ea Signa, quae in priore volumine exposita sunt 3, 2, 3. *conf.* 7, 3, 1. non alienum videtur exponere, quae tempora anni *caet.* 2 Praef. 3. finito vitio quemadmodum agendum esset, jam alias superius exposui 7, 30 extr. si qua sunt, quae exasperatura eorum animos sunt, optimum est, ea, dum aegrotant, eorum notitiae subtrahere: - &, quum experrecti sunt, tum exponere 3, 5 extr. *i. narrare, referre.*

¶ *i. pateo: cum dativo.* non aeque magnis Inflammationibus pars ea exposita est 7, 16, 14. quos (os) tenerum adhuc, Injuriae sub tenui cute expositum est 8, 9, 6. saepiusque Oculis expositum est (*apostema*) 5, 28, 132. Oculis id expositum est 7, 27, 6. caput igitur, eaque, quae in ore sunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur, sed etiam quatenus Oculis nostris exposita sunt 4, 1, 3. gravioribus Periculis is locus expositus est 8, 9, 1. quibus Periculis etiam magis id expositum, quod juxta ipsos articulos ictum est 8, 10, 81. *cum praepositione*: idque non in Graecia tantummodo, sed in aliis quoque gentibus celebre est, adeo ut nulla medicinae pars magis Per nationes quasque exposita sit 7, 7, 164 *synon.* celebris, *recepta sit.*

Exprimo, ere. Humor ex amaris nucibus aut ex nucleo mali Persici expressus 6, 7, 15. eaque Linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expresso 5, 28, 60. ubi jam bene Manipulus is coctus est, ibidem expressus projiciatur 5, 25, 13. id (Oleum,) quod ex amaris nucibus exprimitur 6, 7, 94. deligandumque brachium superimposito expresso ex aqua frigida Penicillo 2, 10, 54. v. Penicillus. expresso Pure 5, 28, 118. si Pus se ostendit, scalpello dividi debet, &, quicquid intus humoris est, exprimi 7, 7, 11. ex qua ipsa (pustula) Quod exprimitur 5, 28, 245. ministrum ab inferiore parte exprimere moderate Scrotum oportet 7, 19, 31. fovere oportet vapore aquae calidae: id & Spongiâ expressâ atque admotâ fit, & *caet.* 6, 8, 1. levat Spongia imposita, quae subinde ex oleo vel aceto vel aquâ frigidâ exprimitur 4, 24, 20. Spongia vel ex aqua frigida vel ex vino vel ex aceto expressa 5, 2, 3. *add.* 5, 26, 96. 128. 7, 7, 91. 7, 15, 10. 7, 16, 20. Spongiam concavam imponere (expedit,) subinde aquâ frigidâ expressam 4, 2, 17 *al.* in aqua fr. *Morg.* ex. v. Spongia. si simul ex utraque (herba) Succo expresso, caput impleatur 3, 18, 30. ex malo Punico dulci Succus exprimitur 6, 10, 5. ex his (myrti baccis) Vinum exprimere 4, 19, 24.

¶ *i. efficio, produco:* rubetque (abscessus) cum calore, & paulo post etiam cum duritia, magisque nocenter adolescit, & sitim vigiliamque exprimit 5, 28, 133. perque somnum (si) palpebrae non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neque id fluens alvus expressit 2, 6, 8. magna vi luctari (oportet *in linguae paralysi*,) ut verba exprimantur 4, 2, 40.

Expugno, are. horror ipse per eadem, quae supra praescripta sunt, expugnandus 3, 15, 15.

Exsanguis, e. si quis sani corporis vulnere factus exsanguis est 2, 8, 90.

Exsanio, are. exsaniat enim (sal, si aridus vulneri imponitur, *caet.*) 5, 27, 7.

Exscreo, are. si aeger facile spirat, facile exscreat 2, 8, 3. Vix exscreare, (mali morbi testimonium est) 2, 4, 5. ubi Nihil est, quod exscreetur 4, 6, 18. ita, ut Nihil exscreetur 4, 4, 65. si Nihil aeger exscreat, nisi Pituitam spumantem 2, 8, 72. in ea (phthisi) quoque frequens tussis est & Pus exscreatur, interdum Cruentum aliquid 3, 22, 11. Quicquid exscreatum est 3, 22, 11. qui spumantem Sanguinem exscreant 2, 7, 41. neque Quicquam, ut Ex ulcere exscreatur 4, 4, 68 cupiditas tussiendi est, & paene Nihil In tussi exscreatur 2, 7, 91 huic dolori lateris febris & tussis accedit, & Per hanc exscreatur, si tolerabilis morbus est, Pituita; si gravis, Sanguis 4, 6, 5.

Exsequor, qui. quae deinceps exsequi aggrediar 7 Praef. 20 *synon. ib.* explicabo. ego autem nobilissima (Collyria) exsequar 6, 6, 47. quas (vulnerum ulcerumque multorum Curationes) alibi exsecutus sum 7 Praef. 17. exsequentibus nobis morborum Curationes 2, 18, 4 ipsam Curationem exsequentibus 5 Praef. extr. Medicamentaque his idonea exsecutus sum 7, 2, 2. Remedia singularum laborantium partium exsequar 4, 2, 1.

Exsicco, are. id acetum (*cum sale injecto & liquato*) coquunt, donec exsiccetur 6, 15, 7.

Exsolvo, ere. febrem autem ardentem - subitus horror exsolvit 2, 8, 55 *i. finit salutariter*, λύει *Hippoc.*

Exsorbeo, ere. necessarium est exsorbere portionem meri vini cum pipere, *caet.* 5, 27, 43.

Exspecto, are. alia (genera curationum sunt,) in quibus nullus dies urget, & exspectare tutissimum & facile est 7, 7, 37. exspectandum igitur est, donec 7, 7, 134. ex ratione ejus Accessionis, quae exspectabitur, aut in metu non erit 2, 12 extr. *synon.* sic aegros nutriebant, ut dierum imparium Accessiones exspectarent 3, 4, 38. neque enim semper Concoctionem res exspectat 2, 10, 25 *i. exspectare potest, venae sectionem eo usque differre permittit.* exspectandus est Dies tertius 3, 5, 4. *conf.* 3, 23, 15. qui osse nudato Diem tertium exspectant, ut tunc excidant (cariem) 8, 2, 26. ab illo tempore exspectato Die tertio 3, 4, 24. quò die Febris exspectabitur 3, 14, 7. ubi id (Frigus ante febres) exspectatur 3, 11, 2. utrum tot Horae exspectandae sint, quot febrem habuerunt 3, 4, 57 *synon. ib.* praeteriri *debeant*, *intermittendae.* Insania exspectanda est 2, 7, 46 *i. metuenda.* exspectanda ergo Intermissio (febris) est 2, 10, 33 *synon. ib.* speratur. ultima exspectanda Maturitas est (*abscessus*) 7, 2, 17. quum corpus ita se habet (*in febre,*) ut major Remissio non exspectetur 3, 5, 11 *synon.* 2, 10, 33. speratur. in his (curationibus) Ver exspectandum est 7, 7, 38.

Exspectatio, onis. sub exspectatione proximae accessionis 3, 12, 10. sub exspectatione accessionis quartae *ib.* 16.

Exspiro, are. quum aetate nostra quaedam, ex naturalibus partibus carne prolapsa & arente, intra paucas horas exspiraverit I Praef. 81 *i. mortua sit.*

Exspumo, are. purgare aurem oportet & spiritum continere, donec inde humor aliquis exspumet 6, 7, 84

Exspuo, ere. Pus exspuere 2, 4, 5. Pus exspuisse in hoc morbo (*phthisi,*) deinde ex toto spuere desiisse, mortiferum est 2, 8, 77. fereque juvenes sunt, qui Sanguinem exspuunt 2, 1, 50 *i. haemoptysi laborant.* magis terreri potest aliquis, quum Sanguinem exspuit 4, 4, 64. saepe faeminae, quibus Sanguis per menstrua non respondet, hunc exspuunt 4, 4, 71.

Exstinguo, ere. aqua a ferrario fabro.

per omnem aetatem sit exulceratio 8, 4, 80.

Exuro, ere. si quis vero exustus in sole est 1, 3, 23. quibus (adurentibus medicamentis) summa cutis cum subjecta tunica exuritur 7, 13, 3.

F.

Faba, ae. ex leguminibus vero valentior faba 2, 18, 14. quum simul contrita sunt alcyonium, *caet.* faba 5, 28, 309. eidem faba quoque imposita proficit 5, 18, 53. super vitiliginem inspergunt Farinam ex faba 5, 28, 308. calefacit vero ex qualibet Farina cataplasma, sive ex tritici, sive ex farris, sive hordei, sive ervi, vel lolii, vel milii, *caet.* vel fabae, *caet.* 2, 33, 13. imponendumque, quod est ex fabae Farina ex mulso cocta, *caet.* 6, 18, 70. fabae Fresae *genit.* 5, 18, 46. ex & in Aegyptia faba, *v.* Aegyptius. neque ea (pustula) faba major est 5, 28, 251. quod fabae magnitudinem habet 4, 4, 31. quod fabae magnitudinem impleat 6, 6, 44. raro fabae magnitudinem excedit 5, 28, 220. ad nostrae fabae magnitudinem 5, 25, 14. myrrhae ad fabae, papaveris lachrymae ad lentis magnitudinem (sumatur) 6, 6, 34. Latinam fabam habere scrupulum dimidiatum, *in* Sorani Ephesii Isagoga *cap.* 24. *legitur: quod tamen Hieron. Mercurialis Var. Lect. lib.* 2. *cap.* 6. *refellit. Rhodius ad* Scribon. Compos. 13. pag. 45. *docet*, fabae solidae magnitudinem *duos scrupulos vel drachmam ad summum pendere; quo* fabam Aegyptiam, *ut videtur, intellexit: v.* Aegyptius, & Aegyptiae fabae magnitud.

Faber, bri. alterum (genus terebrarum) simile ei, quo fabri utuntur 8, 3, 3. vulsellâ, quali fabri utuntur 8, 10, 97. faber quidam reperisse *quaedam* genera machinamentorum ad extendendum femur fractum, *commemoratur* 8, 20, 13; *sed dubia est lectio: v. Annot.* ex aqua, qua faber Ferrarius tingere candens ferrum solitus est 5, 28, 41. aqua a Ferrario fabro, in qua candens ferrum subinde exstinctum sit 4, 9, 8 quod animadversum est in his animalibus, quae apud hos fabros educata exiguos lienes habent *ib.* 9.

Fabrilis, e grandis pinna, gummi vel fabrili glutine illita 8, 5, 7.

Fabula, ae. unde etiam locus fabulae factus est, per parentes id (*laesionis oculi*) herba restitui 6, 6, 222. quaerenda delectatio ex fabulis ludisque 3, 18, 62 *i. ludis scenicis.* qualem insanientem Ajacem vel Orestem poëtarum fabulae ferunt 3, 18, 66.

Facies, ei. quo minus Foeda postea facies sit 6, 6, 92. qui diu habent faciem Pallidam & Tumidam 2, 7, 8.

¶ crebra Coloris in facie totoque corpore mutatio 4, 2, 32. facies Suturam habet maximam 8, 1, 16.

¶ facie Contusa 5, 18, 51. facies saepe aqua frigida Fovenda est 4, 4, 94. facies Pallet 4, 4, 3. si Rubet facies, & quasi maculis quibusdam colorum omnium distinguitur 2, 8, 105.

¶ Circa faciem 4, 2, 30. qui (sudor) spongia subinde In facie detergendus est 7, 26, 107. caetera non nisi In facie (nasci solent) 6, 6, 5.

Facio, ere. persuaserantque sibi, mulierem gravidam, quae ita (*missione sanguinis*) curata esset, Abortum esse facturam 2, 10, 3. Aegrum, *v. in Adjectiv.* caeteri venti, quo huic vel illi (*austro vel aquiloni*) propiores sunt, eo magis vicinos his illisve Affectus faciunt 2, 1, 26. neque Alia facienda sunt, ubi caries *caet.* 8, 2, 9. Caetera, *v. inf. cum Adjectiv.* Idem. Caetera omnia quasi sanis facienda sunt 4, 2, 53. Caetera postea sic facienda, ut 7, 33, 10. Caeteraque eodem modo facienda sunt, quae 8, 4, 64. *v.* Ceratum. ubi Collyria diu facta inaruerunt 6, 6, 50. *v.* Fio. Colorem, *v. in Adjectiv.* Bonum. cibi potionesque Corpori faciendo aptae 7, 3, 11. donec mellis Crassitudinem fecerit (*pharmacopaeus*) 6, 8, 2. ne in inferiores partes factus Cursus pedes repleret 4, 24, 32. quae (reliquiae) postmodum curationi Difficultatem faciant 7, 26, 76. si inflatio sine inflammatione in superioribus partibus Dolorem tumoremque fecit 2, 3, 12. ubi aliqua necessitas Famem fecit 2, 16, 3 *i. propter necessaria negotia esuriendum fuit.* Ferramentum fecit rectum *caet.* 7, 26, 68. *v.* Ferramentum, & *inf.* Facio *cum partic.* Ad & In. Forcipe, *v. cum partic.* Ad. semperque ante Finis (mittendi sanguinis) faciendus est, quam anima deficiat 2, 10, 53. terebrâ Foramen faciendum est 8, 4, 50. *v.* Foramen. nisi haec mora Gravitatem pectori faciet 1, 3, 55. Haec, *v. inf.* Curiosius. Haec facienda sunt in his casibus 8, 25, 1. *conf.* 1, 10, 9. Haec sanis facienda sunt 3, 3, 1. His factis 7, 7, 91. 8, 4, 62. Id enim fecisse (*eos*,) quia I Praef. 53. qui post finem febris Id fecerant I Praef. 55. id enim inter initia statim factum *caet.* 4, 24, 3. vomere debet, idque postero quoque die facere 1, 6, 6. *add.* 4, 19, 13. idque protinus in imbecillioribus ab ipsa curatione faciendum est 7, 26, 97. qui vomuit, si mane id fecit 1, 3, 53. quidam sub umbilico – id facere consueverunt 7, 15, 2. ubi is, qui mentis suae non est, neque id facere sanus solet, dentibus stridet 2, 6, 12. *conf. cum partic.* Bis. idque ipsum modo minus, modo magis faciendum est 1, 2, 13. id faciunt etiam albae violae, nigrum papaver, *caet.* 4, 20, 19 *i. efficere valent.* dein venenum extrahendum est: id cucurbitula optime facit 5, 27, 29. facit id etiam haedus agnusve discissus, *caet.* 5, 27, 41. id optime faciunt linamenta *caet.* 5, 26, 192. itaque nisi in quibus promte id facere consuerunt, non sunt adhibenda 4, 15, 16. si id manus facere non potest 8, 10, 97. eo facto 7, 5, 33. 7, 19, 37. 7, 25, 6. eaque facere etiam primo die convenit 7, 26, 115. Idem faciendum est 3, 12, 9. nihilominus Idem sub exspectatione accessionis quartae faciat 3, 12, 11. idem faciendum, quod supra scriptum est 7, 22, 8. quinto die idem faciendum, ferulaeque circumdandae; caetera & ante & post eadem facienda quae supra scripsi 8, 10, 118. idem in ima quoque tunica faciendum est 7, 19, 15. *add.* 8, 2, 7. idem in ima (tunica) faciendum 7, 22, 19. subinde idem facere (prodest) 3, 22, 17. ubi jam idem, quacunque varices sunt, factum est 7, 31, 11. idemque faciendum 7, 4, 4. eadem facienda sunt 6, 7, 85. eadem facienda sunt, quae in caeteris interioribus suppurationibus 4, 8, 16. quorum vitandorum causa facienda eadem sunt, quae In ossibus mobilibus laesis 8, 11, 8. post curationem eadem facienda sunt, quae 7, 12, 34. post facienda eadem sunt, 7, 12, 48. abunde est, eadem, quae supra scripta sunt, facere 8, 9, 4. eadem erunt facienda 7, 20, 10. eadem in quartana facienda sunt 3, 15, 1. eadem fere facienda sunt, quae 4, 5, 15. eademque nutrices facere oportet 5, 28, 255. eademque facienda sunt, quae 6, 7, 92. eademque facienda, donec 7, 12, 6. eademque omnia facienda, donec 8, 10, 30. iisdem omnibus factis 3, 18, 50. nec in omnibus Idem facit (quies) 1, 3, 47 *i. efficit, praestat.* si crocum non est, thus idem facit 6, 6, 33. facit autem idem in omnibus surculis, quodcunque

Bis

Foras

Foras, *adv.* si foras jam ruptus procedit (oculus) 6, 6, 13. ut relaxentur illa (ani fissa) & foras prodeant 7, 30, 3.

Foris, *adv.* foris imponendum calidum ex farina & fico cataplasma est 7, 12, 15.

Forceps, ipis. mucro vel digitis Apprehendi vel forcipe, atque ita educi debet 7, 5, 19. forcipe ad id facto Colligenda sunt (*fragmenta* ossis) 8, 4, 56. quodsi spicula apparuerunt (in vulnere,) *caet.* forcipe ibi Comminui debent 7, 5, 21. saepe forceps, quum dentem Comprehendere non possit, aut frustra Comprehendat, os gingivae Prehendit & Frangit 7, 12, 12. recta vero forceps Ducendus est *in extrahendo dente*) 7, 12, 10. tum, si fieri potest, manu; si minus, forcipe dens Excipiendus est 7, 12, 8. protinus ea (radix dentis) quoque ad id facto forcipe quam ῥιζάγραν Graeci vocant, Eximenda est 7, 12, 24. idque (teli) quod inest (*in* vulnere) ea, qua venit, forcipe Extrahendum est 7, 5, 29. & tunc vel manu vel forcipe telum Extrahendum est 7, 5, 31. Facto, *v.* facio Ad.

¶ ne Sub forcipe confringatur (dens) 7, 12, 9.

Forem, fore. docendus aeger est, longiorem Accessionem (febris) fore si 3, 6, 3. facilior enim semper Curatio foret, si 3, 3, 24. scire licet, mature Vulnus sanum fore, si 5, 26, 158. non ideo tamen fore medico de rebus cogitandum obscuris I Praef. 61. sic enim fore, Ne 3, 14, 5. sic enim fore, Ut 7, 7, 75.

Forfex, icis. ex quo (omento,) si quid jam nigri & emortui est, forfice excidi debet 7, 16, 12. fuerunt etiam, qui omentum forfice praeciderent 7, 21, 7. si discisso ventre id (omenti,) quod prolapsum est, forfice praeciditur *ib.* 9.

Forma, ae. triangulâ formâ cutis ab inferiore parte excidenda est 7, 25, 17.

Foro, are. indice Digito corpus illud (*emortui foetus*) forandum est 7, 29, 25 estque quidam premendi (Modiolum) modus, ut & foretur, & circumagatur 8, 3, 8. Terebrâ juxta forare 7, 5, 33. omne Os aut foratur *caet.* 8, 2, 1. quum ea (Ossa) fracta, fissa, forata, collisa sunt 8, 3, 41.

Foramen, inis. foramen Auris, *v.* Auris: foramina intra Caput 8, 1, 21. in Carie quidem expedita cognitio est, si specillum tenue in foramina demittitur 8, 2, 15 *add.* 8, 3, 18 conjecta in ejus (Dentis exesi) foramen 6, 9, 26. *v.* Fistula. ut telum foramine suo excipiat (Lamina) 7, 5, 26. foramina Narium, *v.* Nares. foramina intra caput maxima Oculorum sunt 8, 1, 21. quae Oculorum sunt *ib.* 22. per foramen, quod inter Ossa (*calvariae*) est 7, 7, 120. *conf.* Os. oculo & ante per pilos & tum per Palpebrae foramina (*acu facta*) affecto 7, 7, 78. *add. ib.* 75. ad singulorum Pilorum radices foramina sunt (*in* Ulcere κηρίῳ) 5, 28, 211. inque ea (Spatha) bina foramina tribus locis sunt 8, 15, 9. quod (Ulcus κηρίον,) ubi maturescit, habet foramina 5, 28, 208. super id (Ulcus κηρίον) quod minus crebris foraminibus exasperatum est 5, 28, 213.

¶ Aliquod 8, 8, 21. Alterum, *v. cum* Ab. Bina 8, 15, 9. Crebris 5, 28, 213. 8, 2, 18. Duo 8, 1, 23. 8, 4, 54. cornea (cucurbitula,) altera parte aeque patens, altera foramen habet Exiguum 2, 11, 2. ea parte, qua Exiguum foramen est *ib.* 4. si manantia corpuscula per Invisibilia foramina subsistendo iter claudunt I Praef. 28 *i. poros.* excisa (fistula) necesse est Latius foramen relinquat 7, 4, 20. quodsi Magnum id foramen (*in* auribus perforatis) est 7, 8, 11. foramina intra caput Maxima oculorum sunt, deinde narium, tum quae in auribus habemus 8, 1, 21. Modico foramine concava (est tunica chorioides *oculi*) 7, 7, 119. in Multa 8, 1, 29. dein Novo foramine specillum educi (debet *ex* fistula ani) 7, 4, 25. Nullum 7, 8, 2. Pervium 8, 3, 19. aliaque ex his (foramina narium) ad fauces Pervia, *caet.* 8, 1, 26. Propius, *v. in seq.* Curatio. Recta 8, 1, 22. 25. Simplicia 8, 1, 22. 25. in Tenuia 8, 1, 27, 29. Tertiumque 8, 3, 13. Tria 8, 4, 54.

¶ quae Altitudine vitium (cariei) aequent 8, 2, 18. quanto autem angulo (*majori oculi*) propius id foramen (*aegilopis*) est, tanto difficilior est (Curatio) 7, 7, 60. Intervalla foraminum 8, 15, 12. ea (foramina narium,) quae a summis ad imas nares simplicia sunt, ibi rursus in bina Itinera dividuntur 8, 1, 25 id, quod inter utrumque (foramen) Medium est 8, 3, 15. narium duo foramina Osse medio discernuntur 8, 1, 23. quod (specillum) depressum in id foramen (cariei,) quod infra solidam Sedem habet 8, 3, 18 *add. ib.* 20. Septaque eorum foraminum excidenda 8, 4, 54. Summum ejus foraminis (aegilopis) 7, 7, 61.

¶ *cum Verbis:* *v.* Attingo. Cedo. Curo. per id foramen, quo spiritus a naribus ad fauces descendit 6, 8, 19. quo propius ori Descendunt (narium foramina) 8, 1, 24. *v.* Discerno. Educo. Exaspero. Excipio. terebrâ foramen Faciendum est 8, 4, 50. juxta rimam, quam fecimus, foramina Facienda sunt, si in angusto noxa est, duo; si latius patet, tria 8, 4, 54. *v.* Fio. imponendum medicamentum, quo foramen (*in palpebra acu factum*) Glutinetur 7, 7, 75. an in summo tantum Glutinatum sit (foramen auris 7, 8, 3 *v.* Habeo. haec (narium foramina) primum a superciliis angulisque oculorum osse Inchoantur ad tertiam fere partem 8, 1, 23. Molliuntur, *v. inf.* Versa. si abscissa est (caruncula ex angulo oculi,) Patefit foramen, per quod postea semper humor descendit 7, 7, 30. quumque id (foramen auris) Patefactum (est) 7, 8, 7. si in summo (tantum glutinatum est foramen auris,) specillum protinus Recipit 7, 8, 4. *v.* Repleo. plagâ factâ (*in* inguine) foramen deorsum versus Subest 7, 19, 7. Sum: per foramen, quod inter ossa (*oculi*) est 7, 7, 120. quae (foramina) oculorum sunt 8, 1, 22. rimas quoque ossis, aut si quod foramen est, implet 8, 8, 21. ut foramen (*in* scroto inciso) Tegat (linamentum) 7, 19, 46. quae oculorum sunt, recta simpliciaque ad cerebrum Tendunt 8, 1, 22. *add. ib.* 26. deinde in cartilaginem Versa (narium foramina) quo propius ori descendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur 8, 1, 24. si caries alte descendit, per terebram Urgenda crebris foraminibus est, quae altitudine vitium aequent 8, 2, 18.

¶ *cum Particulis:* terebrâ juxta forare & Ab eo foramine os excidere *caet.* 7, 5, 33. exciforius scalper Ab altero foramine Ad alterum malleolo adactus 8, 3, 15. sic, ut vertex ejus (literae λ) A foramine (facto) basis ad rimam sit 8, 4, 51. Ab altero foramine rursus similis sinus fieri debebit 8, 4, 52. donec Circa foramina (*in praeputio facta*) cicatriculae fiant 7, 25, 23 in eo sinu, qui juxta foramina auris est 8, 1, 35. In f. *v.* Conjicio, Demitto, Deprimo, Diduco, Dispono. Per id foramen *caet.* increscit (polypus narium) 6, 8, 19. Per quod (foramen) postea semper humor descendit 7, 7, 30. Per foramen, quod inter ossa (*oculi*) est, ad membranam cerebri perveniunt (duae tunicae oculi) 7, 7, 120. Per palpebrae foramina (*acu facta*) affecto oculo) 7, 7, 78. Per quae (foramina) sensus

Γ. G.

¶ *cum*

¶ *cum Particulis:* De frictione vero & gestatione adeo multa Asclepiades posuit 2, 14 1. Confert etiam aliquid ad somnum - gestatio Post cibum, & Noctu, maximeque lecti suspensi motus 3, 18, 53.

Gibbus, a, um. Calvaria incipit, ex interiore parte concava, extrinsecus gibba 8, 1, 2 *opp. i. convexa.* idque (Coxarum os) ab exteriore parte gibbum 8, 1, 97. ab exteriore parte gibba (Femina) 8, 1, 102. gibbus in posteriorem & exteriorem partem (Humerus) 8, 1, 74. Vulsella - ab ea parte, qua sima est: ea parte, qua gibba est 8, 10, 97 *opp.*

Gibber, a, um. iecur - intrinsecus cavum, extrinsecus gibberum est 4, 1, 16.

Gigno, genui, genitum. quà cute Capillum gignente contegitur (calvaria) 8, 1, 2. crassissimum vero in capite os post aurem est, qua Capillus, ut verisimile est, ob id ipsum non gignitur 8, 1, 14. genuini (Dentes,) qui sero gigni solent 8, 1, 39. hae vero (gravidae feminae,) quae gignunt, Imbecillos vixque vitales edunt (*Infantes*) 2, 1, 33 *i. pariunt.* quae (genera Serpentium) aestuosis gignuntur locis 5, 27, 65.

Genitalis, e. in feminis super genitale earum posita est (vesica (*urin.*) 4, 1, 35 *i. uterum cum vagina, genitale arvum.*

Gingiva, ae. inter Dentem & gingivam 6, 13, 5. a superiorum Dentium gingivis 8, 1, 19. si Dolor in gingivis est 6, 15, 13. propria etiam dentientium, gingivarum Exulcerationes 2, 1, 43. saepe forceps, quum dentem comprehendere non possit aut frustra comprehendat, Os gingivae prehendit & frangit 7, 12, 12 gingivarum vero Ossa, quae hebetia sunt, in perpetuum ustione nudantur 6, 15, 17. exit enim (Sanguis) modo ex gingivis 4, 4, 65. si ex gingivis exit (Sanguis) *ib.* 81. solent etiam interdum juxta dentes in gingivis Tubercula qnaedam oriri dolentia, παρυλίδας Graeci appellant 6, 13, 1. propter gingivarum marcescentium Vitium (dentes nonnunquam moventur 7, 12, 1. sine gingivarum ullo Vitio (modo ex ore exit sanguis) 4, 4, 65. fit etiam interdum, ut ex gingivae Ulcere, sive παρυλὶς fuit, sive non fuit, diutius pus feratur 6, 13, 14. ne quod in gingivis palatove aliave parte oris Ulcus habeat 5, 27, 37. alia quoque (*praeter παρουλίδας*) Ulcera in gingivis plerumque oriuntur 6, 13, 12. *conf.* 6, 11, 13.

¶ quibus magni lienes sunt, his gingivae Malae sunt, & os olet 2, 7, 52. *Hippocr. de intern. Affectionib.* 34. *gingivae male olent, & a dentibus recedunt.* a Mediisque naribus aut superiorum dentium gingivis per medium palatum una (sutura) procedit 8, 1, 19.

¶ *cum Verbis:* oportet in utrolibet (vitio) candens ferramentum gingivis Admovere *caet.* 7, 12, 2. Adustae gingivae melle Illinendae, & mulso Eluendae sunt *ib.* 3. Incidi gingiva debet 7, 12, 14. tum Incidi gingiva debet *ib.* 15. propter gingivarum Marcescentium vitium 7, 12, 1. si vero a dentibus gingivae Recedunt 6, 13, 17. circumradi debet (dens,) ut gingiva ab eo Resolvatur 7, 12, 5.

¶ *cum Particulis:* haec ulcera (aphthae) A gingivis incipiunt 6, 11, 13. A superiorum dentium gingivis 8, 1, 19. Ex, In, Inter, *v. in superioribus.*

Git. calefacit 2, 33, 15. dandum potui (*in* malo *hysterico* 4, 20, 12. git cyathi tres 5, 28, 293. git, *alias melanthion, & nigella: v. Rhod. ad* Scribon. Compos. 69.

Glaber, bra, brum. cutem ex toto glabram 6, 4, 3.

Glacies, ei. aqua ex nive aut glacie 2, 18, 47.

Gladiator, oris. gladiatorem in arena I Praef. 71. quidam jugulati gladiatoris calido sanguine poto tali morbo (*epilepsiae*) se liberarunt 3, 23, 25.

Glans, ndis. glandis quam μυροβάλανον Graeci vocant, cortex, 5, 18, 11. fit (*epithema*) ex unguentariis glandulis, quas μυροβαλάνους Graeci vocant 4, 9, 13 glandis unguentariae pondo IV 5, 26, 285.

¶ genus telorum, quod interdum evelli debet, est plumbea glans 7, 5, 28.

¶ *de anteriore parte penis.* sub Circulo glandis 7, 25, 9 *i. corona. v.* Circulus. Cutis circa glandem prehenditur & extenditur 7, 25, 4 *i. praeputium.* in eo, cui glans parva, juxtaque eam Cutis spatiosior (est) *ib.* 3. Cutis, quae super glandem est *ib.* 21. Phagedaena, *v. paulo post.* Ulcera in glande 6, 18, 14.

¶ *cum Adjectivis: v.* Libera. in quo (cole) si glans Nuda est 7, 25, 1. In eo, cui glans Parva (est) *ib.* 3. si in Summa glande circa fistulam urinae est (phagedaena) 6, 8, 62.

¶ *cum Verbis: v.* Aperio. Condo. Contego. Excido *media brevi.* Nudo. Tego.

¶ *cum Particulis:* Circa & In, *v. sup.* Super glandem autem adverso emplastro imposito induci (debet cutis) 7, 25, 13. si Super glandem notae revertuntur *ib.* 22. resoluta autem cutis rursus extenditur Ultra glandem 7, 25, 11. *v. de hac curatione circumcisorum D. Cleric. Hist. Medic. P. 2. Lib. 4. Sect. 1. Cap. 5, p. m.* 535. ulcera vel in cutis ulteriore parte vel in glande, Ultrave eam in cole reperientur 6, 18, 14.

Glandula, ae. atque in ipsis cervicibus glandulae positae sunt, quae interdum cum dolore intumescunt 4, 1, 5 *i. tonsillae, amygdalae.* ubi aetas (*puerorum*) paulum processit, glandulae oriuntur 2, 1, 45 *Hippocr. Aphor.* 3, 26 παρίσθμια, *i. tumores tonsillarum.* si vero sub prima curatione (*fractae calvariae*) febris intenditur, *caet.* & in cervicibus glandulae oriuntur 8, 4, 43. struma quoque est tumor, in quo subter concreta quaedam ex pure & sanguine quasi glandulae oriuntur 5, 28, 102. testiculi simile quiddam glandulis habent; nam sanguinem non emittunt, & omni sensu carent; dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, *caet.* 7, 18, 2.

Gleba, ae. minii gleba 4, 15, 22.

Glomero, are. ubi inter se implicatae glomerantur (venae) 7, 22, 2. *de cirsocele.*

Glorior, ari. id (κωλικὸν) se repperisse Cassius gloriabatur 4, 14, 6.

Gluten, inis. glutinat 5, 2, 2. purgat. 5, 5, 5. gluten, quo vinctus est pilus (*cilii*) 7, 7, 78 *i. palpebrae adglutinatus* 75. grandis pinna, gummi vel fabrili glutine illita 8, 5, 7. id enim (mixta inter se similia & thuris fuligo) corpori quasi gluten inhaerescit 8, 5, 12.

Glutinosus, a, um. Caro. Cibus. Humor. Ἰχὼρ Μελίκηρα. Pus. Resina. Sanguis. Sanies. Sputum. glutinosum (si est id, quod excernitur *per alvum*) 2, 4, 23. glutinosa *de alimentis* 6, 18, 91. omnia glutinosa 3, 7, 5. omniaque fere glutinosa 2, 23, 1. cibus sine glutinosis 3, 25, 11. ex duro (ulcere sycosis) exiguum quiddam & glutinosum exit 6, 3, 2. Glutinosior 5, 26, 74. Glutinosius 5, 26, 68. in resinam quam Glutinosissimam 6, 7, 97.

¶ Minime glutinosos cibos 7, 26, 23.

Glutino, are. quod (emplastrum) παρακολλητικὸν a glutinando vocant 5, 19, 12. si glutinandum est 5, 26, 84. *sc. ulcus vel vulnus.* Callo glutinantur (fracta ossa) 8, 4, 42. ne Cicatrice inter se palpebrae glutinentur 7, 7, 33. *v.* Emplastrum. Gummi- hoc maxime praestat (*in* collyriis,) ut, ubi collyria

ex salubri Loco in gravem, neque ex gravi in salubrem transitus satis tutus est: ex salubri in gravem prima hieme; ex gravi in eum, qui salubris est, prima aestate transire, melius est, 3, 2 *opp.* gravibus Locis 1, 2, 5. gravibus aut Locis aut Temporibus I Praef. 112. atque etiam peregrinantibus eadem necessaria sunt, ubi gravi Tempore anni discesserunt ex suis sedibus, vel ubi in graves Regiones venerunt 1, 10, 10. ob haec alii differunt (cibum dare *febricitantibus*) ad mediam noctem, decurso jam gravissimo Tempore 3, 5, 20 *i. quo* tempore fere pessimi sunt, qui aegrotant 19. fere Ventus ubique a mediterraneis regionibus veniens, salubris, a mari, gravis est 2, 1, 8 *opp.*

¶ *i. multum alens:* inter domesticas vero quadrupedes levissima suilla (caro) est, gravissima bubula 2, 18, 22 *opp. synon.* valens, firmus, robustus *ib.* 5, 11, 12 seqq. 23. *caet. conf.* Levis. piscium gravissimi *ib.* 24. quo fit, ut ex stagno vel lacu vel flumine eadem genera graviora sint *ib.* 35.

¶ Minus gravis morbus 2, 14, 15 *i. levior.* inflammationes Multo graviores 8, 10, 78. Multo gravius periculum 2, 12, 17. si Paulo graviora (indicia fuerunt) 3, 2, 22.

Graviter, *adv.* graviter erumpit (sanguis) 4, 4, 82 *i. vehementer & copiose.* si leviter imprimitur (*trepanum*,) si graviter 8, 3, 8 *opp. i. fortiter.* si graviter aliquis percussus est 8, 4, 21. ubi vero gravius aliquis audire coepit 6, 7, 69 *i. difficilius.* ultima (*anastomosis*) minime nocet, prima (*de abrosis*) gravissime 4, 4, 73 *opp. i. maxime.*

Gravitas, atis, crudum est autem (*apostema*,) in quo major quasi venarum motus est, & gravitas 5, 28, 145 *i. pondere sensus.* gravitatis quoque cujusdam in ea parte (*in vesica urinaria calculosorum*) sensus est 2, 7, 37.

¶ *de sensu molestiae in affectibus praeter naturam.* gravitas in eo (Capite) sentitur 4, 2, 42. est etiam Capitis gravitas 4, 2, 43. quodsi Capitis gravitas manet 6, 7, 75. si gravitas vel Capitis vel praecordiorum secuta est 3, 5, 3. tum (hieme) & pituitae plus & Capitis gravitas major subest 1, 3, 41. si quis gravitatem Corporis sentit I Praef. 112. si qua gravitas in Corpore est 1, 10, 4. quo (die) primum gravitatem ejus Partis (pulmonis) sentit (aliquis) 2, 7, 87. nisi haec gravitatem Pectori faciet 1, 3, 55. Praecordiorum totiusque Pectoris gravitas (subsequitur) 4, 7, 3. *add.* 3, 5, 3. ubi amari ructus cum dolore & gravitate Praecordiorum sunt 1 3, 44. Spiritus gravitas 7, 3, 3 *i. difficilis respiratio.*

Gravedo, dinis. *tractatur* 4, 2, 44 seqq. aliud autem (*quam* distillatio,) quamvis non multum distans, malum gravedo est *ib.* nunc video apud Graecos in gravedine hoc nomen (κορύζας) servari *ib.* 46 *i. de gr.* in senectute gravedo (*frequenter oritur*) 2, 1, 52. caeteros, si seniores sunt, gravedines atque destillationes male habent 2, 1, 34. quos assiduae lippitudines, gravedines, destillationes, tonsillaeque male habent 1, 5, 1. tum (vere) gravedines, destillationes oriri solent 2, 1, 15. quae res maxime gravedines destillationesque concitat 1, 2, 4. vitari etiam gravedines destillationesque possunt, si 1, 5, 5. si capitis ac frontis dolores ex vento vel frigore aut aestu sunt, gravedine & sternutamentis finiuntur 2, 8, 54. ubi id (vitium *sonitus aurium*) Ex gravedine est 6, 7, 83. si Ex gravedine est *ib.* 84. In gravedine 4, 2, 51. 60. *conf.* 46. Sub eadem *ib.* 45.

Gravo, are. in id ipsum, quod gravatur, evocari (sanguinem) 2, 10, 37 *synon. ib.* laeditur, *i. praeter naturam affectum est.* ubi hae (membranae) gravatae occaluerunt 7, 18, 24 *i. pressae.* ne stomachus gravetur (*cibo conferto*) 3, 22, 13.

Gravidus, a, um. gravidae quidem feminae, quibus tum (vere) adest partus, abortu periclitantur 2, 1, 33. mulier quoque gravida acuto morbo facile consumitur 2, 6, 24. mulieri gravidae 2, 7, 42. 2, 8, 126. gravida mulier 2, 8, 31. 2, 10, 7. quae neque peperit, neque gravida est 2, 8, 127. in mulieribus vero, nisi ubi gravidae sunt 4, 1, 37. gravida mulier valens 10, 7. *conf.* Mulier.

Gremium, i. in gremium ejus (medici) caput resupinus effundat (*aeger*) 7, 7, 21.

Gressus, us. calx in gressu terram non contingit, sed planta ima 8, 20, 5 *sic veteres edd. sed Linden.* ingressu.

Grossus, i. *ficus immatura.* grossi in aqua cocti (evocant & educunt) 5, 12, 2. *ap. alios usurpatur feminino genere.*

Grus, gruis. grus generis valentissimi est 2, 18, 7. alvum astringit 2, 30, 6.

Gubernator, oris. nam ne agricolam quidem aut gubernatorem disputatione, sed usu fieri I Praef. 52.

Gummi, i. sanguinem supprimit 5, 1, 1. glutinat vulnus, praecipueque Acanthinum 5, 2, 1. laevat id, quod exasperatum est 9, 13. gummi, quum quasdam alias facultates habeat, hoc maxime praestat (*in collyriis*,) ut, ubi collyria diu facta inaruerunt, glutinata sint; neque frientur 6, 6, 50. gummi cum trito semine apii liquatum, & cum cyatho passi datum (coërcet malignam purgationem *uterinam*) 4, 20, 19. gummi Acetabulum 5, 18, 2. gummi libra 6, 6, 132. gummi *genit.* 5, 20, 16. 5, 23, 4. 5, 28, 187. 6, 6, 35. 48. 51. 52. 53. 55. 57. 59, 61. 85. 108. 125. 129. 139. 140. 141. 149. 152. 154. 156. 157. 167. 179. 182. 184. 193. 6, 18, 103. *ablat.* grandis pinna, gummi vel fabrili glutine illita 8, 5, 7.

Gustus, us. donec in ore gustus ejus (succi) sentiatur 6, 8, 6 *i. sapor.* id gustui non insuave est 4, 19, 23. non gustu, sed in vulnere nocent (quaedam venena) 5, 27, 34.

Gusto, are. paulum cibi, sed hujus idonei, gustandum 1, 3, 52 *i. comedendum est.* celerius tamen etiam panis mandendus (*in spasmo cervicis*,) quam vinum gustandum 4, 3, 23 *i. bibendum.*

Gutta, ae. sub his (*oculi partibus*) gutta Humoris est, ovi albo similis: - κρυσταλλοειδὴς a Graecis nominatur 7, 7, 126. cujus (lactucae marinae Lactis) gutta pani adjecta abunde purgat 2, 12, 2. tribus Vini guttis aut quinis aspergendam potionem esse dixit 4, 11, 16. si vehementem infirmitatem adjuvari posse tribus guttis (vini) putavit, erravit *ib.* 17. ejusdem passi heminae tres usque eo coquuntur, donec extracta inde gutta Induresćat 5, 25, 39. tum in aeneo vase leniter coquuntur, ne superfluant; quum jam guttae Indurescunt, vas ab igne removetur 6, 18, 34 ἄλφος vocatur, ubi color albus est, fere subasper & non continuus, ut quaedam quasi guttae dispersae esse videantur 5, 28, 295.

Guttur, uris. gutture & arteriis exulceratis 4, 4, 69. concutiendum mentum & Ad guttur adducendum est (in maxilla *luxata*) 8, 12, 7. si Ad guttur penetravit (fistula) 5, 28, 165. Circa guttur 4, 1, 4. 5, 26, 114. In gutture 3, 22, 38. 4, 1, 9.

Gymnasium, i. sordes ex gymnasio 5, 11, 5. 5, 15, 4.

Gypsum, i. simul reprimit & refrigerat 2, 33, 10. si sudor vincit, delinendus homo est vel gypso vel *caet.* 3, 19, 8.

H. Habena,

H.

78. *conf. inf. cum* Exulcerationes. Perflatum.

¶ *i. requiro, admitto.* primam curationem habet (id genus doloris,) qua ſanguis mittatur 4, 2, 12. *v. inf. cum Nominibus* Curatio.

¶ *i. exiſtimo.* primoque medendi ſcientia ſapientiae pars habebatur I Praef. 11. ſi plenior aliquis & ſpecioſior & coloratior factus eſt, ſuſpecta habere bona ſua debet 2, 2. in eodem morbo (pulmonis) periculoſa ſunt tuſſis, deſtillatio, etiam, quod alias ſalutare habetur, ſternutamentum 2, 8, 65. prima ſemper habita ſalute 3, 4, 5.

¶ *i. computo.* unius deinde denarii pondus (ſciri volo) dividi a me in ſex partes, id eſt, ſextantes, ut idem in ſextante denarii habeam, quod Graeci habent in eo, quem ὀβολὸν appellant 5, 17, 9.

¶ *i. exhibeo, praeſto, praebeo.* ſi hiems ſicca ſeptentrionales ventos habuit, ver autem auſtros & pluvias exhibet 2, 1, 32 *ſynon. add. ib.* 37. haec vero quum ſine febre quoque vel latentium vel futurarum rerum notas habeant 2, 7, 59. *conf.* 3, 2, 7. *inf.* Alimentum. Dolorem. Exitum.

¶ *i. comparatus ſum.* quae (partes) jam male habent 2, 10, 40. *conf.* 4, 2, 24. ſive corruptâ materiâ, ſive ſpiritu male habente 2, 11, 11. & id quidem in multis ita ſe habere I Praef. 31. quum aliter pleraque in mortuis ſe habeant *ib.* 73. *conf. inf. cum* Se.

¶ *i afficio.* quos aſſiduae lippitudines, gravedines, deſtillationes, tonſillaeque male habent 1, 5, 1 *ſynon. ib.* torquet. *conf.* 2, 1, 34. 43. 2, 8, 110. 3, 6, 7. 3, 20, 6. 3, 21, 1. 3, 27, 1. 4, 4, 52. (*ſynon.* moleſta eſt 51:) 4, 10, 1. 5, 26, 253. 5, 28, 111. 260. 7, 7, 55. male haberi aegrum 3, 4, 19 *ſynon* 17 cruciari. ſi vel copiâ ſui male habet (materia) vel corrupta eſt 2, 10, 15. Diu male habent (renes) affecti 4, 10, 1. Diutius ſaepe & Periculoſius tabes eos male habet 3, 22, 1.

¶ *cum Nominibus:* quaeve (febres) ſemper pares Acceſſiones habeant 4, 4, 13. habet enim (*ἡμιτριταῖος*) plerumque frequentiores Acceſſiones Deceſſionesque 3, 8, 2. quae (ſenilis aetas) ſine novo vitio tamen Aciem hebetem habet 7, 7, 132. *v.* Aeger, *vel ſupra.* Affectus. *v. inf.* Dolores. deinde eadem omnia pinguia quam macra, recentia quam ſalſa, nova quam vetuſta, plus Alimenti habent 2, 18, 37 *ſynon.* praeſtant *ib.* 28 ſubito habet Alvum ſuppreſſam 2, 12, 14. quive eam liquidam habet *ib.* 16. Animadverſionem tantummodo hanc habet neceſſariam (parotis,) ut 6, 16, 2. qui (panniculus) ad duo capita duas Anſas habet 6, 18, 99. Aquilones, *v. inf.* Ventos. neque hercule ſcientiam praecipuam habent hi, qui pſylli nominantur, ſed Audaciam uſu ipſo confirmatam 5, 27, 33. quoniam Autorem Dioclem habet (*id* ferramentum) 7, 5, 24. curationum vero diverſa genera ſunt, prout Autores aliquos habent 3, 4, 2. id (*remedium*) quum idoneos Autores ex populo habeat 4, 4, 18. ſi capitulum exiguum eſt, Baſimque tenuem habet 7, 30, 17. Bona, *v. inf.* ſuſpecta *in adjectiv.* qui grandes Calculos habent 2, 7, 36. jamque Callum habent (fiſſa in ano) 7, 30, 2. in conclavi modicum Calorem ſine ullo perflatu habente 7, 29, 44. quaſi Capillos habet (urina) 2, 7, 30. Caput attonſum habere 4, 3, 16. Caput & pedes manusque frigidas habere, ventre & lateribus calentibus; aut frigidas extremas Partes acuto morbo urgente 2, 4, 10. caput ſublime, *caet. v.* ¶ *i. gero, teneo.* id (os *fractum*) nonnunquam retuſa habet Capita, nonnunquam acuta 8, 7, 3. qui quaſi Carcinoma habent 7, 7, 57. ſi haec (urina) craſſa, Carunculas quasdam exiguas habet 2, 7, 30 a lateribus Cava habere debet canalis 8, 10, 68. ſi Circuitum habere ea febris ſolita eſt 2, 17, 11. *v.* Circuitus. quantoque magis mixtos, neque inter ſe diductos Colores habet (ſputum *pleuriticum*) 2, 8, 63. Coloremque habet (cutis) ex rubro ſubnigrum 5, 28, 71. caetera omnia Contraria prioribus habet (ichor) 5, 26, 85. ubi cerati Craſſitudinem habet 5, 18, 12. donec cerati Craſſitudinem habeant 6, 7, 24. *conf.* 6, 18, 33. 8, 15, 7. 6, 6, 31. 6, 19, 3. 6, 18, 17. 5, 25, 13. 6, 18, 20. *vel* Craſſitudo. ſi jam Cruſtas habent (ulcera oris) 6, 11, 6. pluresque Cruſtas habent (ea ulcera) 6, 8, 3, eâdem Cura habita, ne 7, 5, 13. magnâ Cura habita, ne 7, 12, 37 *caet. v.* Cura. ſumma utraque parte iſta habenda Cura eſt, ne, 7, 5, 10. primam Curationem habet (id genus doloris) qua ſanguis mittatur 4, 2, 12 quae (vulnera) difficilem Curationem habeant, quae promtiorem, (ſcire medicus debet) 5, 26, 10. quae res quum in labris quoque & naribus fieri poſſit, (ſc. curtum ſarcire,) eandem autem Curationem habeat 7, 8, 13. anus quoque multa taediique plena mala recipit, nec a ſe multum abhorrentes Curationes habet 6, 18, 81. habere Cutem circa umbilicum & pubem macram 2, 4, 7. ſed non omni modo res ea Deſperationem habet 7, 4, 23. quum omnia iſta mediocres Differentias habeant 7, 6, 3 magnâ Diligentiâ per hanc curationem habitâ, ne 7, 12, 44. Dolorem habere continuum 2, 4, 6. quicunque etiam Dolorem ingentem circa tempora & frontem habebit 2, 7, 23. *conf.* Moleſtiam. qui vel capitis vel arteriae Dolores habere conſueverunt, vel quoslibet alios oris Affectus 1, 5, 4 ſi mulier a partu vehementes Dolores habet 2, 7, 22. quamvis magnos Dolores habet (coxa) 2, 8, 35. tactusque is locus aliis Dolorem affert, in aliis eum non habet 5, 28, 23 *ſynon. i. praeſtat.* Doloresque is locus & Punctiones habet 6, 18, 37, ea vero curatio nihil habet Dubii 7, 7, 79. quod (os calcis) quadam parte ſinuatur, quadam Exceſſus habet 8, 1, 115. ut humor ad membranam quidem deſcendat, Exitum vero non habeat 8, 4, 46. quum ſanguis Exitum non haberet 6, 18, 110. ut imus ſinus Exitum habeat 7, 2, 21 *i. det, praebeat.* in articulis aliquas Exulcerationes graves habeant (neceſſe eſt) 2, 7, 18 *i. accipiant.* qui diu habent Faciem pallidam & tumidam 2, 7, 8. habent autem hanc Facultatem ſemina erucae *caet.* 2, 33, 3. *v* Facultas. ſunt autem quaedam emplaſtra, quibus utriusque rei Facultas eſt: quae, niſi ſingula habenda ſit, meliora ſunt 5, 19, 23 *i. praeſtô eſſe debeat, vel adhibenda.* ab altera parte totidem Faſcias habet (panniculus) 6, 18, 99 Febrem, *v. inf. cum Nominativis:* aliae (febres) Fervorem ingentem habent, aliae tolerabilem 3, 3, 15. non itaque, ſi quid vix milleſimo in corpore aliquem decipit, id Fidem non habet, quum per innumerabiles homines reſpondeat 2, 6, 40 *opp. i. invenit, ita eſt, ut ei fidere liceat.* more ſcilicet magnorum virorum, & Fiduciam magnarum rerum habentium 8, 4, 11. Figuras varias habens (genus impetiginis) 5, 28, 276. morbus, qui per ſe Finem habiturus eſt 2, 14, 13. juxtave aliquid Fiſſum habere (poteſt *os*) 8, 4, 17. eaeque (Fiſtulae) ad mares, tres; ad feminas duae medico habendae ſunt 7, 26, 5. multo tamen patentiorem Fiſtulam habiturus eſt rupta cervice (veſicae,) quam habuiſſet inciſa 7, 26, 49 cornea (cucurbitula) altera parte aeque patens, altera Foramen habet exiguum 2, 11, 2. is canalis ab inferiore

parte

Apprehensam tanquam habenulam excidere 7, 28, 6. Contineatur, *v. postea* excipitur. Diductisque per retusos hamos oris 7, 7, 167. tum minister oras vulneris leniter Diducere manibus suis, vel etiam duobus hamis membranae interiori injectis, debet 7, 16, 9. quod consequitur is, qui neque nimium neque parum hamos Ducit 7, 30, 20. quorum ubi aliquid detectum est, Excipiendum hamo retuso est 7, 5, 11. eaque tunica eodem modo duobus hamis Excipitur sic, ut a sinistro testiculus eatenus contineatur, ne 7, 20, 18. duobus hamis membranae interiori Injectis 7, 16, 9. Sum: qua proximus hamus est 7, 31, 12.

Hamulus, i. hamulum Acutum, paulum Mucrone intus Recurvato (protrahendum est) 6, 7, 98. eique (venae) Retusus hamulus subjicitur 7, 31, 9. ¶ Adducta per hamulum vena 7, 31, 11. hamulo Apprehenso 7, 7, 125. duobus hamulis ea (tunica) juxta ipsas oras Apprehendi debebit 7, 20, 13. Excipi hamulo (encanthis) & circumcidi debet 7, 7, 43. hamulo autem summum ejus foraminis Excipiendum 7, 7, 61. hamulo Excipere (tonsillas oportet) & scalpello excidere 7, 12, 26. utrinque orae hamulis Excipiendae 7, 12, 43. hamulo orae Excipiuntur 7, 31, 8. hamulo uno aut altero Excipiendum est (capitulum *haemorrhoidale*) 7, 30, 20. quae (vena) quo tendat, facile hamulo Extento cognoscitur 7, 31, 10. Infigere, *v mox* subjicere. Protrahendum est, *v sup.* hamulo retuso. quas (plagae oras) Reducere hamulis facile est 7, 31, 6. tum idem medicus hamulum acutum, paulum mucrone intus recurvato, Subjicere extremo ungui debet, eumque infigere 7, 7, 24. *add. sup.* retusus.

Hapsus, i. *pulvillus, glomus, plumaceau, Bausch, vel simile.* circumdare primum oportet (*in dolore pleuritico*) latus hapso lanae sulphuratae 4, 6, 9. tum (*post lithotomiam*) multo is (*sectus*) oleo perungendus inducendusque hapsus lanae mollis, tepido oleo repletus, qui pubem & coxas & inguina & plagam ipsam contectam eodem ante se linteolo, protegat; isque subinde oleo tepido madefaciendus est 7, 26, 108-109. *vid. Nota ad* 4, 6, 9. *& Rhod ad* Scribon. Compos 43. p. 86.

Haud. cutis haud omnino adducta 7, 9, 8.

Haurio, ire. ne, quod haustum erit, devoretur 6, 9, 8.

Hebenus, i. videtur hanc facultatem (alvum moliendi) habere 3, 21, 25. exedit corpus 5, 7, 1. evocat & educit 5, 12, 1. laevat id, quod exasperatum est 5, 13.

Hebes, etis. *vigore naturali destitutus.* quae (senilis aetas) sine novo vitio, tamen Aciem (oculorum) hebetem habet 7, 7, 132. quo (tumore bronchoceles) modo Caro, hebes, *caet.* includitur 7, 13, 1. in his vero (tuberculis *cysticis*,) quae cedunt, aut melli simile aliquid, *caet.* aut Carni hebeti & cruentae, (reperitur) 7, 6, 8. gracile Corpus infirmum, obesum hebes est 2, 1, 13. auster aures hebetat, *caet.* totum Corpus efficit hebes, humidum, languidum 2, 1, 25. gingivarum vero Ossa, quae hebetia sunt, in perpetuum ustione nudantur 6, 15, 17 *i. invalida.* quo latiora quaque parte (Ossa scapularum,) hoc hebetiora 8, 1, 66.

Hebesco, ere. aciesque ejus (pupillae) hebescit ac paene caligat 6, 6, 207. *in optimo codice Florentino, & Pinelli,* hebetescit: *v. Rhod. in Lexico* Scribon. p. 391 a.

Hebeto, are. quod ipsum (*oleum* rosae vel lac) tamen, si copiosius est (instillatum,) aciem ferramenti hebetat 8, 3, 9 *proprie, i. obtusam reddit*, ignavia corpus hebetat, labor firmat 1, 1, 3 *opp. i. vigorem perdit.* auster aures hebetat 2, 1, 25. βαρυηκοΐας ποιέει *Hippocr.* calor omnis mentem hebetat 2, 1, 27 γνώμης νάρκωσιν ποιέει *Hippocr.*

Hedera, ae simul reprimit & refrigerat 2, 33, 11. *conf.* 8, 10, 111. hedera cum rosa & aceto 3, 20, 14. bacca hederae (cortice liberata,) conjecta in ejus (dentis exesi) foramen, dentem findit 6, 9, 26. potest (proficere in altero genere sacri ignis) Nigra hedera ex vino austero cocta: ac, si celeriter malum serpit, non aliud magis proficit 5, 28, 87.

Helenium, i. ad discutienda ea, quae in corporis parte aliqua coierunt, maxime potest 5, 11, 1.

Ἡλιοτρόπιον, ε herbae solaris, quam ἡλιοτρόπιον Graeci vocant 5, 27, 53. *v.* Herba solaris.

Hemina, ae. *nominat. v.* Mellis, Olei, Picis, Tritici, Vini. heminae *genit.* singulorum heminae tertia (pars) 5, 19, 63. heminam, *v.* Aceti, Olei, Picis. non ultra heminam aquae assumere (oportet) 4, 2, 61. heminâ *ablat. v.* Olei, Passi, Salis, Vini. heminae *nominat. plur.* olei & aceti singulae heminae 5, 19, 4. mellis heminae tres 5, 25, 23. passi heminae tres usque eo coquuntur, donec 5, 25, 39. passi quam dulcissimi tres heminae ad unam coquuntur 6, 10, 16. passi heminae tres 6, 7, 35. heminas: recte tota die ac nocte duas vel tres heminas aeger bibet 3, 19, 15. aceti heminas tres 5, 18, 29. 5, 19, 26. olei heminas tres 5, 19, 56. per insequentes dies circa singulas heminas (*aquae in ascite*) emittendum 7, 15, 9. heminis *ablat.* olei tribus heminis 5, 19, 53. cum passi tribus heminis 6, 6, 144.

Ἡμιτριταῖος, ον. id genus (febris) plerique medici ἡμιτριταῖον appellant 3, 3, 9 ubi id genus tertianae est, quod ἡμιτριταῖον medici appellant 3, 8, 1.

Ἡπατικὸς, ἡ, ὸν. ἡπατικὸν Graeci vocant (morbum jocinoris) 4, 8, 1.

Herba, ae. etiam imperitissimae gentes herbas aliaque promta in auxilium vulnerum morborumque noverunt I Praef. 2. quaelibet herba ex refrigerantibus 3, 10, 5. unde etiam locus fabulae factus est, per parentes id (*in laeso oculo*) herba restitui. quod per se sanescit (*in columbis, palumbis, hirundinibus*) 6, 6, 222. herba Betonica vel Cantabrica vel Centaurion vel Agrimonia vel Trixago vel Personata 5, 27, 67. utiles etiam in quibuscunque viribus (insanientium) herbae duae sunt, Solanum & Muralis 3, 18, 30. *conf.* succus expressus. herbam Mentastrum cum suis radicibus evelli debere 6, 9, 29. simul reprimunt & refrigerant. herba Muralis, (parthenium vel perdicium appellant:) serpillum, pulegium, ocimum. herba Sanguinalis, quam Graeci πολύγονον vocant: portulaca, papaveris folia, *caet.* 2, 33, 6. ex cerussa (medicamentum,) cui contritae herbae Muralis succus sit adjectus 4, 24, 25. major (papula) commodissime Murali herba tollitur, si super eadem trita est 5, 28, 290. herba Sanguinalis, *v. paulo ante* herba muralis. utilis in hepatico morbo est 4, 8, 10. sanguinem supprimit 5, 1, 2. herbae Sanguinalis succum cum rosa (infundere *in aurem*) 6, 7, 54. succo aut herbae Sanguinalis aut acaciae adjecto 6, 7, 57 herbam Sanguinalem ex aceto vel plantaginem esse 3, 22, 44. ἐπινυκτὶς post lenticulam recte herba quo-

Hircus.

rum,) ubi humerorum Dolor vel ad manus pervenit, vel ad scapulas tendit *caet.* 2, 8, 120. humerorum Dolores, qui ad scapulas vel manus tendunt, vomitu atrae bilis solvuntur 2, 8, 40 quum in humeris aliisve commissuris Dolor aliquis exortus est 4, 23, 2, *conf. cum* ad. si humerus Loco suo non est, major in eo ipso fit Macies, quam in brachio 8, 11, 22. Medulla, *v. inf.* si id (vulnus) Musculi femoris aut humeri senserint 8, 10, 77. *v.* Nervi. in cubito autem tria coire Ossa, humeri & radii & cubiti 8, 16, 1. ut recipere (capitulum spathae ligneae cavum) Particulam aliquam ex capite humeri possit 8, 15, 8. humerus vero (fractus) quoque in periculum venit 8, 10, 80. inferius (humeri caput) duos Processus habet, Inter quos quod medium est, magis etiam extremis partibus sinuatur 8, 1, 78. *add. ib.* 81. *vel inf* sinus. eoque fit, ut capite ligni caput humeri impulsum, in suam Sedem, modo cum sono, modo sine hoc, compellatur 8, 15, 15. Similitudo, *v. sup.* in summo capite (cubitus) duobus quasi verticibus extantibus in Sinum humeri, quem inter duos processus ejus esse proposui, se inserit 8, 1, 81 *conf. ib.* 78. rotundo & leniter cavo capite (radius) exiguum humeri Tuberculum recipit, quod ibi nervis & cartilagine continetur 8, 1, 80. si quod in humero Vitium est, ex altero brachio (sanguinem mittendum esse) 2, 10, 39.

¶ *cum Adjectivis:* hinc humerus incipit extremis utrinque capitibus *v.* Tumidus, Mollis, sine Medulla, Cartilaginosus: Medius, Teres, Durus, Medullosus 8, 1, 73: leniter Cavus in priorem & interiorem, Gibbus in posteriorem & exteriorem partem 74. si Dexter humerus ducendus est, si Sinister 8, 10, 44 *add.* 45. vincto Imo humero 8, 10, 43. si is (humerus) inferior est (jugulo fracto) *caet.* sin autem Superior est 8, 8, 9-10. Inferius (humeri caput) 8, 1, 78. Superius humeri caput *ib* 77,- majore parte extra id (scapularum os) situm, nervis deligatur *ib.* Similis, *v. sup.* super talos, Summosque humeros 4, 4, 91.

¶ *cum Verbis:* si Adductus ad latus sit (humerus) 8, 15, 12. humerus autem in priorem partem Adducendus est 8, 8, 8. *v.* Attollo. Cogo *i. compelle.* Conjici in. Conservo. Contineo *i. retineo.* Curo. si in alam Delapsus est (humerus) 8, 15, 2 *i. luxatus. v.* Deligari. Duci. Excido *de luxatis.* Extendi. Extenuari. si quidem humerus Fractus est 8, 10, 40. ubi in vicinia cubiti humerus Fractus est 8, 10, 51. Fracto humero 8, 16, 12. *conf. sup. ab initio.* Impono, *v. paulo inferius cum* in. si in partem priorem humerus Incidit 8, 15, 17 *i. luxatus est.* hinc humerus Incipit 8, 1, 73. ne postea suspensum aliter, atque quum deligabatur, humerum Inclinet (id, quod afficitur) 8, 10, 48. superius autem humeri caput - scapularum ossi inseritur 8, 1, 77. non sic, ut membrum aliud Intenditur 8, 10, 40 (humerus fractus.) *v.* Moveri. Propelli. Reposito humero 8, 15, 20. *v.* Sanesco, *vel in super.* Sinuatur, *v. sup.* processus. Situm, *v.* superius humeri caput. Sum: si humerus loco suo non est 8, 11, 22. Suspensum aliter, atque quum deligabatur, humerum 8, 10, 48. Vinctus hac ratione humerus 8, 15, 22. Vincto imo humero 8, 10, 43.

¶ *cum Particulis:* fereque id (jugulum,) quod a pectore est, super id, quod Ab humero est, in posteriorem partem inclinatur 8, 8, 2. quum latum os scapularum Ab humero recedit 8, 11, 2. Ab humeris femoribusque metus mortis est 8, 25, 3. (si cum vulnere loco mota sunt.) idemque (dolor *in hepatitide*) ad latus dextrum & Ad jugulum humerumque partis ejusdem pervenit 4, 8, 2. summa costa Contra humeros sita est 8, 1, 58. sicut Cum humero cubitus (committitur) 8, 1, 112. sursumque ad ejusdem partis aurem Cum humero porrigi non potest (cubitus) 8, 15, 2. dextrâ vero cubitum Cum humero attollere (medicus debet) 8, 15, 19. quum De humeris dixerim 8, 20, 1. si quod In humero vitium est 2, 10, 39. quum In humeris aliisve commissuris dolor aliquis exortus est 4, 23, 2. imponuntur (ea) In humero partis ejus, qua dens dolet 6, 9, 19. In eo ipso (humero) 8, 11, 22. Super talos summosque humeros 4, 4, 91.

Humilis, e. Calceamentis humilioribus utendum 8, 22, 7. resupinus collocandus est (*aeger*,) sic. ut Caput humile sit 7, 26, 103. homo collocatur alto Sedili, medicus autem humiliore adversus 8, 10, 40. μυρμηκιαι autem vocantur humiliora thymio duriorataque (Tubercula) 5, 28, 227. *translate:* quae (genera gestationis) adhibenda sunt & pro viribus cujusque & pro opibus, ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili desint 2, 15, 6. *i. pauperi.*

Humor, oris. *synon.* liquor 7, 21, 11. quo facto (*i. bronchocele aperta,*) sive humor est, profluit: sive quid densius, digitis educitur 7, 13, 3 *opp.* quotiescunque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum sit, Aquam intellgi volo 6, 6, 131 *conf.* 6, 6, 49. humor aquae similis *vid. inf. i. fluida corporis:* vere tamen maxime, quaecunque humoris motu novantur, in metu esse consuerunt 2, 1, 14 utiliaque haec genera (sudorem sicco calore eliciendi) sunt, quoties humor intus nocet, isque digerendus est 2, 17, 4 *conf.* I pr. 106. *in* infante intus emortuo 7, 29, 24. 25. *i. sanguis:* ex quo evenit (sub ictu calvariae,) ut humor ad membranam (*duram matrem*) quidem descendat, exitum vero non habeat 8, 4, 46. *conf.* 5, 27, 44. *i. urina* 3, 21, 30. *synon.* pituita 6, 6, 123-134-135. *conf. inf. i. succus mali Punici:* malum ipsum super prunam imponere (oportet,) quod, dum humor intus est, non aduritur 4, 19, 26. *i. oleum:* humor ex amaris nucibus aut ex nucleo mali Persici expressus 6, 7, 15. *i. lente crystallina oculi:* sub his gutta humoris est, ovi albo similis, a qua videndi facultas proficiscitur: κρυσταλλοειδὴς a Graecis nominatur 7, 7, 126. igitur vel ex morbo vel ex ictu concrescit humor *caet.* isque paulatim durescens interiori potentiae (*videndi*) se opponit (*in suffusione s. cataracta*) *ib.* 127. *i. potulentum:* dixit, saepe interiore parte humorem non requirente, os & fauces requirere 3, 4, 19 *synon.* 18 potio. *add.* 3, 6, 5 *coll.* 4. *ib.* 9. 4, 2, 66 & 4, 12, 5 *opp.* cibi 5, 27, 47. *i. sorbitio & similis materia fluida:* cibus autem febricitantibus humidus est aptissimus, aut humori certe quam proximus, - maximeque sorbitio 3, 6, 32. *i. decoctum:* ficus pinguis vel in mulso, vel in aceto & melle (coquitur;) ex quibus quum ficus discocta est, is humor percolatur 6, 9, 11. homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum sit, aut cupressus, aut myrtus; idemque humor clystere intus adigetur 7, 27, 10. *conf.* 5, 25 13. 6, 18, 27. *i. medicamentum quod instillatur* 6, 7, 14 *coll.* 13. *i. fluidum excrementitium in variis morbis vitiisve, ut in universum* I Pr. 106. 5, 28, 74. Aurium humor 2. 1, 42 *in* infantibus teneriisque adhuc pueris: in sono aurium 6, 7, 84. humor *in Bronchocele* 7, 13, 2-3. 5, 28, 108. *qui* ex Carie fertur 8, 2, 20. habere humorem glutinosum Dentibus inhaerentem *in morbo*

Ὑδροφοβία, ας. solet autem ex eo vulnere, (*quod* morsu rabiosi canis factum est,) ubi parum occursum est, aquae timor nasci: ὑδροφοβίαν Graeci appellant 5, 27, 18, *quo loco tractatur.*

Ὕδρωψ, ωπος. in ὕδρωπα, quam Graeci vocant, incidunt 3, 21, 1.

Hydrops, opis. qui ex quartana in hydropa deciderat 3, 21, 31. *tractatur eo cap. & 7, 15. conf. synon.* Aqua inter cutem.

Hydropicus, a, um. *tanquam substantivum:* si materia extrahenda est, ut in hydropico 5, 18, 4. aquam his, qui hydropici sunt, emitti oportere 7, 15, 1. illa (*hydrocephalo affecto*) cum hydropicis communia sunt 4, 2, 29.

Hyoscyamum, i. 3, 33, 7: Hyoscyamus, i. 3, 18, 43. simul reprimit & refrigerat 2, 33, 7. quidam somnum moliuntur (*in* phreniticis) potui dando aquam, in qua papaver aut hyoscyamus decocta sint 3, 18, 43. si hyoscyamum (aliquis ebibit) 5, 27, 80. Corticis hyoscyami 5, 18, 64. hyoscyami Folia cum ovi vitello cocta 6, 6, 87. hyoscyami Radix vel in posca vel in vino mixto coquitur *caet.* 6, 9, 6. hyoscyami Seminis 5, 25, 5. hyoscyami Succus 6, 7, 46. hyoscyami Succi dimidia minor portio 6, 7, 45.

Hypericum, i. hyperici *genit.* 5, 20, 18. 5, 23, 15.

Ὑπὸ τὴν σάρκα, *species hydropis* 3, 21, 5.

Ὑπόχυσις, εως. suffusio quoque, quam Graeci ὑπόχυσιν nominant 6, 6, 200. *v.* Suffusio.

Hypocistis, idis. exedit corpus 5, 7, 2. hypocistidis succi *genit.* 5, 23, 7. 18.

Hyssopum & Hyssopus, i. hyssopum mali succi est 3, 21, 3. alienum stomacho (est 2, 25, 4. urinam movet 2, 31, 1. sensus excitat 2, 32, 2. *it.* hyssopum *nominat.* 4, 2, 38. 4, 6, 16. 4, 8, 10 4, 9, 11. 4, 17, 3. 7. contritum 4, 17, 3. aqua mulsa, in qua hyssopum decoctum sit 4, 6, 16. hyssopum ex aqua mulsa 4, 17, 7. aqua, cum qua vel Hyssopus cocta, vel contrita capparis radix sit 4, 4, 29. hyssopi *genit.* 5, 25, 27. potio hyssopi 4, 5, 6. paulum hyssopi contriti 5, 28, 216. hyssopum esse debet. 1, 3, 50. hyssopum cum mulsa aqua decoquere 4, 4, 11. in potionem autem hyssopum dare (oportet,) cum quo ficus arida sit incocta 4, 7, 6. oportet autem hyssopum altero quoquo die bibere 4, 4, 53.

I.

Jaceo, ere. alterum (ovum) jacere in aqua bene calida debet 6, 18, 84. quae (iris) in aceto quam acerrimo jacere per viginti dies debet 5, 18, 71. *de homine cubante, vel in latus aut dorsum prostrato:* quum conquiescit aliquis aut jacet, interdum ex toto desidit (*enterocele*) 7, 18, 17. si in latus aut dextrum aut sinistrum, ut ipsi in usu est, cubat (*febricitans* aliquis,) cruribus paulum reductis; qui fere sani quoque jacentis habitus est 2, 3, 1 *i. in lecto ad quietem & somnum compositi. peculiariter de aegro:* ubi supinus aeger jacet, porrectis manibus & cruribus 2, 4, 1 *synon.* cubat 2, 6, 11. num sine sensu quasi dormiens jacuerit (is, *cui* calvaria percussa) 8, 4, 2, si diutius aut jacet, aut alioqui jacere consuevit (femina *quae ex hysterica suffocatione* prostrata est) 4, 20, 5.

¶ jacens *i aeger.* tertium auxilium est, imbecillitati jacentis cibo vinoque succurere 3, 19, 12.

¶ ad rem pertinet, Corpus recte jacere (*post lithotomiam*) 7, 27, 7. *conf. postea* in transversum, omne autem Membrum, quod cum vulnere loco motum, neque repositum est, sic jacere convenit, ut maxime cubantem juvat, *caet.* 8, 25, 9.

¶ Extentis jacere feminibus & cruribus oportet 7, 27, 30. In aceto; In aqua, *v. a principio.* ab ea parte, In quam nasus (fractus) jacet 8, 5, 9 *i. concidit.* aut In transversum jacet (corpus *infantis in utero* emortui) Recte, *v. sup.* corpus. Sic, Sine sensu, Supinus, *v. in superiorib.*

Jacio, *unde.*

Jactus, us. in morbo hepatico inimicus est 4, 8, 14.

Jactura, ae. usus quoque necessario jactura fit 7, 9, 2.

Jacto, are. jactare brachia & crura (mali morbi testimonium est) 2, 4, 6, mutare debere regiones, &, si mens redit, annua peregrinatione esse jactandos (insanientes *antea*) 3, 18, 81 *i. in motu & agitatione habendos.* quum in omni fere medicorum volumine atque sermone jactentur (*ea* Vocabula) 6, 18, 2 *i. usurpentur crebro.*

Jactatio, onis. jactatio corporis (in febre) 3, 9, 6. quae (remissio febris) etiam immoratur, & jactationem fervoremque corporis, quem ζέσιν Graeci vocant, minuit 3, 11, 8 quum frigus subit, sive aliqua jactatio 4, 13, 19 *synon* corporis motus 18.

Jam, *adv.* moriente homine, imo jam mortuo I Pr. 68. ad ultima vero jam ventum esse, testantur nares acutae, collapsa tempora, *caet.* 2, 6, 2. eam (cutem) jam emortuam esse 7, 2, 23. *conf.* 2, 6, 35. *caet.* jam triduo 2, 6, 5. *a verbo suo disjunctum:* jam ad sanitatem inclinantibus (morbis) I Pr. 90 pro jam inclin. cibo vero jam paulo pleniore uti licet 1, 3, 81. jam inflammatione orta 5, 26, 164. *caet. postpositum suo verbo:* incipiente vero jam pube 2, 1, 46 *pro* jam incip. extenuato jam corpore 2, 8, 101. quod purgatis jam repletisque ulceribus necessarium est 5, 26, 281. *add.* 3, 5, 20. 38. 3, 6, 43. 5, 27, 30. 7, 2, 6. *caet. interpositum binis vocibus:* quinto jam die, quanta inflammatio futura est, se ostendit 5, 26, 166. major jam parte 8, 1, 64. tota jam tunica 7, 20, 21. *i. nunc:* si vinctus aliquis (insaniens,) dum levari vinculis cupit, jam se sanum fingat 3, 18, 12. & jam sine dolore profluens urina) 4, 20, 22. *add.* 7, 8, 7. 8, 4, 5. *i. tunc:* quod (os pectoris) valens ac durum a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & a praecordiis, jam ipsum quoque cartilagine (*xiphoide*) mollitum, terminatur 8, 1, 62. *i. supra, antea:* quatenus medicamentis agendum sit, jam explicui 7, 7, 148 *scil.* 6, 6, 15 seqq. adusta quomodo curanda sint, jam explicui 7, 7, 180 *sc.* 5, 27, 87 seqq. quod semper eodem modo servandum esse, jam posui 7, 17, 5 *sc.* 7, 2, 26. jam Alias: suffusionis jam alias feci mentionem 7, 7, 115. polypum vero *caet.* praecipue ferro curari, jam alias posui 7, 10, 1 finito vitio quemadmodum agendum esset, jam Alias superius exposui 7, 30 extr. quum jam Ante misera conditio vulneris sit, tamen id interdum majus diuturniusque faciat 8, 10, 103. jam diu 2, 17, 12. interest, sine tumore is (dolor) sit, an tumor cum calore, an tumor jam Etiam occalluerit 4, 24, 10. jam Non, *i. non amplius:* isque propter imbecillitatem jam Non audit, aut Non videt 2, 6, 10. exspectandum igitur est, donec jam non fluere, sed duritie quadam concrevisse videatur (suffusio) 7, 7, 134. quas tamen species si quis curiosius aestimet, (quod jam ad medicum non pertinet) 2, 14, 6. jam Paene 8, 10, 25. jamQue 2, 8, 119. 2, 17, 15. 3, 12, 9. 4, 3, 22. 4, 4, 14. 4, 6, 12. 5, 26, 196. 243. 5, 28, 147. 6, 6, 64. 72 *caet. in transitione i. porro:* 7, 2, 18. 8, 1, 54. jamQue Etiam 7, 1, 2. jamQue ad usus Quoque suos id membrum promovere (oportet) 8, 11, 3. jam Quoque 8, 1, 62. jam Satis 2,

stomachus corruptus est, *caet.* idonei huic curationi non sunt 3, 21, 61, neque idonea curationi senilis aetas est 7, 7, 132 *synon.* 133 opportunus. ei (curationi) corpus idoneum est id, quod 7, 14, 29 *synon.* 28 aptus. neque senile autem corpus *caet.* huic medicinae idoneum est 7, 9, 4. omnique resolutioni nervorum ad medicinam non idonea tempora sunt hiems & autumnus 2, 8, 123.

¶ *i. salubris, commodus:* neque vero ex multa fame nimia satietas, neque ex nimia satietate fames idonea est 1. 3, 3. balneum his fervens idoneum non est 1, 3, 11. cocturae genere idonei fieri (possunt fungi) 5, 27, 85 *opp.* inutiles 84. post vomitum, si stomachus infirmus est, paulum cibi, sed hujus idonei, gustandum 1, 3, 52. aliae (res) idoneae sunt stomacho, aliae alienae 2, 19, 2 *opp.* dum febres quidem increscunt, hic solus idoneus cibus est 3, 6, 37. paulatimque revocandus aeger est ad-idoneos cibos, donec ex toto convalescat 3, 21, 64. quae & per se & mista idonea sunt 5, 28, 152 *synon. ib.* commoda.

¶ *cum dativo: v. in superiorib.* Aeger, Aetas, Aliquis, Balneum, Corpus, Locus, Medicamenta, Quae, Res Alexandrinum (Emplastrum) quoque viride nervis idoneum est 5, 26, 135. sunt etiam plura idonea manibus pedibusque Malagmata 4, 24, 21. idoneaque etiam strumae aperiendae sunt (Malagmata *ἀναστομωτικά*) 5, 18, 56. Medicamentis his (abscessibus) idonea executus sum 7, 2, 2: omnique resolutioni nervorum ad medicinam non idonea Tempora sunt Hiems & Autumnus 2, 8, 123. quod (Vinculum) idoneum esse ani curationibus posui 7, 22, 3.

¶ *cum* Ad: medicamentum autem Ad incipientem hanc idoneum est, quod 5, 28, 268. convenit, Ad omnes affectus oculorum id (collyrium) esse idoneum 6, 6, 187. Ad idem idoneum est etiam id (collyrium,) quod *caet.* 6, 6, 170. Ad medicinam non idonea tempora 2, 8, 123.

¶ satisque constat, hoc collyrium Adversus omne genus oculorum valetudinis idoneum esse 6, 6, 168. ea quoque medicamenta, quae recentibus scissuris posita sunt, Hic idonea sunt 6, 18, 115. In omnibus vulvae doloribus idoneae potiones sunt, quae 4, 20, 20.

¶ idonea Maxima est (*λιπαρά*,) quae 5, 27, 93. ver idoneum Maxime est 7, 14, 31. Non idonea tempora 2, 8, 123.

Jecur, jecoris, jocinoris. viscus *appellatur* 3, 21, 57. 4, 1, 15. 4, 8, 1. a superiore parte non solum intestina, sed jecur quoque lienemque discernit (transversum septum) 4, 1, 15 *distinct. ibid. & seq. describitur.* contingit jecur atque ventriculum (intestinum *colon*) 4, 1, 29. jecur & lienem 2, 1, 27. 7, 4, 15. inter lienem & jecur 4, 1, 21. commune autem & jocinori & lieni *caet.* (malagma) 5, 18, 14. jecur aut lienis 3, 24 extr. *conf.* 5, 25, 8. jecur aut lienem 3, 21. 54. ex jocore aut splene 5, 28, 20. ex jocinore aut liene 5, 26, 151.

¶ Bubulum 2, 30, 6. Caprini 6, 6, 215. Columbae 4, 8, 10. Hircini 6, 6, 215. ex his, quae sevum habent 2, 30, 6. Vulpinum 4, 4, 33.

¶ Aridum, *v. inf.* siccum. Assum 6, 6, 215. intrinsecus Cavum (est) 4, 4, 16. Crudum, *v. inf.* recens. extrinsecus Gibberum est 4, 1, 16. Omne jecur 2, 20, 7. Prominens leviter ventriculo insidet 4, 1, 16. columbae jecur Recens & crudum 4, 8, 10. vulpinum jecur, ubi Siccum & aridum factum est 4, 4, 33.

¶ *cum Substantiv.* jocinoris Crassum 5, 26, 18. in jocinoris Dolore 2, 8, 50. in quatuor Fibras dividitur 4, 1, 16. Inflammatio jocinoris 2, 8, 97. suntque etiam Membranulae tenues, per quas inter se tria ista (ventriculus, lien & jecur) connectuntur 4, 1, 21. Morbum enim hunc (hydropem) jocinoris putavit 3, 21, 56. alterius quoque visceris Morbus, id est jocinoris *caet.* 4, 8, 1. jocinoris Portae 5, 26, 15. sic (*nyctalopia*) laborantes inungi oportet Sanguine jocinoris, maxime hircini: sin minus caprini; ubi id assum coquitur, excepto 6, 6, 215. *v. inf. cum* ex, ubi Suppuratio in jocinore est 4, 8, 4. id enim malum (vomica) in Tunica est 2, 8, 6. non hujus visceris unius hoc Vitium (hydrops) est 3, 21, 57. si in jocinore Vomica est 2, 8, 6. si vero jecur Vomica laborat 4, 8, 16.

¶ *cum Verbis: v.* Afficio. Contundo. Coquo. Divido in. si jecur Dolet 5, 18, 8. atque Edi quoque ipsum jecur debet 6, 6, 215. calor omnis & jecur & lienem Inflammat 2, 1, 27. jecur Inflammatum esse significat 2, 7, 44. utroque ex his (liene & jecore) paulum super eum (ventriculum) Ingrediente 4, 1, 21. quod (jecur) prominens leviter ventriculo Insidet 4, 1, 16 *v.* Laboro, *vel sup.* vomicâ. abstinendum utique est ab omnibus frigidis: neque enim res ulla magis jecur Laedit 4, 8, 13. jocinori Nocet *caet.* 3, 21, 58. illud (jecur) esse Sanandum 3, 21, 56. ad Sanandum jecur 5, 25, 21. sive jecur aut lienis aut latus Torquet 5, 25, 8. Vitiato illo (jecore) 3, 21, 56. jocinoris autem Vulnerati notae sunt *caet.* 5, 26, 44. jocinore Vulnerato 5, 26, 48.

¶ *cum Particulis:* A jocinore id malum proficisci videtur 2, 7, 14. tutior fistula est Contra jecur & lienem *caet.* 7, 4, 15. & Ex jecore aut splene hoc (carcinoma) nascitur 5, 28. 20. si quid aut Ex jocinore aut liene *caet.* dependeat 5, 26, 151. Ex jocinore si pus cruentum exit 2, 8, 68. interdum etiam fieri solet, ut aut Ex pulmone, *caet.* aut jocinore feratur, (sanguis) 4, 4, 50. In jocinore 2, 8, 6. 4, 8, 4. Inter lienem & jecur 4, 1, 21.

Jejunus, a, um. jejunum Intestinum 4, 1, 25. 5, 26, 16, jejuni Intestini 5, 26, 58. jejuno (intestino) *ib.* 52. si jejuna Saliva quotidie defricetur (levis papula) 5, 28, 289. illud ignorare non oportet, omnis Serpentis ictum & jejuni & jejuno magis nocere 5, 27, 69. *sine substantivo, vel tanquam ipsum substantivum de homine:* jejunus 1, 5, 6. 1, 6, 1. 1, 8, 2. 3, 23, 24. 4, 17, 4. jejuno *dativ.* 1, 3, 6. 7, 33. 1, 4, 11 (si jejuno caput laeditur, *si leg.* jejunio,) 3, 21, 22. 3, 22, 17. 3, 27, 22. 4, 4, 25. 29. 4, 9, 8. 4, 19, 32. 5, 20 extr. jejuno, ac sitienti 4, 19, 32. neque jejuno, neque coenato vomendum est 1, 10, 5 *app.* jejunum *accus. mascul.* 4, 15, 6. 5, 28, 185. in jejuno 1, 3, 32. 62. 1, 8, 3. in jejuno *pro dativo* jejuno 3, 18, 59. 3, 21, 65. 4, 5, 6. 12. 18. necessarius modo in jejuno, modo post cibum vomitus est 4, 5, 18 *app.* jejunis *dat.* 3, 22, 21. 5, 25, 33. 6, 6, 116.

Jejunium, i. si jejunio caput laeditur 1, 4, 11. *sed Linden. & sequi* jejuno. neque jejunio utique vexandus est (aeger) 3, 18, 55. neque tamen in lippientibus, longum jejunium necessarium est 6, 6, 6, 25. pridie is puer in jejunio continendus est 7, 26, 26.

Igitur 3, 4. 38. 3, 6, 19. 3, 15, 14. *caet.* *in transitione* I. Pr. 22. 117. 2, 1, 1. 3, 2, 15. 3, 5, 29. 3, 12, 7. 3, 15, 2. 4, 2, 55. 5, 26, 39, *caet. post alias voces praemissas* I Pr. 90. 1, 2, 2. 2, 18, 5. 3, 9, 3. 4, 1, 3. 4, 3, 10. 6, 6, 18. Quia hoc ipso pejus id tempus est, -- igitur 3, 5, 17-18. Quanquam igitur I Pr. 77. Quum igitur I Pr. 52. 84. Tum igitur 1, 10, 2.

Ignarus, a, um. mittere autem sanguinem

tate

locis difficilius sanantur alae & *κενεῶνες* & femina. Celsus *autem ipse ἀπὸ τῶν κενεώνων Hippocr. Prognost. Cap* 8. *num.* 3, *&* *Coac. Praenott. Sect.* 3. *num.* 176, *vertit* 2, 7, 12 ab iliibus. *Similiter* Caelius Aurelianus de Acutis Passionib. Lib. 2. Cap. 33 *ilia vocat* inania & celata loca. Medicina omnis inanis est 7, 16, 5 *i. frustra.*

Inaresco, ere. qui (Bulbi) ubi inaruerunt 3, 19, 20. ubi Collyria diu facta inaruerunt 6, 6. 50. deinde ubi inaruerunt (Haec) 6, 7, 35. quum inaruit (Hoc) 6, 6. 43. si Lingua ne per somnum quidem inarescit 2, 8, 20, arida Medicamenta contrita humore non pingui -- coguntur, & rursus coacta inarescunt 5, 17, 17 *de* pastillis. interdum tamen inarescit (Polypus narium) 6, 8, 22. Quae deinde ubi inaruerunt 6, 18, 20. dum madet (Spongia imposita) prodest: itaque, ut inarescat, non est committendum 5, 26, 131.

Incalesco, ere. quum primum Aliquis inhorruit, & ex horrore incaluit 3, 12, 7. si Corpus supra consuetudinem incaluit 2, 2, 4. quum magis Corpus incaluit 3, 9, 4. ubi, quod ex eo impositum est, incaluit, detrahendum & subinde aliud imponendum est 4, 24. 19. eaque (Terebra,) ne nimis incalescat, subinde in aquam frigidam demittenda est 8, 3, 22.

Incendo, ere, juxta (lethargicum) etiam galbanum incendunt; aut cornu cervinum; si non est, quodlibet aliud 3, 20. 5 *synon. ibid.* comburere. si Caput in sole protegit, ne incendatur 1, 5, 6. potio quam dilutissima, ut & sitim tollat, nec Corpus incendat 1, 3, 79. eas partes, quae tument, subjicere soli oportet, sed non nimium, ne Febriculam incendat 3, 21, 40 *i. accendat, excitet, efficiat.*

Incero, are. *unde* Inceratus: ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato 8, 8, 13.

Incertus, a, um. quum igitur illa (Causa) incerta incomprehensibilisque sit I Praef. 52 *synon.* dubia, quae in dubio est, *opp.* evidens, certa, *ib.* 51 52. 84. petet autem (medicus) novum quoque consilium, non ab rebus latentibus, istae enim dubiae & incertae sunt; sed ab his, quae explorari possunt, id est, evidentibus causis I Praef 84. Febres incertae 2, 1, 18. *v.* Febris. quorum (ossium) Numerus incertus est 8, 1, 88. si Somnus incertus est 3, 2, 7 *i. interruptus.* ubi incerta Tempora (febris *s. paroxysmi*) sunt 3, 12, 2. Incertum est enim, quando febris ventura sit 3, 12, 3.

Inchoo, are. haec (narium foramina) primum, a superciliis angulisque oculorum, osse inchoantur ad tertiam fere partem; deinde in cartilaginem versa, *caet.* 8, 1, 23. hi quoque morbi, qui in articulis nervisque modo urgent, modo quiescunt, tum maxime & inchoantur & repetunt 2, 1, 16.

Incido, *a* caedo, ere. interiore Abdomine inciso 7, 15, 3. vivorum hominum Alvum atque praecordia incidi I Praef. 66. Arteria incisa 2, 10, 44 *de missione sanguinis.* ne Arteria incidatur 7, 5, 10. qua incisum est (Capitulum haemorrhoïdis) 7, 30, 22. incidenda scalpello Caro usque ad os est, sic, ut 7, 33, 4. ut simul cum carne, si quid ex calculo promінebat, incideret 7, 26, 69. si ea (Cartilago palpebrae) incisa est 7, 7, 98. multo patentiorem fistulam habiturus est rupta Cervice (vesicae,) quam habuisset incisa 7, 26, 49. a latere recta plaga Coles incidendus (est) 7, 26, 15. incisum Colem 7, 26, 16. necessarium ergo esse, incidere Corpora mortuorum I. Praef. 40 *i. cadavera, de anatome.* incidere autem vivorum Corpora, & crudele & supervacuum est: mortuorum vero, discentibus necessarium I Praef. 118 *de anatome.* inciso Corpore I Praef. 67. incisoque super illa Corpore (*vesicae urinae,*) qua cavum subest, non secare, sed relinquere, quod iterum incidi necesse sit 7, 26, 67 *synon.* si Crudum (*apostema*) incisum est 7, 30, 9. subter a summa ora Cutis inciditur recta linea usque ad frenum (*praeputii*) 7, 27, 16 incidenda Cutis est, & tum his (cucurbitulis) utendum 3, 21, 35. *v.* Cucurbitulae. Cutis incidenda est 8, 2, 27. duabus lineis incidenda Cutis est 7, 4, 36. paululum infra supercilium Cutis incidenda est lunata figura, cornibus ejus deorsum spectantibus 7, 7, 96. eaque (Cutis) incidenda est 6, 18, 48. ut, qua dolor est, ea scalpello cutis crebro incidatur 7, 11, 1. ad ultimum ejus (specilli) caput incidi Cutis debet 7, 4, 25. incidi contra Cutis debet 8, 8, 11. juxta anum incidi Cutis plaga lunata usque ad cervicem vesicae debet, cornibus ad coxas spectantibus paululum 7, 26, 45. sic enim id (linum) paulatim Cutem, quae supra fistulam est, incidit 7, 4, 31. reperti sunt, qui novem lineis Cutem capitis inciderent, *caet.* reperti sunt, qui, *caet.* leviter super eos (musculos) Cutem inciderent 7, 7, 165-166. Cute eadem ratione super venam

incisa 7, 31, 8. eo loco Cute incisa 8, 4, 16. Fascia, aut mollis Habena, medio in longitudinem incisa 8, 7, 12. ubi Fibulae sunt, hae incidendae 7, 19, 41. demitti specillum debet, supraque id ea (Fistula) incidi 7, 4, 3. recta Fistula scalpello erit incidenda 7, 4, 39. incidi Gingiva debet 7, 12, 14. 15. Haec (chalazia, tubercula) incidi debent, si sub cute sunt, ab exteriore parte; si sub cartilagine, ab interiore 7, 7, 15. qui nocentes Homines, a regibus ex carcere acceptos, vivos inciderint I Praef. 41 *de anatome.* quatenus foede prominebit, excidendum erit, sic, ut hamo summa tunica apprehendatur, atque infra, id scalpellus incidat 6, 6, 94. Id, quod ab eo (lineo) mordetur, inciditur 7, 4, 31. Idemque (*suppuratum*) sub crudum incidendum 6, 13, 8 inciditur interdum Inguen, interdum scrotum 7, 19, 3. *v.* Inguen. in superiore palpebra sub pilis ipsis incidenda Linea est 7, 7, 89 ab interioribus ejus (quadrati) angulis Lineas transversas incidere 7, 9, 5, sub eaque (vulsella) Membrana incidenda 7, 12, 36. oportet autem Membranam duabus lineis inter se transversis incidere ad similitudinem literae χ 7, 28, 5, quos (Musculos Nervosque) incidi non expedit 5, 26, 137. Narem incidendam esse ab ima parte ad os 7, 11, 6. ne Nervus incidatur 7, 5, 10. Occipitium incidere 3, 23, 26. Occipitio inciso 3, 18, 54. Omnia (tubercula cystica) per medium oportet incidere 7, 6, 11. hujusmodi loci altera Pars incidenda (est) 7, 9, 9. *conf.* 7, 19, 34. Praecordia, *v. supra* Alvum. Quicquid super eas oras) livet, aeque incidendum 5, 26, 229. calculi fractura ne Quid incidat 7, 26, 86. Quod incidi semel satis est 7, 12, 42 Quod deinde incidendum videbitur 7, 7, 83. in eo Quod incisum est 7, 9, 13. inciditur Scrotum 7, 15, 3. *v.* Scrotum. majores Sinus (*abscessuum*) latius, interdum etiam duabus aut tribus lineis, incidendi sunt 7, 2, 20 Subcrudum 6, 13, 8. ut, antequam vincirent (sinum *vel* tumorem.) Summum una linea inciderent 7, 14, 22. incidere, quod Superest, ad extremum oportet 7, 8, 11. incisa Suppuratione 7, 2, 31. juxta pubem in orbem Tergus inciditur 7, 25, 5. Tubercula, *v. sup.* omnia medio Tumor (*al.* tumore) una linea inciditur usque ad tunicam 7, 13, 4 si Tumor modicus est, semel incidi; si major, duabus lineis debet, ut medium excida-

mus

fuit, sive *caet.* 7, 18, 14. *v.* Sustineo. Tolero.

Ineptia, ae. *unde usitatior plur.* ineptiae, arum. paene ineptiae sunt, curare varos & lenticulas & ephelidas 6, 5 Pr.

Iners, ertis. exercitatus (facilius sanescit,) quam iners 5, 26, 33 *opp.*

Ineo, *unde*

Initium, i. quoddam 3, 9, 4. venientis Accessionis 2, 8, 27. Cibi 3, 4, 35. discussis febribus initium Cibi plenioris Vinique firmioris valetudini facit (balneum) 2, 17, 7. Dolorum 4, 6, 1. atque initium ejus quidem Mali recipit curationem 5, 26, 228. Menstruorum initium 3, 23, 4. initium Morbi *accus.* I Praef. 32. initio Morbi *abl.* 2, 17, 5. initia Morborum primum famem sitimque desiderant 2, 16, 2. qui gravium Morborum initia sic sentiunt, ut adhuc febre vacent 2, 15, 10. (ut) fiat initium quoddam novi Motus 3, 9, 4. cognitisque ex motu maxillarum Musculorum initiis 7, 7, 166. initium secundae Valetudinis facit (aquae bene frigidae potio assumta) 4, 15, 18. in pueris Veneris initium 3, 23, 4, initium ejus (Unguis *oculi*) 7, 7, 27.

¶ *cum verbis: v.* Accipio. Affero. Cognosco. Desidero. Facio. Fio. Occurro. Reperio. Sentio. Sum, *v. cum* ex. Teneo. Tollo.

¶ *cum praepositionibus:* Ab initio, *v.* A *de tempore.* in pluribus tamen Ad initium cibi dies quartus aptissimus esse consuevit 3, 4, 35. eorum (dolorum in lateribus) initium vel Ex frigore vel Ex ictu, vel Ex nimio cursu, vel Ex morbo est 4, 6, 1. In initio, tum 4, 8, 7. Inter ipsa initia (*morbi*) 2, 7, 82. protinus autem Inter initia (*morbi*) 3, 2, 1. ne Inter initia quidem ab istis quaestionibus deductam esse medicinam, sed ab experimentis I Praef. 54. *conf.* inter.

Initio, *tanquam adv.* I Praef. 30. 2, 10, 55. 3, 17, 1. 6, 13, 2. initio, Deinde 6, 13, 2-3. Protinus initio 2, 7, 93.

Inexercitatus, a, um. facilius (famem fert) inexercitatus homo, quam exercitatus I Praef. 115. *opp.*

Inexpugnabilis, e. inexpugnabilis paene dormiendi necessitas 3, 20, 2.

Infans, ntis. *i. foetus adhuc utero contentus, isque mortuus ante partum.* infantem vero Mortuum aut secundas expellit *sequ.* 5, 25, 32. ut (infans,) qui Solidus non exit, concisus eximi debeat 7, 29, 39 *opp.* si vero Transversus est (infans) *ib.* 28. quas secundas vocant, quod Velamentum infantis intus fuit *ib.* 42. *v. verba* Abrumpo. Compello. Concido, *media longa.* Converto. Decedo. Dirigo. Educo Exeo. Eximo. Expello. Extraho. Protraho. Trado.

¶ *de jam natis, usque ad septimum circiter annum.* curationi neque infans, neque aut robustus annis aut senex aptus est, sed a septimo fere anno ad quartum decimum 7, 14, 28 *opp.* infantes tenerosque adhuc pueros 2, 1, 42. si Lactens adhuc infans est 6, 11, 14. qui Ab infantibus id vitium habent 7, 7, 152 *i. ab infantia.* In infantem inciderunt (genera morborum) 2, 1, 48. hoc (vitium) fere In infantibus est 6, 4, 7. ad eas Pustulas, quae infantes male habent 5, 28, 260.

Infero, intuli, illatum. quod (*cibi*) integro corpori infertur 3, 4, 52.

¶ frigus modo nervorum Distentionem, modo Rigorem infert 2, 1, 28. salutis humanae praesidem artem non solum Pestem alicui, sed hanc etiam atrocissimam inferre I Praef. 66. ubi Plagam ictus protinus intulit 8, 10, 107. ne in vitia Tabem inferentia incidat 4, 25, 5. Tela quoque, quae illata corporibus intus haeserunt 7, 5, 1. adustis quoque locis extrinsecus Vis infertur 5, 27, 87. dixi de his Vulneribus, quae maxime per tela inferuntur 5, 27, 1.

¶ *cum particulis*, Extrinsecus, Per, Protinus, *v. sup.*

Inferveo, ere. inferveatque (*id mixtum*,) donec 5, 25, 13. sive Ex oleo inferbuerunt (fungi,) sive piri surculus Cum his inferbuit 5, 27, 186. mulsum, quod inferbuit 2, 30, 10.

Inferus, *unde* Inferior, us, infimus. neque in eo loco levari cutis potest, sed inferiori carni quasi affixa est 5, 28, 4 *i. subjectae.* radius superior, cubitus inferior 8, 1, 80-81 *opp.* inferioresque dentes (si) longius quam superiores excedunt 8, 12, 3. *add.* 6, 9, 19. si is (humerus) inferior est, - sin autem superior est 8, 8, 9-10. *v.* Caput, feminum, humeri. Caro. Costae Cubitus, Cutis. Dens. Humerus. Ossa. Palpebra. Pars. Sedes. Tunicae. Venae. Vertebrae.

¶ Inferiora, *sine subst.* extrema pars ejus (fasciae) inferioribus acu assuenda est 5, 26, 148. quam evidens sit, omni purgatione non superiora tantummodo, sed etiam inferiora exinaniri 4, 24 extr. medicamentis quoque moliri dejectiones, quae omnem noxiam materiam in inferiora depellant 6, 6, 213.

Infestus, a, um. balneum quoque, dum parum vulnus purum est, inter res infestissimas est 5, 26, 189.

Infesto, are. ea (*fracta ossa*,) quae Acuta membranam infestant 8, 4, 56 *i. male afficiunt, laedunt, affligunt.* Caetera (vomitoria,) quae antiqui medici praeceperunt, stomachum omnia infestant 1, 3, 51. aetas media tutissima est, quia neque juventae Calore, neque senectutis frigore infestatur 2, 1, 11. vulnera & nimius Calor & nimium Frigus infestant, maxime tamen horum Varietas 5, 26, 35. qui (Cancer) quum in reliquis partibus, tum in his (obscoenis) quoque vel pracipue ulcera infestat 6, 18, 47. aliud Curationis genus vix unquam sanitatem restituit, saepe mortem tantum differt, vitam interim infestat 3, 27, 7. de pituitae quoque tenuis Cursu, qui oculos infestat 7, 7, 148. quibus Dolor praecordia infestat 1, 3, 46. eos (Dolores,) qui ventrem infestarunt 5, 28, 131. si Exulceratio stomachum infestat 4, 5, 15. calor autem adjuvat omnia, quae Frigus infestat 1, 9, 8 *opp.* haec vero omnia genera (Impetiginis) - ungues quoque infestant 5, 28, 282. quaelibet alia pars Morbo infestetur 2, 7, 19. interdum tota corpora, interdum partes infestat (Morbus resolutionis nervorum) 3, 27, 2. quae (genera Noxarum) certas partes infestant 5, 26, 9. levata altera parte, nihilominus alterâ infestat (Pituita) 7, 7, 159. quae Res (semper humore tenui madere oculos) - totam denique vitam hominis infestat 7, 7, 150. quodsi Tussis infestabit 8, 9, 16.

¶ *cum particulis*, In, Interdum, Interim, Praecipue, *v. in superiorib.*

Infibulo, are. infibulare quoque adolescentulos 7, 25, 20, *v.* Fibula.

Infigo, ere. quae (Ferramenta) ipsis venis infigantur 7, 22, 1. eumque (Hamulum) infigere (debet ungui oculi) 7, 7. 24. ubi Surculus corpori infixus est 5, 26, 267.

Infimus, a, um. infima alvus quoque vel ducenda, vel lacte purganda est 4, 20, 25.

Infirmus, a, um. quoniam is (scalpellus) infirmior est 7, 26, 67.

¶ *de sanitate & robore corporis. synon.* imbecillus 2, 106-7. & caetera infirmis possunt convenire, sol & exercitatio tantum robustioribus 2, 17, 5 *opp.* assuescit enim non ali corpus, & ob hoc infirmum erit 1, 3, 60. quod si sanis quoque corporibus inutile est, - quanto inutilius est infirmo, nedum aegro? 2, 16, 3 *opp.* valens (facilius sanescit,) quam infirmus

Cucurbitulae cute incisa inguinibus admotae 4, 20, 17. Cucurbitulae tamen defigendae sunt in inguinibus 4, 20, 5. ut Cutis inguinis intenta sit 7, 19, 5. Dolor ad inguina testiculosque descendit 5, 26, 46. affertque (*enteroepiplocele*) tum Dolorem & scroto & inguinibus & abdomini 7, 18, 21. *conf. cum* in. Febris, *v. postea cum* ex. Gangraenam inter ungues alasque aut inguina nasci 7, 33, 1. *add.* 5, 26, 220. non a summa inguinis Plaga 7, 19, 15. idque (inguen si) jam Pube contegitur 7, 19, 4. inguen quoque nonnunquam Ramices implent, βουβονοκήλην appellant 7, 18, 44. ubi vero in ipso inguine Ramex est 7, 24, 1. ruptis Tunicis (testiculorum,) quas ab inguinibus incipere proposui 7, 18, 10. Vulnus in inguine factum 7, 20, 13. Vulneris, quod in inguine est 7, 20, 22.

¶ Totum Id 7, 22, 10.

¶ inguen eadem ratione usque ad mediam tunicam scalpello Aperitur 7, 20, 18. *conf.* 7, 19, 6. 7, 21, 1. *v* aperio. ex iisdem aliqua cataplasmata imo ventri inguinibusque Circumdare 4, 21, 5. Dolent inguina 5, 26, 63. si Dolent inguina 7, 27, 2. multâque aquâ Fovere inguina (utile est) 3, 6, 47. *v.* Immoror. Inciditur interdum inguen, interdum scrotum 7. 19, 3. si vero humor intus est (*in hernia*,) Incidendum est in pueris quidem inguen, *caet.* in viris vero scrotum 7, 21, 11. si inguen Incisum est 7, 21, 12. si inguen Incidendum est 7, 19, 4. id (inguen) Incidendum sub imo ventre 7, 19, 5. sed tum quoque inguen Incidendum (est) 7, 22, 19. Incidendum inguen est 7, 22. 5. sin totum id ramex Obsederit 7, 22, 10. hapsus lanae mollis qui pubem & coxas & inguina Protegat 7, 26, 108. Ungenda femina & inguina *caet.* 7, 30, 24.

¶ *cum praepositionibus:* Ab inguine 7, 22, 9. *v.* deligare. Ab inguinibus, *v.* abduco. dependeo, incipio, nitor, *vel in* a. Ad inguen, *v.* revertor. Ad inguina, *v* descendo, pervenio. Ex inguine (si fuit febris) 3, 5, 2. si mulieri Ex inguine febricula orta est 2, 7, 26. tum venae, quaecunque protractae sunt, In ipsum inguen averso specillo compelli debent 7. 22, 15. dolor In inguinibus (est) 5, 26, 49. etiam in alis & inguinibus & in lateribus (nascuntur strumae) 5, 28, 105. fit (phygethlon) maxime aut in cervice aut in alis aut In inguinibus *ib.* 127. si qua (*ulcera*) In alis vel inguinibus sunt *ib.* 139. In alis quidem & inguinibus raro secandum est 7, 2, 12. In alis vel inguinibus linamento opus non est 7, 2, 27. Infra inguina (deligari) 4, 4, 91. in prominentibus membris, id est, inter ungues & alas vel inguina 5, 26, 220. rotundum aliquid Super inguen ponendum 8, 20, 21. Super inguen in uterum vel digito vel adverso specillo repellendum est 7, 21, 3 *de epiploocele.* inguinibus Tenus 1, 3, 11,

Inhaereo, ere. si in urinae itinere, quod est angustius, inhaeret (Calculus) 7, 26, 89. Caro, alia parte dependens, aliâ inhaerens 5, 26, 112. id quoque, quod alia parte dependens, aliâ inhaerebit *ib.* 117. id (os) ferrula praecidendum est quam proxime sanae Carni etiam inhaerenti 7, 33, 6. haeque (Carunculae) imis partibus (narium,) quae cartilaginosae sunt, inhaerent 6, 8, 16. *conf. inf.* polypus. vertebrarum transversis processibus, ibi quoque paululum sinuatis, inhaerent [Costae] 8, 1, 59. os ejus [Cucurbitulae] corpori aptatur, imprimiturque, donec inhaereat 2, 11, 3, ubi inhaesit [Cucurbitula] *ib.* 7. cui (ossi) Dens inhaeret 7, 12, 10. si assidue inhaerebat (Febris) 3, 4, 24 *i. continua erat: sequitur enim*, si certe se inclinaverat, *i. remiserat.* inclinata quidem Febre, adhuc tamen inhaerente *ib.* 51. ex inferiore vero parte ei (jocinori) Fel inhaeret 4, 1, 16. habere Humorem glutinosum dentibus inhaerentem 2, 4, 7 reliquiis quibusdam inhaerere (potest Morbus) 2, 14, 15. si quando tamen ab inferiore parte tunicae Musculus inhaesit 7, 6, 14. Myrmecia latissimis radicibus inhaerent 5, 28, 233. sive circumpositae calvariae inhaeret [Os] exigua parte 8, 4, 53. qua parte fracta Ossa tamen inhaerent 8, 4, 59, ubi albo ipsius oculi Palpebra inhaesit 7, 7, 51, quotidieque Palpebra vertatur, ne inhaereat *ib*, 52. neque unquam profuisse, quia semper iterum oculo Palpebra inhaeserit, memoriae prodidit *ib.* 53. ut inferior Pars glutinetur, superior ita sanescat, ne inhaereat 7, 25, 14 *synon.* haec (Patella) super innatans, nec ulli ossi inhaerens 8, 1, 107 *opp.* quae (caruncula Polypus) narium os sibus inhaeret 6, 8, 18 id quoque, Quod alia parte dependens, alia inhaerebit 5, 26, 117. qui (Renes) lumbis sub imis coxis inhaerent 4, 1, 19. si Spina aliqua (calculi) vesicae inhaeret 7, 26, 63. Tabula inhaerens capitibus utrinque pendentibus 6, 7, 101, si Telum vel ossi inhaesit 7, 5, 30. si corpore icto nihil (*Teli*) inhaesisset *ib.* 38, quae (Tunica) interiori vehementer ima parte inhaeret 7, 18, 5. qua parte vero inhaerebunt (Venae) 7, 22, 6, ubi tunicis inhaerebant (Venae) 7, 24, 2. non ossi, sed carni magis, radicibus suis inhaerent (Ungues) 8, 1, 94. erecto Ungue, si qua parte oculo inhaeret 7, 7, 26.

¶ Ab inferiore parte, Adhuc, Assidue, Ex inferiore parte, In urinae itinere, Iterum, Magis, Parte alia, exigua, qua; Vehementer; *v. in superiorib.*

Inhaeresco, scere. nonnunquam etiam prolapsus in ipsam fistulam Calculus non longe ab exitu inhaerescit 7, 26, 12. extremis abdominis partibus inhaerescunt (Costae nothae) 8, 1, 63. cornea [Cucurbitula] ubi ea parte, qua exiguum foramen est, ore spiritus adductus est, superque cera cavum id clausum est, aeque (*ae aenea*) inhaerescit 2, 11, 4. Id enim corpori quasi Gluten inhaerescit 8, 5, 12. posteriore parte velut innatant (Omoplatae,) quoniam nisi in summo nulli ossi inhaerescunt 8, 1, 67 *opp.* Palpebrae citra duritiem ullam noctu praegravi pituita inhaerescunt 6, 6, 173. Pituitaque in iis (oculis) innatans, novissime angulis inhaerescit 2, 6, 7 *app.* hae duae Tunicae (oculi *cornea & choroides*) ad membranam cerebri perveniunt, eique inhaerescunt 7, 7, 120.

Inhibeo, ere. si id quoque aliqua res inhibet 6, 6, 102

Inhorresco, scere. videndum, num sub primo contactu aquae calidae summa Cutis inhorrescat 2, 17, 19. si Membra inhorrescunt 2, 2. 7.

¶ A sexto die coepisse inhorrescere 2, 4, 5. Antequam inhorrescere possit (*febricitans*) 3, 12, 13. quique facile inhorrescunt 1, 3, 15. Post sudorem inhorrescere 2, 4, 11. numerabimus autem ab eo die, quo Primum febricitavit aliquis aut inhorruit 2, 7, 87. quum Primum aliquis inhorruit 3, 12, 7.

Inibi, *adv.* 5, 26, 120.

Injicio, ere. Acetum, *v. v.* utiliter calida Cataplasmata super maxillam injiciuntur 6, 9, 4 *i. imponuntur.* Ceratum ex rosa injiciendum est 5, 28, 41. super has injiciendum latiore linteo Ceratum est 8, 10, 20. quae (Emplastra) cruentis protinus vulneribus injiciuntur 5, 19, 11. si levius (vulnus est,) protinus Emplastrum injiciendum 5, 27, 4. postero die glutinans Emplastrum injiciendum

Palpebrae non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet 2, 6, 8. subjecto inter Parietem & caput ejus scorteo pulvino 8, 12, 5. subitque inter integram atque emortuam Partem caruncula 8, 3, 37. latera quoque inter duos Processus (vertebrarum) tenuibus cavis pervia 8, 1, 45. *add. ib.* per quas (membranulas) inter Se tria ista (jecur, lien & ventriculus) connectuntur 4, 1, 22. malum Punicum excavare, exemtisque omnibus Seminibus membranas, quae inter ea fuerunt, iterum conjicere 4, 19, 25. frontem ipsam secans (futura) inter Supercilia finitur 8, 1, 11. frontis ea parte, quae paululum super id est, quod inter Supercilia est 8, 4, 79. exit autem sanguis ex vulnere recenti, aut jam sanescente: sanies est inter utrumque Tempus 5, 26, 69. inter Tunicas (testiculi) is (humor) increscit 7, 18, 24. humori, qui inter Tunicas est *ib.* 25. modo inter summam & mediam (Tunicam,) modo inter mediam & imam consistit (humor) *ibid.* 25. si inter summam mediamque Tunicam est (humor) *ib.* 32. aliquando caro quoque inter Tunicas (testiculi) increscit *ib.* 41. quae (membranae) inter summam mediamque Tunicam sunt 7, 19, 28. inter imam Tunicam & ipsum testiculum nervumque ejus 7, 22, 17. membrana semper inter has Venas 7, 22, 14. inter Verticem & frontem 7, 7, 165. inter Verticem ac frontem *ib.* 175. multo oleo calefacto inter ipsa Vestimenta perfundatur 3, 12, 15. inter Unctionem autem & frictionem multum interest 2, 14, 9. si quis perinfirmus est, potest satis esse quinquagies (perfricare:) si robustior, potest ducenties esse faciendum: inter Utrumque deinde, prout vires sunt 2, 14, 21. *conf. ab init. supra.*

¶ *i. in, ex, caet.* ut inter opportunam Abstinentiam cibo opportuno omissis caeteris nutriatur 3, 7, 12. inter naturales Actiones (ratione opus est ipsi medicinae) I Praef. 79. quae (*simplicia*) inter Aromata afferuntur 3, 21, 26 *i. cum.* inter non multa Auxilia adversae valetudinis, plerumque tamen eam bonam contigisse I Pr. 8. *i. dum erant.* inulae quoque radix - inter valentissima Auxilia est 4, 22, 8. inter obscuras Causas (morborum) I Praef. 79. estque inter Causas timoris, si 7, 3, 7. inter has autem Curationes, post intermissionem aliquam, prosunt balneum & vinum 6, 6, 133 quae (Curatio) numerari inter difficillimas potest 7, 29, 2. inter Digitos est (vulnus) 5, 26, 23. neque inter magnos Dolores, neque increscente morbo 3, 6, 43. inter Eos, *v. inf.* inter ignotos. inter Ea, quae ars adhibet, naturam plurimum posse 2, 8, 59. *conf.* 5, 19, 27. quum vero inter Extenuantia posuerim vomitum & dejectionem 1, 3, 34. inter Febres fluens (alvus) 2, 4, 22. ubi frigidus sudor inter Febres non acutas circa caput tantum & cervices oritur 2, 5, 4 *Hippoc.* ξύν. quod inter Febres aliqua parte ab scessit 2, 5, 5. quaedam autem sunt, quae ante Febres, quaedam quae inter eas, quid aut intus sit aut venturum sit, ostendunt 2, 7, 2. inter omnes Flexus (colli) 8, 1, 53. inter omnes crurum Flexus juncturam tuetur (patella) 8, 1, 107. inter multa similia Genera & morborum & remediorum cogitare, quo potissimum medicamento sit utendum I Pr. 83. inter haec *i. dum haec fiunt* 1, 3, 47. 57. 2, 6, 1. 2, 7, 47. 2, 8, 27. 98. 3, 15, 10. 4, 20, 7. 5, 26, 87. 6, 13, 3. 7, 26, 24. 132. 7, 31, 9. 8, 10, 123. inter Haec deinde 5, 26, 225. inter Haec quoque 4, 4, 82. inter Haec tamen 4, 6, 11. inter Haec vero 7, 26, 119. non oportere esse vel solos, vel inter Ignotos, vel inter eos, quos *caet.* 3, 18, 80 *i, cum.* sternutamentum etiam inter bona Indicia est 2, 3, 6. inter Initia 2, 8, 4. 4. 3, 1, 13. 3, 8, 6. 4, 12, 3. 6, 6, 201. 8, 9, 30 inter ipsa Initia 2, 7, 82. inter Initia protinus 3, 22, 24. 6, 6, 101. 6, 7, 4. protinus autem inter Initia 3, 2, 1. protinus ergo inter Initia 3, 25, 6. inter Initia statim factum 4, 24, 3. ne inter Initia quidem I Praef. 54. inter Initia tamen 3, 21, 13. inter haec Loca maxime ex genibus 5, 26, 75. inter intestinorum Mala tormina esse consueverunt 4, 15, 1. quem inter priscos maximosque Medicos fuisse, jam posui 7, 5, 24. inter notissimos Morbos est etiam is, qui 3, 23, 1. neque id vitium ullum metum, nisi inter Musculos, qui tempora continent, affert 8, 4, 33. inter Necessaria, *v. inf.* supervacua. inter durissima Ossa numerandum (jugulum) 8, 1, 71. estque ejus (*chirurgiae*) effectus inter omnes medicinae Partes evidentissimus 7 Praef. 3. inter Principia 2, 7, 80. 3, 22, 26. 7, 27, 20. inter Principia protinus I Pr. 56. id genus quamvis inter Purulenta est 6, 18, 38. inter domesticas vero Quadrupedes levissima suilla (caro) est 2, 18, 22 *synon. eodem cap. saepius* ex. inter Quae 2, 1, 38. 2, 8, 107. 3, 7, 5. 3, 21, 19. 4. 2, 48. 5, 26, 265. 8, 4, 32. 8, 10, 91. 95. balneum inter Res infestissimas est 5, 26, 189. si febris est, inter Rigores asperioribus medicamentis opus non est 2, 13, 3. levior piscis inter Saxa editus, quam in arena: levior, in arena, quam in limo 2, 18, 34 *synon.* sed hoc quidem saepius inter Supervacua, quam inter necessaria est 7, 25 extr. haec (gangraena) in prominentibus membris, id est, inter Ungues & alas vel inguina (fit) 5, 26, 220. gangraenam inter Ungues alasque aut inguina nasci 7, 33, 1 *synon.* in, *v.* ala, inguen.

¶ *i. apud, una cum.* qui inter epulantes eos (insanientes) collocarunt 3, 18, 40. haec inter eos parum constant I Praef. 37. de quibus inter auctores parum constat 7, 14, 1. neque de ullo magis inter omnes auctores convenit 6, 6, 8, 4. quum de ista re neque inter sapientiae professores, neque inter ipsos medicos conveniat I Praef. 47.

¶ *de alternis vicibus, vel reciprocis factis.* quaedam (auxilia) non uno modo tantum, sed etiam duobus inter Se non contrariis adjuvant 2, 9, 5. oportet autem membranam duabus lineis inter Se transversis incidere ad similitudinem literae X 7, 28, 5. semel utraque parte (*vulneris integumentis abdominis*) trajecta, permutandae acus inter Manus sunt, ut ea sit in dextra, quae fuit in sinistra; ea veniat in sinistram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendae sunt: atque ita tertio & quarto, deincepsque, permutatis inter Manus acubus includenda plaga 7, 16, 17 - 18. inter Se, *v. cum verbis* Astringo, Cedo, Coalesco, Cohaereo, Committo, Comprimo, Conferveo, Connecto, Consero, Contingo, Dehisco, Diduco, Differo, Disto, Divido, Glutino, Implico, Involvo, Jungo, Misceo, Permuto (*paulo antea*) Recedo, Suo, Vincio.

¶ *cum aliis verbis, v. in superiorib.*

Interea, *adv.* intereaque 2, 17, 28. illud interea ante debebit attendere, ne 5, 27, 37 *i. saltem.*

Intercido, ere, *a* caedo. deligandae intercidendaeque sunt (venae) 5, 26, 102.

Intercido, ere, *a* cado. sive hac de causa concoctio intercidat, sive de illa I Praef. 63. *sed primae editt. legunt* incidat. medulla vero, quae in spina est, discissa, sensus intercidit 5, 26, 60 *i. perit, aboletur.*

Intercludo, ere. ne fortasse fistulam

betae ex eodem (aceto) 4, 9, 6. Intuba stomacho idonea 2, 24, 5 *nominat. plur.* ab intubum; *sed al. leg.* intubus.

Intueor, eri. *de judicantium animadversione.* ipsas Accessiones intueri (medicus debet,) & ex his conjectare 3, 4, 49. satisque esse (contendunt methodici,) quaedam Communia morborum intueri I Praef. 88. dixit, mederi oportere & Communia & Propria intuentem *ib.* 104. conjicio, eum, qui propria non novit, Communia tantum intueri debere *ib.* 116 *synon. ib.* insistere neque hercule satis est, ipsas tantum Febres medicum intueri, sed etiam totius corporis Habitum, & ad eum dirigere curationem 3, 5, 40.

Intumesco, ere. latius aliquando intumescit (Abscessus) 5, 28, 132. *conf. id.* si ex inflammatione Coles intumuit 6, 18, 5 si Corpus (*parturientis*) jam intumuit 7, 29, 11. Crura, *v. inf.* venter. ubi (*in hydrocephalo*) humor Cutem inflat, eaque intumescit 4, 2, 1. Fauces, *v. inferius* lingua. rursus ab inferioribus quoque capitibus intumescunt (Femina) 8, 1, 102. quae (Glandulae *tonsillae*) interdum cum dolore intumescunt 4, 1, 5. si sine morbo Id (genus abscessus) intumuit, - si ex adversa valetudine 6, 16, 2 - 3 *de parotide.* Lienis ubi affectus est, intumescit, simul cum eo pars sinistra 4, 9, 1. interdum Lingua faucesque cum rubore intumescunt (*in angina*) 4, 4, 3. si Locus circa pubem mature intumuit (*post lithotomiam*) 7, 26, 112. superincrevit vero (*in* ossibus) nimius callus, ideoque Locus intumuit 8, 11, 125. intumescit extrinsecus Maxilla (*post* dentem evulsum) 7, 12, 15. quodsi Membrana (*dura mater*) per inflammationem intumuerit 8, 4, 66. Os, surae, pedes intumescunt (*in elephantiasi*) 3, 25, 3. quod (Os *claviculae*) protinus altera verticis parte modice intumescens, sustinet jugulum 8, 1, 70. Pars, *v. paulo ante* lien. ut - aliquae corporis Partes intumescant (*in cachexia*) 3, 22, 6. Partesque hae intumescunt 7, 18, 43. Pedes, *v. sup.* os, *inf.* venter. Quae, *v. cum* per, quibusdam etiam, si id ipsum (*carcinoma*) pressum est. Quae circa sunt, intenduntur & intumescunt 5, 28, 29 Surae, *v.* os. Testiculique intumescunt 7, 27, 4. si vero Tonsillae sine exulceratione per inflammationem intumescunt 6, 10, 1. *conf. sup.* glandulae. quum quid increvit, ut Vena, quae intumescens in varicem convertitur 5, 26, 5. κιρσοκήλην Graeci appellant, quum Venae intumescunt 7, 18, 35. Venter & crura pedesque intumescunt 4, 8, 6. *v. Vulnus.*

¶ *cum Particulis:* Ab, *v. sup.* femina. Cum dolore, rubor 4, 1, 5. 4, 4, 3. Ex inflammatione 6, 18, 6. Ex adversa valetudine 6, 16, 4. Extrinsecus 7, 12, 15. Jam 7, 29, 11. Ideo 8, 11, 125. Interdum 4, 1, 5. 4, 4. 3. Latius 5, 28, 132. Leviter 5, 26, 170. Mature 7, 26, 112. Modice 8, 1, 70. Nihil 5, 26, 157. Nimis 5, 26, 157. Per inflammationem 6, 10, 1. 8, 4, 66. quae Per se, vitio intus orto, intumescunt 7, 2, 1. Protinus 8, 1, 70. Sine exulceratione 6, 10, 1. Sine morbo 6, 16, 2.

Intus, *adv.* quae (fistulae) ab uno ore orsae, intus tres fiunt 5, 28, 160. si teritur intus (cibus) I Pr. 37 *synon.* atteri cibum in ventre *ib.* 35. quae (suppurationes) intus procedunt 2, 8, 8 *opp.* quae in exteriorem partem feruntur *ib.* 7. si intus est - si extra 6, 18, 114 *app. add.* 7, 7, 16. *cum Verbis*, *v.* Adigo. Appareo. Coacesco. Coëo 5, 27, 4. - 83. 7, 6, 11. 8, 9, 30. Compello. Concresco 5, 26, 126. Condo. Contineo. Contraho. Corrumpo 2, 19, 3. 2, 28, 1. 5, 26, 118. 5, 28, 209. Decedo *i. morior.* Delabor 7, 15, 6. Demitto. Destituo. Do. Effugio. Emineo Emorior 7, 29, 1. 14. Exulcero. Fero. Gero. Habeo. Haereo. Ico. Impello. Incero. Incido, *media brevi.* Inclino. Includo. Indo. Infundo. Injicio. Insideo. Inspergo. Laedo. Lateo. Maneo. Noceo. Objicio. Oppono. Orior. Pateo. Perrodo. Persevero. Pono. Procedo. Purgo. Recondo. Recurvo Relinquo. Remaneo. Reperio. Repono. Resido. Reverto. Rumpo. Sentio. Spissesco Subsido. Subsum. Sum: protinusque, si complicari femur potest, intus est 8, 20, 22. si jam illa (arundo sagittae) decidit, solumque intus ferrum est 7, 5, 19. dum humor intus est (*in* malo Punico) 4, 19, 26. quicquid intus humoris est 7, 7, 11. donec tota esse intus manus possit 7, 29, 7. materia, quae intus est 2, 11, 7. si intus plaga est 7, 7, 16 si pulex intus est (*in auditorio meatu*) 6, 7, 96 quae (signa) inter eas (febres) quid aut intus sit, aut venturum sit, ostendunt 2, 7, 2. si timemus, ne quid intus (*post lithotomiam*, *in* vesica) 7, 26, 115. extractumque cochleari quod intus est (*in* malo Punico,) edisse 4, 19, 27. ventre vehementer intento creber intus ex motu spiritus sonus est 3, 21, 2. si varicula intus est 5, 26, 230 *sc. in* ulcere quod velamentum infantis intus fuit (*in utero*) 7, 29, 41. si intus est (vitium haemorrhoidum) 6, 18, 114 *v.* Tendo. Teneo. Tero. Vitio.

Invado, ere. si quando autem ulcera oris cancer invasit 6, 15, 1. si simul hae (lachrymae) utrumque oculum invaserunt 6, 6, 7. diutius saepe & periculosius tabes eos male habet, quos invasit 3, 22, 1.

Invalesco, ere. invalescente quoque tussi 4, 6, 23.

Invenio, ire. inveniuntur tamen, in quibus *caet.* I Pr 108 *i. sunt aliqui occurrunt.* Medicus aliquid oportet inveniat, quod I Pr 84 *i. excogitet.* in vesica difficulter invenitur (exiguus Calculus,) inventusque celeriter effugit 7, 26, 79. raro autem Calvaria solida sine suturis est, locis tamen aestuosis facilius invenitur 8, 1, 6 *synon.* sic, ut nobilissimi medici neque Genus mali, neque remedium invenerint I Praef. 81. praeter haec etiam invenitur Genus (doloris capitis,) quod 4, 2, 9. invenietur enim mali Locus 4, 13, 12. nec post rationem Medicinam esse inventam, sed post inventam Medicinam rationem esse quaesitam I Praef. 58. quamvis specillo Nihil invenitur 8, 4, 18. Nihil, Oppositum, Pervium, *v. paulo post* renitens. in Remissione (febris,) Quanta maxima inveniri poterit 3, 20, 16. Quod auxilii causa fuit inventum 3, 12, 3. Remedium, *v. supra* genus quod (specillum) depressum in id foramen - Renitens aliquid invenit, - si pervium invenit, altius descendens - nihil oppositum invenit 8, 3, 18 19. depressusque digitus Sinum invenit 8, 11, 5. Ventriculus, qui in furunculo, non invenitur (*in phymate*) 5, 28, 122.

¶ Ad strumam multa malagmata invenio 5, 18, 32 *i. lego* idque Apud Erasistratum quoque invenio 3, 4, 31. Difficulter, facilius, *v. in superiorib.*

Inventor, oris. tanquam inventor ejus (frictionis) 2, 14, 1.

Inverto, ere. cuive in eodem febris corporisque habitu cervix invertitur 2, 6, 18 ἐπεστράφη Hippocr.

Invetero, are. ejusmodi Dolores, ubi inveteraverunt 4, 23, 4. si Malum inveteravit 3, 21, 13. 4, 6, 14. ubi inveteravit Malum 4, 8, 6 id Malum, quum inveteraverit 4, 15, 5. hic Morbus, quum inveteraverit 3, 22, 24. si Res inveteraverit 3, 13, 3.

Invicem, *v.* Vicem.

Invigilo, are paulisper invigilat 1, 2, 22.

Inviolatus, a, um corporibus inviolatis I Praef. 67. in caeteris (tuberculis *cysticis* ipsa tunica inviolata servanda est 7, 6, 12.

Invisibilis, e. *v.* Foramina

Invitus,

magis venae prodeant 7, 7, 175. posthaec & farina hordeacea cum resina injicienda, & ipse demittendus in solium aquae calidae 7, 20, 8 *i. herniosus.* satis est, collocare id (corpus *aegri*) in sedili, & ex duobus ministris alteri imperare, ut-alteri, ut-ipsum posteriore parte residentem 8, 15, 6 *i. medicum.* sic brachium deligatum super scalae gallinariae gradum trajicitur, ita altae, ut consistere homo ipse non possit 8, 15, 13 *i. aeger.*

¶ *i. modo dictus.* eademque ratione, quum spiritus gravis est, quum somnus aut vigilia urget, eum mederi posse arbitrantur, qui prius illa ipsa, qualiter eveniant, perceperit 1 Praef. 39 eamque (acum) transmitti (oportere) duplicem capillum muliebrem ducentem, atque ubi acus transiit, in ipsius capilli sinum-pilum esse injiciendum 7, 7, 73-74. excipitur autem crus infra osse ex transverso talorum, idque ipsum 8, 1, 114. quinque ossa recta ad digitos tendentia palmam explent: a quibus ipsi digiti oriuntnr 8, 1, 91-92. inter omnes crurum flexus juncturam tuetur (patella.) ipsum autem crus est ex ossibus duobus 8. 1, 107-108. *conf.* 8, 11, 30.

¶ *i. praesens.* ulcus, quod aut ante, aut in ipso morbo natum est 2, 6, 13. nonnunquam etiam in ipso morbo dierum ratio mutatur 3, 4, 41 *i. in medio decursu morbi.* initia morborum primum famem sitimque desiderant, ipsi deinde morbi moderationem 2, 16, 2. in ipsis accessionibus 3, 7, 13. in ipsa febre 3. 9, 6. in ipso impetu ejus (febris) sanguinem mittere hominem jugulare est 2, 10, 32. dejicere animam vel in ipsa curatione vel postea 7, 3, 5 *opp.* in ipso opere 7, 33, 2. *caet.* quae ex vino & teruntur & in ipso usu deliquantur 5, 20, 17.

¶ *i. is, ille.* ubi vero febris aliquem occupat, scire licet, non periclitari, si in latus aut dextrum aut sinistrum, ut ipsi in usu est, cubat 2, 3, 1. os etiam ejus elui potest, ubi & siccum est, & ipsi foetet 3, 4, 18 *synon.* si pulex intus est, compellendum eo lanae paululum est, quo ipse si subit, & simul extrahitur 6, 7, 96. expedita curatio est in fistula simplici, recenti, intra carnem: adjuvatque ipsam corpus, si juvenile, si firmum est 5, 28, 163. *add. ib.* 279. pronum hominem collocandum esse & extendendum, tum calce aliquem super ipsum debere consistere 8, 14, 8.

¶ *i. idem.* si qua singulis, vel etiam paucis commodata sunt, in ipsorum locum differamus 5, 17, 7. ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia nascuntur, quae ipsa aliis quoque de causis oriri solent 7, 7, 41, *conf.* 4, 20, 20.

¶ *i. ejusmodi, talis.* interdum autem per ipsa ulcera coles sub cute exesus est 6, 18, 42.

¶ *i. ego ipse.* eum laudo, qui quam plurimum percipit: ipse autem huic parti ea reliqui, in quibus 7 Praef. 18-19. Asclepiades multarum rerum, quas ipsi quoque secuti sumus, auctor bonus 4, 4, 43.

¶ *i. hic quoque.* tussis vero fere propter faucium exulcerationem molesta est, quae multis modis molesta est: itaque illis restitutis ipsa finitur 4, 4, 51.

¶ *i. is ipse.* utilis est, exiguum aliquid, & ipsum siccum, sine carne, sine potione, sumere 1, 3, 75. quod suppurat, ea parte, quam afficit, dolorem inflammationemque concitat, ipsumque calidius est 2, 7, 89

¶ *i. speciatim.* neque vero in generibus rerum tantummodo discrimen est, sed etiam in ipsis 2, 18, 27.

¶ *i. praecise, constitutus, caet.* ante ipsum lunae solisque concursum 1, 4, 3. in utraque curatione homo ante per triduum bibere aquam, pridie abstinere etiam a cibo debet: ipse autem die collocari supinus, *caet.* 7, 19, 3-4 *sc.* curationis. si inter ipsa initia sanguis e naribus non fluit 2, 7, 82. in arteria (aspera) sub ipsis faucibus singula est (*epiglottis*) 4, 1, 8. vesica autem (*urinae*) in ipso sinu 4, 1, 34. incidere satis altis plagis sub ipsis maxillis 4, 4, 13. paulatim deinde juxta labrum ipsum ex eadem aqua leniter infundere (in pelvem) 4, 24, 13. sub ipsis vero auribus oriri παρωτίδες solent 6, 16, 1. duobus hamulis ea (tunica) juxta ipsas oras apprehendi debebit 7, 20, 13. eâ (terebra) foramen fit in ipso fine vitiosi ossis atque integri 8, 3, 12. quod (*membrum*) juxta ipsos articulos ictum est 8, 10, 81. ad ipsos talos intumescit (os *fibulae*) 8, 1, 111.

¶ *i. in se, per se, suâ naturâ.* in oculis quae manum postulant, & ipsa diversa sunt, & aliter aliterque curantur 7, 7, 1. nihil tam facile in corpus quam sagitta conditur, eademque altissime insidit: haec autem eveniunt &, quia magna vi fertur illa, & quia ipsa angusta est 7, 5, 15.

¶ *i. solus.* quidam ne vomitum quidem exigunt, sed ipsâ aquâ frigidâ, tantum ad satietatem datâ, pro medicamento utuntur 3, 7, 21 *de causo.* & intrita ex hoc (vino,) & hoc ipsum-dandum est 3, 19, 14. si venter astrictus est, dandum est castoreum cum scammonea: si non est, per se ipsum castoreum cum aqua dandum est 3, 20, 20 (*potest etiam reddi per idem.*) interdum autem, qui sanguinem ipsum suppressit (*in haemoptysi,*) satis ad valetudinem profuit 4, 4, 74 *synon.* 75 sanguis tantum. quum omnia fere medicamenta stomachum laedant, malique succi sint, ad ipsius victus rationem potius omnem curam suam transtulit 5 Praef. 4. in rotundo (calculo) nihil interesse, ex ipsa figura patet 7, 26, 44. tum id (corpus infantis *in utero* emortui) leniter per ipsas manus recipiendum est: nam uncus injectus putri corpusculo facile elabitur 7, 29, 25-26. his (pedibus infantis) apprehensis, per ipsas manus commode educitur *ib.* 27. *conf* 7, 3, 6.

¶ *i. etiam, simul, pariter.* si acetum offendit, purâ rosâ utendum est, si rosa ipsa laedit, oleo acerbo 3, 10, 4. fere vero antiqui tales aegros (phreniticos) in tenebris habebant, eo quod illis contrarium esset exterreri, & ad quietem animi tenebras ipsas conferre aliquid judicabant 3, 18, 13. at Asclepiades, tanquam ipsis tenebris terrentibus, in lumine habendos eos dixit *ib* 14. aqua pura calida, vel ea quae ipsa quoque astringat, dari debet 4, 15, 17. cum ipsis corticibus suis Punica 4, 19, 21 (*vel abundat hic* id ipsis) coxis proxima genua sunt, in quibus ipsis nonnunquam dolor esse consuevit 4, 23, 1. φλυζάκιον autem paulo durior pustula est, subalbida, acuta, ex qua ipsa quod exprimitur, humidum est 5, 28, 245. jamque ipsa vetustate res matura est 6, 6, 72. in quo ipso videndum est, ne quid *caet.* 8, 4, 28. *v.* Hic ipse.

¶ *i. adeo, quin etiam.* quosdamque fama prodiderit in ipsis funeribus revixisse 2, 6, 36. sub gravissimis & ipsa trucidatione I Pr. 68. denique ipsa febris, quod maxime mirum videri potest, saepe praesidio est 2, 8, 49. febre vero ipsa praecipue se ad remedium uti professus est 3, 4, 10. quum jam spatio ipso materia vel exhausta est, vel corpus corrupit 2, 10, 31. tenue ferramentum candens dandum esse ad ipsum os 7, 11, 4. excidenda erit (media

ba

juncta

juncta paulatim dirimuntur 8, 1, 82. oculoque & caeteris junctis Partibus bene obtectis 7, 7, 62. Pedes quam maxime juncti 7, 27, 34.

¶ *cum dativo:* Aliis, *v. sup.* Arteriis *v. sup.* ne purum corpus puro Corpori junctum non coëat 5, 28, 204. *add. sup.* quae (maturitas) Cutem extenuet eique pus jungat 7, 2, 17 *i. proximum reddat.* Humero cubitus 8, 15, 2. usque ad jugulum, junctumque ei latum scapularum os 5, 26, 45. Oleo adeps 2, 33, 15. quae (membrana περιτόναιος) Omento jungitur 4, 1, 40. ut is (testiculus) delapsus ipsi Plagae jungatur 7, 19, 10. Septo transverso, *v. cum per.* a tergo Spinae ipsi junctus (pulmo) 4, 1, 12. quae (sanies) ipsum Ulcus, & junctam ei cutem erodit 5, 26, 82.

¶ *cum Particulis:* Cum quibusdam membranulis, a sinistro tene venienribus, jungitur (intestinum *colon*) 4, 1, 30. jungitur per venas Cum intestino (vesica) 4, 1, 34. lingua vero quibusdam Cum subjecta parte a primo natali die juncta est 7, 12, 35. quum saepe exulceratio digitorum -- sanescendo In unum eos jungat 5, 28, 205. diducta ossa nunquam rursus Inter se junguntur 8, 11, 10. Iterum 6, 18, 33. quam Maxime 7, 27, 34. Paene 3, 16, 3. Per articulum longâ testa junguntur (membra) 8, 16, 6. membranulae tenues, Per quas inter se tria ista connectuntur junguntur que ei septo, quod transversum *caet.* 4, 1, 22. jungitur Per venas cum intestino (vesica) 4, 1, 34. Rursus 8, 11, 10. Satis 7, 9, 6. Simul 5, 17, 7.

Junctura, ae. hanc juncturam κόνδυλον Graeci vocant 4, 1, 24. inter omnes crurum flexus juncturam tuetur (patella) 8, 1, 107.

Junior, us. juniores 2, 7, 68 *opp.* seniores 2, 8, 73 *opp.* senes. in junioribus 2, 7, 78 *opp.* in senioribus. junioribus *dat.* 2, 10, 2 *opp.* pueris, senioribus: *syn.* 6 juvenis.

Jus, juris. *de alimento fluido.* sorbere oportet jus Anserinum vel vitulinum 5, 27, 39. vel jure etiam Concharum, Musculorumve, aut Locustarum (uti) 3, 6, 49. omnes fere Conchulae, maximeque jus earum (alvum movet) 2, 29, 4. ¶ cerussam (aliquis ebibit,) jus Malvae vel Juglandis, ex vino contritae, maxime prosunt 5, 27, 81. poteritque a balneo etiam Pingue jus, aut dulcius dari vinum 3, 6, 52. jus, in quo Porrus cum Pullo gallinaceo coctus sit, (cibus sit:) idque non nisi tertio die detur 4, 6, 15-16. jureve Pulli gallinacei ventrem resolvere (prodest) 3, 16, 6. e Pullis Mollibusve jus aliquod assumendum 4, 3, 21. Vitulinum, *v. antea* anserinum.

Jurulentus, a, um. caro omnis jurulenta (calefacit) 2, 27, 1. - alvum movet 2, 29, 5. quicquid jurulentum est, (facile intus corrumpitur) 2, 28, 3. omnia jurulenta (aliena stomacho sunt) 2, 25, 1. - inflant 2, 26, 1. - alvum movent 2, 29, 6, res eadem maris alit jurulenta, quam assa 2, 18, 38. non uti cibis variis, minimeque jurulentis 1, 6, 2.

Jus, juris. *de norma agendi, ejusve rationibus.* vir jure magni nominis 2, 6, 37 *i. merito.* illud jure aliquis mirabitur 2, 8, 89. id Asclepiades jure ut vanum repudiavit 3, 4, 39. quod jure valentissimis medicamentis annumerari potest 4, 19, 32.

Justus, a, um. *respectu valetudinis, quod hujus rationibus conveniens &c.* donec ad justam Magnitudinem perveniat (dens) 7, 12, 23. nec tamen ad justam Maturitatem pervenit (ulcus) 5, 28, 20 *i. plenam.* adjiciendus est cibus pisciculus, aut caro; sic tamen, ne protinus justus Modus cibi sumatur 4, 2, 57 *i. ordinarius, regularis.* si vero plus justo quis assumere solitus est, abstinere uno die (oportet,) deinde ab exiguo cibo incipere, quotidie adjicere, donec ad justum Modum perveniat 3, 22, 14. ea (uva) ultra justum Modum a pituita diducta est 7, 12, 30.

¶ testiculus magis justo dependet 7, 18, 39. modo plus justo, modo non amplius assumere 1, 1, 5. *add.* 3, 22, 14.

Juvenis, is. si juvenis imbecillus est 2, 10, 6. si juvenis erit, si senior 2, 7, 23 *opp.* puero, juveni 3, 4, 28 *opp.* in juvene, in sene 2, 3, 73 *opp.* minus saepe in puero vel sene, quam in juvene 2, 14, 22 *opp.* pueri, proximique his, senes, juvenes 2, 1, 40 *opp.* mediae aetates, juvenes, pueri, senectute confecti 1, 3, 69 *opp.* fereque juvenes sunt, qui 2, 1, 50 *syn.* adolescentia. juvenes robusti 3, 21, 60. juvenum 1, 3, 72. juvenibus *dat.* 1, 9, 6. quibus juvenibus fluxit alvus, plerumque in senectute contrahitur 1, 3, 73 *opp. syn.* in adolescentia. juvenes *acc.* 2, 8, 24. in pueris, in juvenibus, ubi aetas induravit 5, 28, 123 *opp.*

Juvenilis, e. si corpus juvenile & robustum & exercitatum est 5, 26, 109.

Juventa, ae. aetas media tutissima est, quia neque juventae calore, neque senectutis frigore infestatur 2, 1, 11 *opp.* juvenes, quique inter juventam senectutemque sunt 2, 1, 40 *opp.* longa statura ut in juventa decora est, sic matura senectute conficitur 2, 1, 13 *opp.*

Juvo, are. *jucundum, salubre esse.* & lapidi Asio gratia est ad juvandum 4, 24, 17 *in podagra, i. ad levandum dolorem.* in vulnus inclinari juvat 5, 26, 42 *i. commodum est.* quae detrahendo juvant 2, 18, 1 *i. remedia evacuantia.* Venatio, durique Pisces, & ex domesticis animalibus assa Caro maxime juvant 1, 6, 3 *in alvo nimis laxa.* intus ruptum oculum Febricula juvat: si foras jam ruptus procedit, sine auxilio est 6, 6, 13 *syn.* juvat etiam Panis cum papavere injectus 3, 10, 6 *in capitis dolore.* si pluribus diebus nihil Remedia illa juverunt 4, 15, 18.

¶ sic jacere convenit (membrum,) ut maxime Cubantem juvat 8, 25, 9. levis Plaga juvatur etiam, si 5, 26, 130. sic, ut Venter ipse mediocriter calentibus juvetur 4, 11, 10. quo id (Vulnus) juvetur 5, 26, 140.

¶ Maxime 1, 6, 3. Nihil 4, 15, 18. si ista Parum juvant 3, 10, 5. 6, 18, 117. si quid Paulum saltem juvat 3, 1, 20 *syn.* prodest 19. delectationis causa, Quantum juvat, ambulare 4, 25, 2.

¶ juvans *i. medens.* saepe enim pertinacia juvantis malum corporis vincit 3, 12, 17.

Juxta, *praepos.* juxta Anum 7, 26, 45. Articulum fractura est 8, 10, 29. *add. ib.* 20. ipsos Articulos 8, 10, 81. superius Caput femoris 8, 10, 69. Cerebrum 8, 1, 28. Cicatrices ipsas 5, 28, 104. Foramina auris 8, 1, 35. *add. ib.* 30. Glandem cutis spatiosior (est) 7, 25, 3. Ignem 2, 17, 27. rectum Intestinum 4, 1, 35. Labrum ipsum 4, 24, 13. Mare 3, 21, 49. ipsas Oras 7, 20, 13. Parietem 8, 12, 5. Pilos 7, 7, 73. Pubem 7, 25, 5. Radices 7, 30, 12. Rimam 8, 4, 54. Talum 3, 23, 27. Talos 2, 10, 36. Telum 7, 5, 26. Viscera 7, 9, 1.

¶ *i. statim post.* neque enim convenit, juxta inediam protinus satietatem esse 2, 16, 3.

¶ *adv. i. prope.* silanus juxta Cadens 3, 18, 53. *conf.* Colloco. Foro. Habeo. Incendo. Reperio. quumque fere juxta Sint caro & nervus & aliqua nervosa 5, 28, 175 *i. juncta, contigua, vicina sibi.* si juxta Sunt (vermes,) si longius 6, 7, 61 *opp. conf. cum* Sum 5, 26, 137. 6, 6, 190. 7, 2, 16. 7, 12, 37.

¶ utique, si juxta quoque stercus est, & intus remanet 2, 12, 12 *i. &, & t. simul, &c.*

¶ juxta

bus: v. Caprificus. Lactuca. Lactuca marina. lac utrumque, quod proximo capite supra comprehensum est, (*i.* lac caprifici, *&* lactucae marinae) 5, 8, 2.

Lacteo, ere. quadrupes vel omne Animal si lactens est, minus alimenti praestat 2, 18, 28. lactentia facile intus corrumpuntur 2, 28, 2. lactentia omnia alvum movent 2, 29, 6. si lactens adhuc Infans est 6, 11, 14. lactens Puer 5, 28, 255.

Lactuca, ae. firmior brassica & beta & porrum, quam lactuca 2, 18, 16. boni succi est 2, 20, 4. acris est 2, 22, 5. stomacho idonea est 2, 24, 5. refrigerat 2, 27, 2. alvum movet 2, 29, 2. somno apta est, maximeque aestiva, cujus Cauliculus jam Lacte repletus est 2, 32, 1. ex Aceto 3, 22, 33. lactucae intinctae in Aceto 4, 9, 6.

Lactuca marina. lactucae marinae Lac (dabant.) cujus gutta panis adjecta abunde purgat 2, 12, 2. lac caprifici, vel lactucae marinae, quae τιθύμαλλος a Graecis nominantur, exedunt corpus 5, 7, 3. adurunt 5, 8, 2. prodest etiam lactucae marinae, quae grandis juxta mare nascitur, Semen; cum aqua potui datum 3, 21, 49. lactucae marinae seminis 5, 18, 34.

Lacero, are. fascias, quibus caput deligatum est, lacerant *delirantes* 5, 26, 55. si timide scalpellus demittitur (*in venae sectione,*) summam cutem lacerat, neque venam incidit 2, 10, 46. haec (membranula pericranium, scalpo terebrisque lacerata vehementes febres cum inflammationibus excitat 8, 4, 29.

Laceratio, onis. ne mortuorum quidem lacerationem necessariam esse I Pr. 73 *i. anatomen.*

Lacertus, i. rotundum aliquid a lacerti parte ponendum est 8, 16, 11.

¶ *piscis genus* 2, 18, 24. lacerti stercus purgat 5, 5, 3. adurit 5, 8, 2.

Lacesso, ere. si illa (inflammatio) occupavit (*membrum luxatum,*) dum conquiescat, lacessendum non est 8, 11, 26.

Lachryma, ae. lippientes (calor adjuvat,) si nec dolor nec lacrymae sunt 1, 9, 8. Calida 6, 6, 4. 5, 11. Multa 6, 6, 5. 11. Salsae Calidaeque 6, 6, 10.

¶ si simul & lachryma & tumor & crassa pituita Coeperunt (*in ophthalmia*) 6, 6, 4. lachrymae salsae calidaeque Eunt 6, 6, 10 vitandaque omni modo causa, quae Lachrymas excitet 6, 6, 112. si simul hae utrumque oculum Invaserunt 6, 6, 7. si ea pituita lachrimae Mista est 6, 6, 4. lachrymae Miscetur (pituita) 6, 6, 7. lachrymas Movent (acria) 6, 6, 113. si quid lachrymae Processit 6, 6, 37. diu lachryma cum pituita Profluit 6, 6, 10 lachryma calida aut multa Profluit 6, 6, 11. Sum: neque lachryma calida est 6, 6, 4. *add. ib* 5. lachrymae Sunt 1, 9, 8.

¶ *de aliorum succorum guttis:* Lalsami lachrymae, *genit.* 5, 18, 8 Cicutae lachrymae aridae *genit.* 5, 18, 2. quum Morbi nulla lachryma fit 3, 18, 45 Papaveris lachryma, *&* lachrymae *genit. v.* Papaver. Sycamini lachrymam fronti inducunt 3, 18, 44 lachryma arboris in Aegypto nascentis, quam ibi Συκόμορον appellant 3, 18, 46.

Lachrymo, are. sine voluntate lachrymare 2, 4, 6.

Lacinia, ae. 2, 33, 9.

Laconicum, i. *i pars balneorum: cujus descriptionem & icones v. ap. Rhodium ad* Scribon. Largum p. 103-118 laconici siccus calor est 2, 17, 2. in laconico evocandus est sudor 3, 21, 20 in laconico sedere 1, 3, 24.

Lacus, us. ex lacu aqua 2, 18, 47. ex lacu genera piscium 2, 18, 35. quos (pisces) lacus ferunt 2, 21, 6.

Ladanum, i. alvum moliendi facultatem habere videtur 3, 21, 25. evocat & educit 5, 12, 1. ladanum cum oleo mistum 6, 1, 4. ladanum cum myrteo & vino 6, 2, 8 ladani 5, 19, 43 id emplastrum, quod ex ladano fit 5, 26, 232.

Laedo, ere. ut Acria, quae laeserunt, leniantur 6, 6, 98. ne vicinum & sanum locum laedant (Adurentia medicamenta) 6, 15, 6 ne quo frigore Afflatuve laedatur (*homo*) 6, 6, 66. Aliquid, *v cum* extrinsecus ubi dura Alvus eum locum (*ani*) laesit 6, 18, 112. neque laedit potio aut Cibus 4, 4, 68. Cruditas enim id (corpus) maxime laedit 1, 9, 2. easque (Ferulas) omnes circa articulum esse oportet resimas, ne hunc laedant 8, 10, 35. si Fistula os, vel cartilaginem, vel nervum, vel musculos laesit 5, 28, 164. Frigore; *v sup.* afflatu. ubi Inflatio (laedit) 2, 11, 7 utrum superans an deficiens Materia laeserit 2, 10, 14. ubi Materia, quae intus est, laedit 2, 11, 7. eam Materiam, quae laedere videbatur 3, 4, 8. quum omnia fere Medicamenta stomachum laedant 5 Pr. 4. *add.* 6, 15, 6. ne alterutro Modo laedat 2, 12, 24 ne vehementer & diu laedat (hoc genus Morbi) 4, 4, 50. ne Mucrone cerebri membrana laedatur 8, 3, 25. Nodus vulnus laedit 5, 26, 148. Potio, *v. sup.* cibus. ne, si ibi diutius Pus permanserit, os laedat 6, 13, 8. Quod, *v. cum* intus. neque enim Res ulla magis jecur laedit 4, 8, 13. si Rosa ipsa laedit 3, 10, 4. quam longissime Sanguinem inde, ubi laedit, esse mittendum 2, 10, 37. quo minus Tactu laedat (Spatha) 8, 15, 19 a Telo, *v. cum praeposit.* ne Vinctura talum ipsum laedat 8, 22 extr quodcunque (Vulnus) musculum, aut nervum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem laesit 5, 26, 24.

¶ Acies, *v. cum* extrinsecus. ne Aliquid eorum laedatur, quae tuenda esse proposui 7, 5, 13. ne quid ex angulo laedatur 7, 7, 31. si jejuno Caput laeditur: si non laeditur 1, 4, 11. *v.* Cartilago. Corpus, *v. sup.* cruditas. *v.* Costa. ne Intestina adhuc imbecilla laedantur (cibo inflante *vel* valido) 4, 13, 16. Membrana, *v. sup.* mucrone, *&* vulnus. ne laesa abdominis Membrana inflammationes moveat 7, 19, 15. ut sic ea (Membra) collocata habeat, quemadmodum minimum laeduntur 8, 10, 85. Mens laesa est 2, 8, 96. *v.* Musculus. Nervus. Oculus, *inf.* extrinsecus. Os, Ossa. sanguinem ab ea potissimum Parte, quae jam laesa est, esse mittendum 2, 11, 9. ipsius, Qui laesus est 8, 10, 41 *i. cujus humerus fractus est.* Quicquid laesum est 8, 4, 27. in eo, Quod laesum est 4, 2, 35. si parvulum est, quod laesum est 8, 3, 1 *in osse. v.* Stomachus. Talus. Testiculus. Tunica (ima testiculi) si laesa est 7, 19, 15. *v.* Vena. Vesica.

¶ *cum Particulis:* ne quis nervus aut vena aut arteria A telo laedatur, dum id extrahitur 7, 5, 30 neque enim nisi Cum periculo laeditur (tunica) 7, 20, 14. Diu 4, 4, 50. quum quid Extrinsecus laesit 5, 26, 2 Extrinsecus interdum sic ictus oculum laedit 6, 6, 219. acies (oculi) Extrinsecus laesa 6, 6, 221. Jam 2, 11, 9. Infra 7, 10, 2. exitus datur Intus laedentibus 8, 4, 52 *al.* latentibus. fin, quod intus inditum est, laedit 8, 5, 13. quod Intus laesurum erat 4, 19, 4. Magis 4, 8, 13. Maxime 1, 9, 2. Minus 8, 15, 10. Minimum 8, 10, 85. Nihil 7, 7, 97. Quemadmodum 8, 10, 85. Ubi 2, 10, 37. Vehementer 4, 4, 50.

Laetitia, ae. cur non potius laetitiae, quam solicitudinis causa sit 3, 18, 63 *opp.*

Laevis, e. *vel* levis, *penultima longa*. *ex Graeco* λεῖος: *conf.* levis. ut ex parte exteriore aspera; ex interiore, stomachi modo, laevis sit (arteria aspera) 4, 1, 11 *opp.* laevi an aspero (telo) 8, 4, 6 *opp.* id, quod excernitur (*alvo*), sit est

latius

neceſſarium eſt 5, 16, 105. ſi locus Nobilis eſt 5, 28, 137. Omnibusque ea locis commode inducitur 8, 4, 79. ut Orbium (inteſtinorum) ſingulorum locum ſervet 7, 16, 10. in eadem palpebra ſuper Pilorum locum 7, 7, 7. quod Plura loca injectum vinculum mordet 5, 26, 124. Pluribus etiam locis, aliquando ſine ferro, cucurbitulas admovere 3, 27, 14. *add.* 4, 13, 7. Pluribus locis venter exulcerandus eſt 3, 21, 38. *add.* 4, 4, 88. 91 6, 18, 82. Proximum enim locum primo exhaurit (ſanguis miſſus) 2, 10, 38. Proximum quoque locum 5, 26, 253. locus circa Pubem 7, 26, 112. Pupillae loco 7, 7, 118. ubi Purus eſt 7, 11, 5. ulcus in locum Puſtulofum (tranſit) 5, 26, 223. Quatuor, v. Tribus. Quo loco, - ibi, - eoque 8, 9, 26. Sanum, v. Vicinum. Siccis locis, uti naribus, illita ſpuma argenti 7, 9, 16. in Singulis locis 5, 28, 158. jamque is locus prurit, & aut Sublividus aut Subalbidus eſt 5, 28, 147. neque enim certus earum (Suturarum) numerus eſt, ſicut nec locus quidem 8, 1, 7. neque in Suum locum veniunt (nervi muſculique membrorum *luxatorum*,) niſi illos per vim aliquis intendit 8, 10, 8. ubi loco Suo non ſunt (oſſa) 8, 10, 7. 109. *conf.* fragmentum. humerus. oſſa. omniumque (*membrorum*,) quae loco Suo non ſunt 8, 11, 21. quicquid loco Suo motum eſt 8, 11, 25. Totus is 8, 3, 13. cretâ cimolia Totum locum illinemus 8, 9, 26. Toto loco motae ſunt (vertebrae 8, 14, 9. Tertio, v. uno. Tribus, v. duobus. Tribus locis inter ſe ſpacio diſtantibus 8, 15, 9. Tribus aut quatuor locis 4, 22, 11. ſub his (tunicis) autem, qua parte pupilla eſt, locus Vacuus eſt 7, 7, 121. ſub duabus tunicis, qua locum Vacuum eſſe propoſui 7, 7, 127. ne Vicinum & ſanum locum laedant (adurentia medicamenta) 6, 15, 6. prodeſt etiam infra Ulcera locum caedi 5, 28, 76. conſiſtitque Uno loco vitium 5, 26, 251. *add.* 7, 20, 2. 7, 31, 11. Uno loco, altero, duobus 3, 22, 38. Uno loco, altero, tertio 8, 15, 11. Utroque loco 7, 26, 92. & haec quidem (Vulnera) loco vel pejora vel meliora ſunt 5, 26, 25. *conf.* moveo, loco: & *alia verba.*

¶ *ſigillatim de utero.* quae (mulier) locis laborat 2, 8, 46 *Hippoc. hyſterica.* ſi concidere vitio locorum mulier ſolet 5, 21, 12 ſive vitio locorum aliqua prolabitur & obmuteſcit 5, 25, 8.

¶ *i. ſedes mali, locus affectus.* nunc ad ea loca, quae propoſui, veniam 4, 4, 80 *ſyn.* ſedes ipſa 75. propria (ſigna *hydroceles* ſunt,) quibus locus (deprehenditur) 7, 18, 27 *ſyn.* ſedes 31. animadvertere oportet, quo loco malum ſit 4, 13, 8. invenietur enim (carcinomatis) mali locus 4, 13, 12. aduri locus debet 5, 26, 244. circa locum aliqua quaſi puncta ſentiuntur, isque immobilis, inaequaliter tumet, interdum etiam torpet 5, 28, 21. *conf. ib.* 62, 76. 138. 5, 26, 241. 8, 9, 26. *ſimiliter* is locus, ei loco, eum locum, 5, 20, 4. 5, 26, 25. 5, 28, 21. 23. 40. 109. 147. 6, 4, 2. 6, 10, 1. 6, 18, 37. 7, 7, 101. 7, 8, 10. 7. 30, 25. 8, 5, 3. 8, 6, 2. 8, 9, 3. 13. 8, 11, 5.

¶ *i. pars libri, argumenti, caet.* atque idem (auctor) Alio loco *caet.* 3, 4 46. quas Alio loco demonſtravimus 5, 26, 36. *add.* 6, 5, 5. 7, 5, 38 7, 33, 1. ſicut in Aliis locis poſui 7, 5, 36. Eo loco, quo - praecepimus 2, 15, 12. Eo loco explicitum eſt, quo febrium curatio expoſita eſt 4, 2, 11. quod Eodem loco praeceptum eſt 7, 30, 7. in Hunc locum reſervata ſunt 7, 3 extr. *conf. inf.* plura. locus Ipſe exigere videtur, ut ſubjiciam *caet.* 7, 26, 17. ſi qua ſingulis vel etiam paucis (curationibus) commodata ſunt (*medicamenta*,) in Ipſorum locum differam 5, 17, 7. de qua re ad Plura loca pertinente, ſemel dixiſſe ſatis erit 7, 7, 35. cujus cognitio quum ad Plura loca pertineat, tum vel praecipue ad hunc pertinet 7, 7, 117. id, quod Primo loco poſui 5, 27, 24. id, quod Secundo loco poſitum eſt 4, 2, 10. quam (terebram) Secundo loco poſui 8, 3, 22. *conf.* 8, 10, 44. de quibus Suo loco dicam 3, 5, 7. de qua (falcia) Tertio loco dixi 8, 10, 45.

¶ *i. copia, opportunitas.* neque ullo poſtea motu Dandus eidem periculo locus eſt 6, 18, 58. unde etiam locus fabulae Factus eſt 6, 6, 222. quae (frictio) ſi calorem evocavit, poteſt alicui medicinae locum Facere 2, 14 extr. neque enim ſanat emiſſus humor (*in aſcite*) ſed medicinae locum Facit 3, 21, 59. quo alteri periculo locum Faciat 7, 4, 16. tempus, quod curationi locum Praeſtet 2, 5, 2. Sum: ſitque locus aliquis linamentis 7, 4, 37. medicinae locus non eſt 2, 8, 96. in eo (caſu) medicinae locus nullus eſt 7, 4, 12. ne majori periculo locus ſit 6, 7, 4. nonnunquam etiam lentae febres ſine ulla remiſſione corpus tenent, ac neque cibo, neque ulli remedio locus eſt 3, 9, 1 *ſyn.* 2 curatione opportunior fiet (morbus.) remedio locus eſt 5, 28, 303 *opp.* ſanari non poteſt.

¶ vitioſi ungues cadunt, & in eorum locum meliores renaſcuntur 6, 19 extr. *i. in vicem.* naturaliter ſemper aliquibus decedentibus, nullis vero in eorum locum ſubeuntibus, ſumma macies oritur 3, 21, 2.

¶ *i. conditio, ratio, exiſtimatio.* quo loco vero integritas eſt, eodem eſt remiſſio (febris) 3, 4, 56.

¶ *i. res.* ſuper locum autem durum & renitentem ex altera parte intendi manus *caet.* debet 8, 17, 3.

¶ *cum Verbis:* v. Aduro. Aperio. Caedo. Deligare. Diſto. Extenuo. Exulcero. Foveo. Ico. Illino. Impleo. Madefacio. Moveo, loco & de loco. Palleo. *ſup. in* is locus. Patefacio. Renitor. Rubeo. Tango. Torpeo. Tumeo. Vincio. Vitio.

¶ *cum Particulis:* v. Ad *cum* pertineo. Circa. De. In, *cum accuſ.* v. reſervo. reſtituo. ſubeo: *cum abl.* v. *ſup. cum* aliis. Inter. Per. Super.

Locuples, etis. ſed locuples tamen ejus rei auctor Hippocrates eſt 8, 8, 5.

Locuſta, ae. *genus* duri piſcis, *quod* minime intus vitiatur 2, 28, 4. jure etiam - locuſtarum (uti) 3, 6, 49.

Lolium, ii. *herbae genus.* lolii 5, 22, 12. 5, 23, 17. cataplaſma vel ex lolio vel ex hordeo 8, 9, 17. ex qualibet Farina cataplaſma, ſive ex tritici, - ſive ervi, vel lolii 2, 33, 13 calefacit. Farina lolii, evocat & educit 5, 11, 2. lolii Farina ex vino diluto cocta, & miſta cum arida fece 4, 22, 6. Farinae lolii ſext. III. 5, 28, 293. lolii Radix ex vino (danda, ubi phalangium nocuit) 5, 27 64.

Loligo, ſ. loligo, ginis. duri piſcis *genus, quod* minime intus vitiatur 2, 28, 4.

Longus, a, um. *de ſpacio extenſionis, & de tempore opp.* brevis: v Brevis. *de menſura extenſionis:* v. Acumen. Brachium. Capitulum. Corpus. Crus. Cubitus. Faſcia. Ferula. Fiſtula. Inteſtinum. Linum. Membrum. Os tibiae. Pilus. Piper. Radix dentis. Statura. Teſta. Uncus. Uva. *de menſura temporis:* v. Abſtinentia. Acceſſio. Adoleſcentia. Circuitus. Curatio. Dejectio. Dies. Dolor. Fames. Febris. Febricula. Genus. Haec in communia. Jejunium. Imbecillitas. Inedia. Inquiſitio. Inſania. Is, id Mora. Morbus: acutus, longus *opp.* 3, 23, 14. 3, 27, 5. *caet.* v. Morbus. Navigatio. Patientia,

Plin. Hist. Nat. Lib. 24. Cap. 14. *succus ex ramis & caudice extractus & inspissatus, sec. Dioscorid. Lib. 1. Cap.* 132. melius huic rei (faucium ulceribus sanandis) Lycium est 4, 4, 44. Lycium *nominat.* 5, 28, 271. 6, 7, 27. 42. Lycii 6, 6, 56. 61. 149. 179. 6, 7, 41, 6, 18, 23. Lycio *abl* 6, 19, 1. 7, 11, 5. ceratum ex Lycio factum 8, 9, 13. utendum est medicamento leniter sanguinem supprimente, quale Lycium est aqua Dilutum 8, 6, 5. Lycium cum lacte 6, 7, 54. 57. Ex aqua Lycium, sanguinem supprimit 5, 1, 1. cicatricem post omnia haec commode inducit Lycium Ex passo aut lacte dilutum 5, 26, 208. Lycium Ex vino dilutum 6, 8, 9. imponendum Lycium Ex vino est 6, 18, 15.

M.

Macedonicus, a, um. *v.* Iris.

Macer, cra, crum. *v.* Aves, Caro, Corpus, Cutis. macrum potius quam pingue (ex animalibus non domesticis) stomacho aptum est 2, 24, 4 *opp.* eadem omnia pinguia, quam macra, - plus alimenti habent 2, 18, 37 *opp.* omnia macra (astringunt alvum) 2, 30, 11.

Macies, ei. stomachum infirmum indicat 1, 8. 3. maciem facit *diabetes* 4, 20, 22. Major in eo ipso (humero) fit macies 8, 11, 22 *per luxationem.* Summa macies oritur, &c. nisi occurritur, tollit: ἀτροφίαν hanc Graeci nominant 3, 22, 2.

Machinamentum, i. tot genera machinamentorum 8, 20, 13.

Macula, ae. si rubet facies & quasi maculis quibusdam colorum omnium distinguitur 2, 8, 105. summa pars corporis crebras maculas crebrosque tumores habet 3, 25, 3.

Madeo, ere. madens (Homo) siccare (se debet,) siccus madefacere 1, 3, 30 *opp. i. succulentus.* succidam Lanam aceto madentem 7, 28, 8. Lana succida oleo atque aceto madens 8, 3, 35. madens Lingua 7, 26, 119. Linteolum aceto madens 7, 26, 104. - madens vino & oleo 8, 7, 11. (cui) madent Oculi 1, 3, 45. si nihilominus madent (Oculi) 7, 7, 262. animadvertimus autem, quibusdam nunquam siccescere Oculos, sed semper humore tenui madere 7, 7, 149 *opp.* aquâ quoque madens Panis 2, 18, 40. eodem vino & oleo madens (Pannus) 8, 10, 21. madens exit (Specillum) 8, 3, 18. dum madet (Spongia) 5, 26, 131 *opp.* inarescit. Spongia acri aceto madens 7, 19 39. interdum madent (Squamulae porriginis,) multo saepius siccae sunt 6, 2, 1. Ulcus madet 8, 4, 43. Uvae madenti 6, 18, 18.

¶ Ex horum aliquo madens vel panis, vel farina, vel spongia, vel lacinia, vel etiam linteolum 2, 33, 9. linamentum Ex vino madens 8, 10, 86.

Madesco, cere. aquam calidam bibere, ut superiores ejus partes madescant 2, 12, 19. spectare oportet, num tempora partesve corporis aliae paulum madescant, quae sudorem venturum esse testentur 3, 6, 26,

Madefacio, cere. Caput attonsum habere, idque irino vel cyprino calido madefacere 4, 3, 16. rosa tantum Caput, adjecto serpyllo similive aliquo, madefaciendum est 3, 18, 29. *v.* Hapsus lanae. rosâque & vino madefaciendum Id, quod imponitur 7, 19, 41 *conf.* 6, 6, 43. si sicca (Linamenta) parum valent, aceto madefacienda sunt 5, 26, 98. *v.* Linteo, *vel inf. cum* in. Locus, *v. inf. cum* subinde. madefactis tantum Manibus aqua 3, 21, 41. madens (homo) siccare (se debet,) siccus madefacere 1, 3, 30 *opp.*

¶ linteo ante In aqua frigida madefacto 5, 18, 12. quum inaruit, Iterum madefaciendum est 6, 6, 43. Subinde is locus, cui id illinitur, madefaciendus est 5, 22, 18. isque (hapsus lanae mollis) Subinde oleo tepido madefaciendus est 7. 26, 109.

Madidus, a, um. incipiendum erit a pulticula, vel intrita bene madida 4, 3, 22.

Magis, *adv. opp.* minus: idque ipsum modo minus, modo magis faciendum est 1, 2, 13. idque auxilium ut minus vehemens, ita magis tutum (est) 2, 11, 13. magis minusve 8, 2, 15. *conf.* I Pr. 115. 2, 8, 122. *caet.*

¶ *i. plus, copiosius.* magis carne utendum, magis oleribus 1, 3, 77, ficus etiam aridae (inflant,) sed magis virides 2, 26, 2. si magis pus profluit 6, 7. 56.

¶ *i. potius, potissimum, praecipue, praesertim, utique.* intra septimum diem pereundum est; magis si palpebrae dormientis non coëunt 2, 8, 82. nunc transeundum est ad eam medicinae partem, quae magis medicamentis pugnat 5 Pr. 1 *syn.* 7 quae praecipue medicamentis pugnat. rodunt alumen liquidum, sed magis rotundum: squama aeris, sed magis rubri 5, 6, 1. piper utrumque, sed rotundum magis *ib.* 3. misy, & id quoque magis coctum 5, 9 *syn. ib.* praecipue. *syn.* maxime 5, 17, 10. omnis serpentis ictum & jejuni & jejuno magis nocere 5, 27, 69.

ideoque non ossi, sed carni magis, radicibus suis inhaerent (ungues) 8, 1, 94. magisque assumendae dilutae potiones 6, 7, 77. *conf. cum* quam: *v.* 2, 18, 19. 4, 19, 21.

¶ *i. saepius, frequentius.* illud magis fieri solet, ut aeque niger assidue primo die profluat 2, 10, 53. quod nimium humore sequente fieri potest, magisque, si *caet.* 6, 2, 7. *add.* 5, 28, 230.

¶ *i. valde.* in his ver exspectandum est, aut, si quid magis pressit, melior tamen autumnus *caet.* 7, 7, 38

¶ *loco comparativi.* & mel quidem quo melius est, eo magis (Acre est) 2, 22, 4. *v.* Albidus. si matutinis temporibus coacta magis est (alvus) 2, 3, 10. quae magis Communia sunt 5, 17, 7. venae magis Conditae 7, 18, 38. Expedita magis curatio 5, 26, 79. *v.* Exulceratus. Fallaces magis notas 2, 6 extr. Humidum magis, an magis Siccum corpus ejus sit I Pr. 86. *v.* Incurvus. Intus magis 7, 26, 59. Liberalis. Modice magis 1, 3, 8. *v.* Naturalis. Necessarius magisque Nocenter 5, 28, 133. *v.* Obnoxius. haec magis per omnia genera febrium Perpetua sunt 3, 5, 1. *v.* Rationalis. Recurvatus. quo vetustius id vitium est, & quo magis in corpore Senili est 2, 8, 122. *v.* Vicinus.

¶ *cum aliis vocibus.* *v.* Eo. Et magis, *i. adhuc magis, & quidem magis* 2, 30, 2. Et magis Etiam 4, 2, 25. 4, 9, 5. 5, 26, 240 8, 10, 112. magis Etiam *i. adhuc magis,* 2, 30, 1. 3, 5, 18. 6, 6, 10. 8, 1, 78. *conf. cum* vel. Intus magis 7, 26, 59. Modice, *v. sup. loco comparativi.* Multo. Nihil. Nihilo. Paulo. magis, Quam I Pr. 98. 1, 3, 22. 1, 4, 12. 2, 7, 83. 2, 16, 4. 2, 18, 38 *bis.* 2, 30, 6. 2, 33, 1. 18. 4, 4, 36. *caet.* magis etiam, Quam 5, 5, 18 *sine* quam, *v. cum verbis. cum ablativo:* magis justo dependet 7, 18, 39. *v.* Quanto. magisQue I Pr. 112. 6, 7, 77 7, 7, 172. *i. & quidem magis, adhuc magis* 1, 5, 32. 61. 2, 4, 8. 2, 6, 6. 16. 2, 7, 23. 2, 19, 1. 2, 30, 5 *bis:* 8. 2, 31, 2. 2, 33, 15. 3, 13, 3 5, 26, 87. 124. 5, 28, 18. 133 6, 2, 7. 6, 18, 77 *caet.* magisQue etiam, *similiter* 2, 3, 12. 2, 21, 2. 2, 30, 3. magisQue hoc 8, 10, 92. magisQue, quo majores *caet.* 5, 26, 179. magisQue, quam 8, 11, 21. Quo magis, *v.* Quo, & eo. Quo magis, *i. ut magis* 7, 26, 24 Sed magis 2, 26, 2. 3, 10, 5. 5, 6, 1 *bis.* 3. 7, 26, 7. 8, 1, 94 *conf.* Sed magis Tamen 4, 1, 29. *v.* Tanto. Tum magis 4, 11, 13. Vel magis

ſn. in piſcibus quoque media aetas, quaeque nondum Summam magnitudinem implevit 2, 18, 29. magnitudine Sua 5, 28, 25.
¶ *cum Subſtantivis:* Aetas, *v proxime ante. v.* Καρκίνωμα. Dolor. Ervum. Faba. Interiora corporis. Lenticula. Lens. Lupinus. Nux. Ovum. Piper. Tumor. Vulnus. Vulva.
¶ *cum Verbis:* v. Aequo. Cognoſco. Conſidero. Excedo. Expleo. Habeo. Impleo.
¶ *cum Particulis: v.* Ad. *de quantitate.* Citra. Ex magnitudine doloris 7, 4, 11. quive (piſces) In nimiam magnitudinem exceſſerunt 2, 21, 6. major (dolor) quam Pro magnitudine tumoris 5, 28, 126. Pro venarum magnitudine & modo 7, 18, 39 vis Pro magnitudine (vitii) adhibenda eſt 5, 28, 13. dolor ex ea (puſtula) Supra magnitudinem ejus eſt 5, 28, 251.
Magiſterium, ii. poſt haec nullo novo magiſterio, ſed jam ſupra propoſito vulnus erit implendum 5, 27, 14 *i. arte, artificio, appareil.*
Mala, ae. malae rubent 2, 7. 91. *de oſſe:* & malae quoque in ſumma parte ſingulas transverſas ſuturas habent 8, 1, 18 malae cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes excipit, immobiles ſunt *ib.* 33. *conf.* 8, 8, 18-19. fere inter quartum decimum & unum & vigeſimum diem ſaneſcunt (fractae) 8, 7, 19. quorum (dentium) pars maxillae, pars ſuperiori oſſi malarum haeret 8, 1, 36.
Malabathrum, *frequentius* Malobathrum, *v. v.*
Malagma, atis. malagmata, atque emplaſtra, paſtillique *quo* differant, 5, 17, 10 ſeqq. *exponuntur plurima cap.* 18. Ἀναστομωτικὰ 5, 18, 54. Andreae ad laterum dolores *ib.* 18. - ad ſtrumam 33. Apollophanis ad laterum dolores 16. Arabis cujusdam ad ſtrumam & phymata 39. Ariſtogenis ad oſſa 58. Ariſtonis 70. ad Articulos 64-77. fere Calefaciunt 3. Calefaciendi cauſa reperta (ſunt) 1. aliquod ex Calefacientibus 4, 3, 14. *ad* Callum in articulis 5, 18, 77. ad Carcinomata & phymata lenienda 50. Chryſippi 65. Commune *pluribus affectibus* 14. Cteſiphontis 66. Dexii 77. quaedam Digerunt 3, 30. 31. *v.* digero. ut per ea malagmata, quae Digerunt, diſſipetur (ſuppuratio) 3, 27, 21. imponendum malagma, quod Digerat 8, 10, 127. *v.* Diſcutio. Ἐπισπαστικὰ 3, 18, 3. Euthyclei 61 ad Favos 43, quaedam Extrahunt 3, 4 ſeq. ad Jecur dolens 8 ſeqq. ad Laterum dolores 16. ad Lienem 11. ad Livorem faciei contuſae 51. Medi 30. ad Meliceridas 43. Miconis ad ſtrumam 35. - *aliud*, quod reſolvit, aperit, purgat 57. Moſchi 29. Nilei 27. Numenii 74. ad Oſſa & Nervos 58. adverſus Panum & Phymata 44. ad Parotidas *caet.* 43. adverſus Phyma 43, 44. 45. 48. 50. Polyarchi 25. Protarchi 43. fere non ſunt Refrigerandi cauſa reperta 1. eſt tamen quod Refrigerare poteſt 2. ad Reſolvenda quae aſtricta ſunt *caet.* 25. Soſagorae 64, ad Strumam multa 32 ſeqq. 56. proficiens in Struma 41. ad Supprimendum omne quod abſcedit 46. ad Supprimendum ſanguinem 48. Theoxeni 73. quae materiam Trahunt 4, 7, 16. ad Tubera καρκινώδη 41. ad mala Ulcera 43.
¶ *cum Adjectivis: v.* Aptus. Idoneus. Multa. Pleraque. Plura. Praecipuum ad. Reliqua 5, 18, 3. Recentis 5, 18, 10. dum id Siccius non faciat, quam eſſe malagma oportet *ib.* 50. malagmata Sua devorando 3, 21, 12. *v.* Vehementius. Utile.
¶ *cum Subſtantivis: v.* Craſſitudo. Uſus.
¶ *cum Verbis: v.* Accommodo. Apto. Conſto, Contentus ſum. Contundo. Convenio. Devoro. Do ſuper. Efficio idem. Fio. Impono. Injicio. Inlino. Molleſco. Pono ſuper. Proficio. Proſum. Servo. Superjaceo. Superimpono. Tento.
¶ *cum Particulis:* ab his tranſitus Ad malagmata eſt 4, 6, 9. In malagmatis 5, 11, 1.
Malicorium, ii. *quaſi mali granati corium, ſ. aſperum putamen. v.* 6, 9, 14. ſine frigore reprimit 2, 33, 12. malicorii 6, 7, 39. malicorii Contriti 5, 22, 16. malicorii pars interior cum pari portione & gallae & pinei corticis Conteritur 6, 9, 14 malicorii ex vino Cocti pars interior (Contrita) 6, 18, 96. m. cum aridis roſae foliis contritum 6, 18, 111. malicorium vel ſertulam campanam ex vino Coquere, deinde Conterere 6, 6, 86. malicorium ex vino Coquere, interioremque ejus partem Conterere 5, 26, 268. m. in aqua Coctum, deinde Contritum 5, 28, 100. ex malicorio quod in auſtero vino Coctum ſit 7, 19, 42. malicorium ex vino Coctum 5, 28, 152. 6, 18, 96. lenticula cum molicorio Cocta 4, 19, 30. vinum in quo malicorium Decoctum ſit 7, 12, 21. 8, 10, 116. *add. paulo poſt* mixta. cum verbenis vel malicorio Incoctâ (aquâ) 6, 18, 124. quicquid malicorio Mixtum eſt 4, 16, 9 id ipſum (malicorium) ovi albo Mixtum 8, 10, 116. lenticula cum malicorio Mixta, quae utraque ex vino decocta ſint 7, 27, 10. malicorium ex aqua Terendum, eoque Utendum eſt 5, 21, 11.
Malleus, i. malleo caput tabulae feritur 6, 7, 102.
Malleolus, i. malleolo adactus (exciſorius ſcalper) 8, 3, 15. ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit 8, 3, 29.
Mallo, malle. ſi medicamentum aliquis mavult 5, 26, 290. decoquere ſimul malunt 6, 19, 5.
Malobathrum (*aut* Malabathrum) i. *etiam* folium indum *appellatum.* malabathri 5, 23. 4. malabathri folii *ib.* 18.
Malva, ae. *ſtirpis genus.* boni ſucci eſt 2, 20, 4 alvum movet 2, 29, 2. cibus interdum mollis, ut malva 4, 4, 61 *add.* 3, 6, 48. malva Contrita 5, 28, 153. aqua in qua-malva Decocta ſit 2, 12, 20. 7, 27, 24. tus malvae vel juglandis ex vino contritae 5. 27, 81.
Malum, i. *fructus arboris. v.* Amerinus. Auſterus. Contrita pira vel mala, praecipue Cotonea (ſimul repriment & refrigerant) 2, 33, 8. *conf.* 5, 28, 85. malum-Cotoneum ſtomacho aptum eſt 2, 24, 8. aqua:-in qua malum Cotoneum palmulaeve decoctae ſunt 4, 4, 48. *add.* 4, 19, 31. reprimit autem aqua, in qua-Cotoneum malum vel palmulae decoctae ſunt 5, 22, 30. cum eodem cerato contritum vel Cotoneum malum *caet.* 6, 18, 96. cum malo Cotoneo cocto mixta farina *caet.* 6, 6, 41. ex malo Cotoneo medium 4, 8, 10. mala Cotonea aſtringunt 2, 30, 8. poſſunt proficere mala Cotonea in vino cocta atque contrita 5, 28, 85. *conf.* Cotoneum. Mandragorae mala, *v.* Mandrag. m. Orbiculatum ſtomacho aptum eſt 2, 24, 8. mala orbiculata *a figura* orbis *in rotunditatem circumacti, traxere nomen: Graeci Epirotica vocant. Plin. Hiſt. Nat.* 15. 14. *conf. Id.* 23, 6 *&* 29, 3. *Varro de Re Ruſt.* 1, 59. *Dioſcorid.* 1, 163. *Colum.* 5, 10. *&* 12, 45. *Pallad. de Re Ruſt.* 3. *tit.* 25. *caet.* mala non Permatura 6, 13, 18. humor ex nucleo mali Perſici expreſſus 6, 7, 15.
¶ m. Punicum-i. *granatum: granata quae* Punica vocantur *Colum.* 12, 41. ſtomacho aptum eſt 2, 24, 8. mala Punica alvum aſtringunt 2, 30, 8. Punicum malum ſimul reprimit & refrigerat 2, 33, 11. malum (Punicum) ipſum ſuper prunam imponere 4, 19. 26. Capitulorum mali P 5, 20, 2 5, 22, 11. Capitulorum P. mali 5, 19, 38. 5, 20, 8. 13. quae contrita in Cortice

teriâ, fubitis & graviffimis morbis correpti funt 6, 18, 110 *fyn.* in hoc genere materiae 6, 6, 135 *i. pituita.* v. Corrupta. Integra. quae Intus eft 2, 11, 7. v. Inutilis *i. corruptus.* quicquid illuc Malae corruptaeque materiae coiit 7, 2, 3. capax ex recenti cibo Novae materiae fiat (cutis) 2, 3, 14. 25. *conf* novus, *vel* corruptus. omnem Noxiam materiam 6, 6, 213. ne liber talus in medio relictus materiam Pleniorem recipiat, ideoque fuppuret 8, 23 extr. ne, fi calidiora fuerint (cataplafmata,) Plus eo materiae concurrat 3, 10, 7. opus eft, quam Plurimum materiae digeri 2, 14, 24. Quicquid materiae -, 2, 3. Satis materiae detractum eft 2, 10, 55. ut aegrum neque Supervacuâ materiâ (*ex* cibo) oneret, *caet.* 3, 4, 30.

¶ *cum fubftantivis:* v. Aditus, Coitus. Copia. Curfus. in hoc Genere materiae 6, 6, 135. ad Maturitatem perducenda eft 7, 2, 10.

¶ *cum Verbis:* v. Adjicio. Averto. Coëo. Concurro. Corrumpo corpus. Deficiens, v. *inf.* fuperans. Demo. Depello. Defum. Detraho. Digero. Diffipo. Evoco. Exhaurio. Extenuo. Extraho. male Habeo *i. afficio.* Inclino, in praecordia. Laedo. Maturefco. Minuo. Onero. Perduco ad maturitatem. Recipio. Reprimo. Retineo. Subtraho. uterum Superans an deficiens materia laeferit. 2, 10, 14. minui ergo tantum materiam Superantem oportet 3, 4, 15. v. Superfum. Traho.

Maturus, a, um. v. Cruftae. Curatio. Mors. eo vel feriorem Mortem vel maturiorem denunciant 2, 6, 28 *opp.* Papaver, v. *cum* ad. Partus. Pus. ipfa vetuftate Res matura eft 6, 6, 72. v. Senectus. Suppuratio.

¶ *cum Dativo:* nondum vino maturum Tempus eft 4, 11, 11.

¶ quum jam Ad excipiendam lachrymam maturum eft (filveftre papaver) 5, 25, 12. jam Prope maturus Partus 7, 29, 1.

Mature, *adv. i. cito.* ferius aeger Alendus eft, maturius 3, 2 - 9. *opp.* Alendus maturius eft 3, 7, 16. maturius is homo Auferendus (*ex balneo*) 2, 17, 22. v. Defino. Do. Duco. Excito. Facio. mature vulnus fanum Fore 5, 26, 158. v. Indulgeo. Induco, *in* cicatrix. Intumefco. Libero. Occurro per. Rapio. ut mature vires fuas Recipiat *convalefcens* 4, 25, 5. v. Sano. Solvo. Supprimo. Tego vefte. Timeo.

¶ Eo maturius 3, 7, 6. maturius, Quam 3. 4, 28. 3, 7, 5. Quo maturius 3, 27, 35. 5, 26, 179. Satis mature 7, 7, 146.

Maturitas, atis. ad maturitatem perducenda eft (concurrens eo materia) 7, 2, 10. nec tamen ad Juftam maturitatem pervenit (ulcus) 5, 28, 208. atque ipfius quoque fuffufionis Quaedam maturitas eft 7, 7, 134. caetera (*abfcedentia*) etiam fubcruda aperiri poffunt, inter nervos Ultima ex fpectanda maturitas eft 7, 2, 17.

Maturo, are. quod (malagma) pus maturat 5, 18, 18. maturarique (parotidem) & quam primum aperiri commodius eft 6, 16, 3. mortem quoque ea res maturat 7, 7, 57 *i accelerat.* quae neceffario mortem maturant 7, 27, 17.

Maturefco, cere. *ita immutari, ut fe - & excerni poffit.* quod (Abfcedens) per haec difcuffum non eft, neceffe eft maturefcat 5, 28, 143. tunica quiddam, quod difficulter maturefcit, comprehenfum eft (*in* Crithe) 7, 7, 8. maturefcit enim per fe (Furunculus) 5, 28, 114. ut maturefcat (Materia fuppurationum, quae in aliqua interiori parte oriuntur) 3, 27. 32. idque (Phygethlon) tarde maturefcit, neque magnopere in pus convertitur 5, 28, 126. fi Pus maturuit 7, 2, 12. nec unquam facile maturefcunt (Strumae) 5, 28, 103. Urina vero fulva & tenuis in magna cruditate effe confuevit, & faepe, antequam fpacio maturefcat, hominem rapit 2, 6, 31 *i. cocta fiat: opp.*

¶ Difficulter, Facile, Per fe, Tarde, v. *in fuper.*

Matutinus, a, um. v. Exercitatio. Frigus. Tempus.

Maxilla, ae. *de fola ea, quae hodie inferior vocari confuevit,* 8, 1, 32. 36. maxilla vero eft molle os, eoque una eft 8, 1, 32 *videtur leg. cum Morgagno* mobile os. Solaque ea 8, 1, 33. Transverfa, v. frango. maxillae facultatem Motus praeftat 8, 1, 35. facilis Motus maxillae atque cervicis 8, 4, 74. ex Motu maxillarum 7, 7, 166. Mufculi qui maxillas tenent 7, 7, 177. v. Os. maxillae vero femper aliqua, parte etiam vexata, Offa inter fe cohaerent 8, 7, 6. cujus (maxillae) eadem & media & etiam ima Pars mentum eft 8, 1, 32. ipfa (maxilla) mentumque 8, 12, 2. ipfius maxillae Partes extremae quafi bicornes funt 8, 1, 34. m. in priorem partem propellitur, fed modo altera Parte, modo utraque 8, 12, 1. *add. ib.* 2. 3. 7. 9. alter Proceffus, alter 8, 1, 34 - 35. maxillarum quaedam Refolutio 4, 8, 5. maxillarum Rigor atque cervicis 8, 4, 75. ubi ea in fuam Sedem collocata eft 8, 7, 9. maxilla in fuam Sedem compellenda 8, 12, 8.

¶ *cum Verbis:* v. retro Ago *i. impello.* Apprehendo. Compello in, *& omiffa partic.* Excido, *mediâ brevi.* Firmo. Frango. quorum (dentium) pars maxillae, pars fuperiori offi maxillarum Haerent 8, 1, 36. v. Inclino. Intumefco. Laboro. Moveo inflammationem. Moveor. Procedo. Procido. Prolabor. Propello. Repono. Sanefco. Teneo, *vel fup.* mufculi.

¶ *cum Particulis:* Ad maxillam venturus 8, 7, 1. Ad maxillas 5, 28, 165. 7, 7, 105. De maxilla 8, 7, 22. In maxillis 2, 7, 84. Sub ipfis maxillis 4, 4. 13. Super maxillam, v. injicio. Supra maxillam effe ceratum debet 6, 9, 17.

Maxillaris, e. v. Dentes.

Medeor, eri. *fine cafu rei, cui:* recenti tamen re mederi, facilius eft 7, 7, 60 *fyn.* 59 poteft adhiberi curatio. nulla id reftituere curatio poteft, - mederi licet 7, 7, 95 *fyn.* folaque Abftinentia fine ullo periculo medeatur 3, 2, 20. medendi autem Caufâ caput radendum, *caet.* 3, 20, 13. quaeque medendi Caufâ reperta funt 2, 6, 42. quum fpiritus gravis eft, *caet.* Eum mederi poffe arbitrantur, qui I Pr. 39. quodfi levior is cafus eft, poffunt etiam fine fcalpello, impofita Eadem mederi 7, 1, 4. adeo, ut in fingula anguium Genera fingula medendi praeciperent 5, 27, 27. iisdem temporibus in tres Partes Medicina diducta eft, ut una effet, quae victu: altera, quae medicamentis: tertia, quae manu mederetur I Pr. 15 *fynon.* 16 quae victu morbos curat. medendi Rationem magna ex parte mutavit I Pr. 18. medendi Scientia I Pr. 11. *add. ib.* 49. 51. medendi Vias I Pr. 53.

¶ *cum Dat.* quamdiu quidem Febricula incurfat, huic interdum abftinentiâ, interdum etiam tempeftivis cibis medendum 3, 22, 30. Jumentis, v. *inf.* pecorib. magno Malo (fuppurationis) vix fine ferro mederi licet 7, 3, 12. ad ea veniendum eft, quae ipfi Morbo mederi folent 3, 21, 17. ea (medicinae pars,) quae Morbis medetur I Pr. 20. vel occurrere vel mederi Morbis poffe I Pr. 34 *diftingu.* aliter acutis Morbis medendum, aliter vetuftis, *caet.* I Pr. 90. - hi, qui Pecoribus ac jumentis medentur I Pr. 102. cui (Tuffi) per fe quoque medendum effe, manifeftum eft 3, 22, 39. cui (Vitio) medendum eft 5, 20, 14. Vulneribus tantummodo ferro & medicamentis mederi folitos effe propofuit I Pr. 6.

¶ *cum*

19, 8. Omnia m. 5 Pr. 8. 6, 6, 49. Omnia fere 5 Pr. 4. Optimum 3, 4. 21, 5, 26, 185. ea ex Peregrinis medicamentis maxime constant 2, 33, 1. sine Peregrinis & conquisitis & compositis m. 5, 26, 132. m. Pinguia 7, 4. 12. m. non Pinguia 8, 3, 34. constant autem (emplastra ἔναιμα) ex m. non Pinguibus 5, 19, 3. Plura m. 4, 18, 5. *v.* ex Pomis. in quibus medicamenta plurimum Possunt 6, 7, 1. idque ex Primis medicamentis est 5, 28, 109. 6, 7, 21. Proprium ejus (furunculi) medicamentum galbanum est 5, 28, 116. Pulcherrimum 5, 27, 50. *v.* Pus moveo. per Quaedam m. 5, 27, 35. m. Quibusdam datis 3, 4, 7. Quicquid medicamentorum ingeritur 5, 26, 221. Quodcunque m. 5, 26, 278. 5, 28, 14. *v.* Reprimo. Rodo. Rumpo per. Σηπτικά *quae* 7, 21, 6. medicamentum, - quod ad Scabiem quoque pertinere - retuli 5, 28, 283 *sc.* 270 medicamenta, quae recentibus Scissuris posita sunt 6, 18, 115. medicamentum, quod Siccet 8, 10, 111. aliis medicamentis Simplicibus 6, 18, 129. quum - saepe Simplicia opitulentur, - saepe mista 5 Pr. 8 *opp.* Singula 6, 6, 49. *v.* Supprimo. id (vulnus) Suis medicamentis nutriendum est 8, 8, 20. *v.* Valens, Valentius, Valentissimus. Validus, Validior. Vehemens, Vehementior. Ulcerum: *v.* Ulcus, *it.* Ulcus renovo. Urinam moveo. Uro. Utilis. Vulnus, accommodo, curo, impleo, nutrio, sano.

¶ *cum Substantivis:* quae (vitia) medicamentorum Auxilia desiderant 6, 1, 1. Confectio medicamenti 4, 14, 9. quum omnia medicamenta proprias Facultates habeant 5 Pr. 8. quum Facultates medicamentorum proposuerim 5, 26, 1. de Facultatibus medicamentorum 5 Pr. 3. lenium m. Inunctionibus 7, 7, 146. quaedam Misturae medicamentorum sunt, quibus aridis, neque coactis utimur 5, 22, 1. non alienum videtur ante proponere & Nomina & Vires, & Misturas eorum (medicamentorum) 5 Pr. 8. nulla medicamenti danda Potio est 3, 7, 13. medicamentorum dari Potiones 3, 4, 13. m. quod Potui datur 2, 13, 8. Potui datum m. 4, 14, 7. Praesidium, *v. cum* a *&* in. extrahendi Vim habet (medicamentum) 5, 26, 178. Vires. *v. paulo ante* nomina.

¶ *cum Verbis:* *v.* Adhibeo. Adjuvo. Ago *cum ablat.* Cedo *cum dat.* Comparatus. Curo *cum ablat. it.* vulnus. has (rimas) medicamentis Curare commodius est, quae 7, 12, 46. *v.* Do. Do circa, intus, super. Egeo. Exsequor. Facio. Fio. Foveo. Habeo. Illinio *&* Illino *cum accus. & abl.* Impono. Indo. Induco. Infrio. Infundo. Injicio. Instillo. Inungo. Malo. Medeor vulnerib. Occurro *cum abl.* Opus est. Perduco. Pertineo. Perungo *cum abl.* Proficio. Prohibeo. Prosum. Pugno. *cum abl.* medicamenta, quae Purgent 5, 28, 218. medicamentis Purgatum 2, 8, 130. Sano *cum abl.* id ipsum ulcus neque tactum neque medicamentum Sentit 5, 28, 46. *v.* Suffrico *cum abl.* Sum: medicamentum utrumque (vinum *&* aqua) est, quum invicem assumitur 1, 4, 13. medicamentum est etiam vel plantaginis succus per se, vel marrubii, si cum melle sit incoctus; ita, ut illius cyathus sorbeatur, hujus *caet.* 3, 22, 45. *add.* 4, 5, 36. 6, 7, 15. medicamentum eo tempore ulceri est succus *caet.* 3, 27, 36. sal quoque his (vulneribus,) praecipueque ei, quod canis fecit, medicamentum est, si aridus vulneri imponitur 5, 27, 7. in ejusmodi valetudine medicamenta sunt oleum, frictio, *caet.* 3, 15, 20. *v.* Superpono. Tero. Tingo. Tollo, *cum accus. & abl.* Vinco. Ungo, Utor.

¶ *cum Particulis:* in hoc casu petendum non A medicamentis solum, sed etiam a victus ratione praesidium est 5, 26, 257. Ad medicamenta lenia transeundum (est) 5, 28, 257. 6, 18, 106. transeundum Ad medicamenta, quae 8, 10, 93. humor calidus Cum medicamentis aliquibus 6, 9, 4. sive Ex medicamentis sive ex ferro crustae occalluerint 6, 18, 54. fiunt (pustulae) vel ex frigore, vel ex igni, vel Ex medicamentis 5, 28, 244. majus in manu, quam In medicamentis praesidium est 7, 4, 1. In eodem medicamento erit perseverandum 8, 4, 39. ubi vel per se, vel Per medicamenta, vel etiam ferro aperta est (suppuratio) 5, 28, 148. ubi Per medicamenta rupta est (suppuratio) 7, 2 extr. lippitudini Per indita medicamenta recte succurritur 6, 6, 46. *v.* facio. Per medicamenta quoque suppuratione rupta 7, 3, 12. Post medicamenta (resurgunt strumae) 5, 28, 104. si neque medicus neque medicamentum Praesto est 6, 6, 63. farina etiam *caet.* Pro medicamento est 3, 22, 36. ipsâ aquâ frigidâ, tantum ad satietatem datâ, Pro medicamento utuntur 3, 7, 21. quae Sine medicamentis ad sanitatem pervenire non possunt 5 Pr. 5. licet Sine peregrinis & conquisitis & compositis medicamentis vulnus curare 5, 26, 132. ne Sub eo medicamento aduratur (nervus) 5, 28, 57. Sub quo medicamento vitiosi ungues cadunt 6, 12 extr. sequitur Sub medicamentis erodentibus crusta 5, 28, 11. Sub quibus (medicamentis) ex toto consumuntur 6, 8, 17 *conf.* 8, 4, 60. 8, 10, 98.

Medicina, ae. *pro arte medicinali inscript.* I Pr. 1. 107. *& seqq.* 117. 2, 6, 39 43. 7 Pr. 8. *caet.* *i. curatio, sive interna sive chirurgica:* *synon.* curatio, *v.* idoneus, *it.* locus, est 5, 28, 114-115. 7, 7, 163 *coll.* 171 *&* 175. 7, 26, 17 *coll* 21. *add in seqq.* medicina inanis, temeraria, valentior: medicinae locus, ratio summa: *& verba* adhibeo, admitto, fallo, impedio, pareo, pateo, proficio, prosum, sentio *i. methodus curandi* 3, 9, 15-16 *coll.* 2, 10, 20. *pro remediis in universum:* differre quoque pro natura locorum genera medicinae I Pr. 50 *syn. ib.* remedia. saepe etiam causas apparere, - neque ex his patere medicinam *ib.* 51. neque ulla aut nova genera morborum reperiri, aut novam desiderari medicinam I Pr. 60 *syn. ib.* remedia. quos lienes male habent, si tormina prehenderunt, *caet.* vix ulla medicina periculo subtrahit 2, 8, 110. *usurpatur de balneo* 2, 17, 12. *de clysmate* 2, 12, 9. 20. *de chirurgicis operationibus* 3, 23, 26. 5, 26, 288. 5, 28, 33. *de sanguinis detractione* 2, 10, 34. *de sutura & fibula* 5, 26, 150. *de febre*, in prioribus (febribus *intermittentibus*) & morbi sunt & medicina 3, 3, 5. *opp.* natura 2, 8, 94. 3, 1, 11. *opp.* corpus 7 Pr. 4.

¶ *cum Adjectivis:* Debilis, *v. inf.* trunca. Ea 2, 12, 9. si utrumlibet intestinum lividum aut pallidum aut nigrum est - medicina omnis Inanis est 7, 16, 5. Ista medicina m. Ista, *v.* iste. si Levi medicina contenti sumus, - si paulo valentiori, - si Leni 2, 12, 20. Multiplex ista m. neque olim neque apud alias gentes Necessaria I Pr. 9 ista m., si Necessaria est 2, 10, 34. Novam desiderari medicinam I Pr. 60. Omnis ejus medicina 3, 9, 15. Omnis medicinae 7 Pr. 8. m. Omnis 7, 16, 5. dolor efficit, ut Potior medicina fit, quae maturius liberet 5, 28, 115. hi, qui Rationalem medicinam profitentur I Pr 22. Rationalem quidem puto medicinam esse debere I Pr 117. neque ideo tamen non est Temeraria ista m. 3, 9, 16. non, quo non interdum etiam Temeraria m. proficiat 7, 26, 22. tanquam sine ea (rerum naturae cognitione) Trunca & debilis medicina esset I Praef. 16. *v.* Valentior.

Rectum

ex

ex reliqua victus consuetudine Quam minimum mutari debet 1, 10, 8. ut tamen Quam minimum ex osse demittur 8, 4, 48.
Minime, *adv.* v. Crudus. Facile. Glutinosus. Malus. Periculose Perpetuus. Pinguis. Tenuis. Terribilis. Tutus. Utilis.
¶ *cum Verbis:* v. Ambulo. Astrictus. Committo, *cum dat.* Convenit, ambulatio, sorbitiones. Corrumpo, cibus. Curro. Differo. Finio. Moveo. Noceo. Sum: idque lippitudinis genus minime cum dolore est 6, 6, 6. *conf.* 2, 8, 15. v. Sustineo. Vitio. Utor.
¶ *cum Particulis:* Quam minime 1, 5, 5. 3, 6, 60. 8, 10, 24. minimeQue 1, 2, 4. 1, 6, 2. 1, 10, 4. 3, 4, 26. 3, 23, 11. 5, 26, 187. 8, 9, 14.
Minimum, *adv.* is morbus erit longissimus, minimumque Annuus 2, 8, 119. minimum pars Dimidia 3, 4, 58. hoc ordine, ut sit hirundinis (sanguis) optimus, deinde palumbae, minimum Efficax columbae 6, 6, 224. ut sic ea (membra) collocata habeat, quemadmodum minimum Laeduntur 8, 10, 85.
Minuo, ere. Aliquantum, Aliquid, *v. inf. cum* ex. Cibum 5, 28, 254. minuendusque Cibus 5, 26, 270. Cibus minuendus 6, 6, 98. frictione, - si multa (fit,) minui (Corpus;) si modica, impleri 2, 14, 4 *opp.* quorum quidlibet ex aceto impositum, Dolorem minuit, sed magis aliud in alio 3, 10, 5. ut alter (dies) Febrem minuat 3, 5, 9. saepe enim in hoc quoque genere valetudinis jam minui Febris videtur & rursus intenditur 3, 11, 7 *opp. add. cum* ex. ei remissioni (febris) credendum est, quae etiam immoratur, & Jactationem Fervoremque corporis - minuit 3, 11, 8 (atque tum illius (inflammationis) quoque Impetum minuunt (haec emplastra) 5, 19, 2. ut sudoris Impetus minuatur 3, 19, 23. minuunturque ejus (mali) Indicia 5, 28, 38. minui ergo tantum Materiam superantem oportet 5, 4, 15. Morbus an increscat, an consistat, an minuatur 3, 2, 14 *opp.* inclinatis *ib. opp.* haec autem genera Morborum modo - increscere, modo consistere, modo minui consuevisse I Pr. 89 *opp.* jam ad sanitatem inclinantibus *ib.* 90 *opp.* saepe enim potius concitatur eo Pituita, quam minuitur 6, 6, 45. qui corporum suorum Robora inquieta cogitatione nocturnaque vigilia minuerant I Pr. 11 *Wedel. leg. censet* minervant. Tumor (*omphalocelcs*) omni frigore minuitur 7, 14, 8. is (*enterocelcs*) sine inflammatione modo minuitur; modo increscit 7, 18, 16 *opp.* - interdum sic minuitur, ut *ib.* 17 *opp.* ex toto desidit. *v. cum* ex. Tussis minuitur 2 8, 16. Vis corporis minuitur 7, 27, 21.
¶ *cum Particulis:* ut aliquantum quidem minuatur Ex febre 3, 3, 13. donec aliquid minuisse Ex tumore - videatur 5, 26, 171. Jam, Magis, *v. in superiorib.*
Minutus, a, um. *v.* Abscessus. Aliqua, in adjuncto pariete, si qua minuta eminent, carpit 2, 6, 15. v. Aves. Calculi. Olera: minutis Ossibus pili immisti 7, 13, 1. prima palmae pars ex multis minutisque Ossibus constat 8, 1, 88. v. Pustulae. Tumor.
Mirus, a, um. non mirum est, si 4, 11, 6. quod maxime mirum videri potest 2, 8, 49. 7, 4, 15. quo minus mirum est, esse 2, 18, 8.
Miror, ari. illud jure aliquis mirabitur, quomodo *caet.* 2, 8, 89.
Mirabilis, e. vulvae natura mirabilis 7, 29, 3.
Misceo, ere. et per se & mista *opp.* 5, 17, 14. 5, 28, 152. *add.* 5, 26, 239. 6, 6, 149. 6, 14, 6. Acetabulum, *v. inf.* sulphuris. recens suilla Adeps & ex ovis Album misceatur 4, 20, 14. Aliquid, *v. inf.* oleum. licet etiam miscere aequis portionibus Ammoniacum, galbanum, propolim, viscum 5, 28, 141. Aqua *v. inf.* oleum. mixtos Colores 2, 8, 63. expositis simplicibus Facultatibus, dicendum est, quemadmodum misceantur 5, 17, 1. - miscentur autem varie *ib.* 2. mixtum Genus communium *in* morbis *apud* methodicos I Pr. 89. Haec misceantur 5, 22, 19. ex His mixtis 7, 19, 42. His mistis 5, 22, 27. mistis His 5, 17, 14. ubi utrumque est, Indicia quoque mixta sunt 7, 14, 11. sive separatim Ista, sive mixta proveniunt 2, 6, 26 *opp.* quae separatim omnia liquantur, deinde Liquida miscentur 5, 24, 8. quum - saepe simplicia (Medicamenta) opitulentur, saepe mista 5 Pr. 8 *opp.* quum lenia Medicamenta & modice reprimentia facile & varie misceantur 6, 6, 47. haec quoque omnia Medicamenta singula primum per se teri, deinde mista iterum (teri) 6, 6, 49. tantundem Mellis infundere, & rudiculâ miscere (oportet) 6, 19, 4. par Modus ejus emplastri & mellis miscendus erit 8, 4, 69. *add.* 6, 19, 9. quae (Oleum & aqua) miscenda manu sunt, donec albescant 3, 7, 13. refrigerat Oleum, si aqua misceatur 1, 3, 26 (aqua *potest etiam esse ablat.*) si quid Olei misceri debet 5, 17, 15. Omnia, *v. cum* in unum. tum infundere cruda Ova, rudiculâque miscere 4, 19, 26. levi a renibus Partem tertiam, salis Partes duas miscebat 5, 18, 73. balsami Partem unam, & olei veteris aut cyprini Partes duas, mellis quam acerrimi Partes tres miscere 6, 6, 195. eorum par Pondus miscetur 6, 7, 45. quorum quoque Pondera paria miscentur 5, 19, 22. quum paria Pondera aluminis aridi & mellis miscuerunt 6, 19, 5. pares Portiones miscentur saxi calcis, chalcitidis, auripigmenti 6, 19, 11. Quod quum miscueris 6, 6, 54. Quae separatim contrita, rursus mixta ex aceto conteruntur 6, 7, 50 *opp.* Quae per se contrita, mixtaque, rursus - teruntur 6, 14, 6. si per se Refrigerantia parum proderunt, miscenda erunt hoc modo 5, 26, 239. Sputum mixtum purulentum 2, 8, 74. Sulphuris p. 2. nitri p. 4. myrrhae aridae contritae acetabulum miscent 5, 28, 308. Vinum merum, mixtum *opp.* 4, 19, 34. *v.* Vinum. aquam frigidam ingessit (*ebrio*,) qua ille epota quum Vini vim miscendo fregisset I Pr. 110. ubi utendum est dulce Vinum miscetur 6, 7, 44. si mixtum Vitium habet corpus) I Praef. 90 *sc. ex* astricto & fluente *s. laxo methodicorum. de pluribus*, miscent 5, 28, 308. 6, 9, 25. 6, 11, 10. miscebat 5, 22, 19. miscentur 5, 21, 9. 5, 25, 19 seq. 5, 27, 56. 5, 28, 260. 271. 6, 7, 30.
¶ *cum dativo:* solani folia contrita suillae Adipi miscenda sunt 5, 26, 241. id ipsum ovi Albo mixtum 8, 10, 116. pastillus Alicui molliori aut cerato miscetur 5, 17, 18. omnibus Catharticis aloë miscenda est 2, 12, 4. Cerato miscere (pastillum) 5, 20, 4. *add.* 5, 17 *extr.* interioremque ejus (malicorii) partem conterere, & cerato miscere 5, 26, 268. mista Cerato ex rosa facto 5, 25, 17. Cui, Cuilibet, *v. inf.* qui, quil. Cyatho lactis cyathus aquae mistus 4, 12, 6. Ei, *v.* is *inf.* Huic mixtum castoreum 6, 7, 90. His alia miscentur 6, 7, 42. miscenturque His minium 6, 9, 14. His vinum miscendum 4, 24, 19. mista His aqua in alvum datur 4, 15, 22. Is: sic, ut ei dimidium resinae terebinthinae misceatur 5, 28, 215. eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, & mel miscetur 6, 11, 21. sic, ut thuris quoque paululum ei misceatur 6, 18, 39. si ea pituita Lachrymae mista est 6, 6, 4 Lachrymaeque miscetur (pituita) *ib.* 7. quicquid Malicorio mixtum, est 4, 16, 9. expedire quoque,

potest, conquiescat: ac neque potet, neque nimium siti crucietur 3, 4, 17. moderandumque inter haec, ut vires conserventur 3, 25, 10.
Moderatus, a, um. pituitae cursus, nonnunquam copiosior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior 6, 6, 18
Moderate, *adv.* exprimere moderate scrotum oportet 7, 19, 31. illa tamen moderatius subjiciam 2 6, 39.
Moderatio, onis. ipsi deinde morbi moderationem (desiderant,) ut neque aliud quam expedit, neque ejus ipsius nimium sumatur 2, 16, 2. est vero ea moderatio, quam is secutus videtur, Aptissima, ut 2, 11, 9. Magna cum moderatione, ut 7, 7, 51. habita scilicet eadem moderatione, quae hic quoque Necessaria est, ne 3, 18, 52. Qua vero moderatione utendum sit, ut 3, 4, 5. Summam 7, 29, 2. *cum verbis*, *v.* Adhibeo, Desidero, Habeo, Sequor, Utor.
Modicus, a, um. *v.* Calor. Cibus. Crassitudo. Difficultas spirandi. Dolor. Exercitatio. Febris. Flexus. Fomentum. Foramen. Frictio. Frigus. idque modicum est, quia raro fabae magnitudinem excedit 5, 28. 220. *v.* Inflammatio. Longitudo. Malum. Pondus. Potiones. Sal. Sitis. Tumor. Vena.
Modice, *adv.* modice Crassus (sanguis) 5, 26, 78. modice Crassa (sanies) *ib.* 83 modice Magis aliquis laboravit 1, 3, 8. Magis modice (ambulare) 3, 21, 52. *v.* Ambulo. Assumo, cibum. Coquo. Deligare. Do, vinum. Incido, *secunda longa.* Intumesco. Laboro Premo. Reprimo. Utor, oleribus, vino. *i, laxe.* non astringi, sed modice deligari debet 5, 28, 154 *opp.*
Modiolus, i. modiolo, quem χοινικίον Graeci vocant 8, 3, 1. *describitur ibidem* 2 Clavus *ejus* 8, 3, 4. 10. Ratio 8, 3, 2. modioli quidem Usus supervacuus est 8. 3, 21. *cum verbis*, *v.* Ago *i. impello.* Apto. Circumago. Comprehendo. Converto. Delabor. Excido, *media producta.* Imprimo. Moveo. Premo. Proficio. Removeo.
Moestus, a, um. moestus demissusque 3, 18, 76.
Molaris, e. *v.* Lapis.
Moles, is. qua mole (vestis multae) plerique aegros in ipso impetu febris, praecipueque ubi ardens ea est, male habent 3, 6, 29. *i. labor, difficultas:* si malum inveteravit, non sine magna mole discutitur 3. 21, 13. hactenus non magna mole pugnatur: si vehementior noxa est, validioribus auxiliis opus est 3, 22, 37 *opp.*
Molestus, a, um. tussis fere propter faucium exulcerationem molesta est 4, 4, 5. molestius est, si 4, 5, 10. molestius est, ubi 7, 7, 5. molestissimum morbi genus 3, 11, 1.
Molestia, ae. eaque res habet cum dolore etiam hanc molestiam, quod 7, 12, 45.
Molior, iri. Alvum moliri cibo, melius est, quam medicamento 3, 21, 24. medicum, non Caedem, sed sanitatem molientem 1 Pr. 72. antiqui medicamentis quibusdam datis Concoctionem moliebantur *in morbis* 3, 4, 7. Dejectionem autem antiqui variis medicamentis crebraque alvi ductione in omnibus fere morbis moliebantur 2, 12, 1. medicamentis quoque moliri Dejectiones 6, 6, 213. qui quotidie ejiciendo (*vomendo*) vorandi Facultatem moliuntur 1, 3, 36. Sanitatem, *v. paulo ante* caedem. quidam Somnum moliuntur potui dando aquam, in qua *caet.* 3, 18, 43 magis tamen ad rem pertinet, Vim totius corporis moliri, quam partis (*scil. alimentis*) 3, 2, 11.
Mollis, e. summa cutis inaequaliter crassa, tenuis; dura, mollisque 3, 25, 4 *opp.* durior aut mollior est locus, quam esse naturaliter debet 5, 28, 24 *opp.* molles, & non acres cibi 4, 4, 61 *opp.* cibus interdum mollis, interdum acer 4, 4, 61. *opp.* sorbitiones his aut alioqui molles & faciles cibi 3, 23, 11. nihil nisi molle & lene sumatur 4, 7, extr. si molle est, quod ultimo specillo contingitur. - si magis renititur 5, 28, 170 *opp.* e pullis mollibusve jus aliquod assumendum 4, 3, 21. pastillus illinitur, aut alicui molliori, aut cerato miscetur 5, 17, 18. *v.* Acia. Alvus. Calculus. Caro. 7, 17, 3. Caruncula. Caseus. Ceratum. Cibus. Corpus. Cubile Cutis. Habena Humerus. Lana. Lien. Linamentum Locus. Lora. Omentum Ossa Ovum. Pars. Patella. Pellicula. Pituita. Praecordia. Sordes. Tactus. Tubercula. Tumor. Venter: *it.* Venter. excernit, - reddit. Unctio.
¶ Aequaliter molle, *&* mollia 2, 3, 3. 5. Inaequaliter (mollis 3, 25, 4.
Mollities, ei. mollitiem *interiorum* 1 Pr. 41. 67 interiora, quibus major mollities *ib.* 68. inter utrumque (intestinum *&* omentum) mollities (est *in omphalocele*) 7, 14, 11.
Mollesco, cere. sine ulla vi sic mollescit (Clavus) 5, 28, 234. mollescitque contra Cutis 8, 9, 30.
Malagmata confusa abunde mollescunt 5, 17, 11.
Mollio, ire. molliunt, *quae?* 2, 5, 15. leniter vero, simul & reprimunt & molliunt, *quae?* 2. 2, 33. 4. ea (cataplasmata imponenda) quae simul & reprimunt & molliunt 4, 5, 4. imponenda vero extrinsecus, quae simul & reprimunt & molliunt 4, 5, 13. Adeps leonina ex rosa mollienda est 5, 21, 15. mollitur (Aliquid) eo detracto quod duritiem creabat 2, 14, 7 *opp.* Articulos induratos, *v. inf.* podagram. si quid molliendum 5, 26, 265. rosae (*olei*) quantum satis est ad Ceram simul cum eis molliendam 5, 28, 94. *i. malaxandam.* Cervixque molliri debebit liquido cerato *caet.* 8, 4, 68 frictione, si vehemens sit, durari Corpus; si lenis, molliri 2, 14, 147 *opp.* molliendum (Corpus,) quod induruit 2. 14, 5 *opp.* si mollita sic & extenuata Cutis reducenti paruit 6, 18, 8. proprie etiam Dura mollit id (malagma,) quod 5, 28, 29. ad mollienda, quae Dura sunt 5, 18, 25 ad ea (Duriora) mollienda 5, 28, 153. mollire (Duritiem) commode videtur solanum *caet.* 4, 20, 11. eorumque (Emplastrorum) aliquod ex aceto mollitum 8, 4, 35. *i. malaxatum.* quaeve (Febres) sic continuent, ut Per accessiones increscant, per decessiones tantum molliantur, nec unquam integrum corpus dimittant 2, 4, 13 *opp.* *synon.* levari 24. Is: quibus adjicitur unguenti irini, quantum satis est, ad ea mollienda atque cogenda 5, 18, 24. *de malagmate.* idem Medicamentum (*emplastrum*) eodem modo, qui supra positus est, mollitum 8, 4, 63 fereque eo modo demta materia, superioribus partibus levatis, Morbum ipsum mollit 2, 12, 26 *syn* Nervos leniter molliat (hapsus lanae oleo tepido madefactus) 7, 26, 109. Podagram caeterosque articulos induratos hoc (malagmate) molliebat 5, 18, 74. cibos potionesque assumere, qui simul & alant & Ventrem molliant 2, 12, 7 *i. laxent.* ad Vulvam molliendam (pessus) 5, 21, 7.
¶ Jam ipsum quoque (os pectoris) cartilagine mollitum 8, 1, 62. *i. in cartilagine mutatum & sic mollius factum.* deinde in cartilaginem versa (narium foramina,) quo propius ori descendunt, eo magis carunculâ quoque molliuntur 8, 1, 24
¶ *cum particulis:* Commode, Ex, Leniter, Magis, eodem Modo, Proprie, Tantum, *v. in superioribus.*

Μαλαγμα

Myrtus,

Myrtus, i. *frutex. inter* verbenas *recensetur* 2, 33, 11. 8, 10, 111. Arida 3, 19, 9. in qua (aqua) decocta sit myrtus 7, 27, 9. myrti Baccas legere, ex his vinum exprimere 4, 19, 24. myrti Folia 6, 6, 89. pulvis ex myrti Foliis 2, 33, 12. pulvis & contritis aridae myrti Foliis 3, 19, 9. ex Succo myrti 6, 6, 126. Vinum, *v. pauloante* baccas.

Myrtum, i. *fructus fruticis myrti.* myrta alvum astringunt 2, 30, 9.

Myrteus, a, um. ad similitudinem myrtei Folii 7, 2, 25. cicini Olei & myrtei 5, 19, 63. Olei myrtei 5, 22, 8. Oleum myrteum 6, 8, 2 *ac. us.* cerati ex Oleo myrteo facti 5, 19, 66. *idem oleum simpliter* myrteum, *quod* simul reprimit & refrigerat 2, 33, 10. 3, 10, 6. myrteo 3, 6, 57. ceratum ex myrteo factum 6, 18, 128, 6, 19, 9. *quod idem simpliciter* ceratum myrteum 8, 10, 105. Vinum myrteum 5, 24, 10. ladanum cum myrteo Vino 6, 2, 8. *v.* Vinum.

Myrtaceus, a, um. ad similitudinem myrtacei folii 7, 17, 5.

Myrtetum, *vel* Murtetum, i. *locus myrtis consitus.* super Bajas in murtetis 2, 17, 2. super Bajas in myrtetis 3, 21, 21.

N.

N. *ν* Graeca litera, *v.* Litera.

Naevianus, a, um. a Naevio *quodam* pirum fragile, quale Crustuminum vel Naevianum est, stomacho aptum est 2, 24, 6.

Nam I Pr. 37. 52. 67. 69, 87. 102. 118. 1, 1, 7. *&c. i. nempe, scilicet* I Pr. 115. 3, 3, 24. 8, 7, 11. *i. sed, e contrario* 4, 13, 15. *cum parenthesi* 6, 18, 123.

Namque 5, 28, 30. 7, 29, 27.

Napus, i. ex oleribus valentior rapa, napique 2, 18, 15. napi, mali succi sunt 2, 21, 2.

Narcissus, i. discutit 5, 11, 3. narcissi radix rodit 4, 6, 3. narcissi semen rodit 5, 6, 5. discutit 5, 11, 4. narcissi & radix & semen mollit 5, 15, 2.

Nardum, i. alvum molitur 3, 21, 25. concoquit & movet pus 5, 3. discutit 5, 11, 3. nardi *genit.* 4, 14, 9. 5, 18, 8. 70. 5, 20, 18. 5, 23, 19. 5, 25, 22. 23. 30. 37. 6, 6, 61. 143. 148. 6, 7, 41. 6, 10, 8. nardi Gallici 5, 23, 5. 16. 5, 25, 21. nardi Indici 5, 23, 12. 6, 6, 56. 85. nardi Syri 5, 23, 7. nardi Syriaci 6, 7, 39. 49. nardi spica 3, 21, 27. spica nardi 4, 20, 20.

Nardinus, a, um. *v.* Unguentum.

Naris, is. siccis locis, ut naribus *dativ.* 7, 9, 16. naribus propior angulus oculi, *v.* angulus. *v.* Cartilago. Caruncula 8, 1, 24. Foramina narium 8, 1, 21. narium duo Foramina 8, 1. 23. 25. osse medio discernuntur 8, 1, 23. - simplicia 8, 1, 25. - in bina Itinera dividuntur *ib.* - ad fauces pervia *ib.* 26. - alia ad cerebrum tendunt, in ultima parte in multa & tenuia Foramina dissipantur *ib. & seq.* ad Nigritiem in naribus 5, 20, 9. Os 8, 5, 15. Osse inchoantur 8, 1, 23. *aliud* Os 7, 11, 3, 4, 6. narium Ossibus inhaeret (polypus) 6, 8, 18. a narium Parte 7, 7, 18. ab ima Parte ad os 7, 11, 6. ad tertiam fere Partem 8, 1, 23. ex imisve narium Partibus 7, 9, 10. Polypus, qui in naribus nascitur 6, 8, 18 seqq. 7, 10. narium Vitia longiora 2, 1, 52. id Vitium, quod ὀζαινα vocatur 7, 11, 1. Ulcus in naribus 2, 7, 25. Ulcera narium 6, 18, 18.

¶ nares Acutae 2, 6, 2. Ea (naris) in quam 8, 5, 16. Eaedem 2, 6, 9, 10. Imis *dativ.* 7, 9, 11. Intimas 8, 1, 25 *rect.* imas. in narem Ipsam 6, 8, 6. Mediis naribus *dativ.* 7, 9, 11. a Mediisque naribus 8, 1, 19. naribus Purulentis *dativ.* 6, 10, 9. a Summis ad intimas nares 8, 1, 25. Utraque naris 8, 5, 8, 16.

¶ *cum Verbis:* Admovere naribus *aliquid* 3, 19, 22. 3, 20, 15. 4, 11, 12. 4, 20, 5. in naribus Adustis 7, 12, *extr. v.* Claudo. nares commode Continet 8, 5, 12. *v.* Declino. Decoloro. Desido. Dilato. Excitatae. Exulceratas. polypus narem Implet 6, 8, 19. eoque (linamento) nares leniter Implendae 7, 10, 4. rosa caput naresque Implere 3, 18, 27. narem Incidendam esse 7, 11, 6. *v.* Offero. Palleo. Pateo. Perverto. Suo.

¶ *cum Particulis:* A naribus ad verticem 7, 7, 168. A summis ad imas nares 8, 1, 25. A naribus ad fauces 6, 8, 19. Ad nares tendit aegilops 7, 7, 58. Circa nares 5, 28, 20. E, Ex naribus, *v.* fluo, fundo, mitto sanguinem, prorumpo. In narem 6, 8, 6. 14. 22. 7, 11, 3. 8, 5, 16. In nares 2, 8, 12. 4, 2, 41. 42. 55. 5, 22, 26. *v.* addo, conjicio, demitto, destillo *&* distillo, impello. In naribus 6, 8, 16. 7, 8, 13. 7, 9, 2. 7, 12 *extr.* 8, 5, 1. 8, 6, 2. 8. Per nares, *v.* effluo, exeo, erumpo. Per medios oculos naresque transversa sutura 8, 1, 16. Usque ad nares penetrat (aegilops) 7, 7, 55.

Nascor, natus sum, nasci. Acrochordon, Acrothymion 5, 28, 221. 225. Animal domi natum 2, 18, 6. - quodcunque humido coelo, quod sicco natum est *ib.* 36. Arboris in Aegypto nascentis 3, 18, 46, Carbunculi 6, 6, 97. Carcinoma 5, 28, 20. Clavus 5, 28, 229. Contemplatio, Curatio I Pr. 11. Delirium 3, 18, 82. Dens 7, 12. 22. Dolores I Pr. 40. Gangraena 7, 33, 1. Horrores 1, 9, 5. Lenticulae 6, 5, 5. Morbi. genera Morborum 2, 1, 39. I Pr. 40. 6, 6, 122. Morbis nascentibus *dativ.* I Pr. 34. Myrmecia 5, 28, 228. Pediculi 6, 6, 119. Phyma 5, 28, 123. Pili nati sunt, qui non debuerunt 7, 7, 69. frequens Pilus 6, 4, 10. Pili breves 7, 7, 76. Polypus 7, 10, 1. Porrigo 6, 2, 4. *v.* Pus. Pustulae. Quartana 2, 7, 78. Radicula 5, 28, 232. morborum Signa 2, 7, 59. 5, 28, 136. Strumae 5, 28, 105. solet autem ex eo vulnere aquae Timor 5, 27, 18. Tremores 1, 9, 5. *v.* Tuberculum, Tubercula. Vermes. Vesicae. Vinum. Ulcus. Unguis. Vomicae. *caet.*

¶ *cum Particulis:* hae vomicae modo A pulmone, modo A costarum parte nascuntur 2, 7, 88 *i. in.* Ab interiore, Ab exteriore parte (in palpebris) 6, 6, 97. A narium, A temporum parte 7, 7, 18. Aliter 5, 28, 229 *i. ex alia causa.* ulcus quod aut Ante aut in ipso morbo natum est 2, 6, 13. animal Domi natum 2, 18, 6. Eo loci 7, 7, 76. Ex jecore aut splene hoc (carcinoma) nascitur 5, 28, 20 *de loco.* clavus nascitur praecipue Ex contuso 5, 28, 229 *de causa.* carbunculi Ex inflammatione 6, 6, 97. fere Ex inflammationibus nata (genera morborum) 6, 6, 122. Ex morbo quartana 2, 7, 78. *add.* 3, 18, 82. 5, 28, 240. *&c. vel* delirium, pustulae, *&c.* quae Hic nascuntur (*vegetantia*) 3, 21, 26. In *cum accus.* qui (dens) natus est In locum prioris 7, 12, 23. - *cum ablat.* In Aegypto 3, 18, 46. quicquid In cauliculo nascitur, qualis est cucurbitula 2, 18, 10 *i ex.* nascuntur (strumae) maxime In cervice, sed etiam In alis & inguinibus & In lateribus 5, 28, 105. In facie 6, 5, 5. In horto nascentia 2, 31, 1. In latere linguae 6, 12, 2. In Ipso morbo natum est (ulcus) 2, 6, 13. In naribus 6, 8, 16. 7, 10, 1. In ipsis oculis, In palpebris 6, 6, 97 In eadem palpebra 7, 7, 7. *add. ib.* 13. vel In palmis, vel In inferioribus pedum partibus 5, 28, 225. In alia parte 6, 5, 5. In interioribus partibus I Pr. 40. In pueris 5, 28, 123. 221. 7, 12, 22. Infra, *v.* supra, *p. p.* gangraenam Inter ungues alasque aut inguina nasci 7, 33, 1. Interius 5, 28, 1. morbis Intra

¶ indicare

sed etiam 1, 5, 7. 3, 21, 12. 4, 1, 3. 4, 24. 33. 8, 5, 17. &c. non Tantummodo, sed quoque 3, 1, 6. 7, 7, 164. 7, 26, 4. 61. v. Tuto. non, Verum I Pr. 78. 7, 19, 15. non Ultra 3, 21, 23. 4, 2, 61. 6, 6, 115. Ultra non 8, 1, 28. 53. non, Ut 7 Pr. 25. 7, 12, 2.

¶ non *repetit. ter* I Pr. 80. 3, 27, 20. *quater* 3, 7, 10.

Nondum, *adv.* 2, 7, 90. 2, 18, 29. 3, 21, 18. 3, 22, 32. 4, 11, 11. 5, 26, 92. 248. 5, 27, 24. 5, 28, 99. 171. 7, 7, 138. *i. nequidem* 6, 18, 105. Jam, nondum *opp.* 7, 26, 20. nondum Nimis 3, 21, 18. nondum Satis 8, 4, 27.

Nonnullus, a, um. nonnullum periculum est 8, 25, 3. nonnulli 3, 11, 5. 6, 6, 212.

Nonnunquam, *adv.* 2, 6, 42. 2, 7, 35. 40. 3, 22, 8. &c. nonn. Etiam 2, 7, 86. 2, 10, 47. 3, 4, 41. 3, 6, 12. 3, 9, 1. 4, 3, 17. 5, 26, 45. 5, 28, 22. 67. 95. 229. 246. 6, 6, 163. 191. 6. 18, 59. 7, 7, 55. 7, 12, 17. 7, 26, 12. 7, 29, 9. 8, 4, 77. 8, 9, 30. 8, 10, 100. &c. nonn. Evenit &c. 6, 6. 71. 7, 7, 93. 8, 10, 100. nonn., Modo, modo 6, 6, 97. 7, 12, 1. nonn. Multo Saepius 8, 10, 5. nonn. Quidem etiam alibi, sed in pedibus tamen maxime 5, 28, 229. nonn. Quoque 7, 18, 22. nonn., sed Rarius 4, 5, 8. nonn. Vero 8, 8, 2.

¶ *postpositum suo verbo, vel in fine commatis:* interponuntur nonnunquam 4, 18, 4. solet tamen evenire nonnunquam 6, 6, 71. profluit sanguis nonnunquam 5, 28, 281. *repetitur bis* 5, 28, 24. 67. 221. 6, 6, 18. 97. 191. 8, 8, 1 seq.

Nonus, *v. post* Novem.

Nos, nostrûm. *i. homines.* ad ea veniendrm est, quae nos alunt, id est, cibum & potionem 2, 18. 1. minimum efficax columbae (sanguis) & sibi ipsi & nobis 6, 6, 224. *conf.* I Pr. 113. 2, 19, 2. 4, 2, 50. 6, 7, 2. 7, 18, 8. 8, 1, 27. *i. hujus saeculi homines:* paucis ante nos saeculis I Pr. 3. *add. ib.* 9. *i. medici:* & per hos quidem maxime viros salutaris ista nobis professio increvit I Pr. 19. *conf.* 3. 12, 5. 3, 18, 51. 5, 26, 167. *i. ego:* exsequentibus nobis morborum curationes 2, 18, 4. *i. Romani:* haec duo (desidia & luxuria) corpora prius in Graeca, deinde apud nos afflixerunt I Pr. 8. *add.* 2, 16, 5. 6, 18, 3. 7, 18, 13. quae τεθεραπευμένα Graeci appellant, nos curata vocamus 5, 19, 30. *conf.* 6, 9, 27. Ante nos, Apud nos, *v. sup.* Ex nobis I Pr. 9. In nobis 2, 19, 2.

Noster, tra, trum. *i. humanus:* ex quibus principiis nostra Corpora sint I Pr. 23. *add.* 2, 8, 89. Corporibus nostris 5 Pr. 5. nostris Corporibus 5, 23, 3. Oculi nostri 6, 6, 1. Oculis nostris *dativ.* 4, 1, 3. nostros quoque Oculos 6, 6, 223. Venae nostrae I Pr. 34. *i. hujus temporis:* saeculi nostri medicus, quem nuper vidimus I Pr. 110. quidam methodici saeculi nostri I Pr. 88. saeculo nostro 2, 12, 8. *i. meus:* nostra quoque opinio I Pr. 21. *i. Romanus:* ad nostrae fabae magnitudinem 5, 25, 14 *opp.* Aegyptia f. ὀβολὸς (Graecorum) ad nostra pondera relatus 5, 17, 9 *opp.* id genus a Graecis diductum in species est, nostris vocabulis non est 5, 26, 213 *opp.* nostri *tanquam substantiv. opp.* Graeci, 7, 18, 8 & 261. 8, 1, 65. *add.* 4, 4, 2. 5, 28, 128. neque credendum utique nostris est 1, 8, 4.

Nosco, novi, notum, noscere: & novi, novisse *vel* nosse. qui propria non novit I Pr. 116. etiam imperitissimae gentes herbas-noverunt I Pr. 2. quae si quis bene norit I Pr. 65. quum subtilem medicinae rationem non noverint 1, Pr. 103. quum propria cujusque ex mutis animalibus nosse non possint I Pr. 102. qui nosse propria potest I Pr. 116. positum & ordinem nosse debent I, Pr. 118. illud quoque nosse oportet, quod perniciosissima est 1, 3, 14. quod primum discrimen nosse oportet 7, 7, 151. omnium (rerum) proprietates nosse 2, 18, 3. verus anguli finis utique noscendus est 7, 7, 31. quaedam alia noscenda sunt 5, 26, 65. quae omnia ideo noscenda sunt 2, 19, 5. haec noscendae rei causa sunt 8, 9, 33 *v. leg.* noscenda.

Notus, a, um. satis nota sunt Auxilia 5, 27, 50, notae Intemperantiae *homo* 3, 21, 10. aeque notus est Morbus 3, 24, 1. Sanguis omnibus notus est, 5, 26, 66. Vari Lenticulaeque Vulgo notae sunt 6, 5, 2. esse-Vulgo notum est 7 Pr. 13. notum est, longum morbum fieri 2, 5, 1. excidere-notissimum est 8, 21, 1.

Notitia, ae. naturalium Actionum, Causarum, Partium interiorum notitiam I Pr. 22. nullius Causae notitiam I Pr. 88. Experimentorum tantummodo notitiam necessariam esse I Pr. 21. alia Proprietatis notitia saepe necessaria est I Pr. 108. sine quarum (Proprietatum) notitia 2, 2, 9. sine Quorum notitia I Pr. 34. cujus autem Rei non est certa notitia, ejus opinio I Pr. 76 *opp. de homine qui cognoscit, s. in sensu activo:* optimum est, ea, dum aegrotant, eorum notitiae subtrahere 3, 5, 42. *conf.* 6, 6, 112.

Nota, ae. quà nota Atramenti est 7, 14, 25. *conf.* 7, 7, 176. 7, 25, 21-23. Carbunculi 5, 28, 2. Futuri 3, 4, 45. Inflammationis quatuor 3. 10, 9. jejuni Intestini & Ventriculi vulnerati 5, 26, 58. Jocinoris vulnerati 5, 26, 44. Morbi 2, 7, 15. 4, 2, 4. -decedentis 3, 2, 8. in singulis Morborum generibus 2, 7, 1 *synon. ib.* signa Mortis 2, 6, 44. Ossis fracti, integri 7, 12, 16. 8, 2, 6. vel latentium vel futurarum Rerum 2, 7, 59. Salutis 2, 6, 44. Sudoris venturi 3, 6, 27: ante adversam Valetudinem 2, 2, 1 *synon.* 2 Praef. 1. signa. futurae adversae Valetudinis 3, 2, 14. finitae Vitae 2, 6, 37.

¶ Aliqua 3, 6, 27. Certa 3, 4, 45. Certae 8, 10, 6. satis Certae 2, 6, 37. Certior 8, 4, 7. Communes 5, 26, 58. Fallaces 2, 6, 44. Haec 3, 22, 11. Hae 5, 28, 2. Omnes 3, 6, 25. Pares, utrinque Easdem notas, sed Minores habet 7, 27, 6. Propriae 2, 8, 1. Quaedam 2, 2, 1. 2, 6, 38. 2, 7, 2 *bis.* 3, 2, 14. 6, 6, 3. Tales 3, 2, 7. Vehementes 3, 2, 24. in Vicino positae 2, 6, 38.

¶ *cum Verbis: v.* Exhibeo. Exploro. Habeo. Impono. Orior. Perspicio. Revertor. Subjicio. Sum, si qua ejus nota est 3, 6, 27. quà notae sunt 7, 7, 176. sunt notae certae 8, 16, 6. protinus quaedam notae sunt 6, 6, 3. *v.* Terreo. Uror.

¶ *cum particulis.* notae, Ex quibus, quid eventurum sit, colligere possimus 6, 6, 3. notas, Per quas, quid intus ictum sit, scire possimus 5, 26, 38. *v.* Quà.

Noto, are. imam basim ejus (tumoris) atramento notare 7, 14, 24. notaturque (cutis) utrinque a lateribus atramento, quà perforetur 7, 25, 21. atramento notare eas (venas) contra tempora & inter verticem ac frontem 7, 7, 175. per duas lineas atramento notandum est sic, ut 7, 7, 83. si super glandem notae revertuntur-Ultra notari debet 7, 25, 22.

¶ *i. observo, animadverto.* diligentes homines notasse, quae plerumque melius responderent I Pr. 57. in spina quoque est, quod proprie notemus 8, 9, 31. sic, ut notari neque tempora earum (accessionum) neque spacia possint 3, 3, 22. ubi primum id vitium notatum est 5, 28, 37.

Νόθος, ὁ, καὶ ἡ, spuriis. sub costis vero superioribus, quinque, quas νόθας (*f.* νόθους) Graeci nominant 8, 1, 63.

Novacula, ae. novaculà radere 6, 4, 9.

Novem. *v.* Annus. Cyathus. Digitus. Linea. Res.

Nonus

¶ *cum nominat.* Aliud opus esse Romae, Aliud in Aegypto, aliud in Gallia I Pr. 50. Idque 7, 26, 56. qui, (Quod solum opus est,) visurus est, quando nimis imbecillus futurus sit 3, 4, 34. quae id propria, Quod eo tempore opus est, consequuntur 5, 19, 25.

¶ *cum infinitivo activo:* conquiescere opus est 1, 2, 16. *conf.* 1, 4, 14. 3, 7, 5. 4, 4, 59. 8, 10, 24. *cum infin. passiv.* opus est quam plurimum materiae digeri 2, 14, 24. *conf.* 2, 11, 14. 5, 26, 207. 8, 10, 37. *cum inf. act. & pass.* 1, 3, 24. 1, 6, 1 sq. 3, 26, 1 seqq. 4, 12, 8 sq. 7, 7, 181.

¶ *cum dativo personae caet.* ei, qui perfrixit, opus est in Laconico sedere *&c.* 1, 3, 24. imbecillis hominibus rebus infirmissimis opus est 2, 18, 52. scribere, legere, voce contendere, huic opus non est 1, 4, 14. huic opus erit multa ambulatione atque exercitatione, frequenti balneo 6, 6, 197. *conf.* 1, 6, 1. 4, 7, 8. ratione vero opus est ipsi medicinae I Pr. 79

¶ *cum Particulis:* Deinde 4, 4, 8. 4, 5, 9. 7, 7, 146. Hic 3, 2, 18. In Aegypto, In Gallia I Pr. 50. In hoc affectu neque ambulatione neque fricatione opus est, 4, 19, 18. In hoc maturius quam In aliis morbis 3, 7, 5. In morbis longis 2, 11, 11. Inter obscuras causas, Inter naturales actiones I Pr. 79. Inter rigores 2, 13, 3. Interdum 4, 5, 8. multo Magis 4, 2, 58. quam Minime 8, 10, 24. eodem Modo 4, 5, 9. idque eo Nomine opus est, Ne 7, 26, 56. Neque, *v. in super.* Non *v. in super.* Nonnunquam 4, 5, 8. Per hiemem, Per aestatem 4, 4 extr. Primum 7, 7, 146. Prout opus est 6, 18, 35. Quandocunque opus est 4, 19, 23. Quum opus est 1, 3, 38. 5, 19, 24. Quum opus sit 2, 12, 13. 7, 7, 181. Rarius 4, 5, 8. Saepe, Semper I Pr. 79. Si opus est 2, 17, 24. 5, 28, 58. ubi opus est 2, 21, 14.

¶ *repetit.* quum per hoc siccescere eas partes opus sit, per illud exhauriri opus non sit 7, 7, 181

Ora, ae *v.* Cutis. Naturalia. Oculus. Omentum. Os, ossis. Palpebra. Plaga. Scrotum. Suturae. Ulcus. Vulnus.

¶ *cum Adject.* *v.* Alter. Callosus. Crassae ulceris 5, 26, 210. Dexterior. inter Duas oras cutis 7, 9, 14. Duras 5, 28, 89. His 7, 28, 3. in Ima oculi ora 7, 7, 99. sub Ima sinisteriore ora 7, 26, 92. Imis oris 8, 3, 2. inter Imas oras 7, 26, 11. Ipsae 5, 26, 126. Ipsas 7, 20, 13. Propiorem ei (orae) lineam 7, 7, 83. *v.* Sinisterior. a Summa ora 7, 25, 16. Totis oris paulatim extenuantur (suturae super aures transversae) 8, 1, 12. Ulterior.

¶ *cum Verbis:* *v.* Aduro. Circumrado. Coëo. Committo. Comprehendo fasciâ. Comprimo. Conjungo. Contingo. Contraho. Devincio. Diduco. Excedo. Excido, *media longa: it. cum* ab. Excipio, hamulis, hamulo. Exulcero. Injicio, fibula. Insideo. Jungo. oraeque unâ sutura Junguntur 7, 13, 6. his oris sanescendo Junctis 7, 28, 3. *v.* Laevo. Perforo. Prehendo. Reduco. Suo. Tumeo.

¶ *cum Particulis:* A summa ora 7, 25, 16. Ab ora 7, 7, 87. 7, 20, 22. 7, 28, 6. In oram 7, 22, 12. In ora 7, 7, 99. 7, 16, 15. Inter oram *caet.* 7, 7, 83. Inter oras 7, 9, 14. 7, 26, 11. Juxta oras 7, 20, 13. Per oras 7, 16, 18. Sub ora 7, 76, 92. Utrinque 7, 12, 43.

Orbis, is. ambitus similis ei sit, qui in angustiorem orbem modiolo imprimitur 8, 3, 15. pars summa (vertebrae) Angustiore orbe finitur 8, 1, 49. ipse quoque (clavus modioli) Interiore orbe cinctus 8, 3, 2

¶ Intestina condere sic (debet,) ut orbium singulorum locum servet 7, 16, 10 orbes ejus (intestini tenuioris) singuli 4, 1, 26.

¶ In orbem tergus inciditur 7, 25, 5. *conf sup.* In angustiorem orbem. In orbem procedit (papula) 5, 28, 286. velut in orbes quosdam implicatur (vena) 7, 31, 5.

Orbiculatus, a, um. *v.* Malum.

Ordeaceus *pro* Hordeaceus, *v.* Farina.

Ordior, orsus sum, ordiri. tormina Ab atra bile orsa mottifera sunt 2, 8, 101. orsus A capite 4, 2, 1. 6, 1, 2. 7, 6, 1 fasciae A mediis orsae 8, 9, 14. fistulae quae Ab uno ore orsae, intus tres fiunt 5, 28, 160. A principio vulneris orsa (manus) 7, 16, 15. Ab ipso septo orsum (jecur) 4, 1, 16. calor A primo vere orsus, aestatem quoque similem exhibet 2, 1, 36. vulva, cervice Contra mediam alvum orsa 4, 1, 38. sinistra manus In dexteriore ora, dextra In sinisteriore, a principio vulneris orsa 7, 16, 15. jecur Sub praecordiis ab ipso septo orsum 4, 1, 16.

Ordo, dinis hic ordo felicis Curationis est 5, 26, 209. ordo Exercitationis 1, 1, 7. interiorum Partium ordinem I Pr. 41. 72. 118. sub ordine naturali Pilorum (palpebrae) alius ordo subcrescit 7, 7, 68. rursus ad ordinem vitae revertendum est 8, 10 extr.

¶ Hoc ipso ordine (temporis) 3, 14, 6. Hoc ordine (*gradus virtutis, caet.*) ut 6, 6, 224.

Ordino, are. quae (Curatio calculi *chirurgica*) hoc modo ordinatur 7, 26, 26. His ita primo die ordinatis 5, 26, 153. ac superiores quidem Partes sic ordinatae sunt 8, 1, 95. non febricitare eum, cujus Venae naturaliter ordinatae sunt 3, 6, 20 *i. pulsus naturali modo atque ordine fiunt.* a Victus ratione ordinandum est, ut 5, 28, 52

Orestes, tis. Orestem 3, 18, 60.

Oricularius, a, um. *i. e. auricularius: v.* clyster. specillum.

Orior, ortus sum, oriri. quibus articulorum vitia oriuntur & desinunt 2, 7, 20 *opp. add.* 2, 8, 87. 5, 28, 279. 300. tumor invicem oritur atque finitur 2, 7, 14 *opp. add.* 2, 6, 4. *v.* Affectus. Alphos 4, 28, 300. *v.* Aqua inter cutem. Calor *v. cum* ex. major ortus Calor (*in febre*) 3, 9, 7. *v.* Cancer solet. ne Canceri Distentionesque nervorum orirentur 8, 25, 6. Concreta quaedam 5, 28, 102. *v.* Cupiditas cibi. Dejectio. caninis Dentibus orientibus 2, 1, 43. Digiti *v. inf. cum* a. ne Distentio nervorum oriatur 7, 8, 5. *conf. cum* ex. Dolores, *v. cum* circa. Erysipelas, *v. cum* sine. Febris, Febres 2, 1, 18. 2, 4, 15. 3, 3, 25. 3, 14, 3. 5, 26, 225. 5, 28, 5. 47. Febricula 2, 7, 26. Femina, *v. cum* inde. Fistula 5, 28, 157. 160. nondum ortis Frigoribus 7, 7, 38, *v.* Γάγγραινα *s.* Gangraena. haec omnia Genera 5, 28, 282. *v.* Glandulae Haec, *v. cum* in. *v.* Horror, *& inf. cum* ab. Impetigo 5, 28, 279. Inflammatio oritur 8, 10, 9. 8, 11, 6. solet oriri Inflammatio 6, 18, 112. Inflammationes oriuntur 5, 26, 124. 8, 3, 25. ibi Inflammatione orta 6, 16, 1. jam Inflammatione orta 5, 26, 164. *add. cum* in. intestinorum Laevitas 2, 7, 74. Lippitudines 2, 1, 29. orta Lippitudine 6, 6, 3 ubi subita Loquacitas orta est 2, 7, 60. *v.* Macies. sic Medicinam ortam I Pr. 57. Melas 5, 28 300. quum hic Morbus aetate firmissima oriatur 3, 22, 26. oritur acutus Morbus 4, 6, 4. Morbi, qui oriri solent, *complures enumerantur* 2, 1, 15. 18, 29, 45. 2, 7, 74 - 76. *add. inf. cum* ante, cum, ex, in, post. ante adversam valetudinem quaedam Notae oriuntur 2, 2, 1. *v.* Os ossis. Panus. Parotides, *inf. cum* sub. Pericula, *cum* circa. jam pure oriente 5, 28, 13 6. *v.* Pus, Pustula, *v. cum* ex *&* in. circumque exiguae Pustulae oriuntur 5, 28, 7. interdum Pustulae oriuntur 5, 28, 96. *conf. ib.* 239. 242.

Pustulae

tes ab inferioribus diducit I Pr. 69. transversum septum a Superiore parte non solum intestina sed jecur quoque lienemque discernit 4, 1, 15 (*conf.* 7, 4, 10.) *add. sup.* inferiores partes. *de supremo abdomine*, si inflatio sine inflammatione in Superioribus partibus dolorem tumoremque fecit, bonum signum est sonitus ventris inde ad inferiores partes devolutus, *caet.* 2, 3 extr. *opp* ante (alviductionem) aliquot horis aquam calidam bibere (debet) ut Superiores ejus partes madescant 2, 12, 19. (qui orbes jejuni intestini) Superiores partes magis complent 4, 1, 27 *de toto trunco supra innominata ossa & brachiis manibusque.* ac Superiores quidem partes ita ordinatae sunt 8, 1, 95. *de brachiis manibusque*, opus est pila similibusque Superiores partes movere 1, 6, 1. pila similibusque Superiores partes dimovendae 3, 27, 29. pila, vel armis, aliove quo genere, quo Superior pars movetur, exerceri 1, 8, 1. in ipsa exercitatione potius Superiores partes movendae 3, 27, 21. exercitatio quae Superiores partes moveat 4, 5, 7. his operibus, quae Superiores partes movent 6, 11, 15. lectiones, exercitationesque Superioris partis necessariae 4, 5, 24. *de scroto* superioribus *v. inf. in adjectiv. v.* Vitiosus.

¶ *i. latus, regio corporis, ejusve partium, aut aliarum rerum, versus. synon.* 8, 17, 1 seq. 4. 8, 2. prior pars est, quae a pectore est: posterior, quae ab scapulis: interior, quae ad latus tendit: exterior, quae ab eo recedit 8, 1, 75. humerus leniter cavus in priorem & interiorem, gibbus in posteriorem & exteriorem partem 8, 1, 74 articuli elabuntur in priorem & in posteriorem, in interiorem & in exteriorem partem 8, 11, 13. in omnes quatuor partes excidere cubitus potest 8, 16, 4. *v.* adduco, attraho, committo in partem excido, prolabor, inclinari, projectum, promineo, promoveo, propello, prorumpo, *caet. vel* prior. a parte earum (costarum) resimi (renes) ab altera rotundi 4, 1, 19 a parte narium 7, 7, 18. a parte temporum *ib. v.* a, ab altera parte dextra, - ea, - eadem, - exteriore, - ima, - inferiore, - interiore, - lacerti, - posteriore, - priore, - sinistra, - superiore, - utraque: *v. item* ex parte alia, - altera, - exteriore, - - inferiore, - interiore, - superiore, - utraque. *itemque v.* Alius. Alter. Alteruter. Anterior. Citerior. Contrarius. Dexter, Dexterior. Diversus. Ea. Exterior. Idem: humerumque partis ejusdem 4, 8, 2 *i.* dextrae *ib.* ad ejusdem partis aurem 8, 15, 2 *v* Interior. Is: in humero partis ejus, qua dens dolet 6, 9, 19. eam in partem inclinata 7, 5, 25. ea parte inclinata *ib.* ea parte, qua 5, 28, 181. ea parte, in quam: ea, aqua 8, 11, 15 *v.* Neuter. Prior. Posterior. Quà. Sinister. Superior. Ulterior. Uterque. Utervis

¶ *de libri, vel doctrinae sectione, capite, caet.* tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo 7, 17 extr. maximam partem (voluminis 2, 14, 1. huic parti (chirurgicae) 7 Praef 17. 19. superest ea pars, quae ad ossa pertinet 8, 1, 1. in prima parte (*hujus libri primo capite*) proposui 8, 13, 1 quae prima parte hujus capitis exposita sunt 8, 9 extr. - prima parte superioris cap. 6, 12, 1.

¶ *de mensura & pondere.* ex Aliqua parte I Pr. 78 p. Aliqua 2, 8, 89. resinae terebinthinae pars dimidia, butyri & mellis pars Altera 3, 22, 46 *i. ana. conf. inf* quarta *v.* Decimus. Dimidius. Duo. Duae partes ejus temporis 8, 7, 18. 8, 10, 36. pars una, Duae, partes, tres partes 5, 18, 38. partem unam, partes Duas, partes tres 6. 6, 195. partes Duae, pars una 6, 15, 3. partes Duae, pars tertia 5, 22, 17 partem tertiam, partes Duas 5, 18, 73. ex Duabus absinthii, myrrhae tertia parte 3, 21, 22. *v.* Exiguus. cum Exigua parte mellis 6, 15, 2 6, 18, 95. cum Exigua parte myrrhae 6, 7, 54. Exigua parte findi cutis (solet) 5, 26, 136. butyrum cum rosa & Exigua parte mellis, aut cum eadem parte mellis *caet.* 5, 26, 199. adjecta myrrhae Exigua parte 6, 7, 29. Exigua parte olei adjecta 8, 10, 29. inhaeret Exigua parte (os fractum) 8, 4, 53 Idem, eadem, *v. paulo ante* exigua Magna pars 1, 2, 1 *i. multi.* Magnam partem 6, 6, 2 *i. multum.* ex Magna parte, Magna ex parte, ex Maxima parte, *v. in* ex. p. Major (mellis) 6, 8, 12. Major pars (aquae) 7, 15, 8. Major (pars partis alicujus) 7, 22, 8. Majore parte (infantis) 7, 29, 33. Majore jam parte (costa) 8, 1, 64 Maxima p. 2, 22, 5. 5, 27, 44. Maximam p. 2, 14, 1. ut pars hujus (anisi) Minima sit 3, 24. 8 sed hujus (mentae) Minima parte (adjecta) 4, 5, 36. sic, ut illius (pastilli) Octo partes, Nona hujus sit 5, 20, 4. ex Omni parte, *v.* ex. in Omnes Quatuor partes, *v. sup. in signific. lateris.* sevi hircini a renibus Quarta pars ponderis adjicitur 4, 9, 15. adipis suillae pars Quarta 5, 19, 66. resinae terebinthinae, pars Quarta 6, 18, 16. cui gallae pars Quarta, & altera myrrhae sit adjecta 7, 12, 18. uvae taminiae pars Quarta fico adjecta 5, 28, 216. *conf. inf.* tres. Quinta pars thuris 5, 28, 86. unius denarii pondus dividi a me in Sex partes 5, 17, 8. in atramento sutorio Tanta (pars esse debet mellis) 6, 8, 12. Tertia *v. sup.* duae *&c.* Tertia pars 7, 19, 25. 8, 9, 17 decoquat, donec Tertia (pars supersit 4, 17, 4. heminae Tertia (pars) 5, 19, 63 *sed dubia lect.* sic ut hujus (allii pars Tertia sit 5, 22, 7. adjecta olei pars Tertia 4, 3, 17, cui Tertia pars salis fossilis & paulum mellis adjectum est 6, 5, 9. fere Tertiam digiti partem 7, 15, 4 Tertiam ollae partem 4, 19, 21. Tertiam partem palpebrae 7, 7, 70. ad Tertiam partem. ad Tertiam fere p. *v.* ad *i. donec restet.* galbani partes Tres, papaveris lachrymae pars quarta 6, 9, 16. chartae combustae partes Tres, auripigmenti pars quarta 6, 15, 4. *v.* Unus, *vel superiora.*

¶ *i. ratio, conditio, respectus.* Italia frigidioresque regiones hac quoque parte salubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt 5, 26, 66. sequiturque pituitae cursus, nonnunquam copiosior, vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior 6, 6, 18. indicandum est, quae maxime ex utraque parte dicantur I Pr. 21. in omnibus ejusmodi cogitationibus in utramque partem disseri posse I Pr. 64.

¶ *i. munus, officium.* medici partium est, eniti *caet.* 7, 3, 8.

¶ *cum adjectivis, similibusve generali significatione, v.* Acutus. Aliquis. Alter. Ceterus. pars (carnis) Corrupta 5, 28, 113. Diversus. Extremus. Idem Ima pars (maxillae 8, 1, 32. Ima pars pedis 8, 22. 1. Imaque pars ejus (sinus) 8, 4, 55. Ima ventriculi pars 4, 1, 23 Ima parte 7, 18. 5. ab Ima parte 7, 14, 10. 7, 18, 9 in Ima parte 7. 26, 68. Imis partibus 6, 8, 16 *dativ. & ablat.* 2, 6, 2 in Imis partibus (*ventris*) 4, 12 extr. Inferior pars, superior 7, 25, 14 *opp.* Inferior pars (ossis) 8, 2, 24. 8, 3, 31. Inferioris partis 8, 3. 11. superioris (vertebrae) parti Inferiori 8. 1, 49 diducta Inferiore parti (scroti) 7, 19, 32 ab Inferiore parte diducti pili (palpebrae)

Ex

Paulisper,

Qualem, *v. inf.* talem. Recentem 7, 17, 7. Quae linea modo Recta est 5, 26, 29. alia Rectam desiderant (*apostemata*) 7, 2, 18. Strictior 7, 26, 46. Summâ 7, 19, 15. Talem, necesse est, habeamus, qualem acceperimus 8, 4, 30. Transversa 5, 26, 177. 7, 26, 46. 92. generis Tutioris 5, 26, 204. Tutissima 5, 26, 29. Veterem 7, 17, 8.

¶ *cum Verbis: v.* Accipio, *vel paulo ante* talem, *&* figuram. Adhibeo. Aperio cervix. Claudo. Coërceo, plagis. Contectam 7, 26, 108. *v.* Curo. Facio. Fio. Habeo. Hio. Incido, *media producta, cum ablat.* Includo. Infero. Injicio, *cum dativ.* Jungo, *cum dativ.* Juvo. Pateo. Perduco ad cicatricem. Pervenio ad cicatricem. Protego. Sum: quà strictior ima plaga est 7, 26, 46. si ex acuto telo plaga est 5, 26. 177. si ex vulnere est, 5, 4, 30. quum in superioribus partibus plaga est 5, 26, 1.4. quà plaga est, 8, 4, 7. si ea plaga non esset 8, 10, 87. *&c. v infra* extra, Intus. si plaga in molli parte est, Sui debet 5, 26, 113.

¶ *cum Particulis:* A summa cum inguinis plaga 7, 19, 15. Ad plagam compellit (digitus testiculum) 7, 26, 19. Ad plagam conversas (lineas) 7, 9, 6. Ad plagam urina postea promovente (calculum) 7, 26, 82. Ex plaga rubens (sanguis,) simulque etiam spiritus cum sono fertur 5, 26, 41. si Extra (plaga est) 7, 7, 16. lina Extra plagam dependere debebunt 7, 19. 19. ejus lini capita Extra plagam relinquenda sunt 7, 19, 36. si Intus plaga est 7, 7, 16. Per plagam in vesicam compellere (acetum) 7, 26, 114. Per mediam Plagam 8, 10, 82. *v.* demitto, dispono. Qua, *v. supra cum* sum. Super plagam medicamenta danda sunt 5, 28, 218.

Planta, ae. *pedis pars.* plantae palmis respondent 8, 1, 118. planta *i. e. ossa plantae* 8, 7, 19. 8, 8, 19. Imum ejus 8, 23, 2. plantarum Ossa 8, 23, 1.

¶ *v.* Dextram. Sinistram. Ima 8, 20, 5. 7. Major fit 8, 22, 4. Mediam 8, 23, 2.

¶ *cum Verbis: v.* Condo. Contingo. Inclino in. Prodeo. Repono. Vincio.

¶ *cum Particulis:* A planta 8, 10, 67. - usque ad coxam 8, 10, 69. In plantis 5, 28, 68. 8, 1, 89.

Plantago, ginis. lenticulae adjecta alvum astringit 2, 30, 3. simul reprimit & refrigerat 2, 33, 8. *conf.* 4, 16, 9. Intubus ex Plantagine Fricta, alvum astringit 2, 30, 4. Contrita 6, 18, 126. Contrita & Illita 3, 25, 12. plantaginis Succus 3, 22, 45. - Succum 4, 4, 86. plantagine 3, 22, 44.

Planus, a, um. *v* Ambulatio Calculis. Cutis. Manu. plani Piscis, quem nos pastinacam, Graeci τρυγόνα vocant, aculeus 6, 9, 27. plani 2, 18, 26 *plur. v.* Scalper. Suppurationes. Tuberculum. planius (tuberculum) 5, 28, 119. planissimae suppurationes 2, 8, 70.

Plane, *adv.* nondum plane tenet (gangraena,) sed adhuc incipit 5, 26, 248. plane plurimum interest 3, 5, 27.

Plenus, a, um, *impletus: it. copiosus, abundans. v* Acetabulum. Alimentum. si plenior Aliquis factus est 2, 2, 2. *v.* Calculus, *i. crassus.* Cervix vesicae. Cibus. Cochleare. Collyrium, *de medicamento solido.* Corpus. Cubitus, *opp.* tenuis. Fistula, *i. crassa opp.* tenuis. Homo, *opp.* tenuis. iter urinae. Materia. Musculus. Nervus. Omnes, *v. inf.* Os, oris: *&* ossis. *opp.* tenue. Paxillus, *opp.* tenuis. Radius, *opp.* tenuis. Quisque, *v. inf. v.* Somnus. *i. profundus.* Specillum, *opp.* tenue *&* acutum. Tunica chorioides, *synon.* crassa, *opp.* tenuis. Venae. Victus. Vinum, *i. crassum,* παχύ. gracilibus plenis, *dativ.* 1, 3, 42 *opp. sc* hominibus, aegris. omnibus plenis, *dativ.* 1, 9, 6 *opp.* tenui 4. quotiesque plenior est, evomere (debet) 4, 24, 9. tenuioribus magis sanguis, plenioribus magis caro abundat 2, 10, 12 *opp* jam plenioribus 5, 26, 201 *dativ de vulneratis.* plenissimi cujusque (infantis) 2, 1, 44 παχύτατον *Hippocr.*

¶ *cum genitivo:* si salivae plenum est os 2, 2, 6.

¶ *cum Particulis:* Eo plenius (os) 8, 1, 69. Jam plenioribus 5, 26, 201. neque Nimis tenuis, neque Nimis plenus 5, 26, 32 *opp. add.* 7, 26, 7. 8, 4, 7-8. Paulo plenior, *&c.* 1, 3, 81. 5, 28, 181 *opp.* tenuius.

¶ *comparat.* plenior, *&c. v. in superiorib. it.* alimenta, calculus, cibus, corpus, cubitus, *caet.* intestinum, *opp.* tenuius. plenissimus 2, 1, 44.

Plene, *adv.* frequentior cibus, & quantum plenissime potest digerere 1, 3, 31.

Plerique, pleraeque, pleraque. plerique, *sc. aegri, de quibus agitur.* 3, 18, 41. 4, 5, 27, 5, 26, 55. 5, 28, 35. 7, 12, 38. *sc. auctores medici*, I Praef. 45. 3, 4, 22. 8, 2, 2. pleraque, *sc.* Malagmata 5, 18, 3. *sc. medici* 3, 6, 29. 4, 3, 9. 4, 4, 38. plerique Medici 3, 3, 9. plerisque his Morbis *abl.* 2, 1, 17. pleraque Praecepta 3, 14, 3. *sc. symptomata* 2, 8, 59. quum pleraque Utilia, insuavia sint 4, 16, 9. *neutrum, absolute:* an initio pleraque explorata sint I Pr. 30. quum aliter pleraque in mortuis se habeant I Pr. 73.

¶ A plerisque ignoratur 6, 5, 4. A plerisque video nunc illum nominari *caet.* 4, 13, 3. plerique Ex antiquis 3, 4, 22. pleraque Ex his (medicamentis) 5, 26, 100. pleraque Ex vulneribus 5, 26, 36. In plerisque oritur morbus 4, 14, 3. In plerisque morbis 5 Pr. 5. neque vero festinanter in hac re, ut in plerisque, agendum est 7, 26, 36.

Plerumque, *adv.* I Pr. 8. 57. 79. 1, 2, 13. 1, 3. 73. 82. 2, 1, 54. 2, 7, 85. 2, 12, 8 *bis.* 3, 6, 12. 3, 8, 2. 3, 27, 4. 5, 26, 222. 5, 28, 104. 6, 6, 12. 8, 14, 11.

Πλευριτικός, ή, όν morbus 4, 6, 4.

Plico, avi, atum. crus plicari non potest 8, 20, 7.

Ploro, avi, atum. ploratque is assidue 2, 7, 9.

Plumbum, i bene Accommodato plumbo replendum est (foramen dentis) 7, 12, 9. Album 5, 26, 283. Combustum, sanguinem supprimit 5, 1, 2. Combusti 5, 18, 30. 64. Elotum 5, 26, 286. 6, 18, 87. 7, 27, 14. Eloti 5, 18, 58. 6, 6, 104. 129. 6, 17, 3 Eloti Combusti 5, 28, 94 & Eloti & combusti 6, 6, 53. plumbi Recremento 6, 8, 2. - Retrimentum, σκωρίαν μολύβδου Graeci vocant, mollit 5, 15, 3. *conf.* 5, 19, 63. - Retrimenti 5, 19, 63. Retrimentum, *accus.* 5, 27, 93. paululum ex plumbi Retrimento 5, 19, 66.

Plumbeus, a, um. *v.* Glans.

Plus, pluris. plus, exiguum, *opp.* 6, 3, 3. plus, minus, *opp.* 1, 3, 74. 2, 18, 50. 6, 18, 24. plus minusve, *opp.* 7, 12, 32. *conf.* minus. plus, parvulum, *opp.* 7, 21, 4 *coll.* 3. plura, aliqua *opp.* 2, 2, 8 quaedam, plura *opp.* 3, 2, 4. pluribus, singulis, *opp.* 2, 9, 2. 8, 3, 41. *opp.* unus, *v. v.* plures, *caet. i.* multi, *caet.* I Pr. 108. 2, 15, 6. 9. 3, 9, 16. 3, 21, 53. 3, 22, 1. 4, 18, 5. 5, 28, 159. 221. 225. 239. 242. 6, 6, 96. 147. 6, 8, 3. 7, 7, 35. 77. 128. 144. 8, 10, 14. plus, quod modo par est, *opp.* 1, 2, 19.

¶ *cum subst. v.* Accessiones. Aegri. Alia. Calculi. Capitula. Causae. Dies. Fasciae. Fragmenta. Genera. Horae. Loca. Malagmata 4, 24, 21. *v.* Medicamenta. Modi. Morbi. Ossa. Partes. Pustulae. Remedia. Rivuli. Similia. Sinus. Species. Tubercula Vitia. Volumina.

¶ plus *cum genitivo.* plus etiam aquae

51. cum caeteris, Quae praeci- piuntur 3, 15, 10.

¶ *cum Particulis:* Ab initio, *v. cum* diligenter. qualem (rationem victus) Ad tormina ſupra praecepimus 4, 18 extr. ſicut Ante praeceptum eſt 3, 15, 3. hactenus Communiter De omni ſpecie (hydropis) praecipi poteſt 3, 21, 32. quae De ſanguinis miſſione praecepta ſunt 4, 3, 7. Diligenter ab initio praecipiendum eſt, quid in ea (febre) debeat fieri 3, 15, 1. Dilucidius, *v.* latius *inf.* ut In ſingula anguium genera ſingula medendi praeciperent 5, 27, 27. quae In caligine oculorum praecepta ſunt 6, 6, 209. quae In faucibus exulceratis praecepta ſunt 4, 5, 15. quod In curanda febre praeceptum eſt 3, 18, 6 *conf.* 3, 7, 26. 3, 12, 13. illud quoque In omnibus ſtomachi vitiis praecipiendum eſt, ut 4, 5, 10. ut In vulneribus praeceptum eſt 7, 33 extr. quae In alio quoque vulnerum genere praecepimus 7, 19 extr. eadem, quae In vulneribus praecepi 8, 4, 72. quod Ita praecipio, ut tamen fatear 1, 3, 17. quae Ita a medicis praecipiuntur 4, 6, 13. neque dubitari poteſt, quin Latius quidem & dilucidius, ubi & quomodo frictione utendum eſſet, praeceperit 2, 14, 3. Modo, *v. inf.* quomodo *caet.* niſi ubi Nominatim, ut poſtea fiat, id praecipietur 2, 17, 21. eo loco, quo, Quemadmodum ſani, neque firmi, homines ſe gerere debent, praecepimus 1, 15 extr. Quomodo 2, 14, 3. eo modo curandus eſt, Quo in caeteris febribus praecipitur 3, 7 extr. eodem modo, Quo in frigore praeceptum eſt 3, 12, 13. Sicut praecepit 3, 6, 39. Sicut ante praeceptum eſt 3, 15, 3. Sicut Supra praeceptum eſt 4, 2, 22. ad ea, quae Supra praecepta ſunt 4, 5 extr. Ubi, *v. ſup.* latius. Ut Supra praecepimus 4, 6, 20. Ut quidam praecipiunt 3, 27, 20. *conf.* 7, 33 extr. praecipiunt, Ut vitetur *caet.* I Pr. 112. praecepit autem, Ut 3, 18, 48. praecipiendumque, Ut 8, 15, 8. *plura in ſuperiorib.*

Praeceptum, i. Artis praecepta 6, 18, 3. ex praecepto Megetis 5, 18, 190. praeceptum Temporis 3, 4, 26 *i. de tempore.* ejus Viri praecepta 3, 14, 3.

¶ minimeque in rebus multum inter ſe differentibus Perpetuum eſſe praeceptum temporis poteſt 3, 4, 26. vix Ulla Perpetua praecepta medicinalis ars recipit I Pr. 99.

¶ *cum Verbis: v.* Amplector. Sequor. Servo.

¶ *cum Particulis: v. ſupra cum* Ex, *&* In.

Praecipuus, a, um. *v.* Ars. Dolor. Malagma 5, 18, 25. *v.* Scientia. Uſus *i. utilitas.*

¶ praecipuum vero (malagma) eſt Ad reſolvenda, quae aſtricta ſunt, *caet.* 5, 18, 25. praecipua Ex his omnibus ſunt 3, 22, 47.

Praecipue, *adv.* 2, 1, 32. 2, 22, 2. 3, 4, 10. 3, 27, 10. 4, 2, 29. 4, 3, 15 *bis.* 4, 4, 37. 5 Pr. 7. 5, 26, 163. 5, 27, 24. 34. 7, 10, 1. *caet. ſynon.* magis, *v.* magis. *i. frequentiſſime* 2, 1, 32. 6, 3, 4 *ſynon. ib.* maxime 7, 17, 2. *cum poſitivo adjectivorum, loco ſuperlativi:* his morbis praecipue contrarium eſt id genus 3, 19, 1. urina praecipue mortifera 2, 6, 32. praecipue neceſſarius 3, 18, 41. 5, 23, 1. praecipue periculoſus 4, 3, 23. praecipue varius 5, 21, 1.

¶ *cum genitivo:* praecipue omnium I Pr. 10. 2, 33, 3.

¶ praecipueque ad emolliendum Poteſt cataplaſma *caet.* 2, 33, 17.

¶ *cum Particulis:* Atque praecipue 8, 11, 6. Et praecipue 4, 3, 15 *al. omitt.* &. Etiam praecipue 6, 18, 5. praecipueQue 1, 3, 80. 1, 5, 3. 1, 9, 8. 2, 1, 52. 2, 4, 1. 2, 6, 30. 32. 2, 15, 2. 2, 27, 3. 2, 32, 2. 2, 33, 8. 17. 3, 7, 3. 3, 20, 15. *&c.* praecipueque, Quia 7, 5, 16. Quum omnibus, tum praecipue feminis 3, 6, 9. *v.* omnis. Quum ſemper, tum praecipue 3, 5, 41. cujus cognitio Quum ad plura loca pertineat, tum vel praecipue ad hunc pertinet 7, 7, 117. antidota Raro, Sed praecipue interdum neceſſaria ſunt 5, 23, 1. Sed praecipue 5, 9. praecipue Tamen 2, 22, 2. Vel praecipue, *v.* vel. praecipue Vero. *v.* vero.

¶ *Poſtponitur:* vitare praecipue convenit frigus 3, 27, 10.

Praecludo, cludi, cluſum. ut ora praecluſa habeant (venae, quae ſanguinem fundunt) 5, 26, 102.

Praecordia, diorum, *de regione cordis:* ſimulatque ferrum ad praecordia acceſſit, & diſciſſum transverſum ſeptum eſt I Pr. 69. ſub corde atque pulmone transverſum ex valida membrana ſeptum eſt, quod a praecordiis uterum diducit 4, 1, 14. eaque (arteria aſpera) deſcendens ad praecordia cum pulmone committitur 4, 1, 11. *conf. inf. diſt.* abdomen, venter. *de pectoris cavo:* vivorum hominum alvum atque praecordia incidi I Pr. 66. *diſt.* itaque demum mortui praecordia & viſcus omne in conſpectum dari I Pr. 70. frigus inimicum eſt praecordiis 1, 9, 4 *pectori Hippocr.* cui fauces ſanguine replentur, ſic, ut neque capitis dolores, neque praecordiorum, neque tuſſis *caet.* praeceſſerit 2, 7, 25. ſi calor ex intimis praecordiis oritur 3, 6, 22. *de ſcrobiculo cordis ſ. principio ſuperiore ventriculi:* ſtomachus circa praecordia cum ventriculo committitur 4, 1, 20. os pectoris a praecordiis, jam ipſum quoque cartilagine mollitum, terminatur 8, 1, 62. *conf.* 3, 19, 5. *caet. de hypochondriis, cum contentis:* praecordiorum dolores 2, 8, 50 *hypochondrii Hippocr. ſimiliter ex vel ſecundum Hippocr.* 2, 3, 3. 2, 4, 8. 15. 2, 7, 61. 79. 81. 3, 22, 31. 3, 24, 2. 5. *caet.* liene icto, praecordia cum ventriculo ab eadem parte indureſcunt 5, 26, 47. cf. Morgagn. Ep, 4, p. m. 101. *de ventriculo, eodemque ſaepe cum inteſtinis:* ſtomachum infirmum indicant pallor, macies, praecordiorum dolor, nauſea *caet.* 1, 8, 3. *conf.* 1, 2, 5. 1, 3, 44. 46. *caet.* ſi praecordia dolent, cruditatem eſſe manifeſtum eſt 2, 7, 6. vomere: deinde, ubi praecordia exhauſit, *caet.* 5, 27, 75. *diſt.* abdomen 4, 1, 39. - jecur 2, 8, 97. - jecur & lienis 3, 24 extr. lien 5, 26, 47. - pectus 4, 4, 24. 4, 7, 3. - venter 2, 7, 85. 2, 8, 97. 3, 7, 20. - ventriculus 5, 26, 47.

¶ praecordia in utraque parte 2, 5, 3. - dextra parte 2, 4, 8. 15. 3, 24, 5. 4, 8, 2. 4 *caet.* - laeva, ſiniſtra parte 2, 4, 8. 15. *conf.* 5, 26, 47.

¶ *cum Subſtantivis:* ſi calor ex intimis praecordiis oritur 3, 6, 22. praecordiorum Dolor 1, 8, 3. 3, 10, 12. Dolor praecordiorum 2, 2, 6. quibus Dolor praecordia infeſtat 1, 3, 46. ſi nullus Dolor praecordiis ſuberit 2, 15, 4. ſi in praecordiis Dolor eſt 3, 10, 7. Dolor in praecordiis 4, 4, 24. amari ructus cum Dolore & gravitate praecordiorum 1, 3, 44. qui crudum ſine praecordiorum Dolore ructat 1, 2, 3. praecordiorum Dolores 2, 7, 25. 2, 8, 50. praecordiorum Durities 3, 24, 5. *conf.* 2, 15, 4. praecordiorum Gravitas 4, 7, 3. Gravitas praecordiorum 3, 5, 3. *conf. ſup.* dolor. Inflammatio praecordiorum 2, 8, 97. ſi in praecordiis Inflammatio eſt 3, 10, 7. ſub dextra Parte praecordiorum 5, 26, 44. Rubore & tumore in praecordiis orto 4, 4, 15. in quibus nullus praecordiorum Tumor fuit 3, 7, 24. Tumor is, qui in praecordis eſt 2, 7, 83. ſi nullus tumor, nulla durities, nullus dolor - praecordiis ſuberit 2, 15, 4. ſi praecordia Tumorem mollem habent, neque habere intra ſexaginta dies deſinunt 2, 7, 81. *conf. ſup.* rubor.

¶ *cum Adjectivis:* praecordia Dura 2, 4, 8. 15. 2, 7, 61. 79. 2, 17, 13. 3, 20, 21.

ep. 43. Et praeterea 6, 7, 93. 8, 4, 36. 8, 10, 118. Neque praeterea signa mala sunt 2, 7, 22 *i. alia.* Nihil praeterea 5, 26, 112. 7, 2, 11. praeterea Nihil 4, 15, 10. praetereaQue 6, 18, 122.

Praetereo, ivi, itum. tempusve ejus rei praeteriit 2, 12, 13. ubi accessionis tempus praeteriit 3, 5, 4. tutissimum est, Ante totius accessionis tempus praeterire 3, 4, 58. dum tamen Ante minimum pars dimidia praetereatur *ib.* an satis sit, primam partem earum (horarum) praeteriri 3, 4, 57.

¶ *i. omitto.* hoc quoque auxilium debuit praeterire 3, 18, 22. quamvis ne haec quidem sic praeteriri debent I Pr. 87. quod, quamvis pleraque ejus viri praecepta secutus est Asclepiades, recte tamen praeteriit 3, 14, 3 *opp.* quod ab Asclepiade quoque sic vituperatum, ut tamen servatum sit, video plerumque saeculo nostro praeteriri 2, 12, 13 *opp. synon.* 9 omitti.

Praetermitto, misi, missum. id a quoque praetermissum (esse) 7, 14, 2.

Praeterquam, *adv.* praeterquam capiti, Etiam stomacho prodest 1, 9, 7. praeterquam in iis, in quibus 8, 1, 39. Nihil praeterquam puram aquam 4, 13, 17. ab Omnibus abstinendum est, praeterquam aqua egelida 4, 7, 12 praeterquam Quod, *cum indicat.* 3, 18, 83. 7, 18, 39. 8, 10, 91. neque, - praeterquam Quum, *cum indic.* 2, 14, 10. vinum, praeterquam primis diebus, Recte datur 3, 25, 11. praeterquam Si, *cum indic.* 4, 2, 54.

Praevaleo, valui. homo praevalens 7, 26, 27.

Praevenio, veni, ventum. balneo frigus praevenire 3, 15, 6. 7.

Praevideo, vidi, visum. praevisis omnibus, quae 3, 1, 1 *i. praecognitis.*

Prandeo, prandi *vel* pransus sum, pransum. si prandet aliquis 1, 3, 75. prandere 1, 3, 78.

Prandium, ii. prandio quoque assuetus I Pr. 115. post prandium 1, 3, 32.

Praesium, ii. discutit 5, 11, 3 *al.* passum.

Prehendo, di, sum. jejuno prehendere per multas partes Cutem & attrahere 3, 22, 17. Cutis circa glandem prehenditur & extenditur 7, 25, 4. *v.* Forceps. orae (cutis) Vulsella prehendendae 6, 18, 49.

¶ quod ut alias partes liberat, sic hanc ipsam quoque affectam prehendit 4, 22, 3 *opp.* quos si tormina prehenderunt 2, 8, 110.

Prendo, *contr. pro prehendo.* quum alteram partem (membri) dextrâ; alteram sinistrâ prendit 8, 10, 11.

Premo, pressi, pressum. prementi digito cedit cutis 4, 2, 9. prementi non cedit 7, 8, 4. 7, 14, 12. *conf.* Renitor. si digito premimus, cedit humor, circumfluensque id, quod non premitur, attollit 7, 18, 30. quum digitis duobus premimus (*tumorem*) 7, 18, 32. simulque alteram Fasciam minister attollit, alteram premit medicus 8, 10, 46. Humor si premitur circumfluit 7, 14, 14. si Id ipsum pressum est 5, 28, 29. *add.* 7, 18, 20. alterâque (Manu) alteram premere 7: 29, 35. estque quidam premendi (Modiolum) Modus 8, 3, 8. digito tantummodo bene pressum Os 8, 18, 4. Spiritus pressus cedit, sed protinus redit 7, 14, 14. digitis Tumorem eum premere 7, 14, 24. Vena ferramento candente modice premitur 7, 31, 6.

¶ digitis duobus Utrinque prementibus, & Ab ore & A mento 8, 7, 7. Bene 8, 18, 4. Modice 7, 31, 6.

¶ si quid Magis pressit 7, 7, 38 *i. urget, impellit ad festinandum.*

¶ *de aegritudine.* febricitanti cuidam & magna siti affecto, quum post ebrietatem eum premi coepisse cognosceret I Pr. 110. Ab Aestate etiam proxima pressos 2, 1, 20. si cum febre vehementibus etiam & assiduis capitis doloribus premitur 2, 8, 112. eumque, quem novum genus cujusdam Laboris pressit, id, quod in consuetudine est, reficit 1, 3, 20 *opp.* dum premit Morbus 4, 7, 17 *opp.* ubi paulum levatus est. qui navigavit & Nausea pressus est 1, 3, 25. qui quum Siti premeretur 5, 27, 47. si gravior Somnus pressit 2, 2, 4. ubi nocturnâ Vigiliâ premitur 2, 4, 2.

Pressus, us. pressu circumfluit (meliceris) 7, 6, 9.

Prendo, *v. sub.* Prehendo.

Pridie 2, 12, 18. 4, 17, 4. 6, 6, 70. 7, 7, 135. 7, 14, 32. 7, 19, 3. 7, 26, 26.

Primoris, *genitiv. unde* primores dentes, *v.* Dens.

Primus, a, um. primam, secundam tertiam (partem) I Pr. 15. primam, secundam, tertiam (*speciem haemorrhagiae*) 4, 4, 72. primum secundum, tertium (*morbum hydropis*) 3, 21, 5. primo die, secundo, tertio 8, 10, 25 *caet.* prima fascia, altera, tertia, quarta, quinta, *opp. v.* fascia: parte, *inf. conf.* abstinentia, curatio, cibus, dies, vitium. primam ultimamque aetatem, *opp.* 2, 10, 3. id, quod primum est duo insequentia 4, 4, 25. primum, sequentem ultimum (Morbum) 4, 3, 3. primo die, postero, tertio, *opp. v.* die. primum est, deinde 5, 26, 252 seq. primum id fit, deinde, deinde 5, 28, 30. per primos dies, paulatim deinde 7, 30, 7. primum est, secundum est 5, 28, 253 seq. ultima (*species*,) prima, *opp.* 4, 4, 73. primos ulterioresque cibos potionesque, *opp.* 8, 4, 72. *v.* Aetas. Casus. Cibus. Coitus. Curatio. Dens. Dies. Discrimen. Fascia. Impetus. Inedia. Inflammatio. Locus. Menstrua. Morbus. Origo. Pars. Tempus. Vitium.

¶ *i. principio. v.* Aestas. Contractus. Cupiditas. Curatio. Dolor. Febris. Hiems. Lux. Ver. a prima hieme ad ultimum ver 2, 1, 35.

¶ *i. extremus vel supremus.* ferramentum prima parte tenui, sed retusa, quod ex altera parte ictum 7, 26, 85 *opp.*

¶ *i. praecipuus.* quod primum est I Pr. 98. in ejusmodi casu primum est, sanguinem mittere, deinde 5, 26, 252 seq. in omni vero pustularum curatione primum est, multum ambulare, *caet.* secundum est, cibum minuere, *caet.* 5, 28, 253 seq. in ejusmodi casu prima omnium sunt quies & abstinentia 6, 6, 19. si inflammatio - aliqua est, prima sunt quies & abstinentia, *caet.* 4, 5, 12. si quid hanc (detractionem sanguinis) prohibet, prima est Abstinentia: secunda, per album veratrum vomitumque purgatio: post utrumlibet, adhibenda bis die frictio est 3, 18, 58. Curatio prima est, imponere cataplasmata: secunda, sudorem cohibere 3, 19, 5. prima corporis Curatio, exercitatio est 1, 2, 10 *deinde* 15 exercitationem recte sequitur modo unctio, modo balneum. id primam Curationem habet, qua sanguis mittatur 4, 2, 12. idque ex primis Medicamentis est 5, 28, 190. 6, 7, 21. prima semper habita Salute 3, 4, 5.

¶ *i. valentissimus: v.* Materia.

¶ primus omnium I Pr. 17. prima omnium 6, 6, 19. primus Ex omnibus I Pr. 13.

Primum, *adv.* 1, 3, 43. 2, 7, 87. 5, 6, 14. 3, 21, 62. 5, 18, 1. 5, 26, 145. 5, 28, 67. 6, 16. 2. 7, 26. 37. 7, 30, 23. 8, 15, 21. *caet.* primum, Dehinc: - Dein: - Deinde: - Deinde, accedit: - Deinde, deinde: - Deinde, novissime: - Deinde postea: - Deinde, posthaec: - Deinde, tum: - Deinde, tum, postea: - Tum deinde: - Tum, deinde: - Tum, tum, dein, deinde, novissime; *v.* Dehinc, Dein, Deinde. primum,

Rursusque

12, 1. Infirmitatem 3, 5, 38. aliquas civiles Necessitates 1, 1, 7. Nervos 7, 19, 47. Nervos aut Musculos 5, 26, 138. Raritatem 7, 14, 1. Senectutem imbecillitatemve aliam 6, 6, 191. coeli Varietatem 1, 3, 80.

Πρόπτωσις, ιος vel εως. quid 6, 6, 81. *πρόπτωσιν ib.*

Propugnaculum, i. plusque in osse propugnaculi cerebrum habeat, quam habiturum fuit eo exciso 8, 4. 61.

Prorogo, gavi, gatum, gare. ut vita prorogetur 3, 19, 23.

Prorsus, *adv.* 5, 28, 168.

Prorumpo, rupi, ruptum. ut Sanguis prorumpat 2, 1, 27. *i. haemorrhagia incidat.* ne is Talus rursus prorumpat 8, 22, 6 *i. luxetur.* ut loco ei (Vesicae) patefacto, ipsa prorumpat 7, 7, 3. Urina supprimitur, interdum etiam sine voluntate prorumpit 8, 14, 6.

¶ *cum Particulis*: sanguis niger A sinistra parte prorumpit 5, 26, 47. spiritus Eo cum humore quasi bullante prorumpit 7, 4, 11. nisi sanguis Ex aliqua parte prorumpit 2, 8, 115. ut Ex naribus, sic Ex ore aliquando prorumpit (sanguis) 4, 4. 66. si spiritus Ex naribus cum fervore prorumpit 3, 6, 21. sudor Ex toto thorace & cervicibus, atque etiam Ex capite prorumpit 3, 19. 4. ea parte tumor est, In quam os prorumpit 8, 11, 15 *i. luxatur.* quae (suppuratio) In exteriorem partem prorumpit (talus:) si in posteriorem 8, 22, 3 - 4. Rursusque prorumpat *ib.* 6.

¶ *omissa particula.* avertitur quoque interdum sanguis, ubi alia parte prorumpens, alia emittitur 2, 10, 41.

Prosequor, quutus sum, qui. quomodo cibus digeratur, ne sapientiae quidem professores scientiâ comprehendunt, sed conjecturâ prosequuntur I Pr. 75 *i. investigant.*

Prospicio, spexi, spectum, spicere. si non redit & motus & mens, nihil spei superest (*in paralysi:*) si redit, sanitas quoque prospicitur 3, 27, 8 *i. praevidetur.* nisi magnâ curâ prospeximus 5, 28, 205 *i. praecavimus.* si venis vinciendo medicus prospexerit 7, 19, 18. oportet tamen prospicere, Ne 4, 16, 5. curiose prospiciendum est, Ne 3, 11, 6. protinus prospicienda duo sunt, Ne - Neve 5, 26, 94.

Prosterno, stravi, stratum. ut tanquam comitiali morbo prosternat (*hysterica affectio*) 4, 20, 2. prostratum contra consuetudinem corpus in ventrem 2, 7, 64.

Prosum, profui, prodesse. *de iis, quae ad sanitatem vel morbos curandos conferunt. v. plura* 4, 4, 55 - 57. prodest etiam Fames & Abstinentia 6, 11, 26. Aetas. Aliquid 3, 1, 19. Balneum, *v. inf.* Balneum, tamen prodest 3, 27, 17. prodestque assumtum purum vinum, pleniorque Cibus 6, 11, 4. prosunt admotae Cucurbitulae 4, 4, 55. 4, 5, 5. *conf. inf.* nihil. Curatio, *v. inf.* minus. arida ibi Ficus imposita 3, 24 extr. prosunt sicca & calida Fomenta 4, 5, 5. *conf. cum* adversus. Fricationes 4, 4, 55. Id exonerato corpore prodest 3, 12, 19. Malagma quoque quod digerat, super praecordia datum prodest 3, 24, 18. *conf. cum dativ. &* nihil. Medicamentum, Medicina, *v. inf.* ex toto, si post febrem oritur (Morbus regius,) etiam prodesse 3, 24, 3. *v.* Perfusio. Sal Semen, *s.* lactuca marina. Sitis, *vel inf. cum dativ.* Vinum, *cum infinit. active, passivo, caet. saepius* 1, 1, 4 seq. 1, 8, 6. 3, 16, 5 - 7. 3, 22, 17. 4, 2, 36 seq. prodest etiam infra ulcera locum caedi 5, 28, 76. terreri & expavescere in hoc morbo prodest 3, 18, 74. *cum infinit. praeterito perf. saepius* 3, 6, 46. 4, 17, 8. prodest etiam torpentis membri summam cutem exasperasse 3, 27, 12. tamen corruptae miscuisse novam materiam prodest 4, 11, 8. vehiculo sedisse, vel magis etiam equo, prodest 4, 19, 18.

¶ *cum dativ.* prodest (malagma) impositum Abscessibus, item Articulis & coxis & pedibus dolentibus 5, 18, 19. Articulis doloribusque 1, 9, 7. omne ejusmodi medicamentum non semper Aegris prodesse, semper sanis nocere 2, 13 extr. *opp.* Capiti nihil aeque prodest atque aqua frigida 1, 4, 8. aqua vero frigida infusa, praeterquam Capiti, etiam stomacho prodest 1, 9, 7. Doloribus 1, 9, 7. idem prodest Ei, cui 1, 3, 45. His 3, 2, 12. neque vero His solis, quos capitis imbecillitas torquet, usus aquae frigidae prodest, sed iis etiam, quos 1, 5, 1. rubicundis nimis Hominibus 1, 9, 7. at (frigus) prodest Juvenibus & omnibus plenis 1, 9, 6. omnisque dejectio Lippienti prodest 2, 8, 38. huic Morbo sitim prodesse 4, 4, 93. Stomacho 1, 9, 7. neque Ulli unquam medicina profuit 5, 28, 33.

¶ *cum ablativ.* in aliam partem humorem avertendo prosunt 4, 15, 15.

¶ *cum Particulis:* prodest Ad id, atque etiam Ad mentem ipsam componendam, crocinum unguentum *caet.* 3, 18, 42. prodest tamen etiam Ad concoquendum quod (catapotium) habet *caet.* 5, 25, 3. Ad omnia vero ista, atque etiam Ad colorandas cicatrices, prodest ea compositio, quae habet *caet.* 6, 5, 10. prodest ea compositio etiam Ad parotidas, phymata, strumam, omnemque coitum humoris emolliendum 5, 18, 68. qui sanguinem ipsum suppressit, satis Ad valetudinem profuit 4, 4, 74. prodest etiam Adversus tardam concoctionem clare legere, deinde ambulare, *caet.* 1, 8, 6. Adeo, *v. cum* non. prosuntque Adversus dolores imposita calida fomenta, vel ea, quae *caet.* 4, 7, 14. Aeque 1. 4, 8. ea (spongia) Dum madet, prodest 5, 26, 131, carbonemque ejus infriari, Et prodesse 4, 4, 17. Etiam 1, 3, 18. 1, 5, 1. 1, 8, 6. 1, 9, 7. 3, 18, 42. 74. 3, 20, 16. 3, 21, 49. 3, 24, 3. 3, 27, 12. 4, 2, 36. 4, 4, 36. 4, 7, 15. 5, 18, 68. 5, 25, 3. 5, 28, 76. 6, 5, 10. 6, 11, 26. Ex toto 3, 24, 3. In hoc affectu 4, 19, 18. In his 2, 8, 28. prodestque In hoc morbo, si jam aetate aliquis processit 2, 8, 32. eadem aetas prodest & In coxae dolore & humerorum, & In omni resolutione nervorum 2, 8, 34. gestatio etiam In hoc morbo prodest 3, 20, 16. subito etiam terreri & expavescere, In hoc morbo prodest, & fere quicquid *caet.* 3, 18, 74. Inter has curationes prosunt balneum & vinum 6, 6, 133. Item 1, 9, 7 *bis.* 4, 4, 56. Magis prodest potui datum 4, 14, 7. prosunt etiam, quaecunque urinam movent: sed nihil Magis, quam ambulatio lenta *caet.* 4, 4, 36. *conf.* 4, 19, 18, atque in his quoque ea Maxime prosunt, quae 2, 8, 28. *add.* 5, 27, 81. Maxime prodesse videtur capparis cortex *caet.* 4, 21, 5, Maximeque (prodest) opportune cibus datus 3, 20, 16. curatio Minus his prodest 3, 2, 12. si Nec balneum quidem profuit 3, 12, 12. Neque 1, 5, 1. *conf* cum ulli, *&* unquam. ut in acutis morbis cito mutetur, quod Nihil prodest 3, 1, 19. si cucurbitulae Nihil profuerunt 3, 21, 36. si id (malagma) Nihil prodest 7, 32, 4. si quod auxilium Non profuit 3, 1, 13. si quid Non statim profuit 3, 1, 19. Non semper 2, 13, 8. eaque missio sanguinis adeo Non prodest, ut etiam noceat 2, 10, 51 *opp.* id adeo Non prodesse, ut etiam inimicum esset 4. 4, 89 *opp.* quam Parum cibus semel & post febrem datus prodest 3, 11, 6. si id Parum profuit 4, 2, 28. si per se refrigerantia Parum proderunt 5, 26, 239. est tamen medicinae fides, quae

multo

les sunt anser, & pavo, & grus 2, 18, 6. 7. quicquid in cauliculo nascitur, qualis est cucurbita, & cucumis, & capparis 2, 18, 10. his, quae odore foedo movent, qualis est pix usta, lana succida, piper, veratrum, *caet.* 3, 20, 4. qualis est plantago, & rubi, & quicquid *caet.* 4, 16, 9. pirum fragile, quale Crustuminum vel Naevianum est 2, 24, 6. naturales & siccae sudationes, quales super Bajas habemus 3, 21, 21. *synon.* sicut 2, 17, 2. *similiter*, quale fit 5, 28, 94. quales habemus 3, 21, 21. qualia proposui 5, 28, 137. qualis est 2, 18, 24. 5, 20, 2 5, 26, 269. 5, 28, 79. 138. quale est, quale est id quod, quale est quod 5, 18, 55. 5, 19, 32. 43. 48. 56. 5, 22, 2. 5, 24, 1. 6. 5, 28, 187. 6, 2, 8. 6, 6, 103. 8, 6, 5. quales sunt 4, 85, 26. 5, 26, 134. 5, 28, 175. 6, 9, 23. qualia sunt 3, 6, 48. 4, 21, 4. 5 Pr. 3. 6, 6, 27.

¶ quales Fere sunt 5, 18, 175. Quantae qualesQue remissiones sint 3, 5, 27.

¶ *substant. praeter supra dicta caet. v.* Coelum. Compositiones. Corpus. Dies. Morbus. Plaga. Sanitas. Viscera. Vulsella.

¶ *cum conjunctivo*: plagam talem necesse est habeamus, qualem acceperimus 8, 4, 30. ut sciat, qualia vivi viscera habeamus I Pr. 70. neque solum interest, quales dies sint; sed etiam, quales ante praecesserint 2, 1, 31. *add.* 2, Pr. 3. 3, 4, 16. 3, 5, 27.

¶ *repetitur*: quale (collyrium) Nilei, quale Cleonis est 6, 6, 103. refert enim, qualis morbus sit, quale corpus, quale coelum 3, 4, 26.

Qualiter. *adv. v.* evenio.

Quam, *adv. vel conjunctio. v.* Aliter, Alius, Ante, Nullus, Supra, Tam, Ultra quam. *post comparativum, v.* Amplius, Angustius vulnus, Diutius, Expeditior sermo, Facilius, Latius vitium, Latius *adv.* Levior piscis, Longius, Magis, Major, Manifestior, Melior, Melius, Minor, Minus, Pejor, Plus, Potius, Stultior, Utilior.

¶ *praepositum positivo*: quam Alte perveniat (fistula) 5, 28, 168. quam Facile mille res turbant (venas)! 3, 6, 17. ostendere, quam Nulla spes sit 2, 10, 21.

¶ *cum superlativo: v.* Acerrimum acetum & mel. Altissime excido. Amarissimum mel. Asperrima muria, & vinum. Calidissimus. Celerrime. Dilutissima potio. Dulcissimi passi. Frigidissima aqua. Glutinosissimus. Integerrimus. Levissimus Longissimus, Longissime. Maximus, Maxime. Minimus. Minime. Optimus. Optime. Paucissimus. Pinguissimus. Plurimus, Plurimum. Primum, Proximus. Recentissimus. Ruberrimus. Sanissimus. Siccissimus. Tenerrimus. Tenuissimus. Vetustissimus.

¶ quam Ut 2, 5, 2. 4, 1: 37. 7, 16, 7 20. 8, 3, 12, 8, 10, 35.

Quamdiu, *adv. cum indicat.* 3, 4, 29. 3, 22, 30.

Quamquam, *vel* quanquam, *conj.* quamquam igitur multa sint, tamen 1 Pr. 77.

Quamvis, *conj. respond.* tamen, I Pr. 77. 2 Pr. 2. 2, 3, 7. 2, 4, 18. 2, 8, 3. 35. 71. 2, 10 26. 33. 53. 2, 18, 11. 24. 25. 3, 5, 11. 3, 18, 7. 4, 4, 18. 8, 14, 10. *caet.* quamvis, dum tamen 3, 4, 58. *sine* tamen I Pr. 87. 2, 1, 21. 2, 11, 11. 5, 26, 226. 255. 6, 5, 3. *cum indicativo*, I Pr. 87. 2, 1, 21. 2, 3, 7. 2, 4, 18. 2, 8, 3. 35. 2, 10, 26. 53. 2, 11, 11. 2, 18, 24. 4, 3, 3. 5, 27, 26. 48. *cum conjunctivo.* I Pr. 77. 2, 8, 71. 2, 18, 11. 3, 18, 7. 12. 4, 4, 18. 8, 14, 10. *i. nihilominus* 4, 3, 3. *i. quantumvis.* 3, 18, 12. *sine verbo*, *i. quantumvis*, *caet.* praecipue ex contuso nascitur (clavus,) quamvis interdum, Aliter 5, 28, 229 (*hic tamen verbum intellig.*) aliud, quamvis non multum Distans, malum gravedo est 4, 2, 44. ubi quidam morbi sine febre, quamvis Diu, manent 2, 15, 11. neque ambulatione, quamvis Leni, dimoveri (debet) 1, 6 extr. ne morbus, qui remanet, iterum, quamvis Levi de causa, exasperetur 2, 14, 14. gravia quoque, quamvis Reprimentia, aliena sunt 5, 26, 255. qui (pisces,) quamvis Teneriores, tamen duri sunt 2, 18, 25.

Quando, *adv. v. conj. cum indicat.* 2, 3, 6. *cum conjunct.* 2 Pr. 5, 2, 17, 30. 3, 4, 24. 31. 34. 49. 3, 5, 14. 3, 6, 10. *caet. repetit. bis* 3, 4, 24. 31. 7, 2, 30. *ter* 3, 6, 10. quando Jam 2, 3, 6.

Quandocunque, *adv. cum indicat.* 2, 1, 5. 2, 17, 11. 3, 5, 22. 37. 3, 6, 52. 4, 19, 23. 5, 26, 167. 8, 3, 25. *sine verbo*, *i. quolibet tempore*: quod quandocunque fieri potest. 4, 19, 25.

Quandoque, *adv. i. interdum* 6, 6, 6 *synon. ib.* nonnunquam.

Quantus, a, um. *resp.* tantus 6, 6, 28. *conf.* tantus. *resp.* tantundem 6, 19, 4. *conf.* tantundem. *omitt.* tantus 7, 21, 4. 7, 26, 70. *caet. v.* Abstinentia. Frictio, quantam is sustinere poterit 3, 12, 16. quanta sustineri potest, Inedia 3, 25, 7. quinto jam die, quanta inflammatio futura est, se ostendit 5, 26, 166. faterique, quantus in hac ipsa re Metus sit 2, 10, 21. *v.* Remissiones. Vinum *neutr.* quantum cognosci potest I Praef. 73. quantum manu comprehendit 4, 17, 4. quantum curatio efficiat, quantumque aut sperari aut timeri debeat, ex quibusdam signis intelligi potest 7, 3, 1. quantum fieri potest 1, 9, 1 2, 12, 25. 3, 4, 5. 3, 7, 12. 3, 15, 3. 8, 2, 127. quantum juvat 4, 25, 2. quantum res patitur 4, 7, 12. quantum in ipso est 7, 18, 31. *caet. cum genit.* quantum ejus (aluminis) aridi fuit 6, 19, 4. quum cibi quis quantum assumturus est, cepit 1, 3, 66. potionis quantum volet 5, 28, 54. *conf. inf. cum* satis. *cum* Ex, quantum ex his est 4, 5, 37. quantum ex utero prolapsum est 7, 21, 4.

¶ fames & abstinentia, quanta Maxima imperari potest 6, 11, 26. abstinentia, quanta Maxima imperari corpori potest 3, 17, 3. in remissione, quanta Maxima inveniri poterit 3, 20, 16. siti, quanta Maxima sustineri potest, pugnandum est 4, 2, 56. ut tumor, quantus Maximus esse potest, se ostendat 7, 14, 23. frequentior cibus, & quantum Plenissime potest digerere 1, 3, 31. interest, quantae Qualesque inter eas (accessiones febris) remissiones sint 3, 5, 27. unguenti irini, quantum Satis est 5, 18, 24. aceti, quantum Satis est 5, 19, 16. mellis, quantum Satis est 5, 22, 15. picis liquidae, quantum Satis est 5, 22, 1. vini quantum Satis est 6, 7, 68. mellis, quantum Satis sit 5, 27, 11. 6, 18, 79. ut semel, quantum Satis esset, aperiret (cervicem vesicae) 7, 26, 70.

¶ *repetit.* quantum, quantumque 7, 3, 1.

Quanti, *genitiv. v.* Puto.

Quanto, *ablat.* vino uti, quanto libebit 3, 15, 16.

¶ *cum comparat.* quantoque Facilius 8, 10, 87. quanto Facilius, tanto magis 3, 6, 4. quanto Inutilius est? 2, 16, 3. quanto Magis necesse est? 2, 10, 35. quantoque magis 3, 5, 33. quantoque Magis, tanto deterius 2, 8, 63. quantoque Minor, tanto minus 6, 6, 174. quanto Propius, tanto difficilior 7, 7, 60. *v.* tanto.

Quantulus, a, um. quantulo detracto 7, 7, 81.

Quare, *adv. cum indicat.* 8, 10, 105. *cum conjunct.* I Pr. 34.

Quartus, a, um. *v.* Accessio. Dies. Fascia. Genus: - morborum. Hora. Pars *de mensura caet.* Sutura.

Quartusdecimus, a, um. *v.* Annus. Dies.

Quarto, *adv. v.* Tertiò.

Quartanus, a, um. *unde* Quartana, *sc.* febris,

115. 116. 1, 2, 11. 1, 3. 56. 59. 64. 2, 1, 9. 2, 4. 8. 2, 13, 1. *caet.*

¶ *particula intendendi, adeo, adeoque:* I Pr. 45. 84. 112. 1, 3, 22. 2, 1, 10. 2, 3. 11. 2, 8, 107. 116. 2, 13, 5. 2, 18, 40. 3, 6, 5. 4, 2, 58, 4, 4, 22. 69. 94. *&c.* 8, 9, 7.

¶ *i. praeterea, insuper.* I Pr. 50. 53. 78. 1, 10, 6. 2, 6, 16. 2, 7, 37. 58. 62. 3, 6, 33. 4, 2, 36. 4, 3, 18. 4, 4, 46. 49, 62. 88. *caet.*

¶ *i. porro, adhaec, in transitione:* 2, 3, 5. 2, 4, 21. 2, 6, 24. 29. 34. 2, 8, 93. 97. *caet.*

¶ *i. simul, una:* 3, 6, 21. 25. 4, 4, 82. 4, 22, 3. *caet.*

¶ *i. item, similiter, pariter:* I Pr. 29. 3, 5. 13. 3, 6, 3. 8. 18. 33. 4, 4, 54. 4, 19, 32. 5, 95. 5, 9. 5, 19, 22. *caet.*

¶ *i. nihilominus* 4, 4, 82.

¶ *i. praesertim* 5, 28, 204.

¶ *i. adhuc* 3, 5, 4.

¶ *i. praecise* 8, 4, 77.

¶ *i. demum* 7, 27, 27.

¶ *cum aliis Particulis: v.* Aeque quoque, quoque Aeque. Alius. Ergo. Et quoque, quoque Et. Id quoque. Ideo quoque. Ipse quoque, quoque Ipse. Iste quoque. Noster quoque. Quum quoque. Sed quoque. Si quoque. Sic quoque. Sic, ut quoque. Simul quoque: quoque Simul. Tamen quoque. Tum quoque. Tunc quoque. Vel quoque.

¶ *ante vocem ad quam pertinet.* super tabem si mulieri quoque suppressa menstrua fuerunt 2, 8, 16 *pro*, si mulieri menstrua quoque f. f. aeque in ea quoque tussis spem tollit *ib.* 86 *pro*, tussis quoque. *conf.* 8, 10, 71 8, 20, 2. 10. 8, 21, 2. *caet. longius post initium commatis* 5, 25, 17. 8, 20, 13.

Quot, *indecl v.* Tot.

Quotidie, *adv. i. singulis quibusque diebus:* aliae (quotidianae febres) quotidie pares sunt, aliae impares 3, 3, 16. *add.* 21 *coll.* 20. 1, 2, 16. 1, 4, 4. 8. 1, 5, 2. 2, 4, 13. 2, 8, 14. 2, 12, 16. 3, 5, 8. 11. 32. 34, 3, 11, 9. 3, 17, 3. 3, 19, 25. 3, 20, 17 *bis*, *opp.* alternis. 3, 22, 14. 4, 4, 31. 85. 4, 8, 12. 4, 16, 6. 5, 20 extr. 5, 23, 14 6, 6, 116. *caet. i. semel in die* 8, 4, 37. 65 *opp.* bis. 8, 5, 14. 8, 9, 19. 8, 10, 94. 110. *caet. i. omnibus perpetuo diebus* I Pr. 57. 96. 1, 3, 36, 4, 24, 5.

¶ quotidie Aliquamdiu 1, 4, 8. Bis quotidie 4, 7, 7. quotidieque pluribus Diebus 3, 22, 23. proximisque Diebus quotidie 7, 7, 33. Diuque quotidie 6, 6, 116. neneque quotidie, neque Diu 4, 24, 15. Et quotidie 4, 4, 85. quotidieQuè 3, 22, 23. 7, 7, 52. 7, 25. 23. quotidie Quoque 8, 9. 19.

Quotidianus, a, um. *v.* Cubile. Febris. Gestatio. ne quis Hoc quotidianum habeat 1, 3, 48. *v.* Vomitus.

¶ Quotidiana *sine adjecto* febris. si quotidiana est 3, 13, 2. si ex ea (quartana) facta quotidiana est, in malis aeger est 3, 15, 25. quotidianae variae sunt & multiplices: aliae *caet.* 3, 3, 10 seqq. ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat 3, 15, 24.

Quotiens *vel* Quoties, *adv.* quotiens *cum indicat.* 1, 9, 2. 2, 12, 27. *- cum conjunctivo, vel futuro exacto* 1, 8, 7. quoties *cum indic.* non quoties libet, sed quoties necesse est 4, 16, 7. *add.* 2, 16, 7. 2, 17, 4. 3, 16, 2. 4, 11, 15. 4, 15, 7. 4, 19, 31. 4, 24, 9. 5, 19, 58. 5, 26, 108. 147. 6, 15, 8. 6, 18, 43. 50. 121. 7, 2, 12. 7, 29, 40. 8, 10, 52. *- cum conj.* 2, 14, 20. *- cum futuro exacto (aut praeterito perf. conjunct.)* 3, 18, 60. 3, 21, 26. 5, 19, 33. 7. 3, 9. 7, 26, 56, 8, 10, 39. *respond.* toties 4, 11, 15. quotiesQue 4, 11, 15. 4, 15, 7. 4, 24, 9. *post* quoties *abjicitur* ali, *v.* aliquis.

Quotiescunque, *adv. cum indicat.* 6, 6, 131. 6, 7. 26. 7, 12, 24. 8, 10, 28.

Quum, *conj. synon.* dum 4, 4, 20 seq. si, *cum indicat.* 7, 18, 32 *coll.* 30. *syn.* ubi *cum indic.* 3, 18, 7. 5, 25, 13 seq. *i. quando, dum, cum indic.* I Pr. 39 *bis.* 42. 43. 84. 86. 97. 112. 1, 2, 6. 1, 3, 4. 38. 84. 1, 4, 13. 1, 8, 4. 1, 9, 1. 2, 7, 14. 38. 2, 14, 16. 3, 1, 8. 3. 5, 37. 3, 6, 8. 14. 3, 12, 22. 4, 1, 8 *bis.* 4, 4, 21. 22. 5, 26, 164. 244. 5, 28, 186. 6, 7, 31. 36. 7, 18, 17. *caet. add. inf.* quum jam, quum primum, tum quum, *caet. i. si, cum conj.* I Pr. 40. 1, 4, 10. 12. 2, 14, 5. *- cum futuro exacto, vel praeter. conj.* 8, 4, 8. *i. dum, cum indic.* 2, 7, 38. 6, 6, 52. 6, 8, 2. *i. postquam, quando, caet. cum indic.* 1, 3, 14. 66. 2, 10, 31. 33. 2, 12, 25. 27. 3, 5 extr. 3, 12, 6. 4, 4. 22. 52. 4, 6, 9. 4, 11, 13. 6, 4, 9. 6, 7, 74. 6, 9, 20. 6, 18, 46. 6, 19, 5. 7, 6, 6. 8, 7, 23. *caet. - cum conjunct.* I Pr. 110. 2, 6, 25, 2, 7, 2. 2, 18, 1. 5, 126, 1. 6, 6, 212. *- cum futuro exacto, aut praeterito conjunctivo* I Pr. 97. 2, 14, 16. 3, 15, 17. 3, 17, 1. 3, 18, 31. 4. 17, 4. 4, 25, 6. 6, 6, 54. 74. 7, 9, 29. 6, 18, 13. 7, 7, 183. 8, 3, 33. *i. quo tempore, postquam, als, da; cum indic. praeterito perf.* 1, 26, 36. *- cum conjunct. imperf. & plusquamperf.* I Pr. 57. 110 *bis.* 3, 4, 43. 44. *i. quia, quandoquidem, siquidem, nam; cum conj. praes. & praeter. perf.* I Praef. 3. 40. 47. 52. 73. 74. 81. 92. 102. 103. 1, 1, 9. 1, 3, 16. 34. 2 Pr. 2. 2, 6, 40. 2, 10, 11. 2, 33, 1. 3, 1, 11. 3, 2, 11. 14. 3, 4, 47. 54. 3, 5, 36. 8, 20, 1. 7, 7, 181. *caet. i. quamvis, licet, cum conj. praes. & praeter. perf. respondente* tamen *vel* tum, *aut omisso*, I Pr. 116. 2, 6, 39. 2, 7, 59. 83. 2, 8, 59. 82. 107. 117. 2, 10, 25. 42. 2, 12, 13. 2, 14, 1. 2, 18, 40. 3, 4, 49 3, 5, 17. 32 3, 18, 45. 4, 1, 8. 4, 24, 33. 5, 17, 3. 10. 6, 6, 50. 7, 7, 76. 120. 7, 11, 2. 7, 12, 39. *caet. - cum conjunct. imperf.* 3, 21, 12. *conf.* quum, tum. *i. atqui, cum conj. praes.* 1, 3, 60. *pro relativo* qui, lenticulam tollunt galbanum & nitrum, quum pares portiones habent 6, 5, 7. quamvis rarior ea species est, quam *Φακίαν* Graeci vocant; quum sit ea lenticula rubicundior 6, 5, 3. *i. sic, ut; cum indic.* 5, 28, 309.

¶ quum Autem 2, 10, 25. quum Etiam 3, 2, 21. 7, 29, 9. quum Fere 5, 28, 175. 7, 7, 76. quum Jam, *i. quando jam* 3, 7, 20. 4, 24, 12. 5, 25, 12. 5, 26, 282. 6, 18, 34. 7, 26, 45. 7, 27, 30. 7, 28, 9. 8, 25, 7. *add. inf.* postea, quum jam tum, quum jam. quum Jam *i. postquam jam, cum conj.* 2, 6, 25. quum Jam, *i. quamvis, respond.* tamen, *cum indic.* 8, 4, 73. *- cum conj.* 8, 10, 103. quum Igitur I Pr. 52. 84. quum Interim 5, 28, 35. Nisi quum, *v.* nisi, Postea, quum jam 8, 25, 7. quum Praesertim I Praef. 66. 3, 2, 21. 7, 29, 9. quum Primum 3, 12, 7. 6, 6, 70. quumQue 1, 5, 4. 2, 7, 83. 2, 18, 40. 5, 28, 175. 6, 6, 134. 6, 7, 74. 6, 14, 8. 6, 18 100. 7, 8, 7. 7, 28, 9. Qui *caet.* quum, *v.* qui. quum Quidem 2, 1, 17. quum, Quoque 2, 7, 1. 8, 20, 1. Sed quum, *v.* sed. Siquidem, quum 7 Pr. 4. quum Tamen 1, 10, 1. *conf. supra* quum *i. quamvis, &* quum jam. Tum, quum, *v.* tum. Tum demum, quum, *v.* tum. quum, Tum maxime, praecipue, quoque; *sine verbo* 2, 1, 17 4, 16. 7. 6, 18, 47. 7, 29, 3. *- cum verbo, indic. i. quando* 3, 5, 43. 4, 11, 13. 5, 28, 186. *- cum conj. adjecto* maxime, praecipue, quoque, *i. quamvis caet.* 1, 5, 4. 1, 10, 9. 3, 5, 41. 3, 6, 9. 4, 3, 13. 6, 6, 134. 7, 7, 117. 8, 12, 11. quum Vero 1, 10, 9. 3, 5, 36. 41. 3, 7, 19. 4, 25, 6. Utpote quum I Pr. 3. 3, 1, 11.

¶ *post* quum *abjicitur* ali *in* aliquis, *vel non, v.* aliquis.

R.

Rabiosus, a, um. *v.* Canis.

Ῥαγάδιον, *u parva ruptura s. fissura.*

rationes sequi velit, omnium posse videri non improbabiles I Pr. 48, adeo apparet, quacunque ratione ad numerum respexerimus, Nihil rationis reperiri 3, 4, 48. quod quum fecissent sine ulla Probabili ratione 3, 4, 44. Supervacuam esse I Pr. 59. in quo Vanam rationem secutus est 3, 4, 52. febris, quae subito Sine ratione, sine bonis signis finita est 2, 7, 24. quidam Sine ratione consurgunt 5, 26, 42. *conf.* Sine ratione 6, 6, 206. 7, 23, 5.

¶ *i. methodus ratione nitens, modus agendi.* fere, quos ratio non restituit, temeritas adjuvat 3, 9, 17 *opp.* Adurendi ratio haec est 7, 31, 6. *v.* Curandi, *caet.* Curationis. Ejusque (infibulationis) haec ratio est 7, 25, 20. *v.* Extrahendi. Medendi. Pastilli haec ratio 5, 17, 17 *i. confectio.* Reponendi. Alia, *v. inf.* multas. Commodissima haec ratio est 3, 20, 12. nou Difficili ratione tolluntur (varices) 7, 31, 1. haec (febris) submovenda est per Eas rationes, per quas huic succurri posse propositum est 3, 21, 16. Eademque adhibita ratione in cibis 4, 2, 58. Eadem ratione trita haec adjiciuntur 6, 10, 8 *synon.* eodem modo. Eademque ratione ei crocum, myrrha *caet.* misceetur 6, 11, 21 *synon.* eodem modo. quotidie ulcera Eadem ratione curare 6, 18, 25. *conf.* 7, 20. 28. 7, 29, 43. 7, 31, 8. 8, 4, 71. 8, 5, 24. Eadem ratione brachium extendere, quae fracto humero supra posita est 8, 16, 12. *conf.* 7, 29, 36. Eadem scilicet ratione, quae supra posita est 7, 5, 36. ratio curationis Ejusmodi est 7, 9, 5. adhibendum Iisdem rationibus aquae fomentum est 7, 18, 12. intendi nervi rationibus Iisdem, quas in femore retuli, possunt 8, 21, 4. sed tertianarum quartanarumque Expeditior ratio est 3, 5, 7. sed de cibo Facilior quidem cum aegris ratio est 3, 6, 1. Haec 5, 17, 17. 7, 25, 20. saepe enim dies unus aut alter totum dolorem Hac ratione discutit 4, 2, 15. *conf.* 6, 18, 129. 6, 19, 6. 7, 7, 10. 160. 7, 30, 1. 8, 4, 41. 8, 15, 22. Multas esse alias rationes scire facile est, *caet.* sed non alia magis usu comprobata est 8, 15, 16. Omni ratione 8, 10, 93. Quae ratio quoque in dentibus ejiciendis est 7, 5, 31. quaeritur, primis diebus aeger Qua ratione continendus sit 3, 4, 6. *conf.* 8, 3, 33. Qua sit ratione curandum 4. 2, 10. Quaecunque autem ratio curandi est 5, 28, 110. Similique ratione 7, 16, 19.

¶ *i. modus quilibet:* ne vel luctando, vel currendo, vel Alia ratione, sanescentia ulcera exasperentur 3, 27, 38. Alterutra ratione 2, 7, 23. collocari quoque membrum ratione Certa debet 5, 26, 183. Ea ratione 8, 10, 99. ad Eandem rationem 8, 15, 21. Eadem ratione I Pr. 39. ne qui decipiantur Eadem ratione, qua quis ante deceptus est 8, 4, 13. Eademque ratione I Pr. 56. 5, 28, 286.

¶ *i. status, conditio, respectus.* qui (cibus) plenior an exiguus sit dandus, ex ratione ejus Accessionis, quae exspectabitur, *caet.* aestimari oportebit 2, 12 extr. ratione Aetatis & Corporis 1, 1, 9. *v.* Coelum. Conjectura. Corpus. Dies. Febris. Locus. Medicina. Modiolus. Morbi 2, 10, 28. *v.* Omnia. Pondus. Remissio. Studium. Tempus. Terebra. Valetudo. Victus. Vires, habeo. Vulnus. *cum adjectivis:* *v.* Dissimilis. Eadem 7, 7, 105. Quacunque ratione ad numerum respexerimus 3, 4, 48. Similes habere I Pr. 44. Subtilem medicinae rationem I Pr. 103. Talis 2, 6, 39. 3, 4, 1. 4, 18 extr. 6, 6, 30. Variis rationibus nocet (pestilentia) 2, 1, 21. *cum Verbis:* *v.* Habeo, *& sup.*

Ratiocinatio, onis. si ratiocinatio hos (medicos) faceret I Pr. 49.

Rationabilis, e. id ipsum rationabile est I Praef. 83 *sed vett. edd.* rationale.

Rationalis, e. *v.* Ars. Disciplina. Medicina. Medicus. *de* medicis, *opp.* empirici. rationalis alius I Pr. 98. neque rationalibus se, neque experimenta tantum spectantibus annumerari volunt I pr. 92 *opp.* Themisonis aemuli magis etiam quam illi rationales sunt I Pr. 68. *add. sup.* rationabilis.

Raucitas, atis. 2, 1, 37 *Hippocr.* βράγχος.

Recedo, cessi, cessum. ex toto recessit Accessio 2, 7, 15. *finitus est paroxysmus.* Calculus recessit retro 7, 26, 39. si ab altera parte Caro magis recessit: si aeque ab utraque 5, 26, 143 seq. in iisdem (digitis) recedere Caruncula ab unguibus cum magno dolore consuevit 6, 19, 2. ei (humero) junctus Cubitus recedit ab latere 8, 15. 2. Dimissum non multum recedat 7, 9, 7. in aliis quidem ossibus ex toto saepe Fragmentum a fragmento recedit 8, 7, 6. si a dentibus Gingivae recedunt 6, 13, 17. eumque (Medicum,) si artifex est, idoneum esse, qui non multum ab aegro recedit 3, 4, 32. ab alio ex toto recessit (Os) 8, 4, 53. quum latum Os scapularum ab humero recedit, & in brachio radius a cubito, & in crure tibia a sura, & interdum saltu calcis Os a talo 8, 11, 2-3. a parte sana recedit (Os adultum) 8, 3, 37. a qua parte recessit (Os) 8, 11, 15. a qua (parte) Os recessit 8, 16, 5. *conf.* 8, 18, 3. 8, 20, 20. ubi Ossa paululum inter se recesserunt 8, 20, 23. exterior (pars est,) quae ab eo (latere) recedit 8, 1, 75. Radius, *v. in* os, sic, ut Squama ab osse recedat 7, 7, 177. Testa, quae recessit 7, 12, 14. Tibia, *v. supra in* os.

¶ *cum Particulis,* A, Ab, Aeque, Ex toto, Inter, Magis, non Multum, Paululum, Retro, *v. in superioribus.*

Recessus, us. processus deinde (considerarint) singulorum (*in corpore*) & recessus I Pr. 41.

Recens, ntis. *dist.* novus 2, 14, 25. *opp.* antiquus 2 Pr. 2. 2, 14, 2. -vetus 6, 6, 73. *opp.* interpositum tempus 6, 6, 213. *opp.* salsus 2, 18, 37. *v.* Adeps. Butyrum. Caro. Caseus. Cibus. Cicatrix. Coitus. Dolor. Febris. Fistula. Id si recens est 6, 18, 83 *sc.* ῥαγάδιον. totumque Id quasi recens fiat 8, 10, 115. *v.* Jecur. Linum. Malagma. recentiores Medici 2 Pr. 2. *v.* Morbus. Oesypum. Phymata. Plaga. recenti Re 7, 7, 60. recenti Re protinus adhiberi medicinam 7, 29, 11. & recenti Re & interposito tempore 6, 6, 213. *v.* Suffusio. Viri. Vitium. Unguis (oculi.) Uvae. Vulnus.

¶ Recentior, *v.* medici, morbus, viri, vulnera.

¶ Recens *pro adv. recenter.* cuum recens incidit (suffusio) 7, 7, 115.

¶ Recido, *mediâ correptâ* cidi, casum. ne in eandem imbecillitatem cito recidat 3, 19, 24.

Recidivus, a, um. ut Hippocrates si alio die febris desisset, recidivam timere sit solitus 3, 4, 38 *sc.* febrem.

Recipio, cepi, ceptum, cipere. *iterum accipio.* nonnulli (*occaecati*) repentina profusione alvi lumen receperunt 6, 6, 212. ut mature vires suas recipiat 4, 25, 5.

¶ *i. retraho, reduco.* per alvum infundere copiosam aquam calidam, eamque recipere 3, 21, 36. protinus fistulam recipiunt 7, 15, 10. *conf.* 7, 26, 10. si retro telum recipiendum 7, 5, 8.

¶ *i. extraho, eximo.* saepius ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda est (sagitta) 7, 5, 16. ut sine difficultate telum recipiatur 7, 5, 35 *i. recipi possit.* testa

videm, quibusdam etiam nigram 7, 18, 22. ubi Venter suppressus parum reddit 1, 3, 56. v. Venter. Urina.

¶ *i. conservo.* ex quo casu quamvis vita redditur 2, 3, 18.

¶ *i. facio.* ista quoque naturae rerum contemplatio, quamvis non faciat medicum, Aptiorem tamen medicinae reddit I Pr. 77 *synon.* eorum, quae pituitam Crassiorem reddunt 6, 6, 135. victus ratione, quae Crassiorem pituitam reddit 7, 7, 154. male inducta cicatrix Curvum eum (digitum) reddidit 7, 32, 3. cutis haud omnino adducta Deformem, quem reliquit, locum reddit 7, 9, 8. Expeditius, *v. inf.* mobilius. ubi Gravius coelum austri reddiderunt 1, 5, 3. alias per sudorem corpus tantum Imbecillius redditur 3, 3, 19. illa (ignavia) Maturam senectutem, hic (labor) Longam adolescentiam reddit 1, 1, 3. Mobilius atque expeditius reddit (corpus aquilo) 2, 1, 24. id Opportuniores nervos frigori reddit 4, 3, 9. manus vel pes (*foetus*) apprehensus corpus Rectius reddit 7, 29, 17. ambulatio atterendo ulcus Sordidum reddit 7, 25, 19. balneum id (vulnus) & Tumidum & Sordidum reddit 5, 26, 190. dicitur adversus venenorum pericula Tutum corpus suum reddidisse 5, 23, 14.

Redigo, degi, dactum. id, quod curtatum est, in quadratum redigere 7, 9, 5.

Redeo, dii, itum, ire. exque eo (vino) toti corpori Calor venisque vis redit 3, 19, 20. Dolorque & inflammatio redierunt 7, 27, 33. interdum etiam longiore circuitu quaedam (Febres) redeunt 3, 3, 4. tertianarum (Febrium) alterum genus unum diem praestat integrum, tertio redit 3, 3, 7. non easdem (Febres) inordinate redire 3, 3, 25. si Febris redierit 3, 15, 7. etiamsi Horror redit 3, 12, 17. redit huic Imbecillitas sua 4, 5, 11. Inflammatio *v. sup.* dolor. facile id Malum redire consuevit 4, 13, 19. levatoque accessionis impetu, protinus Mens redit 3, 18, 5. si non redit & Motus & Mens 3, 27, 8. nisi redit Sanguis (*i. menstrua*) 2, 8, 17. Spiritus pressus (*in omphalocele*) cedit, sed protinus redit 7, 14, 14. si subinde redit (Suffusio) 7, 7, 144. viam, qua redeat (Telum) 7, 5, 4. ab illo ipso Telo, dum redit 7, 5, 8. Vis, *v. sup.* calor. donec satis Virium corpori redeat 3, 19, 25.

¶ *cum Particulis:* tertio (die) Ad similem cibum redeat 3, 7, 11. deinde Ad consuetudinem redire (debet) 1, 6, 6. per alium moveatur (membrum) & vi quadam Ad consuetudinem redeat 3, 27, 11. Ad ea redeundum est, quae supra praecepta sunt 4, 5, 40. ut Ad propositum meum redeam I Pr. 117. deinde interposito tempore Ad se redit (homo *epilepticus*) 3, 23, 2. ubi Ad se rediit (*hysterica*) 4, 20, 8. Ad solium, *v. inf.* iterum. tum Ad vinum redire 4, 2, 64. neque is Ad vitam redit, qui ex suspendio spumante ore detractus est 2, 8, 131. Ad usum, *v. inf.* iterum. ut is (pilus) Eo, unde vi abductus est, redeat 7, 7, 78. Ex, *v. sup.* calor. quum harum (*avium*) acies extrinsecus laesa, interposito tempore In antiquum statum redeat 6, 6, 221. Inordinate, Interdum, *v. sup.* Iterum redit (vertebra *luxata*) 8, 14, 11 *i. articulum naturaliter occupet.* prius demittere in solium, tum ungere, Iterum ad solium redire 3, 6, 47. deinde Iterum ad usum balnei redire 6, 6, 70. Protinus, Qua, Subinde, Tum, *v. in superiorib.*

Redormio, ivi, itum. si mane surgendi necessitas fuerit, redormire 1, 2, 2.

Reduco, duxi, ductum. ut Caput lati scapularum ossis leniter reducat 8, 15, 5. Caro, *v. inf.* ab. Cibum quam maxime semper ab accessione futura reducere 3, 5, 30 *i. cibum quam longissime ante paroxysmum dare.* Cruribus paulum reductis 2, 3, 1. reductisque ejus (*aegri*) Cruribus 7, 26, 28. reducique summa Cutis (colis) aut rursus induci non potest 6, 18, 6. *add. ib.* 44. si mollita sic & extenuata Cutis reducenti paruit 6, 18, 8. Intestina *v. inf.* in membrum *v. inf.* ad. si reductum Omentum est 7, 21, 10. ex quo (Omento) si quid integrum est, leniter super intestina reduci (debet) 7, 16, 12. quas (Oras plagae) reducere hamulis facile est 7, 31, 6. Praecordia *v. inf.* ad.

¶ *cum Particulis:* reducenda Ab eo (osse) sana caro (est) 7, 33, 5. *conf. sup.* cibum. Ad spinam reducta praecordia 5, 26, 44. Ad cibum quoque quosdam (insanientes) non desiderantes reduxerunt hi, qui inter epulantes eos collocaverunt 3, 18, 40. nec protinus exercendum id membrum, sed paulatim Ad antiquos usus reducendum est 8, 10, 76. ut per se singula intestina In suas sedes reducantur 7, 16, 11. Leniter, Maxime, Paulatim, Paulum, Per se, Super, *v. in superiorib.*

Refero, retuli, relatum, referre. *i. reducere.* referendus (est *ex balneo*) 2, 17, 17. ubi frigere coepit (ferramentum,) Ad ignem refertur 2, 17, 27.

¶ *i. attribuo.* compositio, emplastrum, malagma, medicamentum quod Ad *eum* autorem refertur, *caet.* 5, 18, 25. 5, 19, 27, 64. 5, 28, 270. 305. 6, 5, 10. 6, 6, 147. 6, 7, 33. morbos tum Ad iram deorum immortalium relatos esse I Pr. 7. eosdem (morbos) alii Inter acutos, alii Inter longos retulerunt 3, 1, 3.

¶ *i. comparo, similis sum.* is (ὀβολὸς) Ad nostra pondera relatus, paulo plus dimidio scrupulo facit 5, 17, 9. qui (humor) referre vel pus vel saniem videtur 5, 21, 97. humor glutinosus, crassitudinem mellis aut visci referens *ib.* 211.

¶ *i. expono, narro, doceo.* post eos, De quibus retuli I Pr. 10. praeter ea, quae supra retuli 4, 2, 55. rationibus iisdem, quas in femore retuli 8, 21, 4. *cum infin.* Metrodorum tamen referunt solitum bibere *caet.* 3, 21, 14. aliud ex his, quae foedioris esse odoris retuli 4, 20, 5. quod (medicamentum) ad scabiem quoque pertinere retuli 5, 28, 283. nihil profici posse, jam retuli 7, 16, 3.

Refert, *imperf.* refert enim, qualis morbus sit, quale corpus, *caet.* 3, 4, 26.

Reficio, feci, fectum, ficere. *sanitatis facultates restituere.* reficit hunc ore exceptum & in eo retentum Acetum, si id non est, eodem modo frigida Aqua assumta 1, 3, 28. ut, quo modo se quisque Aeger refecerit, eodem sanus utatur 4, 5, 10. quos Hippocratis successores non refecerant 3, 9, 15. reficiunt stomachum Cibo frigido & levi 3, 11, 5. paulatim se Cibo reficere, somnoque 4, 11, 22. hunc reficit in ipso quoque itinere frequens Frictio 1, 3, 22. eumque, quem novum genus cujusdam Laboris pressit, id, quod in consuetudine est, reficit 1, 3, 20. si quid in corpore collisum est, reficit (Malagma) 5, 18, 20. Modo, *v. sup.* aeger. naribus quoque aestuantis admovere, quod reficiat, ut est Rosa & vinum 3, 19, 22. Se, *v. in super.* Somno, *v. sup.* cibo. Vinum, *v. paulo ante* rosa. ante ullam curationem Vino reficiendi sunt 5, 26, 156. paulum deinde Vires reficiendae 3, 25, 7.

Refectio, onis. *convalescentia.* tamen etiam febre liberatus, vix refectioni valebit 3, 15, 13. quum longo morbo vitiata corpora, etiamsi illo vacant, refectionem tamen non accipiunt 3, 22, 5. in refectione

¶ *cum*

tium,) Apud magnos chirurgos non reperi 7, 11, 1. Cauſâ *abl. v. in ſuperiorib.* Cur, *v. ſup.* Etiam, *v. ſup.* neque Facile 2, 10, 47. Fere 5, 18, 1. Hactenus reperiuntur ea genera morborum 4, 1, 1. Hactenus in oculis ea reperiuntur 6, 7, 1. Ibi repertâ viâ 7, 18, 12. ſiquidem Ibi fiſſum os reperietur 8, 4, 22. In mammis ſe reperiſſe 5, 28, 106. In oculis 6, 7, 1. maxime tamen In his (tuberculis,) quae renituntur, aut lapillis quaedam ſimilia, aut concreti confertique pili reperiuntur: In his vero, quae cedunt, aut melli ſimile aliquid, aut *caet.* 7, 6, 7-8. *conf. ſup. cum* ulcus. In dando cibo diſcrimina reperiuntur I Pr. 114. Intus 5, 28, 250. ſi pes alter Juxta repertus eſt 7, 29, 37. eo Loco 8, 4, 26. Maxime 7, 6, 7. Neque 2, 10, 47. 8, 4, 21. 8, 20, 13. Ne quidem I Pr 96. Non 5, 27, 47. Per, *v. cum* opem. quo Propius reperiatur (pus) 7, 2, 17. Sic 7, 7, 27. Sine quo I Pr. 31. Ubicunque repertum malum eſt 7, 19, 31. Ultra 6, 18, 14.

Repertor, oris. cujus (*rei*) repertor Ammonius 7, 26, 83.

Repeto, tivi, titum. *ſive periodicôs ſive vage redire.* quamvis quieverit (Febris,) tamen repetit 2, 8, 71. quae (Febricula) etiam, quum quievit, tamen repetit 3, 22, 10. hi quoque Morbi tum maxime & inchoantur & repetunt 2, 1, 16. per aetatem ſaepe repetens Morbus *colicus* 4, 14, 3. etiam quum repetit (Vomitus) 4, 4, 78.

Repleo, plevi, pletum. *v.* Auris. lactuca, cujus Cauliculus jam lacte repletus eſt 2, 32, 1. inani Corpore, repleto 1, 2, 23 *opp.* nimis repleto Corpore I Pr. 96 *ſc. ab humoribus, plethorico.* ex duobus aeque repletis alter *ib.* Corpora, quae more eorum (athletarum) repleta ſunt 1, 1, 7. cui Fauces ſanguine & interdiu & noctu replentur 2, 7, 25. altene id (Foramen) repletum, an in ſummo tantum glutinatum ſit 7, 8, 5. id Foramen (dentis) vel linamento vel bene accommodato plumbo replendum eſt 7, 12. 9. Hapſus lanae mollis tepido oleo repletus 7, 26, 108. imponere, quod eum Locum repleat 7, 8, 10 *i. novam carnem generet, ſarcoticum.* cur id (Os vulvae) replevit 7, 28, 4. ne in inferiores partes factus curſus Pedes repleret 4, 24, 32. Praecordia, *v. inf.* venter. utilis (vomitus eſt) plenis & bilioſis omnibus, ſi vel nimium Se replerunt, vel 1, 3, 42. is Sinus carne replebitur 8, 2, 20. caro increſcens id, quod inter oſſa Vacuum eſt, replet 8, 4, 77. Vaſe calidâ aquâ repleto 6, 8, 1. ut bibat (frigidam aquam) etiam ultra ſatietatem, &, quum jam Venter & praecordia ultra modum repleta ſatisque refrigerata ſunt, vomere debet 3, 7, 20. Veſicas bubulas vel Utriculos oleo calido repletos 4, 3, 10. repletis Ulceribus 5, 26, 281. renititur, ſicut uter repletus 7, 18, 29. Utriculi aquâ calida repleti 3, 27, 25. calido oleo replentur Utriculi 2, 17, 25.

¶ *cum Particulis:* Aeque, Alte, Jam, Nimis, Nimium, Per, Ultra modum, *v. in ſuper.*

Replico, avi, atum ſub quo (*facto*) fere cervix (*foetus mortui*) replicatur 7, 29, 29.

Repono, poſui, poſitum. *in locum ſuum reſtituo; praeſertim de luxatis membris.* Anus, *v. cum* intus. *opp.* excido: *v.* Articuli. quidam Brachia quoque & crura repoſuerunt 8, 25, 6. Cubitus, *v. cum* ratio. ne Digitus quidem reponi debet aut in inflammatione, aut poſtea, quum jam vetus res eſt 8, 25, 7. *add. cum* tuto *Epithema, v. cum* ab *vel* commode. magnum Femori periculum eſt, ne vel difficulter reponatur, vel repoſitum rurſus excidat 8, 20, 11 *opp.* illud verum, quum ibi (*in* Femore) valentiſſimi nervi muſculique ſint, ſi ſuum robur habent, vix admittere, ut reponatur: ſi non habent, repoſitum non continere *ib.* 14. ſi quod Fragmentum loco ſuo non eſt, reponatur 8, 5, 17 *opp.* ſi qua Fragmenta eminent, in ſuas ſedes reponenda 8, 10, 32. repoſito Humero 8, 15, 20. repoſitis omnibus (Inteſtinis) 7, 16, 11. Manus reponi non difficillime poteſt 8, 17, 2. *add. cum* tuto. ea Maxilla, quae utrâque parte prolapſa, antequam reponeretur, inflammationem movit 8, 11, 18 *opp.* omne Membrum, quod cum vulnere loco motum, neque repoſitum eſt 8, 25, 9 *opp. conf. cum* ratio. Nihil, *v. cum* tuto. id (Os narium) digitis in ſuam ſedem reponendum eſt 8, 5, 15. expeditius Os reponitur 8, 11, 28. & tum Oſſa reponere 8, 16, 12. indiciumque Oſſis repoſiti eſt dolor ſublatus 8, 10, 15. repoſito Oſſe 8, 12, 10. 8, 20, 24. 8, 25, 8. ſi repoſita Oſſa ſunt 8, 25, 3. non repoſitis *ib.* ſi ante repoſita Oſſa non ſunt, poſt eam (inflammationem) reponenda ſunt 8, 10, 10. lenius in his (membris) Oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt 8, 10, 84. Plantae, *v. cum* tuto. Quicquid autem loco ſuo motum eſt, ante inflammationem reponendum eſt 8, 11, 25 *opp.* reponitur is (Talus) quoque per manus 8, 22, 5. reponendusque Teſticulus eſt 7, 22, 6. Teſticulus intus reponendus eſt 7, 19, 37. repoſito Teſticulo 7, 20, 22. Vulva, *v. cum* intus.

¶ reponendi Ratio una eſt, (neque in cubito tantum, ſed in omnibus quoque membris longis, *caet.*) utrumque membrum in diverſas partes extendere, *caet.* 8, 16, 6.

¶ *i. pono, ſimpliciter.* idque ſub terra reponitur diebus viginti 6, 6, 186. quae contrita paſſo excipiuntur, *caet.* atque ita reponuntur 6, 7, 24 *i. ſervantur.*

¶ *cum Particulis*: A, *v. cum* commode. Ante, Anteqnam, *v. in ſuper.* reponi (*epithema*) ab ipſo aegro Commode poteſt 6, 6, 43. Difficulter, non Difficillime, Expeditius, *v. ſup. it.* In ſuam ſedem, In ſuas ſedes, In inflammatione, *caet.* Intus reponendum eſt, (quod provolutum eſt *ex* ano *vel* vulva) 6, 18, 126. *conf. ſup.* teſticulus. Ita Lenius, Ne quidem, Non, Per, Poſt, Poſtea, Sub, *v. in ſuperiorib.* nihil Tuto reponi poſſe praeter digitos & plantas & manus 8, 25, 5.

Repraeſento, avi, atum. id (acrothymion) Colorem floris thymi repraeſentat 5, 28, 223. teretem ibi Figuram repraeſentat (os calcis) 8, 1, 116. ſi quaſdam quaſi Miculas repraeſentat (urina) 2, 5, 6. ſi tanquam ex furfuribus factas Nubeculas repraeſentat (urina) 2, 4, 20. Poſitum & Ordinem noſſe debent (diſcentes:) quae cadavera melius, quam vivus & vulneratus homo, repraeſentant I Pr. 118. quae (impetigo) ſimilitudine Scabiem repraeſentat 5, 28, 273. punctionisque Senſum repraeſentant (oſſa *luxata*) 8, 10, 6. quae (alvus) Strigmentum, Sanguinem, Bilem, Viride aliquid, modo diverſis temporibus, modo ſimul, & in miſtura quadam, diſcreta tamen, repraeſentat 2, 6, 34.

Reprehendo, di, ſum. neque reprehendo, ſi offenſus eorum eſt conſuetudine 1, 3, 36.

Reprimo, preſſi, preſſum. *de medicamentorum genere.* auxilium aut evocat aut reprimit 2, 9, 4 *opp. add.* 5, 22, 28. *v.* Aeris ſquama. *v.* Cataplaſma. Collyrium, *v. inf.* inflammationes, *&* ulcera. Cremor. Emplaſtrum. Fomenta. Gargarizationes. ſiccum Linamentum. modice reprimentia (Medicamenta) 6, 6, 47. arida Medicamenta ex his, quae reprimunt 7, 12, 4. aliquod Medicamentum ex iis, quae leniter reprimunt 8, 5, 22. reprimentibus Medicamentis

tam in hac re quoque 7, 29, 3. *v.* Naturales. ex Novem rebus 5, 19. 22. Novae res 1, 3, 1. non ideo tamen fore medico de rebus cogitandum Obscuris I Pr. 61 *i. causis.* Parvam 5, 26, 13. non, quo Perniciosior ibi res sit 7, 4, 16. *v.* in Plerisque. Priori confessione Promtae rei 5, 26, 14. Quae res, *nom. singular.* 1, 2, 4. 3, 5, 34. 5, 26, 100. 7, 7, 150. 7, 8, 13. 8, 1, 79. cujus rei 7, 29, 8. cui rei I Pr. 76. 4, 18, 5. 8, 15, 12. de Qua re 7, 7, 35. in Qua re 7, 26, 57. *v.* Recenti re. (ex) aliave Simili re 3, 5, 2. (a) similibusque rebus 1, 2, 18. Singulas eas 2, 18, 4. Talis res I Pr. 84. *v.* Valentior. Vetus. Ulla res, re. Utriusque.

¶ *cum Verbis:* terebrâ res Agenda est 8, 3, 12. *v.* Amat. Cedit. Coëgit, *&c.* Desiderat, magis, Exspectat, concoctionem. Fefellit. Inveteraverit. Patitur. Prohibet. Sum: in difficili rem esse 5, 26, 12. *v.* Testatur. Urget. *caet.*

¶ *cum Particulis:* A, De, Ex, In, *v. in superiorib.* Ad, *v in* pertinet,

Reservo, avi, atum. in hunc locum reservata sunt 7, 3 extr. *i. dilata.* adeo, ut etiam gravida mulier non solum conservari possit, sed etiam partum reservare 2, 8, 31 *i. retinere.*

Resido, sedi, sidere. *penultima brevi, sedem capio:* periti medici est, non protinus, ut venit, apprehendere manu brachium, sed primum residere hilari vultu, percunctarique *caet.* 3, 6, 15. medicus neque in tenebris, neque a capite aegri debet residere; sed illustri loco, adversus eum 3, 6, 15. in tepidario residere 1, 3, 9. ipsum (*medicum*) posteriore parte residentem 8, 15, 6 *i. erectum sedere:* ubi residere vult (*decumbens aeger*) in ipso acuti morbi impetu 2, 4, 1. quae biliosa in stomacho resederunt 3, 12, 8 *i. collecta sunt. i. in arctius spacium contrahor:* aspera arteria in gutture assurgit, caeteris partibus residit 4, 1, 9. *opp.* ubi resedit inflatio 4, 5, 9. intus tunicae (oculi) residant 6, 6, 92 *i. collabantur.*

Resimus, a, um. *v.* Ferulae. Lamina. Ossa. Renes.

Resina, ae. concoquit & movet pus 5, 3, 2. rodit 5, 6, 5. discutit 5, 11, 4. mollit 5, 15, 4. resina *nominat.* 5, 28, 117. resinae *genit.* 5, 18, 15. 35. 36. 5, 19, 8. 11, 20. - par pondus 5, 18, 64. - tantundem 5, 18, 62. resinam 5, 28, 235. resinâ *abl.* 3, 22, 17. 3, 27, 14. 4, 2, 24. 4, 5, 29. 5, 26, 246. 6, 7, 99. 6, 9, 27. resinâ copiosâ 5, 28, 284. cum resina 5, 22, 13. 7, 20, 8. cum eadem resina (*sc.* terebinthina) 5, 22, 13. resinâ *ablat. pro* resina terebinthina 6, 18, 40 *coll.* 16. resinae Aridae *genit.* 5, 18, 5. 6. 22. 33. 40. 52. 5, 19, 28. 34. -- tantundem 5, 19, 5. resinae Colophoniae *genit.* 5, 19, 29. 42 in resinam quam Glutinosissimam 6, 7, 97. resinae Humidae (*genit.*) selibram 5, 28, 270. resinae ex Lentisco liquidae *genit.* 5, 18, 52. resinae Liquidae *genit.* 5, 18, 40. 63. 65. 6, 19, 16. -- pares portiones 5, 18, 26. 34. resina Pinea, aperit 5, 4, 2. evocat & educit 5, 12, 1. carnem alit & ulcus implet 5, 14. resina Pinea *nominat.* 7, 19, 44. res. Pineae *genit.* 5, 18, 77. 5, 19, 9. 42. 49. 50. 6, 18, 79. res. Pineae aridae *genit.* 5, 19, 4. 48. res. & aridae & liquidae Pineae *genit.* 5, 18, 49. res. Pineae liquidae *genit.* 5, 18, 43. resina Pinea liquida, purgat 5, 5, 2. resina Terebinthina 4, 4, 31. - aperit 5, 4, 2. - evocat & educit 5, 12, 1. res. Terebinthina liquida, purgat 5, 5, 2. -- rodit 5, 6, 2. resinae Terebinthinae, *genit.* 5, 18, 10. 16, 50. 58. 66. 75. 5, 19, 32. 35. 39. 40. 43. 52, 62. 64. 5, 21, 9, 5, 23, 8. 19. 5, 25, 27. res. Terebinthinae dimidium 5, 28, 215. - ad nucis juglandis magnitudinem 5, 24, 4. - cum exiguo modo 6, 8, 6. - pars dimidia 3, 22, 46. - pars quarta 6, 18, 16. - partes tres 5, 18, 38. - p. semis 5, 19, 46. - pondo sextantes 5, 25, 35. - paribus portionibus 5, 24, 7. - quadrans 5, 25, 23. resinae Terebinthinae liquidae *genit.* 5, 18, 23. 5, 19, 26. 5, 28, 293. resinae Terebinthinae *dat.* 6, 18, 88. resinam Terebinthinam 5, 27, 96. 6, 4, 8. resinam quam glutinosissimam, maximeque Terebinthinam 6, 7, 97. resinâ Terebinthinâ *abl.* 5, 26, 285. 286.

¶ *cum Verbis:* *v.* Condio. Coquo. Excipio. Impono. Misceo. Pervello. Protraho. Vello.

Resinatus, a, um. resinâ conditus 4, 5, 29. *v.* Vinum.

Resisto, restiti, restitum. *intermisso ingressu stare.* paulisper resistere 2, 17, 16. *i. obsto:* eo facilius os ei (ictui) restitisse credibile est 8, 4, 6.

Resolvo, solvi, solutum. *vincturam solvo opp.* deligare, *v.* cervice membrum, & vulnus. ubi quis resolverit 5, 28, 199 *de iis quae fistulae superposita sunt.* quotidie quoque resolvetur 8, 9, 19 *de fractura.* tertio die resolvi debere 8, 7, 15. tertio die resolvendum 8, 10, 117. Cervice resoluta 7, 7, 176 *opp.* cervice deligatâ 175. tertio die Digitus resolvendus 6. 19, 13. singulae Fasciae, quoties resolutae fuerint, subtrahantur 8, 10, 39. saepiusque resolvendae sunt (Ferulae) 8, 10, 51. tertioque Id (impositum) die resolvendum est 6, 19, 16. celerius tantum saepiusque Id resolvendum est 8, 16, 13. tum rursum id Membrum deligandum - iterumque quinto resolvendum est 8, 10, 27 *opp.* tertio quoque die Nodus resolvendus est 7, 4, 30. *v.* Vinctura. Ulcus. Vulnus.

¶ *i. laxo tensionem vel vires tendentes, enervo, speciatim paralyticum, fluentem facio; ex doctrina Methodicorum. opp.* astringo, *q. v.* ad resolvenda, quae astricta sunt 5, 18, 25. *v.* Alvus. quid autem compressum Corpus resolvat, quid solutum teneat I Pr. 100. *opp. & synon.* resolvitque (steatoma) totam Cutem superpositam sic, ut ea labet, quum in caeteris sit astrictior 7, 6, 10 *opp.* quicquid sudore Hominem resolvit 2, 1, 17. alvus quoque ducta saepe superiores Partes resolvit 4, 3, 18 *i. a spasmo liberat.* frequentissimumque est ejus (Stomachi) malum, quo resolvitur 4, 5, 3 id est, quum cibi non tenax est ib. 23 *synon.* quodsi Stomachus resolutus parum continet 3, 19, 17. *Tabidi* tempore autumni fere resolvuntur 2, 8, 76. saepe eas (Venas) concitat & resolvit sol & balneum, & exercitatio, & metus, & ira, & quilibet alius animi affectus 3, 6, 13 *opp. i. pulsum tardiorem debilioremve reddit. v.* Venter. *de paralyticis partibus:* Femina resolvuntur 8, 14. 6. *v.* Lingua. Manus resolvuntur 8, 14, 5. Membranae *v.* nervi. Membrum aliquod resolutum est 2, 8, 121. Membrumve aliquod esse resolutum 2, 4, 17. Membrum aliquod resolutum ipsius frictione confirmatur 2, 14, 18. resolutumque Membrum 2, 8, 36. si omnia Membra vehementer resoluta sunt 3, 27, 6. qui per omnia Membra vehementer resoluti sunt 3, 27, 3 *i. appolexia correpti.* Nervi resolvuntur aut distenduntur 5, 26, 60 *opp. i. paralysi a spasmo laborant.* ubi Nervi resoluti sunt 2, 10, 23. iis, quorum Nervi aliqua parte resoluti sunt 2, 12, 6, interdum etiam Nervi ac membranae resolvuntur 5, 26, 218. quorundam Oculi, quasi resoluti, huc illucque moventur 5, 26, 53. ubi Pars resoluta est 3, 27, 9.

¶ *i. dissolvo.* ea quae sic resolvimus 7, 9, 5 *synon. ib.* incidere.

¶ *i. disjungo, separo.* adverso medio digito vena (*secta*) fricanda, ut recens Coitus ejus resolvatur 2, 10, 54. *v.* Crustae, a, ex, sub. resoluta Cutis 7, 25, 11. Fragmentum (ossis) undique resolu-

ter ibi retentâ Materiâ 5, 26, 99. retentosque ibi Pedes 4, 24, 26. quodsi redditur, Quicquid receptum est: - si a stomacho retentum est 3, 21, 15 *opp.* si retentus est Spiritus 7, 8, 15 *i. exspiratio suppressa.* retento Spiritu 3, 27, 21. 4, 2, 40. 7, 14, 9. Spiritu retento 4, 4, 53. retentoque ab ipso (aegro) Spiritu 7, 7, 175. retento diutius Spiritu 7, 17, 1.

Retraho, traxi, tractum. interdum in convictu esse, interdum ab eo se retrahere 1, 1, 5 *opp.*

Retrimentum, i. *v.* Plumbum.

Retro, *adv.* *v.* Ago. Cedo. Cogo. Compello Do. Incresco. Recedo. Recipio. Repello. Revolvo. Specto. Sum: si pes (*foetus*) alter juxta repertus est, alter retro cum corpore est 7, 29, 37. *v.* Traho. retroque 7, 18, 21.

Retundo, tudi, tusum. retusus, a, um: *v.* Capita (ossis fracti.) Ferramentum. Fragmentum. Hamus. Hamulus. Latitudo. Nulli retuso 8, 7, 4. retusa Ossa 8, 8, 12 *synon* praecisa 11. *v.* Pars acuum, Parte ferramenti. Telum. *opp.* acutus 7, 16, 16. 8, 7, 3. 5, 26, 27. 177.

Revello, *caet.* quà venit, id (telum) revellere 7, 5, 5.

Reverto, verti, versum. excisa etiam (carcinomata) post inductam cicatricem tamen reverterunt 5, 28, 34. quodsi Cupiditas cibi reverterit 8. 4, 39. - si quando alias Dolor reverterit 7, 20, 10. *de luxatis:* sive Intus revertit (cubitus) 8, 16, 14.

Revertor, versus sum, verti. haeque (Accessiones) & ante quam proximae revertuntur, & postea desinunt 3, 2. 6 *opp.* Casus idem non revertitur 4, 20, 8. Corpus, *v. cum* ad. isque (Dolor) modo decedit, modo revertitur 4, 4, 24. quibus vero articulorum Dolor certis temporibus revertitur 4, 24, 30. hi, quibus id (Doloris genus) revertitur *ib.* 6. *v. cum* in. iterum ad fracturam reversa (Fascia) 8, 10, 19. Febris autem, quae subito sine ratione, sine bonis signis, finita est, fere revertitur 2, 7, 24 *i. recidiva fit.* facile enim revertitur (quartana Febris) 3, 16, 10. si circuitum habere ea Febris solita est, sic, ut tertio quartove die revertatur 2, 17, 11 *de paroxysmo.* quarto die revertitur (quartana Febris) 3, 3, 6. quod (genus Febris) tertio quidem die revertitur 3, 3, 8. quarto die, si cum horrore Febris revertitur 3, 15, 3. aliae (Febres quotidianae) tempore eodem postridie revertuntur, aliae vel serius vel celerius 3, 3, 17. malae etiam Febres, quae quotidie tempore eodem revertantur 2, 4, 13. Humor, *v. cum* inter. Id, *v. cum* ad. certioribus haec (Impetigo) temporibus revertitur 5, 28, 275. Malum revertitur 4, 13 extr. Membrum, *v. cum* in: Notae, *v. cum* super. faciliusque id (Os) in hoc casu, quam in priore, revertitur 8, 15, 19 *i. reponitur, de luxatis.* Os, *v. cum* in. certo tempore anni revertitur (Scabies in aliis) 5, 28, 264. si vero plus (*spacii*) est, per quod Telo revertendum (est) 7, 5, 6. id Vitium quibusdam feminis crebro revertens, perpetuum evadit 4, 20, 3.

¶ *cum Particulis:* post quae Ad balneum & Ad consuetudinem revertendum est 4, 2, 52. paulatimque Ad exercitationes revertendum est 3, 27, 10. Ad fracturam, *v. sup.* fascia. donec fauces Ad pristinum habitum revertantur 4, 4, 16. si pressum est (id, quod subest *in enterocele,*) Ad inguen revertitur 7, 18, 20. rursus Ad ordinem vitae revertendum est 8, 10 extr. protinus Ad calidam potionem revertendum est 4, 15, 19. hic (*epilepticus*) Ad se utique revertitur 3, 23, 7 *i. functiones animales recte exercere denuo incipit.* donec corpus Ad pristinum statum revertatur 3, 21, 46. deinde Ad superius genus victus reverti (oportet) 3, 24, 14. etiam Ad vinum reverti 4, 2, 27. Ante, *v. sup.* accessiones, Celerius, Crebro, Deinde, Die, Etiam, Facile, Fere, *v. in superioribus.* rursusque In caput revertitur (dolor) 2, 8, 114. membrum aliquod resolutum, si neque movetur, & emacrescit, In pristinum habitum non revertitur 1, 8, 121. os In suam sedem revertitur 8, 18 extr. nunquam In antiquum statum revertitur (femur fractum) 8, 10, 70. paulatim humor Inter eos (digitos) revertens subit 7, 18, 32. Iterum 8, 10, 19. Non, Paulatim, Paulatimque, Per, Post quae, Postridie, Protinus, Quotidie, Rursus, Rursusque, Serius, *v. sup.* si Super glandem notae revertuntur 7, 25, 22. Utique *v. supra.*

Reviviscо, revixi, reviviscere. quosdamque, fama prodiderit, in ipsis funeribus revixisse 2, 6, 36.

Revoco, avi, atum. paulatimque revocandus aeger est Ad exercitationes, fricationes, *caet.* 3, 21, 64 *i. assuefaciendus.* ut Illuc sanguinis cursus revocetur 5, 26, 105 *i. revellatur.*

Revolvo, volvi, volutum. cum majore periculo Eodem revolvuntur 7, 26, 47 *i. in idem incidunt.* ne is (calculus) Retro revolvatur 7, 26, 84. quae quia neque in eodem habitu subsistere, neque ultra progredi possunt, fere Retro, quasi ruina quadam, revolvuntur 2, 2, 2.

Rex, regis: & Regius, a, um; *v. supra sub* Rego.

Rheticus, a, um. *v.* Vinum.

Rhinion, *v.* Collyrium.

Rhus, *genit.* rhois. rhus, quem Syriacum vocant 6, 11, 19.

Rhypodes 6, 18, 85 *emplastri genus, ex Graeco ῥυπῶδες, q. v.*

Rictus, us. os cum rictu quodam pervertitur 4, 2, 31.

Rideo, risi, risum. si ipse (insaniens) sine causa subinde rideat 3, 18, 76.

Risus, us. quorundam (insanientium) etiam intempestivus risus 3, 18, 35. leviorem esse morbum cum risu, quam serio insanientium *ib.* 70.

Rigesco, scere. ne ibi nervi rigescant 8, 10, 31.

Rigor, oris. Graece *τίτανος* 2, 1, 28. *v.* Cervicis, Febris, Maxillarum, Nervorum. inter rigores 2, 13, 3.

Rigo, avi, atum. superiores (venae) per tempora Oculos rigant; inferiores, per eas membranas, quae *caet.* 7, 7, 157.

Riguus, a, um. *v.* Locis.

Rima, ae. *de fissuris labrorum, v.* Descendo, Diduco. *de fissura ossis:* rimas quoque Ossis callus implet 8, 8, 21. *conf.* Callo implentur. si ne tum quidem rima Manifesta est 8, 4, 19. *v.* Facio. Hio. Impleo. Pateo. Reperio. Sum: etiamsi rima est 8, 4, 15.

¶ Ad rimam 8, 4, 51 *bis.* 55. Juxta rimam 8, 4, 54.

Rimula, ae. ne parvulae rimulae (*ossis*) fallant 8, 4, 8.

Rivus, i. limosive rivi *plur.* 2, 21, 6.

Rivulus, i. si plures se quasi rivuli ostendunt *in fistula* 7, 4, 4.

Ῥιζάγρα, *ας.* *forceps radicem dentis comprehendens:* *v.* Forceps. ῥιζάγραν 7, 12, 24.

Robur, boris. minus roboris illis Aetatibus subest 2, 10, 8. qui Corporum suorum robora inquieta cogitatione nocturnâque vigiliâ minuerant I Pr. 11. Mentis etiam robur 7, 29, 8. si suum robur habent (Nervi Musculique,) si non habent 8, 20, 14. neque tantum robur ejus (Pueri) est, ut sanguis mitti possit 3, 7, 7.

Robustus, a, um. *v.* Corpus. imbecillis Hominibus, mediocriter firmos,

Rumpo,

sani

sani *plur.* 2, 18, 3. sani, aegris *opp.* 3, 6, 4. sanis, aegris *opp. dativ.* I Pr. 113. aegros, sanis *opp. dat.* 4, 2, 53. sanis, *dat.* 2, 13, 4. 3, 3, 1. 3, 6, 20. sanos I Pr. 120. aegros, sanos *opp.* 2, 9, 3.

¶ *de partibus corporis: synon.* integer, *opp.* corruptus, vitiatus, *caet.* I Pr. 43. 8, 3, 37. *v.* Caro. usque ad sanum Corpus 5, 26, 253. donec utrumque ulcus sanae Cuti aequetur 5, 26, 292. *v.* Locum. sanae cujusque colorem Partis I Pr. 43. in Partem sanam 2, 7, 89. inter sanam vitiatamque Partem 7, 33, 4 *opp.* a Parte sana recedit (os adustum) 8, 3, 37. ex sana Parte, ex aegra 7, 33, 4 *opp.* quod (Ulcus) sanum est, siccum est, quum aduritur 5, 26, 244. qui (humor) proxima & adhuc sana rodendo sinuet 7, 2, 21.

¶ *i. sanatus.* ut, quomodo se quisque aeger refecerit, eodem sanus utatur 4, 5, 10 *opp.* saepe id, quod jam sanum videbatur, iterum exulceratur 5, 28, 70. facile enim revertitur (febris,) nisi a sano quoque aliquandiu timetur 3, 16 extr. sanis *dativ.* 5, 26, 185. resolutumque Membrum, si nihilo minus alitur, fieri sanum potest 2, 8, 36, si vinctus aliquis (insaniens) dum, levari vinculis cupit, sanum jam Se fingat 3, 18, 12. mature Vulnus sanum fore 5, 26, 158.

¶ *de infirma valetudine.* satis sano corpore, si stomachus infirmus est 3, 6, 12. quemadmodum sani, neque firmi homines se gerere debent 2, 15, 12 *i valetudinarii.* quod scilicet non nisi quam sanissimo (*febricitanti*) dari (cibus) debeat 3, 4, 52 *de statu inter paroxysmos febris.*

¶ *cum Particulis:* A. Adhuc, Jam, Satis, *v. sup.* in homine Purum sano 2, 7, 58.

¶ perinde atque sanissimo (licet) 7, 4, 28. quam sanissimo *dativ.* 3, 4, 52.

Sanitas, atis. quum sanitas inferioris partis scobe cognita est 8, 3, 11 *i. integritas ossis, opp.* vitium *ib.* 5, 12 *caet.* caries, nigrities *ib.* 6. 7.

¶ *i. sanatio.* quidam (morbi) longi, sub quibus neque sanitas in propinquo, neque exitium est 3, 1, 5 *opp.* summamque Speciem sanitatis in captandis malorum operum occasionibus praebent (phrenitici) 3, 18, 9. quanto propius esse sanitati debet (os fractum) 8, 5, 18. callus eo loco non ad sanitatem tantummodo sed etiam ad tumorem increscit 8, 5, 17. donec sanitate Ossis dolor finiatur 8, 8, extr. eo tamen Difficilior sanitas est, quo minus saepe sub his malis illi (abscessus) subsequuntur 2, 8, 117. Eandem I Pr. 53. donec, Quae saltem esse in ejusmodi re sanitas potest, veniat 8, 25, 13 (ubi ossibus fractis vulnus accessit.) donec sanitatem, Qualis esse potest, recipiant (adusta *ferro* gingivarum ossa) 6, 15 extr. vix, etiamsi recte cessit curatio, Veram sanitatem reddit (in osse pectoris *carioso*) 8, 2 extr. *v.* Do. Molior. Moveo. Promitto. Prospicio. Quaero. Recipio. Reddo. Reperio *i. restituo.* Restituo. Tueor. Venio.

¶ *i. maturitas.* ubi, quod inter febres aliqua parte abscessit, ad sanitatem non pervenit 2, 5, 5.

¶ ab omnibus his aegros perductos esse Ad sanitatem I Pr. 48. aqua inter cutem, si ex acuto morbo coepit, ad sanitatem raro perducitur 2, 8, 84. Ad eandem tamen sanitatem homines perduxerint I Pr. 53. Lycio Ad sanitatem perducendum (esse locum) 7, 11, 5. *v.* ulcus. vulnus. ea, quae lenia Ad sanitatem perducant 5, 27, 90. aliaque medicamenta, quae Ad sanitatem perducant 7, 25, 18. quorum quodlibet protinus impositum Ad sanitatem perducit 5, 27, 89. donec Ad sanitatem perveniat (tuberculum) 7, 7, 12. medicamentis & victus ratione Ad sanitatem perveniunt 7, 7, 154. raro tamen Ad sanitatem perveniunt (vehementer resoluti) 3, 27, 4. quae sine medicamentis Ad sanitatem pervenire non possunt 5, Pr. 5. sub quibus perveniri Ad sanitatem potest 7, 27, 15. vix autem Ad sanitatem perveniunt, quibus ulla parte aut pulmo, aut *caet.* vulneratum est 5, 26, 18 seq. *v.* proficio Ad. specto Ad. tendo Ad.

Sano, avi, atum. neque enim sanat emissus humor (*aqua ascitici,*) sed medicinae locum facit 3, 21, 59. quumque alter medicus se sanaturum polliceretur 3, 21, 11. medicamentum, quo Adusta sanantur 7, 31, 7. curatio, qua nunc quidam traditos sibi Aegros interdum contrariis remediis sanant 3, 9, 8. medicus Amicum quendam ejus (regis) negavit posse sanari 3, 21, 10. *v.* Coxa. ut sanari velit Eum, quem accepit 7 Pr. 15. jugulum vero, si transversum Fractum est, nonnunquam sanari sine vinctura potest 8, 8, 1. illud (Jecur) esse sanandum 3, 21, 56. ad sanandum Jecur 5, 25, 21. ne Lethargicus quidem his sanatur 3, 23, 6. sanari non potest (Leuces vitium) 5, 28, 303. isque Morbus mediocris vix sanatur, vehemens sanari non potest 2, 8, 124 *synon. conf. inf. cum* facile. quum per eam (vim totius corporis) Partes aegrae sanentur 3, 2, 11. Quae vel sanari non possint, vel *caet.* 7, 19, 2. id omnem utique Scabiem Sanat 5, 28, 271. potest sanare (Ulcus) id emplastrum 5, 26, 232. quae id (Ulcus) sanari *ib.* prohibet 230. *v* Ulcus. Vulnus.

¶ sanat Curatio, Emissus humor, Emplastrum, Medicus, Medicamenta, Remedia, Victus ratio, Vis corporis; *vid. sup.*

¶ *cum Particulis:* si occurritur, Facile sanatur (*id* Morbi genus) 3, 1, 7. & Facile & Mature sanatur (coxa) 2, 8, 35. Minime Facile sanantur virgines *caet.* 2, 8, 80. Non, Nonnunquam, Per vim, Sine, Utique, *v. in superiorib.*

Sanabilis, e. utrum autem Aliquod horum sanabile sit, an non 5, 28, 302. Arteria incisa neque coit, neque sanescit 2, 10, 44. quisquis Dolor deorsum tendit, sanabilior est 2, 8, 41. Idque in quibusdam sanabile est 7, 7, 150. in caeteris, Quae circa costas sanabilia sunt 7, 4, 12. vitii ejus plures Species sunt, quaedam sanabiles, quaedam quae curationem non admittunt 7, 7, 128 *opp.*

Sanesco, scere. *v.* Adolescens, *vel inf.* puer. ut Cutis circa pinnam sanescat 7, 8, 8. nec tamen magno negocio Cutis sanescit, etiamsi frustra secta est 8, 4, 23. Digitus, *v. cum* per se. *Fracta, v. cum* fere inter. Is 2, 8, 95. neque enim (ii) sanescunt 7, 7, 58. Id sanescit 7, 4, 31. nonnunquam sanescente eo, quod primum vitiatum est: nonnunquam etiam exulcerato 5, 28, 67 *opp. add. cum* ex toto, & facillime. Oculi sine his (medicis) interdum sanescunt 7 Pr. 6. sanescit (Papula,) si 5, 28, 289. *add. cum* difficilius. superior (Pars cutis) ita sanescat, ne inhaereat 7, 25, 14. Pervium, *v. cum* facilius. quo facilius sanescat (Plaga) 7, 2, 25. Plerique, *v. cum* sub. facilius sanescit Puer vel adolescens, quam Senior 5, 26, 32. *v.* Ulcus. Vulnus. sanescendo 5, 28, 205. 7, 7, 48. 7, 28, 3.

¶ *cum Particulis:* Difficilius sanescit (papula) 5, 28, 288. donec Ex toto id sanescat 7, 10, 6. ne ulcera quidem in his aegris Facile sanescunt 3, 21, 6. non Facile sanescit 5, 28, 91. qui (*aegri*) non Facile sanescunt 2. 8, 79. in majore membro, si medium mucro transiit, Facilius sanescit quod pervium est 7, 5, 7. *add. sup.* 5, 26, 32. 7, 2, 25. Facillime autem id genus sanescit 7, 7, 72. Fere,

Σηπτικὸς.

¶ servare

ut.

in

Spectaculum.

Spectaculum, i. qui in spectaculis sedit 1. 3, 27.
Spes, spei Curationis, v. inf. remissionis. sine Effectus spe 7, 8, 5. neque Glutinandi spes est 5, 26, 171. spem Remissionis (febris,) inque ea curationis ostendit 3, 9, 7 ita demum secunda Valetudinis spes est 3, 21, 30.
¶ ulla Alia 2, 5, 2. adeo ut in ea aetate Aliquid in natura spei, vix quidquam in medicina sit 2, 8, 94. quo oppressis in Angusto spes est 5, 27, 19 Bona 3, 18, 61. v. cum in. spem Certam faciunt 8, 4, 74. quod Dubia spes certa desperatione sit potior 7, 16, 4 opp. spes in his (vulneribus) Major est 5, 26, 80. Nihil spei superest 3, 27, 8. spes Nulla est 8, 25, 3. quam Nulla spes sine sanguinis detractione sit 2, 10, 21 Potior 7, 16, 4 vix Quidquam spei 2, 8, 94. Ulla 2, 5, 2.
¶ cum Verbis: v. Affero. Consolor. Facio. Frustror. ex quibus (notis) vel spes vel desperatio Oriatur 5, 26, 38 opp. quae (notae) vel spem vel periculum Ostendunt 2, 8, 1 opp. Sum: neque ulla alia spes in magnis (morbis) est, quam ut 2, 5, 2. conf. superiora. sed inter haec quidem, proposito metu, spes tamen Superest 2, 6, 1 opp. add. 7, 7, 129. & supra nihil.
¶ cum Particulis: in quo omnia haec sunt, is ex toto tutus est: in quo plura ex his sunt, In bona spe est 2, 8, 13 opp. Sine spe 7, 8, 5.
Spero, avi, atum. dum se primo die protinus sublaturos languorem aut exercitatione, aut caet. sperant 3, 2, 19. Aliquid sperari potest vere & aestate 2, 8, 123. Quantumque aut sperari aut timeri debeat 7, 3, 1. si neque Remissio (febris) speratur 2, 10, 33.
Σφαγῖτις λίθος iugularis. v. Venae.
Sphaerion, i. globulus, collyrii genus. v. Collyrium.
Σφραγὶς, ῖδος. sigillum: unde pastilli Polyidae quaedam compositio nominatur, quae describ. 5, 20, 6.
Sphragis, idis. idem. Polybi sphragis 6, 7, 51. Polybi sphragidem 5, 26, 134.
Spica, ae. v. Allii & Nardi spica.
Spiculum, i. fere spiculis cingitur (Sagitta) 7, 5, 10. eaque (spicula) Brevia & Tenuia sunt 7, 5, 21. si ea Majora Valentioraque sunt ib. 22. v. Appareo. Lanio, Traho
Spina, ae si spina aliqua (calculi) vesicae inhaeret 7, 26, 63.
¶ specialiter de spina dorsi 8, 1, 43. v. Medulla spinae & in spina. Vertebra, Vertebrae, spinae & in spina. Ima sp. 8, 1, 96. spinae Ipsi 4, 1, 12.
¶ cum Verbis: v. Desino. Doleo. Excipio i. sequor. Perfrico. cum particulis: Ad spinam 8, 1, 97. conf. reduco, tendo. In spina quoque est, quod proprie notemus 8, 9, 31. add. medulla, & vertebrae. Usque ad spinam 4, 13, 13.
¶ spina Coxarum, v. Coxa.
Spinosus, a, um. v. Calculus. Fragmenta: quicquid spinosum est 8, 4, 58
Spiro, avi, atum. i. respiro. quomodo spiremus 1 Pr. 63. quum spiramus 4, 1, 8. ut spirare aeger sine sono & anhelatione non possit 4, 4, 21. v. Difficultas spirandi. de ipso vivendi actu, uterum quidem, ut nihilominus aërem contineat (sc. homo, in thorace,) spirante homine posse diduci: simulatque vero ferrum ad praecordia accessit, & discissum transversum septum est, hominem protinus animam amittere 1 Pr. 69 opp. synon. vivo homine 68. adhuc spirante homine ib 71.
¶ cum Particulis: Adhuc 1 Pr. 71. Crebro 2, 4, 5. Facile 2, 8, 3. 7, 3. 2 ex Facili 2. 3, 2. Frequenter 2, 8, 113. Raro 2, 7, 61. Vehementer 2 4, 5. 2, 7, 61.
Spiritus, us. πνεῦμα Hippocr aër, pro diversitate locorum variis effectibus conspicuus. momento enim alienantur (intestina evoluta) externo & insueto spiritu circumdata 7, 16, 6 si in spiritu (omne vitium est,) ut Hippocrati (vitium est) 1 Pr. 26. v. Hippocr. de Flatib. de aëre respirationis: pulmo spiritus capax 4, 1, 12. spiritus Difficultas, v. Difficultas. Fervor. Gravitas Odor foedus. cum adjectivis: si Aequalis aegro spiritus est 3, 20, 11 i. respiratio. add. 7, 26, 119. Externo 7, 16, 16. si spiritus Facilis (est) 2, 8, 19. Frigidus sp. 2, 6, 14. quum spiritus Gravis est 1 Pr 39. quid Gravem tardumque spiritum expediat 1 Pr. 63. si sp. Gravior est 2, 2, 7. Insueto 7, 16, 6. sp. Ipse 5, 26, 227. Miserum sp. trahunt 3, 27, 4 i. misere vivunt. sp. Rarus est 5, 26, 62. Tardum, v. sup. gravem cum Verbis: v. Accipio. ubi ea parte (cucurbitulae corneae) qua exiguum foramen est, ore spiritus Adductus est 2, 11, 4. Attrahaturque spiritu is succus 6, 8, 6. v. Contineo Descendo Elido. Emitto. Evado per. Feror ex. Fio cum genit. Illido Impedio. Intercludo Moveo. Prorumpo ex. Recipio. Reddo. Remanente. Retineo, retento. Sentio odorem. Sum, in superiorib. Supprimo, Traho
¶ de flatibus ventris. alvus vero cum multo spiritu redditur 2, 7, 32 i crepitu. ventre vehementer intento creber intus ex motu spiritus sonus est 3, 21, 2. si extremam alvum spiritus sequitur 2, 8, 29. v. Digero Transmitto.
¶ de pneumatocele. spiritum quoque interdum eo (in umbilicum) dixit irrumpere 7, 14, 6. spiritus pressus cedit, sed protinus redit ib. 14. quod ex spiritu vitium est ib. 15.
¶ de aëre vasorum cellularumve corporis. si sanguis in eas venas, quae spiritui accommodatae sunt, transfunditur 1 Pr. 27 i. arterias. ex caeteris locis) spiritum Evocare (cucurbitulis) abunde est 4, 13, 7. ubi inhaesit (cucurbitula,) si concisa ante scalpello cutis est, sanguinem Extrahit: si integra est spiritum 2, 11, 7 synon. inflatio. spiritu male Habente 2, 11, 11.
¶ cum Particulis: Ex spiritu, In spiritu, v. in superiorib.
Spissus, a, um. i. densus. spissior, v. Sutura.
Spisso, avi, atum sanum tamen corpus spissat (aquilo) 1, 1, 24 i. condensat.
Spissesco, scere. v. Humorem.
Splen, splenis. splene affecto 3, 21, 57. ex splene 5, 28, 20.
Splendidus, a, um v. Persona.
Spodium, i. sc. Graecorum, alias tutia grysea exedit corpus 5, 7, 4. laevat 5, 13 infricare 7, 7, 111. spodii 5, 28, 168. 6, 6, 48 51. 53. - eloti 6, 6, 105, 103. paulum 6, 7, 53
Spongia, ae. extrinsecus admovendus erit spongiae Vapor calidus 6, 13, 6. Calidam 7, 30, 3. Concavam 4, 2, 17. v Accedo cum dat. Admoveo, spongiam, spongiae pl. spongias. Circumdo. Comprimo, manu Deligare Demitto in. Detergeo, sudor. Do super. Excipio cum ablat. Exprimo. Foveo cum ablat. Illino. Impono Injicio. Irroro. Levo. Madeo. Refrigero. simul Reprimit & Refrigerat ex horum aliquo (aqua frigida, vino, aceto) madens spongia 2, 33, 9. v. Superdo. Tinctus
¶ spongia Ex aceto, Ex aqua, Ex oleo, Ex vino, v. Ex; & deligare, exprimo, Impono, madeo, tingo: it. acetum, aqua, oleum, vinum. In aceto; v. tingo.
¶ cum Particulis: Cum spongia 3, 18, 47. extrinsecus admovendus Per spongiam vapor aquae calidae 6, 9, 3. vapore aquae calidae Per spongiam fovere (oportet fractum os) 8, 4, 38. foverique Per spongiam vapore calidae 8 7, 15
Spongiosus, a, um v. Pulmo.
Spontis, sponte, genitiv. & ablat. ab exoleto spons qui suae spontis est 1, 1, 1 i. arbitrii. hactenus, quacutis.

Dejectio. Dolor. Frigus. Horror. Loquacitas. Morbus. Multitudo. Profusio. minime vero aut frigus aut calor tuta sunt, ubi subita insuetis sunt 1, 9, 10. De subito 5, 28. 135.

Subito, *adv.* v. Adduco. Concido *media brevi.* Desino. Elido. Emacresco. Erumpo. Finio. Fio. Mori. Muto. Obmutesco. Occaeco. Profluo. Strangulo. Supprimo; Terreo. Venio. Deinde subito 8, 3, 4. subitoQue 2, 1, 54. 2, 6, 16. 2, 8, 16. 8, 20, 22.

Sublavo, *caet.* vino austero sublavandum est, (quod provolutum est *ex* ano vel vulva) 6, 18, 125.

Sublimis, e. sublime, sublimius esse, habere, v. Caput.

Sublividus, a, um. ἰχὼρ 5, 26, 84. v. Locus. Pustula. Ulcus.

Subluo, lui, lutum. quotiescunque desedit (*dysentericus*,) subluere (oportet) aquâ calidâ *caet.* 4, 15, 7 *i. inferiora eluere.*

Subministro, avi, atum. v. Alimentum.

Submitto, misi, missum. quare venae nostrae modo submittant se, modo attollant I Pr 34 *opp.*

Submoveo, movi, motum. *vel* Summoveo. *i. removeo, rejicio, abigo.* Dolores capitis sanguinis profusione summoventur 2, 8, 53. si Febris quoque est, haec inprimis submovenda est Per eas rationes, per quas huic succurri posse, propositum est 3, 21, 16. sed Haec tamen (vomitum & purgationes) submovenda esse, non est perpetuum 1, 3, 38. Idque (medicamentum) dolorem levat, & quum levavit, protinus submovendum est 6, 9, 20. postea submovendum Id Ipsum (Mel) 3, 27, 35.

Subniger, gra, grum. v. Color. Pustula, Pustulis.

Subpallidus, a, um. idemque (quod excernitur) subpallidum 2, 4, 23. v. Humor. Ἰχὼρ 5, 26, 84. v. Ulcus.

Subpinguis, e. v. Cutem.

Subrotundus, a, um. v. Radicula.

Subruber, bra, brum. v. Caruncula. Pars carnis. in qua (urina) subsidunt subrubra 2, 4, 20.

Subrubicundus, a, um. v. Color. Sanies. Ulcus.

Subsalsus, a, um. v. Aqua.

Subscribo, scripsi, scriptum. cubantis etiam luxuriae subscripsit 3, 4, 12 *i. indulsit.*

Subseco, cui, ctum, care. adverso scalpello subsecare 7, 7, 51, carnem subsecare 8, 2, 4. circa os subsecanda est (Caro) 7, 33, 5. ut deinde a singulis procedentibus angulis Cutis subsecetur 8, 8, 4, 31.

Subsellium. i. super subsellium aut lectum collocandus est 7, 26, 8.

Subsequor, secutus sum. sequi. *post aliud sequi.* hunc casum ejus (pulmonis) subsequitur tussis *caet.* 4, 7, 3. verendum est, ne Cibum statim subsequantur (febres vagae) 3, 5, 22. ea (vis) hactenus utilis est, qua cutis Ducentem quasi sua sponte subsequitur 5, 26, 125. ne tabes id Malum subsequatur 8, 9, 29.

¶ Abscessus, v. *cum* sub. ubi prioris febris Accessio pene confecit, paremque subsequi verisimile est 2, 10, 24. Cibus, v. *inf.* febris. si Contraria his subsequuntur 2, 8, 85. num cui saepius horum aliquid eveniat, neque ideo corporis ulla Difficultas subsequatur 2, 2, 8. quod nisi factum est, magni Dolores subsequuntur, interdum etiam urinae Difficultas 7, 30, 19. & interdum non Febris, non cibus, non somnus subsequitur, sicut assuevit I Pr. 80. si mala Indicia subsecuta sunt 8, 4, 21. Manus, v. *cum* paulatim. qui non facile sanescunt, nisi si multa Signa bonae valetudinis subsecuta sunt 2, 8, 79 *i. epigenomena signa.* quae (Signa) quo leviora gravioreve subsecuta sunt 2, 6, 28. Somnus, v. *sup* febris. necesse est multum Sudorem in febribus subsequi 2, 1, 36. Tabes 4, 7, 3. 8, 9, 29.

¶ *cum Particulis:* ita adducendum, ut ex Facili subsequatur 7, 9, 7. In, Interdum, v *sup.* *itemque* Non. Paulatimque dextra quoque manus ejus ultra translata subsequitur 7, 26, 39. Sicut, v. *sup. it.* Sponte, & Statim. quo minus saepe Sub his malis illi (abscessus) subsequuntur 2, 8, 117.

Subsido, sedi, sessum, sidere. Aliquid: si quid etiam abscedit, & subsedit 2, 7, 66 *i. intus subsistit, remansit.* Humor, v. *cum* intus. protinus ei demenda Materia est, ne, si subsederit, corpus affligat 2, 10, 26. vehementer subsederunt (Oculi) 2, 6, 7 *i. concavi facti.* si urina habet Quaedam subsidentia 2, 5, 6 *i. sedimentum.* ea (Tunica arachnoïdes oculi) media subsidit, eoque cavo continet (*lentem crystall.*) 7, 7, 122.

¶ *cum Particulis:* In urina subsidere (debet) album laeve, aequale sic, ut etiam, si quae quasi nubeculae innatarint, in imum deferantur 2, 3, 8 *synon.* urina, In qua subsidunt subrubra aut livida: - In qua quasi fila quaedam *caet.* 2, 4, 20. si laevia atque alba rubrave sunt, quae In ea (urina) subsidunt 2, 5, 6. Inque ea (urina) laeve & album subsedit 2, 8, 2. ne quis humor Intus subsidat 7, 2, 21. Vehementer 2, 6, 7.

Subsimilis, e. v. Melicera.

Subsisto, stiti, stitum. si Alvus natrici subsistit 6, 11, 18 *i. obstructa est.* quae (Aqua *hydropici*) contra naturam ibi substitit 3, 21, 58 *i. stasin fecit.* si manantia Corpuscula per invisibilia foramina subsistendo iter claudunt I Pr. 28 *i. atomi poros obstruunt.* subsistentibus Morbis I Pr. 90 *i. qui ad acmen s. statum pervenerunt, synon.* 89 consistere. quum primum satis Pituita subsistit 6, 6, 70 *i. fluere desinit.* si cubitus, qui annexus humero est, ab hoc excidit, Radius, qui adjunctus est, interdum distrahitur, interdum subsistit 8, 16, 2 *i. sedem suam servat.*

¶ *cum Particulis:* Ibi 3, 21, 58. quae quia neque In eodem habitu subsistere, neque ultra progredi possunt 2, 2, 2 *opp. i. permanere.* In iisdem sorbitionibus subsistendum 3, 20, 21. Interdum, Primum, Satis, v. *in superiorib.*

Subsolanus, i. *vel adj* Subsolanus, a, um. ventorum genus 2, 1, 7. subsolani *nom. plur. ib.*

Substo, stiti, stitum, stare. *constans sum, intus haereo.* ne ulla Cruditate substante (ducatur alvus) 2, 11, 15. nullo Dolore substante somnus ereptus 2, 7, 63. mollibus tantummodo Praecordiis substantibus 3, 24, 2. si Pure substante non rumpuntur hi tumores 6, 10, 14.

Subsum, subfui, subesse. Asperum, v. *inf.* inaequale. si Caries subest 8, 3, 6. ubi suberit haec (Caro) 5, 26, 121. Cartilago, v. *cum* ubi. Cavum, v. *cum* quà. viscerum Dolorem tumoremque subesse 2, 7, 28. plagâ factâ Foramen deorsum versus subest 7, 19, 7 tum, & pituitae plus & capitis Gravitas major subest 1, 3, 41. si non nimius Humor subest 7, 18, 29. ubicunque multus Humor subest 7, 21, 11 *synon. ib.* intus est. Humorem subesse discimus 7, 18, 28. *add. inf.* si Inaequale quoque & asperum subest 5, 28, 171. si qua Intemperantia subest 1, 2, 17 *i. accidit.* si tantum Mali subest 5, 26, Metus. si longa tristitia cum longo timore & vigilia est, atrae bilis Morbus subest 2, 7, 50. Mortem subesse testantur 2, 6, 16. ubi Neutrum horum (os aut cartilago) subest 5, 28, 161. etiam mortis Periculum subest, 2, 8, 98. *conf. cum* in Pituitae plus, v. *sup.* gravitas. Pus, v. *cum* ubi. idque, Quod subest, lubricum est 7, 18, 19. Rimam, v. *cum* loco. non quo non subsit aliqua vitiosa Sanies 8, 3, 20. Tumorem, v. *sup.* dolorem.

¶ *cum dativo.* quia fere minus roboris illis Aetatibus subest 2, 10, 8. Atheromati subest quasi tenuis pulticula, meliceridi liquidior humor, steatomati pingue quiddam

lagma

umbilicum est, (magis) quam is, qui infra est 2, 7, 83 *opp.* si Supra umbilicum est (malum,) - si infra est 4, 13, 8 seq. *opp. conf.* Supra. *v.* Ultra. ac solet quidem etiam longum esse Usque ad mortis diem 3, 23, 3. altitudo esse plagae Usque ad cartilaginem debet 7, 7, 97. a Usque ad: a, Usque in, *v. sup. cum* a.

¶ *per pleonasmum vel periphrasin.* ut una (pars medicinae) esset, quae victu; altera, quae medicamentis; tertia, quae manu mederetur 1 Pr. 15 *pro* una victu mederetur *caet.* si qua sunt, quae exasperatura eorum animos sunt 3, 5, 42. *conf.* 1 Pr. 54. 71. 108. 1, 10, 1. 2, 5, 3. 2, 7, 2. 2, 10, 1. 3, 5, 42. *caet.* id, quod est: id, quod futurum est 3, 9, 20. quid sit, in quo laboratur 3, 22, 12. sunt quaedam emplastra, quibus utriusque rei facultas est 5, 19, 23. est ulcus, quod Graeci θηρίωμα vocant 5, 28, 44. *conf.* 5, 26, 71 sq. 6, 3, 1. 6, 6, 147. 158. 172. 6, 7, 37. 6, 14, 5. facilis ad bonam valetudinem recursus est 4, 4, 14. quanquam igitur multa sint ad ipsas artes proprie non pertinentia 1 Pr. 77 *i. multa non pertineant.* est etiam proficiens in struma (malagma) 5, 18, 41. *cum ellipsi,* si neque qui exsugat, neque cucurbitula est 5, 27, 39. ut sit, quo confugiat 1, 4, 12 *pro*, ut sit aliquid, quo c. ut sit, quâ emanet (humor) 5, 26, 126. est, quod 5, 18, 2. 5, 28, 270. 8, 9, 31. sunt, quae 5, 28, 221. fuerunt, qui 7, 21, 7. in his, quae superant, est, quod morbus demat. in his, quae desunt, non est, quod ipsum morbum ferat 2, 2, 3.

¶ *cum ellipsi.* eadem sunt imponenda, quae primo fuerunt 5, 26, 170. quantum ejus aridi fuit 6, 19, 4 *i. sumtum fuit.*

¶ *ab initio.* est Autem 2, 12, 9. 4, 18, 1. 5, 19, 59. est Autem alia etiam 3, 4, 36. esse Autem 7 Pr. 12. sunt Autem 5, 19, 23. est Enim 1 Pr. 79. 5, 26, 11. 71. sunt Enim 5, 20, 1. 2, 2, 9, 5, 25, 2. 7, 5, 2. 7, 26, 61. est Et 5, 18, 65. 5, 22, 17. 6, 7, 38. 41. erit Et 6, 13, 7. est Etiam 1, 10, 1. 3, 4, 45. 4, 2, 43. 4, 4, 19. 33. 4, 14, 6. 4, 21, 1. 5, 18, 41. 5, 19, 10. 5, 22, 16. 5, 27, 94. 5, 28, 44. 206. 270. 6, 3, 1. 6, 6, 147. 158. 172. 6, 7, 37. 6, 14, 5. 7, 2, 22. esse Etiam 8, 10, 69. sunt Etiam 4, 24, 21. 5, 18, 54. 5, 19, 31. 48. 55. 7, 14, 1. fuerunt Etiam 7, 21, 7. est Igitur 5, 19, 26. 6, 6, 48. estQue 1, 3, 40. 3, 18, 24. 7 Pr. 3. 7, 3, 7. 7, 18, 16. 19. 8, 3. 8. 8, 4, 41. 42. estQue etiam 1 Pr. 112. sitQue 7, 4, 37. suntQue 2, 12, 7. 8, 11, 14. suntQue etiam 4, 1, 22. sunt Quoque 3, 6, 44. est Tamen 2, 6, 43. 5, 18, 2. sunt Tamen 5, 27, 76. sunt Vero 5, 28, 219. 8, 8, 18.

¶ *cum aliis Verbis: supra & v.* Coepi. Consuesco. Debeo. Desino. Possum. Soleo. Videor.

¶ *extra ordinem.* nunquam utile post diem quartum est 2, 10, 30. opportuniores hae partes injuriae sunt 2, 10, 40 non, quod non sit interdum maturius cibus dandus 3, 4, 52. perfricandae quoque eae partes manibus unctis ex vetere oleo sunt 3, 11, 4. contentique medici quidam una frictione, etiam ex quolibet oleo, sunt *ib.* ut saepius cibo utendum, sic exiguo est 1, 3, 79. huic tempus aliquod servandum curationi corporis sui est 1, 2, 9. si quis vero exustus in sole est 1, 3, 23. multa aqua per caput infundenda, prius calida, deinde frigida, est *ib.* sed esse ejus etiam plures causae possunt, estque in ea quaedam paulo subtilior observatio adhibenda 1, 3, 40. quodsi plura erunt fragmenta, nihilominus intrinsecus singula in suas sedes digitis erunt compellenda 8, 5, 19. *conf.* 1 Pr. 14. 1, 3, 23. 1, 4, 11. 1, 8, 4. 2, 6, 22. 2, 7, 9. 95 2, 8, 10. 16. 83. 2, 10, 17. 25. 49. 3, 4, 16. 3, 5, 42. 3, 6, 39. 7, 8, 7. *caet.*

¶ est *caet. repetit. bis.* 2, 10, 1. 2, 4, 4, 75. 5, 28, 281. 7, 7, 145. 7, 8, 7. 7, 20, 17. 8, 15. 4. *ter* 7, 7, 105. 8, 10, 38. *quater* 1, 3, 23. 2, 11, 14. 3, 4, 34. 7, 29, 37, 8, 4, 27. sunt *ter* 5, 26, 249. esse *bis* 1, 2, 14.

¶ Futurus *&c. v. suo loco.*

Sumbruinus, a, um. *v.* Cutilia.

Summoveo, *v.* submoveo.

Summus, a, um. *i. supremus vel extremus. v.* Ala. Articulus. Auris. Brachium. Caput. Costa. Cubitus. Digiti. Fauces. Glans. Humeri Intestinum. Lingua. Nares. Ora. Os, ossis. Pars summa (vertebrae) 8, 1, 49. in summa Parte (malae) 8, 1, 18. - - (ferramenti) 7, 26, 68. -- (staphylomatis) 7, 7, 111. quum a summis aut a mediis Partibus corporis evocare materiam volumus, ideoque exrremas partes perfricamus 2, 14, 19. *v.* Plaga. Quod summum lino sit devinctum 8, 9, 27. Spatha. Vertebra. Vertex. Uva *i. gargareon.*

¶ *i. extimus, v.* Caro. Cutis. Os, ossis. summa Pars corporis 3, 25, 3 *i. exterior habitus.* quodsi in summa Parte id vitium est: - si paulo altius: - si penitius malum descendit 6, 15, 2-3, - 4. interestque, vulnus in summa Parte sit, an penitius penetraverit 5: 26, 37. *v.* Pellicula. Testa. Tumor. Tunica.

¶ *i. maximus, praestantissimus: v.* Autor. Cura. Diligentia. Incrementum Macies. Magnitudo Moderatio. Periculum. Pernicies. Potentia. Prudentia. Species.

¶ summum *tanquam substantivum.* quà summum est 5, 28, 223 *i. summitas.* summum ejus foraminis 7, 7, 61. ut, antequam vincirent, summum unâ lineâ inciderent 7, 14, 22. in summo 5, 28, 222. 7, 8, 3. 4 7, 12, 46. 8, 1, 67. 8, 2, 15. summa trunculorum 4, 7, 19.

Summa, ae. in quibus (temporibus & causis *remediorum adhibendorum*) medicinae summa est 6, 6, 16 *i. praecipuum, cardo rei.*

Summum, *adv.* semel, vel summum bis 2, 12, 9.

Sumo, sumsi, sumtum. quod tribus digitis sumi possit 4, 10, 5 *i. comprehendi, s. pugillus.* croci quantum tribus digitis comprehendi potest, sumatur 6, 6, 34 *synon.*

¶ *intus sumo ore, assumo.* Acre, *v. inf.* nihil. Aliquid, *v.* assum exiguum. si quid ex caeteris sumitur 2, 24, 4. ut neque Aliud quam expedit, neque ejus ipsius nimium sumatur 2, 16, 2. Aloën sumat 1, 3, 58. Amylum, *v.* ova. quod (Antidotum) quotidie sumendo 5, 23, 14. *conf.* 5, 27, 25. Aquam tantummodo calidam primo die post febrem sumere (debet) 3, 15, 2 seq. vix unquam ea (Aqua tepida) sine vomitu sumitur 4, 11, 8. *conf. cum* in. tum Assum aliquid, maximeque Avem (sumere) 4, 19, 12. unum (Catapotium) sumsisse 5, 25, 6. Cibum sumere, *vel* sumere Cibum 1, 3, 13. 26. 3, 15, 4. 8. 3, 16, 2. 3. 4, 2, 25. modicum Cibum sumere 3, 15, 4. Cibum modicum sumere 3, 16, 2. Cibum semper modicum cum aqua sumere 4, 2, 25. deinde sub decessu febris ejus, quae gravissima est, Cibum sumat 3, 12, 4. quamvis paulo ante sumsit Cibum 2, 10, 26, tum praecipue, ubi Cibum sumserunt 3, 5, 41. post fatigationem Cibum sumturis 1, 3, 9. proximeque abstinentiam sumendus est Cibus exiguus bibenda aqua 3, 2, 17. sumendi Cibi faciles & stomacho non alieni 4, 5, 22. Cibi sumendi sunt acres & extenuantes 6, 6, 166. duo aut tria Cochlearia uno die sumsisse satis est 4, 19, 23. Cremor ptisanae sumendus est 4, 6, 20. Exiguum aliquid, & ipsum siccum sine carne, sine potione sumere 1, 3, 75. quarto aut quinto die sumere interdum Herbam sanguinalem ex aceto 3, 22, 44. Id, *v. cum* ex. ea vero sumenda, quae 1 Pr. 38. satisque est, ea vomitus causa sumi, quae sanis

neo, Deligare; Do, Do supra, Efferri, Emineo, Excido *media brevi & longa*, Excresco, Extendo, Finio (8, 1, 30.) Impello, Impono, Incido *media brevi & longa*, Incipio, Inclino, Incoquo, Incresco, Incumbo, Induco, Infundo, Ingredior, Injicio, Innascor, Inspergo, Intendo, Nascor, Perfundo, Pono, Progredior, Promo, Reduco, Relinquo, Repello, Revertor, Situs sum, Sum, Teneo, Trajicio, Verbero, Utor.

¶ *cum ablativo:* tum super eo linamenta dantur 7, 25, 7. major (papula) commodissime murali herba tollitur, si super eadem trita est 5, 28, 290 *potest tamen* eadem *esse nominativus atque ad* muralem herbam *referri*; super *vero sine casu*,

¶ *i. praeter, vel unà cum.* ubi super magnum Dolorem lachrymae salsae calidaeque eunt 6, 6, 10. super Haec 3, 19, 11. 6, 14, 3. 8, 4, 43. super Haec quoque 7, 18, 44. superque Id 4, 19, 32. super Inflammationem rubor ulcus ambit 5, 26, 215. super Tabem si mulieri quoque suppressa menstrua fuerunt 2, 8, 16.

¶ *sine casu, pro adverbio. v.* Addo. Adjuvo. Aspergo. Claudo. Comprimo. Contego. Deligare. Do. Fulcio. Hio. Impono. Injicio. Innato. Sum: quod superest 7, 8, 11 *i. nimium.*

¶ Et super 8, 1, 34 Paululum super id 8, 4, 79. superQue 2, 7, 31. 2, 11, 4. 4, 19, 32. 4, 24, 12, 5, 26, 255. 5. 27, 7. 5, 28, 2. 6, 6, 39. 6, 7, 101. 7, 3, 10. 7, 4, 5. 8, 1, 30. 8, 9 14.

Superaccommodo, avi, *caet.* ferulaeque superaccommodandae sunt 8, 10, 33.

Superadjuvo, juvi, *caet.* deinde id (caput) superadjuvandum aliquibus 6, 2, 8.

Supercilium, i. supercilia pervertuntur 2, 6, 10. A superciliis 8, 1, 23. In supercilio fit id 6, 2, 3. paulum Infra supercilium 7, 7, 96. Inter supercilia 8, 1, 11. ea parte, quae paululum super id est, quod Inter supercilia est 8, 4, 79.

Supercresco, crevi, *caet.* si Caro supercrevit 5, 26, 206. supercrescentem Carnem coërcet id (emplastrum) 5, 19, 44. ad Carnem supercrescentem exedendam 5, 22, 2. si id (Ulcus) nimium supercrevit 5, 28, 42. Ulcera supercrescentia 6, 6, 136. 137.

Superdeligo, are. spongia superdeliganda est 7, 7, 91. eaque superdeliganda sunt 6, 18, 126.

Superdo, dedi, datum. Cataplasma superdare 6, 18, 25. Ceratumque superdandum 7, 30, 25. Eaque carni superdanda, quae 8, 4, 78. Eademque, quae primo foverant, superdari (debere) 8, 7, 15. superdandum Emplastrum 7, 7, 16. dein Glutinantia superdanda 7, 2, 28, eique (fibulae) Glutinantia medicamenta superdanda sunt 7, 4, 7. eodem medicamento tinctum Linamentum superdandum est 6, 18, 89. ei deinde ex melle Linamentum superdandum est, supraque Linteolum & aut spongia, aut lana succida 7, 7, 32. superdanda cum melle sunt vel Linamenta, vel oleae folia ex vino decocta, vel marrubium 5, 28, 60. tum superdanda Linamenta sunt, aliaque medicamenta 7, 25, 18. vel Malva contrita, vel foeni Graeci lini ve semen ex passo coctum superdandum est 5, 28, 153. tum superdanda Reprimentia sunt, maximeque lana succida ex aceto & oleo 7, 1, 3

Superfluo, *caet.* in aeneo vase leniter coquuntur, ne superfluant 6, 18, 34.

Superhabeo, *caet.* superhabendum cataplasma 7, 20, 7.

Superjaceo, *caet.* & id (Cataplasma) quidem interdiu superjacebit, noctu vero idem, aut Ceratum, aut Malagma, aut Panni 8, 9, 18.

Superillino, *caet.* totum Corpus bulbis contritis superillinendum est 3, 19, 19. Idque superillitum panniculo, imponendum est 6, 18, 114.

Superimpono, *caet.* ad scorpionis etiam & ad aranei ictum, Allium cum ruta *caet.* superimponitur 5, 27, 56. educit superimposita Arundinis radix *caet.* 5, 26, 275. usu cognitum est, utramque (Arundinem & Filicem) adversus alteram medicamentum esse, si contrita ac superimposita est *ib.* 277. primo superimponenda sunt Cataplasmata reprimentia 3, 10, 7. his superimponendum aliquid Durum 8, 17, 6. cuti superimponendum Emplastrum aliquod 8, 5, 25. idem deinde Emplastrum in linteolo superimponendum 5, 28, 183. priora fasciâ deliganda sunt; at Hoc superimponi satis est 6, 6, 43 *opp.* succidâ Lanâ ex aceto superimpositâ 8, 11, 30. & postea Malagma superimponendum, vel ceratum ex cyprino vel irino unguento 4, 4, 28. tum superimponendum Medicamentum est 7, 7, 72. superimponenda sunt Medicamenta non pinguia 8, 3, 34. Nihil superimponi dolor patitur 4, 24, 22. malagma impositum habere, idque ipsum superimposito triplici Panno fasciâ astringere 3, 21, 53. noctu vero, non alienum est, superimponere candidi Panis interiorem Partem ex vino subactam 6, 6, 36. deligandumque brachium superimposito expresso ex aqua frigida Penicillo 2, 10, 54. superimposito Pileo velare (caput) 4, 3, 16. tum usto quidem vulneri superimponenda, Quae caeteris ustis sunt: ei vero, quod expertum ignem non est, ea medicamenta *caet.* 5, 27, 12 seq. extrinsecus cucurbitula admovenda est, aut Sinapi superimponendum 4, 11, 20.

Superincido, *caet. penultimâ longâ.* cutis superinciditur 7, 31, 6.

Superincresco, *caet.* superincrevit vero nimius callus 8, 10, 125 *de ossibus fractis iterum coalitis.*

Superinfundo, *caet.* manipulus in vas demittitur, & superinfunditur Aqua 5, 25, 12. excitat autem validissime repente Aqua frigida superinfusa 3, 20, 10. Idque superinfundendum 8, 4, 69.

Superinjicio, *caet.* hisque membranulam illitam imponebat, tum superinjiciebat Ammoniacum thymiama in aceto liquatum 5, 18, 73. Caeteraque eadem, quae in aliis futuris, superinjiciuntur 7, 13, 7. his illita fronte, Cataplasma quoque superinjiciendum ex farina *caet.* 6, 6, 127. quae (Linamenta) quam paucissima superinjicienda sunt 7, 4, 37. Linteolum duplex, madens vino & oleo, superinjiciendum est, cumque eo simila & thuris fuligo: deinde aut Fascia aut mollis Habena 8, 7, 12. ut eodem modo Panniculus, eodem lana superinjiciatur 7, 26, 116. Solani folia contrita suillae adipi miscenda sunt, & illinita linteolo superinjicienda 5, 26, 241.

Superinnato, *caet. v.* Innato.

Superinungo, *caet.* Collyrio superinungendum (est) 7, 7, 92. dein superinungi Collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes Oculi superinunguntur 7, 7, 4. superinungi vero Oculi debent sic, ut *caet.* 6, 6, 34. eodem deinde vapore postea quoque foveri (Tuberculum debet,) & superinungi 7, 7, 12.

Superior, us. *a* Superus. *supra situs, antecedens, ante dictus. v.* Angulus. Caput, feminum, femoris, humeri, libri, ossis claviculae. *f.* Caro 7, 17, 3. *v.* Coles. *f.* Corpus 8, 20, 6. *v.* Cutis. Dens. Humerus. Intestina. Liber. Locus. Membrum. Morbus Os, ossis. Palpebra. Pars: Pars capitis. ad rem pertinet corpus recte jacere, ut superior Pars semper ea sit, in quam vitium fertur 7, 27, 7. collocandus autem homo est *caet.* sic, ut semper ea Pars superior sit, in quam os prolapsum est; ea etiam inferior, a qua recessit 8, 20, 20 *opp* superior Pars illius (tunicae) 7, 6, 14. Partem superiorem (tumoris) 7, 14, 26. eorum sustium imas Partes superioresque 8, 20, 17 *opp.* ubi superiori Parte (ossis) sublatâ, inferior relicta est 8, 3, 31 *opp. i. super diploën*

necesse est habeamus, qualem acceperimus 8, 4, 30. quod (viscus) necesse sit tale esse, quale mortui sit, non quale vivi fuit I Pr. 70. similiaque omnia non esse talia inciso corpore, qualia integro fuerint I Pr. 67. Qualis, talis, *v. in* qualis.

Talus, i. Os tali 8, 7, 19. 8, 8, 19. idque ipsum 8, 1, 114. Osse ex transverso talorum 8, 1, 114. in Sinum ejus inseritur (os calcis) 8, 1, 115.

¶ talum Ipsum 8, 22 extr. Ipsos 8, 1, 111. Is talus 8, 22, 6. Liber talus in medio relictus 8, 23 extr.

¶ *cum Verbis:* *v.* Cedo. Deligare. Excido *media brevi.* Laedo, vinctura. Prolabor. Prorumpo, in partem, & rursus. Repono. Suppuro. Sustineo, corpus.

¶ *cum Particulis:* A talo (recedit calcis os) 8, 11, 3. Ad ipsos talos, intumescit (*fibula*) 8, 1, 111. Ex, v. procedentia: mittendus sanguis. In talo praecipue (gravis inflammatio oritur) 8, 11, 6. Juxta talum, talos, *v.* mitto sanguinem. taliQue 8, 1, 105. Super talum 3, 21, 45.

Tam, *adv.* quod tam Alte processit 8, 3, 21. si diduci tam Celeriter posset 3, 4, 54. tam Diu, *v. cum* quam. tam Facile his opitulari est 5, 27, 71. *add. cum* quam. tam Integrum; *v. cum* quam. is, qui tam Robustus est 5, 28, 256. *respond.* Quam: neque tam Diu in aqua calida puer habendus, quam adolescens, est 7, 26, 117. neque enim tam Facile haec inani corpore, quam repleto, nocent 1, 2, 23. nihil tam Facile in corpus, quam sagitta, conditur 7, 5, 15. jamque corpus tam Integrum est, quam maxime esse in eo genere valetudinis solet 2, 17, 15. *v.* Tanquam.

Tamarix, icis ex verbenis tamarix 2, 33, 11 *dicitur quoque* tamarice, tamaricum, tamariscus.

Tamen, *conj. adversat.* 1, 10, 7. 2, 1, 49. 2, 2, 3. 8. 2, 4, 3. 2, 9, 3. 2, 10, 8. 3, 5, 35. 3, 18, 15, 4, 3, 11. 4, 16, 5. *caet. i. attamen, sed tamen* I Pr. 60. 82. 94. 2, 33, 3. 14. 3, 5, 11. 3, 13, 1. 8, 20, 2. *caet. i. sed* 1, 4, 14. *i. contra* 2, 1, 24. *in limitando, i. sed tantummodo, sub hac conditione, caet.* I Pr. 6. 1, 3, 48. 1, 8, 2. 2, 1, 7. 2, 6, 39. 2, 10, 8. 2, 17, 5. 3, 6, 36, 5, 28, 151. 7, 26, 87. *add.* cum eo, dum tamen, ita tamen, *caet. i. saltem.* 3, 5, 43. 4, 20, 4. 8, 15, 20. *i. caeterum, interim* 2, 10, 8. 12. 5. 27, 76 5, 28, 226. *i. nihilominus, hoc non obstante, omisso* quamvis, licet, *caet.* I Pr. 8. 67. 71. 1, 2, 19. 2 Pr. 4. 2, 5, 3. 2, 6, 43. 44. 2, 7, 32. 2, 10, 19. 20. 39. 3, 1, 14. 3, 4, 35. 3, 6, 4. *caet. in transitione, porro, caet.* 2, 1, 14, *cum aliis vocc. v.* At tamen. Cum eo tamen. Diversa, tamen I Pr. 53. Dum tamen 3, 4, 58. *v.* Et tamen. Etiam, tamen. *v.* Etiamsi, tamen. tamen. Etiamsi. Etsi, tamen. Fere tamen. Inter haec ita tamen, tamen Ita, Ita tamen 4, 9, 4 *v.* Maxime tamen. Neque tamen, Nec tamen. Nihilominus tamen. Nisi tamen. Non tamen. Praecipue tamen. Quamquam tamen. Quamvis tamen. Quidem, tamen. *omisso* Quidem I Pr. 94. 108. 1, 10, 1. 2, 33 3. 3, 5, 29. 3, 13, 1. 4, 1, 15. 5, 26, 116. 5, 27, 80. 8, 4, 59. *caet.* Quod tamen 5, 27, 31. Quod vix tamen 2, 17, 19. Quodsi, tamen 2, 3, 3. tamen Quoque 4, 4, 52. *v.* Quum tamen; & Quum, tamen. Sed tamen 5, 28, 77. Sed tamen non nisi 5, 26, 262. *- interposito uno vel pluribus vocabb.* I Pr. 84. 1, 3, 38. 77. 2, 6, 43. 2, 10, 20. 3, 5, 11. 29. 4, 1, 15. 5, 27, 20. 6, 5, 1. Sed inter haec quidem, proposito metu, spes tamen superest 2, 6, 1, *v.* Si tamen; Si, tamen: Sin, tamen. Sic tamen. quae (senilis aetas) Sine novo vitio, tamen aciem hebetem habet 7, 7, 132. *v.* Ut tamen: & Ut, tamen.

¶ tamen *ab initio commatis* 1, 2, 19. 1, 3, 8. 3, 6, 6. 8, 9, 11. 8, 25, 3. *caet. - postpositum uni, duabus, pluribusve vocibus* I Pr. 6. 8. 53. 60. 77. 82. 108. 116. 1, 1, 10. 1, 2, 11. 1, 3, 1. *caet.* I Pr. 84. 113. 1, 3, 77. 2, 11, 15. 2, 15, 4. 3, 6, 4. 36. 5, 27. 74. 7, 26, 127 8, 8. 5. *caet.* 1, 3, 83. 2, 6, 1. 3, 5. 11. *caet. - ante comma cui respondet* 5, 28, 151. 191. *- fine particula, ad quam referatur* I Pr. 6. 8. 60. 67. 82. 1, 3, 48. 1, 4, 14. 1, 10, 7. 2, 1, 14. 24. 49. *caet - omittitur* 6, 6, 16. *v.* sed.

Taminia, *v,* Uva.

Tamquam *vel* Tanquam, *adv.* crustas ulceribus tanquam igne Adustis inducunt 5, 9. neque tamen expedit tanquam Aegros agere 4, 2, 53 *synon* quasi. tanquam in Aegroto corpore 5, 26, 39. ora venarum tanquam Capitulis quibusdam turgentia 6, 18, 107. tanquam Habenulam excidere 7, 28, 6. ut quaedam ante oculos tanquam Imagines obversentur 2, 7, 51. tanquam Inventor 2, 14, 1. tanquam tunc de aegris Judicaretur 3, 4, 36. virgini subjici digiti tanquam Masculo (debent) 7, 26, 91. ut tanquam comitiali Morbo prosternat 4, 20, 2. si tanquam ex furfuribus factas Nubeculas repraesentat (urina) 2, 4, 20. vulnera aperiunt tanquam Ora in corporibus 5, 4, 1. tanquam ipsis tenebris Terrentibus, in lumine habendos eos dixit 3, 18, 14. tanquam in Vitro cornuve per scrotum apparet (humor) 7, 18, 31 *synon.* 29 sicut.

Tango, tetigi, tactum. tactusque is locus 5, 28, 23. tactus is locus 8, 3, 13 *perperam editum est, quum legendum sit* totus.

Tactus, us. Levi tactu irritatur (cutis) 7, 7, 57. quo Mollior earum (Manuum) tactus sit 3, 21, 42. tactum, *v.* sentio. tactu: tactu dolorem Excitat (is locus) 7, 27, 4. tactu vero Inaequalis est & Mollis & Lubricus 7, 18, 15. tactu Inaequalia sunt (ossa) 8, 10, 6. tactu tamen is locus leviter Indolescit 8, 9, 3. - Irritatur, *v. sup.* levi. quo minus tactu Laedat (spatha) 8, 15, 10. tactu Laeve (est scrotum) 7, 18, 19. testiculus ea parte neque visu neque tactu Sentitur 7, 18, 33.

Tantus, a, um. *v.* Impetu. Inflammatio. Pars, *de mensura.* Robur. Varietas, Violentia, *ablat. neutr.* tantum Mali 6, 6, 44. 7, 26, 21. Tantum Picis & cerae 5, 18, 5, tantum, Quantum inutile esse manifestum est 7, 12, 32. tantum, Quantum minimum sit 4, 20, 24. *conf.* Quantus. tantum Sanguinis 7, 20, 99. eaque per se non tanta, *plur.* I Pr. 94. tantus, Ut I Pr. 94. 3, 7, 7. 5. 18, 57. 6, 6, 44. 81. 6, 8, 12. 7, 26, 21. 99.

¶ Tanti *genit.* *v* puto.

Tanto, *adv.* tanto Magis, quanto magis I Pr. 113. tantoque Magis, quanto propius 8, 5, 18. tanto Valentius, quanto minus 5, 28, 291. *conf.* Quanto.

Tantum, *adv. vel ante, vel post vocabulum ad sese pertinens;* I Pr. 18. 63. 92. 101. 103. 109. 116. 1, 3, 49. 1, 5, 2. 2, 1, 6. 2, 4, 13. 2, 5, 4 2, 9, 3. *caet.* neque satis est, tantum, sed Etiam 3, 5, 40. neque tantum, sed Etiam 2, 2, 7. 6, 11, 11. non tantum, sed Etiam *v.* non. quaedam vel exedentia tantum, vel Etiam adurentia 5, 28, 13. ut corpore tantum, non Etiam animo laborent 3, 5, 41. eademque omnium curatio: tantum Modo distat 5, 28, 144. tantum. Ne moveatur, Neve dependeat 8, 25, 9 *i. hoc tantum observato.* tantum Non, *v.* Non. neque tantum, sed Quod 8, 16, 6. non tantum, sed Quoque 1, 5, 2. 2, 16, 41. non tantum, Sed 5, 26, 142. Sed tantum, *v.* Sed vix Unum tantum, sed fere plura 5, 28, 221. non Uno modo tantum, sed etiam duobus 2, 9, 5.

Tantummodo, *adv. post praemissam vocem unam aut plures* I Pr. 6. 21. 102. 1, 3, 7. 2, 2, 1. 2, 14, 25. 3, 12, 6. 3, 15, 2. 5. 4, 4, 5. 6, 16, 2. 7, 4, 19.

Ter,

Ter, *adv.* quae (fascia) circa fracturam ter voluta 8, 10, 17. *conf.* Bis aut ter. ter (die) 6, 8, 15. ter aut quater die 4, 7, 17. 4, 12, 8. ter quoque aut quater 3, 23, 18. amplius quam ter aut quater 4, 4, 58. ter quaterque die 3, 22, 40. ter quaterve 2, 22, 37.

Ternus, a, um. cujus (aquae mulsae) ternos cyathos hieme, aestate vero quatuor dedisse satis est 3, 18, 56 *i. tres singulis vicibus.* per intervalla temporis fat est cyathos binos ternosve assumere 4, 12, 6. *add. ib.* 10. ex ossibus ternis constant (digiti) 8, 1, 92. *add.* radicibus (dentes) 8, 1, 40. donec utriusque terni cyathi conficiantur 5, 24, 10 *i. ana.* irini unguenti & rosae terni cyathi *ib.* 5. compositio habet rosae & olei acerbi ternos cyathos 5, 19, 16. quod habet olei myrtei & vini cyathos ternos 5, 22, 8.

Tertius, a, um. *v.* Alter *de duobus, i secundus.* Primus. Quisque, Unus.

¶ *v.* Accessio. Auxilium. Dies. Fascia. Foramen. Genus. Hora. Locus. Mensis (Pars. siquidem id quoque tertium Periculum accedit 7, 7, 33 *i. tanquam tertium. v.* Species. Sutura. Tempus. Tunica. Vertebra Vitium. tertium est, si quid ibi curti est, farcire 7, 8, 13.

Tertiusdecimus, *caet. v.* Dies.

Tertio, *adv.* tertioque, *v.* iterum. tertio & quarto deincepsque 7, 16, 18.

Tertianus, a, um. Tertiana *sc.* Febris 3, 3, 3. 3, 5, 4. - quae ex toto intermittit 3, 14, 1. tertianarum vero duo Genera sunt 3, 3, 7-9. alterum longe perniciosius (Genus) *ib.* 8. id Genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant *ib.* 9. ubi id Genus tertianae est, quod ἡμιτριταῖον medici appellant 3, 8, 1. tertianarum quartanarumque (quarum & certus Circuitus, & Finis integer, & liberaliter quieta Tempora sunt,) expeditior Ratio est 3, 5, 7.

Terebinthus, *arboris genus: unde* Terebinthinus, a, um. *v.* Resina.

Terebra, ae. terebrarum autem duo Genera sunt, alterum simile ei quo fabri utuntur: alterum capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde subito latius fit; atque iterum ab alio principio, paulo minus quam aequaliter sursum procedit 8, 3, 3-4. *ejus* Rationem proponam *ib.* 2. Adacta terebra *abl.* 8, 2, 17 *v.* Ago *i. impello it.* terebrâ res. Converto. Detego. Excido, *media longa,* terebris. Facio foramen. Foro. Lacero, terebrisve. Utor.

¶ Per terebram 8, 2, 18. Quasi terebra 8, 3, 7.

Teres, etis *v.* Ferramentum. Figura. Humerus. Lumbricus. Vertebrae.

Tergum, i. a tergo 2, 7, 45. in tergo extremo 7, 25, 17.

Tergus, goris. propter Duritiem tergoris 7, 25, 17. juxta Pubem in orbem tergus inciditur 7, 25, 5. Superius tergus relaxatum cedere retro potest 7, 25, 16 Ventriculus constat ex duobus tergoribus 4, 1, 21.

Termino, avi, atum. caput, eaque quae in ore sunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur 4, 1, 3 *i. ibidem terminos suos habent.* A praecordiis terminatur (os pectoris) 8, 1, 62. saepius tamen his (*rebus*) morbi pueriles, qui diutius manserunt, terminantur 2, 1, 49 *i. desinunt, finiuntur.*

Tero, trivi, tritum. tritae Cassiae *genit* 5, 25, 39. - si teritur intus (Cibus) eum quaerendum esse, qui facillime teri possit I Pr. 37. *synon.* 35 atteri. Herba Betonica vel Cantabrica, *caet.* si vel singulae binaeve tritae, & sic potui datae sunt cum vino 5, 27, 68 teri potest vel Iris arida, vel Nuces amarae, vel quaelibet Herba ex refrigerantibus 3, 10, 5. trita Haec (*nom. plur.*) 6, 10, 8. Id: eaque trita (*n. plur.*) 6, 7, 45. Lenticula, *v. cum* bene. *v.* Nitrum. cum trito Semine apii 4, 20, 19.

¶ *cum Particulis: vel simil.* id nitrum Ante per triduum, instillata aquâ teritur 5, 18, 67. Bene trita lenticula 8, 4, 67. medicamentum ex nucibus amaris Cum aceto tritis 4, 24, 25. Deinde, *v. in seqq.* Dum teritur 6, 8, 2. 6, 18, 9. Dum teruntur 6, 18, 98. quae quidam Ex aqua, quidam Ex aceto terunt 6, 6, 139. malicorium Ex aqua terendum 5, 21, 11. ex quibus duo priora Ex aceto teruntur 5, 18, 28. *v.* Ex vino. *conf. cum* iterum *& per se, &* rursus. teritur In sole (*al.* sale) 4, 9, 15. In vini cyatho teruntur 4, 4, 32. Intus, *v. sup.* cibus. Iterum, *v. cum* Per se. quae primum ex vino austero conteruntur, deinde, ubi inaruerunt, Iterum teruntur ex passi tribus cyathis 6, 18, 20. sal quam Optime teri debet 6, 6, 226. arida medicamenta Per se teruntur, deinde *caet.* & ea rursus ex eo teruntur 5, 17, 14. haec quoque omnia medicamenta, singula Primum Per se teri, deinde mista iterum 6, 6, 49. quae Per se singula Primum teruntur, deinde juncta iterum 6, 18, 33. Pistillo teritur, *v. cum* rursus. Quum teruntur 6, 6, 52. 6, 7, 21. eâdem Ratione trita haec 6, 10, 8. Rursus, *v. cum* per se. Rursus id medicamentum, adjecto passo, pistillo teritur 6, 7, 25. ex aceto simul conteruntur, idque sub terra reponitur, - & Rursus sublatum teritur 6, 6, 186. quae - Rursus, paulatim adjecto vino austero, teruntur 6, 14, 6. Rursus simul omnia teruntur 5, 25, 10. Sic teritur, ut 6, 7, 17. *conf.* 6, 6, 226. Simul, *v. cum* rursus. omnia Simul teruntur 5, 24, 8. Simul teruntur 6, 6, 120. *v.* Super *cum* abl.

Terra, ae. *i. solum.* lectus per aestatem terra 1, 3, 32. calx ingressa terram non contingit 8, 20, 5. *add. ib.* 10. a terra profusus calidus vapor 2, 17, 2.

¶ *materia terrea,* ut terra respersa eo (aceto) spumet 5, 27, 48. quibus diu color sine morbo regio malus est, hi terram edunt 2, 7. 7 λίθους καὶ γῆν *Hippocr. Praedictor. Lib.* 2. *Cap.* 39 *fr.* terra Eretria, mollit 5, 15, 1. - ex aceto liquata 6, 3, 6. terrae Eretriae, *gen.* 5, 19, 14. terrae Samiae *gen*) quae ἀστὴρ vocatur 6, 6, 104.

Terreo, rui, ritum. *de prognosticis signis malis.* ne haec quidem (cita Alvus) terrere protinus debet 2, 3, 10. nulla acuta Febris leviter terrere nos debet 2, 4, 16. neque terrere debet ea Febris, quae 2, 3, 7 at ne Febris quidem terrere debet 5, 26, 159. Idque terrere nos potest 5, 26, 167. uvae vehemens Inflammatio terrere quoque debet 6, 14, 1. cognitis indiciis, quae nos vel spe consolentur, vel Metu terreant 2, 9, 1 *opp.* ideoque novo Metu terret (sonus aurium) 6, 7, 89 quia etiam Morbus ipse non injuste terret 7, 3, 6. quum vehementes Notae terruerunt 3, 2, 24. Omniumque terrentium (conspectum fugere oportet) 3, 23, 12. neque Periculo terreant (ista omnia tubercula *tunicata*) 7, 6, 3. neque terrere autem ea Res (*balneum*) si tempestiva est, debet 2, 17, 9. ipsis Tenebris terrentibus 3, 18, 14. si terrentia manent 5, 2, 16.

¶ *cum Particulis:* Injuste, Levit, *v. in superiorib.* Magis terreri potest aliquis, quum 4, 4, 64. Ne quidem, Neque, *v. sup.* Neque inter initia terreri convenit, si 2, 8, 4. Neque terreri convenit, si 7, 26, 93. Protinus, *v. sup.* Subito etiam terrere & expavescere in hoc morbo prodest 3, 18, 74.

Terribilis, e. Minus terribiles angues edunt (regiones) 5, 27, 66. aqua autem inter cutem Minime terribilis est, quae 2, 8, 18. Neque unquam in acuta febre, aut a somno, non est terribilis nervorum distentio 2, 4, 16. ac Ne in

bet, si graviora membra sunt, *caet.* 2, 2, 4 *i. instantis morbi signa sunt.*

Timor, oris, *v.* Timor Aquae. Exulcerationis, *v. cum* in. quibus praecedentibus Morborum timor subsit 2 Pr. 3 *i. periculum, prognosis.*

¶ estque inter Causas timoris, si 7, 3, 7.

¶ si tristitia cum Longo timore & vigilia est 2, 7, 50. eoque Major in utroque timor est, quo 8, 15, 4 *synon.* 3 periculum. aut enim Nimio timore aliquis minus, aut aviditate nimia plus, quam debet, assumit 3, 22, 3 *i. cautione.*

¶ *cum Verbis:* Subsum & Sum *v. sup.*

¶ *cum Particulis:* Cum a. *v. sup.* In, *v. sup.* exulcerationis timor In palpebris pupillisve est, ubi aut si 6, 6, 10.

Timidus, *unde* Timide, *adv. i caute: v.* aduro 6, 18, 58 *i. nimis caute: v.* bibo. demitto. antiqui timidius eo (balneo) utebantur, Asclepiades audacius 2, 17, 9 *opp.*

Tingo, tinxi, tinctum. *cum ablat.* succidam lanam Aceto tinctam 8, 4 36. qua (Aquâ) faber ferrarius tingere candens ferrum solitus est 5, 28, 41. His tinctam lanam succidam 4, 2, 18. eodem Medicamento tinctum linamentum 6, 18, 89. tinctum Melle (linamentum) 5, 28, 203.

¶ spongiam Ex vino & rosa tinctam 7, 3, 10.

¶ linamentum In aceto tinctum 7, 28, 7. spongiâ subinde In aceto tinctâ 8, 4, 32. folia vitis In aqua frigida tincta 3, 7, 15. in qua frigida tincta 3, 7, 15. involvendumque lana specillum est, & In eo medicamento tingendum 6, 8, 13 *Lind.* medicamentum. tincta In melle linamenta 5, 26, 192. 7, 4, 13. linamentum In rosa tingere 6, 15, 6. triplex linteolum In vino & oleo tinctum 8, 8, 12. duplicibus triplicibusve pannis In vino & oleo tinctis 8, 10, 16.

Τιθύμαλλος, ε. *v.* lactuca marina.

Titio, onis. exstincti titiones 2, 17, 24. exstinctis titionibus 3, 12, 14. *conf.* Involvo.

Tolero, avi, atum. qui minus inediam tolerat 1 Pr. 115.

Tolerabilis, e, *opp.* gravis, gravissimus, ingens 4, 6, 5. 6. 4, 19, 2. 3, 3, 15. *v.* Auxilium. Dolor. Fervor. Fractura. Morbus. Suppurationes. tolerabilior, us: *v.* Ἰχώρ, Venus, Vitium, Vulnus. Maxime tolerabilis 8, 10, 4.

Tolerabiliter, *adv.* datur 2, 13, 6. tolerabilius se habent (vocabula) 6, 18, 2.

Tollo, sustuli, sublatum. *elevo.* sublatâ palpebrâ sic, ut 7, 7, 70.

¶ *i. aufero, removeo.* sublatis His, quae coierant (*in lacte*) quod quasi serum supererat, bibere cogebant 2, 12, 3 *opp.* Idque sub terra reponitur diebus viginti, & rursus sublatum teritur 6. 6. 186 *opp.* Medicamenta sustulit 3, 4, 9 *i. rejecit, improbavit.* donec excisum undique Os eâdem laminâ levetur, tollique sine ulla noxa cerebri possit 8, 3, 29 *synon.* 30. totum os ejectum est. quo (Osse exciso) sublato 8, 4, 49. ubi superiori Parte (ossis excisi) sublatâ, inferior relicta est 8, 3, 31 *opp.* quarto (die) Sutura tollenda est 7, 7, 92. horum (medicamentorum) autem Usum ex magna parte Asclepiades non sine causa sustulit 5 Pr. 4.

¶ *translate de remotione morborum vitiorumve.* tollit Acrothymium etiam ficus in aqua decocta 5, 28, 138. *κακόηθες, v.* nihil *infra. v.* Cancer. maxime tollere Cicatricem videtur id (collyrium) 6, 6, 157. tollitur etiam (Clavus) si 5, 28, 235. nervorum Distentionem rigoremque, si postea coepit (febris) ex toto tollit 2, 8, 51. ut Dolor tumorque per ea tollantur 8, 11, 9. Dolor subitus 8, 10, 15. Ephelidem tollit resina 6, 5, 9 si prima inedia Febrem non sustulit 2, 12, 13. modo Febrem ipsam tollit (balneum) 2, 17, 7. ac sic proximum est, ut quies tot dierum & abstinentia cum caeteris, quae praecipiuntur, Febrem tollant 3, 15, 10. si hac ratione non tollitur (Fungus,) vel aliis medicamentis similibus, vel vehementioribus 6, 18, 129. si Horrore sublato haec (febris) superest 3, 13 extr. *opp.* facilius tollitur (*Hydrops*) in servis, quam in liberis 3, 21, 8. nisi cito Id quies sustulit 1, 3. 7. id autem in pueris & saepius nascitur, & facilius tollitur 5, 28, 223 *synon.* curatur. *add.* 4, 18, 2. Id ipsum quo medicamento tolleretur 5, 28, 129. prope difficillime tollitur (sacer Ignis) 5, 28, 73. neque ex toto tollitur (Impetigo) 5, 28, 279. ubi inflammatio sublata (est) 5, 28, 84. sublata Inflammatione 8, 7, 14. eâ sublatâ *ib.* 17 *synon. ib.* 16 finiri, solvi. varix ortus *caet.* Insaniam tollunt 2, 8, 39. dum se primo die protinus sublaturos Languorem aut exercitatione aut balneo *caet.* sperant 3, 2, 19. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum 6, 5, 7. quodsi facie contusa Livor subcruentus est, haec compositio. nocte & die imposita tollit 5, 18, 51. idque Lippitudinis genus vix ante vigesimum diem tollitur 6, 6, 6. qua (vi) tollere id Malum tentent 5, 28, 35. major ortus calor simul & priora Mala tollit 3, 9, 7. aquae Metus, *v. inf.* sitis. quia non interest, quid Morbum faciat, sed quod tollat 1 Pr. 62. potest enim Morbus, etiam qui per se finem habiturus est, citius tamen adhibito auxilio tolli 2, 14, 13 *synon.* saepe eum (comitialem Morbum,) si remedia non sustulerunt, in pueris veneris, in puellis menstruorum initium tollit 3, 23, 4. tolli Nihil nisi *κακόηθες* potest 5, 28, 32. Ora etiam venarum, fundentia sanguinem sic tolluntur 7, 30, 15. major (Papula) commodissime murali herba tollitur 5, 28, 290. nisi sublata est (Papula) 5, 28, 288. si Plus est, Quod tolli opus est 5, 26, 207. nervorum Rigorem, *v. sup.* distentionem. eo difficilius tollitur (Scabies) 5, 28, 265. ut & Sitim tollat (potio) 1, 3, 7. simul & Sitis & aquae metus tollitur 5, 27, 21. Tormentum, *v inf. cum* per. si descendit omentum, nunquam in scroto Tumor tollitur, sive inedia fuit, *caet.* 7, 18, 14 *conf. cum* per. Vari commodissime tolluntur impositâ resinâ 6, 5, 6. Varices non difficili ratione tolluntur 7, 31, 1. Ulcera vero ex pustulis facta tollit spuma argenti *caet.* 5, 28, 259

¶ *de aliis rebus, similiter destruo, interimo, perdo.* si praecordia dura & dolentia ante Diem vigesimum Hominem non sustulerunt 2, 7, 79. quidam enim (morbi) breves acutique sunt, qui cito vel tollunt Hominem, vel ipsi cito finiuntur 3, 1, 4 *opp.* longoque tempore id malum, quum inveteraverit, aut tollit Hominem, aut, etiamsi finitur, excruciat 4, 15, 5. ea saepe intra quartum diem tollunt 4, 3, 4. summa macies oritur, &, nisi occurritur, tollit 3, 22, 2. ubi sublatus est praesens Metus 4, 5, 40. aeque in ea (aqua inter cutem) quoque tussis Spem tollit 2, 8, 86.

¶ *cum Particulis:* Aeque 2, 8, 86. Ante diem 2, 7, 79. 6, 6, 6. Cito, Citius, Commodissime, *v. sup.* Difficilius 7, 9, 4. 5, 28, 265. Difficillime 5, 28, 73. Etiam Ex magna parte, Ex toto, *v. sup.* quum Facile tollatur 4, 18, 2. Facilius 3, 21, 8. 5, 28, 123. In aqua inter cutem, In pueris, In servis, In scroto, *v. sup.* Intra quartum diem 4, 3, 4. Maxime 6, 6, 157. Non, Non sine causa, *v. sup.* Nunquam 7, 18, 14. si ne Per has (cucurbitulas) quidem tormentum tollitur 3, 21, 35. ut dolor tumorque Per ea tollantur 8, 11, 9. Protinus 3, 2, 19. Quoque 2, 8, 86. hac Ratione, difficili Ratione, Saepe, Sic

Tragoriganum, i. *herba genus*, urinam movet 3, 21, 25.

Tragoriganus, i. *idem*, discutit 5, 11, 4.

Tragum, i *factitium* ex tritici semine, sicut ptisana ex hordeo, *sec.* Plin. Hist. Nat. 18, 7 segm. 16. boni succi est 2, 20, 1. *in cibis numeratur* 4, 4, 47.

Traho, traxi, tractum. quo multum & purum Aërem trahere possit (*aeger*) 3, 7, 14. interdum quasi Arenam, interdum quasi sanguinem trahit (urina) 2, 7, 30. tussis Bilem vel pus trahent 4, 7, 3. Fustis, *v. inf.* partes. Infantem, *v. infra* uncum. acu Linum trahente 7, 7, 25. aliquod malagma ex his, quae Materiam trahunt 4, 7, 1 ci. *attrahunt, epispastica.* ut ab eo Nomen trahant (medicinae partes,) a quo plurimum petunt 5 Pr. 6. generale Nomen trahit latius vitium 5, 28, 130. superioresque (fustium Partes) ad se utraque manu traxerint 8, 20, 17. omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hinc tamen Plurimum trahere 7, Pr. 7. Pus, *v. sup.* bilem. ubi is (Sanguis) suppressus est, quia non trahitur, ne venit quidem 2, 10, 38. Sanguinem, *v. sup.* arenam. quae (Spicula) magis laniant, si retro; quam si contra trahuntur 7, 5, 16. per quas (actiones) Spiritum trahimus & emittimus I Pr. 33 *opp.* Spiritus difficilius trahitur 2, 7, 92. plerumque miserum Spiritum trahunt (*paralytici*) 3, 27, 4 *i. misere vivunt.* vix Spiritus trahitur 4, 4, 2 ne nisi secta cervice Spiritus trahatur 4, 4, 22. corpus incipit Spiritum trahere commodius 4, 4, 26. urina secum trahens quasdam quasi Squamulas 7, 26, 74. quia non ab obscuris causis, *caet.* sed ab experimentis medendi Vias traxerint I Pr. 53. medicus deinde sinistra manu leniter trahere Umbilicum debet, ita, ne 7, 29, 41. trahere autem dextra manus Uncum, sinistra intus posita, infantem ipsum debet 7, 29, 23.

¶ *cum Particulis:* A, Ab, *v. sup.* nomen, vias. quid autem compressum corpus resolvat, quid solutum teneat, si A ratione tractum est: si Ab experientia I Pr. 100. Ad se, *v. sup.* fustium partes. Commodius, *v.* spiritum. Contra, *v.* spicula. seCum, *v.* squamulas. quae (crusta) trahit seCum, quicquid corruptum erat 5, 28, 12. scalpello, quicquid corruptum est, sic, ut aliquid se Cum integri trahat, praecidi debet 6, 18, 52. Difficilius, *v.* spiritus. Hinc, *v. sup.* plurimum Ita, *v.* umbilicum. Leniter, *v.* umbilicum. Leniter trahere oportet 7, 19, 22. Per, *v. sup.* spiritum, Retro, *v* spicula. Sic, *v.* seCum. Vix, *v.* spiritus

¶ *i. lente ago vel curo, differo.* qua (curatione) nunc quidam traditos sibi Aegros, qui sub cautioribus medicis trahebantur, interdum contrariis remediis sanant 3, 9, 8. quos (*aegros*) aemuli diu tractos non expedierunt 3, 9, 15 (☊) ♀ id (malum) potest diu Aliquem trahere 4, 4, 23 *opp.* duo in sequentia acuta esse consuerunt (☊) id (*malum*) interdum Aegros trahit, interdum praecipitat 4, 16, 1 *opp.* ♀ neque etiam trahi posse videatur (Malum,) quo minus 7, 26, 21. ut impetum Morbi trahendo aliquis effugiat, porrigaturque in id tempus, quod 2, 5, 2 *synon* illud perpetuum est, non ut primum fieri potest, hujus generis Ulcera sanare, sed ea trahere 4, 22, 14 *opp.* si quis etiam in eo morbo diutius traxit 2, 8, 75 *i. sustinuit, perduravit, opp. ibi* protinus moritur. quo (tempore autumni) fere, qui caetera parte anni traxerunt, resolvuntur *ib.* 78 *opp.* sed haec quidem (urina) potest paulo diutius trahere: in praecipiti vero jam esse denunciat, quae liquida, *caet.* 2, 6, 35 *opp.*

Trajicio, jeci, jectum. *v.* Acus. sic Brachium deligatum super scalae gallinariae gradum trajicitur 8, 15, 13 *v.* Cartilago, Cavum, Lina, Unguem, *v.* acu. semel utraque Parte trajectâ 7, 16, 17. neque Tuto 7, 9, 13.

Trajecto, avi, atum. Sinus, *v. in* acu.

Transcurro, *caet.* quasi transcurrere, non imprimi debet (ferramentum adurens) 7, 22, 47.

Transeo, ivi *vel* ii, itum. quo saepius acus Corpus transivit 5, 26, 124. ubi Costas transierunt (fistulae) 7, 4, 10. si Medium (Membrum) mucro transiit 7, 5, 7. ut Membranam quoque transeat (ferramentum) 7, 15, 5. sive nigrities sive caries Os transit 8, 3, 21. ubi deinde eam (Regionem) transiit (acus) 7, 7, 143. magnas venas & Loca Nervosa non transiit (telum) 7, 5, 5. jamque Venas & Nervos id (telum) transit 7, 5, 6. *sine accusativo:* ubi Acus transiit 7, 7. 74. Caries, *caet. v. cum* ad. dum transeunt (*medicamenta sumta*) 4, 4, 42. Scalprum, *v. cum* ultra. Telo postea transeunte 7, 5, 9.

¶ *cum Particulis:* A compagine corporis Ad viscera transeundum est 4, 7, 1 *v.* A. A - In, *v.* A. ideoque Ad aures transeundum est 6, 7, 2. neque tamen in hoc ipso (Cataplasmate) diu permanendum, sed Ad ea transeundum, quae 4, 24, 16. transeundum Ad faciles quidem, sed tamen validiores & frigidos cibos, frigidamque aquam, sic, ut 3, 27, 34. Ad curationes morborum transeundum est 2. 9, 1. primum dicam, tum Ad ea transibo, quae I Pr. 120. praepositisque his, quae *caet.* Ad ea, quae *caet.* transibo 7 Pr. extr. Ad ea quoque transibo, ut notas indicem *caet* 2, 7, 1. Ad medicamenta lenia transeundum (est) 5, 28, 257. 6, 18, 106 transeundum Ad medicamenta, quae 8, 10, 93. quamvis saepe Ad eum (morbum) phrenitici transeunt 3, 19, 2 dixi de his *caet.* nunc transeundum est Ad eam medicinae partem, quae 5 Pr. 1. si caries ad alteram quoque partem ossis transit 8, 2, 21 *synon* 22 penetrat. dolores etiam circa coxas & inferiores partes orti si Ad viscera transierunt 2, 6, 16. paulatim debebit Eo transire, ut 4, 25, 6 Ex quibus (venis) ad oculos transiret (humor) 7, 7, 167. Ex salubri (loco) in gravem prima hieme; Ex gravi in eum, qui salubris est, prima aestate transire, melius est 1, 3, 2. si Ex angustiore sede vitium transit in latiorem 4, 4, 15. primum paulum in tepidario insudare, ibi ungi, tum transire In calidarium 1, 4, 6. In cervices ac scapulas transit (dolor capitis) 2, 8, 114. si angina subito finita est, In pulmonem id malum transit 2, 7, 73. omniaque ea simul serpunt; ulcus In locum pustulosum: pustulae In eum, qui pallet aut livet: pallor aut livor In id, quod inflammatum est: inflammatio In id, quod integrum est transit 5, 26, 123 seq. *synon.* Nunc 5 Pr. 1. Paulatim 4, 25, 6. Saepe 3, 19, 2. Postea 7, 5, 9. Tum 1, 4, 6. I Pr. 120. Ultra transire (scalprum) non patitur (meningophylax) 8, 3, 28.

¶ *de tempore, i. praetereo.* donec quatuordecim Dies transeant 3, 23, 13. simulac transiit Hora, qua concidit (*epilepticus*) 3, 23, 10 postero die, quum Tempus accessionis (febris) ita transiit, ut nihil moveret 3, 5, 2. nisi duae partes ejus Temporis, intra quod quaeque ossa conservent, transierint 8, 7, 18.

Transitus, us. A capite transitus Ad cervicem est 4, 3, 1. Ab his (ani vitiis) Ad crura Proximus transitus est 7, 31, 1. Ab his (fomentis) transitus Ad malagmata est

quic-

callus est, fieri debet 7, 2, 7. *v.* Tenuo, intus.

¶ *cum Particulis: v. in superiorib.*

Turbo, avi, atum. Alium (*phreniticum*) lux, Alium tenebrae magis turbant 3, 18, 15 *synon.* terreo 14 *caet.* auris quoque dolor acutus saepe Mentem turbat 2, 7. 67 *i. deliria excitat.* in prima febre protinus Mentem esse turbatam 2, 4, 17. quas Venas quam facile mille res turbant 3, 6, 17 *i. pulsum inordinatum faciunt.*

Turdus, i. minuta avis 2, 18, 20.

Turgeo, si, ere. ora venarum tanquam capitulis quibusdam turgentia 6, 18, 107.

Tussis, is. *tractatur* 4, 4, 51 seqq. Bilem vel pus trahens 4, 7, 3. pejus id Genus esse tussis, quod; quam quod 4, 6, 19. ejus Generis tussi 4, 6, 18 huic dolori Lateris tussis accedit 4. 6, 5. modo Pituitam facit vel citat 4, 4, 52. Pus trahens 4, 7, 3. Sanguinem quoque extundit 4, 4, 69.

¶ *cum adjectiv.* modo Arida est 4, 4, 52. Frequens est in *phthisi* 3, 22, 11. *add. sup.* sanguinem. si Humida est 4, 4, 55. Ipsa 4, 4, 51. fere propter faucium exulcerationem Molesta est 4, 4, 51. Nulla tussis est 2, 8, 20. in Omni tussi 4, 4, 60. in eodem (pulmonis) morbo Periculosa est 2, 8, 65. interdum etiam Sicca tussis est quae nihil emolitur 4, 6, 6. si Sicca tussis est 4, 4, 58. tussim Siccam movet (gravedo) 4, 2, 44. quum Vetus facta est (tussis) 4, 4, 52.

¶ *cum Verbis: v.* Accedo. Cito. Continuor. Contrahor. Elido. Emolior. Extundo. Facio, pituitam, & vetus. Finio. Infesto. Invalesco. Irrito. Levo. Maneo. Minuo. Moveo. Oritur 2, 1, 37. *v.* Praecedo. Prohibeo, somnum. Quiesco. Sequor. Strangulo. Subsequor, casum. Sum. Tollo, spem. Traho, bilem. Urgeo.

¶ *cum Particulis:* A tussi 4, 4, 53. Ad tussim (catapotia) 5, 25, 24. In omni tussi 4. 4, 60, paene nihil In tussi exscreatur 2, 7, 91. Per hanc (tussim,) *v.* exscreo. Praeter tussim 4, 2, 43. Sine tussi 4, 4, 65.

Tussicula, ae. *v.* Accedo. Finio. Moveo.

Tussio, ivi, itum. cupiditas tussiendi est 2, 7, 91. in faucibus tussientibus 5, 25, 17. si quis autem in hujusmodi febre leniter tussit 3, 27, 26.

Tutus, a, um. *a periculo damni, morbi, mortis, caet. liber synon.* securitatem pollicetur 2, 3, 5 *coll.* 4 *opp.* periculis opportuna 2 Pr. 3. *aeger, v. cum* ex toto. *v.* Alvus. Auxilium. Balneum. Calor. Cogitatio, Corpus, Corpora. Frigus. Homo, *v. cum* a. & Ipse tutus erit, & tutum Hominem praestabit 5, 27, 36. Morbum. Pars corporis Praesidium, Praesidia. Tempora *caet. v. cum* maxime, *v.* Transitus. Valetudo *de morbis*, dum tutum erit 5, 26, 108. neque tutum est aegrum cibo impleri 3, 6. 43. *comparativ.* hi (*aegri*) tutiores sunt, quam 2, 8, 88. *v* Concubitus. Fistula. (*ulc.*) Intemperantia: Plaga generis tutioris 5, 26, 204 tutius tamen est, tentare *caet.* 3, 14, 6. *superlativ. v.* Aetas media. Caput. Cubile. Febres. Plaga. Profusio. alvi. Pueri. Venus. tutissimum omnium (Vulnus) 5, 26, 25. os deoperire, tutissimum est 8, 4, 16. *add.* exspectare, praeterire.

¶ *cum Particulis:* id caput A dolore tutissimum est 8, 1, 6. ei qui A periculo tutus est 2, 3, 9. tutus esse homo A periculo putatur 5, 27, 17. Adversus venenorum pericula tutum corpus suum reddidisse 5, 23, 14. is (*aeger*) Ex toto tutus est 2, 8, 23. ubi esse In tuto videtur (*aeger*) 3, 19, 24. quae (profusio alvi) tutissima Inter haec est 2, 7, 47. Magis tutum (auxilium est) 2, 11, 13. quae tempora anni, quae tempestatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora Maxime tuta vel periculis opportuna sint 2 Pr. 3 *opp.* Minime vero aut frigus aut calor tuta sunt, ubi 1, 9, 10. si id Parum tutum est 3, 7, 4. nec cogitatio quidem ei Satis tuta est 1, 4, 14. nihil interest, an Satis tutum praesidium sit, quod unicum est 7, 33, 3 neque ex salubri loco in gravem, neque ex gravi in salubrem transitus Satis tutus est 1, 3, 2.

Tuto, *adv. synon.* sine periculo 2, 2, 10. *v.* Attraho Conquiro, Curo. Estur, Fio. Habeo. Lavo. Pervenio. Repono. Resolvo Seco. Supprimo. Surgo. Trajicio. tutius, *v.* Avello, Evello. telum. Ferio. Fio. Tracto.

¶ *cum aliis particulis:* Eoque tutius 8, 3, 29. ut quam Maxime id tuto fiat 7, 26, 36. Nec tuto 1, 3, 15. Neque tuto 5, 28, 27. 7, 9, 13. Non tuto 7, 26, 62. Parum tuto 6, 18, 109.

Τυμπανίτης, *a. hydropis genus* τυμπανίτην, 21, 5.

V.

Vaco, are. *cum praepositione:* die, quo A cibo vacat et Ab exercitatione unctioneque *febricitans* 3, 14, 8 *i. abstinet. sine praepositione, cum ablativo:* Acribus vacet cibus 6, 11, 4 *i. acria absint.* rubicundis nimis hominibus aqua frigida infusa prodest, si Dolore vacant 1, 9, 7 *ex Hippocr. de Humidorum usu* XI. 11. *conf. Ejusd. Aphorism.* V, 23. adhuc Febre vacat aliquis 2, 15, 10 *in* gravium morborum initiis. *conf.* 5, 27. 79. quum ex toto corpus Febre vacabit 2, 14, 16. si Febricula fuit, ea vacare 7, 3, 2. longo Morbo vitiata corpora, etiamsi illo vacant 3, 22, 5. aestas non quidem vacat plerisque his Morbis 2, 1, 17. omni Noxa vacant fungi 5, 27, 86. cur alter in morbum inciderit, alter omni Periculo vacarit 1 Praef. 96. *add ibid.* 106. 2, 8, 45. optimi dies hieme sunt, qui omni Vento vacant 2, 1, 6. ut major pars eo Vitio vacet 7, 22, 8. *Absolute, et Impersonale:* ut aegris jucundius insidat, (*intellig.* cibus,) quibus interdum non vacat, *i. e. non vacuum a febre est tempus*, 3. 4, 57.

Vacuus, a, um. si os eo loco duplex est (*in fracta calvaria*,) inde quoque caro increscens (alii, *probante Morgagno*, increscere, *scil.* incipit, eaque) id, quod inter ossa Vacuum est, replet 8, 4, 77 *i. e. spacium inter binas cranii laminas.* sub his (*sclerotica et choroide oculi tunicis*) qua parte pupilla est, Locus vacuus est 7, 7, 121 *scil. a rebus crassioribus, quum aqueo humore plenus sit: hodie camera oculi vocatur anterior posteriorque add. ib.* 127 Sinus umbilici tum vacuus 7, 14, 20 *nimirum postquam in umbilici hernia intestinum vel omentum relapsum est in uterum ventris.* vacuum a spiculis Telum 7, 5, 21 *i. liberum, quando spicula sagittae forcipe comminuta demtaque sunt.* vacuo Tempore 3, 16, 3 *scil. inter duarum febrium paroxysmos:* ἀπυρεξία. caput in vacuam Vulvam prolabitur 7, 29, 33 *i. e. infantis emortui caput a reliquo corpore praecisum, si haec reliqua pars ante extracta sit, restat in utero.*

Vadum, i. qui in vado vivit piscis 2, 18, 35. *opponitur ibid.* ei, qui in alto vivit.

Vagitus, us. perinde faciat omnia (chirurgus animo intrepidus, immisericors,) ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriretur 7 Praef. 16.

Vagus, a, um. si Febres vagae sunt 3, 5, 22 *Hippocrati* πλάνητες. πλανῆται, *caet.* Celso *alibi* incertae: *hodie erraticae, oppositae, periodicis caet. vid.* Febris.

Valeo, ere, *i. viribus pollere.* qui valere et senescere volet 1, 3, 48. si valet Corpus 5, 28, 150 *de eo, in quo suppurat abscessus.* prout Nervi valent 8, 10, 8 *i. e. tendines et ligamenta magis minusve firma sunt.*

Velle

¶ de

quodcunque

haedorum et vitulorum et agnorum 2, 22, 2.
Vitulinus, a, um. sorbere oportet jus vitulinum, et vomere 5, 27, 39. portio medullae vitulinae 5, 24, 7. enneapharmacon emplastrum habet medullam etiam, maximeque vitulinam, quae in id, ne fistula relinquatur, praecipue proficit 7, 26, 124. enneapharmacon emplastrum constat ex novem rebus, medulla vel cervina vel vitulina vel bubula, *caet.* 5, 19, 22. sevi vitulini p. IV* 5, 18, 16. portio sevi vitulini 5, 19. 20. 34. 5, 24, 7. sevi vitulini p. III. 5, 21, 9. sevi vitulini curati p. 5, 19, 29. 56. *v.* Curatus.
Vitupero, are. quod (*clysmata infundere*) ab Asclepiade sic vituperatum, ut tamen servatum sit 2, 12, 8.
Vivo, vixi, victum, vivere. Asclepiades funeri obvius inclamavit, eum vivere, qui efferebatur 2, 6, 38. qui per omnia membra vehementer resoluti sunt, si correpti non sunt, diutius quidem vivunt, sed raro tamen ad sanitatem perveniunt 3, 27, 4. si quis temere habitus, adhuc integris viribus vivit; admotâ curatione momento restituitur 3, 2, 13.
¶ *de diaeta et regimine, victitare.* quum aeger ex toto convaluerit, paulatim debebit, omissis his legibus, eo transire, ut arbitrio suo vivat 4, 25 extr. panis ante septimum diem non assumendus, sed una sorbitione vivendum 8, 9, 12.
Vivus, a, um. tale (viscus) quale mortui sit, non quale vivi fuit I Praef. 70. qualia vivi viscera habeamus *ibid.* quantum in vivis cognosci potest I Praef. 73. quae in vivis cognosci modo possunt I Praef. 119. quae cadavera melius, quam vivus et vulneratus homo, repraesentant I Praef. 118. neque quicquam esse stultius, quam, quale quid vivo homine est, tale existimare esse moriente, imo jam mortuo I Pr. 68. Herophilum et Erasistratum, qui nocentes homines, a regibus ex carcere acceptos, vivos inciderint I Praef. 41. vivorum hominum alvum atque praecordia incidi I Praef. 66. incidere vivorum corpora, et crudele et supervacuum est I Praef. 118. vivum gallinaceum pullum per medium dividere 5, 27, 40.
¶ *de naturali sanove corporis statu.* quae crustas a vivo resolvant 5, 26, 245 *synon.* sano *ib.* 253. integro 256. crusta undique a viva carne diducta trahit secum, quicquid corruptum erat 5, 28, 12. medicamentum protinus a viva corruptam partem resolvet 5, 28, 14.
Vita, ae. si tota costa perfracta est, saepe vitae periculum sequitur 8, 9, 9. oculi magnam partem ad vitae simul et usum et dulcedinem conferunt 6, 6, 2. quidam *podagrici*, quum toto anno a vino, mulso, venere sibi temperassent, securitatem totius vitae consecuti sunt 4, 24, 5 *i. spacii vitae.* sic cruciat *colicus morbus*, ut vitae spacio nihil demat 4, 14, 3. quae res totam denique hominis vitam infestat 7, 7, 150. id genus (morbi comitialis) solet esse vitae non periculosum 3, 23, 3. Democritus ne Finitae quidem vitae satis certas notas esse proposuit 2, 6, 37. insaniae genus longissimum vitam ipsam non Impedit 3, 18, 65 *i. non impedit, quo minus aeger diu vivere possit.* per quae si consequi Potuimus, ut vita Prorogetur 3, 19, 23. ex quo casu (*paralyseos in febre*) quamvis vita redditur, tamen id fere membrum debilitatur 2, 4, 18 *i. conservatur.* potio non ultra danda est *aegro*, quam ut vitam Sustineat 3, 21, 23.
¶ *i. agendi aut victitandi modus, ratio, professio.* quod is (aeger) vitae Genus sit secutus, laboriosum an quietum, cum luxu an cum frugalitate I Praef. 86. sanum hominem oportet varium habere vitae Genus 1, 1, 2 *ubi et particulatim exponitur, quale sit.* quum quis ex toto convaluerit, periculose vitae Genus subito mutabit 4, 25, 6. rursus ad Ordinem vitae revertendum est 8, 10 extr. quin etiam confert aliquid (*ad curationem vulneris*) et aetas et corpus et vitae Propositum 5, 26, 31 *quod deinde explicatur* 33.
Vitalis, e. gravidae feminae quae gignunt, imbecillos vixque vitales edunt 2, 1, 33 *i. qui vix vivere possunt:* ὡς̀ς παραυτίκα ἀπόλλυσθαι *Hippocr. Aphor.* 3, 12.
Victus, us. *diaeta et regimem* I Pr. 15. 3, 22, 47. 7, 3, 11. ex reliqua victus Consuetudine quam minimum mutari debet 1, 10, 8 *i. diaeta et regimen consuetum.* victus Genus 3, 16, 5. 3, 18, 82. 3, 23, 15. 3, 24, 7. 14. 5, 28, 184. victus Modus 6, 6, 204. victus Ratio 2, 7, 86. 2, 33, 1. 3, 24, 14. 4, 18, 9. 5 Pr. 1. 4. 7. 5, 26, 152. 257. 5, 28, 52. 267. 6, 6, 30. 102. 165. 6, 7, 92. 7 Pr. 2. 7, 3, 11. 7, 7, 154.
¶ *cum Adjectivis:* Athletico victu corpus firmandum est 4, 6 extr. *i. qualis athletis in gymnasiis praescribebatur: vid.* Cels. 1, 1, 6. 7. *Hippocr. Aphor.* 1, 3. *Hieron. Mercurial. de Arte Gymnast. Lib.* 1. *Cap.* 15. *Joh. Jac. Bajer. Henr. Schulz. in Disp. de Athletis veterum.* quibus articulorum dolor certis temporibus revertitur hos ante Curioso victu cavere oportet, ne inutilis materia corpori supersit 4, 24, 30 *i. accurato.* sub Ejusmodi victu 7, 27, 24. et victus quidem Talis Necessarius est 5, 28, 55. in hac quoque (scabie) victus ratio Eadem, quae supra, Necessaria est 5, 28, 267. et victus quidem ratio Talis maxime Necessaria est 6, 6, 130. victus Optimus 6, 6, 203. si quis sibi temperare non potuerit, quo minus Pleniore victu utatur, vomere *expedit* 4, 2, 63, ad Superius genus victus reverti 3, 24, 14.
¶ *cum Verbis:* genus victus Adhibendum est, quo carnem ali docui 5, 28, 184, illa (medicinae pars) quae praecipue medicamentis pugnat, Adhibere etiam rationem victus debet 5 Praef. 7. victu Cavere, ne 4, 24, 30. plus victus ratio eo Confert 7, 3, 11. ea quoque, quae victu Curat, medicina I Praef. 18. illa (medicinae pars) quae victu Curat 5 Praef. 7. ea (medicinae pars) quae victu morbos Curat I Praef. 16. ne resolutio quidem oculorum alio victus modo Curanda est 6, 6, 204. athletico victu corpus Firmandum est 4, 6, 24. eo genere victus Habito 3, 23, 15 *i. observato.* ut una esset (pars medicinae,) quae victu Mederetur I Praef. 15. ex victus consuetudine aliquid Mutare 1, 10, 8. prodestque in vetere quartana, Mutare subinde victus genus 3, 16, 5. tertia medicinae pars (*chirurgiae*) non quidem medicamenta atque victus rationem Omittit 7 Praef. 2. a victus ratione Ordinandum est, ut quiescat in lectulo, *caet.* 5, 28, 52. hi (*lippi*) victus ratione, quae crassiorem pituitam reddit, ad sanitatem Perveniunt 7, 7, 154. melius eodem ratione victus & medicamentis Pervenitur 6, 6, 165. Petendum a victus ratione praesidium est 5, 26, 257. ante aliquot diebus victu corpus Praeparandum est 7, 26, 23. ratio victus multum admodum in omnibus malis corporis Proficit 5 Praef. 7. plus in hoc quoque Proficit victus ratio 6, 7, 92. deinde ad superius genus victus Reverti oportet 3, 24, 14. victus ratio Servanda est 6, 6, 102. ea aliis magis, quam quibus ratione victus Succurritur, opitulantur

perniciosa

vel ori, interdum etiam fronti recte Injicitur 7, 29, 19. uncus alae (infantis) Injiciendus est 7, 29, 28. uncus Injectus putri corpusculo 7, 29, 26. uti intus magis Maneat uncus, faciliusque illum (calculum) Producat 7, 26, 59. ut facile calculum conclusum Teneat uncus 7, 26, 84. Trahere dextra manus uncum debet 7, 29, 23.

¶ *de aliis recurvis hamulis.* Dioclis graphiscus lamina est ferrea, vel aenea etiam, ab altero capite duos utrinque deorsum conversos Uncos habens 7, 5, 25. *add. ib.* 27.

Unde. *i. ex quo loco.* ut ita in locum, unde lapsus est, digitus restituatur 8, 19 extr. eo fit, ut pilus eo, unde vi abductus est, redeat 7, 7, 78. sic emortui vermes in primam auris partem prolabuntur, unde facillime educi possunt 6, 7, 64.

¶ *i. ex qua re vel causa, caet.* unde etiam locus fabulae factus est 6, 6, 222. unde morbi sint I Pr. 23. unde morbi coeperint I Pr. 31. unde ei nomen est 5, 28, 223. unde nomen quoque ei est impositum 5, 28, 252 unde id σαφύλωμα Graeci vocant 7, 7, 108. unde multo magis verisimile I Praef. 68.

Undelibet. altera fascia, si totum os aequale est, unde libet super fracturam incipere debet 8, 10, 38.

Undique. *omnibus circum locis.* undique veste circumdata 5, 27, 52. tunica (*abscessus*) undique circumdata 7, 12, 43. homo undique veste contectus 6, 9, 29. cutis laxa esse debet, ut quam maxime undique os contegat 7, 33, 8. crusta undique a viva carne diducta 5, 28, 12. scalpelloque undique a corpore vena diducitur 7, 31, 9. oportet undique eam membranam excidere 7, 28, 5. excisum undique os 8, 3, 29. homo undique inclusus 6, 9, 30 *scil.* veste. uncus undique laevis 7, 29, 18. donec undique os integrum patefiat 8, 2, 4. fragmentum ossis undique resolutum 8, 5, 21. *cum Particula* Quà: si undique vitiosa caro excidat, Quà hujuscemodi medicamen exest 5, 28, 15.

¶ *i. ubique.* si plura (*capitula haemorrhoïdum*) sunt, non omnia simul curanda sunt, ne tempore eodem undique tenerae cicatrices sint 7, 30, 23. undique varicibus crure liberato 7, 31, 13: *paulo ante* 11 quacunque.

Undecimus, a, um, dies undecimus 3, 4, 37. 46. 47. undecimo die 3, 4, 43. ab undecimo die 3, 4, 44. 8, 9, 20.

Ungo, unxi, unctum, ungere. *illinere olea pinguiave: quod medicinae genus apud veteres* Iatroaliptica *arte comprehensum erat: de qua vid. Joh. Jac. Baieri Diss. de Iatroaliptice veterum.* unguere, ungui, unguenda, *apud* Celsum 4, 4, 12. 7, 30, 24. 8, 10, 38 *legit Rh d. ad Scrib. p.* 125. Cerato liquido id (os fractum) leniter est unguendum 8, 10, 38. Collyrium ungendum est ante litum 6, 6, 140. Eo (*composito f. mixto*) ungitur cicatrix 5, 26, 287. commodum est, palatum ungere vel Felle taurino, vel eo Medicamento, quod ex moris est 4, 4, 12. lenibus Medicamentis ungendus est oculus 7, 7, 112. multo Oleo ungi 1, 3, 10. Oleo corpus ungendum est 3, 6, 57. corpus Oleo leviter ungendum est 6, 5, 8. ungatur Oleo vetere, adjecto aceto et nitro, *epilepticus* 3, 23, 24. digitos leniter prius unctos Oleo 7, 26, 34. extremae partes ungendae sunt calido Oleo, cui cerae paulum sit adjectum 4, 11, 19. ungi Rosa (*i. e. oleo rosaceo*) debet lingua, cui cerae sit paulum adjectum 3, 10 extr. ungenda lingua est mixtis inter se Rosa et melle 3, 10, 13. ungere oportet (caput) Rosa et aceto 4, 2, 18. oleo Vinum miscere et sic ungi 5, 28, 256. convenit ungere caput irino Unguento 6, 6, 75.

¶ *cum* Ex: ungendus Ex calefacientibus est *aeger* 5, 27, 79 *i. cum.* ungi Ex cerussa pustulae debent 5, 28, 261. perfricandae partes manibus unctis Ex vetere oleo sunt 3, 11, 4.

¶ *sine adjecta materia unctionis:* ungere 3, 6, 7 *scil.* aegrum. ungi 1, 1, 4. 1, 3, 24. 53. 1, 4, 5. 1, 8, 6. 3, 15, 16. 17. 3, 22, 16. ungere caput 1, 4, 7. ungi corpus etiam in acutis et recentibus morbis oportet 2, 14, 9. ungenda femina et inguina et quicquid juxta ulcus (*haemorrhoidem*) est 7, 30, 24. unctae manus indicem digitum primum debet inserere (in vulvam) 7, 29, 6. unctis manibus fovere (partes) 3, 19, 22. leniter unctis manibus corpus permulcere 4, 25, 1.

¶ ungi leniter 1, 10, 2. 3, 6, 31. 4, 25, 1 (*al.* leviter:) 7, 26. 34. 8, 10, 38 ungi leviter 4, 19, 11 (*al.* leniter:) 6, 5, 8 ungi Ad flammam 1, 4, 5. - Ad ignem 1, 3, 9. - Ad prunam 1, 4, 5 ungi Citra sudorem 1, 6, 1, *contrarium* v. 1, 3, 9. ungi In sole 1, 3, 9. ungi Sine balneo 1, 4, 9, Sub veste ungi 3, 6, 31.

¶ ungi *in balneo* 1, 3, 10 & 24. 3, 6, 7 & 58. 5, 28, 256. calido loco ungi atque sudare 1, 3, 9. tepido loco ungi 4. 19, 17. in tepidario ungi 1, 4, 6,

Unctio, onis. 1, 3, 22. unctiones 4, 5, 24. 4, 9, 4. inter unctionem & frictionem multum interest 2, 14, 9. unctio ad ignem 1, 2, 15. unctio in sole 1, 2, 15. unctio e liquido cerato 8, 10, 75. unctioni aptissimum est vetus oleum, vel nitrum aceto & oleo admixtum 3. 27, 15. unctiones lenes 4, 24. 28. liberalis unctio 4, 8, 15. longior ulterioribus membris, & mollis tamen unctio (communis est) 8, 10, 75. calefacit unctio 1, 3, 61. opus est unctione 4, 5, 8. siccat unctio 1, 3, 65. die, quo ab unctione vacat *febricitans* 3, 14, 8. unctione uti 4, 2, 48. unctionibus uti 3, 14, 1. unctionibus utendum, maxime per se ipsum 3, 27, 28 unctionibus lenibus utendum est 4, 24, 28. post unctionem 6, 7. 76.

Unguentum, ti. *i. q. hodie* linimentum (*nam* unguenta *hodierna crassioris sunt compositionis,*) *appellari consuevit: constans ex oleo, communi scilicet illo olivarum, odoratis floribus aut herbis infusio, additis saepe etiam aromatibus, &, quo magis haereret, pauca cera, resina, similibus, sicut videre licet in exemplis sub vocab.* Ungo & Unctio *propositis. conf. Rob. Keuchen. ad* Ser. Samonicum p. 98,

Hinc olea quoque ipsa floribus aut herbis infusa vocantur unguenta: *non tamen pura per se olea v. Pallad. de re Rust. Lib. 4. tit. 9. Galen. in Exegesi verborum Hippocratis v.* Αἰγύπτιος. *Nomen autem unguenta accipiunt ab adjectis floribus herbisve.* Crocinum unguentum 3, 18, 42. *fit ex faece expressi croci. Plin. Hist. Nat.* 21, 20 *segm. Harduini* 82. Irinum unguentum 3, 18, 42. 4, 4, 28. 5. 18, 15 & 24. 5, 19, 40. 5, 24, 3 & 5. 5, 26, 174. 6. 6, 75. 6, 7, 6 & 27. *add. Plin. H. N.* 13, 1. oleum Irinum Scribon. Largo, *quem vide. conf.* Irinum *simpliciter ita dictum. Fit ex* radice Iridis Illyricae *aut* Florentinae *Plin.* 21, 7. Nardinum unguentum 5, 18, 9. *ex nardo vel* spica nardi. *add. Plin.* 13, 1. unguentum Susinum 5, 21, 5. Susinum unguentum tenuissimum omnium est: constat ex liliis, balano, calamo, melle, cinamomo, croco, myrto, aspalatho Plin. H. N. 1, 31. *conf. Theophrast. de Odorib. Dioscorid.* 1, 63, Susinum

¶ A

¶ A vomitu oportet incipere 4, 19, 17. Cum vomitu nervorum distentio 7, 29, 13. Per, Post vomitum 2, 4, 11. 3, 19, 17. 4, 5, 34. vix unquam ea (aqua tepida) Sine vomitu sumitur 4, 11, 8. si Sine vomitu nauseavit is, qui navigavit, 1, 3, 26.

¶ vomitus Bilis 2, 8, 120. 5, 26, 50. 52. 56. 7, 26, 131. 8, 16, 4. vomitus atrae Bilis 2, 8, 40 vomitus sincerae Bilis 2, 4, 19. vomitus sincerae Pituitae 2, 4, 19. vomitus Sanguinis 3, 22, 48. 4, 4, 78. perniciosus Sanguinis vomitus 3, 27 extr.

¶ Accedit interdum vomitus biliosus 2, 7, 31. quibus nonnunquam etiam biliosus vomitus Accedit 5, 26, 45. si frequens biliosus vomitus Accedit 4, 10, 1. vomitus Accidunt 7, 20, 4. Adjiciuntur dolores & vomitus 7, 20, 4 *i. accedunt, conjunguntur.* neque vomitus sanguinis Affert periculum 4, 4, 78. frequentiorem vomitum res Amat 3, 21, 65 in hoc morbo (*interna suppuratione*) omni modo Cavendus sanguinis vomitus est 3, 27 extr ad vomitum protinus Confugiendum est 1, 3, 44. Demitur materia vomitu 2, 9, 6. post horrorem dicit vomitum Elicere oportere 3, 14, 4. vomitus post febrem Eliciendus est 3, 7, 11. Eliciendus plenior vomitus est 4, 5, 30. vomitus etiam albo veratro Evocatus 4, 16, 12. in hilaritate *insanientium* veratrum album ad vomitum Excitandum dari debet 3, 18, 67. quidam *medici* ne vomitum quidem Exigunt *in causo* 3, 7, 21 *i. ordinant.* Fugere oportet vomitum *in comitiali morbo* 3, 23, 12. si quis Incidit vomitus 2, 3, 8. a vomitu oportet Incipere 4, 19, 17. vomitus bilis Insequitur 5, 26, 50. bilis vomitus Insequitur *ib.* 52. *et* 56. tremor nervorum vomitu Intenditur 3, 27, 27 ubi humerorum dolor neque bilis vomitu Levatur (*Linden et Almelov. caet* levata est, *soleeως*,) 2, 8, 120 *ex Hippocr. Praedictor.* 2, 44 *princ.* ὑγιάζονται. albo veratro vomitum Movere 4, 2, 34 interdum febrem vomitumque bilis Movet *luxatio cubiti* 8, 16, 4. qui (vomitus sanguinis) tussim aut calorem Movet 4, 4, 79. ex toto, donec conquiescat *ventris fluxus*, contra siti, fame, vomitu Niti, *opus est* 4, 19, 9. ex toto nullum (vomitum sanguinis) Nocere, qui 4, 4, 79. vomitus Prodest ei 1, 3, 45. solet etiam Prodesse vomitus 1, 3, 18 vomitu pectus Purgare 3, 7, 4. Rejectum esse ab Asclepiade vomitum video 1, 3, 35. etiam quum Repetit vomitus 4, 4, 78. vomitus Sequitur 8, 14, 5. ut neque vomitu stomachum, neque purgatione alvum Sollicitet 1 Praef. 112. humerorum dolores vomitu atrae bilis Solvuntur 2, 8, 40. Sum: si vomitus Sunt 3, 6 extr. si simul et vomitus et dolor est 4, 5, 31. simul et dejectio, et vomitus est 4, 11, 3. longas dejectiones Supprimit vomitus 1, 8, 43. Supprimendus vomitus est, qui per se venit 4, 5, 38. pars sanitatis *in cholera* est, vomitum esse Suppressum 4, 11, 8. Tollo: plurimi falluntur, dum se primo die (*febris*) protinus sublaturos languorem vomitu *caet.* sperant 3, 2, 19. vomitus, qui per se Venit 4, 5, 38 *i. spontaneus* quodsi vehementer et vomitus et dejectio et sitis Vexant *aegrum in cholera* 4, 11, 11. Urgent vomitus 7, 23, 2. crebriore vomitu Uti 4, 24, 31. vomitu Utendum 8, 10, 128. nonnunquam vomitu Utendum est 4, 4, 35.

¶ *pro materia, quae vomitu rejicitur.* Acris vomitus 8, 4, 75 *i. materiae acris et fauces exasperantis.* vomitus Biliosus 2, 7, 31. 4, 13, 6. 5, 26, 162. Biliosus vomitus 4, 10, 1. 5, 26, 45. vomitus, qui multorum Colorum est 2, 6, 30. vomitus Mixtus esse ex bile et pituita debet 2, 3, 8. vomitus si Niger est 2, 4, 19. 4, 13, 6 *i. atrae bilis, Hippocr. Aphor.* 4, 22. urgent Nigri vomitus 7, 23, 2. si vomitus mali Odoris est 4, 13, 6. si malus in vomitu Odor est 2, 6, 30. vomitus, qui Varius est 2, 6, 30. si vomitus Varius est 4, 13, 6. *v. Hippocr. Prognost* 12, 9 *seqq. et supra* Varius. vomitus, si Viridis est 2, 4, 19 πρασοειδὲς τὸ ἐμεύμενον *Hippocrat. Prognost. Cap.* 12, 11 *porraceus* urgent Virides vomitus 7, 23, 2.

Voro, are. qui quotidie ejiciendo (*i. vomendo*) vorandi facultatem moliuntur 1, 3, 36 *i. id agunt, ut plus ciborum appetere atque assumere valeant,* fit ex his ulcus, quod ἕρπης ἐσθιόμενος Graeci vocant, quia celeriter serpendo, penetrandoque usque ad ossa, corpus vorat 5, 28, 48 *i. carnem consumit.*

Voveo, *unde*

Votum, i. Asclepiades officium esse medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet: id votum est 3, 4, 3 - 4. sub his oculus plerumque rumpitur, votumque est, ut tantum exulceretur 6, 6, 12.

Vox, vocis. vocem Adjuvat turis p. 1.* in duobus cyathis vini datum 5, 25, 34 voce Contendere 1, 4, 14 *i. vocem majore vi edere.* gravedo vocem Obtundit 4, 2, 44. interdum *in angina* vox nihil Significat 4, 4, 3 *i. nulla distincta, sive articulata vox editur.* quicquid subito Supprimit vocem 2, 10, 17 *i. aphoniam infert.* sic ut vox Supprimatur 4, 2, 4.

Voco, are. *nomino.* frigus (*in febre*) voco, ubi *caet.* 3, 3, 11. valentissimum voco, in quo *caet.* 2, 18, 5. quae τεθεραπευμένα Graeci appellant, nos curata vocamus 5, 19, 30. abditas causas vocant (hi, qui rationalem medicinam profitentur,) in quibus *caet.* 1 Praef. 23. transversum septum, quod διάφραγμα Graeci vocant 2, 7, 85. minuti abscessus, quos φύματα Graeci vocant 2, 8, 58. *add.* 2, 3, 7. 2, 8, 55. 2, 12, 2. 2, 18, 13 2, 19, 1. 2, 33, 6. 7. 3, 11, 8. 3, 22, 38. 3, 25, 1. 4, 2, 3. 4, 7, 2. 4, 9, 13. 4, 18, 1 *et* 6. 4, 24, 26. 5, 17. 10. 5, 18, 2. 11. 54. 5, 19, 43, 6, 18, 45. 7, 7, 122. 7, 12, 24. 7, 26, 47. ἔγχρισα Graeci vocant liquida, quae illinuntur 5, 24, 6. ἀκροχορδόνα Graeci vocant, ubi sub cute coit aliquid durius, *caet.* 5, 28, 220. *omisso pronomine relativo.* qui: transversum septum, διάφραγμα Graeci vocant 1 Praef. 69. *add.* 4, 1, 33. 4, 8, 1. 5, 15, 3. 5, 19, 55. 63. 5, 21, 2. 5, 28, 25. 241. 6, 18, 82. 107. 7, 7, 30. 48. 54. 104. 7, 13, 1. 7, 18, 5. 8. 13. 41. 7, 21, 6. 7, 28, 7. 8, 1, 106. 8, 3, 27. junci quadrati et rotundi flos; illum κύπειρον, hunc σχοῖνον Graeci vocant 3, 21, 25. *add.* 4, 1, 24. communis deinde utrique (testiculo) omnibusque interioribus sinus est; ὄσχεον Graeci, scrotum nostri vocant 7, 18, 8. *pronomen relativum cum sequente nomine constructum, non cum antecedente:* adversus panum, tum primum orientem, quod φύγεθλον Graeci vocant 5, 18, 44. *conf.* 2, 19, 1. 2, 33, 7. 4, 2, 3. 7, 12, 24. *pronomen relativum postpositum.* in ὕδερωπα, quam Graeci vocant, incidunt 3, 21, 1 *i. sicut Gr. vocant, vel in morbum, quem ὕδερωπα Gr. v. illud vero quam, referendum ad* aqua inter cutem, *quae proxime ante posita est: nisi legendum,* quem; *quatenus* ὕδερωψ *generis est masculini. v. Var. ad l. c.* nostri anginam vocant 4, 4, 2. panum, ad similitudinem figurae, nostri vocant 5, 28, 128. *omisso nominativo* Graeci: arteriae, quas καρωτίδας vocant

vocant

naturaliter

his.

te uti. diutius eo Vapore utendum erit 6, 13, 7. venatoria Venena, quibus Galli praecipue utuntur 5, 27, 34. rarissima Venere utendum est 3, 27, 30. Veratro quoque albo utendum, *vel* utendum est 2, 13, 5. 3, 26, 3. ter quoque aut quater albo Veratro utendum 3, 23, 18. utendum nigro Veratro 3, 23, 16. quo Victu sit utendum iis, qui *caet.* jam mihi dictum est 4, 14, 8 si quis sibi temperare non potuerit, quo minus pleniore Victu utatur 4, 2, 63. utendum eo Vinculo, quod *caet.* 7, 22, 3. qui dejicere volet, Vinis utatur his, quae hoc praestant 1, 3, 58 *i. bibat.* Vino non multo, meraco uti 4, 19, 8. uti Vino tenui et austero 1, 8, 2. interdum Vino tenui austero utendum est 4, 4, 35. oportebit Vino uti, quanto libebit 3, 15, 16. Vino leni uti nihil prohibet 6, 18, 91. uti Vino modice oportet 8, 11, 34. tum Vino utendum est 4, 11, 23. Vino, si febris non est, dulci, aut, si id inflat, certe leni utendum, sed neque perfrigido, neque nimis calido 4, 5, 17. *in vulnere* Vino utendum est 5, 26, 129 *exterius, ad epithema.* inter quae Unctione uti licet 4, 2, 48. mediis diebus Unctionibus uti oportet 3, 14, 1. Unctionibus utendum, maxime per se ipsum 3, 27, 28. Unctionibus lenibus utendum est sic, ut *caet.* 4, 24, 28. Vomitu utendum 8, 10, 128. crebriore Vomitu uti oportet 4, 24, 31. nonnunquam Vomitu utendum est 4, 4, 35. *in regio morbo* utendum est Usu, per quem mens exhilaretur 3, 24, 17 *al.* clauso loco. Vulsellâ, quali fabri utuntur 8, 10, 97.

¶ *sine casu. de medicamentis ad usum jam paratis:* quum utendum est 6, 7, 31. *et* 36. ubi utendum est 5, 17, 17. 5, 20, 11. 5, 25, 13. 6, 7, 44. *et* 50.

¶ *cum Accusativo, vel in passivo cum Nominativo:* emplastra, quae non nisi quum utraque facultate opus est, aut in singulis singulorum inopia, utenda veniunt 5, 19, 24. *al. omitt. vid. Annott.*

¶ *cum aliis Verbis et Nominibus:* quibus uti alienum est 5, 25, 2. *conf.* 4, 7, 18. uti licet 1, 3, 81. 3, 10, 12. 6, 7, 23. 6, 6, 216. 7, 4, 12. uti Commodum est, Convenit, Debet, Necessarium est, Oportet, Opus est, Prodest, Prohibet, Satis est, Supervacuum est, Utile est, *caet. v. supra in recensione Ablativorum.*

¶ *cum Particulis similibusque:* febre ipsa praecipue se Ad remedium uti professus est Asclepiades 3, 4, 10. Ad eadem (digerenda, quae coëunt) Panthemus utebatur hoc 5, 18, 31. Timaeus Ad ignem sacrum utebatur his 5, 22, 23. Audacius 2, 17, 9. cibo Cum fiducia utendum 3, 5, 5. eo humore Cum melle utendum est 6, 18, 27. uti fricatione Cum oleo 3, 21, 37. utendum iisdem collyriis Ex lacte aut ovo 6, 6, 93. iisdem medicamentis Ex muliebri lacte utendum est 6, 6, 111. mulso Ex decocto melle utendum est 1, 6, 5 *nisi hoc loco* ἢ ex *ad faciendum pertinet, et exponi debet,* id mulsum ex decocto melle *conficiendum, parandum est.* eo humore eodem Modo utendum 6, 18, 27. quo Modo se quisque aeger refecerit, eodem sanus utatur 4, 5, 10. ubi et Quomodo frictione utendum esset 2, 14, 3. ut sani sciant, Quomodo his (alimentis) utantur 2, 18, 3. *i. uti debeant.* unctionibus fricationibusque utendum est, maxime Per se ipsum 3, 27, 28. quidam aqua frigida Pro medicamento utuntur 3, 7, 21. uti aliqua re Audacter, Deinde, Diligenter, Diu, Extrinsecus, Hic, In *aegro, parte, materia vel re, morbo, tempore, caet.* Infra, Inter, Interdum, Inutiliter, Leniter, Magis, Maxime, Melius, Minime, Modice, Modo modo, Nonnunquam, Parcius, Per tempus, Posthaec, Potius, Potissimum, Praecipue, Pro viribus, Protinus, Quando, Quandocunque, Quater, Rarius, Saepius, Serius, Sic, Super, Tantummodo, Ter, Timide, Tum, Tum demum, Varie, Ubi, Ubicunque, *caet. vid. in constructione cum ablativo.*

Usus, us, *utendi facultas aut ipsum exercitium.* si gravis inflammatio (*in vulnere*) est, Aquae quoque calidae necessarius usus est (*scil. externus*) ut materiam digerat *caet.* 5, 26, 171. neque vero his solis, quos capitis imbecillitas torquet, usus Aquae frigidae prodest, sed iis etiam *caet.* 1, 5, 1 *pariter externus.* solet evenire, ut Audiendi usu careat auris 7, 8, 2. Aurium usum proximum a luminibus natura nobis dedit 6, 7, 2. iterum ad usum Balnei redire debet aeger 6, 6, 70. idem, qui fuit, Brachii usus est 8, 10, 63. usus Collyrii vel ex ovo, vel ex lacte est 6, 6, 106. Lanae succidae supervacuus usus est *in vulnere* 5, 26, 197. et hujus quidem (Malagmatis) recentis usus est 5, 10, 18, 10 *i. dum recens est, adhiberi potest.* Medicamentorum usum (v. p. seq.) nec protinus exercendum id Membrum, (*quod fractum atque iterum curatum fuit,*) sed paulatim ad antiquos usus reducendum est 8, 10, 76 *i. motus.* jamque (oportet) ad usus quoque suos id Membrum (*quod luxatum fuit*) promovere, quia motus saluberrimus corpori est 8, 11, 35. pro sedibus, et pro casibus, qui inciderunt, aut major aut minor usus ejus Membri (*luxati*) relinquitur: quoque in eo plus usus superest, eo minus id extenuatur 8, 11, 23 - 24. Medicamentorum usum ex magna parte Asclepiades non sine causa sustulit 5 Praef. 4. Modioli quidem usus fere supervacuus est 8, 3, 21. diu alienus ei Veneris usus sit 3, 21 extr. Vini quoque, sed austeri, necessarius usus est movendae urinae 3, 22, 19. celerius tamen etiam panis mandendus, quam Vinum gustandum; siquidem hujus usus praecipue periculosus, ideoque in longius tempus differendus est 4, 3 extr. oculi magnam partem ad Vitae simul et usum et dulcedinem conferunt 6, 6, 1.

Genitivus cum aliis Nominibus: in aure quidem et naribus (curtis) deformitas sola timeri potest, in labris, si nimium contracta sunt, usus quoque necessario Jactura fit, quia minus facile et cibus assumitur, & sermo explicatur 7, 9, 2. ubi usus (*parati medicamenti*) Necessitas incidit 5, 27, 92. diducta (*in luxatione*) ossa nunquam rursus inter se junguntur, &, ut aliquid decoris eo loco, sic Nihil usus amittitur 8, 11, 10. in membro Plus usus superest 8, 11, 24.

cum Verbis: quum usus Exigit 5, 20, 14. ubi usus Requirit, rursus id medicamentum adjecto passo, pistillo teritur 6, 7, 25 *plura vid. in constructione cum Nominibus.*

cum Particulis: In ipso usu 5, 20, 17.

¶ *exercitatio artis, experientia, praxis, observatio.* Serapion (*empiricus*

tus est 1, 3, 85. Vinum, v. utilis Aqua, Vinum quoque utile est (*in hydrope*) austerum, sed quam tenuissimum 3, 21, 28. si non est febricula, (*in igne sacro*) Vinum austerum utile est 5, 28, 80. Vis (*in futura aut fibula injicienda*) hactenus utilis est, qua caet. 5, 26, 125. Vomitus utilis est plenis & biliosis omnibus 1, 3, 42. utilis quotidianus, aut altero quoque die, post cibum Vomitus est 3, 21, 33. post coenam utilis Vomitus est, 3, 27, 19. Vomitus utilior est hieme quam aestate 1, 3, 41.

¶ *idoneus, aptus.* quum par scientia sit, utiliorem tamen medicum esse amicum, quam extraneum, (conjicio) I Praef. 116.

¶ *cum Particulis:* medicamentum Ad fistulas utile est 6, 18, . haec Adversus omnes ictus utilia sunt 5, 27, 46. In, v. *in constructione cum Substantivis: itemque* Ex toto, Maxime, Minus, Minime, Satis, *caet.* utileque lunam vitare, Maximeque ante ipsum lunae solisque concursum 1, 4, 3.

Utiliter. *salubriter, ita ut remedium praestet.* lienis bubulus utiliter esui datur lienosis 4, 9, 12. utiliter etiam scilla cocta deligatur super cutim *in tympanite* 3, 21, 39. deligitur etiam utiliter aut nitrum, aut nasturtium, alliumve *caet.* 4, 4,30. quodsi gravior dolor (dentium) est, utiliter & alvus ducitur, & calida cataplasmata super maxillam injiciuntur, *caet.* 6, 9, 4. in uvae inflammatione alvus utiliter ducitur 6, 14, 2, si sanguis crassus & niger est, vitiosus est, ideoque utiliter effunditur 2, 10, 50. *ventris fluxu* purgatur corpus, &, quod intus laeserat erat, utiliter effunditur 4, 19, 4.

Utilitas, atis. ministerium, quod utilitatis causa posteris traditur 8, 4, 13.

Utique *i. omnino, plane, absolute, caet.* 1, 3, 26. 1, 4, 5. 2, 7, 32. 2, 12, 27. 3, 6, 32. 3, 20, 9. 3, 22, 48. 3, 23, 7. 8 *bis.* 4, 3, 5 *bis:* 6. 8. 9. 4, 11, 21. 5, 5, 4. 5, 17, 13. 5, 27, 9. 6, 2, 9. 6, 7, 97. 7, 7, 13. *caet. i. in totum, in universum caet.* ambulatio non utique plana, commodior est, siquidem melius ascensus quoque & descensus cum quadam varietate corpus moveat 1, 2, 11. dentes primores singulis radicibus, maxillares utique binis, quidam etiam ternis quaternisve nituntur 8, 1, 40 *i. semper. i. certe, saltim:* si caetera res aliqua prohibebit, utique abstinere debebit 1, 10, 11. *add.* 4, 2, 15. 6, 6, 101. 8, 4, 10. 8, 7, 24. *caet. i. praesertim, inprimis, caet.* vitandus meridianus somnus, utique si cibus quoque antecessit 1, 10, 6 *conf.* 2, 7, 80. cibo quolibet utendum, dummodo concoctioni utique studeatur 3, 27, 29. *add.* 1, 4, 14. 2, 4, 15 & 22 2, 6, 35. 2, 7, 21. & 80. 2, 8, 19. 33. 76. 85. 2, 12, 12. 3, 16, 4 5. 9. 5, 26, 134. & 248. 6, 6, 21. 7, 4, 21. 7, 12, 11. *caet.* utique non 3, 7, 19 *i. & neutiquam quidem.* non utique nisi 3, 23, 8 *i. non praecise, non absolute,* nisi. neque utique 7, 7, 13. 8, 4, 17. neque utique *i. & neutiquam* 1, 8, 4. 3, 1, 7. 3, 18, 55. utique ut 6, 6, 29. aut certe, utique 3, 6, 32.

Utpote. minor altero fit testiculus, utpote alimento amisso 7, 18, 40. utpote quum, *cum conjunctivo* I Praef. 3. 3, 1, 11.

Utputa I Praef. 51. 5, 26, 104. 8, 11, 22.

Utriculus, i. utriculi recte imponuntur (*dolentibus partibus*) aquâ calidâ repleti 3, 27, 25. calido oleo replentur utriculi (*pro fomento*) 2, 17, 25. utilius est, admovere (*in tetano caet.*) vesicas bublas vel utriculos oleo calido repletos 4, 3, 10.

Utrinque. *ambabus ex partibus.* 5, 26, 142. 6, 7, 101. 7, 5, 7. & 25. 7, 7, 159. 7, 9, 11, 14. 15. 7, 12, 43. 7, 17, 4. & 7. 7, 25, 21. 7, 26, 35. 7, 27, 6. 8, 1, 2. 32. 39. 52. 56. 65. 73. 8, 4, 55. 8, 5, 4. 8, 6, 3. 8, 7, 7. & 12. 8, 10, 14. paululum utrinque ejus *sc.* vulneris 5, 26, 142 *i. paululum ex ora vulneris. vid. Not.* utrinque, & qua, & qua 8, 1, 2.

Utrum. considerandum est, utrum superans, An deficiens materia laeserit? corruptum corpus sit, An integrum 2, 10, 14. *conf.* 3, 4, 57. 5, 26, 117. *omittitur ante* An I Praef. 32 85. 2, 12, 28. 3, 18, 67. 3, 20, 7. 4, 2, 21 5, 26, 37. *caet.* utrum, an non 5, 28, 302.

Uva, ae. ex fructibus surculorum valentiores uvae 2, 18. 17. uva recens, *singularis pro plurali,* 2, 25, 3. uvae recentes 2, 26, 2. uvae recentes pingues 2, 29, 3. passum, quo ex sicciore uva est, eo valentius est 2, 18, 46. inmaturae uvae succus 6, 7, 81. uvae ex olla 2, 24, 9 *i. in olla conditae servataeque: vid. Cato de Re Rust. cap* 143. *Varro de Re Rust.* 1, 58. & 61. *Martial.* 7. *Epigramm.* 19. *Plin. Hist. Natur.* 23, 1. *Galen. de Aliment. facultatib. Lib.* 2. *Cap* 9. & *plures apud Rhod. in Scribonium Largum pag.* 175 *seq.*

¶ uva Taminia, quam σταφίδα ἀγρίαν Graeci nominant, videtur hanc facultatem (alvum molien di) habere 3, 21, 15. *Bryoniae (seu vitis albae) baccam exponit Rhodius ad Scribon. pag.* 321 *diversum a staphide agria.* uva taminia 5, 4, 3. 5, 5, 5. 5, 6, 4. 5, 8, 3. 5, 11, 4. 5, 15, 4. 5, 22, 13. uvae taminiae p. VI* 5, 21, 8. *add.* 5, 27, 63. 6, 6, 120. 6, 9, 25. uvae taminiae pars quarta 3, 28, 216. uvae taminiae sine seminibus P. IV.* 6, 18, 79. panacis, papaveris lachrymae, peucedani, uvae taminiae sine seminibus pares portiones 6, 9, 15. uvam taminiam sine seminibus, cum pulegio recte aliquis imponit (articulis *dolentibus*) 5, 18, 69.

Uva, ae. *hodie uvula, pars palati.* in palato circa uvam 4, 4, 13. polypus modo retro per id foramen, quo spiritus a naribus ad fauces descendit, adeo increscit, ut post uvam conspici possit 6, 8, 19. ad uvam faucesque descendunt ἄφθαι 6, 11, 13. uvae vehemens inflammatio 6, 14, 1. uva si cum inflammatione descendit 7, 12, 28. si subrubicundi coloris (est uva) 7, 12, 28. si uva ultra justum modum a pituita diducta est, & tenuis, acuta, alba est: si ima livida, & crassa; summa tenuis est 7, 12, 30 *opp* si dolori est uva 7, 12, 28 *i. dolorem creat.* quo longior uva est, quam esse naturaliter debet 7, 12, 33. ad uvam inflammatam pastillus 5, 20, 12. eadem compositio uvae madenti accommodata est 6, 18, 18. illinenda ipsa uva vel omphacio, vel galla, vel alumine scissili 6, 14, 4. chelidoniae succo per cochlear illita uva maxime prodest 6, 14, 7. ubi horum aliquo illita uva est 6, 14, 8. eam aquam cochleari exceptam ipsi uvae subjicere 6, 14, 9. mediocriter uvam tumentem aqua quoque frigida reprimit 6, 14, 10. curatio uvae productae per manum 6, 14, 12. uva praecidi sine periculo non potest 7, 12, 28. uva praecidi debet 7, 12, 30. *conf. ibid.* 32. 33. vulsella apprehendere *uvam,* sub eaque, quod volumus, excidere 7, 12, 31.

Uva, ae. *vitium oculi, ubi* summa attollitur tunica, sive ruptis intus membranis aliquibus, sive laxatis, & similis figura acino fit; unde id σταφύλωμα Graeci vocant 7, 7, 108. quod in uva quoque oculi fit 7, 14, 21. quemadmodum in uva positum est 7, 17, 4 *i. e. in loco de curatione uvae oculi* 7, 7, 108 *seqq.*

Vulgus, i. in vulnus eorum curatio etiam praecipue cognoscenda est, quae invictissimus quisque alteri ostendit 6, 18, 5 *i. vulgo.*

Vulgo, *adverb.* vulgo audio 4, 4, 17 *i. in vulgi sermonibus.* vari lenticulaeque

FINIS.

